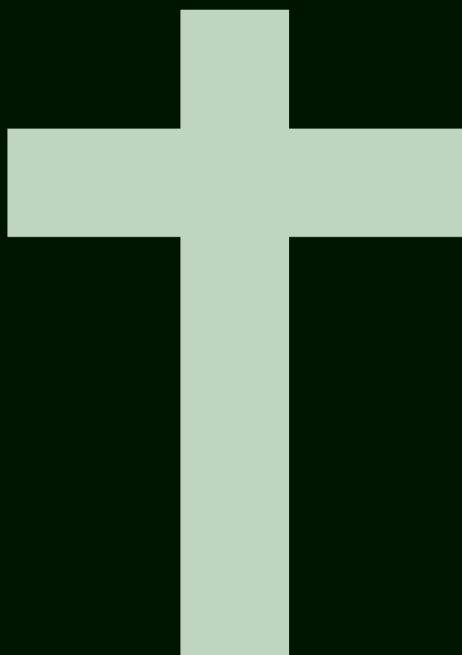


Kisin Kiraan Kitabuna



The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012 Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78

Contents

| | | | |
|----------------------------------|------|------------------------------------|------|
| Dunuḡa Fəłən Sora | 1 | Kərənti Firinden Sora | 1132 |
| Xərəyaan Sora | 53 | Galati Kaane Sora | 1143 |
| Saraxaraline Sora | 94 | Efəsi Kaane Sora | 1150 |
| Yatəne Sora | 123 | Filipi Kaane Sora | 1156 |
| Sariyane Sora | 163 | Kəłəsi Kaane Sora | 1161 |
| Yosuwe Sora | 198 | Tesaloniki Singen Sora | 1165 |
| Kitisane Sora | 222 | Tesaloniki Firinden Sora | 1169 |
| Ruti Sora | 246 | Timəte Singen Sora | 1172 |
| Samuyəli Singen Sora | 250 | Timəte Firinden Sora | 1177 |
| Samuyəli Firinden Sora | 280 | Tito Sora | 1181 |
| Mangane Singen Sora | 308 | Filemən Sora | 1184 |
| Mangane Firinden Sora | 341 | Heburune Sora | 1186 |
| Taruxune Singen Sora | 372 | Yaki Sora | 1199 |
| Taruxune Firinden Sora | 403 | Piyəri Singen Sora | 1204 |
| Esirasi Sora | 439 | Piyəri Firinden Sora | 1209 |
| Neyemi Sora | 450 | Yoni Singen Sora | 1212 |
| Esita Sora | 466 | Yoni Firinden Sora | 1217 |
| Yuba Sora | 474 | Yoni Saxanden Sora | 1218 |
| Yaburin Sora | 508 | Yudi Sora | 1219 |
| Sandane Sora | 591 | Lankənəmayaan Sora | 1221 |
| Karaməxən Sora | 625 | | |
| Marafanna Falane Sora | 634 | | |
| Nabi Esayi Sora | 641 | | |
| Nabi Yereḡi Sora | 713 | | |
| Mawuga Xuine Sora | 781 | | |
| Nabi Eseyi Sora | 788 | | |
| Nabi Daniyeli Sora | 844 | | |
| Nabi Hose Sora | 861 | | |
| Nabi Yoweli Sora | 872 | | |
| Nabi Amosi Sora | 877 | | |
| Nabi Abadi Sora | 886 | | |
| Nabi Yunusa Sora | 888 | | |
| Nabi Mike Sora | 891 | | |
| Nabi Nahun Sora | 898 | | |
| Nabi Xabakuki Sora | 901 | | |
| Nabi Sofoni Sora | 905 | | |
| Nabi Xage Sora | 909 | | |
| Nabi Sakari Sora | 911 | | |
| Nabi Malaki Sora | 921 | | |
| | | | |
| NT | | | |
| Matiyu Sora | 924 | | |
| Maraka Sora | 964 | | |
| Luka Sora | 989 | | |
| Yoni Sora | 1031 | | |
| Kəwanle Sora | 1061 | | |
| Romi Kaane Sora | 1098 | | |
| Kərənti Singen Sora | 1115 | | |

Dunujɔ Fɔlɔna

Nabi Musa Alaa Falan Naxan

Sɛbɛ

Tawureta Musaa Kitabun yire singen naxan sɛbɛ, na xili “Dunujɔ Fɔlɔna.” Sora tonge suulun nan na ra. Ne yitaxunxi nɛn dɔxɔde naanin:

Keli sora 1 ma han 11: Dunujɔ daan nun N Benba Adama nun Nmahawaa fe taruxun nun Nabi Nuhan ma fe taruxuna

Keli sora 12 ma han 25: Nabi Iburahimaa fe taruxuna

Keli sora 26 ma han 36: Nabi Isiyaga nun Nabi Yaxubaa fe taruxuna

Keli sora 37 ma han 50: Nabi Yusufu a fe taruxuna

En nɔɛ xaxili gbeen sɔtɛ nɛn Kitabun yireni ito barakani. Ala a yetɛ kɛpaan nan makenɛnxi taruxuni itoe kui. A waxi a xɔn ma adamadiine xa tinxi nɛn. Koni adamadiine to yulubin nun haken liga, Ala yi dunujɔ raxɔdɔxɔ e ma alogo e xa e sɔnne lu na. Fe naxin mi rafan a ma feu! A mi muxu yo tima fe naxin na. Muxun birin a yetɛ dentegema nɛn Ala xa lan a kewanle ma. Ala mɔn yulubi kanne yalagima nɛn. Koni Ala mi wama a xɔn adamadiine xa halagi. A waxi e mali feni alogo e xa tubi, e yi kisi a hinanna barakani.

Dunujɔ Fɔlɔna

¹ A fɔlɔni, Ala yi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna da. ² Dunujɔ mi yi yitɔnxi nun. A magenla nan yi a ra. Dimin nan yi na fufaan xun ma, koni Alaa Nii Sarijanxin yi a masigama igen xun ma.

³ Ala yi a fala, a naxa, “Kɛnɛnna xa mini.” Kɛnɛnna yi mini. ⁴ Ala yi a mato, na kɛnɛnna fanxi. Ala yi kɛnɛnna nun dimin taxun. ⁵ Ala yi kɛnɛnna xili sa “yanyina.” A yi dimin xili sa “kɔɛna.” Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ singen nan na ra.

⁶ Ala yi a fala, a naxa, “Kore walaxan xa lu bɔxɔ igen nun kore igen tagi.” ⁷ Na yi findi naninna ra bɔxɔ igen nun kore igen tagi. A liga na kii nin. ⁸ Ala yi naninni ito xili sa “kore xɔnna.” Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ firinden nan na ra.

⁹ Ala yi a fala, a naxa, “Bɔxɔ igen xa a malan yire kedenni. Xaren xa maba.” A

liga na kii nin. ¹⁰ Ala yi na xaren xili sa “bɔxɔna.” A yi na bɔxɔ igen xili sa “baana.” Ala yi a mato, na fanxi. ¹¹ Ala yi a fala, a naxa, “Soli seene xa mini bɔxɔn ma. Sansiin birin xa soli, naxan yo naxan, bɔnsɔn kedenni. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a solima nɛn birin nun a bɔnsɔnna.” A liga na kii nin. ¹² Ala yi sansiin birin nasoli bɔxɔn fari. Sansi xɔnna naxan na sansi bogin kui, a yi soli e nun a bɔnsɔnna. Ala yi a mato, na fanxi. ¹³ Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ saxanden nan na ra.

¹⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Yanban seene xa lu koren ma, yanyin nun kɔɛɛn taxun feen na. Waxatin birin kolonma yanban seene sabun nan na. Xii yo xii, nɛɛ yo nɛɛ a kolonma yanban seene sabun nan na. ¹⁵ E xa dɛgɛ koren ma, e bɔxɔni yalan.” A liga na kii nin. ¹⁶ Ala yi nayiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo han, na xa yanyin yamarin naba. Naxan xurun, na xa kɔɛɛn yamarin naba. A yi sarene fan nafala. ¹⁷ Ala yi yanban seene sa koren ma alogo e xa bɔxɔni yalan, ¹⁸ e yi yanyin nun kɔɛɛn yamarin naba, e yi dimin nun kɛnɛnni taxun. Ala yi a mato, a fanxi. ¹⁹ Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ naaninden nan na ra.

²⁰ Ala yi a fala, a naxa, “Igen xa yimaxa niimaseene ra. Xɔline xa tungan kore.” ²¹ Ala yi yɛxɛ xungbene da e nun niimaseen birin igeni, naxan yo naxan bɔnsɔn kedenni. A yi xɔline fan da, naxan yo naxan bɔnsɔn keden. Ala yi a mato, a fanxi. ²² Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “ɛ xa wuya, ɛ yi yiriwa alogo yɛxɛne xa baan nafe. Xɔline fan xa gbo bɔxɔn ma.” ²³ Kɔɛ yi so, kuye yi yiba, lɔxɔ suulunden nan na ra.

²⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Niimaseene xa lu bɔxɔn ma. Birin xa lu e nun a bɔnsɔnna. Xuruseene nun bubuseene nun burunna subene, e birin xa lu e nun e bɔnsɔnna.” A liga na kii nin. ²⁵ Ala yi burunna subene da naxan yo naxan bɔnsɔn keden. A yi xuruseene da naxan yo naxan bɔnsɔn keden. A yi bubuseene da naxan yo naxan bɔnsɔn keden. Ala yi a mato, a fanxi.

²⁶ Ala yi a fala, a naxa, “En xa adaman da en yetɛ misaala ra en maligan na. A

xa sənben sətə yexene nun xəline nun xuruseene nun bəxən nun bubuseene xun na.”

²⁷ Ala yi adaman da a yete misaala ra.

A e daxi Ala misaala nan na, a e da xemen nun paxanla.

²⁸ Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E wuya ayi, e yi yiriwa alogo bəxən xa rafe. E sənben sətə bəxən nun yexene nun xəline nun bubuseene xun na.” ²⁹ Ala yi a fala, a naxa, “N bata sansiin birin nun sansi bogin birin fi e ma balon na. ³⁰ N bata sansiin birin fi subene ma naxanye bəxən ma, e nun xəline nun bubuseene nun niimaseene, naxan yo yengima. Sansiin birin bata findi e balon na.” A liga na kii nin. ³¹ Ala yi a daliseene birin mato, a fanxi han! Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə senninden nan na ra.

2

¹ Kore xənnə nun bəxə xənnə daxi na kiini e nun e kui seen birin. ² Ləxə soloferedeni Ala wanla yi kamali. A yi a matabu. ³ Ala yi barakan sa na ləxə soloferedena fe yi, a xa findi ləxə sarijanxin na bayo a matabuxi na ləxən nin. A wanla kamalixi na ləxən nin.

N Benba Adama nun Nmahawa fe

⁴ Kore xənnə nun bəxə xənnə taruxun ni i ra, e daxi waxatin naxan yi.

Marigina Alatala bəxən nun koren nafala waxatin naxan yi, ⁵ soli se yo mi yi na. Sansi yo mi yi na naxan solixi bəxən ma bayo Marigina Alatala munma yi tule igen nagodo singen. Adaman fan mi yi na naxan bəxən nawalima. ⁶ Koni xuyexuyenna yi minima bəxən fari, a bəxəni kun. ⁷ Marigina Alatala yi adaman nafala bəndən na. Na xanbi ra, a yi niin fe a pəeni, adaman yi findi dəjəxən na.

⁸ Na xanbi Marigina Alatala yi nakə fajin nafala sogeteden mabinni. Na yiren xili Eden. A yi adaman dəxə mənni. ⁹ Marigina Alatala yi wudin siyaan birin nasoli mənni, wudin naxan tofan, wudin naxan bogi donma a fajin na. Na yiren tagi, wudi firin yi na yi. Kedenna xili siimaya wudina. A firinden xili fe fajin nun fe paxin kolon wudina.

¹⁰ Xuden yi mini Eden nakəni soli seene xa, a yi taxun, a findi xude naaninna ra.

¹¹ Na xude singen xili Pison. A danguma Xawila bəxən birin ma, xemaan dənaxan yi. ¹² Na xemaan fan. Wudi igen xiri paxumen fan na, e nun gəme tofajin naxan xili onixin. ¹³ Na xude firinden xili Gihon. A danguma Kusi bəxən birin ma. ¹⁴ Na xude saxanden xili Tigiri. A danguma Asuri bəxən ma a sogeteden binna ra. Na xude naaninden xili Efirati.

¹⁵ Marigina Alatala yi adaman dəxə Eden nakəni nən alogo a xa na yiren nawali, a yi a kantan. ¹⁶ Marigina Alatala yi yamarin so Adama yii, a naxa, “I nəe wudini itoe bogin birin donje naxan Eden nakəni, ¹⁷ koni i nama fe fajin nun fe paxin kolon wudin bogin don, bayo i na a don, i faxama nən.” ¹⁸ Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “A mi lan xemen xa lu be a kedenna. N na a mali muxu fajin dama nən a xa.”

¹⁹ Burunna subene birin e nun xəline birin Marigina Alatala naxanye rafalaxi bəndən na, a yi e xali adaman fəma a xa e xili sa. Adaman e xili sa kii naxan yi, na yi findi e xinle ra. ²⁰ A yi xuruseene birin nun xəline birin nun burunna subene birin xili sa. Koni na waxatini Adaman munma yi a mali muxu fajin sətə singen. ²¹ Marigina Alatala yi xixənla radangu a ma. A yi a raxi ki fajni. A to xi, Marigina Alatala yi a pənsən xəri keden ba. A yi na ragali. ²² Na xanbi, na pənsən xənnə naxan kelixi adaman yi, Marigina Alatala yi na findi paxanla ra, a yi fa a ra adama xənnə.

²³ Adama yi a fala, a naxa, “Iki, ito fataxi n xənnə nan na. A mən fataxi n fatin nin. A xinla falama nən ‘paxanla,’ bayo a minixi xeməni nən.”* ²⁴ Nanara, xeməna a nga nun a fafe bəninma, a yi a maso a paxanla ra, e findi fati bəndə kedenna ra. ²⁵ Xemen nun a paxanla magenla nan yi a ra nun, koni e mi yi yagima na ra.

3

Yulubi singena

¹ Səjin nan yi kəta Marigina Alatalaa daliseene birin xa. A yi paxanla maxədin, a naxa, “Nəndin na a ra ba, Ala bata a

* **2:23:** Heburu xuiin naxan bunna nən “xeməna” na maso paxanla xinla ra Heburu xuiini.

fala, fa fala wudi binla naxanye birin Eden nakɔni, ε nama e bogin don?”² Naxanla yi a yabi, a naxa, “Wudin naxanye Eden nakɔni, nxu nɔε e bogin donḡε nɛn,³ koni wudin naxan Eden nakɔn tagiyani, nxu mi nɔε na bogin donḡε, nxu mi nɔε nxu yiin dinḡε a ra. Xa na liga nxu faxama nɛn.”⁴ Saḡin yi a fala ḡaxanla xa, a naxa, “En-εn de! I mi faxama.”⁵ Ala a kolon, i na a don, i yεεn nabima nɛn. I fama fe faḡin nun fe ḡaxin kolondeni nɛn alo Ala yεtɛna.”⁶ Naxanla to wudi bogin mato, a tofan, a fan donseen na, a fan xaxili sɔtɔ seen na, a yi a tongo. A yi a don. A yi nde tongo, a sa a so a xεmɛn yii, naxan yi a fɛma. A fan yi a don.⁷ Na waxatini e yεεn yi rabi. E yi a kolon, a e magenla nan yi a ra. E yi xɔdε dεεne gira, e yi e dεgε dugin na.

⁸ Na xanbi ra, xεmɛn nun a ḡaxanla yi Marigina Alatala sigati xuiin mε nakɔni ḡinbaridεεn foye faḡini. E yi e luxun wudine tagi.⁹ Marigina Alatala yi a xili, a naxa, “Adama, i minɛn yi?”¹⁰ Adaman yi a ratin, a naxa, “N bata i xuiin mε Eden nakɔni, koni n bata gaxu, bayo n magenla na a ra. Awa, n bata n luxun.”¹¹ Ala yi a maxɔdin, a naxa, “Nde a yitaxi i ra a i magenla na a ra? I bata na wudi bogin don ba, n na i yamarixi naxan ma fe ra a i nama a don?”¹² Adaman yi a yabi, a naxa, “Na ḡaxanla i naxan soxi n yii, na bata na wudi bogin so n yii, n yi a don.”¹³ Na xanbi, Marigina Alatala yi ḡaxanla maxɔdin, a naxa, “I nanse ligaxi?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Saḡin nan n mayendenxi han n na a don.”

¹⁴ Awa, Marigina Alatala yi a fala saḡin xa, a naxa, “I to bata ito liga, awa, n fan bata i danga xuruseene nun burunna subene birin tagi. I findima bubuseen nan na i kuiin xun na. I gbangbanna nan donma i ya dunuḡa yi gidini.”¹⁵ N bata yaxuyaana naso i tan nun ḡaxanla tagi. N bata a raso i ya diine nun a diine fan tagi. Na ḡaxanla diina i xunni wuruma nɛn, i fan yi a sanna maxɔɓ.”¹⁶ Ala yi a fala ḡaxanla xa, a naxa, “I fan, i tɔrɔma nɛn i ya dii barideni. Na tɔrɔn gboma ayi nɛn. I birama nɛn i ya

xεmɛn fɔxɔ ra. A i yamarima nɛn.”

¹⁷ Ala yi a fala Adama xa, a naxa, “I bata bira i ya ḡaxanla fɔxɔ ra. I bata na wudin bogin don, n na i yamarixi wudin naxan ma fe ra, a i nama na don. Iki n bata bɔxɔn danga i ya fe ra. I tɔrɔma nɛn balo sɔtɔdeni i ya dunuḡa yi gidini.”¹⁸ N ḡanle nun tansinne raminima nɛn bɔxɔn ma, koni i baloma siseene nan xɔn xεεn ma.¹⁹ I balon sɔtɔma i kuye wolonna nin han i xεtɛma bɔxɔni waxatin naxan yi, bayo i kelixi na bɔxɔn nin. Bɛnden ni i ra, i mɔn xεtɛma na bɛnden nin.”

²⁰ Adaman yi a ḡaxanla xili sa Nmahawa bayo a findima muxun birin nga nan na.²¹ Marigina Alatala yi dugin kidi daxina nde dεgε Adama nun a ḡaxanla xa. A yi na ragodo e ma.²² Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman bata findi alo en tan, bayo a bata fe faḡin nun fe ḡaxin kolon. A mi daxa a xa siimaya wudi bogin don, xa na mi a ra a mi faxama nun.”²³ Marigina Alatala yi e ramini Eden nakɔni, a e xa sa bɔxɔn nawali e fataxi naxan na.²⁴ A to Adama kedi, Ala yi maleka gubugubu kanne ti Eden sogeteden binna ra. A mɔn yi silanfanna* tεε daxin lu mɛnni naxan a firifirima na longonni kiraan kantan xinla ma siga siimaya wudin yireni.

4

Kayini nun Habila fe

¹ Adama yi Nmahawa kolon ḡaxanla ra. Nmahawa yi fudikan. E yi diin sɔtɔ naxan xili Kayini. Nmahawa yi a fala, a naxa, “Alatala bata n mali dii xεmɛn sɔtɔ feen na.”*² Na xanbi, Nmahawa yi Kayini raburunna sɔtɔ dii xεmɛna, naxan yi xili Habila. Habila, xuruse rabaan nan yi a ra. Kayini, xεε biin nan yi a ra.

³ Na waxatin to dangu, Kayini yi fa sansi bogina ndee ra, a ne ba saraxan na Alatala xa.⁴ Koni Habila yi fa xuruse dii singen na e nun a turena. Alatala yi Habila nun a saraxan nasuxu,⁵ koni a mi Kayini nun a saraxan nasuxu.

Awa, Kayini yi xɔɓ. A yεtagin yi masara.⁶ Na xanbi, Alatala yi Kayini maxɔdin, a naxa, “Nanfera i xɔɓxi? Nanfera i yεtagin

* **3:24:** Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana. * **4:1:** Kayini maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn “Sɔtɔna.”

masaraxi? ⁷ Xa i fe faɗin liga, n na rasux-uma nɛn, koni xa i fe ɗaxin liga, yulubina i ya deɛn na, a i mamɛlɛnma. I kata, i yi a nɔ.”

⁸ Kayini yi a fala a xunyɛn xa, a naxa, “En siga xɛɛn ma.” E to so xɛɛn ma, Kayini yi a xunyɛn Habila suxu. A yi a faha. ⁹ Na xanbi Alatala yi Kayini maxɔdin, a naxa, “I xunyɛn Habila minɛn yi?” A yi a yabi, a naxa, “N mi a kolon. N tan nan n xunyɛn kantan muxun na ba?” ¹⁰ Ala yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi? I tuli mati. I xunyɛn wunla n gbelegbelema bɔxɔni. ¹¹ N bata i danga bayo i bata i xunyɛn faha. N na i kedima nɛn bɔxɔni ito ma i xunyɛn wunla deɛnaxan yi. ¹² I na bɔxɔn nawali, i mi balon sɔtɔma. I findima sigatiin nan na.”

¹³ Kayini yi a fala Alatala xa, a naxa, “Na haɛn goronna gbo n tan xun ma. ¹⁴ Xa i bata n kedi to, n mi i toma sɔnɔn. N findima sigatiin nan na. Muxun naxan sa n toma, a n faxama nɛn.” ¹⁵ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-ɛn, xa muxu yo i faha, n na i gbeen ɗaxɔma nɛn dɔxɔɗa ma solofere.” Alatala yi taxamasenna sa Kayini ma alogo xa naxan sa a to, a nama a faha.

¹⁶ Awa, Kayini yi a makuya Alatala ra. A sa dɔxɔ Nodi bɔxɔni Eden nakɔɔn sogetede binna ra. ¹⁷ Kayini yi a ɗaxanla kolon ɗaxanla ra. A ɗaxanla yi fudikan. A yi diin sɔtɔ naxan xili Xanɔki. Kayini yi taan ti na yi. A yi a diin xili sa na taan xun ma.

¹⁸ Xanɔki nan Yiradi sɔtɔ. Yiradi yi Mehuyayɛli sɔtɔ. Mehuyayɛli yi Metusayɛli sɔtɔ. Metusayɛli yi Lameki sɔtɔ. ¹⁹ Lameki yi ɗaxalan firin tongo. Kedenna xili Ada. Boden xili Sila. ²⁰ Ada yi Yabali sɔtɔ. Yabali, xuruse rabane nun bubu kanne baba nan yi a ra. ²¹ Yabali xunyɛn xili Yubali. Yubali, kondɛn maxane nun xulɛn fene baba nan yi a ra.

²² Sila fan yi diin sɔtɔ. A xili Tubali-Kayini. A tan, xabun nan yi a ra. A yi waliseɛn sifan birin nafalama sulan na, e nun wurena. Tubali-Kayini xunyɛn ɗaxalanmaan yi xili Nama.

²³ Lameki yi a fala a ɗaxanle xa, a naxa, “Ada nun Sila, ɛ tuli mati. Lameki a ɗaxanle, ɛ ɛ tuli mati n ma falan na. N bata xɛmɛna nde faha n gbeen ɗaxɔn na. N bata

na banxulanna faha bayo a bata n maxɔlɔ. ²⁴ Xa Kayini daxa a gbeen ɗaxɔ dɔxɔɗa ma solofere, Lameki a gbeen ɗaxɔma nɛn dɔxɔɗa ma tonge solofere e nun solofere.”

²⁵ Adama yi a ɗaxanla kolon ɗaxanla ra. A yi diin sɔtɔ naxan yi xili Seti. A na xili sa bayo Ala bata a diin Habila ɗaxɔ so a yii Kayini naxan faha.† ²⁶ Seti fan yi diin sɔtɔ naxan xili Enosi. Na waxatini, muxune yi Alatala xinla binya fɔlɔ.

5

Adama han Nuhan Taruxune Singen 1.1-4

¹ Adama bɔnsɔnna taruxun ni ito ra. Ala to Adama da, a a findi a yete maligan na, ² a e da xɛmɛn nun ɗaxanla. A e baraka. A e xili sa “Adamana.” ³ Adama to fori ɗee keme ɗee tonge saxan, a yi diin sɔtɔ a yete maligan na naxan maso a ra. A yi a xili sa Seti. ⁴ Seti bari xanbini, Adama yi bu ɗee keme solomasɛɛ. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. ⁵ Adama a siimayaan yi siga ɗee keme solomanaanin ɗee tonge saxan. Na xanbi ra, a yi faha. ⁶ Seti to bu ɗee keme ɗee suulun, a yi Enosi bari. ⁷ Enosi bari xanbini, Seti yi bu ɗee keme solomasɛɛ ɗee solofere. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. ⁸ Seti a siimayaan yi siga ɗee keme solomanaanin ɗee fu nun firin. Na xanbi ra, a yi faha.

⁹ Enosi to bu ɗee tonge solomanaanin, a yi Kenan bari. ¹⁰ Kenan bari xanbini, Enosi yi bu ɗee keme solomasɛɛ ɗee fu nun suulun. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. ¹¹ Enosi a siimayaan yi siga ɗee keme solomanaanin ɗee suulun. Na xanbi ra, a yi faha.

¹² Kenan to bu ɗee tonge solofere, a yi Mahalaleli bari. ¹³ Mahalaleli bari xanbini, Kenan yi bu ɗee keme solomasɛɛ ɗee tonge naanin. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sɔtɔ. ¹⁴ Kenan ma siimayaan yi siga ɗee keme solomanaanin ɗee fu. Na xanbi ra, a yi faha. ¹⁵ Mahalaleli to bu ɗee tonge sennin e nun suulun, a yi Yarɛdi bari. ¹⁶ Yarɛdi bari xanbini, Mahalaleli yi bu ɗee keme solomasɛɛ ɗee tonge saxan. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye

† 4:25: Seti maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn “A bata a fi.”

səṭə. ¹⁷ Mahalaleli a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ solomasɛxɛ jɛɛ tonge solomanaanin jɛɛ suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹⁸ Yarɛdi to bu jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge sennin e nun firin, a yi Xənəki bari. ¹⁹ Xənəki bari xanbini, Yarɛdi yi bu jɛɛ kɛmɛ solomasɛxɛ. A mən yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sətə. ²⁰ Yarɛdi a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ solomanaanin jɛɛ tonge sennin e nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²¹ Xənəki to bu jɛɛ tonge sennin jɛɛ suulun, a yi Matusela bari. ²² Matusela bari xanbini, Xənəki yi bira Ala fəxə ra jɛɛ kɛmɛ saxan. A mən yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sətə. ²³ Xənəki a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ saxan jɛɛ tonge sennin e nun suulun. ²⁴ Xənəki yi sigan tima e nun Ala. Na xanbi ra, a mi lu na sənən, bayo Ala bata a xali, a mi faxa.

²⁵ Matusela to bu jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge solomasɛxɛ jɛɛ solofere, a yi Lameki bari. ²⁶ Lameki bari xanbini, Matusela yi bu jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun firin. A mən yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sətə. ²⁷ Matusela a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ solomanaanin jɛɛ tonge sennin e nun solomanaanin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²⁸ Lameki to bu jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun firin, a yi diin sətə. ²⁹ A yi a xili sa Nuhan. A yi a fala, a naxa, “A tan nan a ligama en jinan en ma tərən nun en ma wanla ra, bayo Alatala bata bəxən danga.”*

³⁰ Nuhan bari xanbini, Lameki yi bu jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomanaanin jɛɛ suulun. A mən yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛye sətə. ³¹ Lameki a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge solofere e nun solofere. Na xanbi ra, a yi faxa.

³² Nuhan to bu jɛɛ kɛmɛ suulun, a yi Semi nun Xami nun Yepeti sətə.

6

Dunuḡa kala kiina

¹ Muxune wuya fələ bəxən fari waxatin naxan yi, e yi dii tɛmɛne bari. ² Dəpəxən naxanye fata Ala konna ra, na ndee yi yabu

dii tɛmɛne ra, bayo e tofan. E yi ndee yɛ matongo, e yi e findi e jaxanle ra.

³ Na xanbi ra, Alatala yi a fala, a naxa, “N mi tinjɛ n ma Niin xa bu adaman fatini habadan, bayo daliseen na a ra. A mi danguma jɛɛ kɛmɛ jɛɛ məxəjɛn na.”

⁴ Na waxatini, e nun waxatin naxan fa na xanbi ra, Nefilimi muxu magaxuxine nan yi na dunuḡa yi. Na dəpəxəne nun na dii tɛmɛne nan ne barixi. E findi sofa magaxuxine nan na na waxatine yi e nun xili kanne.

⁵ Alatala yi a to adamadina jaxuyaan bata gbo ayi bəxən fari. A miriyane findixi fe kobin nan na waxatin birin. ⁶ Na yi Alatala tərə han a yi nimisa adaman da feen na. Na yi a bəjɛn tərə. ⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman birin n naxan daxi, n na birin jaxanma nən dunuḡa yi. Muxu ba, sube ba, bubuse ba, xəliin naxan tujanma kore ba, n na birin naxərima nən dunuḡa yi, bayo n bata nimisa adaman da feen na.”

⁸ Koni, Nuhan yi rafan Alatala ma.

⁹ Nuhan bənsənna taruxun ni ito ra. Muxu tinxinxin nan yi Nuhan na na waxatini. Fɛ yo mi yi a ra. A yi biraxi Ala fəxə ra. ¹⁰ Nuhan dii saxan nan sətə: Semi nun Xami nun Yepeti.

Nuhan yi kunki nafala

¹¹ Dunuḡa bata yi kala Ala yɛɛ ra yi. A bata yi rafe fe jaxin na. ¹² Ala yi dunuḡa to, a kalaxi, muxun birin fe jaxin fəxə ra.

¹³ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “N waxi adaman birin naxəri feni dunuḡa yi, bayo dunuḡa bata rafe fe kobin na. N waxi adaman birin nun bəxən birin kala feni. ¹⁴ Awa, i xa Goferi wudin nafala kunkin na. Konkone xa lu a kui. I dolen sa a kuiin nun a fanna ma. ¹⁵ I xa a rafala i kiini: A kuyan xa findi nəngənna yɛ kɛmɛ saxan na, a yigbona tonge suulun, a yitena tonge saxan. ¹⁶ I a xunna soon nafala. A xa dangu nəngənna yɛra ma keden na. I a dɛɛn ti a dɛxən ma. I xa kunkin kuini taxun dəxəra ma saxan.”

¹⁷ “N tan igen nadinma nən dunuḡa yi. A muxun birin halagi. Niimaseen birin faxama nən. ¹⁸ Koni n bata layirin tongo i xa. I so kunkini ito kui, i tan nun i ya diine nun i ya jaxanla, e nun i ya diine

* 5:29: Nuhan maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “madɛndɛnna.”

ɗaxanle. ¹⁹ I xa fa daliseen sifan birin firin firinna ra, a xemen nun a gilena alogo e xa kisi. ²⁰ Xaliin bɔnsɔnna birin firin firin, suben bɔnsɔnna birin firin firin, bubuseen bɔnsɔnna birin firin firin, e fama i xɔn, i yi e rakisi. ²¹ I xa donseen sifan birin xali kunkin kui. I xa sa a mara i tan xa e nun e fan xa.”

²² Nuhan yi a birin liga alo Ala a yamarixi kii naxan yi.

7

Fufa gbeena fe

¹ Alatala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “So kunkin kui, i tan nun i ya denbayaan birin, bayo tinxin muxun nan i ra waxatini ito yi. ² Sube radaxaxi yo sube radaxaxi, i xa na solofere raso kunkin kui, a xemen nun a gilena. Sube raharamuxi yo sube raharamuxi i xa na firin naso, a xemen nun a gilena. ³ Xaliin fan sifan birin, solofere tongo, a xemen nun a gilena, alogo daliseen sifan birin xa lu dunuɗa yi. ⁴ Xi solofere na dangu, n tulen nagodoma bɔxɔn ma nen, soge tonge naanin, kɛe tonge naanin. N niimaseen naxan birin daxi, na birin halagima nen.” ⁵ Nuhan yi na birin liga Alatala a yamari naxan na.

⁶ Fufaan mini waxatin naxan yi, Nuhan ma siimayaan jee keme sennin nan yi a ra. ⁷ Nuhan nun a diine nun a ɗaxanla nun a diine ɗaxanle yi keli igen yee ra, e yi so kunkin kui. ⁸ Sube radaxaxine nun sube raharamuxine, xoline nun bubuseene, ⁹ a xemen nun a gilena, e yi siga Nuhan fema firin firin. E yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi.

¹⁰ Xii solofere dangu xanbini, na fufaan yi din dunuɗa ra. ¹¹ Nuhan ma siimayaan yi jee keme sennin, kike firin, xi fu nun solofere. Igen naxan bɔxɔni, na yi te folo, e nun igen naxan kore, na fan yi godo folo. ¹² Tulen yi fa bɔxɔn ma soge tonge naanin, kɛe tonge naanin.

¹³ Na lɔxɔ yeteni, Nuhan nun a diine, Semi nun Xami nun Yepeti e nun a ɗaxanla nun a dii saxanne ɗaxanle, ne birin yi so kunkin kui. ¹⁴ Burunna suben bɔnsɔnna birin nun xuruseen bɔnsɔnna birin nun bubuseen bɔnsɔnna birin nun xaliin bɔnsɔnna birin, e yi so kunkin kui. ¹⁵ Daliseen birin naxan

yengima, a firin firin, e yi fa Nuhan fema. E yi so kunkin kui. ¹⁶ Niimaseen birin, a xemen nun a gilena, e yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi. Na xanbi ra, Alatala yi deen balan.

¹⁷ Xi tonge naanin fufaan yi mini. A yi kunkini te. ¹⁸ Igen to gbo bɔxɔn ma, kunkin yi dɔxɔ igen fari. ¹⁹ Igen yi te han a yi sa geyaan birin xun ma dunuɗa yi. ²⁰ Igen yi sa geyane xun ma han nɔngɔnna ye fu nun naanin. ²¹ Niimaseen naxanye birin yi dunuɗa yi, ne birin yi halagi: xali yo, xuruse yo, burunna sube yo, bubuse yo, e nun adamadiin birin. ²² Niimaseen naxanye birin yi xaren na, naxanye yengima, ne birin yi halagi. ²³ Niimaseen naxanye yi bɔxɔ xɔnna ma, na birin yi raxɔri: adamadiine nun subene nun bubuseene e nun xoline, fo Nuhan kedenna, e nun naxanye yi a fema kunkin kui. ²⁴ Fufaan yi din dunuɗa ra xii keme xii tonge suulun.

8

Fufaan ɗan fena

¹ Koni Ala yi a xaxili lu Nuhan xɔn ma, e nun burunna subene, e nun xuruseen naxanye yi a fema kunkin kui. Ala yi foyen nafa dunuɗa yi. Igen yi godo folo. ² Igen naxan yi kelima bɔxɔn bun ma, na yi dan. Igen naxan yi kelima kore, na fan yi dan. ³ Lɔxɔ yo lɔxɔ fo nde ba igen na. Xii keme xii tongo suulunna bun ma, igen yi yelin gode. ⁴ Kike soloferen xii fu nun solofere-deni, kunkin yi dɔxɔ geyaan fari, naxan xili Ararati. ⁵ Igen yi lu gode han kike fudeni. Kike fuden xii singe lɔxɔni, geyane xunne yi mini kenenni.

⁶ Xii tonge naanin dangu xanbini, Nuhan yi kunkin foye soden nabi, a bata yi naxan nafala a ma. ⁷ A yi xaxaan bejin. Na yi a firifiri, han igen yi yelin gode. ⁸ Nuhan mɔn yi ganban bejin, a xa sa igen mato xa a bata godo. ⁹ Koni na ganban mi san tide to, bayo igen yi dinxi dunuɗa birin na. A yi xete Nuhan ma kunkin kui. Nuhan yi ganban suxu a yiin na, a a raso kunkin kui.

¹⁰ A yi a mame han xii solofere. A mɔn yi ganban bejin a firinden. ¹¹ Ninbanna ra ganban yi xete Nuhan ma, oliwi wudi binla jɔxɔnde xinden suxi a de ra. Awa, Nuhan

yi a kolon a igen bata ba dunuja xun ma. ¹² A mən yi a mamε xi solofere. A mən yi ganban bejin, koni ganban mi xεte a ma.

¹³ Nuhan ma siimayaan to siga jεε kεmε sennin jεε keden, kike keden, xi keden, fufaan yi jan dunuja yi. Nuhan to kunkin xunna ba, a yi a to bəxən maxaraxi. ¹⁴ Kike firin xi məxəjən nun solofere to dangu, bəxən yi xara ghen! ¹⁵ Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, ¹⁶ “E mini kunkin kui, i tan nun i ya jaxanla nun i ya diine, e nun i ya diine jaxanle. ¹⁷ I xa niimaseen birin namini kunkin kui: xəline nun subene e nun bubuseene, alogo e xa wuya, e xa yiriwa dunuja yi.” ¹⁸ Awa, Nuhan yi mini, e nun a diine nun a jaxanla nun a diine jaxanle. ¹⁹ Subene fan yi mini e nun bubuseene nun xəline. Niimaseen birin, bənsən yo bənsən, e mini e danna.

²⁰ Na xanbi ra, Nuhan yi saraxa ganden nafala Alatala xinli. A yi sube radaxaxina ndee tongo e nun xəli radaxaxina ndee. A yi ne ba saraxan na, ne yi sa tεeni. ²¹ Tutun to te, Alatala yi na gan xirin mε. A yi rafan a ma. A yi a fala a bəjəni, a naxa, “N mi bəxən dangama sənən adamana fe ra, bayo n na a kolon adama bəjəni mi fan xabu a dii jəreya waxatini. N mi niimaseen birin halagima sənən alo n na singen liga kii naxan yi. ²² Fanni bəxən daxi, xεε bi waxatin nun se xaba waxatina, xunbenla nun kuye wolonna, soge furen nun jεmεna, yanyin nun kəna, ne waxatine mi fa bama e kiini sənən.”

9

Ala yi a layiri tongo Nuhan xa

¹ Na xanbi ra, Ala yi barakan sa Nuhan nun a diine fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “E xa diin bari, ε xa wuya, ε xa bəxən nafe. ² Suben birin gaxuma ε yεε ra nən naxanye bəxən ma, xəliin naxanye birin kore, bubuseen birin, yεxən naxan birin baani, ε luma nən ne birin xun na. ³ Niimaseen naxan birin yengima e findima nən ε balon na. N sansine so ε yii kii naxan yi a singeni, iki n bata niimaseen birin fan so ε yii na kiini.”

⁴ “Koni ε nama sube yifaxin don bayo a niin wunla a yi. ⁵ E dεntεgen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Suben fan dεntεgen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Adaman dεntεgen sama n xa nən a adaman boden niin wunla a fe ra. ⁶ Muxun naxan muxun niin bama, muxun nan a fan niin bama, bayo Ala bata adaman da a misaala ra. ⁷ E xa diin bari, ε xa wuya, ε xa bəxən nafe ε yi yiriwa ayi.”

⁸ Na xanbi ra, Ala yi a fala Nuhan xa e nun a diine, ⁹ a naxa, “N yεtεen bata layirin tongo ε xa e nun ε mamandenne, ¹⁰ e nun niimaseen naxan birin yi ε fεma kunkin kui: xəline nun xuruseene nun burunna subene e nun niimaseen naxan birin dunuja yi. ¹¹ N bata layirin tongo ε xa: fufaan mi niin birin bama sənən. Fufaan mi dunuja birin kalama sənən.” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N bata layirin tongo ε nun ε mamandenne xa e nun niimaseen birin xa. ¹³ N sengunna yitama nən koren ma, naxan findima layirin taxamasenna ra n tan nun bəxən tagi. ¹⁴ N na tulen sa koren ma, sengunna minima nən. ¹⁵ Na waxatini na layirina fe rabirama n ma nən, n layirin naxan tongoxi ε xa e nun niimaseen birin xa. N mi niin birin bama dunuja yi fufaan na sənən. ¹⁶ Sengunna na mini koren ma, n na a to, na layirina fe rabirama n ma nən, layirin naxan luma habadan, n layirin naxan tongoxi ε xa e nun niimaseen birin xa naxanye dunuja yi.”

¹⁷ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “Sengunni ito findixi layiri taxamasenna nan na, n nun niimaseen birin tagi dunuja yi.”

¹⁸ Nuhan ma diin naxanye mini kunkin kui, e xili Semi nun Xami nun Yepeti. Kanan kaane baba nan yi Xami ra. ¹⁹ Muxun naxan birin wuyaxi dunuja yi, a kelixi Nuhan ma dii saxanne nin.

Nuhan yi dangan ti

²⁰ Nuhan xεε rawanla nan yi a ra. A yi manpa binla sansiin si langan kui.* ²¹ Na sansiin to bogi, Nuhan yi manpaan nafala, a yi a min, a xunna yi keli. A yi a sa bubun kui a magenla ra. ²² Xami, Kanan kaane baba yi a baba magenla to. A yi na fala

* 9:20: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

a tadane xa. ²³ Semi nun Yepeti yi dugin tongo, e yi siga e xanbiraamaan na. E yi dugin sa e baba fari, koni e mi e baba magenla to.

²⁴ Nuhan xunna to dəxə, a keli, a yi a kolon a bolokada naxan ligaxi a ra.

²⁵ Nuhan yi a fala, a naxa, “N bata Kanan† danga. A findima konyi dənxeen nan na a tadane xa.” ²⁶ A mən yi a fala, a naxa, “N bata barikan bira Alatala xa, Semi a Ala. Kanan xa findi Semi a konyin na. ²⁷ Ala xa Yepeti a bəxən gbo ayi. Yepeti xa lu Semi a bubun kui. Kanan xa findi Yepeti a konyin na.”

²⁸ Fufaan jan xanbini, Nuhan yi jee keme saxan jee tonge suulun sətə. ²⁹ Nuhan ma siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

Nuhan ma diine, Semi nun Xami nun Yepeti a taruxun nan na ra.

10

Semi nun Xami nun Yepeti yixetene Taruxune Singen 1.5-23

¹ Nuhan ma diine bənsənnə taruxun ni i ra, Semi nun Xami nun Yepeti naxanye diine bari fufaan dangu xanbini.

² Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomere nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki e nun Tirasi.

³ Gomere a diine xinle ni itoe ra: Asike-nasi nun Rifati nun Togarama.

⁴ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁵ Muxuni itoe diine yi dəxə fəxə igen de. E na siga dənaxan yi, e xabilayaan fəlo menni. Na xabilane yi findi siya gbətene ra, birin nun e kon xuina.

⁶ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi* nun Misiran nun Puti nun Kanan.

⁷ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Seba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka.

Raama a diine xinle ni itoe ra: Saba e nun Dedan.

⁸ Kusi fan diin sətə nən naxan xili Nimirodi. Na findi yengeso gbeen nan na dunuja yi. ⁹ Nimirodi fan, donso gbeen nan yi a ra Alatala yee ra yi. Nanara, muxune a falama, e naxa, “I luxi alo Nimirodi, donso gbeen nan yi a ra Alatala yee ra yi.” ¹⁰ A mangayaan liga nən taani itoe ma singen: Babilon nun Ereki nun Akadi nun Kalene taan naxan Sinari bəxəni. ¹¹ A yi keli Sinari yi, a yi siga Asiriya bəxəni. Menni, a yi taane ti naxanye xili Niniwa nun Rehoboti nun Iri nun Kala ¹² e nun Resen, taa gbeen naxan Niniwa nun Kala tagi.

¹³ Misiran yi findi muxuni itoe benban na: Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane ¹⁴ nun Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane, Filisistine keli dənaxan yi, e nun Kafatoro kaane.

¹⁵ Kanan yi findi muxuni itoe baba ra: Sidon, a dii singena, e nun Xitine ¹⁶ nun Yebusune nun Amorine nun Girigasane ¹⁷ nun Xiwine nun Arakane nun Sini kaane ¹⁸ nun Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane.

Na xanbi ra, Kanan bənsənnə birin yi xuya ayi. ¹⁹ Kanan bəxən naninna yi kelixi Sidon han sa dəxə Gerari taan na, a yi siga han Gasa, a yi dangu Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi yi, han sa dəxə Lasa ra.

²⁰ Xami a muxune ni itoe ra, fata e bənsənnə nun e xuiin na e nun e bəxəne, e nun e siyane.

²¹ Semi, Yepeti tada fan yi diine sətə. Semi findi Eberi a diine benban nan na.

²² Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

²³ Arami a diine xinle ni itoe ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

²⁴ Arapaxadi yi Selaxa sətə. Selaxa yi Eberi sətə.

²⁵ Eberi yi dii firin sətə. Keden xili Pelegi† bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunyen xili Yokatan. ²⁶ Yokatan ma diine

† **9:25:** Nuhan a mamandenna Kanan nan danga. A mi a dii yo danga. Semi yixetena nde Yaxuba yixetene nan Kanan yixetene raxəri Isirayila bəxəni, na yi findi dangan bunna ra. Na yengena fe sebəxi Yosuwe kitabu yiren kui. A mi sebəxi yire yo yi fa fala Kanan yixetene siga nən fati fəre bəxəni. A yixete dando naxanye luxi e nii ra yengen xanbi ra, ne yi basan Yaxuba yixetene ra han Kanan muxu yo mi lu. Yanyina nde fati fərene fe sebəxi Dunuja Fəlon 10.6 kui. * **10:6:** Muxune laxi a ra a Kusi yixetena nde siga nən fati fərene bəxəni. Yanyina nde fati fərene benban finde a yixetena nde ra. A fe mən sebəxi Yatene 12.1 nun Esayi 20 nun Sofoni 3.10 kui e nun yire wuyaxi gbete. Nuhan Kusi xunye Kanan nan danga. Na feen sebəxi Dunuja Fəlon 9.25 kui. † **10:25:** Pelegi bunna nən fa fala “Mayitaxunna.”

xinle ni itoe ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera ²⁷ nun Hadoran nun Yusali nun Dikila ²⁸ nun Obala nun Abimayeleye nun Saba ²⁹ nun Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Ne birin baba nan yi Yokatan na. ³⁰ E bəxən yi kelixi Mesa sa dəxə han Sefare, naxan geyaan sogeteden binni.

³¹ Semi a diine ni i ra, fata e bənsənnə nun e xuine nun e bəxəne nun e siyane ra.

³² Nuhan ma diine bənsənnə nan ne ra e siyane yəen ma. Fufaan dangu xanbini, bənsənni itoe yi findi siyane birin na dunujna yi.

11

Xuine yitaxun fena

¹ Na waxatini, dunujna birin yi xui keden nan falama. ² Muxuna ndee to siga sogeteden binni, e yi dəxə Sinari lanbanni. ³ E yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga, en xa bitikidin bənbə, en xa a gan.” E yi bitikidine dəxə gəməne jəxəni. E yi dolen findi bitikidi* dəxə seen na. ⁴ Na xanbi ra, e yi a fala, e naxa, “En siga, en xa taan ti en yete xa, e nun sanganso gbeen naxan tema han kore, alogo en xinla xa gbo ayi. Nanara, en nama xuya ayi dunujna xun xən.”

⁵ Koni Alatala yi godo na taan nun sanganso gbeen matodeni muxune naxan ti. ⁶ Alatala yi a fala, a naxa, “Muxuni itoe, naxanye siya keden, xui keden a ra, xa ne bata wanli ito fələ, wanla birin e waxi naxan ke feni sənən, e na ligama nən. ⁷ En siga, en godo e xuiin basandeni alogo e nama e bode xuiin mə.” ⁸ Alatala yi e raxuya ayi. Na taan ti feen yi dan. ⁹ Na yiren yi xili Babeli,† bayo Alatala bata dunujna xuine basan e bode ra na yi. Fələ mənni, Alatala yi e raxuya ayi dunujna birin ma.

Semi han Tera

Taruxune Singen 1.24-27

¹⁰ Semi bənsənnə taruxun ni i ra.

Fufaan dangu jəen firinna, Semi a simayaan yi jəe kəme sətə. A yi a diin sətə naxan xili Arapaxadi. ¹¹ Arapaxadi bari xanbini, Semi mən yi jəe kəme suulun sətə. A yi dii xəməne nun dii təme gbetene sətə.

¹² Arapaxadi to jəe tonge suulun nun suulun sətə, a yi Selaxa bari. ¹³ A to Selaxa sətə, Arapaxadi yi bu jəe kəme naanin jəe saxan. A yi dii xəməne nun dii təme gbetene sətə.

¹⁴ Selaxa to jəe tonge saxan sətə, a yi Eberi bari. ¹⁵ A to Eberi sətə, Selaxa yi bu jəe kəme naanin jəe saxan. A yi dii xəməne nun dii təme gbetene sətə.

¹⁶ Eberi to jəe tonge saxan e nun naanin sətə, a yi Pələgi bari. ¹⁷ A to Pələgi sətə, Eberi yi bu jəe kəme naanin jəe tonge saxan. A yi dii xəməne nun dii təme gbetene sətə.

¹⁸ Pələgi to jəe tonge saxan sətə, a yi Rewu bari. ¹⁹ A to Rewu sətə, Pələgi yi bu jəe kəme firin jəe solomanaanin. A yi dii xəməne nun dii təme gbetene sətə.

²⁰ Rewu to jəe tonge saxan nun firin sətə, a yi Serugu bari. ²¹ A to Serugu sətə, Rewu yi bu jəe kəme firin jəe solofere. A yi dii xəməne nun dii təme gbetene sətə.

²² Serugu to jəe tonge saxan sətə, a yi Nahori bari. ²³ A to Nahori sətə, Serugu yi bu jəe kəme firin. A yi dii xəməne nun dii təme gbetene sətə.

²⁴ Nahori to jəe məxəjən nun solomanaanin sətə, a yi Tera bari. ²⁵ A to Tera sətə, Nahori yi bu jəe kəme jəe fu nun solomanaanin. A yi dii xəməne nun dii təme gbetene sətə.

²⁶ Tera to jəe tonge solofere sətə, a yi Iburama nun Nahori nun Haran bari.

Tera a denbayana

²⁷ Tera bənsənnə taruxun ni i ra.

Tera yi Iburama nun Nahori nun Haran bari. Haran yi Loti bari. ²⁸ Benun Tera xa faxa, a diin Haran yi faxa Yuru taani Babilən bəxəni, a barixi dənaxan yi. ²⁹ Iburama nun Nahori yi jəaxanle futu. Iburama jəaxanla yi xili Sarayi. Nahori a jəaxanla xili Milika. Milika baba nan yi Haran na. Haran dii firin nan sətə, Milika nun Isika. ³⁰ Gbantan nan yi Sarayi ra. Dii yo mi yi a yii.

³¹ Tera yi a denbayaan xali, a dii Iburama, e nun a mamandenna Loti, Haran ma diina, e nun a mamandenna Sarayi, Iburamaa jəaxanla. E birin yi keli Yuru

* **11:3:** Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † **11:9:** Babeli maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən fa fala “Mayibasanna.”

taani Babilon bəxəni alogo e xa siga Kanan bəxəni. Koni e to Xarani taan li, e yi dəxo mənni.

³² Tera yi bu jεε kεmε firin jεε suulun. A yi faxa Xarani yi.

12

Ala yi Iburama xili

¹ Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “Keli i ya yamanan nun i xabilan nun i babaa genli. I siga na yamanani n naxan yitama i ra. ² N ni i findima siya gbeen na nən. N na i barakama nən, n ni i findi xili kannara. Muxune fan duban sətəma nən i tan barakani. ³ Naxan na duba i xa, n fan na kannara barakama nən. Naxan na i danga, n fan dangan nagidima na kannara ma nən. Dunuja xabilane birin duban sətəma nən i tan barakani.”

⁴ Awa, a siin jεε tonge solofere e nun suulunna sətə waxatin naxan yi, Iburama yi keli Xarani yi alo Alatala a yitaxi a ra kii naxan yi. Loti fan yi siga Iburama fəxə ra. ⁵ A yi a jaxanla Sarayi nun a xunyena dii Loti nun a sətə seen birin, e nun muxune a naxanye sətəxi Xarani yi, a yi ne birin xali. E yi siga Kanan bəxəni.

⁶ Iburama yi dangu bəxən na han a sa wudi bili gbeen li dənaxan yi xili Morε, Siken bəxəni. Na waxatini, Kanan kaane yi dəxi mənni nun. ⁷ Koni Alatala yi a yetε yita Iburama ra. A yi a fala, a naxa, “N bəxəni ito nan fima i yixetene ma.” Awa, Iburama yi saraxa ganden nafala Alatala xa naxan a yetε yitaxi a ra. ⁸ A yi keli mənni, a siga geyaan ma, geyaan naxan Beteli sogeteden binni. A yi bubun ti mənni. Beteli taan yi lu a sogegododeni. Ayi taan yi lu a sogetedeni. A yi saraxa ganden nafala Alatala xa mənni. A yi Alatala maxandi a xinla ra. ⁹ Na xanbi ra, a yi siga Negewi tonbonna binni.

Iburama yi siga Misiran yi

¹⁰ Na waxatini, fitina kamən yi so bəxəni. Awa, Iburama yi siga Misiran bəxəni bayo donse yo mi yi na. ¹¹ Benun e xa so Misiran bəxəni, Iburama yi a fala a jaxanla Sarayi xa, a naxa, “A kolon, jaxalan tofajin nan i tan na. ¹² Misiran kaane na i to waxatin naxan yi, e a falama nən a n ma jaxanla nan i ra. Na xanbi ra, e n faxama nən, koni

e mi i tan faxε. ¹³ I xa a fala e xa a n xunyən nan i tan na, alogo e xa kininkinin n ma i sabun na. Nayi, e mi n faxama i tan ma fe ra.”

¹⁴ Iburama to Misiran li, Misiran kaane yi a to, a Sarayi jaxalan tofajin nan a ra. ¹⁵ Misiran Mangana kuntigine yi jaxanla ito matəxə Misiran Mangan xa. Misiran Mangan yi a xali a konni. ¹⁶ A yi hinan Iburama ra a jaxanla fe ra. Iburama yi xuruse xunxurine nun jingene nun sofanle nun konyine nun jəgəməne sətə.

¹⁷ Koni Alatala yi fure jaxin sa Misiran Mangan nun a denbayaan ma Sarayi a fe ra, Iburama jaxanla. ¹⁸ Nanara, Misiran Mangan yi Iburama xili. A yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi n na? Nanfera i mi a falaxi n xa i ya jaxanla nan a ra. ¹⁹ Nanfera i ya falaxi a i xunyən nan a ra han n tan bata a findi n ma jaxanla ra? Awa, hən, i ya jaxanla ni i ra. E siga!” ²⁰ Na xanbi, Misiran Mangan yi yamarin fi a sofanle ma lan Iburama a fe ma. E yi a ragbengben e nun a jaxanla, e nun a yii seen birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Awa, Iburama yi keli Misiran yamanani. A yi siga Negewi tonbonna mabinni e nun a jaxanla nun a seen birin, e nun Loti. ² Iburama bata yi findi nafulu kannara nun. Xuruseene nun gbetin nun xəmaan yi a yii. ³ A keli Negewi yi, a yi a masiga han Beteli taani. Yirena nde yi Beteli taan nun Ayi taan longonna ra, Iburama bubun yi tixi mənni nan singe yi. ⁴ A saraxa gande singen fan yi mənni nin nun. Iburama yi Alatala maxandi a xinla ra mənni.

⁵ Loti yi biraxi Iburama fəxə ra, xuruseene nun bubune yi a fan yii nun. ⁶ Iburama a xuruse ganla nun Loti a xuruse ganla yi gbo na bəxən xa. E mi yi nəε luyε yire kedenni sənən. ⁷ Sənəxə sənəxən yi mini Iburama xuruse rabane nun Loti a xuruse rabane tagi. Kanan kaane nun Perisi kaane fan yi mənni na waxatini.

⁸ Nanara, Iburama yi a fala Loti xa, a naxa, “Sənəxə sənəxən nama bira en tagi e nun en ma xuruse rabane tagi, bayo en tan

ngaxakedenmane nan en na. ⁹ Bəxəni ito birin i yee ra. Awa, en xa fata. Xa i siga kəmenna ma, n tan yi siga yiifanna ma. Xa i siga yiifanna ma, n tan yi siga kəmenna ma.”

¹⁰ Loti yi a yeen nasiga, a yi sa Yuruden meren to. Igen yi na nun a fajin na. Benun Alatala xa Sodoma nun Gomora halagi, na bəxəne yi fan han Soyari binni, alo Misiran bəxəna, alo Alatala a nakə rafalaxina.*

¹¹ Awa, Loti yi Yuruden meren sugandi a yete xa. A yi siga sogeteden mabinni. E yi fata.

¹² Iburama yi lu Kanan bəxəni. Loti yi lu Yuruden meren taane tagini. A yi bubun ti Sodoma fema. ¹³ Sodoma kaane bata yi kobi ayi a gbegebe, e bata yi findi yulubi kan belebelen na Alatala yee ra yi.

¹⁴ Iburama nun Loti to fata, Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “I yeen ti sogeteden na, e nun sogegododen na, e nun yiifanna nun kəmenna ma. ¹⁵ I bəxən naxan birin toxi, n na a fima i ma nen e nun i bənsəna ma han habadan.

¹⁶ N ni i bənsəna rawuyama ayi nen alo gbangbanna naxan bəxən ma. Xa muxun nəe meɲensinna tenge, awa, a nəe nen i bənsəna yaten kolonje. ¹⁷ Keli, i bəxəni siga, a kuye yeen nun a yigbo yeeana, i xa a birin mato bayo n na a fima i tan nan ma.”

¹⁸ Awa, Iburama yi bubun yiren masara. A yi dəxə wudi belebelena nde mabinna ra Mamire nun Xebiron fema. A yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa.

14

Iburama Loti ratanga fena

¹ Na waxatini, Manga Amirofeli naxan Babilən bəxən ma yo, Manga Ariyoki naxan Elasari bəxən ma yo, Manga Kədolama naxan Elan bəxən ma yo, Manga Tidali naxan Goyin bəxən ma yo, manga naaninni itoe yi layirin tongo e bode xa manga suulun ni itoe yenge feen na. ² Na manga suulunne nan itoe ra: Bera Sodoma mangan nun Birisa Gomora mangan nun Sinabu Adamaha mangan nun Seməberi Seboyimi mangana e nun Bela mangana. Bela mən xili Soyari. ³ Manga suulunni itoe

yi e malan Sidimi lanbanni, Fəxə Daraan denaxan yi. ⁴ Xabu jee fu nun firin manga suulunni itoe yi Manga Kədolama bun ma, koni a jee fu nun saxanden na, e yi murute.

⁵ A jee fu nun naanindena, Manga Kədolama nun mangan naxanye yi a fema, e yi siga yenge sodeni. E yi siyani itoe birin nə yengeni: Refa kaan naxanye yi Asatarəti-Karinayin yi, Susi kaan naxanye yi Xami yi, Emi kaan naxanye yi Sihawe-Kiriyatayimi yi, ⁶ e nun Xori kaan naxanye yi geyaan ma Seyiri binni han Eli-Paran tonbonna fema. ⁷ Na xanbi e yi xete, e yi siga En-Misapati, naxan xili Kadesi. E yi Amaləkine nə e nun Amarin naxanye yi dəxi Xasasən-Tamari yi.

⁸ Na waxatini, Sodoma mangan nun Gomora mangan nun Adamaha mangan nun Seboyimi mangan nun Bela mangan denaxan mən xili Soyari, na mangane yi e malan Sidimi lanbanni manga naaninni itoe yengedeni: ⁹ Kədolama Elan mangan nun Tidali Goyin mangan nun Amirofeli Babilən mangan nun Ariyoki Elasari mangana. Na manga naaninna yi manga suulunna yenge. ¹⁰ Awa, yinle yi Sidimi lanbanni, dolena e kui. Sodoma mangan nun Gomora mangan yi e gi. Yengesona ndee yi bira yinle ra. Ndee yi e gi siga geyaan fari. ¹¹ Na manga naanin naxanye nəən sətəxi, ne yi nafunla nun donseene birin tongo Sodoma taan nun Gomora taani. E yi siga. ¹² E yi Iburama xunyena dii Loti fan suxu e nun a herisigen birin, bayo a yi dəxi Sodoma taan kui.

¹³ Muxuna nde yi a gi, a sa na feen birin yeba Iburama Heburu kaan xa. Na waxatini, Iburama yi dəxi wudi bili belebelen bun ma Mamire Amarin konni. Mamire nun a ngaxakedenne, Esikoli nun Aneri, ne bata yi layirin tongo Iburama xa. ¹⁴ Iburama to a me, muxune bata a xunyena dii xeme Loti suxu, a yi yengesone tongo, muxu keme saxan muxu fu nun solomasexe naxanye barixi a sariyan kui, naxanye fatan yenge sodeni. E yi siga na mangane fəxə ra han taan naxan xili Dan. ¹⁵ Kəeen na, Iburama yi a yengesone yitaxun, e yi na mangane raterena yengen

* **13:10:** Na feen mən sebəxi Dunuja Fəlon 2.8-10 kui.

na. E nun a yengesone yi no na mangane matuntunye han Xoba, Damasi taan komenna ma. ¹⁶ A yi fa e herisigen birin na, a yi fa a xunyena diin Loti fan na, e nun a soto seen birin, sa naxanle fari e nun yamaan birin.

Iburama nun Melikisedeki

¹⁷ Iburama to xete xunna kenla kui, keli Manga Kedolama yengedeni e nun mangan naxanye yi a fema, Sodoma mangan yi siga Iburama ralandeni Sihawe lanbanni. Menna xili “Mangana Lanbanna.”

¹⁸ Na xanbi, Melikisedeki,* Salemi mangan yi fa burun nun wudi bogi igen na Iburama xa alo manpana. Kore Xonna Ala a saraxaraliin nan yi Melikisedeki ra. ¹⁹ A yi duba Iburama xa, a naxa, “Kore Xonna Ala naxan koren nun boxon daxi, na xa Iburama barayi. ²⁰ Tantunna Kore Xonna Ala xa, naxan i yaxune rayarabixi i xa.” Na waxatini, Iburama yi a se tongoxine birin yaganna fi Melikisedeki ma.

²¹ Sodoma mangan yi a fala Iburama xa, a naxa, “N ma muxune raxete n ma, koni nafunla xa lu i tan xa.” ²² Koni Iburama yi a fala Sodoma mangan xa, a naxa, “N bata n kolo Alatala yi, Kore Xonna Ala naxan koren nun boxon daxi, ²³ n mi sese tonge naxan findixi i gbeen na, hali lutidina, xa na mi a ra sankidi lutina, alogo i nama a fala sonon fa fala ‘N tan nan Iburama findi nafulu kannu ra.’ ²⁴ N mi sese tonge, fo n ma yengesone naxan donxi e nun naxan findixi e gbeen na. Aneri nun Esikoli nun Mamire e gbeen tongoma nen.”

15

Ala yi layirin tongo Iburama xa

¹ Na xanbi, Iburama yi fe toon ti alo ziyena, Alatala yi fa a ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Iburama i nama gaxu, n tan nan i kantanma. I saran gbeen soto ma nen.” ² Iburama yi a yabi, a naxa, “Marigina Alatala, i nanse jeningexi i naxan soma n yii? Bayo dii yo mi n yii. N mi dii sotoxi naxan n keen tongoma fo n ma walikena, Eliyeseri Damasi kaana. ³ I mi dii yo fixi n tan ma. Nanara, n ma walikenen naxan

barixi n konni, na nan findima n kee tongon na.” ⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “Enen, i ya walikenen mi findima i kee tongon na de! I bari diin yatin nan fama findideni i kee tongon na.” ⁵ Ala yi Iburama ramini a bubun bun ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I yeen nate kore. I sarene tenge xa i noe a yaten kolonye.” A mon yi a fala a xa, a naxa, “I ne toxi kii naxan yi kuyen ma, i bansonna fan wuyama ayi na kiini nen, i mi noe a yaten kolonye.”

⁶ Iburama yi denkeleya Alatala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa. ⁷ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra naxan i ramixi Yuru taani Babilon boxoni. N na i xali boxon ma n denaxan fima i ma.” ⁸ Iburama yi a maxodin, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolonma di, fa fala n fama na boxon soto deni nen.”

Alatala layirin xidi fena

⁹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “Fa jinge gilen nun sii gilen na, e nun yexee kontonna naxanye bata jee saxan saxan ti, e nun ganba gilen nun kolokonde diina. I yi e fi n ma.” ¹⁰ Iburama yi fa na subene ra. A yi jingen nun sii gilen nun yexee kontonni sense a tagi. A yi na sube dungine sa e dan na, koni a mi xoline tan yixaba. ¹¹ Segene yi fa, e godo na sube faxaxine ma. Iburama yi e birin kedi. ¹² Sogen godomatona, xixonla yi Iburama suxu kati! Kuyen yi yidimi, dimi magaxuxin yi so.

¹³ Ala yi a fala a xa, a naxa, “A kolon yati, i bansonna dorama nen yamana gbete yi, e konna mi denaxan na. E findima nen konyin na na boxoni. E fe xolen siyaan birin soto ma nen jee keme naaninna bun ma muxu yiini. ¹⁴ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nen. Na xanbi ra, e nen minima na yamanani, e se fajin gbege xalima nen. ¹⁵ I tan fama nen boje xunbenla soto deni, i mon siimaya xunkuyen soto ma nen, han i sa laxiraya waxatin naxan yi. ¹⁶ I yixeten naaninden xetema nen na boxoni, bayo fo Amorine e haken na gbo ayi waxatin naxan yi.”

¹⁷ Sogen to godo, dimin yi so. Na waxatini tee ko seen naxan yi tutin naminima e nun tee degena, a yi dangu sube dungine

* **14:18:** Melikisedeki bunna nen fa fala “Manga tinxina.”

saden tagi. ¹⁸ Taxamasenna nan na ra, Alatala yi layirin naxan tongoxi a tan nun Iburama tagi na ləxə yetəni. A yi a fala a xa, a naxa, “N bata yamanani ito fi i bənsənnə ma, keli Misiran baan ma han sa dəxə Efirati baa belebelen na.” ¹⁹ Siya dəxə wuyaxin nan yi na: Kenine nun Kenisine nun Kadimonne ²⁰ nun Xitine nun Perisine nun Refane ²¹ nun Amorine nun Kanan kaane nun Girigasane e nun Yebusu kaane.

16

Sumayila bari ləxəna

¹ Sarayi, Iburama a naxanla munma yi dii yo bari a xa. Konyi gilə Misiran kaana nde yi walima a yii naxan yi xili Hagara. ² Sarayi yi a fala a xəmən xa, a naxa, “I bata a to, Alatala mi dii bari feen nagidixi n tan ma. Koni yanyina nde n nəe diin sətə i xa nən n ma konyi gilən sabun na. E birin nan lan ε xa xi to.” Iburama yi tin Sarayi a falan ma a naxan falaxi a xa. ³ Sarayi yi a konyi gilən Hagara Misiran kaan tongo, a yi a so a xəmənə Iburama yii, a xa findi a naxanla ra. Iburama bata yi nɛɛ fu ti Kanan bəxən ma.

⁴ Iburama nun Hagara yi xi yire kedenni, Hagara yi fudikan. Hagara to la a ra fa fala a bata fudikan, a yi yo a kanna ma, a yi a mato a kobin na. ⁵ Sarayi yi a fala Iburama xa, a naxa, “Konbini ito, n na raxətəma i tan nan ma Hagara naxan saxi n fari! Bayo, n tan nan n ma konyi gilən fixi i ma a xa findi i ya naxanla ra. Xabu a la a ra a fudikanna na a ra, a fa fe kobin nan tun yilanma n na. Alatala xa en tan firinna makiti.” ⁶ Iburama yi a naxanla yabi, a naxa, “I ya konyi gilən nan a ra. A walima i tan nan yii. I waxi feen naxan birin xən ma, a birin liga a ra.” Na waxatini, Sarayi fe kobin birin naxan nafan a ma, a yi a liga Hagara ra. Hagara yi a gi a bun.

⁷ Alatalaa malekan yi naralan Hagara ra xude xunna fəma Suru kiraan xən ma tonbon yireni. ⁸ Malekan yi Hagara maxədin, a naxa, “Sarayi a konyi gilən Hagara, i kelixi minən yi? I sigama minən yi?” Hagara yi malekan yabi, a naxa, “N nan n gixi n kanna nan bun ma.” ⁹ Alatalaa malekan

* **16:11:** Sumayila bunna nɛɛn fa fala “Ala fe mɛma.” Iburahima bunna nɛɛn fa fala “Yama gbeen fafe.”

yi a fala Hagara xa, a naxa, “I mən xa xətə i kelixi dənaxan yi. I mən xa i xuru a ma.”

¹⁰ Alatala a malekan yi a fala a xa, a naxa, “N fama bənsən wuyaxi fideni nən i ma, i mi nəe naxan yatən kolonjɛ.” ¹¹ Alatalaa malekan mən yi a fala a xa, a naxa, “I fudikanna na a ra iki. I fama diin sətədeni. I na diin xili sama nən Sumayila.* Bayo Ala bata i ya tərə xuiin mɛ marayarabin naxan sama i fari. ¹² I ya diin luma nən alo burunna sofanla. A birin yəngɛma nən, birin a fan yəngɛma nən. E nun a xunyəne birin luma nən fataxi.”

¹³ Hagara yi xili sa Alatala xən, naxan falan tixi a xa, a naxa, “Ala Naxan N Toma.” A yi a fala, a naxa, “N bata na kanna to, naxan n toma.” ¹⁴ Na nan a toxi e na xəjinna xinla falama, e naxa, “Niin Kanna Naxan N Toxi.” Na xəjinna Kadesi nun Bereda nan tagi. ¹⁵ Hagara yi diin sətə Iburama xa. Iburama yi a xili sa Sumayila. ¹⁶ Iburama bata yi nɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun nɛɛ sennin ti siimayaan na, Hagara yi fa na diin sətə a xa.

17

Iburama xinla maxətə fəna

¹ Iburama to nɛɛ tonge solomanaanin nɛɛ solomanaanin ti siimayaan na, Alatala yi mini a xa, a fa ito fala a xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna nan n tan na. I sigati kiin xa kamali n yɛɛ ra yi. ² N fama layirin tongodeni i tan nun n tan tagi. N mən fama nən bənsən gbeen fideni i ma.” ³ Iburama yi bira, a a yətagin lan bəxən ma. ⁴ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N ma layirin ni i ra n naxan tongoxi i tan nun n tan tagi. I findima nən siya wuyaxine benban na. ⁵ I xinla mi falama sənən Iburama,* i xinla falama nən fa fala Iburahima, bayo n na i findima nən siya wuyaxine benban na. ⁶ N na i findima nən yama gbeen benban na. I diine sətəma nən naxanye findima siya wuyaxine ra. Mangane fan minima nən i ya diine tagi. ⁷ N nan n ma layirin nakamalima nən i tan nun n tan tagi, hali i dangu xanbini, e nun i bənsənnə fan yixətən fan bənsən bənsən. A findima habadan layirin

* **17:5:** Iburama bunna nɛɛn fa fala “Fafa binyena.”

nan na. Nayi, n tan nan i ya Ala ra, e nun i bənsəna hali i dangu xanbini. ⁸ I tan nun i bənsəna, n fama nən bəxən fideni ε ma, i findixi xəjən na dənaxan yi iki. Kanan bəxən birin findima nən e gbeen na habadan! N tan nan e Ala ra.”

⁹ Ala mən yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I tan nun i bənsəna fan yixetən bənsən bənsəna, ε lan nən ε xa n ma layirin nakamali. ¹⁰ En ma layirin ni i ra, n naxan saxi ε ma, ε lan ε xa naxan nakamali, i tan nun i bənsəne: Naxan birin findixi xəmən na ε tagi, e birin lan nən e xa banxulan. ¹¹ ε xa na banxulanna findi layiri taxamasenna ra ε tan nun n tan tagi. ¹² Keli ε tan ma, sa dəxə ε bənsən bənsəna ra, a birin lan nən, naxan yo barin nεma fa xii solomasεε ti, a xa banxulan. Na sariyan lan nən a xa sa ε konyine fan ma naxanye ε yii, naxanye barixi ε konni, e nun konyin naxanye saraxi bəxə gbətəni, hali a mi fa i bənsənni. ¹³ Na kui, konyin naxanye barixi i konni e nun i naxan fan saraxi, e birin lan nən e xa banxulan, alogo n ma layirin taxamasenna xa lu ε fatin ma habadan! ¹⁴ Xəmən naxan na lu a fatin mi banxulanxi, a fama nən naminideni ε bənsənni, bayo a mi layirin nakamalixi.”

¹⁵ Na xanbi, Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama i ya naxanla xinla fala sənən de, ‘Sarayi,’ a fa xili nən ‘Saran.’ ¹⁶ N na a barakama nən, a fama dii xəmən barideni nən i xa. N na a barakama nən, a fama findideni nən siya gbeen benban na. Yamana wuyaxin mangane fama minideni nən a diine yi.” ¹⁷ Iburahima yi bira, a yi a yεtagin lan bəxən ma, a yi gele. A yi a fala a bəjəni, a naxa, “N tan naxan bata jεε kεmε ti siimayaan na, n mən nəε diin sətε ba? Saran naxan fan bata jεε tonge solomanaanin ti siimayaan na, a fa nəε diin barε ba?” ¹⁸ A yi a fala Ala xa, a naxa, “I jəxə lu Sumayila xən ma tun!” ¹⁹ Ala yi a fala, a naxa, “En-εn! I ya naxanla Saran fama dii xəmən barideni nən i xa, i naxan xili sama Isiyaga.† N nan n ma layirin nakamalima nən n tan nun a tan tagi e nun a bənsəna hali a faxa xanbini. Layirin naxan mi kalama habadan! ²⁰ Na xanbi, n bata i ya maxandin nasuxu Sumayila fe ra.

N na barakama nən, n mən dii gbege bari feen nagidima a ma nən, n bənsən wuyaxin fima nən a ma. A findima nən manga dii fu nun firinne baba ra, e nun siya xungbe kanna ra. ²¹ Koni, naxan findixi n ma layirin na, n fama na rakamalideni n tan nun Isiyaga nan tagi. Saran fama nən dii xəmən barideni i xa i jəxən waxati faraxi.” ²² Ala to yelin na fale, a yi keli Iburahima xun ma.

²³ Iburahima yi a diin Sumayila tongo e nun a konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye saraxi. Xəmən naxanye birin a banxini, a yi e birin banxulan na ləxəni alo Ala a yamari kii naxan yi. ²⁴ Iburahima siin jεε tonge solomanaanin jεε solomanaanin nan yi a ra, ²⁵ a dii Sumayila tan bata yi jεε fu nun saxan ti, e banxulanxi waxatin naxan yi. ²⁶ E yi e birin banxulan ləxə keden ²⁷ e nun xəmən naxanye birin yi Iburahimaa banxini, konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye fan saraxi keli yamana gbətε yi.

18

Xəjε saxanna fe

¹ Alatala yi mini Iburahima xa Mamire wudi bili gbeen dənaxan yi. Na waxatini, Iburahima yi dəxi a bubun so dεen na, kuye wolon waxatini yanyin na. ² A yi xεmε saxan to tixi a yεtagi. A yi keli bubun so dεen na, a siga mafuren, a sa na xεmε saxanna ralan. A yi a xinbi sin. ³ A yi a fala muxu keden xa e tagi, a naxa, “N kanna, yandi ε nama dangu singe, ε xa ε madigan n konni. ⁴ N xa fa igen na ε xa alogo ε xa ε sanne maxa. ε mən xa ε matabu wudini ito bun ma. ⁵ N xa fa donseen na ε xa alogo ε xa fangan sətə. Na xanbi, ε fa siga ε sigatini. Amasətə, ε danguma ε walikεen konna nin.” Na xəjεne yi a yabi, e naxa, “Awa, i naxan falaxi, a raba.”

⁶ Nanara, Iburahima yi xεtε a mafuraxin na a bubun kui. A yi a fala a naxanla Saran xa, a naxa, “I xədəxə. I murutu fujin fəjin debedin yε saxan nafala burun na.” ⁷ Na xanbi, a yi a gi, a siga jinge sansanni, a sa jinge dii turaxi keden tongo. A yi na jinge diin so a walikεen yii alogo a xa a faxa, a

† 17:19: Isiyaga bunna nən fa fala “A gelema.”

xa a rafala donseen na. ⁸ Na suben to yelin jɪnɪɛ, Iburahima yi a tongo, a a so xɔɲene yii, e nun nɔnɔ kɛndɛna sa nɔnɔ xixin fari. E na donseen donma, Iburahima yi ti e fɛma wudin bun ma.

⁹ Na xɔɲene yi Iburahima maxɔdin, e naxa, “I ya ɲaxanla Saran minɛn yi?” A yi e yabi, a naxa, “A na yi bubun bun ma.” ¹⁰ Na xɔɲɛn muxu keden yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mɔn xɛtɛma be i ɲɔxɔn waxati faraxi. Na waxatini i ya ɲaxanla dii xɛmɛn barima nɛn i xa.” Saran yi tixi Iburahima xanbi ra bubun so dɛɛn na, a tuli matixi e falan ti xuiin na. ¹¹ Iburahima nun Saran bata yi yelin forideni nun. Saran mi yi nɔɛ diin barɛ. ¹² A yi gele a yɛtɛ ma, a naxa, “N tan na sɔtɛ, n bata yelin forɛ? N kanna fan bata findi xɛmɛ fonna ra. N fan sɛwama nɛn dii sɔtɔdeni ba?”

¹³ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Nanfera Saran gelexi? Nanfera a a falaxi, a tan mi nɔɛ diin barɛ sɔnɔn, bayo a bata fori? ¹⁴ Nanse na Alatala mi nɔɛ naxan ligɛ? N fama nɛn waxati saxini faraxi, Saran yi dii xɛmɛn bari.” ¹⁵ Saran yi gaxu, a yi wulen fala, a naxa, “N mi gelexi de!” A yi a fala a xa, a naxa, “Di! I gelexi nɛn.” ¹⁶ Na xɔɲene yi ti kiraan xɔn ma, e yi e xun sa Sodoma taan ma. Iburahima yi siga e tideni kira yi.

¹⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N naxan ligama, n nama na luxun Iburahima ma. ¹⁸ A fama nɛn findideni siya belebele sɛnbɛmaan na. Dunuḡa siyane birin duban sɔtɔma nɛn a tan barakani. ¹⁹ N na a sugandixi nɛn, alogo a xa a diine nun a bɔnsɔnna muxune birin yamari a e xa kiti kɛnden sa tinxinni. Na waxatini, n tan Alatala, n fama nɛn n ma layirin nakamalideni n naxan tongoxi Iburahima xa.” ²⁰ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Feen naxan falaxi Sodoma kaane nun Gomora kaane xun ma, fe magaxuxin na a ra. E yulubin bata gbo ayi han, ²¹ n fama gododeni nɛn, n sa a mato feen naxanye birin falaxi e xun ma, xa a na kiini. Xa e birin na feene fari, n fama a kolondeni nɛn na waxatini.”

²² Xɔɲɛ firin yi keli e yi dɛnaxan yi, e yi siga Sodoma taani. Koni Alatala nun Iburahima yi lu yire kedenni. ²³ Iburahima

yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I muxu ɲaxine nun tinxin muxune halagɛ e bode xɔn ba? ²⁴ Yanyina nde tinxin muxu tonge suulun Sodoma kaane tagi. I na taan kalama nɛn? I mi diɲama Sodoma yamaan ma na tinxin muxu tonge suulunna fe ra ba? ²⁵ ɛn-ɛn, a mi lanma i xa na liga! A mi lan i xa muxu ɲaxin nun tinxin muxun faxa kii kedenni. A mi lan kiti kedenna xa sa muxu ɲaxin nun tinxin muxun ma. A mi lan i xa na liga. Naxan dunuḡa birin makitima, a mi a ligama tinxinna kiraan xɔn ma ba?” ²⁶ Alatala yi yabin ti, a naxa, “Xa n tinxin muxu tonge suulun li Sodoma taan kui, n diɲama nɛn Sodoma kaane birin ma na muxu tonge suulunna fe ra.”

²⁷ Iburahima mɔn yi falan tongo, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi i xa diɲa n xa, n xa falani ito ti i xa, bayo n tan kelixi gbangbanna nun bɛnden nin. ²⁸ Xa i sa a li, tinxin muxu tonge suulun mi na yi, yanyina nde fɔ muxu tonge naanin e nun suulun nan na. I na taan kalɛ bayo muxu suulun bata dasa a ra?” Ala yi a fala, a naxa, “N mi a kalama xa n tinxin muxu tonge naanin e nun suulun li na.”

²⁹ Iburahima mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Yanyina nde, i muxu tonge naanin nan lima na yi.” A yi a fala, a naxa, “N mi na kalama na muxu tonge naaninna fe ra.”

³⁰ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi, i nama xɔɓɔ xa n mɔn falana nde ti i xa. Yanyina nde, i muxu tonge saxan nan lima na yi.” Ala yi a fala a xa, a naxa, “N mi na kalama xa n tinxin muxu tonge saxan li na yi.”

³¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, i hake lu n xa. Yanyina nde, i muxu mɔxɔɲɛ nan lima na.” Ala yi a fala, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu mɔxɔɲɛna fe ra.”

³² Iburahima mɔn yi a fala, a naxa, “Marigina, yandi, i nama xɔɓɔ. N ma maxɔdin dɔnxɛn ni ito ra. Yanyina nde, i muxu fuuna fe ra.” ³³ A to yelin falan tiyɛ e nun Iburahima, Alatala yi siga, Iburahima fan yi xɛtɛ a konni.

19

Sodoma nun Gomora halagi fena

¹ Ninbari waxatini, maleka firin yi so Sodoma taani. Na waxatini, Loti yi dɔxi na taan so dɛɛn na. A to malekane to fɛ, a yi keli, a sa e ralan kiraan xɔn ma. A yi a xinbi sin, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. ² Loti yi a fala e xa, a naxa, “N kanne, yandi, ɛ xa so n konni. ɛ xa ɛ sanne maxa, ɛ mɔn xa xi be to. Na xanbi, tila xɔtɔnni ɛ nɔɛ sigɛ ɛ sigatini.” Malekane yi a fala, e naxa, “ɛn-ɛn! Fɔ nxu xa xi taan tagini to kɔɛɛn na.”

³ Koni Loti yi a yixɔdɔxɔ han e yi siga a konni. A yi donse fajin nafala e xa, a yi buru ratetaren gan e xa. E yi e dɛge. ⁴ Sa waxatin mi yi a lixi nun, Sodoma kaane yi Loti a banxin nabilin. Keli banxulanne ma, sa dɔxɔ xɛmɛ fonne ra, e birin yi na nun. ⁵ E yi Loti xili, e a maxɔdin, e naxa, “Na muxune minɛn yi, naxanye soxi i konni to jinbanna ra. E ramini nxu ma, nxu xa nxu makoon naba e ra alo jaxanla.” ⁶ Loti yi mini a banxin kui a ti dɛɛn na, a yi na dɛɛn nagali. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “ɛn-ɛn! Ngaxakedenne, ɛ nama fe jaxin liga. ⁸ N ma dii tɛmɛ firin be naxanye mi xɛmɛ feen kolon. N bata tin a ma, n xa ne sa ɛ sagoni, ɛ xa feen birin liga e ra ɛ waxi naxan xɔn ma, alogo ɛ nama sese liga n ma xɔjɛne ra, bayo n tan bata findi e yatigin na.” ⁹ Na muxune yi a fala Loti xa, e naxa, “Mini i ya xɔjɛne nan na nxu yɛtagi. I mi nɔɛ kitin sɛ nxu konni. Xa i mi i kata, nxu fama fe xɔlɛn dɔxɔdeni i ra nɛn dangu e tan na.” E yi sɔnsɔn Loti ra, alogo e xa dɛɛn kala. ¹⁰ Na maleka firinna yi Loti suxu, e yi a raso banxin kui, e dɛɛn balan e xun ma. ¹¹ Malekan yi ganla xunna kala, naxanye yi tixi dɛɛn na, e birin yi findi danxutɔne ra, keli banxulanne ma sa dɔxɔ xɛmɛ fonne ra han e mi yi sese toma fa. Kiraan yi yifu e ma.

¹² Na maleka firinna yi Loti maxɔdin, e naxa, “Muxuna nde i xa be? Hali a findixi i bitanna nan na, i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne, e nun i ya muxune birin, i xa e birin namini taani ito kui ¹³ bayo nxu fama a halagideni. Alatala bata maxandi xui gbege mɛ taa yi kaani itoe wali kobine fe

ra. Alatala yi nxu rafa, a nxu xa fa taani ito halagi.” ¹⁴ Loti yi siga, a a fala a bitanne xa, a naxa, “ɛ keli be mafurɛn! Alatala fama be kaladeni iki sa.” E yi a miri a sabaan nan na. ¹⁵ Na subaxan ma, malekane yi digi Loti ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I ya jaxanla tongo, e nun i ya dii tɛmɛ firinna naxanye be. ɛ xa keli be alogo ɛ nama halagi ɛ nun taani ito hake kanne.” ¹⁶ A to wa a madigan feni nun, malekan yi Loti suxu a yiin ma, e nun a jaxanla, sa a dii tɛmɛ firinna fari. E yi e ramini taan kui, bayo Alatala bata yi kininkinin e ma.

¹⁷ Malekan to e ramini, keden yi a fala Loti xa, a naxa, “I gi, alogo i niin xa ratanga. I nama i xanbi rato de! I nama i mati taani ito rabilinna yire yo yi. Xa i mi waxi a xɔn i xa halagi, siga na geyane yireni.” ¹⁸ Loti yi a fala, a naxa, “ɛn-ɛn, n Marigina, n bata i maxandi, n mi nɔɛ na ligɛ. ¹⁹ N na a kolon, i bata hinan n tan i ya walikɛɛn na. I bata kininkinin n ma han! I bata n niin natanga. Koni, n tan mi nɔɛ n giyɛ han geyaan ma, xa na mi a ra n faxama nɛn. ²⁰ Yandi, i bata taa xurudini ito to? Na nan masoxi n na. Tin, n xa siga, n xa sa lu na. A lu, n xa siga mɛnni, taa xurudidin na a ra! N niin xa ratanga!” ²¹ Malekan yi a fala, a naxa, “N bata tin na birin ma. N mi na taan kale. ²² Siga mafurɛn, bayo han i sa soma waxatin naxan yi, n mi nɔɛ fefe ligɛ.” Na nan a toxi, na taan xili saxi Soyari.*

²³ Sogen yi tema waxatin naxan yi, Loti yi so Soyari taan kui. ²⁴ Na waxatini, Alatala yi dole tɛɛn nagodo Sodoma taan nun Gomora taan ma. ²⁵ A yi na taane halagi e nun na lanbanna birin, fɔlɔ sansine ma, sa dɔxɔ muxune ra naxanye birin dɔxi na taane kui. ²⁶ Loti a jaxanla yi a yɛɛn naxɛtɛ a xanbi ra, a yi findi fɔxɔ gɛmɛ tixin na.

²⁷ Na subaxan ma, Iburahima yi keli, a a xunsa na yiren ma e nun Alatala e bode to dɛnaxan yi. ²⁸ A to a yɛɛn nasiga Sodoma taan nun Gomora taan ma, e nun na taane rabilinna birin, a yi tuti gbeen to, a tema na yi alo sulun tɛɛn† tutina. ²⁹ Ala to yi na taane kalama nun, a yi mirixi Iburahimaa fe ma. Na nan a toxi, Ala yi Loti ratanga na

* **19:22:** Soyari bunna nɛɛn fa fala “A xurina.” † **19:28:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

gbalon ma, a yi na taane kalama waxatin naxan yi, Loti yi dɔxi denaxan yi.

Loti nun a dii teme firinna

³⁰ Loti bata yi gaxu lu feen na Soyari taan kui. A yi keli na, a siga geyaan fari a sa dɔxɔ menni e nun a dii teme firinna faran yinla kui.

³¹ Lɔxɔna nde, a dii teme singen yi a fala a xunyɛn xa, a naxa, “En baba bata fori. En denaxan yi, xeme yo mi be en dɔxɔma naxan xɔn ma alo adaman darixi kii naxan yi.”

³² Fa be, en xa dɔlɔn so en baba yii han a xunna yi keli alogo en xa xi a xɔn ma, alogo en xa diin sɔtɔ. Na xa findi a bɔnsɔnna ra.”

³³ Na kɔɛɛn na, e yi dɔlɔn fi e baba ma, a dii teme singen yi xi a baba xɔn ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina hanma a keli waxatina.

³⁴ Kuye to yiba, a dii teme singen yi a fala a xunyɛn xa, a naxa, “A bata jan, n tan nun n baba bata xi yire kedenni to. To kɔɛɛn na, i tan nan nun n baba xima yire kedenni. Na yanyini en nɛ bɔnsɔnna fiye a ma.”

³⁵ Na kɔɛɛn mɔn na, e yi dɔlɔn fi e baba ma, a xunyɛn fan yi xi a baba xɔn ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina, e nun a keli waxatina.

³⁶ Loti a dii teme firinna yi fudikan e baba a diin na. ³⁷ Na dii teme singen to diin bari, a a xili sa “Moyaba.” Na nan findi Moyaba kaane birin benban na. Han iki e na yi. ³⁸ A dii teme firinden fan yi diin bari, a a xili sa “Ben-Ami.” Na nan findi Amonine birin benban na. Han iki e na yi.

20

Iburahima nun Abimeleki

¹ Iburahima yi siga Negewi yamanani. A yi dɔxɔ Kadesi nun Suru tagi. Na xanbi ra, a yi siga Gerari taani, a yi waxati ti menni.

² Iburahima yi a jaxanla Saran ma fe fala, a naxa, “N xunyɛn jaxalanmaan nan a ra.” Abimeleki, Gerari mangan yi Saran tongo.

³ Kɔɛɛn to so, Abimeleki xima, Ala yi a yete yita a ra xiyeni, a naxa, “I faxama nen jaxanli ito a fe ra, i naxan tongoxi, bayo xeme taa ra dɔxɔn na a ra.” ⁴ Na waxatini, Abimeleki munma yi a maso a ra. A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, i bɔnsɔn tinxinxin kalama nen?”

⁵ Iburahima a fala nen n xa, fa fala jaxanli ito a xunyɛn jaxalanmaan nan a ra. Jaxanla fan yi a fala

n xa, a tada nan Iburahima ra. N naxan ligaxi, n na ligaxi n bɔɲɛ fixɛn nan na.” ⁶ Na xiyeni Ala mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N tan yati, n na a kolon i feen naxan ligaxi, fe kobi xa mi a ra. N tan nan a ligaxi, i mi nɔxi yulubi ligɛ n na. Na nan a toxi n mi a luxi i xa a findi i ya jaxanla ra. ⁷ Iki, jaxanli ito raxɛte a xɛmɛn ma. Nabiin nan a ra. A Ala maxandima i xa nen alogo i niin xa ratanga. Koni xa i mi a raxɛte a xɛmɛn ma, a kolon, i faxama nen i tan nun i ya muxune birin.”

⁸ Abimeleki yi keli sinma, a yi a kuntigine birin malan. Feen naxan birin danguxi, a yi a yɛba e xa. E yi gaxu han a dangu ayi.

⁹ Abimeleki yi Iburahima xili a konni. A yi a maxɔdin, a naxa, “N hakɛn mundun ligaxi i ra, i xa n tan nun n ma yamaan findi yulubi kanne ra? I bata fe liga n na, feen naxan mi lan a xa liga. ¹⁰ Nanfe a ligaxi i xa na raba?”

¹¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “N na falaxi nen, a be kaane mi gaxuxi Ala yɛɛ ra. E n faxama nen n ma jaxanla fe ra.

¹² Nɔndin nan a ra, n xunyɛn na a ra. Nxu birin baba keden, koni nxu nga keden mi a ra. A mɔn findixi n ma jaxanla ra. ¹³ Ala to n namini n baba konni, n yi a fala n ma jaxanla xa, n naxa, ‘I hinanna yitama n na ikiini: En na siga dede, i xa a fala a n xunyɛn nan i tan na.’ ”

¹⁴ Abimeleki yi yɛxɛɛne nun siine nun jingene nun konyi xɛmɛne nun konyi gilene tongo, a yi e birin so Iburahima yii.

A mɔn yi a jaxanla Saran naxɛte a ma. ¹⁵ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N ma bɔxɔn dɛɛn bata rabi i xa. I na wa lu feni dede bɔxɔni ito ma, lu menni.”

¹⁶ A yi a fala Saran xa, a naxa, “N bata gbeti gbanan wuli keden so i tada yii i solona seen na i tan nun i sigati boden birin yɛɛ xɔri alogo i xa xunna kenla sɔtɔ.”

¹⁷ Iburahima yi Ala maxandi, na waxatini Ala yi Abimeleki rakɛndɛya alogo a jaxanla nun a konyi gilene xa nɔ diin barideni. ¹⁸ Alatala bata yi dii baritarefaan nagidi nun Abimeleki a muxune ma Iburahima a jaxanla Saran ma fe ra.

21

Isiyaga bari lɔxɔna

¹ Alatala yi hinan Saran na, a a falan nakamali. ² Saran yi fudikan. A yi diin bari Ibrahima xa a foriyani Ala waxatin naxan fala a xa. ³ Ibrahima yi a diin xili sa Isiyaga, Saran naxan sətəxi a xa.

⁴ A yi a dii Isiyaga banxulan a xii solo-masəxede ləxəni alo Ala a yamari kii naxan yi. ⁵ Ibrahima bata yi jεε kεmε sətə simayaan na, Isiyaga bari waxatin naxan yi. ⁶ Saran yi a fala, a naxa, “Ala bata n nagele səwani. Muxun naxanye na n ma dii Isiyaga bari feen mε, en birin səwama nεn.”* ⁷ A mən yi a fala, a naxa, “Nde yi nəε a falε Ibrahima xa a ləxəna nde fama a lideni, Saran findima dii ngan na nεn? Koni n tan bata diin bari a xa a xεmε foriyani.”

Ibrahima yi Hagara kedi

⁸ Diin to gbo, e yi a dεen ba xijən na. Ibrahima yi səwa sumunna belebele yitən, a dii Isiyaga dεε ba ləxəni. ⁹ Misiran kaan Hagara diin naxan barixi Ibrahima xa, Saran yi na diin to gele. ¹⁰ A yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “Konyi jaxanli ito nun a diin kedi. E nun n ma dii Isiyaga nama lu kεε kedenni.” ¹¹ Na falan mi rafan Ibrahima ma a diina fe ra. ¹² Koni Ala yi a fala Ibrahima xa, a naxa, “I nama xələ i ya diina fe ra e nun i ya konyi jaxanla. Saran na feen naxan birin maxədin i ma, a birin liga a xa, bayo naxanye yatema i bənsənna ra, ne minima Isiyaga bənsənna nin. ¹³ N siyana nde fan naminima nεn i ya konyi jaxanla diini, bayo i ya diin nan a fan na.” ¹⁴ Ibrahima yi keli subaxan ma. A yi burun nun kidi sagbaan tongo igen yi naxan kui. A yi na birin nate Hagara xun ma, a yi diin so a yii, a yi e birin kedi. Hagara yi a xun ti tonbon yiren na dεnaxan xili “Bεriseba.”

¹⁵ Igen to jan a kidi sagbaan kui, a yi a diin sa wudidin bun ma. ¹⁶ A yi siga, a sa dəxə a danna xalimakuli wolide keden jəxəndən yi. A yi a fala, a naxa, “N mi nəε n yεen tiyε n ma diin faxamatəən na.” A yi siga, a sa dəxə a danna, a yi lu tε a ma, a wuga. ¹⁷ Ala yi diin wuga xuiin mε kore. Alaa malekan yi Hagara xili, a yi a maxədin, a naxa, “Hagara nanse i sətəxi? I

nama gaxu bayo Ala bata diin wuga xuiin mε kore. ¹⁸ Keli i ti! I ya diin tongo i yii firinna ra, i xa a suxu, bayo n na a findima siya gbee kannan na.”

¹⁹ Ala yi Hagara yεen nabi, a yi xəjinna to, igena a kui. A yi na kidi sagbaan tongo, a sa igen sa a kui. A yi igen fi a diin ma. ²⁰ Ala yi a yengi lu diin xən ma han a yi gbo. A yi siga a sa dəxə tonbonni. A yi findi xalimakuli wonla ra. ²¹ A yi dəxə Paran tonbonni. A nga yi Misiran kaa jaxalan keden fen a xa.

Ibrahima layirin naxan xidi e nun Abimeleki tagi

²² Na waxatini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, ne yi fa Ibrahima li, e a fala a xa, e naxa, “Ala luxi i xən ma i ya feen birin yi. ²³ I kələ n xa Ala xinli, fa fala i mi n yanfε, i mi n ma diine yanfε, i mi n mamandenne fan yanfε. I xa hinan n na e nun bəxəni ito muxune, i dεnaxan yi, alo n na a liga i xa kii naxan yi.” ²⁴ Ibrahima yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ Ala yi.”

²⁵ Ibrahima yi a mawuga Abimeleki xa, a walikene bata a xəjinna ba a yii. ²⁶ Abimeleki yi a yabi, a naxa, “N ma kolon naxan na feen ligaxi i ra. I mi dεntεgeni ito saxi n xa, fə to n tan yi fa a kolon.”

²⁷ Ibrahima yi yεxεene nun siine nun jingene tongo, a yi e so Abimeleki yii. E yi layirin tongo e bode xa. ²⁸ Ibrahima yi yεxεε dii solofere tongo, a yi e sa e danna. ²⁹ Abimeleki yi a maxədin, a naxa, “Nanfera, i na yεxεε dii soloferene saxi e danna?”

³⁰ Ibrahima yi a yabi, a naxa, “N ne soma nεn i yii, alogo i xa a kolon, a n tan nan xəjinni ito gexi.”

³¹ Nanara, menna xili saxi Bεriseba, bayo e firinna birin e kələ menna nin.† ³² E yi layirin tongo e bode xa Bεriseba. Na dangu xanbini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, e yi ti kiraan xən ma xεtε Filisiti bəxəni. ³³ Ibrahima yi tamaro wudi bili keden si Bεriseba bəxən ma. A yi Alatala maxandi a xinla ra, Habadan Ala. ³⁴ Ibrahima jεε wuyaxi ti nεn Filisiti bəxəni.

* 21:6: Isiyaga bunna nεen fa fala “A gelema.” † 21:31: Bεriseba bunna nεen fa fala “Marakələ xəjinna.”

22

Ibrahimaa saraxana

¹ Na feene dangu xanbini, Ala yi Iburahima keɲaan fεsεfεsε. A yi a xili, a naxa, “Iburahima.” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

² Ala yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin tongo, Isiyaga, i ya dii keden peena, naxan nafan i ma, i xa a xali Moriya yamanani geyaan fari, n na dεnaxan yita i ra. I xa a ba n xa saraxa gan daxin na.”

³ Subaxan ma, Iburahima yi keli, a yi dɔxɔ seni tɔn a sofanla fari. A yi a walikε firin tongo e nun Isiyaga, a diina. Iburahima yi yegeni bɔ naxan findima tεε yitɔn seen na saraxa badeni. A yi siga yireni Ala dεnaxan yitaxi a ra. ⁴ Na xii saxande lɔxɔni, Iburahima yεεn yi ti na yire makuyen na, a sigama dεnaxan yi. ⁵ A yi a fala a walikε firinna xa, a naxa, “E tan nun sofanla xa lu be. Nxu nun n ma diin sigama geyaan fari Ala batudeni. Na waxatini nxu mɔn xεtεma han be.”

⁶ Iburahima yi na yegen dɔxɔ Isiyaga xun ma, a diina. A mɔn yi tεε wolonna nun filen xali. E sigan tima e firinna. ⁷ Isiyaga yi a baba Iburahima xili, a naxa, “N baba.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n ma diina.” Isiyaga yi a baba maxɔdin, a naxa, “N bata a to yegen nun tεε wolonna en yii, koni yεxεε diin minen yi en naxan bama saraxan na?”

⁸ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ma diina, Ala yatin nan yεxεε diin fima en ma, en naxan bama saraxa gan daxin na.” E sigan tima e firinna.

⁹ E to e soden li, Ala dεnaxan yitaxi a ra, Iburahima yi saraxa ganden nafala mɛnni, a yi yegen sa na. A yi a diin xidi, Isiyaga. A yi a rate na saraxa ganden fari, a yi a dɔxɔ yegen fari. ¹⁰ Na xanbi ra, a yi filen tongo, a yi a yiini bandun, a xa a diin kɔε raxaba, ¹¹ koni Alatalaa malekan yi a xili kore, a naxa, “Iburahima hε, Iburahima hε!” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹² Malekan yi a fala, a naxa, “Banxulanni ito lu na. I nama fe ɲaxi yo liga a ra. N bata a kolon i gaxuxi Ala yεε ra. N mɔn bata la a ra, i mi tondixi i ya dii kedenna fideni n ma saraxan na.”

¹³ Iburahima yi a yεεn naxεtε a xanbi ra, a yi yεxεε kontonna to fɔtɔnna yii ra, a feri firinna kankanxi ɲansanni. A yi sa na yεxεε kontonna tongo, a fa a ra. A yi na ba saraxan na a diin ɲɔxɔn na. ¹⁴ Iburahima yi na yiren xili sa “Alatala nan fama a ra.” Nanara, han iki a falama “Alatala nan fama a ra a geyaan fari.”

¹⁵ Alatalaa malekan mɔn yi Iburahima xili kore. ¹⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ n yεtɛni, Alatalaa falan ni ito ra. Bayo i bata ito liga, i mi tondi i ya dii kedenna ma n xa, ¹⁷ n na i barakama nɛn han! I bɔnsɔnna wuyama ayi nɛn alo saren naxanye koren ma, xa na mi a ra e wuyama ayi nɛn alo mεɲɛnsinna naxan malanxi baa dεεn na. I bɔnsɔnna e yaxune nɔma nɛn. ¹⁸ Dunuja siyane birin duban sɔtɔma nɛn i tan bɔnsɔnna barakani, bayo i bata n xuiin suxu.”

¹⁹ Iburahima yi xεtε a walikεne yireni. E birin yi siga Bεriseba, bayo Iburahima yi dɔxi mɛnna nin.

²⁰ Na feene birin to dangu, Iburahima yi a mε, a Milika bata diini itoe bari a xunyεn Nahori xa: ²¹ A dii singena Yusu nun na xanbiratɔna Busi nun Arami baba Kεmuyeli ²² nun Kesede nun Xaso nun Pili-dasi nun Yidilafi e nun Betuyeli. ²³ Betuyeli Rebeka nan sɔtɔ. Milika nan na dii solo-masεxεn bari Iburahima xunyε Nahori xa. ²⁴ Nahori a konyi ɲaxanla, na yi xili nɛn Reyuma. A yi diine bari. Na diine yi xili nɛn: Teba nun Gaxami nun Tahaka e nun Maka.

23

Ibrahimaa muxu maluxundena

¹ Saran ɲεε kεmε ɲεε mɔxɔɲεn nun solofere nan sɔtɔ siimayaan na. ² A yi faxa Kiriya-Aruba yi, naxan mɔn xili “Xebiron,” Kanan bɔxɔni. Iburahima yi a ɲaxanla saya feen liga, a yi a wuga. ³ Iburahima yi keli, a ɲaxalan binbin saxi dεnaxan yi, a yi siga Xitine fεma. A yi sa falani ito ti e xa, a naxa, ⁴ “Xɔɲεn nan n tan na ε tagi be. N bata ε maxandi, ε gaburu yiren fi n ma, n nɔε n ma ɲaxanla maluxunɲε dεnaxan yi.”

⁵ Xitine yi a yabi, ⁶ e naxa, “Nxu kannna, i tuli mati nxu ra a faɲin na! Alaa muxu

gbeen nan i ra nxu tagi. I na wa i ya naxanla maluxun feni nxə gaburu yire yo yi, i sagoon na a ra. Nxu tan tagi be, muxu yo mi na naxan nəε tonde i xa, i ya naxanla maluxundeni a gaburu yireni.”

⁷ Ibrahima yi keli. A yi a xinbi sin mən kaane xa, Xiti bənsənnə. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε bata tin, n xa nə n ma naxanla maluxundeni ε gaburu yireni, n fan bata ε maxandi ε xa nə n ma maxandin nadangu-deni, Soxara a dii Eferon ma ⁹ alogo a xa Makipela faranna so n yii. Bayo, n na a kolon a tan nan gbee mənna ra, na mən a xεen nan dεxən. A xa na sara n ma ε yεε xəri, alogo birin xa a kolon, na bəxən bata findi n ma muxu maluxunden na.”

¹⁰ Eferon Xiti kaan yi tixi a yamaan tagi. A yi Ibrahima yabi a xuini texin na alogo Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dεen na, e xa nə a falan namedeni. ¹¹ “Nba, n bata i maxandi, n kanna, i tuli mati n na. En-εn, n bata xεen nun faranni ito fi i ma n bənsənnə yεε xəri. I ya naxanla maluxun mənni.”

¹² Ibrahima mən yi a xinbi sin, yamaan birin yεε xəri. ¹³ A yi falan ti Eferon xa, a naxa, “I fan xa i tuli mati n na. N ni i ya xεen saren fima nən. A rasuxu, yandi, n gbetin naxan soma i yii alogo n xa nə n ma naxanla maluxundeni mənni.”

¹⁴ Eferon mən yi falan tongo, ¹⁵ a naxa, “Nba, i tuli mati n na a fərin na. Bəxən naxan saren lanma gbeti gbanan kəmə naanin ma, sese mi na ra, i tan nun n tan tagi. I ya naxanla maluxun na.”

¹⁶ Ibrahima yi tin Eferon ma falan ma. A yi gbetin tənge, a naxan ma fe fala a bodene yεε xəri, Xitine, na gbeti gbanan kəmə naanin yi maliga alo yulane yi darixi a ligε kii naxan yi na waxatini. ¹⁷ Eferon ma xεen naxan yi Makipela yi, Mamire sogetede binna e nun faranna naxan na, e nun wudi binla naxanye birin sixi xεen danne ra, ¹⁸ ne birin yi findi Ibrahima gbeen na. Na Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dεen na, e birin yi findi na fe serene ra.

¹⁹ Na birin dangu xanbini, Ibrahima yi a naxanla Saran maluxun na faranna ra

Makipela xεen ma, naxan Mamire yεtagi, Xebiron yi, Kanan bəxəni. ²⁰ Na xεen nun na faranna yi ba Xitine gbeeyani, a findi Ibrahima gbeen na alogo a xa nə a muxu faxaxine maluxundeni mənni.

24

Isiyaga nun Rebeka futu xidina

¹ Ibrahima bata yi fori. Alatala yi Ibrahima baraka kirayaan sifan birin xən ma. ² A walikεen naxan fori dangu a walikεen birin na, naxan yengi luxi a yii seen birin xən ma, Ibrahima yi a fala na xa, a naxa, “I yiin naso n danban bun ma.*” ³ N fama i rakələdeni Alatala yi, kore xənna nun bəxə xənna Ala, alogo i nama naxanla fen n ma diin xa naxan findε Kanan kaan na n dəxi dεnaxan yi. ⁴ I sigama n bari bəxən nan ma, n bənsənni, i mənna naxalan keden fen Isiyaga xa, n ma diina.”

⁵ A walikεen yi a yabi, a naxa, “Yanyina nde, na naxanla mi bire n fəxə ra fa bəxəni ito yi. Fə n xa i ya diin xali mənni, i ya bəxəni, i kelixi dεnaxan yi ba?”

⁶ Ibrahima yi a yabi, a naxa, “I nama n ma diin naxete n kelideni de!” ⁷ Alatala, Ala Naxan Kore, naxan n tongoxi n bari muxune tagi e nun n bənsənni, naxan falan tixi n xa, naxan a kələxi a bəxəni ito soma nən n bənsənnə yii, a tan yatina a malekan nasigama i yε ra nən alogo i xa nə naxanla sətədeni n ma diin xa mənni. ⁸ Xa naxanla mi fa sa tin bire i fəxə ra, i fama nən natan-gadeni n ma kələn ma, i naxan tongoxi n xa. Koni i nama xete n ma diin na mənni.”

⁹ Walikεen yi a yiin naso a kanna Ibrahima danban bun ma, a yi a kələ na ma. ¹⁰ Walikεen yi nəgəmə fu tongo Ibrahima a nəgəməne tagi e nun se fəri gbege. A yi keli, a yi siga Nahori a taani, Mesopotamiya yamanan kəmə n fəxəni.

¹¹ Ninbari waxatini, a yi xəjinna li naxan gexi taan fari ma. A yi nəgəməne rafelen mənni. Naxanle yi fama ige badeni na xəjinna nan na.

¹² A yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, n kanna Ibrahima Ala, n bata i maxandi alogo n ma sigatiin xa findi xunna kenla ra n xa to. I xa hinan n kanna Ibrahima

* **24:2:** Mən kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

ra. ¹³ I bata n to xəjinnə dəxən ma, taan sungutunne fama ige badeni dənaxan yi. ¹⁴ N sungutunna nde maxədinma nən, a xa a ige ba seen so n yii, n yi igen min. Xa a li, a n yabi iki, a naxa, ‘I xa igen min, n mən xa igen so i ya jəgəmənə fan yii,’ n na a kolonma nən na waxatini, i ya jaxalan sugandixin yatin nan na ra Isiyaga xa, i ya walikəna. Na waxatini n na a kolonma nən, a i bata hinan n kanna ra.”

¹⁵ Benun a xa yelin na falan tiyə, Rebeka yi fa, Betuyeli a dii tēmənə, Nahori nun Milika mamandenna. Nahori, Iburahima xunyən nan a ra. A fəjən yi dəxi a tungunna fari. ¹⁶ Sungutun tofajin nan yi a ra, naxan mi yi xəmē feen kolon. A yi godo xəjin dəen na, a yi a fəjən nafe igen na, a mən yi te. ¹⁷ Iburahimaa walikəen yi a gi, a sa a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, a lu n xa igena nde min, naxan i ya fəjən kui.” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nba, igen min.” A yi a fəjən nagodo a tungunna fari, a yi igen so a yii. ¹⁹ A to yelin igen soə a yii, a yi a fala a xa, a naxa, “N ni igen bama nən i ya jəgəmənə fan xa alogo e birin xa wasa igen na.”

²⁰ A yi igen sa xuruse mindeni, a mən yi siga a giyə a sa ige gbətə səgə. Jəgəmənə birin yi wasa igen na. ²¹ Xəmənə ito yi a dundu, a yi a miri, yanyina nde, Alatala bata n ma sigatiin nasənyə n xa. ²² Jəgəmənə to yelin igen minjə, xəmənə ito yi xəma wuredin so sungutunna yii naxan sama jəen na, na garamu sennin liyə, e nun xəma yiikəeraso firin, naxan garamu kəmē liyə. ²³ A yi a maxədin, a naxa, “Nde a dii i tan na? Yandi, a fala n xa, xa yigiyana nde i baba konni, nxu xa xi na to kəen na?”

²⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “Betuyeli a diin nan n na, Milika nun Nahori mamandenna nan n na.” ²⁵ Naxanli ito mən yi a fala, a naxa, “Nxu konni səxən nun jəxəndədə gbebeen na, yigiyaden fan na ε luma dənaxan yi.” ²⁶ Xəmənə ito yi a xinbi sin Alatala yətagi. ²⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i tantun. I hinanma n kanna Iburahima ra waxatin birin. I ya lannayaan mi kalə. N ma sigatini, Alatala, n xunna tixi yiren nan na, dənaxan findixi n kanna Iburahima xunyən konna ra.”

²⁸ Sungutunni ito yi a gi siga a konni, a sa xəjənə ito a fe fala a nga xa. ²⁹ Rebeka tadana nde yi na naxan xili Laban. A yi mini mafurən, a yi siga xəjin dəen na xəmən tixi dənaxan yi. ³⁰ A bata yi jəerasoon nun yiikəerasoon to a xunyən jaxalanmaan yii. A mən bata yi a xunyən dētəgə xuiin mē xəmənə falana fe ra. A yi siga xəmənə ito yirenə a tixi xəjinnə fəma e nun jəgəmənə.

³¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, Alatala barakan fixi naxan ma. Nanferə i tixi tandeni? N bata banxini tən i yigiyadənə e nun jəgəmənə lan e xa lu dənaxan yi.”

³² Xəmənə ito yi so Laban konni. Laban yi goronna ragodo jəgəmənə fari. A səxən so e yii e nun jəxəndədənə e naxan donma. A yi igen fan so xəmənə ito yii, e nun muxun naxanye birin biraxi a fəxə ra, alogo e xa e sanne maxa. ³³ A yi fa donseen na e xa, koni a yi a fala, a naxa, “N mi n dəgema singe, fə n xa falan ti ε xa, n lanma n xa naxan yita ε ra.” Laban yi a fala a xa, a naxa, “Falan ti xə.”

³⁴ Xəmənə ito yi a fala, a naxa, “N tan Iburahimaa walikəen nan n na. ³⁵ Alatala bata baraka gbebeen nagidi n kanna Iburahima ma. A bata findi nafulu kanna ra, bayo Ala bata xuruseen sifan birin fi a ma e nun gbetin nun xəmaan nun walikə xəmənə nun walikə jaxanle nun jəgəmənə nun sofanle. Ala bata na birin fi a ma. ³⁶ N kanna Iburahima a jaxanla Saran, hali a to yi forixi, a yi diin bari a ma. A kəen birin soxi diini ito nan yii.”

³⁷ “Iburahima n nakələxi nən, a naxa, ‘I nama jaxanla tongo n ma diin xa naxan fində Kanan kaan na n dəxi dənaxan yi.

³⁸ I xa siga n baba denbayani n bənsənni alogo i xa jaxanla fen n ma diin xa mənni.’

³⁹ Na waxatini, n yi n kanna maxədin, n naxa, ‘Xa na jaxanla fa tondi biradeni n fəxə ra go?’

⁴⁰ A yi n yabi, a naxa, ‘N sigan tima Alatala naxan yətagi, na fama nən a malekan biradeni i fəxə ra alogo i ya sigatiin xa sənəya. I fama nən jaxanla tongodeni n ma diin xa n bənsənni, n baba denbayani. ⁴¹ Na waxatini i na siga n bənsənnə tagi, xa e mi fa sa sungutunna so i yii, i bata ratanga n ma marakələn ma.’”

⁴² “N to xəjinnə yiren li, n yi maxandin ti, n naxa, ‘Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, xa i bata a jənige n xa, i xa n ma sigatiin nasənyə, ⁴³ i yeen ti n na xəjinnə dəxən ma. N fama nən sungutunna nde maxədindeni naxan fama ige badeni, a a xa igen so n yii naxan a fəjən kui alogo n xa n min. ⁴⁴ Xa a n yabi, a naxa, ‘Igen min, n na igen bama nən i ya jəgəməne fan xa, e min,’ n na a kolonma nən na waxatini, Alatalaa sungutun sugandixin yatin nan na ra n kanna Iburahima a diin xa.’ ”

⁴⁵ “Benun n xa yelin na falan tiye n yete ma, Rebeka yi fa, fəjən dəxi a tungunna fari. A yi godo xəjin dəen na, a yi igen ba. N yi a maxədin, n naxa, ‘Yandi igen so n yii, n xa n min.’ ⁴⁶ A yi a fəjən nagodo mafuren a tungunna fari, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Igen min, i na yelin igen minjə, n na igen soma nən i ya jəgəməne fan yii.’ N yi n min, a mən yi igen so jəgəməne yii. ⁴⁷ N yi a maxədin, n naxa, ‘Nde a dii i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Betuyeli a diin nan n na, Nahori nun Milika mamandenna nan n na.’ N yi xema wuredin so a jəeen na, n mən yi xema yirasone so a yii kəeen na. ⁴⁸ N yi n xinbi sin Alatala yetagi. N yi Alatala tantun, n kanna Iburahimaa Ala, bayo a bata n ti kira fəjin xən ma alogo n xa n kanna xunyəna dii jaxalanmaan tongo a diin xa. ⁴⁹ Iki, a fala n xa, xa i hinanma n kanna ra lannayani. Xa na mi a ra, n sigama nən yire gbete yi.”

⁵⁰ Laban nun Betuyeli yi a yabi, a naxa, “Alatala nan feni itoe ragidixi. Nxu mi na matandə. ⁵¹ Rebeka nan tixi i yetagi ito ra. A xali i yii, alogo a xa findi i kanna diina jaxanla ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.”

⁵² Iburahimaa walikəen to na fala xuine mə, a yi a xinbi sin Alatala yetagi. ⁵³ Na xanbi ra, a yi muran gbeti daxin nun xema daxin nun dugine ramini a goronne yə, a e so Rebeka yii. A yi Rebeka nga nun a tada fan ki. ⁵⁴ Iburahima a walikəen nun a fəxərabirane, e birin yi e dəge, e igen min, e yi so e sadeni.

E to keli xətənni, Iburahimaa walikəen yi a fala Rebeka nga nun a tada xa, a naxa, “E a lu fa n xa xete n kanna konni.” ⁵⁵ E yi a fala, e naxa, “Sungutunni ito xa lu be singen, a xa xii fu jəxən liga be waxatini

ito yi, na xanbi ra, i siga.” ⁵⁶ Walikəen mən yi e yabi, a naxa, “E nama n makankan be. Alatala bata n ma sigatiin findi n ma xunna kenla ra. E a lu fa n xa xete n kanna konni.”

⁵⁷ E yi a fala, e naxa, “En sungutunni ito xili ba, en na a maxədin, en xa a jənigen kolon.” ⁵⁸ E yi Rebeka xili, e yi a maxədin, e naxa, “I waxi siga feni ba, e nun xəmən i ito?” Rebeka yi a yabi, a naxa, “Ŋn, n waxi siga feni.” ⁵⁹ E yi e xunyən Rebeka so e yii e nun jaxanla naxan yi a maxuruma. E nun Iburahima walikəen nun a muxune yi siga.

⁶⁰ E yi duba Rebeka xa, e naxa, “I tan nxu xunyəna. Ala xa i yixetene rawuya ayi han wuli wuli wuyaxi, e nəən sətə e yaxune xun na.” ⁶¹ Rebeka nun a walikə jaxanle yi dəxə jəgəməne fari, e yi bira Iburahima a walikəen fəxə ra, e birin yi siga.

⁶² Isiyaga bata yi keli Lahayi Royi xəjinnə yireni. A yi siga Negewi bəxəni, a sa dəxə na. ⁶³ Ninbanna nde ra, a minixi a masigadeni, a yi jəgəməne to fə. ⁶⁴ Rebeka to Isiyaga to, a yi tungan jəgəməne fari, a godo bəxəni. ⁶⁵ A yi walikəen maxədin, a naxa, “Muxun mundun ito ra naxan fama en nalandeni xeen ma?” ⁶⁶ Iburahima a walikəen yi a yabi, a naxa, “N kanna nan na ra.” Nayi, a yi dugin so a yetagin xun na.

Walikəni ito yi a fala Isiyaga xa, a feen naxanye birin ligaxi. ⁶⁷ Na xanbi ra, Isiyaga yi Rebeka tongo, a yi a xali bubuna nde kui, a nga Saran yi dəxi dənaxan yi nun. Rebeka yi findi a jaxanla ra. A yi a xanu. Isiyaga nga faxa sunun yi ba a ma Rebekaa fe ra.

25

Iburahima faxa fena Taruxune Singen 1.32,33

¹ Iburahima mən yi jaxalan gbeten tongo naxan xili Ketura. ² Na jaxanla yi diine bari a xa. Na diine yi xili: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki e nun Suwa. ³ Yokan yi Saba nun Dedan bari. Dedan yixetene findixi Asuri kaane nan na, e nun Letusin kaane nun Leyumin kaane. ⁴ Midiyan ma diine nan Efa nun Efere nun Xanəki nun Abida nun Elida ra. Keturaa diine nan e birin na.

⁵ Seen naxan birin findi Iburahima gbeen na, a yi a birin so Isiyaga yii. ⁶ Naxanye findi a konyi naxanle diine ra, a yi e ki a siimayani. A yi e rasiga yireni, denaxan makuya a dii Isiyaga ra sogetede mabinni.

⁷ Iburahima a siimayaan yi siga han jεε kεmε jεε tonge solofere e nun suulun. ⁸ A to siimaya xunkuyen sətə, a fori ki fajı, a yi faxa, a yi siga laxira yi. ⁹ A diine Isiyaga nun Sumayila yi a maluxun faranna ra, Makipela, denaxan yi Eferon ma xεen ma, Soxara a diina, Xiti kaana, Mamire fema. ¹⁰ Iburahima na xεen sara Xitine bənsənna nan ma. E nun a naxanla Saran, e birin maluxunxi menna nin. ¹¹ Iburahima to faxa, Ala yi a dii Isiyaga baraka naxan dəxə Lahayi Royi xərinna fema.

Sumayilaa taruxuna Taruxune Singen 1.28-31

¹² Sumayila bənsənne xinle nan itoe ra. Saran bata yi a konyi naxanla Misiran kaa Hagara fi Iburahima ma. Hagara yi Sumayila sətə. ¹³ Sumayilaa diine xinle ni itoe ra: Nebayoti Sumayilaa dii singen nun Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ¹⁴ Misema nun Duma nun Masa nun ¹⁵ Xadada nun Tema nun Yeturi nun Nafisi e nun Kedema. Na dii fu nun firinna findi Sumayilaa diine nan na. ¹⁶ Na muxu keden kedenna, ne findi bəxə mangane nan na. E yi e xinle sa e taane xun ma e nun e muxune. ¹⁷ Sumayilaa siimayaan yi dan jεε kεmε jεε tonge saxan nun solofere nin. A yi faxa, a siga laxira yi. ¹⁸ Sumayila bənsənna yi dəxə na bəxəni denaxan yi Xawila nun Suru tagi. Suru yεen nafindixi Misiran nan ma Asuri kiraan na. E yi dəxi e ngaxakedenne nan dεxən ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga bənsənne taruxun ni i ra. Isiyaga findi Iburahima a diin nan na. ²⁰ Isiyaga to jεε tonge naanin sətə siimayaan na, a yi Rebeka dəxə, Laban xunye naxalanmana, Betuyeli a dii tεmεna. Arami kaane nan e ra, e kelixi Padan-Arami nεn. ²¹ Koni Rebeka mi nə diin barε a xa. Isiyaga yi Alatala maxandi a

naxanla fe ra a xa nə dii barideni. Alatala yi a maxandin nasuxu, Rebeka yi fudikan. ²² Na diine yi lu yεngε e nga kui. A yi a fala, a naxa, “Nanfera n kuina n tərəma?” A yi Alatala maxədin. ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, “Siya dəxəde firin nan i kuini. Kedenna sənben gboma nεn boden xa. Tadan luma nεn a xunye na nən bun ma.”

²⁴ A diin bari waxatin to a li, e yi a to a gulunne nan yi Rebeka kui. ²⁵ Diin naxan singe bari muxu gbeela nan yi a ra. Fati ma xabe gbege kanna nan yi a ra. E yi a xili sa Esayu. ²⁶ Na xanbi ra, a xunye fan yi bari. A yiin naxutuxi a tada Esayu santinban ma. E yi a xili sa Yaxuba. * Rebeka na diine barima waxatin naxan yi, Isiyaga jεε tonge sennin nan yi a ra.

²⁷ Na dii xεmε firinna yi gbo. Esayu yi findi donso fajın na naxan yi wulani sigama. Yaxuba findi muxu maxunbelixin nan na, a tan yi luma bubun nan bun ma. ²⁸ Esayu nan yi rafan Isiyaga ma, a sube faxaxine fe ra, koni Yaxuba nan yi rafan Rebeka ma.

²⁹ Ləxəna nde Yaxuba yi pərin nafala. Esayu to so, a xadanxi keli donsoyani. ³⁰ A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N mi nəε fefe ra iki. A lu n xa pəri gbeeli ito nde kən.” Na nan toxi a yi xili sa, Edən.† ³¹ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I ya foriyaan tiden fi n ma singen.” ³² Esayu yi a fala, a naxa, “N faxa feni kamεn nan ma iki. Na foriya tiden nanse fanma n ma?” ³³ Yaxuba mən yi a fala, a naxa, “Fə i xa i kələ.” Esayu yi a kələ, a bata a foriya tiden fi a ma. ³⁴ Yaxuba yi burun nun pərin toge daxi so a yii. Esayu yi ne don, a yi a min. A yi siga. Nanara, Esayu mi a foriya tiden yatε sese ra.

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kamεn yi so bəxəni, ba a singen na naxan so Iburahima waxatini. Isiyaga yi siga Gerari yi, Filisiti manga Abimeleki konni. ² Alatala yi mini Isiyaga xa. A yi a fala a xa, a naxa, “I nama siga Misiran bəxəni de! Lu na bəxəni n na denaxan yita i ra. ³ I lu na. En birin na a ra. N ni

* **25:26:** Heburu xuini, Yaxuba xinla maliga xuina nde ra naxan bunna nεen fa fala “Santinbana.” † **25:30:** Heburu xuini, Edən bunna nεen fa fala “A gbeeli.”

i barakama nən, bayo n fama bəxəni ito fideni i tan nun i bənsənnə nan ma. N layirin naxan tongo i baba Iburahima xa, n na rakamalima nən. ⁴ N na i bənsənnə rawuyama ayi nən alo saren naxanye kore. N bəxəni ito fima nən i bənsənnə ma. Dunuja siyane birin duban sətəma nən i tan bənsənnə barakan nin, ⁵ bayo Iburahima n xuiin name nən, a yi n gelene nun n ma yamarine nun n ma tənne nun n ma sariyane suxu.”

⁶ Isiyaga yi dəxə Gerari yi. ⁷ Muxun naxanye dəxi mənni, ne yi a maxədin a naxanla fe ma. A yi e yabi, a xunyən naxalanmaan nan a ra. A mi yi susuə a falə e xa, a naxanla nan Rebeka ra alogo mən kaane nama a faxa. A gaxu a falə a naxanla na a ra bayo Rebeka naxalan tofənin nan yi a ra.

⁸ Isiyaga to bu na, ləxəna nde Abimeleki, Filisitine mangana, na yi a yəən namini banxin foye soden na. A yi a to Isiyaga Rebeka masugusuguma. ⁹ Abimeleki yi a xili a konni. A yi a fala a xa, a naxa, “I ya naxanla yatin nan ito ra! Nanfera i a falaxi nxu xa, a i xunyə naxalanmaan nan a ra?” Isiyaga yi a yabi, a naxa, “N yi gaxuxi nən alogo ə nama n faxa. Na nan a to, n yi na fala.” ¹⁰ Abimeleki mən yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi nxu ra? Xa muxuna nde fa mini n ma yamaan tagi go, a yi i ya naxanla kolon naxanla ra? Na waxatini i bata nxu findi yulubi tongone ra.” ¹¹ Abimeleki yi yamarin fi a yamaan birin ma, a naxa, “Muxu yo na maxa xəmən i to nun naxanla ito ra, n na kanna faxama nən.”

¹² Na jəən na, Isiyaga yi xəən bi bəxəni ito ma. A to na xəən xaba, a yi na nəxəndən kəmə sətə, bayo Alatala bata a baraka. ¹³ A hərin yi lu xun masə, a yi findi nifulu kanna ra. ¹⁴ A yi findi yəxəə gbege kanna ra e nun siine nun jingene nun konyi wuyaxi kanna. Filisitine yi Isiyaga maxəxələn.

Isiyagaa layirina e nun Abimeleki

¹⁵ Filisitine yi xəjinne birin nafe bəndən na, Isiyaga baba Iburahimaa konyine naxanye ge Iburahima waxatini. ¹⁶ Abimeleki yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “I bata sənben

sətə be dangu nxu tan na. Fə i xa keli be.” ¹⁷ Isiyaga yi keli na, a siga Gerari lanbanni. A sa dəxə mənni. ¹⁸ Isiyaga yi xəjinne yiba, naxanye yi gexi a baba waxatini. Filisitine na xəjinne dutun nən Iburahima faxa xanbini. A baba yi na xəjinne xinle falama kii naxan yi, Isiyaga mən yi ne xinle fala e xun ma na kiini. ¹⁹ Isiyagaa konyine mən yi xəjin gbetə ge na lanbanni. E yi tigin li a kui. ²⁰ Xuruse rabaan naxanye yi Gerari lanbanni, ne nun Isiyagaa xuruse rabane yi sənəxə na xəjinna fe ra. E birin yi a fala, e naxa, “Nxu tan nan gbeen xəjinna ra.” Isiyaga yi xəjinni ito xili sa Eseki, bayo sənəxən bata bira a fe yi. ²¹ A konyine mən yi xəjin gbetə ge, sənəxən mən yi bira na fan ma fe yi. E yi a xili sa Sitina. ²² A yi keli na, a sa xəjinna ge yire gbetə yi. Na xəjinna to ge, sənəxən mi bira na tan ma fe yi. E yi na xəjinna xili sa, Rehoboti, † bayo e naxa, “Alatala bata dəxəde gbeen fi en ma. En ma feen bata fan bəxəni ito ma.”

²³ E yi keli mənni, e siga Bəriseba. ²⁴ Alatala yi mini a xa kəən na. A yi a fala a xa, a naxa, “I fafe Iburahimaa Alan n tan na. I nama gaxu fefe ra, en tan na a ra yiren birin yi. N mən i barakama nən. N ni i bənsənnə rawuyama ayi nən Iburahima fe ra, n ma walikəna.” ²⁵ Isiyaga yi saraxa ganden nafala mənni, a yi fa Alatala maxandi a xinla ra. A yi a bubuni tən mənni. A konyine mən yi xəjinna ge na.

²⁶ Abimeleki yi keli Gerari yi, a yi fa, a e xa e bode to. Axusati yi biraxi a fəxə ra, a maxadi tina, e nun Pikoli, a sofa mangana. ²⁷ Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “E faxi n todeni nanfera? E bata n naxaxu han ə bata n kedi ə konni.” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon yati a Alatala luxi i xən. Nxu mən bata a miri, fə en xa layirin tongo en bode xa marakələni. ²⁹ I kələ nxu xa, a i mi fama fe xələn ligadeni nxu ra, bayo nxu fan mi fe kobi yo ligaxi i ra. Fə nxu to fe fənin nan tun ligaxi i xa. Nxu mən yi i lu, i xa siga bəjə xunbenli. Waxatini ito yi, Alatala bata i baraka.” ³⁰ Isiyaga yi donse gbegebeen nafala e xa. E birin yi e dəge, e yi e min. ³¹ Kuye to yiba, e yi e kələ e bode xa. Isiyaga

* **26:20:** Eseki bunna nən fa fala “Fe matandina.” † Rehoboti bunna nən fa fala “Yire yigbeena.”

† **26:21:** Sitina bunna nən fa fala “Təjəgəna.” ‡ **26:22:**

yi a ɲungu e ma, e yi fata lanni.

³² Na ləxəni, Isiyagaa konyine yi fa xəɲinni ito a fe dɛntɛgɛn sadeni a xa e naxan gexi, e naxa, “Nxu bata igen li xəɲinni ito ra.” ³³ Isiyaga yi na xəɲinna xili sa Siba. § Nanara, han to taani ito xinla falama Beriseba.*

Esayu a ɲaxanla dəxəna

³⁴ Esayu to ɲɛɛ tonge naanin sətə, a yi Yudita dəxə, Beeru a dii tɛmɛna, e nun Basamati, Elon ma dii tɛmɛna. Ne firinna Xiti kaan nan e ra. ³⁵ E yi Isiyaga nun Rebeka nii yɲaxu e ma.

27

Isiyaga yi duba Yaxuba xa

¹ Isiyaga bata yi fori, a yɛene bata yi rafərə. A mi yi fa nɔɛ sese toɛ. A yi a dii forimana, Esayu, xili, a naxa, “N ma diina.” Esayu yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ² Isiyaga yi a fala, a naxa, “I bata a to, n bata fori. N mi a kolon, n faxama waxatin naxan yi. ³ I ya sube faxa seene tongo e nun i ya sagbaan nun i ya xanla. I siga donsoyaan na. I sa fa burunna suben na n xa. ⁴ I xa na suben ɲin n xa a fajin na alo a rafan n ma kii naxan yi, i fa a ra n xən alogo n xa duba i xa benun n xa faxa.” ⁵ Na waxatini, Rebeka yi tuli matixi Isiyaga ra, a falatini Esayu xa. Esayu yi siga burunna ra sube faxadeni a baba xa.

⁶ Rebeka yi a fala a diin Yaxuba xa, a naxa, “N bata i baba xuiin mɛ a falani ito tima Esayu xa, ⁷ a naxa, ‘Sa suben bun n xa, i fa a ra, i yi a ɲin n xa, n xa a don. N na na suben don, n dubama i xa nɛn Alatala yɛtagi benun n xa faxa.’ ⁸ Iki, n ma diina, i tuli mati n na ki fajni. N ni i yamarima naxan na, i xa na liga. ⁹ Siga xuruseene dɛnaxan yi, i sa fa sii dii fajin firin na n xa. N xa na rafala a fajin na alo i baba waxi a xən ma kii naxan yi. ¹⁰ I xa a xali i baba xa alogo a xa duba i tan nan xa benun a xa faxa.”

¹¹ Yaxuba yi a nga Rebeka yabi, a naxa, “Koni, fati ma xaben kanna nan Esayu ra. N tan fati ma xaben mi n ma. ¹² N baba na n masuxu, a kolonma nɛn Esayu xa mi a ra. N findima wule falan nan na a tan yi.

Benun n xa duban sətə, n fama dangan nan sətədeyi na waxatini.” ¹³ A nga yi a fala, a naxa, “ɛn-ɛn, na dangan fama xɛtɛdeni n tan nan ma n ma diina. I naxan ligama, i tuli mati n na. Siga i sa fa na sii dii firinne ra n xa.”

¹⁴ Yaxuba yi siga, a sa fa sii dii firinne ra a nga fɛma. A nga yi na donseen nafala alo a rafan Isiyaga ma kii naxan yi. ¹⁵ Na xanbi ra, Rebeka yi Esayu, a dii singena domain tongo, domain naxan fan a dugine yɛ. A yi na ragodo Yaxuba ma, a dii firindena. ¹⁶ A yi sii kidine tongo, a yi a diin yiine maxidi e ra e nun a kɔɛna bayo fati ma xabe mi yi a ma. ¹⁷ A yi na donseen so a diin Yaxuba yii, e nun buruna a naxan nafalaxi.

¹⁸ A yi siga a baba fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “N baba, n tan ni i ra.” A yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na, n ma diina?” ¹⁹ Yaxuba yi a baba yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana. I naxan maxədinxi n na, n bata fa a ra. Yandi, keli, i dəxə, i n ma sube rafalaxin don, alogo i xa duba n xa.” ²⁰ Isiyaga yi a fala a diin xa, a naxa, “I subeni ito toxi minɛn yi xulɛn, n ma diina?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Alatala i ya Ala nan a fixi n ma.”

²¹ Isiyaga yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I maso n na, n xa i masuxu, n ma diina alogo n xa la a ra a Esayu nan yati i ra, n ma diina.” ²² Yaxuba yi a maso a baba ra. Isiyaga yi a fatin masuxu. A yi a fala, a naxa, “I xuiin maliga Yaxuba xuiin na, koni i yiine tan Esayu yiine nan e ra.” ²³ A mi yi nɔɛ Yaxuba kolonɲɛ bayo a yiine xaben yi e ma, alo a tada Esayu yi kii naxan yi. A yi duba a xa.

²⁴ A mən yi a maxədin, a naxa, “N ma diina Esayu yatin nan i ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “ɔn.” ²⁵ Isiyaga yi a fala, a naxa, “Fa donseen na, i naxan nafalaxi, n xa a don. N yi duba i xa.” Yaxuba yi donseen so a baba yii. Isiyaga yi a don. A yi wudi bogi igen fan so a yii alo manpana, a yi na fan min. ²⁶ Na xanbi ra, a baba Isiyaga yi a fala a xa, a naxa, “I maso n na, i n sunbu, n ma diina.” ²⁷ Yaxuba yi a maso a ra, a yi a sunbu. Isiyaga yi a dugine xirin

§ 26:33: Siba bunna nɛn “Marakəlonə.” * 26:33: Beriseba bunna nɛn “Marakəlo xəɲinna.”

mε. Awa, na xanbi ra, a yi duba a xa, a naxa,

“Yə! N ma diin xirin luxi nən alo xεεna Alatala barakan saxi naxan yi.

²⁸ Ala xa xiila fi i ma naxan kelima kore.

Ala xa dahamu bəxən fi i ma.

Ala xa barakan sa i ya xεeni.

Ala xa wudi bogi igen fi i ma.

²⁹ Ala xa i dəxə siyane xun na.

Ala xa siyane magodo i xa.

I xa findi i ngaxakedenne yεeratiin na.

E birin xa e magodo i bun ma.

Muxu yo na i danga,

na dangan xa xεε a kanna ma.

Muxu yo na duba i xa,

na kanna fan xa duban sətə.”

³⁰ Isiyaga to yelin dubadeni Yaxuba xa, a yi mini. A mi bu, Yaxuba tada Esayu fan yi so, sa keli sube bundeni. ³¹ A fan yi na suben nafala ki fajni alo a baba waxi a xən ma kii naxan yi. A yi fa a ra a baba xa. A yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba, keli, i dəxə, i suben don n naxan nafalaxi i xa alogo i xa duba n xa.” ³² A baba Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na?” Esayu yi a yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana.” ³³ Na feen yi Isiyaga yifu ki fajni. A fatin birin yi xuruxurun a ma. A yi maxədinna ti, a naxa, “Koni nde tan faxi suben nafalaxin na n xa, n naxan donxi iki benun i tan xa fa? N bata duba na kanna xa. A tan nan fama duba sətədeni.”

³⁴ Esayu to a baba falan mε, a bəjnen yi mini, a yi sənəxə gbebeen nate. A yi a baba mafan, a naxa, “Duba n fan xa, n baba.”

³⁵ Isiyaga yi a yabi, a naxa, “I xunyən bata n mayenden. A tan bata i ya duban sətə.”

³⁶ Esayu yi a fala, a naxa, “A xinla yatina a xun ma, Yaxuba.* A sanja yi firinden ni i ra a n yanfama. A bata n ma foriya tiden tongo. Iki a bata n ma duban fan tongo.” Esayu mən yi a fala, a naxa, “Duba yo mi fa i yii sənən, i lan i xa naxan ti n tan xa?”

³⁷ Isiyaga yi Esayu yabi, a naxa, “N bata a tan findi i xunna ra, n mən bata a ngaxakedenne fan birin so a yii e xa lu a bun ma. N bata baraka gbebeen fi a ma, e nun wudi bogi ige fajina. N nəε nanfe ligε i tan xa, n

ma diina?” ³⁸ Esayu yi a fala a baba xa, a naxa, “N ba, duba keden peen nan i yii ba? N baba, duba n fan xa.” A yi wuga a xuini texin na. ³⁹ A baba Isiyaga yi a yabi, a naxa, “A kolon,

i mi fama bəxə fajni sətədeni,

hanma xiila naxan kelima kore.

⁴⁰ I ya silanfanna nan fama i balodeni.

I fama walideni i xunyən nan bun ma,

koni i fama nən i yεε sətədeni.

A nəən naxan sama i ma,

i murutεma nən na bun.”

Yaxuba a giina

⁴¹ Esayu yi a xunyən Yaxuba rafən yengən na a duban sətə feen na e baba ra. Esayu yi a fala a bəjneni, a naxa, “N baba na faxa waxatin naxan yi, n Yaxuba faxama nən.” ⁴² Rebeka to a dii singen Esayu a natan kolon, a yi a dii firinden Yaxuba xili.

A yi a fala a xa, a naxa, “I bata a to, i tada Esayu waxi a gbeen jəxə feni i ma, a i faxa.

⁴³ Iki i tuli mati n na ki fajni, n ma diina. Keli be, i siga Xarani yi, n tada Laban konni.

⁴⁴ I sa lu a konni waxatini ito yi han i tada bəjnen yi godo. ⁴⁵ I tada bəjnen na godo i ya fe ra waxatin naxan yi, a na jinan i liga fəxən na, n na n junguε, i fa. N mi waxi fula feni ε firinna birin na ləxə kedenni.”

⁴⁶ Rebeka yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “N niin bata yijaxu n ma Xiti kaa jaxanle fe ra. Xa a sa a li, Yaxuba fan jaxanla tongo bəxəni ito ma, na waxatini n ma siimayaan tənən nanse ra?”

28

¹ Isiyaga yi Yaxuba xili. A yi duba a xa. A yi yamarini ito so a yii, a naxa, “I nama jaxanla dəxə naxan findixi Kanan kaan na de! ² Keli, i siga Padan-Arami yi, i nga baba Betuyeli konni. I sa menna jaxanla nde dəxə naxan findε Laban ma dii tεmən na, i nga tada xεmεmana. ³ Ala Sənbe Kanna xa i baraka, Ala xa dii gbebe fi i ma, alogo i xa findi siya gbebeen benban na. ⁴ Ala xa Iburahima a duban yabi i ma e nun i bənsənna, alogo bəxəni ito xa findi i gbeen na i waxati rabε dənaxan yi, Ala bəxən naxan fi Iburahima ma.” ⁵ Isiyaga yi Yaxuba rasiga Padan-Arami yi, Laban

* 27:36: Yaxuba bunna nən, “A muxun santinban suxuma” hanma “yanfantenna.”

konni, Betuyeli a diina Arami kaana. Laban, Rebeka tada xeməmaan nan yi a ra. Yaxuba nun Esayu nga nan yi Rebeka ra.

⁶ Esayu yi a kolon a baba bata duba Yaxuba xa, a a rasiga Padan-Arami yi, a xa sa mənna naxanla dəxə. A mən yi a mε, a baba Isiyaga bata a yamari, a nama naxanla dəxə naxan findε Kanan kaan na. ⁷ Yaxuba yi a baba nun a nga xuiin binya. A yi siga Padan-Arami yi. ⁸ Esayu yi a kolon na waxatini Kanan kaa naxanle mi rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Awa, Esayu yi siga Sumayila konni, Iburahima diina. A yi Sumayilaa dii tēmen Mahalati dəxə, Nebayoti xunye naxalanmana.

Yaxubaa xiyena

¹⁰ Yaxuba to keli Bəriseba yi, siga Xarani yi, ¹¹ kəena a li dənaxan yi, a yi xi mənni. A yi gεmε keden tongo, a yi a raso a xunna bun ma. A yi a sa mənni. ¹² A yi xiye sa, sangalanna tixi bəxən fari a xunna texi han kore. Alaa malekane yi teen nun godoni sangalanna ma. ¹³ Alatala yi tixi e xun ma. A yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra, i taje Iburahima nun Isiyagaa Ala. I saxi bəxən naxan fari ito ra, n ni ito fima i ma nən ε nun i bənsənna. ¹⁴ I bənsənna fama wuyadeni nən alo gbangbanna. E bəxən fama nən gbodeni ayi keli sogeteden ma han sa dəxə sogegododen na, keli kəmənna ma sa dəxə yiifanna ra. Dunuya siyane birin duban sətəma i tan nun i bənsənna sabun nan na. ¹⁵ En birin na a ra i na siga dədə. N ni i kantanma nən i na siga dənaxan yi, n ni i raxətəma nən bəxəni ito ma. N mi i rabejnje. N feen naxan birin layiri tongoxi i xa, n na a birin ligama nən.”

¹⁶ Yaxuba yi xulun xixənli, a yi a fala, a naxa, “N bata yelin a kolonje yati, Alatala be yi, koni n mi yi a kolon.” ¹⁷ A yi gaxu, a yi a fala, a naxa, “Yire magaxuxin nan be ra. Sese mi a ra fə Alaa banxina, e nun kore xənna so dēna.” ¹⁸ A yi keli xətən xətən, a gεmən tongo naxan yi rasoxi a xunna bun ma. A yi a ti taxamasenna ra, a yi turen maso gεmən xunna ma. ¹⁹ A yi na yiren xili sa Beteli.* Benun na xa liga, na yiren yi xili nən Lusi. ²⁰ Yaxuba yi a dε ti Ala

xa, a naxa, “Xa nxu nun Ala na a ra, a tan nan mən n kantanma kiraan xən ma n sigama dənaxan yi, a yi donseen so n yii n naxan donma, a mən yi maxidi seen so n yii n naxan soma n ma, ²¹ xa n xətε bəje xunbenli n baba konni, nayi Alatala findima nən n ma Ala ra. ²² Gεmēni ito, n naxan tixi taxamasenna ra, a findima Alaa banxin nan na. I seen naxan birin fima n ma, n na a yaganna bama nən, n na fi i ma.”

29

Yaxuba nun Rakeli

¹ Yaxuba to ti kiraan xən ma siga sogeteden bəxən mabinni, ² a yi xəjinna to burunna ra. Yεxεn nun sii kuru saxan yi saxi na xəjinna fəma e igen minma dənaxan yi. Gεmε xungbeen nan yi saxi xəjinna dε ra. ³ Na waxatini, e yi darixi xuruseene malanje na yiren nin. E malanxina, xuruse rabane yi gεmən makutukutu naxan yi saxi xəjinna dε ra. Xuruseene to yelin ige mindeni, e mən yi gεmən naxətε xəjinna dε ra. ⁴ Yaxuba yi xuruse rabane maxədin, a naxa, “Ngaxakedenne, ε kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Xarani taan nin.” ⁵ A mən yi e maxədin, a naxa, “E Laban kolon, Nahori a dii xəmənə?” E yi a yabi, e naxa, “On, nxu a kolon.” ⁶ A yi e maxədin, a naxa, “A di na?” E yi a yabi, e naxa, “Sese mi a toxi. A dii tēmənə Rakeli nan fama na ra e nun xuruseene.” ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En yanyin nin iki. Xuruseene malan waxatin xa mi a ra iki ba? E igen fi xuruseene ma mafuren, ε mən yi xətε e ra e rabadeni.” ⁸ E yi a fala, e naxa, “Nxu mi nəε fefe ligε iki, fə xuruseene birin na malan. Na waxatini, nxu fa gεmən ba xəjinna dε ra a dēn yi balanxi naxan na, nxu fa igen fi xuruseene birin ma.”

⁹ Yaxuba to yi na falama e xa, Rakeli fan yi fa a babaa xuruseene ra, bayo xuruse rabaan nan yi a ra. ¹⁰ Yaxuba to Rakeli to fε, Yaxuba nga tada dii tēmənə, e nun Laban ma xuruseene, a yi a maso xəjinna dεxən. A yi gεmən ba xəjinna dε ra, a yi igen fi Laban ma xuruseene ma. ¹¹ Yaxuba yi Rakeli sunbu, a yi wuga, a gbelegbele. ¹² A yi a fala Rakeli xa, a a baba bari boden

* **28:19:** Beteli bunna nən fa fala “Alaa banxina.”

nan a ra, Rebekaa dii xɛmɛna. Rakeli yi giin nakɔ ayi, a sa na yɛba a baba xa. ¹³ Laban to Yaxuba fe mɛ a xunyɛn ɲaxalanmana diina, a yi siga, a sa a ralan. A yi a sunbu, a a xali banxini. Feen naxan birin Yaxuba sɔtɔ, a yi na yɛba Laban xa. ¹⁴ Laban yi a fala a xa, a naxa, “En birin wuli keden fasa keden.” Yaxuba yi kike keden naba Laban konni.

¹⁵ Lɔxɔna nde, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N bari boden nan i ra, koni sariya yo mi a falaxi i xa wali n xa, a fa lu n mi i saren fi. A fala n xa, a lan n xa i saren fi naxan na.” ¹⁶ Awa, dii tɛmɛ firin nan yi Laban yii. A dii tɛmɛ singen xili nɛn Leya, a firindena Rakeli. ¹⁷ Leya yɛɛne mi yi rayabu, koni Rakeli tan ɲaxalan tofapin nan yi a ra. ¹⁸ Rakeli nan yi rafan Yaxuba ma ki fajɪ. A yi a fala Laban xa, a naxa, “N ɲɛɛ solofere nan walima i xa, alogo i xa i ya dii tɛmɛn firinden Rakeli fi n ma.” ¹⁹ Laban yi a fala, a naxa, “Benun n xa n ma diin fi muxu gbɛtɛn ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n konni be.” ²⁰ Yaxuba yi ɲɛɛ solofere wanla kɛ Laban yii Rakeli a fe ra. Koni na ɲɛɛ soloferen lu nɛn a xa alo xii dando gbansan, bayo a bata yi a xanu.

²¹ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “N ma waxatin bata ɲan. N ma ɲaxanla so n yii fa, n xa a findi n yɛtɛ gbeen na.” ²² Laban yi mɛn kaane birin xili, a e xa fa e dɛgedeni, e sɛwa sumunna raba. ²³ Ninbanna ra, a yi Leya tongo, a dii tɛmɛ singena, a yi a so Yaxuba yii. Yaxuba yi a findi a yɛtɛ gbeen na. ²⁴ Laban yi Silipa so a diin Leya yii, a xa findi a konyin na. ²⁵ Kuye to yiba, Yaxuba yi a to Leya na a ra. A yi a fala Laban xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na ito ra? N mi walixi i xa Rakeli xan ma fe ra ba? Nanfera i n mayendenxi?” ²⁶ Laban yi a yabi, a naxa, “Nxu tan ma namunna mi tinɲɛ dii tɛmɛ firinden xa dɔxɔ xɛmɛ taa ra, a singen mi xɛmɛ sɔtɔxi. ²⁷ Xunsagini ito liga singen ɛ nun Leya. Xa i tin i mɔn xa ɲɛɛ solofere wanla kɛ n xa, n nan n ma dii tɛmɛ firinden fan fima nɛn i ma, a findi i ya ɲaxanla ra.”

* **29:32:** Rubɛn masoxi xuina nde nan na Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “A bata n ma tɔrɔyaan to.” † **29:33:** Simeyɔn maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “Naxan fe mɛma.” ‡ **29:34:** Lewi maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “A kankanxi a ma.” § **29:35:** Yuda maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “Tantunna.”

²⁸ Yaxuba yi na liga. E nun Leya to xunsagin naba yire kedenni, Laban yi Rakeli fan fi a ma. ²⁹ A yi Bila tongo a a so Rakeli yii a xa findi a konyin na. ³⁰ Yaxuba mɔn yi Rakeli findi a gbeen na, a yi Rakeli xanu dangu Leya ra. A mɔn yi ɲɛɛ solofere wanla kɛ Laban yii.

Yaxubaa diine

³¹ Alatala to a to Leya mi rafanxi Yaxuba ma alo Rakeli, a yi a findi dii barin na. Na waxatini Rakeli tan yi findi gbantan na. ³² Leya to fudikan, a yi diin bari. Na diin yi xili sa Rubɛn. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n ma marayarabin to. Iki n fa rafanma nɛn n ma xɛmɛn ma.”* ³³ A mɔn yi fudikan dii firinden na. A to na diin bari, a yi a fala, a naxa, “Alatala fan yatina a kolon, a n mi rafan n ma xɛmɛn ma. Na nan a toxi a dii firinden ito fan fixi n ma.” A yi na diin xili sa Simeyɔn.† ³⁴ A mɔn yi fudikan dii saxanden na. A to a bari, a mɔn yi a fala, a naxa, “Awa, iki, fɔ n ma xɛmɛn xa kankan nɛn n ma sɔnɔn, bayo n bata dii saxan sɔtɔ a xa.” Na na a to, e yi a xili sa Lewi.‡ ³⁵ A yi fudikan dii naaninden na. A to na fan bari, a yi a fala, a naxa, “Awa, iki n na Alatala tantunma nɛn.” A yi na diin xili sa Yuda.§ A dii barin yi dan na dii muxu naaninna ma.

30

Rakeli a dii bari fena

¹ Rakeli to a to, a mi dii barima, a yi a tada maxɔxɔlɔn. A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Diin fi n fan ma, xa na mi a ra n faxama nɛn.” ² Yaxuba yi xɔlɔ a falan na. A yi a fala, a naxa, “I a mirixi nɛn a Ala nan n tan na? Ala nan a ligaxi i mi dii barima!” ³ Rakeli yi a yabi, a naxa, “N ma konyi ɲaxanla Bila tongo alogo a xa diine bari n xa. Na waxatini na tan findɛ n xa sabun na n diin sɔtɔ i xa.”

⁴ A yi a konyi ɲaxanla Bila tongo, a a so a xɛmɛn Yaxuba yii. Yaxuba yi na kolon ɲaxanla ra. ⁵ Bila yi fudikan, a yi dii xɛmɛn bari Yaxuba xa. ⁶ Rakeli yi a fala, a naxa,

“Ala bata n ma kitin sa. A bata n ma falan mε. Na nan a toxi a diin fixi n ma.” A yi na diin xili sa Dan.*

⁷ Rakeli a konyi jaxanla Bila mōn yi fudikan. A yi dii xεmε firinden bari Yaxuba xa. ⁸ Rakeli yi a fala, a naxa, “N bata n tada yεngε n sōbεen birin na, n yi nōōn sōtō.” A yi a diin xili sa Nafatali.†

⁹ Leya to a kolon a mi fa dii barima, a yi a konyi jaxanla Silipa tongo, a yi a so Yaxuba yii, a xa findi a jaxanla ra. ¹⁰ Leyaa konyin Silipa yi dii xεmεn bari Yaxuba xa. ¹¹ Leya yi a fala, a naxa, “Herin bata fa n ma.” A yi na diin xili sa Gadi.‡

¹² Leyaa konyin Silipa yi dii firinden sōtō Yaxuba xa. ¹³ Leya yi a fala, a naxa, “N bata sεwa. Iki, jaxanle birin a falama nεn a n bata sεwa.” A yi a xili sa Aseri.§

¹⁴ Murutu xaba waxatin to a li, Ruben yi siga xεen ma. A yi bogisena nde li na, naxan xili marafanna bogisena. A yi fa a ra a nga xa. Nanara, Rakeli yi a fala Leya xa, a naxa, “N bata i maxandi, i ya diina marafan bogisena nde so n yii.” ¹⁵ Leya yi a yabi, a naxa, “I bata n ma xεmεn ba n yii. Na mi i wasaxi? I mōn waxi n ma diina marafan bogiseen nan tongo fe yi?” Rakeli yi a fala, a naxa, “To kōεen na, ε nun Yaxuba nan fama xideni i ya diina marafan bogiseen jōxōn na.” ¹⁶ Yaxuba to so jinbanna, sa keli xεen ma, Leya yi a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “I xima n tan nan xōn ma to kōεen na. N bata to kōεen saren fi n ma diina marafan bogiseen na.” Yaxuba mōn yi Leya kolon jaxanla ra na kōεen na.

¹⁷ Ala yi tin Leyaa maxandin ma, a yi fudikan. Na yi findi a dii suulunden na Yaxuba xa. ¹⁸ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n saren fi n ma konyi jaxanla so feen na n ma xεmεn yii.” A yi a diin xili sa Isakari.* ¹⁹ Leya mōn yi fudikan dii senninden na. A yi na diin bari Yaxuba xa. ²⁰ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n ki. Awa, iki n ma xεmεna n binyama nεn, bayo n bata dii sennin bari a xa.” A yi na diin xili sa

Sabulon.† ²¹ Na xanbi ra, a mōn yi dii tεmεn bari. A yi a xili sa Dina.

²² Ala yi a yengin nasiga Rakeli ma. A yi a maxandi xuiin namε, a yi a findi dii barin na. ²³ A yi fudikan, a yi diin bari. A yi a fala, a naxa, “Ala bata n namini yagini ito yi.”

²⁴ A yi na diin xili sa Yusufu.‡ A yi falani ito ti, a naxa, “Alatala mōn xa dii xεmε gβεtε fan fi n ma.”

Yaxubaa nafunle fe

²⁵ Yusufu to bari, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “A lu n xa xεtε n kon bōxōn ma.

²⁶ A lu n xa n ma jaxanle xali e nun n ma diine, n walixi i xa naxanye fe ra. I a kolon n wanla naxan yatεn ligaxi i xa.” ²⁷ Laban yi a fala a xa, a naxa, “Dija. N bata a kolon yiimatoon xōn, Alatala barakan saxi n ma fe yi i tan nan sabu ra. ²⁸ A fala n xa n lan n xa i saren fi naxan na. N na a soma i yii nεn.”

²⁹ Yaxuba yi a fala a xa, a naxa, “I tan yatina a kolon n walixi i xa kii naxan yi han i ya xuruseene bata wuya ayi n tan barakani. ³⁰ Ndedi nan yi i yii nun benun n xa fa, koni iki, a gβegbe bata sa na fari. Alatala bata barakan sa i ya fe yi xabu n so i konni. N fa wanla nde kεma n ma denbayaan fan xa waxatin mundun yi?”

³¹ Laban yi a fala, a naxa, “A lan n xa yoli fi i ma?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I nama sese fi n ma. Xa i bata tin n feen naxan falaxi i xa, na liga, n fan bata tin n yengi sε i ya xuruseene xōn ma. ³² N sigama nεn to, n sa i ya xuruseene birin mato. Yεxεen nun sii makatunxin birin ti e danna e nun naxanye birin fōrō makεnεnxi. N saren findima ne nan na. ³³ N ma tininna fama makεnεndeni nεn i na fa xuruse matodeni waxatin naxan yi. Siin naxanye birin mi makatunxi e nun yεxεε diin birin fōrō makεnεnxi mi naxanye ma, na bata findi mujan na n mabinni.”

³⁴ Laban yi a fala, a naxa, “N bata tin na ma. I naxan falaxi, en bata lan na ma.” ³⁵ Na lōxōn yεtεni Laban yi sii kōtō majingixine nun a makatunxine yεba. Sii gilεne fōrε fōrεdine naxanye ma e nun fōrε

* **30:6:** Dan bunna nεen fa fala, “A bata a xun mayεngε kitin sa.” † **30:8:** Nafatali bunna nεen fa fala, “N ma yεngεna.” ‡ **30:11:** Gadi bunna nεen fa fala, “Herina.” § **30:13:** Aseri bunna nεen fa fala, “Sεwana.” * **30:18:** Isakari maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nεen fa fala, “Saranna.” † **30:20:** Sabulon bunna nεen fa fala “Binyena.” ‡ **30:24:** Yusufu bunna nεen fa fala “A xa a fari sa.”

xungbene yi naxanye ma e nun yexεε fixε makadanxine, a mən yi ne birin yeβa. A yi na xuruseene birin taxu a diine ra. ³⁶ Na xanbi ra, a yi ne xali yirena nde yi xii saxan sigatiin tiyε dənaxan yi e nun Yaxuba tagi. Yaxuba yi fa Laban ma xuruse dənxxene raba.

³⁷ Yaxuba yi wudi bili sifa saxan yii xindene gira. A yi e lutine ba e ma alogo maᵓingixi fixεn xa makεnεn. ³⁸ A yi wudi yiine sa xuruseene mindeni xuruseene yεtagi bayo e tema e bode ra nεn e na fa iḡe mindeni. ³⁹ Xuruseene yi te e bode ma wudi yiine yireni, e yi diine xali maᵓingixi fixεn nun fəre fəredine nun fəre xungbene saxi e ma. ⁴⁰ Yaxuba yi xuruse diine yitaxun alogo e xa ti Laban ma xuruseene yεtagi maᵓingixin nun ᵓingixin makεnεnxin naxanye ma. Nayi, a yi xuruseene malan a yεte xa a mi naxanye basan Laban gbeene ra. ⁴¹ Waxatin birin xuruse sεnbεmane nεma te a gilene ra, Yaxuba yi wudi yiine sama nεn xuruse mindeni alogo e xa te a gilene ra wudi yiine yireni. ⁴² Yaxuba mi yi na ligama xuruse xunxurine ra. Na nan a liga xuruse xurine yi findi Laban gbeen na, a sεnbεmane yi findi Yaxuba gbeen na. ⁴³ Yaxuba yi findi nafulu kan gbeen na. A yi xuruse gbeḡbe sətə. Konyi xεmεne nun konyi gilene nun ᵓəḡəməne nun sofanle yi lu a yii.

31

Yaxuba yi siga Kanan yamanani

¹ Na waxatini Yaxuba bata yi Laban ma diine xuiin mε e yi naxan falama, e naxa, “Seen naxan birin findixi en baba gbeen na, Yaxuba bata e birin tongo. Na nan a toxi a bata findi nafulu kanna ra.” ² Yaxuba yatin yi a kolon, a a marafanna mi fa Laban yi sənən alo a fəloni.

³ Alatala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Xεte i baba nun i bari bodene bəxəni i kelixi dənaxan yi. N luma nεn i xən.” ⁴ Yaxuba yi Rakeli nun Leya xili. E yi a xuruseene rabama. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon n ma marafanna mi fa ε baba yi sənən alo a fəloni, koni n babaa Ala bata lu n xən. ⁶ E a kolon yati, n bata wali ε baba xa n fangan birin na. ⁷ A bata n mayenden a n saranna maxεte sanᵓa yi

fu, koni Ala mi tin a fe ᵓaxin liga n na. ⁸ Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Fəre fərene xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi diin xalima nεn fəre fərene naxanye ma. Xa ε baba fa a fala, a naxa, ‘Maᵓingixin xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi dii maᵓingixin nan xalima. ⁹ Ala bata ε babaa xuruseene ba a yii, a yi e fi n tan ma.”

¹⁰ “Xuruseene yi tema e bode ra waxatin naxan yi, n bata a to xiyeni, xuruse xεmεn naxanye texi xuruse gilene ra, ne maᵓingixi, e mafəro fəroxi e nun e makatun katunxi. ¹¹ N ma xiyeni, Ala a malekan yi n xili, a naxa, ‘Yaxuba.’ N yi a ratin, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ¹² A yi a fala, a naxa, ‘I xunna rakeli, a mato. Xuruse xεmεn naxanye birin texi xuruse gilene ra, ne maᵓingixi, e mafəro fəroxi e nun e makatun katunxi, bayo Laban naxan birin ligaxi i ra, n na toxi. ¹³ N tan nan Ala ra naxan fa i ma Beteli yi, i ḡεmεn tixi taxamasenna ra dənaxan yi i layirin tongoxi n xa dənaxan yi. Iki, keli bəxəni ito ma. I siga na bəxəni i barixi dənaxan yi.’ ”

¹⁴ Rakeli nun Leya yi Yaxuba yabi, e naxa, “Nxu baba mi kεε yo luxi nxu tan xa! ¹⁵ Xəpən xa mi nxu ra nxu baba konni? A bata nxu mati, a mən bata nxə ḡbetin fan don. ¹⁶ Ala herisigεn naxan birin baxi nxu baba yii, a xεtεma nεn nxu ma e nun nxə diine. Iki Ala feen naxan birin falaxi i xa, na birin liga.”

¹⁷ Yaxuba yi a ᵓaxanle nun a diine rate ᵓəḡəməne fari. ¹⁸ A xuruseen nun herisigεn naxan birin sətə Padan-Arami yi, a yi keli, a yi e birin xali a baba Isiyaga konni Kanan bəxəni. ¹⁹ Laban yi a xuruseene xabene maxabama e ma waxatin naxan yi, Rakeli yi a babaa suxurene muᵓa.

²⁰ Yaxuba yi Arami kaan Laban mayenden. A siga a mi sese fala a xa. ²¹ A yi a ḡi, e nun seen naxan birin findi a gbeen na. A yi Efirati baani gidi. Na xanbi ra, a yi siga Galadi geyaan mabinni.

²² A xii saxande bəxəni, muxuna nde yi a fala Laban xa fa fala Yaxuba bata a ḡi. ²³ Laban yi a ngaxakedenne tongo, e yi mini Yaxuba fendeni xii solofere bun ma. E yi e li Galadi geyane binna ra. ²⁴ Koni

kəɛn na, Ala yi a yete yita Arami kaan Laban na xiyeni. A yi a fala a xa, a naxa, “I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.”

²⁵ Laban yi Yaxuba li. A bubun tix geyaan fari. Laban nun a ngaxakedenne fan yi e gbeen ti Galadi geyaan fari. ²⁶ Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I nanse ligaxi ito ra? Nanfera i n mayendenxi? I bata n ma diine xali alo muxu suxine yengeni. ²⁷ Nanfera i gixi luxunni? I bata yanfantenyaan liga n na. I mi sese falaxi n xa. Xa i yi n nakolon nun, n yi i matima nen sɛwa sigine yi, tanbanna nun kondan xuiin na. ²⁸ Koni i mi a lu yati n xa n ma diine nun n mamandenne sunbu, n yi n ɲungu e ma. I bata feen liga alo xaxilitarena. ²⁹ N yi nɔe fe kobin ligɛ ɛ ra nen, koni i babaa Ala bata a fala n xa to kəɛn na, a naxa, ‘I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.’ ³⁰ Na bata lan, i sigaxi nen bayo i yi kunfahi siga feen na i baba konni, koni nanfera i n ma suxurene muɲaxi n ma?”

³¹ Yaxuba yi Laban yabi, a naxa, “N gaxu nen n miriyani alogo i nama i ya diine rasuxu n na. ³² Koni i na i ya suxurene to n ma muxu yo yii, n na kanna faxama nen. Ngaxakedenne birin yete xəri, n ma goronna birin mato. Naxan birin findixi i gbeen na, i xa a xali.” Na waxatini Yaxuba mi yi a kolon xa Rakeli a babaa suxurene tongoxi.

³³ Laban yi Yaxubaa bubune kui to e nun Leya konni e nun konyi firinne konni, koni a mi sese to. A to mini Leyaa bubuni, a yi so Rakeli fan konni. ³⁴ Rakeli nan yati suxureni itoe tongoxi. A yi e luxun kirixan bun ma naxan sama ɲəgəmən fari, a fa dɔxɔ a fari. Laban yi bubun kui to, a mi sese to na kui. ³⁵ Rakeli yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba i nama xɔlɔ n ma xa n mi fa keli i yetagi. N kike wanla nin.” Laban fenna sifan birin ti nen, koni a mi suxurene to.

³⁶ Yaxuba yi xɔlɔ, a yi fala xɔlən ti Laban ma. A yi a fala, a naxa, “N gbalon mundun ligaxi, n haken mundun ligaxi naxan a ligama i xa mini n fendeni kiini ito yi? ³⁷ I bata n ma goronna birin kui to. I gbee seen

mundun toxi e kui? A yita n na ngaxakedenne yete xəri e nun i fan ngaxakedenne yete xəri alogo e xa kitin sa en tagi. ³⁸ N ɲɛɛ mɔxɔɲɛ nan tixi i konni, koni i ya yetɛɛn nun sii dii keden mi diin xalixi a faxa n yii. N mən mi i ya xuruse yo donxi. ³⁹ N mi faxi xuruse ra i fɛma burunna subene naxan faxaxi. Naxanye yi muɲama kəɛn nun yanyin na, ne bɔnɔn yi luma n tan nan xa bayo i yi e ɲɔxɔn maxilima n na. ⁴⁰ Lɔxɔ yo lɔxɔ kuye wolonna yi n tɔrɔma nen yanyin na, xunbenla yi n tɔrɔ kəɛn na, n yetɛɛn mi yi nɔe xiyɛ. ⁴¹ N bata ɲɛɛ mɔxɔɲɛ ti i yii. N ɲɛɛ fu nun naanin wanla kexi nen alogo n xa i ya dii tɛmɛ firinne dɔxɔ. N mən yi ɲɛɛ sennin fan sa a fari i ya xuruseene kantandeni. Koni i bata n saranna maxɛtɛ dɔxɔna ma fu. ⁴² Xa n taje lburahimaa Ala, n baba Isiyaga gaxun naxan yete ra, xa na mi yi a ra nun, n yi kelima nen be n yii genla. Koni Ala bata n ma marayarabin to, e nun n yi wali xɔdɛxɛn naxanye ligama, kɔɛ danguxini ito yi, a bata n ma kitin sa.”

⁴³ Laban yi Yaxuba yabi, a naxa, “I ya ɲaxanle, n ma diine nan ne ra. E diine, n gbeen nan ne ra. Xuruseni itoe n gbeen nan e ra, n naxan birin toma ito ra, n tan nan gbee e ra. Koni to xanbi ra, n nɔe nanse ligɛ n ma diine nun n mamandenne xa? ⁴⁴ Iki, en xa layiri tongo. Sereyaan xa lu en tagi.” ⁴⁵ Yaxuba yi gɛmɛn tongo, a yi a ti taxamasenna ra.

⁴⁶ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala a ngaxakedenne xa, a e xa gɛmɛne matongo. E yi e matongo, e e malan yire kedenni. E yi e dɛge na gɛmɛ malanxine fari. ⁴⁷ Laban yi na mɛnna xili sa Yegara-Sahaduta. Yaxuba yi mɛn xili sa Galadi.* ⁴⁸ Laban yi a fala, a naxa, “Gɛmɛ malanxini itoe findixi seren nan na i tan nun n tan tagi.” Na nan a toxi mɛnna xili saxi Galadi. ⁴⁹ Mɛn mən xili nen “Misipa.”† Laban mən yi a fala, a naxa, “Alatala xa a yengi dɔxɔ en tan firinna a fe xɔn ma, hali en fata xanbini. ⁵⁰ Xa i n ma diine tɔrɔ, xa na mi a ra i ɲaxalan gbete dɔxɔ, i lanma i xa xaxinla sɔtɔ, bayo muxun xa mi en tagi seren na. Ala nan yati en firinna seren na.”

⁵¹ Na xanbi ra, Laban yi a fala Yaxuba

* **31:47:** Yegara Sahaduta nun Galadi bunna nɛɛn fa fala “Sere Se Malanxine.” † **31:49:** Misipa bunna nen fa fala “Gbengbena.”

xa, a naxa, “I yēen ti gēmē malanxini itoe ra. Taxamaseri gēmēni ito mato n naxan tixi en tagi. ⁵² Gēmē malanxini itoe nun taxamaseri gēmēni ito findixi serene nan na. N mi lan n xa dangu be ra i ya fe jaxina n kui. I fan mi lan i xa dangu gēmē malanxini itoe nun taxamaseri gēmēni ito ra n ma fe jaxina i kui. ⁵³ Iburahimaa Ala nun Nahori a Ala xa findi en tan firinna makitimaan na.” Na waxatini Yaxuba yi a kōlō Ala yi a baba Isiyaga gaxun naxan yēē ra. ⁵⁴ Yaxuba yi saraxan ba geyaan fari. A yi a ngaxakedenne birin xili, e xa sa e dēge. E to yelin e dēge, e yi xi geyaan fari.

32

Yaxuba yi siga Esayu fema

¹ Laban to keli subaxan ma, a yi a jungu a diine ma, e nun a mamandenne. A yi duba e xa. Na xanbi, Laban yi xete a konni. ² Yaxuba yi sigama kiraan xan waxatin naxan yi, Alaa malekane yi fa a ma. ³ Yaxuba to e to, a naxa, “Alaa ganla daaxaden nan ito ra.” A yi na yiren xili sa Maxanayin.*

⁴ Yaxuba yi xerane rasiga a tada Esayu ma Edōn banxidēen na, Seyiri bōxōni. ⁵ A yi yamarin fi e ma, a naxa, “E ito nan falama n kanna Esayu xa, e naxa, ‘I ya konyi Yaxuba naxa, n bata lu Laban konni. N bata bu gbeen ti na yi. ⁶ Nginge gbegebe nan n yii e nun sofanle nun yexēene nun siine. Konyi xēmene nun konyi gilene n yii. Iki, n xerane rasigama i ma alogo i xa marasēne fajin fi n ma.’ ”

⁷ Xerane yi xete, e yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “Nxu bata siga. Nxu sa i tada Esayu li na. A fama i ralandeni e nun a banxulan muxu kēmē naanin.” ⁸ Gaxu gbeen yi Yaxuba suxu, a kuisan. Yamaan naxan yi a fōxō ra, a yi e taxun dōxōde firin. A yi yexēene nun siine yitaxun dōxō firin, e nun jingene, e nun jōgōmēne. ⁹ A yi a fala, a naxa, “Xa Esayu yama keden yēngē, yamaan boden xa a gi.”

¹⁰ Na xanbi Yaxuba yi Ala maxandi, a naxa, “N taje Iburahimaa Ala nun n baba Isiyagaa Ala, i bata a fala n xa, i tan Alatala, i naxa ‘Xete i ya bōxōni, i kon kaane

denaxan yi. I na siga, n fe fajin ligama nen i xa.’ ¹¹ N tan xurun. N mi daxa n hinanna nun lannayaan birin sōtō, i naxan nagidixi n ma, i ya walikēna. N ma dunganna gbansanna nan yi suxi n yii n Yurudēn baani gidi waxatin naxan yi, koni iki nxu nun yama firin nan xetema. ¹² N natanga n tada Esayu ma, bayo n bata gaxu a yēē ra. N sikēxi, a nama fa n faxa, e nun jaxanle nun diine. ¹³ I bata a fala n xa, i naxa, ‘N fe fajin ligama nen i xa. N ni i bōnsōnna rawuyama ayi nen alo fōxō igen mējensinna naxan mi yate.’ ”

¹⁴ Yaxuba yi kōēen nadangu na. Seen naxan birin yi a yii, a yi sanba seen ye mato a naxan soma a tada Esayu yii: ¹⁵ Sii kēmē firin nun kōtō mōxōje e nun yexēē kēmē firin nun konton mōxōje e nun ¹⁶ jōgōmē gile tonge saxan nun e diine nun jinge tonge naanin nun tura fu nun sofali gile mōxōje e nun sofali xēmē fu. ¹⁷ A yi xuruseni itoe yitaxun kuru keden keden yēēn ma, a nde so a konyine yii. A yi a fala e xa, a naxa, “E dangu yēēn na. E xa sagaran lu kurune tagi.”

¹⁸ A yi a konyi singen yamari, a naxa, “E nun n tada Esayu na naralan, a fama i maxōdindeni nen, a naxa, ‘E nun nde a ra? I sigan minen yi? Nde gbee xuruseni itoe ra naxanye tixi i yēē ra?’ ¹⁹ I ya a yabima nen, i naxa, ‘I ya konyin Yaxuba nan gbee e ra. A i sanbaxi itoe nan na, n kanna Esayu. A fan nxu fōxō ra.’ ” ²⁰ A yi na yamarin fi a firinde fan ma, e nun a saxandena, e nun muxun naxanye biraxi xuruseene fōxō ra, a naxa, “Xa e nun Esayu naralan waxatin naxan yi, e na nan falama a xa. ²¹ E ito nan sama a fari, e naxa, ‘I ya konyina Yaxuba fama nxu xanbi ra.’ ” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Iki n na a bōjēn magodoma seni itoe nan na. Na xanbi n na fa a ma, yanyina nde a n nasēnema nen a fajin na.” ²² Yaxubaa sanba seene yi ti a yēē ra, a tan yi kōēen nadangu daaxadeni.

Yaxuba nun Alaa malekana

²³ Kōēen na, Yaxuba yi keli. A yi a jaxalan firinne tongo e nun e konyi firinne nun a dii fu nun kedenna. E yi Yaboko xuden gidi. ²⁴ A yi e ragidi Yaboko xuden na e

* **32:3:** Maxanayin bunna nēen fa fala “Daaxade firinne.”

nun a yii seen birin. ²⁵ A keden peen yi lu. Na waxatini, xεmεna nde yi mini a ma, e yi gerenna so han kuye yiba waxatini. ²⁶ A to a to a mi nɔ sɔtɔma Yaxuba ma e gerenni, a yi a garin a wotegelen ma. A wotegelen yi te a kui. ²⁷ Xεmεn yi a fala, a naxa, “A lu n xa siga, bayo kuye bata yiba.” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N mi i bejinma, fɔ i duba n xa.” ²⁸ Xεmεn yi a maxədin, a naxa, “I xili di?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Yaxuba.” ²⁹ Xεmεn yi a fala, a naxa, “I xili mi falama sɔnɔn Yaxuba. A fa falama nεn Isirayila, bayo ε nun Ala nan gerenna soxi, e nun muxune, i yi nɔɔn sɔtɔ.”† ³⁰ Yaxuba yi maxədinna ti, a naxa, “I xili di?” Boden yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxədinma n xinla ma?” Na xanbi, a yi duba Yaxuba xa.

³¹ Yaxuba yi na yiren xili sa Penuyeli,‡ bayo Yaxuba a fala nεn, a naxa, “N bata Ala to yεε nun yεε, a tin n niin yi kisi.” ³² Sogen tema waxatin naxan yi, Yaxuba bata yi dangu Penuyeli ra. A godoma a wotegelen ma. ³³ Na nan a toxi han iki Isirayila kaane mi fasan donma naxan wotegelen ma, bayo Ala Yaxuba masɔtɔxi a wotegelen fasan nan ma.

33

Yaxuba nun Esayu a layirina

¹ Yaxuba yi Esayu to fε e nun banxulanna muxu kεmε naanin. A yi diine yitaxun Leya nun Rakeli ra e nun konyi gilε firinne. ² A yi konyi gilε firinne ti yεεn na, e nun e diine. Leya fan yi ti ne xanbi ra e nun a diine. Rakeli nun Yusufu yi lu dɔnxεn na. ³ A tan yi dangu ne yεε ra, a xinbi sin sanja ma solofere benun a xa a tada li. ⁴ Koni Esayu yi a gi a sa Yaxuba ralan. A yi dutun a ma, a fa a sunbu. E birin yi wuga. ⁵ Esayu to paxanle nun diine to, a yi maxədinna ti, a naxa, “Nde ne ra naxanye biraxi i fɔxɔ ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ala diin naxanye fixi i ya konyin ma a nεmaan xɔn ma.” ⁶ Konyi gilene yi e maso e nun e diine, e yi e xinbi sin. ⁷ Leya fan nun a diine yi e maso, e fan yi e xinbi sin. Na xanbi Yusufu fan nun Rakeli yi na liga.

⁸ Esayu yi maxədinna ti, a naxa, “I nanse ligama xuruseni ito birin na, n naralanxi naxanye ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N waxi nεn, n kanna xa n nafan.” ⁹ Esayu yi a fala, a naxa, “N xunyεna, hεrisigε gbege n fan yii. I gbeen mara.” ¹⁰ Yaxuba yi a fala, a naxa, “En-εn, n bata i maxandi, xa i bata n nafan, n na i sanbaxi seen naxanye birin yi, i xa ne rasuxu. N bata i yetagin to. Na luxi nεn n yi alo n na Ala yetagi nan toma, bayo i bata n nasεε ki fajɔ. ¹¹ N seen naxanye sanbaxi i ma, e rasuxu. Ala bata hinan n na, a n makoon birin fan.” Yaxuba yi a yixɔdɔxɔ han Esayu yi tin.

¹² Esayu yi a fala, a naxa, “En siga kiraan xɔn ma, n xa sa i mati.” ¹³ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N kanna, a kolon diine fe xɔdɔxɔ. Yεxεε gilene nun jinge gilene xijɔn fima e diine ma. Xa en gbεtεn e ra lɔxɔ kedenni, ne birin faxama nεn. ¹⁴ N kanna, i tan xa ti yεεn na. N tan xa bira n ma xuruseene fɔxɔ ra ndedi ndedi. N xa siga n yeren ma, nxu nun n ma diine han nxu soma i konni waxatin naxan yi Seyiri bɔxɔni.” ¹⁵ Esayu yi a fala, a naxa, “N xa n ma muxuna nde lu i yii be.” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Nanfera? N kanna, n tan waxi naxan xɔn, n xa rafan i ma gbansan.” ¹⁶ Na lɔxɔni, Esayu yi ti Seyiri kiraan xɔn ma.

¹⁷ Yaxuba tan yi siga Sukɔti yi. A yi banxi keden ti a yetε xa, a kulane ti a xuruseene xa. Nanara na yiren xili nεn Sukɔti.* ¹⁸ Yaxuba to keli Padan-Arami yi, a yi so kεndεyani Siken taani Kanan bɔxɔni. A yi daaxadeni tɔn taan xanbi ra. ¹⁹ A bubun yi tixi dεnaxan yi, a yi bɔxɔn sara Xamori a diine ma, Siken Baba, naxanye singe dɔxɔ Siken yi. A yi na sara gbeti gbanan kεmε ra. ²⁰ A yi saraxa ganden nafala mεnni. A yi na xili sa “Isirayilaa Ala.”

34

Dinaa marayagina

¹ Yaxubaa dii tεmεn Dina, Leya naxan barixi Yaxuba xa, na yi siga Siken paxanle xɔntɔndeni. ² Xamori a dii xεmεn Siken, Xiwin naxan findixi na yamanan mangan

† 32:29: Isirayila bunna nεεn fa fala “E nun Ala gerenna soma.” ‡ 32:31: Penuyeli bunna nεεn fa fala “Ala yetagina.” * 33:17: Sukɔti bunna nεεn fa fala “Bubune.”

na, na to Dina to, a yi fu a ma a yi a rayagi. ³ Yaxubaa dii tēmen Dinaa xanuntenyaan yi lu Siken fatini. A yi fala jaxumene ti a xa. ⁴ A yi a fala a baba Xamori xa, a naxa, “Dii tēmeni ito maxandi n xa alogo n xa a dōxō.” ⁵ Yaxuba yi a mē, a bata a dii tēmen Dina rayagi. Na waxatini, a diine yi sa xēen ma xuruseene fōxō ra. A mi sese fala han ne so waxatini.

⁶ Siken baba Xamori yi siga Yaxuba konni a xa sa falan ti a xa. ⁷ Yaxuba a diine to keli xēen ma, e yi na feen mē naxan danguxi. E yi e yomayaan to, e bōjēn yi te ki fajī bayo Siken bata yi fu Yaxuba a dii tēmen ma, a mi lan a xa naxan liga Isirayila bōxōni.

⁸ Xamori yi a fala e xa, a naxa, “Dii tēmeni ito rafanxi n ma dii xēmen Siken nan ma a sōndōmen birin na. Yandi, ε xa a fi a ma, a xa findi a jaxanla ra. ⁹ En findi bitanmane ra. E xa ε dii tēmene fi nxu ma alogo nxu xa e dōxō. Nayi, ε fan nōe nēn nxu gbeene dōxē. ¹⁰ E fama nēn ludeni nxu dēxōn ma, bōxōni ito yi rabi ε xa. E nōe dōxē nēn be, ε yulayaan liga alogo ε xa herisigen sōtō.”

¹¹ Siken yi a fala Dina baba nun a tada xa, a naxa, “E dijā n ma, ε jēnige fajin ti n xa. E wama seen naxan xōn, ε xa na fala n xa, n xa a so ε yii. ¹² E nōe futu se gbege maxōdinjē nēn n ma e nun kiseene. E na seen naxan birin maxōdin n ma, n nōe a birin soε ε yii nēn alogo n xa dii tēmeni ito dōxō.” ¹³ Yaxubaa diine yi yanfa falan ti Siken nun a baba Xamori xa, bayo Siken bata yi e xunyēn Dina rayagi. ¹⁴ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu mi nōe nxu xunye jaxalanmaan fiye muxun ma naxan mi banxulanxi. A findima yagin nan na nxu xa. ¹⁵ Xa nxu fa nxu xuiin soma ε yii, fō en lan ito ma. Xēmen naxan birin ε konni, e lan nēn e xa banxulan alo nxu tan. ¹⁶ Na waxatini nxu nōe nxō dii tēmene fiye ε ma nēn, ε yi e dōxō. Nxu fan ε gbeene dōxōma nēn, nxu luma ε dēxōn ma na waxatini, en birin yi findi yama kedenna ra. ¹⁷ Koni xa ε mi fa sa tin ε banxulandeni, nxu nxu xunye jaxalanmaan nasuxuma nēn, nxu fa keli be.” ¹⁸ Xamori nun a dii Siken yi tin falani ito ma. ¹⁹ Na xēmen mi bu a na feen liga, bayo Yaxuba a dii tēmen bata rafan a ma. A tan nan yi binyaxi dangu a ngaxakedenne

birin na.

²⁰ Xamori nun Siken yi siga yamaan ma-landeni taan so dēen na. E yi a fala e yamaan xa, e naxa, ²¹ “Muxuni itoe, en ma fe fajina e kui. E xa lu bōxōni ito ma, e yulayaan liga, bayo en ma bōxōn gbo. En nōe nēn e dii tēmene dōxē, en fan en ma dii tēmene fima e ma nēn. ²² Muxuni itoe mi dōxōma be, en xa findi yama kedenna ra, fō xēmen naxan birin en konni be yi, ne xa banxulan alo e kiinde. ²³ Xa en bata tin e falan ma, na waxatini e dōxōma en konni nēn. E xuruseene nun e yii seen birin findima en birin gbeen na nēn.” ²⁴ Muxun naxan birin yi na taan so dēen na na lōxōni, e birin yi tin Xamori nun a dii Siken ma falan ma. Xēmen naxan birin yi na taan kui, e birin yi banxulan.

²⁵ A xii saxande lōxōni, xēmene fatine to yi e xōlōma, Yaxubaa dii xēme firinna Simeyōn nun Lewi, Dina tada xēmemane, e yi e dēgemane tongo. E yi fu taan ma muxu yo mi sogin e ma, e yi xēmen birin faja. ²⁶ E yi Xamori nun a dii Siken fan faja. E yi Dina tongo Siken konni, e yi fa a ra. ²⁷ Yaxubaa diine yi seen birin tongo faja muxune xun ma, bayo e bata yi e xunye jaxalanmaan nayagi. ²⁸ E yi e yēxēene tongo e nun e siine nun e jingene nun e sofanle, naxanye yi taan kui e nun xēen ma. ²⁹ Nafunla naxan birin yi na, e yi a birin xali. E yi dii tēmene nun jaxanle xali. E banxin birin kui geli.

³⁰ Yaxuba yi a fala Simeyōn nun Lewi xa, a naxa, “E bata lanbaranna ti n ma. E bata en napaxu Kanan kaane nun Perisi kaane ma alo se kunxin xirina. Muxu wuyaxi mi n yii. E e malanma nēn n xili ma, e n yēngē, n xabilan birin yi halagi.” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “A mi lan a xa en xunye jaxalanmaan findi yalunden na.”

35

Yaxuba yi siga Beteli yi

¹ Ala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Keli, i sa dōxō Beteli yi. I saraxa ganden nafala n xa mēnni, n bata yi n yete yita i ra dēnaxan yi, i yi i gima i tada Esayu bun ma waxatin naxan yi.” ² Yaxuba yi a fala a denbayaan xa e nun muxun naxanye yi a fēma, a naxa, “E xōjēne suxurene yiba, ε ε yete sarījan, ε

ε dugine fan masara ε ma. ³ Ε fa, en siga Beteli yi. N xa saraxa ganden nafala Ala xa, naxan n malixi n yi lanbaranni waxatin naxan yi. A yi a yengi lu n xən ma n ma sigatini.”

⁴ Na waxatini e yi e suxurene birin so Yaxuba yii e nun e tunla soone. Yaxuba yi e birin bitin kondan bun ma naxan Siken dεxən ma. ⁵ Yaxuba nun a diine to keli sigadeni, Ala yi gaxun lu e rabilin taane birin muxune bəjəni, muxu yo mi susu bire e fəxə ra. ⁶ Yaxuba nun a fəxərabirane yi siga Lusi yi, naxan mən xili Beteli, Kanan bəxəni. ⁷ A yi saraxa ganden nafala mənni. A yi na saraxa ganden xili sa “Beteli a Ala,” bayo Ala a yete yita a ra mənni nən, a yi a gima a tada bun waxatin naxan yi. ⁸ Rebeka a dii masuxun Debora to faxa, e yi a maluxun Beteli mabinni wariin dənaxan yi. Na wariin xili nən “wugadena.”

⁹ Ala mən yi mini Yaxuba xa, a xete xanbini Padan-Arami yi. A yi barakan nagidi a ma. ¹⁰ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I xili nən Yaxuba, koni a mi falama na kiini sənən. To xanbi ra, i xinla fa falama nən Isirayila.” Awa, Ala yi a xili sa Isirayila. ¹¹ A mən yi a fala a xa, a naxa, “Ala Senbe Kanna nan n na. I xa wuya, i yiriwa alogo i xa findi siyana nde benban na. I mən findima nən siya wuyaxine benban na. Mangane minima nən i bənsənni. ¹² N bəxən naxan fi Iburahima nun Isiyaga ma, n na a fi i fan ma. Na dangu xanbini, n na a fima i bənsənna fan ma nən.”

¹³ Ala yi keli na, a falan ti Yaxuba xa dənaxan yi. ¹⁴ Yaxuba yi geme taxamasenna ti na, a yi turen nun min seen bəxən a ma saraxan na. ¹⁵ A yi yireni ito xili sa Beteli, Ala falan ti a xa dənaxan yi.*

Rakeli faxa fena

¹⁶ Yaxuba nun a denbayaan to keli Beteli yi, e mən makuya Efarata ra, Rakeli yi diin sətə. Na dii bari feen yi xədəxə ayi. ¹⁷ Rakeli yi diin barima waxatin naxan yi xəleni, dii rasuxun yi a fala a xa, a naxa, “Hali i mi gaxu, i mən xemen nan barixi.”

¹⁸ Rakeli bata yi lu alo faxa muxuna. A yi a niin makakama waxatin naxan yi, a

yi a diin xili sa Benoni.† Koni a baba tan yi a xili sa Bunyamin.‡ ¹⁹ Rakeli to faxa, e yi a maluxun Efarata kiraan dεxən ma. Na yiren xili nən iki Beteləmi. ²⁰ Yaxuba yi gemen sa taxamasenna ra a gaburun fari. Han to na gemen na Rakeli gaburun taxamasenna ra.

Taruxune Singena 2.1-2

²¹ Isirayila yi sa a bubun ti Migidali-Ederi xanbi ra. ²² Isirayila to yi dəxi na taani, Ruben nun Bila yi sa e sa, a baba konyi naxanla. Isirayila yi a kolon.

Isirayila dii xemen fu nun firinna naxanye sətə: ²³ Leya yi Ruben bari dii saran na, na xanbi ra Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon. ²⁴ Rakeli yi Yusufu nun Bunyamin bari. ²⁵ Rakeli a konyin Bila yi Nafatali nun Dan bari. ²⁶ Leyaa konyin Silipa yi Gadi nun Aseri bari. Ne birin findixi Yaxubaa diine nan na, a naxanye sətə Padan-Arami yi.

²⁷ Yaxuba yi siga a baba Isiyaga konni Mamire, Kiriya-Aruba mabinni. Mən xili nən Xebiron, Iburahima nun Isiyaga dəxəde fonna. ²⁸ Isiyaga a siimayaan yi siga jee keme jee tonge solomasexe. ²⁹ A to faxa, a bata yi siimaya xunkuye sətə, a yi faxa, a siga laxira yi. A dii Esayu nun Yaxuba yi a maluxun.

36

Esayu bənsənna

Taruxune Singena 1.34-37

¹ Esayu, naxan mən xili Edən, a bənsənna taruxun ni i ra. ² Esayu Kanan naxanle dəxə nən: Ada findi Elon ma diin nan na, Xiti kaana, e nun Yoholibama, Anaa dii tēməna, Sibeyon Xiwin mamandenna nan a ra. ³ A yi Sumayila a dii tēmən Basamati fan dəxə, Nebayoti xunye naxalanmana. ⁴ Ada nan Elifasi sətə Esayu xa. Reyuli findi Basamati a diin nan na. ⁵ Yoholibama dii xeme saxan nan bari: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Ne birin findi Esayu a diine nan na naxanye barixi Kanan bəxəni. ⁶ Esayu yi a naxanle nun a dii tēməne nun a dii xēməne nun a muxune birin tongo, e nun a xuruseene birin e nun a herisigen naxan birin sətə Kanan bəxəni. A yi a birin xali

* **35:15:** Beteli bunna nən fa fala “Alaa banxina.” † **35:18:** Benoni bunna nən fa fala “Nimisa diina.” ‡ **35:18:** Bunyamin bunna nən fa fala “N yiifanna diina.”

bəxə gbətən ma dənaxan makuya a xunye Yaxuba ra, ⁷ bayo e hərisigən bata yi gbo ayi. E mi yi nə luyə e bode dəxən ma. E yi dənaxan yi e xuruseene birin mi yi nə balo sətə mənni. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan mən xili Edən, na yi siga a sa dəxə Seyiri geya yireni.

⁹ Edən kaane benba Esayu bənsənna xinle ni itoe ra naxanye yi dəxi Seyiri geya yireni: ¹⁰ Esayu a diine ni i ra:

Elifasi, Ada a dii xəmənə,
Reyuli, Basamati a dii xəmənə.

¹¹ Elifasi a diine ni ito ra:

Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami e nun Kenasi.

¹² Timina nan yi Elifasi a konyi paxanla ra.
Na Amaləki bari nən Elifasi xa.

Esayu nun a paxanla Ada mamandenne ni ito ra.

¹³ Reyuli a diine ni i ra:

Naxati nun Sera nun Sama e nun Misa.
Ne findi Esayu nun a paxanla Basamati mamandenne nan na.

¹⁴ Esayu a paxanla Yoholibama a diine ni i ra:

Yewusi nun Yalami e nun Kora.
Yoholibama findi Anaa dii tēmən nan na.
Ana findi Sibeyon ma dii tēmən nan na.

¹⁵ Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne ni i ra:

Elifasi, Esayu a dii singena, na diine ni itoe ra:

Manga Teman nun Manga Omaru nun Manga Sefo nun Manga Kenasi

¹⁶ nun Manga Kora nun Manga Gatami nun Manga Amaləki.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Elifasi ra Edən yamanani,

Ada mamandenne nan e ra.

¹⁷ Reyuli, Esayu a diina, a diine ni i ra:

Manga Naxati nun Manga Sera nun Manga Sama e nun Manga Misa.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Reyuli ra Edən yamanani,

Basamati mamandenne nan e ra.

¹⁸ Yoholibama, Esayu a paxanla, a diine ni itoe ra:

Manga Yewusi nun Manga Yalami nun Manga Kora.

Mangane ni itoe ra naxanye fataxi Yoholibama ra, Esayu a paxanla:

Yoholibama findi Anaa diin nan na.

¹⁹ Esayu, naxan mən xili Edən, na a diine nan ne ra.

Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne nan ne ra.

Taruxune Singen 1.38-42

²⁰ Seyiri Xori kaana diine ni itoe ra naxanye yi dəxi na yamanani:

Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana

²¹ nun Dison nun Eseri e nun Disan.

Seyiri a diine yi findi Xori mangane ra Edən yamanani.

²² Lotan ma dii xəmənə ni itoe ra:

Xori nun Heman.

Timina findi Lotan xunye dii tēmən nan na.

²³ Sobali a dii xəmənə ni itoe ra:

Aliban nun Manaxati nun Ebali nun Sefo e nun Onan.

²⁴ Sibeyon ma dii xəmənə ni ito ra:

Aya nun Ana,

Ana nan tigi wolonxine to tonbon yireni

a to yi Sibeyon ma sofanle rabama.

²⁵ Ana a diine ni itoe ra:

Dison nun Yoholibama,

Ana a dii tēmənə.

²⁶ Dison ma dii xəmənə ni itoe ra:

Xemadan nun Eseban nun Itiran e nun Keran.

²⁷ Eseri a dii xəmənə ni itoe ra:

Bilihan nun Saawan e nun Akan.

²⁸ Disan ma dii xəmənə ni itoe ra:

Yusu nun Aran.

²⁹ Xori kaane mangane ni i ra:

Manga Lotan nun Manga Sobali

nun Manga Sibeyon nun Manga Ana

³⁰ nun Manga Dison nun Manga Eseri

e nun Manga Disan.

Xori kaane Mangane findi ne nan na e bənsən yəən ma Seyiri bəxəni.

Edən Mangane

Taruxune Singen 1.43-54

³¹ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edən yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan dəxə waxatin naxan yi: ³² Beyori

a diin Bela yi findi Edən manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ³³ Bela

to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ³⁴ Yobabo to faxa,

Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ³⁵ Xusama to

faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane nə Moyaba

bəxəni. A taan yi xili nən Abiti. ³⁶ Xadada to

faxa, Samala Masareka kaan yi findi mangan na. ³⁷ Samala to faxa, Sayuli naxan yi kelixi Rehoboti taani baan de, na yi findi mangan na. ³⁸ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ³⁹ Baali-Xanan, Akibori a diin to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nen Pawu. A naxanla yi xili nen Mehetabeli, Matiredi a dii temena, Mesahabi mamandenna.

⁴⁰ Mangane ni i ra naxanye kelixi Esayu bənsənni, e bənsənna nun e yamanan yeen ma.

Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yeteti

⁴¹ nun Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon

⁴² nun Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari

⁴³ nun Manga Magadiyeli nun Manga Irami.

Ne nan yi Edon mangane ra e nun e bəxəna e yi dəxi denaxan yi.

Esayu a feen nan na ra naxan findixi Edon kaane benban na.

37

Yusufu a xiyena

¹ Yaxuba dəxə nen Kanan yamanani, a baba yi denaxan yi. ² Yaxuba bənsənne taruxun ni ito ra. Yusufu a dii nərəyaan nεε fu nun solofere nan yi a ra. A tan nun a tadane yi xuruseene nan kantanma, naxanye nga yi Bila nun Silipa ra, a babaa naxanle. A yi e fe naxine dentegen sama a baba xa. ³ Yusufu nan yi rafan Isirayila ma dangu a diine birin na, bayo a tan nan sətə a xεmε foriyani. A yi doma kuye tofajin so a yii. ⁴ Yusufu tadane to na feen to, a a tan nan naxan e baba ma dangu e birin na, e yi a rapaxu. Fala fəni yo mi yi e tagi sənən.

⁵ Yusufu yi xiye sa, a yi a yeba a tadane xa. E yi a rapaxu dangu a fəlon na. ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n ma xiyen na, n naxan saxi. ⁷ En birin yi xεen ma malo raxidideni. Nanunna, n ma malo xidin yi keli, a ti. E gbee malo xidine yi lu bilinxi n gbee xidin na, e birin yi e xinbi sin n ma malo xidin bun.” ⁸ A tadane yi a maxədin, e naxa, “Ee! I waxi findi feni nxə mangan nan na alogo i xa nxu yamari?” E

yi a rapaxu dangu a fəlon na a xiyena fe ra e nun a falana.

⁹ Yusufu mən yi xiye gbete sa, a yi na fan yeba a tadane xa. A yi a fala, a naxa, “E ε tuli mati, n mən bata xiye sa. Sogen nun kiken nun sare fu nun keden yi e xinbi sinma n bun ma.” ¹⁰ A yi xiyeni ito yeba a baba nun a tadane xa. A baba yi a kənkə a ma, a fa a fala a xa, a naxa, “I xiyen naxan saxi iki, nanse na ra? I nga nun i tadane nun n tan, nxu birin fama nxu xinbi sindeni i yetagi?”

¹¹ A tadane yi lu a maxəxəlonne, koni a baba yi a yengi lu a xiyen xən ma.

Yusufu tadane yi a mati

¹² Yusufu tadane yi siga Siken yi e babaa xurusene rabadeni. ¹³ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I tadane bata siga xuruse rabadeni Siken yi. Fa be, n xa i xε e ma.” A yi a yabi, a naxa, “Awa.” ¹⁴ Isirayila yi a fala a xa, a naxa, “Siga mafuren, i sa a mato xa i tadane kende, xa se mi xuruseene fan toxi, i yi fa na dentegen sa n xa.” A yi a xε keli Xebiron lanbanni siga Siken yi.

¹⁵ Xεmena nde yi a to xεene xun xən. Xεmen yi a maxədin, a naxa, “I nanse fenma?”

¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “N na n tadane nan fenma. A fala n xa, yandi, e xurusene rabama denaxan yi.” ¹⁷ Xεmen yi a fala a xa, a naxa, “E bata keli be, bayo n na e xuiin mε nen, e yi a falama, a e xa siga Dotan yi.” Yusufu yi bira a tadane funfu xən han a sa a tadane li Dotan yi.

¹⁸ E to a to wulani, benun a xa maso e ra, e lan a ma, a e xa a faxa. ¹⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Na xiye saan nan fama iki. ²⁰ E fa be, en na a faxa, en na a woli xəjinna ra. Nayi, en na keli, en na a falama nen, a sube naxin bata a don. Na waxatini en fama a kolondenin nen a xiyen findima a xa feen naxan na.”

²¹ Ruben yi na feen mε. A yi kata a xa a xunba, a naxa, “En nama a faxa.” ²² Ruben mən yi a fala, a naxa, “E nama a wunla ramini de! E a woli xəjinni ito ra naxan tonbon yireni ito yi. Muxu yo nama a yiin din a ra.” A yi wama a xunba feni alogo a xa nə a xalideni a baba fεma.

²³ Yusufu to so a tadane yireni, a doma kuye tofajin naxan yi ragodoxi a ma, e yi

na rate a ma. ²⁴ E yi Yusufu tongo, e a woli xəjinnna ra, ige mi naxan kui.

²⁵ Na xanbi, e yi dəxə donse dondeni. E to e yəen nakeli, e yi Sumayila bənsənnna yulane to fə. E yi kelixi Galadi yi, wusulanna nun senna nun latikənnna yi e jəgəməne fari siga Misiran yi. ²⁶ Yuda yi a fala a xunyene xa, a naxa, “Xa en na en xunyen faxa, en yi a wunla luxun, na tənən mundun en tan ma? ²⁷ E fa, en na a mati Sumayila bənsənnna muxune ma, koni en nama en yiin din a ra de! Bayo en xunyen na a ra, en wuli keden fasa keden.” A xunyene birin yi tin a falan ma.

²⁸ Na xanbi, Midiyan yulane danguma, e yi Yusufu rate xəjinnna ra. E yi Yusufu mati gbeti gbanan məxəje ra Sumayila bənsənnna muxune ma. E yi a xali Misiran yi.

²⁹ Ruben to xete xəjinnna yireni, a mi Yusufu li na sənən. A yi a domain birin yibə sununi. ³⁰ A yi xete a xunyene fəma, a yi a fala, a naxa, “Diidin mi fa na! N tan fa nanse ligama sənən?” ³¹ E yi kətə keden faxa, e yi Yusufu a doma kuye tofəjin maturuxun na sube wunli. ³² Na xanbi, e yi na doma kuye tofəjin xali e baba fəma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata ito to. Domani ito mato ba, xa i ya diin gbeen na a ra.” ³³ Yaxuba yi domain kolon. A yi a fala, a naxa, “N ma diina domain na a ra! Sube xəjəna nde bata a faxa! A bata Yusufu yibə!” ³⁴ Yaxuba yi a dugine yibə sununi, a mən yi kasa dugin nagodo a ma. A yi a diin jan feen liga xii wuyaxi. ³⁵ A dii xəmene nun dii tēmene yi siga a madəndəndeni, koni a mi tin na ma. A yi a fala, a naxa, “N nan n ma diin saya feen ligama nən han n sa a li laxira yi.” A yi lu wuge a diina fe ra.

³⁶ Midiyan kaane yi Yusufu mati Potifari ma Misiran yi, Misiran Mangana kuntigina nde naxan a kantan tiine xunna.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na waxatini, Yuda yi keli a ngaxake-denne xun ma, a siga Adulan kaana nde konni naxan xili Xira. ² Yuda yi Suya Kanan kaana dii tēmən to mənni. A yi a findi a jaxanla ra. E yi lu e bode xən. ³ A

yi fudikan, a yi dii xəmən bari. E yi na diin xili sa Eri. ⁴ A mən yi fudikan dii firinden na, a yi dii xəmən bari. E yi na diin xili sa Onan. ⁵ Na xanbi, a mən yi dii xəme gbetə bari, a yi na xili sa Selaxa. Yuda yi Kesibe taan nin a jaxanla yi diin barima waxatin naxan yi.

⁶ Yuda yi jaxanla fen, a a so a dii singen Eri yii. Na jaxanla xili Tamari. ⁷ Muxu jaxin nan yi Yuda dii singen Eri ra Alatala yəe ra yi. Alatala yi a faxa. ⁸ Na xanbi Yuda yi a fala Onan xa, a naxa, “I tadaa jaxanla tongo, a xa findi i ya jaxanla ra. I a xəme xuriya wanla liga alogo i xa diin fi i tada faxa muxun ma.” ⁹ Koni Onan yi a kolon, a na diin mi yi fində a gbeen na. Nan a liga, a to yi a tada jaxanla kolonma jaxanla ra, igen naxan minima a fatini, a yi na makala bəxən ma alogo a nama diin bari a tada xa. ¹⁰ A yi naxan ligama, na mi yi rafan Alatala ma. Nanara, a yi a faxa.

¹¹ Awa, Yuda yi a fala a mamuxun Tamari xa, a naxa, “Lu kapayani i baba konni benun n ma dii Selaxa xa gbo waxatin naxan yi.” A yi mirixi nən yanyina nde Selaxa fan faxama nən alo a tadane faxaxi kii naxan yi. Tamari yi siga a sa lu a baba konni. ¹² A mi bu Suya a dii tēməna, Yuda jaxanla yi faxa. Nan feen to ba a ra, Yuda yi siga Timana yi e nun a lanfaan Xira Adulan kaana. E yi siga Yuda xuruse yireni, e yi e xabene maxabama dənaxan yi.

¹³ Muxuna nde yi a fala Tamari xa, a naxa, “I tapə sigama Timana taani a xurusene xabene maxabadeni.” ¹⁴ A yi a kapa dugine ba a ma, a yi dugin so a yətagin xun na, a sa dəxə Enayin taan so dəen na Timana kiraan xən. A bata yi a to Selaxa bata findi banxulanna ra, koni e mi a fi a ma a xa findi a jaxanla ra.

¹⁵ Yuda to a to a dugin soxi a yətagin xun na, a yi a miri a yalunden na a ra. ¹⁶ A yi a fala a xa kiraan na, a naxa, “En siga, en sa kafu.” A mi yi a kolon a mamuxun na a ra. Koni, Tamari yi Yuda maxədin, a naxa, “I nanse fima n ma en na kafu?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N sii keden nan tongoma n ma xuruseene tagi, n fa a ra i yəe ra.” A yi a yabi, a naxa, “Awa, tolimana nde lu n yii be singe benun i xa fa siin na waxatin naxan

yi.” ¹⁸ A yi a maxədin, a naxa, “I wama n xa nanse so i yii tolimaana na?” Tamari yi a yabi, a naxa, “I ya taxamasenna nun a lutin nun i ya dunganna so n yii.” A yi na seene so a yii, e fa kafu. Tamari yi fudikan a diin na. ¹⁹ A yi xεε a konni. A yi dugin ba a yetagin xun na, a mən yi a kəna domaan nagodo a ma.

²⁰ Yuda yi a lanfa Adulan kaan xε sii diin tideni ɲaxanla ma alogo a xa fa seene ra a naxanye so ɲaxanla yii tolimaana na. Koni a mi ɲaxanla to. ²¹ A yi mən kaane maxədin, a naxa, “Yalunde ɲaxanla naxan yi kiraan dε Enayin taani, na minən yi?” E yi a yabi, e naxa, “Yalunde yo mi be.” ²² A yi xεε Yuda yireni, a fa a fala, a naxa, “N mi a lixi na. Mən kaane mən bata a fala n xa a yalunde yo mi na e tan konni.” ²³ Yuda yi a fala, a naxa, “A xa na seene mara. En fan nama en yetε rayagi. N bata sii diin nasamba a ma, koni i mi a lixi na.”

²⁴ Kike saxan dangu xanbi, muxuna nde yi a fala Yuda xa, a naxa, “I mamuxun Tamari bata findi yalunden na, a bata fudikan a yalunyani.” Yuda yi a fala, a naxa, “E a ramini, a gan.” ²⁵ E yi fama a ra waxatin naxan yi, a yi xεraan nasiga a taje ma, a naxa, “Seni itoe mato naxanye n yii. Taxamasenni ito nun a lutin nun dunganni ito na findi muxun naxan gbee ra na nan n nafudikanxi. I lan nən i xa a kanna kolon.” ²⁶ Yuda yi na feene kolon. A yi a fala, a naxa, “A tinxin dangu n tan na bayo n mi a fixi n ma dii Selaxa ma.” Na xanbi ra, e mi fa kafu.

²⁷ A yi diin barima waxatin naxan yi, e yi a kolon a gulunne nan a kui. ²⁸ Diin bari waxatini, keden yi a yiin namini. Dii rasuxun yi a yiin suxu, a gari gbeela xidi a yiin na. A fa a fala, a naxa, “Ito nan singe barixi.” ²⁹ Koni na diin yi a yiin naso, a xunyen yi bari. Dii rasuxun yi a fala, a naxa, “I yetε raminixi fangan mundun na iki?” A yi a xili sa Peresi.* ³⁰ Na xanbi boden fan yi bari gari gbeela xidixi a yiin na. Yuda yi a xili sa Sera.

39

Yusufu Potifari konni

* **38:29:** Peresi bunna nεen fa fala “A rabi fena.”

¹ Sumayila bənsənna muxune yi siga Yusufu ra Misiran yamanani. Potifari, Misiran Mangan kantan tiine xunna yi a sara. ² Alatala yi Yusufu xən. A yi feen naxanye birin suxuma, ayi birin gasama. A yi lu a kanna Misiran kaan konni. ³ A kanna yi a kolon, a Alatala yi Yusufu xən, bayo Alatala bata yi a feen birin nasənəya. ⁴ Yusufu yi rafan a kanna ma, a yi a findi a banxi xunna ra. A yi a hεrisigen birin taxu a ra.

⁵ Na xanbi Yusufu to findi a banxi xunna ra e nun a yii seene birin, Alatala yi barakan sa Misiran kaana denbayani Yusufu a fe ra. Alatala yi barakan sa a yii seene birin yi, e nun a banxin nun a xεene. ⁶ Nanara, seen naxanye birin yi Potifari yii, a yi a birin nabeyin Yusufu yii. A tan mi yi fa a yengi saxi fefe xən ma fə a yi donseen naxan donma.

Yusufu yi tofan han. ⁷ Na feene danguxina, a kanna ɲaxanla yi a yεen ti Yusufu ra. A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, en fa kafu.”

⁸ Yusufu yi tondi, a a fala a kanna ɲaxanla xa, a naxa, “Xabu n fa n kanna konni a mi a yengi luxi fefe xən ma sənən a banxini. A bata a yii seene birin taxu n na. ⁹ A banxin kui be, n tan nan dangu muxun birin na. A mi sese rafisaxi n xa, fə i kedenna, bayo i tan bata findi a ɲaxanla ra. Iki, n fe ɲaxi gbee sifani ito ligama nanfera naxan finde yulubi feen na Ala yii?” ¹⁰ Na ɲaxanla yi na falama Yusufu xa ləxə yo ləxə. Koni hali na, Yusufu mi yi a tuli matima e kafu feen miriyaana na.

¹¹ Ləxəna nde, Yusufu yi so banxini wali kedeni. Banxi kui konyi yo mi yi na na waxatini. ¹² Na ɲaxanla yi dutun a domaan ma. A yi a fala a xa, a naxa, “En kafu!” Yusufu yi a ba a domani, a yi a lu ɲaxanla yii. A yi mini a giyε tandeni.

¹³ ɲaxanla to a to a bata a gi, a a domaan lu a yii, a mini tanden ma, ¹⁴ a yi a banxi kui konyine xili, a fa a fala e xa, a naxa, “E ito mato, n ma xεmən faxi Heburu nan na a xa fa sabaan so en na. A faxi nən n fεma a nxu xa kafu, koni n yi sənən nate. ¹⁵ A to n sənəxə xuiin mε, a yi a gi, a a domaan lu n dεxən ma. A yi mini a giyε tandeni.”

16 A yi Yusufu a domaan namara han a kanna fa waxatin naxan yi. 17 A yi feni ito yeba a xa, a naxa, “I faxi Heburu konyi xεmεn naxan na, a faxi nεn a xa sabaan so n na. 18 Koni n to sɔnxɔn nate, a yi a domaan lu n yii, a yi mini a giye tandeni.” 19 Yusufu kanna to a jaxanla falan mε, a yi naxan falama a xa iki, a naxa, “A mato, i ya konyin naxan nabaxi n na,” 20 a bɔjεn yi te, a xɔɔ. A yi Yusufu balan mangana kasorasane yi denaxan yi.

Koni kasoon na, 21 Alatala yi lu Yusufu xɔn ma, a hinan a ra. A yi a ragidi Yusufu ma e nun kaso mangan yi de fan. 22 Kaso mangan yi kasorasaan birin taxu Yusufu ra. Feen naxan birin yi ligama a yi danguma a tan nan yii. 23 Kaso mangan mi yi Yusufu a wanla xun matoma a ra, bayo Alatala yi Yusufu xɔn ma. A bata yi a feen birin nasɔnɔya.

40

Yusufu kasoon na

1 Na xanbi, Misiran Mangana muxun naxan yengi dɔxi a minseen xɔn ma, na nun a buru ganna yi e kanna Misiran Mangan hakεn tongo. 2 Misiran Mangan yi xɔɔ a banxi kui konyin firinne ma, naxan yengi saxi a minseen xɔn ma e nun naxan a burun ganma. 3 A yi e suxu, a e balan sofane mangana kaso banxini, Yusufu yi denaxan yi. 4 Sofane mangan yi e taxu Yusufu ra, naxan yi walima e yii.

E to waxati ti kasoon na, 5 naxan yengi saxi mangana minseen xɔn ma, e nun naxan burun ganma Misiran mangan xa, e yi xiye sa kasoni kɔεna nde ra. Na xiye firinna birin nun a bun. 6 Yusufu yi fa e matodeni xɔtɔnni, a yi e li kuisanxi. 7 A yi Misiran Mangana banxi kui konyini itoe maxɔdin naxanye fan yi kasoni, a naxa, “Nanfera ε kuisanxi to?” 8 E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata xiyena nde nan sa, koni muxu yo mi be naxan nɔε na yεbε.” Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E mi a kolon Ala nan xiyene bunne kanna ra? E ε xiyene fala n xa.”

9 Naxan yengi yi saxi mangana minseen xɔn ma, na yi a xiyen fala Yusufu xa, a naxa, “N tan ma xiyeni, n manpa binla* nan to, a tixi n yetagi alo jaxundan binla, 10 a yii saxan tixi a ma. A to fuga, a fugen yi bogi mɔxine ramini alo jaxundan tɔnsɔnne. 11 Misiran Mangana igelengenna suxi n yii. N yi manpa bogi mɔxine ba, n yi e bundu Misiran Mangana igelengenna kui, n fa a so a yii.” 12 Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “A bunna ni ito ra: Na yii saxanna naxanye na kiini a xii saxan nan yitaxi. 13 Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunnakelima nεn, a mɔn yi i raxεtε i ya walide fonni. I mɔn fama nεn igelengenna sodeni Misiran Mangan yii alo i darixi a ra kii naxan yi. 14 Koni i jɔxɔlu n xɔn ma i na hεrin sɔtɔ waxatin naxan yi. I xa hinan n na, i xa n ma fe fala Misiran Mangan xa alogo n xa mini kasoni. 15 Bayo e n tongoxi fangan nan na Heburu bɔxɔni. Be fan, n mi fefe ligaxi naxan a ligε n xa kasoon sɔtɔ.”

16 Naxan burun ganma mangan xa, a to a to fa fala xiyen bunna fan, a yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan fan xiye saxi nεn. Debe saxan dɔxi n xun ma buru fixεna e kui. 17 Deben naxan dɔxi a fari, buru ganna donseen naxan birin nafalama Misiran Mangan xa, ne a kui. Koni xɔline yi fa na donseen donjε naxan dɔxi n xun ma.” 18 Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “Xiyen bunna ni ito ra: Na debe saxanna naxan na kiini, e xii saxan nan yitaxi. 19 Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunna sεgεma nεn i de. A i singanma nεn wudin na, xɔline yi i suben don.”

20 Xii saxande lɔxɔni, Misiran Mangan bari lɔxɔni, a yi sumun belebele yitɔn a kuntigine xa. Naxan yengi saxi mangana minseen xɔn ma, e nun a buru ganna, Misiran Mangan yi e ramini kasoon na, a fa e ra kuntigine yetagi. 21 Naxan yengi saxi minseen xɔn ma, a yi na raxεtε a walide fonni alogo a mɔn xa minseen so a yii. 22 Koni a yi a buru ganna singan wudin na alo Yusufu bata yi a yeba kii naxan yi. 23 Naxan yengi saxi minse feen xɔn ma, Yusufu a fe mi rabira na ma. A yi jinan a

* 40:9: Wudi binla nde na yi, mεn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

xon ma.

41

Misiran Mangan yi xiye sa

¹ Nεε firin dangu xanbi, Misiran Mangan yi xiye sa. A tixi xude dεni. ² A yi jinge to faji tuyanxi solofere to keε xuden kui, e e dεgema mεrɛni. ³ Na xanbi, jinge solofere gbεte, naxanye to jaxu, e doyenxi, ne fan yi keli xuden kui jingen bonne dεxon ma. ⁴ Jinge to jaxi doyenxi solofereni itoe yi jinge to faji tuyanxi solofereni itoe don. Nayi, Misiran Mangan yi xulun.

⁵ A mɔn yi xi, a xiye gbεte sa. ⁶ Tɔnsɔn solofere faji rafexine tixi bili kedenna ma. ⁷ Na xanbi, tɔnsɔn solofere gbεte, naxanye xurun, foyen bata e rafofo ayi, ne tixi tɔnsɔnna bodene dεxon ma. Tɔnsɔn xurrunni itoe yi tɔnsɔn nafexi fajine gerun. Nayi, Misiran Mangan yi xulun. Xiye nan yi a ra.

⁸ Xɔtɔnni Misiran Mangan bɔjɛn yi mini. A yi woyimεne nun fekolonne birin xili naxanye Misiran yi. A yi xiye itoe fala e xa, koni muxu yo mi nɔ xiye yεbe a xa. ⁹ Na waxatini, naxan yengi saxi mangana minseen xon ma, na yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N ma kala fonne bata rabira n ma to. ¹⁰ Misiran Mangan xɔlɔ nɛn a konyine ma waxatina nde yi. A yi n suxu, a n balan sofa mangana kasoon na, nxu nun naxan yi burun ganma mangan xa. ¹¹ A tan nun n tan, nxu birin xiye sa nɛn kɔε kedenna ra, xiye firinna birin nun a bun. ¹² Kasoni, nxu nun sofa mangana konyina, Heburu banxulanna nan yi na yi. Nxu yi xiye itoe fala a xa, a yi e birin bunna fala nxu xa. Nxu xiye naxanye saxi, a yi e bunne fala nxu xa. ¹³ A xiye yεba nxu xa kii naxan yi, a mɔn birin ligaxi na kiini nɛn. Misiran Mangan bata n naxεte n walide fonni. A yi boden fan singan wudin na.”

¹⁴ Misiran Mangan yi Yusufu xili. E yi a ramini kasoni mafuren! A yi a xunna bi, a maraberi baane yi masara a ma. A fa siga Misiran Mangan fεma. ¹⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N bata xiye sa. Muxu yo mi nɔxi a yεbadeni, koni n bata a mε a i tan nɔε xiye bunna falε, naxan

na fala i xa.” ¹⁶ Yusufu yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N tan mi a ra, Ala nan Misiran Mangana a xiye bun fajan fima a ma.” ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N xiye, n yi tixi xude dεn nin. ¹⁸ N yi jinge to faji tuyanxi solofere to keε xuden kui, e e dεgema mεrɛni. ¹⁹ Nayi, jinge solofere gbεteye yi te e xanbi ra, e doyenxi, e to jaxu, e xɔsɔxi. Han to n munma yi na jinge to jaxi sifan to Misiran bɔxon birin ma singen. ²⁰ Jinge xɔsɔxi to jaxine yi jinge tuyanxi solofere singene don. ²¹ Koni na xanbi, muxu yo mi nɔε a kolonje xa e bata e don, masɔtɔ e doyen kiin ma mɔn. Nayi, n yi xulun.”

²² “N mɔn yi xiye gbεte sa. Tɔnsɔn nafexi faji solofere tixi bili kedenna ma. ²³ Na xanbi tɔnsɔn solofere gbεteye naxanye xurun, foyen naxanye rafofoxi ayi, ne yi te bodene dεxon ma. ²⁴ Tɔnsɔn fofone yi tɔnsɔn faji soloferene gerun. N bata a fala woyimεne xa, koni muxu yo mi nɔxi a yεbadeni n xa.”

²⁵ Yusufu yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “I ya xiye firinna birin fe kedenna nan yitaxi. Ala bata i rakolon feen ma a fama naxan ligadeni. ²⁶ Na jinge to faji soloferene nun tɔnsɔn faji soloferene, ne jεε solofere nan yitaxi na kiini. Xiye keden nan a ra. ²⁷ Jinge xɔsɔxi to jaxi soloferene nun tɔnsɔn fofu soloferene foyen naxanye rafofoxi ayi, ne fan jεε solofere fitina kamɛn nan yitaxi. ²⁸ N na a falaxi i xa kii naxan yi, Ala bata na feene yita Misiran Mangan na a fama naxanye ligadeni. ²⁹ Nεε soloferen naxanye fama iki, a findima lugo jεεne nan na Misiran bɔxon xa. ³⁰ Na xanbi, jεε solofere kamɛn fama nɛn, en jinanma nɛn na lugon birin na. Kamɛn Misiran bɔxon halagima nɛn. ³¹ Fitina kamɛn findima fe magaxuxin nan na, han muxune birin yi jinan lugo jεεne xon bɔxonni ito yi.”

³² “I xiye ito saxi nɛn dɔxɔna yi firin bayo Ala bata a feen nagidi, a mɔn mi buma a ligadeni. ³³ Iki mangana, xaxilimaan fen, fe kolonna, i yi a dɔxɔ Misiran bɔxon xun na. ³⁴ Mangana, i xa muxune sugandi naxanye dɔxɔma na wanla xun na lugo jεε soloferen bun ma. Se xaba waxatin na a li, naxan yo na maala xidi naanin

xaba, a suulundena, a xa fa na ra, a ramara. ³⁵ E xa donseene birin malan lugo jεε solofere famatəon bun, e xa a ramara taane kui, Misiran Mangana nəon bun ma. ³⁶ Donse maraxini ito fama Misiran bəxən natangadeni kamən ma nən naxan fama jεε soloferen bun ma.”

³⁷ Falani ito yi rafan Misiran Mangan nun a kuntigine birin ma. ³⁸ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “En nəe muxuna nde sətε naxan ligaxi alo ito, Alaa Nii Sarijanxin naxan yi?” ³⁹ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Bayo Ala bata na feen birin yita i ra, muxu yo mi na naxan xaxili fan alo i tan, naxan fe kolon dangu i ra. ⁴⁰ I tan nan fama findideni n ma banxi xunna ra. N ma yamaan fama biradeni i ya yamarin nan fəxə ra. N ma manga gbədən nan tun luma i xun na.” ⁴¹ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A mato, n bata nəon so i yii Misiran bəxən birin xunna.” ⁴² A yi a gbeti wuredin ba a yiin na, a yi a so Yusufu yiin na. A yi a marabəri ba taa dugi fajin na. A yi xεma jεrən bira a kəε ra. ⁴³ A yi a rate sofa wontoron kui, naxan Misiran Mangan wontoron xanbi ra. E yi lu sarinjε a yεε ra, e naxa, “E xinbi sin!” Misiran mangana a mangayaan taxu a ra na kii nin.

⁴⁴ Misiran Mangan mən yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan nan mangan na. Xa i mi yamarin fi naxan ma, fefe mi lige Misiran bəxə yo ma.” ⁴⁵ Misiran Mangan yi Yusufu xili sa Safanati-Paniya. A yi Potifari a dii tεmεna Asenati fi a ma a jaxanla ra. Hon taana saraxaraliin nan yi Potifari ra. Yusufu yi xun matoon fələ Misiran bəxən ma. ⁴⁶ Yusufu barin bata yi jεε tonge saxan ti nun a fa Misiran Mangan yεtagi waxatin naxan yi, Misiran mangana. A yi keli Misiran Mangan fεma, a yi bəxən birin yisiga.

⁴⁷ Lugo jεε soloferen bun ma, bəxən birin yi rawali ki fajni. ⁴⁸ Yusufu yi donseen birin malan naxan sətəxi jεε solofereni ito bun ma Misiran bəxən ma. Donseen naxanye sətəxi banxidene yi, a yi ne ramara taa gbeene kui. ⁴⁹ Yusufu yi donse xəri gbege malan alo baa xən mεjεnsinna. A yi gbo

ayi, han e fata a tεngən ma bayo a mi yi gase.

⁵⁰ Benun kamən jεε singen xa a li, Yusufu a jaxanla Asenati, Hon taana saraxaraliin Potifari a dii tεmεna, na yi dii firin bari. ⁵¹ Yusufu yi dii singen xili sa Manase, a naxa, “Bayo Ala bata a liga n jinan n ma tərəyaan birin xən, e nun n baba a denbayana.”* ⁵² A yi dii firinden xili sa Efirami, a naxa, “Bayo Ala bata n findi wuyalaan na n nayarabi bəxən ma.”†

⁵³ Lugo jεε soloferen yi dangu Misiran bəxən ma. ⁵⁴ Kamε jεε soloferen yi a li fələ alo Yusufu a yεba kii naxan yi. Kamən yi so bəxəne birin yi, koni burun yi na Misiran bəxən birin ma. ⁵⁵ Kamən to Misiran bəxən birin suxu, yamaan yi sənəon nate Misiran Mangan ma donse feen na. Misiran Mangan yi a fala Misiran kaane birin xa, a naxa, “E sa a fala Yusufu xa, a na feen naxan fala ε xa, ε na liga.” ⁵⁶ Kamən yi din bəxən birin na. Yusufu yi donse ramaradene rabi, a yi donseen sara Misiran kaane ma. Kamən yi sənben sətə Misiran bəxən birin ma. ⁵⁷ Muxune yi fa, sa keli yamanane birin yi, e fa donseen sara Yusufu ma Misiran bəxəni, bayo kamən bata yi sənben sətə yamanane birin yi.

42

Yaxubaa diine yi siga Misiran yi

¹ Yaxuba to a mε a murutun Misiran yi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “Nanfera ε dəxi tun? ² N bata a mε a murutun Misiran yi. E siga, ε sa murutun sara en xa alogo en xa balo, en nama faxa.” ³ Yusufu tadan muxu fu yi siga donse xəri saradeni Misiran yi. ⁴ Yaxuba mi tin Bunyamin xa bira e fəxə ra, Yusufu xunyεna. A yi a fala, a naxa, “N bata gaxu fe jaxin nama fa a sətə.” ⁵ Isirayilaa diine yi siga murutu saradeni, e nun muxu gbətən naxanye yi waxi murutun xən, bayo kamən bata yi din Kanan bəxən birin na.

⁶ Yusufu nan yi yamana kanna ra bəxən xun na. A tan nan yi murutun matima yamaan birin ma yamanani. Yusufu tadane yi fa e xinbi sin a bun, e e yεtagine lan bəxən ma. ⁷ Yusufu to a tadane to, a yi e kolon,

* **41:51:** Manase bunna nən “A bata jinan.” † **41:52:** Efirami bunna nən “A bata n findi wuyalaan na.”

koni a yi a yete rasan e ma. A yi falan ti e xa a xədəxən na, a fala e xa, a naxa, “E kelixi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Kanan bəxən nan ma fa donse saradeni.”⁸ Yusufu yi a tadane kolon, koni e tan mi a kolon.⁹ Yusufu a xiyene fe yi rabira a ma a naxanye sa e fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “Yaxune nan e ra. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.”

¹⁰ E yi a yabi, e naxa, “En-en, nxu kanna, nxu tan i ya konyine faxi donse saraden nin.¹¹ Xeme kedenna diine nan nxu ra. Nxu tinxin. Nxu tan i ya konyine, yire mato mi nxu ra.”¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E wule. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.”¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan, i ya konyine, xeme kedenna dii muxu fu nun firin nan nxu ra Kanan bəxəni. Iki nxu birin ma bolokada nxu baba dexən. Keden mi fa na.”¹⁴ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “N yi na nan falama e xa, a yire matone nan e ra.¹⁵ N na e kepaan fesefesema ito nan na. N bata n kolə Misiran Mangan siini, e mi minima be xa e bolokadaan mi fa.¹⁶ E muxu keden nasiga e ye, a xa sa fa e bolokadaan na. E tan dənxe sigama kasoon nin. E falane matoma nen, n na a kolonje xa e pəndin falama, xanamu n bata n kolə Misiran Mangan siini, yire matone nan e ra.”¹⁷ A yi e birin suxu han xii saxan.

¹⁸ Xii saxande bəxəni, Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E ito liga alogo e xa kisi. N gaxuma Ala ye ra.¹⁹ Xa tinxin muxun nan e ra, e muxu keden lu kasoon na. Bodene xa donseen xali e denbaya kamətəne xa.²⁰ E sa fa e bolokadaan na n xən alogo n xa a kolon xa pəndi falan nan e ra, alogo e nama faxa.”²¹ E yi tin na falan ma, koni e bode tagi e naxa, “En tan nan yati findixi sənmaan na en xunyena a fe ra, bayo en bata a niina a tərəyaan to, a to yi en mafanma kininkininni koni en mi en tuli mati a ra. Na nan a toxi tərəyani ito en lixi.”

²² Ruben yi ito sa a fari, a naxa, “N mi yi a fala e xa, e nama fe paxin naba diidini ito ra. Koni e mi e tuli ti. Iki en fa a faxan saren nan fima.”²³ E mi yi a kolon xa Yusufu a mema, bayo xui maxeten yi e tagi.²⁴ Yusufu yi a makuya e ra, a wuga. Na xanbi, a yi fa falan tiye e xa. A yi Simeyən tongo e tagi, a yi a sa kasoon na e ye xəri.

²⁵ Yusufu yi yamarin fi, a muxune xa a tadane bənbenle rafe donse xənna ra, e mən xa e keden kedenna birin ma gbeti sa a bənbenla kui sa fandanə ndee fari e naxanye donje kira yi. Na yi liga e xa.²⁶ E yi e murutu goronne sa e sofanle fari, e yi siga.²⁷ E kəeen nadangu denaxan yi, keden yi a bənbenla rabi alogo a xa balon so a sofanla yii. A yi a gbetin to a bənbenla dee ra.²⁸ A yi a fala a ngaxakedenne xa, a naxa, “N ma gbetin bata xete n ma. I mi a to n ma bənbenla kui mən?” E bəne yi mini. Birin yi a kuisan feen fala a boden xa e naxa, “Ala nanfe ligaxi en na?”

²⁹ E to so e baba Yaxuba konni Kanan bəxəni, feen naxanye birin e li, e yi a birin ye ba a xa.³⁰ E yi a fala, e naxa, “Xemen naxan na yamana kanna ra, a falan tixi nxu xa a xədəxən nan na, a nxu kansun a yire mato nan nxu ra.³¹ Nxu yi a fala a xa, nxu naxa, ‘Nxu tinxin, yire matone mi nxu ra.³² Nxu dii fu nun firin na a ra, nxu birin baba keden. Keden mi fa na, nxə bolokadana nxu baba fema Kanan bəxəni.’³³ Xemeni ito naxan yamana kanna ra, na yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E mi a to, a kolonma kii naxan yi a e tinxin. E muxu keden lu n fema. Naxan daxa e denbaya kamətəon xa, e na xali.³⁴ E siga, e sa fa e bolokada ra n xa. N na a kolonma nen nayi fa fala yire mato mi e ra, e tinxin. Na waxatini, n na e xunyən soma e yii nen, e yulayaan liga bəxəni ito ma.’ ”³⁵ E to yi e bənbenle yixeləma, birin ma sare so gbetin yi a bənbenla kui. E tan nun e baba yi gbetine to, e birin yi gaxu.

³⁶ E baba Yaxuba yi a fala e xa, a naxa, “E bata n nafula n ma diine ra. Yusufu mi fa na, Simeyən fan mi na. E mən waxi Bunyamin nan fan tongo fe yi iki. Na goronna ngaan sama n tan nan xun ma.”

³⁷ Ruben yi a fala a baba xa, a naxa, “Xa n mi fa Bunyamin na, i xa n ma dii firinne faxa. A so n yii, n fama a ra nen i xa.”

³⁸ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N ma diin mi sigama e fəxə ra, bayo a tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi. Xa fena nde fa a sətə e sigatini, e n nagodoma nen səxələni laxira yi, nxu nun n fuge fixene.”

Yaxubaa diine sigatiin firindena

¹ Kamən yi fa gbo ayi bəxəni. ² E to yelin na murutun birin donjε e fa naxan na sa keli Misiran yi, Yaxuba yi a fala a diine xa, a naxa, “E mən xa siga ε sa donsena nde sara en xa.” ³ Yuda yi a yabi, a naxa, “Na xəmənə nxu rakolonxi nən a fajin na, a naxa, ‘E mi fa n yətagin toma nən sənən fə ε bolokadaan na taran ε ye.’” ⁴ Xa i bata tin nxu nun Bunyamin birin xa siga, nxu sigε, nxu sa donseen sara i xa. ⁵ Koni xa i mi tin na ma, nxu mi sigε, bayo na xəmənə a fala nən nxu xa, a naxa, ‘E mi fa n yətagin toma fə ε bolokadaan taran ε ye.’”

⁶ Na waxatini Isirayila yi a fala, a naxa, “Nanfera ε fe jaxini ito ligaxi n na, ε a fala na xəmən xa a ε ngaxakedenna nde mən na yi?” ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Xəmənə ito nxu maxədinxi nən a gbengbenna ra e nun nxu bari kiin ma. A yi fa a fala, a naxa, ‘E baba mən barixi? E xunyənə nde na?’ Nxu fan yi a maxədinna birin yabi. Nxu yi a kolonjε ba, a a fale, a naxa, ‘E fa ε xunyən na?’” ⁸ Yuda yi a fala a baba Isirayila xa, a naxa, “A lu nxu nun diin xa siga. Nxu kelima nən, nxu siga, nayi en balon sətəma nən en mi faxε, i tan nun nxə diine, e nun nxu tan. ⁹ N tan nan findixi tolimaana na a funfuni. I fama a maxədindeni n tan nan na. Xa n mi fa a ra, n fa a ti i yətagi, n bata findi sənmaan na i mabinni. ¹⁰ Anu, xa en mi yi buxi, nxu bata yi siga nun dəxəna yi firin.”

¹¹ E baba Isirayila yi a fala e xa, a naxa, “Bayo na kiin na a ra, ε ito liga: E yamanan wali xənna nde sa ε bənbenle kui sanban na xəmənə ito xa, wudi dole senna nde nun kumin nun ture xiri jaxuməne nun latikənəne nun wudi kəsene nun a tinna nde. ¹² E xa gbetin dəxəde firin tongo. E siga na gbetin na e naxan sa ε bənbenle de ra. Yanyina nde tantanna na a ra. ¹³ E ε xunyən tongo, ε xεtε xəmənə ito fəma. ¹⁴ Ala Sənbe Kanna xa a liga, xəmənə ito yi kininkinin ε ma, a ε xunyən so ε yii e nun Bunyamin. N tan fan, xa n fulama n ma diine ra nən, n xa fula.”

¹⁵ Xəmənə itoe yi sanbane yitən, e yi gbetin dəxəde firin tongo e nun Bunyamin. E yi keli e siga Misiran yi, e sa e yεtε yita Yusufu ra. ¹⁶ Yusufu to e to e nun Bunyamin, a yi a fala a banxi xunna xa, a naxa,

“Xəmənə itoe raso banxini. Suben faxa, i yi a yitən bayo nxu nun xəmənə itoe nan nxu dεgema to yanyin na.” ¹⁷ Yusufu feen naxanye fala a banxi xunna xa, a ne liga. A yi xəmənə itoe mati Yusufu a banxini. ¹⁸ Gaxun yi e suxu e sa e mati Yusufu a banxini waxatin naxan yi. E yi fa a fala, e naxa, “E faxi en na gbetin nan ma fe ra e naxan sa en ma bənbenle kui a fəloni. E fama sodeni en xunna, e fa en suxu, e yi en findi konyine ra en nun en ma sofanle.”

¹⁹ E yi e maso Yusufu a banxi xunna ra, e yi falan ti a xa banxin so dεen na. ²⁰ E yi a fala, e naxa, “Yandi n kanna, nxu bata yi siga a singeni donse saradeni. ²¹ Na xanbi, nxu to ti kəεen na, nxu yi bənbenle rafulun. Nxu keden kedenna ngaan yi gbetin to nxə bənbenle kui, nxə balon saraxi gbetin naxanye yεtε ra. Iki nxu mən bata fa na ra. ²² Nxu mən bata fa gbeti gbεtε ra alogo nxu xa donse gbεtε sara. Nxu mi a kolon naxan gbetin sa nxə bənbenle kui.”

²³ A yi e yabi, a naxa, “E bəjən xa xunbeli, ε nama gaxu. E Ala na a ra, ε babaa Ala nan hεrisigen fixi ε ma ε bənbenle kui. E gbetin soxi n yii nən.” A yi Simeyən namini e ma. ²⁴ Xəmənə ito yi e raso Yusufu a banxin kui. A yi igen so e yii, e yi e sanne maxa, a yi balon so e sofanle yii. ²⁵ E yi sanba seni tən benun Yusufu xa so waxatin naxan yi yanyi tagini, bayo e bata yi a mε e e dεgema mənna nin.

²⁶ Yusufu to so banxini, e yi sanba seene so a yii, e e xinbi sin a yətagi. ²⁷ Yusufu yi e maxədin e kəndεyaan ma. A yi a fala, a naxa, “E ε baba forixin naxan ma fe fala, tana mi a ma? A mən barixi?” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “I ya konyina, nxu baba, tana yo mi a ma. A mən barixi.” E mən yi e xinbi sin a bun. ²⁹ Yusufu yi a yεen nakeli, a yi a xunyən Bunyamin to, a nga a diina. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ε xunyən na ε naxan ma fe fala n xa?” A mən yi a fala, a naxa, “Ala xa hinan i ra, n ma diina.” ³⁰ A xunyən hinanna yi so Yusufu yi, a yi wa wuga feni. A yi keli, a so a xideni, a wuga.

³¹ A to a yεen naxa, a yi mini. A yi a yixədxə alogo a xa a yεtε nə. A yi a fala, a naxa, “E donsəni taxun.” ³² E yi a gbeen sa a danna, a tadane fan yi dəxə e danna.

Misiran kaan naxanye yi e dəgema a xən ma ne fan yi lu e danna, bayo Misiran kaane nun Heburu muxune mi yi e dəge yire kedenni. Misiran kaane e namunna mi yi tinjə na ma feu. ³³ Yusufu tadane yi radəxə a yətagi e bari yəen ma, fələ saran ma han bolokadana. E lu e bode matoe xaminxin na. ³⁴ Yusufu yi e donseene so e yii. Bunyamin ma donseen yi dangu a tadane gbeen na dəxəna ma suulun. E birin yi e dəge, e e min, han e yi wasa.

44

Yusufu yi a tadane mato

¹ Yusufu yi yamarini ito so a banxi xunna yii, a naxa, “Muxuni itoe e bənbenle rafe donseen na han e nəe yatən naxan xalə. I mən xa e gbetin sa e bənbenle də ra. ² I n ma igelengenna gbeti daxin fan sa e bolokadana bənbenla də ra, e nun a murutu sara gbetina.” Yusufu feen naxan birin fala a banxi xunna xa, a yi na birin liga.

³ Kuye to yiba e yi muxuni itoe yiiba. E yi siga e nun e sofanle. ⁴ E yi mini taani. Koni e mi yi makuyaxi, Yusufu yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Keli, i siga muxuni itoe fəxə ra, i yi e suxu, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Nanfera ε fe fəjin jəxəxi fe kobin na? ⁵ Nanfera ε n kanna igelengenna mujaxi a a minma naxan yi, a yiimato sena? E bata fe jaxin liga na yi!’ ” ⁶ Banxi xunna to e yiren li, a yi xətə falani ito ma e xa. ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Nanfera nxu kanna fala sifani itoe tima? Nxu tan, i ya konyine mi nəe na fe sifan ligə. ⁸ Nxu gbetin naxan to bənbenle kui Kanan yi, nxu bata fa a ra. Nayi, nxu gbetin nun xəmaan mujama i kanna banxini di? ⁹ I na se keden peen to i ya konyi kedenna naxan yii, a xa faxa. Nxu tan fan yi findi mangana konyine ra.”

¹⁰ Mangana a banxi xunna yi a fala, a naxa, “Na bata fan, ε naxan falaxi na ra, n fan bata tin na ma. N na se keden peen to muxun naxan yii, na tan bata findi n ma konyin na, ε tan dənxe ne yi yiiba.” ¹¹ E birin yi e bənbenle ragodo mafuren, e yi e rafulun. ¹² Banxi xunna yi e kui to, fələ dii saran ma sa dəxə bolokadaan na. Igelengenna yi to Bunyamin ma bənbenla kui.

¹³ E yi e domane yibə. E birin yi e goronne rate sofanle fari, e mən yi xətə taani.

¹⁴ Yuda nun a xunyene yi xətə Yusufu a banxini, a mən yi dənaxan yi. E bira bəxəni a yətagi, e yətagin yi lan bəxən ma. ¹⁵ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ε ito ligaxi? E mi a kolon, a n tan muxu sifan nəe feene kolonjə nən yiimatoon xən?” ¹⁶ Yuda yi a yabi, a naxa, “N nanse falama n kanna xa? N lan n xa nanse fala? Nxu nəe fixə di? Ala bata nxu tan i ya konyine to hakən xun ma. Nxu bata findi n kanna konyine ra, nxu nun igelengenna toxi muxun naxan yii.” ¹⁷ Yusufu yi a fala, a naxa, “N mi nəe na fe sifan ligə! Igelengenna toxi muxun naxan yii, na nan n ma konyin na, koni ε tan, ε xətə bəjə xunbenli ε baba fəma.”

¹⁸ Na xanbi ra, Yuda yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan n kanna, a lu n tan i ya konyin xa falan ti n kanna xa. I bəjən nama te i ya konyin xili ma, bayo i luxi nən alo Misiran Mangana. ¹⁹ N kanna bata yi nxu tan i ya konyine maxədin, a a fala, a naxa, ‘E baba na yi, xanamu ε xunyena?’ ²⁰ Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Nxu baba forixin na yi, e nun nxu xunyena, a naxan sətəxi xəmə foriyani. A tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi a nga a diin na, a rafan a baba ma.’ ”

²¹ “I bata a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘E fa a ra n fəma alogo n xa a to n yəen na.’ ²² Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Dii jərəni ito mi kelə a baba dəxən ma, xa a keli na, a baba faxama nən.’ ²³ Koni, i yi a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘Xa ε nun ε xunyən birin mi fa, ε mi n yətagin toə sənən.’ ²⁴ Nxu to siga n baba konni, i ya konyina, nxu yi i tan n kanna dənəgen sa a xa.”

²⁵ “Nxu baba yi a fala, a naxa, ‘E siga ε sa donsena nde sara en xa.’ ²⁶ Nxu yi a yabi, nxu naxa, ‘Nxu mi nəe sigə xa nxu nun nxu xunyən birin mi a ra. Nxu sigə nən xa nxu birin na a ra. Xa na mi a ra nxu mi nəe xəməni ito yətagin toə.’ ²⁷ I ya konyina, nxu baba a fala nən nxu xa, a naxa, ‘E a kolon n ma jaxanla dii xəmə firin nan barixi n xa. ²⁸ Kedenna kelixi nən n xun ma, n mirixi a ma yanyina nde suben bata a yibə, bayo han iki n munma a to. ²⁹ Xa ε ito fan

tongo n xun ma, fe jaxina nde yi a sətə, ε n nagodoma səxələni nən laxira yi nxu nun n ma fuge fixene.’ ”

³⁰ “Iki xa n xətε n baba yireni, i ya konyina, xa nxu nun diidini ito mi a ra, ³¹ n baba faxama nən bayo a nii lutin nan a diin na, Bunyamin. A na a to diidini ito mi faxi, i ya konyine bata e baba ragodo nayi səxələni laxira yi e nun a fuge fixene. ³² Bayo, n tan, i ya konyina a yetε dəxi nən tolimani diidini ito a fe ra. N bata yi a fala n baba xa, n naxa, ‘Xa n mi xətε a ra i yireni, n findima sənmaan nan na n baba mabinni habadan.’ ”

³³ “Iki n bata i mafan, i ya konyin xa lu diidini ito jəxəni alo n kanna a konyina, alogo diidini ito nun a tadane birin xa siga. ³⁴ N nəε sigε n baba yireni di, xa nxu nun diidini ito birin mi a ra? N mi nəε n yeen tiyε na sunun na naxan n baba suxε.”

45

Yusufu yi a yetε yita

¹ Yusufu mi yi nəε a yetε yisuxε a walikene yetagi. A yi sənxcə, a naxa, “E birin xa mini n xun ma!” Yusufu a yetε yitama a tadane ra waxatin naxan yi, muxu yo mi yi a fεma. ² A yi wuga səbεen na. Misiran kaane yi a xuiin mε, Misiran Mangana banxin muxune yi a feen mε. ³ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N tan nan Yusufu ra! N baba mən na?” Koni a tadane mi nə a yabideni bayo e bata dε xara, e yigitεε a yεε ra.

⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N bata ε maxandi, ε ε maso n na.” E yi e maso a ra. A yi a fala, a naxa, “N tan nan Yusufu ra, ε xunyεna, ε naxan mati Misiran kaane ma konyin na. ⁵ Iki, ε bəjən nama mini, ε mən nama gaxu n mati feen ma, bayo Ala n xexi nən ε yεε ra alogo n xa ε nii ratanga. ⁶ E bata a to, xabu jεε firin kamen waraxi bəxəni, jεε suulun mən luxi, bəxən mi nəε rawalε, sansiin mi nəε xabε. ⁷ Ala n nasambaxi nən ε yεε ra alogo ε nun ε yixetene xa kisi dunuja yi, maratanga gbeen barakani. ⁸ Nayi, ε tan xa mi faxi n na be, koni Ala na a ra. A yi n findi Misiran Mangan baba ra, a banxi mangana, e nun Misiran bəxən birin yamana kanna.”

⁹ “E xulun, ε siga n baba yireni. E a fala a xa, ε naxa, ‘I ya diin Yusufu ito nan falaxi, Ala bata n findi Misiran bəxən birin mangan na. Fa n fεma, i nama bu. ¹⁰ I luma Gosen bəxən nan ma. I luma n fεma nən, i tan nun i ya diine nun i mamandenne nun i ya xuruse kurun birin, e nun i yii seen birin. ¹¹ Menni n ni i makoon birin fanma nən, bayo jεε suulun kamen mən luxi. Xa na mi a ra i fama nən halagideni ε nun i ya denbayana, e nun i yii seen birin.’ ”

¹² “E bata a to ε yeen na, n xunyεn Bunyamin fan bata a to a yeen na, a n tan nan falan tixi ε xa. ¹³ E xa n ma mangaya nəxən yεba n baba xa n naxan yi Misiran bəxəni, e nun ε feen naxan birin toxi. E xulun, ε fa n baba ra han be.” ¹⁴ A yi dutun a xunyεn Bunyamin ma, a yi wuga. Bunyamin fan yi wuga. ¹⁵ A yi a tadane birin sunbu, a wugama. Na birin to jan, e nun a tadane yi batu.

¹⁶ Na feen xibarun yi Misiran Mangana banxin li, a Yusufu tadane bata fa. Na yi rafan Misiran Mangan ma e nun a kuntigine birin. ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “A fala i tadane xa, i naxa, ‘E goronne rate ε sofanle fari. E keli, ε siga Kanan bəxəni. ¹⁸ E sa ε baba tongo e nun ε denbayane, ε fa n fεma. Se fajin naxan birin Misiran bəxəni, n na a soε ε yii, ε mən yi bəxən donse fajine don.’ ¹⁹ N bata i yamari, a fala i tadane xa, i naxa, ‘E wontorone tongo Misiran bəxəni, ε diine nun ε jaxanle xa. E ε baba fan nate, ε birin yi fa. ²⁰ Hali ε nama mənε ε yii seene fe ra, bayo se fajin naxanye birin Misiran bəxəni, a findima nən ε gbeen na.’ ”

²¹ Isirayila a diine yi na liga. Yusufu yi wontorone so e yii alo Misiran Mangana a fala a xa kii naxan yi. E yi fandan so e yii e naxan donma kira yi. ²² A yi domane so e birin yii. A gbeti gbananna kεmε saxan fan so Bunyamin yii e nun doma suulun. ²³ Se fajin naxan birin Misiran bəxəni, a na ndee rate sofali fu fari, a e sanba a baba ma e nun donse xənna nun burun nun fandan birin a baba naxan donjε kira yi, na yi rate sofali gilε fu fari. ²⁴ Na xanbi ra, a yi a tadane yiiba, e yi siga. A yi a fala e xa, a naxa, “E nama sənxcə kira yi de!”

²⁵ E yi keli Misiran yi, e te Kanan bəxən ma e baba Yaxuba yireni. ²⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusufu mən barixi, a tan nan Misiran bəxən birin yamarima.” Koni Yaxuba bənen mi səwa, bayo a mi laxi e ra. ²⁷ Yusufu falan naxanye birin ti e xa, e yi na birin yəba a xa. Yaxuba yi wontorone to Yusufu naxanye rasanbaxi a ma a xali feen na. Na yi a liga e baba Yaxuba niin yi səwa. ²⁸ Isirayila yi a fala, a naxa, “N bata səwa, n ma diin Yusufu mən na. Benun n xa faxa, n sa a toma nən.”

46

Yaxuba yi siga Misiran yi

¹ Seen naxan birin yi findixi Isirayila gbeen na, a yi na birin xali a yii. A to Bəriseba li, a yi saraxan ba a baba Isiyagaa Ala xa. ² Isirayila yi fe toon ti kəən na alo xiyena, Ala yi a fala a xa, a naxa, “Yaxuba, Yaxuba!” Isirayila yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!” ³ Ala yi a fala, a naxa, “N tan nan Ala ra, i babaa Ala. Hali i nama gaxu siga feen na Misiran yi, bayo n ni i findima siya gbeen nan na mənni. ⁴ En birin nan sigama Misiran yi, n tan nan mən fama i raxətədeni. Yusufu nan i yəene raxima, i na faxa waxatin naxan yi.”

⁵ Yaxuba yi keli Bəriseba yi. Isirayilaa diine yi e baba Yaxuba nun e diine nun e naxanle xali wontorone kui Misiran Mangan naxanye rasanba e ma. ⁶ E yi e xuruseene tongo e nun e seen naxanye birin sətə Kanan bəxən ma. Yaxuba yi siga Misiran yi e nun a bənsənna birin. ⁷ A yi a dii xəmene xali a yii Misiran yamanani e nun a mamanden xəmene nun a dii təmene nun a mamanden naxalanmane, e nun a bənsənna birin.

Yaxubaa denbayana

⁸ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra naxanye siga Misiran yi Yaxuba nun a dii xəmene: Yaxuba a dii singen nan Rubən na.

⁹ Rubən ma diine: Xanəki nun Palu nun Xesirən e nun Karimi.

¹⁰ Simeyən ma diine: Yemuyeli nun Yamin nun Ohadi nun Yakin nun Soxara, e nun Sayuli. Sayuli findi Kanan naxanla diin nan na.

¹¹ Lewi a diine: Gərisən nun Kehati e nun Merari.

¹² Yudaa diine: Eri nun Onan nun Selaxa nun Peresi e nun Sera. Koni Eri nun Onan faxa Kanan bəxən nin. Peresi a diine findi Xesirən nun Xamuli nan na.

¹³ Isakari a diine: Tola nun Puwa nun Yobo e nun Simiron.

¹⁴ Sabulon ma diine: Seredi nun Elon e nun Yalele.

¹⁵ Diine nan ne ra, Leya naxanye bari Yaxuba xa Padan-Arami yi, e nun a dii təmən Dina. A dii xəmene nun dii təmene yatən birin malanxina, muxu tonge saxan muxu saxan.

¹⁶ Gadi a diine: Sifiyən nun Xagi nun Suni nun Esibon nun Eriya nun Arodi e nun Areli.

¹⁷ Aseri a diine: Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya e nun e magilən Sera. Beriya a diine findi Xeberi nun Malikili nan na.

¹⁸ Silipa, Laban naxan so a dii təmən Leya yii, na diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxi muxu fu nun sennin.

¹⁹ Rakeli a diine, Yaxuba a naxanla: Yusufu nun Bunyamin. ²⁰ Asenati yi dii firin sətə Yusufu xa Misiran bəxəni: Manase nun Eframi. Asenati findi Hon taan saraxaralina dii təmən nan na, naxan xili Potifari.

²¹ Bunyamin ma diine: Bela nun Bekeri nun Asibeli nun Gera nun Naman nun Exi nun Roxi nun Mupin nun Xupimi e nun Arade.

²² Rakeli diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxina, muxu fu nun naanin.

²³ Dan ma diina: Xusimi.

²⁴ Nafatali a diine: Yaseli nun Guni nun Yeseri e nun Silen.

²⁵ Bila, Laban naxan so a dii təmən Rakeli yii, a diin naxanye bari Yaxuba xa ne ni itoe ra. E birin malanxina, muxu solofere.

²⁶ Yaxuba nun muxun naxanye birin siga Misiran yi, a bənsənna birin malanxina, muxu tonge sennin e nun sennin, ba a diine e naxanle ra. ²⁷ Yusufu dii xəmən firin nan bari Misiran yi. Yaxuba xabilan muxune yatən birin malanxina, naxanye siga Misiran bəxən ma, e muxu tonge solofere nan yi a ra.

²⁸ Yaxuba yi Yuda xε a yεε ra Yusufu fεma alogo e birin xa siga Gosen yi. E yi so Gosen bəxən ma. ²⁹ Yusufu yi a yεngεso wontoron tongo, a yi siga Gosen yi a baba Isirayila ralandeni. A to a li, a yi filinfilin a ma, a yi bu wugε a kəεen xən. ³⁰ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Hali n faxa fa, bayo n bata i yεtagin to, i mən yengima!”

³¹ Yusufu yi a fala a tadane xa, e nun a babaa denbayana, a naxa, “N xa siga, n xa sa a fala Misiran Mangan xa, n naxa, ‘N tadane nun n babaa denbayaan naxanye yi dəxi Kanan bəxəni, e birin bata fa n fεma. ³² Muxuni itoe xuruse kantanne nan ne ra. E xuruseene rabama. E bata fa e xuruse kurune ra, siine nun yεxεene nun jingene e nun e yii seen birin.’ ³³ Misiran Mangan na ε xili waxatin naxan yi, a ε maxədinma nεn a ε wanla nanse a ra. ³⁴ E a yabima nεn, ε naxa, ‘Nxu tan i ya konyine xuruse rabaan nan nxu ra, xabu nxu dii jəreene han iki, alo nxu baba yi a ma kii naxan yi.’ Na kiini, ε fama ludeni Gosen bəxən nan ma, bayo xuruse rabane rajaxu Misiran kaane ma.”

47

¹ Yusufu yi siga, a sa a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N baba nun n fafaxake-denne bata fa sa keli Kanan bəxən ma, e nun e xuruseene birin nun e yii seene birin. E na yi iki Gosen bəxəni.” ² A yi a tada suulun yita Misiran Mangan na. ³ Misiran Mangan yi Yusufu tadane maxədin, a naxa, “E wanla mundun maxaranxi?” E yi Misiran Mangan yabi, e naxa, “Nxu tan i ya konyine xuruse rabane nan nxu ra alo nxu benbane yi a ma kii naxan yi.” ⁴ E mən yi a fala Misiran Mangan xa, e naxa, “Nxu faxi nεn nxu xa lu bəxəni ito ma singen, bayo xuruseene rabade mi i ya konyine yii sənən. Kamən bata gbo ayi Kanan bəxən ma. I ya konyine sago sa e xa lu Gosen bəxəni.”

⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I baba nun i tadane bata fa i fəxə ra. ⁶ Misiran bəxəna i sagoni. Yire fajin fen bəxəni ito ma, i baba nun i fafaxakedenne luyε dənaxan yi. E xa lu Gosen bəxəni. Xa i muxu fajine kolon e yε, e findi n ma xuruse kantanne ra.” ⁷ Yusufu yi fa a baba ra, a yi a yita Misiran Mangan na. Yaxuba yi duba

Misiran Mangan xa. ⁸ Misiran Mangan yi Yaxuba maxədin, a naxa, “I ya siimayaan jεε yoli a ra iki?” ⁹ Yaxuba yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N ma siimayaan jεε kεmε jεε tonge saxan na a ra iki. N siimaya dungi naxasixin nan sətəxi. A yεtε mi masoxi n benbane siimayaan yatən na.” ¹⁰ Yaxuba mən yi duba Misiran Mangan xa, a fa siga.

¹¹ Yusufu yi bəxə fajin fi a baba nun a tadane ma alo Misiran Mangana a yamari kii naxan yi. E bəxən naxan sətə, na fan Misiran bəxən birin xa. A xili Ramisesi. ¹² A yi ti a baba nun a tadane nun a babaa denbayaan birin bun ma.

Yusufu a mangayana

¹³ Kamən yi jaxu ayi, donseen mi yi toma bəxə yo yi, keli Misiran ma dəxə Kanan na. Yamaan yi doyen kamən ma. ¹⁴ Gbetin naxan birin yi na Misiran nun Kanan bəxəni, e yi a birin sara murutun na. Yusufu yi na gbetin namara Misiran Mangana banxini. ¹⁵ Misiran bəxən gbetin nun Kanan bəxən gbetin to jən, Misiran kaane yi fa Yusufu fεma, e yi a fala, e naxa, “Burun so nxu yii! Fə nxu faxa i yεε xəri bayo gbeti mi fa nxu yii sənən?” ¹⁶ Yusufu yi a fala, a naxa, “E fa ε xuruseene ra, en ja a masara burun na bayo gbeti mi fa ε yii.” ¹⁷ E yi fa e xuruseene ra Yusufu ma. A fan yi donseen so e yii e soone nun siine nun yεxεene nun jingene nun sofanle jəxən na. Ayi burun taxun e ra e xuruseene masaran na.

¹⁸ Na jεen to dangu, e yi fa a fεma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi nəε a luxunjε nxə mangan ma. Gbeti yo mi nxu yii. Nxə xuruseen fan birin nxə mangan yii. Nxu gbindine nun nxə bəxəne gbansanna nan luxi nxə mangan xa. ¹⁹ Fə nxu xa faxa i yεε xəri, nxu tan nun nxə bəxəne? Nxu tan nun nxə bəxəne masara burun na, nxu xa findi Misiran Mangana konyine ra, nxu nun nxə bəxəne. Sansiin so nxu yii, nxu xa a rawali, nxu xa balo alogo nxu nama faxa, bəxən nama rabəjin.”

²⁰ Yusufu yi Misiran bəxən birin sara Misiran Mangan xa, bayo Misiran kaane birin e bəxəne mati nεn. Kamən bata yi dəxə e yi. Bəxən yi findi Misiran Mangan

gbeen na. ²¹ A yi yamaan findi konyine ra, keli Misiran yamanan bode fəxən ma sa dəxə a naninna boden na. ²² Hali na birin to liga, a mi saraxaraline bəxən sara bayo Misiran Mangan bata yi sariya fəjin tongo e fe ra. E mi e bəxəne mati bayo Misiran Mangan yi burun taxunma e ra.

²³ Yusufu yi a fala yamaan xa, a naxa, “N bata ε sara to. ε nun ε bəxəne luma nən Misiran Mangan xa. ε sansine ni itoe ra, ε xa bəxəne rawali. ²⁴ Se xaba waxatini, naxan yo na maala xaba xidi naanin, a suulunden nan soma Misiran Mangan yii. Xidi naaninna, na xa findi sansiin na e nun ε balona, ε tan nun ε diine nun muxun naxanye birin ε yii banxine kui.” ²⁵ E yi a fala, e naxa, “I bata nxu ratanga! Nxu bata nxə mangana a fe fəjin to a naxan ligaxi nxu xa. Nxu findima Misiran Mangana konyine nan na.” ²⁶ Yusufu yi na findi sariyan na, na nan nakamalixi han to. Misiran bəxəni, se xabaxine xidi suulunden findin Misiran Mangan nan gbee ra, fə saraxaraline bəxəne. Ne mi findixi Misiran Mangan gbeen na.

Yaxuba waxən fe dənxe

²⁷ Isirayila yi dəxə Misiran bəxəni Gosen binni. Na bəxən yi findi e gbeen na. E yi findi dii barine ra, e yi wuya ayi. ²⁸ Yaxuba jεε fu nun solofere nan liga Misiran bəxəni. Yaxuba a siimayaan jεε kεmε jεε tonge naanin e nun solofere nan sətə. ²⁹ Isirayilaa siimayaan fa jnan feni, a yi a dii Yusufu xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa i wama n nafan feen liga feni, n bata i mafan i yiin naso n danban bun ma,* i xa i kələ n xa. I xa hinan n na lannayani. N bata i maxandi i nama n maluxun Misiran bəxəni. ³⁰ N na laxiraya waxatin naxan yi, i n naminima nən Misiran yi, i sa n maluxun n baba gaburun yireni.” Yusufu yi a yabi, a naxa, “I naxan falaxi n xa, n na a ligama nən.” ³¹ Isirayila yi a fala, a naxa, “I kələ n xa.” Yusufu yi a kələ a xa. Na xanbi, Isirayila yi a xinbi sin Ala yətagi a saden xunsaden na.

48

Manase nun Efirami

¹ Na feen birin to dangu, e yi a fala Yusufu xa, e naxa, “I bata a to, i baba mi yalan.” A yi siga e nun a dii xεmε firinna, Manase nun Efirami. ² E yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “I ya diin Yusufu fama i fεma.” Isirayila yi fangan sətə, a keli, a dəxə a saden ma. ³ Yaxuba yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna fa nən n ma Lusi yi, Kanan bəxəni. A yi barakan nagidi n ma. ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘N tan ni i ra. I findima dii barin na nən. N na i rawuyama ayi nən, siya wuyaxi yi mini i yi. N bəxəni ito fima nən i bənsənna ma, hali i dangu xanbini. A findi e gbeen na habadan.’ ”

⁵ “Dii firinni itoe i naxanye barixi Misiran yi benun n tan xa fa, n bata e findi n ma diine ra. Efirami nun Manase findima n tan nan gbee ra, alo Rubən nun Simeyən. ⁶ Koni i diin naxanye barixi ne xanbi ra, i gbeen nan ne ra. E fama nən ludeni e tadane bun ma e kεεna a fe ra. ⁷ N to keli Padan yi, Rakeli yi faxa n yii kira yi Kanan bəxəni. Na mi yi makuya Efarata ra. N yi a maluxun mənni Efarata kiraan na, dənaxan xili Betelemi.”

⁸ Isirayila yi Yusufu a diine mato, a a fala, a naxa, “Nde ne ra?” ⁹ Yusufu yi a baba yabi, a naxa, “N ma dii xεmεne nan e ra Ala naxanye fixi n ma be.” Isirayila naxa, “N bata i mafan, e maso n na alogo n xa duba e xa.” ¹⁰ Yaxuba bata yi yelin forε, a yεene mi yi seni gbεma. A mi yi seen toma ki fəji. Yusufu yi a diine maso a ra. Isirayila yi a yiin filinfilin e ma, a e sunbu. ¹¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N mi yi laxi a ra xa n ni i yətagin toε sənən, koni Ala bata a ragidi n bata i ya diine fan to.” ¹² Yusufu yi a diine tongo a baba sanna fari, a a xinbi sin a bun ma, a yətagin yi lan bəxən ma.

¹³ Na xanbi ra, Yusufu yi a dii firinna suxu e yiine ma. A yi Efirami suxu a yi-ifanna ra, Isirayila kəmenna mabinni. A yi Manase suxu a kəmenna ra, Isirayila yiifanna mabinni. A yi e maso a ra. ¹⁴ Koni Yaxuba yi a yiifanna sa Efirami xunna fari naxan yi dii jərən na. A yi a kəmenna sa Manase xunna fari naxan yi dii singen na. A a yiine gindingalan. ¹⁵ A yi duba Yusufu xa, a naxa,

* 47:29: Men kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

“Ala, n fafane Iburahima
nun Isiyaga sigan ti naxan yɛɛ xɔri,
Ala naxan n kantanna xabu n bari lɔxɔni
han to,

16 malekan naxan n natangaxi fe xɔdɛxɛn
ma,
na xa dii jɔrɛni itoe baraka.
N xinla xa fala e xun ma,
e nun n baba Iburahima nun Isiyaga.
E xa wuya ayi bɔxɔni.”

17 Yusufu yi a to a baba bata a yiifanna sa
Eframi xun ma. Na feen yi rajaxu a ma.
A yi a baba yiin suxu, a a ba Eframi xun
ma a yi a sa Manase xun ma. 18 Yusufu yi
a fala a baba xa, a naxa, “Na kiin xa mi a
ra, baba, bayo ito nan fonna ra. I yiifanna
sa ito nan xun ma.” 19 A baba yi tondi, a a
fala, a naxa, “N na a kolon, n ma diina, n na
a kolon. A fan findima nɛn siya gbeen na,
koni a xunyɛn nan fama wuyadeni dangu
a ra. A xunyɛn bɔnsɔnna findima nɛn siya
wuyaxin na.”

20 A yi duba e xa na lɔxɔni, a a fala, a naxa,
“Isirayila kaane Ala maxandin ligama ɛ
xinle ra nɛn. E fama a faladeni nɛn, e naxa,
‘Ala xa i lu alo Eframi nun Manase.’ ” Na
kiini, a yi Eframi rafisa Manase xa.

21 Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I
bata a to, n fa faxama nɛn, koni Ala luma
nɛn ɛ xɔn, a fama i raxɛtɛdeni nɛn i benbane
bɔxɔn ma. 22 N kɛɛ keden fima nɛn i ma
dangu i tadane ra, n Siken yamanan nan
fima i ma n naxan tongo Amorie yii n ma
silanfanna nun n ma xanla ra.”

49

Yaxuba a dubana

1 Yaxuba yi a diine xili, a yi a fala e xa,
a naxa, “ɛ malan, n xa feene fala naxanye
fama ligadeni ɛ xa waxati famatɔne yi. 2 ɛ
maso, ɛ tuli mati n na Yaxubaa diine. ɛ tuli
mati ɛ baba Isirayila ra.”

3 “Rubɛn, i tan, n ma dii singena,
i tan nan n fangan na,
naxan singe n sɛnbɛn mayitaxi.
I xunnayeren dangu bodene ra
i sɛnbɛn gbo.

4 I yɛ yifuxi alo fufana,
i mi fisamantenyaa sɔtɔma

bayo i bata i sa i baba a saden ma,
i yi a xɔsi.”

5 “Simeyɔn nun Lewi ngaxakedenmaan
nan e ra.

E silanfanna nan e yɛngɛso seen na.

6 N xaxinla nama lu e maxadini,
n miriyaan nama lu e malanni,
bayo e bata muxune faxes e bɔjɛ teeni,
e bata turane fasane bolon e jaxuni.

7 N bata e xɔlɔn danga,

bayo e yɛngɛn gidima.

N bata e fitinaxin danga,

bayo e yɛene yixara.

N na e raxuyama ayi nɛn Yaxuba bɔnsɔnne
yɛ,

n mɔn yi e rayensen Isirayila yi.”

8 “Yuda, i xunyɛne i tan nan tantunma.

I nɔɔn sɔtɔma nɛn i yaxune xun na.

I babaa dii xɛmɛne e xinbi sinma nɛn i xa.

9 Yuda, yata sɛnbɛmaan nan i ra.

N ma diina, i baloma suben nan na.

I xinbine yidɔxɔma nɛn, i sa alo yatana,
alo yata gilɛna, nde susue i rakele?

10 Manga dunganna mi bama Yuda yii.

Muxu yo mi manga taxamasenna bama a
yii.

Han taxamaseri kanna fa waxatin naxan
yi,

siyane yi xuru a xa.

11 A a sofanla xidima manpa binla* nan na,
a a sofali diin xidima manpa bili fajin yiin
nan na.

A a domaan xama wudi bogi igen nan na
alo manpana,

a a doma gbeen fan xama bogi se ige gbeela
nan na alo wunla.

12 A yɛene fɔrɔ wudi bogi ige gbeela xa,
A jinna fixa nɔnɔn xa.”

13 “Sabulon fama dɔxɔdeni baan nan dɛ.
A bɔxɔn findima kunki yigiyaden nan na.
A naninna Sidɔn dɛxɔnna nan na.”

14 “Isakari sɛnbɛn luxi nɛn alo sofanla,
naxan a sama a goron bɛnbɛli firinna tagi.

15 A saxi bɔxɔn naxan ma,

a na yire fajiyaan to,

a tungunni godoma nɛn goronna bun ma,
a xuru konyiya wanla bun.”

* 49:11: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

16 “Dan, a a yamaan makitima nən,
alo Isirayila bənsənna bonne.

17 Dan luma nən alo sərjina kiraan xən ma,
alo kosona san ma kiraan də.

A yi soon santinban xin,
soo rəgiin yi bira a fari.

18 Alatala, n xaxili tixi i ya kisin na!”

19 “Gadi, yengəsone a yengəma nən,
koni a tan nan e rabodonma ayi e san xanbi
ra.”

20 “Aseri findima donse xəri kanna nan na
naxan kamalixi mangan dəge seen na.”

21 “Nafatali luma nən
alo xəli gilən naxan a gima,
a fala fəjine tima.”

22 “Yusufu luma nən
alo wudi bogilana
naxan tixi xuden də.
A yiine yibandunxi taan nabilinna yinna
nan xun ma.

23 Xalimakuli wonle yi yengən gidi a ma
xələni,
e xalimakunle woli a ma xənnantenyani.

24 Koni a fan yi a xanla suxu ken,
a yii rafan

Yaxubaa Ala Sənbəmaan barakani,
Isirayila kantanmana, a kantan fanyena,

25 naxan findixi i fafe a Ala ra,
naxan i ratangama, Ala Sənbə Kanna,
naxan i barakama,
naxan koren dubane fima i ma,
naxan bəxən dubane fima i ma,
naxan dii bari dubane ragidima i ma.

26 I babaa dubane baraka dangu baraka
feene ra
naxanye sətəma geya fonne xəene ma,
e dangu habadan geyane se fəjine ra.
Ala xa na birin lu Yusufu xun ma,
naxan findima a fafaxakedenne yəeratiin
na.”

27 “Bunjamin luma nən alo kankona.
Xətən yo xətən fə a subena nde suxu, a a
don,
jınbanna ra a a se suxine yitaxun.”

28 Isirayila bənsən fu nun firinne nan ne
ra. E babaa duban nan na ra a naxan fala e
xa. A duba birin xa, birin nun a duba.

Yaxubaa sayana

29 Na xanbi, a yi a jəngu a diine ma, a
naxa, “N fa sigama nən laxira yi. N na faxa,
ε n maluxun n baba yireni, gaburun naxan
Eferon Xiti kaana xəen ma, 30 Makipelaa
xəen faranna ra, Mamire fəma, Kanan
bəxəni. Iburahima na xəen saraxi Eferon
Xiti kaan nan ma alogo na xa findi a muxu
maluxunden na. 31 Iburahima maluxunxi
mənnə nin, e nun a jəxanla Saran. Isiyaga
fan maluxunxi mənni e nun a jəxanla Re-
beka. N tan fan Leya maluxunxi mənni.
32 Na xəen nun na faran yinla naxan na yi,
e saraxi Xitine nan ma.” 33 Yaxuba to yelin
yamarine fiyə a diine ma, a yi a sa saden
ma. A yi faxa, a siga laxira yi.

50

Yaxubaa sayana

1 Yusufu yi a yiin bira a baba kəe, a a
sunbu, a wuga. 2 Na xanbi Yusufu yi ya-
marin fi seribane ma a e xa senna raso a
baba fatini alogo a nama kun. E yi na liga
Isirayila ra 3 xii tonge naanin e namunna
kiini. Misiran kaane yi a saya feen liga xii
tonge solofere bun.

4 Saya feen to ba a ra, Yusufu yi a fala
Misiran Mangana yamaan xa, a naxa, “Xa
n nəe maxandini ito sətədeni ε sabun na,
n bata ε maxandi ε n ma falan nadangu
Misiran Mangan ma. 5 N baba n nakələ nən,
a yi a fala, a naxa, ‘N fa faxama nən. I n
maluxunma gaburun nan na n naxan gexi
Kanan bəxəni.’ N waxi siga feni n xa sa n
baba maluxun. Na waxatini n fama.”

6 Misiran Mangan yi a yabi, a naxa, “Siga,
i sa i baba maluxun alo a i rakələxi kii
naxan yi.” 7 Yusufu yi siga a baba malux-
undeni e nun Misiran Mangan bundəxəne
nun Misiran kuntigine 8 nun Yusufu a den-
bayaan nun a fafaxakedenne nun a babaa
denbayana. Dii jərəne nun xuruseene
gbansan yi lu Gosen bəxəni. 9 Yusufu nun
wontorone nun e rəgi muxune birin yi
siga. Na yamaan yi gbo han!

10 E to Atadi lonna yiren li, Yurudən xu-
den kidi ma, e yi wuga gbeen ti e yi saya
feene raba səxələni. Yusufu yi sunu a baba
jan feen na han xii solofere. 11 Kanan
kaane yi na saya feen to naxan ligaxi Atadi
lonna ma. E yi a fala, e naxa, “Misiran
kaane saya fe gbeen nan ligama.” Nanara,

e yi na yiren xili sa “Misiran Saya Fena” Yurudən baan kidi ma.

¹² Yaxuba feen naxan yamari a diine ma, e yi na liga. ¹³ A diine yi a xali Kanan bəxəni, e sa a maluxun Makipelaa xeen faran yinla ra, Iburahima xeen naxan sara Eferon Xiti kaan ma alogo na xa findi muxu maluxunden na Mamire dəxən ma. ¹⁴ E to yelin a baba maluxunne, Yusufu nun a tadane nun muxun naxanye birin siga a matideni a baba maluxundeni, ne yi xete Misiran bəxən ma.

¹⁵ Yusufu tadane to a to e baba bata faxa, e yi a fala, e naxa, “Xa Yusufu fa keli en xili ma, en fe jaxin naxan birin ligaxi a ra, a a gbeen jəxəma nen en na.” ¹⁶ Na waxatini e yi siga a faladeni Yusufu xa, e naxa, “I baba yamarini ito nan fi nxu ma benun a xa faxa, ¹⁷ a naxa, ‘E ito fala Yusufu xa: N bata i maxandi, dija i tadane gballo feen ma e nun e hakəna, bayo e bata fe jaxin liga i ra. N bata i maxandi, iki nxu tan i fafe a Ala a walikene hakene mafelu.’ ” E to na falane ti Yusufu xa, a yi wuga. ¹⁸ A tadane yi bira a bun ma, e a fala, e naxa, “Nxu tan ni i ra i ya konyine.”

¹⁹ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Hali ε nama gaxu. N tan xa mi Ala ra. ²⁰ E lanxi a ma nen ε xa fe jaxin liga n na, koni Ala yi a maxete fe fajin na alogo feene xa rakamali, nii wuyaxin yi ratanga. ²¹ Iki hali ε mi gaxu. N na ε makoon birin fanma nen e nun ε diine.” A fala kəndene yi e bəjən sa.

Yusufu faxa fena

²² Yusufu yi dəxə Misiran yi, a tan nun a denbayana. A yi jee keme jee fu soto siimayaan na. ²³ Yusufu Efirami a diine to nen. A yi a yixeten naaninden to. Manase a dii Makiri a diine, ne birin yi sa a sanna fari e bari waxatin naxan yi. ²⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N fan fa faxama nen, koni Ala ε malima nen yati! A fama nen ε tongodeni Misiran yi, a ε xali na bəxəni a denaxan layirin tongo Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa.” ²⁵ Yusufu yi Isirayila a diine rakəb, a a fala, a naxa, “Ala ε malima nen yati! Na waxatini, ε nema kele be, ε n xonne xali.”

²⁶ Yusufu faxa a jee keme jee fuun nan ma. E yi a senna raso a fatini alogo a nama

kun, e yi a binbin sa geme kankiraan kui Misiran yamanani.

Xorɔyana Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sεbε

Tawureta Musa yire firinden ni i ra. A Isirayila kaane konyiyaan nun e xorɔyaan nan ma fe yεbama Misiran yamanani. Ala nan e xorɔya alogo e xa mini Misiran yamanani. A tan nan e xunba, nanara, e findi a gbeen na, a yi a sariyane fi e ma. Ala naxan Isirayila yamaan xunba a xanun-tenyani, na nan a falaxi yamaan xa a e xa e gbee xanuntenyaan yita a ra a sariyane suxun xɔn.

Isirayila kaane yelin xanbini dɔxɔden sɔtε Misiran yi, ηεε wuyaxi danguxina, e yi findi yama gbeen na. Koni e findi nεn Misiran mangana konyine ra. Ala mi a xun xanbi so Isirayila kaane konyiyaan tɔrɔni, a yi muxuna nde sugandi e ye naxan yi xili Musa alogo a xa ti e yeε ra. Ala yi Misiran kaane karahan a sεnbεn xɔn ma alogo e xa xorɔyaan fi Isirayila kaane ma, e yi e bepin e siga. Musa yi ti e yeε ra, a siga e ra Sinayi geyaan ma tonbonni. Ala yi Isirayila findi a yamaan na, a yi layirin xidi e tagi Sinayi geyaan fari. A yi a sariyane fala e xa. Musa yi geyaan fari sariyane ramɛdeni waxatin naxan yi, lan yire sarijanxin ti feen ma. Kitabun yireni ito rapanxi yire sarijanxin ti feen nan ma, Ala fa a yetε makεnenma denaxan yi.

Isirayilaa tɔrɔna

¹ Isirayilaa diin naxanye fa Yaxuba fɔxɔ ra Misiran yi, ne xinle ni itoe ra e nun e denbayane: ² Rubεn nun Simeyɔn nun Lewi nun Yuda ³ nun Isakari nun Sabulon nun Bunyamin ⁴ nun Dan nun Nafatali nun Gadi e nun Aseri. ⁵ Muxu tonge solofere nan mini Yaxuba yi. Yusufu tan yi Misiran yi nun.

⁶ Yusufu yi faxa, e nun a ngaxakedenne nun na waxatin muxune birin. ⁷ Isirayilaa diine yi diine bari, e wuya ayi, e yi yamanan nafe.

⁸ Manga nεnεna nde yi dɔxɔ Misiran yi, naxan mi yi Yusufu a fe kolon. ⁹ A yi

a fala a yamaan xa, a naxa, “E a mato, Isirayila yamaan wuyama ayi, e sεnbεn gboma ayi en xa. ¹⁰ En xa a liga xaxinla ra, alogo e nama wuya ηaxi ra, alogo xa yeηεn keli, e nama sa en yaxune fari, e yi en yeηε, e e gi yamanani.” ¹¹ Nayi, e yi walike kuntigine dɔxɔ e xunna, e xa e xunna kala wanla tɔrɔn bun ma. E Pitomi nun Ramisesi taane ti, alogo e xa findi se ramaradene ra Misiran mangan xa. ¹² Koni e nεma e ηaxankatama, e wuyama ayi, e gbo ayi. Nayi, Misiran kaane yi gaxu Isirayila bɔnsɔnne yeε ra, ¹³ e yi e ηaxankata wanle yi. ¹⁴ E yi e xunna kala konyiya wanle ra boro yibodonna nun bitikidi bɔnbɔna.*

¹⁵ Misiran Mangan yi falan ti Sifra nun Puwa xa, Heburune dii rasuxune, ¹⁶ a naxa, “E na Heburu ηaxanle mali dii bari-deni, xa xεmεn nan a ra, ε xa a faxa. Xa ηaxanla nan a ra, ε yi a lu a nii ra.” ¹⁷ Koni dii rasuxune yi gaxu Ala yeε ra. Misiran Mangan naxan falaxi e xa, e mi tin na lige, e yi dii xεmεne lu e nii ra. ¹⁸ Misiran Mangan yi dii rasuxune xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ε ito ligaxi, ε yi dii xεmεne lu e nii ra?” ¹⁹ Dii rasuxune yi Misiran mangan yabi, e naxa, “Heburu ηaxanle mi liga alo Misiran kaane, e yixɔdɔxɔ, e diin barima nεn benun dii rasuxune xa fa.” ²⁰ Ala yi hinan dii rasuxune ra, yamaan yi wuya ayi, a gbo ayi. ²¹ Amasɔtɔ dii rasuxune gaxu nεn Ala yeε ra, Ala yi e denbayane rawuya ayi.

²² Nayi, Misiran mangan yi yamarini ito fi a yamaan birin ma: Xεmεn naxan birin barima, ε e woli Nila baani. E ηaxanle lu e nii ra.

2

Nabi Musa bari fena

¹ Xεmεna nde yi Lewi bɔnsɔnni, na yi Lewi bɔnsɔnna nde tongo a ηaxanla ra.

² Na yi fudikan, a yi dii xεmεn bari. A to a to, a diin tofan, a yi a luxun kike saxan. ³ A mi yi fa nɔε a luxunηε, a yi tanbin deben tongo, a dolen so a ma, a yi a diin sa a kui, a yi sa a dɔxɔ Nila baa igen xun ma gbalan xɔrε ra.

⁴ Diin tadan ηaxalanmaan yi sa ti wulani, a

* **1:14:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

lu diin matoε alogo a xa a kolon feen naxan a sɔtɔma.

⁵ Misiran mangana dii tɛmɛn yi godo baani a maxadeni, a fɔxɔrabirane yi e masiga tima Nila baan dɛ. A yi deben to gbalan xɔrɛ ra, a yi a konyi gilɛn nasiga a tongodeni. ⁶ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a rabi, a yi a to a dii xɛmɛn nan yi a ra. A wugama. A yi kininkinin a ma. A yi a fala, a naxa, “Heburu kaane diina nde ni ito ra!”

⁷ Nayi, diin tadan ɲaxalanmaan yi a fala Misiran mangana dii tɛmɛn xa, a naxa, “I waxi n xa sa dii ngana nde fen i xa Heburu ɲaxanle yɛ, alogo a xa xɪɲɛn fi diini ito ma?”

⁸ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a yabi, a naxa, “Awa, siga.” Diin tada yi sa diina nga yɛtɛɛn xili. ⁹ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a fala a xa, a naxa, “Diini ito xali, i xɪɲɛn fi a ma n xa, n ni i saranna fiyɛ.” ɲaxanla yi diin tongo, a xɪɲɛn fi a ma.

¹⁰ Diin to gbo, a yi a xali Misiran mangana dii tɛmɛn xɔn, a yi findi a diin na. A yi a xili sa, “Musa” bayo a naxa, “N na a tongoxi igen nan xun ma.”

Nabi Musa yi a gi

¹¹ Lɔxɔna nde, Musa bata yi kɔxɔ, a siga a ngaxakedenne fɛma, a yi e wali xɔdɛxɛn to. A yi Misiran kaana nde to Heburu kaana nde bɔnbɛ a ngaxakedenne yɛ. ¹² A yi a yɛɛ rakɔɲin a rabilinni. A to a to muxu yo mi yi na, a yi Misiran kaan faxa. A yi a maluxun ɲɛmɛnsinni. ¹³ Na xɔtɔn bode, a yi mini, a yi Heburu kaa firin to yɛngɛ. Yoo mi yi naxan xa, a a fala na xa, a naxa, “Nanfera i i lanfaan yɛngɛma?” ¹⁴ Na yi a yabi, a naxa, “Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? I mirixi n faxa feen nan ma, alo i Misiran kaan faxaxi kii naxan yi ba?” Musa yi gaxu, a naxa, “Muxune bata n ma faxa ti feen kolon!” ¹⁵ Misiran mangan to na feen mɛ, a yi kata Musa faxa feen na. Koni Musa yi a gi mangan bun, a siga Midiyan yamanani, a sa a matabu xɔɲinna dɛxɔn.

¹⁶ Dii tɛmɛ solofere yi Midiyan saraxaraliin yii. Ne yi fa ige badeni, e yi goronne rafe alogo e xa sa e babaa xuruse kurune ramin. ¹⁷ Xuruse raba gbɛtɛye yi fa, ne yi e kedi. Nayi, Musa yi keli, a e xun mayɛngɛ, a yi igen fi e xuruseene ma. ¹⁸ E to xɛtɛ

e baba Reyuli konni, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ε xɛtɛxi sinma to?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Misiran kaana nde nan nxu ratangaxi xuruse rabane ma, a yɛtɛɛn yi igen ba nxu xa, a xuruseene ramin.” ²⁰ A yi a fala a dii tɛmɛne xa, a naxa, “A sa minɛn yi? Nanfera ε xɛmɛn na luxi na yi? E sa a xili alogo a xa fa a dɛge.”

²¹ Musa yi tin, a xa lu na xɛmɛn konni. Na yi a dii Sefora fi Musa ma a ɲaxanla ra.

²² A dii xɛmɛ keden bari a xa, a yi a xili sa Gɛrisɔmi, bayo a naxa, “N bata findi xɔɲɛn na yamana gbɛtɛni.”

²³ Waxati xunkuye to dangu, Misiran Mangan yi faxa. Isirayila bɔnsɔnne mɔn yi wugama konyiyaan bun ma, e yi gbelegbelema malina fe ra. E mawuga xuiin yi Ala li. ²⁴ Ala yi e wuga xuiin mɛ, a yi a xaxili ti a layirin na a naxan xidi Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ²⁵ Ala yi Isirayila kaane mato, a a ɲɔxɔ lu e xɔn.

3

Ala yi Nabi Musa xili

¹ Musa yi findi a bitanna Midiyan saraxarali Yetiro a xuruse rabaan na. A yi xuruseene xali tonbon yiren xanbi ra, a fa Alaa geyaan ma, Horebe yi. ² Alatala malekan yi mini a xa tɛɛn yiyani, fɔtɔndin tagi. Musa yi a mato, tɛɛn yi fɔtɔnni yiren birin yi, koni a mi yi a ganma mumɛ! ³ Musa yi a fala, a naxa, “N xa siga mɛnni alogo n xa kabanako feen mato, feen naxan a ligama fɔtɔndin mi ganma.”

⁴ Alatala to a to, a a sigama a yigbɛdeni, Ala yi a xili fɔtɔnni, a naxa, “Musa! Musa!” Musa yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!”

⁵ Ala yi a fala, a naxa, “I nama i maso be ra, i ya sankidine ba i sanni, amasɔtɔ i tixi dɛnaxan yi, bɔxɔ sariɲanxin na a ra.” ⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “I benbane Ala nan n na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.” Musa yi a yɛtagin luxun, bayo a yi gaxuxi Ala to feen na.

⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata n ma yamana tɔrɔn to naxan Misiran yi. N bata e wuga xuiin mɛ, e nun muxune e ɲaxankatama kii naxan yi, amasɔtɔ n na e sɔxɔlɛne kolon. ⁸ Nayi, n bata godo alogo n xa e ba Misiran kaane yii. N yi e

ba na yamanani, n yi e xali bɔxɔ faɟina nde yi naxan gbo, nɔnɔn nun kumin gbo bɔxɔn naxan yi, Kanan kaane dɔxi dɛnaxan yi, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. ⁹ Iki Isirayila wuga xuiin bata n li, n bata a to Misiran kaane e tɔrɔn kii naxan yi. ¹⁰ Nanara, iki, siga! N bata i xɛ Firawona ma alogo i xa Isirayila bɔnsɔnne ramini Misiran yi, n ma yamana.”*

¹¹ Koni, Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Nde n tan na? N xa siga Firawona fɛma di, alogo n xa Isirayila bɔnsɔnne ramini Misiran yi?” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N luma nɛn i xɔn. Ito findima nɛn taxamasenna ra alogo i xa a kolon, a n tan nan i rasigaxi. I na yamaan namini Misiran yi, ɛ fama n batudeni geyani ito nan fari.”

¹³ Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Awa, n sigɛ Isirayila kaane fɛma, koni n na a falɛ e xa, n naxa, ‘Ɛ benbane Ala nan n nafaxi ɛ fɛma,’ xa e n maxɔdin fa fala, ‘A xili di?’ n na e yabima di na yi?” ¹⁴ Ala yi a fala Musa xa, a naxa, “N tan na a ra, Ala naxan na yi. I xa Isirayila kaane yabi na kii nin, i naxa, ‘Naxan xili “N Na Yi,” na nan n nafaxi ɛ fɛma.’ ” ¹⁵ Ala mɔn yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila kaane xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, e nun Iburahimaa Ala, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala, n nan i rafaxi e fɛma. N xinla ni ito ra habadan! E n xili bama ikii nin waxati famatɔne birin yi. ¹⁶ Siga, i sa Isirayila fonne malan, i yi a fala e xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala, n tan bata mini i xa. N naxa, ‘N bata n ɲɔxɔ lu ɛ xɔn yati! N bata a to e naxan ligaxi ɛ ra Misiran yi. ¹⁷ N bata a ragidi, n na ɛ raminima nɛn Misiran yi, ɛ tɔrɔma dɛnaxan yi. N yi ɛ xali Kanan kaane bɔxɔni, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. Bɔxɔn nan na ra nɔnɔn nun kumin gbo dɛnaxan yi.’ ¹⁸ E i xuiin namɛma nɛn. Nayi, ɛ nun Isirayila fonne sigama nɛn Misiran Mangan fɛma, ɛ yi a fala a xa, ɛ naxa, ‘Alatala, Heburu kaane Ala, na bata mini nxu xa. Tin, nxu xa xii saxan siga ti tonbonni, alogo nxu xa

saraxane ba Alatala xa, nxɔ Ala.’ ¹⁹ N na a kolon Misiran Mangan mi tinɲɛ ɛ yi siga, fɔ sɛnbɛmaan na a karahan. ²⁰ Nanara, n na n yiini bandunma nɛn, n Misiran yamanan tɔrɔ kabanakone ra n naxanye ligama e ra. Na xanbi ra, a tinma nɛn ɛ yi siga. ²¹ N na a ligama nɛn ɛ yi rafan Misiran kaane ma alogo ɛ yii genla nama siga. ²² Isirayila ɲaxanle birin e dɔxɔ bode Misiran kaane maxɔdinma nɛn e nun Misiran ɲaxanla naxanye banxin kui a e xa gbeti nun xɛma muranne so e yii, e nun dugine, ɛ naxanye ragodoma ɛ diine ma. Nayi, ɛ Misiran kaane yii gelima nɛn.”

4

Nabi Musaa matandina

¹ Musa yi a yabi, a naxa, “Waxatina nde, e mi lama n na, e mi n xuiin suxuma. E a falama n xa nɛn, e naxa, ‘Alatala mi minixi i xa.’ ” ² Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nanse i yii?” A yi a yabi, a naxa, “Dunganna.” ³ Ala yi a fala, a naxa, “A bira bɔxɔni.” A yi a bira bɔxɔni, a yi findi saɲin na. Musa yi a gi a bun. ⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun, i yi a suxu a xunla ma.” A yi a yiini bandun, a yi a suxu a xunla ma. A mɔn yi findi dunganna ra a yii. ⁵ Alatala yi a fala, a naxa, “I na nan ligama, alogo e xa la a ra a Alatala e benbane Ala bata mini i xa Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.”

⁶ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “I yiin naso i ya doomaan bun.” A yi a yiin naso a doomaan bun, a mɔn yi a ba na. A to a ba, a yi a to fure ɲaxin bata mini a yiin ma, a yi fixaxi alo balanbalan kɛsɛna. ⁷ Ala yi a fala, a naxa, “I mɔn xa i yiin naso i ya doomaan bun.” A yi a yiin naso a doomaan bun. A to a ba, a yiin mɔn yi xɛtɛ a kiini. ⁸ Ala yi a fala, a naxa, “Xa e mi la i ra, e mi i xuiin name taxamaseri singena fe ra, e lama nɛn taxamaseri firinden na. ⁹ Xa e mi la taxamaseri firinne ra, e mi i xuiin name, i igen sɛgɛ Nila baani, i yi a bɔxɔn. I igen naxan tongoma Nila baani, na findima wunla nan na bɔxɔn ma.”

* **3:10:** Muxune yi a falama Misiran mangane birin ma fa fala “Firawona” hali ba muxuni ito ra bayo “Firawona” bunna nɛn fa fala “Misiran Mangana.”

¹⁰ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Marigina, n mi de bolon. N mi yi de bolon be-nun i xa falan ti n xa, hali iki n deen mi falan tima ki fani. N mi de mafura falan tiye mux-une xa.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxun deen nafalaxi? Nde muxun findima bobon na, hanma tuli xarina? Nde a findima yee kanna ra, hanma danxutona? N tan Alatala mi a ra ba? ¹² Nayi, siga, n na i malima nen fala tideni. I naxan falama, n ni xaran na ma.”

¹³ Musa yi a fala, a naxa, “Marigina, i muxu gbete rasiga.” ¹⁴ Nayi, Alatala yi xolo Musa ma han! A yi a fala, a naxa, “I tada mi na ba, Haruna, Lewi bənsəonna muxuna? N na a kolon, a fatan falan tiye. A tan yeteen kira yi, a fama i ralandeni. A na i to, a sewama nen. ¹⁵ I falan tima nen a xa, a fan yi a rali yamaan ma. N tan e firinna birin malima nen falatideni. E lan e xa naxan liga, n yi e xaran na ma. ¹⁶ A i ya falan nalima nen yamaan ma. A tan yi findi i deen na, i tan yi lu Ala funfuni a tan xa. ¹⁷ Koni dunganni ito suxu i yii, alogo i xa kabanako feene liga a xon.”

Nabi Musa yi xete Misiran yi

¹⁸ Musa yi xete Yetiro fema, a bitanna, a yi a fala a xa, a naxa, “A lu n xa siga ngaxake-denne fema naxanye Misiran yi, alogo n xa a to xa e mon e nii ra.” Yetiro yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga boje xunbenli.” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa Midiyan yi, a naxa, “Siga, xete Misiran yi, amasoto naxanye birin yi wama i faxes feni, e bata faxes.” ²⁰ Musa yi a naxanla nun a diine rate sofanle fari, a xete Misiran yamanani. Alaa dunganna yi suxi a yii.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I na xete Misiran yi, n kabanako feen naxanye birin soxi i yii, i xa e liga Firawona yetagi. Koni, n tan Firawona bojeni xodaxoma nen, a mi tinma yamaan yi siga mumε! ²² I yi a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N ma diin nan Isirayila bənsəonna ra, n ma dii singena. ²³ N na a falama i xa, n ma diine yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. Xa i tondi, n na i ya dii singen faxama nen.’ ”

²⁴ E yi sigatini, e yi yigiya yirena nde yi. Alatala yi fa Musa ralan. A yi wama a faxes feni. ²⁵ Sefora yi gemε xenxen tongo, a yi a diin banxulan, a yi a kidin din Musa sanna ra, a naxa, “Wunla ito bata i makantan, n ma xemena!”

²⁶ Nayi, Ala yi a lu na. A a fala na banxulan feen nan ma, fa fala “Wunla ito bata i makantan, n ma xemena.”

²⁷ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Siga tonbonni Musa ralandeni.” Haruna yi siga, a yi naralan Musa ra Alaa geyaan ma, a yi a sunbu. ²⁸ Alatala Musa xexi falan naxan birin nalideni, a na birin ma fe fala Haruna xa, e nun kabanako feen naxanye yi yamarixi. ²⁹ Musa nun Haruna yi siga, e yi Isirayila fonne birin malan. ³⁰ Alatala falan naxan ti Musa xa Haruna yi na birin yeba, a yi kabanakone liga yamaan yetagi. ³¹ Yamaan yi la a ra. E to a me a Alatala bata a noxo lu Isirayila kaane xon, a bata yi e toron to, e yi e xinbi sin, e Ala batu.

5

Firawonaa tondina

¹ Na xanbi ra, Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, e a fala a xa, e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa sanla raba n batu xinla ma tonbonni.’ ” ² Firawona yi e yabi, a naxa, “Nde Alatala ra, n naxan xui suxuma, n yi Isirayila yamaan lu e siga? N mi Alatala kolon. N mi Isirayila yamaan yiibe e siga mumε!” ³ E yi a fala, e naxa, “Heburune Ala bata mini nxu xa. Tin nxu xa xii saxan siga ti tonbonni. Nxu xa saraxane ba Alatala noxo Ala xa, alogo a nama nxu faxes furen na hanma silanfanna ra.”*

⁴ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Musa nun Haruna, nanfera e yamaan bama e wanla ra? E siga e wanle ra! ⁵ Iki yamani ito bata gbo ayi yamanani, e a wanli kalama a ma!”

⁶ Na loxon yeteni Firawona yi yamarini ito fi konyi rawanle nun kuntigine ma, a naxa, ⁷ “E nama fa sexen so yamaan yii alo a foloni e yi bitikidin bonbo, koni e tan yeteen xa siga sexε fendeni.† ⁸ E mon yi bitikidin

* 5:3: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. † 5:7: Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

xasabin naxan bənbəma a fəlni, ε nama tin e nde ba na ra. Bayo salantenne nan e ra, nanara e sənχəma, e naxa, “Tin, nxu xa sa saraxane ba nxə Ala xa!”⁹ Wanla xa fari sa muxuni itoe yii, alogo e xa lu walε. Nayi, e mi fa wule falani itoe xuiin namεma.”

¹⁰ Konyi rawanle nun kuntigine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Firawona naxa, ‘Nxu mi fa sεxε soma ε yii. ¹¹ Ε yetεεν xa sa sεxεn fen ε a toε dεnaxan yi, koni sese mi bama ε wanla ra.’ ” ¹² Yamaan yi xuya ayi Misiran yamanan birin yi se gbaxa fendeni naxan sε sεxεn ρəχəni. ¹³ Konyi rawanle yi gbεtεnxi e ra, e naxa, “Ε xa ε soge keden wanla rajan, alo ε yi a ligama kii naxan yi nxu yi fama sεxεn na waxatin naxan yi.”

¹⁴ Firawona konyi rawanle yi Isirayila kuntigine bənbə, e naxanye dəxi, e naxa, “Nanfera ε mi bitikidin xasabin bənbəxi xoro nun to yi, alo a fəlni?” ¹⁵ Isirayila kuntigine yi sa e mawuga Firawona xa, e a fala a xa, e naxa, “Nanfera i ya walikene suxuma iki? ¹⁶ E mi fa sεxεn soma i ya walikene yii, koni e a falama nxu xa, e naxa, ‘Ε bitikidine bənbə!’ Muxune nxu tan bulanma i ya walikene, anu ε muxune nan kalan tima.” ¹⁷ Firawona yi e yabi, a naxa, “Salayana! Salantenne nan ε ra! Nanara, ε a falama, “Tin, nxu xa sa saraxane ba Alatala xa!” ¹⁸ Awa iki, ε sa wali, e mi fa sεxε soma ε yii, anu se mi bama bitikidi xasabi falaxin na.”

¹⁹ Isirayila kuntigine yi a kolon nayi, a e tərəma nən, e to a mε fa fala, “Ε mi sese bama ε soge keden bitikidin xasabin na.”

²⁰ E minimatəən Firawona konni, e yi naralan Musa nun Haruna ra naxanye yi e mamεma. ²¹ E yi a fala e xa, e naxa, “Alatala xa ε kewanle mato, a ε makiti! Ε bata nxu rajaxu Firawona ma e nun a kuntigine alo se kunxin xirina. Ε bata silanfanna so e yii e xa nxu faxa.” ²² Musa yi xεtε Alatala fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nanfera i fe ρaxin ligaxi yamani ito ra? Nanfera i n nafaxi? ²³ Xabu n siga Firawona fεma fala tideni i xinla ra, a yamani ito tərəma. I munma i ya yamaan xunba, han to!”

6

Ala yi Nabi Musa sεnbε so

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I ya a toma nən sənən n naxan ligama Firawona ra. N na a karahan, a e yibama nən alogo e xa siga. N na a karahan, a e kedima nən a yamanani.” ² Ala mən yi falan ti Musa xa, a naxa, “Alatala nan n tan na. ³ N mini nən Iburahima nun Yaxuba nun Isiyaga xa, n yi n xinla falama e xa nən, n naxa, ‘Ala Sεnbε Kanna,’ koni n mi yi n xinla falama e xa, a ‘Alatala.’ ” ⁴ N mən yi layirin xidi nxu tagi, alogo n xa Kanan yamanan so e yii, e yi xəpεyani dεnaxan yi. ⁵ N bata Isirayila kaane wuga xuiin mε, Misiran kaane naxanye suxi konyiyani, n bata n xaxili lu n ma layirin xən ma. ⁶ Nanara, a fala Isirayila kaane xa, fa fala, ‘Alatala nan n tan na, n na ε raminima nən Misiran kaane yamarin bun. N na ε xəpεyama nən e konyiyaan ma, n yi ε xunba n sεnbε gbeeni ρaxankata magaxuxine xən Misiran kaane xili ma. ⁷ N na ε findima nən n ma yamaan na. N findi ε Ala ra, ε yi a kolon a Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε raminima Misiran kaane yamarin bun ma. ⁸ N na ε xalima nən na bəχəni, n yi a so ε yii ε gbeen na, n na n kəb bəχən naxan ma fe ra, a n na a soma nən Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, n tan Alatala.’ ”

⁹ Musa yi na falan nali Isirayila kaane ma, koni tərən nun konyiya xədəxεn mi tin e Musa xuiin namε. ¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹¹ “Siga, i sa falan ti Firawona xa, Misiran mangana, alogo a xa Isirayila kaane bejin, e mini a yamanani.”

¹² Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Xa Isirayila kaane mi n xuiin namεxi, Firawona n xuiin namεma di, n tan naxan mi dε bolon?”

¹³ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a yi yamarine so e yii Isirayila kaane fe yi e nun Firawona fe yi, Misiran mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yamanani.

Nabi Musa benbane fe

¹⁴ Isirayila denbaya kanne xinle ni itoe ra:

Isirayilaa dii singena Rubən, a tan ma diine ni i ra: Xanəki, Palu, Xesirən e nun Karimi. Ne findixi Rubən xabila naaninne benbane nan na.

¹⁵ Simeyɔn ma diine ni i ra: Yemuyeli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, e nun Kanan kaa gilena dii xeme Sayuli. Ne findixi Simeyɔn xabila senninne benbane nan na.

¹⁶ Lewi a diine xinle ni itoe ra e nun e yixetene: Gerison, Kehati e nun Merari. Lewi jee keme tonge saxan e nun solofere soto nen siimayaan na.

¹⁷ Gerison ma diine yi findi xabila firin benbane ra: Libini nun Simeyi.

¹⁸ Kehati a diine ni i ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyeli. Kehati jee keme jee tonge saxan e nun saxan soto nen siimayaan na.

¹⁹ Merari a diine ni i ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane benbane nan ne ra mayixete yeen ma. ²⁰ Amirama yi a baba magile Yokebedi tongo a jaxanla ra, a yi Haruna nun Musa bari a xa. Amirama yi jee keme tonge saxan e nun saxan soto siimayaan na.

²¹ Yisehari a diine ni i ra: Kora, Nefegi e nun Sikiri.

²² Yusiyeli a diine ni i ra: Mikayeli, Elisafan e nun Sitiri.

²³ Haruna yi Aminadabo a dii teme Eliseba tongo a jaxanla ra. Naxason magilen nan yi Eliseba ra. A yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara bari a xa.

²⁴ Kora diine ni i ra: Asiri, Elikana e nun Abiyasafa. Kora xabila saxanne benbane nan ne ra.

²⁵ Harunaa dii Eleyasari yi Putiyeli a dii temen tongo a jaxanla ra, a yi Finexasi bari a xa. Lewi bɔnsɔnna denbaya xunne nan ne ra, e xabila yeen ma. ²⁶ E tan ni i ra Haruna nun Musa, Alatala a fala ne nan xa, a naxa, “E Isirayila kaane ganle ramini Misiran yi.”

²⁷ E tan nan falan ti Firawona xa, Misiran Mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yi. Na Musa nun Haruna nan itoe ra. ²⁸ Alatala falan ti nen Musa xa Misiran yamanani, ²⁹ a naxa, “N tan nan Alatala ra. A fala Firawona xa, Misiran Mangana, n naxan birin falama i xa.” ³⁰ Koni Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Bayo n deen mi fatan fala fapine tiye a xa, Firawona n xuiin name ma di?”

7

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A mato, n ni i findima nen Ala ra Firawona xa, i tada Haruna luma nen alo i ya nabina. ² N na i yamari naxan na, i na fala, i tada Haruna yi falan ti Firawona xa, alogo a xa tin Isirayila kaane yi mini a yamanani. ³ Koni, n tan Firawona bɔjɛni xɔdɔxɔma nen, n yi n ma taxamasenne nun kabanakone rawuya ayi Misiran yamanani. ⁴ Firawona mi e xuiin name ma mume! N na n senben yitama nen Misiran na jaxankata magaxuxine yi, n yi n ma ganla ramini Misiran yamanani, Isirayila, n ma yamana. ⁵ Misiran kaane a kolonma nen a n tan nan Alatala ra, n na n yiini bandun Misiran kaane xili ma, n yi Isirayila kaane ramini na yi.” ⁶ Alatala naxan yamari, Musa nun Haruna yi na birin liga. ⁷ Musa siimayaan yi jee tonge solomasexe, Haruna siimayaan yi jee tonge solomasexe e nun saxan, e falan ti Firawona xa waxatin naxan yi.

Dunganna yi maxete sajin na

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ⁹ “Xa Firawona a fala e xa, a naxa, ‘E kabanako fena nde liga!’ Nayi, i yi a fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganna tongo, i yi a bira Firawona yetagi.’ A findima nen sajin na.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi siga Firawona fema, Alatala yamarin naxan soxi e yii, e na liga. Haruna yi a dunganna bira Firawona nun a kuntigine yetagi, a findi sajin na. ¹¹ Koni Firawona fan yi fekolonne nun seri kanne nun Misiran woyimene xili, ne fan yi na fe sifan liga e dalili feene xɔn. ¹² E birin yi e dunganne bira, e findi sajin ra. Koni Harunaa dunganna yi e dunganne gerun. ¹³ Firawona bɔjɛn yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Harunaa falan name alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe singena: Igen yi maxete wunlara

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona bɔjɛni xɔdɔxɔxi, a tondixi yamaan bejɛndeni e siga. ¹⁵ Siga Firawona fema xɔtɔnni. A na siga Nila baan de, i siga a ralandeni. Dunganna naxan maxete sajin na i na suxu i yii. ¹⁶ I xa a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala, na bata n

nafa i fɛma a n xa a fala, a i xa a yamaan yi-iba, e xa siga, alogo e xa sa a batu tonbonni koni han to i munma i tuli mati. ¹⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “I fama a kolondeni n ma wanla nan xɔn a Alatala nan n tan na.” Dunganna naxan n yii, n Nila baa igen garinma nɛn na ra, a maxɛtɛ wunla ra. ¹⁸ Yɛxɛn naxanye Nila baani, ne faxama nɛn. Igeni lɔxɔma nɛn. Misiran kaane mi fa nɔɛ a igen minjɛ.’ ” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa: i ya dunganna tongo, i yi i yiini bandun Misiran igene xun ma: Baane, xudene, darane, e nun ticine birin. E findima nɛn wunla ra. Wunla luma nɛn Misiran yamanan yiren birin yi, hali ige sase wudi daxine nun fɛjɛne kui.”

²⁰ Alatala yamarin naxan fi Musa nun Haruna ma, e yi na liga. Haruna yi a dunganni te Nila baan xun ma, a yi igen garin Firawona nun a kuntigine yetagi. Igen birin yi maxɛtɛ wunla ra. ²¹ Yɛxɛn naxanye yi Nila baani, ne yi faxes. Igen yi lɔxɔ han Misiran kaane mi yi fa nɔɛ baa igen minjɛ. Wunla yi lu Misiran yamanan yiren birin yi. ²² Koni Misiran woyimene fan yi na fe sifane liga e dalili feene xɔn. Firawona bɔjɛn yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna xuiin name alo Alatala a fala kii naxan yi. ²³ Firawona yi xɛtɛ, a siga a banxini, a mi a yengi lu na feene xɔn.

²⁴ Misiran kaane birin yi yinle ge Nila baan dɛxɔnni alogo e xa e min, amasɔtɔ e mi yi nɔɛ baa igen minjɛ.

²⁵ Alatala yelin Nila baan findɛ wunla ra waxatin naxan yi, xii solofere yi dangu na xanbi ra.

Fitina fe firindena: Xunjɛne

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fɛma, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan yiiba, a xa siga alogo e xa sa n batu. ²⁷ Xa i tondi e bejinjɛ, n na i ya yamanan birin jaxankatama nɛn, n xunjɛne radin a ma. ²⁸ Nila baan nafema nɛn xunjɛne ra. E tema nɛn, e so i ya manga banxin kui, i xideni, i ya sadeni, i ya kuntigine banxine kui, i ya yamana banxine kui, i ya buru gandene yi, e nun i ya buru bɔnbɔdene kui. ²⁹ Xunjɛne tema nɛn i tan nun i ya yamaan nun i ya kuntigine ma.’ ”

8

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun baane nun xudene nun darane xun ma, i yi xunjɛne rate Misiran yamanan.’ ”

² Haruna yi a yiini bandun Misiran igene xun ma, xunjɛne yi te Misiran yamanan birin yi.

³ Koni Misiran woyimene fan yi na fe sifane liga e dalili feene xɔn. E fan yi xunjɛne rate Misiran yamanan.

⁴ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E Alatala maxandi n xa alogo a xa xunjɛne masiga n na, e nun n ma yamaan na. N na i ya yamaan bejinjɛ, e siga, alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa.” ⁵ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Na binyen xa lu i tan xa, i yi a fala, n lan n xa maxandin ti ε nun i ya kuntigine xa waxatin naxan yi, e nun i ya yamaan xa, alogo Ala xa xunjɛne masiga ε nun ε banxine ra. E yi siga Nila baa igeni.” ⁶ A yi yabin ti, a naxa, “Tila.” Musa yi a fala, a naxa, “A ligama nɛn na kiini alogo i xa a kolon a muxu yo mi maliga Alatala ra, nɔxɔ Ala. ⁷ Xunjɛne e masigama nɛn i ra e nun i ya banxine nun i ya kuntigine nun i ya yamana. E yi lu Nila baani.”

⁸ Musa nun Haruna yi mini Firawona fɛma. Musa yi a xuini te Alatala ma xunjɛne fe ra, Ala naxanye rafa Firawona ma. ⁹ Musa yi naxan maxɔdinma, Alatala yi na liga. Xunjɛne yi faxes banxine kui e nun tandene nun xɛene ma. ¹⁰ E yi e makɔ, e e sa e bode fari, yamanan xirin yi mini e fe ra.

¹¹ Firawona to a to a feene bata mafisa, a bɔjɛn mɔn yi xɔdɔxɔ. A mi Musa nun Haruna xuiin name, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe saxandena: Sosone

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun, i bɔxɔni garin. Gbangbanna maxɛtɛma nɛn sosone ra Misiran yamanan birin yi.’ ” ¹³ E yi na liga. Haruna yi a dunganni bandun a yii, a bɔxɔn gbangbanni garin, sosone yi fa muxune nun subene xili ma. Bɔxɔn gbangbanna birin yi maxɛtɛ sosone ra Misiran yamanan birin

yi. ¹⁴ Koni, woyimene to kata e xa sosone ramini e dalili feene xɔn, e mi nɔ. Sosone yi muxune nun subene ma. ¹⁵ Woyimene yi a fala Firawona xa, e naxa, “Ala sɛnbɛn nan ito ra!” Koni Firawona bɔɲɛn yi xɔdɔxɔ, a mi a tuli mati Musa nun Haruna ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.

Fitina fe naanindena: Xenne

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔtɔn, i siga Firawona ralandeni. A sigama nɛn xude dɛni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan bɛɲin, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁷ Xa i mi tin n ma yamaan yiibe e siga, n xenne rafama nɛn i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, e nun i ya banxine kui. Misiran kaane banxine rafama nɛn xenne ra, bɔxɔn yi rafe. ¹⁸ Koni na lɔxɔni, n Gosen yamanan luma nɛn a danna n ma yamaan dɛnaxan yi. Xenne mi fama mɛnni, alogo i xa a kolon a n tan Alatala walima yamanani ito yi. ¹⁹ N tagi rabaan luma nɛn n ma yamaan nun i ya yamaan tagi. Na kabanako fe taxamasenna ligama nɛn tila.’ ” ²⁰ Alatala yi na liga. Xeri wuyaxi yi so Firawona banxini e nun a kuntigine banxine yi. Misiran yamanan birin yi kala xenne ra.

²¹ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E siga, e sa saraxane ba e Ala xa yamanani ito yi.” ²² Musa yi a yabi, a naxa, “A mi lan a xa liga na ki. Amasɔtɔ nxu saraxan naxanye bama Alatala xa, nxɔ Ala, ne finde fe haramuxin na Misiran kaane yee ra yi. Xa nxu saraxa haramuxin ba Misiran kaane yee xɔri, e mi nxu magɔbɔɲɲe ba? ²³ Nxu xii saxan sigan nan tima tonbonni, nxu yi saraxane ba Alatala xa, nxɔ Ala, alo a nxu yamari kii naxan yi.” ²⁴ Firawona yi a fala, a naxa, “N na e yibama nɛn alogo e xa siga, e yi saraxane ba Alatala xa, e Ala, tonbonni. Koni e nama e makuya. Awa, e xa Ala maxandi n xa.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “N kelima nɛn i fɛma, n na Alatala maxandi. Tila, xenne masigama nɛn Firawona nun a kuntigine nun a yamaan na. Koni Firawona nama fa yanfan ti, a tondi yamaan yiibe siga saraxane badeni Alatala xa.” ²⁶ Musa yi keli Firawona fɛma, a yi

Alatala maxandi. ²⁷ Musa naxan maxɔdin, Alatala yi na liga. Xenne yi e masiga Firawona ra e nun a kuntigine nun a yamaan na. Keden mi lu.

²⁸ Koni Firawona mɔn yi a bɔɲɛni xɔdɔxɔ, a mi tin yamaan yiibe.

9

Fitina feen suulundena: Xuruseene faxa fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fɛma, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu.” ² Xa i tondi e bɛɲinɲe e xa siga, xa i lu tondɛ, ³ Alatala fitina furen nafama nɛn i ya xuruseene ma naxanye xɛɛne ma, soone, sofanle, ɲɔgɔmɛne, ɲingene, yɛxɛɛne e nun siine. ⁴ Koni Alatala Isirayila xuruseene nun Misiran xuruseene tagi rabama nɛn, alogo Isirayila kaane gbeene sese nama faxa.’ ” ⁵ Alatala bata yi waxatin sa, a naxa, “N na ligama nɛn yamanani ito yi tila.”

⁶ Na xɔtɔn bode Alatala yi na liga. Misiran kaane xuruseene birin yi faxa. Koni, Isirayila kaane xuruse keden mi faxa. ⁷ Firawona yi xɛrane rasiga, e fa a to a Isirayila xuruse yo mi faxaxi. Koni Firawona bɔɲɛn yi siga xɔdɔxɛ, a mi yamaan yiiba mumɛ, e siga.

Fitina fe sennindena: Sete Furena

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “E yiine rafe sulun tɛɛn* xubeni, Musa xa a woli kore Firawona yɛtagi. ⁹ A xuyama ayi nɛn Misiran yamanan birin xun ma, a findi sete furen na Misiran yamanan muxune nun a subene birin ma.” ¹⁰ E yi sulun tɛɛn xuben tongo, e siga Firawona fɛma. Musa yi a woli kore, sete furen yi fa yamanan muxune nun a subene birin ma. ¹¹ Koni woyimene mi yi nɔɛ tiyɛ Musa yɛtagi, bayo setene yi e ma alo Misiran kaane birin. ¹² Koni, Alatala yi Firawona bɔɲɛni xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna xuiin namɛ mumɛ, alo Alatala naxan fala Musa xa.

Fitina fe soloferedena: Balabalan kɛsɛna

* **9:8:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔtɔn, i siga Firawona fɛma. I yi a fala a xa fa fala Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁴ Xanamu, n nan n ma fitina feene sɛnbɛ soma nɛn i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, alogo i xa a kolon a n ɲɔxɔn mi na bɔxɔn fari. ¹⁵ Xa n yi n yiini bandun i ma nun, n yi fitina furen nasigama nɛn i ma nun, i tan nun i ya yamaan birin yi raxɔrima nɛn bɔxɔ xɔnna fari. ¹⁶ Koni n bata i lu i nii ra, alogo i xa n sɛnbɛn to, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi. ¹⁷ Xa i mɔn n ma yamaan makankan, i mi tin e siga, ¹⁸ i yanyi tila n balabalan kɛsɛn nagodoma nɛn, naxan ɲɔxɔn munma fa Misiran yi xabu a masege bɔxɔni han to. ¹⁹ Nayi, i ya xuruseene nun i yii seene birin naxanye xɛɛn ma, i xa ne ramara. Bayo balabalan kɛsɛn fama nɛn muxune nun subene birin ma naxanye xɛɛn ma. Naxanye mi rasoxi banxine yi, ne faxama nɛn.’ ”

²⁰ Firawona kuntigin naxanye gaxu Alatalaa falan yɛɛ ra, ne yi e konyine nun e xuruseene raso banxine kui. ²¹ Koni naxanye mi e yengi lu Alatalaa falan xɔn, ne yi e walikɛne nun e xuruseene lu xɛɛne ma.

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, balabalan kɛsɛn xa godo Misiran yamanan yiren birin yi muxune nun subene ma, e nun siseene birin ma Misiran xɛɛne birin yi.” ²³ Musa yi a dɔnganni te kore, Alatala yi galanna nun balabalan kɛsɛn nafa, kuye sarinna yi bɔxɔn li. Awa, Alatala yi balabalan kɛsɛn nafa Misiran yamanani. ²⁴ Balabalan kɛsɛn yi fa, kuyen yi sarin, a sɛnbɛn yi gbo ayi, a ɲɔxɔn munma yi fa Misiran yi xabu a findi yamanan na. ²⁵ Balabalan kɛsɛne yi muxune nun subene birin magɔlɔn xɛɛne ma, a yi siseene birin kala, a wudine birin yi gira Misiran yamanan birin yi. ²⁶ Gosen yamanani, Isirayila kaane yi dɛnaxan yi, balabalan kɛsɛ mi fa mɛnni.

²⁷ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “Iki, n bata yulubin liga, Alatala nan tinxin, n tan nun n ma yamaan sɔnna na a ra. ²⁸ E Alatala maxandi, nxu bata wasa galanna nun balabalan kɛsɛn na. N na e

yiibe e siga. E mi fa makankanma mumɛ!” ²⁹ Musa yi a fala a xa, a naxa, “N na mini taani, n nan n yiine tiyɛ Alatala xa, galanna nun balabalan kɛsɛn yi dan, alogo i xa a kolon a Alatala nan gbee bɔxɔn na. ³⁰ Koni n na a kolon i tan nun i ya kuntigine, e mɔn mi gaxuma Marigina Alatala yɛɛ ra.”

³¹ Gɛsɛn nun fundenna nan kala, bayo fundenna yi sabatixi, gɛsɛn yi fugaxi.

³² Maala nun murutun mi kala bayo e mi a liin sinma.

³³ Musa yi keli Firawona fɛma, a mini taani, a a yiine ti Alatala xa. Galanna nun balabalan kɛsɛn yi dan, tulen mi fa fa bɔxɔn fari.

³⁴ Firawona to a to a tulen nun balabalan kɛsɛn nun galanna bata dan, a mɔn yi yulubin liga. A yi a bɔɲɛni xɔdɔxɔ, e nun a kuntigine. ³⁵ Firawona bɔɲɛn yi xɔdɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane yi siga, alo Alatala a fala yamaan xa kii naxan yi fata Musa ra.

10

Fitina fe solomasɛxɛdena: Tuguminne

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fɛma, amasɔtɔ n na a bɔɲɛn xɔdɔxɔma e nun a kuntigine, alogo n xa n ma kabanako feene liga e tagi, ² alogo i xa a fala i ya diine nun mamandenne xa n Misiran kaane ɲaxankata kii naxan yi, n kabanako feene liga e tagi. E yi a kolon a Alatala nan n tan na.” ³ Musa nun Haruna yi siga Firawona fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tondɛ i magodɛ n yɛtagi han waxatin mundun yi? N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. ⁴ Xa i tondi n ma yamaan beɲɲɛ e xa siga, tila n tuguminne rafama nɛn i ya yamanan yiren birin yi. ⁵ E dɔxɔma nɛn bɔxɔn birin fari, bɔxɔn mi fa nɔɛ toɛ. Balabalan kɛsɛn naxan luxi e yii, e na nan donma hali wudin naxanye birin xɛɛne ma. ⁶ E i ya banxine rafama nɛn, e nun i ya kuntigine banxine, e nun Misiran kaane birin ma banxine. I fafane nun ne benbane munma a ɲɔxɔn to xabu e dɔxɔ yamanani ito yi han to.’ ” Musa yi siga, a keli Firawona fɛma. ⁷ Firawona kuntigine yi a fala a xa, e naxa, “Xɛmɛni ito luyɛ alo luti ratixina en yɛɛ ra han waxatin mundun yi? Muxuni itoe yiiba, e xa siga,

e xa sa Alatala batu, e Ala. I mɔn mi a to Misiran kala feni?”

⁸ E yi Musa nun Haruna xili Firawona fɛma. A yi a fala, a naxa, “E siga Alatala batudeni, ε Ala. Koni, nde sigama?” ⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “Nxu nun nxɔ diine nun nxɔ fonne nan sigama, dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne, xuruse xunxurine nun a xungbene, amasɔtɔ nxu sa sanla nan nabama Alatalaa binyeni.” ¹⁰ Firawona yi a fala e xa, a naxa, “Xa n tin, ε nun ε diine yi siga, fɔ n xa n ɲungu ε ma ɲɛ? Bayo ε mi fa fama. E fe ɲaxin nan fɔxɔ ra yati! ¹¹ En-εn de! E tan xɛmɛne gbansanna xa siga, ε Alatala batu, bayo ε na nan maxɔdinxi.” E yi e kedi Firawona yetagi.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun Misiran yamanan xun ma alogo tuguminne xa te Misiran yamanani, e yi siseene birin don xɛene ma, balabalan kɛsɛn naxanye birin luxi.” ¹³ Musa yi a dunganni bandun Misiran yamanan xun ma. Alatala yi foyen nafa na yanyin nun kɔɛɛn birin na keli sogeteden binni. Benun xɔtɔnni, foyen bata fa tuguminne ra. ¹⁴ Tuguminne yi te Misiran yamanan birin yi, e wara ayi yiren birin yi. A ɲɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn! ¹⁵ E yi lu bɔxɔn birin ma han e na yifɔrɔ. E siseene nun se bogine birin don xɛene ma, balabalan kɛsɛn naxanye lu. ɲingi yo mi lu wudine nun siseene ma Misiran yamanan birin yi.

¹⁶ Firawona yi Musa nun Haruna xili mafuren! A yi a fala e xa, a naxa, “N bata yulubin liga Alatala ra, ε Ala, e nun ε tan. ¹⁷ Iki, ε mɔn xa n mafelu yulubini ito a fe ra, ε Alatala maxandi, ε Ala alogo a xa ɲaxankata faxa tiini ito masiga n na.” ¹⁸ Musa yi mini Firawona konni, a Alatala maxandi. ¹⁹ Alatala yi foye gbeen nafa keli sogegododen binni, naxan tuguminne xali, a e woli Gbala Baani, hali tugumin keden mi lu Misiran bɔxɔn ma. ²⁰ Alatala yi Firawona bɔɲɛn xɔdɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane beɲinɲɛ.

Fitina fe solomanaanindena: Dimin Misiran yi

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, dimi gbeen xa sin Misiran

yamanan birin yi, han muxune yɛene yi rafɔrɔ ayi.” ²² Musa yi a yiini te kore, dimi gbeen yi so Misiran yamanan birin yi, xii saxan. ²³ Muxu yo mi yi fa a bode toma, muxu yo mi yi kelima a konni na xii saxanna bun ma. Koni kɛnɛnna yi Isirayila kaane konne yi.

²⁴ Firawona yi Musa xili, a yi a fala a xa, a naxa, “E siga ε Alatala batu. E diine xa siga ε fɔxɔ ra. Xuruseene nan tun luma be.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “Na mi a ra! Nxu naxan bama saraxan nun saraxa gan daxin na Alatala xa, nxɔ Ala, fɔ i xa na xuruseene so nxu yii. ²⁶ Nxɔ xuruseene fan sigama nɛn, keden mi luun be, amasɔtɔ nxu makoon ne nan ma nxu nɛma Alatala batuε, nxɔ Ala. Benun nxu xa so, nxu mi a kolon nxu naxan nawalima Alatala batudeni.” ²⁷ Alatala yi Firawona bɔɲɛn xɔdɔxɔ, a mi tin e beɲinɲɛ e yi siga.

²⁸ Firawona yi a fala Musa xa, a naxa, “Mini n konni! I yetɛ ratanga i fa feen ma n yetagi sɔnɔn! I na fa n yetagi lɔxɔn naxan yi, i faxama nɛn.” ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I bata a fala! N mi fa fama i yetagi sɔnɔn!”

11

Fitina fe dɔnxɛna fe

¹ Awa, Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “N mɔn fitina fe keden nafama nɛn Firawona ma e nun Misiran yamananana. Na xanbi ra, a ε yibama nɛn alogo ε xa keli be. A na tin fa, a yetɛna ε kedima nɛn be. ² Falan ti yamaan xa alogo xɛmɛne nun ɲaxanle birin xa e dɔxɔ bodene xandi gbeti nun xɛma muranne yi.” ³ Alatala bata yi a liga a Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma. Firawona kuntigine nun a yamaan bata yi Musa yetɛɛn binya Misiran yamanani.

⁴ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Kɔɛ tagini, n danguma nɛn Misiran birin yi. ⁵ Dii singene birin faxama nɛn Misiran yamanani, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani, han konyi gilɛna dii singen naxan seen dinma, e nun subene birin ma dii singene. ⁶ Wuga xui gbeen tema nɛn Misiran yamanan birin yi, a ɲɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn. ⁷ Koni Isirayila kaane yɛ, hali baren

mi wonwonɔɛ muxun ma hanma suben ma.’ Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala Misiran nun Isirayila tagi rabaxi. ⁸ Nayi, i ya kuntigini itoe birin fama nɛn n fɛma, e xinbi sin n yɛtagi, e yi a fala, e naxa, ‘Siga, i tan nun yamaan naxan biraxi i fɔxɔ ra!’ Na xanbi ra, n sigama nɛn.” Musa xɔlɔxi gbeen yi keli Firawona fɛma.

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona mi i xuiin namɛma, alogo n ma kabanako feene xa wuya ayi Misiran yamanani.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi kabanakoni itoe birin liga Firawona yɛtagi, koni Alatala yi Firawona bɔnɛn xɔdɔxɔ a mi tin Isirayila kaane bejinɔɛ e xa mini a yamanani.

12

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla Saraxaraline 23.4-8 nun Yatɛne 28.16-25 nun Sariyane 16.1-8

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Misiran yamanani, a naxa, ² “Kikeni ito findima ε xa nɛn kike singen nan na. ³ ε xa a fala Isirayila yamaan xa, a kikeni ito xii fude lɔxɔni, denbaya kanna birin xa yɛxɛɛ dii keden tongo a denbayaan xa, denbaya yo denbaya yɛxɛɛ dii keden. ⁴ Denbayaan naxan muxuye mi wuya, e mi nɔɛ yɛxɛɛ dii kedenna nɔnɔɛ, e nun e dɔxɔ boden xa yɛxɛɛ diina nde yitaxun alogo yamaan naxan donɔɛ, birin ma denbayaan xa na sɔtɔ. ⁵ ε xa kontonna nɛn kedenna sugandi fɛ mi naxan na hanma kɔtɔna. ⁶ ε xa a ramara han kikeni ito xii fu nun naaninde lɔxɔni, Isirayila kaan birin xa a gbee xuruseen kɔɛ raxaba nɔnbanna ra. ⁷ E yi a wunla tongo, e yi a susan banxine dɛɛne xun ma wudin ma e nun dɛɛn wudi firinne ma e a donma banxin naxan kui. ⁸ Na kɔɛ yɛtɛɛn na, e xa a suben gan, e yi a don e nun nɔxɔnde dɛ xɔlɛne nun burun natetarena. ⁹ ε nama a suben don a xinden na hanma a nɔnxina, koni a xa gan e nun a xunna nun a sanne nun a kui seene. ¹⁰ ε nama sese lu han xɔtɔnni. Xa nde lu, xɔtɔnni ε xa a dɔnxɛn sa tɛɛni. ¹¹ ε xa a don ikiini: ε xa e maxidi, ε yi ε sankidine so ε sanni, ε dɔnganna suxu ε yii, ε yi a don mafuren! Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla na a ra Alatala xa.

¹² Na kɔɛɛn na, n danguma nɛn Misiran yamanani, n dii singene birin faxama nɛn, muxun nun subena. N Misiran kaane gbee alane birin naxankatama nɛn. Alatala nan n tan na. ¹³ Wunla naxan banxin ma, na findima taxamasenna nan na ε xa. N na wunla to, n danguma nɛn ε xun ma. Fitina fe mi ε liyɛ, n na Misiran yamanan naxankata waxatin naxan yi.”

¹⁴ “Nɛɛ yo nɛɛ sanli ito na feene rabi-rama ε ma nɛn waxati famatɔne yi. ε na sanla rabama nɛn Alatala xa alo habadan sariyana. ¹⁵ Xii soloferen bun ma, ε buru ratetaren donma nɛn. Xii singen na a li, ε buru rate seen* bama nɛn ε banxine kui. Amasɔtɔ naxan na seen don burun nate seen naxan yi, keli xii singen ma han xii soloferede lɔxɔni, n na a kedima nɛn Isirayila yamaan yɛ. ¹⁶ Lɔxɔ singeni, ε malan sariyanxin tima nɛn. ε nde fan tima nɛn a xii soloferede lɔxɔni. ε nama wali yo ke lɔxɔni itoe ma fɔ kudi soona yamaan xa, alogo ε xa ε dɛge. ε nɔɛ na nan tun lige. ¹⁷ ε xa Buru Ratetaren Sanla raba, amasɔtɔ n na ε ganle raminixi Misiran yi na lɔxɔn yɛtɛni. ε xa na lɔxɔn sanla raba alo habadan sariyana ε yixɛtɛne birin xa waxati famatɔne yi. ¹⁸ Nɛɛn kike singeni, ε burun natetaren donma nɛn kiken xii fu nun naaninde lɔxɔn nɔnbanna ra, han xii mɔxɔnɛn nun kedende lɔxɔn nɔnbanna ra. ¹⁹ Buru rate seen mi luma ε banxine kui xii solofere bun ma. Naxan na seen don buru rate seen naxan yi, na kedima nɛn Isirayila yamaan yɛ, xa a findi xɔnɛn na hanma Isirayila kaana. ²⁰ ε nama sese don buru rate seen naxan yi. ε banxine yi, ε buru ratetaren nan donma.”

²¹ Musa yi Isirayila fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “ε siga, ε yɛxɛɛn hanma siin tongo ε denbayane xa, ε a faxa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ²² Na xanbi ra, ε hisopi wudi yiin tongo, ε a sin wunli, ε a susan dɛɛn xun ma wudin nun dɛɛn wudi firinne ma. ε sese nama mini ε banxine kui han xɔtɔnni. ²³ Alatala na dangu yamanani Misiran kaane faxadeni, xa a wunla to dɛɛn xun ma nun a dɛxɔnne ma, Alatala danguma nɛn na banxin xun ma. A mi tinma halagi tiin yi so ε banxini ε faxadeni.”

* **12:15:** burun nate sena: Lebɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

24 “E yamarini itoe suxuma nen alo habadan sariyana e yete xa e nun e yixetene. 25 Alatala bɔxɔn naxan soma e yii, a naxan falaxi, e na so menni, e sanli ito raba. 26 E diine na e maxɔdin, e naxa, ‘Sariyani ito bunna nanse ra e tan xa?’ 27 E xa e yabi, e naxa, ‘Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na a ra Alatala xa, naxan dangu Isirayila kaane banxine xun ma Misiran yi. A to yi Misiran kaane faxama, a yi nxɔ banxine ratanga.’ ” Na xanbi ra, yamaan yi e xinbi sin, e Ala batu. 28 Isirayila kaane yi a liga alo Alatala Musa nun Haruna yamari kii naxan yi.

Fitina feen fudena: Misiran dii singene yi faxa

29 Kɔe tagini, Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yi, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani han kasorasane dii singene kaso banxini, e nun subene dii singene. 30 Firawona nun a kuntigine birin yi keli kɔeen na, e nun Misiran kaane birin. Wuga xui gbeen yi te Misiran yi, bayo faxan bata yi ti banxin birin yi.

31 Na kɔeen yeteen na, Firawona yi Musa nun Haruna xili, a fala e xa, a naxa, “E keli, e mini n ma yamanani, e tan nun Isirayila kaane! E siga, e Alatala batu, alo e a falaxi kii naxan yi. 32 E xuruse xunxurine nun a xungbene tongo, alo e a falaxi kii naxan yi. E siga. E duba n fan xa.” 33 Misiran kaane yi Isirayila yamaan nagbengben, e yi e kedi yamanani mafuren, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Nxu birin faxama.”

34 Isirayila yamaan yi e burun xali benun a xa gan, benun a rate seen xa sa. E buru bɔnbɔ seene mafilin e dugine yi, e e sa e kɔe ma, e siga a xale. 35 Musa naxan fala, Isirayila kaane yi na liga, e yi Misiran kaane xandi gbetin nun xema muranne yi e nun dugine. 36 Alatala yi a liga Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma, e naxan maxɔdin e na so e yii. E yi Misiran kaane yii geli.

Isirayila kaane yi keli Misiran yi

37 Isirayila xemε wuli kemε sennin yi keli e sanna ma Ramisesi taani, siga Sukoti taani, ba jaxanle nun diidine ra. 38 Siya gbete wuyaxi fan yi siga e fɔxɔ ra. Xuruse

kuru gbeen yi e yii a xunxurin nun a xungbene. 39 E yi burudine gan buru ratese mi yi naxanye yi, e keli naxan na Misiran yi, bayo e kedi nen Misiran yi. E mi feren sɔtɔ, e fandane tongo e yete xa. 40 Isirayila kaane jee kemε naanin jee tonge saxan nan ti Misiran yi. 41 Nee kemε naanin jee tonge saxanden to a li, na lɔxɔ yeteni, Alatala yamaan birin yi mini Misiran yamanani. 42 Kɔeni ito ra waxati famatone yi, Isirayila kaane birin xa xi Alatala batuε, bayo a e ramixi Misiran yamanani kɔeen nan na.

43 Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Tonne ni i ra Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe yi: Xɔje yo nama a don. 44 Konyin naxan saraxi, i na na banxulan, e nun na a donje nen. 45 I ya walikεen naxan sare fixi hanma xɔjena, ne nama a don. 46 A donma banxi kedenna nan kui. E nama a suben namini banxini. E nama a xɔri yo gira. 47 Isirayila yamaan birin xa sanli ito liga. 48 Xa xɔjena nde i konni naxan wama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba feni Alatala xa, a denbayaan xemene birin xa banxulan. Nayi, a nɔe a lige nen alo Isirayila kaana. Koni banxulantare yo nama a don. 49 A tan sariya kedenna na a ra Isirayila kaan nun xɔjen xa e tagi.”

50 Alatala naxan yamari Musa nun Haruna ma, Isirayila kaane birin yi na liga na kiini. 51 Na lɔxɔn yeteni Alatala yi Isirayila ganla ramini Misiran yamanani e bɔnsɔn yeen ma.

13

Dii singene rasarijan fena

1 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, 2 “Dii xemε singene birin nasarijan n xa. N gbeen nan dii singene birin na Isirayila kaane ye, muxune nun subene.”

3 Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Lɔxɔni ito xa rabira e ma, e mini lɔxɔni Misiran yi konyiyani! Amasɔtɔ Alatala e ramixi a senben nan na. E nama buru raxin don. 4 E minima nen to, Abiba kiken na. 5 Alatala na e rafa Kanan kaane bɔxɔn ma, Xitine nun Amorine nun Xiwine e nun Yebusune yamanana, a bata yi a kɔlɔ bɔxɔn naxan ma fe ra e benbane xa, a xa a so e yii, kumin nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi, e na

so mɛnni, ε sanli ito rabama nɛn Alatala xa kikenɪ ito ra. ⁶ Buru ratetaren donma nɛn xii solofere bun ma, xii soloferede lɔxɔni, sanla yi raba Alatala xa. ⁷ E buru ratetaren donma nɛn xii solofere bun ma, donse nama taran ε yii buru rate seen* naxan yi. Buru rate se yo nama taran ε yamanani mumɛ!”

⁸ “E na yɛbama nɛn ε diine xa na lɔxɔni, ε naxa, ‘Alatala naxan ligaxi en xa, a en namini Misiran yamanani, na nan ma fe a ra.’ ⁹ Sanli ito na nan ma fe rabirama ε ma, alo ε na taxamasenna xidi ε yiin na hanma ε sa ε tigi ra, alogo Alatalaa sariyan xa lu ε dɛ. Bayo Alatala nan ε ramini Misiran yi a sɛnbɛni. ¹⁰ E xa yamarini ito suxu a waxatini jɛɛ yo jɛɛ.”

¹¹ “Alatala na ε raso Kanan bɔxɔni, a a so ε yii alo a kɔlɔ ε xa kii naxan yi e nun ε benbane, ¹² ε xa dii singene birin nasarijan Alatala xa saraxana nde ra. Xuruseene dii xɛmɛ singene birin, Alatala nan gbeen ne ra. ¹³ Xa sofanla dii xɛmɛ singen na a ra, ε xa a xunba yɛxɛɛ diin na hanma sii diina. Koni, xa ε mi a xunba, ε xa a kɔɛɛn gira, ε a faxa. E mɔn xa ε dii xɛmɛ singene birin xunba saraxana nde ra. ¹⁴ E diine na ε maxɔdin waxati famatɔne yi, e naxa, ‘Itɔ bunna nanse ra?’ E xa e yabi, ε naxa, ‘Alatala sɛnbɛn nan en namini Misiran yi konyiyani. ¹⁵ Bayo Firawona yi tondixi en bejinɛ en siga, koni Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yamanani, muxun nun subena. Nanara, en xuruse dii xɛmɛ singene birin bama saraxan na Alatala xa, en yi en ma dii xɛmɛ singene birin xunba.’ ¹⁶ A luma nɛn alo i na taxamasenna xidi i yiin na hanma i tigi ra, amasɔtɔ Alatala sɛnbɛn nan en namini Misiran yi.”

Sigatiin dɛ suxuna

¹⁷ Firawona to tin yamaan xa siga, Ala mi e ramini Filisitine yamanan kira yisoxin xɔn, bayo Ala a fala nɛn, a naxa, “E na yɛngɛn to, e nɔɛ e miriyane maxɛtɛ nɛn, e xɛtɛ Misiran yi.” ¹⁸ Koni Ala yi ti yamaan yɛɛ ra tonbon yi kiraan xɔn, Gbala Baan binni. Isirayila kaane yi keli Misiran yi, e yitɔnxi yɛngɛ so xinla ma.

¹⁹ Musa yi Yusufu xɔnne tongo, bayo Yusufu bata yi Isirayila kaane rakɔlɔ, a naxa, “Ala a jɔxɔ luma ε xɔn nɛn yati! E na keli be, ε n xɔnne xali.”

²⁰ E yi keli Sukɔti taani, e yi sa daaxadeni tɔn Etama yi tonbonna danna ra. ²¹ Alatala yi tima nɛn e yɛɛ ra yanyin na kunda yiyani naxan yi kiraan yitama e ra. Kɔɛɛn na, a ti e yɛɛ ra tɛɛ dɛngɛn yiyani a e kirani yalan, alogo e xa sigan ti kɔɛɛn nun yanyin na. ²² Kundana, xanamu, tɛɛ dɛngɛn mi yi kelima yamaan yɛɛ ra yanyin nun kɔɛɛn na.

14

Baani gidi fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa xɛtɛ, e daaxadeni tɔn Pihahiroti dɛxɔn, Migidoli nun baan tagi. E xa daaxadeni tɔn baan dɛ Baali-Sefɔn yɛtagi. ³ Nayi, Firawona a falama nɛn lan Isirayila kaane ma, a naxa, ‘E bata lɔ ayi yamanani, tonbonna e rabilinxi.’ ⁴ N Firawona bɔɔɔni xɔdɔxɔma nɛn, a bira ε fɔxɔ ra. Koni n binyen sɔtɔma Firawona nun a ganla birin xɔn ma nɛn, Misiran kaane yi a kolon a n tan nan Alatala ra.” Isirayila kaane yi na liga.

⁵ Misiran Mangan to a mɛ a yamaan bata a gi. Nayi, Firawona nun a bundɔxɔne miriyaan yi maxɛtɛ. E yi a fala, e naxa, “En nanse ligaxi? En bata Isirayila kaane bejin e xa siga, e mi fa walima en xa sɔnɔn!”

⁶ Firawona yi a yɛngɛ so wontoroni tɔn, a ganla yi bira a fɔxɔ ra. ⁷ A yi a yɛngɛ so wontoro yɛbaxi kɛmɛ sennin tongo, e nun Misiran wontorone birin. Sofa kuntigine yi ne birin kui. ⁸ Alatala yi Firawona bɔɔɔni xɔdɔxɔ, Misiran Mangana. A yi Isirayila kaane sagatan naxanye yi minima xunna kenli. ⁹ Misiran kaane yi e sagatan, Firawona soone birin nun yɛngɛ so wontorone nun soo ragine, e nun a ganla, e yi Isirayila kaane li malanxi baan dɛ, Pihahiroti binni, Baali-Sefɔn yɛtagi.

¹⁰ Firawona yi a masoma, Isirayila kaane yi e yɛɛn nasiga, e Misiran kaane to fɛ e fɔxɔ ra. E yi gaxu han! E e xuini te Alatala ma. ¹¹ E a fala Musa xa, e naxa, “Nanfera i faxi nxu ra tonbonni, nxu xa fa faxa be?”

* **13:7:** buru rate sena: Lɛbɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

Gaburu mi yi Misiran yi ba? I nanse dɔxi nxu ra i to nxu baxi Misiran yi? ¹² Nxu mi ito xan falaxi i xa Misiran yi, ‘A lu nxu xa wali Misiran kaane xa?’ A yi fisa nun nxu xa wali Misiran kaane xa benun nxu xa fa faxa tonbonni.” ¹³ Musa yi yamaan yabi, a naxa, “E nama gaxu. E e raxara, e yi a to Alatala e xunbama kii naxan yi to. Amasɔto e Misiran kaan naxanye toma to, e mi fa ne toma sɔnɔn! ¹⁴ Alatala yengɛn soma nɛn e xa, e e raxara tun!”

¹⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E mɔn n maxandima be nanfera? A fala Isirayila kaane xa, a e xa siga. ¹⁶ I tan xa i ya dunganni te, i yiini bandun baan xun ma, a xa yitaxun firinna ra, alogo Isirayila kaane xa baani gidi a yixaraxina. ¹⁷ N tan Misiran kaane bɔɣeni xɔdɔxɔma nɛn, alogo e xa godɔ e fɔxɔ ra. N binyen sɔtɔma nɛn Firawona nun a ganla birin xɔn ma, e nun a wontorone nun a soo ragine. ¹⁸ Misiran kaane a kolonma nɛn a n tan nan Alatala ra. N na nɔ Firawona nun a wontorone nun a soo ragine ra, n binyen sɔtɔma nɛn.”

¹⁹ Ala malekan naxan yi tixi Isirayila ganla yee ra, na yi siga e xanbi ra. Kundaan naxan yi tixi e yee ra, na yi sa ti e xanbi ra. ²⁰ A yi ti Misiran nun Isirayila ganle tagi. Kundaan fɔxɔ kedenna yi dimixi, a fɔxɔ kedenna yi kɛni yalanma. Nanara, gali firinne mi yi masoma e bode ra kɛɛn birin kui.

²¹ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Na kɛɛn birin na, Alatala yi baa igen naxete foye gbeen na keli sogetedeni, a yi baani xara. Igen yi bolon. ²² Isirayila kaane yi gidi baani xare yireni. Igen yi malanxi alo banxi tunbulunna e yiifanna nun e kɔmɛna ma. ²³ Misiran kaane yi e sagatan. Firawona soone birin nun a yengɛ so wontorone nun a soo ragine yi bira e fɔxɔ ra baani. ²⁴ Subaxa, Alatala yi Misiran ganla mato keli kundaan nun tee degɛn xun ma, a yi e yifu han! ²⁵ A yi e wontorone sanne ba e bun ma, a yi e sigati raxɔlɔ ayi. Nayi, Misiran kaane yi a fala, e naxa, “En na en gi Isirayila kaane yee ra, amasɔto Alatala Misiran yengɛma e xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun baan xun ma alogo igen xa

sa Misiran kaane xun ma, e nun e wontorone nun e soo ragine.” ²⁷ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Kuye yibani, baan mɔn yi xete a kiini. Misiran kaane yi e gima a famatɔn yee ra, koni Alatala yi e radin baani. ²⁸ Igen yi xete, a sa wontorone nun soo ragine nun Firawona ganla birin xun ma, naxanye godɔ baani Isirayila kaane fɔxɔ ra. Hali keden mi lu. ²⁹ Koni Isirayila kaane sigan ti nɛn igen xare yireni, igen yi malanxi e yiifanna nun e kɔmɛna ma. ³⁰ Na lɔxɔni, Alatala yi Isirayila xunba Misiran kaane yii. Isirayila yi Misiran kaane binbine to baan de. ³¹ Isirayila kaane to Alatala senbe gbeen to Misiran kaane xili ma, yamaan yi gaxu Alatala yee ra, e la a ra, e nun Musa a walikɛna.

15

Nabi Musaa betina

¹ Nayi, Musa nun Isirayila kaane yi betini ito ba Alatala xa. E naxa:

N betin bama Alatala xa,
amasɔto a gbo mumɛ!

A bata soone nun soo ragine radin baani.

² Alatala nan n fangan na,
n betin bama naxan xa,
a mɔn bata findi n nakisimaan na.

N ma Ala nan a ra,
n na a tantunma nɛn,
n fafe a Ala nan a ra,
n na a matɔxɔma nɛn.

³ Yengɛ soon nan Alatala ra,
a xili nɛn “Alatala.”

⁴ A bata Firawona wontorone nun a ganla woli baani,
Firawona sofa yebaxine bata e mamin Gbala Baani.

⁵ E bata godɔ tilinna ma alo gemene.
Fufaan yi sa e xun ma.

⁶ Alatala! I bata i senben yita!
Alatala! I yiifanna bata yaxune faxa.

⁷ I bata yaxune rabira i ya gboon nun nɔrɔni.

I bata i ya xɔlɔ gbeen nagodo alo teeɛna
a yi e gan alo sexɛ xarena.

⁸ I nɔe foyen bata igene malan,
walanne yi raxara alo banxi kankena.
Igene yi raxara baan tilinna xɔnna ma.

⁹ Yaxune yi a falama, e naxa,
“N sagatanna tima nɛn,

n yi e suxu.

N se tongoxine yitaxun,

han n wasa e ra,

han a dangu ayi.

N silanfanna botinma nen ayi,

n yiin yi e halagi.”

¹⁰ Koni, i bata i de foyen nafa

baa igen bata sa e xun ma.

E bata godo ige gbeen bun ma

alo wure binyena.

¹¹ Alane ye, nde luxi alo i tan, Alatala?

Nde luxi alo i tan?

I gbee narɔn sarijan!

I magaxu!

Tantunna i tan nan xa!

I kabanakone ligama!

¹² I bata i yiini bandun,

bɔxɔn yi nxu yaxune gerun.

¹³ I bata ti i ya yama xunbaxin yeɛ ra i ya hinanni.

I e rasigama nen

i dɔxɔde sarijanxini i senbeni.

¹⁴ Siyane a mema nen,

e xuruxurun.

Kuisanna Filisitine suxuma nen.

¹⁵ Edɔn kuntigine gaxuma nen.

Gaxun Moyaba muxu gbeene suxuma nen.

Kanan kaane birin senben bata jan.

¹⁶ Gaxun nun kuisanna e suxuma nen,

e e raxara alo gemena i senben bun,

han i ya yamaan yi dangu, Alatala!

Han i ya muxune yi dangu.

¹⁷ I e xalima nen,

i yi e dɔxɔ geyaan fari

i naxan findima e keen na,

i tan Alatala luma denaxan yi,

i tan Marigin denaxan nafalaxi yire sarijanxin na.

¹⁸ Alatala luma nen mangayani habadan han habadan!

Mariyama betina

¹⁹ Firawona soone nun a wontorone nun a soo ragine to godo baani, Alatala baa igen naxete nen e xun ma, koni Isirayila kaane yi sigan ti, e baani gidi a yixarena.

²⁰ Nayi, Haruna xunyɛn Mariyama, nabi naxalanmana, na yi tanbanna suxu a yii. Naxanle birin yi bira a fɔxɔ ra, tanbanne e yii, e bodonma.

²¹ Mariyama yi betini ito bama Isirayila naxanle xa,

Ɛ betin ba Alatala xa,

amasɔtɔ a gbo han!

A bata soone nun soo ragine woli baani!

Isirayila kaane tonbonni

²² Musa yi ti Isirayila kaane yeɛ ra keli Gbala Baani siga Suru tonbonni. Xii saxanna bun ma, e sigan tima tonbonni, e mi ige to.

²³ E yi so Mara yi, koni e mi nɔ Mara igen minɛ, amasɔtɔ a yi xɔlɔ. Nanara,

na yiren yi xili sa “Mara.”* ²⁴ Yamaan yi lu Musa mafale, e naxa, “Nxu xa nanse min?”

²⁵ Musa yi Alatala maxandi, Alatala yi wudina nde yita a ra, a naxan woli igeni.

Igen yi naxunɛ ayi. Alatala tɔnna nun sariyan soxi yamaan yii menna nin, a e keɲaan feɛfeɛɛ.

²⁶ A yi a fala, a naxa, “Xa ɛ Alatala xuiin name ki fani, ɛ Ala, ɛ yi tinxinna liga a yeɛ ra yi, xa ɛ a yamarine nun tɔnne birin suxu, n

mi fitina fe yo rafɛ ɛ ma, n Misiran kaane naxankataxi naxanye ra, amasɔtɔ Alatala

nan n tan na, naxan ɛ rakendɛyama.” ²⁷ E yi so Elimi yi, tigi fu nun firin yi denaxan

yi e nun tugu bili tonge solofere. E yi daaxadeni tɔn mɛnni, igen dɛxɔn.

16

Donseen yi keli kore

¹ Isirayila yamaan birin yi keli Elimi yi, e minin kike firinden xii fu nun suulunde lɔxɔni Misiran yamanani, e fa Sin

tonbonni, denaxan Elimi nun Sinayi tagi.

² Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale tonbonni.

³ Isirayila kaane yi a fala e xa, e naxa, “Hali Alatala yi nxu faxa Misiran yi nun! Nxu yi dɔxɔma sube

tundene fema nxu yi donseene don han nxu lugo! Koni ɛ bata fa nxu ra tonbonni

be alogo nxu birin xa faxa kamɛn ma.”

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Awa, n na a ligama nen donseen yi godo ɛ ma keli

kore. Yamaan yi mini lɔxɔ yo lɔxɔ. E naxan donɛ lɔxɔn kui, e na yatɛn matongo. N na

e keɲaan feɛfeɛɛma na kii nin, n xa a to xa e n ma sariyane suxe. ⁵ Xii senninde lɔxɔni, e

* **15:23:** Mara bunna nɛɛn fa fala “Xɔlɛna.”

xa a matongo e naxan donɲε xii firinna kui, e na rafala burun na.”

⁶ Musa nun Haruna yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “To ɲinbanna ra, ε a kolonma nɛn a Alatala nan ε raminixi Misiran yamanani. ⁷ Xɔtɔnni, ε Alatala binyen toma nɛn, amasɔtɔ a bata ε xuiin mε, ε Alatala nan mafalama. Nanse nxu tan na ε to nxu mafalama?” ⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Alatala suben don daxin soma ε yii nɛn to ɲinbanna ra. Xɔtɔnni, a burun so ε yii han ε lugo. Amasɔtɔ Alatala bata a mafala xuiin mε ε xɔn ma. Nanse nxu tan na? E mi nxu tan gbansanna mafalama, fɔ Alatala.”

⁹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan birin xa, i naxa, ‘E fa Alatala yɛtagi, amasɔtɔ a bata a mafala xuiin mε ε xɔn ma.’ ” ¹⁰ Haruna to yi falan tima Isirayila yamaan birin xa, e yi e firifiri tonbonna binni, Alatalaa nɔrɔn yi mini kɛnɛnni kundani.

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N bata Isirayila kaane xuiin mε. E n mafalama. A fala e xa, i naxa, ‘Ninbanna ra, ε suben donma nɛn. Xɔtɔnni ε lugo burun na. Nayi, ε a kolonɲε a Alatala nan n tan na, ε Ala.’ ”

¹³ Ninbanna ra, dɔmɛne yi fa e dɔxɔ yamaan daaxaden yiren birin yi. Xɔtɔnni, xiila yi saxi yamaan daaxaden nabilinna birin yi. ¹⁴ Xiila to yolon, sena nde yi lu malanxi bɔxɔn fari alo bogi seen xɔnna.

¹⁵ Isirayila kaane to a mato, e a fala e bode xa, e naxa, “Nanse ito ra?” Bayo, e mi yi a kolon naxan a ra. Musa yi a fala e xa, a naxa, “Donseen na a ra Alatala naxan soxi ε yii ε xa a don.” ¹⁶ Alatala ito nan yamarixi, a naxa, “Birin nɔε naxan donɲε a xa na nan matongo. E xa ligase yε keden keden matongo muxune xa naxanye ε konne yi.”

¹⁷ Isirayila kaane yi a liga na kiini, nde yi a gbegebe matongo, nde yi ndedi matongo.

¹⁸ E yi a maliga liga seen kui. Naxanye a gbegebe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma. Birin yi a matongoma a makoon naxan ma.

¹⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Muxu yo nama a dɔnxɛn namara han xɔtɔnni.”

²⁰ Koni, ndee mi e tuli mati Musa ra. Ne yi

a ramara han xɔtɔnni. Koni kunle yi bira a birin yi, a xirin yi mini fɔlɔ. Nanara, Musa yi xɔlɔ ne ma.

²¹ Xɔtɔn yo xɔtɔn birin yi a matongoma naxan e makoon liyε. Sogen na xɔlɔ, donseen yi xulunɲε ayi.

²² Xii senninde lɔxɔni, e yi lɔxɔ firin daxi matongo, birin liga seen yε firin. Yamaan kuntigine birin yi na feen dɛntɛgɛ Musa xa. ²³ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Matabu Lɔxɔn nan tila ra. Matabu sariɲanxin na a ra Alatala xa. Nanara, ε lan ε xa donseen naxan gan, ε na gan. E lan ε xa naxan ɲin, ε na ɲin. Naxanye na lu ε ne ramara han xɔtɔnni.”

²⁴ E yi a ramara han xɔtɔnni, alo Musa a yamari kii naxan yi. A xirin mi mini, kuli mi bira a yi. ²⁵ Musa yi a fala, a naxa, “E ito don to, amasɔtɔ Alatalaa Matabu Lɔxɔn nan to ra. To ε mi se toma a matongo daxin na. ²⁶ E a matongoma nɛn xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔni, naxan findin Matabu Lɔxɔn na, se mi taranma na mumε!”

²⁷ Xii soloferede lɔxɔni, yamaan muxuna ndee yi mini a matongodeni, e mi sese to.

²⁸ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E tondima n ma yamarine nun sariyane suxε han waxatin mundun yi? ²⁹ E a kolon a Alatala bata Matabu Lɔxɔn so ε yii. Nanara, xii senninde lɔxɔni, a donse lɔxɔ firin daxin soma ε yii. Birin xa a raxara xii soloferede lɔxɔna fe ra. Muxu yo nama mini a konni.” ³⁰ Yamaan yi a matabu xii soloferede lɔxɔni.

³¹ Isirayila kaane yi na donseen xili sa “Manna donsena.”* A yi luxi alo se xɔri fixɛna. A yi ɲaxun alo kumina.

³² Musa yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Manna donseen ligase yε keden xa ramara ε yixɛtɛne xa, alogo e xa a to n na ε baloxi burun naxan na tonbonni, n na ε ramini xanbini Misiran yamanani.”

³³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Goron keden tongo, i yi a rafe Manna donseen ligase keden na, i yi a sa Alatala yɛtagi, alogo a xa ramara ε yixɛtɛne xa.” ³⁴ Haruna yi na Manna donseen sa Layiri Kankiraan†

* **16:31:** Manna bunna nɛn fa fala “Nanse a ra?” † **16:34:** 16.34 Layiri Kankirana fe mɔn sebɛxi Xorɔyaan 25.10-22 kui.

yɛtagi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi, alogo a xa ramara.

³⁵ Isirayila kaane yi Manna donseen don ɲɛɛ tonge naanin, han e yi so yamanani muxune yi dɔxi dɛnaxan yi. E yi Manna donseen don han e yi Kanan yamanan danna li. ³⁶ Na waxatin liga seen yɛ fu yi lanxi Efa liga seen yɛ kedenna nan ma.

17

Igen yi mini Horebe fanyeni

Yatene 20.1-13

¹ Isirayila kaane yamaan birin yi keli Sin tonbonni, e sigan ti yirene yi alo Alatala e yamari kii naxan yi. E yi daaxadeni tɔn Refidimi yi, koni yamaan mi ige min daxi to na yi. ² Nanara, yamaan yi yengɛn fen Musa ra. E yi a fala, e naxa, “Ige min daxin so nxu yii!” Musa yi e yabi, a naxa, “Nanfera ɛ n nafenma yengɛn na? Nanfera ɛ Alatala matoma bunbani?” ³ Min xɔnla nan yi yamaan na mɛnni, e yi lu Musa mafalɛ. E naxa, “Nanfera i nxu ramini Misiran yi, alogo nxu nun nxɔ diine nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be min xɔnla ra?” ⁴ Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, “N nanse ligama yamani ito xa? A luxi ndedi, e xa n magɔlɔn.” ⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dangu yamaan yɛɛ ra. ɛ nun Isirayila fonna ndee xa siga. I xa dunganna suxu i yii i Nila baan garin naxan na. ⁶ N tima nɛn i yɛɛ ra Horebe fanyen ma. I xa fanyen garin, igen minima nɛn, yamaan yi a min.” Musa yi na liga, Isirayila fonne yɛɛ xɔri. ⁷ A yi mɛn xili sa “Masa” e nun “Meriba.”* Amasɔtɔ Isirayila kaane bata yi matandina ti, e bata yi Alatala mato bunbani, e naxa, “Alatala en yɛ ba? Xa a mi en yɛ?”

Isirayila yi Amaleki nɔ

⁸ Amalekine yi fa Isirayila yengɛdeni Refidimi yi. ⁹ Nayi, Musa yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Xɛmɛna ndee sugandi, i sa Amalekine yengɛ. Tila, n tima nɛn geyaan xuntagi, Alaa dunganna n yii.” ¹⁰ Yosuwe yi Amalekine yengɛ alo Musa a fala kii naxan yi. Musa, Haruna, e nun Xuru yi te geyaan xuntagi. ¹¹ Musa nɛma a yiini

tema, Isirayila yi nɔɔn tima. Koni xa a a yiini godo, Amalekine yi nɔɔn ti. ¹² Musa yiine bata yi xadan. E yi gɛmɛn tongo, e na dɔxɔ. Musa yi dɔxɔ a fari. Haruna nun Xuru yi a yiine bun tima, boden fɔxɔ kedenni, boden bode fɔxɔni. A yiine yi kore han kɔɛ yi so. ¹³ Yosuwe yi Amalekine ganla nɔ silanfanna ra.

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Itɔ sɛbɛ kɛdin kui, alogo ɲinan nama ti a xɔn. I yi a yɛba Yosuwe xa, bayo n Amalekine bama nɛn dunuɲa yi fefe! ɲinan yi ti e xɔn.”

¹⁵ Musa yi saraxa ganden nafala, a yi a xili sa, “Alatala nan n ma yengɛ so taxamaseri dugin na.” ¹⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “Amasɔtɔ muxune kelixi nɛn Alatala manga gbɛdɛn xili ma, Alatala luma Amalekine yengɛ nɛn, han mayixɛtɛn nun mayixɛtɛne.”

18

Nabi Musa bitanna

¹ Musa bitanna Yetiro, Midiyan saraxar-alina, na yi a mɛ Ala naxan birin ligaxi Musa nun Isirayila xa, a yamana. A a mɛ a Alatala bata yi Isirayila ramini Misiran yi. ² Musa bitanna Yetiro yi fa Musaa ɲaxanla Sefora ra, a bata yi naxan lu a yii ³ e nun a dii firinne. Kedenna xili Gɛrisɔmi, bayo Musa bata yi a fala, a naxa, “N bata findi xɔɲɛn na yamana gbɛtɛ yi.” ⁴ Boden yi xili Eliyeseri,* bayo a bata yi a fala, a naxa, “N babaa Ala bata n mali, a n natanga Firawonaa silanfanna ma.”

⁵ Musa bitanna Yetiro nun Musaa diine nun a ɲaxanla yi fa Musa fɛma tonbonni, a yi dɔxi dɛnaxan yi Alaa geyaan dɛxɔn ma. ⁶ A bata yi a fe xibarun nasiga Musa ma, a naxa, “N tan, i bitanna Yetiro, n fama i fɛma, nxu nun i ya ɲaxanla nun a dii firinne.” ⁷ Musa yi mini a bitanna ralandeni, a yi a xinbi sin, a yi a sunbu. E yi e bode xɔntɔn, e so Musaa bubun kui. ⁸ Musa yi a yɛba a bitanna xa Alatala naxan ligaxi Firawona nun Misiran kaane ra Isirayila fe ra, e nun tɔrɔn naxan birin e sɔtɔ kira yi, e nun Alatala e xunba kii naxan yi. ⁹ Alatala naxan birin ligaxi Isirayila xa a to a xunba Misiran kaane yii, Yetiro yi sɛwa

* **17:7:** Masa bunna nɛn fa fala “bunbana.” Meriba bunna nɛn fa fala “Fe matandina.” * **18:4:** Eliyeseri bunna nɛn fa fala “Ala nan n mali tiin na.”

ne ra. ¹⁰ Yetiro yi a fala, a naxa, “N bata barika bira Alatala xa, naxan ε xunbaxi Misiran kaane nun Firawona yii, naxan yamaan baxi Misiran kaane senben bun! ¹¹ Iki, n bata a kolon a Alatala senben gbo alane birin xa, amasɔtɔ a bata ito liga ne ra naxanye yi wasoxi Isirayila xili ma.”

¹² Musa bitanna Yetiro yi saraxa gan daxin nun saraxa gbɛtɛne ba Ala xa. Haruna nun Isirayila fonne birin yi fa buru dondeni Musa bitanna fɛma, Ala yetagi.

Sariyane 1.9-18

¹³ Na xɔtɔn bode, Musa yi dɔxɔ yamaan makitideni. Yamaan yi ti a yetagi keli xɔtɔnna ma han pinbanna ra. ¹⁴ Musa yi naxan birin ligama yamaan xa, a bitanna to na to, a yi a fala, a naxa, “Nanfe ito ra, i naxan ligama yamaan xa? Nanfera i kedenna kitin sama, yamaan birin yi ti i yetagi, keli xɔtɔnni han pinbanna ra?” ¹⁵ Musa yi a bitanna yabi, a naxa, “Bayo yamaan fama n fɛma Ala sagoon nan maxɔdinde yi. ¹⁶ Xa fena nde e tagi, e fama nɛn n fɛma, n yi kitin sa, n Alaa tɔnne nun a sariyane yɛba e xa.”

¹⁷ Musa bitanna yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na mi fan. ¹⁸ E nun yamani ito ε bode raxadanma nɛn, bayo goronni ito gbo i senben xa, i kedenna mi a gasɛ. ¹⁹ Iki, i tuli mati n xuiin na, n xa i kawandi. Ala xa lu i xɔn! A lan i xa ti Ala yetagi yamaan funfuni, i yi Ala maxɔdin e bode matandine fe ra. ²⁰ I xa e xaran tɔnne nun sariyane ma. I kiraan yita e ra e biran naxan fɔxɔ ra, e nun wanle e naxan kɛ. ²¹ Koni i xa muxu kɛndɛne sugandi yamaan yɛ, naxanye gaxuma Ala yɛɛ ra, lannaya muxune, mayifu mi naxanye yi. I yi e findi muxu wuli keden kuntigine ra, hanma muxu kɛmɛ kuntigine, e nun muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²² E xa yamaan makiti waxatin birin, e yi fa fe xɔdɛxɛne ra i fɛma. Koni feen naxanye mi xɔdɔxɔ, e tan xa ne makiti. Na nde bama nɛn i ya goronna ra, bayo e fan nde tongoma nɛn. ²³ Xa i na liga, Alaa tinni, i nɔɛ a gasɛ nɛn. Yamani ito birin sigama nɛn e konne yi bɔɔɛ xunbenli.”

²⁴ Musa yi a bitanna xuiin name, a naxan fala, a na liga. ²⁵ A muxu kɛndɛne sugandi

Isirayila yi, a yi e findi yama xunne ra, muxu wuli keden kuntigine, muxu kɛmɛ kuntigine, muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²⁶ E yi yamaan makitima waxatin birin. E yi fama fe xɔdɛxɛne ra Musa fɛma, koni naxanye mi yi xɔdɔxɔ, e tan yetɛɛn yi ne makitima nɛn.

²⁷ Musa yi tin, a bitanna yi siga a konni.

19

Layiri xidin Sinayi geyaan fari

¹ Kike saxan to dangu, xabu e mini Misiran yi, na lɔxɔ yetɛni, Isirayila kaane yi Sinayi tonbonna li. ² E to keli Refidimi yi, e yi fa Sinayi tonbonni. Isirayila kaane yi daaxadeni tɔn tonbonni, geyaan san bun.

³ Musa yi te Ala fɛma. Alatala yi Musa xili geyaan xuntagi, a naxa, “Ito fala Yaxuba bɔnsɔnne xa, Isirayila kaane, ⁴ ‘E yetɛɛn bata a to n naxan ligaxi Misiran na, n yi ε xali n fɛma alo singbinna soma a diine bun kii naxan yi. ⁵ Iki, xa ε n xuiin suxu ki fari, xa ε n ma layirin suxu, ε findima nɛn n ma yamaan na siyane birin yɛ. N gbeen nan bɔxɔn birin na, ⁶ koni ε findima n xa saraxarali yamaan nan na e nun siya sarijanxina.’ I falani itoe nan tima Isirayila kaane xa.”

⁷ Musa yi xɛtɛ, a fonne birin xili, a falani itoe birin yɛba e xa, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁸ Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu na ligama nɛn.” Musa yi sa e falane rali Alatala ma. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N fama nɛn i ma kunda yiyani, alogo n nɛma falan naxan tiyɛ i xa, yamaan xa a mɛ. Nanara, e lɛ i ra waxatin birin yi.” Musa yi yamana falane radangu Alatala ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga yamaan fɛma, e rasarijan to nun tila yi. E xa e dugine xa. ¹¹ E xa e yitɔn xii saxanden fe ra, bayo na lɔxɔni Alatala godoma nɛn Sinayi geyaan fari, yamaan birin yɛɛ xɔri. ¹² I xa danne sa yamaan xa geyaan nabilinni, i yi a fala, i naxa, ‘E yetɛ masuxu te feen na geyaan fari, ε nama maso a san bunna ra. Naxan yo na a sanna ti geyaan ma, ε xa na kanna faxa. ¹³ E nama ε yiin din a ra, koni ε a magɔlɔnna nɛn, hanma ε a bun xalimakunle ra. Muxu ba, sube ba, a

mi kisima.’ Xɔtaan xuiin na mini, muxune yi te geyaan fari.”

¹⁴ Musa yi godo yamaan fɛma keli geyaan fari, a yi yamaan nasarijan, e yi e dugine xa. ¹⁵ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E yitɔn xii saxandena fe ra. E nama e maso jaxalan yo ra.”

¹⁶ Xii saxande lɔxɔn xɔtɔnni, kuye sarinne yi mini, galanne yi godo, kundaan yi sa geyaan xun ma. Xɔtaan xuiin yi mini han! Yamaan birin yi gaxu.

¹⁷ Musa yi yamaan namini e daaxadeni Ala ralandeni, e yi e malan geyaan san bun ma. ¹⁸ Tutun yi Sinayi geyaan birin xun ma, amasɔtɔ Alatala bata yi godo a ma tɛɛ dɛgeni. Na tutin yi tema alo sulun tɛɛn* tutina, geyaan birin yi xuruxurunma a jaxin na. ¹⁹ Xɔtaan xuiin yi gboma ayi tun! Musa yi falan ti, Ala yi a yabi a xuini texin na. ²⁰ Alatala yi godo Sinayi geyaan fari, a yi Musa xili geyaan xuntagi. Musa yi te.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Godo, a fala yamaan xa e nama kata fa feen na n matodeni, xa na mi a ra e wuyaxi faxama nɛn. ²² Hali saraxaraliin naxanye e masoma Alatala ra, ne xa e yete rasarijan, alogo Alatala nama e faxesa.” ²³ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Yamaan mi nɛ tɛ Sinayi geyaan fari. Amasɔtɔ i bata nxu rakolon, i yi a fala, i naxa, ‘E danne sa geyaan nabilinni, e xa a rasarijan.’ ”

²⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Godo, i mɔn yi te e nun Haruna. Koni saraxaraline nun yamaan nama kata te feen na Alatala fɛma, alogo n nama e faxesa.” ²⁵ Musa yi godo yamaan fɛma, a feni itoe fala e xa.

20

Yamari fune fe Sariyane 5.6-21

¹ Ala yi falani itoe birin ti, a naxa,

² “Alatala nan n tan na, i ya Ala, naxan i raminixi konyiyani Misiran yi.”

Yamari Singena

³ “I nama ala gbete batu fɔ n tan.”

* **19:18:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” * **20:5:** Ala xɔxɔlɔn, bayo e nun a yamaan layirin nan xidima alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xɛmɛna a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbete fɔxɔ ra a batu xinla ma.

Yamari Firindena

⁴ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bɔxɔn ma hanma naxan igeni. ⁵ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasɔtɔ n tan, Alatala, i ya Ala, n xɔxɔlɔn.* Naxanye na n napaxu, n ne hakɛn saranma e diine ra nɛn han mayixete saxan hanma naanin. ⁶ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nɛn han mayixete wuli keden.”

Yamari Saxandena

⁷ “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasɔtɔ Alatala na kanna jaxankatama nɛn.”

Yamari Naanindena

⁸ “I xa Matabu Lɔxɔn binya, i yi a rasarijan. ⁹ I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁰ Koni xii soloferede lɔxɔni, Alatala i ya Alaa Matabu Lɔxɔn nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xɛmɛn ba, i ya dii tɛmɛn ba, i ya konyin ba, i ya xuruse ba, hanma hali xɔjɛn naxan i konni. ¹¹ Amasɔtɔ Alatala koren nun bɔxɔn nun igen daxi xii sennin nan bun, e nun naxan birin e yi. Koni a a matabu nɛn xii soloferedeni. Nanara, Alatala yi barakan sa Matabu Lɔxɔna fe yi, a yi a rasarijan.”

Yamari Suulundena

¹² “I baba nun i nga binya, alogo i xa siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni, Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari Sennindena

¹³ “I nama faxan ti.”

Yamari Soloferedena

¹⁴ “I nama yalunyaan liga.”

Yamari Solomasɛxɛdena

¹⁵ “I nama mujan ti.”

Yamari Solomanaanindena

¹⁶ “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari Fudena

¹⁷ “I nama mila i bodena banxin xɔn hanma i bodena jaxanla, hanma a konyina, a jingena, a sofanla, hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

Sariyane 5.22-33

18 Yamaan birin yi galanna nun xɔtaan xuiin mɛma, e yi tutin toma tɛ. Yamaan yi gaxu e xuruxurun, e yi e makuya. 19 E yi a fala Musa xa, e naxa, “I tan yɛtɛɛn xa falan ti nxu xa, nxu nxu tuli matima nɛn i ra, koni Ala nama falan ti nxu xa alogo nxu nama faxesa.” 20 Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E nama gaxu. Ala bata fa ɛ kɛɲaan fɛsɛfɛsɛdeni, alogo ɛ xa gaxu a yɛɛ ra, alogo ɛ nama yulubin liga.” 21 Yamaan yi lu tixi yire makuyeni, koni Musa yi a maso kundaan na Ala yi dɛnaxan yi.

Sariyane saraxa gandene fe yi

22 Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E bata a to a n bata falan ti ɛ xa keli kore. 23 E nama suxurene rafala, ɛ yi nxu nun ne batu nxu bode xɔn. E nama gbetin nun xɛma suxurene rafala. 24 I xa saraxa gande bɛndɛ daxini tɔn n xa, i yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane nun xuruse xunxurine nun a xungbene ba a fari. N na dɛnaxan findi n xinla binyaden na, n fama nɛn i ma mɛnni, n yi i baraka. 25 Xa i saraxa gande gɛmɛ daxini tɔn n xa, i nama a yitɔn gɛmɛ masolixin na. Amasɔtɔ i ya a masolima waliseen naxan na, na saraxa ganden naxɔsima nɛn. 26 I nama saraxa gande matexin nafala n xa, i yi te te seene ma, alogo i ragenla nama to.”

21

Sariyane konyine fe yi

Sariyane 15.12-18 nun Saraxaraline 25.39-55

1 “I sariyani itoe nan yɛbama e xa. 2 Xa i Heburu konyina nde sara, a walima nɛn ɲɛɛ sennin. Koni ɲɛɛ soloferedeni, a xɔɔyama nɛn, a mi sese fima. 3 Xa a kedenna nan soxi i konni, a kedenna nan sigama. Xa ɲaxanla yi a yii a so waxatini, e nun a ɲaxanla yi siga. 4 Xa a kanna nan ɲaxanla so a yii, xa a bata dii xɛmɛne bari hanma dii tɛmɛne, a kanna nan gbee a ɲaxanla nun a diine ra. A kedenna yi siga. 5 Xa konyina a fala, a naxa, ‘N kanna rafan n ma, e nun n ma ɲaxanla nun n ma diine, n mi waxi xɔɔya feni,’ 6 nayi a kanna xa a xali Alaa kitisane yɛtagi. A yi a maso dɛɛn na hanma sɛnbɛtɛnna. A kanna yi a tunla

sɔxɔn wuren na. Konyin yi lu a wanla ra tolon!”

7 “Xa muxuna nde a dii tɛmɛn mati alo konyina, a mi xɔɔyama alo konyi xɛmɛne. 8 Xa a rapaxu a kanna ma, naxan yi waxi a tongo feni a ɲaxanla ra, a kanna xa tin a baba xa a xunba. A kanna nama a yanfa, a a mati xɔɔɲɛne ma. 9 Xa a fixi a dii xɛmɛn nan ma a ɲaxanla ra, a kanna a suxuma nɛn alo a gbee dii tɛmɛne. 10 Xa a ɲaxalan gbɛtɛ tongo, a nama sese ba a singe ra xiina donseen na, hanma a dugin na, hanma xɛmɛ taa sariyana. 11 Xa a mi na fe saxanne liga a xa, a nɔɛ sigɛ nɛn, a mi gbeti yo fi.”

Sariyane lan masibo feene ma

12 “Naxan na muxuna nde bɔnbɔ, a a faxesa, ɛ xa na kanna faxesa. 13 Xa a mi yi kataxi a faxesa feen na, koni Ala yi a ragidi na kiini, a xa a gi han n yiren naxan yitɛ i ra a nɔɛ luyɛ dɛnaxan yi. 14 Koni xa muxuna nde a boden faxesa feni tɔn a yi a faxesa, hali a sa a singan n ma saraxa ganden na, ɛ xa a ba na, ɛ yi a faxesa.”

15 “Naxan na a baba bɔnbɔ hanma a nga, ɛ xa na kanna faxesa.”

16 “Naxan na muxuna nde suxu, a sa a mati hanma muxune yi a to a yii, ɛ xa na kanna faxesa.”

17 “Naxan na a baba danga hanma a nga, ɛ xa na kanna faxesa.”

18 “Xa muxune yɛngɛ, keden yi gɛmɛn sin a boden ma hanma walisena nde, a mi a faxesa, koni a yi a rasa, 19 nayi naxan bɔnbɔn tixi, na mi ɲaxankatama xa boden keli, a yi a masiga ti dunganna ra. Koni a xa a walitareya yikalalan saren fi. A yi a dandan han a yi yalan.”

20 “Xa muxuna nde a konyi xɛmɛn hanma a konyi gilɛn bɔnbɔ wudin na, konyin yi faxesa a yii, a kanna hakɛn saranma a ra nɛn. 21 Koni xa a konyin bata keli xii keden hanma firin na xanbi ra, a kanna hakɛn mi fa saranma a ra. A bata a yɛtɛ nan bɔnɔ.”

22 “Xa muxune yɛngɛ, e ɲaxalan fudikanna li, a diin bari benun a waxatin xa a li, koni fe ɲaxi gbɛtɛ mi bira ayi, nayi na ɲaxanla xɛmɛn na seen naxan maxɔdin, kitisane na tin naxan ma, fe kalan xa na fi. 23 Koni xa ɲaxanla maxɔlɔxi, niin ɲɔxɔn xa fi niin na, 24 yɛɛn yi ɲɔxɔ yɛɛn na, ɲinna

yi jɔxɔ jinna ra, yiin yi jɔxɔ yiin na, sanna yi jɔxɔ sanna ra, ²⁵ ganna yi jɔxɔ ganna ra, maxɔlɔn yi jɔxɔ maxɔlɔn na, bɔnbɔn yi jɔxɔ bɔnbɔn na.”

²⁶ “Xa muxuna nde a konyi xɛmɛn hanma a konyi gilɛn yɛɛn garin, a yi a kala, a xɔrɔyama nɛn a yɛɛn saren na. ²⁷ Xa a konyi xɛmɛna hanma a konyi gilɛn jin keden gira, a xɔrɔyama nɛn a jinna saren na.”

²⁸ “Xa jingena nde xɛmɛna hanma jaxanla sɔxɔn a fenna ra, a yi faxa, jingen magɔlɔnma nɛn han a faxa, a suben nama don. Koni jinge kanna haken mi saranma a ra. ²⁹ Koni xa jingen dari feen nan yi a ra, a kanna bata yi rakolon, koni a mi a xidi, jingen yi xɛmɛn hanma jaxanla faxa, nayi jingen magɔlɔnma nɛn, ε yi a kanna fan faxa. ³⁰ Koni, xa muxune tinxi a ma, jinge kanna xa a niin xunbaan fi, e na naxan yo maxɔdin. ³¹ Sariya keden mɔn sama xa jingen bata banxulanna hanma sungutunna faxa. ³² Koni xa jingen bata konyi xɛmɛn hanma konyi gilɛn faxa, jinge kanna xa gbeti gbanan tonge saxan nan so konyi kanna yii, jingen yi magɔlɔn.”

³³ “Xa muxuna nde xɔjinnna dɛ raba, hanma a nde ge, a mi a dɛ ragali, xa jingena nde bira na ra hanma sofanla, ³⁴ xɔjin kanna xa jingen saren fi, a jinge faxaxin tongo.”

³⁵ “Xa muxu jingen jinge gbɛtɛ sɔxɔn, a yi faxa, e xa jinge jɛjɛn mati e a saren taxun, e jinge faxaxin fan taxun. ³⁶ Koni xa a kolonxi a a jingen dari feen nan yi a ra, a kanna mi a xidi, na kanna xa jingen jɔxɔn fi jingen na, a jinge faxaxin tongo a gbeen na.”

Sariyana lan kala feene ma

³⁷ “Xa muxuna nde jingen muja hanma yɛxɛɛna, a a kɔɛ raxaba hanma a a mati, a jinge suulun nan fima jingen jɔxɔn na, a yɛxɛɛ naanin fi yɛxɛɛn jɔxɔn na.”

22

¹ “Xa mujaden natɛɛna muja tideni, e yi a bɔnbɔ, a yi faxa, na mi yatɛma faxa tiin na. ² Koni xa kuyen bata yiba, na yatɛma faxa tiin nan na.”

“Mujaden xa a se mujaxine jɔxɔ, xa sese mi a yii, a yɛtɛɛn xa mati konyin na. ³ A naxan mujaxi, jingena, yɛxɛɛna, hanma sofanla, xa muxune na li a yii, a xa a jɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔde firin.”

⁴ “Xa muxuna nde a xuruseene lu e kalan ti xɛɛna nde ma hanma manpa bili nakɔna nde kui, a xa se kalaxine jɔxɔ a gbee se xabaxi fajine ra.”

⁵ “Xa tɛɛn keli, a sɛxɛn li, a sa malo xidine hanma a tixin gan, hanma xɛɛn birin yi gan, naxan tɛɛn soxi a xa se kalaxine jɔxɔn fi.”

⁶ “Xa muxuna nde gbetina hanma a yii sena nde taxu a lanfaan na a xa ramara, e yi a muja na kanna ma, mujaden xa a jɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔ firin, xa a to. ⁷ Xa mujade mi to, banxi kanna xa siga Ala batu yireni, a a kɔlɔ fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi.”

⁸ “Matandin naxan keli jinge feen ma, sofali fena, yɛxɛɛ fena, dugi fena, hanma seen naxan lɔxi ayi, muxune a falama naxan ma fe yi, e naxa, ‘N gbeen na a ra!’ Se kari dɔxɔ firinne xa siga han Ala batudena. Ala na naxan yalagi, na xa a lanfaan gbeen jɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔ firin.”

⁹ “Xa muxuna nde sofanla, jingena, yɛxɛɛna, hanma suben siya gbɛtɛ taxu a lanfaan na, na suben yi faxa, hanma a maxɔlɔ, hanma a muja, muxu yo mi a to, ¹⁰ marakɔlɔn xa ti Alatala yi na muxu firinne tagi. Naxan suben namaraxi, na xa a kɔlɔ fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi. Sube kanna xa tin na kɔlɔn ma, hali boden mi a jɔxɔn fi. ¹¹ Koni xa suben mujaxi a konna nin, a lanma nɛn a yi a kanna gbeen jɔxɔn naxɛtɛ a ma. ¹² Xa burunna subene bata a subeni bɔ, a xa fa a dɔnxɛn na seren na, naxan faxaxi na jɔxɔn nama raxɛtɛ. ¹³ Xa muxuna nde suben xandi a lanfaan ma, suben yi maxɔlɔ hanma a faxa a kanna xanbi, a jɔxɔn naxɛtɛma nɛn. ¹⁴ Xa a kanna yi a dɛxɔn na waxatini, a mi a jɔxɔ raxɛtɛma. Xa a a yii toliman nin, naxan a xun yi, a saren nan na ra.”

Sariyane

¹⁵ “Xa muxuna nde sungutun nasɔlɔnxin nakunfa naxan mi futuxi, a yi a kolon jaxanla ra, a xa a futu seen fi a yi a tongo

a naxanla ra. ¹⁶ Xa a baba tondi a soe a yii, a xa sungutun nasolɔnxine futu seen xasabin fi gbetin na a baba ma.”

¹⁷ “I nama yiimatoon lu a nii ra.”

¹⁸ “Naxan yo nun suben na kafu i xa a faxa.”

¹⁹ “Naxan yo na saraxan ba ala gbetene xa, ba Alatala kedenna ra, i xa a faxa.”

²⁰ “I nama xɔɲen tɔrɔ, i nama naxu a ra, amasɔtɔ xɔɲen nan yi ε ra Misiran yamanani.”

²¹ “I nama naxu kaɲa gilɛn na, hanma kiridina. ²² Xa i naxu e ra, e yi e xuini te n ma, n na e xuiin namɛma nɛn yati! ²³ N xolɔma nɛn, n yi i faxa silanfanna ra, i ya naxanle yi findi kaɲa gilene ra, ε diine yi findi kiridine ra.”

²⁴ “Xa i gbetin doli yiigelitɔna nde ma n ma yamani, i nama findi doli maxinla ra, i nama tɔnɔ yo fen a ra. ²⁵ Xa i i bodena domaan suxu tolimani, i xa a raxete a ma benun sogen xa bira. ²⁶ Amasɔtɔ xa a sa li, a domaan nan a bitinganna ra, a naxan felenma a ma xunbenli, a xa a sa nanse ma? Xa a n maxandi, n na a xuiin namɛma nɛn. Amasɔtɔ n tan kininkinin.”

²⁷ “I nama Ala rayelefu, i nama i ya yamaan mangan danga.”

²⁸ “N gbee naxan i ya se xabaxine nun i ya turen fari i nama bu na fideni n ma. I xa i ya dii xeme singen so n yii. ²⁹ I mɔn yi i ya ningen dii singen so n yii e nun i ya yexɛna. A xa lu a nga bun xii sennin, a xii soloferedeni, i yi a so n yii.”

³⁰ “N ma muxu sariɲanxine nan ε tan na. Nanara, ε nama sube yo don burunna subene naxan faxaxi. ε xa a woli barene bun.”

23

¹ “I nama wule falane rali muxune ma. I nama kafu fe naxi rabane ma wule seren badeni. ² I nama bira yamaan fɔxɔ ra fe naxi rabadeni. I nama sa yamaan fari, i wule seren ba alogo kitin nama sa tinxinni. ³ I nama yiigelitɔn nafisa bonne xa kitini.”

⁴ “Xa i naralan i yaxuna ninge tununxin na hanma a sofanla, i xa fa a ra a ye ra. ⁵ Xa i i yaxuna sofanla to, a biraxi a goronna bun, i nama a lu na kiini. I xa a mali.”

* **23:18:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

⁶ “I nama tondi kiti kenden se tɔrɔ muxun xa a kitini. ⁷ I xa fata wulen birin ma. I nama sɔntaren hanma tinxin muxun yalagi, a yi faxa. Amasɔtɔ n muxu naxine yalagima nɛn. ⁸ I nama dimi yi seene raxuxu mayifuni, amasɔtɔ finmase sifani itoe muxune yeene raxima, e tinxin muxune falane maxete.”

⁹ “I nama naxu xɔɲene ra, bayo i ya a kolon xɔɲene tɔrɔyaan naxan yi, amasɔtɔ i findi nɛn xɔɲen na Misiran yamanani.”

Yamanan sanle

¹⁰ “I ya xɛene bi jee sennin bun ma, i yi sii seene xaba. ¹¹ Koni i nama xɛen bi i ya bɔxɔni jee solofereden ma. A xa lu a yete ma. Tɔrɔ muxune yi seen sɔtɔ a xɔnni nayi, naxan na lu burunna subene yi na don. I xa na fan liga i ya manpa bili nakone nun Oliwi binle ra.”

¹² “I ya wanla ke xii sennin bun. Koni i xa i matabu xii soloferedeni, alogo i ya ningen nun i ya sofanla xa e matabu, alogo i ya konyin nun i ya xɔɲen xa e matabu.”

¹³ “N naxan birin falaxi, i xa ne suxu ki fajni! I nama ala gbetene xinla fala. A nama mini i de mumɛ!”

Xorɔyaan 34.18-26 nun Sariyane 16.1-17

¹⁴ “Dɔxɔ saxan jeeen bun, i xa sanle liga n xa. ¹⁵ I xa Buru Tetaren Sanla raba. I xa burun tetaren don xii solofere bun, alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔtɔ i minixi Misiran yi na kiken nan na. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.”

¹⁶ “I xa Se Xaba Singen sanla raba, i na i ya se bixine xaban fɔlɔ xɛen ma waxatin naxan yi. I mɔn xa Se Xaba Dɔnxɛn sanla raba jee rajanni, i ya bogiseene malanma waxatin naxan yi keli xɛen ma. ¹⁷ Muxune birin fama nɛn Marigina Alatala yetagi dɔxɔɲa ma saxan jeeen bun.”

¹⁸ “I na saraxan wunla rali n ma, i nama donse gbetɛ sa a fari burun nate seen* naxan yi. I nama n ma sanla saraxa subene turen namara han xɔtɔnni. ¹⁹ I xa fa i ya xɛen bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.”

“I nama sii diin jin a nga xijɛ igen na.”

Yamarine Kanan bɔxɔna fe yi

20 “N malekan xema nen i yee ra, a i kantan kira yi, a i rafa na yireni n denaxan yitɔnxi. 21 A liga i yeren ma, i yi a xuiin suxu. I nama murute a ma, amasoto a mi dijama i ya matandine ma, bayo n na a xexi n xinla nin. 22 Koni xa i ya a xuiin name, n naxan birin falama i xa i na liga, n findima nen i yaxune yaxun na, e nun i yengefane yengefana. 23 N ma malekan tima nen i yee ra, a i xali Amorine nun Xitine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xiwine nun Yebusune bɔxɔn ma, n yi e raxori.”

24 “I nama i xinbi sin e alane bun ma, i nama e batu, i nama bira e namunne fɔxɔ ra. Koni i xa e kala, i yi e kide gemene yibo. 25 E xa Alatala batu, e Ala. A barakan sama e donseene nun e igene yi nen. N furen masiga e ra. 26 Naxalan yo kui mi kalama i ya yamanani, naxalan yo mi finde gbantan na. N ni i ya siimayaan xɔnkuyama ayi nen.”

27 “N na n ma yee ragaxun nasigama nen e yee ra. I na so yamanan naxan yi, n na muxune yifuma nen. N na e yaxune birin xun xanbi soma nen e yetagi, e yi e gi e bun. 28 N jurune rasigama nen, e yi Xiwine, Kanan kaane, nun Xitine kedi i yee ra pon! 29 N mi e birin kedima e yee ra jee kedenni, xanamu, yamanani gelima nen, burunna subene yi wuya e xa. 30 N na e kedima nen e yetagi ndedi ndedi, han e wuya ayi, yamanan yi findi e gbeen na.”

31 “N na e yamanan danne sama nen keli Gbala Baani han Filisitine baani, keli tonbonni han Efirati baani. Amasoto n yamanan muxune sama nen i sagoni alogo i xa e kedi i ye ra. 32 E nun ne nama layirin xidi, e nun e alane fan. 33 E nama dɔxɔ i ya bɔxɔni, alogo e nama i ti yulubin ma. Amasoto i ye e suxurene batuma nen, e suxurene yi lu alo luti ratixina i yee ra.”

24

Layiri xidina Sinayi geyaan fari

1 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te n fema, i tan nun Haruna, Nadaba, Abihu nun Isirayila fonna tonge solofere, e yi e xinbi sin wulani. 2 Musa kedenna nan a masoma Alatala ra, bonne nama e maso, yamaan nama te a fɔxɔ ra.” 3 Musa yi Alatala falane birin yeba yamaan xa e nun a

sariyane birin. Yamaan birin yi a yabi fala kedenna xɔn, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a lige.” 4 Musa yi Alatala falane birin sebe. Na xanbi ra, a keli xɔtɔn, a yi saraxa gandena nde rafala geyaan san bun, a yi geme fu nun firin dɔxɔ Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne taxamasenna ra. 5 A yi Isirayila banxulanna ndee rasiga, e xa saraxa gan daxine ba, e yi tura bulanne ba bɔne xunbeli saraxan na Alatala xa. 6 Musa yi wunla fɔxɔ kedenna sa goronne kui, a fɔxɔ kedenna xuya saraxa ganden ma. 7 A yi Layiri Kedin tongo, a a xaran Isirayila birin yee xori. E yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a lige, nxu yi a suxu.” 8 Musa yi wunla tongo, a a xuya yamaan ma, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Alatala to yamarini itoe fi.”

9 Musa nun Haruna nun Nadaba nun Abihu nun Isirayila fori tonge soloferene yi te. 10 E yi Isirayila Ala to tixi geme walaxan fari, naxan yi rafalaxi safiri gemene ra, naxan yi saripan alo kore xonna. 11 Koni, Ala mi fe liga Isirayila yee ratini itoe ra. E yi Ala mato, e yi e dege, e yi e min.

12 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te geyaan fari, i lu n fema. N geme walaxane soma i yii nen, n sariyane nun yamarine sebe e ma yamaan xaran feen na.” 13 Musa yi keli, e nun a mali muxun Yosuwe, e yi te Alaa geyaan fari. 14 A yi a fala fonne xa, a naxa, “E nxu mambe han nxu yi fa e fema. Haruna nun Xuru luma nen e fema. Xa fena nde sa bira ayi, e a fala e xa.” 15 Musa yi te geyaan fari, kundaan yi so geyaan xun na. 16 Alaa nɔrɔn yi godo Sinayi geyaan ma. Kundaan yi so geyaan xun na xii sennin. Xi soloferede lɔxɔni, Alatala yi Musa xili kundani. 17 Alatala nɔrɔn yi lu Isirayila kaane yee ra yi alo halagi ti teen nan dege ma geyaan fari. 18 Musa yi so kundani, a te geyaan fari. Musa yi lu geyaan fari xii tonge naanin kɔe tonge naanin.

25

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɔyaan 35.4-9

1 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, 2 “A fala Isirayila kaane xa a e xa fa yii malan

seene ra n xɔn. Muxune birin xa fa a ra e jɛnige fajin nan na, i yi a rasuxu n xa. ³ I kiseni itoe nan nasuxuma e ra: Xɛmana, gbetina, sulana, ⁴ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajin nun sii xabe dugine, ⁵ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁶ lɛnpu turena, e nun se xiri jaxumɛn naxanye sama se masusan tureni, e nun wusulanna, ⁷ onixin gɛmɛ tofajine nun gɛmɛ tofaji gbetɛye saraxarali domaan nun a kanke masaan nayabuxi naxanye ra. ⁸ E xa yire sarijanxin nafala n xa, n luma nɛn e tagi. ⁹ E xa Ala Batu Bubun nafala e nun a waliseene birin alo n na a yitama i ra kii naxan yi.”

Layiri Kankirana fe
Xorɔyaan 37.1-9

¹⁰ “E xa kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹¹ I xɛma fajin sa a ma. I xa a sa a kuiin nun a fanna ma. I xa a dɛ kinkin nabilin xɛmaan na. ¹² I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na a san naaninne ma, firin fɔxɔ kedenni, firin bode fɔxɔni. ¹³ I xa kasiya tamine rafala, i xɛmaan sa e ma. ¹⁴ I tamine raso xɛma yinle ra kankiraan dɛxɔnne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ¹⁵ Tamine xa lu kankiraan so yinle ra, e nama ba na. ¹⁶ I xa Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, n naxan soma i yii. ¹⁷ I xa xɛma dɛrganla rafala kankiraan ma n solonaden na, a kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹⁸ I xa maleka gubugubu kan sawura firin nafala xɛma bɔnbɔxin na, e xa ti kankiraan dɛrganla fɔxɔ firinne ma. ¹⁹ I xa maleka sawura keden ti fɔxɔ kedenni, i yi a firinden ti bode fɔxɔni. Maleka sawurane nun kankiraan dɛrganla xa findi se kedenna ra. ²⁰ Maleka sawurane xa e gubugubune yibandun e xun ma, e yi e felen kankiraan dɛrganla ma. Maleka sawurane xa e yɛɛ rafindi e bode ma e xun sinxina kankiraan dɛrganla ma. ²¹ I na Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, i xa a dɛrganla sa a dɛ ra. ²² N na n yitama i ra mɛnna nin, Layiri Sereya Kankiraan dɛrganla xun ma, maleka gubugubu kan

firinne sawurane longonna ra. N na n ma yamarine birin soma i yii mɛnna nin Isirayila kaane xa.”

Buru Rali Tabanla
Xorɔyaan 37.10-16

²³ “I xa kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nɔngɔnna yɛ firin, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ²⁴ I xa xɛma fajin sa a ma, i yi a dɛ kinkin nabilin xɛmaan na. ²⁵ I xa farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon xa lan muxun yii kuiin ma. I yi xɛmaan sa farinna dɛ kinkine ra. ²⁶ I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ²⁷ Tamine so yinle luma a dɛ kinkine nan ma, tamine soon naxanye ra tabanla maxali seen na. ²⁸ I xa kasiya tamine rafala, i yi xɛmaan sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ²⁹ I xa a goronne nun muranne rafala xɛma fajin na, e nun a igelengenne, saraxa ige rabɔxɔn goronne. ³⁰ Buru Ralixine xa lu tabanli ito fari n yɛtagi waxatin birin.”

Lɛnpune dɔxɔ sena
Xorɔyaan 37.17-24

³¹ “I xa lɛnpu dɔxɔ seen nafala xɛma bɔnbɔxi fajin na. A sanna nun a yiine xa rayabu se fuge sawurane ra e birin yi findi se kedenna ra. ³² Yii sennin xa ti a fɔxɔ firinne ma, lɛnpu dɔxɔden yire saxan yi lu a fɔxɔ kedenni, a yire saxan a fɔxɔ bodeni. ³³ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan xa lu a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ³⁴ Se fuge sawura naanin xa lu a binla fan ma. ³⁵ Keden xa lu a tangbaxi singen bun ma. Keden yi lu a firinden bun ma, keden yi lu a saxanden bun ma. ³⁶ A fugene, a yiine, nun a binla birin xa findi se kedenna ra. A birin xa rafala xɛma bɔnbɔxi fajin na. ³⁷ I xa lɛnpu solofere rafala, i yi ne dɔxɔ e dɔxɔdene yi alogo e xa a yɛtagini yalan. ³⁸ A waliseene nun xube kɔ seene fan xa rafala xɛma fajin na. ³⁹ I xa lɛnpu dɔxɔ seen nun a waliseene rafala xɛma fajin kilo tonge saxan na.”

⁴⁰ “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na misaala yitaxi i ra geyaana fari kii naxan yi.”

26

Ala Batu Bubuna fe Xorɔyaan 36.8-38

¹ “I xa Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faɲi fu ra, dugi mamiloxin nun a gbeela. E yi rayabu Maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ² Dugine birin kuyan nun a yigboon xa lan: a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɲen nun solomasexe, a yigbona nɔngɔnna ye naanin. ³ I xa dugi suulun dege e bode ra, dugi suulunna bonne fan dege e bode ra. ⁴ I xa luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkin na. I mɔn yi na liga a ratugunxin dɔnxɛ ra xiin na. ⁵ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin na, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin fan na. Lutine xa lan e bode ma. ⁶ I xa suxu se xɛma daxin tonge suulun nafala i yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Nayi, Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.”

⁷ “I xa dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ⁸ Dugi fu nun kedenne birin xa lan: e kuyan xa findi nɔngɔnna ye tonge saxan na, e yigbona nɔngɔnna ye naanin. ⁹ I xa dugi suulun dege e bode ra e danna, i senninna bonne fan dege e bode ra. I xa a senninden sa firinna ra bubun yetagi. ¹⁰ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkine ra, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin de kinkine ra. ¹¹ I xa suxu se sula daxi tonge suulun nafala, i yi lutine ti suxu seene ra. Nayi, i yi bubun findi kedenna ra. ¹² Na dugin tagin naxan minixi bonne xa, na xa singan Ala Batu Bubun xanbi ra. ¹³ Dugi nɔngɔnna ye keden naxan minixi Ala Batu Bubun dexɔnne yi, na xa singan a dexɔnne ra a xunna soon na.”

¹⁴ “I xa konton kidi magbelixine dege e bode ra, i yi e sa bubun birin fari. I mɔn yi sube kidi faɲi gbete ye fan sa na fari.”

¹⁵ “I xa bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudine ra. ¹⁶ Bun tiine xa kuya ayi nɔngɔnna ye fu, e yi gbo ayi nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ¹⁷ Bun ti kedenna kui, a xa ti farin firinna ra e bode

yetagi. I xa bubun bun tiine birin ti na kiini. ¹⁸ I xa bun ti mɔxɔɲe rafala bubun yiifari fɔxɔn ma. ¹⁹ I xa bundɔxɔ gbeti daxi tonge naanin nafala. Bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. Farin firinne xa sɔti bundɔxɔne kui. ²⁰ I xa bun ti mɔxɔɲe ti bubun kɔmɛn fɔxɔni, ²¹ e nun bundɔxɔ gbeti daxi tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. ²² I xa bun ti sennin ti bubun xanbi binni, sogegododen binni. ²³ I xa bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁴ Bun ti firin xa ti e bode xɔn mɛnni. E xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Bubun tongon firinne birin xa ti na kiini. ²⁵ E birin malanxina, bun ti solomasexe e nun bundɔxɔ fu nun sennin. Bun dɔxɔ firin bun tiine birin bun. ²⁶ I xa kasiya wudi gaalane* rafala. Suulun xa lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ²⁷ suulun xa lu bode fɔxɔn ma, suulun xa lu bubun xanbi binna ra, sogegododen binni. ²⁸ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ²⁹ I xa xɛmaan sa bun tiine ma. I xa gaalane so yinle rafala xɛmaan na. I xɛmaan sa gaalane ma.”

³⁰ “I xa Ala Batu Bubun ti alo a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

³¹ “I xa kankiraan ye masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, a xa rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ³² I xa a singan kasiya senbeten naanin na xɛma yilenlɛnxine saxi naxanye ma, singan se xɛma daxi naxanye ma. E xa ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³³ I xa ye masansan dugin singan, i Layiri Sereya Kankiraan nasoon mɛnna nin. Ye masansan dugin findima tagi saan nan na yire sarijanxin nun yire sarijanxi fisamantenna tagi.”

³⁴ “I xa deraganla sa Layiri Sereya Kankiraan de ra n solonaden na yire sarijanxi fisamantenna kui. ³⁵ I xa tabanla ti ye masansan dugin yetagi, bubun kɔmɛn fɔxɔni. Lenpu dɔxɔ seen xa ti tabanla yetagi, bubun yiifari fɔxɔn ma.”

³⁶ “Dugi sɔxɔnna xa taa dugi mamiloxin nun a gbeela sɔxɔn, i yi a singan Ala batu bubun de ra. ³⁷ I xa singan se xɛma daxin nafala dugini ito xa e nun kasiya senbeten

* 26:26: Nde a falama a “galalenne.”

suulun, i xɛma yilɛnlɛnxine sa e ma, i yi bundɔxɔ sula daxin suulun naxulun e xa.”

27

Saraxa gan daxin badena

Xorɔyaan 38.1-7

¹ “I xa saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyan xa lan nɔngɔnna yɛ suulun ma, a yigbona nɔngɔnna yɛ suulun, a yitena nɔngɔnna yɛ saxan. ² I xa ferikeden keden nafala a tongon naaninne ma, e nun a fenne xa findi se kedenna ra i yi sulan sa e ma. ³ I xa a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kɔ seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene e nun tɛɛ kɔ seene. ⁴ I xa wure masɔxɔnxin nafala, xuben minin naxan na. I yi tamin so yili naanin nafala sulan na wure masɔxɔnxin tongon naaninne ma. ⁵ I xa wure masɔxɔnxin sa saraxa ganden dɛ kinkine bun ma a yiteen tagini. ⁶ I xa kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, i yi sulan sa e ma. ⁷ I xa tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fɔxɔ firinne ma, a xali seen na. ⁸ I xa saraxa ganden nafala farinne ra, a kui genla yi lu. A xa rafala alo n na a yitaxi i ra kii naxan yi geyaana fari.”

Dugi sansanna fe

Xorɔyaan 38.9-20

⁹ “I xa Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fɔxɔn xa kuya han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰ Sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ xa ti sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ kui, e nun dugi singan se gbeti daxine xa singan gbeti gaalane* ra sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹¹ Kɔmɛn fɔxɔn sansanna fan xa kuya ayi han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a fan yi ti taa dugi fajine ra e nun sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ, sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹² Sogegododen binni, sansanna xa kuya ayi han nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a xa ti dugine ra e nun sɛnbɛtɛn fu, e nun bundɔxɔ fu. ¹³ A sogeteden binni, soden dɛnaxan yi, sansanna mɔn xa kuya ayi han nɔngɔnna yɛ tonge suulun. ¹⁴ Koni dugine xa singan soden fɔxɔ kedenni, e nun sɛnbɛtɛn saxan nun

bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna yɛ fu nun suulun. ¹⁵ Dugine xa singan soden fɔxɔ bodeni, e nun sɛnbɛtɛn saxan e nun e bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna fu nun suulun. ¹⁶ I xa dɛ raxidi dugin singan sansanna so dɛɛn na, naxan kuya han nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ. Dugi sɔxɔnne xa a rafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. Sɛnbɛtɛn naanin nun bundɔxɔ naanin fan xa ti mɛnni. ¹⁷ Sansanna sɛnbɛtɛnne birin xa ti sula bundɔxɔne kui, e xa tugun e bode ra gaalan gbeti daxine ra dugi singan se gbeti daxine yi singan ne ra. ¹⁸ Sansanna kuyan xa findi nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a taa dugi fajine yitena nɔngɔnna yɛ suulun. Sansanna bundɔxɔne findima sulan nan na.”

¹⁹ “Se yo naxan nawalima Ala Batu Bubun wanle yi, e nun tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni bubun bun tiine xidi seen na, hanma sansanna xidi seen na, ne birin xa rafala sulan na.”

Lɛnpu turena

Saraxaraline 24.1-3

²⁰ “I xa Isirayila kaane yamari e xa fa oliwi ture fajin na i xɔn, alogo lɛnpune xa dɛgɛ waxatin birin. ²¹ Haruna nun a diine xa lɛnpune dɔxɔ Layiri Kankiraan yɛ masansan dugin yɛtagi Naralan Bubun kui. A xa dɛgɛ jinbanna ra han xɔtɔnni Alatala yɛtagi. Habadan sariyan nan na ra Isirayila yixɛtɛn muxune birin xa.”

28

Saraxaraline dugine

Xorɔyaan 39.1-7

¹ “I xa i tada Haruna xili e nun a diine Nadaba nun Abihu nun Eleyasari e nun Itamara, e xa wali n xa Isirayila kaane tagi alo saraxaraline. ² I xa dugi sarijanxine dɛgɛ i tada Haruna xa alogo a xa binyen nun xunnayerenna sɔtɔ. ³ I xa falan ti walikɛɛn birin xa naxanye fatan, n bata xaxili fajin fi naxanye ma fe sifani itoe fe ra. E xa Harunaa dugine dɛgɛ, alogo a xa sarijan, a yi saraxarali wanle kɛ n xa. ⁴ E xa maraberiba sifani itoe nan dɛgɛ: Kanke masaan nun saraxarali do-maan nun gubaan nun a doma bun bira

* 27:10: Nde a falama a “galalenne.”

fajin nun namuna e nun tagixidina. E xa maraberiba sariɗanxini itoe dege i tada Haruna nun a diine xa, alogo e xa saraxarali wanle ke n xa. ⁵ Dugi soxonne xa xemaan nawali, e nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajina.”

Saraxarali domana
Xorɔyaan 39.2-7

⁶ “E xa saraxarali domaan xema daxin dege gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali fajin na. ⁷ E xa a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ma a xidi seen na. ⁸ A tagixidi fajin fan dege ma na kii nin: E nun saraxarali domaan xa findi kedenna ra. A rafalama xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin nan na. ⁹ I xa onixi geme firin tongo, i yi Isirayilaa diine xinle kerenden e ma. ¹⁰ Xili sennin xa lu geme kedenna ma, xili sennin yi lu gemen boden ma, fata e bari yeen ma. ¹¹ I xa Isirayila kaane xinle kerenden geme firinne ma, alo taxamasenna kerendenma kii naxan yi, i yi e sa geme suxu se xema daxine kui. ¹² I xa na geme firinne ti saraxarali domaan tungunne ma, alo noxo lu gemene Isirayilaa diine xon. Haruna e xinle xalima nen a tungunne ma Alatala fema noxo lu feen na e xon. ¹³ I xa gemene suxu seene rafala xemaan na, ¹⁴ i yi xema fajin yolonxondi firin singan e ra, naxanye denbexi alo luti firin.”

Kanke masana
Xorɔyaan 39.8-21

¹⁵ “I xa kanke masaan dege, kitisa sena. A xa findi wali fajin na. I xa a rafala alo saraxarali domana. A rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ¹⁶ A xa rafala tongon naaninna ra. A xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nongonna tagi. ¹⁷ I xa a rayabu geme fajin kira naanin na. I xa gemeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gemen nun topasi gemen nun emerodi gemena. ¹⁸ A kira firindena: esikaribukili gemen nun safiri gemen nun dayimu gemena. ¹⁹ Kira saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ²⁰ Kira naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa sa

geme suxu se xema daxine kui. ²¹ Geme fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Geme yo geme, i xa Isirayila bonson keden xinla kerenden a ma taxamasenna ra. ²² I xa xema yolonxondine rafala kanke masaan xa, naxanye denbexi alo lutina. ²³ I xa wuredi digilinxi xema daxin firin nafala i yi e so kanke masaan xunne ra. ²⁴ I xa yolonxondine xidi wuredine ra kanke masaan xunne ma, ²⁵ i yi e so suxu se xema daxine ra, e yi singan saraxarali domaan tungun firinne ra a kanke ra. ²⁶ I mon xa xema wuredi digilinxi firin nafala i naxanye singanma kanke masaan sanna bun ma a kui. ²⁷ I mon xa xema wuredi digilinxi firin nafala i yi e singan saraxarali domaan tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²⁸ I xa kanke masaan wuredine nun saraxarali domaan wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domaan bejin. ²⁹ Haruna na so yire sariɗanxini waxatin naxan yi, a Isirayila diine xinle xalima nen a kanke ra kitisa seen ma, kanke masana. Noxo lu feen nan na ra Alatala yetagi Isirayila diine xon waxatin birin. ³⁰ I xa masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa kanke masaan yibaan kui. E xa lu Haruna kanke ra a na fa Alatala yetagi waxatin naxan yi. Nayi, Haruna Ala sagoon kolon seene xalima nen a kanke ra Isirayila kaane xa waxatin birin Alatala yetagi.”

Saraxarali dugi gbete
Xorɔyaan 39.22-31

³¹ “I xa dugi mamiloxin dege gubaan na naxan soma saraxarali domaan fari. ³² A keeen xa lu a tagini, i yi dugina nde dege a rabilinni alogo a nama bo. ³³ I xa girenada wudi bogi sawurane dege gari mamiloxin nun a gbeela ra a lenbene ma, i yi xema talandine singan e longori ra. ³⁴ Xema talanne xa singan girenada wudi bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinna birin yi. ³⁵ Haruna xa gubaan so a nema wale waxatin naxan yi alogo a nama faxa. Talanne xuiin minima nen a na so yire sariɗanxini waxatin naxan yi Alatala yetagi hanma a na mini.”

³⁶ “I xa xema walaxadin nafala, i yi taxamasenni ito kerenden a ma fa fala, ‘Muxu Sariɗanxina Alatala Xa.’ ³⁷ I yi a xidi luti

mamiloxin na namun ma a tigi ra. ³⁸ A luma nɛn Haruna tigi ra, Isirayila kaane hake goronne yi lu Haruna xun ma e naxanye tongoxi saraxa sariɲanxine badeni. A luma nɛn a tigi ra waxatin birin yi alogo e xa rafan Alatala ma.”

³⁹ “I xa taa dugi faɲi degeɛ doma bun biran na. I yi taa dugi faɲin nafala namun na. Dugi soxɔnna xa tagixidin nafala.”

⁴⁰ “I xa dugine degeɛ Harunaa diine xa, i yi tagixidine rafala e xa, i yi xun tagixidine rafala e xa alogo e xa binyen nun xunnayerenna soɔ. ⁴¹ I xa i tada Haruna maxidi e nun a diine. I xa e xunne masusan turen na, i yi e findi saraxaraline ra, i yi e rasariɲan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴² I xa wantanne degeɛ e xa, e ragenla nama lu, keli e tagiin ma han e danbane. ⁴³ Haruna nun a diine xa e so benun e xa siga Naralan Bubun kui, hanma e nɛma maso saraxa ganden na walideni yire sariɲanxini. Nayi, e mi yulubin tongoma e faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna xa e nun a yixɛtene birin.”

29

Saraxaraline rasariɲan fena

Saraxaraline 8.1-36

¹ “I xa saraxaraline rasariɲan ikii nin alogo e xa wanla ke n xa: Tura bulan keden tongo e nun konton firin fe mi naxanye ra. ² I xa burun gan murutu fuɲi faɲin na, buru rate se* mi naxan yi, i mɔn yi nde gan turen naxan yi e nun buru yilenlɛnxine turen saxi naxanye ma. ³ I xa e sa deben kui i yi e rali n ma, e nun turaan nun kontonne. ⁴ I xa Haruna nun a diine ti Naralan Bubun de ra, i yi e maxa. ⁵ I xa dugine tongo, i yi doma bun biran nun gubaan nun saraxarali doamaan nun kanke masaan nagodo Haruna ma. Saraxarali doamaan xidi a tagi, a tagixidi faɲin na. ⁶ I xa namun so a xun na, i yi taxamaseri sariɲanxin xidi namun na. ⁷ I xa masusan turen tongo, i yi a sa Haruna xunni, a sugandi feen na. ⁸ I yi a diine fan nafa, i yi dugine ragodo e ma. ⁹ I xa e tagi xidi tagixidin na, i yi e xun tagixidine xidi. Habadan sariyan na a ra, saraxaraliyaan

bata findi e gbeen na. Na kiini, i xa Haruna nun a diine doxo saraxaraliyani.”

¹⁰ “I xa turaan ti Naralan Bubun yetagi, Haruna nun a diine xa e yiine sa turaan xunna fari. ¹¹ I xa turaan ke raxaba Alatala yetagi Naralan Bubun so deen na. ¹² I xa turaan wunla tongo, i yi a sa saraxa ganden tongonne fenne ma i yii sonla ra. I xa wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ¹³ Ningen turen naxan birin a fatini e nun farafaran naxan a boɲen ma e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turene, i yi ne sa tɛeni saraxa ganden fari.”

¹⁴ “Koni i xa turaan suben nun a kidin nun a gbiin woli tɛeni yamaan daaxaden fari ma. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁵ I xa konton keden tongo. Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ¹⁶ I xa a ke raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a so saraxa ganden dexonne birin ma. ¹⁷ I xa kontonni bolon dungi dungi na, i yi a kui seene nun a sanne maxa, i ne sa a sube dungine nun a xunna fari. ¹⁸ I xa kontonna birin sa tɛeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxon na a ra Alatala xa, naxan xiri rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma tɛen nan na.”

¹⁹ “I xa kontonna firinden tongo, Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ²⁰ I xa a ke raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a sa Haruna nun a diine yiifari ma tunle ra, e nun e yiifari ma yii konkribane ra e nun e yiifari ma san konkribane ra. I yi wunla so saraxa ganden dexonne birin ma. ²¹ I xa wunla nde tongo saraxa ganden fari, e nun masusan turena, i yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine ma. Nayi, Haruna nun a diine nun e dugine sariɲanma nɛn. ²² I xa kontonna turen tongo, e nun a xunla nun turen naxan a kui seene ma e nun farafaran naxan a boɲen ma e nun a gbingi ra xeɛ firinne nun e turena, e nun a yiifari ma danbana. Amasoto saraxaraliin doxo kontonna na a ra. ²³ I mɔn xa burun natetarena ndee tongo deben kui naxan Alatala yetagi: buru xun keden, buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. ²⁴ I xa ne birin so Haruna nun a diine yii, e yi e mayita Alatala ra kise

* **29:2:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ralixin na. ²⁵ Na xanbi ra, i yi e ba e yii, i yi e sa tɛni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxina. A xirin yi rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma tɛn nan na. ²⁶ I xa na kontonna firinden kanken tongo i yi a mayita Alatala ra kise ralixin na. Na yi findi i gbeen na. ²⁷ I xa kontonna kanken nun a danban nasariɗan Haruna nun a diine xa, i naxanye ralixi n ma. ²⁸ Nanara, Isirayila kaane sube dungini itoe nan soma Haruna nun a yixɛtɛne yii, e na bɔɗɛ xunbeli saraxan ba waxatin naxan yi. Na nan luma Alatala xa.”

²⁹ “Haruna na faxa, a dugi rasariɗanxine findima a diine nan gbee ra, alogo ne fan xa e so, e fan yi masusan, e dɔɔ saraxaraliyani. ³⁰ Saraxaraliin naxan fama Haruna dangu xanbini, na a dugine soma nɛn xii solofere, benun a xa so Naralan Bubun kui walideni yire sariɗanxini.”

³¹ “I xa saraxaraliin dɔɔ kontonna tongo, i yi a subenɗin yire sariɗanxina nde yi. ³² Haruna nun a diine yi a don Naralan Bubun so dɛn na, e nun burun naxan deben kui. ³³ E tan nan se ralixini itoe donma naxanye bata rawali Ala solona feen nun e dɔɔ feen nun e rasariɗan feen na. Muxu gbɛɛ nama e don, amasɔɔ e sariɗan. ³⁴ Xa sube dɔnɗɛn lu hanma buruna han xɔtɔnɗi, i xa a woli tɛni. A mi donma, amasɔɔ a sariɗan. ³⁵ I xa a liga Haruna nun a diine xa alo n ni i yamarixi kii naxan yi. I xa xii solofere ti e dɔɔ feen na. ³⁶ I xa tura keden ba Ala solona seen na lɔɔ yo lɔɔ. Na nan saraxa ganden nasariɗanma, i mɔn yi a masusan turen na alogo i xa a rasariɗan. ³⁷ I xa Ala solona xii solofere bun ma. Na xanbi ra, saraxa ganden sariɗanma nɛn fefe! Naxan yo nɛma a yiin dinɗɛ saraxa ganden na fɔ na xa sariɗan.”

*Lɔɔ yo lɔɔ saraxana fe
Yatɛne 28.1-8*

³⁸ “Ito nan bama saraxa ganden fari lɔɔ yo lɔɔ waxatin birin: yɛxɛɛ dii firin, ɗɛ keden kedenna. ³⁹ Kedenna xa ba xɔtɔnɗi, bonna ɗinbanna ra. ⁴⁰ Yɛxɛɛ singen xa ba e nun murutu fuɗi faɗin kilo saxan naxan basanxi oliwi ture faɗi litiri keden nun a tagi ra. Wudi bogi igena alo manpana, na litiri keden nun a tagi fan xa bɔxɔn saraxan

na. ⁴¹ Yɛxɛɛn firinden xa ba ɗinbanna ra e nun bogise saraxan nun minse saraxana alo a bama xɔtɔnɗi kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma. A ralima Alatala ma tɛn nan na. ⁴² Mayixɛɛ famatɔne xa saraxa gan daxini ito ba waxatin birin Naralan Bubun so dɛn na Alatala yetagi. N naralanma ɛ ra mɛnna nin n yi falan ti ɛ xa. ⁴³ N naralanma Isirayila kaane ra mɛnna nin, na yiren yi sariɗan n ma nɔrɔn xɔn. ⁴⁴ N Naralan Bubun nasariɗanma nɛn e nun saraxa gandena. N yi Haruna nun a diine rasariɗan alogo e xa saraxarali wanla kɛ n xa. ⁴⁵ N luma nɛn Isirayila kaane tagi, n findi e tan ma Ala ra. ⁴⁶ E a kolonma nɛn a Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran yi, alogo n xa lu e tagi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

30

*Wusulan gandena fe
Xorɔyaan 37.25-28*

¹ “I xa wusulan ganden nafala kasiya wudin na. ² A xa kuya yi nɔngɔnna yɛ keden, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ firin. I xa feri keden nafala a tongon naaninne ma, e nun wusulan ganden yi findi se kedenna ra. ³ I xa xɛma faɗin sa a fanna nun a dɛxɔnne nun a fenne ma, i yi xɛmaan sa a rabilinni a ɗinginne ma. ⁴ I xa tami raso yinla xɛma daxin firin nafala wusulan ganden ɗinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fɔxɔ firinne ra. ⁵ I xa kasiya wudin nafala tamine ra, i yi xɛmaan sa e ma. ⁶ I xa wusulan ganden ti dugin yetagi Layiri Sereya Kankiraan yɛ masansanxi naxan na, n solonama dɛnaxan yi, n naralanma i ra dɛnaxan yi. ⁷ Haruna xa wusulanna gan xɔtɔn yo xɔtɔn, a nɛma lɛnpune yitɔnɗɛ waxatin naxan yi. ⁸ A mɔn xa a gan ɗinbari yo ɗinbari, a nɛma lɛnpune radɛgɛ waxatin naxan yi. Nayi, wusulanna ganma nɛn Alatala yetagi waxati famatɔne birin yi. ⁹ E nama wusulanna radaxataren gan saraxa ganden fari, hanma ɛ saraxa gan daxin ba, hanma bogise saraxana, hanma ɛ minse saraxan nabɔxɔn a fari. ¹⁰ Saɗa yi keden ɗɛn bun ma, Haruna xa yulubi xafari saraxan wunla xuya a fenne ma. Nayi, a a

rasarijan ɲɛɛ yo ɲɛɛ waxati famatɔne yi. A sarijan Alatala yɛɛ ra yi han!”

Yamaan yatɛn nun niin xunbana

¹¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ¹² “I na Isirayila kaane matɛngɛ waxatin naxan yi, birin xa a niin xunba saren fi Alatala ma, a nɛma tɛngɛ waxatin naxan yi. Nayi, fitina furen mi yamaan suxɛ. ¹³ Naxan yo na tɛngɛ, na xa gbeti gbanan keden fi naxan lanxi sɛkɛlɛ tagiin ma, wure gbeti fixɛni ligaseen naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu suulun ma. Gbeti gbananni itoe luma Alatala nan xa. ¹⁴ Isirayila kaan naxanye bata ɲɛɛ mɔxɔɲɛ sɔtɔ, ne birin xa ito fi Alatala ma. ¹⁵ Se kanna nama nde sa a fari, yiigelitɔɔn nama nde ba gbeti gbanan kedenna ra, bayo ɛ niin xunba saren nan fima Alatala ma. ¹⁶ I xa xunba gbetini itoe rasuxu Isirayila kaane yii, i yi a rawali Naralan Bubun wanli. Na findima ɲɔxɔ lu seen nan na Isirayila kaane xɔn Alatala yɛtagi, a yi e niin xunba.”

Ige ramara sena

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁸ “Ige ramara se sula daxin nafala maxaden na e nun a bundɔxɔn sula daxin naxan tima a bun. I xa a ti Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, i yi igen sa a kui. ¹⁹ Haruna nun a diine e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ²⁰ E na so Naralan Bubun kui waxatin naxan yi, e xa e maxa, alogo e nama faxa. E na e maso saraxa ganden na saraxa ralideni Alatala ma tɛɛn na, ²¹ e xa e yiine nun e sanne maxa, alogo e nama faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna nun a yixɛtɛne xa waxati famatɔne yi.”

Ture sarijanxina

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²³ “Wudi se xiri ɲaxumɛni itoe tongo: mirihi latikɔnɔnna kilo suulun, sinamon wudi xiri ɲaxumɛn kilo firin e nun a tagi, xayɛ xiri ɲaxumɛn kilo firin e nun a tagi, ²⁴ sinamon fuge xaren kilo suulun, e nun oliwi turen litiri sennin. ɛ xa ne maliga liga seene ra naxanye rawalima yire sarijanxini. ²⁵ ɛ itoe birin basan latikɔnɔnna rafala fena, e findi masusan ture sarijanxin na naxan xirin ɲaxun.”

²⁶ “I xa Naralan Bubun nun Layiri Sereya Kankiraan masusan na ra, ²⁷ e nun tabanla nun a waliseene, e nun lɛnpu dɔxɔ seen nun a waliseene e nun wusulan gandena, ²⁸ e nun saraxa gan daxin baden nun a waliseene, e nun ige ramara seen nun a bundɔxɔna. ²⁹ I xa ne rasarijan alogo e xa sarijan fefe! Naxan yo nɛma a yiin dinɲɛ e ra, fɔ a xa sarijan nɛn. ³⁰ I xa Haruna nun a diine masusan, i yi e rasarijan alogo e xa saraxarali wanla kɛ n xa.”

³¹ I xa a fala Isirayila kaane xa, i naxa, “A findima n ma masusan ture sarijanxin nan na waxati famatɔne birin yi. ³² Muxu yo nama a sugusugu a fatin ma. Muxu yo nama a sifan nafala. A sarijan, ɛ xa a yatɛ se sarijanxin na. ³³ Naxan yo na a sifan nafala hanma a a sa muxu gbɛtɛ ma ba saraxaraline ra, a kedima nɛn yamaan tagi.”

Wusulanna

³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Se xiri ɲaxumɛne tongo: mirihi latikɔnɔn xaraxin nun onixi gɛmɛ fupina e nun galibanun salenna. I mɔn yi wusulan fajin sa a fari. ³⁵ Latikɔnɔn nafalan xa e basan, a findi wusulan xiri ɲaxumɛn na. Fɔxɔn xa sa ayi alogo a xa ramara, a lu sarijanxi. ³⁶ I xa na nde findi a fujin na, i yi a sa Layiri Kankiraan yɛtagi Naralan Bubuni, n naralanma i ra dɛnaxan yi. A findima ɛ xa se sarijanxin nan na naxan sarijan han! ³⁷ ɛ nama wusulanni ito ɲɔxɔn nafala ɛ yɛtɛ xa. ɛ xa a yatɛ se sarijanxin na Alatala xa. ³⁸ Xa muxuna nde wusulan sifani ito rafala alogo a xa a xirin mɛ, a kedima nɛn yamaan tagi.”

31

Batu bubun walikɛne fe Xorɔyaan 35.30-35

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A mato, n bata Yuri a diin Besalɛli sugandi, Xuru mamandenna Yuda bɔnsɔnni. ³ N bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra alogo a xa fatan wali wuyaxi kɛ, ⁴ alogo a xa nɔ wali gbeene rakamalideni, a xɛmaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ⁵ a gɛmɛ fajine masoli

a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, al-
 ogo a xa wali tofajine ke. ⁶ N mɔn bata Dan
 bɔnsɔnna Axisamaki a dii Oholiyabi so a yii
 a mali muxun na. N mɔn bata a ragidi wal-
 ikene birin xa fatan wanle ra n bata ε ya-
 mari naxan ma: ⁷ Naralan Bubuna, Layiri
 Sereya Kankirana Ala solonama dɛnaxan
 yi, e nun bubun kui seene birin, ⁸ tabanla
 nun a waliseene, lɛnpu dɔxɔ se xema dixin
 nun a waliseene birin, wusulan gandena,
⁹ saraxa gan dixin baden nun a waliseene
 birin, ige ramara seen nun a bundɔxɔna,
¹⁰ taa dugine, dugi rasariɲanxine saraxar-
 ali Haruna xa, e nun dugine a diine xa
 saraxarali wanli, ¹¹ masusan turena, e nun
 wusulan xiriɲaxumɛna yire sariɲanxin xa.
 E xa ne birin nafala alo n na e yamarixi i
 ma kii naxan yi.”

Matabu Lɔxɔna fe

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “A
 fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E Matabu
 Lɔxɔne suxu. E findima nɛn taxamasenna
 ra n tan nun ε tan tagi waxati famatɔne
 muxune xa, alogo e xa a kolon a n tan
 Alatala nan ε rasariɲanma. ¹⁴ E xa Matabu
 Lɔxɔn suxu, amasɔtɔ a sariɲan ε tan yii. Xa
 naxan mi a suxu, a wali na lɔxɔni, a kedima
 nɛn a yamani, ε yi a faxa. ¹⁵ I walima nɛn
 xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔn find-
 ima Matabu Lɔxɔn nan na, naxan sariɲan
 Alatala yɛtagi. Muxu yo na wali Matabu
 Lɔxɔni ε xa a faxa. ¹⁶ Isirayila kaane xa
 Matabu Lɔxɔn suxu, e yixɛtɛne birin xa
 Matabu Lɔxɔn sanla raba. Habadan layirin
 na a ra. ¹⁷ A findima taxamasenna nan na
 n tan nun Isirayila tagi habadan! Amasɔtɔ
 Alatala bɔxɔn nun koren daxi xii senninna
 bun, xii soloferede lɔxɔni a yi wanla dan, a
 yi a matabu.’ ”

Sariya walaxana fe

¹⁸ Ala to yelin falan tiyɛ Musa xa Sinayi
 geyaan fari, a yi Layirin Sereya walaxa
 firinne so a yii, gɛmɛ walaxane Ala nax-
 anye kerɛndenxi a yiin na.

32

Ninge dii sawurana

Sariyane 9.6-29

¹ Yamaan to a to a Musa yi buma god-
 deni geyaan fari, e yi e malan Haruna

fɛma. E yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I yi
 ala gbɛtɛne rafala en xa naxanye tima en
 yɛɛ ra! Musa ito, xɛmɛn naxan en naminixi
 Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a
 sɔtɔxi.” ² Haruna yi a fala e xa, a naxa, “E
 xɛmaan tunla soone ba ε tunle ra, e nun ε
 ɲaxanle tunle ra, e nun ε dii xɛmɛne nun ε
 dii tɛmɛne, ε fa e ra n fɛma.” ³ E yi e xɛmaan
 tunla soone birin ba, e fa e ra Haruna fɛma.
⁴ A yi e rasuxu e ra, a xɛmane raxulun, a yi e
 igen nafala ɲinge dii sawuran na kulunden
 na. E yi a fala, e naxa, “Isirayila! E gbee
 alane ni i ra, naxan i raminixi Misiran
 yamanani!” ⁵ Haruna to na to, a yi saraxa
 ganden nafala ɲinge dii sawuran yɛtagi. A
 a rali e ma, a naxa, “Tila, sanla rabama nɛn
 Alatala xa!”

⁶ Na xɔtɔn bode, e keli sinma, e yi saraxa
 gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ba.
 Yamaan yi dɔxɔ e dɛgeden nun e mindeni,
 e lu keɛ, e sabaan so.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga!
 Godo! Amasɔtɔ i ya yamana, i naxan
 naminixi Misiran yamanani, e bata kala.
⁸ E bata kiraan fata xulɛn, n na e yamarixi
 naxan ma! E bata xɛma raxulunxin nafala
 ɲinge dii sawura suxuren na, e yi e xinbi
 sin a bun. E bata saraxane ba a xa, e yi
 a fala, e naxa, ‘Isirayila! E gbee alane ni i
 ra, naxanye i raminixi Misiran yamanani.’
 ” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N
 bata yamani ito to, yama murutɛxin na a
 ra. ¹⁰ Iki i xa i masiga n na. N ma xɔlɔn xa
 keli e xili ma, n xa e raxɔri. N ni i tan nan
 bɔnsɔn findima siya gbeen na.”

¹¹ Musa yi Alatala mafan, a Ala, a naxa,
 “Ee! Alatala! I ya xɔlɔn kelima i ya ya-
 maan xili ma nanfera, i naxan naminixi
 Misiran yamanani i sɛnbɛ gbeen nun i yii
 barakaxin na? ¹² Xa i ito liga, Misiran
 kaane a falɛ nɛn, e naxa, ‘A e raminixi
 Misiran yi miriya ɲaxin nan ma, alogo a xa
 sa e faxa geyane ma, a yi e ɲan bɔxɔn fari.’
 I ya xɔlɔ gbeen lu! I diɲa! I nama yihadin
 nagodo i ya yamaan ma! ¹³ Iburahima fe
 xa rabira i ma, e nun Isiyaga nun Isirayila,
 i ya walikene. I kɔlɔ nɛn i yɛtɛ yi, i naxa, ‘N
 na ε bɔnsɔnna rawuyama ayi nɛn alo saren
 naxanye kore. N bɔxɔni ito birin soma i
 bɔnsɔnna yii nɛn n ni i tuli saxi naxan na,
 a findi e keɛn na habadan!’ ” ¹⁴ Alatala yi

dijna, a mi yihadin nagodo a yamaan ma, a feen naxan falaxi.

¹⁵ Musa yi xετε keli geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii. Walaxane fɔxɔ firinne birin yi seβexi. ¹⁶ Ala nan na walaxane rafala. Ala nan yi seβenla ne tixi, naxanye yi keɛndenxi walaxane ma. ¹⁷ Yosuwe to yamaan sɔnxɔ xuiin mε, a yi a fala Musa xa, a naxa, “Yεnge so sɔnxɔn tema yamaan daaxadeni!” ¹⁸ Musa yi a yabi,

“Nɔ tiine sɔnxɔ xui mi ito ra. Muxu bɔnbɔxine sɔnxɔ xui mi ito ra. N tan sigi sa xuiin nan mεma.”

¹⁹ E to maso yamaan daaxaden na, e yi jinge dii sawuran to e nun bodonlane. Musa yi xɔlɔ han! Walaxan naxanye yi a yii, a yi ne woli ayi, a yi e yibɔ geyaan san bun. ²⁰ E jinge diin naxan nafala, a na tongo, a yi a gan. A yi a findi a fujin na, a yi a xuya igen xun ma, a yi Isirayila kaane karahan, e yi a min.

²¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Yamani ito nanse ligaxi i ra, alogo i xa ti e yεε ra yulubi gbeeni ito ligadeni?” ²² Haruna yi a yabi, a naxa, “N kanna nama xɔlɔ! I tan yetena a kolon, yamani ito jaxu. ²³ E a falaxi n xa nen, e naxa, ‘Alane rafala en xa naxanye tima en yεε ra. Musa ito, xεmεn naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.’ ²⁴ N yi a fala e xa, n naxa, ‘Maxidi se xεmaan naxanye yii, ne xa e ba!’ E yi e so n yii, n yi e woli tεeni, jinge diini ito yi mini!” ²⁵ Musa yi a to a yamaan mi yi yagima, a Haruna bata yi tin yamana yετε suxutareyaan ma, e yi findi magele seen na e yaxune xa. ²⁶ Musa yi ti yamaan daaxaden so dεen na, a naxa, “Naxanye Alatala xa, ne xa fa n fεma!” Lewi bɔnsɔnna birin yi e malan a fεma. ²⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Birin xa a silanfanna xidi a tagi. E yamaan daaxadeni siga, keli fɔxɔ boden ma han bodena, birin xa a ngaxakedenna faxa e nun a lanfaan nun a dɔxɔ bodena.’ ” ²⁸ Lewi bɔnsɔnna yi Musaa yamarin suxu, na lɔxɔni muxu wuli saxan yi faxa yamaan na. ²⁹ Musa yi a fala, a naxa, “E bata rasarijan Alatala xa to, bayo ε kelixi ε diine nun ε ngaxakedenne nan xili ma. A bata ε baraka to.”

³⁰ Na xɔtɔn bode, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata yulubi gbeen liga. Iki n xa te Alatala fεma. Waxatina nde n na solonama ε xa nen ε yulubine fe ra.” ³¹ Musa yi xετε Alatala fεma, a naxa, “Yamani ito bata yulubi gbeen liga! E bata xεmaan nafala suxurene ra. ³² Dijna e yulubine ma! Xa na mi a ra, i xa n tan fan xinla ba i ya kitabu seβexin kui.” ³³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Naxan yulubin ligaxi n na, n na nan xili bama n ma kitabun kui. ³⁴ Iki siga, i yamaan xali mɛnni n dεnaxan falaxi. N ma malekan tima nen i yεε ra. Koni a waxatin na a li, n na e jaxankatama nen e yulubine fe ra.” ³⁵ Alatala yi yamaan jaxankata fitina furen na, amasɔtɔ e bata yi jinge dii sawuran nafala, Haruna naxan nafala.

33

Ala mi fa a yamaan matima

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga, keli be, i tan nun yamani ito, i naxan naminixi Misiran yamanani. E te na bɔxɔni n na n dε ti naxan ma fe ra, a n na a soma nen Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii. N naxa, ‘N na a soma nen i bɔnsɔnna yii.’ ² N malekan nasigama nen i yεε ra, alogo a xa Kanan kaane nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedi i yεε ra. ³ E xa te na bɔxɔni kumin nun nɔnɔn gbo dεnaxan yi. Koni n mi sigama ε fɔxɔ ra alogo n nama ε faxa kira yi. Amasɔtɔ yama murutεxin nan ε ra.” ⁴ Yamaan to fala xɔdεxeni itoe mε, e yi sunu, muxu yo mi a maxidi seene so. ⁵ Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Yama murutεxin nan ε ra! Xa en birin siga waxatidi tun, n na ε raxɔrima nen. Iki, ε ε maxidi seene ba, n xa a ragidi n naxan ligama ε ra.’ ” ⁶ Isirayila kaane to yi kelima Horebe geyaan ma, e yi e maxidi seene ba.

Naralan Bubu singena

⁷ Musa yi darixi bubun tiyε yamaan daaxaden nan fari ma wulani, a yi a xili sa “Naralan Bubuna.” Naxanye birin yi wama Alatala maxɔdin feni, ne yi sigama Naralan bubun nin, naxan yi yamaan daaxaden fari ma. ⁸ Musa nεma yi sigε

bubuni, yamaan birin yi kelima nən, e ti e bubune də ra, e yeen bira Musa fəxə ra han a so bubuni. ⁹ Musa nēma yi soe bubuni, kundaan yi godoma nən, a ti bubun so dēen na Ala nēma yi falan tiyē Musa xa waxatin naxan yi. ¹⁰ Yamaan na yi kundaan to bubun so dēen na, e yi kelima nən, e Ala batu e bubune so dēen na. ¹¹ Alatala yi falan tima Musa xa nən yee nun yee, alo muxun falan tima a lanfaan xa kii naxan yi. Na xanbi ra, Musa yi xetema nən yamaan daaxadeni, koni Nunu a dii banxulanna naxan yi Musa malima, Yosuwe, na mi yi kelima bubun kui.

Nabi Musa yi Alatala mafan

¹² Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “I a falama n xa, i naxa, “Ti yamani ito yee ra!” Koni i munma a yita n na i naxan nasigama n fəxə ra. I bata a fala, i naxa, ‘N ni i xinla kolon, i bata n kenen.’ ¹³ Iki, xa n bata i kenen, i xa n xaran i ya kirane ma. Nayi, n ni i kolonje, n yi lu i kenenje. A mato, i gbee siyaan nan yamani ito ra.”

¹⁴ Ala yi a yabi, a naxa, “N tan yeteen nan i matima, n yi bəje xunbenla fi i ma.”

¹⁵ Musa yi a fala a xa, a naxa, “Xa en birin mi sigama, i nama nxu rakeli be. ¹⁶ A kolonma di nayi, a nxu nun i ya yamaan bata i kenen, xa en birin mi sigama? I ya yamaan nun bonne tagi rabama di, naxanye birin bəxən fari?”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I naxan maxədinxi n ma, n na a ligama nən, amasəto i bata n kenen, e nun n ni i xinla kolon.”

¹⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Awa, i ya nərən yita n na!”

¹⁹ Alatala yi a yabi, a naxa, “N na n ma nēmaan birin nadanguma nən i yetagi, n yi n xinla fala, ‘Alatala.’ N hinanje naxan na, n hinanma nən na ra, n kininkininje naxan ma, n kininkininma nən na ma. ²⁰ Koni, i mi nəe n yetagin toe, amasəto muxun mi nəe a toe, a lu a nii ra.”

²¹ Alatala yi a fala, a naxa, “I tima nən gemen fari yirena nde yi be. ²² N nərən nēma dangue, n na i rasoma nən gemē yinla ra, n yi n yiin sansan i ma han n dangu. ²³ N na n yiin ba na, i n xanbin toma nən, koni n yetagin mi nəe toe.”

34

Alatala xinla Sariyane 10.1-5

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Geme walaxa firin masoli alo a singene, i naxanye yibəxi. N falane seβema e ma nən naxanye yi bonne ma. ² I xa i yitən xətənni. I te Sinayi geyaan fari. I fa n nalan mēnni geyaan xuntagi. ³ Muxu yo nama bira i fəxə ra. Muxu yo nama lu geyaan mumēen fari. Hali xuruse kurune nama dangu geyaan san bun.”

⁴ Musa yi gemē walaxa firin masoli alo a singene, a kurun tē Sinayi geyaan fari, alo Alatala a yamari kii naxan yi. Geme walaxa firinne yi suxi a yii. ⁵ Alatala yi godo kunda yiyani, a ti mēnni a fēma, a yi a xinla fala, Alatala. ⁶ A yi dangu Musa yetagi, a naxa, “Alatala! Alatala! Ala naxan kininkinin, a mən dija. A mi xələn xulən, a hinanna nun a tinxinna gbo. ⁷ A hinanma nən han mayixete wuli keden, a dija haken nun matandin nun yulubin ma. Koni, a mi yulubi kanna yatema tinxinden na mumē! A fafane haken saranma nən e diine ra han mayixete saxan hanma naanin.” ⁸ Musa yi a xinbi sin bəxəni mafuren! A Ala batu.

⁹ A yi a fala, a naxa, “Marigina, xa n bata i kenen, en birin xa siga. Hali yama murutəxin na a ra, i xa nxu mafelu nxə hakene nun yulubine ra, i nxu findi i gbeen na.”

Xorəyaan 23.14-19 nun Sariyane 7.1-5 nun 16.1-17

¹⁰ Alatala yi a yabi, a naxa, “N layirin xidima nən en tagi. N kabanakone ligama nən Isirayila yamaan birin yee xəri naxanye munma liga yamana yo yi dunuja yi. Siyaan naxanye birin i rabilinxi, ne n ma kabanako wanla toma nən n naxan ligama ε xa.”

¹¹ “N na i yamarima naxan ma to, i xa na suxu. N Amorine nun Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedima nən i yee ra. ¹² E soma yamanan naxan yi, ε nun mən kaane nama layiri yo xidi alogo e nama ε raso tantanni. ¹³ E xa e saraxa gandene nun e kide gemene birin kala. E yi e Asera kide gbindonne sege, ε yi e suxurene birin gan.”

¹⁴ E nama ala gbete batu, amasəto Alatala xəxələn, a xili nən “Ala xəxələnxi.”

15 Ɛ nun yamanani ito muxune nama layiri yo xidi, alogo e nɛma e yɛɛ xɔsima e alane fɛma, e saraxane ba e xa, e nama ɛ xili. Ɛ nama e saraxane don.

16 Ɛ nama e dii tɛmɛne tongo ɛ dii xɛmɛne xa e naxanle ra, alogo e dii tɛmɛne nɛma e yɛɛ raxɔsima e alane fɛma, e nama ɛ diine maxaran e yi bira e fɔxɔ ra.

17 I nama suxurene rafala wure raxulunxin na.

18 I xa Buru Tetaren Sanla raba. Xii solofere bun ma, i xa buru ratetaren don alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔtɔ i minixi Misiran yi na kiken nan na. 19 N gbeen nan dii singene birin na e nun xuruseene dii xɛmɛ singene birin, yɛxɛɛne nun siine nun nɔngene.

20 Xa sofali dii xɛmɛ singen na a ra, i xa a xunba yɛxɛɛ diin na hanma sii diina. Koni, xa i mi a xunba, i xa a kɔɛɛn gira, i yi a faxa. I mɔn xa i ya dii xɛmɛ singene birin xunba. Muxu yo nama fa n yɛtagi n kise mi a yii.

21 I walima nɛn xii sennin, i yi i matabu xii soloferede lɔxɔni. I xa i matabu, hali xɛɛ bi waxatin nun se xaba waxatini. 22 I xa Xunsagine Sanla raba, i na se xaban fɔlɔ waxatin naxan yi. I xa Se Xaba Dɔnxɛn sanla raba nɛɛ raɔanni. 23 Yamaan birin xa fa Marigina Alatala yɛtagi dɔxɔ saxan nɛɛn bun ma, Isirayilaa Ala. 24 Amasɔtɔ n siyane kedima nɛn i yɛɛ ra, n yi i ya bɔxɔn nagbo ayi alogo muxu yo nama i ya yamanan yɛngɛ, i nɛma sigɛ Alatala i ya Ala yɛtagi waxatin naxan yi, han dɔxɔ saxan nɛɛn bun ma.

25 I nama buru ratexin sa saraxa yo fari i naxan bama n xa. I mɔn nama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan namara han xɔtɔnni.

26 I xa fa i ya xɛɛn bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.

I nama sii diin nɔn a nga xijɛ igen na.

27 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Falani itoe sɛbɛ, amasɔtɔ n layirin xidima en tagi falani itoe nan xɔn e nun Isirayila kaane.” 28 Musa yi lu Alatala fɛma soqe tonge naanin nun kɔɛ tonge naanin. A mi donse don, a mi ige min. Alatala yi layirin falane sɛbɛ walaxane ma, Yamari Fu.

Nabi Musa yɛtagin nɔrɔna

29 Musa to godo Sinayi geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii, a mi yi a kolon xa a yɛtagin mayilenma, amasɔtɔ a bata yi falan ti Ala xa. 30 Haruna nun Isirayila kaane birin yi Musa toma, a yɛtagin yi mayilenma. E yi gaxu e masoɛ a ra. 31 Musa yi e xili. Nanara, Haruna nun yamaan kuntigine birin yi fa a fɛma, a falan ti e xa. 32 Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi e maso Musa ra, a yamarine birin so e yii Alatala naxanye fixi a ma Sinayi geyaan fari. 33 Musa to yelin falan tiyɛ e xa, a yi dugi yalanxin so a yɛtagin xun na. 34 Musa nɛma yi fɛ Alatala yɛtagi falatideni a xa, a yi dugin bama nɛn han a yi mini. A to yi minima, a yi a falama nɛn Isirayila kaane xa naxan yi yamarixi. 35 Isirayila kaane yi a toma a a yɛtagin mayilenma. Musa yi dugi yalanxin sama nɛn a yɛtagin ma han a yi so falatideni Ala xa.

35

Matabu Lɔxɔna

1 Musa yi Isirayila yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa yamarine nan itoe ra: 2 Xii sennin bun ma, ɛ xa wanla kɛ, koni xii soloferede lɔxɔn sarijan. Matabu Lɔxɔn na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa. Muxu yo na wali na lɔxɔni ɛ xa a faxa. 3 Ɛ nama tɛɛn nadɛgɛ ɛ konne yi Matabu Lɔxɔni.”

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɔyaan 25.1-7 nun 39.32-41

4 Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi: 5 Ɛ xa fa yii malan seene ra Alatala xa ɛ nɛnige fajin na: xɛmana, gbetina, sulana, 6 gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, e nun sii xabe dugine, 7 konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, 8 ɛnpu turena, se xiri naxumɛne naxan sama se masusan tureni, e nun wusulan xiri naxumɛna, 9 onixi gɛmɛ tofajine, e nun gɛmɛ tofajin gbetene saraxarali domain nun a kanke masaan nayabu seen na.”

Xorɔyaan 39.32-43

10 “Naxanye birin fatan walideni ɛ yɛ, ne xa fa seni itoe rafaladeni Alatala naxanye yamarixi: 11 Ala Batu Bubun nun a xunna

sona, a suxu seene, a bun tiine, a gaalane,* a senbetenne, e nun a bundɔxɔne; ¹² Layiri Kankirana, a tongo tamine, a deraganla, e nun a ye masansan dugina; ¹³ tabanla nun a tongo tamine, a waliseene birin, e nun buru ralixina; ¹⁴ lenpu dɔxɔ seen nun a waliseene, a lenpune, e nun a turen naxan bubuni yalanma; ¹⁵ wusulan ganden nun a tongo tamine, masusan turena, wusulan xiri naxumena, dugin naxan singanxi Ala Batu bubun so deen na; ¹⁶ saraxa gan daxi baden nun a wure masɔxɔnxina, a tongo tamine, e nun a waliseene birin; ige sa se sula daxin nun a bundɔxɔna; ¹⁷ sansan dugine, a senbetenne, e bundɔxɔne, e nun dugin naxan singanxi sansanna so deen na; ¹⁸ tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni Ala Batu Bubun xidi seen na, e nun sansanna gbeene nun e lutine; ¹⁹ taa dugi naxan soma walideni yire sarijanxini, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun a diine gbeen naxanye soma saraxa ralideni.”

²⁰ Isirayila yamaan birin yi keli Musa fema. ²¹ Naxanye birin a jɛnige, ne yi fa kiseene ra Alatala xa, Naralan Bubun wanla fe ra, e nun dugi rasarijanxine rafala fena. ²² Xɛmɛn nun naxanla, naxanye jɛnigen yi fan, ne yi fa xɛma maxidi seen sifan birin na, tunla soone, wuredine, jɛreɛne, e yi e fi Alatala ma kise ralixin na. ²³ Gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, sii xabe dugine, konton kidi magbelixine e nun sube kidine yi naxanye yii, e yi fa ne ra. ²⁴ Naxanye yi fama gbetin nun sulan na, ne yi na findi kiseen na Alatala xa. Kasiya wudin yi naxanye yii, ne yi fa ne ra walideni. ²⁵ Naxalan walikene birin yi garini tɔn e fa a ra, a mamiloxin nun a gbeela, hanma taa dugina, e naxanye wurundun. ²⁶ Naxalan walikɛ gbeteye yi sii xabe dugin wurundun naxanye yi wama a liga feni e nun naxanye fatan. ²⁷ Yamaan kuntigine yi fa onixi gɛmɛne ra e nun gɛmɛ tofani gbeteye saraxarali do-maan nun kanke masaan nayabu seene ra. ²⁸ E yi fa se xiri naxumene nun oliwi turen na lenpun nun masusan turena fe ra e nun wusulan xiri naxumena. ²⁹ Isirayila kaa

jɛnige fajine birin, xɛmɛn nun naxanla, e birin yi fa e kiseen na Alatala xɔn wanle kɛ feen na Alatala naxanye yamarixi e ma fata Musa ra.

Batu bubun walikene *Xorɔyaan 31.2-6*

³⁰ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E a mato, Alatala bata Yuri a dii Besaleli sugandi, Xuru mamandenna, Yuda bɔnsɔnni. ³¹ A bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra, alogo a xa fatan wali wuyaxi kɛ, ³² alogo a xa nɔ wali gbeene raka-malideni, a xɛmaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ³³ a gɛmɛ fajine masoli, a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine kɛ. ³⁴ Ala mɔn bata tin a xa fatan xaranna tiye, e nun Axisamaki a dii Oholiyabi, Dan bɔnsɔnni. ³⁵ Ala bata tin e fatan wanla sifan birin na, e gɛmɛne masoli, e wanle yeɓa, e dugine sɔxɔn, a mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina. E fatan wanla sifan birin yeɓadeni.”

36

¹ “Besaleli nun Oholiyabi, e nun walikene birin, Alatala xaxilimayaan nun kolonna fi naxanye ma alogo e xa nɔ yire sarijanxin wanle birin kɛdeni, e xa wanla fɔlɔ alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

² Musa yi Besaleli nun Oholiyabi xili, e nun walikene birin Alatala xaxilimayaan fi naxanye ma, e nun naxanye yi waxi wanle kɛ feni. ³ Isirayila kaane fa kiseen naxanye ra yire sarijanxin ti feen na, Musa yi ne birin taxu walikene ra. Muxune mɔn yi fama kiseene ra Musa fema xɔtɔn yo xɔtɔn. ⁴ Nayi, muxun naxanye birin yi yire sarijanxin wanla kɛma, ne birin yi e wanle bejin e siga, ⁵ e fa a fala Musa xa, e naxa, “Yamaan fama se wuyaxi ra. E bata a radangu ayi. Alatala naxan yamarixi wanla kɛ feen na, a bata gbo na xa.” ⁶ Musa yi yamarin fi mafuren, a xa fala yamaan daaxaden birin yi, a naxa, “Xɛmɛn nun naxanla, muxu yo nama fa kiseene ra yire sarijanxin wali feen na.” Nayi, e yi ba fe

* **35:11:** Nde a falama a “galalenne.”

kiseene ra. ⁷ Amasɔtɔ kiseen naxanye bata yi sɔtɔ ne yi wanla rananɲe nɛn.

Ala Batu Bubun ti fena
Xorɔyaan 26.1-37

⁸ Walikɛ xaxilimane yi Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faji fu ra, a mamiloxin nun a gbeela. E yi a rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ⁹ Dugine birin yi lan: a kuyan nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ naanin. ¹⁰ E yi dugi suulun dɛgɛ e bode ra, dugi suulunna bonne fan yi dɛgɛ e bode ra. ¹¹ E yi luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkin na. E mɔn yi na liga a ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin na. ¹² E yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine singe ra xiin na, e mɔn yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine firinden dɔnxɛ ra xiin na, lutine yi lanxi e bode ma. ¹³ E yi a suxu seen xɛma daxin tonge suulun nafala, e yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.

¹⁴ E yi dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ¹⁵ Dugi fu nun kedenne birin yi lan. Keden kuya yi nɔngɔnna yɛ tonge saxan. Keden yi gbo nɔngɔnna yɛ naanin. ¹⁶ E yi dugi suulun dɛgɛ e bode ra e danna, e dugi senninna bonne fan dɛgɛ e bode ra. ¹⁷ E yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkine ra, e mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin dɛ kinkine ra. ¹⁸ E yi suxu se sula daxin tonge suulun nafala alogo e xa bubun xidi, a findi kedenna ra. ¹⁹ E yi konton kidi magbelixine dɛgɛ e bode ra, e yi e sa bubun birin fari. E mɔn yi sube kidi faji gbɛtɛye fan sa na fari.

²⁰ E yi bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudin na. ²¹ Bun tiine yi kuya nɔngɔnna yɛ fu, e yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ²² Bun tiin yi findi farin firinna ra e bode yɛtagi. E yi bubun bun tiine birin ti na kiini. ²³ E yi bun ti mɔxɔɲɛ rafala bubun yiifari fɔxɔn ma. ²⁴ E yi bundɔxɔ gbeti daxin tonge naanin nafala bun tiine xa. Bun ti yo bun ti, bundɔxɔ

firin. Farin firinne yi sɔti bundɔxɔne kui. ²⁵ E yi bun ti mɔxɔɲɛ ti Ala Batu Bubun kɔmɛn fɔxɔni, ²⁶ e nun bundɔxɔ gbeti daxin tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. ²⁷ E yi bun ti sennin ti bubun xanbin na sogegododen binni. ²⁸ E mɔn yi bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁹ Bun ti firin yi ti e bode xɔn mɛnni. E yi xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Tongon firinne birin yi ti na kiini. ³⁰ Nayi, bun ti solomasɛxɛ yi ti na e nun bundɔxɔ fu nun sennin. Bun dɔxɔ firin yi lu bun tiine birin bun.

³¹ E yi kasiya wudi gaalane* rafala: suulun yi lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ³² suulun yi lu bode fɔxɔn ma, suulun yi lu bubun xanbi binna ma sogegododen binni. ³³ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na yi rafala gaalan kedenna ra alogo a xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ³⁴ E yi xɛma yilɛnlɛnxine sa bun tiine ma. E yi gaalane so yinle rafala xɛmaan na. E yi xɛma yilɛnlɛnxine sa gaalane ma.

³⁵ E yi kankiraan yɛ masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e yi a rayabu maleka sawura sɔxɔnxine ra. ³⁶ E yi a singan kasiya sɛnbɛtɛn naanin na xɛma yilɛnlɛnxine yi saxi naxanye ma. E yi xɛma singan seene ti e ma. E yi sɛnbɛtɛnne ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³⁷ Dugi sɔxɔnne yi dɛ raxidi taa dugin nafala bubun so dɛɛn na gari mamiloxin nun a gbeela ra. ³⁸ E yi sɛnbɛtɛn suulun gbɛtɛye rafala dugin xa e nun a singan seene. E yi xɛma yilɛnlɛnxine sa sɛnbɛtɛnne xuntagine ma, e bundɔxɔ sula daxi suulun nafala e xa.

37

Layiri Kankirana fe
Xorɔyaan 25.10-20

¹ Besalɛli yi kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ² A yi xɛma faji yilɛnlɛnxine sa a fanna nun a kuiin ma, a yi a dɛ kinkin fan nabilin xɛmaan na. ³ A yi a tongo tamine

* 36:31: Nde a falama a “galalenne.”

so yili naaninne rafala xɛmaan na a san naaninne ma, firin fɔxɔ kedenni, firin bode fɔxɔni. ⁴ A yi kasiya tami firin nafala, a yi xɛma yilɛnlɛnxine sa e ma. ⁵ A yi tamine raso xɛma yinle ra kankiraan dɛxɔnne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ⁶ A yi xɛma dɛraganla rafala kankiraan ma, Ala solonadena. A yi kuya nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yi gbo nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ⁷ A yi maleka gubugubu kan sawura firin nafala xɛma bɔnbɔxin na, e ti kankiraan dɛraganla fɔxɔ firinne ma. ⁸ A maleka sawura keden ti fɔxɔ kedenni, a yi a firinden ti bode fɔxɔni. Maleka sawurane nun kankiraan dɛraganla yi findi se kedenna ra. ⁹ Maleka sawurane gubugubune yi bandunxi e xun ma, e yi felenxi kankiraan dɛraganla ma. Maleka sawurane yɛɛ rafindixi e bode ma, e xun sinxi kankiraan dɛraganla ma.

Buru Rali Tabanla fe
Xarɔyaan 25.23-29

¹⁰ E yi kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nɔngɔnna yɛ firin, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹¹ E yi xɛma fajɪ yilɛnlɛnxine sa a ma, e a dɛ kinkin nabilin xɛmaan na. ¹² E yi farinna sa tabanla jɪnginna ma a rabilinni. Farinni gboon yi lanxi muxun yii kuiin nan ma. E yi xɛmaan sa farinna dɛ kinkine ma. ¹³ E yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ¹⁴ Tamine so yinle yi lu a dɛ kinkine ra, tamine soon naxanye ra tabanla xali seen na. ¹⁵ E yi kasiya tamine rafala, e yi xɛma yilɛnlɛnxine sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ¹⁶ E yi a goronne nun waliseene rafala xɛma fajɪn na, e nun a igelengenne minse saraxane rabɔxɔnma naxanye ra.

Lɛnpune dɔxɔ sena
Xarɔyaan 25.31-39

¹⁷ E yi lɛnpun dɔxɔ seen nafala xɛma bɔnbɔxi fajɪn na. A sanna nun a yiine yi rayabu se fuge sawurane ra. Se kedenna nan yi e birin na. ¹⁸ Yii sennin nan yi tixi a fɔxɔ firinne ma: lɛnpu dɔxɔde yire saxan yi lu a fɔxɔ kedenni, yire saxan a fɔxɔ bodeni. ¹⁹ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan yi rafala a yii senninna birin

ma a rayabu seen na. ²⁰ Amandi wudi fuge sawura naanin yi rafala a binla fan ma. ²¹ Keden yi rafala a tangbaxi singen bun ma, keden a firinden fan bun ma, e nun keden a saxanden bun. E birin malanxina yii sennin. ²² Se kedenna nan yi a se fuge sawurane nun a yiine ra, e birin yi rafalaxi xɛma fajɪ bɔnbɔxin nan na. ²³ E yi lɛnpu solofere rafala xɛma fajɪn na, e nun e waliseene nun xube kɔ seene. ²⁴ E lɛnpun dɔxɔ seen nun a waliseene rafala xɛma fajɪn kilo tonge saxan nan na.

Wusulan gandena
Xarɔyaan 30.1-5

²⁵ E yi wusulan ganden nafala kasiya wudin na. A kuyana nɔngɔnna yɛ keden, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ firin. E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. E yi findi se kedenna ra. ²⁶ E yi xɛma fajɪ yilɛnlɛnxine sa a fanna nun a dɛxɔnne nun a fenne ma. E yi xɛmaan sa a rabilinni a jɪnginne ma. ²⁷ E yi tami raso yinla xɛma daxin firin firin nafala wusulan ganden jɪnginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fɔxɔ firinne ra. ²⁸ E yi kasiya wudin nafala tamine ra, e yi xɛma yilɛnlɛnxine sa e ma.

Xarɔyaan 30.22-38

²⁹ Wusulan nafalane yi masusan ture sarɪɪnɔxin nun wusulan xiri jaxumɛn nafala.

38

Saraxa gan daxin badena
Xarɔyaan 27.1-8

¹ E yi saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyana nɔngɔnna yɛ suulun, a yigbona nɔngɔnna yɛ suulun, a yitena nɔngɔnna yɛ saxan. ² E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. Saraxa ganden nun a fenne yi findi se kedenna ra, e sula yilɛnlɛnxine sa e ma. ³ E yi a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kɔ seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene, e nun tɛɛ kɔ seene. ⁴ E yi wure masɔxɔnxin nafala xuben minin naxan na. A yi lu saraxa ganden dɛ kinkine bun ma saraxa gandeni teen tagini. ⁵ E yi tamin so yili naanin nafala sulan na a wure masɔxɔnxin tongon naaninne ma. ⁶ E yi

kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, e sula yilɛnlɛnxine sa e ma. ⁷ E yi tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fɔxɔ firinne ma a xali seen na. E yi a rafala farinne ra, a kui genla yi lu.

Ige ramara sena

⁸ Walikɛ naxanla naxanye yi Naralan Bubun so dɛɛn na, ne yi e mato kikene so e yii, e yi ige ramara seen nun a bundɔxɔn nafala ne sulan na.

Dugi sansanna Xorɔyaan 27.9-19

⁹ E yi Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fɔxɔn yi kuya ayi han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰ Sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ yi ti sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ kui. Dugi singan se gbeti daxine yi singan gbeti gaalane* ra sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹¹ Kɔmɛn fɔxɔn sansanna fan yi kuya ayi han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a fan yi ti sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ ra e nun sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛn e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹² Sansanna yi kuya ayi sogegododen binni han nɔngɔnna yɛ tonge suulun. A yi ti dugine ra e nun sɛnbɛtɛn fu nun bundɔxɔ fu nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane. ¹³ Sansanna yi kuya ayi a sogeteden binni soden dɛnaxan yi, han nɔngɔnna yɛ tonge suulun. ¹⁴ Dugine yi singan soden fɔxɔ kedenni, e nun sɛnbɛtɛn saxan nun e bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna yɛ fu nun suulun. ¹⁵ Dugine yi singan soden bode fɔxɔni, e nun sɛnbɛtɛn saxan e nun bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna yɛ fu nun suulun. ¹⁶ Bubun sansanna dugine birin yi rafalaxi taa dugi fajin nan na. ¹⁷ Sɛnbɛtɛnne bundɔxɔne birin yi rafalaxi sulan nan na. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilɛnlɛnxine yi saxi sɛnbɛtɛnne fan xuntagine ma. Sansanna sɛnbɛtɛnne birin yi tugunxi e bode ra gbeti gaalane nan na. ¹⁸ Dugi sɔxɔnne yi so dɛɛn dɛ raxidi dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. A yi kuya han nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ. A yi mate han nɔngɔnna yɛ suulun alo sansanna dugin bonne. ¹⁹ Sɛnbɛtɛn naanin nun bundɔxɔ

naanin fan yi ti mɛnni. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilɛnlɛnxine yi saxi e xuntagine ma. ²⁰ Tami dungin naxanye yi gbangbanma bɔxɔni bubun bun tiine nun sansanna sɛnbɛtɛnne xidi seene ra, ne birin yi rafalaxi sulan nan na.

²¹ Waliseene yatɛne nan itoe ra naxanye rawali Ala Bubun tideni, Layirin Sereyaan bubun naxan kui. Musa nan Lewi bɔnsɔnna muxune yamari, e yi e sɛbɛ saraxarali Harunaa dii Itamara xun matoon bun ma. ²² Yuri a dii Besaleli, Xuru mamandenna Yuda bɔnsɔnni, na yi seen birin nafala Alatala Musa yamari naxanye ma. ²³ E nun Oholiyabi nan yi a ra, Axisamaki a diina, Dan bɔnsɔnni. Walikɛɛn nan yi a ra naxan fatan wanle yɛbadeni. Dugi sɔxɔnna nan mɔn yi a ra naxan yi gari mamiloxin nun a gbeela rawalima e nun taa dugi fajina.

²⁴ Xɛma kise ralixin naxanye birin yi rawalima yire sarijanxin tideni, ne yi lanxi kilo kɛmɛ solomasɛxɛ kilo tonge solofere kilo solofere garamu kɛmɛ saxan nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁵ Yamaan fa gbetin naxan na, na to tɛngɛ, na lan kilo wuli saxan kilo fu nun solofere garamu kɛmɛ solofere nun tonge suulun nan ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. ²⁶ Xɛmɛn naxanye barin bata yi nɛɛ mɔxɔɲɛ ti, ne to tɛngɛ, e birin gbeti gbanan keden keden nan fi gbeti gbanan naxan lan garamu suulun ma. A maliga yire sarijanxin ligaseen nan na. Xɛmɛ wuli kɛmɛ sennin wuli saxan kɛmɛ suulun tonge suulun nan tɛngɛ. ²⁷ E gbetin kilo wuli saxan nan naxulun gbeti bundɔxɔ kɛmɛne rafala seen na yire sarijanxin nun a yɛ masansan dugin xa, kilo tonge saxan saxan. ²⁸ Na gbeti kilo fu nun solofere garamu kɛmɛ solofere tonge suulunna naxan lu, e dugi singan seene nun gaalane rafala na ra, e mɔn yi gbetin sa sɛnbɛtɛnne xuntagine ma. ²⁹ Sula kise ralixine lan kilo wuli firin kɛmɛ mɔxɔɲɛn nun naanin nan ma. ³⁰ E yi bundɔxɔne rafala na ra Naralan Bubun soden xa e nun sula saraxa ganden nun a wure masɔxɔnxin nun a goronne

* **38:10:** Nde a falama a “galalenne.”

birin, ³¹ sansanna bundaxane, a soden fan gbeene, e nun bubun nun sansanna xidi seen gbangban daxine.

39

Saraxaraline dugine

¹ E gari mamiloxin nun a gbeela naxanye soto, e dugine rafala ne nan na wali ke seen na yire sarijanxini. E mon yi doma rasarijanxine rafala Haruna xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali domana *Xorɔyaan 28.6-14*

² E yi saraxarali doma xema dixin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ³ E yi xemaan bonbo han a denfeten. E yi a yibolon luti xunxurine ra alogo a xa basan gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali tofajin na. ⁴ E yi a tungunne degɛ, e lutine ti e xun firinne ra a xidi seen na. ⁵ A tagixidi fajin fan yi degɛ na kiini. E nun saraxarali domaan yi findi se kedenna ra. A rafala xemaan na, e nun gari mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁶ E yi onixi gemene ti gemɛ suxu seen xema daxine ra, e Isirayilaa diine xinle kerenden onixi gemene ma a fajin na. ⁷ E yi na gemene ti saraxarali domaan tungunne ma joxo lu feen na Isirayilaa diine xon alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kanke masana *Xorɔyaan 28.15-28*

⁸ E yi kanke masaan degɛ, kitisa sena. A yi findi wali fajin na. E yi a degɛ alo saraxarali domana, e a rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ⁹ A rafalaxi tongon naaninna ra, alogo a xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nongonna tagi. ¹⁰ E yi a rayabu gemɛ fajin kira naanin na. E gemeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gemen nun topasi gemen nun emerodi gemena. ¹¹ A kiraan firindena: esikaribukili gemen nun safiri gemen nun dayimu gemena. ¹² Kiraan saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ¹³ Kiraan naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa sa suxu

se xema daxine kui. ¹⁴ Na gemɛ fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Gemɛ yo gemɛ, Isirayila bonson keden xinla yi kerenden a ma taxamasenna ra. ¹⁵ E yi xema yolonxondine rafala kanke masaan na, naxanye denbexi alo lutina. ¹⁶ E yi xidi se xema daxi firin nun xema wuredi digilinxi firin nafala, e yi wuredine so kanke masaan xunne ra. ¹⁷ E yi yolonxondine xidi wuredine ra kanke masaan tungunne ma, ¹⁸ yolonxondine yi ti xidi se firinne ra alogo e xa tugun saraxarali domaan tungunne ra a kanke ra. ¹⁹ E mon yi xema wuredi digilinxi firin nafala e naxanye singan kanke masaan san bun ma, kanke masaan de kinkin kui. ²⁰ E yi xema wuredi firin nafala, e yi e xidi saraxarali domaan tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²¹ E yi kanke masaan wuredine nun saraxarali domaan wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domaan bejin alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali dugi gbete *Xorɔyaan 28.31-43*

²² Dugi soxonna nde yi saraxarali domaan gubaan degɛ dugi mamiloxin na. ²³ A kosen yi lu a tagi, e yi dugina nde degɛ a kosen nabilinni alogo a nama bo. ²⁴ E yi girenada wudi bogi sawurane degɛ a lenbene ma gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ²⁵ E yi xema talandine rafala, e yi e xidi a lenbene ma girenada wudi bogine longori ra. ²⁶ Xema talanne yi xidi girenada bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinni. A yi na nan soma a nema yi wale waxatin naxan yi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁷ Dugi soxonna nde yi doma bunbirane degɛ taa dugi fajin na Haruna nun a diine xa, ²⁸ e nun taa dugi namu fajin nun taa dugi xuntagi xidine nun taa dugi wantan fajine. ²⁹ Dugi soxonna nde yi taa dugi fajin nafala tagi xidin na e nun gari mamiloxin nun a gbeela alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³⁰ E yi xema walaxa xurudin nafala taxamaseri rasarijanxin na, e yi a sebe a fari alo taxamasenna fa fala, "Muxu Sarijanxina Alatala

Xa.” ³¹ E yi a xidi luti mamiloxin na namun tigi ra alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Nabi Musa yi Batu Bubun mato
Xorɔyaan 35.10-19

³² Naralan Bubuna Ala batuma denaxan yi, na wanla birin yi kamali. Isirayila kaane yi a birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³³ E yi fa bubun na Musa fema: bubun nun a waliseene birin, a dugi singan seene nun a bun tiine nun a gaalane nun a senbetenne nun a bundoxone ³⁴ nun a xunna soon naxan nafala konton sube kidi magbelixine ra, e nun na fan xunna soon naxan nafala kidi fapine ra nun a ye masansan dugin ³⁵ nun Layiri Sereya Kankiraan nun a tongo tamine nun a deraganla Ala solonama denaxan yi ³⁶ nun tabanla nun a goronne birin nun Buru Ralixin ³⁷ nun xema lenpu dɔxɔ seen nun a lenpune nun a waliseene nun turen naxan sama a kui ³⁸ nun saraxa gande xema daxin nun masusan turen nun wusulan xiri jaxumɛn nun bubun soden de raxidi dugin ³⁹ nun saraxa gande sula daxin nun a wure masoxonxin nun a tongo tamine nun a goronne nun ige ramaraden nun a bundoxɔn ⁴⁰ nun sansan dugine nun a senbetenne nun bundoxone nun a soden de raxidi dugin nun sansanna lutine nun xidi seen gbangban tamine nun Naralan Bubuna waliseene birin Ala batuma denaxan yi ⁴¹ e nun taa dugi domane saraxaraline xa e nɛma wale yire sarixanxini waxatin naxan yi, saraxarali Harunaa doma rasarixanxine, e nun a dine gbeene e naxanye soma e nɛma wale waxatin naxan yi. ⁴² Isirayila kaane bata yi wanla birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴³ Musa yi na wanla mato, a yi a to fa fala e a kexi nɛn alo Alatala a yamari kii naxan yi. Nanara, Musa yi duba e xa.

40

Eyi Ala Batu Bubun ti

¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ² “Kike singen xii singena, i xa Ala Batu Bubun ti, Naralan Bubuna. ³ I xa Layiri Sereya Kankiraan dɔxɔ a kui, ε yi a ye

masansan dugin na. ⁴ I xa tabanla xali i yi a dɔxɔ. I xa lenpu dɔxɔ seen xali, i yi a lenpune yitɔn. ⁵ I xa wusulan saraxa gande xema daxin dɔxɔ Layiri Sereya Kankiraan yetagi, i yi dugin singan Ala Batu Bubun soden de ra. ⁶ I xa saraxa gan daxin baden lu Ala Batu Bubun soden yetagi, Naralan Bubuna. ⁷ I xa ige ramaraden dɔxɔ saraxa ganden nun Naralan Bubun tagi, i yi igen sa a kui. ⁸ I xa bubun nabilin sansanna ra, i yi dugin singan sansanna soden deɛn na. ⁹ I xa masusan turen tongo, i yi Ala Batu Bubun masusan e nun a yi seen birin. I xa a rasarixan e nun a waliseene birin, nayi a sarixanma nɛn. ¹⁰ I xa saraxa gan daxin baden masusan e nun a waliseene birin. I xa saraxa ganden nasarixan, nayi a sarixanma nɛn fefe! ¹¹ I xa ige ramaraden masusan e nun a bundoxona, i yi a rasarixan. ¹² I xa fa Haruna nun a dii xemene ra Naralan Bubun deɛn na, i yi e maxa. ¹³ I dugi rasarixanxine ragodo Haruna ma, i yi a masusan, i yi a rasarixan, alogo a xa saraxarali wanla ke. ¹⁴ I yi fa a dii xemene ra, i yi e maxidi dugine yi. ¹⁵ I yi e masusan alo i e baba masusan kii naxan yi, alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. Ne masusanma e so feen nan na saraxaraliyani naxan luma e yixetene birin xa habadan.” ¹⁶ Musa yi Alatalaa yamarine birin liga.

¹⁷ Nεε firinden kike singena, kiken xii singena, Ala Batu Bubun yi ti. ¹⁸ Musa to Ala Batu Bubun ti, a yi a bundoxone dɔxɔ, a yi a buntine ti e kui, a yi gaalane so e yinle ra, a yi a senbetenne ti. ¹⁹ A yi kidine sa bubun fari a xunna soon na. A na fan xunna soon so a xun na alo Alatala Musa yamari kii naxan yi. ²⁰ A yi Layiri Sereya gemε walaxane tongo a e sa Layiri Kankiraan kui. A yi a tongo tamine so yinle ra Layiri Kankiraan ma. A yi kankiraan deraganla sa a de ra Ala solonama denaxan yi. ²¹ A yi Layiri Sereya Kankiraan xali Ala Batu Bubun kui, a yi a ye masansan dugin singan, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²² A yi tabanla ti Naralan Bubun kui, Ala Batu Bubun kɔmɛn fɔxɔni, kankiraan ye masansan dugin fari ma. ²³ A yi burune sa tabanla fari Alatala yetagi, alo Alatala a

yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁴ A yi lenpu dɔxɔ seen dɔxɔ Naralan Bubun kui tabanla yɛtagi Ala Batu Bubun yiifari fɔxɔn ma. ²⁵ A yi lenpune yitɔn Alatala yɛtagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁶ A yi wusulan gande xɛma daxin dɔxɔ Naralan Bubun kui, dugin yɛtagi. ²⁷ A yi wusulan xiri naxumɛn gan a fari alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁸ A yi dugin singan Ala Batu Bubun dɛɛn na. ²⁹ A yi saraxa gan daxin baden dɔxɔ Ala Batu Bubun soden dɛxɔn, Naralan Bubuna. A saraxa gan daxine ba na fari, e nun bogise saraxane, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ A yi ige sa seen dɔxɔ Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, a yi maxa igen sa a kui. ³¹ Musa nun Haruna nun a dii xɛmɛne yi e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ³² E nɛma yi soɛ Naralan Bubun kui, hanma e nɛma e masoɛ saraxa ganden na, e yi e maxama nɛn, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³³ A yi sansanna ti Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, a yi dugin singan sansanna dɛɛn na. Musa yi wanla ranan na kiini.

Ala nɔrɔna
Yatene 9.15-23

³⁴ Nayi, kundaan yi so Naralan Bubun xun na, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafe. ³⁵ Musa mi yi nɔɛ soɛ Naralan Bubuni, bayo kundaan yi a fari, e nun Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafexi. ³⁶ Na kundaan nɛma yi keɛ Ala Batu Bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane birin yi sigama nɛn a fɔxɔ ra. ³⁷ Koni xa kundaan mi yi bama na, e fan mi yi sigama han a yi ba lɔxɔn naxan yi. ³⁸ Alatalaa kundaan nan yi Ala Batu Bubun xun ma yanyin na, tɛɛn nan yi basanxi a ra kɔɛɛn na. Isirayila yamaan birin yi a to e sigatiin birin yi.

Saraxaraline Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire saxanden ni i ra. Ala a falama Kitabun yireni ito kui, Isirayila kaane yulubi xafarin sotoma kii naxan yi saraxane xon.

Kitabun yireni ito fala tide singeni, Ala nan Musa xilima Naralan Bubun kui yire sarijanxini alogo a xa falan ti a xa. Kitabun yireni ito birin, Ala sariyane nan falama Musa xa lan Isirayila kaane ma, a yi e tuli sa, a naxa, "Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e xon." (Saraxaraline 18.5) A yisoxina, Ala a yebama Isirayila kaane xa e lan e xa fe jaxin naxanye ba e tagi alogo e nun Ala yi lan. A a yeba e xa, e lan e xa naxan liga alogo e yire sarijanxin xa findi e nun Ala naralanden na. Nayi, naxanye saraxan bama, fo ne xa a liga nen alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Saraxaraline lan e xa binya, e yi e yete suxu binyeni. Yamanan muxune birin lan e yi fati benden fe xosixine matanga e nun yulubi feene.

Ala sarijanxina, xanuntenyana Ala, na wama a yamaan xa lu a sarijanni alogo xanuntenyaan xa lu en fan yi. Nanara, a habadan sariyan soxi Isirayila kaane yii, naxan makenenxi Marigi Yesu xon, a naxa, "I adamadi boden xanu alo i yetena." (Saraxaraline 19.18, na mon sebexi Matiyu 22.39 kui).

Ala bata saraxan naxanye birin yeba Kitabun yireni ito kui, ne en malima nen, en yi a famu Marigi Yesu nae muxune yulubin xafare kii naxan yi. Ala a fala nen Nabi Musa xa Kitabun yireni ito kui, a naxa, "N tan bata wunla findi n solona seen na e niine xa, naxan sama saraxa ganden ma. Amasoto wunla nan n solonama bayo niina a yi." (Saraxaraline 17.11-12) Na nan findixi Marigi Yesu fan faxa feen na. A tinxi faxan ma nen alogo a wunla xa findi Ala solona seen na yamaan xa. Naxan na yulubin liga, na bata findi muxu halagi daxin na Ala yee ra yi, na lan a xa a niin fi na yulubina fe ra. Na nan a ligaxi, muxune e yiin sama suben xunna ma, e nema a

be saraxan na. Na bunna neen fa fala, "Naxan yi lan nun a xa liga n tan yulubi kanna ra, na xa liga subeni ito ra." Marigi Yesu findixi na saraxa kamalixin nan na yamaan xa. Naxan yi lan nun a xa liga adamadi yulubi kanne ra, na liga Yesu nan na naxan mi yulubi ligaxi.

Saraxan naxanye fe sebexi Kitabun yireni ito kui, ne keden kedenna birin findixi Marigi Yesu a fena nde misaala nan na. En nae Marigi Yesu a dunuja yi gidin bunna kolonje nen en na saraxani itoe bunne feseese.

Sariyane nun Saraxane

¹ Alatala yi Musa xili Naralan Bubuni, a yi a fala a xa ² a a xa falani ito rali Isirayila kaane ma, a naxa,

"Xa e tan nde fama saraxan na Alatala xa, a xa findi jingen na hanma yexena hanma siina."

³ "Xa a jingen nan bama saraxa gan daxin na, a xa turaan nan ba fe mi naxan na. Na kanna xa fa a ra Naralan Bubun so deen na alogo Alatala xa a rasuxu. ⁴ A xa a yiin sa saraxa jingen xunna ma. Ala a rasuxuma nen, a findi a solona seen na na kanna xa. ⁵ A xa tura bulanna kee raxaba Alatala yetagi. Saraxaraline xa fa a wunla ra, Harunaa diine. Ne yi a so saraxa ganden dexonne ma Naralan Bubun so deen na. ⁶ Na kanna xa jingen budo, a yi a yisege dungi dungi na. ⁷ Saraxarali Harunaa diine xa teen sa saraxa ganden fari, e yegen sa teen na. ⁸ Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a dungere nun a xunna nun a turene sa yegene fari teeni saraxa ganden fari. ⁹ Na kanna xa jingen kui seene nun a sanne yixa, saraxaraliin yi e birin sa teeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima teen na. A xirin nafan Alatala ma."

¹⁰ "Xa na kanna saraxan findixi yexen nan na hanma siina, a xa kontonna ba fe mi naxan na hanma kotona. ¹¹ A xa a kee raxaba saraxa ganden komen foxoni Alatala yetagi. Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a wunla so saraxa ganden dexonne ma. ¹² Na kanna xa a yisege a dungi dungi na. Saraxaraliin xa a dungere nun a xunna nun a turene sa yegene fari teeni, saraxa ganden fari. ¹³ Na kanna xa a kui seene

nun a sanne maxa, saraxaraliin yi a birin xali, a e sa tɛeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tɛen na. A xirin nafan Alatala ma.”

¹⁴ “Xa na kanna saraxan findixi xɔliin nan na naxan bama saraxa gan daxin na Alatala xa, a xa ganban nan ba hanma kolokonde diina. ¹⁵ Saraxaraliin xa xɔliin xali saraxa ganden fari, a xa a xunna bolonɲe a ra, a yi a sa tɛeni saraxa ganden fari. A yi a wunla rabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔnna ma. ¹⁶ A xa a xɔsɔn ba e nun a yi seene, a yi e woli saraxa ganden dɛxɔn, sogeteden binni, xube bɔxɔndeni. ¹⁷ A xa a yibɔ a gabutene tagi, hali a mi e ba e bode ra. Saraxaraliin yi a sa yegene fari tɛeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima tɛen na. A xirin nafan Alatala ma.”

2

Bogise fi daxine Ala ma

¹ “Xa muxuna nde waxi bogise saraxan fi feni Alatala ma, a xa fa murutu fuɲin nan na. A yi turen sa a yi, a wusulanna sa a fari. ² A xa a xali saraxaraline fɛma, Harunaa diine. A yi a yiin ye keden tongo murutu fuɲini, turen saxi naxan yi e nun wusulanna birin. Saraxaraliin xa na sa tɛeni saraxa ganden fari ɲɔxɔ lu seen na Ala xɔn. Bogise saraxan nan na ra naxan nalima tɛen na. A xirin nafan Alatala ma. ³ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dɔnxɛn na. A sariɲan han! Amasɔtɔ a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tɛen na Alatala ma.”

⁴ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi buru gandeni, a xa findi murutu fuɲi faɲin nan na, a rafala buru xunne ra naxanye bɔnbɔxi turen na hanma buru yilɛnɛnxine turen saxi naxanye ma. Buru rate seen* nama sa ne yi.”

⁵ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi tunde dutunna ma, a lan a xa findi murutu fuɲi faɲin nan na naxan bɔnbɔxi turen na. Buru rate seen nama sa a yi. ⁶ I xa a yibolon, i turen sa a yi. Bogise saraxan na a ra.”

⁷ “Xa i ya bogise saraxan gilinxin na a ra, a xa findi murutu fuɲi faɲin nan na naxan bɔnbɔxi turen na.”

⁸ “Bogise saraxan naxan nafalaxi na seene ra, i xa fa na ra Alatala fɛma, i yi a so saraxaraliin yii, a yi a xali saraxa ganden dɛxɔn. ⁹ A nde bama bogise saraxan na nɛn ɲɔxɔ lu seen na Ala xɔn, a na sa tɛeni saraxa ganden fari. Saraxan na a ra naxan nalima tɛen na. A xirin nafan Alatala ma. ¹⁰ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dɔnxɛn na. A sariɲan han! Amasɔtɔ a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tɛen na Alatala ma.”

¹¹ “ɛ bogise saraxan naxanye fima Alatala ma, ne sese nama rafala buru rate seen na. ɛ nama sese gan buru rate seen na hanma kumin naxan yi xa bogise saraxan na a ra naxan nalima tɛen na Alatala ma. ¹² ɛ nɔɛ ne fiye nɛn Alatala ma alo bɔxɔn bogise singene saraxana, koni ɛ nama ne gan saraxa ganden fari alo bogise saraxan naxan xiri rafan Ala ma. ¹³ I xa fɔxɔn sa i ya bogise saraxane birin yi. I nama ɲinan a sa feen na, amasɔtɔ fɔxɔn findixi Alaa Layirin taxamasenna nan na. A xa sa bogise saraxane birin yi.”

¹⁴ “Xa i fa i ya bɔxɔn bogise singene ra Alatala xa bogise saraxan na, i xa se xɔri kɛndɛne nan fi a ma naxanye dinxi, e ganxi. ¹⁵ I xa turen nun wusulanna sa a fari. Bogise saraxan na a ra. ¹⁶ Saraxaraliin xa nde ba se xɔri dinxine nun turen na, a a sa tɛeni ɲɔxɔ lu seen na Ala xɔn e nun wusulanna birin. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma tɛen na.”

3

Bɔɲɛ xunbeli saraxane

¹ “Xa muxuna nde a ɲingen bama bɔɲɛ xunbeli saraxan na, a xɛmɛna hanma a gilɛna, a xa fa ɲingen na Alatala ye tagi fɛ mi naxan na. ² A xa a yiin sa ɲingen xunna ma, a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun so dɛen na. Saraxaraline, Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ³ A xa a subeni itoe ba a ra, a ne rali Alatala ma tɛen na: turen naxanye buru subene ma, e nun naxanye singanxi e ra, ⁴ a gbingi ra xɛɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a

* **2:4:** burun nate sena: Lebɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan nun gbingi ra xelene bama. ⁵ Harunaa diine xa ne sa tɛɛni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxin naxanye yegene fari tɛɛni. Saraxan nan na ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafan Alatala ma.”

⁶ “Xa a xuruse xunxurin nan bama bɔɲɛ xunbeli saraxan na Alatala xa, a xa a xɛmɛn hanma a gilɛɛn ba fɛ mi naxan na. ⁷ Xa a yɛxɛɛn ba, a xa a xali Alatala yɛtagi. ⁸ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun so dɛɛn na. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔɲne birin ma. ⁹ A xa a subeni itoe tongo bɔɲɛ xunbeli saraxan na, a ne rali Alatala ma tɛɛn na: a turena, a xunla nun a turene birin, naxan baxi a gbingi xɔɲna ma, a turen naxanye birin a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁰ a gbingi ra xelɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹¹ Saraxaraliin ne sama nɛn tɛɛni saraxa ganden fari. Donseen nan na ra naxan nalixi Alatala ma tɛɛn na.”

¹² “Xa a siin nan bama, a xa a xali Alatala yɛtagi. ¹³ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun yɛtagi. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔɲne ma. ¹⁴ A xa a subeni itoe tongo, a ne rali Alatala ma tɛɛn na: a turen birin naxanye a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁵ a gbingi ra xelɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. Donseen na a ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafan Alatala ma. Alatala nan gbee a turen birin na.”

¹⁷ “Habadan sariyan na a ra waxati famatɔne birin yi, ɛ na dɔxɔ dɛdɛ yi: ɛ nama suben turen don, ɛ nama suben wunla don.”

4

Yulubi xafari saraxana

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na tantan a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a xa ito liga: ³ Xa saraxaraliin nan yulubin ligaxi naxan masusanxi

turen na a findi saraxarali kuntigin na, a yamaan findi yulubi tongon na, a xa fa tura bulanna ra fɛ mi naxan na, a na ba a yulubi xafari saraxan na Alatala xa. ⁴ A xa turaan xali Naralan Bubun dɛɛn na Alatala yɛtagi. A xa a yiin sa turaan xunna fari, a yi turaan kɔɛ raxaba Alatala yɛtagi. ⁵ A yi a wunla nde tongo, a a xali Naralan Bubun kui. ⁶ A xa a yii sonla sin wunli, a a xuya Alatala yɛtagi dɔxɔɲa ma solofere yire sariɲanxin yɛ masansan dugin yɛtagi. ⁷ Saraxaraliin xa wunla nde sa wusulan ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yɛtagi Naralan Bubun kui alogo na wunla xa rali Ala ma. A xa turaan wuli dɔɲxɛn nabɔxɔn saraxa gan daxin baden san bunna dɛxɔn ma Naralan Bubun dɛɛn fɛma. ⁸ A xa turani ito turen birin ba, turen naxanye a buru subene ma hanma naxanye singanxi e ra, ⁹ a gbingi ra xelɛ firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹⁰ A turen bama nɛn alo turen naxanye bama bɔɲɛ xunbeli saraxana turani. Saraxaraliin xa e sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹¹ Koni turaan kidin nun a suben nun a xunna nun a sanne nun a kui seene nun a gbiine, ¹² e nun a gbindin dɔɲxɛn birin, a xa ne xali yamaan daaxaden fari ma xube bɔxɔɲdeni dɛnaxan sariɲan. A yi e sa yegene fari tɛɛni, a e gan xube malanxin fari.”

¹³ “Xa Isirayila yamaan birin nan Alatalaa yamarina nde kala tantanni, e mi a kolon, e bata findi yulubi tongone ra na yi. ¹⁴ E na a kolon a e bata yulubin liga, yamaan xa fa tura bulanna ra, e na ba yulubi xafari saraxan na. E na xalima nɛn Naralan Bubun yɛtagi. ¹⁵ Yamaan fonne xa e yiine sa turaan xunna ma Alatala yɛtagi, e turaan kɔɛ raxaba. ¹⁶ Saraxarali gbeen xa a wunla nde xali Naralan Bubun kui. ¹⁷ A xa a yii sonla sin wunli a a xuya Alatala yɛtagi dɔxɔɲa ma solofere yire sariɲanxin yɛ masansan dugin yɛtagi. ¹⁸ Saraxaraliin xa a wunla nde sa saraxa ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yɛtagi Naralan Bubun kui. A xa a wuli dɔɲxɛn nabɔxɔn saraxa gan daxi baden dɛxɔn ma Naralan Bubun dɛɛn fɛma. ¹⁹ A xa a turene birin ba, a a sa tɛɛni saraxa ganden fari. ²⁰ A xa

na turaan liga alo turaan naxan ba a yeteen yulubi xafari saraxan na. Saraxaraliin xa Ala solona e xa na kiini, Ala yi e mafelu. ²¹ A xa turaan xali yamaan daaxaden fari ma, a yi a sa teeni alo a tura singen liga kii naxan yi. Yamaan yulubi xafari saraxan na ra.”

²² “Mangan na yulubin liga tantanni, a Alatalaa yamarin kala, a Ala. A bata findi yulubi tongon na. ²³ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa koton na saraxan na, fe mi naxan na. ²⁴ A xa a yiin sa koton xunna ma, a yi a koe raxaba, saraxa gan daxine koe raxaban denaxan yi Alatala yetagi. Yulubi xafari saraxan na a ra. ²⁵ Saraxaraliin xa a yii sonla sin na wunli, a yi nde sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ²⁶ A xa a turen birin sa teeni saraxa ganden fari, alo boje xunbeli saraxan turen liga kiinde. Saraxaraliin xa Ala solona mangan yulubina fe ra na kiini, Ala yi a mafelu.”

²⁷ “Xa muxuna nde tantan yamaan ye, a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a bata findi yulubi tongon na. ²⁸ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa sii gilen na saraxan na fe mi naxan na a yulubina fe ra. ²⁹ A xa a yiin sa siin xunna fari naxan bama yulubi xafari saraxan na. A xa a koe raxaba saraxa gan daxine bama denaxan yi. ³⁰ Saraxaraliin xa na wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon. ³¹ A xa a turene birin ba, alo boje xunbeli saraxan turen ba kii naxan yi. A yi a sa teeni saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini, Ala yi na kanna mafelu.”

³² “Xa a fa yexee diin nan na a yulubi xafari saraxan na, a lan a xa a gileen nan ba, fe mi naxan na. ³³ A xa a yiin sa a xunna fari. A xa a koe raxaba yulubi xafari saraxan na saraxa gan daxine koe raxaban denaxan yi. ³⁴ Saraxaraliin xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxin baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ³⁵ A xa a turene birin ba, alo yexeen naxan ba boje xunbeli saraxan

na. Saraxaraliin yi a sa saraxan bonne fari naxanye ralima Alatala ma teeni saraxa ganden fari. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna xa a yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu.”

5

Yulubin misaale

¹ “Xa yamaan xilixi sereya badeni e yi e rakolo, xa muxuna nde feen naxan toxi hanma a a kolon, xa a mi sereyaan ba na ma, a bata yulubin liga. A na haken goronna tongoma nen. ² Xa muxuna nde a din se haramuxina nde ra, xa a findi sube haramuxi faxaxin na, hanma xuruse haramuxina nde, hali a mi a kolon, a fan mi fa sarijanxi, a bata yulubin tongo. ³ Xa muxuna nde a din se xosixina nde ra naxan fataxi adamadiine ra, hali a mi yi a kolon, a na a kolon, a bata findi yulubi tongon na. ⁴ Xa muxuna nde mi a miri, a a kolo wulen fari, fa fala a fena nde rabama nen. Xa a mi a raba, a bata findi yulubi tongon na.”

⁵ “Naxan na findi yulubi tongon na na feene yi, na xa a ti a yulubi ligaxin na. ⁶ Na xanbi ra, a xa fa yexee gilen na hanma sii gilena, a a ba saraxan na Alatala xa a yanginna ra. Nayi, saraxaraliin xa Ala solona a yulubina fe ra.”

⁷ “Xa fere mi a xa a xuruseen soto, a xa fa ganba firin hanma kolokonde firin na, a ne ba saraxan na a yanginna ra Alatala xa, keden yulubi xafarin na, keden saraxa gan daxin na. ⁸ A xa e xali saraxaraliin fema. A xa yulubi xafari saraxan nan singe ba. A xa a koeen gira, koni a nama a xunna bolonje a ra. ⁹ A xa a wunla nde xuya saraxa ganden dexonna ma, a wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁰ A xa xoliin boden ba saraxa gan daxin na alo sariyana a falaxi kii naxan yi, a yi Ala solona na kanna yulubina fe ra. Ala a mafeluma nen.”

¹¹ “Xa fere mi a xa a ganba firin hanma kolokonde firin soto, a noe fe murutu fujin kilo naanin na nen yulubi xafari saraxan na. Koni a nama turen hanma wusulanna sa a yi, bayo yulubi xafari saraxan na a ra. ¹² A xa a xali saraxaraliin fema, na yi a yiin ye keden ba a ra joxo lu seen na Ala xon, a yi

a sa saraxane fari naxanye ralima Alatala ma tɛɛni saraxa ganden fari. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹³ Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu. Saraxaraliin nan gbee saraxan dɔnxɛn na alo a ligan bogise saraxan na kii naxan yi.”

Yangin saraxana

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁵ “Xa muxuna nde tinxintareyaan liga, a yulubin liga tantanni a mi Alatala gbee se sarijanxine fi a ma. A xa fa kontonna ra e nun naxan yɛlan a yanginna ra Alatala xa, fɛ mi naxan na, naxan saren lanxi kala tixin ma, fata yire sarijanxin gbeti liga seen na. Yangin saraxan nan na ra. ¹⁶ A mi se sarijanxin naxan fixi, a xa a jɔxɔn fi, a yi a saren yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari, a yi a birin so saraxaraliin yii. Saraxaralina Ala solonama nɛn na kanna xa kontonna ra, a naxan bama yangin saraxan na, Ala yi a mafelu.”

¹⁷ “Xa muxuna nde yulubin liga, a Alatala yamarina nde kala, hali a mi a kolon, a bata findi yulubi tongon na. A a haken goronna tongoma nɛn. ¹⁸ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fɛma fɛ mi naxan na yangin saraxan na. A saren xa lan a kala tixin saren ma fata sariyan na saraxaraliin miriyani. Nayi, saraxaralina Ala solonama nɛn a tantanna fe ra, Ala yi a mafelu. ¹⁹ Yangin saraxan na a ra, bayo na kanna findixi yulubi tongon nan na Alatala mabinni.”

Sariyana lan yangin saraxan ma

²⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²¹ “Xa muxuna nde yulubin liga, a yi tinxintareyaan liga Alatala ra, a wulen fala a boden xa a yii sena nde a fe ra, naxan taxuxi a ra hanma a a muja, hanma a a kansun, ²² hanma a a dɛ yixalan sena nde a fe ra naxan lɔxi ayi, a yi a to, hanma a a kɔlɔ wuleni, hanma a yulubina nde liga alo adaman dari fena, ²³ a na na sifan liga, a bata findi yulubi tongon na. A xa na se mujaxin naxɛtɛ, hanma a naxan kansunxi, hanma naxan yi taxuxi a ra, hanma a seen naxan toxi naxan yi lɔxi ayi, ²⁴ hanma a

wulen falaxi seen naxan ma fe ra. A xa na jɔxɔn fi, a yi yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari, a yi a so a kanna yii na lɔxɔn yɛtɛni a na yangin saraxan ba lɔxɔn naxan yi. ²⁵ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fɛma fɛ mi naxan na yangin saraxan na Alatala xa. Na kontonna saren nun kala tixin saren xa lan. ²⁶ Saraxaralina Alatala solonama nɛn, a yi a mafelu na feen na, naxan a findixi yulubi tongon na.”

6

Sariyan saraxa gan daxine fe yi

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa yamarini ito fi Haruna nun a diine ma, a naxa, “Sariyan ni i ra saraxa gan daxine fe ra. Saraxa gan daxin xa lu ganje saraxa ganden fari kɔɛɛn birin na han xɔtɔnni. Tɛɛn nama tu saraxa ganden fari. ³ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a maxidi taa dugi gubani e nun a taa dugi bunbirana, a saraxan xuben ba saraxa ganden fari tɛɛn naxanye ganxi, a yi e sa saraxa ganden dɛxɔn. ⁴ Na xanbi ra, a a dugine masara, a xuben xali yamaan daaxaden fari ma yirena nde yi naxan sarijan. ⁵ Tɛɛn naxan dɛgɛma saraxa ganden fari, na nama tu. Xɔtɔn yo xɔtɔn, saraxaraliin xa yegene fari sa, a yi saraxa gan daxini tɔn tɛɛni, a bɔje xunbeli saraxane turen sa a fari. ⁶ Tɛɛn xa lu dɛgɛ saraxa ganden fari waxatin birin. A nama tu.”

Sariyan bogise saraxane fe yi

⁷ “Sariyan ni i ra bogise saraxana fe ra: Harunaa diine xa fa a ra Alatala yɛtagi, saraxa ganden yɛtagi. ⁸ Saraxaraliin xa murutu fujin nun turen yiin yɛjayi keden tongo, e nun wusulanna birin naxan saxi bogise saraxan fari. A yi na sa tɛɛni jɔxɔ lu seen na Ala xɔn saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁹ Haruna nun a diine xa na bogise saraxan dɔnxɛn don. E xa a don yirena nde yi naxan sarijan Naralan Bubun sansanna kui. Buru rate se* nama sa a yi. ¹⁰ A mi ganma buru rate seen na. N na nan soxi e yii e gbeen na fata ne saraxane ra naxanye ralima n ma tɛɛn na. A sarijan han! A sarijan alo yulubi xafari saraxan nun yangin saraxan

* **6:9:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

sarijan kii naxan yi. ¹¹ Haruna bənsəna xemene birin daxa e xa a don. E gbeen na a ra fata saraxane ra naxanye ralima Alatala ma tēn na waxati famatone birin yi. Naxan yo nema a yiin dinje a ra fo a xa sarijan.”

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “Haruna nun a diine na masusan ləxən naxan yi e yi findi saraxaraline ra, e xa murutu fupin kilo saxan ba bogise saraxan na Alatala xa, a tagina xətənni, a tagiin bonna jinbanna ra. ¹⁴ Murutu fupin lan a bənbə turen na, na yi gan tunde dutunna ma. Na xanbi ra, na burudin xa yigira dungi dungi na, a rali bogise saraxan na naxan xiri rafan Alatala ma. ¹⁵ Haruna bənsəna naxan findima saraxarali kuntingin na, na xa saraxani ito ba. Habadan sariyan na a ra Alatala yetagi, a ganma nən fefe! ¹⁶ Saraxaraliin na fa bogise saraxan naxan na, a ganma nən fefe, a nama don.”

Yulubi xafari saraxan sariyana

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “Sariyan ni i ra yulubi xafari saraxana fe ra. Yulubi xafari saraxan xa faxa Alatala yetagi saraxa gan dixin kəe raxaban dənaxan yi. A sarijan han! ¹⁹ Saraxaraliin naxan a ralima, na nan a donma. A xa a don Naralan Bubun sansanna kui yirena nde yi naxan sarijan. ²⁰ Naxan yo nema a yiin dinje a suben na fo a xa sarijan nən. Xa a wunla xuya dugina nde ma, i xa na dugin xa yire sarijanxina nde yi. ²¹ A na jin fejen naxan kui, i xa na kala. Koni xa a jin sula goronna nan kui, a xa maxa, a malinsaxun. ²² Xemən naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don. A sarijan han! ²³ Koni yulubi xafari saraxan naxan wunla bata xali Naralan Bubun yire sarijanxin kui Ala solona seen na, na nama don. Na xa sa tēni.”

7

Yangin saraxan sariyana

¹ “Sariyan ni i ra yangin saraxana fe ra. A sarijan han! ² Yangin saraxan xa faxa saraxa gan dixin kəe raxaban dənaxan yi. A wunla yi so saraxa ganden dēxənni birin ma. ³ A turen birin xa ba saraxan na, a xuli turen nun a turen naxanye a buru subene

ma, ⁴ a gbingi ra xele firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bəjen ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ⁵ Saraxaraliin xa ne rali Alatala ma tēni saraxa ganden fari. Yangin saraxan na a ra. ⁶ Xemən naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxa, e a don, koni fo a xa don yire sarijanxina nde yi, bayo a sarijan han! ⁷ Yangin saraxan nun yulubi xafari saraxan lanxi sariya kedenni ito nan ma: saraxaraliin naxan Ala solonama, a tan nan gbee suben na.”

⁸ “Saraxaraliin naxan saraxa gan dixin bama muxuna nde xa, a tan nan gbee na kidin na.”

⁹ “Bogise saraxan naxan birin ganxi buru gandeni, naxan nafalaxi tunde dutunna ma hanma naxan gilixi, saraxaraliin nan gbee ne ra, naxan saraxan nalixi. ¹⁰ Bogise saraxan birin naxan basanxi turen na hanma a xarena, Haruna bənsəne birin nan gbee ne ra.”

Bəje xunbeli saraxan sariyana

¹¹ “Sariyan ni i ra bəje xunbeli saraxana fe ra naxan bama Alatala xa. ¹² Xa muxuna nde xuruseen bama barika bira seen na, a xa a ba e nun buru xunne buru rate se mi naxanye yi naxanye bənbəxi turen na e nun burudine turen saxi naxanye ma buru rate se mi naxanye yi, e nun buru yilənlenxin naxanye rafalaxi murutu fupin fupin na naxanye bənbəxi turen na. ¹³ Buru rate seen buru xunna naxanye yi, na ndee xa sa bəje xunbeli saraxan fari naxan bama barika bira seen na. ¹⁴ A xa nde ba ne keden kedenna ra, a na fi Alatala ma. Na findima saraxaraliin nan gbee ra naxan bəje xunbeli saraxan wunla xuyaxi. ¹⁵ Bəje xunbeli saraxan naxan bama barika bira seen na, na suben xa don a ba ləxən nin. Na sese nama ramara han xətənni.”

¹⁶ “Koni, xa muxuna nde bəje xunbeli saraxan bama alogo a xa a de xuiin nakamali hanma a a ba jənige ma saraxan na, saraxa suben xa don a ba ləxən nin, koni naxan na lu, a nəe na donje nən na xətən bode. ¹⁷ Saraxan suben dənxeen naxan na lu a xii saxandeni na xa sa tēni. ¹⁸ Xa muxuna nde susu a bəje xunbeli saraxan suben don a xii saxande ləxəni, saraxan mi rasuxuma. Ala mi a yatema sese ra, a

ba muxun xa bayo a haramuxi. Naxan na a don, a na haken goronna tongoma nen. ¹⁹ Suben naxan na din se haramuxin na, na nama don, a xa sa teeni. Muxun naxan sarijan, na kanna daxa a saraxa suben don, ²⁰ koni naxan mi sarijanxi, a yi boje xunbeli saraxa subena nde don Alatala gbeen naxan na, na kedima nen a yamani. ²¹ Naxan na a din se haramuxina nde ra, fata adaman na hanma sube haramuxina, hanma xosi se haramuxina nde, a yi boje xunbeli saraxa suben don Alatala gbeen naxan na, na kanna kedima nen a yamani.”

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E nama jingen turen don, hanma yexena, hanma siina. ²⁴ I na suben to, a faxaxi hanma burunna subene a yiboxi, ne turen noe rawale nen se gbete ra, koni i nama a don. ²⁵ Naxan na na sube sifane turen don naxanye noe raliye Alatala ma teen na, na kedima nen a yamani. ²⁶ E nama xoliin wunla don hanma suben wunla, e nema dxi dede yi. ²⁷ Naxan na wunla nde don, na kedima nen a yamani.”

²⁸ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁹ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na boje xunbeli saraxan ba, a xa fa a foxo kedenna ra, a na ba saraxan na Alatala xa. ³⁰ A yeteen xa fa na kiseen na naxan nalima Alatala ma teen na. A xa fa suben turen nun a kanken na. A xa a kanken yita Alatala ra alo se ralixina. ³¹ Saraxaraliin xa turen sa teeni saraxa ganden fari, koni a kanken xa lu Haruna nun a diine xa. ³² I xa boje xunbeli saraxan yiifari ma danban fi saraxaraliin ma kiseen na. ³³ Haruna bomsanna naxan boje xunbeli saraxan wunla nun turen nalixi, na nan gbee a yiifari ma danban na. ³⁴ Amasoto Isirayila kaane boje xunbeli saraxan naxanye bama, a kanke ralixin nun a danban naxan fixi, n bata ne so Haruna nun a diine yii, saraxaraline. Isirayila kaane na subene nan soma e yii habadan.”

³⁵ “Ito nan findi Haruna nun a diine gbeen na e Alatalaa saraxarali wanla folo lxon naxan yi. A bama ne saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma teen na. ³⁶ Alatala na nan yamarixi Isirayila kaane ma, e to masusan lxon naxan yi. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa.

³⁷ Sariyane nan ne ra saraxani itoe fe ra: saraxa gan daxina, bogise saraxana, yulubi xafari saraxana, yangin saraxana, saraxaraliin dexo saraxana e nun boje xunbeli saraxana. ³⁸ Alatala na sariyan so Musa yii Sinayi geyaan nan fari, a Isirayila kaane yamari lxon naxan yi Sinayi tonbonni, a e xa fa e saraxane ra Alatala xa.”

8

Saraxaraline dexo feen saraxana Xorayaan 29.1-37

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Haruna nun a diine xili Naralan Bubun so deen na. I xa fa e dugine nun masusan turen na, e nun turaan naxan bama yulubi xafari saraxan na, e nun konton firin e nun debena buru ratetarene naxan kui. ³ I xa Isirayila yamaan birin malan Naralan Bubun so deen na.” ⁴ Alatala yamarin naxan fi, Musa yi na liga, yamaan yi e malan Naralan Bubun so deen na.

⁵ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi.” ⁶ Musa yi Haruna nun a diine maso, a yi e maxa. ⁷ A yi dugin nagodo Haruna ma, a yi a tagi xidi tagixidin na, a gubaan nagodo a ma, a saraxarali domain nagodo a ma, a saraxarali domain tagi xidi tagixidi fajin na. ⁸ A yi kanke masaan bira a koe, a masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa na kui. ⁹ A yi namun so Haruna xun na, a yi xema walaxadin sa a tigi yee ra taxamaseri sarijanxin na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹⁰ Musa yi masusan turen tongo, a Ala batu bubun masusan e nun a yi seen birin. A ne birin nasarijan. ¹¹ A yi na turena nde xuya saraxa ganden ma dexo ma solofere, a saraxa ganden masusan e nun a goronne birin, e nun ige sa seen nun a dexo sena, alogo a xa ne rasarijan. ¹² A mon yi turen sa Haruna xunni, a a masusan, alogo a xa a rasarijan. ¹³ A yi Harunaa diine maso. A yi e dugine ragodo e ma, e nun tagi xidine nun xun tagi xidine, alo Alatala yamarin naxan so Musa yii.

¹⁴ A yi fa turaan na yulubi xafari saraxan na, Haruna nun a diine yi e yiine sa turaan xunna fari. ¹⁵ Musa yi a koe raxaba, a a

wunla nde tongo, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma a yii sonla ra, alogo a xa saraxa ganden nasariɗan. A yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. A saraxa ganden nasariɗan na kiini alogo a xa Ala solona mɛnni. ¹⁶ Musa mɔn yi turen tongo naxanye yi ɗingen buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan yi bɔɗɛn fari, e nun a gbingi ra xɛɛ firinne nun e turene. A yi na birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹⁷ Koni a yi ɗingen gbindin nun a kidin nun a suben nun a gbiine woli tɛɛni yamaan daaxaden fari ma, alo Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi.

¹⁸ Na xanbi ra, a yi fa kontonna ra saraxa gan daxin na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ¹⁹ Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁰ A yi a yixaba dungi dungi na, a a xunna sa tɛɛni, e nun a duginne nun a turena. ²¹ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi kontonna gbindin birin sa tɛɛni saraxa ganden fari saraxa gan daxin na, naxan nalixi Alatala ma tɛɛn na alo a yamari Musa ma kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma.

²² Na xanbi ra, a yi fa kontonna firinden na saraxarali dɔxɔ saraxan na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ²³ Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa Haruna yiifari ma tunla ma. A nde sa a yiifari ma yii konkoribaan nun a san konkoribaan ma. ²⁴ A yi Harunaa diine fan maso, a a wunla nde sa e yiifari ma tunle ma e nun e yiifari ma yii konkoribaan nun san konkoribane. A yi a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁵ A a turen tongo, e nun a xuli turena, e nun turen naxanye a buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan a bɔɗɛn fari, e nun a gbingi ra xɛɛ firinne nun e turene, e nun a yiifari ma danbana.

²⁶ A deben tongo buru ratetaren naxan kui, naxan yi Alatala yɛtagi. A yi buru xun keden tongo, e nun buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. A yi e sa suben turene nun yiifari ma danban fari. ²⁷ A yi e birin so Haruna nun a diine yii, a yi e yite Alatala yɛtagi se ralixin na. ²⁸ Na xanbi ra, Musa yi e rasuxu e ra, a yi

e sa tɛɛni saraxa ganden fari saraxa gan daxine fari. Saraxarali dɔxɔ saraxan na a ra, naxan xiri rafan Ala ma. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na.

²⁹ Musa yi kontonna kanken tongo a yi a yite Alatala yɛtagi se ralixin na. Na yi findi Musa gbeen na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ Musa yi masusan turena nde tongo e nun wunla nde naxan yi saraxa ganden fari, a yi a xuya Haruna nun a duginne ma, e nun a diine nun e duginne. Nayi, a yi Haruna nun a duginne rasariɗan, e nun a diine nun e duginne.

³¹ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “ɛ suben ɗin Naralan Bubun dɛ ra, ɛ yi a don na, e nun burun naxan deben kui saraxarali dɔxɔ saraxan na, alo n na a yamari kii naxan yi. N naxa, ‘Haruna nun a diine xa a don.’ ³² ɛ xa burun nun sube dɔnxɛn woli tɛɛni. ³³ ɛ nama keli Naralan Bubun dɛ ra xii solofere, han ɛ dɔxɔ fe lɔxɔne yi ɗan bayo ɛ dɔxɔ feene buma nɛn xii solofere. ³⁴ Alatala to feene yamarixi nɛn alogo a xa solona ɛ xa. ³⁵ Nanara, ɛ xa lu Naralan Bubun dɛɛn na xii solofere, kɔɛɛn nun yanyin na, ɛ yi Alatalaa yamarin suxu, alogo ɛ nama faxa, amasɔtɔ na nan yamarixi n ma.” ³⁶ Alatalaa yamarin naxanye birin fi e ma fata Musa ra, Haruna nun a diine yi ne birin liga.

9

Haruna nun a diine yi wanla fɔlɔ

¹ Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, Musa yi Haruna nun a diine xili, e nun Isirayila fonne. ² A yi a fala Haruna xa, a naxa, “Turaan dii keden tongo i yulubi xafari saraxan na e nun konton keden saraxa gan daxin na, fɛ mi naxanye ra, i fa e ra Alatala yɛtagi. ³ I yi a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘ɛ xa kɔtɔn tongo yulubi xafari saraxan na, e nun turaan diin nun yɛxɛɛ diina ɗɛɛ keden kedenne, fɛ mi naxanye ra saraxa gan daxin na, ⁴ e nun turana e nun kontonna bɔɗɛ xunbeli saraxan na, alogo e xa ba saraxan na Alatala yɛtagi, e nun bogise saraxan naxan basanxi turen na. Amasɔtɔ Alatala a nɔrɔn yitama ɛ ra nɛn to.’”

⁵ Musa naxan yamari, e na xali Naralan Bubun yetagi. Yamaan birin yi e maso, e ti Alatala yetagi. ⁶ Musa yi a fala, a naxa, “Alatalaa yamarin ni i ra ε naxan ligama alogo ε xa a nɔrɔn to.”

⁷ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I maso saraxa ganden na. I yi i yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin ba, i Ala solona i yetεen nun yamaan xa. I xa saraxan ba yamaan fan xa alogo i xa Ala solona e xa, alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

⁸ Haruna yi a maso saraxa ganden na, a yi turaan diin kɔε raxaba a yetε yulubi xafari saraxan na. ⁹ A diine yi fa a wunla ra a xɔn, a yi a yii sonla sin wunli, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma. A yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. ¹⁰ A yi a turen sa tɛeni saraxa ganden fari, e nun a gbingi ra xelene nun farafaran naxan a bɔɲɛn fari, e naxanye baxi yulubi xafari saraxani, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹ Koni a yi a suben nun a kidin sa tɛeni yamaan daaxaden fari ma. ¹² A yi saraxa gan daxin kɔε raxaba. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ¹³ E yi saraxan dungi keden keden so a yii e nun a xunna, a yi e sa tɛeni saraxa ganden fari. ¹⁴ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi e sa saraxa gan daxin fari tɛeni saraxa ganden fari. ¹⁵ Na xanbi ra, Haruna yi fa yamana saraxan na. A yi yamana yulubi xafari saraxa kɔtɔn tongo, a yi a kɔε raxaba. A na ba yulubi xafari saraxan na alo a singen ba kii naxan yi. ¹⁶ A yi fa saraxa gan daxin na, a na ba alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ¹⁷ A yi fa bogise saraxan na, a yi a yiin ye keden ba a ra, a yi na sa tɛeni saraxa ganden fari, sa xɔtɔn ma saraxan gan daxin fari. ¹⁸ A yi turaan nun kontonna kɔε raxaba yamana bɔɲɛ xunbeli saraxan na. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ¹⁹ E yi turaan nun kontonna turen tongo, e nun a xuli turena, a ture yirene, a gbingi ra xelene, e nun farafaran naxan a bɔɲɛn fari, ²⁰ e yi ne sa subene kankene fari. Haruna yi turene sa tɛeni saraxa ganden fari. ²¹ Haruna yi subene kankene nun e yiifari ma danbane

yite Alatala yetagi, se ralixin na alo Musa a yamari kii naxan yi.

²² Haruna yi a yiine yite yamaan binni, a duba e xa. A to yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxin nun bɔɲɛ xunbeli saraxan ba, a yi godo. ²³ Musa nun Haruna yi so Naralan Bubun kui. E to mini, e duba yamaan xa. Alatalaa nɔrɔn yi godo saraxa gandeni yamaan yetagi. ²⁴ Tɛen yi mini Alatala yetagi, a saraxan nun turen gan saraxa ganden fari. Yamaan to na to, e sɔnxɔ sɛwani, e yi e xinbi sin, e yetagin lan bɔxɔn ma.

10

Haruna dii firin yi gan

¹ Haruna dii firinne, Nadaba nun Abihu, ne yi e wusulan gan seene tongo, e tɛen sa e kui, e wusulanna sa a fari. E yi fa tɛen na Alatala yetagi, naxan mi yi lan, a mi yi naxan yamarixi. ² Nayi, tɛen yi mini Alatala yetagi, a yi e gan, e faxa Alatala yetagi.

³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Alatala ε rakolonxi nɛn ito ra, a to a fala, a naxa, ‘N na n ma sariɲanna mayitama nɛn n batu muxune tagi. N binyama nɛn yamaan yetagi.’ ”

Haruna yi lu dunduxi.

⁴ Musa yi Mikayeli nun Elisafan xili, Haruna sɔxɔ Yusiyeli a diine, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa ε ngaxakedenne binbine xali yamaan daaxaden fari ma, keli yire sariɲanxin yetagi.” ⁵ E yi fa, e yi e xali yamaan daaxaden fari ma, alo Musa e yamari kii naxan yi. Dugine mɔn yi e binbine ma.

⁶ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “E nama ε xunna lu a yitɔntaren na, ε to sunuxi. E nama ε dugine yibɔ, alogo ε nama faxa, ε yi Alatalaa xɔlɔn nafa yamaan birin ma. Alatala ε kon kaan naxanye faxaxi tɛen na, Isirayila yamaan birin nan ne wugama. ⁷ E nama keli Naralan Bubun so dɛen na, alogo ε nama faxa, amasɔtɔ Alatalaa masusan turen nan ε ma.” Musa naxan fala, e na liga.

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, ⁹ “I na so Naralan Bubun kui, i nama manpaan min, i nama na minse sifan min, i

tan nun i ya diine, alogo ε nama faxesa. A findima habadan sariyan nan na i yixεtene xa waxati famatone yi. ¹⁰ Ε xa se sarijanxin nun a haramuxin tagi raba, naxan mi daxa e nun naxan daxa. ¹¹ Ε xa Isirayila kaane xaran tonne ma Alatala naxanye fixi e ma fata Musa ra.”

¹² Musa yi a fala Haruna nun a diine xa naxanye yi fa luxi, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “Bogise saraxan naxan luxi, naxan mi ralixi Alatala ma tεen na, ε xa na tongo, ε yi a don saraxa ganden fema. A nama basan buru rate seen* na. A sarijan fefe! ¹³ Ε xa a don yirena nde yi naxan sarijan, amasoto i gbeen na a ra ε nun i ya diine, fata na saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma tεen na, bayo na nan yamarixin n ma. ¹⁴ Koni suben kanken naxan nalixi e nun danban naxan yitexi Ala xa, ε nun i ya dii xemene nun i ya dii temene xa ne don yirena nde yi naxan sarijan. Amasoto e bata so ε yii ε gbeen na, naxanye baxi Isirayila kaane baje xunbeli saraxane ra. ¹⁵ Isirayila kaane lan e xa fa danban na naxan yitexi e nun kanken naxan nalixi Ala ma, sa turene fari naxanye sama tεeni, alogo e xa yite Alatala yetagi se ralixin na. Habadan sariyan na a ra: I gbeen nan e ra, ε nun i ya diine alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

¹⁶ Musa yi kotona fe maxodin, naxan baxi yulubi xafari saraxan na. A yi a me a e bata yi a birin sa tεeni. Nayi, a yi xolo Eleyasari nun Itamara ma, Harunaa dii naxanye lu, a naxa, ¹⁷ “Nanfera ε mi saraxani ito suben donxi yire sarijanxini? A sarijan han! Alatala subeni ito soxi ε yii nen alogo Isirayila yamana haken xa ba a ma, ε yi Alatala solona e xa. ¹⁸ Amasoto subeni ito wunla to mi soxi yire sarijanxin kui, nayi ε lan nen ε koton suben don yire sarijanxini, alo n na a yamari kii naxan yi.” ¹⁹ Haruna yi a fala Musa xa, a naxa, “I tuli mati. E bata yulubi xafari saraxan nun saraxa gan dixin ba Alatala yetagi to loxoni, na kui, i mi a to fe sifan naxan n masotoxi. Na yi Alatala kenenje ba, xa n fa yulubi xafari saraxa suben don to?” ²⁰ Musa to na me, na yi a kenen.

* **10:12:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

11

Sube radaxaxine nun a haramuxine Sariyane 14.3-21

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Baxon subene birin ye, ε lan ε xa itoe nan don: ³ Sube toro kanna naxanye mon donseen laxunma, ε nae ne birin donje nen fo naxanye toro mi baxi jaxi ra.”

⁴ “Koni ndee na naxanye donseen laxunma tun, hanma naxanye toro baxi tun, ne haramuxin na a ra ε tan xa. Nεgomena, na haramuxi bayo a donseen laxunma, koni a toro mi baxi jaxi ra. ⁵ Fanyerasiin donseen laxunma, koni a toro mi baxi jaxi ra. A haramuxin na a ra ε tan xa. ⁶ Neren donseen laxunma, koni a toro mi baxi jaxi ra, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁷ Xosen toron baxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁸ Ε nama e suben don, ε nama ε yiin din e faxaxin na. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

⁹ “Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yexene don naxanye e bama, foxo igeni hanma baani. ¹⁰ Koni niimase xunxuri naxanye foxo igeni hanma baani, e mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E xosixin na a ra ε tan xa. ¹¹ Se xosixin nan ne ra ε tan xa, ε nama e suben don. Ε xa e faxaxin yate alo xosina. ¹² Naxanye birin igeni, e mi e bama, e xali mi e ma, se xosixin nan ne ra ε tan xa.”

¹³ “E xa xoliini itoe yate alo se xosixina, ε nama ne don: singbinna nun dugan nun xolimangan ¹⁴ nun bangaan nun segen siyaan birin ¹⁵ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁶ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun foxo ige ma xoliin nun toxeddi tongon siyaan birin, ¹⁷ e nun kunkutunna nun jinjaxan nun fotonbunsamuran ¹⁸ nun toxoroon nun yexe suxu kankon nun kankanna, ¹⁹ e nun yaya xonla nun sari xonla siyaan birin, e nun sarasima xonla nun tuyena.”

²⁰ “Gabutεen nun sanne niimase xunxurin naxanye ma, ba xoline ra, ne xosixin na a ra ε tan xa. ²¹ Koni, xa na niimase xunxurin sifana nde sanna a lige a tugan, ε nae na donje nen. ²² Ε nae itoe nan donje ne ye: supen siyaan birin nun xoxorone nun

songolonbalane e nun tuguminne. ²³ Koni, gabutεεn nun sanne niimase xunxuri gbete naxanye ma, ε xa ne yatε se xosixine ra. ²⁴ Ne ε raxosima nen. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kannna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁵ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra.”

²⁶ “Suben naxan birin toro mi boxi jaxi ra hanma a mi donseen laxunma, ne haramuxin na ra ε tan xa. Naxan na a yiin din e faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ²⁷ Sube san naaninna naxanye birin sanna xunduxi, e haramuxin na a ra ε tan xa. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kannna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁸ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

²⁹ “Yili ra seen naxanye boxon ma, itoe nan haramuxi ε tan xa: sulumεn nun yelen nun dangen siyaan birin, ³⁰ e nun lennakonsaan nun sagadin nun kendemelexaan nun mululuna e nun kolona. ³¹ Ne nan haramuxi ε xa yili ra seene ye boxon ma. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kannna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ³² E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen, xa a findi wudi daxin na, hanma dugina, hanma kidina, hanma benbenla. Goron yo naxan nawale wali yo yi, a sama nen igeni. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Na xanbi ra, a yi sarijan. ³³ Xa na niimasena nde keden bira fejena nde kui, a xosima nen. E xa na fejen kala. ³⁴ Donseen naxan lan a xa don, koni xa na feje kui igen sa a ma, a xosima nen. Minse yo na min na fejen kui, a xosixin na a ra. ³⁵ E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen. Xa buru ganden na a ra hanma tee yinla fo ε xa a kala, bayo a xosixi. E xa a yatε alo se haramuxina. ³⁶ Koni xa a faxaxin bira tigrini hanma ige ramaradeni, ne mi xosixi. Koni naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ³⁷ Xa a faxaxin bira sansiin ma naxan lan a si, a mi xosixi. ³⁸ Koni xa igen bata sa sansiin ma, a faxaxin yi bira a yi, na sansiin bata haramu ε xa.”

³⁹ “Suben naxan lan a xa don, xa na faxes ma, naxan na a yiin din a faxaxin

na, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁰ Naxan na a suben don, na lan a yi a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Naxan yo na e faxaxin maxali na lan a xa a dugine xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴¹ E nama niimase xunxuridine don, naxanye boxon ma. Ne xosixin na a ra. ⁴² Niimase xunxurin naxanye birin e bubuma boxon ma, ε nama ne sese don. Xa a bubuma a kuiin ma hanma a sigan tima a san naaninne ra hanma a san wuyaxi, a xosixin na a ra. ⁴³ Nayi, ε nama ε yetε raxosi na niimase xunxurine xon. E nama ε yetε raxosi e xon de! ⁴⁴ Alatala nan n tan na, ε Ala. E xa ε yetε suxu sarijanna kui, alogo ε xa sarijan, bayo n tan sarijan. E nama ε yetε raxosi niimase xunxuri yo xon naxanye e bubun boxon ma.”

⁴⁵ “N tan nan Alatala ra naxan ε raminixi Misiran yi alogo n xa findi ε Ala ra. Nana, ε xa sarijan, amasoto n tan sarijan. ⁴⁶ Sarijan nan na ra naxan lanxi subene ma, e nun xoline, e nun niimaseen naxanye birin igeni e nun naxanye boxon ma. ⁴⁷ E xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, naxanye lan e don e nun naxanye mi lan e don.”

12

Naxanla rasarijanna diin bari xanbini

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa jaxanla nde fudikan, a dii xemεn bari, a mi fa sarijanxi na feen ma han xii solofere, alo a nema a kike wanli. ³ Xii solofereden boxoni, diin yi banxulan. ⁴ A mon mi sarijanxi xii tonge saxan nun saxan benun a xa sarijan wunla ma naxan minixi a ma dii bari waxatini. A nama a yiin din se sarijanxi yo ra, a nama siga yire sarijanxini, han a marasarijan boxone yi kamali. ⁵ Xa a dii temεn bari, a mi fa sarijanxi xunsagi firin, alo a nema a kike wanli bayo wunla bata mini a ma. A xa a marasarijanna legeden xii tonge sennin nun sennin. ⁶ A marasarijan boxone na kamali a dii xemεn xa hanma a dii temεna, a xa yexεε diin jεε kedenna saraxa gan daxin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun deεn na, e nun kolokonde diina hanma ganbana, yulubi xafari saraxan na. ⁷ Saraxaraliin xa na

saraxane ba Alatala xa, a yi Ala solona na jaxanla xa. A sarijanma nen a wunla ma. Sariyan nan na ra jaxanla xa naxan na dii xemena bari hanma dii temena. ⁸ Xa a mi no yexenen sote, a noe ganba firin hanma kolokonde dii firin xale nen, kedenna xa ba saraxa gan daxin na, bonna yulubi xafari saraxana. Saraxaraliin xa Ala solona a xa, a sarijanma nen.”

13

Furene muxune fatine ma

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Xa muxun fatin yirena nde kusinxi, hanma kafanla a ma hanma fure dena nde a fatin ma naxan noe finde fure jaxin na dangu muxu gbete ma, na xa xali saraxarali Haruna fema hanma a diina nde. ³ Furen naxan a fatin ma, saraxaraliin xa na mato. Xa furen yiren xabene bata fixa, a deen yi tilinje ayi, fure jaxin nan na ra. A na yelin a matoe, saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijan. ⁴ Xa fure de fixena a fatin ma, koni a mi tilin, a fati ma xabe mi fixaxi, saraxaraliin xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁵ A xii soloferede loxoni, a yi a mato. Xa a to furen deen mi masaraxi, a mi gboxi ayi a fatin ma, a mon xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁶ Saraxaraliin xa a mato a xunsagi firinden xii soloferede loxoni. Xa furen bata fisa a mi gboxi ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala, a na kanna bata sarijan. Kafanla nan tun na a ra. A xa a dugine xa, a sarijanma nen. ⁷ Koni saraxaraliin yelin xanbini a fale a sarijanxi, xa kafanla fa gbo ayi a fatin ma, na kanna mon xa xete saraxaraliin fema. ⁸ Saraxaraliin mon xa a mato. Xa a to kafanla bata gbo ayi a fatin ma, a xa a fala, a na kanna mi sarijanxi, fure jaxin na a ra.”

⁹ “Xa fure jaxin bata lu muxuna nde fatin ma, e xa a xali saraxaraliin fema. ¹⁰ A xa a mato. Xa kusindena nde a ma naxan de bata fixa, xa na kusinden bata fati ma xaben fixa, a suben minixi kenenni, ¹¹ nayi fure jaxi koxoxin nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijanxi. A nama lu a danna matoni, bayo a bata a kolon a mi sarijanxi. ¹² Xa saraxaraliin bata a to a na fure jaxin bata gasin namini

a fatin birin ma, keli a sanne ma han a xunna, ¹³ a xa a mato ki faji, bayo xa na furena a fatin birin ma, a xa a fala furemaan ma, a sarijan bayo furen bata yelin xare. ¹⁴ Koni furen deen na mini a ma loxon naxan yi, a mi sarijanxi. ¹⁵ Saraxaraliin na furen deen to a ma, a xa a fala a ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin nan na ra. ¹⁶ Xa furen deen xara, na kanna xa siga saraxaraliin fema. ¹⁷ A xa a mato. Xa furen bata xara, saraxaraliin xa a fala furemaan ma, a bata sarijan. ¹⁸ Xa seteen te muxuna nde ma, a yalan, ¹⁹ a funfun yi kusin, a fixa hanma a gbeeli, na muxun xa siga saraxaraliin fema. ²⁰ Saraxaraliin xa a mato. Xa furen funfun tilin, a fati ma xabe bata fixa, saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra, naxan minixi seteen funfuni. ²¹ Koni saraxaraliin na a mato, xa a mi fati ma xabe fixe to, xa furen funfun mi tilin, a xaraxi, a xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ²² Xa furen bata gbo ayi fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kanna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxina nde na a ra. ²³ Koni xa furen funfun mi masaraxi a mi gboxi ayi, nayi larun nan tun a ra. Saraxaraliin xa a fala na kanna ma a sarijanxi.”

²⁴ “Xa muxuna nde fatin ganxi, xa furen deen fixa hanma a gbeeli, ²⁵ saraxaraliin xa a mato. Xa a fati ma xabene fixa, furen deen tilin, fure jaxina nde nan na ra, naxan bata mini ganden ma. Nayi, saraxaraliin xa a fala na kanna ma a mi sarijanxi bayo fure jaxin na a ra. ²⁶ Koni a na a mato, xa saraxaraliin mi fati ma xabe fixe to furen ye, a deen mi tilin, a bata xara, saraxaraliin xa na kanna lu a danna xunsagi keden. ²⁷ Saraxaraliin xa a mato xii soloferede loxoni. Xa furen bata gbo ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kanna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin na a ra. ²⁸ Koni xa furen mi masaraxi, a mi gboxi ayi, a bata xara, gande funfun nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kanna sarijanxi. Gande larun nan na ra.”

²⁹ “Xa furen lu xemena nde hanma jaxanla nde xunna ma hanma a kenenna ma, ³⁰ saraxaraliin xa furen mato. Xa a tilin, a xunxeren hanma a de xaben gbeeli, a xunxurun, saraxaraliin xa a fala na kanna ma, a mi sarijanxi. Fure jaxin na

a ra, daxana, naxan a suxi a xunna ma hanma a kenkenna ma. ³¹ Xa saraxaralina a to furen mi tilin, koni a xunsexe fɔre munma mini, furemaan xa lu a danna xii solofere. ³² Saraxaraliin xa a furen mato xii soloferede lɔxɔni. Xa daxaan mi gboxi ayi, a mi tilin, a xunsexe mi gbeeli, ³³ na kannna xa a xunna bi, fɔ furen denaxan ma. Saraxaraliin mɔn xa a lu a danna xunsagi keden. ³⁴ Saraxaraliin xa daxaan mato xii soloferede lɔxɔni. Xa a mi gboxi ayi, a mi tilin, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a a sarijanxi. A xa a dugine xa, a sarijanma nen. ³⁵ Koni xa daxaan gbo ayi fatin ma, saraxaraliin yelin xanbini a fale a a sarijanxi, ³⁶ saraxaraliin xa a mato. Xa daxaan bata gbo ayi, hali saraxaraliin mi fa a xunsexe mato, a mi sarijanxi. ³⁷ Koni xa a mi gboxi ayi, xa fati ma xabe fɔrene bata mini, daxaan bata yalan. A bata sarijan. Saraxaraliin xa a fala, a sarijanxi.”

³⁸ “Xemena hanma jaxanla, xa fixe fixe ne a fatin ma, ³⁹ saraxaraliin xa a mato. Xa e mi mɔxi, gasin nan tun na ra. A sarijan.”

⁴⁰ “Xa muxuna nde xun sexe mi na, teeli kannna na a ra, a sarijan. ⁴¹ Xa xunsexe mi a tigi ra, teeli kannna na a ra, a sarijan. ⁴² Koni xa furena a teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli, fure jaxin nan minixi a ma. ⁴³ Saraxaraliin xa a mato. Xa a kusinden to teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli alo fure jaxin kii naxan yi, ⁴⁴ furemaan nan na kannna ra, a mi sarijanxi. Saraxaraliin xa a fala, a mi sarijanxi bayo furena a xunna ma.”

⁴⁵ “Awa, xa fure jaxin naxan ma, na kannna xa dugi yiboxine ragodo a ma, a xunni tɔntaren yi lu, a a deen ye maluxun, a yi gbelegbele. Sarijantarena! Sarijantarena! ⁴⁶ Furen nema a ma, a mi sarijanxi. Nayi, a lan a lu a danna, a xa lu yamaan daaxaden fari ma.”

Dugi funduxine

⁴⁷ “Xa dugina nde bata fundu, xuruse xabe dugina hanma taa dugina, ⁴⁸ a na findi dugi sɔxɔnxin sifa yo ra hanma xuruse xabe dugine hanma se kidine, ⁴⁹ xa funduden fɔrɔ hanma a gbeeli dugin ma hanma kidin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma hanma se kidina nde ma, fune jaxin na a

ra naxan seen kalama. Saraxaraliin xa a mato. ⁵⁰ Funen seen naxan ma, saraxaraliin xa na ramara matoni xii solofere. ⁵¹ Xii soloferede lɔxɔni saraxaraliin xa a mato. Xa funen bata gbo ayi na dugin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma, hanma se kidin ma, a na rawali kii yo yi, fune jaxin nan na ra naxan seen kalama, na seen xɔsɔxi. ⁵² Nayi, saraxaraliin xa na dugin gan, hanma dugi sɔxɔnxina hanma xuruse xabe dugina hanma se kidina, fune funfun naxan ma. Amasɔtɔ fune jaxin na a ra naxan seen kalama. Na seen xa gan. ⁵³ Koni xa saraxaralina a mato, xa funen mi gboxi ayi na seen ma, ⁵⁴ funen naxan ma, a xa yamarin fi e ma, a e xa na dugin xa. A mɔn yi a ramara xii solofere. ⁵⁵ E na a xa, saraxaraliin mɔn xa a mato. Xa a to funen mi maxetexi, a mi gboxi ayi, na seen xɔsɔxi. Xa funen bata dugin suxu a ye fajin ma hanma a ye jaxin ma, a gan daxin na a ra. ⁵⁶ Xa saraxaralina a to funen bata ba fɔlɔ, dugin xa xanbini, a xa na fune yiren bɔ dugin na, hanma kidina, hanma dugi sɔxɔnxina. ⁵⁷ Koni, xa a mɔn sa dugi sɔxɔnxin suxu hanma se kidina, funen nan na ra naxan seen kalama. Nayi, funen seen naxan ma, na xa gan. ⁵⁸ Funen seen naxan suxi, dugina, hanma dugi sɔxɔnxina, hanma se kidina, koni funen funfun bata lɔ ayi, na mɔn xa xa alogo a xa sarijan.”

⁵⁹ Funen bata xuruse xabe dugin naxan suxu hanma taa dugina, hanma dugi gbete, hanma se kidina, sarijan nan na ra ne fe yi naxan a yitama a e sarijan hanma e mi sarijanxi.

14

Furetɔn nasarijan sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fure jaxin muxun naxan ma, na rasarijanma ikiini: A xa a yita saraxaraliin na. ³ Nayi, saraxaraliin xa mini yamaan daaxaden fari ma na kannna matodeni. Xa furemaan bata yiyalan, ⁴ saraxaraliin xa yamarin fi, e xa fa xɔli jɛjɛ radaxaxi firin na, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa xɔliin keden kɔe raxaba fɛjɛna nde xun ma, tigi igen naxan kui. ⁶ A xa

xɔli ɲɛɲɛn tongo, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina, a yi e rafu xɔliin kɔɛ raxabaxin wunli. ⁷ A yi a xuya na kanna ma sanɲa ma solofere naxan nasariɲanma fure ɲaxin ma. A yi a fala na kanna ma a a bata sariɲan. A yi xɔli ɲɛɲɛn beɲin burunna ra.”

⁸ “Naxan nasariɲanma, na kanna xa a dugine xa, a a fati ma xabene bi, a yi a maxa. Na xanbi ra, a sariɲanma nɛn. Nayi, a nɔɛ soɛ nɛn yamaan daaxadeni, koni a luma nɛn a bubun fari ma xii solofere. ⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a mɔn yi a xunseɣene bi, e nun a de xabene, a ye gilingilinna xabene, e nun a fati ma xabene birin. A mɔn yi a dugine xa, a a fatin maxa. Na xanbi ra, a sariɲanma nɛn. ¹⁰ Xii solomasɛɣedeni, a xa konton firin tongo e nun yeɣee gilena, ɲee keden kedenne, fe mi naxanye ra. A mɔn xa murutu fuɲi faɲin kilo solomanaanin tongo bogise saraxan na turen naxan yi, a turen litiri tagin sa a fari. ¹¹ Saraxaraliin naxan na kanna rasariɲanma, na xa e nun a kiseene ti Alatala yetagi Naralan Bubun de ra. ¹² A xa konton keden tongo, a a ba yangin saraxan na, e nun turen litiri tagi. A xa ne yita Alatala ra saraxa ralixin na. ¹³ A xa a kontonna kɔɛ raxaba na yire sariɲanxini muxune yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine kɔɛ raxabama denaxan yi. Saraxaraliin nan gbee yangin saraxan na alo yulubi xafari saraxana. A sariɲan han! ¹⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxan wunla nde tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoriɓaan nun a yiifari ma san konkoriɓana. ¹⁵ Na xanbi ra, a mɔn xa saraxa turena nde tongo, a yi a sa a yetɛɛn kɔmɛn ma yiini. ¹⁶ A xa a yiifari ma yii soli keden sin tureni, a yi a xuya Alatala yetagi dɔxɔɲa ma solofere. ¹⁷ A mɔn yi ndedi sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoriɓaan nun a yiifari ma san konkoriɓana. A yangin saraxan wunla saxi denaxan yi. ¹⁸ Ture dɔnxɛn naxan luxi saraxaraliin yii, a xa na sa na kanna xunni, saraxaraliin yi Alatala solona a xa. ¹⁹ Saraxaraliin xa yulubi xafari saraxan ba, a Ala solona na kanna xa naxan nasariɲanma. Na xanbi ra, a yi

saraxa gan daxin kɔɛ raxaba. ²⁰ A yi saraxa gan daxin nun bogise saraxan nali saraxa ganden fari. A yi Ala solona na kanna xa, a yi sariɲan.”

²¹ “Xa yiigelitɔɔn nan na kanna ra, a mi nɔɛ saraxane sɔte, a xa konton keden tongo yangin saraxan na, naxan yitama Ala ra solona seen na a xa, e nun murutu fuɲi faɲin bogise saraxan kilo saxan, turen naxan yi, e nun turen litiri tagi, ²² e nun ganba firin hanma kolokonde dii firin, a nɔɛ naxan sɔte. Keden xa findi yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. ²³ Xii solomasɛɣede lɔxɔni, a xa fa e ra saraxaraliin fema Naralan Bubun deen na Alatala yetagi alogo a xa rasariɲan. ²⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxa yeɣɛɛn nun turen litiri tagin tongo, a yi e yita Alatala ra saraxa ralixin na. ²⁵ A xa yeɣɛɛn kɔɛ raxaba yangin saraxan na. A yi a wunla nde tongo, a a sa na kanna yiifari ma tunla nun a yiifari ma yin konkoriɓaan nun a yiifari ma san konkoriɓaan ma. ²⁶ A yi turena nde sa a yetɛɛn kɔmɛn ma yiini. ²⁷ A xa na turena nde xuya Alatala yetagi a yiifari ma yii sonla ra sanɲa ma solofere. ²⁸ Turen naxan a yin kui, a xa na ndedi tongo, a yi a sa na kanna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoriɓaan nun a yiifari ma san konkoriɓana. A bata yi yangin saraxan wunla sa denaxan yi. ²⁹ Turen naxan luxi a yin kui, a xa na sa na kanna xunni, a yi Alatala solona a xa. ³⁰ Saraxaraliin xa ganba keden tongo hanma kolokonde diina, na kanna naxan sɔtɔxi, ³¹ a yi a ba yulubi xafari saraxan na, a yi xɔliin boden ba saraxa gan daxin na, e nun bogise saraxana. Nayi, a yi Alatala solona na kanna xa.”

³² Sariyan nan na ra na kanna xa, fure ɲaxin naxan fatin ma, naxan mi nɔɛ saraxa kamalixin sɔte.

Banxi ma funɛna

³³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ³⁴ “E na so Kanan yamanani, n naxan soma e yii e keɛn na, xa n funɛn sa banxina nde ma na yamanani, ³⁵ banxi kanna xa sa a fala saraxaraliin xa, a naxa, ‘N bata funɛn to n ma banxin ma.’ ³⁶ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa seene

ramini banxini benun a xa siga funen matodeni, alogo sese nama lu banxini a yi yate se xosixin na. Na xanbi ra, saraxaraliin xa so banxini a matodeni.”

³⁷ “A xa funen mato. Xa funen fɔrɔ hanma a gbeeli, xa yilidine banxin ma, ³⁸ saraxaraliin xa mini banxini, a banxin deen balan xunsagi keden. ³⁹ Xii soloferede lɔxɔni, saraxaraliin mɔn xa fa a mato. Xa funen bata gbo ayi banxi ma, ⁴⁰ saraxaraliin xa yamarin fi, a funen gemen naxanye ma, e xa ne ba na, e yi e woli yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴¹ A xa banxin kuiin birin maxolin, e yi a lɔxɔn woli ayi yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴² Na xanbi ra, e xa gemε gbeteeye tongo. E yi na gemene masara. E maso se gbete tongo, e mɔn yi banxin maso.”

⁴³ “E na a gemε kalaxine ba na, e banxin maxolin, a kankene mɔn yi maso, xa funen mɔn mini banxin ma, ⁴⁴ saraxaraliin xa sa a mato. Xa a to funen bata gbo ayi banxini, na nan na ra funε naxin na a ra naxan seen kalama. Banxin mi sarijanxi. ⁴⁵ Banxin xa rabira, a gemene nun a wudine nun a maso bendene yi maxali taan fari ma yirena nde yi naxan mi sarijanxi. ⁴⁶ Naxan yo na so banxini a balanxi lɔxɔn naxanye yi, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁷ Naxan na a sa hanma a a dege na banxini, a xa a dugine xa.”

⁴⁸ “Xa saraxaralina a mato, funen mi gboxi ayi banxin ma a maso xanbini, a xa a fala a banxin bata sarijan, amasɔtɔ funen bata jan na.”

⁴⁹ “Na kanna xa xoli firin tongo e nun suman wudina nde nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵⁰ A xa xoliin keden kɔε raxaba feɲɛna nde xun ma tigi igen naxan kui. ⁵¹ A yi suman wudin tongo, e nun hisopi wudi yiin nun gari gbeela e nun xoli ɲɛɲɛna, a ne sin xoli kɔε raxabaxin wunla nun tigi igeni. A yi a xuya banxin ma sanja ma solofere. ⁵² A yi banxin nasarijan xoliin wunla ra, e nun tigi igen nun xoli ɲɛɲɛn nun suman wudin nun hisopi wudina e nun gari gbeela. ⁵³ A xa xoli ɲɛɲɛn beɲin taan fari ma burunna ra. Nayi, na banxina fe naxin bata jan, a yi sarijan.”

⁵⁴ Sariyane nan ne ra fure naxine fe yi hanma daxana naxanye minin muxun fatin ma, ⁵⁵ e nun funen naxan minin dugin ma hanma banxin ma, ⁵⁶ kusindene, gagine, e nun larune, ⁵⁷ alogo a xa kolon xa sena nde sarijan hanma xa a mi sarijanxi. Sariyan na a ra fure naxin nun funε naxina fe yi.

15

Muxun xosima kiinde a bari boden xɔn

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Xa furen xemena nde bari boden ma, faxunna naxan minima xosin nan na ra. ³ Xa a minima hanma a mi tin mine, na faxunna bata na kanna xosi. ⁴ Nayi, xemen na a sa saden naxan ma, na xosixi. A na dɔxɔ gbeden naxan ma, na xosixi. ⁵ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁶ Furemaan bata dɔxɔ gbeden naxan ma, naxan yo dɔxɔ na ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁷ Naxan na a yiin din furemaan na, na kanna lan a xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁸ Xa furemaan de igen namini muxu sarijanxina nde ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁹ Furemaan na dɔxɔ sese fari a siga sigatini, na mi fa sarijanxi. ¹⁰ Furemaan bata dɔxɔ sese ma, naxan yo na a yiin din na ra, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna. Naxan yo na se sifan tongo, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹¹ Xa furemaan mi a yiin naxa, a na a yiin din muxu yo ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹² Furemaan na a yiin din feɲɛ yo ra, na lan a kala. Xa goronna wudi daxin na a ra, a lan a maxa.”

¹³ “Furemaan na yiyalan, na kanna lan a legedenna ti xunsagi keden benun a xa rasarijan. A xa a dugine xa, a yi a maxa tigi igen na. A sarijanma nen na yi. ¹⁴ Xii solomasexede lɔxɔni, a xa ganba firin tongo hanma kolokonde dii firin, a

sa e so saraxaraliin yii Alatala yetagi Naralan Bubun deen na. ¹⁵ Saraxaraliin xa xali keden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Nayi, a yi na kanna rasarijan Alatala yetagi faxunna ma naxan minixi a ma. ¹⁶ Xa xemen bari bodeni igen mini, na kanna lan a a gbindin birin maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁷ Xa na ige sifan sa dugin ma hanma se kidin ma, na lan a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁸ Xa xemen nun jaxanla kafu, e firinna birin lan e e maxa, e mi fa sarijanxi han jinbanna.”

¹⁹ “Xa jaxanla a kike wanli, wunla minima a ma, a mi fa sarijanxi xunsagi keden. Naxan na a yiin din a ra, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁰ A nema a kike wanli, xa a a sa saden ma hanma a dɔxɔ gbeden ma, na mi fa sarijanxi. ²¹ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²² A na dɔxɔ gbeden naxan ma, naxan na a yiin din na ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²³ Xa sena nde saxi na saden ma hanma gbeden ma, a yi dɔxi naxan ma, naxan yo na a yiin din na seen na, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁴ Xa e nun xemena nde kafu, a wunla yi sa xemen ma, a fan mi sarijanxi xunsagi keden. A na a sa sade yo ma na xosixi.”

²⁵ “Xa wunla lu mine jaxanla ma, naxan mi findixi a kike wanla ra, hanma a kike wali waxatin yi xɔnkuya ayi, a mi fa sarijanxi han wunla yi jan alo a nema a kike wanli. ²⁶ A na a sa saden naxan ma hanma a dɔxɔ gbeden naxan ma, na mi sarijanxi, alo a nema a kike wanli. ²⁷ Naxan na a yiin din na saden na hanma a dɔxɔ na gbeden ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi sarijanxi han jinbanna. ²⁸ Wuli minin na jan, na jaxanla lan a legedenna ti xunsagi keden, a sarijanma nen na yi. ²⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin tongo, a e xali saraxaraliin fema Naralan Bubun deen na. ³⁰ Saraxaraliin xa xaliin boden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Na xanbi

ra, jaxanla wuli minin xosin janma nen Alatala ye ra yi.”

³¹ “E xa Isirayila kaane ratanga na feene ma naxanye e xosima, alogo e nama n batu bubun naxosi naxan e tagi, e yi faxa e xosina fe ra.”

³² Sariyane nan ne ra feni itoe ma: faxunna na mini xemen bari boden ma, igen na mini xemen xemeyani a yi a xosi, ³³ jaxanla nema a kike wanli, igena nde na mini xemen hanma jaxanla bari bodeni, e nun xemen naxan kafuma jaxanla ma a kike wali waxatini.

16

Ala solona lɔxɔna

¹ Harunaa dii firinna naxanye siga Alatala yetagi, ne faxa xanbini, Alatala yi falan ti Musa xa. ² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala i tada Haruna xa, a a nama so yire sarijanxi fisamantenni ye yo ye, ye masansan dugin xanbi ra Layiri Kankiraan yetagi, Ala solonama denaxan yi. Xa a na liga, n minima a ma nen kundaan yiyani Layiri Kankiraan deraganla xun ma, a yi faxa.”*

³ “Haruna xa feni itoe nan liga alogo a xa so yire sarijanxi fisamantenni: A lan a tura bulanna ba yulubi xafari saraxan na, e nun kontonna saraxa gan daxon na. ⁴ A lan a yi taa dugi guba sarijanxin nagodo a ma, a yi a taa dugi wantanna so. A xa a tagi xidi taa dugi tagixidin na, a yi taa dugi namun so. Na dugine sarijan, nanara a lan a yi a maxa benun a xa e so. ⁵ Isirayila yamaan lan e kɔtɔ firin so a yii yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden saraxa gan daxon na. ⁶ Haruna xa turaan ba a yetena yulubi xafari saraxan na alogo a xa Ala solona a yete xa e nun a denbayana. ⁷ Na xanbi ra, a yi kɔtɔ firinne xali Alatala yetagi, Naralan Bubun deen na. ⁸ A xa kɔtɔne masensen alogo a xa a kolon naxan lan a findi Alatala gbeen na e nun naxan sigan yire jaxini. ⁹ Masensenna na kɔtɔn naxan suxu Alatala gbeen na, Haruna xa fa na ra, a a ba yulubi xafari saraxan na. ¹⁰ Masensenna na kɔtɔn naxan suxu yire jaxin gbeen na, a jeyen nan nalima

* **16:2:** 16.2Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

Alatala ma a solona seen na, e sa a bejin yire jaxini burunna ra. ¹¹ Haruna xa fa turaan na, a a ba a yetena yulubi xafari saraxan na, a Ala solona a yete xa e nun a denbayana. A xa na turaan koe raxaba a yetena yulubi xafari saraxan na. ¹² A xa tee ko seen nafe tee wolonna ra naxan tongoxi saraxa ganden fari Alatala yetagi. A yi wusulan fujin yin ye firin tongo, a yi e xali ye masansan dugin xanbi ra, yire sarijanxi fisamantenni. ¹³ A xa wusulanna sa teen na Alatala yetagi, alogo tutin naxan tema, na xa Layiri Kankiraan deraganla luxun alogo a nama faxes. ¹⁴ A xa turaan wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Layiri Kankiraan deraganla yetagin ma. A mon yi a xuya Layiri Kankiraan yetagi daxona ma solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a xa koton koe raxaba yamaan yulubi xafari saraxan na, a yi a wunla xali ye masansan dugin xanbi ra, a yi a liga alo turaan wunla, a a xuya Layiri Kankiraan ma e nun a yetagi.”

¹⁶ “Na kiini, a xa Ala solona yire sarijanxi fisamantenna xa alogo a xa rasarijan Isirayila kaane xosi feene nun e murute feene nun e yulubine birin ma. A mon xa a liga na kiini Naralan Bubun xa, naxan tixi Isirayila kaa xosixine tagi. ¹⁷ Muxu yo nama lu Naralan Bubun kui a na so Ala solonadeni yire sarijanxi fisamantenni, han a yi mini. A xa Ala solona a yeteen xa e nun a denbayaan nun Isirayila yamaan birin.”

¹⁸ “Na xanbi ra, a yi mini, siga saraxa ganden yireni denaxan Alatala yetagi. A yi na fan nasarijan, a turaan nun koton wunla sa saraxa ganden tongonna fenne birin ma. ¹⁹ A xa wunla xuya a yii sonla ra daxo solofere saraxa ganden ma, alogo a xa a rasarijan Isirayila kaane xosine ma.”

²⁰ “Haruna na yelin xosine be yire sarijanxi fisamantenna ma, e nun Naralan Bubuna, e nun saraxa gandena, a xa koton jenen fan maso. ²¹ Haruna xa a yii firinne sa koton jenen xunna fari, a yi Isirayila kaane hakene nun murute feene nun yulubine birin fala a ma, a yi e sa koton xunna fari. A yi muxuna nde xe, alogo a xa sa koton bejin burunna ra, ²² a yi e hakene

birin xali wulani. A xa koton kedi, a siga burunna ra.”

²³ “Na xanbi ra, Haruna xa so Naralan Bubun kui, a yi taa dugine ba a ma, a naxanye so benun a xa so yire sarijanxini. A xa ne lu na. ²⁴ A xa a maxa yire sarijanxina nde yi, a yi a dugin bonne ragodo a ma. Na xanbi ra, a xa sa saraxa gan daxi firinna bonne ba a yete xa e nun yamaan xa, a Ala solona a yete xa e nun yamaan xa. ²⁵ A mon xa yulubi xafari saraxan turene sa teeni saraxa ganden fari.”

²⁶ “Naxan koton bejinxi yire jaxini, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a fa fa yamaan daaxadeni. ²⁷ Turaan nun koton naxanye baxi yulubi xafari saraxan na, naxanye wuli rawalixi yire sarijanxini Ala solona seen na, ne lan e xali yamaan daaxaden fari ma, e kidine nun e suben nun e gbiine yi sa teeni. ²⁸ Naxan na e gan, na lan a yi a dugine xa, a yi a maxa. Na xanbi ra, a yi so yamaan daaxadeni.”

²⁹ “Habadan sariyan na a ra e xa. Kike solofereden xii fuden loxonni, e xa sunna suxu, e tan Isirayila kaane ba, xonen naxanye daxi e konni ba, e xa wanla birin bejin. ³⁰ Amasoto Ala solonama e xa na loxon nin, alogo e xa sarijan. Nayi, e sarijanma nen e yulubine birin ma Alatala yee ra yi. ³¹ A xa findi Matabu Loxon nun sanla ra. E xa sunna suxu na loxonni. Habadan sariyan na a ra.”

³² “Saraxaraliin naxan bata masusan a sugandi feen na, a daxo saraxaraliyani a baba funfuni, na nan Ala solonama. A tan nan taa dugi doma rasarijanxine soma, ³³ a Ala solona yire sarijanxin nun Naralan Bubun nun saraxa ganden nun saraxaraline nun Isirayila yamaan birin xa. ³⁴ Habadan sariyan na a ra e xa. Ala solonama Isirayila kaane yulubine birin ma fe ra loxo kedenni jenen bun ma.”

E yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

17

Isirayila kaane xa sarijan

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Haruna xa, e nun a diine nun Isirayila kaane birin, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. ³ Isirayila kaan naxan na a jingen

ba saraxan na, hanma yeXeena hanma si-
ina, yamaan daaxadeni hanma a fari ma,
4 a mi a xali Naralan Bubun so deen na al-
ogo a xa a rali Alatala ma kiseen na Alatala
Batu Bubun yetagi, na kanna yatema nen
alo faxa tiina. A bata wunla ramini, na
kanna kedima nen a yamani. 5 Na ma, Isir-
ayila kaane bama nen saraxan be burunna
ra, e fa e saraxane ra saraxaraliin fema
Alatala yetagi Naralan Bubun deen na, a
yi e ba boje xunbeli saraxan na Alatala
xa. 6 Saraxaraliin xa a wunla xuya Alata-
laa saraxa ganden dexonna ma Naralan
Bubun deen na, a yi a turene sa teeni, a xirin
yi rafan Alatala ma. 7 Nayi, Isirayila kaane
nama fa suxure kotone ki, e tinxintareyaan
liga Ala ra naxanye xon. Habadan sariyan
na a ra e tan xa e nun e yixetene birin.”

8 A mon xa a fala, a naxa, “Isirayila kaan
hanma xojen naxan doxi e tagi, a na saraxa
gan daxin ba hanma saraxa gbete, 9 xa a mi
a xali Naralan Bubun deen na alogo a xa ba
Alatala xa, a kedima nen a yamaan ye.”

Wunla nama don

10 “Isirayila kaan hanma xojen naxan
doxi e tagi, naxan na wunla don, n kelima
nen na kanna xili ma, n yi a kedi a yamaan
ye. 11 Amasoto fati benden niina a wunla
nin. N tan bata wunla findi n solona seen
na e niine xa, naxan sama saraxa ganden
fari. Amasoto wunla nan n solonama bayo
niina a yi. 12 Nanara, n na falama e tan
Isirayila kaane xa, e tan sese nama wunla
don. Xoje yo naxan doxi e tagi, e nama
wunla don. 13 Isirayila kaan hanma xojen
naxan e tagi, naxan na suben hanma xoliin
faha donsoyoni naxan daxa a don, a xa a
wunla dindin boxoni a benden sa a ye ma.
14 Amasoto suben birin niina a wunla nin.
Nanara, n bata a fala Isirayila kaane xa, n
naxa, ‘E nama sube yo wunla don, amasoto
suben birin niina a wunla nin. Naxan yo a
don, na kedima nen Isirayila yamani.’ ”

15 “Naxan na suben don naxan faxaxi a
yete ma hanma sube gbete naxan faxaxi,
a na findi Isirayila bari diin na hanma
xojena, na kannan a yi a dugine xa, a yi a
maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna, na
xanbi ra a yi sarijan. 16 Xa a mi a dugine
xa, xa a mi a maxa, a na haken goronna
tongoma nen.”

18

Kafu feen sariyane

1 Alatala yi a fala Musa xa, 2 a xa ito nan
fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala
nan n tan na, e Ala. 3 E nama Misiran kaane
namunne liga, e yi doxi denaxan yi, hanma
Kanan yamanan namunne, n na e xalima
denaxan yi. E nama e namunne suxu de!
4 E xa n ma sariyane nun n ma tonne suxu
bayo Alatala nan n tan na, e Ala.”

5 “E xa n ma tonne nun n ma sariyane
suxu bayo naxan na e suxu, na kannan nii
rakisin sotoma nen e xon. Alatala nan n tan
na.”

6 “Muxu yo nun a bari boden nama kafu.
Alatala nan n tan na.”

7 “I nama i baba rayagi, e nun i nga yi
kafu. I nga na a ra. E nama kafu.”

8 “E nun i baba jaxalan gbete nama kafu,
na i baba rayage nen.”

9 “E nun i magilen nama kafu, i baba dii
temena hanma i nga dii temena, hali e mi
maxuruxi tande kedenna ma.”

10 “E nun i mamandenna nama kafu i
ya dii xemena dii temena hanma i ya dii
temena dii temena. Amasoto na i tan yage
nen.”

11 “E nun i baba jaxalan gbete a dii temen
nama kafu, a naxan barixi i baba ma. I
magilen na a ra.”

12 “E nun i baba magilen nama kafu. I
baba bari boden na a ra.”

13 “E nun i nga ngaxakeden jaxalanmaan
nama kafu. I nga bari boden na a ra.”

14 “I nama i baba ngaxakedenna rayagi.
E nun a jaxanla yi kafu. I nga xurin na a
ra.”

15 “E nun i mamuxun nama kafu. I ya
diina jaxanla na a ra. E nama kafu.”

16 “E nun i ngaxakedenna jaxanla nama
kafu. Na i ngaxakedenna rayage nen.”

17 “E nun jaxanla nde nama kafu, e nun
a dii temen fan yi kafu. E nun a maman-
denna nama kafu, a dii xemena dii temena
hanma a dii temena dii temena. I bari
boden nan ne ra. Na mi daxa.”

18 “I nama i ya jaxanla bari boden tongo i
ya jaxanla ra, i ya jaxanla mon jeje, alogo
i nama yengen naso e tagi.”

19 “E nun jaxanla nama kafu a nema a
kike wanli, amasoto a mi sarijanxi.”

20 “E nun i lanfana jaxanla nama kafu, i yi i yete xosi a xon.”

21 “I nama i ya dii yo ba saraxan na Mələkə suxure kideni, i yi i ya Ala xili kala. Alatala nan n tan na.”

22 “E nun xemən nama kafu alo jaxanla. Xosi feen nan na ra.”

23 “E nun suben nama kafu, i yi i yete xosi a xon. Jaxanla nama a maso suben na e kafu. Fe haramuxin nan na ra.”

24 “E nama e xosi na kewali yo xon. Amasəto n siyaan naxanye kedima e yee ra, ne e yete xosi na feene nan xon. 25 E kewanle bəxə yeteen xosi nen. Nanara, n yi e hakene saran e ra, bəxən yi a me e ra. 26 Nayi, e tan Isirayila kaane nun xəjen naxanye e tagi, e xa n ma tənne nun sariyane suxu. E nama xosi feni itoe liga de! 27 Amasəto naxanye yi dəxi bəxəni ito yi benun e tan, ne yi feni itoe birin ligama, e bəxən naxosi. 28 Na bəxən nama a me e fan na e xosina fe ra, alo siyaan naxanye yi na benun e tan. 29 Nanara, naxan yo na xosi feni ito nde liga, na kedima nen a yamani. 30 E xa n ma yamarine suxu, e nama namun xosixi yo liga naxanye yi ligama mənni benun e tan. E nama e yete xosi e xon. Alatala nan n tan na, e Ala.”

19

Yamaan nasarijan fena

1 Alatala yi a fala Musa xa, 2 a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E xa sarijan, amasəto n tan sarijan, n tan, Alatala, e Ala.

3 Birin xa a nga nun a baba binya, a yi Matabu Ləxəne suxu. Alatala nan n tan na, e Ala.”

4 “E nama suxurene batu, e nama wure raxulunxin nafala ala maligane ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

5 “E na bəje xunbeli saraxan ba Alatala xa, e xa a ba a fajin na alogo a xa a rasuxu. 6 Saraxan suben xa don a faxa ləxəni hanma na xətən bode. Naxan na lu han a xii saxande ləxəni, e xa na sa tēni. 7 Xa e nde don xii saxande ləxəni, na haramuxi, na mi rasuxuma. 8 Naxan na a don, na a haken goronna tongoma nen. Amasəto a bata Alatalaa se rasarijanxin naharamu. Na kanna kedima nen a yamani.”

9 “E na malo xaban fəlo, e nama maala xaba han xeen xedeen xon. E nama

tənsənne makentun naxanye na lu a xəri ma. 10 I nama sansi bogi dənxe ne bolon langani, i nama xənne makə naxanye yolonxi. I xa ne lu yiigelitəne nun xəjene xa. Alatala nan n tan na, e Ala.”

11 “E nama mujan ti. E nama wulen fala. E nama e bode yanfa. 12 E nama e kəlo n xinli wulen fari, amasəto i ya Ala nan xili kalama. Alatala nan n tan na.”

13 “I nama i muxun boden yii seene tongo yanfan xon, i yi a jaxankata. I nama walikēen saranna ramara i konni han na xətən bode.”

14 “I nama tuli xərin konbi, i nama sese sa danxutəon yee ra naxan a rabire, koni i xa gaxu Ala yee ra. Alatala nan n tan na.”

15 “E nama tinxintareya liga kiti sadeni. I nama yiigelitəon nafisa, i nama nafulu kanna rafisa, koni i xa i adamadi boden makiti tinxinni. 16 I nama i adamadi boden mafala yamaan tagi. I nama i adamadi boden təjege alogo a xa faxa. Alatala nan n tan na. 17 I nama i ngaxakedenna rapaxu, koni i xa i adamadi boden maxadi, alogo i nama yulubin tongo a fe ra. 18 I nama i gbeen jəxə. I nama yamaan muxuna nde fe xənnantenyaa namara i kui. I adamadi boden xanu alo i yetena. Alatala nan n tan na.”

19 “E xa n ma tənne suxu. I nama sube siya firinne rakafu. I nama sansi siya firinna si xeen ma. I nama gese siya firinna dugi səxənxin so.”

20 “Xa xeməna nde nun konyi giləna nde kafu, muxu gbete naxan masuxi a jaxanla ra, naxan munma xunba hanma a xəroya, e kala tixin saranma e ra nen. Koni e mi faxama, amasəto a munma yi xunba nen. 21 Xemən lan a kontonna xali Alatala yetagi Naralan Bubun deen na a yangin saraxan na. 22 Saraxaraliin xa yangin saraxa kontonna findi Alatala solona seen na a yulubi ligaxina fe ra, a yulubin yi xafari.”

23 “E na so na yamanani, n na e xalima denaxan yi, e yi bogiseen siyaan birin si, e xa tənna dəxə e bogine ra. E haramuxi nen e tan xa jee saxan, e nama e don. 24 Jeeen naanideni, bəxən bogine birin nasarijanma nen Alatala tantun seen na. 25 Jeeen suulundeni, e nəe e bogine donje

nɛn. Nayi, ε bogi se sɔtɔxine sigan gbo ayi nɛn. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

²⁶ “E nama sese don wunla naxan yi. E nama ε yiimato, ε nama kɔɛrayaan liga. ²⁷ E nama ε xunna dɛ bi a radigilinxin na. I nama i dɛ xaben dɛxɔnne bi. ²⁸ E nama ε fatin mabɔ faxa feen sunun taxamasenna ra. E nama taxaraan te ε fatin ma. Alatala nan n tan na.”

²⁹ “I nama i ya dii tɛmɛn nayagi i a findi yalunden na, alogo yamanan nama bira yalunyaan fɔxɔ ra, a yi rafe fe naxin na. ³⁰ E xa Matabu Lɔxɔne suxu, ε yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

³¹ “E nama siga koron bɔnbɔne nun yiimatone fɛma, alogo e nama ε raxɔsi. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

³² “I xa keli fonna bun binyeni. I xa fonne binya, i yi gaxu i ya Ala yɛɛ ra. Alatala nan n tan na.”

³³ “Xa xɔɛn fa dɔxɔ ε yamanani, ε nama naxu a ra, ³⁴ koni ε xa a yisuxu alo yamanan bari diina ε tagi. I xa a xanu alo i yɛtɛna, amasɔtɔ ε findi xɔɛn na nɛn Misiran yamanani. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

³⁵ “E nama tinxintareya liga kiti sadeni, hanma se maligadeni, hanma se binyeni ligadeni, hanma se yiligadeni. ³⁶ E sikeela xa tinxin. E nɛma sese maligɛ, ε xa ligase kamalixin nawali. Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran yamanani.”

³⁷ “E xa n ma tɔnne nun sariyane birin suxu. Alatala nan n tan na.”

20

Sariya kalane saranna fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa ² a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa,

“Isirayila kaan hanma xɔɛn naxan dɔxi Isirayila bɔxɔni, xa na nde a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxure kideni, yamaan xa a magɔlɔn a faxa. ³ N tan yɛtɛɛn kelima nɛn a xili ma, n yi a kedi Isirayila yamani. Amasɔtɔ a to a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxuren xa, a bata n ma yire sarijanxin naxɔsi, a yi n xili sarijanxin kala. ⁴ Xa yamaan bata e yɛɛne raxi na feen ma, e tondi na kanna faxɛ, naxan a diin baxi saraxan na Mɔlɔkɔ xa, ⁵ n tan yɛtɛɛn kelima nɛn a xili ma e nun a denbayana. N na a kedima nɛn Isirayila yamani e nun naxanye birin

biraxi a fɔxɔ ra e n yanfa Mɔlɔkɔ suxure kideni.”

⁶ “Xa muxuna nde n yanfa, a bira koron bɔnbɔne nun yiimatone fɔxɔ ra, n kelima nɛn a xili ma, n yi a kedi a yamani. ⁷ E xa ε yɛtɛ suxu sarijanani, alogo ε xa sarijan amasɔtɔ Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁸ “E xa n ma tɔnne suxu, ε yi e liga. Alatala nan n tan na, naxan ε rasarijanma.”

⁹ “Naxan yo na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi, bayo a bata a baba danga hanma a nga.”

¹⁰ “Xa xɛmɛna nde yalunya liga e nun xɛmɛ gbɛtɛ a naxanla, a lanfana naxanla, ε xa xɛmɛ yalunxin nun naxalan yalunxin firinne birin faxa.”

¹¹ “Xa xɛmɛna nde nun a baba naxanla kafu, a bata a baba rayagi. E xa xɛmɛn nun naxanla firinne birin faxa. E tan yɛtɛɛn nan e faxa feen nagidixi. ¹² Xa xɛmɛna nde nun a mamuxun kafu, ε xa e firinne birin faxa. Amasɔtɔ e bata fe naxin liga. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹³ “Xa xɛmɛna nde kafu xɛmɛn ma alo muxun kafun naxanla ma kii naxan yi, e firinna birin bata xɔsi feen liga. E xa e firinna birin faxa. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹⁴ “Xa xɛmɛna nde dii tɛmɛn nun a nga fen a naxanla ra, fe naxin nan na ra. Xɛmɛn nun naxanle birin xa gan, alogo na fe naxin nama lu ε tagi.”

¹⁵ “Xa xɛmɛna nde kafu suben ma, ε xa a faxa, ε yi suben faxa.”

¹⁶ “Xa naxanla nde a maso suben na e yi kafu, ε xa naxanla nun suben faxa. E xa faxa, e tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹⁷ “Xa muxuna nde a magilɛn tongo a naxanla ra, a baba a dii tɛmɛna hanma a nga a dii tɛmɛna, e yi kafu, yagin nan na ra. E xa kedi yamaan yɛ. Xɛmɛn bata kafu a magilɛn ma, a tan nan a haken goronna tongoma.”

¹⁸ “Xa xɛmɛna nde kafu naxanla ma a nɛma a kike wanli, e firinne birin xa kedi yamani bayo e lanxi e yagi feen ma nɛn.”

¹⁹ “E nun i nga ngaxakedenna hanma i tɛnɛn nama kafu, bayo na i bari boden nayagima nɛn. E firinna birin ε haken goronna tongoma nɛn.”

20 “Xa xemena nde nun a saxo jaxanla kafu, a bata a saxo rayagi. E firinna nan e haken goronna tongoma, e faxama nen e mi dii bari.”

21 “Xa xemena nde a ngaxakedenna jaxanla tongo a jaxanla ra, xosin nan na ra. A bata a ngaxakedenna rayagi. E mi dii barima.”

22 “E xa n ma tonne nun n ma sariyane birin suxu, e yi e liga, alogo na boxon nama a me e ra, n na e xalima boxon naxan yi doxodeni. 23 N siyaan naxanye kedima e yee ra, e nama bira ne namunne foxo ra. Amasoto e feni itoe birin ligaxi nen e yi rajaxu n ma. 24 Koni n na a fala nen e xa, n naxa, ‘E boxon soma e tan nan yii. N na boxon fima e ma nen e keen na, kumin nun nonon gbo denaxan yi.’ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e sugandixi siyane tagi. 25 Nanara, e xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, e nun xoli haramuxine nun a daxaxine. E nama e yete xosi subeni itoe xon, hanma xoline xon, hanma niimaseen naxanye e masigama boxon ma, n tanna saxi naxanye ra a e haramuxi.”

26 “Nayi, e findima n ma yama sarijanxin na nen, amasoto n tan Alatala sarijan. N bata e sugandi siyane tagi, alogo e xa findi n gbeen na.”

27 “Xemen hanma jaxanla naxan e tagi, xa a findi koron bonbon na hanma yiima-ton na, e xa a magolon a faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi.”

21

Saraxaraline sarijanna

1 Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala saraxaraline xa, Harunaa diine, a naxa, “Saraxaraliin nama a yete xosi a muxuna nde jandeni, a a maso a binbin na. 2 Fo a muxu kendene alo itoe: a nga, a baba, a diina, a dii temena, a tada hanma a xunyena, 3 hanma a magilen naxan munma futu, naxan doxi a konni bayo xemen mi a yii. A nae a yete xose nen e jandeni. 4 Koni, saraxaraliin naxan tixi yamaan yee ra, na nama a yete xosi, a yete rayagi. 5 Xa sayaan ti, saraxaraline mi lan e e xunne bi, hanma e e de xabene dexon bi, hanma e e fatin mabo. 6 E xa sarijan e Ala yetagi, e nama e Ala xili kala, amasoto e tan nan saraxane

ralima Alatala ma teen na, naxanye luxi alo e Ala donsena. Nayi, e xa sarijan. 7 E nama yalunden futu hanma jaxanla naxan xeme feen kolon hanma jaxanla naxan ma xeme a mexi a ra. Amasoto e rasarijanxin na a ra Ala xa. 8 I xa a yate muxu sarijanxina, amasoto a tan nan saraxane fima Ala ma naxanye luxi alo a donsena. Nanara, e xa a kolon a sarijan, amasoto n tan Alatala sarijan, n tan nan e rasarijanma. 9 Xa saraxaralina diina nde a yete rayagi a findi yalunden na, a a baba nan nayagixi. A xa gan.”

10 “Saraxarali kuntigin naxan bata masusan, a sugandi a ngaxakedenne tagi alogo a xa no dugi rasarijanxine sodeni, na nama a xunsexen lu a yitontaren na hanma a yi a dugine yibo jandeni. 11 A nama so binbin xun ma. A nama a yete xosi hali a baba na a ra hanma a nga. 12 A nama mini yire sarijanxin kui, hanma a yete xosi, amasoto a rasarijanxi Alaa masusan turen nan na. Alatala nan n tan na. 13 A xa sungutun nasolonxin tongo a jaxanla ra. 14 A nama kaja gilen tongo, hanma jaxanla bejinxina hanma yalunde xosixina, koni a xa sungutun nasolonxin tongo a yamani, 15 alogo a nama a yixetene rayagi a yamaan tagi. Alatala nan n tan na naxan a rasarijanma.”

16 Alatala yi a fala Musa xa, 17 a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I yixeten muxu madonxi yo nama wali saraxa rabadeni, a Ala donseen nali a ma. 18 Madonto yo mi daxa a a maso: danxutona, lebutenna, naxan yetagi madonxi, hanma naxan salen se madonxi, 19 sankalatona hanma yiikalatona, 20 dantona hanma tongona, teeli kannu, hanma kafanla muxun naxan ma, hanma naxan tengenxi. 21 Saraxarali Haruna yixeten madonxi yo nama a maso, a yi saraxane rali Alatala ma teen na. Madontoon na a ra, a mi lan a a maso, a Ala donseen nali a ma. 22 A nae Alaa donse sarijanxin sifan birin donje nen, hali naxanye sarijan han. 23 Koni a madontoyana fe ra, a mi lan a yi a maso yire sarijanxin ye masansan dugin na hanma saraxa gandena. A nama n ma yire sarijanxina fe kala. Alatala nan n tan na, naxan saraxaraline rasarijanma.”

24 Musa yi na falane rali Haruna nun a diine ma, e nun Isirayila kaane birin.

22

Saraxane sariɲanna

1 Alatala yi a fala Musa xa, 2 a xa a fala Haruna nun a diine xa, a Isirayila kaane na saraxa sariɲanxin naxanye fi n ma, e xa ne suxu ki fajni e don kiin ma alogo e nama n xili sariɲanxin kala. Alatala nan n tan na.

3 A fala e xa, i naxa, “Xa ε yixεte yo mi sariɲan waxati famatone yi, a a maso Isirayila kaane saraxane ra e naxanye ralima Alatala ma, na kanna kedima nen n yetagi. Alatala nan n tan na.”

4 “Xa fure ɲaxin bata mini Haruna yixεtena nde fatin ma, hanma furen yi a bari boden suxu, na mi lan a saraxa sariɲanxine don benun a xa rasariɲan. A mən mi sariɲanxi xa a bata a yiin din sena nde ra naxan bata din muxun binbin na, hanma igen sifana nde naxan minixi muxun xεmeyani, 5 hanma a na a yiin din bubu seen na hanma muxun naxan mi sariɲan, hanma a findi se xəsixi yo ra. 6 Naxan na a yiin din na se sifan na, na mi fa sariɲanxi han ɲinbanna. A nama saraxa sariɲanxine don, han a yi a fatin birin maxa. 7 Sogen na godo, a bata sariɲan. Na xanbi ra, a nœ saraxa sariɲanxine donɲe sənən, amasətə a balon na a ra. 8 A nama suben don naxan faxaxi a yetε ma hanma burunna subene naxan yibəxi, alogo a nama a yetε xəsi a xən. Alatala nan n tan na.”

9 “Saraxaraline xa n ma yamarine suxu alogo e nama yulubin tongo, e faxa e kalane fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasariɲanma. 10 Muxu yo nama saraxa sariɲanxin don xa a mi saraxaralina denbayani. Hali saraxaralina muxu xilixina hanma a walikεen mi daxa a a don. 11 Koni xa saraxaraliin bata konyina nde sara, hanma naxan barixi a konni, na nœ a donɲe nen. 12 Xa muxuna nde saraxaralina dii tɛmən dɔxə a ɲaxanla ra, saraxarali mi a tan na, dii tɛmən nama fa saraxa sariɲanxine don. 13 Koni xa saraxaralina dii tɛmən findi kaɲa gilən na hanma a futun yi kala, dii mi a yii, a xεte a baba konni alo a to yi dii ɲəreyani, a nœ a

baba donseen donɲe nen. Koni naxan mi saraxaralina denbayani, na nama a don. 14 Xa muxuna nde a saraxa sariɲanxin don tantanni, a lan a yi a ɲəxən fi, a mən yi yaganna dɔxəɲa ma firin sa a fari a yanginna ra. 15 Saraxaraline nama Isirayila kaane saraxa sariɲanxine kala e naxan bama Alatala xa. 16 Xa e tin yamaan yi saraxa sariɲanxine don, e bata e findi yulubi tongone ra, yanginna fima naxan ma fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasariɲanma.”

17 Alatala yi a fala Musa xa, 18 a xa a fala Haruna nun a diine nun Isirayila kaane birin xa, a naxa, “Isirayila kaan birin hanma xəɲene Isirayila yi, naxan saraxa gan daxin bama Alatala xa, de tiin nakamalina fe ra, hanma ɲenige ma saraxana, 19 a lan a yi fa turaan na hanma kontonna, hanma kətəna fe mi naxan na. 20 Fεen xuruseen naxan na, a mi lan ε yi fa na ra, amasətə a mi rasuxuma ε xa. 21 Xa muxuna nde fa xuruse gbeen na hanma a xunxurina, bəɲe xunbeli saraxan na Alatala xa, hanma de tiin nakamali saraxana hanma ɲenige ma saraxana, fe yo nama lu a ra alogo a xa rasuxu. 22 Nayi, ε nama fa xuruse yεtaren na, ε a rali Alatala ma tεen na n ma saraxa ganden fari, hanma naxan madənxi, hanma a maxələxi, hanma furen naxan fatin ma hanma kaban naxan ma. 23 Ningena hanma yεxεena naxan salen se kuya hanma a dungi, i nœ na be nen ɲenige ma saraxan na, koni a mi rasuxε de tiin nakamali saraxan na. 24 E nama fa xuruseen na Alatala xən naxan tεgenxi, a delane kalaxi, hanma e baxi na. E nama na ba saraxan na ε yamanani. 25 E nama na xuruse sifan nasuxu xəɲene yii, ε a ba donse saraxan na ε Ala xa. Amasətə e tεgenxi. Fena e ra. E mi rasuxε ε xa.”

26 Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, 27 “Ningena, yεxεena hanma siin na bari, a xa lu a nga bun xii solofere. Xii solo-masexede ləxəni e nun na xanbi ra, a rasuxε nen saraxan na, naxan nalima Alatala ma tεen na. 28 Ningena hanma yεxεena, ε nama e nun a diin kəe raxaba ləxə kedenni. 29 Xa ε barika bira saraxan ba Alatala xa, ε xa a ba ki fajni alogo a xa rasuxu. 30 A donma na ləxən yetεen nin. E nama sese lu han xətənni. Alatala nan n tan na.”

³¹ “E n ma yamarine suxu e yi e liga. Alatala nan n tan na.”

³² “E nama n xili sarijanxin kala, alogo n xa lu sarijanni e tagi, e tan Isirayila kaane. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.

³³ N tan nan e ramini Misiran yamanani, n yi findi e Ala ra. Alatala nan n tan na.”

23

Isirayila yamana sali ləxəne

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Sali ləxəne ni itoe ra Alatala xa, e yamaan xilima malan sarijanxini waxatin naxan yi. Sali ləxəne ni itoe ra n xa. ³ E xa wali xii sennin, koni xii soloferede ləxən findixi Matabu Ləxən nan na, malan sarijanxin tima ləxən naxan ma. E nama wali yo ke. E xa Matabu Ləxən findi Alatala gbeen na e nema dəxi dədə yi.”

Yatene 28.16-25

⁴ “Sali ləxən bonne ni i ra Alatala xa. E xa yamaan xili malan sarijanxini waxatini itoe yi: ⁵ Kike singen xii fu nun naaninna, fitirin ma, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla nan na ra Alatala xa. ⁶ Na kiken xii fu nun suulundena, Buru Tetaren Sanla nan na ra Alatala xa. E xa buru ratetarene don xii solofere. ⁷ Xii singeni, e xa malan sarijanxin maxili. Na ləxəni, e nama e wanle ke. ⁸ E xa saraxane rali Alatala ma tēen na xii solofere. Xii soloferede ləxəni, e mən yi malan sarijanxin maxili. Na ləxəni, e nama e wanle ke.”

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N bəxən naxan soma e yii, e na so mēnni, e se xaban fəlo, e xa fa e bogise singen xidin na saraxaraliin fəma. ¹¹ Saraxaraliin xa a yita Alatala ra Matabu Ləxən xətən bode, alogo a xa a rasuxu e yii. ¹² E se xidin yitama Ala ra ləxo naxan yi, e xa yexēen jee kedenna ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fe mi naxan na, ¹³ e nun bogise saraxana, murutu fujin kilo sennin naxan basanxi turen na. Na xa rali Alatala ma tēen na, naxan xiri rafan a ma, e nun minse saraxan wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. ¹⁴ Burun ba, tənsən ganxine ba, a xindene ba, e nama se xabaxi yo don benun e xa fa na saraxane ra e Ala

xa. Habadan sariyan nan na ra e yixetene birin xa, e na dəxo dədə yi.”

Yatene 28.26-31

¹⁵ “Keli Matabu Ləxən xətən bode, e malo xidin yitama Ala ra ləxən naxan yi, xunsagi solofere xa dangu. ¹⁶ Xii tonge suulundeni, Matabu Ləxo solofereden xətən bode, e mən xa bogise xaba nēnēn fi Alatala ma bogise saraxan na. ¹⁷ E xa murutu fujin kilo saxan nafala buru ratexin na, e fa na buru xun firin na bogise singe saraxa ralixin na Alatala xa. ¹⁸ Yamaan mən xa kontondi solofere ba saraxan na jee keden kedenne fe mi naxanye ra, e nun tura bulan keden nun konton firin, sa bogise saraxa burune fari e nun bogise saraxane nun minse saraxan naxanye daxa. Saraxa gan daxin nan ne ra, naxanye ralima Alatala ma tēen na, e xirin yi rafan a ma. ¹⁹ E mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, e nun yexēen jee keden kedenna firin bəje xunbeli saraxan na. ²⁰ Saraxaraliin xa yexēe firin nun bogise singen burun yita n na se ralixin na. E rasarijanma Alatala xa nēn, e yi so saraxaraliin yii. ²¹ Na ləxən yeteni, e xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama e wanle ke na ləxəni. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa, e na dəxo dədə yi. ²² E na malo xaban fəlo, e nama maala xaba han xēen xedēen xən, e nama tənsəne makentun naxanye na lu a xəri ma. I xa ne lu yiigelitəne xa e nun xəje. Alatala nan n tan na, e Ala.”

Yatene 29.1-6

²³ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii singeni, e xa e matabu na ləxəni e yi a binya, e xətaan fe, e yamaan xili malan sarijanxini. ²⁵ E nama e wanle ke na ləxəni, e xa saraxane rali Alatala ma tēen na.”

Ala Solona ləxəna

Yatene 29.7-11

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Kike solofereden xii fuden xa findi Ala Solona Ləxən na. E xa malan sarijanxin ti, e yi sunna suxu, e yi saraxane rali Alatala ma tēen na. ²⁸ E nama e wali yo ke na ləxəni, amasətə Ala Solona Ləxən na a ra. Alatala solonama e xa na ləxən nin, e Ala. ²⁹ Xa naxan yo mi sunna suxu na ləxəni, na kedima nēn a yamani. ³⁰ Xa naxan

yo wali na lɔxɔni, n na a raxɔrima nɛn a yamaan yɛ. ³¹ E nama wali yo kɛ. Habadan sariyan na a ra ε yixɛtɛne birin xa, ε na dɔxɔ dɛdɛ yi. ³² Matabu Lɔxɔn na a ra ε xa e nun sali lɔxɔna. E xa sunna suxu. E xa matabu sanla raba keli kiken xii solomanaaninden jinbanna ma han na xɔtɔn bode jinbanna.”

*Bubu Kui Sanla
Yatɛne 29.12-40*

³³ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii fu nun suulundeni, Bubu Kui Sanla na ra Alatala xinli, han xii solofere. ³⁵ Sanla xii singeni, malan sarijanxin tima nɛn, ε nama ε wali yo kɛ. ³⁶ Xii solofere, ε xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, ε mɔn xa malan sarijanxin ti, ε mɔn yi saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. Malan sarijanxin na a ra, ε nama ε wali yo kɛ. ³⁷ Sali lɔxɔne nan ne ra Alatala xa, ε yamaan xilima malan sarijanxini lɔxɔn naxanye yi, alogo ε xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbɛtɛye, e nun minse saraxane, naxanye daxa sali lɔxɔne yi. ³⁸ Saraxani itoe sama Alatalaa Matabu Lɔxɔne saraxane fari nɛn, e nun ε kiseene nun ε dɛ tiin nakamali saraxane, e nun ε jɛnige ma saraxane ε naxanye birin fima Alatala ma.”

³⁹ “Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, ε na yelin bogi seene malandeni xɛɛn ma, ε xa sanla raba Alatala xa xii solofere. Xii singen nun xii solomasɛxɛden findin Matabu Lɔxɔne nan na. ⁴⁰ Xii singe lɔxɔni, ε xa bogise fajine ba wudine kɔɛ ra, e nun tugu yiine, e nun jɔxɔndene, e nun wudi yii gbɛtɛye, ε yi sɛwa Alatala yetagi ε Ala han xii solofere. ⁴¹ E xa sanli ito raba Alatala xa jɛɛ yo jɛɛ, xii solofere. Habadan sariyan na a ra ε yixɛtɛne birin xa. E sanla raba jɛɛn kike soloferedeni. ⁴² E xa dɔxɔ bubune kui xii solofere. Isirayila bari diine birin xa lu bubune kui, ⁴³ alogo ε yixɛtɛne xa a kolon fa fala n na e benbane radɔxɔ nɛn bubune kui, n to ε ramini Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

⁴⁴ Musa Alatalaa sali lɔxɔne fala na kii nin Isirayila kaane xa.

24

*Yire sarijanxin lenpu dɔxɔ sena
Xɔɔyaan 27.20,21*

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A yamari Isirayila kaane ma a e xa fa oliwi ture fajin na i xɔn, alogo lenpune xa dɛgɛ waxatin birin. ³ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn Layiri Kankiraan yɛ masansan dugin fari ma Naralan Bubun kui, alogo e xa dɛgɛ Alatala yetagi keli jinbanna ma han xɔtɔnni waxatin birin. Habadan sariyan na a ra ε yixɛtɛne birin xa. ⁴ Haruna xa a yengi lu lenpune xɔn kɔɛɛn birin na naxanye dɔxi lenpu dɔxɔ se xɛma daxin fari Alatala yetagi.”

⁵ “Murutu fujin tongo i yi buru fu nun firin nafala. Burune keden kedenna birin binyen xa kilo sennin li. ⁶ I xa e dɔxɔ yɛlan firin nin xɛma tabanla fari Alatala yetagi, sennin sennin yɛ ma. ⁷ I xa wusulan fajin sa burune birin fari, naxan nalima Alatala ma tɛɛn na burun jɔxɔn na jɔxɔ lu seen na Ala xɔn. ⁸ Buruni itoe xa dɔxɔ Alatala yetagi Matabu Lɔxɔn birin yi. Habadan layirin na a ra Isirayila kaane xa. ⁹ Burune xa raxɛtɛ Haruna nun a diine ma, e yi e don yire sarijanxini. Amasɔtɔ se sarijanxin na a ra na saraxane yɛ, naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na, naxanye so saraxaraline yii. Habadan sariyan na a ra.”

Ala rayelefun nun gbalona

¹⁰ Lɔxɔna nde muxuna nde yi mini Isirayila kaane yɛ, a nga Isirayila kaa, a baba Misiran kaa. Na kanna nun Isirayila kaana nde yi yɛngɛ yamaan daaxadeni. ¹¹ Isirayila jaxanla diin yi Ala xinla rayelefu, a yi a konbi. A nga yi xili nɛn Selomiti, Dibiri a dii tɛmɛna Dan bɔnsɔnni. Mafuren e yi a xali Musa fɛma. ¹² E yi a ramara a fajin na han Alatala yetɛɛn yi a fe yɛba e xa.

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁴ “Naxan konbin tixi, na ramini yamaan daaxaden fari ma. Naxanye birin a xuiin mɛxi, ne birin xa e yiine ti a xunna ma, yamaan birin yi a magɔlɔn han a faxa. ¹⁵ I xa a fala Isirayila kaane xa iki, i naxa, ‘Naxan na Ala konbi, a lan a yi a yulubin goronna tongo. ¹⁶ Naxan na Alatala xinla rayelefu, na xa faxa, yamaan birin xa a

magolɔn. Xa a findi xɔɲɛn na hanma Isirayila kaana, a na Alatala xinla rayelefu, a faxama nɛn. ¹⁷ Naxan na muxuna nde faxes, ε xa na kanna faxes. ¹⁸ Naxan na muxuna nde a suben faxes, a lan a yi a jɔxɔn so a yii. Niin jɔxɔn xa fi niin na. ¹⁹ Naxan na a boden maxɔlɔ, a fan xa maxɔlɔ na kiini. ²⁰ Maxɔlɔn jɔxɔn nan maxɔlɔn na, yɛɛn jɔxɔn nan yɛɛn na, jinna jɔxɔn nan jinna ra. A xa maxɔlɔ alo a a ligaxi boden na kii naxan yi. ²¹ Naxan na suben faxes a lan a yi a jɔxɔn fi, koni naxan na muxun faxes a lan a yi faxes. ²² Sariya kedenna na a ra ε birin xa, xɔɲɛna hanma Isirayila kaana. Alatala nan n tan na, ε Ala.’ ”

²³ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa. Xɛmɛn naxan konbin tixi, e yi na xali yamaan daaxaden fari ma, e yi a magolɔn, a faxes. Isirayila kaane yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

25

Matabu jɛɛna *Sariyane 15.1-11*

¹ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi geyaan fari, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so na bɔxɔni n naxan soma ε yii, bɔxɔn yɛtɛɛn xa a matabu Alatala xinli. ³ E nɔɛ ε xɛɛne biyɛ nɛn jɛɛ sennin, ε manpa bili nakɔne wali, ε yi e bogine malan. ⁴ Koni jɛɛ solofereden findin matabu jɛɛn nan na Alatala xinli. E nama ε xɛɛne bi hanma ε yi ε manpa bili nakɔne wali. ⁵ Sansi bogin naxanye na soli e yɛtɛ ma, i tan nama e malan i yɛtɛ xa. I tan nama manpa tɔnsɔn mɔxine malan naxanye bogixi e yɛtɛ ma. Amasɔtɔ matabu jɛɛn na ra bɔxɔn xa. ⁶ Koni bɔxɔn na naxan namini matabu jɛɛn kui, ε birin xa na don, i tan, i ya konyi xɛmɛna, i ya konyi gilɛna, i ya walikɛna, xɔɲɛn naxan luma i konni, ⁷ e nun i ya xuruseene, e nun hali burunna suben naxanye i ya bɔxɔni. Bɔxɔn na naxan namini, na birin nɔɛ donjɛ nɛn.”

Xɔɲɔya jɛɛna

⁸ “E xa matabu jɛɛ solofere tɛngɛ, jɛɛ solofere dɔxɔ solofere, alogo matabu jɛɛ solofere xa lan jɛɛ tonge naanin e nun solomanaaninna ma. ⁹ Kike solofereden xii fudeni, Ala Solona Lɔxɔna, ε xa xɔtane fe

yamanan birin yi. ¹⁰ E jɛɛ tonge suulunden nasarijanma nɛn, ε yi a rali yiren birin yi a yamanan muxune birin bata xɔɲɔya. Xɔɲɔya jɛɛn na a ra ε xa, ε birin yi xɛtɛ ε denbayana bɔxɔn ma ε bɔnsɔnne yi. ¹¹ Jɛɛ tonge suulunden findima Xɔɲɔya jɛɛn nan na ε xa. E nama ε xɛɛne bi, ε nama sansi bogine malan naxanye solima e yɛtɛ ma. E nama manpa bogi tɔnsɔnne malan naxanye bogima e yɛtɛ ma. ¹² Amasɔtɔ Xɔɲɔya jɛɛn nan na ra. A sarijan ε xa. E na donseen naxan to xɛɛne ma, ε xa na don.”

¹³ “Na Xɔɲɔya jɛɛna, birin xa xɛtɛ a gbee bɔxɔn ma. ¹⁴ Xa ε bɔxɔna nde mati hanma ε a sara muxuna nde ma, ε nama jɔaxu ε bode ra. ¹⁵ I a saren naxan soma i kon kaan yii, na xa lan na jɛɛne yatɛn ma naxan luxi benun Xɔɲɔya jɛɛn xa a li. A xa a saren nasuxu i yii naxan lanjɛ se xaba waxatine yatɛn ma naxanye luxi. ¹⁶ Xa jɛɛ wuyaxi luxi, a saren xa mate na kiini. Xa jɛɛ dando nan luxi a xa a saren magodo. Amasɔtɔ a mi bɔxɔn matima, fɔ se xaba waxatine. ¹⁷ E nama jɔaxu ε bode ra, koni ε xa gaxu ε Ala yɛɛ ra. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

¹⁸ “E xa n ma tɔnne nun sariyane suxu. Nayi, ε luma nɛn yamanani bɔɲɛ xunbenli. ¹⁹ Bɔxɔn yi bogi seene fi, ε yi ε dege han ε lugo, ε lu bɔɲɛ xunbenli. ²⁰ Waxatina nde ε a falama nɛn, ε naxa, ‘En nanse donma jɛɛ soloferedeni, xa en mi xɛɛn bi, en mi seen xaba?’ ²¹ N barakan sama nɛn ε feene yi jɛɛ senninden, alogo ε se xabaxin xa ε makone birin fan han jɛɛ saxan. ²² Jɛɛ solomasɛxɛdeni, ε nɛma ε xɛɛne bima, ε donse ramaraxin nan donma. E luma a donjɛ nɛn han jɛɛn solomanaaninden se xaba waxatini.”

²³ “E nama bɔxɔn mati habadanni mumɛ, amasɔtɔ n tan nan gbee bɔxɔn na. E tan luxi nɛn alo xɔɲɛn naxanye yigiyaxi n konni. ²⁴ Nanara, ε na yamanan sɔtɔ, ε xa sariyan dɔxɔ alogo bɔxɔ matixin xa xunba.”

²⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitɔɔn na, a yi a bɔxɔna nde mati, a bari bodena nde xa fa a bɔxɔ matixin xunba. ²⁶ Xa a bari bode mi na naxan daxa a a xunba, xa a tan yɛtɛɛn bata a xunba fɛrɛn sɔtɔ, ²⁷ a xa jɛɛne yatɛ keli a saran ma, a yi na jɔxɔn naxɛtɛ a sara muxun ma. Na xanbi, a nɔɛ xɛtɛ nɛn a bɔxɔni. ²⁸ Koni, xa a mi a jɔxɔ raxɛtɛ se sɔtɔ, bɔxɔn xa lu a sara muxun yii han Xɔɲɔya

Neena. Na waxatini a kari singen mɔn xa xeɛ a bɔxɔni. ²⁹ Xa muxuna nde a banxin mati taa gbeeni yinna soxi naxan ma, a nɔ a xunbe nen han jee keden a sara xanbini. ³⁰ Koni xa banxin mi xunba benun jee keden, a luma nen a sara muxun gbeeyani sɔnɔn e nun a yixetene. A mi a raxetema Xɔɔya Neeni. ³¹ Koni banxin naxanye taa xunxurine yi naxanye mi rabilinxi yinna ra, ne luma nen alo bɔxɔna. E nɔe xunbe nen, e mɔn yi raxete e kari singen ma Xɔɔya Neeni.”

³² “Lewi bɔnsɔnna taane kui, Lewine nɔe e banxine xunbe nen waxatin birin. ³³ Naxan na Lewi kaana nde a banxin sara, a minima nen banxi saraxin nun na taani Xɔɔya Neeni. Amasɔɔ banxin naxanye Lewi taane yi, ne findixi Lewine nan gbansan gbee ra Isirayila yamanani. ³⁴ Koni xeen naxanye e taane rabilinni, ne mi lan e mati, amasɔɔ Lewine nan gbee e ra habadan!”

Donla feen sariyane

³⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitɔɔn na, naxan dɔxi i fema, feren mi fa a yii a balo, i lan i yi a maso i ra alo xɔɔena alogo a xa lu i fema. ³⁶ I nama tɔnɔ yo maxɔdin a ma koni i xa gaxu i ya Ala yee ra, i ngaxakedenna yi lu i fema. ³⁷ Xa i a doli gbetini, i nama tɔnɔ sa a fari. Xa i donseen mati a ma, i nama tɔnɔn sɔɔ a xɔn.”

³⁸ “Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran bɔxɔni alogo n xa Kanan bɔxɔn so e yii, n yi findi e Ala ra.”

Muxun xunba sariyana fe

³⁹ “Xa muxuna nde findi yiigelitɔɔn na i dexɔn, a yi a yete mati i ma, i nama a ti konyi wanla ra. ⁴⁰ A xa masuxu i konni alo walikena hanma xɔɔena. A xa lu i ya wanla ra han Xɔɔya Neena. ⁴¹ Na waxatini, e nun a diine yi xɔɔya, a yi xeɛ a xabilani, e nun a benbane bɔxɔni. ⁴² Amasɔɔ n ma walikene nan Isirayila kaane ra, n naxanye raminixi Misiran yamanani. E nama mati konyiyani. ⁴³ I nama e jaxankata, fɔ i xa gaxu i ya Ala yee ra.”

⁴⁴ “Xa e konyi xemɛn hanma konyi gilɛn sara, a xa keli siya gbetene ye naxanye e rabilinxi. ⁴⁵ E mɔn nɔe xɔɔena ndee sare nen naxanye dɔxi e ye, e nun e xabilan muxuna

nde naxanye barixi e yamanani. E yi findi e gbeen na. ⁴⁶ E mɔn nɔe e luyɛ e diine yii nen e keen na, alogo e xa lu konyiyani habadan. Koni e ngaxakedenne, Isirayila kaane, e tan sese nama nɔɔn sɔɔ a ngaxakedenna xun na, a a jaxankata.”

⁴⁷ “Xa xɔɔen findi nafulu kanna ra naxan dɔxi e konni, e ngaxakedenna nde yi findi yiigelitɔɔn na, a a yete mati xɔɔen ma, hanma xɔɔen xabila muxu gbete ma, ⁴⁸ a nɔe xunbe nen a mati xanbini. A ngaxakedenna nde nɔe a xunbe nen, ⁴⁹ hanma a sɔxɔna, hanma a dunbode, hanma a bari bodena nde a xabilani, na nɔe a lige nen. A tan yetɛn nɔe a yete xunbe nen, xa a feren sɔɔ. ⁵⁰ Nayi, e nun a sara muxun xa jee ne yatɛ keli a sara jee ma han Xɔɔya Neena. A xa a jɔxɔn fi alo walikɛn nɔe saranna yatɛn naxan sɔɔe na jee ne bun. ⁵¹ Jee dɔnxɛn naxanye luxi, xa ne mɔn gbo, a xa ne xasabin gbetin naxete nafulu kanna ma a xunba saren na. ⁵² Jee naxanye luxi benun Xɔɔya Jee yi a li, xa ne mi fa gbo, a xa na fan xasabin gbetin naxete a xunba saren na. ⁵³ A yisuxuma nen a kanna konni alo walikɛn naxan sare fixi, a nama a jaxankata. ⁵⁴ Xa a mi xunba na kii yo yi, e nun a diine xa xɔɔya Xɔɔya Neeni. ⁵⁵ Amasɔɔ n ma walikene nan Isirayila kaane ra. N gbee walikene nan e ra, n naxanye raminixi Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, e Ala.”

26

Barakan nun dangana

Sariyane 7.12-24 nun 28.1-14

¹ “E nama suxurene rafala. E nama alana nde sawuran nafala. E nama gemɛn dɔxɔ, e yi a batu. E nama gemɛ masolixin ti e yamanani e yi a batu. Amasɔɔ Alatala nan n tan na, e Ala.”

² “E xa n ma Matabu Lɔxɔne suxu, e yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

³ “Xa e n ma tɔnne nun yamarine suxu, ⁴ n tulɛn nafama nen e ma a waxatini, bɔxɔn yi balon fi, wudine yi bogi xee ne ma. ⁵ Se bɔnbɔ waxatin buma nen han bogise bolon waxatina. Bogi seene yi lu bolonɛ han xee bi waxatina. E degema nen han e lugo, e yi lu e bɔxɔni bɔɛe xunbenli. ⁶ N tinma

nɛn yamanan yi lu hɛrini. Ɛ na ɛ sa, sese mi ɛ tɔrɛ. N burunna sube xarɛne bama nɛn ɛ yamanani, yɛngɛn mi soɛ ɛ konni. 7 Ɛ ɛ yaxune kedima nɛn, e yi bira ɛ bun yɛngɛni. 8 Ɛ tan muxu suulun fama nɛn ɛ yaxun muxu kɛmɛ kedideni. Ɛ tan muxu kɛmɛ yi ɛ yaxun wuli fu kedi. Ɛ yaxune birama nɛn ɛ bun yɛngɛni. 9 N fanma nɛn ɛ ra. N yi dii wuyaxi fi ɛ ma, ɛ wuya ayi. N na n ma layirin nakamalima nɛn en tagi. 10 Ɛ yala malo ramaraxine donma nɛn han malo xaba waxatin mɔn yi a li, ɛ yi a fonna dɔnxɛn woli ayi alogo a nɛnɛn xa ramara. 11 N luma nɛn ɛ yɛ, n mi n mɛ ɛ ra mumɛ! 12 N na n masiga tima nɛn ɛ tagi, n findi ɛ Ala ra. Ɛ yi findi n ma yamaan na. 13 Alatala nan n tan na, ɛ Ala, naxan ɛ ramini Misiran bɔxɔni alogo ɛ xa ba Misiran kaane yii. N Misiran konyiyaan goronna ba nɛn ɛ ma, alogo ɛ xa nɔ sigan tiyɛ xunna kenli.”

Sariyane 28.15-68

14 “Koni, xa ɛ mi n xuiin name, ɛ yamarini itoe birin suxu, 15 xa ɛ n ma tɔnne kala, ɛ yi ɛ mɛ n ma sariyane ra, ɛ mi n ma yamarine birin liga, ɛ n ma layirin kala, 16 nayi, n ni ito nan ligama ɛ ra: N yihadin nagodoma nɛn ɛ ma, e nun fitina furene nun fati mawolonna, naxanye ɛ yɛene kalama, e yi ɛ niin ba. Ɛ sansine sima fuuni bayo ɛ yaxune nan e donma. 17 N kelima nɛn ɛ xili ma, alogo ɛ yaxune xa ɛ nɔ. Naxanye ɛ rapaxuxi, ne yi nɔɔn sɔtɔ ɛ xun na. Ɛ ɛ giyɛ hali muxu yo mi ɛ fɔxɔ ra.”

18 “Na birin xanbi ra, xa ɛ mi n xuiin name, n na ɛ yulubine saranma ɛ ra nɛn dɔxɔra ma solofere. 19 N yi ɛ wason kala, n yi kuyeni xara alo wurena, e nun bɔxɔna alo sulana. 20 Ɛ sɛnbɛn yi jan fuuni, bayo ɛ bɔxɔn mi bogi seene fiyɛ, yamanan wudine mi bogima.”

21 “Xa ɛ murutɛ n ma, ɛ tondi n xuiin name, n na ɛ tɔrɔne rawuyama ayi nɛn dɔxɔ solofere naxan lanxi ɛ yulubine ma. 22 N burunna subene rafama nɛn ɛ xili ma naxanye ɛ diine faxama, e yi ɛ xuruseene raxɔri. E yi ɛ xurunɲɛ ayi han ɛ kirane yi yigeli.”

23 “Xa hali na birin ɛ mi xuru n ma, ɛ lu murutɛxi n ma, 24 n yetɛɛn kelima nɛn

ɛ xili ma, n mɔn yi ɛ tɔrɔne rawuya ayi dɔxɔ solofere. 25 N yɛngɛn nakelima nɛn ɛ tan xili ma, n yi ɛ yulubine saran ɛ ra n ma layirin kala feen na. Ɛ na ɛ luxun ɛ taa ratangaxine yi, n fitina furen nafama nɛn, ɛ yi lu ɛ yaxune yiini. 26 N yi ɛ kuma donseen na, ɲaxalan fu yamaan birin ma burun ganma nɛn buru gande kedenni, e yi ɛ buruni taxun ligase xurudin na, ɛ yi a don koni ɛ mi lugo.”

27 “Xa hali na birin, ɛ mi n xuiin name, ɛ yi lu murutɛxi n ma, 28 nayi, n kelima nɛn ɛ xili ma, n yi ɛ yulubine saran ɛ ra dɔxɔra ma solofere. 29 Ɛ ɛ diine suben donma nɛn. 30 N yi ɛ taan kidene kala, n yi ɛ wusulan gandene rabira. 31 N yi ɛ taane findi xɔrinxɔrinna ra, ɛ yire sarijanxine yi raxɔri. Nayi, ɛ saraxane mi fa rafa n ma. 32 N na ɛ yamanan kalama nɛn. Ɛ yaxune na fa dɔxɔdeni ɛ konne yi, e kabɛma nɛn a kalaxin ma. 33 N na ɛ raxuyama ayi nɛn yamanane yi, n yi bira ɛ fɔxɔ ra silanfanna ra, n yi ɛ sagatan.* Ɛ yamanani gelima nɛn, a yi findi taa xɔnne ra.”

34 “Nayi, ɛ nɛma ɛ yaxune yii e konni waxatin naxan yi, ɛ yamanani genla yi lu, ɛ bɔxɔn luma nɛn matabuni, matabu waxatine ɲɔxɔn na ɛ mi naxanye suxu. 35 A nɛma rabɛɲinxi, a matabun sɔtɔma nɛn, ɛ mi tin naxanye ma ɛ yi dɔxi a yi waxatin naxan yi. 36 Naxanye na lu e nii ra ɛ yɛ, n na e tunnaxɔlɔma e ma nɛn e yaxune yamanani, han e yi e gi ɲɔxɔnden gbansanna bira xuiin bun alo silanfanna, e bira hali muxɛ mi e fɔxɔ ra. 37 E birama nɛn e bode fari alo e nɛma e giyɛ silanfanna bun, anu muxu yo mi e fɔxɔ ra. Ɛ mi nɔɛ tiyɛ ɛ yaxune yɛɛ ra. 38 Ɛ faxama nɛn siya gbɛtɛne tagi, ɛ yaxune yamanan yi ɛ don. 39 Naxanye na lu ɛ tan yɛ, ne doyenma nɛn han e faxa e yaxune yamanane yi e tan nun e benbane hakɛne fe ra.”

40 “Koni e na e ti e hakɛne ra e nun e benbane gbeene nun e tinxintareyaan nun e murutɛna, 41 feen naxanye a ligaxi, n yi keli e xili ma, n yi e rasiga e yaxune yamanani, nayi e Ala kolontare bɔrɛne na xuru, e yi e hakɛne yanginna fi, 42 n na n mirima nɛn layirina feen ma nxu nun Yax-

* 26:33: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

uba tagi, e nun nxu nun Isiyaga, e nun nxu nun Iburahima, n yi n miri yamanana fe ma. ⁴³ Koni, fɔ yamanan nabeyinxin xa lu singe, a yi a matabu e mi na waxatin naxan yi. E e hakene yanginna fima nen amasoto e bata e me n ma sariyane nun tonne ra. ⁴⁴ Koni, hali e lu e yaxune yamanani, n mi e rabejine han e yi raxori, n yi n ma layirin kala. Amasoto Alatala nan n tan na, e Ala. ⁴⁵ N na n mirima nen n ma layirin ma, naxan nxu nun e benbane tagi, n naxanye ramini Misiran boxoni siyane yetagi, alogo n xa findi e Ala. Alatala nan n tan na.”

⁴⁶ Alatala tonne nun yamarine nun sariyane nan ne ra, a naxanye falaxi Isirayila kaane xa fata Musa ra Sinayi गयाan fari.

27

Muxun naxanye fixi Ala ma

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa muxuna nde bata a de ti, a muxuna nde fi Alatala ma, a xunbama gbetin nan na naxan lanxi a yaten ma. ³ Xa xemen na a ra naxan barin bata jee maxone ti han jee tonge sennin, i xa a saren yate gbeti gbanan tonge suulun na, gbeti gbananna naxanye rawalima yire sarijanxini. ⁴ Xa naxanla na a ra, gbeti gbanan tonge saxan. ⁵ Dii xemen naxan barin bata jee suulun ti han jee maxone, na lanma gbeti gbanan maxone nan ma. Dii temena, gbeti gbanan fu. ⁶ Dii xemen naxan barin bata kike kedenna ti han jee suulun, na lanma gbeti gbanan suulun nan ma. Dii temena, gbeti gbanan saxan. ⁷ Xemen naxan bata dangu jee tonge senninna ra, na lanma gbeti gbanan fu nun suulun ma. Naxanla, gbeti gbanan fu. ⁸ Naxan bata a de ti, xa yiigeliton na a ra, a mi noe na gbetin yaten fiye, a lan a yi na muxun xali saraxaraliin fema. Na noe gbetin xasabina nde fale nen a noe naxan fiye.”

⁹ “Xa muxuna nde bata a de ti xurusena fe ra naxan noe be saraxan na Alatala xa, na xuruse sifan na fi Alatala ma, a bata rasarijan. ¹⁰ A mi masare gbeta ra. A fajin mi masare a kobin na, a kobin mi masare a fajin na. Xa a kanna xuruseen masara gbeta ra, e firinna birin bata rasarijan. ¹¹ Xa suben na a ra naxan haramuxi, naxan

mi be saraxan na Alatala xa, a xa xali saraxaraliin fema. ¹² Saraxaraliin xa a saren fala, xa suben fan, hanma a mi fan. A na saren naxan fala, a bata lu na ma. ¹³ Xa a kanna waxi suben xunba feni, a xa a joxon fi a yi yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari.”

¹⁴ “Xa muxuna nde a banxin fi Alatala ma, saraxaraliin xa a saren fala, xa a fan hanma a mi fan. A na naxan fala, a bata lu na ma. ¹⁵ Xa a kanna waxi a xunba feni, a xa a joxon fi a yi yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari. Banxin yi xete a kanna ma.”

¹⁶ “Xa muxuna nde a xeen fi Alatala ma, a saren xa fala fata sansiin yaten na naxan xuye a ma. Malo benbeli gbee saxan xuye boxon naxan ma, na lanma gbeti gbanan tonge suulun nan ma. ¹⁷ Xa xeen fixi Xoroya jee nin, a saren luma na kii nin. ¹⁸ Xa xeen fixi Xoroya jee xanbin nin, saraxaraliin xa jee yate naxan luxi benun Xoroya jee famatona, a yi nde ba xeen saren na. ¹⁹ Xa xee kanna waxi a xunba feni, a xa a joxon fi, a yi yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari, xeen yi xete a kanna ma. ²⁰ Xa a mi xeen xunba, a yi a mati muxu gbeta ma, a mi fa noe a xunbe. ²¹ Xeen na yeba Xoroya jee ni, a bata rasarijan, a so Alatala yii kiseen na habadan! A findima saraxaraline gbeen nan na. ²² Xa muxuna nde xeen fi Alatala ma a naxan saraxi, naxan mi yi a keeni, ²³ saraxaraliin xa a saren fala fata jee yaten na naxanye luxi benun Xoroya jee na. Na kanna xa a saren fi na boxo yeteni. A sarijan Alatala yetagi. ²⁴ Xeen naxetema a kari singen ma nen Xoroya jee ni, a sara naxan ma, naxan gbee yi a ra nun. ²⁵ Na sarene birin falama nen fata yire sarijanxin gbeti gbananna ra, naxan lanxi garamu fu ma.”

²⁶ “Muxu yo nama a xuruse dii singen fi Alatala ma na kiini, amasoto Alatala nan gbee dii singene birin na hali ba na feen na. Ninge ba, yexe ba, Alatala nan gbee e birin na. ²⁷ Xa a findi sube haramuxin dii singen na, a kanna noe a xunbe nen. A xa a joxon fi, a yi yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari. Xa a mi a xunba, a xa a mati a sare falaxin na.”

²⁸ “Koni, muxun na sese fi Alatala ma habadanni, muxu ba, xuruse ba, a kee xeen ba, na sese mi sare, a mi xunbe. Naxan yo na fi a ma habadanni, na bata sarijan a xa

fefe. ²⁹ Hali a findi muxun na naxan fixi Ala ma habadanni, a mi nɔɛ xunbɛ, ɛ xa a faxa.”

³⁰ “Alatala nan gbee bɔxɔn bogiseene birin yaganna ra. A na keli xɛɛn ma hanma langan kui, a sariɗan Alatala yɛtagi. ³¹ Xa muxuna nde waxi a yaganna yirena nde xunba feni, fɔ a xa a ɲɔxɔn fi, a yi na yiren yaganna dɔxɔɗa ma firin sa a fari.

³² Alatala nan gbee xuruseene birin yaganna ra, a xurin nun a xungbena. Xuruseene na yate, Alatala nan gbee e fudene ra. ³³ Xuruseene mi yɛbama a faɗin nun a kobin na. Xuruseen nama masara gbete ra. Xa a na liga e firinna birin nasariɗanma nɛn, e mi nɔɛ xunbɛ.”

³⁴ Alatala na yamarine nan so Musa yii Isirayila kaane xa Sinayi geyaan fari.

Yatene Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire naaninden ni i ra. Isirayila kaane to keli Misiran yamanani, siga Kanan bəxəni, e feen naxanye liga kira yi, ne nan sebexi Kitabun yireni ito kui. A xili saxi na kiini nen bayo Isirayila kaane yatən nan sebexi a kui naxan findixi dəxəde wuyaxi ra.

Isirayila kaane yelin xanbini sariyane birin sətə Musa ra Ala naxanye fala a xa Sinayi geyaan fari e mini xanbini Misiran yamanani, e yi e yitən siga na yamanani Ala naxan nagidixi e ma. E yi siga singen han Kadesi-Barineya yi, Isirayila yamanan so dəna. Koni e yi gaxu soe. Nayi, e yi lu tonbonni jee tonge naanin. Dənxən na, e yi tərə wuyaxi sətə, e yi siga yiifanna ma alogo e xa Moyaba yamanan masətə Fəxə Daraan sogeteden binni. Kitabun yireni ito sora dənxəne fe wuyaxi gbətəye nan falama naxan liga Moyaba yamanani. Isirayila kaane lu mən nin han e yi so Kanan yamanani.

Kitabun yireni ito Alaa yamana muxu-yaan nan yitama en na. Waxatina nde e lannayaan liga, waxatina nde sikəna. Waxatina nde e xaxili ragidixi, waxati gbətə, e yigitəgəxi. Koni, hali Alaa yamaan mi tinxin waxatin birin, Alaa tinxinna mi janje.

Isirayila kaane xili sebeta

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Naralan Bubun kui, Sinayi tonbonni, kike firinden ləxə singeni, e minin jee firindeni Misiran bəxəni. A yi a fala, a naxa, ² “E nun Haruna xa Isirayila yamaan birin tənge, e xəmene birin xinle sebe xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³ E xa Isirayila xəmene birin tənge fata e ganle ra naxanye barin bata dangu jee məxəjen na, naxanye nəe sofa wanla ke. ⁴ Bənsən yo bənsən, xabila manga keden xa e mali.” ⁵ Na mali muxune xinle ni itoe ra:

Keli Rubən bənsənni, Sedewuri a dii Elisuri.

⁶ Keli Simeyən bənsənni, Surisadayi a dii Selumiyeli.

⁷ Keli Yuda bənsənni, Aminadabo a dii Naxason.

⁸ Keli Isakari bənsənni, Suwari a dii Nataneli.

⁹ Keli Sabulon bənsənni, Xelən ma dii Eliyabi.

¹⁰ Yusufu a diine bənsənni: Keli Efirami bənsənni, Amixudi a dii Elisama.

Keli Manase bənsənni, Pedasuri a dii Gamaliyeli.

¹¹ Keli Bunyamin bənsənni, Gidewoni a dii Abidan.

¹² Keli Dan bənsənni, Amisadayi a dii Axiyeseri.

¹³ Keli Aseri bənsənni, Okiran ma dii Pagiyeli.

¹⁴ Keli Gadi bənsənni, Dewuyeli a dii Eliyasafi.

¹⁵ Keli Nafatali bənsənni, Enan ma dii Axira.

¹⁶ Bənsən mangani itoe nan yi xilixi yamaan ye. Ne yi findixi Isirayila gali kuntigine nan na. ¹⁷ Musa nun Haruna yi muxuni itoe tongo naxanye xinle yəbaxi. ¹⁸ E yi yamaan birin malan kike firinden xii singen ma. Xəmən naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, e yi ne birin xinle sebe keden keden ye ma kedin ma, xabila yeen nun denbaya yeen ma, ¹⁹ alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. A yi e tənge Sinayi tonbonni.

²⁰ E yi xəmene birin xinle sebe keden keden ye ma Isirayila a dii singe Rubən bənsənni xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²¹ E muxu wuli tonge naanin wuli sennin keme suulun tənge Rubən bənsənni. ²² E yi Simeyən bənsənni xəmene birin xinle sebe keden keden ye ma, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²³ E muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin keme saxan tənge Simeyən bənsənni.

²⁴ E yi Gadi bənsənni xəmene birin xinle sebe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²⁵ E muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin tonge suulun tənge Gadi bənsənni.

²⁶ E yi Yuda bənsənnə xəməne birin xinle səbe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

²⁷ E muxu wuli tonge solofere wuli naanin keme sennin tenge Yuda bənsənni.

²⁸ E yi Isakari bənsənnə xəməne birin xinle səbe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

²⁹ E muxu wuli tonge suulun wuli naanin keme naanin tenge Isakari bənsənni.

³⁰ E yi Sabulon bənsənnə xəməne birin xinle səbe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³¹ E yi muxu wuli tonge suulun wuli solofere keme naanin tenge Sabulon bənsənni.

³² Yusufu a diine bənsənnə ye: E yi Efirami bənsənnə xəməne birin xinle səbe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³³ E muxu wuli tonge naanin keme suulun tenge Efirami bənsənni.

³⁴ E yi Manase bənsənnə xəməne birin xinle səbe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

³⁵ E muxu wuli tonge saxan wuli firin keme firin tenge Manase bənsənni.

³⁶ E yi Bunyamin bənsənnə xəməne birin xinle səbe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

³⁷ E muxu wuli tonge saxan wuli suulun keme naanin tenge Bunyamin bənsənni.

³⁸ E yi Dan bənsənnə xəməne birin xinle səbe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³⁹ E muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere tenge Dan bənsənni.

⁴⁰ E yi Aseri bənsənnə xəməne birin xinle səbe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

⁴¹ E muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun tenge Aseri bənsənni.

⁴² E yi Nafatali bənsənnə xəməne birin xinle səbe, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

⁴³ E yi muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin tenge Nafatali bənsənni.

⁴⁴ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan manga fu nun firinna ne xasabin nan yate, bənsən keden manga keden.

⁴⁵ Isirayila kaane birin yatəxin denbaya yeen ma, naxanye birin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke,

⁴⁶ ne birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun nan yi a ra.

Lewi bənsənnə a wanla

⁴⁷ Lewi bənsənnə denbayane tan mi yi tengexi alo bonne.

⁴⁸ Alatala a fala nen Musa xa, a naxa, ⁴⁹ “I nama Lewi bənsənnə nun Isirayila kaan bonne tenge e bode xən. ⁵⁰ I xa layiri sereyaan Bubun taxu Lewi bənsənnə muxune ra e nun a muranne nun a seene birin. E xa batu bubun nun a muranne xali. E yi e jəxə lu e xən, e yi e yamaan daaxadeni tən a rabilinni. ⁵¹ E na keli sigatini, Lewi bənsənnə muxune nan Ala Batu Bubun wayanma, e mən yi a yitən e na dəxə daaxaden naxan yi. Xa muxu gbete a maso a ra, e xa a faxa. ⁵² Isirayila kaane birin xa e malan e daaxadeni, birin yi dəxə gali yeen ma a taxamasenna bun. ⁵³ Lewi bənsənnə muxune tan xa e bubune ti layiri sereyaan bubun nabilinni, e yi e jəxə lu a xən alogo n ma xələn nama godo Isirayila yamaan ma.” ⁵⁴ Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi, Isirayila kaane yi na birin liga.

2

Bənsənnə dəxə kiina yamaan daaxadeni

¹ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Isirayila kaane birin xa yamaan daaxadeni tən Naralan Bubun nabilinni, koni e nama a yigbetən. E xa dəxə e bənsənnə nun e denbayaan taxamasenne bun.”

³ “Yuda bənsənnə nun a ganle xa e daaxadeni tən sogeteden binni e taxamasenna bun ma. Aminadabo a dii Naxason nan Yuda mangan na. ⁴ Muxu wuli tonge

solofere wuli naanin keme sennin nan a ganli. ⁵ Isakari bənsəna xa e daaxadeni tən e dɛxən ma. Suwari a dii Natanəli nan Isakari bənsəna mangan na. ⁶ Muxu wuli tonge suulun wuli naanin keme naanin nan a ganli. ⁷ Sabulon bənsəna xa daaxa e fan dɛxən ma. Xelən ma dii Eliyabi nan Sabulon bənsəna mangan na. ⁸ Muxu wuli tonge suulun wuli solofere keme naanin nan a ganli. ⁹ Nayi, xemen naxanye Yuda yamaan daaxaden ganli, ne birin malanxina, muxu wuli keme wuli tonge solomasexe e nun sennin keme naanin. Yamaan na keli, e singen nan sigama.”

¹⁰ “Rubən bənsəna nun a ganle xa e daaxadeni tən yiifari fəxəni e taxamasenna bun ma. Sedewuri a dii Elisuri nan Rubən bənsəna mangan na. ¹¹ Muxu wuli tonge naanin wuli sennin keme suulun nan a ganli. ¹² Simeyən bənsəna xa e daaxadeni tən a dɛxən ma. Surisadayi a dii Selumiyəli nan Simeyən bənsəna mangan na. ¹³ Muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin keme saxan nan a ganli. ¹⁴ Gadi bənsəna xa daaxa na fan dɛxən ma. Reyuli a dii Eliyasafi nan Gadi bənsəna mangan na. ¹⁵ Muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin tonge suulun nan a ganli. ¹⁶ Nayi, xemen naxanye Rubən yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun keden keme naanin tonge suulun. Ne nan sigama a firindeni.”

¹⁷ “Na xanbi ra, Lewi bənsəna muxune yi siga ganla bonne tagi, e nun Naralan Bubuna. E birin sigama e daaxa yeen nan ma, muxun birin nun a tidena, a bənsəna taxamasenna bun ma.”

¹⁸ “Efirami bənsəna nun a ganle xa e daaxadeni tən sogegododeni e taxamasenna bun ma. Amixudi a dii Elisama nan Efirami bənsəna mangan na. ¹⁹ Muxu wuli tonge naanin keme suulun nan a ganli. ²⁰ Manase bənsəna xa daaxa a dɛxən ma. Padasuri a dii Gamaliyəli nan Manase bənsəna mangan na. ²¹ Muxu wuli tonge saxan wuli firin keme firin nan a ganli. ²² Bunyamin bənsəna xa daaxa na fan dɛxən ma. Gidewoni a dii Abidan nan Bunyamin bənsəna mangan na. ²³ Muxu wuli tonge saxan wuli suulun keme naanin nan a ganli. ²⁴ Nayi, xemen

naxanye Efirami yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli solomasexe muxu keme. E tan nan sigama a saxandeni.”

²⁵ “Dan bənsəna nun a ganle xa e daaxadeni tən kəmen fəxəni e taxamasenna bun ma. Amisadayi a dii Axiyeseri nan Dan bənsəna mangan na. ²⁶ Muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere nan a ganli. ²⁷ Aseri bənsəna xa e daaxadeni tən a dɛxən ma. Okiran ma dii Pagiyeəli nan Aseri bənsəna mangan na. ²⁸ Muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun nan a ganli. ²⁹ Nafatali bənsəna xa daaxa na fan dɛxən ma. Enan ma dii Axira nan Nafatali bənsəna mangan na. ³⁰ Muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin nan a ganli. ³¹ Nayi, xemen naxanye Dan ma yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun solofere keme sennin. Ne nan sigan dənxeən na, e taxamasenna bun ma.”

³² Isirayila kaane nan ne ra naxanye tenge denbaya yeen ma. Gali daaxadene birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun. ³³ Lewi bənsəna muxune mi tenge Isirayila kaan bonne ye, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁴ Alatala yamarin naxanye birin fi Musa ma Isirayila kaane yi ne birin liga. E yi e daaxaden yeba e taxamasenne bun ma na kiini, e mən yi sigama na kii nin, xabila yeen nun denbaya yeen ma.

3

Lewi bənsəna wanle

¹ Haruna nun Musaa denbayaan muxune ni i ra, Alatala falan ti Musa xa waxatin naxan yi Sinayi geyaan fari.

² Harunaa diine xinle ni itoe ra: a dii singena Nadaba, Abihu, Eleyasari nun Itamara. ³ Ne nan yi Harunaa diine ra naxanye masusan alogo e xa dɔxə saraxaraliyani, e yi na wanla ke. ⁴ Koni Nadaba nun Abihu faxa nən Alatala yetagi Sinayi tonbonni, e to fa tɛɛ daxataren na a xa. Dii mi yi e yii, nanara, Eleyasari nun Itamara nan lu saraxarali wanla ke e baba Haruna bun ma.

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bənsəna maso, i yi e lu saraxarali Haruna

sagoni, e lu a wanla ra. ⁷ E xa Haruna nun yamana wanla ke Naralan Bubuni, e Ala Batu bubun wanle ke. ⁸ E yengi dɔxɔma nen Naralan Bubun muranne xɔn, e yi Ala Batu Bubun wanle rakamali Isirayila kaane xa. ⁹ I xa Lewi bɔnsɔnna muxune lu Haruna nun a diine sagoni. E tan nan fima n ma Isirayila kaane ye habadan! ¹⁰ I xa Haruna nun a diine dɔxɔ saraxaraliyani. Muxu gbete na a maso yire sarijanxin na, e xa a faxesa.”

¹¹ Alatala mɔn yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N tan yeteen bata Lewi bɔnsɔnna muxune sugandi Isirayila kaane ye, e findi n gbeen na Isirayila dii singene jɔxɔn na. ¹³ Amasɔtɔ n gbeen nan dii singene birin na. N Misiran dii singene birin faxesa lɔxɔni, n yi dii singene birin nasarijan n yete xa Isirayila yi. Muxu ba, xuruse ba, n gbeen nan e ra. Alatala nan n tan na.”

Lewi bɔnsɔnna xili sebe singena

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi tonbonni, a naxa, ¹⁵ “I xa Lewi bɔnsɔnna muxune tengɛ, denbaya yeɛn nun xabila yeɛn ma. I xa xemene birin tengɛ naxanye barin bata dangu kike kedenna ra.”

¹⁶ Musa yi e tengɛ alo Alatala a yamari kii naxan yi.

¹⁷ Lewi a diine xinle ni itoe ra: Gerisɔn, Kehati e nun Merari. ¹⁸ Gerisɔn ma diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Libini nun Simeyi. ¹⁹ Kehati a diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyeli. ²⁰ Merari a diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane nan ne ra e nun e denbayane benbane.

²¹ Gerisɔn findixi Libini nun Simayi xabilane benban nan na. Ne nan Gerisɔn xabilane ra. ²² E xemɛn naxanye tengɛ naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solofere kemɛ suulun. ²³ Gerisɔn xabilane yi e daaxadeni tɔnma Ala Batu Bubun nan xanbi ra, sogegodode binni. ²⁴ Eliyasafi nan yi Gerisɔn xabilane mangan na, Layeli a diina. ²⁵ Gerisɔn xabilane yi e yengi lu Naralan Bubun yireni itoe xɔn: bubun nun a xunna soon kuiin

nun a fanna, a so deen ye masansan dugina, ²⁶ sansanna taa dugine naxan Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi sansanna deen na, e nun lutine nun e ti seene birin.

²⁷ Kehati findixi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli xabilane benban nan na. Ne nan Kehati xabilane ra. ²⁸ E xemɛn naxanye tengɛ naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solomasexe kemɛ sennin. E tan nan e yengi lu yire sarijanxin xɔn. ²⁹ Kehati xabilane yi e daaxadeni tɔnma Ala Batu Bubun yiifari fɔxɔn nan ma. ³⁰ Elisafan nan yi Kehati xabilane mangan na, Yusiyeli a diina. ³¹ Kehati xabilane yi e yengi lu muranni itoe xɔn, Layiri Kankirana,* tabanla, lenpu dɔxɔ sena, saraxa gandene, goronna naxanye rawalima yire sarijanxini, ye masansan dugina, e nun e rawali seene birin.

³² Saraxarali Harunaa dii Eleyasari nan yi Lewi bɔnsɔnna muxune birin mangan na. A tan nan yi dɔxi ne xun na naxanye yi e yengi luxi yire sarijanxin xɔn ma.

³³ Merari findixi Maxali nun Musi xabilane benban nan na. Ne nan Merari xabilane ra. ³⁴ E xemɛn naxanye tengɛ naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli sennin kemɛ firin. ³⁵ Suriyeli nan yi Merari xabilane mangan na, Abixali a diina. E yi e daaxadeni tɔnma Ala Batu Bubun kɔmɛn fɔxɔn nan ma. ³⁶ Merari xabilane yi e yengi lu Ala Batu Bubun buntine nun gaalane† nun senbetenne nun bundɔxɔne nun muranne xɔn e nun e ti seene birin, ³⁷ e nun a sansanna senbetenna naxanye a rabilinni nun e bundɔxɔne nun e gbangban seene nun e lutine.

³⁸ Musa nun Haruna nun a diine yi e daaxadeni tɔnma Naralan Bubun so deen nan yetagi, sogeteden binni. E yi yire sarijanxin wanle xun matoma a ra Isirayila kaane xa. Xa muxu gbete yi a maso yire sarijanxin na, a yi faxama nen.

³⁹ Lewi bɔnsɔnna muxune birin Musa nun Haruna naxanye tengɛ xabila yeɛn ma fata Alatalaa yamarin na, xemɛn naxanye

* **3:31:** 3.31Layiri Kankirana fe mɔn sebeɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui. † **3:36:** Nde a falama a “galalenne.”

barin bata yi dangu kike kedenna ra, e malanxina, muxu wuli mɔxɔɲɛn nun firin.

⁴⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dii xɛmɛ singene birin tɛngɛ Isirayila kaane yɛ, naxanye barin bata dangu kike kedenna ra, i yi e xinle sɛbɛ kɛdin ma. ⁴¹ Lewi bɔnsɔnna muxune so n yii e ɲɔxɔn na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene ɲɔxɔn na. Alatala nan n tan na.” ⁴² Musa yi Isirayila kaane dii singene birin tɛngɛ, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴³ Dii xɛmɛ singen naxanye birin barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne xinle sɛbɛxin lan muxu wuli mɔxɔɲɛn nun firin kɛmɛ firin tonge solofere e nun saxan nan ma.

⁴⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁵ “Lewi bɔnsɔnna muxune tongo Isirayila kaane dii singene ɲɔxɔn na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene ɲɔxɔn na. Lewi bɔnsɔnna muxune xa findi n gbeen na. Alatala nan n tan na. ⁴⁶ Bayo Isirayila dii singene wuya Lewi bɔnsɔnna muxune xa han muxu kɛmɛ firin tonge solofere e nun saxan, ne xunba daxin na a ra. ⁴⁷ Muxu kedenna xunba gbeti gbanan suulun na, gbeti gbananna naxan nawalima yire sariɲanxini, naxan lanxi garamu fu ma. ⁴⁸ I xa na gbetin so Haruna nun a diine yii dii singene xunba seen na naxanye yi wuyaxi ayi.”

⁴⁹ Naxanye mi yi ɲɔxɔ yibiraxi Lewi bɔnsɔnna muxune ra, Musa yi ne xunba gbetin tongo. ⁵⁰ A yi Isirayila dii singene gbetin tongo han gbeti gbanan wuli keden kɛmɛ saxan tonge sennin e nun suulun, gbeti gbananna naxan nawalima yire sariɲanxini. ⁵¹ Nayi, Musa yi xunba gbetin so Haruna nun a diine yii, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

4

Lewi bɔnsɔnna wanle

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Ɛ Kehati xabilan muxune tɛngɛ Lewi yixɛtɛne yɛ xabila yɛɛn nun denbaya yɛɛn ma. ³ Ɛ xɛmɛne tɛngɛ keli ɲɛɛ tonge saxanna ma han ɲɛɛ tonge suulun, naxanye birin nɔɛ wanla kɛ Naralan Bubuni.”

⁴ “Kehati xabilan muxune xa wanli ito nan kɛ Naralan Bubuni: E xa e yengi lu

se sariɲanxi fisamantenne xɔn. ⁵ Yamaan na keli sigadeni, Haruna nun a diine xa yɛ masansan dugin ba, e yi a sa Layiri Sereya Kankiraan fari. ⁶ E yi sube kidi fajine sa a fari, e mɔn yi dugi mamiloxini bandun ne fan fari. E yi Kankiraan tongo tamine yitɔn. ⁷ E xa dugi mamiloxi gbɛtɛ sa Buru Rali Tabanla fari, e yi a goronne nun igelengenne nun minse saraxa saseene dɔxɔ na. Buru Ralixin naxanye na waxatin birin, ne xa lu tabanla fari. ⁸ E xa dugi gbeela so seene birin xunna, e yi sube kidi fajine so e birin xunna, e mɔn yi tabanla tongo tamine yitɔn. ⁹ E xa dugi mamiloxin so lɛnpu dɔxɔ seen nun lɛnpune nun e rawali seene nun tɛɛ kɔ seene nun e radɛgɛ turen xun na. ¹⁰ E xa ne birin mafilin sube kidi fajni bitinganni, e mɔn yi e sa e xali wudin fari. ¹¹ E xa dugi mamiloxin so saraxa gande xɛma daxin xun na, e yi sube kidi fajni bitinganna so na fan xun na. E mɔn yi a tongo tamine yitɔn. ¹² Muranna naxanye birin nawalima yire sariɲanxini e xa ne malan, e yi e raxidi dugi mamiloxini, e yi kidi fajni bitinganna so e xun na, e yi e sa e xali wudin fari. ¹³ E xa xuben ba saraxa gande sula daxin fari, e yi dugi mamiloxin so a xun na. ¹⁴ E xa a saraxa waliseene birin dɔxɔ na fari: xube sa seene, suben tongo seene, xube kɔ seene, e nun wuli xuya goronne. E xa sube kidi fajni bitinganna so e xun na, e mɔn yi saraxa ganden tongo tamine yitɔn. ¹⁵ Haruna nun a diine na yelin muranne nun goron sariɲanxine xunna soɛ, yamaan na keli sigadeni, Kehati xabilan muxune xa fa, e yi e xali. Koni e nama e yiin din se sariɲanxine ra, alogo e nama faxa. Kehati xabilan muxune xa na seene xali naxanye Naralan Bubun kui. ¹⁶ Saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa a yengi lu lɛnpu turen nun wusulanna nun bogise saraxane nun masusan turen xɔn ma. A yi a yengi lu Ala Batu Bubun yiren birin xɔn ma e nun a kui seene nun muran sariɲanxine nun a goronne birin.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ¹⁸ “Ɛ Kehati xabilan muxune ratanga alogo e nama raxɔri Lewi bɔnsɔnna yɛ. ¹⁹ Ɛ ito nan liga e xa alogo e nama faxa e na e maso se

sariɲanxi fisamantenne ra waxatin naxan yi: Haruna nun a diine singe xa so yire sariɲanxini, e yi birin ti a wali ra, e nun a lan a xa naxan xali. ²⁰ Koni Kehati xabilan muxune nama so yire sariɲanxini, e se sariɲanxi fisamantenne to, hali ndedi, alogo e nama faxa.”

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²² “Gerison yixetene fan tengε, xabila yeen nun denbaya yeen ma. ²³ I xa xemene tengε keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulun, naxanye nœ wanla ke Naralan Bubuni. ²⁴ Gerison yixetene xabilane wanle ni i ra e nun e lan e xa goronna naxanye xali: ²⁵ E xa Ala Batu Bubun dugine maxali, e nun Naralan Bubuna, a xunna soona, a kidi fajin naxanye sama a fari, dugin naxanye singanma Naralan Bubun so deen na, ²⁶ a sansanna dugin naxanye Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi a so deen na, e nun e lutine nun e singan seene birin. ²⁷ Gerison xabilan muxune xa wali Haruna nun a diine yamarin bun. E tan nan a falama e xa e lan e xa naxan xali. ²⁸ Gerison xabilan muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni. E xa wali saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

²⁹ “I xa Merari bõnsõnna muxune tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁰ I xemene birin tengε keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulunna, naxanye nœ wanla ke Naralan Bubuni.”

³¹ “E wanla ni i ra Naralan Bubuni: E xa Ala Batu Bubun bun tiine xali, a gaalane,* a senbetenne, a bundõxõne, ³² sansanna senbetenne naxan bubun nabilinni, e bundõxõne, e gbangban wudine nun e lutine, e nun waliseene birin. E xa xemene birin goronna so a yii a naxan xalima. ³³ Merari bõnsõnna muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni, saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

³⁴ Musa nun Haruna nun yamaan mangane yi Kehati xabilan muxune tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁵ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna sõtõ han jee tonge suulunna, naxanye birin yi nœ wanla ke Naralan Bubuni, ³⁶ ne yi tengε xabila yeen ma, e lan muxu wuli

firin kemε solofere tonge suulun nan ma. ³⁷ Kehati xabila xemene yatēn nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengε alo Alatala a yamari e ma fata Musa ra kii naxan yi.

³⁸ Gerison yixetene fan yi tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁹ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna sõtõ han jee tonge suulun, naxanye birin yi nœ wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁰ ne yi tengε xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin kemε sennin tonge saxan nan ma. ⁴¹ Gerison yixetene yatēn nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tengε alo Alatala a yamari kii naxan yi.

⁴² Merari yixetene fan yi tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴³ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna sõtõ han jee tonge suulunna, naxanye birin yi nœ wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁴ ne yi tengε xabila yeen ma, e lan muxu wuli saxan kemε firin nan ma. ⁴⁵ Merari yixetene yatēn nan na ra. Musa nun Haruna yi e birin tengε alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra.

⁴⁶ Musa nun Haruna nun Isirayila mangane yi Lewi bõnsõnna muxune birin tengε xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴⁷ Xemene naxanye birin bata yi jee tonge saxanna sõtõ han jee tonge suulun, naxanye birin yi Naralan Bubun wanla kema, e mõn yi a xali, ⁴⁸ e malanxin lan muxu wuli solomasεε kemε suulun tonge solomasεε nan ma. ⁴⁹ E yi e tengε alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra. Birin yi ti a wanla ra, e nun a lan a xa goronna naxan maxali, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

5

Muxu sariɲantarene fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa na kanna ramini yamaan daaxaden fari ma fure jaxin naxan fatin ma hanma faxunna minima muxun naxan bari boden ma hanma naxanye xõsixi binbin xõn. ³ Xa xemene na a ra hanma jaxanla, e xa e ramini yamaan

* **4:31:** Nde a falama a “galalenne.”

daaxaden fari ma, alogo e nama daaxaden naxosi, n luma ε tagi denaxan yi.”⁴ Isirayila kaane yi na liga, e yi e ramini yamaan daaxaden fari ma, e yi a liga alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi.

Kala tixine xa yitən

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ⁶ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde hanma naxanla nde hake yo liga muxu gbetε ra, a bata tinxintareyaan liga Alatala ra. Na kanna bata findi yulubi tongon na. ⁷ Fɔ a xa a ti a haken na nen, a yi a se kalaxin naxɔn naxetε a kanna ma, a yi a se kalaxin saren yaganna dɔxɔde firin sa a fari. ⁸ Xa se kanna faxa, a bari bode mi na naxan na gbetin nasuxε, na seen lan a xetε Alatala ma, a so saraxaraliin yii, sa kontonna fari Ala solona seen na a xa. ⁹ Isirayila kaane fama saraxa sarijanxin naxanye ra, saraxaraliin nan gbee ne ra. ¹⁰ Muxun na naxan nasarijan, a na ligaxi a yetε nan xa. Muxun na naxan so saraxaraliin yii, na luma a tan nan yii.”

Sariyana lan xɔxɔlɔnna ma

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹² a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde a naxanla mi tinxin, a a xemen yanfa, ¹³ e nun xeme gbetε yi kafu, xa a xemen mi a to, naxanla yi a yetε raxosi wundoni, koni xa a li sere mi na, a mi suxu na feen xun na, ¹⁴ xa xɔxɔlɔn xaxinla so na xemeni, a sike a naxanla ma, xa a li a xosixi hanma a mi a ligaxi, ¹⁵ nayi, na xemen xa a naxanla xali saraxaraliin fema. A xa murutu fujin kilo saxan xali bogise saraxan na. A nama ture sa na murutuni, a nama wusulan sa a fari, amasɔtɔ xɔxɔlɔnna bogise saraxan na a ra. Marabira seen na a ra hake tongoxin ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa naxanla maso, alogo a xa ti Alatala yetagi. ¹⁷ A xa ige rasarijanxin tongo feɲena nde kui, a yi Ala Batu Bubun burunburunna sa a yi. ¹⁸ Naxanla naxan tima Alatala yetagi, a xa na labaranna ba, a yi bogise saraxan so a yii naxɔ lu seen na a haken xɔn xɔxɔlɔnna bogise saraxan na. Saraxaraliin xa na ige lɔxɔn suxu a yii, naxan fama dangan na. ¹⁹ A xa naxanla rakɔlɔ, a naxa, ‘Xa ε nun xeme gbetε mi kafuxi, i mi i ya xemen yanfaxi, i mi xosi fe rabaxi xabu i dɔxɔ xeme taa ra, i xa

ratanga dangani ito ma ige lɔxɔni ito fama naxan na. ²⁰ Koni xa i bata i ya xemen yanfa, i yi i yetε raxosi, xa ε nun xeme gbetε bata kafu xabu i dɔxɔ xeme taa ra,’ ²¹ nayi, saraxaraliin xa naxanla rakɔlɔ dangani ito ra, ‘Alatala xa a liga, i doyen, i kuiin yi mate i ra, yamaan yi i danga, e yi i mafala. ²² Igeni ito naxan fama dangan na, na xa so i fatini, a yi i kuiin mate i ra, i yi doyen.’ Naxanla xa a ratin, a naxa, ‘Amina, amina!’”

²³ “Saraxaraliin xa dangani itoe sebe walaxana nde ma, a yi e xa ige yilɔxin na. ²⁴ A xa ige xɔlɔn so naxanla yii naxan fama dangan na, a a min, alogo a xa so a fatin xɔn, a xɔlɔ ayi. ²⁵ Saraxaraliin xa xɔxɔlɔnna bogise saraxan tongo naxanla yii, a a yita Alatala ra a yii, a yi a xali saraxa ganden dexɔn. ²⁶ A xa a yiin ye keden ba a ra, naxɔ lu seen na Ala xɔn, a yi a sa tɛeni saraxa ganden fari. Na xanbi ra, naxanla yi igen min. ²⁷ Xa a bata a yetε xosi, a a xemen yanfa, a na igen min naxan fama dangan na, na a tɔrɔma nen, a a kuiin mate a ra, a yi doyen. Na naxanla findima nen danga muxun na yamaan tagi. ²⁸ Koni, xa na naxanla mi a yetε xosixi, a sarijan, fefe mi a sɔtɔma, a mɔn nɔe diine bare nen. ²⁹ Xɔxɔlɔnna sariyan nan na ra naxanla xa naxan bata a xemen yanfa, a a yetε xosi, ³⁰ hanma xɔxɔlɔn xaxinla na so xemen naxan yi, a na sogin a naxanla ma. A xa ti Alatala yetagi, saraxaraliin yi sariya seɓexini itoe birin nakamali a ma. ³¹ Xemen mi hake yo tongoxi, koni naxanla a haken goronna tongoma nen.”

6

Nasiri de ti fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde hanma naxanla nde a de ti, a a xa lu Alatalaa wanla ra Nasiri muxun na, ³ na kanna xa a me dɔlɔn na e nun na minse sifane, hali manpa muluxunxina. A nama minse yo min naxan nafalaxi manpa bogin na, a nama manpa bogi xinden hanma a xaraxin don. ⁴ A nɛma a Nasiri de tiin nakamalima, a nama sese don naxan kelixi

manpa binle* yi, hali a xonne hanma a dagina. ⁵ A nema a Nasiri de tiin nakamalima, biden nama a xunna li. A xa lu Alatalaa wanla ra han na waxati falaxin yi kamali. A xa sarijan, a xa a xunsexen lu kuye ayi. ⁶ A nema Alatalaa wanla ra, a nama a maso binbin na. ⁷ Hali a baba hanma a nga hanma a ngaxakedenna nde faxa, a nama a yete xosi, a so binbin xun ma. Amasoto a xunsexen findixi taxamasenna nan na, a a tan bata lu Alaa wanla ra. ⁸ A nema Alaa wanla ra waxatin naxan birin yi, a sarijan Alatala yetagi.”

⁹ “Xa muxuna nde faxa a fema, a xunsexer alixin bata raharamu. A xa a xunna bi a rasarijan loxoni, xii soloferede loxoni. ¹⁰ Xii solomasexede loxoni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun so deen na. ¹¹ Saraxaraliin xa keden faxa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxin na, a Ala solona a xa. Amasoto a bata lu binbin fema. Na loxoni, a mon xa a xunna rasarijan. ¹² Nayi, na kanna mon xa a de ti waxatin de suxu, a yi kontonna jee kedenna ba yangin saraxan na Alatala xa. Waxatin naxan bata yi dangu, na mi a kui, amasoto a xosi nen benun a de tiin xa kamali.”

¹³ “Sariyan ni ito ra Nasiri de tiin ma. A waxati saxin na kamali, e xa fa a ra Naralan Bubun so deen na. ¹⁴ A xa fa kiseni itoe ra Alatala yetagi: kontonna jee kedenna fe mi naxan na saraxa gan daxin na, yexee gilen jee kedenna fe mi naxan na yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden fe mi naxan na boje xunbeli saraxan na. ¹⁵ A mon yi fa na saraxane bogise nun minse saraxane ra e nun burun sangatanna ye keden buru rate seen† mi naxan yi, e nun buru xunne naxan nafalaxi murutu fujini fajin na naxan basanxi turen na, e nun buru yilenlenixine turen saxi naxanye ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne yita Alatala ra, a yi yulubi xafari saraxan ba e nun saraxa gan daxina. ¹⁷ A mon xa kontonna ba boje xunbeli saraxan na Alatala xa, e nun buru ratetaren naxanye sangatanna kui e nun bogise saraxane nun minse saraxane.

¹⁸ Na waxatini, Nasiri muxun xa a xunna bi Naralan Bubun so deen na bayo a bata yi a xunna fi Ala ma. A yi a xun sexene sa teeni naxan boje xunbeli saraxan bun. ¹⁹ Nasiri muxun na a xunna bi, saraxaraliin xa kontonna balaxa jinxin so a yii, e nun buru xun keden nun burudi keden keli sangatanna kui, buru rate se mi naxanye yi. ²⁰ Saraxaraliin xa e yita Alatala ra se ralixin na. E sarijan. Saraxaraliin nan gbee e ra, sa danban nun a kanken fari naxanye daxa e yita Ala ra. Na xanbi ra, Nasiri muxun noe manpaan minje nen.”

²¹ “Sariyan nan na ra lan Nasiri muxuna kiseen ma bayo a bata a de ti a a xa lu Alatalaa wanla ra. Xa ferena a xa, a mon noe nde se a fari. A xa a de tiin nakamali alo Nasiri muxuna sariyana a falaxi kii naxan yi.”

Saraxaraliin dubana

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a e xa duba Isirayila kaane xa ikimaan na:

²⁴ Alatala xa i baraka, a i kantan!

²⁵ Alatala noron xa godo i ma, a kininkinin i ma!

²⁶ Alatala xa a yengi dexo i xon, a boje xunbenla fi i ma!

²⁷ E na duba Isirayila kaane xa n xinli, n tan e barakama nen.

7

Isirayila mangane kiseene fe

¹ Musa yelin Ala Batu Bubun tiye loxon naxan yi, a yi a masusan turen na a rasarijan xinla ma e nun a muranne birin. A mon yi saraxa ganden nun a goronne masusan, a e rasarijan. ² Nayi, Isirayila mangane yi fa kiseene ra. Denbaya xunne nan yi ne ra naxanye yamaan tenge, bonson mangane. ³ E yi fa e kiseene ra Alatala yetagi: Wontoro xunna soxin sennin e nun jinge fu nun firin. Manga firin, wontoro keden, manga keden jinge keden. E yi fa ne ra Ala Batu Bubun yetagi.

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵ “Kiseene rasuxu e yii alogo e xa Naralan Bubun wanla ke. E xa yitaxun Lewi

* **6:4:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonna alo manpana e gbee kiini. † **6:15:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

bənsənnā ra, naxan lanjə e wanle ma.”
⁶ Nayi, Musa yi wontorone nun jingene rasuxu, a yi e yitaxun Lewi bənsənnā ra.
⁷ A yi jinge naanin nun wontoro firin so Gerison xabilan yii, alogo e wanla xa sənəya. ⁸ A yi jinge solomasexə nun wontoro naanin so Merari xabilan yii, alogo e wanla xa sənəya. E birin yi walima Itamarā yamarin bun, saraxarali Harunā diina. ⁹ Koni, a mi se so Kehati xabilan yii, amasətə e yi tixi se sarijanxi fisamantenne maxanla nan na, naxanye tongoma tungunna ma.

¹⁰ Saraxa ganden masusan ləxən naxan yi turen na alogo a wanla xa fələ, mangane yi e kiseene xali saraxa ganden yetagi.
¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ləxə yo ləxə manga keden xa fa a kiseene ra, alogo wanla xa fələ saraxa ganden yetagi.”

¹² Aminadabo a dii Naxason yi fa Yuda bənsənnā kiseene ra xii singe ləxəni. ¹³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan binyen yi lanxi garamu wuli keden kəmə saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin keden naxan binyen lanxi garamu kəmə solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ¹⁴ xəma goronna naxan lanxi garamu kəmə ma, a rafexi wusulanna ra, ¹⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jəe kedenna saraxa gan daxin na, ¹⁶ kətə keden yulubi xafari saraxan na, ¹⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kətə suulun, e nun yəxəen jəe keden kedenna suulun, bəjə xunbeli saraxan na. Ne nan findi Aminadabo a dii Naxason ma kiseene ra.

¹⁸ Suwari a dii Nataneli, Isakari bənsənnā mangana, na yi fa a kiseene ra xii firinde ləxəni. ¹⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kəmə saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kəmə solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁰ xəma goronna naxan lanxi garamu kəmə ma, a rafexi wusulanna ra, ²¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna

jəe kedenna saraxa gan daxin na, ²² kətə keden yulubi xafari saraxan na, ²³ jinge firin e nun konton suulun nun kətə suulun, e nun yəxəen jəe keden kedenna suulun, bəjə xunbeli saraxan na. Ne nan findi Suwari a dii Nataneli a kiseene ra.

²⁴ Xelən ma dii Eliyabi, Sabulon bənsənnā mangana, na yi fa a kiseene ra xii saxande ləxəni. ²⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kəmə saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kəmə solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁶ xəma goronna naxan lanxi garamu kəmə ma, a rafexi wusulanna ra, ²⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jəe kedenna saraxa gan daxin na, ²⁸ kətə keden yulubi xafari saraxan na, ²⁹ jinge firin e nun konton suulun nun kətə suulun, e nun yəxəen jəe keden kedenna suulun, bəjə xunbeli saraxan na. Ne nan findi Xelən ma dii Eliyabi a kiseene ra.

³⁰ Sedewuri a dii Elisuri, Ruben bənsənnā mangana, na yi fa a kiseene ra xii naaninde ləxəni. ³¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kəmə saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kəmə solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³² xəma goronna naxan lanxi garamu kəmə ma, a rafexi wusulanna ra, ³³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jəe kedenna saraxa gan daxin na, ³⁴ kətə keden yulubi xafari saraxan na, ³⁵ jinge firin e nun konton suulun nun kətə suulun, e nun yəxəen jəe keden kedenna suulun, bəjə xunbeli saraxan na. Ne nan findi Sedewuri a dii Elisuri a kiseene ra.

³⁶ Surisadayi a dii Selumiyeli, Simeyən bənsənnā mangana, na yi fa a kiseene ra xii suulunde ləxəni. ³⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kəmə saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kəmə solofere ma naxan nun

yire sariɗanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɗin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³⁸ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ³⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁰ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁴¹ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boɗe xunbeli saraxan na. Ne nan findi Surisadayi a dii Selumiyeli a kiseene ra.

⁴² Dewuyeli a dii Eliyasafi, Gadi boɗonna mangana, na yi fa a kiseene ra xii senninde loxoni. ⁴³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sariɗanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɗin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁴⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁴⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁴⁶ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁴⁷ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boɗe xunbeli saraxan na. Ne nan findi Dewuyeli a dii Eliyasafi a kiseene ra.

⁴⁸ Amixudi a dii Elisama, Efirami boɗonna mangana, na yi fa a kiseene ra xii soloferede loxoni. ⁴⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sariɗanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɗin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁵² koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁵³ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boɗe xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amixudi a dii Elisama kiseene ra.

⁵⁴ Pedasuri a dii Gamaliyeli, Manase

boɗonna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomasexede loxoni. ⁵⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sariɗanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɗin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁶ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁵⁸ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁵⁹ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boɗe xunbeli saraxan na. Ne nan findi Pedasuri a dii Gamaliyeli a kiseene ra.

⁶⁰ Gidewoni a dii Abidan, Bunyamin boɗonna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomanaaninde loxoni. ⁶¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sariɗanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɗin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶² xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁶⁴ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁶⁵ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boɗe xunbeli saraxan na. Ne nan findi Gidewoni a dii Abidan ma kiseene ra.

⁶⁶ Amisadayi a dii Axiyeleri, Dan boɗonna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fude loxoni. ⁶⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sariɗanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fuɗin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶⁸ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁰ koto keden

yulubi xafari saraxan na, ⁷¹ jinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amisadayi a dii Axiyeseri a kiseene ra.

⁷² Okiran ma dii Pagiyɛli, Aseri bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun kedende lɔxɔni. ⁷³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁷⁴ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁷⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁶ kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁷⁷ jinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Okiran ma dii Pagiyɛli a kiseene ra.

⁷⁸ Enan ma dii Axira, Nafatali bɔnsɔnna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun firinde lɔxɔni. ⁷⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu kɛmɛ solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁸⁰ xɛma goronna naxan lanxi garamu kɛmɛ ma, a rafexi wusulanna ra, ⁸¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jɛɛ kedenna saraxa gan daxin na, ⁸² kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, ⁸³ jinge firin e nun konton suulun nun kɔtɔ suulun, e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna suulun, bɔjɛ xunbeli saraxan na. Ne nan findi Enan ma dii Axira a kiseene ra.

⁸⁴ Isirayila denbaya xunne birin ma kiseene ni i ra, e naxanye fi saraxa ganden masusan lɔxɔni alogo a wanla xa fɔlɔ: goronna gbeti daxin fu nun firin, wuli xuya goronna gbeti daxin fu nun firin, xɛma goronna fu nun firin. ⁸⁵ Goronna gbeti daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu wuli keden kɛmɛ saxan ma, wuli

xuya goronne fan, garamu kɛmɛ solofere. Na seene birin malanxin lanxi gbeti kilo mɔxɔjɛn nun naanin nan ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan. ⁸⁶ Goronna xɛma daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu kɛmɛ nan ma. E fu nun firinne malanxina, garamu wuli keden kɛmɛ firin. E yi rafexi wusulanna ra. ⁸⁷ E fa xuruseen naxanye ra saraxa gan daxin na: tura bulan fu nun firin, konton fu nun firin, yɛxɛɛn jɛɛ kedenna fu nun firin, e nun e bogise saraxane. E yi fa kɔtɔ fu nun firin na yulubi xafari saraxan na. ⁸⁸ E fa xuruseen naxanye ra bɔjɛ xunbeli saraxan na: tura mɔxɔjɛn nun naanin, konton tonge sennin, kɔtɔ tonge sennin e nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna tonge sennin. Ne nan findi kiseene ra alogo saraxa ganden wanla xa fɔlɔ a masusan xanbini.

⁸⁹ Musa nɛma yi soɛ Naralan Bubuni falatideni Ala xa, a yi Ala xuiin mɛma maleka gubugubu kan sawura firinne nan longori ra Layiri Sereya Kankiraan dɛraganla xun ma, Ala solonadena. A yi falan tima a xa.

8

Lɛnpune dɔxɔsena fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I na lɛnpu soloferene dɔxɔ waxatin naxan yi, e lan e yi lɛnpu dɔxɔ seen yɛtagini yalan.” ³ Haruna yi na liga. A lɛnpune dɔxɔ alogo e xa e dɔxɔ seen yɛtagini yalan alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴ Lɛnpune dɔxɔ seen yi rafalaxi xɛma bɔnbɔxin nan na, keli a sanna ma han a fuge sawurane, alo Alatala a yita Musa ra kii naxan yi.

Lewi bɔnsɔnna muxune rasarijan

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bɔnsɔnna muxune ba Isirayila kaan bonne yɛ, i yi e rasarijan. ⁷ I xa e rasarijan ikiini: I xa marasarijan igen xuya e ma, na xanbi ra e xa e fati ma xabene birin bi, e yi e dugine xa, alogo e xa sarijan. ⁸ E xa tura bulan keden tongo, e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na a bogise saraxan na, i yi tura bulan gbɛtɛ tongo yulubi xafari saraxan na. ⁹ I yi Isirayila

yamaan birin malan, i yi Lewi bənsəna muxune xili Naralan Bubun yətagi. ¹⁰ I xa Lewi bənsəna muxune maso Alatala yətagi, Isirayila kaane yi e yiine sa e fari. ¹¹ Haruna xa Lewi bənsəna muxune yita Alatala ra se ralixin na Isirayila kaane tagi alogo e xa Alatala wanla fələ. ¹² Na xanbi ra, Lewi bənsəna muxune xa e yiine sa tura firinna xunne fari. Na keden xa ba Alatala xa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxin na, Ala solona seen na Lewi bənsəna muxune xa. ¹³ I xa Lewi bənsəna muxune ti Haruna nun a diine yətagi, e yi e yita Alatala ra se ralixin na. ¹⁴ Na kiini, i xa Lewi bənsəna muxune ba Isirayila kaan bonne tagi, Lewi bənsəna muxune yi findi n gbeen na. ¹⁵ I na Lewi bənsəna muxune rasarijan i yi e yita n na se ralixin na, e xa fa e wanle kε Naralan Bubuni. ¹⁶ Amasəto e bata findi n gbeen na mumε! N bata e tongo n gbeen na Isirayila dii xεmε singene birin jəxən na. ¹⁷ Amasəto n gbeen nan Isirayila dii xεmε singene birin na, a muxune nun a subene. Xabu n Misiran yamanan dii singene faxa ləxəni, n bata Isirayila dii singene ramara n yεtε xa. ¹⁸ Koni n Lewi bənsəna muxune nan tongoxi alogo e xa Isirayila dii xεmε singene jəxə yibira. ¹⁹ N ne nan soma Haruna nun a diine yii Isirayila kaane tagi, alogo e xa Naralan Bubun wanle kε Isirayila kaane xa, e yi Ala solona e xa. Nayi, fitina fe mi Isirayila kaane sətəma, e na e maso yire sarijanxin na.”

²⁰ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan birin yi na liga Lewi bənsəna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ²¹ Lewi bənsəna muxune yi e yεtε rasarijan, e e dugine xa. Haruna yi e yita Alatala ra se ralixin na, a yi Ala solona e xa alogo e xa sarijan. ²² Na xanbi ra, Lewi bənsəna muxune yi fa e wanla fələ Naralan Bubuni, Haruna nun a diine yamarin bun. E yi a liga Lewi bənsəna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “Lewi bənsəna muxune luma ikiini: Xεmεn naxanye barin bata dangi jεe məxəjen nun suulunna ra, ne xa fa walideni Naralan Bubuni. ²⁵ Koni, e na

jεe tonge suulunna sətə siimayaan na, e xa wanla dan. ²⁶ E nəe e ngaxakedenne maliye nen walideni Naralan Bubuni, koni e yεtεn nama a wanla kε. I xa wanle taxu Lewi bənsəna muxune ra na kiini.”

9

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Sinayi tonbonni, e minin jεen firinden kike singeni Misiran yamanani. A yi a fala, a naxa, ² “Isirayila kaane xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba a waxatini. ³ E xa a liga kiken i to xii fu nun naaninde ləxən jinbanna ra, alo a fe yamarine nun a sariyane kii naxan yi.”

⁴ Musa yi na rali Isirayila kaane ma, a e xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba. ⁵ E yi na liga kike singen xii fu nun naaninde jinbanna ra, Sinayi tonbonni. E yi a birin liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

⁶ Koni, muxuna nde yi na naxanye bata yi e yiin din binbin na. E yi xəsixi na ləxəni, e mi yi nəe Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe. E yi siga Musa nun Haruna fεma, ⁷ e yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu bata xəsi binbin xən. Koni, nanfera nxu mi nəe nxə saraxane bε Alatala xa alo Isirayila kaan bonne a waxatini?” ⁸ Musa yi e yabi, a naxa, “E dija han n xa a kolon Alatala naxan yamarima ε fe yi.” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa ε tan nde hanma ε yixetena nde xəsixi binbin xən, hanma xa e sa sigatini, a mən nəe Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe nen Alatala xa. ¹¹ E xa sanla raba kike firinden xii fu nun naaninde ləxən jinbanna ra. E yεxεε diin don e nun buru ratetarene nun jəxənde xələne. ¹² E nama sese lu han xətənni, e nama a xənne yigira. E na Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba, e xa a yamarine birin suxu. ¹³ Koni xa muxuna nde tondi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla rabe a waxatini, anu a mi xəsixi, a mi sigatini, a kedima nen Isirayila yamani, a to mi saraxan baxi Alatala xa a waxatini. Na kanna a yulubin goronna tongoma nen. ¹⁴ Xəjen naxanye dəxi ε tagi, xa ne wa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba feni Alatala xa, e lan e yi a sariyane

nun a yamarine suxu. Sariyane lan birin xa, Isirayila kaan nun xɔɣɛna.”

Alatala nɔrɔna
Xɔɣyaan 40.34-38

¹⁵ Ala Batu Bubun ti lɔxɔn naxan yi, Layiri Sereya Bubuna, kundaan yi so a xun na. Keli jinbanna ma han xɔtɔnni, na kundaan yi deɣema nɛn alo tɛɛna. ¹⁶ Kundaan yi lu a xun ma, koni kɔɛɛn na, a yi lu alo tɛɛna. ¹⁷ Na kundaan na yi ba bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane yi kelima nɛn sigadeni. Kundaan na ti dɛnaxan yi, Isirayila kaane yi e daaxadeni tɔn mɛnni. ¹⁸ Isirayila kaane yi sigama Alatalaa yamarin nan ma, e mɔn yi e daaxadeni tɔnma Alatalaa yamarin nan ma. Fanni kundaan yi Ala Batu Bubun xun ma, e yi luma daaxadeni nɛn. ¹⁹ Xa kundaan yi lu Ala Batu Bubun xun ma waxati xunkuye, Isirayila kaane yi Alatalaa yamarin suxuma nɛn. E mi yi sigama. ²⁰ Waxatina nde, kundaan yi luma nɛn Ala Batu Bubun xun ma xii dando. E yi luma daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma, e yi sigama a yamarin nan ma. ²¹ Waxatina nde kundaan yi luma nɛn yire kedenni keli jinbanna ma han na xɔtɔn bode, koni a na yi ba xɔtɔnni tun, e yi sigama nɛn. Kɔɛɛn nun yanyina, kundaan na yi ba, e fan yi kelima nɛn. ²² Xa a lu Ala batu bubun xun ma xii firin hanma kike keden, hanma jɛɛ keden, Isirayila kaane yi luma nɛn daaxadeni. E mi sigɛ mumɛ, fɔ a na ba waxatin naxan yi. ²³ Isirayila kaane yi daaxama hanma e yi kelima daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma. E yi Alatalaa yamarine suxuma, a naxanye fi e ma fata Musa ra.

10

Gbeti Xɔtane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Xɔta firin nafala gbeti bɔnbɔxin na yamaan xili sena malanni e nun yamaan nakeli sena sigadeni. ³ Na xɔta firinne na fe waxatin naxan yi, yamaan birin xa e malan i fema Naralan Bubun so dɛɛn na. ⁴ Xa xɔta keden nan fe, mangane nan gbansan xa e malan i fema, Isirayila xabila xunne. ⁵ Xa xɔtaan bata fe, bɔnsɔnna naxanye dɔxi Naralan Bubun sogetedeni, ne xa keli sigadeni.

⁶ Xɔtaan na fe a firindeni, naxanye dɔxi yamaan daaxaden yiifari fɔxɔni, ne xa keli sigadeni. Xɔta xuiin nan yamaan nakelima sigadeni. ⁷ Xɔtaan xa fe kii gbete yi alogo yamaan xa e malan.”

⁸ “Saraxarali Harunaa diine nan lan e xɔtaan fe. Habadan sariyan nan na ra e yixetene birin xa.”

⁹ “E na keli e yaxune yengɛdeni naxanye e jaxankatama e yamanani, e xa xɔtane fe. Alatala a yengi luma nɛn e xɔn ma, e Ala, a yi e rakisi e yaxune ma. ¹⁰ E xa xɔtaan fe jaxaxaxa waxatine nun sali lɔxɔne nun kike nɛnɛ sanle birin yi, e nɛma saraxagan daxine nun bɔɣe xunbeli saraxane be waxatin naxan yi. N yi n yengi lu e xɔn. Alatala nan n tan na, e Ala.”

E yi keli Sinayi tonbonni

¹¹ Kike firinden xii mɔxɔɣɛdeni, e minin jɛɛ firindeni Misiran bɔxɔni, kundaan yi ba Layiri Sereya Bubun xun ma. ¹² Isirayila kaane yi kiraan suxu, e keli Sinayi tonbonni. Kundaan yi siga han a sa ti Paran tonbonni. ¹³ E keli singen nan yi na ra Alatalaa yamarin ma fata Musa ra. ¹⁴ Yuda bɔnsɔnna ganle nan singe kiraan suxu, e taxamasenna bun. E ganle yi Aminadabo a dii Naxason ma yamarin nan bun. ¹⁵ Isakari bɔnsɔnna ganla yi Suwari a dii Natanɛli a yamarin nan bun. ¹⁶ Sabulon bɔnsɔnna ganla yi Xelɔn ma dii Eliyabi a yamarin nan bun.

¹⁷ Ala Batu Bubun yi wayan, Gɛrisɔn yixetene nun Merari yixetene yi a xali e yii.

¹⁸ Rubɛn bɔnsɔnna ganle yi siga e taxamasenna bun Sedewuri a dii Elisuri a yamarin bun. ¹⁹ Simeyɔn bɔnsɔnna ganla yi Surisadayi a dii Selumiyɛli a yamarin nan bun. ²⁰ Gadi bɔnsɔnna ganla yi Dewuyɛli a dii Eliyasafi a yamarin nan bun.

²¹ Kehati xabilan muxune yi siga se sarijanxine xale Lewi bɔnsɔnna muxun bonne fɔxɔ ra alogo e xa Ala Batu Bubun ti benun se sarijanxine xa yamaan daaxaden li. ²² Eframi bɔnsɔnna ganle yi siga e taxamasenna bun Amixudi a dii Elisama yamarin nan bun. ²³ Manase bɔnsɔnna ganla yi Pedasuri a dii Gamaliyɛli a yamarin nan bun. ²⁴ Bunyamin bɔnsɔnna

ganla yi Gidewoni a dii Abidan ma yamarin nan bun.

²⁵ Dɔnxɛn na, Dan bɔnsɔnna ganle yi siga ganla bonne fɔxɔ rakantanɲɛ e taxamasenna bun, Amisadayi a dii Axiyeseri a yamarin bun. ²⁶ Aseri bɔnsɔnna ganle yi Okiran ma dii Pagiyɛli a yamarin nan bun. ²⁷ Nafatali bɔnsɔnna ganla yi Enan ma dii Axira yamarin nan bun. ²⁸ Isirayila ganle yi yɛbama na kii nin sigatini.

²⁹ Musa yi a fala Reyuli a dii Xobabi xa, Midiyan kaana, Musa bitanna, a naxa, “Nxu sigan yireni Alatala naxan fixi nxu ma. Fa nxu fɔxɔ ra, nxu fe fajin ligɛ i xa, amasɔtɔ Alatala bata fe fajine ragidi Isirayila ma.” ³⁰ Hobabi yi a yabi, a naxa, “En-ɛn. N xɛtɛma n konna nin n ma yamaan dɛnaxan yi.” ³¹ Musa mɔn yi a fala, a naxa, “Yandi, i nama keli nxu fɛma. I daaxade fajine kolon tonbonni. I luyɛ alo nxu yɛɛna. ³² Xa i nxu mati, en birin nan Alatalaa se fajine sɔtɔma.”

³³ Isirayila kaane yi keli Alatalaa geyani, e sigan ti xii saxan. Alatalaa Layiri Kankiraan yi tixi e yɛɛ ra alogo a xa matabu yirena nde fen e xa. ³⁴ Alatalaa kundaan yi e xun ma yanyin na, e to yi kelima daaxadeni.

³⁵ Layiri Kankiraan na yi keli sigadeni waxati yo yi, Musa yi a falama nɛn, a naxa, “Alatala, keli, i xa i yaxune raxuya ayi, i rajaxu muxune yi e gi i yɛɛ ra!” ³⁶ Layiri Kankiraan yi tima waxatin naxan yi, Musa yi a falama nɛn, a naxa, “Alatala, fa Isirayila kaa wuli wuli wuyaxine tagi!”

11

Alatalaa tɛɛna

¹ Lɔxɔna nde yamaan yi lu e mawugɛ e tɔrɔne fe ra. Alatala to na mɛ, a yi xɔlɔ, a yi tɛɛn nafa e tagi naxan yamaan daaxaden dɛ kinkina ndee gan. ² Yamaan yi sɔnxɔ Musa ra. Musa yi Alatala maxandi, tɛɛn yi tu. ³ E yi mɛnna xili sa Tabɛra,* amasɔtɔ Alatalaa tɛɛn nagodo nɛn mɛnni.

Xɔɔyin yi yamaan suxu

⁴ Lɔxɔna nde xɔɔyin yi muxu kobine suxu yamaan yɛ. Isirayila kaane yɛtɛɛn yi lu

wugɛ, e naxa, “En suben don daxin sɔtɛ di? ⁵ Nxu nxu mirima yɛxɛne ma nxu naxanye don Misiran yi naxanye sare mi yi fima e nun kɔkunbane nun ɲanle nun sabi dɛɛne nun yabane nun sabi gbɛtɛne. ⁶ Iki nxu niin bata yijaxu nxu ma, donse yo mi toma fɔ Manna donsɛni ito!”†

⁷ Manna donseen yi luxi alo se xɔri xunxurin naxanye yɛɛ rafixa alo wudi igena. ⁸ Yamaan yi minima na nan makɔdeyi, e yi a kunba gɛmɛn ma hanma e a din wunla kui. Na xanbi ra, e mɔn yi nɔɛ a ɲinɲɛ nɛn hanma e yi a gan burudine ra. A yi ɲaxun alo burun naxan gilixi turen na. ⁹ Manna donseen yi godoma kɔɛɛn nan na xiila godo waxatini.

¹⁰ Musa yi Isirayila kaane mawuga xuiin mɛ, e yi malanxi denbaya yɛɛn ma e bubune so dɛɛne ra. Alatala yi xɔlɔ han! Musa fan yi kɔntɔfli, ¹¹ a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I n tɔrɔma nanfera? Nanfera n mi fa rafan i ma? Nanfera i yamani ito goronna dɔxi n tan xun ma? ¹² N tan nan fudi tongoxi yamani ito ra ba? N tan nan e barixi ba? Nanfera i naxa a n xa itoe banba alo dii ngana, han na yamanani i bata e benbane tuli sa naxan na? ¹³ N suben sɔtɔn minɛn yi yamani ito birin xa? E wugama n fɔxɔ ra, e naxa, ‘Suben so nxu yii!’ ¹⁴ N kedenna mi nɔɛ yamani ito goronna tongɛ. A gbo n ma. ¹⁵ Benun i xa ito liga n na, n faxa keden na! Xa n nafan i ma, i nama tin n xa n ma tɔrɔn to.”

¹⁶ Alatala yi Musa yabi, a naxa, “Isirayila fonna muxu tonge solofere malan, i naxanye kolon Isirayila yamaan fonne nun kuntigine ra. I fa e ra Naralan Bubuni, alogo e xa ti i dɛxɔn mɛnni. ¹⁷ N godoma nɛn i fɛma mɛnni n falan ti i xa. N na n ma Nii Sariɲanxina ndedi bama nɛn i yi, n yi a sa e yi. Nayi, e nɔɛ i maliyɛ nɛn yamani ito goronna tongodeni alogo i kedenna nama fa a tongo. ¹⁸ I xa a fala yamaan xa, i naxa, ‘E ɛ yetɛ rasariɲan tilaa fe ra ɛ suben donma waxatin naxan yi. Alatala bata ɛ mawuga xuine mɛ ɛ to a fala, ɛ naxa, “En suben sɔtɔma di? Misiran yamanan nan fisa!” Iki, Alatala suben soma nɛn ɛ yii. E fan a donma nɛn. ¹⁹ E mi lɔxɔ keden hanma firin daxin sɔtɛ, hali xi suulun, xii fu, hanma xii

* **11:3:** Tabɛra bunna nɛɛn fa fala “Tɛɛna.” † **11:6:** Manna donsɛna a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

moxone, ²⁰ koni ε suben donma nen kike keden, han a mini ε jone, a rapaxu ε ma. Amasoto ε bata ε me Alatala ra naxan ε tagi, ε to wuga a yetagi, ε naxa: Nanfera nxu minixi Misiran yi?” ”

²¹ Musa yi a fala, a naxa, “N tan be xeme wuli keme sennin tagi naxanye sigatini e sanni, anu, i a falama, a i suben soma e yii nen kike keden! ²² Xa nxu yexeen nun siin nun jinge kurune birin faxa, ne a liye ba? Xa nxu baan yexene birin suxu, ne a liye ba?” ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, “N senben go, na mi a liye? I fama a todeni n naxan falaxi xa a lige.”

Alaa Nii Sarijanxin nun fonne

²⁴ Musa yi mini, a yi a fala yamaan xa Alatala naxan falaxi. A yi Isirayila fonna muxu tonge solofere malan Naralan Bubun nabilinni. ²⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, e nun Musa yi falan ti. A yi a Nii Sarijanxina ndedi ba Musa yi, a yi a ragodo fori tonge soloferene ma. Alaa Nii Sarijanxin to godo e ma, e yi waliyiya falane ti folo, koni e mi yanfan.

²⁶ Muxu firin, Elidadi nun Medadi, ne yi daaxadeni. E yi yatexi fonne ra, koni e mi siga Ala Batu Bubuni. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e fan ma, e yi waliyiya falane ti folo daaxadeni. ²⁷ Banxulanna nde yi siga, a a fala Musa xa, a naxa, “Elidadi nun Medadi nabiya falane tima daaxadeni!” ²⁸ Nunu a dii Yosuwe naxan yi Musa malima xabu a dii joreyani, na yi a xuini te, a naxa, “Musa, n kannna, e rati!” ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I e maxoxolonma n xa nen ba? Alatala xa yamaan birin findi nabine ra! Ala xa a Nii Sarijanxin nagodo e birin ma!” ³⁰ Nayi, Musa nun Isirayila fonne yi siga daaxadeni.

Domefe

³¹ Alatala yi foyen nafa keli baani, naxan fa domefe ra daaxadeni. E yi godo e sa e bode fari e mate ayi han nongonna ye firin, e siga se daaxaden nabilinni han yanyi keden sigati. ³² Yamaan yi ferijen e suxe, e xi e suxe. Na xoton bode e mon yi ferijen domefe suxe han birin yi e suxu han kilo wuli keden. E yi e sa daaxaden nabilinni

alogo e xa xara. ³³ Koni suben mon yi Isirayila kaane de, benun e xa a ragerun, Alatala yi xolo e ma, a yi fitina furen nagodo e ma. ³⁴ Nanara, e yi menna xili sa Kibiroti-Hatawa.† Amasoto xoyidene maluxun menna nin.

³⁵ Isirayila kaane yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e yi siga Xaseroti yi.

12

Mariyama nun Harunaa mawugana

¹ Musa bata yi Kusi jaxanla dexo. Mariyama nun Haruna yi Musa mafala folo a jaxanla fe ra. ² E yi a fala, e naxa, “Alatala falan tiin Musa nan gbansan xon ba? A mi falan tima en fan xon ba?” Alatala yi e xuiin me. ³ Anu Musa yi findixi muxu yete magodoxin nan na, a yete magodoxi dangu birin na bexo xonna fari.

⁴ Alatala yi a fala Musa nun Haruna nun Mariyama xa, a naxa, “E saxanna birin xa siga Naralan Bubuni!” E birin yi siga. ⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, a yi ti Naralan Bubun so deen na, a yi Haruna nun Mariyama xili. E birin yi fa. ⁶ Alatala yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n xuiin na. Xa n ma nabina nde ε tagi, n na n yete yitama a ra nen fe toone yi alo xiye. N yi falan ti a xa xiyene yi. ⁷ Koni na kii mi a ra n ma walikεen Musa xon. A tan nan togondiyaxi n ma yamaan birin tagi. ⁸ N falan fixen tima a xa nen kenεn nun kenεn! Sandan mi a ra! A tan bata Alatala misaala to. Nayi, nanfera ε mi gaxuma n ma walikεen Musa mafale?”

⁹ Alatala xoloxin yi siga. ¹⁰ Kundaan bama Naralan Bubun xun ma waxatin naxan yi, Mariyama bata yi mafixa gasi fure jaxine ra. Haruna yi a mato, furen jaxin bata mini a fatin ma. ¹¹ A yi a fala Musa xa, a naxa, “N kannna, yandi, dija nxu haken ma nxu naxan ligaxi xaxilitareyani! ¹² Mariyama nama lu alo diin naxan faxaxi barixi, naxan fatin bata kun folo a nga fatini.” ¹³ Nayi, Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, “E Ala! Yandi, a rakendeya!” ¹⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “Xa a baba yi a de igen xuya a yetagi nun, a mi yi yage xunsagi keden ba? A xa ramini daaxaden

† 11:34: Kibiroti-Hatawa bunna neen fa fala “Xoyidene gaburuna.”

fari ma xii solofere. Na xanbi ra, a mən nœ xεε nεn.”¹⁵ Nayi, e yi Mariyama ramini daaxaden fari ma xunsagi keden. Isirayila kaane mi siga han a mən yi rasuxu.¹⁶ Na xanbi ra, e yi keli Xaseroti yi, e yi daaxa Paran tonbonni.

13

Fe rakərəsi fu nun firinne fe Sariyane 1.19-33

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fe rakərəsi rasiga Kanan yamanan matodeni n naxan soma Isirayila kaane yii. Bənsən yo bənsən, manga keden xa siga.”

³ Musa yi e rasiga Alatalaa yamarin ma, keli Paran tonbonni. Isirayila yεeratine nan yi e birin na. ⁴ E xinle ni itoe ra,

Rubən bənsənna: Sakuru a diin Samuwa.

⁵ Simeyən bənsənna: Xori a diin Safati.

⁶ Yuda bənsənna: Yefune a diin Kalebi.

⁷ Isakari bənsənna: Yusufu a diin Yigali.

⁸ Eframi bənsənna: Nunu a diin Hoseya.

⁹ Bunyamin bənsənna: Rafu a diin Paliti.

¹⁰ Sabulon bənsənna: Sodi a diin Gadiyeli.

¹¹ Yusufu a dii Manase bənsənna: Susi a diin Gadi.

¹² Dan bənsənna: Gemali a diina Amiyeli.

¹³ Aseri bənsənna: Mikeli a diin Seturi.

¹⁴ Nafatali bənsənna: Fofisi a diin Naxabi.

¹⁵ Gadi bənsənna: Make a diin Geweli.

¹⁶ Muxune xinle nan ne ra, Musa naxanye xε Kanan yamanan matodeni. Musa yi Nunu a dii Hoseya xili sa “Yosuwe.”

¹⁷ Musa to yi e rasigama Kanan yamanan matodeni, a yi a fala e xa, a naxa, “E mini Negewi nin, siga geya yireni. ¹⁸ E xa yamanan mato. E a mato xa muxune senben gbo, xa a mi gbo, xa e wuya, xa e mi wuya. ¹⁹ E a mato xa e yamanan fan hanma xa a mi fan, xa e taane findixi banxidene nan na hanma xa yinne soxi e ma. ²⁰ E a mato xa bəxən fan, xa a mi fan, xa wudine na, xa e mi na. E yixədxə, ε fa yamanan wudi bogine ra.” Manpa bili bogi singene waxatin nan yi a ra. ²¹ Nayi, e yi siga yamanan matodeni, keli Sini tonbonni siga han Rexobo yi, Lebo-Xamata dεxən.

²² E yi so Negewi yi, e siga han Xebiron yi, Anaki bənsənna muxune yi dəxi dεnaxan

yi, Aximan, Səsayi, e nun Talamayi. Xebiron bata yi ti μεε solofere benun Soyan xa ti Misiran yamanani. ²³ E yi siga han Esikoli lanbanni, e manpa bili yiin sεgε tənsən keden yi singanxi naxan na. E na singan tami kuyen na alogo muxu firin xa a xali e nun girenada nun xəde bogina ndee. ²⁴ E yi menna xili sa “Esikoli lanbanna”* tənsənna fe ra Isirayila kaane naxan sεgε. ²⁵ Xii tonge naanin to dangu, e yi e xun xεε, sa keli yamana matoni.

²⁶ E yi xεε Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan fεma Kadesi yi, Paran tonbonni. E yi e dεntεgε yamaan xa, e mən yi yamanan wudi bogine yita e ra. ²⁷ E dεntεgεni ito nan sa Musa xa, e naxa, “Nxu bata siga yamanani i nxu rasiga dεnaxan yi. Nəndi na a ra, nənən nun kumin gbo menni! A bogina ndee ni i ra. ²⁸ Koni mən kaane senben gbo! Yinne soxi e taane ma, e gbo mumε! Nxu yεtεna Anaki bənsənna muxune toxi nεn. ²⁹ Amalekine dəxi Negewi yi. Xitine nun Yebusune nun Amorine dəxi geya yireni. Kanan kaane dəxi fəxə igen dε e nun Yurudən baan xən.”

³⁰ Kalebi yi yamaan masabari Musa xa. A yi a fala, a naxa, “En siga yamanan suxudeni, amasətə en nœ nεn yati!”

³¹ Koni fe rakərəsi bonne yi a fala, e naxa, “En mi nœ siyani itoe yεngε, amasətə e senben gbo en xa.” ³² E yamanan naxan mato e na mafala fəlx Isirayila kaane yε, e naxa, “Nxu fitina yamanan nan toxi! Mən kaane gbo mumε! ³³ Nxu Nefilimi muxu magaxuxine nan toxi na! Nxu yi luxi nxu yεtε yεε ra yi alo sūnεne. E fan nxu toxi na kii nin!” E na falaxi nεn bayo Anaki bənsənna fataxi Nefilimi nan na.

14

Yamaan yi tondi sigε

¹ Isirayila kaane yi gbelegbele, e xi wugε.

² E birin yi Musa nun Haruna mafala, yamaan birin yi a fala e xa, e naxa, “A fisa nxu yi faxa Misiran yi hanma tonbonni ito yi!

³ Nanfera Alatala faxi nxu ra yamanani ito yi alogo nxu xa faxa yεngεni? Nxə μaxanle nun nxə diine fama nεn suxudeni yεngεni. A mi fisa en xa xεε Misiran yamanani ba?”

* **13:24:** Esikoli bunna nεn fa fala “Tənsənna.”

⁴ E yi lu a fale e bode xa, e naxa, “En yεerati gbete sugandi, en yi xete Misiran yi!”

⁵ Musa nun Haruna yi e yetagin lan baxan ma Isirayila yamaan birin yetagi. ⁶ Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi, naxanye yi xexi fe rakorasine ye, ne yi e dugine yibo e ma sununi. ⁷ E yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “Nxu yamanan naxan matoxi, a fan han! ⁸ Xa Alatala sa tin, a tiye nen en yee ra siga na yamanani kumin nun nonon gbo denaxan yi, a yi a so en yii! ⁹ Koni ε nama murute Alatala xili ma tun! E nama gaxu men kaane yee ra, amasoto en fama e nodeni nen fefe! E kantan seen bata e rabejin, anu Alatala en tan xon. Nayi, ε nama gaxu e yee ra.”

¹⁰ Koni, yamaan birin yi a falama a e xa e magolon e yi e faxes. Nanunna, Alatala nonon yi godo Naralan Bubuni Isirayila kaane birin yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamani ito luma n naxaxue han waxatin mundun? E tondima denkeleye n ma han waxatin mundun yi, hali n to bata kabanako fe wuyaxi liga e tagi? ¹² N fitina furen nafama nen e ma, n yi e raxori. Koni n ni i tan findima nen siya gbeen na, naxan senben gbo e xa.” ¹³ Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Koni Misiran kaane a fe mema nen, bayo i yamani ito raminixi e tagi i senben nan xon. ¹⁴ E fama nen na faladeni be kaane xa. E bata yi a me nun, a i tan, Alatala, i yamani ito xon. E bata a kolon a yamani ito i toma yee nun yee bayo i nonon luma e xun ma alo kundaan yiyana. Yanyin na, i ti e yee ra kundani. Koen na, i ti alo teena. ¹⁵ Xa i yamani ito raxori sanja yi kedenni, siya gbeten naxanye birin a fe mema, ne a falama nen, e naxa, ¹⁶ ‘Alatala e tuli sa baxan naxan na, a mi naxi e xale menni, na nan a ligaxi a e faxaxi burunna ra.’ ¹⁷ Nayi, Marigina, i senbe gbeen mayita alo i bata naxan fala nxu xa, i naxa, ¹⁸ fa fala Alatala mi xolon xulen, a hinanna gbo, a dijan haken nun matandin bun. Koni, a mi yulubi kanna yatema tinxinden na mumε! A fafane haken saranma nen e diine ra han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁹ Ala, bayo i ya hinanna gbo, i mon xa dija i ya yamaan haken ma, alo i e mafeluxi kii naxan yi xabu e sa mini Misiran yamanani

han iki.” ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata e mafelu alo i a falaxi kii naxan yi. ²¹ Koni, habadan Alatala nan n na, n nonon baxan birin nafexi, nayi, n bata n kolon n yeteni: ²² Naxanye birin bata n tan nonon nun n ma kabanako feene to Misiran yi e nun tonbonni, naxanye birin bata n mato bunbani sanja yi fu, e tondi n xuiin me, ²³ ne sese mi na baxan toma n na e benbane tuli saxi naxan na. Ne sese mi a toe naxanye bata n naxaxu. ²⁴ Koni bayo xaxili gbete luxi nen n ma walikεen Kalebi yi, a n foxo ra waxatin birin, n na a xalima nen na yamanani, a sigaxi naxan matodeni, n yi a so a yixetene yii e keen na. ²⁵ Bayo Amalekine nun Kanan kaane dōxi lanbanne yi, nayi tila ε xete, ε siga Gbala Baan kiraan xon tonbonna binni.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²⁷ “Yama naxini ito luma n mafale han waxatin mundun yi? N bata Isirayila kaane mawuga xuiin me, e n mafala. ²⁸ A fala e xa, i naxa, ‘Alatala falan ni ito ra. Habadan Ala nan n tan na. N bata n kolon n yeteni, n na a rabama ε ra nen alo n na a mexi ε ra kii naxan yi. ²⁹ Naxanye birin barin bata dangu jee mōxōnen na, naxanye tenge, naxanye birin bata n mafala, ε faxama nen tonbonni ito yi. ³⁰ E sese mi soma yamanani, n bata yi ε tuli sa naxan na nun, a ε dōxoma nen na, fo Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe. ³¹ E diine tan, ε a falaxi naxanye ma, a e suxuma nen yengen, n ne nan xalima na yamanani ε ε mexi naxan na, e yi dōxō na. ³² Koni ε tan faxama nen tonbonni ito yi. ³³ E diine e xuruseene rabama nen jee tonge naanin tonbonni, e yi ε tinxintareyaan goronna tongo, han ε birin yi findi binbine ra tonbonni. ³⁴ E xii tonge naanin nan tixi yamanani ito matodeni. Nayi, ε jee tonge naanin nan tima ε yulubine goronna bun, lōxō keden, jee keden. Nayi, ε a kolonma nen a n bata keli ε xili ma.’ ³⁵ N bata falan ti, n tan Alatala. N fama na nan ligadeni yama naxini ito ra, naxan murutεxi n xili ma. E birin janma nen tonbonni ito yi, e faxes.”

³⁶ Musa muxun naxanye rasiga yamanan matodeni, naxanye yamanan mafala naxi ra, e yamaan nadin a xili ma, ³⁷ ne yi faxes. Alatala nan e faxes furen na,

bayo e fala jaxin ti lan yamanana fe ma. ³⁸ Naxanye siga yamanan matodeni, Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi nan tun lu e nii ra.

*Yamaan mən yi matandin ti
Sariyane 1.41-46*

³⁹ Musa to Alaa falane birin nali Isirayila kaane ma, e yi nimisa səxələni. ⁴⁰ Nanara, na xətən bode, subaxa, e yi kiraan suxu siga geya yireni, e yi a fale, e naxa, “En bata keli. En siga na yireni Alatala naxan ma fe falaxi. En bata yulubin liga!” ⁴¹ Musa yi e maxədin, a naxa, “Nanfera ε Alatalaa yamarin matandima? Feni ito mi sənəyama!” ⁴² Alatala mi luma ε xən, nayi ε nama siga. ε yaxune nama ε nə. ⁴³ Amasəto Amaləkine nun Kanan kaane ε yee ra, e fama nən ε faxadeni yengeni. ε bata ε xun xanbi so Alatala yi, a mi luyε ε xən.” ⁴⁴ E yi kankan na ma, e yi te geya yireni, koni Alatalaa Layiri Kankiraan nun Musa lu nən daaxadeni. ⁴⁵ Na xanbi ra, Amaləkine nun Kanan kaane yi godo geyane fari e yi dəxi dənaxanye yi. E yi Isirayila kaane nə, e siga e faxε han Xoroma yi.

15

Saraxa gbete ye sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi ε yii, ε na dəxə mənni, ³ ε yi jingene hanma siine hanma yexεene rali Alatala ma tēen na, saraxa gan daxin na hanma naxan dε tiin nakamalima hanma jənige ma saraxane, hanma sali ləxəne gbeene, a xirin nafanma nən Alatala ma. ⁴ Naxan na fa a saraxan na Alatala yetagi, a xa fa bogise saraxan fan na: murutu fujin kilo saxan naxan namulanxi turen litiri keden nun a tagi ra. ⁵ Xa i fa yexεε diin na saraxa gan daxin na hanma saraxa gbete, i xa wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi ba minse saraxan na. ⁶ Xa kontonna na a ra, murutu fujin kilo sennin naxan namulanxi ture litiri firinna ra, na nan bogise saraxan na, ⁷ e nun wudi bogi igen litiri firin minse saraxan na. A ba alogo a xirin xa rafan n tan Alatala ma. ⁸ Xa tura bulanna nan bama n xa saraxa gan daxin na hanma saraxan naxan dε tiin nakamalima, hanma bəje xunbeli saraxana Alatala xa,

⁹ murutu fujin kilo solomanaanin namulanxin turen litiri saxanna, na nan bogise saraxan na. ¹⁰ I mən xa fa wudi bogi igen litiri saxan na minse saraxan na. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma tēen na, a xirin nafan a ma.”

¹¹ “Ningene hanma kontonne hanma yexεene hanma sii diine, e bama na kii nin. ¹² Xuruseene na wuya kiki, e keden kedenna birin lan nən e ba e nun bogise saraxane. ¹³ Isirayila bari diine birin xa a liga na kii nin, e nema saraxane raliε tēen na, naxanye xirin nafan Alatala ma. ¹⁴ Xəjən naxanye dəxi yamanani hanma naxanye danguma ε konni hanma naxanye denbaya bata bu na, ne fan na keli saraxa ralideni Alatala ma tēen na naxan xiri rafan a ma, e xa a liga na kii kedenni. ¹⁵ Sariyane lan yamaan muxune birin xa, ε tan Isirayila bari diine alo xəjene. Habadan sariyan na a ra ε yixεene birin xa. ε nun xəjene birin keden Alatala yee ra yi. ¹⁶ Sariyane nun yamarine birin lan ε nun xəjene birin xa, naxanye dəxi ε tagi.”

Se xaba singene nun tantanne

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “ε na so yamanani, n na ε xalin dənaxan yi, ¹⁹ ε nema na yamanan donseen donje, ε xa saraxan ba a ra Alatala xa. ²⁰ ε na ε murutu singene din, ε yi burudi singen nafala, ε na rali n ma saraxan na keli lonna ma. ²¹ Nayi, ε xa burudi singen nali Alatala ma saraxan na waxati famatəne birin yi.”

²² “Xa ε tantan, ε mi yamarini ito nde liga, Alatala naxan falaxi Musa xa, ²³ a na findi Alatala yamari yo ra a naxan fixi ε ma fata Musa ra, fəlo na ləxən ma a fixi naxan yi han waxati famatəne yi, ²⁴ xa ε a ligaxi tantanna nin, yamaan mi a kolon, nayi yamaan birin xa tura bulanna ba saraxa gan daxin na, naxan xiri rafan n tan Alatala ma, e nun bogise saraxan nun minse saraxan naxan lanje sariyan ma, e nun kəto keden yulubi xafari saraxan na. ²⁵ Saraxaraliin xa Ala solona Isirayila yamaan birin xa, e yi mafelu. Amasəto tantanna nan yi a ra, e mən bata saraxan nali Alatala ma tēen na, e nun yulubi xafari saraxan na e tantanna fe ra. ²⁶ Isirayila

yamaan nun xəɲen naxanye e tagi, e birin mafeluma nən, amasətə e birin yi na tantanna kui.”

²⁷ “Xa muxu kedenna nan yulubin ligaxi tantanni, a xa sii gilen ɲεε kedenna ba yulubi xafari saraxan na. ²⁸ Saraxaraliin xa Alatala solona na kanna xa naxan yulubin ligaxi tantanni, a mafeluma nən. ²⁹ Isirayila bari diine nun xəɲen naxanye e tagi, naxan na yulubin liga tantanni, na sariya kedenna lan ne birin xa. ³⁰ Koni xa Isirayila bari diin hanma xəɲena a rakeli a ma, a yulubin liga, na bata Alatala rayelefu, a kedima nən yamani. ³¹ A bata Alatalaa falan naɲaxu, a a yamarine kala. A xa kedi yamani, a yulubin goronna luma a tan nan ma.”

Matabu Ləxən kalana

³² Isirayila kaane yi tonbonni waxatin naxan yi, e muxuna nde to yege fenni Matabu Ləxəni. ³³ E yi a xali Musa nun Haruna fəma, e nun yamaan birin. ³⁴ E yi a ramara ki faɲi, alogo sariyan xa sa a yulubin saran feen na a ra. ³⁵ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Muxuni ito xa faxa. Yamaan birin xa a magələn gəmən na daaxaden fari ma.” ³⁶ E yi na kanna xali daaxaden fari ma, e yi a magələn han a faxa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Luti dənbəxine nun dugine

³⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E ε domane rayabu luti dənbəxine ra, ε yi e singan ε domane də kinkine ra gari mamiloxine ra waxati famatəne birin yi. ³⁹ E na luti dənbəxine to, Alatalaa yamarine birin nabirama ε ma nən, ε yi e liga. Nayi, ε mi birε ε bəɲen nun ε yeene kunfa feene fəxə ra, naxanye tinxintareyaan liga Ala ra. ⁴⁰ Nayi, ε xaxili luma nən n ma yamarine birin xən, ε yi e suxu, ε yi sariɲan ε Ala yetagi. ⁴¹ Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramixi Misiran yamanani alogo n xa findi ε Ala ra. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

16

Murute gbete mən

¹ Xəmənə nde yi keli naxan yi xili Kora, Yisehari a diina. Lewi a dii Kehati mamandenna. E nun Ruben bənsənna muxuna

ndee nan yi a ra naxanye yi xili Datan nun Abirami, Eliyabi a diine, e nun Hon, Pələti a diina. ² E nun Isirayila kaan muxu keme firin tonge suulun yi keli Musa xili ma, e birin xili kan yamaan fonne tagi. ³ E yi e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi a fala e xa, e naxa, “E bata a radangu ayi! Yamaan muxune birin sariɲan. Alatala e birin tagi. Nanfera ε yetε yitema Alatala yamaan ma?”

⁴ Musa to na falane mε, a yi a yetagin lan bəxən ma. ⁵ A yi a fala Kora nun a muxune xa, a naxa, “Tila xətənni, Alatala a yitama nən, a gbeen naxan na e nun naxan sariɲan, naxan lan a siga a fəma. A naxan sugandixi, a na kanna luma nən, a yi a maso a ra. ⁶ Nayi, Kora, ε nun i ya muxune birin xa ito liga: ε wusulan gan seene tongo. ⁷ Tila ε tēen sa e kui, ε wusulanna sa a fari Alatala yetagi. Alatala na naxan sugandi, na nan sariɲan. E tan Lewi bənsənna muxune bata a radangu ayi!”

⁸ Musa mən yi a fala Kora xa, a naxa, “E tuli mati, ε tan Lewi bənsənna muxune! ⁹ Na mi ε wasε a Isirayilaa Ala bata ε sugandi Isirayila kaan bonne tagi, a yi ε maso a ra, alogo ε xa wali a xa Alatala batu bubuni, ε yi ti Isirayila yamaan yeε ra ε yi e mali Ala batu feen na? ¹⁰ A bata ε maso a ra, ε nun Lewi bənsənna muxune birin. Koni, ε mən kataxi, a xa ε findi saraxaraline ra! ¹¹ E nun i ya muxune bata ε malan Alatala xili ma. Nde Haruna ra feni ito yi ε to a mafalama?”

¹² Na xanbi ra, Musa yi muxuna nde rasiga Datan nun Abirami xilideni, Eliyabi a diine, koni e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi fama! ¹³ Na mi i wasaxi ba, i to bata nxu ramini Misiran yamanani kumin nun nənən gbo dənaxan yi alogo i xa nxu faxa tonbonni? I mən waxi nxu ɲaxankata feen nin ba? ¹⁴ I mi faxi nxu ra bəxə faɲi yi, kumin nun nənən gbo dənaxan yi! I mi xεene nun manpa bili nakəne soxi nxu yii nxu kεen na mume! I yengi a ma a i nxu mayendenma nən alo danxutəne ba? Nxu mi fama!” ¹⁵ Na yabin yi Musa xələ kati, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I nama tin e saraxane ra! Hali sofanla n mi a tongoxi e yii, n munma muxu yo hake tongo e ye.”

¹⁶ Musa yi a fala Kora xa, a naxa, “E nun i ya muxune birin xa fa Alatala yetagi tila e nun Haruna. ¹⁷ E birin xa wusulan gan seene tongo, e yi wusulanna sa e kui, e yi a yita Alatala ra. E birin malanxina, wusulan gan seen keme firin tonge suulun. I tan nun Haruna fan xa e wusulan gan seen yita Ala ra.” ¹⁸ E birin yi e wusulan gan seene tongo, e teen nun wusulanna sa e kui, e ti Naralan Bubun so deen na, Musa nun Haruna fema. ¹⁹ Kora to a foxarabirane birin malan e xili ma Naralan Bubun so deen na, Alatala noron yi godo yamaan birin yetagi.

²⁰ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²¹ “E masiga yamani ito ra, alogo n xa e halagi iki sa!” ²² Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan boxon ma, e yi a fala, e naxa, “Ala, i tan nan niin saxi muxune birin yi, i xoloma nen yamaan birin ma ba, anu muxu keden peen nan yulubin ligaxi?”

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “A fala yamaan xa, a e xa e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra.” ²⁵ Musa yi keli, a siga Datan nun Abirami binni, Isirayila fonne biraxi a foxo ra. ²⁶ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E masiga yulubi kanni itoe bubune ra! E nama e yiin din e yii se yo ra, alogo e fan nama raxori e yulubine fe ra.” ²⁷ Nayi, yamaan yi e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra. Datan nun Abirami yi mini e bubune kui, e ti e de ra, e nun e naxanle nun e diine birin.

²⁸ Musa yi a fala, a naxa, “E fama a kolondeni a Alatala nan n nafaxi feni itoe birin ligadeni. N tan mi a ra. ²⁹ Xa muxuni itoe faxes alo muxune birin faxan kii naxan yi, xa e dunuɲa yi gidin lu alo adamane dari fena, nayi Alatala xa mi n nafaxi. ³⁰ Koni xa Alatala kabanako feen liga, xa boxoni bo, a yi e nun e yii seene birin gerun, xa e jenen siga laxira yi, e a kolonma nen nayi fa fala muxuni itoe bata Alatala rapaxu.”

³¹ Musa to yelin falan tiye tun, boxon yi rabi e bun. ³² A yi a raxutu e ma e nun e denbayane, e nun muxun naxanye birin yi Kora foxo ra e nun e yii seene birin. ³³ E jenen yi siga laxira yi e nun e yii seene birin. Boxon yi e ye maluxun, e lo ayi Isirayila yamaan ma. ³⁴ E to e gbelegbele

xuiin me, Isirayila kaan naxanye birin yi e rabilinni, ne yi e gi, e naxa, “Boxon nama en fan gerun de!” ³⁵ Alatala yi teen nagodo, a yi na muxu keme firin tonge suulunne birin gan, naxanye fa wusulanna ra.

17

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa, a a xa wusulan gan seene matongo tee wolonni, a yi tee wolonne woli ayi yire makuyeni. Amasoto na wusulan gan seene bata rasarijan. ³ Ne yulubito faxaxine gbee wusulan gan wurene xa findi wure denfetexine ra e sa saraxa ganden ma bayo e bata rali Alatala ma e yi findi se rasarijanxin na. E findima taxamasenna nan na Isirayila kaane xa.” ⁴ Muxun naxanye faxes teeni, saraxaralina Eleyasari yi ne gbee sulan wurene malan, a yi e bonbo han e denfeten, a e sa saraxa ganden ma. ⁵ Na taxamasenna yi na feen nabirama nen Isirayila kaane ma alogo muxu yo nama wusulanna gan Alatala yetagi fo Haruna yixetena nde alogo e nama liga alo Kora nun a muxune. A yi liga alo Alatala a fala e xa fata Musa ra kii naxan yi.

⁶ Na xoton bode, Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale, e naxa, “E bata Alatala yamaan faxes.” ⁷ Koni, Isirayila kaane to e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi Naralan Bubun binna mato, nanunna, kundaan yi godo a ma, Alatala noron yi mini kenenni. ⁸ Musa nun Haruna yi fa Naralan Bubun yetagi. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁰ “E masiga yamani ito ra alogo n xa e raxori keden na.” Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan boxon ma. ¹¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I ya wusulan gan seen tongo, i wusulanna sa a kui e nun tee wolonna keli saraxa ganden ma. I i mafura, i siga Ala solonadeni yamaan xa. Alatala xolon bata yihadin nafa. Fitina furen bata folo.” ¹² Musa naxan fala Haruna yi na liga, a yi a gi yamaan tagi, fitina furen bata yi folo denaxan yi. A yi wusulanna gan, a Ala solona e xa. ¹³ A yi ti faxes muxune nun a jenen tagi. Nayi, fitina furen yi dan. ¹⁴ Muxu wuli fu nun naanin keme solofere yi faxes, e sa Kora a

muxu faxaxine yatən fari. ¹⁵ Yihadin to jan, Haruna yi xete Musa fema Naralan Bubun so deen na.

Harunaa dunganna fe

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Falan ti Isirayila kaane birin xa, bənsənnə mangane birin xa dungan keden so i yii. I dungan fu nun firin nan tongoma. Birin xinla xa sebe a dunganna ma. ¹⁸ Fə Lewi bənsənnə, i xa Haruna xinla sebe na ma. Nayi, dungan keden bənsən manga keden. ¹⁹ I xa na dunganne sa Naralan Bubuni, Layiri Kankiraan yetagi n naralanma ε ra denaxan yi. ²⁰ N naxan sugandixi, na dunganna jingine minima a ma nən. Nayi, Isirayila kaane mafalan naxan tima ε xili ma, n yi na dan.”

²¹ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa, bənsən mangane birin yi dungan keden keden so a yii, dungan fu nun firin. Haruna gbeen yi na ye. ²² Musa yi e sa Alatala yetagi Layiri Sereya Bubun kui. ²³ Na xətən bode, Musa to siga Layiri Sereya Bubuni, e yi a to a Haruna dunganna nan jingiyə minixi, Lewi bənsənnə gbeena, a mən fugaxi, a yi Amandi bogi məxine ramini! ²⁴ Musa yi dunganne birin tongo Alatala fema bubuni a e yita Isirayila kaane ra. Birin yi e to, birin yi a gbeen tongo.

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Harunaa dunganna xali Layiri Kankiraan yetagi. A xa lu mənni taxamasenna ra muxu murutəxine xa alogo e mafalane xa dan n yetagi alogo e nama faxa.” ²⁶ Musa yi a liga alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

²⁷ Isirayila kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “I mi a to, nxu faxamatəən na a ra! Nxu halagima nən! Nxu birin halagima nən! ²⁸ Naxan yo na a maso Alatala Batu Bubun na, na kanna faxama nən! Nxu birin faxama nən ba?”

18

Saraxaraline nun Lewi bənsənnə wanle

¹ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Xa yire sarıjanxin wanla kala, i tan nun i ya diine nun Lewi bənsənnə muxune, ε tan nan a yulubin goronna tongoma. Koni xa saraxarali wanla nan kala, ε nun i ya

diine nan gbansanna na yulubin goronna tongoma. ² Ingaxakedenne maso i ra, Lewi bənsənnə muxune, alogo e xa sa ε fari, e ε mali, ε nun i ya diine nema ε saraxarali wanla kema Layiri Sereya Bubun yetagi waxatin naxan yi. ³ E xa ε yamarine suxu, e yi e yengi lu bubun wanle birin xən. Koni e nama e maso yire sarıjanxin muranne ra hanma saraxa gandena, alogo ε birin nama faxa ε bode xən. ⁴ E sama ε fari nən walideni, e yi e yengi lu Naralan Bubun xən e nun a wanle birin. Muxu gbete yo nama sa ε fari. ⁵ E tan yeteen nan ε yengi dəxəma yire sarıjanxin nun saraxa ganden xən alogo Isirayila kaane xa ratanga n ma xələn ma. ⁶ E mato, n bata ε ngaxakeden Lewi bənsənnə muxune sugandi Isirayila kaan bonne ye n tan Alatala gbeen na. N bata e taxu ε ra alogo e xa Naralan Bubun wanle ke. ⁷ Koni i tan Haruna nun i yixetene, ε tan nan gbansan na saraxarali wanla kema saraxa ganden yetagi e nun yire sarıjanxini ye masansan dugin xanbi ra. N tan nan na wanla soxi ε yii. Xa muxu gbete a maso yire sarıjanxin na, ε xa a faxa.”

Saraxaraline gbeen naxanye ra

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “N bata Isirayila kaane saraxane fi ε ma, e naxanye ralima n ma. N bata e so i yii i gbeen na e nun i yixetene birin han habadan. ⁹ Naxan yo mi sama tēni saraxa sarıjanxi fisamantenne ye, ε gbeen nan ne ra. Isirayila kaane fama naxan birin na, ε nun i ya diine gbeen nan ne ra: bogise saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane. ¹⁰ E e don alo se sarıjanxi fisamantenne. Xemene nan e donma. E xa e yate se sarıjanxine ra.”

¹¹ “Naxanye bama Isirayila kaane se ralixine ra ε xa, ε gbeen nan ne fan na. N bata na so ε nun i ya dii xemene nun i ya dii temene yii habadan! E denbayaan muxun naxanye mi xəsixi sena nde xən, ne nəe a donje nən. ¹² N mən bata bəxən bogise singene so ε yii: oliwi ture fajin nun manpa fajni nənene nun bogise gbete ye, Isirayila kaane naxanye fima n tan Alatala ma. ¹³ E fama bəxən bogise singen naxanye ra Alatala xa, ne findima nən ε gbeene

ra. E denbayaan muxun naxanye mi xosixi sena nde xon, e noe a donje nen. ¹⁴ Isirayila kaane na naxanye birin nali Ala ma kiseen na, ne yi findi e gbeen na. ¹⁵ Dii singen naxanye birin fixi Alatala ma, muxune nun subene, e gbeen nan ne ra. Koni e xa tin muxune nun sube haramuxine dii singene birin xa xunba gbetin na. ¹⁶ Dii xemene kike kedenna xunba saren lanma gbeti gbanan suulun nan ma, naxan lanje yire sarijanxin gbananna ma, naxan binya garamu fu. ¹⁷ Koni, jingena, yexena, hanma siin dii singen mi xunbama bayo e sarijan. E xa e wunla xuya saraxa ganden fari, e yi e ture yirene rali Alatala ma teen na, naxan xiri rafan a ma. ¹⁸ Na xanbi ra, e gbeen nan e subene ra, alo se ralixine kankene nun e yiifari ma danbane findixi e gbeen na kii naxan yi boje xunbeli saraxani. ¹⁹ Nayi, Isirayila kaane saraxa sarijanxin naxanye ralixi Alatala ma, n bata ne birin so e nun i ya dii xemene nun dii temene yii e gbeen na waxatin birin. Habadan layirin na a ra Alatala yetagi, e nun e yixetene birin xa.”

²⁰ Alatala mon yi a fala Haruna xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, i mi boxo sotoma na yi. N tan nan findima i gbeen na nafunla funfuni.”

²¹ Ala mon yi a fala, a naxa, “N bata Isirayila birin yaganne so Lewi bomsanna muxune yii e keen na, e wali saranna ra, e naxan kema Naralan Bubuni. ²² Isirayila kaan bonne nama fa e maso Naralan Bubun na, alogo e nama findi yulubi tongon na, e yi faxes. ²³ Lewi bomsanna muxune nan tun wanle kema Naralan Bubuni. Xa wanla kala, e tan nan a yulubin goronna tongoma. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. Lewi bomsanna muxune mi boxo sotoma alo Isirayila bomsanna bonne. ²⁴ Koni Isirayila kaane na yaganna naxanye fi Alatala ma, n na soma nen Lewi bomsanna muxune yii. Nanara, n na falaxi a e mi boxo sotoma alo bomsanna bonne.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁶ a xa a fala Lewi bomsanna muxune xa, a naxa, “Isirayila kaane na fa yaganne ra e xon, n naxan soxi e yii e keen na, e fan xa na seene yaganna ba, e yi a fi Alatala ma e yaganna ra. ²⁷ Na luxi nen e yii alo xee

biin naxan bama a se xabaxine ra hanma a manpa nenene. ²⁸ Nayi, e fan bata saraxan ba Alatala xa fata Isirayila kaane yaganne ra. E xa Alatala gbeen ba yaganne ra, e yi a so saraxarali Haruna yii. ²⁹ Yagan sotoxin naxan fan dangu a birin na, e na nan fima Alatala ma a gbeen na. ³⁰ E na a faji yiren fi, na yatema e xa nen alo bonne naxan fima fata e se xabaxine ra hanma e manpa nenene. ³¹ E nun e denbayane noe a donxene donje nen denaxan na e keenen. Amasoto e saranna na ra Naralan Bubun wanla kedeni. ³² E a faji yiren fi, alogo e nama Isirayila kaane saraxa sarijanxine raxosi n yee ra yi, alogo e nama faxes.”

19

Marasarijan igena fe

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Ito nan daxe sariyan xon Alatala naxan yamarixi: A fala Isirayila kaane xa, a e xa fa jinge gile gbeela ra i fema fe mi naxan na, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ³ I xa a so saraxarali Eleyasari yii. A xa a xali daaxaden fari ma, e yi a koe raxaba a yee xori. ⁴ Eleyasari xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Naralan Bubun yetagi boxoni doxona ma solofere. ⁵ E xa jinge gilen gbindin birin sa teeni a yee xori e nun a kidin nun a suben nun a wunla e nun a gbiine. ⁶ Saraxaraliin xa suman wudin nun hisopi wudin nun yexee xabe gari gbeela woli teeni jinge gilen fari. ⁷ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a dugine xa, a yi a maxa benun a xa siga daaxadeni, koni a luma nen xosixi han jinbanna. ⁸ Naxan jinge gilen sama teeni na fan lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a luma nen xosixi han jinbanna. ⁹ Muxun naxan mi xosixi, na xa jinge gilen xuben malan, a yi a sa yire sarijanxina nde yi daaxaden fari ma. Isirayila yamaan xa a xuben namara marasarijan igen nafala seen na. Yulubi xafari seen na a ra. ¹⁰ Naxan na jinge gilen xuben mak, na fan lan a yi a dugine xa, a luma nen xosixi han jinbanna. A findima habadan sariyan nan na Isirayila kaane xa e nun xonen naxanye doxi e tagi.”

¹¹ “Naxan yo na a yiin din faxes muxun na, a xosixi han xunsagi keden. ¹² Xii

saxanden nun xii soloferedeni, a xa a yete rasarijan na igen nan na, a yi sarijan. Koni xa a mi a yete rasarijan xii saxanden nun xii soloferedeni, a mi sarijanma. ¹³ Naxan na a yiin din faxa muxun na, a tondi a yete rasarijanje, a bata Alatala Batu Bubun naxosi. Na kanna kedima nen Isirayila yi. Bayo marasarijan igen mi xuyaxi a ma. A xosina a ma.”

¹⁴ “Sariyan ni i ra xa muxun faxa bubuna nde kui: Naxan na so na bubuni e nun naxanye yi na, ne xosixi xunsagi keden. ¹⁵ Xa goronna nde na naxan de mi ragalixi a fajan na, a kui seene haramuxi. ¹⁶ Naxan yo a yiin din muxu binbin na burunna ra, naxan faxaxi silanfanna ra* hanma a faxa a yete ma, hanma naxan yo a yiin din muxun xonne ra hanma gaburuna, na kanna luma nen xosixi han xii solofere. ¹⁷ Muxu xosixin xa rasarijan ikiini: jinge gilen naxan baxi yulubi xafarin na, na xubena nde nan tongoma, a yi sa igeni goronna kui. ¹⁸ Muxu sarijanxina nde xa hisopi wudi yiin tongo, a yi a sin igeni, a yi a xuya bubun ma muxun faxa denaxan yi, e nun a kuiin birin e nun muxun naxanye yi a kui. A mon xa xuya na kanna ma naxan a yiin dinxi muxun xonne ra, hanma e muxun naxan faxaxi hanma naxan faxaxi a yete ma hanma gaburuna. ¹⁹ Muxun naxan sarijan, na xa na igen xuya muxu xosixin ma xii saxande laxon nun xii soloferede laxonni. A yi a rasarijan xii soloferede laxonni. A xa a dugine xa, a yi a maxa, jinbanna ra, a yi sarijan. ²⁰ Koni xa muxun naxan xosixi, xa na tondi a rasarijanje, a kedima nen Isirayila yamaan ye. Amasoto a bata Alatala yire sarijanxin naxosi. Amasoto marasarijan igen mi xuyaxi a ma, a luma nen xosixi. ²¹ Habadan sariyan nan na ra e xa. Naxan na marasarijan igen xuya gbete ma, na kanna lan a yi a dugine xa. Naxan na a yiin din marasarijan igen na a xosixi han jinbanna. ²² Muxu xosixin na a yiin din sese ra, na haramuma nen. Naxan yo na a yiin din na se haramuxin na, na fan yeteen xosixi han jinbanna.”

* **19:16:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

20

Meriba igena *Xorayaan 17.1-7*

¹ Isirayila yamaan birin yi fa Sini tonbonni kike singen na, e dxo Kadesi yi. Mariyama faxa menna nin, e yi a maluxun. ² Bayo igen bata yi jan yamaan yii, e yi e malan Musa nun Haruna xili ma.

³ E yi yengen fen Musa ra e naxa, “A yi fisa nun Alatala xa nxu fan faxa alo nxu lanfane! ⁴ Nanfera i faxi nxu ra tonbonni alogo nxu nun nxo xuruseene xa fa faxa be, nxu tan Alatalaa yamana? ⁵ Nanfera i nxu raminixi Misiran yi, i fa nxu ra yire xodexeni ito yi? Malo ba, xode bili ba, manpa bili ba, girenada bogi ba, sese mi be. Hali igen min daxin yatigina, a mi be!” ⁶ Musa nun Haruna yi keli yamaan fema, e yi siga Naralan Bubun so deen na, e bira, e yi e yetagin lan boxon ma. Alatala noron yi godo e fema.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁸ “I ya dunganna tongo. E nun i tada Haruna xa yamaan malan. E xa falan ti fanyeni ito xa e yee xori, a igen naminima nen. I igen naminima nen yamaan xa fanyeni ito yi alogo e nun e xuruseene xa e min.” ⁹ Musa yi dunganna tongo Alatalaa yire sarijanxini, alo Ala a yamari kii naxan yi. ¹⁰ E nun Haruna yi yamaan malan fanyen dexon, Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan murutedene, e tuli mati! Fo nxu xa igen namini e xa fanyeni ito yi ba?” ¹¹ Musa yi a yiini te, a fanyen garin a dunganna ra sanja ma firin. Ige gbeen yi mini mafuren! Yamaan yi e min e nun e xuruseene.

¹² Koni Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Bayo e mi laxi n na, e mi n binyaxi n ma sarijanni Isirayila kaane yetagi, nanara, e tan xa mi yamani ito xalima yamanani n naxan soxi e yii.” ¹³ Meriba igene yi denaxan yi, Isirayila kaane Alatala matandi nen menni, e yi a kolon fa fala a sarijan.

Edon mangan yi tondi a Isirayila kaane xa dangu

¹⁴ Musa yi xerane rasiga Edon yi keli Kadesi yi, e naxa, “I ngaxakedenne, Isirayila kaane naxa, ‘E bata a kolon toron

naxanye birin nxu lixi. ¹⁵ Nxu benbane godo nen Misiran yi, nxu yi dɔxɔ na waxati xunkuye. Misiran kaane yi nxu tɔrɔ e nun nxu benbane. ¹⁶ Koni nxu to Alatala maxandi, a yi nxu xuiin name. A yi malekan nafa, a yi nxu ramini Misiran yi. Nxu bata fa Kadesi yi, taan naxan i ya bɔxɔn dɛxɔn. ¹⁷ Tin nxu xa i ya yamanani gidi. Nxu mi danguma xεε bixine yi hanma manpa bili nakɔne yi. Nxu mi xɔɔin ige minɲε. Nxu birama kira gbeen nan fɔxɔ ra, nxu mi a fatama nxu yiifanna ma hanma nxu kɔmenna ma, han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.’ ” ¹⁸ Edɔn kaane yi a yabi, e naxa, “E nama dangu nxu konni. Xa ε a liga, nxu ε yengema nen.” ¹⁹ Isirayila kaane mɔn yi a yabi, e naxa, “Nxu tema kira gbeen nan xɔn! Xa nxu nun nxɔ xuruseene igena nde min ε konni, nxu a saren fiyε. Nxu waxi a xɔn ma nen, a nxu xa dangu nxu sanni ε konni gbansan!” ²⁰ E mɔn yi a fala, e naxa, “E mi danguma!” Edɔn kaane yi mini e ralandeni e nun gali gbee senbɛmana. ²¹ Nayi, Edɔn kaane mi tin a Isirayila kaane xa dangu e yamanani. Isirayila kaane yi kira gbete suxu.

Haruna faxa fena

²² Isirayila yamaan birin yi keli Kadesi yi, siga Horo geyaan ma. ²³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Horo geyaan ma Edɔn yamanan danna ra, a naxa, ²⁴ “Haruna sigamatɔn na a ra laxira yi. N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, a mi soma na, amasɔtɔ ε murute nen n ma yamarin ma Meriba igene yi. ²⁵ Nayi, Musa, i xa fa Haruna nun a dii Eleyasari ra Horo geyaan xuntagi. ²⁶ I xa Harunaa saraxarali dugine ba a ma, i yi e ragodo a dii Eleyasari ma, bayo Haruna laxirayama menna nin.” ²⁷ Musa yi Alatalaa yamarin suxu. E saxanna birin yi te Horo geyaan fari yamaan yetagi. ²⁸ Musa yi Harunaa dugine tongo, a yi e ragodo Eleyasari ma. Haruna yi faxa mɛnni, geyaan xuntagi. Na xanbi ra, Musa nun Eleyasari yi godu geyaan ma. ²⁹ Isirayila yamaan to a kolon a Haruna bata yi faxa, e birin yi Haruna wuga xii tonge saxan.

21

Isirayila yi Kanan kaane nɔ

¹ Kanan Manga Aradi naxan yi dɔxi Negewi yi, na yi a mε a Isirayila fama Atarimi kiraan xɔn. A yi Isirayila yengε, a yi muxuna ndee suxu. ² Nayi, Isirayila kaane yi dε xuini ito tongo Alatala xa, e naxa, “Xa i nɔɔn fi nxu ma siyani ito xun na, nxu e taan birin naxɔrima nen fefe!” ³ Alatala yi Isirayila kaane xuiin name, a yi Kanan kaane lu e nɔɔn bun ma. Isirayila kaane yi e faxa, e yi e taane kala. E yi menna xili sa Xoroma.*

⁴ Isirayila kaane yi keli Horo geyaan ma, e yi siga Gbala Baan kiraan xɔn alogo e xa Edɔn yamanan mabilin. Koni yamaan yi tondi kira yi. ⁵ E yi lu Ala nun Musa mafale e naxa, “Nanfera i nxu raminixi Misiran yamanan alogo nxu xa fa faxa tonbonni ito yi? Donse mi be! Ige mi be! Nxu mi fa tɔrɔ donseni ito xɔn!” ⁶ Nayi, Alatala yi saɲi xɔlene rasiga e xili ma, e Isirayila kaa wuyaxi xin, e faxa. ⁷ Yamaan yi siga Musa fema, e yi a fala, e naxa, “Nxu bata yulubin liga nxu to ε mafala, i tan nun Alatala! Nayi, i xa Alatala maxandi a xa saɲi xɔleni itoe masiga nxu ra.” Musa yi Alatala maxandi yamaan xa. ⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Saɲi sawurana nde rafala, i yi a singan tami kuyena nde ra. Naxan yo xinxi, xa a na mato, a kisima nen.” ⁹ Nayi, Musa yi sulan saɲin nafala, a yi a singan tami kuyen na. Nayi, saɲin muxun naxan xinxi, xa na kanna yi sulan saɲin mato, a kisima nen.

Isirayila Moyaba yamanani

¹⁰ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Oboti yi. ¹¹ E yi keli Oboti yi, e sa dɔxɔ Ye-Abarimi taa xɔnni tonbonni naxan Moyaba yetagi, a sogeteden binni. ¹² E yi keli mɛnni, e sa dɔxɔ Serede lanbanni. ¹³ E yi keli mɛnni, e sa dɔxɔ Arinon baan dε, naxan danguma tonbonni Amorine konni. Arinon baan findixi Moyaba danna nan na, Moyaba nun Amorine tagi. ¹⁴ Nanara, a sɛbɛxi Alatalaa Yengεne Bukun kui, a naxa, “Wahebi taan naxan Sufa yamanani, e nun xudene, Arinon baana, ¹⁵ e nun a xudedine

* **21:3:** Horoma bunna nεen fa fala “Kalana.”

naxan tema Ari binni, na findixi Moyaba danna nan na.”

¹⁶ E yi keli mɛnni, e siga xɔɔin yireni. Alatala yi a fala Musa xa mɛnni, a naxa, “Yamaan malan n xa igen so e yii.” ¹⁷ Awa, Isirayila kaane sigini ito sa mɛnna nin: Xɔɔinna, igen namini. En na a sigin nasuxu!

¹⁸ Mangane bata xɔɔinna ge, yamaan yɛɛratine bata a raba e sɛnbɛn nun e mangaya dunganna ra!

E yi keli tonbonni, e siga Matana yi,

¹⁹ E yi keli mɛnni, e siga Naxaliyɛli yi. E mɔn yi keli mɛnni, e siga Bamoti yi. ²⁰ E yi keli Bamoti yi, e siga Pisiga geyaan lanbanni Moyaba yamanani tonbonna binni.

Manga Sixɔn nun Manga Ogo Sariyane 2.26-3.11

²¹ Isirayila kaane yi xɛrane rasiga a faladeni Sixɔn xa, Amoline Mangana, e naxa, ²² “Nxu waxi yamanani gidi feni. Nxu mi kiraan fatama, nxu siga xɛene yi hanma manpa bili nakɔne. Nxu mi xɔɔin ige minɲɛ. Nxu luun kira gbeen nan xɔn han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.”

²³ Koni, Sixɔn mi tin e xa dangu a yamanani. A yi a sofane birin malan, e fa Isirayila kaane ralandeni tonbonni. E yi Isirayila yɛngɛ Yahasi yi. ²⁴ Isirayila kaane yi e nɔ, e yi e yamanan tongo, keli Arinon baani han Yaboko xudena siga han Amonine yamanan danna bayo Amonine yamanan danna yi makantanxi ki faɲi. ²⁵ Isirayila yi Amoline taane birin tongo, e dɔxɔ e yi, e nun Xɛsibɔn taan nun a banxidɛne. ²⁶ Amasɔtɔ Xɛsibɔn yi findixi Amoline manga Sixɔn ma taan nan na, xabu a Moyaba manga fonna yɛngɛ, a yi a bɔxɔn birin tongo a yii han Arinon baana.

²⁷ Nanara, yenle naxa, ɛ fa Xɛsibɔn yi! A mɔn xa ti. Sixɔn taan mɔn xa yitɔn!

²⁸ Amasɔtɔ tɛɛn bata mini Xɛsibɔn yi, Sixɔn taan bata tɛɛ dɛgen nafa, a yi Ari taan gan Moyaba yi, e nun mangane Arinon baan faxan na.

²⁹ Gbalona i xa Moyaba bɔxɔna!

ɛ bata halagi, Kemosi suxure batune! ɛ banxulanne bata e gi,

ɛ dii tɛmɛne bata findi suxu muxune ra, Amoline Manga Sixɔn yii.

³⁰ Koni en tan bata e bɔnbɔ. Xɛsibɔn bata kala siga han Dibon yi. En bata halagin ti siga han Nofa yi, siga han Medeba yi.

³¹ Isirayila kaane yi dɔxɔ Amoline yamanani. ³² Musa yi xɛrane rasiga Yaasɛri taan nakɔrɔsideni wundoni. Isirayila kaane yi na taan suxu e nun a banxidɛne, e yi Amoline kedi na.

³³ Na xanbi ra, e yi e firifiri, e siga Basan kiraan xɔn. Basan manga Ogo nun a sofa ganla birin yi mini e ralandeni alogo e xa e yɛngɛ Edere yi. ³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I nama gaxu a yɛɛ ra! N na a soma nɛn i yii, e nun a sofa ganla birin nun a yamanana. I xa a liga alo i Sixɔn liga kii naxan yi, Amoline mangan naxan yi dɔxi Xɛsibɔn yi.” ³⁵ Isirayila kaane yi Ogo faxesa, e nun a diine nun a sofa ganla birin. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi dɔxɔ a yamanani.

22

Moyaba mangan yi Balami xili

¹ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Moyaba mɛrɛmɛrɛne yi, Yurudɛn baan kidi ma Yeriko yɛtagi. ² Siporo a dii Balaki yi a to Isirayila kaane naxan birin ligaxi Amoline ra. ³ Moyaba kaane yi gaxu Isirayila ganla yɛɛ ra, e yigitɛgɛ bayo e yi wuya han! ⁴ Moyaba kaane yi a fala Midiyan fonne xa, e naxa, “Yamani ito fama en nabilinna yamanane birin halagideni nɛn alo ɲingen sɛxɛn ɲanma kii naxan yi.” Siporo a dii Balaki nan yi Moyaba mangan na na waxatini. ⁵ A yi xɛrane rasiga Beyori a dii Balami xilideni Petori yi, Baa Gbeen dɛxɔn, a konna yi dɛnaxan na. E xa sa a fala a xa iki, e naxa, “Siyana nde bata mini Misiran yi, e bata wuya han e bɔxɔn nafe. E bata dɔxɔ n dɛxɔn. ⁶ Yandi, fa, i fa siyani ito danga n xa, amasɔtɔ e sɛnbɛn gbo n xa. Nayi, waxatina nde n nɔɛ e yɛngɛ nɛn, n yi e kedi n ma yamanani. Amasɔtɔ n na a kolon, i na duba naxan xa, na duban sɔtɔma nɛn. I na naxan danga, na dangan sɔtɔma nɛn.”

⁷ Moyaba fonne nun Midiyan fonne yi siga e yi yiimatoon saranna xali e yii. E sa Balami fɛman li, e yi Balaki a falane yɛba a

xa. ⁸ A yi e yabi, a naxa, “E xi be kœeni ito ra, n yi e yabi xœtœn ni alo Alatala na a fala n xa kii naxan yi.” Moyaba kuntigine yi lu Balami konni.

⁹ Ala yi fa Balami fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxuni itoe ra naxanye i konni?” ¹⁰ Balami yi Ala yabi, a naxa, “Siporo a dii Balaki Moyaba mangan nan e rafaxi a faladeni n xa, a naxa, ¹¹ ‘Siyana nde bata keli Misiran yi, e bata wuya han e bœxœn nafe. Nayi, yandi, fa n mali, i yi e danga n xa. Waxatina nde n nœ e yenge nen, n yi e kedi.’ ” ¹² Ala yi a fala Balami xa, a naxa, “I nama siga e fœxœ ra. I nama siyani ito danga, amasœtœ n bata barakan sa e fe yi.” ¹³ Balami to keli xœtœn ni, a yi a fala Balaki a kuntigine xa, a naxa, “E xœte e konni, amasœtœ Alatala mi tinxi n xa siga e fœxœ ra.” ¹⁴ Moyaba kuntigine yi keli, e xœte Balaki fema, e yi a fala, e naxa, “Balami mi tinxi fe nxu fœxœ ra.”

¹⁵ Balaki mœn yi kuntigi gbeteye rasiga naxanye yi wuya bonne xa, e binyen mœn yi gbo e xa. ¹⁶ E yi sa Balami feman li. E yi a fala a xa, e naxa, “Siporo a dii Balaki naxa iki: ‘I nama tondi fe n konni de! ¹⁷ Amasœtœ n ni i binyama nen han! I na naxan fala n na ligama nen. Yandi fa, i yi fa siyani ito danga n xa.’ ” ¹⁸ Balami yi Balaki a kuntigine yabi, a naxa, “Hali Balaki a banxin fi n ma naxan nafexi gbetin nun xœmaan na, n mi nœ Alatalaa yamarin matandœ fefe ma, n ma Ala. ¹⁹ Iki yandi, e fan xa xi be to kœeni ito ra, n na a kolonœ Alatala mœn naxan falama n xa.” ²⁰ Ala yi fa Balami fema kœœen na. A yi a fala a xa, a naxa, “Bayo muxuni itoe faxi i xiliden nin, keli, i yi siga e fœxœ ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan liga de!” ²¹ Xœtœn ni Balami yi keli, a yi a sofali gileni tœn, e nun Moyaba kuntigine birin yi siga.

²² Koni, Alaa xœlœn yi gbo ayi, amasœtœ a bata siga. Alatalaa malekan yi ti kiraan na alogo a xa a rati. Balami yi dœxi a sofali gilœn fari, a walikœ firinne yi a fœxœ ra. ²³ Sofanla yi Alatalaa malekan to tixi kiraan xœn, a silanfanna suxi a yii. Sofanla yi kiraan fata a so burunna ra. Balami yi sofanla bœnbœ alogo a xa fa kiraan xœn. ²⁴ Alatalaa malekan mœn yi sa ti kiradin

xœn manpa bili nakœ firinne longonna ra. Sansanna yi kiraan fœxœ firinne birin yi. ²⁵ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a dœndœn sansanna ra, a yi Balami sanna gbœœœœn sansanna ma. Balami mœn yi a bœnbœ. ²⁶ Alatalaa malekan mœn yi siga yœœn na pon! A sa ti yire yigbetœnxini, dangude mi yi dœnaxan kœmœnna ma, a mi yi yi-ifanna ma. ²⁷ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a yigodo Balami bun ma. Balami yi xœlœ, a yi sofanla bœnbœ a dunganna ra. ²⁸ Alatala yi sofanla dœœn fulun, sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “N nanse ligaxi i ra, alogo i xa n bœnbœ han sanœa ma saxan?” ²⁹ Balami yi sofanla yabi, a naxa, “Amasœtœ i bata n matandi! Xa silanfanna yi n yii nun, n yi i faxama nen iki sa!” ³⁰ Sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “I ya sofanla xa mi n tan na ba, i darixi dœœ naxan fari han to? N darixi ito ligœ i ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “E n-œn.”

³¹ Alatala yi Balami yœœne rabi, a yi Alatalaa malekan to tixi kiraan na, a silanfanna a yii. Balami yi a xinbi sin, a yi a yœtagin lan bœxœn ma. ³² Alatalaa malekan yi a maxœdin, a naxa, “Nanfera i i ya sofanla bœnbœxi sanœa ma saxan? N bata fa, n xa i rati, amasœtœ kirani ito i xalin gbalœn nin. ³³ Sofanla bata n to, a yi n dœ masara sanœa ma saxan. Xa na mi yi a ra nun, n bata yi i faxa nun, koni n yi a tan luma nen a nii ra.” ³⁴ Balami yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N mi yi a kolœn a i tixi n yœœ ra kiraan na. Iki, xa sigatini ito mi rafan i ma, n xa xœte.” ³⁵ Alatalaa malekan yi a fala Balami xa, a naxa, “Siga muxuni itoe fœxœ ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan fala tun!” Balami nun Balaki a kuntigine yi siga.

³⁶ Balaki to a mœ a Balami bata fa, a yi siga a ralandeni Moyaba taana nde yi naxan Arinœn baan dœ, a yamanan danna ra. ³⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “N mi yi i xilima ba? Nanfera i mi fa n fema? I yi mirixi nen a n mi nœ i binyœ ba?” ³⁸ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “I mi n to? N bata fa. Koni n nœ nanse falœ i xa? Ala na naxan fala n xa, fœ n xa na nan fala.” ³⁹ Balami nun Balaki yi siga Kiriyati-Husoti yi. ⁴⁰ Balaki yi jœngene nun yœœœœne ba saraxan na, a yi a subena nde so Balami

nun kuntigine yii naxanye yi a fɔxɔ ra.

⁴¹ Xɔtɔnni, Balaki yi Balami tongo a yi te a ra Bamoti-Baali geyaan fari, a yamaan fɔxɔ kedenna toε dɛnaxan yi.

23

¹ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura solofere nun konton solofere yitɔn n xa.” ² Balami naxan fala, Balaki yi na liga. Balaki nun Balami yi tura keden nun konton keden ba saraxan na saraxa gandene birin fari. ³ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine fɛma be. N tan xa n masiga i ra. Waxatina nde Alatala fama nɛn n fɛma. A na naxan yita n na, n na a ralima i ma nɛn.” A yi siga geyana nde xuntagi. ⁴ Ala yi fa Balami ralan. Balami yi a fala a xa, a naxa, “N bata saraxa gande solofere rafala, n bata tura keden nun konton keden ba saraxan na e birin fari.” ⁵ Alatala yi falan so Balami dɛ, a naxa, “Xɛtɛ Balaki fɛma, i yi ito fala a xa.” ⁶ A yi xɛtɛ a fɛma. A yi tixi a saraxa gan daxine dɛxɔn e nun Moyaba kuntigine birin. ⁷ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki bata n nafa sa keli Arami yi,

Moyaba mangan bata n nafa sa keli sogeteden geyane ma.

A yi a fala, a naxa,

“Fa, i fa Yaxuba bɔnsɔnna danga n xa!

I fa gballo falane ti Isirayila bɔnsɔnna xili ma!”

⁸ Koni, n tan xa ne danga di,

Ala mi naxanye dangaxi?

N tan xa gballo falane ti ne xili ma di,

Alatala mi gbalon nagidixi naxanye ma?

⁹ N tixi gɛmɛne xuntagi, n na e toma.

N tixi geyane fari, n na e matoma.

Yamani ito a danna, a mi siyaan bonne ye.

¹⁰ Yaxuba bɔnsɔnna gbo

alo gbangbanna,

nde nɔε Isirayila kaane fɔxɔ kedenna naaninden yate?

N fan xa faxa tinxin muxune ye,

N nananna xa liga alo e gbeena!

¹¹ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na? N faxi i ra nɛn alogo i

xa n yaxune danga, koni i dubama e xa nɛn tun!” ¹² A yi a yabi, a naxa, “Alatala naxan soxi n dɛ, n mi lan n na fala ba?” ¹³ Balaki yi a fala a xa, a naxa, “En siga yire gbɛtɛ yi, i mɔn sa e toε dɛnaxan yi. I e fɔxɔ kedenna toma nɛn. I mi a birin toε. I yi e danga n xa mɛnni.”

¹⁴ A yi a xali Sofimi a xɛɛn ma Pisiga geyaan xuntagi. A yi saraxa gande solofere rafala mɛnni, a yi tura keden nun konton keden ba saraxa gandene birin fari.

¹⁵ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine dɛxɔn be, n tan xa siga Ala ralandeni mɛnni.”

¹⁶ Alatala yi fa Balami yetagi, a yi falan so a dɛ, a naxa,

“Xɛtɛ Balaki fɛma, i yi ito fala a xa.” ¹⁷ A yi xɛtɛ a fɛma, a yi tixi a saraxa gan daxine dɛxɔn e nun Moyaba kuntigine.

Balaki yi a maxɔdin, a naxa, “Alatala nanse falaxi?”

¹⁸ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa,

Balaki keli, i n xuiin mɛ!

I tuli mati n na Siporo a dii xɛmɛna!

¹⁹ Muxu mi Ala ra, a wulen fala,

Adamadi mi a ra, a nimisa.

A naxan falaxi, a mi na lige ba?

A na falan naxan ti,

a mi na rakamale ba?

²⁰ A duban nan soxi n yii lan e ma.

A barakan sa e yi.

N mi nɔε na maxɛtɛ.

²¹ A mi fe ɲaxin toma Yaxuba bɔnsɔnni.

A mi fe xɔlɛn toma Isirayila yi.

Alatala, e Ala e tagi.

E fan a mangayaan matɔxɔma.

²² Ala nan faxi e ra

sa keli Misiran yi,

a nɔɔn tima e xa

alo burunna ɲingena.

²³ Kɔɛrayaan mi sese nɔε Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.

Serikariyaan mi nɔε sese ra Isirayila xili ma.

A falama nɛn e ma na waxatini,

“A mato, Ala naxan ligama!”

²⁴ Siyani ito kelima nɛn

alo yatana.

E bata e yitɔn alo yatana

naxan mi a sama

fɔ a na xɔɔyi seen don,

fɔ a na sube suxine wunla min.

²⁵ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “Xa i mi a dangama, hali i nama duba a xa de!”

²⁶ Balami yi Balaki yabi, a naxa, “N mi yi a fala i xa ba, n naxa, ‘Alatala na naxan fala, n na nan ligama?’ ”

²⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “En siga yire gbete yi. Yanyina nde Ala tinma nen i xa e danga n xa menni.”

²⁸ Balaki yi Balami xali Peyori geyaan xuntagi, denaxan yee rafindixi tonbonna ma. ²⁹ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura keden nun konton keden yiton n xa.” ³⁰ Balami naxan fala, Balaki yi na liga. A yi turaan nun kontonna ba saraxan na saraxa gandene birin fari.

24

¹ Balami yi a to fa fala a yi rafan Alatala ma a xa duba Isirayila xa. Nayi, a mi kɔɛɛɛɛɛ rawali alo waxatin danguxine yi. Koni a yi a yee rafindi tonbonna binni. ² Balami to a yeeɛne rakeli, a yi Isirayila kaane to malanxi bɔnsɔn yeen ma. Nayi, Alaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma. ³ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa, N tan Balami, Beyori a dii xemena, n tan naxan feene fixen toma, n ma falan ni i ra:

⁴ N ni ito nan falama, n tan naxan Alaa falane mema, naxan fe toon tima alo xiyene fata Ala Senbe Kanna ra, naxan a xinbi sinma, a yeeɛne yi rabi.

⁵ Yaxuba bɔnsɔnna, ɛ tan Isirayila kaane!

ɛ dɔxɔdene tofan!

⁶ E wuya bɔxɔn fari alo baane, alo nakɔne baan de, alo Alatala sansi xiri faɲin naxanye sixi, alo suman wudine igene de.

⁷ E ige ramaradene rafema nen ken! E sansine ige sa a faɲin na!

E mangan gboma nen Manga Agaga xa, a mangayaan senben gboma ayi nen.

⁸ Ala nan faxi e ra sa keli Misiran yi, a nɔn tima e xa alo burunna jingena.

E siyane nɔma nen naxanye e yengema, e yi e bun e xalimakunle ra, e yi e xɔnne yigira.

⁹ E e sama nen alo yatane.

Nde susu e rakeɛ?

Naxan na duba i xa,

Ala xa na kanna baraka!

Naxan na i danga,

Ala xa na kanna danga!

¹⁰ Balaki yi xɔlɔ Balami ma han! A yi a yiine bɔnbɔ, a yi a fala Balami xa, a naxa, “N ni i xilixi nen alogo i xa n yaxune danga, koni i tan bata duba e xa sanɲa ma saxan. ¹¹ Iki keli be, siga i konni. N yi a ragidixi nen n xa i saren fi han, koni Alatala bata i kuma!” ¹² Balami yi Balaki yabi, a naxa, “Anu, n na a fala nen i ya xerane xa, n naxa, ¹³ ‘Hali Balaki a banxin so n yii naxan nafexi gbetin nun xemaan na, n mi nɔɛ Alatalaa yamarin matande fefe ma. Alatala na naxan fala, fɔ n xa na nan fala.’ ¹⁴ Awa iki, n bata siga n kon kaane fema. Koni ɛ tuli mati. N xa i rakolon siyani ito naxan ligama i ya yamaan na waxati famatɔni.”

¹⁵ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa:

N tan Balami, Beyori a dii xemena,

n tan naxan feene fixen toma,

n ma falan ni i ra:

¹⁶ N ni ito nan falama,

n tan naxan Alaa falane mema,

naxan Kore Xɔnna Ala wundo feene kolon,

naxan fe toon tima alo xiyena

fata Ala Senbe Kanna ra,

naxan a xinbi sinma,

a yeeɛne yi rabi.

¹⁷ N na a toma,

koni iki mi a ra.

N na a toma,

koni a mɔn makuya.

Sarena nde minima nen Yaxuba bɔnsɔnni, mangan kelima nen Isirayila yamanani.

A Moyaba yamanan mangane yengema

nen,

a Seti bɔnsɔnna nɔ.

¹⁸ A Edɔn yamanan tongoma nen,

e nun Seyiri yamanana, a yaxuna.

Koni Isirayila senben gboma ayi nen.

¹⁹ Nɔ tiin minima nen Yaxuba bɔnsɔnni,

a yi e taane muxu dɔnxene raxɔri.

²⁰ Balami yi Amalekine to. A yi waliyiya

falan ti, a naxa:

Amaleki nan yi yamana singen na dunuɲa

yi,

koni dɔnxen na,

a tununma nen habadan!

²¹ A mən yi Keni kaane to. A yi waliyiya falan ti, a naxa:

I dɔxɔden natangaxi,
alo xəl̩iin naxan a tɛɛn saxi faranna ra.

²² Koni Asuri na ε suxu konyiyani,
Kenine ɲanma nɛn.

²³ A mən yi waliyiya falan ti, a naxa:
Ee! Ala na ito liga,
nde luyɛ a nii ra?

²⁴ Kunkine kelima nɛn Sipiri yi,
e yi Asuri rayarabi, e nun Eberi.
Koni e fan faxama nɛn.

²⁵ Balami yi keli, a xɛtɛ a konni. Balaki fan yi siga.

25

Isirayila kaane yi suxurene batu

¹ Isirayila kaane yi dɔxi Sitimi yi waxatin naxan yi, xɛmɛne yi lu yalunyaan ligɛ e nun Moyaba ɲaxanle. ² E yi xɛmɛne xilima e suxure kideni. Yamaan yi e dɛge, e yi e xinbi sin e suxurene bun ma. ³ Nayi, Isirayila kaane yi Baali-Peyori batu. Nanara, Alatala yi xɔlɔ e ma han!

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamaan yɛɛratine birin suxu, i yi e faxesa, i yi e singan Alatala yɛtagi sogen na, alogo Alatala xa ba xɔlɔxi Isirayila ma.” ⁵ Musa yi a fala Isirayila kitisane xa, a naxa, “E birin xa muxune faxesa naxanye Baali-Peyori batuxi.”

⁶ Isirayila xɛmɛna nde yi fa Midiyan ɲaxanla nde ra a konni, Musa nun Isirayila yamaan birin yɛtagi. Yamaan birin yi wugama Naralan Bubun so dɛɛn na. ⁷ Na ma, Finexasi, Eleyasari a dii xɛmɛna, saraxarali Harunaa dii xɛmɛna, na yi keli yamaan yɛ, a yi tanban tongo. ⁸ A yi siga Isirayila kaan fɔxɔ ra a bubuni. A yi e firinna sɔxɔn tanban na sanɲa ma kedenni e kuini. Fitina furen naxan yi Isirayila yi, na yi dan. ⁹ Muxu wuli mɔxɔɲɛn nun naanin nan faxesa na furen ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
¹¹ “Finexasi, Eleyasari a dii xɛmɛna, saraxarali Harunaa dii xɛmɛna, na bata n ma xɔlɔn ba Isirayila ma. Amasɔtɔ n ma xɔxɔlɔnna nan soxi a yi. Na ma, n mi Isirayila kaane raxɔrima xɔxɔlɔnni.
¹² Nanara, i xa a fala a xa, n bata tin bɔɲɛ

xunbenla layirin tongɛ a xa. ¹³ Na layirin luma a tan xa nɛn e nun a yixɛtɛne, n yi e findi saraxaraline ra habadan. Amasɔtɔ a kunfa nɛn a Ala xɔn, a yi n solona Isirayila xa.”

¹⁴ Isirayila xɛmɛn naxan nun Midiyan ɲaxanla faxesa, a yi xili nɛn Simiri, Salu a dii xɛmɛna. Simeyɔn bɔnsɔnna denbayana nde kuntigin nan yi a ra. ¹⁵ Midiyan ɲaxanla naxan faxesa, a yi xili nɛn Kosibi, Suru a dii tɛmɛna. Midiyan xabilana nde mangan nan yi a ra.

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “E xa Midiyan kaane yatɛ ε yaxune ra, ε yi e yɛngɛ. ¹⁸ Amasɔtɔ e bata findi ε yaxune ra e to ε yanfa Peyori yi, Kosibi a fe yi, e xabila mangana nde a dii tɛmɛna, ε naxan faxesa, na feen to fitina furen nafa.” ¹⁹ Na fitina furen yi dangu.

26

¹ A to dangu, Alatala yi a fala Musa nun Haruna dii Eleyasari xa, a naxa, ² “E Isirayila yamaan tengɛ naxanye barin bata dangu ɲɛɛ mɔxɔɲɛn na, e denbaya yɛɛn ma, naxanye birin nɔɛ yɛngɛn soɛ.” ³ Musa nun saraxarali Eleyasari yi falan ti e xa Moyaba mɛɛmɛɛni Yurudɛn baan dɛ Yeriko taan yɛtagi. E naxa, ⁴ “Xɛmɛne xa tengɛ naxanye barin bata dangu ɲɛɛ mɔxɔɲɛn na, alo Alatala a yamarixi Musa ma kii naxan yi.”

Isirayila kaan naxanye minixi Misiran yamanani, ne ni itoe ra:

⁵ Isirayila dii singe Rubɛn yixɛtɛne ni i ra: Xanɔki xabilana, Xanɔki yixɛtɛne; Palu xabilana, Palu yixɛtɛne; ⁶ Xesirɔn xabilana, Xesirɔn yixɛtɛne; e nun Karimi xabilana, Karimi yixɛtɛne. ⁷ Rubɛn xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin e nun saxan kɛmɛ solofere tonge saxan. ⁸ Eliyabi nan yi Palu a dii xɛmɛn na. ⁹ Eliyabi a dii xɛmɛne nan itoe ra: Nemuweli, Datan e nun Abirami. Datan nun Abirami yi findixi yamaan kuntigine nan na naxanye murutɛ Musa nun Haruna xili ma, e sa Kora muxune fari, e to murutɛ Alatala xili ma. ¹⁰ Bɔxɔn yi rabi, a yi e nun Kora gerun e bode xɔn. Tɛɛn yi a fɔxɔ ra birane muxu kɛmɛ firin tonge suulun gan. Na yi findi misaala ra yamaan xa. ¹¹ Koni, Kora yixɛtɛne birin mi faxesa.

¹² Simeyōn yixetene ni i ra xabila yeen ma: Nemuweli xabilana, Nemuweli yixetene; Yamin xabilana, Yamin yixetene; Yakin xabilana, Yakin yixetene; ¹³ Sera xabilana, Sera yixetene; e nun Sayuli xabilana, Sayuli yixetene. ¹⁴ Simeyōn xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli mōxōnen nun firin keme firin.

¹⁵ Gadi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sefōn xabilana, Sefōn yixetene; Xagi xabilana, Xagi yixetene; Suni xabilana, Suni yixetene; ¹⁶ Osini xabilana, Osini yixetene; Eriya xabilana, Eriya yixetene; ¹⁷ Arodi xabilana, Arodi yixetene; e nun Areli xabilana, Areli yixetene. ¹⁸ Gadi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin keme suulun.

¹⁹ Eri nun Onan nan yi Yuda a dii xemene ra, koni Eri nun Onan bata yi faxa Kanan yamanani. ²⁰ Yuda yixetene ni i ra xabila yeen ma: Selaxa xabilana, Selaxa yixetene; Peresi xabilana, Peresi yixetene; e nun Sera xabilana, Sera yixetene. ²¹ Peresi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Xesirōn xabilana, Xesirōn yixetene; e nun Xamuli xabilana, Xamuli yixetene. ²² Yuda xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge solofere wuli sennin keme suulun.

²³ Isakari yixetene ni i ra xabila yeen ma: Tola xabilana, Tola yixetene; Puwa xabilana, Puwa yixetene; ²⁴ Yasubu xabilana, Yasubu yixetene; e nun Simiron xabilana, Simiron yixetene. ²⁵ Isakari xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme saxan.

²⁶ Sabulon yixetene ni i ra xabila yeen ma: Seredi xabilana, Seredi yixetene; Elon xabilana, Elon yixetene; e nun Yalele xabilana, Yalele yixetene. ²⁷ Sabulon xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin keme suulun.

²⁸ Yusufu yixetene ni i ra xabila yeen ma: Manase nun Eframi. ²⁹ Manase yixetene ni i ra: Makiri xabilana, Makiri yixetene. Makiri nan Galadi sōtō. E nun Galadi xabilana, Galadi yixetene. ³⁰ Galadi yixetene ni i ra: Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; Xeleki xabilana, Xeleki yixetene; ³¹ Asireli xabilana, Asireli yixetene; Siken xabilana, Siken yixetene; ³² Semida xabilana, Semida yixetene; e nun Xeferi xabilana, Xeferi

yixetene. ³³ Selofexadi, Xeferi a dii xemen mi dii xeme sōtō, koni a dii temene sōtō nen. Selofexadi a dii temene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xōgala, Milika e nun Tirisa. ³⁴ Manase xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli firin keme solofere.

³⁵ Eframi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sutela xabilana, Sutela yixetene; Bekeri xabilana, Bekeri yixetene; e nun Taxani xabilana, Taxani yixetene. ³⁶ Sutela yixetene ni i ra: Eran xabilana, Eran yixetene. ³⁷ Eframi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge saxan wuli firin keme suulun. Yusufu yixetene nan ne ra xabila yeen ma.

³⁸ Bunyamin yixetene ni i ra xabila yeen ma: Bela xabilana, Bela yixetene; Asibeli xabilana, Asibeli yixetene; Axirami xabilana, Axirami yixetene; ³⁹ Sufami xabilana, Sufami yixetene; e nun Xufami xabilana, Xufami yixetene. ⁴⁰ Bela yixetene ni i ra: Arade nun Naman. Arade xabilana, Arade yixetene; e nun Naman xabilana, Naman yixetene. ⁴¹ Bunyamin xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin.

⁴² Dan yixetene ni i ra xabila yeen ma: Suxami xabilana, Suxami yixetene. Dan xabila keden nan yi na ra. ⁴³ Suxami xabilan nan na ra, e malanxina muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme naanin.

⁴⁴ Aseri yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yimina xabilana, Yimina yixetene; Yisiwi xabilana, Yisiwi yixetene; e nun Beriya xabilana, Beriya yixetene. ⁴⁵ Beriya yixetene ni i ra: Xeberi xabilana, Xeberi yixetene; e nun Malikili xabilana, Malikili yixetene. ⁴⁶ Aseri a dii temen yi xili nen Sera. ⁴⁷ Aseri xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin.

⁴⁸ Nafatali yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yaseli xabilana, Yaseli yixetene; Guni xabilana, Guni yixetene; ⁴⁹ Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; e nun Silen xabilana, Silen yixetene. ⁵⁰ Nafatali xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme naanin.

⁵¹ Isirayila xemen naxanye yate, muxu wuli keme sennin e nun keden keme solofere tonge saxan.

⁵² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵³ Yamanani taxunma nen e tagi e keen na, fata muxune yatēn na. ⁵⁴ Naxanye wuya, i xa kee gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya, i xa kee xurin so ne yii. Birin keen xa lan muxune yatēn ma. ⁵⁵ Koni yamanan xa yitaxun masensenna nan xon. E a sotoma nen e keen na fata e benbane bōnsōnne xinle ra. ⁵⁶ Birin kee bōxōni taxunma masensenna nan xon, bōnsōn gbeene nun bōnsōn xurine ye.

⁵⁷ Lewi bōnsōnna muxuni itoe nan tēnge e xabila yeēn ma: Gerisōn xabilana, Gerisōn yixetene; Kehati xabilana, Kehati yixetene; e nun Merari xabilana, Merari yixetene. ⁵⁸ Lewi bōnsōnna xabila gbētēn ni i ra: Libini xabilana, Xebiron xabilana, Maxali xabilana, Musi xabilana, e nun Kora xabilana. Kehati nan Amirama sotō. ⁵⁹ Amirama a paxanla yi xili nen “Yokebedi,” Lewi a dii temēna, naxan bari Misiran yi. E nun Amirama nan Haruna nun Musa sotō, e nun Mariyama, e magilēna. ⁶⁰ Haruna nan Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara sotō. ⁶¹ Koni Nadaba nun Abihu faxa nen, e to tee daxataren xali Alatala yetagi.

⁶² E Lewi xēmēn naxanye tēnge, naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne lan muxu wuli mōxōnēn nun saxan nan ma. E mi tēnge Isirayila kaan bonne ye, amasotō e mi yi lan e xa kee bōxōn sotō e ye. ⁶³ Musa nun saraxarali Eleyasari ne nan tēnge Moyaba mēremērene yi Yurudēn baan dē Yeriko taan yetagi. ⁶⁴ Musa nun saraxarali Haruna Isirayila kaan naxanye tēnge Sinayi tonbonni, na sese mi yi itoe ye. ⁶⁵ Amasotō Alatala bata yi a fala ne ma, a e faxama nen tonbonni. Keden mi lu fō Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe.

27

Kee fena sariyan dii temene xa

¹ Awa, Selofexadi a dii temene yi fa, Xeferi a dii xēmēna, Galadi mamandenna. Manase a dii Makiri nan Galadi sotō Manase bōnsōnne, Yusufu a dii xēmēna. E xinle ni itoe ra: Maxala nun Noha nun Xogala nun Milika e nun Tirisa. ² E yi fa Naralan Bubun so dēen na Musa nun saraxarali Eleyasari nun mangane nun yamaan birin yetagi. E naxa, ³ “Nxu baba bata faxa

tonbonni. A mi yi Kora ganla ye naxanye yi murutēxi Alatala xili ma, koni a faxaxi a yetēen yulubin nan ma, dii xēmē mi yi a yii. ⁴ Nanfera nxu baba xinla lōye ayi a xabilani, bayo dii xēmē to mi a yii ba? E keēna nde so nxu yii nxu baba ngaxakedenne tagi.”

⁵ Musa yi siga e kiti feen maxōdinna tideni Alatala ma.

⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁷ “Selofexadi a dii temene pōndi. Kee bōxōna nde so e yii e baba ngaxakedenne tagi. I lan i yi e baba keen so e yii. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Xa muxuna nde faxa a mi dii xēmē lu, e xa a keen so a dii temēn yii. ⁹ Xa dii temē mi a yii, e xa a keen so a ngaxakeden xēmēmane yii. ¹⁰ Xa a ngaxakeden mi na, e xa a keen so a baba ngaxakeden xēmēmane yii. ¹¹ Xa a baba ngaxakeden mi na, e xa a keen so a bari bodena nde yii a xabilani, a yi findi a gbeen na. A findima kiti sa sariyan nan na Isirayila kaane xa, Alatala naxan yamarixi Musa ma.’ ”

Yosuwe yi sugandi yamaan yeeratiin na Sariyane 31.1-8

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te Abarimi geyani ito fari, i yi bōxōn mato n naxan so Isirayila yii. ¹³ I na a mato, i laxirayama nen, alo i tada Haruna. ¹⁴ Amasotō e bata n ma yamarin matandi, yamaan murute waxatin naxan yi Sini tonbonni igen dē. I mi n ma sariyanna binya e yetagi, e to yi igen maxōdinma.” Meriba igene nan yi ne ra Kadesi yi Sini tonbonni.

¹⁵ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, ¹⁶ “Alatala, Ala naxan niin biraxi adamadi-ine birin yi, i xa muxuna nde ti yamani ito xun na ¹⁷ naxan nōe tiye a yeē ra a feen birin yi. Alatalaa yamaan nama lu alo xuruseene xuruse raba mi naxanye xun na.”

¹⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Nunu a dii Yosuwe tongo, n ma Nii Sariyanxin naxan yi, i yi i yii sa a fari. ¹⁹ I yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi, i yi a findi yeeratiin na e yeē xōri. ²⁰ I yi i senbena nde so a yii, alogo Isirayila yamaan birin xa a xuiin suxu. ²¹ A ti saraxarali Eleyasari yetagi, alogo a xa kiti sa feen maxōdinne ti a xa, Yurima masensēn ti

seen na Alatala yεtagi.* Yosuwe nun Isirayila yamaan birin Eleyasari a yamarine suxuma nen e feene birin yi.”²² Musa yi a liga alo Alatala a yamari kii naxan yi. A yi Yosuwe tongo, a yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yεtagi.²³ A yi a yiine sa a fari, a yi a findi yeεratiin na, alo Alatala a fala e xa kii naxan yi fata Musa ra.

28

Sanle nun waxatine saraxane Xorɔyaan 29.38-46

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
² “Yamarini ito fi Isirayila kaane ma, i naxa, ‘E fa n kise donseene ra e waxati saxine yi, naxanye ralima n ma tεen na naxanye xirin nafa n ma.’³ Ito fala e xa, i naxa, ‘Lɔxɔ yo lɔxɔ, ε fa yeεεen jεε kedenna firin na Alatala xɔn, fε mi naxanye ra saraxa gan daxin na naxan nalima a ma tεen na waxatin birin.’⁴ Yeεεε keden xa ba xɔtɔnni, a firindena fitirin ma.⁵ A bama nen e nun a bogise saraxana, murutu fujin kilo saxan naxan namulanxi oliwi bogi dinxine turen litiri keden nun a tagiin na.⁶ Saraxa gan daxini ito bama nen waxatin birin alo a liga Sinayi geyaan fari kii naxan yi. A ralima Alatala ma tεen nan na, a xirin yi rafan a ma.⁷ Yeεεε bama nen e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. I xa minse saraxan bɔxɔn Alatala xa yire sarijanxini.⁸ Yeεεε firinden bama fitirin nan ma, e nun a bogise saraxana e nun a minse saraxana alo i naxan bama xɔtɔnni. A ralima Alatala ma tεen nan na, a xirin yi rafan a ma.’ ”

⁹ “ ‘Matabu Lɔxɔni, yeεεε jεε kedenna firin xa ba saraxan na, fε mi naxanye ra, e nun e bogise saraxane, murutu fujin kilo sennin naxan namulanxi turen na e nun e minse saraxana.¹⁰ Na saraxa gan daxine xa ba Matabu Lɔxɔne birin yi, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun a minse saraxana.’ ”

¹¹ “ ‘Kike nenεn fɔlɔna, ε xa tura bulan firin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, e nun konton keden nun yeεεε jεε keden kedenna solofere, fε mi naxanye ra.

¹² Xuruseene birin bama nen e nun murutu fujina naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin.¹³ Konton bulanna, kilo saxan naxan namulanxi turen na bogise saraxan na. Saraxa gan daxin na a ra naxan nalima Alatala ma tεen na, a xirin yi rafan a ma.¹⁴ Ninge keden bama nen e nun a minse saraxana, wudi bogi igen litiri saxan. Kontonna gbeena, litiri firin. Yeεεε diina, litiri keden nun a tagi. Saraxa gan daxin na a ra naxan bama kike nenεne birin na jεεε bun.¹⁵ E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Alatala xa, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e minse saraxane.’ ”

Saraxaraline 23.5-14

¹⁶ “ ‘Nεen kike singen xii fu nun naaninna, ε xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba Alatala xa.’ ”

¹⁷ “ ‘Kiken i to xii fu nun suulunde lɔxɔni, sanla yi fɔlɔ. E xa buru ratetaren don xii solofere.¹⁸ Sanla xii singe lɔxɔni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke na lɔxɔni.¹⁹ E xa tura bulan firin nun konton keden nun yeεεε jεε keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na fε mi naxanye ra. E rali Alatala ma tεen nan na.²⁰ Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin.²¹ Yeεεε soloferene, kilo saxan saxan.²² E mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ε xa.²³ Na birin sama lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan nan fari naxan bama xɔtɔnni.²⁴ Sanla xii soloferene birin yi, ε xa na kise donseene nan nali tεen na, e xirin yi rafan Alatala ma, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxane nun minse saraxane fari.²⁵ Xii soloferede lɔxɔni, ε mɔn yi yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke na lɔxɔni.’ ”

Saraxaraline 23.15-22

²⁶ “ ‘Se Xaba Singen sali lɔxɔni, ε na fa bogise singene saraxane ra Alatala xɔn Xunsagine Sanla waxatini, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke.²⁷ E xa tura bulan firin nun konton keden

* **27:21:** Yurima nun Tumin masensεn ti seene fe sεbεxi Xorɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensεnna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, a xirin yi rafan Alatala ma. ²⁸ Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ²⁹ Yexee soloferene, kilo saxan saxan. ³⁰ E mon xa kotō keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ε xa. ³¹ Na saraxane bama nen e nun e minse saraxane. E sa lōxō yo lōxō saraxa gan daxine nun e bogise saraxane fari. E xa xuruseene ba fe mi naxanye ra e nun e minse saraxane.’ ”

29

Saraxane Xōtane Sanli Saraxaraline 23.23-25

¹ “ ‘Kike solofereden xi singe lōxōni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke, koni ε xa xōtane fe na lōxōni. ² E xa tura bulan keden nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na, fe mi naxanye ra. A xirin yi rafan Alatala ma. ³ Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ⁴ Yexee soloferene, kilo saxan saxan. ⁵ E mon xa kotō keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na ε xa. ⁶ Saraxan ne sama kike nenē saraxane nun lōxō yo lōxō saraxane nan fari e nun e bogise saraxane nun minse saraxane naxan falaxi sariyani. Saraxane nan ne ra naxanye nalima Alatala ma teen na, e xirin yi rafan a ma.’ ”

Ala solona lōxōn saraxane Saraxaraline 23.26-32

⁷ “ ‘Kike solofereden xii fude lōxōni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E yi sun. E nama wali yo ke. ⁸ E xa tura bulan keden nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa fe mi naxanye ra, a xirin yi rafan a ma. ⁹ Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹⁰ Yexee soloferene, kilo saxan saxan. ¹¹ E mon xa kotō keden

ba yulubi xafari saraxan na, sa Ala solona saraxan fari e nun lōxō yo lōxō saraxa gan daxine nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

Bubu Kui Sanla Saraxaraline 23.33-44

¹² “ ‘Kike solofereden xii fu nun sulunde lōxōni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke. E xa sanla raba Alatala xa xii solofere. ¹³ Xii singe lōxōni, ε xa tura bulan fu nun saxan nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba saraxa gan daxin na Alatala xa, fe mi naxanye ra. A ralima a ma teen nan na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴ E bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na bogise saraxana. Ninge keden kilo solomanaanin, kontonna kilo sennin. ¹⁵ Yexee fu nun naaninne, kilo saxan saxan. ¹⁶ E mon xa kotō keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lōxō yo lōxō saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

¹⁷ “ ‘Xii firinde lōxōni, ε xa tura bulan fu nun firin nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ¹⁸ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee ne yatē ma. ¹⁹ E mon xa kotō keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lōxō yo lōxō saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁰ “ ‘Xii saxande lōxōni, ε xa tura bulan fu nun keden nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²¹ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee ne yatē ma. ²² E mon xa kotō keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lōxō yo lōxō saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²³ “ ‘Xii naaninde lōxōni, ε xa tura bulan fu nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁴ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee ne yatē ma. ²⁵ E mon xa kotō keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lōxō yo lōxō saraxa

gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

26 “ ‘Xii suulunde ləxəni, ε xa tura bulan solomanaanin nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. 27 E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee ne yatene ma. 28 E mon xa kotə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

29 “ ‘Xii senninde ləxəni, ε xa tura bulan solomasexe nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. 30 E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee ne yatene ma. 31 E mon xa kotə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

32 “ ‘Xii soloferede ləxəni, ε xa tura bulan solofere nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. 33 E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee ne yatene ma. 34 E mon xa kotə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

35 “ ‘Xii solomasexede ləxəni, ε xa ε malan. E nama ε wanla ke. 36 E xa tura keden nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan dakin na fe mi naxanye ra. E xa rali Alatala ma teen na, naxan xiri rafan a ma. 37 E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee ne yatene ma. 38 E mon xa kotə keden ba yulubi xafari saraxan na, sa ləxə yo ləxə saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

39 “ ‘Saraxane nan ne ra ε lan ε xa naxanye ba Alatala xa sali ləxəne yi. E sama nen ε saraxa gan daxine fari, e nun ε bogise saraxane nun ε minse saraxane nun ε bəje xunbeli saraxane, ε naxanye ba de tiina fe ra hanma ε jeni ge ma saraxane.’ ”

30

De tiine sariyana

1 Alatala Musa yamari naxanye birin ma, a yi ne birin fala Isirayila kaane xa.

2 Musa yi falan ti Isirayila bənsənnə man-gane xa, a naxa, “Alatalaa yamarini ito nan fixi: 3 Xa xeməna nde a kələ hanma a a de ti a a xa saraxan ba Alatala xa hanma a xa fena nde raba, a nama a falan kala. A naxan birin falaxi, a xa na raba.”

4 “Xa sungutunna nde a kələ hanma a a de ti a a saraxan bama Alatala xa, hanma a fena nde rabama nen, a mon a baba konni, 5 a baba na a me waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kələne nun a de ti xuine birin nakamali. 6 Koni a baba na a me waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kələne nun a de ti xuine rakamali. Alatala dijama nen a ma, bayo a baba mi tinxi.”

7 “Xa sungutunna nde a kələ hanma a a de ti xaxilitareyani, na xanbi ra a yi futu, 8 a xemən na a me waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kələne nun a de ti xuine rakamali. 9 A xemən na a me waxatin naxan yi, xa a mi tin, a xa a kələne nun a xaxilitareya de xuine yikala. Alatala dijama nen naxanla ma.”

10 “Kana gileən hanma naxanla naxan xemən bata a me a ra, xa na nde a kələ hanma a a de ti a fena nde rabama nen, a lan a yi na birin nakamali.”

11 “Xa naxanla bata dəxə xeme taa ra, a a kələ hanma a a de ti a fena nde rabama nen, 12 a xemən na a me, xa a mi sese fala a mi tondi, a lan a yi a kələne nun de ti xuine birin nakamali. 13 Koni a xemən na a me waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kələne nun de ti xuine rakamali. Alatala dijama nen a ma, amasəto a xemən bata a kala. 14 Nayi, a xemən nəe tinje nen hanma a tondi a kələne nun a de ti xuine ma. 15 A na a me, xa a xemən mi sese fala a naxanla xa, a bata tin a kələne nun de ti xuine birin ma a dunduni. 16 Koni xa ləxən bata dangu a xeməna a fe mexi naxan yi, a yi fa a naxanla de ti xuine kala, xeməna a naxanla haken goronna tongoma nen.”

17 Alatala na sariyane nan falaxi Musa xa de tiina fe yi naxalan futuxina fe yi hanma dii temən naxan a baba konni.

31

Midiyan kaane yi jaxankata

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Midiyan kaane fe jaxin saran e ra, e naxan ligaxi Isirayila kaane ra. Na xanbi ra, i laxirayama nen.” ³ Nayi, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxuna ndee xa e yitən yenge so xinla ma ε ye. E sigama Midiyan kaane nan yengedeyi, al-ogo Alatala xa e fe jaxine saran e ra. ⁴ Nayi, ε xa yenge soon muxu wuli keden keden tongo Isirayila bənsənne birin yi.”

⁵ E yi muxu wuli fu nun firin tongo Isirayila ganle ye yenge so xinla ma. Bənsən keden, wuli keden. ⁶ Musa yi e rasiga yengeni, bənsən yo bənsən muxu wuli keden, e nun Finexasi, saraxarali Eleyasari a dii xeməna, naxan se rasarijanxina ndee xali e nun xətaan naxanye fema yengeni.

⁷ E yi siga Midiyan yamanan yengedeni alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. E yi xeməne birin faxa. ⁸ E Midiyan manga suulun fan faxa, Efi nun Rekemi nun Suru nun Xuru nun Reba. E Beyori a dii Balami fan faxa silanfanna ra. ⁹ E yi Midiyan jaxanle nun e diine tongo, e nun e xuruseene nun e yii seene birin. ¹⁰ E yi e taane nun e dəxədene birin gan. ¹¹ E yi se tongoxine birin xali e nun muxune nun xuruseene. ¹² E yi fa suxu muxune nun se tongoxine ra Musa nun saraxarali Eleyasari nun Isirayila yamaan fema daaxadeni Moyaba mεmεrəni Yurudən baan dεxən Yeriko yetagi.

¹³ Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane yi siga e ralandeni daaxaden fari ma. ¹⁴ Musa yi xəlbə gali kuntigine ma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu kεmε xun na naxanye yi kelima na yengeni. ¹⁵ Musa yi e maxədin, a naxa, “Nanfera ε jaxanle luxi e nii ra? ¹⁶ E tan nan Balami a kawandin namε, e Isirayila kaane bira tinxintareyani Alatala ra Peyori yi, fitina furen yi so Alatala yamani. ¹⁷ Iki ε dii xeməne birin faxa, e nun jaxanla naxanye xεmε feen kolon. ¹⁸ Koni ε nε sungutun nasəlxine ramare nen ε yetε xa. ¹⁹ Naxanye birin faxan tixi ε ye hanma e yiin din muxu faxaxin na, ne xa lu daaxaden fari ma xii solofere. E

lan ε yi ε rasarijan xii saxanden nun xii soloferede ləxəni e nun ε suxu muxune. ²⁰ E mən xa dugine rasarijan, e nun seen naxanye rafalaxi kidin na hanma sii xaben na hanma wudin na.”

²¹ Sofaan naxanye keli yengeni, saraxarali Eleyasari yi a fala ne xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi Musa ma a sariyani: ²² Xεmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun yəxəna, ²³ e nun tεn mi naxanye birin ganma, ε xa ne rasarijan tεn nan na. Na xanbi ra, ε yi e rasin marasarijan igeni. Naxanye ganma, ε ne rasin marasarijan igeni gbansan. ²⁴ E na ε dugine xa xii soloferede ləxəni, ε sarijanma nen. Nayi, ε nε soε nen daaxadeni.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁶ “I tan nun saraxarali Eleyasari nun yamaan xabila mangane, ε muxune nun xuruseene birin tεngε naxanye tongoxi yengeni. ²⁷ Na xanbi ra, i xa e yitaxun firinna ra, fəxə kedenna sofane nan gbeen na ra naxanye siga yengeni, fəxə kedenna yamaan dənχən nan gbeen na ra. ²⁸ I xa ndedi ba sofane gbeen na mudun na Alatala xa: i muxu keden ba muxu kεmε suulunna ra hanma xuruse kεmε suulun e nun jingene nun sofanle nun yεxεene nun siine birin. ²⁹ I xa muduni ito ba e gbeen na, i yi a so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na. ³⁰ Isirayila yamaan dənχən gbeen tan, i xa muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, hanma xuruse tonge suulun e nun jingene nun sofanle nun yεxεene nun siine birin. I yi e so Lewi bənsənna muxune yii, Alatala Batu Bubun taxuxi naxanye ra.” ³¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³² Sofane seen naxanye tongo yengeni, itoe nan lu yengen xanbini: xuruse xunxuri wuli kεmε sennin wuli tonge solofere wuli suulun, ³³ jinge wuli tonge solofere wuli firin, ³⁴ sofali wuli tonge sennin wuli keden, ³⁵ e nun sungutun nasəlxni wuli tonge saxan wuli firin.

³⁶ Naxan yitaxun yengəsone ra na ni i ra: xuruse xunxuri wuli kεmε saxan wuli tonge saxan e nun solofere kεmε suulun, ³⁷ xuruse xunxurin kεmε sennin tonge solofere e nun suulun yi ba a ra mudun

na Alatala xa, ³⁸ e nun jinge wuli tonge saxan wuli senninne, jinge tonge solofere e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁹ e nun sofali wuli tonge saxan keme suulunna, sofali tonge sennin e nun keden yi ba a ra mudun na Alatala xa, ⁴⁰ e nun muxu wuli fu nun senninna, muxu tonge saxan e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa. ⁴¹ Musa yi na mudun so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

⁴² Isirayila yamaan gbeen ni i ra Musa naxan dɔxɔ a danna. ⁴³ Yamaan gbeena: xuruse xunxuri wuli keme saxan wuli tonge saxan wuli solofere keme suulun, ⁴⁴ e nun jinge wuli tonge saxan wuli sennin, ⁴⁵ e nun sofali wuli tonge saxan keme suulun, ⁴⁶ e nun muxu wuli fu nun sennin. ⁴⁷ Naxan soxi Isirayila kaane yii, Musa yi muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, a xuruse keden ba xuruse tonge suulunna ra, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. A yi e so Lewi bɔnsɔnna muxune yii, Ala Batu Bubun yi taxuxi naxanye ra.

⁴⁸ Ganla kuntigine yi siga Musa fema naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na. ⁴⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “Sofaan naxanye nxɔ yamarine bun, nxu bata ne tengɛ. Hali keden mi baxi nxu ra. ⁵⁰ Nanara, nxu xema seen naxanye sɔtɔxi, nxu bata fa ne ra Alatala xɔn a kiseen na nxu niin xunba saranna ra: kɔɛ birane, yii kɔɛ rasone, yii soli rasone, tunla sone, e nun jɛrene.” ⁵¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi na xema muranne birin nasuxu e ra. ⁵² Kuntigin naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na, ne xema seene binyan yi sige han kilo keme tonge solofere, e naxanye fi Alatala ma. ⁵³ Sofane tan yi e se tongoxine ramara e yii. ⁵⁴ Musa nun saraxarali Eleyasari yi kuntigine xemaan tongo, e yi a xali Naralan Bubuni, alogo Alatala xa a jɔxɔ lu Isirayila kaane xɔn.

32

Isirayila kaana ndee yi dɔxɔ Yurudɛn sogeteden binni
Sariyane 3.12-22

¹ Xuruse wuyaxi yi Rubɛn nun Gadi bɔnsɔnne yii. E yi a to a Yaasɛri nun Galadi bɔxɔn yi fan e xuruseene xa. ² Nayi, Gadi kaane nun Rubɛn kaane yi fa Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane fema, e yi a fala, e naxa, ³ “Alatala yamanan naxanye nɔxi Isirayila yamaan xa, Ataroti nun Dibon nun Yaasɛri nun Nimira nun Xesibɔn nun Eleyale nun Sebami nun Nebo nun Bewoni, ⁴ na yamanane fan xuruseene xa, anu xuruseene nxu tan yii han, nxu tan ɛ walikene.” ⁵ E yi a fala, e naxa, “Xa ɛ tinjɛ nxɔ falan ma, na bɔxɔn xa so nxu yii, ɛ nama nxu xali Yurudɛn baan kidi ma.”

⁶ Musa yi a fala e xa, a naxa, “ɛ tan dɔxɔn nɛn be ba, ɛ ngaxakedenne yi siga yengɛ sodeni? ⁷ Nanfera ɛ Isirayila kaane tunnaxɔlɔma sigadeni yamanani Alatala naxan soxi e yii? ⁸ ɛ fafane fan na nan liga bonni, n to e rasiga yamanan matodeni keli Kadesi-Barineya yi. ⁹ E te nɛn han Esikoli mɛrɛmɛreni. E to yelin yamanan matɔɛ, e yi Isirayila kaane tunnaxɔlɔ e ma alogo e nama siga yamanani Alatala naxan soxi e yii. ¹⁰ Na lɔxɔni Alatala yi xɔlɔ, a yi a kɔlɔ, a naxa, ¹¹ ‘Muxuni itoe naxan minixi Misiran yi, naxanye barin bata dangu jɛɛ mɔxɔjɛn na, ne mi bɔxɔn toma n na n kɔlɔxi naxan so fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, amasɔtɔ e mi luxi n fɔxɔ ra ki fajɪ. ¹² Fɔ Yefune a dii Kalebi, Kenisi kaana, e nun Nunu a dii Yosuwe, bayo e lu nɛn Alatala fɔxɔ ra ki fajɪ.’ ¹³ Alatalaa xɔlɔ gbeen keli nɛn Isirayila kaane xili ma, a yi e rasiga tonbonna xun xɔn jɛɛ tonge naanin, han na waxatin muxune birin yi jɛn naxanye fe jɛxin liga Alatala yɛtagi. ¹⁴ Iki ɛ tan yulubi kanne, ɛ faxi ɛ fafane nan ma. ɛ Alatala raxɔlɔma nɛn Isirayila xili ma dangu e ra. ¹⁵ Anu, xa ɛ xɛtɛ a fɔxɔ ra, a mɔn yamani ito birin luma nɛn tonbonni, ɛ yi findi yamaan birin halagi xunna ra.”

¹⁶ Na muxune mɔn yi e maso Musa ra e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu waxi sansanne sa feni be nxɔ xuruseene xa nxu yi taane ti nxɔ denbayane xa. ¹⁷ Na xanbi ra, nxu yengɛ so seene tongɛ, nxu yi ti Isirayila kaan bonne yɛɛ ra, nxu yi e xali e yirene yi. Nayi, nxɔ denbayane luma nɛn taa

makantanxine kui, e ratanga yamanani ito muxune ma. ¹⁸ Nxu mi xετε nxu konne yi, fɔ Isirayila kaane birin na dɔxɔ e bɔxɔne yi. ¹⁹ Nxu mi bɔxɔn sɔtɔma Yurudɛn baan fɔxɔ kedenni alo e tan, bayo nxu bata nxɔ bɔxɔn sɔtɔ be binni baan sogeteden binni.” ²⁰ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε falani ito liga, xa ε yengε so seene tongo Alatala xa, ²¹ xa ε sofane birin Yurudɛn baan gidi Alatala yεtagi han a yi a yaxune birin kedi, ²² xa yamanan lu Alatala nɔɔn bun, nayi Alatala nun Isirayila tinma nɛn ε yi xετε be. Nayi, yamanani ito findima nɛn ε gbeen na Alatala yεtagi. ²³ Koni xa ε mi na liga, ε bata yulubin liga Alatala ra. E xa a kolon, fa fala ε yulubin saranna ε lima nɛn. ²⁴ Awa, ε xa taane ti ε denbayane xa, e nun sansanne ε xuruse kurune xa, koni ε xa ε dε ti xuine rakamali de!”

²⁵ Gadi kaane nun Rubɛn kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu tan, i ya walikene a ligama nɛn alo i a yamarixi kii naxan yi. ²⁶ Nxɔ diine nun nxɔ naxanle nun nxɔ xuruseene birin luma nɛn Galadi taane yi. ²⁷ Koni nxu tan i ya walikene birin yengε so seene tongoma nɛn, nxu siga yengε sodeni Alatala yεtagi, alo nxu kanna a falaxi kii naxan yi.”

²⁸ Musa yi yamarin fi saraxarali Eleyasari ma e nun Nunu a dii Yosuwe ma, e nun Isirayila bɔnsɔn mangane ma e fe ra. ²⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa Gadi kaane nun Rubɛn kaane Yurudɛn baan gidi ε fɔxɔ ra, e birin yi yengε so seene tongo Alatala xa, nayi yamanan na lu ε nɔɔn bun, ε Galadi yamanan so e yii e gbeen na. ³⁰ Koni xa e birin mi gidi ε fɔxɔ ra yengε so seene ra e yii, e xa dɔxɔ ε tagi Kanan bɔxɔni.”

³¹ Gadi kaane nun Rubɛn kaane yi a fala, e naxa, “Alatala bata naxan fala, nxu tan i ya walikene na ligama nɛn. ³² Nxu gidima nɛn Kanan yamanani Alatala xa yengε so seene ra nxu yii, koni nxu kεε bɔxɔn sɔtɔma nɛn Yurudɛn baan be binni.”

³³ Musa yi Amorine manga Sixɔn ma yamanan nun Basan manga Ogo a yamanan so Gadi kaane nun Rubɛn kaane nun Yusufu a dii Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii, e nun e taane nun bɔxɔn naxanye e rabilinni.

³⁴ Gadi kaane yi Dibon nun Ataroti nun Aroyeri nun ³⁵ Atiroti-Sofani nun Yaasɛri nun Yogboha nun ³⁶ Beti-Nimira nun Beti-Haran ti taa makantanxine ra, e yi xuruse sansanne sa.

³⁷ Rubɛn kaane yi Xesibɔn ti, e nun Eleyale nun Kiriayatayimi nun ³⁸ Nebo nun Baali-Meyɔn, e naxanye xiliye masara, e nun Sibima. E taan naxanye ti e yi ne xili sa.

³⁹ Manase a dii Makiri yixεtene yi siga Galadi yi, e yi a suxu, e yi Amorine kedi naxanye yi dɔxi na. ⁴⁰ Nayi, Musa yi Galadi so e yii alogo e xa dɔxɔ na. ⁴¹ Yayiri, Manase yixεtena nde yi siga, a yi taadina ndee suxu, a yi e xili sa “Yayiriya.” ⁴² Noba yi siga, a yi Kenata suxu e nun a banxidene, a yi a xili sa “Nobaya.”

33

Isirayila kaane sigatina

¹ Isirayila kaane sigadene ni i ra e to mini Misiran yi e gali yεen ma, Musa nun Haruna yamarin bun. ² Musa yi tidene sebema Alatalaa yamarin nan ma. E sigadene ni i ra, e tide yεen ma.

³ E keli Ramisesi yi kike singen xii fu nun suulundeni Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla kuye baani. Isirayila kaane xɔrɔyaxin yi mini Misiran kaane birin yεtagi, ⁴ Misiran kaane yi e dii singene binbine maluxunma waxatin naxan yi Alatala naxanye faxa e yε. Amasɔtɔ Alatala e alane yalagi nɛn.

⁵ Isirayila kaane yi keli Ramisesi yi, e sa daaxa Sukɔti yi. ⁶ E yi keli Sukɔti yi, e sa daaxa Etama yi tonbonna danna ra. ⁷ E yi keli Etama yi, e yi xετε han Pihahiroti yi, Baali-Sefɔn yεtagi, e yi sa daaxa Migidoli dɛxɔn. ⁸ E yi keli Pihahiroti yi, e yi baan gidi tonbonna binni, e yi xii saxan siga ti Etama tonbonni, e yi sa daaxa Mara yi. ⁹ E yi keli Mara yi, e siga Elimi yi, tigi fu nun firin e nun tugu bili tonge solofere yi denaxan yi. E yi daaxa mɛnni. ¹⁰ E yi keli Elimi yi, e sa daaxa Gbala Baan dɛxɔn. ¹¹ E yi keli Gbala Baani, e sa daaxa Sin tonbonni. ¹² E yi keli Sin tonbonni, e sa daaxa Dofika yi. ¹³ E yi keli Dofika yi, e sa daaxa Alusi yi. ¹⁴ E yi keli Alusi yi, e sa daaxa Refidimi yi, yamaan

mi min igen sətə dənaxan yi. ¹⁵ E yi keli Refidimi yi, e sa daaxa Sinayi tonbonni.

¹⁶ E yi keli Sinayi tonbonni, e sa daaxa Kibiroti-Hatawa yi. ¹⁷ E yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e sa daaxa Xaserəti yi. ¹⁸ E yi keli Xaserəti yi, e sa daaxa Ritima yi. ¹⁹ E yi keli Ritima yi, e sa daaxa Rimən-Peresi yi. ²⁰ E yi keli Rimən-Peresi yi, e sa daaxa Libina yi. ²¹ E yi keli Libina yi, e sa daaxa Risa yi. ²² E yi keli Risa yi, e sa daaxa Kehelata yi. ²³ E yi keli Kehelata yi, e sa daaxa Saferi geyaan ma. ²⁴ E yi keli Saferi geyaan ma, e sa daaxa Harada yi. ²⁵ E yi keli Harada yi, e sa daaxa Makeloti yi. ²⁶ E yi keli Makeloti yi, e sa daaxa Taxati yi. ²⁷ E yi keli Taxati yi, e sa daaxa Tera yi. ²⁸ E yi keli Tera yi, e sa daaxa Mitika yi. ²⁹ E yi keli Mitika yi, e sa daaxa Hasimona yi. ³⁰ E yi keli Hasimona yi, e sa daaxa Moseroti yi.

³¹ E yi keli Moseroti yi, e sa daaxa Bene-Yakani yi. ³² E yi keli Bene-Yakani yi, e sa daaxa Horo-Gidigadi yi. ³³ E yi keli Horo-Gidigadi yi, e sa daaxa Yotobata yi. ³⁴ E yi keli Yotobata yi, e sa daaxa Abirona yi. ³⁵ E yi keli Abirona yi, e sa daaxa Esiyon-Gebere yi. ³⁶ E yi keli Esiyon-Gebere yi, e sa daaxa Kadesi yi Sini tonbonni. ³⁷ E yi keli Kadesi yi, e sa daaxa Horo geyaan ma, Edən yamanan danna.

³⁸ Saraxarali Haruna yi te Horo geyaan ma, Alatalaa yamarin ma. A sa faxa mənni, Isirayila kaane minin jεε tonge naaninden Misiran yi a kike suulunden xii singeni. ³⁹ Haruna bata yi jεε kεmε məxəjən nun saxan sətə siimayaan na a faxa waxatin naxan yi Horo geyaan fari.

⁴⁰ Kanan Manga Aradi naxan yi dəxi Negewi yi Kanan yamanani, na yi Isirayila kaane fa feen mε.

⁴¹ E yi keli Horo geyaan ma, e sa daaxa Salimona yi. ⁴² E yi keli Salimona yi, e sa daaxa Punon yi. ⁴³ E yi keli Punon yi, e sa daaxa Oboti yi. ⁴⁴ E yi keli Oboti yi, e sa daaxa Ye-Abarimi yi Moyaba danna ra.

⁴⁵ E yi keli Iyimi yi, e sa daaxa Dibon-Gadi yi. ⁴⁶ E yi keli Dibon-Gadi yi, e sa daaxa Alamən-Dibilatayimi yi. ⁴⁷ E yi keli Alamən-Dibilatayimi yi, e sa daaxa Abarimi geyane yi Nebo yetaği. ⁴⁸ E yi

keli Abarimi geyane yi, e sa daaxa Moyaba mεmεmεne yi, Yurudən baan dεxən, Yeriko yetaği. ⁴⁹ E yi daaxa Yurudən baan dεxən Moyaba mεmεmεne yi, keli Beti-Yesimoti yi han Abeli-Sitimi.

⁵⁰ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba mεmεmεne yi Yurudən baan dεxən Yeriko yetaği, ⁵¹ a Musa xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yurudən baan gidi, ε so Kanan yamanani, ⁵² ε xa yamanan muxune birin kedi. E e suxure gεmεne nun suxure wurene kala, e nun e taane kidene. ⁵³ E e yamanan tongo ε yi dəxə na, amasətə n bata a so ε yii ε gbeen na. ⁵⁴ E masensenna ti, ε yamanani taxun bənsənnə ra. Naxanye wuya, ε kεε bəxə gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya ε xa a xurin so ne yii. E na naxan sətə masensenna xən, e gbeen nan na ra. Kεε bəxəne yitaxunma ε fafane bənsən yεen nan ma. ⁵⁵ Koni xa ε mi yamanan muxune birin kedi, ε na naxanye lu na, ne ε tərəma nən alo tansinna ε yεene xən hanma jənla naxanye ε fatin masəxənma. E ε tərəma nən yamanani ε dəxəma dənaxan yi. ⁵⁶ Nayi, n naxan nagidixi e ma, na ligama ε tan nan na.”

34

Kanan bəxən danna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a yamari Isirayila kaane ma, a naxa, “E na so Kanan yamanani, n bəxən naxan soma ε yii ε kεen na, na danne ni i ra: ³ E yamanan yiifari fəxən danna findima Sini tonbonna nan na, Edən yamanan danna ra. Na danna fələma Fəxə Daraan yiifari fəxən nin sogeteden binni. ⁴ A bilinma nən Akaribimi geyaan yiifari fəxəni, siga Sini binni, dangu Kadesi-Barineya yiifari fəxən ma han Xasari-Adari han Asimon. ⁵ Keli Asimon yi, danna mən danguma nən sa dəxə Misiran xuden na, a sa dəxə fəxə igen na. ⁶ Sogegodode binni, danna findima fəxə ige gbeen nan na. ⁷ Kəmenna ma, ε xa danna sa fəxə ige gbeen nun Horo geyaan tagi. ⁸ Keli Horo geyaan ma, ε yi a radangu Lebo-Xamata han Sedadi yi. ⁹ A yi siga han Sifiron, sa dəxə Xasari-Enan na. E kəmən ma danna nan na ra. ¹⁰ Sogeteden binni, ε xa danna sa keli Xasari-Enan yi siga Sefami binni. ¹¹ Keli mənni, a yi siga Ribila binni,

Ayin sogeteden binni, sa dɔxɔ tintin yiren na Kinεεti Daraan sogetedeni. ¹² Danna yi sa dɔxɔ Yurudεn Baan na siga Fɔxɔ Darani. E yamanan danne findin ne nan na.”

¹³ Musa yi na yamarine rali Isirayila kaane ma. A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Alatala yamanani ito nan yitaxunma bɔnsɔn solomanaanin nun a tagiin na masensenna xɔn. ¹⁴ Amasɔtɔ Rubεn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bata yi e kεε bɔxɔn sɔtɔ. ¹⁵ Bɔnsɔn firin nun a tagini ito bata e kεε bɔxɔn sɔtɔ Yurudεn Baan sogeteden binni, Yeriko yεtagi.”

Yεεratine xa bɔxɔni taxun

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe xa yamanani taxun. ¹⁸ I mɔn xa bɔnsɔn manga keden keden sa e fari e malideni.”

¹⁹ E xinle ni itoe ra: Yefune a dii Kalebi Yuda bɔnsɔnni,

²⁰ Amixudi a dii Semuyeli Simeyɔn bɔnsɔnni,

²¹ Kisilon ma dii Elidadi Bunyamin bɔnsɔnni,

²² Yogili a dii Buki, Dan bɔnsɔn mangana,

²³ Efodi a dii Xaniyeli, Yusufu a dii Manase bɔnsɔn mangana,

²⁴ Sifitan ma dii Kεmuyeli, Yusufu a dii Eframi bɔnsɔn mangana,

²⁵ Parinaki a dii Elisafan, Sabulon bɔnsɔn mangana,

²⁶ Asan ma dii Palitiyeli, Isakari bɔnsɔn mangana,

²⁷ Selomi a dii Axixudi, Aseri bɔnsɔn mangana,

²⁸ e nun Amixudi a dii Pedaheli Nafatali bɔnsɔn mangana.

²⁹ Alatala ne nan yamarixi e xa Kanan yamani taxun Isirayila kaane ra.

35

Lewi a taane

¹ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba mεrεmεrene yi Yurudεn Baan dεxɔn Yeriko yεtagi, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa taane ba e kεε bɔxɔne ra e yi e fi Lewi bɔnsɔnna muxune ma, alogo e xa dɔxɔ na. E mɔn yi na taane rabilin xεene so e yii. ³ Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune taane

sɔtɔma nεn e dɔxɔdene ra, e yi bɔxɔne sɔtɔ e rabilinni e jingene nun e seene nun e xuruseene xa. ⁴ E bɔxɔn naxanye soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii, ne danne nun taane yinne xa makuya e bode ra han nɔngɔnna yε wuli keden. ⁵ Taan fɔxɔ naaninne kuyan xa lan, nɔngɔnna yε wuli firin sogeteden binni, nɔngɔnna yε wuli firin yiifari fɔxɔni, nɔngɔnna yε wuli firin sogegododen binni, e nun nɔngɔnna yε wuli firin kɔmenna ma. Taan xa lu a tagini. E xεene danne sama na kii nin. ⁶ E taan naxanye soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii, ε xa sennin sugandi ne yε marakisi taane ra alogo muxun naxan na faxan ti, a xa a gi, a siga menna nde yi. E mɔn xa taa tonge naanin nun firin gbεtεye so e yii. ⁷ A malanxina, ε taa tonge naanin nun solomasεxe nan soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii e nun e rabilinne xεene. ⁸ Isirayila bɔnsɔnna birin xa taana ndee so e yii naxan nun a bɔnsɔnna lan. Taa gbegebe xa ba bɔnsɔn gbeene bɔxɔne ra, ndedi yi ba bɔnsɔn xurine bɔxɔne ra.”

Marakisi taane Sariyane 4.40-43 nun 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yurudεn baan gidi ε so Kanan yamanani, ¹¹ ε xa taana ndee sugandi marakisi taane ra. Naxan na faxan ti a mi a rakelixa ma, a a gima nεn a siga menna nde yi. ¹² A yi ratanga faxes muxun gbeεpɔxɔ muxun ma menna, alogo a nama faxes benun yamaan yi a makiti. ¹³ E taan naxanye soma e yii, taa sennin nan findima marakisi taane ra ne yε. ¹⁴ Marakisi taa saxan xa lu Yurudεn baan sogeteden binni, saxan Kanan yamanani. ¹⁵ Muxune ratangama nεn taa senninni itoe yi, Isirayila kaana hanma xɔpɔn naxan dɔxi Isirayila kaane yε. Naxan na faxan ti, a mi a rakeli a ma, fɔ a xa a gi, a siga menna nde yi.”

¹⁶ “Xa muxuna nde faxan ti wure ma seen na, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁷ Xa a gεmεn tongo naxan muxun faxes, a muxuna nde gɔlɔn a ra, a yi a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁸ Xa a wudin tongo naxan muxun faxes, a yi muxuna nde bɔnbɔ a ra, a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes.”

¹⁹ Faxa muxun gbeeɲɔxɔ muxun nan faxa tiin faxama. A na a to, a xa a faxa. ²⁰ Xa muxuna nde a boden nabira, a bata yi a yitɔn xɔnnantenyani, hanma a a rakeli a ma, a yi a gɔlɔn, a yi a faxa, ²¹ hanma a yi a bɔnbɔ xɔnnantenyani, a yi a faxa, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. Faxa muxun gbeeɲɔxɔ muxun na a to, a xa a faxa.”

²² “Koni xa muxuna nde a boden nabira tantanni, xɔnnantenyaa mi a ra, hanma a a gɔlɔn, a mi a rakeli a ma, ²³ hanma a mi a toxi, a yi gɛmɛn nabira a ma naxan a faxe, a yi faxa, nayi bayo a yaxu mi a ra, a mi yi waxi fe ɲaxin liga feni a ra, ²⁴ yamaan xa faxa tiin nun faxa muxun gbeeɲɔxɔ muxun makiti na sariyane xɔn. ²⁵ Yamaan xa faxa tiin xun mafala faxa muxun gbeeɲɔxɔ muxun xɔn, e mɔn yi a xali marakisi taani a yi dɛnaxan yi. Faxa tiin xa lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxa, naxan masusan ture saripɔnɔxin na. ²⁶ Koni xa faxa tiin mini marakisi taan danna ra, a yi dɛnaxan yi ²⁷ faxa muxun gbeeɲɔxɔ muxun yi a to marakisi taan bɔxɔn fari ma, faxa muxun gbeeɲɔxɔ muxun nɔe nɛn a faxadeni, a mi yatema faxa tiin na. ²⁸ Amasɔto faxa tiin lan nɛn a lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxa. Fɔ na na faxa a yi nɔ xɛtɛ a bɔxɔne yi.”

²⁹ “E sariyane nan ne ra waxati famatɔne birin yi, e nɛma dɔxi dɛdɛ yi. ³⁰ Naxan na muxun faxa, e xa a faxa xa sereyane sereyaan ba a a funfun na a ra. Koni e nama muxu yo faxa sereya kedenna fala xuiin ma.”

³¹ “E nama gbetin nasuxu faxa tiin xunba saren na naxan lan a faxa. E xa a faxa. ³² E nama gbetin nasuxu muxun yii naxan bata a gi, a siga marakisi taani, alogo a mɔn xa xɛtɛ, a dɔxɔ a bɔxɔni benun saraxarali kuntigin xa faxa. ³³ E nama yamanan naxɔsi e dɔxi dɛnaxan yi. Anu, muxu faxan yamanan xɔsima nɛn. Bɔxɔn mi rasaripɔnma faxa tixin ma fɔ faxa tiin na faxa. ³⁴ E nama yamanan naxɔsi e dɔxi dɛnaxan yi, e nun n tan fan dɔxi dɛnaxan yi. Amasɔto Alatala nan n tan na, naxan dɔxi Isirayila kaane tagi.”

Kɛɛna fe sariyan dii tɛmɛne xa

¹ Denbaya xunna ndee yi fa fala tideni Musa nun Isirayila bɔnsɔnne yeɛratine xa keli Makiri a dii Galadi bɔnsɔnni, Manase mamandenna, Yusufu yixɛtɛne xabilane.

² E yi a fala, e naxa, “Alatala to a yamari nxu kanna Musa ma a a xa kɛɛ bɔxɔne yitaxun Isirayila kaane ra masɛnsenna xɔn, a mɔn a yamarixi a ma nɛn a a xa nxu ngaxakedenna Selofexadi kɛɛn so a dii tɛmɛne yii. ³ Iki xa Isirayila bɔnsɔn gbɛtɛ xɛmɛna e futu, e kɛɛ bɔxɔn bama nɛn nxu bɔnsɔnna gbeen na, a sa e bɔnsɔn nɛnɛna bɔxɔn fari. Nayi, kɛɛ bɔxɔn naxan soxi nxu bɔnsɔnna yii masɛnsenna xɔn, na nde bama a ra nɛn. ⁴ Nayi, Isirayila Xɔrɔya ɲɛɛn na a li, e kɛɛ bɔxɔn bama nɛn nxɔ bɔnsɔnna gbeen na, a sa e bɔnsɔn nɛnɛn gbeen fari.”

⁵ Musa yi Alatalaa yamarine rali Isirayila kaane ma, a naxa, “Yusufu a diine bɔnsɔnna muxune ɲɔndi. ⁶ Alatalaa yamarin ni i ra Selofexadi a dii tɛmɛne fe yi: Xɛmɛn naxan na e kɛnɛn e xa dɔxɔ na xɔn, koni a xa findi e baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde nan na, ⁷ alogo Isirayila kɛɛ bɔxɔne nama keli bɔnsɔn gbɛtɛ yi siga bɔnsɔn gbɛtɛ yi. Isirayila kaane birin xa e benbane bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔn nan sɔto. ⁸ Xa ɲaxalan yo bɔxɔn sɔto kɛɛn na Isirayila bɔnsɔnna nde yi, a xa dɔxɔ a baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde xɔn, alogo Isirayila kaane birin xa e benbane kɛɛ bɔxɔn sɔto. ⁹ Isirayila kɛɛ bɔxɔne nama keli bɔnsɔn gbɛtɛ yi siga bɔnsɔn gbɛtɛ yi, Isirayila bɔnsɔnne birin kɛɛ bɔxɔne xa lu e yii.”

¹⁰ Selofexadi a dii tɛmɛne yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹¹ Maxala nun Tirisa nun Xɔgala nun Milika nun Noha nan Selofexadi a dii tɛmɛne ra. E yi dɔxɔ e baba ngaxakedenne dii xɛmɛne xɔn. ¹² E dɔxɔ nɛn e baba Yusufu a dii Manase bɔnsɔnna xabilane muxuna ndee xɔn. Na ma, e kɛɛ bɔxɔne yi lu e baba bɔnsɔnna xabilani.

¹³ Yamarine nun sariyane nan ne ra Alatala naxanye fala Isirayila kaane xa fata Musa ra Moyaba mɛrɛmɛrɛne yi Yurudɛn baan dɛxɔn Yeriko yɛtagi.

Sariyane

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire suulunden ni i ra. Isirayila kaane bata yi findi konyine ra Misiran yamanani. Na konyiyaan bata yi bu han Ala Nabi Musa xe waxatin naxan yi. Ala yi a mali a xa Isirayila kaane raxoroya. E yi mini Misiran yamanani Ala senben barakani. Na xanbi ra, Ala yi e xun ti Kanan yamanan na, a denaxan fixi e ma. E yi kira yi, Ala yi mini e xa Sinayi geyaan fari. A yi a sariyan fi Nabi Musa ma alogo yamaan xa lu e Marigin sagoon lige. Koni yamaan yi Ala matandi sanja yi wuyaxi tonbonni. Na taruxun birin sebexi Tawureta Musa yiren bonne kui.

Benun e xa Kanan boxon soto, Nabi Musa yi Isirayila kaane malan. A yi taruxuni ito birin nabira e ma. A mon yi xete Alaa sariyan birin ma alogo e nama jinan a xon Kanan boxoni. Na kawandin nan sebexi Kitabun yireni ito kui.

Isirayila kaane somatona Kanan boxoni, Musa yi kawandi saxan ba Isirayila kaane xa. A singen sebexi keli Sariyane sora 1 ma han a sora 4.43. A firinden sebexi keli Sariyane 4.44 ma han a sora 28.68. A saxanden sebexi keli Sariyane 28.69 ma han a sora 30.20.

Musa Ala kewanle nan ma fe rabirama en ma, a naxanye rakamalixi a xanun-tenya gbeeni a yamaan xa: a bata yi layirin xidi e tagi, a yi ti e yee ra jee tonge naanin bun ma tonbonni, a yi e ratanga e yaxune ma, a yi a sariyane nun yamarine fala e xa e nun a de xuine. Koni Kitabun yireni ito mi findixi kawandin xan gbansan na, hanma sariyan naxanye bata yi kolon nun Kitabun yire singene xon. Musa falan tima nen be alo kawandi ba kendena, naxan a rame muxune xilima senben na alogo e xa e xaxili lu Alaa tinxinyaan xon ma. Nayi, e yi kisi feen lanna raso e nun a tan Ala keden peen tagi. Musa yi a fala, a naxa, "Isirayila kaane, e tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. I xa Alatala i ya Ala xanu i bojen birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na." (Sariyane 6.4-5) Falani

ito findixi Isirayila kaane tubi xuiin nan na e naxan falama boxo yo boxo e denkeleyana fe ra.

A sora naanin donxene, ne findixi fala naxume firin nun taruxu firin nan na: a singen feene nan falama naxanye a yitama Yosuwe sugandi kii naxan yi Musa joxoni alogo a xa ti Isirayila yamaan yee ra, siga na yamanani Ala yi naxan fima e ma (Sariyane 31). A mon betin yitama naxan xili "Musaa betina" (Sariyane 32). A mon Musaa dubana fe yebama Isirayila kaane xa (Sariyane 33), a yi Musa faxa feen fala (Sariyane 34).

E sariya kedin naxan to Yerusalen taani Ala Batu Banxini Manga Yosiya waxatini, na noe finde Kitabun yireni ito nan na (A mato Mangane Firinden sora 22 kui). Kitabun yireni ito a feene mon falama kitabu gbete yire wuyaxi kui alo Mangane nun Nabi Yereji a Kitabun yirena han sa boxo Yesu waxatin na. Misaala ra, Matiyu 4.4 hanma Matiyu 10 e nun Maraka 12.32.

Nabi Musaa kawandi baana

¹ Falane ni itoe ra, Nabi Musa naxanye fala Isirayila kaane birin xa. Na waxatini, a yi Yuruden sogetede mabinna nin, Araba tonbonni Sufi yetagi, Paran, Tofeli, Laban, Xaseroti, nun Disahabi longonne ra. ² Keli Horebe geyaan ma siga Kadesi-Barineya, xii fu nun keden sigatiin na a ra kiraan xon ma naxan danguma Seyiri geyane binni. ³ E minin jee tonge naaninden kike fu nun kedenden xii singe boxoni Misiran boxoni, Nabi Musa yi Alatalaa yamarine birin nali Isirayila kaane ma. ⁴ Na waxatini, Musa bata yi Amorine manga Sixon no yengeni naxan yi dxi Xesibon yi, e nun Manga Ogo, Basan mangana, naxan yi dxi Asataroti nun Edere yi. ⁵ Yuruden sogeteden mabinni, Moyaba boxoni, Nabi Musa yi Alaa sariyan yeba e xa, a naxa:

⁶ Alatala en ma Ala ito nan falaxi en xa, Horebe geyaan ma, a naxa, "E bata bu geyani ito ma. ⁷ E keli, e siga geyane ma Amorine denaxan yi, menna longonna birin, Araba boxoni, geyane fari, Sefela nun Negewi binni, boxo ige deen na, han Kanan boxoni, han Liban yi, sa boxo Efirati baa gbeen na. ⁸ E xa na boxon mato, n

naxan fixi ε ma. Ε siga, ε xa na tongo, bayo n tan Alatala yati nan n kɔlɔ ε benbane xa, Ibrahima nun Isiyaga nun Yaxuba, e nun e bɔnsɔnna birin hali e dangu xanbini, a n na bɔxɔn nan soma e yii.”

*Nabi Musa yi kitisane dɔxɔ
Xɔrɔyaan 18.13-27*

⁹ Na waxatini, n ni ito nan fala ε xa, n naxa, “N tan kedenna mi nɔε ε goronna tonge. ¹⁰ Alatala ε Ala bata ε rawuya ayi. Iki ε bata wuya ayi alo sarene kore. ¹¹ Alatala ε benbane Ala xa ε rawuya ayi han wuli wuli. A xa ε baraka alo a a falaxi kii naxan yi. ¹² Koni, n tan kedenna nɔε ε birin goronna tonge di, n yi ε kitine birin sa? ¹³ Ε xa xεmεne sugandi ε bɔnsɔnne yi, naxanye xaxili fan, e feene yεε toma, e binyaxi. N ne nan tima yamaan xun na.” ¹⁴ Ε yi n yabi, a n ma falan lanxi. ¹⁵ Nayi, n yi ε yεeratine tongo, xεmε xaxilimaan naxanye binyaxi ε bɔnsɔnne ye. N yi e dɔxɔ muxu wuli xun na hanma muxu kεmε hanma muxu tonge suulun hanma muxu fu. E findi kuntigine ra ε bɔnsɔnne tagi. ¹⁶ Na waxatini, n yi yamarini ito so ε kitisane yii. N naxa, “Ε xa ε tuli mati ε bari bodene ra. Ε yi e birin makiti tinxinni, ε ngaxakedenne tagi e nun e tan nun xɔpene tagi. ¹⁷ Ε nama muxu yo rafisa bonne xa kiti sadeni. Ε ε tuli mati sɛnbε kanna nun sɛnbɛtaren fan na. Ε nama gaxu muxu yo yεε ra, bayo Ala nan kitisaan na. Xa kitin xɔdɔxɔ ε yii, ε xa a fala n xa, n tan yi kitin sa.” ¹⁸ Na kiini n bata yamarine birin ye ba ε xa, a lan ε xa naxan liga.

*Murutεn Kadesi yi
Yatεne 13.1-33*

¹⁹ Na to dangu, en bata keli Horebe geyaan ma, en yi dangu tonbon magaxuxin na ε dεnaxan toxi. En yi ti kiraan xɔn siga Amori geyane ma, alo Alatala en ma Ala a yamari en ma kii naxan yi. En yi so Kadesi-Barineya yi. ²⁰ N yi a fala ε xa, n naxa, “Ε bata Amori geyane li, Alatala en ma Ala dεnaxan fixi en ma. ²¹ A mato, Alatala ε Ala bata bɔxɔni ito dɔxɔ en yεε ra. Ε siga, ε xa na tongo alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi. Ε nama gaxu, ε nama kuisan.”

²² Na waxatini, ε birin yi fa n fεma, ε yi a fala n xa, ε naxa, “En xa xεrane rasiga, e xa sa bɔxɔni ito feene rakɔrɔsi. E fa dεntεgen sa en xa, en lan en xa sigan ti kiraan naxan xɔn e nun en sigama taan naxanye yi.” ²³ Ε miriyaan yi rafan n ma. Nanara, n yi xεmε fu nun firin ye ba ε bɔnsɔn keden kedenne tagi. ²⁴ E yi siga geyane yi han e sa Esikoli lanbanna li. E yi na yirene rakɔrɔsi. ²⁵ E yi na bɔxɔn bogi seene ba, e yi fa e yita en na. E yi dεntεgen sa en xa, e naxa, “Alatala en ma Ala bɔxɔ fajin nan fixi en ma.” ²⁶ Koni ε mi tinxi sigε, ε murute nεn Alatala ε Alaa yamarin bun ma. ²⁷ Ε yi lu tondi falane tiyε ε bubune kui. Ε naxa, “Alatala en naxaxuxi, nanara a en naminixi Misiran yi alogo a xa en so Amorigine yii e yi en halagi. ²⁸ En sigan minεn? En ngaxakedenne bata en tunnaxɔlɔ, e naxa, ‘Mεn kaane fangan gbo en xa! E mɔn kuya en xa. Na taane gbo. Yinna naxanye e rabilinni, ne texi han kore. Nxu bata Anakine yati to na yi.’ ”

²⁹ N yi a fala ε xa, n naxa, “Ε nama kuisan. Ε nama gaxu e yεε ra de! ³⁰ Alatala ε Ala naxan tima ε yεε ra, a tan nan yεngen soma ε xa alo a a liga ε yεε xɔri kii naxan yi Misiran yi han tonbonni. ³¹ Ε bata a to nayi, Alatala ε Ala faxi ε ra nεn alo muxuna a diin xalima kii naxan yi ε sigatiin birin yi han ε yi fa be li.” ³² Koni na birin yi, ε mi yi laxi Alatala ε Ala ra. ³³ A tan nan yi tima ε yεε ra kiraan xɔn, a daaxadene fen ε xa ε luma dεnaxanye yi. Kɔεen na, a kirani yalan tεen na. Yanyin fan na, kundaan yi ti ε yεε ra.

Yatεne 14.20-45

³⁴ Alatala to ε falan mε, a xɔlɔ, a yi a kɔlɔ, ³⁵ “Muxu kobini ito yo mi soε bɔxɔ fajini ito yi, n naxan layirin tongo ε benbane xa ³⁶ fɔ Yefune a dii Kalebi, na nan a toma. N na bɔxɔn soma a yii nεn a naxan yisigaxi e nun a bɔnsɔnna, bayo a lu nεn Alatalaa kiraan xɔn ken!”

³⁷ Alatala bata xɔlɔ n fan ma ε tan ma fe ra. A yi a fala, a naxa, “I tan yetεen mi soma bɔxɔni ito yi. ³⁸ Nunu a dii Yosuwe, i mali muxun nan fama sodeni. I xa a sɛnbε so, bayo a tan nan tima Isirayila yεε ra, e bɔxɔni ito sɔtɔ e kεen na. ³⁹ Ε diine, ε a falaxi naxanye ma a e findima nεn muxu suxine ra, e tan naxanye munma fe kobi nun fe fajin tagi rabaan kolon, e tan nan soma na

bəxəni. N na fima e tan nan ma. E tan nan a sətəma e kəen na. ⁴⁰ Koni ε tan, ε mən xa xətε, ε siga tonbonni, siga Gbala Baan kiraan xən.”

⁴¹ Ε yi a yabi, ε naxa, “Nxu bata findi yulubi kanne ra Alatala yεε ra yi, koni iki nxu xa siga yenge sodeni, alo Alatala en ma Ala a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” Ε birin yi ε yengeso seene tongo, bayo ε a mirixi nən a geya bəxəni ito masətən mi xədəxə. ⁴² Koni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A fala e xa, i naxa, ‘Ε nama siga yenge sodeni de! N mi luma ε xən. Ε yaxune ε nəma nən.’ ” ⁴³ N yi ε maxadi na kiini, koni ε mi ε tuli mati n na. Ε yi murute Alatalaa yamarin ma, ε yi siga geya yireni wasoni. ⁴⁴ Amarin naxanye yi dəxi geyane yi, ne yi mini ε yengedeni alo kumi nənene dinma muxun na kii naxan yi. E yi ε kedi, e yi ε bənbə keli Seyiri han Xoroma. ⁴⁵ Ε to xətε, ε yi wuga Alatala yetagi han! Koni Alatala mi ε xuiin name, a mi a tuli mati ε xuiin na. ⁴⁶ Ε mən yi lu Kadesi yi alo ε bu na kii naxan yi a singeni.

2

¹ Na xanbi ra, nxu yi xətε tonbonni nxu kiraan suxu naxan danguma Gbala Baani, alo Alatala a fala n xa kii naxan yi. Nxu yi Seyiri geyane mabilin xii wuyaxi bun.

Isirayila kaane siga tiina

² Alatala yi a fala n xa, a naxa, ³ “Ε bata bu geyani ito rabilinni. Ε firifiri kəmenna ma.” ⁴ A yi a fala n xa a n xa yamarini ito fi ε ma. Ε danguma nən Seyiri bəxəni, ε ngaxakedenne dənaxan yi, Esayu bənsənna. E gaxuma nən ε yεε ra, koni ε xa a liga ε yeren ma, ⁵ ε nama yengen gidi e ma, bayo n mi sese soma ε yii fata e bəxən na, hali san tidena. N bata Seyiri geyane fi Esayu ma. ⁶ Ε na donseen nun igen naxan tongo fə ε xa a saren fi nən gbetin na. ⁷ Alatala ε Ala bata barakan sa ε kewanli. A yi a nəxə lu ε sigatiin xən ma ε yi tonbonni ito yi waxatin naxan yi. Nεε tonge naaninni ito bun ma, Alatala ε Ala nan yi ε xən. Sese mi dasaxi ε ma.

⁸ Nanara, en yi dangu en ngaxakedenne bəxən dəxən Esayu bənsənna naxanye dəxi Seyiri bəxəni. En mən yi Araba kiraan

suxu, naxan kelima Elati nun Esiyon-Gebere yi. Na xanbi ra, en yi en maxεε, en yi dangu Moyaba tonbon kiraan xən.

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Ε nama yengen gidi Moyaba kaane ma de! Ε nama e fen yengen na de, bayo n mi e bəxə yo soma ε yii e konni. N bata Ari bəxən fi Loti bənsənna ma. ¹⁰ Emi kaane nan yi Ari bəxəni nun. Siya sənβemaan nan yi ne ra. E yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənna muxune. ¹¹ Muxuna nde yi e yatema Refa kaane nan na, alo Anaki bənsənna muxune, koni Moyaba kaane yi a falama e ma nən a ‘Emi kaane.’ ¹² Xori kaane nan yi dəxi Seyiri bəxəni a singeni. Koni Esayu bənsənna muxune yi e kedi, e yi e raxəri. E tan yi dəxə na yi, alo Isirayila kaane fan naxan liga na bəxəni Alatala dənaxan fi e ma. ¹³ Iki, ε keli, ε yi Serede xuden gidi.” Nayi, en yi na gidi. ¹⁴ Nεε tonge saxan nun solomasεε nan dangu xabu en keli Kadesi-Barineya yi, han en Serede xuden gidi waxatin naxan yi. Na lixi, yengesoona naxanye birin yi na na waxati danguxini nun, ne birin bata yi faxa alo Alatala a kələ e xa kii naxan yi. ¹⁵ Alatala yi keli e xili ma han e birin yi nən daaxadeni.

¹⁶ Na yengesone to nən yamaan yε, e faxa, ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁸ “To, ε danguma nən Moyaba danna ra, siga Ari bəxəni. ¹⁹ Ε Amonine lima nən na. Ε nama yengen gidi e ma de! Ε nama e fen yengen na, bayo n mi e bəxə yo soma ε yii. N na fixi Loti bənsənna nan ma.”

²⁰ Na bəxən fan yi yatexi Refa kaane gbeen nan na, bayo Refa kaane yi dəxi na nun. Amonine yi a falama e ma nən a “Samisumi kaane.” ²¹ Siya sənβemaan nan yi e ra, e yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənna muxune. Koni Alatala yi e halagi Amoni kaane xən. Amoni kaane yi e kedi, e yi dəxə e bəxəni. ²² Ala bata yi na fe sifan liga Esayu a diine xa naxanye yi dəxi Seyiri bəxəni, a to yi Xori kaane halagima e xən. E e kedi nən e yi dəxə e funfuni. E dəxi mənni han iki. ²³ Awi kaane tan, naxanye yi dəxi taane kui han Gasa, Kafatoro kaane nan ne halagi e to fa keli Kafatoro yi. E yi dəxə e funfuni.

²⁴ Ala yi a fala en xa, a naxa, “Ε ti kiraan xən, ε xa Arinon xuden gidi. A mato, n bata

Xesibon manga Sixon, Amarin so eyii, e nun a boxona. Iki, e xa na tongo. E xa na yengen nakeli. ²⁵ To, n na e yeragaxun luma nen dunuḡa siyane birin yi. E na e xinla me, e xuruxurunma nen gaxuni gbirigbiri!”

*E yi Manga Sixon no
Yatene 21.21-30*

²⁶ N yi xerane rasiga boḡe xunbeli falane tideni Xesibon manga Sixon xa, keli Kedemoti tonbonni. N naxa, ²⁷ “Nxu wama i ya boxoni gidi feni. Nxu sigama kira gbeen nan tun xon. Nxu mi sigε komenna ma, nxu mi sigε yiifanna ma. ²⁸ Nxu na donseen nun igen naxan tongo, nxu a birin saren fima nen gbetin na. A lu nxu xa dangu nxu sanni i ya boxoni. ²⁹ Esayu bōnsōnna naxanye dōxi Seyiri boxoni e nun Moyaba kaan naxanye dōxi Ari boxoni, ne bata yi nxu sago sa a nxu xa dangu e boxone yi. I fan xa n sago sa alogo nxu xa Yuruden baan gidi, nxu yi so boxoni Alatala nxo Ala denaxan fixi nxu ma.” ³⁰ Koni Xesibon manga Sixon yi tondi nxu dangu feen ma a boxoni, bayo Alatala e Ala bata yi a xaxinla xōdōxō ayi. A yi a boḡen balan alogo a xa a so eyii alo a kii naxan yi to.

³¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A mato, n bata Sixon nun a boxon so eyii. E xa sa na tongo e gbeen na.” ³² Sixon nun a yamaan birin yi fa en yengedeni Yahasi yi. ³³ Alatala en ma Ala yi Sixon so en yii, en yi a no, e nun a diine nun a yamaan birin. ³⁴ En yi na taane birin suxu, en yi e birin kala. En mōn yi xemene nun jaxanle nun diine birin faxes. En mi muxu yo lu a nii ra. ³⁵ En mi sese tongo fo xuruseene nun se kendēn naxanye yi na taane kui. ³⁶ Keli Aroyeri Arinon xuden de, e nun taan naxan na meremerēni, siga han Galadi, taa yo mi no soto en ma. Alatala en ma Ala e birin so nen en yii. ³⁷ Koni e mi e masoxi Amonine boxon na, hanma Yaboko xuden de, hanma taan naxanye na geyane ma alo Alatala a yamari e ma kii naxan yi.

3

*E yi Basan yamanan masoto
Yatene 21.31-35*

¹ En yi en maxete, en yi te Basan kiraan xon. Basan manga Ogo yi mini en

yengedeni Edere yi, e nun a ganla birin. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama gaxu a yee ra, bayo n na soma i yii nen e nun a ganla birin e nun a boxona. I bata naxan liga Sixon na, Amarine mangana, naxan yi dōxi Xesibon, i na nan ligama a fan na.” ³ Alatala en ma Ala yi Basan manga Ogo so en yii, e nun a ganla birin. En yi e birin faxes, muxu jēje yo mi lu. ⁴ Na waxatini, en yi a taane birin suxu. Na taa yo mi lu en mi denaxan suxu. Taa tonge sennin nan yi e ra naxanye yi Arigobi rabilinni Basan manga Ogo a mangayaan bun. ⁵ Na taane birin yi rabilinxi yin matexine nan na. E yi balanxi de wure daxine nan na. Banxide wuyaxi fan yi na naxanye mi yi rabilinxi yinne ra. ⁶ En yi na taane birin kala fefe, alo en na a liga Xesibon manga Sixon ma boxon na kii naxan yi. En yi xemene nun jaxanle nun diine birin faxes taane birin yi. ⁷ En yi seene birin kala fo xuruseene nun se kendēn, en naxanye tongo.

⁸ Na waxatini, en yi boxone birin tongo Yuruden sogeteden binni, e ba Amarine manga firinne yii, keli Arinon xudeni han Xerimon geyana. ⁹ Sidon kaane a falama na geyaan ma nen a “Siriyan.” Amarine tan naxa a “Seniri.” ¹⁰ En yi na taane birin tongo na filii yireni e nun Galadi boxona e nun Basan boxon birin, sa dōxo Salaka nun Edere ra. Na taane birin yi Ogo a mangayaan nan bun Basan boxoni. ¹¹ Basan manga Ogo nan keden mi faxes Refa kaane ye. A wure saden mōn Rabaha yi, Amonine manga taana. A kuyana, nōngōnna ye solo-manaanin, a yigbona nōngōnna ye naanin.

*Galadi nun Basan boxo yitaxunna
Yatene 32.1-42*

¹² Na waxatini, en yi na boxon tongo. Keli Aroyeri yi, sa dōxo Arinon xude deen na e nun Galadi geyaan foxo kedenna e nun na taane, n yi na birin so Ruben nun Gadi bōnsōnna yii. ¹³ N yi Galadi foxo boden nun Basan manga Ogo boxon so Manase bōnsōnna foxo kedenna yii. Arigobi rabilinna boxon nun Basan boxon yi yatexi Refa kaane boxon nan na. ¹⁴ Manase a dii Yayiri yi Arigobi boxon findi a gbeen na han Gesuri kaane nun Maka kaane boxone danne. E yi Yayiri xili sa Basan boxon xun

ma. Han iki e a falama Basan bəxən ma nən a “Yayiri taana.”¹⁵ N yi Galadi so Makiri yii.¹⁶ N yi Galadi fəxə kedenna so Rubən bənsənna nun Gadi bənsənna yii han Arinon xudena. Xude wunla nan na danna ra, sa dəxə Yaboko xuden na, Amonine bəxən danna.¹⁷ N mən yi Araba bəxən fan so e yii naxan danna lanxi Yurudən baan ma keli Kinereṭi Darani, sa dəxə Araba Fəxə Ige Daraan na, Pisiga geyaan lanbanni, sogeteden binni.

¹⁸ Na waxatini n yi yamarini ito fi ε ma. N naxa, “Alatala ε Ala bata bəxəni ito fi ε ma alogo a xa findi ε gbeen na. Koni ε xeme kendene birin xa e yitən e siga e ngaxakedenne Isirayila kaane yee ra yenge sodeni.¹⁹ E jaxanle nun ε diine nun ε xuruseene nan tun luma taane kui n naxan soxi ε yii. N na a kolon xuruse wuyaxi ε yii.²⁰ E luma nən sofoyani han Alatala ε Ala yi matabun fi ε ngaxakedenne fan ma. Alatala ε Ala bəxən fima e ma nən Yurudən kidi ma. Na waxatini, ε birin nəe xete nən ε gbee bəxəni n naxan soxi ε yii.”

²¹ Na waxatini, n yi yamarin so Yosuwe yii. N yi a fala a xa, n naxa, “I bata feene birin to i yeen na Alatala ε Ala naxan ligaxi manga firinni itoe ra. Alatala na ligama nən yamanan birin na, i na dangu denaxan yi.²² I nama gaxu e yee ra, bayo Alatala ε Ala nan e yenge ma ε xa.”

Nabi Musa mi soma Kanan bəxəni

²³ Na waxatini, n yi Alatala maxandi, n naxa,²⁴ “Marigina Alatala, i bata i ya fisamantenyaaan nun i senben yita i ya walikeen na. Ala gbete yo mi kore xonna ma hanma bəxən ma naxan nəe i ya wanle nun i ya kabanakone lige.²⁵ Yandi, tin n xa Yurudən baan gidi alogo n xa na bəxə fajin to naxan a kidi ma, e nun a geya yire fajina, e nun Liban bəxəna.”²⁶ Koni Alatala bata yi xələ n ma ε tan ma fe ra. A mi n xuiin namexi. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A lu na ki, i nama fa feni ito fala n xa sənən.²⁷ Te Pisiga geyaan xuntagi, i yi sogegododen binna mato e nun kəmen fəxən binni, e nun yiifari fəxən binni, e nun sogeteden binni. I xa a mato i yete yeen na. Koni i xa a kolon a fajin na, i mi Yurudən baan gidima.²⁸ Yamarin fi Yosuwe ma, i limaniyaan nun senben fi a ma, bayo a

tan nan tima yamaan yee ra Yurudən baan gidideni. I bəxən naxan toma, a tan nan a ligama Isirayila yi na bəxən sətə e kee bəxən na.”²⁹ Nayi, en yi lu lanbanni Beti-Peyori yetagi.

4

Alaa sariyan suxu fena

¹ Iki, Isirayila, ε tuli mati. E xa tənne nun sariyane suxu, n na ε xaranma naxanye ma iki, alogo ε xa siimayaan sətə, ε mən xa bəxən sətə Alatala ε benbane Ala naxan fixi ε ma.² E nama sese sa n ma yamarin fari, n naxan falaxi ε xa. E mən nama sese ba a ra. E xa Alatala ε Ala yamarine suxu alo n na falama ε xa kii naxan yi.

³ E bata a to ε yene ra Alatala naxan ligaxi Baali-Peyori yi. Alatala ε Ala bata muxun birin faxa naxanye Baali suxuren batuxi Peyori yi.⁴ Koni ε tan naxanye biraxi Alatala ε Ala fəxə ra, ε birin mən ε nii ra han to.

⁵ E a kolon, n bata ε xaran tənne nun sariyane ma alo Alatala n ma Ala a yamarixi n ma kii naxan yi, alogo ε xa e suxu na bəxəni denaxan findima ε gbeen na.⁶ E xa e suxu ki fajin, alogo a xa findi lənnin na ε xa, e nun xaxili fajin na siya gbete yee ra yi. Siya gbete na sariyani itoe e fe me, e a falama nən, e naxa, “Siya gbeeni ito lənnixi, e xaxinla fan.”⁷ Siyaan mundun ma ala masoxi a ra alo Alatala en ma Ala masoxi en na kii naxan yi, en na a maxandi waxatin naxan yi?⁸ Siya gbeen mundun na alo en tan tənne nun sariya tinxinxine naxan yii alo n sariyan naxan soma ε yii to?⁹ E a liga ε yeren ma ε siimayaan birin yi, ε yi ε yete ratanga alogo ε nama jinan na feene xən ε naxanye toxi. Ne nama ba ε bəjəni. E xa ε diine xaran ne ma e nun e fan yixetene.

¹⁰ E miri na bəxən ma ε ti Alatala ε Ala yetagi waxatin naxan yi Horebe geyaan ma. Na bəxəni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yamaan birin xa malan n yetagi. N xa n ma sariyan fala e xa alogo e xa gaxu n yee ra e dunuṇa yi gidini. E mən xa e diine fan xaran ne ma.”¹¹ E yi ε maso ε ti geyaan san bun. Təen bata yi geyaan birin suxu, te han kore. Dimin nun tutin nun kundaan yi godo.¹² Alatala yi falan ti ε xa təen tagi. E

yi a xuiin me falan tiye, koni e mi a gbindin to. E yi a xuiin nan tun mema. ¹³ A yi a layirin nali e ma, yamari fune, a naxanye yamarixi e ma a e xa e suxu. A yi ne sebe geme walaxa firinne ma. ¹⁴ Na waxatini, Alatala yi n yamari, a n xa e xaran tonne nun sariyane ma, alogo e xa e suxu boxoni naxan findima e gbeen na, e na Yuruden baan gidi.

¹⁵ Alatala falan ti e xa waxatin naxan yi Horebe गयाan fari, teen tagi, e mi a gbindin to. Nayi, e xa e yete ratanga, ¹⁶ e nama findi fe kalane ra, e suxuren nafala sena nde sawuran na naxan nun xemena hanma jaxanla maliga, ¹⁷ hanma subena naxan boxon ma, hanma xaliin naxan kore, ¹⁸ hanma bubusena hanma yexene igeni. ¹⁹ E nama e yee rate kore e sogen batu, hanma kiken, hanma sarene. Seen naxanye birin kore, e nama e yigodo ne xa, e nama e batu. Alatala e Ala nan ne soxi siyane birin yii naxanye dunuja yi. ²⁰ Koni e tan, Alatala bata e ramini Misiran yamanani alo wuren bama sulun teeni* kii naxan yi, alogo e xa findi a gbee yamaan na, alo e kii naxan yi to.

²¹ Alatala yi xolo n ma e fe ra. A yi a kolo, a n mi Yuruden baan gidima, n so boxo fajini ito yi Alatala e Ala naxan fi e ma e keen na. ²² N tan, n faxama boxoni ito nin. N mi Yuruden baan gidima. Koni e tan a gidima nen, e yi na boxo fajin tongo e gbeen na. ²³ E a liga e yeren ma alogo e nama jinan Alatala e Alaa layirin xon a naxan tongoxi e xa. E nama se maliga suxure yo rafala Alatala e Ala tonna saxi naxan na, ²⁴ bayo Alatala e Ala xoxolon, a luxi nen alo teen naxan halagin tima.

²⁵ E na diine nun mamandenne soto waxatin naxan yi, e na bu na boxoni, xa e kalan ti, e suxuren nafala sena nde maligan na, e fe jaxin liga Alatala e Ala yetagi naxan a raxoloma, ²⁶ koren nun boxon nan en serene ra to, e janna nen boxoni mafuren naxan findima e gbeen na Yuruden kidima. E mi siimaya sotoma. E halagima nen. ²⁷ Alatala e raxuyama ayi nen siya gbetene tagi. E xurunje ayi ne ye Alatala na e xali denaxan yi. ²⁸ E suxurene batuma nen menni, muxune naxanye rafalama wudin

na, hanma gemen na, suxuren naxanye mi noe seen toe, e mi fe mema, e mi e degema, e mi se xirin mema. ²⁹ E fama nen Alatala e Ala fendeni menni. E mon a toma nen, xa e a fen e boren birin na e nun e niin birin yi. ³⁰ E toroma waxatin naxan yi, na feene birin e lima nen. Na waxatini e xetema nen Alatala e Ala ma, e yi a xuiin name. ³¹ Bayo Alatala e Ala, Ala na a ra naxan kininkinin, naxan mi e rabejinma, naxan mi e halagima. A mi jinanje layirin xon, a a kolo naxan ma e benbane xa.

³² E miri fe fonne ma naxanye bata dangu, e nun naxanye bata liga xabu Ala Adama daxi boxon fari waxatin naxan yi. E miri boxon yiren birin ma. Fe gbete bata liga naxan gbo ito xa ba? E bata na boxonna me ba? ³³ Siya gbeten na ba naxan bata Ala fala xuiin me teen tagi, a mon yi lu a nii ra alo e tan? ³⁴ Ala mundun bata siyana nde ba siya gbeten yii misaale nun taxam- asenne nun kabanakone nun yengene nun senbe gbeen nun non nun fe magaxuxine xon, alo Alatala e Ala feen naxanye birin liga e xa Misiran yamanani e yee xori? ³⁵ Na bata fixa e xa alogo e xa la a ra, a Alatala keden peen nan Ala ra, gbete mi na fo a tan. ³⁶ E bata a xuiin name keli kore alogo a xa e maxuru. A tee gbeen yita e ra boxon ma, e mon yi a xuiin name teen tagi. ³⁷ A e benbane xanu nen, a yi e bomsanna fan sugandi hali e dangu xanbini. Na nan a toxi a yi e ramini senben na Misiran yamanani. ³⁸ A yi siyane kedi e xa naxanye senben yi gbo e tan xa. A yi e boxon so e yii e keen na alo a kii naxan yi to. ³⁹ E xa a kolon e boreni to, a Alatala keden peen nan Ala ra kore xonna ma e nun boxon ma. Gbete mi na. ⁴⁰ E xa a tonne nun a yamarine suxu, n naxanye soma e yii to, alogo e xa herin soto e tan nun e yixetene hali e dangu xanbini, alogo e xa siimaya xunkuyen soto boxoni Alatala e Ala denaxan fima e ma han habadan.

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁴¹ Nabi Musa yi taa saxan sugandi Yuruden sogeteden binni. ⁴² Ne yi findi marakisi taane ra faha tiine xa naxanye e boden faxama koni e mi a rakelixa a ma,

* **4:20:** Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teen."*

e mi a yitənxɪ xənnantenyani. Na kanna nəma ludeni taani itoe nde keden yi nən alogo a niin xa ratanga gbeɛpɔxɔyaan ma. ⁴³ Na taane ni i ra: Bɛsɛri taan naxan tonbonni fili yireni Rubɛn bənsənnə konni, Ramoti taan naxan Galadi bəxəni, Gadi bənsənnə konni, e nun Golan taan naxan Basan bəxəni Manase bənsənnə konni.

Musaa kawandi baan firindena

⁴⁴ Alaa sariyan ni i ra, Nabi Musa naxan nali Isirayila kaane ma. ⁴⁵ Maxadi xuine nun tənne nun sariyane ni i ra, Nabi Musa naxan fala Isirayila kaane xa e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi. ⁴⁶ E yi Yurudɛn kidima mɛrɛmɛrɛne yi Beti-Peyori yɛtagi, Manga Sixən ma bəxən ma, Amorine mangana, naxan yi dəxi Xɛsibən yi. Nabi Musa nun Isirayila kaane yi a nɔ e yi minima Misiran bəxəni waxatin naxan yi. ⁴⁷ E yi a bəxən tongo, e nun Ogo a bəxəna, Basan mangana. Amorine manga firinne nan yi ne ra Yurudɛn kidima, a sogeteden binni. ⁴⁸ Na bəxən danne ni i ra: Keli Aroyeri yi han Arinon xuden dɛ sa dəxɔ Xerimon geyaan na, naxan xili Siyon, ⁴⁹ e nun Araba bəxən birin Yurudɛn kidima a sogeteden binni, a sa dəxɔ Fəxɔ Ige Daraan na Pisiga geyaan san bun.

5

Yamari fune fe

Xəɔyaan 20.1-17

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan maxili, a yi a fala e xa, a naxa, “Isirayila kaane, ɛ tuli mati tənne nun sariyane ra, n naxanye falama ɛ xa to. ɛ xa e xaran, ɛ yi e suxu ki fani. ² Alatala en ma Ala bata layirin tongo en xa Horebe geyaan ma. ³ Alatala nun en benbane xa mi layirini ito xidixi. A xidixi en tan nan birin tagi en tan naxan mən en nii ra to. ⁴ Alatala falan ti nən ɛ xa keli tɛn tagi geyaan ma yɛɛ nun yɛɛ. ⁵ Na waxatini n tan nan yi tima ɛ nun Alatala tagi alogo n xa Alatalaa falane rali ɛ ma, bayo ɛ yi gaxuxi tɛn yɛɛ ra. ɛ mi te geyaan fari.” A yi a fala, a naxa, ⁶ “Alatala nan n tan na i ya Ala naxan i ramixi konyiyani Misiran yi.”

Yamari singena

⁷ “I nama ala gbɛtɛ batu fɔ n tan.”

Yamari firindena

⁸ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bəxən ma hanma naxan igeni. ⁹ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasɔtɔ n tan, Alatala, i ya Ala, n xəxɔlən. Naxanye na n naxaxu, n ne hakɛne saranma e diine ra nən han mayixɛtɛ saxan hanma naanin. ¹⁰ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nən han mayixɛtɛ wuli keden.”

Yamari saxandena

¹¹ “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasɔtɔ Alatala na kanna naxankatama nən.”

Yamari naanindena

¹² “I xa Matabu Ləxən binya, i yi a rasarijan alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi. ¹³ I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin kɛ. ¹⁴ Koni xii soloferede ləxəni, Alatala i ya Alaa Matabu Ləxən nan na ra. I nama wali yo kɛ, i tan ba, i ya dii xɛmɛn ba, i ya dii tɛmɛn ba, i ya konyin ba, i ya jingen ba, i ya sofanla ba, i ya xuruseen birin ba hanma hali xəjɛn naxan i konni, alogo i ya walikɛne fan xa e matabu alo i tan. ¹⁵ I nama jinan a konyin nan yi i ra Misiran yi. Alatala i ya Ala yi i ramini konyiyani a sɛnbɛn nun nɔn na. Na nan a toxi n na falaxi i xa, i xa Matabu Ləxən binya.”

Yamari suulundena

¹⁶ “I baba nun i nga binya alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi, alogo i xa siimaya xunkuyen nun hɛrin sɔtɔ bəxəni Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari sennindena

¹⁷ “I nama faxan ti.”

Yamari soloferedena

¹⁸ “I nama yalunyaan liga.”

Yamari solomasɛxɛdena

¹⁹ “I nama mujan ti.”

Yamari solomanaanindena

²⁰ “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari fudena

²¹ “I nama mila i bodena naxanla xən hanma a banxina hanma a xɛɛna hanma a konyina hanma a jingena hanma a sofanla

hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

²² Alatala na feene nan falaxi ε birin malanxin yεε xōri, a xui yitexin na, geyaan fari, keli tεen nun dimin nun kundani. A mi sese sa a fari. A yi e seβε walaxa gεmε daxi firin ma, a yi e so n yii.

Xōryaan 20.18-21

²³ ε xuini ito mεxi waxatin naxan yi keli dimini tεen tagi geyaan fari, ε nun ε mangane nun fonne yi fa n fema. ²⁴ ε yi a fala n xa, ε naxa, “Alatala en ma Ala bata a nōrōn yita en na e nun a gbona. En bata a xuiin name falan tiyε tεen tagi. Nxu bata a kolon to, a Ala nōε falan tiyε nεn muxun na, na kanna mōn yi lu a nii ra. ²⁵ Iki, nanfera en na en masoma faxan na? Tεeni ito en faxama nεn. Xa en mōn en tuli mati Alatala en ma Ala xuiin na, en faxama nεn. ²⁶ Adamadiin mundun luxi alo en tan naxan bata habadan Ala xuiin mε falan tiyε tεen tagi, a mōn yi lu a nii ra? ²⁷ I tan Musa, i maso Alatala en ma Ala ra, i yi i tuli mati a ra. A naxan falama, i xa na radangu nxu ma. Nxu nxu tuli matima i ra nεn. Nxu mōn yi a liga.”

²⁸ Alatala yi ε falan mε, ε naxan falaxi n xa. A yi a fala n xa, a naxa, “N bata yamaan xuiin mε, e naxan falaxi i xa. Nōndin na a ra. ²⁹ A yi lan nun n yεεragaxun xa lu e bōjneni waxatin birin, e yi n ma yamarine suxu, alogo e tan nun e bōnsōnna xa hērin sōtō habadan! ³⁰ Siga, i xa sa a fala e xa, a e xa so e bubune kui. ³¹ Koni i tan xa lu n fema be. N xa n ma yamarine nun tōnne nun sariyane birin fala i xa, i lan i xa e xaran naxanye ma, alogo e xa ne suxu e na so bōxōni n dēnaxan fima e ma.” ³² Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε xa na liga ki fajni. ε nama siga kōmen ma, ε nama siga yiifanna ma. ³³ ε xa bira kirani ito nan fōxō ra Alatala en ma Ala naxan yamarixi, alogo ε xa lu ε nii ra, ε sabati, ε siimaya xunkuyen sōtō bōxōni ε dēnaxan sōtōma.

6

I xa Ala xanu

¹ Yamarine nun tōnne nun sariyane ni i ra, Alatala ε Ala naxan yamarixi n ma alogo n xa ε xaran e ma, alogo ε xa e suxu bōxōni ε Yurudēn gidima naxan sōtōdeni. ² ε xa gaxu Alatala en ma Ala yεε ra. ε xa tōnne

nun yamarine birin suxu ε siimayaan birin yi, n naxanye soxi ε yii, ε tan, ε diine, e nun ε mamandenne, alogo ε xa siimaya xunkuyen sōtō. ³ Isirayila kaane, ε xa ε tuli mati falani itoe ra ε yi e suxu ki fajni, alogo ε xa hērin sōtō, ε yi wuya ayi na bōxōni nōnōn nun kumin gbo dēnaxan yi, alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi.

⁴ Isirayila kaane, ε tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. ⁵ I xa Alatala i ya Ala xanu i bōjnen birin na e nun i niin birin na e nun i sēnben birin na. ⁶ N yamarini itoe naxan fixi i ma iki, e xa lu i bōjneni. ⁷ I xa i ya diine xaran ne ma waxatin birin. I xa e fe fala i nεma banxini, i nεma sigatini, i nεma i se e nun i nεma kele. ⁸ I xa na falane xidi i yiin na, e nun i tigi ra alogo i nama jinan e xōn. ⁹ I xa e seβε i ya banxin sēnbetenne ma e nun dεene ma.

¹⁰ Alatala ε Ala na ε xali bōxōni a dēnaxan soma ε yii, alo a a kōlō ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi, taa belebele tofajine dēnaxan yi ε mi naxanye tixi, ¹¹ e nun banxi rafexine hērisigen sifan birin na ε mi naxanye fenxi, e nun xōjinne ε mi naxanye gexi, e nun manpa bili langane nun oliwi bili langane ε mi naxanye sixi, ¹² ε na ε dεge han ε yi wasa, ε nama jinan Alatala ε Ala xōn de, naxan ε raminixi konyiyani Misiran yi. ¹³ ε xa Alatala binya ε Ala, ε yi a keden peen batu. ε xa ε kōlō a tan nin. ¹⁴ ε nama ala gbete ye batu de, ε rabilinna muxune naxanye batuma, ¹⁵ bayo Alatala ε Ala naxan ε tagi, na xōxōlōn. Xa na mi a ra a xōlōma nεn ε ma, a mōn yi ε faxa. ¹⁶ ε nama Alatala ε Ala mato bunbani de, alo ε naxan liga Masa yi. ¹⁷ Koni ε xa Alatala ε Alaa yamarine suxu ki fajni, e nun a maxadi xuine e nun a tōnne a naxanye yamarixi ε ma. ¹⁸ ε xa tinxinyaan nun fe fajine liga Alatala yεε ra yi, alogo ε xa hērin sōtō, ε yi bōxō fajin sōtō Alatala a kōlō naxan na ε benbane xa. ¹⁹ ε ε yaxune kedima nεn alo Alatala a fala kii naxan yi.

²⁰ ε diine na ε maxōdin waxatin naxan yi, e naxa, “Maxadi xuine nun tōnne nun yamarini itoe bunna nanse ra, Alatala en ma Ala naxan yamarixi en ma?” ²¹ ε e yabima nεn, ε naxa, “Nxu yi findixi Firawonaa konyine nan na Misiran yamanani, koni Alatala yi nxu ramini Misiran yi a

senben xɔn. ²² Alatala yi taxamasenne nun kabanako belebele magaxuxine liga nxu yee xɔri Misiran kaane ra, e nun Firawona nun a denbayaan birin. ²³ A yi nxu ramini Misiran yi alogo a xa nxu xali bɔxɔni, a a kɔlɔ denaxan ma fe ra en benbane xa, a a soma en yii. ²⁴ Alatala yi nxu yamari, a nxu xa sariyani itoe birin suxu nxu yi gaxu Alatala en ma Ala yee ra alogo nxu xa herin sɔtɔ waxatin birin, nxu yi siimaya fajin sɔtɔ alo en kii naxan yi iki. ²⁵ Xa en yamarini itoe birin suxu ki fajin Alatala en ma Ala naxanye yamarixi en ma, na findima en ma tinxinyaan nan na.”

7

Isirayila nun Kanan kaane fe Xɔrɔyaan 34.11-16

¹ Alatala ε Ala na ε xali bɔxɔni waxatin naxan yi, a denaxan fima ε ma, a siya solofere kedima nen: Xitine nun Girigasane nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine, e nun Yebusune, siya solofere naxanye wuya ε xa, e senben mɔn gbo ε xa. ² Alatala ε Ala na e lu ε sagoni waxatin naxan yi, ε yi e nɔ, ε xa e halagi fefe! ε nama layiri yo xidi, ε mɔn nama kininkinin e ma. ³ Futun nama so ε tagi. ε nama ε dii tɛmɛne fi e dii xɛmɛne ma. ε nama naxanle fen e yee dii xɛmɛne naxanle ra. ⁴ Xa na mi a ra xɔrɛni itoe ε diine ratantanma nen, e yi se gbɛtɛye batu, Alatala yi xɔlɔ ε ma, a yi ε halagi mafuren! ⁵ ε xa ito nan liga e ra: ε xa e saraxa gandene nun e kide gɛmɛne birin kala. ε yi e Asera kide gbindonne sege, ε yi e suxurene birin gan.

⁶ Bayo ε bata findi yama rasarijanxin na Alatala ε Ala xa. Alatala ε Ala bata ε tan nan sugandi bɔxɔn siyane birin ye alogo ε xa findi a gbee yamaan na. ⁷ Alatala mi biraxi ε fɔxɔ ra, a yi ε sugandi, bayo ε tan gbo yamaan birin xa. ε tan yi xurun yamaan birin xa. ⁸ Koni Alatala ε tan nan xanuxi. A yi a layirin nakamali a naxan tongo, a a kɔlɔ naxan ma ε benbane xa. Na nan a toxi a ε ramini a senben na konyiyani. A yi ε xunba Firawona yii, Misiran mangana. ⁹ Nanara, ε xa a kolon, a Alatala ε Ala, a tan keden peen nan Ala ra. A tinxin. Naxanye na a xanu, e a yamarin suxu, a a layirin nakamalima ne xa nen a hinanni

han mayixetε wuli keden. ¹⁰ Naxanye na a xɔnnantunya, a ne fan saranna fima nen, a yi e halagi. Ala na xɔnnantunyaan saranma nen keden na. ¹¹ Nayi, i xa n ma yamarine nun tɔnne nun sariyane suxu ki fajin, n ni yamarixi naxan na to.

Sariyane 28.1-14

¹² Xa i yamarini itoe ramε, i yi e suxu ki fajin, Alatala i ya Alaa layirin nakamalima i xa nen a hinanni, alo a a kɔlɔ i benbane xa kii naxan yi. ¹³ A i xanuma nen, a barakan sa i ya fe yi, a mɔn yi i wuya ayi. A barakan sama nen i ya dii barini e nun i ya xee ne bogiseene, maala nun manpa nenen nun turena, e nun i ya ninge diin nun yexee diin naxanye xalin kuruni, na bɔxɔni, a a kɔlɔ naxan ma ε benbane xa, a a soma ε yii. ¹⁴ A ε barakama nen dangu siyane birin na. Dii baritaren mi luyε ε tagi, xɛmɛn ba, naxanla ba, hali xuruseene. ¹⁵ Alatala ε ratangama nen furen sifan birin ma. A mi fitina fure yo ragide ε ma alo ε naxanye toxi Misiran yi. Koni a ne rasanbama muxune ma nen naxanye na ε xɔn. ¹⁶ ε lan nen ε xa muxune birin faxa, Alatala ε Ala naxanye soma ε yii. ε nama kininkinin e ma, ε mɔn nama e gbee alane batu, alogo e nama ε ratantan.

¹⁷ ε a mirima nen ε bɔrɛni, “Siyani itoe gbo en tan xa. Nxu tan e nɔɔn di?” ¹⁸ Koni, ε nama gaxu e yee ra. Alatala ε Ala naxan ligaxi Firawona nun Misiran bɔxɔn birin na, na xa rabira ε ma. ¹⁹ ε bata fe xɔdɛxene to naxanye dɔxi e ra, e nun taxamasenne nun kabanakoon naxanye ligaxi. ε bata Alatala ε Ala senben nun nɔɔn to a ε ramini naxan na Misiran bɔxɔni. Alatala ε Ala na fe sifan ligama nen yamanane birin na ε gaxuxi naxanye yee ra. ²⁰ Alatala ε Ala ε luma nen alo nurun naxanye ε yaxune kedima han hali naxanye e luxunxi ε ma, ne fan yi halagi. ²¹ ε nama gaxu e yee ra, bayo Alatala ε Ala nan ε tagi, a gbo, a magaxu. ²² Alatala ε Ala siyani itoe kedima nen ε yee ra xunxuri yeen ma, ε mi nɔe e birin faxe sanja yi kedenni, alogo burunna subene nama wuya ayi, e ε tɔrɔ. ²³ Alatala ε Ala e soma nen ε yii. A yi e yifu han, e halagi. ²⁴ A e mangane soma nen ε yii, ε yi e xinle ralɔ ayi dunuɔa yi. Muxu yo mi nɔe tiyε kanke. ε e birin halagima nen. ²⁵ ε xa e ala sawurane gan. ε nama mila xɛmaan

nun gbetin xɔn naxan na suxurene ma. E nama ne tongo e gbeen na alogo a nama findi luti ratixin na e fan yee ra. Amasɔtɔ se xɔsixin nan na ra Alatala e Ala yee ra yi. ²⁶ E nama na suxure sifan naso e banxine yi de, alogo e fan nama halagi alo e tan. E xa ne rajaxu bayo e haramuxi.

8

E nama jinan Alatala xɔn

¹ E xa yamarini itoe birin suxu n naxanye yamarima e ma to alogo e xa siimaya fajin sɔtɔ, e yi wuya ayi. E yi na bɔxɔn sɔtɔ Alatala a kɔlɔxi naxan ma fe ra, a a soma nen e benbane yii. ² E e miri sigati xunkuyen ma Alatala e Ala naxan nagidi e ma tonbonni jee tonge naanin bun alogo a xa e findi muxu yete magodoxine ra. A mɔn xa e keɗaan feseɗese, alogo a xa a kolon feen naxan e sɔndɔmeni, xa e a yamarine suxe, hanma xa e mi e suxe. ³ A e findi muxu yete magodoxine ra nen, a yi e rakame. A mɔn yi Manna donseen* so e yii, e nun e benbane mi yi donseen naxan kolon. Na birin alogo a xa a yita e ra, a muxun mi balon donseen xan gbansan na, fɔ Alatala falan naxanye birin tima. ⁴ Jee tonge naaninni itoe bun, e domane mi kalaxi, e sanne mi kusinxi. ⁵ E xa a kolon a Alatala e Ala e maxuruma nen alo diin fafe a maxuruma kii naxan yi. ⁶ E xa Alatala e Alaa yamarine birin suxu, e bira a kirane fɔxɔ ra, e mɔn yi gaxu a yee ra.

⁷ Alatala e Ala e xalima nen bɔxɔ fajini xudene nun darane denaxan yi. Tigi ige gbeen minima na bɔxɔn lanbanne nun a geyane yi. ⁸ Murutun nun fundenna nun manpa binle† nun xɔde binle nun girenada binle nun oliwi turene nun kumin gbo na bɔxɔni. ⁹ Burun mi janma na bɔxɔni, sese mi fa dasama e ma. E nɔe wuren be nen gemeni, wure gbeela fan yi sɔtɔ geyane yi.

¹⁰ E na e dege han e yi lugo, e xa barika bira Alatala e Ala xa bɔxɔ fajini ito a fe ra. ¹¹ E a liga e yeren ma de! E nama jinan Alatala e Ala xɔn, e yi tondi a yamarine nun sariyane nun tɔnne suxe, n naxanye yamarima e ma to. ¹² E na e dege han e yi lugo, e na banxi fajine ti, e yi dɔxɔ

menni, ¹³ e jingene nun siine nun yexee ne na wuya ayi, e gbetin nun e xemaan na gbo ayi, e herisigen birin na gbo, ¹⁴ e xa a liga e yeren ma alogo e nama waso han e yi jinan Alatala e Ala xɔn, naxan e ramini konyiyani Misiran bɔxɔni. ¹⁵ A bata e radangu tonbon gbee magaxuxin na, saɗi xɔlene nun tanle denaxan yi, igen mi bɔxɔn naxan yi. A yi igen namini fanyeni e xa. ¹⁶ A yi Manna donseen so e yii tonbonni e benbane mi yi donseen naxan kolon, alogo a xa e findi muxu yete magodoxine ra, a yi e keɗaan feseɗese, a yi nɔ fe fajin ligadeni e xa. ¹⁷ E nama a miri, a e herisigeni ito sɔtɔxi e senben nun e fangan nan xɔn. ¹⁸ E xaxili lu Alatala e Ala xɔn, bayo a tan nan senbeni ito fima e ma alogo e xa na herisigen birin sɔtɔ. A a layirin nakamalima iki alo a a kɔlɔ e benbane xa kii naxan yi. ¹⁹ Xa e jinan Alatala e Ala xɔn, xa e bira ala gbeteɗe fɔxɔ ra, xa e e xinbi sin e xa, e yi e batu, n xa a fala e xa to, e halagima nen. ²⁰ E halagima nen alo Alatala siya gbeteɗe halagima e yee ra kii naxan yi iki, bayo e mi e tuli matixi Alatala e Ala a xuiin na.

9

Isirayila kaane Ala matandina

¹ Isirayila kaane, e tuli mati. Iki, e Yuruden baan gidima nen. E siyane kedima nen naxanye gbo e xa, e senben dangu e ra. E yi e taane tongo naxanye yinne mate han kore. ² Men kaane gbo, e kuya. Anaki bɔnsɔnna muxune nan ne ra, e naxanye fe kolon. E bata a me, muxune naxa, “Nde nɔe tiye Anaki bɔnsɔnna kanke?” ³ E xa a kolon iki, a Alatala e Ala nan tima e yee ra, alo teen naxan seen birin ganma. A tan nan e halagima, a e yarabima nen e xa. E yi e kedi, e yi e jan mafuren alo Alatala e Ala a fala e xa kii naxan yi. ⁴ Alatala e Ala na e kedi e yee ra waxatin naxan yi, e nama e yete matɔxɔ fa fala, “Alatala n nafaxi be bɔxɔni ito masɔtɔden ni bayo n tinxin.” Na mi a ra. Alatala siya gbeteɗe kedima e yee ra e kewali jaxine nan ma fe ra. ⁵ E nama a miri, a e fama e bɔxɔn sɔtɔdeni e tinxinna nun e lannayaan nan

* **8:3:** Manna donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

† **8:8:** Wudi binla nde na yi, men kaane

naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

ma. Alatala siyani itoe kedima ε yεε ra e kεwali jaxine nan ma, alogo a xa a kεlo xuiin nakamali, a naxan fala ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ⁶ ε xa a kolon, a Alatala ε Ala mi bεxε fajini ito soxi ε yii ε gbeen na ε tinxinna xan ma fe ra. Amasεtε yama murutεxin nan ε ra.

⁷ Na feen xa rabira ε ma ε Alatala ε Ala raxεlo kii naxan yi tonbonni. ε nama jinan na xεn de! Xabu ε keli Misiran yi, han ε so be, ε yi murutεma Alatala ε Ala xili ma. ⁸ ε Alatala raxεlo nεn Horebe geyaan fari han a yi wa ε faxa feni. ⁹ N to te geyaan fari alogo n xa walaxa gεmε daxine tongo naxan findixi layirin na en nun Alatala tagi, n yi yanyi tonge naanin nun kεε tonge naanin ti geyaan fari, n mi donseen don, n mi igen fan min. ¹⁰ Alatala yi walaxa gεmε daxi firin so n yii, a naxan seβε a yεte yiin na. Alatala yamarin naxanye fala ε xa tεεn tagi ε yi malanxi waxatin naxan yi geyaan fari, ne birin yi seβεxi walaxane ma. ¹¹ Yanyi tonge naanin nun kεε tonge naanin to dεfe, Alatala yi walaxa gεmε daxi firinne so n yii a layirin na. ¹² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i xa godo mafuren bayo i yamaan naxan naminixi Misiran yi, e bata findi fe kalane ra. E bata kiraan fata, n na e yamarixi naxan na, e wure raxulunxin nafala suxuren na.” ¹³ Alatala mεn yi a fala n xa, a naxa, “N bata a to, a yama murutεxini ito ra. ¹⁴ I masiga n na alogo n xa e halagi, n xa e xinla ralε ayi dunuƶa yi. N ni i tan nan bεnsεnna muxune findima siya gbeen na naxan senben gbo, e mεn wuya dangu siyani ito ra.” ¹⁵ N yi godo geyaan ma, tεεn yi naxan ma. Na layiri walaxa gεmε daxi firinne yi suxi n yii. ¹⁶ Na waxatini, n yi a to, a ε bata yulubin liga Alatala ε Ala ra. ε bata wure raxulunxin nafala jinge sawuran na. ε bata kiraan fata Alatala naxan yamari ε ma. ¹⁷ N yi walaxa gεmε daxi firinne tongo, n yi e woli ayi, e yi yibε ε yεε xεri. ¹⁸ N mεn yi bira bεxεni Alatala yεtagi, n lu na yanyi tonge naanin nun kεε tonge naanin. N mi donseen don, n mi igen fan min. N na birin liga ε yulubine nan ma fe ra, ε fe jaxin naxan nabaxi Alatala yεε ra yi, a xεlo. ¹⁹ N yi gaxu Alatala xεlon na bayo a xεlεxi ε ma han a yi wa ε halagi feni. Koni Alatala mεn

yi n ma maxandin name. ²⁰ Alatala bεnen yi texi Haruna ma han a yi wa a halagi feni, koni n mεn yi Ala maxandi Haruna fan xa. ²¹ N mεn yi jinge sawuran tongo ε naxan nafalaxi ε yulubine yi, n yi a woli tεεni, n yi a yiwuru han a findi a fujin na. N yi na fujin woli xudeni naxan kelima geyaan fari.

²² ε mεn Alatala raxεlo nεn Tabera taan nun Masa nun Kibiroti-Hatawa yi. ²³ Alatala to ε xε keli Kadesi-Barineya yi, a yi a fala ε xa, a naxa, “ε siga, ε xa bεxεn tongo n naxan soxi ε yii.” Koni ε yi Alatala ε Alaa yamarin matandi. ε mi la a ra, ε mεn mi a xuiin name. ²⁴ Xabu n na ε kolon waxatin naxan yi, ε murutεxin na a ra Alatala xili ma. ²⁵ Alatala to wa ε faxa feni, n yi bira bεxεni a yεtagi, n yi lu na yanyi tonge naanin nun kεε tonge naanin. ²⁶ N yi Alatala maxandi, n naxa, “Marigina Alatala, i nama i ya yamaan halagi i gbeen naxan na, i yamaan naxan xunba i fangan na, i naxan naminixi Misiran bεxεni i senben na. ²⁷ I jεxε lu i ya walikεne xεn ma, Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba. I xa diƶa yamani ito a xaxili xεdεxεn nun a fe jaxin nun a yulubin ma, ²⁸ alogo Misiran kaane nama a fala, e naxa, ‘Alatala mi nεxi e xalideni bεxεni a naxan ma fe falaxi e xa. A e rapaxuxi nεn. A bata e ramini alogo a xa sa e faxa tonbonni.’ ²⁹ Koni Ala, i ya yamaan nan e ra, i gbee yamana, i naxan namini i senben nun i ya nεn xεn.”

10

Alaa diƶana *Xεrƶaƶaan 34.1-10*

¹ Na xanbi, Alatala yi yamarin fi n ma, a naxa, “Walaxa gεmεn daxi firin nafala alo a singene. I mεn xa wudi kankiraan nafala. I yi te n fεma geyaan fari. ² N mεn xa yamarine seβε naxanye yi walaxan bonne ma i naxanye kalaxi. I xa e sa na kankiraan nan kui.” ³ N yi kankiraan nafala kasiya wudin na. N yi walaxa gεmε daxi firin fan nafala alo bonne. N yi te e ra geyaan fari. ⁴ Alatala yi seβεnla ti walaxa nεnεni itoe ma, alo naxan yi seβεxi bonne ma, yamari fune, a naxan falaxi ε xa geyaan ma tεεn tagi ε yi malanxi waxatin naxan yi. Alatala yi e so n yii. ⁵ N yi godo geyaan fari, n

yi walaxane sa kankiraan kui, n naxan nafalaxi. E yi lu na alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi.

⁶ Isirayila kaane yi keli Yakani a diine xəɲinne yireni, siga Mosera yi. Haruna faxa mənna nin, a yi maluxun na. A dii Eleyasari yi findi saraxaraliin na a funfuni. ⁷ Na xanbi ra, Isirayila kaane yi siga Gudugoda yi. E to keli Gudugoda yi, e yi siga Yotobata yi, xude wuyaxi yi bəxən naxan yi. ⁸ Na waxatini, Alatala yi wanla taxu Lewi bənsənna ra, a e xa findi Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune ra.* E mən xa ti Alatala yətagi e a wanle kə. E yi duba yamaan xa Alatala xinli. Na nan ligama han to. ⁹ Nanara, Lewi bənsənna muxune mi kəən sətəxi e ngaxakedenne yə. Alatala nan luxi e xa alo e kəena alo a a fala e xa kii naxan yi.

¹⁰ N lu nən geyaan fari yanyi tonge naanin nun kəe tonge naanin alo n naxan liga a fəloni. Alatala mən yi n ma maxandin namə, bayo a mi ε faxa feen nagidixi. ¹¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i ti yamaan yəe ra. E xa so bəxəni n na n kəlxəxi naxan ma fe ra e benbane xa, a n na soma nən e yii.”

Alaa xanuntenyana

¹² Iki, Isirayila kaane, Alatala ε Ala wama ε xa nanse liga? A wama nən ε xa gaxu Alatala ε Ala yəe ra alogo ε xa sigan ti a kiraan xən, ε yi a xanu, ε yi wali Alatala ε Ala xa ε bəɲən birin na e nun ε niin birin na. ¹³ E mən xa Alatalaa yamarine nun tənne suxu ε Ala, n naxan soxi ε yii to alogo ε siimayaan xa fan. ¹⁴ Alatala ε Ala nan gbee kore xənna birin na. E nun bəxə xənna nun a yi seene birin. ¹⁵ Koni Alatala ε benbane nan xanu. Iki ε tan nan e bənsənna ra, a ε tan nan sugandixi siyaan bonne yə, alo ε kii naxan yi to.

¹⁶ Nayi, ε xa ε bəɲene rasarijan, ε nama fa murute sənən. ¹⁷ Bayo Alatala ε Ala nan alane Ala ra e nun mangane mangana, Ala naxan sənben gbo, a magaxu. A mi muxune rafisama e bode xa, a mi dimi yi seene rasuxuma kiti sadeni. ¹⁸ A tan nan kiridine nun kaɲa gilene xun mayengen na. Xəɲən nafan a ma, a donseen nun marabəri

baan soma e yii. ¹⁹ E fan xa xəɲene rafan naxanye ε tagi bayo xəɲene nan yi ε tan fan na Misiran yi. ²⁰ E xa gaxu Alatala ε Ala yəe ra, ε yi a batu. E xa kankan a ma, ε mən xa ε kələ a tan nan xili yi. ²¹ E xa a tan nan tantun. A tan nan ε Ala ra, naxan kabanakone nun fe magaxuxine ligaxi ε yəe xəri. ²² E benbane yi soma Misiran yi waxatin naxan yi, e mi yi danguxi muxu tonge solofere ra. Iki Alatala ε Ala bata ε rawuya ayi dangu sarene ra kore.

11

Alaa wanle Isirayila xa

¹ E xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a gelene nun tənne nun sariyane nun yamarine suxu waxatin birin. ² E xa a kolon to, a ε diine mi a toxi, Alatala ε Ala ε maxuru kii naxan yi a gboon nun a sənben nun a nən nun ³ a kabanakone nun a wanle xən, a naxanye ligaxi Misiran bəxəni Firawona ra e nun a bəxən birin na. ⁴ E mən mi a toxi a naxan ligaxi Misiran sofa ganla ra, e nun e soone nun e yenge so wontorone. E mi a kolon Ala Gbala Baa igen sa sofane xun ma kii naxan yi, e yi ε sagatanma waxatin naxan yi. Alatala yi e birin nalə ayi habadan! ⁵ E diine mən mi a toxi a naxan ligaxi tonbonni benun ε xa be li. ⁶ E nun a naxan liga Datan nun Abirami ra, Eliyabi a dii xəmene, Ruben bənsənna. Bəxən yi yibə Isirayila kaane birin yəe xəri, a yi a raxutu e nun e denbayane nun e bubune nun e fəxərabirane birin ma. ⁷ E tan nan fe gbeeni itoe to ε yəen na Alatala naxanye ligaxi.

⁸ Nanara, ε xa yamarini itoe birin suxu, n naxanye yamarima ε ma to, alogo ε xa sənben sətə ε yi bəxəni ito masətə Yurudən baan kidi ma, ε sigama dənaxan yi. ⁹ E xa e suxu alogo ε xa siimaya xunkuyen sətə bəxəni Alatala a kəlxəxi naxan ma fe ra ε benbane xa e nun e bənsənna, nənən nun kumin gbo dənaxan yi. ¹⁰ E bəxən naxan sətəma a mi luxi alo Misiran bəxəna, ε kelixi dənaxan yi. Mənni, xəe biin na jan, fə ε xa igen maxali a ma nən ε sanni alo nakəna. ¹¹ E bəxən naxan sətəma Yurudən baan kidi ma, geya yiren nun lanban yiren na a ra. Tule igen nan sama a ma. ¹² Bəxən na a ra

* **10:8:** 10.8Layiri Kankirana fe mən sebəxi Xəɲəyaan 25.10-22 kui.

Alatala ε Ala a joxo luxi denaxan xon. A tan nan a xun matoma a ra, keli jenen folon na han a rajanna.

Alaa layirina

¹³ Xa ε yamarini itoe suxu a fajin na naxanye yamarima ε ma to, xa ε Alatala ε Ala xanu, ε yi a batu ε boren birin na e nun ε niin birin na, ¹⁴ n tulen nafama nen ε baxon ma a waxatini, jemen nun sogefuren na, alogo ε xa herisigen soto, murutuna, manpa nenenana, e nun turena. ¹⁵ N mon sexen fan nasabatima nen ε baxon ε xuruseene balon na. ε ε degema nen han ε wasa. ¹⁶ ε a liga ε yeren ma alogo sese nama ε rakunfa, ε yi ε xun xete, ε yi ε xinbi sin ala gbete eye bun, ε e batu. ¹⁷ Xa ε na liga, Alatala xoloma nen ε ma han! A yi tulen dan alogo sansi yo nama fa sabati baxon sonon, ε yijan baxon ito yi mafuren Alatala naxan soma ε yii.

¹⁸ ε xa falani itoe lu ε niini e nun ε boren. ε e xidi ε yin na e nun ε tigi ra alogo ε nama jinan e xon. ¹⁹ ε xa ε diine xaran ne ma, ε xa e fe fala ε nema dxi banxini, ε nema sigatini, ε nema saxi, ε nema kelima. ²⁰ ε xa e sebe ε banxine senbetenne nun e deene ma, ²¹ alogo Alatala a klo baxon naxan ma fe ra, a a soma ε benbane yii nen, ε nun ε yixetene xa lu menni, fanni kuyen mon baxon xun ma. ²² Xa ε yamarini itoe suxu ki faji, n na ε yamarima naxanye ra, xa ε Alatala ε Ala xanu, xa ε sigan ti a kirane xon, xa ε kankan a ma, ²³ nayi Alatala siyani itoe birin kedima nen ε yee ra. ε yi siyani itoe baxon findi ε gbeen na, hali e maxodxo ε xa, e senben gbo ε xa. ²⁴ ε na ε sanna ti denaxan birin yi, na findima ε gbeen nan na. ε baxon danna kelima nen tonbonni sa dxi Liban baxon na, keli Efirati baan na sa dxi foxo igen na sogegododen binni. ²⁵ Muxu yo mi tiye ε yee ra. ε na siga dede yi, Alatala ε Ala ε yee ragaxun sama nen men kaane yi e kuisan, alo a a fala ε xa kii naxan yi.

²⁶ ε a mato, n bata barakan nun dangan sa ε yetagi to. ²⁷ Xa ε Alatala ε Alaa yamarine suxu, n na ε yamarima naxanye ra to, ε barakan sotoma nen. ²⁸ Koni xa ε mi Alatala ε Alaa yamarine suxu, xa ε kiraan fata n na ε yamarima naxan na to, ε bira ala gbete ne foxo ra ε mi naxanye kolon, ε dangan nan sotoma.

²⁹ Alatala ε Ala na ε xali baxon waxatin naxan yi a denaxan soma ε yii, ε xa duba falani itoe ti Garisimi geyaan fari, ε yi danga falane ti Ebali geyaan fari. ³⁰ Na geyane nayi Yuruden kidi ma, sogegododen kiraan xanbi ra, Kanan kaane baxon, Araba yi, Giligali yetagi, More wudi gbeene denaxan yi. ³¹ ε Yuruden baan gidima iki, siga na baxon Alatala ε Ala denaxan soma ε yii, a findi ε gbeen na, ε mon yi dxi na. ³² Nanara, ε xa tonne nun yamarine birin suxu ki faji, n naxanye soma ε yii to.

12

Ala batu yire kedenna fe yi

¹ ε xa tonni itoe nun yamarine suxu ki faji na baxon, Alatala ε benbane Ala denaxan soma ε yii. ² ε siyaan naxanye kedima, ε xa ne suxure batudene birin kala, geyane fari e nun fotonne bun. ³ ε xa e saraxa gandene kala, ε yi e kide gemene yibo, ε yi e Asera kide gbindonne gan, ε yi e ala sawurane rabira, ε yi e xinle jnan na yirene yi.

⁴ ε nama Alatala ε Ala batu na kiini. ⁵ Koni ε xa Alatala fen yire kedenni, a na denaxan sugandi ε bonsonne tagi, alogo a xa lu menni, a xinla matoxoma denaxan yi. ε xa siga menna nin, ⁶ ε yi ε saraxa gan daxine ba e nun ε saraxane nun ε yaganne nun ε kiseene nun ε de tiin nakamali saraxane nun ε jenige ma saraxane, e nun ε xuruseene dii singene. ⁷ ε xa ε saraxane don menni Alatala ε Ala yetagi, ε tan nun ε denbayane. ε xa sewa herin na Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

⁸ Na baxon, ε nama Ala batu alo en naxan nabama iki, birin nun a rafan fe. ⁹ En na rabama bayo ε munma so ε matabu yireni singen, Alatala ε Ala denaxan fima ε ma. ¹⁰ Koni ε Yuruden baan gidima nen, ε yi dxi na baxon Alatala denaxan soma ε yii. A ε ratangama nen ε yaxune birin ma naxanye ε rabilinni alogo ε xa dxi bore xunbenli. ¹¹ Alatala ε Ala yirena nde sugandima nen menni, a xinla matoxon denaxan yi. ε xa fa ε kiseene ra menni n naxanye yamarixi ε ma: ε saraxa gan daxine, ε saraxane, ε yaganne, ε kiseene, e nun ε se fajin naxanye fima Ala ma de tiini. ¹² ε sewama nen menni Alatala ε Ala

yεtagi, ε tan, ε diine, ε konyine, e nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye ε konni bayo bōxōn mi soma e yii e kεε bōxōn na.

¹³ Ε nama ε saraxa gan daxine ba ε waxōn yirene yi de! ¹⁴ Ε xa e ba Alatala ε Alaa yire sugandixin nin Isirayila bōnsōn keden konni. N naxan birin yamarixi ε ma, ε xa na birin liga mēnni. ¹⁵ Koni i nōε nēn suben don daxin faxε yiren birin yi, Alatala naxan fixi i ma, i na dōxō dēnaxan yi. Muxu sarijanxin nun a sarijantaren nōε a donjε nēn, alo xēnla hanma bolena. ¹⁶ Koni ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a wunla bōxōn alo igena.

¹⁷ Ε mi lan ε murutun hanma manpa nēnēn hanma turen don ε konni naxan findε yaganna ra, hanma ε xuruseene dii singene hanma ε saraxan naxanye bama dε tiin ma, hanma ε jεnige ma saraxane hanma ε kiseene. ¹⁸ Ε xa ne don Alatala ε Ala yεtagi, a dēnaxan sugandima, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye ε konni. Ε xa sεwa hērin na Alatala ε Ala yεtagi, a naxan fixi ε ma. ¹⁹ Ε a liga ε yeren ma, ε nama jinan Lewine xōn ε nεma na bōxōni.

²⁰ Alatala ε Ala na ε bōxōn nagbo ayi waxatin naxan yi, alo a falaxi ε xa kii naxan yi, xa suben xōnla ε suxu, ε xa na don alo ε wama a xōn kii naxan yi. ²¹ Xa ε dōxōden makuya Alatala ε Alaa yire sugandixin na, ε nōε xuruseene faxε nēn Alatala naxanye fixi ε ma alo n na a yamarixi ε ma kii naxan yi. Ε nōε na subene donjε nēn ε taane yi alo ε wama a xōn kii naxan yi. ²² Muxu sarijanxin nun a sarijantaren nōε a donjε nēn alo xēnla hanma bolena. ²³ Koni ε nama suben don e nun a wunla, bayo wunla luxi nēn alo a niina. A mi lan ε xa suben nun a niin don. ²⁴ Ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a bōxōn alo igena. ²⁵ Ε nama a don alogo ε xa hērin sōtō, ε tan, e nun ε diine hali ε dangu xanbini. Amasōtō ε fe tinxinxine ligama Alatala yεε ra yi.

²⁶ Koni naxan yo rasarijanxi Ala xa hanma i dε ti naxan ma fe ra, a i a soma Ala yii nēn, i xa ne xali Alatalaa yire sugandixini. ²⁷ Ε xa ε saraxa gan daxine ba Alatala ε Alaa saraxa ganden fari, suben nun a wunla. Ε xa saraxa gbεtεne wunla bōxōn

Alatala ε Ala a saraxa ganden fari, ε yi a suben don.

²⁸ Ε xa feni itoe birin namε ε yi e liga n naxanye yamarima ε ma, alogo ε xa hērin sōtō, ε tan nun ε diine hali ε dangu xanbini, han habadan. Amasōtō fe fajin na a ra naxan nafan Alatala ε Ala ma.

²⁹ Alatala ε Ala na siyane halagi ε yεε ra, ε naxanye bōxōn masōtōma, ε na dōxō e bōxōni, ³⁰ ε xa ε yεε ratanga e fe jaxi ligan ma e halagi xanbini. Ε nama e alane feen maxōdin, ε naxa, “Siyani itoe yi e alane batuma di? En fan xa na nan liga.” ³¹ Ε nama na fe sifan liga Alatala ε Ala ra, bayo e yi fe xōsixin sifan birin ligama e alane xa naxanye rapaxu Alatala ma. E yi e dii xεmεne nun dii tεmεne nan ganma e suxurene kideni.

13

Suxure batuna

¹ Ε xa feni itoe birin liga n naxanye yamarima ε ma. Ε nama sese ba a ra, ε mōn nama sese sa a fari. ² Xa nabina nde hanma sayibana nde keli ε tagi, a yi taxamasenna hanma kabanako fe famatōōn fala ε xa, ³ na yi rakamali, a mōn yi a fala ε xa, a naxa, “En bira suxurene batu feen fōxō ra,” ε tan mi alan naxanye kolon, ⁴ ε nama ε tuli mati na nabiin na hanma na sayibana. Alatala ε Ala nan ε kεjnaan fεsεfεsεma alogo a xa a kolon xa ε a xanuxi ε bōjεn birin na e nun ε niin birin yi. ⁵ Ε xa bira Alatala ε Ala nan keden fōxō ra, ε yi gaxu a yεε ra. Ε yi a yamarine nun a falane suxu, ε yi a keden peen batu, ε yi kankan a ma. ⁶ Koni ε xa nabiin hanma sayiban tan faxa, bayo a yi wama ε ramurutε feni Alatala ε Ala xili ma naxan ε raminixi Misiran yi a ε xunba konyiyani. A bata kata a xa ε ba kiraan xōn Alatala ε yamarixi naxan na. Fō ε xa fe jaxin birin ba ε tagi. ⁷ I ngaxakedenna hanma i ya diina hanma i ya jaxanla i naxan xanuxi hanma i lanfaan naxan nafan i ma alo i yεtεna, xa na nde i rakunfa wundoni alogo ε xa alana nde batu, i mi naxan kolon, ε benbane fan mi yi naxan kolon, ⁸ ε rabilinna siyana ndee suxurena, naxanye makuya ε ra hanma naxanye maso, keli bōxōn danna boden ma sa ti boden na, ⁹ i nama tin a falan ma. I

nama i tuli mati a ra. I nama kininkinin a ma. I nama a ratanga. I nama a luxun. ¹⁰ I xa na kanna faxa, i tan nan singe xa a gəlɔn gɛmɛn na, yamaan fan yi a magəlɔn. ¹¹ E xa a magəlɔn han a yi faxa, bayo a bata kata a xa i raxɛtɛ Alatala i ya Ala fəxə ra naxan i raminixi konyiyani Misiran bəxəni. ¹² Isirayila kaane birin na feen mɛma nɛn, e yi gaxu. Nayi, na fe jaxi sifan mi fa ligama e tagi sənən.

¹³ Xa e falana nde mɛ taana nde a fe ra, Alatala e Ala dɛnaxan soma e yii, ¹⁴ fa fala muxu jaxina nde bata keli mɛnni naxan a falama bonne xa, a naxa, “En xa suxurena ndee batu, e mi naxanye kolon,” ¹⁵ nayi e xa na feen xɔnfen ki fajɪ e yi jəndin fen. E xa a kolon xa na fe jaxin ligaxi e tagi. ¹⁶ E xa na taa kaane birin faxa silanfanna ra.* E xa na taan nun a muxune nun a xuruseene birin naxəri. ¹⁷ E xa e hɛrisigen birin malan taa tagini, e tɛɛn sa a ra, e taan birin gan Alatala e Ala yetagi. Na findima bəxə rabejinxin nan na habadan. A mi fa tima sənən. ¹⁸ E nama na sena ndee findi e gbeen na e naxanye ganma alogo Alatala nama xələ e ma. A kininkininma e ma nɛn, a yi e rawuya ayi alo a a kələ kii naxan yi e benbane xa. ¹⁹ Na ma, e xa Alatala e Ala xuiin namɛ, e yi a yamarine suxu, n naxanye yamarima e ma to, e yi fe tinxinxin liga Alatala e Ala yɛɛ ra yi.

14

Namun natənxine

¹ Alatala e Alaa diine nan e tan na. Xa sayaan ti, e nama e yetɛ maxaba. E nama e xunna dɛ bi. ² Yama rasarijanxin nan e tan na Alatala e Ala xa. A e tan nan sugandixi bəxən siyane birin tagi, a e xa findi a gbeen na.

Sube radaxaxine

Saraxaraline 11.1-23

³ E nama se xəsixi yo don. ⁴ Subene ni i ra, e nɔɛ naxanye donjɛ: jingen nun yɛxɛɛn nun siin ⁵ nun xɛnla nun təkɛn nun bolen nun geya ma siin nun wonden nun yaleen e nun burunna yɛxɛɛna. ⁶ Sube toro kanna naxan toro bəxi jaxi ra, a mən donseen laxunma, e nɔɛ ne donjɛ nɛn.

⁷ Koni na subene tagi, naxanye toro bəxi jaxi ra, hanma naxanye donseen laxunma, ndee e yɛ e nama ne don alo jəgəməna hanma jɛrena hanma fanyerasina. E findixi sube haramuxine nan na e xa, bayo e donseen laxunma, koni e toro mi bəxi jaxi ra. ⁸ Xəsɛn toron bəxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra e tan xa. E nama na suben don, e mən nama e yiin din a faxaxin na.

⁹ Niimaseen naxanye igeni, e lan e xa xali yɛxɛne don naxanye e bama. ¹⁰ Koni naxanye mi e bama, e xali mi e ma, e nama ne don. E mi sarijan e xa.

¹¹ E nɔɛ xəli radaxaxine birin donjɛ nɛn. ¹² Koni e nama itoe don: singbinna nun dugana e nun xəlimgan ¹³ nun bangaan nun sɛgɛn siyaan birin, ¹⁴ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁵ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fəxə ige ma xəlina, e nun təxɛdi tongon siyaan birin, ¹⁶ e nun kunkutunna nun fətənbunsamuran nun toxoroon ¹⁷ nun yɛxɛ suxu kankon nun kankanna nun jinjaxan ¹⁸ nun yaya xənlə nun sari xənlə siyaan birin, e nun sarasima xənlə nun tuyɛna. ¹⁹ Niimase xunxuri gabutɛ kanna birin haramuxin na a ra e xa. E nama e don. ²⁰ Koni e nɔɛ niimase xunxuri gabutɛ kanna ndee donjɛ nɛn naxanye radaxaxi.

²¹ E nama suben don naxan faxaxi a yetɛ ma. E nɔɛ a soɛ xəjɛn yii nɛn naxan dəxi e konni, a yi a don, hanma e a sara xəjɛ gbetene ma. Koni yama rasarijanxin nan e tan na Alatala e Ala xa.

I nama sii diin jin a nga xijɛ igen na.

Yaganna fe

²² E na naxan birin sətə xɛɛn ma, e xa na yaganna ba a ra jɛɛ yo jɛɛ. ²³ E xa e murutun nun e manpa nɛnɛn nun e turen yaganna don Alatala e Ala yetagi a na dɛnaxan sugandi a xinla matəxəden na alogo e xa gaxu Alatala e Ala yɛɛ ra waxatin birin. ²⁴ Xa na yiren makuya i ra jaxi ra, xa Ala bata i baraka han i mi nɔɛ na yaganna maxalɛ bayo Alatala a yire sugandixi makuya i ra a xinla matəxəma dɛnaxan yi, ²⁵ nayi i xa i ya yaganna masara gbetin na. I na gbetin xali Alatala

* **13:16:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana.

i ya Ala yire sugandixini. ²⁶ Menni i xa na gbetin masara sena ndee ra naxan na i kenɛn, jingene hanma yexɛɛne hanma manpana, naxanye birin nafaɛn ma. E nun i ya denbayaan yi e dege Alatala e Ala yetagi, e yi sewa. ²⁷ E nama jinan Lewi bɔnsɔnna muxune xɔn naxanye dɔxi e konne yi, bayo e mi keɛ bɔxɔn sɔtɔxi e gbeen na.

²⁸ Nɛɛ saxan yo jɛɛ saxan e xa e yaganna birin namara e taane yi. ²⁹ Lewi bɔnsɔnna muxune keɛn mi na naxanye xa e nun xɔjɛne nun kiridine nun kaja gilen naxanye e tagi, ne birin xa fa e degedeni han e yi lugo. Nayi, Alatala e Ala barakan sama nen e kewanle yi e naxanye birin ligama.

15

Xɔɔya jɛɛna *Saraxaraline 25.8-38*

¹ Nɛɛ solofere yo jɛɛ solofere e xa dija donle ma. ² A xa liga ikiini: muxun naxanye birin bata e ngaxakedenna Isirayila kaana nde doli, e xa dija na donla ma. E nama e ngaxakedenna Isirayila kaane karahan doli fi feen na bayo Alatala waxati saxin na a ra alogo yamaan yi dija donle ma. ³ E nɔɛ xɔjɛn tan karahanjɛ nen, a yi e donla fi, koni e naxan dolixi e ngaxakedenna ma, e xa dija na ma. ⁴ Anu, tɔɔ muxun mi luma e ye, bayo Alatala baraka gbeen sama nen e fe yi na bɔxɔni Alatala e Ala denaxan soma e yii e keɛn na. ⁵ A na ligama nen xa e Alatala e Ala xuiin name e yi a yamarine birin suxu ki faji, n naxan falama e xa to. ⁶ Alatala, e Ala barakan sama nen e fe yi alo a a fala e xa kii naxan yi. Siya wuyaxine fama nen e dolideni, koni e tan mi donla tongoma. E nɔɔn sɔtɔma nen siya wuyaxine xun na, koni muxu mi nɔɔn sɔtɔma e tan xun na.

⁷ Xa tɔɔ muxuna nde i ngaxakedenne ye i konni Alatala i ya Ala denaxan fima i ma, i nama jɛnige jaxiyaan liga a ra, i tondi a dolo. ⁸ A makoon naxan ma, i xa na doli a ma fonisireyani. ⁹ I xa i yete ratanga miriya jaxini ito ma, i naxa, “A gbee mi luxi jɛɛ soloferen xa a li, yamaan dijama donle ma jɛɛn naxan na.” I nama ye xɔdɔxɔ ayi i ngaxakeden tɔɔ muxune ma i tondi seen soe e yii. Nayi, a a mawugama nen Alatala

xa i xili ma, i yi findi yulubi tongon na. ¹⁰ I xa a ki fonisireyani hali i mi nimisa i bɔjɛni. Nayi, Alatala e Ala barakan sama nen e kewanle birin yi. ¹¹ Yiigelitɔɔn mi jɛnma e yamanani habadan, nanara, n na a yamarixi e ma e xa hinan e ngaxakedenne ra, tɔɔ muxun nun yiigelitɔɔn naxanye e konni.

Konyine xɔɔya fena

Xɔɔyaan 21.2-6 nun Saraxaraline 25.38-55

¹² Xa e ngaxakedenna Heburu xɛmɛna nde hanma jaxanla a yete mati e ma konyin na, a walima nen e xa jɛɛ sennin. A jɛɛ soloferedeni e xa a xɔɔya. ¹³ Koni e nama a yii genla yiba. ¹⁴ Alatala, e Ala seen naxanye birin fixi e ma barakani alo yexɛɛn nun siin nun murutuna, e nun manpana, e xa a ki na nde yi. ¹⁵ E nama jinan a konyine nan yi e ra Misiran yi. Alatala e Ala nan e xunbaxi. Nanara, n yamarini ito soma e yii to.

¹⁶ Xa i ya konyina a fala i xa, a a mi kelima i konni bayo e nun i ya denbayaan nafaɛn a ma, a a lan i konni, ¹⁷ nayi, i xa sɔxɔn seen tongo, i yi a tunla maso banxin deɛ wudin na, i yi a tunla sɔxɔn. Nayi, a findima nen i ya konyin na a siin birin yi. I na nan ligama i ya konyi gilen fan na. ¹⁸ E nama sunu konyin xɔɔya feen na. Amasɔtɔ a jɛɛ sennin wanla tɔnɔn gbo dangu walikɛɛn gbeen na dɔxɔ firin. Na ma, Alatala, e Ala barakan sama nen e kewanle birin yi.

Xuruseene dii singene fe

¹⁹ E jingen nun yexɛɛn nun siin dii xɛmɛ singene birin naxanye xalima, ne birin findima Alatala e Ala nan gbee ra. E mi lan e turaan nawali xa dii singen na a ra, hanma e yexɛɛ diin xaben maxaba a ma xa dii singen na a ra. ²⁰ Nɛɛ yo jɛɛ e tan nun e denbayaan xa ne don Alatala e Ala yetagi a yire sugandixini. ²¹ Xa feɛn xuruseen na, xa a yeɛn kalaxi hanma a sanna, hanma fe gbete, e nama na ba saraxan na Alatala e Ala xa. ²² E a donma e konni nen, e nun muxu sarijanxin nun muxu sarijantarene. E birin lan nen e xa a don alo e xenla nun bolen donma kii naxan yi. ²³ Koni e nama suben wunla don de! E xa a rabɔxɔn alo igena.

16

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

Xəɾəyaan 12.14-20 nun Saraxaraline 23.4-8 nun Yatəne 28.16-25

¹ Abiba kiken na, ε xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba Alatala ε Ala binya feen na, bayo Alatala, ε Ala ε ramini na kiken nan na Misiran yi kəeən na. ² ε xa yεxεen hanma siin hanma jingen ba saraxan na Alatala ε Ala xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sali ləxəni. ε na saraxan bama Alatalaa yire sugandixini a xinla binyama dənaxan yi. ³ Sali ləxəni, ε nama burun don buru rate seen* saxi naxan yi. ε xa buru ratetaren don xii solofere naxan findixi sunun taxamaseri burun na. Na nan a rabirama ε ma a ε mafuraxin nan keli Misiran yi. Na ma, ε mi jinan jε ε mini ləxən xən ε siin birin yi Misiran bəxəni. ⁴ Na xii soloferen bun, a mi lan buru ratese yo xa to ε konne yi, ε bəxən birin yi. ε saraxan naxan bama xii singe ləxən jinbanna ra, na sese nama lu han xətənni. ⁵ Na Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxan mi lan a xa ba yiren birin yi, Alatala ε Ala naxan fima ε ma. ⁶ ε a bama yire keden peen nin, Alatala ε Ala na dənaxan sugandi a xinla binyama dənaxan yi. Na saraxan bama jinbanna nan na sogen godo waxatini, ε mini waxatin naxan yi Misiran yi. ⁷ ε suben jinma nən, ε yi a don na yireni Alatala ε Ala dənaxan sugandima. Na kuye yibani, ε yi siga ε konne yi. ⁸ ε xa buru ratetaren don xii sennin. A xii soloferede ləxəni, ε malanna ti Alatala ε Ala xa. ε nama wali yo kε na ləxəni.

Xunsagine sanla

Saraxaraline 23.15-22 nun Yatəne 28.26-31

⁹ ε na murutu xaban fəlb, ε xa xunsagi solofere tenge, ¹⁰ ε yi Xunsagine Sanla raba Alatala ε Ala xa. ε yi jεnige ma saraxan ba naxan na lan herisigen yatən ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma. ¹¹ ε sɛwama nən Alatala ε Ala ra na yireni a dənaxan sugandima a xinla binyan dənaxan yi, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bənsənnə muxun naxanye ε konni e nun xəjεne nun kiridine nun kaɾa gilene. ¹² ε

nama jinan a konyine nan yi ε ra Misiran yi. ε xa yamarini itoe suxu ki fajı.

Bubu Kui Sanla

Saraxaraline 23.33-43 nun Yatəne 29.12-39

¹³ ε na yelin ε sansine bənbədeni lonne ma ε yi e malan, ε yi ε wudi bogi igene fan ba, ε xa Bubu Kui Sanla raba xii solofere. ¹⁴ ε xa sɛwa na sanli, ε tan nun ε diine nun ε konyine nun Lewi bənsənnə muxune nun xəjεne nun kiridine nun kaɾa gilən naxanye ε konni. ¹⁵ ε sanli ito rabama nən xii solofere Alatala ε Ala xa, a na dənaxan sugandi. Amasətə Alatala ε Ala barakan sama nən ε se xaban nun ε wanla birin yi. ε yi sɛwa han!

¹⁶ Nεε yo jεε, Isirayila xεmεne birin xa ti Alatala ε Ala yεtagi sanɾa ma saxan a na dənaxan sugandi: Buru Tetaren Sanla nun Xunsagine sanla nun Bubu Kui Sanla. ε mi lan ε xa siga Alatala yεtagi ε yii genla ra. ¹⁷ ε birin xa fa a kiseen na ε nəε naxan na, naxan na lan herisigen ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

Sariyan sa kiina

¹⁸ Taane birin kui, Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma, bənsən yo bənsən, ε xa kitisane sugandi, e yamaan makiti tinxinni. ¹⁹ ε nama kitin sa təjεgeni de! ε mən nama muxune rafisa e bode xa. ε nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, bayo kiseene nəε fe kolonna yεene raxiyε nən, a tinxin muxuna falane yifu. ²⁰ ε lu tinxinna fəxə ra, alogo ε xa siimaya fajın sətə, ε mən yi nə bəxən sətə Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma.

Suxure batuna fe

²¹ ε nama Asera kide gbindonna ti saraxa ganden dεxən ma, ε naxan nafala Alatala ε Ala xa. ²² ε nama suxure gεmən ti, bayo Alatala ε Ala na fe sifan naɾaxuxi.

17

Sariyana saraxana fe yi

¹ ε nama jingen hanma yεxεen ba saraxan na Alatala ε Ala xa, fε naxan na, hanma naxan madənxı, bayo Alatala ε Ala na fe sifan naɾaxuxi.

² Xa xεmεna nde hanma jaxanla nde dəxi ε taana nde yi Alatala ε Ala naxan fima

* **16:3:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ε ma, a fa fe ρaxin liga naxan mi rafan Alatala ε Ala ma, nayi, a bata Alaa layirin matandi. ³ Xa a mi n ma yamarin suxu, a ala gbεtεne batu, hanma sogena hanma kikena hanma sarene, ⁴ ε yi na mε, ε xa a feen xɔnfεn ki fajni. E na a kolon na fe ρaxin bata liga Isirayila yi, ⁵ a na findi xεmεn na hanma ρaxanla, ε xa na kanna xali taan so dεεn na, ε yi a magɔlɔn han a faxa.

⁶ Muxun naxan lan a xa faxa, a mi faxε singen fɔ muxu firin hanma saxan na sereyaan ba. A mi lan a xa faxa sereya kedenna gbansanna xuiin ma. ⁷ Naxanye sereyaan baxi, ne nan singe xa gεmεn woli a ma a faxa feen na. Yama dɔnxεn fan yi a magɔlɔn. E fe ρaxin ρanma ε tagi na kiini nεn.

Kitine fe

⁸ Xa faxa kitin bata fa hanma matandina hanma maxɔlɔna naxan findixi kiti xɔdεxεn na ε taani, ε xa siga na yireni Alatala ε Ala dεnaxan sugandima. ⁹ E sigama Lewi bɔnsɔnna muxune nan fεma, saraxaraline, e nun kitisaan naxan dɔxi na waxatini, ε a yeβa e xa. Nayi, e a falama nεn ε xa, a lan kitin xa sa kii naxan yi. ¹⁰ E na naxan fala ε xa na yireni Alatala ε Ala dεnaxan sugandima, ε kitin bolonma na nan ma. E na naxan fala ε xa, ε xa na suxu ki fajni. ¹¹ E na sariyan naxan birin fala ε xa, ε xa na liga. E nama fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmεnna ma. ¹² Xa muxuna nde waso, a mi a tuli mati saraxaraliin na naxan bata dɔxɔ Alatala ε Alaa wanla xun na hanma kitisana, na kanna lanma nεn a xa faxa. E fe ρaxin ρanma na kii nin Isirayila yi. ¹³ Yamaan na na feen mε, e gaxuma nεn e wason yiba.

Mangayana

¹⁴ E na so bɔxɔni waxatin naxan yi, Alatala ε Ala dεnaxan fima ε ma, ε na dɔxɔ na, yanyina nde ε a mirima nεn, a ε fan xa ε gbee mangan sɔtɔ alo ε rabilinna siyane. ¹⁵ Alatala ε Ala na muxun naxan sugandi, na nan findima ε mangan na. E nama tin xɔjεn xa findi ε mangan na, naxan mi findixi ε ngaxakeden Isirayila kaana nde ra. ¹⁶ A mi lan ε mangan xa soo wuyaxi sɔtɔ. A mi lan a xa muxune rasiga Misiran yi soone saradeni, bayo Alatala a falaxi nεn ε xa, a ε nama siga na bɔxɔni sɔnɔn.

¹⁷ A mi lan a yi ρaxalan wuyaxi dɔxɔ. Na feene nan a bɔjεn naxεtεma Ala fɔxɔ ra. A mi lan a yi gbeti gbeen nun xεma wuyaxi sɔtɔ. ¹⁸ Mangan na dɔxɔ a manga gbεdεni waxatin naxan yi, sariya kitabun naxan namaraxi Lewine yii, saraxaraline, a xa na sεβε a yeτε xa. ¹⁹ Na kitabun luma nεn a dεxɔn. A xa a xaran lɔxɔn birin a siimayani, alogo a xa gaxu Alatala a Ala yeε ra, a mɔn yi nɔ a sariyan nun a tɔnne suxudeni naxanye sεβεxi a kui. ²⁰ Na nan a ligama, a mi a yeτε rafisama a ngaxakedenne xa, a fata sariyan ma yiifanna ma hanma kɔmεnna ma. Nayi, a mangaya xunkuyen sɔtɔma nεn, a tan nun a diine Isirayila yamaan tagi.

18

Saraxaraline wanla

¹ Saraxaraline, Lewi bɔnsɔnna muxune, ne mi bɔxɔ yitaxun daxin sɔtɔma e kεεn na alo Isirayila muxu gbεtεye. E baloma saraxane nan na naxan nalima Alatala ma tεεn na. Na nan findixi e kεεn na. ² E mi kεε sɔtɔma e ngaxakedenne tagi. Alatala nan findima e kεεn na alo a a fala e xa kii naxan yi. ³ Isirayila kaane na fa ρingen na hanma yeχεεna saraxa badeni, ito nan findima Lewi kaa saraxaraline gbeen na: suben balaxana, a gbεgbena, e nun a buru subene. ⁴ E mɔn xa ε bogise singe saraxane so e yii: murutuna, manpa nεnεna, turena, e nun ε yeχεε xaben naxan singe maxabaxi. ⁵ Alatala ε Ala Lewi bɔnsɔnna nan sugandixi bɔnsɔnna birin tagi alogo e tan nun e diine xa wali Alatala xinla binyadeni waxatin birin.

⁶ Xa Lewi bɔnsɔnna muxuna nde keli Isirayila taana nde yi a dɔxi dεnaxan yi, a siga na yireni Alatala dεnaxan sugandima, ⁷ mεnni, a lanma a xa wali Alatala a Ala xinla a fe ra, a ngaxakeden Lewine dεxɔn naxanye walima Alatala yetagi. ⁸ A lan nεn a yi balon sɔtɔ alo saraxaraliin bonne, hali a to a yii seene matixi, a gbeti sɔtɔ.

Yiimatone nun kεeramuxune fe

⁹ E na so bɔxɔni Alatala ε Ala dεnaxan fima ε ma, ε nama so kewali xɔsixinε yi mεn kaane naxanye ligama. ¹⁰ Muxun nama lu ε ye naxan a diin ganma saraxan na hanma yiimatona hanma koron bɔnbɔna

hanma seri kanna hanma kəeramuxuna, ¹¹ hanma tirin tiina hanma naxan barinne maxədinma hanma jinan kanne, hanma barin kiine. ¹² Na muxu sifan mi rafan Alatala ε Ala ma. Alatala ε Ala siyani itoe kedima nən ε yεε ra na kəwali xəsixine fe ra. ¹³ E kəwanle xa kamali Alatala ε Ala yεε ra yi. ¹⁴ E siyaan naxanye kedima, ne biraxi yiimatoon nun koron bənbən xuiin nan fəxə ra, koni Alatala ε Ala mi tinjε ε tan yi na liga.

Ala nabine rafama nən

¹⁵ Alatala ε Ala nabina nde raminima nən ε yε naxan luma alo n tan. E xa ε tuli mati a ra. ¹⁶ E naxan maxədin Alatala ε Ala ma, ε yi malanxi ləxən naxan yi Horebe geyaan fari. E yi a fala, ε naxa, “N mi waxi Alatala n ma Ala xuiin name feni sənən. N mi waxi tεε gbeeni ito fan to feni sənən alogo n nama faxa.” ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E naxan falaxi, na fan. ¹⁸ N nabiin naminima nən e yε, naxan luxi alo i tan. N nan n ma falan nalima a ma nən, a yi na yεba e xa, n na a yamarin naxan na. ¹⁹ Xa muxu yo mi a tuli mati falan na nabiin naxan nalima n xinli, n tan yetεen na kanna makitima nən. ²⁰ Koni xa nabina nde susu, a falan ti n xinli, n mi naxan yamarixi a ma, hanma a yi falan ti ala gbete ye xinli, ε xa na kanna faxa.” ²¹ Yanyina nde, ε ε yetε maxədinma nən, ε naxa, “En nəe a kolonjε di, a Alatala a falan mi a ra?” ²² Xa nabiin falan ti Alatala xinli, a falan mi kamali, Alatala mi na falaxi. Nabiin nan na falaxi a wasoni. Hali ε mi gaxu a yεε ra.

19

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun Yosuwe 20.1-9

¹ Alatala ε Ala na siyane halagi, a naxanye bəxən soma ε yii, ε e kedima nən, ε yi dəxə e taane nun e banxine kui. ² Na na dangu, ε xa taa saxan sugandi bəxəni, Alatala ε Ala naxan fi ε ma. ³ E xa kirane rafala siga mənne yi, ε yi yamanani taxun dəxəde saxan, Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε kεen na, alogo, faxa tiine birin xa siga na taane yi, e niin yi rakisi. ⁴ Naxan na faxan ti, a li, a mi a rakelixi a ma, a mi a yitənxi xənnantenyani, na kanna nəe sigε nən na taana nde yi, a niin yi ratanga.

Misaala ra, muxun naxan siga fətənni wudi sege deni e nun a lanfana, ⁵ a wudin sege ma, bunbin yi koren, a yi a lanfaan li, na yi faxa. Na faxa tiin sifan nəe luyε nən na taana nde yi alogo a niin xa rakisi. ⁶ Xa kirani kuya, faxa muxun gbeejəxə muxun faxa tiin sagatanma nən a xələni han a yi a li, a yi a faxa, hali a mi yi lan a yi faxa bayo a mi a lanfaan faxa feni tənxi xənnantenyani. ⁷ N yamarini ito fixi ε ma na nan ma. E xa taa saxan sugandi marakisi taane ra. ⁸ Xa Alatala ε Ala ε bəxən nagbo ayi alo a a kələ ε benbane xa kii naxan yi, xa a bəxəni ito birin so ε yii a ε benbane tuli sa naxan na, ⁹ xa ε yamarini itoe birin suxu a fajin na, n naxanye falama ε xa to, a ε xa Alatala ε Ala xanu, ε yi bira a kirane fəxə ra, nayi ε mən xa taa saxan sugandi, ε yi e sa taa saxanna bonne fari. ¹⁰ Nayi, Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma ε kεen na, ε mi təngegetəon faxε na bəxəni.

¹¹ Koni xa muxuna nde a boden napaxuxi, a a melen, a yi a faxa, xa na kanna siga na taana nde yi, ¹² na taan fonne lan nən e xa a suxu, e yi a xali faxa muxun gbeejəxə muxun fεma alogo a xa a faxa. ¹³ E nama kininkinin na kanna ma de! E xa na faxa ti sifan jan Isirayila bəxəni, ε yi herin sətə.

Bəxəne danne nun wule sereyane

¹⁴ E na dəxə bəxəni Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε kεen na, ε nama ε lanfana bəxən danna taxamasenne masiga ε benbane naxanye dəxə. ¹⁵ Muxun naxan bata haken liga hanma gbalona hanma yulubina, na kanna mi lan a xa kiti muxu kedenna sereya baxin xən. Na fe sifan makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xən.

¹⁶ Xa sere jaxin sereyaan ba, a yi muxun tənge gbalona nde a fe ma, ¹⁷ yεngε fa firinni itoe lan nən e xa siga Alatala batu yireni saraxaraline nun kitisane fεma naxanye walima na waxatini. ¹⁸ Kitisane a feen fεsefεsema nən. E na a kolon a seren bata wule sereyaan ba, a a ngaxakedenna tənge, ¹⁹ nayi ε xa a liga na kanna ra alo a tan yi a ligama a ngaxakedenna ra kii naxan yi nun. E xa fe jaxin jan ε tagi. ²⁰ Muxu gbətene na feen mεma nən, e yi gaxu. Nayi, e mi fa susue na fe jaxin sifan

ligadeni sɔnɔn. ²¹ E nama kininkinin na muxu sifan ma: Niin jɔxɔn xa fi niin na, yɛɛn yi jɔxɔ yɛɛn na, jinna yi jɔxɔ jinna ra, yiin yi jɔxɔ yiin na, sanna yi jɔxɔ sanna ra.

20

Yengɛn sariyana

¹ E na siga e yaxune yengɛdeni, e na soo wuyaxi to e nun yengɛso seene nun sofa wuyaxi naxanye wuya dangu e ra, hali e mi gaxu. Alatala e Ala naxan e raminixi Misiran bɔxɔni, na luma nen e xɔn. ² E nɛma e yitɔnma waxatin naxan yi yengɛ so xinla ma, saraxaraliin xa ti, a falan ti yamaan xa, a naxa, ³ “Isirayila kaane, e tuli mati! To, e sigama e yaxune nan yengɛdeyi. E nama tunnaɔɔ e ma, e nama gaxu, e nama kuisan, e bɔnen nama mini, ⁴ bayo Alatala e Ala luma nen e xɔn e yaxune yengɛdeni. A e yengɛma nen e xa, a yi e rakisi.”

⁵ Na waxatini sofa kuntigine fan falan tima nen ganla xa. E naxa, “Muxuna nde e ye be ba, naxan bata yelin banxi tideni koni a munma so a kui singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔe faxe nen, muxu gbete yi so a banxini. ⁶ Muxuna nde e ye be ba, naxan bata manpa binle si, koni a munma e bogine bolon singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔe faxe nen, muxu gbete yi a tɔnɔn sɔtɔ. ⁷ Muxuna nde e ye be ba, naxan bata jaxalandina nde masuxu, koni jaxanla munma siga a konni singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nɔe faxe nen yengeni, muxu gbete yi a jaxanla dɔxɔ.” ⁸ Sofa kuntigine mɔn sofane maxɔdinma nen, e naxa, “Muxuna nde e ye be ba, naxan mi fa susue, a gaxuxi? Na kanna xa xete a konni alogo a lanfane fan nama tunnaɔɔ e ma.” ⁹ Sofa kuntigini itoe na yelin falan tiye yamaan xa, e yi sofana ndee findi gali mangane ra.

¹⁰ E na siga taana nde yi yengɛ sodeni, e xa mɛn kaane maxɔdin singen, a e xa e yete raxete e ma. ¹¹ Xa e tin na ma, e yi taan nabilin yinna rabi e xa, e birin luma nen e yamarin bun, e yi mudun fi. ¹² Koni xa e mi tin na ma, e yi e yengɛ, nayi e xa na taan bilin. ¹³ Alatala e Ala na taan soma

nen e yii, e xemene birin faxa silanfanna ra. ¹⁴ Koni jaxanle nun diine nun xuruseene nun nafunla naxanye birin na taan kui, ne birin findima nen e gbeen na. E yi e yaxune herisigen birin don, Alatala e Ala naxan fixi e ma.

¹⁵ E na nan ligama taane ra naxanye makuya, naxanye mi na taane ye e dɔxɔma naxanye yi. ¹⁶ Koni a na findi taane ra Alatala e Ala denaxanye fima e ma e keen na, e mi sese luma a nii ra mɛnni. ¹⁷ E Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune birin halagima nen alo Alatala e Ala a yamarixi e ma kii naxan yi, ¹⁸ alogo e nama e xaran na fe jaxine ma e naxanye ligama e suxure batudeni. E yi Alatala e Ala yulubin tongo.

¹⁹ Xa e bata taana nde bilin mɛn kaane yengɛ xinla ma, e mi lan e yi na wudine sege naxanye bogima. E bogine findima e balon nan na. Na wudi sixine mi findixi e yengefane ra. ²⁰ Koni wudi binla naxanye bogin mi donma, e nɔe ne sege nen alogo e xa findi yengɛso seene ra e xa, e ne rawali na taan yengɛdeni han e yi a masɔtɔ.

21

Faxan naxan kari mi kolonxi

¹ E na so bɔxɔni Alatala e Ala denaxan fima e ma, xa e muxu faxaxina nde to burunna ra, a a li a faxa muxun mi kolonxi, ² e fonne nun e kitisane sigama nen. Keli binbin yireni han taan naxanye mɛnna rabilinni, e ne yikuyene maliga. ³ E na a kolon taan naxan maso na ra, na taan fonne jinge gilɛn nan tongoma naxan munma wali, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ⁴ Na taan fonne jinge gilɛn xalima nen xudeni naxan mi xɔrima, sansiin munma rawali denaxan yi. E yi a kɔɛɛn gira mɛnni, a faxa. ⁵ Lewi yixetene, saraxaraline fan fama nen, bayo Alatala e Ala ne nan sugandixi a e xa wali a xa, e mɔn yi dubane ti Alatala xinli, e mɔn yi matandi feene nun muxu maxɔlɔne makiti. ⁶ Taan naxan maso binbin yiren na, na fonne xa e yiine raxa jinge gilɛn xun ma, e naxan faxaxi xudeni. ⁷ E yi a fala, e naxa, “Nxu tan xa mi faxan tixi, nxu mi a toxi lige. ⁸ Alatala, i xa ito rasuxu i solona seen na Isirayila yamaan xa, i naxan xunbaxi. Yandi, i nama i ya yamaan yatɛ sɔnmane

ra na faxa tixina fe yi.” Nayi, Alatala na solona seen nasuxuma nen faxa tixina fe yi. ⁹ E na yulubi tongoxin bama yamaan ma, bayo e bata na feen liga naxan tinxin Alatala ye ra yi.

Muxu suxine yengeni

¹⁰ E na siga e yaxune yengedeni, xa Alatala e Ala e sa e sagoni, e yi e findi e muxu suxine ra, ¹¹ yanyina nde muxuna nde a yeen tima nen suxu muxu jaxalan tofajina nde ra. Xa na kanna wama a dɔxɔ feni a jaxanla ra, ¹² nayi a nɔe a xale nen a konni. Na jaxanla a xunna bima nen, a yi a yii xanle fan maxaba, ¹³ a yi a domain fan masara. A luma nen banxin kui, a yi a fafe nun a nga jan feen liga kike keden. Na xanbi ra, xemɛn nɔe a finde a gbeen na nen, a findi a jaxanla ra. ¹⁴ Xa a fe rapaxu xemɛn ma, a nɔe a bejinje nen, a siga denaxan na a kenɛn. A mi lan sɔnɔn a xa a mati gbetin na, a mɔn mi nɔe a finde a konyin na sɔnɔn bayo a bata yi a kolon a jaxanla ra.

Dii forimaan tidena

¹⁵ Xa jaxalan firin xemɛna nde yii, keden yi rafan a ma dangu boden na, na jaxalan firinne yi dii xemɛn keden keden bari, koni dii singen yi findi jaxanla diin na naxan mi rafan xemɛn ma, ¹⁶ a na wa a keeni taxun feni a diine ra, diin forimaan lan a xa keen naxan sɔtɔ, a mi lan xemɛn xa na so a batena diin yii, a dii singen yi fula a tiden na. ¹⁷ A xa a kolon jaxanla naxan najaxuxi a ma, na nan ma dii findixi a dii singen na. A herisigen dɔxɔde firin nan soma dii forimaan yii, bayo na nan singen xemɛn senben yitaxi. A tan nan lan a dii forimaan tiden sɔtɔ.

Dii murutexina

¹⁸ Xa xemɛna nde dii xemɛ xalabanten murutexin sɔtɔ, a yi a li a mi a tuli matima a fafe nun a nga xuiin na, e bata kata e xa a xuru koni a mi e xuiin suxi, ¹⁹ a fafe nun a nga xa a suxu, e yi a xali taan fonne fema taan so deen na. ²⁰ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxɔ diini i ra, a xalabanten, a mɔn murutexi. A mi nxu xuiin suxuma. Sabaan nun dɔlɔn nan nafan a ma.” ²¹ Nayi, taan xemɛne birin a magɔlɔnma nen han a faxa. E xa fe jaxin jan e tagi. Isirayila kaane na feen mema nen, e gaxu.

Muxu binbin singanxina

²² Xa e muxun faxa, naxan bata gbalo feen liga, a lan a xa faxa naxan ma, e mɔn yi a binbin singan wudin na, ²³ a binbin mi lan a xa xi singanxi han xɔtɔnni. A lan nen a xa maluxun na lɔxɔni, bayo Ala bata na muxu singanxin danga. E nama na binbi singanxina dangan lu yamanani, Alatala e Ala denaxan fima e ma e keen na.

22

I muxu boden yii seene masuxu

¹ E na e ngaxakedenna jingen hanma a yexɛen to, a sigama burunna xun xɔn, e nama e xun xanbi so a yi. E lan nen e xa a xali a kanna fema. ² Xa e ngaxakedenna konna makuya, hanma e mi a yire kolon, e xa xuruseen xali e konni. E yi a ramara han e a kanna to waxatin naxan yi, e yi a so a yii. ³ E na nan ligama a sofanla fan na, a domana, e nun a seen naxan birin lɔxi ayi. E mi lan e xa e xun xanbi so ne yi. ⁴ Xa e ngaxakedenna sofanla hanma a jingen to biraxi kiraan xɔn, e nama e xun xanbi so a yi. E lan nen, e xa a mali a rakele.

Xemɛn nun jaxalan domane

⁵ Jaxanla mi lan a yi xemɛ domain nagodo a ma. Xemɛn fan mi lan a jaxalan domain nagodo a ma. Muxun naxanye na fe sifan ligama, na kanne mi rafan Alatala e Ala ma.

Daliseen masuxu kiina

⁶ E na a to kiraan xɔn ma, xɔliin bata a teen sa wudin kɔe ra, xa na mi a ra bɔxɔn ma, a nga felenxi a xelene ma, xa na mi a ra a diine ma, e mi lan e xa a nga nun a diine tongo e bode xɔn. ⁷ E xa a nga bejin, a xa siga. E yi a diine tan tongo. Nayi, e siimaya xunkuyen nun herin sɔtɔma nen.

Muxune xa ratanga

⁸ Xa i banxi nenɛn ti, i yi foye suxudeni tɔn banxin kɔe ra alo kore banxina, i xa a rabilin sansandin na alogo muxuna nde nama bira lɔxɔna nde, a faxa, fata i ya banxin ti kiin na.

Fe yibasanna fe

⁹ I nama sansi siya firinna si i ya manpa bili nakɔni, xa na mi a ra a bogin findima se haramuxin nan na. ¹⁰ I nama xun

xidi yegen xidi jingen nun sofanla xunne ma e bode xon i yi xeen bi. ¹¹ I nama domaan nagodo i ma naxan soxonxi yexee xabe garin nun gese futu garin basanxin na.

Gubana

¹² I xa luti denbexine singan i ya gubaan tongon naaninne ra.

Kiti xadexene naxanla fe yi

¹³ Xa xemena nde naxanla doxo, e yi kafu, a feen yi rapaxu xemena ma, ¹⁴ a yi a xili kala folo, a naxa, “N bata naxanli ito doxo, koni nxu to kafu, n yi a li, a mi yi Alaa kiraan xon.” ¹⁵ Na na liga, sungutunna fafe nun a nga sereya seen xalima nen taan fonne fema taan so deen na, naxan a yitama a sungutun nasolonxin nan yi a ra. ¹⁶ A fafe ito nan falama, a naxa, “N bata n ma dii temen fi xemeni ito ma, koni a mi rafan a ma sonon. ¹⁷ A bata wulen sa a xun ma, a sungutun nasolonxin mi yi a ra.” Sungutunna soto muxune xa na futun nasonyaya sereya dugin sa taan fonne yetagi. ¹⁸ Taan fonne na xemena suxuma nen, e yi a fe naxin saran a ra. ¹⁹ E na a makiti, e xa a yangin, a gbeti gbanan kemme so sungutunna fafe yii, bayo a bata Isirayila naxanla nde xili kala. Na xanbi a lanma nen naxanla mon xa xete xemena konni. A nema a siimayani, a mi nae a me na naxanla ra.

²⁰ Koni, xa nondin nan na feen na, sereya se yo mi na naxan a yitama a bata futun nasonyaya, ²¹ na naxanla xalima nen a fafe a banxin deen na. Taa yi kaane yi a magolon han a faxesa, bayo a bata yagi feen liga, naxanla mi lan a xa naxan liga Isirayila baxoni. A bata xemena feen kolon a a fafe konni waxatin naxan yi. E xa fe naxin nan e tagi.

²² Xa e xemena nun naxanla suxu naxan findixi xemena gbeta a naxanla ra, e saxi, na fe naxi raba firinne lan nen e xa faxesa, naxanla nun xemena. E xa fe naxin nan Isirayila baxoni.

²³ Xa xemena naralan sungutunna nde ra taan kui, naxan bata masuxu, e yi kafu, ²⁴ e xa na muxu firinne xali taan so deen na, e yi e magolon han e faxesa. Sungutunna faxama nen bayo a mi soxon natexi taan

kui. Xemena fan faxama nen bayo a bata naxalan masuxin futun kala. E xa fe naxin nan e tagi.

²⁵ Koni xa xemena naralan sungutunna ra burunna ra, naxan bata masuxu, a yi fu a ma, na xemena nan gbansan faxama. ²⁶ E nama fefe liga sungutunna ra bayo a mi fe naxi yo ligaxi a lan a xa faxesa naxan ma. Na feen luxi nen alo xemena naxan fu a boden ma alogo a xa a faxesa. ²⁷ Amasoto xemena naralanxi sungutunna ra burunna nan na. Hali sungutunna xemena kanni ito soxon nate, muxu yo mi yi na naxan yi a ratange.

²⁸ Xa xemena naralan sungutunna ra naxan munma masuxu, a yi fu a ma, muxuna nde yi e to na feen xun na, ²⁹ na xemena xa gbeti gbanan tonge suulun so sungutunna fafe yii, a yi sungutunna doxo a naxanla ra, bayo a bata a futun kala. A nema a siimayani, a mi nae a me na naxanla ra.

23

¹ Xemena nun a fafe a naxanla nama kafu, alogo a nama a fafe rayagi.

Muxun naxanye mi lan Alaa yamaan malanni

² Muxun naxan teganxi, hanma a bari seen bolonxi, na kanna mi lan a siga Alatalaa yamaan malanni. ³ Naxanye na kafu sariyatareyani, e diin bari, na diin fan mi daxa a siga Alatalaa yamaan malanni han a yixete fudena.

⁴ Amonine nun Moyaba kaane mi sigese Alatalaa yamaan malanni hali e yixete fudena. ⁵ A ligama na kiini habadan bayo siyani itoe mi faxi e ralandeni burun nun igen na e yii, e yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi. E Beyori a dii Balami saren fi nen e xili ma keli Petori taani Mesopotamiya yamanani alogo a xa e danga. ⁶ Koni Alatala e Ala mi tin a tuli matiyese Balami ra. A bata dangan masara barakan na bayo e rafan Alatala e Ala ma. ⁷ E nama e mali boppe xunbenla nun herin soto feen na e siin birin yi.

⁸ E nama Edon kaane rapaxu bayo e ngaxakedenna nan e ra. E nama Misiran kaane rapaxu bayo e waxatina nde ti nen e baxoni.

⁹ E yixete saxanden nœ soe nen Alatalaa yamaan malanni.

Daaxaden sarijanna fe

¹⁰ E na siga e yaxune yengedeni, e yi daaxa yirena nde yi, e lan nen e xa e yete ratanga fe jaxin birin ma. ¹¹ Xa xemena nde ye naxan mi sarijanxi, igen bata mini a xemeyani kœen na, a xa mini daaxaden fari ma. ¹² Ninbanna ra, a xa a maxa. Sogen na godo waxatin naxan yi a nœ soe nen daaxadeni.

¹³ E xa yirena nde sugandi daaxaden fari ma, na yi findi xandaan na. ¹⁴ Wali sena nde xa lu e goronne ye, alogo e na siga xandani, e xa yinla ge, e yi e makoon naba, e benden naxete a ye ma. ¹⁵ E daaxaden lan nen a xa sarijan, bayo Alatala e Ala masiga tiden na a ra e kantan feen na, a yi e yaxune sa e sagoni. Xa a fe jaxin li daaxadeni, a a makuyama e ra nen.

Konyi sariyana

¹⁶ Xa konyina nde a gi a kanna ma, a yi a yigiya e konni, e nama a xali a kanna fema de! ¹⁷ A lan nen a xa dœœ e dexœn taani, a na wa lu feni denaxan yi. E nama jaxu a ra.

Yalunyana fe

¹⁸ Isirayila xemena hanma jaxanla nama findi yalunden na. ¹⁹ Yalunde gilen sarena, hanma yalunde xemæn sarena, na mi lan a xa so Alatala e Ala banxini e de xui yo rakamali feen na, bayo Alatala e Ala na fe sifan najaxuxi.

Donla nun de xuina

²⁰ E na sena nde doli e ngaxakedenna ma, gbetina, donsena, xa na mi a ra se gbeti, e nama tœœ yo sa a fari. ²¹ E nœ tœœn fenje nen xœœn na, koni e ngaxakedenna tan mi a ra de. E xa na sariyan suxu e bœœni, e denaxan sœœma, alogo Alatala e Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.

²² I na de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i nama i madigan a rakamali feen na, xanamu Alatala i ya Ala a maxœdinma nen i ma, i yi findi yulubi tongon na. ²³ Xa i mi de xui tongo, yulubi fe mi a ra. ²⁴ Koni xa i de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i lan nen i xa a rakamali ki faji alo i a jœnige kii naxan yi.

²⁵ I nœ manpa bogina nde be nen i gbeen mi naxan na, i yi a don, han i lugo, koni i nama nde sa i ya goronni. ²⁶ I na so murutu xœen na, i gbee mi naxan na, i nœ tœnsœna ndee bolonje nen i yiin na, koni i nama i ngaxakedenna a murutun xaba wœliten na.

24

Futu kalana fe

¹ Xa xemena nde jaxanla dœœ, a fe yi najaxu a ma, nayi, a e futu kala kedîn nan seœema, a a so a yii, a yi a rasiga a konni. ² Jaxanla to bata keli xemæn konni, a nœ dœœ nen xemœ gbeti xœn. ³ Xa a fe sa najaxu na xemæn fan ma, a e taxun kedîn seœe, a yi a so a yii, a yi a rasiga a konni, hanma xa na xemæn sa faxa, ⁴ xemœ singen naxan a mexi a ra, na mi lan a yi a tongo sœœn, a findi a jaxanla ra, bayo a bata haramuya a ma. Alatala na fe sifan najaxuxi. E mi lan e xa na yulubi sifan liga bœœni Alatala e Ala denaxan soma e yii e kœen na.

Muxu feen sariyana

⁵ Xemæn naxan baxi jaxanla dœœdeni, a mi lan a xa so sofayani. Kœœfili gbeti yo mi lan a xa lu a ma han jœe keden alogo a xa a jaxanla masuxu a naxan dœœi, a a rasœwa.

⁶ E mi lan e xa wuli ngaan nun wuli diin dœœ tolimani, xa na mi a ra wulin diin gbansanna, bayo na findima balotareyaan nan na.

⁷ Xa Isirayila kaana nde a ngaxakedenna suxu nœœni, a yi a findi konyin na, hanma a a mati, a lan nen na kanna xa faxa. E fe jaxin janma e tagi na kiini.

⁸ Xa fure jaxin bata mini muxuna nde fatin ma e xa a liga alo Lewi yixeten saraxaraline a fala e xa kii naxan yi. N na e yamari naxan na, e xa na birin suxu ki faji.

⁹ Alatala e Ala naxan ligaxi Mariyama ra e keli xanbini Misiran yi, e xa e miri na ma.

¹⁰ Xa e ngaxakedenna nde sena nde dœœ e ma tolimani, e nama so a banxini na tolima seen tongodeni. ¹¹ E xa lu tanden ma, na kanna xa mini na tolima seen na.

¹² Xa yiigelitœœn na a ra, a yi a gubaan so i yii tolima na, i nama a ramara han kœœn na. ¹³ I xa a raxete a ma sogen godo waxatini, alogo a xa xi a yi, a barikan bira i

xa. Na yatema nen tinxinna ra Alatala i ya Ala yee ra yi.

¹⁴ I nama jaxu yiigelito walike toroxine ra, a na findi i ngaxakeden Isirayila kaan na hanma xoren na naxan doxi i konni. ¹⁵ I xa a wanla saranna so a yii lxo yo lxo benun sogen xa godo, bayo yiigelitoon nan a ra, a xaxili tixi a saranna nan na. Xa a mawuga Alatala xa i ya fe yi, i findima nen yulubi tongon na.

¹⁶ Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.

¹⁷ I nama kiti kobin sa xoren ma hanma kiridina. I nama kaja gilena a gubaan nasuxu tolimaan na. ¹⁸ I nama jinan, a i findi nen konyin na Misiran yi, Alatala i ya Ala nan i xunba. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

¹⁹ I na seen xaba xeen ma, tonsonna naxanye na lu e xori ma, i nama ne matongo. I xa e lu na xorene nun kiridine nun kaja gilene xa. Nanara, Alatala i ya Ala i barakama nen i ya wanle birin yi. ²⁰ I na i ya oliwi binle bogine malan, e bogin naxanye na lu e koe ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xorene nun kiridine nun kaja gilene xa. ²¹ I na i ya manpa bogine fan ba, e bogin naxanye na lu e ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xorene nun kiridine nun kaja gilene xa. ²² I nama jinan, a i findi nen konyin na Misiran yi. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

25

Bosa rabanbana

¹ Xa xeme firin yenge, e na siga kitisane fema alogo e xa e makiti, kitisane xa yoon fi jondi kanna ma, wule falana kala tixin yi saran a ra. ² Xa wule falan lanma a xa banbo, kitisaaan xa a rasa baxoni, e yi a banbo a yee xori bosaan ye yaten na a lan a xa naxan soto fata sariyan na. ³ Na kui, e mi lan e xa dangu bosaan ye tonge naanin na. Xa e nde sa na fari, e bata e ngaxakedenna rayagi.

Ningena wanla

⁴ I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.

Kaja gile diitare kanna fe

⁵ Xa ngaxakeden ma xeme firinne doxi yire kedenni, keden yi faxa a mi dii bari, na jaxanla mi lan a xa doxo xeme gbete xon ma denbayaan fari ma. A lan a xa doxo a xemena ngaxakedenna nde nan xon, a findi a jaxanla ra. ⁶ A dii singen naxan barima, na lan a xili sa faxa muxun xun ma, alogo a xinla nama lo ayi Isirayila baxoni. ⁷ Xa xemen tondi a ngaxakedenna a jaxanla doxe, kaja gilen xa siga taan so deen na taan fonne denaxan yi, a a yeba e xa, a naxa, “N ma xemena ngaxakedenna mi tixi n ma fe ma. A bata tondi dii fideni a ngaxakedenna ma Isirayila bansonne ye, naxan lan a xili sa a xun ma.” ⁸ Taan fonne xemen xilima nen, e yi a maxodin. Xa a tondi a ngaxakedenna a jaxanla doxe, ⁹ kaja gilena a masoma nen a ra taan fonne yee xori, a sankidin ba a xemena ngaxakedenna sanni, a yi a de igen puru a yetagi. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ligama xemen na naxan tondima mayixeten fideni a ngaxakedenna ma.” ¹⁰ Nayi, na xemena a denbayaan xili bama Isirayila yi ikiini, “Sankidi ba denbayana.”

Naxan mi daxa yengeni

¹¹ Xa xeme firin yengema, na nde keden ma jaxanla yi siga a xemen badeni boden yii, xa a boden xemeya yiren suxu, ¹² e nama kininkinin na jaxanla ma. E xa a yiin bolon a ra.

Tinxinna yulayani

¹³ E nama kilo firin xali e sagbaan kui naxan mi kamalixi, keden binya, boden yelefu. ¹⁴ E nama liga se firin fan lu e konni naxan mi kamalixi, keden xungbo, boden xurun. ¹⁵ Kilo kamalixin nun liga se kamalixin nan lan a xa lu e yii. Nayi, e siimaya xunkuyen sotoma nen baxoni Alatala e Ala denaxan soma e yii. ¹⁶ Naxan yo na na liga, a mayifuun ti, na muxu sifan mi rafan Alatala e Ala ma.

Amalekine yaxuya fena

¹⁷ E nama jinan Amalekine naxan liga e ra e to yi keli Misiran yi. ¹⁸ E mini nen e ma kiraan xon, e yi xanbiralune yee rasa. Na waxatini, e yi xadanxi han! Ala yee ragaxu yo mi yi e yi. ¹⁹ Iki, Alatala e Ala

na ε rasabati ε rabilinna yaxune yεε xōri na bōxōni a dēnaxan soma ε yii, ε xa Amalekine raxōri han e xinla yi tunun dunuḡa yi. Ε nama ḡinan na xōn!

26

Bogi se singene nun yaganna fe

¹ Ε na so bōxōni Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε kēen na, a yi findi ε gbeen na, ε na dōxō mēnni waxatin naxan yi, ² ε birin nde bama nēn ε bōxōn bogi se singene ra, na bōxōni Alatala ε Ala dēnaxan fima ε ma. Ε xa a sa deben kui, ε yi a xali na yireni Alatala ε Ala dēnaxan sugandima a xinla matōxōn dēnaxan yi. ³ Ε sigan saraxaraline nan fēma naxanye walima na waxatini. Ε yi a fala e xa, ε naxa, “N na a falama to Alatala en ma Ala xa, a n bata so na bōxōni, a a kōlō naxan ma fe ra a a soma en benbane yii.”

⁴ Saraxaraliin deben nasuxuma nēn ε yii, a a dōxō Alatala ε Alaa saraxa ganden yεtagi. ⁵ Ε falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “N benban findixi Arami kaan nan na, sigatiina. A siga nēn Misiran yi, e nun a muxune. E yi dōxō na. E yi findi siya gbee senbēmaan na, muxu wuyaxi. ⁶ Koni Misiran kaane nxu ḡaxankata nēn, e nxu tōrō, e konyiya xōdēxen sa nxu ma. ⁷ Nxu yi Alatala maxandi, nxu benbane Ala. A yi nxō maxandi xuiin name, a mōn yi nxō mantōrōne to, e yi fe ḡaxine nun fe xōdēxen naxanye dōxōma nxu ra. ⁸ Alatala yi nxu ramini a senbēn nun nōn nun fe magaxuxine nun taxamasenne nun kabanakone ra Misiran yi. ⁹ A yi fa nxu ra han be, a yi bōxōni ito so nxu yii, nōnōn nun kumin gbo dēnaxan yi. ¹⁰ Na nan a toxi, iki, Alatala, n faxi bōxōn bogi se singeni itoe ra i tan fēma, i naxanye fixi n ma.”

Ε deben dōxōma nēn Alatala ε Ala yεtagi, ε yi ε xinbi sin a xa. ¹¹ Ε tan nun Lewine nun xōḡēn naxanye ε tagi, ε birin yi sēwa ε bode xōn ma se fāḡine fe ra Alatala ε Ala naxan fixi ε ma e nun ε denbayana.

¹² Nεε saxandene findixi yagan ḡēne nan na. Ε na yelin yaganna malanḡe, ε xa a so Lewine nun xōḡēne nun kiridine nun kaḡa gilene nan yii naxanye ε taane yi. Ne fan yi e dēge, e yi lugo. ¹³ Na waxatini, ε falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “Naxan findixi i gbeen na, n bata a

birin namini n konni. N bata a so Lewine nun xōḡēne nun kiridine nun kaḡa gilene yii alo i a yamarixi kii naxan yi. N mi i ya yamari yo matandixi hanma n ḡinan a xōn. ¹⁴ Hali sayaan to so n ma n mi i ya yaganna siyadin don, hanma n yi a xunnakala fe haramuxini, hanma n yi barinne ki nde ra. N bata i xuiin suxu, Alatala n ma Ala. I naxan yamarixi n ma, n bata na birin liga. ¹⁵ I xa i miri nxu ma ariyanna yi, i dōxōde sariḡanxini. I yi Isirayila baraka, i ya yamana e nun i bōxōn naxan fixi nxu ma, i i kōlō naxan ma fe ra nxu benbane xa, nōnōn nun kumin gbo dēnaxan yi.”

Fala raḡanna sariyana fe yi

¹⁶ Alatala ε Ala bata ε yamari to, a ε xa a tōnne nun a sariyane suxu ki fāḡi! Ε xa ε ḡōxō lu e xōn ma ε bōḡēn birin na e nun ε niin birin yi. ¹⁷ Ε bata ε dē ti Alatala xa to, a a tan nan ε Ala ra, a ε birama nēn a kirane fōxō ra, a ε a tōnne nun a yamarine nun a sariyane suxuma nēn. ¹⁸ Alatala fan bata a dē ti, a ε tan findima a gbee yamaan na, alo a a falaxi ε xa kii naxan yi. Ε xa a yamarine suxu, ¹⁹ alogo a xa ε rafisa a siya daxine birin xa. Ε nōrōn nun ε xinla nun ε senbēn danguma nēn e birin na. Ε mōn yi findi yama rasariḡanxin na Alatala ε Ala xa, alo a a fala kii naxan yi.

27

Duban nun dangana fe

¹ Nabi Musa yi yamarini ito fi Isirayila kaane ma fonne yεε xōri, a naxa, “Ε xa yamarini itoe birin suxu n naxanye fiin to. ² Ε nēma Yurudēn baan gidin waxatin naxan yi, siga na bōxōni Alatala ε Ala naxan soxi ε yii, ε xa ḡēmε gbeene ti, ε e mafixa. ³ Ε yi sariya falani itoe birin sēbε e ma, ε na gidi waxatin naxan yi, ε so na bōxōni Alatala ε Ala naxan soma ε yii, nōnōn nun kumin gbo dēnaxan yi alo Alatala ε benbane Ala a fala ε xa kii naxan yi. ⁴ Ε na yelin Yurudēn baan gide, ε xa ḡēmēni itoe ti Ebali geyaan fari, ε yi e mafixa, alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ⁵ Ε xa ḡēmēne malan Alatala ε Ala xa saraxa ganden na mēnni, wure walise mi dinxi ḡēmēn naxanye ra. ⁶ Ε ḡēmēne nan matongoma, ε yi Alatala ε Alaa saraxa ganden nafala. Ε yi saraxa gan

daxine ba Alatala ε Ala xa na fari. ⁷ Ε mən xa bəne xunbeli saraxane fan ba mənni, ε e don, ε sεwa Alatala ε Ala yetagi. ⁸ Ε gemen naxanye tixi, ε xa Alaa sariya falane seβε ne ma, ε yi e kerenden ki fajni.”

⁹ Musa nun saraxaraline, Lewine mən yi falan ti yamaan xa, e naxa, “Isirayila yamana, ε sabari. Ε yi ε tuli mati. Ε bata findi Alatala ε Alaa yamaan na to. ¹⁰ Ε xa Alatala ε Alaa falan name. Ε xa a yamarine nun a tənne suxu, n naxanye yamarima ε ma to.”

¹¹ Na ləxə kedenni, Musa mən yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, ¹² “E na Yuruden baan gidi waxatin naxan yi, bənsənni itoe xa ti Garisimi geyaan fari, e duba yamaan xa: Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Yusufu e nun Bunyamini. ¹³ Bənsənni itoe xa ti Ebali geyaan nan fari, e dangan ti: Ruben nun Gadi nun Aseri nun Sabulon nun Dan e nun Nafatali. ¹⁴ Lewine falan tima nen Isirayila birin xa e xui yitexin na.”

¹⁵ E naxa, “Ala xa na kanna danga naxan na suxuren nafala, hanma se gbete rafalaxi wure raxulunxin na, a yi a batu wundoni. Na se sifan naxaxu Alatala ma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁶ “Ala xa na kanna danga naxan na a fafe nun a nga rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁷ “Ala xa na kanna danga naxan na a bodena bəxən danne taxamasenne masiga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁸ “Ala xa na kanna danga naxan na danxutənni ti kira naxin xən.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁹ “Ala xa na kanna danga naxan na kiti naxin sa xənen ma hanma kiridina hanma kəna giləna.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁰ “Ala xa na kanna danga naxan nun a fafe a naxanla kafuma, bayo a bata a fafe rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²¹ “Ala xa na kanna danga naxan na yenyaan liga suben xən.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²² “Ala xa na kanna danga naxan nun a magilen kafuma, a fafe a dii temena,

hanma a nga a dii temena.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²³ “Ala xa na kanna danga naxan nun a bitan naxanla kafuma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁴ “Ala xa na kanna danga naxan na a boden faxa wundoni.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁵ “Ala xa na kanna danga naxan na dimi yi seene rasuxu təngeeden faxa feen na.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁶ “Naxan mi sariya falani itoe suxuma a yi e liga, Ala xa na kanna danga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

28

Dubane fe

Saraxaraline 26.3-13 nun Sariyane 7.12-

²⁴

¹ Xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu ki fajni, ε yi yamarini itoe suxu n naxanye soxi ε yii to, nayi Alatala ε rafisama nen bəxən siyane birin xa. ² Ε baraka feni itoe nan sətəma, xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu:

³ A barakan sama nen ε fe yi taan kui e nun xεene ma. ⁴ A barakan sa ε dii barin nun ε bəxən bogi seene nun ε xuruse kurune nun jingene nun yεxεene yi. ⁵ A yi barakan sa ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi.

⁶ A yi ε baraka ε somatənni nun ε minimatənni na. ⁷ Ε yaxune na keli ε yengedeni, Alatala e kedima nen ε yεε ra. Xa e so kira keden nan xən, e e gima nen ε yεε ra kira solofere xən. ⁸ Alatala ε Ala barakan sama nen ε gbengbene yi, e nun ε wanle birin yi. A barakan sama ε fe yi na bəxəni a denaxan fima ε ma. ⁹ Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, ε mən yi bira a kirane fəxə ra, a ε findima a yamaan na nen alo a a kələ ε xa kii naxan yi. ¹⁰ Bəxən siyane birin a kolonma nen nayi, a Alatala xinla bata fala ε xun ma, e gaxu ε yεε ra.

¹¹ Alatala ε herisigen fari sama nen na bəxəni a a kələ ε benbane xa naxan ma fe ra a a soma ε yii. Ε dii wuyaxi barima nen, ε xuruseene dii wuyaxi xalima nen, a mən yi barikan sa ε bəxən bogi seene yi. ¹² Alatala koren nabima nen ε xa, a igen namaraxi denaxan yi, alogo a xa tulen nafa ε bəxəne ma a waxatini, a ε wanle birin nasənyə.

Siya wuyaxine fama ε dolideni nen, koni ε tan mi donla tongoma. ¹³ Alatala ε tima nen yeen na. E mi luyε dɔnxen na mumε! Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, n naxanye falama ε xa to, a ε yitema nen bonne xa, ε mi luyε e bun mumε! ¹⁴ E nama yamarini itoe bepin n naxanye falaxi ε xa, ε siga yiifanna ma hanma kɔmenna ma, ε yi bira ala gbetene fɔxɔ ra, ε yi e batu.

*Dangane fe
Saraxaraline 26.14-46*

¹⁵ Xa ε tondi Alatala ε Ala xuiin suxe, xa ε tondi a yamarine nun a tɔnne suxe, n naxanye falama ε xa to, nayi dangani itoe nan fama ε ma, e yi ε suxu. ¹⁶ Ala ε dangama nen taani e nun xeene ma. ¹⁷ A dangan sama nen ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi. ¹⁸ A dangan sa ε dii barin nun ε bɔxɔn bogi seene nun ε xuruse kurune nun jingene nun yeene yi. ¹⁹ A yi ε danga ε somatɔɔn nun ε minimatɔɔn na.

²⁰ Alatala dangan nun mayifuun nun fe magaxuxin nafama ε ma nen ε wanle birin yi han ε sa halagi, bayo ε bata fe jaxin liga, ε to xete a fɔxɔ ra.

²¹ Alatala fitina furen nadinma ε ma nen han ε birin yi jnan na bɔxɔni ε sigama denaxan masɔtɔdeni. ²² Alatala ε doyenma nen furen na, e nun fati mawolonna nun fati makusinna. A fama nen kuye wolonna ra, e nun furuna, sansine funduma nen hanma e kun. Feni itoe ε tɔrɔma nen han ε halagi. ²³ Kuyen xarama nen, bɔxɔn fan yi xɔdɔxɔ ayi alo wurena. ²⁴ Alatala yi ε tulen masara gbangbanna ra keli kore, godo xeene ma, han ε birin yi halagi. ²⁵ Alatala a ligama nen, ε yi halagi ε yaxune yetagi. Xa ε siga e yengedeni kira keden nan xɔn, ε gima nen e yeε ra kira solofere xɔn. Dunɔna muxune birin kabema nen ε kalana fe ra. ²⁶ Xɔline nun burunna subene ε binbine donma nen. Muxu yo mi e kedi.

²⁷ Alatala ε tɔrɔma nen setene ra alo a naxan liga Misiran kaane ra. A ε tɔrɔ bontenbandunna nun gasine ra, e nun maxenxenna naxan mi danma. ²⁸ Alatala ε findima nen danxutɔne ra, a faan naso ε yi, ε yi findi fatɔne ra. ²⁹ Yanyin na ε sigati kiin yi ε yifu alo danxutɔne. E wali yo mi lanje. E lu tɔre, e yi ε yii geli. Muxu yo mi nɔe ε be e yii. ³⁰ E na jaxalandin masuxu, xeme gbete

fuma a ma nen. E na banxin ti, ε mi soε a kui. E na manpa binle si, ε mi nɔe e bogine donje. ³¹ E jingene kɔe raxabama nen ε yeε xɔri, ε mi e suben donje. E ε sofanla bama nen ε yii, ε mi a masɔte. E yeene soma nen ε yaxune yii, muxu yo mi ε maliye. ³² E dii xemene nun dii temene soma nen siya gbeten yii alo konyine ε yeε xɔri. E xadanma nen e yeε ra kira yitodeni, koni fere yo mi luyε ε xa, ε yi e mali. ³³ Xɔne baloma ε sansine nan na. E wanla naxan birin kema, a tɔnɔn findima e gbeen nan na. E ε rayarabima nen, e yi ε jaxankata ε siin birin yi. ³⁴ E na feni itoe birin to, ε luma nen alo fatɔne.

³⁵ Alatala sete jaxine ratema nen ε sanne nun ε xinbine ma naxan mi yalanje. E yi din ε fatin birin na, keli ε xunna ma han ε sanne. ³⁶ Alatala ε nun ε mangan kedima nen, ε na naxan dɔxɔ ε xun na, siga bɔxɔni ε tan nun ε benbane mi naxan kolon. Menni ε ala xɔne batuma nen naxanye rafalaxi wudin na, hanma gemena. ³⁷ Alatala ε xalima siyaan naxanye konni, ne kabema nen ε fe ma, e yi ε magele, e yi ε rayelefu.

³⁸ E sansi gbege wolima nen ε xeene ma, koni ε ndedi nan tun xabama, bayo tuguminne dinma nen a birin na. ³⁹ E manpa binle sima nen, ε yi e masuxu ki fajni, koni ε mi e igen minje, ε mi e bogine malanje bayo kunle soma e yi nen. ⁴⁰ Oliwi binle luma nen bɔxɔn birin yi, koni ε mi e turen soma ε ma, bayo oliwi bogine yolonma nen. ⁴¹ E diine barima nen, koni e mi luyε ε yii, bayo ε yaxune e xalima nen. ⁴² E wudine nun bɔxɔn bogi seene findima tuguminne nan gbee ra. ⁴³ Xɔnen naxanye dɔxi ε ye, ne fe matematika nen ε xa pon! Koni ε tan ma fe magodoma nen han! ⁴⁴ E sigama nen e dolideni, koni e tan mi fe ε dɔle mumε! Ala e tima nen yeen na. E yi lu dɔnxen na. ⁴⁵ Dangani itoe birin fama nen ε fɔxɔ ra, e yi ε sagatan, e yi ε suxu han ε birin yi halagi, bayo ε bata tondi Alatala ε Ala xuiin suxe. E mi a yamarine nun a tɔnne suxi a naxanye soxi ε yii. ⁴⁶ Na findima taxamasenna nun kabanakoon nan na ε tan nun ε yixetene xa habadan!

⁴⁷ Bayo ε mi tin walε Alatala ε Ala xa sewan nun jenige fajini, ε yi herini waxatin naxan yi, ⁴⁸ nayi ε walima nen ε yax-

une xa Alatala naxanye rafama ε xili ma. Kamen nun min xonla ε suxuma nen. E magenla luma nen taroni. E yi wuren xidi ε koe xanbi ra ε goronna tongo, han ε yi halagi. ⁴⁹ Alatala fama nen siyana nde ra, keli yire makuyeni baxon danna ra. A godoma nen ε ma alo singbinna. E mi a xuiin mema. ⁵⁰ E findima muxu ye xodexene nan na, naxanye mi xeme fonne binyama, e mon mi kininkininje diine ma. ⁵¹ E ε xuruseene nun ε baxon bogi seene tongoma nen, ε yi halagi. E mi ε murutun hanma manpana hanma turen naluma ε yii. E ε jinge diine nun yexee diine nun siine xalima nen han ε yi halagi.

⁵² E ε taane birin nabilinma nen yengeni, na baxon Alatala ε Ala denaxan soma ε yii. E ε yengema nen han ε taan yinna naxanye mate, ε laxi naxanye ra, ne yi bira. ⁵³ Yengeni ito yi, ε yaxune ε rakamema nen han ε yi ε diine don, Alatala ε Ala naxanye fixi ε ma. ⁵⁴ Hali xeme faji hinantona ε tagi, a mi kininkininje a ngaxakedenne ma hanma a naxanla hanma a dii jenne. ⁵⁵ A mi tinje a diin subeni taxunje e ra, bayo na findixi a balo donxen nan na. E yaxune ε rayarabima na kii nin ε taan birin yi. ⁵⁶ Hali naxalan faji hinantona ε tagi, naxan mi susue a sanna tiye baxon ma, a tan fan mi kininkininje a rafan xemen ma hanma a diina. ⁵⁷ A mi tinje a dii barixin subeni taxunje e ra e nun a diin xunyena, bayo a wama ne don feni wundoni. E yaxune na ε rabilin yengeni e fama nen na toro sifan na ε konni.

⁵⁸ Xa ε mi sariya falani itoe suxu a fajn na naxanye sebexi kitabuni ito kui, xa ε mi gaxu Alatala ε Ala xili gbee magaxuxin yee ra, ⁵⁹ Alatala fitina furene nun fure naxine daxoma nen ε tan nun ε yixetene ma naxan magaxu, e mon mi yalanje xulen. ⁶⁰ A fitina furene birin nafama nen ε ma, ε yi gaxuxi naxanye yee ra Misiran baxon. Na furene yi ε suxu, e yi ε no. ⁶¹ Alatala furen sifan birin sanbama ε ma nen e nun yihadin birin hali ba naxanye sebexi kitabuni ito kui, han ε birin yi halagi. ⁶² E tan naxanye yi wuya dangu sarene ra kore, ε yatun xurunma ayi nen bayo ε bata Alatala ε Ala xuiin matandi. ⁶³ Alatala fe fajn ligaxi ε xa kii naxan yi, a ε rawuya ayi kii naxan

yi, a mon ε halagima na kii nin, a yi ε faxa. A ε bama nen na baxon ε fama naxan masotodeni. ⁶⁴ Alatala yi ε raxuya ayi siyane birin ye, keli dunuja folon ma han a danna. E ala gbetene batuma nen, naxanye rafalaxi wudin nun gemen na, ε tan nun ε benbane mi naxanye kolon. ⁶⁵ Na siyane tagi, ε mi matabu yo sotoma, ε mi yire yo sotoma ε daxoma denaxan yi. Alatala ε bjenne wolonma nen, a ε yene raxadan xi xonla ra, a ε niine yjaxu ε ma. ⁶⁶ E siimayaan findima kontofinle nan na, gaxuna ε raxuruxurunma nen kosen nun yanyin na. E sikema nen ε niin yetena fe ra. ⁶⁷ E na na feene to waxatin naxan yi naxanye ligama, gaxun soma nen ε bjen. Xotanni, ε yi a fala, ε naxa, “Xa jinbanna nan yi a ra nun!” Jinbanna ra, ε yi a fala, ε naxa, “Xa xotonna nan yi a ra nun!”

⁶⁸ Alatala ε xalima nen kunkine kui Misiran yi, n na a fala denaxan ma, a ε mi menna toma sonon. Menni, xemene nun naxanle, ε katama nen ε xa ε yete mati ε yaxune ma konyine ra, koni muxu yo mi ε sarama.

⁶⁹ Alatala falani itoe nan ti a layirin na a naxan yamari Musa ma, a xa a xidi e nun Isirayila kaane tagi, Moyaba baxon, ba layirin na e naxan xidi Horebe गयाan fari.

29

Nabi Musaa kawandi donxena

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan birin maxili, a yi a fala e xa, a naxa:

E yi Misiran yi waxatin naxan yi, ε a to nen Alatala naxan liga Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin na. ² E bata fe xodexene to, e nun taxamasenne nun kabanakone a naxanye liga e ra, ³ koni han to Alatala munma xaxinla fi ε ma naxan noe feni itoe kolonje. E yene mi a toma, ε tunle fan mi a mema. ⁴ N ti nen ε yee ra tonbonni jee tonge naanin. E domane nun ε sankidine mi kala, ⁵ ε mi burun don, ε mi manpaan min. Alatala na liga nen alogo ε xa a kolon, a a tan nan ε Ala ra. ⁶ E to so be, Sixon, Xesibon mangana, e nun Ogo, Basan mangana, ne yi fa en yengedeni, koni en yi e no. ⁷ E yi e baxon tongo, ε e yitaxun Ruben bansonna nun

Gadi bənsənnə muxune ra, e nun Manase bənsənnə fəxə kedenna. ⁸ Nanara, ε lanma ε xa layiri falani itoe suxu ki fajiri, alogo ε wanle birin xa sənəya.

⁹ Isirayila kaane, ε malanxi to Alatala ε Ala yetagi. ε birin be, ε mangane nun ε yeeratine nun ε fonne nun ε kuntigine, ¹⁰ e nun ε naxanle nun ε diine nun xəjən naxanye wudin segeema e nun naxanye igen bama ε xa. ¹¹ ε be to alogo Alatala ε Ala xa layirin xidi e nun ε tan tagi, a yi a kolə. ¹² A ε tan nan a yamaan na, a a tan nan ε Ala ra, alo a a fala ε xa kii naxan yi, e nun a mən a kolə ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi. ¹³ N mi layirini ito xidima ε tan xan gbansan xa marakələn xən, ¹⁴ ε tan naxanye tixi be Alatala en ma Ala yetagi. N na a xidima ε nun ε yixetene nan fan xa naxanye munma bari singen. ¹⁵ ε a kolon en bu Misiran yi kii naxan yi, e nun en mən dangu yamanane ra kii naxan yi kira yi be. ¹⁶ ε bata siyani itoe suxure naxine to: a wudi daxine, a gemen daxine, a gbeti daxine, e nun a xema daxine. ¹⁷ Xeme ba, naxalan ba, bənsən ba, xabila ba, ε sese nama xete Alatala ε Ala fəxə ra, ε siga na siyane alane batudeni. ε a liga ki fajiri alogo suxure batu yo nama lu ε ye alo sansi salen xələna. ¹⁸ Na muxu sifan na koləni ito me, a dubama a yete xa nən a bəjəni, a naxa, “N bəjə xunbenla sətəma nən hali n to kankanxi n kejaan ma.” Na yi yamana feen birin kala. ¹⁹ Alatala mi dijə na kanna ma. Alaa xələn nun a kunfa sarijanxin kelima nən na kanna xili ma. A dangane birin sa a fari naxanye sebexi kitabuni ito kui. A xinla yi lə ayi dunuɲa yi. ²⁰ Alatala na kanna luma nən a danna Isirayila yamaan ye alogo yihadin xa a li naxan findixi layirin dangane ra, naxanye sebexi sariya kitabuni ito kui.

²¹ ε yixeten naxanye fama ε xanbi ra, e nun xəjən naxanye kelima bəxə makuyene yi, ne fitina feene nun fe xədəxene toma nən, Alatala naxanye dəxəma ε bəxən na. ²² Dolen nun fəxən luma nən bəxən fari. Sese mi nəe siye, sansi yo mi nəe solə, hali naxənde keden mi luye. Yamanan luma nən alo Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi, Alatala taan naxanye kala a xələni. ²³ Nayi, siya gbətene maxədinna

tima nən, e naxa, “Nanfera Alatala ito rabaxi a bəxən na? A xələxi nanfera na kiini?” ²⁴ E yabima nən, e naxa, “Feni itoe ligaxi nən bayo yamani ito bata Alatala layirin kala, e benbane Ala naxan xidi e xa, a to e ramini Misiran yi. ²⁵ E bata suxurene batu, e yi e xinbi sin e xa, e mi yi naxanye kolon, Ala mi tinxi naxanye ra. ²⁶ Nanara, Alatala naxankatani ito birin dəxi bəxəni ito ra a xələni alo a sebe kitabuni ito kui kii naxan yi. ²⁷ Alatala bata a xələ gbeen dəxə a yamaan na, a yi e ba e bəxəni, a yi e rasiga bəxən gbətəni, e dənaxan yi iki.”

²⁸ Alatala en ma Ala nan gbee wundo feene ra. Koni feen naxanye makənənxi en xa, en nun en ma diine nan gbee ne ra habadan! A lan nən en xa sariya falani itoe birin suxu.

30

Alaa layirina

¹ N feen naxanye birin falaxi ε xa, dubane nun dangane, ne birin kamalima nən. Alatala ε Ala na ε raxuya ayi waxatin naxan yi siya gbətene ye, ε mirima nən feni itoe ma. ² ε yi xete Alatala ε Ala ma, ε mən yi a xuiin suxu ε bəjən birin na e nun ε niin birin yi, ε tan nun ε diine alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ³ Nayi, Alatala ε Ala kininkininma ε ma nən, a ε ba konyiyani, a yi ε malan keli siyane ye a ε raxuya ayi naxanye ye. ⁴ Hali ε kedixin sa dəxi han bəxən danna ra, Alatala ε Ala ε tongoma nən mənni, a mən yi ε malan. ⁵ Alatala ε Ala mən ε xalima nən ε benbane bəxəni alogo ε xa na masətə, a yi ε rasabati, a ε rawuya ayi dangu ε benbane ra. ⁶ Alatala ε Ala nan ε nun ε yixetene bəjəne rasarijanma alogo ε xa Alatala ε Ala xanu ε bəjən ma e nun ε niin birin yi, ε yi siimaya fajin sətə. ⁷ N tan Alatala, ε Ala danga sebexini itoe birin dəxəma nən ε yaxune ra naxanye ε rapaxuxi. ⁸ Nayi, ε mən birama nən Alatala fəxə ra, ε a yamarine birin suxu n naxanye fima ε ma to. ⁹ Alatala, ε Ala baraka gbeen sama nən ε wanle birin yi. ε yi dii wuyaxi sətə, e nun xuruseene nun herisige gbeena, xa ε Alatala kənən alo ε benbane ¹⁰ ε yi Alatala ε Ala xuiin suxu, ε yi a yamarine nun tənne suxu naxanye sebexi sariya kitabuni ito

kui, ε yi xεte a ma ε bɔɓɛn birin na e nun ε niin birin yi.

Alaa sariyana

¹¹ N yamarin naxan fima ε ma to, fe xɔdεxe mi a ra ε tan xa. ¹² A mi kore, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nɔε te kore, a xa sa fa a ra en xa, a a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹³ A mi sa fɔxɔ igen fan kidima, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nɔε fɔxɔ igen gide, a xa sa fa a ra en xa, a yi a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹⁴ En-en-en, Alaa falana i dεxon ma, a i dεen kui, a i bɔɓɛni alogo i xa a liga.

Nii rakisın sugandi fena

¹⁵ N bata fa siimayaan nun faxan na to e nun fe fajin nun aɓaxina. E a mato ε keden sugandi. ¹⁶ N bata ε yamari to, ε xa Alatala ε Ala xanu, ε xa sigan ti a kirane xɔn, ε xa a yamarine nun a tɔnne nun a sariyane suxu, alogo ε xa siimaya fajin sɔtɔ, ε yi wuya ayi, Alatala ε Ala yi ε baraka na bɔxɔni ε fama denaxan masɔtɔdeyi. ¹⁷ Koni xa ε xεte a fɔxɔ ra, ε a matandi, ε bira suxure batu feen fɔxɔ ra, ¹⁸ n xa a fala ε xa to, ε halagima nen feu! E mi buma na bɔxɔni ε denaxan sɔtɔma Yuruden kidima. ¹⁹ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nan n serene ra to, fa fala a n bata fa siimayaan nun faxan na e nun duban nun dangana. E xa siimayaan nan sugandi, ε tan nun ε yixεtene. ²⁰ E xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a xuiin suxu, ε yi lu a fɔxɔ ra. Amasɔtɔ Alatala nan ε nii rakisın na. A siimaya xunkuyen fima ε ma nen na bɔxɔni, Alatala a kɔlɔ naxan ma fe ra, a a soma nen ε benba Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii.

31

Yosuwe findi fena yεratiin na

¹ Nabi Musa yi a fala Isirayila kaane birin xa, ² a naxa, “N bata jεε kemε jεε mɔxɔɓe sɔtɔ iki, n mi fa nɔε tiye ε yεε ra. Alatala bata a fala n xa, a n mi Yuruden baan gidima. ³ Alatala ε Ala nan tima ε yεε ra, a men kaane birin halagi alogo ε xa e bɔxɔne masɔtɔ. Yosuwe fan tima nen ε yεε ra, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁴ Alatala siyani itoe halagima nen alo a Sixɔn nun Ogo, Amarine mangane halagi kii naxan yi, e nun e yamanane. ⁵ Alatala yi e sa ε sagoni. E xa a liga e ra alo n bata a yamari ε ma kii

naxan yi. ⁶ E senbe so, ε wεkile! E nama kuisan, ε nama gaxu e yεε ra, bayo ε nun Alatala ε Ala nan sigama. A mi keε i dεxon mumε, a mi ε rabεɓɓe fefe ma.”

⁷ Nabi Musa yi Yosuwe xili, a yi falan ti a xa Isirayila kaane birin malanxin yεε xɔri, a naxa, “I senbe so, i wεkile, bayo i tan nan tima Isirayila kaane yεε ra siga na bɔxɔni Alatala a kɔlɔ naxan ma fe ra a a soma ε benbane yii nen. I tan xa e keε bɔxɔne yitaxun e ra. ⁸ Alatala tima nen i yεε ra, a lu i xɔn, a mi keε i dεxon, a mi i rabεɓɓe fefe ma. I nama kuisan, i nama gaxu.”

⁹ Musa to sariyani ito sεbe, a yi a taxu saraxaraline ra, Lewi yixεten naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima, e nun Isirayila fonne. ¹⁰ Musa yi yamarini ito fi e ma, a naxa, “Jεε solofere yo jεε solofere, yamaan dijama donle ma jεεn naxan na, Bubu Kui Sanla waxatini, ¹¹ ε xa sariyani ito xaran ε xui yitexin na Isirayila kaane birin xa, naxanye fama e malandeni Alatala ε Ala yεtagi, a yire sugandixini. ¹² E yamaan birin malanma nen menni, xεmεne nun jaxanle nun diine e nun xɔɓɓe naxanye dɔxi ε taane yi, alogo e xa a mε, e yi fatan Alatala ε Ala binyadeni, e sariyani ito a falane birin suxu ki fajni. ¹³ E diin naxanye mi sariyan kolonxi singen, ne fan a mεma nen. E yi fatan Alatala ε Ala binyadeni fanni ε dɔxi na bɔxɔni ε Yuruden baan gidima naxan masɔtɔdeni.”

¹⁴ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxa waxatin bata maso, Yosuwe xili, ε birin yi siga Naralan Bubuni alogo n xa n ma yamarine fi a ma menni.” Nabi Musa nun Yosuwe yi siga Naralan Bubuni. ¹⁵ Alatala yi mini e xa kundani naxan yi tema bubun so dεen xun ma. ¹⁶ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxamatɔɔn na a ra. I faxa xanbini, yamani ito xɔɓɓe suxurene batuma nen na bɔxɔni e sigama denaxan yi. E e mεma n na nen, e yi layirin kala n naxan xidixi e xa. ¹⁷ Na waxatini, n xɔlɔma nen e ma han n yi n mε e ra. N na n yεtagin luxunma nen e ma. Siya gbεtene e halagima nen. Tɔrɔ wuyaxi nun fe xɔdεxene yi so e xun na. E a kolonma nen na waxatini, a tɔrɔni itoe e lixi nen bayo n tan, e Ala, mi fa e ye sɔnɔn. ¹⁸ N na n yεtagin luxunma nen e ma na waxatini

bayo e bata fe ɲaxin liga e suxurene batu.

¹⁹ Iki, i xa βetini ito seβε. Musa, i xa a xaran Isirayila kaane xa, e yi lu a βε, alogo a xa findi seren na n tan nun Isirayila kaane tagi. ²⁰ N yamani ito xalima nen na bəxəni, nənən nun kumin gbo denaxan yi, alo n nan n kəlo e benbane xa kii naxan yi. E na e dege, e lugo han e gbo, e birama nen ala gbete ne fəxə ra, e yi e batu, e n ma layirin kala. ²¹ Tərone nun fe xədəxene na fa e ma, βetini ito findima seren nan na e xili ma. E yixetene mi ɲinanɲe a xən. N yamani ito kui feene kolon hali benun e xa so na bəxəni n na n kəlo e xa naxan ma fe ra.” ²² Na bəxəni, Nabi Musa yi na βetin seβε, Ala naxan falaxi. A yi a xaran Isirayila kaane xa.

²³ Ala yi yamarini ito so Nunu a dii Yosuwe yii. A yi a fala a xa, a naxa, “I senβε so, i wəkile! I tan nan Isirayila kaane xalima na bəxəni n na n kəlo e xa naxan ma fe ra. N tan yeteen luma nen i xən.”

²⁴ Nabi Musa yi sariya falani itoe birin seβε Kitabun kui. ²⁵ A to yelin, a yi yamarini ito fi Lewine ma, naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima. A yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “E kitabuni ito tongo, Alaa sariyan seβexi naxan kui, ε xa a sa Alatala ε Alaa Layiri Kankiraan dɛxən ma. A xa lu menni seren na Isirayila kaane xili ma, ²⁷ bayo n na kolon a matandi tiine nun yama murutəxin nan ε ra. Xa ε Alatala matandima n mən ε ye waxatin naxan yi, n na faxa, ε mən a matandima nen dangu na ra. ²⁸ Iki, ε ε malan n fəma, ε nun ε fonne nun ε bənsəne yεeratine, alogo n xa falani itoe ti ε yetagi. Kore xənna nun bəxə xənna nan findima serene ra ε xili ma. ²⁹ N na a kolon, a n na faxa, ε kala gbeen tima nen, ε yi xete kiraan fəxə ra n na ε yamarixi naxan na. Waxati famatəne yi, ε fe ɲaxin ligama nen Alatala yεε ra yi, a yi xəlo ε ma ε kewanle fe ra, yihadin yi ε li.”

³⁰ Nabi Musa yi βetini ito birin xaran Isirayila yamaan xa.

32

Nabi Musaa βetina

¹ Kore xənna, i tuli mati n ma falan na. Bəxə xənna, n fala xuiin name. ² N ma xaranna xa godo yamaan ma alo tule igena.

N ma falan xa lu

alo xiila seχen na.

³ N na Alatala xinla nan nalima. E xa en ma Ala tantun, a gbo!

⁴ En kantan fanyen nan a ra, a wanle kamalixi. A kirane birin tinxin. Nəndina Ala na a ra, naxan mi yifu.

A tan nan tinxin, a fan!

⁵ Koni yamaan bata kala a yεε ra yi, a dii mi fa e ra! Yagina e xa,

yama yifuxin naxan mi tinxin.

⁶ Yama daxu xaxilitarena, ε lan ε xa na fe sifan liga Alatala ra ba? E Fafe xa mi a tan na,

ε da mangana, naxan ε findixi a yamaan na?

⁷ E miri bəxə danguxine ma.

E yi ε xaxili lu waxati gbete ne xən.

E ε fafane maxədin e nun fonne.

E xa fe danguxine yeβa ε xa.

⁸ Kore Xənna Ala to yi bəxəni taxunma siyane ra,

a to yi adamadiine bama e bode ra,

a yi yamanane danne sa fata Isirayila kaane yatən na.

⁹ Bayo Alatala gbeen findixi a yamaan nan na.

A gbeen nan Yaxuba bənsəna ra.

¹⁰ A Isirayila toxi tonbonna nin, təro bəxə xarena.

A yi a ratanga,

a yi a ɲəxə lu a xən

alo a yeteen yeena.

¹¹ A luxi alo singbinna

naxan a diine maxaranma tugandeni.

A a gubugubune dəxə e bun

alogo e nama bira,

a yi e yite a gubugubune ra.

¹² Alatala kedenna nan tixi a yamaan yεε ra.

Ala gbete yo mi a malixi.

¹³ A yi e rasabati geyane fari.

A yi e balo xεene bogi seene ra.

A yi kumin ba e xa gεmεne yi

a turen ba fanyen ma.

¹⁴ Ningene nun yεxεene yi nənən fi ε ma.

Yeχεε dii turaxine nun kətəne,

e nun kontonna naxanye kelixi Basan yi,
 ε yi ne suben don.
 Ε yi murutu keεε fajine don,
 Ε yi manpa hagigεne min.

15 Isirayila tinxinxin yi gbo ayi,
 a yi tondi,
 turen yi gbo a fatini,
 a fatin yi fanjε ayi,
 a yi xετε Ala fαxα ra,
 a da mangana,
 a yi a mε Ala ra,
 a kantan fanyena,
 naxan a rakisima.
 16 Isirayila yi Ala raxαxαλnηε ayi,
 e bira ala gbεtene fαxα ra,
 e suxurene ki.
 17 E yi jinanne ki,
 Ala mi naxanye ra,
 e mi yi naxanye kolon,
 e benbane mi yi naxanye kolon.
 18 Ε bata jinan Ala xαn,
 naxan ε ratanga alo fanyena
 naxan ε ramini dunuηa yi,
 a siimayaan fi ε ma.

19 Alatala to a diine keηaan to,
 a yi xαλb e ma, a yi a mε e ra.
 20 A yi a fala, a naxa,
 “N xa n yeηagi luxun e ma,
 n yi a mato feen naxan e lima.
 Amasαtα yama xaxilitaren nan e ra.
 Dii yanfantenne nan e ra.
 21 E bata n naxαxαλnηε ayi wule alane xαn.
 E bata n naxαλb suxure fufafune fe ra.
 N tan fan e raxαxαλnma ayi nεn muxune
 xαn
 yama fajin mi naxanye ra.
 N yi e raxαλb siya xaxilitaren xαn.
 22 Un, n ma xαλn bata gbo ayi,
 a wolon han a barinne yimaxa laxira yi.
 A luma nεn alo tεen naxan bαxαn ganma.
 A gan han a sa geyane bunne li.”
 23 “N fitina feene gboma ayi e ma,
 n nan n ma xanle birin wolima nεn.
 24 N fitina kamεn nagodoma e xili ma nεn,
 n fitina furen nafa e ma,
 n burunna sube xαηεne rafa e ma,
 e nun saηi xαλεne.
 25 Naxanye tanden ma,
 silanfanna nan e diine faxama.

Naxanye banxini,
 gaxun yi ne faxa!
 E birin faxama nεn,
 xεmεn nun ηaxanla,
 dii ηαρεn nun fonna.
 26 N yi wama nεn e birin naxuya feni ayi,
 e xinle yi tunun dunuηa yi.
 27 Koni n mi tin
 yaxune yi n magele.
 N mi wama a xαn
 a e xa e miri
 a e tan nan e nαxi,
 a Alatala funfun mi a ra.
 28 Siya xaxilima mi ne ra.
 E mi lαnnixi.
 29 Xa fe kolonna nan yi e ra nun,
 e yi a kolonma nεn
 e sigan dεnaxan yi.
 30 Yaxu keden nαε
 Isirayila kaa wuli keden kedε di?
 Yaxu firin nαε muxu wuli fu kedε di?
 Na mi lige
 fα Alatala na e sa yaxune sagoni
 a tan naxan luxi
 alo e kantan fanyena.
 31 Yaxune yati a kolon,
 a e kantan se mi dangu en kantan fanyen
 na, Ala.”
 32 “E feene fαλoxi Sodoma nun Gomora nin.
 E luxi nεn alo manpa binla
 naxan salenne bitinxi bαxα ηaxini,
 a bogi xαλεne ramini,
 33 naxan igen luxi alo saηin xαλεna.
 34 Na feene birin namaraxi n yii wundoni.
 35 N tan nan gbeeηαxα tiin na.
 N feene saranma nεn e ηαxαne ra,
 na muxune yi dagalanηε ayi a waxatini.
 A gbee mi luxi,
 yihadin yi e li,
 e yigitεγε lαxαn bata maso.”
 36 Alatalaa yamaan makitima nεn,
 koni a mαn kininkininma e ma nεn,
 bayo e seηβε yo mi fa na.
 Muxu yo mi na naxan e maliyε.
 37 Ala e maxαdinma nεn, a naxa,
 “E alane minεn
 naxanye yi ε kantanma,
 38 ε yi naxanye kima sube turenι,
 naxanye yi ε manpaan minma?
 E xa keli ε malidenι,
 e xa ε ratanga.

³⁹ Iki ε xa a kolon,
a n tan keden peen na a ra.
Ala gbεε mi na fɔ n tan.
N tan nan muxun faxama,
n mɔn yi a rakeli.
N tan nan muxun maxɔlɔma,
n mɔn yi a yiyalan.
Nde gbεε nɔε muxuna nde bε n yii?

⁴⁰ Habadan Ala nan n tan na,
n bata n yiini te kore,
n yi n kɔlɔ n yeteni:

⁴¹ N na n ma silanfanna raxanxan,
n yi a suxu n yii,
n nan n gbeen ɲɔxɔma nɛn n yaxune ra,
n na e saren fima nɛn,
naxanye n naɲaxuxi.

⁴² N na n ma xanle sinma nɛn wunli,
n ma silanfanna yi suben don.
Yengεsone nun muxu suxine
nun gali mangane birin faxama nɛn.”

⁴³ Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sεwa ε
bode xɔn.
Ala a walikene faxan ɲɔxɔma nɛn.
A e gbeen ɲɔxɔma nɛn a yaxune ra.
A yi a yamaan nun e yamanan yulubine
xafari.

⁴⁴ Musa nun Nunu a dii Yosuwe yi βetini
ito birin xaran yamaan xa e xuini texin na.

⁴⁵ Musa to yelin falani itoe tideni Isirayila
kaane xa, ⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa,
“E xa falani itoe birin suxu ken n naxanye
ralixi ε ma to. E xa e yamari ε diine ma
alogo e xa sariya falani itoe birin suxu ki
fari. ⁴⁷ Fufafu falan mi itoe ra. E niin
nakisi feen yetεen nan e ra. E siimaya
xunkuyen sɔtɔma nɛn e xɔn, na bɔxɔni ε
denaxan sɔtɔma Yuruden kidima.”

Nabi Musaa saya fena

⁴⁸ Na lɔxɔni, Alatala yi a fala Musa xa,
a naxa, ⁴⁹ “Siga Abarimi bɔxɔni, Nebo
geyaan fari, naxan Moyaba yi, Yeriko taan
yεtagi. I xa Kanan bɔxɔn mato mɛnni, n
naxan fima Isirayila kaane ma e kεen na.
⁵⁰ I na te geyaan fari, i faxama nɛn. I yi siga i
benbane fɔxɔ ra laxira yi alo i tada Haruna
faha Horo geyaan fari kii naxan yi, a yi
siga a benbane fɔxɔ ra laxira yi. ⁵¹ Na birin
bayo, ε mi tinxinya ligaxi Isirayila kaane
yεtagi Kadesi yi, Meriba igene denaxan

yi, Sini tonbonni. E mi n ma sariɲanna
binyaxi yamaan tagi. ⁵² Nanara, i bɔxɔn
toma nɛn wulani, n naxan fima Isirayila
kaane ma, koni i tan gbindin mi soε na.”

33

Nabi Musa dubana Isirayila xa

¹ Benun Musa xa faha, Alaa muxuna, a yi
duba Isirayila kaane xa, a naxa:

² Alatala fa nɛn
keli Sinayi geyaan fari alo sogena.

A yi te Seyiri bɔxɔni
Isirayila kaane yi denaxan yi.
A nɔrɔn yi godo a yamaan ma
keli Paran geyaan fari,
maleka wuli wuyaxi yi biraxi a fɔxɔ ra.

³ Ala Isirayila bɔnsɔnna xanuxi yati!
A a muxu sariɲanxine kantanma,
naxanye e xinbi sinma a bun,
e yi a xaranna ramε.

⁴ Musa bata sariyan fi en ma,
alo nafunla Yaxubaa yamaan xa.

⁵ Ala findi nɛn Isirayila Mangan na,
yamaan yεeratine malanni,
e nun Isirayila bɔnsɔnne birin.

⁶ Ala xa siin fi Ruben bɔnsɔnna ma,
Ala xa siimayaan fi Ruben yixεtene ma,
a yamaan yi wuya ayi.

⁷ Musa falani ito nan ti Yuda bɔnsɔnna fe
yi, a naxa,
“Alatala xa Yuda xuiin name,
alogo a xa fa a yamaan ma,
Yuda yi a yetε xun mayεngε.
Ala xa a mali a yaxune yengεdeni.”

⁸ Musa falani ito nan ti Lewi bɔnsɔnna fe
yi, a naxa,

“Ala, i bata Yurima nun Tumin* so
Lewi bɔnsɔnna yii i sagoon kolon feen na.
I rafan muxune nan e ra,
i naxanye keɲaan fεsefεse Masa yi,
i naxanye makiti Meriba igene fe ra.

⁹ E mi bira e fafe nun e nga sagoon fɔxɔ ra,
xanamu e ngaxakedenne
hanma e diine,
koni e bira nɛn i ya fala gbansanna fɔxɔ ra,
e yi i ya layirin kantan.

¹⁰ E tan nan Yaxuba bɔnsɔnna xaranma
i ya yamarine ma,

* **33:8:** Yurima nun Tumin masεnsen ti seene fe seβexi Xɔrɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masεnsenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

e yi Isirayila kaane xaran i ya sariyan ma.
E wusulanna gan,
e saraxa gan daxine ba i ya saraxa ganden
fari.

11 Alatala xa e baraka.
Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.
Ala xa e yengefane senben jan.
Ala xa e yaxune rabira
alogo e nama fa no kele sonon.”

12 Musa falani ito nan ti Bunyamin
bonsonna fe yi, a naxa,
“Alatala xanuntenne nan ne ra.
E luma nen Ala fema baje xunbenli,
bayo a e ratangama nen waxatin birin,
a mon yi lu e xon.”

13 Musa falani ito nan ti Yusufu bonsonna
fe yi, a naxa,
“Alatala xa barakan sa e boxoni.
Ala xa xiila ragodo a ma keli kore.
Ala xa tigi igen namini a ma keli boxoni.

14 Ala xa sogen xa fan e sansine ra,
kike yo kike e bogine yi ma.

15 Ala xa e xene rasabati
geya boxo fajine ma.

16 Ala xa e boxon bogi seene fan.
Ala naxan falan ti fotandini,
a xa hinan Yusufu ra,
a naxan sugandixi mangan na
a ngaxakedenne tagi.

17 Xunna kenla Yusufu xa.
A senben gbo
alo jingen dii tura singena,
a fenne nan a yengesoo seene ra
alo burunna jingena.

A siyane birin noma nen
han boxon danne.
Eframi bonsonna wuli fu ganle nan ne ra.
Manase bonsonna wuli wuli ganle nan ne
ra.”

18 Musa falani ito nan ti Sabulon
bonsonna fe yi, a naxa,
“Sabulon bonsonna, e sewa yulayani.
Isakari bonsonna, e sewa e bubune kui.

19 E siyane xilima nen geyaan fari,
e saraxa tinxinxine ba.
Amasoto e e balon sotoma nen foxo igen
nafunli,
e nun herisigen naxan foxo igen de.”

20 Musa falani ito nan ti Gadi bonsonna a
fe yi, a naxa,
“Ala xa na kanna baraka
naxan Gadi a boxon nagboma ayi.
Gadi dxi menni alo yatan

naxan suben suxu a a sanna nun a xunni
bo.

21 Gadi bata dahamu boxon findi a gbeen na
alo mangan naxan tixi yamaan ye ra.
A bata Alatala fe ragidixin nakamali,
a mon bata Alaa kitin sa Isirayila ma.”

22 Musa falani ito nan ti Dan bonsonna fe
yi, a naxa,
“Dan luxi nen alo yata senbemaan naxan
kelima Basan boxoni a tugan.”

23 Musa falani ito nan ti Nafatali
bonsonna fe yi, a naxa,
“Nafatali rafan Ala ma han!
Alatala barakan saxi a fe yi kati!
Ala xa a boxon nagbo ayi sogegododeni
e nun yiifanna ma.”

24 Musa falani ito nan ti Aseri bonsonna
fe yi, a naxa,
“Ala xa Aseri baraka Yaxuba a diine ye.
A ngaxakedenne xa hinan a ra.

A turen xa gbo ayi
han a yi a sanna maxa a ra.

25 Ala xa e taan so den findi wuren nun
sulan na.
Ala xa kende yaan fi e ma e siimayaan birin
yi.”

26 Musa mon yi a fala,
“Isirayilaa Ala maliga yo mi na.
A kelima kore, a fa i mali.
A kundani gidima a noroni.

27 Habadan Ala nan i yigiyaden na,
a habadan yiine nan nasoxi i bun.
A i yaxune kedima nen i ye ra,
a naxa, ‘E halagi!’

28 Isirayila doxoma nen baje xunbenli.
Ala Yaxuba bonsonna luma nen a danna,
murutun nun manpa nenen yi gbo a
boxoni,
xiila fan yi sa keli kore.

29 Sewana e xa, Isirayila kaane.
E maliga yo mi na siyane ye,
Alatala naxan nakisima.
A tan nan e ye masansan wure lefaan na,
e mali tiina,
a tan nan findixi e no ti silanfanna ra.
E yaxune e mafelenma nen e yetagi,
e fan yi e taane kidene kala.”

34

Nabi Musa yi faxa

1 Nabi Musa yi te Nebo geyaan fari, Moy-
aba meremereni, han Pisiga geyana, naxan

Yeriko taan yetaḡi. Alatala yi yamanan yiren birin yita a ra mɛnni, keli Galadi ma han sa dɔxɔ Dan yamanan na,² e nun Nafatali a bɔxɔn birin, e nun Efirami nun Manase a bɔxɔna, e nun Yuda a bɔxɔna han fɔxɔ igen naxan sogegododeni,³ e nun Negewi bɔxɔna, e nun Yuruden mɛrɛmɛrɛna, e nun Yeriko taan lanbanna, tugu bili taana, han sa dɔxɔ Soyari ra.⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I yɛɛn ti bɔxɔn na n na n kɔlɔ naxan ma fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. N naxa, ‘N bɔxɔni ito fima ɛ yixɛtɛne ma nɛn.’ N bata a yita i ra, koni i mi soon na.”

⁵ Musa, Alatalaa walikɛɛn yi faxa mɛnni, Moyaba bɔxɔni, alo Alatala a fala kii naxan yi.⁶ Ala yi a maluxun mɛrɛmɛrɛni, Moyaba bɔxɔni Beti-Peyori yetaḡi. Muxu yo mi a kolon a gaburun dɛnaxan yi han to.⁷ Nabi Musa faxaxi a jɛɛ kɛmɛ jɛɛ mɔxɔjɛ nan ma. Koni, a mɔn yi seen toma a fajin na, a sɛnbɛn fan mi yi janxi.⁸ Isirayila kaane yi Musa wuga Moyaba mɛrɛmɛrɛni xii tonge saxan han e yi yelin a jan feen ligɛ.

⁹ Nunu a dii Yosuwe yi lugoxi fe kolonna niin na bayo Musa bata yi a yiin sa a ma. Isirayila kaane yi a xuiin suxu, e mɔn yi Musa yamarine suxu Alatala naxanye fixi a ma.

¹⁰ Nabi gbɛtɛ yo munma mini Isirayila yamanani naxan maliga Nabi Musa ra. A yi falan tima Alatala xa yɛɛ nun yɛɛ.

¹¹ Alatala a xɛxi Misiran yamanani taxam-assenne nun kabanakone nan ligadeyi Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin yɛɛ xɔri.¹² Nabi Musa walixi sɛnbɛ magaxuxin nin Isirayila kaane birin yɛɛ xɔri.

Yosuwe Yosuwe a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito naxan xili Yosuwe, a Kanan yamanan yenge feen nan yebama en xa e nun Isirayila kaane dɔxɔ Kanan yamanani kii naxan yi Yosuwe a mangayaan waxatini. Yosuwe nan dɔxɔ mangayani Musa funfuni. A fe dɔxɔde saxan nan yebama en xa.

- Kanan yamanan yenge fena (keli Yosuwe 1 ma han 12)

- Yamanani taxun fena (keli Yosuwe 13 ma han 21)

- E nun Yosuwe a siimayaan danna (keli Yosuwe 22 ma han 23).

Ala layirin naxan tongo Isirayila benbane xa Kanan bɔxɔn so feen na e yii, a mɔn naxan ma fe fala Musa xa, na rakamalixi taruxuni ito kui, a yi bɔxɔn so Isirayila yamaan yii. Kanan yamanan yenge feen taruxun tiden gbo alo Isirayila mini fena Misiran yi. Taruxuni ito fan a yitaxi a Ala barakan sama a yamana fe yi nen, a nɔɔn nun xunna kenla fi e ma.

Kanan yamanan tongo feen nun a yitaxun feen nan toma taruxuni ito yi. Kitabun yireni ito Ala tinxinyaan nan yitama bayo Alaa tuli saan nakamalima nen. Ala to tinxin, a yamaan fan lan e xa e sɔbe so a fe ma. Ala a fala nen Isirayila kaane xa a e xa Kanan kaane birin faha alogo Kanan kaane nama e ti suxure batun ma. Nanara, Yosuwe mɔn yi sariya layirina fe rabira yamaan ma, e yi de xuiin tongo kenenni, a yi e rawekile alogo e nama bira tantanni. Taruxun nananxi na nan ma a sora mɔxɔnen nun naaninden. Yamaan yi bira Ala fɔxɔ ra.

Na kiini, Isirayila kaane taruxu xunkuyen yi fɔlɔ e bɔxɔni. A yi findi maxɔdinna ra yeye, xa Ala tinne na bɔxɔn mɔn yi lu e yii. Fɔ e keden kedenna birin xa lu Ala fɔxɔ ra, bɔxɔn yi lu bɔne xunbenli.

Yosuwe yi findi yamaan yerratiin na

¹ Alatalaa walikɛɛn Musa faha xanbini, Alatala yi a fala Nunu a dii Yosuwe xa, Musa mali muxuna, a naxa, ² “N ma walikɛɛn Musa bata faha. Iki, keli, i Yuruden baani gidi, i tan nun yamani ito birin.

Ɛ siga na bɔxɔni n denaxan soma Isirayila kaane yii. ³ Ɛ na ɛ sanna ti denaxan birin yi, n menna soma nen ɛ yii, alo n na a fala Musa xa kii naxan yi. ⁴ Ɛ bɔxɔn danne fɔlɔma tonbon yiren nin, sa dɔxɔ Liban geyane ra, siga Efirati baa belebelen ma, na bunna nen, Xitine bɔxɔn birin sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Gbeen na naxan sogegododen binni. ⁵ Muxu yo mi nɔe i yee ratiye i ya siimayani. N luma nen i xɔn alo n yi Musa xɔn kii naxan yi. N mi i rabɛɛnne, n mi n me i ra. ⁶ I wɛkile, i senbe so! Amasɔtɔ n na n kɔlɔxi yamanan naxan so fe ra ɛ benbane yii, na findima yamani ito kɛɛn na i tan nan baraka yi. ⁷ I wɛkile, i senbe so han! I yengi dɔxɔ sariyani ito birin xɔn ma. N ma walikɛɛn Musa sariyan naxan birin yamarixi i ma, i xa ne suxu. I nama a fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmenna ma alogo i xa nɔɔn sɔtɔ i na siga dede. ⁸ Sariya kitabuni ito fala xuiin nama ba i de. I yengi dɔxɔ a xɔn ma kɛɛn nun yanyina alogo i xa a birin suxu. Naxan birin seɔxi a kui, i xa na liga, alogo i ya feen birin xa sɔnɔya, i nɔɔn sɔtɔ. ⁹ I nama jinan n ma yamarin xɔn: I wɛkile, i senbe so! I nama kuisan, i nama gaxu, bayo i na siga dede, Alatala i ya Ala luma i xɔn nen.”

¹⁰ Yosuwe yi yamarini ito so yamaan xunne yii, a naxa, ¹¹ “Ɛ daaxaden birin yisiga, ɛ sa yamarini ito rali yamaan ma, ɛ naxa, ‘Ɛ fandane yitɔn bayo xii saxan na dangu ɛ Yuruden baani gidima nen alogo ɛ xa na bɔxɔn masɔtɔ Alatala ɛ Ala denaxan soma ɛ yii.’ ”

¹² Yosuwe yi a fala Ruben bɔnsɔnna muxune nun Gadi bɔnsɔnna muxune nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xa, a naxa, ¹³ “Alatalaa walikɛɛn Musa yamarin naxan so ɛ yii, na fe xa rabira ɛ ma, a to a fala, a naxa, ‘Alatala, ɛ Ala bata matabun fi ɛ ma. A bata bɔxɔni ito so ɛ yii.’ ¹⁴ Ɛ jaxanle nun ɛ diine nun ɛ xuruseene luma nen na bɔxɔni Musa denaxan soxi ɛ yii Yuruden baan kidi ma. Koni ɛ tan sofane tima nen ɛ ngaxakedenne yee ra ɛ nun ɛ yenge so seene, ɛ yi e mali yenge sodeni ¹⁵ han Alatala yi matabun fi ɛ ngaxakedenne fan ma alo ɛ tan, han e fan bɔxɔn masɔtɔ waxatin naxan yi Alatala denaxan soma e yii, ɛ Ala. Na xanbi ra, ɛ mɔn yi xete ɛ bɔxɔni denaxan

findixi ε konna ra Alatalaa walikεen Musa naxan soxi ε yii Yuruden kidi ma, sogeteden binni.”

¹⁶ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I nxu yamarixi feen naxan birin na, nxu a birin ligama nen. I na nxu xe dεde yi, nxu sigε. ¹⁷ Nxu i xuiin suxuma nen feen birin yi alo nxu Musa xuiin suxu kii naxan yi. Alatala i ya Ala xa lu i xon alo a lu Musa xon kii naxan yi. ¹⁸ Muxu yo murute i xuiin ma, a mi i ya falan suxu, i feen naxan birin yamarima, na kanna faxama nen. I tan xa i wekile tun, i yi i senbe so!”

2

Xera firinne fe Yeriko taani

¹ Nunu a dii Yosuwe yi xera firin nasiga keli Sitimi siga Yeriko taani, a e xa sa taan nakorosi wundoni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yeriko taan nun a rabilinna matodeni.” E yi siga, e sa so yalunde naxanla nde konni naxan yi xili Raxabi. E yi yigiya na. ² Muxune yi sa a fala Yeriko taan mangan xa, e naxa, “I bata a to, Isirayila kaana ndee bata fa kεen na baxoni ito rakorosideni.” ³ Nayi, Yeriko taan mangan yi xeraan nasiga a faladeni Raxabi xa, a naxa, “Xεmen naxanye soxi i konni, ne ramini, bayo e faxi yamanan birin nan nakorosideyi.” ⁴ Koni naxanla bata yi na xεme firinne luxun. A fa a fala mangana xεrane xa, a naxa, “Nondin nan a ra, na xεmene fa nen n konni, koni n mi yi e keliden kolon. ⁵ E siga nen pinbanna ra, taan so dεen balan waxatini. E sigaxi dεde, n mi a kolon. E e sagatan xulen, ε e suxuma nen.” ⁶ Raxabi bata yi sa e luxun gεεε bili xarene bun kore banxin xuntagi. ⁷ Sagatan tiine yi siga e foxo ra Yuruden baan kiraan xon han baan gidideni. Sagatan tiine mini nen tun, e yi taan so dεen balan.

⁸ Benun xεrane xa sa e sa, Raxabi yi te banxin fari e fema. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “N na a kolon a Alatala bata nxo baxon so ε yii. E yεragaxu gbeen bata nxu suxu! Yamanan muxune birin bata yilanyilan ε yεε ra, ¹⁰ bayo nxu bata a me a Alatala Gbala Baani xara nen ε yεε ra, ε yi minima Misiran yi waxatin naxan yi. Nxu mon bata a me ε feen naxan liga Amorine manga firinne ra, naxanye yi Yuruden kidi ma, Sixon nun

Ogo. E yi e raxori. ¹¹ Nxu to na feen me, nxu boren yi kala. Limaniyaan yi ba birin yii ε fe ra, bayo Alatala ε Ala nan Ala ra kore xonna ma denaxan yite, e nun baxo xonna ma denaxan yigodo. ¹² Iki, ε ε kolo n xa Alatala yi fa fala a ε n ma denbayani suxuma nen hinanni alo n na ε yisuxi kii naxan yi. E taxamasenna so n yii naxan mi kalε ¹³ alogo ε xa n fafe nun n nga nun n xunyene nun n tadane lu e nii ra e nun e muxune birin, ε yi nxu ratanga faxan ma.” ¹⁴ Na xεme firinne yi a fala Raxabi xa, e naxa, “Nxu bata nxu kolo nxu niini i xa, koni i nama feni ito fala muxe xa de! Alatala na baxoni ito so nxu yii waxatin naxan yi, nxu fan ε yisuxuma nen hinanna nun lannayani.” ¹⁵ Raxabi yi na xεme firinne ragodo lutin ma banxin foye soden na, bayo a banxin foye soden yi minixi taan nabilinna yinna fari ma. ¹⁶ Raxabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga geyaan binni, ε sa ε luxun menni han xii saxan han ε sagatan muxune yi xεte, xanamu e ε toma nen. Na xanbi ra, ε yi ε kiraan suxu.” ¹⁷ Na xεmene yi a fala Raxabi xa, e naxa, “I nxu rakoloxi naxan na, nxu fan bata tin na ma. ¹⁸ Koni, nxu na so ε yamanani, fo i xa luti gbeeli ito xidi banxin foye soden na, i nxu ramixi denaxan na. E nun mon, fo i xa i ya denbayaan malan i fema i ya banxin kui, i fafe nun i nga nun i tadane nun i xunyene. ¹⁹ Xa naxan mini i ya banxin kui, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma, na mi nxu tan ma. Koni xa nxo muxuna nde a yiin din i ya muxuna nde ra i fema banxin kui, xa na kanna faxa, na goronna nxu tan nan xun ma. ²⁰ Koni xa i nxo fe fala muxuna nde xa, nayi, i nxu rakoloxi feen naxan na, nxu mi na ligan de!” ²¹ Raxabi yi a fala, a naxa, “Ala xa ε falan nakamali.” A yi xεmene bejin, e yi siga. A yi luti gbeela xidi banxin foye soden na.

²² E yi siga, e sa geyaan li, e yi e luxun menni xii saxan, han sagatan tiine yi xεte. E sagatan muxune yi e fen kiraan xon han, koni e mi e to. ²³ Xεme firinne yi fa godo geyaan fari, e yi baani gidi, e sa Nunu a dii Yosuwe li. Feen naxan birin e sot, e yi ne yeba a xa. ²⁴ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Alatala bata na baxon birin so en yii yati! Men kaane birin yilanyilanxi en yεε ra.”

3

Yurudɛn baani gidi fena

¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi kuruŋ kelɛ Sitimi yi, e sa Yurudɛn baan li. E yi xi mɛnni benun e xa gidi waxatin naxan yi.

² Xii saxande lɔxɔni, kuntigine yi yamaan daaxaden birin yisiga. ³ E yi yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, “E na Alatala ɛ Alaa Layiri Kankiraan* to waxatin naxan yi, e nun saraxaraliin naxanye a maxalima naxanye kelixi Lewi bɔnsɔnni, ɛ keli, ɛ yi bira a fɔxɔ ra. ⁴ Nayi, ɛ siga kiraan kolonma nɛn, bayo ɛ munma yi dangu na kiraan xɔn singen. Koni nɔngɔnna ye wuli firin jɔxɔn xa lu ɛ tan nun kankiraan tagi. E nama ɛ maso a ra.” ⁵ Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E ɛ yetɛ rasarijan, bayo tila Alatala kabanako feene ligama nɛn ɛ tagi.” ⁶ Yosuwe yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo, ɛ dangu yamaan yeɛ ra.” E yi Layiri Kankiraan tongo, e ti yamaan yeɛ ra.

⁷ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N na i findi fɔlɔma nɛn muxu gbeen na to Isirayila kaane birin yetagi, alogo e xa a kolon a en birin na a ra alo nxu nun Musa yi a ra kii naxan yi. ⁸ I tan xa yamarini ito so saraxaraline yii naxanye Layiri Kankiraan xalima, i naxa, ‘E na Yurudɛn baa dɛɛn li, ɛ godo, ɛ ti a xɔrɛ ra.’” ⁹ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E maso be, ɛ yi ɛ tuli mati Alatalaa falan na, ɛ Ala.” ¹⁰ Yosuwe mɔn naxa, “Feni ito nan ligama alogo ɛ xa a kolon habadan Ala ɛ tagi. A tan nan Kanan kaane nun Xitine nun Xiwine nun Perisine nun Girigasane nun Amorine nun Yebusune kedima ɛ yeɛ ra. ¹¹ E bata a to, dunuɔa birin Marigina Layiri Kankiraan nan tixi ɛ yeɛ ra Yurudɛn baani gidideni. ¹² Iki ɛ xɛmɛ fu nun firin sugandi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne tagi. Bɔnsɔn keden, muxu keden. ¹³ Saraxaraliin naxanye dunuɔa birin Marigina Alatalaa Kankiraan xalima, ne nɛɛn fa e sanne ti Yurudɛn baa igeni tun, Yurudɛn igen bolonma nɛn a tagi. Igen naxan yi godoma, na yi lu malanɔe yire kedenni.”

¹⁴ Yamaan to mini e bubune kui alogo e xa Yurudɛn baani gidi, saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi ti yamaan yeɛ ra. ¹⁵ Yurudɛn baan yi fema nɛn se xaba waxatine birin yi. Saraxaraliin naxanye yi kankiraan xalima, ne to Yurudɛn baan li, e sanne ti igeni, ¹⁶ igen naxan yi godoma, na yi dan, a lu malanɔe yire kedenni wulani Adama taani naxan Saratan fema. Igen naxan yi godoma Fɔxɔ Ige Darani, daraan naxan mɔn xili Araba Darana, na birin yi xara. Yamaan yi gidi Yeriko taan yetagi. ¹⁷ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne yi lu tixi baan xude wuli yi xareni Yurudɛn tagi. Isirayila birin yi gidi xaren na, han Isirayila bɔnsɔnna birin yi yelin baani gidɛ.

4

Gɛmɛ fu nun firinne fe

¹ Yamaan birin to yelin Yurudɛn baan gidɛ, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “E xɛmɛ fu nun firin tongo yamaan ye, bɔnsɔn keden, muxu keden. ³ E xa e yamari e xa gɛmɛ fu nun firin tongo Yurudɛn baan xude wunla ra saraxaraline yi tixi dɛnaxan yi. E e xali, ɛ sa e sa ɛ to xideni.”

⁴ Yosuwe yi xɛmɛ fu nun firin xili a bata yi naxanye sugandi Isirayila yamaan ye, bɔnsɔn keden, muxu keden. ⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E dangu Alatala ɛ Alaa Layiri Kankiraan yetagi, ɛ siga Yurudɛn baan tagini. E tan muxu keden kedenna birin xa gɛmɛ keden keden tongo ɛ tungunna fari lan Isirayila kaane bɔnsɔnne xasabin ma, ⁶ alogo na xa findi taxamasenna ra ɛ tagi. E diine fama ɛ maxɔdindeni nɛn tila, e naxa, ‘Gɛmɛni itoe findixi nanse ra ɛ tan xa?’ ⁷ E a falama nɛn e xa, ɛ naxa, ‘Ito nan a yitaxi a Yurudɛn igen bolon nɛn Alatalaa Layiri Kankiraan yeɛ ra. A to Yurudɛn baan gidi, baa igen birin yi bolon. Gɛmɛni itoe na feen nan nabirama Isirayila kaane ma han habadan.’”

⁸ Yosuwe naxan yamari Isirayila kaane ma, e yi na liga. E yi gɛmɛ fu nun firinne tongo Yurudɛn baan tagi, alo Alatala a fala Yosuwe xa kii naxan yi, naxan yi lanxi Isirayila bɔnsɔnne xasabin ma. E yi e

* **3:3:** 3.3Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

xali yamaan daaxadeni, e sa e sa mɛnni.
⁹ Yosuwe mɔn yi gɛmɛ fu nun firin dɔxɔ Yurudɛn baan xude wunla ra Layiri Kankiraan maxali muxune yi tixi dɛnaxan yi. E mɔn na yi han to. ¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi lu tixi Yurudɛn baan xude wunla ra han yamaan yi yelin Alatalaa yamarine birin nakamale Yosuwe bata yi naxanye fala e xa alo Musa fan Yosuwe yamari naxanye ra. Yamaan yi e mafura gidɛ. ¹¹ Yamaan birin to yelin dangue, Alatalaa Layiri Kankiraan nun saraxaraline yi dangu yamaan yetagi. ¹² Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi dangu Isirayila yamaan yɛɛ ra e nun e yɛngɛ so seene alo Musa a fala e xa kii naxan yi. ¹³ Fayida sofa wuli tonge naanin jɔxɔndɔn yi dangu Alatala yetagi yɛngɛso xinla ma, siga Yeriko mɛrɛmɛrɛne binni.

¹⁴ Na lɔxɔni, Alatala yi Yosuwe findi muxu gbeen na Isirayila kaane birin yetagi. E yi a binya a siimayaan birin yi alo e Musa binya kii naxan yi.

¹⁵ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ¹⁶ “Saraxaraliin naxanye Layiri Sereya Kankiraan xalima, ne yamari, e xa te Yurudɛn baani.” ¹⁷ Yosuwe yi saraxaraline yamari, a naxa, “Ɖ te Yurudɛn baani.” ¹⁸ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne to te Yurudɛn baani, e yi e sanna bama igeni waxatin naxan yi te xaren na, baa igen mɔn yi xɛte a kiini, a mɔn yi dangu fɔlɔ alo a singeni. Yurudɛn baan birin mɔn yi findi fufaan na.

¹⁹ Yamaan te Yurudɛn baani jɛɛn kike singen xii fuden nan ma. E yi sa e daaxadeni tɔn Giligali taani, Yeriko sogeteden binni.

²⁰ E gɛmɛ fu nun firinna naxanye tongo Yurudɛn baani, Yosuwe yi ne dɔxɔ Giligali taani. ²¹ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa ɛ diine ɛ maxɔdin waxati famatɔni, e naxa, ‘Nanse gɛmɛni itoe ra?’” ²² ɛ e xaranma ito nan ma, ɛ naxa, ‘Isirayila kaane Yurudɛn baani gidi nɛn a yixaraxin na.’” ²³ Amasɔtɔ Alatala ɛ Ala Yurudɛn baani ito xɔri nɛn ɛ yɛɛ ra, han ɛ yi gidi alo Alatala

ɛ Ala Gbala Baan liga kii naxan yi, a yi a xɔri en yɛɛ ra han en yi gidi. ²⁴ A na feen ligaxi nɛn alogo dunuɔa siyane birin xa a kolon a Alatala sɛnbɛn gbo. E nun mɔn ɛ xa gaxu Alatala ɛ Ala yɛɛ ra habadan.”

5

Gaan tiin nun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

¹ Amorine mangan naxanye yi Yurudɛn kidi ma sogegododen binni, e nun Kanan kaane mangan naxanye birin fɔxɔ igen dɛ, ne to a mɛ, Alatala bata Yurudɛn baani xara Isirayila kaane yɛɛ ra han e birin yi gidi, e bɔjɛn yi kala, e yilanyilan Isirayila kaane yɛɛ ra. ² Na waxatini, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Gɛmɛn nafala filene ra, i Isirayila xɛmɛne banxulan.” ³ Yosuwe yi gɛmɛn nafala filene ra, a yi Isirayila xɛmɛne banxulan. E yi na geyaan xili sa banxulan tidena. ⁴ Yosuwe na liga feni ito nan ma. Xɛmɛn naxanye birin keli Misiran yamanani, sofane birin, ne faxa nɛn tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi. ⁵ Xɛmɛn naxanye birin keli Misiran yi, ne birin yi banxulanxi, koni naxanye birin bari tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi, ne sese mi yi banxulanxi. ⁶ Isirayila kaane lu nɛn tonbonni jɛɛ tonge naanin sigatini, han na xɛmɛne birin yi yelin faxɛ naxanye yi nɔɛ yɛngɛn soɛ e mini Misiran yamanani waxatin naxan yi, naxanye tondi Alatala xuiin name. Alatala yi a kɔlɔ, a e mi fa na bɔxɔn toɛ Alatala bata yi a kɔlɔ e fafane xa naxan ma fe ra a xa a so en yii, kumin nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi. ⁷ Ala yi e diine tongo e funfuni. Yosuwe ne nan banxulan, bayo e mi yi banxulanxi kira yi. ⁸ Yamaan xɛmɛne birin yelin xanbini banxulanjɛ, e yi e raxara daaxadeni han e yi kɛndɛya.

⁹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N bata Misiran kaane marayagin masiga ɛ ra.” Nanara, e yi mɛnna xili sa Giligali han to.

¹⁰ Isirayila kaane yi daaxa Giligali, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* raba mɛnni

* **5:10:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɛɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

kiken xi fu nun naaninde ləxən jinbanna ra Yeriko mεmεmεne ma. ¹¹ Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla kuyebaan yεtəni, e yi yamanan sansi bogine don, buru ratetaren nun sansi xəri gilinxine. ¹² E to yamanan bogi seene don, na kuye bani, Isirayila kaane mi fa Manna donseen† don daxi yo sətə sənən. E yi Kanan bəxən bogi seene don na jεen na.

Malekan yi mini Yosuwe xa

¹³ Yosuwe to Yeriko taan li, a yi a yεen nakeli, a yi xεmεna nde to tixi a yεtagi, a silanfanna suxi a yii.‡ Yosuwe yi a ralan, a a maxədin, a naxa, “I nxu tan nan xa ba, hanma nxu yaxune?” ¹⁴ A yi Yosuwe yabi, a naxa, “Muxu yo. Alatalaa gali xunna nan n na. N bata fa.” Yosuwe yi bira, a yi a yεtagin lan bəxən ma a binya feen na, a fa a fala a xa, a naxa, “N kanna nanse falama a walikεen xa?” ¹⁵ Alatalaa gali xunna yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I ya sankidine ba i sanni, bayo i tixi yire sarijanxin nin.” Yosuwe yi na liga.

6

Yosuwe yi Yeriko taan suxu

¹ Yeriko taan sodene birin balanxin nan yi a ra Isirayila kaane fe ra. Muxe mi yi minima, muxe mi yi soma. ² Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata Yeriko taan nun a mangan nun a sofa fangamane so i yii. ³ E nun i ya sofane xa taan nabilin sanja ma keden ləxə keden. E xa na liga xii sennin bun ma. ⁴ Saraxaraliin muxu solofere xa konton feri solofere tongo xətane ra, e yi ti Layiri Kankiraan yεε ra. A xii soloferede ləxəni, ε taan nabilin sanja ma solofere, saraxaraline xa lu xətane fe. ⁵ E na xətane fe waxatin naxan yi, ε yi a xuiin mε, yamaan birin xa sənəxə gbeen nate. Nayi, yinna naxan taan nabilinxi, na birama nən a yεtε ra, yamaan birin yi e tinxin taan na e so keden na.”

⁶ Nunu a dii Yosuwe yi saraxaraline xili, a a fala e xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo. E saraxarali solofere ti Alatalaa Kankiraan yεε ra konton feri solofere suxi

naxanye yii xətane ra.” ⁷ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E siga, ε sa sigan ti taan nabilinni. Kantan muxuna ndee xa dangu Alatalaa Kankiraan yεε ra.” ⁸ Yosuwe a fala yamaan xa kii naxan yi, e yi a liga na kiini. Saraxarali solofere yi siga xətə solofere fe Alatala yεtagi. Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune yi bira e fəxə ra. ⁹ Kantan muxun yεε ra xiine yi sigan tima saraxaraline yεε ra naxanye yi xətane fema. Kantan ti dənxe ne yi bira kankiraan maxali muxune fəxə ra. E yi sigan tima xətə xuiin nan ma. ¹⁰ Yosuwe bata yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, “E nama sənəxən nate, ε nama ε xuini te, ε nama fala yo ti fə n na a fala ε xa ləxən naxan yi. Na waxatini, ε sənəxən nate!” ¹¹ E yi taan nabilin Alatalaa Kankiraan na sanja ma keden. Na xanbi ra, e yi xεtε yamaan daaxadeni, e yi xi menni.

¹² Yosuwe yi keli subaxa, saraxaraline yi Alatalaa Kankiraan tongo. ¹³ Saraxarali solofere yi siga xətə solofere fe Alatalaa Kankiraan yεε ra. Kantan muxun yεε ra xiine yi tixi e yεε ra. Kantan ti dənxe ne fan yi biraxi Alatalaa Kankiraan maxali muxune fəxə ra. E yi sigan tima xətə xuiin nan ma. ¹⁴ E yi taan nabilin dəxəna keden a xi firinde ləxən fan yi. Na xanbi ra, e yi xεtε yamaan daaxadeni. E yi na liga xii sennin.

¹⁵ A xii soloferede ləxəni, e yi keli subaxani, e mən yi taan nabilin na kiini dəxəna ma solofere. E taan nabilin na ləxə keden peen nin sanja ma solofere. ¹⁶ Nayi, e to a rabilin a dəxəde soloferedeni, saraxaraline yi xətane fe. Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E sənəxən nate, bayo Alatala bata taan so ε yii. ¹⁷ Alatala bata halagin nagidi taani ito nun a yi seene birin ma, fə Raxabi keden peena, yalunde jaxanla, na nan kisima e nun muxun naxanye birin sa luma a banxin kui, bayo a en ma xεrane yigiya nən en naxanye xε. ¹⁸ Koni ε a liga ε yeren ma. E yεtε ratanga se halagi daxine ma alogo ε nama na sese xali, xanamu, ε halagin nun gbalon nafama Isirayila yamaan daaxadeni nən. ¹⁹ Gbetin nun xεmaan nun muran sula daxine nun wure muranne birin nasarijanxi Alatala

† 5:12: Manna donsena a fe mato Xəryaan 16.13-15 nun 16.31 kui. ‡ 5:13: Silanfanna: Sofane yengεso dεgεmana.

nan xa, fɔ e xa ramara a nafulu ramaraden nin.”

²⁰ Yamaan yi sɔnxɔn nate. Saraxaraline yi xɔtane fe. Yamaan to xɔta xuiin mɛ, e yi sɔnxɔ gbeen nate, taan nabilinna yinna yi bira a yetɛ ra. Yamaan yi e tinxin taan na, e so keden na. E yi taan suxu. ²¹ E yi taan halagi Ala xa, e mɛn kaane birin faxa silanfanna ra, xɛmɛn nun ɲaxanla, dii ɲɔrɛn nun fonna, hali ɲingene nun yɛxɛɛne nun sofanle. ²² Xɛmɛ firinna naxanye siga yamanan nakɔrɔsideni, Yosuwe bata yi a fala ne xa, a naxa, “Ɛ siga na yalunde ɲaxanla banxini. Ɛ sa a ramini e nun a muxune birin, alo ɛ ɛ kɔlɔ a xa kii naxan yi.” ²³ Banxulan firinna naxanye yamanan nakɔrɔsi wundoni, ne yi siga, e sa Raxabi ramini banxini e nun a fafe nun a nga nun a tadane nun a xunyɛne nun a muxune birin e nun a xabilan birin, e yi e ramini, e e radɔxɔ Isirayila yamaan daaxaden dɛxɔn. ²⁴ Isirayila kaane yi taan gan e nun a yi seene birin, fɔ gbeti nun xɛmaan nun muran sula daxine nun wure muranne. Ne yi ramara Alatalaa banxin nafulu ramaradeni. ²⁵ Yosuwe yi yalunde ɲaxanla Raxabi ratanga, e nun a denbayaan nun a muxune birin amasɔɔ Yosuwe xɛraan naxanye rasiga Yeriko taan nakɔrɔsideni, a ne yigiya nɛn. A mɔn dɔxi Isirayila kaane tagi han iki.

²⁶ Na waxatini, Yosuwe yi a kɔlɔ falani ito ma, a naxa, “Dangan na kanna xa Alatala yetagi naxan na Yeriko taan ti. Na kanna na a ti fɔlɔ, a bɔnɔma a dii singeni nɛn. A na taan so dɛɛn ti, a bɔnɔ a bolokadani.”

²⁷ Alatala yi lu Yosuwe xɔn. A xinla yi yamanan birin suxu.

7

Akan yulubin naxan liga

¹ Isirayila kaane tinxintareyaan liga nɛn Ala ra, e yi se halagi daxine tongo. Karimi a dii xɛmɛ Akan nan na sena ndee tongo Ala tɔnna dɔxɔ naxanye tongo fe ra. Sabidi nan Karimi sɔɔ. Sera nan Sabidi sɔɔ. Sera keli Yuda bɔnsɔnna nin. Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma han!

² Yosuwe yi xɛrane rasiga keli Yeriko siga Ayi taani, taan naxan Beti-Aweni dɛxɔn ma, Beteli taan sogeteden binni. A yi a

fala e xa, a naxa, “Ɛ siga, ɛ sa yamanan nakɔrɔsi.” Na xɛmɛne yi siga Ayi taana fe rakɔrɔsideni. ³ E yi xɛtɛ Yosuwe fɛma, e yi a fala, e naxa, “Hali yamaan birin mi siga Ayi taan yɛngɛdeni, fɔ muxu wuli firin hanma muxu wuli saxan ɲɔxɔn gbansan. Ne Ayi kaane nɔɛ nɛn. Hali i mi yamaan birin naxadan, bayo en yaxune mi wuya.” ⁴ Nayi, muxu wuli saxan yatɛ yi siga, koni e yi sa e gi Ayi kaane bun yɛngɛni. ⁵ Ayi kaane yi muxu tonge saxan e nun sennin faxa e yɛ. Ayi kaane yi e kedi keli taan so dɛɛn na han Sebarimi. E yi siga e faxɛ geya godon na. Isirayila yamaan bɔɲɛn yi kala, e yigitɛgɛ.

⁶ Yosuwe yi a dugine yibɔ a ma, a bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma Alatalaa Kankiraan yetagi han ɲinbanna ra, e nun Isirayila fonne. E yi burunburunna sa e xunni sununi. ⁷ Yosuwe yi a fala, a naxa, “N Marigina Alatala, nanfera i a ragidixi yamani ito xa Yurudɛn baani gidi, i yi nxu so Amorine yii alogo i xa nxu halagi? Hali nxu yi lu Yurudɛn baan mɛn binni nun! ⁸ N Marigina, n fa nanse falama iki, Isirayila kaane to bata e gi e yaxune yɛɛ ra? ⁹ Kanan kaane nun yamanan muxun bonne feni ito mɛma nɛn, e yi nxu rabilin, e nxu xinla ɲan bɔxɔ xɔnni ito ma. Nayi, i tan fa nanse ligama i xili binyena fe ra?”

¹⁰ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Keli, i yetagin lanxi bɔxɔn ma nanfera? ¹¹ Isirayila bata yulubin liga. E bata layirin kala n na e yamari naxan na. E bata se halagi daxina ndee tongo. E bata muɲan ti, e a feen luxun, e seene luxun e goronne kui. ¹² Nanara, Isirayila kaane mi fa nɔɛ tiyɛ e yaxune yɛɛ ra. Ɛ e gima nɛn e yɛɛ ra, bayo e fan yetɛɛn bata findi muxu halagi daxine ra. N mi fa luyɛ ɛ xɔn, xa ɛ mi se halagi daxine raxɔri ɛ tagi. ¹³ Keli, i yamaan nasariɲan. I yi a fala, i naxa, ‘Ɛ yetɛ rasariɲan tila fe ra. Amasɔɔ Alatala Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Se halagi daxine ɛ tagi. Isirayila kaane, ɛ mi nɔɛ tiyɛ ɛ yaxune yɛɛ ra, fanni ɛ mi na seene ba ɛ tagi. ¹⁴ Xɔtɔnni ɛ fa n yetagi bɔnsɔn yɛɛn ma. Alatala na bɔnsɔnna naxan yita, ne yi e maso xabila yɛɛn ma. Alatala na xabilan naxan yita, ne yi e maso denbaya

yεen ma. Alatala na denbaya naxan yita, ne yi e maso keden keden yεen ma. ¹⁵ Naxan na suxu, a li se halagi daxine a yii, na kanna xa gan e nun a yii seene birin, bayo a bata Alatalaa layirin kala, a yi kalan ti Isirayila yamaan birin ma!’ ”

¹⁶ Xɔtɔn xɔtɔn, Yosuwe yi keli, a yi Isirayila kaane maso bɔnsɔn yεen ma. Masɛnsɛnna yi Yuda bɔnsɔnna suxu. ¹⁷ A yi Yuda xabilane muxune maso, masɛnsɛnna yi Sera xabilan suxu. A yi Sera xabilan muxune maso denbaya yεen ma, masɛnsɛnna yi Sabidi suxu. ¹⁸ A yi Sabidi a denbaya xunne maso, a yi Akan suxu, Karimi a dii xɛmɛna. Sabidi nan Karimi sɔtɔ. Sera yi Sabidi sɔtɔ keli Yuda bɔnsɔnni.

¹⁹ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “N ma diina, nɔndin fala Alatalaa binyena fe ra, Isirayilaa Ala. I yi a tantun. I naxan ligaxi, a fala n xa. I nama a luxun n ma.”

²⁰ Akan yi Yosuwe yabi, a naxa, “Nɔndin na a ra. N tan nan yulubin ligaxi Alatala ra, Isirayilaa Ala. N ni ito nan ligaxi: ²¹ N Sinari kaane doma gbeena nde to nɛn se suxine ye, naxan yi tofan han, e nun gbeti gbanan kɛmɛ firin, e nun xɛmaan kilo tagi. E xɔnla yi n suxu, n yi e tongo. E sa bitinxi n ma bubun kui. Gbetin saxi bonne bun ma.” ²² Yosuwe yi xɛrane rasiga e giye bubun kui, e yi sa seene li luxunxi, gbetin yi saxi seen bonne bun ma. ²³ E yi a birin tongo bubuni, e siga e ra Yosuwe nun Isirayila kaane fɛma. E yi e sa Alatala yɛtagi. ²⁴ Yosuwe nun Isirayila birin yi Sera a dii Akan tongo e nun gbetin nun doma gbeen nun xɛmaan nun a dii xɛmɛne nun a dii tɛmɛne nun a jingene nun a sofanle nun a xuruseene nun a bubun nun a yii seen birin, e siga e ra Akori lanbanni.

²⁵ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “I bata naxankatan nafa nxu ma, Alatala i fan naxankatama nɛn to.” Isirayila kaane birin yi a magɔlɔn, e nun bonne, e yi e gan.

²⁶ E yi gɛmɛ gbegebe malan Akan fari. Han to na gɛmɛne malanxi na. Alatala yi xɛtɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra. Nanara, mɛnna xili nɛn Akori lanbanna han to.*

8

Isirayila kaane yi Ayi taan tongo

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Hali i nama gaxu, i nama yigitɛgɛ. Ganla birin tongo, i sa Ayi taan yɛngɛ. A mato, n bata Ayi mangan so i yii e nun a yamaan birin nun a taan nun a bɔxɔna. ² I Ayi taan nun a mangana feen ligama nɛn alo Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. Koni iki, ε nɔɛ e yii seene nun e xuruseene tongɛ nɛn. Maraterɛna yɛngɛni tɔn taa xanbin na.” ³ Yosuwe nun ganla birin yi keli, e siga Ayi taan yɛngɛdeni. Yosuwe yi sofa yɛbaxin muxu wuli tonge saxan sugandi, a yi e rasiga kɔɛɛn na. ⁴ A yi yamarini ito so e yii, a naxa, “Nba, ε sa ε luxun taa xanbin na ε maraterɛna yɛngɛni tɔn. E nama ε makuya taan na. E yitɔnxin xa lu mɛnni. ⁵ Nxu nun ganla nxu masoma nɛn taan na. Taan muxune na mini waxatin naxan yi nxu yɛngɛdeni, nxu yi nxu gi e bun alo naxan liga a singeni. ⁶ E sigama nɛn nxu kedɛ han nxu makuya taan na. Nayi, e mirima nɛn, a nxu nxu gima e bun nɛn alo a fɔlɔni. ⁷ Nayi, ε yi mini ε luxundeni, ε yi din taan na. Alatala, ε Ala a soma nɛn ε yii. ⁸ E na taan suxu, ε tɛɛn so a ra. E na birin liga alo Alatala a falaxi kii naxan yi. N bata na yamari ε ma.”

⁹ Yosuwe yi e rasiga, e sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, Ayi taan sogegododen binni a yɛngɛ xinla ma. Yosuwe tan yi xi yamaan tagi. ¹⁰ Yosuwe yi keli subaxa, a yi a sofane mato. E nun Isirayila fonne birin yi ti yamaan yɛɛ ra, siga Ayi taani. ¹¹ A ganla birin yi siga, han e sa taan li. E yi daaxadeni tɔn Ayi kɔmɛn fɔxɔni, lanbanna yi lu e nun Ayi taan tagi.

¹² Yosuwe yi sofa wuli suulun nɔxɔn tongo, a yi e yamari a e xa sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, taan sogegododen binni yɛngɛ so xinla ma. ¹³ Yamaan yi e ti kiini tɔn, naxanye yi daaxadeni, ne yi lu taan kɔmɛn fɔxɔni, bonne yi lu taan sogegodode binni yɛngɛ so xinla ma. Na kɔɛɛn na, Yosuwe nun gali dɔnxɛn yi godo lanbanni.

¹⁴ Ayi taan mangan to na to, e nun taan xɛmɛne birin yi keli mafurɛn, e yi siga Isirayila kaane yɛngɛdeni Araba tonbonna dɛ.

* **7:26:** Akori bunna nɛn fa fala “Kɔntɔfinla.”

Koni e mi yi a kolon xa muxune luxunxi e xili ma taa xanbin na. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi tin Ayi muxune xa e kedi, e yi e gi e bun siga tonbon kiraan xɔn. ¹⁶ Ayi taan muxune birin yi keli e sagatan xinla ma. E yi bira Yosuwe fɔxɔ ra han e yi makuya taan na pon! ¹⁷ Xeme yo mi lu Ayi taan nun Beteli taani. E birin yi siga Isirayila kaane sagatandeni. E yi taan so deen lu rabixi siga Isirayila kaane fɔxɔ ra. ¹⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Tanban naxan suxi i yii, na ti Ayi taan xa, bayo n taan soma nen i yii.” Yosuwe yi a tanban ti taan xa. ¹⁹ Yosuwe a yiini bandun waxatin naxan yi, xemɛn naxanye yi luxunxi maratɛnɛna yengen xinla ma, ne yi mini e luxundene yi mafuren, e yi e gi so taani, e na suxu, e teen so a ra mafuren. ²⁰ Ayi xemene to e yee raxete, e yi tee tutin to te kore e taani. Kira yo mi yi fa e xa, bayo e yi naxanye sagatanma tonbonni, ne bata yi xete e kanke. ²¹ Yosuwe nun Isirayila ganla birin yi a kolon, a sofaan naxanye yi luxunxi taan naterɛnadeni yengeni, ne bata yi taan suxu, taan tutin yi tema. E yi e xun xete Ayi kaane xili ma. ²² Isirayila kaan naxanye yi Ayi taani, ne fan yi mini taani e yengedeni. Na nan a liga sigade mi lu Ayi kaane xa, e to yi Isirayila ganle tagi. E yi e birin faxa. E sese mi lu e nii ra. Muxu yo mi no a giye. ²³ Koni e yi Ayi mangan tan suxu, e siga a ra Yosuwe fema. ²⁴ Isirayila kaane to yelin Ayi kaane birin faxe xene ma e nun burunna ra e siga e dinne e ra denaxan yi, e yi so taan kui, e na kaane birin faxa silanfanna ra. ²⁵ Ayi kaan xemɛn nun naxanla naxan faxa na lɔxɔni, e sigɛ han muxu wuli fu nun firin yate. ²⁶ Yosuwe a tanban yi lu tixi Ayi taan xa han a muxune birin yi halagi. ²⁷ Isirayila kaane yi men kaane yii seene tongo e gbeen na alo xuruseene nun se gbeteye, alo Alatala a yamari Yosuwe ma kii naxan yi. ²⁸ Yosuwe yi Ayi taan gan, han to taa xori rabejinxin na a ra. ²⁹ Ayi mangan tan, e na singan wudin kɔe ra han jinbanna ra. Sogen to godo, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa a binbin nagodo wudin kɔe ra. E yi a woli ayi taan so deen na, e yi gemɛ wuyaxi malan a fari. Han to, na mɔn

na kiini.

Saraxa gandena Ebali geyaan fari

³⁰ Nayi, Yosuwe yi saraxa ganden nafala Alatala xa Ebali geyaan fari, Isirayilaa Ala, ³¹ alo Musa Alatalaa walikɛna a yamari Isirayila kaane ma kii naxan yi. E yi saraxa ganden nafala gemene ra, naxanye mi yi solixi, wuren mi yi dinxi naxanye ra, alo a sebexi Musaa Sariya kitabun kui kii naxan yi. E yi saraxan gan daxine nun bɔne xunbeli saraxane ba Alatala xa. ³² Musa sariyan naxanye sebe, Yosuwe mɔn yi na nɔxɔn sebe gemene ma Isirayila kaane birin yee xori mɛnni. ³³ Isirayila kaane birin, a fonne nun e kuntigine nun e kitisane birin xɔnen nun dugurenne, ne birin yi ti kankiraan fɔxɔ firinni e yee rafindixi Lewi bɔnsɔnna saraxaraline ma, naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima. Yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Garisimi geyaan fari, a bode fɔxɔn fan yi ti Ebali geyaan fari, alo Alatalaa walikɛn Musa bata yi a yamari e ma kii naxan yi, fa fala e xa duba Isirayila yamaan xa. ³⁴ Na xanbi ra, Yosuwe yi sariyan falane birin xaran, a dubane nun a dangane, alo a sebexi Sariya Kitabun kui kii naxan yi. ³⁵ Musa naxan birin yamari, na fala keden mi lu Yosuwe mi naxan xaran Isirayila yamaan malanxin xa, hali naxanle nun diidine, e nun xɔnen naxanye yi e ye.

9

Gabayon kaane layirina fe

¹ Mangan naxanye Yuruden baan sogododen binni, ne birin yi yengeni ito a fe me, naxanye geyane fari e nun Sefela geya yirene nun Fɔxɔ Ige deen nun Liban dexɔn ma, e nun Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune. ² E yi e malan Yosuwe nun Isirayila yamaan yenge xinla ma.

³ Gabayon kaane fan yi a me Yosuwe Yeriko taan nun Ayi taan liga kii naxan yi. ⁴ E yi kata Isirayila kaane mayendeni. E yi e yete findi xerane ra keli yire makuyeni, e benbɛli kobine nun manpa sase madɛgɛxine sa sofanle fari. ⁵ E yi sankidi fori madɛgɛxine so e sanni, e doma kobi janxine ragodo e ma. E yi buru dungu

xaraxine tongo e fandan na naxanye bata yi xunxurunje ayi.

⁶ E yi sa Yosuwe nun Isirayila kaane li Giligali taani yamaan daaxadeni. E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu sa kelixi yamana makuyen nin, fa be yi alogo en xa layirin xidi en tagi.” ⁷ Isirayila kaane yi e yabi, e naxa, “Yanyina nde, ε dɔxi nxu dɛxɔn ma nɛn. Nxu tan nɔɛ layirin xidɛ en tagi di?” ⁸ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “I ya walikene nan nxu ra.” Yosuwe yi e maxɔdin, a naxa, “Nde ε tan na? E kelixi minɛn?” ⁹ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I ya walikene kelixi yamana makuyen nin Alatala xinla a fe ra, i ya Ala. Amasɔtɔ nxu bata a xinla mɛ a naxan birin ligaxi Misiran yamanani, ¹⁰ e nun a naxan birin liga Amori manga firinne ra Yurudɛn baan sogeteden binni, Xɛsibɔn taan manga Sixɔn nun Basan yamanan manga Ogo, naxan yi dɔxi Asatarɔti taani.”

¹¹ “Nxɔ fonne nun nxu kon kaane birin a fala nɛn nxu xa, e naxa, ‘E fandane tongo ε naxan donma kira yi. E siga Isirayila kaane ralandeni. E yi a fala e xa, ε naxa, ε walikene nan nxu ra.’ Iki, en xa layirin xidi en bode tagi. ¹² Nxɔ burune ni i ra. Nxu yi e tongoma nxu fandan na waxatin naxan yi nxu konni fa be yi, e mɔn yi wolonxi. Koni, iki e bata xara ayi, e xunxurunje ayi. ¹³ Nxu yi nxɔ manpa sasani itoe rafema waxatin naxan yi, e nɛnɛne nan yi a ra, koni iki e bata yibɔ. Nxɔ dugine nun nxɔ sankidine mato. E yetɛɛn bata kala fefe sigatini.” ¹⁴ Isirayila kaane yi e fandane mato, koni e mi Alatala maxɔdin. ¹⁵ Yosuwe yi lanna raso e tagi, a layirin xidi, a xa e lu e nii ra, yamaan yɛɛratine yi e kɔlɔ na fari.

¹⁶ E yelin xanbini layirin xidɛ e tagi, xii saxan danguxina, Isirayila kaane yi a mɛ a e dɔxɔ bodene nan yi ne ra. ¹⁷ Isirayila kaane yi keli, siga Gabayon kaane taani itoe yi, e sa so e kenla xii saxande lɔxɔni. Na taane ni i ra: Gabayon, Kefira, Beroti, e nun Kiriyati-Yeyarin. ¹⁸ Isirayila kaane mi e faxesa bayo yamaan yɛɛratine bata yi e kɔlɔ e xa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Koni yamaan birin yi e yɛɛratine mafalama. ¹⁹ Yɛɛratine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ Alatala yi, Isirayilaa Ala. Iki, en mi fa

nɔɛ en yiin dinje e ra. ²⁰ Nayi, en na e fe suxuma ikiini. En na e luma e nii ra nɛn bayo en bata en kɔlɔ e xa. Xanamu en Alaa xɔlɔn nafama nɛn en xili ma.” ²¹ Yɛɛratine yi a fala e xa, e naxa, “E xa lu e nii ra, koni e xa findi wudi sɛgɛne nun ige baane ra yamaan birin xa.” Yɛɛratine na nan fala. ²² Yosuwe yi Gabayon kaane xili, a falan ti e xa, a naxa, “Nanfera ε nxu mayendenxi, ε naxa, a ε sa kelixi yamana makuyen nin, anu ε dɔxi nxu dɛxɔn ma nɛn? ²³ Iki, ε bata danga. E tan birin luma nɛn konyiyani ε findi wudi sɛgɛne nun ige baane ra n ma Alaa banxin xa.” ²⁴ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Muxune bata a yɛba nxu tan i ya walikene xa ki fajɔ Alatala i ya Ala a yamari a walikɛɛn Musa ma kii naxan yi, a xa bɔxɔni ito birin so ε yii, a be kaane raxɔri ε yɛɛ ra. Nanara, nxu gaxuxi nxu niin na, nxu yi na liga. ²⁵ Iki nxu fa i tan nan yii. Naxan na i kenɛn, naxan nafan i ma, na liga nxu ra.” ²⁶ Yosuwe na nan liga, a yi e ratanga Isirayila kaane ma alogo e nama e faxesa. ²⁷ Yosuwe yi e findi wudi sɛgɛne nun ige baane ra yamaan xa na lɔxɔni, e nun Alatalaa saraxa ganden xa, a dɛnaxan sugandima. Han to e mɔn na wanli.

10

Yengɛna Gabayon kaane xili ma

¹ Yerusalɛn mangana Adoni-Sedeki yi a mɛ a Yosuwe bata Ayi taan suxu, a yi na raxɔri, a mɔn yi Ayi taan nun a mangan liga alo a Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. A mɔn yi a mɛ a Gabayon kaane nun Isirayila kaane bata lanna raso e bode tagi e layirin xidi, a Gabayon kaane dɔxi e yɛ. ² Na yi a gaxu ki fajɔ, bayo taa gbeen nan yi Gabayon na, alo manga taana nde. A yi gbo Ayi taan xa, a muxune birin sofa. ³ Yerusalɛn mangana Adoni-Sedeki yi xeraan nasiga a faladeni Xebiron manga Hohami nun Yaramuti manga Pirami nun Lakisi manga Yafiya nun Egilon manga Debiri xa, a naxa, ⁴ “E fa n fɛma, ε fa n mali Gabayon yengɛdeni, bayo e tan bata lanna raso e nun Yosuwe nun Isirayila kaane tagi.” ⁵ Amordine manga suulunne yi e malan: Yerusalɛn mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi

mangana e nun Egilon mangana. Ne nun e ganle yi siga, e sa e daaxadene yitɔn Gabayon taan yetagi. E yi na yengɛ fɔlɔ.

⁶ Gabayon kaane yi xeraan nasiga a faladeni Yosuwe xa Giligali taani yamaan daaxadeni, a naxa, “I nama i ya konyine rabɛɛnin. Fa nxu rakisi mafuren! Nxu mali, bayo Amorigine mangan birin naxanye dɔxi geyane fari, ne bata e malan nxu xili ma!”
⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi keli Giligali taani, e nun a sofa yɛbaxine.

⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yɛɛ ra, bayo n bata e so i yii. E sese mi tiyɛ i yɛɛ ra.”
⁹ Yosuwe yi sigan ti kɔɛɛn birin na keli Giligali taani, a fa e raterɛna.
¹⁰ Alatala yi e kedi Isirayila yɛɛ ra, Isirayila kaane yi sa e nɔ Gabayon taani han! E yi siga e dinjɛ e ra Beti-Xoron kiraan xɔn, e siga e faxɛ han Aseka taan nun Makeda taani.
¹¹ E yi e gima Isirayila kaane yɛɛ ra waxatin naxan yi, godo Beti-Xoron geyaan na, ito nan liga e ra: Alatala yi siga balabalan kɛsɛ xungbene rayolonjɛ e fari han Aseka taani. E yi raxɔri. Balabalan kɛsɛn muxun naxanye faxa, ne yi wuya dangu na muxune ra Isirayila kaane naxanye faxa silanfanna ra.
¹² Alatala Amorigine so Isirayila kaane yii lɔxɔn naxan yi, Yosuwe yi falan ti Alatala xa Isirayila kaane yetagi, a naxa,
“Sogena, i raxara Gabayon xun ma.

I tan kiken fan xa i raxara Ayalɔn mɛrɛmɛrɛn xun ma.”

¹³ Sogen nun kiken yi e raxara han Isirayila yamaan yi e yaxune nɔ. Feni ito sɛbɛxi Yasari a kɛdin fan kui. Sogen yi a raxara kuyen tagiyani, a mi bira sinma, a lu raxaraxi mɛnni fayida fɛriɛn keden jɔxɔn.
¹⁴ Xabu a fɔlɔni han to, lɔxɔ yo munma a liga alo na lɔxɔna, Alatala muxuna nde a maxandin nasuxu na kii nin amasɔtɔ Alatala nan yi yengɛn soma Isirayila xa.
¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xɛtɛ Giligali taani yamaan daaxadeni.

¹⁶ Na manga suulunne yi e gi, e sa e luxun faranna ra Makeda taan dɛxɔn.
¹⁷ Muxune yi sa na fala Yosuwe xa manga suulunne yi dɛnaxan yi, a e luxunxi faranna ra Makeda taan dɛxɔn.
¹⁸ Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gɛmɛ gbeene makutukutu, e sa e dɔxɔ

faranna dɛ ra. E kantan tiine dɔxɔ na.
¹⁹ Koni e tan nama dan mɛnni de! E en yaxune sagatan, e kiraan bolon e ma. E nama so e taani de! Bayo Alatala e Ala bata e so e yii.”
²⁰ Yosuwe nun Isirayila kaane yi gbalo gbeen nagodo e ma, fayida e yi e raxɔri fɔ muxu gixi keden kedenna naxanye sa so taa makantanxine yi.
²¹ Ganla birin yi xɛtɛ bɔɛn xunbenli Yosuwe fɛma Makeda dɛxɔn yamaan daaxadeni. Muxu yo mi susu falan tiyɛ Isirayila kaane xili ma.

²² Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gɛmɛne ba faranna dɛ ra, e manga suulunne ramini na ra.”
²³ E yi manga suulunne ramini faranna ra, Yerusalɛn mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana, e nun Egilon mangana.
²⁴ E to fa mangane ra Yosuwe fɛma, Yosuwe yi Isirayila xɛmɛne birin xili. Sofa kuntigin naxanye siga yengɛni, a yi a fala ne xa, a naxa, “E maso, e yi e sanne ti mangani itoe kɔɛɛn fari.” E yi e maso, e yi e sanne ti e kɔɛne fari.
²⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E nama kuisan, e nama gaxu, e wɛkile, e yi e sɛnbɛ so! Amasɔtɔ e yaxun naxanye birin yengɛma, Alatala ito nan ligama e ra e xa.”

²⁶ Yosuwe yi e faxa. A yi e singan wudi suulun kɔɛ ra, e yi lu singanxi mɛnni han jɛnbanna ra.
²⁷ Sogen bira waxatini, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa e binbine ragodo wudin kɔɛ ra. E yi luxunxi faranna naxan na, e yi sa e bira mɛnni. E yi gɛmɛ gbeene dɔxɔ faranna dɛ ra. Han to e mɔn mɛnni.

²⁸ Yosuwe yi Makeda taan fan suxu na lɔxɔ yeteni. E yi taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra. A yi na muxune birin halagi, muxu yo mi lu a nii ra. A yi Makeda taan mangan liga alo a Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

²⁹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Makeda taani e siga Libina taani. E yi na yengɛ fɔlɔ.
³⁰ Alatala yi na taan fan so e yii, e nun a mangana. Isirayila kaane yi taan muxune birin faxa silanfanna ra e nun muxun naxanye birin yi a kui. E mi muxu yo lu a nii ra mɛnni. E yi na mangan liga alo e Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

³¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Libina taani, e siga Lakisi taani. E yi daaxadeni tɔn na yɛtagi, e na yɛngɛ fɔlɔ. ³² Alatala yi Lakisi taan so Isirayila kaane yii. Yɛngɛn xii firinde lɔxɔni, e yi taan nɔ, e taan muxune faxa silanfanna ra, e nun naxanye birin yi a kui, alo e Libina taan liga kii naxan yi. ³³ Nayi, Geseri taan mangana, Horami yi siga Lakisi taan malideni. Yosuwe yi e nun a ganla faxa, a mi muxu yo lu a nii ra.

³⁴ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Lakisi taani e siga Egilon taani. E yi e daaxadeni tɔn na yɛtagi, e yi na fan yɛngɛ fɔlɔ. ³⁵ E yi na nɔ na lɔxɔ yɛtɛni, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e nun muxun naxanye birin yi a kui. Yosuwe yi na raxɔri na lɔxɔ yɛtɛni alo a Lakisi taan liga kii naxan yi.

³⁶ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Egilon taani, e siga Xebiron taani, e yi na yɛngɛ fɔlɔ. ³⁷ E yi na nɔ, e taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra, e nun a rabilinna taane nun muxun naxanye birin yi ne kui. E mi muxu yo lu a nii ra alo e naxan liga Egilon taani. Yosuwe yi na taan naxɔri fefe, e nun naxanye yi a kui.

³⁸ Yosuwe nun Isirayila kaane yi xɛtɛ, e Debiri taan yɛngɛ fɔlɔ. ³⁹ E yi taan nun a mangan nɔ, e nun taan naxanye na rabilinni. E yi e faxa silanfanna ra. Muxun naxanye birin na taane yi, e yi ne raxɔri, e mi muxu yo lu a nii ra. Yosuwe yi Debiri taan nun a mangan liga alo a Xebiron taan nun Libina taan nun a mangan liga kii naxan yi.

⁴⁰ Yosuwe yi na yamanan birin nɔ, geya yirene nun Negewi tonbonna nun Sefela geya yiren nun e mangane birin. A yi muxune birin naxɔri, naxanye birin yi yengima a mi muxu yo lu a nii ra alo Alatala Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi. ⁴¹ Yosuwe yi e yɛngɛ keli Kadesi-Barineya taani han Gasa taana, e nun Gosen yamanan birin, sa dɔxɔ Gabayon taan na. ⁴² Yosuwe yi na taane nun e mangane nɔ sanɔa ma kedenni, bayo Alatala Isirayilaa Ala nan yi yɛngɛn soma Isirayila xa. ⁴³ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xɛtɛ Giligali taani yamaan daaxadeni.

11

Yɛngɛ gbeen Meromi xuden dɛ

¹ Xasori taa mangan Yabin to na mɛ, a yi xɛraan nasiga Madon taa mangan Yobabo nun Simiron taan mangan nun Akisafa taa mangan ma, ² e nun mangan naxanye yi dɔxi geya yireni sogetede kɔmɛn fɔxɔni, e nun naxanye yi Yurudɛn mɛrɛmɛrɛne ma Kinɛrɛti Daraan yiifari fɔxɔni e nun naxanye yi Sefela geya yireni, e nun naxanye yi Dɔrɔ yamanan birin yi sogegododen binni, ³ e nun Kanan kaane ma naxanye sogeteden nun sogegododen binni, e nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Yebusun naxanye geyaan fari, e nun Xiwin naxanye Xerimon geyaan lanbanni Misipa yamanani. ⁴ E nun e ganle birin yi mini, e findi yama gbeen na, alo baa xɔn jɛmɛnsinna. E soone nun yɛngɛ so wontorone fan yi wuya han! ⁵ Mangani itoe birin yi fa e malan, e yi e yamaan daaxadeni tɔn Meromi xuden dɛxɔn ma, Isirayila kaane yɛngɛ xinla ma.

⁶ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yɛɛ ra de, bayo i yanyi tila, n ne birin soma nɛn i yii, e faxaxin yi lu Isirayila kaane yɛtagi. I yi e soone san fasane bolon. I yi e yɛngɛso wontorone fan gan.”

⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi fa e ratɛrɛna Meromi xuden dɛ, e yi e yɛngɛ. ⁸ Alatala yi e so Isirayila kaane yii. E yi e nɔ, e yi siga e makedɛ han Sidɔn taa gbeeni, han Misirefoti-Mayimi yi, han Misipe mɛrɛmɛrɛni sogeteden binni. E yi e birin faxa, e mi muxu yo lu a nii ra. ⁹ Yosuwe yi a liga alo Alatala a fala a xa kii naxan yi. A yi e soone san fasane bolon. A yi e yɛngɛ so wontorone fan gan.

¹⁰ Na waxatini, Yosuwe xɛtɛmatɔɔn yi Xasori taan yɛngɛ, a yi a mangan faxa silanfanna ra. Xasori taan nan yi yamanani itoe birin manga taan na. ¹¹ E yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e yi e raxɔri fefe. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi Xasori taan gan. ¹² Yosuwe yi na manga taane birin yɛngɛ, a yi e mangane suxu. E yi e birin faxa silanfanna ra, e raxɔri, alo Alatala a walikɛn Musa a yamari e ma kii naxan yi.

¹³ Koni taan naxanye yi geyane fari, Isirayila kaane mi ne sese gan ba Xasori taan na Yosuwe naxan gan. ¹⁴ Seen naxan birin yi taane yi e nun e xuruseene, Isirayila kaane yi ne birin tongo. Koni e yi muxune birin faxa silanfanna ra, e raxori, e mi muxu yo lu a nii ra. ¹⁵ Alatala naxan yamari a walikεen Musa ma, Musa fan yi na yamari Yosuwe ma. Yosuwe fan yi na rakamali. A mi jinan yamari yo xon Alatala naxan so Musa yii.

¹⁶ Yosuwe yi yamanani itoe birin tongo: geya yiren nun Negewi tonbonna nun Gosen yamanan birin nun Sefela geya yiren nun Yuruden baan meremerene nun Isirayila baxon geyane han sa dɔxɔ Sefela ra. ¹⁷ Keli Xalaka geyaan ma naxan tema Seyiri geyane binni, han Baali-Gadi yi Liban meremerene yi Xerimon geyaan lanbanni, a yi na mangane birin suxu. A yi e faxa. ¹⁸ Yosuwe bu nen mangani itoe yenge han! ¹⁹ Taa yo mi yi na naxan lanna raso e nun Isirayila kaane tagi, e layirin xidi, fɔ Xiwin naxanye yi dɔxi Gabayon nabilinni. E taan bonne birin suxu nen yengeni. ²⁰ Amasɔtɔ Alatala nan yi Kanan kaane bɔne yixɔdɔxɔma alogo e xa Isirayila kaane yenge, Ala yi e halagi. E mi kininkinin e ma, e yi e raxori alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²¹ Na waxatini, Yosuwe yi siga. A yi Anakine yenge naxanye kelixi Xebiron geya yiren nun Debiri taan nun Anaba taan nun Yuda nun Isirayila geyane birin yi. Yosuwe yi e birin halagi e nun e taane. ²² Anaki bɔnsɔnna muxu yo mi fa lu Isirayila yamanani. E fa lu Gasa taan nun Gati taan nun Asadodi taane nin. ²³ Nayi, Yosuwe yi baxon birin tongo alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi. Yosuwe yi na baxon so Isirayila kaane yii e keen na, a yitaxun Isirayila bɔnsɔnne ra. Na xanbi ra, bɔne xunbenla yi lu yamanani, yengen yi jan.

12

E mangan naxanye nɔ

¹ Mangane ni i ra Isirayila kaane naxanye nɔ, e yi e yamanane tongo Yuruden baan sogeteden binni, keli Arinon xuden

ma han sa dɔxɔ Xerimon geyaan na, sa Yuruden meremerene fari sogeteden binni. E itoe nan nɔ:

² Amorine mangan Sixon naxan yi dɔxi Xesibon yi. A tan nan ma mangaya yi kelima Arinon xude wunla ma, Aroyeri taan yi denaxan yi siga han Yaboko xudena Amoni yamanan danna. Galadi yamanan fɔxɔ kedenna fan yi na nan kui. ³ A tan nan mon yi Yuruden sogeteden binna meremerene xun na, keli Kinereti Daraan ma han Araba Daraan naxan xili Fɔxɔ Ige Darana, sa dɔxɔ Beti-Yesimoti taan na, han Pisiga geyaan san bun yiifari fɔxon binni.

⁴ E mon yi Ogo fan nɔ, Basan mangana, Refa bɔnsɔnna muxu dɔnxena nde. A yi dɔxi Asataroti nun Edere taane nin. ⁵ A tan nan yi mangayani keli Xerimon geyaan nun Salaka nun Basan yamanan birin yi siga han Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan danne nun Galadi yamanan bode fɔxɔna, siga han Manga Sixon ma mangayaan fɔlɔdena, Xesibon taan mangana.

⁶ Musa Alatalaa walikεen nun Isirayila kaane yi na mangane birin nɔ. Alatalaa walikεen Musa yi e yamanan so Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii, menna yi findi e gbeen na.

⁷ Mangane ni i ra Yosuwe nun Isirayila kaane naxanye nɔ Yuruden baan sogododen binni, keli Baali-Gadi taani Liban lanbanni han sa dɔxɔ Xalaka geyaan na naxan tema Seyiri geyane binni. Yosuwe yi baxoni itoe birin so Isirayila bɔnsɔnne yii, a bɔnsɔnne birin yi e gbee keen sɔtɔ: ⁸ geya yamanan nun Sefela geya yiren nun Yuruden meremerene nun geyane lanban yirene nun tonbon yirene nun Negewi tonbonna. Siyani itoe nan yi dɔxi na yirene yi: Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune.

⁹ E taa mangan naxanye nɔ, ne xinle ni itoe ra:

Yeriko mangana,

Ayi taan mangan naxan yi Beteli fema,

¹⁰ Yerusalen mangana,

Xebiron mangana,

¹¹ Yaramuti mangana, Lakisi mangana,

¹² Egilon mangana, Geseri mangana,

¹³ Debiri mangana, Gederi mangana,

14 Xoroma mangana, Aradi mangana,
 15 Libina mangana, Adulan mangana,
 16 Makeda mangana, Beteli mangana,
 17 Tapuwa mangana, Xeferi mangana,
 18 Afeki mangana, Lasaron mangana,
 19 Madon mangana, Xasori mangana,
 20 Simiron Meron mangana,
 Akisafa mangana,
 21 Taanaki mangana, Megido mangana,
 22 Kedesi mangana,
 Yokanayimi mangan naxan yi Karemele yi,
 23 Dorɔ mangan naxan yi Dorɔ yamanani,
 Goyin mangan naxan yi Giligali yi,
 24 e nun Tirisa mangana.
 Na taane birin taa keden manga keden.
 E malanxina, manga tonge saxan e nun
 keden.

13

Taan naxanye lu e tongo daxina

1 Yosuwe bata yi fori ki faji. A si-
 imayaan bata yi xɔnkuya, Alatala yi a fala
 a xa, a naxa, “I bata fori ki faji, anu ya-
 manan denaxan masototare luxi, menna
 mon gbo. 2 Filisitine nun Gesuri kaane
 bɔxɔne birin luxi, 3 keli Sixori xuden ma
 Misiran sogeteden binni, siga han Ekiron
 taana, sogetede komenna ma. Na birin
 yatexi Kanan kaane gbeen nan na. Fil-
 isitine manga suulunne nan mangayani
 menni Awi kaan naxanye Gasa taan nun
 Asadodi taan nun Asikalɔn taan nun Gati
 taan nun Ekiron taani. 4 Kanan kaane
 bɔxɔne fan luxi, keli Meyara taan ma Sidɔn
 kaane denaxan yi, han Afeki taani han
 Amordine danna. 5 Gebala kaane bɔxɔne
 luxi e nun Liban bɔxɔn birin naxan sogete-
 eden binni, keli Baali-Gadi taan ma, naxan
 Xerimon geyaan san bunni, han Lebo-
 Xamata taana. 6 E nun Sidɔn kaan nax-
 anye birin geyane fari, keli Liban yi han
 Misirefoti-Mayimi. N yeteen na yamanane
 muxune kedima nen Isirayila kaane yee
 ra. I xa na birin yitaxun Isirayila kaane
 ra e keen na, alo n na i yamarixi kii
 naxan yi. 7 Yamanani ito yitaxun Isirayila
 bɔnsɔn solomanaaninne ra, e nun Manase
 bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna.”

*Musa bɔxɔn naxanye yitaxun Yuruden
sogeteden binni*

8 Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna nun
 Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna, ne
 bata yi e gbee keen sɔtɔ, Alatala wa-
 likɛen Musa naxan fixi e ma Yuruden kidi
 ma sogeteden mabinni. 9 E bɔxɔn fɔlɔxi
 Aroyeri taan nan ma Arinon xuden de, e
 nun taan naxan lanbanni, siga Medeba
 taan mabinna lanta yiren birin yi, han
 Dibon taana, 10 e nun Amori mangan
 Sixɔn ma taane birin naxan yi dɔxi Xesibɔn
 taani, siga han Amonine bɔxɔn danne,
 11 e nun Galadi taan nun Gesuri kaane
 nun Maka kaane yamanan nun Xerimon
 geyaan birin, e nun Basan yamanan birin
 siga han Salaka. 12 E nun Basan manga Ogo
 a yamanan fan yi findi e gbeen na, naxan
 dɔxɔ Asatarɔti taan nun Edere taani, naxan
 findi Refa bɔnsɔnna muxu dɔnxɛna nde ra.
 Musa bata yi na mangane nɔ a e yamanane
 tongo. 13 Koni Isirayila kaane mi Gesuri
 kaane nun Maka kaane kedi. Han to e dɔxi
 Isirayila kaane tagi.

Lewi bɔnsɔnna keena

14 Musa mi bɔxɔ yo fi Lewi bɔnsɔnna ma,
 bayo saraxan naxanye ralima Alatala ma
 teen na, Isirayilaa Ala, ne nan findi e tan
 gbee keen na alo a fala e xa kii naxan yi.

Ruben bɔnsɔnna bɔxɔna

15 Musa bata yi bɔxɔni itoe fi Ruben
 bɔnsɔnna ma, e yi yitaxun e xabilane ra:
 16 Fɔlɔ Aroyeri taan ma Arinon xuden
 de, e nun taan naxan na lanbanni, siga
 han Medeba taan mabinna lanta yirene,
 17 han Xesibɔn nun a rabilinna taan
 naxanye birin lanta yirene yi. Na taane
 xinle ni itoe ra: Dibon, Bamoti-Baali,
 Beti-Baali-Meyɔn, 18 Yahasi, Kedemoti,
 Mefaati, 19 Kiriyaatayimi, Sibima, Sereti-
 Saxari geyaan fari meremere tagi, 20 Beti-
 Peyori, Pisiga tintin yirene, Beti-Yesimoti,
 21 taan naxanye birin lanta yireni e nun
 Amori Manga Sixɔn naxan yi dɔxi Xesibɔn,
 na yamanan birin. Musa bata yi na
 mangan nɔ, e nun Midiyan mangani itoe:
 Efi, Rekemi, Suru, Xuru, e nun Reba. E yi
 dɔxi Sixɔn ma yamanan nin a mangayaan
 bun. 22 E yi bonne faxama waxatin naxan
 yi, Isirayila kaane yi Beyori a dii xeme
 yimatoon Balami fan faxa silanfanna
 ra. 23 Yuruden baan nan findixi Ruben
 bɔnsɔnna bɔxɔn danna ra sogegododen

mabinni. Na taane nun banxidene nan findixi Ruben bənsənnə kēen na, e yi yitaxun e xabilane ra.

Gadi bənsənnə bəxəna

²⁴ Musa bata yi bəxəni itoe fi Gadi bənsənnə ma, e yi yitaxun e xabilane ra: ²⁵ Yaasəri yamanan nun Galadi rabilinna taan birin nun Amoni yamanan fəxə kedenna siga han Aroyeri taan Rabaha taan yətagi, ²⁶ keli Xəsibən ma han Ramati Misipe taan nun Betonimi taana, e nun keli Maxanayin taan ma siga han Debiri danna, ²⁷ e nun Beti-Harama taan nun Beti-Nimira taan nun Sukəti taana, e nun Safon taan Yurudən baan də, e nun Xəsibən manga Sixən ma yamanan dənxeəna, e nun yamanan naxan Yurudən baan sogeteden binni han Kinereəti Daraan bode fəxəna. ²⁸ Na taane nun e rabilinna taa xurine yi findi Gadi bənsənnə kēen na, e yi e yitaxun e xabilane ra.

Manase bənsənnə fəxə kedenna

²⁹ Musa yi bəxəni itoe fi Manase bənsənnə fəxə kedenna ma, Manase a diine fəxə kedenna, e yi e yitaxun e xabilane ra: ³⁰ Basan bəxən naxan birin yi Basan manga Ogo a yamanani, fəb Maxanayin taan ma han Yayiri taan nabilinne, taa tonge sennin, ³¹ e nun Galadi yamanan fəxə kedenna nun Asatarəti taan nun Edere taan naxanye findi Basan manga Ogo a manga taane ra. Ne birin yi yitaxun Manase a dii Makiri a diine fəxə kedenna ra xabila yēen ma.

³² Musa bata yi na kēe bəxəne fi Isirayila kaane ma a yi Moyaba mēre mēre ne ma waxatin naxan yi, Yurudən baan kidi ma Yeriko taan sogeteden binni. ³³ Koni Musa mi bəxə yo fi Lewi bənsənnə ma. Alatala Isirayilaa Ala yi findi e kēen na alo a fala kii naxan yi.

14

Isirayila bənsənnə bonne bəxəne

¹ Nunu a dii Yosuwe nun saraxarali Eleyasari nun xabila xunne yi Kanan bəxəni taxun Isirayila kaane ra e kēen na ikii nin. ² Bəxən yi yitaxun Isirayila bənsən solomanaaninne nun bənsənnə fuden fəxə kedenna ra masensenna xən, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan

yi. ³ Bəxən naxan tan yi Yurudən baan sogeteden mabinni, Musa bata yi na fi bənsən firin dənxeəne nun bənsən fuden fəxə kedenna ma, koni a mi bəxə yo fi Lewi bənsənnə ma yamaan yē. ⁴ Yusufu bənsənnə bata yi yitaxun a findi bənsən firinna ra, Manase nun Efirami. Lewi bənsənnə mi kēe yo sətə yamanani, fə taana ndee, e dəxə dənaxanye yi e nun e rabilinne xuruseene xa. ⁵ Isirayila kaane yi na yamanani taxun alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kalebi yi Xebiron bəxən sətə

⁶ Yuda bənsənnə muxune yi siga Yosuwe fəma Giligali yi. Yefune Kenisi kaana dii Kalebi yi ne yē. Na yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Alatala naxan falaxi a muxu fajii Musa xa en firinna fe yi Kadesi-Barineya yi, i na kolon. ⁷ N bata yi jēe tonge naanin sətə, Alatalaa walikēen Musa yi n xē keli Kadesi-Barineya yi siga Kanan yamanani, a n xa sa mēnna rakərəsi. N to yelin na ra, n yi dēntəgē tinxinxin sa a xa. ⁸ Koni ngaxakedenna naxanye siga n fəxə ra na, ne yi yamaan tunna xəb e ma, koni n tan lu Alatala nan tun fəxə ra, n ma Ala. ⁹ Na ləxəni, Musa yi a kəb ito ra, a naxa, ‘I sanna tixi dənaxanye birin yi, mēnne findima nēn i tan nun i ya diine kēen na waxatin birin, bayo i luxi Alatala nan tun fəxə ra, n ma Ala.’ ¹⁰ Awa, a jēe tonge naanin nun suulunna ni i ra xabu Alatala sa na fala Musa xa, en yi sigatini tonbonni waxatin naxan yi. To, n tan ni i ra, Alatala bata n ma simayaan nasiga han jēe tonge solomasexē e nun suulun. ¹¹ Anu, to n mən kēndē ken alo Musa n xē ləxəni. Fangan mən n na iki, n yengən so alo na waxatini. ¹² Nayi, i xa geya yireni ito fi n ma alo Alatala a falaxi n xa kii naxan yi na ləxəni. I a mē nēn na ləxəni fa fala Anaki bənsənnə nan mēnni, e taane mən gbo, e makantanxi a fajin na. Alatala gbansan xa lu n xən, n na e kedima nēn alo Alatala a fala kii naxan yi.”

¹³ Yosuwe yi duba Yefune a dii Kalebi xa, a Xebiron fi a ma a kēen na. ¹⁴ Na taan mən a diine yii han to, bayo Yefune Kenisi kaana dii Kalebi bira Alatala nan fəxə ra, Isirayilaa Ala. ¹⁵ A fələni nun, Xebiron yi xili nēn “Kiryati-Aruba” bayo Araba nan

yi xili kannu ra Anaki bənsənnu muxune tagi. Na xanbi ra, bəne xunbenla yi lu yamanani, yengen yi jan.

15

Yuda bənsənnu kee bəxəna

¹ E bəxən naxan yitaxun Yuda bənsənnu ra e xabila yeen ma, na yi sigē han Edən yamanan naninna binna Sini tonbonni, yamanan yiifanna binni pon! ² Yuda bənsənnu bəxən yiifanna naninna fəlxə Fəxə Ige Daraan yiifanna deen nan na naxan yee rafindixi Negewi tonbonna ma, ³ dangu Tali Geyaan yiifanna ma, dangu Sini tonbonni, te Kadesi-Barineya yiifanna ma, dangu Xesirən yi, te Adari yi, siga Karaka binni, ⁴ dangu Asimon yi, siga Misiran xuden ma a sa dan fəxə igen de. E bəxən naninna nan na ra a yiifanna mabinni.

⁵ Sogeteden binni, Yuda bəxən naninna findixi Fəxə Igen Daraan deen nan na, siga han Yuruden baan sa birama darani denaxan yi.

A kəmenna ma, a naninna fəlxə Yuruden baan biraden nan ma Fəxə Ige Daraan ma, ⁶ te Beti-Xogala mabinni, dangu Beti-Araba kəmenna ma, te han Ruben a dii Bohan ma gemē yirena. ⁷ Na naninna yi sigaxi han Debiri taana, dangu Akori lanbanni, siga kəmenna ma Giligali binni, denaxan Adumimi geya deden yetagi, xuden yiifanna ma. A dangu En-Semēsi igene dexon ma sa mini En-Rogeli ma. ⁸ Na naninna yi texi han Ben-Hinən lanbanna, Yebusune taan yiifanna ma. Na taan findixi Yerusalen nan na. A mən yi texi han geyaan xuntagi, naxan Hinən lanbanna yetagi a sogegododen binni Refa lanbanna xunna ra a kəmenna binni. ⁹ Keli na geyaan fari, na naninna yi sigaxi han Nefetowa ige xunna ra, siga han taan naxanye Eferon geyaan fari, dangu Baala taan binni, denaxan xili Kiriya-Yeyarin. ¹⁰ Keli mēni siga sogegododen binni han Seyiri geyane binna, dangu Yeyarin geya dexon ma a kəmen fəxəni, denaxan xili Kesalən, godo Beti-Semēsi yi, dangu Timana yi. ¹¹ Na naninna yi sigaxi han Ekirən taan geyaan kəmen fəxəna, siga

Sikirən taan binni, dangu Baala geyaan ma, sa dəxə Yabaneeli ra, sa mini baan ma.

¹² Sogegododen binna, Fəxə Ige Gbeen nan findixi na naninna ra. Yuda bənsənnu bəxən danne nan na ra naxan yitaxun xabila yeen ma.

Kalebi a bəxəna Kitisane 1.11-15

¹³ Yosuwe yi Yuda bənsənnu bəxəna nde fi Yefune a dii Kalebi ma, alo Alatala a yamari kii naxan yi. A taa singen findi Kiriya-Aruba taan na, naxan xili Xebiron. Araba yi findixi Anaki muxune benban nan na. ¹⁴ Kalebi yi Anaki bənsənnu muxu saxanne kedi. E yi xili Səsayi nun Aximan e nun Talamayi. ¹⁵ Na xanbi ra, Kalebi yi te Debiri taan xili ma, denaxan yi xili a singeni, Kiriya-Seferi. ¹⁶ Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriya-Seferi taan yenge, a a nə, n nan n ma dii tēme Akasa fima nen na kannu ma.” ¹⁷ Kalebi xunye Kenasi a dii xēme Otiniyeli yi Seferi taan yenge, a yi a nə. Kalebi yi a dii tēme Akasa fi a ma a jaxanla ra. ¹⁸ Akasa to dəxə xēme taa ra Otiniyeli konni, a yi a radin a xa xee gbete maxədin a fafe ma. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a maxədin, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ¹⁹ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasəto i bata bəxən fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki i mən xa tigi yiren fi n ma.” Awa, a fafe yi geya fari tigne nun lanban yi tigne fi a ma.

Yuda bəxəna

²⁰ Yuda bənsənnu kee bəxəne ni i ra, e xabila yeen ma: ²¹ Taan naxanye yi Yuda bəxən yiifari fəxəni Negewi tonbonni, Edən yamanan danna dexon, ne xinle ni itoe ra: Kabaseeli, Ederi, Yaguru, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kedesi, Xasori, Yitinan, ²⁴ Sifi, Telemi, Beyaloti, ²⁵ Xasori-Xadata, Keriya-Xesirən, naxan findixi Xasori ra, ²⁶ Amama, Sema, Molada, ²⁷ Xasari-Gada, Xesimon, Beti-Peleti, ²⁸ Xasari-Suwali, Beriseba, Bisiyoteya ²⁹ Baala, Iyimi, Esemi, ³⁰ Elitoladi, Kesili, Xoroma, ³¹ Sikilaga, Madamanna, Sansanna, ³² Lebayoti, Siliximi, Ayin, e nun Rimən. E birin malanxina, taa məxənen nun solomanaanin, sa e banxidene fari.

³³ Taan naxanye yi Sefela geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Esetayoli, Sora, Asena, ³⁴ Sanowa, En-Ganimi, Tapuwa, Enama, ³⁵ Yaramuti, Adulan, Soko, Aseka, ³⁶ Saarayimi, Aditayimi, Gedera, e nun Gederotayimi. E birin malanxina taa fu nun naanin, e nun e banxidene.

³⁷ Senan, Xadasa, Migidali-Gadi, ³⁸ Dilayan, Misipe, Yokatili, ³⁹ Lakisi, Bōsikati, Egilon, ⁴⁰ Kabōn, Laxamasi, Kitilisi, ⁴¹ Gēdirōti, Beti-Dagōn, Nama, e nun Makeda. E birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene.

⁴² Libina, Eteri, Asan, ⁴³ Yifita, Asena, Nesibi, ⁴⁴ Keyila, Akisibu, e nun Maresa. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁴⁵ Ekirōn e nun a rabilinna taane nun banxidene, ⁴⁶ keli Ekirōn taan nun a sogeteden binna ma han taan naxanye Asadodi dēxōn ma e nun e rabilinna taadine, ⁴⁷ Asadodi taan nun a rabilinna taane nun banxidene, Gasa taan nun a rabilinna taane nun banxidene, han na yirena Misiran xuden nun Fōxō Ige Gbeen birama e bode ma dēnaxan yi.

⁴⁸ Taan naxanye yi geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Samiri, Yatiri, Soko, ⁴⁹ Danna, Kiriyaati-Sanna naxan mōn xili Debiri, ⁵⁰ Anaba, Esitemowa, Anima, ⁵¹ Gosen, Xolon, e nun Giloha. E birin malanxina taa fu nun keden, e nun e banxidene.

⁵² Arabu, Ruma, Eseyan, ⁵³ Yanimi, Beti-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Xumeta, Kiriyaati-Aruba naxan mōn xili Xebiron, e nun Siyoro. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁵⁵ Mayon, Karemele, Sifi, Yuta, ⁵⁶ Yeserele, Yokodeyan, Sanowa, ⁵⁷ Kayin, Gibeya, e nun Timana. E birin malanxina, taa fu, e nun e banxidene.

⁵⁸ Xalixuli, Beti-Suru, Gedori, ⁵⁹ Maarati, Beti-Anoti, e nun Elitekon. E birin malanxina, taa sennin, e nun e banxidene.

⁶⁰ Kiriyaati-Baali naxan mōn xili Kiriyaati-Yeyarin, e nun Rabaha. E birin malanxina, taa firin, e nun e banxidene.

⁶¹ Taan naxanye yi tonbonni, e xinle ni itoe ra: Beti-Araba, Midin, Sekaka, ⁶² Nibisan, Fōxō taana, e nun En-Gedi. E birin malanxina taa sennin, e nun e banxidene.

⁶³ Yuda bōnsōnna mi nō Yebusune kedē naxanye yi dōxi Yerusalēn taani. Han to Yebusune dōxi nayi Yuda bōnsōnna tagi.

16

Efirami nun Manase bōnsōnna kēē bōxōna

¹ E bōxōn naxan yitaxun Yusufu bōnsōnna ra, na danna yi fōlōxi Yurudēn baan nan ma Yeriko taan sogeteden binni, Yeriko tigine dēnaxan yi. Na naninna yi danguxi tonbonni naxan Yeriko taan faxan na, siga Betēli geya yireni. ² A yi keli Betēli yi, siga Lusi, dangu Ataroti taani, Arakane yamanan dēnaxan yi. ³ Godo sogegodode binna ra Yefeletine yamanan danna ra siga han Beti-Xoron taan lanbanna rabilinna bōxōna, siga han Geseri yi, sa mini fōxō igen ma. ⁴ Yusufu a diine Manase nun Efirami bōnsōnna nan na bōxōn sōtō e kēēn na.

⁵ Efirami a bōxōn ni i ra e naxan yitaxun xabila yēēn ma: E kēē bōxōn danna yi sigaxi han Ataroti-Adari sogeteden binna, siga han Beti-Xoron taan faxes binna, ⁶ siga han fōxō igena, siga Mikimetati binna ra kōmēnna ma, siga sogeteden binni Taanati-Silo yi, dangu Yanowa yi. ⁷ Keli mēnni godo han Ataroti nun Nara yi sa dōxō Yeriko ra, sa mini Yurudēn baan ma. ⁸ Keli Tapuwa, siga sogegododen binni han Kanna xudena, sa mini fōxō igen ma. Efirami bōnsōn kēē bōxōn nan na ra e xabila yēēn ma. ⁹ Efirami bōnsōnna yi taana ndee fan sōtō Manase bōnsōnna bōxōni e nun e banxidene. ¹⁰ Efirami bōnsōnna mi Kanan kaane kedi Geseri yi. Han to ne fan dōxi Efirami bōnsōnna tagi, koni e findixi konyine nan na.

17

Manase bōnsōnna kēē bōxōna

¹ E bōxōn naxan yitaxun Yusufu a dii xēmē singen Manase bōnsōnna muxune ra e kēēn na na ni ito ra. Anu, Manase a dii xēmē singen Makiri naxan findi Galadi kaane benban na, na bata yi Galadi nun Basan bōxōn sōtō nun bayo sofa fajin nan yi a ra. ² Manase bōnsōnna muxu dōnxēne fan yi kēēn sōtō xabila yēēn ma. Ne xinle ni itoe ra: Abiyeseri, Xeleki, Asireli, Siken, Xeferi, e nun Sēmida. Yusufu a dii xēmēn Manase a diine nan ne ra xabila yēēn ma.

³ Galadi a dii xεμεν Xeferi a dii xεμεν Selofexadi mi dii xεμε yo sɔtɔ, koni a dii tεμεne sɔtɔ nεn. Manase a dii xεμε Makiri nan Galadi sɔtɔ. Selofexadi a dii tεμεne xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xɔgala, Milika, e nun Tirisa. ⁴ E yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun kuntigine fεma, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala a yamari nεn Musa ma, a xa kεεn fi nxu ma nxu kon kaane ye.” Awa, e yi e kεεn fi e ma alo a liga e fafe ngaxakedenne xa kii naxan yi alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁵ Nayi, Manase bɔnsɔnna yi yire fu sɔtɔ, ba Galadi nun Basan na, naxan yi Yurudεn baan kidi ma. ⁶ Manase a dii tεμεne kεεn sɔtɔ na kii nin alo a dii xεμεne. Galadi yamanan yi findi Manase a dii xεμεn bonne gbeen na. ⁷ Manase a bɔxɔn yi fɔb Aseri bɔxɔn danna ma siga han Mikimetati taana Siken taan sogeteden binni, siga han Yamin, En-Tapuwa kaane dɔxɔdene binni. ⁸ Manase bɔnsɔnna nan gbee yi En-Tapuwa bɔxɔn na, koni Tapuwa taan yi findixi Manase bɔnsɔnna danna nan na. Efirami bɔnsɔnna nan gbee yi na ra. ⁹ Na danna yi sigaxi yiifanna mabinni han Kanna xudena. Manase a bɔxɔn danna yi findixi Kanna xuden kɔmεn fɔxɔn nan na han sa mini fɔxɔ igen ma, koni Efirami a taana ndee yi luxi Manase a taane tagi. ¹⁰ Efirami a bɔxɔn yi Kanna xuden yiifanna nan ma. Manase gbeen yi kɔmεnna ma. Manase a bɔxɔn yi danxi fɔxɔ igen ma, Aseri a bɔxɔn yi lu a kɔmεnna ma, Isakari a bɔxɔn yi lu a sogeteden binni. ¹¹ Manase bɔnsɔnna yi taana ndee sɔtɔ Isakari nun Aseri a bɔxɔne ye. E xinle ni itoe ra: Beti-Seyan, Yibeleyami, Dɔrɔ, En-Dɔri, Taanaki, e nun Megido nun e rabilinna banxidεne. Yamana saxan nan na ra. ¹² Koni, Manase bɔnsɔnna mi nɔ na taane tongε bayo Kanan kaane yi a ragidixi e xa lu dɔxi na yamanani. ¹³ Koni Isirayila kaane to sεnbεn sɔtɔ, e yi Kanan kaane ti konyi wanle ra, koni e mi nɔ e kedideni.

¹⁴ Yusufu bɔnsɔnna muxune yi Yosuwe maxɔdin, e naxa, “Nanfera i yamanan yire kedenni ito yitaxunxi nxu ra nxu kεεn na? Nxɔ muxune wuya, bayo Alatala bata barakan sa nxɔ fe yi han iki.” ¹⁵ Yosuwe yi e yabi, a naxa, “Xa ε wuya Efirami geya

yiren xa, ε sa fɔtɔn yirena nde masεge ε yetε xa Perisine nun Refa kaane yamanani.” ¹⁶ Yusufu bɔnsɔnna muxune yi a fala a xa, e naxa, “Geya yireni ito xurun nxu ma. Anu, yεngε so wontoro wure daxine Kanan kaane birin yii, naxanye dɔxi lanbanni e nun naxanye dɔxi Beti-Seyan nun a banxidεne, e nun naxanye Yεsεreli lanbanni.” ¹⁷ Yosuwe yi Yusufu bɔnsɔnna yabi, a naxa, “Efirami kaane nun Manase kaane, yama gbeen nan ε ra, ε sεnbεn fan gbo. E mi kεε bɔxɔ yire keden xan tun sɔtɔma, ¹⁸ koni ε fɔtɔnna fan sɔtɔma nεn geya yireni. E na masεge, ε yi na tɔnɔn sɔtɔ. E nɔε Kanan kaane kedε nεn hali yεngεso wontoro wure daxine to e yii e sεnbεn fan gbo.”

18

Bɔnsɔn soloferen bonne bɔxɔne

¹ Isirayila yamaan yi e malan Silo taani. E yi Naralan Bubun ti mεnni. Yamanan yi lu e sεnbεn bun ma. ² Na waxatini, Isirayila bɔnsɔn solofere yi na, naxanye munma yi e kεε bɔxɔn sɔtɔ singen. ³ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, ε fafane Ala bɔxɔn naxan soxi ε yii, ε na tongo feen bɔtε rabama han waxatin mundun yi? ⁴ E muxu saxan saxan sugandi bɔnsɔn yeεn ma. N xa e rasiga yamanan matodeni. E xa e bɔnsɔnne kεε bɔxɔne kiin sεbε, e yi fa na dentεge n xa. ⁵ E xa yamanani taxun dɔxɔde soloferen na. Yuda bɔnsɔnna xa lu a bɔxɔni yiifanna ma, Yusufu bɔnsɔnna yi lu a bɔxɔni kɔmεn fɔxɔni. ⁶ E na yelin na yamanani taxunε soloferen na, a sεbε, ε fa na yita n na, n yi masεnsenna ti Alatala en ma Ala yetagi, ne yi yitaxun ε ra. ⁷ Koni Lewi bɔnsɔnna mi bɔxɔ yo sɔtɔma ε tagi, bayo e gbee kεεn findixi Alatalaa saraxa rali wanla nan na. Gadi bɔnsɔnna nun Rubεn bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna, ne fan bata yi e gbeen sɔtɔ Yurudεn baan sogeteden binni alo Alatalaa walikεεn Musa a fi e ma kii naxan yi.” ⁸ Na muxune yi keli, e siga. Yosuwe bata yi e yamari, a naxa, “E siga, ε yamanan mato, ε yi a kiin sεbε. Na xanbi ra, ε fa be Silo yi, n xa masεnsenna ti Alatala yetagi

na yamanani taxun feen na.”⁹ Na mux-
une yi keli, e yi yamanani siga. E yi na
yamanan taane kiin seβε, e yi ne yitaxun
yire soloferen na, e yi xετε Yosuwe fema
Silo daaxadeni.¹⁰ Yosuwe yi masensenna
ti Silo yi Alatala yεtagi. A yi na yamanan
birin yitaxun Isirayila bənsənnə ra.

Bunyamin bənsənnə kεε bəxəna

¹¹ Bunyamin nan singe bəxən sətə
masensenna xən e naxan yitaxun xabila
yεen ma. E bəxən yi lu Yuda bənsənnə
gbeen nun Yusufu a diine bənsənnə gbeene
longonna ra.¹² Kəmən fəxəni, e bəxən
danna yi fəlxəi Yurudən baan nan ma,
dangu Yeriko ra kəmən fəxəni, te geyaən
ma sogegododen binni, sa mini Beti-Aweni
tonbonna ma.¹³ Danna yi kelixi mənna
nin, sa dangu Lusi ra yiifari fəxən binni,
dēnaxan xili Beteli, godo Ataroti-Adari
yi, te geyaən fari, naxan Beti-Xoron taan
lanban yiren yiifanna ma.¹⁴ E bəxən
sogegododen danna ni ito ra, keli geyaən
ma Beti-Xoron yεtagi, siga yiifanna binni
sa mini Kiriyati-Baali ma, dēnaxan mən
xili Kiriyati-Yeyarin. Na taan findi Yuda
bənsənnə nan gbee ra. E bəxən danna
nan na ra a sogegododen binni.¹⁵ E
bəxən yiifari fəxən danna yi fəlxəi Kiriyati-
Yeyarin nin, siga sogegododen binni sa
mini tigi yiren ma Nefetowa ige xunna.
¹⁶ Na danna yi danguxi geyaən san binni
Ben-Hinən lanbanna yεtagi, Refa kaane
lanbanna kəmənna ma. Godo Ben-Hinən
lanbanni Yebusune fema yiifanna ma,
godo En-Rogeli yi.¹⁷ Na danna yi sigaxi
han kəmənna binni, dangu En-Seməsi
yi, dangu Geliloti yi, Adumimi tintin
yiren yεtagi, godo han gəmən naxan xili
Bohan, Rubən a dii xəmənna nde nan xili
yi na ra.¹⁸ A mən yi danguxi na geyaən
kəmən fəxəni Araba yεtagi, godo Araba kui,
¹⁹ dangu Beti-Xogala ra kəmənna binni, sa
mini Yurudən baan biraden ma Fəxə Igen
Daraan ma. Na bəxən yiifanna danna nan
na ra.²⁰ Yurudən baan findixi Bunyamin
xabilane bəxən danna nan na sogeteden
binni. Bunyamin bənsənnə bəxən danne
birin nan na ra.

²¹ Taan naxanye fi Bunyamin bənsənnə
xabilane ma, ne ni i ra: Yeriko, Beti-

Xogala, Emeki-Kesisi,²² Beti-Araba,
Semarayin, Beteli,²³ Awi, Para, Ofara,
²⁴ Kefara-Hamoni, Ofini, e nun Geba.
Ne birin malanxina, taa fu nun firin e
nun e banxidene.²⁵ Gabayon, Rama,
Beroti,²⁶ Misipe, Kefira, Mosa,²⁷ Rekemi,
Yiripeeli, Tarala,²⁸ Sela, Elefi, Yebusu taan
naxan mən xili Yerusalən, Gibeya, e nun
Kiryati. Ne birin malanxina, taa fu nun
naanin e nun e banxidene. Bunyamin
bənsənnə xabilane kεε nan na ra.

19

Simeyən bənsənnə kεε bəxəna Taruxune Singen 4.28-33

¹ Bəxən firindeni ito yi findi Simeyən
bənsənnə gbeen na masensenna xən, a yi-
taxun xabila yεen ma. E kεε bəxən yi Yuda
bənsənnə bəxən nan tagi.² Taan nax-
anye fixi Simeyən bənsənnə ma, ne ni i ra:
Beriseba, Seeba, Molada,³ Xasari-Suwali,
Bala, Esemi,⁴ Elitoladi, Betuli, Xoroma,
⁵ Sikilaga, Beti-Marakaboti, Xasari-Susa,
⁶ Beti-Lebayoti, e nun Saruxən. Ne birin
malanxina, taa fu nun saxan, e nun e
banxidene.⁷ Ayin, Rimən, Eteri, e nun
Asan, ne birin malanxina taa naanin, e
nun e banxidene,⁸ sa e rabilinna taane
fari siga han Baalati-Beeri, dēnaxan mən
xili Rama-Negewi. Simeyən bənsənnə xa-
bilane kεε bəxən nan na ra.⁹ Simeyən
kεε bəxən ba Yuda bənsənnə bəxən nan na,
bayo Yuda bənsənnə kεε bəxən yi gbo a xa.
Na nan a liga, Simeyən bənsənnə yi kεε
bəxən sətə Yuda bənsənnə kεε bəxəni.

Sabulon bənsənnə kεε bəxəna

¹⁰ Bəxən saxandeni ito yi findi Sabulon
bənsənnə gbeen na masensenna xən a yi-
taxun xabila yεen ma. E kεε bəxən danna
yi sigaxi han Saridi yi,¹¹ dangu Marala
yi sogegodode binni, sa dəxə Dabeseti ra,
siga xude dēni Yokanayimi yεtagi.¹² Keli
Saridi yi, siga sogeteden binni siga han
Kisiloti-Taboro bəxəna, sa dəxə Daberati
ra, siga Yafiya yi.¹³ Keli mənni, dangu
sogeteden binni, siga Gati-Xeferi yi e nun
Eta-Kasin yi, sa mini Rimən ma, bilin Neya
ma.¹⁴ Na danna mən yi sigaxi han Xanatən
kəmən fəxəna, sa mini Yifita-Eli xuden ma.
¹⁵ E mən yi Katati nun Nahalali nun Sim-
iron nun Yidala nun Beteləmi sətə. Ne

birin malanxina taa fu nun firin, e nun e banxidene. ¹⁶ Sabulon bənsənnə xabilane kēen nan na ra, e taane nun e banxidene.

Isakari bənsənnə kēe bəxəna

¹⁷ Bəxən naanindeni ito yi findi Isakari bənsənnə gbeen na masensenna xən a yitaxun xabila yeen ma. ¹⁸ E bəxən danna yi sigaxi han taani itoe birin: Yəsereeli, Kesuloti, Sunemi, ¹⁹ Xafarayimi, Siyən, Anaxarati, ²⁰ Rabiti, Kisiyon, Abəsi, ²¹ Remeti, En-Ganimi, En-Xada, e nun Beti-Pasəsi. ²² Sa dəxə Taboro nun Saxasima nun Beti-Seməsi ra, sa mini Yurudən baan ma. Ne birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene. ²³ Isakari bənsənnə xabilane kēe nan na ra, e taane nun e banxidene.

Aseri bənsənnə kēe bəxəna

²⁴ Bəxən suulundeni ito yi findi Aseri bənsənnə gbeen na masensenna xən a yitaxun xabila yeen ma. ²⁵ E danne yi sigaxi han taani itoe: Xələkati, Xali, Beten, Akisafa, ²⁶ Alameleki, Amada, Misala, sa dəxə Karemele geyaan nun Sixori-Libanati xuden na sogegododen binni. ²⁷ Danna yi sigaxi sogeteden binni, Beti-Dagən yi, sa dəxə Sabulon bənsənnə bəxən nun Yifita-Eli lanbanna ra, siga kəmən fəxəni sa dəxə Beti-Emeki nun Neyeli ra, dangu Kabulu yi kəmən fəxəni, ²⁸ siga han taani itoe: Abadon nun Rexobo nun Xamən e nun Kanna, siga han Sidən taa gbeena. ²⁹ Keli mənni, danna mən yi sigaxi han Rama nun Tire, taa makantanxina, siga Xosa binni, sa mini Fəxə Igen ma Akisibu yamanani, ³⁰ sa Yuma nun Afeki nun Rexobo fari. Ne birin malanxina, taa məxəneen nun firin, e nun e banxidene. ³¹ Taani itoe nun e banxidene birin findixi Aseri bənsənnə xabilane kēe bəxən nan na.

Nafatali bənsənnə kēe bəxəna

³² Bəxən sennindeni ito yi findi Nafatali bənsənnə gbeen na masensenna xən a yitaxun xabila yeen ma. ³³ Na bəxən danna yi fəlxəi Xelefa taani, siga Saananimi taani wudi gbeen binni, dangu Adami-Nekebi nun Yabaneeli yi, siga Lakuma yi, sa mini Yurudən baan ma. ³⁴ Na danna yi sigaxi sogegododen binni han Asanoti-Taboro, sa mini Xukəku taan ma, sa dəxə Sabulon bənsənnə bəxən na yiifanna ma,

e nun Aseri bənsənnə bəxəna sogegododen binni e nun Yuda bənsənnə bəxəna, Yurudən baan yi lu a sogeteden binni. ³⁵ E taa makantanxine xinle ni itoe ra: Sidima, Sere, Xamati, Rakati, Kinereeti, ³⁶ Adama, Rama, Xasori, ³⁷ Kedesi, Edere, En-Xasori, ³⁸ Yirən, Migidali-Eli, Xoremi, Beti-Anata, Beti-Seməsi. Ne birin malanxina, taa fu nun solomanaanin, e nun e banxidene. ³⁹ Nafatali bənsənnə xabilane kēen nan na ra, e taane nun e banxidene.

Dan bənsənnə kēe bəxəna

⁴⁰ Bəxən soloferedeni ito yi findi Dan bənsənnə gbeen na masensenna xən a yitaxun xabila yeen ma. ⁴¹ E kēe bəxən danne yi sigaxi han taane itoe: Sora, Es-etayoli, Iri-Seməsi, ⁴² Saalabin, Ayalən, Yitila, ⁴³ Elon, Timana, Ekirən, ⁴⁴ Eliteke, Gibetən, Baalati, ⁴⁵ Yehudu, Bene-Beraki, Gati-Rimən, ⁴⁶ Yarakən tigine, Rakən e nun bəxən naxan Yafa yetaği. ⁴⁷ Koni Dan bənsənnə muxune mi nə e bəxən masətədeni. Nayi, Dan bənsənnə yi siga Lesemi yi, e sa mən kaane yenge, e yi e faxa. E yi dəxə na, e na taan xili sa Dan, e benban xinla. ⁴⁸ Na taane nun e banxidene birin yi findi Dan bənsənnə xabilane kēe bəxən na.

Yosuwe kēe bəxəna

⁴⁹ E to yelin yamanani taxunje e kēen na, Isirayila kaane yi Nunu a dii Yosuwe kēen so a yi e tagi, ⁵⁰ alo Alatala a yamari kii naxan yi. Yosuwe taan naxan maxədin e ma, Timanati-Sera, e yi na so a yii Eframi geya yireni. Yosuwe mən yi taan ti, a dəxə na. ⁵¹ Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bənsənnə xabila kuntigine yi yamanan yireni itoe yitaxun masensenna xən Alatala yetaği, Naralan Bubun so dēen na, Silo yi. E yi yelin yamanani taxunje.

20

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun 19.1-14

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra, alo n na a fala i xa kii naxan yi fata Musa ra. ³ Xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, a mi yi waxi faxa ti feni, na kanna nəe a giye nen, a

sigamenna ndeyi, a ratange faxa muxun gbeerjoxo muxun ma denaxan yi. ⁴ A na a gi, a na taana ndeli, a xa sa ti taan so deen na, a yi a sonna dentegge taan fonne xa. E yi a rasuxu taani, e a yigiya. ⁵ Xa faxa muxun gbeerjoxo muxun sigafaxa tiin foxo ra, e mi a soma a yii, bayo a mi a rakelixa ma, a mi a faxa feni tonxi xonnantenyani. ⁶ A xalu na taani han a yi makiti yamaan yetagi, e nun han saraxarali kuntigin naxan walima na waxatini, na yi faxa. Na xanbi ra, faxa tiin noe xete nen a banxini a konni, a kelixi denaxan yi.”

⁷ E yi taani itoe sugandi: Kedesi taan Galile yamanani Nafatali geya yireni, e nun Siken taana Efirami geya yireni, e nun Kiriya-Aruba taan denaxan mon xili Xebiron, Yuda geya yireni. ⁸ E yi taa gbetene sugandi Yuruden baan kidi ma Yeriko sogeteden binni: Beseri taan naxan Ruben tonbonna lanta yireni, Ramoti taan naxan Galadi boxoni, Gadi bansonna denaxan yi, e nun Golan taan naxan Basan boxoni, Manase bansonna denaxan yi. ⁹ Na taane nan sugandi Isirayila kaane nun xopene xa, alogo xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, na xa a gi, sigamenni, a ratanga faxa muxun gbeerjoxo muxun ma. Na kui, faxa muxun gbeerjoxo muxun mi a faxe benun yamaan xa a makiti.

21

Lewi bansonna taane Taruxune Singen 6.54-80

¹ Lewi bansonna denbaya xunne yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bansonna xabilane kuntigine fema ² Silo yi Kanan yamanani, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala bata yi yamarin fi nun fata Musa ra, a nxu xa taane soto nxu doxoma denaxanye yi, e nun e rabilinna boxone nxo xuruseene xa.” ³ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe ba e gbee kee boxon na. Taan ne nun e rabilinna boxone yi fi Lewi bansonna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴ E to masensenna ti, a yi Kehati yixetene xabilane singe suxu. Saraxarali Haruna yixetene yi taa fu nun saxan soto Yuda bansonna nun Simeyon bansonna nun Bunyamin bansonna boxone

tagi. ⁵ Kehati yixeten bonne yi taa fu soto Efirami bansonna nun Dan bansonna nun Manase bansonna foxo kedenna boxone tagi. ⁶ Gerison yixetene xabilane yi taa fu nun saxan soto Isakari bansonna nun Aseri bansonna nun Nafatali bansonna boxone tagi e nun Manase bansonna foxo kedenna boxon tagi Basan yamanani. ⁷ Merari yixetene xabilane yi taa fu nun firin soto Ruben bansonna nun Gadi bansonna nun Sabulon bansonna boxone tagi. ⁸ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe nun e rabilinne boxone fi Lewi bansonna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi fata Musa ra. ⁹ Taan naxanye fi e ma Yuda bansonna nun Simeyon bansonna boxone tagi, ne xinle ni itoe ra: ¹⁰ Kehati xabilani, Lewine ye, Haruna yixetene yi taani itoe soto bayo masensenna e tan nan singe suxi: ¹¹ Kiriya-Aruba, denaxan mon xili Xebiron, e nun a rabilinna boxone Yuda geya yireni. Araba yi findixi Anaki benban nan na. ¹² Koni xene nun banxiddeen naxanye taan nabilinni, ne bata yi so Yefune a dii Kalebi yii a keen na. ¹³ E taan naxanye fi saraxarali Haruna yixetene ma, ne ni i ra: Xebiron, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Libina, ¹⁴ Yatiri, Esitemowa, ¹⁵ Xolon, Debiri, ¹⁶ Ayin, Yuta, e nun Beti-Semesi, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa solomanaanin fata bason firinni itoe boxone ra. ¹⁷ E yi taani itoe soto Bunyamin bansonna boxoni: Gabayon, Geba, ¹⁸ Anatoti, Alamon, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ¹⁹ Haruna yixetene, saraxaraline taan naxanye soto, ne malanxina taa fu nun saxan nan yi e ra e nun e rabilinne.

²⁰ Lewi bansonna muxun naxanye yi kelixi Kehati yixetene xabilan bonne yi, ne yi taane soto Efirami bansonna boxoni. ²¹ Ne ni i ra: Siken taana Efirami geya yireni, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Geseri, ²² Kibisayimi, Beti-Xoron, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa naanin. ²³ E naxanye soto Dan bansonna boxoni, ne ni i ra: Eliteke, Gibeton, ²⁴ Ayalon, Gati-Rimon, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ²⁵ E naxanye soto Manase bansonna boxoni, ne ni i ra: Taanaki, Gati-

Rimɔn, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁶ Na taa fune nun e rabilinne yi findi Kehati yixetene xabilan bonne gbeen na.

²⁷ Lewine ye, Gerison yixetene xabilane yi taani itoe sɔto Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni: e Golan sɔto Basan yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, e nun Besetera, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁸ E naxanye sɔto Isakari bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kisiyon, Daberati, ²⁹ Yaramuti, En-Ganimi, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁰ E naxanye sɔto Aseri bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Misala, Abadon, ³¹ Xelekati, Rexobo, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³² E naxanye sɔto Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi Galile yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Xamoti-Doro, Karatan, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa saxan. ³³ Gerison yixetene xabilane taa fu nun saxan sɔto nen e nun e rabilinne. ³⁴ Lewin naxanye luxi, Merari yixetene xabilane, ne naxanye sɔto Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔn tagi, ne ni i ra: Yokanayimi, Karata, ³⁵ Dimina, Nahalali, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁶ E naxanye sɔto Ruben bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Beseri, Yahasi, ³⁷ Kedemoti, Mefaati, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ³⁸ E naxanye sɔto Gadi bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Ramoti naxan Galadi yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan magixi faxa ti feen na, Maxanayin, ³⁹ Xesibon, Yaaseri, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ⁴⁰ Taan naxanye birin fi Lewi bɔnsɔnna muxu dɔnxene ma, Merari yixetene xabilane yi, ne findi taa fu nun firin nan na. ⁴¹ Taan naxanye birin fi Lewi bɔnsɔnna muxune ma Isirayila kaane bɔxɔni, ne birin malanxina taa tonge naanin e nun solomasexe, e nun e rabilinne. ⁴² E taani itoe nun e rabilinne bɔxɔne nan sɔto.

⁴³ Alatala a kɔlɔ yamanan naxan so feen na e benbane yii, a yi na birin fi Isirayila kaane ma. E yi na findi e gbeen na, e yi dɔxɔ na. ⁴⁴ Alatala yi bɔne xunbenla fi e ma e rabilinna birin yi, alo a a kɔlɔ e benbane

xa kii naxan yi. Hali e yaxu yo mi nɔ tiye e ye ra, Alatala yi e yaxune birin lu e sagoni. ⁴⁵ Alatala bata yi fala fajin naxanye birin ti Isirayila yamaan xa, na birin yi kamali, sese mi lu a ligataren na.

22

Saraxa ganden nafala fena Yuruden kidi ma

¹ Nayi, Yosuwe yi Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xili. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa walikɛɛn Musa feen naxan birin yamari e ma, e bata na birin naba. E bata n fan ma yamarine birin suxu. ³ E mi e ngaxakedenne rabɛjinxɛ waxati xunkuyeni ito yi han to. Alatala e Ala yamarin naxan so e yii, e bata na rakamali. ⁴ Iki Alatala e Ala bata bɔne xunbenla fi e ngaxakedenne ma, alo a fala e xa kii naxan yi. Iki e siga e konni, e sa lu na yamanani Alatalaa walikɛɛn Musa naxan soxi e yii Yuruden kidi ma. ⁵ Nayi, e a liga e yeren ma, e yamarin nun sariyan suxu, Alatalaa walikɛɛn Musa naxanye soxi e yii, e yi Alatala e Ala xanu, e sigan ti a kirane birin xɔn, e yi a yamarine suxu, e yi bira a fɔxɔ ra, e a batu e bɔnen nun e niin birin yi.” ⁶ Yosuwe yi duba e xa, a yi a lu e siga e konne yi. ⁷ Musa bata yi keɛ bɔxɔn so Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii Basan yamanani. Yosuwe fan yi keɛ bɔxɔ gbetɛ so Manase bɔnsɔnna bode fɔxɔn yii Isirayila kaan bonne fema Yuruden sogegododen binni. Yosuwe to duba e xa, a yi e rasiga e konne yi. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E xetɛ e konne yi e nun nafulu gbeena, e nun xuruse wuyaxin nun gbeti gbegebe nun xɛmaan nun sulan nun wurena e nun dugine. E nun e ngaxakedenne xa sa e yaxune se tongoxine yitaxun.”

⁹ Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi xetɛ, e keli Isirayila kaane fema Silo yi, Kanan yamanani, e yi siga Galadi yamanani, Alatala yamanan naxan nagidi e ma fata Musa ra. ¹⁰ E to maso Yuruden baan na Kanan yamanani, Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi saraxa ganden nafala Yuruden baan de. Na saraxa ganden yi gbo han!

11 Isirayila kaane to na feen me, e yi a fala, e naxa, “E mi a to, Ruben bənsənnā nun Gadi bənsənnā nun Manase bənsənnā fəxə kedenna bata saraxa ganden nafala Kanan bəxən danna ra, Yurudən baan dəxən Isirayila kaane binni.” 12 Isirayila kaane to na me, e birin yi e malan Silo yi e yenge xinla ma. 13 Isirayila kaane yi saraxarali Eleyasari a dii Finexasi xe Galadi yamanani Ruben bənsənnā nun Gadi bənsənnā nun Manase bənsənnā fəxə kedenna fema. 14 Manga fu yi biraxi a fəxə ra, Isirayila bənsən yo bənsən manga keden. Denbaya xunne nan yi ne birin na Isirayila kaane xabilane yi. 15 E yi siga Galadi yamanani Ruben bənsənnā nun Gadi bənsənnā nun Manase bənsənnā fema. E yi a fala e xa, e naxa, 16 “Alatalaa yamaan birin ito nan falaxi, ‘Nanfera e tinxintareyaan ligaxi Isirayilaa Ala ra? Nanfera e bata xete Alatala fəxə ra to? Nanfera e bata saraxa ganden nafala, e murute Alatala xili ma to? 17 En bata yi kalan naxan ti Peyori yi, na xurun ba? Anu, han to en munma yelin tere na yulubin xafari feen ma hali Alatala to fitina furen sa a yamaan birin fari. 18 Anu, e bata xete Alatala fəxə ra to, e Ala! Xa e murute Alatala xili ma to, tila a xələma nen Isirayila yamaan birin ma. 19 Nayi, xa e yamanan mi sarijanxi, e xete Alatala yamanani, Alatala batuden tixi denaxan yi, e yi bəxə gbete tongo nxu tagi. Koni e nama murute Alatala xili ma hanma nxu tan xili ma, e yi saraxa gande gbete rafala, ba Alatalaa saraxa ganden na, en ma Ala. 20 Sera a dii Akan to tinxintareyaan liga, a seene tongo tənna yi dəxi naxanye tongo fe ma, Alaa xələn godo Isirayila yamaan birin nan ma. A keden xa mi halagi a fe kalaxina fe ra.’ ”

21 Ruben bənsənnā nun Gadi bənsənnā nun Manase bənsənnā fəxə kedenna yi Isirayila xabilane mangane yabi, e naxa, 22 “Marigina Ala, Alatala nan keden a kolon! Marigina Ala, Alatala! Isirayila yamaan birin fan fama nen a kolondeni! Xa nxu feni ito ligaxi muruten nin hanma tinxintareyani Alatala xili ma, nxu nama kisi to ləxəni. 23 Xa nxu saraxa ganden nafalaxi nen alogo nxu xa xete Alatala fəxə ra, nxu yi saraxa gan daxine ba a fari

hanma bogise saraxane hanma bəne xunbeli saraxane, Alatala yeteen xa nxu makiti! 24 Koni na mi a ra de! Nxu ito ligaxi nen bayo nxu yi xaminxi alogo tila e diine nama a fala nxə diine ma, e naxa, ‘Nanse e tan nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala? 25 Alatala bata Yurudən baan findi en tagi danna ra. Ruben bənsənnā nun Gadi bənsənnā muxune, sese mi fa e tan xa Alatala yii!’ E diine a lige nen nayi a nxə diine yi ba Alatala yeragaxuni. 26 Nanara, nxu yi a fala, nxu naxa, ‘En keli, en xa saraxa ganden nafala. Koni saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye fe mi a ra.’ 27 Na xa findi sereyaan nan na e tan nun nxu tan tagi, e nun en yixetene hali en tan xanbi, fa fala nxu Alatala batuma nen nxə saraxa gan daxine nun nxə saraxane nun nxə bəne xunbeli saraxane ra a batuden yeteni. Nayi, e diine mi fa a fale nxə diine ma, e naxa, ‘Sese mi fa e tan xa Alatala yii.’ 28 Nxu yi a fala, nxu naxa, xa e falani ito ti nxu xa tila, hanma nxə diine xa, nxu e yabima nen, nxu naxa, ‘E Alatalaa saraxa ganden maligan mato. Nxu fafane mi a rafalaxi saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye xan ma fe ra, koni alo sereyana e tan nun nxu tan tagi.’ 29 Nxu tan mi murute Alatala xili ma mumə! Nxu mi xete a fəxə ra to, nxu yi saraxa gande gbete rafala saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbete ye fe ra, ba Alatalaa saraxa ganden na, naxan nafalaxi en ma Ala batu bubun yetagi.” 30 Saraxarali Finexasi nun yamaan mangane nun Isirayila xabila xunne to falani ito me, Ruben bənsənnā nun Gadi bənsənnā nun Manase bənsənnā fəxə kedenna saraxa ganden naxan nafalaxi, na yi rafan e ma kati! 31 Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi yi a fala Ruben bənsənnā nun Gadi bənsənnā nun Manase bənsənnā fəxə kedenna xa, a naxa, “Nxu bata a kolon to a Alatala en tagi, bayo e mi tinxintareyaan ligaxi Alatala ra. E bata Isirayila kaane ratanga Alatalaa xələn ma.” 32 Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi nun mangane yi keli Galadi yi, Ruben bənsənnā nun Gadi bənsənnā yi denaxan yi, e xete Kanan yamanani, e yi dentegen sa Isirayila kaane xa. 33 Dentegeni ito yi rafan Isirayila kaane ma, e yi barikan bira Ala xa. Ruben bənsənnā

nun Gadi bənsənnə yenge feen naxan yi e xunni, e yi e yamanan kala, e mi fa na fe fala sənən. ³⁴ Rubən bənsənnə nun Gadi bənsənnə yi saraxa ganden xili sa, e naxa, Sereyana En Tagi Fa Fala A Alatala Nan Ala Ra.

23

Yosuwe a kawandi dənxeña

¹ Alatala bata yi bəne xunbenla fi Isirayila yamaan ma a e xunba e yaxune ma e rabilinni, waxati xunkuye yi dangu na xanbi ra. Yosuwe yi fori, a siimayaan yi xunkuya ayi han! ² Na waxatini, Yosuwe yi Isirayila kaane birin maxili, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine. A yi a fala e xa, a naxa, “N bata fori. N ma siimayaan bata xunkuya ayi han! ³ E yeteen bata a to Alatala ε Ala feen naxanye birin ligaxi siyani itoe ra ε fe ra. Alatala ε Ala nan ε yengen soxi.”

⁴ “E a mato, n yamanan naxanye yengexi, n yi e nə, e nun siyaan naxanye mən luxi yamanani, n bata ne bəxəne birin yitaxun ε bənsənnə ra ε keen na masensenna xən keli Yuruden baani han Fəxə Ige Gbeena sogegododen binni. ⁵ Alatala ε Ala e kedima nən ε yete ra, a e ramini yamanani, ε yi dəxə e yamanani alo Alatala ε Ala a fala ε xa kii naxan yi.”

⁶ “E senbe so han! Feen naxan birin sebexi Musaa sariya kitabun kui ε xa ne birin suxu. E nama na kiraan fata yiifanna ma hanma kəmenna ma. ⁷ E nama basan na siyane ra, naxanye luxi ε tagi. E nama e alane xinle maxandi, ε nama ε kələ e yi. E nama e batu, ε nama ε xinbi sin e xa. ⁸ Koni ε tan xa lu Alatala ε Alaa fe yi ken, alo ε bata a liga kii naxan yi han to.”

⁹ “Alatala bata siya gbeene nun senbemane kedi ε yete ra. Anu, han to muxu yo mi nəxi tiye ε yete ra. ¹⁰ E tan muxu keden yi muxu wuli nan kedima, bayo Alatala ε Ala nan yi yengen soma ε xa alo a fala ε xa kii naxan yi. ¹¹ Nayi, ε a liga ε yeren ma, ε yi Alatala xanu ε Ala.”

¹² “Koni xa ε ε xun xanbin so Ala yi, ε yi bira siyani itoe fəxə ra naxanye luxi ε tagi, ε nun ne yi ε bode a dii temene futu, ε yi basan e ra, ¹³ ε xa a kolon Alatala ε Ala bama nən siyani itoe ragiye ε bun. Koni

e findima nən luti ratixine nun wosone ra ε bun, e nun bosana ε fari, e nun janle naxanye ε yete səxənma ayi, han ε yi halagi bəxə fajini itoe yi Alatala ε Ala naxanye soxi ε yii.”

¹⁴ “Dunujə muxune birin sigama denaxan yi, n sigamaan ni i ra menni. E a kolon ε bənen nun ε niin birin yi, fa fala Alatala ε Alaa fala fajin naxanye tixi ε xa, na sese mi luxi a kamalitaren na. A falan birin bata kamali, keden mi kalaxi. ¹⁵ Koni Alatala ε Alaa fala fajine rakamalixi kii naxan yi, a mən fama nən a falane rakamalideni jaxankatane ra, a ε rakolonxi naxanye ra, han a yi ε halagi bəxə fajini ito yi, a denaxan fixi ε ma. ¹⁶ Xa ε layirin kala Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε yi siga ala gbətene batudeni, ε yi ε xinbi sin e xa, Alatala xələma nən ε ma, ε yi halagi sinma bəxə fajini ito yi, a denaxan fixi ε ma.”

24

Yosuwe yi yamaan kawandi

¹ Yosuwe yi Isirayila bənsənnə birin maxili a e xa malan Siken yi, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine, e birin yi fa Ala yetagi. ² Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘A fəloni nun, ε benbane Tera nun a diine Iburahima nun Nahori, ne yi dəxi Efirati Baan bode fəxən nan na, e yi ala gbətene nan batuma. ³ N yi ε fafe Iburahima tongo baan bode fəxən na, n yi ti a yete ra siga Kanan yamanan birin yi. N yi a yixetene rawuya ayi, n Isiyaga fi a ma. ⁴ N yi Yaxuba nun Esayu fi Isiyaga ma. N yi Seyiri geya yiren fi Esayu ma, koni Yaxuba nun a diine tan yi godo Misiran yamanani. ⁵ N yi Musa nun Haruna rasiga, n yi jaxankata wuyaxi dəxə Misiran kaane ma. Na xanbi ra, n yi ε ramini Misiran yamanani. ⁶ N to ε benbane ramini Misiran yamanani, Misiran kaane yi ε benbane sagatan wontorone nun soone fari han Gbala Baani. ⁷ E benbane yi e xui ramini Alatala ma, a yi dimin naso ε nun Misiran kaane tagi. A yi baa igen nadin Misiran kaane xun ma. N naxan liga Misiran kaane ra, ε bata na to ε yete na. E mən yi waxati xunkuye ti tonbonni.’ ”

8 “N yi ε xali Amorine yamanani Yurudεn sogeteden binni. E yi ε yengε, koni n yi e lu ε sagoni. E yi e yamanan tongo, n yi e halagi ε yεε ra. 9 Siporo a dii Balaki, Moyaba mangan fan yi keli, a yi Isirayila yengε. E yi Balami xili, Beyori a dii xεmεna, alogo a xa fa ε danga. 10 Koni n mi tin Balami xuiin namε, a falan yi findi duban na ε xa. N yi ε ba Balaki yii. 11 E yi Yurudεn baani gidi, ε fa Yeriko taani. Yeriko kaane yi ε yengε. Amorine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xitine nun Girigasane nun Xiwine nun Yebusune fan yi ε yengε, koni n yi e sa ε sagoni. 12 A luxi alo n yi jurine nan nadinma e ma naxanye yi e kedima ε yεε ra e nun Amorine manga firinne. E silanfanne nun ε xanle xa mi na ligaxi. 13 N yi yamanan so ε yii ε mi naxan masεgεxi, e nun taane ε mi naxanye tixi, ε dɔxi dεnaxan yi iki. Manpa bogi binle nun oliwi binle, ε mi naxanye sixi, ε ne nan donma iki.”

14 “Nayi, iki ε gaxu Alatala yεε ra, ε yi a batu fetareyaan nun lannayani. E benbane yi alan naxanye batuma Baa Gbeen kidi ma e nun Misiran yamanani, ε mε ne ra, ε yi Alatala batu. 15 Koni xa a mi rafanpε ε ma ε Alatala batu, ε waxi naxan batu feni, ε xa na sugandi to: E benbane alan naxanye batuxi Baa Gbeen bode fɔxɔn na ba, hanma Amorine alane ε dɔxi naxanye yamana yi ba. Koni nxu nun n ma denbayana, nxu tan Alatala nan batuma.”

16 Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu mi nxu mε Alatala ra mumε, nxu yi ala gbetene batu! 17 Amasɔtɔ Alatala nan en ma Ala ra. A tan nan en naminixi Misiran yamanani konyiyani, en tan nun en benbane. A tan nan kabanako fe gbeene liga en yεε xɔri, a yi en kantan en ma sigatiin birin yi, e nun siyane yε en yi danguma naxanye yamanaye yi. 18 Alatala bata siyane birin kedi en yεε ra, hali Amarin naxanye yi dɔxi yamanani. Nxu fan Alatala nan batuma, bayo a tan nan en ma Ala ra.” 19 Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E mi nɔε Alatala batuε, bayo Ala sarijanxin na a ra, Ala xɔxɔlɔnxin na a ra. A mi dijpε ε matandine nun ε yulubine ma. 20 Xa ε mε Alatala ra waxatin naxan yi, ε yi ala gbetene batu, a kelima nen ε xili ma, a yi gbalon nafa ε ma, a yi ε birin naxɔri, hali a to fe fapin ligaxi

ε xa.” 21 Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “En-εn de! Nxu Alatala nan batuma.” 22 Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata findi ε yetε sereyaan na fa fala ε tan nan Alatala sugandixi alogo ε xa a batu.” E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Nxu bata findi nxu serene ra.” 23 Yosuwe mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Iki ε ala gbetene ba ε tagi. E yi ε bɔpεne lu Alatala xa, Isirayilaa Ala.” 24 Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Nxu Alatala nan batuma en ma Ala, nxu yi a xuiin suxu.”

25 Na lɔxɔni, Yosuwe nun yamaan yi layirin xidi. A yi tɔnne nun sariyane so e yii Siken yi. 26 Yosuwe yi na feene birin sεbε Ala Sariya Kitabun kui. A yi gεmε gbeen tongo, a yi a dɔxɔ wariin bun ma Alatala yire sarijanxin dεnaxan yi. 27 Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E bata gεmεni ito to? A findima sereyaan nan na en xili ma, bayo a luxi alo a bata falan birin mε, Alatala naxan falaxi en xa. A findima sereyaan na ε xili ma, alogo ε nama ε mε ε Ala ra.” 28 Na xanbi ra, Yosuwe yi yamaan bepin, birin yi siga e kεε bɔxɔne yi.

Yosuwe a sayana Kitisane 2.6-9

29 Na to dangu, Nunu a dii Yosuwe, Alatala walikεεn yi faxa a jpεε kεmε jpεε fuun ma. 30 E yi a maluxun a kεε bɔxɔni Timanati-Sera yi Efirami geya yireni, Gaasa geyaan kɔmεn fɔxɔni. 31 Isirayila yamaan yi Alatala batuma Yosuwe a siimayaan waxatin birin yi, e nun fonne siimayaan waxatin birin, naxanye luxi Yosuwe faxan xanbini, naxanye bata yi na wanle birin kolon Alatala naxan liga Isirayila kaane xa.

32 Isirayila kaane bata yi Yusufu xɔnna naxanye xali keli Misiran yi, e yi sa ne maluxun Siken yi Yaxuba dεnaxan sara Xamori a diine ma, Siken fafe, gbeti gbanan kεmε ra. Na yi findi Yusufu bɔnsɔnna kεεn na. 33 Harunaa dii Eleyasari yi faxa. E yi a maluxun Gibeya yi a dii xεmεn Finexasi a geyaan fari dεnaxan so a yii Efirami geya yireni.

Kitisane Kitisane Fe Taruxuna

Benun manga singen xa dɔxɔ Isirayila kaane xun na, kitisane nan yi tima Isirayila kaane yε ra. Na waxatini, yaxune na yi e yigbeten, Ala yi muxu kendena nde rake-lima nen alogo a xa Alaa yamaan nakisi. Na kanna mɔn yi mangayaan ligama nen Alaa yamaan xun na han waxati. Kitisani itoe taruxune nan yebaxi Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔde saxan: A singen feene nan falama lan Isirayila kaane dɔxɔ feen ma Kanan yamanani han Yosuwe faxes waxatina (Keli Kitisane sora 1.1 ma han 2.10). A firinden kui, Alaa yamaan luma tinxintareyaan nan lige Ala ra han Ala yi e so e yaxune yii. Na xanbi ra, e yi Ala maxandi malina fe ra, a yi muxuna nde sugandi, naxan finde e xunba muxun na. Na yεerate yi xili nen fa fala a kitisane. (Keli Kitisane sora 2.11 ma han 16.31). A saxanden taruxu firin nan yebama naxan a yitama fa fala Isirayila kaane bata e makuya Alaa sariyan na pon! (Keli Kitisane 17 ma han 21). Na yire saxandena a yitama a Alaa yamaan yi waxi lu feni mangana nde bun benun e xa lu e yεe ma, e lu makuyε Ala ra.

Isirayila kaane yi dɔxɔ Kanan yi

¹ Yosuwe faxes xanbini, Isirayila kaane yi Alatala maxɔdin, e naxa, “Nde singe kelima nxu yε be, siga Kanan kaane yengedeni?” ² Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda bɔnsɔnna muxune lan e siga, n bata yamanan so e yii.” ³ Yuda bɔnsɔnna muxune yi a fala e ngaxakedenne, Simeyɔn bɔnsɔnna muxune xa, e naxa, “Denaxan soxi nxu yii, en birin xa siga mɛnni, en sa Kanan kaane yengε. Na xanbi ra, en birin mɔn sigε ε konni denaxan soxi ε yii.” Nayi, e nun Simeyɔn bɔnsɔnna muxune yi siga. ⁴ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga yengε sodeni, Alatala yi Kanan kaane nun Perisine sa e sagoni, e yi muxu wuli fu faxes Beseki taani. ⁵ E sa Adoni-Beseki li Beseki taani,

e yi a yengε. Nayi, e yi Kanan kaane nun Perisine nɔ. ⁶ Adoni-Beseki yi a gi, koni e yi a sagatan, e sa a suxu, e yi a yii konkoribaan nun a san konkoribaan sege a ra. ⁷ Adoni-Beseki yi a fala, a naxa, “Manga yii konkoribaan bolonxin nun san konkoribaan bolonxi tonge solofere nan yi n ma donse dɔnxɛn donma n ma tabanla bun nun, koni iki Ala bata n saren fi n kewanla ra.” E yi siga a ra Yerusalen yi, a sa faxes mɛnni.

⁸ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Yerusalen taan xili ma, e yi na tongo, e yi a muxune faxes silanfanna ra, e tɛen so taan na.* ⁹ Yuda bɔnsɔnna muxune mɔn yi siga Kanan kaane fan yengedeni naxanye yi dɔxi geya yiren nun Negewi tonbon yiren nun geyadi yireni sogegododen binni.

¹⁰ Yuda bɔnsɔnna muxune yi siga Kanan kaane xili ma naxanye yi dɔxi Xebiron taani, denaxan yi xili nun Kiriyati-Aruba. E yi Sesayi nun Aximan nun Talamayi bɔnsɔnne muxune nɔ. ¹¹ E yi keli mɛnni, e yi siga Debiri kaane fan xili ma. Debiri taan yi xili nen nun Kiriyati-Seferi. ¹² Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyati-Seferi taan yengε, a yi a nɔ, n nan n ma dii tɛmɛna Akasa fima nen na kanna ma.” ¹³ Kalebi xunyɛn Kenasi a dii xɛmɛna Otiniyeli yi taan yengε, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii tɛmɛna Akasa fi a ma a naxanla ra. ¹⁴ Akasa to dɔxɔ Otiniyeli xɔn, a yi Otiniyeli radin alogo a xa a fala Akasaa fafe xa a xa xεε bɔxɔna nde so a yii. Akasa to godo a sofana fari, Kalebi yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse xɔli i ma?” ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasɔto i bata bɔxɔ xaren fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki, i mɔn xa ticine fi n ma.” Kalebi yi tigi yirene so a yii, ndee laben na ndee faxan na.

¹⁶ Musa bitanna Keni bɔnsɔnna muxune yi keli Tugu Taani, e nun Yuda bɔnsɔnna muxune. E birin yi sa dɔxɔ Yuda tonbonni Aradi taan yiifari fɔxɔni yama gbɛtɛye tagi.

¹⁷ Yuda bɔnsɔnna muxune nun e ngaxakedenne Simeyɔn bɔnsɔnna muxune yi siga Kanan kaane yengedeni Sefata taani. E yi na taan naxɔri, e yi mɛnna xili sa

* **1:8:** Silanfanna: Sofane yengεso degemana. † **1:17:** Xoroma, e kon xuini, na bunna nɛen fa fala “Halagina.”

Xoroma.† 18 Yuda bənsənnā muxune mən yi Gasa taan nun a rabilinne nə, e nun Asikalən taan nun a rabilinne nun Ekirən taan nun a rabilinne. 19 Alatala yi Yuda bənsənnā muxune mali, e yi na geya yiren findi e gbeen na, koni e mi muxune nə naxanye yi dəxi lanbanni, bayo yengε so wontoron wure daxine nan yi ne yii.

20 E yi Xebiron taan so Kalebi yii alo Musa a fala kii naxan yi. A yi Anaki a dii saxanne taane ba e yii.

21 Yebusu kaan naxanye yi dəxi Yerusalən yi, Bunyamin bənsənnā muxune mi bəxən ba ne yii. Yebusu kaane dəxi Yerusalən yi Bunyamin bənsənnā muxune tagi han to.

22 Yusufu bənsənnā muxune fan yi siga Betəli taan yengɛdeni, Alatala yi lu e xən. 23 E xerane nan nasiga Betəli taan nakərəsideni singen. Betəli taan yi xili nən nun Lusi. 24 Xerane yi xeməna nde to keɛ taani, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu nəe soe taani kii naxan yi, na yita nxu ra. Nxu hinanma i ra nən.” 25 A yi na yita e ra. Nayi, Yusufu bənsənnā muxune yi sa taan muxune birin faxa silanfanna ra, koni e yi na xemən nun a denbayaan lu e nii ra. 26 Na xanbi ra, na xemən yi siga Xiti kaane yamanani. A sa taana nde ti mənni, a yi na xili sa Lusi, na xinla mən mənna xun ma han to.

27 Manase bənsənnā muxune mi Beti-Seyan kaane nun e rabilinna muxune kedi, e nun Taanaki kaane nun Dərə kaane nun Yibeleyami kaane nun Megido kaane nun e rabilinne. Kanan kaane yi lu yamanani. 28 Isirayila kaane to sənbe sətə, e Kanan kaane findi e konyine ra, koni e mi e kedi mumε. 29 Efirami bənsənnā muxune mi Kanan kaane kedi naxanye yi dəxi Geseri taani. Kanan kaane mən dəxi Efirami bənsənnā muxune tagi Geseri taani. 30 Sabulon bənsənnā muxune mi Kitiron kaane kedi, e nun Nahaloli kaane. Kanan kaane yi lu Sabulon bənsənnā muxune tagi, koni e yi lu konyiyani.

31 Aseri bənsənnā muxune mi Ako kaane kedi, e nun Sidən muxune nun Axalaba kaane nun Akisibu kaane nun Xeleba kaane nun Afiki kaane nun Rexobo kaane.

32 Nanara, Aseri bənsənnā muxune yi dəxə Kanan kaane tagi yamanani.

33 Nafatali bənsənnā muxune mi Beti-Seməsi kaane kedi, e mi Beti-Anata kaane kedi, e lu dəxi Kanan yamanan muxune yε, koni Beti-Seməsi kaane nun Beti-Anata kaane yi lu konyiyani.

34 Amorine yi Dan bənsənnā muxune lu geya yirene yi, e mi tin e xa godə lanbanni.

35 Amorine yi wa lu feni Xeresi geyaan fari e nun Ayalən taan nun Salabimi taani. Koni na xanbi ra, Yusufu bənsənnā muxune yi sənben sətə, e yi e nə, e findi e konyine ra. 36 Amorine yamanan danna yi fəlxəxi Tali Geyaan nan ma siga han Sela taan xanbi ra.

2

Yama tinxintarena fe

1 Alatalaa malekan yi keli Giligali yi, siga Bokin yi, a yi a fala, a naxa, “N bata ε ramini Misiran yi. N yi siga ε ra yamanani n na ε benbane tuli sa naxan na, n naxa, ‘N mi n ma layirin kalε en tagi mumε. 2 Koni, ε tan nama layirin xidi ε nun yamanani ito muxune tagi, ε yi e saraxa gandene kala.’ Koni, ε mi ε tuli mati n na. Nanfera ε ito ligaxi? 3 Nayi, n xa a fala ε xa, a n mi fa e kedima ε bun. E luma nən ε fəma, e alane yi lu alo luti ratixine ε yεε ra.” 4 Alatalaa malekan to yelin falani itoe tiyε Isirayila kaane xa, yamaan yi gbelegbele fəlxə sununi. 5 E yi mənna xili sa “Bokin,”* e yi saraxane ba Alatala xa mənni.

Yosuwe a saya fena

6 Yosuwe yi yamaan naxεε, Isirayila bənsənnə muxune birin yi sa e ke bəxən tongo. 7 Yamaan wali nən Alatala xa Yosuwe a siimayaan birin yi, e nun fonne siimayane yi naxanye luxi Yosuwe xanbini, naxanye Alatala wali xənnə to Isirayila bənsənnə muxune xa. 8 Nunu a dii xemən Yosuwe, Alatalaa walikεen faxa a jεε kεmε jεε məxəjən nan ma. 9 E yi a maluxun a ke bəxəni Timanati-Xeresi yi, Efirami geya yireni, Gaasa geyaan kəmənna ma. 10 A waxatin muxune birin yi faxa, mayixεε gbεtεye yi mini naxanye

* 2:5: Bokin, e kon xuini, na bunna nən fa fala “Wugalane.”

mi yi Alatala kolon, e nun a feen naxanye liga Isirayila bənsənnə muxune xa.

¹¹ Nayi, Isirayila bənsənnə muxune yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi, e yi Baali sawurane batu. ¹² E yi e mɛ Alatala ra, e benbane Ala naxan e ramini Misiran yi, e bira e rabilinna muxune alane fɔxɔ ra, e yi e xinbi sin ne bun, e yi Alatala raxɔɔ. ¹³ E yi e mɛ Alatala ra, e yi Baali batu e nun Asitarate suxurene.

¹⁴ Alatala yi xɔɔ Isirayila bənsənnə muxune ma. A yi e sa kala tiine sagoni, a yi e so e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi, e mi fa e yaxune nɔ sənən. ¹⁵ E na yi siga yengeni waxati yo yi, Alatala mi yi nɔ fima e ma, alo Alatala a kɔɔ e xa kii naxan yi. E yi lu sununi. ¹⁶ Nayi, Alatala yi kitisane rasiga e ma, naxanye e ba kala tiine yii. ¹⁷ Koni, e mi e tuli mati e kitisane ra, e lu Ala yanfe ala gbətene batun xən naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,† e yi e xinbi sin e bun. E yi xɛtɛ e benbane kiraan fɔxɔ ra mafuren naxanye yi Alatalaa yamarine suxi. ¹⁸ Alatala na yi kitisana nde rasiga e ma waxati yo yi, Alatala yi luma nən na kitisaan xən. Ala yi e ba e yaxune sagoni na kitisana siimayaan birin yi, bayo e kininkininna yi Alatala suxuma nən e yaxune fe ra, naxanye yi e ɲaxankataxi. ¹⁹ Koni, kitisaan to faxa, yamaan mən yi tantan dangu e benbane ra, e yi bira ala gbətene fɔxɔ ra, e yi ne batu, e yi e xinbi sin e bun, e mi tin xɛtɛ e fe ɲaxine nun bɔɲɛ xɔdɛxɛn fɔxɔ ra.

²⁰ Nayi, Alatala yi xɔɔ Isirayila bənsənnə muxune ma, a naxa, “Bayo siyani ito bata n ma layirin kala, n naxan tongo e benbane xa, bayo e mi n xuiin suxi, ²¹ n fan mi fa siya yo kedima e yɛɛ ra sənən Yosuwe naxanye lu benun a xa faxa. ²² N na Isirayila bənsənnə muxune kɛɲaan fɛsɛfɛsɛma na kii nin, alogo n xa a kolon xa e n tan Alatala sagoon lige, alo e benbane a liga kii naxan yi.” ²³ Nayi, Alatala yi siyane lu yamanani Yosuwe naxanye lu na benun a xa faxa, a mi ne kedi sasani.

3

¹ Alatala siyani itoe nan lu dɔxi ya-

† 2:17: Na yanfan luxi nən alo yalunyana Ala yɛɛ ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo ɲaxanla lan a xa tinxin a xɛmɛn xa kii naxan yi.

manani alogo Ala xa Isirayila bənsənnə muxune kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ naxanye mi yi na Isirayila kaane Kanan kaane yenge waxatin naxan yi. ² Ala yi waxi nən, mayixɛtɛ nənən naxanye munma yi yengen so singen, ne xa e maxaran yenge sodeni. ³ Siyani itoe nan lu yamanani: Kuntigi suulunna naxanye yi Filisitine xun na nun Kanan kaane nun Sidən kaane nun Xiwin naxanye yi dɔxi Liban geya yireni, keli Baali-Xerimon geya yiren ma siga han Lebo-Xamata taana.

⁴ Alatala Isirayila bənsənnə muxune fɛsɛfɛsɛ ne nan xən, alogo a xa a kolon xa e Alatalaa yamarine suxɛ, a naxanye yamari e benbane ma fata Musa ra. ⁵ Isirayila bənsənnə muxune yi lu dɔxi Kanan kaane nun Xiti kaane nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusu kaane tagi. ⁶ E yi e dii tɛmɛne tongo e ɲaxanle ra, e yi e dii tɛmɛne fi e ma, e yi e alane batu.

Isirayila kitisana, Otiniyeli

⁷ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, Isirayila kaane yi na liga, e yi ɲinan Alatala xən, e Ala, e yi Baali nun Asera batu. ⁸ Alatala yi xɔɔ Isirayila kaane ma, a yi e lu Mesopotamiya kaane mangan Kusan-Risatayin sagoni. E yi lu Kusan-Risatayin bun ma ɲɛɛ solomasɛxɛ. ⁹ Isirayila kaane yi e xuiin namini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde fi Isirayila kaane ma naxan e rakisi, Kenasi a dii xɛmɛna Otiniyeli, Kalebi xunyɛna. ¹⁰ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo a ma. A yi findi Isirayila kitisaan na. A yi siga yengeni. Alatala yi Mesopotamiya mangan Kusan-Risatayin sa Otiniyeli sagoni, a yi Kusan-Risatayin nɔ. ¹¹ ɲɛɛ tonge naanin, bɔɲɛ xunbenla yi lu yamanani han Kenasi a dii xɛmɛna Otiniyeli yi faxa.

Isirayila kitisana, Ehudu

¹² Isirayila kaane mən yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. Nanara, Alatala yi Moyaba mangana Egilon sɛnbɛ so Isirayila kaane xili ma. ¹³ Egilon nun Amonine nun Amalekine yi e malan siga Isirayila kaane yengedeni, e sa Tugu Taan suxu. ¹⁴ ɲɛɛ fu

nun solomasεξε, Isirayila kaane d̄oxi Moyaba mangana Egilon ma n̄on bun.

¹⁵ Isirayila kaane m̄on yi e xui ramini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde so e yii, Geraa dii xεμεna Ehudu, Bunyamin b̄ons̄onni. K̄omenmaan nan yi a ra. Isirayila kaane yi finma sena ndee so a yii alogo a xa sa a so Moyaba mangana Egilon yii. ¹⁶ Ehudu yi silanfanna dε firin kanna nde rafala a yetε xa, a kuyana n̄onḡonna ye keden, a yi a xidi a yiifari ma danban ma wantanna bun ma. ¹⁷ A sa na finma seene so Moyaba mangana Egilon yii. Egilon yi findixi muxu fati b̄endε gbeen nan na. ¹⁸ Na finma seene yi muxun naxanye xun ma, Ehudu to yelin na soε mangan yii, a yi ne raxετε. ¹⁹ Koni, e to suxurene yiren li Giligali yi, a tan yi xετε, a naxa, “Mangana! Wundo xεrayana nde n̄on yi i xa.” Mangan yi a fala a muxune xa, a naxa, “ε dundu!” Muxun naxanye birin yi a fεma, ne birin yi mini. ²⁰ Nayi, Ehudu yi a maso mangan na, a d̄oxi kore banxin kui, foye fajin yi d̄enaxan yi a kedenna xili yi. Ehudu yi a fala, a naxa, “Alaa falana n̄on lan i ma.” Egilon yi keli a d̄ox̄odeni. ²¹ Nayi, Ehudu yi silanfanna botin a k̄omenna ra a yiifari ma danban ma, a yi Egilon kuiin s̄ox̄on. ²² Silanfanna f̄een yetεen yi so, Egilon fatin turen yi so silanfanna ma, bayo a mi silanfanna botin a kuini.

²³ Nayi, Ehudu yi d̄een s̄ox̄on a xun ma, a yi mini xanbi binni. ²⁴ A siga xanbini, mangana walikεne yi fa Egilon matodeni, e yi a to a kore banxin d̄εene yi s̄ox̄onxi. E yengi yi a ma a mangan yi a yetε nan suturama banxini. ²⁵ E yi bu han, bayo mangan mi yi d̄een nabima, e yi d̄epinna tongo, e na rabi. E yi e mangan faxaxin li saxi b̄ox̄oni. ²⁶ E yi tixi waxatin naxan yi, Ehudu tan yi yanfanma tun, a dangu suxurene yiren na, a siga a giye Seyira taani. ²⁷ A to so m̄enni, a x̄otaan fe Efirami geyane yi. Isirayila kaane yi e malan a fεma geyane ma, a yi findi e xunna ra. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “ε bira n̄on f̄ox̄o ra, bayo Alatala bata Moyaba kaane sa ε sagoni, ε yaxune.” Na ma, e yi bira a f̄ox̄o ra, e yi Yuruden baan kirane suxu siga Moyaba binni, e mi fa tin muxu yo xa dangu. ²⁹ Na

b̄ox̄oni, e yi Moyaba senbemaan muxu wuli fu faxa. Muxu yo mi a yimini. ³⁰ Moyaba kaane lu f̄ol̄o Isirayila kaane n̄on bun ma na b̄ox̄on nin. Na xanbi ra, yamanan yi lu b̄oye xunbenli j̄εε tonge solomasεξε.

Isirayila kitisana, Samagara

³¹ Ehudu danguxina, Anataa dii xεμεn Samagara nan fa. A yi Filisitine muxu kεμε sennin faxa j̄inge gbengben wuren na. Na fan yi Isirayila rakisi.

4

Kitisa j̄axanla Debora fe

¹ Ehudu faxa xanbini, Isirayila kaane m̄on yi fe j̄axin liga Alatala yeε ra yi. ² Alatala yi e sa Kanan mangan Yabin sagoni, naxan yi mangayani Xasori taani. A sofa kuntigin yi xili n̄en Sisera. A yi d̄oxi Xaroseti-Hagoyin taan nin. ³ Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma, amas̄ot̄o yenge so wontoron wure daxin kεμε solomanaanin nan yi Yabin yii. Xabu j̄εε m̄ox̄oye, a Isirayila kaane j̄axankatama.

⁴ Na waxatini, Lapidoto a j̄axanla Debora, nabi j̄axanla nan yi kitin sama Isirayila yamanani. ⁵ A yi d̄oxi tugu binla nde nan bun Rama taan nun Beteli taan tagi Efirami geya yireni. E yi na yiren xili sa a Debora Tuguna. Isirayila kaane yi sigama n̄en a fεma kitisadeni. ⁶ L̄ox̄ona nde, a yi Abinowan ma dii xεμεn Baraka xili, naxan yi kelixi Kedesi taani Nafatali yamanani. A yi a fala a xa, a naxa, “Alatala yamarini ito nan fixi i ma, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘Siga Taboro geya yireni, ε nun muxu wuli fu Nafatali b̄ons̄onni e nun Sabulon b̄ons̄onni. ⁷ N Yabin ma sofa kuntigin Sisera radinma n̄en i ma Kison baan dε e nun a wontorone nun a ganla, n yi e sa i sagoni.’ ” ⁸ Baraka yi a fala Debora xa, a naxa, “Xa en birin na a ra, n sigε. Koni, xa en birin mi a ra, n mi sigama.” ⁹ A yi a yabi, a naxa, “En birin sigε, koni i mi binye s̄ot̄oma na yengeni, amas̄ot̄o Alatala fama Sisera sadeni j̄axanla nan sago yi.” Debora yi keli, e nun Baraka yi siga Kedesi taani. ¹⁰ Baraka yi Sabulon b̄ons̄onna muxune nun Nafatali b̄ons̄onna muxune maxili Kedesi yi, muxu wuli fu yi bira a f̄ox̄o ra. Debora fan yetεen yi siga a f̄ox̄o ra.

¹¹ Nba, Keni kaan Xeberi bata yi keli Keni kaan bonne fema, Musa bitanna Xobabi bənsənnə, a bata yi sa a bubun ti wudi gbeen bun Saananimi yi Kedesi taan fema.

¹² Abinowan ma dii xəmən Sisera yi a mε a Baraka bata fa Taboro geyaan ma. ¹³ Sisera yi yengε so wontoron wure daxin kεmε solomanaanin nun a sofane birin malan Xaroseti-Hagoyin yi, e yi siga Kison baan dε. ¹⁴ Nayi, Debora yi a fala Baraka xa, a naxa, “Keli, bayo Alatala Sisera sama nən i sagoni to. Alatala tixi i yεε ra.” Baraka yi godo Taboro geyaan ma, muxu wuli fu biraxi a fəxə ra. ¹⁵ A yi sa Sisera yengε, Alatala yi Sisera ragi Baraka yεε ra, a yi a wontorone nun a ganla birin halagi silanfanna ra. Sisera yi godo a wontoron kui, a yi a gi a sanni. ¹⁶ Baraka yi wontorone nun ganla kedi han Xaroseti-Hagoyin yi. Siseraa ganla birin yi faxa silanfanna ra, hali muxu kedenna a mi lu.

¹⁷ Koni, Sisera yi a gi a sanni, a siga Keni kaan Xeberi a ɲaxanla Yayeli a bubuni, bayo bəɲε xunbenla yi Xasori mangan Yabin nun Keni kaan Xeberi a denbayaan tagi. ¹⁸ Yayeli yi mini Sisera yεε ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, so be, so n konni, hali i mi gaxu.” A yi so a bubuni, Yayeli yi a luxun bitinganna bun. ¹⁹ A yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “Yandi, n ki igeni, min xənla n na.” A yi nənə kundin nabi, a yi a ki nənəni, a mən yi a xunna so. ²⁰ Sisera mən yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “Siga i ya bubun dε ra. Xa muxuna nde fa i maxədin, a naxa, ‘Muxuna nde be ba?’ I xa na kanna yabi, i naxa, ‘En-ən.’ ” ²¹ Koni, Xeberi a ɲaxanla Yayeli yi bubun wudi ralemunxina* nde tongo e nun dεeramana, a yi a maso a ra, a yi wudin gbangban a xunni, a sa mini bəxəni. Sisera xadanxin yi saxi, a xima, a yi a faxa. ²² Bayo Baraka yi Sisera sagatanma, Yayeli yi mini a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, i xəmən naxan fenma, n xa fa a yita i ra.” A yi so a konni, a sa Sisera faxaxin li saxi na, wudin sətixi a xunni.

²³ Na ləxəni, Ala yi Kanan mangan Yabin nayarabi Isirayila kaane yεε ra. ²⁴ Isirayila

kaane yi sənben sətə Kanan mangan Yabin fari han e yi a raxəri.

5

Deboraa bətina

¹ Na ləxəni, Debora nun Baraka, Abinowan ma dii xəmən yi bətin ba e bode xən, e naxa,

² “Sofane yitənxɪ yengε so xinla ma Isirayila yi,

yamaan tinxi e xa siga yengeni, tantunna xa fi Alatala ma!

³ E tan mangane! E tan kuntigine, ε tuli mati!

N bətin bama nən,

n bətin bama nən Alatala xa.

N na Alatala tantunma nən bətini, Isirayila laa Ala.

⁴ Alatala, i to keli Seyiri yi,

i to keli Edən yamanani,

bəxən yi xuruxurun,

kundaan yi findi igen na,

tule gbeen yi fa.

⁵ Geyane yi xuruxurun Alatala yεtagi,

Sinayi geyana Alatala yεtagi,

Isirayilaa Ala.

⁶ Anataa dii xəmən Samagara waxatini,

Yayeli waxatini,

kira gbeene bata yi rabəɲin,

sigatine yi sigama kiradine nan xən.

⁷ Taane bata yi rabəɲin Isirayila yi.

E yi kalaxi

han n tan Debora fa waxatin naxan yi,

n yi fa findi Isirayila kaane nga ra.

⁸ E bata yi ala gbətene sugandi.

Nayi, yengən yi keli e taane yi,

koni, yε masansan wure lefana

hanma tanban mi yi toε muxu kedenna yii

muxu wuli tonge naaninna yε Isirayila yi.”

⁹ “N bəɲεna Isirayila sofa kuntigine fəxə ra,

e nun muxun naxanye tinxi e xa siga

yengeni.

Tantunna Alatala xa!

¹⁰ E tan naxanye ε masiga tima sofali fixεne

fari,

ε tan naxanye dəxi dagine ma,

ε tan naxanye sigan tima kirane xən,

ε tuli mati ¹¹ ige maxanle xuiin na

ige ramaradene yi.

* **4:21:** Bubun wudi ralemunxin sifani ito findixi tami dungin nan na naxan yi gbangbanma bəxəni bubun bun tiine xidi seene ra.

E Alatalaa tinxinyana fe falama,
a wali fajine Isirayila kuntigine xa!
Nayi, Alatalaa yamaan bata sa dɔxɔ taane
so dɛɛne ra.

12 E yi a fala, e naxa,
'Xulun, xulun!

Debora, xulun!

Xulun, xulun! I bɛtin ba!

Xulun! Baraka, xulun!

Abinowan ma dii xɛmɛna,
i sa fa i ya kasorasane ra!

13 Nayi, naxanye lu e nii ra,
ne yi siga kuntigine fɔxɔ ra,
Alatalaa yamaan yi e malan n fɛma,
siga sofa kɛndɛne xili ma.

14 Efirami bɔnsɔnna muxune ndee yi fa
naxanye Amalɛkine nɔ.

Bunyamin bɔnsɔnna muxune fan yi biraxi
i fɔxɔ ra.

Kuntigine yi keli Makiri yi siga yɛngɛni.

Sofa kuntigine yi fa sa keli Sabulon
bɔnsɔnni.

15 Isakari kuntigine yi bira Debora fɔxɔ ra,
Isakari bɔnsɔnna muxune yi biraxi Baraka
nan fɔxɔ ra,

e godo lanbanni mafuren!

Koni, matandi gbeen yi lu Rubɛn bɔnsɔnni.

16 Nanfera i luxi sansanne kui
i lu xuruseene wuga xuiin namɛ?

Matandi gbeen yi lu Rubɛn bɔnsɔnni.

17 Galadi kaane yi lu Yurudɛn baan kidi
ma!

Nanfera Dan kaane luxi kunkine dɛxɔn?

Aseri kaane yi lu dɔxi baan dɛ,

e lu dɔxi kunki tideni so dɛɛne ra.

18 Sabulon bɔnsɔnna muxune tan yi tin
sayaan ma yɛngɛni,

Nafatali bɔnsɔnna muxune fan na kiini
xɛɛne ma."

19 "Mangane fa nɛn,
e yi yɛngɛn so.

Nayi, Kanan mangane yi yɛngɛn so
Taanaki yi,

Megido ticine dɛxɔn,

koni, e mi gbeti yo tongo,

e mi sese sɔtɔ yɛngɛni.

20 Sarene yi yɛngɛn so kore xɔnna ma,
e yi Sisera yɛngɛ e funfuni.

21 Kison baa igen yi en yaxune xali,
Kison baa igen naxan yi minima
xabu a fɔlɔni.

I wɛkilɛ! En siga yɛngɛni!

22 Nayi, soone torone xuiin yi mini,
e danguma e giyɛ,
e tunganma alo soo sɛnbɛmane.

23 Alatalaa malekana nde yi a fala, a naxa,
'Dangan Meroso taan xa,

ɛ a muxune danga,

bayo e mi fa walixi Alatalaa fe ra,

e mi fa Alatalaa sofa kɛndɛne malixi.'

24 Duban Yayeli xa dangu naxanle birin na
Xeberi a naxanla, Keni kaana!

Dubana a xa naxanle tagi

naxanye dɔxi bubune kui!

25 Sisera bata igen maxɔdin,

a yi nɔnɔn so a yii!

A yi fɛnɛn so a yii igelengen fajin kui.

26 A yi wudi ralemunxin suxu a kɔmɛnna
ra,

a yi a gbangban dɛɛramaan na a yiifanna
ra,

a yi Sisera garin,

a yi a xunna sɔxɔn,

a yi a xunni koren,

a yi a yibɔ.

27 A yi bira a san bun,

a yi bira, a lu saxi a bun,

a yi bira a san bun,

a salaxun dɛnaxan yi a bira,

a lu mɛnna nin a faxa."

28 "Sisera nga yi a yɛɛn namini banxin foye
soden na,

a yi a fala, a naxa,

'Nanfera, a yɛngɛ so wontoron bata bu,
a mi fama?

Nanfera a wontorone bata madiganɛ ayi?'

29 A kuntigi naxalan xaxilimane yi a yabi
ito ra

hali a tan fan yetɛɛn yi naxan mirixi, e
naxa,

30 'Sofane seene nan tongoxi yɛngɛni,

yanyina nde e ne nan taxunma,

sofa keden, sungutun keden hanma firin.

E dugi kɛndɛne nan tongoxi Sisera xa,

dugi fajni sɔxɔnxine,

kɔɛ mafilin fajni sɔxɔnxine Sisera xa.' "

31 "Alatala, a yi lan nun,

i yaxune birin xa faxa

alo Sisera faxaxi kii naxan yi.

Koni, i rafan naxanye ma

ne xa lu alo soken na te sɛnbɛni."

Yamanan yi lu bɔɲɛ xunbenli ɲɛɛ tonge naanin.

6

Gedeyɔn

¹ Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. Nayi, Alatala yi e sa Midiyan kaane sagoni ɲɛɛ solofere.

² Midiyan kaane yi Isirayila kaane ɲaxankata. Na yi a liga Isirayila kaane yi sa dɔxɔ geya longonne nun faranne ra.

³ Isirayila kaane na yi sansine si waxati yo yi, Midiyan kaane nun Amalɛkine nun sogeteden binna xuruse rabane yi sa e yengema nɛn. ⁴ E yi fa dɔxɔ Isirayila yamanani, e yi e bɔxɔn sansine birin kala siga han Gasa taani, donseen nun yɛxɛene nun ɲingene nun sofanle, e mi sese luye Isirayila yi. ⁵ E nɛma yi e xuruseene nun e bubune xalɛ Isirayila yi, e yi wuyama ayi nɛn alo tuguminne, e ɲɔgɔmɛne yi wuya han e yatɛn mi kolon, e yi fama nɛn yamanani, e kalan ti.

⁶ Midiyan kaane yi Isirayila findi yi igelitɔne ra, Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma. ⁷ E to e xui ramini Alatala ma lan Midiyan kaane ma, ⁸ Alatala yi nabina nde rasiga e ma. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N tan nan ɛ ramixi Misiran yi, n yi ɛ ba konyiyani. ⁹ N tan nan ɛ baxi Misiran kaane nɔɔn bun, e nun naxanye birin yi ɛ ɲaxankatama, n yi e kedi ɛ yɛɛ ra, n yi e yamanan so ɛ yii. ¹⁰ N yi a fala ɛ xa, n naxa, ‘N tan nan Alatala ra, ɛ Ala. ɛ nama Amorine alane batu yamanani ɛ dɔxi denaxan yi.’ Koni, ɛ mi ɛ tuli mati n na.”

¹¹ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi fa, a yi dɔxɔ konden bun Ofara taani, Yosa gbeen yi denaxan na, Abiyeseri xabilan muxuna. A dii xɛmɛn Gedeyɔn yi murutun bɔnbɔma manpa ige baden yinla ra, alogo Midiyan kaane nama a to. ¹² Alatalaa malekan yi mini a xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala i tan sofa kɛnden xɔn!” ¹³ Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, “N kannu, xa Alatala n xɔn, nanfera ito ligama nxu ra? A wanle minɛn nxu benbane naxanye fe fala nxu xa, e to yi a falama, e naxa, ‘Alatala xa mi nxu ramixi Misiran yi ba?’ Iki, Alatala

bata nxu rabɛɲin, a nxu sa Midiyan kaane sagoni!”

¹⁴ Alatala yi a yɛɛ rafindi a ma, a naxa, “Sɛnbɛn naxan i ra, ɛ nun na xa siga, i sa Isirayila kaane ba Midiyan kaane yii, n tan xa mi i rasigama ba?” ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n na Isirayila rakisima di? N xabilan naxan yi, na xurun Manase bɔnsɔnna yɛ, n tan nan mɔn dii dɔnxɛn na n baba a denbayani.” ¹⁶ Alatala yi a yabi, a naxa, “N luma nɛn i fɔxɔ ra, i yi Midiyan kaane birin faxa alo muxu kedenna.” ¹⁷ Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, “Taxamasenna yita n na naxan a yitama a i tan nan falan tixi n xa. ¹⁸ N bata i mafan, i nama i masiga be ra han n mɔn yi fa i fema, n fa n ma saraxan sa i yetagi.” Ala yi a fala, a naxa, “N luma nɛn han i yi fa.”

¹⁹ Gedeyɔn yi sa sii diina nde faxa, a yi murutun kilo tonge saxan gan buru tetaren na. A yi suben sa sangatanna kui, a yi sube igen sa igelengenna kui, a fa e yita malekan na konden bun ma. ²⁰ Alaa malekan yi a fala a xa, a naxa, “Suben nun buru tetaren sa gɛmɛn fari, i sube igen bɔxɔn e fari.” Gedeyɔn yi na liga. ²¹ Alatalaa malekan yi dunganna xunna sin suben nun buru tetarene yi gɛmɛn fari. Tɛɛn yi mini gɛmɛni a yi suben nun buru tetaren gan. Alatalaa malekan yi tunun a ma. ²² Gedeyɔn yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. Gedeyɔn yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, Alatala! N bata Alatalaa malekan to n yetagi!” ²³ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Lu bɔɲɛ xunbenli, i nama gaxu, i mi fa faxama.” ²⁴ Gedeyɔn yi saraxa ganden nafala Alatala xa mɛnni, a yi na xili sa a “Alatala Nan Bɔɲɛ Xunbenla Ra.” Na mɔn Ofara yi han to, Abiyeseri xabilan muxune taana.

²⁵ Na kɔɛɛn yetɛɛn na, Alatala yi a fala Gedeyɔn xa, a naxa, “I fafe a turaan firinden tongo naxan ɲɛɛ solofere a ra. I yi Baali suxure saraxa ganden kala, i fafe gbeen denaxan na. Asera gbindonna naxan a fema, i yi na rabira. ²⁶ I yi saraxa gande faɲin ti Alatala xa geyani ito xuntagi, i ya Ala. I yi turaan tongo, i tɛɛn so Asera gbindonna ra, i naxan nabiraxi, i yi turaan suben sa tɛɛni, a ba saraxan na.”

²⁷ Gedeyon yi muxu fu tongo walikene ye, Alatala naxan falaxi, a yi na liga. Koni, bayo a yi gaxuxi a fafe a denbayaan ye ra e nun taan muxune, a mi tin a lige yanyin na, fo kosen na. ²⁸ Taan muxune to keli xotonni, e yi a to Baali suxure saraxa ganden kalaxi, Asera gbindonna mi na naxan yi tixi a fema, turaan firinden fan bata yi ba saraxa gan daxin na saraxa ganden fari, denaxan ti. ²⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi maxodinna ti, e fe xonfenna ti. E yi a fala e xa, e naxa, “Yosaa dii xemen Gedeyon nan a ligaxi.” ³⁰ Nayi, taan muxune yi a fala Yosa xa, e naxa, “I ya dii xemen namini, nxu xa a faxa, bayo a bata Baali suxure kiden nabira, a yi Asera gbindonna rabira naxan yi tixi a fema.” ³¹ Muxun naxanye yi tixi Yosa fema, a yi ne yabi, a naxa, “E tan nan Baali malima ba? Naxan yo na Baali mali, na kanna faxama nen benun xotonni. Xa ala nan Baali ra, a xa a yete mali, bayo a batuden bata rabira.” ³² Na lxonni, e yi Gedeyon xili sa a Yerubali, e naxa, “Baali yeteen xa a yenge.” E na fala nen bayo a bata Baali kiden nabira.*

Gedeyon yi Ala maxandi

³³ Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane birin yi e malan, e gidi Yuruden baan kidi ma, e sa e malan Yesereli lanbanni. ³⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Gedeyon ma, a yi xotaan fe, Abiyeseri xabilan yi fa, e bira a foxo ra. ³⁵ A yi xerane rasiga Manase yamanan birin yi, alogo na muxune fan xa fa a foxo ra. A mon yi xerane rasiga Aseri nun Sabulon nun Nafatali yamanane yi, ne fan muxune yi siga e ralandeni.

³⁶ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, “I waxi Isirayila rakisi feni n tan nan xon, alo i a falaxi kii naxan yi. ³⁷ Awa, n xa yexex kidi xabe daxina nde sa lonna ma. Xa xiila sa kidin nan tun na, boxon yi lu xaraxi, nayi n na a kolonma nen a i Isirayila rakisima nen n xon, alo i a falaxi kii naxan yi.” ³⁸ A yi na liga. Na xoton bode, a yi keli xoton, a yi kidini bundu, xiila naxan mini kidini, igelengenna ye keden. ³⁹ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, “I nama xolo n ma, koni n mon waxi a kolon feni kidin nan xon. Iki,

kidin xa lu yixaraxi, xiila yi boxoni kun.” ⁴⁰ Ala mon yi na liga na kosen na. Kidin gbansanna yi lu yixaraxi, boxon yi yikun.

7

Gedeyon yi Midiyan kaane no

¹ Gedeyon naxan mon yi xili Yerubali, na nun yamaan naxan birin yi a foxo ra, e birin yi keli xoton xoton, e sa e malan Harodi tigin yireni. Midiyan kaane yi malanxi komena ma lanbanni More geyaan dexon.

² Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, “I ya muxune wuya. Na ma, n mi waxi Midiyan kaane sa feni i sagoni, xanamu Isirayila kaane e yete mataxoma nen, e naxa, ‘Nxu tan nan nxu yete rakisixi.’ ³ Nayi, sa ito fala i ya yamaan xa, i naxa, ‘Xa naxan gaxuxi, a xuruxurunma, na kanna xa xete, a keli Galadi geyani keden na.’ ” Muxu wuli moxonen nun firin yi xete, a yi lu muxu wuli fu ma.

⁴ Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, “Yamaan mon gbo. E xali igen de, n xa sa muxune sugandi i xa menni, n na naxanye yita i ra, e nun ne yi siga. N na a fala naxan yo ma a nama siga, hali na kanna mi siga i foxo ra.” ⁵ Nayi, Gedeyon yi yamaan xali baan de. Alatala yi a fala Gedeyon xa menni, a naxa, “Naxanye birin e felenma igen ma, e yi e min alo barena, ne lu e danna, naxanye birin e xinbi sinma e yi e min, i yi ne fan lu e danna.” ⁶ Muxu keme saxan yi e min e yiine ra, yamaan donxen yi e xinbi sin, e yi e min. ⁷ Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, “N na e rakisima na muxu keme saxanne nan xon naxanye e minxi e yiine ra, n yi Midiyan kaane sa i sagoni. Muxu donxene xa siga e konne yi.” ⁸ Gedeyon yi Isirayila muxu donxene fandane nun e xotane ba e yi, a yi e rasiga e konne yi. Koni, a yi na muxu keme saxanne lu a fema.

Midiyan kaane yi malanxi e labe ra nen.

⁹ Alatala yi a fala Gedeyon xa na kosen na, a naxa, “Keli, i godo gali malandeni, bayo n na a sama nen i sagoni. ¹⁰ Xa i gaxu gode, e nun i ya waliksen Pura xa siga gali malandeni. ¹¹ I yi i tuli mati e ra. Na xanbi ra, i wekilema nen, i sa e yenge.” Nayi, e nun a

* **6:32:** Yerubali, e kon xuini, na bunna nen fa fala, “Baali xa a yenge.”

walikεεν Pura yi siga han daaxaden so dεen na. ¹² Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane bata yi e malan lanbanni, e wuya alo tuguminne, e ɲɔgɔmεne yi wuya alo ɲεmεnsinna fɔxɔ igen dε. ¹³ Gedeyɔn yi fa, a yi xεmεna nde xuiin mε xiye yεβε a lanfaan xa, a naxa, “N funde burun nan toxi a firifirε Midiyan kaane daaxaden tagi xiye ni, a yi fa han a fa din bubun na, bubun yi maxεtε, a bira.” ¹⁴ A lanfaan yi a yabi, a naxa, “Gedeyɔn ma yεngεn nan na ra, Yosaa dii xεmεna, Isirayila kaana. Ala bata Midiyan kaane sa a sagoni e nun gali malanden birin.” ¹⁵ Gedeyɔn to na xiye nun a bunna ramε, a yi Ala batu, a yi xεtε Isirayila kaane gali daaxadeni, a naxa, “E keli, bayo Alatala bata Midiyan kaane gali daaxaden sa en sagoni.”

¹⁶ A yi na muxu kεmε saxanne yitaxun dɔxɔde saxanna ra, a yi xɔtane so e birin yii e nun fεɲε yigenle nun xayε xidi dεgεne, fεɲεn sa soma naxanye xun na. ¹⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E yεen tima n na nεn, n na naxan liga, ε fan yi na liga. N nεen fa ganla daaxaden li tun, n na naxan liga, ε na liga. ¹⁸ N na xɔtaan fe waxatin naxan yi, muxun naxanye birin n fɔxɔ ra, ne birin yi xɔtaan fe ganla daaxaden nabilinni, ε sɔnxɔ, ε naxa, ‘Nxu yεngεn soma Alatala nun Gedeyɔn nan xa!’ ”

¹⁹ Muxu kεmεn naxanye lu Gedeyɔn fεma, e nun ne yi maso gali daaxaden na kɔε tagini, kantan tiine masara waxatini. E yi xɔtane fe, fεɲεn naxanye yi e yii, e yi ne yibɔ. ²⁰ Muxu kεmε saxanne birin yi xɔtane fe daaxaden nabilinni, e yi fεɲεne yibɔ, e yi xayε xidi dεgεne suxu e kɔmεnne ra, xɔtane e yiifanne yi alogo e xa e fe, e yi sɔnxɔ, e naxa, “Nxu yεngεn soma Alatala nun Gedeyɔn nan xa!” ²¹ E birin yi lu e funfuni gali malanden nabilinni, gali malanden muxune birin yi e gi fɔlɔ, e gbeleg-bele, e yi e gi. ²² Nayi, muxu kεmε saxanne birin yi xɔtane fe, Alatala yi muxune radin e bode ma gali daaxadeni, e yi e bode yεngε. Midiyan kaane yi e gi Beti-Sita taani, Serera taan binni, siga han Abeli-Mehola taani, Tabata taan dεxɔn.

²³ Isirayila kaane yi e malan, Nafa-

tali kaane nun Aseri kaane nun Manase kaane birin yi Midiyan kaane sagatan. ²⁴ Gedeyɔn yi xεrane rasiga Efirami geya yiren birin yi a faladeni, a naxa, “E godo Midiyan kaane ralandeni, ε yi kiraan suxu Midiyan kaane yεε ra keli baan dε siga han Beti-Bara.” Efirami kaane yi e malan e yi Yurudεn baan xɔnna birin suxu siga han Beti-Bara. ²⁵ E yi Midiyan kaane kuntigi firinne suxu, Orebi nun Sebi, e yi Orebi faxes Orebi Gεmεn fari, e yi Sebi faxes Sebi a Manpa Ige Badeni. E mɔn yi lu Midiyan kaane sagatanɲε. E yi siga Orebi nun Sebi xunne ra Gedeyɔn xɔn Yurudεn baan kidi ma.

8

Efirami kaane yi xɔlɔ

¹ Efirami kaane yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “Nanfera i ito ligaxi nxu ra? Nanfera i mi nxu xilixi Midiyan kaane yεngεdeni?” E yi a mafala. ² A yi e yabi, a naxa, “N nanse ligaxi naxan maliga ε kεwanle ra? Bogi seen naxanye luxi bɔxɔne yi Efirami bɔnsɔnna muxune xa, na mi gbo dangu Abiyeseri xabilan muxune se xabane birin na ba? ³ Ala bata yi Midiyan kaane kuntigine Orebi nun Sebi sa ε sagoni. N nɔε nanse ligε nayi naxan dangu ε gbeen na?” Gedeyɔn to na fala Efirami kaane xa, nde yi ba e xɔlɔn na.

Gedeyɔn Yurudεn baan kidi ma

⁴ Gedeyɔn nun a fɔxɔrabira muxu kεmε saxanne to Yurudεn baan li, e yi baani gidi, e bata yi xadan, koni e mɔn yi lu sagatanna tiye. ⁵ A yi a fala Sukɔti kaane xa, a naxa, “N bata ε mafan ε donseen so yamaan yii naxan biraxi n fɔxɔ ra, amasɔtɔ e xadanxi, anu n mɔn Midiyan mangane sagatanma Sebaxa nun Salamuna.” ⁶ Sukɔti kuntigine yi a yabi, e naxa, “Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya ganla yii nanfera?” ⁷ Nayi, Gedeyɔn yi e yabi, a naxa, “Nba, Alatala na Sebaxa nun Salamuna sa n sagoni waxatin naxan yi, n na ε ɲaxankatama nεn tonbonna wudi yii ɲali kanne ra.” ⁸ A keli mεnni, a siga Penuyeli taani, a sa na maxandi kedenna ti Penuyeli kaane fan ma. Penuyeli kaane yi a yabi alo Sukɔti kaane a yabi kii naxan yi.

⁹ A fan yi a fala Penuyeli kaane xa, a naxa, “N na nɔɔn sɔtɔ yengeni, n xete, n na ε taan sanganso makantanxin nabirama nen.”

¹⁰ Sebaxa nun Salamuna nun e ganla yi Karakoro taani, fɔ muxu wuli fu nun suulun jɔxɔn. Ne nan tun yi fa luxi sogeteden binna xuruse rabane sofa ganla ra. Bayo, muxu wuli kɛmɛ mɔxɔɲɛ bata yi faxesa e ra yengeni. ¹¹ Gedeyɔn yi siga xuruse rabane kiraan xɔn, Nobaya taan nun Yogboha taan sogeteden binni, a yi na sofa ganla ratɛrɛna, a yi e yenge. ¹² Sebaxa nun Salamuna yi e gi. Gedeyɔn yi e sagatan, a Midiyan kaane manga firinne suxu, sofa ganla birin yi xuya ayi.

¹³ Yosaa dii xɛmɛn Gedeyɔn yi fa sa keli yengeni mini Xeresi geya ma kiraan xɔn. ¹⁴ A Sukɔti banxulanna nde suxu, a yi a maxɔdin, na yi Sukɔti kuntigine nun fonne xinle sɛbɛ, muxu tonge solofere muxu solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a fa Sukɔti kaane fɛma, a naxa, “E n konbi naxanye fe ra, ε naxa, ‘Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya muxu xadaxine yii nanfera?’ Nba, iki, Sebaxa nun Salamuna ni i ra.” ¹⁶ Nayi, a yi Sukɔti taan fonne suxu, a siga e ra tonbonni. A sa e bɔnbɔ wudi yii majalixine ra, a Sukɔti kaane kɛwanla saran e ra. ¹⁷ A mɔn yi Penuyeli taan sanganso makantanxin nabira, a yi taan muxune faxesa.

¹⁸ Na xanbi ra, Gedeyɔn yi a fala Sebaxa nun Salamuna xa, a naxa, “E muxun naxanye faxesa Taboro yi, ne yi di?” E yi a yabi, e naxa, “E yi luxi nen alo i tan, e birin yi maligaxi manga diine nan na.” ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne nan yi e ra, ngaa diine. N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. Xa ε yi e lu e nii ra nun, n mi yi ε faxama nun.” ²⁰ A yi a fala a dii singen Yeteri xa, a naxa, “Keli, i yi itoe faxesa!” Koni Yeteri mi a silanfanna botin, amasɔtɔ a yi gaxuxi, bayo banxulanna nan mɔn yi a ra. ²¹ Sebaxa nun Salamuna yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “I tan yetɛɛn xa keli, i yi nxu faxesa! Bayo ‘xɛmɛn nan tun na lige.’ ” Nayi, Gedeyɔn yi keli, a yi Sebaxa nun Salamuna faxesa. Se

fajin naxanye yi e jɔgɔmɛne fari, a yi ne fan tongo.

Gedeyɔn faxesa fena

²² Isirayila kaane yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “Lu nxu xun na ε nun i ya diin nun i mamandenna, bayo i bata nxu rakisi Midiyan kaane ma.” ²³ Gedeyɔn yi a fala e xa, a naxa, “N mi luyɛ ε xun na, n mi n ma diin luyɛ ε xun na. Alatala nan luma ε xun na.”

²⁴ Gedeyɔn mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N waxi sena nde maxɔdin feni ε ra. E birin xa tunlaso keden keden so n yii ε se tongoxine yi yengeni.” Tunlaso xɛma daxine nan yi Midiyan kaane tunle ra, bayo Sumayila bɔnsɔnna muxune nan yi e ra. ²⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu e fiyɛ i ma nen.” E yi dugini sa bɔxɔni, e birin yi tunlaso keden keden woliugin fari e naxan tongo yengeni. ²⁶ Tunlaso xɛma daxine binyen yi sigɛ han kilo mɔxɔɲɛ, Gedeyɔn naxan maxɔdin. A mɔn yi jɛrɛne nun se fajine sɔtɔ e nun Midiyan kaane mangane dugi fajine nun kɔɛ filin fajin naxanye yi e jɔgɔmɛne kɔɛ. ²⁷ Gedeyɔn yi na xɛmaan nafala saraxarali domana nde ra, a yi a lu Ofara taani. Isirayila kaane birin yi fama mɛnna nin na batudeni naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,* na yi findi maratantan seen na Gedeyɔn nun a denbayaan xa.

²⁸ Midiyan kaane yi yarabi Isirayila kaane yeɛ ra, e mi fa e xunna rakeli sɔnɔn. Yamanan yi lu bɔɲɛ xunbenli jɛɛ tonge naanin Gedeyɔn ma siimayaan birin yi.

²⁹ Yosaa dii xɛmɛn Yerubali yi xete, a dɔxɔ a konni. ³⁰ Gedeyɔn dii tonge solofere nan sɔtɔ, bayo jaxalan wuyaxi nan yi a yii. ³¹ A konyi jaxanla† naxan yi Siken taani, na fan yi dii keden sɔtɔ a xa, a yi na diin xili sa Abimeleki. ³² Yosaa dii xɛmɛn Gedeyɔn faxesa foriya fajin nin, e yi a maluxun a fafe Yowasa gaburun na Ofara taani, denaxan yi findixi Abiyeseri xabilan gbeen na.

³³ Gedeyɔn to faxesa, Isirayila kaane mɔn yi Ala yanfa Baali suxurene xɔn naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi, e yi Baali-Beriti findi e ala ra. ³⁴ Isirayila kaane mi

* **8:27:** Na luxi nen alo yalunyana Ala yeɛ ra yi bayo Ala waxi nen a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanla lan a xa tinxin a xɛmɛn xa kii naxan yi. † **8:31:** Konyi jaxanle sariyan sɛbexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra naxan sɔtɔxi a jaxanla ra.

bira Alatala fɔxɔ ra, e Ala naxan e ba e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi. ³⁵ E mi hinanna yita Gedeyɔn ma denbayaan na naxan mɔn xili Yerubali, hali a to fe faji wuyaxi raba Isirayila xa.

9

Abimeleki yi findi mangan na

¹ Yerubali a dii xɛmɛna Abimeleki yi siga Siken taani a nga xunyɛn nun a xabilan muxune birin fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata ε mafan, ε sa a fala Siken taan fonne birin xa, ε naxa, ‘E waxi nɛn Yerubali a dii tonge soloferene birin xa findi mangan na ε xunna ba, hanma muxu keden?’ E xa a kolon a ε xabilan muxuna nde nan n na.” ³ A nga xunyɛne yi a falane birin nali Siken fonne ma, e yi tin birɛ Abimeleki fɔxɔ ra, bayo e xabilan muxuna nde nan yi a ra. ⁴ E Baali-Beriti batu banxin gbeti gbanan tonge solofere so a yii. Abimeleki yi fuyantenne nun mafu tiine saran na gbetin na, e bira a fɔxɔ ra. ⁵ A yi siga a fafe a banxini Ofara taani, a yi a tadane nun a xunyɛne faxes, Yerubali a dii tonge soloferene birin gɛmɛ kedenna fari. Yerubali a dii dɔnxɛn Yotami nan tun lu, amasɔtɔ na bata yi a luxun. ⁶ Siken kaane nun Beti-Milo kaane birin yi e malan wudi gbeen dɛxɔn gɛmɛn dɛxɔn naxan dɔxi Siken yi. E yi sa Abimeleki dɔxɔ mangan na mɛnni.

Yotami a sandana

⁷ Yotami yi na mɛ. A yi sa ti Garisimi geyaan xuntagi, a gbelegbele, a naxa, “Siken fonne, ε tuli mati n na, xa ε waxi Ala xa ε ramɛ. ⁸ Lɔxɔna nde, wudine siga nɛn a e xa sa e mangan dɔxɔ. E yi a fala Oliwi bili gbeen xa, e naxa, ‘Findi nxɔ mangan na.’ ⁹ Koni, Oliwi bili gbeen yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n turen na ba, naxan nafan Ala nun muxune ma, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁰ Nayi, wudine yi a fala xɔdɛ binla xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹¹ Koni, xɔdɛ binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mɛ n naxunna nun n bogi fajin na, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹² Nayi, wudine yi a fala manpa binla xa, * e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹³ Koni, manpa binla yi e yabi,

a naxa, ‘N xa n mɛ n igen na naxan findixi Ala nun muxune rasɛwa seen na, n sa dɔxɔ wudin bonne xun na?’ ¹⁴ Nayi, wudine birin yi a fala kɔɔn xa, e naxa, ‘Fa, i fa dɔxɔ nxu xun na.’ ¹⁵ Kɔɔn yi wudine yabi, a naxa, ‘Xa ε waxi n dɔxɔ feni mangan na ε xun na, ε fa girindin n nininna ra. Xanamu, tɛɛn minima nɛn kɔɔni a yi Liban warine gan.’”

¹⁶ “Nba, ε Abimeleki dɔxi mangan na lannayaan nun fɛtareyaan nin ba? E fan nɛn Yerubali nun a denbayaan na ba? E a wali faji kolonxi ba? ¹⁷ N fafe yɛngɛn so nɛn ε xa, a yi lu sayaan dɛ, a yi ε ba Midiyan kaane yii. ¹⁸ E tan bata keli n fafe a denbayaan xili ma to, ε yi a dii tonge soloferene faxes gɛmɛ kedenna fari, ε yi a konyi gilɛna dii xɛmɛna Abimeleki dɔxɔ mangan na Siken kaane xun na, bayo ε ngaxakedenna nan a ra. ¹⁹ Xa ε lannayaan nan ligan Yerubali nun a denbayaan na to fɛtareyani, Abimeleki xa findi ε sɛwan na, ε fan yi findi a sɛwan na. ²⁰ Xanamu, tɛɛn xa mini Abimeleki yi, a yi Siken kaane gan e nun Beti-Milo kaane, tɛɛn yi mini Siken nun Beti-Milo kaane yi, a yi Abimeleki gan!” ²¹ Na xanbi ra, Yotami yi a gi, a siga Beri taani, a sa lu dɛnaxan yi, a yi a masiga a tada Abimeleki ra.

Siken kaane yi muruts

²² Abimeleki yi lu mangayani Isirayila xun na jɛɛ saxan. ²³ Nayi, Ala yi xaxili naxin naso Abimeleki nun Siken kaane tagi, Siken kaane yi Abimeleki yanfa. ²⁴ E fe naxin naxan liga Yerubali a dii tonge soloferene ra, na yi xɛtɛ e ma, e faxes feen goronna yi lu e ngaxakedenna Abimeleki xun ma naxan e faxes, e nun Siken kaane, naxanye a mali a tadane nun a xunyɛne faxes. ²⁵ Siken kaane yi muxune ti geyane fari a xili ma, na muxune yi sigatine goronne birin bama nɛn e yii kira yi. Abimeleki yi na mɛ.

²⁶ Lɔxɔna nde, Ebedi a dii xɛmɛn Gaala nun a tadane yi fa Siken taani. Siken kaane yi e lannayaan sa a yi. ²⁷ E yi siga e manpa bili nakɔne yi, e yi sa e manpa bogine bolon, e yi naxanaxan naba. E yi so e gbee ala batu banxin kui, e yi donseen don, e yi

* **9:12:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

e min, e yi lu Abimeleki dangε. ²⁸ Ebedi a dii xεmεn Gaala yi a fala, a naxa, “Nde Abimeleki ra, nde Siken kaane ra naxan a ligε en xa wali Abimeleki xa? Yerubali a dii xεmεn xa mi a ra ba? A yamana kannna xa mi Sebulu ra ba? ε bira Xamori xabilan muxune fɔxɔ ra, bayo Xamori nan Siken masεgεxi. En walima Abimeleki xa nanfera? ²⁹ Xa n tan nan yi Siken kaane xun na nun, n yi Abimeleki kedima nεn. N yi a falama nεn Abimeleki xa, n naxa, ‘I ya ganla fari sa, en yεngε.’ ”

³⁰ Ebedi a dii xεmεn Gaala naxan falaxi, yamana kannna Sebulu yi na mε, a yi xɔɔ.

³¹ A yi xεrane rasiga wundoni Abimeleki ma a faladeni a xa, a naxa, “Ebedi a dii xεmεn Gaala nun a ngaxakedenne bata fa Siken yi, e taan muxune radinma i xili ma.

³² Nayi, keli kɔεεn na, e nun yamaan naxan i fɔxɔ ra, ε sa ε luxun burunna ra. ³³ Xɔtɔnni, sogen na te, i fan yi keli, i yi taan yεngε. Gaala nun a muxune na mini ε xili ma, naxan na i kεnεn, i na liga e ra.”

³⁴ Abimeleki yi keli kɔεεn na e nun yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra, e sa e luxun Siken dεxɔn, e yitaxunxi dɔxɔde naanin.

³⁵ Ebedi a dii xεmεn Gaala yi mini, a ti taan so dεεn na. Nayi, Abimeleki nun a yamaan yi mini e luxundene yi. ³⁶ Gaala to yamaan to, a yi a fala Sebulu xa, a naxa, “Yamaan godoma keli geyane ma.” Sebulu yi a yabi, a naxa, “Geyane nininne na a ra, muxune mi a ra.” ³⁷ Gaala mɔn yi falan tongo, a naxa, “Yamana nde yati godomatɔn na a ra geyane ma, ganla bonna fama sa keli yimato wudi gbeen kiraan binni.” ³⁸ Sebulu yi a yabi, a naxa, “I ya fala naxumεne minεn, i tan naxan yi a falama, i naxa, ‘Nde Abimeleki ra, alogo en xa wali a xa?’ I mi muxuni itoe xan naxaxu ba? Nba, siga, i sa yεngεn so!” ³⁹ Gaala yi ti Siken kaane yεε ra, a siga Abimeleki yεngεdeni. ⁴⁰ Abimeleki yi a kedi, muxu wuyaxi maxɔɔxin yi lu taan so dεεn na. ⁴¹ Abimeleki yi sa ti Aruma taani. Sebulu yi Gaala nun a ngaxakedenne kedi Siken taani.

⁴² Na xɔtɔn bode, Siken kaane yi mini, e siga e xεεne ma. Abimeleki yi na mε.

⁴³ Nayi, a yi a ganla tongo, a yi a yitaxun dɔxɔde saxanna ra, e yi e luxun burunna ra. A to muxune to minε taani, a yi e yεngε.

⁴⁴ Abimeleki nun ganla dɔxɔde keden yi keli e yi e malan taan so dεεn na, ganla dɔxɔde firin yi xεε ma kaane yεngε, e yi e birin faxa. ⁴⁵ Yanyin birin na, Abimeleki taan yεngεma han a yi a nɔ, a yi taan muxune faxa. A yi taan kala, a yi fɔxɔn xuya na yiren birin yi. ⁴⁶ Na xibarun to sa Siken sanganso makantanxin muxune li, e yi sa e malan Beriti ala batu banxin yire makantanxini. ⁴⁷ Abimeleki to na mε a ne birin bata e malan, ⁴⁸ a yi te Salamɔn geyaan fari, e nun yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra. Abimeleki yi bunbin tongo, a yi wudi yiina nde sεgε, a yi a sa a kɔεεn ma. Na xanbi ra, yamaan naxan yi a fɔxɔ ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N naxan ligaxi ε bata na to, ε fan xa na liga mafuren!” ⁴⁹ Yamaan birin yi wudi yiine sεgε, e bira Abimeleki fɔxɔ ra. E sa wudi yiine malan yire makantanxin xɔn, e yi a gan, e nun seen naxanye birin yi a kui. E yi Siken sanganso makantanxin muxune birin faxa, muxu wuli keden, xεmεne nun naxanle.

Abimeleki faxa fena

⁵⁰ Abimeleki yi siga Tebesi taan xili ma. A yi Tebesi kaane yεngε, a yi e nɔ. ⁵¹ Sanganso makantanxina nde yi taa tagini, xεmεne nun naxanle e gi, e sa e malan dεnaxan yi, e nun taan muxune birin, e yi na balan e xun ma, e te a xuntagi. ⁵² Abimeleki yi fa na yire makantanxin yεngεdeni, a yi a maso dεεn na, alogo a xa tεεn so banxin na. ⁵³ Nayi, naxanla nde yi se din gεmε gbeen sin Abimeleki xunni, a yi a xunni bɔ. ⁵⁴ Banxulanna naxan yi a yεngε so seene maxalima, Abimeleki yi a fala na xa mafuren, a naxa, “I ya silanfanna botin, i yi n faxa, alogo muxune nama a fala, e naxa, ‘Naxanla nan a faxaxi.’ ” Banxulanna yi a sɔxɔn, a yi faxa. ⁵⁵ Isirayila kaane to a to a Abimeleki bata faxa, e birin yi xεtε e konne yi.

⁵⁶ Nayi, Ala yi Abimeleki saran a fe naxine ra, a naxan liga a fafe ra, a yi a dii tonge soloferene faxa. ⁵⁷ Ala yi Siken kaane saran e fe xɔsixin birin na. Yerubali a dii xεmεn Yotami a dangan yi e suxu.

10

Kitisaan Tola

¹ Abimeleki faxa xanbini, Isakari bənsənnə muxuna nde Puwaa dii xəmən Tola, Dodo mamandenna yi keli a xa Isirayila rakisi. A yi dəxi Samiri taani Eframi geya yireni. ² A yi findi Isirayila kitisaan na jεε məxəjən nun saxan. A yi faxa, e yi a maluxun Samiri yi.

Kitisaan Yayiri

³ Tola dangu xanbini, Galadi kaan Yayiri yi ti a jəxəni. A yi findi Isirayila kitisaan na jεε məxəjən nun firin. ⁴ Dii xəmə tonge saxan nan yi a yii, naxanye yi e masiga tima sofali tonge saxan fari, e yi dəxi taa tonge saxan nin Galadi yamanani, dənaxanye mən xili Yayiri taane han to. ⁵ Yayiri yi faxa, e yi a maluxun Kamon yi.

Kitisaan Yefeta

⁶ Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, Isirayila kaane mən yi na liga. E yi Baali sawurane nun Asitarate suxurene batu, e nun Arami kaane nun Sidən kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine alane. E yi e mε Alatala ra, e mi fa a batu sənən. ⁷ Alatala yi xələ Isirayila kaane ma, a yi e sa Filisitine nun Amonine sagoni. ⁸ E yi fələ Isirayila kaane jaxankatε na jεεn na han jεε fu nun solomasεxε, e yi Isirayila kaane birin tərə naxanye yi dəxi Yurudən mεrεmεrən sogeteden binni Galadi yi Amorine yamanani. ⁹ Amonine fan yi Yurudən baan gidi Yuda bənsənnə muxune nun Bunyamin bənsənnə muxune nun Eframi bənsənnə muxune xili ma. Isirayila kaane birin yi jaxankata han. ¹⁰ Nayi, Isirayila kaane yi Alatala maxandi, e naxa, “Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata nxu mε nxə Ala ra, nxu yi Baali sawurane batu.” ¹¹ Alatala yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Misiran kaane nun Amorine nun Amonine nun Filisitine ¹² nun Sidən kaane nun Amalekine nun Mayon kaane to ε jaxankata, ε to n mafan, n mi yi ε rakisi ba? ¹³ Koni, ε yi ε mε n na, ε yi ala gbətene batu. Na ma, n mi ε rakisε mumε! ¹⁴ E siga, ε bata seen naxanye yatε ε alane ra, ε sa ne mafan, ne xa ε rakisi ε jaxankatani.” ¹⁵ Isirayila kaane yi Alatala yabi, e naxa, “Nxu bata yulubin tongo. Naxan na i kənən, na liga nxu ra, koni, yandi, tin, i xa nxu rakisi to!” ¹⁶ E yi ala xəjəne ba e tagi, e yi Alatala

batu. Na ma, Ala yi kininkinin Isirayila kaa jaxankataxine ma.

¹⁷ Amonine yi sa e malan daaxadeni Galadi yi, Isirayila kaane yi sa e malan daaxadeni Misipa yi. ¹⁸ Nayi, yamaan nun Galadi kuntigine yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde singe Amonine yεngε fələ? Naxan na na liga, na kanna findima nən Galadi kaane mangan na.”

11

Kitisaan Yefeta

¹ Sofa kəndən nan yi Galadi kaan Yefeta ra. Yalunden nan yi a nga ra, a fafe yi xili nən Galadi. ² Galadi a jaxanla dii xəmene bari a xa nən. Na jaxanla diine to gbo, e yi Yefeta kedi, e naxa, “I mi nxu fafe kεεn se sətəma, bayo jaxalan gbεtε nan ma dii i tan na.” ³ Nayi, Yefeta yi a gi a ngaxakedenne bun, a yi siga Tobo yamanani. Fuyantenna ndee yi e malan Yefeta fεma, e yi bira a fəxə ra.

⁴ Waxatidi to dangu, Amonine yi Isirayila kaane yεngε. ⁵ Na ma, Galadi fonne yi siga Yefeta fendeni Tobo yamanani. ⁶ E yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Fa, i fa findi nxə mangan na, en yi Amonine yεngε.” ⁷ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “E tan xa mi n najaxu ba, ε yi n kedi n fafe konni? Nanfera ε fama n fəxə ra iki a ε kəntəfilixi?”

⁸ Galadi fonne yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Nxu faxi i fεma na nan yatigi ra, alogo en birin xa siga, i sa Amonine yεngε, i findi nxə mangan na, e nun Galadi kaane birin.” ⁹ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “Xa en birin siga Amonine yεngεdeni, Alatala yi sa e sa n sagoni, n tan nan findima ε mangan na na yi.” ¹⁰ Galadi fonne yi Yefeta yabi, e naxa, “Alatala nan en seren na! Nxu na ligama nən.” ¹¹ Yefeta yi bira Galadi fonne fəxə ra, e yi siga. Yamaan yi a findi sofa kuntigin na. Yefeta mən yi xεtε falane birin ma Alatala yεtagi Misipa yi.

Yefeta yi xεrane rasiga

¹² Yefeta yi xεrane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, “Nanse xəli i ma nxu xa, i to fama nxə yamanan yεngεdeni?” ¹³ Amonine mangan yi Yefeta yabi, a naxa, “Isirayila kaane to mini Misiran yi

konyiyani, e yi n ma bəxən tongo, keli Arinon baan ma siga Yaboko xuden ma han Yurudən baana. Iki, ε ne raxεε nxu ma bəne xunbenli.”

¹⁴ Yefeta mən yi xεrane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, ¹⁵ “Isirayila kaane mi Moyaba bəxən tongoxi, e mi Amonine yamanan tongoxi. ¹⁶ E to yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi, e mini tonbon yiren nin siga han Gbala Baana siga Kadesi yi. ¹⁷ Nayi, Isirayila kaane yi xεrane rasiga a faladeni Edən mangan xa, e naxa, ‘Tin nxu xa dangu i ya yamanani.’ Koni, Edən mangan mi tin. A fan yi xεrane rasiga Moyaba mangan ma, na fan yi tondi, Isirayila kaane yi lu Kadesi yi. ¹⁸ Na xanbi ra, e yi siga tonbon kiraan xən. E yi Edən nun Moyaba yamanane mabilin, e sa lu Arinon baan dεxən, e mi so Moyaba yamanani, bayo Arinon yi findixi Moyaba danna nan na. ¹⁹ Isirayila kaane yi xεrane rasiga Amarine mangan Sixən ma naxan yi mangayani Xesibən taani. Isirayila kaane yi a fala a xa, e naxa, ‘A lu nxu xa dangu i ya yamanani siga nxə yamanani.’ ²⁰ Koni, Sixən mi tin, a yi a ganla birin malan yenge so xinla ma, e yi sa e malan Yahasi yi, e sa Isirayila kaane yenge. ²¹ Alatala, Isirayilaa Ala yi Sixən nun a ganla birin sa Isirayila kaane sagoni, e yi e nə. Amarine yi dəxi bəxən naxanye birin yi, Isirayila kaane yi ne birin tongo, ²² keli Arinon baan ma siga han Yaboko xudena, keli tonbonni siga han Yurudən baana. ²³ Alatala, Isirayilaa Ala bata Amarine bəxən so Isirayila kaane yii, a yamana, i tan waxi na nan ba fe yi nxu yii ba? ²⁴ I ya ala Kemosi bəxən naxan soxi i yii, na i yii. Nayi, Alatala, nxə Ala bəxən naxan soxi nxu yii, na luma nən nxu yii. ²⁵ I mirixi a ma a i sənben gbo Balaki xa ba, Siporo a dii xεmεna, Moyaba mangana? Anu, a tan mi yenge gidixi Isirayila kaane ma! ²⁶ Xabu neε kεmε saxan, Isirayila kaane dəxi Xesibən nun a rabilinna taane yi, e nun Aroyeri nun a rabilinna taane, e nun taan naxanye birin Arinon baan dε. Nanfera nayi han to ε mi ne xunba? ²⁷ N tan xa mi haken ligaxi i ra, i tan nan fe jaxin ligaxi n tan na, i yi n yenge. Alatala xa kitin sa Isirayila kaane nun Amonine tagi.”

²⁸ Amonine mangan mi a tuli mati Yefeta a falane ra.

Yefeta a kəlna

²⁹ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yefeta ma, a yi Galadi nun Manase yamanane yisiga, dangu Misipe taani Galadi yamanani, siga Amonine xili ma. ³⁰ Yefeta yi dε xuiin tongo Alatala xa, a naxa, “Xa i Amonine sa n sagoni, ³¹ naxan yo mini n ma banxini a fa n nalandeni, n na xεε n konni xunna kenli sa keli Amonine yengedeni, n na fima nən Alatala ma, n yi a gan saraxan na.”

³² Yefeta yi siga Amonine yengedeni, Alatala yi e sa a sagoni. ³³ A yi taa məxəne kala, fəlo Aroyeri taan ma siga han Miniti taana, siga Abeli-Keramin ma. Ala yi Amonine rayarabi Isirayila kaane xa.

Yefetaa dii tεmεna fe

³⁴ Yefeta yi so a konni Misipa yi. A dii tεmεn yi mini a bodonje a ralandeni tanban xuiin ma. Na dii kedenna nan tun yi a yii, ba na ra, dii tεmε gbεε mi yi na, dii xεmε yo mi yi na. ³⁵ A to a to, a yi a domani bə, a naxa, “N bata yigitεε! I tan nan n tixi tərən ma. N bata dε xuiin tongo Alatala xa, n mi na kalε mumε.” ³⁶ A diin yi a fala a xa, a naxa, “Baba, i bata dε xuiin tongo Alatala xa, a yi i yaxune Amonine sa i sagoni, na ma, a liga n na alo i dε xuiin naxan tongoxi.” ³⁷ A mən yi a fala a fafe xa, a naxa, “Kike firin fi n ma alogo nxu nun n lanfane xa siga geyane fari, nxu sa wuga menni bayo n faxama nən, n mi dəxə xεmε taa ra.” ³⁸ A yi a yabi, a naxa, “Siga!” A yi kike firin fi a ma. E nun a lanfane yi sa wuga a fe ra geyane fari bayo a faxama nən a mi dəxə xεmε taa ra. ³⁹ Na kike firinne janxin na, a mən yi fa a fafe fεma, a yi a dε xuiin nakamali a fari. A munma yi xεmεn kolon.

Xabu na ləxəni, ito yi findi namunna ra Isirayila yi: ⁴⁰ Neε yo neε, Isirayila sungutunne sa Yefeta, Galadi kaana dii tεmεn wugama nən xi naanin.

12

Yefeta nun Efirami kaane fe

¹ Efirami kaane yi e malan e siga Safon taani a faladeni Yefeta xa, e naxa, “Nanfera

i danguxi, i siga Amonine yengedeni i mi a fala nxu xa en birin yi siga? Nxu waxi ε nun i ya banxin gan feni.”² Yefeta yi e yabi, a naxa, “Yengε gbeen so nen nxu nun n ma yamaan nun Amonine tagi, koni n to ε xili, ε mi n mali.”³ N to a to ε mi fama n malideni, n yi tin sayaan ma, n sa Amonine yengε. Alatala yi e sa n sagoni. Nanfera nayi ε fa fama n xili ma to?”

⁴ Yefeta yi Galadi kaane birin malan Efirami kaane yengε xinla ma. Galadi kaane yi Efirami kaane faxes yengeni, ne naxanye yi a falama, e naxa, “E tan Galadi kaane, ε findixi muxu gixine nan na Efirami bənsənni siga Manase bənsənni!”⁵ Na xanbi ra, Galadi kaane yi Yurudən baan kirane birin suxu Efirami kaane yεε ra. Xa Efirami muxu gixina nde yi wa dangu feni, Galadi kaane yi a falama nen, e naxa, “Efirami kaan nan i tan na ba?” Na kanna yi e yabima nen, a naxa, “En-εn.”⁶ Nayi, e yi a falama a xa nen, e naxa, “Xuini ito fala: Xiboleti.” Koni, na kanna fan yi a falama nen, a naxa, “Siboleti” bayo a mi yi nε a fale a kiini. Nayi, Galadi kaane yi a suxuma nen, e yi a kε raxaba Yurudən baan dε. Na waxatini, e yi muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin naxəri Efirami yi.

⁷ Yefeta lu nen kitisani Isirayila yi jεε sennin. Na xanbi ra, Yefeta Galadi kaan yi faxes, e yi a maluxun Galadi taana nde yi.

Ibisan nun Elon nun Abadon

⁸ Yefeta dangu xanbini, Betεlemi kaana Ibisan yi findi kitisaan na Isirayila yi.⁹ A dii xεmε tonge saxan e nun dii tεmε tonge saxan nan sətə, a yi a dii tεmε tonge saxan fi bənsən gbεteye yi, a yi jaxalan tonge saxan fen a dii xεmεne xa bənsən gbεteye yi. A lu nen kitisani Isirayila yi jεε solofere.

¹⁰ Ibisan yi faxes, e yi a maluxun Betεlemi yi.

¹¹ A tan danguxina, Elon Sabulon kaan yi findi kitisaan na Isirayila yi. A lu nen kitisani jεε fu.¹² Sabulon kaana Elon yi faxes, e yi a maluxun Ayalən taani Sabulon yamanani.

¹³ Na danguxina, Piraton kaan Hileli a dii xεmεna Abadon yi findi kitisaan na Isirayila yi.¹⁴ A yi dii xεmε tonge naanin nun mamanden tonge saxan sətə naxanye yi e masiga tima sofali tonge solofere fari. A

lu nen kitisani Isirayila yi jεε solomasεε.¹⁵ Hileli a diina Abadon yi faxes, e yi a maluxun Piraton yi Efirami yamanani Amalekine geya yireni.

13

Samisən bari fena

¹ Isirayila kaane mən yi fe jaxin liga Alatala yεε ra yi. Alatala yi e sa Filisitine sagoni jεε tonge naanin.

² Xεmεna nde yi Sora taani Dan bənsənni, a yi xili Manowa. Gbantan nan yi a jaxanla ra, dii yo mi yi a yii.³ Alatalaa malekan yi mini a jaxanla xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Gbantan nan i ra, dii mi i yii, koni, i fudikanma nen, i yi dii xεmən bari.”⁴ Fələ iki ma, i yεte suxu, i nama dələn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don,⁵ bayo i fudikanma nen, i dii xεmən bari. A xunna mi bima, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa benun a xa bari waxatin naxan yi, a tan nan Isirayila xunbama Filisitine yii.”⁶ Naxanla yi sa na fala a xεmən xa, a naxa, “Alaa muxuna nde bata fa n fεma, a yi luxi alo Alaa malekana nde, a yi magaxu han. N mi a maxədin a keliden ma, a mi a xinla fan fala n xa.”⁷ Koni, a fala n xa nen, a naxa, “I fudikanma nen, i dii xεmən bari. Nayi, fələ iki ma, i nama dələn min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa, benun a xa bari waxatin naxan yi han a faxes ləxəna.”

⁸ Nayi, Manowa yi Alatala maxandi, a naxa, “Marigina, i Alaa muxun naxan nafaxi, i mən xa a rafa n ma alogo a xa a yita nxu ra nxu lan nxu xa naxan liga diin xa naxan fama barideni.”⁹ Ala yi Manowa xuiin name, Alaa malekan mən yi fa jaxanla fεma, a yi sa a li xεen ma, a xεmən Manowa mi yi a fεma.¹⁰ A yi a gi mafuren, a sa a fala a xεmən xa, a naxa, “Xεmən naxan fa n fεma na ləxəni, a mən bata fa!”¹¹ Manowa yi keli, a bira a jaxanla fəxə ra, e siga xεmən fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan falan ti jaxanli ito xa ba?” Malekan yi a yabi, a naxa, “On, n tan nan yi a ra.”¹² Manowa yi a fala a xa, a naxa, “I ya falane na

kamali waxatin naxan yi, nxu lan nxu xa bira sariyan mundun fəxə ra lan diin ma?”¹³ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “N naxan birin falaxi i ya ɲaxanla xa, a xa na liga.¹⁴ A nama manpa bogi yo don, a nama dɔlɔn min, a nama manpaan min, a nama donse haramuxi yo don, a xa n ma yamarine suxu ki faɲi.”¹⁵ Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “Tin, nxu xa sii dii suben ɲin i xa.”¹⁶ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, “Xa i kankan n ma, n mi i ya donseen donma, koni xa i wa saraxa gan daxin ba feni Alatala xa, i na lige nɛn!” Manowa mi yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra.¹⁷ Nayi, Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “I xili di, alogo nxu xa i binya, i ya falan na kamali waxatin naxan yi?”¹⁸ Alatalaa malekan yi a yabi, a naxa, “Nanfera i n xinla maxədinma? Wundon nan na ra.”¹⁹ Nayi, Manowa yi sii diin nun bogise saraxan tongo, a yi saraxa gan daxin ba Alatala xa gɛmɛna nde fari. Kabanako fena nde yi liga Manowa nun a ɲaxanla yɛtagi.²⁰ Tɛɛ dɛgɛn yi tema waxatin naxan yi, Alatalaa malekan yi te tɛɛ dɛgɛni. Nayi, Manowa nun a ɲaxanla yi bira, e yi e yɛtagin lan bəxɔn ma.²¹ Alatalaa malekan mi fa a yɛtɛ makɛnɛn Manowa nun a ɲaxanla xa. Nayi, Manowa yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra.²² Manowa yi a fala a ɲaxanla xa, a naxa, “En faxama nɛn! En bata Ala to!”²³ A ɲaxanla yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala yi waxi en faxa feni, a mi yi en ma saraxa gan daxin nun en ma bogise saraxan nasuxuma nun, a mɔn mi yi feni itoe birin yitama en na nun, a mɔn mi yi tinɲɛ en yi fe sifani itoe mɛ.”

²⁴ ɲaxanla yi a dii xɛmɛn bari, a yi a xili sa Samisɔn. Diin yi gbo, Alatala yi barakan sa a fe yi.²⁵ A to dɔxɔ daaxadeni Dan yamanani Sora taan nun Esetayoli taan tagini, Alatalaa Nii Sariɲanxin yi a wanla kɛ fɔlɔ a dunuɲa yi gidini.

14

Samisɔn yi Filisiti ɲaxanla dɔxɔ

¹ Samisɔn yi siga Timana taani, a yi sa ɲaxanla nde to Filisiti sungutunne yɛ.² A to xɛtɛ, a yi a fala a fafe nun a nga xa, a naxa,

“N bata ɲaxanla nde to Timana yi Filisiti sungutunne yɛ, ɛ a fen n xa n ma ɲaxanla ra.”³ A fafe nun a nga yi a yabi, e naxa, “ɲaxalan yo mi i ngaxakedenne dii tɛmɛne yɛ en ma yamani ba, fɔ i siga han Filisitine konni, Ala kolontarene, i sa ɲaxanla tongo mɛnni?” Samisɔn yi a fala a fafe xa, a naxa, “A fen n xa n ma ɲaxanla ra, bayo a tan nan nafan n ma.”⁴ A fafe nun a nga mi yi a kolon a na yi kelixi Alatala nan ma. Bayo Samisɔn yi yɛngɛn nan fenma Filisitine ra. Na waxatini, Filisitine yi Isirayila kaane xun na.

⁵ Samisɔn nun a fafe nun a nga yi siga Timana yi. E to sa Timana manpa bili nakɔɔn li, yata sɛnbɛmana nde yi mini Samisɔn ma, a wurundunma.⁶ Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo Samisɔn ma, a yi-igenla yi yatani bɔ alo sii diin nan yi a ra. Koni, a mi na fala a fafe nun a nga xa.⁷ Nayi, a siga, e nun ɲaxanla yi sa falan ti, a yi rafan a ma.

⁸ Waxatidi to dangu, Samisɔn mɔn yi keli, a xa siga Timana yi a ɲaxanla tongodeni, a yi dangu yatan binbin matɔɛ kira yi, a yi kumi ɲɛɲɛne li soɛ yatan binbini, e bata yi e turen sa.⁹ A yi nde tongo, a siga a donɲɛ kira yi. Na xanbi ra, a to a fafe nun a nga fɛman li, a yi nde so e yii, e yi a don. Koni, a mi a fala e xa a na kumin baxi yatan binbini.

¹⁰ Samisɔn fafe yi siga ɲaxanla konni. Samisɔn yi sɛwa bandena nde yitɔn mɛnni, bayo banxulanne yi na nan ligama.

¹¹ Filisitine to a to, e yi muxu tonge saxan sugandi siga a matideni.¹² Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa sandana nde sa ɛ xa. Xa ɛ a bunna fala n xa xi solofere sɛwa bande donni ito bun, n doma faɲi tonge saxan soɛ ɛ yii, e nun tonge saxan gbɛtɛye.

¹³ Koni, xa ɛ mi nɔ a bunna fale, ɛ tan nan doma faɲi tonge saxan soma n yii, e nun tonge saxan gbɛtɛye.” E yi a yabi, e naxa, “I ya sandan sa, nxu tuli matixi i ra.”¹⁴ A yi a fala e xa, a naxa,

“Naxan seen donma,
donseen minixi na nin,
naxan sɛnbɛ gbo,
ɲaxunna yi mini na yi.
Nanse na ra?”

Xi saxan, e mi nɔ a bunna fale. ¹⁵ Xi soloferede lɔxɔni, e yi a fala Samisɔn ma ɲaxanla xa, e naxa, “I ya xɛmɛn nadin, a xa sandan bunna fala nxu xa. Xanamu, nxu i ganma nɛn, ε nun i fafe a denbayaan birin. E nxu xilixi nɛn alogo ε xa fa nxu yii geli?”

¹⁶ Samisɔn ma ɲaxanla yi siga wugɛ, a sa a fala a xa, a naxa, “N mi rafan i ma, i mi n xanuxi, i bata sandan sa n kon kaane bun, koni i mi a bunna falaxi n tan xa.” A yi a yabi, a naxa, “N mi a bunna falaxi n fafe xa, n mi a falaxi nga xa, n xa na fala i tan nan xa ba?” ¹⁷ A yi lu wugɛ na xi solofere donse donna bun. Xi soloferede lɔxɔni, Samisɔn yi a bunna fala a xa, bayo a bata yi a xaxinla ye so, a sa a fala a kon kaane xa. ¹⁸ Taan muxune yi a fala Samisɔn xa xi soloferede lɔxɔni benun sogen xa bira, e naxa,

“Nanse ɲaxun kumin xa, nanse sɛnbɛ gbo yatan xa?”

A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε mi yi xɛɛn bi n ma ɲinge sungutunna ra nun, ε mi yi sandan bunna kolonma nun.”

¹⁹ Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma, a yi siga Asikalɔn taani. A sa muxu tonge saxan faxa mɛnni, a yi e dugine tongo, a yi e so muxune yii naxanye sandan bunna fala. A xɔlɔxin yi xɛtɛ a fafe konni. ²⁰ E yi Samisɔn ma ɲaxanla so banxulanna yii naxan bata yi Samisɔn mati.

15

Samisɔn yi a gbeen ɲɔxɔ

¹ Waxatidi to dangu, murutu xaba waxatini, Samisɔn yi siga a ɲaxanla xɔn, ye xɛɛ diina a yii. A yi a fala, a naxa, “N xa so n ma ɲaxanla banxini.” Koni, a ɲaxanla fafe mi tin a so. ² A yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “N yengi yi a ma a mi rafan i ma, n bata a so i lanfaan yii. Koni, a xunyɛn be, xa i na xɔn, i na tongo a ɲɔxɔn na.” ³ Samisɔn yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi n yatɛ kala tiin na iki, xa n fe ɲaxin liga Filisitine ra.”

⁴ Samisɔn yi siga. A yi sa xulumase kɛmɛ saxan suxu, a yi e xunle xidi e bode ra, a yi xayɛ xidin xidi e xunle ra. ⁵ A yi e radɛgɛ, a yi xulumaseene beɲin Filisitine murutu xɛɛne yi, e yi murutu tɔnsɔnne birin gan e

nun e manpa bili nakɔne siga han oliwi bili xɛɛne.

⁶ Filisitine yi muxune maxɔdin, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi e yabi, e naxa, “Samisɔn, Timana kaan bitanna, bayo a bata a ɲaxanla ba a yii, a yi a so a lanfaan yii.” Filisitine yi siga e sa na ɲaxanla nun a fafe gan. ⁷ Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “Bayo ε tan a ligama i kii nin, n mi dijɛ fɔ n nan n gbeen ɲɔxɔ.” ⁸ A yi e ye ngɛ ki faɲi, a yi muxu wuyaxi faxa. Na xanbi ra, a sa dɔxɔ Etami faranna ra.

Samisɔn yi muxu wuli keden faxa

⁹ Nayi, Filisitine yi sa e malan Yuda kaane xili ma, e yi e sofa ganla ti Lehi rabilinni. ¹⁰ Yuda kaane yi e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ε faxi nxu xili ma?” E yi e yabi, e naxa, “Nxu faxi Samisɔn nan xidideyi, alogo a naxan ligaxi nxu ra, nxu fan xa na liga a ra.” ¹¹ Nayi, Yuda kaan muxu wuli saxan yi siga Etami faran dɛɛn na, e sa a fala Samisɔn xa, e naxa, “I mi a kolon a Filisitine fangan gbo en xa? I nanse ligaxi en na ito ra?” A yi e yabi, a naxa, “E naxan ligaxi n na, n fan na nan ligaxi e ra.” ¹² E a fala a xa, e naxa, “Nxu faxi i xididen nin, alogo nxu xa i so Filisitine yii.” Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “E kɔlɔ n xa a ε mi n faxama.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i faxama, nxu waxi i xidi feen nan tun yi, nxu yi i so e yii.” E yi a xidi luti nɛnɛ firin na, e yi a ramini faranna ra.

¹⁴ Samisɔn to so Lehi yi, Filisitine yi gbelegbele a xili ma. Nayi, Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma. Lutin naxanye yi a yiine ma, ne yi lu alo e ganxin nan yi a ra, e yolon a yiine ra. ¹⁵ A yi sofanla nde faxaxin gbɛgbɛ xɔri xinden to biraxi, a yi a tongo, a yi muxu wuli keden faxa na ra.

¹⁶ Samisɔn yi a fala, a naxa, “N na e faxa alo sofanle sofanla gbɛgbɛ xɔnna ra. N bata muxu wuli keden faxa sofanla gbɛgbɛ xɔnna ra.”

¹⁷ A to yelin falan tiyɛ, a yi na gbɛgbɛ xɔnna rawoli ayi. E yi mɛnna xili sa gbɛgbɛ xɔri geyana.

¹⁸ Min xɔnla yi Samisɔn suxu, a yi Alatala maxandi, a naxa, “I tan nan kisi gbeeni ito fixi i ya walikɛɛn ma. Iki, n fa faxama ige xɔnla nan ma, n faxɛ Ala kolontarene yii

ba?”¹⁹ Nayi, fanyen naxan yi Lehi yi, Ala yi na bə, igen yi mini. Samisən yi a min, a niin mən yi yifan a ma. E yi mənna xili sa, a En-Hakore*, mənna mən Lehi yi han to.²⁰ Samisən yi kitin sa Isirayila yi Filisitine waxatini jεε məxəjε.

16

Samisən Gasa taani

¹ Samisən yi siga Gasa taani, a sa jaxalan yalunxina nde to mənni, a so a konni.² Gasa kaane yi a mε a Samisən bata fa na yi. E yi na rabilin, e yi dəxə a yεε ra kəena ngaan na taan nabilinna yinna so dεen na. E lu a falε e bode xa, e naxa, “Subaxani, en yi a faxa.”³ Koni, Samisən yi lu saxi han kəε tagin yi maso. Kəε tagin to a li, a yi keli, a yi taan so dε balanxin suxu e nun a sənβεtεnne, a yi e nun e balan wurene tala bəxəni, a yi e sa a kəε ma, a siga e ra Xebiron geyaan xuntagi.

Dalilaa yanfantenyana

⁴ Na danguxina, jaxanla nde yi rafan Samisən ma Soreki lanbanni, na jaxanla yi xili nən Dalila.⁵ Filisitine kuntigi suulunne yi siga na jaxanla fεma, e sa a fala a xa, e naxa, “A rakunfa i ma, alogo i xa a kolon naxan a sənβen nagboxi ayi, alogo nxu xa nə a suxε kii naxan yi, nxu yi a xidi, nxu yi a sənβen ba a yi, nxu keden kedenna birin gbeti gbanan wuli keden kεmε soε i yii.”⁶ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala n xa i sənβε gbeen fataxi nanse ra e nun mən i xidε naxan na, i sənβen yi jan.”⁷ Samisən yi a yabi, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nənən kidi daxi solofere ra, naxanye munma xara singen, n sənβen janma nən, n lu alo muxun bonne.”⁸ Nayi, Filisitine kuntigine yi fa luti nənən kidi daxi solofere ra Dalila xən, naxanye munma yi xara singen. Dalila yi a xidi ne ra.⁹ Anu, muxune yi malanxi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisən! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon, alo tεen lutin bolonma kii naxan yi. Nayi, a sənβen binla mi kolon.

¹⁰ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, “I bata n mayenden, i bata wulen fala

n xa. Iki, n bata i mafan a fala n xa i xidε kii naxan yi.”¹¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Xa muxune n xidi luti nənεne ra naxanye munma rawali singen, n sənβen janma nən nayi, n yi lu alo muxun bonne.”

¹² Dalila yi luti nənεne tongo, a yi a xidi ne ra. Muxune mən yi tixi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisən! Filisitine bata fa i xili ma!” A yi lutine bolon alo garin nan yi a yiine ma.

¹³ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, “Han to i n mayendenma, i wulen falama n xa. A fala i xidε kii naxan yi.” A yi a fala a xa, a naxa, “I xa n xun sεxεn dεnβεxin kira soloferene dεgε gεsε səxən wudin na.”

¹⁴ Nayi, Dalila yi na liga, a yi e xidi wudin na. Na xanbi ra, a yi gbelegbele, a naxa, “Samisən! Filisitine bata fa i xili ma!” Samisən yi xulun, a yi gεsε səxən wudin tala.

¹⁵ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i a falaxi, i naxa, ‘I rafan n ma!’ Anu, i mi laxi n na? I bata n mayenden sanja ma saxan, i mi tin i sənβε gbeen binla falε n xa.”¹⁶ Dalila yi lu a tərε na fala kedenna ra ləxə yo ləxə, a mi yi a danma han Samisən niin yi rajaxu a ma.¹⁷ Nayi, Samisən yi a wundon fala a xa, a naxa, “Han to n xunna mi bi, bayo n tan nasarijanxin na a ra Ala xa benun n xa bari waxatin naxan yi. Xa n xunna bi, n sənβen janma nən, n lu alo muxun bonne.”

¹⁸ Dalila to a kolon a Samisən bata a wundon fala a xa, a yi sa na fala Filisitine kuntigine xa, a naxa, “Iki, ε fa, bayo Samisən bata a wundon fala n xa.” E yi siga gbetin na e yii a konni e naxan ma fe fala a xa.¹⁹ Dalila yi Samisən naxi a sanne fari, a yi muxune xili, e yi a xun sεxεn dεnβεxin kira soloferene bi, e yi a sənβen ba fələ a yi.

²⁰ Dalila yi a fala a xa, a naxa, “Samisən! Filisitine bata fa i xili ma!” A to xulun, a mirixi a ma, a naxa, “N na n sətəma nən ito ra alo n darixi a ra kii naxan yi.” Koni, a mi yi a kolon a Alatala bata yi a masiga a ra.²¹ Filisitine yi Samisən suxu, e yi a yεεne rate a kui, e yi siga a ra Gasa taani, e yi a xidi sula yələnχəna ra. E yi Samisən karahan a xa lu se din gεmən firifirε kaso banxini.

Samisən faxa fena

* 15:19: En-Hakore: a bunna nεen fa fala “Tigin muxun xa naxan Ala maxandi.”

²² Na waxatini, xabu a xunna bi, a xun seXene bata yi mini fəlb. ²³ LəXəna nde, Filisitine kuntigine yi e malan alogo e xa e nə sətən səwan naba, e yi saraxa gbeen ba Dagən xa, e ala. E sigin sama, e naxa, “Nxo ala bata Samisən fi nxu ma Filisitine yaxuna.”

²⁴ Yamaan to na to, e lu e ala matəXe, e naxa, “Nxo ala bata nxu yaxun sa nxu sagoni, naxan yi nxə yamanan tərəma, a yi nxu faxa.” ²⁵ Bayo e yi səwaxi e lu a fale, e naxa, “En Samisən xili, a xa fa en yee ramaxa ayi!” E Samisən namini kasoon na, a lu sabaan soe e yetagi alogo e xa gele a ma. E sa a dəXə senbetən firinne longonna ra. ²⁶ Banxulanna naxan yi Samisən yii rasuxuma, Samisən yi a fala na xa, a naxa, “N xali senbetən firinne dəXən banxini ito tixi naxanye xunna, alogo n xa n digan e yi.”

²⁷ Banxin yi rafexi xemene nun jaxanle ra, Filisitine kuntigine birin yi na. Muxu wuli saxan jəXən mən yi banxin xuntagi, xemen nun jaxanla, naxanye yi Samisən matoma a sabaan soma waxatin naxan yi. ²⁸ Nayi, Samisən yi Alatala mafan, a naxa, “N Marigina Alatala! N bata i mafan, i miri n ma. Ala! Senben fi n ma ito keden peeni, n xa n yee firinne jəXən fi Filisitine ra!” ²⁹ Banxin yi tixi senbetən firinna naxanye xunna, Samisən yi a kəmenna dətən keden fari, a yi a yiifanna dətən keden fari. ³⁰ Samisən yi a fala, a naxa, “Nxu nun Filisitine xa faxa!” A yi senbetenne tuntun a senben birin na, banxin yi bira kuntigine nun muxune fari naxanye yi na. E nun naxanye faxa e bode xən, ne yi wuya muxune xa dangu a bata yi naxanye faxa nun. ³¹ A ngaxakedenne nun a fafe a denbayaan birin yi siga a binbin tongodeni. E to siga a ra, e sa a maluxun Sora nun Esetayoli tagi Manowa gaburun na, a fafe. A findi nən kitisaan na Isirayila yi jee məXəje.

17

Mike a suxure sawurane

¹ Xemena nde yi Efirami geya yireni nun, a yi xili nən Mike. ² LəXəna nde, a yi a fala a nga xa, a naxa, “Muxuna nde i ya gbeti gbanan wuli keden kəmen tongo nən, i yi na kanna danga n yee xəri, n tan nan a

tongo, a n yii.” A nga yi a fala a xa, a naxa, “Alatala xa barakan sa n ma dii xemena fe yi.” ³ A yi na gbetin naxete a nga ma. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N waxi gbetini ito dətəge feni Alatala xa, alogo sawurana nde xa rafala i xa gbeti raxulunxi igen na. Iki, n bata a so i yii.” ⁴ A gbetin so a nga yii, a nga yi gbetin gbanan kəme firin tongo, a yi gbetin so wure raxulunna yii. Na yi sawurana nde rafala gbeti raxulunxin na. A yi sa a ti Mike a banxini. ⁵ Kidena nde yi Mike konni. A bata yi batu sena nde rafala e nun suxure gbete, a yi a dii xeme keden findi e ki muxun na.

⁶ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kənen feen nan ligama. ⁷ Lewi bənsəna banxulanna nde yi Betəlemi taani Yuda yamanani. ⁸ Na xemen yi keli Betəlemi yi Yuda yamanani, alogo a xa sa dəXə yire gbete yi. A to yi sigama, a yi sa Efirami geya yiren li, siga han Mike a banxina. ⁹ Mike yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minən?” A yi a yabi, a naxa, “Lewi bənsəna muxun nan n na, keli Betəlemi taani Yuda yi, n dəXəde fenna nin.” ¹⁰ Mike yi a fala a xa, a naxa, “Lu n konni, i findi n ma denbayana saraxaraliin na, n na i saren fiye gbeti gbanan fu ra jee ma, e nun dugina ndee nun donsena.” Lewi bənsəna muxun na yi so a konni. ¹¹ A yi tin luyə Mike konni, naxan a yengi dəXə a xən alo a diina. ¹² Na banxulanna yi yigiya Mike konni, a findi a saraxaraliin na. ¹³ Mike yi a fala, a naxa, “Waxatina nde Alatala fa hinanma nən n na bayo Lewi bənsəna muxuna nde n konni saraxaraliyani.”

18

Dan bənsəna muxune Layisi yi

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi nun. Na waxatini mən, Dan bənsəna muxune yi ke bəXə fenni e dəXe denaxan yi, bayo han na waxatini, ke bəXə mi yi e tan yii alo bənsəna bonne Isirayila yi. ² Dan bənsəna muxune yi xeme kende suulun sugandi e ye, e yi e rasiga Sora nun Esetayoli yi yamanane matodeni, alogo e xa e rakərsi. Na muxune yi sa Efirami geya yiren li siga han Mike konni, e yi xi menni.

³ E to maso Mike a banxin na, e yi Lewi bənsənnā banxulanna xuiin mə, e xete e sa a fala a xa, e naxa, “Nde faxi i ra be? I nanse ligan be? I nanse yi be?” ⁴ A yi e yabi, a naxa, “Mike bata ito nun ito raba n xa, a n saren fima, n mən bata findi a saraxaraliin na.” ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “Ala maxədin, alogo nxu xa a kolon nxu sigatiin naxan yi, xa na sənəyama nən.” ⁶ Saraxaraliin yi e yabi, a naxa, “E siga bəne xunbenli, Alatala e fəxə ra e sigatini.”

⁷ Na xeme suulunne yi siga, e sa Layisi taan li. E sa muxune li mənni naxanye yi bəne xunbenla nun makantanni, alo Sidən kaane yi kii naxan yi. Muxu yo mi yi kunti-gin mafalama e yamanani. Na muxune yi makuya Sidən kaane ra, e hayu mi yi muxu yo ma. ⁸ Na muxu suulunne yi siga e ngaxakedenne fəma Sora nun Esetayoli yi, e ngaxakedenne yi e maxədin, e naxa, “E nanse toxi?” ⁹ E yi e yabi, e naxa, “E fa be! En sa Layisi kaane yenge. Nxu bata a to, e yamanan fan. E nama lu be e mi sese ligama, e mafura sigə na yamanan yengedeni!” ¹⁰ E na na li, e yama fajin toma nən na, e dəxi bəxə fajini. Ala na bəxən soma e yii nən, sese mi dasama dənaxan yi bəxə xənnā fari.”

¹¹ Nayi, Dan bənsənnā muxu keme sennin yi keli Sora nun Esetayoli yi, e siga e yenge so seene ra e yii. ¹² E yi sa e malan Kiriyati-Yeyarin yi Yuda yi. Nanara, dənaxan Kiriyati-Yeyarin xanbi ra, e mənna xili sa, a Mahane-Dan* han to. ¹³ E to keli mənni, e yi siga Eframi geya yireni, siga han Mike a banxina. ¹⁴ Nayi, na xeme suulunna naxanye siga Layisi yamanan matodeni, ne yi a fala e ngaxakedenne xa, e naxa, “E xa a kolon fa fala batu sena nde banxini ito kui, e nun sawurane nun suxure gbete naxan nafalaxi wure raxulunxin na. Iki, e tan nan a kolon e naxan ligama.” ¹⁵ E mən yi xete mənni, e so Lewi bənsənnā banxulanna banxini, Mike konni, e yi a xəntən. ¹⁶ Dan bənsənnā muxu keme senninne yi tixi banxin so dən na, e yenge so seene suxi e yii. ¹⁷ Xeme suulunna naxanye siga yamanan matodeni, ne yi so. E yi sawuran tongo, e nun batu seen nun

suxure gbete nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin nun muxu keme senninne yi tixi dən na. ¹⁸ A to bodene to soe Mike a banxini, a yi e to sawuran tonge, e nun batu seen nun suxure gbete nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin yi e maxədin, a naxa, “E nanse ligan be?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Dundu! I nama fala ti, i bira nxu fəxə ra, i findi nxə xabilan saraxaraliin na. Nanse rafan i ma, i findi saraxaraliin na muxu kedenna xa hanma Isirayila bənsənnā nde xa?” ²⁰ Saraxaraliin yi sēwa, a yi batu seen nun suxurene nun sawurane rasuxu, a bira yamaan fəxə ra.

²¹ Dan bənsənnā muxune yi kiraan suxu, e diidine nun e xuruseene nun e goronne tixi e ye ra. ²² E bata yi makuya Mike a banxin na, Mike nun a dəxə bodene yi e malan, e yi e sagatan. ²³ E yi gbelegbelema Dan bənsənnā muxune fəxə ra, ne yi xete, e yi Mike maxədin, e naxa, “Nanse ligaxi? Ganli ito be nanfera?” ²⁴ A yi e yabi, a naxa, “N tan alan naxanye rafalaxi, e bata ne nun n ma saraxaraliin tongo, e yi fa e ra e yii. Nanse fa luma n yii? Nanfera nayi e n maxədinma, e naxa, ‘Nanse ligaxi?’ ” ²⁵ Dan bənsənnā muxune yi a fala a xa, e naxa, “I nama nxu tərə, xanamu muxuna ndee nxu ye, ne xələma nən i ma, e yi i yenge. Nayi, e nun i ya denbayaan yi faxa.” ²⁶ Na xanbi ra, Dan bənsənnā muxune mən yi e sigatiin fələ. Mike to a to a e sənben yi gbo, a yi xete a konni.

Dan nun a yire sariənxina fe

²⁷ Nayi, Dan bənsənnā muxune yi siga Mike a seene ra, a naxanye rafala, e nun saraxaraliin naxan yi a yii. E yi sa Layisi yenge, e yi na yama bəne xunbelixin yenge, e yi e taan gan. ²⁸ Layisi taan yi Beti-Rexobo lanbanna nin, a yi makuya Sidən na, fefe mi yi e nun muxu yo tagi. Nanara, muxu yo mi fa e malideni. Dan bənsənnā muxune mən yi taan ti, e dəxə na. ²⁹ E yi taan xili sa, a Dan taana, alo Dan xinla yi kii naxan yi, e benban naxan bari Isirayila yi. Koni taan yi xili nən a singeni Layisi. ³⁰ Dan bənsənnā muxune yi Mike a suxure sawurane ti e yete xa. Yonatan, Gerisəmi a dii xeməna, Musa mamandenna nun Yonatan

* **18:12:** Mahane-Dan, e kon xuini, na bunna nən fa fala “Dan dəxədena.”

ma dii xεmεne yi findi saraxaraline ra Dan bɔnsɔnna xa han yaxune yamanan suxu waxatin naxan yi. ³¹ Mike sawuran naxanye rafala, e yi ne ti e yetε xa, e lu e batue Ala Batu Banxin waxatin naxan birin naba Silo yi.

19

Bunyamin kaane yulubina

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi. Lewi bɔnsɔnna muxuna nde yi dɔxɔ Efirami geya yiren danna ra, na yi naxanla nde tongo a konyi naxanla ra* naxan yi kelixi Betεlemi taani Yuda yamanani. ² Koni, na konyi naxanla yi tinxintareyaan liga, a yi keli a xɔn, a siga a fafe konni Betεlemi taani Yuda yamanani. A sa lu mɛnni kike naanin, ³ a xεmεn yi keli a siga a fɔxɔ ra alogo e xa sa lan a xεtε a ra. A walike banxulanna nun sofali firin yi biraxi a fɔxɔ ra. Naxanla yi a rasεnε a fafe a banxini, a fafe to a to, a yi a rasεnε sεwani. ⁴ A bitanna, sungutunna fafe yi a makankan, a yi lu a konni xi saxan. E yi e dεge, e yi e min, e yi xi dando ti na.

⁵ Xi naaninde lɔxɔni, e yi keli xɔtɔn, Lewi bɔnsɔnna muxun yi wa siga feni. Koni, sungutunna fafe yi a fala a bitanna xa, a naxa, “I dɛba buru dungina nde ra, na xanbi ra, i yi siga.” ⁶ E yi dɔxɔ, e yi e dεge, e birin yi e min. Na xanbi ra, sungutunna fafe yi a fala xεmεn xa, a naxa, “Tin, i xi be, i sεwa.” ⁷ Xεmεn yi keli a xa siga, koni bayo a bitanna yi kankanxi a ma, a mɔn yi xi na.

⁸ Xi suulunde lɔxɔni, xεmεn yi keli xɔtɔn a xa siga. Nayi, sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, i dɛba, i yi jinbanna mame.” E birin yi e dεge. ⁹ Xεmεn yi keli a xa siga e nun a konyi naxanla nun a walike banxulanna. Sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Kɔε bata so, xi be, i sεwa. Tila xɔtɔnni ε siga, i sa so i konni.” ¹⁰ Koni, xεmεn mi wa xi feni, a keli, a siga. A yi sa Yebusu taan li dɛnaxan mɔn xili Yerusalen, e nun a sofali firinne nun a goronne nun a konyi naxanla. ¹¹ E masoε Yebusu taan na, yanyin bata yi yanfan, banxulanna yi a fala a kanna xa, a naxa, “En so Yebusu kaane taani, en sa xi na.” ¹² A kanna

yi a yabi, a naxa, “En mi soma taa gbete yi, Isirayila kaane mi dɛnaxan yi, en sa xima Gibeya nin.” ¹³ A mɔn yi a fala a walike banxulanna xa, a naxa, “En maso yirena nde ra, Gibeya hanma Rama en sa xi mɛnni.” ¹⁴ E mɔn yi lu sigε, sogen bire, e bata yi maso Gibeya taan na, Bunyamin bɔnsɔnna muxune yamananana. ¹⁵ Nayi, e yi siga mɛnni alogo e xa sa xi Gibeya yi. E yi so taani, e yi sa ti taan yama malandeni. Koni, muxu yo mi e rasεnε a banxini alogo e xa xi na.

¹⁶ Xεmε fonna nde yi fama sa keli a xεen ma. Efirami geya yiren muxuna nde nan yi na ra, a yi dɔxi Gibeya nin, anu Bunyamin kaan nan mɛnna muxune ra. ¹⁷ Na yi xɔnɛn to tixi taan yama malandeni. Xεmε fonna yi a fala a xa, a naxa, “I sigan minen, i kelixi minen?” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nxu sa kelixi Betεlemi taan nin Yuda yamanani. Nxu sigama fɔ Efirami geya yiren danna ra, n konna dɛnaxan yi. N kelixi Betεlemi taan nin Yuda yamanani, iki n sigama Alatala Batu Banxini. Koni muxu yo mi n nasεnεxi a konni. ¹⁹ Anu, nxɔ sofanle balo sεxεn nun murutuna nxu yii, burun nun minseen fan nxu yii, n tan nun n ma naxanla nun n ma walike banxulanna xa. Sese mi dasaxi nxu ma.” ²⁰ Xεmε fonna yi a fala, a naxa, “Bɔnε xunbenla xa taran i xɔn! Naxan na dasa i ma, n na soε i yii, i mi xima taan yama malandeni be.” ²¹ A yi e raso a banxini, a yi donseen sa sofanle bun. Sigatine yi e sanne maxa, na xanbi ra, e yi e dεge, e yi e min.

²² E yi naxanaxani waxatin naxan yi, taan muxuna ndee, fe naxi rabane yi banxin nabilin, e lu dεen makɔnkɔn han! E yi a fala xεmε fonna xa, e naxa, “Banxi kanna! Xεmεn naxan soxi be, a ramini alogo nxu xa nxu makoon naba a ra alo naxanla.” ²³ Banxi kanna yi mini e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, na mi lanje! Yandi ε nama fe xɔsixin liga, bayo xεmεni ito bata so n ma banxini, ε nama fe naxini ito liga. ²⁴ N ma sungutun nasɔlɔnxin be, e nun xεmεna konyi naxanla, n xa ne ramini ε ma. Naxan na ε kenεn, ε yi na liga ne ra. Koni, ε nama sese naxi liga xεmεn na.” ²⁵ Koni, na

* 19:1: Konyi naxanle sariyan sεbexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔtɔ a naxanla ra.

muxune mi wa e tuli mati feni a ra. Nayi, Lewi bənsəna muxun yi a konyi ɲaxanla suxu, a yi a ramini e ma tandeni. Na yi lu e yii kəena ngaan na, e yi na karahan e kafu a xən han subaxani. Xətənni, e yi a raxetε.

²⁶ Xətənni to maso, ɲaxanla a xəmən yi yigiyaxi xəmε fonna naxan kon yi, ɲaxanla yi sa bira na dεen na, han kuye yi ba.

²⁷ Xətənni, a kanna yi keli, a banxin dεen nabi, alogo a xa siga. A yi a konyi ɲaxanla to biraxi dεen na, a yiine saxi dεen binni.

²⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “Keli, en siga.” Koni, a mi a yabi. Nayi, xəmən yi a binbin sa a sofanla fari, a siga a konni.

²⁹ A to so a konni, a filen tongo, a yi a konyi ɲaxanli bolon dungi dungi na dəxə fu nun firin, a yi a rasiga Isirayila bəxən birin yi.

³⁰ Naxanye birin na to, ne yi a fala, e naxa, “Han to ito ɲəxəna munma liga singen xabu Isirayila kaane keli Misiran yamanani. En na en miri feni ito ma, en falan ti en bode xa.”

20

Yengen Bunyamin kaane xili ma

¹ Isirayila kaane birin yi e malan, keli Dan ma siga han Beriseba han Galadi yamanani, yamaan yi e malan alo muxu kedenna Alatala yetagi Misipa yi.

² Yama kuntigine Isirayila bənsəne birin yi, ne yi ti Alaa yamaan yetagi, sofaan muxu wuli kəmε naanin fan yi na naxanye yi e sanni, silanfanne yi naxanye yii.

³ Bunyamin bənsəna muxune yi a mε a Isirayila kaane bata siga Misipa yi. Nayi, Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “E a fala, gbaloni ito ε sətəxi di?”

⁴ Nayi, Lewi bənsəna muxun naxan ma ɲaxanla faxa, na xəmən yi falan tongo, a naxa, “Nxu nun n ma konyi ɲaxanla nan fa Gibeya taani Bunyamin yamanani, alogo nxu xa xi na.

⁵ Gibeya kaane yi keli n xili ma, n yi banxin naxan kui, e yi na rabilin kəen na. E yi waxi n tan nan faxa fe yi, koni e sa dutunxi n ma konyi ɲaxanla nan ma, e yi a faxa.

⁶ Nayi, n yi n ma konyi ɲaxanla tongo, n yi a yisεge dungi dungi na, n yi a rasiga Isirayila bənsəne birin yi, bayo e bata fe xəsixin liga Isirayila yi.

⁷ Iki, Isirayila kaane birin xa e bode to, ε yi fena nde ragidi.”

⁸ Yamaan birin yi keli alo muxu kedenna, e naxa, “En tan sese mi sigama a konni.

⁹ En na ito nan ligama Gibeya taan na: En kelima nən a xili ma, en masensenna ti.

¹⁰ Bənsən yo bənsən, xa muxu kəmε na, en muxu fu tongoma nən, xa wuli keden na, en yi kəmε tongo, xa wuli fu na, en wuli keden tongoma nən, e sa fandane fen sofane xa naxanye sa Gibeya taan yengema Bun-

yamin yamanani alogo na taan xa raxəri alo a lan e kəwali ɲaxin ma kii naxan yi, e naxan liga Isirayila yi.”

¹¹ Nayi, Isirayila kaane birin yi e malan alo muxu kedenna siga Gibeya xili ma.

¹² Isirayila bənsəne yi xərane rasiga a faladeni Bunyamin bənsəna muxune birin xa, e naxa, “Gbaloni ito faxi ε tagi di?”

¹³ Fe ɲaxi rabaan naxanye Gibeya yi, ε ne so nxu yii, nxu xa e faxa alogo gbalon naxan Isirayila yamani, na xa ɲan.”

Koni, Bunyamin bənsəna muxune mi e ngaxakedenne xuiin suxu.

¹⁴ Bunyamin bənsəna muxune yi mini e taani, e sa e malan Gibeya yi alogo e xa Isirayila kaane yengε.

¹⁵ Bunyamin bənsəna muxun naxanye tεnge na ləxəni, naxanye mini e taane yi, muxu wuli məxənen nun sennin, silanfanna yi naxanye yii, Gibeya muxune mi yi ne yε, naxanye yatən yi sigε han sofa kəmε solofere.

¹⁶ Na ganla yε, sofa yəbaxi kəmε solofere yi e yε kəmenmaan yi naxanye ra, ne birin yi nəε lantanna wolε nən hali xun sεxε kedenna ma, e mi fula a ra.

¹⁷ E mən yi Isirayila bənsəna bonne yatε, ba Bunyamin bənsəna muxune ra, e yatena: Muxu wuli kəmε naanin, silanfanna yi naxanye yii, e birin sofa.

¹⁸ Isirayila kaane yi keli, e siga Beteli yi, e sa Ala maxədin, e naxa, “Nxu nde singe rasigε a xa sa Bunyamin bənsəna muxune yengε?”

Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda kaane nan singe sigama.”

¹⁹ Na xətən bode, Isirayila kaane yi sa e malan e daaxadeni Gibeya binni.

²⁰ Na xanbi ra, e mən yi siga Bunyamin kaane yengedeni, e yi sa ti yengε so xinla ma Gibeya yetagi.

²¹ Bunyamin kaane yi mini Gibeya taani. Na ləxəni, e yi Isirayila kaan muxu wuli məxənen nun firin faxa.

²² Isirayila yamaan mən yi

e wəkile, e sa ti yenge so xinla ma na yireni e yi sa tixi denaxan yi ləxə sin-
geni. ²³ Isirayila kaane yi siga, e sa wuga Alatala yetagi han jinbanna. E yi Alatala maxədin, e naxa, “Nxu mən lan nxu sa Bunyamin kaane yenge ba, nxu ngaxake-
denne?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E sa e yenge.” ²⁴ Isirayila kaane mən yi siga Bunyamin kaane yengedeni ləxə firindeni. ²⁵ Na ləxə firindeni, Bunyamin kaane yi mini Gibeya yi, e yi muxu wuli fu nun solomasexε faxa Isirayila kaane ra, silanfanna yi naxanye yii. ²⁶ Nayi, Isirayila yamaan birin yi siga Beteli yi. E sa wuga mənni, e lu Alatala yetagi, e sun na ləxəni han jinbanna, e saraxa gan daxine nun bəne xunbeli saraxane ba Alatala yetagi. ²⁷ Isirayila kaane yi Alatala maxədin. Na waxatini, Alaa Layiri Kankiraan yi mənna nin, ²⁸ Haruna mamandenna, Eleyasari a dii xemen Finexasi nan yi tixi Alatala yetagi. E yi a fala, e naxa, “Nxu mən nəe Bunyamin kaane, nxu ngaxakedenne yenge ba, hanma nxu xa a lu na kiini?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E siga, bayo n na e sama nən ε sagoni tila.”

²⁹ Nayi, Isirayila kaane yi sofane luxun Gibeya rabilinni. ³⁰ Isirayila kaane yi siga Bunyamin kaane xili ma xi saxande ləxəni, e sa ti yenge so xinla ma Gibeya yi alo e yi darixi a ra kii naxan yi. ³¹ Bunyamin kaane yi mini yamaan yengedeni, e yi e masiga taan na, alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi Isirayila sofane faxa fələ, e muxu tonge saxan faxa burunna ra Beteli nun Gibeya kiraan xən.

³² E yengi yi a ma a e bata Isirayila kaane nə alo e darixi a ra kii naxan yi. Koni Isirayila kaane yi a falama nən, e naxa, “En na en gi, en yi Bunyamin kaane mabandun burunna binni, en yi e makuya Gibeya ra.” ³³ Isirayila sofane birin yi keli e tidene yi, e sa ti Baali-Tamara yi. Isirayila kaan naxanye yi luxunxi Geba binni, ne yi mini Bunyamin kaane xanbi ra e yengedeni Gibeya lanbanni. ³⁴ Isirayila sofa kenden wuli fuun yi siga Gibeya taan xili ma. Yengen yi naxu ayi, koni Bunyamin kaane mi yi a kolon a na gbalona e sətε. ³⁵ Alatala yi Bunyamin kaane rayarabi Isirayila kaane

xa, e yi sofa wuli məxəne nun suulun sofa keme faxa na ləxəni.

³⁶ Bunyamin kaane yi a kolon a e bata nə. Anu, Isirayila kaane e gi nən Bunyamin kaane yεε ra, bayo e yi laxi e sofa luxunxine ra Gibeya taan xili ma. ³⁷ Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi so Gibeya taani mafuren, e taan yiren birin suxu, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra. ³⁸ E nun Isirayila sofaan bonne yi lanxi taxamasenna nde nan ma. Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi lanma e xa tutin nate taan xun ma. ³⁹ Isirayila sofane to xεε e xanbi ra yengen, Bunyamin kaane yi e muxu tonge saxan faxa, e yengi yi a ma, a e bata e nə alo e darixi a ra kii naxan yi. ⁴⁰ Koni na waxatini, tutin naxan yi findixi taxamasenna ra, na yi te fələ Gibeya taan xun ma. Bunyamin kaane yi e yεε raxεε, e tutin to tε taan xun ma. ⁴¹ Isirayila kaane yi xεε Bunyamin kaane xili ma. Bunyamin kaane yi gaxu, bayo e bata yi gbalon to fε e ma. ⁴² E yi e gi Isirayila kaane bun, e siga tonbonna binni, koni e mi tanga yengen ma. Bunyamin kaan naxanye yi fama taane binni, Isirayila kaan naxanye yi taane yi, ne yi ne faxa. ⁴³ Isirayila kaane yi Bunyamin kaane rabilin, e lu e kedε, e lu e faxε kira yi, e mi tin e yi e matabu han Gibeya sogeteden binni. ⁴⁴ Bunyamin sofa wuli fu nun solomasexε yi faxa. ⁴⁵ Bunyamin kaan bonne yi e gi siga tonbonna binni, siga Rimən fanyen binni. Ne muxu wuli suulun yi faxa kira yi, e yi a dənxe kedi han Gidomi yi, e mən yi muxu wuli firin faxa e ra.

⁴⁶ Bunyamin kaan naxanye faxa na ləxəni, sofa wuli məxəne nun suulun, sofa kenden gbansanna. ⁴⁷ Koni muxun naxanye e gi siga tonbonne binni, muxu keme sennin kisi nən ne ye e sa so Rimən fanye yireni, e lu mənni han kike naanin. ⁴⁸ Isirayila kaane yi xεε Bunyamin yamanani, e yi e muxune faxa silanfanna ra e nun xuruseen naxanye birin yi na. E yi tεen so taane birin na.

21

Naxanle Bunyamin bənsənnaxa

¹ Isirayila kaane e malanɲe Misipa yi, e bata yi e kələ nun, e naxa, “Isirayila kaa

yo nama a dii tēmen fi Bunyamin bōnsōnna muxuna nde ma.”² Yamaan yi fa Beteli yi e lu Ala yētagi han jinbanna. E wuga, e yi e xuini te,³ e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, nanfera ito ligama Isirayila yi to, Isirayila bōnsōnna nde yi tunun?”⁴ Na xōtōn bode, yamaan yi keli xōtōn, e yi saraxa gandena nde yitōn mēnni, e yi saraxa gan daxine nun bōne xunbeli saraxane ba.⁵ Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Isirayila bōnsōnne muxun mundun mi faxi Alatala yētagi be Isirayila bōnsōnne birin ye?” E bata yi e kōlō fa fala, naxan yo mi fa Alatala yētagi Misipa yi, e na kanna faxama nen.⁶ Bunyamin kaane kininkininna yi Isirayila kaane suxu, e ngaxakedenne, e yi a fala, e naxa, “Bōnsōnna nde bata ba Isirayila ra to.”⁷ En nanse ligama Bunyamin kaane xa naxanye luxi, bayo en bata en kōlō Alatala yi a en nama en ma dii tēmene fi e ma e naxanla ra?”⁸ Nayi, e yi maxōdinna ti, e naxa, “Muxuna ndee Isirayila bōnsōnne muxune ye ba naxan mi faxi Alatala yētagi Misipa yi?” E yi a kolon a Yabesi-Galadi kaan muxu yo mi yi faxi yamaan daaxadeni.⁹ E yi yamaan yatē, e yi a to Yabesi-Galadi muxu yo mi yi na.¹⁰ Nayi, yamaan yi xēme kēndē wuli fu nun firin nasiga, e yi yamarini ito so e yii, e naxa, “E siga ε sa Yabesi kaane birin faxa silanfanna ra Galadi yi, xēmene nun naxanle nun diidine.”¹¹ E xēmene birin faxa, e nun naxanla naxanye bata dōxō xēmēn xōn.”¹² E yi sa sungutun nasōlōnxin muxu kēme naanin li Yabesi-Galadi yi naxanye munma yi xēmēn kolon singen, e yi siga e ra daaxadeni Silo yi Kanan yamanani.

¹³ Yamaan birin yi xerane rasiga lanna fe faladeni Bunyamin bōnsōnna muxune xa naxanye yi dōxi Rimōn fanye yireni.¹⁴ Na waxatini, Bunyamin bōnsōnna muxune yi xētē, Isirayila kaane yi naxanle so e yii e naxanye lu e nii ra Yabesi-Galadi yi. Koni, e birin mi naxanla sōtō.

¹⁵ Isirayila kaane yi kininkinin Bunyamin bōnsōnna muxune ma, bayo Alatala bata yi gbalon nagodo Isirayila bōnsōnne muxune ma.¹⁶ Yamaan kuntigine yi a fala, e naxa, “Naxalan mi fa Bunyamin bōnsōnni. En nanse ligama, alogo xēmēn naxanye mi

faxaxi ne xa naxanle sōtō?”¹⁷ Bunyamin bōnsōnna muxu dōnxene xa yiwuya alogo bōnsōnna nde nama raxōri Isirayila yi.¹⁸ Koni, en mi nōē en ma dii tēmen soē e yii e naxanle ra, bayo Isirayila kaane bata yi e kōlō, e naxa, ‘Dangan na kanna xa naxan na a dii tēmen fi Bunyamin kaana nde ma!’ ”¹⁹ Nayi, e yi a fala, e naxa, “Sanla nde Alatala xa Silo taani neē yo neē Beteli taan kōmēnna binni, kiraan sogeteden binni naxan Beteli nun Siken tagi, Lebona taan yiifanna ma.”²⁰ Na xanbi ra, e yi yamarini ito fi Bunyamin kaane ma, e naxa, “E sa ε luxun manpa bili nakōne yi.”²¹ E yi lu ε yeē rakojinne, nayi, Silo sungutunne na mini, siga e bodondeni, ε mini manpa binle bun, ε keden kedenna birin yi Silo sungutunna nde tongo, ε yi e findi ε naxanle ra, ε siga Bunyamin yamanani.²² Xa e fafane hanma e ngaxakedenne fa e mawuga nxu fēma, nxu a falē e xa, nxu naxa, ‘E kininkinin e ma, bayo nxu mi naxalan fenxi e xa yēngēni. E tan xa mi e soxi e yii. Nayi, ε mi findixi fe kalane ra.’ ”²³ Bunyamin kaane yi na kawandi xuiin suxu, e yi naxalan wuyaxi sōtō sungutunne ye naxanye yi sigama e bodondeni Silo yi. Na xanbi ra, e yi xētē e yamanani, e mōn yi sa e taane ti, e dōxō na.²⁴ Na waxatini, Isirayila kaan bonne yi keli yamani, e xētē e bōnsōnne nun e xabilane yi, e sa dōxō e bōxōne yi.

²⁵ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kēnen feen nan ligama.

Ruti Ruti a Fe Taruxuna

Ruti Moyaba kaana a fe taruxun nan ito ra. Ruti a fe taruxu ligaxi waxatin naxan yi, kitisane nan yi Isirayila yεeratine ra. Ruti yi a mame Nowemi fεma. A siga nεn Nowemi fεxε ra a konni Isirayila yamanani. Ruti nun a mame Nowemi yi na waxatin naxan yi, a dεxε nεn a xεmε singen xabilan muxuna nde xεn ma. Ala yi a baraka, a dii xεmεna nde sεtε naxan yi xili Obedi. Taruxuni ito bata a yita en na fa fala Ala hinanma siyane birin muxune ra naxan na fa a ma, a findi a muxun na. Ruti findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbana nde sεtε muxun nan na. Amasεtε Obedi nan Yese sεtε. Yese yi Manga Dawuda sεtε. Yesu nga kelixi Manga Dawuda bεnsεnna nin (Matiyu 1.5).

Elimεlεki Moyaba yamanani

¹ Kitisane yi Isirayila yamanani waxatin naxan yi, kame gbeen yi so yamanani. Nayi, xεmεna nde yi keli Betεlεmi taani, Yuda yamanani e nun a jaxanla nun a dii xεmε firinne, e yi sa dεxε Moyaba yamanani. ² Na xεmεn yi xili nεn Elimεlεki. A jaxanla fan yi xili nεn Nowemi. A dii xεmε firinne fan xinle nan itoe ra, Malεn nun Kiliyon. Efarata bεnsεnna nan yi e ra, Betεlεmi kaane Yuda yamanani. Elimεlεki nun a denbayaan yi siga Moyaba yamanani. E yi dεxi Moyaba yamanani waxatin naxan yi, ³ Elimεlεki yi faxa. Nowemi yi findi kaɲa gilεn na e nun a dii xεmε firinne yi lu. ⁴ Nowemi a dii xεmεne yi Moyaba jaxanle futu. Naxanla boden yi xili Oropa, boden fan yi xili Ruti. Nba, e yi lu mεnni han jεε fu jεxεn. ⁵ Na xanbi ra, a dii xεmε firinne, Malεn nun Kiliyon fan yi faxa. Nowemi keden peen yi lu amasεtε a xεmεn nun a dii xεmεne bata yi faxa.

Ruti yi bira Nowemi fεxε ra

⁶ Nowemi yi a mε fa fala a Alatala bata a yamaan baraka Isirayila yamanani. Marigin bata balon so Isirayila kaane yii ki faɲin. Nanara, Nowemi yi a yitεn a keli

Moyaba e nun a mamuxune. ⁷ Nowemi yi dεxi denaxan yi a keli mεnni, a mamuxu firinne biraxi a fεxε ra, e yi kiraan suxu xεtε Yuda yamanani. Koni e kira yi, ⁸ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “E xεtε, birin xa siga a nga konni. Alatala xa hinan ε fan na alo ε bata hinan n tan nun n ma diine ra kii naxan yi naxanye faxaxi. ⁹ Alatala xa xεmε faɲin fi ε ma e nun bεjε xunbenla ε banxine kui.”

Awa, Nowemi yi a jɲungu a mamuxune ma, koni e lu wugε e mame a fe ra. ¹⁰ E yi a fala e mame xa, e naxa, “En-εn, en birin xa siga i kon kaane fεma.”

¹¹ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “N mamuxune, a lan ε xa xεtε ε konni. Nanfera ε waxi a xεn ma en birin xa siga? E yengi a ma fa fala a n mεn nεe dii xεmεna nde bare nεn naxanye ε fute ba? ¹² E xεtε ε konni amasεtε n tan bata fori xεmε taa ra dεxεn ma. Hali n na a fala n naxa n xεmε gbεtε sεtε to kεεn na, n dii xεmεne bari, ¹³ ε nεe dεxε han ne yi gbo ba? En-εn, n mamuxune, ε a kolon a na mi ligε. Alatala bata n tan, Nowemi a dunuɲa ragidin xεdεxε ayi dangu ε gbeen na.”

¹⁴ Nba, Oropa nun Ruti mεn yi wuga fεlε. Awa, Oropa yi a jɲungu a mame ma, a xεtε a konni, koni Ruti tan mi tin xεtε. ¹⁵ Nanara, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Ruti, Oropa bata siga a muxune fεma e nun a gbee alane. I fan xa siga a fεxε ra ε konni.”

¹⁶ Koni Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I nama a fala a n xa xεtε i fεxε ra. N mame, en birin xa siga. I na siga yire yo yi, en birin nan sigama na yi. I dεxε yire yo yi, n fan dεxεn na nin. I ya muxune yi findi n ma muxune ra, i ya Ala yi findi n ma Ala ra. ¹⁷ I na faxa yire yo yi, n fan faxan mεnna nin, n maluxun mεnni. Xa sese en tan firinna fata, xa sayaan mi a ra, Alatala a tεrεn naxan jaxu dangu tεrεn birin na, na xa n li.”

¹⁸ Nba, Nowemi to a to a Ruti bata kankan a ma, a fε e firinna birin xa siga, Nowemi mi fa fala yo ti sεnεn.

¹⁹ E firinna birin yi siga han Betεlεmi taani. E soxina, taan birin yi kabε e fe ra, jaxanle yi lu a falε, e naxa, “Nowemi nan yati ito ra ba?”

²⁰ Nowemi yi e yabi, a naxa, “E nama n xili Nowemi, koni ε n xili ba ‘Səxələtəna’ amasətə Ala Sənbə Kanna bata tərən nafa n tan ma. ²¹ Nba, n tan Nowemi kelima be waxatin naxan yi, se wuyaxi yi n yii nun. Koni Alatala bata n naxetε be yi sese mi fa n yii sənən. Nanfera ε tan naxanle n xilima a Nowemi?*” Alatala bata yelin n yalagε, Ala Sənbə Kanna bata tərən nafa n ma.”

²² Nba, Nowemi nun a mamuxun Ruti fa kii nan na ra sa keli Moyaba yamanani fa Betelemi yi malo xaba waxatini.

2

Ruti yi siga Boosu a xεen ma

¹ Xεemena nde yi Nowemi a xεemən xabilani a xili Boosu. Muxu kenden nan yi a ra e nun nafulu kanna. E nun Elimεleki yi xabila kedenna nin. ² Ləxəna nde, Ruti Moyaba kaan yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N xa siga malo xəri yikentundeni. Waxatina nde, muxuna nde tinma nən n yi na liga.” Nowemi yi a yabi, a naxa, “N mamuxuna, awa siga.”

³ Nayi, Ruti yi siga xεena nde ma malo xəri makentundeni walikene fəxə ra. Boosu nan ma xεe yi na ra Elimεleki xabila yi muxuna nde. ⁴ Ndedi ligaxina, Boosu fan yetεen yi fa keli Betelemi yi, a yi a fala walikene xa, a naxa, “Alatala xa lu ε xən.” E yi a yabi, e naxa, “Alatala xa i fan baraka.”

⁵ Boosu yi a walikε kuntigin maxədin, a naxa, “Naxalan sungutunna mundun ito ra?”

⁶ Kuntigin yi Boosu yabi, a naxa, “Naxalan xəjən nan a ra naxan kelixi Moyaba yamanani, a faxi Nowemi nan fəxə ra. ⁷ A n maxədin nən a xa bira n ma walikene fəxə ra, alogo a xa e xəri makentun. A wanla fəlxə nən xabu xətənni, a baxi sigadeni nən iki a matabudeni gageni.”

⁸ Awa, Boosu yi siga Ruti fεma, a naxa, “N xa a fala i xa, i nama fa siga malo xəri yikentundeni dεdε yi sənən fə n ma xεen ma be. E nun naxanli itoe xa lu walε be. ⁹ Bira walikene fəxə ra, e nεma yire yo xabε, i siga e fəxə ra menni. N bata yamarin fi n ma muxune ma a e nama i tərə. Awa, min xənla na i suxu waxati yo yi, i siga, i sa i min walikene min seen na.”

¹⁰ Ruti yi a xinbi sin Boosu bun ma, a yi a yetagin lan bəxən ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i xaminxi n ma fe ra? Nanfera i hinanxi n tan xəjən na?”

¹¹ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “N bata na feene birin mε i naxan nabaxi i mame xa xabu i ya xεmən faxa. N bata a kolon fa fala i bata i nga nun i fafe nun i ya yamanan bejin, i fa be yi, i fa so n ma muxune yε, i mi yi naxanye kolon a fəlxəni. ¹² Ruti, i bata naxan liga, Alatala xa i barayi. I yi duba kamalixin sətə keli Alatala Isirayilaa Ala yii i faxi naxan fεma i ratanga feen na.”

¹³ Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, i fan n tan xa, i bata n bəjən xunbeli fala fajin na i naxan tixi n xa, amasətə hali i ya walikε keden peena a fisa n tan xa.”

¹⁴ Awa, dεge waxatina a lixina, Boosu yi Ruti xili, a naxa, “Fa be, en birin xa fa en dεge. Buruna nde tongo i yi a sin sabini.” Nba, Ruti nun walikene yi sa dəxə e nun Boosu. Boosu mən yi donse ganxina nde radangu Ruti ma. Ruti yi a dεge han a lugo, a donse dənχen mən yi lu a yii. ¹⁵ Nba, Ruti mən sigaxi na malo xəri makentundeni, Boosu yi yamarin fi a walikene ma, a naxa, “Ruti xa a xaba han xidine saxi dənaxan yi. E nama a rayagi fe yo raba. ¹⁶ Na na dangu, ε mən xa maala nde ba xidine ra, ε yi e rabəjin bəxən ma, a yi e tongo. E nama fala yo ti a xili ma.”

¹⁷ Awa, Ruti yi fεrijən maala malanηe han jinbanna ra. A yi a maala bənbə, a yi a liga fayida barama xungbeen yε firin nəxən. ¹⁸ Ruti yi maali ito tongo, a siga a ra taani. A bata naxan birin malan, a sa na yita a mame ra. Ruti mən yi a donse dənχene so a mame yii. ¹⁹ Nowemi yi Ruti maxədin, a naxa, “I sa maala nun dōnseni itoe birin malanxi minen yi? I yi walima nde a xεe ma nun? Muxun naxan yi yengi dəxi i xən ma, Ala xa na kanna baraka!”

Awa, Ruti yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N yi sa walima na xεmən nan ma xεe ma naxan xili Boosu.”

²⁰ Nowemi yi kabε, a naxa, “Alatala naxan ma hinan mi naxan faxa muxune nun niiramane xa, na xa Boosu baraka.” Nowemi mən yi a fala Ruti xa, a naxa, “Na xεemena, nxu bari boden na ra naxan en

* **1:21:** Nowemi bunna nεen fa fala “Sεwa muxuna.”

goronna tonge, a yi a yengi dɔxɔ en xɔn ma.”

²¹ Nanara, Ruti Moyaba kaan yi a fala Nowemi xa, a naxa, “Naxan dangu a birin na, Boosu mɔn yi a fala n xa a nxu nun a walikene xa lu maala nde xabɛ han e yelin waxatin naxan yi.”

²² Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, a lan ε nun jaxanle xa lu wale Boosu a xeen ma. Xa i sa wali muxu gbete ne xeen ma, waxatina nde i tɔrɔma nen.” ²³ Awa, Ruti yi siga xeen ma, a lu wale Boosu walike jaxanle fɔxɔ ra han e yelin maala nun murutun birin malanjɛ. Ruti mɔn yi lu a mame fema.

3

Ruti a xeme sɔtɔ fena

¹ Lɔxɔna nde, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, n xa xemen fen i xa alogo i xa sewa. ² I a kolon, na Boosu naxan tinxi ε nun a walike jaxanle yi wali, en nun na barixi nen. To jinbanna ra, Boosu sa a maala bɔnbɔma nen. ³ Awa, Ruti, sa i maxa, i latikɔnɔnna nde so i ma. I yi i ya dugi fajine tongo, i yi i yitɔn. Na na dangu, i siga Boosu a malo bɔnbɔdeni. Koni a nama a kolon de a i na yi han a yelin a degedeni. ⁴ Awa, a sa xima denaxan yi, i xaxili lu menna xɔn ma. Boosu na xi waxatin naxan yi, i siga, i sa a mafelenni te, i yi i sa a san laben na. I lan i xa naxan liga, a tan yeteen na falama i xa nen.”

⁵ Awa, Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I naxan yo fala n xa, n na nan ligama.”

⁶ Nba, Ruti yi siga malo bɔnbɔdeni, a yi a liga alo a mame a yamarixi kii naxan yi.

⁷ Boosu yelinxina a degedeni, a niin yi fan a ma. A sa a sa maala dexɔn, a xi. Ruti yi siga na yi dɔjin, a yi Boosu a mafelenni te, a yi a sa a san laben na. ⁸ Kɔɛ tagini, Boosu yi matugan, a xulun, a yi a maxete, a yi a tɛɛna jaxanla saxin na a san laben na. ⁹ Boosu yi a maxɔdin, a naxa, “Nde i tan na?”

Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, n tan na a ra. I yengi dɔxɔ n xɔn ma, i yi n goronna tongo, bayo ε nun Nowemi barixi nen. Nayi, yandi, n futu.”

¹⁰ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “Alatala xa i baraka. I naxan ligaxi iki, na bata a

yita n na fa fala i bata nxɔ xabilan binya. Na binyen gbo dangu i mame gbeen na i bata naxan liga a xa. I nɔɛ banxulan jɔɛna nde fenjɛ hali a findi se kanna ra hanma yiigelitɔna, koni i mi tinxi na ma. ¹¹ Awa Ruti iki, i nama xamin, i na wa sese xɔn ma a fala n xa, n na a ligɛ i xa amasɔtɔ muxun birin i ya jaxalan fajiyaan kolon taan kui. ¹² Nɔndin na a ra, fa fala nxu nun Nowemi barixin na a ra, koni xemɛ keden na, na nun Nowemi tagi so dangu n tan na. ¹³ Xi be to han tila xɔtɔnni, en na a matoɛ xa a tinjɛ i goronna tonge. Xa a tin, na lan. Koni xa a mi tin, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi fa fala n tan, Boosu, i goronna birin tonge. Ruti, i sa han xɔtɔnni.” ¹⁴ Nanara, a yi a sa Boosu san laben na han xɔtɔnni. Koni a yi keli subaxani amasɔtɔ Boosu mi yi waxi a xɔn ma a muxɛ xa a kolon fa fala a yi na yi nun. ¹⁵ Benun Ruti xa siga, Boosu yi a fala a xa, a naxa, “I ya xunbeli domain ba i ma, i yi a yifulun be yi.” Ruti yi a xunbeli domani sa. Boosu yi maala ligaseen yɛ tonge naanin e nun naanin jɔxɔn sa Ruti a xunbeli domani. Boosu yi Ruti rate a ma. A yi siga a ra taani. ¹⁶ Ruti a konna lixina, a mame yi a maxɔdin, a naxa, “N mamuxuna, nanse danguxi na?”

Ruti yi na feene birin yɛba a xa Boosu naxan ligaxi a xa. ¹⁷ Ruti mɔn yi a fala a mame xa, a naxa, “Boosu maali ito soxi n yii nen, a n yii genla nama fa i fema.”

¹⁸ Awa, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Iki, dija han i yi a to a rajanma kii naxan yi. Boosu mi dɔxɛ fɔ a feni itoe birin yitɔn.”

4

Boosu yi Ruti futu

¹ Boosu yi siga taan so deen na, a sa dɔxɔ na. A yi na waxatin naxan yi, Elimɛlɛki bari boden yeteen yi fa, Boosu bata yi naxan ma fe fala Ruti xa nun. Boosu yi xemen xili, a naxa, “N xɔyina, fa, i fa dɔxɔ be.” A yi siga na yi a sa dɔxɔ. ² Awa, Boosu yi taan fori muxu fu xili alogo e fan xa fa dɔxɔ a fema. E to fa dɔxi na, ³ Boosu yi a fala a bari boden xa, a naxa, “Iki, Nowemi mɔn bata fa sa keli Moyaba yamanani, a waxi Elimɛlɛki a bɔxɔn mati feni, en bari bodena. ⁴ A lan i xa feni ito kolon. Awa, xa i waxi a sara

feni, a sara fonni itoe yεε xəri. Koni xa i mi waxi a xɔn ma, i na fala n tan Boosu xa amasɔtɔ xa i mi a sarama, a lan n tan yi a sara.” Na xεmɛn yi Boosu yabi, a naxa, “N tan a sarama nɛn.”

⁵ Boosu yi xεmɛn yabi, a naxa, “Nba, na lanxi. Koni xa i bɔxɔni ito sara Nowɛmi ma, i Moyaba naxanla Ruti fan dɔxɔma nɛn i ya naxanla ra alogo bɔxɔn xa lu a xεmɛn kɛɛni naxan faxaxi.”

⁶ Xεmɛn yi Boosu yabi, a naxa, “N tinma nɛn nayi, i yi na xɛɛn sara amasɔtɔ xa n na tongo, a mi nɔɛ findɛ n kɛɛn na n ma diine xa. I tan xa a sara amasɔtɔ a mi lan n tan yi a sara.”

⁷ Nba, na waxatini benun muxune xa yelin sare sodeni hanma benun e xa e yii seene masara e bode yi, keden yi a sankidin bama nɛn a sanni yamaan tagi, a yi a so boden yii naxan a seen sarama a ma. Na waxatini Isirayila kaane yi a yitama nɛn nayi fa fala feen birin bata nɛn e tagi.

⁸ Nanara xεmɛni ito yi a fala Boosu xa, a naxa, “I tan xa bɔxɔn sara.” Xεmɛn yi a sankidin ba a sanni, a yi a so Boosu yii. ⁹ Awa, Boosu yi a fala yamaan fonne birin xa e nun muxun naxanye yi na yi, a naxa, “E birin bata findi seren na to fa fala a n bata Elimɛlɛki nun Kiliyon nun Malɔn ma seene birin sara naxanye Nowɛmi yii. ¹⁰ Naxan saxi na fari, Ruti Moyaba kaana, Malɔn ma kaɲa gilɛn bata findi n ma naxanla ra. Nayi, faxa muxun kon kaane mi fulama a kɛɛn na. A xabilana fe sigama nɛn yɛɛn na a muxun bonne yɛ e taani. E tan fonne bata findi seren na feni itoe yi.”

¹¹ Awa, kuntigine nun muxun bonne yi Boosu yabi, e naxa, “Awa, nxu bata findi seren na. Alatala xa i ya naxanla liga alo Rakeli nun Leya naxanye dii wuyaxine bari, ne yi findi Isirayila yamaan na. Ala xa i findi se kanna ra Efarata bɔnsɔnna yɛ. I mɔn yi findi xili kan gbeen na Betelemi taani. ¹² Alatala xa dii wuyaxi fi i ma fata na sungutunna Ruti ra, i xabilan yi gbo ayi alo Peresi mamandenne kii naxan yi Tamari naxan bari Yuda ma.”

Boosu nun a mamandenne

¹³ Awa, Boosu yi Ruti tongo, a findi a naxanla ra. Alatala yi Ruti baraka, a

yi fudikan, a yi dii xεmɛn sɔtɔ. ¹⁴ Nayi, naxanle yi a fala Nowɛmi xa, e naxa, “En xa Alatala tantun amasɔtɔ a bata mamandenna fi i ma to naxan a yengi dɔxɔma i xɔn ma. Ala xa diidini ito findi xili kan gbeen na Isirayila yamanani. ¹⁵ I rafan i mamuxun ma. Ruti mɔn bata fe fajin liga i xa hali dangu dii xεmɛ solofere ra. Iki, Ruti bata mamandenna nde so i yii naxan i nii yifanma i ma, a yi i mali i ya foriyani.” ¹⁶ Awa, Nowɛmi yi diin tongo, a yi a maso a ra, a yi a yengi dɔxɔ a xɔn ma.

¹⁷ E dɔxɔ bode naxanle yi Ruti a dii xεmɛn xili sa Obedi. E yi a fala muxun birin xa, e naxa, “Nowɛmi bata mamandenna sɔtɔ, dii xεmɛn na a ra.” Awa, Obedi yi Yese sɔtɔ. Yese fan yi Manga Dawuda sɔtɔ.

¹⁸ E bɔnsɔnna muxune xinle ni itoe ra, keli Peresi ma han sa dɔxɔ Manga Dawuda ra.

Peresi nan Xesirɔn sɔtɔ.

¹⁹ Xesirɔn yi Rami sɔtɔ.

Rami yi Aminadabo sɔtɔ.

²⁰ Aminadabo yi Naxason sɔtɔ.

Naxason yi Salimon sɔtɔ.

²¹ Salimon yi Boosu sɔtɔ.

Boosu yi Obedi sɔtɔ.

²² Obedi yi Yese sɔtɔ.

Yese yi Dawuda sɔtɔ.

Samuyeli Singena Nabi Samuyeli nun Sɔli nun Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito xili saxi Nabi Samuyeli nan xun ma, naxan findi kitisa dɔnxɛn na benun mangane xa dɔxɔ Isirayila yi. Ala a findi nɛn a yamaan xunbaan na waxati xɔdɛxɛne yi. A findi nɛn nabiin na, a mɔn yi mangayaan naba Isirayila yi. Isirayila kaane mi yi fa e wasa soma kitisane yi, e yi wa a Ala xa manga keden dɔxɔ Isirayila yi kitisane funfuni. Hali Samuyeli to yi tondima, a yi yamaan waxɔn feen liga fata Alaa yamarin na, a mangan dɔxɔ naxan yi findixi Sɔli ra. Anu mafuren, Sɔli yi fe ɲaxine liga fɔlɔ lan Ala ma han Ala yi ba a maliyɛ. Nayi, Ala yi foningen Dawuda sugandi, naxan tima Sɔli funfuni. Dawuda yi findi Sɔli a walikɛɛn na, na yi a xaran mangayaan wanle ma benun a xa findi mangan na. Koni, a yi a gi Sɔli bun ma naxan yi wama a faxa feni. Keli Samuyeli Singen sora 16 ma han a sora 30, Sɔli senben yi ɲanma, koni Dawuda tan yi senben sɔtɔma. Kitabun yireni ito ɲanma Sɔli faxa feen falan nan ma e nun a dii xɛmɛne.

Kitabun yireni ito a yitama en na nɛn fa fala a Ala nan keden a yamaan mangan na. Yamanani, muxu yo mi nɛ mangaya tinxinxin ligɛ xa a mi a magodo Senben Birin Kanna Alaa mangayaan bun a kiin yeteni.

Xanaa Ala Maxandina

¹ Xɛmɛna nde yi na naxan yi kelixi Ramatayin-Sofimi yi, Efirami yamanan geya yirena. A yi xili nɛn Elikana, Yeroxamaa diina. Elihu nan Yeroxama sɔtɔ. Toxu nan Elihu sɔtɔ. Sufi Efirami kaan nan Toxu sɔtɔ. ² ɲaxalan firin yi Elikana yii, boden xili Xana, a firinden xili Peninna. Peninna bata yi diine bari, koni dii yo mi yi Xana yii. ³ ɲɛɛ yo ɲɛɛ Elikana yi kelima nɛn a konni, a siga Alatala Senben Birin Kanna batudeni Silo taani, a mɔn yi saraxan bama a xa. Heli

a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi mɛnna nin, Alatalaa saraxaraline nan yi e ra.

⁴ Elikana na yi saraxan ba lɔxɔn naxan yi, a yi nde fima a ɲaxanla Peninna ma nɛn e nun a dii xɛmɛne nun a dii tɛmɛne birin. ⁵ Koni a yi dɔxɔde firin nan soma Xana yii, bayo a yi rafan a ma, hali Alatala to a findi gbantan na. ⁶ ɲaxanla boden yi yɛngɛn gidima a ma nɛn waxatin birin, alogo a xa xɔlɔ bayo Alatala bata a findi gbantan na. ⁷ ɲɛɛ yo ɲɛɛ Xana na yi siga Alatalaa banxini, na fe kedenna yi ligama nɛn. A yɛngɛn gidi Xana ma han a wuga, a mɔn mi yi sese donma. ⁸ Elikana a xɛmɛn yi a maxɔdin, a naxa, “Xana, nanfera i wugama, i mɔn mi i dɛgema? Nanfera i xɔlɔxi? N tan mi fisa dii fu xa i tan yii ba?” ⁹ Lɔxɔna nde e yi Silo yi, donse donna to ba a ra, Xana yi siga Alatala Batu Banxin dɛɛn na Saraxarali Heli yi dɔxi dɛnaxan yi. ¹⁰ A bɔɲɛn yi xɔlɔxi, a Alatala maxandi, a wuga han! ¹¹ A a dɛ ti, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, xa i yɛɛn ti i ya walikɛna marayarabin na, xa n ma fe rabira i ma, i yi kininkinin n ma, i dii keden fi n ma, n na a fima i ma nɛn i ya walikɛɛn na a siin birin yi, a xunna mi biyɛ mumɛ!” ¹² Xana yi Alatala maxandi waxati xunkuye, Heli yi a dɛɛn matoma. ¹³ Xana yi falan tima a bɔɲɛni, a dɛɛn yi ramaxama koni sese mi yi mɛma. Heli yi a miri a dɔlɔn nan a xunni. ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “I luma nɛn dɔlɔ minni han waxatin mundun? Siga, i ba dɔlɔn minɲɛ.” ¹⁵ Xana yi a yabi, a naxa, “ɛn-ɛn n kanna, ɲaxalan tɔrɔxin nan n na. N mi dɔlɔ minxi. N be yi n ma kɔntɔfinla nan taxudeyi Alatala ra. ¹⁶ I nama n miri ɲaxalan ɲaxin na. N bata bu Ala maxandɛ, bayo n tɔrɔn nun sunun nin.” ¹⁷ Nayi, Heli yi a fala, a naxa, “Siga bɔɲɛ xunbenli, Isirayilaa Ala xa na so i yii i naxan maxɔdinxi.” ¹⁸ Xana yi a fala, a naxa, “I ya konyin xa i ya fanna sɔtɔ.” Xana yi siga, a a dɛge. Xɔlɔn yi ɲan a yetagi. ¹⁹ Xɔtɔn xɔtɔn, Elikana nun a denbayaan yi keli, e e xinbi sin Alatala yetagi, e mɔn yi xɛtɛ e konni Rama yi.

Samuyeli a dii ɲɔrɛyana

Elikana yi a ɲaxanla Xana kolon ɲaxanla ra, Alatala yi a maxandin yabi. ²⁰ Na waxatini, Xana yi fudikan, a diin bari, a yi a

xili sa Samuyeli, bayo a tan naxa, “N na a maxadinxi Alatala nan na.” ²¹ Na xanbi ra, Elikana mən yi siga Silo yi e nun a denbayana alogo e xa sa jεen saraxan ba Alatala xa e nun a xa a δε tiin nakamali. ²² Koni Xana mi siga, bayo a a fala nen a xεmεn xa, a naxa, “Diin na δε ba waxatin naxan yi, n yi a xali alogo n xa a yita Alatala ra, a yi lu na yi waxatin birin.” ²³ A xεmena Elikana yi a yabi, a naxa, “A liga alo a rafan i ma kii naxan yi. Lu be han a yi δε ba. Alatala xa a falan nakamali.” Nayi, Xana yi lu Rama yi a diin namindeni.

²⁴ A to a δε ba, hali a to yi xurun, a siga a ra Alatalaa banxini Silo yi e nun tura jεε saxan nun murutu fujin benbēli keden nun minse kundi keden. ²⁵ E turaan kεε raxaba, e diin xali Heli fεma. ²⁶ Xana yi a fala Heli xa, a naxa, “Naxanli ito fe rabiraxi i ma ba naxan yi tixi be lɔxɔna nde Alatala maxandideni? Nəndin na a ra yati, n tan nan yi a ra. ²⁷ N yi diin naxan maxadinma Alatala ma, a tan ni i ra. ²⁸ N fan wama a fi feni Alatala ma a siin birin yi, Alatala nan gbee a ra.” E yi e xinbi sin Alatala bun ma.

2

Xana yi barikan bira Ala xa

¹ Xana yi Alatala maxandi, a naxa, Sεwana n bəjεni Alatalaa fe ra. Alatala nan n xunnakelixi, n nεe geλε n yaxune ma nen, bayo n sεwaxi i ya kisina fe yi.

² Muxu yo mi sarijan alo Alatala. En ma Ala keden peen nan en kantan fanyen na.

Ala gbεte mi na, ba i tan na.

³ E nama waso falane ti. E nama konbin ti, bayo Alatala, Ala na a ra naxan feen birin kolon, a muxune kεwanle birin makitima nen.

⁴ Sofa sεnbεmane xanle bata kala, koni naxanye fanga mi gbo ne bata sεnbεn sɔtɔ.

⁵ Naxanye yi lugoxi nun ne donseen fenma, koni kamεn yi naxanye ma nun ne mako mi fa wanla ma. Naxalan gbantan bata dii solofere bari,

koni naxan bata yi dii xεmε wuyaxi bari, na bata a kui jan.

⁶ Alatala faxan tima, a kisin tima, a muxun nasigε laxira yi, a a bε na.

⁷ Alatala muxun fuxarε, a a bannε, a nde ragodε, a nde yite.

⁸ A fangatarene rakeλε nen burunburunni, a tɔrɔ muxun nakeli xubeni. A e nun kuntigine radɔxɔ yire kedenni manga gbεdene ma.

Alatala nan bɔxɔ xɔnna bεten saxi, a tan nan a dɔxɔ a funfuni.

⁹ A muxu tɔgɔndiyaxine yisuxuma nen koni jaxudene lɔma ayi nen dimini, bayo muxun mi nɔɔn sɔtɔma fangani.

¹⁰ Alatala na galanna xuiin namini a yaxune raxuyama ayi nen.

A tan nan kitisa gbeen na han bɔxɔn danna.

A a yamaan mangan sεnbεn gboma ayi nen, a a manga sugandixin fangan xun masama nen.

¹¹ Na xanbi ra, Elikana yi xεte a konni Rama yi, koni Samuyeli yi lu walideni Alatala xa, saraxarali Heli bun ma.

Heli a diine

¹² Fuyantenna nan yi Heli a diine ra, e mi yi Alatala kolon. ¹³ Saraxaraline namunna nan yi ito ra lan yamaan ma: Xa muxuna nde saraxan ba, saraxaralina walikεen yi a masoma nen suben jinmatɔɔn na, wure binga δε saxanna a yii. ¹⁴ A yi a rasin goronna kui hanma tundena hanma gbεte. Wure binga na yi naxan birin sɔxɔn, na yi findima saraxaraliin nan gbee ra. Isir-ayila kaan naxanye birin yi fama Silo batu banxini, na nan yi ligama.

¹⁵ Koni, waxatina nde, benun e xa turen gan, saraxaralina walikεen yi fama nen a a fala saraxa baan xa, a naxa, “Fa suben gilin dacin na saraxaraliin xa. A mi tinjε i ya sube jinxin na, fɔ sube xindena.” ¹⁶ Xa na kanna a fala a xa, a naxa, “Sube turen xa gan singen, na xanbi ra, naxan na i kεnen, i na tongo,” walikεen yi a yabima nen, a

naxa, “En-en, a so n yii iki, hanma n xa a tongo fangan na.”

¹⁷ Nayi, Heli a diine yi yulubi naxin nan tongoma Alatala mabinni, bayo saraxan naxan yi bama Alatala xa e mi yi binye yo saxi na ma. ¹⁸ Koni Samuyeli tan yi walima Alatala yetagi a banxulan nɔɔyeni, a maxidixi taa dugi saraxarali domani.

Samuyeli a denbayana fe

¹⁹ Nɛɛ yo nɛɛ, Samuyeli nga yi domadina nde degema nen, a a xali a diin yɛɛ ra, e nun a xɛmɛn na yi siga Silo yi nɛɛn saraxan badeni waxatin naxan yi. ²⁰ Heli yi dubama Elikana nun a naxanla xa iki, a naxa, “Alatala xa mamandenne fi i ma fata naxanli ito ra, naxan luyɛ na diin nɔɔni a naxan maxɔdin, a yi a fi Alatala ma.” Na xanbi ra, e yi xɛtɛ e konni.

²¹ Alatala yi Xana ki, a yi dii xɛmɛ saxan bari e nun dii tɛmɛ firin. Banxulan nɔɔn Samuyeli yi gboma Alatala yetagi.

²² Heli naxan bata yi fori, na yi a kolon, a diine yi naxan ligama Isirayila kaane ra, a mɔn yi a kolon fa fala e nun naxanle yi kafuma naxanye yi walima Naralan Bubun deɛn na. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera e fe sifani itoe ligama? Bayo n na e kewali naxina fe mɛma yamaan birin na. ²⁴ E lu n ma diine. N naxan mɛma e xun ma Alatala a yamaan xɔn, na magaxu. ²⁵ Xa muxuna nde a boden haken tongo, Ala nɔɛ na kitin se nen, koni xa muxun yulubin liga Alatala ra, nde fa kitima?” Koni e mi e baba maxadi xuiin namɛ bayo Alatala yi wama e faxa feni.

²⁶ Banxulan nɔɔn Samuyeli yi gboma nen tun, a yi rafan Alatala nun muxune ma.

²⁷ Sayibana nde yi fa Heli fema a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I benbane to yi konyiyani Misiran yi Firawona yii, n na n yetɛ makenen nen e xa. ²⁸ Isirayila bɔnsɔnne birin tagi, n na i benba Haruna nan tongo alogo a xa findi saraxaraliin na, a wanla ke n ma saraxa ganden dɛxɔn, a wusulanna gan, a yi saraxarali domaan so n yetagi. Saraxane Isirayila kaane naxanye ralima n ma tɛɛn na, n ne birin so nen i benbana denbayaan yii. ²⁹ Awa, nanfera e yoxi n ma saraxane nun kiseene ma n naxanye yamarixi

n ma banxini? Nanfera i bata i ya diine binya dangu n tan na, e yi e yetɛ ratura sube dungi fajine ra Isirayila kaane fama naxan na n xɔn, n ma yamana?” ³⁰ Bayo a na kii nin, n tan Alatalaa falan ni ito ra, Isirayilaa Ala, n naxa, ‘N bata yi a fala i ya denbayaan xa, i bɔnsɔnna xa, han habadan e findima nen n ma saraxaraline ra. Koni iki n na falama kɛnɛnni, na fe mi fa a ra. N ne binyama nen naxanye na n binya, koni naxanye na n naxaxu, n ne rapaxuma nen. Alatalaa falan nan na ra. ³¹ A mi fa buma, n yi i ya denbayaan kala, e nun i bɔnsɔnna birin alogo fori nama lu. ³² I tɔɔn toma nen n ma banxini, feen birin yi liga ki faji Isirayila yamaan xa, koni fori yo mi luyɛ i ya denbayani. ³³ Xa n mi naxan ba n batuden dɛxɔn ma e tan tagi, na luma nen alogo a xa xadan wugadeni e nun sɔxɔleni, koni i yixɛtɛne birin faxama nen benun e xa fori. ³⁴ I taxamasenna toma nen naxan ligama i ya dii firinne ra, Xofini nun Finexasi. E firinna birin faxama nen lɔxɔ kedenni. ³⁵ Na xanbi ra, n saraxarali tɔgɔndiyaxin fenɛ, naxan n waxɔnna lige. N yi a denbayaan nasabati. A ti n ma muxu sugandixin yɛɛ ra waxatin birin yi. ³⁶ Muxu yo na lu i ya denbayani na fama nen a xinbin sindeni a bun ma alogo a xa gbetina nde sɔtɔ e nun buru dungina. A mɔn yi a fala, a naxa, Yandi, i xa tidena nde so n yii saraxaraline fema alogo n xa nɔ balon sɔtɔdeni.’ ”

3

Alatala yi makenen Samuyeli xa

¹ Foningen Samuyeli yi walima Alatala xa Heli fema, Alatala yi falan tima nen na waxatini keden keden, fe toone alo xiye, ne mi yi wuya. ² Na waxatini Heli yi saxi a konni, a yɛɛne bata yi suxu fɔlɔ a ra, a mi yi nɔɛ se toɛ. ³ Samuyeli fan yi xima, a yi saxi Alatala Batu Banxini Alaa Kankiraan fema. Benun subaxani, yire sarijanxin lenpun mɔn yi degema waxatin naxan yi, ⁴ Alatala yi Samuyeli xili. A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ⁵ A a gi, a siga Heli fema, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi, xɛtɛ i si i sa.” Samuyeli mɔn yi sa a sa.

⁶ Alatala mən yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli!” Samuyeli mən yi keli a siga Heli fəma a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi n ma diina, si i sa.” ⁷ Samuyeli yeteen mi yi Alatala kolon, bayo a munma yi falan ti a xa han to.

⁸ Alatala mən yi Samuyeli xili a saxan-deni, a mən yi keli a siga Heli fəma, a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a kolon a Alatala nan yi foningen xilima. ⁹ Heli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Siga, i si i sa. Xa i xili xuiin me sənən, i xa a fala iki, i naxa, ‘Alatala, falan ti bayo i ya walikēen tuli matixi.’ ” Samuyeli yi sa a sa a funfuni.

¹⁰ Alatala yi fa, a ti na yi, a mən yi xinla ti, a naxa, “Samuyeli, Samuyeli!” Samuyeli yi a ratin, a naxa, “Falan ti, i ya walikēen tuli matixi.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “A mato, n feen ligama nən Isirayila yi, naxan yo na a me a tuli madəxəma ayi nən. ¹² Na bəxəni n feene birin nakamalima nən Heli fari n naxan falaxi a xili ma e nun a denbayaana. N mi sese luyē. ¹³ N bata yi a fala a xa, n naxa, n na a denbayaan makitima nən habadan! Amasəto a diine haken liga nən, a tan naxan yi na kolon, a mi e yikala na liga feen ma. ¹⁴ Nanara, n bata n kəb Heli a denbayaan xa, n naxa, ‘Saraxa ba, kise ba, sese mi a denbayaan haken janjə.’ ”

¹⁵ Samuyeli yi lu saxi han xətənni. A yi Alatala a banxin deene rabi. Samuyeli yi gaxuma a fe toxin yəbe Heli xa. ¹⁶ Koni Heli yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli, n ma diina.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹⁷ Heli yi a maxədin, a naxa, “A falan mundun tixi i xa? Xa i Alaa fala keden peen luxun n ma, n wama nən tərən naxan xədxə a birin xa, a xa na sa i fari.” ¹⁸ Nayi, Samuyeli yi a birin yəba a xa, a mi sese luxun a ma. Heli yi a fala, a naxa, “Alatala na a ra. Naxan nafan a ma a xa na liga.”

¹⁹ Samuyeli yi gboma waxatin naxan yi, Alatala yi a xən ma. A yi tin Samuyeli a falan birin xa kamali. ²⁰ Na nan a liga Isirayila yamanan birin yi a kolon keli Dan han Beriseba, a Alatalaa nabiin nan

yi Samuyeli ra. ²¹ Alatala yi lu a yete makenənəje Silo yi, a mini Samuyeli xa, a falan ti.

4

Alaa Kankiraan yi suxu yengeni

¹ Samuyeli a falan yi rali Isirayila birin ma.

Isirayila kaane yi mini Filisitine yengedeni. E yi e malan Ebeni-Eseri dəxən ma, Filisitine yi malanxi Afeki yi.

² Filisitine yi e ganla ti yenge sodeni Isirayila kaane yetagi, yengen yi fəb. Filisitine yi Isirayila kaane nə, e yi muxu wuli naanin faxa na yengeni. ³ Muxu jəjəne so waxatin naxan yi gali malandeni, Isirayila fonne yi a fala, e naxa, “Nanfera Alatala bata a lu to Filisitine xa en nə? Awa, en siga! En sa Alatalaa Layiri Kankiraan* tongo Silo yi. En nun na xa mini, a yi en nakisi en yaxune fangan ma.” ⁴ Nayi, e yi muxune rasiga Silo yi, ne yi fa Alatalaa Layiri Kankiraan na, Sənbən Birin Kanna naxan dəxi maleka gubugubu kanne xun na. Saraxarali Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi Alaa Layiri Kankiraan xali.

⁵ Alatalaa Layiri Kankiraan so gali malandeni waxatin naxan yi, Isirayila birin yi sənə gbeeni te, bəxən yi xuruxurun.

⁶ Filisitine yi na me e yi maxədinna ti, e naxa, “Nanse sənə sənə xui ito ra Heburu kaane malandeni?” E to a kolon a Alatalaa Kankiraan bata so, ⁷ Filisitine yi gaxu. E naxa, “Alana nde bata so e gali malandeni! Gbalo feen bata en li naxan munma yi liga en na nun! ⁸ Gbalona en xa! Nde en nakise alani itoe ma naxanye Misiran kaane jaxankataxi kiin birin yi tonbon yireni? ⁹ E səbe so, e findi xəmene ra Filisitine! Xa na mi a ra, e findima nən Heburu kaane konyine ra alo e yi e konyiyani kii naxan yi. E tan xəmene xa yengen so səbeen na!”

¹⁰ Nayi, Filisitine yi yengen nakeli, e yi Isirayila kaane nə, birin yi a gi a konni. Na yi findi kala gbeen na. Isirayila sofaan muxu wuli tonge saxan yi faxa. ¹¹ Alaa Kankiraan yi xali, Heli a dii firinne yi faxa, Xofini nun Finexasi.

* 4:3: 4.3 Layiri Kankirana fe mən sebexi Xəryəaan 25.10-22 kui.

Heli sayana fena

¹² Na ləxən yeteni, xemena nde yi a gi yengen ma Bunyamin bənsənni Silo yi. A a dugine yibə sununi, a burunburunna sa a xunni. ¹³ A fe, Heli yi dəxi gbədəni kiraan dəxən. A a yeε rakoninma bayo a bəjen yi dinma Alaa Kankirana fe ra. Xemen somatəon taani, a yi na feen xibarun nali, taan birin yi gbelegbele. ¹⁴ Heli to na sənχə sənχə xuiin me, a yi maxədinna ti, a naxa, “Nanse sənχə xui ito ra?” Xemen yi fa Heli fema mafuren. ¹⁵ Heli bata yi jee tonge solomanaanin jee solomasexe sətə, a yeene bata yi danxu fefe. ¹⁶ Xemen yi a fala Heli xa, a naxa, “N baxi kelideni yengen nin, n nan n gixi to yeteen nin.” Heli yi a maxədin, a naxa, “Nanse ligaxi n ma diina?”

¹⁷ Xeraan yi yabin ti, a naxa, “Isirayila kaane bata e gi Filisitine yeε ra, na findixi kala gbeen nan na en ma ganla ma. Mən, i ya dii firinne, Xofini nun Finexasi bata faxa. Filisitine bata Alaa Kankiraan tongo.”

¹⁸ Xerana Alaa Kankirana fe fala waxatin naxan yi, Heli yi bira a xanbiraamaan na taan so dēen dəxən. A kəeen yi gira, a faxa, bayo a yi belebele, a mən bata yi fori. A bata yi kitin sa Isirayila yi jee tonge naanin. ¹⁹ A mamuxuna, Finexasi a jaxanla fudikanna nan yi a ra. A yi wama a bari feni. A yi Alaa Kankiraan tongo feen me, e nun a taje nun a xemen faxa fena, a yi a felen, a diin bari. Dii barin tərone yi a nə. ²⁰ A yi faxama waxatin naxan yi, jaxanla naxanye yi a dəxən ma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I nama gaxu amasətə i bata dii xemen bari.” Koni a mi a me, a mi sese fala. ²¹ A yi a diin xili sa Ikabodi, a naxa, “Binyen bata jan Isirayila yi.”† A na falaxi Alaa Kankiraan tongo feen nan ma e nun a taje nun a xemen jan fena. ²² A yi a fala, a naxa, “Binyen bata jan Isirayila yi bayo Alaa Kankiraan bata tongo.”

5

Layiri Kankiraan Filisitine konni

¹ Filisitine yi Alaa Kankiraan xali keli Ebeni-Eseri yi han Asadodi yi. ² E yi Alaa Kankiraan naso e gbee ala Dagən batu

banxini, e a dəxə Dagən sawuran fema. ³ Na xətən bode, Asadodi kaane to keli, e Dagən sawuran li biraxi a yetagin ma bəxəni. A yi saxi Alatalaa Kankiraan fema. E mən yi a ti a funfuni. ⁴ Na xətən bode, e keli sinma, e a to a Dagən sawuran mən bata bira bəxəni Alatalaa Kankiraan yetagi. A gbindin nan gbansan yi fa luxi bayo a xunna nun a yiine bata yi gira a ma. Ne yi saxi so dēen na. ⁵ Nanara, han to Dagən ma saraxaraline nun naxanye birin yi soma Dagən batu banxini Asadodi yi, e mi tima so dēen yeteen na.

⁶ Alatala yi a yiin nagodo Asadodi kaane xili ma e nun a rabilinna. A yi e tərə a xexen nagodo e ra. ⁷ Asadodi kaane to na to, e yi a fala, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan nama lu en konni, bayo a yiin bata godo en xili ma e nun en ma ala, Dagən.” ⁸ E yi Filisitine kuntigine maxili e konni e yi e maxədin, e naxa, “En nanse ligama Isirayilaa Alaa Kankiraan na?” E yi e yabi, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan xa xali Gati taani.” A yi xali Gati yi. ⁹ Koni a so nen tun Alatala yi a yiin nagodo na taan muxune xili ma. Magaxu fe gbeen yi liga. Muxune birin, keli fonna ma han dii jərəna, xexen yi godo e ra. ¹⁰ Nayi, e yi Alaa Kankiraan xali Ekirən yi. Koni e so nen tun, Ekirən kaane yi sənχə gbeeni te, e naxa, “E bata fa Isirayilaa Alaa Kankiraan na en konni, alogo en xa faxa.” ¹¹ E yi Filisiti kuntigine birin malan, e naxa, “E Isirayilaa Alaa Kankiraan naxete a yamanani. A nama en faxa, en nun en ma yamana.” Bayo taana ngaani, faxa jaxin nun gaxun nan yi a ra, Ala yiin yi jaxu e ra. ¹² Muxun naxanye mi faxa, xexen yi godo ne ra. Taa muxune mawuga xuiin yi te han kore xənnə ma.

6

Layiri Kankiraan yi raxete

¹ Alatalaa Kankiraan to kike solofere ti Filisitine yamanani, ² Filisitine yi e suxure ki muxune xili e nun e yiimatone, e naxa, “En nanse ligama Alatalaa Kankiraan na? E a fala nxu xa en na ito raxetema kii naxan yi a funfuni.”

† 4:21: Ikabodi bunna neen fa fala “Binyetareyana.”

³ E yi yabin ti, e naxa, “Xa ε Isirayilaa Alaa Kankiraan naxete, ε nama a kedenna raxete tun! E yangin saraxana nde fi Isirayilaa Ala ma. Nayi, ε yi yalanje nen, ε yi a kolon Ala ε tɔroma naxan ma.”

⁴ Filisitine yi maxadinna ti, e naxa, “Nxu yangin saraxan mundun nasigama a ma?” E yi e yabi, e naxa, “Xexe sawuran xema daxin suulun, e nun yeε sawuran xema daxi suulun lan Filisiti kuntigine xasabin ma. Bayo fure siya kedenna nan ε suxu, ε nun ε kuntigine. ⁵ E xexe sawuran nun yeεne sawuran nafala naxanye ε yamanan kalama, ε yi binyen fi Isirayilaa Ala ma. Waxatina nde a a xɔlɔn janje nen ε tan nun ε alane nun ε yamanan ma. ⁶ Nanfera ε bɔɔeni xɔɔɔma, alo Misiran kaane nun Firawona e bɔɔeni xɔɔɔ kii naxan yi? Ala to e naxankata, e mi yi Isirayila kaane bejin ba, e siga? ⁷ Awa iki, ε wontoro nene keden nafala, ε jinge nga firin tongo naxanye bunduma, xun xidi wudin munma xidi naxanye xunna ma. E jinge ngane xidi wontoron na, ε yi e diine xidi sansanna kui. ⁸ E Alatalaa Kankiraan tongo, ε a dɔɔ wontoron kui, ε yi se xema daxine sa a fema kankirana nde kui, ε naxanye bama yangin saraxan na a xa. Na xanbi ra, ε yi wontoron bejin a siga. ⁹ E lu a matoε. Xa jinge gilene Isirayila kiraan suxu, Beti-Semesi binni, na bunna nen a Ala nan gbaloni ito ragidixi, xanamu en na kolonje, a a yiin xa mi fureni ito ragidixi en ma, koni a en sɔɔxi na kii nin tun.”

¹⁰ E yi na liga. E yi jinge bundulaan firin tongo, e yi e xidi wontorone ra, e yi e diine raso sansanna kui. ¹¹ E yi Alatalaa Kankiraan dɔɔ a kui e nun yeε sawuran nun xexe sawura xema daxine yi naxan kui. ¹² Njinge bundulane yi siga e tinxinni Beti-Semesi kiraan xɔn ma. E yi bira kira kedenna fɔɔ ra e lu wuge. E mi siga e kɔmenna ma, e mi siga e yiifanna ma. Filisiti kuntigine yi bira wontoron fɔɔ ra han Beti-Semesi danna ra.

¹³ Beti-Semesi kaane yi lanbanni murutu xabadeni. E to kankiraan to, e naxan. ¹⁴ Wontoron yi Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen li, a yi ti gemε belebelen fema. Yamaan yi wontoro wudine yibɔ, e jinge bundulane ba saraxa gan daxin na Alatala

xa. ¹⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune yi Alatalaa Kankiraan nagodo e nun xema seene yi kankiraan naxan kui, e yi e sa gemε gbeen fari. Na lɔxɔni, Beti-Semesi kaane yi saraxa gan daxine nun saraxa gbeteje ba Alatala xa. ¹⁶ Filisiti kuntigi suulunne to ne birin to, e xete Ekiron yi na lɔxɔn yeteni.

¹⁷ A tan ni i ra Filisitine xexe sawura xema daxin naxanye ba yangin saraxan na Alatala xa: Asadodi taan keden, Gasa keden, Asikalɔn keden, Gati keden, e nun Ekiron keden. ¹⁸ Yeε sawura xema daxine fan xasabin yi na kii nin, taa keden keden, Filisitine kuntigine dɔxi naxanye xun na, taa makantanxine nun e banxidene. Na gemε xungbena, e Alatalaa Kankiraan dɔɔ naxan fari, a mɔn na yi han to Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen ma.

¹⁹ Koni Marigin yi Beti-Semesi kaana ndee faxes han muxu tonge solofere, bayo e Alatalaa Kankiraan kui to nen. Yamaan yi sunu, bayo Alatala bata yi e tɔrɔ ki fari. ²⁰ Na xanbi ra, Beti-Semesi kaane yi a fala, e naxa, “Nde nɔe tiye Alatala yetagi, Ala sarijanxina? En xa a kankiraan xali minen, a xa ba be?” ²¹ E xerane rasiga Kiriyati-Yeyarin yi, e naxa, “Filisitine bata fa Alatalaa Kankiraan na, ε fa a tongo, ε a xali ε konni.”

7

¹ Kiriyati-Yeyarin kaane yi fa, e fa Alatalaa Kankiraan tongo, e a xali Abinadabo a banxini, naxan yi geyaan fari. Na xanbi ra, e yi Abinadabo a dii Eleyasari findi kantan muxuna.

Isirayila yi Filisitine nɔ

² Alatalaa Layiri Kankiraan dɔɔ xanbini Kiriyati-Yeyarin yi, waxati xunkuye yi dangu, jeε mɔxɔje. Isirayila kaane yi e mawuga xuini te Alatala ma. ³ Nayi, Samuyeli yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa ε xetexi ε bɔɔen birin nan na Alatala fema, ε ba ala xɔɔene nun Asitarate suxurene batuε, ε fa Alatala ma, ε a tan kedenna batu. Nayi, a ε bε Filisitine senben bun.” ⁴ Isirayila kaane yi Baali nun Asitarate suxurene ba e tagi, e yi Alatala batu. ⁵ Samuyeli yi a fala, a naxa, “E Isirayila birin malan Misipa yi, n na Alatala maxande ε xa.”

⁶ E yi e malan Misipa yi, e igen ba, e yi a rabəxən Alatala xa saraxan na. E sunna suxu na ləxəni. E yi e ti a ra, e naxa, “Nxu bata Alatala yulubin tongo.” Samuyeli yi findi Isirayila kaane kitisaan na Misipa yi.

⁷ Filisitine to a mə a Isirayila kaane malanxi Misipa yi, e kuntigi suulun yi a ragidi a e xa sa e yenge. Isirayila kaane yi na mə e gaxu Filisitine yee ra. ⁸ Isirayila kaane yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “I nama nxu rabejin. Lu Alatala maxandε, en ma Ala, alogo a xa en nakisi Filisitine ma.” ⁹ Samuyeli yi yexee diin ba saraxa gan daxin na Alatala xa. A yi Alatala maxandi Isirayila xa, Alatala yi a yabi. ¹⁰ Samuyeli yi saraxa bani waxatin naxan yi, Filisitine yi fa Isirayila yengedeni. Na ləxəni Alatala yi galan xuiin namini Filisitine xili ma, a e ti kiraan xən, Isirayila kaane yi e nə. ¹¹ Isirayila ganla yi keli Misipa yi, e Filisitine nə, e yi e kedi han Beti-Kari xun ma. ¹² Samuyeli yi gemen tongo, a a dəxə Misipa nun Seni tagi, a a xili sa “Mali Gεmε Na.” A yi a fala, a naxa, “Alatala bata en mali han be.” ¹³ Nayi, Filisitine yi yagi na, e mi fa xete Isirayila bəxən ma mumε! Alatala yi Filisitine yenge Samuyeli a siimayaan birin yi. ¹⁴ Filisitine bata yi taan naxanye rasuxu Isirayila kaane yii, ne yi xete Isirayila ma e nun e rabilinne, keli Ekirən han Gati yi. Bəne xunbenla yi lu Amoline nun Isirayila kaane tagi.

¹⁵ Samuyeli yi findi Isirayila kitisaan na a siimayaan birin yi. ¹⁶ Nεε yo jεε, a yi danguma Beteli yi nən siga Giligali nun Misipa yi, a yi Isirayila makitima mənne birin yi. ¹⁷ A mən yi xete a konni Rama yi, a yi kitin sama denaxan yi Isirayila xa. A bata yi saraxa ganden nafala Alatala xa denaxan yi.

8

Isirayila yi wa mangan dəxə feni

¹ Samuyeli fori waxatin naxan yi, a a diine dəxə Isirayila kitisane ra. ² A diin forimaan yi xili nən Yoweli, a firinden xili Abiya. E yi kitisani Beriseba nin. ³ Koni e kewanle mi yi ligaxi alo e baba. E yi biraxi gbetin nan fəxə ra sətə kii jaxini. E yi dimi

yi seene rasuxuma mayifuni, e yi kiti jaxin sama.

⁴ Nanara, Isirayila fonne birin yi e malan e siga Samuyeli konni Rama yi. ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “A mato, Samuyeli i tan bata fori, i ya diine mi luxi alo i tan. Nayi, mangan dəxə nxu xun na alo a ligama yamanan bonne yi kii naxan yi.” ⁶ Samuyeli yi xələ ki fəni e to a falaxi, e naxa, “Mangan so nxu yii a xa nxu kiti.” Samuyeli yi Alatala maxandi. ⁷ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Yamaan xuiin namε e naxan birin falama i xa, bayo e mi e mexi i tan na. E e mexi n tan nan na alo e mangana. ⁸ Xabu n fa e ra sa keli Misiran yi, e xete nən n fəxə ra e ala gbete batu. To, e mən na ligama i fan na. ⁹ Nanara, tin e mawuga xuiin ma koni i e rakolon səbεen na, i yi a fala e xa naxan findima mangana sariyan na e fari.”

¹⁰ Samuyeli yi Alatalaa falan birin ti yamaan xa naxanye yi a maxədinma mangan ma, ¹¹ a naxa, “Mangana sariyane findima itoe nan na ε fari: A ε dii xεmεne tongoma nən e findi sofane ra, e a yenge so wontorone ragi, e te soone fari xanamu e yi e gi a wontorone yee ra. ¹² Ndee findima nən kuntigin na sofa wuli keden xun na xanamu sofa tonge suulun xun na. Ndee gbete ye a xεen bima nən, ndee yi a xεen xaba. Ndee yi yenge so seene rafala e nun wontoro wali seene. ¹³ A ε dii tεmεne tongoma nən latikənən nafalane ra e nun kudi soone xanamu buru ganne. ¹⁴ A ε xεε sensenne rasuxuma nən, ε manpa bili nakone nun ε oliwi bili xεene, a e so a walikene yii. ¹⁵ A ε siseene nun ε bogi seene yaganna tongoma nən, a yi e so a kuntigine nun a walikene yii. ¹⁶ A ε walike xεmεne nun jaxanle nun ε jinge sensenne nun sofanle tongoma nən, e wanla ke a tan xa. ¹⁷ A ε xuruse kurune yaganna tongoma nən, ε tan yetεen yi findi a konyine ra. ¹⁸ Na ləxəni ε sənəxəma nən ε mangan xili ma ε naxan sugandixi, koni na ləxəni Alatala mi ε yabima.”

¹⁹ Isirayila kaane yi tondi Samuyeli a falan namε. E naxa, “En-εn! Nxu wama mangana nde xa lu nxu xun na. ²⁰ Nxu fan yi lu alo yamanan bonne, nxə mangan yi sariyan sa, a ti nxu yee ra nxə yengene yi.” ²¹ Samuyeli yi Isirayila kaane falan birin

name, a yi a fala Alatala xa. ²² Alatala yi Samuyeli yabi, a naxa, “E xuiin name, i yi mangan dɔxɔ e xun na.” Samuyeli yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E siga ε konne yi.”

9

Sɔli yi Samuyeli kolon

¹ Muxu kendena nde yi Bunyamin bɔnsɔnni, a xili Kisu, Abiyeli a diina. Serori nan Abiyeli sɔtɔ. Bekorati nan Serori sɔtɔ. Bunyamin bɔnsɔnna nde Afiya nan Bekorati sɔtɔ. ² Diina nde yi Kisu yii naxan yi xili Sɔli. Dii xeme tofajin nan yi a ra. A jɔxɔ yo mi yi Isirayila yi. A xunna yi yite bonne birin xa.

³ Lɔxɔna nde Kisu a sofali gilene yi lo ayi. Kisu yi a fala a dii Sɔli xa, a naxa, “Walikε keden tongo ε sa sofanle fen.” ⁴ A yi Eframi geyane yisiga, a Salisa yamanani siga, e mi e to. E dangu Saalimi mabinni, koni e mi sofanla to. A mɔn yi dangu Bunyamin ma yamanani e mi sese to. ⁵ E Sufi yamanan li waxatin naxan yi, Sɔli yi a fala a walikεen xa, a naxa, “En xεε banxini, xanamu n baba jinanma nen sofanle e fe ra, a kɔntɔfili fɔlɔ en ma fe ra.”

⁶ Walikεen yi a yabi, a naxa, “A mato, sayibana nde taani ito yi en yεε ra, muxu kendena na a ra. A na naxan fala, a kamalima nen. En siga mɛnni iki. Waxatina nde a kiraan yite en na nen en sigε naxan xɔn.” ⁷ Sɔli yi a fala a walikεen xa, a naxa, “Koni xa en siga, en nanse xalima na sayiban yεε ra? Bayo donse yo mi fa en ma sagbane kui, sese mi en yii en naxan fiyε sayiban ma. Nanse en yii?” ⁸ Walikεen yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Wure gbeti fixen garamu saxan n yii, en na so a yii alogo a xa kiraan yita en na.”

⁹ Waxati danguxini Isirayila yi, xemen naxan yi sigama Ala maxɔdindeni a yi a falama nen, a naxa, “E fa, en siga fe toon konni.” Bayo en naxan ma to a “Nabina” a fɔlɔni e yi a falama nen na ma a “Fe toona.”

¹⁰ Sɔli yi a fala a walikεen xa, a naxa, “Na lanxi. En siga.” E yi siga taani sayiban yi denaxan yi. ¹¹ E to yi tema taani, e sungutunne li mɛnni siga ige badeni. E yi e maxɔdin, e naxa, “Fe toon be ba?”

¹² E yi e yabi, e naxa, “Ɔn, a i yεε ra, koni siga iki sa bayo a bata fa taani to amasɔtɔ saraxa ba daxin na to yamaan xa geyaan ma saraxa badeni. ¹³ E na so taani waxatin naxan yi, ε a toε benun a xa te geyaan ma a dεgedeni saraxa badeni. Yamaan mi e dεge fɔ a na fa bayo a tan nan saraxan dubama. Na xanbi ra, muxu xilixine yi e dεge. E te iki sa! E a lima nen na.” ¹⁴ E yi te taani. E to yi soma taani, Samuyeli yi mini e ralandeni, a tematɔn geyaan ma saraxa badeni. ¹⁵ Benun na lɔxɔni, Alatala bata yi Samuyeli rakolon nun, ¹⁶ a naxa, “Waxatini ito yi tila, n Bunyamin kaana nde yitama i ra nen. A masusan a sugandi feen na alogo a xa findi n ma yamana Isirayila yεeratiin na. A n ma yamaan nakisima nen Filisitine fangan ma. N bata n ma yamana tɔrɔn to bayo, e wuga xuiin bata n li.”

¹⁷ Samuyeli to Sɔli to, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Xemen ni i ra, n naxan ma fe fala i xa. A tan nan tima n ma yamaan xun na.” ¹⁸ Sɔli yi a maso Samuyeli ra taan dεen na, a naxa, “A fala n xa yandi, fe toona banxin minen yi?”

¹⁹ Samuyeli yi Sɔli yabi, a naxa, “N tan nan fe toon na. E siga n yεε ra geyaan ma saraxa badeni, bayo ε ε dεgema nen n xɔn to. Tila xɔtɔnni n na yelin i ya maxɔdinna ngaan yabε, n na a luyε i siga. ²⁰ I nama kɔntɔfili i ya sofali gilene fe ra naxanye lɔxi ayi a xii saxanna nan to. E bata to. Koni Isirayila kaane birin waxi nde xɔn ma, ba i tan nun i babaa denbayaan na?”

²¹ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Bunyamin bɔnsɔnna xa mi n tan na, Isirayila bɔnsɔn xuridina? Bunyamin xabilan birin mi dangue n ma xabilan na ba? Nayi, nanfera i fe sifani ito falama n ma?”

²² Samuyeli yi Sɔli nun a walikεen tongo, a e xali donse dondeni, a yi e dɔxɔ dɔxɔde xungbeni muxu tonge saxan jɔxɔn yi denaxan yi. ²³ Samuyeli yi a fala kudi soon xa, a naxa, “Fa suben na n naxan soxi i yii alogo i xa a dɔxɔ muxuna nde yεε ra.”

²⁴ Kudi soon yi sa danban nun sube gbete tongo a yi e sa Sɔli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Na nan namaraxi i xa. A don bayo a yi dɔxi i tan nan yεε ra. N na a falaxi e xa nen, n naxa, ‘Xɔjɛna nde fama nen n xɔn.’ ” Nayi, Sɔli yi a dεge na lɔxɔni e nun

Samuyeli. ²⁵ E yi godo taani keli geyaan ma saraxa badeni. Samuyeli nun Söli yi falan ti a banxin kœ ra. ²⁶ Na xœtœn bode e keli subaxa. Samuyeli yi Söli xili, a naxa, “E xa e yitœn, n xa sa e ti kira yi.” Söli to keli, e nun Samuyeli yi mini. ²⁷ E to taan danna li, Samuyeli yi a fala Söli xa, a naxa, “I ya walikœen yamari a xa siga yœen na.” Na yi siga yœen na. Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Ti be singen, n xa Alaa falan nali i ma.”

10

¹ Samuyeli yi ture saseen tongo a turen susan Söli xunni, a yi a sunbu, a naxa, “Alatala yetœen bata i masusan, a i findi a yamaan yœeratiin na. ² I na keli n fema to, i xœmœ firin lima nœn Rakeli bilinganna yireni, Selisa taani Bunyamin yamanan danna ra. E ito falama nœn i xa, e naxa, ‘I sigaxi sofanla naxanye fendeni, e bata to. I baba mi fa a mirima e ma, koni a kœntœfilixi e tan nan ma fe ra. A naxa: N xa nanse liga n ma diina fe ra?’ ³ I na keli mœnni, i sigama nœn han Taboro wudi gbeena. Mœnni i lanma nœn xœmœ saxan na, e sigama Ala batudeni Beteli yi. Na nde keden sii saxan xalima nœn, buru saxan taranma nœn a firinden yii, manpa kundi keden yi taran a saxanden yii. ⁴ E i xœntœnma nœn e buru firin so i yii, i yi a rasuxu. ⁵ Na xanbi ra, i soma nœn Gibeya-Elohimu taani, Filisitine ganla malanxi dœnaxan yi. I nœma soma taani, i lanma nœn nabi ganla ra keli geyaan ma saraxa badeni. Konden maxane nun tanban maxane nun xulen fene nun bœlœn maxane sigama e yœe ra, nabine yi nabiya falane ti. ⁶ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin godoma i ma nœn œnbœni, i yi nabiya falane ti e xœn. I maxœtœma nœn, i findi muxu gbœtœ ra. ⁷ Na taxamasenne birin na liga, i na naxan to a liga daxin na, i xa na liga bayo Ala i xœn. ⁸ I sigama nœn n yœe ra Giligali yi, n ni i lima na alogo saraxa gan daxine xa ba e nun bœjœ xunbeli saraxane. Koni, fœ i xa n mamœ xii solofere, n na fa, n na fale i xa i lan i xa naxan liga.”

⁹ Söli keli nœn Samuyeli fema tun, Ala yi xaxili gbœtœ so a yii, taxamasenne itoe birin yi liga na lœxœn yetœni. ¹⁰ Söli nun a walikœen Gibeya li waxatin naxan yi, e yi nabi ganla li na. Alaa Nii Sarijanxin yi

godo Söli ma, a yi sa e fari e nabiya falane yi. ¹¹ Naxanye birin yi a kolon a fœlœni, ne to a to nabine yœ, a nabiya falane tima, e yi a fala e bode tagi, e naxa, “Nanse ligaxi Kisu a diin na? Söli fan bata findi nabiiin na ba?” ¹² Mœnna muxuna nde yi yabin ti, a naxa, “Nde nabine baba ra?” Sandan minixi mœnna nin: “Söli fan nabine yœ ba?”

¹³ A to yelin nabiya falane tiyœ, a siga geyaan ma saraxa badeni. ¹⁴ Söli sœxœ yi a fala Söli xa e nun a walikœna, a naxa, “E yi sigaxi minœn yi?” Söli yi a yabi, a naxa, “Sofali gilene fendeni. Koni nxu mi sese to, nxu yi siga Samuyeli fema.” ¹⁵ Söli sœxœ yi a fala, a naxa, “A yœba n xa Samuyeli naxan falaxi e xa.” ¹⁶ Söli yi a yabi, a naxa, “A fala nxu xa nœn a sofali gilene bata to.” Koni a mi sese fala a xa a mangayana a fe yi Samuyeli naxan fala.

¹⁷ Samuyeli yi Isirayila yamaan xili Alatala yetagi Misipa yi. ¹⁸ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan Isirayila raminixi Misiran yi. N tan nan e xunbaxi Misiran kaane yii e nun yamanan bonna naxanye yi e jaxankataxi.’ ¹⁹ To e bata e mœ e Ala ra naxan e rakisi e tœrœne nun e gbalone birin ma. E naxa, ‘Mangan dœxœ nxu xun na.’ Awa, e fa e yetœ yita Alatala ra bœnsœn yœen nun xabila yœen ma.”

²⁰ Samuyeli yi Isirayila bœnsœnne birin xili, Bunyamin bœnsœnna yi sugandi. ²¹ Awa, a yi Bunyamin bœnsœnna birin xili xabila yœen ma, Matiri a xabilan yi sugandi. Dœnxœn na, Kisu a dii xœmœn Söli yi sugandi. E yi a fen, koni e mi a to. ²² E mœn yi Alatala maxœdin, e naxa, “Xœmœni ito bata fa be yi ba?” Alatala yi e yabi, a naxa, “A luxunxi goronne yœ.” ²³ E yi e gi, e sa a ba na yi, a yi ti yamaan yœ. A xunna yi yite bonne birin xa. ²⁴ Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, “E a mato, Alatala naxan sugandixi! A jœxœn mi yamaan mumœen yœ.” Yamaan birin yi sœnxœ, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi a ma!”

²⁵ Samuyeli yi mangaya sariyan yœba yamaan xa, a a sœbœ kœdin kui, a naxan sa Alatala fema. Dœnxœn na, a Isirayila kaane birin nasiga e konne yi. ²⁶ Söli fan yi siga a konni Gibeya yi. Muxu kœndœna ndee yi sa a mati Ala bœjœ fajœn sa naxanye yi. ²⁷ Koni

fuyantenna ndee yi a fala, e naxa, “Xemēni ito nxu rakisima di?” E yi a rajaxu e mi sese fi a ma. Koni Sōli yi a dundu.

11

Sōli yi Yabesi taan xunba

¹ Nba, Amonine mangan Naxasi yi fa Yabesi-Galadi taan nabilin. Yabesi taan xemene birin yi a fala a xa, e naxa, “Layirin xa xidi en tagi, nxu findi i ya konyine ra.” ² Amonin mangan Naxasi yi e yabi, a naxa, “Na bata fan, n bata tin lanna xa so en tagi, koni fō ito xa liga: N xa ε birin yiifari ma yeene sōxōnne ayi, n yi Isirayila birin nayagi.” ³ Yabesi taan fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xii solofere fi nxu ma, alogo nxu xa xerane rasiga Isirayila bōxōn birin yi. Xa muxe mi fa nxu rakisideni, nxu nxu yete so i yii.” ⁴ Xerane to siga Gibeya yi, Sōli a taani, e feni itoe dentegē yamaan xa, birin yi a wuga xuini te.

⁵ Sōli yi kelima xeen ma e nun a jingene, a maxōdinna ti, a naxa, “Nanfera yamaan birin wugama?” E yi Yabesi kaane falan yeba a xa. ⁶ Sōli to falani ito mē, Alaa Nii Sariḡanxin yi godo a ma senbeni, a yi xōlō kati! ⁷ A yi jinge firin tongo, a yi e yisegē a dungin dungin na, a xerane rasiga, a e xa ne xali Isirayila bōxōn birin yi. E naxa, “Naxan yo mi bira Sōli nun Samuyeli fōxō ra na kanna jingene ligama ikiini.” Yamaan yi gaxu Alatala yeε ra, e yi e malan alo muxu kedenna. ⁸ Sōli yi e tengē Beseki yi, Isirayila xemene muxu wuli kemē saxan, Yuda xemene muxu wuli tonge saxan. ⁹ Xeraan naxanye fa, e yi a fala ne xa, e naxa, “E sa ito fala Yabesi-Galadi muxune xa, ε naxa, ‘Benun sogen xa xōlō tila ε kisin sōtōma nen.’ ” Xerane to fa na fala Yabesi muxune xa, e yi jaxan. ¹⁰ E yi a fala Amoni kaane xa, e naxa, “Nxu nxu yete soma nen ε yii tila, ε yi nxu raba ε waxōn kiini.”

¹¹ Na xōtōn bode, Sōli yi a ganli taxun dōxōde saxan. E so Amoni gali malandeni kōe dōnxen na. E yi Amonine faxa han sogen yi xōlō. Muxu jepene yi xuya ayi hali muxu firin mi lu e bode fari.

¹² Yamaan yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Nde yi a falama a Sōli nama lu en xun na? Fa na muxune ra, nxu xa e faxa!” ¹³ Koni

Sōli yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxu yo mi faxama to lōxōni, bayo Alatala bata Isirayila rakisi to.”

Sōli a mangayana fe

¹⁴ Na xanbi ra, Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, “E fa be, en siga Giligali yi alogo en mōn xa Sōli a mangayana fe fala.”

¹⁵ Yamaan birin yi siga Giligali yi. E yi Sōli findi mangan na Giligali yi Alatala yetagi. E bōne xunbeli saraxane ba Alatala yetagi mēnni. Sōli nun Isirayila yamaan birin yi jaxajaxan gbeen naba.

12

¹ Samuyeli yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “N bata ε xuiin name ε naxan birin falaxi. N bata mangan dōxō ε xun na. ² Iki mangan ni i ra naxan tima ε yeε ra. N tan bata fori n xunsexen bata fuga. N ma diine fan be ε tagi. N bata ti ε yeε ra keli n dii jōren ma han to. ³ N tan ni i ra, n tixi ε yetagi. E n yabi Alatala yetagi e nun a muxu sugandixina. N na nde a jinge tongo? N na nde a sofali tongo? N na nde jaxankata? N na nde tōrō? N dimi yi seen nasuxu nde ra alogo n xa n yeεn naxi a fe jaxin ma? Xa n na nde keden peen tongo nen, n na raxetema nen.” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “I mi nxu jaxankataxi. I mi nxu tōrōxi. I mi se rasuxi muxu yo yii.” ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala nan ε seren na, a muxu sugandixin nan ε seren na to lōxōni, a ε mi sese to n yii.” E naxa, “Seren nan a tan na.”

⁶ Samuyeli mōn yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala nan Musa nun Haruna tongo alogo ε benbane xa mini Misiran yi. ⁷ Awa iki, ε ti kitisadeni Alatala yetagi. Alatala fe fajin naxanye ligaxi ε nun ε benbane xa, n ne rabirama nen ε ma. ⁸ Yaxuba fa xanbini Misiran yi, ε benbane yi Alatala maxandi e mali feen na. Alatala yi Musa nun Haruna rafa, e ε benbane ramini Misiran yi, e yi e radōxō be. ⁹ Koni e yi jinan Alatala xōn, e Ala. Nanara, a yi tin e yi so Sisera yamarin bun, Xasori gali mangana. A mōn yi e so Filisistine yii e nun Moyaba mangan yii, naxanye yi e yengema. ¹⁰ E mōn yi Alatala maxandi, e naxa, ‘Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata Alatala rabejin nxu yi Baali

nun Asitarate suxurene batu. Koni iki, nxu xunba nxu yaxune yii fa, nxu i batu.’
 11 Awa, Alatala yi Yerubali rafa e nun Bedani nun Yefeta, dɔnxɛn na n tan Samuyeli, alogo ε xa xunba ε yaxune yii naxanye ε rabilinxi. E yi lu kantanna kui. 12 Koni ε to Amonine manga Naxasi to fε ε xili ma, ε yi a fala n xa, ε naxa, ‘Nxu wama mangan xɔn, a xa nxu yamari.’ A yi luxi alo Alatala mi yi ε mangan na. 13 Awa, ε bata a sɔtɔ ε mangan naxan sugandixi, ε bata naxan maxɔdin. Alatala bata mangan dɔxɔ ε xun na. 14 Xa ε gaxu Alatala yεε ra, ε yi a batu, xa ε a xuiin name, xa ε mi murutε Alatalaa yamarine ma, nayi ε nun ε mangan xa bira Alatala fɔxɔ ra, ε Ala. 15 Koni xa ε mi Alatala xuiin name, xa ε murutε Alatalaa yamarine bun, nayi Alatala ε yengema nɛn, alo a liga ε benbane ra kii naxan yi. 16 Iki, ε yitɔn ε yi fe gbeen mato Alatala naxan ligama ε yetagi. 17 To xa mi murutu xaba waxatin na ba? N na Alatala maxandima nɛn, a yi galanna nun tulen nagodo. Nayi, ε ε kala fe gbeen kolonma nɛn Alatala yεε ra yi, ε to mangan dɔxɔ feen maxɔdinxi.”

18 Samuyeli yi Alatala maxandi. Na lɔxɔn yeteni, Alatala yi galanna nun tulen nafa. Yamaan birin yi gaxu Alatala yεε ra e nun Samuyeli. 19 Yamaan birin yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Alatala maxandi, i ya Ala, i ya walikene xa, alogo nxu nama faxesa, bayo nxu bata mangan maxɔdin feen sa nxɔ yulubine birin fari.” 20 Samuyeli naxa, “E nama gaxu. E bata fe naxini ito birin liga, koni ε nama xεtε Alatala fɔxɔ ra, ε Alatala batu ε bɔɓɛn ma feu! 21 E nama bira suxurene fɔxɔ ra fuyan! Naxanye mi nɔε maliin tiyε, e mi marakisin tiyε, bayo ala fuune nan e tan na. 22 Alatala mi a yamaan nabɛɓɛnɛ a xili gbeena fe ra, bayo a tan yetɛɛn nan tinxi ε findi a yamaan na. 23 Alatala xa n fan natanga yulubi tongon ma, n tondi a maxandε ε xa! N na ε xaranma nɛn kira fapin nun tinxinna ma. 24 E gaxu Alatala yεε ra tun! E a batu lannayani ε bɔɓɛn ma feu! A mato, a fe gbeen naxanye ligaxi ε xa. 25 Koni xa ε lu fe naxin lige, ε raxɔrima nɛn, ε tan nun ε mangan na.”

13

Isirayila yi murutε Filisitine ma

1 Sɔli findi mangan na a nεε tonge saxanden nan ma, a yi nεε tonge naanin nun firin ti mangayani Isirayila yi. 2 Sɔli yi xεmε wuli saxan sugandi Isirayila kaane yε. Wuli firin yi a fεma Mikimasi yi e nun Beteli geyane fari. Wuli keden yi lu Yonatan fεma Gibeya yi Bunyamin bɔxɔni. A yi yama dɔnxɛne rasiga e konne yi. 3 Lɔxɔna nde Yonatan yi fu Filisitine gali malanden ma naxan yi Geba yi. Filisitine yi na mε. Sɔli yi xɔtaan fe bɔxɔn yiren birin yi. A yi a fala, a naxa, “Heburune xa a mε!” 4 Isirayila birin yi a mε a Sɔli bata fu Filisitine gali malanden ma, a yi rapaxu Filisitine ma alo se kunxin xirina. Nayi, muxune birin yi maxili, e yi malan Sɔli fεma Giligali yi. 5 Filisitine fan yi e malan Isirayila yengε xinla ma. Yengε so wontoro wuli saxan yi e yii e nun soo ragi wuli sennin, e nun sofaan naxanye yi wuya alo mεɓɛnsinna naxan baan dε. E fa e malan Mikimasi yi, Beti-Aweni sogeteden binni. 6 Isirayila xεmεne to a to a e bata yigbetɛn, e nun feene bata xɔdɔxɔ e ganla ma, muxune yi siga e luxunɛ faranne ra, e nun fɔtɔnne yi, e nun gεmε longonne nun yinle ra, e nun ige ramaradene yi. 7 Heburuna ndee fan yi Yurudɛn baani gidima siga Gadi nun Galadi yamanani. Sɔli mɔn yi Giligali yi, sofaan naxanye birin yi a fɔxɔ ra ne yi xuruxurunma gaxuni. 8 A yi Samuyeli mame xii solofere, han a waxatin naxan falaxi. Koni Samuyeli mi fa Giligali yi. Yamaan yi e makuya fɔlɔ a ra, e xuya ayi.

Sɔli a kalana

9 Nayi, Sɔli yi a fala, a naxa, “E fa saraxagan daxin na e nun bɔɓɛ xunbeli saraxane.” A yi saraxagan daxin ba. 10 A yi yelinma na saraxan bε waxatin naxan yi, Samuyeli yi fa. Sɔli yi siga a ralandeni alogo a xa a xɔntɔn. 11 Samuyeli yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi?” Sɔli yi a yabi, a naxa, “N na a toxi nɛn a yamana e masigama n na, e nun i fan mi faxi en lanma waxatin ma, Filisitine fan bata yi malan Mikimasi yi, 12 nanara n yi mirixi, n naxa, ‘Filisitine fama nɛn n xili ma Giligali yi, n mɔn munma Alatala maxandi singen,’

na yi n karahan, n yeteen yi saraxan gan.”
 13 Samuyeli yi a fala, a naxa, “I bata a liga alo xaxilitarena, i mi Alatalaa yamarin suxu, i ya Ala. Alatala yi a ligama nen nun i ya mangayaan yi lu Isirayila xun na habadan! 14 Koni iki, i ya mangayaan mi luma a ra. Alatala bata xemena nde fen naxan boje luxi alo a bojena, a yi a sugandi a yamaan yeeratiin na, bayo i mi Alatalaa yamarin suxi.” 15 Samuyeli yi keli Giligali yi a te Gibeya yi, Bunyamin yamanani. Yamaan naxan yi Sali foxo ra a ne tenge. Xeme keme sennin joxon yi na. 16 Sali a dii xemnen Yonatan nun yamaan naxan yi a foxo ra, ne yi dexo Geba yi, Bunyamin boxon ma. Filisitine yi malanxi Mikimasi yi. 17 Ganla dexo saxan yi mini Filisitine sofane malandeni alogo e xa yengen so. Gali keden yi siga Ofara binni Suwali yamanani. 18 Ganla boden yi siga Beti-Xoron binni. A saxanden yi siga yamanan danna binna ra Seboyin lanbanna xunna ra, tonbon yiren dexon.

19 Na waxatini, xabun mi yi toma Isirayila boxo yo ma, bayo Filisitine bata yi a fala, e naxa, “Heburu kaane nama silanfanna nun tanban nafala.”* 20 Isirayila kaan birin yi sigama Filisiti xabun nan fema a jinge kenna deni tondeni hanma kenna hanma bunbina, hanma bundena. 21 E yi gbeti gbanan keden nan fima jinge kenna deni ton feen na, e nun kenna. Koni a tagiin nan yi fima jama malan sena fe ra hanma bunbina hanma jinge gbengben wurena. 22 Nanara, yenge so boxoni, silanfanna nun tanban mi yi Sali nun Yonatan ma sofane yii. Fo mangan nun a diina. 23 Filisiti gali keden yi sa Mikimasi kiraan suxu geya longonna ra.

14

Yonatan yi Filisitine yenge

1 Loxona nde, Sali a diin Yonatan yi a fala a yengesoso seene maxali banxulanna xa, a naxa, “Fa en gidi han Filisitine gali malandeni bode foxoni.” Koni Yonatan mi a baba rakolon.

2 Sali yi Gibeya danna ra girenada wudin bun ma Migiron yi. Sofa keme sennin yi a fema. 3 Saraxarali domaan yi Axiya nan yii

na yi, Ikabodi tada Axituba a dii xemena. Finexasi nan Axituba soto. Heli, Alatalaa saraxaralina Silo yi, na nan Finexasi soto. Muxu yo mi yi a kolon a Yonatan bata mini.

4 Yonatan yi minima geya longonna nan na alogo a xa Filisitine gali malanden masoto. Na kiraan yi minixi geya tintinxi firinne nan longori ra, na kedenna yi xili Bosesi, boden xili Senne. 5 Geya keden komen foxoni Mikimasi binni, boden yiifari foxoni Geba binni.

6 Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Fa, en siga han Filisiti Ala kolontarene gali malandeni. Waxatina nde Alatala en malima nen. Sese mi noe Alatalaa marakisin yee rase, hali yama xurudin na a ra, hanma a gbeena.” 7 Yenge so se maxanla yi a yabi, a naxa, “I mirixi naxan ma, na liga. Siga! N ni i foxo ra. En birin xaxili keden.” 8 Yonatan naxa, “Awa, fa en siga han xemeni itoe denaxan yi, e yi en to. 9 Xa e a fala en xa, e naxa, ‘E ti menni han nxu yi e ralan,’ en tima nen menni. En mi tema e fema na yi. 10 Koni, xa e a fala en xa, e naxa, ‘E te nxu fema,’ en tema nen, bayo na findima taxamasenna nan na a Alatala bata e so en yii.”

11 E yi e yita Filisitine ra. Filisitine yi a fala, e naxa, “I yeen ti! Heburune bata mini folo yinle ra e luxunxi denaxanye yi.” 12 E yi Yonatan nun a walikenen xili, e naxa, “E te nxu fema, nxu xa fena nde yita e ra.” Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Te n foxo ra, bayo Alatala bata e so Isirayila yii.” 13 Yonatan yi te a yiine kafue a sanne ma, a yenge so se maxanla biraxi a foxo ra. Yonatan yi lu Filisitine rabire a bun ma, a yenge so se maxanla yi e faxesa. 14 Na yenge singeni Yonatan nun a yenge so se maxanla yi Filisiti muxu moxoje joxondon faxesa yire kedenni. 15 Gaxun yi so ganli. Naxan yo yi xene ma e nun ganla birin, naxan yo yi gali malande gbete yi, e nun naxanye yi minixi yengesodeni, gaxun yi ne birin suxu. Boxon yi xuruxurun. Na yi findi gaxun na fata Ala ra.

16 Sali a kantan muxun naxanye yi Gibeya yi, Bunyamin boxoni, ne yi ganla to xuye ayi yiren birin yi. 17 Sali yi a fala

* 13:19: Silanfanna: Sofane yengesoso degemana.

a sofane xa, a naxa, “E sofane maxili, a xa kolon naxan kelixi en ye.” E yi a kolon a Yonatan nun a yenge so se maxanla nan mi yi e ye. ¹⁸ Sɔli yi a fala Axiya xa, a naxa, “Alaa Kankiraan nafa.” Bayo na waxatini a yi Isirayila kaane nan yii. ¹⁹ Sɔli yi falan tima saraxaraliin xa waxatin naxan yi, sɔnxɔ sɔnxɔn mɔn yi gboma ayi Filisitine malandeni. Sɔli yi a fala saraxaraliin xa, a naxa, “A lu na.” ²⁰ Nayi, ganla naxan birin yi Sɔli fɔxɔ ra, ne yi malan e mini yenge sodeni. E yi a li Filisitine yi e bode yengema sɔnxɔ sɔnxɔ gbeeni. ²¹ Heburu naxanye yi Filisitine bun ma a singeni, naxanye yi basanxi e ra e gali malandeni, ne yi sa Isirayila fari Sɔli nun Yonatan mabinni. ²² Isirayila kaan naxanye birin yi luxunxi Efirami geyane yi, ne yi a ma a Filisitine e gima, e fan yi lu e kedε, e yi e yenge. ²³ Alatala yi Isirayila rakisi na lɔxɔni, yengen yi siga han Beti-Aweni.

Sɔli a xaxilitareya kolɔna

²⁴ Isirayila kaane tɔrɔ nɛn na lɔxɔni bayo Sɔli bata yi tɔnni ito fala yamaan xa, a naxa, “Dangan na kanna xa xemɛn naxan na donseen don benun jinbanna, benun n yi n gbeen jɔxɔ n yaxune ra.” Nanara, muxu yo munma yi donseen don ganli. ²⁵ E birin yi fɔtɔnna li, kumin yi bɔxɔnma dɛnaxan yi. ²⁶ E soxin fɔtɔnni, sofane yi kumin to minε, koni muxu yo mi se raso a dε, bayo e birin yi gaxuxi dangan yeε ra. ²⁷ Yonatan mi yi a kolon a baba bata yi a kolɔ yamaan xa. Nanara, dunganna naxan yi a yii, a na xunna rasiga, a yi a dɛtɛn kumi dengbeni, a a don. Nayi, a yeɛn yi xɔn sege. ²⁸ Sofana nde yi a fala a xa, a naxa, “I baba ganla rakɔlɔxi nɛn ki faji, a naxa, ‘Xa muxuna nde donseen don to, dangan na kanna xa.’ Nanara, sofane birin xadanxi.” ²⁹ Yonatan naxa, “N baba yamaan tɔrɔma. A mato n fangan sɔtɔxi kii naxan yi xabu n kumini ito don. ³⁰ Xa sofane birin yi donseen donma to, e naxan tongoxi e yaxune konni, en yi Filisitine nɔma nɛn dangu ito ra!”

³¹ E Filisitine nɔ na lɔxɔni keli Mikimasi siga han Ayalɔn yi. Yamaan yi xadanxi han! ³² E yi e yaxune yii seene tongo, e

xuruseene tongo e nun jingene nun jinge diine. E e faxa bɔxɔni, yamaan yi e nun wunla don. ³³ E yi a rali Sɔli ma e naxa, “A mato yamana Alatala yulubin tongoma, e suben nun a wunla don.” Sɔli naxa, “E bata yanfan ti! E gɛmɛ gbeen makutukutu n mabinni iki sa!” ³⁴ A mɔn yi a fala, a naxa, “E xuya ayi yamani, ε a fala e xa, a birin xa fa a jingen na xanamu a yeɛɛna, a yi a faxa be. Na xanbi ra, ε yi e don alogo ε nama Alatala yulubin tongε, ε suben nun a wunla don.” Kɔɛɛn na, birin yi fa a jingen na alogo a xa a faxa mɛnni. ³⁵ Sɔli yi saraxa ganden nafala Alatala xa. Na findi saraxa gande singen nan na a naxan nafala Alatala xa.

³⁶ Sɔli yi a fala, a naxa, “En godo Filisitine fɔxɔ ra to kɔɛɛn na, en sa e yenge han xɔtɔnni. Keden nama lu a nii ra.” E yi a yabi, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” Koni, saraxaraliin naxa, “En na Ala maxɔdin be.” ³⁷ Sɔli yi Ala maxɔdin, a naxa, “N xa godo Filisitine fɔxɔ ra ba? I e soma Isirayila yii ba?” Koni na lɔxɔni a mi a yabi. ³⁸ Nanara, Sɔli naxa, “E fa be, ganla yeɛratine birin. En xa a kolon yulubin naxan ligaxi to. ³⁹ N bata n kolɔ habadan Alatala yi, Isirayila Rakisimana, hali xa n ma diin Yonatan nan a xunna ra, a faxama nɛn.” Muxu yo mi a yabi yamaan ye. ⁴⁰ A yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “E dangu fɔxɔ kedenni, n tan nun n ma dii Yonatan xa lu fɔxɔ kedenni.” Yamaan yi a fala Sɔli xa, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” ⁴¹ Sɔli yi a fala Alatala xa, Isirayilaa Ala, a naxa, “Nɔndin yita n na.” Masɛnsɛnna yi Yonatan nun Sɔli suxu, yamaan yi ba a ye.* ⁴² Sɔli naxa, “E masɛnsɛnna ti nxu nun ma diin tagi.” Yonatan yi suxu. ⁴³ Sɔli yi a fala Yonatan xa, a naxa, “A fala n xa i naxan ligaxi.” Yonatan yi a yabi, a naxa, “N kumi siyadi nan tongoxi n ma dunganna jɔɛɛn na, n na don. Fɔ n xa faxa?” ⁴⁴ Sɔli naxa, “Ala xa tɔrɔ jaxin sa n ma xa i mi faxa, Yonatan.” ⁴⁵ Koni sofane yi a fala Sɔli xa, e naxa, “Yonatan lan a xa faxa ba? A tan xa mi a ra, naxan Isirayila rakisi gbeen ti? A mi faxε mumε! Nxu bata nxu kolɔ habadan Alatala yi, hali a xunsɛɛ kedenna, a mi birε

* **14:41:** Yurima nun Tumin masɛnsɛn ti seene fe sɛbɛxi Xɔrɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masɛnsɛnna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

bəxəni, bayo Ala nan a mali a xa nəən sətə to!” Nayi, sofane yi Yonatan xunba, a mi faxa. ⁴⁶ Səli yi xəte Filisitine fəxə ra, ne yi xəte e konni.

⁴⁷ Səli to mangayaan tongo Isirayila yi, a yi e yaxune yenge a rabilinni, Moyaba nun Amonine nun Edən nun Soba mangane, e nun Filisitine. A na yi a yee rafindi denaxan ma, a yi nəən sətəma nən na ma. ⁴⁸ Ləxəna nde, a yi keli a senbe gbeeni, a yi Amalekine nə, a Isirayila xunba ne yii, naxanye yi a kalama.

⁴⁹ Səli a dii xemene nan itoe ra: Yonatan nun Yisiwi nun Maliki-Suwa. A dii temə singen xili Merabi, a bolokadaan xili Mikali. ⁵⁰ Səli a jaxanla yi xili nən Axinowami, Aximaasi a dii temena. A sofa kuntigin yi xili nən Abineri, Səli səxə Neri a dii xemena. ⁵¹ Kisu, Səli baba, e nun Neri, Abineri baba, Abiyeli a diin nan yi ne ra. ⁵² Yenge jaxin keli nən Filisitine xili ma Səli a mangayaan jeeene birin yi. Nanara, a nema fa senbemaan to hanma wəkiledena, a bata a raso a ganli.

15

Isirayila yi Amalekine yenge

¹ Samuyeli yi a fala Səli xa, a naxa, “Alatala n tan nan xexi i xunna masusandeni i sugandi xinla ma alo mangana Isirayila xun na, a yamana. Awa, i tuli mati Alatalaa falan na. ² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Amalekine to kiraan bolon Isirayila kaane yee ra e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi, n mi jinanxi na feen xən ma mumə! ³ Awa iki, sa Amalekine yenge, e gbeen seen naxanye birin na, i yi ne kala fefe! I nama kininkinin, niimaseene birin faxa, xemene nun jaxanle, dii jərene nun dii futene, jingene nun yexene, jəgəmene nun sofanle.’ ”

⁴ Səli yi ganla maxili, a e tenge Telayimi yi. Sofaan san masiga tiin muxu wuli kemə firin yi na e nun Yuda xemə wuli fu. ⁵ Səli yi siga han Amaleki taani, a yi yengeni tən lanbanni. ⁶ A yi a fala Kenine xa, a naxa, “E e masiga, e keli Amalekine ye, alogo n nama e raxəri e xən. Bayo e hinan nən Isirayila kaane ra, e to yi minima Misiran yamanani.” Kenine yi e masiga Amalekine ra.

⁷ Səli yi Amalekine yenge keli Xawila yi han Suru, Misiran sogeteden binna. ⁸ A yi Agaga Amalekine mangan jəjən suxu, a yi a yamaan birin faxa silanfanna ra fefe! ⁹ Səli nun a ganla yi Agaga lu a nii ra e nun a xuruse sensenne nun jingene nun yexene nun jinge diine nun yexee diine nun sube fajine birin. E mi tin ne faxe. Koni, naxanye mi yi fan, tənə mi yi naxanye ra, e ne faxa.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti Samuyeli xa, a naxa, ¹¹ “N nimisaxi Səli dəxə feen na mangayani, bayo a bata a xun xanbi so n tan yi, a mi n ma falane ligama.” Samuyeli yi xələ, a xi Alatala maxandə kəena ngaan na. ¹² Samuyeli yi keli xətən! A siga Səli ralandeni. E yi a fala a xa a Səli bata yi siga Karemele yi, alogo a xa sa xunnayeren gemən dəxə a yete xa. A mən bata yi kiraan suxu a godo Giligali yi. ¹³ Samuyeli yi sa a li na yi. Səli naxa, “Alatala xa i baraka. N bata Alatalaa falane suxu.” ¹⁴ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nayi, yexee wuga xuiin mundun mema ito ra? Ningen mundun wuga xui ito ra?” ¹⁵ Səli yi yabin ti, a naxa, “Sofane nan faxi e ra sa keli Amalekine konni. E bata yexeen nun jinge sensenne ba a ye alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala. Koni nxu a dənxeene birin faxa nən.”

¹⁶ Samuyeli yi a fala Səli xa, a naxa, “A lu na kiini! N xa a fala i xa Alatala naxan falaxi n xa to kəeen na.” Səli yi a fala, a naxa, “A fala n xa.” ¹⁷ Samuyeli yi a fala, a naxa, “A singeni i yi i yete mirixi muxu xurin nan na, iki i bata findi Isirayila bənsəne mangan na. Alatala nan i masusanxi, i findi mangan na Isirayila xun na. ¹⁸ Anu, Alatala bata yi i xe fena nde ra, a naxa, ‘Sa Amalekine, yulubi kanne raxəri fefe! Sa e yenge han i yi e jan fefe!’ ¹⁹ Nanfera i mi i tuli mati Alatalaa falan na? Nanfera i yenge yi seene tongo, i fe jaxin liga Alatala yetagi?”

²⁰ Səli yi Samuyeli yabi, a naxa, “N na Alatala xuiin name nən ki fajı! N bira nən a kiraan fəxə ra a naxan yita n na, n yi Amalekine raxəri fefe! Fə Agaga, e mangana, n yi fa a ra be. ²¹ Koni, sofane bata yexene nun jinge sensenne ba yenge yi seene ye, naxanye fan e ne ba se kala

daxine ye, alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala, Giligali yi be.” ²² Samuyeli yi a fala, a naxa, “Saraxa ganxine nun saraxane Alatala kenεnε dangu a xuiin suxun na ba? En-εn. Fala suxun dangu saraxane ra, yeε magodon dangu konton turene ra. ²³ Awa, muruten fan findixi yulubin nan na alo yiimatona, matandin fan naxu alo suxure batuna. Bayo i bata i mε Alatalaa falan na, a fan fa a mεma i ra nen alo mangana.”

²⁴ Nayi, Sōli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N bata Alatalaa falane matandi, e nun i ya falane. N gaxu nen yamaan yeε ra, n yi a xuiin nameε.

²⁵ Iki n bata i mayandi, dija n yulubin ma, en birin xa xεε alogo n xa Alatala batu.”

²⁶ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “N mi fa fama i foxo ra, bayo i bata i mε Alatalaa falan na, Alatala yi a mε i ra alo Isirayila mangana.” ²⁷ Samuyeli yi a firifiri alogo a xa siga, koni Sōli yi a suxu a domain lenben ma, a bo. ²⁸ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Alatala Isirayilaa mangayaan bama i yii na kiini to, a yi a so i ya muxuna nde yii, naxan dangu i tan na. ²⁹ Ala, Isirayila binyen naxan yi, a mi wule, a mi a miriyane maxεtεma, bayo adamadi mi a ra.” ³⁰ Sōli mōn yi a yabi, a naxa, “N bata yulubin liga! Koni yandi, binyen sa n ma, fonne nun Isirayila yamaan yeεtagi, en birin xa xεε n yi Alatala batu i ya Ala.”

³¹ Samuyeli nun Sōli yi xεε e bode xōn, Sōli yi Alatala batu. ³² Samuyeli yi a fala, a naxa, “E fa Agaga ra n xa, Amalekine mangana.” Agaga yi a maso a binni sewani, a yi a falama a yeε ma, “Saya xōlen bata jan yati!” ³³ Koni Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna bata yi diine ba naxanle yii. Na kiini i nga a diin bama nen a yii.” Samuyeli yi Agaga yiseεε seεε Alatala yeεtagi Giligali yi.

³⁴ Samuyeli yi xεε Rama yi, Sōli yi xεε a konni Gibeya yi. ³⁵ Samuyeli mi fa Sōli to han a faxes, bayo a yi sunuxi a fe ra. Alatala yi nimisa Sōli sugandi feen na mangan na Isirayila xun na.

¹ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Han waxatin mundun yi i luyε sunuxi Sōli a fe ra? N tan yeεen bata n mε a ra alo mangana Isirayila xun na. I ya ture sa fenna rafe, n bata i rasiga Yese konni, Betεlemi kaana. N bata mangana nde sugandi a dii xεmεne ye.” ² Samuyeli yi a fala, a naxa, “N sigama di? Sōli a feen mεma nen, a yi n faxes.” Alatala yi a fala, a naxa, “Ninge gilena nde xali i yii, i yi a fala, i naxa, ‘N faxi saraxa baden nin Alatala xa.’ ³ Yese xili saraxa bani, n na a yite i ra i lan i xa naxan liga. N na naxan yita i ra, i yi na kannna masusan a sugandi feen na mangan na.”

⁴ Alatala naxan fala, Samuyeli yi na liga a siga Betεlemi yi. Taan fonne birin yi fa a ralandeni e xuruxurunma gaxuni. E a maxōdin, e naxa, “I faxi fe fajin nan na ba?” ⁵ A yi a fala, a naxa, “On, herin na a ra. N faxi saraxa baden nin Alatala xa. E ε rasarijan, ε fa n fema saraxa badeni. A yi Yese fan nun a diine rasarijan a e xili saraxa bani.”

⁶ Ne fa waxatin naxan yi, Samuyeli to Eliyabi to, a yi a miri, a naxa, “Alatala a tan nan sugandixi yati!” ⁷ Koni Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “I nama i miri a tofanna ma hanma a kuyana, bayo n mi a tan sugandixi. Alatala mi feene yatεma adamadiine naxanye yatεxi. Adamadiine a yeεtagin nan matoma, koni Alatala muxun bōnen nan matoma.” ⁸ Yese yi Abinadabo xili a a radangu Samuyeli yeεtagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito sugandixi.” ⁹ Yese yi Sama radangu. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito fan sugandixi.” ¹⁰ Yese a dii soloferene radangu Samuyeli yeεtagi, koni Samuyeli naxa, “Alatala mi itoe sese sugandixi.”

¹¹ Samuyeli mōn yi Yese maxōdin, a naxa, “Banxulanna se mi fa be?” Yese yi a yabi, a naxa, “Xurimaan nan luxi, koni a sa xuruse rabadeni.” Nayi, Samuyeli yi a fala Sōli xa, a naxa, “A xa sa fen, en mi donse donna fōlma a xanbi.” ¹² Yese yi muxuna nde xε, a sa fa a ra. A fatin yi gbeeli, a yeεtagin yi rayabu, a ti kiin yi fan. Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Keli, i yi a masusan a sugandi feen na, bayo a tan na a ra.” ¹³ Samuyeli yi ture sa fenna tongo

16

Ala yi Dawuda sugandi

a Dawuda xunna masusan a tadane tagi. Fɔlɔ na lɔxɔni, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Dawuda ma senbeni. Samuyeli yi keli, a siga Rama yi.

Dawuda yi wali Sɔli xa

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin bata yi mini Sɔli yi, yinna naxin yi lu a tɔrɛ fata Alatala ra. ¹⁵ Sɔli a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Ninan naxin nan i tɔrɔma keli Ala ma. ¹⁶ Nɔxu kannna xa falan ti. I ya walikene i sagoni. Nɔxu xɛmɛna nde fenɲɛ naxan fatan kondenna maxɛ. Ninan naxin na so i yi keli Ala ma, maxaseen yi maxa, na yi i bɔɲɛn nagan i ma.” ¹⁷ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Awa, ɛ maxase maxa faɲina nde fen n xa, ɛ yi fa a ra.”

¹⁸ Walikɛ keden yi a fala, a naxa, “N bata Yese Bɛtɛlemi kaana dii xɛmɛ keden to naxan fatan kondenna maxɛ. Sofa kɛndɛn na a ra, a wɛkile han! A falan tima ki faɲi, a mɔn tofan. Alatala a xɔn.” ¹⁹ Sɔli yi xɛrane rasiga a faladeni Yese xa, a naxa, “I ya dii xɛmɛn Dawuda rafa n ma naxan xuruseene fɔxɔ ra.” ²⁰ Yese yi sofali keden tongo, a burun nate a fari, e nun manpa kundi keden nun sii keden, a yi e birin so Dawuda yii Sɔli xa. ²¹ Dawuda yi fa a ti Sɔli yɛtagi, a rafan a ma han a findi a yɛngɛ so se maxanla nde ra. ²² Sɔli yi xɛraan nasiga Yese ma, a naxa, “Tin, i xa Dawuda lu n yii, bayo a rafan n ma.” ²³ Nayi, yinnan na yi so Sɔli yi keli Ala ma waxatin naxan yi, Dawuda yi kondenna tongoma nɛn a a maxa. Na yi Sɔli mafisama nɛn, a dundu, yinna naxin yi mini ayi.

17

Filisitine yi keli Isirayila xili ma

¹ Filisitine yi e ganle malan yɛngɛ so xinla ma. E yi e malan Soko yi, naxan Yuda bɔxɔn ma. E yi e ganla malan Soko nun Aseka tagi, Efesi-Damimi yi. ² Sɔli nun Isirayila muxune fan yi e ganla malan Ela lanbanni. E yi e ganla ti Filisitine yɛngɛ xinla ma. ³ Filisitine yi tixi geyaan fari fɔxɔ kedenni, Isirayila kaane fan geyaan fari fɔxɔ kedenni. Lanbanna yi e tagi.

⁴ Fala ralina nde yi mini Filisitine yɛ, a a maso gali firinne tagi. A yi xili Goliyati, Gati kaan nan yi a ra. A yi kuya fɔnɔngɔnna

yɛ sennin nun yiin yɛ keden. ⁵ Sula kɔmɔtin yi soxi a xun na, sula domaan xali daxin yi a fatin kantanma naxan kilo tonge sennin liyɛ. ⁶ A sanne yi yɛ masansanxi sulan nan na. Sula silanfanna yi sɔtixi a fari. ⁷ A tanban fɛɛn yi gbo alo gbindowa. Wuren naxan yi na nɔɛ ra, a kilo solofere liyɛ. A yɛ masansan wure lefaan suxu muxun yi sigan tima a yɛɛ ra. ⁸ A a xuini te, a falan nasiga Isirayila ganla ma, a naxa, “Nanfera ɛ tixi yɛngɛ so xinla ma? Filisitina nde xa mi n tan na ba? ɛ tan, Sɔli a konyine xa mi ɛ ra ba? ɛ muxu keden yita naxan gode n yɛngɛdeni. ⁹ Xa a nɔ n bɔnbɛ a n faxa, nɔxu findi ɛ konyine ra. Xa n na a nɔ, n yi a faxa, ɛ findi nɔxɔ konyine ra, ɛ wali nɔxu xa.” ¹⁰ Filisiti xɛmɛn mɔn yi a fala, a naxa, “N bata na xinla rasiga Isirayila ganle ma. Xɛmɛ keden xa mini, alogo nɔxu xa nɔxu bode yɛngɛ.” ¹¹ Sɔli nun Isirayila kaane birin yi Filisiti xɛmɛna falane mɛ, gaxu gbeen yi e suxu.

Dawuda yi Goliyati faxa

¹² Yese Efarata bɔnsɔnna dii xɛmɛn nan yi Dawuda ra, naxan yi kelixi Bɛtɛlemi taani Yuda bɔxɔn ma. Dii xɛmɛ solomasɛxɛ yi Yese yii. Sɔli waxatini, Yese bata yi findi fonna ra yamaan yɛ. ¹³ Yese a dii xɛmɛ singe saxanne bata yi siga Sɔli fɔxɔ ra yɛngɛni. A singen yi xili Eliyabi, a firinden xili Abinadabo, a saxanden xili Sama. ¹⁴ Dawuda nan yi xurimaan na. Fori saxanne yi Sɔli fɔxɔ ra. ¹⁵ Dawuda yi sigama Sɔli konni a mɔn yi xɛtɛma a babaa xuruseene rabadeni Bɛtɛlemi yi.

¹⁶ Xii tonge naanin, xɔtɔnna nun nɛn e yɛtagi. ¹⁷ Yese yi a fala a diin Dawuda xa, a naxa, “Donse xɔri bɛnbɛnla nun buru xun funi itoe tongo, i yi e xali i tadane xɔn gali malandeni. ¹⁸ I mɔn yi fɛnɛ kundi funi itoe sanba e sofa kuntigin ma. I mɔn yi a mato xa i tadane kɛndɛ, i yi fa taxamasenna nde ra keli e ma. ¹⁹ E Sɔli fɛma Ela lanbanni e nun Isirayila xɛmɛne birin Filisitine yɛngɛdeni.”

²⁰ Dawuda yi keli xɔtɔn xɔtɔn. A xuruseene taxu xuruse kantanna nde ra, a a goronne tongo, a siga, alo Yese a yamari kii naxan yi. A so gali malandeni waxatin

naxan yi, a yi ganla li tixi yenge so xinla ma, e yenge sanxoni tema. ²¹ Isirayila nun Filisitine yi e ganle ti yenge so xinla ma, kenenni ²² Dawuda yi a goronne taxu goron kantanna ra, ganla yi tixi denaxan yi a siga a giye menni. A to so, a a tadane xontan. ²³ A yi fala tiini e ra waxatin naxan yi, Filisiti sofaan Goliyati Gati kaan yi a mafa a ganla yee ra. A mon yi a xuini te, a xete a dari fe xinli ito ma. Dawuda yi a me. ²⁴ Isirayila kaane birin yi e masiga e to Goliyati to, bayo e yi gaxuxi a yee ra ki faji. ²⁵ Birin yi a falama, e naxa, “E bata xemeni ito to gode? A godoma Isirayila xili feen nan ma. Naxan na a faxes, mangan nafulu gbeen fiye a ma nen. A a dii temen fi a ma futun na, a mudu fiin ba a denbayaan xun ma Isirayila yi.”

²⁶ Xemnen naxanye yi Dawuda fama, a a fala ne xa, a naxa, “Nanfe lige na kanna xa naxan na Filisitini ito faxes, a yagin ba Isirayila ma? Nde Filisiti Ala kolontareni ito ra naxan susuxi habadan Alaa ganle makonbe?” ²⁷ Yamaan yi xete falane ma, e naxa, “Ito nan ligama na kanna xa naxan na a faxes.” ²⁸ Eliyabi, a tadan forimaan to e nun sofane to batu, a xolo Dawuda ma han! A yi a fala, a naxa, “Nanfera i faxi be? I ya xuruse kurudin taxuxi nde ra burunna ra? N ni i ya yete yigboon kolon, e nun i ya bore naxiyana. I faxi yengeni gbeden nin.” ²⁹ Dawuda yi maxodinna ti, a naxa, “N nanse ligaxi a naxin na? N fala tiin nin gbansan!” ³⁰ A a xun xanbi so a tada yi a sofa gbete maxodin na kii kedenni. Yamaan yi a yabi alo a singena.

³¹ E na falane me Dawuda ra waxatin naxan yi e sa ne dentegge Sali xa. Sali yi a xili. ³² Dawuda yi a fala Sali xa, a naxa, “Muxu yo nama yigitege Filisitini ito a fe ra. N tan, i ya walikenen sigama nen a yengedeni.” ³³ Sali yi Dawuda yabi, a naxa, “I mi noe Filisitini ito yenge, bayo banxulan joren ni i ra, koni a tan, yenge soon na a ra xabu a dii jorena.” ³⁴ Dawuda yi a fala Sali xa, a naxa, “N tan, i ya walikenen yi n baba xuruseene nan nabama. Xa yatana hanma jarina nde yi fa, a yexee keden suxu, ³⁵ n yi n gima a foxo ra nen, n yi a bonbo, n yexeen ba a de ra. Xa a fa n xili ma, n yi a suxuma nen

a xabene ma, n na a bonbo, a faxes. ³⁶ I ya walikenen yi yatan nun jarin faxama na kii nin, awa n Filisiti Ala kolontareni ito ligama na kiini nen. Amasoto, a bata habadan Alaa ganle makonbi. ³⁷ Alatala naxan n natangaxi yatan nun jarin yii xanle ma, na mon n be Filisitini ito yii nen.” Nayi, Sali yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga, Alatala xa lu i xon.”

³⁸ Sali yi Dawuda maxidi a yetena a dugine yi, a a maxidi a makantan domani, a sula komatin so a xun na. ³⁹ Dawuda yi Sali a silanfanna singan a tagi xidin na a dugine fari. A yi keli a xa siga. Koni a mi yi darixi e ra. A yi a fala, a naxa, “N mi noe ito birin nasiga tiye, n munma fatan singe.” Dawuda yi e ba a ma. ⁴⁰ A dunganna suxu a yii, a geme malaxunxin suulun sugandi xuden de. A e sa a yexee raba sagbaan kui. A lantanna a yii, a siga Filisiti sofaan xili ma.

⁴¹ Filisiti sofaan yi a maso Dawuda ra ndedi ndedi, a ye masansan wure lefana maxanla fan yi sigama a yee ra. ⁴² A Dawuda mato, a yi a kolon a banxulan joren nan mon yi Dawuda ra, a fatin yi gbeeli, a yetagin yi tofan. Goliyati yi a ranaxu. ⁴³ Filisiti sofaan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Baredin nan n na ba? I to fama n xili ma e nun dunganna?” A yi a danga a suxurene yi. ⁴⁴ A yi a fala, a naxa, “Fa be! N ni i suben soma nen xoline nun subene yii!” ⁴⁵ Dawuda yi a fala Filisiti sofaan xa, a naxa, “I fama n xili ma silanfanna nun tanban nun xanla nan na i yii, koni n tan fama i xili ma Alatala Senben Birin Kanna nan xili yi, Isirayila ganle Ala, i naxan konbixi. ⁴⁶ To, Alatala i soma nen n yii, n yi i no, n ni i xunna bolonne a de. To, n Filisitine ganla muxune binbine soma nen xoline nun subene yii, dununa muxune birin yi a kolon a Ala Isirayila yii. ⁴⁷ Yamani ito birin yi a kolon a Alatala mi marakisin tima silanfanna nun tanban barakani. Amasoto, Alatala nan gbee yengen na, a e tan birin soma nen nxu yii.”

⁴⁸ Goliyati yi lu fe Dawuda binni, Dawuda yi a mafura, a a gi siga Filisiti sofaan nalandeni. ⁴⁹ Dawuda yi a yiin nagodo a sagbani, a gemen tongo, a a woli lantanna ra, a Filisiti sofaan golon a tigi ra.

Gemen yi so Filisiti sofaan tigini, a bira a yetagin ma bəxəni. ⁵⁰ Na kiini, Dawuda yi Filisiti sofaan nə lantanna nun gemen na, a a faxa, silanfana mi yi a yii. ⁵¹ Dawuda yi a gi han Filisiti sofaan dəxən, a ti na. A Filisiti sofana silanfanna botin a tēeni, a yi a faxa, a yi a xunna bolon a də.

Filisitine to a to, a e yenge so kuntigin bata faxa, e yi e gi. ⁵² Isirayila nun Yuda sofane yi sənəni te, e bira e fəxə ra, e e kedi han Gati nun Ekirən so deen na. Filisiti sofane binbine yi biraxi Saarayimi kiraan xən han Gati nun Ekirən. ⁵³ Isirayila kaane to xete Filisitine fəxə ra, e e gali malanden seene tongo. ⁵⁴ Dawuda yi Filisiti sofaan xunna tongo, a yi a xali Yerusalen taani. A sa Filisiti sofana yenge so seene sa a bubuni.

⁵⁵ Səli Dawuda to sigə waxatin naxan yi Filisiti sofaan nalandeni, a yi Abineri a gali xunna maxədin, a naxa, “Abineri, nde a dii banxulan jərən ni ito ra?” Abineri yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ i niini, mangana, n mi a kolon.” ⁵⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “A ye fen, naxan ma dii banxulanni ito ra.” ⁵⁷ Dawuda keli xanbini Filisiti sofaan faxadeni, Abineri yi a tongo a siga a ra Səli yetagi. Filisiti sofaan xunna yi suxi Dawuda yii. ⁵⁸ Səli yi a fala a xa, a naxa, “Nde a dii i ra, banxulan jərəna?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “I ya walikēen Yese a diin nan n na, Betelemi kaana.”

18

Yonatan nun Dawuda xəyiyana

¹ Səli yelin falan tiye Dawuda xa waxatin naxan yi, Yonatan nun Dawuda yi findi xəyimane ra. Yonatan yi Dawuda xanu alo a yetena. ² Na ləxən yeteni Səli yi Dawuda makankan a fəma, a mi tin a siga a babaa banxini. ³ Yonatan yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, bayo a bata yi a xanu alo a yetena. ⁴ Doma gbeen naxan yi a ma, a na ba, a a so Dawuda yii e nun a yenge so domana, e nun a silanfanna nun a xanla nun a tagi xidina. ⁵ Səli na yi Dawuda rasiga dədə, a feen sənəyama nən. Səli yi tide matexin fi a ma yengesone xun na. Na yi rafan yamaan birin ma, hali Səli a kuntigine.

⁶ Ganla xetematəna, Dawuda to bata yelin Filisiti sofaan faxe, Isirayila taane birin jaxanle yi mini Manga Səli ralandeni, e sigin sama, e e bodonma tanban xuiin nun maxase gbetene xuiin na, e sənəma səwani. ⁷ Jaxanle yi e bode yabima jaxanni, e naxa, “Səli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.”

⁸ Səli yi na feen famu kii jaxini a xələ kati! A yi a fala, a naxa, “E wuli fu nan soxi Dawuda yii, n tan wuli keden. A mi fa dasaxi sese ra fə mangayana.” ⁹ Səli yi Dawuda rapaxu, fələ na ləxən ma.

¹⁰ Na xətən bode, yinna jaxin yi so Səli yi keli Ala ma. A yi waliyiya falane ti a banxin tagini. Dawuda yi kondenna maxama a xa alo a dari fena, Səli a tanban yi a yii.

¹¹ Səli yi a tanban woli, a naxa, “N Dawuda sənəma nən n na a sənəxin lu banxin kanke.” Koni Dawuda yi keli a bun ma dəxəna ma firin. ¹² Səli yi gaxu Dawuda ye ra, bayo Alatala bata yi a rabənin a lu Dawuda xən. ¹³ Nanara, a yi Dawuda masiga a ra, a a findi sofa wuli fu kuntigin na. Dawuda yi lu sigə yengeni gali xunna ra. ¹⁴ Dawuda a feene birin yi sənəyama, bayo Alatala yi a xən. ¹⁵ Səli to a to a yi nəən sətəma tun, a gaxu a ye ra. ¹⁶ Koni Dawuda yi rafan Isirayila nun Yuda birin ma, bayo a tan nan yi tima e ye ra e yengene yi.

¹⁷ Səli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N ma dii teme singen ni i ra, Merabi. N na a fima nən i ma futun na. Koni i wekilə han! I yi Alatala a yengene so.” Səli yi a miri, a naxa, “N mi n yiini tema a xili ma. Filisitine xa na liga!” ¹⁸ Dawuda yi Səli yabi, a naxa, “Sese mi n tan na, sese mi n baba a bənsənna nun a denbayaan na Isirayila yi. Mangan xa findi n bitanna ra di?” ¹⁹ Səli a dii teme Merabi fi waxatin to a li Dawuda ma, a yi fi Adiriyeli ma, Mehola kaana.

²⁰ Awa, Mikali, Səli a dii tēmena, Dawuda yi rafan a ma. E to na fala Səli xa, na yi a kēnen. ²¹ Səli yi a fala, a naxa, “N na a fima a ma nən, alogo a xa findi a suxu feren na, alogo Filisitine xa a faxa.” Səli mən yi a fala Dawuda xa a firindeni, a naxa, “I findima nən n bitanna ra to.”

²² Səli yi yamarini ito fi a walikene ma, a naxa, “E falan ti Dawuda xa luxunni. E a

fala a xa, ε naxa, ‘A mato i rafan mangan nun a kuntigine birin ma. Tin, i xa findi mangan bitanna ra.’ ” ²³ E yi na fala Dawuda xa. Koni Dawuda yi yabin ti, a naxa, “E tan yεε ra yi fe xurin na a ra ba? N findi mangan bitanna ra? Setaren nan n tan na, tənə mi n na.” ²⁴ Səli a walikene yi sa a yεba a xa Dawuda naxan falaxi. ²⁵ Səli yi e yabi, a naxa, “E falan ti Dawuda xa, ε naxa, ‘Mangan mako mi futu se ma, koni a xa sa Filisiti muxu keme banxulan a fa e kidin na, alogo a xa a gbeen jəxə a yaxune ra.’ ” Səli a kətəni, Dawuda yi faxama Filisitine barakan nin. ²⁶ Səli a walikene yi sa na falane ti Dawuda xa. Dawuda yi wa a xən a xa findi mangan bitanna ra. Benun waxatin naxan falaxi, ²⁷ Dawuda yi keli e nun a fəxərabirane, a sa Filisiti xeme keme firin faxa. Dawuda yi fa e banxulan kidine ra, a yi a bεyεaan defexin so mangan yii, alogo a xa findi mangan bitanna ra. Nayi, Səli yi a dii teme Mikali fi a ma a jaxanla ra. ²⁸ Səli to a to a Alatala Dawuda xən, Dawuda mən yi rafan a dii Mikali ma, ²⁹ Səli yi gaxu Dawuda yεε ra dangu a fəlon na. A yi findi a yaxun na a siin dənxen birin yi. ³⁰ Na waxatini Filisitine kuntigine yi sigama yengeni Isirayila kaane xili ma. Ye yo ye, Dawuda yi nəən sətəma yengeni dangu Səli a kuntigin bonne ra. A xinla yi te.

19

Yonatan yi Dawuda xun mayenge

¹ Səli yi a fala a dii Yonatan nun a kuntigine birin xa a Dawuda xa faxa. Koni Dawuda yi rafan Yonatan ma han! ² A yi a rakolon, a naxa, “N baba Səli wama i faxa feni. A liga i yeren ma tila xətənni. I luxunden fen, i yi lu na yi. ³ N minima nen nxu nun n baba. Nxu tima nen xεen ma i luxunma denaxan yi. N ni i ya fe falama nen a xa. N na a kui feene kolon, n na a fala i xa.” ⁴ Yonatan yi Dawuda a fanna fala a baba Səli xa, a naxa, “I tan mangan na, i nama i ya walikεen Dawuda haken tongo, bayo a munma i hake tongo. A yetena a fanin nan ligaxi i xa han! ⁵ Fayida a niin nan fi Filisiti sofaan Goliyati faxa feni. Na ləxəni, Alatala yi nə gbeen fi Isirayila birin ma, i yi a to, i sεwa. Nanfera i haken lige, i

səntaren wunla ramini təjεgeni, i Dawuda faxa fufafu?” ⁶ Səli yi Yonatan xuiin name, a kələ, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, Dawuda mi faxama!” ⁷ Yonatan yi Dawuda xili, a na falane yεba a xa. A Dawuda xali Səli fεma, Dawuda mən yi lu a fεma alo a fəloni.

⁸ Yengen mən yi fələ. Dawuda yi siga Filisitine yengedeni. A e nə fanga gbeen na, e e gi a yεε ra. ⁹ Awa, yinna jaxin yi so Səli yi keli Alatala ma. A yi a konni, a tanban suxi a yii. Dawuda yi kondan maxani. ¹⁰ Səli yi kata Dawuda səxən feen na a tanban na, alogo a xa a səxənxin lu banxin kanke, koni Dawuda yi a masiga, tanban yi soti banxin kanke. Dawuda yi a gi na kəεen na.

¹¹ Səli yi sofane rasiga Dawuda a banxin nabilindeni alogo a xa faxa xətənni. Koni Dawuda a jaxanla Mikali yi a rakolon a a fala a xa, a naxa, “Xa i mi i yetε rakisi kəeni ito ra, xətənni i faxama nen.” ¹² A yi a ramini banxin foye soden na. Dawuda yi a gi. A a səlön na kii nin. ¹³ Na xanbi ra, Mikali yi suxurena nde tongo a a sa Dawuda a saden ma. A sii kidin sa a xun sade ra, a a sade dugin sa a ma. ¹⁴ Səli a xεrane fa waxatin naxan yi Dawuda suxudeni, Mikali yi a fala e xa, a naxa, “A mi yalan.” ¹⁵ Səli mən yi e rasiga a firindeni. A a fala e xa, a naxa, “E fa a ra n xən a furema saden ma, alogo n xa a faxa.” ¹⁶ Xεrane mən yi xεte, e fa suxuren to saden ma, siin kidin nan yi saden xunna ra. ¹⁷ Səli yi a fala Mikali xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi na kiini, i yi n yaxun lu a siga?” Mikali yi Səli yabi, a naxa, “A a fala n xa nen, a naxa, ‘Tin n xa siga, hanma n ni i faxa.’ ”

¹⁸ Dawuda yi nə a giye, a siga Samuyeli konni Rama yi. Səli naxan birin liga a ra a na yεba a xa. Nayi, e birin yi siga e sa dəxə Nayoti yi. ¹⁹ E yi a dentεε Səli xa a Dawuda Nayoti yi Rama dεxən. ²⁰ Səli yi sofane rasiga a suxudeni. Koni, ne to nabi ganla nde li nabiya fala tiini, Samuyeli yi tixi e yεε ra, Alaa Nii Sarijanxin yi godo Səli a xεrane ma, e fan yi nabiya falane ti fələ. ²¹ Na yi fala Səli xa, a sofa gbεteye rasiga. Ne fan yi waliyiyaan fələ. A mən yi sofane xε a saxandeni, ne fan yi waliyiyaan fələ. ²² Dənxen na, Səli yetεen yi siga Rama

yi. A Seku ige ramaraden li, a maxɔdinna ti, a naxa, “Samuyeli nun Dawuda minen yi?” E a yabi, e naxa, “E Nayoti yi Rama dɛxɔn.” ²³ Sɔli yi siga Nayoti binni Rama yi. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi fa a fan ma, Sɔli yi siga nabiya falane tiyɛ han a so Nayoti yi. ²⁴ A yi a dugine ba, a nabiya falane ti Samuyeli yetagi. A ragenla yi lu saxi yanyin nun kɛna ngaan na. Nanara, yamaan naxa, “Sɔli fan bata findi nabiin na ba?”

20

Yonatan nun Dawuda

¹ Dawuda yi keli Nayoti yi Rama dɛxɔn a sa Yonatan li. A a maxɔdin, a naxa, “N nanfe ligaxi hanma n haken mundun ligaxi, hanma n yulubin mundun tongoxi i baba ma? Nanfera a wama n faxa feni?” ² Yonatan yi a yabi, a naxa, “A makuya na ra! I mi faxama! N baba mi fefe ligama a mi naxan falama n xa singen. Nanfera a ito luxunɛ n ma? Na mi a ra!” ³ Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa, “I baba a kolon ki fapi, a n bata rafan i ma. A a mirima iki, a naxa, ‘Yonatan nama ito kolon, a a tɔrɔma nɛn.’ Koni n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan yi, a luxi ndedi n faxa.”

⁴ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma n na ligɛ i xa.” ⁵ Dawuda yi a yabi, a naxa, “Tila, Kike Nɛnɛn jaxanaxan na a ra. A yi daxa n xa dɔxɔ mangan fema nxu yi nxu dɛge nxu bode xɔn. Koni, a lu n xa siga, n yi n luxun xɛɛn ma han tila buda jinbanna ra. ⁶ Xa i baba a kolon a n mi be, i yi a fala, i naxa, ‘Dawuda n mayandixi nɛn a n xa tin a xa siga a taani Betɛlemi yi, bayo jɛɛn saraxan nan sa bama a xabilan birin xa na yi.’ ⁷ Xa a a fala, a naxa, ‘Na lanxi,’ nayi i ya walikɛɛn natangaxi. Koni xa a mɔnɛ, i xa a kolon a a waxi n tɔrɔ feen nin. ⁸ I ya hinanna yita i ya walikɛɛn na, bayo i bata layiri xidi n xa Alatala yetagi. Xa n bata findi hake kanna ra, i tan yetɛɛn xa n faxa. Nanfera i n xalima han i baba fema?”

⁹ Yonatan yi a yabi, a naxa, “Na mi lige mumɛ! Xa n yi la a ra a n baba bata a jɛnige a xa i faxa, n na a falama nɛn i xa.” ¹⁰ Dawuda yi a fala Yonatan xa, a naxa, “Nde n nakolonma xa i baba yabi jaxin so

i yii?” ¹¹ Yonatan yi a fala, a naxa, “Fa be. En siga xɛɛn ma.” E mini, e siga e bode xɔn. ¹² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N bata Alatala, Isirayilaa Ala findi n seren na, waxatini ito yi, tila buda n nan n baba kui feene kolonma nɛn. Xa i mɔn nafan a ma, n tan nan na falama i xa. ¹³ Koni xa n baba wama i tɔrɔ feni, Alatala xa tɔrɔya jaxin sa n ma xa n mi a fala i xa, n yi i rasiga bɔjɛ xunbenli. Alatala xa lu i xɔn alo a lu n baba xɔn kii naxan yi. ¹⁴ Koni i tan xa Alatalaa hinanna yita n na n siin birin yi, alogo n nama faxa. ¹⁵ I ya hinanna nama dan n bɔnsɔnna xa habadan, hali Alatala na i yaxune birin jɔn bɔxɔ xɔnna fari.” ¹⁶ Nayi, Dawuda nun Yonatan yi layirin xidi, a naxa, “Alatala xa Dawuda gbeen jɔxɔ a yaxune ra.” ¹⁷ Yonatan mɔn yi Dawuda rakɔlɔ a xanuntenyana fe ra bayo a yi a xanuxi alo a yetɛɛn niina.

¹⁸ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Tila, Kike Nɛnɛn jaxanaxan na a ra. E a kolonma nɛn a i mi be, bayo i dɔxɔdeni gelima nɛn. ¹⁹ Tila buda jinbanna ra, i sigama nɛn han i sa i luxun dɛnaxan yi bode lɔxɔni i yi n legeden Eseli gɛmɛn fema. ²⁰ N xalimakuli saxan wolima nɛn gɛmɛn dɛxɔn alo n seen nan matinxinma. ²¹ N banxulanna nde rasigama nɛn, n yi a fala a xa, n naxa, ‘Sa xalimakunle tongo.’ Xa n na a fala a xa, n naxa, ‘Xalimakunle i bun ma be binni, e tongo!’ Nayi, i fa, amasɔtɔ bɔjɛ xunbenla i xa, fefe mi ligama i ra, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. ²² Koni xa n na a fala banxulanna xa, n naxa, ‘A mato, xalimakunle makuya pon,’ nayi siga, bayo Alatala bata i rasiga. ²³ I nama jinan na feen xɔn de en naxan falaxi, Alatala nan seren na i tan nun n tan tagi han habadan!”

²⁴ Nayi, Dawuda yi siga a luxundeni burnna ra. Kike Nɛnɛn jaxanaxan yi a li, mangan yi dɔxɔ a dɛgedeni ²⁵ alo mangan dari fena, a yi dɔxɔ gbɛden ma naxan xun xanbi soxi banxini, Yonatan yetagi. Abineri yi dɔxɔ a dɛxɔn, koni Dawuda dɔxɔden yi gelixi. ²⁶ Na lɔxɔni Sɔli mi sese fala, bayo a yi a miri, a naxa, “Dawuda mi nɔxi fɛ fata sarijantareya fena nde ra. Sarijantareyaan nan findɛ a ra.” ²⁷ Koni na xɔtɔn bode, kiken xii firinden na, Dawuda dɔxɔden mɔn yi gelixi. Sɔli yi Yonatan

maxədin, a naxa, “Nanfera Dawuda mi faxi a degedeni to nun xoro yi, Yese a diina?”
²⁸ Yonatan yi Səli yabi, a naxa, “Dawuda n mayandixi nən a xa siga Betəlemi yi. ²⁹ A a falaxi nən, a naxa, ‘Yandi, a lu n xa siga, bayo n xabilan saraxa baani taani. N tada bata n xili na yi. Xa de fanna nan en tagi, a lu n xa sa n tadane to.’ Nanara, a mi faxi mangana a donse dondeni.” ³⁰ Nayi, Səli bəjən yi te Yonatan xili ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Dii kalaxi murutəxina! N na a kolon a i xəyin nan Yese a dii xəmən na! I yagima nən, i nga fan yi yagi naxan i barixi. ³¹ Amasəto fanni Yese a dii xəmən i to a nii ra, i ya fe mi sabate, i mən mi nəe finde mangan na! Awa iki, i xa muxune xe, e xa sa fa a ra n xən, amasəto a faxa daxin na a ra!” ³² Yonatan yi Səli yabi, a naxa, “A xa faxa nanfera? A nanfe ligaxi?” ³³ Səli yi a tanban woli a xili ma alogo a xa a faxa. Nayi, Yonatan yi a kolon, fa fala a baba yi wama Dawuda faxa feni. ³⁴ A xələxi gbeen yi keli tabanla ra, a mi donse don na kiken xii firindeni, bayo a yi sunuxi Dawudaa fe ra, a baba naxan nayarabi.

³⁵ Na xətən bode, Yonatan yi siga xeen ma e nun Dawuda lanxi dənaxan ma. Banxulanna nde yi biraxi a fəxə ra. ³⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “I i gi yeen na i xalimakunle malan n naxanye wolima.” Banxulanna yi siga a giye, Yonatan yi xalimakuli keden woli alogo a xa dangu banxulanna ra. ³⁷ Banxulanna to Yonatan ma xalimakunla biraden li, Yonatan yi sənxi a xanbi ra, a naxa, “Xalimakunla mi makuya i ra ba?” ³⁸ A mən yi sənxi, a naxa, “I mafura! Siga, iki sa! I nama i yiti de!” Banxulanna yi xalimakunla tongo, a fa a kanna fema. ³⁹ Banxulanna mi yi sese famuma, Yonatan nun Dawuda nan tun yi na famuma. ⁴⁰ Yonatan yi a yenge so seene so banxulanna yii, a naxa, “Siga, e xali taani.” ⁴¹ Banxulanna keli xanbini na, Dawuda yi mini a luxundeni gemen yiifari fəxən ma. A yi a xinbi sin Yonatan yetagi dəxəna ma saxan, a yetagin yi lan bəxən ma. E yi e bode sunbu, e wuga, katarabi Dawuda ma. ⁴² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga bəje xunbenli. A kolon, en bata en ma xəyiyaan nakəb Alatala xinli, en yi a fala, ‘Alatala nan seren na, i tan nun n tan

tagi e nun n bənsənna nun i bənsənna tagi habadan!’ ”

21

¹ Dawuda yi keli a siga, Yonatan yi xete taani.

Dawuda yi a gi

² Dawuda yi siga Nobi yi saraxarali Aximeleki konni. Aximeleki yi fa xuruxurunje gaxuni a ralandeni, a naxa, “Nanfera i keden na a ra? Nanfera muxe mi faxi i matideni?” ³ Dawuda yi saraxarali Aximeleki yabi, a naxa, “Mangan yamarin fixi n ma nən, a naxa, ‘Muxu yo nama feni i to kolon e nun n xeraan naxan soxi i yii.’ Nanara, n yi a fala n sigati bonne xa, a e xa naralan n na yire gbete yi. ⁴ Awa, nanse i yii be? Buru suulun so n yii hanma i nəe naxan gbete sote.”

⁵ Saraxaraliin yi Dawuda yabi, a naxa, “Buru gbete mi n yii, koni buru ralixin be. Anu a mi nəe donje xa i ya muxune mi e yete suxi waxati danguxini i to yi, e mi e maso naxanle ra.”

⁶ Dawuda yi a yabi, a naxa, “On yati, nxu danxin na a ra naxanle ma alo n darixi a lige kii naxan yi n na siga yengeni. N fəxərabirane yenge so seene rasarijanxin na a ra, hali nxu mi Alaa wanla ra. To daxin sarijan dangu na ra pon!” ⁷ Nayi, saraxaraliin yi buru ralixine so Dawuda yii. Amasəto gbete mi yi na fə Buru Rasarijanxin naxan bata yi ferijən Alatala yetagi a batu banxini, a yi masara buru nənən na.

⁸ Na ləxəni, Səli a yexxe kantanne kuntingin naxan yi xili Dowegi Edən kaana, na yi na yi Alatalaa wanla ra.

⁹ Dawuda mən yi a fala Aximeleki xa, a naxa, “Tanba mi i yii be hanma silanfanna? Bayo mangana xerayaan yi mafuraxi han, n mi nəxi waxati sote n yi n ma silanfanna tongo hanma yenge so se gbete.”

¹⁰ Saraxaraliin yi a yabi, a naxa, “Goliyati a silanfanna be, i Filisiti sofaan naxan faxa Ela lanbanni. A saxi saraxarali domain xanbi ra, a mafilinxi dugina nde yi. A tongo xa i wama a xən, na kedenna nan nxu yii be.” Dawuda yi a yabi, a naxa, “A naxən mi na. A so n yii.”

Dawuda Gati taani

11 Na ləxəni, Dawuda yi a gi Səli ma. A siga Akisi konni, Gati mangana. 12 Koni Akisi a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Yamanan mangan Dawuda xa mi ito ra ba? Naxanle mi yi sigin sama ito xan xili xunna ba, e yi e bodon? E naxa, ‘Səli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu?’ ” 13 Dawuda yi falan ne sa a bəɣeni, a gaxu gbeen ti Akisi yee ra Gati mangana. 14 A yi a yete findi fatəon na e yetagi. A yi e taani waxatin naxan yi, a yi fatəyaan nan maligama, a sebene ti deene ma, a a de igen namini a de xabene yi. 15 Akisi yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a mato! Xeme ni ito xunna mi dəxi! Nanfera e faxi a ra n fema? 16 Daxune nan dasaxi n ma ba, e to faxi ito ra n fema, a yi n findi a daxuyaana sereyaana na? A mi soma n konni de!”

22

Dawuda yi so Adulan faranna ra

1 Dawuda yi keli Gati yi, a sa a luxun Adulan faranna ra. A tadane nun a babaa denbayaan to na me, e siga a fəxə ra na yi. 2 Muxun naxanye tərəxi, hanma donla naxanye ma, hanma naxanye murutəxi, ne birin yi e malan a fema a findi e yee ratiin na. Na ma, xeme keme naanin jəxəndəon yi lu a fəxə ra.

3 Dawuda yi keli, a siga Misipe taani, Moyaba yi. A yi a fala Moyaba mangan xa, a naxa, “Tin n baba nun nga xa fa dəxə i konni, han n yi a kolon Ala naxan ligama n na.” 4 Dawuda yi e xali Moyaba mangan konni, e lu na fanni Dawuda yi faran makantanxin na waxatin naxan yi.

5 Ləxəna nde Nabi Gadi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I nama lu faran makantanxin na. Siga Yuda yamanani.” Nayi, Dawuda yi keli, a siga Xereti fətənni.

Səli yi Nobi saraxaraline faxa

6 Səli yi Dawuda nun a fəxərabirane fe xibarun me. Səli yi dəxi tamaro wudi binla bun ma, Gibeya yi geyaan fari. A tanban yi suxi a yii, a kuntigine birin yi tixi a fema. 7 Səli yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, e tan Bunyamin kaane! Yese a dii xemen xene nun manpa bili nakəne soe e yii ba? A e birin finde muxu wuli keden kuntigin na hanma muxu keme kuntigin na ba? 8 Awa,

nanfera e birin n mayanfama? Muxu yo mi n nakolonma a n ma dii nun Dawuda bata layiri xidi, Yese a diina. E tan sese mi kəntəfilixi n ma fe ra? E mi n nakolonje fa fala n ma diin bata n ma walikēn nadin n xili ma, a xa n legeden yanfani, alo a ligama kii naxan yi to?”

9 Koni, Dowegi Edəon kaan naxan yi Səli a kuntigine ye, na yi a fala, a naxa, “N Yese a dii xemen to nen fe Nobi yi, Aximeleki fema, Axituba a dii xemena. 10 Aximeleki Alatala maxədin a xa nen, a fandane so a yii e nun sofaan Goliyati Filisiti kaana silanfanna.”

11 Mangan yi muxune rasiga saraxaralina Aximeleki tongodeni Axitubaa diina, e nun a fafe xabilan birin. Ne nan yi saraxaraline ra Nobi yi. E birin yi fa mangan fema.

12 Səli yi a fala, a naxa, “I tuli mati, Axitubaa dii xemena.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n kannna.” 13 Səli yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera e yanfan soxi n ma, e nun Yese a dii xemena? I donseen so nen a yii e nun silanfanna, i yi Ala maxədin a xa, alogo a xa keli n xili ma, a n legeden yanfani alo a ligama kii naxan yi to.” 14 Aximeleki yi mangan yabi, a naxa, “Koni, nde i ya walikene ye naxan lannayaan nabama alo Dawuda, mangan bitanna, mangan kantant tiine kuntigina, e nun muxu binyena mangana a banxini? 15 A singen mi yi na ra n xa Ala maxədin a xa. A makuya na ra! Mangan nama n tan i ya walikēn kansun hanma n baba xabilan muxuna nde, bayo n tan i ya walikēn mi fefe kolon feni ito kui mumə!” 16 Mangan yi a fala, a naxa, “I faxama nen yati, Aximeleki, e nun e fafe xabilan birin.” 17 Mangan yi a kantant tiine yamari, naxanye yi tixi a fema, a naxa, “E Alatalaa saraxaraline faxa, bayo ne fan Dawuda nan malima. E a kolon nen a Dawuda bata a gi, koni e mi n nakolon.”

Koni Səli a walike yo mi tin a yiin dinje Alatalaa saraxaraline ra, a e faxa. 18 Nayi, mangan yi Dowegi Edəon kaan yamari, a naxa, “I tan xa sa saraxaralini itoe faxa.” Dowegi yi a maso, a yi e faxa. Na ləxəni, a yi muxu tonge solomasexe e nun suulun faxa naxanye lan e xa saraxarali domain so. 19 Səli mən yi fu saraxaraline taan ma, Nobi. A yi yihadin sa xemene nun naxanle nun diidine nun dii jərene fari

e nun jingene nun sofanle nun yeχεene birin.

²⁰ Abiyatari, Aximeleki a dii χεμενα, Axituba mamandenna, na yi mini. A a gi siga Dawuda fema. ²¹ A yi a fala Dawuda xa a Söli bata Alatalaa saraxaraline faxa. ²² Dawuda yi a fala Abiyatari xa, a naxa, “Na ləxəni, n to Dowegi Edən kaan to na yi, n yi a kolon a a mi yi taganηε Söli rakolonηε a i fafe n malixi. Nayi, n tan nan findixi i baba xabilan birin faxan sabun na! ²³ Lu n fema be, i nama gaxu sese ra, bayo naxan wama i niin xən, na n fan gbeen xən. I rakantanma nən n fema.”

23

Dawuda yi Keyila taan nakisi

¹ Muxune yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Filisitine bata Keyila taan yengε, e maale mujama lonne ma.” ² Dawuda yi Alatala maxədin, a naxa, “N xa siga Filisitini itoe yengedeni ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, i Filisitine nəma nən, i yi Keyila rakisi.” ³ Dawuda fəxərabirane yi a fala a xa, e naxa, “A mato, gaxuna nxu yi be Yuda yi. Xa en siga Keyila yi Filisitine ganle yengedeni, a jaxuma ayi nən!” ⁴ Dawuda mən yi Alatala maxədin. Alatala yi a yabi, a naxa, “Keli, i siga Keyila yi, bayo n Filisitine soma nən i yii.” ⁵ Nayi, Dawuda nun a fəxərabirane yi siga Keyila yi, e sa Filisitine yengε. E yi e xuruseene tongo, a kala gbeen sa Filisitine fari. Na kiini, Dawuda yi Keyila kaane rakisi. ⁶ Abiyatari Aximeleki a dii χεμεν fa waxatini Dawuda fema Keyila yi, a fa nən saraxarali domaan na Ala maxədin sena.

Söli yi bira Dawuda fəxə ra

⁷ Söli yi rakolon Dawuda fa feen ma Keyila yi, a yi a fala, a naxa, “Ala bata a so n yii, bayo a bata fa so taana nde yi yinna soxi naxan ma, naxan so dεene balanxi wuren na.” ⁸ Söli yi ganla birin xili yengeni alogo e xa siga Keyila yi, e Dawuda nun a fəxərabirane rabilin. ⁹ Dawuda to a kolon a Söli bata kəte jaxini tən a xili ma, a yi yamarin fi saraxarali Abiyatari ma, a a xa fa saraxarali domaan na alogo Ala xa maxədin. ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, n bata a mε a Söli a yitənma, a xa fa Keyila taan kaladeni n tan

ma fe ra. ¹¹ Keyila muxune n soε Söli yii ba? Söli fama nən taan kaladeni alo n na a mεxi kii naxan yi ba? Alatala, Isirayilaa Ala, yandi, n yabi.” Alatala yi a yabi, a naxa, “A fama nən.” ¹² Dawuda mən yi a fala, a naxa, “Keyila muxune nxu nun n fəxərabirane soma nən Söli yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Ən, e a ligama nən.” ¹³ Nayi, Dawuda nun a fəxərabirane yi keli Keyila yi, muxu kεmε sennin jəxəndən. E yi siga e xun xən. Söli to a mε a Dawuda bata a gi taani, a mi fa siga.

¹⁴ Dawuda yi sa dəxə Sifi tonbonna geyaan yire makantanxine yi. Ye yo ye, Söli yi a fenma nən tun, koni Ala mi tin a soε a yii. ¹⁵ Dawuda yi a toxi yati a Söli yi sigama yengeni alogo a xa a faxa, koni a lu Xoresa, Sifi tonbonni. ¹⁶ Nayi, Yonatan Söli a dii χεμεν yi siga Dawuda fema Xoresa yi a a mali a xa fangan sətə Ala yi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu sese ra, n baba Söli mi nə sətəma i suxu feen ma. I tan nan findima mangan na Isirayila yi, n tan yi findi i bundəxən na. N baba yetəna a kolon.” ¹⁸ E birin yi layirin xidi Alatala yetagi. Dawuda yi lu Xoresa yi, Yonatan yi xεtε a konni.

¹⁹ Sifi kaane yi keli, e sa Söli li Gibeya yi, e yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon a Dawuda luxunxi nxu konni yire makantanxine yi, Xoresa yi, Xakila geyaan fari, Yesimon yiifari fəxəni? ²⁰ Nayi, fa nxu konni mangana, amasətə i rafanna nan na ra. Nxu a soε mangan yii.” ²¹ Söli yi a fala, a naxa, “Alatala xa ε baraka, ε to kininkinixi n ma. ²² Iki ε mən xa siga fe yitəndeni, ε a fe xibarune kolon. E yi a kolon a darixi sigε kiraan naxanye xən e nun muxun naxanye a toxi na yi. Bayo n bata a mε fa fala a kətə. ²³ E a luxundene birin nakərosi a darixi sigε dənaxan yi. E mən yi fa xibaru kenden na n xən. En birin sigε. Xa a yamanani, n na a fenηε Yuda xabilane birin yi.” ²⁴ Sifi muxune yi keli e xεtε e konni Söli yeε ra. Na waxatini Dawuda nun a fəxərabirane yi Mayon tonbonni, Araba yamanani, Yesimon yiifari fəxəni.

²⁵ Söli nun a sofane yi siga Dawuda fendeni. Dawuda to a mε, a yi siga gεmε yireni, a sa dəxə Mayon tonbonni. Söli

to na me, a bira Dawuda foxo ra Mayon tonbonni. ²⁶ Soli yi sigama geyaan foxo kedenni, Dawuda nun a foxorabirane yi foxo kedenni. Dawuda yi a gima a xa keli Soli bun ma. Soli nun a sofane yi kataxi Dawuda nun a foxorabirane rabilindeni alogo e xa e suxu. ²⁷ Koni xera keden yi fa a fala Soli xa, a naxa, "Fa mafuren! Filisitine bata so boxoni." ²⁸ Soli yi xete Dawuda foxo ra, a siga Filisitine ralandeni. Nanara, menna yi xili sa, "Mayitaxun Gemena."

24

Dawuda yi tondi Soli faxe

¹ Dawuda yi keli na yamanani, a sa dexo marakantan yirene yi En-Gedi yamanani. ² Soli xete waxatin naxan yi sa keli Filisitine foxo ra, e yi a fala a xa, e naxa, "Dawuda En-Gedi tonbonni." ³ Soli yi sofa yebaxin wuli saxan tongo Isirayila ganla ye, a siga Dawuda nun a foxorabirane fendeni, Sii Koto Gemene dexon. ⁴ A yi danguma yexee kulana ndee dexon ma, a yi faranna nde to na yi. Soli yi so taa fanna ma menni. Koni Dawuda nun a foxorabirane yi luxunxi na faranna kui pon! ⁵ Dawudaa muxune yi a fala, e naxa, "Waxati falaxin ni ito ra Alatala xon, a to a fala i xa, a naxa, 'N ni i yaxun soma nen i yii, i yi i waxon feen liga a ra.' " Nayi, Dawuda yi a maso Soli ra dopin! A yi a domaan lenben xaba a ra. ⁶ Koni a to na liga, a yi nimisa han! Amasoto, a bata yi Soli a doma lenben xaba a ra. ⁷ A yi a fala a foxorabirane xa, a naxa, "Alatala xa n natanga na fe sifan ligadeni n kanna ra, Alatalaa muxu sugandixina. N mi n yiin dinje a ra amasoto Alatala nan a sugandixi mangan na." ⁸ Nayi, Dawuda yi a foxorabirane maxadi alogo e nama Soli suxu. Soli yi mini faranna ra, a kiraan suxu. ⁹ Na xanbi ra, Dawuda yi keli a mini faranna ra. A yi lu sonxoe Soli foxo ra, a naxa, "Mangana, n kanna!" Soli to a xanbi rato, Dawuda yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan boxon ma.

¹⁰ Dawuda yi a fala Soli xa, a naxa, "Nan-fera i tuli matima muxune ra naxanye a falama a n wama i toro feni? ¹¹ I bata a to i yene ra a Alatala bata yi i so n yii to faranna ra. Ndee a fala nen a n xa i faxa, koni n yi dija i ma, n yi a fala, n

naxa, 'N mi n yiini tema n kanna xili ma, amasoto Alatala nan a sugandixi.' ¹² I yeen ti, baba, i ya doma lenben mato n yii. N bata i ya doma lenben xaba, koni n mi i faxaxi. A kolon, i la a ra, n sonna mi a ra, murute mi n yi. N mi hake ligaxi i ra. Koni i tan n niin foxo ra, alogo i xa n faxa. ¹³ Alatala xa kitin sa en tagi, Alatala xa n gbeen joxo i ra, koni n tan mi n yiin dinma i ra. ¹⁴ Sandan naxa, 'Naxun kelima jaxulane nan ma.' Nanara, n tan mi fe jaxin ligama i tan na. ¹⁵ Isirayila mangan kelixi nde xili ma? I biraxi nde foxo ra? Bare faxaxin ba? N tan luxi i tan yee ra yi nen alo dowena. ¹⁶ Alatala xa findi en ma kitin saan na, a kitin bolon i tan nun n tan tagi. A xa n mato, a yi n xun mayenge, a findi n ma kitisaan na, a n ba i yii." ¹⁷ Dawuda yelin falan tiye waxatin naxan yi, Soli yi maxadinna ti, "I tan nan yati xui ito ra ba, n ma dii Dawuda?" Soli yi a xuini te a wuga.

¹⁸ A yi a fala Dawuda xa, a naxa, "I tinxin dangu n na, amasoto i bata fe fajin liga n xa, n tan bata i toro. ¹⁹ I bata fanna yita n na to, i naxan ligaxi n xa. Bayo Alatala bata yi n so i yii koni i mi n faxa. ²⁰ Xa muxuna nde a yaxun li, a tinje a yi siga boje xunbenli ba? Alatala xa i saren fi i naxan ligaxi n xa to. ²¹ Iki, n na a kolon i mangayaan sotoma nen, Isirayila boxon birin yi lu i yii. ²² Awa, i kolon xa Alatala yi fa fala n na faxa, i mi n yixetene faxe. I nama n xinla ba n xabilan muxune ye." ²³ Dawuda yi a kolon Soli xa. Soli mon yi xete a konni, koni Dawuda nun a foxorabirane yi te marakantan yireni.

25

Nabali yi tondi Dawuda maliye

¹ Samuyeli yi faxa, Isirayila birin yi e malan a wugadeni. E a maluxun a dxodeni Rama yi. Na xanbi ra, Dawuda yi siga Paran tonbonni.

² Nafulu kan gbeena nde yi Mayon taani naxan yi walima Karemele yi. Yexee wuli keden e nun sii wuli keden yi a yii, a yi ne nan xabene maxabama Karemele yi. ³ Na xemen yi xili Nabali, a jaxanla xili Abigayili. Na jaxanla xaxinla yi fan, a yi tofan, koni a xemen yi ye xodoxo, a jaxu.

A yi Kalebi bənsənnə nin. ⁴ Dawuda yi a mē tonbonni a Nabali a yexēene xaben maxabama. ⁵ A yi banxulan fu rasiga a ma, a a fala ne xa, a naxa, “E siga Nabali fəma Karemele yi. E a xəntən n xa, ⁶ ε yi ito fala a xa, ε naxa, ‘Ala xa hērin fi i ma. Ala xa hērin fi i ya denbayaan ma. Ala xa hērin lu i yii seene birin yi! ⁷ Dawuda bata a mē a yexēe xabe maxabane i konni. E nun i ya xuruse rabane waxatin naxan birin tixi Karemele yi nxu fəma, nxu mi sese jaxi liga e ra, e sese mi ləxi ayi. ⁸ I nəe i ya walikene maxədinjə, e a falə i xa. Nanara, Dawuda i maxandima, a naxa, “I ya fanna yita n ma banxulanne ra, amasətə nxu faxi sali ləxən nan ma fe ra.” Nayi, n bata i maxandi, nxu tan, i ya walikene ki e nun i ya dii Dawuda, i nəe naxan sətə.’ ”

⁹ Dawuda fəxərabirane to so, e yi na falane yəba Nabali xa Dawuda xili xunna. Na xanbi ra, e yi e dundu. ¹⁰ Koni Nabali yi Dawuda a walikene yabi, a naxa, “Nde Dawuda ra? Nde Yese a diin na? Konyi wuyaxi na to naxanye e gima e kanne konna ma. ¹¹ Nanfera n tan n ma burun nun n ma igen nun suben tonge, n naxan nafalaxi n ma yexēe xabe maxabane xa, n yi a so muxune yii n yetēen mi naxanye kelide kolon?”

¹² Dawuda fəxərabirane yi xətə. E to so, e fa Nabali a falane birin dēntəgə. ¹³ Nayi, Dawuda yi a fala a fəxərabirane xa, a naxa, “Birin xa a silanfanna singan a tagi xidin na.” E birin yi silanfanna xidi e tagi. Dawuda fan yi a gbeen tongo. Xəmə kəmə naanin jəxən yi te a fəxə ra. Kəmə firin yi lu goronne fəma.

¹⁴ Nabali a walikə keden yi fa a fala Abigayili xa, a kanna a jaxanla, a naxa, “Dawuda bata xerane rasiga nxu kanna xəntəndeni sa keli tonbonni koni a e makonbixi nən ki fajı! ¹⁵ Anu, muxuni itoe fan nən nxu ra ki fajı, e mi fe jaxi yo liga nxu ra. Nxu waxatin naxan birin naba e dəxən ma burunna ra, nxə sese mi lə ayi. ¹⁶ Nxu waxatin naxan birin naba e fəma xuruse rabadeni, e nxu kantan nən alo sansanna kəe nun yanyin na. ¹⁷ Awa iki, i miri ki fajı i lan i xa naxan liga, bayo tərən nan nagidixi en kanna ma e nun a

denbayana ngaan ma. Fuyantenna na a ra, falan mi fa nəe tiyə a xa.”

¹⁸ Abigayili yi a mafura, a buru kəmə firin tongo e nun manpa kundi firin, yexēe yitənxin suulun, se kəse gilinxin ligaseen yə suulun, bogise xare xənnə ligaseen yə kəmə e nun xəde bogi xaren ligaseen yə kəmə firin. A yi e rate sofanle fari. ¹⁹ A yi a fala a walikene xa, a naxa, “E dangu n yee ra, n xa bira ε fəxə ra.” Koni, a mi sese fala a xəmə Nabali xa. ²⁰ A yi dəxi a sofanla fari, a godoma geyana nde lanbanni, Dawuda nun a fəxərabirane yi fa a mabinni, a yi naralan e ra. ²¹ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “N bata xəməni ito yii seene kantan tonbonni fufafu! Sese mi ləxi ayi, koni a bata n ma wali fajın saren fi a jaxin na. ²² Nayi, benun tila xətənni xa n Nabali a banxulanna nde lu a konni, Ala xa tərə gbeen nagidi n ma!”

²³ Abigayili to Dawuda to, a godo a sofanla fari mafuren, a a xinbi sin Dawuda yətagi, a yətagin yi lan bəxən ma. ²⁴ A yi lu a san bun ma, a naxa, “Hakeni ito goronna xa lu n tan nan xun ma n kanna, n keden pe! Yandi tin, n xa falan ti i xa! A ramə n naxan falama. ²⁵ N kanna, i nama Nabali fuyantenna ramə. A luxi alo a xinla, a xili bunna nən ‘Kəməna,’ seen nan soxi ayi. Koni, n tan i ya walikena, n mi banxulanne to n kanna naxanye rafa. ²⁶ Iki, n kanna, n bata n kələ habadan Alatala yi e nun i fan niini, Alatala nan i ratangaxi gbalon ma, alogo i nama faxan ti, i yi i yetə gbeen jəxə. Ala xa i yaxune birin liga alo Nabali e nun muxun naxanye birin waxi i tərə feni, n kanna. ²⁷ Tin n ma finmaseene ra n faxi naxanye ra n kanna xa, e xa yitaxun i fəxərabirane ra. ²⁸ N bata i mayandi, dija n ma fe kalaxine ma. N na a kolon a Alatala mangayaan fima nən i ya denbayaan ma, bayo n kanna Alatala a yengene soma. Jaxun nama taran i tan yi i siin birin yi. ²⁹ Adamadina nde bata keli i sagatandeni, a xa i faxa, koni Alatala, i ya Ala i kantanma nən, a i lu kəndə muxune yə. Koni a yaxune niin nawolima ayi nən pon, alo a na a woli lantanna ra. ³⁰ Alatala na a fala fajine birin nakamali a naxanye tixi n kanna xa, a i findima nən Isirayila yəeratiin na. ³¹ Na waxatini n kanna nama nimisa, a

tōrō a bōjēni, bayo a bata faxan ti fuyanni, a a yete gbeen jōxō. Alatala na a fanna yita n kanna ra, a walike jaxanla a fe xa rabira a ma.”

³² Dawuda yi a fala Abigayili xa, a naxa, “N barikan birama Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan i rafaxi to n nalandeni. ³³ N bata i fan ma xaxilimayaan matōxō, n duba i xa. Bayo i tan nan n natanga faxa tiin ma, n mi n yete gbeen jōxō. ³⁴ Koni, n bata n kōlō habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan n natangaxi fe jaxin liga feen ma, xa i mi yi fa n nalandeni nun, benun tila xōtōnni Nabali a banxulanna keden mi yi luyē a nii ra.” ³⁵ Abigayili fa naxanye ra Dawuda yi tin ne ra, a a fala a xa, a naxa, “Xete i konni bōjē xunbenli. A mato, n bata i xuiin name, n yi i ya falan nasuxu.”

³⁶ Abigayili Nabali fēman li waxatin naxan yi, a yi jaxajaxan nabama a banxini alo mangane a rabama kii naxan yi. Nabali yi sēwaxi, a xunna kelixi dōlōn na han! Nanara, a mi sese fala a xa han xōtōnni. ³⁷ Koni xōtōnni, Nabali xunna to dōxō, a jaxanla yi a fala a xa naxan danguxi. Nabali bōjēn yi din a fatin yi faxa a ma. ³⁸ Xii fu jōxōn to dangu, Alatala yi Nabali bōnbō a yi faxa.

³⁹ Dawuda yi a mē a Nabali bata faxa, a yi a fala, a naxa, “N barikan birama Alatala xa naxan n xun mayengēxi marayarabini Nabali naxan sa n fari. A bata a walikēen natanga jaxun ma, a Nabali a jaxun naxete a yete ma.” Dawuda yi xeraan nasiga Abigayili ma, a a xa findi a jaxanla ra.

⁴⁰ Dawudaa walikēne to Karemele li, e a fala Abigayili xa, e naxa, “Dawuda nan nxu rafaxi i fendeni alogo i xa findi a jaxanla ra.” ⁴¹ Abigayili yi a xinbi sin e yetagi, a yetagin yi lan bōxōn ma, a naxa, “N tan ni i ra i ya konyi jaxanla, n yitōnxi findideni i ya walikēen na, n yi i ya walikēne sanna maxa.” ⁴² Abigayili yi keli mafuren, a te sofanla nde fari, sungutun suulun yi biraxi a fōxō ra, e nun Dawudaa xerane yi siga, a findi a jaxanla ra.

⁴³ Dawuda bata yi Axinowami, Yesereleli kaan fan tongo e birin yi findi a jaxanle ra. ⁴⁴ Koni, Dawudaa jaxalan singen tan, Mikali, Sōli a dii tēmēna, a baba bata yi a fi

futun na Paliti ma, Layisi Galin kaana a dii xēmēna.

26

Dawuda mən yi Sōli niin natanga

¹ Sifi kaane yi siga Sōli fēma Gibeya yi, e a fala a xa, e naxa, “Dawuda luxunxi Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi.” ² Sōli yi kiraan suxu siga Sifi tonbonni alogo a xa Dawuda fen e nun Isirayila sofa yēbaxi wuli saxan. ³ A yi a gali malandeni tōn kiraan dēxōn Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi. Dawuda yi dōxi tonbonni. A to a kolon a Sōli bata fa a fōxō ra, ⁴ a yi tegerenne rasiga alogo e xa Sōli a feene rakōrōsi. Ne yi a kolon a Sōli bata so. ⁵ Nayi, Dawuda yi keli, a siga Sōli a gali malandeni. A yi a to Sōli yi saxi dēnaxan yi, e nun Abineri, Neri a dii xēmēna, a gali xunna. Sōli yi xima gali malanden tagini, ganla yi a rabilinni.

⁶ Dawuda yi maxōdinna ti, a a fala Xiti kaana Aximeleki nun Abisayi, Seruyaa dii xēmēna, Yowaba tada xa, a naxa, “Nde fē n fōxō ra han Sōli a gali malandeni?” Abisayi yi a yabi, a naxa, “N tan fē i fōxō ra.” ⁷ Kōēen na, Dawuda nun Abisayi yi siga gali malandeni. E yi Sōli li saxi, a xima, a tanban sōtixi bōxōni a xun sade ra. Abineri nun sofane yi xima a rabilinni. ⁸ Abisayi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “To, Ala bata i yaxun so i yii. A lu n xa a sōxōn, n na a rakankan bōxōni n ma tanban yē keden peen na. N mi sinjē firin.” ⁹ Koni Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “I nama a faxa. Nde nōē Alatalaa muxu sugandixin faxe, a mi yulubi tongo?” ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata n kōlō habadan Alatala yi. Alatala yetēen nan a faxama, a siimayaan yi dan, a faxa na kiini hanma a a faxa yēngēni. ¹¹ Koni Alatala xa n natanga a muxu sugandixin faxa feen ma. A tanban gbansanna tongo a xun sade ra e nun min ige sa sena. En siga.” ¹² Dawuda yi tanban nun ige sa seen tongo Sōli xun sade ra, e siga. Muxu yo mi a to, hanma a fena nde kolon. Muxu yo mi xulun, birin yi xima, bayo Alatala bata yi xixōli gbeen nagodo e ma.

¹³ Dawuda yi dangu bode fōxōn na, a ti geya xuntagi yire makuyeni, e tagi kuya ki faji. ¹⁴ Dawuda yi ganla nun Abineri

xili, Neri a diina, a naxa, “Abineri, i mi n yabe ba?” Abineri yi yabin ti, a naxa, “Nde i tan na, i tan naxan sɔnxɔma mangan xilideni?” ¹⁵ Dawuda yi a fala Abineri xa, a naxa, “Xeme mi i ra ba? I jɔxɔn mi na Isirayila yi. Nayi, nanfera i mi mangan kantanma, i kanna? Muxuna nde bata fa mangan faxadeni, i kanna. ¹⁶ I naxan ligaxi ito ra a mi fan. N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, i lan i xa faxa, ε to mi ε kanna kantanxi, Alatalaa muxu sugandixina. A mato iki, mangana a tanban nun a ige sa seen minen yi, naxanye yi a xun sade ra?”

¹⁷ Sɔli yi Dawuda xuiin kolon, a yi a fala, a naxa, “Dawuda, n ma diina, n ni i tan nan xui mema ba?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tan nan yati a ra mangana, n kanna. ¹⁸ Nanfera n kanna biraxi a walikεen fɔxɔ ra? N nanse ligaxi, fe jaxin mundun n kewanle yi? ¹⁹ Mangana, n kanna, yandi i ya walikεna a falane ramε. Xa Alatala nan i radinma n xili ma, a xa tin saraxan na. Koni xa muxune na a ra, e xa danga Alatala yetagi, bayo e n kedima to, e n masiga Alatalaa bɔxɔn na, e naxa, ‘Sa ala xɔjεne batu.’ ²⁰ Koni n tan, n mi waxi faxa feni yireni naxan makuya Alatala batuden na. Isirayila mangan bata siga yengeni bɔxɔ yi kunla dɔrɔnna a fe ra, alo ganban fenje kii naxan yi burunna ra.” ²¹ Sɔli yi a fala, a naxa, “N bata yulubin tongo. N ma dii Dawuda, i mɔn xa xεε. N mi fa fe jaxin ligama i ra, bayo i n niin natanga to. N bata a liga alo xaxilitarena yati! N bata tantan gbeen ti.” ²² Dawuda yi yabin ti, a naxa, “Mangana a tanban ni i ra. I ya banxulanna keden xa fa a tongo. ²³ Alatala muxun birin ma tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan saren fima. To, Alatala i so nen n yii, koni n mi tin Alatalaa muxu sugandixin faxa feen ma. ²⁴ Bayo to, n bata i niin yate, Alatala xa n niin yate, a n xunba tɔrɔn birin ma.” ²⁵ Sɔli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Ala xa i baraka, n ma dii Dawuda. I fe gbeene ligama nen, i nɔɔn sɔtɔma nen yati!” Dawuda yi siga a danna, Sɔli fan yi xεε a konni.

27

Dawuda yi dɔxɔ Filisitine konni

¹ Dawuda yi a miri, a naxa, “Lɔxɔna nde Sɔli n faxama nen. A lan n xa n gi, n siga Filisitine yamanani. Nayi, Sɔli mi n sagatanje Isirayila bɔxɔn birin yi, n mɔn yi n ba a yii.” ² Dawuda yi keli, e nun a fɔxɔrabira kemε senninna, a siga Akisi konni, Mawoki a dii xemεna, Gati mangana. ³ E birin yi dɔxɔ Gati yi, Akisi fema. Birin nun a denbayaan nan yi a ra. Dawudaa jaxalan firinne fan yi a fema, Axinowami Yeserele kaana, e nun Abigayili, Karemele kaana, Nabali a kaɔa gilena. ⁴ Sɔli to a mε a Dawuda bata sa a gi Gati yi, a yi ba fenje.

⁵ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Xa n nafan i ma, yirena nde xa so n yii banxidena nde ra, n dɔxe denaxan yi. Amasɔtɔ nanfera i ya walikεen dɔxe i fema manga taani?” ⁶ Na bɔxɔn yeteni, Akisi yi Sikilaga so a yii. Nanara, han to Sikilaga findixi Yuda mangane gbeen na. ⁷ Dawuda yi lu Filisitine yamanani je keden kike naanin. ⁸ Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi yengen nakeli Gesuri kaane xili ma, e nun Girisi kaane nun Amalekine. Amasɔtɔ, ne siyane yi dɔxi na bɔxɔni Suru binni siga han Misiran yi xabu waxati xunkuye. ⁹ Dawuda yi fuma na yamanana nde ma nen, jaxanla nun xemεna, a mi sese lu a nii ra. A yi yεxεene nun jingene nun sofanle nun jɔgɔmεne nun dugine tongoma, a mɔn yi xεε Akisi fema. ¹⁰ Akisi yi a maxɔdinma, a naxa, “E yengen nakelixa nde xili ma to?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “Yuda bɔxɔn yiifari fɔxɔn xili ma” hanma “Yerameeline bɔxɔn yiifari fɔxɔn xili ma,” hanma “Kenne bɔxɔn yiifari fɔxɔn xili ma.” ¹¹ Xemεn nun jaxanla, Dawuda mi yi sese luma a nii ra, naxan nɔε fe Gati yi, bayo a yi a mirixi, a naxa, “E nɔε feene fale nxu xili ma nen, e a fale, ‘Dawuda a liga ikiini.’ ” A yi a ligama na kii nin a waxatin naxan birin ti Filisitine yamanani. ¹² Nanara, Akisi yi laxi Dawuda ra han! Bayo a yi a mirixi nen, a naxa, “Dawuda bata Isirayila kaane raxɔlɔ han! Nayi, a findima nen n ma walikεen na habadan!”

28

Sɔli nun yiimatona

1 Na waxatini, Filisitine yi e sofane malan a findi gali kedenna ra siga Isirayila yengedeni. Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “A kolon ki faɲi a ε nun i fɔxɔrabirane luma nɛn n ma ganla ye.” 2 Dawuda yi Akisi yabi, a naxa, “Nayi, i yetena a toma nɛn i ya walikε naxan ligama.” Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Nayi, n na i tongoma nɛn n yetɛɛn kantan muxun na n siin birin yi.”

3 Samuyeli bata yi faxa, Isirayila birin bata yi a saya feene liga, e yi a maluxun a taani Rama yi. Sɔli bata yi koron bɔnbɔne nun yiimatone kedi yamanani.

4 Filisitine yi e malan e fa kuru Sunemi yi. Sɔli yi Isirayila birin malan Gilibowa yi. 5 Sɔli Filisitine ganla to waxatin naxan yi, a gaxu, a bɔɲɛn yi mini. 6 Sɔli yi Alatala maxɔdin, koni Alatala mi a yabi xiye, a mi a yabi saraxaraline masensɛn ti seene yi,* a mi a yabi nabine xɔn.

7 Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “E ɲaxanla nde fen n xa naxan falan tima barinne ra, alogo n xa sa a maxɔdin.” A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Na nde sa En-Dɔri.” 8 Sɔli yi a maxidi alo muxu gbete, a doma gbete so. E nun a fɔxɔrabira firin yi so ɲaxanla konni kɔɛɛn na. A yi a fala a xa, a naxa, “N wama nɛn i xa barinna nde maxɔdin n xa. N na naxan mataxamaseri i xa, i na ramini.” 9 Koni ɲaxanla yi a yabi, a naxa, “I a kolon ki faɲi Sɔli naxan ligaxi. A bata koron bɔnbɔne nun yiimatone ɲan yamanani. I katama n mayenden feen nan na alogo n fan xa faxa ba?” 10 Sɔli yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, “N bata n kɔlɔ i xa habadan Alatala yi, fefe mi i sɔte feni ito yi.” 11 ɲaxanla yi a fala, a naxa, “I waxi n xa nde yita i ra?” A yi a yabi, a naxa, “Samuyeli yita n na.”

12 ɲaxanla Samuyeli to waxatin naxan, a yi gbelegbele, a yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi? I tan nan Sɔli ra!”

13 Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni i nanse toma?” ɲaxanla yi a fala Sɔli xa, a naxa, “N barinna nde nan toma mine bɔxɔn bun.” 14 A yi a fala a xa, a naxa, “A yetagin di?” A yi a yabi, a naxa, “Xeme

fonna nan tema a mafilinxi dugini.” Sɔli yi a kolon a Samuyeli nan yi a ra, a xinbi sin, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. 15 Samuyeli yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Nanfera i n ma matabuni kalaxi n ma? Nanfera i n xilixi, n te?” Sɔli yi a yabi, a naxa, “N tɔrɔxi han! Filisitine n yengema, Ala bata n nabɛɲin. A mi fa n yabima nabi yi, a mi n yabima xiye yi. N na i xilixi na nan ma alogo i xa fa a fala, n lan n xa naxan liga.” 16 Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxɔdinma? Bayo Alatala bata i rabeɲin, a findi i yaxun na. 17 Alatala bata n ma falan nakamali i ma. A bata mangayaan ba i yii, a a so Dawuda yii. 18 Bayo i mi Alatala xuiin name, i tondi Amalekine raxɔre, nanara Alatala ito ligaxi i ra to. 19 Alatala i tan nun Isirayila soma nɛn Filisitine yii. Tila, i tan nun i ya dii xemene fama nɛn be n denaxan yi, Alatala yi Isirayila ganla so Filisitine yii.” 20 Sɔli yi bira, a a yibandun bɔxɔni, gaxu gbeen yi a suxu Samuyeli a falane fe ra. Fangan yi ɲan a yi, bayo a mi yi donse yo donma yanyin nun kɔɛɛn na.

21 ɲaxanla yi fa Sɔli fema, a a to fa fala a gaxuxi han! A yi a fala a xa, a naxa, “A mato, i ya walikɛɛn bata i xuiin name. Fayida, n na n niin fi nɛn i ya falane suxudeni. 22 Iki, i fan xa i tuli mati n na. N xa fa donseen na i xɔn, i yi a don alogo i fangan sɔtɔ benun i xa kiraan suxu.” 23 Koni a tondi, a yi a fala, a naxa, “N mi sese donma.” A fɔxɔrabirane nun ɲaxanla yi kankan a ma, a yi e xuiin name. A keli bɔxɔni a dɔxɔ saden ma. 24 ɲaxanla yi ɲinge dii raturaxin faxa mafuren naxan yi ramaraxi a yii. A murutu fuɲin tongo, a a bɔnbɔ, a burun gan a rate setareyani. 25 A yi ne so Sɔli nun a fɔxɔrabirane yii, e yi e dεge. E yi keli na kɔɛɛn na, e siga.

29

Filisitine yi Dawuda raxete

1 Filisitine yi e ganla birin malan Afeki yi. Isirayila kaane tan yi e malan tigin dɛxɔn Yeserele yi. 2 Filisitine mangane yi e ganla ye ba sofa keme keme nun sofa wuli wuli yeɛn ma, siga yengedeni. Dawuda nun a

* 28:6: Yurima nun Tumin masensɛn ti seene fe se bexi Xɔrɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensɛnna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

fəxərabirane yi Manga Akisi matima, ne yi sigan ti xanbin na. ³ Filisitine kuntigine yi a fala, e naxa, “Nde Heburuni itoe ra?” Akisi yi Filisitine mangane yabi, a naxa, “Dawuda na a ra, Səli a kuntigina nde, Isirayila mangana. A n fəma xabu to mi a ra. N mi fə yo toxi a ra sa keli a fa ləxən ma han to.” ⁴ Filisitine kuntigine yi xələ Akisi ma e yi a fala a xa, e naxa, “E xəmēni ito raxetə, a xa xetə taani i tinxi a xa dəxə dənaxan yi. A nama siga en ma yengeni, bayo a nəe maxetə nən en xili ma yengeni. Xəmēni ito a kanna dijnan sətəma di, xa a mi en ma sofane xunne so a yii? ⁵ En nama jinan a jaxanle yi Dawuda ito nan xili sama sigini e bodon waxatin naxan yi, e naxa, ‘Səli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.’ ”

⁶ Akisi yi Dawuda xili a a fala a xa, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, xəmē fajin nan i tan na, a yi rafanjə n ma xa i lu n ma ganla yə. Bayo n mi fə yo toxi i ra keli i fa ləxən ma han to. Koni i rajaxu mangane ma. ⁷ Nayi, xetə i konni bəjə xunbenli, alogo i nama fefe liga naxan najaxu mangane ma.” ⁸ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Koni n nanse ligaxi? I fəen mundun toxi i ya walikəen na keli n fa ləxən ma han to, alogo n nama siga mangana, n kanna yaxune yengədeni?” ⁹ Akisi yi Dawuda yabi, a naxa, “N na a kolon, a i rafan n ma alo Alaa malekana, koni Filisitine kuntigine bata a fala iki, a naxa, ‘A nama te nxu fəxə ra yengeni.’ ¹⁰ Keli sinma tila e nun naxanye faxi i fəxə ra. E siga xətənni kuye nəma yiba.”

¹¹ Na xətən bode, Dawuda nun a fəxərabirane yi keli sinma alogo e xa xetə Filisitine yamanani. Filisitine tan yi siga Yəserele yi.

30

Dawuda yi Amalekine sagatan

¹ Xi saxande ləxəni, Dawuda nun a fəxərabirane yi sa Sikilaga li. A yi a li Amalekine bata yi yengən nakeli Yuda yiifari fəxəni e nun Sikilaga xili ma. E bata yi Sikilaga taan kala, e a gan. ² E bata yi jaxanle suxu e nun naxanye birin yi taani, muxudin nun muxu gbeena. E mi muxu yo faxa, koni e bata yi e birin xali, e kiraan

suxu. ³ Dawuda nun a fəxərabirane to Siki-laga taan li, e yi a ganxin to. E jaxanle nun e dii xəmēne nun e dii tēmēne bata yi suxu. ⁴ Nayi, Dawuda nun a fəxərabirane birin yi lu wugə xui yitexin na han fanga mi lu e ra sənən e wuga. ⁵ Dawudaa jaxalan firinne bata yi xali, Axinowami Yəserele kaana e nun Abigayili Karemele kaana, Nabali a kapa giləna.

⁶ Dawuda yi lu səxələni, bayo a fəxərabirane yi a magələn feen falama. Xələn yi birin niini, birin ma dii jaxanle nun e dii xəmēne e fe ra. Koni Dawuda yi fangan sətə Alatala yi, a Ala. ⁷ Dawuda yi a fala saraxarali Abiyatari xa, Aximeleki a dii xəmēna, a naxa, “Fa saraxarali domain na n xən ma. Ala xa maxədin.” Abiyatari yi fa a ra. ⁸ Dawuda yi Alatala maxədin, a naxa, “N birə ganli ito fəxə ra ba? N na a suxə ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Bira a fəxə ra, i e suxuma nən yati, i yi muxu şuxine xunba.” ⁹ Dawuda nun a fəxərabira kəmən sennin yi kiraan suxu. E Besori Baan li waxatin naxan yi, nde yi lu xanbin na mənni. ¹⁰ Bayo muxu kəmē firin yi taganxi naxanye mi yi nəe Besori xudeni gidə. Dawuda nun muxu kəmē naaninna yi sagatanna ti.

¹¹ E Misiran kaana nde li xəen ma, e a xali Dawuda fəma. E donseen so a yii e nun igena. ¹² E yi xədə xarena nde so a yii e nun jaxundan xaren tənən firin. A to yelin ne donjə, a xaxili sətə, bayo a bata yi yanyi saxan kəe saxan ti a mi ige min a mi donse don. ¹³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kanna nde ra, i kelixi minən yi?” A yi a yabi, a naxa, “Misiran kaan nan n na, Amalekine nde a konyina. N kanna bata n furaxin nabejin a xii saxanna nan to. ¹⁴ Nxu bata yi fu Keretine bəxən yiifari fəxən ma, e nun Yuda bəxəna, e nun Kalebi bəxən yiifari fəxəna. Nxu yi Sikilaga taan gan.” ¹⁵ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nəe n xalə ganla yireni?” A yi a yabi, a naxa, “I na i kələ n xa Ala yi a i mi n faxə e nun i mi n soe n kanna yii, n na e yiren yitə i ra nən.” ¹⁶ Nayi, xəmən yi Dawuda xali han Amalekine dənaxan yi. E yi e li xuyaxi ayi bəxən birin yi, e e dəgema, e e minma, e jaxanxi, na yengə yi se tongoxine fe ra e naxanye tongo Fil-

isitine nun Yuda yamanani. ¹⁷ Dawuda yi e yenge keli subaxan ma han na xɔtɔn bode jinbanna, e sese mi a yimini, fɔ banxulan kemε naaninna naxanye nɔ e giye jɔgɔmεne fari. ¹⁸ Amalekine naxanye birin suxu Dawuda yi ne xɔrɔya, katarabi a jaxalan firinne ma. ¹⁹ Muxu yo mi yi luxi, a xurin nun a xungbena, dii xemεn nun dii temena, e nun yii seene, e naxanye birin tongo, na sese mi lu. Dawuda yi fa e birin na. ²⁰ A mɔn yi Amalekine yexεene nun e jingene tongo. Naxanye yi na xuruseene xalima ne yi a falama, e naxa, “Dawuda yii se suxine ni i ra.”

²¹ Dawuda yi fa mɛnni xemε kemε firinne yi denaxan yi naxanye yi taganxi, e lu xanbin na Besori Baan dε. E siga Dawuda nun yamaan nalandeni naxanye yi a fɔxɔ ra. Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi maso e ra, a yi e xɔntɔn. ²² Naxuden nun fuyantenna naxanye yi yamaan ye Dawuda fɔxɔ ra, ne yi falan tongo, e naxa, “Bayo e mi faxi en fɔxɔ ra, yengε yi seen naxanye xunbaxi sese mi yitaxunma e ra. Koni birin ma jaxanla nun a diine yi so a yii, e e xali, e siga.” ²³ Koni Dawuda yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne ε nama a liga na kiini Alatala kiseene ra, a naxan fi en ma. Bayo a bata en kantan, a ganla so nxu yii naxan fa en xili ma. ²⁴ Nayi, nde ε xuiin namεma feni ito yi? Naxan godoxi yengeni e nun naxan dɔxi goronne dexɔn, e birin gbeen yelanma nεn.”

²⁵ Na lɔxɔni Dawuda yi na findi sariyan na Isirayila xa. Na sariyan mɔn na han to.

²⁶ A to Sikilaga li, Dawuda yi yengε yi seen fɔxɔ kedenna rasiga Yuda fonne ma, a xɔyine. A falani ito ti e xa, a naxa, “E gbeen ni i ra, seen naxanye tongoxi Alatala yaxune yii.”

²⁷ A a rasiga fonni itoe birin ma: naxanye Beteli nun Ramoti-Negewi nun Yatiri yi,

²⁸ naxanye Aroyeri nun Sifimoti nun Esitemowa yi,

²⁹ naxanye Rakali yi e nun Yerameeli taa kaane nun Keni taa kaane,

³⁰ naxanye Xoroma nun Bori-Asan nun Ataki yi,

³¹ naxanye Xebiron yi,

e nun Dawuda nun a fɔxɔrabirane bata yi siga denaxan birin yi.

31

Sɔli faxana

Taruxune Singen 10.1-12

¹ Filisitine yi Isirayila yengε. Isirayila kaane yi e gi, a gbegebe yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xape ayi Sɔli nun a diine xili ma. E yi Sɔli a dii xemεne faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yengεn yi wolon Sɔli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e yeε ra han! ⁴ Sɔli yi a fala yengε so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo i n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n masɔxɔn, e yi n tɔrɔ.” Koni a yengε so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sɔli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a dε. ⁵ Sɔli a yengε so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna dε e birin yi faxa. ⁶ Sɔli nun a dii xemε saxanne nun a yengε so se maxanla nun a fɔxɔrabirane birin yi faxa e bode xɔn lɔxɔ kedenni na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanna fɔxɔ kedenni, e nun Yurudεn baan fɔxɔ boden na, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima. E mɔn yi a to a Sɔli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabεnin, e e gi. Filisitine yi fa dɔxɔ na.

⁸ Na xɔtɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sɔli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E Sɔli xunna bolon a dε, e a yengε so seene tongo. E yi na fe xibarun nasiga Filisiti yamanan birin yi e nun e suxure banxine yi e nun e yamaan tagi. ¹⁰ E yi Sɔli a yengε so seene sa Asitarate suxure banxin kui, e a binbin singan Beti-San taan yinna xɔn.

¹¹ Yabesi Galadi kaane to a mε Filisitine naxan ligaxi Sɔli ra, ¹² e banxulan senbεmane yi keli, e sigan ti kɔεen birin na siga han Beti-San. E Sɔli nun a diine binbine tongo Beti-San yinna kanke. E yi xεtε Yabesi yi, e yi e gan mɛnni. ¹³ E yi e xɔnne tongo, e e maluxun tamaro wudi binla bun ma Yabesi yi. E yi sunna suxu xii solofere.

Samuyeli Firindena Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito, Samuyeli Firinden Dawudaa mangayaan nan ma fe falama, naxan findixi Isirayila bəxən manga firinden na, naxan yi gbo e mangane birin xa. A feene rabaxi nən jεε wuli keden benun Marigi Yesu xa bari. A fəloma Dawudaa wugan nan ma, a to Səli nun a dii xəmən Yonatan faxa feen mε, a mən a yitama nən Dawuda findi mangan na kii naxan yi keli Yuda bənsənni. Səli a dii xəmən yi mangayaan liga kəmən fəxən bənsənni xunna waxati dando yi. A to faxa, na bənsənni yi bira Dawuda fəxə ra, e yi a sugandi mangan na. Nayi, Dawuda yi dəxə Isirayila bənsən fu nun firinne xunna. Samuyeli Firinden sora dənxe, ne fe dənxe nan falama lan Dawudaa mangayaan ma.

Kitabun yireni ito yi, Manga Dawuda yitaxi en na nən luxun mi naxan yi. A a gboon nun a sənben nan yitama en na, koni a kala xənni fan mi luxunxi en ma, e nun gballo feen naxanye a denbayaan sətə. Dawudaa taruxuna a yitama en na nən muxun sənben sətəma kii naxan yi, a na a ti a kala xənni ra, a yi yulubi xafarin xandi Ala ma.

Dənxe na, a gbengbenna, Dawuda findi misali fajin nan na Isirayila yamaan xa waxati xədəxene yi, Ala naxan nafaxi a yamaan ma. Nayi, Ala yi dε xuiin tongo Dawuda xa, fa fala “I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nən n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan sənben luma nən habadan.” (Samuyeli Firindena 7.16) Ala Yesu nan nafa na falan nakamalideni, Yesu yi yatε Dawudaa dii xəmən na layiri nənən kui (Na feen sebexi Matiyu 20.29-34 kui e nun 21.9).

Dawuda yi Səli faxa feen mε

¹ Səli faxa xanbini, Dawuda Amalekine nəxina, Dawuda yi fa lu Sikilaga taani xi firin. ² Xi saxande bəxəni, banxulanna nde yi fa, sa keli Səli a gali malandeni. A dugine yibəxi, burunburunna a xunni sununa fe

ra. A to Dawuda fəman li, a yi a xinbi sin bəxən ma. ³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kelixi minən?” A yi a yabi, a naxa, “N nan n gixi Isirayila ganla nan ma.” ⁴ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “A yəba n xa naxan danguxi.” Xəmən yi a yabi, a naxa, “Isirayila sofa ganla bata a gi yengeni, sofa wuyaxi bata faxa. Hali, Səli nun a diin Yonatan bata faxa.” ⁵ Banxulanna naxan faxi xerayaan na, Dawuda mən yi na maxədin, a naxa, “I a kolonxi di, a Səli nun a dii xəmən Yonatan bata faxa?” ⁶ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N yi Gilibowa geyaan nan fari, n yi Səli to, a tanban tixi a bun, a yi gbətənxi yaxune wontorone nun soo ragine xən. ⁷ A to a firifiri, a yi n to, a yi n xili. N yi a yabi, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ⁸ A yi n maxədin a nde n tan na. N yi a fala a xa a Amalekin nan n tan na. ⁹ Nayi, a yi n yamari a n xa fa a faxa, bayo a yi səxələxi, hali a mən to yi jεjε. ¹⁰ Nayi, n yi n maso a ra, n yi a faxa, bayo n yi a kolon a a mi yi kisima a biradeni. Na xanbi ra, mangana, n yi a mangaya taxamasenna ba a xun na. N yi a yiirason ba a yiin na. N bata fa e ra i xən.”

¹¹ Dawuda yi a dugine yibə a ma. Naxanye birin yi a fəma, ne fan yi na liga. ¹² E yi saya feene liga, e wuga, e sun han jinbanna Səli nun a diin Yonatan ma fe ra e nun Alatala sofane nun Isirayila kaan naxanye faxaxi yengeni.

¹³ Na xanbi ra, Dawuda yi a fala banxulanna xa naxan faxi xeraan na, a naxa, “Nde i tan na?” A yi a yabi, a naxa, “Amalekin naxan dəxi yamanani ito yi, na nan ma diin n tan na.” ¹⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “I mi gaxu mangan faxε Alatala bata yi naxan sugandi?” ¹⁵ Dawuda yi a sofa keden xili, a yi a fala, a naxa, “Siga, i yi sa a faxa.” Sofaan yi Amaleki kaan garin, a yi a faxa. ¹⁶ Dawuda yi a fala Amaleki kaan ma, a naxa, “I tan nan i faxa feen nagidixi, i yi i yetε yalagi, i naxa, ‘N tan nan Alatala manga sugandixin faxaxi.’ ”

Dawuda yi e wuga

¹⁷ Dawuda yi saya sigini ito sa Səli nun a diin Yonatan xa. ¹⁸ A yi yamarin fi a Yuda kaane xa e maxaran na sigin ma naxan

xili “Xalimakuli Sigina.” A sebexi kedindin kui naxan yi xili Tinxin Muxuna kedina.

¹⁹ Isirayila sofa kendene bata faxa a geyane fari.

A mato sofane faxaxi kii naxan yi!

²⁰ A nama fala Gati taani, na xibarun nama fala Asikalon kirane xon, alogo Filisitine sungutunne nama sewa, alogo Ala kolontarene sungutunne nama naxan.

²¹ Xiila nun tulen nama fa fa Gilibowa geyane fari,

xee sabatila nama fa lu e ma, bayo sofane ye masansan wure lefane e rayagi mena nin,

Soli ye masansan wure lefana, turen yi ba soe a ma.

²² Yonatan ma xalimakunla mi yi xetema yaxu faxa daxin yetagi, yaxun senben yetagi.

Soli a silanfanna yi a wanla rakamalima.*

²³ Soli nun Yonatan yi rafan yamaan ma ki faji

e siimayaan birin yi, hali e sayani, e mi fate.

E yi xulun singbinna xa, e senben yi gbo yatan xa.

²⁴ Isirayila naxanle, e Soli wuga. A yi e maxidima nen dugi fajini, a xemaan sa e dugine ra.

²⁵ A mato, sofa senbemanen bata faxa yengenil! Yonatan bata faxa geyane fari!

²⁶ N bonen sunuxi i ya fe ra, Yonatan, n tada, n xoyi kendena.

I ya xanuntenyaan yi rafan n ma, dangu naxanle gbeen na.

²⁷ A mato, sofa senbemanen bata faxa! Sofa fangamane bata raxori!

2

Dawuda yi findi Yuda mangan na

¹ Na feene dangu xanbini, Dawuda yi Alatala maxodin, a naxa, “N lan n xa siga Yuda taana nde yi ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “On.” Dawuda yi a maxodin, a naxa, “N sigan minen?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Xebiron yi.” ² Dawuda yi siga e nun a naxalan firinne, Axinowami, Yesereli

kaana e nun Abigayili, Nabali Karemele kaana kapa gilena. ³ A yi a foxorabirane fan nun e denbayane xali, e sa dexo Xebiron nabilinni.

⁴ Nayi, Yuda bomsonna muxune yi fa Xebiron yi alogo e xa Dawuda findi Yuda mangan na.

E to a fala Dawuda xa a Yabesi-Galadi kaane bata yi Soli maluxun, ⁵ a yi xerane rasiga a faladeni e xa, a naxa, “Alatala xa e baraka e to Soli maluxunxi e kanna, e hinanna mayita a mabinni. ⁶ Ala xa Alatala fan e suxu hinanna nun lannayani. N tan fan fanma e ra nen, bayo e na nan ligaxi. ⁷ Iki, e sobe so, e wekile. E kanna Soli bata faxa, Yuda kaane n tan nan sugandixi mangan na e xun na.”

Yiseboseti yi findi Isirayila mangan na

⁸ Abineri, Neri a dii xemena, Soli a sofa kuntigin bata yi Yiseboseti suxu. Yiseboseti, Soli a dii xemnen nan yi a ra. Abineri yi a xali Maxanayin taani. ⁹ A yi a dexo mangan na Galadi xun na e nun Asuri nun Yesereli nun Eframi nun Bunyamin nun Isirayila birin xun na. ¹⁰ Yiseboseti, Soli a dii xemnen finde Isirayila mangan na, a bata yi jee tonge solomasexe soto. A jee firin nan ti mangayani. Koni Yuda bomsonna bata yi bira Dawudaa mangayaan foxo ra. ¹¹ Dawuda jee solofere e nun kike sennin nan ti mangayani Xebiron yi Yuda bomsonna xun na.

Yengen Yuda nun Isirayila tagi

¹² Neri a dii xemena Abineri nun Soli a dii xemnen Yiseboseti a walikene yi keli Maxanayin taani, e siga Gabayon taani. ¹³ Seruyaa dii xemnen Yowaba nun Dawudaa walikene fan yi kiraan suxu. E yi naralan Gabayon ige dexo deni. Ndee yi lu ige dexo deni foxo kedenni, ndee fan yi lu foxo kedenni. ¹⁴ Abineri yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Banxulanna ndee xa keli, e yengen so en yetagi.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “E xa keli.” ¹⁵ Sofane yi keli, e yi tenge muxu fu nun firin yi Bunyamin bomsenni, Soli a dii xemnen Yiseboseti xa, muxu fu nun firin yi Dawudaa walikene ye. E e maso e bode ra. ¹⁶ Birin yi a yenge so boden suxu a xunna ma, a yi a saxon a jensenni

* **1:22:** Silanfanna: Sofane yengesoso degemana.

silanfanna ra, e birin yi bira e bode xɔn. E na yiren xili sa, “Fanye Xεena” Gabayon yamanani. ¹⁷ Na lɔxɔni, yεngε gbeen yi keli. Dawudaa walikεne yi Abineri nun Isirayila kaane nɔ na yεngeni.

¹⁸ Seruyaa dii saxanne Yowaba nun Abisayi nun Asaheli nan yi menni. Asaheli yi xulun alo bolena, ¹⁹ a yi Abineri sagatanma, a mi yi xεtεma a fɔxɔ ra, a mi siga a yiifanna ma hanma a kɔmenna ma. ²⁰ Abineri yi a xanbi rato, a yi a fala, a naxa, “I tan Asaheli nan a ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ²¹ Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Siga yiifanna ma hanma kɔmenna ma, i sa banxulanna nde yεngε, i yi a yεngε yi se tongoxine ba a yii.” Koni Asaheli mi yi waxi xεtε feni Abineri fɔxɔ ra. ²² Abineri mɔn yi a fala Asaheli xa, a naxa, “Xεtε n fɔxɔ ra. Nanfe a ligε n xa i bɔnbɔ, n yi i faxa? Na xanbi ra, n mi fa nɔε i tada Yowaba yεtagi toε.” ²³ Koni Asaheli mi tin kiraan masare. Nayi, Abineri yi a sɔxɔn a kuini tanban xunna boden na, tanban yi sa mini Asaheli fari. A bira, a faxa. Naxanye birin yi fama Asaheli faxaxin biradeni, ne yi ti menni.

²⁴ Yowaba nun Abisayi yi bira Abineri fɔxɔ ra. Sogen bira waxatin naxan yi, e yi fa Ama geyaan fari, Giyahi yεtagi, Gabayon tonbonna kiraan xɔn. ²⁵ Bunyamin sofane yi e malan Abineri xanbi ra, e findi ganla ra e ti geyaan xun tagi. ²⁶ Abineri yi Yowaba xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Silanfanna luyε faxan tiyε tun ba? I mi a kolon a na rananna naxuma ayi nen? I luma han waxatin mundun, i mi a fala yamaan xa a e xa xεtε en ngaxakedenne fɔxɔ ra?” ²⁷ Yowaba yi yabin ti, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Ala yi, xa i mi yi falan ti nun, n ma muxune mi yi xεtεma ε fɔxɔ ra han tila xɔtɔnni.” ²⁸ Yowaba yi xɔtaan fe. A sofane yi xεtε Isirayila kaane fɔxɔ ra, e yi yεngen dan.

²⁹ Abineri nun a sofane yi sigan ti kɔena ngaan na Araba yamanani. E Yuruden baani gidi, e Bitiron birin yigidi e sa Maxanayin taan li. ³⁰ Yowaba xεtεxina Abineri fɔxɔ ra, a yi yamaan birin malan, Dawudaa walikεen muxu fu nun solomanaanin yi

dasaxi e nun Asaheli. ³¹ Koni Dawudaa muxune bata yi muxu kεmε saxan e nun tonge sennin faxa Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Abineri a muxune ra. ³² E fa Asaheli ra, e yi a maluxun a fafe gaburun na Betεlemi yi. Na xanbi ra, Yowaba nun a muxune yi sigan ti kɔena ngaan na, e sa so Xebiron yi xɔtɔn deni.

3

Dawuda diin naxanye bari Taruxune Singen 3.1-4

¹ Yεngen bu nen Sɔli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi han! Dawuda senben yi gboma ayi nen tun, Sɔli a denbayaan tan senben yi lu nɔnɔε. ² Dawuda yi dii xεmεne sɔtɔ Xebiron taani. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi Yεserele kaana Axinowami ra. ³ A diin firindena, Kileyabi, naxan nga yi Abigayili ra, Karemele kaan Nabali a kapa gilena. A diin saxandena, Abisalomi, naxan nga findi Gesuri taan Manga Talamayi a dii tεmen Maka ra. ⁴ A diin naanindena, Adoniya, naxan nga findi Xagiti ra, a diin suulundena, Sefati, naxan nga yi Abitali ra. ⁵ A dii sennindena, Yitireyami, Dawudaa naxanla Egelaa dii xεmεna. Diini itoe nan sɔtɔ Dawuda xa Xebiron yi.

Abineri yi a mε Yiseboseti ra

⁶ Yεngen waxatini Sɔli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi, Abineri senben yi gbo ayi Sɔli a muxune xun na. ⁷ Konyi naxanla* nde yi Sɔli yii naxan yi xili Risipa, Ayaa dii tεmena. Yiseboseti yi a fala Abineri xa, a naxa, “Nanfera ε nun n baba konyi naxanla sigaxi ε sa kafu?” ⁸ Yiseboseti a falan yi Abineri xɔlɔ kati, a yi a yabi, a naxa, “I n mirixi Yuda bɔnsɔnna baren nan na ba? To, n walima tinxinna nin i baba Sɔli a denbayaan xa, e nun a ngaxakedenne nun a xɔyine, n mi i so Dawuda yii. I fa n mafalama naxanli ito nan ma fe ra to?” ⁹ Alatala xa tɔrɔ naxin sa n fari xa n mi a liga Dawuda xa alo Alatala layirin tongoxi a xa kii naxan yi, ¹⁰ a to a fala, a a mangayaan bama nen Sɔli a denbayaan yii, a yi Dawuda dɔxɔ mangan

* 3:7: Konyi naxanle sariyan sεbexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔtɔ a naxanla ra.

na Isirayila xun na e nun Yuda, keli Dan ma han sa dɔxɔ Bɛriseba ra.” ¹¹ Bayo Yiseboseti yi gaxuxi Abineri yɛɛ ra, a mi nɔ a fala keden peen yabɛ.

¹² Abineri yi xɛrane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “Nde gbee yamanan na? En layirin xidi en tagi, n na i maliyɛnɛn Isirayila birin yi lu i fɔxɔ ra.” ¹³ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tinxi, n layirin xidi en tagi, koni n fe keden nan maxɔdinxi i ma, i mi fa n yɛtagin toma, fɔ i na fa Mikali ra, Sɔli a dii tɛmɛna, i nɛma fɛ n fɛma.” ¹⁴ Dawuda yi xɛrane rasiga a faladeni Sɔli a dii xɛmɛn Yiseboseti xa, a naxa, “N ma naxanla Mikali so n yii, n Filisiti xɛmɛ kɛmɛ banxulan naxan futu se ra.” ¹⁵ Nayi, Yiseboseti yi sa Mikali ba a xɛmɛn Palitiyeli yii, Layisi a dii xɛmɛna. ¹⁶ A xɛmɛn wugamatɔn yi bira a fɔxɔ ra han Baxurin taani. Nayi, Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Xɛtɛ i konni.” A yi xɛtɛ.

¹⁷ Abineri nun Isirayila fonne yi falan ti, a yi a fala e xa, a naxa, “E waxi nɛn Dawuda xɔn mangayani xabu to mi a ra, ¹⁸ awa, a liga waxatin ni i ra, amasɔtɔ Alatala bata falan ti Dawudaa fe yi, a naxa, ‘N nan n ma yamaan xɔrɔyama, Isirayila, n ma walikɛɛn Dawuda nan xɔn Filisitine yii e nun yaxun bonne.’ ” ¹⁹ Abineri mɔn yi falan ti Bunyamin kaane fan xa. Na xanbi ra, a sa rali Dawuda ma Xebiron yi, naxan birin napan Isirayila kaane ma e nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune ma. ²⁰ A yi fa Dawuda fɛma Xebiron yi, muxu mɔxɔɛ biraxi a fɔxɔ ra, Dawuda yi donse donna naxan naxani tɔn Abineri xa e nun muxun naxanye yi a fɔxɔ ra. ²¹ Abineri yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N kelima nɛn, n siga, n sa Isirayila birin malan n kanna sɛnbɛn bun ma, mangana. E layirin fenma nɛn ɛ nun ne tagi, i mangayaan liga yiren birin yi alo i waxi a xɔn kii naxan yi.” Dawuda yi tin Abineri yi siga bɔɛ xunbenli.

Yowaba yi Abineri faxa

²² Na dangu xanbini, Yowaba nun Dawudaa muxune yi fa sa keli yɛngɛni, e yi fa yɛngɛ yi se tongoxi wuyaxi ra e yii. Abineri mi yi fa Dawuda fɛma Xebiron yi, bayo Dawuda tin nɛn a yi siga bɔɛ xunbenli. ²³ Yowaba fa waxatin naxan yi e nun ganla naxan yi a fɔxɔ ra, e yi a fala a xa a Neri a

dii xɛmɛna Abineri bata yi fa mangan fɛma, a yi a lu a siga bɔɛ xunbenli. ²⁴ Yowaba yi siga mangan konni, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nanse ligaxi? Abineri yi fa i konni, i yi a lu a siga bɔɛ xunbenli? ²⁵ Anu, i a kolon a Neri a dii xɛmɛna Abineri faxi i yanfadeni alogo a xa i siga kiin nun i xɛtɛ kiin kolon e nun i naxan ligama.” ²⁶ Yowaba keli xanbini Dawuda konni, a yi xɛrane rasiga Abineri nɛnɛ xɔn, ne yi sa a li fɔ Sira ige dɔxɔdeni, e sa fa a ra. Dawuda mi yi a kolon. ²⁷ Abineri xɛtɛ waxatin naxan yi Xebiron yi, Yowaba yi a xili taan so dɛɛn dɛxɔn, alo a wundo falan nan tima a xa. A yi a sɔxɔn mɛnni a kuini, alogo a xa a xunyɛna Asaheli gbee faxan nɔxɔ.

²⁸ Dawuda to a mɛ naxan danguxi, a yi a fala, a naxa, “Alatala a kolon n tan nun n ma mangayaan mi findixi Neri a dii xɛmɛna Abineri faxa feen sabun na mumɛ! ²⁹ Na goronna xa dɔxɔ Yowaba nun a denbayaan xun ma. Muxuna nde xa lu Yowabaa denbayani kɔrɔsilaan luyɛ naxan ma hanma dogonfonna, hanma naxan sigan tiyɛ dunganna ra, hanma e faxa silanfanna ra, hanma donse mi naxan yii.” ³⁰ Yowaba nun a tada Abisayi Abineri faxa na kii nin, amasɔtɔ a bata yi e xunyɛna Asaheli faxa Gabayon yi yɛngɛni.

³¹ Dawuda yi a fala Yowaba xa e nun yamaan naxan yi biraxi a fɔxɔ ra, a naxa, “E ɛ dugine yibɔ, ɛ kasa bɛnbɛli dugine ragodo ɛ ma sununi, ɛ Abineri saya feen liga.” Manga Dawuda yɛtɛɛn yi bira binbin fɔxɔ ra. ³² E yi Abineri maluxun Xebiron yi. Mangan yi a xuini te, a wuga, yamaan birin yi wuga. ³³ Mangan yi saya sigin sa Abineri xa, a naxa,

“Abineri yi lan ba a faxa alo xaxilitarena?”

³⁴ I yiine mi yi xidixi, i sanne mi yi xidixi.

Anu, i bata faxa

alo muxu faxane na muxun naterɛna.”

Yamaan birin mɔn yi Abineri wuga. ³⁵ Na xanbi ra, e yi e maso Dawuda ra alogo e xa donseen so a yii, sogen mɔn yi na, koni Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa, “Ala xa tɔrɔya naxin sa n fari xa n donseen don benun sogen bira waxatini.” ³⁶ Yamaan birin yi na kolon, na yi rafan birin ma.

³⁷ Nayi, Yuda yamaan birin nun Isirayila kaane yi a kolon a mangan xa mi yamarin fixi alogo Neri a dii xemena Abineri xa faxa. ³⁸ Dawuda mən yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a kolon ba fa fala a Isirayila kuntigi gbeena nde bata faxa to? ³⁹ Hali mangan to n na, n senben panxin na a ra iki. Muxune itoe, Seruyaa dii xemene dangu n tan na. Alatala yeteen xa e tərō e to faxani ito tixi.”

4

Yiseboseti faxa fena

¹ Səli a dii xemen Yiseboseti to a me a Abineri bata yi faxa Xebiron yi, a yii xudin yi tuye ayi, gaxun yi Isirayila kaane birin suxu. ² Gali kuntigi firin yi Səli a dii xemen yii, Banaha nun Rekabu. Rimən Beroti kaan nan ma dii xeme yi e ra, Bunyamin bənsənni. ³ Amasətō Beroti kaane yi yatexi nen alo Bunyamin bənsənna, Beroti kaane bata yi fa, e dōxō Gitayin taani, e dōxi denaxan yi han to.

⁴ Səli a dii xemen Yonatan ma dii xemena nde yi na naxan yi lebutenxi. A jee suulun nan yi a ra Səli nun Yonatan faxa feen xibarun yi fama waxatin naxan yi, sa keli Yesereli taani. Na nan a liga, dii ngana nde yi a tongo mafuren, a yi bira, a yi findi sanmadəntəən na, a tan diin yi xili nen Mefiboseti.

⁵ Beroti kaan Rimən ma dii xemene, Rekabu nun Banaha yi siga Yiseboseti konni soge xələni, e yi a li xiyə yanyin na. ⁶ E so han banxin tagini alo e yi murutun nan tongoma, e yi Yiseboseti səxən a kuini. Na xanbi ra, Rekabu nun a xunyən Banaha yi e gi. ⁷ E soe banxini, mangana a matabun saden ma, e yi a səxən, e a faxa. E a xunna xaba a de, e yi a xunna suxu e yii, e siga yire xunkuyeni Araba kiraan xən ma. ⁸ E yi Yiseboseti xunna xali Manga Dawuda fema Xebiron yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Yiseboseti xunna nan ito ra, Səli a dii xemena, i yaxuna, naxan yi wama i faxa feni. To, Alatala bata i gbeen jəxō Səli nun a xanbin na.” ⁹ Dawuda yi a fala Beroti kaan Rimən ma dii xemene xa, Rekabu nun a xunyən Banaha, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, a tan naxan n ba tərən birin yi. ¹⁰ Naxan a fala n xa, a naxa, ‘Səli

bata faxa,’ naxan yi laxi a ra a a bata xibaru fajin nali n ma, n na a suxu nen, n yi a faxa Sikilaga yi, alogo a xa na xibaru fajin saranna sətō. ¹¹ Naxudene muxu tinxinxin faxa waxatin naxan yi banxini a saden ma, iki n mi a wunla maxədinje e ra ba, n yi e jan bəxən fari?” ¹² Dawuda yi yamarin fi a sofa banxulanne ma e xa Rekabu nun a xunyən Banaha faxa. Na xanbi ra, e yi e yiine nun e sanne bolonje a ra, e yi e singan Xebiron ige ramaradeni. E yi Yiseboseti xunna maluxun Neri a diina Abineri gaburun na Xebiron yi.

5

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xunna

Taruxune Singen 11.1-9

¹ Isirayila bənsənnə birin yi fa Dawuda fema Xebiron yi. E yi a fala, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ² A fələni, Səli yi nxō mangan na waxatin naxan yi, i tan nan yi tixi Isirayila ganla yee ra. Alatala bata yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yeeratiin na.’ ” ³ Nayi, Isirayila fonne birin yi fa mangan fema Xebiron yi, Manga Dawuda yi layirin tongo e xa Xebiron yi Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dōxō feen na Isirayila mangan na.

⁴ Dawuda findi mangan na a jee tonge saxanden nan ma, a yi jee tonge naanin ti mangayani. ⁵ A yi mangayaan liga Yuda xun na Xebiron yi jee solofere kike sennin, a yi jee tonge saxan nun saxan ti mangayani Yuda nun Isirayila birin xun na Yerusalen yi.

Dawuda yi Yerusalen taan nō

⁶ Manga Dawuda nun a fəxərabirane yi siga Yerusalen xili ma. Yebusu kaan naxanye yi na yamanani, ne yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soe be, bayo hali danxutəne nun sankalatəne nəe i kede nen.” Nanara, e mirixi a ma, e naxa, “Dawuda mi nəe soe be.” ⁷ Koni, Dawuda yi Siyon yinna suxu a senbeni, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁸ Na ləxəni, Dawuda yi a fala, a naxa, “Naxan yo waxi Yebusu kaane nō feni, fə na kanna xa siga kiraan nan xən naxan gixi sa lan igen ma alogo a yi e masətō, Dawuda yi na ‘sankalatəne nun

danxutone' rapaxu." Nanara, a falama a "Danxutone nun sankalatone" mi soma Ala Batu Banxini. ⁹ Dawuda yi dɔxɔ taan yire makantanxini, a yi mɛn xili sa a Dawudaa Taana. Na xanbi ra, Dawuda yi mɛnna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma siga han taa tagini. ¹⁰ Nayi, Dawuda sɛnbɛn yi lu gbo ayi tun, bayo Alatala yi a xɔn, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna.

*Dawudaa mangayaan yi baraka
Taruxune Singen 14.1-2*

¹¹ Tire taan mangan Xurami yi xɛrane rasiga Dawuda ma, e yi suman wudin xali na e nun wudi rawanle nun gɛmɛ masonle naxanye manga banxin ti Dawuda xa. ¹² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na, a yi a mangayaan sɛnbɛ so masɔtɔ a yamana Isirayila fe ra. ¹³ A keli xanbini Xebiron yi, Dawuda mɔn yi konyi naxanla* ndee nun naxanla ndee fen Yerusalɛn yi, a mɔn yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔtɔ. ¹⁴ Naxanye sɔtɔ a xa Yerusalɛn yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ¹⁵ nun Yibixari nun Elisawa nun Nefegi nun Yafiya ¹⁶ nun Elisama nun Eliyada nun Elifeleti.

*Dawuda yi Filisitine nɔ
Taruxune Singen 14.8-16*

¹⁷ Filisitine yi a mɛ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mɛ, a yi so yire makantanxini. ¹⁸ Filisitine yi fa, e xuya ayi Refa lanbanna birin yi. ¹⁹ Dawuda yi Alatala maxɔdin, a naxa, "N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soɛ n yii ba?" Alatala yi a yabi, a naxa, "Siga, bayo n Filisitine soma nɛn i yii." ²⁰ Nayi, Dawuda yi siga Baali-Perasimi yi, a Filisitine nɔ dɛnaxan yi. A yi a fala, a naxa, "Alatala bata n yaxune raxuya ayi n yɛɛ ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi." Nanara, e mɛnna xili sa Baali-Perasimi.† ²¹ E yi e suxurene rabɛn mɛnɛni, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi e xali.

²² Filisitine mɔn yi te, e dɔxɔ Refa lanbanna birin yi. ²³ Dawuda mɔn yi Alatala

maxɔdin. Alatala yi a fala a xa, a naxa, "I nama te, dangu e xanbi ra, i yi i maso e ra fɔtɔnna dɛ. ²⁴ I na siga ti xuiin mɛ wudine kondene yi, i keli e yɛngɛdeni mafuren, bayo Alatala nan tima i yɛɛ ra, a Filisiti ganla nɔ i xa." ²⁵ Alatala naxan yamari Dawuda ma, a na liga, a Filisitine nɔ, a lu e faxɛ keli Geba han sa dɔxɔ Geseri taan na.

6

*E yi Layiri Kankiraan xali
Taruxune Singen 13.1-14*

¹ Dawuda mɔn yi Isirayila sofa sɛnbɛmane birin malan, muxu wuli tonge saxan. ² Na ganla yi biraxi a fɔxɔ ra, a siga Baala taani Yuda yi, alogo a xa sa Alaa Kankiraan* tongo, Ala xinla nan na kankiraan ma, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, naxan dɔxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. ³ E yi Alaa Kankiraan sa wontoro nɛnɛn kui keli Abinadabo a banxini geyaan fari. Wusa nun Axiyo, Abinadabo a dii xɛmɛne nan yi wontoro nɛnɛn nagima. ⁴ E yi a tongo Abinadabo a banxini geyaan fari, Axiyo yi sigama a yɛɛ ra. ⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi sɛwan mayitama Alatala ra, e maxaseen sifan birin maxama, alo bɔlɔnna nun kondenna nun tanbanna nun karijanna nun maxase gbɛtɛye.

⁶ E to Nakon ma lonna li, Wusa yi a yiini bandun, a Alaa Kankiraan suxu, bayo ningene bata yi salaxun. ⁷ Nayi, Alatala yi xɔlɔ a ma han! A yi a faxes na xaxilitareya wanla fe ra. Wusa yi faxes mɛnɛni, Alaa Kankiraan fɛma. ⁸ Alatala to Wusa niin ba, a faxes. Nayi, Dawuda yi xɔlɔ han, e yi mɛn xili sa "Wusa halagidena" han to. ⁹ Na lɔxɔni, Dawuda yi gaxu Alatala yɛɛ ra, a yi a fala, a naxa, "Alatalaa Kankiraan soma di n konni?" ¹⁰ Nayi, a yi tondi Alatalaa Kankiraan xalɛ a konni, Dawudaa Taani. A yi a xali Obedi-Edɔn Gati kaana banxini. ¹¹ Alatalaa Kankiraan yi lu Obedi-Edɔn Gati kaana banxini kike saxan, Alatala yi barakan sa Obedi-Edɔn nun a denbayaan birin ma fe yi.

* **5:13:** Konyi naxanle sariyan seɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a naxanla ra. † **5:20:** 5.20 Baali-Perasimi bunna nɛn fa fala, "Halagin Kanna." * **6:2:** 6.2 Alaa Layiri Kankirana fe mɔn seɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

*Layiri Kankiraan Yerusalen yi
Taruxune Singen 15.25-16.3*

¹² E sa na fala Manga Dawuda xa a Alatala bata barakan sa Obedi-Edon ma denbayaan birin ma fe yi e nun a gbeen seen naxanye birin na masoto Alaa Kankirana fe ra. Nayi, Dawuda yi Alaa Kankiraan tongo Obedi-Edon yi, a siga a ra Dawudaa Taani sewani. ¹³ Alatalaa Kankiraan xali muxune na yi e sanna ye sennin tongo, Dawuda yi jinge keden nun jinge dii raturaxi keden nan bama saraxan na. ¹⁴ Dawuda yi a bodon a senben birin na Alatala yetagi, a yi maxidixi saraxarali doamaan nan gbansan yi. ¹⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi fa Alatalaa Kankiraan na Yerusalen yi, jaxaraxan nun xota xuine yi.

¹⁶ Alatalaa Kankiraan yi soma Dawudaa Taani waxatin naxan yi, Soli a dii temen Mikali yi a matoma banxin foye soden na, a yi Manga Dawuda to tuganje ayi, a bodonma Alatalaa Layiri Kankiraan yetagi. Na ma, Mikali yi Dawuda rajaxu a baje ni.

¹⁷ Na xanbi ra, e fa Alatalaa Kankiraan na, e yi a dexo bubuni, Dawuda naxan yelan a xili yi, Dawuda yi saraxa gan daxine nun baje xunbeli saraxane ba Alatala xa. ¹⁸ Dawuda yelin saraxa gan daxine nun baje xunbeli saraxane be waxatin naxan yi, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala Senben Birin Kanna xinli. ¹⁹ A mon yi donseene yitaxun Isirayila yamaan birin na, xemnen nun jaxanla, birin yi burun soto e nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden. Na xanbi ra, birin yi siga a konni.

²⁰ Dawuda yi xete a duba a denbayaan xa, Soli a dii temen Mikali yi menni a ralandeni. A yi a fala, a naxa, “Binyen mundun yi a ra to Isirayila mangan to yi a yete yitama a walike jaxanle nun a walike xemene ra, alo fuyantenna a lige kii naxan yi.”

²¹ Dawuda yi Mikali yabi, a naxa, “N na a ligaxi Alatala nan yetagi naxan n sugandixi i baba nun a denbayaan birin xa, a n findi Isirayila kuntigin na, a yamana, n nan n ma sewan yitaxi na nan na. ²² N wama nen n xa rajaxu dangu na ra, n yi n yete magodo n yete yetagi. Koni, walike jaxanle

n binyama nen i naxanye fe falaxi.” ²³ Soli a dii temen Mikali mi dii soto han a faxes.

7

*Alaa layirin Dawuda xa
Taruxune Singen 17.1-15*

¹ Manga Dawuda yi so a manga banxin kui. Alatala yi a ratanga a yaxune birin ma naxanye yi a yamanan nabilinxi. ² Loxona nde, mangan yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alaa Kankiraan mon bubun nan kui.” ³ Natan yi mangan yabi, a naxa, “Sa i rafan feene birin liga, bayo Alatala i xon.”

⁴ Koni na kosen na, Alatala yi falan ti Natan xa, a naxa, ⁵ “Sa a fala n ma waliksen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan xa mi batuden tima n xa n luma denaxan yi. ⁶ N yetesen munma lu n batu banxin kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini loxoni Misiran fari ma han to, koni n bata lu Isirayila kaane foxo ra bubun kui yiren birin yi. ⁷ N siga denaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n kuntigi wuyaxi dexo nen Isirayila xun na, n ma yamana, alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa, “Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?” ’ ⁸ Nanara, i mon xa a fala n ma waliksen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruse rabayani alogo i xa findi Isirayila yeratiin na, n ma yamana. ⁹ I sigan denaxan birin yi, n lu nen i xon, n yi i yaxune birin faxes i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye bexo xonna fari. ¹⁰ N yiren soma nen Isirayila yii, n ma yamana, e dextoma denaxan yi. E luma nen na, gaxu yo mi e suxe. Muxu jaxi yo mon mi fa e jaxankatama alo a foloni, ¹¹ n kitisane dexo Isirayila xun na waxatin naxan yi, n ma yamana. N na i ratangama nen i yaxun birin ma, i lu baje xunbenli. N tan, Alatala naxan fala tima i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹² I na faxes waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi, a ti i joxoni mangayani, n yi a mangayaan senbe so. ¹³ Na nan n batu

banxin tima n xa, n yi a mangayaan senbe so habadan. ¹⁴ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma dii xemεn na. Xa a fe naxin liga, n na a fe naxin saranma nen a ra alo dii fafan diin natɔrɔnma kii naxan yi. ¹⁵ Koni, n ma hinanna mi njanma a xa, alo n na a ba Sɔli ma kii naxan yi, n naxan makuya n na. ¹⁶ I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nen n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nen habadan.’ ¹⁷ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yεba Dawuda xa.

*Dawuda Ala maxandina
Taruxune Singen 17.16-27*

¹⁸ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dɔxɔ Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sɔtɔ i naxan fixi nxu ma. ¹⁹ Koni, Marigina Alatala, i tan yeε ra yi, na xurun. I mɔn layirine tongoma n ma denbayana yeε ra sigana fe yi. Marigina Alatala, na lan a raba n tan xa ba, n tan adamadi dɔrɔnna?”

²⁰ “Marigina Alatala, n nɔε nanse se a fari, bayo i tan yetena i ya walikεen kolon? ²¹ I ya falana fe ra e nun fata i sagoon na, i bata fe gbeeni ito liga alogo i xa e yita i ya walikεen na.”

²² “Marigina Alatala, i gbo. Muxu yo mi maliga i tan na. Ala gbete mi na ba i tan na, alo nxu bata yi a me kii naxan yi ye yo ye. ²³ Siya gbeten mundun dunuɔna yi naxan luxi alo Isirayila i ya yamana, i tan Ala naxanye raminixi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbetene kedi i ya yamaan yeε ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makεnen. ²⁴ I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxɔ Ala ra.”

²⁵ “Iki, Marigina Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikεen nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁶ Nayi, i xinla binyama nen habadan. Muxune yi a fala, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna nan Isirayilaa Ala ra.’ Senben xa lu i ya walikεen Dawudaa denbayani i yetagi. ²⁷ I tan, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene

findima nen mangane ra n nɔxɔni. Nanara, i ya walikεen bata wekilen sɔtɔ a maxandini ito ti i xɔn.”

²⁸ “Marigina Alatala, i tan nan Ala ra, i na naxan fala, na ligama nen. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikεen xa. ²⁹ Nayi, barakan sa n ma denbayana fe yi alogo n yixetene xa lu mangayani i yetagi habadan alo i bata layirin tongo kii naxan yi. Marigina Alatala, i ya barakan xa lu n ma denbayaan fɔxɔ ra habadan.”

8

*Dawuda nɔ sɔtɔna yengeni
Taruxune Singen 18.1-13*

¹ Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nɔ yengeni, a yi e rayarabi, a yi yamanan ba e yii.

² A mɔn yi Moyaba kaane nɔ. Na xanbi ra, a yi e karahan a e xa e sa bɔxɔni, a yi yamaan maliga lutin na. Lutin ye saxan yo saxan, a yi lutin ye singen nun a firinden muxune faxama nen. A yi a ye saxanden muxune lu e nii ra. Xabu na, Moyaba kaane yi lu Dawuda nɔn bun ma, e lu mudun fiye.

³ Dawuda mɔn yi Rexobo a dii xemεn Hadadeseri fan nɔ yengeni, Soba mangana, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴ Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden kemε solofere suxu yengeni e nun sofa wuli mɔxɔɔne. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo kemε nɔxɔndɔn a naxanye ramara. ⁵ Arami kaane to keli Damasi taani fa Soba manggan Hadadeseri malideni, Dawuda yi ne sofa wuli mɔxɔɔnen nun firin faxa. ⁶ A yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani, Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soε a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine tongo, a siga e ra Yerusalen yi. ⁸ Manga Dawuda mɔn yi sula wuyaxi tongo Berotayi taani e nun Betaxa taani, Hadadeseri a taane.

⁹ Tohu, Xamata mangan yi a me a Dawuda bata Hadadeseri a sofane birin nɔ yengeni. ¹⁰ A yi a dii xemεn Yorami rasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sɔtɔna fe ra Hadadeseri yengeni, bayo

Tohu nun Hadadeseri yi yengeni. Yorami yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana.

¹¹ Manga Dawuda yi ne fi Alatala ma, alo a gbeti fixen nun xemaan fi Ala ma kii naxan yi, a naxanye tongo siyane yii a naxanye no: ¹² Arami nun Moyaba nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine. A mon yi seene fi Ala ma, a naxanye tongo yengeni Rexobo a dii xemen Hadadeseri yii, Soba mangana.

¹³ Dawuda xinla soto na kii nin, a yelin xanbini Arami kaane noe Foxo Lanbanni. A muxu wuli fu nun solomasexe faza. ¹⁴ A yi yamana kanne lu Edon yi alogo na xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

*Dawudaa kuntigi gbeene fe
Taruxune Singen 18.14-17*

¹⁵ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kenden sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁶ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofa kuntigin na, Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁷ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Aximeleki nan yi saraxaraline ra. Seraya nan yi sebeli tiin na. ¹⁸ Benaya, Yehoyadaa dii xemen nan yi Keretine nun Peltine foxo ra, saraxaraline nan yi Dawudaa dii xemene ra.

9

Dawuda yi fan Mefiboseti ra

¹ Loxona nde, Dawuda yi maxodinna ti, a naxa, "Soli a denbayaan muxuna nde mon luxi ba, alogo n xa hinan a ra Yonatan ma fe ra?" ² Walikena nde yi Soli a banxini nun, a xili Siba, e fa na ra Dawuda fema. Mangan yi a maxodin, a naxa, "Siba nan i tan na ba?" A yi a yabi, a naxa, "N tan i ya walikenen a ra." ³ Mangan yi a fala, a naxa, "Muxe mi fa Soli a denbayani ba, n na Alaa hinanna yite naxan na?" Siba yi mangan yabi, a naxa, "Yonatan ma dii xeme keden mon na yi naxan sanne kalaxi." ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, "A minen?" Siba yi mangan yabi, a naxa, "A sa Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi." ⁵ Dawuda yi muxuna nde rasiga a tongodeni Amiyeli a dii xemen Makiri a

banxini Lodebara yi. ⁶ Soli mamandenna, Mefiboseti, Yonatan ma dii xemen fa waxatin naxan yi Dawuda konni, a bira boxoni Dawuda yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. Dawuda yi a maxodin, a naxa, "Mefiboseti nan i tan na ba?" A yi a yabi, a naxa, "N tan nan yati a ra, mangana." ⁷ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, "I nama gaxu. I baba Yonatan ma fe ra, n waxi hinan feni i ra. N na i taje Soli a boxon birin soma nen i yii, i mon yi i dege n ma tabanla ra." ⁸ Mefiboseti yi a xinbi sin, a naxa, "Mangana, nanse i ya walikenen na, alogo i xa i yeen ti bare faxaxin na alo n tan?"

⁹ Mangan yi Siba xili, Soli a walikena, a yi a fala a xa, a naxa, "Soli nun a denbayaan gbeen seen naxan birin na, n ne soma nen i kanna Soli mamandenna yii, Mefiboseti. ¹⁰ I tan nun i ya dii xemene nun i ya walikene, e boxon walima nen a xa, alogo e xa a denbayaan balo. Mefiboseti tan a degema nen n ma tabanla ra loxo yo loxo." Dii xeme fu nun suulun yi Siba yii e nun walike moxone. ¹¹ Siba yi a fala mangan xa, a naxa, "Mangan naxan birin yamarixi, n na ligama nen." Dawuda bata yi a fala, a naxa, "Mefiboseti a degema nen n ma tabanla ra, alo manga diina." ¹² Dii xeme keden yi Mefiboseti yii, a xili Mika. Naxanye birin yi Siba a banxini, Mefiboseti a walikenen nan yi ne ra. ¹³ Bayo a yi godoma a san firinne birin ma, a yi doxo Yerusalen yi, alogo a xa no sigi a degedeni mangan konni a tabanla ra loxo yo loxo.

10

*Dawuda nun Amonine yengena
Taruxune Singen 19.1-19*

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan yi faza, a dii xemen Xanun yi doxo a joxoni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, "N hinanma nen Naxasi a dii xemen Xanun na, alo a fafe hinan n na kii naxan yi." Dawuda yi xerane rasiga alogo e xa sa a fafe sayaan xonton. Dawudaa xerane to sa so Amonine yamanani, ³ Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e kanna, e naxa, "I laxi a ra a Dawuda muxune rafaxi i fafe saya xontonden nan tun yi ba? E mi faxi koten xan na ba alogo e xa taan nakorasi, loxona nde e yi no a suxe?" ⁴ Nayi, Xanun yi

Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene foxo kedenna bi, a yi e domane raxaba e xorene yilanni, a yi e raxete. ⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a xera gbeteeye rasiga e ralandeni, bayo e yi yagixi han! Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be.”

⁶ Amonine yi a to a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina. Nayi, e yi sofa wuli maxone tongo Arami kaan naxanye yi kelixi Beti-Rexobo nun Soba yi, e yi wuli keden tongo Maka mangana sofane ye, e nun wuli fu nun firin Tobo kaane ye. ⁷ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁸ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Arami kaan naxanye yi kelixi Soba nun Rexobo yi e nun Tobo nun Maka sofane fan yi sa e malan foxo kedenni burunna ra. ⁹ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra, a yi a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹⁰ A yi sofa donxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹¹ Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹² I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane, naxan nafan Alatala ma, a xa na liga.” ¹³ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi e yee ra. ¹⁴ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Nayi, Yowaba yi Amonine yenge feen dan, a xete Yerusalen yi.

¹⁵ Arami kaane to a to, a Isirayila bata e no, e yi e senben malan. ¹⁶ Arami kaan naxanye yi Efirati baan kidi ma, Hadadeseri yi xerane rasiga ne ma. E yi fa Xelama yi. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, a Yuruden baan gidi, a siga Xelama yi. Arami kaane yi ti yenge so xinla ma Dawuda yee ra. E yenge. ¹⁸ Arami kaane yi e gi Isirayila kaane yee ra, Dawuda nun a ganla yi yenge so wontoro sofa muxu keme solofere faxes e nun soo ragi wuli tonge naanin, a man yi sofa kuntigin Sofaki

fan yenge, a yi a faxes menni. ¹⁹ Mangan naxanye birin yi Hadadeseri a non bun ma, ne to a to a Isirayila bata e no, e de fanna fen e ra. E yi lu Isirayila kaane non bun ma. Xabu na dangu, Arami kaane mi fa susu Amonine maliye.

11

Dawuda nun Batiseba fe

¹ Ne nenen folona, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Dawuda yi Yowaba nun a sofa wekilexine nun Isirayila ganla birin nasiga, alogo e xa sa Amonine yenge, e yi e manga taan Rabaha rabilin. Koni, Dawuda tan lu nen Yerusalen yi. ² Ninbanna nde ra, Dawuda yi keli a siga a masiga tideni a manga banxin xun tagi, a sa a kondeni, a yi naxanla nde to a maxe. A yi tofan han. ³ Dawuda yi xerane rasiga na naxanla xibarun fendeni. E yi a fala a xa, e naxa, “Batiseba na a ra, Eliyami a dii temena, Yuriya Xiti kaana naxanla.” ⁴ Dawuda yi xerane rasiga a xilideni. A yi fa a konni, a yi a kolon naxanla ra. A yi baxi yelideni a kike wanla ra. ⁵ Na naxanla yi fudikan, a yi xeraan nasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata fudikan de.”

⁶ Nayi, Dawuda yi xeraan nasiga Yowaba ma, a naxa, “Yuriya Xiti kaan nafa n ma.” Yowaba yi Yuriya rafa Dawuda ma. ⁷ Yuriya yi siga Dawuda fema, a yi a maxodin Yowaba a fe ma, a yi a maxodin yamaan nun yengen kiin ma. ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga i konni, i sa i matabu.” Yuriya yi mini manga banxini, mangan yi finmaseene rasiga a ma. ⁹ Koni Yuriya yi a sa manga banxin deen na e nun a kanna walikenen bonne, a mi siga a banxini. ¹⁰ E to na fala Dawuda xa, a yi Yuriya maxodin, a naxa, “I mi kelixi sigati xunkuyen xan yi iki? Nanfera i mi sigama i konni?” ¹¹ Yuriya yi Dawuda yabi, a naxa, “Alaa Kankiraan nun Isirayila ganla nun Yuda kaane birin bubune nan kui, n kanna Yowaba nun i ya walikene fan burunna ra. N tan sigen n konni waxatini ito yi ba, n sa n dege, n yi n min, nxu nun n ma naxanla yi kafu? N bata n kolo i yi, n mi na fe sifan lige mumel!” ¹² Dawuda yi a fala Yuriya xa, a naxa, “I man xa lu be to, tila n yi i rasiga.”

Na ma, Yuriya yi lu Yerusalen yi han na xɔtɔn bode. ¹³ Dawuda yi a xili a xa a dege, a yi a min a tabanla ra, a yi manpaan min han a xunna yi keli a ra. Koni jinbanna ra, Yuriya yi mini, a yi sa a sa sena nde fari a kannna walikɛɛn bonne fɛma, a mi siga a banxini.

¹⁴ Na xɔtɔn bode xɔtɔnni, Dawuda yi bataxina nde sɛbɛ Yowaba ma, a yi a so Yuriya yii. ¹⁵ A yi a sɛbɛ na bataxin kui, a naxa, “Yɛngɛn dɛnaxan na ɲaxu, Yuriya ti mɛnna yɛɛn na, ɛ yi ɛ masiga a ra, alogo yaxune xa a faxa.” ¹⁶ Nayi, Yowaba yi taan nabilin, a yi a kolon sofa sɛnbɛmane dɛnaxan yi, a yi Yuriya ti mɛnni. ¹⁷ Taan sofane yi mini e Yowaba yɛngɛ, e yi Dawuda sofana ndee faxa. Yuriya Xiti kaan yi bira, a faxa. ¹⁸ Yowaba yi na feen nasiga Dawuda ma yɛngɛn danguxi kii naxan yi. ¹⁹ A yi xɛraan ti yamarini itoe ra, a naxa, “I na yelin yɛngɛn kiin yɛbɛ mangan xa waxatin naxan yi, ²⁰ xa mangan xɔlɔ, a yi a fala, a naxa, ‘Nanfera ɛ masoxi taan na yɛngɛ sodeni? Ɛ mi a kolon a e bunna tima nɛn yinna xun tagi? ²¹ Nde Abimeleki faxaxi, Yerubeseti a dii xɛmɛn Tebesi taani? Naxanla nde xa mi se din gɛmɛna nde ragodo a fari yinna xun tagi ba, a yi faxa?’ Nanfera ɛ masoxi yinna ra?” Nayi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I ya walikɛɛn Yuriya Xiti kaan fan bata faxa.’ ”

²² Xɛraan yi siga. A sa na birin yɛba Dawuda xa alo Yowaba a fala a xa kii naxan yi. ²³ Xɛraan yi a fala, a naxa, “Taan kantan tiine sɛnbɛn yi gbo nxu xa. E siga nɛn nxu xili ma burunna ra, nxu yi e kedi han taan so dɛɛn na. ²⁴ Xalimakuli kanne yi nxu mabun keli yinna xun tagi, nanara i ya sofana ndee yi faxa alo Yuriya, Xiti kaana.” ²⁵ Dawuda yi a fala xɛraan xa, a naxa, “Siga, i sa Yowaba rawɛkile, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I nama feni itoe yatɛ fe ɲaxin na. Yɛngɛ yo yɛngɛ, faxan tima fɔxɔ firinna birin nin. Taan suxu ki faɲi, i yi a kala.’ ”

²⁶ Yuriyaa ɲaxanla na mɛ waxatin naxan yi, a a xɛmɛn bata faxa, a yi sunu. ²⁷ Koni sunun waxatin to dangu a xun ma, Dawuda yi fa a ra a konni. A yi a findi a ɲaxanla ra, a yi dii xɛmɛ keden bari a xa.

Dawuda feen naxan naba, na yi ɲaɲaxu Alatala ma.

12

Nabi Natan yi Alaa xɔlɔna fe fala

¹ Alatala yi Natan nasiga Dawuda ma. Natan yi fa a fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛ firin yi taa kedenni, nafulu kannna nan yi boden na, bodena, yi-igelitɔna. ² Xuruse xunxurin nun a xungbeen wuyaxi yi nafulu kannna yii. ³ Sese mi yi yiigelitɔn tan yii fɔ yɛxɛɛdi keden, a naxan sara, a yi a baloma, a yi gboma a konni e nun a dii xɛmɛne. E birin yi donse kedenna nan donma e nun nɔnɔna, a yi xima a dɛxɔn nɛn. A yi luxi nɛn alo a dii tɛmɛna. ⁴ Lɔxɔna nde, xɔɲɛn yi fa nafulu kannna konni, a mi tin a xuruse keden tongɛ, a yi a faxa, koni a yi sa yiigelitɔna yɛxɛɛdin tongo, a yi na faxa a xɔɲɛn xa.”

⁵ Dawuda yi xɔlɔ na xɛmɛn ma han, a yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. Xɛmɛn naxan na ligaxi, a lan a faxa. ⁶ Bayo a bata na liga, a mi kininkinin, a yɛxɛɛ muɲaxin ɲɔxɔma nɛn yɛxɛɛ naanin gbɛtɛye ra.”

⁷ Nayi, Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tan nan na xɛmɛn na! Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan i sugandixi mangan na Isirayila xun na, n tan nan i baxi Sɔli yii! ⁸ N yi i kannna Sɔli a denbayaan lu i sɛnbɛn bun. N yi i kannna ɲaxanle so i yii. N yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan so i yii. Xa na yi xurun nun, n mɔn yi nde sɛ na fari nɛn. ⁹ Nanfera nayi, i n tan, Alatalaa falane rabɛɲinxi, naxan mi rafan n ma, i yi na liga? I bata Xiti kaan Yuriya faxa yɛngɛni, i yi a ɲaxanla findi i gbeen na, i yi a faxa Amonine silanfanna ra. ¹⁰ Awa iki, silanfanna mi a masigama i ya banxin na, bayo i bata n ɲaɲaxu, e nun bayo i bata Yuriya Xiti kaana ɲaxanla tongo, i yi a findi i ya ɲaxanla ra.’ ¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tɔɔyaan nafama nɛn i ya denbayaan xili ma. N yi i ya ɲaxanle tongo i yɛɛ xɔri, n yi e so i ya muxuna ndee yii, e yi kafu yanyin na. ¹² Bayo i bata a liga wundoni, n tan a rakamalima Isirayila birin nan yɛtagi yanyin na.’ ”

* **11:21:** Na fe mɔn sɛbɛxi Kitisane 9.53 kui.

¹³ Dawuda yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata Alatala yulubin tongo.” Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Alatala bata i mafelu i yulubin na, i mi faxama. ¹⁴ Koni bayo i bata a liga yaxune yi Alatala mafala fata feni ito ra, diin naxan barixi, na faxama nɛn.” ¹⁵ Na xanbi ra, Natan yi siga a konni.

Dawudaa diin yi faxa

Yuriyaa naxanla diin naxan bari Dawuda ma, Alatala yi na rafura, a lu doyenɲe. ¹⁶ Dawuda yi Ala maxandi diin xa, a sun. A to so a konni, a xi saxi bɔxɔni. ¹⁷ A banxin muxune yi a karahan alogo e xa a rakeli bɔxɔni, koni a mi tin kele bɔxɔni, a mi donse don e xɔn. ¹⁸ Xi soloferede bɔxɔni, diin yi faxa. Dawudaa walikene yi gaxu a fale a xa fa fala diin bata faxa. Bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Diin to yi ɲeɲe, en yi falan ti a xa, koni a mi a tuli mati en na, iki en susuma a fale a xa di fa fala diin bata faxa? A mi fe naxina nde lige ba?” ¹⁹ Dawuda yi a walikene to kɔyɛkɔyɛɲe e bode tagi, a yi a kolon a diin bata faxa. A yi e maxɔdin, a naxa, “Diin bata faxa ba?” E yi a yabi, e naxa, “A bata faxa.” ²⁰ Nayi, Dawuda yi keli bɔxɔni. A yi a maxa, a latikɔnɔnna sa a ma, a dugin masara, a mɔn yi siga Alatala batudeni, a yi a batu. Na xanbi ra, a yi siga a banxini, a yi a fala a e xa donseen so a yii, a yi a dege. ²¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “I naxan ligaxi, na bunna nanse ra? Diin to yi ɲeɲe, i sun, i wuga. Awa iki, diin bata faxa, i bata keli, i yi i dege.” ²² A yi e yabi, a naxa, “Diin yi ɲeɲe waxatin naxan yi, n yi sunuxi, n wugama, bayo n yi mirixi a ma, n naxa, ‘Yanyina nde, Alatala kininkininma nɛn n ma, diin yi kisi.’” ²³ Iki, a bata faxa, n sunma nanfera nayi? N nɔe a rakele ba? N tan sigama nɛn a fɛma, koni a tan mi fa fe n fɛma sɔnɔn.”

Muluku Sulemani bari fena

²⁴ Dawuda yi a naxanla Batiseba madɛndɛn, a yi siga a fɛma, a yi a kolon naxanla ra. A dii xɛmɛn bari, Dawuda yi a xili sa Sulemani. A yi rafan Alatala ma,

²⁵ nanara Nabi Natan yi a xili sa Yedideya,* Alatalaa fe ra.

Rabaha taan suxu fena Taruxune Singen 20.1-3

²⁶ Na waxatini, sofa kuntigin Yowaba bata yi Rabaha suxu, Amonine manga taana. ²⁷ A yi xɛrane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata Rabaha yɛnge, n yi e ige baden suxu. ²⁸ Nayi, iki, gali dɔnxɛn malan, i fa taan nabilin, i a tongo i yɛɛ xa, n mi wama a tongo feni binyen birin yi lu n xa.” ²⁹ Dawuda yi gali dɔnxɛn malan, a fa Rabaha yɛnge, a yi a tongo. ³⁰ A yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin tongo na mangan xun na. Na mangaya taxamaseri kɔmɔtin xɛmaan binyen yi kilo tonge saxan liye, a yi maxidixi gɛmɛ faji kɛndɛn nan na. E yi a so Dawuda xun na, mangan yi se wuyaxi tongo taani. ³¹ Dawuda yi muxune suxu, a yi e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun gɛmɛ bɔɔn nun wudi sɛgen nun bitikidi bɔnbɔna.† A na liga Amonine taan bonne birin yi. Na xanbi ra, a so Yerusalɛn yi e nun a ganla birin.

13

Aminon nun Tamari a fe

¹ Na xanbi ra, Dawudaa dii xɛmɛna Abisalomi xunyɛ dii tɛmɛna nde yi na naxan yi xili Tamari, a yi tofan han, na yi rafan Aminon ma, Dawudaa dii xɛmɛna. ² Aminon xaxinla bata yi keli han a fura Tamari a fe ra, a xunyɛna. A yi xɔdɔxɔ Aminon ma a xa fena nde liga a ra, amasɔtɔ sungutun nasɔlɔnxin nan mɔn yi a ra. ³ Koni Aminon lanfana nde yi na, a xili Yonadabo, Simeyaa dii xɛmɛna, Dawuda ngaxakedenna, kɔtaden nan yi Yonadabo ra nun. ⁴ A yi a fala Aminon xa, a naxa, “Nanfera xɔtɔn yo xɔtɔn i sunuxi, i tan, manga diina? I mi waxi a fala feni n xa ba?” Aminon yi a yabi, a naxa, “Tamari rafan n ma, n fafaxakedenna Abisalomi xunyɛna.” ⁵ Yonadabo yi a fala a xa, a naxa, “I yɛɛ rafura i yi i sa saden ma. I baba na fa i fɛma waxatin naxan yi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tin, n xunyɛn Tamari xa fa donsena nde

* **12:25:** Yedideya bunna nɛn fa fala “Naxan nafan Alatala ma.” † **12:31:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

rafala n xa, a xa a rafala n yetagi, a yeteen yi a so n yii, n yi a don.’ ”

⁶ A yi a yete rafura, a yi a sa. Mangan yi fa a todeni, Aminon yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xunyen Tamari xa fa buru firin nafala n yetagi, a yeteen yi e raso n de, n yi e don.” ⁷ Dawuda yi xeraan nasiga na faladeni Tamari xa a konni, a naxa, “Siga i tada Aminon konni, i sa donseen nafala a xa.” ⁸ Tamari yi siga a tada Aminon ma banxini, a yi a li saxi. A yi se fujin tongo, a burun bonbo, a yi burun nafala a yetagi, a yi e gilin. ⁹ Na xanbi ra, a yi e ragodo alogo a xa e don, koni a mi tin. Aminon yi a fala, a naxa, “Muxune birin namini n ma banxini!” Muxune yi mini banxini. ¹⁰ Nayi, Aminon yi a fala Tamari xa, a naxa, “Fa donseen na n xi banxini, i yeteen xa a raso n de, n yi a don.” Tamari burun naxanye rafala, a ne xali a tada Aminon xi banxini. ¹¹ A yi e soma a yii waxatin naxan yi alogo a xa e don, a yi Tamari suxu, a yi a fala a xa, a naxa, “Tamari, fa be, en fa kafu.” ¹² A yi a yabi, a naxa, “En-en, n tada, i nama n nayagi, amasoto na mi ligama Isirayila yi. I nama na xaxilitareyaan sifan liga. ¹³ N sigan minen yi nxu nun n ma yagina? I luma nen nayi alo xaxilitarena Isirayila yi. Iki, n bata i mafan, a fala mangan xa, a mi tonde n soe i yii mumε.”

¹⁴ Koni a mi a tuli matixi na ra mumε, a yi a suxu senben na, e kafu. ¹⁵ Na xanbi ra, Aminon yi a rapaxu kati, dangu xanun-tenyaan na naxan yi a boneni lan a ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Keli be.” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “En-en, bayo i na n kedi, na rapaxuma ayi nen dangu a singen na i naxan ligaxi n na.” ¹⁷ Koni a mi a tuli matixi na ra mumε! Banxulanna naxan yi walima a xa, a yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Sungutunni ito masiga n konna ra. I yi banxin deen balan a foxo ra ki faji.” ¹⁸ Aminon ma walikεen yi a ramini tandeni, a deen balan a foxo ra.

Dugi yee masunbuxin nan yi ragodoxi Tamari ma, bayo mangana sungutun nasoloxine yi na nan soma. ¹⁹ Tamari yi xuben so a ma, dugi yee masunbuxin naxan yi a ma, a yi na yibo, a yi a yiin sa a xun ma, a siga wuge. ²⁰ A tada Abisalomi yi a maxodin, a naxa, “E nun i tada Aminon

bata kafu ba? N magilena, iki i dundu, i tada nan a ra, i nama feni ito sa i boneni.” Tamari yagixin yi lu a tada Abisalomi a banxini, alo rapaxalan nabexinxina.

²¹ Manga Dawuda na birin me waxatin naxan yi, a xolo ki faji. ²² Abisalomi mi yi fa falan tima Aminon na, bayo a yi rapaxu a ma, amasoto a bata a magilen Tamari karahan, e kafu.

Abisalomi yi Aminon faxa

²³ Ne firin dangu xanbini, bayo yexee xabe xabane yi Abisalomi yii Baali-Xasori yi, Efirami dexon, a yi mangana diine birin xili. ²⁴ Abisalomi yi siga mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Mangana, yexee xabe xabane n konni. Tin, e nun i ya walikene xa sa lan rapaxaxani ito yi.” ²⁵ Mangan yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “En-en, n ma diina, nxu birin mi sigε, a findin goronna nan na i xun ma.” Abisalomi yi kankan na ma mangan xa, koni mangan mi wa siga feni, a yi sa duba a xa. ²⁶ Abisalomi yi a fala, a naxa, “Nba, tin, n tada Aminon tan xa fa n foxo ra.” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nanfera a sigama i konni?” ²⁷ Na xanbi ra, Abisalomi mon yi xidi a ma han, a rapan na, mangan yi a dii xemene nun Aminon bejin, e birin yi siga Abisalomi konni.

²⁸ Abisalomi yi yamarini ito fi a banxulanne ma, a naxa, “E liga ki faji, manpaan na Aminon bonen nasewa waxatin naxan yi, n yi a fala e xa, n naxa, ‘E Aminon faxa.’ Nayi, e yi a faxa. Hali e mi gaxu, n tan xa mi e yamarixi ba? E sobe so ki faji.” ²⁹ Abisalomi a banxulanne yi Aminon suxu alo Abisalomi e yamari kii naxan yi. Mafuren, mangana diin bonne yi keli, e yi te e sofandle fari, e yi e gi. ³⁰ E mon yi kira yi, na xibarun yi sa Dawuda li, e naxa, “Abisalomi bata i ya diine faxa. Keden mi luxi a nii ra.” ³¹ Mangan yi keli, a yi a dugine yibo, a yi a sa boneni, a walikεen naxanye birin yi a dexon ma, ne fan yi e dugine yibo. ³² Koni Yonadabo, Simeyaa dii xemena, Dawudaa ngaxakedenna, na yi falan tongo, a naxa, “N kannna, i nama a miri a e bata i ya diine birin faxa. Aminon nan keden faxaxi. Abisalomi bata yi a nata xabu Aminon kafu rapaxaayan naba a xunyen rapaxalanmaan Tamari ra waxatin

naxan yi. ³³ I nama a miri a i ya diine birin bata faxa. En-en, Aminon nan keden faxaxi.”

³⁴ Abisalomi yi a gi. Banxulanna naxan yi tixi kantan tideni, na yi a yeen nakeli, a yi gali gbeen to fe a xanbi ra Xoronayin kiraan xon, geyaan kanke ra. ³⁵ Yonadabo yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangana diine fama. N naxan birin falaxi, na bata liga.” ³⁶ Yonadabo yi yelinma falan tiye waxatin naxan yi, mangana diine yi fa. E wuga, mangan fan nun a walikene birin yi wuga. ³⁷ Abisalomi bata yi a gi, a siga Talamayi konni, Amixudi a dii xemena, Gesuri mangana. Dawuda tan yi sunuxi a dii xemena Aminon ma fe ra.

³⁸ Abisalomi yi a gi, a siga Gesuri yamanani, a lu na han jee saxan. ³⁹ Manga Dawuda yi ba xoloxi Abisalomi ma, bayo a bata yi dija Aminon faxa feen ma.

14

Abisalomi man yi so Yerusalen yi

¹ Yowaba, Seruyaa dii xemena bata yi a kolon a Abisalomi xonla bata yi mangan suxu. ² Nayi, Yowaba yi jaxalan fe kolonna nde fen Tekowa taan kui. A yi a fala a xa, a naxa, “A liga alo i sunuxin na a ra. I saya dugine so, i nama latikononna sa i ma, i yete liga alo jaxanla naxan faxa muxun wugama xabu a rakuya. ³ I siga mangan fema, i falani itoe ti a xa iki.” Nayi, Yowaba yi a fala a xa a lan a xa naxan fala. ⁴ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani, na yi siga fala tideni mangan xa. A bira boxoni, a yetagin yi lan boxon ma, a sonxo, a naxa, “Mangana, n mali!” ⁵ Mangan yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon ma?” A yi a yabi, a naxa, “Kana gilen nan n na, n ma xemena bata faxa. ⁶ Dii xemene firin n yii, e bata yenge xeen ma boden yi boden faxa, bayo muxe mi yi na yi, a yi e tagi ba. ⁷ Na ma, xabilan muxune birin bata keli n xili ma, e yi a fala n xa, e naxa, ‘Naxan faxan tixi, na so nxu yii. Nxu xa a faxa a ngaxakedenna fe ra a naxan faxaxi. Nxu waxi ke tongon nan faxa fe yi.’ Yigidi kedenna naxan luxi n xa, e na kalama nen, e yi n ma xemena xinla ral ayi, sese mi lu boxo xonna fari.” ⁸ Mangan yi a fala jaxanla xa, a naxa, “Siga

banxini. N yamarin fima nen i ya fe yi.” ⁹ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani na yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangana, n kannan, n tan nan kalan tixi e nun n babaa denbayana. Na yulubin nama lu mangan nun a mangayaan fari.” ¹⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “Xa muxuna nde falan ti i ma, fa na kannan ra n fema. A mi fa na joxon lige sonon.” ¹¹ A yi a fala, a naxa, “Mangan xa de xuiin tongo n xa a Marigina Ala xinli, alogo gbeerjoxo tiin nama kalan nadangu ayi, n ma dii xemena naxan luxi a yi na fan faxa.” A yi a fala, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi, i ya diin xun sexe keden peen mi bire boxoni.” ¹² Naxanla yi a fala, a naxa, “Tin, i ya walike jaxanla xa fala keden peen ti i xa, i tan, n kannan, mangana.” A yi a fala, a naxa, “Falan ti.” ¹³ Naxanla yi a fala, a naxa, “Nanfera i feene rabama kiini ito yi Alaa yamaan xili ma, i falan tima alo i baxi naxan ligade iki, i bata i yete findi yulubi kannan ra, bayo i mi faxi Abisalomi ra sa keli yamanani a luxunxi denaxan yi. ¹⁴ Loxona nde en birin faxan nen, en luxi nen alo igen na boxon, a mi fa makoe. Anu, Ala mi mafura muxun niin be, a feene yitonma alogo naxan bata kedi, na mon xa a maso. ¹⁵ Iki, n fa ito birin falaxi mangan xa nen, bayo yamaan bata yi n magaxu. Nayi, n yi a fala, n naxa, ‘N na a falama nen mangan xa, nayi waxatina nde n naxan falama, a na ligama nen. ¹⁶ A tinma nen naxan waxi nxu raxori feni Alaa yamani, a yi nxu ba na yii, n tan nun n ma dii xemena.’ ¹⁷ Iki, n tan, i ya walike jaxanla naxa, ‘N kannan, mangana falan xa xaxilisaan fi n ma. Bayo n kannan, mangan luxi nen alo Alaa malekan naxan a fajin nun a jaxin kolon. Alatala, i ya Ala xa lu n xon ma.’ ” ¹⁸ Mangan yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama sese luxun n ma n naxan maxodinma i ma.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kannan, falan ti.” ¹⁹ Mangan yi a maxodin, a naxa, “Yowaba xa mi ito birin falaxi i xa ba?” A yi a yabi, a naxa, “N bata n kolob mangan siini, mangana, n kannan, jondin na a ra. I ya walikenen Yowaba nan n yamari, a falani itoe ti n xa n lan n xa naxanye fala i xa. ²⁰ I ya walikenen Yowaba ito ligaxi nen alogo feene xa liga kii gbete yi. Koni n kannan xaxinla luxi nen alo

Alaa malekana, a kolon naxan birin ligama bɔxɔ xɔnna ma.”

²¹ Mangan yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Nayi, n waxi na liga feni, siga, i sa fa banxulanna Abisalomi ra.” ²² Yowaba yi bira, a yi a yetagin lan bɔxɔn ma, a duba mangan xa. A mɔn yi a fala, a naxa, “Mangana, n bata a kolon fa a i bata i ya fanna yita n na, amasɔtɔ i bata tin a ligadeni n naxan falaxi i xa.” ²³ Yowaba yi keli, a siga Gesuri yi. A sa fa Abisalomi ra Yerusalɛn yi. ²⁴ Koni mangan yi a fala, a naxa, “A xa xɛtɛ a konni. A nama fa n yetagi.” Nayi, Abisalomi yi siga a banxini, a mi fa mangan yetagi.

²⁵ Isirayila birin yi, xɛmɛ tofani mi yi na alo Abisalomi, keli a sansonle ma han a xun tagi, fɛ yo mi yi a ra. ²⁶ A yi a xunna maxabama jɛɛ rafanne nin bayo a yi binyama ayi nɛn. A xun sɛxɛne binyen yi dangu kilo firin na. ²⁷ Abisalomi dii xɛmɛ saxan nan sɔtɔ e nun dii tɛmɛ keden naxan yi xili Tamari, a yi tofan han.

²⁸ Abisalomi yi lu Yerusalɛn yi jɛɛ firin, a mi fa mangan yetagi. ²⁹ Lɔxɔna nde, a yi Yowaba xili, a xa siga a ra mangan fɛma, koni Yowaba yi tondi sigɛ a konni. Abisalomi mɔn yi a maxɔdin a firinden, koni Yowaba mi wa siga feni. ³⁰ Nayi, Abisalomi yi a fala a walikene xa, a naxa, “ɛ bata Yowabaa funde xɛɛn to n gbeen dɛxɔn ma, ɛ sa tɛɛn so a ra.” Abisalomi a walikene yi sa tɛɛn so xɛɛn na. ³¹ Mafurɛn, Yowaba yi siga Abisalomi konni, a yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera i tɛɛn soxi n ma xɛɛn na?” ³² Abisalomi yi Yowaba yabi, a naxa, “Bayo n bata yi a fala i xa nun a i xa fa, koni i mi tinxi. N yi waxi i rasiga feni mangan nan ma xɛrayani ito ra, fa fala ‘Nanfera n kelixi Gesuri yamanani? A yi lan nun n lu na yi mɔn.’ N waxi mangan yetagin to feni fa, xa fena n na, a xa n faxa.” ³³ Yowaba yi siga Abisalomi a xɛrayaan nalideni mangan ma. Mangan yi Abisalomi xili, a fa a fɛma, a yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. Mangan yi Abisalomi sunbu.

15

Abisalomi a murutɛna

¹ Na xanbi ra, Abisalomi yi wontoro keden tongo, e nun soone nun muxu tonge suulun, naxanye yi e gima a yɛɛ ra. ² A yi

keli xɔtɔnni sinma, a ti taa yi kiraan dɛɛn na. Muxu yo nɛma yi dangue siga mangan konni kiti sadeni, Abisalomi yi na kanna xilima nɛn, a yi a maxɔdin, a naxa, “I kelixi taan mundun yi?” Na kanna yi a yabima nɛn, a naxa, “Manga diina, n kelixi Isirayila bɔnsɔnna nde nin.” ³ Abisalomi yi a falama nɛn na kanna xa, a naxa, “I ya fe fan, i tinxin, koni muxu yo mi mangan konni naxan a tuli matima i ra.” ⁴ Abisalomi yi a falama nɛn, a naxa, “Ee! Xa n yi nɔɛ finde kitisaan na nun yamanani ito yi! Yɛngɛn naxanye birin tagi hanma kiti sa daxina, ne yi fama nɛn n fɛma, n yi kiti kɛndɛn sa e tagi.” ⁵ Xa na kanna a maso a ra, a yi a xinbi sin a yetagi, Abisalomi yi a rakelima nɛn, a yi a sunbu. ⁶ Muxun naxanye birin yi sigama mangan fɛma kiti sadeni, Abisalomi yi na ligama nɛn, Abisalomi lu rafanjɛ Isirayila muxune ma na kii nin.

⁷ Jɛɛ naanin dangu xanbini, Abisalomi yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xa siga Xebiron yi, alogo n layirin naxan tongoxi Alatala xa, n xa sa na rakamali. ⁸ N yi Gesuri taani Arami yamanani waxatin naxan yi, n na layirin tongo nɛn, xa a n nafa Yerusalɛn yi, n saraxan bama nɛn Alatala xa Xebiron yi.” ⁹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga bɔjɛ xunbenli.” Nayi, Abisalomi yi keli, a siga Xebiron yi.

¹⁰ Abisalomi yi xɛrane rasiga wundoni Isirayila bɔxɔn birin yi, e xa sa a fala, e naxa, “ɛ na xɔtaan xuiin mɛ waxatin naxan yi, ɛ xa a fala, ɛ naxa, ‘Abisalomi nan yamanan mangan na Xebiron taani.’ ”

¹¹ Muxu kɛmɛ firin bata yi keli Yerusalɛn yi fa Abisalomi fɔxɔ ra, koni e yi biraxi a fɔxɔ ra xaxilitareyaan nin, e mi yi fefe kolon na feni. ¹² Abisalomi yi saraxan nalima waxatin naxan yi, a yi xɛraan nasiga Giloha taani, Axitofeli Giloha kaan xilideni, Dawudaa maxadi tiina. Yanfan sɛnben yi gbo ayi, muxune yi wuya ayi Abisalomi fɔxɔ ra.

Dawuda yi a gi Yerusalɛn yi

¹³ Dɔnxɛn na, fala ralina nde yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Isirayila kaane bata bira Abisalomi fɔxɔ ra.” ¹⁴ Nayi, Dawudaa walikɛɛn naxanye yi a fɛma Yerusalɛn yi, a yi a fala ne xa, a naxa, “ɛ keli, en na

en gi, bayo fεε mi sa luma na en yi en ba Abisalomi yii. E siga mafuren, xanamu, a tan a mafurama nen a gbalon sa taan birin fari silanfanna ra.” ¹⁵ Mangana walikene yi a fala, e naxa, “Mangana, nxu kannu, nxu i sagoni.” ¹⁶ Mangana muxune birin yi bira a fɔxɔ ra, a yi a konyi naxalan* fu lu manga banxin kantandeni. ¹⁷ Mangan nun a fɔxɔrabirane birin mini taani waxatin naxan yi, e sa ti banxina nde dexɔn naxan makuya taan na ndedi. ¹⁸ Dawudaa walikene birin yi lu dangue a dexɔn, e nun Keretine nun Pɛletine nun Gati taan muxu kemε senninna naxanye bira a fɔxɔ ra, ne birin yi lu dangue mangan yetagi.

¹⁹ Mangan yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “Nanfera i fan fama n fɔxɔ ra? Xεε, i lu Manga Abisalomi fema amasɔtɔ xɔɔnen nan i tan na, muxu kedixin nan i tan na keli i ya yamanani. ²⁰ I faxi xoro nin, n xa i xali n yii to ba? Anu n tan yetεen mi a kolon n sigan denaxan yi. I ngaxakedenne tongo, i xεε. Alaa hinanna nun a tinxinna xa lu i xɔn.” ²¹ Koni, Itayi yi mangan yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun n ma mangan niini. Mangana, n kannu, n tan i ya walikεen luma nen i fɔxɔ ra, i na siga dede, xa a findi sayaan na hanma kisina.” ²² Nayi, Dawuda yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “En siga, dangu yeεen na!” Na ma, Itayi nun a sofane nun a denbayane birin yi siga.

²³ Yamanan muxune birin yi wugama, e gbelegbele, ganla nεma danguma Dawuda yetagi. Mangan yetεen yi Kedirɔn lanbanni gidi kiraan xɔn naxan sigama tonbonni. ²⁴ Sadɔki fan yi na, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi Alaa Layiri Kankiraan xalima.† E yi Alaa Kankiraan dɔxɔ, saraxarali Abiyatari yi lu saraxan naliye han naxanye birin yi kelima taani, ne yi dangu nan. ²⁵ Mangan yi a fala Sadɔki xa, a naxa, “Alaa Kankiraan naxεε taani. Xa n na Alatalaa hinanna sɔtɔ, a n naxεε, a tinma nen n Layiri Kankiraan to e nun a dɔxɔdena. ²⁶ Koni xa Ala a fala, a naxa, ‘I mi fa rafan n ma sɔnɔn,’ awa, n tan ni i ra naxan na rafan a ma a xa na liga n na.”

²⁷ Mangan mɔn yi a fala saraxarali Sadɔki xa, a naxa, “Xεε taani bɔɔe xunbenli, ε nun i ya dii xεmεna Aximaasi nun Abiyatari a dii xεmεn Yonatan. ²⁸ N tan mabinni, n luma nen tonbonni baan gidideni, han n yi i ya xibarun sɔtɔ i ya xεrane ra.” ²⁹ Nayi, Abiyatari nun Sadɔki yi Alaa Kankiraan xali Yerusalen yi, a sa lu na.

³⁰ Dawuda wugamatɔn yi te Oliwi geyaan fari, a yetagin luxunxi, a sannigenla a ra. Naxanye birin yi tema a fɔxɔ ra, ne fan bata yi e yetagine luxun, e yi wugama. ³¹ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Axitofeli biraxi Abisalomi fɔxɔ ra yanfantenne ye.” Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, a liga Axitofeli maxadine xa findi fufafuun na.” ³² Dawuda geyaan xun tagin li waxatin naxan yi, Ala batuma denaxan yi, a yi a maxadi muxun Xusayi, Araka bɔnsɔnna muxuna nde to fe a ralandeni, a dugine yibɔxi, burunburunna a xunni. ³³ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama fa n fɔxɔ ra, i findima nen n goronna ra. ³⁴ Xεε taani, i sa a fala Abisalomi xa, i naxa, ‘N bata findi i ya walikεen na. A singeni, n wali nen i baba xa, koni iki, n waxi wali feni i tan nan xa.’ Na ma, i nɔε n maliye Axitofeli a maxadi xuine kale nen n xili ma. ³⁵ Saraxaraline, Sadɔki nun Abiyatari luma nen i fema. I na naxan birin to manga banxini, i yi a fala saraxaraliin Sadɔki nun Abiyatari xa. ³⁶ Sadɔki a dii xεmεna Aximaasi nun Abiyatari a dii xεmεn Yonatan firinne birin e fema, i na xibarun naxanye mε, i yi e rafa ne faladeni n xa.” ³⁷ Nayi, Dawuda xɔyin Xusayi xεε taani waxatin naxan yi, Abisalomi fan yi so Yerusalen yi.

16

Dawuda xɔyine nun a yaxune

¹ Dawuda bata yi dangu geyaan xuntagin na ndedi, Mefiboseti a walikεen Siba yi fa a ralandeni. Sofali firin yi a fɔxɔ ra, buru kemε firin, bogise xɔnna xaren ligaseen yeε kemε e nun xɔde bogi xaren ligaseen yeε kemε e nun manpa kundi keden yi naxanye fari. ² Mangan yi a fala Siba xa, a naxa,

* **15:16:** Konyi naxanle sariyan sebexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a naxanla ra.

† **15:24:** 15.24Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

“I ito ligan di?” Siba yi a yabi, a naxa, “Sofanle findin denbaya maxali seen nan na, burune nun wudi bogine findima i ya sofane balon nan na, naxanye na tagan tonbonni, manpaan yi findi ne min seen na.”³ Mangan yi a fala, a naxa, “I kanna dii xemɛn minɛn yi?” Siba yi a yabi, a naxa, “Mefiboseti bata lu Yerusalɛn yi, bayo a falaxi nɛn, a naxa, ‘Isirayila yamana n babaa mangayaan soma nɛn n yii to.’ ”⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “Mefiboseti gbeen naxan birin na, n bata na birin so i yii.” Nayi, Siba yi a xinbi sin bɔxɔni. A yi a fala, a naxa, “I nuwali Mangana, i bata hinan n na.”

⁵ Manga Dawuda to fa Baxurin taan fema, muxuna nde yi mini, e nun Sɔli birin yi bɔnsɔn kedenna nin, a xili Simeyi, Geraa dii xemɛna. A mini, a lu dangan tiyɛ. ⁶ A lu gɛmɛne wolɛ Dawuda ma e nun Manga Dawudaa walikene birin, hali yamaan nun sofa sɛnbɛmane to yi a yiifanna nun a kɔmɛna ma. ⁷ Simeyi yi a dangama, a gbelegbele, a naxa, “Siga, siga, fuyantenna, faxa tiina!” ⁸ I faxan naxanye tixi Sɔli a denbayani, Alatala i ratɔrɔnma nɛn ne birin na. I bata mangayaan ba Sɔli yii, nanara Alatala bata a so i ya dii xemɛna Abisalomi yii. Iki, i tan tɔrɔni bayo faxa tiin nan i ra.” ⁹ Nayi, Seruyaa dii xemɛna Abisayi yi a fala mangan xa, a naxa, “Nanfera bare faxaxini ito mangan dangama, n kanna? A lu n xa sa a xunna ba a dɛ.” ¹⁰ Koni mangan yi Abisayi yabi, a naxa, “I tan nun i tada Yowaba, ɛ gbee biran nanse yi? Xa a sa a li xemɛni ito n dangama bayo Alatala nan a yamarixi a xa n danga, muxu yo mi nɔɛ falan tiyɛ a ma.” ¹¹ Dawuda mɔn yi a fala Abisayi nun a walikene xa, a naxa, “Xa n ma diin waxi n faxa feni, a mi finde tɛrɛna fe ra xa Bunyamin kaani ito fan na liga. ɛ a lu na, a xa n danga, xa Alatala bata a yamari. ¹² Waxatina nde, Alatala n ma tɔrɔn toma nɛn. Nayi, a n ma dangan masarama nɛn duban na.”

¹³ Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi sigan waxatin naxan yi kiraan xɔn, Simeyi yi sigama e yɛlanni geyaan kanke ra, a mɔn yi lu e dangɛ, a yi lu gɛmɛn nun bɛndɛn

wolɛ e ma. ¹⁴ Dɔnxɛn na, mangan nun a fɔxɔrabirane yi Yurudɛn baan li. E bata yi xadan, e yi e matabu mɛnni.

Abisalomi Yerusalɛn yi

¹⁵ Abisalomi bata yi so Yerusalɛn yi e nun Isirayila yamaan birin, Axitofeli fan yi a fɔxɔ ra. ¹⁶ Xusayi, Araka bɔnsɔnna muxuna nde, Dawuda maxadi muxun fa waxatin naxan yi Abisalomi fema, a gbelegbele, a naxa, “Tantunna mangan xa.” ¹⁷ Abisalomi yi Xusayi maxɔdin, a naxa, “I ya tinxinna ngaan nan na ra i xɔyin Dawuda xa ba? Nanfera i mi sa a mati?” ¹⁸ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “N mi tinxi nɛn. Bayo Alatala nun Isirayila birin naxan sugandixi mangan na, n na nan fɔxɔ ra. Nayi, n luma i tan nan fɔxɔ ra. ¹⁹ N walima nde xa? A finde a dii xemɛn na ba? Bayo n bata yi wali i baba xa, n walima nɛn i fan xa.”

²⁰ Abisalomi yi a fala Axitofeli xa, a naxa, “ɛ a fala ɛ bode tagi en lan en xa naxan liga.” ²¹ Axitofeli yi Abisalomi yabi, a naxa, “Dawuda konyi paxanla* naxanye lu manga banxin kantandeni, ɛ nun ne xa sa kafu. Nayi, Isirayila birin a kolonjɛ a i bata rapaxu i baba ma alo se kunxin xirina, i fɔxɔrabirane yi sɛnbɛ so.” ²² Nayi, e bubun ti Abisalomi xa manga banxin xuntagi, Abisalomi nun a babaa konyi paxanle yi sa kafu mɛnni Isirayila birin yɛtagi. ²³ Na waxatini, Axitofeli a maxadin yi suxi alo Ala yɛtɛna a fala kii naxan yi. Dawuda nun Abisalomi fan yi a maxadine suxuma kii kedenna nin.

17

Xusayi yi Axitofeli matandi

¹ Waxatidi to dangu, Axitofeli yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “Tin, n xa muxu wuli fu nun firin sugandi, n siga Dawuda fɔxɔ ra to kɔɛɛn yɛtɛɛn na. ² N sa a xadanxin lima nɛn, fanga mi fa a ra, n yi a suxu. Naxanye biraxi a fɔxɔ ra, ne yi e gi. Nayi, n yi mangan kedenna faxa. ³ N yi yamaan birin mabandun i ma. I xemɛn naxan fenma, na na faxa, yamaan birin fama nɛn i ma, e lu

* 16:21: Konyi paxanle sariyan sebɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye sɔtɔ a paxanla ra.

bɔɲɛ xunbenli.” ⁴ Na falan yi Abisalomi nun Isirayila fonne birin kɛnɛn.

⁵ Na waxatini, Abisalomi yi yamarin fi, a naxa, “Ɛ mɔn xa Xusayi, Araka bɔnsɔnna muxun fan xili alogo en xa a mɛ a naxan falama.” ⁶ Xusayi yi fa Abisalomi fɛma, Abisalomi yi a fala a xa, a naxa, “Axitofeli ito nan falaxi, a naxan falaxi a lan en yi na liga ba hanma ɛn-ɛn? I fan xa falan ti.” ⁷ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “Ito yi, Axitofeli mi maxadi faɲi tixi. ⁸ I yetɛna i baba nun a muxune kolon ki faɲi. Sofa kɛndɛn nan e ra, e magaxu alo yatan naxan ma diiye baxi a yii burunna ra. Yɛngɛ soon nan yi i baba ra, a mi luma yamaan fɛma kɔɛɛn birin na. ⁹ Iki, a luxunxi yinla nde ra hanma yire gbɛtɛ. Dawudaa ganla na en ma muxuna ndee faxa tun, na feen xibarun sigama ayi nɛn, e naxa a Abisalomi a ganla bata nɔ. ¹⁰ Na na liga, hali sɛnbɛmaan naxanye luxi alo yatane en ma ganla yɛ, ne tunnaɔlɔma e ma nɛn, bayo Isirayila kaane birin a kolon a yɛngɛ so faɲin nan i baba ra, anu a fɔxɔrabirane sɛnbɛn gbo. ¹¹ Nayi, n miriyani, Isirayila sofane birin xa e malan i fɛma, keli Dan ma han sa dɔxɔ Bɛriseba ra. Nayi, e wuyama ayi nɛn alo baan ɲɛmɛnsinna. Na xanbi ra, i yetɛɛn yi siga e yɛngɛdeni. ¹² A lu dɛdɛ, en na a suxɛ, en so a xunna alo xiila godon bɔxɔn ma kii naxan yi. E nun a muxune sese mi a yiminɛ. ¹³ Xa a luxun taana nde yi en ma, Isirayila kaane birin fɛ lutin na, en yi na taan halagi, hali a gɛmɛdina, a mi luyɛ.” ¹⁴ Abisalomi nun Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Araka bɔnsɔnna muxu Xusayi a maxadi xuine dangu Axitofeli gbeene ra.” Alatala bata yi a ragidi nun a Axitofeli a maxadi xuiin xa kala alogo tɔrɔn xa Abisalomi li.

¹⁵ Axitofeli naxan fala Abisalomi nun Isirayila fonne xa, Xusayi yi na rali saraxaralina Abiyatari nun Sadɔki ma. ¹⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Iki, ɛ mafura xɛraan nasigɛ Dawuda ma. Ɛ yi a fala a xa, a nama kɔɛɛn nadangu baan mɛrɛmɛrɛni. A lan a xa baan gidi alogo a nama e nun a fɔxɔrabirane raxɔri.” ¹⁷ Yonatan nun Aximaasi yi tixi En-Rogeli yi. Walikɛ gilɛna nde yi fa a fala e xa, a e xa sa na fala Dawuda xa, bayo e mi yi suse soɛ taani e yi

e yetɛ mayita. ¹⁸ Koni, banxulanna nde yi e to, a sa a fala Abisalomi xa. Nayi, e firinna birin yi siga mafurɛn, e sa so xɛmɛna nde a banxini Baxurin taani xɔɲinna yi naxan ma sansan kui, e sa e luxun mɛnna ra. ¹⁹ Naxanla yi bitinganna tongo, a yi a sa xɔɲinna dɛ ra, a sansi xɔri dinxin tongo a na sa mɛn fari alogo e nama sike sese ma. ²⁰ Abisalomi a walikɛne to na naxanla banxin li, e yi a maxɔdin, e naxa, “Aximaasi nun Yonatan minɛn?” Naxanla yi e yabi, a naxa, “E bata dangu xuden na.” Walikɛne yi e fen, e mi e to, e yi xɛtɛ Yerusalɛn yi. ²¹ E keli xanbini na, Aximaasi nun Yonatan yi te xɔɲinna ra, e sa Manga Dawuda rakolon. E yi a fala Manga Dawuda xa, e naxa, “Ɛ keli, ɛ mafura, ɛ baan gidi, bayo Axitofeli bata maxadin ti lan ɛ fe ma.” ²² Dawuda nun yamaan naxan yi a fɔxɔ ra, e keli benun subaxani, e birin yi Yurudɛn baan gidi. Keden mi lu naxan mi Yurudɛn baan gidi.

²³ Axitofeli to a to, a a maxadi xuiin mi suxi, a yi a sofana tongo, a siga a konni a taani. A yamarine fi a denbayaan ma. Na xanbi ra, a yi a yetɛ singan, a yi faxa. E yi a maluxun a baba gaburun na.

Dawuda Maxanayin taani

²⁴ Dawuda yi siga Maxanayin taani, Abisalomi Yurudɛn baani gidi waxatin naxan yi e nun Isirayila ganla birin. ²⁵ Abisalomi bata yi Amasa findi sofa kuntigin na Yowaba funfuni. Amasa baba nan yi Yeteri ra, Isirayila kaan naxan Abigayili dɔxɔ, Naxasi a dii tɛmɛna, Yowaba nga Seruya xunyɛna. ²⁶ Abisalomi nun Isirayila kaane yi e gali malanden nafala Galadi yamanani.

²⁷ Dawuda to fa Maxanayin taani, Naxasi a dii xɛmɛn Sobi naxan yi kelixi Rabaha yi, Amonine manga taana, na nun Amiyeli a dii xɛmɛn Makiri, Lodebara kaana, e nun Galadi kaan Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi yi, ²⁸ ne yi fa seni itoe ra Dawuda yɛɛ ra: sadene nun goronne nun fɛɲɛne nun murutun nun fundenna nun murutu fuɲin nun sansi xɔri gilinxine nun konso togen nun togen siya gbɛtɛye nun ²⁹ kumin nun nɔnɔn nun yɛxɛɛne nun fɛnɛna. E fa ne birin na Dawuda nun a yamaan xa

naxanye yi a fɔxɔ ra, alogo e xa e don, bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Kamɛn nun ige xɔnla bata yamani ito suxu tonbonni.”

18

Abisalomi faxa feen yɛngɛni

¹ Dawuda yi yamaan malan naxanye yi a fɔxɔ ra, a yi sofa kuntigine dɔxɔ naxanye muxu kɛmɛnɛ nun muxu wuline xun na. ² Dawuda yi yamaan fɔxɔ singen nasiga Yowaba ma a yamarin bun, a yi a fɔxɔ firinden nasiga Abisayi ma a yamarin bun, Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba tada. Dawuda yi a fɔxɔ saxanden nasiga Itayi Gati kaan ma a yamarin bun. Mangan mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “N fan wama siga feni ε fɔxɔ ra.” ³ Koni, yamaan yi a fala a xa, e naxa, “I mi sigama. Bayo xa nxu nxu gi, yaxune mi nxu yatɛma, hali nxu fɔxɔ kedenna faxa, e mi na yatɛma. Koni, i tan dangu nxu tan sofa muxu wuli fu ra. Nanara, a lan i lu taani, i nɔɛ nxu maliye dɛnaxan yi.” ⁴ Mangan yi e yabi, a naxa, “Naxan nafan ε ma, n na nan ligama.” Sofane yi minima kɛmɛ kɛmɛ yɛɛn nun wuli wuli yɛɛn ma waxatin naxan yi, mangan yi ti taan so dɛɛn na. ⁵ Mangan mɔn yi a fala Yowaba nun Abisayi nun Itayi xa, a naxa, “N bata ε mafan, ε nama fe ɲaxi yo liga Abisalomi ra, n ma diina.” Sofane birin yi a xuiin name na yamarin fiyɛ kuntigine ma.

⁶ Dawudaa sofane yi mini siga Abisalomi a ganla yɛngɛdeni, yɛngɛn so Efirami fɔtɔnna nin. ⁷ Dawudaa ganla yi Abisalomi a ganla nɔ, e yi muxu wuli mɔxɔɲɛ faxa e ra na lɔxɔni. ⁸ Yɛngɛn yi so yamanan birin yi. Naxanye faxa fɔtɔnni, ne yi wuya dangu naxanye faxa yɛngɛni.

⁹ Na waxatini, Abisalomi yi mini Dawudaa walikɛne ma. Abisalomi bata yi te sofanla fari. Sofanla yi so wari bili gbeen yiine bun, Abisalomi xunna yi kankan wari yiine longonna ra. A lu bɔxɔn nun kuyen tagi, sofanla yi mini a bun. ¹⁰ Xɛmɛna nde to na to, a fa na fala Yowaba xa, a naxa, “N bata Abisalomi to singanxi wariin bun.” ¹¹ Koni, Yowaba yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I a to nɛn? Nanfera i mi a faxa keden na? N yi gbeti gbanan fu soɛ nɛn i yii e nun tagixidina nde.” ¹² Koni na xɛmɛn

yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Hali i gbeti gbanan wuli keden so n yii, n mi tinɲɛ fe ɲaxin ligɛ mangana dii xɛmɛn na, bayo nxu birin a mɛ nɛn manga yamarini ito fima i tan nun Abisayi nun Itayi ma, a naxa, ‘E xaxili lu Abisalomi xɔn, muxu yo nama fe ɲaxin liga a ra.’ ¹³ Xa n yi na liga alo n mi sese mɛxi, n yi bɔnɔma n niini nɛn, mangan yi n ma wulen kolonma nɛn, bayo sese mi luxunɲɛ a ma. Nayi, i tan yetɛɛn mi yi n xun mafalɛ.” ¹⁴ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N mi n ma waxatin kalama i tan xɔn.” A yi tanba saxan tongo, a sa e sɔti Abisalomi kankeni a ɲɛɲɛn singanxin na. ¹⁵ Sofa banxulan fuun naxanye yi Yowabaa yɛngɛ so seene maxalima, ne yi Abisalomi rabilin, e yi a rajan.

¹⁶ Na xanbi ra, Yowaba yi xɔtaan fe alogo yɛngɛn xa dan. Nayi, Dawudaa sofane yi xɛtɛ Abisalomi a ganla fɔxɔ ra. ¹⁷ E yi Abisalomi tongo, e yi a woli yili gbeen na fɔtɔnni, e gɛmɛ gbegbe malan a fari. Na waxatini, Abisalomi a sofane yi e gi, birin yi siga a konni. ¹⁸ Abisalomi yi kɛndɛ waxatin naxan yi, a bata yi banxi gbeen ti Manga lanbanni, bayo a yi a mirima nɛn, a naxa, “Dii xɛmɛ mi fa n yii, n xinla luyɛ naxan yii.” Nanara, a yi na banxin xili sa a yetɛ xun ma, naxan mɔn xili bama han to a Abisalomi a banxina.

¹⁹ Aximaasi, Sadɔki a dii xɛmɛn yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Tin, n xa n gi n sa a fala mangan xa Alatala kitin naxan nagidixi a ma, a yi a so a yaxune yii.” ²⁰ Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Xibaru fajɪ rali mi i ra to, lɔxɔ gbɛtɛ i sa xibaru fajɪn naliyɛ, koni to i mi a xalɛ, bayo mangana dii xɛmɛn bata faxa.” ²¹ Yowaba yi a fala Kusi kaana nde xa, a naxa, “Siga, i naxan toxi, sa na fala mangan xa.” Kusi kaan yi a xinbi sin Yowaba bun ma, a yi a gi. ²² Aximaasi, Sadɔki a dii xɛmɛn mɔn yi a fala, a naxa, “Sese liga, tin, n fan xa n gi Kusi kaan fɔxɔ ra.” Yowaba yi a fala, a naxa, “N ma diina, nanfera i waxi i gi feni? Na mi findima xibaru fajɪ ra i tan xa.” ²³ Aximaasi mɔn yi a fala, a naxa, “Hali fefe liga, n waxi n gi feni.” Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Awa, i gi!” Aximaasi yi a gi mini Yurudɛn mɛrɛ yi kirani, a sa dangu Kusi kaan na.

²⁴ Dawuda yi dɔxi de firinne tagi. Kantan muxun yi siga yinna xun tagi, a yi a yeɛn nasiga, a yi xemena nde kedenna to fe a giye. ²⁵ Kantan muxun yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa. Mangan yi a yabi, a naxa, “Xa a kedenna nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” Na xeraan yi masoma, ²⁶ kantan muxun mon yi muxu gbete fan to gixi. A gbelegbele de kantanna ra, a naxa, “Muxuna nde fan kedenna fama a giye.” Mangan yi a fala, a naxa, “Na fan faan xibaru fajin nan na.” ²⁷ Kantan muxun yi a fala, a naxa, “Muxu singen luxi alo Aximaasi na a ra, Sadoki a dii xemena.” Mangan yi a fala, a naxa, “Xeme fajin nan a ra, a fama xibaru fajin nan na.” ²⁸ Aximaasi yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nuwali.” A yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxon ma, a yi a fala, a naxa, “Barikan bira Alatala xa, i ya Ala, naxan i yenge faane soxi i yii, mangana, n kannna.” ²⁹ Mangan yi a maxodin, a naxa, “Abisalomi yiyalan?” Aximaasi yi a yabi, a naxa, “N tan i ya walikɛɛn mayimaxa gbeen to nen Yowaba nxu nun i ya walikena nde rafa waxatin naxan yi, koni n mi yi a kolon fefe yi a ra.” ³⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “I masiga, i ti be.” Aximaasi yi a masiga, a lu tixi. ³¹ Kusi kaan fan yi fa. A yi a fala, a naxa, “Mangana, n kannna, n baxi xibaru fajin nan medeyi, bayo Alatala bata i ya kitin sa to. Naxanye yi i yengema, a bata ne sa i sagoni.” ³² Mangan yi Kusi kaan maxodin, a naxa, “Sese mi Abisalomi sotɔxi ba?” Kusi kaan yi a yabi, a naxa, “Naxan na banxulanna sotɔxi, na xa i yaxune birin sotɔ, e nun naxanye birin murutɛxi i xili ma.”

19

Dawuda yi a dii xemen wuga

¹ Nayi, mangan yi kontofili, a yi te san-gansoon kɔe ra taan yinna deɛn xun ma, a lu wuge. A yi lu sigamatini, a falama, a naxa, “N ma dii xemena Abisalomi! Hali n tan yi faxa i funfuni nun. N ma dii xemena Abisalomi, n ma dii xemena!” ² E yi na fala Yowaba xa, e naxa, “Mangan sunuxin luma Abisalomi wuge.” ³ Na lɔxon xunna kenla yi masara sunun na sofane birin xa.

Bayo na lɔxonni yamana a me nen a mangan sunuxi a dii xemena fe ra. ⁴ Na lɔxon yeteni, sofane luxunxin yi so taani alo sofa yagixin naxanye e gixi yengeni. ⁵ Mangan bata yi a yetagin luxun, a gbelegbelema, a naxa, “N ma dii xemena Abisalomi! Abisalomi, n ma dii xemena, n ma dii xemena!” ⁶ Yowaba yi so mangan konni, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata i ya walikene birin nayagi to, naxanye i niin nakisixi, e nun i ya dii xemene nun i ya dii temene nun i ya jaxanle nun i ya konyi jaxanle birin.” ⁷ I rapaxu naxanye ma, i bata ne rafan, i rafan naxanye ma, i yi ne rapaxu. Bayo i bata a yita to, a i ya gali mangane nun i ya walike tinxinxine, a ne bote mi i xa. N bata a to iki xa Abisalomi yi lu a nii ra nun to, nxu tan birin yi faxa na, na yi rafan i ma nun. ⁸ Nayi, keli, i mini, i falan ti i ya walikene xa. Bayo n bata n kolɔ Alatala yi, xa i mi mini muxu keden mi luye i fɔxo ra to kɔɛɛn na, na jaxuma ayi nen dangu tɔron na naxan birin bata liga keli i foningeya waxatin ma han iki.” ⁹ Nayi, mangan yi keli, a dɔxo taan so deɛn na. E na fala yamaan xa, e naxa, “Mangan dɔxi taan so deɛn na.” Yamaan birin yi fa mangan yetagi. Na waxatini, Isirayila ganla tan bata yi a gi. Birin bata yi siga e konni.

Dawuda xete fena Yerusalen yi

¹⁰ Isirayila bɔnsɔnne birin nun yamaan birin yi matandin tima, e naxa, “Mangan bata en ba en yaxune yii, a tan nan en nakisi Filisitine ma, iki a bata a gi yamanani Abisalomi a fe ra. ¹¹ Anu, en Abisalomi naxan sugandixi a xa findi en ma mangan na, na bata faxa. Nanfera nayi, e mi Dawuda xilima, e yi a dɔxo mangan na?” ¹² Manga Dawuda yi xerane rasiga a faladeni saraxaraliin Sadoki nun Abiyatari xa, a naxa, “E falan ti Yuda fonne xa, e naxa, ‘Nanfera e luun dɔnxɛn na mangan naxetedeni a manga banxini? Anu, n tan yetena Isirayila kaane miriyane kolon. ¹³ Ngaxakedenmane nan e ra, en wuli keden, fasa keden. Nayi, e nama lu dɔnxɛn na xetedeni mangan ma.’ ¹⁴ E mon xa a fala Amasa xa, e naxa, ‘I ngaxakedenma xa mi n na ba? Xa n mi i findi sofa kuntigin na habadan Yowaba jɔxonni, Ala xa n xa tɔro

gbeen sɔtɔ.’ ” ¹⁵ Dawudaa falane yi Yuda muxune birin kɛnɛn, alo muxu kedenna nan yi e ra, e xɛraan nasiga a faladeni mangan xa, e naxa, “Ɛ nun i ya walikɛne birin xa xɛtɛ be.”

¹⁶ Mangan yi xɛtɛ han Yurudɛn baani, Yuda kaane yi siga Giligali yi alogo e xa sa mangan nalan, e yi a ragidi Yurudɛn baani. ¹⁷ Gera, Bunyamin kaan naxan keli Baxurin taani, na dii xɛmɛn Simeyi yi na, na yi a mafura e nun Yuda muxune yi godo Manga Dawuda ralandeni. ¹⁸ Bunyamin kaan muxu wuli keden yi biraxi a fɔxɔ ra, Siba fan naxan yi walima Sɔli a denbayaan xa, e nun a dii xɛmɛ fu nun suulunne nun a walikɛ mɔxɔɲɛne. Ne yi fa Yurudɛn baan dɛ mangan yɛɛ ra. ¹⁹ Kunkibane yi fa alogo e xa mangana denbayaan xali e nun naxan na mangan kɛnɛn. Na to yelin Yurudɛn baan gidɛ, Geraa dii Simeyi yi bira mangan yɛtagi. ²⁰ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangan nama n suxu n haken na. N tan i ya walikɛn haken naxan liga i ra i mini lɔxɔni Yerusalɛn yi, ɲinan na xɔn, i tan mangana. ²¹ Mangana, n kanna, n na a kolon a n bata yulubin liga, koni i bata a to to, n singe nan faxi i ralandeni Yusufu bɔnsɔnna muxune birin yɛɛ ra.” ²² Nayi, Abisayi, Seruyaa dii xɛmɛn yi falan tongo, a yi a fala, a naxa, “Simeyi mi lan a faxesa ba, a to Alatalaa muxu sugandixin dangaxi?” ²³ Koni Dawuda yi a fala Abisayi nun a xunyen Yowaba xa, a naxa, “Seruyaa dii xɛmɛne, ɛ gbee biran nanse yi? Nanfera iki, ɛ n matandima? N mi waxi Isirayila kaa yo xa faxesa to, n laxi a ra a n tan nan Isirayila mangan na to.” ²⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I mi faxama.” Mangan yi a kɔlɔ a xa.

²⁵ Mefiboseti, Sɔli a dii xɛmɛn fan fa nɛn mangan nalandeni. A munma yi a sanne maxa, a mi a dɛ xabene bi, a mi a dugine xa, xabu mangan siga lɔxɔni han a xɛtɛ lɔxɔni bɔɲɛ xunbenli. ²⁶ A to siga mangan yɛtagi keli Yerusalɛn yi, na yi a maxɔdin, a naxa, “Mefiboseti nanfera i mi sigaxi n fɔxɔ ra?” ²⁷ A yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kanna, n ma walikɛn nan n yanfaxi, bayo n tan i ya walikɛna a fala nɛn, a naxa, ‘N nan n ma sofanli tɔnma nɛn, n te a fari nxu nun mangan yi siga. Bayo sankalatɔn nan i

ya walikɛn na.’ ” ²⁸ Koni, a bata sa n tan i ya walikɛn mafala n kanna xa. Nayi, mangana, i luxi nɛn alo Alaa malekana. Naxan nafan i ma, na liga. ²⁹ Bayo muxun naxanye birin n fafe a denbayani, mangan yi lan nun a ne faxesa, n kanna, hali na birin, i bata naxanye dɛge tabanla ra i bata n tan i ya walikɛn basan ne ra. N fe tinxinxin mundun ligaxi n yi n kanna mafan?” ³⁰ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i mɔn falan tima? N bata a ragidi a i tan nun Siba xa bɔxɔne yitaxun.” ³¹ Nayi, Mefiboseti yi a fala mangan xa, a naxa, “A xa a birin tongo, amasɔtɔ n kanna, mangan bata so a banxini bɔɲɛ xunbenli.”

³² Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi taani Galadi yamanani, na fan godo nɛn Yurudɛn baani, e nun mangan yi gidi, a fan xɛtɛ nɛn a fɔxɔ ra baan kidi ma. ³³ Fonnanan yi a ra naxan bata yi ɲɛɛ tonge solomasɛxɛ sɔtɔ, nafulu kan gbee nan yi a ra, a tan nan yi mangan baloma, a yi Maxanayin taani waxatin naxan yi. ³⁴ Mangan yi a fala Barasilayi xa, a naxa, “Fa n fɔxɔ ra Yerusalɛn yi, n nan n yengi dɔxɛ i xɔn ma.” ³⁵ Koni, Barasilayi yi mangan yabi, a naxa, “N mɔn ɲɛɛ yoli sɔtɛ alogo nxu nun mangan xa te nxu bode xɔn Yerusalɛn yi?” ³⁶ To n bata fori ɲɛɛ tonge solomasɛxɛ. N nɔɛ a fajin nun a ɲaxin kolonɲɛ ba, n donseen naxan donma, n yi a min, n mi fa nɔɛ na ɲaxunna kolonɲɛ, hanma xɛmɛne nun ɲaxanle sigi sa xuina. Nanfera n finde goronna ra i xun ma? ³⁷ I ya walikɛn sigama nɛn i fɔxɔ ra ndedi Yurudɛn baan kidi ma. Koni nanfera mangana, i n saranna fima maani ito ra? ³⁸ Nayi, a lu n xa xɛtɛ n ma taani, n sa faxesa n baba nun nna gaburun dɛxɔn ma. Koni a mato, n ma dii xɛmɛn Kimihami ni i ra, a tan nan sigama i fɔxɔ ra, naxan na i kɛnɛn, i yi na liga a ra.” ³⁹ Mangan yi a fala, a naxa, “Kimihami xa fa n fɔxɔ ra, naxan nafan a ma, n na a ligɛ a xa, i na wa naxan yo xɔn ma n tan yii, n na ligɛ i xa.” ⁴⁰ Yamaan birin to Yurudɛn baani gidi, mangan fan yi gidi, mangan yi Barasilayi sunbu, a duba a xa, Barasilayi yi xɛtɛ a konni. ⁴¹ Mangan yi siga Giligali binni, Kimihami yi biraxi a fɔxɔ ra.

Yuda yamaan birin nun Isirayila ya-

maan fəxə kedenna bata yi mangan nagidi Yurudən baani. ⁴² Koni Isirayila muxune yi fa mangan fəma, e yi a fala a xa, e naxa, “Nanfera nxu ngaxakedenne Yuda kaane i ragidixi Yurudən baani, ε nun i ya denbayana, anu i ya sofane birin yi i fəxə ra?” ⁴³ Yuda muxune birin yi Isirayila muxune yabi, e naxa, “Bayo nxu barin maso mangan na ε xa. Nanfera ε xələn na ra? Mangan nan nxu dεgema ba? Hanma a seen nan fixi nxu ma?” ⁴⁴ Isirayila muxune yi Yuda muxune yabi, e naxa, “Nxu gbeen nan mangan na sanja ma fu, nxu gbeen nan Dawuda ra dangu ε ra. Nanara, ε nxu ranaxuxi? Nxu singe mi yi a fala a en ma mangan xa xεte ba?” Koni Yuda muxune yi falan ti a naxin na dangu Isirayila muxune ra.

20

Seeba yi murute Dawuda xili ma

¹ Xεme fuyantenna nde yi Giligali yi, a xili Seeba, Bikiri a dii xεmena, Bunyamin kaana. Na yi xətaan fe, a gbelegbele, a naxa, “Sese mi en nun Dawuda tagi. En nun Yese a dii xεmeni ito mi malanxi sese ma. Isirayila kaane, birin xa siga a kon yi.”

² Nayi, Isirayila kaane yi xεte Dawuda fəxə ra, e bira Seeba fəxə ra, Bikiri a dii xεmena. Koni, Yuda muxune yi lu e mangan fəxə ra, e yi sa a mati keli Yurudən baani siga han Yerusalən yi.

³ Dawuda yi so a banxini Yerusalən yi. Mangan yi a konyi naxalan fune tongo a naxanye lu banxin kantandeni. A yi e lu banxina nde kui naxan yi makantanxi ki fəni, koni e mi fa kafu sənən, e yi lu ramaraxi han e sayaan ləxəni, e lu alo kaja gilene.

⁴ Mangan yi a fala Amasa xa, a naxa, “Yuda sofane maxili, ε birin xa fa be yi benun soge saxan.” ⁵ Amasa yi sa na yamarin liga, koni mangan ləxən naxan saxi a xa, a yi na radangu. ⁶ Nayi, Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “Seeba, Bikiri a dii xεmen fe naxin ligama en na nən dangu Abisalomi ra. I tan yetεen xa i kanna walikene tongo, i yi Seeba sagatan, alogo a

nama taa makantanxine li, a lə ayi e ma.” ⁷ Yowabaa muxune yi bira Abisayi fəxə ra e nun Keretine nun Pelεtine, e nun sofane birin. E birin yi mini Yerusalən yi alogo e xa Seeba sagatan, Bikiri a dii xεmena.

⁸ E to Gabayon gεme gbeen yiren li, Amasa yi fa e yεε ra. Yowaba yi maxidixi a sofa dugine yi, e nun a tagixidina, silanfanna yi singanxi naxan na a tεeni. Yowaba yi masoma waxatin naxan yi, silanfanna yi ba fələ a tεeni. ⁹ Yowaba yi a fala Amasa xa, a naxa, “Ngaxakedenna, i yiyalan?” A yi Amasa dε xaben suxu a yiifanna ra alo a yi a sunbuma nən. ¹⁰ Silanfanna naxan yi sətəxi Yowaba kəmenna ma, Amasa mi a yengi lu na xən ma. Yowaba yi a səxən a kuini na ra. Amasa fudi lutine yi sa bəxəni, Yowaba mi fa a yεε firinden sin a ma, a yi faxa. Yowaba nun a tada Abisayi yi keli Seeba xili ma, Bikiri a dii xεmena.

¹¹ Yowabaa sofa keden yi lu tixi Amasa binbin dεxən, a naxa, “Ndee Yowaba nun Dawuda a fe yi? Ne xa bira Yowaba fəxə ra.” ¹² Na waxatini, Amasa bata yi a maku-tukutu a wunli kira tagini. Sofaan yi a rakərsi, a yi a to birin tixi na. Nayi, a yi Amasa binbin ba kiraan xən, a sa a sa xεen ma, a dugin so a xun na. ¹³ A to a ba kiraan xən, birin yi bira Yowaba fəxə ra, alogo e xa siga Bikiri a dii xεmen Seeba xili ma.

Seeba rananna

¹⁴ Yowaba yi Isirayila bənsənnə yaman birin yigidi a sa Abeli-Beti-Maka taan li. Berimi kaane birin yi e malan, e bira a fəxə ra. ¹⁵ Yowaba nun a ganla yi Abeli-Beti-Maka taan yεngε, bayo Seeba yi na nin, e yi gbingbinna nde rate taan yinna xən. E yi lu yinna dinjε alogo a xa bira. ¹⁶ Naxalan xaxilimana nde yi na taani, na yi gbelegbele, a naxa, “N bata ε mafan! E tuli mati! E tuli mati! E a fala Yowaba xa a xa fa han be, n waxi falan ti feni a xa.” ¹⁷ Yowaba yi a maso, naxanla yi a maxədin, a naxa, “Yowaba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “Ŋn, n tan nan yati a ra.” Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “Nba, i tuli mati n fala xuiin na.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “N tuli matixi.” ¹⁸ Nayi, naxanla yi a fala, a naxa, “A fələni, muxune yi darixi a fale nən, e naxa, ‘En maxədinna ti Abeli

taani, en hayun fanma nen.’¹⁹ Nxɔ taan taa bɔɲɛ xunbelixine nun taa tinxinxine nan ye Isirayila yi, koni i tan waxi na taan kala feen nin Isirayila yi, naxan findixi munanfan taa gbeen na Isirayila yi. Nanfera naxan Alatala gbeen na, i waxi na kala feni?”²⁰ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N ma miriyaan makuya na ra, sese kala fe mi n kui, hanma n yi sena nde raxɔri.²¹ Na fe mi a ra mumɛ! Koni, xɛmɛna nde be, naxan sa kelixi Efirami geya yireni, a xili Seeba, Bikiri a dii xɛmɛna. Na bata murutɛ Manga Dawuda xili ma. E a keden peen yiiba n xa. Nayi, n ganla bama nen taan dɛ ra.” Naxanla yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Awa, nxu a xunna wolima i ma nen yinna fari ma.”²² Naxanla yi sa falan ti taan muxune birin xa a xaxilimayani, e yi Bikiri a dii xɛmɛn Seeba xunna bolon a dɛ, e yi a woli Yowaba ma. Yowaba yi xɔtaan fe, sofane yi e masiga taan na, birin yi siga e konne yi. Nayi, Yowaba yi xɛtɛ Yerusalɛn yi mangan fɛma.

Dawudaa kuntigine fe

²³ Yowaba yi Isirayila ganle birin yamarima nen Isirayila yi. Bɛnaya, Yehoyadaa dii xɛmɛn nan yi Keretine nun Pɛletine xun na.²⁴ Adoran nan yi karahan wanle xunna ra, e nun Yosafati, Axiludu a dii xɛmɛn nan yi mangana yenla ra.²⁵ Sɛbeli tiin nan yi Sewa tan na. Saraxaraliin nan yi Sadɔki nun Abiyatari ra.²⁶ Dawudaa saraxaralina nde nan yi Ira fan na, naxan yi kelixi Yayiri xabilani.

21

Nɛɛ saxan kamɛna fe

¹ Dawudaa mangayaan waxatini, nɛɛ saxan kamɛn yi so. Dawuda yi Alatala maxɔdin. Ala yi a yabi, a naxa, “Na ligaxi Sɔli nun a denbayana muxu faxan nan ma fe ra, e to Gabayon kaane faxesa.”² Mangan yi Gabayon kaane xili alogo a xa falan ti e xa. Isirayila bɔnsɔnna muxu mi yi Gabayon kaane ra, koni Amorine muxu dɔnxɛne nan yi e ra. Isirayila kaane bata yi e niin nakisin layirin tongo e xa. Koni hali na, Sɔli yi kataxi e faxesa feen na bayo Isirayila nun Yuda yɛɛ rasigan xɔnla yi a ma.

³ Dawuda yi Gabayon kaane maxɔdin, a naxa, “N xa nanse liga e xa? Kalan naxan tixi e nɔɛ na yitɔɲɛ di alogo e xa duba Alatalaa yamaan xa?”⁴ Gabayon kaane yi a yabi, e naxa, “Yɛngɛn naxan nxu nun Sɔli nun a denbayaan tagi, gbetin xa mi na yitɔnma, hanma xɛmana. Anu, a mi lan nxu yi muxun faxesa Isirayila yi.” Nayi, mangan yi a fala, a naxa, “Naxan xɔli e ma, e na fala n xa, n xa na liga e xa.”⁵ E yi mangan yabi, e naxa, “Bayo xɛmɛni ito yi waxi nxu halagi feni, a bata yi a nata nun, a xa nxu halagi, a yi nxu raxɔri Isirayila bɔxɔn ma.⁶ Nayi, e a bɔnsɔnna muxu solofere so nxu yii, nxu xa e singan Alatala yetagi Gabayon taani, Sɔli yi dɔxi taan naxan yi, Alatala mangan naxan sugandixi.” Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N na a soma e yii nen.”⁷ Mangan yi Mefiboseti ratanga, Yonatan ma dii xɛmɛna, Sɔli mamandenna, bayo Dawuda bata yi layirin xidi e nun Yonatan tagi Alatala xinli.⁸ Koni, mangan yi Ayaa dii tɛmɛn Risipaa dii firinne, Aramoni nun Mefiboseti tongo, a naxanye bari Sɔli ma. A mɔn yi Sɔli a dii tɛmɛn Mikali a dii xɛmɛ suulunne tongo, a naxanye bari Barasilayi a diina Adiriyeli ma, Abeli-Mehola kaana.⁹ E yi e so Gabayon kaane yii, ne yi e singan geyaan fari Alatala yetagi. Na muxu soloferene birin yi faxesa sanja ma kedenni. E e faxesa funde xaba lɔxɔ singen nin.

¹⁰ Risipa, Ayaa dii tɛmɛn yi bɛnbenla tongo, a yi a sa fanyen ma a yetɛ xa. Keli se xaban fɔlɔn ma han tule igen yi bira bɔxɔni, a xɔline kedima yanyin na, a subene kedi kɔɛɛn na alogo e nama dɔxɔ e binbine ma.¹¹ Risipa, Ayaa dii tɛmɛna, Sɔli a konyi naxanla naxan naba, e sa na fala Dawuda xa.

¹² Nayi, Dawuda yi sa Sɔli nun a dii xɛmɛn Yonatan xɔnne maxili Yabɛsi kaane ra Galadi yamanani, naxanye bata yi e ba e funfuni Beti-San yi, Filisitine e singan dɛnaxan yi e Sɔli nɔ waxatin naxan yi Gilibowa yi.¹³ Dawuda yi Sɔli nun Yonatan xɔnne tongo Yabɛsi yi. Muxu soloferen naxanye singan, e yi ne fan xɔnne malan.¹⁴ E sa Sɔli nun a dii xɛmɛn Yonatan xɔnne maluxun Bunyamin yamanani Sela yi, Kisu gaburun na, Sɔli fafe. Mangan yamarin naxanye birin fi, e yi ne birin liga. Na xanbi ra, Ala yi

hinan yamanan na.

*Yengen Filisitine xili ma
Taruxune Singen 20.4-8*

¹⁵ Filisitine mɔn yi Isirayila yenge. Dawuda nun a walikene yi godo, e yi Filisitine yenge. Xadanna yi so Dawuda fatini. ¹⁶ Isebi-Benobi, Refa* yixetena nde yi a nata a xa Dawuda faxa. Silanfan nenɛn yi singanxi a tagi xidin na e nun sulan yi tanban naxan ɲɛ ra naxan binyan yi dangue kilo saxan na. ¹⁷ Koni, Abisayi, Seruyaa dii xemɛn yi fa Manga Dawuda mali, a na Filisitin faxa. Nayi, Dawudaa muxune yi e kɔlɔ, e naxa, "I mi fa sigama nxu fɔxɔ ra yengeni, alogo mangayaan nama ba Isirayila yi."

¹⁸ Na xanbi ra, yengen mɔn yi keli Gobi yi Filisitine xili ma. Nayi, Xusa kaan Sibekayi yi Safi faxa, Refa yixetena nde nan yi na ra.

¹⁹ Yenge gbete mɔn yi keli Gobi taani Filisitine xili ma. Betelɛmi kaan Yari a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati faxa, naxan ma tanba yi gbo alo gbindonna.

²⁰ Yenge gbete mɔn yi keli Gati taani. Mɛnni, xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin nun san soli sennin kan yi a ra, e birin malanxina mɔxɔɲɛn nun naanin. Refa yixeten nan yi na fan na. ²¹ A yi Isirayila kaane konbi. Dawuda tada Simeyaa dii xemɛn Yonatan yi a faxa. ²² Na sofa naaninna naxanye yi kelixi Gati taani Refa bɔnsɔnni, Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

22

¹ Dawuda betini ito ba Alatala nan xa, Ala to a ba a yaxune birin yii e nun Sɔli yii.

² A yi a fala, a naxa, Alatala nan n ma fanyen na, n ma yinna, n natanga muxuna.

³ N ma Ala nan n ma gemɛ gbeen na, n na n luxunma naxan kui. A tan nan n ye masansan wure lefaan na, e nun marakisi tiina naxan luxi alo n ma faran makantanxina, n nakisidena.

A tan nan n xunbama gbaloni.

⁴ Tantunna Alatala xa!
N na a xili,

a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵ Sayaan bata yi a xunfanna radin n xunna ma

alo fɔxɔ igena,
a yi n magaxuma
alo baan xaxexina.

⁶ Sayaan bata yi n nabilin a yɔlɔnxɔnne ra.
A a lutine rati n yee ra.

⁷ N ma tɔrɔni,
n na Alatala xili nen,
n yi n xui ramini n ma Ala ma.
A yi n xuiin me a Batu Banxini,
a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

⁸ Nanara, bɔxɔn yi maxa.
Kuyen bun tiine yi yigisan,
e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

⁹ Tutun yi mini a ɲɛni.
Halagi ti tee degen nun tee wolonne yi mini a de.

¹⁰ Ala yi kuyen nafulunɲɛ ayi
alo kɔlimɔna, a yi godo,
kunda yidimixina a sanne bun.

¹¹ A te maleka gubugubu kanna fari,
a tukan xulɛn,
a siga foyeni.

¹² A yi a luxun dimini,
naxan nabilinxi kunda gbeen na,
a yi yidimixi alo ige tilinxina.

¹³ Kenɛn gbeen yi minima a yee ra,
tee degen yi minima naxan yi.

¹⁴ Alatala yi a kuye sarinna xuiin namini kore,

Kore Xɔnna Ala xuiin yi me.

¹⁵ A yi a xalimakunle woli a yaxune ma,
a yi e raxuya ayi.

A yi galanna ragodo e ma,
e birin yi e gi.

¹⁶ Alatala to a kɔnkɔ e ma,
a xɔlɔn to keli alo foye gbeena,
fɔxɔ igen xɔnna yi mini kenɛnni
bɔxɔn bunna yi to.

¹⁷ Ala yi a yiini bandun keli kore,
a n suxu,
a yi n ba igen tilinxi yireni.

¹⁸ A yi n xunba n yaxu senbemane ma,
e nun n yenge faan naxanye yi maxɔdɔxɔ n xa.

¹⁹ E n yenge nen,
n yi tɔrɔxi waxatin naxan yi,

* **21:16:** yi findixi muxu kuyene bɔnsɔnna benban nan na.

koni Alatala yi n mali.

²⁰ A n ba nɛn gbaloni,
a yi n xɔɔya,
a yi n nakisi
bayo n nafan a ma.

²¹ Alatala yi n kɔntɔnna fi n ma
bayo n bata tinxiɲɛ ayi a yɛɛ ra yi,
a n kɔntɔnna fi n ma
lan n yiine sariɲanna ma.

²² Bayo n bata lu Alatalaa kirane xɔn ma,
n mi n makuyaxi n ma Ala ra
alo muxu ɲaxine.

²³ N bata a sariyane birin suxu,
n mi tondixi a tɔnne suxɛ.

²⁴ N bata n yɛɛ ratanga haken ma,
fɛ yo mi n na a yɛɛ ra yi.

²⁵ Nanara, Alatala yi n kɔntɔnna fi n ma,
bayo n bata tinxiɲɛ ayi a yɛɛ ra yi,
n yiine sariɲanxi a yɛɛ ra yi.

²⁶ Naxan na tinxiɲɛ ayi,
i ya tinxinyaan yitama nɛn na ra.
Fɛ mi naxan na,

i ya fetareyaan yitama nɛn na ra.

²⁷ Naxan na sariɲanɲɛ ayi,
i ya sariɲanna yitama nɛn na ra.

Koni naxan yidɔxi,
i na suxu kiin kolon.

²⁸ Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,
i mɔn yi wasodene fe ragodo.

²⁹ Alatala, i tan nan n ma kɛnɛnna ra.
I tan nan n ma dimini yalanma, Alatala.

³⁰ En birin nɛma a ra,
n ganla yɛngɛma nɛn,
nxu nun n ma Ala nɛma a ra,
n tunganma nɛn yinna xun ma.

³¹ Alaa kirane kamalixi feu!
Alatalaa falane tinxiɲɛ.
Naxanye na e luxun a yi,
a ne kantanma nɛn
alo yɛ masansan wure lefana e yɛɛ ma.

³² Nde gbɛɛ Ala ra,
ba Alatala ra?
Nde en ma fanyen xɔdɛxɛn na,
ba en ma Ala ra?

³³ Ala nan n makantanma fangani,
a tan nan kira kamalixin yitama n na.

³⁴ A tan nan n naxulunma ayi mafuren
alo wondene,

a n nate geyane fari.

³⁵ A bata n maxaran yɛngɛn ma,
nanara n nɔxi sulan xali xɔdɛxɛn ban-
dunɲɛ.

³⁶ I bata n nakisi
alo wure lefa yɛ masansanna,
i ya fanna n sɛnbɛn gboma ayi.

³⁷ I bata kira gbeeni tɔn n xa
alogo n nama bira.

³⁸ N bata bira n yaxune fɔxɔ ra,
n yi e halagi.

N mi tinxi xɛɛ e fɔxɔ ra
fɔ n na e raxɔri.

³⁹ N na e raxɔri nɛn,
n yi e yibutuxun,

e mi fa kelima sɔnɔn,
e yi bira n sanna bun ma.

⁴⁰ I sɛnbɛn soma n yii yɛngɛ so feen nan na,
i n yaxune xinbi sin n bun ma.

⁴¹ I n yaxune ragima n yɛɛ ra,
naxanye yi n naxaxuxi,
n ne halagi.

⁴² E gbelegbelema malina fe ra,
koni e mi marakisima yo sɔtɔma,
E Alatala xilima,
koni a mi e yabima.

⁴³ N na e yilunburunma nɛn
alo gbangbanna,
foyen sigama naxan na.

N na e yibɔma nɛn,
n yi e yibodon

alo bɛndɛna kiraan xɔn.

⁴⁴ I n natangama yama murutɛxin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.

N mi muxun naxanye kolon,
n nɔn sɔtɔma ne xun na.

⁴⁵ Xɔɲɛne n matɔxɔma,
n nɛn fa falan ti tun,
e bata n xuiin suxu.

⁴⁶ E yii xudi tuma ayi,
e fa xuruxuruɲɛ,
sa keli e yinne kui.

⁴⁷ Alatala na!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!

N nakisimana Ala xa batu!

⁴⁸ Ala nan n gbeɲɔxɔ tiin na,
naxan siyane sama n ma nɔn bun ma.

⁴⁹ A n natangama n yaxune ma.

I xunnayerenna fima n ma
n yaxune xun na,

i yi n ba gbalotone yii.

⁵⁰ Nanara, n na i tantunma siyane tagi. Alatala, n yi i xinla binya betini.

⁵¹ A nɔ gbeene fima nen a mangan ma. A yi a hinanna yita a muxu sugandixin na, Dawuda nun a yixetene han habadan.

23

Dawudaa fala dɔnxene

¹ Dawudaa fala dɔnxene nan itoe ra. Dawudaa falane ni itoe ra, Yese a dii xemena, xemε tide kan gbeena falane, Yaxubaa Ala naxan masusanxi mangayaan xili yi, e nun Isirayilaa beti ba fajina.

² “Alatalaa Nii Sarijanxin falan tixi n tan nan xɔn, a falan soma n tan nan dε.

³ Isirayilaa Ala bata falan ti, Ala, Isirayila kantan fanyen bata a fala n xa, a naxa, ‘Mangan naxan na lu muxune xun na tinxinni,

Ala yεragaxuni,

⁴ na kanna luxi nen alo xɔtɔnna kenenna, soken na te xɔtɔnni kunda yo mi na, fata a wuyenna ra, sansine minima nen bɔxɔn ma tulen fa xanbini.’

⁵ A mato, Ala naxan nabaxi n ma denbayaan xa, a bata habadan layirin xidi n xa, a naxan xidixi sariyane xɔn naxanye a makantanma.

Yeyε a xunnayerenna fima n ma, a yi n ma fe ragidixine rakamali.

⁶ Koni fuyantenne birin luxi nen, alo wudi pali kanna naxan nawolima ayi, muxu yo mi e tongε a yiin na.

⁷ Muxun naxan nεma a yiin dinjε e ra, na kanna wuren nan nawalima hanma tanba wudi daxina, e birin yi gan, e halagi sa!”

*Dawudaa sofa wεkilεxine fe
Taruxune Singen 11.10-47*

⁸ Dawudaa sofa wεkilεxine xinle ni itoe ra: Yosebi-Basebeti Takemɔni kaana, a yi Dawuda kantan muxu sofa fajine nan yε. A mɔn yi xili Adino Esini kaana, a tan nan muxu kemε solomasεxε faxa tanban na yengε kedenni.

⁹ A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wεkilεxi saxanne yε Dawuda fɔxɔ ra, naxanye e dε naxu Filisitine ma naxanye yi malanxi yengε so xinla ma. Isirayila sofa ganla yi xεtε xanbin na geyane fari, ¹⁰ koni Eleyasari a sɔbε so nen, a lu Filisitine faxε han xadanna yi xiin naso a yiini silanfanna fεen ma. Na lɔxɔni, Alatala yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma. Sofaan bonne yi faxi faxa muxune seene nan tun tongodeyi Eleyasari fɔxɔ ra.

¹¹ Harara kaana Xage a dii xemεn Sama fan yi na. Filisitine bata yi e malan Lehi yi, toge xεena nde ma. Isirayila sofa ganla yi e gi Filisitine bun ma. ¹² Koni, Sama yi lu tixi xεen tagi, a yi xεtε a Filisitine yengε. Alatala yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma.

¹³ Lɔxɔna nde, murutu xaba waxatini, kuntigi tonge saxanne muxu saxan yi godo Dawuda fema Adulan faranna ra. Filisiti ganla yi malanxi Refa lanbanni waxatin naxan yi. ¹⁴ Dawuda yi a yire makantanxi fajini waxatin naxan yi, Filisiti ganla nde yi Betεlemi yi.

¹⁵ Dawuda yi a waxɔn feen fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Betεlemi so dεen na, nde nɔε fε na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁶ Nayi, na sofa wεkilεxi saxanne yi so fangani Filisitine daaxadeni. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betεlemi so dεen na. E yi a xali Dawuda xɔn, koni mangan yi tondi a minjε, a yi a bɔxɔn saraxan na Alatala yetagi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “Alatala, gbalon na a ra n xa, xa n igeni ito min. A luxi nen alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan dε!” Nayi, a tondi a minjε. Na sofa wεkilεxi gbee saxanne na nan liga.

¹⁸ Abisayi, Yowaba tada, Seruyaa dii xemεn yi Dawuda makantan sofa kendene nan yε. A tan nan muxu kemε saxanna faxa a tanban na lɔxɔ kedenni. A fan yi xinla sɔtɔ alo na muxu saxanne. ¹⁹ A xunnayeren gbeen sɔtɔ nen dangu bonne ra. A yi findi

muxu saxanne kuntigin na, koni a mi yi e ye.

²⁰ Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xemena, sofa wɛkilɛxi gbee nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi ke. A tan nan Moyaba sofa wɛkilɛxi firinne faxa. Lɔxɔna nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mɔn godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²¹ A tan nan mɔn Misiran sofa gbee magaxuxina nde faxa, tanban yi naxan yii. Benaya yi godo a fɔxɔ ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²² Benaya, Yehoyadaa dii xemɛn na nan liga. A yi xinla sɔtɔ alo sofa wɛkilɛxi saxan singene. ²³ A yi binye gbeen sɔtɔ dangu sofa tonge saxanne ra, koni a mi yi sofa muxu saxan singene ye. Dawuda yi a findi a kantan muxu sofa tonge saxanne kuntigin na.

²⁴ Muxuni itoe fan yi na muxu tonge saxan ganla ye:

Asaheli, Yowaba tada,
Elexanan, Dodo Betɛlemi kaana dii xemena,

²⁵ Sama nun Elika, Harodi kaane,

²⁶ Xɛlesi, Paliti kaana,

Ikɛsi a dii xemena Ira, Tekowa kaana,

²⁷ Abiyeseri, Anatɔti kaana,

Mebunnayi, Xusa kaana,

²⁸ Salamɔn, Axoxi xabilan muxuna,

Maharayi Netofa kaana,

²⁹ Xɛlebi, Banaha Netofa kaana dii xemena,
Itayi, Bunyamin kaana keli Gibeya yi, Rib-
ayi a dii xemena,

³⁰ Benaya, Piraton kaana,

Hidayi, keli Gaasa baa yireni,

³¹ Abi-Alabon, Aruba kaana,

Asamawɛti, Baxurin kaana,

³² Eliyaba, Saalabon kaana,

Yasen ma diina nde, Yonatan,

³³ Sama, Harara kaana,

Axiyama, Sarari Harara kaana dii xemena,

³⁴ Elifeleti, Axasibayi a dii xemena,

Maka taa kaana nde mamandenna,

Eliyami, Giloha kaana Axitofeli a dii
xemena,

³⁵ Xesirayi, Karemele kaana,

Paarayi, Araba kaana,

³⁶ Yigali, Natan Soba kaana dii xemena,

Bani, Gadi bɔnsɔnna muxuna nde,

³⁷ Amonin Sɛleki nun

Beroti kaan Naxarayi,

naxan yi Seruyaa dii xemɛn Yowaba a
yenge so seene maxalima nun

³⁸ Ira nun Garɛbi, Yitiri xabilan muxune,

³⁹ e nun Yuriya, Xiti kaana.

E birin malanxina muxu tonge saxan e
nun solofere.

24

Dawuda yi Isirayila yamaan yate

¹ Alatala mɔn yi xɔlɔ Isirayila kaane ma. A yi Dawuda radin e xili ma, a yi a fala, a naxa, “Siga, Isirayila nun Yuda muxune yate.”

² Nayi, mangan yi a fala sofa kuntigin Yowaba xa, naxan yi a fema, a naxa, “Sa Isirayila bɔxɔn birin yisiga keli Dan ma han sa dɔxɔ Beriseba ra. Yamaan xa yate, bayo n waxi muxune yatɛn kolon feni.” ³ Yowaba yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, Alatala i ya Ala xa yamaan nawuya ayi dɔxɔde kemɛ, n kanna yeɛne yi a to. Koni nanfera, n kanna, i waxi na liga feni?” ⁴ Koni mangan yi kankan a yamarin ma dangu Yowaba nun kuntigi gbeene gbeen na, e yi mini, e yi Isirayila yamaan yate. ⁵ E yi Yurudɛn baan gidi, e sa a fɔlɔ Aroyeri taan ma e nun taan naxan baan dɛ, dangu Gadi yi, siga Yaaseri binni. ⁶ E siga Galadi yamanan nun Kadesi yi Xiti yamanani. E siga Dan yi e nun Sidɔn nabilinne. ⁷ E siga Tire taa rakantanxini, e nun Xiwine nun Kanan kaane taane birin yi. E sa a rapan Yuda yiifari fɔxɔn ma Beriseba yi. ⁸ E yi yamanan birin yisiga na kiini, kike solomanaanin xi mɔxɔpɛ, e sa Yerusalen li. ⁹ Yowaba yi yamaan yatɛn xasabin so mangan yii: Xemɛ wuli kemɛ solomasɛxɛ yi Isirayila yi naxanye yi nɔɛ yengen soɛ, wuli kemɛ suulun Yuda yi.

Dawudaa yulubin yi saran a ra

¹⁰ Dawuda bɔɔnɛn yi rapaxu a ma a yelin xanbini yamaan yate. Dawuda yi a fala Alatala xa, a naxa, “N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa diɔa n tan, i ya walikɛɛn yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga.”

¹¹ Alatala yi falan ti Dawuda kawandi muxun Nabi Gadi xa, a naxa, ¹² “Siga Dawuda fema, i sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala naxa iki: N bata tɔrɔ saxan nagidi i ma, keden sugandi. I na naxan sugandi, n

na nan ligama i ra.’ ” ¹³ Gadi yi fa Dawuda konni, a fa ito fala a xa, a naxa, “Nεε solofere kamεn xa so i ya yamanani ba, hanma i yi i gi i yaxune yεε ra kike saxan, hanma xi saxan furen yi so i ya yamanani? I miri, i yi a fala n xa n lan n xa sa naxan fala Ala xa naxan n xεxi.” ¹⁴ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N sαxαε gbeeni, koni n wεkilεxi n lu Alatalaa sagoni, benun n xa lu muxune sagoni, bayo Alatala kininkinin.”

¹⁵ Alatala yi furen nafa Isirayila yi keli na xαtαnna ma han waxati fixina, keli Dan ma han sa dαxα Bεriseba ra. Muxu wuli tonge solofere yi faxa yamanani. ¹⁶ Malekan yi a yiini bandun Yerusalεn xun ma alogo a xa a kala, Alatala yi sunu na tαrαna a fe ra, maleka kala tiin naxan yi tixi yamaan tagi, a yi a fala na xa, a naxa, “A bata radangu ayi. I yiin naxεte fa.” Alatalaa malekan yi Arawuna Yebusu kaana xεεn lonna nan dεxαn.

¹⁷ Malekan naxan yi yamaan naxαrima, Dawuda na to waxatin naxan yi, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “N tan nan yulubin ligaxi. N tan nan kalan tixi, koni yamani ito nanse ligaxi? Nayi, i yiin xa lu yitexi n tan nun n ma denbayaan nan xili ma.”

Dawuda yi saraxa ganden nafala

¹⁸ Na lαxα kedenni, Gadi yi fa Dawuda fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga Yebusu kaana Arawunaa murutu lonna ma, i sa saraxa gandena nde rafala mεnni Alatala xa.” ¹⁹ Gadi a falan ma, Dawuda yi siga mεnni alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. ²⁰ Arawuna yi mangan nun a walikεεn to fε a ma, nayi Arawuna yi mini, a yi a xinbi sin mangan bun ma, a yεtagin yi lan bαxαn ma. ²¹ Arawuna yi a maxαdin, a naxa, “Nanfera, n kannu, mangan fama a walikεεn fεma?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N bata fa alogo n xa i ya xεεn lonna sara i ma, n yi saraxa ganden nafala Alatala xa alogo furen xa masiga yamaan na.”

²² Arawuna yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan birin nafa i ma, na tongo, i yi a fi Ala ma. A mato, jingeni itoe finde nεn saraxa gan daxine ra, jingen xεε ra bαnbα seni itoe nun xun xidi wudin yi findi yegen na. ²³ Mangana, n bata a birin so i yii. Alatala, i ya Ala xa tin i ya saraxan na.”

²⁴ Koni, mangan yi a fala Arawuna xa, a naxa, “I nama sese fi n ma. N waxi nεn i xa a mati n ma. N mi saraxa gan daxi fixine bama Alatala xa n ma Ala.” Dawuda yi xεεn lonna nun jingene sara gbeti gbanan tonge suulun na. ²⁵ Dawuda yi saraxa ganden nafala mεnni Alatala xa, a saraxa gan daxine nun bαnε xunbeli saraxane ba. Nayi, Alatala yi dija yamaan ma, furen yi masiga Isirayila yamaan na.

Mangane Singena Sulemani a Fe Taruxuna

Kitabun yire firinna naxanye xili “Mangane,” ne Isirayila mangane nan ma fe falama. Mangane Singen Sulemani a mangayaan taruxun nan yebama, Dawudaa dii xemena, e nun manga singen naxanye fa a faxesanbini.

Dawuda fori waxatin naxan yi, a mi yi fa mangayaan feene nae, a dii xeme firin yi keli alogo e xa ti a jaxani. Daxen na, Sulemani nan findi mangan na. A mangayaan wali kenden findi Ala Batu Banxin nun manga banxin ti feen nan na. Koni a fe findima sunun nan na daxen na bayo, a a dunupa rapanma tinxintareyaan nun suxure batun nin. Ala yi tin Isirayila yamanan xa yitaxun daxo firin. Yamanan sogeteden komen faxan bansonne mi tin Sulemani a dii xemena mangayaan ma, e yi manga gbete daxo. Na feen xanbi ra, han jee keme firin jaxan, mangaya firin nan lu Isirayila baxani e naxanye xili sa Yuda nun Isirayila. Waxatina nde, e lanxi, waxatina nde e yengeni.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen mangan lan a xa tinxinje ayi Ala yee ra yi kii naxan yi. Na tinxinna findixi herin nan na yamaan xa, anu Ala xuiin suxutareyaan nun suxure batun tan yamanan kalama nen, a yi gbalon naso a yi. Kitabun yireni ito kui, nabi wuyaxi mangane rakolonma Alaa sariyane ma. Naxan senben gbo e birin xa, na findi Eli nan na.

Dawudaa foriyana

¹ Manga Dawuda bata yi fori, a mi yi fa nae a fatini wolonje hali dugin felenxi a ma. ² A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Sungutun nasoloxina nde xa fen i tan xa, nxu kanna, mangana. A luma nen i fema, a yi a yengi daxo i xon, a yi a sa i fema. Nayi, i yi i fatini wolon!” ³ E yi e yee rakonin Isirayila yamanan birin yi, e dii teme tofanina nde to, naxan yi xili Abisagi, Sunami kaana. E fa na ra mangan fema. ⁴ Na sungutunna yi tofan han, a yi mangan

dandanma, a yi walima a xa, koni e nun mangan mi kafu mumε.

Adoniya yi wa mangayaan xon

⁵ Nayi, Adoniya, Xagiti a dii xemen naxan sotaxi Dawuda xa, na yi falan ti folo, a naxa, “N tan nan findima mangan na!” A yi wontorona nde nun soo ragine nun muxu tonge suulun fen naxanye yi e gima a yee ra. ⁶ Xabu a da han to a fafe munma yi a ye gidi na feen ma fa fala ito ligaxi nanfero? Adoniya fan yi tofan han, Abisalomi raburunna nan yi a ra nun. ⁷ Adoniya nun Seruyaa dii xemen Yowaba nun saraxaralinala Abiyatari yi falan ti, e yi Adoniya mali. ⁸ Koni, saraxaraliin Sadoki nun Benaya, Yehoyadaa dii xemen nun Nabi Natan nun Simeyi nun Reyin nun Dawudaa sofa wekilixine sese mi yi Adoniya fari.

⁹ Adoniya yi yexene nun jingene nun jinge dii raturaxine ba saraxan na geme salaxunxin fema En-Rogeli dexan, a yi a tada nun a xunyene birin xili, mangana dii xemene, e nun Yuda xemen naxanye birin yi walima mangan xa. ¹⁰ Koni, a mi Nabi Natan nun Benaya nun sofa wekilixine xili, e nun a xunyen Sulemani.

Natan nun Batiseba yi Dawuda mafan Sulemani a fe ra

¹¹ Nayi, Natan yi a fala Sulemani nga Batiseba xa, a naxa, “I mi a mexi ba, a Xagiti a dii xemena Adoniya bata findi mangan na, hali en kanna Dawuda mi a kolon?” ¹² Iki, n bata i mafan, tin n xa i kawandi, alogo i xa i yete rakisi e nun i ya dii xemen Sulemani. ¹³ Siga, i sa so Dawuda konni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘N kanna, mangana, i mi yi i kolon n xa ba, a i ya dii xemen Sulemani nan findima mangan na i jaxani? Nanfero Adoniya bata findi mangan na?’ ¹⁴ I mon nema falan tiye mangan xa waxatin naxan yi, n fan yi so, n ni i ya falan senbe so.” ¹⁵ Batiseba yi siga mangan konni. Mangan yi saxi a xi banxin kui, bayo a bata yi fori han. Abisagi, Sunami kaan nan yi walima mangan xa. ¹⁶ Batiseba yi a xinbi sin mangan yetagi. Mangan yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon ma?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N kanna, i i kolon nen Alatala yi, i ya Ala, i ya walike jaxanla

xa, fa fala a n ma dii xemen Sulemani nan findima mangan na i tan joxoni, a dɔxoma nen manga gbedeni. ¹⁸ Koni, Adoniya nan fa mangan na. Anu, n kanna, i tan mangan yeteen mi na kolon. ¹⁹ A bata turane nun jinge dii raturaxine nun yexee wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun saraxaralina Abiyatari nun sofa kuntigin Yowaba, koni a mi i ya walikeen Sulemani tan xilixi. ²⁰ Iki, n kanna, mangana, Isirayila birin yeen fa tixi i tan nan na, alogo i xa a fala naxan findima mangan na i tan, n kanna joxoni. ²¹ Mangana, i na i sa waxatin naxan yi i benbane fema, n tan nun n ma dii xemen Sulemani suxuma nen alo fe kalane.”

²² Batiseba mon yi fala tiini mangan xa, Nabi Natan yi so. ²³ E yi a fala mangan xa, e naxa, “Nabi Natan ni i ra.” Natan yi fa mangan fema, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. ²⁴ Natan yi a fala mangan xa, a naxa, “N kanna, i tan nan a falaxi ba, a Adoniya xa findi mangan na i joxoni mangayani? ²⁵ Bayo, a sigaxi nen to a sa jingene nun jinge dii raturaxine nun yexee wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemene birin xili, e nun sofa kuntigine nun saraxaralina Abiyatari. E sa e dege, e min a yetagi, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Adoniya ma!’ ²⁶ Koni a mi n tan i ya walikeen xilixi, e nun saraxaraliin Sadaki e nun Yehoyadaa dii xemen Benaya e nun Sulemani, i ya walikena. ²⁷ Mangana, n kanna, i tan nan na ragidixi ba? Nanferi mi n tan, i ya walikeen nakolonxi na kanna fe ma naxan dɔxoma i ya mangaya gbedeni i joxoni?”

²⁸ Nayi, Manga Dawuda yi a yabi, a naxa, “Batiseba xili n xa.” Batiseba yi fa, a fa a xinbi sin mangan yetagi. ²⁹ Mangan yi a kolɔ a xa, a naxa, “N bata n kolɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n malixi, a yi n ba gbaloni. ³⁰ N nan n kolɔ Alatala, Isirayilaa Ala yi naxan na, n naxa, ‘N na i ya dii xemen Sulemani nan findima mangan na n joxoni, a dɔxɔ n ma mangaya gbedeni.’ N na nan ligan to.” ³¹ Batiseba yi a magodo, a yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan boxon ma, a yi a fala, a naxa, “Binyen xa fi n kanna Manga Dawuda ma han habadan.”

Sulemani a mangayaan yi ragidi Taruxune Singen 29.21-25

³² Manga Dawuda yi yamarine fi e ma, a naxa, “E saraxaraliin Sadaki nun Nabi Natan nun Yehoyadaa dii xemen Benaya xili.” E yi fa mangan yetagi. ³³ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E n ma muxune tongo, e yi n ma dii xemen Sulemani rate sofanla fari, e siga a ra Gihon tigini. ³⁴ Menni, saraxaraliin Sadaki nun Nabi Natan yi turen susan a xunna ma alogo a xa findi mangan na Isirayila xun na. E yi xɔtaan fe, e yi a fala, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Sulemani ma.’ ³⁵ E te a foxɔ ra, a xa fa dɔxɔ n ma mangaya gbedeni, a lu n joxoni. N bata yamarin fi fa fala a xa findi mangan na Isirayila nun Yuda xun na.” ³⁶ Yehoyadaa dii xemen Benaya yi mangan yabi, a naxa, “Amina! A xa liga alo n kanna, mangana Ala, Alatala a falaxi kii naxan yi! ³⁷ Amasɔɔ Alatala bata lu n kanna, mangan xɔn, a xa lu Sulemani xɔn, a yi a mangayaan nadangu n kanna Dawudaa mangayaan na.”

³⁸ Nayi, saraxaraliin Sadaki yi siga Nabi Natan foxɔ ra, Yehoyadaa dii xemen Benaya nun Keretine nun Peletine yi Sulemani rate Manga Dawudaa sofanla fari, e yi siga a ra Gihon tigini. ³⁹ Saraxaraliin Sadaki yi ture sa fenna tongo bubu sarijanxini, a yi a susan Sulemani xunna ma. E yi xɔtaan fe, yamaan birin yi a fala, e naxa, “Binyen xa fi Manga Sulemani ma.” ⁴⁰ Yamaan birin yi bira a foxɔ ra, e xulenna fema, e lu sewani, boxon yi xuruxurunma e sɔnxɔ sɔnxɔn yi.

Sulemani yi yafe Adoniya ma

⁴¹ Adoniya nun a muxu xilixin naxanye birin bata yi yelin e dege, ne yi e sɔnxɔ xuiin me, Yowaba yi xɔtaan xui me, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nanse sɔnxɔ taani?”

⁴² A mon yi fala tiini saraxaralina Abiyatari a dii xemen Yonatan yi fa, Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “I mafa, bayo xeme kendɛn nan i ra, i faxi xibaru fajine nan na.”

⁴³ Yonatan yi Adoniya yabi, a naxa, “En-ende! Manga Dawuda bata Sulemani findi mangan na. ⁴⁴ A yi saraxaraliin Sadaki rasiga a foxɔ ra e nun Nabi Natan e nun Yehoyadaa dii xemen Benaya nun Keretine nun Peletine, e yi a dɔxɔ mangana sofanla

fari. ⁴⁵ Saraxaraliin Sadaki nun Nabi Natan bata a xunna masusan, e a findi mangan na Gihon tigin. Na xanbi ra, birin yi te menni sewani, taan yi yimaxa. E na sonxo sonxo xuiin nan mexi. ⁴⁶ Sulemani yeteen bata dɔxo manga gbedeni. ⁴⁷ Mangana walikene bata fa dubadeni nxu kannna Manga Dawuda xa, e naxa, 'I ya Ala xa Sulemani xinla gbo ayi dangu i xinla ra, a yi a mangayaan dangu i gbeen na!' Mangan bata yi a xinbi sin a sadeni. ⁴⁸ Mangan mon yi a fala, a naxa, 'N bata barikan bira Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan n jɔxo yibirani fixi n ma, a yi tin n yeen yi a to.' " ⁴⁹ Adoniyaa muxu xilixine birin yi gaxu na falane fe ra, e birin yi keli, e yi siga e danna. ⁵⁰ Adoniya yi gaxu Sulemani yee ra, a fan yi keli, a siga, a sa saraxa ganden fenne suxu.

⁵¹ E fa a fala Sulemani xa, e naxa, "Adoniya bata gaxu Manga Sulemani yee ra, a sa saraxa ganden fenne suxu, a naxa, 'Manga Sulemani xa a kolɔ n xa to fa fala a mi n tan, a walikenen faxama silanfanna ra.' " * ⁵² Sulemani yi a fala, a naxa, "Xa a yete findi muxu kenden na, hali a xunsexe keden mi bire bɔxon, koni xa fe jaxina nde to a feni, a faxama nen." ⁵³ Manga Sulemani yi muxune rasiga a ragododeni saraxa ganden fari. Adoniya yi fa a xinbi sin Manga Sulemani yetagi, Sulemani yi a fala a xa, a naxa, "Siga i konni."

2

Dawuda sago dɔnxene

¹ Dawuda to a kolon a a sayaan waxatin bata yi maso, a yi a yamarine fi a dii xemen Sulemani ma, a naxa, ² "N sigamatɔn ni i ra birin sigadeni. I wekilɛ, i findi muxu kenden na! ³ I yi Alatala, i ya Alaa tonne nun a yamarine suxu e nun a kiti saxine nun a maxadi xuine alo a sebexi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi, alogo i xa nɔn sɔto i ya feene birin yi e nun i nema dede, ⁴ alogo Alatala xa a fala xuiin nakamali n xa, a naxan falaxi, a naxa, 'Xa i ya diine sigan ti jɔxo luun nun lannayani n yetagi, e bɔnen nun e niin birin na, i jɔxon mi janje Isirayila mangayani mumɛ!' ⁵ I yetena a kolon Seruyaa dii xemen Yowaba

feen naxan liga n na, e nun a naxan liga sofa manga firinne ra naxanye yi Isirayila ganle xun na, Abineri, Neri a dii xemen nun Amasa, Yeteri a dii xemena. A yi e faha, a yi e yenge bɔne xunbenla waxatini, a dugine rafexi e wunla ra. ⁶ I a raba i ya xaxilimayani, i mi tinma a xunsexe yi fixa, a faha bɔne xunbenli. ⁷ Hinan Barasilayi Galadi kaana diine ra, e xa findi muxune ra naxanye e degema i ya tabanla ra, amasɔto e fan na sifan liga nen n xa, n yi n gima i tada Abisalomi bun ma waxatin naxan yi. ⁸ I nama jinan Simeyi xon naxan i fema, Geraa dii xemena, Bunyamin kaan naxan kelixi Baxurin taani. N to n gi lɔxon naxan yi Maxanayin taani, a danga jaxine ti nen n xili ma. Koni n xetematona, a godo nen n nalandeni Yuruden baan de, n nan n kolɔ a xa Alatala yi, n naxa, 'N mi fa i faxama silanfanna ra.' ⁹ Koni, iki, i nama a ratɔntaren lu bayo xeme xaxilimaan nan i ra, i a kolon i naxan ligama a ra. Hali a to bata fori, i a faha, i a halagi."

Dawuda yi faha

Taruxun Singen 29.26-30

¹⁰ Dawuda to faha, e yi a maluxun Dawudaa Taani Yerusalen yi. ¹¹ Dawuda jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, jee solofere Xebiron taani, jee tonge saxan e nun saxan Yerusalen taani. ¹² Dawudaa dii xemen Sulemani yi dɔxo a jɔxon mangayani. Xabu na waxatini, Sulemani a mangayaan yi senbe so.

Sulemani yi a sɔto Adoniya ra

¹³ Lɔxona nde, Adoniya, Xagiti dii xemen naxan sɔtoxi Dawuda xa, na yi siga Sulemani nga Batiseba fema. Batiseba yi a maxodin, a naxa, "I faxi n todeni fe fanin nan ma ba?" A yi a yabi, a naxa, "ɔn." ¹⁴ Adoniya mon yi a fala a xa, a naxa, "N waxi falan ti feni i xa." A yi a yabi, a naxa, "A fala." ¹⁵ A yi a fala, a naxa, "I mi a kolon a mangayaan yi daxe n tan nan xa ba! Isirayila birin yeen yi tixi n tan nan na, alogo n xa findi mangan na. Koni, mangayaan bata radangu n xunyen ma, amasɔto Alatala nan a ragidixi a ma. ¹⁶ Iki, n fe keden nan maxodinma i ma, i

* **1:51:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

nama tondi na ma n xa.” A yi a yabi, a naxa, “A fala.” ¹⁷ Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala Manga Sulemani xa bayo a mi tondima i yii. A xa Abisagi, Sunami kaan fi n ma, a findi n ma jaxanla ra.” ¹⁸ Batiseba yi a yabi, a naxa, “Awa, na lanxi, n tan yetena a fale mangan xa i mabinna ra.”

¹⁹ Batiseba yi siga Manga Sulemani fema Adoniya xa. Mangan yi keli a siga a ralandeni, a yi a xinbi sin a nga yetagi. A dɔxi na, a yi manga gbɛdena nde dɔxɔ a yiifanna ma a nga xa. ²⁰ Batiseba yi a fala a xa, a naxa, “Maxɔdinna nde n xɔn ma, i nama tondi a ma n xa de!” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nna, n mi tondɛ a ma i xa mumɛ!” ²¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Abisagi, Sunami kaan xa findi i tada Adoniyaa jaxanla ra.” ²² Manga Sulemani yi a nga yabi, a naxa, “Nanfera i Abisagi Sunami kaan maxɔdinma n na Adoniya xa? Nayi, hali i mangayaan maxɔdin a xa, bayo n tada na a ra! Mangayaan maxɔdin a tan nun saraxaralina Abiyatari nun Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba fan xa.”

²³ Nayi, Manga Sulemani yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, “Xa n mi Adoniya bɔnɔ a niini maxɔdinni ito a fe ra, Alatala xa n natɔrɔn a xɔlɔn birin yi. ²⁴ Iki, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n sɛnbɛ soxi, a yi n dɔxɔ n fafe Dawudaa mangaya gbɛdeni, a mangayaan so n yii fata a layirin na: To Adoniya fama nɛn faxadeni.” ²⁵ Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya rasiga, a sa Adoniya faxesa.

Sulemani yi Abiyatari kedi

²⁶ Mangan mɔn yi a fala saraxaralina Abiyatari xa, a naxa, “Siga i ya bɔxɔni Anatɔti yi, amasɔtɔ i lan nɛn i xa faxesa, koni n mi i faxan to, amasɔtɔ i bata Marigina Alatalaa Kankiraan xali n fafe Dawuda yɛɛ ra, e nun amasɔtɔ ɛ nun n fafe nan a tɔrɔne birin xali.” ²⁷ Sulemani yi Abiyatari ba Alatalaa saraxaraliyani, alogo Ala naxan falaxi lan Heli a denbayana fe ma Silo taani, na xa kamali.*

Sulemani yi Yowaba faxesa

²⁸ Naxan Adoniya nun Abiyatari sɔtɔxi, Yowaba to na mɛ, a sa a taxu Alatala batu bubuni, a saraxa ganden fenne suxu. Bayo, a bata yi sa nun Adoniya fari, koni a mi na raba a fɔlɔni Abisalomi xa. ²⁹ E sa a fala Manga Sulemani xa, e naxa, “Yowaba bata sa a gi Alatalaa batu bubun kui, a lu saraxa ganden dɛxɔn.” Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya rasiga, a naxa, “Sa a faxesa.” ³⁰ Bɛnaya yi fa Alatala batu bubuni, a yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Mangan bata yamarin fi, a i xa mini.” Koni Yowaba yi a yabi, a naxa, “ɛn-ɛn! N faxan be nin.”

Bɛnaya yi fa Yowabaa falan nali mangan ma. ³¹ Mangan yi a fala Bɛnaya xa, a naxa, “A liga alo a falaxi kii naxan yi, a faxesa, i yi a maluxun. Nanara, Yowaba faxan naxanye tixi, ne goronna mi luyɛ n xun ma e nun n fafe a denbaya xun ma. ³² Alatala a wunla haken luma a yetɛɛn nan xun ma, amasɔtɔ a bata Abineri, Neri a dii xɛmɛna, Isirayila sofa kuntigin faxesa e nun Amasa, Yeteri a dii xɛmɛna, Yuda sofa kuntigina. Ne firinne birin muxu tinxinxi nan yi e ra dangu Yowaba ra. A ne birin faxaxi nɛn n fafe Dawuda mi a kolon. ³³ E wunle goronna luma nɛn Yowaba nun a yixɛtɛne xun ma han habadan. Koni fata Alatala ra bɔjɛ xunbenla luma nɛn Dawuda nun a yixɛtɛne nun a denbayaan nun a mangayaan ma han habadan.” ³⁴ Nayi, Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya yi xɛtɛ Yowaba fema, a yi sa a faxesa, a yi a maluxun Yowaba konni tonbonni. ³⁵ Mangan yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya ti Yowaba jɔxɔni sofa kuntigin na. A yi Abiyatari ti Sadɔki jɔxɔni saraxaraliin na.

Sulemani yi Simeyi faxesa

³⁶ Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxina nde ti i yetɛ xa Yerusalɛn yi, i dɔxɔ be, i nama siga dɛdɛ. ³⁷ Koni, a kolon, i na mini lɔxɔn naxan yi, i na Kadirɔn lanbanni gidi, i faxama nɛn. Nayi, i wunla goronna luma i tan nan xun ma.” ³⁸ Simeyi yi mangan yabi, a naxa, “Na bata fan! N kannaxan falaxi, n na ligama nɛn.”

Simeyi yi lu Yerusalɛn yi waxati xunkuye. ³⁹ Koni jɛɛ saxan bun ma, Simeyi

* 2:27: Na feen mɔn sɛbɛxi Samuyeli Singen 2.30-36 kui.

a walikε firin yi e gi, e siga Akisi konni, Makaa dii xεmεna, Gati mangana. Muxuna nde yi a fala Simeyi xa, e naxa, “I ya walikεne sa Gati taani.” ⁴⁰ Simeyi yi keli, a yi a sofanla tongo, a siga Gati taani Akisi konni a walikεne fendeni. Simeyi yi sa fa a walikεne ra keli Gati taani.

⁴¹ E yi a fala Sulemani xa a Simeyi bata yi keli Yerusalεn yi, a siga Gati taani, koni a mɔn bata xεtε. ⁴² Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata yi i rakɔlɔ Alatala yεε xɔri, a i nama mini taani. N mɔn i maxadi nεn, xa i mini lɔxɔ yo yi, i siga yirena nde yi, i faxama nεn. Na waxatini, i n yabi nεn, i naxa, ‘Na fan. N bata a mε.’” ⁴³ Nanfera nayi, i bata i kɔlɔ feen naxan na Alatala yεtagi, i mi na ratinmεxi. I mɔn mi n ma yamarin suxi, n naxan so i yii?” ⁴⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I a kolon i bɔjɛni i fe jaxin naxan birin liga n fafe Dawuda ra. Alatala i saranma nεn na fe jaxina fe ra. ⁴⁵ Koni Ala barakan sama nεn n tan Manga Sulemani a fe yi, Dawudaa mangayaan yi sɛnbε so han habadan Alatala yεtagi.” ⁴⁶ Mangan yi a yamarin fi Yehoyadaa dii xεmεn Bεnaya ma, a yi mini, a yi Simeyi faxa.

Sulemani a mangayaan sabati na kii nin.

3

Sulemani yi Misiran mangana dii tεmεn futu

¹ Sulemani nun Misiran mangan yi lan futun ma. A yi Misiran mangana dii tεmεn dɔxɔ a jaxanla ra. A yi siga a jaxanla ra Dawudaa Taani Yerusalεn yi han a yelin a banxin nun Alatala Batu Banxin nun Yerusalεn rabilin yinna tiyε.

² Na waxatini, yamaan yi saraxan bama taan kidene nin, bayo e munma yi banxi ti Alatala xinla binyama dεnaxan yi. ³ Alatala yi rafan Sulemani ma, a lu a fafe Dawudaa namun feene ligε. Koni, a yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi.

Sulemani yi fekolonna sɔtɔ

Taruxune Firinden 1.2-13

⁴ Mangan yi siga Gabayon taani saraxa badeni, amasɔtɔ taan kide kεnden nan yi

mεnna dangu a birin na. Sulemani yi saraxa gan daxi wuli keden ba saraxa ganden fari Ala xa. ⁵ A to yi Gabayon taani, Alatala yi mini Sulemani xa xiyeni kɔεεn na. Ala yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma, na maxɔdin, n na a soma i yii nεn.” ⁶ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata hinan n fafe Dawuda ra, i ya walikεna, amasɔtɔ a yi sigan tima i yεtagi lannayaan nun tinxinna nun bɔjɛ fajiyaaan nin. I bata dii xεmεn so a yii naxan dɔxi a mangaya gbεdeni to, i yi lu a xɔn hinan gbeeni. ⁷ Iki, Alatala, n ma Ala, i bata i ya walikεεn findi n fafe Dawuda jɔxɔn na, koni banxulan jɔrɛn nan n tan na, xaxili mi n ma. ⁸ N na i ya yamaan tagi i naxan sugandixi. Yama gbeen nan na ra, naxan mi nɔε tengε, a mi nɔε yatε a wuyaaan ma. ⁹ Nayi, xaxili fajin fi n tan i ya walikεεn ma, n xa nɔ i ya yamaan makite, n nɔ a fajin nun a jaxin tagi rabε! Amasɔtɔ nde nɔε yama gbeeni ito marε?”

¹⁰ Sulemani a maxɔdinni ito yi rafan Marigin ma. ¹¹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I mi siimaya xunkuyen maxɔdinxi i yεtε xa, i mi nafunla maxɔdinxi, i mi i yaxune faxa feen maxɔdinxi, i xaxinla nan maxɔdinxi kiti sa feen na. ¹² Nanara, n na ligama nεn alo i a falaxi kii naxan yi. N xaxilimayaan nun fekolonna fima nεn i ma, muxu yo munma naxan sɔtɔ dangu i tan na. ¹³ I mi naxan maxɔdinxi, n mɔn na fan soma nεn i yii, nafunla nun binyena i ya siimayaan birin yi. I maliga manga yo mi taranma na. ¹⁴ Xa i sigan ti n ma kiraan xɔn, i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, n na i ya lɔxɔne xunkuyama ayi nεn.”

¹⁵ Sulemani to keli, a kolon Ala nan falan tixi a xa xiyeni. A yi xεtε Yerusalεn yi, a sa ti Marigina Layiri Kankiraan yεtagi.* A saraxa gan daxine fi Ala ma, e nun bɔjɛ xunbeli saraxane, a yi donse donni tɔn a walikεne birin xa.

Sulemani yi kitin sa xaxilimayani

¹⁶ Lɔxɔna nde, yalunde jaxalan firin yi fa mangan konni, e xinbi sin a yεtagi. ¹⁷ Jaxalan keden yi a fala a xa, a naxa, “Yandi! N kannu, nxu nun jaxanli ito

* **3:15:** 3.15Layiri Kankirana fe mɔn sɛbεxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

yi banxi kedenna nin, n yi diin xali a fema banxini. ¹⁸ Xi saxan dangu xanbini, naxanli ito fan yi diin bari. Nxu yire kedenna nin, xəjɛ yo mi yi nxu fema banxini, nxu firinna nan yi a ra. ¹⁹ Kɔɛɛn na, naxanli ito a diin yi faxa, bayo a saxi nɛn a fari. ²⁰ Nayi, kɔɛ tagini, n yi xiin waxatin naxan yi, a yi keli, a n ma diin tongo n fema, a sa a sa a fema. A diin naxan yi faxaxi, a na sa n fema. ²¹ Xətɔnni, n yi keli alogo n xa xijɛn fi n ma diin ma, n yi a mato, a faxaxi. Koni, n na a mato ki fapi, n ma dii mi yi a ra n naxan barixi.” ²² Naxalan boden yi a fala, a naxa, “I wule! N ma diin nan jɛjɛ, i ya diin nan faxaxi.” Koni, na singe naxa, “I wule! I ya diin nan faxaxi, n ma diin nan jɛjɛ.” E falan ti na kiini mangan yɛtagi.

²³ Mangan yi a fala, a naxa, “Kedenna a falama, ‘N ma diin nan jɛjɛ, i ya diin nan faxaxi,’ bodena a falama, ‘ɛn-ɛn, i ya diin nan faxaxi, n ma diin nan jɛjɛ.’ ” ²⁴ Nayi, a mɔn yi a fala, a naxa, “ɛ fa silanfanna ra n xa.” E fa silanfanna ra mangan xa. ²⁵ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Diin naxan jɛjɛ, ɛ na yisɛgɛ a tagi, ɛ fɔxɔ kedenna so a singen yii, fɔxɔ kedenna fan boden yii.” ²⁶ Nayi, naxanla naxan ma diin yi jɛjɛ, na yi kininkinin a diin ma, a yi a fala mangan xa, a naxa, “N kannu, diin naxan jɛjɛ, ɛ na so a yii, ɛ nama a faxa.” Koni boden yi a fala, a naxa, “A mi luma n xa, a mi luma i xa, ɛ a yisɛgɛ.” ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Diin naxan jɛjɛ, ɛ na so a singen yii, ɛ nama a faxa. A tan nan ma dii a ra.”

²⁸ Isirayila birin yi mangana kiti saxin na mɛ. E gaxu mangan yɛɛ ra, amasɔtɔ Alaa kolonna a yi, alogo a xa kiti kɛnden sa.

4

Manga Sulemani a kuntigine

¹ Manga Sulemani nan yi mangan na Isirayila birin xun na.

² Kuntigin naxanye yi a wanla ra, ne ni itoe ra:

Asari, Sadɔki a dii xɛmɛna, saraxaraliin nan yi na ra.

³ Elixorefi nun Axiya, Sisaa diine, sɛbelitine nan yi ne ra,

Yosafati, Axiludu a dii xɛmɛna,

mangana yenla nan yi na ra,

⁴ Bɛnaya, Yehoyadaa diina, sofa kuntigin nan yi na ra,

Sadɔki nun Abiyatari, saraxaraline nan yi ne ra,

⁵ Asari, Natan ma diina, yamana kanne kuntigin nan yi na ra,

Sabudu, Natan ma diina, saraxaraliin nan yi na ra

e nun mangan kawandi muxuna,

⁶ Axisari, manga banxin walikɛne kuntigin nan yi na ra,

Abadaa dii xɛmɛna Adoniran,

karahan wanle kuntigin nan yi na ra.

⁷ Yamana kan fu nun firin nan yi Isirayila xunna, naxanye yi lan e balon fen manga Sulemani nun a denbayaan birin xa. E birin yi na ligama nɛn kike keden jɛɛn bun ma.

⁸ E xinle ni itoe ra:

Xuru a diin nan yi Efirami geya yiren xun na.

⁹ Dekeri a diin nan yi Makasa nun Salabimi nun Beti-Semɛsi nun Elon e nun Beti-Xanan taane xun na.

¹⁰ Xesede a diin nan yi Arubɔti taan xun na, e nun Soko nun Xeferi yamanan birin.

¹¹ Abinadabo a diin nan yi Dɔrɔ geya yamanan birin xun na. Sulemani a dii tɛmɛn Tafata nan yi a naxanla ra.

¹² Axiludu a diin Baana nan yi Taanaki nun Megido taane xun na, e nun Beti-Seyan birin denaxan Saratan fema Yɛsɛreli bun ma, keli Beti-Seyan yi han Abeli-Mehola nun Yokemen.

¹³ Gebere a diin nan yi Ramoti taan xun na Galadi yamanani. Manase a diin Yayiri a taadine yi a yii Galadi yamanani, e nun Arigobi yamanani Basan geyaan fari mɛnna bɔxɔn fan mɔn yi a yii, taa tonge sennin nabilinxin yinne ra naxanye dɛ yi balanxi sulan na.

¹⁴ Axinadaba, Yido a dii xɛmɛn nan yi Maxanayin yamanan xun na.

¹⁵ Aximaasi nan yi Nafatali yamanan xun na. A tan fan Sulemani a dii tɛmɛna nde nan tongo a naxanla ra naxan xili Basamati.

¹⁶ Baana, Xusayi a dii xɛmɛn nan yi Aseri yamanan xun na e nun Beyaloti taana.

yabini ito rasiga Sulemani ma, a naxa, “N bata i ya xeraan me. Naxan birin nafan i ma suman wudine nun fofone fe yi, n na lige i xa. ²³ N ma walikene e ragodoma nen sa keli Liban yamanani, e sa e xali foxo igen de, e yi e raxidi, n yi e rasiga igen xun ma han i denaxan yire bama n xa. Menni, n yi e rafulun, i yi e tongo. N waxi naxan ma i tan yii, i donseen nafa n ma banxi kui kaane ma.”

²⁴ Xurami yi suman wudine nun fofone so Sulemani yii alo a yi waxi a xon kii naxan yi. ²⁵ Sulemani tan yi murutun kilo miliyon sennin nun oliwi turen litiri wuli solomasexe nan soma Xurami yii a muxune balon na jee yo jee.

²⁶ Alatala yi kolonna fi Sulemani ma alo a fala a xa kii naxan yi. Lanni so Sulemani nun Xurami tagi. Nayi, e firinna birin yi layirin xidi e bode tagi.

*Sulemani yi karahan wanle yitan
Taruxune Firinden 2.1 nun 2.16-17*

²⁷ Manga Sulemani yi karahan walikene ba Isirayila muxune birin ye, e sigen han muxu wuli tonge saxan. ²⁸ A yi e yitaxun daxe saxan, muxu wuli fu nan yi walima kike kedenna bun Liban yi. Na xanbi ra, ne yi fa e konni wali gbete ra, bodene fan yi siga Liban yi. Nayi, e daxe yo daxe e walima kike keden Liban yi, kike firin e konni. Adoniran nan yi kuntigin na karahan walikene xun na. ²⁹ Goron maxanla muxu wuli tonge solofere nan yi Sulemani yii, e nun gemene masonla muxu wuli tonge solomasexe geya yireni. ³⁰ Na fari, yamana kane kuntigin naxanye sugandixi karahan walikene yamari feene ra, ne sigama han wuli saxan keme saxan. ³¹ Mangan yi yamarin fi e xa gemene masolixi xungbe fajine fen alogo e xa banxin beten sa. ³² Sulemani a walikene nun Xurami gbeene, e nun Gebala kaane yi gemene masoli, e wudine nun gemene yitan banxin ti feen na.

6

*Ala Batu Banxin ti fena
Taruxune Firinden 3.1-14*

¹ Isirayila kaane mini xanbini Misiran yamanani, na jee keme naanin jee tonge solomasexeden nan yi a ra, Sulemani yi

Alatala Batu Banxin ti folo, a mangayaan jee naanindena Isirayila xun na Siwi kiken na, naxan findixi jeen kike firinden na. ² Manga Sulemani banxin naxan ti Alatala xa, na kuyana nongonna ye tonge sennin, a yigbona nongonna ye maxone, a yitena a ye tonge saxan. ³ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nongonna ye maxone, naxan nun banxin yetagini gboon yi lan. A kuyana Ala Batu Banxin de ra nongonna ye fu.

⁴ Mangan yi foye sode fajine rafala banxin ma. ⁵ A yi kore banxi radigilixine ti banxin kanken nabilinni, pala gbeen nun pala rananna ma, a yi konkone ti a rabilinni. ⁶ Kore banxin laberaxini gbona nongonna ye suulun, a tagixina nongonna ye sennin, a saxandena nongonna ye solofere, amasoto banxini gboon mi yi lan a yiren birin yi, alogo xalanbene nama so banxin kankeni. ⁷ A to yi Ala Batu Banxin tima, e gemene masolixine nan nawali naxanye yi rafalaxi e malanxi denaxan yi. Derramaan mi rawali, bunbi mi rawali, wuremase yo xui mi mini banxin tideni.

⁸ Kore banxin xurin konkone so deen yi banxin yiifanna nan ma, e yi tema teden nan ma kore banxin tagixini, e nun kore banxi saxandeni. ⁹ Sulemani to yelin Ala Batu Banxin tiye, a yi a xunna so suman farinne nun suman xalanbene ra. ¹⁰ Kore banxin naxanye birin yi Ala Batu Banxin nabilinxi, a yi nongonna ye suulun daxe ne birin de, a yi e nun Ala Batu Banxin nabira e bode ma suman wudine ra.

¹¹ Alatala yi falan ti Sulemani xa, a naxa, ¹² “I Ala Batu Banxini ito tima, xa i sigan ti kiin lanxi n ma tonne ma, xa i n ma sariyane birin suxu, xa i n ma yamarine birin suxu, i yi bira e foxo ra, nayi, n layirin naxan tongoxi i fafe Dawuda xa, n na raka-malima nen i xa. ¹³ N luma nen Isirayila kaane tagi, n mi Isirayila rabeginma, n ma yamana.”

¹⁴ Sulemani yi yelin Ala Batu Banxin tiye. ¹⁵ Walikene yi suman farinne sa banxin kanken kuixine ma, keli boxoni han kore, a yi wudin sa a kuiin ma, a yi fofa farinne sa banxin lonna ma. ¹⁶ A yi banxin kuiin najanni taxun suman farinne ra keli

bəxəni han kore nəngəna ye məxəje, a mən findi pala rapanna ra Ala Batu Banxin kui naxan yi xili yire sarijanxi fisamantenna. ¹⁷ Nəngəna ye tonge naanin nan yi Ala Batu Banxin pala gbeen pala rapanna yetagi. ¹⁸ Suman wudin naxan yi banxin kui, ne yi rafalaxi se fuge sawura fajine nun kundi sawurane nan na, sumanna nan yi a birin na, gəme yo mi yi toma.

¹⁹ Sulemani yi pala rapanni tən Ala Batu Banxin kui alogo a xa Alatalaa Layiri Kankiraan dəxə na. ²⁰ Pala rapanna yi kuya nəngəna ye məxəje, a yigbona nəngəna ye məxəje, a yitena nəngəna ye məxəje. Sulemani yi xema fajni yilənlenxine sa a ma, a mən yi xema fajin sa saraxa ganden ma a denaxan nafala suman wudin na. ²¹ A xema fajni yilənlenxine sa banxin kuiin ma, a yi xema yəlxənxəne radangu pala rapanna yetagi, a xema yilənlenxine sa a ma. ²² A yi xema fajni yilənlenxine sa banxin birin ma, saraxa ganden naxan yi pala rapanna yetagi, a xema yilənlenxine sa na ma.

²³ A yi maleka gubugubu kan sawura firin yitən yire sarijanxi fisamantenna kui Oliwi wudin na, e yitena nəngəna ye fu. ²⁴ Maleka sawura singen gubugubu keden yi kuya nəngəna ye suulun, boden fan yi kuya nəngəna ye suulun, keli a gubugubun boden xunna ma sa ti boden xunna ra, nəngəna ye fu. ²⁵ Nəngəna ye fu nan yi maleka sawura firinden fan na. Maleka sawura firinne kuyan nun e kiin birin yi lan. ²⁶ Nəngəna ye fu nan yi maleka gubugubu kan sawura firinne birin yiteen na. ²⁷ Sulemani yi maleka sawurane ti pala rapanna tagini. E gubugubune yi raminixi. A singen gubugubun yi sigaxi han banxin kanken fəxə kedenna, sawura firinden gabutəen fan yi sigaxi han banxin kanken fəxə kedenna bonna. E gubugubune xunne yi dəxi e bode ra banxin tagini. ²⁸ Sulemani yi xema yilənlenxine sa maleka sawurane ma.

²⁹ A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala Ala Batu Banxin kanken nabilinne birin yi, a fanna nun a kuina. ³⁰ A yi

xemaan sa banxin lonna ma pala firinne birin yi.

³¹ A yi dəen fəxə firin kanna ti pala rapanna ma Oliwi wudine ra, a dəen ti wudine yitaxun dəxə suulun nan na. ³² Oliwi wudin nan yi dəen fəxə firinne ra. A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun nəxənde sawura fajine rafala dəen ma, a yi xema yilənlenxine sa dəen ma, a mən yi xemaan sa maleka sawurane nun tugu bili sawurane ma. ³³ A mən yi pala gbeen də ti wudine liga na kiini Oliwi wudin na, koni dəen ti wudine yi yitaxunxi dəxə naanin nan na. ³⁴ Dəen fəxə firinne birin yi rafalaxi fəfə farinne nan na naxanye yitaxunxi fəxə firin firinna ra. ³⁵ A yi maleka gubugubu kan sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala dəene ma, a yi xema bənbəxin sa sawurane ma.

³⁶ A mən yi gəme sansanna bilin saxan nafala, a suman wudin bilin keden sa a fari.

³⁷ A mangayaan jee naanindeni, Siwi kiken na, e yi Alatala Batu Banxin bəten sa. ³⁸ A mangayaan jee fu nun kedendeni, Bulu kiken na, naxan findixi jeeen kike solo-masəxəden na, banxin wanle birin yi jan alo a yi lan kii naxan yi. Sulemani a ti jee solofere nan bun.

7

Sulemani a manga banxin tiina

¹ Sulemani mən yi a banxin ti, na bu nən jee fu nun saxan han a yi a rapan. ² A na banxi singen ti naxan xili Liban Fətəna Banxina, a kuyana nəngəna ye kəme, a yigbona nəngəna ye tonge suulun, a yitena nəngəna ye tonge saxan, a na ti suman sənβətəna safa naanin fari. Suman xalanbene yi sənβətəne kəe. ³ Banxin kuiin yi xunna soxi suman farinne nan na, e saxi xalanbene ma naxanye yi sənβətəne kəe. Xalanbe tonge naanin e nun suulun nan yi a ra, fu nun suulun safa keden. ⁴ Banxin foye sodene safa saxan nan yi a ra, na foye sodene fan yi yee rafindixi nən e bode ma saxan saxan. ⁵ Tongon naanin nan yi dəene birin nun e ti wudine ma, e yi yee rafindixi e bode ma saxan saxan. ⁶ Na xanbi ra, a palaan fəlxən ti sənβətəne ra naxan kuya yi nəngəna ye

tonge suulun, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge saxan. Na yɛɛ ra a so dɛɛn palaan fan ti sɛnbɛtɛnne ra, a yinbene rafala a ma. ⁷ A yi mangayaan gbɛdɛ banxin ti, a yi kitin sama dɛnaxan yi naxan xili Kiti Sa Banxina. A yi suman farinne sa banxin kuiin yirene ma, keli bɔxɔni han banxin kuiin xunna sone.

⁸ A gbee banxina, a yɛtɛɛn yi dɔxɔma dɛnaxan yi, na fan yi ti na kiini yin gbɛtɛ kui, banxin boden xanbi ra. Sulemani yi na banxi sifan fan ti Misiran mangana dii tɛmɛn xa a naxan tongo a naxanla ra.

⁹ Banxine birin yi tixi gɛmɛ faji yɛbaxine nan na keli a tanden ma han yin gbeena, gɛmɛn naxanye maligaxi, e bɔ sɛraan na, banxin kuiin nun a fanna, keli bɔxɔn ma han a xuntagi. ¹⁰ Banxin bɛtɛn saxi gɛmɛ xungbe fajine nan na, a gɛmɛna nde yigbona nɔngɔnna yɛ fu, ndee nɔngɔnna yɛ solomasɛxɛ. ¹¹ Banxin yi tixi gɛmɛ xungbe fajine ra naxanye maligaxi, e bɔ alogo e xa lan e dɔxɔdene ma, e nun suman xalanbene. ¹² Gɛmɛ gbeen bilin saxan nan findi yin gbeen sulunna ra, suman wudin bilin keden fan yi sa na fari alo Alatala Batu Banxini sansanna kui xiin tixi kii naxan yi, e nun a so dɛɛn palana.

*Sulemani wanla naxanye so Xirami yii
Taruxune Firinden 2.10-13*

¹³ Manga Sulemani yi xɛraan nasiga Tire taani Xirami fɔxɔ ra. ¹⁴ Kaɲa gilɛn nan yi Xirami nga ra naxan kelixi Nafatali bɔnsɔnni. Tire kaan nan yi a fafe ra, a yi sulan nan nawalima. A yi lugoxi fekolonna nun xaxilimayaan nun lɔnnin na sulan nawali feen na. A yi fa Manga Sulemani fɛma, a a wanle birin kɛ.

*Ala Batu Banxi Sɛnbɛtɛn Firinne
Taruxune Firinden 3.15-17*

¹⁵ Xirami yi sulan naxulun a sɛnbɛtɛn xungbe firin nafala, e yitena nɔngɔnna yɛ fu nun solomasɛxɛ, e rabilinna nɔngɔnna yɛ fu nun firin. ¹⁶ A yi sulan kondɛn firin yɛlan, alogo a xa e so sɛnbɛtɛnne xun na, kondɛn singen yitena nɔngɔnna yɛ suulun, kondɛn firinden yitena nɔngɔnna yɛ suulun. ¹⁷ A mɔn yi sulan nafala yaladine ra e nun yɔlɔnxɔnne ra kondɛnɛ maxidi seen na naxanye yi sɛnbɛtɛnne xuntagi, solofere kondɛn singen xa, e nun solofere kondɛn

firinden xa. ¹⁸ A yi girenada wudi bogi sawurane rafala, safa firin nan yi yalane fari naxanye yi sɛnbɛtɛnne kondɛnɛ maxidixi. ¹⁹ Kondɛn naxanye yi sɛnbɛtɛnne xuntagi so dɛɛn palaan kui, ne yi ligaxi alo gabala fugena, e yitena nɔngɔnna yɛ naanin. ²⁰ Kondɛn naxanye yi sɛnbɛtɛn firinne xuntagi, ne keden kedenna yi rabilinxi girenada wudi bogi sawura kɛmɛ firin nan na, a xungbe yiren naxanye yi rafalaxi yalaan dɛxɔn. ²¹ A yi na sɛnbɛtɛnne ti Ala Batu Banxin so dɛ palaan fɛma. A yi yiifari ma sɛnbɛtɛnna ti, a xili sa Yakin, a mɔn yi kɔmɛn ma sɛnbɛtɛnna ti, a xili sa Boosu. ²² Ne kondɛnɛ yi rafalaxi gabala fuge sawurane nan na. Na kiini Xirami yi yelin sɛnbɛtɛnne rafalɛ.

*Ige ramarade gbeena fe
Taruxune Firinden 4.2-5*

²³ Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nɔngɔnna yɛ fu, a yitena nɔngɔnna yɛ suulun. Nɔngɔnna yɛ tonge saxan lutin nan yi a rabilinɲɛ. ²⁴ Kundine sawurane yi a dɛ kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nɔngɔnna yɛ keden yo keden bun. Kundi sawurane yi rafalaxi safa firin nan na, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbɛndi keden nan na. ²⁵ Ige ramaraden yi dɔxi turaan sawura sulan daxi fu nun firin nan fari, saxan yɛɛ rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔmɛnna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nɛn, e birin gbɛndin yi ige ramaraden nan bun ma. ²⁶ Yii kuiin yɛ kedenna nan yi ige ramaraden nabinyen na, a dɛ kinkin yi rafalaxi alo igelengenna dɛna, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli tonge solomasɛxɛ nɔxɔn nan yi sama a kui.

Sulan wontorone

²⁷ A yi ige maxali wontoro fu rafala sulan na. E birin kuya nɔngɔnna yɛ naanin, e yigbona nɔngɔnna yɛ naanin, e yitena nɔngɔnna yɛ saxan. ²⁸ Ige maxali wontorone yi rafalaxi i kii nin: Sula falafalane nan yi findixi wontorone gbɛndin na. Na falafalane yi sɔtixi sula gbelemɛne yi naxanye tixi wontoron tongon naaninne ma. ²⁹ Falafalan naxanye

yi tixi sula gbelemene longonne ra, yatane nun turane nun maleka gubugubu kanne sawurane yi ne ma e nun gbelemene fan ma. Mɛsɛmɛsɛnne yi e rabilinxi. ³⁰ Sulan nan nafalaxi wontorone birin sanne ra. Na naanin nan yi e bun ma. E soxi sula gbelemɛn xun na. Ige ramara kundi sula daxin yi rafalaxi e birin kui, e suxi bun ti naanin na, e rafalaxi sula raxulunxin na, e bun ti mɛsɛmɛsɛnxine labe ra. ³¹ Ige maxali wontoron kui yili digilinxin nan yi rafalaxi a kui naxan yite han nɔngɔnna yɛ keden. Na nan yi findixi ige kundin dɔxɔden na. Kundin dɔxɔden dɛɛn digilinna, na yi gbo nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. Kundin dɔxɔden naxan yi wontoron dɛ kinkin faxa ra, mɛsɛmɛsɛnne yi rafalaxi ne ma. Na yirene mi yi digilinxi, tongon naanin nan yi ne ra. ³² Wontorone sanne yi a falafalane bun ma, e soxi sula gbelemene xun na naxanye yi sɔtixi a bun ma. E sanne yigbona, nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ³³ E sanne yi rafalaxi alo yengɛ so wontorone sanne, e yi seene birin nafalaxi sula raxulunxin nan na. ³⁴ Wontorone birin, a suxu se naanin yi rafalaxi a ma a tongon naaninne yi. E nun wontorone yi rafalaxi e bode yi. ³⁵ Wure digilinxina nde yi rabilinxi ige kundi dɔxɔ yinla ma wontorone birin kui, a yikuyena nɔngɔnna yɛ keden. Ige ramara kundin nun a bun tiine nun wontoron kuiin birin yi rafalaxi kedenna nan na. ³⁶ Xirami yi maleka gubugubu kanne nun yatane nun tugu binle sawurane rafala a bun tiine nun a falafalane ma, e xanɲɛ dɛnaxan birin yi e nun a yi e birin nabilin mɛsɛmɛsɛnne ra. ³⁷ Ige maxali wontorone yi rafalaxi na kii nin, e birin wure siya keden, e birin gbo kii keden, e birin kɛɲa keden.

Taruxune Firinden 4.6

³⁸ Xirami mɔn yi ige ramara kundin sula daxi fu rafala, e yigbona nɔngɔnna yɛ naanin, litiri wuli keden e nun kɛmɛ sennin yi sɛ ne kui. A ige ramara kundi keden dɔxɔ wontorone birin kui. ³⁹ A yi ige maxali wontoron suulun lu Ala Batu Banxin yiifanna ma, a suulun lu a kɔmɛnna ma. A yi ige ramara se xungbeen ti Ala Batu Banxin yiifanna sogeteden binni a

tongonna ma.

Taruxune Firinden 4.7-5.1

⁴⁰ Xirami to ige ramara seene nun tɛɛ kɔ seene nun goronne rafala, a yi yelin wanle birin na, a naxanye fɔlɔ Manga Sulemani xa Alatala Batu Banxini:

⁴¹ Sɛnbɛtɛn xungbe firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama,

e nun yɔlɔnxɔn yalaan naxanye sɛnbɛtɛnne kondene maxidi seene ra,

⁴² e nun girenada wudi bogi sawura kɛmɛ naaninna naxanye yi na yɔlɔnxɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firin, e singan e kondene rabilinni e maxidi seen na, kondene naxanye yi luxi alo barama,

⁴³ e nun ige maxali wontoro fune nun ige kundine e xun tagi,

⁴⁴ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra,

⁴⁵ e nun goronne nun tɛɛ kɔ seene nun wuli xuya goronne. Xirami muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ⁴⁶ Mangan sula raxulunxin nafala na seene ra bɔxɔ kui gexine nan kui, Yurudɛn baan mɛrɛmɛrɛni Sukɔti taan nun Saratan taan longonna ra. ⁴⁷ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonɲɛ.

⁴⁸ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Alatala Batu Banxin xa, xɛma saraxa ganden nun buru ralixin xɛma tabanla

⁴⁹ nun xɛma kɛndɛ lɛnpu dɔxɔ seen naxanye yɛbaxi suulun fɔxɔ kedenni suulun bode fɔxɔni yire sariɲanxi fisamantenna yɛtagi e nun se fuge fajine sawurane e nun lɛnpune nun se tongo se xɛma daxine

⁵⁰ nun goronne nun lɛnpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane nun wusulan gan se xɛma daxine nun dɛɛn singan se xɛma daxine yire sariɲanxi fisamantenna xa banxin kui e nun Ala Batu Banxin so dɛɛn yɛtɛɛn xa.

⁵¹ Sulemani a wanle birin nakamali na kii nin Alatala Batu Banxini. Sulemani yi muranne birin sa banxini a fafe Dawuda naxanye rasariɲan, gbetin nun xɛmaan nun se gbɛtɛye. A yi ne ramara Alatalaa banxin nafunle yɛ.

8

Layiri Kankiraan fa fena Ala Batu Banxini

Taruxune Firinden 5.2-6.2

¹ Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bənsən kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan a fəma Yerusalən yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mən xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

² Isirayila xəmene birin yi e malan Manga Sulemani fəma, Etanimi kiken na, naxan findixi jəen kike solofereden na, sali waxatina.

³ Isirayila fonne birin to fa, saraxaraline yi fa Layiri Kankiraan na. ⁴ E yi Alatalaa Kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune yi e xali. ⁵ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan naxan birin yi malanxi a fəma, e ti Layiri Kankiraan yətagi, e yi yəxəene nun jingene ba saraxan na, naxanye yi wuya han e xasabin mi yi nəe kolonje. ⁶ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a funfuni, banxin yire sarijanxi fisamantenni, maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁷ Amasəto maleka sawurane gubugubune yi bandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine xun ma. ⁸ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yətagi, koni e mi yi toma tandeni. E mən na han to. ⁹ Gəme walaxa firinne nan tun yi kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹⁰ Saraxaraline mini yire sarijanxini waxatin naxan yi, kundaan yi Alatalaa banxin nafe. ¹¹ Kundana fe ra, saraxaraline mi yi nəe e wanla rabε, amasəto Alatalaa nərən yi Alatalaa banxin nafexi.

¹² Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dəxə kunda yidimixini!

¹³ N bata banxi fəjin ti naxan findima i dəxəden na, i luma denaxan yi habadan.”

Ala Batu Banxin nasarijan fena

Taruxune Firinden 6.3-11

¹⁴ Mangan yi a yεε rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba ne xa. ¹⁵ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ¹⁶ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini ləxəni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bənsenne xa, banxin tiyε n xinla binya feen na denaxan yi, koni n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’* ¹⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹⁸ Alatala bata yi a fala n fafe Dawuda xa, a naxa, ‘Amasəto i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ¹⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fə i ya dii xəmēna, i yεtəen naxan sətəxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’ ”

²⁰ “Alatalaa layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jəxəni, n yi dəxə Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ²¹ N bata yirena nde yitən kankiraan xa, Alatala layirin denaxan yi, a naxan yitən e nun en benbane tagi, a to e ramini Misiran yamanani.”

Sulemani Ala maxandina

Taruxune Firinden 6.12-40

²² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yətagi, Isirayila yamaan birin yətagi. A yi a yiine yite kore, ²³ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xənnə nun bəxə xənnə fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma i ya walikene xən naxanye sigan tima i yətagi e bəjen birin na. ²⁴ I bata i ya falan nakamali i ya walikεen xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i dεen na, i bata na rakamali i sənbeni to. ²⁵ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mən xa i ya falan nakamali, i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I jəxə yibiran mi jənjε n yətagi mumε Isirayilaa mangaya gbədeni, fanni i yixetene n ma kiraan suxuma, e sigan ti n yətagi alo i sigan tixi n yətagi kii naxan yi.’ ²⁶ Iki, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa

* 8:16: Samuyeli Firinden 7.6

na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikεεn Dawuda xa, n fafe!”

²⁷ “Koni, Ala fa dɔxε dunuɲa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nɔε xanɲe a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ²⁸ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli mati i ya walikεna maxandi xuine nun a mafanne ra. I tuli mati i ya walikεna mafan xuine nun maxandi xuine ra a naxanye falama i xa to. ²⁹ I yεεn ti banxini ito ra kɔεεn nun yanyin na, i a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nin!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikεεn naxan tima yireni ito mabinni. ³⁰ I ya walikεεn nun i ya Isirayila yamana maxandin nasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

³¹ “Xa muxuna nde a boden haken tongo, muxune yi a karahan, a xa fa a kɔlɔ i ya yire sariɲanxin yetagi banxini ito kui. ³² Nayi, a xuiin name kore xɔnna ma, i yi fena nde liga, i yi kitin sa i ya walikεne tagi. Naxan kalan tixi, i na yalagi, i na goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tinxindena tinxinyaan yita, i yi a suxu a tinxinni.”

³³ “A nɔε ligε nεn yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xεtε i ma, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i tan xɔn banxini ito kui, ³⁴ nayi, i xa e xuiin name kore xɔnna ma, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e benbane yii.”

³⁵ “A nɔε ligε nεn kore xɔnna yi balan, tulen mi fa fε mumε, e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yεε rafindi be ma, e i xandi, e yi i xinla binya, e xεtε e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e tɔrɔ, ³⁶ nayi, i e xuiin namεma nεn kore xɔnna ma, i diɲama nεn i ya walikεne yulubine ma e nun i ya yamana Isirayila. I e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

³⁷ “A nɔε ligε nεn tɔrɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamεna hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara hanma e kun hanma tuguminne yi mini hanma suɲene hanma yaxuna nde na Isirayila kaane taa makantanxine rabilin yεngeni,

gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure ɲaxine. ³⁸ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔrɔn nun e ɲaxankatan kolonma nεn, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁹ Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bɔɲe yi feen kolon, amasɔtɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɲe yi feene kolon. ⁴⁰ Nayi, e gaxuma nεn i yεε ra waxatin birin yi e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

⁴¹ “Xɔɲεn naxan mi findixi Isirayila kaana nde ra, i ya yamana, na fama nεn be sa keli yamana makuyeni, i xinla a fe ra, ⁴² bayo muxune a mεma nεn a i xinla nun i sɛnbɛn gbo. A na fa salideni banxini ito mabinni, ⁴³ i a yabi kore xɔnna ma, i dɔxɔdeni. Xɔɲεn naxan birin maxɔdinma i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yεε ra, alo i ya yamana Isirayila. E xa a kolon a banxini ito ratinmεxi i tan nan xili yi n naxan tixi!”

⁴⁴ “A nɔε ligε nεn Isirayila kaane yi siga e yaxune yεngɛdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yεε rafindi i ya taa sugandixin ma e nun Alatala Batu Banxin naxan tixi i xa. ⁴⁵ Nayi, i tuli mati kore xɔnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

⁴⁶ “A nɔε ligε nεn, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xɔlɔn yitama e ra nεn, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ⁴⁷ E na tubi i ma na yamanani e konyiyani denaxan yi, e xun xεtε i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata haken liga, nxu bata yulubin tongo, nxu bata fe ɲaxin liga,’ ⁴⁸ e xεtε i ma e bɔɲεn birin nun e niin birin yi e yaxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandi xuine rasiga i ma, e yεε rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yεε rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli. ⁴⁹ Nayi, e sanla nun mafanna yabi kore xɔnna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali. ⁵⁰ I ya yamaan mafeluma nεn a yulubine ra e nun a fe ɲaxine birin i xili ma. Naxanye e suxi konyiyani, i yi e hinanna raso ne yi,

alogo e xa kininkinin e ma. ⁵¹ Amasotō i ya yamaan nan e ra, i gbeena, i e ramini nen Misiran yamanani naxan luxi alo sulun tēen† naxan wuren naxulunma.”

⁵² “I yēen xa lu i ya walikēna maxandine ra, e nun i ya yamana Isirayilaa maxandine, alogo i xa nxu yabi nxō maxandine yi waxatin birin. ⁵³ Amasotō i bata nxu ba yamaan bonne birin ye bōxōn fari, alogo nxu xa findi i gbeen na, alo i a fala kii naxan yi fata Musa ra, i ya walikēna, i to nxu benbane ramini Misiran yi. I tan Marigina Alatala!”

Duban yamaan xa

⁵⁴ Sulemani yelin maxandine nun mafanne birin tiye waxatin naxan yi, a yi keli Alatalaa saraxa ganden yetagi, a yi xinbi sinxi dēnaxan yi, a yiine yitexi kore. ⁵⁵ A tixi, a yi duba Isirayila yamaan birin xa a xuini texin na, a naxa, ⁵⁶ “Tantunna xa fi Alatala ma, naxan matabun fi Isirayila ma, a yamana, alo a e tuli sa kii naxan yi. A fala fajin naxanye birin ti fata Musa ra, a walikēna, keden mi luxi a ligataren na. ⁵⁷ Alatala, nxō Ala xa lu en xōn alo a lu en benbane xōn kii naxan yi, a nama jinan en xōn mumε, a en nabējin. ⁵⁸ Koni, a xa en bōjēn bandun a binni, alogo en xa sigan ti a kiraan birin xōn ma. En yi a yamarine nun a tōnne nun a sariyane suxu, a naxanye yamari en benbane ma. ⁵⁹ N maxandin naxanye tixi Alatala ma, en ma Ala, ne xa rabira a ma kōēen nun yanyin na, alogo a xa en mali lōxō yo lōxō, ε tan nun n tan bayo a yamaan nan en na, Isirayila. ⁶⁰ Nanara, dunuja siyane birin xa a kolon a Alatala nan Ala ra, a gbete yo mi na. ⁶¹ Alatala xa lu ε bōjēni, en ma Ala. ε bira a sariyane fōxō ra, ε yi a yamarine suxu, alo ε kii naxan yi to.”

Saraxane yi ba Alatala xa Taruxune Firinden 7.4-10

⁶² Isirayila kaane birin yi fa mangan fēma, e yi saraxane ba Alatala xa. ⁶³ Ninge wuli mōxōjēn nun firin e nun yexēe wuli kēme mōxōjē, Sulemani yi ne kōe raxaba

Alatala xa bōjē xunbeli saraxan na. Mangan nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa banxin nabi na kii nin. ⁶⁴ Na lōxōni, mangan yi sansanna rasarijan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun bōjē xunbeli saraxa subene turene fi Alatala ma sansanna kui. A na raba mēnni nen, bayo saraxa ganden naxan yi rafalaxi sulan na Ala Batu Banxin yetagi, na yi xurun. Saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa subene turene birin mi yi xanjē mēna fari.

⁶⁵ Sulemani yi sanla raba na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni, e yi e malan Alatala yetagi, en ma Ala, xi solofere. Na xanbi ra, e mōn yi xi solofere sa na fari, a birin malanxina, xi fu nun naanin. ⁶⁶ Xi solomasexede lōxōni, a yi yamaan bejin. E yi duba mangan xa, e siga e konni, e sēwaxi e bōjēni fe fajin birin na Alatala naxan nabaxi Dawuda xa, a walikēna, e nun Isirayila a yamana.

9

Ala mōn yi mini Sulemani xa Taruxune Firinden 7.11-22

¹ Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, e nun a manga banxina, e nun a wa naxan birin liga feni, ² Alatala mōn yi mini Sulemani xa a firinden, alo a mini a xa kii naxan yi Gabayon taani. ³ Alatala yi a fala a xa, a naxa,

“N bata i ya mafanna nun i ya maxandi xuiin nasuxu i naxan nalixi n ma. N bata banxini ito rasarijan i naxan tixi n xili yi habadan. N yēen nun n bōjēn luma nen tixi be ra habadan. ⁴ I tan xa sigan ti fetareyaan nun tinxinyani n yetagi alo i fafe Dawuda. I feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tōnne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii. ⁵ Nayi, n na i ya mangayaan nasabatima nen habadan Isirayila xun na, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n naxa, ‘I bōnsōnna mi janjē i jōxōni Isirayila mangayani habadan.’ ⁶ Koni, xa i tan hanma i ya diine ε xun xanbi so n yi, xa ε mi n ma sariyane nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε yii, xa ε siga ala gbete ye

† 8:51: Sulun tēen mōn falama yirena nde yi fa fala “Furu tēna.”

batudeni, ε xinbi sin e bun ma, ⁷ nayi, n na Isirayila kaane bama nen na bɔxɔni n naxan soxi e yii. N na n mεma nen n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na. Na ma, Isirayila findima nen yagi seen nun magele seen na yamanane birin tagi. ⁸ Hali banxini ito to rayabu iki, na waxatini, naxan yo na dangu a fema, ne kabεma nen, e yi kontɔfili. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ⁹ E yabima nen, e naxa, ‘Bayo e bata Alatala raberin, e Ala, naxan e benbane ramini Misiran yamanani, e yi ala gbεtene xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tɔrɔni itoe birin nafa e ma.’ ”

*Sulemani a wali sifa wuyaxine
Taruxune Firinden 8.1-18*

¹⁰ Nεε mɔxɔrɛn bun ma, Sulemani yi banxi firinni itoe ti, Alatala Batu Banxin nun a manga banxina. ¹¹ Tire manga Xurami bata yi suman wudin nun fɔfɔ wudin nun xεmaan so Sulemani yii, a yi wama naxan yo xɔn. Manga Sulemani yi taa mɔxɔrɛ so Xurami yii Galile yamanani. ¹² Xurami yi mini Tire taani taane matodeni Sulemani naxanye soxi a yii. Koni e mi rafan a ma. ¹³ Xurami yi a maxɔdin, a naxa, “Ngaxakedenna, i taan sifan mundunye soxi n yii be?” A yi e xili sa Kabulu yamanana, na xinla ne xun ma han to.* ¹⁴ Anu, Xurami bata yi xεmaan kilo wuli saxan nasiga Sulemani ma.

¹⁵ Manga Sulemani bata yi karahan wanle yitɔn lan Alatala Batu Banxin ti feen nun a yetena banxin nun Milo gbingbinna nun Yerusalɛn yinna ma, e nun Xasori nun Megido nun Geseri taane. ¹⁶ Misiran manggan bata yi fa, a Geseri taan suxu yεngɛni, a yi a gan, Kanan kaan naxanye yi dɔxi taani, a ne faxa. A mɔn yi taan sa a dii tɛmɛn fari siga a xεmε taa ra, Sulemani a jaxanla. ¹⁷ Sulemani mɔn yi Geseri taan ti, a mɔn yi Beti-Xoron taan laben ti, ¹⁸ e nun Baalati taan nun Tamari taan naxan yamanan tonbon yireni. ¹⁹ A mɔn yi taa gbεtɛna ndee ti, a yi balone ramarama dɛnaxanye yi, e nun yεngɛ so wontorone nun soone yi

luma taan naxanye yi. Sulemani wa naxan birin ti feni Yerusalɛn taani e nun Liban yamanan nun yire gbεtɛ, a yi yamanan naxanye birin xun na, a yi na birin ti.

²⁰ Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune muxu dɔnxɛn naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi yamanani. ²¹ E yixɛtɛn naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi nɔ naxanye faxɛ, Sulemani yi ne findi konyine ra, e na yi han to. ²² Koni, Sulemani mi fa Isirayila kaane ti konyiyaan na, bayo e yi findixi a sofane nan na, e nun a walikene nun a kuntigine nun a sofa kuntigine, e nun a wontoro ragine nun soo ragine kuntigine. ²³ Sulemani mɔn yi Isirayila kaan muxu kεmε suulun tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

²⁴ Misiran mangana dii tɛmɛn yi keli Dawudaa Taani, a dɔxɔ manga banxini Sulemani naxan tixi a xa. Na xanbi ra, Sulemani mɔn yi gbingbinna rafala a banxin nabilinni, a na xili sa Milo.

²⁵ Sulemani yi saraxa gan daxin bama nen sanja ma saxan jɛɛn bun ma e nun bɔjɛ xunbeli saraxane yire sarijanxini a naxan ti Alatala xa. A mɔn yi wusulanna ganma nen yire sarijanxin fari naxan yi Alatala yetagi. A yi Ala Batu Banxin nawalima na kii nin.

²⁶ Manga Sulemani yi kunkine yitɔn Esiyon-Gebere yi, Elati taan dɛxɔn, Gbala Baan dɛ, Edɔn yamanani. ²⁷ Xurami a kunki ragiin naxanye yi baan kolon, a yi ne rasiga Sulemani a walikene fema kunkine kui. ²⁸ E siga Ofiri yamanani, e sa xεmaan kilo wuli fu nun firin tongo, e fa e ra Manga Sulemani xɔn.

10

*Saba Manga Naxanla yi fa Sulemani konni
Taruxune Firinden 9.1-12*

¹ Saba manga jaxanla yi Sulemani mankana mε Alatalaa fe yi. Nayi a yi fa Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni, a yi maxɔdin xɔdɛxɛne sa a bun ma. ² A yi fa Yerusalɛn yi e nun a fɔxɔrabira gbeene, jɔgɔmɛn naxanye yi latikɔnɔnne nun xεma gbege maxalima, e nun gεmε

* **9:13:** Kabulu maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn fa fala “alo sese.”

faji kɛndɛne. A yi siga Sulemani fɛma, naxan birin yi a bɔɲɛni, a yi na fala xa. ³ Sulemani yi a maxɔdinne birin yabi, sese mi lu mangan mi naxan yɛba a xa. ⁴ Saba manga ɲaxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁵ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra, e nun a rabilinna muxune ti kiine, e nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne marabɛribane, e nun a saraxa gan daxine a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kɛnɛn han a yengin yi dasa. ⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mɛxi n ma yamanani i kiin nun i ya fekolonna fe yi. ⁷ N mi yi laxi a ra benun n xa fa n yi a to n yɛɛn na. E mi yi a tagiin yɛtɛɛn falaxi n xa. N naxan birin mɛxi, i ya fekolonna nun i ya nafulu kanyaan danguna ra. ⁸ Sɛwana i ya muxune xa, sɛwana i ya walikene xa naxanye i yɛtagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramɛma. ⁹ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i ti Isirayila mangan na. Bayo Isirayila rafan a ma habadan, nanara a i findixi mangan na alogo i xa kiti kɛndɛn sa tinxinni.”

¹⁰ A yi xɛmaan kilo wuli saxan so mangan yii, e nun latikɔnɔn gbegbe nun bɔxɔ bun nafunle. Latikɔnɔn faji mi fa na sɔnɔn alo Saba manga ɲaxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹¹ Xurami a kunkin naxanye yi xɛmaan maxalima sa keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudi sifan gbegbe ra e nun bɔxɔ bun nafunle keli Ofiri yi. ¹² Manga Sulemani yi santali wudine findi Alatala Batu Banxin bun tiine ra, e nun manga banxin bun tiine. A mɔn yi na wudina nde rafala maxaseene ra alo kondenne nun bɔlɔnne, maxase maxane xa. Han to, e mi fa santali wudin to fɛ Isirayila yi na kiini.

¹³ Naxan birin yi rafan Saba manga ɲaxanla ma, a ne maxɔdin, Manga Sulemani yi ne so a yii. A yɛtɛɛn yi se gbɛtɛye fi a ma a mangayaan fanni. Na xanbi ra, manga ɲaxanla nun a walikene yi xɛtɛ a yamanani.

*Sulemani a nafunle fe
Taruxune Firinden 9.13-28*

¹⁴ Xɛmaan naxan yi fama Sulemani ma ɲɛɛ kedenna bun ma, na gboon yi sigɛ han kilo wuli mɔxɔɲɛ. ¹⁵ Yulaya seene mudun yi saxi na nan fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbɛtɛne yi e nun Arabune mangane nun yamana kanne yi fama mudun naxanye ra. ¹⁶ Manga Sulemani yi yɛ masansan wure lefaan xɛma daxin xungbeen kɛmɛ firin nafala, xɛmaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁷ A mɔn yi yɛ masansan wure lefaan xɛma daxin xurin kɛmɛ saxan nafala, xɛmaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa mɛnni. ¹⁸ Mangan yi sama ɲinna rafala manga gbɛdɛ gbeen na, a xɛma igen sa a ma. ¹⁹ Tede sennin nan yi manga gbɛdɛn ma, a faxa binna yi radigilinxi a xanbi ra nɛn, a yiine yi a fɔxɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fɛma. ²⁰ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin kɔmɛnna ma. Na ɲɔxɔnna munma liga yamana yo yi. ²¹ Xɛmaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xɛmaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalan gbɛtin na, bayo Manga Sulemani waxatini, gbɛtin mi yi yatɛxi sese ra.

²² Kunkin gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasiga baan xun ma Xurami a kunkine fɔxɔ ra. ɲɛɛ saxan yo ɲɛɛ saxan kunkine yi xɛtɛma nɛn Isirayila yi, e rafexi xɛmaan nun gbɛti fixɛn nun sama ɲinne nun kudune nun gboxune ra.

²³ Manga Sulemani yi danguna bɔxɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²⁴ Dunuɲa muxune birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bɔɲɛni, e xa na ramɛ. ²⁵ Birin yi fama a sanbane ra, gbɛti daxine nun xɛma daxine nun dugine nun yɛngɛ so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin ɲɛɛ yo ɲɛɛ.

Taruxune Firinden 1.14-17 nun 9.25-28

²⁶ Sulemani yi yɛngɛ so wontorone nun soone malan, wontoro wuli keden kɛmɛ naanin yi a yii e nun soo wuli fu nun firin, a yi ne lu taane yi a wontorone yi

* 10:25: Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

dɛnaxanye yi e nun Yerusalɛn yi mangan fɛma. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalɛn yi alo gɛmɛne, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xɔdɛ binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama dɛnaxanye yi mangan xa. ²⁹ Wontoron naxan yi kelima Misiran yamanani, na yi sarama gbeti gbanan kɛmɛ sennin nan na. Soon tan yi sarama gbeti gbanan kɛmɛ tonge suulun nan na. Na yula kedenne nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

11

Sulemani a ɲaxanle

¹ Manga Sulemani naxan Misiran mangana dii tɛmɛn dɔxɔ, a mɔn ɲaxalan xɔɲɛ wuyaxi dɔxɔ nɛn, naxanye yi fataxi Moyaba kaane nun Amonine nun Edɔn kaane nun Sidɔn kaane nun Xiti kaane ra. ² Ne yi kelixi siya gbɛtɛne nin Alatala a fala Isirayila kaane xa naxanye fe yi, a naxa, “E nama siga e konni mumɛ, e mi fɛ ɛ konni mumɛ, waxatina nde e ɛ bɔɲɛn firifirima nɛn e alane binni.”* Koni, Sulemani kankan ne nan ma marafanna xɔn. ³ A yi manga dii tɛmɛn kɛmɛ solofere sɔtɔ ɲaxanla ra, e nun konyi ɲaxalan kɛmɛ saxan a naxanye sɔtɔ ɲaxanla ra.† Na ɲaxanle yi a bɔɲɛn maxɛtɛ. ⁴ Sulemani fori waxatini, a ɲaxanle yi a bɔɲɛn xunsa ala gbɛtɛne ma, a bɔɲɛn birin mi lu Alatala, a Ala xa sɔnɔn, alo a fafe Dawuda bɔɲɛn yi kii naxan yi. ⁵ Sulemani yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala ɲaxalanmana, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala ɲaxina. ⁶ Sulemani yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi, a mi yi a xuiin suxi alo a fafe Dawuda. ⁷ Nayi, Sulemani yi taan kiden ti geyaan fari Kemosi xa dɛnaxan Yerusalɛn yetagi, Moyaba kaane ala, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala ɲaxina. ⁸ A yi na liga a siya gbɛtɛ ɲaxanle birin xa, naxanye yi wusulanna nun saraxan fima e alane ma.

⁹ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Sulemani ma. Bayo, a bata yi a xaxinla xun xanbi so Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan bata yi

mini Sulemani xa sanɲa yi firin. ¹⁰ Alatala yi a yamarin fi a ma, a nama ala gbɛtɛne batu, koni Sulemani mi a xuiin suxu, a yi ala gbɛtɛne batu. ¹¹ Alatala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “Bayo i bata a liga iki, bayo i mi n ma layirin mafaxaxi, e nun n yamarin naxanye soxi i yii, n mangayaan bama i yii nɛn, n na a so i ya walikɛna nde yii. ¹² Koni i fafe Dawuda a fe ra, n mi tɔrɔyani ito rakamalima i ya siimayani. N mangayaan bama i ya dii xɛmɛn nan yii. ¹³ A yetɛna, n mi yamanan birin bama a yii, koni n bɔnsɔn keden luma a yii nɛn, n ma walikɛɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalɛn ma fe ra, n taan naxan sugandixi.”

Sulemani yaxune fe

¹⁴ Alatala yi Sulemani yaxun nadin a ma, naxan yi xili Xadada, Edɔn kaan naxan keli Edɔn mangan bɔnsɔnni. ¹⁵ Dawuda Edɔn yamanan nɔ waxatin naxan yi, sofa kuntigin Yowaba bata yi te muxu maluxundeni, xɛmɛn naxanye yi Edɔn yi, a ne birin faxa. ¹⁶ Yowaba nun a sofane lu nɛn Edɔn yi kike sennin, alogo e xa banxulanne nun xɛmɛne faxa. ¹⁷ Koni Xadada mɔn yi banxulan ɲɔrɛyani. A tan nun Edɔn kaan naxanye yi a fafe a wanle ra, e nun ne yi e luxun, e siga Misiran yi. ¹⁸ E keli Midiyan yamanani, e siga Paran tonbonni, e Paran muxuna ndee bira e fɔxɔ ra, e fa Misiran yi Misiran mangan fɛma. Misiran mangan yi banxin so Xadada yii, a yi a balo, a bɔxɔne so a yii. ¹⁹ Xadada yi Misiran mangan kɛnɛn, han mangan yi a ɲaxanla xunyɛn fi a ma, manga ɲaxanla Tapenesi xunyɛna. ²⁰ Tapenesi xunyɛn yi dii keden sɔtɔ Xadada xa, a yi a xili sa Genubati. Tapenesi yi a maxuru Misiran mangana banxini, Genubati yi lu Misiran mangana banxini, mangana diine tagi. ²¹ Xadada to a mɛ Misiran yi a Dawuda bata yi faxa, e nun sofa kuntigin Yowaba, a yi a fala Misiran mangan xa, a naxa, “A lu n xa xɛtɛ n ma yamanani.” ²² Misiran mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I dasaxi nanse ra n fɛma be ba? Nanfera i kataxi xɛtɛ feen na i ya yamanani?” A yi a yabi, a naxa, “Sese mi dasaxi n ma, koni a lu n xa xɛtɛ.”

* **11:2:** Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 34.12 kui. † **11:3:** Konyi ɲaxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a ɲaxanla ra.

²³ Ala yi yaxu gbete rakeli Sulemani xili ma, a xili Reson, Eliyadaa dii xemen naxan a gi a kanna Hadadeseri, Soba mangan bun. ²⁴ Dawuda Hadadeseri a ganla halagi waxatin naxan yi, Reson bata yi ganla nde malan a yete xa, a yi naxan xun na. E yi siga Damasi taani, e sa daxo menni, e yi Damasi mangayaan tongo. ²⁵ A findi nen Isirayila yaxun na Sulemani a siimayaan birin yi, sa Xadada gbee fe jaxine fari. Reson ma mangayani Arami yamanani, a Isirayila rajaxu nen.

Yerobowan ma murutena

²⁶ Nebati a dii xemen Yerobowan fan yi murute mangan xili ma Sulemani a walikena. Efirami bansonna nan yi a ra naxan keli Sereda taani. Kapa gilen nan yi a nga ra, a xili Seruya. ²⁷ A murute mangan xili ma i kii nin. Sulemani yi Milo gbingbinna tima e nun a yi a fafe Dawudaa Taan nabilinna yinna yinla nde yitonma. ²⁸ Na waxatini, foningen wexilexi fangamaan nan yi Yerobowan na. Sulemani to na banxulanna to wale, a yi a findi Yusufu bansonna karahan walikene xunna daxon na. ²⁹ Laxona nde, Yerobowan bata yi mini Yerusalen yi, a yi naralan Nabi Axiya ra kira yi Silo kaana. E firinne yi e danna burunna ra. Doma nen nen nagodoxi nabiin ma, ³⁰ Axiya yi na suxu a a yibo dungi fu nun firinna ra. ³¹ A yi a fala Yerobowan xa, a naxa, "Dungi fu tongo i yete xa. Amasoto Alatala, Isirayilaa Ala naxa, 'N yamanan bama nen Sulemani yii, n yi banson fu so i yii. ³² Koni, banson keden luma nen Sulemani yii n ma walikenen Dawudaa fe ra, e nun Yerusalen ma fe ra, n taan naxan sugandixi Isirayila bansonne birin ye. ³³ Amasoto e bata n nabepin, e yi Asitarate batu, Sidon kaane ala jaxalanmana e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Moleko, Amonine ala. E mi sigan tixi n ma kiraan xon, e mi n napan feene ligaxi, e mi n ma yamarine nun n ma sariyane suxi, alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. ³⁴ N mi yamanan birin bama a yii, amasoto n na a luma nen mangayani a siin birin yi Dawudaa fe ra, n ma walikena, n naxan sugandixi, naxan n ma yamarine nun n ma sariyane suxu.

³⁵ Koni n sa mangayaan bama nen a dii xemen yii, n yi banson fu so i yii, ³⁶ n banson keden luma a dii xemen yii nen, alogo n ma walikenen Dawudaa dii keden xalu n yetagi mangayani Yerusalen yi, n taan naxan sugandixi alogo n xinla xalu na. ³⁷ I tan, Yerobowan, n yamanan soma nen i yii alo i wama a xon kii naxan yi. I findima nen Isirayila mangan na. ³⁸ Xa i tuli mati n ma yamarin birin na, xa i bira kirane foxo ra n naxanye yitama i ra, xa i n napan feene liga, xa i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo n ma walikenen Dawuda a liga kii naxan yi, nayi n luma nen i xon. N bata i tuli sa, n na i bansonne sabatima nen mangayani alo Dawuda gbeene. N na Isirayila banson fu soma i yii nen, ³⁹ alogo n xa Dawuda yixetene rayagi, koni n mi e rayagima habadan.' "

⁴⁰ Sulemani yi kata Yerobowan faxes feen na, koni Yerobowan yi a gi, a siga Misiran yi Sisaki fema, na yamanan mangana, a yi lu na han Sulemani yi faxes.

Sulemani yi faxes

Taruxune Firinden 9.29-31

⁴¹ Sulemani kewali donxene nun a feen naxanye birin ligaxi e nun a xaxili-mayana, ne birin sebexi a kewali kedin kui. ⁴² Sulemani jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ⁴³ A to faxes, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a diin Robowan nan ti a jaxoni mangayani.

12

Isirayila kaane yi murute Robowan ma

Taruxune Firinden 10.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasoto Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xemen Yerobowan yi na xibarun mema waxatin naxan yi, a mon yi Misiran yi, a bata yi a gi a siga denaxan yi a makuya Manga Sulemani ra, a yi daxi Misiran nin. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ "I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan goronni ito rayelefu nxu xun ma naxan binya nxu tungunna ma alo xun

xidi wudin ɲingen xun ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵ A yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu ε fa n fεma.” Yamaan yi siga.

⁶ Manga Robowan yi fonne maxɔdin naxanye yi a fafe Sulemani fεma a si-mayani, a yi e maxɔdin, a naxa, “E maxadin mundun fima n ma yamani ito yabin na?” ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i a yita e ra to, a i tinxi walideni yamaan xa, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikεne ra habadan.” ⁸ Koni, Robowan yi fonne maxadi xuiin nabɛɲin. A yi foningene maxɔdin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxɔdin, a naxa, “Muxuni itoe bata n maxɔdin a n xa goronna ndedi ba e xun ma, n fafe e ɲaxankataxi naxan na alo konyine. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?” ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxuni itoe e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxɔdinma a i xa na goronna ndedi ba e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, ‘N yii kirin gbo dangu n fafe tagin na.

¹¹ N fafe bata ε konyiyaan naxɔdɔxɔ ayi. N tan a raxɔdɔxɔma ayi ε ma nen dangu na ra.

N fafe ε ɲaxankata bosaan nan na, n tan ε ɲaxankatama tanle nan na.’ ”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Robowan fεma xi saxande lɔxɔni alo mangana a fala kii naxan yi, a xi saxan na dangu, e fa a fεma. ¹³ Mangan yi yamaan yabi a xɔdεxεn na. Fonne maxadi xuiin naxan fala a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi falan ti e xa iki fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

“N fafe bata ε konyiyaan naxɔdɔxɔ ayi. N tan a raxɔdɔxɔma ayi ε ma nen dangu na ra.

N fafe ε ɲaxankata bosaan nan na, n tan ε ɲaxankatama tanle nan na.”

¹⁵ Na kiini mangan mi tin yamana maxandin na. Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tulisaan nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xεmεna, fata Nabi Axiya ra, Silo kaana.

Isirayila yamanani taxun fena

Taruxune Firinden 10.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a manga mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa,

“Sese mi fa en nun Dawuda tagi, en nun Yese a dii xεmεni ito mi fa malanxi sese ma.

Isirayila muxune, ε xεtε ε konni.

I tan, Dawuda yixεtεna, iki i yεε rafindi i ya yamanan ma.”

E birin yi keli mεnni, e siga e konne yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Adoran nasiga naxan yi findixi karahan wanle kuntigin na. Koni Isirayila kaane birin yi a magɔlɔn, e a faxa. Manga Robowan yi a mafura tedeni yεngε so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalen yi. ¹⁹ Isirayila kaane murutε Dawudaa denbayaan xili ma na kii nin han to.

²⁰ Isirayila kaane birin to Yerobowan xεtε feen mε, e yi a xili yamani, e a findi mangan na Isirayila birin xun na. Yuda bɔnsɔnna keden peen nan lu Dawudaa denbayaan fɔxɔ ra.

Taruxune Firinden 11.1-4

²¹ Robowan to so Yerusalen yi, a yi Yuda denbayane birin malan e nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune. Sofa wuli kemε tonge solomasεxε nan yi na Isirayila yamaan yεngε xinla ma alogo e xa fa e ra Sulemani a dii xεmεn Robowan ma nɔɔn bun ma.

²² Koni Alaa falan yi fa sayiba Semaya li, a naxa, ²³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xεmεna, Yuda mangana, e nun Yuda denbayaan birin nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun yama dɔnxεn birin, i naxa, ²⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa ε Isirayila kaane yεngε, naxanye ε ngaxakedenne ra. E tan birin xa xεtε ε konni, amasɔtɔ feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falan suxu, e yi xεtε alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Yerobowan yulubina

²⁵ Yerobowan yi Siken taan ti Eframi geyaan fari, a yi dɔxɔ na. Na xanbi ra, a mɔn yi keli mεnni, a yi sa Penuyeli taan ti.

²⁶ Yerobowan yi a fala a bɔɲeni, a naxa, “Iki, yamanan nɔε xεtε nen Dawudaa denbayaan ma ki fajni. ²⁷ Xa yamaan te Yerusalen yi saraxane badeni Alatala Batu Banxini, yamani ito bɔɲε xun xεtεma nen a

kanna ma, Robowan ma, Yuda mangana. E n faxama nen e xete Manga Robowan ma.”

²⁸ Nayi, mangan yi xaxili fen, a yi jinge dii sawura xema daxin firin nafala, a yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata bu te Yerusalen yi. Isirayila kaane, e alane ni i ra, naxanye e raminixi Misiran yamanani.”

²⁹ A na jinge dii sawura keden ti Beteli taani, a yi sa boden ti Dan yi. ³⁰ Na nan findi yulubin sabun na. Yamaan yi siga han Dan yi na jinge dii sawura keden yetagi.

³¹ Yerobowan yi taan kide banxina ndee ti, a yi na kidene kii muxuna ndee sugandi naxanye mi yi kelixi Lewi bənsənni.

³² Yerobowan yi sanla nde yitən kike solomasexeden xi fu nun suulunde ləxəni, sanla naxan maligaxi alo naxan yi ligama Yuda yi. A yeten yi saraxane rali saraxa ganden fari. A na nan liga Beteli yi, a saraxan ba jinge dii sawurane xa a naxanye rafala, a yi kide kiina ndee sugandi mənne xa a denaxanye ti taan kidene ra.

³³ A yi saraxane rali saraxa ganden fari a naxan yitən Beteli yi, kike solomasexeden xi fu nun suulunde ləxəni, a kiken naxan sugandi a rafanna ra. A yi sanli tən Isirayila kaane xa, a yi te saraxa gandeni, a sa wusulanne gan.

13

Sayibana nde yi fa Beteli taani

¹ Sayibana nde yi keli Yuda yi, a yi fa Beteli taani Alatalaa yamarin bun ma. Na waxatini, Yerobowan yi tixi saraxa ganden wusulan gandeni. ² Sayiban yi Alatalaa falani ito ti saraxa ganden xa, a naxa, “I tan, Saraxa Gandena! I tan, Saraxa Gandena! I xa a ramε Alatala naxan falaxi, a naxa, ‘Dii xemena nde sətəma nen Dawuda bənsənni, a xilima nen Yosiya. Yosiya taan kiden ki muxune ganma nen i fari naxanye wusulanna ganma i fari iki. A na muxune xənnə ganma nen i fari.’ ”* ³ Na ləxən yeteni, a yi taxamasenni ito ti, a naxa, “Alatalaa falan tixi taxamasenni ito nan xən: Saraxa gandeni ito yibəma nen, xuben naxan a fari, na yi xuya ayi.”

⁴ Manga Yerobowan na sayibana falane mε waxatin naxan yi, a naxanye tixi Beteli

saraxa ganden xili ma, a yi a yiini bandun saraxa ganden xun ma, a yi a fala, a naxa, “E a suxu!” Yerobowan a yiin naxan yibandun saraxa ganden xun ma, na yi xara ayi, a mi fa nə a raxete a ma. ⁵ Saraxa ganden yi bə, xuben naxan yi a fari, na yi xuya ayi, alo sayibana a fala kii naxan yi Alatalaa falan xən. ⁶ Nayi, mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “Alatala mayandi, i ya Ala, i yi maxandin ti n xa, alogo n xa nə n yiin naxete.” Sayiban yi Alatala maxandi, mangan yi a yiin naxete, a lu alo a singeni. ⁷ Mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “En birin xa siga n ma banxini, i yi sa donsena nde don, n yi sena nde fi i ma.” ⁸ Sayiban yi a fala mangan xa, a naxa, “Hali i ya banxin fəxə kedenna so n yii, n mi sigε. N mi burun donjε mume, n mi igen minjε mume yireni ito yi, ⁹ amasətə yamarin ito soxi n yii Alatalaa falan nan xən, a naxa, ‘I mi burun donjε mume, i mi igen minjε mume, e nun i xetematəən mi xete kiraan xən i siga naxan xən ma.’ ” ¹⁰ A yi siga kira gbete xən ma, a mi xete a fa kiraan xən Beteli yi.

Sayibana xurutareyana

¹¹ Nabi xeme fonna nde yi na naxan yi dəxi Beteli yi. A diine yi fa a fala a xa sayiban naxan birin ligaxi Beteli yi na ləxəni, e nun a falan naxanye ti mangan xa. E to na yeba e baba xa, ¹² e baba yi e maxədin, a naxa, “A siga kiraan mundun xən?” A diine a to nen sayiban naxan keli Yuda yi na sigaxi kiraan naxan xən. ¹³ Nayi, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tən n xa.” E yi sofanli tən a xa, a yi te a fari. ¹⁴ A yi siga sayiban fəxə ra, a yi sa a li dəxi kondena nde nininna ra. A yi a maxədin, a naxa, “I tan nan sayiban na ba, naxan kelixi Yuda yi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ¹⁵ Nayi, nabiin yi a fala a xa, a naxa, “En siga n ma banxini, i yi donsena nde don.” ¹⁶ Koni sayiban yi a yabi, a naxa, “N mi nəe xete i fema, n mi soε i konni. N mi burun donjε mume, n mi igen minjε i xən yireni ito yi. ¹⁷ Bayo Alatala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi burun donjε mume, i mi igen minjε, i mi xete kiraan xən i fa naxan

* **13:2:** Feni ito sa rakamalima Mangane Firinden 23.16 kui.

xɔn.’ ” ¹⁸ Nabi fonna yi a yabi, a naxa, “Nabiin nan n fan na alo i tan, malekan bata falan ti n xa Alatala xinli, a naxa, ‘Fa a ra i fema i ya banxini, a xa donseen don, a yi igen min.’ ” Koni, na nabiin yi wulen nan falama. ¹⁹ Sayiban yi xεε a fema, a yi burun don, a yi igen mi a banxini.

Sayiban yi faxa

²⁰ Nba, e yi dɔxi e dεgedeni waxatin naxan yi, nabi fonna naxan fa a ra banxini, Alatalaa falan yi fa na ma. ²¹ Nabiin yi sɔnxɔ sayiban mabinni naxan kelixi Yuda yi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata murute Alatalaa falan ma, i mi Alatalaa yamarin suxi, i ya Ala, a naxan so i yii. ²² I bata xεε, i yi burun don, i yi igen min yireni ito yi, anu Ala na tɔnna sa i ra nen. Na ma, i faxama nen, i binbin mi maluxunma i benbane gaburun na.’ ”

²³ E yelin e dεge waxatin naxan yi, e yi igen min, nabiin naxan fa a ra, na yi sofanli tɔn a xa. ²⁴ Sayiban yi sigama e nun yatan yi naralan kira yi, na yi a faxa. A binbin yi lu saxi kiraan xɔn, sofanla yi lu a fema, yatan yi lu tixi a binbin xun ma. ²⁵ Muxun naxanye yi danguma, ne yi a binbin to saxi kiraan xɔn ma, yatan tixi a binbin xun ma. Nabi fonna yi dɔxi taan naxan yi e to so mɛnni, e yi a yeɓa mɛnni. ²⁶ Nabiin naxan siga sayiban fɔxɔ ra kira tagi, na to a mε, a yi a fala, a naxa, “Sayiban naxan murute Alatalaa yamarin ma, nanara, Alatala bata a so yatan yii, a yi a yibɔ, a faxa, alo Alatala a fala a xa kii naxan yi.” ²⁷ Nayi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tɔn n xa.” E yi a yitɔn a xa. ²⁸ Nabiin yi siga. A yi binbin li saxi kiraan xɔn, sofanla nun yatan tixi binbin xun ma. Yatan mi binbin don, a mi sofanli bɔ. ²⁹ Nabi fonna yi sayiban binbin tongo, a yi a sa sofanla fari, a yi a xali taani, a yi a wuga, a maluxun. ³⁰ A yi a binbin sa a yetε gaburun na, e yi a wuga, e yi a fala, e naxa, “Ngaxakedenna!” ³¹ A maluxun xanbini, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “N na faxa, sayiban maluxunxi gaburun naxan na, ε yi n maluxun mɛnni, ε yi n xɔnne sa a xɔnne dεxɔn. ³² Amasɔtɔ a yi falan tima Alatala xinla nin naxan nakamalima Beteli saraxa ganden xili ma e nun taan kide banxine Samari taane yi.”

³³ Na feen dangu xanbini, Yerobowan mi xεε a fe ɲaxi kiraan fɔxɔ ra mumε. A mɔn yi siga kide kiine sugandε taan kidene xa, naxanye birin yi waxi a xɔn e xa findi a ra. ³⁴ Na nan findi yulubin sabun na Yerobowan ma denbayaan xa, nanara e raxɔri e ɲan bɔxɔ xɔnna fari.

14

Yerobowan ma mangayaan naɲanna

¹ Na waxatini, Abiya, Yerobowan ma dii xεmɛn yi fura. ² Yerobowan yi a fala a ɲaxanla xa, a naxa, “Keli, i maxidi alo muxu gbεε alogo e nama a kolon a n ma ɲaxanla nan i ra, i siga Silo taani. Nabi Axiya mɛnni, a tan nan a fala n xa a n findima nen yamani ito mangan na. ³ I buru fu tongo, e nun donsena nde, e nun kumi kundi keden, i sa so a konni, naxan diin sɔtɔma, a na falama nen i xa.” ⁴ Yerobowan ma ɲaxanla yi na liga, a yi keli, a siga Silo yi, a so Axiyaa banxini.

Axiya mi yi fa nɔε seen toε, amasɔtɔ a bata yi fori. ⁵ Alatala bata yi a fala Axiya xa a Yerobowan ma ɲaxanla fama nen a maxɔdindeni a diina fe ra, amasɔtɔ a mi yalan. ⁶ Naxanla maso dεen na waxatin naxan yi, Axiya yi a san xuiin mε, a yi a fala, a naxa, “So, Yerobowan ma ɲaxanla, nan-fera i waxi i yetε findi feni muxu gbεten na? A na liga ki yo ki xibaru ɲaxin nan n yii i xa. ⁷ Siga, i sa a fala Yerobowan xa a Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i tongoxi nen yamani ito muxune tagi, n yi i dɔxɔ n ma yamanana Isirayila xun na, ⁸ n yi mangayaan ba Dawudaa denbaya yii, n yi a so i yii. Koni, i mi lu alo n ma walikεen Dawuda. A tan n ma yamarine suxu nen, a sigan ti n fɔxɔ ra a bɔɲen birin na, naxan fan n yeε ra yi, a na liga. ⁹ I fe ɲaxin ligama dangu naxanye birin fa i yeε ra, i bata n naxɔbɔ amasɔtɔ i bata ala xɔɲene rafala, i yi suxurene yelan wure raxulunxine ra, i yi n nawoli ayi i xanbi ra. ¹⁰ Nanara, n tɔrɔn nafama nen Yerobowan ma denbayaan ma, Yerobowan gbeen naxan birin na, n na a raxɔrima nen bɔxɔn fari, konyi nun xɔrɔna Isirayila yi. N Yerobowan ma denbayaan makɔma nen alo ɲamana, han a yi ɲan fefe. ¹¹ Yerobowan ma denbayaan

muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa burunna ra, xoline nan ne donma. Amasoto Alatala bata falan ti!'¹² I tan, keli, i siga i ya banxini. Ineen fa i sanna ti i ya taani, i ya diin faxama nen.¹³ Isirayila kaane birin a wugama nen, e yi a maluxun, amasoto a keden peen nan Yerobowan ma denbayaan muxun na naxan sama gaburun na, amasoto na kedenna nan Yerobowan ma denbayani Alatala fe fajin toxi naxan yi, Isirayilaa Ala.¹⁴ Alatala mangana nde daxoma nen Isirayila xun na naxan Yerobowan ma denbayaan naxarima. Na laxon nan a lixi to!¹⁵ Nayi, Alatala Isirayila muxune yihadima nen, e yimaxama nen alo gbalan naxanye xuden de, a yamana fajini ito talama nen Isirayila kaane yii a naxan so e benbane yii. Alatala yi e raxuya ayi han Efirati baan kidi ma, amasoto e bata gbindonna bitin Asera kiden na, e yi Alatala raxolo.¹⁶ A Isirayila rabejinma nen Yerobowan ma yulubine fe ra e nun Yerobowan Isirayila tixi naxan liga ra."

¹⁷ Yerobowan ma naxanla yi keli, a siga. A yi sa so Tirisa taani, a tima so deen na, diin yi faxa.¹⁸ E yi a maluxun, Isirayila birin yi a wuga, fata Alatalaa falan na a naxan ti Nabi Axiya xa, a walikena.

¹⁹ Yerobowan kewali dnxene, a yengen so kii naxan yi, a mangayaan liga kii naxan yi, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.²⁰ A faxe, a bata yi jee maxojen nun firin ti mangayani, a dii Nadaba nan ti a joxoni.

Robowan

Taruxune Firinden 12.13-14

²¹ Sulemani a dii xemnen Robowan mangayaan liga nen Yuda yi. A findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma. A yi mangayaan liga jee fu nun solofere Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bnsanne birin xa alogo a xinla xa lu na. A nga yi xili Nama, Amonina.

²² Yuda kaane yi fe naxin liga Alatala yee ra yi. Alatala yi xolo lan e yulubine ma e benbane munma yi naxan joxondon liga singen.²³ E fan yi taan kidene yelan, e kide gemene ti, e Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene

birin bun.²⁴ Kide ki xeme yalundene yi lu yamanani. Alatala siyaan naxanye birin kedi a yi e daxoden so Isirayila yii, Isirayila kaane yi ne raliga e kewali xosixine birin yi.

Taruxune Firinden 12.1-12

²⁵ Robowan ma mangayaan jee suulundeni, Misiran manga Sisaki yi keli Yerusalen xili ma.²⁶ A yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A na ye masansan wure lefa xema daxine birin tongo Sulemani naxanye rafala.²⁷ Nayi, e joxo yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefa sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma, a yi a taxu ne kuntigine ra.²⁸ Waxatin birin, xa mangan yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansanne xalima nen, na xanbi ra, e mon yi xete e ra e kantan ti banxini.

Taruxune Firinden 12.15-16

²⁹ Robowan kewali dnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁰ Yengen lu nen Robowan nun Yerobowan tagi yeye.

³¹ Robowan to faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. Amonin nan yi a nga ra, a yi xili Nama. Robowan ma diina Abiyan nan ti a joxoni.

15

Abiyan, Yuda mangana

Taruxune Firinden 13.1-3

¹ Nebati a dii xemnen Yerobowan ma mangayaan jee fu nun solomasexeden na, Abiyan yi findi mangan na Yuda xun na.

² A yi mangayaan liga Yerusalen yi jee saxan. A nga yi xili Maka, Abisalon ma dii temena.³ Abiyan yi yulubin birin liga alo a fafe naxanye sifaye liga a yee ra, a mi Alatala xanu a bjen ma feu, a Ala, alo a benba Dawuda bjen yi kii naxan yi.

⁴ Alatala, a Ala yi dii xeme keden fi a ma naxan luma a joxoni alogo mangana denbayaan nama jan e nun mon Yerusalen xa lu yamanan manga taayani, koni a na liga Dawuda nan ma fe ra.⁵ Bayo, naxan fan Alatala yee ra yi, Dawuda na liga nen, a mi a xun xanbi so a yamari yo yi a siimayaan birin yi, ba Xiti kaan Yuriya fe ra.⁶ Yengen

lu nen Robowan nun Yerobowan tagi, a siimayaan birin yi.

Taruxune Firinden 13.22-23

⁷ Abiyan kewali dɔnxene, e nun a naxan birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. Yengen so nen Abiyan nun Yerobowan tagi. ⁸ Abiyan to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani, a dii xemena Asa nan ti a ɲɔxɔni.

Asa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 14.1-2

⁹ Yerobowan ma mangayaan ɲee mɔxɔɲedena Isirayila xun na, Asa yi findi mangan na Yuda yi. ¹⁰ A ɲee tonge naanin e nun keden nan ti mangayani Yerusalɛn yi. A mame yi xili Maka, Abisalon ma dii temena. ¹¹ Naxan fan Alatala yee ra yi, Asa yi na liga, alo a benba Dawuda. ¹² A kide kii xemene yalundene ba nen yamanani, a benbane suxuren naxanye birin nafala, a yi ne birin nalɔ ayi.

Taruxune Firinden 15.16-18

¹³ Hali a mame Makaa ɲaxalan mangaya tiden ba nen a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi a kiden kala, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁴ Koni taan kidene mi raxɔri mumɛ, hali Asa bɔɲɛn birin to lu Alatala xa a siimayaan birin yi. ¹⁵ A fafe seen naxanye fi Ala ma, a yi ne nun a gbeene maxali Alatala Batu Banxini, gbeti fixɛn nun xemaa nun muranna sifa wuyaxi.

Taruxune Firinden 16.1-6

¹⁶ Yengen lu nen Asa nun Isirayila manga Basa tagi e siimayaan birin yi. ¹⁷ Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi. ¹⁸ Gbeti fixɛn nun xemaa naxan birin yi luxi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne birin tongo, a yi ne so a walikene yii, e yi ne xali Arami manga Ben-Hadada yee ra, Tabirimon ma dii xemena, Xesiyon mamandenna, naxan yi dɔxi Damasi taani. E xa a xerani ito yiba a xa, ¹⁹ e naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata fa xemaa nun gbeti fixɛn na i xa. Nayi, sa layirin kala e nun Isirayila manga Basa tagi, alogo a xa a

makuya n na.” ²⁰ Ben-Hadada yi tin Manga Asa fala xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Lyon yenge e nun Dan nun Abeli-Beti-Maka nun Kinɛɛti yamanan birin e nun Nafatali yamanan birin. ²¹ Basa to na me, a yi ba Rama taan tiye, a yi lu Tirisa taani. ²² Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, muxu yo gbee mi ba a yi, alogo e xa gemene nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan senbe so feen na, Manga Asa yi ne rawali Geba taan tideni Bunyamin yi e nun Misipa taana.

Taruxune Firinden 16.11-17.1

²³ Asa kewali dɔnxene, a wɛkilɛn birin e nun a naxan birin liga, a taan naxanye ti, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A siimayaan ɲaɲanna ra, furena nde yi a sanne suxu. ²⁴ Asa to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a benba Dawudaa Taani, a diin Yosafati nan ti a ɲɔxɔni.

Nadaba, Isirayila Mangana

²⁵ Yerobowan ma dii xemɛn Nadaba yi findi mangan na Isirayila yi, Manga Asaa mangayaan ɲee firinden Yuda yi. Nadaba yi ɲee firin nan ti mangayani Isirayila xun na. ²⁶ Naxan ɲaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a yi sigan ti alo a fafe naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, a fan yi na yulubi kedenna liga. ²⁷ Nayi, Axiyaa dii xemɛn Basa, keli Isakari bɔnsɔnni, na yi yanfan so mangan ma. Na waxatini, Nadaba nun Isirayila ganla dɔxi Gibɛtɔn taani, Filisitine denaxan yi, Basa yi Manga Nadaba faxa. ²⁸ Na liga Asaa mangayaan ɲee saxanden nin Yuda yi. Basa yi mangayaan tongo. ²⁹ A to findi mangan na, a yi Yerobowan ma denbayaan birin faxa. Hali kedenna, a mi a lu a nii ra. E birin yi raxɔri fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikena Axiya xɔn, Silo kaana. ³⁰ Na birin liga nen bayo Yerobowan bata yi yulubine liga e nun a mɔn yi Isirayila kaane birin nadin yulubin ligan ma, nanara Alatala, Isirayilaa Ala yi xɔlɔ han!

³¹ Nadaba kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ³² Yengen so nen Yuda Manga Asa nun Isirayila Manga Basa tagi e siimayaan birin yi.

Basa, Isirayila Mangana

³³ Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ saxanden Yuda xun na, Basa, Axiyaa dii xɛmɛn yi findi Isirayila birin mangan na Tirisa taani, a yi mangayaan liga ꞑꞂꞂ mɔxɔꞑɛn nun naanin. ³⁴ A yi fe ꞑaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. A yi sigan ti a ꞑaxin na alo Yerobowan, naxan Isirayila yamaan ti yulubi ligan ma.

16

¹ Alatala yi falan ti Nabi Yehu xa, Xanani a dii xɛmɛna, alogo a xa falani ito ti Basa xili ma, ² a naxa, “N na i rakelixi burunburunna nin, n yi i findi n ma yamana Isirayila mangan na. Koni bayo i bata sigan ti Yerobowan ma kiraan xɔn, i yi n ma Isirayila yamaan ti yulubin ma, e yi n naxɔɔ e yulubine fe ra, ³ nanara, n na ɛ raxɔrima nɛn, i tan nun i ya denbayana, n na ɛ ligama nɛn alo Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan ma denbayana. ⁴ I ya denbayaan muxu yo faxa taani barene nan na donma, naxanye na faxa burunna ra, xɔline yi ne don.”

⁵ Basa kɛwali dɔnxɛne, a naxan liga, a wɛkilɛna, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ⁶ A to faxa, e yi a maluxun Tirisa taani, a dii xɛmɛna Ela nan ti a ꞑɔxɔni. ⁷ Nba, Alatala a falan naxan ti Basa nun a denbayaan xa na kii nin fata Nabi Yehu ra, Xanani a dii xɛmɛna, na masɔtɔ bun firin nan xɔn. A singena, naxan mi rafan Alatala ma, Basa nun a denbayaan na liga nɛn, e a raxɔɔ e hakene ra, alo Yerobowan nun a denbayana. A firindena, Basa Yerobowan ma denbayaan naxɔri nɛn.

Ela, Isirayila mangana

⁸ Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ mɔxɔꞑɛn nun sennindena Yuda xun na, Basaa dii xɛmɛna Ela yi findi mangan na Isirayila xun na, a yi mangayaan liga Tirisa taani ꞑꞂꞂ firin.

⁹ A walikɛɛn Simiri, yɛngɛ so wontorone fɔxɔ kedenna kuntigin yi yanfan so a ma. Na waxatini, Ela yi Tirisa taani, a yi a minma dɔɔlɔyɛni, a yi Arasaa banxini, manga banxin kuntigina Tirisa yi. ¹⁰ Simiri yi fa, a yi Ela faxa, na liga Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ mɔxɔꞑɛn nun solofereden nin Yuda yi. Simiri yi mangayaan tongo. ¹¹ A to findi mangan na a dɔxɔ mangayaan gbɛdeni, a yi Basaa denbayaan birin naxɔri, a mi xɛmɛ

yo lu a nii ra a ngaxakedenne nun a lanfane yɛ. ¹² Simiri yi Basaa denbayaan birin halagi, fata Alatala ra a falan naxan ti Basa xili ma Nabi Yehu xɔn, ¹³ na masɔtɔ Basa nun a dii xɛmɛna Ela yulubine nan xɔn e naxanye liga e nun e Isirayila ti naxanye liga fe ra, e Alatala raxɔɔ suxure fufafune ra, Isirayilaa Ala.

¹⁴ Ela kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

Simiri, Isirayila Mangana

¹⁵ Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ mɔxɔꞑɛn nun soloferedeni Yuda yi, Simiri yi findi mangan na Isirayila yi, a yi xi solofere ti mangayani Tirisa taani.

Isirayila ganla yi yitɔnxi Gibɛtɔn taan xili ma, Filisitine dɔxi dɛnaxan yi. ¹⁶ Sofane yi a mɛ a Simiri bata yi yanfan so mangan ma a yetɛɛn bata a faxa. Mafurɛn, Isirayila kaane birin yi lan a ma sofane daaxan kui, e yi kuntigina Omiri sugandi Isirayila mangan na. ¹⁷ Nayi, Omiri nun a ganla birin yi keli Gibɛtɔn taani, e yi sa Tirisa taan nabilin yɛngɛni. ¹⁸ Simiri to a to a taan bata yi suxu, a siga manga banxini, a manga banxin gan a xun ma. A faxa na kii nin ¹⁹ a yulubine fe ra a fe ꞑaxin naxanye liga Alatala yɛɛ ra yi, a fe ꞑaxin liga alo Yerobowan, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma.

²⁰ Simiri kɛwali dɔnxɛne, e nun a yanfan naxan so, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

²¹ Nayi, Isirayila yamaan yi taxun firinna ra. Yamaan fɔxɔ kedenna yi waxi Tibini, Ginati a dii xɛmɛn nan findi fe yi mangan na, fɔxɔ kedenna boden yi waxi Omiri nan xɔn. ²² Naxanye yi Omiri fɔxɔ ra ne yi nɔɔn sɔtɔ Ginati a diin Tibini fɔxɔrabirane ma. Tibini yi faxa, Omiri yi lu mangayani.

Omiri, Isirayila mangana

²³ Yuda Manga Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ tonge saxan e nun kedenna Yuda xun na, nayi Omiri yi findi Isirayila mangan na. A ꞑꞂꞂ fu nun firin nan ti mangayani Isirayila xun na. A ꞑꞂꞂ sennin singe liga Tirisa taani. ²⁴ Omiri yi Samari geyaan sara Semeri ma gbeti fixɛn kilo tonge solofere ra, a taan ti na geyaan fari, a yi a xili sa Samari, fata Semeri xinla ra, geyaan kanna.

²⁵ Naxan naxu Alatala yεε ra yi, Omiri yi na liga dangu naxanye birin bata yi dangu.

²⁶ A fe naxin liga alo Nebati a dii xεmεn Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. E yi Alatala, Isirayilaa Ala raxɔlɔ suxure fufafune fe ra.

²⁷ Omiri kεwali dɔnxεne, a naxanye liga, a wεkilεna, ne sεbεxi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁸ Omiri to faxa, e yi a maluxun Samari taani, a dii xεmεna Axabi nan ti a nɔxɔni.

Axabi, Isirayila mangana

²⁹ Manga Asaa mangayaan nεε tonge saxan e nun solomasεxεdena Yuda xun na, Axabi, Omiri a dii xεmεn yi findi Isirayila mangan na, a yi nεε mɔxɔnεn nun firin ti mangayani Isirayila xun na Samari taani.

³⁰ Koni naxan mi rafan Alatala ma, Omiri a diina Axabi yi na liga dangu manga singene birin na. ³¹ Axabi yi dangu Nebati a dii xεmεn Yerobowan na yulubini. A yi Yesabele tongo naxanla ra, Etabaali a dii tεmεna, Sidɔn kaane mangana. Axabi yi tubi Baali suxuren ma, a yi a xinbi sin a yetagi. ³² A yi saraxa gandena nde rafala Baali xa Baali batu banxin kui a naxan ti a xa Samari taani, ³³ Axabi mɔn yi Asera kide gbindonna bitin. Axabi mɔn yi a naxin liga dangu Isirayila mangane birin na naxanye dangu a yεε ra, a yi Alatala raxɔlɔ, Isirayilaa Ala.

³⁴ Axabi waxatini, Beteli kaan Xiyele mɔn yi Yeriko taan ti. Koni Nunu a diin Yosuwe dangan naxan ti fata Alatala ra, na yi rakamali. Xiyele yi bɔnɔ a dii xεmε singena Abirami yi, a to taan ti fɔlɔ. A bɔnɔ a bolokadaan Segubu yi, e to taan so dεene ti.*

17

Nabi Eli

¹ Xεmεna nde yi na naxan yi kelixi Tisibi taani Galadi yamanani, a xili Eli, na yi a fala Axabi xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan ma walikε n na, xiila mi sε nεε famatɔni itoe yi, tule mi fε, fɔ n na a yamari.” ² Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ³ “Keli be, i siga sogeteden binni, i luxun Keriti xuden dεxɔn,

naxan Yurudεn baan sogeteden binni. ⁴ I luma nεn xude igen minnε, n yi xaxane yamari e xa fa donseen na i xa.” ⁵ Alatala naxan fala Eli xa, a na liga, a sa dɔxɔ Keriti xuden dε Yurudεn baan sogeteden binni. ⁶ Xaxane yi fama burun nun suben na xɔtɔnna nun nɔnbanna ra, a lu xude igen minnε. ⁷ Koni waxatidi to dangu, xuden yi xara, amasɔtɔ tule mi fa yamanani.

Eli Sarepata taani

⁸ Nayi, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ⁹ “Keli i siga Sarepata taani, Sidɔn dεxɔn, i sa dɔxɔ na. N bata kaɲa gilεna nde yamari a xa i balo.” ¹⁰ A yi keli, a siga Sarepata yi. A yi taan so dεεn lima, kaɲa gilεna nde yi mɛnni yege fendeni. A yi a xili, a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, siga, i sa igedina nde ba n xa alogo n xa n min.” ¹¹ Naxanla yi siga, a sa igen ba. Eli mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, fa buru dungina nde ra n xa i yiin kui.” ¹² Naxanla yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, i ya Ala. Buru mi n yii, murutu fujin ligaseen yε keden peen nan n yii goronni e nun turen siyadi fεnεn kui. N yegen fenma na nan ma, n sa na rafala nxu nun n ma dii xεmεn xa, nxu a don, na xanbi ra nxu faxa.” ¹³ Eli yi a fala naxanla xa, a naxa, “I nama gaxu sɔnɔn, sa, a liga alo i a falaxi kii naxan yi. Koni buru dungidi rafala n xa singen, i fa a ra n xɔn, na xanbi ra i yi nde rafala i yetε xa e nun i ya dii xεmεna. ¹⁴ Amasɔtɔ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Murutun naxan goronna kui na mi naxan mume e nun turen sa fεnεn mi kui gele mume, han Alatala tulen nafama bɔxɔn fari lɔxɔn naxan yi.’ ” ¹⁵ Naxanla yi siga. Eli naxan falaxi, a yi na liga. Nayi, donseen yi lu a yii waxati xunkuye, a tan nun a dii xεmεn xa, e nun Eli fan. ¹⁶ Murutun naxan yi goronna kui, na mi naxan mume! Ture fεnεn fan mi kui geli na waxatini mume, fata Alatalaa falan na Eli naxan ti.

Eli yi diin nakeli sayani

¹⁷ Na feene dangu xanbini, kaɲa gilεna, banxi kannaa dii xεmεn yi fura, a furen sɛnben yi gbo ayi han a faxa. ¹⁸ Nayi, naxanla na yi a fala Eli xa, a naxa, “Nanse

* 16:34: Na feen sεbεxi Yosuwe 6.26 kui.

fa i tan nun n tan tagi, Alaa muxuna? I faxi n konni Ala rakolondeni n yulubine nan ma ba alogo n ma diin xa faxes?" ¹⁹ Eli yi a yabi, a naxa, "I ya dii xemen so n yii." A yi a tongo a nga yii, a te a ra sangansoon koe ra, a yi yigiyaxi denaxan yi, a yi a rasa a saden ma. ²⁰ A yi Alatala maxandi, a naxa, "Alatala, n ma Ala, i fe jaxin nabe kana gileni ito ra ba, n yigiyaxi naxan konni, i yi a dii xemen faxes?" ²¹ Eli yi a sa diin fari sanja yi saxan, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, "Alatala, n ma Ala, n bata i mafan diini ito niin bira ayi." ²² Alatala yi Eli a maxandin yabi. A yi dii niin bira ayi, a yengi. ²³ Eli yi diin tongo, a siga a ra labe ra banxini, a yi a so a nga yii, a naxa, "A mato, i ya dii jeyje." ²⁴ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, "N bata a kolon sonon a Alaa muxun nan i tan na, e nun Alatalaa falan naxan i de, jondin na a ra."

18

Eli nun Abadi

¹ Waxati xunkuye to dangu, tule fatareyaan jee saxandeni, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, "Siga, i sa ti Manga Axabi yetagi, amasoto n tulen nafama nen boxo xaren fari." ² Eli yi siga alogo a xa sa ti Axabi yetagi.

Fitina kamen yi gbo Samari taani. ³ Axabi yi Abadi xili, a banxi kuntigina. Koni Abadi yi gaxu Alatala yee ra han! ⁴ Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi, Abadi yi nabi keme tongo, a yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, a yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ⁵ Axabi yi a fala Abadi xa, a naxa, "Siga yamanan tigine birin yi e nun xudene yi, yanyina nde sexena nde toma nen na yi, alogo en yi en ma soone nun gbaxalone* niin nakisi, en hayu mi fa luma sube faxes feen ma sonon." ⁶ E yi yamanani taxun e ra, a yisiga xinla ma, Axabi kedenna yi siga kira keden xon, Abadi fan kedenna yi siga kiraan boden xon.

⁷ Abadi mon yi kira tagi singen, Eli yi fa a ralan. Abadi to a kolon, a xinbi sin a yetagi, a yetagi yi lan boxon ma, a yi a fala a xa, a

naxa, "I tan na a ra ba, n kanna Eli?" ⁸ A yi a yabi, a naxa, "N tan na a ra. Siga, i sa falan ti i kanna xa, i naxa, 'Eli be.'" ⁹ Abadi yi a maxodin, a naxa, "N haken mundun ligaxi, alogo i xa n tan, i ya walikoen so Axabi yii, a xa n faxes?" ¹⁰ N bata n kolob habadan Alatala yi, siya mi na, yamana mi na, n kanna mi xeraan nasigaxi denaxan yi i fendeni, e na a fala a xa, a i mi na yi, a yi yamanan nun siyaan nakoloma nen xa e mi i toxi. ¹¹ Iki, i bata yamarin fi n ma a n xa sa a fala n kanna xa a Eli be. ¹² Nayi, n na keli i fema, Alatalaa Nii Sarijanxina i xalima nen yire gbete yi, n mi denaxan kolon. N na sa Axabi rakolon, a mi i to, a n faxama nen. Anu Alatala batu muxu kendon nan n na xabu n ma dii joreyani. ¹³ E mi yi a fala i xa nun, n kanna, n naxan naba Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi? N nabi keme tongo nen n yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, n yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ¹⁴ Awa, iki, i a falama n xa a n xa a fala n kanna xa a Eli be yi. A n faxama nen!" ¹⁵ Koni Eli yi a yabi, a naxa, "N bata n kolob habadan Alatala yi, Alatala Senben Birin Kanna, n naxan batuma, n bata i xaxili ragidi, to yeteni n tima nen Axabi yetagi."

Eli nun Axabi

¹⁶ Abadi yi siga Axabi ralandeni, feen naxanye danguxi, a ne yeba a xa. Axabi yi siga Eli yetagi. ¹⁷ Axabi to Eli to tun, a yi a fala a xa, a naxa, "I tan na a ra ba, i tan naxan torooyaafan nafaxi Isirayila ma?" ¹⁸ Eli yi a yabi, a naxa, "N mi Isirayila tere mumu! I tan nun i ya denbayaan na a ra, amasoto e bata tondi Alatalaa yamarine suxe, e yi Baali suxurene batu. ¹⁹ Iki Isirayila kaane birin malan n fema, Karemele geyaan fari, e nun Baali ki muxu keme naanin tonge suulunne, e nun Asera ki muxu keme naaninna naxanye e degema Yesabele a tabanla ra."

Eli Karemele geyaan fari

²⁰ Axabi yi xerane rasiga Isirayila muxune birin ma, a yi suxure kiine malan Karemele geyaan fari. ²¹ Nayi, Eli yi a maso yamaan birin na, a fala e xa, a naxa, "E luma e yete yifuye han waxatin mundun

* **18:5:** Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

yi? Xa Alatala nan Ala ra, ε bira a fɔxɔ ra. Koni, xa Baali na a ra, ε bira na fan fɔxɔ ra.” Yamaan mi a yabi sese ra. ²² Eli yi a fala yamaan xa, a naxa, “N kedenna nan luxi Alatalaa nabine ra. Baali ki muxun kemε naanin tonge suulun nan be. ²³ E xa tura firin so nxu yii, Baali ki muxune xa tura keden sugandi e yetε xa, e yi a yisεge, e a sa yegene fari, hali tεε mi sa, n fan yi turaan bonni sεge, n yi a sa yegene fari, hali tεε mi sa. ²⁴ E xa e ala maxandi a xinla ra, n fan yi Alatala maxandi a xinla ra. Ala sensenna maxandine rasuxε nen a tεen nadεge.” Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Nxu tinxi.”

²⁵ Nayi, Eli yi a fala Baali ki muxune xa, a naxa, “E tura keden sugandi, ε singe yi a yitɔn, amasɔtɔ ε tan nan wuya. Na xanbi ra, ε yi ε ala maxandi a xinla ra, koni ε nama tεε sa ε yegene yi.” ²⁶ E turaan naxan so Baali ki muxune yii, e yi na tongo, e yi a yitɔn saraxan na, e yi Baali maxandi a xinla ra keli xɔtɔnni han yanyi tagini saraxan gan feen na. E yi sɔnxɔ, e naxa, “Baali nxu yabi!” E yi faren bodonma e kiden yetagi e naxan ti, koni e mi yabi xui sɔtɔ. ²⁷ Yanyi tagin masoni, Eli yi lu e magele, a naxa, “E gbelegbele jaxi ra! Ala to a tan na, yanyina nde i ya lima, a a mirima fena nde ma, hanma a wali gbete ra, xa na mi a ra, a sa safarin na, hanma a xima, a xulunma nen.” ²⁸ Baali ki muxune yi gbelegbele e xuini texin na pore, e lu e maxɔle silanfanne nun tanbane ra han wunli mini e fatine ma alo e namunna kiina. ²⁹ Yanyi tagin to dangu, e lu feene fale han jinbanna saraxa ba waxatini. Koni Baali xui mi mε, e mi yabi sɔtɔ a ra, a taxamaseri mi to.

³⁰ Nayi, Eli yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E maso n na.” Yamaan birin yi e maso a ra. Eli yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan bata yi kala. ³¹ A yi gεmε fu nun firin tongo Yaxubaa dii xεmεne bɔnsɔn fu nun firinne yatεna. Alatala bata yi falani ito ti Yaxuba naxan xa, a naxa, “I xili bama nen Isirayila.” ³² Eli yi saraxa ganden nafala Alatala xa na gεmε fu nun firinne ra. A yi folon ge saraxa ganden nabilinni, igen litiri tonge saxan jɔxɔn nɔε sε naxan kui. ³³ A yi yegene yelan, a turani xaba a dungi dungin na, a yi a sa yegene fari. ³⁴ A mɔn yi

a fala, a naxa, “E feje naanin nafe igen na, ε yi a bɔxɔn saraxan nun yegene fari.” A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga keden.” E mɔn yi a liga a firindeni. A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga a saxandeni.” E mɔn yi a liga a saxandeni. ³⁵ Igen yi dɔxɔ yire sarijanxin nabilinni han a folon nafe.

³⁶ Saraxan yi daxa a ba waxatin naxan yi, Nabi Eli yi a maso, a fala, a naxa, “Alatala, Ibrahima nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala. Muxune xa a kolon to, a i tan nan Ala ra Isirayila yi, a i ya walikεen nan n na, a n feni ito ngaan ligaxi i ya falan xɔn. ³⁷ N yabi, Alatala, n yabi, alogo yamani ito xa a kolon a i tan, Alatala nan Ala ra. Na kiini, i yi a liga, e tubi i ma e bɔjεni.”

³⁸ Alatalaa tεen yi godu, saraxan nun yegene nun gεmεne nun bɔxɔna, a yi e birin gan, igen naxan yi folon na, a na xɔri. ³⁹ Yamaan birin na to waxatin naxan yi, e xinbi sin, e yetagin yi lan bɔxɔn ma, e yi a fala, e naxa, “Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!” ⁴⁰ Eli yi a fala e xa, a naxa, “E Baali suxure ki muxune suxu, e sese nama siga.” E yi e suxu. Eli yi e ragodo Kison xuden dε, a sa e kɔε raxaba mɛnni.

Tulen mɔn yi fa

⁴¹ Eli yi a fala Axabi xa, a naxa, “Te, i dεge, i min, amasɔtɔ n tulen xuiin mεma.” ⁴² Axabi yi te, a sa a dεge, a min. Koni, Eli tan yi te Karemele गयाan xuntagi, a sa a felen denaxan yi han bɔxɔn ma, a yi a yetagin lu a xinbine longonna ra, ⁴³ a yi a fala a walikεen xa, a naxa, “Te, i yeε rasiga fɔxɔ igen binni.” Walikεen yi te, a mato, a xεte, a naxa, “Sese mi na.” Sanja yi solofere Eli a rasigama a matodeni. ⁴⁴ A sanja yi soloferedeni, walikεen yi a fala, a naxa, “Kundadin nan tema fɔxɔ igen binni, a xurun alo yii kuina.” Nayi, Eli yi a fala a xa, a naxa, “Siga i sa a fala Axabi xa, a a xa a soone yitɔn, a godu benun tulen xa a yeε rasa be.” ⁴⁵ Waxatidi, tulen yi fɔrɔ ayi, foyen yi fa, tule gbeen yi fa. Axabi yi te a wontoron kui, a siga Yeserele taani. ⁴⁶ Eli sigamatɔn yi a tagixidin xidi, Alatala senben yi godu a ma, a siga a giye mafuren, a yi dangu Axabi a wontoron na han Yeserele taan so dena.

19

Eli yi a gi Horebe geyaan fari

¹ Eli naxan birin liga, Axabi yi na fala Yesabele xa, Eli a suxuren ki muxune birin faxes silanfanna ra kii naxan yi. ² Yesabele yi xeraan nasiga Eli ma a faladeni a xa, a naxa, “Alane xa n suxu e jaxun birin yi, xa n mi i niin liga alo i e birin niine ligaxi kii naxan yi benun waxatini ito xa a li tila.” ³ Eli to na me, a keli a siga alogo a xa a niin nakisi. A yi fa Beriseba taani Yuda yamanani, a yi a walikεen lu menni. ⁴ Na xanbi ra, a sigan ti yanyi keden tonbonni, a sa dɔxɔ wudi bilidina nde bun ma, a yi a fala Ala xa, a naxa, “A bata radangu ayi! Iki Alatala, n niin tongo, amasɔtɔ n mi dangun benbane ra.” ⁵ A sa wudi binla bun, a xi. Malekana nde yi a yiin din a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i dege.” ⁶ A yeen nabi a dexɔn ma burun ganxin gemε wolonna ma, na saxi a fema, e nun igelengenna ye keden. A to yelin a dege, a min, a mɔn yi a sa. ⁷ Koni Alatalaa malekan mɔn yi fa, a yiin din a ra, a fala a xa, a naxa, “Keli i dege, amasɔtɔ i sigadeni kuya.” ⁸ Nayi, Eli yi keli, a dege, a min, na donseen senben naxan fi a ma, a yi sigan ti xi tonge naanin kɔe tonge naanin han Horebe geyaan fari, Alaa geyana.

Eli Horebe geyaan fari

⁹ A sa so faranna nde ra menni, a kɔeen nadangu na. Nayi, Alatala yi falan ti a xa, a naxa, “Eli, nanfera i be?” ¹⁰ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxes silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn katama n fan faxes feen na.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Mini, i ti geyaan fari Alatala yetagi. N tan danguma nen na yi.” Alatala yee ra, foye gbeen yi mini, a geyane raxuya ayi, a gemene yibɔ, koni Alatala mi yi foyeni. Foyen to dangun, bɔxɔn yi xuruxurun, koni Alatala mi yi bɔxɔ xuruxurunni. ¹² Bɔxɔn xuruxurunna danguxina, teen yi mini, koni Alatala mi yi teeni. Teen to dangun, jununununun xui jaxumedin yi mini. ¹³ Eli to na me a yi a yetagin luxun a doma gbeen bun, a mini, a ti faranna so deen na. A yi xuina nde me naxan a fala a

xa, a naxa, “Nanfera i be Eli?” ¹⁴ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxes silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn katama n fan faxes feen na.” ¹⁵ Koni, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i xete keden na tonbonni, han Damasi taani, i na so, i turen susan Xasayelexunna ma alogo a xa findi Arami mangan na. ¹⁶ I turen susan Nimisi a dii xemen Yehu fan xunna ma alogo a xa findi Isirayila mangan na, i mɔn yi turen susan Elise fan xunna ma a xa findi nabiin na i jɔxɔni, Elise naxan findixi Safati a dii xemen na naxan kelixi Abeli-Mehola yi. ¹⁷ Nayi, Ala yaxun naxanye na e sɔtɔ Xasayelexunna silanfanna ra, Yehu yi ne faxes. Naxanye na e sɔtɔ Yehu a silanfanna ra, Elise yi ne faxes. ¹⁸ Koni, n muxu wuli solofere luma nen Isirayila yi, naxanye mi e xinbi sinxi Baali bun, e mi a suxuren sunbu.”

Eli yi Elise sugandi a jɔxɔni

¹⁹ Eli yi siga menni, a yi Safati a dii xemena Elise li xee biini, e nun xee bi jingen mɔxɔjen nun naanin naxanye yi xidixi firin firin yeen ma. A tan nan yi a mɔxɔjen nun naanin firin dɔnxene rawalima. Eli yi a maso a ra, a doma gbeen woli a ma. ²⁰ Nayi, Elise yi a jingene lu na, a yi a gi Eli fɔxɔ ra, a naxa, “A lu yandi, n bata i mafan, n xa sa nga nun n fafe sunbu, n yi fa lu bire i fɔxɔ ra.” Eli yi a yabi, a naxa, “Siga. N fena nde ligaxi i ra nen ba?” ²¹ Elise yi xete a xeen ma, a yi fa a turaan firin tongo, a e ba saraxan na, a e suben jin jingene rawali wudin na, a na suben so muxune yii. Na xanbi ra, a keli, a bira Eli fɔxɔ ra, a findi a walikεen na.

20

Ben-Hadada yi Samari yenge

¹ Ben-Hadada, Arami mangan yi a ganla birin malan a fema. Manga tonge saxan e nun firin nan yi a fɔxɔ ra, e nun e soone, e nun e yenge so wontorone, e sa Samari taan nabilin, e a yenge. ² A yi xerane rasiga taani Axabi ma, Isirayila mangana. ³ E yi a fala a xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki, ‘I ya wure gbeti fixen nun i ya xemaan so n yii, e

nun i ya naxalan fajine nun i ya dii fajine.’ ”
 4 Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “N bata i ya yamarine suxu, mangana, n kanna. N bata n yete so i yii e nun n gbeen naxan birin na.” 5 Xerane mon yi xete, e yi a fala Axabi xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki: ‘N bata a fala i xa, a i xa i ya wure gbeti fixen nun i ya xemaan so n yii, e nun i ya naxanle nun i ya diine. 6 Nayi, waxatini ito yi tila, n nan n ma walikene rasigama nen i konni, e yi sa i ya banxin yegetere e nun i ya walikene banxine, naxan birin i yii a kenden na e a tongoma nen, e a xali.’ ”

7 Isirayila mangan yi yamanan fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E a mato ki faji xemeni ito wama en ma toron nan xon, a bata yi xeraan nafa n ma naxanle nun n ma diine maxilideni n na e nun n ma wure gbeti fixen nun n ma xemana, n mi tondi a sese ma.” 8 Yamaan nun fonne birin yi a fala Axabi xa, e naxa, “I nama i tuli mati a ra, i nama tin.” 9 Mangan yi yabini ito ti Ben-Hadada a xerane xa, a naxa, “E a fala mangan xa, n kanna, e naxa, ‘I naxan birin maxilixi n na a foloni, n na ligama nen, koni i naxan birin maxilixi iki n mi noe na lige.’ ” Xerane yi siga, e na yabin fala Ben-Hadada xa.

10 Ben-Hadada mon yi xeraan nasiga a faladeni Axabi xa, a naxa, “Alane xa n natoron e naxun birin yi xa n burunburunna gbee lu Samari taani naxan n foxorabirane yiine rafu.” 11 Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “E Ben-Hadada rakolon sandani ito ma, e naxa, ‘Naxan a yitonma yenge so xinla ma, na nama a kanba fo naxan bata yelin yengen soe.’ ”

12 Ben-Hadada na yabin sotoma waxatin naxan yi, e nun a mangane, e yi minma bubun kui, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E yiton.” E yi e yiton taan xili ma.

Axabi a xunna yeren folona

13 Koni nabina nde yi a maso Isirayila Manga Axabi ra, a yi fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata gali gbeeni ito to ba? To yeteni n na a soma nen i yii, alogo i xa a kolon a n tan nan Alatala ra.’ ” 14 Axabi yi a maxodin, a naxa, “Na fatama nde ra?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Fata sofa foningene ra yamana kanne naxanye

ye matongoxi.’ ” Axabi mon yi a maxodin, a naxa, “Nde yengen foloma?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan.” 15 Nayi, Axabi yi sofa foningene malan a yetagi yamana kanne naxanye ye matongoxi, naxanye yate yi kemu firin tonge saxan e nun firin na. A mon yi Isirayila ganla sofane fan malan a yetagi, naxanye yate yi wuli solofere ra.

16 E yi mini yanyi tagini. Ben-Hadada yi a dolotoyani bubune kui e nun a manga tonge saxan e nun firinna naxanye fa a malideni. 17 Sofa foningene singe yi mini. Ben-Hadada yi xibarun fenne rasiga, alogo a xa a kolon feen naxan danguma. E fa a fala a xa muxune bata mini Samari taani. 18 Ben-Hadada yi a fala, a naxa, “Xa e minixi baje xunbenla nan xilima, e e jerejere suxu, xa e minixi yenge so xinla nan ma, e e jerejere suxu.” 19 Sofa foningene nun ganla naxan yi biraxi e foxo ra, ne yi mini taani. 20 Birin yi a gbee yaxu faxes, Arami kaane yi e gi. Isirayila yi bira e foxo ra. Arami manga Ben-Hadada yi a yete rakisi soon fari, e nun soo ragina ndee. 21 Isirayila mangan yi mini, a yi a soone faxes, a wontorone kala, a yi bono gbeen sa Arami kaane ma.

22 Nayi, nabiin yi a maso Isirayila mangan na, a a fala a xa, a naxa, “I wekile, i miri ki faji, i lan i xa naxan liga, amasoto jee famatwon waxatini ito yi, Arami mangan mon fama nen i yengedeni.”

Isirayila kaane mon yi Arami kaane no yengeni

23 Arami mangana walikene yi a fala a xa, e naxa, “E ala, geyane ala na a ra, nanara e senben gbo en xa. Koni en na e yenge lanbanni, waxatina nde en senben gboma nen e xa menni. 24 Iki i mon xa ito liga. I xa i ya mangane ba ganla xun na, i yi yamana kanne doko e joxoni. 25 I tan xa ganla nde malan naxan senben gbo alo i bonoxi naxan yi, a soone yatene xa lan e nun a yenge so wontorone yatene xa lan. Na xanbi ra, en yi e yenge lanbanni, en na a toe xa en senben mi gboe ayi e xa.” A yi e xuiin name, a na liga.

26 Jee nenen to a li, na waxati kedenni, Ben-Hadada yi Arami kaane malan a yetagi, a te Afeki taani Isirayila yengedeni.

²⁷ Axabi fan yi Isirayila kaane malan a yetagi, e donseene sətə, e siga Arami kaane yengedeni. Isirayila kaane yi e ganla daaxaden nafala Arami kaane yetagi. Isirayila kaane yi maligaxi sii kuru firinna nan na, koni Arami kaane tan yi yamanan nafexi.

²⁸ Nabiin mən yi a maso, a yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Arami kaane to yi a falama fa fala Alatala, geyane ala na a ra, lanbanna ala mi a ra, nanara n yama gbeeni ito birin sama nən i sagoni, ε yi a kolon a Alatala nan n tan na.’ ” ²⁹ E lu malanxi e bode yetagi xi solofere. Xi soloferede ləxəni, yengen yi fələ, Arami sofaan naxanye yi e sanni, Isirayila kaane yi ne wuli keme faxa ləxə kedenni. ³⁰ A dənxe ne yi e gi Afeki taani, wuli məxənen nun soloferen naxan yi luxi, taan nabilinna yinna yi bira ne fari.

Na waxatini, Ben-Hadada yi a gi, a siga taani, a lu luxunxi banxin konkona nde kui. ³¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a me a Isirayila yamaan mangan hinar han! Nxu xa kasa benbenla ndee xidi nxu ra, nxu lutina ndee xidi nxu kəe ra, nxu siga Isirayila mangan fema. Yanyina nde, nxu na a mafan i xa, a mi i faxama.” ³² E yi kasa benbenle xidi e ra, e lutine xidi e kəe ra, e siga Isirayila mangan fema. E yi a fala a xa, e naxa, “I ya walikenen Ben-Hadada bata i mafan, a naxa, ‘N bata i mafan, n niin nakisi.’ ” Axabi yi yabin ti, a naxa, “A mən a nii ra? Ngaxakedenna na a ra.” ³³ Ben-Hadada a xerane yi a to a fala faɲin nan yi na ra, e mafura a faladeni, e naxa, “I ngaxakedenna nan Ben-Hadada ra.” Axabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga, ε sa fa a ra n fema.” Ben-Hadada yi fa a fema, Axabi yi a rate a wontoron kui. ³⁴ Ben-Hadada yi a fala a xa, a naxa, “N fafe taan naxanye tongo i fafe yii, n ne raxetema nən i ma. I nəe yulayaan nabε Damasi taani alo n fafe yi a rabama kii naxan yi Samari taani.” Axabi yi a fala a xa, a naxa, “N tan i beɲinma nən, i siga, koni fə en layirin xidi.” A yi layirin xidi e tagi, a yi a beɲin, a siga.

Nabiin yi Axabi a tantanna fala

³⁵ Nabi ganla nabina nde yi a fala a lanfaan xa, a naxa, “Alatalaa yamarin xən ma, n bata i mafan, n bənbə.” Koni na xemen yi tondi a bənbε. ³⁶ Nabiin yi a fala, a naxa, “Bayo i mi Alatalaa yamarin suxi, i na keli n fema waxatin naxan yi, yatana i faxama nən.” Na xemen to keli a fema, yatana nde yi naralan a ra, a yi a faxesa.

³⁷ Nabiin yi xeme gbete li, a yi a fala, a naxa, “N bata i mafan, n bənbə.” Na xemen yi a bənbə, a yi a maxələ. ³⁸ Nabiin yi sa dəxə mangan kiraan na, a yeen maxidi dugi dungin na alogo a nama a kolon. Na xanbi ra, a sa ti kiraan na Manga Axabi danguma denaxan yi.

³⁹ Mangan dangumatəna, nabiin yi gbelegbele a fəxə ra, a naxa, “N yi yengeni waxatin naxan yi, muxuna nde yi mini kuruni a fa kasorasa keden na n xən, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Xemeni ito ramara n xa. Xa a gi, i tan nan findima a ɲəxən na, xanamu, i gbeti fixen kilo tonge saxan nun naanin so n yii.’ ” ⁴⁰ Koni n yi yeε gbaxi ayi be binna nun be binni waxatin naxan yi, xemen yi a gi.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “I ya kitin nan na ra, i yeteen bata a fala.” ⁴¹ Mafuren, nabiin yi dugi dungin ba a yeene ma, Isirayila mangan yi a kolon a nabina nde na a ra. ⁴² Nayi, a yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo n xemen naxan faxesa fe ragidixi, i bata na beɲin, i tan yeteen nan faxama a ɲəxəni, i ya yamaan yi faxesa a yamaan funfuni.’ ” ⁴³ Isirayila mangan yi xete a konni Samari taani, a kəntəfilixi, a xaminxi.

21

Axabi yi tin Naboti faxan ma

¹ Na feene dangu xanbini, xemena nde yi Yesereli yi, a xili Naboti, manpa bili nakəən yi a yii Axabi a manga banxin dəxən, Samari mangan. ² Ləxəna nde, Axabi yi a fala Naboti xa, a naxa, “I ya manpa xeen naxan n ma manga banxin fema, a so n yii, n xa a findi sabidi nakəən na, n manpa xee faɲin gbete soe i yii, hanma xa a i kenən, n na sara gbeti fixen na.” ³ Koni Naboti yi Axabi yabi, a naxa, “Alatala xa n natanga n benbane keen soon na i

yii.” ⁴ Axabi xələxin mənəxin yi so banxini Naboti Yeserele kaana falana fe ra, a a mi a benbane kēen soma a yii. A sa a sa, a yetagin luxun, a mi wa sese don fe xən. ⁵ A naxanla Yesabele yi fa a fəma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i niini naxuxi i ma, i mi i dēgema mumε?” ⁶ A yi a yabi, a naxa, “N falan tixi Naboti Yeserele kaan nan xa, n naxa, ‘I ya manpa xēen sara n ma gbetin na, xa i nu wa, n manpa xēe gbete so i yii a naxən na.’ ” ⁷ Nayi, a naxanla Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “Iki, i tan nan mangayani Isirayila yi ba? Keli i dēge, i bənen yi sēwa, n tan Naboti Yeserele kaana manpa xēen soma nən i yii.”

⁸ A bataxine sēbe Manga Axabi xinla ra a mangana taxamasenna sa e ma, Naboti taan naxan yi, a yi e rasiga na fonne nun a kuntigine ma. ⁹ A yi sēbexi bataxine kui, a naxa, “E a fala yamaan xa soge keden sunna suxu, ε Naboti dəxə muxu gbee dəxədeni yamaan tagi. ¹⁰ E xalabanten firin dəxə a dēxən naxanye a tənegema, a a bata Ala nun mangan danga. Na xanbi ra, ε a xali taa xanbin na, ε a magələn gēmen na han a faxa.”

¹¹ Yesabele yamarin naxan fi bataxine kui, Naboti a taan fonne nun kuntigine yi na liga. ¹² E yi a fala a yamaan xa sun, e Naboti dəxə na yamaan yēe ra, ¹³ xalabanten firinne fan yi fa, e dəxə Naboti dēxən. Na xalabanten firinne yi seren ba Naboti xili ma yamaan yetagi, e naxa, “Naboti bata Ala nun mangan danga.” Mafuren, e yi a xali taa xanbin na, e a magələn gēmen na han a faxa. ¹⁴ Nayi, taan kuntigine yi xeraan nasiga Yesabele ma, a Naboti magələnxi gēmen nan na han a faxa.

¹⁵ Yesabele na mε waxatin naxan yi, a sa a fala Axabi xa, a naxa, “Naboti Yeserele kaan tondi manpa bili xēen naxan sarε i ma gbeti na, na manpa bili xēen findi i gbeen na. A bata faxa.” ¹⁶ Axabi a mēxina, a Naboti bata faxa, a yi siga a manpa bili nakəni, a findi a gbeen na.

Ala yi Axabi nun Yesabele yalagi

¹⁷ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ¹⁸ “Siga Axabi fəma, Isirayila mangan naxan dəxi Samari taani.

A sa Naboti a manpa bili nakəni, a sigaxi naxan findideni a gbeen na. ¹⁹ Sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata xēmēna nde faxa. I mən yi fa a yii seene tongo.’ Na xanbi ra, i mən xa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Barene Naboti wunla makənxi dēnaxan yi, barene i fan yetēen wunla makənma mēnna nin.’ ” ²⁰ Eli yi siga na xerani badeni Axabi xa. Axabi yi a fala a xa, a naxa, “I bata n to ba, i tan n yaxuna?” Eli yi a yabi, a naxa, “Ŋn, n bata i to. Amasətə naxan mi rafan Alatala ma, na rabaan bata i kēnen. ²¹ Ala naxa, ‘N tərən nafama i ma nən. N na i raləma ayi nən, xēmēn naxan birin Axabi a denbayani, n ne raxəri. Naxanye i mabinni, ne birin bama i yii nən, konyine nun xərəne Isirayila yi. ²² N na i ya denbayaan suxuma nən alo n Nebati a dii xēmēn Yerobowan ma denbayaan suxu kii naxan yi, e nun Axiyaa dii xēmēn Basaa denbayana. N na ligama nən amasətə i bata n naxələ gbeen ti, i yi Isirayila kaane ti yulubin ma.’ ²³ Alatala mən yi falan ti Yesabele fan xili ma, a naxa, ‘Barene Yesabele donma nən Yeserele taan nabilinna yinna sanna xən ma. ²⁴ Axabi a denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa xēen ma, xəline nan ne donma.’ ”

²⁵ Muxu yo mi na naxan a ragidi a xa Alatala rapaxu feen naba alo Axabi. A naxanla Yesabele nan a radin. ²⁶ A yi haramu feene ligama, a yi suxurene batura alo Amorine yi a ligama kii naxan yi, Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yēe ra.

²⁷ Axabi to Eli a falane mε, a yi a dugine yibə, a kasa benbenla so a ma sununi, a sun. E nun na kasa benbenla nan yi e sama, a yi sigan tima yetε magodoni. ²⁸ Alatala yi falan ti Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ²⁹ “I bata a to Axabi a yetε xurunxin n yetagi kii naxan yi? Bayo a bata a yetε xurun n xa, n mi tərəyaan nafama a waxatini, a fama a diina waxatin nin, n tərəyaan nafa a denbayaan ma.”

22

*Axabi yi wa Ramoti tongo feni
Taruxune Firinden 18.1-3*

¹ Nεε firin yi dangu, yengen mi so Arami nun Isirayila tagi. ² Nεε saxandena, Yuda manga Yosafati yi siga Isirayila mangan fema. ³ Isirayila mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a kolon Ramoti taan Galadi yamanani, en gbeen na a ra! Nan-fera en sikema a tongo feen na Arami mangan yii?” ⁴ A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I sigε n foxo ra Ramoti taani Galadi yamanani yenge sodeni ba?” Yosafati yi Isirayila mangan yabi, a naxa, “I tan nun n tan keden na a ra, n ma yamaan nun i ya yamana, n ma soone nun i ya soone.”

*Waliyine yi xunnayerenna fe fala
Taruxune Firinden 18.4-11*

⁵ Na xanbi ra, Yosafati mon yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxodin singen.” ⁶ Isirayila mangan yi waliyine malan, kemε naanin joxon, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yengen so Ramoti taani Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina a soma nen mangan yii.” ⁷ Koni Yosafati yi a maxodin, a naxa, “Alatala nabi yo mi fa be yi ba, en nε Alatala maxodinje naxan xon ma?” ⁸ Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mon na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasoto a fe jaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mumε! A xili Mikahu, Yimilaa dii xemena.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.” ⁹ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xemena.”

¹⁰ Isirayila mangan nun Yuda manga Yosafati birin yi daxi e mangaya gbedene yi lonna ma Samari taan so deen na, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹¹ Sedeki, Kenan ma dii xemεn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bonboma fenni itoe nan na han i yi e raxori.’ ” ¹² Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I non sotoma nen, Alatala a soma nen mangan yii.”

*Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala
Taruxune Firinden 18.12-27*

¹³ Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yiton i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!”

¹⁴ Koni, Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kolob habadan Alatala yi, Alatala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.”

¹⁵ Mikahu to fa mangan fema, mangan yi a maxodin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yenge Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i non sotoma nen, Alatala a soma nen mangan yii.”

¹⁶ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakole Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa jandin nan gbansan fala n xa?”

¹⁷ Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na, Alatala mon yi fa a fala, a naxa, ‘Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xete a konni bonnesani!’ ” ¹⁸ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mumε! A fe jaxin nan tun falama.”

¹⁹ Nayi, Mikahu mon yi a fala, a naxa, “I tuli mati Alatala falan na. N bata Alatala to daxi a mangaya gbedeni, maleka ganla tixi a fema, a yiifanna nun a komenna ma. ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, ‘Nde Axabi mayendenma alogo a xa siga Ramoti taan yengedeni Galadi yamanani, a faxes?’ Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbete fala. ²¹ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N tan nε a mayendenje nen.’ Alatala yi a fala a xa, a naxa, ‘Kiin mundun yi?’ ²² A yi a yabi, a naxa, ‘N minima nen, n wulen naso a waliyine birin de.’ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I a mayendenma nen, i yi a no. Siga, i sa na liga.’ ²³ Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin de. Alatala bata a ragidi a xa jaxankatan nafa i ma.”

²⁴ Nayi, Kenan ma dii xemεn Sedeki yi a maso, a yi Mikahu deen garin, a yi a magele, a naxa, “Alatala malekan sigaxi kiraan mundun xon, a to keli n fema, a wule falan ti i xa?” ²⁵ Mikahu yi a yabi, a naxa, “I na i luxun konkon kui i ya banxini laxon naxan yi, i a kolonma nen.” ²⁶ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Mikahu suxu, i siga a

ra Amən fəma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xəmənə. ²⁷ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Mangana ito nan falaxi, a naxa a ε xa xəmənəni ito sa kasoon na, ε yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xətε kəndɛyani.’ ” ²⁸ Mikahu yi a fala, a naxa, “Xa i xətε kəndɛyani nun, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A mən yi a fala, a naxa, “E tan yamaan birin xa ε tuli mati.”

*Manga Axabi yi faxa yəngeni
Taruxune Firinden 18.28-34*

²⁹ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ³⁰ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gbətε, n siga yəngeni, koni i tan, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxətε, a siga yəngeni. ³¹ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yəngε so wontoro kuntigi tonge saxan e nun firinna ma, a naxa, “E nama muxu yo yəngε fɔ Isirayila mangan tun.” ³² Yəngε so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yəngε. Koni, Yosafati yi sɔnxɔn nate. ³³ Yəngε so wontoro kuntigine to a to Isirayila manga mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³⁴ Anu, xəmənə nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan li makantan se mi yi dənaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, n namini yəngε soden fari ma, amasɔtɔ n bata maxɔɔb.” ³⁵ Yəngən yi naxu ayi na lɔxɔni. Mangan tixin yi lu a yəngε so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yətagi, a faxa nɪnbanna ra. A maxɔɔɔden wunla bata yi bɔxɔn a wontoron kuiin birin yi. ³⁶ Sogen bira waxatini, e sɔnxɔ sɔnxɔni te ganla daaxadeni, e naxa, “Birin xa siga a taani, a konni.” ³⁷ Nayi, mangan yi faxa, e fa a binbin na Samari taani, e yi a maluxun.

³⁸ E to wontoron maxa Samari ige dɔxɔdeni, barene yi Axabi wunla kɔn, yalundene yi e maxa na, fata Alatalaa falan na.*

³⁹ Axabi kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a sama nɪn manga banxin naxan ti, e

nun a taan naxanye birin ti, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ⁴⁰ Axabi to faxa, a dii xəmənə Axasiya nan ti a nɔxɔni.

*Yosafati, Yuda mangana
Taruxune Firinden 20.31-21.1*

⁴¹ Asaa dii xəmən Yosafati yi findi Yuda mangan na, Isirayila manga Axabi a mangayaan nɛɛ naanindeni. ⁴² Yosafati findi mangan na a nɛɛ tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalən yi nɛɛ mɔxɔɔn nun suulun. A nga yi xili nɛn Asuba, Silixi a dii tɛmənə. ⁴³ A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan beɪn, a fe fajin liga Alatala yɛɛ ra yi. ⁴⁴ Koni, a mi taan kidene kala, muxune mən yi lu sigε saraxane badeni mənne yi e nun wusulan gandeni. ⁴⁵ Bɔnɛ xunbenla yi lu Yosafati nun Isirayila mangan tagi.

⁴⁶ Yosafati kɛwali dɔnxɛne, a wɛkilɛn nun a yəngɛne, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ⁴⁷ A yi kide kii xɛmɛ yalundene ba a yamanani, naxanye mən yi na xabu a fafe Asaa waxatini. ⁴⁸ Manga mi yi fa Edɔn yamanani na waxatini, fɔ Yuda mangana muxu sugandixin gbansan. ⁴⁹ Yosafati yi kunkin gbeene rafala, alogo e xa siga Ofiri yamanani xɛma feen na, koni e mi fa siga, bayo kunkine kala nɛn Esiyon-Gebere yi. ⁵⁰ Nayi, Axabi a dii xəmənə Axasiya yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I waxi nɛn n ma walikene xa siga i gbeene fɔxɔ ra kunkine kui?” Koni, Yosafati mi tin. ⁵¹ Yosafati to faxa, e yi a maluxun a benbane fəma a fafe Dawudaa Taani, a dii xəmən Yehorami nan ti a nɔxɔni.

Axasiya, Isirayila mangana

⁵² Axabi a dii xəmənə Axasiya yi findi Isirayila mangan na Samari taani, Yuda manga Yosafati a mangayaan nɛɛ fu nun soloferedeni. Axasiyaa mangayaan naba nɛn nɛɛ firin Isirayila xun na. ⁵³ Naxan naxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn, a sigan ti a naxin na alo a fafe nun a nga e nun alo Manga Yerobowan, Nebati a dii xəmənə, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ⁵⁴ A yi Baali suxuren batu, a yi a xinbi sin a bun ma, a yi Alatala raxɔɔ, Isirayilaa Ala, alo a fafe a liga kii naxan yi.

* 22:38: Na feen sɛbɛxi Mangane Singen 21.19 kui.

Mangane Firindena Yuda nun Isirayila Mangane Fe Taruxuna

Mangane Firinden kitabu yireni ito kui, na Yuda nun Isirayila manga dɔnxene nan ma fe falama. A yire singena (keli Mangane Firinden sora singen ma han sora 7), na Isirayila kala feen nan falama en xa. Mangane nan yi dɔxi a xun na naxanye mi yi tinxin Ala yee ra yi. Ala yi tin Asiriya mangan Salamanasari xa Samari taan tongo yengeni, Isirayila manga taana. Na ligaxi nen jee keme solofere jee maxɔjen nun firin benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi. Asiriya mangan mɔn yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, a siga e ra konyiyani. Nabi Elise a fe taruxun yebaxi en xa sorani itoe yire wuyaxi kui, Eli a xarandiin naxan ti a jɔxɔni (Keli Mangane Firinden sora 2 ma han 13).

A yire firindena Isirayila yamanan yii-fari fɔxɔn mangayaan nan ma fe yebama naxan xili Yuda, feen naxanye liga jee keme jee tonge saxanna bun ma Yuda lu xanbini a yete ma yamanan kɔmen fɔxɔn suxu xanbini yengeni. (Keli Mangane Firinden sora 18 ma han sora 25) Dɔnxen na, Babilɔn mangan Nebukadanesari yi fa Yerusalɛn tongo yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe jee solofere benun Marigi Yesu xa bari, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi Yuda yamanan muxu fisamantenne xali Babilɔn taani. Ala nan Isirayila kaane yulubine saran e ra na feen kui.

Eli yi Axasiyaa tantanna fala

¹ Axabi faxa xanbini, Moyaba kaane yi murute Isirayila kaane xili ma. ² Axasiya yi bira keli a kore banxin foye soden na Samari taani, a maxɔlɔ. Nayi, a xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn taan muxune ala, alogo a xa a kolon xa a yiyalanje a maxɔlɔni. ³ Koni, Alatalaa malekan yi a fala Eli Tisibi kaan xa, a naxa, “Siga, i sa Samari mangana xerane ralan kira yi, i a fala e xa, i naxa, ‘Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera i sigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala?’

⁴ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I naxan nabaxi, na feen ma, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi dɛnaxan yi, i faxan mɛnna nin.’ ” Eli yi sa na fala e xa.

⁵ Xerane yi xete Axasiya fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera e xetexi?” ⁶ E yi a yabi, e naxa, “Xemena nde nan texi nxu ralandeni, a yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E siga, e xete mangan fema naxan e rafaxi, e sa a fala a xa, a Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera nayi i xerane rasigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala? Nanara, i mi fa kelima i ya saden ma, i saxi dɛnaxan yi, i faxan mɛnna nin.’ ” ⁷ Axasiya yi e maxɔdin, a naxa, “Xemen yi kiin mundun yi naxan te e ralandeni a falani itoe ti e xa?”

⁸ E yi a yabi, e naxa, “Muxun nan yi a ra naxan yi maxidixi sube kidi xabe kanna ra e nun kidi tagixidina a tagi.” Axasiya yi a fala, a naxa, “Eli, Tisibi kaan nan na ra!”

Axasiya yi wa Eli suxu feni

⁹ Axasiya yi sofa tonge suulun nasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi te Eli fema geyaan xuntagi, a yi dɔxi dɛnaxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo.” ¹⁰ Eli yi na kuntigin yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, tɛen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Tɛen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹¹ Axasiya mɔn yi sofa tonge suulun gbete eye rasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi a fala Eli xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo mafuren.”

¹² Eli yi a yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, tɛen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Alaa tɛen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹³ Axasiya mɔn yi sofa tonge suulun e nun e kuntigin nasiga a saxandeni. Na kuntigin saxanden yi te, a to so, a xinbi sin Eli yetagi, a mafan, a naxa, “Sayibana, nxu nun n ma sofa tonge suulunna niin natanga. ¹⁴ N na a kolon, tɛen bata godo kore, a yi kuntigi firin fɔlɔne gan e nun e sofa tonge suulunne. Koni iki, n bata i mafan, n niin nakantan.” ¹⁵ Alatalaa malekan yi a fala Eli xa, a naxa, “Siga a

fɔxɔ ra, i nama gaxu a yεε ra.” Eli yi keli, a godo a fɔxɔ ra mangan fεma. ¹⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, bayo i bata xεrane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala, alo Ala mi fa Isirayila yi naxan maxɔdinɲε falan na, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi dεende, amasɔtɔ i faxama nεn.” ¹⁷ Axasiya yi faxa, fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa. Yorami yi ti a ɲɔxɔni Yosafati a dii xεmεn Yehorami a mangayaan ɲεε firindeni Yuda yi. Dii xεmε yo mi yi Axasiya yii. ¹⁸ Axasiya kεwali dɔnxεne, a naxanye birin liga, ne sεbεxi Isirayila mangane taruxu kεdine kui.

2

Eli yi te kore

¹ Lɔxɔna nde Alatala yi fa Eli rate kore wuluwulu gbeeni. Na waxatini Eli nun Elise yi kelima Giligali yi. ² Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasɔtɔ Alatala bata n xε han Beteli taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xεtεma i fɔxɔ ra.” E birin yi siga Beteli yi.

³ Beteli taan nabi ganla yi fa Elise fεma, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nεn kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ε dundu.” ⁴ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasɔtɔ Alatala bata n xε han Yeriko taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xεtεma i fɔxɔ ra.” E birin yi siga Yeriko yi.

⁵ Yeriko taan nabi ganla yi e maso Elise ra, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nεn kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ε dundu.”

⁶ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasɔtɔ Alatala bata n xε han Yurudεn baani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xεtεma i fɔxɔ ra.” E firinna birin yi siga kiraan xɔn. ⁷ Nabiin muxu tonge suulun nabi ganla yε, ne yi bira Eli nun Elise fɔxɔ ra, e sa ti, e yi e yεε rafindi e firinna mabinni, e e makuya e ra ndedi. E fan firinna yi ti Yurudεn baan dε. ⁸ Eli yi a doma gbeen tongo a mɔrɔmɔrɔ, a igen

garin, a yitaxun be binna nun be binni, e firinna birin yi dangu yire yixareni.

⁹ E to dangu, Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “I waxi a xɔn, n xa nanse liga i xa, benun n xa ba i fεma?” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata i mafan, n waxi i ya nabiyaaan xaxinla dɔxɔde firin nan sɔtɔ fe yi.” ¹⁰ Eli yi a fala a xa, a naxa, “I fe xɔdεxεn nan maxɔdinxi n na na ra. Koni n bama i fεma waxatin naxan yi, xa i n to, na ligama i xa nεn, koni xa i mi n to, na mi ligama i xa.”

¹¹ E yi sigatini, e fala tiini, nanunna, wontoro tεε kanna nun soo tεε kanne yi so e tagi, Eli yi te kore wuluwulu gbeeni. ¹² Elise yi a matoma a gbelegbelema, a naxa, “N fafe, n fafe! I dangu Isirayilaa yεngε so wontorone birin na e nun a soone!” A mi fa a to sɔnɔn. Nayi, a yi a dugine suxu, a yi e yibɔ dungi firinna ra, ¹³ Elise yi doma gbeen tongo Eli naxan nabira. A xεtε, a ti Yurudεn baan dε, ¹⁴ Eli doma gbeen naxan nabira, Elise yi na tongo, a baa igen garin, Elise yi maxɔdinna ti, a naxa, “Alatala, Eli a Ala minεn yi iki?” A mɔn yi baa igen garin, na xanbi ra, baan yi taxun, Elise yi dangu.

¹⁵ Yeriko taan nabine ganla to a to wulani, e yi a fala, e naxa, “Eli a xaxinla Elise yi.” E yi siga a ralandeni, e xinbi sin a bun ma. ¹⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Xεmε sεnbεmaan muxu tonge suulun i ya walikεne yε, i waxi e xa sa i kanna fen? Yanyina nde Alatalaa Nii Sariɲanxin bata a xali a sa a woli geyana nde fari hanma lanbanna nde kui.” Elise yi e yabi, a naxa, “E nama e rasiga.” ¹⁷ Koni, e yi a karahan han! A yi a fala e xa, a naxa, “E e rasiga.” E yi muxu tonge suulun nasiga naxanye Eli fen xi saxan, koni e mi a to mumε! ¹⁸ E to xεtε Elise fεma Yeriko taani, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi yi a falε ε xa, ‘E nama siga?’ ”

Elise Yeriko yi

¹⁹ Taan muxune yi a fala Elise xa, e naxa, “Nxu kanna, taan dɔxɔ kiin fan alo i a toxi kii naxan yi, koni igen kobi han a mi tinɲε sansine yi soli.” ²⁰ Elise yi a fala e xa, a naxa, “E fa fɔxɔn na goron nεnεn kui, ε a so n yii.” E fa a ra. ²¹ Elise yi siga tigin xunna ra, a fɔxɔn woli igeni, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata igeni ito rasariɲan, a mi fa muxune

faxe, sansine fan nun fa solima nen.’ ”
²² Igen yi rasarijan, keli na loxonni fata Elise a falan na.

²³ A kelimatɔn mɛnni siga Beteli yi, a yi tema kiraan xɔn, taa yi diidine yi fa, e yi a magele, e yi a fala a ma, e naxa, “Teli kanna siga! Teli kanna siga!” ²⁴ A yi xete, a e mato, a yi e danga Alatala xinli, sube xape magaxuxi firin yi mini fɔtɔnni, e diidine tonge naanin e nun firin yibo. ²⁵ Elise yi keli mɛnni, a siga Karemele geyaan fari. Na xanbi ra, a xete Samari taani.

3

Yorami, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Yosafati a mangayaan jɛɛ fu nun solomasɛɛdeni, Axabi a dii xɛmɛn Yorami yi findi Isirayila mangan na Samari taani, a jɛɛ fu nun firin mangayaan liga Isirayila xun na. ² Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nen, koni a mi dangu a fafe nun a nga fe jaxine ra. A fafe kide gemɛ Baali sawuran naxanye ti, a ne kala, ³ koni Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan yulubin naxanye liga, naxan Isirayila kaane ti yulubin ligan ma, a fan yi kankan ne ligan ma, a lu ne yi, a mi xete e fɔxɔ ra mumɛ!

Yorami yi Moyaba yenge

⁴ Moyaba mangan Mesa, yɛxɛɛ kurune nan yi a yii. Jɛɛ yo jɛɛ, a yi lan a xa naxan so Isirayila mangan yii mudun na, na nan lanxi yɛxɛɛ diin wuli kemɛ ma e nun yɛxɛɛ xungbe wuli kemɛ e nun e xabena. ⁵ Axabi to faxa, Moyaba mangan yi murute Isirayila mangan xili ma. ⁶ Nayi, Yorami yi mini Samari taani, a Isirayila sofane birin malan. ⁷ A xerane rasiga a faladeni Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “Moyaba mangan bata murute n xili ma. I waxi fa feni n fɔxɔ ra Moyaba yengɛdeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “N sigama nen i fɔxɔ ra, i tan nun n tan keden na a ra, n ma sofane i ya sofane nan e ra, n ma soone i ya soone nan e ra.” ⁸ Yosafati mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “En teen kiraan mundun xɔn?” Yorami yi a yabi, a naxa, “Edɔn tonbonna kiraan xɔn.”

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan nun Edɔn mangan yi siga, e xi solofere sigan tixina, igen yi jɔn ganla yii e nun xuruseen naxanye yi biraxi e fɔxɔ ra. ¹⁰ Nayi,

Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Ee! Alatala en tan manga saxanne xilixi nen, alogo a xa en sa Moyaba yamanan sagoni!”

¹¹ Koni Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi na en nɔɛ Alatala maxɔdinjɛ naxan yi?” Isirayila mangana walikɛn yi a fala e xa, a naxa, “Elise be, Safati a dii xɛmɛna, naxan yi igen sama Eli yiine ra.” ¹² Yosafati yi a fala, a naxa, “Alatalaa falana Elise yi.” Nayi, Isirayila mangan nun Yosafati nun Edɔn mangan yi godo a fema.

¹³ Elise yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Nanse i tan nun n tan tagi? Siga i fafe nun i ngaa nabine fema.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “En-ɛn, amasɔɔ Alatala nan nxu tan manga saxanne xilixi alogo a xa nxu so Moyaba yii.” ¹⁴ Elise yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, Senben Birin Kanna, n walima naxan xa, xa n mi Yosafati binyaxi, Yuda mangana, i bote mi yi taranma n xa. N mi yi i matoma. ¹⁵ Iki, ɛ fa maxase maxana nde ra n xɔn.” Maxase maxan na maxaseen maxa waxatin naxan yi, Alatala senben yi godo Elise ma. ¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E yili wuyaxi ge lanbanni.’ ¹⁷ Amasɔɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E mi foyen toma, ɛ mi tulen toma mumɛ, koni lanbanni ito rafema nen igen na, ɛ yi ɛ min, ɛ tan nun ɛ xuruse xungbene nun ɛ xuruse xunxurine.’ ¹⁸ Koni fe di xuri nan na ra Alatala yii. A Moyaba yamanan soma nen ɛ yii. ¹⁹ E taa fangamane birin kalama nen e nun taa rakantaxine, ɛ wudi fajine birin segɛma nen, ɛ yi ticine birin dutun, ɛ xɛene rafe gemene ra.” ²⁰ Na xɔtɔn bode, saraxa ba waxatini, igen yi fa keli Edɔn yi, yamanan yi rafe igen na.

²¹ Moyaba kaane to a mɛ a mangane fama e yengɛdeni, naxanye birin bata yi a li yenge so seen tongoden ma, e ne birin xili, e ti yamanan danna ra. ²² E to keli xɔtɔnni, sogen tixi igen na bɔxɔn fari ma, Moyaba kaane yi igen to wulani, a gbeeli alo wunla. ²³ E yi a fala, e naxa, “Wunla na a ra! Mangane bata e bode yenge, e nun e sofane, e yi e bode faxa. Iki, Moyaba kaane, ɛ keli, en sa e yii seene tongo!” ²⁴ E yi fa

Isirayila ganla daaxadeni. Koni, Isirayila ganla yi keli, a Moyaba kaane yenge, e yi e gi ganla yee ra. Isirayila ganla yi bira e foxo ra han e sa so e yamanani, e yi Moyaba kaane no. ²⁵ E taane kala, e birin yi geme keden kedenna woli xee fajine yi, e xee rafe gemene ra, e yi tigrine birin dutun, e yi wudi fajine birin sege. A rananna, Kiri-Hareseti taan yinna nan tun yi fa a kiini, koni sofa lantan kane fan yi fa na rabilin, e na fan yenge. ²⁶ Moyaba mangan to a to a a mi yengen noe, a yi silanfan kanna muxu kemme solofere tongo alogo a xa kirani ba han Edon mangan fema, koni e mi no.* ²⁷ Nayi, a yi a dii singen tongo naxan yi lanma a xa ti a noxi, a yi a ba saraxan na taan yinna fari. Na xanbi ra, Moyaba kaane yi Isirayila kaane naxankata han Isirayila kaane yi keli na yi, e xete e konni.

4

Elise yi kaja gilena mali

¹ Loxona nde kaja gilena nde yi fa Elise li, nabi ganla nabina nde nan yi a xemen na. A yi Elise mafan, a naxa, "I ya walikena, n ma xemen bata faha, i a kolon a i ya walikenen yi gaxuxi Alatala yee ra, koni doli kanna bata fa n ma dii xeme firin tongodeni, a xa e findi a konyine ra." ² Elise yi a maxodin, a naxa, "N noe nanse lige i xa? A fala n xa nanse i yii banxini?" Naxanla yi a yabi, a naxa, "Sese mi i ya walikenen yii banxini fo ture kundi keden." ³ Elise yi a fala a xa, a naxa, "Siga, i sa goron yigenle maxodin i doxo bodene ra, i nama ndedi maxodin de! ⁴ I na so i konni, i deen balan e nun i ya diine xun ma, i turen sa goronne birin kui, naxanye na rafe i ne doxo e dan na." ⁵ Nayi, naxanla yi keli a fema. A deen balan e nun a diine xun ma, e yi fa goronne ra, a yi e rafe. ⁶ Goronne birin to rafe, a yi a fala a dii xemen xa, a naxa, "Fa goron gbete ra." Koni a diin yi a yabi, a naxa, "Goron mi fa na." Turen yi ba mine. ⁷ Naxanla yi sa a fala sayiban xa. Elise yi a fala a xa, a naxa, "Siga, turen mati, i yi i ya donla fi, naxan na lu i yii, na i tan nun i ya diine rakisima nen."

Sunemi kaana diin yi keli sayani

* **3:26:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

⁸ Loxona nde Elise yi danguma Sunemi taani, naxalan nafulu kanna nde yi menni, na yi a karahan a xa a dege. A nema yi dangue na waxati yo yi, a soma nen a konni a dege. ⁹ A yi a fala a xemen xa, a naxa, "N laxi a ra xemen naxan danguma en konni waxati yo waxati, Alaa muxu sarijanxin na a ra. ¹⁰ En lan en xa konkodina nde ti a xa en ma sangansoon koe ra, en saden nun tabanla nun gbeden nun lenpun doxo a xa na. A noe yigiyee menni nen a na dangu en konni."

¹¹ Loxona nde Elise to fa Sunemi yi, a te konkoni koren na, a sa a sa na yi. ¹² A yi a fala a walikenen Gexasi xa, a naxa, "Sunami kaan xili." Gexasi yi na naxanla xili, a fa a fema. ¹³ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, "A fala naxanla xa, i naxa, 'I bata fe wuyaxi raba nxu xa. Nxu noe nanse lige i xa? Nxu xa falan ti mangan xa i ya fe yi hanma sofa kuntigina?' " Naxanla yi a yabi, a naxa, "N doxi n ma yamanan nan tagi, sese mi dasaxi n ma." ¹⁴ Elise yi Gexasi maxodin, a naxa, "Nanse xa liga a xa?" Gexasi yi a yabi, a naxa, "Dii mi a yii, a xemen bata fori." ¹⁵ Elise yi a fala, a naxa, "Naxanla xili." Gexasi yi a xili, a yi fa, a so deen na. ¹⁶ Elise yi a fala a xa, a naxa, "Nee famatoni waxatini ito yi, i diin barima nen, i a tongo i yii." Naxanla yi a yabi, a naxa, "En-en, n kanna, sayibana, i nama wulen fala i ya walikenen xa."

¹⁷ Naxanla na yi fudikan, nee famatoni na waxati kedenni, a dii xemen bari, alo Elise a fala a xa kii naxan yi.

¹⁸ Diin yi gbo. Loxona nde, a yi siga a baba fema se xabane yireni, ¹⁹ diin yi a fala a baba xa, a naxa, "N xunna! N xunna!" A baba yi a fala a walikenen xa, a naxa, "A xali a nga fema." ²⁰ Walikenen yi a tongo, a a xali a nga fema. Diin yi lu a nga xinbine fari han yanyi tagini. Na xanbi ra, a faha. ²¹ Naxanla yi te, a sa diin sa sayibana saden ma, a deen balan a xun ma, a mini. ²² A yi a xemen xili, a naxa, "N bata i mafan i ya walike keden nun sofanla keden nafa n ma, n waxi siga feni sayiban fema mafuren. N fama." ²³ A yi a maxodin, a naxa, "Nanfera i waxi siga feni a fema to? Kike Nenen hanma Matabu Loxon mi a ra." A yi a yabi, a naxa, "Hali

i mi kǎntǎfli.” ²⁴ A yi sofanli tǎn, a fala a walikεεn xa, a naxa, “Ti sofanla yεε ra. En siga, i nama ti, xa n mi i yamari.”

²⁵ Nayi, e siga sayiban fεma Karemele geyaan fari. Sayiban to a to fε wulani, a yi a fala a walikεεn Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan fama. ²⁶ Iki i gi i sa a ralan, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tana mi i ma? I ya xεmεn nun i ya diina, tana mi e ma?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Tana yo mu.” ²⁷ Koni, a sayiban fεman li waxatin naxan yi geyaan fari, a yi a sanne suxu. Gexasi yi wa a radin feni ayi. Koni, sayiban yi a fala a xa, a naxa, “A lu na, amasǎtǎ a bǎnεn sunuxi, koni Alatala bata na feen luxun n ma, a mi a yitaxi n na.”

²⁸ Nayi, naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N kannna, n yi i maxǎdin diina nde ma nun? N mi yi a fala i xa, ‘I nama n yanfa?’ ”

²⁹ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “I tagi xidi, i n ma dunganna suxu i yii, i siga. Xa i naralan muxuna nde ra, i nama a xǎntǎn, xa muxuna nde i xǎntǎn, i nama a ratin. I xa n ma dunganna sa diin yεtagi.”

³⁰ Naxanla yi a fala, a naxa, “N bata n kǎlǎ habadan Alatala yi, n mi sigama xa i tan mi a ra.” Nayi, Elise yi siga a fǎxǎ ra. ³¹ Gexasi bata yi siga e yεε ra, a bata yi dunganna sa diin yεtagi, koni diin mi xui ramini, a mi a ramaxa. A xεtε Elise ralandeni, a na feen fala a xa, a naxa, “Diin mi xulunxi.”

³² Elise so banxini waxatin naxan yi, diin bata yi faxa, a saxi a saden ma. ³³ Elise yi so, a dεεn balan e firinna ma, a yi Alatala maxandi. ³⁴ A te, a yi a sa diin fari, a dεεn lan a dεεn ma, a yεεne lan a yεεne ma, a yiine lan a yiine ma, a a yibandun a fari, diin fatin yi wolon. ³⁵ Elise mǎn yi so banxini, a so a masigani. Na xanbi ra, a te, a mǎn yi a yibandun a fari. Diin yi tison dǎxǎ solofere, a yεεne yi rabi. ³⁶ Elise yi Gexasi xili, a naxa, “Sunami kaan xili.” ³⁷ Naxanla yi fa, a bira a bun ma, a xinbi sin bǎxǎni. A diin tongo, a mini.

Sabi dontarena

³⁸ Elise yi xεtε Giligali taani, fitina kamεn yi yamanani. Nabi ganla yi dǎxi a rabilinni. Elise yi a fala a walikεεn xa, a naxa, “Tunden dǎxǎ tεεn ma, i donseen nafala nabi ganla xa.” ³⁹ E tan nde keden yi siga burunna ra sabi dε badeni, a yi sansina nde

to burunna ra, a yi burunna nǎnla bolon, a dugin nafe. A to so, a yi e yixaba dungi dungi na tunden kui, koni muxe mi a kolon naxan yi a ra. ⁴⁰ A to na donseen so muxune yii, e a don, e lu gbelegbelε, e naxa, “Sayibana, dabarin donseni!” ⁴¹ Elise yi yamarin fi, a naxa, “Fa murutu fujina nde ra n xa.” A to fa a ra, Elise yi a sa donseni. A yi a fala a walikεεn xa, a naxa, “A so muxune yii, e xa a don.” Sese nǎxi mi fa luxi tunden kui.

Burun nawuyana ayi

⁴² Na waxati kedenni, xεmεna nde yi fa funde buru mǎxǎnε ra e nun murutu kεsε nεnεn bεnbεli keden sayiban xa, sa keli Baali-Salisa yi. Burun yi rafalaxi funde nεnεn nan na. Elise yi a fala a walikεεn xa, a naxa, “Donseene yitaxun yamaan na.”

⁴³ A walikεεn yi a yabi, a naxa, “N nǎε a soε muxu kεmε yii di?” Koni, Elise yi a fala a xa, a naxa, “A so muxuni itoe yii, e xa a don, amasǎtǎ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E e dεgema nεn, a dǎnxεn yi lu.’ ” ⁴⁴ Nayi, a yi burune sa muxu kεmε yεtagi, e e dεge, a dǎnxεn yi lu, alo Alatala a fala kii naxan yi.

5

Elise yi Naman nakεndεya

¹ Arami mangana gali kuntigin Naman yi rafan a kannna ma, binye gbeen yi saxi a yi, amasǎtǎ Alatala nǎn fi Arami kaane ma a tan nan xǎn. Koni xεmε wεkilεxi gbeeni ito, dogonfontǎn nan yi a ra. ² Na waxatini, Arami sofane bata yi fa dii tεmεna nde ra konyiyani yεngεna nde xǎn sa keli Isirayila yamanani. Na nan yi Naman ma nǎxanla walikεεn na.

³ Na dii tεmεn yi a fala a kannna nǎxanla xa, a naxa, “Nabiin naxan Samari taani, xa n kannna siga na fεma, a a yiyalanma nεn a dogonfonna ma.” ⁴ Isirayila dii tεmεn naxan fala, Naman yi sa na fala a kannna xa, mangana. ⁵ Arami mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga Samari taani, n bataxin nasigama nεn Isirayila mangan ma.” A yi siga, wure gbeti fixεn kilo kεmε saxan nǎxǎndǎnna a yii, e nun xεmaan kilo tongo sennin e nun dugi fajin fu. ⁶ A yi bataxin xali Isirayila mangan xǎn, a yi sεbεxi naxan

kui, a naxa, “Iki, n bata n ma gali kuntingi Naman nasiga i ma naxan bataxini ito xalixi alogo i xa a dogonfonna dandan.”

⁷ Isirayila mangan to na bataxin xaran, a a dugine yibɔ a ma, a yi a fala, a naxa, “Ala nan n na ba? N xa nɔ faxan tiyɛ, hanma n maratangan ti? Nanfera a xɛmɛni ito rafaxi n ma alogo n xa a rakɛndɛya dogonfonna ma? Ɛ a mato, a waxi yɛngɛn nan fen fe yi n na.”

⁸ Elise to a mɛ a Isirayila mangan bata a dugine yibɔ a ma, a xɛraan nasiga a faladeni mangan xa, a naxa, “Nanfera i ya dugine yibɔxi i ma? A lu a xa fa n fɛma, a kolonɲɛ nayi a nabina nde Isirayila yi.”

⁹ Naman yi fa e nun a soone nun a wontorone, a ti Elise a banxin dɛɛ ra. ¹⁰ Elise yi xɛraan nasiga a faladeni a xa, a naxa, “Siga, i sa i maxa Yurudɛn baani sanɲa ma solofere, i yiyalanma nɛn, i sariɲan.”

¹¹ Naman yi xɔɔ, a siga a fale, a naxa, “N ɲɔxɔ a ma, nabiin minima nɛn a konna kui, a ti n yɛtagi, a Alatala maxandi a xinla ra, a Ala, a yiin ti n yire xɔɛne xun ma, a n ma dogonfonna dandan. ¹² Abana baan nun Parapara baan naxanye Damasi taani, ne mi fisa Isirayila xudene birin xa ba? N mi yi nɔɛ n maxɛ ne yi n sariɲan ba?” Naman yi xɛtɛ, a xɔɔxin yi siga.

¹³ Koni, a walikɛne yi fa a fala a xa, e naxa, “N fafe, xa nabiin yi fe xɔdɛxɛn nan maxɔdinxɪ i ma nun, i mi yi na ligɛ ba? Nanfera nayi, a naxan maxɔdinxɪ i ma, i mi na rabama? I bɔxɔn igeni gbansan, i sariɲanma nɛn.” ¹⁴ Nayi, a yi godo, a yi a bɔxɔn Yurudɛn baani sanɲa ma solofere, lan sayibana falan ma, a fatin yi liga alo dii ɲɔrɛn fatina, a sariɲan.

¹⁵ Naman yi xɛtɛ sayiban fɛma, e nun naxanye birin yi a fɔxɔ ra. E to fa, a yɛtɛ yita sayiban na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon iki fa fala, ala yo mi na bɔxɔ xɔnna fari fɔ Isirayilaa Ala. N bata i mafan, tin i kiseen nasuxu n naxan soma i yii.” ¹⁶ Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔɔ habadan Alatala yi n naxan batuma, n mi tinɲɛ.” Naman yi a karahan. Koni a yi tondi. ¹⁷ Nayi, Naman yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i tondixi, tin, sofali firin nɔɛ

bɔxɔ fujin naxan xalɛ, na xa so n tan, i ya walikɛn yii, amasɔtɔ n tan, i ya walikɛn mi fa wama saraxa gan daxin nun saraxan ba feni ala gbɛtɛ yo xa, fɔ Alatala keden peen xa. ¹⁸ N na Alatala maxandɛ naxan na, a xa yafɛ n ma feni ito yi: N kanna na so a ala Rimɔn batu banxini a xinbi sindeni, nxu birin nan nxu xinbi sinma han bɔxɔni Rimɔn suxuren bun ma bayo a suxi n tan nan xɔn. Alatala xa yafɛ n ma ito a fe ra.”

¹⁹ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga bɔɲɛ xunbenli.” Naman yi keli Elise fɛma.

Gexasi a tantanna

Naman to makuya ndedi, ²⁰ Gexasi, sayibana Elise a walikɛn yi a fala a yɛtɛ ma, a naxa, “Arami kaan Naman yi waxi naxan fi fe yi n kanna ma, a mi tinxi sese ra. N bata n kɔɔ habadan Alatala yi, n nan n gima nɛn a fɔxɔ ra, n yi sa sena nde rasuxu a ra.”

²¹ Nayi, Gexasi yi a gi Naman fɔxɔ ra. Naman to a to, a gima a fɔxɔ ra, a godo a wontoron kui a siga a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ²² A yi a yabi, a naxa, “Fefe ɲaxi mi ligaxi. N kanna nan n nafaxi, a n xa fa a fala i xa a nabi ganla foninge firin baxi fadeni nɛn a konni iki sa keli Efirami geya yireni. N bata i mafan, i xa gbɛti fixɛn kilo tonge saxan so n yii e xa, e nun sali dugi firin.” ²³ Naman yi a yabi, a naxa, “Tin i xa gbɛti fixɛn kilo tonge sennin tongo e xa.” A yi a karahan, a yi gbɛti fixɛn tongo, a sa bɛnbɛli firin kui, a sali dugi firin so a yii, e nun a walikɛ firinna naxanye a xalima Gexasi xa. ²⁴ E to geyaan fanna li, Gexasi yi e tongo walikɛne yii, a e raso banxini, a walikɛne raxɛtɛ, ne yi siga.

²⁵ A mɔn yi siga a kanna fɛma. Elise yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minɛn, Gexasi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan, i ya walikɛn mi sigaxi dɛdɛ.” ²⁶ Koni Elise yi a fala a xa, a naxa, “I ɲɔxɔ a ma a n mi na xɛmɛn toxi n xaxinli a yi tunganma a wontoron kui waxatin naxan yi, a fa i ralandeni? Koni, dugi faɲin nun gbɛtin nasuxu waxati mi a ra iki, hanma oliwi binle nun manpa binle* e nun xuruse xunxurin nun a xungbene nun konyi xɛmɛne nun konyi ɲaxanle. ²⁷ Nayi, Naman ma dogonfonna xɛtɛma nɛn i ma

* 5:26: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

e nun i ya denbayana habadan.” Gexasi kelima Elise fema waxatin naxan yi, a fatin mafixaxi dogonfonna ra alo balabalan kesena.

6

Bunbi melenna yi bira igeni

¹ Nabi ganla yi a fala Elise xa, e naxa, “A mato nxu tan nun i tan, en na en malanma denaxan yi menna xurun en ma.” ² Xa i tin, nxu xa siga han Yuruden baan de, birin yi xalanbena nde fen menni, nxu yi malanden nafala menni en xa.” Elise yi e yabi, a naxa, “E siga.” ³ E tan nde yi a fala a xa, a naxa, “Tin i xa fa i ya walikene foxo ra.” A yi a yabi, a naxa, “N sigama nen.” ⁴ A yi siga e foxo ra. E to Yuruden baan li, e wudine sege. ⁵ E tan nde yi xalanbe segeni, a bunbi melenna yi bira igeni. A gbelegbele, a naxa, “N kanna, a xandixin na a ra!” ⁶ Sayiban yi a maxodin, a naxa, “A biraxi minen yi?” A yi a yita a ra. Nayi, Elise yi wudi yiina nde sege, a woli na yire kedenni, bunbi melenna yi te igen xun ma. ⁷ Elise mon yi a fala, a naxa, “A tongo.” Na xemen yi a yiin nasiga, a tongo.

Arami sofane yene danxu

⁸ Yengen yi Arami mangan nun Isirayila yamanan tagi, a yi sofa kuntigine malan, e xa e bode to. Na xanbi ra, a yi a ragidi a ganla xa daaxa denaxan yi. ⁹ Koni sayiban yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “I yete rakantan dangu feen na menni, amasoto Arami kaane fama menni.” ¹⁰ Isirayila mangan yi muxune rasiga menna kantandeni, sayiban denaxan mataxamaseri a xa.

Na yi raba sanja ma wuyaxi, Elise yi Isirayila mangan nakolonma, na fan yi a joxo luma. ¹¹ Arami mangan yi yifu na feene fe ra, a a walikene xili, a fala e xa, a naxa, “E mi a fale n xa, nde walima Isirayila mangan xa en ye?” ¹² A walike keden yi a fala, a naxa, “Muxu yo, n kanna mangana. Koni, Nabi Elise naxan Isirayila yi, i falan naxanye tima i xi banxini, na nan ne falama Isirayila mangan xa.” ¹³ Mangan yi a fala, a naxa, “E siga, a sa denaxan yi, e sa menna to, n xa a suxu.” E yi fa a fala a xa, e naxa, “A Dotan taan nin.” ¹⁴ A

yi soone nun yenge so wontorone rasiga e nun gali gbeena, e sa so koe tagini e taan nabilin. ¹⁵ Sayibana walikene yi keli xoton, a mini, ganla nde yi taan nabilinxi soone nun wontorone ra. Sayibana walikene yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, en nanse ligama?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “I nama gaxu, amasoto naxanye en foxo ra, ne wuya dangu naxanye e foxo ra.” ¹⁷ Elise yi Alatala maxandi, a naxa, “N bata i mafan, n ma walikene yene rabi alogo a xa toon ti.” Alatala yi walikene yene rabi, a geyane to rafexi soone nun yenge so wontoro tee kanne ra Elise rabilinni.

¹⁸ Arami kaane yi godo Elise fema. A yi Alatala maxandi falani ito ra, a naxa, “Sofani itoe yene danxu.” Alatala yi e yene danxu, fata Elise a falan na. ¹⁹ Elise yi a fala sofane xa, a naxa, “Be xa mi kiraan na, taani ito mi a ra, e bira n foxo ra, e xemen naxan fenma, n xa e xali na fema.” A yi e xali Samari taani. ²⁰ E to so Samari taani, Elise yi a fala, a naxa, “Alatala muxuni itoe yene rabi, e xa toon ti.” Alatala yi e yene rabi, e a to, e Samari taan tagini. ²¹ Isirayila mangan to e to, a fala Elise xa, a naxa, “N fafe, n xa e faxa?” ²² Elise yi a yabi, a naxa, “I mi e faxama. I darixi na muxune faxe nen ba, naxanye suxi yengeni? Burun nun igen so e yii, e xa e dege, e min, na xanbi ra, i e lu e siga e kanna fema.” ²³ Isirayila mangan yi donse gbeen so e yii, e e dege, e e min, e siga e kanna fema. Arami ganle mi fa Isirayila boxon yenge na waxatini.

Fitina kamena Samari taani

²⁴ Na dangu xanbini, Arami manga Ben-Hadada yi a ganla birin malan, e sa Samari taan nabilin yengeni. ²⁵ Na marabilinna fe ra, fitina kame gbeen yi so Samari yi, e yi na raxodoxo ayi han sofali xun kedenna yi sarama gbeti gbanan tonge solomasexe, e nun ganba gbiin kilo tagi yi sarama gbeti gbanan suulun nan na.

²⁶ Isirayila Mangan yi danguma yinna fari, naxanla nde yi gbelegbele a ra, a naxa, “Mangana, n kanna, nxu rakisi!” ²⁷ A yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala mi i rakisi, n tan i rakise nanse ra? Murutu donxe mi fa na, minse donxe mi na.” ²⁸ Mangan mon yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon?” A yi a yabi, a naxa, “Naxanla nde nan a falaxi

n xa, a naxa, ‘I ya diin ba. En na a don to, tila en yi n fan ma diin don.’ ²⁹ Nxu bata n ma diin jin, nxu yi a don. Na xɔtɔn bode, n yi a fala a xa, n naxa, ‘I ya diin ba, en na a don.’ Koni a bata a diin luxun.” ³⁰ Mangan to naxanla falane mε, a a dugine yibɔ, a dangumatɔna yinna fari, yamaan yi a to a kasa benbenla ragodoxi a ma sununi a domaan bun. ³¹ Mangan yi a fala, a naxa, “Ala xa n tɔrɔ a naxun birin yi xa Safati a dii xεmεna Elise xunna lu a dε to.”

Elise yi kamεn naɲanna fe fala

³² Anu Elise yi dɔxi a banxini, fonne yi dɔxi a fεma. Mangan yi muxuna nde rasiga a fεma. Koni benun xεraan xa so, Elise yi a fala fonne xa, a naxa, “E mato, faxa tiini ito muxun nafama n xunna sεgεdeni n dε! E tuli mati. Xεraan na fa, ε dεen balan, ε a radinɲε ayi dεen na. Yanla, en mi a kanna san xuiin mεma a xanbi ra ba?” ³³ Elise mɔn yi fala tiini singen, xεraan yetεen yi ti dεen na, a yi mangan fala xuiin ti, a naxa, “Tɔrɔni ito birin kelixi Alatala nan ma, n mɔn fa nɔε n yigi tiyε nanse gbεtε mɔn na Ala yii?”

7

¹ Elise yi a yabi, a naxa, “E tuli mati! E Alatalaa falan name! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Waxatini ito yi tila, murutu fupin kilo fu nun firinna sɔtɔma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔɲεn nun naaninna, gbeti gbanan keden Samari taan so dεen na.’ ” ² Sofa kuntigin naxan nun mangan na a ra waxatin birin, na yi sayiban yabi, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamalε ba?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “I a toma nεn i yεene ra, koni i mi na donseen donma.”

Arami kaane yi keli e daaxadeni

³ Na waxatini, dogonfontɔ naanin yi dɔxi taan so dεen dεxɔn, naxanye a fala e bode xa, e naxa, “En luma be nanfera han en faxa? ⁴ Xa en na a fala a en xa so taani ito kui, en faxama nεn bayo fitina kamεn na yi. Xa en lu be fan yi, na fan en faxama nεn. En siga, en sa en yetε dentεge Arami kaane ganla daaxadeni, xa e en lu en nii ra, en kisi, xa e en faxa, en faxa.” ⁵ Nayi, jinbanna ra e yi siga Arami kaane

ganla daaxadeni. E to ganla daaxaden li, muxu yo mi yi na. ⁶ Arami kaane ganla daaxadeni, Marigin bata yi wontorone nun soone gali gbeen xuiin namini mεnni, Arami kaane bata yi a fala e bode xa, e naxa, “Isirayila mangan bata Xiti kaane mangan nun Misiran kaane mangan sare fi en xili ma, alogo e xa e ganle rafa en yεngεdeni.” ⁷ Ninbanna ra, e yi keli, e yi e gi, e yi bubune nun e soone nun e sofanle rabεnin, e ganla daaxaden yi lu alo a yi kii naxan yi, e yi e gi alogo e xa e niine rakantan. ⁸ Dogonfontɔne bata yi so ganla daaxaden danna ra, e so bubuna nde kui, e e dεge, e e min, e gbetin nun xεmaan nun dugine tongo, e sa e luxun. E mɔn yi fa so bubu gbεtε kui, e seene tongo, e sa a luxun.

Samari taan yi xεrɔya

⁹ E mɔn yi a fala e bode xa, e naxa, “En mi a ligaxi alo a daxa kii naxan yi. Xibaru fajin lɔxɔn nan to, xa en dundu, en ti han xɔtɔnna kεnεna, tɔrɔna en lima nεn. En siga iki en sa manga banxin nakolon.” ¹⁰ E siga, e taan dεen kantan tiine xili, e a fala e xa, e naxa, “Nxu bata so Arami ganla daaxadeni, muxu yo mi na, muxu xui yo mi mεma na yi, soo xidixine nun sofali xidixine nan na, e nun bubu rabεninxine alo e kanne e luxi kii naxan yi.” ¹¹ Dεε kantanne yi muxune xili, e yi e xε manga banxin kui. ¹² Mangan yi keli kɔεen na, a yi a fala a walikεne xa, a naxa, “Arami kaane naxan liga fe yi en na, n waxi na yεba feni ε xa. Bayo e a kolon a kamεna en ma, e bata keli ganla daaxadeni e sa e luxun burunna ra, e mirixi a ma, e naxa, ‘E na mini taani, en na e ɲεɲεne suxu, en so taani!’ ” ¹³ Mangana sofa kuntigi keden yi a yabi, a naxa, “Soon naxanye luxi taani en suulun tongo ne yε, en muxune rasiga ne fari Arami kaane daaxan matodeni. Yanyina nde e faxama nεn, koni e mɔn na lu be e tan nun Isirayila yamaan birin faxama nεn.” ¹⁴ E yi yεngε so wontoron firin nun soone tongo, mangan yi xεrane rasiga Arami ganla xɔn fendeni, a naxa, “E siga, ε a mato.” ¹⁵ E yi siga Arami kaane fɔxɔ ra han Yurudεn baani, kiraan birin yi rafexi dugine nun seene ra Arami kaane naxanye wolε ayi e xɔdɔxɔn kui. Xεrane yi xεtε, e yi a fala mangan xa.

¹⁶ Yamaan yi mini, e seene birin tongo Arami kaane ganla daaxadeni. Na waxatini, yamaan yi murutu fujin kilo fu nun firin sɔtɔma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔɲɛn nun naanin gbeti gbanan kedenna ra fata Alatalaa falan na. ¹⁷ Sofa kuntigin naxan nun mangan yi a ra waxatin birin, mangan bata yi dɛɛn kantan feen taxu na ra, koni yamaan yi na kuntigin yibodon dɛɛn na, a faxa, alo sayibana a fala kii naxan yi mangan to siga a fɛma.* ¹⁸ Sayiban bata yi a fala mangan xa, a naxa, “Waxatini ito yi tila, murutu fujin kilo fu nun firinna sɔtɔma nɛn gbeti gbanan kedenna ra, e nun fundenna kilo mɔxɔɲɛn nun naanin, gbeti gbanan kedenna ra Samari dɛɛn na.” ¹⁹ Anu, kuntigin sayiban yabi nɛn, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise fan yi a yabi, a naxa, “I a toma nɛn i yɛɛne ra, koni i mi na donseen donma.” ²⁰ Na feen nan a li, yamaan yi a yibodon dɛɛn na, a faxa.

8

Sunami kaana taruxun naɲanna

¹ Elise ɲaxanla naxan ma dii nii bira ayi, Elise yi a fala na xa, a naxa, “Keli, i siga, i tan nun i ya denbayana, dɛnaxan na i kɛnɛn, i sa dɔxɔ mɛnni, amasɔtɔ Alatala fitina kamɛn nafama nɛn yamanani ɲɛɛ solofere.” ² ɲaxanli ito yi keli, a sayiban fala xuiin suxu. A yi siga, e nun a denbayana, a sa dɔxɔ Filisiti kaane yamanani ɲɛɛ solofere. ³ ɲɛɛ solofere danguxina, ɲaxanla yi fa keli Filisitine yamanani, a sa a banxin nun a xɛɛne maxandi mangan na. ⁴ Mangan nun sayibana walikɛɛn Gexasi yi fala tiini, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, Elise fe gbeen naxanye birin liga, ne yɛba n xa.” ⁵ A yi ne yɛbama mangan xa waxatin naxan yi, Elise muxun nii bira ayi kii naxan yi, a ɲaxanla naxan ma dii rakeli, na yi fa mangan mafandeni a banxin nun a xɛɛna fe ra. Gexasi yi a fala, a naxa, “Mangana, n kannna, a tan ɲaxanla nan ito ra, e nun a diina, Elise naxan nakeli.” ⁶ Mangan yi ɲaxanla maxɔdin na feen na, ɲaxanla yi a yɛba a xa. Na xanbi

ra, mangan yi a walikɛ gbeena nde yamari, a naxa, “N waxi nɛn sese ɲaxanli ito gbeen na, a birin xa raxɛɛ a ma, e nun a xɛɛn munanfanna birin, fɔlɔ a keli lɔxɔn ma be han to.”

Elise nun Xasaye

⁷ Elise yi siga Damasi taani. Arami manga Ben-Hadada yi furaxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Sayiban bata fa be.” ⁸ Mangan yi a fala Xasaye xa, a naxa, “Kisena nde tongo i siga sayiban fɛma, Alatala maxɔdin a tan yi, i yi a maxɔdin xa n yiyalanɲɛ n ma fureni ito ma.” ⁹ Xasaye yi siga Elise fɛma, a kisena nde xali a yii. Se faɲin naxan birin yi a yii Damasi taani, a yi na ndee sa ɲɔgɔmɛ tonge naanin xun ma. A to so, a yi a yita Elise ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin Ben-Hadada, Arami mangan nan n nafaxi a faladeni i xa, a naxa, ‘N yiyalanma nɛn fureni ito ma ba?’ ” ¹⁰ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I yiyalanma nɛn.’ Koni, Alatala bata a fala n xa a faxama nɛn.” ¹¹ Sayiban yi a yɛɛn kankan Xasaye ra. Na xanbi ra, sayiban yi wuga. ¹² Xasaye yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, n kannna, i wugama?” Elise yi a yabi, a naxa, “Bayo n na a kolon i fe ɲaxin ligama nɛn Isirayila kaane ra, i tɛɛn soma nɛn taa sɛnbɛmane ra, i banxulanne faxama nɛn silanfanna ra, i yi e dii futene yibutuxun, i yi e ɲaxalan fudi kanne kuine rabɔ ayi.”

¹³ Xasaye yi a fala, a naxa, “Koni sɛnbɛtaren nan n tan i ya walikɛɛn na alo barena, n nɔɛ na feene ra di?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “Alatala bata a fala n xa a i findima nɛn mangan na Arami yamanani.”

¹⁴ Xasaye yi keli Elise fɛma, a fa a kannna fɛma. Ben-Hadada yi a maxɔdin, a naxa, “Elise nanse falaxi i xa?” Xasaye yi a yabi, a naxa, “A n yabixi nɛn a i yiyalanma nɛn.”

¹⁵ Na xɔtɔn bode, Xasaye yi bitinganna tongo, a yi a sin igeni, a so mangan yɛtagin xun na alogo a xa a niiraxinli gbɛtɛn a ma, mangan yi faxa. Xasaye yi ti mangan ɲɔxɔni.

Yehorami, Yuda mangana Taruxune Firinden 21.5-20

* **7:17:** Na feen sɛbɛxi Mangane firinden 7.2 kui.

¹⁶ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan jee suulundeni, Yuda manga Yosafati a dii xemen Yehorami yi findi mangan na Yuda xun na, ¹⁷ a barin jee tonge saxan e nun firin ti waxatin naxan yi. A yi jee solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. ¹⁸ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasoto a bata yi Axabi a dii temena nde dexo. Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen. ¹⁹ Koni Alatala mi wa Yuda yamanan kala feni Dawuda fe ra, a walikena, amasoto a layirin tongo nen Dawuda xa, a joxon mi janje mangayani habadan, a tan nun a diine.

²⁰ Yehorami waxatini, Edon kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde dexo e yete xa. ²¹ Yehorami yi siga Sayiri yi, e nun a yenge so wontorone birin. Koe tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edon kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e no. Koni, Yuda sofane yi e gi, e siga e konni. ²² Edon kaane yi lu murute xi Yudaa no soton xili ma han to. Libina kaane fan murute nen na waxatini. ²³ Yehorami kewali donxene, a naxanye birin ligaxi, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁴ Yehorami to faxesa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasiya yi ti a joxoni.

Axasiya, Yuda mangana Taruxune Firinden 22.1-6

²⁵ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan jee suulundeni, Yehorami a dii xemena Axasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²⁶ Axasiya barin bata yi jee moxone ti a findi mangan na waxatin naxan yi. A yi jee keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga xili Atali, Isirayila manga Omiri a mamandenna. ²⁷ A sigati kiin yi lu alo Axabi a denbayana, a yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi alo Axabi a denbayana amasoto e nun Axabi a denbayaan bata yi bira e bode yi lan futun ma. ²⁸ Axasiya yi siga Axabi a diin Yorami foxo ra yengeni Xasayeale Arami mangan xili ma Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxolo. ²⁹ Manga Yorami yi xete a fure deene dandandeni Yeserele taani Arami kaane naxanye sa a

ma Ramoti yi, a to yi Arami manga Xasayeale yengema. Yuda manga Yehorami a dii xemena Axasiya yi godo Yeserele yi Axabi a dii xemen Yorami matodeni, amasoto a yi furaxi.

9

Yehu, Isirayila Mangana

¹ Nabi Elise yi nabi keden xili nabi ganla ye, a yi a fala a xa, a naxa, “I tagi xidi, i turen tongo. I siga Ramoti taani Galadi yi. ² I na so menni, i Yehu toma nen, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna. I sa a tongo a lanfane tagi, i yi a xali a danna konko madunduxina nde kui. ³ I turen tongo, i yi a sa a xunni, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.’ Na xanbi ra, i banxin deen nabi, i gi, i nama ti!” ⁴ Nabi foningen yi siga Ramoti taani Galadi yi. ⁵ A to so, gali kuntigine yi dxi. A yi a fala, a naxa, “Kuntigina, falana n xon ma i xa.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi fala ti feni nde xa nxu ye?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan, kuntigina.” ⁶ Yehu yi keli a so banxini, foningen yi turen sa a xunni, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata i sugandi Isirayila mangan na, Alatalaa yamana. ⁷ I Axabi a denbayaan faxama nen, i kannna. N na n ma walikene, n ma nabine wunla joxoma nen Yesabele ra, e nun Alatalaa walikene birin wunla. ⁸ Axabi a denbayaan birin faxama nen. Axabi gbeen naxan na, n na a birin naxorima nen, konyin nun xorona Isirayila yi. ⁹ N na Axabi a denbayaan luma nen alo Yerobowan ma denbayana, Nebati a diina, e nun Basaa denbayana, Axiyaa diina. ¹⁰ Barene Yesabele donma nen Yeserele a boxoni, muxu yo mi taranma na naxan a maluxunma.’ ” Na xanbi ra, foningen yi banxin deen nabi, a gi.

¹¹ Yehu to mini siga a kannna walikene fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanse ligaxi? Nanfera daxuni ito faxi i fema?” Yehu yi e yabi, a naxa, “E muxu sifani itoe kolon e nun a noe naxan fale.” ¹² Koni e yi kankanje a ma, e naxa, “I wule! Nxu yabi.” A yi a fala e xa, a naxa, “A falan tixi n xa iki nun ikimaan nan na, a naxa, ‘Alatala

ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.' ” ¹³ E birin yi e domane ba e ma mafuren, e yi e sa Yehu sanna bun ma tedene ma, e xɔtaan fe, e sɔnxɔ, e naxa, “Yehu nan mangan na!”

Yehu yi Manga Yorami faxa

¹⁴ Nayi, Yehu, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna, na yi yanfani tɔn Yorami xili ma. Na lixi nɛn Yorami nun Isirayila kaane birin yi Ramoti Galadi makantanma Xasayeleye ra, Arami mangana. ¹⁵ Manga Yorami bata yi xɛtɛ a furene dandandeni Yeserele taani, Arami kaane a maxɔlɔn naxanye ti, a to yi Xasayeleye yengema, Arami mangana. Yehu yi a fala, a naxa, “Xa ɛ waxɔnna na a ra, ɛ nama tin muxu yo yi mini taani siga xibarun nalideni Yeserele yi.” ¹⁶ Yehu yi te a wontoron kui, a yi siga Yeserele yi, amasɔtɔ Yorami yi saxi mɛnni e nun Yuda manga Axasiya bata yi godo a matodeni.

¹⁷ Kantan muxun naxan yi tixi Yeserele yinna xuntagi, na yi Yehu a ganla to fe. A yi a fala, a naxa, “N ganla nde toon fe.” Yorami yi a yamari, a naxa, “Soo ragina nde tongo i yi a rasiga e yeɛ ra e maxɔdindeni xa bɔɲesaan na a ra.” ¹⁸ Soo ragiin yi siga Yehu yeɛ ra, a fala Yehu xa, a naxa, “Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔɲesaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔɲesaan na i tan xa? Bira n fɔxɔ ra.” Kantan muxun yi a yeɛba Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a mi fama.” ¹⁹ Yorami mɔn yi soo ragi gbete rasiga, na yi fa e fema, a yi a fala Yehu xa, a naxa, “Mangani ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔɲesaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔɲesaan na i tan xa? Bira n fɔxɔ ra.” ²⁰ Kantan muxun yi a yeɛba Yorami xa, a naxa, “Xeraan bata siga e fema koni a fan mi fama. Muxuni ito wontoro ragi kiin ligaxi alo Yehu, Nimisi mamandenna, amasɔtɔ a ragima nɛn alo fatɔna.”

²¹ Nayi, Yorami yi a yamari a e xa a wontoroni tɔn. A to a yitɔn, Isirayila manga Yorami e nun Yuda manga Axasiya, e birin yi siga e wontorone kui Yehu ralandeni. E yi na ralan Naboti Yeserele kaana a xɛɛn ma. ²² Yorami to Yehu to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bɔɲesaan na a ra ba?” Yehu

yi a yabi, a naxa, “Bɔɲesana! I a kolon i nga Yesabele mɔn ala gbɛtɛne batuma e nun a kɔɛrayaan nabama!” ²³ Yorami yi soon firifiri, a gi, a fala Axasiya xa, a naxa, “Yanfana, Axasiya!” ²⁴ Koni Yehu yi a xanla tongo a Yorami bun a tungun longonna ra a fari. Xali ma kunla yi sa mini a sondonni, Yorami yi bira a wontoron kui, a faxa. ²⁵ Yehu yi a fala a sofa kuntigin Bidikari xa, a naxa, “A tongo, i sa a woli Naboti Yeserele kaana xɛɛn ma, i ɲɔxɔ na xɔn ma i tan nun n tan yi soon fari lɔxɔn naxan yi a fafe Axabi fɔxɔ ra, Alatala yi gbaloni ito fala a ma: ²⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N Naboti nun a diine wunla toxi nɛn xoro, n na i ligama na kii nin xɛɛni ito yi. Alatalaa falan nan na ra!’ Nayi, a tongo i yi a woli ayi xɛɛn ma, fata Alatalaa falan na.”

Yehu yi Axasiya faxa

Taruxune Firinden 22.7-9

²⁷ Yuda manga Axasiya to na to, a yi a gi Beti-Gan kiraan xɔn. Yehu yi a sagatan, a fa a fala a xɛmɛne xa a e fan xa Axasiya faxa. E yi a sɔxɔn a wontoron kui, a yi tema Guri geyaan kiraan xɔn waxatin naxan yi Yibeleyami taan dɛxɔn. Axasiya yi a gi han Megido taani, a sa faxa na. ²⁸ A walikene yi a xali wontoron kui Yerusalɛn yi, e a maluxun a bilinganna kui a benbane fema Dawudaa Taani. ²⁹ Axasiya bata yi findi mangan na Yuda yi, Axabi a diin Yorami a mangayaan ɲɛɛ fu nun kedendeni.

Yesabele faxa fena

³⁰ Yehu yi so Yeserele taani. Yesabele to na mɛ, a kalen sa a yeɛn na, a xunsexɛni tɔn, a ti foye soden na. ³¹ Yehu to yi danguma taan so dɛɛn na, Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “I bata fa bɔɲɛ xunbenla ra ba, i tan naxan luxi alo Simiri naxan a kanna faxa?” ³² Yehu yi a yeɛ rafindi sangansoon foye soden ma, a yi a fala, a naxa, “Nde n tan xɔn? Nde?” Walikɛ firin hanma saxan manga banxini, ne yi e yeɛ ragodo a ma keli sangansoon kɔɛ ra. ³³ Yehu yi a fala ne xa, a naxa, “ɛ a woli bɔxɔni!” E yi Yesabele woli bɔxɔni, a wunla yi banxin nun soone kasi, Yehu yi a yibutuxun a yenge so wontoron na. ³⁴ Yehu yi so, a a dɛge, a a min, a yi a fala, a naxa, “Mangana dii tɛmɛn nan yi ɲaxalan dangatɔni ito ra, ɛ a maluxun bɛtɛ.”

³⁵ E siga a maluxundeni, koni e a xun xonna nun a sanne nun a yii kuine nan tun to. ³⁶ E xετε a faladeni Yehu xa. Nayi, Yehu yi a fala, a naxa, “Alatala na nan fala fata Eli ra, a walikεna, Tisibi kaana, fa fala barene Yesabele suben donma nen Yεσεreli a xεεn ma,* ³⁷ Yesabele binbin luma nen xεεn ma alo kuruna, nayi muxu yo mi nεe a fale, fa fala ‘Yesabele na a ra.’ ”

10

Axabi a denbayaan halagi fena

¹ Axabi a diin muxu tonge solofere nan yi Samari taani. Yehu yi bataxine seβε a e rasiga taan sofa kuntigine ma e nun fonne Yεσεreli taani Samari yi, e nun muxun naxanye Axabi diine maxuruma. A yi a seβεxi, ² “Iki, ε na kedini ito masotɔ, bayo ε kanna diine ε fema e nun yengε so wontorone nun soone ε fema e nun taa rakantanxina nde nun yengε so seene ε yii, ³ nayi, ε ε kanna diina nde sugandi mangan na ε kanna diine ye naxan fisa e birin xa e nun naxan lan a xa findi mangan na, ε na ti mangayani. Na xanbi ra, ε n yengε, ε yi ε kanna denbayaan xun mayengε.” ⁴ Koni, e yi gaxu han, e a fala e bode tagi, e naxa, “Xa manga firin mi a nɔ, en tan a nɔɔn di?” ⁵ Manga banxin kuntigin nun taan kuntigin nun fonne nun muxun naxanye Axabi a diine maxuruma, ne yi xeraan nasiga a faladeni Yehu xa, e naxa, “I ya walikεne nan nxu ra, i na naxan yo fala nxu xa, nxu na nan ligama. Nxu mi muxu yo tima mangan na. Naxan nafan i ma, na liga.”

⁶ Yehu mɔn yi bataxin firinden seβε e ma, a yi seβεxi naxan kui, a naxa, “Xa ε n tan nan xa, xa ε xuruxi n ma, ε kanna diine xunne seγε e de, ε fa n fema Yεσεreli taani tila xɔtɔnni waxati kedenni ito yi.” Anu mangana diine muxu tonge solofere yi taan muxu gbeene konne nin, naxanye yi e maxuruma. ⁷ Bataxin to so, e yi mangana dii tonge soloferene suxu, e yi e kɔε raxaba, e yi e xunne sa benbenla kui, e yi e xali Yehu yeε ra Yεσεreli yi. ⁸ Xeraan yi fa Yehu rakolon, a yi a fala a xa, a naxa, “E bata fa mangana diine xunne ra.” Yehu yi a yamarin fi, a naxa, “E e sa kuru firinna

ra taan so deen na han xɔtɔnni.” ⁹ Xɔtɔnni, Yehu yi mini, a yi a yita yamaan birin na, a yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan tinxin. N tan bata yanfan so n kanna ma, n yi a faxes. Anu, nde itoe birin faxaxi? ¹⁰ Nayi, ε bata a kolon, fa fala Alatalaa falan naxan yo tixi Axabi a denbayaan xili ma, na sese mi luma a rabataren na. Alatala bata ne rakamali a falan naxanye ti fata a walikεna Eli ra.”

¹¹ Naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Yεσεreli yi, Yehu yi ne faxes, a kuntigine nun a xoyine nun a kide kiine, a mi keden peen lu.

Yehu yi Axasiyaa denbayaan xεmεne faxes

¹² Na xanbi ra, Yehu yi keli a siga Samari taani. A to fa Beti-Ekedi yeξεε rabane malandena, ¹³ Yehu yi Yuda manga Axasiya kon kaane li na. A yi e maxɔdin, a naxa, “Nde ε tan na?” E yi a yabi, e naxa, “Axasiya kon kaane nan nxu ra, nxu sigan mangana denbayaan xɔntɔndeni, e nun mangana ngaa denbayana.” ¹⁴ Yehu yi a fala a sofane xa, a naxa, “E e neεene suxu.” E yi muxu tonge naanin neεene suxu, e yi e kɔε raxaba, e yi e woli Beti-Ekedi xɔjinnna ra, Yehu mi muxu yo lu a nii ra.

Yehu nun Yehonadabu

¹⁵ Yehu to keli mɛnni, a yi naralan Yehonadabu ra, Rekabu a diina, naxan fa a ralandeni. A yi a xɔntɔn, a a fala a xa, a naxa, “I bɔne sarijan n ma fe yi ba, alo n gbeen sarijan i ya fe yi kii naxan yi?” Yehonadabu yi a yabi, a naxa, “A na kii nin.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “Xa a na kii nin, i yiin so n yii.” Yehu yi a rate a fema a wontoron kui, ¹⁶ a yi a fala a xa, a naxa, “Fa n fema, n ma xanuntenyaan naxan Alatala xa, i na toma nen.” A yi a xali a yengε so wontoron kui.

¹⁷ Yehu to so Samari taani, naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Samari yi, a yi ne faxes, a yi e jan fefe fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa.

Baali kii muxune faxes fena

¹⁸ Na xanbi ra, Yehu yi yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Axabi walixi nen Baali xa ndedi, Yehu walima nen a

* 9:36: Na feen mɔn seβεxi Mangane Singen 21.23 kui.

xa han! ¹⁹ Iki, ε Baali kii muxune birin xili n fεma, a walikεne nun a saraxaraline birin, keden nama lu, amasōto n waxi saraxa gbeen ba feni Baali ma. Naxan yo na lu a fataren na, na mi kisima.” Yehu yi wulen nan falama alogo a xa Baali a walikεne faxa. ²⁰ A yi a fala, a naxa, “ε sanla nde yitōn Baali xa.” E a yitōn. ²¹ Yehu yi xεrane rasiga Isirayila birin yi, Baali a walikεne birin yi fa, keden mi lu naxan mi fa, e so Baali a banxini, Baali a banxin yi rafe keli fōxō kedenni han fōxō kedenni. ²² Naxan yi dugi ramaraden kantanma, Yehu yi a fala na xa, a naxa, “Dugine ramini Baali a walikεne birin xa.” Na yi dugine ramini e xa. ²³ Nayi, Yehu yi fa Baali a banxini e nun Rekabu a diin Yehonadabu. Yehu yi a fala Baali a walikεne xa, a naxa, “ε yεε rakōnin ε rabilinni, ε a mato, alogo Alatalaa walikεen se nama lu be, koni Baali a walikεne nan tun xa lu be.” ²⁴ E yi so saraxane nun saraxa gan daxine fideni Baali ma.

Yehu bata yi muxu tonge solomasεεε ti tandeni, a yi a falaxi naxanye xa, a naxa, “N muxun naxanye soma ε yii naxan na a gbeen lu a siga, ε tan nan faxama a jōxōni.” ²⁵ E to yelin saraxa gan daxine fideni, Yehu yi a fala sofane nun e kuntigine xa, a naxa, “ε so, ε e faxa, keden nama mini.” E yi e faxa silanfanna ra. Sofane nun e kuntigine yi e woli ayi mεnni, e siga han taani Baali a banxini. ²⁶ E yi gεmε ki daxine ramini Baali a banxin kui, e yi e gan. ²⁷ E yi Baali gεmε ki daxin kala, e mōn yi Baali a banxin fan nabira, e yi suturadene rafala, naxanye na han to. ²⁸ Yehu Baali kiina fe raxōri Isirayila yi na kii nin. ²⁹ Koni a mi xεε Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fōxō ra, naxan Isirayila yamaan nadin jinge dii xεma daxine batu feen ma Beteli nun Dan yi. ³⁰ Alatala yi a fala Yehu xa, a naxa, “Naxan fan n yεε ra yi, i bata na liga. Naxan birin yi n sagoon na, i na liga Axabi a denbayaan na. Nanara, i ya diine luma nεn mangayani Isirayila yi han i yixεεε naanindena.” ³¹ Koni, Yehu mi sigan ti a xaxinla birin yi mumε Alatalaa sariyan xōn, Isirayilaa Ala. Yerobowan Isirayila radin yulubin naxanye ma, a mi xεεε ne fōxō ra mumε.

³² Na waxatini, Alatala yi nde ba fōlō

Isirayilaa bōxōn na, Xasayele Arami kaane mangan yi e nō Isirayila danna birin na. ³³ Keli Yurudεn baani han sogeteden binni, a yi Galadi yamanan birin nō, Gadi kaane nun Rubεn kaane, e nun Manase kaane, keli Aroyeri taani Arinon xuden dεxōn han Basan. ³⁴ Yehu kεwali dōnxεne, a naxanye birin liga, a wεkilεna, ne se bεxi Isirayila mangane taruxu kεdine kui. ³⁵ Yehu to faxa, e yi a maluxun Samari taani. A dii xεmεn Yehowaxasi yi ti a jōxōni. ³⁶ Yehu jεε mōxōjεn nun solomasεεε nan ti mangayani Samari taani Isirayila xun na.

11

Atali, Yuda manga jaxanla fe Taruxune Firinden 22.10-12

¹ Atali, Manga Axasiya nga to a to, a diin bata faxa, a keli a yi yamarin fi a mangan bōnsōnna birin xa faxa. ² Koni e to yi e faxa feni, Yehoseba, Manga Yehorami a dii tεmεna, Axasiya xunyen yi Axasiyaa dii xεmεn Yowasa tongo, a yi a ba mangana diine yε, benun e xa e faxa. A yi a luxun konkona nde kui sadene yi dεnaxan yi e nun jaxanla naxan diin masuxuma. A sa luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ³ A yi lu luxunxi Yehoseba fεma jεε sennin Alatala Batu Banxini. Atali nan yi mangayani na yamanani.

Yowasa, Yuda Mangana Taruxune Firinden 23.1-21

⁴ Jεε solofere dangu xanbini, Yehoyada yi xεrane rasiga Kereti sofa kuntigine nun mangan makantan sofane xilideni, a yi fa e ra a fεma Alatalaa banxini. A yi layirin xidi e tagi, a yi e rakōlō Alatalaa banxini, a yi mangana diin yita e ra. ⁵ Na xanbi ra, a yi yamarini itoe so e yii, a naxa, “ε ito nan ligama. Naxanye lanma e xa wali Matabu Lōxōni ε yε, ndee sigama mangana banxin nan kantande yi, ⁶ ndee Suri dεεn na, ndee dεεn naxan kantan tiine xanbi ra. ε birin luma ε masare ikiini banxin kantandeni. ⁷ ε gali bode firinna, naxanye mi walima Matabu Lōxōni, ne kantanna tima Alatala Batu Banxini mangan yireni. ⁸ ε mangan nabilinma nεn yiren birin yi, yεngε so seene ε birin yii, naxan yo na a

maso ε safan na, ε na faxama nen. E luma nen mangan yireni, a nema sigε yire yo yi.”

⁹ Saraxaraliin Yehoyadaa yamarin naxanye birin fi sofa kuntigine ma, e ne liga. E birin yi e sofane tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Lɔxɔni e nun naxanye yi a fɔlɔma Matabu Lɔxɔni, e siga saraxarali Yehoyada fεma. ¹⁰ Saraxaraliin yi tanbane nun ye masansan wure lefane so sofa kuntigine yii naxanye yi kelixi Manga Dawuda yii Alatala Batu Banxini. ¹¹ Sofane yi mangan nabilin yengε so seene e birin yii, e ti fɔlɔ banxin yiifari fɔxɔni han a kɔmɛn fɔxɔni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin ye tagi. ¹² Saraxaraliin Yehoyada yi mangana diin maso, a yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin nun sereya kedɛn so a yii. E yi a sugandi, e a findi mangan na, e yi e yiine bɔnbɔ, e naxa, “Ala xa sii xunkuyen fi mangan ma!”

¹³ Atali yi sofane nun yamaan xuiin mε, a yi fa yamaan fεma Alatalaa banxini. ¹⁴ A yi mangan to tixi sɛnbɛtɛnna dɛxɔn so dɛɛn na, fata namunna ra. Sofa kuntigine nun xɔta fene yi tixi mangan fεma, yamaan birin yi sɛwaxi, e yi xɔtaan fεma. Koni, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁵ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi sofa ganla xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma, naxan na bira a fɔxɔ ra, ε na faxa silanfanna ra.” Amasɔtɔ saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁶ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni soone soon kiraan naxan xɔn, e sa a faxa mɛnni.

*Yehoyadaa kiine yi masara
Taruxune Firinden 23.16-21*

¹⁷ Yehoyada yi layirin xidi Alatala nun mangan nun yamaan tagi, alogo na yamaan xa findi Alatalaa yamaan na, a mɔn yi lanna raso mangan nun yamaan tagi. ¹⁸ Yamanan yamaan birin yi so Baali batu banxini, e a kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Matan faxa saraxa ganden ye tagi, Baali kii muxuna. Saraxarali Yehoyada yi kantan tiine dɔxɔ Alatala Batu Banxini. ¹⁹ A yi Kereti sofa kuntigin e nun sofane tongo, e nun yamanan yamaan

birin, e yi mangan nagodo Alatala Batu Banxini, e so manga banxini kantan tiine so dɛɛn kiraan xɔn ma. Nayi, Yowasa yi dɔxɔ mangane gbɛdɛni. ²⁰ Yamanan yamaan birin yi sɛwani. Taan yi xunbeli Atali faxa xanbini silanfanna ra manga banxini.

12

*Yowasa, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 24.1-14*

¹ Yowasa findi mangan na a jɛɛ solofereden nan ma. ² Yehu a mangayaan jɛɛ soloferedeni, Yowasa yi findi mangan na, a yi jɛɛ tonge naanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Sibiya, Bɛriseba kaana. ³ Naxan fan Alatala yeɛ ra yi, Yowasa yi na liga saraxaraliin Yehoyadaa siimayaan waxatin birin yi, amasɔtɔ a bata yi a xuru a fajin na. ⁴ Koni, a mi taan kidene kala mumε, yamaan mɔn yi saraxane bama, e wusulanne gan mɛnne yi.

⁵ Yowasa yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “Gbetin naxan fama Alatala Batu Banxini, ε lan ε yi na malan, gbetin naxan findixi dɛ ti gbetin na, hanma naxan jɛnigexi a fi. ⁶ Saraxaraline xa e seene rasuxu, ε yi e findi Ala Batu Banxini tɔn seen na, dɛnaxan yo nema kalaxi.”

⁷ Anu, Manga Yowasaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxandena a liye, banxin dɛnaxan yi lanma a xa yitɔn, saraxaraline munma yi na yitɔn singe. ⁸ Manga Yowasa yi saraxaraliin Yehoyada xili e nun saraxaraliin bonne, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera banxin dɛnaxan lan a xa yitɔn ε mi mɛnni tɔnxi? Sɔnɔn, ε mi fa gbeti rasuxuma ε gbeti malanne yii, koni ε fama a ra nen a findi Ala Batu Banxini tɔn seen na.” ⁹ Saraxaraline yi lan a ma a e nama gbeti rasuxu yamaan na, e nun e nama findi banxini tɔn muxune ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi kankira keden tongo, a yi a dɛrganla sɔxɔn, a dɔxɔ saraxa ganden fεma Ala Batu Banxin so dɛɛn yiifari fɔxɔni. Saraxaraliin naxanye yi dɛɛn kantanma, muxune yi fama gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, ne yi na birin sama nen kankiraan kui. ¹¹ E na yi a to gbeti gbege bata sa kankiraan kui, mangana sɛbeli tiin nun saraxarali kuntigin yi gbetin yatεma nen naxan bata yi so

Alatala Batu Banxini, e yi a sa benbenla kui. ¹² Na xanbi ra, e yi gbetin so wali kuntigine yii naxanye yi lanma e xa Alatala Batu Banxini tɔn. Na gbetin yi soma kamudɛɛne nun walikɛne nan yii naxanye yi walima Alatala Batu Banxini, ¹³ e nun banxi dɔxɔne nun gɛmɛ sonle. E mɔn yi wudin sara e nun gɛmɛ masolixine nun seen naxanye birin lan e xa findi Alatala Batu Banxini tɔn seen na. ¹⁴ Koni e fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, na mi findi gbeti fixɛ barama sara seen xan na, hanma filɛne hanma saraxarali igelengenne, hanma xɔtane, hanma goronna xɛma daxina hanma gbeti fixɛ daxina. ¹⁵ E yi na gbetin so walikɛne yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹⁶ Naxanye yi walikɛne saren fima, ne mi yi maxɔdinma sese ma, amasɔtɔ e yi walima tinxinna nin. ¹⁷ Yangin saraxa gbetin nun yulubi xafari saraxa gbetin mi yi xalima Alatala Batu Banxini. Saraxaraline nan gbee yi ne ra.

*Yowasaa mangayaan nananna fe
Taruxune Firinden 24.23-27*

¹⁸ Nayi, Arami mangan Xasayeleye yi siga Gati taan yengɛdeni, a dɛnaxan tongo. Xasayeleye yi a miri Yerusalɛn fan yengɛ feen ma. ¹⁹ Koni, Yuda mangan Yowasa yi se sarijanxine birin tongo, a benbane bata yi naxanye rasarijan, Yosafati nun Yehorami nun Axasiya, Yuda mangane, e nun a tan yetɛɛn bata yi naxanye rasarijan. A mɔn yi xemaan tongo naxan birin yi Alatala Batu Banxini nafulu ramaraden nun manga banxin nafulu ramaradeni. A yi na birin xali Arami mangan Xasayeleye yɛɛ ra naxan mi siga Yerusalɛn yengɛdeni.

²⁰ Yowasa kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane kɛwali kɛdine kui. ²¹ A walikɛne yi yanfan so a ma, e Yowasa faxa Beti-Milo yi, kiraan naxan godon Sila yi. ²² A walikɛne yi a faxa, Simeyati a diin Yosabadi nun Someri a diin Yehosabadi. Yowasa yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma, Dawudaa Taani. A diina Amasiya yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

13

Yehowaxasi, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Axasiyaa diin Yowasaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxandeni, Yehu a diin Yehowaxasi yi findi Isirayilaa mangan na Samari taani. A yi jɛɛ fu nun solofere ti mangayani. ² Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. Nebati a diin Yerobowan yulubin naxanye liga, a fan yi ne liga, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a mi xɛtɛ e fɔxɔ ra mumɛ. ³ Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma han! A yi e so Arami manga Xasayeleye yii, e nun a diin Ben-Hadada. E yi lu Isirayila kaane xun na waxati wuyaxi. ⁴ Nayi, Yehowaxasi yi Alatala maxandi. Alatala yi a yabi, amasɔtɔ Arami mangan yi tɔrɔn naxan sama Isirayila fari a bata yi na to. ⁵ Alatala yi xunbande so Isirayila yii. Isirayila kaane yi ba Arami kaane yii, e lu e bubune kui alo a fɔlɔni. ⁶ Koni e mi xɛtɛ Yerobowan ma denbayaan yulubine fɔxɔ ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma. E fan yi lu ne ligɛ. Hali Asera kide gbindonna lu nɛn bitinxi Samari taani. ⁷ Yehowaxasi a ganla bata yi kala fɔ soo ragiin muxu tonge suulun e nun yengɛ so wontoro fu e nun sofa wuli fuun naxanye yi sigan tima e sanni. Arami mangan bata yi a ganla muxune raxɔri, a e lu alo burunburunna. ⁸ Yehowaxasi kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ⁹ Yehowaxasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani. A diin Yowasi yi ti a jɔxɔni.

Yowasi, Isirayila Mangana

¹⁰ Yuda mangan Yowasa jɛɛ tonge saxandeni, Yowasi Yehowaxasi a diin yi findi Isirayila mangan na Samari taani. A jɛɛ fu nun sennin ti mangayani. ¹¹ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mi xɛtɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a yi lu a ligɛ. ¹² Yowasa kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna, e nun Yuda manga Amasiya to yengɛ, ne birin sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ¹³ Yowasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. Yerobowan yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

Nabi Elise kɛwali dɔnxɛne

¹⁴ Saya furen yi Elise suxu. Benun a xa faxa, Isirayila manga Yowasi yi fa a fema, a yi wuga a fe ra, a naxa, “N baba! N baba! I tan dangu Isirayila yenge so wontorone nun a soo ragine ra!” ¹⁵ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xanla nun xalimakunle tongo.” A yi xali keden tongo e nun xalimakunle. ¹⁶ Elise man yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xanla bandun.” A to a bandun, Elise yi a yiine sa mangan yiine fari, ¹⁷ a yi a fala a xa, a naxa, “Banxin sogetede binna foye soden nabi.” A yi a rabi. Elise yi a fala a xa, a naxa, “A woli.” A yi a woli. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xunba xalimakunla ni ito ra Alatala mabinni, xunba xalimakunla na a ra Arami kaane xili ma, i Arami kaane noma nen Afeki yi han i yi e raxori.” ¹⁸ Elise man yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xalimakunle tongo.” A yi e tongo. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Boxon garin.” A yi boxon garin daxo saxan, a yi a dan. ¹⁹ Sayiban yi xolo a xili ma, a naxa, “A yi lan nun i xa a garin suulun hanma sennin. Nayi, i yi noe Arami kaane raxore nen. Koni iki, i e noma nen daxo saxan tun.”

²⁰ Elise yi faxa, e yi a maluxun. Na jenen kuyebani, Moyaba kaane ganle yi so yamanani. ²¹ Loxona nde, Isirayila kaane yi muxuna nde maluxunma, nanunna e yi Moyaba ganla nde to, e yi binbin bira Elise gaburun na. Binbin yi sa Elise xonne li, a nii yi bira ayi, a ti a sanne xunna.

Isirayila yi Arami yenge

²² Xasaye, Arami mangan bata yi Isirayila tawo Yehowaxasi a siimayaan birin yi. ²³ Koni Alatala yi kininkinin e ma, a yi e mafelu, a yi a yee rafindi e ma masoto a layirin xon e nun Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba tagi. A mi wa e halagi feni, han to a mi e rawoli ayi. ²⁴ Xasaye, Arami mangan yi faxa, a diin Ben-Hadada yi ti a noxoni. ²⁵ Yehowaxasi a diin Yowasi yi taa tongoxine rasuxu Ben-Hadada ra, Xasaye a diina. Xasaye bata yi taani itoe tongo yenge ni Yowasi fafe Yehowaxasi yii. Yowasi yi a no sanja ma saxan, a Isirayila taa tongoxine suxu yenge ni.

* **14:6:** Sariyane 24.16

14

Amasiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 25.1-4 nun 25.11-12

¹ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi jee firinden, Yowasaa diina Amasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A findi mangan na a jee motonon nun suulunden nan ma, a jee motonon nun solomanaanin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yehoyadan, Yerusalen kaana. ³ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, koni a tinxinyaan mi liga alo a benba Dawuda. A liga nen alo a fafe Yowasa a liga kii naxan yi. ⁴ A mi taan kidene kala mumu, yamaan man yi saraxane bama menne yi, e wusulanna gan na.

⁵ Amasiyaa mangayaan to senbe soto, a walikenen naxanye a fafe faxa, e yi ne faxa. ⁶ Koni, a mi faxa tiine diine faxa, lan Musaa sariya kedina falan ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.”*

⁷ A yi Edon kaan muxu wuli fu faxa Foxo Lanbanni. Na yenge ni, a yi Sela taan suxu, a yi a xili sa Yokatili, na xinla nan men xun ma han to.

Taruxune Firinden 25.17-28

⁸ Nayi, Amasiya yi xerane rasiga Isirayila mangan Yowasi ma, Yehowaxasi a diina, Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en fa yenge.” ⁹ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Liban tansinna nde xeraan nasiga nen a faladeni Liban suman wudin xa, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemen ma futun na!’ Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁰ I yete matoxoma a i bata Edon kaane no. I wasa so i ya binyeni, i lu i konni. Nanfera i man fe jaxin foloma naxan sa rananma kalan ma e nun Yuda yamaan birin xa?” ¹¹ Koni, Amasiya mi a tuli mati a ra. Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semesi taani Yuda yamanani. ¹² Isirayila kaane yi Yuda kaane no, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ¹³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya

suxu Beti-Seməsi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi fa Yerusalen taani, a yi taan nabilinna yinna nongonna ye tonge naanin kala Yerusalen yinna ra, keli Efirami deen ma han Songen Ma dena. ¹⁴ Xemaan nun gbeti fixen nun se fapin naxanye birin yi Alatala Batu Banxin nun manga banxin nafulu ramaradene yi, a yi ne tongo, a mon yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

¹⁵ Yowasi kewali donxene, a naxanye birin liga, a wəkilena, a to Yuda mangana Amasiya yenge, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Yowasi yi faxesa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. A diin Yerobowan yi ti a joxoni.

¹⁷ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxesa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mon yi jee fu nun suulun soto siimayaan na. ¹⁸ Amasiya kewali donxene sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ¹⁹ E yanfan so a ma Yerusalen yi, a yi a gi siga Lakisi taani, koni e siga a foxo ra Lakisi yi, e sa a faxesa menni. ²⁰ E yi a xali soone fari, e yi a maluxun Yerusalen yi a benbane fema Dawudaa Taani.

Taruxune Firinden 26.1-2

²¹ Yuda yamaan birin yi Asari tongo a jee fu nun senninna ma, e yi a findi Yuda mangan na a fafe Amasiya joxoni. ²² Asari yi Elati taan ti, a raso Yuda senben bun ma, Manga Amasiya faxesa xanbini.

Yerobowan firindena, Isirayila Mangana

²³ Yuda mangan Yowasaa diina Amasiyaa mangayaan jee fu nun suulundeni, Isirayila mangan Yowasi a diin Yerobowan yi findi mangan na Samari taani. A yi jee tonge naanin e nun keden ti mangayani. ²⁴ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga, a mi xete Yerobowan ma yulubi yo foxo ra, Nebati a diina, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ²⁵ Yamanan bonne bata yi boxon naxanye ba Isirayila boxone ra, a tan nan ne suxu yengeni, a Isirayila yamanan danne sa keli Lebo-Xamata taan ma han sa dexo foxo Ige Daraan na, fata Alatalaa falane ra Isirayilaa Ala, a naxanye ti Nabi Yunusa

xa, Amitayi Gati-Xeferi kaana diina, a walikena. ²⁶ Alatala bata yi Isirayilaa toron to, konyin nun xorona. Muxu yo mi yi na naxan yi Isirayila maliye. ²⁷ Koni Alatala mi yi a ragidixi a yamanan naxori, nanara a yi a xunba fata Yerobowan na, Yowasi a diina.

²⁸ Yerobowan kewali donxene, a naxanye birin liga, a wəkilena yengeni, e nun Damasi taan nun Xamata taan naso Isirayila senben bun kii naxan yi, naxanye bata yi findi Yuda gbeen na, ne birin sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²⁹ Yerobowan yi faxesa, e yi a maluxun a benbane fema, Isirayila mangane. A diin Sakari yi ti mangayani a joxoni.

15

Asari, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 26.3-4

¹ Isirayila manga Yerobowan ma mangayaan jee moxonen nun soloferedeni, Manga Amasiyaa diina Asari yi findi mangan na Yuda yi. ² A findi mangan na a jee fu nun senninden nan ma, a yi jee tonge suulun e nun firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalen kaana. ³ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi. ⁴ Koni a mi taan kidene kala mumε, yamaan mon yi saraxane bama, e wusulanna gan menne yi. ⁵ Alatala yi dogonfonna ramini mangan ma, a lu a danna banxina nde kui han a faxesa waxatina. A dii xemen Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoe a ra.

⁶ Asari kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁷ Asari yi faxesa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diin Yotami yi ti a joxoni.

Sakari, Isirayila Mangana

⁸ Asari a mangayaan jee tonge saxan e nun solomasexedeni Yuda yi, Yerobowan ma diin Sakari yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a yi a mangayaan liga kike sennin. ⁹ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mumε, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ¹⁰ Yabesi a diin Salun

yi yanfan so a ma, a yi Sakari faxa, a ti a joxoni. ¹¹ Sakari kewali dɔnxene sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹² Na feene rakamali na kii nin alo Alatala a fala kii naxan yi Yehu xa, a naxa, “I ya diine luma nen mangayani Isirayila xun na han i yixeten naanindena.”

Salun, Isirayila Mangana

¹³ Yuda manga Yusiya jee tonge saxan e nun solomanaanindeni, Salun ma diin Yabesi yi findi mangan na Yuda yi. A yi kike keden ti mangayani Samari taani. ¹⁴ Gadi a diin Menahemi yi keli Tirisa taani siga Yabesi a diin Salun xili ma Samari taani, a yi a faxa, a findi mangan na a joxoni. ¹⁵ Salun kewali dɔnxene, a yanfan naxan so, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Na danguxina, Menahemi yi keli Tirisa taani, a sa Tifisa taan yenge, a yi na kaane birin faxa e nun a rabilinna muxune. A yi jaxalan fudi kanne birin kuiin nabɔ ayi. A na liga nen bayo e mi e taan deene rabixi a yee ra.

Menahemi, Isirayila mangana

¹⁷ Asari a mangayaan jee tonge saxan e nun solomanaanindeni Yuda yi, Gadi a diin Menahemi yi findi mangan na Isirayila yi. A yi jee fu ti mangayani Samari taani. ¹⁸ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mangayaan waxatin birin yi, a mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma. ¹⁹ Puli, Asiriya mangan yi fa Isirayila xili ma, Menahemi yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan so Puli yii, alogo a xa a mali a mangayaan senbe sodeni. ²⁰ Nafunla yi Isirayila kaan naxanye yii, Menahemi na gbetin ba ne nan yii, alogo a xa a so Asiriya mangan yii, e keden kedenna birin yi gbeti fixen kilo tagi nan bama mudun na. Nayi, Asiriya mangan yi xete, a mi lu yamanani.

²¹ Menahemi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²² Menahemi yi faxa, a diin Pekaxiya yi ti a joxoni.

Pekaxiya, Isirayila mangana

²³ Yuda mangana Asari a mangayaan jee tonge suulundeni, Menahemi a diin Pekaxiya yi findi mangan na Isirayila xun

na Samari taani. A yi jee firin ti mangayani. ²⁴ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mi a xun xanbi so Nebati a diin Yerobowan ma yulubini, naxan Isirayila ti yulubin ma. ²⁵ Mangana sofa kuntigina nde nan yi Remaliyaa diin Peka ra. A yi yanfan so Manga Pekaxiya ma. A yi Galadi sofaan muxu tonge suulun tongo, a yi Pekaxiya faxa manga banxin yinna kui Samari taani, a yi Aragobi nun Ariyi fan faxa. Peka manga Pekaxiya faxa na kii nin, a ti a joxoni. ²⁶ Pekaxiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Peka, Isirayila Mangana

²⁷ Yuda mangana Asari a mangayaan jee tonge suulun e nun firindeni, Remaliyaa diin Peka yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jee mɔxɔje ti mangayani. ²⁸ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma.

²⁹ Isirayila mangan Peka waxatini, Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa, a yi Iyon taan nun Abeli-Beti-Maka taan nun Yanowa taan nun Kedesi taan nun Xasori taan suxu yengeni, e nun Galadi yamanan nun Galile yamanan nun Nafatali yamanan birin, a yi e muxune xali Asiriya yamanani konyiyani. ³⁰ Elaa diin Hoseya yi yanfan so Remaliyaa diin Peka ma, a yi a yenge, a yi a faxa. Yusiya diin Yotami a mangayaan jee mɔxɔjedeni, Hoseya yi ti Peka joxoni. ³¹ Peka kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Yotami, Yuda Mangana Taruxune Firinden 27.1-7

³² Isirayila mangan Remaliyaa diin Peka mangayaan jee firindeni, Yuda mangan Yusiya diin Yotami yi findi manga na. ³³ A findi mangan na a jee mɔxɔjen nun suulunden nan ma. A jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yerusa, Sadaki a dii temena. ³⁴ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Yusiya. ³⁵ Koni, a mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mon yi lu saraxane

be mænne yi, e wusulanna gan. Yotami yi Alatala Batu Banxin So Dεεn Faxaraxiin ti.*

³⁶ Yotami kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seβexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁷ Na waxatini, Alatala yi Arami mangan Resin nun Remaliyaa diin Peka rasiga fɔlɔ Yuda xili ma. ³⁸ Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasi yi ti a jɔxɔni.

16

Axasi, Yuda Mangana Taruxune Firinden 28.1-27

¹ Remaliyaa diin Peka mangayaan jεε fu nun soloferedeni, Yuda mangan Yotami a diina Axasi yi findi mangan na. ² Axasi findi mangan na a jεε mɔxɔjeden nan ma. A yi jεε fu nun sennin ti mangayani Yerusalɛn yi. Naxan fan Alatala yεε ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fajin nan liga. ³ A bira Isirayila mangane fe jaxine fɔxɔ ra, a yi a yetena dii xεmɛn ba saraxa gan daxin na, fata siyane fe xɔsixin ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yεε ra. ⁴ A yi saraxane ba, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nayi, Arami mangan Resin nun Isirayila mangan Peka, Remaliyaa diin yi te Yerusalɛn xili ma a yεngɛdeni. E yi Axasi yεngɛ, koni e mi a nɔ. ⁶ Na waxatin yeteni, Arami Mangan Resin yi Elati taan naso Arami kaane senβen bun, a yi Yuda kaane kedi Elati yi. Edɔn kaane yi fa Elati yi, e mɔn dɔxi dɛnaxan yi han to. ⁷ Axasi yi xεrane rasiga a faladeni Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere xa, a naxa, “I ya walikεεn nan n na, e nun i ya diina. Fa, i fa n ba Arami mangan nun Isirayila mangan yii, naxanye n yεngɛma.” ⁸ Xεmaan nun gbeti fixɛn naxanye yi Alatala Batu Banxini, Axasi yi ne tongo, e nun nafunla naxanye yi manga banxini, a yi sa e fi Asiriya mangan ma. ⁹ Asiriya mangan yi a xuiin suxu, a te Damasi taan xili ma, a a suxu yεngeni. A yi na muxune suxu, a yi e xali Kiri yi, a yi Resin faxa.

¹⁰ Manga Axasi yi siga Damasi taani Asiriya Manga Tigilati-Pilesere fema. Saraxa ganden naxan yi Damasi taani, a to na to, a yi siga na ti kiin sawuran birin na saraxaraliin Yuriya xɔn. ¹¹ Manga Axasi fa saraxa ganden sawuran naxan na sa keli Damasi taani, saraxaraliin Yuriya yi na sifan yetεen ti. Saraxaraliin Yuriya yi a rafala benun Manga Axasi xa xεte. ¹² Mangan to fa sa keli Damasi taani, a yi saraxa ganden to, a yi a maso a ra. ¹³ A yi a saraxa gan daxin gan, a yi bogise saraxane ba, a yi a minse saraxan bɔxɔn, a yi bɔjε xunbeli saraxa subene wunle xuya saraxa ganden ma. ¹⁴ Saraxa gande sula daxin naxan yi tixi Alatala yetagi, a yi na ba a funfuni naxan yi tixi saraxa gande nɛnɛn nun Ala Batu Banxin tagi. A yi a ti saraxa gande nɛnɛn dɛxɔn sogeteden kɔmɛn fɔxɔni. ¹⁵ Manga Axasi yi yamarini ito fi saraxaraliin Yuriya ma, a naxa, “Saraxa gan daxine ba saraxa gande nɛnɛn fari xɔtɔnni, e nun saraxane jinbanna ra e nun mangana saraxa gan daxin nun a bogise saraxan nun yamanan muxune birin ma saraxa gan daxine nun e saraxane nun e minse saraxane. Saraxa gan daxin nun saraxa subene birin wunle xuya saraxa gande nɛnɛn ma. Saraxa gande sula daxin tan, n tan nan na rawalima.” ¹⁶ Manga Axasi yamarin naxanye birin fi, saraxaraliin Yuriya yi ne birin liga.

¹⁷ Manga Axasi yi ige maxali wontorone kala, a yi e falafalane ba e ma e nun e kundine. A yi ige ramarade digilinxi gbeen nagodo naxan yi dɔxi sula tura sawurane fari. A yi a dɔxɔ gɛmɛn fari. ¹⁸ A yi Alatala Batu Banxin kuiin masara Asiriya mangana fe ra. Dɛnaxan yi rafalaxi mangan dɔxɔden na Alatala Batu Banxini Matabu Lɔxɔni, a yi na kala, e nun mangan yi soma dɛnaxan na. ¹⁹ Axasi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seβexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁰ Axasi yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diin Xesekiya yi ti a jɔxɔni.

17

* 15:35: So dεεn naxan geyaan na.

Hoseya, Isirayila Manga dɔnxɛna

¹ Yuda Manga Axasi a mangayaan ꞑɛɛ fu nun firinden, Elaa diin Hoseya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a ꞑɛɛ solomanaanin ti mangayani. ² Naxan ꞑaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, koni Isirayila mangan naxanye dangu a tan yɛɛ ra, a mi lu alo ne. ³ Asiriya mangan Salamansari yi te a xili ma. Hoseya bata yi lu nɔɔn bun, a lu mudun fiyɛ ꞑɛɛ yo ꞑɛɛ, ⁴ koni Asiriya mangan yi yanfantenyaan to Hoseya yi naxan xɛrane rasiga Misiran mangan So ma, a a mi yi fa ꞑɛɛn mudun fima Asiriya mangan ma. Nayi, Asiriya mangan yi yɔlɔnxɔnna sa a ma, a balan kason na. ⁵ Na waxatini, Asiriya mangan yi yamanan birin yisiga, a te Samari taan xili ma, a dɛnaxan nabilin yɛngɛni ꞑɛɛ saxan. ⁶ Hoseya ꞑɛɛ solomanaaninden, Asiriya mangan yi Samari taan suxu, a Isirayila kaane xali konyiyani Asiriya yamanani. A yi e radɔxɔ Xala taani Xabori baan dɛ Gosan yamanani e nun Mede taane yi.

Isirayila kala feen bunne

⁷ Na liga nɛn amasɔtɔ Isirayila kaane bata yi Alatala yulubin tongo, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, Misiran mangan bun, amasɔtɔ e bata yi ala gbetɛne batu. ⁸ E bata yi bira siyane namun feene fɔxɔ ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra, e nun Isirayila mangane namun feen naxanye yitɔn. ⁹ Isirayila kaane bata yi fe ꞑaxine liga Alatala ra luxunni. E yi taan kidene ti e taan yiren birin yi, keli kantan ti gbengben ma han sa dɔxɔ taa makan-tanxin na. ¹⁰ E yi kide gɛmɛne ti, e yi Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ¹¹ E wusulanna gan taan kidene birin yi alo siyane a ligama kii naxan yi Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yɛɛ ra. E yi fe ꞑaxine liga, e Alatala raxɔlɔ naxanye ra. ¹² E yi suxurene batu, hali Alatala to bata yi a fala e xa, a naxa, “ɛ nama ito liga.” ¹³ Alatala yi Isirayila kaane nun Yuda kaane rakolon a nabine xɔn e nun muxun naxanye fe toone ti alo xiyena, a fala e xa, a naxa, “ɛ xɛtɛ ɛ fe ꞑaxine fɔxɔ ra, ɛ n ma yamarine nun n ma tɔnne suxu, ɛ sariyan birin suxu n naxanye

soxi ɛ benbane yii, n yi a rasiga ɛ ma nabine xɔn, n ma walikɛne.”

¹⁴ Koni e mi e tuli mati mumɛ, e yi lu murutɛxi alo e benbane, naxanye mi la Alatala ra, e Ala. ¹⁵ E yi e mɛ a tɔnne ra e nun a layirin naxan xidi e nun e benbane tagi, e nun a marakolonna naxan ti e ma. E bira e suxure fuune fɔxɔ ra, e tan yetɛɛn yi lu fuu. E yi e rabilinna siyane raliga, Alatala e danna sa naxanye raligan ma. ¹⁶ E yi Alatalaa yamarine birin nabɛnin, e Ala. E yi tura dii sawura firin nafala wure raxulunxin na, e yi Asera kide gbindonna bitin, e yi e xinbi sin sarene bun, e suxuren Baali batu. ¹⁷ E yi e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne gan saraxane ra, e yi so yiimatoon nun kɔɛ ra feene yi. Naxan ꞑaxu Alatala yɛɛ ra yi, e lu na ligɛ, e yi a raxɔlɔ. ¹⁸ Alatala yi xɔlɔ Isirayila xili ma, a yi e ba a yetagi. Yuda bɔnsɔnna nan keden pe lu. ¹⁹ Koni, hali na Yuda kaane mi Alatalaa yamarine suxu, e Ala. E yi bira Isirayilaa namun yitɔnxine fɔxɔ ra. ²⁰ Alatala yi Isirayila bɔnsɔnne birin nawoli ayi, a yi e rayagi, a yi e so kala tiine yii. Dɔnxɛn na, a yi e kedi a yetagi pon! ²¹ Amasɔtɔ Isirayila kaane bata yi e masiga Dawudaa denbayaan na, e yi Nebati a diin Yerobowan findi mangan na, naxan e xun xanbi so Alatala yi, a Isirayila ti yulubi gbeen ligan ma. ²² Yerobowan yulubin naxanye liga Isirayila yi lu ne birin yi, e mi e xun xɛtɛ mumɛ! ²³ Alatala yi Isirayila kedi a yetagi, alo a fala kii naxan yi fata a walikɛne ra, nabine. Isirayila kaane yi makuya e yamanan na konyiyani Asiriya yamanani, e dɛnaxan yi han to.

Samariya kaane fe fɔlɔdena

²⁴ Asiriya mangan yi fa muxune ra sa keli Babilɔn nun Kuta nun Awa nun Xamata taan nun Sefarawayimi taani, a yi e radɔxɔ Samari taane yi Isirayila kaane ꞑɔxɔni. E yi Samari taane findi e gbeen na, e dɔxɔ e yi. ²⁵ E to dɔxɔ fɔlɔ na, e mi yi gaxuma Alatala yɛɛ ra, Alatala yi yatane rafa e xili ma, ne yi e muxuna ndee faxa. ²⁶ Muxune yi a fala Asiriya mangan xa, e naxa, “I faxi siyaan naxanye ra i fa e radɔxɔ Samari taane yi, e mi yamanana ala batu kiin kolon. A bata yatane rafa e xili ma naxanye e faxama, amasɔtɔ e mi yamanana ala batu

kiin kolon.”²⁷ Asiriya mangan yi yamarini ito fi, a naxa, “Ɛ fa saraxarali keden na muxu suxine ye, a xa fa dɔxɔ Samari yamanani, a yi e xaran yamanana ala batu kiin ma.”²⁸ Nayi, saraxaraliin naxanye suxu Samari taani, na keden yi siga Beteli yi, a sa e xaran Alatala batu kiin ma.

²⁹ Koni, siya xɔɲɛn naxanye dɔxɔ Samari yamanani, ne birin yi e gbee suxurene rafala e dɔxɔ taane yi, e yi e ti taan kidene yi Samariya kaane naxanye rafala.³⁰ Babilɔn kaane yi e gbee ala Sukɔti-Benoti sawuran nafala. Kuta kaane yi e gbee ala Neragala sawuran nafala. Xamata kaane yi e gbee ala Asima sawuran nafala.³¹ Awi kaane yi e gbee alane, Nibaxasa nun Tarataki sawurane rafala. Sefarawayimi kaane yi e diine gan saraxane ra e gbee alane xa, Adarameleki nun Anameleki.³² E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi suxure ki muxune dɔxɔ e muxune ye. Ne nan yi walima e xa kide banxine yi geyane fari.³³ E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi e alane fan batuma, fata siyane namunne ra e kelixi denaxanye yi.

³⁴ Han to e mɔn e namun fonne ligama. E mi gaxuma Alatala yeɛ ra mumɛ, e mi a gelene nun a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu Alatala naxanye so Yaxuba yixetene yii, a mɔn naxan xili sa a Isirayila.³⁵ Alatala mɔn bata yi layirin xidi e tagi, a yamarini ito fi, a naxa, “Ɛ nama ala gbɛtɛne batu mumɛ, ɛ nama ɛ xinbi sin e bun, ɛ nama wali e xa mumɛ, ɛ nama saraxan ba e xa mumɛ.³⁶ Koni, ɛ Alatala batu, naxan ɛ ramini Misiran yamanani a sɛnbɛ gbeeni. Ɛ lan ɛ xa ɛ xinbi sin a tan nan bun, ɛ saraxane ba a xa.³⁷ Ɛ yi Ala gelene nun a tɔnne nun a sariyane nun a yamarine suxu, a naxanye sɛbɛxi ɛ xa, ɛ yi e liga, ɛ nama ala gbɛtɛ yo batu.³⁸ N layirin naxan xidixi en tagi, ɛ nama ɲinan na xɔn, ɛ nama ala gbɛtɛ yo batu.³⁹ Koni, ɛ Alatala batu, ɛ Ala. A tan nan ɛ bama ɛ yaxune birin yii.”⁴⁰ Koni, e mi e tuli mati a ra, e yi lu e namun fonne yi.

⁴¹ Hali na muxune to yi Alatala batuma, e mɔn yi e suxurene fan batuma. Han to, e diine nun e mamandenne mɔn na ligama

alo e benbane.

18

Xesekiya, Yuda mangana Taruxune Firinden 29.1-2

¹ Elaa diin Hoseyaa mangayaan ɲɛɛ saxandeni Isirayila yi, Axasi a diin Xesekiya yi findi mangan na Yuda xun na.² Xesekiya findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun suulunden nan ma, a yi ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Abiya, Sakari a dii tɛmɛna.³ Naxan fan Alatala yeɛ ra yi, a yi na liga alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.⁴ A yi kidene kala geyane fari, a kide gɛmɛne yibɔ, a Asera kide gbindonne rabira. Musa saɲi sawura sula daxin naxan nafala,* a na fan kala, bayo Isirayila kaane yi wusulanna ganma na nan yetagi na waxatini. Na saɲi sawuran yi xili nɛn Nehusatan.⁵ Xesekiya yi a yigi sa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Yuda mangan naxanye dangu a yeɛ ra e nun naxanye bira a fɔxɔ ra, a ɲɔxɔn mi yi ne ye mumɛ!⁶ A lu Alatala fɔxɔ ra, a mi xetɛ a fɔxɔ ra mumɛ, Alatala yamarin naxanye sɛbɛ Musa ma a ne suxu.⁷ Alatala lu nɛn Xesekiya xɔn, a nɔɔn sɔtɔ a wanla birin yi. A yi murutɛ Asiriya mangan xili ma, a mi fa xuru a bun mumɛ.⁸ A yi Filisitine nɔ siga han Gasu dɛxɔn, a kantan ti gbengbene nun taa makantanxine fan suxu.

⁹ Manga Xesekiya ɲɛɛ naanindeni, Isirayila mangana Elaa diin Hoseya ɲɛɛ solofere-deni, Asiriya mangan Salamanasari yi fa Samari taan xili ma.¹⁰ A yi Samari taan suxu ɲɛɛ saxanna yɛngɛn xanbini, Xesekiya ɲɛɛ sennindeni, naxan findi Isirayila mangan Hoseya ɲɛɛ solomanaaninden na.¹¹ Asiriya mangan yi Isirayila kaane xali Asiriya yi konyiyani, a sa e radɔxɔ Xala yamanan nun Xabori baan fɛma Gosan yamanani e nun Mede kaane taane yi.¹² Na birin liga nɛn amasɔtɔ Isirayila kaane mi Alatala xuiin name, e Ala, e naxan ma layirin kala, bayo e mi a xuiin suxu. Alatalaa walikɛɛn Musa yamarin naxanye birin fi e ma, e mi ne liga.

Senakeribi yi Yuda yengɛ

* **18:4:** Saɲi sawurana fe mɔn sɛbɛxi Yatɛne 21.8-9 kui.

13 Xesekiyaa mangayaan ꞑεε fu nun naanindeni, Asiriya mangan Senakeribi yi siga Yuda taa makantanxine xili ma, a yi ne birin suxu. 14 Yuda mangan Xesekiya yi xeraan nasiga Lakisi taani a faladeni Asiriya mangan xa, a naxa, “N bata kalan ti. I masiga n na. I na naxan fala n xa, n na ligε.” Asiriya mangan yi gbeti fixεn kilo wuli solomanaanin e nun xεmaan kilo kεmε solomanaanin sa Yuda Mangan Xesekiya fari yanginna ra. 15 Gbeti fixεn naxan birin yi Alatala Batu Banxini e nun nafulu ramaradene manga banxini, Xesekiya yi ne fi a ma. 16 Na waxatini, xεmaan naxanye yi saxi Alatala Batu Banxin dεene nun dε ti wudine ma, Yuda mangan Xesekiya yi ne tongo, a sa e so Asiriya mangan yii.

Senakeribi yi a kɔnkɔ e ma

Esayi 36.2-22 nun Taruxune Firinden 32.9-16

17 Asiriya mangan yi a kuntigine mangan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi taani, e nun a tande xunna nun a sofa kuntigina e nun gali gbeena. E yi fa Yerusalen yi, e sa ti ige ramarade faxaraxiin dεxɔn ma,† dugi xane xεε ma kiraan na. 18 E yi mangan xili. Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxin kuntigin yi siga e fεma, e nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xεmεn Yowa, mangana yenla.

19 Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “E a fala Xesekiya xa, ε naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? 20 I yengi a ma a fεrεn nun senbena i yii, i yεngεn so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han i murutε n xili ma? 21 I ya lannayaan saxi Misiran yamanan nin, a mεn kaane xa ε mali. Na luxi nεn alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxɔlɔma nεn. Misiran mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. 22 Waxatina nde ε a falama nεn n xa, ε naxa, ‘Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.’ Anu, Xesekiya xa mi Ala batudene kala geyane fari ba? A tan nan a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “E

Ala batuma saraxa badeni ito nan yetagi naxan Yerusalen taani.” 23 Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soon wuli firin soε ε yii, xa ε nɔε soo ragine sɔtε. 24 E mi n kanna kuntigi keden nɔε, hali naxan xurun e birin xa. E lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. 25 A yetena, n faxi yireni ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yetεen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yεngε, n yi a raxɔri.’ ”

26 Nayi, Eliyakimi, Xiliki a dii xεmεn nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasɔtɔ nxu a mεma. En nama falan ti Heburu xuini yamaan yi a mε naxanye taan nabilinna yinna xuntagi.” 27 Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan gbansan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye dɔxi yinna xuntagi, ne fan xa a mε nεn bayo ne fan e gbiin donma nεn, e yi e xɔnla min ε xɔn yεngeni.”

28 Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuiin name, Asiriya mangana! 29 Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi nɔε ε rakise n ma mumε! 30 Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fala a Alatala ε ratangama nεn, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. 31 E nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mumε, amasɔtɔ Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: E bɔꞑε xunbenla fen n na, ε xεtε n ma, birin a yi seene nun a bogiseene donꞑε, birin yi a ige ramaraden igen min, 32 han n yi fa, n yi ε xali yamana gbetε yi alo ε gbeena, murutun nun manpa bili nakɔne yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi, turen nun kumin yamanan naxan yi. Benun ε xa faxesa be, ε sa siimayaan nan sɔtɔma mεnni. Nayi, ε nama Xesekiya xuiin name mumε, amasɔtɔ Xesekiya ε mayendenma nεn a na a fala a Alatala ε xunbama nεn. 33 Siya gbetene alane Asiriya mangani kala nεn e yamanan suxu feen ma ba? 34 Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minεn?

† 18:17: Ige ramaraden naxan geyaan na.

Sefarawayimi nun Hena nun Iwa, ne alane minen? E Samari taan xunba nen n yii ba? ³⁵ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di? ”

³⁶ Yamaan yi dundu, e mi fala yo ti, amasoto mangan bata yi yamarini ito fi, a naxa, “E nama a yabi.” ³⁷ Eliyakimi, Xiliki a dii xemena, mangana banxi kuntigin nun Sebena, sebeli tiina, e nun Yowa, Asafi a dii xemena, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e yi e dugine yibo e ma kontofinli, e sofa kuntigina falane yeba a xa.

19

Xesekiya yi Nabi Esayi maxadin Esayi 37.1-9

¹ Manga Xesekiya to na me, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nagodoxi e ma sununi, siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: Kontofinla nun toron nun yagi loxon nan to nxu xa, alo a falan kii naxan yi, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a jaxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi a yamaan muxu donxene fe ra naxanye luxi e nii ra.”

⁵ Manga Xesekiyaa xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama e kanna xa, e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

*Asiriya mangan man yi a konko Yerusalen ma
Esayi 37.8-13, Taruxune Firinden 32.16-19*

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a me a a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A to na xibarun me, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, e naxa, ‘I laxi i ya Ala ra jaxi ra, i yengi a ma a a ne nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi? ”

Xesekiya yi Ala maxandi Esayi 37.14-20

¹⁴ Xesekiya yi kedi sebexin nasuxu xerane ra, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, naxan doxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan boxo xonna mangayane birin xun na, i tan nan boxon nun kuyen daxi. ¹⁶ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falane rame, a sofa kuntigin naxan nafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁷ Alatala, jondin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxori, a yi e boxone kala. ¹⁸ E bata e alane woli tenni, bayo Ala mi yi e ra nun mumε! Muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gemε masolixine nan tun yi e ra. ¹⁹ Iki, Alatala, nxo Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo boxo xonna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!” ²⁰ Nayi, Esayi, Amosi a dii xemene yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²¹ Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa,

‘Siyon taa fajin bata i rapaxu,
a i magelema.
Yerusalen kaane e xunna fitifitima i xanbi
ra.

²² I nde konbixi i a rayelefu?
I xuini texi nde xili ma?
I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala
sarihanxin xili ma!

²³ Fata i ya xerane ra,
i bata n tan Marigin konbi.
I yi a fala, i naxa,
“N ma wontoro wuyaxine xon,
n bata te geyane xuntagi,
Liban yamanan danne ra.
N na a suman wudi kuyene sege ma nen,
e nun a fofa fajni fajine.
N sa a xuntagin narananna li
e nun a foton fajina.

²⁴ N bata xoninne ge yamana gbetene yi,
n yi e ige min.
N Misiran baa igene birin xarima nen
n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁵ Koni, i tan Senakeribi,
i mi a kolon
a n feni itoe yelanxi nen
to mi na ra?
N yi e yiton xabu waxati danguxine.
Iki, n bata yamarin fi,
a rakamali,
i xa taa makantanxine lu kalaxi
alo gemε malanxine.

²⁶ E muxune senbe mi na,
e gaxuxi, e yagixi.
E bata lu alo xee ma sexene
alo se sonle,
alo sexen fanyen ma
naxan xarama benun a xa gbo.

²⁷ Koni, n na a kolon,
i na dɔxɔ,
i na mini, i na so,
i na xɔlɔ n xili ma.

²⁸ I bata xɔlɔ n xili ma,
n yi i konbi ti xuiin me.
Nanara, n nan n ma wuren birama nen i
neni
n yi n ma karafen bira i de kidine yi.
I faxi kiraan naxan xon,
n yi i raxete na xon.’ ”

Taxamasenna yi so Xesekiya yii
Esayi 37.30-32

²⁹ “Ala yi a fala Xesekiya xa, a naxa, ‘Ito
xa findi taxamasenna ra i xa:
Bogiseen naxanye solixi e yete ma,
ε bata ne don nen i to ra,
na nan mon ligama ne famatoni,
koni ne saxandeni,
ε seen sima nen,
ε yi a xaba,
ε yi manpa binle si,*
ε yi e bogine don.

³⁰ Yuda bənsanna muxu dənxen naxanye
na lu,
ne mon e salenne raminima nen
alo wudina, e bogi.

³¹ A dənzene minima nen Yerusalen yi,
a dənzene luma nen e nii ra Siyon geyane
yi.

Alatala na nan ligama a xanuntenyani.’ ”

Senakeribi rananna

Esayi 37.33-38 nun Taruxune Firinden
32.21-22

³² “Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya
Mangan ma iki, a naxa,
‘A mi soe taani ito yi mumε!
A mi xalimakuli wole be yi.
A mi makantan wure lefa tima a xa.
A mi gbingbinna ratema a xili ma.’

³³ Alatalaa falan ni ito ra.
‘A faxi kiraan naxan xon
a xetema nen na xon.
A mi soe taani ito yi mumε.

³⁴ N taani ito makantanma nen,
n yi a rakisi n tan ma fe ra
e nun Dawuda a fe ra, n ma walikena.’ ”

³⁵ Na kəeen na, Alatalaa malekan yi
mini, a muxu wuli kemε tonge solomasεε
wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Ya-
maan to keli xotanni, e yi e binbine to.

³⁶ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a
ganla rakeli, a xete Niniwa taani.

³⁷ Lɔxɔna nde, Senakeribi yi xinbi sinxi
a ala Nisiroki batu banxini a batudeni, a
dii xemene Adarameleki nun Sareseri yi a
faxes silanfanna ra, e yi e gi siga Ararati
yamanani. A dii Esaraxadon yi dɔxɔ a
nɔxɔni.

* **19:29:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

20

Xesekiya a furena fe Esayi 38.1-8

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amōsi a diin yi fa a fēma, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yitōn, amasōtō i faxamatōn ni i ra, i mi fa siimaya sōtōma.’ ” ² Xesekiya yi a yēē rafindi banxi kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nēn i yetagi lannayaan nun bōje fajiyani, naxan fan i yēē ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han!

⁴ Benun Esayi xa keli tanden ma, Alatala yi falan ti a xa iki, a naxa, ⁵ “Xētē, i yi a fala n ma yamaan mangan Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mē, n bata i yēēgen to. N na i rakendeyama nēn, benun xi saxan, i siga Alatala Batu Banxini. ⁶ N mōn jēē fu nun suulun sama nēn i ya siimayaan fari. N na i tan nun taani ito xunbama nēn Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nēn, n ma fe ra, e nun Dawudaa fe ra, n ma walikēna.’ ”

⁷ Na xanbi ra, Esayi yi a fala, a naxa, “E xōdē bogi yidinxina nde tongo.” E yi na tongo, e a sa a furen dē, Xesekiya yi kendēya.

⁸ Xesekiya bata yi a fala Esayi xa, a naxa, “N na a kolonma taxamasenna mundun xōn fa fala benun xi saxan a Alatala n nakendeyama nēn, n siga Alatala Batu Banxini?” ⁹ Esayi yi a yabi, a naxa, “Alatala naxa, i a kolonma taxamasenna naxan xōn a Alatalaa falan kamalima nēn: I waxi nēn ba, nininna xa a maso hanma a masiga sanna yē fu teden ma?” ¹⁰ Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Na ligē nēn nininna yi siga yēēn na sanna yē fu, koni n wama nēn a xa xētē xanbin na sanna yē fu.” ¹¹ Nayi, Nabi Esayi yi Alatala maxandi, naxan nininna raxētē xanbin na sanna yē fu Axasi a banxin teden ma, nininna bata yelin dangue dēnaxan na.

Babilōn xerane fe Esayi 39.1-8

¹² Na waxatini, Babilōn Manga Baladan ma dii xēmēn Merodaki-Baladan yi bataxin

nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasōtō a bata yi Xesekiya fura feen mē. ¹³ Xesekiya yi xērane rasēnē, a yi a banxin kui seene birin yita ne ra: gbeti fixēn nun xēmāna, wudi bogi ture fajine nun latikōnōnna nun a yēngē so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan yita e ra e nun a bōxōn birin.

¹⁴ Nabi Esayi mōn yi fa Manga Xesekiya fēma, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minēn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yama mana makuyen nin, Babilōn.” ¹⁵ Esayi mōn yi a maxōdin, a naxa, “E i ya banxin to nēn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nēn. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.” ¹⁶ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatalaa falan name! ¹⁷ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nēn Babilōn yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ E i ya dii xēmēna ndee tongoma nēn, i yetēēn naxanye sōtōma, alogo e xa findi Babilōn mangana banxin xēmē tēgenne ra.” ¹⁹ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nēn bōje xunbenla nun marakantanni n ma siimayani.”

Taruxune Firinden 32.32-33

²⁰ Xesekiya kēwali dōnxēne seβexi Yuda mangane taruxu kēdine kui. A wēkilēna fe falama e nun a ige ramaraden naxan ge e nun a ige kiraan naxan ge siga igen na Yerusalēn yi. ²¹ Xesekiya yi faxa. A dii xēmēn Manase yi ti a jōxōni mangayani.

21

Manase, Yuda Mangana

¹ Manase findi mangan na a jēē fu nun firinden nan ma, a jēē tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalēn yi. A nga yi xili Xefisiba. ² Naxan jaxu Alatala yēē ra yi, a yi na liga. A yi fe xōsixine liga alo siyane Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yēē ra. ³ A mōn yi kidene ti geyane fari a fafe Xesekiya dēnaxanye kala, a yi saraxa ganden nafala Baali xa, a yi Asera kide gbindowna bitin, alo Isirayila manga Axabi a liga kii

naxan yi, a yi a xinbi sin sarene bun, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma Yerusalen nin.” ⁵ A yi sarene kiden ti Alatala Batu Banxini sansan firinne birin kui. ⁶ A yi a dii xemen gan saraxan na, a yi kɔɛrayaan liga, a yi so yiimatoni, a muxune dɔxɔ naxanye yi jinanne maxɔdinma naxanye yi falan tima barinne ra. Naxan jaxu Alatala yetagi, a lu na ligɛ tun, a yi Ala raxɔlɔ. ⁷ A yi Asera kide gbindonna rafala, a na bitin Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma Dawuda nun a diin Sulemani xa, a naxa, “N bata banxini ito sugandi e nun Yerusalen Isirayila bɔnsɔnne yirene birin ye, n waxi n xinla lu feni denaxan yi habadan. ⁸ N mi Isirayila kaane masigɛ yamanan na, n naxan soxi e benbane yii, koni fɔ e xa n ma yamarine birin suxu e nun n ma sariyan birin n ma walikɛɛn Musa naxan seɓɛxi.” ⁹ Koni, yamaan mi e suxu mumɛ, Manase yi findi sabun na e lɔ ayi, Isirayila kaane yi fe jaxin liga dangu siyane ra Alatala naxanye kedi e yɛɛ ra.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti a nabine xɔn, a naxa, ¹¹ “Yuda mangan Manase bata fe xɔsixini itoe liga. A bata fe jaxin liga dangu Amorine ra waxati danguxine yi, a mɔn bata Yuda kaane ti yulubin ma a suxurene xɔn. ¹² Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, ‘N tɔrɔn nafama nɛn Yerusalen kaane nun Yuda kaane ma naxan yo na a mɛ, a tuli madɔxɔma ayi nɛn. ¹³ N Yerusalen kalama nɛn alo n Samari taan nun Axabi a denbayaan kala kii naxan yi, n Yerusalen muxune raxɔrima nɛn alo lɔxɔn bama goronna ma kii naxan yi a na yifitan, a maxɛtɛ. ¹⁴ N nan n ma yama dɔnxɛn nabɛɛnma nɛn e yaxune yii, e yi e yii seene birin tongo, ¹⁵ bayo naxan jaxu n yetagi, e bata na liga, e yi n naxɔlɔ keli e benbane ramini lɔxɔn ma Misiran yamanani han to.’”

¹⁶ Manase yi sɔntare wuyaxi faxa, han Yerusalen yi rafe binbine ra sa yulubin fari a Yuda kaane ti naxan ma naxan yi jaxu Alatala yɛɛ ra yi.

¹⁷ Manase kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a yulubin naxan liga, ne seɓɛxi Yuda mangane taruxune kɛdine kui.

¹⁸ Manase yi faxa, e yi a maluxun nakɔni naxan a banxin dɛxɔn, Yusaa nakɔni. A dii xɛmɛna Amɔn yi ti a jɔxɔni mangayani.

Amɔn, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 33.21-25

¹⁹ Amɔn findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɛn nun firinden nan ma, a jɛɛ firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nɛn Mesulemeti, Xarusi a dii tɛmɛna, naxan keli Yotoba taani. ²⁰ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn, alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. ²¹ A yi sigan ti a jaxin na alo a fafe, a yi suxurene batu a fafe naxanye batu, a yi a xinbi sin e bun ma. ²² A yi Alatala rabejin, a benbane Ala, a mi sigan ti Alatalaa kiraan xɔn. ²³ Manga Amɔn ma walikɛne yi yanfan so a ma, e yi sa a faxa a banxini. ²⁴ Koni, naxanye yanfan so Manga Amɔn ma yamanan muxune yi ne faxa, yamanan muxune yi a dii xɛmɛn Yosiya ti a jɔxɔni. ²⁵ Amɔn kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne seɓɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ²⁶ E yi a maluxun a gaburun na, Yusaa nakɔni. A dii xɛmɛn Yosiya yi ti a jɔxɔni mangayani.

22

Yosiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 34.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a jɛɛ solo-masɛxɛden nan ma, a jɛɛ tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yedida, Adayaa dii tɛmɛna, Bɔsikati kaana. ² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga, a sigan ti tinxinni alo a benba Dawuda, a mi kiraan fata siga yiifanni hanma kɔmɛnni.

Sariya kɛdina fe

Taruxune Firinden 34.8-28

³ A mangayaan jɛɛ fu nun solo-masɛxɛdeni, Manga Yosiya yi seɓɛli tiin Safan nasiga Alatala Batu Banxini, Asaliyaa dii xɛmɛna, Mesulan mamanan-denna. A yi a fala a xa, a naxa, ⁴ “Siga Xiliki fɛma, saraxarali kuntigina, a xa sa gbetin malan naxan soxi Alatala Batu Banxini e nun dɛ kantanne naxan nasuxi yamaan yii. ⁵ Muxun naxanye Alatala Batu Banxin wanli kuntigine ra, a xa so ne yii. Ne yi a so Alatala Batu Banxini

tɔn muxune yii: ⁶ yii ra walikene nun kamudere ne nun gɛmɛ masonle, alogo e xa wudin nun gɛmɛ masolixine sara, e banxini tɔnɲɛ naxanye ra. ⁷ Koni, gbetin naxan soma e yi, muxu yo nama e maxɔdin na rawali kii ma, bayo e walima tinxinna nin.” ⁸ Nayi, Xiliki, saraxarali kuntigin yi a fala sebeli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedindin to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi na kedindin so Safan yii, Safan yi a xaran. ⁹ Na xanbi ra, sebeli tiin Safan yi sa a fala mangan xa, a naxa, “Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, i ya walikene bata na so walikene kuntigine yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn.” ¹⁰ Sebeli tiin Safan yi a fala mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki kedindin na nde soxi nɛn n yii.” Safan yi a xaran mangan yetagi.

E yi nabi naxanla maxɔdin

¹¹ Naxan yi sebei sariya kedindin kui, mangan to na mɛ, a yi a dugine yibo a ma. ¹² Mangan yi yamarini itoe so saraxaraliin Xiliki yii e nun Safan a diina Axikan e nun Mikahu a diina Akibori nun sebei tiin Safan nun Asaya, mangana walikena, a naxa, ¹³ “E sa Alatala maxɔdin nxu nun Yuda yamaan birin xa kedindin fe ra naxan toxi. Alatala bata xɔlɔ gbeen ti en xili ma, amasɔtɔ yamarin naxanye sebei kedindin ito kui, en benbane mi ne suxi e yi e liga.”

¹⁴ Saraxarali Xiliki nun Axikan nun Akibori nun Safan nun Asaya yi siga nabi naxanla Xuluda fema. A yi dɔxi Yerusalɛn Taa Nɛnɛn nin. Dugi ramaran nan yi a xɛmɛn Salun na, Tikiwaa dii xɛmɛna, Xaraxasa mamandenna. ¹⁵ Xuluda yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala e xɛ muxun xa naxan e rafaxi n fema, ¹⁶ e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tɔrɔn nafama nɛn yireni ito fari e nun a muxune, fata kedindin xuine birin na Yuda mangan naxan xaranxi. ¹⁷ Bayo e bata n nabɛɲin, e wusulanna gan ala gbɛtɛne xa, e yi n naxɔlɔ e suxurene ra e naxanye rafalaxi, na ma, n ma xɔlɔn bata gbo ayi yireni ito xili ma, a mi nɲɲɛ mumɛ!’ ¹⁸ Koni, e sa a fala Yuda mangan xa, naxan e rafaxi Alatala maxɔdindeni, e naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi falane fe yi i naxanye

mɛxi, a naxa: ¹⁹ I to falani itoe mɛxi n naxanye tixi yireni ito nun a muxune xili ma, naxanye findi naxankatan nun dangan na, i yi sunu, i yi i magodo Alatala yetagi. Bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n fan bata a mɛ. Alatalaa falan ni i ra. ²⁰ Nanara, n na i luma nɛn i faxa bɔɲɛ xunbenli, i maluxun bɔɲɛ xunbenli i ya gaburun na, n naxankatan naxan nagodon yireni ito fari, i mi ne toma.’ ” E dɛntɛgɛni ito sa mangan xa.

23

Yosiya yi lanna fen Ala ra Taruxune Firinden 34.29-32

¹ Manga Yosiya yi Yuda fonne nun Yerusalɛn fonne birin malan a fema. ² A yi siga Alatala Batu Banxini, e nun Yuda xɛmɛne nun Yerusalɛn kaane birin nun saraxaraline nun nabine. Yamaan birin yi siga keli muxudine ma han muxu gbeene. A layiri kedindin naxan to Alatala Batu Banxini, a na fala xuine birin xaran e yetagi. ³ Mangan yi tixi sebetenna xɔn Ala Batu Banxin so dɛɛn na, a lanna fen Alatala ra, a dɛ xuiin tongo a xa bira Alatala fɔxɔ ra, a yi a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu a bɔɲɛn nun a niin birin na. A na layirin fala xui sebetɛxine rakamali na kii nin. Yamaan birin yi so layirini.

Dinan matinxin fena Yuda yi Taruxune Firinden 34.3-5

⁴ Mangan yi saraxarali kuntigin Xiliki yamari, e nun saraxaraliin bonne nun saraxaraliin naxanye yi dɛɛn kantanma, a e xa seene birin namini Alatala Batu Banxini naxanye rafalaxi Baali nun Asera nun sarene birin batu seene ra. Yosiya yi sa e gan Yerusalɛn fari ma xɛɛne ma Kedirɔn lanbanni, a siga e xuben na Betɛli yi. ⁵ Yosiya yi kiden ki muxune kedi, Yuda mangan yi naxanye dɔxi alogo e xa wusulanna gan kidene yi geyane fari Yuda taane nun Yerusalɛn rabilinni. Kiden ki muxuni itoe yi wusulanna gan Baali nun sogen nun kiken xa e nun sare kurune nun sarene birin xa. ⁶ Yosiya yi Asera kide gbindonna ramini Alatala Batu Banxini, a yi a xali Yerusalɛn fari ma Kedirɔn lanbanni, a sa a gan mɛnni, a yi a findi xuben na, a sa a xuben woli yamanan

muxune gaburune fari. ⁷ A mən yi kiden ki xεmε yalundene banxine kala Alatala Batu Banxini, naxanle yi domane dεgεma dεnaxan yi Asera batu seen na. ⁸ Yosiya yi Yuda taane saraxaraline birin maxili, a yi taan kidene raxəsi, saraxaraline yi wusulanna ganma dεnaxanye yi, keli Geba ma han Bεriseba, a yi taan kidene kala taan so dεene ra, a gbengbenna, dεnaxan yi taan kuntigin Yosuwe a dεen na taan so dεen kəmenna ma. ⁹ Taan kiden ki muxune mi yi sigama Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, koni e yi buru tetaren donma alo saraxaraline. ¹⁰ Mangan yi Tofeti raxəsi Ben-Hinən lanbanni, alogo muxu yo nama fa a dii xεmən hanma a dii tεmən gan Mələkə suxuren binya feen na. ¹¹ Yuda mangan soon naxanye findi sogen batu seene ra, Yosiya yi ne ba Alatala Batu Banxini so dεen dεxən. E yi sansanna nde nan kui kuntigin Natan-Meleki a banxin dεxən. Na xanbi ra, Yosiya yi wontorone gan e yi sogen batun naxanye ra. ¹² Yuda mangane bata yi kiden ti Axasi a kore banxin xuntagi. Yosiya yi ne birin kala e nun Manase kiden naxanye ti Alatala Batu Banxini sansan firinne kui. A yi ne ba mənni, a yi e kala, a yi e dungi dunge woli Kedirən lanbanni. ¹³ Isirayila mangan Sulemani taan kiden naxanye ti Yerusalen sogeteden binni Maraxəri Geyaan yiifanna ma, mangan yi ne raxəri. Sulemani yi ne tixi Asitarate nan xa Sidən kaane ala e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mələkə, Amonine ala. ¹⁴ Yosiya yi Asera kide gbindonne nun kide gεmεne kala, e yi dεnaxan yi a menna rafe muxu xənne ra.

Dinan matinxin fena Isirayila yi

¹⁵ Saraxa ganden nun taan kiden naxan yi Beteli yi, a yi ne fan nabira. Nebati a dii xεmən Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, na nan na kiden nafala. Yosiya yi kiden gan han a findi xuben na. A mən yi Asera kide gbindonna fan gan.

¹⁶ Nayi, Yosiya yi a yεε rakojin, a yi gaburune to geyaan ma mənni, a yi walikene

rasiga muxu xənne tongodeni gaburune ra, a sa e gan saraxa ganden fari alogo a xa mən naxəsi, fata Alatalaa falane ra sayiban naxanye fala lan feni itoe ma.* ¹⁷ Manga Yosiya yi a fala, a naxa, “N gεmε gbeen mundun toma ito ra?” Taan muxune yi a yabi, e naxa, “Sayiban gaburun na a ra, naxan keli Yuda yi, naxan falane ti Beteli saraxa ganden xili ma, i feen naxanye ligaxi iki.” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a lu mənni, muxu yo nama a yiin din na sayiban xənne ra!” Nayi, e yi a xənne ramara mənni e nun nabi bonna xənne naxan keli Samari taani.

Taruxune Firinden 34.6-7

¹⁹ Yosiya mən yi taan kide banxine birin kala naxanye yi Samari taane yi, Isirayila mangane naxanye ti, e yi Ala raxələ. Yosiya yi a liga alo a liga Beteli yi kii naxan yi. ²⁰ Yosiya yi taan kiden ki muxune birin kəε raxaba e saraxa gandene fari, a yi muxu xənne gan ne fari. Na xanbi ra, a yi xεtε Yerusalen yi.

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

Taruxune Firinden 35.1,18-19

²¹ Mangan yi yamarini ito fi yamaan birin ma, a naxa, “E Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla† raba Alatala binya feen na, ε Ala, alo a sebexi layiri kedin kui kii naxan yi.” ²² Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanli ito sifan munma yi liga singen, keli kitisane waxatin ma Isirayila yi e nun Isirayila mangane nun Yuda mangane ləxəne birin yi. ²³ Manga Yosiya nεε fu nun solomasεxε nan yi a ra a Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanli ito rabe Yerusalen yi Alatala xa.

Yosiyaa mangayaan naḡanna fe

Taruxune Firinden 35.20-36.1

²⁴ Naxanye yi ninanne maxədinma e nun naxanye yi falan tima barinne ra, Yosiya yi ne birin faxa. A yi kε suxure nun suxure sawurane kala, e nun fe xəsixin naxanye birin yi Yerusalen nun Yuda yamanani. A na liga nən alogo a xa sariyan nakamali naxanye kedin kui saraxaraliin Xiliki naxan to Alatala Batu Banxini. ²⁵ Yosiya

* **23:16:** Na sayibana fe mən sebexi Mangane Singen 13.2 kui. † **23:21:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui.

ᵂᵂᵂᵂ munma yi lu na singen mangane ye, a bira nen Alatala foxo ra a boren birin na, a niin birin yi, e nun a senben birin yi, fata Musaa sariyan birin na. A tan dangu xanbini, a maligan mi lu na mumε!

²⁶ Koni, Alatala mi xete a xolo gbeen foxo ra Yuda xili ma Manase a fe ra naxan a Alatala raxolo. ²⁷ Alatala yi a fala, a naxa, "N Yuda bama nen n yetagi alo n na Isir-ayila ba n yetagi kii naxan yi. N Yerusalen wolima ayi nen n taan naxan sugandi, e nun banxina n na a fala banxin naxan ma, n naxa, 'N xinla luma be nin.' " ²⁸ Yosiya kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

²⁹ A waxatini, Neko, Misiran mangan yi siga Asiriya Mangan xili ma Efirati baan binni. Manga Yosiya yi siga a ralandeni. Misiran mangan Neko to a to tun, a yi a faxes Megido taani. ³⁰ Yosiya walikene yi a binbin xali wontoron kui, e yi keli Megido taani siga Yerusalen yi, e sa a maluxun a gaburun na. Yamanan muxune yi a dii xemene Yehowaxasi tongo, e turen sa a xunni, e yi a findi mangan na a fafe ᵂᵂᵂᵂ.

Yehowaxasi, Yuda Mangana Taruxune Firinden 36.2-4

³¹ Yehowaxasi findi mangan na a jee moxoren nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Xamutali, Yermi a dii temena, Libina kaana. ³² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ³³ Misiran Mangan Neko yi yolonxonna sa a ma Ribila taani, Xamata yamanani, alogo a nama fa mangayaan liga Yerusalen yi mumε, a yi mudu gbeti fixen kilo wuli saxan kemε naanin nun xemaan kilo tonge saxan nun naanin sa yamanan fari. ³⁴ Misiran mangan Neko yi Yosiya dii xemena Eliyakimi dexo mangan na a fafe ᵂᵂᵂᵂ, a yi a xinla masara a Yehoyakimi. A yi Yehowaxasi suxu, a siga a ra Misiran yi, a sa faxes denaxan yi. ³⁵ Yehoyakimi yi gbetin nun xemaan so Misiran mangan yii, koni a yi mudu gbetin maxili yamanan na, fata Misiran mangana yamarin na, yamanan yamaan birin lan a xa gbetin nun xemaan naxan ba a na fala,

a lan a xa naxan so Misiran mangan Neko yii.

Yehoyakimi, Yuda Mangana Taruxune Firinden 36.5-8

³⁶ Yehoyakimi findi mangan na a jee moxoren nun suulunden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Sebuda, Pedayaa dii temena, keli Ruma taani. ³⁷ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi.

24

¹ Babilon Mangan Nebukadanesari so yengeni Yehoyakimi waxatin nin. Yehoyakimi yi lu Nebukadanesari a non bun jee saxan, koni a mon murute nen Nebukadanesari xili ma. ² Nayi, Alatala yi Babilon kaane ganla rasiga a xili ma, e nun Arami kaane nun Moyaba kaane nun Amonine ganle, a yi ne birin nasiga Yuda xili ma a kaladeni, fata Alatala falan na a naxan ti a walikene xon, nabine. ³ Na fata Alatala yamarin nan tun na, naxan yi waxi Yuda ba feni a yetagi Manase a yulubine fe ra. ⁴ Manase bata yi sontare wuyaxi faxes, a yi Yerusalen rafe a fe jaxine ra. Alatala mi wa a mafelu feni mumε!

⁵ Yehoyakimi kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁶ Yehoyakimi yi faxes. A dii xemene Yoyakin yi ti a ᵂᵂᵂᵂ mangayani. ⁷ Misiran mangan mi fa mini a yamanani, bayo Babilon mangan bata yi a baxon birin tongo keli Misiran baani han sa dexo Efirati baan na.

Yoyakin, Yuda Mangana Taruxune Firinden 36.9-10

⁸ Yoyakin findi mangan na a jee fu nun firinden nan ma, a kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Nexusuta, Yerusalen kaana Elanatan ma dii temena. ⁹ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. ¹⁰ Na waxatini, Babilon mangan Nebukadanesari a walikene yi siga Yerusalen xili ma, e yi taan nabilin yengeni. ¹¹ Babilon mangan Nebukadanesari yeteen yi fa taan yetagi, a walikene yi na yenge. ¹² Nayi, Yuda mangan Yoyakin yi siga, a

sa a yete dentege Babilon mangan xa, e nun a nga nun a walikene nun a mangane nun a kuntigine. Yoyakin a mangayaan jee solomasexedeni, Babilon mangan yi a suxu. ¹³ Nebukadanesari yi nafunla birin ba Alatala Batu Banxini e nun manga banxin nafunle, Isirayila mangan Sulemani xema goronna naxanye birin nafala Alatala banxini, a ne kala, alo Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁴ Nebukadanesari yi Yerusalen kaane birin xali suxuni, kuntigine nun sofane, e birin malanxina muxu wuli fu sa yiirawanle nun xabune birin fari. A yiigelitone nan tun lu yamanani. ¹⁵ Nebukadanesari yi Yoyakin xali Babilon yi, a yi mangana nga suxu Yerusalen yi siga Babilon yi e nun mangana jaxanle nun a kuntigine nun a yamanan muxu gbeene. ¹⁶ Babilon mangan mon yi sofa kendene birin xali konyiyani Babilon yi, muxu wuli solofere e nun yiirawanle nun xabune, muxu wuli keden. ¹⁷ Babilon mangan yi Yoyakin saxo Matani findi mangan na a joxoni, a naxan xili masara a Sedeki.

Sedeki, Yuda Mangana

Yeremi 52.1-3 nun Taruxune Firinden 36.11-12

¹⁸ Sedeki findi mangan na a jee maxonen nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Xamutali, Yeremi a dii temena, Libina kaana. ¹⁹ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ²⁰ Na liga Alatala xolon nan ma fe ra Yerusalen nun Yuda xili ma, a yi waxi naxanye ba feni a yetagi.

Sedeki fan yi murute Babilon mangan xili ma.

25

Yeremi 39.1-7 nun 52.4-11

¹ Sedeki a mangayaan jee solomanaaninden kike fuden xi fude laxoni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, a yi daaxadeni ton a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ² E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jee fu nun kedendena. ³ Na jeen kike naaninden xi solomanaaninde laxoni, kamen yi gbo ayi taani, donse mi yi

fa yamanan muxune yii. ⁴ Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Koen na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taa makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so deen na mangana nakoon dexon. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni. ⁵ Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa a li Yeriko meremerene yi, a ganla birin yi xuya ayi, e yi e masiga a ra. ⁶ E yi mangan suxu, e siga a ra Babilon mangan fema Ribila taani, e yi sa a makiti menni. ⁷ E Sedeki a diine koe raxaba a yetagi, e mon yi Sedeki yene saxonje ayi, e yi a xidi sula xolonxonna ra, e siga a ra Babilon yi.

Yerusalen kala fena

Yeremi 39.8-10 nun 52.12-27 e nun Taruxune Firinden 36.17-21

⁸ Kike suulunden xi soloferede laxoni, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jee fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan, Babilon mangana kuntigina nde yi so Yerusalen yi. ⁹ A yi teen so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kendene birin gan. ¹⁰ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna foxo ra, ne yi Yerusalen yinne kala. ¹¹ Muxu donxen naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, naxanye bata yi e yete sa Babilon mangan sagoni e nun yama donxena. ¹² Koni mangan kantan muxune xunna yi yiigelitona ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xee biine.

¹³ Sula senbetenna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan na Babilon yi. ¹⁴ E yi tundene nun tee ko seene nun lenpu ratu seene nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁵ Mangan kantan muxune xunna mon yi wusulan gan seene nun wuli xuya goronne tongo, xema daxine nun gbeti fixe daxine birin. ¹⁶ Senbeten firinna nun ige ramara

se gbeen nun ige maxali wontorone Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nɔɛ yatɛ. ¹⁷ Sɛnbɛtɛn kedenna yi mate nɔngɔnna yɛ fu nun solomasɛxɛ, kondɛn yi a xunna, naxan yi mate nɔngɔnna yɛ saxan, a kondɛn yi rayabuxi sula yɔlɔnxɔn yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Sɛnbɛtɛn firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina.

¹⁸ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun dɛɛn kantan muxu saxanne. ¹⁹ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xɛmɛ suulun mangana muxune yɛ naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sɛbeli tiina, naxan yi sofa nɛnɛne xinle sɛbɛma, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani.

²⁰ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilɔn mangan fɛma Ribila taani. ²¹ Babilɔn Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

Gedali, Yuda yamana kann

Yeremi 40.7-41.18

²² Babilɔn mangan Nebukadanesari yi Yuda yamanan muxu dɔnxɛne sa Gedali a yamarin bun ma, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna. ²³ Sofa kuntigine nun e sofane birin to na mɛ, a Babilɔn mangan bata Gedali findi yamana kann ra, e yi siga Gedali fɛma Misipa taani, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli nun Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun Tanxumeti a dii xɛmɛn Seraya Netofa kaan nun Maka kaana dii xɛmɛn Yaasaniya, e nun e ganle.

²⁴ Gedali yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, “ɛ nama gaxu sese ra Babilɔn kaane kuntigine fe ra, ɛ lu yamanani, ɛ wali Babilɔn mangan xa, ɛ hɛrin sɔtɔma nɛn.” ²⁵ Koni, jɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli, Elisama mamandenna, mangan xabilan muxuna nde, na yi fa, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra, e yi Gedali faxa, e nun Yuda kaane nun Babilɔn kaan naxanye yi a fɛma Misipa taani. ²⁶ Nayi, yamanan muxune birin,

yiigelitɔne nun nafulu kanne, e nun sofa kuntigine yi keli, e siga Misiran yi, bayo e yi gaxuxi Babilɔn kaane yɛɛ ra.

Yoyakin mini feen kasoon na

Yeremi 52.31-34

²⁷ Yuda mangan Yoyakin suxun jɛɛ tonge saxan e nun soloferedeni, Babilɔn mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jɛɛ fɔlɔni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jɛɛn kike fu nun firinden xi mɔxɔjɛn nun soloferede lɔxɔni. ²⁸ A yi fala fajin ti a xa. Mangan bonna naxanye yi a fɛma Babilɔn yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ²⁹ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dɛge mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁰ A makoon yi seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, mangan yi lu ne soɛ a yii a siimayaan birin yi.

Taruxune Singena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yire firinna naxanye xili “Taruxune,” ne Yuda bənsənnə mangane nan ma fe falama. Taruxune Singena Isirayila kaane benbane bari feen nan falama keli N Benba Adama ma han sa dəxə Dawuda sayaan waxatin na. Manga Dawuda fe taruxun nan Kitabun yireni ito kui, yanyina nde ꞡe wuli keden ꞡəxən benun Yesu xa bari. Taruxune Singen nun Samuyeli Firinden nun Mangane Singen kitabu yirene e maliga yire wuyaxi yi.

Isirayila kaane benbane

¹ Adama nan Seti sətə. Seti yi Enosi sətə. Enosi yi Kenan sətə. ² Kenan yi Mahalaleli sətə. Mahalaleli yi Yarədi sətə. ³ Yarədi yi Xenəki sətə. Xenəki yi Matusela sətə. Matusela yi Lameki sətə. ⁴ Lemeki yi Nuhan sətə. Nuhan yi Semi nun Xami nun Yepeti sətə.

Dunuja Fəln 10.2-20

⁵ Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomere nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki nun Tirasi.

⁶ Gomere a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁷ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁸ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi nun Misiran nun Puti nun Kanan. ⁹ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Səba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka. Raama diini itoe nan sətə: Saba nun Dedan. ¹⁰ Kusi yi Nimirodi bari. Na findi yengeso belebelen nan na dunuja yi. ¹¹ Misiran yi diine sətə naxanye findixi Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane nun ¹² Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane nun Kafatoro kaane ra. Filisitine benbane nan Kafatoro kaane ra. ¹³ Kanan yi a dii singen Sidən sətə e nun gbətəye naxanye findixi Xitine nun ¹⁴ Yebusu kaane nun Amorine nun Girigasane nun ¹⁵ Xiwine nun Arakane nun

Sini kaane nun ¹⁶ Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane ra.

Dunuja Fəln 10.21-31 nun 11.10-27

¹⁷ Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

Arami a diine ni i ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

¹⁸ Arapaxadi yi Selaxa sətə. Selaxa yi Eberi sətə. ¹⁹ Eberi yi dii xeme firin sətə. Keden xili Pelegi* bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunyen xili Yokatan.

²⁰ Yokatan ma diine ni i ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera nun ²¹ Hadoran nun Yusali nun Dikila nun ²² Ebali nun Abimayeleye nun Saba nun ²³ Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Yokatan ma diine nan ne ra.

²⁴ Semi yi Arapaxadi sətə. Arapaxadi yi Selaxa sətə. ²⁵ Selaxa yi Eberi sətə. Eberi yi Pelegi sətə. Pelegi yi Rewu sətə. ²⁶ Rewu yi Serugu sətə. Serugu yi Nahori sətə. Nahori yi Tera sətə. ²⁷ Tera yi Iburama sətə naxan findixi Iburahima ra.

Nabi Iburahimaa diine

Dunuja Fəln 25.12-16

²⁸ Iburahima yi Isiyaga nun Sumayila sətə. ²⁹ Sumayilaa dii singen yi xili nen Nebayoti. Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ³⁰ Misema nun Duma nun Masa nun Xadada nun Tema nun ³¹ Yeturi nun Nafisi nun Kedema, Sumayilaa diine nan yi ne fan na.

Dunuja Fəln 25.1-4

³² Iburahima a konyi naxanla† Keturaa dii xemene xinle ni itoe ra a naxanye bari Iburahima xa: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki nun Suwa. Yokan yi Saba nun Dedan sətə. ³³ Midiyan yi Efa nun Efere nun Xanəki nun Abida nun Elida sətə. Keturaa diine nan e birin na.

Dunuja Fəln 36.10-14

³⁴ Iburahima yi Isiyaga sətə. Isiyaga yi Esayu nun Isirayila sətə.

³⁵ Esayu a diine xinle ni itoe ra: Elifasi nun Reyuli nun Yewusi nun Yalami nun Kora.

³⁶ Elifasi a diine xinle ni itoe ra: Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami nun Kenasi nun Timina nun Amaleki.

* **1:19:** Pelegi bunna neen fa fala “Mayitaxunna.” † **1:32:** Konyi naxanle sariyan sebxə Xəryaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra a naxan sətə a naxanla ra.

³⁷ Reyuli a diine xinle ni itoe ra: Naxati nun Sera nun Sama nun Misa.

Dunuya Fəlon 36.20-28

³⁸ Seyiri a diine xinle ni itoe ra: Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana nun Dison nun Eseri nun Disan.

³⁹ Lotan yi Xori nun Homami sətə. Lotan magilən yi xili nən Timina.

⁴⁰ Sobali yi Aliyan nun Manaxati nun Ebali nun Sefi nun Onan sətə.

Sibeyon yi Aya nun Ana sətə.

⁴¹ Ana yi Dison sətə.

Dison yi Xamaran nun Eseban nun Itiran nun Keran sətə.

⁴² Eseri yi Bilihan nun Saawan nun Yaakan sətə.

Disan yi Yusu nun Aran sətə.

Dunuya Fəlon 36.31-43

⁴³ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edən yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan sətə waxatin naxan yi. Beyori a diin Bela yi findi manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ⁴⁴ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ⁴⁵ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ⁴⁶ Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane nə Moyaba bəxəni. A taan yi xili nən Abiti. ⁴⁷ Xadada to faxa, Masareka kaan Samala yi findi mangan na. ⁴⁸ Samala to faxa, Sayuli yi findi mangan na, naxan yi kelixi Rehoboti taani baan dε. ⁴⁹ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ⁵⁰ Baali-Xanan to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nən Pawu. A paxanla yi xili nən Mehetabeli, Matirədi a dii tēmənə, Mesa-habi mamandenna.

⁵¹ Xadada to faxa, muxuni itoe nan findi Edən mangane ra: Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yetəti nun ⁵² Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon nun ⁵³ Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari nun ⁵⁴ Manga Magadiyəli nun Manga Irami. Ne nan yi Edən mangane ra.

* **2:9:** Kalebi mən xili nən Kelubayi.

2

Isirayila yixətene

Dunuya Fəlon 35.23-26

¹ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra: Rubən nun Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon nun ² Dan nun Yusufu nun Bunyamin nun Nafatali nun Gadi nun Aseri.

Ruti 4.18-22 Matiyu 1.3-6

³ Yuda a diine xinle ni itoe ra: Eri nun Onan nun Selaxa. Kanan kaa paxanla nde nan na dii saxanne bari a xa, Suyaa dii tēmənə. Yudaa dii singena Eri yi fe paxin liga Alatala yεε ra yi. A yi a faxa na ma. ⁴ Yuda mamuxun Tamari yi Peresi nun Sera bari a xa. Yuda dii suulun sətə na kii nin.

⁵ Peresi yi Xesirən nun Xamuli sətə. ⁶ Sera yi dii suulun sətə: Simiri nun Etani nun Heman nun Kalikəli nun Dara. ⁷ Karimi yi Akan sətə, naxan tinxintareyaan liga Isirayila ra, a to se ratənxine tongo. ⁸ Etani yi Asari sətə.

⁹ Xesirən yi Yerameeli nun Rami nun Kalebi* sətə.

¹⁰ Rami yi Aminadabo sətə. Aminadabo yi Naxason sətə, naxan findi Yuda bənsəna kuntigin na. ¹¹ Naxason yi Salimon sətə. Salimon yi Boosu sətə. ¹² Boosu yi Obedi sətə. Obedi yi Yese sətə. ¹³ Yese a dii xēmənə xinle ni itoe ra: Eliyabi nan yi a dii singen na, a firindena Abinadabo, a saxandena Simeya, ¹⁴ a naanindena Nataneli, a suulundena Radayi, ¹⁵ a sennindena Osemi, a soloferedena Dawuda. ¹⁶ Yese a dii tēmənə xinle ni itoe ra: Seruya nun Abigayili. Seruya yi dii xēmə saxan sətə: Abisayi nun Yowaba nun Asahəli. ¹⁷ Abigayili yi Amasa sətə Yeteri xa, naxan fataxi Sumayila bənsəna ra.

¹⁸ Xesirən ma diin Kalebi a paxanle Asuba nun Yeriyoti, ne yi diini itoe bari Kalebi xa: Yesere nun Sobaba nun Aradon. ¹⁹ Asuba to faxa, Kalebi yi Efarata dəxə, a yi Xuru bari a xa. ²⁰ Xuru yi Yuri sətə. Yuri yi Besaləli sətə. ²¹ Dənxən na, Xesirən to jεε tonge sennin sətə, a yi Galadi benban Makiri a dii tēmən dəxə, a yi a kolon paxanla ra. E yi Segubu sətə. ²² Segubu yi Yayiri sətə, naxan findi taa məxəjən nun

saxan xun na Galadi yamanani. ²³ Koni, Gesuri kaane nun Arami kaane yi Yayiri taane tongo e nun Kenata taan nun a rabilinne, e birin malanxina taa tonge senin. Makiri yixetene nan ne birin na, naxan Galadi masεε.

²⁴ Xesirɔn to faxa Kalebi-Efarata taani, a naxanla Abiya yi Asexuri bari a xa, naxan Tekowa taan masεε. ²⁵ Xesirɔn ma dii singen Yerameeli a diine ni i ra: a dii singen Rami nun Buna nun Oreni nun Osemi nun Axiya. ²⁶ Yerameeli a naxalan bodena Atara yi Onan bari. ²⁷ Yerameeli a dii singen Rami a diine xinle ni itoe ra: Masi nun Yamin nun Ekeri. ²⁸ Onan yi Samayi nun Yada sɔɔ. Samayi yi Nadaba nun Abisuri sɔɔ. ²⁹ Abisuri a naxanla Abixali yi Axaban nun Molidi sɔɔ. ³⁰ Nadaba yi Seleda nun Apayimi sɔɔ. Seleda yi faxa diitareyani. ³¹ Apayimi yi Yisi sɔɔ. Yisi yi Sesan sɔɔ. Sesan yi Axalayi sɔɔ. ³² Samayi xunyɛn Yada yi Yeteri nun Yonatan sɔɔ. Yeteri yi faxa diitareyani. ³³ Yonatan yi Pɛleti nun Sasa sɔɔ. Yerameeli yixetene nan ne ra. ³⁴ Sesan mi dii xεmε yo sɔɔ fɔ dii tɛmɛne. A konyi xɛmɛn Misiran kaan yi xili nɛn Yara. ³⁵ Sesan yi a dii tɛmɛn fi a konyi xɛmɛn Yara ma. A yi Atayi bari a xa. ³⁶ Atayi yi Natan sɔɔ. Natan yi Sabadi sɔɔ. ³⁷ Sabadi yi Efilali sɔɔ. Efilali yi Obedi sɔɔ. ³⁸ Obedi yi Yehu sɔɔ. Yehu yi Asari sɔɔ. ³⁹ Asari yi Xɛlesi sɔɔ. Xɛlesi yi Eleyasa sɔɔ. ⁴⁰ Eleyasa yi Sisimayi sɔɔ. Sisimayi yi Salun sɔɔ. ⁴¹ Salun yi Yekamiya sɔɔ. Yekamiya yi Elisama sɔɔ.

⁴² Yerameeli xunyɛn Kalebi a dii singen yi xili Mesa. Mesa yi Sifi nun Maresa sɔɔ, naxan findixi Xebiron kaane benban na. ⁴³ Xebiron yi Kora nun Tapuwa nun Rekemi nun Sema sɔɔ. ⁴⁴ Sema yi Raxami sɔɔ. Raxami yi Yorekami sɔɔ. Rekemi yi Samayi sɔɔ. ⁴⁵ Samayi yi Mayon sɔɔ. Mayon yi Beti-Suru sɔɔ. ⁴⁶ Kalebi a konyi naxanla† Efa yi Xarani nun Mosa nun Gasɛsi bari a xa. Xarani yi Gasɛsi sɔɔ. ⁴⁷ Yadayi a diine xinle ni itoe ra: Regemi nun Yotami nun Gešana nun Peleti nun Efa nun Saafi. ⁴⁸ Kalebi a konyi naxanla Maka

yi Seberi nun Tirana bari a xa. ⁴⁹ Maka mɔn yi Madamanna fafe Saafi bari e nun Sewa, Makabena nun Gibeya fafe. Kalebi a dii tɛmɛn yi xili Akasa.

⁵⁰ Kalebi yixetε gbɛtɛye nan itoe fan na. A naxanla Efarataa dii singen Xuru a diine ni i ra: Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masεε, ⁵¹ Salima naxan Bɛtɛlɛmi taan masεε e nun Xarefi naxan Beti-Gaderi taan masεε. ⁵² Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masεε, na yixetene ni i ra: Harowe nun Menuhoti kaane fɔxɔ kedenna nun ⁵³ Kiriyati-Yeyarin xabilan muxun naxanye findixi Yitirine nun Putine nun Sumane nun Miserayine ra. Ne nan findixi Sora taan muxune nun Esetayoli taan muxune ra. ⁵⁴ Salima yixetene ni i ra: Bɛtɛlɛmi kaane nun Netofa kaane nun Atiroti-Beti-Yowaba kaane nun Manaxati kaane fɔxɔ kedenna nun Sorine nun ⁵⁵ sɛbɛlitine xabilan naxanye yi dɔxi Yabɛsa taani e nun Tiratine nun Simeyatane nun Sukatine. Kenine nan ne ra, naxanye fataxi Xamati ra, Rekabu a denbayaan benbana.

3

Manga Dawudaa diine Samuyeli Firinden 3.2-5

¹ Dawuda diin naxanye bari Xebiron taani, ne ni i ra. A dii singen yi xili nɛn Aminon, naxan nga yi findixi Yɛsɛreli kaana Axinowami ra. A dii firinden yi xili Daniyeli, naxan nga yi Karemele kaana Abigayili ra. ² A saxanden yi xili Abisalomi, naxan nga yi findixi Gesuri taan Manga Talamayi a dii tɛmɛn Maka ra. A naaninden yi xili Adoniya, naxan nga yi findixi Xagiti ra. ³ A suulunden yi xili Sefati, naxan nga yi findixi Abitali ra. A senninden yi xili Yitireyami, naxan nga yi Egela ra. ⁴ Dii senninni itoe barixi Xebiron taan nin Dawudaa mangayaan naba dɛnaxan yi nɛɛ solofere kike sennin. A yi mangayaan naba Yerusalɛn taani nɛɛ tonge saxan nɛɛ saxan.

⁵ Amiyeli a dii tɛmɛn Batiseba dii naaninni itoe nan sɔɔ Dawuda xa Yerusalɛn yi: Simeya nun Sobaba nun Natan nun Sulemani. ⁶ Dawuda mɔn

† 2:46: Konyi naxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔɔ a naxanla ra.

dii xεmε solomanaanin gbεtεye sɔtɔ nɛn: Yibixari nun Elisawa nun Elifeleti nun ⁷ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁸ Elisama nun Eliyada nun Elifeleti. ⁹ Dawudaa dii xεmεne nan ne ra. Konyi naxanle* diin naxanye bari a xa, ne mi ne ye. Tamari nan yi e magilɛn na.

Yuda Mangane

¹⁰ Sulemani nan Robowan sɔtɔ. Robowan yi Abiya sɔtɔ. Abiya yi Asa sɔtɔ. Asa yi Yosafati sɔtɔ. ¹¹ Yosafati yi Yehorami sɔtɔ. Yehorami yi Axasiya sɔtɔ. Axasiya yi Yowasa sɔtɔ. ¹² Yowasa yi Amasiya sɔtɔ. Amasiya yi Asari sɔtɔ. Asari yi Yotami sɔtɔ. ¹³ Yotami yi Axasi sɔtɔ. Axasi yi Xesekiya sɔtɔ. Xesekiya yi Manase sɔtɔ. ¹⁴ Manase yi Amɔn sɔtɔ. Amɔn yi Yosiya sɔtɔ. ¹⁵ Yosiya a dii singen findi Yoxanan nan na, a dii firindena, Yehoyakimi, a saxandena, Sedeki, a naanindena, Salun. ¹⁶ Yehoyakimi yi Yoyakin nun Sedeki sɔtɔ.

¹⁷ Yoyakin naxan suxu konyiyani, na diine ni i ra: Selatili nun ¹⁸ Malakirami nun Pɛdaya nun Senasari nun Yekamiya nun Hosama nun Nedabiya. ¹⁹ Pɛdaya yi Sorobabeli nun Simeyi sɔtɔ. Sorobabeli yi Mesulan nun Xananiya sɔtɔ. Selomiti nan yi e magilɛn na. ²⁰ Pɛdaya mɔn yi dii suulun gbεtεye sɔtɔ: Xasuba nun Oheli nun Bereki nun Xasadiya nun Yusabi-Xeseda. ²¹ Xananiya yixεtεne ni i ra: Pelati nun Yɛsaya nun Rɛfayaa diine nun Aranan ma diine nun Abadi a diine nun Sɛkani a diine. ²² Sɛkani dii senninni itoe nan sɔtɔ: Semaya nun Xatusi nun Yigali nun Bariya nun Neyaraya nun Safati. ²³ Neyaraya dii saxanni itoe nan sɔtɔ: Eliyowenayi nun Xisikiya nun Asirikami. ²⁴ Eliyowenayi dii solofereni itoe nan sɔtɔ: Hodafiya nun Eliyasibi nun Pɛlaya nun Akubu nun Yoxanan nun Delaya nun Anani.

4

Yuda xabila gbεtεye

¹ Yuda yixεtεne ni i ra: Peresi nun Xesirɔn nun Karimi nun Xuru nun Sobali. ² Sobali a diin Reyaya yi Yaxati sɔtɔ. Yaxati yi Axumayi nun Lahadi sɔtɔ. Sorane

xabilane fataxi ne nan na. ³ Yɛsɛreli nun Yisema nun Yidibasi nan Etami taan masεge. E magilɛn yi xili Haseleliponi. ⁴ Penuyeli nan Gedori taan masεge. Xuru a diina Eseri nan Xusa taan masεge. Efarataa dii singen Xuru nan Betelemi taan masεge. ⁵ Asexuri yi Tekowa taan masεge, naxalan firin yi naxan yii, Xela nun Nara. ⁶ Nara yi Axusami nun Xeferi nun Temeni nun Axasetari bari a xa. ⁷ Xela yi Sɛrɛti nun Soxara nun Etenani ⁸ nun Kosi bari a xa. Kosi yi Anubi nun Sobeba sɔtɔ, e nun Harumi a dii Axaraxeli xabilane.

⁹ Yabɛsa yi binyen sɔtɔ dangu a ngaxakedenne ra. A nga a xili sa nɛn Yabɛsa bayo a naxa, “N bata a xali tɔrɔni.”* ¹⁰ Yabɛsa yi Isirayilaa Ala maxandi, a naxa, “Yandi, n baraka! I yi n ma bɔxɔn fari sa. I sɛnben xa lu n xɔn, i n natanga tɔrɔn ma alogo fe xɔlɛn nama n sɔtɔ.” Ala yi a duban yabi.

¹¹ Suxa ngaxakedenna Kelubu yi Mexiri sɔtɔ. Mexiri yi Eseton sɔtɔ. ¹² Eseton yi Beti-Rafa nun Paseya nun Texinna sɔtɔ. Texinna nan Naxasa taan masεge. Ne findixi Reka kaane nan na.

¹³ Kenasi yi Otiniyeli nun Seraya sɔtɔ. Otiniyeli yi Xatati nun Meyonotayi sɔtɔ. ¹⁴ Meyonotayi yi Ofara sɔtɔ. Seraya yi Yowaba sɔtɔ, yiirawanle benbana, naxanye yi dɔxi Yiirawanle Lanbanni. ¹⁵ Yefune a diin Kalebi yi Iru nun Ela nun Nami sɔtɔ. Ela yi Kenasi sɔtɔ.

¹⁶ Yehaleleli a diine ni i ra: Sifi nun Sifa nun Tiriya nun Asareli.

¹⁷ Esiraa diine ni i ra: Yeteri nun Meredi nun Efere nun Yalon. Meredi a naxanla nde yi Mariyama nun Samayi nun Yiseba bari. Yiseba nan Esitemowa taan masεge. ¹⁸ Misiran mangana dii tɛmɛn Biti naxan yi dɔxi Meredi xɔn ma, na nan na diine bari. Meredi mɔn yi Yahudiya naxanla nde dɔxɔ, na diine ni i ra: Yarɛdi naxan Gedori taan masεge e nun Xeberi naxan Soko taan masεge e nun Yekutiyeleli naxan Sanowa taan masεge. ¹⁹ Hodiya naxanla naxan findixi Naxami magilɛn na, na yixεtεne yi findi Garimi kaane ra naxanye yi dɔxi Keyila taani e nun Maka kaan naxanye yi dɔxi Esitemowa taani.

* **3:9:** Konyi naxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye sɔtɔ a naxanla ra.

* **4:9:** Yabɛsa maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn fa fala “Xɔlɛna.”

²⁰ Simon ma diine ni i ra: Aminon nun Rinna nun Ben-Xanan nun Tilon.

Yisi a diine ni i ra: Soxeti nun Ben-Soxeti.

²¹ Yudaa diin Selaxa yixetene ni i ra: Eri naxan Leka taan masεge, e nun Laada naxan Maresa taan masεge, e nun xabilan naxanye yi dugi sɔxɔnne ra Beti-Asibeya yi, e nun ²² Yokimi nun Koseba kaane nun Yowasa nun Sarafa naxan yi Moyaba nun Yasubi-Lεxemi xun na. Fe fonne nan ne ra. ²³ Ne yixetene yi findi fεjε rafalane ra mangan xa Netayimi nun Gedera taane yi.

Simeyɔn yixetene

Yosuwe 19.2-10

²⁴ Simeyɔn yixetene ni i ra: Nemuweli nun Yamin nun Yaribi nun Sera nun Sayuli. ²⁵ Sayuli yi Salun sɔtɔ. Salun yi Mibisan sɔtɔ. Mibisan yi Misema sɔtɔ. ²⁶ Misema yi Xamuweli sɔtɔ. Xamuweli yi Sakuru sɔtɔ. Sakuru yi Simeyi sɔtɔ. ²⁷ Simeyi yi dii xεmε fu nun sennin sɔtɔ e nun dii tεmε sennin. A ngaxakedenne mi dii wuyaxi sɔtɔ. E xabilan muxune mi wuya ayi alo Yuda bɔnsɔnna muxune. ²⁸ E yi dɔxi taani itoe nin: Bεriseba nun Molada nun Xasari-Suwali nun ²⁹ Bila nun Esemi nun Toladi nun ³⁰ Betuyeli nun Xoroma nun Sikilaga nun ³¹ Beti-Marakaboti nun Xasari-Susimi nun Beti-Biri nun Saarayimi. E yi lu na taane yi han Dawudaa mangayaan waxatini. ³² E mɔn dɔxɔ nɛn taa suulun gbεtεye yi: Etami nun Ayin nun Rimɔn nun Token nun Asan ³³ e nun e rabilinne siga han Baalati taani. E dɔxɔdene nun e benbane nan ne ra naxanye sεbεxi e bɔnsɔn kedin kui.

³⁴ Simeyɔn bɔnsɔnna xabilane kuntigine xinle ni itoe ra: Mesobabo nun Yameleki nun Amasiyaa diin Yosahi nun ³⁵ Yoweli nun Yosibiya a diin Yehu, Seraya mamandenna, Asiyeli tolobitana, e nun ³⁶ Eliyowenayi nun Yaakoba nun Yesohaya nun Asaya nun Adiyeli nun Yesimiyeli nun Benaya nun ³⁷ Sifeyi a diin Sisa. Alon nan Sifeyi sɔtɔ. Yεdaya nan Alon sɔtɔ. Simiri nan Yεdaya sɔtɔ. Semaya nan Simiri sɔtɔ.

³⁸ Xabilane kuntigine nan ne ra. E denbayane gbo ayi nɛn han! ³⁹ E yi siga han Gedoru taan lanbanna sogeteden binna balo yire fendeni e xuruseene xa. ⁴⁰ E sa sεxε yire fajine to mɛnni xuruseene

xa. Na bɔxɔne yi gbo, bɔjε xunbenla na. Xami bɔnsɔnna muxuna ndee yi na nun.

⁴¹ Muxun naxanye xinle sεbε itoe ra, ne nan siga Yuda Manga Xesekiyaa waxatini, e sa Xami bɔnsɔnna muxune nun Meyunin bɔnsɔnna muxune banxine birin kala, e yi e raxɔri alogo e xa dɔxɔ na, balo fajin yi dɛnaxan yi e xuruseene xa. ⁴² Simeyɔn bɔnsɔnna muxu kεmε suulun yi siga Seyiri geya yireni. E yεεratine yi findixi Yisi a diine nan na: Pɛlati nun Neyaraya nun Rɛfaya nun Yusiyeli. ⁴³ E yi sa Amalɛki dɔnxene faxa, naxanye e gi yɛngɛn bun. E dɔxi mɛnni han to.

5

Rubɛn yixetene

¹ Rubɛn nan findi Isirayila dii singen na, koni e nun a fafe a jaxanla nde bata yi kafu, nanara dii singe tiden yi ba a yii, a so Isirayilaa diin Yusufu a diine yii. Na nan a liga, e a foriya tiden ba a yii bɔnsɔn kedin ma. ² Yuda sɛnbɛn sɔtɔ nɛn a ngaxakedenne tagi, a yixetena nde yi findi mangan na, koni dii singe tiden lu nɛn Yusufu yii.

³ Isirayilaa dii singen Rubɛn yi Xanɔki nun Palu nun Xesirɔn nun Karimi sɔtɔ.

⁴ Yoweli yi Semaya sɔtɔ. Semaya yi Gogo sɔtɔ. Gogo yi Simeyi sɔtɔ. ⁵ Simeyi yi Mike sɔtɔ. Mike yi Reyaya sɔtɔ. Reyaya yi Baali sɔtɔ. ⁶ Baali yi Bεera sɔtɔ. Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere yi Rubɛn bɔnsɔn xunna Bεera suxu konyiyani.

⁷ Bera ngaxakedenne ni i ra xabila yεen ma alo e xinle sεbεxi e bɔnsɔn kedin kui kii naxan yi: e kuntigin Yeyiyeli nun Sakari nun ⁸ Asasi a diin Bela, Sema mamandenna, Yoweli tolobitana. E yi dɔxi Aroyeri nin siga han Nebo geyaan na sa dɔxɔ Baali-Meyɔn na. ⁹ Sogeteden binni, e yi siga, e sa dɔxɔ tonbonna dɛxɔn han Efirati xuden na. Bayo e xuruseene bata yi wuya ayi e yii Galadi yamanani. ¹⁰ Rubɛn bɔnsɔnna yi Hagarine yɛngε Manga Sɔli waxatini, e yi e nɔ, e yi dɔxɔ e banxine yi Galadi yamanan sogeteden binni.

Gadi yixetene

¹¹ Gadi bɔnsɔnna muxune yi dɔxi Rubɛn bɔnsɔnna muxune nan dɛxɔn ma Basan yamanani siga han Salaka taana. ¹² Yoweli

nan yi e kuntigi singen na Basan yamanani, a firindena, Safami. Na xanbi ra, Yanayi nun Safati. ¹³ E ngaxakedenne muxu solofere ni i ra denbaya yeen ma: Mikeli nun Mesulan nun Seeba nun Yorayi nun Yakan nun Siya nun Eberi. ¹⁴ Abixali a diine nan ne ra. Xuri nan Abixali soto. Yarowa nan Xuri soto. Galadi nan Yarowa soto. Mikeli nan Galadi soto. Yesisayi nan Mikeli soto. Yado nan Yesisayi soto. Busi nan Yado soto. ¹⁵ Abidiyeli a diina Axi, Guni mamandenna yi findi e xabilane xunna ra. ¹⁶ Gadi bənsənnə muxune yi dəxi Galadi yamanan nun Basan yamanan nun e rabilinne nin siga han Sarən danna. ¹⁷ Muxuni itoe xinle yi səbexi e bənsən kedin kui Yuda Manga Yotami nun Isirayila Manga Yerobowan waxatini.

¹⁸ Ruben bənsənnə muxune nun Gadi bənsənnə muxune nun Manase bənsənnə muxune fəxə kedenna, ne sofane xasabin lan muxu wuli tonge naanin wuli naanin keme solofere tongo sennin nan ma. E birin yi fatan yenge sodeni. Yee masansan wure lefaan nun silanfanna* nun xanla yi e birin yii. ¹⁹ E yi Hagarine nun Yeturine nun Nafisine nun Nodabone yenge. ²⁰ E yi Ala maxandi yengeni, a yi e mali, e yi Hagarine nun e xoyine birin nə. Ala yi e xuiin name bayo e yi e yigi saxi a tan nin. ²¹ E yi e yaxune xuruseene suxu, jəgəme wuli tonge suulun nun yexeen nun sii wuli keme firin wuli tonge suulun, e nun sofali wuli firin. E yi muxu wuli keme fan suxu. ²² E yi e yaxu wuyaxi faxa bayo na yengen yi kelixi Ala nan ma. E yi lu dəxi na han Isirayila yamaan suxu konyiyani waxatin naxan yi.

Manase bənsənnə yixetene

²³ Manase bənsənnə fəxə kedenna yi dəxi yamanani keli Basan yamanan ma siga han Baali-Xerimon taana, Seniri geyaan san bun, denaxan mən xili Xerimon geyana. E yi wuya han! ²⁴ E denbayane xunne ni i ra: Efere nun Yisi nun Eliyeli nun Asiriyeli nun Yeremi nun Hodafiya nun Yaxadiyeli. Sofa kəndene nan yi na denbaya xunne ra e nun xili kanne. ²⁵ Koni, e yi tinxintareyaan liga e benbane

* **5:18:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Ala ra, e yi Ala yanfa men kaane alane xən Ala bata yi muxun naxanye raxəri e yee ra, feen naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi. ²⁶ Nayi, Isirayilaa Ala yi Asiriya Manga Puli radin e ma naxan mən xili Tigilati-Pilesere. E yi fa Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna suxu konyiyani. A yi siga e ra Xala nun Xabori nun Hara yi Gosan baan de, e mən denaxanye yi han to.

Lewi yixetene

²⁷ Lewi yi Gerison nun Kehati nun Merari soto. ²⁸ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli soto. ²⁹ Amirama yi dii xeme firin soto, Haruna nun Musa e nun dii teme keden, Mariyama. Haruna yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara soto. ³⁰ Eleyasari yi Finexasi soto. Finexasi yi Abisuwa soto. ³¹ Abisuwa yi Buki soto. Buki yi Yusi soto. ³² Yusi yi Seraxaya soto. Seraxaya yi Merayoti soto. ³³ Merayoti yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁴ Axituba yi Sadaki soto. Sadaki yi Aximaasi soto. ³⁵ Aximaasi yi Asari soto. Asari yi Yoxanan soto. ³⁶ Yoxanan yi Asari soto, naxan findi saraxaraliin na Ala Batu Banxini Yerusalen yi Sulemani naxan ti. ³⁷ Asari yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁸ Axituba yi Sadaki soto. Sadaki yi Salun soto. ³⁹ Salun yi Xiliki soto. Xiliki yi Asari soto. ⁴⁰ Asari yi Seraya soto. Seraya yi Yehosadaki soto. ⁴¹ Alatala to Yuda nun Yerusalen kaane rasiga konyiyani Nebukadanesari xən, Yehosadaki fan yi suxu.

6

Lewi yixete gbete

¹ Lewi yi Gerison nun Kehati nun Merari soto. ² Gerison yi Libini nun Simeyi soto. ³ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli soto. ⁴ Merari yi Maxali nun Musi soto.

Lewi xabilane benbane ni i ra:

⁵ Gerison xabilani: Gerison yi Libini soto. Libini yi Yaxati soto. Yaxati yi Sima soto. ⁶ Sima yi Yowa soto. Yowa yi Yido soto. Yido yi Sera soto. Sera yi Yeyaterayi soto.

⁷ Kehati xabilani: Kehati yi Aminadabo sɔtɔ. Aminadabo yi Kora sɔtɔ. Kora yi Asiri sɔtɔ. ⁸ Asiri yi Elikana sɔtɔ. Elikana yi Ebiyasafi sɔtɔ. Ebiyasafi yi Asiri sɔtɔ. ⁹ Asiri yi Taxati sɔtɔ. Taxati yi Yuriyeli sɔtɔ. Yuriyeli yi Yusiya sɔtɔ. Yusiya yi Sayuli sɔtɔ.

¹⁰ Elikana xabilani: Elikana yi Amasayi nun Aximoti ¹¹ nun Elikana sɔtɔ. Elikana yi Sofayi sɔtɔ. Sofayi yi Naxati sɔtɔ. ¹² Naxati yi Eliyabi sɔtɔ. Eliyabi yi Yeroxama sɔtɔ. Yeroxama yi Elikana sɔtɔ. Elikana yi Samuyeli sɔtɔ. ¹³ Samuyeli a diine ni i ra: a dii singena Yoweli e nun Abiya.

¹⁴ Merari xabilani: Merari yi Maxali sɔtɔ. Maxali yi Libini sɔtɔ. Libini yi Simeyi sɔtɔ. Simeyi yi Wusa sɔtɔ. ¹⁵ Wusaha yi Simeya sɔtɔ. Simeya yi Xagiya sɔtɔ. Xagiya yi Asaya sɔtɔ.

Beti baane Ala Batu Banxini

¹⁶ Dawuda yi Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee dɔxɔ beti ba kuntigine ra Alatala Batu Banxini Layiri Kankiraan* fa mɛnni waxatin naxan yi. ¹⁷ Ne nan yi betine bama Ala Batu Bubun yetagi, Naralan Bubuna han Manga Sulemani Alatala Batu Banxin ti Yerusalɛn yi waxatin naxan yi. E yi e wanla kɛma alo e yi yamarixi e ma kii naxan yi.

¹⁸ Na beti baane nun e diine xinle ni itoe ra:

Kehati xabilani: Yoweli nan beti baan Heman sɔtɔ. Samuyeli nan Yoweli sɔtɔ.

¹⁹ Elikana nan Samuyeli sɔtɔ. Yeroxama nan Elikana sɔtɔ. Eliyeli nan Yeroxama sɔtɔ. Towa nan Eliyeli sɔtɔ. ²⁰ Sufi nan Towa sɔtɔ. Elikana nan Şufi sɔtɔ. Maxati nan Elikana sɔtɔ. Amasayi nan Maxati sɔtɔ. ²¹ Elikana nan Amasayi sɔtɔ. Yoweli nan Elikana sɔtɔ. Asari nan Yoweli sɔtɔ. Sofoni nan Asari sɔtɔ. ²² Taxati nan Sofoni sɔtɔ. Asiri nan Taxati sɔtɔ. Ebiyasafi nan Asiri sɔtɔ. Kora nan Ebiyasafi sɔtɔ. ²³ Yisehari nan Kora sɔtɔ. Kehati nan Yisehari sɔtɔ. Lewi nan Kehati sɔtɔ. Isirayila nan Lewi sɔtɔ.

²⁴ Heman mali muxun naxan yi tixi a yiifanna ma, na yi findixi Asafi nan na. Bereki nan Asafi sɔtɔ. Simeya nan Bereki sɔtɔ. ²⁵ Mikeli nan Simeya sɔtɔ. Baaseya nan Mikeli sɔtɔ. Malakiya nan Baaseya sɔtɔ. ²⁶ Etini nan Malakiya sɔtɔ. Sera nan

Etini sɔtɔ. Adaya nan Sera sɔtɔ. ²⁷ Etani nan Adaya sɔtɔ. Sima nan Etani sɔtɔ. Simeyi nan Sima sɔtɔ. ²⁸ Yaxati nan Simeyi sɔtɔ. Gerisɔn nan Yaxati sɔtɔ. Lewi nan Gerisɔn sɔtɔ.

²⁹ Naxan kelixi Merari xabilan nin, na yi tixi a kɛmɛnna nan ma. A yi xili Etani. Kisi nan Etani sɔtɔ. Abidi nan Kisi sɔtɔ. Maluku nan Abidi sɔtɔ. ³⁰ Hasabi nan Maluku sɔtɔ. Amasiya nan Hasabi sɔtɔ. Xiliki nan Amasiya sɔtɔ. ³¹ Amasi nan Xiliki sɔtɔ. Bani nan Amasi sɔtɔ. Semeri nan Bani sɔtɔ. ³² Maxali nan Semeri sɔtɔ. Musi nan Maxali sɔtɔ. Merari nan Musi sɔtɔ. Lewi nan Merari sɔtɔ.

³³ E ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnni, ne yi Ala Batu Bubun wanla bonne nan kɛma Alaa banxini. ³⁴ Haruna nun a diine nan yi saraxa gan daxine bama saraxa ganden fari, e mɔn yi wusulanna fan ganma saraxan na wusulan saraxa ganden fari. E yi na wanle birin kɛma yire saripanxi fisamantenna nin Ala solona feen na Isirayila kaane xa, alo Alaa walikɛɛn Musa a yamari kii naxan yi.

³⁵ Haruna yixɛtene ni i ra: Haruna yi Eleyasari sɔtɔ. Eleyasari yi Finexasi sɔtɔ. Finexasi yi Abisuwa sɔtɔ. ³⁶ Abisuwa yi Buki sɔtɔ. Buki yi Yusi sɔtɔ. Yusi yi Seraxaya sɔtɔ. ³⁷ Seraxaya yi Merayoti sɔtɔ. Merayoti yi Amari sɔtɔ. Amari yi Axituba sɔtɔ. ³⁸ Axituba yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Aximaasi sɔtɔ.

Lewi bɔnsɔnna taane Yosuwe 21.4-39

³⁹ E taane xinle ni itoe ra Haruna yixɛten naxanye yi Kehati xabilani, ne dɔxɔ dɛnaxanye yi. E singe nan bɔxɔn sɔtɔ bayo masɛnsɛnna e tan nan singe suxu. ⁴⁰ Xebiron nun a xuruse rabadene yi findi e gbeen na Yuda bɔxɔn ma, ⁴¹ koni Xebiron xɛene nun a banxidene yi findi Yefune a diin Kalebi gbeen na. ⁴² Harunaa diine yi Xebiron sɔtɔ, naxan findi marakisi taana nde ra, e nun Libina nun a rabilinne nun Yatiri nun Esitemowa nun a rabilinne, e nun ⁴³ Xilen nun Debiri nun e rabilinne nun ⁴⁴ Asan nun Beti-Semɛsi nun e rabilinne. ⁴⁵ Lewi bɔnsɔnna taan naxanye sɔtɔ Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Gabayon nun Geba nun Alemeti nun Anatɔti nun e rabilinne. E yi

* **6:16:** 6.16Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

taa fu nun saxanni itoe yitaxun e xabilane ra.

Yosuwe 21.5-8

⁴⁶ Kehati yixetene bonne yi taa fu soto masensenna xon Efirami bənsənnə bəxən nun Dan bənsənnə bəxən nun Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəni. ⁴⁷ Gerison yixetene yi taa fu nun saxan soto e xabila yeen ma Isakari bənsənnə bəxən nun Aseri bənsənnə bəxən nun Nafatali bənsənnə bəxən nun Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəni naxan yi Basan yamanani.

⁴⁸ Merari yixetene yi taa fu nun firin soto masensenna xon Ruben bənsənnə bəxən nun Gadi bənsənnə bəxən nun Sabulon bənsənnə bəxəni.

⁴⁹ Isirayila kaane taane nun e rabilinne fi Lewi bənsənnə ma na kii nin. ⁵⁰ E na taane fi e ma masensenna nan xon naxanye yi Yuda nun Simeyon nun Bunyamin bənsənnə bəxəne yi.

⁵¹ Kehati xabilan bonne yi taane soto Efirami bənsənnə bəxəni. ⁵² E yi marakisi taan Siken fi e ma Efirami geya yireni, e nun Geseri nun ⁵³ Yokemen nun Betixoron nun e rabilinne, e nun ⁵⁴ Ayalon nun Gati-Rimon nun e rabilinne. ⁵⁵ E yi Aneri nun Bileyami nun e rabilinne soto Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəni. Kehati xabilan bonne taane nan ne ra.

⁵⁶ Gerison yixetene taane ni i ra: Golan nun a rabilinna Basan yamanani, e nun Asataroti nun a rabilinna Manase bənsənnə fəxə kedenna bəxəni. ⁵⁷ E taan naxanye soto Isakari bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Kedesi nun Daberati nun ⁵⁸ Ramoti nun Anemi nun e rabilinne. ⁵⁹ E taan naxanye soto Aseri bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Masala nun Abadon nun ⁶⁰ Xukəku nun Rexobo nun e rabilinne. ⁶¹ E taan naxanye soto Nafatali bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Kedesi taan Galile bəxəni, e nun Xamon nun Kiriayatayimi nun e rabilinne.

⁶² Lewi bənsən dənxe, Merari yixetene taane ni i ra: Rimono nun Taboro nun e rabilinne Sabulon bənsənnə bəxəni. ⁶³ E taan naxanye soto Ruben bənsənnə bəxəni Yuruden kidi ma Yeriko sogeteden binni, ne ni i ra: Bəseri tonbonni e nun a rabilinne nun Yahasi nun ⁶⁴ Kedemoti nun Mefaati nun e rabilinne. ⁶⁵ E taan naxanye soto Gadi bənsənnə bəxəni, ne ni i ra: Ramoti nun a rabilinne Galadi bəxəni e nun Maxanayin nun ⁶⁶ Xesibon nun Yaaseri nun e rabilinne.

7

Isakari yixetene

¹ Isakari dii naanin nan soto: Tola nun Puwa nun Yasubu nun Simiron. ² Tolaa diine ni i ra: Yusi nun Refaya nun Yeriyele nun Yamayi nun Yibisami nun Samuyeli. Muxuni itoe nan findi e xabila xunne ra. Sofa kenden muxu wuli məxəjen nun firin keme sennin nan xili yi sebexi e bənsən kedin ma Manga Dawudaa waxatini.

³ Yusi yi Yisiraxiya soto. Yisiraxiyaa diine ni i ra: Mikeli nun Abadi nun Yoweli nun Yisiya. Muxu suulunni itoe findi xabila xunne nan na. ⁴ Sofa kenden muxu wuli tonge saxan muxu wuli sennin nan yi e xabilani e bənsən kedin kui, bayo e naxanle nun e diine yi wuya han! ⁵ Isakari xabilane birin yi, sofa wuli tonge solomasexe wuli solofere nan xili yi sebexi e bənsən kedin ma.

Bunyamin yixetene

⁶ Bunyamin yi Bela nun Bekeru nun Yediyayeli soto. ⁷ Belaa dii suulunne ni i ra: Esibon nun Yusi nun Yusiyele nun Yerimoti nun Yiri. Xabila xunne nan yi e ra. Sofaan muxu wuli məxəjen nun firin tonge saxan e nun naanin nan xili yi sebexi e bənsən kedin ma. ⁸ Bekeru a diine ni i ra: Semira nun Yowasa nun Eliyeseri nun Eliyowenayi nun Omiru nun Yeremoti nun Abiya nun Anatoti nun Alemeti. Bekeru a diine nan yi ne ra, ⁹ e denbayane xunne nan yi e birin na. Sofaan muxu wuli məxəje muxu keme firin nan xili yi sebexi e bənsən kedin ma.

¹⁰ Yediyayeli yi Bilihan soto. Bilihan ma diine ni i ra: Yewusi nun Bunyamin nun Ehudu nun Kenan nun Satan nun Tarasisi nun Axisaxari. ¹¹ Yediyayeli a diine birin findi e denbayane xunne nan na. Sofaan muxu wuli fu nun solofere muxu keme firin nan xili yi sebexi e bənsən kedin ma.

¹² Yiri yi Supimi nun Xupimi soto. Axeri yi Xusimi soto.

Nafatali yixetene

¹³ Nafatali yi Yaxaseeli nun Guni nun Yeseri nun Salun soto. Nafatali nga yi xili nen Bila.

Manase yixetene

¹⁴ Manase a diine ni i ra: Asireli nun Makiri. Manase a konyi paxanla* Arami kaan nan ne bari a xa. Makiri yi Galadi soto. ¹⁵ Makiri yi paxanla fen Xupimi nun Supimi muxune ye. Makiri magilen yi xili nen Maka. Manase a diin boden yi xili nen Selofexadi, a dii temene nan tun soto. ¹⁶ Makiri a paxanla Maka yi diin bari, a yi a xili sa Peresa. A xunyen yi xili Seresi. Peresa yi Yulami nun Rekemi soto. ¹⁷ Yulami yi Bedani soto. Galadi a diine nan ne ra, Makiri a diina, Manase mamandenna. ¹⁸ Galadi magilen Hamoleketi yi Isihodi nun Abiyeseri nun Maxala bari. ¹⁹ Semida yi Axiyani nun Siken nun Likixi nun Aniyama soto.

Efirami yixetene

²⁰ Efirami yixetene ni i ra: Efirami yi Sutela soto. Sutela yi Bereda soto. Bereda yi Taxati soto. Taxati yi Eleyada soto. Eleyada yi Taxati soto. ²¹ Taxati yi Sabadi soto. Sabadi yi Sutela soto. Gati kaane yi Efirami a dii firin gbeteeye faxa, Eseri nun Eleyadi, e to siga Gati kaane xuruseene mujadeni. ²² E fafe Efirami yi sunu e faxa feen na waxati xunkuye. A kon kaane yi fa a madenden. ²³ Na xanbi ra, a yi a paxanla kolon paxanla ra, a paxanla yi fudikan. A to diin bari, a yi a xili sa Beriya bayo a denbayaan yi toroxi. ²⁴ Efirami yi dii temen soto, a yi a xili sa Seera. Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun naxan lanbanni, Seera yi ne ti e nun Yuseni-Seera taana. ²⁵ Beriya yi Refa soto. Refa yi Resefa soto. Resefa yi Tela soto. Tela yi Taxani soto. ²⁶ Taxani yi Ladana soto. Ladana yi Amixudi soto. Amixudi yi Elisama soto. ²⁷ Elisama yi Nunu soto. Nunu yi Yosuwe soto.

²⁸ E yi doro Beteli yi e nun a banxidene naxanye yi a rabilinxi, e nun Naran taan sogeteden binni nun Geseri nun a banxidene sogegododen binni, e nun Siken nun a banxidene siga han Aya nun a banxidene. ²⁹ Manase bomsanna taane ni i ra: Beti-Seyan nun Taanaki nun Megido nun Doru nun e banxidene. Isirayilaa diin Yusufu yixetene daxi na taane nin.

Aseri yixetene

³⁰ Aseri yi Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya soto. E magilen yi xili Sera. ³¹ Beriya yi Xeberi nun Malikili soto. Malikili nan Birisayiti taan masenge. ³² Xeberi yi Yefeleti nun Someri nun Xotami soto. E magilen yi xili Suya. ³³ Yefeleti yi Pasaki nun Bimali nun Asefati soto. Yefeleti a diine nan ne ra. ³⁴ Semeri yi Axi nun Roga nun Xuba nun Arami soto. ³⁵ Semeri xunyen Helemi a diine ni i ra: Sofaxa nun Yimena nun Selesi nun Amali. ³⁶ Sofaxa diine ni i ra: Suwa nun Xaraneferi nun Suwali nun Beri nun Yimira nun ³⁷ Beseri nun Hodo nun Samima nun Silesa nun Itiran nun Beera. ³⁸ Yeteri yi Yefune nun Pisepa nun Ara soto. ³⁹ Yula yi Ara nun Xaniyeli nun Risiya soto. ⁴⁰ Aseri a diine nan ne birin na, denbaya xunne, muxu gbeene, sofa kendene, kuntigi fapine. Sofaan muxu wuli moxonen nun sennin nan xili yi sebexi e bomsan kedin kui.

8

Bunyamin yixete gbeteeye

¹ Bunyamin ma diine ni i ra: a dii singena Bela, a firindena Asibeli, a saxandena Axara, ² a naanindena Noxa, a suulundena Rafa. ³ Bela a diine ni i ra: Adari nun Gera nun Abihudi nun ⁴ Abisuwa nun Naman nun Axowa nun ⁵ Gera nun Sefufani e nun Xurami. ⁶ Denbaya xunne Ehudu yixetene ye Geba taani naxanye kedi, e siga Manaxati yi, ne xinle ni itoe ra: ⁷ Naman nun Axiya nun Gera. Gera nan ti e ye ra, a yi Yusa nun Axixudi soto.

⁸ Saxarayin yi a me a paxalan firinne ra, Xusimi nun Baara. Na xanbi ra, a yi diine soto Moyaba yamanani. ⁹ A paxanla Xodesi a diine ni i ra: Yobabo nun Sibiya nun Mesa nun Malakama ¹⁰ nun Yewusi nun Sakiya nun Mirima. A diine nan ne ra naxanye findi denbaya xunne ra.

¹¹ A paxanla Xusimi yi Abitubu nun Eli-paali bari a xa. ¹² Elipaali a diine ni i ra: Eberi nun Misami nun Semedi, naxan Ono nun Lodi nun e banxidene ti, e nun ¹³ Beriya nun Sema naxanye findi denbaya xunne ra Ayalon taani, e yi Gati kaane kedi.

* **7:14:** Konyi paxanle sariyan sebexi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a paxanla ra.

¹⁴ Beriya a diine ni i ra: Axiyo nun Sasaki nun Yeremoti nun ¹⁵ Sebadiya nun Aradi nun Ederi nun ¹⁶ Mikeli nun Yisepa nun Yoxa.

¹⁷ Elipaali a diine ni i ra: Sebadiya nun Mesulan nun Xisiki nun Xeberi nun ¹⁸ Yisemerayi nun Yisiliya nun Yobabo.

¹⁹ Simeyi a diine ni i ra: Yakimi nun Sikiri nun Sabidi nun ²⁰ Eliyenayi nun Siletayi nun Eliyeli nun ²¹ Adaya nun Beraya nun Simirati.

²² Sasaki a diine ni i ra: Yisepan nun Eberi nun Eliyeli nun ²³ Abadon nun Sikiri nun Xanan nun ²⁴ Xananiya nun Elan nun Anatotiya nun ²⁵ Yifideya nun Penuyeli.

²⁶ Yeroxamaa diine ni i ra: Sameserayi nun Sexaraya nun Atali nun ²⁷ Yaaresiya nun Eli nun Sikiri.

²⁸ Denbaya xunne nan yi ne birin na naxanye xili yi sebexi e bənsən kədin kui. Ne yi dəxi Yerusalən taan nin.

Taruxune Singen 9.34-44

²⁹ Yeyiyeli yi dəxi Gabayon taan nin a denaxan masεε. A naxanla yi xili nən Maka. ³⁰ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³¹ Gedori nun Axiyo nun Sekeri nun ³² Mikiloti, naxan findi Simeya fafe ra. E fan yi dəxi Yerusalən taan nin e kon kaane tagi.

³³ Neri yi Kisu sətə. Kisu yi Səli sətə. Səli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali sətə. ³⁴ Yonatan yi Meribaali sətə. Meribaali yi Mike sətə. ³⁵ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi sətə. ³⁶ Axasi yi Yehowada sətə. Yehowada yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri sətə. Simiri yi Mosa sətə. ³⁷ Mosa yi Bineya sətə. Bineya yi Rafaha sətə. Rafaha yi Eleyasa sətə. Eleyasa yi Aseli sətə. ³⁸ Aseli a dii senninne xinle ni itoe ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a dii xəmene nan ne birin na. ³⁹ Aseli xunyena Esekaa diine ni i ra: a dii singena Yulami, a firindena Yewusi e nun a saxandena Elifeleti. ⁴⁰ Sofa kənden nan yi Yulami a diine ra. E yi fatan xalimakunla wolε. E diine nun mamandenne yi wuya han muxu kəmε tonge suulun.

Bunyamin bənsənna muxune nan yi ne birin na.

9

¹ Isirayila kaane birin xinle yi sebexi e bənsən kədine ma Isirayila Mangane Kədin kui.

Yerusalən kaane Neyemi 11.3-19

Yuda bənsənna muxune bata yi xali konyiyani Babilən yamanani fata e tinx-intareyaan na. ² Naxanye singe xεε e dəxədeni e konne yi, Isirayila kaana ndee nan yi ne ra, e nun saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune nun Ala Batu Banxin walikene.

³ Muxuna ndee Yuda nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bənsənne yi, ne yi fa dəxə Yerusalən taani. ⁴ Amixudi nan Yutayi sətə. Omiri nan Amixudi sətə. Yimiri nan Omiri sətə. Bani nan Yimiri sətə Peresi xabilani Yuda bənsənni. ⁵ Silo kaan naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne ni i ra: Asaya, dii singena, e nun a diine. ⁶ Sera xabilan muxun naxan dəxə na, na ni i ra: Yeweli. Yuda bənsənna muxu kəmε sennin tonge solomanaanin nan yi dəxi Yerusalən yi.

⁷ Bunyamin bənsənna muxun naxanye yi dəxi na, ne ni i ra: a singena Salu. Mesulan nan Salu sətə. Hodafiya nan Mesulan sətə. Hasenuwa nan Hodafiya sətə.

⁸ E nun Yibineya, Yeroxamaa diina.

E nun Ela, Yusi a diina. Mikiri nan Yusi sətə.

E nun Mesulan. Sefati nan Mesulan sətə. Reyuli nan Sefati sətə. Yibiniya nan Reyuli sətə.

⁹ Bunyamin bənsənna muxune lan muxu kəmε solomanaanin tonge suulun e nun sennin nan ma naxanye yi sebexi e bənsən kədin kui. Denbaya xunne nan yi xəmēni itoe birin na.

¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne ni i ra: Yedayə nun Yehoyaribu nun Yakın nun ¹¹ Asari. Xiliki nan Asari sətə. Mesulan nan Xiliki sətə. Sadəki nan Mesulan sətə. Merayoti nan Sadəki sətə. Axituba nan Merayoti sətə. Axituba nan yi Alaa banxin wanla xun na. ¹² Adaya fan yi na. Yeroxama nan Adaya sətə. Pasaxuri nan Yeroxama sətə. Malakiya nan Pasaxuri sətə. Masayi nan Malakiya sətə. Adiyeli nan Masayi sətə. Yasera nan Adiyeli sətə. Mesulan nan Yasera sətə. Mesilemiti nan Mesulan sətə.

Imeri nan Mesilemiti sətə. ¹³ Saraxaraliin naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne denbaya xunne lanxi muxu wuli keden keme solofere tonge sennin nan ma. Alaa banxin walike kenden nan yi e birin na.

¹⁴ Lewi bənsənna muxun naxanye yi dəxi Yerusalən yi, ne ni i ra: Xasubu a diin Semaya, Asirikami mamandenna, Merari kaan Hasabi tolobitana, ¹⁵ e nun Bakibakari nun Xeresi nun Galali nun Mikaa diin Matani, Sikiri mamandenna, Asafi tolobitana, ¹⁶ e nun Semayaa diin Abadi, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana, e nun Asaa diin Bereki, Elikana mamandenna, naxan yi Netofa banxidene yi.

¹⁷ Ala Batu Banxin so dēen kantan muxune ni i ra: Salun, naxan yi e xun na e nun Akubu nun Talamən nun Aximan nun e ngaxakedenne. ¹⁸ Salun yi Mangan So Dēen kantanma Ala Batu Banxini sogeteden mabinni han to. Lewi bənsənna daaxaden kantan muxune nan yi e benbane ra nun. ¹⁹ Kore a diin nan yi Salun na. Ebiyasafi nan Kore sətə. Kora nan Ebiyasafi sətə. Salun nun a ngaxakedenne nan yi Ala batu bubun dēene kantanma alo e benbane yi Alatalaa yamaan daaxaden kantanma kii naxan yi. ²⁰ Eleyasari a diin Finexasi nan yi so dēen kantan tiine xunna ra a singeni nun. Alatala yi a xən. ²¹ Naralan Bubun so dēen kantan muxun nan yi Meselemiyaa diin Sakari ra nun.

²² Muxu keme firin muxu fu nun firin nan sugandi kantan tiine ra. Ne nan xili seβexi e bənsən kedin ma e taane yi. Dawuda nun fe toon Samuyeli nan na lannaya wanla so e benbane yii. ²³ E tan nun e diine nan yi Alatala batuden so dēene kantanma naxan mən yi xili Ala Batu Bubuna. ²⁴ A so dēen kantan muxuna ndee yi tixi a sogeteden nun a sogegododen nun a kəmenna nun a yiifanna ma. ²⁵ E ngaxakedenna naxanye yi e taane yi, ne yi fama e malideni yeyε xii solofere. ²⁶ Anu, Lewi bənsənna muxu naaninna naxanye yi so dēen kantan ti kuntigine ra, ne yi Alaa banxin nafunla ramaradene nan kantanma. ²⁷ E yi xima Alaa banxin nabilinna nin alogo e xa menna makantan, e yi a so dēene rabi xətənni.

²⁸ Saraxa raba seene kantan tiine nan yi ndee ra e ye Ala Batu Banxini, e tan

nan yi e yatema e nema rasoε e nun e nema e ramine. ²⁹ Ndee yi se dənxe ne marama yire sarihanxini, e nun murutu fujin nun manpaan nun turen nun wusulanna nun latikənənna. ³⁰ Saraxaraline nan yi latikənənne basanma. ³¹ Salun ma dii singen Matitiya, Lewin naxan keli Kora xabilani, na nan yi burun ganma naxan yi bama saraxan na. ³² E ngaxakedenna ndee Kehati xabilani, ne nan yi burun dəxəma tabanla fari Matabu Ləxəne birin yi.

³³ Lewi denbaya xunna naxanye yi bətin bama, ne yi dəxə Ala Batu Banxin kui. Wali gbete yo mi yi e ma, bayo e yi walima waxatin birin kəeen nun yanyina. ³⁴ Lewi denbaya xunne nan yi ne ra, naxanye xinle yi seβexi e bənsən kedin kui. E yi dəxi Yerusalən nin.

Səli xabilana

³⁵ Yeyiyeli yi dəxi Gabayon taan nin a denaxan masεε. A paxanla yi xili nən Maka. ³⁶ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³⁷ Gedoru nun Axiyo nun Sakari nun Mikiloti. ³⁸ Mikiloti yi Simeyami sətə. E yi dəxi e kon kaane nan dēxən ma Yerusalən yi. ³⁹ Neri yi Kisu sətə. Kisu yi Səli sətə. Səli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali sətə. ⁴⁰ Yonatan yi Meribaali sətə. Meribaali yi Mike sətə. ⁴¹ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi sətə. ⁴² Axasi yi Yara sətə. Yara yi Alemeti nun Asamaweti nun Simiri sətə. Simiri yi Mosa sətə. ⁴³ Mosa yi Bineya sətə. Bineya yi Rəfaya sətə. Rəfaya yi Eleyasa sətə. Eleyasa yi Aseli sətə. ⁴⁴ Aseli a dii senninne ni i ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a diine nan yi ne ra.

10

Manga Səli a sayana

Samuyeli Singen 31.1-13 nun Samuyeli Firinden 1.4-12

¹ Filisitine yi Isirayila yεngε. Isirayila kaane yi e gi, e wuyaxi yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xape ayi Səli nun a diine xili ma. E yi Səli a dii xemene faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yengen yi wolon Səli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e yeε ra han! ⁴ Səli yi a

fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo, i yi n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n taro, e yi n faxa.” Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sali yi a silanfanna tongo a sanson a de. ⁵ Sali a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sanson a silanfanna de, e birin yi faxa. ⁶ Sali nun a dii xeme saxanne nun a denbayaan birin faxa e bode xon ma na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanni, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima e nun Sali nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabejin, e yi e gi. Filisitine yi fa dexo na.

⁸ Na xotan bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sali nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E yi a yii seene birin tongo, e yi Sali xunna nun a yenge so seene xali. E yi na xibarun nasiga Filisitine yamanan birin yi, e suxure batudene nun e yamani. ¹⁰ E yi Sali a yenge so seene sa e alane batu banxin kui. E yi a xunna singan e ala Dagon batu banxin kui. ¹¹ Yabesi-Galadi kaane to a me Filisitine feen naxanye birin ligaxi Sali ra, ¹² e xeme senbemanne birin yi keli, e Sali nun a diine binbine tongo. E yi xete e ra, e sa e xonne maluxun kondan bun Yabesi yi. Yabesi kaane yi sunna suxu xii solofere. ¹³ Sali faxa a tinxintareyaan nan ma Alatala mabinni. A mi Alatalaa falan suxu, a sa muxuna nde maxadin naxan falan tima barinne ra. ¹⁴ A mi Alatala maxadin. Na ma, Alatala yi a faxa, a yi Sali a mangayaan fi Yese a diin Dawuda ma.

11

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xunna
Samuyeli Firinden 5.1-3

¹ Isirayila kaane birin yi fa Dawuda fema Xebiron taani, e yi a fala a xa, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ² Waxati danguxine yi, hali Manga Sali a waxatini, i tan nan yi Isirayila sofa gali xunna ra. Alatala, i ya Ala yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yeratiin na.’ ”

³ Isirayila fonne birin yi fa mangan fema Xebiron yi. Dawuda yi layirin tongo e xa Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dexo

feen na Isirayila mangan na, alo Alatala a fala Nabi Samuyeli xa kii naxan yi.

Samuyeli Firinden 5.6-10

⁴ Manga Dawuda nun Isirayila kaane yi siga Yerusalem taani, naxan man yi xili Yebusu. Yebusune yi dxi na nin. ⁵ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soe be.” Koni, Dawuda yi Siyon taa makantanxin masoto, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁶ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Naxan singen na Yebusune yenge, n na kanna findima nen sofa mangan na.” Seruyaa diin Yowaba nan singe yengen so, a yi findi sofa mangan na. ⁷ Dawuda yi dxi taa makantanxini, nanara e yi men xili sa a Dawudaa Taana. ⁸ Dawuda yi menna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma han sa dxi yinna ra. Yowaba fan yi taan donxeni ton. ⁹ Dawuda senben yi gbo, bayo Alatala Senben Birin Kanna yi a xon.

Dawudaa sofa wekilixine

Samuyeli Firinden 23.8-39 nun Taruxune Singen 27.2-15

¹⁰ Dawudaa sofa wekilixine kuntigine ni i ra, naxanye yi a malima Isirayila birin mangayaan fendeni, alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi. ¹¹ Dawudaa sofa wekilixine ni i ra: Xakimoni xabilan muxuna nde Yasobeyami, naxan findi e xunna ra. A bata yi muxu keme saxan faxa tanban na yenge kedenni. ¹² A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wekilixi saxanne ye. ¹³ A tan nan Dawuda mali Filisitine yengedeni Pasi-Damimi yi. Sofane bata yi e gi Filisitine bun nun. Funde xena nde yi na, ¹⁴ Eleyasari nun a sofane Filisitine yenge menni. Alatala yi no gbeen fi Isirayila yamaan ma.

¹⁵ Sofa wekilixi tonge saxanne muxu saxan yi siga Dawuda fema Adulan faran yireni. Anu, Filisitine yi tixi Refa lanbanni. ¹⁶ Na waxatini, Dawuda yi dxi yire makantanxini, Filisiti ganla nde fan yi dxi Betelimi yi. ¹⁷ Dawuda yi a waxon fena nde fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Betelimi so deen na, nde noe fe na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁸ Na sofa wekilixi saxanne yi dangu Filisitine naninna ra. E sa igen ba ige ramara yinla ra Betelimi so

dεen na. E to fa na ra Dawuda xɔn, a yi tondi a minɲε. A yi a bɔxɔn saraxan na Alatala xa. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ala xa n natanga igeni ito minna ma. A luxi nɛn alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan dε.” Na ma, a yi tondi ige minɲε. A sofa wεkilɛxi saxanne na nan liga.

²⁰ Yowaba tada Abisayi nan yi na sɛnbɛma saxanne xunna ra. Na nan xɛmɛ kɛmɛ saxan faxa a tanban na yɛngɛni. Xili kannan nan yi a ra alo na sofa sɛnbɛma saxanne. ²¹ A binyen sɔtɔ nɛn dangu ne ra, koni a mi e yɛ hali a to yi findixi e mangan na.

²² Bɛnaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xɛmɛna, sofa wεkilɛxi gbeen nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi kɛ. A tan nan Moyaba sofa wεkilɛxi firinne faxa. Lɔxɔna nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mɔn godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²³ Lɔxɔna nde, a yi Misiran kaa sɛnbɛmana nde faxa naxan kuyan yi sigɛ han kanke yɛ firin e nun nde. Tanban yi na Misiran kaan yii naxan yi gbo alo gbindonna. Bɛnaya yi godo a fɔxɔ ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²⁴ Yehoyadaa diin Bɛnaya na fe gbeene nan liga. A fan xili gbeen sɔtɔ na kii nin alo na sofa wεkilɛxi saxanne. ²⁵ A yi binyen sɔtɔ dangu sofa wεkilɛxi tonge saxanne ra, koni a mi yi na sofa sɛnbɛma saxanne yɛ. Dawuda yi a findi a kantan sofane xunna ra.

²⁶ Sofa wεkilɛxi gbɛtɛye ni i ra: Yowaba xunyɛna Asaheli nun Dodo a diina Elexanan, Bɛtɛlɛmi kaan nun ²⁷ Harori kaan Samoti nun Pelon kaan Xɛlɛsi nun ²⁸ Ikɛsi a diina Ira, Tekowa kaan nun Anatɔti kaana Abiyɛseri nun ²⁹ Xusa kaan Sibekayi nun Axoxi xabilan muxuna nde Ilayi nun ³⁰ Netofa kaan Maharayi nun Banahaa diin Xeleda Netofa kaan nun ³¹ Ribayi a diina Itayi, naxan keli Gibeya Bunyamin bɔnsɔn bɔxɔni nun Piraton kaan Bɛnaya nun ³² Xurayi naxan keli Gaasa folo yireni e nun Aruba kaana Abiyɛli nun ³³ Baxurin kaana Asamawɛti nun Saalabon kaana Eliyaba nun ³⁴ Gison kaan Hasemi a diine nun Harara kaan Sage a diin Yonatan nun

³⁵ Harara kaan Sakaraa diina Axiyama nun Yuru a diina Elifala nun ³⁶ Mekera kaan Xɛferi nun Pelon kaana Axiya nun ³⁷ Karemele kaan Xesero nun Esibayi a diin Narayi nun ³⁸ Natan ngaxakedenna Yowɛli nun Hagari a diin Mibixari nun ³⁹ Amonin Sɛlɛki nun Beroti kaan Naxarayi, Seruyaa diin Yowabaa yɛngɛ so se maxanla nun ⁴⁰ Ira nun Garɛbi, Yitiri xabilan muxune nun ⁴¹ Xiti kaan Yuriya nun Axalayi a diin Sabadi nun ⁴² Siisaa diina Adina, Rubɛn bɔnsɔnna mangana, sofa tonge saxan yi naxan fɔxɔ ra e nun ⁴³ Makaa diin Xanan nun Mitini kaan Yosafati nun ⁴⁴ Asatarɔti kaan Wusiya nun Xotami a diine Saama nun Yeyiyɛli, Aroyeri kaane nun ⁴⁵ Simiri a diine Yediyayeli nun a xunyɛn Yoxa Tisi kaana e nun ⁴⁶ Maxawi kaana Eliyeli nun Elinama a diine Yeribayi nun Yosawiya e nun Moyaba kaan Yitima nun ⁴⁷ Eliyeli nun Obedi nun Mesoba kaan Yaasiyɛli.

12

Sofaan naxanye Dawuda fɔxɔ ra

¹ Dawuda yi luxunxi Kisu a diin Sɔli ma Sikilaga yi waxatin naxan yi, sofa kɛndɛne yi fa a fɔxɔ ra a malideni yɛngɛsodeni. ² Bunyamin bɔnsɔnna muxune nan yi ne ra, Sɔli ngaxakedenne. Ndee yi fatan xalimakunle wolɛ, ndee yi fatan lantanne wolɛ, e yiifanne nun e kɔmɛnne ra. ³ E kuntigin Axiyɛseri nun a xunyɛn Yowasa Gibeya kaan Semaa diine nan yi ne ra. Yesiyeli nun Peleti, Asamawɛti a diine, e nun Beraka nun Anatɔti kaan Yehu yi so-fani itoe yɛ e nun ⁴ Gabayon kaan Yisemaya naxan findi sofa gbeen na sofa wεkilɛxi tonge saxanne yɛ, a fan yi findi kuntigin na e tagi. ⁵ Yɛremi nun Yaxasiyeli nun Yoxanan nun Gedera kaan Yosabadi nun ⁶ Elusayi nun Yerimoti nun Beyalaya nun Sɛmaraya nun Xarufu kaan Sɛfati fan yi ne yɛ. ⁷ Kora xabilan muxune, Elikana nun Yisiya nun Asarɛli nun Yowɛseri nun Yasobeyami fan yi e yɛ, ⁸ e nun Yeroxamaa diine Yowela nun Sebadiya keli Gedori yi.

⁹ Gadi bɔnsɔnna sofana ndee fan yi siga Dawuda fɛma tonbonni a yire makantanxini. Sofa wεkilɛxin nan yi ne ra, e fatan yɛngɛn soɛ, yɛ masansan wure lefane nun tanbane yi e yii. E sɛnbɛn yi gbo alo

yatane, e yi xulun alo xēnla naxanye e gima geyane fari. ¹⁰ E xinle ni itoe ra: e kuntigina Eseri, a firindena Abadi, a saxandena Eliyabi, ¹¹ a naanindena Misemanna, a sulundena Yeremi, ¹² a sennindena Atayi, a soloferedena Eliyeli, ¹³ a solomasεxεdena Yoxanan, a solomanaanindena Elesabada, ¹⁴ a fudena Yeremi, e nun a fu nun keddendena Makabanayi. ¹⁵ Gadi kaani itoe yi findixi sofa xunne nan na. Naxan yi xurun e ye, na senben yi gbo muxu kemε xa. Naxan yi gbo e ye, na senben yi gbo muxu wuli keden xa. ¹⁶ Ne yi Yuruden xuden gidi a yi fexi waxatin naxan yi, kike singeni, e fa lanbanna muxune kedi sogeteden nun sogegododen mabinni.

¹⁷ Bunyamin kaana ndee nun Yuda kaana ndee yi siga Dawuda fema a yire makantanxini. ¹⁸ Dawuda yi e ralan, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε faxi bəje xunbenla nin alogo ε xa fa n mali, en luma nen xaxili kedenni. Koni, xa ε faxi n yanfaden nin n yaxune xa, n tan naxan mi fe naxi yo ligaxi, en benbane Ala xa na to, a yi a kitin sa.” ¹⁹ Na waxatini, Alaa Nii Sarijanxin yi godo Amasayi ma, naxan yi findixi sofa tonge saxanne xunna ra. A yi a fala, a naxa, “Nxu i sagoni, Dawuda! Nxu i sagoni, Yese a diina! Ala xa bəje xunbenla fi Dawuda ma, Ala xa bəje xunbenla fi i ma, e nun naxanye i malima. Bayo, i ya Ala nan i malima.”

Nayi, Dawuda yi e rasεne, a yi tidene so e yii a sofa kuntigine ye.

²⁰ Manase bənsənni sofana ndee yi fa Dawuda fema, e nun Filisitine yi sigama Səli yengedeni waxatin naxan yi. Koni, Dawuda nun a muxune mi fa Filisitine mali yengəsodeni na waxatini bayo Filisiti kuntigine e raxete nen, e yi a fala, e naxa, “Xa Dawuda mən kafu a kari fonna Səli ma, en birin faxama nen.” ²¹ E to na fala, Dawuda yi xete Sikilaga yi. Manase muxun naxanye bata yi bira a fəxə ra, ne xinle ni itoe ra: Adena nun Yosabadi nun Yediyayeli nun Mikeli nun Yosabadi nun Elihu nun Siletayi. Kuntigin nan yi ne birin na sofa wuli keden xun na Manase bənsənni muxune ye. ²² Sofa kəndene nan yi ne birin na, naxanye yi Dawuda malima

yenge sodeni. E yi findixi sofa kuntigine nan na a ganli. ²³ Muxune yi fama nen Dawuda malideni ləxə yo ləxə. A sofa ganla gbo ayi na kii nin alo maleka ganla.

Sofaan naxanye fa Dawuda fəxə ra

²⁴ Sofaan yatēni ito nan fa Dawuda fema Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda mali, a yi findi mangan na Səli naxəni alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi:

²⁵ Yuda bənsənni, sofa wuli sennin kemε solomasεxe. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii.

²⁶ Simeyən bənsənni, sofa wuli solofere kemε. E birin sofa kende.

²⁷ Lewi bənsənni, sofa wuli naanin kemε sennin, ²⁸ e nun Yehoyada naxan findi yεratiin na Haruna naxəni, na nun a sofa wuli saxan kemε soloferene. ²⁹ Sadəki, banxulan sofa kenden nun a xabila kuntigine, muxu məxənen nun firin.

³⁰ Bunyamin bənsənni, Səli ngaxakedenne, sofa wuli saxan, naxanye bata yi lu Səli fəxə ra han na waxatina.

³¹ Efirami bənsənni, sofa wuli məxəje kemε solomasεxe. Sofa kende xili kanne nan yi e birin na.

³² Manase bənsənni, sofa wuli fu nun solomasεxe naxanye yi sugandixi alogo e xa Dawuda dəxə mangan na.

³³ Isakari bənsənni, kuntigi kemε firin e nun e ngaxakedenne birin e yamarin bun ma. E bata yi a kolon Isirayila yi lan a xa naxan liga na waxatini.

³⁴ Sabulon bənsənni, sofa wuli tonge sulun naxanye yi fatan yenge sodeni yenge so seene birin na. E yi Dawuda malima e bəjen birin na.

³⁵ Nafatali bənsənni, sofa kuntigin wuli keden, e nun sofa wuli tonge saxan e nun solofere. Ye masansan wure lefaan nun tanban yi ne birin yii.

³⁶ Dan bənsənni, sofa wuli məxəjen nun solomasεxe kemε sennin. E yenge so seene yi e yii.

³⁷ Aseri bənsənni, sofa wuli tonge naanin. Sofa kenden nan yi e ra, yenge so seene yi e yii.

³⁸ Sofaan naxanye keli Yuruden kidima sogeteden binni, Ruben nun Gadi nun Manase bənsənni, ne lan muxu wuli

kεmε wuli mαxαnε nan ma. Yεngε so seen sifan birin yi e yii.

³⁹ Sofani itoe naxanye birin tin sigε yεngeni, ne bata yi fa Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda dαxα mangan na Isirayila xun na. Sikε yo mi yi e yi. Isirayila kaane birin bata yi na ragidi. ⁴⁰ E yi lu mεnni Dawuda fema xi saxan, e yi e dεge, e yi e min. E ngaxakedenne bata yi donseen nafala e xa. ⁴¹ E dαxα bodene fan yi fa donseen na keli Isakari nun Sabulon nun Nafatali bαxαne yi sofanle nun nαgαmεne nun gbaxalone* nun ngingene fari. E yi fa goronna sifan birin na, donseen nun murutu fapin nun xαdε xaraxine nun manpa bogin xaraxine nun manpaan nun turen nun xuruse xunxurin nun a xungbene. E yi fa a gbege ra bayo Isirayila kaane birin yi sεwaxi.

13

Layiri Kankiraan yi xali Samuyeli Firinden 6.1-11

¹ Dawuda yi falan ti sofa kuntigine xa naxanye yi sofa wuli nun sofa kεmε xun na e nun a kuntigine birin. ² Na xanbi ra, Dawuda yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa na lan ε ma, xa na fataxi Alatala nan na, en ma Ala, en xεrane rasiga en ngaxakedenne ma Isirayila bαxαn birin yi. En yi saraxaraline nun Lewine fan xili, naxanye Isirayila taane nun a rabilinne yi alogo en birin xa lu yire kedenni. ³ En mαn xa fa en ma Alaa Kankiraan na en dεxαn, bayo Sαli a mangayaan waxatini, en mi siga a fαxα ra.” ⁴ Na yi yamaan birin kεnen bayo e birin yi laxi a ra fe fapin nan na ra.

⁵ Dawuda yi Isirayila kaane birin malan, keli Sixori xuden ma Misiran yamanani sa dαxα Lebo-Xamata ra alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo Kiriyati-Yeyarin yi. ⁶ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi siga Baala taani Yuda yi, dεnaxan mαn xili Kiriyati-Yeyarin alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo. Alatala gbeen nan yi na ra, Alatala naxan dαxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. A xinla nan na kankiraan

ma. ⁷ E yi Alaa Kankiraan tongo Abinadabo konni, e yi a dαxα goron maxali wontoro nεnen kui. Wusa nun Axiyo nan yi na wontoron nagima. ⁸ Dawuda nun Isirayila kaane yi sεwa ki faji Ala yεtagi, e yi βetin ba bαlβonne nun kondenne nun tanbanne nun karijanne nun xαtane ra.

⁹ E to lonna li Kidon yi, Wusa yi kankiraan suxu a yiin na alogo a nama bira, bayo ngingen naxanye yi wontoron bandunma, ne salaxun nεn. ¹⁰ Alatala yi xαlβ Wusa ma, a yi a faxa keden na, bayo a mi yi lan a xa a yiin din na kankiraan na. Wusa faxa na kii nin Ala yεtagi.

¹¹ Dawuda yi xαlβ bayo Alatala bata Wusa faxa. Nanara, a yi mεn xili sa “Wusa halagidena” han to. ¹² Na lαxαni, Dawuda yi gaxu Ala yεε ra, a yi a yεtε maxαdin, a naxa, “N na Alaa Kankiraan nasoma n konni di?” ¹³ Nayi, Dawuda mi fa kankiraan xali a konni Dawudaa Taani. A yi sa a raso Gati kaana Obedi-Edαn ma banxini. ¹⁴ Alaa Kankiraan yi lu Obedi-Edαn konni kike saxan. Na ma, Alatala yi barakan sa a seene birin yi.

14

Dawudaa denbayana Samuyeli Firinden 5.11-16 nun Taruxune Singen 3.5-8

¹ Tire taan mangan Xurami yi xεrane rasiga Dawuda ma, e nun suman wudin nun kamudεrene nun gεmε masonle manga banxin tideni Dawuda xa. ² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na. A a kolon, Ala luma a mangayaan yite a yamana Isirayila nan ma fe ra. ³ Dawuda yi naxalan gbεtεye dαxα Yerusalen yi. A mαn yi dii xεmεne nun dii tεmεne sαtα. ⁴ Naxanye sαtα a xa Yerusalen yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ⁵ nun Yibixari nun Elisuwa nun Elipeleti nun ⁶ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁷ Elisama nun Beeliyada e nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nα Samuyeli Firinden 5.17-25

* **12:41:** Gbaxaloni itoe sαtαma soon nun sofanla na diin sαtα waxatin naxan yi.

⁸ Filisitine yi a mε a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila birin xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mε, a yi mini e yεε ra. ⁹ Filisitine yi fa yengeni Refa lanbanni. ¹⁰ Dawuda yi Ala maxodin, a naxa, “N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soe n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, n ne soma nen i yii.”

¹¹ Nayi, Dawuda nun a sofane yi siga Baali-Perasimi yi, e sa Filisitine nɔ yengeni. Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala bata n yaxune raxuya ayi n yεε ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e menna xili sa Baali-Perasimi.* ¹² Filisitine yi e suxurene rabejin menni, Dawuda yi yamarin fi a e xa gan.

¹³ Filisitine mɔn yi fa yenge sodeni Refa lanbanni. ¹⁴ Dawuda mɔn yi Ala maxodin. Ala yi a yabi, a naxa, “I nama siga e yetagi, koni e mabilin, i siga han xεjεxεjεenne sa denaxan yi. I sa dɔxɔ e yεε ra menni. ¹⁵ I na sigati xuiin mε wudine kondenne yi, i keli e yengedeni, bayo Ala nan tima i yεε ra, a Filisiti ganla nɔ i xa.” ¹⁶ Dawuda yi a liga alo Ala a yamari kii naxan yi. E yi Filisitine yenge keli Gabayon yi sa dɔxɔ Geseri ra. ¹⁷ Nayi, Dawuda yi xinla sɔto yamanane birin yi. Alatala yi a liga siyane birin yi gaxu Dawuda yεε ra.

15

Alaa Layiri Kankiraan siga fena Yerusalenyi

¹ Dawuda yi banxine ti a yete xa Dawudaa Taani. A yi yirena nde yitɔn Alaa Kankiraan xa, a yi bubun ti a xa.*

² Dawuda yi yamarin fi a muxu yo nama Alaa Kankiraan maxali fɔ Lewi bɔnsɔnna muxune, bayo Alatala e tan nan sugandixi na ma. E tan nan yi lan e wali a yetagi habadan. ³ Dawuda yi Isirayila birin malan Yerusalen yi Alatalaa Kankiraan naso feen na a yireni a denaxan yitɔnxi a xa.

⁴ Dawuda yi Haruna yixetene nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan:

⁵ Kehati yixetene ye, muxu keme muxu mɔxɔje. Yuriyeli nan yi e xunna ra.

⁶ Merari yixetene ye, muxu keme firin muxu mɔxɔje. Asaya nan yi e xunna ra.

⁷ Gerison yixetene ye, muxu keme muxu tonge saxan. Yoweli nan yi e xunna ra.

⁸ Elisafan yixetene ye, muxu keme firin. Semaya nan yi e xunna ra.

⁹ Xebiron yixetene ye, muxu tonge solomasεxe. Eliyeli nan yi e xunna ra.

¹⁰ Yusiyeli yixetene ye, muxu keme muxu fu nun firin. Aminadabo nan yi e xunna ra.

¹¹ Dawuda yi saraxaraline Sadaki nun Abiyatari xili, e nun Lewine Yuriyeli nun Asaya nun Yoweli nun Semaya nun Eliyeli nun Aminadabo. ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan Lewi bɔnsɔn muxune denbaya xunne ra. E yete rasarijan, ε tan nun ε muxune. E siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. N denaxan yitɔnxi a xa, ε a xali menni. ¹³ Bayo ε mi yi na a singeni, na ma, Alatala, en ma Ala halagin nagodo nen en ma, amasɔto en mi bira a sariyan fɔxɔ ra.” ¹⁴ Nayi, Saraxaraline nun Lewine yi e yete rasarijan benun e xa siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. ¹⁵ Lewine yi Alaa Kankiraan suxu a tongo tamine ma, e a dɔxɔ e tungunne fari alo Musa a yamari kii naxan yi fata Alatalaa falan na.

¹⁶ Dawuda yi a fala Lewi kuntigine xa, a e xa beti baana ndee sugandi e muxune ye naxanye betin bama maxaseene ra sewani, e kondenne nun bɔlɔnne nun karijanne maxa. ¹⁷ Lewine yi Yoweli a diin Heman sugandi, e nun a ngaxakedenne Bereki a diina Asafi nun Kusayaa diina Etani, naxan yi Merari yixetene ye. ¹⁸ Lewi gbete ye nan yi de kantanne ra e tan ma yamarin bun: Sakari nun Ben nun Yasiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Benaya nun Maaseya nun Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edɔn e nun Yeyiyeli. ¹⁹ Heman nun Asafi nun Etani nan yi betin bama, e karijan sula daxine maxa. ²⁰ Sakari nun Asiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Maaseya nun Benaya nan yi kondenne maxama e xuini texin na. ²¹ Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edɔn nun Yeyiyeli

* **14:11:** 14.11Baali-Perasimi bunna nen fa fala, “Halagin Kanna.” seβxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

* **15:1:** 15.1Alaa Layiri Kankirana fe mɔn

nun Asasiya yi kondenna luti solomasεxe daxine nan maxama. ²² Lewi bōnsōnna muxun Kenaniya yi findixi βeti baane yεeratiin nan na Alaa Kankiraan maxalideni. A yi na wanla kolon ki fajni. ²³ Bereki nun Elikana nan yi kantan tiine ra Alaa Kankiraan dεxōn, ²⁴ e nun Obedi-Edōn nun Yexiya. Saraxaraline Sebanaha nun Yosafati nun Nataneli nun Amasayi nun Sakari nun Benaya nun Eliyeseri nan yi xōtane fema Alaa Kankiraan yεtagi.

*Layiri Kankiraan so fena taani
Samuyeli Firinden 6.12-23*

²⁵ Nayi, Dawuda nun Isirayilaa fonne nun sofa kuntigin naxanye yi dōxi sofa wuli xun na, ne birin yi ti kiraan xōn alogo e xa sa Alatalaa Layiri Kankiraan mati sεwani keli Obedi-Edōn konni. ²⁶ Ala yi Lewi bōnsōnna muxune mali Alatalaa Layiri Kankiraan xalideni. E tura solofere nun yεxεε kontonna solofere ba saraxan na. ²⁷ Dawuda yi maxidixi taa dugi doma fajine nin, e nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye yi Layiri Kankiraan maxalima e nun βeti baane nun βeti ba kuntigin Kenaniya. Dawuda mōn yi saraxarali domana nde fan nagodo a ma. ²⁸ Isirayila kaane birin yi siga Alatalaa Layiri Kankiraan na sεwani. Ndee yi fenne nun xōtane fema, ndee yi karijanne maxama, ndee yi kondenne nun bōlōnne maxama.

²⁹ Sōli a dii tεmεn Mikali yi tixi banxin foye soden na, a Isirayila kaane to fε Alatalaa Layiri Kankiraan na Dawudaa Taani. A to Manga Dawuda to a bodonje sεwani, a yi a ranaxu a bōjeni.

16

Dawuda Ala tantun fena

¹ Na xanbi ra, e yi fa Alaa Kankiraan na, e fa a dōxō bubun kui, Dawuda naxan nafalaxi a dōxōden na. E yi saraxa gan daxine nun bōje xunbeli saraxane ba Ala xa. ² Dawuda to yelin na saraxane bε, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala xinli. ³ Na xanbi ra, a yi burun nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden so Isirayila kaane birin yii, xεmεn nun jaxanla.

⁴ A yi Lewina ndee sugandi alogo e xa wali Alatalaa Kankiraan yεtagi, e Alatala maxandi, e barikan bira Isirayilaa Ala xa, e a tantun. Ne xinle ni itoe ra: ⁵ Asafi, naxan findi e kuntigin na e nun Sakari, naxan findi kuntigi firinden na e nun Yeyiyeli nun Semiramoti nun Yεxiyeli nun Matitiya nun Eliyabi nun Benaya nun Obedi-Edōn nun Yeyiyeli. Kondenne nun bōlōnne yi e yii. Karijanne yi Asafi yii. ⁶ Saraxaraline, Benaya nun Yaxasiyeli yi xōtane fema Alaa Layiri Kankiraan yεtagi.

⁷ Dawuda βetini ito so Asafi nun a muxune yii na lōxōn nin a singeni alogo e xa Alatala tantun.

Yaburin 105.1-15

⁸ ε Alatala tantun.

ε yi a maxandi.

A bata naxan liga,
ε na fala siyane xa.

⁹ ε βetin ba a xa,
ε yi a tantun βetine yi,
ε yi a kabanako feene birin fala.

¹⁰ ε ε kanba a xili sarijanxini.
Naxanye birin Alatala fenma,
ne xa sεwa.

¹¹ ε ε yεε rafindi Alatala nun a sεnben ma,
ε lu a fenje waxatin birin.

¹² A wali fajin naxanye ligaxi
e nun a kabanako feene
nun a kitin naxanye saxi,
ne fe xa rabira ε ma,

¹³ ε tan Isirayila bōnsōnna,
a walikene,
ε tan Yaxubaa diine,
Ala naxanye sugandixi.

¹⁴ A tan nan Alatala ra,
en ma Ala.

A tan nan bōxōn birin kitisaan na.

¹⁵ A jōxō luma a layirin xōn ma nen han
habadan,

e nun a falane fe han mayixεte wuli keden,
¹⁶ e nun a layirin naxan xidi

e nun Iburahima tagi,
a yi a kōlō Isiyaga xa.

¹⁷ A mōn yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xōn,
a findi habadan layirin na Isirayila kaane
xa.

¹⁸ A yi a fala, a naxa,
“N Kanan yamanan soma nen
ε nun i yixεtene yii ε kεen na.”

19 E mi yi wuya nun.
 Xɔɲɛ dando nan tun yi e ra na yamanani.
 20 E yi kelima nɛn siyana nde yɛ
 e siga nde gbɛtɛ yɛ,
 e keli yamanana nde yi
 e siga nde gbɛtɛ yi.
 21 Koni, a mi tinɲɛ muxu yo xa e ɲaxankata.
 A mangane rakolon nɛn e fe yi, a naxa,
 22 “E nama fefe liga n ma muxu sugandix-
 ine ra.
 E nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”

Yaburin 96

23 Dunuɲa muxune birin xa bɛtin ba
 Alatala xa.
 E yi lu a raliyɛ waxatin birin yi
 fa fala a bata en nakisi.
 24 E a binyena fe fala siyane birin xa,
 e yi a kabanako feene rali muxune birin
 ma.
 25 Alatala gbo,
 a lan a xa matɔxɔ han!
 A lan a xa binya dangu alane birin na.
 26 Siyane alane birin findixi ala fuune nan
 na,
 koni Alatala tan bata koren da.
 27 A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan na.
 A konna rafexi sɛnbɛn nun sɛwan nan na.
 28 E tan dunuɲa siyane birin,
 e fa Alatala tantun,
 e yi a tantun a binyen nun a sɛnbɛna fe ra.
 29 E fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.
 E fa kiseene ra a yɛtagi.
 E Alatala batu a nɔrɔ sariɲanxini.
 30 Dunuɲa muxune,
 e xuruxurun a yɛtagi.
 Dunuɲa a kiini, a mi yigisanma.
 31 Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sɛwa han!
 E yi a fala siyane xa,
 a Alatala nan mangan na.
 32 Fɔxɔ igen xa a xuini te
 e nun seen naxanye a xɔrɛ ra.
 Burunna xa sɛwa
 e nun a yi seene birin.
 33 Fɔtɔnna wudine xa sɔnxɔ sɛwani,
 e sɔnxɔ Alatala yɛtagi,
 amasɔtɔ a fama nɛn.
 A fama nɛn a kitin sa dunuɲa yi.

Yaburin 106.1, 47-48

34 E Alatala tantun amasɔtɔ a fan.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 35 E a fala Ala xa, e naxa,

“Ala, nxu rakisi,
 nxu ratanga siya gbɛtɛne ma,
 alogo nxu xa i xili sariɲanxin tantun,
 na yi findi nxu kanba xunna ra.”

36 Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa Ala
 habadan han habadan!
 Nayi, yamaan yi a fala, e naxa,
 “Amina! Tantunna Alatala xa.”

37 Dawuda yi Asafi nun a ngaxake-
 denne yamari a e xa wali Alatalaa Layiri
 Kankiraan yɛtagi waxatin birin. 38 A yi
 Yedutun ma diina Obedi-Edɔn nun Xosa
 nun a muxu tonge sennin muxu solo-
 masɛɛɛ yamari a e xa so dɛɛn kantan.
 39 Saraxaraliin Sadɔki nun a ngaxake-
 denne yi lu Alatalaa Batu Bubuni naxan
 yi tixi taan kideni Gabayon yi. 40 E
 yi lu saraxa gan daxine bɛ Alatala xa
 xɔtɔnna nun ɲinbanna alo a sɛbɛxi Alatalaa
 sariyani kii naxan yi, a naxan soxi Isirayila
 kaane yii. 41 Heman nun Yedutun nun
 muxun naxanye yi sugandixi, ne fan yi na
 alogo e xa Alatala tantun, bayo a hinanna
 luma nɛn habadan! 42 Heman nun Yedu-
 tun yi xɔtane fema, e yi kariɲanne maxama
 alogo e xa bɛtin ba Ala xa. Yedutun ma
 diine nan yi na dɛ kantanne ra.

43 Na xanbi ra, yamaan birin yi siga
 e konni. Dawuda fan yi xɛtɛ a konni
 dubadeni a denbayaan xa.

17

Alaa layirina Dawuda xa Samuyɛli Firinden 7.1-17

1 Dawuda to yelin soɛ a manga banxin
 kui, a yi a fala Nabi Natan xa, a naxa,
 “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na,
 n na nan kui, koni Alatalaa Layiri Kanki-
 raan mɔn bubun nan kui.” 2 Natan yi
 Dawuda yabi, a naxa, “I rafan feene birin
 liga, bayo Ala i xɔn.”

3 Na kɔɛɛn na, Ala yi a fala Natan xa, a
 naxa, 4 “Siga, a fala n ma walikɛɛn Dawuda
 xa fa fala Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I
 tan mi batuden tima n xa n luma dɛnaxan
 yi. 5 N yɛtɛɛn munma lu n batu banxi kui
 singen, xabu n na Isirayila kaane ramini
 lɔxɔni Misiran fari ma han to, koni n yi
 bubun nan kui yiren birin yi. 6 N siga
 dɛnaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane,
 n yɛɛrati wuyaxi dɔxɔ nɛn n ma yamana

Isirayila xun na alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa: Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa? ”

⁷ “Nanara, i mən xa a fala n ma walikēen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruseene fəxə ra kantan tideni alogo i xa findi n ma yamana Isirayila yēeratiin na. ⁸ I siga yiren naxan birin yi n lu nən i xən, n yi i yaxune birin faxa i yētagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye bəxə xənna fari. ⁹ N yiren soma nən n ma yamana Isirayila yii e dəxəma denaxan yi. E luma nən na, gaxu yo mi e suxε. Muxu jaxi yo mən mi fa e jaxankatama alo bodeni, ¹⁰ n kitisane dəxə n ma yamana Isirayila xun na waxatin naxan yi. N ni i yaxune birin sa i sanna bun. N naxan falama i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹¹ I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fəma, n yi i yetena diina nde sugandi a ti i jəxəni mangayani, n yi a senben xun masa. ¹² Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan nasabati habadan. ¹³ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma diin na. N mi n ma hinanna masigama a ra alo n naxan liga manga singen na. ¹⁴ N na a findima nən n ma yamana mangan na, a mangayaan mi kalε habadan.’ ”

¹⁵ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

Dawudaa Ala maxandina Samuyeli Firinden 7.18-29

¹⁶ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dəxə Alatala yētagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sətə i naxan fixi nxu ma. ¹⁷ Koni, Ala, i tan yεε ra yi, sese mi na ra! I bata de xuine tongo lan i ya walikena denbayana tila ma. Marigina Alatala, i bata n yatε alo muxu fisamantenna. ¹⁸ N tan Dawuda, n nəε nanse fale i xa xunna kenli ito a fe ra i naxan fixi i ya walikēen ma? I tan yetena i ya walikēen kolon. ¹⁹ Alatala, i bata fe gbeeni ito ragidi i ya walikena fe ra fata i sagoon na alogo i xa i senbe gbeen mayita. ²⁰ Alatala, i jəxən mi na, ala gbete mi na ba i tan na. Nxu bata na kolon. ²¹ Siya

gbeten mundun dunuɲa yi naxan luxi alo i ya yamana Isirayila, Ala naxanye ramixi konyiyani? I e xunba nən Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbete kedi i ya yamaan yεε ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yētagi alogo i xa i xinla makēen. ²² I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxə Ala ra.”

²³ “Iki, Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikēen nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁴ Na rakamali alogo i xinla xa binya han habadan. Muxune a falama nən nayi, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Ala naxan Isirayila xun na, a findixi Isirayilaa Ala nan na.’ Senben xa lu i ya walikēen Dawudaa denbayaan xa i yētagi. ²⁵ N ma Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nən mangane ra n jəxəni. Nanara, i ya walikēen bata susu fe i yētagi i maxandideni. ²⁶ Alatala, i tan nan Ala ra. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikēen xa. ²⁷ I bata a ragidi a i xa barakan sa n ma denbayani alogo n bənsənna xa lu mangayani i yētagi habadan. Bayo, i tan, Alatala nan barakan nagidixi n ma denbayaan ma, barakan luma nən a fəxə ra habadan.”

18

Dawuda nə sətəna yengeni Samuyeli Firindena 8.1-14

¹ Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nə yengeni, a yi e rayarabi, a yi Gati taan nun a rabilinne ba e yii.

² A yi Moyaba kaane fan nə yengeni, e yi lu a yamarin bun ma, e lu mudun soε a yii.

³ Dawuda mən yi Soba mangan Hadadeseri fan nə yengeni Xamata mabinni, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴ Dawuda yi yengε so wontoro wuli keden nun soo ragi wuli solofere nun sofa wuli məxəjε ba a yii. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fə soo keme jəxəndən a naxanye ramara.

⁵ Arami kaane yi keli Damasi taani, e yi fa Soba mangan Hadadeseri malideni, koni Dawuda yi e sofa wuli məxəjən nun firin faxa. ⁶ Dawuda yi a yamana kanne dəxə

Damasi taani Arami yamanani. Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine xali Yerusalem yi. ⁸ A yi sula gbege tongo keli Hadadeseri a taane yi, Tibati nun Kun. Sulemani yi na rawali a findi ige ramara se gbeen na e nun senbetenne nun saraxa ganden waliseene.

⁹ Xamata mangan Tohu yi a me a Dawuda bata Soba mangan Hadadeseri a sofane birin no yengeni, ¹⁰ a yi a dii xemen Hadoran nasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xontan a no sotona fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Manga Tohu nun Manga Hadadeseri yi yengeni. A mon yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana. ¹¹ Manga Dawuda yi na birin fi Alatala ma, e nun gbeti fixen nun xemana a naxan tongo siyani itoe birin yii: Edon kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine.

¹² Seruyaa diina Abisayi yi Edon kaa wuli fu nun solomasexe faha Foxo Lanbanni. ¹³ A yi yamana kanne lu Edon yi alogo na birin xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

Dawudaa kuntigine

Samuyeli Firinden 8.15-18

¹⁴ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kendan sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁵ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofane kuntigin na. Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁶ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Abimeleki nan yi saraxaraline ra. Sawesa nan yi sebali tiin na. ¹⁷ Yehoyadaa dii xemen Benaya nan yi Keretine nun Peleti kaane xun na. Manga Dawudaa diine nan yi mangan bundoxone ra.

19

Dawuda nun Amonine yengena

Samuyeli Firinden 10.1-5

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan Naxasi yi faha, a diin yi dexo a joxoni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, “N hinanma

nen Naxasi a dii xemen Xanun na, bayo a fafe hinan nen n na.” Dawuda yi xerane rasiga Xanun ma a fafe sayaan xontan tideni. Dawudaa xerane yi sa so Amonine yamanani Xanun fema saya xontandeni.

³ Koni, Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e naxa, “I laxi a ra a Dawuda a muxune rafaxi i fafe saya xontanden nan tun yi ba? E mi faxi koten xan na ba alogo e xa taan nakorosi, loxona nde e yi no a suxe?”

⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene bi, a yi e domane raxaba e xorene yilanni, a fa e raxete Dawuda ma.

⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a yi muxune xe a xerane foxo ra, bayo e yi yagixi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be.”

Samuyeli Firinden 10.6-19

⁶ Amonine to a kolon a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina, Xanun yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan e nun naanin fi Arami kaane ma, naxanye yi Mesopotamiya yamanani, e nun Maka nun Soba yamanani alogo e xa fa e yenge so wontorone nun e soo ragine ra. ⁷ Na ma, e yi fa yenge so wontoron wuli tonge saxan nun firin na. Maka mangan nun a yamaan fan yi fa, e fa e malan Medeba taan yetagi. Amonine fan yi mini e taane yi alogo e xa Dawuda yenge. ⁸ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁹ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Mangan naxanye fa e malideni, ne yi tixi e danna burunna ra.

¹⁰ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra e nun a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma.

¹¹ A yi sofa donxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma.

¹² Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹³ I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane. Alatala xa a rafan feen liga.”

¹⁴ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi a yee ra.

¹⁵ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi

sa so e taani. Yowaba fan yi xετε Yerusalen yi.

¹⁶ Arami kaane to a kolon a Isirayila bata e nɔ yεngeni, e yi xεrane rasiga Arami kaane ma naxanye yi Efirati baan kidi ma. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na με, a yi Isirayila kaane birin malan, e yi fa Yuruden baan gidi, e siga Arami kaane yεngedeni. ¹⁸ Arami kaane mɔn yi e gi Isirayila kaane bun. Dawuda yi e yεngε so wontoro sofaan muxu wuli solofere faxa, e nun e sofaan muxu wuli tonge naanin naxanye yi sigama e sanni. A yi sofa kuntigin Sofaki fan faxa. ¹⁹ Hadadeseri a walikene to a kolon a Isirayila kaane bata e nɔ yεngeni, e yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, e yi lu a yamarin bun. Xabu na, Arami kaane mi fa tin Amonine maliye sɔnɔn.

20

Dawuda Amonine nun Filisitine yεngε fena

Samuyeli Firinden 11.1 nun 12.26-31

¹ Nεε nenεn fɔlɔn na, mangane yi darixi minε yεngε sodeni waxatin naxan yi, Yowaba nun a sofa wεkilεxine yi sa Amonine yεngε. Koni, Dawuda tan yi lu Yerusalen yi. Yowaba yi Rabaha taan suxu, a menna kala. ² Nayi, Dawuda yi fa mangaya taxamaseri kɔmɔtin ba Amonine mangan xun na, naxan xεmaan binyen yi dangue kilo tonge saxan na. Gεmε fajɔi kenden fan yi a ma. Na mangaya taxamaseri kɔmɔtin yi so Dawuda xun na, a yi funma se wuyaxi tongo taani.

³ Yamaan naxan yi na, Dawuda yi ne xali, a yi sa e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun gεmε bɔɔn nun wudi segena. A Amonine taane birin ma fe liga na kii nin. Na xanbi ra, Dawuda nun a sofane yi xετε Yerusalen yi.

⁴ Na danguxina, Isirayila kaane nun Filisitine yi sa yεngε Geseri yi. Na yεngeni, Xusa kaan Sibekayi yi Sipayi faxa. Refa yixεtena nde nan yi Sipayi ra. Na yi Filisitine yagi.

⁵ Isirayila kaane nun Filisitine mɔn yi yεngε. Yayiri a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati xunyen Laxami faxa na waxatin

nin. A senben yi gbo han, a tanban yi gbo alo gbindonna.

⁶ Yεngε gbετε yi keli Gati taani. Xεmε kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin sennin yi a ra e nun san soli sennin sennin, e birin malanxina, mɔxɔɔɔn nun naanin. Refa yixεtena nde nan yi na fan na. ⁷ A to Isirayila makonbi, Dawuda tada Simeyaa dii xεmen Yonatan yi a faxa. ⁸ Xεmεni itoe birin yi fataxi Refa yixεtene nan na Gati taani. Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

21

Isirayila yamaan yatεn sebε fena
Samuyeli Firinden 24.1-9

¹ Setana yi keli Isirayila xili ma, a yi Dawuda radin a xa Isirayila kaane tεngε.

² Dawuda yi a fala Yowaba nun a sofa kuntigine xa, a naxa, “E siga, ε sa Isirayila kaane tεngε, keli Beriseba ma, sa dɔxɔ Dan yamanan na. E fa na yatεn dentεge n xa.”

³ Yowaba yi a yabi, a naxa, “Alatala xa Isirayila yamaan nawuya ayi dɔxɔ kεmε. Mangana, n kannna, i ya walikene xa mi ne birin na ba? Nanfera i fe sifani ito maxɔdinxi? Nanfera i waxi a xɔn ma Isirayila yamaan xa yulubin tongo?” ⁴ Koni, mangan xuiin mi yi matandε. Nanara, Yowaba yi mini, a yi Isirayila bɔxɔn birin yisiga, a fa xετε Yerusalen yi. ⁵ A yi yamaan yatεn fala Dawuda xa. Isirayila kaane yatεn ni i ra: xεmε silanfan kannna miliyɔn keden wuli kεmε. Yuda kaane yatεn ni i ra: xεmε silanfan kannna wuli kεmε naanin muxu wuli tonge solofere. ⁶ Koni, Yowaba mi Lewi nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune tεngε, bayo mangana yamarin mi yi rafanxi a ma. ⁷ Yamarini ito yi rapaxu Ala ma. A yi Isirayila naxankata.

Ala yi Dawuda yulubin saran a ra
Samuyeli Firinden 24.10-17

⁸ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa diɔa n tan, i ya walikεen yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga.”

⁹ Alatala yi a fala Manga Dawudaa fetoon Gadi xa, a naxa, ¹⁰ “A fala Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Fe saxan ni i ra. Keden sugandi, n xa na liga

i ra.’ ” ¹¹ Gadi yi siga Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi i xa, a naxa, ¹² ‘Naxankatan mundun lan a xa sa i ma: ꞓεε saxan fitina kamena, hanma yaxune yi ε halagi silanfanna ra kike saxan, hanma Alatala xa a halagi ti malekan nafa ε ma, naxan Isirayila yamaan naxarima Alaa silanfanna nun fure ꞓaxin na xii saxan.’ Iki, a fala n xa n lan n xa sa naxan fala n kanna xa naxan n xexi.” ¹³ Dawuda yi Gadi yabi, a naxa, “N bɔɲɛn sunuxi han! A lan n xa n yete lu Alatala yii bayo a kininkininna gbo, na fisa benun n xa lu adamadiine sagoni.” ¹⁴ Alatala yi fure ꞓaxin nadin Isirayila yamaan ma han muxu wuli tonge solofere yi faxa Isirayila yamanani.

¹⁵ Ala yi malekan xe Yerusalen yi, a xa sa na kala. A yi na kalama waxatin naxan yi, Alatala yi a to, a yi nimisa na halagina fe ra. A yi a fala na malekan xa naxan yi a kalama, a naxa, “Na bata lan. E lu na fa.” Alatalaa malekan yi tixi Oronan, Yebusu kaana lonna nan ma. ¹⁶ Dawuda yi a yeε rakeli, a Alatalaa malekan to tixi kuyen nun bɔxɔn lan tagini, a silanfanna baxi a tɛɛni, a yeε rafindixi Yerusalen ma. Dawuda nun fonne yi kasa benbeli dugin nagodo e ma sununi, e yi bira, e yi e yetagin lan bɔxɔn ma. ¹⁷ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N tan xa mi yamarin fixi ba a Isirayila yamaan xa tenge? N tan nan yulubin ligaxi, n tan nan fe kobini ito ligaxi. Yamaan tan nanse ligaxi? Alatala, n ma Ala, n tan nun n ma denbayaan halagi, i ya yamaan lu na.”

Dawuda yi Oronan ma lonna sara Samuyeli Firindena 24.18-25

¹⁸ Alatalaa malekan yi a fala Gadi xa, a a xa a fala Dawuda xa, fa fala a xa sa saraxa gandena nde rafala Alatala xa Oronan Yebusu kaana lonna ma. ¹⁹ Dawuda yi siga menni alo Gadi a fala a xa kii naxan yi Alatala xinla ra. ²⁰ Oronan yi murutu bɔnbɔni lonna ma, a yi a firifiri, a yi malekan to. A dii naaninne yi e luxun. ²¹ Na waxatini, Dawuda fan yi a maso. Oronan to a to, a yi keli lonna ma, a sa a xinbi sin Dawuda bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ²² Dawuda yi a fala Oronan

xa, a naxa, “Lonni ito so n yii alogo n xa saraxa ganden nafala Alatala xa. N na a saren defexin soε i yii alogo fure ꞓaxin xa ba yamaan ma.” ²³ Oronan yi Dawuda yabi, a naxa, “Mangana, a tongo. N kanna xa a rafan feen liga a ra. N bata ꞓingeni itoe fan so i yii, e xa findi saraxa gan daxin na. Ningena xεε ra bɔnbɔ seene yi findi saraxan gan yegen na, murutuni ito fan xa findi bogise saraxan na. N bata ito birin fi i ma.”

²⁴ Koni, Manga Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “En-εn, n waxi a sara feni a saren defexin nan na. N mi seen bama saraxan na Alatala xa n mi naxan saraxi. N mi nɔε saraxa gan daxin bε n mi naxan sare fixi.” ²⁵ Nayi, Dawuda yi xεmaan kilo solofere so Oronan yii na lonna fe ra. ²⁶ Dawuda yi saraxa ganden nafala menni Alatala xa, a fa saraxa gan daxine nun bɔɲε xunbeli saraxane ba. A yi Alatala maxandi, Alatala yi a yabi tɛɛn na naxan godo saraxa ganden ma keli kore.

²⁷ Nayi, Alatala yi falan ti malekan xa, a yi silanfanna raso a tɛɛni. ²⁸ Na waxatini, Dawuda yi saraxane bama Oronan Yebusu kaana lonna nan ma, bayo a bata yi a kolon a Alatala a yabima menni nin. ²⁹ Na waxatini, Musa Alatala Batu Bubun naxan nafala tonbonni, na yi na taan kideni Gabayon yi, e nun saraxa gandena, saraxa gan daxine yi bama denaxan yi. ³⁰ Koni, Dawuda mi yi sigε menni Ala maxɔdindeni, bayo a yi gaxuxi Alatalaa malekana silanfanna yeε ra.

22

¹ Dawuda yi a fala, a naxa, “En Marigina Alatalaa banxin ti be, e nun saraxa gandena, Isirayila saraxa gan daxine bama a xa denaxan yi.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

² Dawuda yi yamarin fi a xɔɲɛn naxanye dɔxi Isirayila yamanani, a ne xa malan. A yi ne findi gεmε masonle ra Ala Batu Banxin ti feen na. ³ Dawuda yi wure gbegbe fen, naxanye findima banxin gbangban seene nun dɛɛn singan seene ra. A yi sula gbegbe fan fen naxan yate mi yi nɔε kolonɲε. ⁴ Sidɔn kaane nun Tire kaane yi Dawuda mali suman wudi fajin

gbegbe fendeni. ⁵ Dawuda yi a fala, a naxa, “N ma diin Sulemani munma kəxə singen, a mən mi wanla kolon. Banxin naxan tima Alatala xa, na lanma a xa tofanje ayi, a rayabu siyane birin yetagi.” Na ma, Dawuda se gbegbe malan nən na banxin ti feen na benun a xa faxa.

⁶ Dawuda yi a diin Sulemani xili, a yi a fala a xa fa fala a xa banxin ti Alatala xa, Isirayilaa Ala. ⁷ Dawuda yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma diina, n bata yi a miri n bəje, n xa banxin ti Alatala xa, n ma Ala, ⁸ koni Alatala a fala nən n xa, a naxa, ‘I bata muxu wuyaxi faxa yenge wuyaxi yi, i nama banxin ti n xa. Yenge soon nan i ra, i bata faxa gbegbe ti n yetagi. ⁹ Koni, i diina nde sətəma nən, naxan findima bəje xunbeli muxun na, n matabun fima naxan ma a yaxune fe ra. A xili bama nən Sulemani. Isirayila yamaan luma nən bəje xunbenli tun a siimayaan birin yi. ¹⁰ A tan nan banxin tima n xa n xinla binyama denaxan yi, a yi findi n ma diin na, n fan yi findi a fafe ra. A mangayaan sabatima nən Isirayila xun na habadan.’ ”

¹¹ “Iki, n ma diina, Alatala xa lu i xən alogo i xa nə Alatalaa banxin tiye, i ya Ala, alo a a fala kii naxan yi lan i tan ma. ¹² Alatala xa fekolonna nun xaxili fənin fi i ma a na i findi mangan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani alogo i xa Alatalaa sariyan suxu, i ya Ala. ¹³ Feen birin sənəyama i xa nən, xa i Alatalaa sariyan nun a yamarine suxu, a naxanye soxi Musa yii Isirayila xa. I wəkile, i senbe so! I nama kuisan, i nama gaxu fefe ye ra! ¹⁴ N bata wəkile n yi xəmaan kilo miliyən saxan e nun kilo wuli keme naanin malan Alatala Batu Banxin ti feen na. N mən bata wure gbeti fixen kilo miliyən tonge saxan e nun naanin malan. Sulan nun wuren bata gbo ayi han a yatən mi nəe kolonje. N bata wudin nun gemen fan fen. I mən xa nde sa e fari. ¹⁵ Walike wuyaxi i yii naxanye fatan gemen masole, e nun naxanye fatan sawurane rafale gemen nun wudine ma, e nun yiirawanla naxanye wanla sifan birin kolon. ¹⁶ Xəmaan nun wure gbeti fixen nun sulan nun wurena i yii han a dangū ayi. Keli i ya wanla fəb keden na. Alatala xa i mali.”

¹⁷ Dawuda yi a fala Isirayila kuntigine birin xa, a e xa fa a diin Sulemani mali. A yi a fala e xa, a naxa, ¹⁸ “Alatala, ε Ala mi luxi ε xən ba? A mi bəje xunbenla fixi ε ma yamanan birin yi ba? A bata be kaane sa n sagoni. Yamanan bata lu Alatala nun a yamaan bun ma. ¹⁹ ε Alatala, ε Ala fen ε bəjen nun ε niin birin na. ε siga, ε sa yire sarijanxin ti Marigina Alatala xa, ε Ala, alogo ε xa fa Alatalaa Layiri Kankiraan nun a se sarijanxine raso Ala Batu Banxini, Alatala xinla binyama denaxan yi.”

23

Lewi bənsənna muxune

¹ Dawuda to yelin fore, a yi a diin Sulemani dəxə Isirayila mangan na. ² A yi Isirayila kuntigine nun saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune malan. ³ E yi Lewi bənsənna muxune tenge, naxanye bata yi je tonge saxan sətə. E yatən yi siga han muxu wuli tonge saxan e nun solomasεε. ⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata muxu wuli məxəjen nun naanin sugandi alogo e xa e yengi lu Alatala Batu Banxin wanle xən. Muxu wuli sennin xa findi kitisane ra. Muxu wuli naanin yi findi de kantan muxune ra. ⁵ Muxu wuli naanin yi findi Alatala tantun muxune ra maxaseene ra, n naxanye rafalaxi a tantun seen na.”

⁶ Dawuda yi Lewi bənsənna muxune yitaxun Lewi a diine denbaya ye n ma. Lewi a diine nan itoe ra: Gərisən nun Kehati nun Merari.

⁷ Gərisən ma diine nan itoe ra: Ladana nun Simeyi.

⁸ Ladanaa diine nan itoe ra: Yexiyeli, a dii singen nun Setama nun Yoweli. E birin malanxina muxu saxan.

⁹ Simeyi a diine nan itoe ra: Selomiti nun Xasiyeli nun Haran. E birin malanxina muxu saxan. Ladanaa denbaya xunne nan ne ra.

¹⁰ Simeyi a diine nan itoe ra: Yaxati nun Sisa nun Yewusi nun Beriya. Simeyi a dii naaninne nan ne ra. ¹¹ Yaxati nan dii singen na. Sisa nan dii firinden na. Koni, Yewusi nun Beriya mi dii wuyaxi sətə. Na ma, e yi e diine yatε denbaya kedenna ra e bənsən kədin ma.

¹² Kehati a diine nan itoe ra: Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli. E birin malanxina muxu naanin.

¹³ Amirama a diine nan itoe ra: Haruna nun Musa. Haruna yi rasarijan Ala xa alogo a xa lu wale yire sarijanxi fisamantenni, e nun a bənsənnə muxune han habadan, alogo e xa wusulanna gan saraxan na Alatala xa, e yi wali a yetagi, e mən yi lu dubə muxune xa Ala xinli han habadan. ¹⁴ Musa tan findi Alaa muxun nan na. A diine yi lu Lewi bənsənnə muxune ye.

¹⁵ Musaa diine nan itoe ra: Gərisəmi nun Eliyeseri.

¹⁶ Gərisəmi a diin nan ito ra: Sebuweli nan yi a dii singen na.

¹⁷ Eliyeseri a diine nan itoe ra: Rexabiya nan yi a dii singen na. Eliyeseri mi dii xeme gbete sətə, koni Rexabiya dii wuyaxi sətə nən.

¹⁸ Yisehari a diine nan itoe ra: Selomiti nan yi a dii singen na.

¹⁹ Xebiron ma diine nan itoe ra: Yeriya nan yi a dii singen na, Amari a firindena, Yaxasiyeli a saxandena, e nun Yekameyami a naanindena.

²⁰ Yusiyeli a diine nan itoe ra: Mike nan yi a dii singen na, Yisiya a firindena.

²¹ Merari a diine nan itoe ra: Maxali nun Musi. Maxali a diine nan itoe ra: Eleyasari nun Kisu. ²² Eleyasari faxa nən, a mi dii xeme yo lu, koni a dii tēmene tan lu nən. Kisu a diine yi e dəxə e paxanle ra. ²³ Musi a diine nan itoe ra: Maxali nun Ederi nun Yeremoti. E birin malanxina muxu saxan.

²⁴ Ne nan findi Lewi yixetene ra naxanye findi bənsənnə denbaya xunne ra, e keden kedenna birin xinle sebexi e bənsən kedin kui. E yi walima nən Alatala Batu Banxin kui e barin na yi jee məxəjen sətə. ²⁵ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala bata bəje xunbenla fi a yamaan ma. A bata fa dəxə Yerusalen yi habadan. ²⁶ Lewine mi fa Alaa Batu Bubun nun a muranne xalima yire gbete yi sənən.” ²⁷ Fata Dawudaa yamari dənxe ra, Lewi bənsənnə muxune tenge nən naxanye barin bata yi jee məxəjen sətə. ²⁸ Lewi bənsənnə muxune nan yi Haruna yixetene malima Alatala Batu Banxin wanle ra. E tan nan yi a

sansanna kuiin nun a banxin kuiin masuxuma, e mən yi seene rasarijanma, e yi wali xunxurine ke Ala Batu Banxini. ²⁹ E yi burune rafalama naxanye ralima Ala ma, e murutu fujin din naxan findima bogise saraxane ra, e buru ratetaren nafala, e nun donseen sifan birin. E tan nan mən yengi yi dəxi ligaseene birin xən, sikenle nun ligaseen naxanye seen kuyen maligama. ³⁰ E yi lanma e xa siga Alatala tantundeni xətənnə nun jinbanna ləxə yo ləxə. ³¹ E mən yi saraxa gan daxine bama Alatala xa Matabu Ləxəne ma e nun Kike Nənən sanle yi, e nun sali gbete ye ma. E yi lanma e xa wali Alatala xa a sariyan xən. ³² E tan nan yi Naralan Bubun nun yire sarijanxin masuxuma. E yi Alatala batuden wanle birin kema e ngaxakedenna Haruna yixetene yamarin nan bun.

24

Saraxaraline yitaxun fena

¹ Haruna yixetene yi yitaxunxi a dii naaninne nan na. A diine nan itoe ra: Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara. ² Nadaba nun Abihu singen nan faxa benun e fafe xa faxa. E mi dii yo sətə. Eleyasari nun Itamara nan yi saraxaraline ra. ³ Eleyasari yixetena nde Sadəki e nun Itamara yixetena nde Aximeleki yi Dawuda mali Harunaa diine yitaxundeni alogo e xa ti wanle ra.

⁴ Kuntigi wuyaxi yi to Eleyasari yixetene ye dangu Itamara yixetene ra. Nanara, e yitaxun ikiini: Denbaya xunna muxu fu nun sennin Eleyasari yixetene ye. Denbaya xunna muxu solomasexe Itamara yixetene ye. ⁵ E yi masensenna ti alogo e xa e yitaxun, e yi e ti e wanle ra. Na ma, Eleyasari yixetena ndee nun Itamara yixetena ndee birin yi findi yire sarijanxin kuntigine ra e nun kuntigine Ala xa. ⁶ Nataneli a diin Semaya, Lewi bənsənnə muxun nan yi e xinle sebema mangan nun kuntigine nun saraxaraliin Sadəki nun Abiyatari a diina Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne yetagi e nun Lewi bənsənnə muxune birin. E yi denbaya keden sugandi Eleyasari yixetene ye, e mən yi keden sugandi Itamara yixetene ye.

⁷ Denbayane sugandi masensenna xən ikiini: A singen Yehoyaribu nan suxu, a firindena Yedaya, ⁸ a saxandena Xarimi, a naanindena Seyorimi, ⁹ a suulundena Malakiya, a sennindena Miyamin, ¹⁰ a soloferedena Hakəsi, a solomasexedena Abiya, ¹¹ a solomanaanindena Yosuwe, a fudena Sekani, ¹² a fu nun kedendena Eliyasibi, a fu nun firindena Yakimi, ¹³ a fu nun saxandena Xupa, a fu nun naanindena Yesebeyabi, ¹⁴ a fu nun suulundena Biliga, a fu nun sennindena Imeri, ¹⁵ a fu nun soloferedena Xesiri, a fu nun solomasexedena Hapisəsi, ¹⁶ a fu nun solomanaanindena Petaxi, a məxəjedena Esekiyəli, ¹⁷ a məxəjen nun kedendena Yakın, a məxəjen nun firindena Gamulu, ¹⁸ a məxəjen nun saxandena Delaya, a məxəjen nun naanindena Maasiya.

¹⁹ A yi lan e xa Alatala Batu Banxin wanle suxu na kii nin alo e benba Haruna a yamari e ma kii naxan yi alo Alatala, Isirayilaa Ala bata yi a yamari a ma kii naxan yi.

Lewi bənsənna muxu gbətəye fe

²⁰ Lewi bənsənna muxu gbətən naxanye sugandi, ne nan itoe ra: Amiramaa diine yə: Subayeli. Subayeli a diine yə: Yexedeya. ²¹ Rexabiya a diine yə: Yisiya, a dii singena. ²² Yisehari a diine yə: Selomiti. Selomiti a diine yə: Yaxati. ²³ Xebiron ma diine: a dii singen Yeriya nun a dii firindena Amari nun a dii saxanden Yaxasiyeli nun a dii naaninden Yekameyami. ²⁴ Yusiyeli a diin Mike. Mike a diine yə: Samiri. ²⁵ Mike xunyən Yisiya. Yisiyaa diine yə: Sakari. ²⁶ Merari a diine yə: Maxali nun Musi e nun a diin Yaasiyaa diine. ²⁷ Merari mamandenne, Yaasiyaa diine: Sohami nun Sakuru nun Ibiri. ²⁸ Maxali a diina Eleyasari. Eleyasari mi dii yo sətə. ²⁹ Kisu a diine yə: Yerameeli. ³⁰ Musi a diine yə: Maxali nun Ederi nun Yerimoti. Lewi bənsənna muxune nan yi ne ra denbaya yəen ma.

³¹ E fan sugandi masensenna nan xən alo e ngaxakedenne, Haruna yixətene. Na liga Manga Dawuda nun Sadəki nun Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne nun Lewi bənsənna muxune nan yətagi. Na ma, denbayaan muxune birin yi suxi ki

kedenna nin keli dii singen ma han a rajanna.

25

Bəti baane

¹ Dawuda nun sofa kuntigine yi muxuna ndee sugandi Asafi nun Heman nun Yedutun ma diine yə alogo e xa nabiya falane ti bətini bələnna nun kondenna nun karijanne ra. Na muxune xinle ni itoe ra naxanye yi na wanla kema. ² Asafi a diine yə: Sakuru nun Yusufu nun Netaniya nun Asarela. Ne yi Asafi a yamarin nan bun. Asafi fan yi nabiya falane tima bətini mangana yamarin bun. ³ Yedutun ma diine yə: Gedali nun Seri nun Esayi nun Simeyi nun Hasabi nun Matitiya. E birin malanxina muxu sennin. E yi lu e fafe Yedutun ma yamarin bun. Yedutun yi nabiya falane tima, a bələnna maxa, a Alatala matəxə, a yi a tantun.

⁴ Heman a diine yə: Bukiya nun Matani nun Yusiyeli nun Sebuweli nun Yerimoti nun Xananiya nun Xanani nun Eliyata nun Gidaliti nun Romanti-Eseri nun Yosobekasa nun Maloti nun Hotiri e nun Maxasiyoti. ⁵ Muxuni itoe birin yi findixi Heman ma diine nan na naxan yi fetoon tima mangan xa fata Ala ra alo xiyena. Ala yi Heman sənben gbo ayi, a yi dii xemə fu nun naanin nun dii tēmə saxan fi a ma. ⁶ Ne birin yi e fafe a yamarin bun ma, e bətine ba karijanne nun kondenne nun bələnne ra Alatala Batu Banxin wanla ra. Asafi nun Yedutun nun Heman yi mangana yamarin nan bun ma. ⁷ Muxuni itoe nun e kon kaan naxanye xaranxi bəti ba feene ma Alatala xa naxanye yi fatan, ne birin malanxina, muxu kəmə firin muxu tonge solomasexə e nun solomasexə. ⁸ E birin yi masensenna tima alogo e xa ti wanle ra, dii jərən nun fonna, karaməxən nun xarandiina.

⁹ Masensenna naxan ti, na yi Yusufu singe suxu Asafi xabilani.

A firindena, Gedali nun a ngaxakedenne nun a diine, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁰ A saxandena, Sakuru nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹¹ A naanindena, Yisiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹² A suulundena, Netaniya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹³ A sennindena, Bukiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁴ A soloferedena, Yesarela nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁵ A solomasεxεdena, Yεsaya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁶ A solomanaanindena, Matani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁷ A fudena, Simeyi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁸ A fu nun kedendena, Asareli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁹ A fu nun firindena, Hasabi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁰ A fu nun saxandena, Subayeli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²¹ A fu nun naanindena, Matitiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²² A fu nun suulundena, Yeremoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²³ A fu nun sennindena, Xananiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁴ A fu nun soloferedena, Yosobekasa nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁵ A fu nun solomasεxεdena, Xanani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁶ A fu nun solomanaanindena, Maloti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁷ A mαxαpηdena, Eliyata nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁸ A mαxαpηdena nun kedendena, Hotiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁹ A mαxαpηdena nun firindena, Gidaliti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³⁰ A mαxαpηdena nun saxandena, Maxasiyoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³¹ A mαxαpηdena nun naanindena, Romanti-Eseri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

26

Ala Batu Banxin kantan tiine

¹ Dε kantanne yitaxunxi ikiini: Keli Kore xabilani, Kore a diin Meselemiya Asafi a denbayani. ² Meselemiya yi dii xεmεne sαtα: Sakari nan yi a dii singen na, Yediyayeli a firindena, Sebadiya a saxandena, ³ Yataniyεli a naanindena, Elan a suulundena, Yehoxanan a sennindena, e nun Eliyehowenayi a soloferedena.

⁴ Obedi-Edαn fan yi dii xεmεne sαtα: Semaya nan yi a dii singen na, Yehosabadi a firindena, Yowa a saxandena, Sakara a naanindena, Nataneli a suulundena, ⁵ Amiyeli a sennindena, Isakari a soloferedena, e nun Pewuletayi a solomasεxεdena. Ala bata yi barakan sa Obedi-Edαn ma fe yi.

⁶ A dii singen Semaya yi dii xεmεne sαtα naxanye findixi yεεratine ra e denbayane xun na bayo e sεnbεn yi gbo. ⁷ Semayaa diine nan itoe ra: Otini nun Refayeli nun Obedi nun Elesabada. Xεmε wεkilεxin nan yi e ngaxakedenne Elihu nun Semakiya ra. ⁸ Obedi-Edαn yixεtεne nan yi na muxune ra. E tan nun e diine nun e ngaxakedenne birin yi findixi muxu kεndεne nan na, e sεnbεn yi gbo Alaa wanli. Obedi-Edαn yixεtεne birin malanxina muxu tonge sennin e nun firin.

⁹ Muxu kεndεn nan yi Meselemiyaa diine nun a ngaxakedenne fan na. E birin malanxina muxu fu nun solomasεxε. ¹⁰ Merari a diin Xosa yi dii xεmεni itoe bari: Simiri, naxan fafe a findi a ngaxakedenne xunna ra hali dii singen to mi yi a ra, e nun ¹¹ Xiliki, a firindena e nun Tebaliya, a saxandena e nun Sakari, a naanindena. Xosaa diine nun a ngaxakedenne birin malanxina muxu fu nun saxan.

¹² Dε kantanne yi yitaxunxi na kii nin. E kuntigine nun e ngaxakedenne birin yi Alatala Batu Banxin wanla ra. ¹³ E yi

masensenna tima nen alogo e xa a kolon naxan lan a xa deen naxan kantan. Muxu gbeene nun muxudine birin yi na kii nin denbayane birin yi.

¹⁴ Masensenna yi Selemiya suxu lan banxin sogeteden binna deen ma. Komēn binna deen masensenna yi a diin Sakari suxu, naxan findixi maxadi ti xaxilimaan na. ¹⁵ Masensenna yi Obedi-Edon suxu lan yiifari foxon deen ma. Se ramara banxin masensenna yi a diine fan suxu. ¹⁶ Banxin sogegododen binna deen masensenna yi Supimi nun Xosa suxu, e nun deen naxan xili Saaleketi naxan yi rabima kiraan binni naxan tema geyaan ma. Kantan muxune yi ye rafindixi e bode ma. ¹⁷ Lewi muxu sennin yi sogeteden binni, muxu naanin komenna ma, muxu naanin yiifanna ma, muxu naanin se ramara banxini. ¹⁸ Sansanna binni, naxan sogegododen binni, muxu naanin yi ti na kiraan de, muxu firin mon yi ti sansanna so deen yeteen na. ¹⁹ De kantanne yi yebaxi na kii nin Kora nun Merari yixetene ye.

²⁰ Lewi bōnsōna muxuna nde Axiya nan yi yengi dōxi nafunla nun se sariḡanxine xon ma naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini. ²¹ Ladana yixetene Gerison xabilani, ne denbaya xunne nan itoe ra: Yexiyeli nun ²² Yexiyeli a diine Setama nun a xunyēn Yoweli. Ne nan yi yengi dōxi nafunle xon naxanye yi ramaraxi Alatala Batu Banxini.

²³ Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli xabilane yi, muxuni itoe nan ti wanle ra: ²⁴ Musaa diin Gerisōmi yixetena nde Sebuweli nan yi se ramara banxin feene xun na. ²⁵ A benba Gerisōmi xunyēna Eliyeleri yi Rexabiya sōtō, Rexabiya yi Esayi sōtō, Esayi yi Yorami sōtō, Yorami yi Sikiri sōtō, Sikiri yi Selomiti sōtō. ²⁶ Selomiti nun a ngaxakedenne nan yi yengi dōxi nafulu sariḡanxin xon ma, Manga Dawuda nun xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kemē xun na e nun sofa kuntigi gbeteeye seen naxanye fixi Ala ma. ²⁷ E seen naxanye birin tongoxi yengeni, e na ndee findi Alatala Batu Banxin masuxu seene ra. ²⁸ Selomiti nun a ngaxakedenne mon yi e yengi dōxō nafunla xon ma, Nabi Samuyeli nun Kisu a diin Sōli

nun Neri a diina Abineri nun Seruyaa diin Yowaba naxan fi Ala ma.

²⁹ Yisehari xabilan muxuni itoe nan ti wanla ra: Kenaniya nun a diine nan yi yengi dōxi kiti sa feene xon ma Isirayila yamaan xun na. ³⁰ Xebiron xabilan muxun naxanye ti wanla ra: Hasabi nun a ngaxakedenne nan yi yengi dōxi Isirayila yamanan xon ma Yuruden sogegododen binni. Xeme kenden muxu wuli keden muxu kemē solofere nan yi e ra, naxanye yi walima Alatala nun mangan xa. ³¹ Yeriya nan yi Xebiron xabilane xunna ra, fata xinle sebe kiin na e bōnsōn kedin ma. Dawudaa mangayaan jee tonge naaninden, muxune yi bōnsōn kedine feselese, e fa a kolon a xeme kende gbeena ndee yi Xebiron xabilane muxune ye Yaaseri taani Galadi yamanani. ³² Yeriya nun a ngaxakedenne, xeme kenden muxu wuli firin muxu kemē solofere nan yi e ra. Denbaya xunne nan yi a birin na. Manga Dawuda yi e findi Ruben nun Gadi nun Manase bōnsōn xunne ra Ala nun mangana feene birin yi.

27

Isirayilaa sofane fe

¹ Isirayila kaan naxanye wali mangana ganli, ne nan itoe ra, xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kemē xun na e nun sofa kuntigi gbeteeye. E yitaxunxi muxu wuli mōxōjēn nun naanin yeēn nan ma. Neen kike yo kike gali keden yi fama nen walideni mangan xa.

² Sabadiyeli a diin Yasobeyami nan yi gali singen kuntigin na jee kike singeni. Muxu wuli mōxōjēn nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ³ Sabadiyeli yi findixi Peresi yixetena nde nan na. A tan nan findi ganla birin kuntigin na jee kike singeni.

⁴ Axoxi xabilan muxuna nde Dodayi yi findi gali kuntigin na jee kike firinden. Mikiloti yi findi a sofa kuntigin na. Muxu wuli mōxōjēn nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁵ Saraxarali Yehoyadaa diin Benaya yi findi gali kuntigin na jee kike saxandeni. Muxu wuli mōxōjēn nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ⁶ Benaya nan yi Dawudaa sofa wēkilēxi tonge saxanne xunna ra. A diina Amisabadi yi a ganla nin.

⁷ Yowaba xunyena Asaheli yi findi gali kuntigin na jeen kike naanindeni. A diin Sebadiya nan ti a joxon na. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁸ Samehuti Yisira kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike suulundeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁹ Ikési a diina Ira Tekowa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike sennindeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁰ Eframi bənsəna muxuna nde Xeləsi Pelon kaan nan yi findi gali kuntigin na jeen kike soloferedeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹¹ Sera xabilan muxuna nde Sibekayi Xusa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike solomasexedeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹² Bunyamin bənsəna muxuna nde Abiyeseri Anatəti kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike solomanaanindeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹³ Sera xabilan muxuna nde Maharayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike fudeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁴ Eframi bənsəna muxuna nde Benaya Piraton kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike fu nun kedendeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁵ Otiniyəli xabilan muxuna nde Xelidayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike fu nun firindeni. Muxu wuli moxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁶ Kuntigin naxanye yi Isirayila bənsəna xun na, ne ni i ra:

Ruben bənsəna xun na, Sikiri a diina Eliyeseri.

Simeyən bənsəna xun na, Makaa diin Sefati.

¹⁷ Lewi bənsəna xun na, Kemuyeli a diin Hasabi.

Haruna yixetene xun na, Sadəki.

¹⁸ Yuda bənsəna xun na, Dawuda tada Elihu.

Isakari bənsəna xun na, Mikeli a diina Omiri.

¹⁹ Sabulon bənsəna xun na, Abadi a diin Yisemaya.

Nafatali bənsəna xun na, Asiriyeli a diin Yerimoti.

²⁰ Eframi bənsəna xun na, Asasiyaa diin Hoseya.

Manase bənsəna fəxə kedenna xun na, Pedayaa diin Yoweli.

²¹ Manase bənsəna fəxə kedenna fan xun na Galadi yamanani, Sakari a diin Yido.

Bunyamin bənsəna xun na, Abineri a diin Yaasiyəli.

²² Dan bənsəna xun na, Yeroxamaa diina Asareli.

Isirayila bənsən kuntigine nan ne ra.

²³ Dawuda mi xemene tenge, naxanye barin munma yi jee moxojen ti bayo Alatala bata yi a fala a Isirayila kaane wuyama ayi nen alo sarene kore.

²⁴ Seruyaa diin Yowaba bata yi Isirayila kaane yate fələ, koni a mi a rajan masətə Alaa xələn ma lan Isirayila yamaan ma. Na yatən mi sebe Dawudaa taruxu kedine kui.

Mangana kuntigi gbeteeye fe

²⁵ Adiyeli a diina Asamaweti nan yi mangana nafulu kantanna ra.

Yusiyaa diin Yonatan nan yi nafulu kantanna ra banxidene nun taa gbeteene nun kantan ti banxi matexine yi.

²⁶ Kelubu a diina Esiri nan yi xee biine xunna ra.

²⁷ Ramati kaan Simeyi nan yi manpa bili nakə feene xun na.

Sefami kaan Sabidi nan yi manpa bili bogine nun manpa feene xun na.

²⁸ Gederi kaan Baali-Xanan nan yi oliwin nun burunna xode binle fe xun na yamanan lanbanni.

Yowasa nan yi ture feen xunna ra.

²⁹ Sitirayi Sarən kaan nan yi jingene fe xunna ra Sarən yamanani.

Adalayi a diin Safati nan yi jingene fe xunna ra lanban yirene yi.

³⁰ Sumayila bənsəna muxuna nde Obili nan yi jəgəməne fe xunna ra.

Yexedeya Meronoti kaan nan yi sofanle fe xunna ra.

³¹ Yasisi nan yi siine nun yexene fe xunna ra, Hagari bənsəna muxuna.

Na muxune nan yi yengi d̄oxi Manga Dawuda s̄ot̄o seene x̄on ma.

Dawuda bund̄ox̄one

³² Manga Dawuda s̄ox̄o Yonatan findi a kawandi muxun nun a sebeli tiin nan na, a fekolonna yi gbo.

Xakimoni a diin Ȳexiȳeli nan yi mangana dii x̄em̄ene masuxu muxun na.

³³ Mangan kawandi muxun nan yi Axitofeli fan na.

Mangan x̄oyin nan yi Xusayi ra, Araka b̄ons̄onna muxuna nde. ³⁴ B̄enayaa diin Yehoyada nun Abiyatari nan lu Axitofeli j̄ox̄oni. Yowaba nan yi mangana gali kuntingin na.

28

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni t̄on

¹ Dawuda yi Isirayila kuntigine birin malan Yerusal̄en yi. B̄ons̄on xunne nun gali kuntigin naxanye yi walima mangan xa, ne yi fa, e nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu k̄em̄e xun na. Kuntigine fan yi fa naxanye yi goronne nun xuruseene xun na, mangan nun a diine gbeen yi naxanye ra, e nun manga banxin kuntigine nun sofa w̄ek̄il̄ex̄ine nun sofa k̄end̄ene birin. ² Manga Dawuda yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, n ma yamana, ε tuli mati n xuiin na! N yi waxi banxina nde ti feni Alatalaa Layiri Kankiraan d̄ox̄e d̄enaxan yi, en ma Ala san tidena, n yi n yit̄on a ti feen na. ³ Koni, Ala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi banxin tima n xa, bayo sofaan ni i ra, i bata muxune faxa.’ ⁴ Koni, Alatala, Isirayilaa Ala bata n sugandi n b̄ons̄onna birin tagi alogo n xa findi Isirayila mangan na habadan, bayo a bata Yuda b̄ons̄onna sugandi kuntigin na, a yi n fafe a denbayaan sugandi Yuda b̄ons̄onni, a yi n tan sugandi n fafe a denbayani, a yi n d̄ox̄o mangan na Isirayila xun na. ⁵ Iki, a bata dii wuyaxin naxan fi n ma, a bata Sulemani sugandi ne ȳe alogo a xa a d̄ox̄o n j̄ox̄oni mangan na Alatala xa Isirayila xun na. ⁶ A bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I ya dii x̄em̄en Sulemani nan n batu banxin tima e nun n ma yinne, bayo n bata a tan nan sugandi, a findima n̄en n ma diin na, n yi findi a fafe ra. ⁷ N mangayani

t̄onma a xa n̄en naxan luma habadan, xa a n ma yamarine nun n ma sariyane suxu alo to.’ ⁸ Nayi, iki, Isirayila kaane birin ȳetagi, Alatalaa yamana, e nun en ma Ala ȳetagi naxan tuli tixi en na, ε s̄ob̄e so Alatala en ma Alaa yamarine xaranna ma, ε yi e suxu. Nayi, ε luma n̄en yamana fajini ε d̄enaxan yi, ε m̄on yi a lu ε k̄een na ε yix̄et̄ene xa. ⁹ I tan, n ma dii x̄em̄en Sulemani, kata Ala kolondeni n walixi naxan xa, a batu i b̄oj̄en ma feu e nun i niin birin na. Alatala i b̄oj̄e yi feene birin f̄es̄ef̄es̄ema, a muxune miriyane birin kolon. Xa i a fen, a tinma n̄en i yi a to. Koni xa i i m̄e a ra, a m̄ema i ra n̄en habadan. ¹⁰ Iki, i n̄oe a kolonj̄e n̄en a Alatala bata i sugandi alogo i xa a batu banxin ti a xa, d̄enaxan findima a yire sarijanxin na. Nayi, i s̄ob̄e so, i wanla k̄e.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti kiin k̄edin so Sulemani yii

¹¹ Dawuda yi yire sarijanxin ti kiin k̄edin so Sulemani yii, e nun banxin naxanye tima a rabilinni e nun gbeti ramaraden nun konkon naxan mate e birin xa hanma d̄enaxan a kui, e nun Layiri Kankiraan d̄ox̄oma d̄enaxan yi. ¹² A m̄on yi wama d̄enaxanye birin ti feni, a yi ne fan ti kiin k̄edin so a yii, Alatala Batu Banxin yinne nun banxin naxanye tima yinna x̄on a rabilinni, e nun nafulu ramaradene Ala Batu Banxini, e nun se sarijanxine ramaradene. ¹³ A yi saraxaraline nun Lewine xinle seben fan so a yii, e nun walik̄een naxanye yi lanma e yi wanle rakamali Alatala Batu Banxini, e nun seen naxanye yi rawalima na kui. ¹⁴ A yi x̄ema seene birin binyan xasabin yita a ra, e nun gbeti fix̄e seene binyana, birin nun a rawali kiina, ¹⁵ lenpu d̄ox̄o se x̄ema daxine nun lenpu x̄ema daxine nun lenpu d̄ox̄o se gbeti fix̄e daxine nun lenpu gbeti fix̄e daxine binyane, birin nun a rawali kiina, ¹⁶ e nun x̄ema tabanle birin binya xasabina, burune yi sama naxanye fari Ala Batu Banxini, e nun gbeti fix̄e tabanle, ¹⁷ e nun sube tongo se x̄ema daxine nun wuli xuya goron x̄ema daxine nun igelengen x̄ema daxine birin binyana e nun x̄ema barama daxine nun barama gbeti fix̄e daxine birin binyana, birin nun

a rawali kiina. ¹⁸ A mən yi wusulan ganden ti kiin kedin so a yii, e nun a xema fajin binyan xasabina. A mən yi wontoron nafala kiin kedin fan so a yii, naxan yi tixi maleka gubugubu kan sawura xema daxine bun naxanye gabuteye yi bandunxi Alatalaa Layiri Kankiraan xun ma. ¹⁹ Nayi, Dawuda yi a fala, a naxa, “Itoe birin seβexi kedin kui n naxan sətəxi Alatala ra. Ala nan kolonna fi n ma n banxin ti kiini ito seβe kedini.” ²⁰ A mən yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma dii xemena, i wekile, i senbe so, i wanla ke. I nama kuisan, i nama gaxu! Amasətə Marigina Alatala, n ma Ala luma nen i xən. A mi i rabəjinje mumε! A i malima nen han i yelin wanli ito birin nakamale Alatala Batu Banxina fe yi. ²¹ Saraxaraline nun Lewine fan mən i fema Ala Batu Banxin tideni. Muxu jənige fajine fama nen i malideni wanli ito ra, kuntigine nun yamaan birin luma nen i ya yamarin bun.”

29

Kiseene Ala Batu Banxin ti feni

¹ Manga Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “N ma diin Sulemani, Ala naxan sugandixi, na munma kəxə, a mi wanla kolon singen. Wanla naxan be, a gbo, bayo banxini ito mi tima muxune xan xa fə Marigina Alatala. ² N bata n senben birin nawali alogo n xa Ala Batu Banxin ti feni tən. N bata xemaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun wudin nun gemε tofajin nun dayimu daxin sifan birin nun gemε fəni fixe gbegebe malan. ³ N naxan birin yitən yire sarijanxin ti feen na, n bata n ma xemaan nun n ma gbeti fixen fan sa na fari n sətə seene ye bayo n na n səbe soxi Ala Batu Banxina fe ma. ⁴ Na yatene ni i ra: xemaan kilo wuli kemε wuli firin naxan keli Ofiri yi e nun gbeti fixe fajin kilo wuli kemε firin wuli tonge saxan e nun solomasεε. Na sama banxi kankene nan ma. ⁵ Xemaan nun gbeti fixeni itoe sama seene nan ma a lan e xa sa naxanye ma e nun yirawanle yii funfune birin. Iki, nde en tan ye naxan jənigen tonge Alatala xa to?”

⁶ Denbaya xunne nun Isirayila bənsən xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu

wuli nun muxu kemε xun na e nun manganana wali xunne, ne birin yi jənigen tongo wanli ito xili yi. ⁷ E yi fa finmaseni itoe ra Ala Batu Banxin ti feen na: xemaan kilo wuli kemε wuli tonge solofere kilo solomasεε e nun naanin, e nun gbeti fixen kilo wuli kemε saxan wuli tonge naanin e nun sulan kilo wuli kemε sennin wuli fu nun firin e nun wuren kilo miliyən saxan wuli kemε naanin. ⁸ Birin yi gemε tofajine so Gerisən yixeten Yexiyeli yii, Alatala Batu Banxin nafulu ramarana. ⁹ Yamaan yi sɛwa na jənige ma seene fe ra, bayo e bata na liga e bəjən birin na Alatala xa. Manga Dawuda fan yi sɛwa na fe ra.

Dawuda Ala maxandina

¹⁰ Dawuda yi Alatala tantun yamaan birin yetagi. A yi a fala, a naxa, “Nxu benba Isirayilaa Ala, Alatala, tantunna i xa habadan han habadan.

¹¹ I tan, Alatala, gboon nun senben nun binyen nun mangayaan nun tantunna birin i xa. Seen naxan birin kore xənna nun bəxə xənna ma,

i tan nan gbee ne birin na.

I tan, Alatala nan mangan na.

I tan nan dunuɲa birin xun na.

¹² Bannayaan nun xunna kenla fataxi i tan nan na.

I tan nan feen birin xun na,

senben nun fangan birin i tan nan yii.

Senbena i tan nan na i muxune fe yite,

i yi e senbe so.”

¹³ “Iki, nxə Ala, nxu i tantunma,

nxu yi i xili magaxuxin binya.

¹⁴ Nanse n tan na?

Nanse n ma yamaan na

naxan a lige nxu yi nə finmaseen sifani itoe fiye?

A birin kelixi i tan nan yii.

Nxu naxan soma i yii,

na birin kelixi i tan nan singe yii.

¹⁵ Nxu findixi xəjəne nan na i yeε ra yi,

alo nxu benbane yi kii naxan yi.

Nxə siimayaan luxi nen dunuɲa yi

alo nininna naxan danguma.

Yigi yo mi nxu xa.

¹⁶ Alatala, nxə Ala,

finmase fajini itoe birin kelixi i tan nan yii,

nxu naxan malanxi
alogo nxu xa banxin ti
i xili sarijanxin binyama denaxan yi.
I tan nan gbee na birin na.”

17 “N ma Ala,
n na a kolon a i muxune bəɲe yi feene
kolon,
tinxinyaan mən nafaan i ma.
N bata saraxani ito ɲenige i xa n bəɲe tinx-
inxini.
N mən bata a to sɛwani
i ya yamaan fan be
alogo e xa ɲenige ma saraxane ba i xa.
18 Alatala, nxu benbane Iburahima
nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala,
i xa xaxinli ito sa i ya yamaan bəɲeni
alogo e xa lu i fəxə ra habadan.
19 I xa n ma diin Sulemani mali
alogo a fan xa lu i ya yamarine nun i ya
sariyane fəxə ra,
a lu i ya tənne fəxə ra a bəɲen ma feu!
A mən yi banxini ito ti n naxan ti fe yitənxi.”

Sulemani yi ti Dawuda ɲəxəni

20 Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a
naxa, “Tantunna Alatala xa, ε Ala.” Ya-
maan birin yi Alatala tantun, e benbane
Ala, e fa e yigodo, e e xinbi sin Alatala nun
mangan yetagi. 21 Na xətən bode, Isirayila
kaane yi saraxane ba Alatala xa. E saraxa
gan daxi gbege ba, tura wuli keden nun
konton wuli keden e nun yexεε dii wuli ke-
den. E mən yi minse saraxane nun saraxa
gbete wuyaxi ba Isirayila birin ma fe ra.
22 Na ləxəni, e yi e dege, e yi e min Alatala
yetagi sɛwa gbeeni. E mən yi Dawudaa diin
Sulemani dəxə mangan na a firindeni. E yi
turen sa a xunni Alatala yetagi, a xa findi e
yεeratiin na. E yi Sadəki fan dəxə saraxar-
aliin na. 23 Sulemani yi dəxə Alatalaa
manga gbɛdɛni, a findi mangan na a fafe
Dawuda ɲəxəni. A yi xunna kenla sətə, Isir-
ayila birin yi a yamarin suxu. 24 Kuntigine
nun sofa wɛkilɛxine nun Manga Dawudaa
dii xεmɛne birin yi de xuiin tongo a e luma
nɛn Manga Sulemani a yamarin bun ma.
25 Alatala yi Sulemani a fe yite Isirayila
muxune birin yetagi. A yi a mangayani te
dangu Isirayila manga singene birin na.

Dawuda saya fena Mangane Singen 2.10-12

26 Yese a diin Dawuda yi mangayaan
liga Isirayila birin xun na. 27 A ɲεε tonge
naanin nan ti mangayani Isirayila xun na,
ɲεε solofere Xebiron taani, ɲεε tonge saxan
e nun saxan Yerusalɛn taani. 28 A siimaya
xunkuyen sətə nɛn, a laxiraya foriya faɲin
nun sɛwani. Herisige kanna nan yi a ra, a
binyen fan sətə nɛn. A dii Sulemani yi findi
mangan na a ɲəxəni. 29 Manga Dawuda
kewanle, a fəlɔna han a rapanna, ne birin
sɛbɛxi fetoon Samuyeli nun Nabi Natan
nun fetoon Gadi e kedine kui. 30 Kedini
itoe a mangayaan nun a wɛkilɛn nan ma fe
falama e nun feen naxanye liga a waxatini
Isirayila yamanan nun yamana gbɛtɛne yi.

Taruxune Firindena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yireni ito yitaxunxi n̄n d̄ox̄o firin. Keli a sora singen ma han a sora solomanaaninna, na Dawudaa dii x̄em̄en Manga Sulemani a mangayaan nan ma fe falama. Keli a sora fuun ma han a sora tonge saxan e nun senninna, na Sulemani yix̄et̄ene mangayane nan ma fe falama Yuda yamanani Isirayila yamanan yii-fari f̄ox̄oni, han Nebukadanesari Yerusal̄en suxu waxatin naxan yi. Yuda yamaan f̄ox̄o kedenna yi siga Babil̄on taani konyiyani.

Sulemani a xaxilimayana fe Mangane Singen 3.1-15

¹ Dawudaa dii x̄em̄en Sulemani a mangayaan sabati n̄n han! Alatala, a Ala lu n̄n a x̄on, a yi a findi manga binyaxin na. ² Sulemani yi Isirayila yamaan birin maxili, gali kuntigin naxanye yi muxu wuli xun na e nun naxanye yi muxu k̄em̄e xun na, e nun Isirayila muxu gbeene nun denbaya xunne birin. ³ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin yi sa e malan taan kideni Gabayon taani, amas̄ot̄o e nun Alaa Naralan Bubun yi tixi m̄enna nin, Musa, Alatalaa walik̄een bubun naxan ti tonbonni. ⁴ Koni, Dawuda bata yi siga Alaa Layiri Kankiraan* na Kiriyati-Yeyarin taani, a denaxan yit̄on a xili yi, amas̄ot̄o a bata yi bubuna nde ti Yerusal̄en yi nun. ⁵ Besal̄eli, Yuri a dii x̄em̄ena, Xuru mamandenna, na saraxa ganden naxan nafala sulan na, na fan yi tixi m̄enna nin Alatala Batu Bubun yetagi Gabayon taani. Sulemani nun yamaan yi e malan m̄enni Alatala max̄odin xinla ma. ⁶ Sulemani siga saraxa gande sula daxin d̄ex̄on m̄enna nin Alatala yetagi a yi saraxa gan daxin wuli keden ba Ala xa Naralan Bubuni. ⁷ Na l̄ox̄on yet̄een k̄een na, Ala yi mini Sulemani xa, a yi a fala xa, a naxa, “Naxan x̄oli i ma, na max̄odin, n na a soma i yii n̄n.” ⁸ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata n fafe Dawuda, i ya walik̄een suxu hinanni, i yi n findi mangan na a p̄ox̄oni. ⁹ Iki, Marigina Alatala,

i layirin naxan tongo n fafe xa, na raka-mali, amas̄ot̄o i bata n findi mangan na yama gbeen xun na naxan wuya alo burunburunna. ¹⁰ Yandi, xaxili fajin nun fe kolonna fi n ma, alogo n xa n̄o i ya yamaan makite. Xa na mi a ra, nde n̄oe i ya yama gbeeni ito mar̄e?” ¹¹ Ala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “I mi nafunla max̄odinxi, i mi binye max̄odinxi, i mi a falaxi a i yaxune xa faxa, i mi siimaya xunkuyen max̄odinxi. Koni i xaxilimayaan nun fekolonna nan max̄odinxi alogo i xa n̄o n ma yamaan matinx̄n̄e, n ni i findixi mangan na naxan xun na. ¹² Nanara, n xaxilimayaan nun fekolonna soma i yii n̄n. N m̄on yi nafunla nun binyen nun seen birin fi i ma, manga yo munma naxan s̄ot̄o singen, gb̄ete m̄on mi naxan s̄ot̄oma ba i tan na.”

¹³ Sulemani yi keli taan kideni Gabayon yi Naralan Bubun yi denaxan yi, a x̄ete Yerusal̄en yi, a yi lu mangayani Isirayila yi.

Sulemani senbena fe Taruxune Firinden 9.25-28 nun Mangane Singen 10.26-29

¹⁴ Sulemani yi ȳenge so wontorone nun sofane malan, wontoro wuli keden k̄em̄e naanin e nun sofa wuli fu nun firin, a yi ndee lu a f̄ema Yerusal̄en yi, a yi a d̄onx̄ene rasiga taane yi a wontorone yi ramarama denaxanye yi. ¹⁵ X̄emaan nun gb̄eti fix̄en yi gbo ayi Yerusal̄en yi alo ḡem̄ene, suman wudine fan yi wuya alo burunna x̄ode binla naxanye yi yamanan lanban yireni. ¹⁶ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ¹⁷ Wontoron naxan yi kelixi Misiran yamanani, na yi sarama gb̄eti fix̄en kilo sennin nan na. Soon yi sarama gb̄eti fix̄en kilo keden e nun a tagiin nan na. Na yulane nan m̄on yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

Sulemani yi Ala Batu Banxin ti feni t̄on

¹⁸ Sulemani yi yamarin fi a e xa Alatala Batu Banxin ti a xinla binya feen na, e nun manga banxina a tan Sulemani xa.

* 1:4: 1.4Layiri Kankirana fe m̄on seb̄exi X̄or̄yaan 25.10-22 kui.

2

¹ Manga Sulemani yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, gεmε sonle muxu wuli tonge solomasεxε, muxu wuli saxan kεmε sennin e kantani tiine ra.

² Sulemani yi xεraan nasiga Tire mangan Xurami ma, a naxa, “I naxan liga n fafe Dawuda xa, na liga n fan xa, i fɔfɔne rasiga naxan ma alogo a xa banxin ti a yεtε xa. ³ N waxi banxin ti feni Alatala xa, n ma Ala, a xinla binya feen na alogo nxu xa saraxane rali a ma, e nun wusulan xiri fani gan daxine a yεtagi, e nun burun nalixina a yεtagi, e nun saraxa gan daxine xɔtɔnna nun jinbanna ra, e nun Matabu Lɔxɔne yi, e nun kike nenen sanle ma, e nun Alatala en ma Alaa sali lɔxɔne birin yi. Na nan daxa a liga Isirayila yamanani waxatin birin. ⁴ N waxi Ala Batu Banxin naxan ti fe yi, a lanma nen a findi banxi gbeen na, amasɔtɔ nxɔ Ala gbo alane birin xa. ⁵ Koni nde nɔε banxin tiye a xa? Hali kore xɔnna nun a gbona, a mi nɔε xanɔe a yi. Nde n tan na naxan a ligε n tan yi banxin ti a xa? N saraxa ganden nan tun tima a xa. ⁶ Nayi, yiirawanla nde rafa n ma, naxan fatan xεmaan nun gbeti fixen nun wuren nafale. A mɔn fatan gεsen wurundunɔe, a fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxine rafale. A xa fa sa n ma yiirawanle fari n fafe Dawuda naxanye sugandi Yerusalen taan nun Yuda yamanani. ⁷ I mɔn xa Liban sumanne rafa n ma e nun fɔfɔne nun xarinne, bayo n na a kolon a i ya walikene fatan Liban wudine sege. Nayi, n ma walikene nun i ya walikene nɔε wale nen e bode yi, ⁸ e yi wudi wuyaxi yitɔn n xa, bayo n waxi banxi gbeen nan ti fe yi Ala Batu Banxin na. ⁹ I ya walikεen naxanye wudine sege ma e yi e yibolon, n murutu fujin kilo wuli sennin nan soma ne yii e nun fundenna kilo wuli sennin e nun manpaan litiri kεmε solomasεxε e nun turen litiri kεmε solomasεxε.”

Mangane Singen 5.15-26 nun 7.13-14

¹⁰ Tire mangan Xurami yi Sulemani a falan yabin sebe kedini, a naxa, “Alatala to a yamaan xanuxi, a bata i findi mangan na e xun na.” ¹¹ Xurami mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma, Isirayilaa Ala, naxan bɔxɔn nun kore xɔnna

daxi, a yi dii xaxilimaan fi Manga Dawuda ma naxan Alatala Batu Banxin tima e nun manga banxina a yεtε xa. ¹² Iki, n muxuna nde rasigama i ma naxan xaxili gbo, a fatan wale. Xirami-Abi nan na ra, ¹³ a nga kelixi Dan bɔnsɔnna nin, Tire kaan nan a fafe ra. A fatan xεmaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun gεmen wale. A mɔn fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxin nafale. A mɔn fatan wanla sawuran sifan birin nafale, a nɔε seene birin nafale nen muxune naxanye maxɔdinɔe a ra. E nun i ya yii ra walikene xa sa wali e bode xɔn e nun i fafe Dawuda gbee muxu sugandixine. ¹⁴ Iki, n kanna, tin i xa murutun nun fundenna nun turen nun manpaan nasiga i ya walikene ma, i naxanye fe falaxi. ¹⁵ Nxu sa Liban wudine sege ma nen han i waxi xasabin naxan xɔn ma. Nxu yi e rasiga i ma igen xun ma han Yafa taani, i sa e tongo mɛnni, i siga e ra Yerusalen yi.”

Mangane Singen 5.27-32

¹⁶ Xɔɔnen naxanye birin yi Isirayila yamanani, Manga Sulemani yi ne birin yate alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. Muxu wuli kεmε wuli tonge suulun wuli saxan kεmε sennin. ¹⁷ A yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, muxu wuli tonge solomasεxε gεmε masonle ra geyaan ma, muxu wuli saxan kεmε sennin kantani tiine nun yamaan nawali muxune ra.

3

Ala Batu Banxin ti fena

Mangane Singen 6.1-38

¹ Manga Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ Yerusalen yi Moriya geyaan fari, denaxan yita a fafe Dawuda ra, a fafe Dawuda denaxan yitɔn Oronan Yebusu kaana lonna ma. ² A banxin ti fɔlɔ a mangayaan nεε naaninden kiken firinden nan ma. ³ Sulemani yi Ala Batu Banxin beten sa, a kuyana nɔngɔnna ye tonge suulun e nun naanin, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔɔne. ⁴ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɔne, a kuyan nun banxini gboon yi lan, banxini teena nɔngɔnna ye mɔxɔɔne. Sulemani yi xεma yilenlenxine sa na birin ma. ⁵ A yi farinne kankan banxin

pala gbeen kankene birin ma, a yi xema faɲin sa farinne ma, a yi tugu deen nun yɔlɔnxɔndi sawurane rafala xemani. ⁶ A yi banxin natofan gɛmɛ faɲine ra, xemaan tan yi kelima Parabayimi nin. ⁷ A yi xema yilɛnlɛnxine sa Ala Batu Banxin ma, e nun a xalanbene nun a de wudine nun a deene. A yi maleka sawurane soli banxi kankene ma.

⁸ Palaan naxan xili yire sariɲanxi fisamantenna, a yi na ti Ala Batu Banxini, naxan nun banxini gboon yi lan, a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɲɛ. A yi xema faɲi yilɛnlɛnxine sa na palaan ma, kilo wuli mɔxɔɲɛn nun keden. ⁹ Kilo tagiin nan yi a gbangban lantuman xema daxin keden kedenna birin binyan na. A mɔn yi xema yilɛnlɛnxine sa banxin faxa binna birin ma.

¹⁰ A yi maleka sawuran firin ti banxin yire sariɲanxi fisamantenni, a xema yilɛnlɛnxine sa ne fan ma. ¹¹ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɲɛ. Sawura singen gubugubu keden yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yi sigaxi han Ala Batu Banxin kankena, a gubugubun boden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹² Na sawura firinden gubugubu keden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a fan yi sigaxi han banxi kanken fɔxɔ kedenna bonna, a gubugubu boden fan yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹³ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɲɛ. E yi tixi e sanne xun na, e ye rafindixi palaan ma.

¹⁴ A yi gari makadanxin nun a gbeela nun a mamiloxin sɔxɔn e bode ra ye masansan dugin na, maleka sawurane yi rafalaxi ne ma.

Saraxa gandena

Mangane Singen 7.15-22

¹⁵ A yi senbetɛn firin ti banxin yetagi, naxanye yi kuya nɔngɔnna ye tonge saxan e nun suulun. E xunna so kondene yi kuya nɔngɔnna ye suulun. ¹⁶ A yi yɔlɔnxɔnne rafala, a yi e singan senbetɛnne ra. A gire-nada wudi bogi sawura kemɛ rafala, a yi e singan yɔlɔnxɔnne ra. ¹⁷ A yi senbetɛnne

ti Ala Batu Banxin tanden ma, keden yi-ifanna ma, keden kɔmɛnna ma, yiifari ma xii yi xili Yakin, kɔmɛn ma xiina Boosu.

4

¹ A yi saraxa ganden nafala sulan na, a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɲɛ, a yitena nɔngɔnna ye fu.

Ige ramarade gbeena

Mangane Singen 7.23-26

² Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yig-bona nɔngɔnna ye fu, a yitena nɔngɔnna ye suulun. Nɔngɔnna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinɲɛ. ³ Ninge sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nɔngɔnna ye keden yo keden bun. Ninge sawurane yi rafalaxi safa firin nan ma, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi kedenna nan na. ⁴ Ige ramaraden yi dɔxi tura sawura sula daxi fu nun firin nan fari, saxan ye rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔmɛnna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nɛn, e birin gbinding yi ige ramaraden nan bun ma. ⁵ Yiin ye keden nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi nɛn alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli kemɛ wuli mɔxɔɲɛ ɲɔxɔn nan yi sama a kui.

Mangane Singen 7.38-39

⁶ A yi ige kundi fu rafala, a yi suulun dɔxɔ yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma maxaden na, e nun saraxa gan daxine rasariɲandena. Ige ramarade gbeen nafala saraxaraline nan ma fe ra e maxaden na. ⁷ A yi lenpu dɔxɔ seen xema daxin fu rafala alo a yi yitaxi kedini kii naxan yi, a yi e dɔxɔ Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma. ⁸ A yi tabali fu rafala, a yi e ti Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma. A mɔn yi wuli xuya goronna xema daxi kemɛ rafala. ⁹ A yi yinna nde rafala saraxaraline xa, a mɔn yi yin gbeena nde rafala e nun a so deene, a yi sulan sa deene ma. ¹⁰ A yi ige ramara se gbeen dɔxɔ Ala Batu Banxin yiifanna ma sogeteden binni.

11 Xirami yi ige ramara seene nun tεε kō seene nun goronne rafala.

Xirami yi yelin wanle birin na, a naxanye fəɓɓ Manga Sulemani xa Ala Batu Banxini: 12 Sɛnbɛtɛn xungbeen firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yəɓɓxɓn yalane sɛnbɛtɛne kondene maxidi seene ra, 13 e nun girenada wudi bogi sawura kɛmɛ naaninna naxanye yi na yəɓɓxɓn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firinna ma e singan kondene rabilinni e maxidi seene ra, kondene naxanye yi luxi alo barama, 14 e nun ige maxali wontorone nun ige kundine e xun tagi, 15 e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra, 16 e nun xube kō seene nun sube tongo seene.

Xirami-Abi muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. 17 Mangan na seene rafala sula raxulunxin na bəxə kui gexine nan kui, Yurudɛn baan mɛrɛmɛrɛni Sukəti taan nun Sereda taan longonna ra. 18 Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonjɛ.

19 Sulemani mən yi seni itoe birin nafala Ala Batu Banxin xa, xɛma saraxa ganden e nun tabanle buru ralixin yi sama naxanye fari. 20 Xɛma lɛnpu dəxə seene nun xɛma lɛnpune, naxanye yi lanma e radɛgɛ yire sarijanxi fisamantenna yɛtagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi, 21 wudi fuge sawurane nun lɛnpune nun lɛnpu suxu se xɛma kɛndɛ daxine. 22 Filɛne nun wuli xuya goronne nun ige min seene nun dɛɛne yire sarijanxin so dɛɛn nun Ala Batu Banxin so dɛɛn na, xɛmaan nan yi ne birin ma.

5

1 Manga Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiyɛ waxatin naxan yi, a fafe Dawuda bata yi seen naxanye birin dɛntɛgɛ Ala xa nun, a yi fa ne birin na Ala Batu Banxini, gbetin nun xɛmaan nun seene birin. A yi e sa nafulu ramaradeni Ala Batu Banxini.

*Layiri Kankiraan fa fena
Mangane Singen 8.1-13*

2 Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bənsən kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan Yerusalɛn yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, dɛnaxan mən xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini. 3 Isirayila xɛmɛne birin yi e malan mangan fɛma kike solofereden na, sali waxatini. 4 Isirayila fonne birin to fa, Lewi bənsənna muxuna ndee yi fa kankiraan na. 5 E yi kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraliin naxanye yi Lewi bənsənni, ne nan e xali. 6 Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin malanxina a fɛma, e ti Layiri Kankiraan yɛtagi. E yi yɛxɛɛne nun jingene ba saraxan na, e yi wuya han e xasabin mi yi nɔɛ kolonjɛ. 7 Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a yireni, banxin yire sarijanxi fisamantenni maleka sawurane gubugubune bun ma. 8 Amasəɓɓ maleka sawurane gubugubune yi yibandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine nan xun ma. 9 A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yɛtagi, koni e mi yi toma tandeni. E mən na han to. 10 Walaxa firinne nan tun yi Layiri Kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi dɛnaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

11 Saraxaraline yi minima yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxaraliin naxanye birin yi na, ne birin bata yi rasarijan hali e to mi yi yɛbaxi e yitaxun kii ma. 12 Lewi bənsənna bɛti bani itoe nan yi tixi Ala Batu Banxin saraxa ganden yiifanna ma, Asafi nun Heman nun Yedutun nun e diine nun e xabilane. E yi maxidixi taa dugi fajine nin. E karijanne nun kondenne nun bəɓɓne suxi e yii, saraxaraliin muxu kɛmɛ firin nan yi tixi e fɛma naxanye yi xətane fɛma. 13 Xəta fene nun bɛti baane to e malan Alatala batudeni, e yi a tantun, e yi xətane fe, e karijanne maxa e nun maxase gbɛtɛye, e naxa, “Ala fan, a hinanna luma nɛn habadan!” Na waxatin yɛtɛni, Alatalaa banxin yi rafe kundaan na. 14 Saraxaraline mi yi nɔɛ luyɛ na e wanla ra, bayo kundaan

yi gbo, amasotɔ Alatalaa nɔrɔn bata yi Alaa banxin nafe.

6

Ala Batu Banxin nasarijan fena Mangane Singen 8.12-21

¹ Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dɔxɔ kunda yidimixini!

² N bata banxi fajin ti naxan findima i dɔxɔden na, i tan Ala, i luma dɛnaxan yi habadan.”

³ Mangan yi a yeɛ rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba e xa. ⁴ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ⁵ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lɔxɔni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bɔnsɔnne xa, banxin tiye n xinla binya feen na dɛnaxan yi, n mi mangan sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na. ⁶ Koni iki, n bata Yerusalɛn sugandi alogo n xinla xa lu na yi, n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’ ⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ⁸ Alatala bata yi a fala n fafe xa, a naxa, ‘Amasotɔ i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fɔ i ya diina, i naxan sɔtɔxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’ ”

¹⁰ Sulemani mɔn yi a fala, a naxa, “Alatala layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda nɔxɔni, n yi dɔxɔ Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹¹ N bata sa Layiri Kankiraan dɔxɔ mɛnni. Alatala layirin naxan xidi e nun Isirayila kaane tagi, na taxamasenna nan saxi a kui.”

Manga Sulemani Ala maxandina Mangane Singen 8.22-53

¹² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore. ¹³ Sulemani bata yi gbingbinna rafala wure gbeela ra tanden tagi, a yi kuya nɔngɔnna ye suulun, a yite

nɔngɔnna ye saxan. A te na fari, a yi a xinbi sin Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ¹⁴ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xɔnna ma hanma bɔxɔ xɔnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma nɛn i ya walikene xa naxanye sigan tima i yetagi e bɔjɛn birin na. ¹⁵ I bata i ya falan nakamali i ya walikɛɛn xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i dɛɛn na, i bata na rakamali i sɛnbɛni to. ¹⁶ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mɔn xa a liga i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I nɔxɔ yibirani mi nɔnɛ n yetagi mumɛ Isirayilaa mangaya gbɛdɛni, xa i ya diine n ma kiraan suxu, e sigan ti n yetagi tinxinni, e n ma sariyan suxu alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ¹⁷ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikɛɛn Dawuda xa! ¹⁸ Koni, Ala fa dɔxɛ muxune tagi dunuɔa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nɔɛ xɔɔɛ a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ¹⁹ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli matima i ya walikɛna maxandine nun a mafanne ra, i tuli mati i tantun xuine nun maxandi xuine ra i ya walikɛɛn naxanye tima i xa to. ²⁰ I yeɛne ti banxini ito ra kɔɛɛn nun yanyin na. I a fala dɛnaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nɛn!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikɛɛn naxan tima yireni ito mabinni. ²¹ I ya walikɛɛn nun i ya Isirayila yamana maxandine rasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

²² “Xa muxuna nde a boden haken tongo, a yi nɔɔn sa a ma, a rakɔɔ, a xa fa a kɔɔ i ya yire sarijanxin yetagi banxini ito kui. ²³ I a xuiin name kore, i tin, i ya walikene kitin sa, i yi fe kalan yalagi, i yi a fe kalan goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tɔjɛgelana kitin sa, i yi a suxu a tɔjɛgeni.”

²⁴ “A nɔɛ ligɛ nɛn yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xɛtɛ, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i yetagi banxini ito kui, ²⁵ nayi, i xa e xuiin name kore, i diɔa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e tan nun e benbane yii.”

²⁶ “A nɔɛ ligɛ nɛn kore xɔnna yi balan, tulen mi fa fɛ mumɛ e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yɛɛ rafindi be ma, e yi i xandi, e yi i xinla binya, e xɛtɛ e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e ɲaxankata, ²⁷ nayi, i e xuiin namɛma nɛn kore, i diɲama nɛn i ya walikene yulubine ma e nun i ya Isirayila yamana. I yi e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

²⁸ “A nɔɛ ligɛ nɛn tɔrɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamɛna hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara, e kun hanma tuguminne yi mini hanma supɛne hanma yaxune na Isirayila kaane tɔrɔ waxatin naxan yi han e taa makantanxine yi, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure ɲaxine. ²⁹ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔrɔn nun e ɲaxankatan kolonma nɛn, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁰ Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kɛwanle ra, bayo i birin bɔɲɛ yi feen kolon, amasɔtɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɲɛ yi feene kolon. ³¹ Nayi, e gaxuma nɛn i yɛɛ ra, e lu i ya kiraan xɔn ma waxatin birin yi, e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

³² “Xɔɲɛn naxan mi findixi i ya Isirayila yamaan muxun na, na fama nɛn be sa keli yamana makuyeni, i xili gbeen nun i sɛnbɛ gbeena fe ra. A na fa salideni banxini ito mabinni, ³³ i a yabi kore xɔnna ma, i dɔxɔdeni. Xɔɲɛn na naxan birin maxɔdin i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yɛɛ ra, alo Isirayila i ya yamana. E xa a kolon a banxi radaxaxin ni ito ra i tan xinli n naxan tixi!”

³⁴ “A nɔɛ ligɛ nɛn Isirayila kaane yi siga e yaxune yɛngɛdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yɛɛ rafindi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xa. ³⁵ Nayi, i tuli mati kore xɔnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

³⁶ “A nɔɛ liga nɛn, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xɔlɔn yitama e ra nɛn, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani

e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ³⁷ Koni, e na tubi yamanani e konyiyani dɛnaxan yi, e xɛtɛ i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata yulubin tongo, nxu bata haken liga, nxu bata fe ɲaxin liga,’ ³⁸ e xɛtɛ i ma e bɔɲɛn birin na, e niin birin yi e suxu muxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandine rasiga i ma, e yɛɛ rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yɛɛ rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli, ³⁹ nayi, e sanla nun mafanne yabi kore xɔnna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali, i yi i ya yamaan mafelu e yulubine ra.”

⁴⁰ “N ma Ala, i yɛɛn nakeli, i yi i tuli mati i maxandi xuiin na yireni ito yi, nxu na i xandi waxatin naxan yi.”

Yaburin 132.8-10

⁴¹ “Marigina Alatala, keli,

i fa i dɔxɔdeni,

i tan nun i ya Layiri Kankirana,

i sɛnbɛn naxan yi.

Marigina Alatala,

i ya saraxaraline rabilin kisin na

alo domana,

i ya tinxin muxune xa sɛwan sɔtɔ,

bayo i tan fan.

⁴² Marigina Alatala,

i nama i ya manga sugandixin nabɛɲin,

i miri i ya walikɛɛn Dawudaa tinxinyaan ma.”

7

Saraxa baxine Alatala xa

¹ Sulemani yelin Ala maxandɛ waxatin naxan yi, tɛɛn yi keli kore xɔnna ma, a godo, a yi saraxane gan, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Banxin nafe. ² Saraxaraline mi yi fa nɔɛ soɛ Alatala Batu Banxini sɔnɔn, amasɔtɔ Alatalaa nɔrɔn bata yi a batu banxin nafe ken! ³ Isirayila kaane birin tɛɛn to kelɛ kore xɔnna ma waxatin naxan yi, a yi Alatala Batu Banxin nafe, e yi e xinbi sin, e yi e yɛtagin lan bɔxɔn ma, e yi Alatala tantun, e naxa, “A fan, a hinanna luma nɛn habadan!”

Mangane Singen 8.62-66

⁴ Mangan nun yamaan birin yi saraxane ba Alatala xa. ⁵ Ninge wuli mɔxɔɲɛn nun firin e nun xuruse xunxuri wuli kɛmɛ wuli

moxɔɲe, Manga Sulemani yi ne kɔe raxaba Ala xa. Na kiini mangan nun yamaan birin yi Ala Batu Banxin nabi. ⁶ Saraxaraline yi e wanla ra, Lewi bɔnsɔnna muxune fan ma maxaseene yi e yii Manga Dawuda naxanye rafala Alatala tantun seene ra. E yi Alatala tantun Dawudaa beti xuine ra, e naxa, “A hinanna luma nen habadan!” Saraxaraline yi xɔtane fema nen e yetagi, yamaan birin tixi.

⁷ Nayi, Sulemani yi yinna rasarijan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bɔɲe xunbeli saraxane turene fi Alatala ma yinna kui. A na raba menni nen, bayo a bata yi saraxa gande sula daxin naxan nafala, na yi xurun, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun turene birin mi yi xanɲe menna fari.

⁸ Sulemani yi sanla raba xi solofere na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni. ⁹ Sanla xi solomasexede lɔxɔni, e yi malanna ti, bayo e bata yi saraxa ganden nasarijan nun xi solofere, e mɔn yi sanla fan yeteen naba xi solofere. ¹⁰ Kike solofereden xi moxɔɲen nun saxande lɔxɔni, Sulemani yi muxune raxete e konni. Alatala bata yi naxan liga Dawuda nun Sulemani nun a yamana Isirayila birin xa, e yi sewaxi na fe ra han!

*Ala mɔn yi mini Sulemani xa
Mangane Singen 9.1-9*

¹¹ Sulemani yi yelin Alatala Batu Banxin tiye na kii nin e nun manga banxina. A naxan birin miri a xa a liga Alatala Batu Banxini e nun a yetena manga banxini, a yi nɔ ne birin lige. ¹² Alatala yi mini Sulemani xa kɔeen na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i ya maxandi xuiin nasuxu, n bata yireni ito sugandi n yete xa n batu banxin nun saraxa ganden na. ¹³ A nɔe lige nen n kore xɔnna balan, tulen mi fa fe mumɛ, hanma n tuguminne yamari e siseene raxɔri bɔxɔn ma, hanma n fitina furen nasiga n ma yamaan ma. ¹⁴ Na waxatini, xa n xinla yamaan naxan yi, n ma yamana, xa ne e yete magodo, xa e n maxandi, xa e n fen, e yi e xun xanbi so e fe ɲaxine yi, nayi n nan n tuli matima nen e ra kore xɔnna ma, n yi e yulubine xafari, n yi yamanan nakendɛya.

¹⁵ Fɔlb iki ma, n na n yeen tima e ra nen, n yi n tuli mati e maxandi xuiin na e na naxan naba yireni ito yi. ¹⁶ N bata banxini ito sugandi, n na a rasarijan, alogo n xinla xa lu a yi habadan. Nayi, n nan n yeen nun n xaxinla tima nen na ra habadan. ¹⁷ I tan, xa i sigan ti n yetagi alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, i feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tɔnne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii, ¹⁸ nayi, n ni i ya mangayaan nasabatima nen, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n to a fala a xa, n naxa, ‘I bɔnsɔnna mi ɲanɲe i ɲɔxɔni Isirayila xun na habadan.’ ¹⁹ Koni, xa i xun xanbi so n yi, xa i i me n ma sariyane nun n ma yamarine ra, n naxanye soxi i yii, xa i siga ala gbeteɣe batudeni, i xinbi sin e bun ma, ²⁰ nayi, n na Isirayila kaane bama nen n ma bɔxɔni n naxan soxi e yii, n yi n me n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na, na yi findi yagi feen nun magele feen na yamanane birin tagi. ²¹ Hali banxini ito to rayabu iki, n na n me a ra waxatin naxan yi, dangu muxune birin kabema a ma nen. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ²² E yabima nen fa fala, ‘Bayo e bata Alatala rabɛɲin, e benbane Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, e yi ala gbeteɣe xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tɔrɔni itoe birin nafa e ma.’ ”

8

*Sulemani a wali sifa wuyaxine
Mangane Singen 9.10-28*

¹ ɲee moxɔɲe bun ma, Sulemani yi Alatala Batu Banxin nun a manga banxin ti. ² Xurami taan naxanye soxi a yii, Sulemani mɔn yi xete ne tiin ma, a yi Isirayila kaane dɔxɔ e yi. ³ Na xanbi ra, Sulemani yi siga Xamata-Soba taan xili ma, a na tongo. ⁴ Tadamori taan naxan yamanan tonbon yireni, a mɔn yi na ti e nun taan naxanye findi se ramaradene ra Xamata yamanani. ⁵ Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun Beti-Xoron taan naxan lanbanni, a yi ne fan ti taa rakantanxine ra, a yinne rabilin naxanye ma, a deene ti e ma naxanye balanma. ⁶ A mɔn yi Baalati taan ti e

nun taa gbeteɣe a yi balone ramarama denaxanye yi, e nun yenge so wontorone nun soone yi taan naxanye yi. Sulemani wa naxanye birin ti feni Yerusalen taan nun Liban yamanani, e nun a yi doxi yamanan naxanye birin xun na, a na birin liga. ⁷ Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusun naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi doxi Isirayila yamanani. ⁸ E diin naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi naxanye raxori, Sulemani yi ne findi konyi walikene ra, e na yi han to. ⁹ Koni Sulemani mi Isirayila kaane ti konyi wanle ra a xa, bayo e findixi sofane nun sofa kuntigine nun a wontorone nun a soone ragi muxune nan na. ¹⁰ Manga Sulemani mon yi Isirayila kaan muxu keme firin muxu tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

¹¹ Sulemani yi Misiran mangana dii temen tongo Dawudaa Taani, a siga a ra manga banxini a naxan tixi a xa, bayo a bata yi a fala, a naxa, “N ma naxanla mi luma Isirayila mangan Dawudaa banxini, amasoto Alatalaa Layiri Kankiraan soxi denaxan yi, men findixi yire sarijanxin nan na.”

¹² Nayi, Sulemani yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa ganden fari a naxan nafala Alatala Batu Banxin so deen palaan yetagi. ¹³ A yi saraxane bama loxo yo loxo alo Musa a yamari kii naxan yi a xa a liga waxatin birin, Matabu Loxone nun kike nenen sanle nun sali loxo saxanne jee yo jee, Buru Tetaren Sanla* nun Xunsagine Sanla nun Bubu Kui Sanla.† ¹⁴ A yi saraxaraline doxo kuru yeen ma alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi, Lewi bonsonna xemene yi findixi beti baane nan na Ala xa e nun e wali saraxaraliin xa alo a yi daxa kii naxan yi loxo yo loxo. Sulemani mon yi muxune ti Ala Batu Banxin deene kantandeni, a ito birin liga nen bayo Alaa muxun Dawuda bata yi a yamari na kiini. ¹⁵ E mi mangana yamarine matandi mumelan saraxaraline nun Lewine ma, hanma feen naxanye yi lanxi Alaa nafulu rama-

raden ma. ¹⁶ Sulemani wanle birin ke na kii nin, keli Alatala Batu Banxin ti folo loxon ma han a jan. Alatala Batu Banxin wanle rajan na kii nin.

¹⁷ Nayi, Sulemani yi siga Esiyon-Gebere kunki tiden nun Elati taani naxanye yi foxo igen de, Edon yamanani. ¹⁸ Xurami yi kunkine rasiga Sulemani ma, fata Xurami a kunki ragine ra naxanye yi foxo igen kolon ki fani. Ne nun Sulemani a walikene yi siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin kilo keme kilo moxone tongo, e fa e ra Manga Sulemani xon.

9

Saba manga naxanla a xoneyana Mangane Singen 10.1-13

¹ Saba yamanan Manga naxanla yi Sulemani mankana me. Nayi, a yi fa Yerusalen yi Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni. Muxu wuyaxi yi biraxi a foxo ra e nun jogomen naxanye yi latikononne nun xemaan nun munanfan gemene maxalima. A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a bojeni a yi ne fala a xa. ² Sulemani yi a maxodinne birin yabi, sese mi lu a mi naxan yeba a xa. ³ Saba manga naxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁴ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra e nun a rabilinna muxune ti kiine nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane nun a saraxa gan daxine, a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenen han a yengin yi bolon. ⁵ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nandin nan yi a ra n naxan mexi n ma yamanani lan i ya falane nun i ya fekolonna ma. ⁶ N mi yi laxi a ra benun n xa fa, n fa a to n yeen na. E mi yi a tagiin yeteen falaxi n xa. N naxan birin mexi, i ya fekolonna dangu na ra. ⁷ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema. ⁸ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i doxo a manga gbedeni alo mangana Alatala xa, i ya Ala. Bayo Isirayila rafan i ya Ala ma, a waxi a mali feni habadan, nanara a i

* **8:13:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xoroyaan 12.15 kui. † **8:13:** Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

findixi mangan na Isirayila xun na alogo i xa kiti kenden sa tinxinni.”⁹ Naxalan mangan yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii e nun latikonna gbegbe, e nun munanfan gemene. Latikonna faji munma yi to nun singen alo Saba manga naxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹⁰ Xurami a walikene nun Sulemani a walikene yi xemaan maxalima keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudin sifa gbegbe ra e nun munanfan gemene sa keli Ofiri yi. ¹¹ Manga Sulemani santali wudine findi te seene nan na Alatala Batu Banxini, e nun te seene mangana banxini, e nun maxaseene, alo kondenne nun bolonne maxa se maxane xa. Ne jaxan munma yi to nun Yuda yi.

¹² Naxan birin yi rafan Saba manga naxanla ma a ne maxodin, Manga Sulemani yi ne so a yii. Manga Sulemani yeteen seen naxanye so Saba manga naxanla yii, ne yi gbo dangu a fa naxanye ra. Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle

Mangane Singena 10.14-29

¹³ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma jee kedenna bun ma, na gboon yi sigen han kilo wuli maxaje. ¹⁴ Yulaya seene mudun fan yi saxi ne fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbetene yi. Arabi mangane nun yamana kanne fan yi fama xemaan nun gbeti fixen na Sulemani xon. ¹⁵ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xema daxon xungbeen keme firin nafala, xemaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁶ A mon yi ye masansan seen xema daxon xurin keme saxan nafala, xemaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fotonna,” a yi sa e sa menni. ¹⁷ Mangan yi sama jinna rafala manga gbede gbeen na a xema igen sa a ma. ¹⁸ Tede sennin nan yi manga gbeden ma e nun san tiden xema daxon keden, a yiine yi a foxo firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema. ¹⁹ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin yi komenna ma. Na jaxanna mi yi

yamana yo yi. ²⁰ Xemaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xemaan nan yi Liban foton banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalama wure gbeti fixen na, bayo Manga Sulemani waxatini wure gbeti fixen mi yi yatexi munanfan se ra. ²¹ Kunki gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasigama baan xun ma Xurami a walikene yi naxanye ragima. Jee saxan yo jee saxan kunkine yi xetema nen Isirayila yi, e rafexi xemaan nun gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²² Manga Sulemani yi dangu boxon mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²³ Dunuja mangane birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bojeni e xa na me. ²⁴ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikonne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin jee yo jee. ²⁵ Soo kula wuli naanin nan yi Sulemani yii soone nun yenge so wontorone xa, e nun soo wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen taani, a yi a donxene rasiga taane yi naxanye yi yitonxi e xili yi. ²⁶ Folo Efirati baan ma, siga Filisitine yamanan ma han sa dexo Misiran danna ra, a tan nan yi menne mangane birin xun na. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xode binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun yamana gbeteye nin.

Sulemani yi faxa

Mangane Singen 11.41-43

²⁹ Manga Sulemani kewanle birin, keli a folon ma han a rajanna, ne birin sebexi Nabi Natan kewali kedin kui e nun Silo kaana Axiya nabiya fala kedin kui, e nun Yido fetona a fetone yi lan Nebati a dii Yerobowan ma fe ma. ³⁰ Sulemani jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ³¹ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xemen Robowan yi ti a jaxoni mangayani.

* **9:24:** Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

10

Isirayila kaane yi murute Mangane Singen 12.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasoto Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xemen Yerobowan mon yi Misiran yamanan nin, a to a gi Manga Sulemani bun ma, a sa dexo denaxan yi. A na xibarune me waxatin naxan yi, a mon yi xete sa keli Misiran yi. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ “I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan nde ba na goronna ra nxu tungunna ma naxan binya alo xun xidi wudina jingen ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵ Robowan yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu e fa n fema.” Yamaan yi siga. ⁶ Manga Robowan yi fonne maxadin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxadin, a naxa, “E maxadin mundun tiye yamani ito yabin na?” ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i fan e ra, xa i e yisuxu, xa i e yabi fala fapine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan.” ⁸ Koni Robowan mi fonne maxadi xuiin suxu. A yi foningene maxadin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxadin, a naxa, “Muxuni ito bata n maxadin a n xa ndedi ba goronna ra e xun ma n fafe e jaxankataxi naxan na. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?” ¹⁰ Alanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxune e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxadinxi nen a i xa ndedi ba goronna ra e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, ‘N yii kirin gbo n fafe tagin xa.

¹¹ N fafe bata e konyiyaan naxodaxo ayi, koni, n tan a raxodaxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e toro bosaan nan na, koni n tan e toroma tanle nan na.’ ”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Manga Robowan fema xi saxande loxoni alo mangana a fala kii naxan yi, a naxa, “Xi saxan na dangu, e fa n fema.” ¹³ Mangan yi ne yabi a xodexen na. Fonne maxadi xuiin naxan ti a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi e yabi

fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafe bata e konyiyaan naxodaxo ayi, koni, n tan a raxodaxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e toro bosaan nan na, koni, n tan e toroma tanle nan na.”

¹⁵ Na kiini, mangan mi tin yamana maxandin ma. Marigina Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tuli sa xuiin nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xemena, fata Nabi Axiya, Silo kaan na.

Isirayila yamanani taxun fena Mangane Singen 12.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a mangan mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa, “Sese mi fa en nun Dawuda tagi, nxu nun Yese a dii xemeni ito mi fa malanxi sese ma!

Isirayila muxune, e xete e konne yi!

I tan, Dawuda bomsonna, iki i ya mangayaan naba i ya yamanani!”

Isirayila kaane birin yi keli menni, e siga e konne yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na. ¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Hadoran nasiga naxan yi findixi karahan walikene kuntigin na. Koni Isirayila kaane yi a magolon, e yi a faxesa. Manga Robowan yi a mafura soe yenge so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalen yi. ¹⁹ Isirayila kaane murute Dawuda bomsonna xili ma na kii nin han to.

11

Robowan, Yuda Mangana Mangane Singen 12.21-24

¹ Robowan to so Yerusalen yi, a yi Yuda bomsonna muxune malan e nun Bunyamin bomsonna muxune, sofa wuli keme wuli tonge solomasexe, alogo e xa Isirayila bomsonne yenge, e yamanan lu Robowan ma non bun ma. ² Koni Alatalaa falan yi fa sayiban Semaya ma, a naxa, ³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemena, Yuda mangana, e nun Isirayila kaane birin Yuda nun Bunyamin yi, i yi a fala e xa, i naxa, ⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa Isirayila kaane yenge, naxanye findixi

ε ngaxakedenne ra. Ε tan birin xa xετε ε konne yi, amasετo feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falane suxu, e yi xετε Yerobowan yεngεn fεxε ra.

⁵ Robowan yi dεxε Yerusalεn yi. A yi taa makantanxina ndee ti Yuda yi. ⁶ A yi Bεtelemi nun Etami nun Tekowa taane ti, ⁷ e nun Beti-Suru nun Soko nun Adulan, ⁸ e nun Gati nun Maresa nun Sifi, ⁹ e nun Adorayin nun Lakisi nun Aseka, ¹⁰ e nun Sora nun Ayalεn nun Xebiron taane Yuda nun Bunyamin yamanane yi. Ne nan findi taa rakantanxine ra. ¹¹ Robowan yi na taane rabilin yinne ra e nun donse ramaradene, e nun turen nun manpana. ¹² Yε masansan wure lefane nun tanbane yi na taane birin yi, a yi ne findi taa sεnbεmane ra. A tan nan gbee yi Yuda nun Bunyamin ra.

¹³ Saraxaraline nun Lewi bεnsεnna muxun naxanye yi Isirayila yamanani, ne fan yi fa kafu Robowan ma. ¹⁴ Lewine yi e konna nun e seene rabεjin, e siga Yuda nun Yerusalεn yi, bayo Yerobowan nun a diine bata yi tondi e xa wali Alatala xa. ¹⁵ Yerobowan yi kide kiine sugandi alogo e xa saraxane ba taan kidene yi kετo sawurane nun jinge dii sawurane xa, a naxanye rafala. ¹⁶ Bεnsεnna naxanye birin yi Isirayila yamanani, naxanye yi Alatala fenma, Isirayilaa Ala, ne yi bira Lewine fεxε ra siga Yerusalεn yi alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa, e benbane Ala. ¹⁷ Na yi a liga Yuda yamanan yi sεnbε sετo, e yi Sulemani a dii xεmεn Robowan mali jεε saxan, bayo e lu nεn tinxinni Dawuda nun Sulemani a kiraan xεn jεε saxan.

Robowan ma denbayana fe

¹⁸ Robowan yi Mahalati futu. Mahalati fafe nan yi Dawudaa dii xεmεn Yerimoti ra, a nga yi xili Abixali, Eliyabi a dii tεmεna, Yese a mamandenna. ¹⁹ Mahalati yi dii xεmεne bari a xa, Yewusi nun Semaraya nun Sahan. ²⁰ Ba na ra, a mεn yi Abisalomi a dii tεmεn Maka futu. A yi Abiya nun Atayi nun Sisa nun Selomiti sετo a xa. ²¹ Abisalomi a dii tεmεn Maka yi rafan Robowan ma dangu a jaxalan bonne nun

a konyi jaxanle birin na.* Jaxalan futuxin fu nun solomasεxε nan yi a yii e nun konyi jaxalan tonge sennin naxanye findi a jaxanle ra, a yi dii xεmε mεxεjεn nun solomasεxε sετo e nun dii tεmε tonge sennin. ²² Robowan yi tide singen so Makaa dii xεmεna Abiya yii, a yi a findi kuntigin na a diine birin xun na, bayo a yi waxi a findi feni mangan nan na. ²³ Robowan yi xaxinla sετo, a yi a dii xεmεne raxuya ayi Yuda nun Bunyamin yamanan xun xεn taa rakantanxine birin yi. A yi donse gbege so e yii, a yii jaxalan wuyaxi futu e xa.

12

Misiran mangan Sisaki yi Yerusalεn yεngε

Mangane Singen 14.25-28

¹ Robowan to yelin finde mangan na, a sεnbεn sετo, e nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa sariyan nabεjin.

² Bayo e mi yi tinxinxu Alatala yεε ra yi, Misiran mangan Sisaki yi keli Yerusalεn xili ma, Robowan ma mangayaan jεε sulundeni. ³ Yεngε so wontoron wuli keden kεmε firin e nun soo ragiin muxu wuli tonge sennin nan yi a yii, e nun sofa wuyaxi, Libiya kaane nun Sudan kaane nun Suki kaane nun Kusi kaan naxanye bira a fεxε ra keli Misiran yamanani. ⁴ A yi Yuda taa rakantanxine suxu siga han Yerusalεn. ⁵ Nayi, Nabi Semaya yi fa Robowan nun Yuda kuntigine fεma Yerusalεn yi, e yi malanxi dεnaxan yi Sisaki yεngεdeni. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo ε bata ε mε n na, n fan bata n mε ε ra, n yi ε so Sisaki yii.’ ” ⁶ Isirayila kuntigine nun mangan yi e ti e yulubine ra, e yi a fala, e naxa, “Yoona Alatala xa.” ⁷ Alatala to a to a e bata e yetε magodo, Alatala yi falan ti Semaya xa, a naxa, “Bayo e bata e yetε magodo, n mi fa e halagima sεnεn, n na e ratanga fεrεn fima e ma nεn benun waxati, n ma xεlεn mi fa Yerusalεn lima sεnεn fata Sisaki ra. ⁸ Koni e luma nεn Sisaki a nεεn bun, alogo e xa a kolon fa fala, wanla n tan xa e nun wanla dunuɲa mangane xa, ne keden mi a ra.”

* **11:21:** Konyi jaxanle sariyan seβexi Xεrεɲaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sετo a jaxanla ra.

⁹ Misiran mangan Sisaki yi siga Yerusalen xili ma. A yi Alatala Batu Banxini nafunle birin tongo, e nun manga banxin daxine. A ye masansan wure lefa xema daxine tongo Sulemani naxanye rafala. ¹⁰ Nayi, e ɲɔxɔ yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefaan sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma, a yi e taxu ne kuntigine ra. ¹¹ Waxatin birin mangan nema yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansan wure lefane xalima nen mangan fema. Na xanbi ra, e mɔn yi xete e ra e kantan ti banxini.

¹² Bayo Robowan bata yi a yete magodo, Alatala mi fa lu xɔlxɔ a ma, alogo a nama a halagi. Fe fajina nde mɔn yi Yuda yi nun.

Mangane Singen 14.21-24

¹³ Robowan yi a mangayaan liga Yerusalen yi senbemayani. Robowan findi mangan na a ɲee tonge naanin e nun kedenden nan ma, a yi ɲee fu nun solofere ti mangayani Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bɔnsɔnne birin xa, alogo a xinla xa lu a yi. A nga yi xili nen Nama, Amonin nan yi a ra. ¹⁴ Robowan fe ɲaxin nan liga, bayo a mi a ragidi a bɔɲeni, a xa Alatala fen.

Mangane Singen 14.29-31

¹⁵ Robowan ma kewanle, keli a fɔlɔn ma han a rapanna, ne sebexi Nabi Semayaa kedine kui e nun fetoon Yido a kedine kui. Yengen yi Robowan nun Yerobowan tagi yeye. ¹⁶ Robowan yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Abiya yi ti a ɲɔxɔni mangayani.

13

Abiya, Yuda Mangana Mangane Singen 15.1-2

¹ Yerobowan ma mangayaan ɲee fu nun solomasexeden na, Abiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi a mangayaan liga Yerusalen yi ɲee saxan. A nga yi xili nen Mikahu, Yuriyeli a dii temena nde, naxan yi kelixi Gibeya taani.

Yengen so nen Abiya nun Yerobowan tagi. ³ Yenge so senbemanen nan yi Abiya yii, sofa wuli kemε naanin nan yi a yii.

Yerobowan tan yi kata, a yi sofa kenden muxu wuli kemε solomasexε sɔtɔ.

⁴ Abiya yi te Semarayin geyaan fari Efirami geya yireni. Abiya yi keli, a gbelegbele, a naxa, “E tuli mati n na, Yerobowan nun Isirayila kaane birin! ⁵ E mi a kolon ba fa fala a Alatala, Isirayilaa Ala bata Isirayila mangayaan so Dawuda nun a diine yii layirin xɔn naxan mi kale mumε? ⁶ Koni Nebati a dii xemεn Yerobowan, Dawudaa dii xemεn Sulemani a kuntigina nde bata yi murute a kanna xili ma. ⁷ Fuyantenna ndee bata yi e malan a fema. E yi murute Robowan xili ma. Sulemani a dii xemεn Robowan yi dii ɲɔreyani waxatin naxan yi, a munma yi xaxili sɔtɔ singen, a senben mi yi na a xa e yenge. ⁸ Iki, ε waxi Alatalaa yamanan yenge feni, denaxan Dawudaa diine yii. Sofa gali gbeen nan ε ra, ɲinge dii sawura xema daxine ε yii, Yerobowan naxanye rafalaxi ε xa, e findi ε alane ra. ⁹ Koni, ε bata Alatalaa saraxaraline kedi, Harunaa dii xemεne nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ε yi saraxaraline fen ε yete xa alo yamanan bonne. Naxan yo na fa ɲinge diin nun konton solofere ra alogo a xa findi kide kiin na, na nɔe finde kide kiin na ε wule alane xa. ¹⁰ Koni Alatala nan nxu tan ma Ala ra, nxu nun mi nxu mexi a ra. Harunaa dii xemεne nan Alatalaa saraxaraline ra, Lewine fan walima e fema. ¹¹ Xɔtɔnna nun ɲinbanna, lɔxɔ yo lɔxɔ, nxu saraxa gan daxine bama Alatala xa, nxu yi wusulanna gan a xa, nxu yi burun sa Alaa tabanla ra, nxu lenpu xema daxine radεge ɲinbari yo ɲinbari. Nxu Alatalaa yamarine suxi, nxɔ Ala. Koni, ε tan bata ε mε a ra. ¹² Ala, nxɔ Ala nun a saraxaraline nxu xɔn, e dɔxi nxu xun na. Ala saraxaraline yetεen xɔtane fema nen alogo yamaan xa keli, siga yengeni ε xili ma. Isirayila kaane, ε nama Alatala yenge, ε benbane Ala, amasɔtɔ ε mi a nɔe mumε!”

¹³ Abiya mɔn yi fala tiini, Yerobowan yi a sofa ganla nde rasiga Yuda sofa ganle xanbi ra alogo ndee xa lu e yee ra, ndee yi lu e xanbi ra. ¹⁴ Yuda sofane yi xete e xanbi ra. Koni, e yi a to a yengen yi e yee ra, a yi e xanbi ra, e yi Alatala maxandi, saraxaraline yi yenge so xɔtaan fe. ¹⁵ Yuda sofane yi gbelegbele. Na to liga, Ala yi Yerobowan nun Isirayila kaane birin kedi

Abiya nun Yuda kaane yεε ra. ¹⁶ Isirayila sofane yi e gi Yuda sofane bun ma. Ala yi a liga Yuda sofane yi Isirayila sofane nɔ. ¹⁷ Abiya nun a muxune yi Isirayila kaane kasari, e yi muxu wuli kεmε suulun faxa Isirayila sofane yε. ¹⁸ Yuda sofane yi Isirayila sofane nɔ na waxatini, amasɔtɔ e yi laxi Alatala nan na, e benbane Ala.

¹⁹ Abiya yi lu Yerobowan sagatanjε, a yi a taana ndee tongo a yii, Beteli nun a rabilinna taane, Yεsana nun a rabilinna taane nun Eferon nun a rabilinna taane. ²⁰ Fanga mi fa lu Yerobowan na Abiya waxatini. Dɔnxɛn na, Alatala mɔn yi a yεngε, a yi a faxa. ²¹ Koni Abiya tan senben sɔtɔ nɛn. A yi jaxalan fu nun naanin futu. A yi dii xεmε mɔxɔjɛn nun firin sɔtɔ e nun dii tεmε fu nun sennin.

Mangane Singen 15.7-8

²² Abiya kεwali dɔnxεne, a naxanye birin liga e nun a falane, ne birin sebexi Nabi Yido a kedine kui. ²³ Abiya yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xεmεna Asa yi ti a jɔxɔni mangayani. Yamanan yi lu bɔjε xunbenli a waxatini jεε fu.

14

Asa, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.11-12

¹ Naxan yi fan, a tinxin Alatala yεε ra yi, a Ala, Asa yi na liga. ² A yi ala gbεtεne saraxa gandene kala e nun taan kidene, a ne kala, a kide gεmεne yibɔ, a yi Asera kide gbindonne rabira. ³ A yi yamarin fi Yuda kaane xa a e xa lu Alatala fɔxɔ ra, e benbane Ala, e yi a sariyane nun a yamarine suxu. ⁴ A yi taan kidene nun wusulan gandene ba Yuda taane birin yi, yamanan yi lu bɔjε xunbenli a waxatini.

⁵ A yi taa rakantanxine ti Yuda yi, yamanan yi lu bɔjε xunbenli, muxu yo mi a yεngε na waxatini, amasɔtɔ Alatala bɔjε xunbenla fi nɛn a ma. ⁶ A yi a fala Yuda kaane xa, a naxa, “En taani itoe ti, en yi e rabilin yinne ra, dε balan daxine naxanye ma. Yamanan mɔn en gbeeyani iki, amasɔtɔ en bata Alatala fen, en ma Ala, a yi bɔjε xunbenla fi en ma yiren birin yi.” Nayi, e yi taane ti, e sabati.

⁷ Sofa wuli kεmε saxan nan yi Asa yii Yuda yi. Yε masansan wure lefaan nun

tanban yi e birin yii. Sofa wuli kεmε firin wuli tonge solomasεxε nan keli Bunyamin bɔnsɔnni, yε masansan wure lefa xurudine nun xalimakunle yi e yii, sofa kɛndɛn nan yi e birin na.

⁸ Kusi kaan Sera nun a ganla muxu miliyɔn keden yi keli e xili ma, e nun yεngε so wontoro kεmε saxan, e yi siga han Maresa taani. ⁹ Asa yi mini a ralandeni, e nun a ganla yi ti yεngε so kii ma Sefata lanbanni Maresa dεxɔn. ¹⁰ Asa yi Alatala maxandi, a Ala, a naxa, “Alatala, i nɔε senbetaren maliyε nɛn alo senbε kannna. Fa nxu mali, Alatala, nxɔ Ala. Amasɔtɔ nxu yengi i tan nan ma, anu nxu faxi i xinla nin gali gbeeni ito xili ma. Alatala, i tan nan nxɔ Ala ra. I nama tin muxu yo xa nxu nɔ.”

¹¹ Alatala yi Kusi kaane nɔ Asa nun Yuda kaane xa, Kusi kaane yi e gi. ¹² Asa nun a ganla yi e kedi han Gerari taani, Kusi kaa wuyaxi yi faxa, fayida muxε mi lu, amasɔtɔ e halagi nɛn Alatala nun a ganla yεtagi. Asa nun a yamaan yi se wuyaxi tongo. ¹³ E yi Gerari rabilinna taane birin halagi, bayo e muxune birin bata yi gaxu Alatala yεε ra, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ E yi xuruse kulane fan kala, e yi xuruse xunxuri wuyaxi tongo e nun jɔgɔmεne. Na xanbi ra, e yi xεtε Yerusalɛn yi.

15

Asa

¹ Alaa Nii Sarijanxin yi godo Odɛdi a dii xεmεna Asari ma. ² A yi siga Asa fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Asa nun ε tan Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, ε tuli mati n na. Alatala ε xɔn xa ε lu a fɔxɔ ra. Xa ε a fen, ε a toma nɛn, koni xa ε xun xanbi so a yi, a mεma nɛn ε ra. ³ Xabu waxati xunkuye, Isirayila kaane lu nɛn, e mi bira Ala yεtεen fɔxɔ ra, saraxarali mi yi na naxan yi e xaranjε, sariya fan mi yi na. ⁴ Koni, e xεtε nɛn Alatala ma, Isirayilaa Ala, e tɔrɔ waxatini, e yi a fen, a yi a yεtε yita e ra. ⁵ Na waxatini, muxune mi yi sigama sigatini bɔjε xunbenli, bayo kɔntɔfinle yi yamanan birin yi. ⁶ Siyane yi kelima siyane xili ma, taane yi keli taane xili ma, amasɔtɔ Ala bata yi jaxankatan sifan birin nagodo e ma. ⁷ Koni iki, ε tan xa

ε sɔbε so, ε nama xadan, amasɔtɔ ε kɔntɔnna sɔtɔma nɛn.”

⁸ Manga Asa to na nabiya falane mε, Nabi Asari naxan ti, Odɛdi a dii xεmεna, Asa yi a sɔbε so, a yi suxurene ba Yuda yamanan nun Bunyamin yamanan birin yi, e nun a taan naxanye tongo Efirami geya yireni. A yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan yi Alatala Batu Banxin so dεen palaan yetagi. ⁹ A yi Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune birin malan e nun muxun naxanye sa kelixi Efirami bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna ye, e fa dɔxɔ Yuda yamanani, bayo Isirayila kaan wuyaxi bira nɛn Asa fɔxɔ ra, e to a to a Alatala, a Ala yi a xɔn. ¹⁰ Asaa mangayaan jεε fu nun suulunden kike saxandeni, e birin yi e malan Yerusalɛn yi. ¹¹ Na lɔxɔni, e fa xuruseen naxanye ra keli yεngɛni, e yi ne birin ba saraxan na Alatala xa, jinge kεmε solofere e nun ye xεε wuli solofere. ¹² E yi layirin xidi a e xa Alatala fen, e benbane Ala, e bɔjɛn nun e niin birin na. ¹³ Xa naxan yo mi Alatala fen, Isirayilaa Ala, muxudin nun muxu gbeen, xεmεn nun jaxanla, na kanna yi lan nɛn a faxa. ¹⁴ E yi e kɔlɔ Alatala xa e xuini texin na, e nun butu xuiin nun xɔta xuini. ¹⁵ Yuda kaane birin yi sɛwa na kɔlɔna fe ra, bayo e layirin xidi e bɔjɛn birin nan na, e yi Alatala fen sɛwani, a yi a yetε yita e ra. Alatala yi bɔjɛ xunbenla fi e ma yamanan birin yi.

Mangane Singen 15.13-15

¹⁶ Manga Asa yi a mame Makaa jaxalan mangaya tiden ba a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi na gbindonna rabira, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁷ Koni, Asa mi taan kidene kala Isirayila yi, hali a to yi Ala fɔxɔ ra a bɔjɛn ma feu, a siimayaan birin yi. ¹⁸ A fafe bata yi seen naxanye dɛntεgε Ala xa e nun a tan yetεen bata yi naxanye dɛntεgε Ala xa, a yi ne birin maxali Ala Batu Banxini, gbeti fixɛn nun xεmaan nun se sifa wuyaxi.

¹⁹ Yengε mi so Yuda yi han Asaa mangayaan jεε tonge saxan e nun suulundena.

16

Asa yi yengɛn nakeli Basa xili ma Mangane Singen 15.16-22

¹ Asaa mangayaan jεε tonge saxan e nun sennindeni, Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan sɛnbε so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi.

² Gbeti fixɛn nun xεmaan naxan yi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne tongo, a yi e rasiga Damasi taani alogo e xa so Arami manga Ben-Hadada yii. ³ A mɔn yi xεraan nasiga a faladeni, a naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata xεmaan nun gbeti fixɛn nasiga i ma. Nayi, sa layirin kala ε nun Isirayila mangan Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.” ⁴ Ben-Hadada yi tin Manga Asa xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Lyon taan nɔ e nun Dan nun Abeli-Mayin, e nun Nafatali taane birin seene yi ramarama dɛnaxanye yi. ⁵ Basa to na mε, a yi ba Rama taan tiyε. ⁶ Nayi, Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, e yi gεmεne nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan sɛnbε so feen na, Asa yi ne rawali Geba nun Misipa taane tideni.

Asa yi Xanani sa kasoon na

⁷ Na waxatini, Xanani yi siga Asa fεma, Yuda mangana. Feton nan yi Xanani ra. A yi a fala Asa xa, a naxa, “Bayo, i bata i yigi sa Arami mangani, i mi i yigi saxi Alatala yi, i ya Ala, i bata fula Arami mangana ganla ra. ⁸ Kusi kaane nun Libiya kaane gali gbeen to malan waxati danguxine yi, e nun wontorone nun soo ragi wuyaxine, Alatala ne so nɛn i yii, bayo i yigi sa nɛn a yi. ⁹ Alatala dunuɔa yiren birin yitoma, a xa na muxune fen naxanye bɔjɛn mumεen luxi a xa, alogo a xa e sɛnbε so. I bata xaxilitareyaan liga feni ito yi, bayo fɔlɔ to ma, i soma nɛn yengεne yi.”

¹⁰ Asa yi xɔlɔ fetoon ma han, a yi a sa kasoon na, amasɔtɔ a yi xɔlɔxi a ma lan na feen ma. Na waxatin yetɛni, Asa yi a yamaan muxuna ndee jaxankata fɔlɔ.

Asaa mangayaan danna Mangane Singen 15.23-24

¹¹ Asa kεwanle, keli a fɔlɔn ma han a rapanna, ne sɛbɛxi Yuda nun Isirayila mangane kɛdine kui. ¹² Manga Asaa

mangayaan ƚεε tonge saxan e nun solo-manaaninden na, fure ƚaxin yi Asa sanne suxu, koni hali a to yi furaxi, a mi Alatala fen, a lu seribane nan tun fenƚε. ¹³ Asa yi faxes a mangayaan ƚεε tonge naanin e nun kedenna ma. ¹⁴ E yi a maluxun a gaburu gexin na, a naxan ge Dawudaa Taani. E yi a sa sadena nde ma naxan yi maxidixi se faƚine ra, e ture xiri ƚaxumεn so a ma alo a yi lan kii naxan yi, e yi wusulan gbegegan a binya feen na.

17

Yosafati, Yuda Mangana

¹ Asa dii xεmεn Yosafati yi dɔxɔ a ƚɔxɔni mangayani. A yi sεnbεn sɔtɔ Isirayila xili ma. ² A yi sofane rasiga Yuda taa rakan-tanxine birin yi, a yi yamana kanne dɔxɔ a yamanani, e nun a fafe Asa taan naxanye birin tongo Efirami kaane yii. ³ Alatala yi lu Yosafati xɔn, bayo a lu nεn a benba Dawudaa kiraan xɔn. A mi Baali suxuren batu, ⁴ a a fafe a Ala batu nεn, a yi a yamarine suxu. Isirayila kaane yi naxan ligama, a tan mi tin na ma. ⁵ Alatala yi a mangayaan sεnbε so, Yuda kaane birin yi fama nεn finmaseene ra Yosafati xɔn. A yi nafunla nun binye gbeen sɔtɔ. ⁶ A yi lu Alatala batu dεxunni, na nan a liga, a yi taan kide ne kala, a yi Asera kide gbindonne birin naxɔri Yuda yi.

⁷ A mangayaan ƚεε saxanden ma, a yi a kuntigini itoe rasiga Yuda taane yi e muxune xarandeni: Ben-Xayili nun Abadi nun Sakari nun Natanɛli e nun Mikahu. ⁸ A yi Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee fan nasiga e fɔxɔ ra: Semaya nun Netaniya nun Sebadiya nun Asaheli nun Semiramoti nun Yehonatan nun Adoniya nun Tobiya e nun Tobadoniya. Saraxarali firin fan yi e fɔxɔ ra: Elisama nun Yehorami. ⁹ E yi sa Yuda kaane xaran sariyane ma naxanye sεbεxi Alatalaa sariya kedin kui. E yi Yuda birin yisiga yamaan xarandeni.

Yosafati sεnbεn naxan sɔtɔ

¹⁰ Alatala yεεragaxun yi Yuda yamanan nabilinna taane birin suxu, e mi susu Yosafati yεngε. ¹¹ Filisitine yi fa gbeti fixεn nun se wuyaxi ra Yosafati xɔn, Arabune yi fa konton wuli kεmε solofere kεmε solofere

ra e nun kɔtɔ wuli kεmε solofere kεmε solofere. ¹² Yosafati a mangayaan yi lu sabate kati. A yi taa makantanxine nun se ramaradene ti Yuda yamanani. ¹³ Se gbegebe yi ramaraxi a xɔn Yuda taane yi, e nun sofa kεndεne Yerusalen yi. ¹⁴ E yatene ni i ra bɔnsɔn yεεn ma:

Yuda bɔnsɔnɔni, Adena, gali kuntigin yi sofa wuli kεmε saxan nan xun na.

¹⁵ Gali kuntigin Yehoxanan nan fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli kεmε firin wuli tonge solomasεxε nan xun na.

¹⁶ Sikiri a dii xεmεna Amasiya fan yi tugunxi na ra, naxan a yεte dentεge Alatala xa, a yi sofa wuli kεmε firin nan xun na.

¹⁷ Bunyamin bɔnsɔnɔni, Eliyada, sofa kεnden yi sofa wuli kεmε firin nan xun na naxanye yi xalimakunla wolima.

¹⁸ Gali kuntigin Yehosabadi fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli kεmε wuli tonge solomasεxε nan xun na.

¹⁹ Sofaan naxanye yi walima mangan xa ne nan itoe ra, mangan naxanye rasiga Yuda taa rakantanxine yi.

18

Yosafati nun Axabi Mangane Singen 22.1-4

¹ Yuda mangan Yosafati yi binyen nun nafunla sɔtɔ, e nun Manga Axabi yi findi bitanmane ra. ² ƚεε dando to dangu, a yi siga Axabi fεma Samari taani, Axabi yi yεxεε wuyaxi nun ƚinge wuyaxi kɔε raxaba Yosafati nun a fɔxɔrabirane donseen na. Na xanbi ra, a yi a fala Yosafati xa, a e birin xa siga Ramoti kaane yεngεdeni Galadi yamanani. ³ Axabi, Isirayila mangan yi a fala Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “I sigε n fɔxɔ ra Ramoti taani Galadi yamanani yεngε sodeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “I tan nun n tan birin keden, n ma yamaan nun i ya yamana, nxu birama nεn i fɔxɔ ra siga yεngeni.”

Waliyine yi nɔ sɔtɔna fe fala Mangane Singen 22.5-12

⁴ Koni, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxɔdin singen.” ⁵ Nayi, Isirayila mangan yi waliyine malan, kεmε naanin ƚɔxɔn, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yεngεn so Ramoti

taani Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" E yi a yabi, e naxa, "Ala a soma nen mangan yii." ⁶ Koni, Yosafati yi a maxodin, a naxa, "Alatalaa nabi yo mi fa be yi, en nɔɛ Alatala maxodinɲɛ naxan xɔn?" ⁷ Axabi, Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, "Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasɔtɔ a fe ɲaxin nan tun falama n xa, a faɲin mi na mumɛ! A xili Mikahu, Yimilaa dii xɛmɛna." Yosafati yi a fala a xa, a naxa, "Mangan nama falan ti na kiini." ⁸ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, "Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xɛmɛna."

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan Yosafati birin yi dɔxi lonna ma Samari taan so dɛɛn na, e mangaya gbɛdɛne yi, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹⁰ Sedeki, Kenan ma dii xɛmɛn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I Arami kaane bɔnbɔma fenni itoe nan na han i yi e raxɔri.' " ¹¹ Waliyine birin yi feene fala, e naxa, "Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nen, Alatala a soma nen mangan yii."

Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala Mangane Singen 22.13-28

¹² Xɛraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, "Waliyine birin bata lan a ma, e fe faɲine fala mangan xa, i yitɔn i siga alo e tan. I fan yi sa fe faɲin fala!" ¹³ Koni Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, n ma Ala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa."

¹⁴ Mikahu to fa mangan fɛma, mangan yi a maxodin, a naxa, "En lan en sa Ramoti taan yɛngɛ Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" Mikahu yi a yabi, a naxa, "Siga, i nɔɔn sɔtɔma nen. Mɛn kaane soma nen i yii." ¹⁵ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, "N na i rakɔlɛ Alatala yi sanɲa ma yoli fa fala i xa ɲɔndin nan gbansanna fala n xa?" ¹⁶ Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na. Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, 'Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xɛtɛ a konni bɔɲɛ sani!' " ¹⁷ Isirayila

mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N mi yi a fala i xa? A mi fe faɲin falama n xun ma mumɛ! A fe ɲaxin nan tun falama."

¹⁸ Nayi, Mikahu mɔn yi a fala, a naxa, "I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbɛdɛni, maleka ganla tixi a yiifanna nun a kɔmɛna ma. ¹⁹ Alatala naxa, 'Nde Isirayila mangan mayendenma, Axabi, alogo a xa siga Ramoti taan yɛngɛdɛni Galadi yamanani, a faxa?' Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbɛtɛ fala. ²⁰ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, 'N tan nɔɛ a mayendenɲɛ nen.' Alatala yi a fala a xa, a naxa, 'Kiin mundun yi?' ²¹ A yi a yabi, a naxa, 'N minima nen, n wulen naso a waliyine birin dɛ.' Ala yi a fala a xa, a naxa, 'I a mayendenma nen, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.' ²² Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin dɛ. Alatala bata a ragidi a xa ɲaxankatan nafa i ma."

²³ Nayi, Kenan ma dii xɛmɛn Sedeki yi a maso, a Mikahu dɛɛn garin, a yi a magele, a naxa, "Alatalaa malekan minixi kiraan mundun xɔn, keli n tan yi, a wule falan ti i xa?" ²⁴ Mikahu yi a yabi, a naxa, "I na i luxun konkɔn kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nen." ²⁵ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, "Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fɛma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xɛmɛna. ²⁶ I yi a fala e xa, i naxa, 'Mangana ito nan falaxi, a naxa a ɛ xa xɛmɛni ito sa kasoon na, ɛ yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xɛtɛ kɛndɛyani.' " ²⁷ Mikahu yi a fala, a naxa, "Xa i xɛtɛ kɛndɛyani, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi." A mɔn yi a fala, a naxa, "ɛ tan yamaan birin xa ɛ tuli mati."

Manga Axabi yi faxa yɛngɛni Mangane Singen 22.29-35

²⁸ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ²⁹ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N xa n maxidi alo muxu gbɛtɛ, n siga yɛngɛni, koni i tan xa, i maxidi i ya mangaya dugine yi." Nayi, Isirayila mangan yi a maxɛtɛ, a siga yɛngɛni. ³⁰ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yɛngɛ so wontoro kuntigine ma, a naxa,

“E nama muxu yo yenge fo Isirayila mangan tun.” ³¹ Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi xinla ti a mali feen na. Alatala yi a mali, a yi Yosafati ratanga ne ma. ³² Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila mangan mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³³ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan fatin mageli yirena nde li makan-tan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, i n namini yenge soden fari ma, amasoto n bata maxolo.” ³⁴ Yengen yi jaxu ayi na loxoni. Isirayila mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi han jinbanna ra, a yi faxesa soge godon na.

19

Yosafati yi kitisane dexo Yuda yi

¹ Yuda mangan Yosafati yi xete boje xunbenli Yerusalen yi. ² Fe toon Yehu, Xanani a dii xemena yi mini a ralandeni. A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I muxu jaxin maliin nanfera? Alatala yaxune rafan i tan ma ba? Na ma, Alatala bata xolo i ma. ³ Koni hali na, fe fajina nde mon i yi, bayo, i bata Asera kide gbindonne raxori i ya yamanani, i yi Alaa falan suxu.”

⁴ Manga Yosafati yi lu Yerusalen yi. Na waxatini, a yi lu yamanani sigε, keli Beriseba taan ma siga han Efirami geya yirena, a falama Isirayila kaane xa, a e xa fa Alatala ma, e benbane Ala. ⁵ A yi kitisane dexo Yuda yamanan taa rakantanxine birin yi. ⁶ A yi a fala kitisane xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma, amasoto ε mi kitin sama muxune xan xili yi, koni ε a sama Alatala nan xili yi. A tan yetena luma nen ε xon ε nema kitin bolonje waxatin naxan yi. ⁷ Nayi, Alatala yeragaxun xa lu ε yii, ε a liga ε yeren ma feene yi, bayo Alatala, en ma Ala mi tinje tinxintareyaan ma kitini, a mi tinje muxune xa rafisa e bode xa, a mi tinje ε dimi yi seene rasuxu mayifuni.”

⁸ Na kiini, Yosafati mon yi Lewi bansonna muxune nun saraxaraline nun Isirayila banson xunne dexo Yerusalen yi, alogo e

xa kitin sa Alatala xinli, e yi yengene jan yamaan tagi. ⁹ A yi e yamari, a naxa, “E kitin sa Alatala yeragaxun nun tinxinni. ¹⁰ E ngaxakedenna naxanye taa gbetene yi, ne na fa kiti yo ra ε xon, xa a findi faxesa feen na, hanma yengena, hanma sariyana fe, hanma yamarina fe, ε e rakolon alogo e nama bira Alatala ra, a yi xolo ε nun ε ngaxakedenne ma. E na nan ligama alogo ε tan yetena nama bira Alatala ra. ¹¹ Saraxaraline kuntigina Amari ε xun na Alatalaa feene yi. Yuda banson kuntigin Sebadiya, Yisimayeli a dii xemena ε xun na mangana feene birin yi. Lewine fan ε fema sebeli tiine ra. E ε yixodexo, ε wali, Alatala xa lu na kanna xon naxan walima a fajin na.”

20

Yosafati a Ala maxandina

¹ Na to dangu, Moyaba kaane nun Amoinine nun Mayon kaana ndee yi fa Yosafati yengedeni. ² Xerane yi fa Yosafati fema, e fa a fala a xa, e naxa, “Gali gbeen fama i yengedeni sa keli Foxo Ige Daraan xanbi ra Arami yamanan binni, e bata fa han Xasason-Tamari taani,” denaxan mon xili En-Gedi.

³ Yosafati yi gaxu han a yi Alatala maxandi, a mon yi yamarin fi a birin xa sunna suxu Yuda yamanani. ⁴ Yuda kaane birin yi fa keli yamanan taan birin yi Alatalaa maxandideni, e yi e malan Alatala maxandideni. ⁵ Yosafati yi keli, a ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin tagi Alatala Batu Banxin sansan nenen yetagi. ⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala, nxu benbane Ala, i tan Ala kore xonna ma, i tan nan yamanane birin xun na. Muxu yo mi nεe tiye i yee ra. ⁷ I tan, nxo Ala xa mi yamanani ito muxune kedi Isirayila yamaan yee ra ba, i yi a so i ya yamaan yi, i xanuntenna Iburahima bansonna muxune? ⁸ E yi dexo a yi, e yi yire sarijanxin ti, e yi a fala, e naxa, ⁹ ‘Xa fe jaxina nxu soto alo fe xolena hanma yengena hanma fitina furene hanma fitina kamena, nxu fama nen i yetagi banxini ito yi, amasoto i xinla banxini ito nin. Nxu yi i xili nxo tarani, i yi nxu rame, i yi nxu mali.’”

10 “Iki, Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geyaan muxune bata fa nxu yengedeni. Koni Isirayila kaane keli Misiran yamanani waxatin naxan yi, i mi tin Isirayila kaane xa yamanani itoe halagi. Nanara, nxu benbane yi kira gbete tongo, e mi e halagi. 11 A mato, e nxu saranma naxan na to, e fama e fa nxu kedi bəxən ma i naxan soxi nxu yii. 12 Nə Ala, i mi i ya kitin yite e ra ba? Amasətə fanga mi fa nxu ra yamani ito xili ma naxan fa nxu yengema, nxu nun mi a kolon nxu naxan ligama, koni nxu yeen tixi i ra.”

Ala yi nə sətən nagidi Yuda ma

13 Yuda yamaan birin yi ti Alatala yetagi, hali e diidine nun e naxanle nun e mamananne. 14 Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yaxasiyeli ma yamaan tagi, Lewi bənsənna muxuna nde nan yi a ra Asafi xabilani, Sakari a dii xeməna. Sakari fafe yi xili nən Benaya, na fan fafe yi xili Yeyiyeli, na fan fafe yi xili Matani. 15 Yaxasiyeli yi a fala, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalen kaane nun i tan Manga Yosafati, ε liga ε yeren ma! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama gaxu, ε nama xuruxurun gali gbeeni ito yee ra, bayo ε yenge mi yengeni ito ra, koni Ala nan ma yenge a ra. 16 Tila, ε siga e xili ma. E na te Sisi geya yiren ma, ε sa e lima nən lanbanni Yeruyeli tonbonna yetagi. 17 E hayu mi e yenge feen ma. E fa, ε fa ti be, ε Alatalaa maliin sətəma nən. Yuda kaane nun Yerusalen kaane, ε nama gaxu, ε mini e yetagi tila, Alatala ε malima nən!’”

18 Yosafati yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bəxən ma, Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi e xinbi sin Alatala yetagi. 19 Lewi bənsənna muxuna ndee Kehati nun Kora xabilane yi, ne yi keli, e yi Alatala tantun e xuini texin na, Isirayilaa Ala.

20 E yi keli xətən, e siga Tekowa tonbonni. E yi minima waxatin naxan yi, Yosafati yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalen kaane, ε tuli mati n na! E la Alatala ra, ε Ala, ε senben sətəma nən. E səbe so, ε la Alaa nabine ra, ε nəən sətəma nən.”

21 Yosafati nun yamaan yi lan a ma, a yi beti baane sugandi Alatala xa alogo e xa

lu betin be a nəwə sarijanxin matəxədeni ganla yee ra, e naxa, “E Alatala tantun, bayo a hinanna luma nən habadan!”

22 E yi betine nun tantunna fələma waxatin naxan yi, Alatala yi tantanna raso Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geya fari kaane tagi, naxanye yi faxi Yuda xili ma, ne yi e bode yenge. 23 Amonine nun Moyaba kaane yi Seyiri geyaan muxune yenge, e yi e faxa han e yi e raxəri. E to yelin Seyiri geyaan muxune faxe, e yi lu e bode faxe.

24 Yuda kaane ganla to fa yire matexina nde yi tonbon yiren xun ma, e yi e yee rafindi e yaxune ganla ma, koni muxu faxaxine nan tun yi biraxi. Muxu yo mi mini ayi. 25 Yosafati nun a sofane yi siga, e lu e seene kale, e yi xuruse wuyaxi li na e nun nafunla nun dugine nun se fajine. E yi e tongo han e yi e dənxen lu na. E yi xi saxan ti e seene tongoma, bayo seene yi wuya han! 26 Xi naaninde ləxəni, e yi e malan Beraka lanbanni, e yi barikan bira Alatala xa mənni, nanara, e yi mən xili sa a Beraka lanbanna han to.* 27 Yosafati yi ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane yee ra, e xete Yerusalen yi sewani, amasətə Alatala bata yi e ralugo sewan na e yaxune xun na. 28 E yi so Yerusalen yi e xulenne nun xətane fema, e bələnne maxama, e siga han Alatala Batu Banxini. 29 Alatala yee ragaxun yi so yamanane muxune birin yi, e to a me a Alatala bata Isirayila yaxune yenge. 30 Yosafati a yamanan yi lu bəne xunbenli, a Ala yi bəne xunbenla fi a ma yiren birin yi.

Yosafati a mangayaan danna Mangane Singen 22.41-50

31 Yosafati yi findi mangan na Yuda xun na. A findi mangan na a jee tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalen yi jee məxənen nun suulun. A nga yi xili nən Asuba, Silixi a dii teməna. 32 A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fajin liga Alatala yee ra yi. 33 Koni, a mi taan kidene kala, yamaan munma yi bira Ala fəxə ra singen, e benbane Ala.

* 20:26: Beraka bunna nən fa fala “Barikana.”

³⁴ Yosafati kɛwali dɔnxene, keli a fɔlɔn ma han a rapan na, ne sɛbɛxi Xanani a dii xɛmɛn Yehu a kɛdin kui, naxan sɛbɛxi Isirayila mangane kɛdine kui.

³⁵ Na xanbi ra, Yuda manga Yosafati nun Isirayila mangan yi lu fe kedenni, Axasiya naxan yi fe jaxine rabama. ³⁶ E yi lan e kunki gbeene rafala, e kunkine rafala Esiyon-Gebere nin. ³⁷ Koni Maresa kaan Dodafaa dii xɛmɛna Eliyeseri yi nabiya falane ti Yosafati xili ma, a naxa, “Bayo ɛ nun Axasiya bata kafu, Alatala i ya wanla kalama nɛn.” Kunkine yi kala, e mi nɔ sige yire makuyeni.

21

¹ Yosafati yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A dii xɛmɛn Yehorami yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

Yehorami, Yuda mangana Mangane Firinden 8.17-24

² Yehorami xunyɛne ni i ra, Yosafati a dii xɛmɛne: Asari nun Yɛxiyeli nun Sakari nun Asarayahu nun Mikeli e nun Sɛfati. Isirayila mangan Yosafati nan ma dii xɛmɛye yi e birin na. ³ E fafe Yosafati bata yi se faji wuyaxi so e yii gbeti fixɛ daxin nun xɛma daxin nun se faji gbɛtɛye, a mɔn yi Yuda taa rakantanxine sa ne fari, koni a yi Yehorami lu a jɔxɔni mangayani bayo na nan yi dii xɛmɛ singen na. ⁴ Yehorami yelin dɔxɛ mangan na a fafe a yamanani waxatin naxan yi, a sɛnbɛn sɔtɔ, a yi a xunyɛne birin faxa silanfanna ra e nun Isirayila kuntigina ndee.* ⁵ Yehorami findi mangan na a jɛɛ tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jɛɛ solomasɛxɛ ti mangayani Yerusalɛn yi. ⁶ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasɔtɔ a bata yi Axabi a dii tɛmɛna nde dɔxɔ. Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn. ⁷ Koni hali na, Alatala mi tin Dawuda bɔnsɔnna raxɔrɛ, amasɔtɔ a layirin tongo nɛn Dawuda xa, a jɔxɔn mi janjɛ mangayani habadan, a tan nun a diine. ⁸ Yehorami waxatini, Edɔn kaane yi murutɛ Yuda xili ma, e yi mangana nde dɔxɔ e yetɛ xa. ⁹ Yehorami nun a sofa kuntigine nun a yɛngɛ so wontorone birin

yi siga. Kɔɛ tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edɔn kaane yɛngɛ naxanye bata yi e rabilin, e yi e nɔ. ¹⁰ Edɔn kaane yi lu murutɛxi Yuda nɔ sɔtɔn xili ma han to. Libina kaane fan murutɛ nɛn na waxatini, amasɔtɔ Yehorami bata yi a mɛ Alatala ra, a benbane Ala.

¹¹ Yehorami yi kidene rafala Yuda geyane fari, a yi Yerusalɛn kaane nun Yuda kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo jaxanla na a xɛmɛn yanfa yalunyaan kiraan xɔn.

¹² Nabi Eli yi bataxin sɛbɛ Yehorami ma, a naxa, “Alatala, i benba Dawudaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I mi luxi tinxinni alo i fafe Yosafati nun Yuda mangana Asa. ¹³ I yi bira Isirayila mangane fɔxɔ ra. I bata Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi. I bata i xunyɛ xɛmɛmane faxa i fafe a denbayani, naxanye yi fisa i tan xa.

¹⁴ Nanara, Alatala tɔrɔn nafama nɛn i ya muxune ma, i ya diine nun i ya jaxanle nun i gbeen seen naxanye birin na, ¹⁵ a yi fure jaxin nafa i ma, na furen jaxuma ayi i ra nɛn han i fudi xunxurine yi mini kɛnɛnni.’ ”

¹⁶ Filisitine nun Arabun naxanye yi dɔxi Kusi kaane fɛma, Alatala yi ne radin Yehorami xili ma. ¹⁷ E yi siga Yuda kaane xili ma, e yi so yamanani. Seen naxanye birin yi manga banxini, e yi ne birin tongo, e yi mangana diine nun a jaxanle suxu, e siga e ra. A dii xɛmɛ dɔnxɛna Axasiya nan keden lu na.

¹⁸ Na birin to dangu, Alatala yi kui fure yalantaren nafa a ma. ¹⁹ A furen yi siga gboɛ ayi, han a jɛɛ firinden dɔnxɛn na, Yehorami a furen sɛnbɛn yi gbo ayi, a fudi xunxurine yi mini kɛnɛnni. A yi faxa jaxankata gbeeni. A muxune mi wusulan gan a binya feen na, alo e a liga a benbane xa kii naxan yi. ²⁰ Yehorami findi mangan na a jɛɛ tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi jɛɛ solomasɛxɛ ti mangayani Yerusalɛn yi. A yi faxa. Muxu yo mi nimisa. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni a mi maluxun mangane gaburune ra.

* **21:4:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

22

Axasiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 8.25-29

¹ Yerusalen kaane yi Yehorami a dii donxena Axasiya doxo mangan na a fafe joxoni. A tadane birin bata yi faxa Arabune xon naxanye so Yuda sofane gali daaxadeni. Nayi, Yehorami a dii xemena Axasiya yi findi mangan na Yuda yi. ² Axasiya findi mangan na a jee tonge naanin e nun firinden nan ma, a yi jee keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Atali, Omiri mamandenna. ³ A fan wali kiin yi jaxu ayi alo Axabi a denbayana, bayo a nga yi a tima fe jaxin nan na. ⁴ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi, bayo ne findi a kawandi muxune nan na a fafe faxa xanbini, e yi a ti halagin ma. ⁵ E kawandi xuiin ma, Axasiya yi siga Isirayila mangana Axabi a dii xemnen Yorami foxo ra Arami mangan Xasayeleyengedeni Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxolo. ⁶ A yi xete a maxolodene dandandeni Yesereli taani, Arami kaane a maxolo denaxanye ma Ramoti yi, a to yi Arami mangan Xasayeleyengema. Yuda mangan Yehorami a dii xemena Axasiya yi xete Yorami matodeni, Axabi a dii xemnen Yesereli yi, bayo a mi yi yalan.

⁷ Ala yi a liga, Axasiya yi siga Yorami fema a halagi feen ma. Axasiya to fa, e nun Yorami yi siga Nimisi a dii xemnen Yehu fema, Alatala Axabi a denbayaan naxori feen yamarin so naxan yii. ⁸ Yehu yi Axabi a denbayaan halagin waxatin naxan yi, a yi sa Yuda kuntigina ndee nun Axasiya ngaxakedenna ndee li na, naxanye yi walima Axasiya xa, a yi e birin faxa. ⁹ A yi Axasiya fan fen, e yi sa a li luxunxi Samari taani. E yi siga a ra Yehu fema, e yi a faxa. E yi a maluxun, bayo e yi a falama nen, e naxa, "Yosafati a dii xemnen nan a ra, naxan Alatala fen a bojen ma feu!" Muxu yo mi fa lu mangayani Axasiya xabilani.

Atali, Yuda mangana fe Mangane Firinden 11.1-3

¹⁰ Axasiya nga Atali to a to a dii xemnen bata faxa, a yi Yuda manga bonsonna muxune birin faxa. ¹¹ Koni Manga Yehorami a dii temnen Yehoseba yi Axasiyaa dii xemnen Yowasa tongo mangana diine ye wundoni naxanye yi lan e faxa. A yi sa a luxun xi banxina nde kui e nun dii ngana nde. Saraxarali Yehoyadaa jaxanla Yehoseba na liga nen, bayo Axasiya xunyen nan yi a ra. A a luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ¹² Jee sennin a luxunxi e fema Ala Batu Banxini. Atali nan yi yamanan xun na na waxatini.

23

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 11.4-16

¹ Jee solofere dangu xanbini, Yehoyada senben yi gbo ayi, a yi layirin xidi e nun gali kuntigini itoe tagi naxanye yi doxi sofa kemε xun na: Yeroxamaa dii xemena Asari nun Yehoxanan ma dii xemnen Yisimayeli nun Obedi a dii xemena Asari nun Adayaa dii xemnen Maaseya, e nun Sikiri a dii xemena Elisafati. ² E yi Yuda yamanan birin yisiga, e yi Lewi bonsonna muxune malan naxanye yi Yuda yamanan taane yi e nun Isirayila xabila xunne. E yi fa Yerusalen yi, ³ yamaan birin yi layirin xidi e nun mangan tagi Ala Batu Banxini. Yehoyada yi a fala e xa, a naxa, "Mangana dii xemnen findima nen mangan na alo Alatala a falaxi kii naxan yi lan Dawudaa diine ma. ⁴ E ito nan ligama: Saraxaraline nun Lewin naxanye lanma e xa wali Matabu Loxoni, ndee xa Ala Batu Banxin deen kantan, ⁵ ndee yi lu manga banxini, ndee yi sa ti so deen na denaxan xili Yesodi. Yamaan birin xa fa Alatala Batu Banxin yinna kui. ⁶ Muxu yo nama so Alatala Batu Banxini, ba saraxaraline nun Lewine ra naxanye walima na loxoni. Ne nan lanma e so, bayo e sarijan. Yamaan birin xa Alatalaa sariyani ito suxu. ⁷ Lewine xa mangan nabilin yenge so seene suxi e yii, muxu yo so banxini, e xa na kanna faxa. Mangan nema soe, a nema mine, e xa lu a dexon."

⁸ Saraxaraliin Yehoyada yamarin naxanye fi, Lewine nun Yuda kaane birin yi ne suxu. E birin yi e muxune tongo, naxanye

yi e wanla danma Matabu Ləxəni e nun naxanye yi a fələma Matabu Ləxəni, bayo saraxaraliin Yehoyada mi matabu waxati fi e sese ma.

⁹ Manga Dawudaa tanbane nun a ye masansan wure lefaan naxanye yi ramaxi Ala Batu Banxini, Yehoyada yi ne birin so sofa kuntigine yii. ¹⁰ A yi yamaan birin ti, e yenge so seene suxi e yii, e ti fələ banxin yiifari fəxəni han a kəməni fəxəni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi alogo e xa mangan nabilin. ¹¹ E yi mangana dii xəməni maso, e yi manga kəmətin so a xun na, e yi layiri kədin so a yii. E yi a dəxə mangan na, Yehoyada nun a dii xəməne yi a ratinmə, e yi a fala, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi mangan ma!” ¹² Atali yi yamaan gi xuiin mə e mangan tantunma, a yi fa yamaan fəma Alatala Batu Banxini, ¹³ a yi mangan to tixi sənβetənna xən so dēen na. Sofa kuntigine nun xəta fene yi tixi mangan fəma, yamaan birin yi səwaxi, e xətaan fəma, sigi saane nun maxase maxane sigi sani. Nayi, Atali yi a domani bə a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁴ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi gali xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma! Naxan na bira a fəxə ra, e na fəxa silanfanna ra.” Amasəto saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a fəxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁵ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni dēen naxan yi xili Soona, e sa a fəxa mənni.

Yamananan kiine yi masara Mangane Firinden 11.17-20

¹⁶ Yehoyada yi layirin xidi a tan mangan yeteen nun yamaan tagi alogo e xa findi Alatalaa yamaan na. ¹⁷ Muxune yi sa so Baali batu banxini, e yi a birin kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Baali ki muxun Matan fan fəxa saraxa ganden yetagi. ¹⁸ Yehoyada yi Alatala Batu Banxin kantan feen wanla lu Lewi bənsənna muxune ma, Manga Dawuda bata yi wanla taxun naxanye ra Alatala Batu Banxini alogo e xa saraxa gan daxine ba Alatala xa, alo a səbexi Musaa sariya kədini kii naxan yi, e nun Dawuda a falaxi

kii naxan yi, a e xa a liga səwani βeti xuine yi. ¹⁹ Yehoyada məni yi kantan tine ti Alatala Batu Banxin dēene ra alogo sarixantare yo nama so. ²⁰ Yehoyada məni yi sofa kuntigine nun fonne nun yamaan kanne malan e nun yamaan birin. A yi mangan tongo Alatala Batu Banxini, a siga a ra manga banxini mini So Dēen Faxaraxiin na,* e yi sa Yowasa dəxə manga gbədēni. ²¹ Yamanan muxune birin yi səwa, bəje xunbenla yi lu taani Atali fəxa xanbini silanfanna ra.

24

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 12.1-17

¹ Yowasa findi mangan na a jee solofere-den nan ma, a yi jee tonge naanin e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Sibiya, Beriseba kaana. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, Yowasa yi na liga saraxarali Yehoyadaa siimayaan birin yi. ³ Yehoyada yi jaxalan firin futu Yowasa xa, a yi dii xəməne nun dii təməne sətə.

⁴ Na xanbi ra, Yowasa yi a ragidi a xa Alatala Batu Banxini tən. ⁵ A yi saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune malan, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yuda taane birin yi, e sa gbetin nasuxu Isirayila kaane birin na jee yo jee alogo en xa Ala Batu Banxini tən. E na feni fura.” Koni Lewi bənsənna muxune mi na feene mafura. ⁶ Mangan yi saraxaraline kuntigin Yehoyada xili, a yi a maxədin, a naxa, “Nanfera i mi Lewine karahanxi a e xa mudun maxədin Yuda kaane nun Yerusalen kaane ra Alatalaa walikēen Musa nun Isirayila yamaan naxan maxədinxi e ma Layiri Sereya Bubuna fe yi?” ⁷ Naxalan jaxina Atali fəxə ra birane bata yi Ala Batu Banxin dēen kala. Se sarixanxin naxanye yi Alatala Batu Banxini, e yi ne tongo, e yi e findi Baali batu seene ra. ⁸ Nayi, Manga Yowasa yi a fala, a e xa kankirana ndee rafala mudu sa seen na, e sa a dəxə Alatala Batu Banxin dēen na. ⁹ E yi xibaruna nde rali Yerusalen nun Yuda yamanan birin yi, naxan yi a falama, a birin xa fa mudun na Alatala xən alo Alatalaa walikēen Musa a yamari kii naxan yi Isirayila yi tonbonni. ¹⁰ Kuntigine

* 23:20: So dēen naxan geyaan na.

nun yamaan yi lu fe mudune ra sewani gbeti ramara kankiraan kui han a yi rafe. ¹¹ Lewine yi gbeti kankiraan xalima waxatin naxan yi, alogo mangana walikene xa a kui to xa gbeti gbegbe a kui, mangana seбели tiin nun saraxaraline kuntigina walikene bundaxan yi fama nen, e fa gbeti kankiraan kui ba, e mon yi a tongo e xete a ra a funfuni. E yi ferihenma gbetin nasuxe na kii nin laxo yo laxo. ¹² Mangan nun Yehoyada yi na gbetin soma Alatala Batu Banxin wali muxune nan yii, naxanye yi muxune tima geme sonla nun xalanbe wanla nun wure wanla nun sulan wanla ra alogo e xa Alatala Batu Banxini ton. ¹³ Walikene yi wanla raba alo a yi lan kii naxan yi. E yi Ala Batu Banxin liga alo a yi kii naxan yi a singeni. E yi a yiton ki faji. ¹⁴ E to yelin banxini tonje, e yi gbeti donxen xali Manga Yowasa nun Yehoyada xon. E yi seni itoe sara Alatala Batu Banxin xa: sali seene nun saraxa gan seene nun igelengenne nun se gbeteeye, a xema daxine nun gbeti fixe daxine. E lu nen saraxa gan daxin be Alatala Batu Banxini Yehoyadaa siimayaan birin yi.

Yowasaa tinxintareyana fe

¹⁵ Yehoyada yi fori, a faxes a jee keme jee tonge saxanna ma. ¹⁶ E yi a maluxun Dawudaa Taani mangane fema, bayo a fe fajan naba nen Isirayila yi Ala binya feen na e nun a batu banxina. ¹⁷ Yehoyada faxes xanbini, Yuda muxu gbeene yi fa Manga Yowasa fema a tantundeni. Mangan yi a tuli mati e ra. ¹⁸ E yi Alatala Batu Banxin nabekin, e benbane Ala, e yi Asera kide gbindonne nun suxurene batu. Alatala yi xolo Yerusalen nun Yuda kaane ma. ¹⁹ Alatala yi nabine rasiga e ma alogo e xa sa e raxete a ma. Nabine yi sa sereyaan ba e xa, koni e mi e tuli mati. ²⁰ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi godo saraxaraliin Yehoyadaa dii xemen Sakari ma, a yi ti yamaan yetagi, a yi a fala e xa, a naxa, "Ala naxa iki: Nanfera e mi Alatalaa yamarine suxuma? E mi sabatima, bayo e bata e me Alatala ra. A fan a mema e ra nen." ²¹ E yi yanfan so a ma, mangan yi e yamari, e yi a magolon Alatala Batu Banxin yinna kui.

²² Sakari fafe Yehoyada bata yi hinanna naxan birin yita Manga Yowasa ra, na sese mi yi fa a kui. A yi a dii xemen faxes. Sakari faxamatxon yi a fala, a naxa, "Alatala xa feni ito to, a yi i makiti a ra."

Yowasaa mangayaan danna Mangane Firinden 12.18-22

²³ Jee donxen na, Arami kaane sofane yi siga Yowasa yengedeni. E yi fa Yerusalen nun Yuda yamanani. E yi kuntigine birin faxes, e yi e seene birin tongo, e siga e ra Damasi mangan xon. ²⁴ Arami kaane sofane mi yi wuya, koni Alatala yi tin a e xa sofa gali senbemaan naxari, bayo Yuda kaane bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. Alatala Yowasa makiti na kii nin. ²⁵ Arami kaane to xete, e yi Yowasa furaxin lu naxankata gbeeni, a walikene yi yanfan so a ma Yehoyadaa diina fe ra, e yi sa a faxes a saden ma. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni e mi a maluxun mangane gaburune ra. ²⁶ Itoe nan yanfan so a ma: Amoni naxanla naxan yi xili Simeyati, na dii xemen Sabadi nun Moyaba kaa naxanla naxan yi xili Simiriti, na dii xemen Yehosabadi. ²⁷ A dii xemene xinle nun waliyiya falan naxanye ti a xili ma e nun Ala Batu Banxini ton fena a xon, ne birin sebexi mangane kedine kui. A dii xemena Amasiya yi ti a joxoni mangayani.

25

Amasiya, Yuda Mangana Mangane Singen 14.1-7

¹ Amasiya findi mangan na a jee moxonen nun suulunden nan ma. Jee moxonen nun solomanaanin a mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Yehoyadan, Yerusalen kaana. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, koni a mi a sobe so Alatala fe yi naxi ra. ³ Amasiyaa mangayaan to senbe soto, a yi na kuntigine faxes naxanye a fafe faxes. ⁴ Koni a mi e diine faxes, lan Musaa sariya kedin ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, "Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra."*

* 25:4: Sariyane 24.16

⁵ Amasiya yi a yamanan muxune malan denbaya yeen ma, Yuda bənsənnə muxune nun Bunyamin bənsənnə muxune, a yi sofa kuntigine dɔxɔ e xun na naxanye yi muxu wuli nun muxu kemε xun na. A yi muxune yate keli jεε mɔxɔjɛn ma han e nun nde. E yatena, muxu wuli kemε saxan, naxanye yi nɔ sigε yengeni, naxanye yi tanban nun ye masansan wure lefaan nɔε. ⁶ A mɔn yi sofa muxu wuli kemε tongo Isirayila yi, naxanye yi sare fima gbeti fixen kilo wuli saxan na. ⁷ Koni Alaa sayibana nde yi fa falan ti mangan xa, a naxa, “Mangana, Isirayila sofane mi lan e siga i fɔxɔ ra, bayo Alatala mi Isirayila kaani itoe xɔn, Efirami bənsənnə muxune. ⁸ Xa e siga i fɔxɔ ra, hali i senben sɔtɔ yengeni, Ala i rabepinma nen i yaxune yii, bayo mali senbena Ala nan keden pe ra, a tan nan mɔn nɔε muxun nabirε.” ⁹ Amasiya yi Alaa sayiban yabi, a naxa, “N gbeti fixen kilo wuli saxanna naxan soxi Isirayila sofane yii, n fa nanfe ligana na yi?” Alaa sayiban yi a yabi, a naxa, “Alatala nɔε gbete soε i yii nen naxan danguna ra.” ¹⁰ Amasiya yi sofane raxete naxanye sa kelixi Efirami yi, e yi xete e konne yi. Koni, e yi xɔlɔ Yuda kaane ma, e xɔlɔxi gbeen yi xete e konne yi. ¹¹ Amasiyaa mangayaan yi senben sɔtɔ a yamanani. E nun a ganla yi siga Fɔxɔ Lanbanni, a sa muxu wuli fu faxa naxanye yi kelixi Seyiri geya yireni. ¹² Yuda kaane yi muxu wuli fu suxu e ye, e siga e ra geya gbeen xuntagi. E yi e radinje ayi gemen xuntagi, e birin yi faxa.

¹³ Amasiya bata yi Isirayila sofaan naxanye raxete, alogo e nama lan yengeni, ne yi Yuda taane yenge keli Samari taani han Beti-Xoron, e yi muxu wuli saxan faxa, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ Amasiya yi fama waxatin naxan yi sa keli yengeni, a sa Edon kaane nɔ yengen naxan yi, a yi fa Seyiri kaane suxurene ra a yii, a yi e ramara a yii, a lu e batue, a lu wusulanna ganje e xa. ¹⁵ Nayi, Alatalaa yi xɔlɔ Amasiya ma, a yi sayibana nde rasiga a faladeni a xa, a naxa, “Nanfera i yamani ito alane batuxi, naxanye mi nɔ e yamaan badeni i yii?” ¹⁶ Sayiban mɔn yi fala tiini, Amasiya yi a yabi, a naxa, “N tan nan i findixi n kawandi

muxun na ba? A lu. I waxi nen n xa i bənbə ba?” Sayiban yi a dundu, koni a mɔn yi a fala, a naxa, “N na a kolon Ala bata yelin a ragide a xa i halagi, bayo i bata ito liga, i mi n ma falan suxi.”

*Yuda kaane yi Isirayila yenge
Mangane Firinden 14.8-20*

¹⁷ Yuda mangana Amasiya yelin falan tiye a kawandi muxune xa waxatin naxan yi, a yi xerane rasiga a faladeni Yowasi xa, Yehowaxasi a dii xemena, Isirayila mangan Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en xa yenge.” ¹⁸ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Tansinna nde yi Liban yamanani, a xeraan nasiga a faladeni suman wudina nde xa Liban yamanani, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemen ma futun na!’ Na xanbi ra, Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁹ I yete matɔxɔma, i wasoma, a i bata Edon kaane nɔ. Koni iki, lu i konni! Nanfera i mɔn fe jaxin fɔlɔma naxan sa rajanma kalan ma ε nun Yuda yamaan birin xa?” ²⁰ Koni Amasiya mi a tuli mati a ra, fata Ala waxon feen na, alogo e nun a sofane xa sa e yaxune sagoni, amasɔtɔ a bata yi a yee rafindi Edon suxurene ma. ²¹ Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga, e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semesi taani Yuda yamanani. ²² Isirayila kaane yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ²³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semesi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi siga a ra Yerusalen yi, a yi nongonna ye tonge naanin kala Yerusalen yinna ra, keli Efirami deen ma han Songen ma dena. ²⁴ Xemaan nun gbeti fixen nun se fajin naxanye birin yi Ala Batu Banxini, e nun naxanye yi Obedi-Edon ma nɔn bun, a yi ne birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A mɔn yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

*Amasiyaa mangayaan danna
Mangane Firinden 14.17-20*

²⁵ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mɔn yi jεε fu nun suulun sɔtɔ siimayaan na. ²⁶ Amasiya

kewali dɔnxene, keli a fɔlɔn ma han a rajan na, ne birin seɓexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kewali kedine kui. ²⁷ Na xanbi ra, Amasiya yi a masiga Alatala ra, e yi yanfan so a ma Yerusalɛn yi, a yi a gi, a siga Lakisi taani, koni e yi siga a fɔxɔ ra Lakisi yi, e sa a faxa mɛnni. ²⁸ E yi a binbin xali soone fari, e sa a maluxun Yuda Taani a benbane fema.

26

Yusiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 14.21-22

¹ Yuda kaane birin yi Yusiya dɔxɔ mangayani a fafe Amasiya jɔxɔni. Yusiya barin jɛɛ fu nun sennin nan yi a ra. ² A fafe faxa xanbini, a mɔn yi Elati taan ti, a mɔn yi a raxɛɛ Yuda yamanan fari.

Mangane Firinden 15.2-3

³ Yusiya findi mangan na a jɛɛ fu nun senninden nan ma, a yi jɛɛ tonge suulun e nun firin naba mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yɛkoliya, Yerusalɛn kaana. ⁴ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi.

⁵ A yi lu Alaa kiraan xɔn Sakari a simayaan birin yi, naxan yi feene toma fata Ala ra. Fanni a yi Alatala fenma, Ala nɔɔn fima a ma feen birin yi. ⁶ A yi mini Filisistine yengɛdeni, a yi Gati taan yinne birin nabira e nun Yaben taan nun Asadodi taana. Na xanbi ra, a yi taane ti Asadodi fema e nun yire gbɛɛye yi Filisistine tagi. ⁷ Ala yi a mali Filisistine yengɛdeni e nun Arabun naxanye yi dɔxi Guri-Baali taani. Ala mɔn yi a mali Meyunin bɔnsɔnna muxune yengɛdeni. ⁸ Amonine yi mudun soma Yusiya nan yii, a xinla yi siga han Misiran yamana na, bayo a senben yi gbo. ⁹ Yusiya yi makantan sangansona ndee ti Yerusalɛn yinna xɔn. A yi kedenna ti Songenna so dɛɛn dɛxɔn, keden Lanban ma dɛɛn dɛxɔn, keden yinna songenna nde dɛxɔn. A yi e makantan. ¹⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi makantan banxi matexina ndee ti tonbonni, a yi xɔjin wuyaxi ge, bayo xuruse wuyaxi yi a yii xuruse sansanna nun mɛɛmɛɛne yi. Xɛɛ biine nun sansi siine fan yi a yii geya longonne ra, bayo xɛ biin yi rafan a ma. ¹¹ Gali kɛnden yi Yusiya yii, e yi e yitaxun

gali yɛɛn ma fata xasabin na seɓeli tiin Yeyiyeli nun fe xunmatoon Maaseya naxanye yate Xananiyaa yamarin bun, mangana kuntigina nde. ¹² Sofa kuntigin naxanye yi denbaya xunne ra, ne yi lanxi muxu wuli firin muxu kɛmɛ sennin nan ma. ¹³ Sofaan muxu wuli kɛmɛ saxan wuli solofere kɛmɛ suulun nan yi e yamarin bun naxanye yi mangan malima a yaxune yengɛdeni. ¹⁴ Yusiya yi yɛ masansan wure lefane nun tanbane nun wure kɔmɔtine nun tagi xidine nun xalimakunle nun lantan gɛmɛne so sofane birin yii. ¹⁵ Yusiya yi yengɛ so sena ndee rafala Yerusalɛn yi fata fekolonna ndee ra naxanye yi nɔɛ xalimakunle nun gɛmɛ belebelene wolɛ. A yi e ti makantan sangansone fari taan yinna xuntagi e nun yinna songenne ma. Yusiya xinla yi siga ayi pon, bayo a mali kɛnden sɔtɔ nɛn han a mangayaan yi sabati.

¹⁶ Koni, Yusiya to senben sɔtɔ a mangayani, a yi waso ayi. Na feen nan nanan kalan ma a xa. A yi tinxintareyaan liga Alatala, a Ala yɛɛ ra yi. Lɔxɔna nde, a yi so Alatala Batu Banxini alogo a xa wusulanne gan wusulan saraxa ganden fari. ¹⁷ Saraxaralina Asari nun Alatalaa saraxarali gbɛɛye muxu tonge solomasɛɛ yi so a fɔxɔ ra wɛkilɛni. ¹⁸ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusiya, i tan xa mi lan i wusulanne gan Alatala xa, fɔ saraxaraline Haruna xabilani naxanye yi rasariɓanxi lan na feen ma. Mini yire sariɓanxini, bayo tinxintaren nan i ra, na mi findima binye ra i xa Marigina Alatala yɛɛ ra yi.” ¹⁹ Yusiya yi tixi, wusulan gan daxin suxi a yii, a yi xɔlɔ saraxaraline ma. Na sasani, dogonfonna yi mini a tigi ra saraxaraline yetagi Alatala Batu Banxin wusulan ganden dɛxɔn. ²⁰ Saraxaraline kuntigina Asari nun na saraxarali gbɛɛne birin yi a mato, e yi dogonfonna to a tigi ra. E yi a ramini tandeni mafuren, a tan yatigin yi a mafura minideni bayo Alatala bata yi a yulubin saran a ra.

²¹ Yusiya yi lu a danna banxini dogonfonna a ma han a yi faxa. A mi yi fa nɔɛ soɛ Alatala Batu Banxini. A dii xɛmɛn Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoɛ a ra. ²² Yusiya kewali dɔnxene, keli a fɔlɔn ma han a rajan

na, Nabi Esayi, Amōsi a dii xēmen ne birin seβe nēn. ²³ Yusiya yi faxa, e yi a maluxun a danna xēena nde ma a benbane fēma, a mi yi makuya mangane gaburune ra, bayo e yi a falama nēn, e naxa, “Dogonfontōn nan a ra.” A dii xēmen Yotami yi dōxō a nōxōni mangayani.

27

Yotami, Yuda Mangana Mangane Firinden 15.32-38

¹ Yotami findi mangan na a nēn mōxōnēn nun suulunna nan ma. A yi nēn fu nun sennin ti mangayani Yerusalēn yi. A nga yi xili nēn Yerusa, Sadōki a dii tēmēna. ² Naxan fan Alatala yēē ra yi, a yi na liga, alo a fafe Yusiya a liga kii naxan yi. Koni, a mi so Alatala Batu Banxini. Yamaan mōn mi yi tinxin. ³ A tan nan Alatala Batu Banxin So Dēēn Faxaraxini tōn,* a mōn yi nde dōxō Ofēli yinna dē. ⁴ A yi taane ti Yuda yamanan geya yirene yi e nun sanganso makantanxine fōtōn yirene yi. ⁵ A yi Amōnine mangan yēngē, a yi e nō. Na nēn na, Amōnine yi gbeti fixēn kilo wuli saxan so a yii, e nun murutun kilo wuli saxan e nun fundenna kilo wuli saxan. E mōn ne nan so a yii nēn firinden nun a saxandeni. ⁶ Yotami yi senben sōtō, amasōtō a yi tinxin Alatala yēē ra yi, a Ala.

⁷ Yotami kēwali dōnxēne, a yēngēn naxanye so e nun a feene birin, ne seβēxi Isirayila mangane nun Yuda mangane kēdine kui. ⁸ Yotami findi mangan na a nēn mōxōnēn nun suulunna nan ma. A yi nēn fu nun suulun ti mangayani Yerusalēn yi. ⁹ Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fēma Dawudaa Taani. A dii xēmēna Axasi yi ti a nōxōni.

28

Axasi, Yuda Mangana Mangane Firinden 16.1-20

¹ Axasi findi mangan na a nēn mōxōnēden nan ma, a yi nēn fu nun sennin ti mangayani Yerusalēn yi. Naxan fan Alatala yēē ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a fañin nan liga. ² Axasi yi sigan ti a naxin na alo Isirayila mangane a liga kii

naxan yi, a yēēēn yi suxure sawura wure daxine rafala Baali xa. ³ A yi saraxane ba Ben-Hinōn lanbanni, a yi a dii xēmēne gan saraxan na, a yi na siyane raliga e fe xōsixine yi, Alatala naxanye kedi yamanani, a e yamanan so Isirayila kaane yii. ⁴ Mangan yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nanara, Alatala, a Ala yi a ganla sa Arami mangan sagoni. Arami kaane yi e yēngē, e yi muxu wuyaxi suxu konyiyani, e siga e ra Damasi taani. A ganla mōn yi sa Isirayila mangan fan sagoni, na yi bōnō gbeen sa e ma. ⁶ Remaliyaa dii xēmen Peka yi a liga sofaan muxu wuli kēmē wuli mōxōnē yi faxa Yuda yamanani lōxō kedenni. Amasōtō e bata yi e mē Alatala ra, e benbane Ala. ⁷ Efirami bōnsōnna sofa kēnden Sikiri yi mangana dii xēmen Maaseya faxa e nun Asirikami manga banxin kuntigina e nun Elikana mangan fe rafala bode singena. ⁸ Isirayila kaane yi muxu wuli kēmē firin suxu konyiyani Yuda kaane yē, naxanle nun dii xēmēne nun dii tēmēne. E mōn yi se wuyaxi tongo, e siga na seene ra Samari taani.

⁹ Koni, Alatalaa nabina nde yi mēnni naxan yi xili Odēdi. Na yi mini sofane ralandeni sa keli Samari taani. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, ε benbane Ala bata xōlō Yuda kaane ma, a yi e sa ε sagoni, anu, ε tan bata halagin nagodo e ma han e gbelegebele xuiin yi te han kore xōnna ma. ¹⁰ Iki, ε waxi ε xa na Yuda kaane nun Yerusalēn kaane findi ε konyi xēmēne nun ε konyi gilēne ra. Koni, ε fan mi findixi yulubitōne ra Alatala yēē ra yi ba, ε Ala? ¹¹ Nayi, ε tuli mati n na, ε mōn xa Yuda muxu suxini itoe raxete e konni, bayo Alatala xōlōxi ε ma ki fañi.” ¹² Nayi, Efirami muxu gbeena nde, alo Yehoxanan ma dii xēmēna Asari nun Mēsilmōti a dii xēmen Bereki nun Salun ma dii xēmen Yēxisikayi nun Xadilayi a dii xēmēna Amasa, ne yi xōlō sofane ma naxanye yi sa yēngēni. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “E nama fa konyini itoe ra be, bayo en findima nēn yulubitōne ra Alatala yēē ra yi. E waxi en yulubine nan fari sa fe yi ba? En yulubine bata gbo ayi, Ala bata

* 27:3: So dēēn naxan geyaan na.

xɔlɔ gbeen ti Isirayila kaane ma.” ¹⁴ Nayi, sofane yi muxu suxine nun se tongoxine birin naxete kuntigine nun yamaan birin yetagi. ¹⁵ E muxun naxanye xili fala, ne yi keli, e yi dugine ragodo muxu suxi ragenle birin ma, e dugine nun sankidine so e yii, e donseene nun igen so e yii, e yi e furene dandan, naxanye mi yi nɔe sigan tiye, e yi ne dɔxɔ sofanle fari, e siga e ra e ngaxakedenne fema Yeriko yi, Tugu Taana. Isirayila kaane mɔn yi xete Samari taani.

¹⁶ Na waxatini, Manga Axasi yi xeraan nasiga Asiriya mangan ma alogo a xa fa a mali. ¹⁷ Edɔn kaane mɔn yi Yuda kaane yenge, e yi muxuna ndee suxu. ¹⁸ Na waxatin yeteni, Filisitine yi yengen nakeli laban yi taane nun Negewi taane ma Yuda yi. E yi Beti-Semasi taan tongo, e nun Ayalɔn nun Gedirɔti taane nun Soko nun Timana nun Ginso taane nun e rabilinne taane, e yi dɔxɔ e yi. ¹⁹ Alatala Yuda yamanan nayarabi na kii nin Isirayila mangana Axasi a fe ra, naxan Alatalaa yamaan ti tantanna ma, e yi yulubin tongo. ²⁰ Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa Axasi fema, koni benun a xa a mali, a yi a yenge. ²¹ Axasi bata yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nun kuntigine nafunle, a yi e fi Asiriya mangan ma. Koni na tɔnɔ mi lu a ma.

²² Hali Axasi yi kontɔfilixi waxatin naxan yi, a mɔn lu nen tinxintareyani Alatala ye ra yi. ²³ A yi saraxane ba Damasi alane xa, a na tɔrɔn masɔtɔxi naxanye xɔn, bayo a yi a mirima nen, a naxa, “Bayo, Arami mangana alane a malima, n fan xa saraxane ba e xa alogo e xa n mali.” Koni, na nan najan kala ma a ra, e nun Isirayila birin. ²⁴ Axasi yi Alatala Batu Banxin seene birin malan, a yi e kala. A yi Alatala Batu Banxin deene balan, a yi kidene rafala Yerusalɔn taan yiren birin yi. ²⁵ A yi taan kidene rafala Yuda taane birin yi alogo a xa saraxane ba ala gbetene xa. Na ma, Alatala, a benbane Ala yi xɔlɔ a ma kati!

²⁶ A kewali dɔnxene, a feene birin, keli a fɔlɔn ma han a rananna, ne sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui. ²⁷ Axasi yi faxesa, e yi a maluxun Yerusalɔn taani, koni a tan mi maluxun

Isirayila mangane gaburun na. A dii xemɛn Xesekiya yi ti a jɔxɔni.

29

Xesekiya, Yuda mangana Mangane Firinden 18.1-3

¹ Xesekiya findi mangan na a jee mɔxɔɔɔn nun suulunna nan ma, a yi jee mɔxɔɔɔn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɔn yi. A nga yi xili nen Abiya, Sakari a dii temena. ² Naxan fan Alatala ye ra yi, a yi na liga, alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.

³ A tan nan Alatala Batu Banxin nabi a mangayaan jee singen kike singen ma, a yi a deene yitɔn. ⁴ A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan yamaan malandeni sogeteden binni. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n na, e tan Lewine. E yete rasarijan, e yi Alatala Batu Banxin nasarijan, e benbane Ala, e yi se xɔsixine ramini yire sarijanxini ito kui. ⁶ Bayo en benbane fe xɔsixine raba nen, naxanye ranaxu Alatala ma, en ma Ala, e yi na liga, e yi e me a ra, e yi e xun xanbi so Alatalaa yire sarijanxini. ⁷ E yeteen yi Ala Batu Banxin so deene balan, e yi lenpune ratu, e mi wusulan gan, e mi saraxa gan daxine ba Isirayilaa Ala xa yire sarijanxini. ⁸ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Yuda kaane nun Yerusalɔn kaane ma, a yi gbalon nun sunun nun yagin nagodo e ma alo e a toma kii naxan yi. ⁹ Nanara, en benbane faxesa yengeni, en ma dii xemene nun en ma dii temene nun en ma jaxanle yi lu konyiyani. ¹⁰ Iki, n waxi layirin xidi feni en nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala. ¹¹ Iki, ngaxakedenne, e ba tunnaxɔlɔn ma, bayo Alatala e tan nan sugandixi alogo e xa ti a yetagi a wanla ra, e findi a walikene ra, e yi wusulanne gan a xa.”

¹² Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxuni itoe yi fa:
Kehati xabilani:
Amasayi a diin Maxati nun Asari a diin Yoweli.

Merari xabilani:
Abidi a diin Kisu nun Yehaleleli a diina Asari.

Gerisɔn xabilani:
Simaa diin Yowa nun Yowaa diina Eden.

¹³ Elisafan xabilani:
Simiri nun Yeyiyeli.

Asafi xabilani:
Sakari nun Matani.
¹⁴ Heman xabilani:
Yexiyeli nun Simeyi.
Yedutun xabilani:
Semaya nun Yusiyeli.

¹⁵ E yi e bənsənnə muxune birin malan. E yelin xanbini e rasarijanne, e fa Alatala Batu Banxin nasarijan alo mangana e yamarixi kii naxan yi, e nun Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁶ Saraxaraline yi so Alatalaa yire sarijanxini a rasarijandeni. E se xəsixin naxanye birin li Alatala Batu Banxini, e yi ne birin namini, Lewi bənsənnə muxune yi se xəsixine tongo e sa e woli Kedirən lanbanni. ¹⁷ E Alatala Batu Banxin nasarijan fəlb kike singen xi singe ləxən nin. Xi solomasexede ləxəni, e yi so Alatala Batu Banxin so dəen palaan ma, e mən yi xi solomasexə wali kə a rasarijandeni. E yi yelin kike singen xi fu nun senninden ma.

¹⁸ Na xanbi ra, e mən yi siga Manga Xesekiya konni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Alatala Batu Banxin birin nasarijan e nun saraxa ganden nun a seene birin e nun buru rasarijanxin sama tabanla naxan fari e nun a seene birin. ¹⁹ Manga Axasi seen naxanye birin naxəsi a tinxintareyani a mangayaan waxatini, nxu bata ne birin nasarijan, nxu yi e sa Alatala yetagi.”

Xesekiya mən yi saraxane ba

²⁰ Manga Xesekiya yi keli xətən, a yi taan kuntigine malan, e siga Alatala Batu Banxini. ²¹ E yi siga tura solofere nun konton solofere nun yexəe dii solofere nun kətə solofere ra mangana denbayaan nun yire sarijanxin nun Yuda kaane yulubi xafarin na alogo e xa rasarijan. Mangan yi a fala saraxaraline xa, Haruna yixətene, a e xa e ba saraxan na Alatalaa saraxa ganden fari. ²² Saraxaraline yi jingene kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. E mən yi kontonne kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. Na xanbi ra, e yi yexəe diine kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. ²³ E mən yi siga kətə kəe raxaba daxine ra yulubi xafari seen na mangan nun yamaan birin yetagi, ne yi e yiine sa e ma. ²⁴ Nayi, saraxaraline yi kətəne kəe raxaba, e yi e wunla bəxən saraxa ganden ma alogo Isirayila kaane birin yulubine xa

xafari. Mangan nan na saraxa sifa firinne yamarin fi alogo yamaan birin yulubin xa xafari. ²⁵ Mangan yi Lewi bənsənnə muxune lu Alatala Batu Banxini, karijanne nun kondenne nun bələnne yi suxi naxanye yii alo Dawuda nun mangana fetoon Gadi nun Nabi Natan a yamari kii naxan yi, bayo Alatalaa yamarin nan yi a ra, a nabine naxan nali muxune ma. ²⁶ Lewi bənsənnə muxune yi ti, Dawudaa maxaseene suxi e yii. Saraxaraline fan yi na, xətane suxi e yii. ²⁷ Manga Xesekiya yi a fala, a e xa saraxa gan daxin ba saraxa ganden fari. E nəma yi saraxan gan fəle waxatin naxan yi, e yi bətin ba Alatala xa xətə xuiin nun Isirayila manga Dawudaa maxaseene ra. ²⁸ Yamaan birin yi e xinbi sin, e lu bətin bə, e xətəan fema han saraxa gan daxin birin yi yelin ganne. ²⁹ E to yelin saraxa gan daxin bə, mangan nun a yamaan naxan birin yi a fəxə ra, e birin yi e xinbi sin, e yi Ala tantun. ³⁰ Na xanbi ra, Manga Xesekiya nun a kuntigine yi Lewi bənsənnə muxune yamari a e xa Alatala tantun Dawudaa bəti xuine nun fetona Asafi a bəti xuine ra. E yi bətin ba səwani, e yi e xinbi sin, e Alatala tantun.

³¹ Manga Xesekiya yi a fala, a naxa, “Bayo iki ε bata dentəge Alatala xa, ε fa ε saraxane nun barika bira saraxane ra Alatala Batu Banxini.” Yamaan yi fa e saraxane nun barika bira saraxane ra, e nun muxu bəne fəpine birin yi fa saraxa gan daxine ra. ³² Yamaan fa saraxa gan daxin naxanye ra, ne yatən yi siga han jinge tonge solofere e nun yexəe dii kəme firin e nun konton kəme, ne birin saraxa gan daxine Alatala xa. ³³ E mən yi jinge kəme sennin e nun kontonne nun kətə wuli saxan ba saraxa gbətene ra. ³⁴ Koni saraxaraline mi yi wuya, e mi yi nəe saraxa gan daxine birin budə. Nanara, e ngaxakedenne Lewi bənsənni, ne yi fa e mali han wanla yi jan, han saraxaraliin bonne yi rasarijan. E ngaxakedenne Lewi bənsənni, ne yi kataxi e rasarijan feen nan na dangu saraxaraline ra. ³⁵ Saraxa gan daxin yi wuya, sa bəne xunbeli saraxane turene fari, e nun minse saraxane nun saraxa gan daxine.

Alatala Batu Banxin nasarijan na kii nin. ³⁶ Ala bata yi naxan birin yitɔn yamana fe ra, Manga Xesekiya nun yamaan birin yi sɛwa na ra, amasɔtɔ na feene liga nɛn mafurɛn.

30

Xesekiya yi sanla raba

¹ Manga Xesekiya yi xɛrane rasiga Yuda yamanan yiren birin yi. A mɔn yi bataxine sɛbɛ Efirami nun Manase kaane ma, alogo e xa fa Alatala Batu Banxini Yerusalɛn yi, e fa Alatala tantun, Isirayilaa Ala, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* rabadeni. ² Mangan nun a kuntigine nun yamaan birin bata yi lan a ma Yerusalɛn yi a e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba nɛɛn kike firinden ma. ³ Bayo saraxarali wuyaxi mi yi sarijanxi na waxatini, yamaan mɔn munma yi malan Yerusalɛn yi singen, e mi yi nɔɛ na sanla rabɛ singen. ⁴ Bayo mangan nun yamaan lanma feen nan yi a ra, ⁵ e yi a ragidi, a xa rali Isirayila birin ma, keli Bɛriseba taan ma han Dan yamanani alogo muxune xa fa Yerusalɛn yi, e fa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba mɛnni Alatala xa, Isirayilaa Ala. Amasɔtɔ yamaan mi yi fa na sanla rabama e bode xɔn alo a yi sɛbɛxi kii naxan yi. ⁶ Xɛrane yi siga mangan nun a kuntigine bataxine ra Isirayila nun Yuda yamanan yiren birin yi, alo mangana a yamarixi kii naxan yi. E naxa, “ɛ tan Isirayila kaane, ɛ xɛtɛ Alatala ma, Iburahimaa Ala, Isiyagaa Ala, Isirayilaa Ala alogo a mɔn xa xɛtɛ ɛ ma, ɛ tan yamaan muxu dɔnxɛn naxanye luxi ɛ nii ra, ɛ tan naxanye tangaxi Asiriya mangane ma. ⁷ ɛ nama lu alo ɛ fafane, alo ɛ ngaxakedenne, naxanye mi yi tinxinxi Alatala yɛɛ ra yi, e benbane Ala, naxan e ba gbalon dɛ alo ɛ a toma kii naxan yi. ⁸ Nayi, ɛ nama tuli maxɔdɔxɔ ayi alo ɛ benbane. ɛ fa Alatala ma, ɛ fa a yire sarijanxini, a dɛnaxan nasarijanxi han habadan, ɛ wali Alatala xa, ɛ Ala, alogo a xɔlɔ gbeen xa xɛtɛ ɛ fɔxɔ ra. ⁹ Xa ɛ fa Alatala

ma, muxun naxanye ɛ ngaxakedenne suxu konyiyani, ne kininkinima nɛn e ma, e mɔn yi xɛtɛ yamanani ito yi. Alatala hinan, ɛ Ala, a fan, a mi a yɛtagin luxunma ɛ ma, xa ɛ xɛtɛ a ma.” ¹⁰ Xɛrane yi siga taane yi Efirami yamanan nun Manase yamanani han Sabulon yamanani. Koni, muxune yi lu e magelɛ. ¹¹ Koni, Aseri bɔnsɔnna muxuna ndee nun Manase bɔnsɔnna muxuna ndee nun Sabulon bɔnsɔnna muxuna ndee yi e yɛtɛ magodo Ala xa, e tin sigɛ Yerusalɛn yi. ¹² Ala yi muxune bɔnɛn masara Yuda fan yi, e mangan nun a kuntigine yamarin suxu, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

¹³ Yama gbeen yi fa Yerusalɛn yi Buru Tetaren Sanla† rabadeni kike firinden. Yamaan yi gbo han! ¹⁴ Suxure batuden naxanye yi Yerusalɛn yi, e yi ne birin kala e nun e wusulan gandene, e yi ne woli Kedirɔn lanbanni. ¹⁵ Nɛɛn kike firinden xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi xuruseene kɔɛ raxaba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline yi yagi han, e yi e yɛtɛ dɛntɛgɛ Ala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala Batu Banxini. ¹⁶ Birin yi a wali suxu alo e yi lan kii naxan yi, fata Alaa walikɛɛn Musaa sariyan na. Xuruseen naxanye ba saraxan na, Lewine yi lu ne wunla soɛ saraxaraline yii, e yi lu a xuyɛ saraxa ganden ma. ¹⁷ Muxu wuyaxi mi yi sarijanxi yamaan yɛ, e mi nɔɛ saraxane bɛ Alatala xa. Nayi, Lewine yi lu xuruseene kɔɛ raxabɛ e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ¹⁸ Muxu wuyaxi yi na, Efirami kaane nun Manase kaane nun Isakari kaane nun Sabulon kaane yɛ naxanye mi yi sarijanxi. Anu, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene don nɛn, e sariyan kala na nan xɔn. Na ma, Xesekiya yi duba e xa, a naxa, “Alatala naxan fan, na xa dija e yulubin ma. ¹⁹ Ala xa dija muxune birin ma naxanye Alatala, e benbane Ala fenxi e bɔnɛn ma feu, hali e mi yi sarijanxi.” ²⁰ Alatala yi Xesekiya xuiin namɛ, a yi dija yamaan ma. ²¹ Nayi, Isirayila kaan naxanye yi

* **30:1:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. † **30:13:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lɛbɛn mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

Yerusalen yi, ne yi Buru Tetaren Sanla raba sewā gbeen xi solofere. Lewi bōnsōnna muxune nun saraxaraline yi lu Alatala tantunne e senben birin na e maxaseene ra. ²² Xesekiya yi Lewine wali fajī xōntōnna ti, naxanye yi walima Alatala xa ki fajī. E saraxa subene don xi solofere, naxanye yi baxi bōne xunbeli saraxane ra, e yi Alatala tantun, e benbane Ala.

²³ Yamaan birin mōn yi lan a ma, a e xa xi solofere sa sali lōxōne fari, e mōn yi sanla raba sewani xi solofere, ²⁴ bayo Yuda mangan Xesekiya bata yi binye gbeen fi yamaan ma, a yi e fanda tura wuli keden na e nun xuruse wuli solofere. Kuntigine fan bata yi tura wuli keden nun xuruse wuli fu ba sa mangan gbeene fari. Saraxarali wuyaxi bata yi rasarijan. ²⁵ Yuda kaane nun saraxaraline nun Lewine nun Isirayila kaan naxanye yi kelixi yire gbeteeye yi e nun xōnen naxanye yi dōxi Isirayila kaane nun Yuda kaane ye, ne birin yi lu sewani e bode xōn ma. ²⁶ Sewa gbeen yi lu Yerusalen kaane yi. Xabu Isirayila Manga Dawudaa dii xemen Sulemani waxatini, na jōxōn munma yi liga Yerusalen yi singen. ²⁷ Saraxaraline nun Lewine yi keli, e duba yamaan xa, e Ala maxandi, Ala yi e xuiin me a konni ariyanna yi.

31

Xesekiya yi Ala Batu Banxin wanli tōn

¹ Na danguxina, muxun naxanye birin yi Isirayila yi, ne birin yi siga Yuda taane yi, e yi kide gemene kala, e yi Asera kide gbindonne rabira. E yi taan kidene kala, e nun e suxure saraxa gandene Yuda yamanan birin yi e nun Bunyamin nun Eframi nun Manase bōnsōnne yamanane yi. Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi siga e konni.

² Xesekiya yi saraxaraline nun Lewi bōnsōnna muxune yitaxun, a yi birin ti a wali ra. E tan nan yi saraxa gan daxine nun bōne xunbeli saraxane bama. E tan nan mōn yi findixi Alatalaa walikene ra, e yi Alatala tantunma, e yi betine ba Alatala xa a banxin so deen na. ³ Mangan yi a sōtō sena ndee ba saraxa gan daxine ra, saraxan naxanye yi ganma xōtōnna nun

jinbanna ra e nun Matabu Lōxōne nun kike nenēn nun sali lōxōne ma, alo a sebexi kii naxan yi Alatalaa sariyani. ⁴ Xesekiya yi a fala Yerusalen kaane xa a e xa fa seene mudun na saraxaraline nun Lewine xa, alogo e xa Alatalaa sariyan nabatu a kiin ma. ⁵ Na falan me yiren birin yi waxatin naxan yi, Isirayila kaane birin yi e murutu xabaxi singene nun manpa bogi singene nun ture baxi singene nun kumi ture singene nun sansi singene nun e yaganne birin so fōlō saraxaraline nun Lewine yii. ⁶ Na kiini, Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi dōxi Yuda taane yi, ne fan yi lu fe e xuruse xurin nun a xungbene yaganne ra e xōn, e nun e se sarijanxine yaganna naxanye yi dentegexi Alatala xa, e Ala, e yi se wuyaxi malan. ⁷ E yi se wuyaxi malan fōlō jēen kike saxandeni, e yi yelin jēen kike solofereden ma. ⁸ Xesekiya nun a kuntigine yi fa na seene matodeni, e yi Alatala tantun, e yi duba a yamaan xa, Isirayila kaane. ⁹ Xesekiya yi saraxaraline nun Lewine maxōdin na seene fe ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraline kuntigina Asari, Sadōki bōnsōnni, na yi a yabi, a naxa, “Xabu nxu fa fōlō seene ra Alatala Batu Banxini, nxu donseen sōtō nen nxu lugo, nxu yi a dōnxen gbegbe lu, amasōtō Alatala duba nen a yamaan xa, a dōnxen naxanye luxi ne nan itoe ra.”

¹¹ Xesekiya yi yamarin fi a e xa donse ramaradene rafala Alatala Batu Banxini. Nayi, e yi donse ramaradene rafala. ¹² E yi fa na finmaseene nun yaganne nun se sarijanxine birin na mēnni. Lewi bōnsōnna muxuna nde yi na naxan yi xili Konani, e yi finmaseene taxu na ra, e yi a ngaxakedenna Simeyi fan findi a bundōxōn na. ¹³ Xemen naxanye yi xili Yexiyeli nun Asasiya nun Naxati nun Asaheli nun Yerimoti nun Yosabadi nun Eliyeli nun Yisimaki nun Maxati nun Benaya, ne nan yi yamaan xunmatone ra Konani nun a xunyen Simeyi bun ma alo Manga Xesekiya nun saraxarali Asari a yamari kii naxan yi. Asari yi findi Ala Batu Banxin kuntigi gbeen na. ¹⁴ Yiminaa dii xemen Kore, Lewi bōnsōnna muxun naxan yi Sogeteden deen kantanna, a tan nan yi jēnige ma saraxane rasuxuma

naxanye yi fima Ala ma. A mən yi yaganne yitaxunma Alatala Batu Banxini e nun se sarijanxi gbete. ¹⁵ Saraxaralini itoe yi dōxi saraxarali taan* naxanye yi, ne yi a mali: Eden nun Menayamin nun Yosuwe nun Semaya nun Amari nun Sekani. E yi seene yitaxun mēne yi e ngaxakedenne ra, fonna nun dii jərəna alo a yi lan kii naxan yi, ¹⁶ fəlo dii xēmene ma naxanye xili seβexi e bənsən kedin ma fəlo e jεε saxanna ma, e nun naxanye birin yi soma Alatala Batu Banxini ləxə yo ləxə e wanla ra alo a yi yamarixi kii naxan yi fata e yeβa kiin na. ¹⁷ Saraxaraline xinle yi seβexi e bənsən kedin kui fata e denbayane ra, e nun Lewi bənsənna muxune fəlo e jεε məxənen ma, alo e yi yamarixi wanla de kii naxan yi fata e yeβa kiin na, ¹⁸ e nun e denbayane birin xinle yi seβexi e bənsən kedin kui, e jaxanle nun e dii xēmene nun e dii tēmene nun e muxune birin, bayo e tan bata yi rasarijan Alaa wanla ra. ¹⁹ Haruna yixetene, saraxaralina ndee yi dōxi banxidene ra saraxarali taane rabilinne yi. Muxuna ndee yi sugandixi taane birin yi alogo e xa donseene xali e xa e nun Lewi bənsənna xēmene birin naxanye xinle yi seβexi e bənsən kedin kui.

²⁰ Xesekiya na nan liga Yuda taane birin yi, a fe fajin liga tinxinna nun lannayani Alatala yeε ra yi, a Ala. ²¹ A wali wuyaxi ke nen Ala Batu Banxina fe yi, a yi Alaa sariyan nun a yamarin suxu a fajin na. A yi Ala fen a bənen ma feu, a yi sabati.

32

Asiriya Mangan yi a kənkə e ma

¹ Xesekiyaa lannaya wanle dangu xanbini, Asiriya mangan Senakeribi yi so Yuda yi, a yi taa makantanxine yenge, a yi a ragidi a xa e findi a gbeen na. ² Manga Xesekiya to a to Senakeribi bata fa Yerusalen yengedeni, ³ Xesekiya nun a kuntigine nun sofane yi lan a ma a e xa taa xanbi ra tigine birin dutun. ⁴ Yamaan yi e malan, e yi tigine birin dutun taa xanbin na, e nun ige dangudena nde bəxən bun ma. E yi a fala, e naxa, “Asiriya kaane nama ige yo li be.” ⁵ Xesekiya yi a wəkile, a yi taan

yinna yire kalaxine ti, a mən yi sangan-sone ti yinna xuntagi, a mən yi yin gbete ti a fari ma. A yi Milo gbingbinna rafala Dawudaa Taani. A yi yenge so wuyaxi nun ye masansan wure lefa wuyaxi sətə a ganla xa. ⁶ A yi sofa kuntigine dəxə yamaan xun na. A muxune birin malan taan yama malandeni taan so deen na. A yi a fala e xa, a naxa, ⁷ “E wəkile, ε senbe so! E nama kuisan, ε nama gaxu Asiriya kaane mangan yeε ra e nun yamaan naxan a fəxə ra amasətə senben naxan en tan na, na gbo a gbeen xa. ⁸ Adamadi senben nan a tan na, anu Alatala nan en tan fəxə ra, en ma Ala, naxan en malima en ma yengene yi.” Yamaan yi Yuda mangan Xesekiya a falane suxu. ⁹ Na danguxina, Asiriya mangan Senakeribi nun a ganla birin yi siga Lakisi taan xili ma. Na waxatini, Senakeribi yi sofa kuntigina ndee rasiga Yerusalen yi. A yi xeraan nasiga Yuda mangan Xesekiya ma, e nun Yuda kaane birin Yerusalen yi, a naxa, ¹⁰ “Asiriya mangan Senakeribi ito nan falaxi, a naxa, ‘E yigi saxi nanse yi, naxan a ligaxi ε mən dōxi Yerusalen yi yengen tagi?’ ¹¹ Xesekiya xa mi ε radinma ba alogo kamən nun ige xənla xa ε faxa, a nema a fale, a naxa, ‘Alatala, en ma Ala en natange Asiriya mangan ma ba?’ ¹² Xesekiya nan i ya Alaa saraxa gandene nun a kidene kalaxi, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, ‘E xinbi sinma saraxa ganden keden peen nan yetagi, ε yi saraxane gan mēni.’ ¹³ E mi a kolon ba, nxu naxan liga muxune nun yamanan bonne ra, n tan nun n benbane? Na siyane alane nən e yamanan muxune xunbe ba? ¹⁴ Awa, n benbane yamanan naxanye kala, yamanan mundun ma ala a rakisi? Nayi, ε Ala nəε ε rakise ba? ¹⁵ Na ma, Manga Xesekiya nama ε mayenden, a yi ε radin na kiini. E nama ε yigi sa a yi, bayo siya yo ala hanma yamana yo ala mi nōxi a yamaan natange n benbane ma. Nayi, ε alane fan mi nəε ε be n fan yii mumε!’ ”

Senakeribi yi Ala rayelefu

Mangane Firinden 19.8-13 nun Esayi 37.8-13

* **31:15:** Saraxaraline taane fe seβexi Yosuwe 21.1-45 kui.

¹⁶ Na xanbi ra, Asiriya mangan mən yi fala paxin ti Marigina Alatala ma, e nun a walikεεn Xesekiya. ¹⁷ Asiriya mangan yεtεεn bata yi Alatala, Isirayilaa Ala konbi kedin seβε nun, a naxa, “Siyaan bonne alane mi nɔxi e yamanan muxune ratange n ma kii naxan yi, Xesekiyaa Ala fan mi nɔe a yamaan natange n ma na kii nin.” ¹⁸ A yi falan ti a xuini texin na Heburu xuini, alogo Yerusalen yamaan naxan yi yinna xuntagi, a xa gaxun naso ne yi, a yi nɔ taan finde a gbeen na. ¹⁹ E lu falan tiyε Yerusalen Ala ma alo e yi falan tima siya gbεtene ala rafalaxine nan ma bɔxɔ xɔnna fari.

Ala yi Asiriya mangan nɔ

Mangane Firinden 19.35-37 nun Esayi 37.36-38

²⁰ Nayi, Manga Xesekiya nun Nabi Esayi, Amosi a dii xεmεn yi e xuiin namini fɔlɔ Ala ma lan feni ito ma. ²¹ Na ma, Alatala yi malekana nde xε naxan sa Asiriya mangana sofa kεndεne birin naxɔri a gali dɔxɔdeni, e nun mangane nun kuntigi gbeene. Nayi, mangan yagixin yi xεtε a yamanani. A sa so a gbee ala batu banxini, a dii xεmεne yi sa a faxa mεnni. ²² Alatala Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane rakisi na kii nin Asiriya manga sεnakεribi sεnbεn ma, a mən yi e ratanga e rabilinna siyane birin ma. ²³ Muxu wuyaxi yi fa saraxane ra Alatala xɔn Yerusalen yi, e nun kise fajine Yuda mangan Xesekiya xa. Xabu na lɔxɔni, siyane birin yi a binya.

Xesekiyaa mangayaan xunsona

²⁴ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. A yi Alatala maxandi, Ala yi a yabi, a yi kabanako feen liga alogo a xa a kolon a kεndεyaan sɔtɔma nεn. ²⁵ Koni Xesekiya mi findi wali fajni kolon na, a yi waso ayi a bɔjεni. Ala yi xɔlɔ a ma, e nun Yuda nun Yerusalen. ²⁶ Nayi, Manga Xesekiya nun Yerusalen kaane birin yi e xun xεtε Alatala ma. Na ma, Alatalaa xɔlɔn mi fa e li Xesekiyaa siimayani.

²⁷ Manga Xesekiya yi nafunla nun binye gbeen sɔtɔ. A yi gbeti fixεn nun xεmaan nun bɔxɔ bun nafunle nun latikɔnɔnne nun yε masansan wure lefane nun se fajine birin namaradene rafala. ²⁸ A yi murutun nun manpaan nun ture ramaradene

rafala, e nun xuruseen sifan birin namaradene. ²⁹ A yi taana ndee ti, Ala yi xuruse wuyaxi fi a ma e nun nafulu gbege. ³⁰ Manga Xesekiya nan Gihon tigi ige kiraan masara, a yi a xun ti Dawudaa Taan sogegododen binni. Xesekiya nɔ sɔtɔ nεn a feene birin ma. ³¹ Koni, lɔxɔna nde Babilɔn mangane to xεrane rasiga a ma xibaru fendeni lan kabanako feen ma naxan danguxi a yamanani, Ala yi a lu a yεtε yii a mato xinla ma alogo a xa a bɔjε yi feene birin kolon.

³² Manga Xesekiya kεwali dɔnxεne, a tinxinyaan naxan liga, ne seβεxi Amosi a dii xεmεn Nabi Esayi a kedin kui lan a fe toxine ma alo xiyena, naxan seβεxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kεdine kui. ³³ Manga Xesekiya yi faxa. Dawuda yixεtene gaburun dεnaxan yitɔnxi muxu gbeene xa, e yi sa a maluxun mεnni. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi fa a saya xɔntɔdeni. A dii xεmεn Manase yi findi mangan na a jɔxɔni.

33

Manase, Yuda Mangana

Mangane Firinden 21.1-18

¹ Manase findi mangan na a jεε fu nun firinna nan ma, a yi jεε tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalen yi.

² Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, Manase yi na liga. Alatala siyaan naxan kedi Isirayila yamaan yεε ra, a yi so ne fe xɔsixinε yi.

³ A fafe Xesekiya taan kiden naxanye kala, a tan mən yi ne rafala. A yi saraxa ganden nafala Baali xa, a mən yi Asera kide gbindonne bitin, a yi a xinbi sin sarene birin xa, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala bata a fala dεnaxan ma, a naxa, “N xinla luma nεn Yerusalen yi habadan.” ⁵ A yi sarene kidene ti Alatala Batu Banxin yin firinne kui. ⁶ A yi a diine ba saraxa gan daxin na Hinɔn lanbanni suxurene xa. A yi so yiimato feene nun woyimεyaan nun kɔεra feene yi. A yi muxune maxɔdin naxanye falan tima barinne ra. A yi fe xɔsixi gbege liga Alatala yεε ra yi, a yi a raxɔlɔ. ⁷ A yi sa a suxure rafalaxi sawurana nde dɔxɔ Ala Batu Banxini. Anu, Ala a fala nεn Dawuda xa e nun a dii xεmεn Sulemani,

a naxa, “N xinla luma n batu banxini ito nin habadan e nun Yerusalen, n denaxan sugandixi Isirayila bənsənnə birin ye. ⁸ Xa Isirayila kaane n ma yamarine birin suxu, n naxan soxi ε benbane yii fata Musa ra, n mi tinje mumε e yi kedi yamanani ito yi.” ⁹ Koni, Manase yi a liga Yuda kaane nun Yerusalen kaane yi yulubin tongo. E yi fe xəsixine liga dangu siyane ra Alatala naxanye halagi Isirayila bun. ¹⁰ Alatala yi falan ti Manase nun a yamaan xa, koni e mi e tuli mati a ra.

¹¹ Nayi, Alatala yi Asiriya yamanan mangana gali kuntigine rafa e xili ma, e yi Manase suxu, e karafen bira a ma, e yi a xidi sula yəlxənnə ra, e siga a ra Babilən yi. ¹² A tərəni, a yi Alatala maxandi, a Ala, a yi a yetε magodo a benbane Ala xa. ¹³ A yi a mafan, Alatala yi a maxandi xuiin nasuxu. A yi a maxandin yabi, a mən yi xetε a ra Yerusalen yi a mangayani. Nayi, Manase yi a kolon a Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na danguxina, Manga Manase mən yi Dawudaa Taan nabilin yinna yirena nde ti, a yi a mate ayi, keli Gihon tigin ma lanbanni, siga sogegododen binni han taan so dεen naxan xili Yεxε Dena, a yi Ofeli geyaan nabilin. A mən yi sofa kuntigine dəxə Yuda taa makantaxine birin yi.

¹⁵ A yi xəje suxurene nun sawurane ba Alatala Batu Banxini, a yi ne birin kala. A bata yi suxure saraxa ganden naxanye rafala geyaan fari, Alatala Batu Banxin yi denaxan yi e nun Yerusalen yi, a yi ne birin kala. A yi e woli taan fari ma. ¹⁶ A mən yi saraxa ganden nafala Alatala xa, a yi bəje xunbeli saraxane nun barika bira saraxane ba. A yi a fala Yuda kaane xa a e xa bira Alatala fəxə ra, Isirayilaa Ala. ¹⁷ Yamaan mən yi saraxane bama taan kidene yi, koni e yi e bama Alatala nan tun xa, e Ala.

¹⁸ Manase kəwali dənxe, a Ala maxandina, e nun nabiin naxanye yi falan tima a xa Alatala Isirayilaa Ala xinli, ne birin seβexi Isirayila mangane kedine kui. ¹⁹ A Ala maxandina, e nun Ala a yabi kii naxan yi, a tinxintareyaan nun a yulubina, taan kidene a naxanye ti, e nun a Asera kide gbindonna naxanye bitin, e nun a suxure sawuran naxanye ti benun a xa a yetε magodo, ne birin seβexi Hosayi a taruxu

kedine kui. ²⁰ Manase yi faxa, e yi a maluxun a konni. A dii xemena Amən yi findi mangan na a pəxəni.

Amən, Yuda Mangana Mangane Firinden 21.19-26

²¹ Amən findi mangan na a jεε məxəjən nun firinden nan ma, a yi jεε firin ti mangayani Yerusalen yi. ²² Naxan pəxu Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. Amən yi saraxane bama suxurene birin xa, a fafe naxanye rafala, a yi ne batu. ²³ Koni, a mi a yetε magodo Alatala xa alo a fafe Manase a liga kii naxan yi, bayo Amən findi nən yulubi kan gbeen na. ²⁴ A walikene yi yanfan so a ma, e sa a faxa a banxini. ²⁵ Koni naxanye birin yanfan so Manga Amən ma, yamanan muxune yi ne birin faxa, yamanan muxune yi a dii xemən Yosiya dəxə a pəxəni mangayani.

34

Yosiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 22.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a jεε solomasexeden nan ma, a yi jεε tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. ² Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga, a yi a benba Dawuda sənna tongo. A lu tinxinyaan kiraan xən.

³ A mangayaan jεε solomasexedeni, hali a mən to yi xurun, a lu nən a benba Dawudaa Ala batuε. A jεε fu nun firinna, a yi taan kidene kala fələ Yuda nun Yerusalen yi, e nun Asera kide gbindonne nun wure raxulunxi sawurane. ⁴ A yi Baali saraxa gandene kala. Wusulan ganden naxanye yi tixi e fari, a yi ne fan kala, a yi Asera kide gbindonne raxəri, e nun suxure sawurane. A ne birin findi dungi dungine ra, a ne raxuya ayi muxune gaburune fari naxanye saraxane ba e xa. ⁵ A yi kide ki muxune xənnə gan e suxure saraxa ganden fari. A Yuda nun Yerusalen rasarijan na kii nin. ⁶ A mən yi siga Manase yamanani e nun Efirami bənsənnə nun Simeyən bənsənnə nun Nafatali bənsənnə e nun bəxən naxanye yi e rabilinxi. ⁷ A yi suxure saraxa gandene nun Asera kide gbindonne kala mənne yi, a yi suxurene findi burunburunna ra, a

yi wusulan gandene birin kala Isirayila yi. Na xanbi ra, a mən yi xεε Yerusalen yi.

*Saraxaraline yi sariya kedın to
Mangane Firinden 22.3-10*

⁸ Yosiyaa mangayaan ηεε fu nun solomasεxεdeni, a yi muxuni itoe rasiga yamanan nun Ala Batu Banxin nasariηandeni: Asaliyaa dii xεmεn Safan nun taa mangan Maaseya nun Yehowaxasi a dii xεmεn Yowa, mangana yenla, e xa sa Alatala Batu Banxini tən, mangana Ala. ⁹ E sa saraxarali kuntigin Xiliki li a konni. Yamaan fa gbetin naxan na Ala Batu Banxini e nun Lewine kantan tiine gbetin naxan malan Efirami nun Manase nun Isirayila yamaan muxu dənxe naxanye luxi e nii ra, e nun Yuda nun Bunyamin bənsənnε, e yi ne so a yii. E yi xεε Yerusalen yi. ¹⁰ Naxanye yi findixi Alatala Batu Banxini tən feen yεeratine ra, a na gbetin so ne yii. Ne yi a so walikεne yii e saranna ra, naxanye yi walima Alatala Batu Banxini. ¹¹ Ne yi na gbetin so gεmε masonle nun kamudεεne yii alogo e xa gεmεne nun xalanbene sara banxine xa Yuda mangane naxanye rabεjin, e kala. ¹² Na walikεne yi wanla ke tinxinni. Lewi bənsənnε muxune Yaxati nun Abadi Kehati xabilani, ne yi e xun na e nun Merari nun Sakari Mesulan xabilani. Na Lewine birin yi fatan maxaseen maxε. ¹³ E tan nan yi goron maxanle xunna e nun walikεne xunmatone a ra walidene birin yi. Sebεli tiin nan yi Lewi muxuna ndee ra e nun taruxu sebεne nun kantan tiine.

¹⁴ Yamaan fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, e yi na tongoma waxatin naxan yi, saraxaraliin Xiliki yi Alatalaa sariya kedın to a naxan so Musa yii. ¹⁵ Nayi, Xiliki yi a fala sebεli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedın to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi sariya kedın so Safan yii. ¹⁶ Safan yi siga a ra Manga Yosiyaa konni, Safan yi a fala a xa, a naxa, “I nxu ti wanla naxan na, nxu bata na birin ke. ¹⁷ Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, e bata na tongo e yi a so wali kuntigine yii.” ¹⁸ Sebεli tiin Safan yi sa ne birin yεba mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki sariya kedın so nεn n yii.” Na xanbi ra, Safan yi a

xaran mangan yεtagi. ¹⁹ Mangan to sariya falane mε na kedın kui, a yi a domani bə a ma. ²⁰ Mangan yi yamarin so Xiliki yii e nun Safan ma dii xεmεna Axikan nun Mike a dii xεmεna Abadon nun sebεli tiin Safan nun mangana walikεna Asaya, a naxa, ²¹ “E sa Alatala maxədin n xa, e nun muxun naxanye luxi Yuda nun Isirayila yi lan kedı toxini ito a fe ma, bayo Alatalaa xəln gbo en xili ma, amasətə en benbane mi Alatalaa falan suxu mume alo a sebεxi kii naxan yi kedini ito kui.” ²² Xiliki nun mangana muxu sugandixine yi siga nabi ηaxanla Xuluda fema. Xasara naxan yi dugine kantanma, na mamandenna Salun ma ηaxanla, Tokehati a dii xεmεna. Na ηaxanla yi dəxi Yerusalen Taa Nεnεni. E yi e lanma xuiin fala a xa. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala ε xε muxun xa, ²⁴ ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tərən nafama nεn yireni ito nun a muxune xili ma, alo danga feene sebεxi kii naxan yi kedini ito kui naxan xaranxi Yuda mangan yεtagi. ²⁵ Bayo, e bata e xun xanbi so n yi, e yi saraxane nun wusulanne gan suxurene xa alogo e xa n naxəbε e kewanle xən. Nayi, n ma xəln gbo taani ito xili ma, a mi ηanηε mume!’ ²⁶ E mən xa a fala Yuda mangan xa, naxan ε xεxi Alatala maxədindeni, Isirayilaa Ala, a Alatala ito nan falaxi lan falane ma ε naxanye mεxi, a naxa, ²⁷ ‘Bayo i bata gaxu, i yi i yεε magodo Ala xa, i to falani itoe mε naxanye ti yireni ito nun a muxune xili ma, i yi xεε n ma, bayo i bata i ya dugine yibə i ma, i yi wuga n yεtagi, n bata a mε. Alatalaa falan ni i ra. ²⁸ N ni i rasuxuma nεn i benbane fema, i rasεnεma nεn bəne xunbenli i gaburun na, bayo i tan mi na tərəne toma n naxanye rafama yamanani ito nun a muxune xili ma waxati famatəne yi.’ ” E yi sa na yabin nali mangan ma.

*Ala batu ki fajina Yosiyaa xən
Mangane Firinden 23.1-3*

²⁹ Manga Yosiyaa yi Yuda nun Yerusalen fonne birin malan. ³⁰ Na xanbi ra, mangan yi siga Alatala Batu Banxini, Yuda kaane nun Yerusalen kaane nun saraxaraline nun Lewi bənsənnε muxune nun yamaan birin biraxi a fəxə ra, muxudin nun

muxu gbeena. Alaa layirin kedin naxan to Alatala Batu Banxini, a yi na kui feen xaran birin tuli matixin na. ³¹ Mangan yi ti a tideni Alatala yεtagi, a yi layirin tongo Alatala xa, a xa a yamarine nun a sariyane nun a tōnne suxu a bōɲen nun a niin birin yi, alo a sεbεxi layiri kedin kui kii naxan yi. ³² A yi Bunyamin bōnsōnna muxune nun Yerusalen kaane birin naso na layirin bun. Yerusalen kaane yi na layirin suxu alo Ala a yamarixi kii naxan yi, e benbane Ala. ³³ Yosiya yi danna sa fe ɲaxine birin na naxanye sa kelixi yamana gbεtene yi, naxanye yi findixi Isirayila kaane gbeene ra. A yi muxune birin karahan Isirayila yi a e xa Alatala batu, e Ala. A lu nεn Alatala, e benbane Ala fōxō ra a dunuɲa yi gidin birin yi.

35

Yosiya yi sanla raba Mangane Firinden 23.21-23

¹ Yosiya yi Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla* raba Alatala xa Yerusalen yi ɲεen kike singen xi fu nun naaninde lōxōni, e yi Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla saraxa subene kōε raxaba. ² Yosiya mōn yi saraxaraline ti e wanla ra, a yi e sōbe so Alatala Batu Banxin wanla dεxunni. ³ A yi a fala Lewi bōnsōnna muxune xa, naxanye yi Isirayila birin naxaranma, naxanye yi rasariɲanxi Alatalaa wanla dεxunni, a naxa, “E sa Layiri Kankiraan dōxō Alatala Batu Banxini Isirayila Manga Dawudaa dii xεmεn Sulemani naxan tixi. E mi fa a maxalima ε tungunne ma iki. Nayi, ε wali Alatala ε Ala xa e nun Isirayila, a yamana. ⁴ E yi ε yitaxun denbaya yεen nun wali xundε yεen ma, alo Isirayila manga Dawuda a sεbεxi kii naxan yi, e nun a dii xεmεn Sulemani. ⁵ E birin xa sa ti yire sariɲanxini, ε yεba yamaan bōnsōnne yεen ma. ⁶ E Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla saraxa yεxεε diine faxa ε ngaxakedenne xa, ε yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi fata Musa ra.”

⁷ Yosiya yi ɲinge wuli saxan ba yamaan birin xa e nun xuruse xunxuri wuli tonge saxan Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla saraxan na. Na birin ba mangana xuruseene nan na. ⁸ A kuntigine fan ɲεnigen ma, ne fan yi xurusena nde ba yamaan nun saraxaraline nun Lewi bōnsōnna muxune xa. Ala Batu Banxin kuntigine Xiliki nun Sakari nun Yεxiyeli, ne yi xuruse wuli firin kεmε sennin ba Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla fe ra e nun ɲinge kεmε saxan. ⁹ Konani nun Semaya nun Nataneli nun a ngaxakedenne nun Hasabi nun Yeyiyeli nun Yosabadi, ne yi xuruse wuli suulun e nun ɲinge kεmε suulun so Lewine yii Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla fe ra.

¹⁰ Sanla feene raba i kiini: saraxaraline nun Lewine yi lu tixi wali xundε yεen ma, alo mangana a yamari kii naxan yi. ¹¹ E Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla saraxa xuruseene kōε raxabε, saraxaraline yi lu marasariɲanna tiyε xuruseene wunla ra Lewine yi naxan soma e yii, Lewine nan yi na saraxa subene budoma. ¹² E yi saraxa gan daxine ba a ra, e naxanye soma muxune yii alogo e xa e yita Alatala ra, alo a sεbεxi Musaa kεdine kui kii naxan yi, e ɲingene fan liga na kii nin. ¹³ E yi Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla saraxa subene sa tεeni, alo e darixi a ra kii naxan yi. Marasariɲan saraxa se gbεtene, e yi ne ɲin tundene nun goronne kui, e yi e taxun yamaan na mafuren. ¹⁴ Na danguxina, e yi e nun saraxaraline gbeen nafala, bayo saraxaraline, Haruna yixεtene lu nεn walε han kōεen na, e yi saraxa gan daxine ba e nun saraxa sube turene. Na nan a liga Lewine yi e donseen nafala e nun Haruna yixεtene xa, saraxaraline. ¹⁵ Asafi yixεten naxanye yi βetin bama, ne yi e wanle kεma nεn alo Dawuda a yamari kii naxan yi, e nun Asafi nun Heman nun mangana fetoon Yedutun. Kantan muxune birin yi e wanla dε. E mi keli e wali xundεne yi mumε, bayo e ngaxakedenne Lewi bōnsōnna muxune yi donseen nafalama e xa. ¹⁶ Na lōxōni, wanle birin liga na kii nin alogo Halagi Tiin

* **35:1:** Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nεn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kōε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōɲaya 12.1-13 kui.

Dangu Ləxən Sanla xa raba Alatala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa gandeni, alo Yosiya a yamarixi kii naxan yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye yi na yi, ne yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba na waxatini. E mən yi Buru Tetaren Sanla† raba xi solofere bun ma. ¹⁸ Sa fələ Nabi Samuyəli waxatin ma, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sali yo munma yi raba singen naxan yi luxi alo na. Yosiya nun saraxaraline nun Lewine nun Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi Yerusalən yi, ne birin yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba. Isirayila manga yo munma yi na sifan naba singen. ¹⁹ Na Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba Yosiya mangayaan jεε fu nun solomasεxən nan ma.

*Yosiya mangayaan nananna
Mangane Firinden 23.24-30*

²⁰ Na birin dangu xanbini, Yosiya yelin xanbini Ala Batu Banxini tənne, Misiran mangan Neko yi siga Karakemisi taan yengedeni Efirati baan dεxən. Yosiya yi mini a ralandeni. ²¹ Neko yi xεrane rasiga Yuda mangan ma, a naxa, “Nanse en tagi? N mi sigama i tan xan yengedeyi de, n sigan yama gbεte nan yengedeyi. Koni, Ala naxa a n xa siga mafuren. I nama Ala yenge de naxan n malima alogo a nama i halagi.” ²² Koni, Yosiya mi xεte a fəxə ra, a yi a maxidi alo muxu gbεte alogo a xa siga a yengedeni. A mi a tuli mati Neko a falan na, naxan yi kelixi Ala ma. A fa a yengedeni Megido fixe yireni. ²³ Xalimakuli wonle yi a səxən, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E n xali, amasəto n maxələxi naxi ra.” ²⁴ A walikene yi a ragodo a yenge so wontoron kui, e a rate a wontoron firinden kui, e siga a ra Yerusalən yi. A yi faxa, e yi a maluxun a benbane gaburun na. Yuda kaane nun Yerusalən kaane birin yi sunu Yosiya faxa feen na. ²⁵ Nabi Yermi yi Yosiya saya feen sunu βətini tən. Han to, naxanle nun xεmεne birin Yosiya saya feen sunu βətin bama, bayo a bata findi namun feen na Isirayila yamanani. Na βətine seβexi Sunu kεdine kui.

²⁶ Manga Yosiya kεwali dənxe, a tinxinyana, fata Alatalaa sariya kedin na, ²⁷ keli a fe taruxun fələn ma han a rananna, ne seβexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kεdine kui.

36

*Yehowaxasi, Yuda Mangana
Mangane Firinden 23.30-24.17*

¹ Yamanan muxune yi Yosiya dii xεmεn Yehowaxasi dəxə mangan na Yerusalən yi a fafe jəxəni. ² Yehowaxasi findi mangan na a jεε məxənen nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalən yi. ³ Misiran mangan Neko yi fa a ba mangayani Yerusalən yi, a yetεen yi mudu fiin sa yamanan ma, gbeti fixen kilo wuli saxan e nun xεmaan kilo tonge saxan. ⁴ Misiran mangan yi Yehowaxasi ngaxakedenna Eliyakimi dəxə mangayani Yuda xun na Yerusalən yi, a yi a xinla masara Yehoyakimi. Neko yi Yehowaxasi tongo, a siga a ra Misiran yamanani.

*Yehoyakimi, Yuda mangana
Mangane Firinden 23.36-24.7*

⁵ Yehoyakimi findi mangan na a jεε məxənen nun saxanden nan ma, a yi jεε fu nun keden ti mangayani Yerusalən yi. A yi fe naxin liga Alatala, a Ala yεε ra yi. ⁶ Babilən mangan Nebukadanesari yi sa a yenge, a yi a xidi yələnxənna ra, a siga a ra Babilən yamanani. ⁷ Nebukadanesari yi Alatala Batu Banxini seene birin tongo, a sa e sa a manga banxini Babilən yi. ⁸ Yehoyakimi kεwali dənxe mangayani, a fe xəsixin naxanye raba e nun feen naxan liga a ra, ne birin seβexi Isirayila mangane nun Yuda mangane kεdine kui. A dii xεmεn Yoyakin yi ti mangayani a jəxəni.

*Yoyakin, Yuda Mangana
Mangane Firinden 24.8-17*

⁹ Yoyakin findi mangan na a jεε solomasεxeden nan ma, a yi kike saxan xi solomasεxe ti mangayani Yerusalən yi. Naxan naxu Alatala yεε ra yi, a yi na liga.

¹⁰ Nεε nenεn fələn na, Manga Nebukadanesari yi siga a ra Babilən yi e nun Alatala

† 35:17: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəryaan 12.15 kui.

Batu Banxin kui seene. A yi a ngaxakendenna Sedeki dɔxɔ mangayani Yuda nun Yerusalɛn xun na.

*Sedeki, Yuda Mangana
Mangane Firinden 24.18-20*

¹¹ Sedeki findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun kedenden nan ma, a yi jɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. ¹² Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga. A mi a yetɛ magodo Nabi Yeremi xa, naxan yi falan tima Alatala xinli.

*Konyiyana Babilɔn yamanani
Mangane Firinden 25.1-21*

¹³ Manga Nebukadanesari Sedeki rakɔlɔ nɛn Ala yi. Koni hali na, a murutɛ nɛn Manga Nebukadanesari yetɛɛn xili ma. Sedeki yi a tuli maxɔdɔxɔ, a yi a bɔjɛni xɔdɔxɔ benun a xa fa Alatala ma, Isiray-ila Ala. ¹⁴ Saraxarali kuntigine nun yamaan birin yi so fe xɔsixi rabani, alo siyaan bonne a raba kii naxan yi. E yi Alatala Batu Banxin naxɔsi, a naxan nasarijan Yerusalɛn yi.

¹⁵ Alatala, e benbane Ala bata yi nabi wuyaxi rasiga e ma dɔxɔ wuyaxi alogo e xa sa a fe fala e xa. ¹⁶ Koni fɔ e to Alaa xɛrane mageɛ, e mi tin a falan suxɛ, e yi nabine magele han Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma, xɔlɔn naxan mi yi janjɛ.

¹⁷ Nayi, Ala yi Babilɔn mangan nadin e ma, a yi e banxulanne faxes silanfanna ra yire sarijanxini. Banxulanna nun sungutunna nun xɛmɛ fonna nun jaxalan fonna hali naxanye bata yi fuga, Ala ne birin so nɛn Nebukadanesari yii. ¹⁸ Nebukadanesari yi Ala Batu Banxin seene birin tongo, a xurin nun a xungbena. Alatala Batu Banxin nafunle nun mangana nafunle nun a kuntigine nafunle, a siga ne ra Babilɔn yi. ¹⁹ E yi tɛɛn so Ala Batu Banxin na, e yi Yerusalɛn taan yinna rabira. E tɛɛn so banxi fajine birin na, e yi se fajine birin kala. ²⁰ Naxanye lu e nii ra, Nebukadanesari yi siga ne birin na Babilɔn yi, e findi a konyine ra e nun e diine han Perise yamanan sɛnbɛn sɔtɔ waxatin naxan yi. ²¹ Alatalaa falan kamali na kii nin, a naxan fala Yeremi xa, a naxa, “Yamanan luma nɛn matabuni, a lu

rabɛjɛnxi jɛɛ tonge solofere. Na findima waxatin jɔxɔn nan na a yi lan nun a xa matabun sɔtɔ fata sariyan na naxan mi suxu.”*

*Ala Batu Banxin mɔn yi ti
Esirasi 1.1-3*

²² Perise mangan Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xɔn. Perise mangan yi falan nali, a yi a sɛbɛ a yamanan yiren birin ma, a naxa, ²³ “Perise mangan Kirusi naxa iki, ‘Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanane birin so n yii dunuɔa yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalɛn yi Yuda yi. A yamaan muxun naxanye ra ɛ yɛ, Alatala, e Ala xa lu ne xɔn, ne xa siga.’ ”

* 36:21: Yeremi 25.11 nun Saraxaraline 26.34-35

Esirasi Esirasi a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito nun Neyemi nun Taruxune kitabun yirene birin waxati kedenna nan ma fe falama. E birin sebexi xaxili kedenna nun wali kedenna nin. Esirasi Kitabun yirena feene ligaxi Taruxune Firindena feene xanbi ra. Esirasi a taruxun folon waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin nun Yerusalen taan bata yi kala yengeni nun. Yamaan foxo kedenna bata yi suxu yengeni nun, e xali konyiyani Babilon taani.

Perisene to senben soto, e Manga Kirusi yamarin fi nen Yahudiyane ma, a e mon xa sa Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani (Esirasi 1). A lixi, na yamarin bata Nabi Yeremi a nabiya falana ndee rakamali. Na feen sebexi Yeremi 25.1-14 kui. A feen mon sebexi Daniyeli 9.2 kui. Daniyeli mon Yesu fa waxatina fe falaxi nen nabiya falani. A waxati saxin foloxi Manga Kirusi a yamarini ito waxatin nan ma. Na feen sebexi Daniyeli 9.25 kui. Fata mangana yamarini ito ra, Isirayila kaa wuyaxi yi xete Yerusalen yi naxanye bata yi suxu yengeni (Esirasi 2). E wali singen Yerusalen yi, e yi saraxa ganden nafala, e yi Ala Batu feene folo menni (Esirasi 3). E yi e yitonma Ala Batu Banxin yeteen ti feen na waxatin naxan yi, yaxune yi e matandi folo, e kedine rasiga Perise mangane ma. A rananna, Perise mangane mon yi na yamari kedenna fi, yamaan yi banxin ti. (Keli Esirasi 4 ma han 6)

A yire firindena a yebama Saraxaralina Esirasi Yahudiyane dina feene yiton kii naxan yi Yerusalen yi alogo e mon xa Ala Batu a kiini (Keli Esirasi 7 ma han 10).

Kirusi yi Isirayila kaane mali Taruxune Firinden 36.22-23

¹ Perise yamanan manga Kirusi a mangayaan jee singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xa. Perise mangan yi falani ito rali, a yi a sebe a yamanan yiren birin ma, a naxa, ² “Perise manga Kirusi naxa iki, ‘Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanane birin so n yii dunuƙa

yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalen taani Yuda yi. ³ A yamaan muxun naxanye ra e ye, e Ala xa lu ne xon, ne xa xete Yerusalen taani Yuda yi, e sa Alatala Batu Banxin ti na, Isirayilaa Ala. Ala nan a ra naxan Yerusalen yi. ⁴ Isirayila yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, ne nema doxi dede yi, men kaane xa e mali e yi seene fi e ma, gbeti fixen nun xemaan nun se gbete ye nun xuruseene, e yi jeni ge ma saraxane fi Ala Batu Banxina fe yi naxan Yerusalen yi.’ ”

⁵ Nayi, Yuda nun Bunyamin denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewi bansonna muxune, e nun Ala xaxinla fi naxanye birin ma, ne yi e yiton, e xa siga Alatala Batu Banxin tideni Yerusalen yi. ⁶ Naxanye birin yi e rabilinni, ne birin yi fa mali seene ra, gbeti fixen nun xemaan nun se gbete ye nun xuruseene nun se fajine, e nun jeni ge ma saraxane. ⁷ Nebukadanesari seen naxanye tongo Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, a sa ne sa a gbee ala batu banxini, Manga Kirusi yeteen yi ne raxete. ⁸ Perise yamanan manga Kirusi a yamarin bun, gbeti ramaran Mitiredati yi ne ramini. Mitiredati yi Ala Batu Banxin seene yate Sesebasari xa, Yuda mangana dii xemena, a yi e birin tenge. ⁹ E yatən nan ito ra: goronna xema daxin tonge saxan e nun goronna gbeti fixe daxin wuli keden e nun file moxonen nun solomanaanin e nun ¹⁰ igelengenna xema daxin tonge saxan e nun a gbeti fixe daxin kemε naanin e nun fu, e nun se gbete ye, ne fan wuli keden. ¹¹ Se xema daxine nun a gbeti fixe daxine birin malanxina, wuli suulun kemε naanin. Muxu suxine yi tema waxatin naxan yi, Sesebasari fan yi te e birin na na waxatini keli Babilon yi siga Yerusalen yi.

2

Muxu suxin naxanye xete Neyemi 7.6-72

¹ Babilon mangan Nebukadanesari bata yi Yuda yamanan muxun naxanye suxu, a siga ne ra Babilon yi, e mon yi xete e taane yi Yerusalen nun Yuda yi, ne nan itoe ra ² naxanye xete e nun Sorobabeli: Yosuwe

nun Neyemi nun Seraya nun Relaya nun Marodoke nun Bilisan nun Misipari nun Bigiwayi nun Rexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan yatɛn nan itoe ra, xɛmɛne gbansan:

³ Parosi xabilana: Muxu wuli firin kɛmɛ tonge solofere e nun firin,

⁴ Sɛfati xabilana: Muxu kɛmɛ saxan tonge solofere e nun firin,

⁵ Ara xabilana: Muxu kɛmɛ solofere tonge solofere e nun suulun,

⁶ Yosuwe nun Yowaba yixɛtɛne Paxata-Moyaba xabilani: Muxu wuli firin kɛmɛ solomasɛxɛ fu nun firin,

⁷ Elan xabilana: Muxu wuli keden kɛmɛ firin tonge suulun e nun naanin,

⁸ Satu xabilana: Muxu kɛmɛ solomanaanin tonge naanin e nun suulun,

⁹ Sakayi xabilana: Muxu kɛmɛ solofere tonge sennin,

¹⁰ Bani xabilana: Muxu kɛmɛ sennin tonge naanin e nun firin,

¹¹ Bebayi xabilana: Muxu kɛmɛ sennin mɔxɔɔɛn nun saxan

¹² Asagada xabilana: Muxu wuli keden kɛmɛ firin mɔxɔɔɛn nun firin,

¹³ Adonikami xabilana: Muxu kɛmɛ sennin tonge sennin e nun sennin,

¹⁴ Bigiwayi xabilana: Muxu wuli firin tonge suulun e nun sennin,

¹⁵ Adin xabilana: Muxu kɛmɛ naanin tonge suulun e nun naanin,

¹⁶ Xesekiya yixɛtɛne Ateri xabilani: Muxu tonge solomanaanin e nun solomasɛxɛ,

¹⁷ Besayi xabilana: Muxu kɛmɛ saxan mɔxɔɔɛn nun saxan,

¹⁸ Yora xabilana: Muxu kɛmɛ fu nun firin,

¹⁹ Xasun xabilana: Muxu kɛmɛ firin mɔxɔɔɛn nun saxan,

²⁰ Gibari xabilana: Muxu tonge solomanaanin e nun suulun,

²¹ Betɛlemi taan muxune: Muxu kɛmɛ mɔxɔɔɛn nun saxan,

²² Netofa taan muxune: Muxu tonge suulun e nun sennin,

²³ Anatɔti taan muxune: Muxu kɛmɛ mɔxɔɔɛn nun saxan,

²⁴ Asamawɛti taan muxune: Muxu tonge naanin e nun firin,

²⁵ Kiriyaati-Yeyarin taan muxune nun Kefira kaane nun Beroti kaane: Muxu kɛmɛ solofere tonge naanin e nun saxan,

²⁶ Rama nun Geba taane muxune: Muxu kɛmɛ sennin mɔxɔɔɛn nun keden,

²⁷ Mikimasi taan muxune: Muxu kɛmɛ mɔxɔɔɛn nun firin,

²⁸ Beteli nun Ayi taane muxune: Muxu kɛmɛ firin mɔxɔɔɛn nun saxan,

²⁹ Nebo taan muxune: Muxu tonge suulun e nun firin,

³⁰ Magbiki taan muxune: Muxu kɛmɛ tonge suulun e nun sennin,

³¹ Elan bonna xabilana: Muxu wuli keden kɛmɛ firin tonge suulun e nun naanin,

³² Xarimi xabilana: Muxu kɛmɛ saxan mɔxɔɔɛ,

³³ Lodi nun Xadidi nun Ono taane muxune: Muxu kɛmɛ solofere mɔxɔɔɛn nun suulun,

³⁴ Yeriko taan muxune: Muxu kɛmɛ saxan tonge naanin e nun suulun,

³⁵ Sena taan muxune: Muxu wuli saxan kɛmɛ sennin tonge saxan,

³⁶ Saraxaraline: Yosuwe yixɛtɛne Yɛdaya xabilani: Muxu kɛmɛ solomanaanin tonge solofere e nun saxan,

³⁷ Imeri xabilana: Muxu wuli keden tonge suulun e nun firin,

³⁸ Pasaxuri xabilana: Muxu wuli keden kɛmɛ firin tonge naanin e nun solofere,

³⁹ Xarimi xabilana: Muxu wuli keden fu nun solofere.

⁴⁰ Lewi bɔnsɔnna muxune: Yosuwe xabilan nun Hodafiya yixɛtɛne Kadamile xabilani: Muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴¹ Bɛti baane: Asafi xabilani: Muxu kɛmɛ mɔxɔɔɛn nun solomasɛxɛ.

⁴² Kantan muxune Ala Batu Banxini: Salun xabilan nun Ateri xabilan nun Talamɔn xabilan nun Akubu xabilan nun Xatita xabilan nun Sobayi xabilana, e birin malanxina: Muxu kɛmɛ tonge saxan e nun solomanaanin.

⁴³ Ala Batu Banxin walikɛne xabila yɛɛn ma: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun

⁴⁴ Kerosi nun Siyaha nun Padon nun

⁴⁵ Lebana nun Xagaba nun Akubu nun

⁴⁶ Xagabi nun Sanlayi nun Xanan nun

⁴⁷ Gideli nun Gaxara nun Reyaya nun

⁴⁸ Resin nun Nekoda nun Gasami nun

⁴⁹ Yusa nun Paseya nun Besayi nun

⁵⁰ Asana nun Meyunin nun Nefusin nun

51 Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun 52 Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun 53 Barakosi nun Sisera nun Tama nun 54 Nesixa e nun Xatifa.

55 Sulemani a walikene xabilane yi: Sotayi yixetene nun Sofereti yixetene nun Peruda yixetene nun 56 Yaala yixetene nun Darakon yixetene nun Gideli yixetene nun 57 Sefati yixetene nun Xatili yixetene nun Pokereti-Hasebayin yixetene nun Ami yixetene.

58 Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a walikene yixetene malanxina: Muxu keme saxan tonge solomanaanin e nun firin.

59 Muxu suxine nan itoe ra naxanye fa sa keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi naxanye mi nae a yite a e denbayane nun e xabilane kelixi Isirayila nin: 60 Delaya xabilan nun Tobiya xabilan nun Nekoda xabilan ye: Muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

61 Saraxaraline ye: Xobaya yixetene nun Hakosi yixetene nun Barasilayi yixetene fan yi na kii nin. E yi xemeni ito xili bama Barasilayi bayo a bata yi Galadi kaan Barasilayi a dii temena nde futu. 62 E yi e benbane taruxu kedin fen, koni e mi a to. E yi e ba saraxaraliyani, e yi e yate sarijantarene ra. 63 Yamana kannu yi e yamari a e nama se sarijanxine don han saraxaralina nde yi sotō naxan masensenna tiye Yurima nun Tumin na.*

64 Yamaan birin malanxina muxu wuli tonge naanin e nun firin keme saxan tonge sennin, 65 e walike xemene nun e walike naxanle mi yi ne ye, naxanye xasabin yi lanxi muxu wuli solofere keme saxan tonge saxan e nun solofere ma. Beti ba xemene nun naxanle muxu wuli firin fan mi yi ne ye. 66 So keme solofere tonge saxan e nun sennin nun gbaxalo† keme firin tonge naanin e nun suulun fan yi e yii e nun 67 jagame keme naanin tonge saxan e nun suulun nun sofali wuli sennin keme solofere mōxōje.

68 Denbaya xunna muxu wuyaxi, e to Alatala Batu Banxin li Yerusalen yi, e yi nenige ma saraxane ba Ala Batu Banxin ti feen na alogo a mōn xa ti a tideni. 69 E yi e nafunla ba wanla fe yi lan e feren xasabin ma, e birin malanxina xemaan gbanan wuli tonge sennin wuli keden e nun wure gbeti fixen kilo wuli firin keme suulun, e nun saraxarali domain keme. 70 Saraxaraline nun Lewi bōnsōna muxune nun yamanan muxune nun beti baane nun kantān tiine nun Ala Batu Banxin walikene yi dōxō e taane yi, Isirayila kaane birin fan yi e taane yi.

3

Saraxa ganden ti fe na

1 Neen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi dōxō e taane yi. Nayi, yamaan yi e malan xaxili kedenni Yerusalen yi. 2 Yosadaki a dii xemen Yosuwe nun a ngaxakeden saraxaraline nun Selatili a dii xemen Sorobabeli nun a xabilan muxune mōn yi saraxa ganden nafala Isirayilaa Ala xa alogo e xa saraxa gan daxine ba, alo a sebexi Nabi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi. 3 E yi gaxuxi e rabilinna siyane yee ra, koni e mōn yi saraxa ganden beten sa, e a rafala a yire fonni, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa, e nun xōtōn ma saraxa gan daxine nun jinbanna xiine. 4 E yi Bubu Kui Sanla* raba alo a sebexi kii naxan yi, e yi saraxa gan daxine yatene ba naxanye lan sali lōxōne ma alo a sebexi kii naxan yi. 5 Na danguxina, e lu saraxa gan daxine be yeye, kike nenēn saraxa gan daxine nun sanla naxanye birin nabama Alatala xa, e nun naxanye birin yi nenige ma saraxane bama Alatala xa. 6 Kike solofereden xi singeni, e yi saraxa gan daxine ba fōlō Alatala xa. Anu, na waxatini, Alatala Batu Banxin munma yi beten sa singen.

7 E yi gbetin so geme sonle nun kamudere ne yii, e mōn yi donseene nun minseene nun turen so Sidōn kaane nun Tire kaane yii alogo e xa sa fa suman wudine ra igen xun ma sa keli Liban yi siga han

* **2:63:** Yurima nun Tumin masensēn ti seene fe sebexi Xōrōyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon. † **2:66:** Gbaxaloni itoe sōtōma soon nun sofanla na diin sōtō waxatin naxan yi.

* **3:4:** Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Yafa, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamari kii naxan yi. ⁸ Nεε firinden kike firinden e so xanbini Ala Batu Banxini Yerusalen yi, Selatili a dii xεμεν Sorobabeli nun Yosadaki a dii xεμεν Yosuwe nun e ngaxakedenna bonne yi wali fɔlɔ, saraxaraline nun Lewine e nun naxanye birin fa Yerusalen yi, sa keli konyiyani, e yi Lewine ti Alatala Batu Banxin wanle xun na naxanye bata yi ηεε mɔxɔηε e nun nde sɔtɔ. ⁹ Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye a ragidi a e xa Ala Batu Banxin walikene xun mato a ra, ne ni i ra: Yosuwe nun a dii xεμεne nun a ngaxakedenne nun Kadamile nun a dii xεμεν naxanye yi findixi Yuda kaane ra Hodawiya xabilani, e nun muxune Xenadada xabilani, ne dii xεμεne nun e xunyene. ¹⁰ Walikene to Alatala Batu Banxin beten sa, e yi saraxaraline lu e danna, e maxidixi saraxaraliya dugine yi, xɔtane suxi e yii. E nun Lewine nan yi tixi na naxanye yi Asafi xabilani, kariɓanne suxi naxanye yii alogo e xa Alatala tantun alo Isirayila manga Dawuda a yita kii naxan yi. ¹¹ E yi e bode yabima Alatala batu xuiin nun a tantun xuiin nin falani itoe ra, e naxa, “Amasɔtɔ a fan, a hinanna luma nen Isirayila xa habadan!” Yamaan birin yi gbelegbelema, e Alatala tantunma, bayo e bata yi Alatala Batu Banxin beten sa. ¹² Koni, saraxarali wuyaxi yi na, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun denbaya xunna naxanye bata yi fori, naxanye banxi singen to, ne yi wugama e to yamaan to Ala Batu Banxi nenɛn beten se. Muxu wuyaxi fan yi gbelegbelema seƵani. ¹³ Yamaan mi yi fa nɔe wuga xuiin nun seƵa xuiin tagi rabe, bayo yamaan yi gbelegbelema, e gbelegbele xuiin yi siga pon!

4

Ala Batu Banxin ti fena

¹ Yuda bɔnsɔnna nun Bunyamin bɔnsɔnna yaxune yi a me a muxun naxanye kelixi konyiyani, ne Alatala Batu Banxin tima, Isirayilaa Ala. ² E fa Sorobabeli nun denbaya xunne fema, e yi a fala e xa, e naxa, “En birin nan a tima, bayo, nxu fan en ma Ala batuma alo ε tan, nxu

saraxane bama a xa xabu Asiriya mangana Esaraxadon waxatini, naxan faxi nxu ra be.” ³ Koni Sorobabeli nun Yosuwe nun Isirayila denbaya xunna bonne yi e yabi, e naxa, “En birin xa mi Ala Batu Banxin tima nxɔ Ala xa, nxu tan nan Alatala Batu Banxin tima a xa, Isirayilaa Ala, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” ⁴ Nayi, yamanan muxune yi Yuda muxune tunnaɔlɔ fɔlɔ e ma, e lu e magaxue, alogo e xa e yikala Ala Batu Banxin tideni. ⁵ E yi gbetin so manga gbeen kawandi muxune yii alogo e xa na wanla raxete xanbin na. Na yi liga keli Perise yamanan mangan Kirusi a mangayaan yanyin birin ma han sa dɔxɔ Dariyusi a mangayaan waxatina, Perise mangana.

Yamanan muxune yi Yuda muxune magi

⁶ Asuyerusu a mangayaan fɔlɔ waxatini, e yi kediri sebe Yuda kaane nun Yerusalen kaane xili ma. ⁷ Arataserekesi a mangayaan waxatini, Bisilan nun Mitiredati nun Tabele nun e lanfa dɔnxene yi bataxin sebe Perise yamanan mangana Arataserekesi ma. Bataxin yi maxete Arami xuini, a sebe Arami kaane sebenla nin.

⁸ Yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nan bataxin sebe Manga Arataserekesi xa Yerusalen kaane xili ma, e ito nan sebe singen, e naxa, ⁹ “Yamana kanna Rexun nun sebeli tiin Simisayi nan bataxini ito sebexi e nun e lanfa dɔnxene nun Din kaane nun Afarasataka nun Tarapele nun Afarasa nun Ereki nun Babilon kaane nun Suse kaane nun Deha kaane nun Elan kaane, ¹⁰ e nun yamanan bonne muxune, muxu gbeena Osinapari naxanye suxu a siga e ra Samari taane yi, e nun yiren naxanye Efirati baan sogegododen binni.” ¹¹ Na muxune nan bataxini ito sebe, e a rasiga Manga Arataserekesi ma, e naxa, “Manga Arataserekesi, i ya walikenen naxanye dɔxi Efirati baan sogegododen binni, ne i xɔntɔn. ¹² Mangana, a kolon a Yahudiyani naxanye kelixi i konni e fa nxu ye Yerusalen yi, ne taa murutexi ηaxin nan tima. E mon yinna soma taan ma. E mon taan banxine beten sama. ¹³ Mangan xa a kolon, xa e na taan ti, e yinna so a ma, e mi fa mudun fima sɔnɔn, e mi e xun saren fima, na mi fama fandeni mangan na. ¹⁴ Anu, bayo nxu nxu deƵema

i ya mangayani, nxu mi nœ tinjε muxune xa mangan napaxu, nanara, nxu faxi xibaruni itoe ra i xœn ¹⁵ alogo i ya muxune xa feene fεsεfεsε i benbane kεdine kui yamanana fe taruxune sebexi dεnaxan yi. I a toε mangane kεdine kui fa fala taani ito findixi taa murutεxin nan na, taan naxan muxune mangane nun yamanane tœrœma, naxanye murutεxi xabu waxati xœnkuye. Taani ito kalaxi na nan ma fe ra. ¹⁶ Mangana, nxu a falama i xa nœn, xa taani ito ti, yinna yi so a ma, na ma, i mi fa dεdε sœtε Efirati baan sogegododen binna yirene yi.”

¹⁷ Manga Aratasεrεkesi yi yabini ito rasiga, a naxa, “Yamana kanna Rexun nun sebεli tiin Simisayi nun e lanfa dœnxœn naxanye dœxi Samari yamanan nun Efirati baan sogegododen binna yire gbetene yi, n bata ε xœntœn. ¹⁸ E bataxin naxan nafaxi nxu ma, a bata xaran n yεε xœri. ¹⁹ N bata feene xœnfen yamarin fi, n bata a kolon fa fala taani ito murutεma mangane xili ma xabu waxati xœnkuye, muxu murutεxine nan e ra. ²⁰ Manga senbεmane lu nœn Yerusalœn yi, naxanye yi yamanan birin nœxi Efirati baan sogegododen binni, mudun nun xun saren nun yamanani gidi saranna yi soma naxanye yii. ²¹ Na ma, ε yamarin fi muxuni itoe e wanla xa dan alogo taani ito mœn nama ti xa n tan mi yamarin fi. ²² E nama feni ito xœnbejin de, alogo tœrœn nama gbo ayi mangan ma.”

²³ Manga Aratasεrεkesi a bataxin xaran nœn yamana kanna Rexun nun sebεli tiin Simisayi nun e lanfaan dœnxœne yεε xœri tun, e yi siga Yahudiyane fεma Yerusalœn yi mafurœn, e sa danna sa e wanla ra nœœn nun yengœni. ²⁴ Nayi, Ala Batu Banxin wanla yi dan Yerusalœn yi han Perise yamanan mangan Dariyusi a mangayaan jεε firindena.

5

Alaa Banxin wanla mœn yi fœlb

¹ Nabi Xage nun Nabi Sakari, Yido yixœten yi nabiya falane ti Isirayilaa Ala xinli Yahudiyane xa naxanye yi Yuda nun Yerusalœn yi.* ² Nayi, Selatili a dii xœmœn

Sorobabeli nun Yosadaki a dii xœmœn Yosuwe yi keli, e Ala Batu Banxin ti fœlb Yerusalœn yi. Alaa nabine fan yi e malima. ³ Na waxatini, yamana kanna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Setara-Bosenayi nun e lanfane yi siga e fεma, e yi e maxœdin, e naxa, “Nde ε yamarixi a ε xa banxini ito ti e nun a yinna?” ⁴ E mœn yi e maxœdin, e naxa, “Muxun naxanye banxini ito tima, ne xili di?” ⁵ Koni, Ala yi a jœxœ luxi Yahudiyane fonne xœn. E mi wanli kala e ma alogo e xa sa dœntεgœna nde sa Dariyusi xa han e yi kœdina nde sœtœ a ra lan wanla fe ma.

⁶ Baan binna yamana kanna Tatenayi nun Setara-Bosenayi nan kœdin nasiga e nun e lanfane, yamana kuntigin naxanye yi Efirati baan sogegododen binna xun na. E kœdini ito nan nasiga Manga Dariyusi ma. ⁷ Ito nan yi sebexi, a naxa,

“Manga Dariyusi, Ala xa bœjε xunbenla fi i ma! ⁸ Mangan xa a kolon fa fala nxu bata siga han Yuda yamanani, siga han Ala Batu Banxini, Ala naxan gbo. Muxune a tima gœmε masolixine nan na, wudine yi sa yinne xuntagi. Wanla rabama a fajœn na, a mœn mafuraxi e yii. ⁹ Nxu fonne maxœdin nœn, nxu naxa, ‘Nde ε yamarixi ε mœn xa banxini ito ti?’ ¹⁰ Nxu mœn yi e maxœdin e xinle ma, nxu yi e yεeratine singe xinle sebε alogo nxu xa e fala i xa. ¹¹ E nxu yabixi ito nan na, e naxa, ‘Kore xœnna nun bœxœ xœnna Alaa walikene nan nxu ra. Ala Batu Banxini ito naxan ti bata bu, nxu mœn na tima nœn. Waxati danguxine yi, Isirayila manga gbeena nde a ti nœn, a yi a rajœn. ¹² Koni nxu benbane to Ala raxœlb, Ala Naxan Kore, Ala yi e sa Babilœn mangan Nebukadanesari, Kalidi kaan sagoni. Na yi na banxin kala, a yi yamaan suxu, a siga e ra Babilœn yi. ¹³ Koni, Kirusi a mangayaan jεε singeni Babilœn yi, Manga Kirusi mœn yi Ala Batu Banxin ti feen yamarin fi. ¹⁴ Manga Kirusi mœn yi seene birin tongo naxan yi Ala Batu Banxini nun a fœlœni, xœmaan nun gbeti fixœna. Nebukadanesari bata yi ne ba Ala Batu Banxini Yerusalœn yi, a siga e ra a gbee ala batu banxini Babilœn yi. Manga Kirusi

* **5:1:** Na feen mœn sebexi Nabi Xage 1.1 kui e nun Nabi Sakari 1.1 kui.

nan e tongo, a yi e so Sesebasari yii, a naxan dɔxɔ yamana kanna ra Isirayila yamanani. ¹⁵ A yi a fala a xa, a naxa, “Seni itoe tongo, i sa e sa Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi. Ala Batu Banxin mɔn xa ti a funfuni.” ¹⁶ Na Sesebasari yi fa Ala Batu Banxin bɛtɛn sa Yerusalɛn yi. Xabu na waxatini han to, banxin mɔn tima, a munma rajan.’ ”

¹⁷ “Iki, xa a rafan mangan ma, muxune xa fe xɔnfenna ti Babilɔn mangana kɛdi ramaradeni alogo a xa kolon xa Manga Kirusi yamarin fi nɛn fa fala Ala Batu Banxin mɔn xa ti Yerusalɛn yi. Mangan mɔn xa a waxɔn feene fala nxu xa lan feni ito ma.”

6

Manga Dariyusi a yamarina

¹ Nayi, Manga Dariyusi yi fe xɔnfenna yamarin fi lan Babilɔn kɛdi ramaraden ma. ² E yi sa kɛdi mafilinxina nde to Ekabatana manga taani Mede yamanani, a yi sebexi naxan ma fa fala:

³ Manga Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni, a yi yamarini ito fi Ala Batu Banxina fe yi Yerusalɛn yi, a naxa, “Ala Batu Banxin xa ti alogo saraxane xa ba a xa mɛnni, a xa bɛtɛn sa ki fajɪ. A xa mate ayi nɔngɔnna ye tonge sennin, a yigbona nɔngɔnna ye tonge sennin. ⁴ Gɛmɛ gbeen masolixin bilin saxan xa dɔxɔ e nun wudin sanja ma keden. Mangan nan wali saren fima. ⁵ Nebukadanesari xɛma seene nun gbeti fixɛ seen naxanye tongo Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi, a siga e ra Babilɔn yi, ne mɔn naxɛtɛma nɛn e funfuni Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi, e sa tongo dɛnaxan yi Alaa banxini.”

⁶ Nayi, Manga Dariyusi yi a sebɛ, a naxa, “Baan binna yamana kanna Tatenayi nun Sɛtara-Bosenayi nun ɛ tan, e lanfane, yamana kuntigin naxanye dɔxi Efirati baan sogegododen binni, feni ito mi ɛ matoxi. ⁷ Ɖ tin Ala Batu Banxin wanla xa siga yɛɛn na. Yahudiya yamana kanna nun Yahudiya fonne xa Ala Batu Banxin ti a funfuni. ⁸ N yamarini ito nan soma ɛ yii, ɛ sa Yahudiya fonne malima kii naxan yi Ala Batu Banxin tideni: Se saren naxanye bama mudun na sa keli Efirati baan sogegododen binni so mangan yii, ne xa so muxuni itoe yii,

alogo wanla nama dan. ⁹ Naxan fan saraxan gan daxin na Ala yɛtagi, Ala Naxan Kore, tura bulanne nun kontonne nun yɛxɛɛ diine e nun murutun nun fɔxɔn nun manpaan nun turena alo a yitaxi kii naxan yi Yerusalɛn saraxaraline xɔn, ɛ xa ne so e yii na kiini lɔxɔ yo lɔxɔ, ¹⁰ alogo e xa saraxa xiri fajine ba Ala xa naxan kore, e yi Ala maxandi mangan nun a diine xa. ¹¹ Awa, xa muxu yo falani ito kala, xalanbe keden xa botin a banxini, na kanna yi sɔti a dɛ, a banxin yi kala fefe. ¹² Ala naxan a xinla luxi Yerusalɛn yi, na Ala xa na kanna halagi naxan na n ma yamarini ito bejin a banxini ito kala, xa a findi mangan na hanma muxu yo. N tan Dariyusi bata yamarini ito fi, a xa liga a kiini.”

¹³ Nayi, yamana kanna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Sɛtara-Bosenayi nun e lanfane birin yi na yamarin suxu Manga Dariyusi naxan nafaxi.

Ala Batu Banxin najan feen jaxajaxana

¹⁴ Yahudiya fonne yi nɔ sɔtɔ banxin tideni, alo Nabi Xage nun Yido mamandenna Nabi Sakari a fala kii naxan yi. E yi banxin ti, e yelin, alo Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi e nun Kirusi nun Dariyusi nun Aratasɛrɛkɛsi, Perise mangane. ¹⁵ Banxin yi rajan Ada kiken xi saxande lɔxɔni, Manga Dariyusi a mangayaan jɛɛ senninden. ¹⁶ Isirayila kaane nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun muxu suxi dɔnxɛne yi Ala Batu Banxin nabi sɛwani. ¹⁷ E yi tura kɛmɛ nun konton kɛmɛ firin nun yɛxɛɛ dii kɛmɛ naanin ba banxin nasarijan seen na, e nun kɔtɔ fu nun firin Isirayila kaane birin ma yulubi xafari saraxan na, lan Isirayila bɔnsɔnne yatɛn ma. ¹⁸ E yi saraxaraline fan dɔxɔ lan e yɛba kiin ma, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune fata e yitaxun kiin na Yerusalɛn yi Alaa wanla ra, alo a sebexi Musaa kɛdin kui kii naxan yi.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

19 Muxun naxanye sa kelixi konyiyani, ne yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* raba kike singen xi fu nun naaninde ləxəni. 20 Saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune bata yi e bode rasarijan sanla xili yi, e birin yi sarijan. Lewi bənsənna muxune yi yexεε diine kəe raxaba Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe ra muxu suxi fonne birin xa, e nun e ngaxakeden saraxaraline xa, e nun e tan yetεen xa. 21 Muxun naxanye birin bata yi xεε siyane fe sarijantarene fəxə ra, e yi Alatala fen, Isirayilaa Ala, ne nun Isirayila kaan naxanye xεε sa keli konyiyani, e birin yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseene don e bode xən. 22 E Buru Tetaren Sanla† raba sɛwani xi solofere, bayo Alatala bata Manga Asiriya bəjən masara a yi e mali Ala Batu Banxin wanli, Isirayilaa Ala.

7

Saraxaralina Esirasi

1 Na feene dangu xanbini, Perise mangana Aratasεεkəsi waxatini, Esirasi fan yi fa, Serayaa dii xεmεna. Asari nan Seraya sətə. Xiliki nan Asari sətə. 2 Salun nan Xiliki sətə. Sadəki nan Salun sətə. Axituba nan Sadəki sətə. 3 Amari nan Axituba sətə. Asari nan Amari sətə. Merayoti nan Asari sətə. 4 Sɛraxaya nan Merayoti sətə. Yusi nan Sɛraxaya sətə. Buki nan Yusi sətə. 5 Abisuwa nan Buki sətə. Finexasi nan Abisuwa sətə. Eleyasari nan Finexasi sətə. Saraxarali kuntigin Haruna nan Eleyasari sətə. 6 Na Esirasi yi siga Babilən yi. Sebɛli tiin nan yi a ra, naxan yi xaranxi Musaa sariyana fe ma ki fəni, Alatala, Isirayilaa Ala naxan soxi Musa yii. Mangan yi a waxən feene birin naba a xa, bayo Alatala, Isirayilaa Ala yi a fəxə ra. 7 Isirayila kaana ndee nun Lewi bənsənna muxuna ndee nun bəti baane nun kantan tiine nun walikene Ala Batu Banxini, ne fan birin yi siga Yerusalen yi Manga Aratasεεkəsi a mangayaan jεε solofereden ma. 8 Esirasi yi fa Yerusalen yi mangana mangayaan jεε solofereden kike suulunden ma. 9 A keli

Babilən yi kike singen xi singe ləxəni, a sa so Yerusalen yi kike suulunden xi singe ləxəni, bayo a Ala yi a fəxə ra a fanni.

10 Esirasi bata yi Alatalaa sariyan xaran feen nun a suxu feen sa a bəjəni, a yi Isirayila yamaan xaran tənne nun sariyane ma.

Manga Aratasεεkəsi a bataxina

11 Manga Aratasεεkəsi bataxini ito nan so Esirasi yii, saraxaraliin nun sebɛli tiin naxan yi yamarine nun tənne sebema, Alatala naxanye fala lan Isirayila fe ma. Mangan yi falani ito rasiga, a naxa, 12 “Mangane mangana Aratasεεkəsi naxa saraxaralina Esirasi xa, naxan yi Alaa sariyan kolon naxan kore: 13 N bata yamarin so i yii, yamaan naxan birin Isirayila yi, saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune nun naxanye birin n ma yamanani naxanye waxi siga feni Yerusalen yi, a lu e birin xa siga i fəxə ra. 14 Mangan nun a kawandi muxu soloferene nan i rasigaxi Yuda nun Yerusalen yi alogo i xa siga i ya Alaa sariyan na i yii, i menna rakərsi xa na sariyan suxi. 15 I siga gbetin nun xεmaan na mangan nun a kawandi muxune naxan jənigexi e xa ba saraxan na Isirayilaa Ala xa, naxan dəxi Yerusalen yi. 16 I mən yi siga wure gbeti fixen nun xεmaan na i na naxan sətə Babilən yi, e nun jənige ma saraxane yamaan nun saraxaraline naxanye bama e Ala Batu Banxin xa Yerusalen yi. 17 Na ma, i nəε turane nun kontonne nun yexεene sare nən na gbetin na, e nun seen naxanye birin lanma e findi bogise saraxane nun minse saraxane ra, i yi e ba ε Ala Batu Banxin saraxa ganden fari Yerusalen yi. 18 ε nun i ngaxakedenne na naxan nagidi lan gbetin nun xεma dənxeene fe ma, ε na liga, alo ε Ala wama a xən kii naxan yi. 19 Seen naxanye so i yii ε Ala Batu Banxin nawali feen na, i fa ne ra Ala Batu Banxini Yerusalen yi. 20 I xa gbetin tongo mangana gbeti ramaradeni, i makoon naxan ma naxan lanjε se gbətεye saren ma, i naxanye

* **6:19:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui. † **6:22:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma ləbən mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəryaan 12.15 kui.

rawalima ε Ala Batu Banxini. ²¹ N tan Manga Arataserekesi bata yamarini ito fi Efirati baan sogegododen binna gbeti ramarane birin ma. Saraxaralina Esirasi, sebɛli tiin naxan Alaa sariyan xaranma, Ala Naxan Kore, na na naxan yo maxɔdin, ε xa a so a yii, ²² han gbeti fixen kilo wuli saxan, murutun kilo wuli tonge saxan, manpaan litiri wuli naanin, turen litiri wuli naanin e nun a na wa fɔxɔn xasabin naxan xɔn. ²³ Ala Naxan Kore, na naxan birin yamarixi, na birin xa liga a kiini kore xɔnna Ala Batu Banxina fe yi, alogo a xɔlɔn nama godo mangana yamanan nun a muxune ma. ²⁴ Nanara, nxu a falama ε xa a ε nama mudun nun muxu dangumatɔn saren nasuxu saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun beti baane nun kantani tiine nun Ala Batu Banxi walikene nun Ala Batu Banxini ito muxu yo ra. ²⁵ I tan Esirasi, fata i ya Alaa fekolonna ra, a naxan fixi i ma, i xa kitisane dɔxɔ naxanye kitin sɛ yamaan birin ma Efirati baan sogegododen binni, naxanye birin Alaa sariyan kolon. Naxanye mi a kolon, i ne xaran a ma. ²⁶ Naxan yo mi i ya Alaa sariyan suxu e nun mangana sariyana, na kanna yalagima nen, a faxa, hanma a kedi yamanani, hanma a yiiseene yi ba a yii, hanma a yi sa kasoon na.”

²⁷ Tantanuna Alatala xa, en benbane Ala, naxan xaxinla fixi mangan ma, a yi binye sifani ito fi Ala Batu Banxin ma Yerusalɛn yi, ²⁸ a yi a hinanna yita n na mangan nun a kawandi muxune nun a kuntigi senbɛmane birin yetagi! Alatala to yi n senbɛ soma, n ma Ala, n yi Isirayila kuntigine malan alogo nxu birin xa siga.

8

Esirasi fɔxɔrabirane

¹ Denbaya xunne nun e fɔxɔrabirane xinle sebɛxin ni ito ra, naxanye bira n fɔxɔ ra keli Babilɔn yi Manga Arataserekesi waxatini.

² Gerisɔmi, Finexasi yixetene ye, Daniyeli, Itamara yixetene ye, Xatusi, Dawuda yixetene ye,

³ Sekani a dii xemɛn Sakari, Parosi yixetene ye, e nun muxu kemɛ tonge suulun nan yi a ra naxanye xinle yi sebɛxi, xemɛne gbansan.

⁴ Paxata-Moyaba yixetene ye, Seraxayaa dii xemɛna Eliyehowenayi e nun muxu kemɛ firin, xemɛne gbansan.

⁵ Satu yixetene ye, Yaxasiyeli a dii xemɛn Sekani e nun muxu kemɛ saxan, xemɛne gbansan.

⁶ Adin yixetene ye, Yonatan ma dii xemɛna Ebedi e nun muxu tonge suulun, xemɛne gbansan.

⁷ Elan yixetene ye, Atali a dii xemɛn Yesaya e nun muxu tonge solofere, xemɛne gbansan.

⁸ Sefati yixetene ye, Mikeli a dii xemɛn Sebadiya e nun muxu tongo solomasɛɛ, xemɛne gbansan.

⁹ Yowaba yixetene ye, Yexiyeli a dii xemɛna Abadi e nun muxu kemɛ firin muxu fu nun solomasɛɛɛ, xemɛne gbansan.

¹⁰ Bani yixetene ye, Yosifi a dii xemɛn Selomiti e nun muxu kemɛ tongo sennin, xemɛne gbansan.

¹¹ Bebayi yixetene ye, Sakari, Bebayi a dii xemɛna e nun muxu mɔxɔɔɔn nun solomasɛɛɛ, xemɛne gbansan.

¹² Asagada yixetene ye, Hakatan ma dii xemɛn Yoxanan e nun muxu kemɛ muxu fu, xemɛne gbansan.

¹³ Adonikami yixetɛn muxu dɔnxene ye, Elifeleti nun Yeyiyeli nun Semaya, e nun muxu tonge sennin, xemɛne gbansan.

¹⁴ Bigiwayi yixetene ye, Yutayi nun Sakuru e nun muxu tonge solofere, xemɛne gbansan.

Xɛtɛ fena Yerusalɛn yi

¹⁵ Baan naxan danguma Ahawa taan dɛxɔn, n yi muxuni itoe malan mɛnni, nxu lu na xi saxan. N yi yamaan nun saraxaraline yeɛ to, koni n mi Lewi bɔnsɔnna muxu yo to e ye. ¹⁶ Nayi, n yi yeɛratini itoe xili, Eliyeseri nun Ariyele nun Semaya nun Elanatan nun Yaribi nun Elanatan boden nun Natan nun Sakari nun Mesulan, e nun xaran tiine Yoyaribi nun Elanatan. ¹⁷ N yi e rasiga Manga Yido konni, naxan dɔxi Kasifiya yi, n yi a fala e xa e lanma e xa naxan fala Yido nun a ngaxakedenne xa

Ala Batu Banxin walikɛɛn naxanye yi dɔxi Kasifiya yi alogo e xa fa nxu fɔxɔ ra e nxu mali Ala Batu Banxini. ¹⁸ Bayo en ma Ala yi nxu malima, e yi fa Serebi ra nxu xa, xemɛ

xaxilimana Maxali yixetene ye, Isirayilaa diin Lewi mamandenna nde, a tan nun a xunyene nun a dii xemene, e muxu fu nun solomasexe. ¹⁹ E mon yi fa Hasabi ra e nun Yesaya Merari yixetene ye, e nun a ngaxakedenne nun a dii xemene, muxu moxone. ²⁰ E mon yi fa Ala Batu Banxin walikēen bōnsōn muxuna ndee ra muxu keme firin muxu moxone. Dawuda nun a kuntigine bata yi na bōnsōnna muxune sugandi naxanye yi walima Lewi bōnsōnna muxune fōxō ra, ne birin xinle yi seboxi.

²¹ N yi a fala, a birin xa sunna suxu Ala yetagi Ahawa baan dexōn, alogo a xa lu nxu xōn sigatini nxu nun nxō diine nun nxō seene birin. ²² N yi yagima nen a faladeni mangan xa a xa sofane nun soo ragine bira nxu fōxō ra e yi nxu ratanga nxu yaxune ma kira yi, bayo nxu a fala nen mangan xa, nxu naxa, “Nxō Ala muxune birin malima naxanye a fenma, koni a xōlōn luma nen muxune ma naxanye e mema a tan na.” ²³ Nxu sunxi na nan ma, nxu yi Ala maxandi, a yi nxu yabi. ²⁴ N yi saraxarali kuntigin muxu fu nun firin sugandi Serebi nun Hasabi e nun e ngaxakedenne, muxu fu. ²⁵ N yi gbeti fixen yatε e yeε xōri, e nun xemaaan nun seene, mangan naxanye ba e nun a kawandi muxune nun a kuntigine nun Isirayila kaan naxanye birin yi na lan en ma Ala Batu Banxina fe ma. ²⁶ N yi gbeti fixen kilo wuli mōxōne so e yii, e nun gbeti fixe seen naxanye yi lanne kilo wuli saxan ma e nun xemaaan kilo wuli saxan, ²⁷ nun igelengenna xema daxin mōxōne naxanye yi lanne kilo solomasexe ma e nun sula xuruxi goron firin naxanye yi fan alo xemana. ²⁸ N yi a fala e xa, n naxa, “E bata findi Alatala gbeen na, seni itoe fan bata rasarijan Ala gbeen na. Gbeti fixeni ito nun xemaaan findixi jēnige ma saraxan nan na Alatala xa, en benbane Ala. ²⁹ E liga ε yeren ma, ε yengi dōxō itoe xōn ma han ε sa e yiliga kuntigine nun Lewi bōnsōnna muxune yetagi, e nun Isirayila denbaya xunne Alatala Batu Banxini konkone kui Yerusalēn yi.” ³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi gbeti fixen nun xemaaan nun seene rasuxu naxanye bata yi yiliga alogo e xa rasiga Yerusalēn yi en ma Ala Batu Banxini.

³¹ Nxu yi keli Ahawa baan de siga

Yerusalēn yi kiken xi fu nun firinna ma. En ma Ala yi lu nxu xōn, a yi nxu ratanga nxu yaxune nun fe jaxin sifan birin ma kira yi. ³² Nxu to so Yerusalēn yi, nxu yi nxu matabu xi saxan. ³³ Xi naaninde lōxōni, gbetin nun xemaaan nun seen naxanye yiliga nxō Ala Batu Banxini, ne yi so saraxaraliin Yuriyaa dii xemēn Meremoti yii. Finexasi a dii xemēna Eleyasari yi a fema e nun Yosabadi a dii xemēn Yosuwe e nun Binuwi a dii xemēn Nowadi, Lewi bōnsōnna muxune. ³⁴ E to e birin yatε, e yi e yiliga, e yi e birin malanxin binyen xasabin sebe. ³⁵ Muxu suxi fonne, naxanye fa sa keli konyiyani, ne yi tura fu nun firin ba saraxa gan daxin na Isirayilaa Ala xa Isirayila kaane birin ma fe ra, e nun konton tonge solomanaanin e nun sennin, e nun yeεεε tonge solofere e nun solofere. E mon yi kōtō fu nun firin ba yulubi xafari saraxan na. Ne birin saraxa gan daxin na Alatala xa. ³⁶ Na xanbi ra, e yi mangana yamarine rali mangan bundōxōne ma, e nun Efirati baan sogegododen binna yamana kanne, ne yi yamaan mali lan Ala Batu Banxina feene ma.

9

Naxalan xōne futu fena

¹ Na jnan xanbini, kuntigine yi fa n fema, e yi a fala, e naxa, “Isirayila yamaan nun saraxaraline nun Lewi bōnsōnna muxune mi e makuyaxi siya gbete ne muxune ra. E fe xōsixin ligama alo Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Yebusune nun Amonine nun Moyaba kaane nun Misiran kaane e nun Amorine. ² Bayo, e bata ne dii temene futu e yetε xa e nun e dii xemene xa, e bōnsōn sarijanxin sunbu e rabilinna siyane muxune ra. Kuntigine nun kitisane nan singe na tinxintareyaan ligaxi.”

³ N to na me, n yi n ma domani bō n ma, n yi n xunsexe ne nun n de xabene matala, n sunuxin yi dōxō. ⁴ Naxanye birin yi gaxuxi Isirayila Alaa falan yeε ra, ne birin yi dōxi n nabilinni lan na muxune tinxintareyaan ma naxanye sa kelixi konyiyani. N tan sunuxin yi lu dōxi han jinbanna saraxa ba waxatini.

⁵ Ninbanna saraxa ba waxatini, n yagixin yi keli, n ma dugini bōxi, n yi n xinbi sin,

n yi n yiine ti Alatala, n ma Ala xa, ⁶ n yi Ala maxandi, n naxa, “N ma Ala, n yagixi, n mi nɔɛ n xunna rakele i tan n ma Ala yetagi, bayo nxɔ fe naxin bata gbo ayi nxu xun ma. Nxu yulubine bata te han kore. ⁷ Xabu nxu benbane waxatini han to, nxu findixi yulubi rabane nan na, nxɔ yamaan yi haken liga. Nanara, nxu tan nun nxɔ mangane nun nxɔ saraxaraline findixi konyine ra manga xɔɲene bun, yengen nun suxun nun halagin nun yagini, alo a kii naxan yi to. ⁸ Koni, Alatala, nxɔ Ala, i baxi hinande nxu ra iki, i yi nxu tan ndee lu e nii ra, i yi luden so nxu yii yire sariɲanxini, alogo nxɔ Ala xa nxu yeene rabi, a yi nxu nii yifan nxu ma nxɔ konyiyani. ⁹ Hali konyin to nxu ra, i tan nxɔ Ala mi nxu rabeɲinxi nxɔ konyiyani. I bata hinan nxu ra Perise mangan yetagi, i nxu lu nxu nii ra, alogo nxu xa Ala Batu Banxin ti, denaxanye kalaxi nxu yi menne yitɔn, i yi matabuden fi nxu ma Yuda nun Yerusalɛn yi. ¹⁰ Nxɔ Ala, nxu fa nanse fale i xa na xanbi ra? Nxu bata nxu me i ya yamarine ra, ¹¹ i bata a fala nxu xa fata nabine ra, i ya walikene, i naxa, ‘E soma yamanan naxan yi, e dɔxɔ a yi, yamana xɔsixin nan na ra na yamananane muxune kewali xɔsixine xɔn, e bata yamanan birin nafe e fe xɔsixine ra. ¹² Nayi, e nama e dii temene fi e dii xemene ma, e nama e dii temene fan fen e dii xemene xa. E nama lanna raso e nun ne tagi, e nama e mali e xa herin sɔtɔ. Nayi, e senben sɔtɔma nen, e yamanan muxune yi donse fajine don, e mɔn yi yamanan lu e diine xa e keen na han habadan!’ ¹³ Nxɔ Ala, na feene birin nxu sɔtɔxi nen amasɔtɔ nxɔ fe xɔsixine nun nxɔ yulubi naxine xɔn. Koni, i mi nxu saranxi nxɔ fe naxine ra alo a yi lan kii naxan yi, i mɔn bata tin nxu xa lu nxu nii ra. ¹⁴ Nxu lan nxu mɔn xa lu i ya yamarine kale ba? Nxu lan nxu xa bira na yamanan muxune fɔxɔ ra naxanye fe xɔsixini? I ya xɔlɔn mi gode nxu ma ba, a yi nxu raxɔri, muxu yo mi lu? ¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala, i tinxin, bayo nxu mɔn nxu nii ra to. Nxu tan nan ito ra i yetagi nxu nun nxɔ yulubine, muxu yo mi yi nɔɛ luyɛ a nii ra i yetagi.”

10

Eyi e siya gbete naxanle kedi

¹ Esirasi yi xinbi sinxi waxatin naxan yi Ala Batu Banxin yetagi, a wugama, a Ala maxandima a ti e yulubine ra, Isirayila kaane yi e malan a fema, xemene nun naxanle nun diidine, yamaan birin yi lu wuge. ² Nayi, Yexiyeli a dii xemene Sekani Elan xabilani, na yi falan tongo, a yi a fala Esirasi xa, a naxa, “Nxu bata tinxintareyaan liga en ma Ala yeɛ ra yi, nxu yi naxalan xɔɲene futu, naxanye yi findixi siya gbete muxune ra. Hali na, yigin mɔn Isirayila ma lan na feen ma. ³ En na naxanle nun e diine kedi, en layirin xidi en nun Ala tagi, alo n kanna a falaxi kii naxan yi en nun naxanye birin xuruxurunma en ma Alaa yamarine ra. En xa a liga alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁴ Keli, bayo feni ito i tan nan matoxi. Nxu birama nen i fɔxɔ ra. I wekile, i a liga.”

⁵ Nayi, Esirasi yi keli, a yi saraxarali kuntigine nun Lewine nun Isirayila kaane birin nakɔlɔ, a baxi naxan falade, e birin xa na liga. E yi e kɔlɔ a xa. ⁶ Na xanbi ra, Esirasi yi mini Ala Batu Banxini, a yi siga Eliyasibi a dii xemene Yehoxanan ma banxini. A to yi mɛnni, a mi donse don, a mi ige min, bayo a yi sunuxi muxu suxi fonne tinxintareyana fe ra.

⁷ E yi yamarin nawanga Yuda nun Yerusalɛn birin yi, naxan yi a falaxi a muxu suxine birin xa e malan Yerusalɛn yi. ⁸ Naxan yo mi fa benun xi saxan, a yiiseene birin nasuxuma nen a ra, a tan yeteen yi kedi yamaan ye alo kuntigine nun fonne a falaxi kii naxan yi.

⁹ Yuda nun Bunyamin xemene yi e malan Yerusalɛn yi na xi saxanna bun ma. Kike solomasexeden xi mɔxɔɲen nan yi a ra. Yamaan birin yi malanxi yama malandeni Ala Batu Banxin yetagi, e gaxuxin xuruxurunma lan na feen ma, e nun tulena fe ra. ¹⁰ Saraxaralina Esirasi yi keli, a naxa, “E bata tinxintareyaan naba e to naxalan xɔɲene dɔxi, e mɔn yi Isirayila yamaan findi yulubi tongone ra. ¹¹ Iki, e ti e yulubine ra Alatala yetagi, e benbane Ala, e yi a sagoon liga! E masiga yamanan muxune nun naxalan xɔɲene ra.” ¹² Yamaan birin yi yabin ti e xuini texin na, e naxa, “Ɔn! Nxu lanma nen nxu a liga alo i a falaxi kii

naxan yi. ¹³Koni yamaan gbo, tule waxatin na a ra. Nxu mi nɔɛ luyɛ tandeni be, bayo xi keden hanma xi firin wali xa mi ito ra, muxu wuyaxi bata yulubin liga feni ito yi. ¹⁴Nxɔ kuntigine xa lu be yamaan birin xinla ra. Naxanye birin ɲaxalan xɔɲene dɔxi nxɔ taane yi, ne xa fa waxati saxine ma, e nun taan fonne nun taan kitisane, e yi na feen sa a kiini han Ala xɔɔ gbeen yi ɲan, a makuya en na lan feni ito ma.”

¹⁵Koni, Asaheli a dii xɛmɛn Yonatan nun Tikiwaa dii xɛmɛn Yaxasiya yi na feen yɛngɛ. Lewi bɔnsɔnna muxuna nde Sabetayi nun Mesulan yi ne mali. ¹⁶Koni muxu suxi fonne yi tin Esirasi a falan ma. Saraxaralina Esirasi yi denbaya xunna ndee sugandi denbaya yɛɛn ma, e yi e birin xinla fala. E yi dɔxɔ na kike fuden lɔxɔ singen ma alogo e xa na feen mato. ¹⁷Kike singen lɔxɔ singen ma, e yi yelin xɛmɛne kitin sɛ naxanye birin ɲaxalan xɔɲene dɔxɔ.

Yulubitɔne

¹⁸Saraxaraline yɛ, naxanye ɲaxalan xɔɲene dɔxɔ, ne nan itoe ra:

Yosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe nun a xunyɛne xabilan muxune yɛ, Maaseya nun Eliyeseri nun Yaribi e nun Gedali. ¹⁹E yi a ragidi a e xa e mɛ e ɲaxanle ra, e yi kontonna ba yangin saraxan na e yulubina fe ra.

²⁰Imeri xabilani, Xanani nun Sebadiya.

²¹Xarimi xabilani, Maaseya nun Eli nun Semaya nun Yɛxiyeli e nun Yusiya.

²²Pasaxuri xabilani, Eliyowenayi nun Maaseya nun Yisimayeli nun Nataneli nun Yosabadi e nun Elasa.

²³Lewi bɔnsɔnna muxune yɛ, Yosabadi nun Simeyi nun Kelaya naxan mɔn xili Kelita e nun Petaxi nun Yuda e nun Eliyeseri.

²⁴Beti baane yɛ Lewi bɔnsɔnni, Eliyasibi.

Dɛ kantanne yɛ Lewi bɔnsɔnni, Salun nun Telemi e nun Yuri.

²⁵Isirayila kaa gbɛtɛye: Parosi xabilani, Ramiya nun Isiya nun Malakiya nun Miyamin nun Eleyasari nun Malakiya e nun Bɛnaya.

²⁶Elan xabilani, Matani nun Sakari nun Yɛxiyeli nun Abidi nun Yeremoti e nun Eli.

²⁷Satu xabilani, Eliyowenayi nun Eliyasibi nun Matani nun Yeremoti nun Sabadi e nun Asisa.

²⁸Bebayi xabilani, Yehoxanan nun Xananiya nun Sabayi e nun Atalayi.

²⁹Bani xabilani, Mesulan nun Maluku nun Adaya nun Yasubu nun Seyala e nun Yeremoti.

³⁰Paxata-Moyaba xabilani, Adana nun Kelala nun Bɛnaya nun Maaseya nun Matani nun Bɛsalɛli nun Binuwi e nun Manase.

³¹Xarimi xabilani, Eliyeseri nun Yisiya nun Malakiya nun Semaya nun Simeyɔn

³²nun Bunyamin nun Maluku e nun Sɛmaraya.

³³Xasun xabilani, Matenayi nun Matata nun Sabadi nun Elifeleti nun Yeremayi nun Manase e nun Simeyi.

³⁴Bani xabilani, Maadayi nun Amirama nun Yuweli ³⁵nun Bɛnaya nun Bedeya nun Keluhi ³⁶nun Waniya nun Meremoti nun Eliyasibi ³⁷nun Matani nun Matenayi nun Yaasu ³⁸nun Bani nun Binuwi nun Simeyi ³⁹nun Selemiya nun Natan nun Adaya ⁴⁰nun Makanadebayi nun Sasayi nun Sarayi ⁴¹nun Asareli nun Selemiya nun Sɛmaraya ⁴²nun Salun nun Amari e nun Yusufu.

⁴³Nebo xabilani, Yeyiyeli nun Matitiya nun Sabadi nun Sebina nun Yadayi nun Yoweli e nun Bɛnaya.

⁴⁴Ne birin bata yi ɲaxalan xɔɲene dɔxɔ nun, ndee bata yi diine bari.

Neyemi

Neyemi a Fe Taruxuna

Neyemi findi Yahudiyana nde nan na Esirasi a waxatini. Muxu dinaxin nan yi Neyemi ra. Perisene mangan naxan xili Arataserekesi, na kuntigi kendena nde nan yi Neyemi ra. Neyemi mangan mafan nen alogo a xa tin a siga Yerusalen taani alogo a xa sa feene yitɔn lan a konna siga feen ma yeen na. A to na li, hali yaxuna ndee to yi katama e xa a yee rati, a kon kaan muxu wuyaxi a mali nen. E yi Yerusalen taan nabilinna yinna ti. Neyemi mɔn yi Esirasi mali dina sali gbeena nde yi, Esirasi Alaa sariya kitabun xaran naxan yi. Lewine yi lu a yebɛ yamaan xa alogo e xa a famu, nayi e yi e sɔbɛ so Alaa fe yi. Neyemi yi yamanan dɔxɔ kiina nde yeba. A yi taan nabilinna yinna ti sewa sanla raba, a mɔn yi yamaan nakɔta sariyan suxu kiin ma.

Neyemi Ala maxandina

¹ Xakaliyaa dii xɛmɛn Neyemi a falane.

Kisilewi kiken na, Arataserekesi a mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛdeni, n yi Suse manga taani. ² Ngaxakedenna Xanani nun muxuna ndee yi fa sa keli Yuda yi. N yi e maxɔdin Yahudiyane fe ma, yaxune naxanye suxu, e siga e ra konyiyani, e jɛjɛne mɔn yi xɛtɛ Yerusalen yi, e nun lan Yerusalen ma fe ma. ³ E yi n yabi, e naxa, “Suxu muxun naxanye lu e nii ra, na ndee bata fa dɔxɔ Yuda yamanani, koni e yigitɛgɛxi, e yagixi. Yerusalen taan nabilinna yinne yirena ndee bata bira, tɛɛn yi taan so dɛɛne birin gan.”

⁴ N to na falane mɛ, n yi dɔxɔ, n wuga, n yi sunu xi wuyaxi, n yi sun, n yi Ala maxandi, Ala Naxan Kore, ⁵ n naxa, “Alatala, Ala Naxan Kore, naxan gbo, a magaxu, i tan naxan i ya layirin nun i ya hinanna luma i xanuntenne xa naxanye i ya yamarine suxuma, ⁶ i tuli mati, i yi i yɛɛn ti n na, i yi i ya walikɛna maxandi xuiin name. N ni i maxandima waxatini ito yi i ya walikɛne xa, Isirayila kaane, kɔɛɛn nun yanyin na,

n yi n ti Isirayila kaane yulubine ra bayo nxu bata yulubin liga i ra nxu nun n ma denbayana, nxu bata yulubin liga. ⁷ Nxu bata fe jaxin liga i ra, nxu mi i ya yamarine nun i ya tɔnne nun i ya sariyane suxi i naxanye so i ya walikɛɛn Musa yii. ⁸ I ya falana fe xa rabira i ma, i naxan so i ya walikɛɛn Musa yii, i naxa, ‘E na tinxintareyaan naba waxatin naxan yi, n na e raxuyama ayi nen siyane yɛ. ⁹ Koni, xa e xɛtɛ n ma, xa e n ma yamarine suxu, e yi e liga, nayi, hali e sa bɔxɔ xɔnna danna ra, n sa fama e ra nen yireni n denaxan sugandixi alogo n xinla xa lu na.’* ¹⁰ I ya walikɛne nun i ya yamaan nan e ra, i naxanye xunbaxi i sɛnbɛ gbeeni. ¹¹ Marigina, i tuli mati n tan, i ya walikɛna maxandi xuiin na, e nun i ya walikɛɛn naxanye sewaxi gaxuma i xinla yɛɛ ra! N ma feene rasɔnɔya to, n tan i ya walikɛna, i yi a liga xɛmɛni ito xa kininkinin n ma n na siga a yetagi.”

Na waxatini, n tan nan yi yengi saxi mangan minseene xɔn ma.

2

Neyemi Yerusalen yi

¹ Nisan kiken na, Arataserekesi a mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛdeni, manpaan yi dɔxi mangan yetagi, n yi a tongo, n yi a so mangan yii. N yi sunuxi a yetagi, naxan jɔxɔn munma yi liga n na singen. ² Mangan yi a fala n xa, a naxa, “I yetagini fɔrɔxi nanfera? Anu, i mi furaxi. Waxatina nde bɔjɛ rafɔrɛn ni ito ra.” N yi gaxu han, ³ koni n yi mangan yabi, n naxa, “Mangan xa lu a nii ra habadan! N yetagini fɔrɔxi nen bayo n benbane gaburune sa taan naxan yi, menna birin bata halagi, tɛɛn yi na taan so dɛɛne birin gan.” ⁴ Mangan yi a fala n xa, a naxa, “Nanse xɔli i ma, n xa a liga i xa?” N yi Ala maxandi naxan kore, ⁵ n yi mangan yabi, n naxa, “Xa mangan tin, xa n tan i ya walikɛɛn nafan i ma, n nasiga Yuda yamanani. N benbane gaburune sa taan naxan yi, n mɔn xa sa na ti.” ⁶ Mangana jaxanla yi dɔxi a fema, mangan yi n maxɔdin, a naxa, “I ya sigatiin buma han waxatin mundun yi, i xɛtɛn waxatin mundun yi?” Mangan yi tin n xa siga, nayi

* **1:9:** Na feen sebɛxi Sariyane 30.1-5 kui.

n yi n xετε waxatin fala a xa. ⁷ N mɔn yi a fala mangan xa, n naxa, “Xa mangan tinηε, a xa kεδine so n yii siga Efirati baan sogegododen binna yamana kanne ma, alogo e xa a lu n dangu siga han Yuda yi, ⁸ i mɔn yi kedi keden so n yii Asafi xa, naxan mangana fɔtɔnne kantanma, alogo a xa xalanbe wudine so n yii, n sa yire makantanxin dεεne ti Ala Batu Banxin dεxɔn, e nun taan yinne nun n sa luma banxin naxan kui.” Mangan yi ne so n yii, bayo Ala yi n xɔn.

⁹ N yi siga yamana kanne fεma naxanye yi Efirati baan sogegododen binni, n yi mangana kedin so e yii. Mangan bata yi sofa kuntigine nun soo ragine bira n fɔxɔ ra. ¹⁰ Sanbalata, Horoni kaan nun Amonina nde Tobiya, a walikεen to na mε, e yi xɔlɔ kati a nanfera muxuna nde fama a fa Isirayila kaane mali.

Neyemi yi yinne mato

¹¹ N yi so Yerusalen yi, n yi xi saxan ti na. ¹² Nayi, nxu nun muxuna ndee yi keli kɔεen na, n mi a fala muxe xa n ma Ala bata yi naxan yita n na a n xa a liga Yerusalen xa. N keden peen nan yi dɔxi sofanla fari. ¹³ N yi mini Lanbanna so dεen na kɔε tagini siga Sube Magaxuxi Tigin nun Neηε dεen binna ra, n yi lu Yerusalen taan nabilinna yinne matoε. N yi taan yinna to kalaxi, a yire wuyaxi yi biraxi, tεen bata yi dεene gan nun. ¹⁴ N yi dangu Tigin so dεen nun mangana ige ramaraden dεxɔn, koni n ma soon mi a dangude sɔtɔ. ¹⁵ N yi te xuden xɔn kɔεen na, n siga taan yinne matoε Kedirɔn lanbanna binni. Na xanbi ra, n mɔn yi so Lanbanna so dεen na, n xετε na kii nin.

¹⁶ Taan kuntigine mi yi a kolon n yi sigaxi denaxan yi e nun n yi naxan ligama. Han na waxatini, n munma yi sese fala Yahudiyane nun saraxaraline nun taa kanne nun kuntigine nun tide kan gbεteye xa. ¹⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “ε bata a to en tɔrɔn naxan yi iki! Yerusalen bata kala, tεen bata a so dεene gan! ε fa, en fa Yerusalen taan nabilinna yinne ti. Nayi, en mi fa yagima sɔnɔn.” ¹⁸ N yi a yeβa e xa Ala n mali kii naxan yi, e nun mangan falan naxan ti n xa. E yi a fala, e naxa, “En siga, en sa taan ti!” Nayi, e yi e bode senβε so na wali fajina fe yi.

¹⁹ Horoni kaan Sanbalata nun Amonin Tobiya a kuntigin nun Arabun Gesen to na mε, e yi nxu magele, e yi nxu rapaxu. E yi a fala, e naxa, “ε nanse ligama ito ra? ε murutεma mangan nan xili ma ba?” ²⁰ N yi e yabi, n naxa, “Ala nɔɔn fima nεn nxu ma, Ala Naxan Kore. Nxu tan, a walikεene, nxu kelima nεn, nxu yi a ti. Koni ε tan, ε mi kεε sɔtɔn taani ito yi, ε mi sariya sε be, ε fe mi fa rabirama muxe ma Yerusalen taani!”

3

Yerusalen yinne yitɔnna

¹ Saraxarali kuntigina Eliyasibi nun a ngaxakeden saraxaraline yi keli walideni. E mɔn yi Yεxεene So Deni tɔn. E yi a rasarijan, e yi a dεene ti a ma. E yi taan yinna ti siga han sangansoon naxan yi xili Kεmε, e yi na rasarijan. E mɔn yi taan yinna ti siga han Xananeli Sangansona. ² Yeriko kaane fan yi walima menna dεxɔn, e nun Sakuru, Yimiri a dii xεmεna. ³ Sena kaane yi taan so deni tɔn denaxan xili Yεxε So Dena. E dε wudine ti, e dεene sa e ma e nun e balan wurene. ⁴ Yuriyaa dii xεmεn Meremoti fan yi walima na yiren dεxɔn, Hakɔsi mamandenna. Bereki a dii xεmεn Mesulan fan yi walima na yiren dεxɔn Mesesabele mamandenna, e nun Banahaa dii xεmεn Sadɔki. ⁵ Tekowa taan muxune fan yi walima na dεxɔn ma. Anu, taan muxu gbeene tondi wale nεn walikε kuntigine yamarin bun.

⁶ Yoyadaa dii xεmεn Paseya nun Besodiyaa dii xεmεn Mesulan yi Dε Fonni tɔn. E yi a dεen wudine ti, e yi a balan wurene sa. ⁷ Gabayon kaan Melatiya fan yi yinna yirena nde yitɔnna na dεxɔn ma, e nun Meronoti kaan Yadon nun Gabayon kaa gbεteye nun Misipa kaane. E birin yi walima yamana kanna nan bun Efirati baan sogegododen binni. ⁸ Xarahaa dii xεmεn Yusiyeli fan yi yinna yirena nde yitɔnna na dεxɔn e nun Xananiya, latikɔnɔn nafalana nde.

E yi siga wale han Yerusalen yinna yigbo yirena. ⁹ Xuru a dii xεmεn Refaya fan yi yirena nde yitɔnna na dεxɔn, Yerusalen bɔxɔn fɔxɔ kedenna yirena nde kuntigina. ¹⁰ Xarumafaa dii xεmεn Yedaya fan yi walima a banxin yetagi, Xasabaneyaa

dii xεμεν Xatusi fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dεxɔn. ¹¹ Xarimi a dii xεμεν Malakiya nun Paxata-Moyabaa dii xεμεν Xasubu fan yi walima yire gbεteye yi siga han sangansoon naxan xili Buru Gandena. ¹² Haloxesi a dii xεμεν Salun nun a dii tεμεne fan yi yinna yirena nde yitɔnma na dεxɔn, Yerusalen bɔxɔn fɔxɔ kedenna yirena nde kuntigina.

¹³ Xanun nun Sanowa kaane yi Lanbanna So Deni tɔn. E yi a dεen wudine ti, e yi a balan wurene sa. E mɔn yi nɔngɔnna ye wuli keden fan yitɔn taan yinni, siga han Xuruse Neje Deni. ¹⁴ Rekabu a dii xεμεν Malakiya, Beti-Hakeremi kuntigin yi Xuruse Neje Deni tɔn. A yi a dεen wudine ti, a yi a balan wurene sa. ¹⁵ Kola-Xose a dii xεμεν Salun, Misipa kuntigin yi Tigi Deni tɔn, a yi a ti, a yi a xunna soon so a xun na, a yi a dεen wudine ti, a yi a balan wurene sa. A mɔn yi taan yinni tɔn Selaxa ige ramaraden dεxɔn, denaxan mangana nakɔn fema, siga han tedene, denaxan sigama Dawudaa Taani.

¹⁶ Dɔnxɛn na, Asabuku a dii xεμεν Neyemi, Beti-Suru fɔxɔ kedenna kannu yi siga yinni tɔnje Dawudaa gaburun binni siga han ige malanden binna, siga han mangana sofane banxina. ¹⁷ A xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune yi walima Bani a dii xεμεν Rexun bun ma. Hasabi, Keyila fɔxɔ kedenna kuntigin fan yi taan yinni tɔnma a dingirani. ¹⁸ A ngaxakedenne fan yi walima a xanbi ra, Xenadadaa dii xεμεν Bawayi, Keyila fɔxɔ kedenna bonna kuntigin bun. ¹⁹ Misipa kuntigin Yosuwe a dii xεμεna Eseri fan yi yire gbεte yitɔn, keli yenge so seene malan banxin yetagi, siga han denaxan xili Songenna.

²⁰ Sabayi a dii xεμεν Baruku fan yi yire gbεte yitɔn a xanbi ra, keli Songenna ma siga han saraxarali kuntigina Eliyasibi a banxin de ra. ²¹ Yuriyaa dii xεμεν Meremoti, Hakɔsi mamandenna fan yi yire gbεte yitɔn a xanbi ra, keli Eliyasibi a banxin so dεen ma siga han a danna. ²² Saraxaraliin naxanye sa keli Yerusalen rabilinne yi, ne fan yi walima men xanbi ra. ²³ Ne fan xanbi ra, Bunyamin nun Xasubu yi walima mɛnni e banxine yetagi.

Ananiyaa dii xεμεn Maaseyaa dii xεμεna Asari fan yi walima mɛnni ne xanbi ra a banxin dεxɔn ma. ²⁴ Xenadadaa dii xεμεn Binuwi fan yi yire gbεte yitɔn na xanbi ra, keli Asari a banxin ma siga han yinna songenna nde.

²⁵ Yusayi a dii xεμεn Palala fan yi walima na yinna songenna yetagi e nun sanganso kuyen manga banxin yetagi kantan tiine sansanna dεxɔn. Parosi a dii xεμεn Pedaya fan yi walima a xanbi ra. ²⁶ Ala Batu Banxin walikεen naxanye yi dɔxi Ofeli geyaan ma, ne fan yi siga yinni tɔnje han sangansoon songenna ma, dεen naxan xili Ige So Deni sogegododen binni. ²⁷ Tekowa kaane fan yi yinna yire gbεte yitɔn ne xanbi ra, keli sangansoon songenna ma siga han Ofeli yinna.

²⁸ Dεen naxan yi xili Soona, saraxaraline fan yi walima na faxan na e banxine yetagi.

²⁹ Imeri a dii xεμεn Sadɔki yi walima e xanbi ra a banxin yetagi. A xanbi ra, Sekani a dii xεμεn Semaya fan yi walima mɛnni, naxan yi dεen kantanma naxan yi xili Sogeteden So Deni. ³⁰ E xanbi ra, Selemiyaa dii xεμεn Xananiya nun Salafaa dii xεμεn senninden Xanun yi mɛnni, ne fan yi yire gbεte yitɔn yinna ma. Bereki a dii xεμεn Mesulan fan yi ne xanbi ra, a banxin yetagi.

³¹ A xanbi ra, xεma wanla Malakiya fan yi walima mɛnni, siga han Ala Batu Banxin walikεene nun yulane banxina Mifikadi dεen yetagi, siga han sangansoon naxan sa yinna songenna ma. ³² Xεma wanla bonne nun yulane fan yi yinni tɔn keli sangansoon songenna ma siga han Yεxεene So Deni.

Yaxune yi wa wanla kala feni

³³ Sanbalata to a me a nxu mɔn yinna tima, a yi xɔlɔ han! A yi Yahudiyane magele. ³⁴ A yi a fala a ngaxakedenne nun Samari kaa sofane yeε xɔri, a naxa, “Yahudiya fangatareni itoe nanse ligama? En tinje e xa na liga ba? E nɔe saraxan be ba? E a rajanje to ba? E mɔn nɔe gεme maluxunxine ramine ba naxanye benden nun se ganxine bun ma?” ³⁵ Amonina nde Tobiya yi a dεxɔn ma, na yi a fala, a naxa, “Hali e ti, xa xulumasena nde sigan ti a fari, e gεme yinna birin kalama nen!”

³⁶ Nayi, n yi Ala maxandi, n naxa, “Nxɔ Ala, i tuli mati nxu ra, amasɔtɔ nxu yaxune bata nxu rapaxu! I marayarabin naxetɛ e ma, i yi e rasiga konyiyani. ³⁷ I nama diɲa e hakene ma, e yulubine nama ba i yetagi, amasɔtɔ e bata yinna ti muxune makonbi.”

³⁸ Nxu yinni tɔn na kii nin han a yiteyaan tagi taan nabilinni. Yamaan yi na wanla suxu e sɔbɛɛn na.

4

¹ Koni, Sanbalata nun Tobiya nun Arabune nun Amonine nun Asadodi kaane to a mɛ a Yerusalɛn rabilinna yinna ti feen sigama yɛɛn na, e nun a muxune bata yi a yire biraxine yitɔn fɔlɔ, e yi xɔlɔ kati. ² E lan a ma a e birin xa sa Yerusalɛn yɛngɛ, e na kala.

³ Nayi, nxu bata nxɔ Ala maxandi, nxu yi kantan tiine dɔxɔ kɔɛɛn nun yanyin na alogo e xa nxu ratanga e ma. ⁴ Anu, Yuda kaane yi a falama nɛn, e naxa, “Nxɔ walikene sɛnbɛn bata ɲan, gɛmɛ biraxine maxali daxin mɔn gbo, nxu mi nɔɛ yinna tiyɛ.” ⁵ Nxu yaxune yi a falama nɛn, e naxa, “Yahudiyane mi a kolonɲɛ, e mi a famunɲɛ han en yi so e tagi, en yi e faxa, en yi e wanli kala.” ⁶ Anu, Yahudiyani naxanye yi dɔxi nxu yaxune rabilinni, ne fa nɛn, e fa nxu rakolon na feen ma han dɔxɔɲa ma fu, e naxa, “E fa en yɛngɛma nɛn sa keli yiren birin yi.” ⁷ Nanara, n yi muxuna ndee dɔxɔ yinna xanbirane yi dɛnaxanye so ɲaxun, n yi yamanan muxune dɔxɔ bɔnsɔn yɛɛn ma, e silanfanne nun tanbane nun xanle ra e yii.* ⁸ N to e ti kiin mato, n yi falan ti taan fonne nun kitisane xa e nun yamaan naxan birin yi na, n naxa, “E nama gaxu en yaxune yɛɛ ra. A xa rabira ɛ ma fa fala Marigin sɛnbɛn gbo, a magaxu. E yɛngɛn so ɛ ngaxakedenne nun ɛ dii xɛmɛne nun ɛ dii tɛmɛne nun ɛ ɲaxanle nun ɛ dɔxɔdene xa.”

⁹ Nxu yaxune yi a mɛ fa fala nxu bata rakolon, a Ala bata e fe nataxin kala. Nxu birin yi xetɛ yinni, birin yi sa a wanla de suxu. ¹⁰ Keli na lɔxɔn ma, n ma walikene fɔxɔ kedenna nan yi fa walima, fɔxɔ kedenna yi tanbane nun yɛ masansan wure lefane nun silanfanne nun xanle suxu e

yii, e yi e tagi xidi. Kuntigine yi Yuda kaane birin makantanma, ¹¹ naxanye yi yinna tima. Naxanye yi goronne maxalima hanma, e yi goronne kui sa, ne yi walima e yii kedenne nan na, e yi yɛngɛ so seen suxu e yii kedenna ra. ¹² Naxanye yi a tima, ne birin ma silanfanne yi xidixi e tagi nɛn, e yi walima na kii nin. Xɛmɛn naxan yi xɔtaan fema, na yi biraxi n fɔxɔ ra. ¹³ N yi a fala fonne nun kitisane nun yamaan dɔnxɛn xa, n naxa, “Wanla gbo, wulani kuya, en bata xuya ayi yinna xuntagi, en bata masiga en bode ra. ¹⁴ E nɛma dɛdɛ, xa ɛ xɔtaan fe xuiin mɛ, ɛ malan nxu fema. En ma Ala yɛngɛn soma nɛn en xa.” ¹⁵ Nxu siga wanla ma na kii nin, tanban suxi yamaan fɔxɔ kedenna yii keli subaxan ma han sarene yi mini kore. ¹⁶ Na waxatini, n mɔn yi a fala yamaan xa, n naxa, “Xɛmɛne birin xa xi Yerusalɛn yi e nun a walikena, en kantanna ti kɔɛɛn na, en yi wali yanyin na.” ¹⁷ Nxu mi yi nxɔ dugine bama mumɛ, n tan ba, ngaxakedenne ba, n ma walikene ba, muxun naxanye yi n kantanma ba, birin ma yɛngɛ so seen nun a min igen nan tun yi suxi a yii.

5

Neyemi yi yiigelitɔne mali

¹ Lɔxɔna nde, yamanan xɛmɛna ndee nun e ɲaxanle yi e mawuga e ngaxakeden Yahudiyane fari, ² ndee naxa, “Nxu nun nxɔ dii xɛmɛne nun nxɔ dii tɛmɛne wuya. Nxu wama nɛn nxu xa balon sɔtɔ alogo nxu xa nxu dɛge, nxu lu nxu nii ra.” ³ Ndee fan yi a fala, e naxa, “Nxu bata nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle* nun nxɔ banxine dɔxɔ tolimani alogo nxu xa balon sɔtɔ fitina kamɛni.” ⁴ Gbeteye fan naxa, “Nxu bata gbetin tongo donla ra nxɔ xɛene nun nxɔ manpa binle xun yi, alogo nxu xa mudun fi naxan lan a so mangan yii. ⁵ Anu, nxu nun nxu ngaxakedenne birin keden, nxɔ dii xɛmɛne luxi nɛn alo e gbeene, koni a mato nxu nxɔ dii xɛmɛne nun nxɔ dii tɛmɛne matima konyine ra, nxɔ dii tɛmɛ wuyaxiye bata findi konyine ra, nafulu mi nxu yii,

* **4:7:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana. * **5:3:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

nxo xεene nun nxo manpa binle mon bata findi muxu gbete ye gbeen na.”

⁶ N to e mawuga xuiin me, n yi xolo han!
⁷ N yi a ragidi n xa taan muxu gbeene nun kitisane maxadi, n yi a fala e xa, n naxa, “E tonon fenma e ngaxakedenne ra nanfera!” N yi malan gbeen maxili e fe ra. ⁸ N mon yi a fala e xa, n naxa, “En bata en ngaxakeden Yahudiyane xun ba, naxanye yi saraxi siya gbete ne xon konyine ra. Iki, e tan yeteen nan fa e ngaxakeden Yahudiyane matima e Yahudiya bodene ma.” E mi fala soto e naxan tiye, e yi e dundu. ⁹ N mon yi a fala, n naxa, “E naxan ligama, na mi fan. E mi noe sigan tiye Ala ye e ra yi gaxuni ba, alogo siya gbete ye nama en nayeifu, en yaxune?”
¹⁰ N tan fan nun ngaxakedenne nun n ma walikene, nxu fan muxune doli nen gbetin nun donseni. Nayi, e lanma e xa naxan naxete, en nama na maxili. ¹¹ E sa e xεene raxete e ma to yeteni, e nun e manpa binle nun e oliwi binle nun e banxine. E nama tonon maxili e ra gbetin nun murutun nun minseen nun turen fari.” ¹² E yi yabin ti, e naxa, “Nxu e raxetema e ma nen, nxu mi fa sese maxodinma e ma, i naxan falaxi nxu na liga.”

Nayi, n yi saraxaraline xili, alogo e xa e kolo e ye e xori. ¹³ Na xanbi ra, n yi n ma doma gbeen lenbeni maxa, n yi a fala, n naxa, “Ala xa muxune birin yimaxa na kiini naxanye na e fala xuiin kala, a yi e bono e denbayane nun e seene yi, alogo e yiigenla xa lu!” Yamaan birin yi Alatala tantun, e yi sonxo, e naxa, “Ala xa na liga, amina!” Donxen na, yamaan yi a falan suxu.

¹⁴ Xabu n doko lxonni yamana kanna ra Yahudiyane xun na Yuda yamanani, xabu Manga Arataserekesi a mangayaan jee maxonjedena han jee tonge saxan e nun firindena, n tan nun ngaxakedenne nxu mi sese ba mudun na naxan soma yamana kanna yii. ¹⁵ Yamana kanna naxanye dangu n tan ye e ra, ne yi donseene nun manpane rasuxuma nen yamaan na e nun gbeti gbanan tonge naanin. Hali yamana kanne xoyine yi yamaan toroma. Koni, n tan to yi gaxuxi Ala ye e ra, n mi na sifan liga. ¹⁶ Koni, n tan yeteen wali nen taan yinna tideni, n mi xee yo sara n

yet e xa, anu n ma walikene birin yi yinna tiin fari. ¹⁷ Anu, muxu keme tonge suulun nan yi e degema n konni Yahudiyane nun kuntigine ye, ba muxune ra naxanye yi fama sa keli yamanan nabilinna siya gbete ne ye. ¹⁸ Ninge keden nun yexee yebaxi sennin nan yi faxama n xa loko yo loko e nun toxena ndee. Xi fu yo xi fu, manpa fari gbege yi rafalama n xa nen. Koni, hali na, n mi mudun maxili n tan yamana kanna xa, bayo wanla yi xodoko yamaan ma.

¹⁹ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na bayo n bata wali fariin ke yamaan xa.

6

Yaxune mon yi fa e xili ma

¹ Sanbalata nun Tobiya nun Arabun Gesen nun nxu yaxun bonne yi a me a n mon bata taan yinna ti, a dede mi fa kalaxi. Na waxatini, n munma yi deene ti singen.

² Sanbalata nun Gesen yi xerane rafa a faladeni n xa, e naxa, “Fa en fa en bode to Kefirimi yi Ono lanbanni.” E bata yi a ragidi a e xa fe jaxin liga n na. ³ Koni, n yi e yabi, n naxa, “Wanla n yii han! N mi noe sig e. Nanfera wanla xa rati be, n sig e fema?” ⁴ E na xeraan nafa n ma doko na ma naanin, n fan yi e yabi na kii kedenni.

⁵ Sanbalata mon yi a walikene nasiga na fala kedenna ra a suulundeni, keddi rabixin yi suxi naxan yi. ⁶ Ito nan yi sebe xi a kui, a naxa, “Siya gbete ne ito nan falama, anu Gesen fan a falama, a jandin na a ra, e naxa a i tan nun i ngaxakeden Yahudiyane waxi murute feni. I taan yinna tima na nan ma. A luxi alo i waxi findi feni Yahudiyane mangan nan na. ⁷ I yeteen bata nabine doko alogo e xa i ya fe fala Yerusalem yi fa fala a i bata findi mangan na Yuda yi. Perise mangan mi buma na medeni. Nayi, fa en fa batu.” ⁸ N yi a yabi, n naxa, “Muxe mi na falane tima. Jandi mi i ya falane ra! I tan nan tun ne mirixi, i yi e fala!” ⁹ Na muxune birin yi wama nxu ragaxu feen nin, e naxa, “E senben janma nen, e mi wanla rananma.” Koni, n yi Ala maxandi, n naxa, “Ala, iki, n senbe so.”

¹⁰ N yi sig a Delayaa dii xemen Semaya konni, Mehetabeli mamandenna, bayo a mi yi noe fe n konni. A yi a fala n xa, a

naxa, “En birin xa siga Yire Sarijanxini Ala Batu Banxin kui, en sa a dεene balan en xun ma, amasotɔ i yaxune fama nen i xili ma, e fama kɔeen nan na i faxadeni.” ¹¹ N yi a yabi, n naxa, “Na muxu mi n tan na naxan a gima! N tan muxu sifan nɔe soe Ala Batu Banxini ba, n lu n nii ra? N mi soma Ala Batu Banxini n luxundeni!” ¹² N yi a kolon fa fala a mi yi Alaa falan xan nalima n ma. Koni, a yi na falama n xa nen, amasotɔ Sanbalata nun Tobiya bata yi a saranna fi alogo a xa fa falan ti n xa na kiini. ¹³ A na liga nen alogo n xa gaxu a yee ra, n yi a maxadi xuiin suxu, n yi yulubin tongo. Nayi, e yi nɔe n xili kale nen, n yi yagi.

¹⁴ N ma Ala, Tobiya nun Sanbalata naxan ligama n na, na xa rabira i ma, e nun nabi jaxanla Nowadi nun nabiin bonna naxanye kata n magaxudeni.

¹⁵ Taan yinna yi rajan Elulu kiken xi mɔxɔɔɔn nun suulunde lɔxɔni, xi tonge suulun e nun firinna bun. ¹⁶ N xu yaxune to a mε, e nun siyaan naxanye birin yi nxu rabilinxi, ne yi gaxu, e yi yagi e to a to a wanla bata yi rajan alo nxɔ Ala sagoon kii naxan yi.

¹⁷ Na waxatine yi, Yuda muxu gbeene yi bataxine sebema Tobiya ma waxatin birin, Tobiya fan yi e yabima. ¹⁸ Yuda kaan wuyaxi bata yi e kɔlɔ a xa, amasotɔ Sekani bitanna nan yi a ra, Araa dii xemena, e nun a dii xemen Yehoxanan bata yi Mesulan ma dii temen tongo, Bereki a dii xemena. ¹⁹ E yeteen yi a xili fajin fala n yee xori, e yi n ma falane rali a ma. Tobiya fan yi kedine rasigama alogo a xa n magaxu.

7

Yerusalen makantan fena

¹ Taan yinna to yelin tiye, n yi a dεene ti a ma, kantan tiine nun beti baane nun Lewi bɔnsɔnna muxune yi ti e wanle ra. ² N yi Yerusalen kuntigiyaan taxu ngaxakedenna Xanani ra e nun Xananiya, Yerusalen yire makantanxin kuntigina. Lannaya muxu gbeen nan yi Xananiya ra, e nun Ala yεeragaxu muxuna dangu bonne ra. ³ N yi a fala e xa, n naxa, “Yerusalen dεene mi rabima fɔ sogen na te,

a mɔn balanma nen wurene ra jinbanna ra benun kantan tiine xa siga. Yerusalen kaane yi ti kantan tideni, ndee yi siga taan kantan tidene yi, bonne yi lu e konne kantanje.”

⁴ Taan yi gbo, koni yamaan mi yi wuya, banxine fan munma yi jɔxɔ yiti singen. ⁵ N ma Ala yi a sa n bɔɔɔni a n xa fonne malan e nun kitisane nun yamaan birin alogo n xa muxune yatε. N yi bɔnsɔn kedina nde to, muxun naxanye singe xεte sa keli konyiyani, n yi ito to sebexi na ma:

Esirasi 2.1-70

⁶ Babilon mangan Nebukadanesari siga muxun naxanye ra konyiyani, ne wuyaxi yi xεte Yerusalen nun Yuda yi, birin yi siga a taa yi. ⁷ E yi xεte e nun Sorobabeli nun Yosuwe nun Neyemi nun Asari nun Raamiya nun Naxamani nun Marodoke nun Bilisan nun Misipereti nun Bigiwayi nun Nexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan xemene yatεn ni i ra:

⁸ Parosi xabilani, muxu wuli firin muxu kemε muxu tonge solofere e nun firin.

⁹ Sefati xabilani, muxu kemε saxan muxu tonge solofere muxu firin.

¹⁰ Ara xabilani, muxu kemε sennin muxu tonge suulun e nun firin.

¹¹ Paxata-Moyaba xabilani, Yosuwe nun Yowaba yixetene ye, muxu wuli firin kemε solomasεxe muxu fu nun solomasεxe.

¹² Elan xabilani, muxu wuli keden muxu kemε firin muxu tonge suulun e nun naanin.

¹³ Satu xabilani, muxu kemε solomasεxe muxu tonge naanin e nun suulun.

¹⁴ Sakayi xabilani, muxu kemε solofere muxu tonge sennin.

¹⁵ Binuwi xabilani, muxu kemε sennin muxu tonge naanin e nun solomasεxe.

¹⁶ Bebayi xabilani, muxu kemε sennin muxu mɔxɔɔɔn nun solomasεxe.

¹⁷ Asagada xabilani, muxu wuli firin muxu kemε saxan muxu mɔxɔɔɔn nun firin.

¹⁸ Adonikami xabilani, muxu kemε sennin muxu tonge sennin e nun solofere.

¹⁹ Bigiwayi xabilani, muxu wuli firin muxu tonge sennin e nun solofere.

²⁰ Adin xabilani, muxu kemε sennin muxu tonge suulun e nun suulun.

²¹ Ateri xabilani, Xesekiya yixetene ye, muxu tonge solomanaanin muxu solomasexε.

²² Xasun xabilani, muxu kemε saxan muxu mǝxǝrɛn nun solomasexε.

²³ Besayi xabilani, muxu kemε saxan muxu mǝxǝrɛn nun naanin.

²⁴ Xarifi xabilani, muxu kemε muxu fu nun firin.

²⁵ Gabayon kaane ye, muxu tonge solomanaanin muxu suulun.

²⁶ Betεlemi kaane nun Netofa kaane ye, muxu kemε muxu tonge solomasexε muxu solomasexε.

²⁷ Anatǝti kaane ye, muxu kemε muxu mǝxǝrɛn nun solomasexε.

²⁸ Beti-Asamaweti kaane ye, muxu tonge naanin muxu firin.

²⁹ Kiriya-Yeyarin kaane nun Kefira kaane nun Beroti kaane ye, muxu kemε solofere muxu tonge naanin muxu saxan.

³⁰ Rama kaane nun Geba kaane ye, muxu kemε sennin muxu mǝxǝrɛn nun keden.

³¹ Mikimasi kaane ye, muxu kemε muxu mǝxǝrɛn nun firin.

³² Beteli kaane nun Ayi kaane ye, muxu kemε muxu mǝxǝrɛn nun saxan.

³³ Nebo bonna muxune ye, muxu tonge suulun muxu firin.

³⁴ Elan bonne xabilan muxune ye, muxu wuli keden muxu kemε firin muxu tonge suulun e nun naanin.

³⁵ Xarimi xabilani, muxu kemε saxan muxu mǝxǝrɛ.

³⁶ Yeriko kaane ye, muxu kemε saxan muxu tonge naanin e nun suulun.

³⁷ Lodi kaane nun Xadidi kaane nun Ono kaane ye, muxu kemε solofere muxu mǝxǝrɛn nun keden.

³⁸ Sena kaane ye, muxu wuli saxan muxu kemε solomanaanin muxu tonge saxan.

³⁹ Saraxaraline ye:

Yedayaxabilani Yosuwe a denbayani, muxu kemε solomanaanin muxu tonge solofere muxu saxan.

⁴⁰ Imeri xabilani, muxu wuli keden muxu tonge suulun muxu firin.

⁴¹ Pasaxuri xabilani, muxu wuli keden muxu kemε firin muxu tonge naanin e nun solofere.

⁴² Xarimi xabilani, muxu wuli keden muxu fu nun solofere.

⁴³ Lewi bǝnsǝnna muxune ye:

Yosuwe xabilani, Kadamile nun Hodawi yixetene ye, muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴⁴ Beti baane:

Asafi xabilani, muxu kemε muxu tonge naanin e nun solomasexε.

⁴⁵ Kantan muxune:

Salun nun Ateri nun Talamǝn nun Akubu nun Xatita nun Sobayi yixetene ye, muxu kemε muxu tonge saxan e nun solomasexε.

⁴⁶ Ala Batu Banxin walikene:

E benbane nan itoe ra: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁷ Kerosi nun Siya nun Padon nun ⁴⁸ Lebana nun Xagaba nun Salamayi nun ⁴⁹ Xanan nun Gideli nun Gaxara nun ⁵⁰ Reyaya nun Resin nun Nekoda nun ⁵¹ Gasami nun Yusa nun Paseya nun ⁵² Besayi nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵³ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵⁴ Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵⁵ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁶ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁷ Sulemani a walikene yixetene ye: Sotayi nun Sofereti nun Perida nun ⁵⁸ Yaala nun Darakon nun Gideli nun ⁵⁹ Sefati nun Xatili nun Pokereti-Hasebayin nun Amǝn.

⁶⁰ Ala Batu Banxin walikene birin malanxina e nun Sulemani a walikene: muxu kemε saxan muxu tonge solomanaanin muxu firin.

⁶¹ Muxuni itoe nan keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi, koni ne mi e xabilane kolon naxan a yite fa fala Isirayila kaan nan e ra:

⁶² Delaya nun Tobiya nun Nekoda yixetene ye, muxu kemε sennin muxu tonge naanin e nun firin.

⁶³ Saraxaralina ndee yi na: Xobaya nun Hakǝsi nun Barasilayi yixetene. Barasilayi bata Galadi kaan Barasilayi a dii tǝmǝn dǝxǝ, na nan xili te a xun ma.

⁶⁴ E yi kata e xabilane fendeni bǝnsǝn kedine kui, koni e mi e to. E yi e ba saraxarali wanla ra.

⁶⁵ Yamana kannaxi yamarin fi a muxu yo nama se sarijanxine don e ye han saraxaralina nde yi sǝtǝ naxan masǝnsǝn ti seene rawale, Yurima nun Tumin.*

* **7:65:** Yurima nun Tumin masǝnsǝn ti seene fe sǝbexi Xǝrǝyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masǝnsǝnna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

⁶⁶ Yamaan birin malanxina, muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin muxu keme saxan muxu tonge sennin.

⁶⁷ E walike xemene nun e walike paxanle mi yi ne ye, ne muxu wuli solofere muxu keme saxan tonge saxan e nun solofere nan yi a ra. Beti ba xemen nun a paxanle, muxu keme firin tonge naanin e nun suulun yi e ye. ⁶⁸ Ndogomen keme naanin tonge saxan e nun suulun, sofanla wuli sennin keme solofere e nun maxone fan yi na.

⁶⁹ Denbaya xun wuyaxi seene fi nen wanla fe yi. Yamana kannu yi xemaan kilo solomasexe e nun a tagi nun igelengen tonge suulun e nun saraxarali domain keme suulun tonge saxan fi wanla fe yi. ⁷⁰ Denbaya xunne yi xemaan kilo keme kilo tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden kilo keme ba. ⁷¹ Isirayila yamaan muxu donxene yi xemaan kilo keme tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden ba e nun saraxarali domain tonge sennin e nun solofere.

⁷² Saraxaraline nun Lewi bansonna muxune nun kantan tiine nun beti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun Isirayila yamaan birin yi daxo e taane yi.

Esirasi yi sariyan xaran yamani

Nen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi daxo e taane yi.

8

¹ Yamaan birin yi e malan yama malandeni Ige Deen na alo muxu kedenna. E yi a fala sebeli tiina Esirasi xa a xa fa Musaa sariya kedin na, Alatala sariyan naxan yamari Isirayila kaane ma. ² Saraxaralina Esirasi yi fa sariya kedin na yamaan birin yetagi, xemen nun paxanla, naxanye birin yi nae falan famune e naxan mema. Kike solofereden xi singen nan yi a ra.

³ Keli xotanni han yanyi tagini, Esirasi na sariya kedin xaranma yamaan yetagi Ige Deen na, xemene nun paxanle nun naxanye birin yi a famuma. Yamaan birin yi tuli matixi sariya kedin xaran xuiin na. ⁴ Sebeli tiina Esirasi yi tixi wudi gbingbinna nan fari, naxan yi rafalaxi na feen ma. Matitiya nun Sema nun Anaya nun Yuriya nun Xiliki nun Maaseya yi tixi a fema a yiifanna ma. Pedaya nun Mikayeli nun Malakiya

nun Xasun nun Xasabadana nun Sakari nun Mesulan tixi a komenna ma. ⁵ Esirasi yi kedin nabi yamaan birin yetagi, a tixi e birin xun ma, a to kedin nabi, yamaan birin yi keli. ⁶ Esirasi yi Alatala tantun, Ala naxan gbo, yamaan yi lu e yiine yite kore, e yi a yabi, e naxa, "Amina! Amina!" Nayi, e birin yi e xinbi sin, e yetagine yi lan boxon ma, e yi Alatala batu. ⁷ Lewi bansonna muxune, Yosuwe nun Bani nun Serebi nun Yamin nun Akubu nun Sabetayi nun Hodiya nun Maaseya nun Kelita nun Asari nun Yosabadi nun Xanan nun Pelaya, ne yi lu yamaan tixin xarane sariyan ma. ⁸ Ne yi lu Alaa sariya kedin xarane yamaan xa, e lu a yebe e xa alogo e birin xa no a famune.

⁹ Nayi, yamana kannu Neyemi nun Esirasi naxan yi saraxaraliyaan nun sebeli tiini, e nun Lewi bansonna muxun naxanye yi yamaan xaranma, ne yi a fala yamaan xa, e naxa, "Laxoni ito bata rasarijan Alatala xa, e Ala. E nama lu sunuxi, e lu wuge." Bayo yamaan birin yi wugama nen, e nema yi sariya kedin xaran xuiin namema. ¹⁰ Neyemi yi a fala e xa, a naxa, "E sa donse fadin don, e yi minse fadin min, e siga ndee ra muxune xa se mi naxanye yii, amasoto to laxon bata findi laxo sarijanxin na en Marigin xa. E nama e yete rasunu, bayo Alatalaa sewan nan findixi e senben na." ¹¹ Lewi bansonna muxune yi yamaan birin masabari, e naxa, "E sabari, amasoto to laxon sarijan, e nama e yete rasunu!"

¹² Yamaan birin yi siga e dageden nun e mindeni. Se mi yi naxanye yii, e yi ndee so ne yii. E lu sewa gbeeni, bayo e bata yi falane famu naxanye yeba e xa.

Bubu Kui Sanla

¹³ Na xoton bode, Isirayila denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewine birin yi e malan sebeli tiina Esirasi fema alogo e xa sariya falane ramu. ¹⁴ Alatala sariya kedin naxan so Musa yii, a yi sebehi na kui fa fala, Isirayila kaane yi lanma e lu bubune kui Bubu Kui Sanla waxatini nen kike solofereden na. ¹⁵ E lan e yi na rali birin ma e taane yi e nun Yerusalen yi, e naxa, "E mini geya yireni, e fa Oliwi bili yii taa kui xiine nun burunna xiine nun miriti bili yiine nun tugu yiine nun wudi

yii jingixine ra alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba alo a sebexi kii naxan yi.”* 16 Nayi, Isirayila yamaan yi mini, e siga joxonde fendeni, alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba e banxine de ra hanma e sansanne kui, hanma Ala Batu Banxin sansanne kui, e nun yama malandene yi Ige Deen nun Efirami Deen na. 17 Muxun naxanye birin yi malanxi na, naxanye yi faxi sa keli konyiyani, ne birin yi bubune ti, e dexo e bubune yi. Keli Nunu a dii xemmen Yosuwe a waxatin ma han na waxatini, Isirayila kaane munma yi na fe sifan liga singen, sewa gbeen yi lu e tagi.

18 E lu Alaa sariya kedin xaranje lxo yo lxo keli xi singen ma han lxo dxena. E yi sanla raba xi solofere, yamaan yi e malan xi solomasexedeni, alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

9

Eyi e ti e yulubin na

1 Kiken xi mxaxede lxonni, Isirayila kaane yi e malan, e sun, e kasa benbeli dugine ragodo e ma, e burunburunna sa e xunne yi sunu taxamasenne ra. 2 Naxanye yi findixi Isirayila kaane ra, ne yi e masiga xaxene ra, e yi e ti e yulubine ra e nun e benbane gbeene. 3 E to keli, e ti, e yi Alatala, e Alaa sariya kedin xaran waxati xunkuye. Yanyin na, e yi e xinbi sin Alatala yetagi, e Ala, e man yi e ti e yulubine ra han waxati xunkuye. 4 Lewi bansonna muxuna ndee yi keli, e te gbingbinna fari, Yosuwe nun Bani nun Kadamile nun Sebaniha nun Bunni nun Serebi nun Bani nun Kenani. Ne yi e xuini te Alatala ma, e Ala. 5 Lewi bansonna muxune, Yosuwe nun Kadamile nun Bani nun Xasabaneya nun Serebi nun Hodiya nun Sebaniha nun Petaxi yi a fala, e naxa, “E keli, en Alatala, en ma Ala tantun habadan han habadan!”

E yi Ala maxandi, e naxa,
“Nxu i xili binyen tantunma,
tantunna naxan dangu binyen nun tantunna birin na!

6 I tan nan keden pe Alatala ra,
i tan naxan ariyanna nun kore xonna nun sarene birin daxi,
i baxo xonna nun a yi seene birin da,

e nun baane nun e yi seene birin.
I yi niin bira niimaseene birin yi,
malekane birin e xinbi sinma i tan nan bun.

7 I tan Marigina Alatala,
i tan nan Iburama sugandi,
i yi a ramini Yuru taani Babilon yamanani,
i yi a xili sa, Iburahima.

8 I yi a to a denkeleyaxi i ma a baxeni,
i yi layirin xidi e tagi
a i xa Kanan kaane nun Xitine nun Amorine
nun Perisine nun Yebusune
nun Girigasane yamanan so a bansonna yii.

I de xuiin nakamali nen bayo i tinxin.”

9 “I nxu benbane jaxankatan to nen Misiran yi,
i yi e gbelegbele xuiin me Gbala Baan de.

10 I yi taxamasenne nun kabanako feene yita Firawona
nun a walikene nun a yamanan muxune birin na.

Amasoto i a kolon
e nxu benbane suxu kii naxan yi wasoni.
I yi xinla soto naxan gbo han to.

11 I yi baa igeni taxun e yee ra,
e yi baani gidi a yixaren na,
koni i tilin igen nadin nen
e sagatan muxune xun ma
alo gemena igen xonna ma.

12 I yi kundaan ti e yee ra yanyin na,
i yi te degen ti e yee ra koxen na
naxan yi kirani yalanma e yee ra.

13 I godo nen keli kore,
i falan ti e xa Sinayi geyaan fari.
I yi i gelene fala e xa naxanye tinxin,
e nun jandin sariyan nun tonne
nun yamarin naxanye fan.

14 Fata i ya walikenen Musa ra,
i yi i ya Matabu Lxo sarihanxin nun
i ya yamarine nun sariyane nun tonne yita e ra.

15 Kamen to e suxu,
i yi donseen nagodo e ma keli kore.
Min xonla to e suxu,
i yi igen namini fanyeni,
i yi a fala e xa a e xa so yamanani
i kolb naxan so fe ra e benbane yii.

16 Koni nxu benbane murute nen wasoni,

* 8:15: Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

e mi i ya yamarine suxu.

¹⁷ E mi tin e suxe,
e jinan i ya kabanako feene xɔn
i naxanye liga e xa,
e yi e bɔɲɛni xɔdɔxɔ e murutɛni,
e yi a nata
a e xa yeɛrati gbete sugandi,
e xete e konyiyani Misiran yi.*

Koni i tan mi i me e ra.
Ala nan i tan na
naxan muxune mafeluma e yulubine ra.
I diɲa, i kininkinin,
i mi xɔlɔn xulen,
i ya hinanna gbo.

¹⁸ E yi ɲinge di sawura wure daxin nafala e
yete xa,

e naxa, 'En ma Ala nan ito ra,
naxan en naminixi Misiran yi.'

E yi fala ɲaxine ti i ma.

¹⁹ Koni i ya kininkinin gbeeni,
i mi e rabɛɲin tonbonni.
Kundaan lu nen e yeɛ ra kiraan xɔn yanyin
na,

te degen yi lu e yeɛ ra kɔɛɛn na.

²⁰ I yi i ya Nii faɲin naso e yi
alogo a xa e xaran,
i yi i ya Manna donseen† so e yii,
e nun igena,

min xɔnla to e suxu.

²¹ I yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma
tonbonni ɲɛɛ tonge naanin,
sese mi dasa e ma,
e dugine mi kala,
e sanne mi kusin.

²² I yamanane nun siyane so nen e yii,
i yi e rabilinna yamanane birin sa e sagoni.
E yi Xɛsibɔn mangan Sixɔn ma yamanan
tongo e gbeen na,
e nun Ogo a yamanana, Basan mangana.

²³ I yi e diine rawuya ayi
alo sarene kore xɔnna ma,
i yi e raso yamanani, i kɔlɔ
e benbane xa denaxan ma fe yi.

²⁴ E yixetene yi so mɛnni,
e dɔxɔ na yamanani,
i yi na yamanan muxune rayagi e yetagi,
Kanan kaane, i yi e sa e sagoni,
e mangane nun e yamanane muxune,
alogo e xa e raba e waxɔnna ra.

²⁵ E yi taa makantanxine tongo

e nun bɔxɔ faɲina,
e yi banxine tongo
naxanye yi rafexi se faɲin sifan birin na,
e nun xɔɲinne nun manpa binle
nun oliwi binle nun wudi bogila wuyaxine,
e yi e don, e yi lugo, e yi gbo,
e yi lu hɛri gbeeni.”

²⁶ “Koni, e keli nen
e yi murutɛ i xili ma.
E yi e xun xanbi so i ya sariyane yi,
e yi nabine faxa,
naxanye yi e mabandunma i ma,
e yi Ala rayelefu gbeene ti.

²⁷ Nayi, i yi e sa e yaxune sagoni,
ne yi e tɔrɔ.

Koni e ɲaxankatan waxatini,
e xui ramini nen i ma,
i yi e xuiin name kore xɔnna ma,
i yi e yabi i ya kininkinin gbeeni,
i yi e xunba muxune fi e ma,
naxanye e ba e yaxune yii.

²⁸ Koni, e xɔrɔyaan sɔtɔ nen tun,
e mɔn yi fe ɲaxine liga fɔlɔ i yeɛ ra.
Nayi, i yi e rabɛɲin e yaxune yii,
e yi e nɔ.

Koni, e mɔn yi e xui ramini i ma,
i yi e xuiin name kore xɔnna ma
i ya kininkinin gbeeni,
i mɔn yi e rakisi sanɲa ma wuyaxi.

²⁹ I yi e mabandun i ya sariyan ma,
koni e yi findi wasodene ra,
e mi e tuli mati i ya yamarine ra.

E yi yulubin liga
e i ya kiti saxine kala,
anu naxan na e suxu,
na kanna nii rakisin sɔtɔma nen e xɔn.
E yi murutɛ,
e tondi e tuli matiyɛ i tan na.

³⁰ I ti nen e bun ma ɲɛɛ wuyaxi,
i yi e rakolon i ya Nii Sariɲanxin na nabine
xɔn,

koni e mi e tuli mati.
Nayi, i yi e sa e yamana gbeteɛye sagoni.

³¹ I ya kininkinin gbeeni,
i mi e raxɔri, i mi e rabɛɲin,
bayo Ala diɲaxi kininkininxin nan i tan
na.”

³² “Iki, nxɔ Ala, Ala gbeena,

* 9:17: Yatene 14.4 † 9:20: Manna donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

senbɛmana, i tan naxan magaxu,
 i tan naxan i ya layirin nakamalima
 i ya hinanni,
 fe xɔlɛn naxanye nxu sɔtɔxi,
 e nun nxɔ mangane nun nxɔ nabine
 nun nxɔ saraxaraline nun nxu benbane
 nun yamaan birin,
 i nama ne yatɛ fe fuune ra,
 sa fɔlɔ Asiriya mangane waxatin ma han to.
³³ Feen naxanye birin nxu sɔtɔxi,
 i tan tinxin ne birin yi,
 bayo i ya lannayaan yita nɛn,
 koni nxu tan fe ɲaxin nan liga.
³⁴ Nxɔ mangane nun nxɔ kuntigine
 nun nxɔ saraxaraline
 nun nxu benbane mi i ya sariyane suxu,
 e mi i ya yamarine suxu,
 e nun i ya maxadi xuine,
 i yi naxanye falama e xa.
³⁵ E yi e yamanani
 waxatin naxan yi hɛri gbeeni
 i naxan so e yii,
 yamana sabatixi gbeeni
 i naxan sa e sagoni,
 e mi i batu,
 e mi xɛtɛ e kɛwali ɲaxine fɔxɔ ra.
³⁶ To, nxu bata findi konyine ra yamanani
 i naxan so nxu benbane yii
 alogo e xa balo na bogiseene nun a se
 fajine ra.
³⁷ A seene bata findi mangane gbeene ra
 i nxu saxi naxanye sagoni
 masɔtɔ nxu yulubine xɔn.
 Nxu nun nxɔ xuruseene bata lu e sagoni,
 nxu lu ɲaxankata gbeeni.”

10

Sariyan suxu fena yamaan xɔn

¹ “Amasɔtɔ na feene birin xɔn, nxu tan Isirayila kaane bata lan feni ito ma, nxu yi a seɓɛ, nxɔ kuntigine nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye nxu ye, e nun nxɔ saraxaraline yi e yii fɔxɔn sa a ma.”

² Muxun naxanye e yii fɔxɔn sa a ma, ne xinle ni itoe ra: Yamana kannu Neyemi, Xakaliyaa diina e nun Sedeki nun ³ Seraya nun Asari nun Yeremi nun ⁴ Pasaxuri nun Amari nun Malakiya nun ⁵ Xatusi nun Sɛbaniha nun Maluku nun ⁶ Xarimi nun Meremoti nun Abadi nun ⁷ Daniyelɪ nun Gineton nun Baruku nun ⁸ Mesulan nun

Abiya nun Miyamin nun ⁹ Maasiya nun Biligayi nun Semaya. Saraxaraline nan yi ne ra.

¹⁰ Lewine ye:

Asani a dii xɛmɛn Yosuwe nun Xɛnadadaa diine Binuwi nun Kadamile ¹¹ e nun e ngaxakedenne: Sɛbaniha nun Hodiya nun Kelita nun Pɛlaya nun Xanan ¹² nun Mika nun Rexobo nun Hasabi ¹³ nun Sakuru nun Serebi nun Sɛbaniha ¹⁴ nun Hodiya nun Bani nun Beninu.

¹⁵ Yamaan kuntigine ye: Parosi nun Paxata-Moyaba nun Elan nun Satu nun Bani nun ¹⁶ Bunni nun Asagada nun Bɛbayi nun ¹⁷ Adoniya nun Bigiwayi nun Adin nun ¹⁸ Ateri nun Xesekiya nun Asuru nun ¹⁹ Hodiya nun Xasun nun Besayi nun ²⁰ Xarifi nun Anatɔti nun Nebayi nun ²¹ Magapiyasi nun Mesulan nun Xesiri nun ²² Mesesabele nun Sadaki nun Yaduwa nun ²³ Pɛlati nun Xanan nun Anaya nun ²⁴ Hoseya nun Xananiya nun Xasubu nun ²⁵ Haloxesi nun Pilixa nun Sobeki nun ²⁶ Rexun nun Xasabana nun Maaseya nun ²⁷ Axiya nun Xanan nun Anan nun ²⁸ Maluku nun Xarimi nun Bana.

²⁹ Yamaan dɔnxɛn birin yi sa e fari, saraxaraline nun Lewine nun taan dɛ kantanne nun bɛti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun muxun naxanye birin xɛtɛ nxu rabilinna siyane fɔxɔ ra, e bira Alaa sariyan fɔxɔ ra, e yi e mali, e ɲaxanle nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛn naxanye birin yi nɔɛ feen famunɲɛ. ³⁰ E birin yi sa e ngaxakedenne fari, e kuntigine. E yi e kɔlɔ a e xa Alaa sariyan suxu, a walikɛɛn Musa naxan nalixi nxu ma, nxu yi nxu Marigina Alatalaa sariyane nun yamarine birin suxu. ³¹ Nxu bata yi dɛ xuiin tongo a nxu nama nxɔ dii tɛmɛne fi siya gbɛtɛne ma naxanye dɔxi nxɔ yamanani, nxu mɔn mi e dii tɛmɛne tongoma ɲaxanle ra nxɔ dii xɛmɛne xa. ³² Na muxune yulane na fa Matabu Lɔxɔni hanma lɔxɔ sariɲanxine yi, nxu nama yulaya se yo sara ne ma hanma donseene. Nxu yi bɔxɔn fan lu a yi a matabu ɲɛɛ soloferedeni, nxu mi xɛɛn bima na ɲɛɛn na, nxu donle fan nakala ayi.

³³ Nxu bata sariyan sa fa fala nxu xa gbɛti fixɛn garamu naanin fi ɲɛɛ yo ɲɛɛ, a findi nxɔ Ala Batu Banxin nawali seen

na. ³⁴ A xa findi buru rasarijanxin saren na, e nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun saraxan naxanye bama Matabu Lɔxɔne ma e nun kike nɛnɛn sanle hanma sali lɔxɔ gbɛtɛye ma. A tan nan mɔn findima saraxa gbɛtɛye saren na saraxa sarijanxine nun yulubi xafari saraxane ra Isirayila xa, e nun wanle birin en ma Ala Batu Banxini.

³⁵ Nxu tan saraxaraline nun Lewine nun yamaan bata masɛnsɛnna ti alogo a xa kolon muxune lanma e xa fa yegen na waxatin naxan yi Ala Batu Banxini denbaya yɛɛn ma jɛɛ yo jɛɛ alogo a xa gan Alatalaa saraxa gandeni, en ma Ala, alo a sɛbɛxi kii naxan yi sariyani. ³⁶ Nxu bata dɛ xuiin tongo a nxu xa fa nxɔ bɔxɔn bogise singene nun wudi bogi singene ra Alatala Batu Banxini, ³⁷ nxu yi fa nxɔ dii singene nun nxɔ xuruseene dii singene ra Ala yetagi, alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Nxu fa nxɔ jingene dii singene nun yɛxɛne nun siine dii singene ra Ala Batu Banxini. Nxu yi e so saraxaraline yii naxanye walima Ala Batu Banxini. ³⁸ Nxu mɔn yi siga nxɔ sansi singene ra saraxaraline xɔn Ala Batu Banxin se ramaradeni, e nun bogise saraxane nun wudi bogine nun manpa nɛnɛn nun turena. Bɔxɔn bogiseene yaganna yi findi Lewine gbeen na. E tan nan yati e rasuxuma taane birin yi nxu dɛnaxanye bima. ³⁹ Harunaa yixɛtɛna nde luma nɛn Lewine fɔxɔ ra e nɛma sigɛ yaganne tongodeni waxatin naxan yi. Lewine yi na yaganna dɔxɔde fuden xali Ala Batu Banxin gbeti ramaradeni. ⁴⁰ Isirayila kaane nun Lewine sigama nɛn e murutune nun manpa nɛnɛne nun turen yaganne ra Ala Batu Banxin se ramaradeni, yire sarijanxin goronne dɛnaxan yi, Ala Batu Banxin saraxaraline nun dɛ kantanne nun bɛti baane fan luma mɛnna nin.

Na kiini, en mi en ma Ala Batu Banxin nabɛjinma.

11

Yuda kaan naxanye fa dɔxɔ Yerusalen yi

¹ Yamana kanne yi fa dɔxɔ Yerusalen yi. Yamaan dɔnxɛn yi masɛnsɛnna ti alogo muxu fu yɛ, muxu keden xa fa dɔxɔ Yerusalen yi, taa rasarijanxina. Muxu

fu yɛ, muxu solomanaanin nɔɛ luyɛ nɛn e kon taane yi. ² Yamaan yi barika bira na muxune xa naxanye birin tin e xa fa dɔxɔ Yerusalen yi.

³ Yamana kanni itoe nan fa dɔxɔ Yerusalen yi, koni Isirayila kaana ndee nun saraxaraline nun Lewine nun Ala Batu Banxin walikɛne nun Sulemani a banxin walikɛne denbayane, ne yi lu e taani Yuda yi, birin yi lu a kon yi.

Taruxune Singen 9.3-17

⁴ Yuda kaana ndee nun Bunyamin kaana ndee fa dɔxɔ nɛn Yerusalen yi.

Yuda bɔnsɔnna muxune yɛ: Ataya. Yusiya nan Ataya sɔtɔ. Sakari nan Yusiya sɔtɔ. Amari nan Sakari sɔtɔ. Sɛfati nan Amari sɔtɔ. Mahalaleli nan Sɛfati sɔtɔ Peresi xabilani. ⁵ Maaseya fan fata Yuda bɔnsɔnna nan na. Baruku nan Maaseya sɔtɔ. Kola-Xose nan Baruku sɔtɔ. Xasaya nan Kola-Xose sɔtɔ. Adaya nan Xasaya sɔtɔ. Yoyaribi nan Adaya sɔtɔ. Sakari nan Yoyaribi sɔtɔ Silo xabilani. ⁶ Peresi yixɛtɛn naxanye yi dɔxi Yerusalen yi, sofa kɛndɛne: muxu kɛmɛ naanin muxu tonge sennin e nun solomasɛxɛ.

⁷ Bunyamin bɔnsɔnna muxune yɛ: Salu. Mesulan nan Salu sɔtɔ. Yowedi nan Mesulan sɔtɔ. Pɛdaya nan Yowedi sɔtɔ. Kolaya nan Pɛdaya sɔtɔ. Maaseya nan Kolaya sɔtɔ. Itiyeli nan Maaseya sɔtɔ. Yɛsaya nan Itiyeli sɔtɔ. ⁸ Salu nun a fɔxɔrabirane nan yi a ra, Gabayi nun Salayi. Xɛmɛne gbansanna, muxu kɛmɛ solomanaanin muxu mɔxɔjɛn nun solomasɛxɛ nan yi Yerusalen yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune ra. ⁹ Sikiri a diin Yoweli nan yi e sofa kuntigin na, Hasɛnuwaa dii xɛmɛn Yuda nan yi taan kuntigi firinden na.

¹⁰ Saraxaraline yɛ: Yoyaribi a dii xɛmɛn Yɛdaya nun Yakin nun ¹¹ Xiliki a diin Seraya. Mesulan nan Xiliki sɔtɔ. Sadɔki nan Mesulan sɔtɔ. Merayoti nan Sadɔki sɔtɔ. Axituba nan Merayoti sɔtɔ. Axituba yi findixi Ala Batu Banxin kuntigin nan na. ¹² Ne nun e walikɛne yi muxu kɛmɛ solomasɛxɛ muxu mɔxɔjɛn nun firin nan xun na naxanye yi walima Ala Batu Banxini. Yeroxamaa diina Adaya yi findixi denbaya xunna nan na. Pelaliya nan Yeroxama sɔtɔ. Amasi nan Pelaliya sɔtɔ. Sakari nan Amasi

sɔtɔ. Pasaxuri nan Sakari sɔtɔ. Malakiya nan Pasaxuri sɔtɔ. ¹³ Adaya nun a ngaxakedenne, muxu kɛmɛ firin muxu tonge naanin e nun firinna findi denbaya xunne nan na. Asareli a diina Amasasayi fan findi kuntigin nan na. Axasayi nan Asareli sɔtɔ. Mesilimɔti nan Axasayi sɔtɔ. Imeri nan Mesilemoti sɔtɔ. ¹⁴ Sofa kɛnden muxu kɛmɛ muxu mɔxɔɲɛn nun solomasɛɛ nan yi Amasasayi nun a ngaxakedenne yɛ. Hagedolimi a diin Sabadiyeli nan yi e yamaan xunna ra.

¹⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune yɛ: Xasubu a diin Semaya. Asirikami nan Xasubu sɔtɔ. Hasabi nan Asirikami sɔtɔ. Bunni nan Hasabi sɔtɔ. ¹⁶ Sabetayi nun Yosabadi Lewi kuntigine yɛ, ne nan yi wanle kɛma naxanye yi Ala Batu Banxin fari ma. ¹⁷ Mikaa diin Matani fan yi na. Sabidi nan Mika sɔtɔ. Asafi nan Sabidi sɔtɔ. Asafi nan yi barika bira bɛtin bama sali waxatini. Bakabukiya fan yi na naxan yi findixi kuntigi firinden na a ngaxakedenne yɛ, e nun Samuwaa diina Abada, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana. ¹⁸ E birin malanxina, Lewi bɔnsɔnna muxune, muxu kɛmɛ firin muxu tonge solomasɛɛ e nun naanin nan yi taa sariɲanxini.

¹⁹ Dɛ kantanne yɛ: Akubu nun Talamɔn nun e ngaxakedenna naxanye yi dɛɛne kantanma, muxu kɛmɛ muxu tonge solofere e nun firin.

²⁰ Isirayila kaa dɔnxɛne, saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ne yi dɔxi Yuda taane nin e benbane bɔxɔne yi. ²¹ Ala Batu Banxin walikene yi dɔxi Ofeli geyaan nan fari. Sixa nun Gisipa nan yi e kuntigine ra.

²² Bani a diin Yusi nan yi Lewine xun na Yerusalɛn yi. Hasabi nan Bani sɔtɔ. Matani nan Hasabi sɔtɔ. Mika nan Matani sɔtɔ Asafi bɔnsɔnni. Asafi yixɛtɛne yi findixi Ala Batu Banxin bɛti baane nan na. ²³ Bɛti baane yi mangana yamarin nan bun e nun sariyana lan lɔxɔ yo lɔxɔ bɛtin ma. ²⁴ Mesesabele a diin Petaxi, Yudaa diin Sera yixɛtɛne yɛ, na nan yi Isirayila yamaan xunna ra Perise mangan dɛxɔn.

²⁵ Yuda bɔnsɔnna muxuna ndee yi sa dɔxɔ banxidɛne nun taadine yi: Kiriyaati-Aruba nun Dibon nun Yekabaseli nun e rabilinne taane yi, ²⁶ e nun Yosuwe nun Molada nun Bɛti-Pɛlɛti taane nun ²⁷ Xasari-Suwali nun Bɛriseba nun e rabilinne taane, ²⁸ e nun Sikilaga nun Mekona nun a rabilinna taane yi, ²⁹ e nun En-Rimɔn nun Sora nun Yaramuti taane nun ³⁰ Sanowa nun Adulan nun e rabilinne taane nun Lakisi nun a xɛɛne nun Aseka taan nun a banxidɛne. Nanara, e yi dɔxi Bɛriseba yi siga han Hinɔn lanbanna.

³¹ Bunyamin bɔnsɔnna muxun naxanye sa keli Geba yi, ne yi dɔxi Mikimasi nun Aya nun Bɛteli taane nun e rabilinne nun ³² Anatɔti nun Nobi nun Ananiya nun ³³ Xasori nun Rama nun Gitayin nun ³⁴ Xadidi nun Seboyin nun Nebalati nun ³⁵ Lodi nun Ono taane nun Yiirawanle Lanbanna nin.

³⁶ Yuda yamanan Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee yi dɔxi Bunyamin yamanan nin.

12

Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna

¹ Saraxaralini itoe nun Lewi bɔnsɔnna muxuni itoe nun Selatili a diin Sorobabeli nun Yosuwe nan xɛtɛ sa keli konyiyani yamana gbɛtɛ yi: Seraya nun Yereji nun Esirasi nun ² Amari nun Maluku nun Xatusi ³ nun Sekani nun Rexun nun Meremoti ⁴ nun Yido nun Gineton nun Abiya ⁵ nun Miyamin nun Maadiya nun Biliga ⁶ nun Semaya nun Yoyaribi nun Yɛdaya ⁷ nun Salu nun Amoki nun Xiliki nun Yɛdaya. Xɛmɛni itoe nun e ngaxakedenne nan findi saraxarali kuntigine ra Yosuwe waxatini.

⁸ Lewi bɔnsɔnna muxune nan yi itoe ra: Yosuwe nun Binuwi nun Kadamile nun Serebi nun Yuda nun Matani. Matani nun a muxune nan yi barika bira bɛtine bama. ⁹ E ngaxakedenne Bakabukiya nun Yunni yi tixi e yetagi Ala batu waxatini.

Saraxarali kuntigine yixɛtɛne

¹⁰ Yosuwe yi Yoyakin sɔtɔ, Yoyakin yi Eliyasibi sɔtɔ, Eliyasibi yi Yoyada sɔtɔ. ¹¹ Yoyada yi Yonatan sɔtɔ, Yonatan yi Yaduwa sɔtɔ.

¹² Yoyakin yi saraxarali kuntigiyani waxatin naxan yi, muxuni itoe nan yi saraxaraline denbayane xunne ra:

Meraya, Serayaa denbaya xunna
 e nun Xananiya, Yeremi a denbaya xunna
¹³ Esirasi, Mesulan ma denbaya xunna
 e nun Yehoxanan, Amari a denbaya xunna
¹⁴ e nun Yonatan, Maluku a denbaya xunna
 e nun Yusufu, Sebanihaa denbaya xunna
¹⁵ e nun Xarimi, Adanaa denbaya xunna
 e nun Xelekayi, Merayoti a denbaya xunna
¹⁶ e nun Sakari, Yido a denbaya xunna
 e nun Mesulan, Gineton ma denbaya
 xunna
¹⁷ e nun Sikiri, Abiyaa denbaya xunna
 e nun Mowadi, Miniyamin ma denbaya
 xunna
¹⁸ e nun Samuwa, Biligaa denbaya xunna
 e nun Yehonatan, Semayaa denbaya
 xunna
¹⁹ e nun Matenayi, Yoyaribi a denbaya
 xunna
 e nun Yusi, Yedayaa denbaya xunna
²⁰ e nun Kalayi, Salayi a denbaya xunna
 e nun Eberi, Amoki a denbaya xunna
²¹ e nun Hasabi, Xiliki a denbaya xunna
 e nun Nataneli, Yedayaa denbaya xunna.

²² Eliyasibi nun Yoyada nun Yoxanan
 nun Yaduwa waxatini, Lewi bənsənna
 muxune denbaya xunne nun saraxaraline
 xinle səbɛ nɛn Perise kaan Dariyusi a man-
 gayaan waxatini.

²³ Lewi bənsənna muxune denbaya
 xunne fan xinle səbɛ nɛn taruxu kɛdine
 kui han Eliyasibi a diin Yoxanan waxatina.
²⁴ Hasabi nun Serebi nun Kadamile a
 diin Yosuwe nan yi Lewi bənsən xunne
 ra. Ala batu waxatini, e yi tima nɛn e
 ngaxakedenne yɛtagi, e Ala tantunma,
 e barikan bira Ala xa e ti yɛɛn ma alo
 Dawuda, Alaa muxuna a yamarixi kii
 naxan yi. ²⁵ Matani nun Bakabukiya
 nun Abadi nun Mesulan nun Talamən
 nun Akubu nan yi Ala Batu Banxin se
 ramaraden dɛ kantanne ra. ²⁶ E yi walima
 Yosuwe a dii xɛmɛn Yoyakin waxatin nin,
 Yosadaki mamandenna, e nun yamana
 kannu Neyemi waxatin nun saraxaraliin
 nun səbɛli tiina Esirasi waxatini.

Sɛwana Yerusalɛn yinna fe yi

²⁷ Yerusalɛn yinna to yelin nafalɛ, e
 yi sa Lewine tongo alogo e mən xa fa
 dɔxɔ Yerusalɛn yi e lan ɲaxaɲaxani bayo
 Yerusalɛn yinna bata yelin tiyɛ, e yi Ala
 tantun bɛti ba kariɲanne nun kondenne

nun bɔlɔnne ra. ²⁸ Bɛti baane yi e
 malan keli Netofa banxidɛne ra Yerusalɛn
 rabilinna nun ²⁹ Bɛti-Giligali taan nun
 Geba nun Asamawɛti yamanane yi. Bɛti
 baane bata yi taane ti Yerusalɛn rabilinni.
³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi e yɛtɛ
 rasariɲan, e yamaan fan nasariɲan, e nun
 taan dɛɛne nun a yinna.

³¹ N yi yamarin fi a Yuda kuntigine xa
 te yinna xuntagi. N yi bɛti baane yi-
 taxun firinna ra. A singen yi siga yi-
 ifanna ma yinna xuntagi Xuruse Nɛɲɛ Dɛɛn
 binni. ³² Hosaya nun Yuda kuntigine fɔxɔ
 kedenna biraxi e fɔxɔ ra, ³³ e nun Asari
 nun Esirasi nun Mesulan nun ³⁴ Yuda nun
 Bunyamin nun Semaya nun Yeremi ³⁵ e
 nun saraxaraline diine, xɔtaan yi naxanye
 yii e nun Yonatan ma diin Sakari. Semaya
 nan Yonatan sɔtɔ. Matani nan Semaya
 sɔtɔ. Mikahu nan Matani sɔtɔ. Sakuru nan
 Mikahu sɔtɔ. Asafi nan Sakuru sɔtɔ. ³⁶ A
 ngaxakedenne fan yi a fɔxɔ ra: Semaya
 nun Asarɛli nun Milalayi nun Gilalayi nun
 Maayi nun Nataneli nun Yuda nun Xanani.
 Dawuda, Alaa muxuna bɛti ba seene yi e
 yii. Sɛbɛli tiina Esirasi nan yi tixi e yɛɛ
 ra. ³⁷ E to Tigi Dɛɛn li, e yi te Dawudaa
 Taan kiraan xɔn, te yinna xuntagi, Dawu-
 daa banxin xun ma, siga han Ige Dɛna
 sogeteden binni.

³⁸ Bɛti baane dɔxɔden firinden yi siga
 kɔmɛnna ma. Nxu nun yama dɔnxɛn yi
 bira e fɔxɔ ra yinna xuntagi. Nxu yi dangu
 Buru Ganden Sangansoon na siga han
 yinna yigbo yirena, ³⁹ han Efirami Dɛɛn
 xanbi ra, siga han Dɛ Fonna, dangu Yɛxɛ
 Dɛɛn na, han Xananɛli Sangansona e nun
 sangansoon naxan xili Kɛmɛ han Yɛxɛɛne
 So Dɛna. E yi ti Kantan Ti Dɛɛn na.

⁴⁰ Na xanbi ra, bɛti ba dɔxɔ firinne yi
 ti Ala Batu Banxini. Nxu nun kuntig-
 ine yi ti naxanye yi n fɔxɔ ra, e nun
⁴¹ saraxaraline: Eliyakimi nun Maaseya
 nun Miniyamin nun Mikahu nun Eliyowe-
 nayi nun Sakari nun Xananiya. E xɔtane
 suxi e yii. ⁴² Maaseya nun Semaya nun
 Eleyasari nun Yusi nun Yehoxanan nun
 Malakiya nun Elan nun Eseri fan yi na.
 Yesiraxiya nan yi bɛti baane yɛɛratiin na.
⁴³ Muxune yi saraxa wuyaxi ba na lɔxɔni,
 e sɛwa, bayo Ala bata yi sɛwa fe gbeen

nagidi e ma. Naxanle nun diidine fan yi sɛwa, Yerusalɛn sɛwa xuiin yi mɛma yire makuyeni.

⁴⁴ Na lɔxɔni, e yi muxune dɔxɔ se ramaradene xunna bogise singene nun yaganne yi ramarama dɛnaxanye yi. E yi e ti ne malanna ra, yamanan taane birin yi, naxan lanma a so saraxaraline nun Lewine yii Ala kiseen na. Yuda kaane yi sɛwaxi bayo saraxaraline nun Lewine birin yi e wanla ra. ⁴⁵ E lu Alaa wanla kɛ, e nun marasariɲan wanla, e nun bɛti baane nun kantan tiine alo Dawuda nun a dii xɛmɛn Sulemani a yamari kii naxan yi. ⁴⁶ Bayo waxati danguxini, Dawuda nun Asafi waxatini, bɛti ba kuntigine yi na e nun bɛtine Ala tantun xinla ma. ⁴⁷ Sorobabeli nun Neyemi waxatini, Isirayila kaane birin yi seene soma nɛn bɛti baane nun kantan tiine yii alo a yi lan kii naxan yi lɔxɔ yo lɔxɔ. E yi e yagan sariɲanxine soma nɛn Lewine yii, Lewine fan yi nde so Haruna yixɛtɛne yii.

13

Neyemi kɛwali dɔnxɛne

¹ Na waxatini, e yi Musaa sariya kɛdin xaran yamaan xa, e yi a to sɛbɛxi fa fala, Amonine nun Moyaba kaane mi lan e so Alaa yamani mumɛ,* ² amasɔtɔ waxati danguxini, e mi Isirayila kaane yisuxu, e mi donseen nun igen so e yii, e yɛtɛɛn yi Balami saren fi alogo a xa e danga. Koni, en ma Ala yi dangan maxɛtɛ duban na.† ³ Yamaan to sariya kɛdin xaran xuiin namɛ, e yi xɔɲɛne birin kedi Isirayila kaane yɛ.

⁴ Benun na xa liga, saraxaralina Eliyasibi naxan yi walima en ma Ala Batu Banxin se ramaradene yi, naxan mɔn yi findixi Tobiya ngaxakedenna ra, ⁵ na bata yi banxin kuiin yire belebelena nde yitɔn Tobiya xa, bogise saraxane nun wusulanna nun goronne yi ramaraxi dɛnaxan yi nun, e nun murutun yaganna nun manpaan nun turena, naxan yi findixi Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen na, e nun bɛti baane nun kantan tiine nun saraxaraline.

⁶ N mi yi Yerusalɛn yi na waxatini na feene ligɛ, amasɔtɔ n bata yi xɛtɛ Babilɔn mangana Aratasɛrɛkɛsi fɛma, a mangayaan ɲɛɛ tonge saxan e nun firinden ma. Na xanbi ra, n yi mangan maxɔdin, a yi tin n xa siga, ⁷ n yi xɛtɛ Yerusalɛn yi. N yi fe ɲaxin to Eliyasibi naxan naba, a to palana nde so Tobiya yii Alaa banxin yinna kui. ⁸ Na yi n xɔlɔ ki faɲi. N yi Tobiya yiiiseene birin namini palaan fari ma. ⁹ N yi yamarin fi a e xa palane rasariɲan, n mɔn yi Ala Batu Banxin seene dɔxɔ e funfune yi, e nun bogise saraxane nun wusulanne.

¹⁰ N mɔn yi a mɛ a Lewine mi e gbee saraxane sɔtɔxi, n mɔn yi a mɛ fa fala Lewine nun bɛti baan naxanye yi walima Ala Batu Banxini, ne bata xɛtɛ e xɛɛne ma. ¹¹ N yi kuntigine maxadi, n naxa, “Nanfero Ala Batu Banxin bata rabɛɲin?” N yi Lewine nun bɛti baane malan, n yi birin ti a funfuni. ¹² Nayi, Yuda kaane birin yi fa yaganna nun murutun nun turen na se ramaradeni. ¹³ N yi se ramaraden taxu saraxaraliin Selemiya nun sɛbɛli tiin Sadɔki nun Lewina nde ra naxan xili Pɛdaya. N yi Sakuru a diin Xanan findi e mali muxun na, Matani mamandenna, bayo birin yi laxi e ra. E tan nan yi sɔlɔnni taxunma e ngaxakedenne ma.

¹⁴ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, na ma, n naxan nabaxi lannayani n ma Alaa banxin xa alogo i xa batu. I nama i mɛ n na.

¹⁵ N muxune to na waxatin nin sali lɔxɔni Yuda yamanani, e manpa bogine yibutuxunma. Nde yi bogise xidine raso, e xidixi sofanle fari, e nun wudi bogi igen nun manpa bogine nun xɔdɛne nun goronna sifan birin, siga Yerusalɛn yi Matabu Lɔxɔni. N yi a fala e xa a e nama fa donseene mati na lɔxɔni. ¹⁶ Tire kaane fan yi dɔxi mɛnni, naxanye fan yi fama yɛxɛn nun sare seen sifan birin na, e yi e mati Yuda kaane ma Yerusalɛn yi sali lɔxɔni. ¹⁷ N mɔn yi Yuda fonne maxadi, n naxa, “Fe ɲaxini ito bunna nanse ra, ɛ yi Matabu Lɔxɔn naxɔsi? ¹⁸ ɛ benbane fan mi ito xan liga ba? Ala bata fe ɲaxini itoe birin nafa en nun taani ito ma. ɛ tan mɔn a xɔlɔn fari

* **13:1:** Na feen sɛbɛxi Sariyane 23.4-6 kui. † **13:2:** Na feen sɛbɛxi Yatɛne 22.1-6 kui.

sama Isirayila xili ma, ε yi Matabu Lɔxɔn sariɲanna kala.”

¹⁹ Na xanbi ra, benun Matabu Lɔxɔn xa a li, dimin nɛma Yerusalɛn dɛɛne li tun, n yi yamarin fi, a dɛɛne xa ragali, e nama fa rabi fɔ Matabu Lɔxɔn na dangu. N yi n ma walikɛna ndee dɔxɔ dɛɛne ra, alogo muxune nama so goronne ra Matabu Lɔxɔni. ²⁰ Na ma, sare matine nun sare soone yi kɔɛɛn nadangu Yerusalɛn fari ma sanɲa ma keden hanma sanɲa ma firin. ²¹ N yi e rakolon, n naxa, “Nanfera ε kɔɛɛn nadanguma yinna fari ma? Xa ε mɔn a liga, n na ε suxuma nɛn.” Xabu na lɔxɔni, e mi fa fa Matabu Lɔxɔni sɔnɔn. ²² N mɔn yi yamarin fi Lewine ma a e xa e rasariɲan, e fa dɛɛne kantan alogo e xa Matabu Lɔxɔn findi lɔxɔ sariɲanxin na.

Na feen ma, n ma fe xa rabira i ma, n ma Ala, i yi n kantan i ya hinan gbeenɛ.

²³ Na waxatini, Yuda kaana ndee bata yi ɲaxanle dɔxɔ naxanye yi kelixi Asadodi nun Amoni nun Moyaba siyane ye. ²⁴ E diine fɔxɔ kedenna yi Asadodi xuiin falama ba xui gbetɛye ra, koni e mi yi nɔɛ Heburu xuiin fale. ²⁵ N yi e maxadi, n yi e danga, n yi ndee bɔnbɔ, n yi e xunsɛxɛne matala, n yi e rakɔɔ Ala yi, n naxa, “E nama ε dii tɛmɛne so siya gbetɛne yii e ɲaxanle ra, ε nama siya gbetɛne dii tɛmɛne tongo ε nun ε dii xɛmɛne xa. ²⁶ Isirayila mangan Sulemani mi yulubin liga na kiin xan yi ba? A ɲɔxɔn manga mi yi na siyane ye, a yi rafan a Ala ma. Ala bata yi a findi mangan na Isirayila birin xun na. Koni hali na, siya gbetɛne ɲaxanle a ti nɛn yulubin ma. ²⁷ Nxu fa a mɛ iki fa fala a ε fe ɲaxi sifani ito ligama, fe ɲaxi gbeena en ma Ala ra, ε yi siya gbetɛ ɲaxanle dɔxɔ.”

²⁸ Yehoyadaa dii xɛmɛna nde, saraxarali kuntigina Eliyasibi mamandenna yi findixi Horoni kaan Sanbalata bitanna nan na. N yi a kedi n yeɲagi. ²⁹ E fe xa rabira i ma, n ma Ala, bayo e bata saraxarali wanla sariɲanna kala, e nun saraxaraline nun Lewine layirina.

³⁰ N na e birin nasariɲan nɛn xɔɲene seene birin ma, n mɔn yi saraxaraline nun Lewine ti e wanle ra. ³¹ N mɔn na liga nɛn saraxa yegene ra waxati saxini, e nun bogise singene.

N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na.

Esita Esita a Fe Taruxuna

Yahudiya jaxalan dii temena nde nan ma fe taruxu ito ra naxan yi xili Esita. A liga Perise yamanan nin jee keme naanin jee tonge solomasexe benun Yesu xa bari. Na waxatini Yahudiyane yi Perise yamanani nun. Ala bata yi a ragidi a Isirayila kaane xa suxu yengeni e yulubine fe ra, e yaxune yi siga e ra Perise yamanani. Esita nun a siyaan nan ma fe taruxu ito ra.

Yahudiyane yaxune yi kata e birin naxori feen na bayo e mi yi tinma e xinbi sinje e yetagi, koni Ala mi tin e xa e raxori. Ala yi a liga Esita yi rafan Perise mangan ma, a findi Naxanle Mangan na.

Bayo a Yahudiya bodene rafan a ma, a kata, a yi maliin ti, a yi a muxune rakisi, e mi fa raxori nayi sonon. Yahudiyane yi sanla nde yiton naxan a rabire e ma fa fala e kisi nen e yaxune ma. E na sanla xili bama nen Purimi.

Fasita yi tondi mangana xinla ma

¹ Mangana nde yi na nun naxan yi xili Asuyerusu. A tan nan yi mangayani keli Indiya yamanani han sa dɔxɔ Kusi yamanan na. Yamana keme maxɔjen nun solofere nan yi a ra. ² Na waxatini, Asuyerusu yi dɔxi mangayani Suse taani denaxan yi findixi yamana kan taan na.

³ A mangayaan jee saxandeni, a yi a kuntigine birin xili donse don malanni. Sofa mangan naxanye yi Perise nun Mede yi nun, e nun muxu gbeene nun yamana kanne, ne birin yi fa a yetagi. ⁴ A yi a fangan nun a binyen nun a nafulu kanyaan yita yamaan na kike sennin.

⁵ Na danguxina, xii solofere bun ma, mangan yi donse don malanni ton muxun birin xa a manga banxin tanden ma muxudine nun muxu gbeene xa naxanye Suse manga taani. ⁶ Tanden yi maxidi ki faji. Tanden yi rabilinxi geme fixe senbetenne ra. Gbeti wurene singanxi na senbetenne ra. E yi taa dugi luti mamiloxin nun

a fixene xidi na ra. Tanden lonna yi rafalaxi geme faji fixene nun a gbeele nun a mamiloxine nun a fixe mayilennine nan na. Saden naxanye rafalaxi xemaan nun gbetin na, e ne ti menni. ⁷ Dolon yi fima muxune ma xema igelengenne nan kui. Mangan yi dolon fima yamaan ma nii yifanna nin. ⁸ Birin yi a minma nen alo a rafan a ma kii naxan yi. Mangan yi a walikene yamari a e xa yamaan nafan feen naba.

⁹ Mangana jaxalan Bate Fasita fan bata yi donse donni ton jaxanle xa Manga Asuyerusu a mangaya banxini.

¹⁰ Donse donna malanna xii solofere-deni, Manga Asuyerusu to sewa dolon na, a yi a xeme tegenxi* solofereni itoe xili: Məhuman, Bisita, Harabona, Bigita, Abagita, Setara, e nun Karakasi. ¹¹ A yi a fala e xa a e xa sa fa Baten Fasita ra a dexon ma a mangaya komotin soxi a xunna. Mangan yi waxi a xon ma nen a xa a jaxanla tofanna mayita a mangane nun a yamaan na, bayo a yi tofan han. ¹² Koni mangana xerane sigaxi na Baten Fasita fema, e to mangana xerani ba a xa, a tondi fe. Na yi mangan xolo ki faji.

¹³ Awa, alo mangan dari fena, a yi a fekolonne maxodin naxanye sariyan nun taan dɔxɔ kiin kolon. ¹⁴ Mangana lannayaan yi Perise kaan nun Mede kaan kuntigi gbee solofere naxanye yi, naxanye yi a kawandima, ne nan itoe ra: Karasena, Setara, Adamata, Tarasisi, Meresi, Marasena, e nun Memukan. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Manga Asuyerusu bata n ma xerane rasiga Baten Fasita ma, koni a mi n ma yamarin suxi. Sariyan nanse falaxi n lan n xa naxan liga Baten Fasita ra?”

¹⁶ Memukan yi a fala mangan nun a kuntigine xa, a naxa, “Baten Fasita mi fe jaxin ligaxi mangan xan keden na koni mangana kuntigine nun a yamaan birin yamanani. ¹⁷ Naxanle na na me a jaxalan mangan bata a xemen bote raba, yamanan jaxanle birin fan e yoma e xemene ma nen. Naxanle luma a fale nen, e naxa, ‘Manga Asuyerusu xeraan nasiga nen Baten Fasita

* **1:10:** Xeme tegenna: Na waxatini, mangane yi xemena ndee tegenna nen alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xon, e mi bira mangana jaxanle fɔxɔ ra.

ma alogo a xa fa a dexɔn koni a mi tin.’
¹⁸ Awa, Perise nun Mede kuntigine jaxanle na na me a Batɛn Fasita na nan ligaxi, e mi fa e xemene binyama sɔnɔn. Na findima nen xɔlɔn nun yagin na e xemene ma. ¹⁹ Xa a sa mangan kenɛnɛ, a xa yamarin fi fa fala Batɛn Fasita nama fa ti a yetagi sɔnɔn. A tiden xa so jaxalan gbete yii naxan fisa a tan xa. Yamarin fi, a xa sebe, a xa sa na tɔnne fari naxanye Perise nun Mede yamanani alogo a nama fa maxete mumɛ!
²⁰ Mangana, i na i ya fala xuini itoe rali i ya yamanan birin ma, jaxanla birin fa a xemɛn binyama nen nayi, keli a xungbeen ma han a xurina.”

²¹ Na yamarin yi rafan mangan ma, e nun a kuntigine birin, mangan yi a liga alo Memukan a fala kii naxan yi. ²² Mangan yi kedind nasiga a taane birin yi e gbee sebenla nun e gbee xuine yi, alogo xemɛn birin xa findi a denbayaan kuntigin na e nun birin xa a kon xuiin fala.

2

Esita yi findi Mangana Batɛn na

¹ Na danguxina, mangan bɔɛn godɔ xanbini, a a miri fɔlɔ na feen ma Batɛ Fasita naxan ligaxi a ra e nun a fan sariyan naxan saxi lan a ma. ² Awa, mangan bundɔxɔna ndee yi a fala a xa, e naxa, “Sungutunna nde xa fen i xa naxan tofan han! ³ Yamarin fi i ya bɔxɔn birin yi a kuntigine xa fa dii temɛ tofajine birin na i ya jaxanle banxini. Suse manga taani. Na dii temene birin xa lu na xeme tɛgenxin yii naxan xili Hege naxan jaxanle xun na. Na xemɛn xa a yengi dɔxɔ e xɔn ma a yi maratofan seene so e yii. ⁴ Nayi, dii temɛn naxan na rafan i ma ne ye, na yi findi batɛn na Fasita funfuni.” Na falan yi Mangan kenɛn, a yi na liga.

⁵ Yahudiyana nde yi Suse manga taani nun naxan yi xili Marodoke, Yayiri a dii xemɛn nan yi a ra. Simeyi nan Yayiri sɔtɔ. Kisu nan Simeyi sɔtɔ. Kisu kelixi Bunyamin bɔnsɔnna nin. ⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari Yuda manga Yoyakin nun muxun naxanye suxu Yerusalɛn yi, a yi ne nan ye. ⁷ Marodoke nan yi Hadasa xuruma naxan mɔn xili Esita. A sɔxɔ a dii temena. Esita fafe nun a nga bata yi faxa.

Sungutunni ito yi tofan han! A nga nun a fafe to faxa, a yi lu alo Marodoke a diina.

⁸ Mangan yamarin fi xanbini, e fa dii temɛ wuyaxi ra Suse manga taani, Esita yi ne ye nun. A tan Esita fan yi lu mangan konni Hege bun ma naxan mangana jaxanle xun na. ⁹ Esita a fe yi rafan Hege ma han! A yi hinan a ra. Nanara, a yi fati rayabu seene so fɔlɔ a yii, e nun donse fajina. Hege yi Esita lu yire fajini jaxanle tagi, a yi dii temɛ solofere ye ba mangan konni naxanye luma wanla ke Esita xa.

¹⁰ Koni Esita mi tin muxu yo xa a kolon a kelixi siyaan nun xabilan naxan yi, amasɔtɔ Marodoke bata yi yamarin fi a ma nun fa fala a nama na fala. ¹¹ Marodoke yi sigama nen mangan konna dexɔn lɔxɔ yo lɔxɔ alogo a xa a kolon Esita yi kii naxan yi e nun e yi naxan ligama a ra.

¹² Sungutunni itoe birin yi lan e siga Manga Asuyerusu konni keden keden ye ma e na yelin e yitɔɛ kike fu nun firinna bun. Kike sennin e ture fajin soma e ma. Na xanbi ra, e latikɔnɔnna nun jaxanle rayabu seen sifan birin so e ma kike sennin mɔn. ¹³ Sungutunna naxan siga waxatin na a li mangan konni, a sese maxɔdin na nan yi soma a yii. ¹⁴ Naxan nɛma yi sigɛ mangan konni, a yi sigama jɔnbanna nan na. Na xɔtɔn bode, a siga jaxanle banxi gbete yi, a gberɛnne ye. Sasigasi yi a yengi dɔxɔma e xɔn denaxan yi. Naxan na keli mangan konni, a mi fa sigama na yi sɔnɔn fɔ xa a rafan mangan ma, a yi a xili a xinla ma.

¹⁵ Nba, Marodoke sɔxɔ Abixali a dii temena Esita, Marodoke yi naxan xuruma, na gbee waxatina a lixina siga mangan konni, a mi sese xali fɔ Hege seen naxanye fe fala a xa. Muxu yo yi Esita to, a rafanɛ a ma. ¹⁶ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan jɛɛ solofere kike fudeni, naxan xili Tebeti kiken, e fa Esita ra Manga Asuyerusu fema a konni. ¹⁷ Esita yi rafan mangan ma, dangu sungutunne birin na. A mangana fanna nun a hinanna sɔtɔ dangu sungutunna bonne birin na! Nanara, mangan yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin so Esita xun na, a yi a findi batɛn na Fasita funfuni. ¹⁸ Awa, mangan yi donseen nafala a kuntigine nun a muxune

birin xa Esita a fe ra. A yi na lɔxɔn findi Matabu Lɔxɔn na a yamanan birin yi. A yi yamaan ki mangayaan hinanni.

Marodoke yi mangan nakisi

¹⁹ Awa, sungutunne mɔn yi malan a firinden. Na waxatini, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so dɛɛn na. ²⁰ Han na waxatini, Esita munma yi a xabilan nun a siyana fe fala muxɛ xa alo Marodoke a yamari kii naxan yi. Esita yi a falan suxu alo a to yi a maxuruma waxatin naxan yi.

²¹ Lɔxɔna nde, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so dɛɛn na. Mangana kuntigi firinna naxanye yi xili Bigitana nun Tɛrɛsi, ne nan yi mangan konna kantanma. Ne yi xɔlɔ Manga Asuyerusu ma, e kata fɔlɔ a faxa feen na. ²² Marodoke yi a mɛ, a yi a fala Esita xa, mangana batɛna. Esita yi Marodoke a falan nali mangan ma. ²³ E fɔlɔ na feen yɛ fɛnɲɛ, e fa a to fa fala ɲɔndin na a ra. Nayi, e yi na xɛmɛ firinne singan wudin na, e faxa. Na birin yi sɛbɛ yamanan fe fori taruxu kedin kui Mangan yɛɛ xɔri.

3

Yahudiyane faxa feen yi yitɔn

¹ Na dangu xanbini, Manga Asuyerusu yi Hamɛdata Agaga kaana dii xɛmɛn Haman tiden mate dangu kuntigine birin na. ² Mangana walikɛɛn naxanye birin yi a banxini, ne birin yi e xinbi sinma nɛn Haman bun e yi a binya, alo mangan bata yi a yamari kii naxan yi. Koni, Marodoke tan mi tin na ligɛ. ³ Mangana Walikɛɛn bonne yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i mi mangan fala xuiin suxuma?” ⁴ Lɔxɔ yo lɔxɔ kuntigine yi Marodoke maxɔdinma nɛn, koni a mi yi e xuiin danxunma. Nayi, e yi a fala Haman xa alogo e xa a kolon xa a kankanɲɛ a kɛɲaan ma bayo a bata a fala a Yahudiyana nan a ra. ⁵ Haman a toxina fa fala a Marodoke mi tinma a xinbi sinɲɛ a tan bun ma, a yi xɔlɔ kati! ⁶ A mɔn a kolonxina fa fala Yahudiyana nan Marodoke ra, a yi a miri a bɔɲɛni, a a nama Marodoke keden peen faxa. Nanara, Haman yi fɛrɛn fen fɔlɔ alogo a

xa Yahudiyane birin halagi naxanye yi Asuyerusu yamanan birin yi.

⁷ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan ɲɛɛ fu nun firinden kike singen naxan xili Nisan kiken, Haman yi yamarin fi fa fala masɛnsɛnna naxan xili Puri, a e xa na bira a xa, alogo e xa Yahudiyane faxa waxatin kolon, fe yitɔnxine lanma kiken naxan ma e nun a lɔxɔna. A kike fu nun firinden suxu naxan xili Ada kiken.

⁸ Haman yi a fala Manga Asuyerusu xa, a naxa, “Siyana ndee na, e xuyaxi ayi i ya yamanan yiren birin yi, e namunna nun muxu yo a namun keden mi a ra. E mi yamanan yamarine suxuma. Awa, a mi lan i xa ne lu na. ⁹ Mangana, xa i sa tinɲɛ, i xa yamarin fi fa fala ne xa halagi. Xa i tin ne halagi feen ma, n tan gbetin gbananna wuli fu sɛ i ya gbeti ramaradeni ne xa naxanye na ligɛ.”

¹⁰ Mangan yi a wuren ba a yiin na, a taxamasenna, a yi a so Hamɛdata Agaga kaana dii Haman yii, Yahudiyane yaxuna. ¹¹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nun na gbetin na, i tan nan gbee e ra. Nanara, i nɛɛn waxi feen naxan liga fe yi e ra, i na liga.”

¹² A kike singen xii fu nun saxande lɔxɔni, Haman yi mangana sɛbɛli tiine malan alogo e xa a yamarine sɛbɛ yamana kanne nun taa mangane birin ma siyane birin yi e sɛbɛnle nun e xuine yi. Awa, na kɛdine yi sɛbɛ Manga Asuyerusu yɛtɛɛn xinla ra. E mɔn yi a mangayaan taxamasenna wuren funfun sa a ma. ¹³ Xɛrane yi siga kɛdini itoe ra mangana yamanan birin yi. E yamarin fi a yamaan xa Yahudiyane birin naxɔri lɔxɔ kedenni, kike fu nun firinden xii fu nun saxande lɔxɔni, naxan xili Ada kiken. E yi e faxa, dii ɲɔrɛn nun fonna nun ɲaxanle nun diidine birin, e yi e yii seene tongo. ¹⁴ Awa, na sariyan kɛdin yi rawuya, a xaran yamanan yamaan birin xa alogo e xa e yitɔn na lɔxɔn yɛɛ ra.

¹⁵ Mangana xɛrane yi siga e giyɛ, Suse manga taan yiren birin yi xɛra ralideni. Na xanbi, Mangan nun Haman yi dɔxɔ dɔlɔ mindeni, koni Suse taan muxune tan yi wugama.

4

Marodoke yi falan ti Esita xa

¹ Marodoke feni ito birin me waxatin naxan yi, a yi a dugine yibo a ma, a yi kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi. A mon yi xuben so a ma, a mini taa tagini, a sunuxin yi a wuga xuini te, a gbelegebele. ² A yi siga han mangana banxin dexon, a yi ti menni. Muxu yo mi yi lan a so menni a maxidixi kasa benbeli dugini. ³ Yamanan birin yi, mangana falan nun yamarin na yi so denaxan yi, Yahudiyane yi sunuma nen menni. E yi sunuma nen e wuga, muxu wuyaxi yi e maxidima benbenla nin, e yi e sa xubeni.

⁴ Esita a walike jaxanle nun xeme tegenne yi fa Marodoke a fe fala a xa, na yi Esita yigitege kati! Esita yi dugine rasiga Marodoke ma alogo a xa kasa benbeli dugin ba a ma. Koni Marodoke mi tin. ⁵ Esita yi Hetaka xili, mangana xeme tegenna naxan yi findixi walikenen na Esita fema, a yi na xe alogo a xa sa a kolon Marodoke sunuxi naxan na. ⁶ Hetaka yi sa Marodoke li tixi taan yama malandeni mangan konna de ra. ⁷ Marodoke yi na feen birin fala Hetaka xa naxan ligaxi, a mon yi a fala a xa Haman mangan tuli saxi gbetin naxan na, alogo a xa Yahudiyane birin faxes. ⁸ Marodoke mon yi na kedin so Hetaka yii naxan xaranxi Suse yi, lan Yahudiyane faxes feen ma. Marodoke yi waxi a xon ma nen a xa a so Esita yii, a mon yi dentegen sa Esita xa alogo Esita xa sa mangan mafan, a dija a muxune ma. ⁹ Awa, Hetaka yi xete, a sa Marodoke falane yeba Esita xa.

¹⁰ Awa, Esita mon yi Hetaka xe Marodoke ma, a yi a fala a xa, a naxa, ¹¹ “Mangana walikene nun muxun naxanye birin mangana yamanani, ne birin a kolon a muxu yo muxu, xemen nun jaxanla, naxan na siga mangan fema a banxini xa a mi a xilixi, sariyan wama nen na kanna xa faxes. Koni naxan keden a lige na kanna mi faxes, fo mangana a xema dunganna ti a xa. Koni a bata kiken ti mangan mi n tan xili.”

¹² Marodoke yi Esita a jungu xuiin me. ¹³ A fan yi a yabi, a naxa, “I nama i miri fa fala i tan Esita keden peen kisima nen

Yahudiyane tagi, bayo i mangan konni. ¹⁴ Xa i dundu i deen ma waxatini ito yi, waxatina nde Yahudiyane sabu gbete saton nen e kisi, koni i tan nun i babaa denbayaan naxorima nen. Nde a kolon? Waxatina nde, xa i mi findixi mangana baton na laxon i to xan ma fe ra?”

¹⁵ Awa, Esita fan yi Marodoke yabin nasiga a ma, a naxa, ¹⁶ “Siga, i sa Yahudiyane birin malan Suse yi, e sunna suxu n xa. E nama ige min, e nama e dege koe saxan, yanyi saxan. N tan Esita nun n ma walike jaxanle fan sunna suxuma nen. Na na dangu, n sigan mangan fema nen hali xa n tonna kala. Xa a lan a yi, n xa faxes, n xa faxes.” ¹⁷ Marodoke yi siga, a yi a liga alo Esita a yamari kii naxan yi.

5

Esitaa donse donna malanna

¹ Sunna xii saxande laxon, Esita yi a maxidi a jaxalan manga dugine yi, a sa ti tanden ma manga banxin de ra. Mangan yi dxi manga gbedeni, a yee rafindixi banxin so deen ma. ² Mangan to Esita to a tixi tandeni, a fe yi rafan a ma ki fapi, na ma, mangan yi a xema dunganna ti a xa. Esita yi sa a yin din mangana xema dunganna ra. ³ Mangan yi Esita maxodin, a naxa, “Nanfe ligaxi? I waxi nanse xon ma? N na soe i yii nen hali i waxi n ma yamanan foxon kedenna nan xon.”

⁴ Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa a sa i kenen, n waxi a xon ma e nun Haman xa fa donse dondeni n konni to, n naxan nafalaxi e xa.”

⁵ Mangan yi xeraan nasiga Haman ma, a xa fa mafuren alogo e firinna xa sa Esita waxon feen liga. ⁶ Nayi, mangan nun Haman yi siga Esita donseen dondeni. E yi dolb minni waxatin naxan yi, mangan yi Esita maxodin, a naxa, “Esita, i waxi naxan xon ma a fala n xa, n xa na liga i xa. Nanse xali i ma? Hali i waxi n ma yamanan foxon kedenna nan xon, n na a soe i yii.”

⁷ Esita yi mangan yabi, a naxa, “N waxi naxan xon ma, ⁸ xa mangan tinje, a yi n ma maxandin yabi, Mangan nun Haman mon xa fa n konni donse dondeni tila n naxan nafalama, nayi n mangan yabe.”

Haman yi wa Marodoke faxes feni

⁹ Awa, Haman se waxin yi keli na yi na lɔxɔni. Koni a to yi danguma mangana banxin de ra, a yi Marodoke to. Marodoke mi keli, a mi xuruxurun a ye ra. Na yi Haman xɔlɔ a xili ma kati! ¹⁰ Koni Haman yi a bɔɲen suxu, a siga a konni. Mɛnni, Haman yi a lanfane nun a ɲaxanla Seresi, xili. ¹¹ Haman yi a kanba fɔlɔ a lanfane nun a ɲaxanla yetagi, a nafulu kanna nan a tan na, a dii wuyaxi a yii, a mangan bata a tiden mate, a tan dangu mangana kuntigine nun mangana muxu gbeene birin na.

¹² Haman yi lu a kanbe, a naxa, “Naxan dangu na birin na, Mangana Bate Esita bata n tan Haman xili, a nxu nun mangan xa sa nxu dege nxu bode xɔn ma. Nxu mɔn sigama na nan ma tila nxu nun mangana. ¹³ Koni fanni, n mɔn Marodoke toma dɔxi mangana banxin de ra, Yahudiyana, sese mi na ra n tan Haman xa.”

¹⁴ A ɲaxanla Seresi nun a lanfane yi a fala Haman xa, e naxa, “Muxu singandena nde rafala naxan nɔngɔnna ye tonge suulun liye. Nayi, tila xɔtɔnni i yi a fala mangan xa, a a xa Marodoke singan mɛnni, a xa faxa, alogo i se waxin xa siga mangan matideni donse dondeni.” Awa, na falan yi Haman kenɛn, a muxu singanden nafala.

6

Haman yi Marodoke binya

¹ Na kɔɛɛn na, mangan mi nɔ xiyɛ. Nayi, a yi a fala a e xa fa yamanan taruxu kedɛn na, e yi a xaran a yetagi. ² E denaxan xaran, e yi a to mɛnni fa fala Mangana kuntigi firinna naxanye yi a banxin deɛn kantanma, Bigitana nun Teresi, ne manga Asuyerusu faxa feni tɔn nɛn, koni Marodoke yi na feen namini kenɛnni. ³ Awa, mangan yi maxɔdinna ti, a naxa, “En binyen mundun fi Marodoke ma e nun a kɔntɔnna?” Mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Fefe munma raba a xa singen.” ⁴ Mangan mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde n ma banxini?”

Na yi a li, Haman yi baxi sode mangana genla kui. A bata yi fa a faladeni mangan xa, a xa Marodoke singan na singan tideni a naxan yitɔnxi Marodoke xili ma. ⁵ Nanara, mangana walikene yi mangan yabi, e naxa, “Haman nan be.” Mangan yi

a fala e xa, a naxa, “A xa so.” ⁶ Haman yi so, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse lige muxun xa mangan waxi naxan binya feni ki faji?” Haman yi a miri a yete ma, a naxa, “Awa iki, mangan waxi a xɔn ma a xa muxun mundun binya ki faji? Muxu gbete mi na fɔ n tan.” ⁷ Haman yi mangan yabi, a naxa, “Mangan waxi muxun naxan binya feni, ⁸ a lan mangaya dugin xa so na kanna yii, i tan mangan yetɛɛn bata naxan nagodo i ma e nun soona i bata dɔxɔ naxan fari, a xunna soxi mangaya taxamaseri kɔmɔtin na. ⁹ Mangana, i ya kuntigi gbeena nde xa na dugine tongo a yi e ragodo na kanna ma mangan waxi naxan binya feni, a dɔxɔ soon fari, a yi a radangu taan yiren birin yi. Na muxu gbeen xa siga falani ito tiye, a naxa, ‘E a mato mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.’ ”

¹⁰ Nayi, mangan yi a fala Haman xa, a naxa, “I mafura, i sa dugine tongo e nun soona, i yi e ragodo Marodoke ma, na Yahudiyana. I naxan birin falaxi, i yi na birin liga Marodoke xa, naxan dɔxi manga banxin so deɛn na. I nama ɲinan sese ma i naxan birin falaxi.” ¹¹ Na xanbi ra, Haman yi sa dugine tongo e nun soona. A yi mangana dugine ragodo Marodoke ma. Marodoke to te soon fari, Haman yi ti Marodoke ye ra siga taa tagini. A siga a fale yamaan xa, a naxa, “E a mato, mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.”

¹² Marodoke yi xete manga banxin so deɛn na. Koni Haman tan yi siga a konni mafuren, a yetagin luxunxi amasɔtɔ a yi sunuxi kati! ¹³ Feen naxanye liga a ra, a yi ne birin fala a ɲaxanla Seresi nun a lanfane xa. Haman ma ɲaxanla nun a fekolonne yi a fala a xa, e naxa, “Marodoke, Yahudiyannan a ra. Na nan a toxi, i mi nɔɛ a ra. I fama yagideni a ye ra, na yetɛɛn bata fɔlɔ!”

¹⁴ E mɔn yi fala tiini, mangana xerane yi fa, a Haman xa siga mafuren donse dondeni Mangana Batena Esita naxan nafalaxi.

7

¹ Mangan nun Haman yi siga Esita donse dondeni. ² Na lɔxɔ firinden, e yi dɔlɔ minni, mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Esita, i

waxi naxan xɔn ma a fala n xa alogo n xa na liga. Nanse xɔli i ma? Hali, i wa n ma yamanan bode fɔxɔn nan xɔn ma, n na a soe i yii.”

³ Koni Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa i tin, xa a rafan i ma, n waxi feen naxan xɔn ma, na nan ito ra: N tan Esita nun n ma muxune xa kisi. ⁴ Bayo n tan nun n ma muxune bata sara alogo nxu xa halagi, nxu faxa, nxu mɔn yi raxɔri. Xa nxu yi sara nɛn konyiyaan gbansanna xili yi, n yi dunduma nɛn nun, bayo na mi yi finde fe ra nun, n yi mangan yɛ mɔ ayi.”

⁵ Manga Asuyerusu yi Esita maxɔdin, a naxa, “Nde a ra, naxan susuxi fe sifani ito mire? Na kanna minɛn yi?”

⁶ Esita yi a yabi, a naxa, “Haman nan nxu tɔrɔ muxun nun nxu yaxun na, na muxu ɲaxina!”

Nayi, gaxu gbeen yi Haman suxu mangan nun Esita yɛtagi. ⁷ Mangan xɔlɔxin yi keli donse dondeni, a yi mini tandeni. Awa, Haman to a to fa fala mangan bata fe ɲaxin nagidi a fe yi, a yi lu xanbin na Esita mafandeni alogo a niin xa kisi. ⁸ Haman a mafelenxi waxatin naxan yi Esita dɔxɔ seen ma, mangan yi so, a sɔnxɔ, a naxa, “Wan! Xɛmɛni ito fa waxi n ma batɛn Esita nan mafu fe yi n yɛɛ xɔri n ma banxini?” Benun mangan xa yelin fala tiyɛ, e bata Haman xunna so. ⁹ Mangana kuntigina nde yi na naxan yi xili Harabona, na yi a fala mangan xa, a naxa, “Haman yɛtɛɛn bata singan tiden nafala a banxin dɛxɔn ma a Marodoke mangana muxu fajin singanɲɛ dɛnaxan yi. Na wudin mateen fɔ nɔngɔnna yɛ tonge suulun.” Awa, mangan yi yamarin fi, a naxa, “Haman xa sa singan na yi.”

¹⁰ Nayi, Haman yi singan na singan tideni a naxan nafala Marodoke faxa feen na. Awa, na ligaxina, mangan bɔɲɛn yi xunbeli.

8

Yahudiyane xunna kenla

¹ Na lɔxɔn yɛtɛni, Manga Asuyerusu yi Yahudiyane yaxu Haman yii seene birin so Esita yii. Marodoke yi siga mangan fɛma, bayo Esita bata yi a fala mangan xa fa fala a tan nun Marodoke barixi nɛn. ² Mangan

yi a taxamaseri yiisolirasoon ba a yiin na, a naxan taxu Haman na, a yi a so Marodoke yii. Esita yi Marodoke lu Haman ma seene xun na.

³ Esita yi a sa mangan bun ma, a wugama, a yi a mafan alogo a xa Haman Agaga kaana fe ɲaxi yitɔnxin kala Yahudiyane xili ma. ⁴ Mangan yi a xɛma dunganna ti Esita xa. Nayi, Esita yi keli, a yi ti a yɛtagi. ⁵ Esita naxa, “Mangana, xa i bata tin, xa i ya fe n ma fe yi, xa a lanxi i ma, xa n nafan i ma, yandi, i xa kɛdin seɛ naxan Haman ma yamarine kalama. Hamɛdata a dii xɛmɛna Agaga kaan yamarin naxan fi Yahudiyane faxa feen na i ya yamanan birin yi, na nama liga. ⁶ N tan mi nɔɛ tinɲɛ n bɔnsɔnna yi tɔrɔ, a raxɔri.”

⁷ Awa, Manga Asuyerusu yi Esita nun Yahudiya Marodoke yabi, a naxa, “ɛ mato, n bata Haman faxa bayo a Yahudiyane faxa feni tɔn nɛn. N mɔn bata Haman ma seene so Esita yii. ⁸ Iki, ɛ xa seɛnla ti lan Yahudiyane feen ma, naxan yo na ɛ kɛnɛn, n tan mangan xinli, ɛ yi n ma taxamasenna sa a ma. Bayo, kɛdin naxan seɛxi mangan xinli mangaya taxamasenna yi sa a ma na mi kale mumɛ.”

⁹ Na lɔxɔn yɛtɛni, e yi yamanan seɛli tiine birin xili, kike saxanden xii mɔxɔɲɛn nun saxande lɔxɔn nin, kiken naxan xili Sifan kiken. Mangana seɛli tiine yi Marodoke a yamarine seɛɛ siga Yahudiyane nun yamana kanne nun kuntigine birin ma na yamana kan taa kɛmɛ mɔxɔɲɛn nun solofere birin yi, keli Indiya yamanani han sa dɔxɔ Kusi yamanani. Siyane birin yi kɛdin seɛxin sɔtɔ e seɛnla nun e xuiin nin, Yahudiyane fan yi a sɔtɔ e gbee seɛnla nun e xuini. ¹⁰ Kɛdini itoe yi seɛɛ mangan xinli, a yi a taxamasenna sa e ma. A yi xɛrane rasiga kɛdini itoe ra soo fajine fari naxanye ramaraxi e danna mangan xɔn ma.

¹¹ A yi seɛxi nɛn Mangana kɛdini ito kui fa fala Yahudiyane xa e malan taan birin yi, e yi e yɛtɛ xun mayɛngɛ. Xa siya gbɛtɛ yo waxi e yɛngɛ feni, e tan Yahudiyane fan xa ne yɛngɛ, e yi e faxa e nun e ɲaxanle nun e diine. Yahudiyane xa ne birin faxa, e yi e yii seene tongo. ¹² Na yamarin yi lanxi xii keden nan ma

Manga Asuyerusu a yamanan birin yi, Ada kiken xii fu nun saxande ləxəni, jəɛn kiken fu nun firindena. ¹³ Na yamarin yi mini yamanan birin yi alogo siyane birin xa a kolon fa fala a bata findi sariyan na alogo Yahudiyane fan e yitənjɛ e yaxune yengɛdeni kii naxan yi. ¹⁴ Awa, mangan to yamarin fi, xɛrane yi dəxə soone fari, e yi siga e giyɛ mafuren alogo yamarin xa xaran Suse manga taani.

¹⁵ Marodoke yi mini mangana banxini, manga dugin doma mamiloxin fixɛn nago-doxi a ma, mangaya xɛmaan taxamasenna fan soxi a xunna, doma xungbe mamiloxin fan a ma. Awa, muxun naxanye birin Suse yi, e sɛwa kati, e sənɔxə sənɔxə sɛwani. ¹⁶ Na ləxən yi findi sɛwa ləxən nun nə sətə ləxən na Yahudiyane xa. ¹⁷ Mangana sariyan so yamanan nun taan naxanye birin yi Yahudiyane yi sɛwan sətə mɛnne yi, e yi e malan jaxajaxani. Nanara, muxu wuyaxi yi e yɛtɛ findi Yahudiyani na yamanani amasətə e bata gaxu e yɛɛ ra.

9

Yahudiyane yaxune faxa fena

¹ Kike fu nun firinden naxan xili Ada, na xi fu nun saxande ləxən to a li, mangana yamarin yi lan a xa fələ ləxən naxan yɛtɛ yi. Na ləxəni, Yahudiyane yaxune yi mirixi fa fala a Yahudiyane luma nɛn e sɛnbɛn bun ma. Koni, feene yi maxɛtɛ, Yahudiyane yi nəɔn sətə e yaxune ma. ² Yahudiyane yi e malan Manga Asuyerusu yamanan taan birin yi e yaxune yengɛdeni. Nayi, muxune birin yi gaxu Yahudiyane yɛɛ ra, muxu yo mi fa a ti e yɛɛ ra yengɛ sodeni. ³ Hali bəxən mangane nun kuntigine nun yamanan kanne nun mangan jəxən yibirane birin yi Yahudiyane mali amasətə e yi gaxuxi Marodoke yɛɛ ra. ⁴ Marodoke bata yi findi kuntigi gbeen na manga banxini, e nun a xili fajin bata yi lan yamanan birin na amasətə a sɛnbɛn yi gboma ayi nɛn tun! ⁵ Nanara, Yahudiyane yi e yaxune faxa silanfanna ra, e yi e jan.* E wa naxan liga fe yi e yaxune ra, e na liga.

⁶ Yahudiyane yi muxu kɛmɛ suulun faxa Suse manga taani. ⁷ E mən yi Pansandata

nun Dalifən nun Asipata nun ⁸ Porota nun Adaliya nun Aridata nun ⁹ Paramasata nun Arisayi nun Aridayi nun Fayesata birin faxa. ¹⁰ Ne nan Hamɛdataa dii Haman ma dii xɛmɛ fuune ra, Yahudiyane yaxuna. Koni, e mi ne yii seene tongo.

¹¹ Na ləxə yɛtɛni, e mangan nakolon muxun naxan bɛɛya faxa Suse manga taani. ¹² Mangan yi a fala Esita xa, a naxa, “Yahudiyane bata muxu kɛmɛ suulun faxa Suse manga taani sa Haman ma dii xɛmɛ fu fari. E nəxi nanse ligɛ yamanan bodene yi? Koni, xa i mən waxi fena nde xən ma, i a sətəma nɛn. I waxi nanse xən? N na rabama i xa nɛn.”

¹³ Awa, Esita yi a yabi, a naxa, “Xa i bata tin, Yahudiyani naxanye Suse yi, ne mən xa to jəxən liga tila. Haman ma dii xɛmɛne binbine xa singan wudin na.”

¹⁴ Mangan yi yamarin fi a na xa liga alo Esita a falaxi a xa kii naxan yi. Na yamarin yi rawanga Suse taani. E Haman ma dii xɛmɛne binbine singan. ¹⁵ Kiken naxan xili Ada, na xii fu nun naaninde ləxəni, Suse taan Yahudiyane mən yi e malan, e muxu kɛmɛ saxan faxa taani, koni e mi e sese tongo.

¹⁶ Yahudiyani bonna naxanye yi mangana a yamana gbɛtɛne yi, ne fan yi e malan e yɛtɛ xun mayengɛdeni. E yi e yɛtɛ sətə e yaxune ra. Yahudiyane yi e yaxun muxu wuli tonge solofere e nun suulun faxa. Koni ne fan mi e sese tongo. ¹⁷ Na ligaxi Ada kiken xii fu nun saxande ləxən nin. A xii fu nun naaninde ləxəni, e yi e matabu. Yahudiyane yi na findi sanla nun sɛwa ləxən na. ¹⁸ Yahudiyani naxanye yi Suse yi, ne yi yengɛn so a xii fu nun saxanden nun a naaninden, ne yi e matabu a xii fu nun suulunde ləxəni. Na ləxən yi findi sanla nun sɛwa ləxən na. ¹⁹ Nanara, Yahudiyani naxanye yi banxidɛne ra, ne Ada kiken xii fu nun naaninden findixi sɛwa nun sali ləxən na. E mən yi kiseene so e bode yii.

Purimi Malanna bunna

²⁰ Awa, Marodoke yi na feene birin sɛbɛ a yi e rasiga Yahudiyane birin ma Manga Asuyerusu a yamanane yi naxanye maso e nun naxanye makuya. ²¹ A yi a sɛbɛ, a

* 9:5: Silanfanna: Sofane yengɛso degɛmana.

yamaan xa Ada kiken xii fu nun naaninde nun a xii fu nun suulunde ləxən findi sanla ra jεε yo jεε ²² bayo Yahudiyane e yεε sətəxi e yaxune ra ne ləxəne nan ma. E sunun nun e nimisan findi e ma sεwan nun bəjε xunbenla ra kiken i to nan na. Nanara, a falaxi a e xa sumunna ti sεwani ne ləxəne ma, e yi e bode ki, e mən yi tərə muxune ki.

²³ Yahudiyane yi Marodoke a yamarin suxu, a findi e namunna ra jεε yo jεε ²⁴ bayo Yahudiyane yaxun Hamədata Agaga kaana dii xεmən Haman e raxəri feni tən nən. A bata yi koronna bira, naxan xili Puri, alogo a xa e halagi a yi e raxəri. ²⁵ Koni Esita bata yi siga mangan fεma, mangan yi kedin sεbε alogo Haman fe jaxin naxan yitən Yahudiyane xili ma, na xa xεε a tan ma. Haman nun a dii xεmεne birin yi singan wudin ma. ²⁶ Nanara, e ləxəni itoe xili bama Purimi naxan fataxi koronna xinla ra, “Purimine.” Fata Marodoke a kedin xuiin na, e nun feen naxanye liga e tan yεtεen na, ne yi findi e seren na, ²⁷ nanara Yahudiyane soqe firinni itoe findixi namunna ra e tan nun e bənsənna birin xa e nun muxun naxanye e yεε findima Yahudiyane ra. E xa ləxəni itoe suxu jεε yo jεε alo Marodoke bata e yamari kii naxan yi. ²⁸ Nanara, Yahudiyane yixεtən denbayaan birin yi, e nun taan nun yamanan birin yi, e xa ləxəni itoe sumunna raba e ma naxan xili Purimi, alogo e fe danguxin nama jinan e mamandenne ra.

²⁹ Awa, Abixali a dii tεmεna Esita nun Yahudiyān Marodoke yi kedin firinden sεbε e nə sətən birin xən Purimi sanla a fe ra. ³⁰ E yi kedin rasiga Yahudiyane birin ma naxanye Manga Asuyerusu a yamana kan taa kεmε məxəjεn nun soloferen birin yi. E yi e xəntən bəjε xunbenla nun e xaxili saana fe ra. ³¹ Kedin mən yi a fala Yahudiyane xa, a e xa Purimi ləxəne suxu e ləxəne yεtεni alo Marodoke nun Esita e yamarixi kii naxan yi. E yεtεen yi sun suxun nun maxandin ləxən nagidi e tan nun e bənsənna ma. ³² Esita yamarin naxanye fi lan Purimi Matabu Ləxəni itoe a fe ma, ne yi sεbε kedin kui.

Marodoke a nə sətəna fe

¹ Manga Asuyerusu yi wali xədεxεne sa muxune ma keli a yamanani han sa dəxə fəxə igen dεxənna ra. ² Mangan kεwanla naxanye birin a sənben nun muxu gbeeyaan mayitama, e nun a Marodoke tiden mate kii naxan yi, ne sεbεxi Perise nun Mede mangane kedin kui. ³ Marodoke Yahudiyān yi findi Manga Asuyerusu a manga singen na. A findi muxu kenden na Yahudiyane xa, a mən yi rafan Yahudiyān bodene ma, bayo a yi walima a siyana bəjε xunbenla nun a yεε rasigan nan ma fe ra.

Yuba Nabi Yubaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Yuba nan ma fe taruxun yebama. A a tinxinna nan ma fe singe falama. Yuba findi denkeleya muxun nan na e nun nafulu kanna a dunuɓa yi gidini. Koni Setana yi Ala maxodin xa a tinxinyaan mi yi fataxi a nafulu kanyaana. Ala yi tin Setana xa Yuba mato xa a denkeleye yiigelitoyani. A yii seene nun a diine nun a kendeyaan birin yi ba a yii.

Nayi, Yuba nun a xoyine yi lu e bode matande fa fala a toroxi naxan na. A xoyine yi a fala a Yubaa yulubine nan a ligaxi a toroxi. Yuba xoyine dunuɓa muxune xaxinle nan falama hali Ala gbeene mi ne ra! Yuba xoyine mi yi laxi a ra xa tinxin muxun na toro sifan sote. Yuba xoyi saxan yi kata alogo e xa a xaxili ragidi fa fala toron naxan a fari, na fataxi yulubina nde nan na a naxan ligaxi. Nayi, fe matandi gbeen yi folo fala naxumε wuyaxi naxan yi. A xoyi saxanne yi lu muxune miriyane fale naxanye nun nondin maliga, koni Yuba tan yi e matandi Ala keɓana fe yi, a mon naxa a a tan mi sese ligaxi a naxin na.

Yubaa falane yi, Marigi Yesu a fe falama benun a xa liga bayo Yuba a falama a xunbamana nde na yi naxan Ala solonama muxune xa. Na feen sebexi Yuba 9.33 nun 16.19-21 nun 19.25 kui e nun Yuba 17.3.

Muxu gbete fan yi basan falan na naxan xili Elihu. Na fan Yuba matandi nen. A yi a fala a Ala toron nafama muxun ma nen alogo a xa a sonna yita a ra, anu muxu yo mi lan a xa Ala maxodin na ma.

Donexen na, Ala yeteen yi falan ti. Koni a mi tin maxodinne yabe Yuba nun a xoyine maxodinna naxanye ti. Benun na, Ala nan Yuba maxodin dunuɓa da feene ma. Nayi, Yuba yi a Ala kolon dunuɓa da mangan na. Nayi, muxun lan a xa lu denkeleyaan nun tinxinna fari hali a toroxi.

A rajanna ra, Ala naxa, a Yuba nan keden a fe falaxi a kiini. Yuba bono seen naxanye birin yi, a yi ne naxan daxeode firin so a yii. Na feen sebexi Yuba 42.7-17 kui.

Yuba nun a denbayaana fe

¹ Xemenana nde yi Yusu yamanani, a yi xili Yuba. Fe mi yi na xemen na, muxu fajin nan yi a ra, a yi gaxuxi Ala yee ra, a yi fe naxin matangama. ² A dii xeme solofere nun dii teme saxan nan soto. ³ Yexeen wuli solofere yi a yii, e nun naxan wuli saxan nun tura keme suulun nun sofali gile keme suulun e nun walike wuyaxi. Muxu gbeen nan yi xemeni ito ra dangu sogeteden muxune birin na.

⁴ A dii xemene yi e malanma e bode kon yi donse dondeni waxatin birin, e yi xeraan nasigama e magile saxanne ma nen alogo e xa fa e dege, e min e bode xon. ⁵ Donse don laxon na yi dangu, Yuba yi a diine xilima nen alogo a xa e rasarijan. A yi kelima nen xoton, a yi saraxa gan daxin ba e birin xa, amasoto Yuba yi mirixi a ma fa fala, “Waxatina nde, n ma diine bata yulubin tongo, e fala naxin ti Ala ma e boneni.” Yuba yi na nan ligama waxatin birin.

⁶ Laxona nde, malekane yi fa e malan Alatala yetagi, Setana* fan yi fa e ye. ⁷ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minen?” Setana yi Alatala yabi, a naxa, “N kelixi boxon xun xon, n masiga tideni.” ⁸ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikεen Yuba rakorosi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan boxon fari, sontaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala yee ra, a fe naxin matangama.” ⁹ Setana yi Alatala yabi, a naxa, “Yuba gaxuxi Ala yee ra nen tun ba? ¹⁰ I mi a makantanxi ba, e nun a denbayaan nun a seene birin? I bata barakan sa a feene yi, a xuruseene mon wuyama ayi yamanani. ¹¹ Koni, xa i i yiini bandun, i yi a din a seene ra, a i dangama nen.” ¹² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “N bata a yii seene birin sa i sagoni, koni i nama i yii din a gbindin na.” Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi.

¹³ Laxona nde, Yubaa dii xemene nun a dii temene yi e degema, e manpaan minma e tadaa banxini, ¹⁴ xerana nde yi fa Yuba li, a yi a fala a xa, a naxa, “Turane yi xee biini, sofali gilene yi e degema e dexon, ¹⁵ Sabe kaane bata e suxu, e siga e ra, e bata i ya walikene faxa. N keden peen nan minixi

* **1:6:** Setana bunna nen fa fala “Muxu magina” hanma “Tonegelana.”

ayi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”
¹⁶ A mɔn yi fala tiini, walikε gbεtε yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alaa tεen bata godokeli kore, a yi yεxεene nun walikene gan, e birin yi faxes. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”
¹⁷ A mɔn yi fala tiini, walikε gbεtε fan yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Babilɔn kaane malanxin gali saxanna ra, e bata i ya ɲɔgɔmɛne suxu, e siga e ra, e yi i ya walikene faxes. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”
¹⁸ A mɔn yi fala tiini, walikε gbεtε yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya dii xεmɛne nun i ya dii tεmɛne yi e dεgema, e yi manpaan minma e tadaa banxini.”
¹⁹ Nanunna, foye gbeen yi fa keli tonbonni, a yi banxin fɔxɔ naaninne birin tuntun, a yi bira e fari, e birin bata faxes. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”

²⁰ Nayi, Yuba yi keli, a yi a domani bɔ, a yi a xunna bi. Na xanbi ra, a yi bira bɔxɔni, a xinbi sin Ala yεtagi,
²¹ a naxa, “N magenla nan minixi nga kuini, n magenla nan mɔn sigama laxiraya yi. Alatala nan e fixi n ma, Alatala nan e tongoxi. Alatala xinla xa tantun.”

²² Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo. A mi fala ɲaxi yo ti Ala ma.

2

Yubaa tɔrɔyaan firindena

¹ Lɔxɔna nde, malekane mɔn yi fa e malan Alatala yεtagi, Setana fan yi fa e yε Alatala yεtagi.
² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minen?” Setana yi a yabi, a naxa, “Bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.”
³ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikεen Yuba rakɔrɔsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bɔxɔn fari, sɔntaren nun muxu faɲin na a ra, naxan gaxuxi Ala yεε ra, a fe ɲaxin matangama. A mɔn tinxinyani tun, anu i n nadinma a n xa a tɔrɔ a sɔntareyani.”
⁴ Setana yi a fala Alatala xa, a naxa, “Muxun yεtεen nan a fatin na! Muxun naxan birin sɔtɔma, a findima a dunuɲa yi gidin kɔntɔnna nan na.”
⁵ Koni, xa i yiini bandun, i yi a din a xɔnne nun a fati bɛnden na, a fala ɲaxin tima nɛn i ma kεnɛnni.”
⁶ Alatala yi Setana

yabi, a naxa, “Awa, n bata a sa i sagoni, koni i nama a faxes de.”

⁷ Nayi, Setana yi keli Alatala yεtagi. Na xanbi ra, a yi sete ɲaxine ramini Yuba fatin birin ma, keli a sanne kui han a xun tagi.
⁸ Yuba yi fεɲε fεrɛnna tongo a xɔlin seen na, a dɔxɔ tεε xubeni.
⁹ A ɲaxanla yi a fala a xa, a naxa, “I luma nɛn i ya tinxinni ba? Fala ɲaxin ti Ala ma, i xa faxes!”
¹⁰ Koni, a yi a yabi, a naxa, “I falan tima alo ɲaxalan xaxilitarena! En hεrin nasuxuma Ala yii, nanfera en mi tɔrɔn nasuxε?” Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo a fala xuiin xɔn.

A xɔyi saxanne fe

¹¹ Yuba xɔyi saxanne yi a tɔrɔne birin ma fe mε naxanye a sɔtɔ, e yi fa sa keli e ya-manane yi, Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara. E yi lan a ma a e xa sa e xɔyiyaan yita Yuba ra, e yi a madɛnden.
¹² E to sa a to wulani, fayida e mi a kolon. E yi gbelegbele, e yi e dugine yibɔ, e burunburunna sa e xunne yi.
¹³ E yi lu dɔxi a fεma bɔxɔni xi solofere, kɔε solofere. Muxu yo mi sese fala a xa, amasɔtɔ e bata yi a to, a yi tɔrɔxi kii naxan yi.

3

Yubaa falane

¹ Na xanbi ra, Yuba yi a dɛni bi, a yi a bari lɔxɔn danga.
² Yuba yi a fala, a naxa,

³ “N bari lɔxɔn xa raxɔri, e nun kɔena

muxune a fala waxatin naxan yi, e naxa, ‘Dii xεmɛn bata bari!’

⁴ Na lɔxɔn xa findi dimin na, Ala mako nama lu a ma kore, kεnɛnna nama fa mini a ma sɔnɔn.

⁵ Dimi gbeen xa a suxu, kunda fɔrɛn yi godokeli na lɔxɔn ma, han dimin yi sogen suxu.

⁶ Na kɔεen xa findi dimi gbeen na, a nama fa yatε ɲεen lɔxɔne yε a nama fa lu kikene yi.

⁷ Na lɔxɔn xa findi gbantan na, sεwa xui nama lu a yi.

⁸ Naxanye gbalo lɔxɔne fe falama, naxanye fatan ige yi sube ɲaxin naxulunɲε, ne xa na lɔxɔn danga.

⁹ A subaxa ma sarene xa yidimi,

a yengi xa lu kenenna xon,
 koni a nama a to,
 a nama xotonna to.
¹⁰ Amasoto, a mi sese ligaxi
 alogo n nama soto,
 a bata n lu, n yi saxoleni ito soto to.”

¹¹ “Nanfera n mi faxa n to bari?
 Nanfera n mi faxa n xali loxoni?
¹² Nanfera n bata xinbi firinna li n yee ra
 n nasuxudeni,
 e nun xijene alogo n xa xijen min?
¹³ Xa n yi faxa nun,
 a lima nen nun
 n saxi n ma gaburun na baje xunbenli,
 nayi, n yi xima nen xaxili sani nun
¹⁴ manga fonne fema, baxon kuntigine,
 naxanye banxi fajine tixi
 naxanye kalaxin bata lu iki,
¹⁵ e nun kuntigi fonne fema,
 xemaan yi naxanye yii,
 naxanye e banxine rafe gbeti fixen na.
¹⁶ Xanamu, a yi lan nun n mi balo,
 alo diin naxan faxaxi barixi,
 a mi kenenna to.
¹⁷ Bayo, muxu jaxine mi fa walima gabu-
 run na,
 muxu xadanxine e matabuma denaxan yi.
¹⁸ Kasorasane fan birin yi baje xunbenla
 soto,
 e mi fa jaxankata tiin xuiin mema sonon.
¹⁹ Senbetaren nun senbe kanna na,
 konyin yi xunba a kanna ma.
²⁰ Nanfera Ala,
 i kenenna fima toro muxune ma?
 Nanfera i siimayaan fima muxu nimisax-
 ine ma,
²¹ naxanye faxan mamema,
 a mi fama,
 naxanye sayaan fenma dangu nafunla ra?
²² Bayo e yi luma nen sewani
 e na siga laxira yi,
 e baje yi xunbelima nen
 e na maluxun waxatin naxan yi.
²³ Nanfera muxun luye a nii ra
 naxan mi kira yo toma a sigen naxan xon,
 Ala yeteen naxan saxi sansanna kui?
²⁴ N ma torone bata findi n balon na,
 n gbelegbele xuiin minima alo igena.
²⁵ N gaxuxi naxan birin yee ra,
 na nan n soton be.
 N yi gaxuxi toron naxanye yee ra,

ne nan n fari be.
²⁶ N mi fa raxaraxi,
 n mi baje xunbelixi,
 n mi n matabuma,
 n kontoflixixi yeye.”

4

Elifasi a falan Yuba xa

¹ Nayi, Teman kaana Elifasi yi falan
 tongo, a naxa,
² “Xa n falan ti i xa,
 i naje dije na ma ba?
 Koni, nde naje a dunde?
³ A mato,
 i bata muxu wuyaxi xaran,
 i yi senbetarene madenden,
⁴ naxanye yi birama,
 i ya falan yi ne rakeli,
 naxanye san yi xadanma,
 i yi ne mali.
⁵ Iki, na bata i fan soto,
 anu i bata yigitege.
 A to i tan li, i yi kontofili.
⁶ I ya lannantenyaaan xa lu i ya Ala
 yeeragaxuni,
 i ya fetareyaan yi findi i yigin na.”
⁷ “Awa, i miri,
 sontaren mundun bata halagi?
 Muxu fajin mundun bata raxari?
⁸ N naxan nakorosixi,
 naxanye hake feene ligama e nun
 naxanye jaxankatan tima,
 ne na saranna sotoma nen.
⁹ Alaa foyen nan e halagima,
 a xolon teen yi e gan.
¹⁰ Ala yatane wurundun xuiin nadun-
 duma,
 a yi yata senbemane jinne gira.
¹¹ Nayi, yatan faxama donsetareyaan nan
 na,
 yatana diine yi xuya ayi.”
¹² “Xibarun bata fa n ma
 alo wundona,
 n tunla bata junu junun xuiin me.
¹³ Xiyene nema fe kaen na,
 xixonla nema muxune fari,
¹⁴ gaxu gbeen yi n suxu,
 n xonne birin yi xuruxurun.
¹⁵ Yinnan yi dangu n yetagi,
 n fati ma xaben yi ramaxa.”

16 Sena nde yi tixi n yetagi,
n mi yi naxan kolon,
a nininna yi n yeε ma.
Na yi madundu,
na xanbi ra n yi xuina nde me, a naxa,
17 ‘Adamadiin tinxinne ayi dangu Ala ra ba?
Muxun sarijanne ayi
dangu a Dali Marigin na ba?
18 Xa Ala mi laxi a walikene ra,
xa a fe naxin to a malekane yi,
19 a fa le muxune ra nayi ba,
naxanye bendε banxine kui,
naxanye fatiye findixi benden na,
naxanye yibutuxunne
alo laxaturane?
20 E faxe nen laxo kedenni.
E halage nen habadan,
muxe mi kontofili e fe ra.
21 E bubune xidi lutine bata bolon,
e faxama nen e fekolontareyani.’ ”

5

1 “Iki, xinla ti i mali feen na!
Muxuna nde na ba naxan i yabe?
I falan tima maleka sarijanxin mundun
xa?
2 Fe matandin nan xaxilitaren faxama.
Xaxolonya gbeen yi kamon faxa.
3 N xaxilitaren to nen sabate,
koni dangan so nen a banxini xulen.
4 Mali ti yo mi a diine xa,
e bata yalagi taan kitisadeni,
muxu yo mi e xunba!
5 Kametone a sansi bogine donma.
Hali naxanye janle tagi,
e yi ne birin tongo,
yigelitane yi a yiiseene tongo.
6 Haken mi kelima boxon xan yi,
saxolen mi solima boxoni.
7 Muxun daxi saxolen nan xili yi,
alo tee budone to tunganma ayi.”
8 “Xa n tan na yi a ra nun,
n yi Ala nan maxandima,
n yi n ma kontofinla yita Ala ra.
9 A feen naxanye ligama ne gbo,
e mi yeε toε,
a kabanako feene dan mi na.
10 A tulen nafama boxon fari,
a igen nafa xeeene ma.
11 Muxun naxanye magodoxi,

a ne yite.
Naxanye sunuxi,
a kisin fi ne ma.
12 A muxu kotaxine miriyane kalama,
e mi no sotoma e feene yi.
13 A xaxilimane suxuma
e yetena ketene nan xon,
kotadene fe yitoxine kalama nen xulen.
14 E soma dimini yanyi tagin nin,
e tantanma yanyi tagini
alo keenen na a ra.
15 Koni, a tan toro muxun natangama fala
naxin ma
naxan luxi alo silanfanna,*
a e rakisi senbe kanna ma.
16 Nayi, yigin senbetaren xa,
koni fala mi tinxintaren de.”
17 “Nayi, sewan na kanna xa
Ala na naxan natoron!
I nama i me Ala Senbe Kanna a xurun na.
18 Amasoto a tan nan maxolon tima,
a yi dandanna ti.
A tan nan faxan tima,
a mon yi marakisin ti.
19 A i rakise nen toron ma
daxona ma sennin,
a i ratanga fe naxin ma
daxona ma solofere.
20 A i rakisima nen
faxan ma fitina kameni,
a i rakisi silanfanna ma yengeni.
21 A i ratangama nen fala naxin ma,
i mi gaxuma halagin waxatini.
22 Halagin nun fitina kamen bete mi luma i
xa,
i mi gaxuma burunna subene yeε ra.
23 Geme mi taranma i ya xeen ma,
hali burunna subene,
yenge mi luma e nun ne tagi.
24 Bone xunbenla luma nen i konni.
I na i ya xuruseene xun mato a ra,
i a lima nen sese mi dasaxi.
25 I ya diine wuyama ayi nen,
i yixetene yigboma ayi nen alo sexena.
26 I faxama foriyaan nin,
alo murutuna a xaba waxatini.”
27 “Nxo fe xonfenna xun soon nan na ra.
I tuli mati na ra, i xaxili soto.”

* 5:15: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

6

Yubaa yabina Elifasi xa

- 1 Yuba yi a yabi, a naxa,
 2 “N yi wama nɛn
 n ma sunun yatɛn xa kolon,
 n ma tɔrɔn yi sa sikeela kanke ra.
 3 A yi binyama ayi nɛn
 dangu baan nɛmensinna ra.
 Nanara, n ma falan bata radangu ayi.
 4 Nɔndin na a ra,
 Ala Sɛnbɛ Kanna bata n sɔxɔn
 a xalimakunle ra,
 e xɔlɛn yi so n niini,
 n bata gaxu gbalone yɛɛ ra
 Ala naxanye rafama n xili ma.
 5 Burunna sofanla luyɛ wugɛ sɛxɛ saba-tix-
 ini ba?
 Ningen wugɛ sɛxɛ xɔnla ma sɛxɛni ba?
 6 Donseen naxan mi naxun,
 na donɛ ba xa fɔxɔ mi a yi?
 Silon xinden naxun muxun dɛ ba?
 7 N mi yi waxi
 n yiin din feni na donseene ra.
 N ma tɔrɔn bata findi donseen na n xa
 naxan mi naxun!”
 8 “N waxi nɛn
 n ma maxɔdinna xa yabi,
 Ala yi n waxɔn feen liga n xa.
 9 A xa Ala kɛnɛn, a yi n faxa.
 A xa a yiini bandun, a yi n naxan.
 10 Nayi, n bɔɛn xunbenla sɔtɔma nɛn,
 n sɛwa n ma tɔrɔ nantareni,
 bayo n mi n mɛma Ala sarijanxina falane
 ra.
 11 N sɛnbɛn bata naxan,
 n yi yigitɛɛ.
 N naxanna findima nanse ra,
 n to luma n nii ra?
 12 N sɛnbɛn luxi nɛn
 alo gɛmɛ xɔdɛxɛn ba?
 N fati bɛndɛn findixi sulan nan na ba?
 13 N mali se yo mi fa n yii,
 hali a xuridina, a mi fa n yii.”
 14 “Muxun naxan yigitɛɛni
 na lan a hinanna sɔtɔ a xɔyine ra,
 hali a na a mɛ Ala Sɛnbɛ Kanna yɛɛragaxun
 na.
 15 Anu, n xɔyine tan bata n yanfa
 alo baa igen na xara tonbonni,
 alo baa wunle na xara.

- 16 Xunbeli waxatin naxanni,
 e findima nɛn fufaan na,
 e rafe ige xunbenla nun ige dundun na.
 17 Soge furen na, e xɔri,
 sogen na te, e xara xulɛn.
 18 Yulane kiraan bɛjinma
 siga na ige fendeni,
 e siga tonbonni, e faxa.
 19 Tema kaa yulane igen fenma,
 Saba kaa sigatiine tan
 ne laxi a ra a igen na yi.
 20 Koni, e yagima nɛn
 bayo e bata e yigi sa na yi,
 e na na li, e sunuma nɛn.
 21 E luxi nɛn
 alo na igen tonbonni n tan xa.
 E na n ma tɔrɔn to, e gaxuma nɛn.
 22 N bata e maxɔdin kisena nde ma ba?
 N bata e maxɔdin
 a e xa finmase yifuxina nde fi muxuna nde
 ma n xa ba?
 23 N bata e maxɔdin
 a e xa n ba yaxun yii ba?
 N bata e maxɔdin
 a e xa n xunba n naxankata muxune yii
 ba?”
 24 “E n xaran, nayi, n xa n dundu.
 N naxan kalaxi, e na fala n xa.
 25 Fala fajine mi muxun tɔrɔma,
 koni e mafalane tɔnɔn nanse ra?
 26 E waxi n ma falane nan matandi fe yi
 alo yigitarena fala fuune.
 27 E muxu sifan susɛ masɛnsɛnna tiyɛ
 alogo e xa kiridin sɔtɔ e konyin na,
 e yi sa e xɔyi kɛndɛn mati konyiyani!”
 28 “Iki, e yɛɛ ra findi n ma,
 n wulen falɛ e yetagi ba?
 29 E xɛtɛ na falan fɔxɔ ra,
 n bata e mafan,
 e nama findi tinxintarene ra.
 E mɔn xa xɛtɛ, e miri,
 n ma tinxinyaan nan a bunna ra.
 30 Tinxintareya falana n dɛ ba?
 N mi nɔɛ fe naxin kolonɛ ba?”

7

Yuba yi a tɔrɔna fe fala Ala xa

- 1 “Adamadina dunuɔa yi gidin xɔdɔxɔ
 alo sofa wanla ganli,
 a siimayana

alo karahan walikεεn gbeena,
 2 alo konyina,
 nininna xɔnla naxan ma,
 alo walikεεn naxan a saren mamεma.
 3 Na kiini, n kεεn bata findi fuun na
 n ma siimayani,
 kɔεne yi rafe sɔxɔlene ra n tan xa.
 4 N na n sa, n yi a fala, n naxa,
 ‘N kelima waxatin mundun yi?’
 Kɔεεn mi ɲanma,
 n lu n maxεte n ma saden ma
 han xɔtɔnni.
 5 Kunle nun bεndεna n fatin ma
 alo dugina,
 setene sɔxɔnma n fatin birin ma,
 a kun.
 6 N ma siimayaan mafura dangue
 dangu gεse sɔxɔnna kinaan na,
 a danguma yigitεgeni.”

7 “Ala, a xa rabira i ma,
 a n ma siimayaan mi buma,
 n mi fa herin toma n yeεn na sɔnɔn.
 8 Yeεn naxan n matoma,
 na mi fa n toma sɔnɔn,
 i n fenma nεn, koni n mi fa na sɔnɔn.
 9 Kundaan naxan danguma,
 na ɲanma nεn.
 Na kiini, muxun naxan na siga laxira yi,
 na mi fa xεtεma sɔnɔn.
 10 A mi fa xεtεma a banxini sɔnɔn,
 a konna mi fa a kolonma sɔnɔn.”
 11 “Nanara, n mi fa n dunduma sɔnɔn,
 n falan tima nεn n niin ɲaxankatani.
 N nan n mawugama nεn n niin xɔleni.
 12 Nanfera i kantani muxun dɔxi n xili ma?
 N tan magaxu ba, alo fufana,
 hanma ige yi sube xarɛna nde?
 13 N na a falama, n naxa,
 ‘N sadena n masabarima nεn,
 n xiden yi n mali n ma mawugani suxe.’
 14 Nayi, i n magaxuma xiyene yi,
 i n xibaruma kuisan feene nan ma.
 15 A yi rafanɲε n ma nun, n faxa.
 Sayaan fisa n xa
 benun n xa lu doyenɲε tun.
 16 N ma siimayaan bata rapaxu n ma,
 n mi waxi a xɔn n xa lu n nii ra habadan.
 Nayi, xεte n fɔxɔ ra,
 amasɔtɔ n ma siimayaan mi xunkuya.”
 17 “Nanse adamadiin na

alogo i xa feni itoe birin liga a ra,
 han i yi i yengi dɔxɔ a xɔn ma iki,
 18 han i yi lu fe a xɔn xɔtɔn yo xɔtɔn,
 i yi lu a fεsefεse waxatin birin?
 19 I xun xanbi soma n yi
 waxatin mundun yi?
 I a luma waxatin mundun yi
 n yi n dεgen nagerun?
 20 Hali n bata yulubin liga,
 n nɔε nanse ligε i ra,
 i tan naxan adamadiine rakɔrɔsima?
 Nanfera i n yatεxi se kala daxin na?
 N goronna i tan xun ma di?
 21 Nanfera i mi n ma matandine mafeluyε,
 i n hakεne ba n ma?
 Iki, n na n sama nεn burunburunni,
 i n fenma nεn, n mi fa na.”

8

Bilidadaa fala singena Yuba xa

1 Suxa kaan Bilidada yi falan tongo, a
 naxa,
 2 “Han waxatin mundun yi,
 i luyε i fala xuini?
 Han waxatin mundun yi,
 i fala xuine finde foye ɲaxin na?
 3 Alaa sariyan kalε ba?
 Ala Sεnbε Kanna tinxinna kalε ba?
 4 I ya diine yulubin liga nεn a ra,
 Ala yi e saran e murutε feene ra.
 5 Koni, xa i tan Ala fen,
 xa i Ala Sεnbε Kanna maxandi,
 6 xa i sariɲan, xa i fanɲε ayi,
 a i malima nεn,
 a i raxεte i funfuni.
 7 I kii fonna mi yi sese ra,
 i kii nεnεn findima nεn binye gbeen na.
 8 Nayi, mayixεte danguxine maxɔdin,
 i xaxili dɔxɔ e benbane xaxilimayaan xɔn.
 9 Amasɔtɔ, en barixi xoroni,
 en mi sese kolon,
 en ma siimayaan luxi nεn
 alo nininna.
 10 Koni, e i xaranma,
 e falan tima i xa e xaxilimayani.”
 11 “Gbalan solε daraan xanbi ba?
 Gbalan sabate igen xanbi ba?
 12 Hali a xindena,
 a mi segexi,
 a xare sinma seɣen bonne yeε ra
 xa a mi igeni.”

13 Na nan ligama muxune birin na
naxanye jinanma Ala xɔn.
Naxanye mi Ala kolon,
ne yigin janma nen,
14 e yigin kalama nen
alo simisamana yalana.
15 A yigi sama a banxin nin,
koni a mi sensen,
a kankanxi a yiiseene ma,
koni e mi luma.
16 A luxi nen
alo wudi xinden sogen na,
naxan a yiine yibandunma nakɔɔn xun
ma.
17 A salenne godoxi
han e sa so gemeni,
a sa gemen kuiin li.
18 Koni, xa a ba a tideni,
menna bɔxɔna a mema a ra nen,
a naxa, 'N tan munma i tan to.'
19 E sewan janma na kii nin
naxanye jinanma Ala xɔn,
gbeteye fan yi mini e funfuni.
20 A mato,
Ala mi sɔntaren nawolima ayi,
a mi fe naxi rabane senbe soma.
21 Ala i ragelema nen,
a yi sewan sa i yi.
22 I yaxune yagima nen,
naxudene yi jan."

9

Yubaa yabina

1 Yuba yi a yabi, a naxa,
2 "Nɔndin na a ra,
n na a kolon a na kii nin,
anu adamadiin nɔe tinxinne ayi di
Ala yee ra yi?
3 Xa muxuna nde waxi Ala matandi feni,
hali Ala a maxodin sanja ma wuli keden,
a mi a yabe hali keden pe.
4 Fekolonna nun senben birin a tan nan xa.
Nde nɔe Ala matande,
na feen mi saran a ra?
5 A geyane bama e funfuni,
a mi e rasogin,
a yi e raxuya ayi a xɔloni.
6 A bɔxɔn naxuruxurunma a dɔxɔdeni,
a yi bɔxɔn bunne raxuruxurun.
7 A na falan ti sogen xa,

sogen mi tema,
a yi sarene ratagan dege.
8 A tan nan keden koren daxi,
a sigan ti fɔxɔ igen mɔrɔnne fari.*
9 A bata Kanko Gbee sare kurun
nun Donso sare kurun
nun Dii Temε Solofere sare kurun
nun yiifari fɔxɔn sarene da.†
10 A fe gbeene ligama
muxun mi naxan famunne,
a kabanako feene liga
naxanye mi nɔe yate.
11 A danguma n dexɔn ma,
n mi a toma.
A lɔma ayi, n mi a yigbema.
12 A naxan xasunxi fangani,
nde nɔe na be a yii?
Nde suse a maxodinne,
fa fala, 'I nanse ligama?'
13 Ala mi xetema a xɔlon fɔxɔ ra,
hali ige yi ninginangan Raxabi
nun a walikene xinbi sinxi Ala bun ma."

14 "Nayi, n tan nɔe a yabe nanse ra?
N falan mundun tiye a yetagi?
15 Hali n tinxin, n mi a yabe,
n na n makiti muxun nan mafanma.
16 Hali n na a xili, a yi a ratin,
n mi le a ra xa a tuli matiyε n xuiin na.
17 Amasɔtɔ a bata n halagi foye naxin na,
a yi n ma fure deene rawuya ayi,
bun mi naxan ma.
18 A mi tinma n yi yengi a fanin na,
koni a n nalugoma xɔlen nan na.
19 Nde senbe gbo dangu birin na,
xa a tan mi a ra?
Nde n xilima kiti sadeni,
xa a tan mi a ra?
20 Hali n yi tinxin,
a n yalagima nen n ma falane xɔn.
Hali sɔntaren nan yi n na,
a yi n yite sɔnmaan na.
21 Sɔntaren nan n na,
koni n mi fa n yete yatexi,
n bata n me n niin na,
22 a birin keden,
nanara n na a falama fa fala
a Ala sɔntaren naxɔrima nen
alo muxu naxina.
23 Xa gbalon fa, a faxan ti sa,

* 9:8: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni. † 9:9: Men kaane yi sare kurune yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

Ala sɔntarene tɔrɔyaan magelema nɛn.

²⁴ A dunuɲa sama muxu ɲaxine sagoni,
a yi kitisane yeɛne raxi.

Xa a tan mi a ra,
nde fa a ligɛ?”

²⁵ “N ma siimayaan mafura dangue
dangu gilaan na,
n ma lɔxɔne e gima,

n mi hɛrin toma,

²⁶ e mafura alo kunki gbala daxina igeni,
alo singbinna naxan sinma suben ma.

²⁷ Xa n na a fala, n naxa,

‘N xa ɲinan n ma mawugan xɔn,
n yi n ma sunun lu na, n yi n sɔbe so,’

²⁸ n gaxuma nɛn n ma tɔrɔn birin yeɛ ra,
bayo n na a kolon

a i mi n yatɛ sɔntaren na,

²⁹ n kolonma tinxintaren nan na i yeɛ ra yi.

Nanfera n na n yetɛ xadanma fuuni?

³⁰ Xa n na n maxa safunna ra,

xa n na n yiine raxa libin na,

³¹ i n nasinma nɛn lɔxɔn xɔrɛ ra,
n yi rapaxu n ma dugine yetɛɛn ma.

³² Muxu mi a tan na alo n tan,

n mi nɔɛ a yabɛ,

hanma nxu siga kiti sadeni.

³³ Tagi yitɔn muxu mi nxu tagi,

naxan nɔɛ a yiin sɛ nxu firinna birin ma†

³⁴ naxan a dunganna bɛ n fari,
alogo a nɔrɔn nama fa n magaxu.

³⁵ Nayi, n yi falan tima nɛn,

n mi gaxu a yeɛ ra.

Koni n bata a kolon a n kedenna na a ra.”

10

Yuba mɔn yi yabin ti

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“N ma siimayaan bata rapaxu n ma,
n mi fa n ma mawugane danma sɔnɔn,
n na n ma sɔxɔlɛn falama nɛn.

² N na a falama nɛn Ala xa, n naxa:

I nama n yalagi,

a yita n na nanfera i xɔlɔxi n ma.

³ Naxankatan findɛ fe fajin na i tan xa ba?

I yetɛ wali xɔnna rawolɛ ayi ba?

I yi muxu ɲaxine feene rasabati?

⁴ I toon tima i muxu yeɛne nan na ba,
i toon tima nɛn alo adamadiine ba?

⁵ I ya siimayaan luxi nɛn
alo adamadiine gbeen ba?

I ya lɔxɔne luxi nɛn
alo muxune gbeen ba?

⁶ Nanfera i yi n hakɛne fenma,

i yi n yulubine xɔnfen?

⁷ Anu, i a kolon a muxu ɲaxi mi n na,
muxu yo mɔn mi nɔɛ n nakisɛ i yii.

⁸ I tan nan n daxi,

i yiine yi n nafala,

koni iki, i waxi n naxɔri feni.

⁹ N ma fe xa rabira i ma,

a i n nafalaxi nɛn

alo bɛndɛ yi sena,

i mɔn waxi n naxɛtɛ feen nin bɛndɛni ba?

¹⁰ I n nafala nɛn nga fatini,

alo nɔnɔn naxan findin fɛnɛn na.

¹¹ I yi fati bɛndɛn nun fati kidin sa n ma,

i yi n nafala xɔnne nun fasane ra.

¹² I mɔn yi siimayaan fi n ma,

i hinan n na,

i yi n niin nakantan.

¹³ Koni, i yi wundo feni ito luxunxi i bɔɲɛni,

n na i ya miriyani ito kolon,

¹⁴ fa fala xa n yulubin liga,

i nɔɛ n tɔɛ nɛn,

i mɔn mi dijɛ n hakɛn ma.

¹⁵ Xa muxu ɲaxin nan n na nun,

gbalona n xa!

Hali n tinxin,

n mi nɔɛ n xunna rakele,

n tan naxan nafexi yagin nun tɔrɔn na.

¹⁶ Xa n nan n xunna rakeli,

i n kedima nɛn alo yatana,

i mɔn yi i ya kabanako feene ragodo n xili
ma han!

¹⁷ I mɔn i ya gbalone rakelima n xili ma,

i ya xɔlɔn xun masama n xili ma,

i ya ganle biraxi e bode fɔxɔ ra

n yengɛ xinla ma.”

¹⁸ “Nanfera i naminixi nga kuini?

Hali n yi faxa nun, muxu yo mi n to,

¹⁹ n lu alo n mi da,

n ba nga kuini,

n sa maluxun gaburun na.

²⁰ N ma lɔxɔne mi fa wuya sɔnɔn,

nayi, a lu, n xa sɛwa ndedi,

† **9:33:** Tagi yitɔn muxuna fe mɔn seɓɛxi Yuba 16.19-21 nun Yuba 19.25 kui.

21 benun n xa siga yamanani
 xeε mi denaxan yi,
 denaxan nafexi dimin nun sayaan nininna
 ra,
 22 yamana yiforena alo dimina,
 sayaan nininna nun kalan denaxan yi,
 kenenna luxi denaxan yi alo dimina.”

11

Sofara yi falan ti Yuba xa

1 Nama kaan Sofara yi falan tongo, a
 naxa,
 2 “Fala wuyaxini itoe yabi mi na ba?
 Falan nan tun yoon fima muxun ma ba?
 3 Muxune dunde i ya fala naxine bun ma
 ba?
 I magelen tiye ba, muxe mi i rayagi?
 4 I a falama, i naxa,
 ‘N ma fekolonna sarijan,
 fe yo mi n na Ala yetagi.’
 5 Koni, xa Ala yi waxi falan ti feni nun,
 xa a yi a deni biye a falan ti i xa nun,
 6 xa a yi a fekolonna wundone fala i xa,
 naxanye fan xaxinla xa,
 nayi, i yi a kolonma nen
 a Ala mi i hakene birin saranxi i ra.”
 7 “I nœ Ala miriyane kolonje?
 I nœ Ala senbe Kanna senben danna
 kolonje?
 8 A mate dangu kore xonna ra.
 I nanse lige? A tilin laxira xa.
 I nanse famuma?
 9 A kuya dangu boxon na,
 a gbo dangu foxo ige baan na.
 10 Xa Ala fa muxune suxe,
 xa a e xili kiti sadeni,
 nde nœ a matande?
 11 Amasoto, Ala fuyantenne kolon,
 a na haken to,
 a mi a yeen naxiye a ma.
 12 Koni, komon mi nœ finde xaxilimaan na,
 alo sofali xuruxin to mi bare burunna ra.”
 13 “I boxen nafindi Ala ma,
 i yin ti a tan xa,
 14 i me i hakene ra,
 i nama tin tinxintareyaan yi so i konni.
 15 Nayi, fe mi luma i ra,
 i xunna kenla sotoma nen,
 i findi muxu kenden na,
 i mi fa gaxuma sese ra.

16 I jinanma nen i ya soxolene ra,
 i jinanma nen e xon
 alo igen naxan danguma xude wunla ra.
 17 I ya siimayaan makenenma nen
 alo yanyi tagina,
 a dimin yi lu alo xotonna.
 18 I lannayaan sotoma nen,
 bayo i yigin sotoma nen,
 Ala i rakantanma nen
 i lu boxe xunbenli.
 19 Muxu yo mi fa i raxulunje i ya xixonli,
 muxu wuyaxi fama nen i xandideni.
 20 Koni, naxudene yeen danxuma nen,
 e yigin kalama nen,
 e yengi fa tixi sayaan nan na.”

12

Yuba yi Sofara yabi

1 Yuba yi a yabi, a naxa,
 2 “Nandin na a ra,
 muxuyaana kolonna birin e yi,
 fekolonna janma nen e faxa xanbini.
 3 Koni, xaxilimayana nde n fan yi,
 alo e tan, e mi dangu n na,
 nayi nde mi nœ feni itoe birin kolonje?
 4 N bata findi magele seen na n xoyine xa,
 n tan naxan yi Ala maxandima, a yi n yabi.
 Muxu tinxinxikamalixin bata findi magele
 seen na.
 5 E tan, muxu herixine toro muxune
 ranaxuxi,
 na luxi nen alo muxun na salaxun,
 e mon yi a radinje ayi.
 6 Boxe xunbenla mafu tiine konne yi,
 naxanye Ala rafenma, ne makantanni,
 e e yete senben nan yatexi e gbee ala ra.”
 7 “Koni, subene maxodin,
 e i xaranje nen.
 Xoline maxodin kore xonna ma,
 e a fale i xa nen.
 8 Falan ti boxon na, a i xaranje nen,
 yexene baani, e a fale i xa nen.
 9 Ne birin ye, nde mi a kolon fa fala
 naxan birin daxi,
 a Alatala wanla nan na a ra?
 10 Dali seene birin niine a tan nan yii,
 e nun yengin naxan muxune birin yi.
 11 Tunla falane tagi rabaan kolon,
 alo deen donseen naxunna kolonma kii
 naxan yi.

12 Fekolonna fama foriyaan nan xɔn,
xaxilimayaan fama simaya xunkuyen nan
xɔn.”

13 “Koni Ala nan gbee fekolonna nun
senben na.

Maxadin nun xaxilimayana a tan nan yii.

14 Ala na naxan kala,
muxu yo mi na yitɔnjɛ,
a na naxan sa kasoon na,
muxu yo mi na xɔrɔyɛ.

15 Xa a mi tin tulen xa fa,
furun yi ti,
koni a na tulen beɓin,
bɔxɔn yi kala.

16 Senben nun kolonna a tan nan yi,
yanfantenne nun muxu yanfaxine birin a
tan nan bun.

17 A tan nan a ligama
yamaan kawandi muxune yi sigan ti
e san yigenla ra,
a yi kitisane findi daxune ra.

18 A tan nan mangane senben bama e ra,
a yi kasorasa dugin nagodo e ma.

19 A tan nan saraxaraline fan nasigama
e san yigenla ra,
a yi nɔya kendene kala.

20 A tan nan falan bama fala tiine yi,
a yi xaxilimayaan ba fonne yi.

21 A tan nan tɔrɔn nafama kuntigine ma,
a yi senbemane senben kala.

22 A tan nan dimi yi feene raminin kenenni,
naxanye yi laxira yi, a yi ne makenen.

23 A tan nan siyane rawuyama ayi,
a yi e raxɔri.

A siyane ragbo ayi,
a yi e raxuya ayi.

24 A xaxinla ba yamaan kuntigine ma,
a yi e rabeɓin tonbonni kira mi denaxan yi.

25 E lu dimini kenen mi denaxan yi,
a yi e xun magi e ra alo dɔlɔ minna.”

13

Yuba yi wa falan ti feni Ala xa

1 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“A mato, n yeen bata na birin to,
n tunla bata na birin me,
n yi a famu.

2 E naxan kolon,
n fan na kolon,
e mi dangu n na.

3 Koni, n tan waxi
falan ti feni Ala Senbe Kanna nan xa,
n waxi n xa n mawuga Ala xa.

4 Koni e tan wulen nan tun sama jɔndin ye
ma,

e birin findixi dandan ti fuyanne nan na.

5 Xa e yi e dunde nun,
na yi finde e fekolonna ra nen.

6 E n ma mawugan name,
e tuli mati n ma mawuga xuiin na.

7 Ala makoon luyɛ e tinxintareyaan ma ba,
e wulene fala Ala mali feen na?

8 E waxi e sa feni Ala nan fari n xili ma ba?
E Ala nan xun mafalama ba?

9 A na e miriyane yate,
na fanɛ e ra ba?

E nɔe a yanfe ba alo muxuna?

10 Nɔndin naxan na,
e na kitin sa yetagin ma hali wundoni,
Ala falan tima nen e xili ma.

11 E mi gaxuma a binyen yee ra ba?
A magaxun mi e suxe ba?

12 E sandane luxi nen
alo xubena,
e xun mafala falane kalama nen
alo bendena.”

13 “E dundu, e n lu!

N xa falan ti
hali sese n sɔtɔ.

14 Nanfera n nan n fati benden xinɛ n
jinne ra,

nanfera n tinɛ sayaan ma?

15 Xa Ala wa, a xa n faxa,
n yengi mi fa sese ma
koni n waxi n sigati kiin xɔnba feni
a tan nan yetagi.

16 Na yeteen findima n ma kisin nan na,
bayo Ala kolontare yo mi tima a yetagi.

17 E tuli mati n ma falan na a fanin na,
n ma fe ye xaranna xa so e tunla ma.

18 N bata n xun mafala feni tɔn,
n na a kolon a jɔndina n tan nan xa.

19 Nde waxi n xun maxidi feni?
Nayi, xa jɔndi mi n xa,
n tinxi n yi n dundu, n faxa.”

20 “N ma Ala,
fe firin gbansan masiga n na,
nayi, n mi luxunɛ i ma:

21 I ya xɔlɔn masiga n na,
i ya magaxun nama fa n suxu sɔnɔn.

22 Na xanbi ra, falan ti n xa,

n ni i yabε,
hanma n yi falan ti, i yi n yabi.
23 Yoli n hakεne nun n yulubine yatεn na?
N ma murutε feene nun n ma yulubine yita
n na.
24 Nanfera i yεtagin luxunma n ma,
i yi n yatε i yaxun na?
25 I n tan nan magaxuma ba,
n tan naxan luxi
alo naxandena foyen sigan naxan na?
I n tan nan sagatanma ba,
n tan naxan luxi
alo malo dagi xarena?
26 I fe xolεne seβema n xili ma,
i n ma dii noreyaan haken goronna dɔxɔ n
xun ma.
27 I n sanne sama kutun na,
i yεen tixi n sigati kiin birin na,
hali n san funfune,
i e birin nakɔsima.
28 Koni, adamadiine kunma
alo wudi kalaxi,
alo xiine dugin kala kii naxan yi.”

14

Yuba mɔn yi yabin ti

1 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“Adamadiin minixi naxanla nin,
a siimayaan mi xunkuya,
a rafexi lanbaranna nan na,
2 a luxi nεn
alo wudi fugen naxan minima,
a xara, alo nininna, a mi buma.
3 N ma Ala,
i yεen tima n tan nan na ba
naxan luxi alo adamadiin bodene?
I kitin nasoma en tan nan tagi ba?
4 Nde nɔe se sarijanxin bε se haramuxini?
Muxu yo.
5 I bata muxuna siimayaan danna ragidi,
i yi a siimayaan kikene yatε,
a mi dangue naxanye ra
i naxanye saxi.
6 Nanara, i yεen ba muxun na,
a xa a matabu,
alogo a xa a waxatin najan bɔnε xunbenli
alo walikεen yanyin najanma kii naxan
yi.”
7 “Yigin wudin tan ma,
bayo a na sege, a mɔn yi mini,
a naxan mi janma,

8 hali a salenna fori bɔxɔni,
a xun dungin yi faxa bɔxɔni,
9 igen nεen fa sa a ma tun,
a mɔn bata a mabun,
a yi a nɔngine ramini
alo a yi kii naxan yi a fɔlɔni.
10 Koni, xa muxun faxa,
a sɛnbɛn bata jan.
Muxun na faxa, a sigan minen?
11 Igen janma nεn baani,
xudene yi xara.
12 Muxun na faxa,
a janma na kii nin,
a mi fa kelima sɔnɔn,
fanni kore xɔnna na,
a mi xulunma,
a mi kelima a xixɔnli.”
13 “Xa i yi tinjε n luxunjε laxira yi nun,
n yi lu na han i ya xɔlɔn yi jan!
I mɔn yi waxatin nagidi n ma,
n ma fe rabirama i ma waxatin naxan yi.
14 Koni muxun naxan bata faxa,
na mɔn kele ba?
N dijama nεn n ma wali waxatin bun,
han i fa n naxulunma waxatin naxan yi.
15 Nayi, n ni i yabε, i na n xili,
i na wa n to feni,
i tan naxan n daxi.
16 Anu iki, i n sigati kiin birin yatεxi.
Koni na waxatini,
i mi fa n yulubine yatεma,
17 i n ma murutε feene luxunma nεn
bɛnbɛnla kui,
i yi n hakεne mafelu.”
18 “Koni, hali geyane,
nde luma bε e ra waxatin birin
han e xuya ayi,
hali fanyene,
e bama e funfuni a xunxuri yεen ma,
19 igen luma nde bε gemεne ra,
baa walanxine yi bɔxɔn tongo,
i fan adamadiine yigin kalama na kii nin.
20 I muxune yengεma habadan,
e yi faxa,
i yi e yεtagin masara, i yi e kedi.
21 Xa binyena e diine ma,
e mi na kolon.
Xa e rayarabi, e mi na yigβema.
22 A tan nan tun a tɔrɔn kolon,
a sunuxi a yetε nan tun ma fe ra.”

15

Elifasi a falan firindena: Ala naxudene saranma nen e kewanle ra

¹ Teman kaana Elifasi mən yi falan tongo, a naxa,

² “Fekolonna lan a yi yabin ti naxan tənə mi na ba, naxan findixi fala fuun na?”

³ I lan i yi i xun mafala fala buntarene ra ba,

naxanye tənə mi na?

⁴ I Ala yεεragaxun kalama muxune yi, i e Ala maxandi feene xunna kalama.

⁵ I i hakene nan ma fe falama.

Fala naxine nan i dε.

⁶ N tan mi a ra,

i fala xuiin nan i yalagixi.

I dεen nan i seren na.

⁷ I singe nan barixi adamadiine birin yεε ra ba?

I singe nan daxi benun geyane xa da ba?

⁸ I Ala wundo falane ramε nen ba?

I tan nan keden fe kolon ba?

⁹ I nanse kolon,

nxu mi naxan kolon?

I nanse famuma,

nxu mi naxan famuma?

¹⁰ Xun sεxε fixεne na,

fonne nxu yε,

naxanye fori i fafe xa.

¹¹ Ala i ralimaniyama falan naxanye ra,

i makoon mi ne ma ba,

nxu fala fajin naxanye tima?

¹² Nanfera i bəjεn tema?

Nanfera i yεen xun sinma,

¹³ i niin nafəwə Ala xili ma,

i na fala sifane ti?

¹⁴ Nanse adamadiin na,

a yi a yetε yatε sarijanden na?

Naxan minixi naxanli,

na findε tinxinden na ba?

¹⁵ Hali a malekane,

Ala mi lannayaan saxi ne yi.

Hali kore xənna,

a mi sarijan a yεε ra yi.

¹⁶ A xa lannayaan sa muxun tan yi di nayi,

naxan naxu, naxan yanfan tima,

tinxintareyaan nafan naxan ma

alo igen min daxina?”

¹⁷ “N xa a yεba i xa, i tuli mati.

N xa a yεba n naxan toxi,

¹⁸ fekolonne naxan falaxi,

e nun e benbane,

naxanye mi sese luxunxi e ma,

¹⁹ Ala yamanan so naxanye gbansan yii,

xəjε yo munma yi so naxanye yε.”

²⁰ “Naxuden luma kəntəfinla nin a si- imayaan birin yi,

naxankata tiina waxatin yatεxin na a ra.

²¹ A wurundun xui magaxuxine mεma,

bəjε xunbeli waxatini,

halagin yi fa a tan ma.

²² A mi laxi a mini feen na sənən dimini,

a faxama yεngεn nin.

²³ A donseen fenma,

koni a sətε minεn?

A kolon a faxan bəxəna a mamεma.

²⁴ Kəntəfili feene nun kuisan feene a maga- xuma nen,

e wuyaxi yi fa a xili ma

alo mangana ganla nan sigan yεngεni.

²⁵ Ne feene birin a sətəma nen

bayo a bata susu Ala ra,

a murutε Ala Sεnbε Kanna xili ma.

²⁶ A keli nen Ala xili ma a tengbesenyani,

a yε masansan wure lefa gbeen tixi a yεε ma.

²⁷ A yetagin tuyanxi,

a gbingin gbo,

²⁸ koni a luma nen taa rabεjinxine yi,

banxi kui genle yi,

naxanye kalamatə a ra.

²⁹ Na kanna mi fa hεrin sətəma,

a nafunla mi sabatima,

a fəxən mi fa luma bəxən fari sənən.

³⁰ A mi tangama sayaan ma,

a luma nen

alo tεen wudi dungin naxan ganma,

Ala dε foyen yi a xali wulani.”

³¹ “A yigin saxi fuyanten feene nin,

koni a yetε nan yanfanma,

bayo fuyantenyaaan nan findima a saranna ra.

³² Na kamalima nen benun a xa faxa,

alo wudin naxan mi fa a maɲingima.

³³ A luxi nen alo manpa binla*

naxan a bogine rayolonma e mən xinde,

hanma alo oliwi binla

* 15:33: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

naxan fugeye yolonma a ra.”

34 “Na ligama nen
bayo dii mi barima Ala kolontarene den-
bayane yi,
yanfan banxin naxanye kui,
ne findima teen balon nan na.
35 Sɔxɔle feene e yi,
na yi findi fe jaxine ra,
e yanfani tɔn e bɔɔeni.”

16

Yubaa yabina: Sereyana nde n xa kore xonna ma

1 Yuba yi a yabi, a naxa,
2 “N bata fala sifani ito me dɔxɔ wuyaxi,
ε birin findixi madenden ti jaxine nan na.
3 Danna fuyanten falani itoe ma ba?
Nanse ε tɔrɔma ε to n yabima na kiini?
4 N fan yi nɔε falan tiye nen alo ε tan,
xa ε tan nan yi n tan na nun.
Nayi, n yi falane tima nen ε xili ma nun,
n yi n xunni maxa ε magele xinla ma,
5 n yi ε senbe soma nen n ma falane ra,
n yi ε madenden ε tɔrɔni n ma fala fajine
xɔn.”

6 “Koni, n ma falane mi nɔε n tan
madendenje n ma tɔrɔni.

Xa n na n dundu,
na fan mi se be n ma tɔrɔn na.

7 Iki, Ala bata n senben jan yati!
A bata n ma denbayaan birin halagi.

8 A bata n fatin mafasa,
na yi findi sereyaan na n xili ma.

A to n naxɔsixi,
na yi findi n magi xunna ra.

9 Ala n yibɔma a xɔlɔni,
a n yenge,
a jinne raxinma n xili ma,
n yenge faan yi a yeε jaxin ti n na.

10 Muxune e deni bima n xili ma,
e n konbi, e n deen bɔnbɔ,
e malan n xili ma.

11 Ala bata n so tinxintarene yii,
a bata n so jaxudene yii.

12 N yi bɔɔe xunbenla nin,
Ala bata fa n kaladeni.
A bata n suxu n xanbi ra,
a n nabira bɔxɔni.

* 16:19: Na serena fe mɔn sebexi Yuba 19.25 nun Yuba 9.33 kui.

A bata n lu
alo xalimakunla sa sɔtima seen naxan yi,
13 a xalimakuli wonle bata n nabilin.

Ala n sɔxɔnma n gbingini,
a mi kininkininma,
a n bɔɔen sa bɔxɔni.

14 A fama n xili ma alo sofana,
a n jaxankata, a lu n maxɔle.”

15 “N bata kasa benbɔli dugin nagodo n ma
sununi,

n mi naxan bama,
n lu xun sinxi burunburunni.

16 Wugan bata n yeen gbeeli,
sayaan singanxi n yetagi.

17 Anu, n mi fe jaxi yo ligaxi,
n ma Ala maxandin yi sarijan.”

18 “I tan Bɔxɔna, n faxamatɔn ni i ra,
i nama n wunla ye maluxun.
N wuga xuiin xa me han habadan.

19 Iki yeteni, serena nde n xa kore,
naxan seren bama n xa mɔnni.*

20 N xɔyine n magelema,
koni n yeen tixi Ala nan na n ma wugani.

21 Na kanna Ala solonama muxun xa,
alo adamadina a xɔyin xun mafalama kii
naxan yi.

22 Koni, n ma siimayaan bata a danna li,
n sigama nen kiraan xɔn,
xete mi denaxan yi.”

17

Yuba yigin yi kala

1 Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“N yengin dasama,

n ma siimayaan yi jan,
gaburun dɔxi n yeε ra.

2 Magele tiine n nabilinni yati,
e fa fuma n ma, n mi nɔε xiyε.”

3 “Ala, i bata tolimaan naxan maxɔdin n
ma,

i yeteen xa na so n yii.

Xa i tan mi a ra,
nde gbete n ma donla goronna tonge?

4 Bayo i bata xaxinla birin ba n xɔyine yi,
na ma, i nama tin e xa nɔn sɔtɔ.

5 E luxi nen
alo muxun naxan yanfan soma a xɔyine
xili ma,

na yi findi tərən na a diine xa.”

6 “Muxune n magelema e sigine yi, e dɛgen namini n yetagi.

7 N yɛene bata yidimi sununi, n fati bɛndɛn bata yelefu ayi alo a nininna.

8 Muxu fajine na n to, n kiin yi e ratɛrena, sɔntarene xɔlɔma n ma, e yi n yatɛ Ala kolontaren na.

9 Koni, tinxin muxune xa lu e kiraan xɔn, naxanye sarijan, ne sɛnbɛn sɔtɔma nɛn.

10 Koni ɛ tan, ɛ xɛtɛ, ɛ mɔn xa fa. N mi fekolon toma ɛ yɛ.

11 N ma siimayaan bata jan, n ma wanle bata kala, n waxɔn feene bata kala.

12 N xɔyine a falama, e naxa, a kɔɛɛn findima nɛn a yanyin na, fitirin na so, e fala a subaxan na a ra.

13 N xa n yigi sa laxira yi tun ba, n na n sama dimini dɛnaxan yi?

14 N falan tima nɛn n gaburun xa alo a tan nan n fafe ra. N falan ti kunle xa

alo e tan nan nga nun n magilɛn na.

15 Nayi, n yigin minɛn?

Nde n yigin toɛ?

16 Yigin laxira yi ba, nxu birin na siga nxu sa nxu sa burunbu-runni?”

18

Bilidadaa falan firindena: Fejaxirabane saranna

1 Suxa kaan Bilidada mɔn yi falan ti, a naxa,

2 “I falan danma waxatin mundun yi? Xaxili fen, na xanbi ra, en falan tiyɛ.

3 Nanfera i nxu yatɛxi xuruseene ra?

Nanfera i nxu mirixi xaxilitarene ra?

4 Yuba, i tan nan i yetɛ maxɔlɔxi i ya xɔlɔni.

I laxi a ra a muxune dunuɗa rabɛjinma i tan ma fe ra ba?

Fanyen xa keli a dɔxɔdeni i ya fe ra ba?”

5 “Naxudena tɛɛ dɛgen tuma nɛn, a tanden yalanna yi jan.

6 Kɛnɛnna yi findi dimin na a konni, a lɛnpun yi tu a xun ma.”

* **18:15:** Na seri fujin sama faxa muxun konna ma nɛn alogo na xa rasarijan.

7 “A madiganma nɛn a sigatiin sɛnbɛni, a feene a rabirama nɛn.

8 A sanne suxuma nɛn yalaan na, a sin yinla ra.

9 A suxuma a san tinban nan ma, gbatun yi a suxu.

10 Lutin natixi a yɛɛ ra bɔxɔn nin, wosona a kiraan xɔn.

11 Gaxun luma ayi nɛn yiren birin yi, a bira a san funfun fɔxɔ ra.”

12 “A tan naxan sɛnbɛ yi gbo, a sɛnbɛn bata jan, gbalon bata maso a ra.

13 Furen bata a fati kidin kala, saya furen bata a salen seene kun a ma.

14 Sayaan bata a suxu a konni, a yigi saxi dɛnaxan yi, a yi a xali manga magaxuxin fɛma.

15 Muxu gbɛtɛ nɔɛ dɔxɛ nɛn a konni sɔnɔn, a gbee mi fa a ra, seri fujin bata sa a konna birin ma.*

16 A bata lu alo wudin salenne na xara a bun, a dɛɛne yi xara a ma.”

17 “A funfun birin bata jan bɔxɔn fari, a xinla mi fa falama kiraan xɔn sɔnɔn.

18 A bata radin dimini keli kɛnɛnna ma, a yi jan dunuɗa yi.

19 Dii yo mi a yii, mayixɛtɛ yo mi a xanbi ra, muxu yo mi fa a konni sɔnɔn.

20 Muxun naxanye sogeteden binni, ne kabɛma nɛn a rajanna ma, muxun naxanye sogegododen binni, gaxun yi ne suxu.

21 Tinxintarena denbayaan luma na kii nin, Ala kolontaren nan kon na ra.”

19

Yuba yi Bilidada yabi

1 Yuba yi a yabi, a naxa,

2 “ɛ luma n jajankatɛ han waxatin mundun yi, ɛ n sɔxɔlɛ ɛ falane ra?

3 ɛ bata n konbi han sanɗa ma fu, ɛ mi yagɛ n tɔrɛ sɔnɔn ba?”

⁴ Hali n bata tantan,
n ma tantanna goronna luma n tan nan
xun ma.

⁵ Xa ε ε yetε yite n xili ma,
ε yi n mafala n yagi feen na,

⁶ nayi, ε xa a kolon
a Ala nan tərōni ito ragidixi n ma,
a n mafilin a yalani.

⁷ Xa n gbelegbele tərōni ito bun,
n mi yabi sətōma.

N na xinla ti n mali feen na,
kiti kēndēn mi sε.

⁸ Ala bata kiraan suxu n yεε ra,
n mi nōε dangue,
a yi dimin naso n ma kiraan xōn.

⁹ A bata n ma binyen ba n yi,
a yi n ma xunna kenla ba n yi
naxan yi luxi

alo manga kəmōtina n xa.

¹⁰ A bata n kala yiren birin yi,
n naxərīma nēn.

A bata n yigin kala
alo wudin talaxina.

¹¹ A bata xōb n xili ma han,
a yi n yatε a yaxun na.

¹² A yengēsone bata e malan,
e fa n xili ma,
e yi n konna rabilin.”

¹³ “A bata ngaxakedenne masiga n na,
naxanye n kolon,
ne bata siga ayi pon.

¹⁴ N kon kaane bata n nabepin,
n lanfane yi jinan n xōn.

¹⁵ N ma muxune
nun n ma walikε naxanle birin n yatεxi
alo xōjēna,

n bata findi xōjēn na e yεε ra yi.

¹⁶ N na n ma walikēen xilima,
koni a mi n yabima,
hali n na a mafan.

¹⁷ N ma naxanla mi fa tinjε n dēen xirin ma,
n ma fe bata rapaxu n ma denbayaan ma.

¹⁸ Hali dii jərəene,
n rapaxu e birin ma,
n na keli, e n mafala.

¹⁹ N rapaxu n xōyi kēndēne birin ma,
hali naxanye rafan n ma,
ne bata e xun xanbi so n yii.

²⁰ N bata doyen,

n kidin nun n xōnne nan gbansan fan n ma.

²¹ N xōyine,
ε kininkinin n ma,
ε kininkinin n ma,

bayo Ala sēnbēn bata n naxankata!

²² Nanfera ε n sagatanma alo Ala?
ε munma wasa n naxankatadeni ba?”

²³ “N yi waxi a xōn ma nun

n ma falane yi sēbε,

e yi sa kēdini,

²⁴ e yi sēbε yōxō lefaan ma wure jōε ralemu-
nxin na,

e yi kērendēn fanyen ma han habadan!

²⁵ N na a kolon
a n xunbamana a nii ra.
Dōnxēn na, a kelima nēn,

a ti bōxō xōnna ma.*

²⁶ Hali n fati kidin birin na kun fureni,
n gbīndin sa Ala toma nēn.

²⁷ N na a toma nēn,
n na a tan nan toma,
gbεε mi a ra.

N kunfaxi na waxatin xōn!

²⁸ ε a falama, ε naxa,
‘En na a sagatanma di?

En fa fēen mundun toma a ra
a yalagi xunna ra?’

²⁹ Anu, ε yi lan nēn,

ε gaxu silanfanna yεε ra,

amasōtō Ala ε saranma nēn ε naxankatane
ra sayaan na.

Nayi, ε a kolonma nēn a Ala kitin na.”

20

*Sofaraa yabin firindena: Naxudene xunna
kenla mi buma*

¹ Nama kaan Sofara mōn yi a fala, a naxa,

² “N xaminxi ε miriyane fe yi

na nan n karahanma,

n xa yabin ti,

n mi fa nōε dijε.

³ N bata n konbi xuine mε,
koni, n yabin tima nēn xaxilimayani.

⁴ I mi a kolon ba, waxatin birin,
xabu adamadiine lu bōxōn fari,

⁵ a naxudene xunna kenla mi buma,

a Ala kolontarene sēwan janma nēn ma-
furen?

⁶ Hali a te han kore,

hali a xunna sa so kundani,

* **19:25:** Na xunbamana fe mōn sēbεxi Yuba 9.33 nun 16.19-21 kui.

7 a loma ayi nen habadan
alo a gbiina.
Naxanye yi a toma,
ne a falama nen, e naxa,
'A minen?'
8 A danguma nen alo xiyena,
a funfun yi lo ayi,
a janma nen
alo xiyen keenen na.
9 Muxun naxan yi a matoma,
na mi fa a matoma sonon,
hali a daxoden mi fa a toma sonon.
10 A diine karahanxin yi yigelitone yii
raxete,
e tan yeteen yi a nafunle raxete na muxune
ma.
11 Hali a siimayaan to munma yi xunkuya,
a yi sa a gaburun na.”
12 “Fe jaxin jaxun a de
alo sukana,
a naxan luxunma a lenna bun,
13 a naxan madunxunma a de,
a mi waxi naxan xa jan,
14 koni a donseen kunma nen a kui,
a findi fodogoon xolen na.
15 A bata nafunle magerun,
koni a e baxunma nen,
Ala e raminima nen a kui.
16 A yi fodogoon xolen nan madunxunma,
sajin xolen nan a faxama.
17 Kumin nun nonon gbo yamanani
alo baa igena,
koni a mi fa na toma sonon.
18 A tonon naxan sotaxi,
a na raxetema nen,
a mi a donma,
a mi fa a yulaya seene tonon sotoma sonon.
19 Na birin ligama nen
bayo a yigelitone jaxankata nen,
a yi e raberin,
a yi banxina nde tongo
a mi naxan tixi.”
20 “A mi yi wasama a kunfani,
nanara, a nafunla sese mi yi luma.
21 Muxu yo mi tangama a kunfan ma,
koni a herin mi buma.
22 A kontofilima nen
hali a herini,
toroyaan sifan birin yi fa a ma.
23 A na a kuiin nafe,
Ala a xolon nafama nen a xili ma,

a godoma nen a ma alo tulena,
a findi a balon na.
24 Xa a gi wure silanfanna bun,
xalimakuli sula daxin nan sa a yisoxonma.
25 A xalimakunla botinma nen a fatini,
naxan jode bata sa a bojen saxon,
koni sayaan magaxuna a suxuma nen.
26 A nafulu ramaraden nafema
dimi gbeen nan tun na.
Teen yi fa a halagideni
muxe mi naxan nadegexi,
muxun naxanye mon na lu a konni,
teen yi ne fan gan.
27 Kore xonna a hake ne raminima nen
kenenni,
boxo xonna yi keli a xili ma.
28 A nafunle yi makuyama a ra nen,
Ala na a xolon nagodo a xili ma laxon naxan
yi.
29 Ala fe jaxi rabane rajanma na kii nin,
Ala na nan findixi a keenen na.”

21

Yuba yi Sofara yabi: Nanfera jaxudene herini?

1 Yuba mon yi falan ti, a naxa,
2 “E tuli mati,
e tuli mati n ma falan na,
e n nalimaniyama na kiini.
3 E tin n xa falan ti,
n na falan ti,
nayi, e noe n magele nen.
4 N na n mawugama adamadiine nan xon
ba?
En-en de! Nanfera nayi,
e waxi a xon a n xa dija?
5 E na e miri n ma fe ma,
e kabema nen,
e yi e yiin sa e de ra,
e yi e dundu.
6 Feen naxan birin n sotaxi,
n na n miri ne ma,
n kuisanma nen,
n fatin yi xuruxurun n ma.”
7 “Nanfera jaxudene mon e nii ra?
Nanfera e siimayaan buma?
Nanfera e senben sotoma?
8 E yi e yixetene to sabate e dexon ma,
e yi e mamandenne to.
9 Feene birin lanxi e yii,
e mi gaxuma,

Ala mi e ratōrōnma.

¹⁰ E turane e jinge gilene rawuyama ayi
waxatin birin,
e jingene diine barima,
e mi faxama.

¹¹ E diine e gima na xun xōn
alo xuruse diine, e yi e bodon.

¹² E sigin sama kondenna nun tanban
xuini,
xulen xuiin nafan e ma.

¹³ E na e siimayani dangu a faḡin na,
e siga laxira yi bōḡe xunbenli.”

¹⁴ “Anu, e a falama Ala xa,
e naxa, ‘I masiga nxu ra,
nxu mi waxi i ya kirane kolon feni.

¹⁵ A lan nxu yi findi Ala Ṣenbe Kanna
konyine ra ba?

Ala mafanna tōnōn finde nanse ra nxu xa?”

¹⁶ E laxi a ra a herin kanna e tan nan na,
koni, e fe yitōnxine rapaxu n ma.”

¹⁷ “E bata ḡaxudene lenpun to tuye sanḡa
ma yoli?

E bata e to gbaloni ba?

E bata Ala to e ratōrōḡe a xōlōni ba?

¹⁸ E luxi nen ba
alo foyen seḡen naxan xalima,
alo wuluwunla xuben naxan yitema?

¹⁹ E a falama, e naxa,
‘Ala ḡaxudene hakene saranna ramaraxi e
diine nan xa.’

Koni, e hakene yi lan a xa saran e yetēen
nan na,
alogo e xa a kolon.

²⁰ A yi lan e yetēen yi e halagin to,
e yi Ala Ṣenbe Kanna xōlen min.

²¹ A denbayaan bōte mundun fa a tan xa
a faxa xanbini?

²² Nde nōe Ala xaranḡe fe kolonna ma,
a tan naxan malekane makitima?

²³ Muxuna nde faxama heri gbeen nin,
kōntōfili yo mi a ma,
a bōḡen xunbelixi,

²⁴ a tuyanxi,
ṣenben mōn a ra.

²⁵ Muxu gbete bōḡen sunuxin yi faxa,
a mi fe faḡi yo sōtō hali keden pe.

²⁶ Koni, e firinna birin sama bēnden nin,
kunle yi e don.”

²⁷ “N bata e miriyane kolon ki faḡi,
e feen naxanye yitōnxi n xili ma.

²⁸ E a falama nen,
e naxa, ‘Muxu gbeeni ito,
a banxin minen?
ḡaxuden konna go?

E mi fa na.’

²⁹ Koni, e mi dangu muxune maxōdinxi ba?
E mi laxi e sereyaan na ba?

³⁰ Gbalon na fa,
fe ḡaxi rabane yi kisi,
Alaa xōlōn na fa,
a mi sese ligama e tan na.

³¹ Nde e raxōle e fe raba kiin ma?
Nde e saren fiye e kewanle ra?

³² E na e maluxun,
muxune yi e yengi dōxō e gaburune xōn,

³³ mēemēen bēnde yelefuxine yi sa e fari.
Dunḡa muxune birin birama nen e fōxō
ra,

gali gbeen yi siga e yeē ra.

³⁴ Nanfera nayi e n masabarima fala fuune
ra?

Yanfa falane nan tun e yabine ra.”

22

*Elifasi a falan saxanden Yuba xa: Hake
kanna nan Yuba ra yati!*

¹ Teman kaana Elifasi mōn yi falan ti, a
naxa,

² “Adamadiin tōnōna Ala ma ba?
Hali xaxilimana,
a tōnōn luma a yete nan tun ma.

³ I na tinxinḡe ayi,
na tōnōna Ala Ṣenbe Kanna nan ma ba?
Xa fe mi i sigati kiin na,

na munanfanna a ma ba?

⁴ I mirixi a ma ba
a Ala i ratōrōnma nen,
a i xali kiti sadeni,

i to gaxuxi a yeē ra?

⁵ I ya fe ḡaxine mi gbo ba?
I hakene dan mi na.

⁶ I yi tolimaan tongoma i ngaxakedenne yii
fuun nin,

i yi e dugine ba e ma,
i yi e magenla lu.

⁷ I mi yi igen soma muxun yii
min xōnla naxan ma,
i yi tondi donseen soe kametōn yii.

⁸ Yamanan yi ṣenbemaan nan yii,
wasoden nan yi dōxi yamanani.

⁹ I yi kaḡa gilene raxetema nen e yii genla ra,
i yi kiridine ḡaxankata.

¹⁰ Nanara, i rabilinxi luti ratixine ra,

gaxun yi i suxu xulen.

¹¹ Nayi, i mi dimini ito toma ba,
i mi fufani ito toma ba
naxan i rabilinxi?”

¹² “Ala mi kore xonna xan ma ba?
Sarene mato kore, e mate pon!

¹³ I a falama, i naxa,
‘Ala nanse kolon?
A nɔɛ kitin sɛ kunda dimin xanbi ra ba?

¹⁴ Kundana a yɛɛ ma,
a mi sese toma,
a nɛma kore xonna rabilinɲɛ.’

¹⁵ I mɔn waxi lu feni kira fonni ito xɔn ba,
muxu ɲaxine sigan tima naxan xɔn?

¹⁶ E faxan nɛn
benun e waxatin xa li,
alo fufa gbeen banxi kanken xalima kii
naxan yi.

¹⁷ E yi a falama nɛn Ala xa,
e naxa, ‘I masiga nxu ra.

Ala sɛnbɛ Kanna nan i tan na,
koni i nɔɛ nanse ligɛ nxu ra?’

¹⁸ Anu, Ala nan e banxine rafe nafunla ra.
Ee! Naxudene fe yitɔnxine ɲaxaxu n ma!

¹⁹ Tinxindene na e to gbaloni, e sɛwa.
Sɔntarene e magelema nɛn, e naxa,

²⁰ ‘En yaxune bata ɲaxori!
Tɛɛn yi e yiiseene halagi.’ ”

²¹ “Lanna xa lu ɛ nun Ala tagi,
nayi, i bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma nɛn,
i hɛrin sɔtɔ.

²² Ala i xaranma naxan ma,
i na suxu,
i yi a falane sa i bɔɲɛni.

²³ Xa i mɔn fa Ala sɛnbɛ Kanna ma,
a mɔn i sɛnbɛ soma nɛn.
I xa tinxintareyaan masiga i konna ra,

²⁴ i xa i ya xɛma faɲin woli ayi bɔxɔni,
hanma i sa a bira xude yi gɛmɛne longonna
ra.

²⁵ Ala sɛnbɛ Kanna nan xa findi i ya na-
funla ra,
alo xɛmaan nun gbeti fixɛ gbeena i xa.

²⁶ Nayi, i sɛwan sɔtɔma nɛn Ala sɛnbɛ
Kanni,
i xunna kenla sɔtɔ Ala yɛtagi,

²⁷ i yi a maxandi, a yi i yabi,
i yi i dɛ ti xuine rakamali.

²⁸ Xa i fena nde ragidi,
Ala a rakamalima nɛn i xa,
kɛnɛna luma nɛn i ya kiraan birin xɔn.

²⁹ Ala na muxuna nde rayagi,
i a falama nɛn
a Ala na ligaxi nɛn
bayo wasoden nan na kanna ra,
koni, naxan na a yɛtɛ magodo,
Ala na rakisima nɛn.
³⁰ Ala nan sɔntarene xunbama,
nanara, xa i sariɲan,
a i xunbama nɛn.”

23

*Yubaa yabina Elifasi xa: Yuba mi fa Ala
toma*

¹ Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
² “N ma mawugan mɔn findixi murutɛn
nan na to,

n yiin saxi n dɛ ra,
koni n wuga xuiin mɔn minima.

³ Xa n yi a kolon nun Ala dɛnaxan yi,
n yi sigama nɛn han a konni,

⁴ n yi n ma mawugan yita a ra,
n yi n xɔnba fala wuyaxi ti a xa.

⁵ Nayi, n yi a kolonma nɛn
a n yabima falan naxan na,
n yi a famu

a naxan falama n xa.

⁶ A yi keɛ n xili ma a sɛnbɛ gbeeni ba?
ɛn-ɛn de, a yi a tuli matima nɛn n na.

⁷ A yi a kolonma nɛn
a muxu faɲin nan falan tima a xa.
Nayi, n yi tangama nɛn kitin ma habadan.”

⁸ “Koni, n na siga sogeteden binni,
a mi na,

n mi a toma sogegododen binni,
⁹ n na a fen n kɔmɛnna ma,
n mi a toma,

n na xɛtɛ n yiifanna mabinni,
n mi a toma.

¹⁰ Anu, a n ma kiraan kolon.
A na n fɛsɛfɛsɛ tɔrɔni,
n sariɲanxin minima nɛn

alo xɛmana.

¹¹ N biraxi a san funfun nan tun fɔxɔ ra,
n lu a kiraan xɔn,
n mi keli a xɔn.

¹² N mi tondi a yamarine suxɛ,
n na a falane birin namara nɛn n bɔɲɛni.

¹³ Koni, a na fena nde ragidi,
nde a ligɛ a na masara?

A na wa naxan xɔn, a na liga.

¹⁴ A naxan nagidixi n ma,
a na nan nakamalima,

anu a mɔn na fe sifa wuyaxin nagidixi n ma
yɛɛn na.

15 Nanara, n gaxuma Ala yɛɛ ra.
N na n miri, n gaxu a fe yi.

16 Ala bata n tunnaɔɔ n ma,
Ala Sɛnbɛ Kanna bata n nafe gaxun na.

17 Koni hali dimin to so n ma,
a yi n nabilin,
hali n mi fa sese toma,
n mi n dundu.”

24

*Yuba mɔn yi falan ti: Nanfera Ala mi
ɲaxudene makitima?*

1 “Nanfera Ala Sɛnbɛ Kanna mi kiti waxa-
tine saxi?

Nanfera naxanye a kolon
ne mi a toma keɛ muxu ɲaxine xili ma?

2 Muxu ɲaxine xɛ bɔxɔne danne fari sama,
e xuruseene muɲama,
e yi e raba,

3 e kiridin nan ma sofali suxuma,
e kaɲa gilɛn nan ma ɲinge makankanma
tolimani,

4 e tɔrɔ muxune radinma ayi kiraan xɔn,
yamanan yiigelitɔne birin e luxunma e
bun.”

5 “Yiigelitɔne sigama e wanla ra nɛn,
e sa e donseen fen burunna ra,
e sa e diine balon fen
alo burunna sofanle tonbonni.

6 E sa e xuruseene balon fen
muxu gbɛtɛye xɛene ma,
e lu ɲaxudene manpa bogi dɔnxɛne mak-
entunɲɛ.

7 E ragenle nan xima kɔɛɛn na,
dugi mi e ma,
bitingan mi e yii xunbenla ra.

8 Tulen naxan fama geyane fari,
na e bɔnbɔma xunbenli,
banxi mi e yii,
e saxi fanyene nan ma.”

9 “Muxu ɲaxine yiigelitɔna diin tongoma a
yii doli saranna ra,

hali kiridina,
e xasunma xiɲɛn na a nga yii.

10 Yiigelitɔne ragenla nan sigama,
dugi mi e ma,
hali e to malo xidine maxali,
kamɛna e ma,

11 e oliwi turen bama muxu gbɛtɛne
sansanne kui,
e walima manpa rafaladeni,
koni e mi nɔɛ sese minɲɛ.

12 Muxune faxamatɔn wugama taani,
muxu maxɔɔxine wugama e mali feen na,
anu na fe mi findɛ tɛɛna fe ra Ala xa.”

13 “Kɛnɛnyaan naɲaxu muxu ɲaxine ma,
kira yiyalanxin mi rafan e ma,
e mi sigama a xɔn.

14 Faxe tiin kelima sogen godo waxatin nin,
a yi yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun faxe,
a muɲan ti kɔɛɛn na.

15 Yalunden ɲinbanna nan mamɛma,
a a falama nɛn, a naxa,
‘Muxu yo mi n toma,’
a yi a yetagin luxun.

16 Muɲaden banxin dɛɛn kalama kɔɛɛn nan
na,
yanyin na, a yetɛ mabalan a konni,
a mi kɛnɛnna kolon.

17 Na muxune yanyin fɔlɔma sogen godo
waxatin nin,
e bata dari kɔɛɛn magaxu feene ra.”

18 “Koni ɛ tan a falama, ɛ naxa,
‘Naxuden xalima nɛn
alo se yelexina igen xun ma,
a dɔxɔden yi findi yire dangaxin na bɔxɔn
fari,
a mɔn mi fa walima a manpa bili xɛɛn ma.

19 Balabalan kɛsɛne xuyama ayi kii naxan
yi sogen na,
yulubi kanne sigama na kii nin laxira yi.

20 Hali naxanye e barixi,
ne ɲinanma nɛn e xɔn,
e findi donseen na kunle xa,
e fe falan mɔn yi dan.
Nanara, tinxintareyaan kalama nɛn
alo wudin na bira.’ ”

21 “ ‘Na muxune ɲaxalan gbantane tɔrɔxi
nɛn,
e mi kaɲa gilɛne mali.

22 Koni Ala nɔɛ sɛnbɛmane raxɔɛ a sɛnbɛni
nɛn,
a na keli, a muxu ɲaxine halagi.

23 Ala ne luma bɔɲɛ xunbenla nun
marakantanni,
koni a yɛɛn tima nɛn e sigati kiin na.

24 Na muxune sabatima nɛn waxati di,

koni na xanbi ra, e lo ayi,
e konkaronma nen
alo joxonde xarena,
e xun sinma nen
alo se tonsonna xaba daxina.’ ”

25 “Xa a mi na kiini,
nde n matande,
a n ma falan nakala ayi?”

25

*Bilidadaa falan saxandena: Adamadiine
mi tiye Ala yetagi*

1 Suxa kaan Bilidada yi Yuba yabi, a naxa,

2 “Senben nun magaxuna Ala nan yi,
a tan nan boje xunbenla rafama
han kore xonna ma.

3 Nde nae a ganla yate?
A sogen mi tema nde xun ma?

4 Adamadiin nae tinxiye di Ala yee ra yi?
Naxan barixi jaxanla xon,
na rasarijanma di?

5 Hali kiken mi fixa Ala yee ra yi,
hali sarene mi sarijan.

6 Adamadiine tan di nayi,
naxanye tide xurun
alo kene nun kunle?”

26

*Yubaa yabin Bilidada xa: I n yabima
fuun nin*

1 Yuba man yi falan ti, a naxa,
2 “I fatan senbetarene maliye yati!
I bata fa fangatarene malideni!

3 I fatan fekolontaren kawande,
i yi a maxadi han!

4 Koni i ya falane tima nde xa?
I falani itoe tongoxi nde yii?”

5 “Faxa muxune niine xuruxurunma Ala
yee ragaxuni laxira yi,
naxanye boxo bun igene bun.

6 Ala yeen laxira yiren birin na,
hali sayani muxe mi e luxunje a tan ma.

7 Ala nan kore xanni fulunxi na yigenla xun
ma,
a boxon singan na yigenli.

8 Ala tulen namarama kundani,
koni kundane mi kalama igen binyen bun.

9 A yi a mangaya gbeden luxun,
a yi a kundaan sa a yee ma.

10 Ala yi digilinna sa foxo igen xun ma,
naxan dan findixi kenna nun dimin nar-
alanden na.

11 Kore xonna senbetenne xuruxurunma,
e kabε Alaa xolon ma.

12 Ala bata foxo igene no a senbeni,
a yi ige yi ninginangan Raxabi faxa a xax-
ilimayani.

13 A foyen bata kore xonna fixa,
a bata ige yi sube jaxin faxa a yiin na,
sajin naxan a gima.

14 A wali xurine nan itoe ra,
nxu a junununun xuiin nan tun mema.
Nayi, nde nae a senben galan xuiin
kolonje?”

27

Yuba man yi yabin ti: Sontaren nan n na

1 Yuba man yi falan ti, a naxa,

2 “N bata n kolob habadan Ala yi,
naxan tondixi n ma kitin se,
Ala Senbe Kanna
naxan n niin nafexi xolen na,

3 xa n niin man n yi,
xa Alaa foyen man soma n jeni,

4 n bata n kolob
n den mi tinxintareya falan tiye,
wule yo mi mine n de.

5 Na miriyaan makuya n na,
n xa jondin fi ε ma.

Han n yi faxa,
n mi n ma fetareya wanle kale,

6 n luma nen tinxinni,
n mi a bejinje mumε,
n xaxinla mi n yalage n ma simayani
mumε!”

7 “N yaxun nan lan a yate jaxuden na,
naxan kelima n xili ma,
na xa yate tinxintaren na!

8 Ala kolontarena a yigin sama nanse yi,
Ala na a niin ba a yi?

9 Tonon na fa a ma,
Ala a gbelegbele xuiin name ba?

10 A sewan sate Ala Senbe Kanna yii ba?
A Ala maxande waxatin birin ba?”

11 “Iki, n na Ala senben yitama nen ε ra,
n mi Ala Senbe Kanna miriyane luxunma ε
ma.

12 ε birin bata a to ki fani,
nayi, nanfera ε yetε luma fe fuune yi?”

13 “Ala nan keeni ito ramaraxi jaxuden xa,
jaxankata tiin naxan sətəma Ala Senbe

Kanna yii fa fala:

14 Xa e diine wuya,
e faxama yengen nin,
donseen yi dasa e yixetene ma.

15 Naxanye na lu e xanbi ra,
furen yi ne faxa,
e kaɲa gilene mi e wugama.

16 Hali e gbeti fixen makə
alo burunburunna,
e nun dugina alo borona,

17 tinxin muxune nan e dugine ragodoma e
ma,

səntarene nan e gbeti fixeni taxunma e ra.

18 E banxine kala jaxun
alo dondoli xuyenna,
alo kantan muxuna bubuna.

19 E sama nen nafulu kanyani,
koni a danna nan na ra,
e na xulun,
e lima nen sese mi na.

20 Gaxuna e raterenama nen
alo fufana,
wuluwunla yi e xasun kəeen na.

21 Sogeteden foyen yi e tongo,
a yi e xali wulani,
a yi e ba e dəxədeni,

22 a yi e radinɲe ayi kininkinintareyani,
e yi e gi a senben bun ma.

23 Yamaan yi e yii bənbə e magele feen na,
muxune yi kolin e dəxəde fonne birin kala
kii ma.”

28

Fekolonna wundona

1 “Nəndin na a ra,
gbeti wure fixen geden na,
xəmaan fan nasariɲanden na,

2 wuren bama benden nin,
wure gbeela fan bama gemen nin.

3 Wuren fen muxune kenenna raminima
dimin nin bəxən bun,
e godoma wuren fenɲe han a dandena,
e wuren fen naxan luxunxi dimini bəxən
bun.

4 Wuren fen muxune yili tilinxine gema
burunna ra,
muxu gbete yo mi sigə denaxan yi,
e makuya muxu gbete ra,
e singanxin nan walima e yinle ra lutine ra.

5 Bəxə xənna donseen fima en ma,

koni, a bunni maxaxi alo teen nan a ganxi.

6 Gəme mamiloxi fajine toma fanye yirene
nin,
xəma fujin toma benden nin.”

7 “Dugane mi na bəxə bun kirane kolon,
səgen yeen mi ne toma,

8 burunna sube yo munma siga e xən,
yata yo munma dangu e xən.

9 Koni, muxun susuma fanyen gə,
a yi geyane ge han e danna,

10 a folon gema fanyene yi,
a yi se kəndene birin to a yeen na,

11 a yi xude xunne xəri,
naxan luxunxi,
a yi na ramini kenenni.”

12 “Koni, fekolonna minen yi?
Xaxilimayaan dəxi minen yi?

13 Adamadiine mi a saren kolon,
a mi niiramane ye bəxə xənna fari.

14 Fəxə ige gbeena a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’

Baan fan a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’

15 Fekolonna mi sote xəmaan xən,
a mi sare gbeti fixen na,

16 xəmaan naxan kelima Ofiri yamanani,
a mi sote na ra,

hanma onixi gəme tofajina,
hanma gəme mamiloxi fajina.

17 A mi se xəmaan ma,
a mi se kilasi gəme fixe fajin ma,
a mi masare xəma fajin goronna ra.

18 A dangu korala gəme tofajin
nun gəme gbete ra

naxan fixa alo dayimuna.
Fekolonna dangu bəxə bun nafunla birin
na.

19 Topasi gəme fajin
naxan keli Kusi yamanani,
a mi se na ma,
a mi misale xəma sensenna ma.”

20 “Nayi, fekolonna kelima minen yi?
Xaxilimayaan dəxi minen yi?

21 A luxunxi niiramane birin ma,
hali xəliin naxanye kore xənna ma,
ne mi a toma.

22 Sayaan nun laxira yi a fala,
e naxa, ‘Nxu a xinla nan gbansan mexi.’ ”

23 “Koni, Ala a kiraan kolon,
a tan nan keden a dɔxɔden kolon,
24 bayo a tan nan toon tima
han bɔxɔn danna,
a seen birin toma kore xɔnna bun.
25 A tan foyen sɛnbɛn danna saxi,
a yi igene danna sa,
26 a yi tulen danna sa,
a yi galanna kiraan sa.
27 Nayi, Ala yi fekolonna to,
a yi a fɛsɛfɛsɛ, a yi a makɛnɛn.
28 Na xanbi ra,
a yi a fala adamadiine xa, a naxa,
‘Marigin yɛragaxun nan findixi fekolonna
ra!
Xaxilimayaan nan fe ɲaxin matangan na!’
”

29

*Yubaa xun mafalana: Waxati danguxine
yi ɲaxun*

1 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
2 “Xa n yi luyɛ nun
alo waxati danguxine yi,
na yi lanɲɛ!
Na waxati danguxine yi,
Ala yi yengi dɔxi n xɔn nun,
3 a lenpun yi dɛgɛma n xun ma,
n yi sigan tima a kɛnɛnna nin
hali kɔɛɛn na.
4 N yi kɛndɛ,
Alaa xanuntenyaan yi n konni.
5 Na waxatini,
Ala sɛnbɛ Kanna mɔn yi n xɔn,
n ma diine birin mɔn yi n dɛxɔn,
6 n yi n sanne maxama nɔnɔn fɛnɛn nan na,
hali turen yi minima fanyeni n xa!
7 Na waxatini,
n na yi mini siga taan so dɛɛn na,
n sa n ma gbɛdɛn dɔxɔ yamaan malandeni,
8 banxulanne yi n to,
e yi xɛtɛma nɛn,
fonne yi keli,
e lu tixi n yɛtagi,
9 kuntigine yi e falan dan,
e dundu,
10 mangane yi e falane dan,
e lenne yi xidi e dɛ kankeni.
11 Muxu yo na yi n ma falane mɛ,
na kanna yi a falama nɛn n ma a dubadiina.

Muxu yo na yi n to,
a yi n matɔxɔ,
12 amasɔtɔ n yi yiigelitɔne ratangama
naxanye yi e mawugama n xa,
n yi kiridine ratanga
muxu yo mi naxanye malima.
13 Saya furen yi muxun naxanye ma,
ne yi dubama n tan nan xa,
n yi kaɲa gilɛn nasɛwama.
14 Tinxinyaan yi ragodoxi n ma
alo n ma domana,
kiti kɛndɛn nan yi findixi n ma dugin nun
n ma kɔmɔtin na.
15 N tan nan yi findixi danxutɔɔn yɛɛne ra,
n tan nan yi madɔntɔɔn sanne ra.
16 N yi findixi tɔrɔ muxune fafe ra,
n yi xɔɲɛne xun mayɛngɛ kitini.
17 N tan nan yi tinxintarene sɛnbɛn kalama,
n yi e se tongoxine ba e yii.
18 Nayi, n yi a fala n yɛtɛ ma,
n naxa, ‘N faxama nɛn sabatini,
n ma bɔxɔne gboma ayi nɛn
alo ɲɛmɛnsinna,
19 n luma nɛn alo wudina,
naxan salen sinxi igeni,
xiila sama naxan yii ra kɔɛɛn na.
20 N ma binyen gboma ayi nɛn,
n sɛnbɛn mi ɲanma mumɛ,
a lu alo xali bandunxina.’ ”
21 “Na waxatini,
muxune yi e tuli matima n na sabarini.
N na yi e kawandi,
e yi e dundu.
22 N na yi falan ti,
e mi yi a matandima.
N ma falane yi luxi nɛn e xa
alo tulen naxan godoma bɔxɔ xaren ma.
23 E yi n mamɛma nɛn
alo e tulen mamɛma kii naxan yi,
e dɛɛne yi lu yibixi n bun
alo muxun naxanye tulen mamɛma soge
furen na.
24 E na yi yigitɛgɛ,
n yi e ralimaniya,
e mi yi wama fula feni n ma fanna ra.
25 N tan nan yi dɔxi e xun na,
n kiraan yita e ra,
alo mangana a ganla xun na,
alo muxun naxan tɔrɔ muxune masabarima.”

30

Yubaa xun mafalana: Təṛəya waxatin bata fa

1 “Koni iki,
n bata findi magele seen na diidine xa,
naxanye babaye yi raṅaxu n ma,
han n mi yi tinṅe
e lu n ma barene ye
n ma xuruseene kantandeni.
2 E babane yi nəe nanse ligε n xa e senbeni?
E senben birin bata yi ṅan.
3 Kamən nun tərən bata yi e raxadan,
e yi donseen fenma tonbonna nin,
4 e yi donseen fenma fətənnə nin burunna
ra,
budemaan nan tun yi e yii balon na.
5 E yi kedixi muxune ye,
muxune gbelegbele e fəxə ra
alo muṅadene nan yi e ra.
6 E yi e banxine tima geya kankene nan na,
e nun yili yirene nun faran yinle ra.
7 E yi wugama fətəndine nin
alo sofanle,
e yi sa e sa ṅanle yi.
8 Xaxilitarene nan ne ra,
xili mi e ra,
naxanye yi kedima gbelemən na ya-
manani.”

9 “Koni iki,
n bata findi magele seen na e sigine yi,
e lu n konbε tun.
10 N naṅaxu e ma,
e masigama n na.
E mi sikema degen naminε n yeṭagi.
11 Bayo Ala bata n senben kala,
a yi n nayarabi,
e mi fa yagima feen ligε n na.
12 Muxu kobine kelima n xili ma n yiifanna
ma,
e katama n nabiradeni e sanne ra,
e n yeṅεma
alogo e xa n halagi.
13 E bata n ma kirane kala.
Birin kataxi gbalon xa n sətə,
e mako mi muxu yo ma na feni.
14 E fa n yeṅεma
alo sofane na fu taan ma
e yinna rabira.
E mi sikema fadeni n xili ma
n naṅankata waxatini.
15 Gaxun bata n nabilin,

n ma binyen bata siga
alo foyen nan a xalixi,
n ma heṛin waxatin bata dangu
alo kundana.”

16 “Iki, n niin bama n yi.
Tərə ləxəne bata n li.
17 Xələna n suxuma kəeən na
han n xənnə,
naxan dan mi na.
18 Ala n suxuma a senben birin yi n ma
domaan ma,
a yi n yidəṭən
alo doma kəeən naxan muxune kəeni
dəṭənma.
19 A bata n woli boroni.
N bata lu
alo xuben nun burunburunna.”

20 “N ma Ala, n na i xilima,
koni i mi n yabima.
N tima i yeṭagi,
koni i n matoma nən gbansan.
21 I bata i yeε xədəxə n ma,
i n yeṅε i senben birin na.
22 I bata n lu foyeni, a lu sigε n na.
Wuluwunla n xalima na xun xən.
23 N na a kolon a i n xalima sayaan nin,
niiramane birin sigama deṅaxan yi.”

24 “N mi yi tərə muxune mali ba,
naxanye n xili e naṅankatani?
25 Naxanye yi tərəxi,
n mi wuga ne xən ba?
N bəṅən mi yi sunu yiigelitəne fe ra ba?
26 N yengi yi fe faṅine nan ma,
koni fe naṅine bata fa.
N yi keṅenna nan mamema,
koni dimin bata fa.
27 Xabu tərəna n sətə,
n kui seene ṅinma.
28 N sigan tiin dimin nan tun yi,
n mi sogen toma mumε!
N tima yamaan tagi,
n yi e mafan n mali feen na,
29 n wuga xuiin minima alo kankone,
alo dangaranfulene.
30 N fati kidin bata fərə n ma,
a yi koyen.
Fati mawolonna bata n xənnə yili.
31 N ma kondenna bata findi sunu sigi sa
seen na,
n ma xulenna yi findi wuga seen na.”

31

Yubaa xun mafalan danna

1 “Nxu nun n yεene bata layirin xidi fa fala n nama sungutunna mato kunfani.

2 Xa n na liga,

Ala nanse rafε n ma keli kore?

Ala Sεnbε Kanna kεεn mundun nafama n ma keli kore?

3 Halagin mi fama tinxintareyaan xan xɔn ba?

Gbalon mi fama hakε kanne xan xa ba?

4 Ala mi n sigati kiin toma ba?

A mi n san funfune birin yatεn kolon ba?”

5 “Na ma, n sigan ti nεn fuyantenyani ba?

N sanne yi birama yanfan nin ba?

6 Ala xa n sa sikeli tinxinxin fari, a yi n ma fetareya wanle to.

7 Xa n keli nεn a kiraan xɔn, xa n bɔɲεn yi bira n yεεn fɔxɔ ra, xa xɔsi yo yi lu n yiine ra,

8 nayi, n naxan sixi,

gbεtε xa na don,

muxune yi n ma sansine matala na bɔxɔn ma.”

9 “Xa n bɔɲεn kunfa nεn ɲaxanla nde xɔn, xa n dɔxɔ nεn n dɔxɔ bodena ɲaxanla yεε ra,

10 nayi, n ma ɲaxanla xa lu xεmε gbεtε bun, e nun xεmε gbεtεye yi kafu.

11 Amasɔtɔ xa n yi na liga nun, n ma yalunyaan yi findima fe haramuxin nan na,

na yi findi haken na kitisane naxan natɔrɔɲε.

12 N ma kalan yi findin tεεn na naxan yi n ganma han a n halagi fefe, a yi n hεrisigεn birin kala.”

13 “N tondi nεn kiti kεnden sε n ma walikene xa ba,

e mawuga n fari waxatin naxan yi?

14 Xa n yi na liga nun,

n nanse ligε Ala na keli waxatin naxan yi?

A na na feen fεsεfεsε,

n na a yabima nanse ra?

15 Amasɔtɔ a tan Ala keden peen nan nxu birin daxi,

e tan nun n tan nxu ngane kui.”

16 “N tondi nεn tɔrɔ muxune maxɔdinna yabε ba?

N kapa gilene lu nεn e yigitegeni ba?

17 N kedenna donseen don nεn ba, n mi se so kiridine yii?

18 Anu, xabu n foninge waxatini, n lu nεn kiridine masuxε alo e fafane.

Xabu n da,

n na n yengi dɔxi kapa gilene xɔn.

19 N yiigelitɔɔn to nεn ba,

dugi mi yi naxan yii,

hanma tɔrɔ muxuna marabεnna yi naxan ma,

20 n mi yi e marabεri ba n ma yεxεε xabe dugi binyene ra,

alogo e xa duba n xa?

21 Xa n na n yiini te nεn kiridin xili ma,

bayo n kitisane maliin sɔtɔma nεn,

22 nayi, n tungunna xa ba n fanna ra,

n yii tɔnsɔnna yi bolon n tɔnxɔnna ra.

23 N mi yi na ligε bayo n gaxuxi Alaa gbalon yεε ra,

n mi nɔε tiyε a yεtagi a nɔrɔni

xa n yi na liga nun.”

24 “N yi n yigin sa xεmani ba?

N yi a fala, n naxa,

‘I tan nan n kantan seen na?’

εn-εn de!

25 N sεwa nεn n ma hεrigε gbee kanyaana na ba,

n nafunla naxanye sɔtɔ?

26 N to sogen to xɔle,

hanma n to kiken nayabuxin to kore xɔnna ma,

27 n bɔɲεn mi kunfa wundoni.

N mi e batu mumε.

28 Xa n yi na liga nun,

na yi findima nεn haken na

kitisane naxan natɔrɔɲε,

nayi n bata yi Ala ramε nun

naxan kore xɔnna ma.”

29 “N sεwa nεn n yaxuna ɲaxankatan na ba?

N na n bodon nεn ba,

fe ɲaxine to a li?

30 N mi n yaxune danga

alogo Ala xa e faxa,

bayo n mi tinɲε yulubin tongε n fala xuine xɔn.

31 Naxanye birin yi fama n konni,

ne yi a falama nεn, e naxa,

‘Muxun birin lugoma suben na Yuba konni.’

32 Xɔɲεn mi yi xima tandeni mumε,

n yi n ma dεen nabima nen dangu muxune
xa.

³³ N na n ma murute feene luxun nen ba
alo adamadi gbeteeye?

N na n hake ne luxun n yete yi ba?

³⁴ N yi gaxuxi yamana falan nan na ba?

I laxi a ra

a n yi gaxuxi denbayane maranaxun nan
yee ra ba,

han n yi n dundu, n lu n konni?

³⁵ A yi rafanre n ma

n ma mawuga xuiin yi rame!

N ma fala donxene ni i ra,

n na n yii foxon sama naxan ma,

Ala Senbe Kanna xa n yabi.

Xa n yaxun yi mawuga kedindin sebe n xili ma,
na yi rafanre n ma.

³⁶ N yi a sama nen n tungunna ma,

n yi a so n xunna alo manga kamotina.

³⁷ N nan n sigati kiin yebama nen a xa,

n yi fa a yetagi alo kuntigina.”

³⁸ “N ma boxon yi gbelegbele n xili ma ba?

N ma xene yi e mawuga n fari ba?

³⁹ N yi muxune bogi seene don ba,

n mi e saren fi?

N yi e kanne toro ba?

⁴⁰ Xa n yi na liga nun,

nayi, janle xa sabati n ma xene ma,

benun murutun xa sabati,

sexen yi sabati,

benun fundenna xa sabati.”

Yubaa falane danna ni ito ra.

32

Elihu a falana

¹ Elifasi nun Bilidada nun Sofara yi ba falan tiye Yuba xa, bayo a yi a yete mirixi tinxinden nan na. ² Nayi, Elihu yi xolo, Busi kaan Barakeli a dii xemen naxan Rami xabilani. A xolo Yuba xili ma, amasoto a yi a falama nen a a tinxin Ala yetagi. ³ A man yi xolo xeme saxanne ma, bayo e mi yabi fanin sotoxi Yuba ra, na feen yi lu alo Ala nan findixi fe kalan na. ⁴ Bayo e yi fori a xa, Elihu yi a sabari, a munma yi falan ti Yuba xa. ⁵ Koni Elihu to a to yabi mi yi fa xeme saxanna ne de, a yi xolo.

⁶ Nayi, Elihu, Busi kaan Barakeli a dii xemen yi falan ti, a naxa,

“N tan nan man foningeyani,

fonna nan e tan na,

nanara n yi xuruxurunma,

n gaxu n ma kolonna yite e ra.

⁷ N yi a mirixi nen, n naxa,

‘Fonne nan lanma e falan ti,

fonne nan lan e fekolonna xaranna ti.’

⁸ Koni jandin naxan na,

naxan xaxinla fima muxun ma,

niin nan na ra,

naxan kelima Ala Senbe Kanna niiraxinli.

⁹ Siimayaan xa mi tun fama fekolonna ra,

kiti kenden kolonna mi fama foriyaan xan
xon tun.

¹⁰ Nanara, n na a falama, n naxa,

‘Yuba, i tuli mati n fan na.

N fan xa n ma kolonna yita i ra.’ ”

¹¹ “Han iki, n bata e falane rame,

n yi waxi e fe kolon falane nan name fe yi,

han e yi e falane yeba.

¹² N na n tuli matixi nen e ra ki fani,

koni e tan sese a fala mi Yuba kenenxi,

e tan sese mi a falane yabixi a fanin na.

¹³ E nama a fala, e naxa,

‘Nxu bata yabin soto fekolonni fa fala

Ala nan keden non sote Yuba ma,

muxun mi a ra.’

¹⁴ Yuba mi a falane tixi n tan xan xili ma,

n mi a yabima alo e tan.”

¹⁵ “Yuba, i lanfane bata tunnaxolo e ma,

e mi fa i yabima,

fala mi fa e xon.

¹⁶ N man xa lu sabarixi ba,

hali e to mi fa fala tima,

bayo e bata e dundu,

e mi fa yabi tima?

¹⁷ N fan waxi n ma yabin ti feni.

N fan waxi n ma kolonna yita feni,

¹⁸ bayo fala gbegbe n kui,

n xaxinla n nadinma n xa falan ti,

¹⁹ na bata n boren nate,

alo manpa nen naxan wuyenna a sa seen

balanxini boma.

²⁰ N xa falan ti, nanara a gode,

n xa n deni bi, n yi n ma yabin fi.

²¹ N mi muxu yo rafisama a bode xa.

N mi muxu yo matoxoma.

²² A yetena, n mi fatan muxu matoxe,

xanamu, naxan n daxi

na yi n faxama nen mafuren.”

33

Elihu a falane: Ala muxune maxadima tərəyaan nan xən

¹ Elihu mən yi a fala Yuba xa, a naxa,
“Yuba, iki i tuli mati n ma falane ra,
i tuli mati n ma falane ra ki fajı.

² N nan n dəni bima,
n falan ti i xa.

³ N ma falane n ma bəne fajıyaan nan
makənənma,
n na n ma kolonna jəndin nan falama i xa.

⁴ Alaa Nii Sarijanxin nan n daxi,
Ala Sənbə Kanna niiraxinla nan niin biraxi
n yi.

⁵ N yabi, xa i nəe,
i yitən, i fa n yabi n yətagi.

⁶ En birin lan Ala yətagi,
n fan baxi bəndən nin.

⁷ Nayi, i nama gaxu n tan yee ra,
n mi i jaxankatama.”

⁸ “Koni, i fala xuiin mən n tunla ma,
n bata i ya falane mə dəxə wuyaxi,

⁹ i naxa, ‘Fə yo mi n na,
murutəde mi n na Ala ma.
N sarijan, hake mi n ma.

¹⁰ Anu, Ala mən fəen toma n na,
a n yatəxi a yaxun na.

¹¹ A n sanne sama kutun na,
a yeen tixi n sigati kiin birin na.’ ”

¹² “Koni, na feen ma,
n xa a fala i xa, jəndi mi i xa,
amasətə Ala dangu adamadiin birin na.

¹³ Nanfera i a matandima,
a to mi a dentəgema i xa?

¹⁴ Anu, Ala falan tima muxune xa kii
wuyaxi,

koni e mi e tuli matima a ra.

¹⁵ A falan tiin muxune xa xiyene
nun fe toni kəeen na.

Xixəli gbeen na dangu muxune ma,
e nema saxi e sadene ma,

¹⁶ nayi, Ala yi feene yita muxune ra,
a yi e rakolon,

¹⁷ alogo a xa muxune ba e wali jaxine yi,
a yi e ratanga wason ma.

¹⁸ Nayi, Ala muxun niin natangama nən
gaburun ma,
a yi a rakisi laxira yi.”

¹⁹ “Ala mən muxun natərənma tərən na,

naxan a rakankanma a sadeni,
a xənne yi lu a xələ.

²⁰ Nayi, donseen yi rapaxu a ma,
hali donse jaxuməne.

²¹ A yi doyen mafuren, a yi xəsi,
han a xənna naxanye mi yi toma,
ne yi mini kənenni.

²² A yi maso gaburun na,
a niin yi so saya malekane yii.”

²³ “Koni, na yi lan
xa Alaa malekana nde fa a fəma,
naxan fində tagi yitən keden peen na wuli
kedenna ye,

a kira tinxinxin yita a ra.

²⁴ Malekan yi kininkinin a ma, a naxa,
‘Ala, i nama tin a xa godo gaburun na,
n bata a xunbaan sətə.’

²⁵ Nayi, na muxun fatin mən yi a dii jərə
sənbən sətə,
a mən yi sənbən sətə
alo a foninge waxatina.

²⁶ Nayi, na muxun na falan ti Ala xa,
a yi a yabi,

a yi fa gbelegbelə Ala yətagi səwani,
amasətə Ala bata a tinxinyaan saren fi a
ma.

²⁷ A luma sigin se nən yamaan yətagi,
a naxa, ‘N yulubin tongo nən,
n yi sariyan kala,

koni Ala mi na saranxi n na.

²⁸ Ala bata n niin natanga gaburun ma,
n luma nən kənenna nin.’ ”

²⁹ “Ala na birin ligama,

a ligama nən sanja ma wuyaxi muxune xa,

³⁰ alogo a xa e niin natanga gaburun ma,
alogo e xa lu e nii ra kənenni.”

³¹ “Yuba, i tuli mati n na ki fajı!

I dundu, n xa falan ti i xa.

³² N yabi,

xa falana nde i xən, falan ti,
amasətə n waxi i ya tinxinyaan to feni.

³³ Xanamu, i tan nan lan

i tuli mati n na,

i dundu,

n xa i xaran fekolonna ma.”

34

Tinxinna kanna nan Ala ra

¹ Nayi, Elihu mən yi falan ti, a naxa,

2 “Fekolonne, ε n ma falane rame,
ε tan xaxilimane, ε tuli mati n na!
3 Bayo, muxun tunla nɔε falane fεsεfεsε nen,
alo a dεen to nɔε donse fajin kolonje.
4 En birin xa kiti kenden fen,
en na a kolon en bode tagi naxan fan.”

5 “Yuba bata yi a fala,
a naxa, ‘N tinxin,
koni Ala mi tinxi kiti kenden se n xa.
6 Yoona n tan nan xa,
koni n yatexi wuleden nan na.
N ma furen mi yalanma,
hali n to mi murutexi Ala ma.’ ”

7 “Muxun mundun na
naxan luxi alo Yuba?
A magelen tima
alo a igen minma kii naxan yi,
8 a birama fe jaxi rabane fɔxɔ ra,
e nun jaxudene sigan tima,
9 bayo Yuba bata yi a fala,
a naxa, ‘Muxun mi sese sɔtɔma,
a na kata e nun Ala xa lan.’ ”

10 “Nayi, xaxilimane,
ε tuli mati n na!
Ala mi jaxu mumε!
Tinxintare mi Ala senbe Kanna ra mumε!
11 Ala muxune saranma e kewanla nan na,
a birin suxu a sigati kiin xɔn.
12 Nɔndin nan na ra,
Ala mi fe jaxin ligama!
Ala senbe Kanna mi kiti kenden kalama!
13 Nde Ala dɔxi bɔxɔn xun na?
Nde dunuja birin taxuxi a ra?
14 Xa Ala yi mirixi a yete nan tun ma,
a yi a niin namara a yete xa,
15 nayi, daliseene birin yi faxama nen
sanja ma kedenni,
adamadiine mɔn yi xete bendeni.”

16 “Yuba, xa i xaxinla na,
ito rame,
i tuli mati n fala xuine ra.
17 Kiti kenden najaxu naxan ma,
na nɔε mangayaan lige ba?
I suse tinxinden yalage ba,
a tan naxan senbe kanna ra?
18 Ala nan keden pe nɔε suse a fale mangan
xa,
a naxa, ‘Fuyantenna!’
Ala nan tun a fale kuntigine xa,
a naxa, ‘Naxudene!’

19 Ala mi kuntigine rafisama e bode xa,
a mi yigelitɔn nun nafulu kanna tagi
rasaxi,
amasɔtɔ a tan nan e birin daxi.
20 E birin faxama nen.
Kɔε tagini, Ala na e yigisan,
e raxɔri, senbemane fe yi godo.
Na mi fatama muxu yo ra.”

21 “Ala yeen tixi muxune sigati kiin birin na,
a e san funfune birin yatema.
22 Dimi yo mi fa na,
fe jaxi rabane nɔε e luxunje naxan yi.
23 Ala mako mi fa muxune kejaan fεsεfεsen
ma,
benun a xa e xali kiti sadeni.
24 A hayu mi fa senbemane fenna ma,
benun a xa e kala,
a mɔn yi muxu gbete dɔxɔ e funfuni.
25 Nɔndin nan na ra, a e kewanle kolon.
Kɔε kedenna ra, a yi e ba, a yi e faxa.
26 A e jaxankatama nen yamaan yetagi
alo fe jaxi rabane,
27 bayo e bata xete Ala fɔxɔ ra,
e yi a sariyane birin bejin.
28 E yi yigelitɔne jaxankata
han e yi e xuini te Ala ma.
Nayi, Ala yi tɔrɔ muxune wuga xuiin
name.”

29 “Koni, xa Ala lu dunduxi,
nde a yalage?
Xa a a yetagin luxun,
nde nɔε a tɔε?
Anu, a mɔn luma muxune nun siyane birin
xun na nen
30 alogo Ala kolontaren nama dɔxɔ man-
gayani,
naxan findima kalan na yamaan xa.”

31 “A nɔε lige nen,
muxuna nde yi a fala Ala xa, a naxa,
‘N bata kalan ti,
koni n mi fa fe jaxin ligama sɔnɔn.
32 N mi naxan toma, na yita n na.
Xa n bata tinxintareyaan liga,
n mi fa a ligama sɔnɔn.’
33 Ala lan a xa na kanna ratorɔn
fata i miriyaan na ba?
I tan naxan Ala rasɔtɔma,
i tan naxan tondixi Ala ra.
I tan nan lan i yi a yeɓa,
n tan mi a ra,

i miriyaan fala.”

34 “Xaxilimane a falama nen n xa,
e nun fekolonna
naxanye n xuiin namema, e naxa,
35 ‘Yuba falan tima fekolontareyaan nin,
xaxilimaya mi a falane ra.’
36 A lan Yuba yi lu kitin de
han a danna,
bayo a falan tima alo fe jaxi rabana.
37 A mon muruten sama a yulubin fari,
a Ala magelema en yetagi,
a falane mi janma Ala xili ma.”

35

Elihu a falane: Fe fuun nan Yubaa falane ra

1 Nayi, Elihu mon yi falan ti, a naxa,
2 “I laxi a ra a jondina i xa ba?
I yi a fala, i naxa,
‘N tinxin Ala yee ra yi.’
3 Koni, i mon a falama,
i naxa, ‘N to mi yulubi ligaxi,
na tonon nanse ra n tan xa?’ ”
4 “Awa, n tan nan i yabima,
e nun i xoyin naxanye i fema.
5 I yeen ti kore, i kundaan mato,
e mate i xun ma pon!
6 Xa i yulubin liga,
na sa Ala tere menni ba?
I ya muruten na gbo ayi,
na nanse lige a ra?
7 Xa i tinxin, na nanse fima Ala ma?
A nanse sotoma i yii na ma?
8 I ya fe jaxine muxune nan tun toroma,
i ya tinxinyaan munanfanna muxune nan
ma.”
9 “Naxankatan na gbo ayi yamaan ma,
e mawugama nen.
Senbemaan na e toro,
e xui ramini malina fe ra.
10 Koni, muxu yo mi a fale, a naxa,
‘Ala minen, a tan naxan n daxi?
A muxune rawekilema e betin ba dimini,
11 a en xaranma burunna subene kerpane
xon.
A fekolonna fi en ma xoline kiine xon.’
12 Na muxune gbelegbelema malina fe ra,
koni Ala mi e yabima,
bayo e tan findixi fe jaxi rabane nun waso-
dene nan na.”

13 E gbelegbelema fuyan,
Ala mi e ramema,
Ala Senbe Kanna mi a tuli matima e xuiin
na.
14 A i xuiin namema di nayi,
i tan naxan a falama a i mi a toma?
I yi a fala a i bata i ya kitin so a yii,
i a tan nan mamema!
15 Iki, bayo Alaa xolon munma fa,
e nun a mi a tuli matixi murute falane ra,
16 nayi, Yuba luma a fala fuun nan tun tiye,
a yi fekolontare falane rawuya ayi.”

36

Elihu a falane: Ala adamadiine xaranma kii naxan yi

1 Elihu mon yi siga falan ma, a naxa,
2 “I mon xa tin ndedi, n xa i xaran,
amasoto fala gbegebe mon n xon
n naxan fale i xa Ala fe ra.
3 N nan n ma kolonna fenma yire makuyen
nin,
n yi yoon fi Ala ma naxan n daxi.
4 Wule mi n ma falane ra mum.
N tan naxan be i yetagi,
n ma fekolonna kamalixi.”
5 “Ala senben gbo yati,
a mi muxu yo rawolima ayi.
A senben gbo a xaxilimayaan xon.
6 A mi jaxudene luma e nii ra.
A kiti kenden sama yigelitone xa.
7 A mi a xun xanbi soma tinxin muxune yi,
koni a e fe yitema nen,
a yi e dexo manga gbedene yi habadan.
8 Xa e xidixi yolonxonne ra,
xa e toroni,
9 Ala e kewanle nan makenenma e xa na
kiini,
e nun e murute feene
e naxanye ligaxi wasoni.
10 A yi e xaran,
a e xa e tuli mati e xuru falane ra,
a yi e yamari,
a e xa xete e haken foxo ra.
11 Xa e tuli mati,
e yi a yamarin suxu,
e siimayaan danguma herin nin,
e yi e dunuja yi gidin jan sewani.
12 Xa e mi a rame,
e faxama nen yengeni,
e halagi e fe kolontareyani.”

13 “Ala kolontarene nan xələn namarama,
e mi Ala maxandima malina fe ra
hali a na e ratərən.

14 E faxama e foningeyaan nin,
e siimayaan yi rajan yagin ma yalundene
tagi.

15 Koni, Ala tərə muxune rakisima
e tərən nan xən,
a yi e rakolon naxankatan xən.

16 A i tan fan bama nən tərəni,
a yi dəxəde rafulunxin fi i ma,
a yi i ya tabanla rafe donse fajine ra.”

17 “Koni iki,
kitin naxan nagidixi fe naxi rabane xili ma,
na bata i sətə,
Ala to a kiti kəndən sa i xili ma,
a yi i yalagi.

18 Nayi, xələn nama i radin
i yi fe kobin liga,
i nama xətə Ala fəxə ra
bayo na saren gbo.

19 I ya nafunle i bə tərəni ba?
Hali i sənbe gbeen mi nəe i maliyə iki.

20 A xəli nama i suxu kəeen xa so,
alogo i xa muxune ba e konne yi.

21 A liga i yeren ma!
I nama fa həkən liga sənən,
i bata yi gbalon sətə na fe ra.

22 I xa a kolon
a Alaa binyen gbo a sənbeni.
Nde nəe xaranna tiyə alo a tan?

23 Nde kiraan yitaxi a ra?
Nde nəe a fale, a naxa,
‘I bata tinxintareyaan liga?’ ”

24 “I nama ninan Alaa wanle matəxən ma,
muxune birin naxanye fe falama e bətine
yi,

25 adamadiine birin nəe naxanye toə,
e yi e mato wulani.

26 Ala gbo yati,
en mi a gboon danna kolon,
a siimayaan dan mi na.

27 A na igen nate wuyenni kore,
a yi na findi tulen na mənni.

28 Na tulen yi keli kundane yi,
a godo adamadiine ma.

29 Nde nəe kundaan nafala kiin kolonjə,
e nun galanna godon kii naxan yi keli
kore?

30 A mato, a kuyen jin masəxənna ramin-
ima a rabilinni,

a fəxə igen nafema
han dimin yi so a tilinna ma.

31 A yamaan makitima na tulen nan xən,
a donse gbegbe fi e ma.

32 A galanna tongoma a yii firinne nan na,
a yi a ragodo a na wa dənaxan xən.

33 A kuye sarinna a fa feen nan mayitama,
hali xuruseene a fa feen kolon.”

37

1 “Nanara, n bəjən xuruxurunma,
a keli a sadeni.

2 Ɛ tuli mati,
ε tuli mati kuye sarinna ra
naxan findixi Ala xuiin na,
a sənəxə xuiin naxan minima a də.
3 Ala a galanna ragodoma keli kore,
a yi a ragodo dunuḡa birin xun xən.

4 Na xanbi ra, a sənəxə,
a yi a xui gbeen namini

alo kuye sarinna,
a mi fa galanni tima
a na a xui ramini.

5 A kabanako feene rabama a sənəxə xuiin
xən,
en mi nəe naxanye famunjə.”

6 “Ala yi balabalan kəsene yamari,
a naxa, ‘Ɛ godo bəxəni,’
a yi tulen nagodo, tule gbeen yati.

7 A yi muxune wanle ratima na kii nin
alogo ne birin xa a wanla kolon.

8 Hali burunna subene soma nən faranne
kui,
e lu e yinle ra.

9 Kala ti foyen yi keli sogeteden yiifanna
ma,
xunbenla yi keli kəmənen fəxəni.

10 Ala niiraxinla nan ige xundin naminima,
igen xunmaan yi xədəxə alo wurena.

11 A yi kundane rafe tule igen na,
e nun kuye jin masəxənna,
a yi e raxuya ayi yiren birin yi.

12 A tan nan e rasigama
alo a ragidixi kii naxan yi
alogo e xa a yamarin birin nakamali,
dunuḡa birin yi.

13 Nayi, Ala a waxənna nan ligama bəxən
fari,
a yi muxune ratərən

22 “I bata siga
han ige xundin namaran denaxan yi ba?
I bata balabalan kesene ramaradene to ba?
23 N ne dɔxi gbalon waxatine nan yeε ra,
e nun sɔnxɔ nun yengε lɔxɔne.
24 I a kolon ba
kenenna minin kiraan naxan xɔn?
I a kolon ba
sogetede foyen kelima denaxan yi?”

25 “Nde kiraan nabaxi tule igen xa?
Nde kiraan yitaxi kuye sarinna ra?
26 Nde tulen nafama bɔxɔn fari
muxu yo mi denaxan yi,
e nun tonbonni
muxe mi dɔxi denaxan yi?
27 Nde igen nafama yire xarene ma,
alogo sexen xa sabati?”

28 “Tulen fafe na ba?
Nde xiila barixi?
29 Ige xundina nga na ba?
Nde xunbenla barixi?
30 Igen xɔdɔxɔma alo gemena,
ige xundin yi sa fufaan xun ma.”

31 “Nde nɔε sare kuru Dii Temε Soloferene
yɔlɔnxɔnna tugunje?
I tan nɔε sare kuru Donsona lutin fulunje
ba?†
32 I nɔε sare kurune raminε e waxatini ba,
i yi sare kuru Kanko Gbeen nun a diine
rasiga ti?
33 I a kolon ba
yanban seene koreni sigama sariyan nax-
anye ma?
I tan nan yanban seene senben nawalima
bɔxɔn ma ba?”

34 “I xuiin te han kundane ma kore xɔnna
ma ba,
i yi e yamari a tulen xa fa i ma?
35 I tan nan kuye sarinne rasigama ba,
e yi a fala i xa,
e naxa, ‘Nxu tan ni i ra?’
36 Nde fekolonna saxi muxun bɔɲeni?
Nde xaxilimayaan fixi a ma?
37 Nde nɔε kundaan yate a xaxilimayaan
xɔn?
Nde nɔε ige sa seene xun sinje kore,
38 gbangbanna yi findi boron na,
bɔxɔn kobelene yi dɔxɔ e bode ra?”

Ala nan subene birin kannara

39 “I tan nan donseen soma yata gilɛn yii
ba?
I tan nan kamen bama yata senbemane ma
ba,
40 e nɛma sa e yinla kui,
hanma e nɛma luxunxi subene yeε ra?
41 Nde donseen soma xaxaan yii,
a diine na e xuini te Ala ma,
a na siga na xun xɔn donse fendeni?”

39

1 “I a kolon ba
bolen diin xalima waxatin naxan yi?
I xɛnle toma ba, e nɛma diin xale?
2 I e kuiin maxali waxatin yatema ba?
I e dii xali waxatin kolon ba,
3 e na e felen e dii xalin tɔrɔni,
e yi e diin xali?
4 E diine senben sɔtɔma,
e gbo xunnabani.
Na xanbi ra, e keli e ngane fema,
e mi fa fama sɔnɔn.”

5 “Nde burunna sofanla xunnabaxi?
Nde a fulunxi?
6 N bata tonbonna findi a dɔxɔden na,
fɔxɔ bɔxɔn yi findi a konna ra.
7 A na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin mε taane yi,
a gele,
a mi soo ragiin xuiin mε mumε!
8 A sigama a dεgedeni geyane nan fari,
denaxan xinde, a yi mɛn fen.”

9 “Burunna ɲingen tinje finde i ya walikɛɛn
na ba?
A xiyε i ya xuruseene balon sa seen dɛxɔn
ba?
10 I nɔε a xide
alogo a xa i ya xɛɛn bi ba?
A xɛɛ rabɔnbɔ seen bandunje i fɔxɔ ra
mεmεmεne yi ba?
11 I yigin se a yi ba,
bayo a senben gbo?
I ya wali xɔdɛxɛne luyε a ma ba?
12 I yengi se a ma ba?
A fe i ya se xabaxine ra i xa,
a fa e sa i ya lonna ma?
13 Dangaranfulene gabutene yitema
sewani,
koni e mi nɔε tugaɲje

† 38:31: Mɛn kaane yi sare kurune yatexi nɛn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

alo x̄aliin bodene.

14 A x̄elene luma biraxi b̄ox̄on nan ma,
a yi e lu burunburun wolonni.

15 A mi mirixi a ma
fa fala e n̄e yib̄e n̄en,
a burunna subena nde tiye e yi n̄en.

16 A n̄axu a diine ra
alo a tan xa mi e xalixi,
a mi gaxuma
fa fala a bata t̄or̄o fuuni e xalideni.

17 Ala bata a kuma fe kolonna ra,
a mi xaxili fixi a ma.

18 Koni, a na keli a gideni,
a gelema n̄en soon nun soo ragiin ma.”

19 “I tan nan senben fima soon ma ba?
I tan nan a k̄e ma xabene saxi ba?

20 I n̄e a ratugan̄e alo sup̄ena?
A gbelegbele xuiin magaxun nan tima.

21 A b̄ox̄oni s̄ox̄onma a torone ra lanbanni,
a s̄ewaxi a fangan na,
a sigama ganla ye ra yengeni.

22 Gaxun b̄ote mi a xa,
a mi kuisanna kolon,
a mi x̄etema a xanbi ra silanfanna ye ra.

23 Xalimakuli sa seen nun tanban gbeen
nun a xurin naxan xidixi a fari,
ne xuiin minima a n̄ema a giye.

24 A kunfaxin tunganma, a siga.

X̄otaan na fe,
a mi fa n̄e tiye yengeni.

25 X̄ota xuiin na mini,
a gbelegbele s̄ewani,
a yengen xirin mema
hali a n̄ema sa wulani,
e nun kuntigine gbelegbele xuiin nun
yenge so xuina.”

26 “S̄egen tunganma i ya xaxilimayaan nan
x̄on ba,
a yi a gabutene yibandun sogeteden yi-
ifanna binni?

27 Singbinna tunganma i ya yamarin nan
bun ba,

a yi a t̄en sa geya matexine fari?

28 A yigiyaxi ḡeme yirene nin,
a yire makantanxine nin geyane xuntagi.

29 A a donseen fenma m̄enna nin
a n̄ema d̄axi,

a yi sa a to yire makuyeni.

30 Binbine denaxan yi, a m̄enna nin,
a diine baloma wunla nan na.”

40

1 Alatala m̄on yi a fala Yuba xa, a naxa,
2 “I tan naxan Ala Senbe Kanna yalagima,
i m̄on luȳe a matand̄e?

I tan naxan Ala mafalama,
i n̄e a yab̄e?”

Yuba yi Ala yabi

3 Yuba yi Alatala yabi, a naxa,

4 “Sese mi n tan na.
N n̄e i yab̄e nanse ra?
F̄o n na n yiin sa n d̄e ra,
n yi n dundu.

5 N bata falan ti,
n mi fa yabi tima.
N bata a radangu ayi,
n mi fa sese falama.”

Alaa yabina

6 Alatala yi Yuba yabi wuluwulu gbeeni,
a naxa,

7 “Keli, i yit̄on alo x̄eme w̄ekilexina,
n xa i max̄odin, i yi n yabi.

8 I waxi a fala feen nin ba
fa fala a n mi kiti kend̄en sama?
I waxi n yalagi feen nin ba,
i yi yoon fi i yete ma?

9 I senben gbo alo Ala ba?
I xuiin find̄e kuye sarinna ra ba
alo Ala gbeena?”

10 “I yete maxidi binyen nun gboon na,
i yi i maxidi n̄or̄on nun xunnayerenna ra.

11 I ya x̄ol̄on nasiga muxune ma,
i wasodene birin nagodo san̄ja yi kedenni.

12 I wasodene birin nagodo san̄ja yi ke-
denni yati,

i n̄axudene birin halagi
e denaxanye yi,

13 i yi ne birin maluxun,
i yi e balan gaburun kui.

14 Nayi, xa i yi na liga nun,
n tan yet̄een yi i mat̄ox̄oma n̄en,
bayo i yete senben yi i rakisima n̄en.”

15 “Malinna mato, sube magaxuxina.

N tan nan a daxi
alo n ni i daxi kii naxan yi.
A s̄ex̄en donma alo n̄ingena.

16 A senbena a tagin nin.

A senbena a fudi ma fasane nin.

17 A xunla x̄od̄ox̄o alo sumanna,
a danba subene fasane yibalanxi ken!

18 A xonne fan luxi alo sulana,
a nensən xonne luxi alo wurena.”

19 “A findixi Alaa dalise fisamantenna nan
na.

N tan, a da mangan nan keden nɔn sɔtɔma
a ma silanfanna ra.

20 A balon sɔtɔma geyane fari,
burunna subene birin denaxan yi.

21 A sama wudine nan bun,
a yi a luxun dara yi gbalane bun,

22 a matabuma wudine nininna nan na,
wudin naxanye xuden de,
ne yi a rabilin.

23 Xa igen gbo ayi, a mi gaxuma,
hali Yuruden baa igen fa han a de,
a luma nen xaxili sani.

24 Xa a yeene rabixi,
nde nɔe a suxe?
Nde nɔe a suxe,
a wuren bira a nɔeni?

Ige yi sube naxina

25 I ige yi sube naxin suxe konna ra ba?
I a suxe a lenna ma ba i ya lutin na?

26 I gbalan sɔte a nɔeen kui ba,
i yi a gbegeben sɔxon wuren na?

27 I mirixi a ma
a kankanɛe i mafanna ma ba,
a fala fajine ti i xa?

28 A layirin xide e tagi ba,
a finde i ya konyin na habadan?

29 I sabaan soe a ra ba alo xalina?
I lutin xide a sanna ra ba,
i yi a so i ya dii temene yii?

30 Yexe suxune a matiyɛ lɔxon ba,
e a yitaxunɛe yulane ra?

31 I nɔe a kidin kale xalimakunle ra ba?
I nɔe a xunna sɔxonɛe kulundene ra ba?

32 Nayi, hali i yiin din a ra a yenge xinla ma
sanɔa ma keden pe,
i mi fa na nɔxon ligama sɔnɔn.”

41

1 “Muxun naxan waxi a xa a nɔ,
na a yete nan madaxuma.

Muxu yo na a to tun,
na birama nen a xanbiramaan na.

2 Muxu yo mi suse yengen bage a ma,
nayi nde suse tiye n yetagi?

3 Nde a doli n ma,
alogo n xa a fi?

N tan nan gbee dunuɔa seene birin na!”

4 “N mɔn xa falan ti ige yi sube naxin salen
seene ma,
e nun a senbe magaxuxin nun a fati fajina.

5 Nde nɔe a kidin be a ma?

Nde nɔe a xanle sɔxonɛe
naxanye xɔdɔxɔ alo wurena?

6 Nde nɔe a gbegebeni biye?
Muxune gaxuma a jinne nan yeɛ ra.

7 A xali xɔdexene safa wuyaxi nan a fari,
e dɔxi e bode ra a fari
alo ye masansan wure lefane.

8 E saxi e bode fari,
hali foyen mi nɔe dangue.

9 E tugunxi e bode ra,
e bode suxi,
e mi nɔe be e bode ra.”

10 “Ige yi sube naxin na tison,
kenenna yi mini,
a yeene luxi alo subaxana.

11 Tee degen minima a de,
tee wolonne tunganma.

12 A nɔe tutin tema,
alo tunde wolonna,
alo sexe tutina.

13 A nɔe foyen ticine radegema,
tee degen yi mini a de.

14 Senbena a kɔeen nin,
gaxun nan sigama a yeɛ ra.

15 A fati kidin nixirinixirine wuya,
e bata xɔdɔxɔ ayi a ma,
sese mi bama a ma.

16 A bɔnen xɔdɔxɔ alo gemena,
a xɔdɔxɔ alo se kunba gemena.”

17 “A na keli, alane yi gaxu,
e yigitegexin yi xete.

18 Silanfanna mi sese ligama a ra,
hanma tanba xurin nun degemaan nun
tanba gbeena.

19 Wuren luxi nen a tan xa
alo sexena,
sulana alo wudi kunxina.

20 A mi a gima xalimakunla yeɛ ra,
lantan gemene findixi se dagin nan na a tan
xa.

21 Gbelemen luxi nen a tan xa
alo sexena,
a gelen tanban woli xuiin ma nen.

22 A kui kidin luxi nen
alo gemɛ ralemunxine,
alo xee rabɔnbɔ seen naxan bubuma
boroni.”

²³ “A na sin fɔxɔ igen tilinna ma,
igen yi a ramini alo a tɛɛn nan ma.
A fɔxɔ igeni maxama nɛn
alo seri igen tɛɛn ma.

²⁴ A funfuni yalanxin nan luma a xanbi ra
igeni,
a lu alo fonna xun sɛxɛn na mini fufaan
fari.

²⁵ A kannna mi muxu yo ra bɔxɔ xɔnna fari.
Dali seen na a ra naxan mi gaxuma.

²⁶ A yaxu sɛnbɛma yo na keli,
a yɛɛn yoma na kannna ma nɛn,
bayo a tan nan sube xɔɲɛne birin ma man-
gan na.”

42

Yubaa yabi dɔnxɛna

¹ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,
² “N na a kolon a i nɔɛ feen birin na,
i nɔɛ i waxɔn feene birin nakamale.
³ I yi n maxɔdin, i naxa,
‘Nde i tan na,
naxan n ma fe ragidixine yidimima
a xaxilitareya falane xɔn?’
Awa, n yi feene falama nɛn,
n mi yi naxanye famuma a fajin na.
⁴ I yi a fala n xa, i naxa,
‘I tuli mati, a lu n xa falan ti,
n xa i maxɔdin, i yi n yabi.’
⁵ Awa, n bata yi i ya fe mɛ,
iki n yɛɛn bata i to.
⁶ Nanara, n nan n yɛtɛ yalagima,
n dɔxɔ burunburunna nun xubeni
nimisani.”

Yubaa taruxun naɲanna

⁷ Alatala yelin xanbini falane tiyɛ Yuba
xa, Alatala yi a fala Elifasi, Teman kaan xa,
a naxa, “N ma xɔlɔn bata keli i xili ma ɛ nun
i lanfa firinne, amasɔtɔ ɛ mi n ma fe falaxi
tinxinni alo n ma walikɛɛn Yubaa ligaxi kii
naxan yi. ⁸ Iki, ɛ tura solofere nun konton
solofere tongo, ɛ siga n ma walikɛɛn Yuba
fɛma, ɛ yi saraxa gan daxin ba ɛ yɛtɛ xa. N
ma walikɛɛn Yuba n solonama nɛn ɛ xa, n
yi a maxandi xuiin nasuxu, n mi ɛ suxu ɛ
xaxilitareyani. ɛ mi n ma fe falaxi tinxinni,
alo n ma walikɛɛn Yubaa ligaxi kii naxan
yi.” ⁹ Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan
Bilidada nun Nama kaan Sofara yi siga, e yi
a liga alo Alatala a fala kii naxan yi, Alatala
yi Yubaa maxandi xuiin nasuxu.

¹⁰ Yuba yelin maxandin tiyɛ a lanfane xa
waxatin naxan yi, Alatala mɔn yi a raxɛtɛ
a kii fonni. Seen naxanye yi Yuba yii nun,
Ala yi ne dɔxɔde firin so a yii. ¹¹ Yuba
tada xɛmɛmane nun a magilɛne birin yi
fa a xɔntɔn e nun muxun naxanye birin
yi a kolon, e yi sɛwa banden don a xɔn a
konni, e yi kininkinin falane ti a xa, e yi
a masabari lan gbalon ma Alatala naxan
birin saxi a fari. E birin yi a ki gbetin nun
xɛma yiisolirasone yi. ¹² Alatala mɔn yi
barakan sa Yuba siimaya dɔnxɛni dangu
a fɔlɔn na, a yi yɛxɛɛ wuli fu nun naanin
sɔtɔ, ɲɔgɔmɛ wuli fu nun sennin, ɲinge wuli
keden, e nun sofali wuli keden. ¹³ A mɔn
yi dii xɛmɛ solofere sɔtɔ e nun dii tɛmɛ
saxan. ¹⁴ A yi a singen xili sa Yemima,
a firindena Kesiya, a saxandena Keren-
Hapuku. ¹⁵ Naxalan tofajin mi yi toɛ ya-
manani alo Yubaa dii tɛmɛne. E fafe Yuba
yi kɛɛn so e birin yii alo e tada xɛmɛmane.
¹⁶ Na xanbi ra, Yubaa siimayaan yi siga han
ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ tonge naanin, a yi a yixɛtɛne
to han a dɔxɔde naanindena. ¹⁷ Na xanbi
ra, Yuba yi faxa foriyani, a wasaxina a
siimayaan na.

Yaburina Nabi Dawudaa Betine

Isirayila manga Dawuda nan Kitabun yireni ito sebexi naxan xili “Nabi Dawudaa Yaburina.” Sora yo sora beti keden na a ra muxune yi naxan bama Ala batu waxatine yi. Yamaan yi salima waxatin naxan yi, e Ala batu, e yi betina ndee bama nen Ala Batu Banxin kui. Denkeleya muxu kedenna fan yi nae nen betine be a konni a nema Ala maxande waxatin naxan yi. Betini itoe findixi Ala mataxon nun Ala maxandin nan na.

Beti keme tonge suulun nan malanxi Kitabun yireni ito kui Isirayila fonne yi naxanye bama salideni. Dawuda mi na ndee sebexi, koni e malanxi a xinla bun bayo a tan nan a wuyaxi sebe, a mon yi muxune yamari e xa betine yiton a mangaya waxatini.

Iki a yitaxunxi daxode suulun nan na. Yaburin Yire Singena: Keli a sora 1 ma han 41. A Yire Firindena: Keli a sora 42 ma han 72. A Yire Saxandena: Keli a sora 73 ma han 89. A Yire Naanindena: Keli a sora 90 ma han 106. A Yire Suulundena: Keli a sora 107 ma han 150.

Yaburin sora keme tonge suulunna ye, falana nde sebexi sora keme nun nde xunna ra naxan e keliden yitama en na hanma e ba kiina hanma maxa seen naxanye lan e ma. Falan bun tiina nde mon sebexi ndee tagini naxan e ba kiin yebama. Ne bunne mi fa kolon ki fani bayo e seben bata jec wuli saxan ti fayida.

Beti siya fu nun firin nan kolonxi Nabi Dawudaa Yaburin kui:

1) Tantun betin naxanye Alaa gboon nun a fanna fe falama. (Misaala: sora 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 145-149)

2) Alaa mangayana fe betine, naxanye a falama e naxa, “Mangan nan Alatala ra.” (Misaala: 47, 93, 96 han 99)

3) Mangana betine, Ala maxandina mangan xa hanma mangana Ala maxandina. (Misaala: 2, 18, 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, 144)

4) Ala Batu Banxini so betine. (Misaala: 15, 24)

5) Isirayila kaane yi Higi yisiga betini itoe nan bama e nema yi sigε sanla nde rabadeni Yerusalen taani. (Misaala: 84, 91, 121, 122)

6) Siyon geyaan betini itoe findixi yiren mataxon nan na denaxan sugandixi Ala Batu Banxin tiden na Yerusalen taani. (Misaala: 46, 48, 76, 87, 132)

7) Betini itoe findixi kawandin nan na tinxin muxune xa. (Misaala: 14, 50, 53, 75, 81, 95)

8) Betini itoe findixi xaranna nan na denkeleya yamaan xa. (Misaala: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133)

9) Yamaan betini itoe bama tɔɔ waxatin nin, naxanye findixi Ala maxandin na naxankatani. (Misaala: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137)

10) Tɔɔɔn sifan birin nae a ligε nen denkeleya muxun yi fa Ala ma. Mawuga betini itoe nan wuya Yaburin kui. (Misaala: 5-7, 13, 17, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 38, 39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63, 64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143)

11) Denkeleya muxuna Ala nuwali sama wali fapin kolon betini itoe nan na, a na a xunba hanma a na a yulubin xafari. (Misaala: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118)

12) Denkeleya muxun limaniya betini itoe nan bama, a yi a sewan nun a bɔɔɔ xunbenla mayita. (Misaala: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139)

Marigi Yesu fan Yaburin tantun betine ba nen. (Maraka 14.26) A mon nde a fe fala nen a xaranna kui. (Maraka 12.10 nun 36) A mon yi nde fala a Ala maxandini. (Maraka 15.34, e nun Luka 23.46)

Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe sebexi Yaburin yire wuyaxi yi. Yesu a tɔɔɔne sebexi yireni itoe yi: Yaburin 22 e nun Yaburin 69. Na feene fan sebexi Matiyu yire wuyaxi yi, alo Matiyu 27.34-48. Yesu keli fena sayani e nun a binyena fe sebexi yireni itoe yi: Yaburin 16, nun Yaburin 110 e nun Yaburin 118. Xera Piyeri ne nan ma fe falaxi Kewanle sora 2 nun 4 kui. Yaburi Kitabun yirena fe falaxi Ningila Yesu kui dangu daxɔɔna ma keme ra.

Kitabun yireni ito nae denkeleya muxune maliye nen ki fani. A fe firin yitama en na. A singena, a lanma en xa Ala mataxɔ, bayo a xanuntenyaan nun a seben gbo. A jɔɔɔn

mi na. A firindena, a lanma adamadiin xa a tərən birin yita Ala ra alogo a xa en madəndən. Ala waxi a xən en xa en kui feene yita a ra.

Dawudaa Yaburin findixi Isirayila kaane Ala maxandine nun Marigi Yesu Ala maxandine nun denkəleya muxu singene Ala maxandine nan na. (Xerane 4.24-26) Yaburin mən nəε findε nən en fan ma Ala maxandine ra en na e fala Ala xa waxatin naxan yi.

Yaburin Yire Singena: Keli Sora 1 ma han 41

1

Kira firinna

¹ Səwan na kanna xa,
naxan mi muxu ɲaxine maxadi xuine sux-
uma,
naxan mi birama yulubitəne kiraan fəxə
ra,

naxan mi a sama magele tiine fari.

² Na kanna səwama nən
Alatalaa sariyan suxudeni,
a a xaxili lu Alaa sariyan xən kəεen nun
yanyin na.

³ A sabatima nən
alo wudi binla naxan xude dənɛ,
a bogima nən a waxatini,
a dεεne mi xarε.
Na kanna na fefe suxu,
a sənəyama nən a xa.

⁴ Koni muxu ɲaxine mi na kiini mumε,
e luxi nən
alo foyen se dagin naxan xalima.

⁵ Nanara, muxu ɲaxine yalagima nən kiti
sa waxatini,
yulubitəne mi tiyε tinxin muxune ye.

⁶ Alatala a ɲəxə luma nən tinxin muxune
xən,
koni muxu ɲaxine kiraan sigama gbalon
nin.

2

Alaa manga sugandixina

¹ Nanfera siyane murutεma?
Nanfera yamanane muxune yanfa fuune
soma?

² Dunuɲa mangane bata tondi,
kuntigine bata e malan
Alatala nun a muxu sugandixin xili ma.

³ E naxa, “En xa en yetε ba e nəən bun,

en xa en xunna ba e yamarin bun.”

⁴ Marigin naxan ariyanna yi
na gelema e ma.

⁵ A fitinaxin yi falan ti e xili ma,
a e magaxu a xəlɔni,

⁶ a naxa, “N bata n ma mangan dəxə
n ma geya sariɲanxin fari Siyon yi.”

⁷ Mangan fan naxa,
“Alatala bata naxan nagidi,
n na a ralima nən:

a naxa n na,
‘N ma dii xεmən nan i tan na.
N bata findi i fafe ra to.

⁸ N maxədin,
n siyane soma nən i yii i kεen na,
bəxən danne birin yi findi i gbeen na.

⁹ I e nəma nən mangaya wure dunganna ra,
i yi e rayensenɲε ayi alo fεɲεna.’ ”

¹⁰ Nayi, ε tan mangane,
ε xaxili fen.
ε tan dunuɲa kuntigine,
ε kawandin namε.

¹¹ ε Alatala batu, ε gaxu a yeε ra,
ε səwa, ε xuruxurun.

¹² ε dii xεmən mafan,
alogo a nama xəlɔ, a yi ε raxəri.
Bayo, a bəɲen mafura tε.

Səwan ne xa, naxanye e yigiya a ma.

3

Ala nan marakisi tiin na

¹ Dawudaa bətina, a to a gi a dii Abisalomi
bun.

² Alatala, n yεngεfane bata wuya ayi.
E gbegbe bata keli n xili ma!

³ E n ma fe falama,
e naxa, “Ala mi a malima.”

Beti xuini te.

⁴ Koni, Alatala,
i tan nan n ma ye masansan wure lefaan
na.

I binyen fima n ma,
e nun xunna kenla.

⁵ N na n xuini tema Alatala ma,
a yi n yabi keli a geya sariɲanxini.

Beti xuini te.

⁶ N na n sa, n yi xi, n yi xulun
bayo Alatala n kantanma.

⁷ N mi gaxuε yaxu wuli wuyaxin yeε ra,

naxanye n nabilinxi yiren birin yi.

⁸ Alatala keli! N nakisi, n ma Ala.

N yaxune birin dεεne bɔnbɔ,
i yi muxu ɲaxine ɲinne magira.

⁹ Marakisi Tiin nan Alatala ra!
Ala xa a yamaan baraka.

Beti xuini te.

4

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.

A xa ba maxase luti kanne ra.

² N ma Ala tinxinxina,
n na i xili, i xa n yabi.

N ma tɔrɔni, i xa n mali.

Kininkinin n ma,
i yi n ma maxandin name.

³ E tan adamadiine,
ε n ma binyen findima yagin na
han waxatin mundun yi?

E fatama fe fuune nun wulene ma
waxatin mundun yi?

Beti xuini te.

⁴ E xa a kolon,

a Alatala bata muxu tɔgɔndiyaxine
sugandi a yetε xa.

N na Alatala maxandi,
a n xuiin mεma nεn.

⁵ E gaxu, ε fata yulubi ligan ma.

E na ε sa, ε raxara,
ε bɔɲεn namiri.

Beti xuini te.

⁶ E saraxan ba Ala xa tinxinni.

E yigin sa Alatala yi.

⁷ Muxu wuyaxi naxa,

“Nde hεrin yitε en na?

Alatala, i nɔrɔn xa godo nxu ma!”

⁸ Koni i bata n bɔɲεn nasεwa han,
dangu se xaba waxatin lugon sεwan na.

⁹ N na n sa,

n xima bɔɲε xunbenla nin,
amasɔtɔ i tan Alatala nan tun n makan-
tanma.

5

Ala xa en natanga

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.

A xa ba xulenna ra.

² Alatala, i tuli mati n fala xuine ra,
i yi i tuli mati n kutun xuiin na.

³ N ma Ala nun n ma mangana,

i tuli mati n ma wuga xuiin na.

N ni i tan nan maxandima.

⁴ Alatala, xɔtɔnni i n xuiin namεma.

Xɔtɔnni, n na n yitama i ra,
n yi i ya yabin mame.

⁵ Ala mi i tan na
fe ɲaxin nafan naxan ma.

I mi tinɲε muxu ɲaxi yo ra i yetagi.

⁶ Wasodene mi tiyε i yetagi.

I fe ɲaxi rabane birin naɲaxuma nεn.

⁷ I wuledene halagima nεn.

Alatala faxa tiine nun yanfantenne
raɲaxuma nεn.

⁸ Koni n tan soma nεn i konni

i ya hinan gbeen xɔn ma,

n ni i batuma nεn i ya Banxi Sariɲanxini.

⁹ Alatala, ti n yeε ra i ya tinxinni n yaxune e
fe ra.

I ya kiraan yita n na.

¹⁰ N mi lε n yaxune fala xui yo ra,

e waxi fe kalan nan tun xɔn ma.

E kɔε yinle rabixi alo gaburuna,
yanfa falane nan e lenne ma.

¹¹ Ala, e yalagi,

e kɔtεne xa findi e yetε bira xunna ra.

E kedi i yetagi e matandine fe ra,

bayo e bata murute i ma.

¹² Koni ne birin xa ɲaxan,

naxanye e luxunxi i yi.

E xa βetin ba sεwani habadan!

Na muxune ratanga

i xinla rafan naxanye ma,

e yi sεwa i ya fe ra!

¹³ Alatala, i tinxin muxune barakama nεn,

i yi e rabilin fanna ra

i yi e ratanga

alo ye masansan wure lefana.

6

Ala maxandin tɔrɔ waxatini

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.

A xa ba maxase luti kanne ra e nun kon-
denna luti solomasεxε kanna ra.

² Alatala, i nama n maxadi xɔlɔni!

I nama fitina n xili ma,

i n ɲaxankata!

³ Alatala, kininkinin n ma,

n bata xadan!

Alatala, n nakεndεya,

bayo fanga mi fa n na.

⁴ N niin tərɔxi han!
Alatala, han waxatin mundun yi?

⁵ Alatala, fa n kantan.
N niin nakisi i ya hinanni.

⁶ Muxe mi e mirɛ i tan ma sayani.
Nde nɔɛ i tantunɲɛ laxira yi?

⁷ N bata xadan kutundeni,
n ma sadeni kunxi yɛɛgen na kɔɛ yo kɔɛ,
n wugama han n ma xunbunsaan yi yikun.

⁸ Sunun bata n yɛɛni fɔrɔ.
Wugan bata n yɛɛne buturun n yaxune fe
ra.

⁹ Ɛ makuya n na,
ɛ tan fe ɲaxi rabane!
Bayo Alatala n wuga xuiin mɛma.

¹⁰ Alatala bata n ma mayandi xuiin mɛ,
Alatala mɔn bata n ma maxandin suxu.

¹¹ N yaxune birin yagima nɛn,
e yarabi.
E kuisanxin xɛtɛma nɛn mafuren!

7

Ala maxandin malina fe ra

¹ Dawudaa mawugan bɛtina, a naxan baxi
Alatala xa Kusi Bunyamin kaana fe ra.

² Alatala n ma Ala,
n bata n luxun i yi.
N xunba, i yi n nakisi
ne birin ma naxanye n fɔxɔ ra.

³ Yaxune nama n yibɔ alo yatana,
naxan ma se suxi mi xunbɛ.

⁴ Alatala n ma Ala,
e n kansunma naxan na,
xa n sɔnna na a ra,

⁵ xa n bata fe ɲaxin dɔxɔ muxun na,
nxu nun naxan dɔxi bɔɲɛ xunbenli,
xa n bata n yɛngɛfaan muɲa tɔɲɛgeni,

⁶ nayi, i xa tin n yaxune xa n kedi,
e yi n suxu,
e yi n mabodon,
e yi n fatin lu saxi gbangbanni.

Bɛti xuini te.

⁷ Alatala keli i ya xɔlɔni,
keli n yaxu xɔɲɛne xili ma.

Keli, n ma Ala,
i sariya kɛnden sa!

⁸ Siyane malanxin xa i rabilin,
i mangayaan liga e xunna.

⁹ Alatala xa siyane makiti.
Alatala, i xa n ma kitin sa n ma tinxinni,
bayo fɛ yo mi n na.

¹⁰ Danna sa muxu ɲaxine gbalone ra!
I xa tinxin muxune ratanga,
i tan Ala tinxinxina,
i tan naxan muxun bɔɲɛne nun sɔndɔmɛne
rakɔrɔsima.

¹¹ Ala nan n yɛ masansan wure lefaan na.
A muxu sɔndɔmɛ fajine rakisima nɛn.

¹² Ala nan kitisa tinxinxin na.
Ala na a ra naxan xɔlɔma waxatin birin.

¹³ Xa muxu ɲaxin mi tubi Ala ma,
a silanfanna raxanxanma nɛn,*
a yi a xanla ba a woli xinla ma.

¹⁴ Ala bata a faxa ti seene tongo,
a a xalimakunle findi tɛɛn na.

¹⁵ Naxan lugoxi tinxintareyaan na,
a mɔn nafexi gbalon na,
a rajanna nan wulen na.

¹⁶ A yinla gema a a ratilin,
a yɛtɛɛn yi bira a kui.

¹⁷ A tɔrɔn nun gbalon nakeli,
ne yi xɛtɛ a ma.

¹⁸ N na Alatala tantunma a tinxinna fe ra.
N bɛtin bama nɛn Kore Xɔnna Alatala xinli.

8

Alaa binyena adamadiin xa

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
A xa ba Gati kaane kondenna ra.

² Nxu Marigina Alatala,
i tan nan xili gbee kanna ra bɔxɔn birin yi!
I bata i ya nɔrɔn nate
han kore xɔnna ma!

³ I bata diidine nun dii ɲɔrɛne yamari
e yi i matɔxɔ
alogo i yaxune xa e dundu,
e nun yɛngɛfane nun gbeeɲɔxɔ tiine.

⁴ N na koren mato
i naxan nafalaxi i yiin na,
kiken nun sarene
i naxanye dɔxi e yirene yi, n naxa,

⁵ “Nanse dajɔxɔn na,
i to i yengi dɔxi a xɔn?
Nanfera i ɲɔxɔ luxi adamadiin xɔn?”

⁶ I a daxi nɛn,
a nɔrɔn yi maso malekane ra.

* **7:13:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.
⁷ I bata yamarin so a yii
 i ya dali seene birin xunna.
 I bata seen birin lu a sanna bun:
⁸ alo xuruse kurune nun jinge kurune
 nun burunna subene
⁹ nun xoline nun yexene
 e nun niimaseen naxanye fɔxɔ igeni.

¹⁰ Nxu Marigina Alatala,
 i tan nan xili gbee kannna ra bɔxɔn birin yi!

9

Barika birana Ala xa

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
 A xa ba alo “Dii Xeme Faxan” betina.
² Alatala, n ni i tantunma nen n bɔɲen ma
 feu!
 N ni i ya kabanako feene yebama nen.
³ N jaxanma nen n sewa i ya fe ra.
 Kore Xonna Ala,
 n tantun betin bama i xa nen.
⁴ N yaxune xetema e giye nen i yee ra,
 e dagalanje ayi, e jan.
⁵ Bayo i bata n xun mayenge kitin bolon,
 i bata dɔxɔ i ya mangaya gbedeni,
 i yi kitin sa tinxinni.
⁶ I bata falan ti siya gbetene xili ma,
 i mɔn yi muxu jaxine raxori,
 muxe mi fa e mirima e xinle ma sɔnɔn
 habadan!
⁷ Yaxune bata jan fefe,
 i bata e taane kala.
 Ninan bata ti e ma feu!
⁸ Koni Alatala nan mangan na habadan,
 a mangaya gbeden dɔxi kiti sa xinla ma.
⁹ A dunuja makitima tinxinni.
 A sariya kendɛn sama yamane xa.
¹⁰ Muxu yigbetenxine faran makantanxin
 nan Alatala ra,
 e luxundena tɔrɔ waxatine yi.
¹¹ Naxanye i tan kolon,
 ne e yigi sama i yi nen,
 bayo naxan na i fen,
 Alatala, i mi i me na ra mumɛ!
¹² E Alatala tantun betin na,
 naxan dɔxi Siyon yi, a manga taani!
 E a wali fajine rali siyane ma!
¹³ Ala nan wuli bɔxɔnxin gbeɲɔxɔ tiin na.
 A mi jinanje a xɔn ma.
 A yengi dɔxi yiigelitɔne wuga xuiin xɔn ma.

¹⁴ Alatala, kininkinin n ma!
 A mato
 n yaxune n nayarabima kii naxan yi,
 i tan naxan n bama faxan de.
¹⁵ Nanara, n ni i tantunje Siyon kaane
 yetagi,
 n yi sewa i ya marakisina fe ra.

¹⁶ Siyane bata yinla ge,
 e bira a kui,
 e bata e suxu e yete luti ratixine ra.
¹⁷ Alatala bata a yete yita a kiti kendene xɔn
 ma.
 Muxu jaxin tan suxuma a kewanle nan na.
 Maxase xuina. Beti xuini te.
¹⁸ Muxu jaxine sigama laxira yi,
 e nun siyaan naxanye birin e mexi Ala ra.
¹⁹ Ala mi tɔrɔ muxune rabejinje mumɛ!
 Yiigelitɔne mi yigitεgema.

²⁰ Alatala, keli!
 Adamane nama nɔɔn sɔtɔ!
 Siyane xa makiti i yee xori!
²¹ Alatala, gaxun nagodo e ma!
 E xa a kolon fa fala dɔɲɔxɔn nan tun e ra.
 Beti xuini te.

10

Ala maxandina malina fe ra

¹ Alatala, nanfera i makuyaxi nxu ra?
 I luxunma nxu ma tɔrɔ waxatine yi nan-
 fera?
² Muxu jaxine bata waso ayi,
 e mɔn yiigelitɔne besɛnxɔnyama.
 A e suxu a kɔtene ra.
³ A kanbama a nata jaxine yi.
 Kumadena Alatala rajaxuma,
 a a me a ra.
⁴ Muxu jaxina a falama de jaxun na, a
 naxa,
 “Ala mi muxe yulubine saranma e ra!
 Ala mi na!”
 A a miriyaan birin nan na ra.
⁵ A feen birin nasɔnyama.
 A mi i ya kitine suxuma,
 a mɔn yoma a yaxune ma.
⁶ A a falama a yete ma, a naxa,
 “N mi fule mumɛ,
 n mi luyɛ tɔrɔni mumɛ!”
⁷ A deɛn nafexi dangane nun wulene
 nun fala xui xɔlene nan na.
 A fe jaxin nun tɔrɔ feen nan tun falama.
⁸ A a luxunma banxidene ra,

a sɔntarene legedenma e faxa feen na.
A yɛɛ masama fangatarene ma wundoni.

⁹ A legedenna tima a luxundeni
alo yatana.

A saxi, a yiigelitɔne legedenma,
a e suxu a lutin na,
a e bubu, a e xali.

¹⁰ Fangatarene e felenma e bira,
e lu a nɔɔn bun ma.

¹¹ A yi a fala a yɛɛ ma, a naxa,
“Ala a fe mi a yi!

A bata a yɛɛne raxi. A mi n toɛ!”

¹² Alatala, keli! I fangan mayita, Ala!
I nama ɲinan yiigelitɔne ma!

¹³ Nanfera muxu ɲaxina Ala ɲaɲaxuma,
a yi a fala a yɛɛ ma, a naxa,
“Ala mi n ɲaxankatɛ?”

¹⁴ Koni i tan Ala,
i tɔrɔn nun sɔxɔlɛn toma yati!
I xaxili luma nɛn ne xɔn ma mali xinla ma.
Fangatarene bata e yɛɛ taxu i tan na.

Kiridi mali tiin nan i tan na.

¹⁵ Muxu ɲaxin fangan kala,
i yi a ɲaxankata a fe ɲaxine fe ra
han i yi a raxɔri.

¹⁶ Alatala nan mangan na habadan.
Suxure batune raxɔrima nɛn a bɔxɔn ma.

¹⁷ Alatala, i yiigelitɔne maxandi xuiin
mɛma nɛn,
i yi e bɔɲɛn sɛnbɛ so.

I yi e wuga xuiin namɛ.

¹⁸ I xa sariya kɛnden sa kiridine xa
e nun muxu ɲaxankataxine.
Nanara, daɲɔxɔn mi fa magaxun tiyɛ sɔnɔn.

11

Alatala en yigina

¹ Dawudaa bɛtina bɛti baane kuntigin xa.
N bata Alatala findi n luxunden na.

I mɔn a falama n xa nanfera
nayi fa fala, “Tugan alo xɔlina,
i siga geyaan ma,

² amasɔtɔ a mato,
muxu ɲaxine bata e xanle ba,
e e xalimakunle ti muxu sɔndɔmɛ fajine ra
e bun xinla ma dimini.

³ Xa sariya mi fa na,
tinxin muxune nɔɛ nanse ligɛ?”

⁴ Alatala a Batu Banxi Sariɲanxini.

Alatala a manga gbɛɛni ariyanna yi.

A adamadiine xun matoma a ra
a e rakɔrɔsima a yɛɛn na.

⁵ Alatala tinxin muxune nun muxu ɲaxine
rakɔrɔsima.

Gbalɔ feen nafanxi naxanye ma,
a ne ɲaɲaxuma a niin birin yi nɛn.

⁶ A tɛɛ wolonna nun dole tɛɛn nagodoma
nɛn muxu ɲaxine ma.

A e tɔrɔma foye wolonna ra nɛn.

⁷ Alatala tinxin,
tinxinyaan nafan a ma.

Muxu fajine a yɛtagin toma nɛn.

12

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
A xa ba kondenna luti solomasɛxɛn na.

² Alatala, nxu mali,
bayo muxu tɔgɔndiyaxine bata ɲan.

Dɛnkɛleya muxu yo mi fa adamadiine yɛ.

³ Birin wulen falama a boden xa.
E e bode yanfa wule matɔxɔn xɔn.

⁴ Alatala, na muxune dɛɛn suxu
naxanye wule matɔxɔn tima,
e nun muxu dɛ ɲaɲaxuxine,

⁵ naxanye a falama, e naxa,
“Nxu nɔɔn sɔtɔma nxu fala xuine nan xɔn.
Nxu dɛɛn fatan han!
Nde nxu nɔɛ?”

⁶ Awa, Alatala naxa,
“Bayo yiigelitɔne ɲaxankataxi,
e nun tɔrɔ muxune wugama,
nba iki, n bata keli,
n na e ratangama nɛn
naxanye ɲaɲaxuxi.”

⁷ Alatalaa falane,
fala sariɲanxin nan e ra
alo gbeti fixɛna

naxan nasɛnsɛnxi sulun tɛɛn* na
han sanɲa ma solofere.

⁸ Alatala, i nxu kantanɲɛ,
i nxu ratanga muxu sifani itoe ma
habadan.

⁹ Na muxu ɲaxine e kanbama yiren birin yi
bayo Adamadiine fe fuune yatɛxi.

13

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

* **12:7:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

² Alatala, han waxatin mundun yi?
I jinanɲɛ n xɔn han habadan?
I yetagin luxunɲɛ n ma han waxatin
mundun yi?

³ N niin xa tɔrɔ,
n bɔɲɛn yi fɛriɲɛn sunuxi
han waxatin mundun yi?
N yaxuna n fari
han waxatin mundun yi?

⁴ Alatala n ma Ala,
n mato, i n yabi.
N fangan xun masa,
xa na mi a ra, n faxama nɛn.

⁵ N yaxun yi a fala,
a naxa, “N bata a nɔ.”
N yaxune sɛwama nɛn
n na bira waxatin naxan yi.

⁶ N tan n yigin saxi i ya hinanna nin,
sɛwana n bɔɲɛni i ya kisina fe ra.
Alatala, n betin bama i xa nɛn
amasɔtɔ i bata fe fajin liga n xa.

14

Muxuna ɲaxuyana

Yaburin 53.1-6

¹ Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.
Xaxilitarena a falama a bɔɲɛni,
a naxa, “Ala mi na.”
E birin yifu,
e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a fajin nabama.
² Alatala a yɛɛn nagodoma adamadiine ma
keli ariyanna yi,
a xa a to,
xa nde na naxan xaxili sɔtɛ,
a yi Ala fen.

³ Koni birin bata kiraan beɲin,
e ɲaxu ayi.
Muxu yo mi a fajin nabama
hali muxu keden pe!

⁴ Fe ɲaxi rabane mi fe kolon ba?
E n ma yamaan tɔnɔn donma
alo donsena,
koni e mi Alatala xandima mumɛ!

⁵ Awa nayi, e gaxuma nɛn,
e xuruxurun.
Amasɔtɔ Ala tinxin muxune xɔn.

⁶ E tan fe ɲaxi rabane yigelitɔne
fe yitɔnxine kalama
koni Alatala nan e maratangaden na.

⁷ Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi?
Alatala mɔn na a yamaan sɛnbɛ so,
Yaxuba bɔnsɔnna sɛwama nɛn,
Isirayila yi ɲaxan!

15

Alaa muxuna

¹ Dawudaa betina.
Alatala nde nɔɛ luyɛ i ya yire sariɲanxini?
Nde luyɛ i ya geya sariɲanxin fari?

² Fɛ mi naxan kewanle ra,
a tinxin, a ɲɔndin falama
fata a sɔndɔmɛn na.

³ A mi bonne xili kalama,
a mi fe ɲaxi yo ligama a dɔxɔ boden na,
a mɔn mi a rayagima.

⁴ Ala bata naxanye ɲaxaxu,
a mema nɛn ne ra.
Koni a Alatala yɛɛragaxu muxune binyama
nɛn.

Hali a tɔrɔ,
a fala xuiin nakamalima nɛn.

⁵ A muxune dolima
koni e mi se sama a fari a raxɛtɛdeni.
A mi dimi yi seene rasuxuma
alogo a xa wulen sa sɔntaren xun ma.
Naxan na feni itoe liga,
na mi mamaxɛ mumɛ.

16

Ala maxandina yigina fe ra

¹ Dawuda Ala maxandi fajina.
Ala, n kantan,
bayo n bata n luxun i yi.

² N bata a fala Alatala xa, n naxa,
“N Marigin nan i tan na.
Se fajin gbɛtɛ mi n yii ba i tan na.”

³ N sɛwaxi
yamanan muxu sariɲanxi gbeene nan ma
fe ra.

⁴ Naxanye suxurene batuma,
ne tɔrɔyaan gboma ayi nɛn.
Koni n tan mi saraxan bɛ e xa,
n dɛ mi e xinle fale.

⁵ Alatala, i tan nan keden pe n yii,
i maragidi fajin fima n ma.
N ma dunuɲa yi gidina i tan nan yii.

⁶ Ala naxan soxi n yii,
na rafan n ma,
n bata sɛwa n ma keɛ sɔtɔxin na.

⁷ N barikan birama Alatala xa
naxan n kawandima.

Hali kɔɛɛn na, n xaxili sɔtɛ.
⁸ N xaxili Alatala xɔn ma waxatin birin,
 bayo a n dɛxɔn ma,
 sese mi n mamaxɛ.
⁹ Nanara, n bɔɲɛn sɛwaxi,
 n niin yi yifan n ma,
 n yi n matabu bɔɲɛ xunbenli.
¹⁰ Amasɔtɔ, i mi i mɛ n na,
 n siga laxira yi.
 I mi tinɲɛ
 i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gaburun
 kui.
¹¹ I nii rakisi kiraan yitama n na nɛn,
 nanara n sɛwama nɛn i yɛtagi han!
 Nii fanna mi ɲanɲɛ i dɛxɔn ma habadan!

17

Sɔntarene Ala maxandina

¹ Dawudaa Ala maxandina.
 Alatala, n ma maxandin namɛ tinxinyana
 fe ra.
 I tuli mati n wuga xuiin na!
 I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
 wule mi naxan yi.
² I n xun mafala kitin bolon
 amasɔtɔ naxan tinxin,
 i na kolon.
³ I na n bɔɲɛni feene fɛsɛfɛsɛ,
 i na n nakɔrɔsi kɔɛɛn na,
 i na n kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ,
 i mi fɛ yo tɔɛ n na.
 N mi tinɲɛ
 fala ɲaxin yi mini n dɛ
⁴ alo muxu gbɛtɛne kɛwanle kii naxan yi.
 N bata i ya yamarin suxu.
 N mɔn mi biraxi gbalotɔne kirane fɔxɔ ra.
⁵ N sigan tima i ya kirane nan xɔn ma tun,
 han iki, n munma dagalanɲɛ ayi singen.
⁶ Ala, n na i maxandima
 amasɔtɔ i n yabima nɛn,
 nanara i firifiri n xɔn ma,
 i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.
⁷ I ya kabanako hinanna yita nxu ra,
 i tan naxan muxune rakisima e yaxune ma
 naxan na a luxun i yi.
⁸ N natanga alo i yɛɛne.
 N luxun
 alo tɔxɛ diin soma a nga gabutɛne bun ma
 kii naxan yi.
⁹ Nanara, muxu ɲaxine mi n liyɛ,
 n yaxu ɲaxin naxanye n nabilinni.

¹⁰ Kininkinin yo mi e yi,
 e falan tima yandan na.
¹¹ E bata fa n fɔxɔ ra iki,
 e n nabilinni.
 E yɛɛne tixi n na e fɛrɛn fenma
 e n nabira bɔxɔni.
¹² E ligaxi alo yatana
 xɔɔyi se xɔnla naxan na,
 alo yata gbeen naxan n legedenma lux-
 unni.
¹³ Keli Alatala!
 N yaxune yɛngɛ, i yi e nɔ.
 N natanga muxu ɲaxine ma i ya silanfanna
 ra.
¹⁴ Alatala, n natanga na dunuɲa muxu
 sifane ma
 naxanye e kɔntɔnna sɔtɔma e siimayani.
 E ralugo na kɔntɔnna ra ken
 i naxan namaraxi e xa,
 e diine fan xa wasa a ra,
 a dɔnxɛn mɔn yi lu e mamandenne xa!
¹⁵ Koni n na i yɛtagin toma nɛn tinxinni,
 n na xulun, n wasa i yɛtagin na.

18

Barika birana nɔ sɔtɔna fe ra Samuyeli Firinden 22.1-51

¹ Alatalaa walikɛɛn Dawudaa bɛtin bɛti
 baane kuntigin xa. A bɛtini ito baxi nɛn
 Alatala to a ba a yaxune birin yii e nun Sɔli
 yii.
² Alatala n fangana, n bata i xanu!
³ Alatala nan n kantani fanyen na,
 n ma yinna, n xunba muxuna.
 N ma Ala nan n kantani gɛmɛ gbeen na,
 n na n luxunma naxan yi.
 A tan nan n yɛ masansan wure lefaan na,
 e nun marakisi tiina
 naxan luxi
 alo n ma faran makantanxina.
⁴ Alatala xa tantun!
 N na a xili,
 a yi n nakisi n yaxune ma.
⁵ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
 halagin bata yi lu n xun ma nun
 alo ige xunfanna.
⁶ Laxira gbalon bata yi n nabilin nun.
 Bilinganna bata yi a lutin nati n yɛɛ ra nun.
⁷ N na Alatala xili nɛn n ma tɔrɔni,
 n yi n xuini te n ma Ala ma malina fe ra.
 A yi n xuiin mɛ a Batu Banxini,
 a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

8 Nanara, bɔxɔn yi xuruxurun,
 a yimaxa, geyane bunne yi siga,
 e xεtε, e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.
 9 A liga alo tutin nan minima a nɔε yinla ra.
 Halagi ti tεε dεgen nun tεε wolonne yi mini
 a dε.
 10 A yi kuyeni bɔ firinna ra, a godo
 a sanne tixi kunda fɔrɛn fari.
 11 A te maleka gubugubu kanna fari,
 a tugan xulɛn,
 a siga foyeni.
 12 A a luxun dimini,
 kunda fɔrɛn nun tule igen yi a rabilin kore.
 13 Kundaan yi mini a nɔrɔni.
 Balabalan kεsene nun galanna yi godo.
 14 Alatala yi a galanna xuiin namini keli
 kore,
 Kore Xɔnna Ala yi a xuiin namini.
 15 A yi a xalimakunle woli a yaxune ma
 a e raxuya ayi.
 A e birin nagi kuye sarinna ra.
 16 Alatala to falan ti e xili ma,
 a sɔnxɔ e ma xɔlɔni,
 fɔxɔ igen xɔnna yi mini kεnenni
 bɔxɔ xɔnne yi to.
 17 Ala yi a yiini bandun keli kore,
 a n suxu, a yi n ba igen tilin yireni.
 18 A n xunba n yaxu sɛnbε kanne yii,
 n yengεfaan naxanye fangan yi gbo n xa
 nun.
 19 E n yengε nɛn,
 n yi gbaloni waxatin naxan yi,
 koni Alatala yi n natanga.
 20 A n ba nɛn gbalo yireni,
 a n nakisi amasɔtɔ n tan a kεnɛnxi.
 21 Alatala bata n kɔntɔnna fi n ma
 tinxinyani,
 a n saren fi amasɔtɔ n kεwanle sarijan.
 22 N bata sigan ti Alatala a kirane xɔn,
 n mi n makuyaxi Ala ra.
 23 N bata a kitine birin suxu,
 n mi tondixi a tɔnne suxε.
 24 Fε yo mi n na a yεε ra yi,
 bayo n bata n yεtε ratanga hakɛn ma.
 25 Nanara, Alatala bata n kɔntɔnna fi n ma
 amasɔtɔ n tinxin,
 n kεwanle sarijan a yεε ra yi.
 26 Naxan na tinxin i xa,
 i tinxinma nɛn na kanna xa.
 Fε yo mi naxanye ra,

i ya fetareyaan yitama nɛn ne ra.
 27 I sarijanma nɛn ne xa
 naxanye na sarijan,
 koni i naxuma nɛn na muxune ra
 naxanye naxu.
 28 Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,
 i mɔn yi wasodene ragodo.
 29 Alatala, i tan nan kεnɛnna fima n ma,
 n ma Ala, i yi n ba dimini.
 30 N ganla yengεma nɛn i tan barakani.
 I tan yi, n tuganma yinna xun ma.
 31 Alaa kirane kamalixi feu!
 Alatalaa falane tinxin.
 Naxanye na e luxun a yi,
 a ne kantanma nɛn alo wure lefana.
 32 Alatala nan keden Ala ra.
 Nde en kantan fanyen na,
 ba en ma Ala ra?
 33 A tan nan Ala ra
 naxan fangan fima n ma
 naxan n kantanma kira yi.
 34 A n sanne sɛnbε soma nɛn
 alo xɛnla, a n nate geyane fari.
 35 A bata n maxaran yengɛn ma,
 nanara n nɔxi sulan xali xɔdɛxɛn ban-
 dunjε.
 36 I bata n yε masansan wure lefaan so n yii,
 i yi n nakisi.
 I bata i yengi sa n xɔn ma,
 i ya maliin bata n nagbo.
 37 I kirani tɔn n xa
 alogo n nama bira.
 38 Koni n biraxi n yaxune fɔxɔ ra,
 n yi e suxu.
 N mi xεtε e fɔxɔ ra han e njan.
 39 N na e rabirama nɛn
 han e mi fa keke sɔnɔn,
 e yi bira n sanna bun ma.
 40 I sɛnbɛn soma n yii yengε so feen nan na,
 i n yaxune sa n bun ma.
 41 I a liga
 n yaxune yi e gi n bun ma,
 n bata ne kala naxanye yi n naxuma.
 42 E wugama nɛn malina fe ra,
 koni muxu yo mi e rakisε.
 E Alatala xilima nɛn
 koni a mi e yabima.
 43 N na e yilunburunma nɛn
 alo gbangbanna
 foyen sigama naxan na.

N mən yi ti e fari
alo bəndəna kiraan xən.

⁴⁴ I bata n natanga yama murutəxin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.
N mi yi muxun naxanye kolon,
n bata nəən sətə ne xun na.
⁴⁵ Xəjəne e xinbi sinma n bun ma iki,
e na n fala xuiin mə,
e yi a suxu.
⁴⁶ E yii xudin tuma ayi,
e fa xuruxurunjə keli e yinne ra.

⁴⁷ Alatala na yi!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!
⁴⁸ A tan Ala nan n gbeen jəxəma,
naxan siyane luma n sənben bun ma.
⁴⁹ A n natangama n yaxune ma.
I tan nan n natexi n yaxune xun ma,
i mən yi n xunba gbalotəne yii.
⁵⁰ Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
Alatala, n na i xinla tantunma nən bətini.
⁵¹ Ala nə sətən nagidima a mangan ma han!
A a hinanna yita a muxu sugandixin na,
Dawuda nun a yixətəne habadan.

19

Alaa nərən nun a sariyana

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kuntigin xa.
² Kore xənna nan Ala a nərən mayitama.
Koren nan Ala a wanla makənənma.
³ Yanyin kawandin bama ləxə yo ləxə.
Dimin xaxili fima kəe yo kəe.
⁴ Xui yati mi a ra,
falane fan mi a ra.
Tunla mi e xuiin məma.
⁵ Koni, hali na,
e fala xuiin bəxən birin lima,
e falane yi siga han dunuɲa danna.
Ala nan banxin nafalaxi sogen xa kore.
⁶ Sogen minima nən
alo xəmənen naxan minima a banxini
siga futu xidideni,
alo fangamaan naxan sigan tima a yetəna a
kiraan xən.
⁷ A minima sogetedeni,
a sa jən sogegododeni.
Sese mi luxunjə a xələn ma.

Bəti xuini te.

⁸ Alatalaa sariyan kamalixi,

a muxun nii yifanma a ma.
Nəndin nan Alatalaa maxadi xuine ra.
E xaxilitarene findima xaxilimane ra.
⁹ Alatala fe ragidixine tinxin.
A muxun bəjən nasewama nən.
Alatalaa yamarine nərxə.
A muxun xaxinla rabima nən.
¹⁰ Alatala a yəragaxun sarijan.
A buma habadan.
Nəndin nan Alatalaa kitine ra,
e tinxin feu!
¹¹ E fisa xəmaan xa,
e fan xəma fəjine birin xa.
E jaxun kumin xa,
dangu kumi xinden na.

Bəti xuini te.

¹² I ya walikəen xaxili sətəma nən e xən.
A tənən gbege sətəma nən e xən.
¹³ Nde nəe a yetəna tantanne birin kolonjə?
I xa n ma hakə luxunxine mafelu.
¹⁴ N natanga tondin ma,
a nama n nə.
Nayi, n findima muxu dəfəxin na nən
naxan mi matandi jaxin tiyə.
¹⁵ Falan naxanye minima n də,
e nun miriyaan naxanye n bəjəni,
Alatala xa ne rasuxu səwani,
n kantan fanyena
e nun n xunbamana.

20

Ala xa mangan baraka

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kuntigin xa.
² Alatala xa i yabi
i tərənəni waxatin naxan yi.
Yaxubaa Ala xa i ratanga.
³ Ala xa a maliin nagodo i ma
keli a yire sarijanxini,
a xa i mali keli Siyon Geyaan fari.
⁴ Ala xa i ya kiseene birin nasuxu,
a mən yi səwa i ya saraxa gan daxine birin
na.

Bəti xuini te.

⁵ Ala xa i bəjən waxən feene so i yii,
a mən yi i ya fe yitənxine birin nasabati.
⁶ Nanara, nxu sənəxə səwani i ya nə sətəna
fe ra.
Nxu yi en gbee taxamaseri dugine rate Ala
xinli.
Alatala xa tin i ya maxandin birin ma.
⁷ N na a kolon yati,
Alatalaa muxu sugandixin nakisima nən.

A a yabima nɛn
keli a ariyanna sarijanxini,
a yi a rakisi a sɛnbɛn na.
8 Ndee yigin sama e yɛngɛ so wontoroni,
bonne yi e yigin sa e soone yi,
koni en tan yigin saxi Alatala xinla nin,
en ma Ala.
9 Na kanne tantanma nɛn e bira,
koni en tan kelima nɛn, en ti ken!
10 Alatala xa mangan nakisi!
I xa nxu yabi,
nxu na i maxandi waxatin naxan yi!

21

Ala tantunna mangan xɔn

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
2 Alatala, mangan bata sɛwa i fangan na.
A sɛwan gbo bayo i bata a rakisi.
3 A waxi naxan xɔn, i tinxi na ma.
I bata a maxandin yabi.
Bɛti xuini te.
4 I bata a rasɛnɛ duba faɲine ra,
i mɔn yi xɛma mangaya taxamasenna so a
xun na.
5 A maxɔdinna ti nɛn a siimayana fe ra,
i yi sii xunkuyen so a yii,
naxan luma habadan.
6 A binyen bata gbo ayi fata i ya marakisin
na.
I nɔrɔn nun xunnayerenna fixi nɛn a ma.
7 I a barakama habadan!
I a ralugoma sɛwan na i yetagi.
8 Bayo Mangan yigin saxi Alatala nin,
a kantanxi Kore Xɔnna Ala hinanna nan
baraka yi.

9 I tan i yaxune birin suxuma nɛn.
Naxanye i rapaxuxi,
i ne suxuma nɛn i fangan na.
10 I na mini kenɛnni waxatin naxan yi,
i e ɲanma nɛn alo sulun tɛɛna.*
Alatala xɔlɔxina e halagima nɛn
tɛɛn yi e gan.
11 I e yixetɛne raxɔrima nɛn dunuɲa yi,
e nun e bɔnsɔnne adamadiine yɛ.
12 Hali e fe ɲaxini tɔn i xili ma,
e mɔn yi e miri kɔtɛ ɲaxine ma,
e fulama nɛn.
13 Bayo, i na i ya xalimakunle ti e ra,
e e xun xanbi soma nɛn, e yi e gi.

* 21:10: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

14 Alatala xa batu a sɛnbɛ gbeena fe ra.
Nxu bɛtin bama nɛn,
nxu yi i tantun i fangana fe ra.

22

Wugan nun tantunna

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
A xa ba alo bɛtin naxan xili: “Xɔtɔnna Xɛli
Gilena.”
2 N ma Ala! N ma Ala!
I n nabɛɲinxi nanfera?
Nanfera i ya marakisin makuyaxi n na?
Nanfera i mi n kutun xuiin namɛma?
3 N ma Ala, n ni i xilima yanyin na,
koni i mi n yabima.
Hali kɔɛɛn na, n mi n dundɛ.
4 Koni i tan sarijan,
i ya mangaya gbɛdɛn nabilinxi Isirayilaa
tantunna ra.
5 Nxu benbane yigin saxi i tan nan yi.
E e yigin sa i yi,
i yi e ratanga.
6 E to e xui ramini i ma,
i yi e xɔrɔya.
E yigin saxi i yi,
nanara, e mi yagixi.
7 Koni dapɔxɔ mi fa n tan na sɔnɔn.
N ligaxi nɛn alo kunla
adamadiin naxan rapaxuxi
yamaan naxan bɔtɛ raba.
8 Naxanye na n to,
e yo n ma.
E yi e dɛɛn bɛtɛxun,
e e xunne yimaxa.
9 E naxa, “A tan naxan Alatalaa fe yi,
Alatala a ratangama ba?
Xa a rafan Alatala ma,
a xa a xunba.”
10 Koni i tan nan n naminixi nga kuini,
i yi n sa nga kanken ma.
11 Xabu n bari lɔxɔni,
n taxuxi i ra.
N ma Ala nan i ra,
xabu n yi nga kuini waxatin naxan yi han
iki.
12 I nama i makuya n na.
Tɔrɔn bata maso n na,
muxu yo mi na yi
naxan n maliyɛ.
13 N yaxune n nabilinxi

alo turane,
 alo Basan yamanan tura xarɛne.
 14 E dɛɛne yibixi alo yatane,
 e wurundunma n ma,
 e xa n yibo.
 15 N fangan bata ɲan
 alo ige bɔxɔnxina.
 N xɔnne birin bata ba e bode ra.
 N bɔɲɛn bata liga
 alo dolen na yilo.
 16 N fangan bata ɲan feul
 N lɛnna xaraxin bata kankan n dɛ.
 I bata n sa faxa bɛndɛni.
 17 Muxu ɲaxi ganla bata n nabilin
 alo barene.
 E bata n yiine nun n sanne mabo.
 18 N xɔnne birin kɛɛɛni.
 E yɛɛne kankanxi n na.
 19 E bata masɛnsɛnna ti n ma dugine fe ra,
 e xa e yitaxun e bode tagi.
 20 Alatala, i nama i makuya n na!
 N ma senbɛmaan nan i tan na.
 N mali iki sa!
 21 N niin xunba silanfanna yii.
 N natanga bareni itoe ma.
 22 N nakisi yatani itoe ma.
 N nakisi burunna turaan fenne ma.
 23 N na i xinla ralima nɛn ngaxakedenne
 ma.
 N ni i matɔxɔ nɛn yamaan yɛ.
 24 E tan naxanye gaxu Alatala yɛɛ ra,
 ε a matɔxɔ.
 E tan Yaxuba bɔnsɔnna,
 ε a binya.
 E tan Isirayila kaane,
 ε gaxu a yɛɛ ra.
 25 Bayo, a mi a mɛxi yiigelitɔne tɔrɔne ra,
 a mi a rabɛɲinma.
 A mi a yetagin luxunma a ma.
 Fɔ a a xandi xuiin name.
 26 N ni i tantunma yamaan malan gbeeni.
 N na n ma dɛ ti xuine rakamalima nɛn
 i yɛɛ ragaxu muxune yɛɛ xɔri.
 27 Yiigelitɔne xa e dɛge,
 e lugo.
 Naxanye Alatala fenma,
 ne xa a matɔxɔ.
 Ala xa siimayaan fi ε ma habadan!
 28 Bɔxɔn danna muxun birin
 e xaxili luma nɛn Alatala xɔn,
 e yi e yɛɛ rafindi a ma.
 Siyane bɔnsɔnne birin a batuma nɛn.

29 Bayo, Alatala nan mangan na siyane xun
 na.
 30 Nafulu kanne fan fama nɛn e dɛgedeni,
 e a batu.
 Naxanye birin xɛtɛma bɛndɛni,
 ne xinbi sinma nɛn a bun ma,
 naxanye mi nɔɛ e niin nakisɛ.
 31 Waxati famatɔn muxune walima a xa
 nɛn
 Marigina a fe falama nɛn mamandenne xa.
 32 A tinxinyaan fama nɛn nalideni muxune
 ma
 naxanye munma bari,
 Ala bata na ragidi.

23

Alatala nan n kantanma

1 Dawudaa bɛtina.
 Alatala n masuxuma
 alo xuruse rabana a xuruseene kantanma
 kii naxan yi.
 Nanara, n mi dasɛ sese ra.
 2 A matabuden fi n ma
 sɛxɛ ɲingi faɲin dɛnaxan yi.
 A yi siga n na
 ige xunbenla dɛxɔn ma.
 3 A bata n nii yifan n ma.
 A n xalima kira tinxinxin xɔn ma nɛn
 a xinla fe ra.
 4 Hali n so sayaan tilinna dimin xɔrɛ ra,
 n mi gaxuɛ sese yɛɛ ra
 amasɔɔ i tan Ala n xɔn ma.
 I ya gbengbetenna n nakantanma
 i ya dunganna n gbɛngbɛnma.
 5 I bata donseen nafala n xa
 n yaxune yɛɛ xɔri,
 i yi n masuxu
 alo xɔɲɛ binyena,
 i turen sa n xunni.
 I bata n ma igelengenna rafe
 han a bɔxɔɲɛ a ma.
 6 Yati, i ya fanna
 nun i ya hinanna birama n fɔxɔ ra nɛn
 n siin sogen birin yi.
 N luma nɛn Alatalaa banxin kui
 han n siin soge dɔnxɛna.

24

Manga binyena

1 Dawudaa bɛtina.
 Alatala nan gbee bɔxɔn nun ayi seene birin
 na

e nun dunuḡa nun muxun naxanye birin
dɔxi a yi.

² Amasɔtɔ a tan nan bɔxɔn dɔxi igen tagi.
A yi a dɔxɔ igene fari.

³ Nde lan a te Alatala geyaan fari?
Nde tiye a yire sariḡanxini?

⁴ Naxanye sariḡan e kewanle nun e
sɔndɔmɛne yi,

naxanye mi suxurene batuma,
xanamu naxanye mi e kɔlɔma wuleni,

⁵ Alatala ne barakama nɛn.
Marakisi Tiina Ala yoon fima e ma nɛn.

⁶ Muxu sifani itoe nan Ala fenma,
naxanye Yaxubaa Ala yetagin fenma.

Bɛti xuini te.

⁷ Yinna* dɛɛne xa rabi fefe,
dɛ fonne xa rabi mumɛ,
nanara Manga Binyen soɛ.

⁸ Nde Manga Binyeni ito ra?

Alatala na a ra
fangamaan nun sɛnbɛmana!

Alatala na a ra
naxan sɛnbɛn gbo yɛngeni.

⁹ Yinna dɛɛne xa rabi fefe,
dɛ fonne xa rabi mumɛ,
nanara Manga Binyen soɛ.

¹⁰ Nde Manga Binyeni ito ra?

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna,
a tan nan manga binyen na.

Bɛti xuini te.

25

Maxandina maratanga fena

¹ Dawuda gbeena.

Alatala, n bata i maxandi n niin birin na.

² N ma Ala,
n yigin saxi i tan nan yi.
N nama yagi.

I nama tin n yaxune yi n nɔ,
e sɛwa.

³ Naxan na a xaxili ti i ra,
na kanna mi yarabima mumɛ!
Koni naxanye yanfan soma,
ne yagin sɔtɔma nɛn.

⁴ Alatala, kiraan yita n na,
i xa n xaran i ya kiraan ma.

⁵ N xa sigan ti i ya nɔndini,
n xaran.

Amasɔtɔ n nakisima Ala nan i tan na.
N xaxili tixi i ra fɛriḡɛn gbɛn!

⁶ Alatala, i xaxili lu i ya kininkininna nun
hinanna xɔn
bayo e yi na xabu a fɔlɔni.

⁷ I nama i miri n ma foningeya yulubine
nun matandine ma!

N suxu i ya hinanni,
amasɔtɔ i fan, Alatala.

⁸ Alatala fan, a mɔn tinxin,
nanara a yulubi kanne xaranma a kirane
ma.

⁹ Naxan a yetɛ magodoma,
a a sariyan nabirama na ma.

A mɔn a xaranma a sagoon na nɛn.

¹⁰ Naxanye a layirin maxadine suxi,
Alatala hinan,
a mɔn lannayaan nabama
ne nan xa kiin birin yi.

¹¹ Alatala, n hakɛne mafelu i xinla a fe ra,
amasɔtɔ a gbo.

¹² Nde gaxuma Alatala yɛɛ ra?

A kiraan yitama na kanna ra
a lan a xa sigan ti naxan xɔn.

¹³ Na kanna sabatima nɛn a siimayani,
bɔxɔn yi findi a diine kɛɛn na.

¹⁴ Alatala a wundone makɛnɛnma nɛn
a yɛɛ ragaxu muxune xa.

A a layirin yitama e ra nɛn.

¹⁵ N yɛɛn tixi Alatala ra waxatin birin,
bayo a tan nan n natangama suxu yalaan
ma.

¹⁶ Ala, yandi, kininkinin n ma
amasɔtɔ n kedenna na a ra,
n tɔrɔxi.

¹⁷ Nii yifɔrɛn bata n yili,
n namini na tɔrɔni.

¹⁸ I miri n ma tɔrɔne
nun n ma sɔxɔlɛne ma,
i yi n ma yulubine xafari.

¹⁹ A mato, n yaxune wuya,
e n napaxuxi kati!

²⁰ N niin nakantan,
i yi n xunba.

N nama yarabi,
amasɔtɔ n bata n luxun i yi.

²¹ N ma fetareyaan
nun tinxinyaan xa n kantan

* **24:7:** Ala Batu Banxin nabilinna yinna nan na ra.

amasɔtɔ n xaxili tixi i tan nan na.
 22 Ala, i xa Isirayila xunba a tɔrɔne birin yii!

26

Sɔntarena Ala maxandina

1 Dawuda gbeena.
 Alatala, n ma kitin sa
 amasɔtɔ fɛ yo mi n kɛwanle ra,
 n yigin mɔn i yi feu!
 2 Alatala, n fɛsɛfɛsɛ,
 i yi n mato,
 n sɔndɔmɛn nun bɔɓɛn nakɔrɔsi.
 3 I ya hinanna n yi waxatin birin yi,
 n sigan tima i ya lannayani!
 4 N tan mi n magodɛ fuyantenne fɛma,
 nxu nun nafigine mi fe kedenni.
 5 Fe ɲaxi raba yamaan mi rafan n ma.
 N mi dɔxɛ muxu ɲaxine fɛma.
 6 Alatala, n bata n yiin naxa sɔntareyani,
 n yi so i batudeni,
 7 n barikan bira i xa n xui yitexin na,
 n yi i ya kabanako feene fala.
 8 Alatala, i ya banxin nafan n ma,
 i nɔrɔn dɛnaxan yi.
 9 I nama nxu nun hake kanne faxa nxu
 bode xɔn,
 i nama nxu nun faxa tiine raɲanna findi
 kedenna ra.
 10 Na muxune fe ɲaxin ligama,
 e dimi yi seene rasuxu mayifuni.
 11 Koni, n tan, fɛ yo mi n kɛwanle ra.
 N xunba, i diɲa n ma!
 12 N tixi tinxinni ken!
 N na Alatala tantunma nɛn a yama gbeeni.

27

Marakisi Tiina Alatala

1 Dawuda gbeena.
 Alatala nan n ma kɛnɛnna nun n ma kisin
 na.
 N xa gaxu mundun yɛɛ ra?
 Alatala nan n ma dunuɲa yi gidin
 xun mayɛngɛ muxun na.
 Nde n magaxuɛ?
 2 Muxu ɲaxine na keli n xili ma
 alogo e xa n halagi,
 yaxune na n yɛngɛ,
 e tan nan dagalanma ayi nɛn,
 e bira.
 3 Hali sofa ganla na n nabilin,
 n bɔɓɛn susuma nɛn.

Hali yɛngɛ gbeen na keli n xili ma
 n yigin tixi.

4 N bata Alatala maxɔdin fe keden ma.
 N fe keden peen nan fenma.
 N lu Alatalaa banxin kui
 han n siin soge danna.
 N Alatala wali fajin kolon,
 n yi lu a batuɛ a banxini.
 5 Amasɔtɔ a n namarɛ nɛn
 a banxini tɔrɔ waxatini.
 A n luxunɲɛ nɛn a Batu Banxini.
 A n natema nɛn geyaana xuntagi.
 6 A xunna kenla fima n ma nɛn
 n yaxune tagi.
 N saraxane bama nɛn Ala Batu Banxini,
 n sɔnxɔ sɛwani.
 N bɛtin bama nɛn,
 n na Alatala tantun.

7 Alatala, i tuli mati n xuiin na,
 n na i xili waxatin naxan yi.
 Kininkinin n ma, i yi n yabi!
 8 N bɔɓɛn waxi i fen feni.
 Alatala, n ni i fenma,
 9 i nama i yɛtagi luxun n ma!
 I nama i ya walikɛɛn kedi xɔlɔni.
 I bata findi n mali muxun na.
 I nama n nabɛɲin,
 i nama i mɛ n na,
 n nakisimana Ala.
 10 Hali nga nun n fafe n nabɛɲin,
 Alatala n yisuxuma nɛn.

11 Alatala, n xaran sigati kiin ma.
 Ti n yɛɛ ra kira fajin xɔn ma,
 amasɔtɔ n yaxune wuya.
 12 I nama n so n yaxune yii,
 amasɔtɔ wule serene bata keli n xili ma,
 e e kɔnkɔma n ma.
 13 N mɔn laxi ito ra:
 n na Alatalaa nɛmaan toma nɛn dunuɲa yi.
 14 I xaxili ti Alatala ra!
 I sɛnbɛ so! I bɔɓɛn xa limaniya!
 I xaxili ti Alatala ra!

28

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawuda gbeena.
 Alatala n ma fanyena,
 n bata i xili.
 I tuli mati n na!
 Xa i mi n yabi,
 n sama laxira faxa muxune fari nɛn.

2 N ma mayandi xuiin mε malina fe ra,
n bata n yiini te
i Batu Banxin yire sarijanxin mabinni.
3 I nama nxu nun muxu jaxine yalagi nxu
bode xɔn,
fe jaxi rabane naxanye fala fajine tima
koni marajaxuna e bɔɲene yi.
4 E kewanle saranna fi,
e nun e wali jaxine
e bata naxanye liga.
A liga e ra naxan lan e kewanle ma.
E lan e xa naxan sɔtɔ, na so e yii!
5 E xaxili mi luxi Alatalaa wanle xɔn ma,
hanma a yiine bata naxan da.
Nanara, a e kalama nɛn
a e jan habadan.

6 Barikan bira Alatala xa,
a bata n ma mayandi xuiin mε.
7 Alatala nan n sɛnbɛn na.
A n xun mayengɛma
alo wure lefana.
N yigin saxi a fari,
bayo a n malima.
Nanara, n bɔɲɛn bata rafe sɛwan na.
N na a tantunma nɛn bɛtine yi.
8 Alatala nan a yamaan sɛnbɛn na,
e nun yigiya kantanxina a muxu
sugandixin xa.
9 I ya yamaan nakisi,
i mɔn yi e baraka.
Findi e gbɛngbɛn muxun na,
i yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma habadan!

29

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

1 Dawudaa bɛtina.
Ɛ tan malekane,
ε fa Alatala tantun,
ε a tantun a binyen nun a sɛnbɛna fe ra.
2 Ɛ binyen fi Alatala ma a xinla fe ra,
ε Alatala batu a nɔrɔ sarijanxini.
3 Alatala xuiin mɛma fɔxɔ igene yi,
Ala binye kanna sarinma,
Alatala a xuiin nasigama ige gbeene xun
ma.
4 Alatala xuiin sɛnbɛn gbo,
Alatala xuiin nɔrɔxi.
5 Alatala xuiin suman binle yigirama,
hali sumunna naxanye Liban yamanani.
6 Ala Liban geyane ratuganma

alo jinge diina,
e nun Siriyon geyana
alo burunna jingena.
7 Alatala xuiin sigama ayi
alo kuye sarinna.
8 Alatala xuiin tonbon yirene yimaxama,
a Kadesi tonbonni maxa.
9 Xɛnle diin xalima Alatala xuiin ma,
a mɔn yi warine dɛɛne rayolon,
yamaan birin sɔnxɔma a Batu Banxini,
e naxa, “Binyen xa fi a ma!”
10 Alatala dɔxi fufane xun na.
A mangayaan na habadan!
11 Alatala nan sɛnbɛn fima a yamaan ma,
a bɔɲɛ xunbeli barakan sa e yi.

30

Barika birana Ala xa

1 Dawudaa bɛtina. Sigi sarijanxina. Batu
Banxin nasarijan bɛtina.
2 Alatala, n ni i batuma,
amasɔtɔ i bata n yite.
I mi tin
n yaxune yi e xunnayeren n xun na.
3 Alatala n ma Ala,
n ni i mafan nɛn malina fe ra,
i yi n nakɛndɛya.
4 Alatala i n niin masiga nɛn laxira ra,
i n faxamatɔɔn nakisi.
5 Alatalaa tɔgɔndiya muxune birin xa bɛtin
ba a xa!
Ɛ a matɔxɔ a wali sarijanxine fe ra!
6 Bayo, a xɔlɔn mi xunkuya,
koni a marafanna luma nɛn muxun siin
sogen birin.
Wuga xuiin minima nɛn kɔɛɛn na,
koni sɛwan fama nɛn xɔtɔnni.
7 N yi laxi n ma hɛrin na waxatin naxan yi
n naxa, “Sese mi n yimaxɛ!”
8 Alatala, n to yi i ya xanuntenyani,
i n lu nɛn fangani alo geyana.
Koni i to i yɛtagin luxun n ma,
na yi n kɔntɔfli.
9 N yi i tan Alatala xili,
n yi Marigin mafan,
10 n naxa, “N na faxa,
i tɔnɔn mundun sɔtɔma nayi?
N na sa gaburun kui,
tɔnɔn mundun na ra?
Faxa muxune nɔɛ i tantunɲɛ ba?”

E nœ i ya lannayaan matœxe ba?

¹¹ Alatala, i tuli mati n na,
i kininkinin n ma!
Alatala, n mali!”

¹² I bata n ma nimisan maxete sewan na.
I n makininkininna ba n ma,
i yi n nabilin sewan na.

¹³ Nanara, n mi n dunde,
n betin bama i xa nen.
Alatala n ma Ala,
n barikan birama i xa nen habadan!

31

Yigi sa fena Ala fari
Yaburin 71.1-3

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, n bata n luxun i yi.
I nama tin n yi yarabi!
N natanga i ya tinxinyana fe ra.

³ I tuli mati n na,
i yi n xunba iki sa!
Findi n yigiya gemen na,
e nun n makantan yinna.

⁴ N ma geme gbeen nun
n ma yinna nan i tan na.
Ti n yee ra,
i yi n maxaran i xinla a fe ra.

⁵ N natanga na luti ratixin ma n yee ra,
bayo i tan nan n xun mayengema.

⁶ N bata n niin so i yii,
n xunba Alatala, lannaya Ala.

⁷ N bata ne rapaxu
naxanye suxure fufafune batuma,
koni n tan yigin saxi Alatala nan fari.

⁸ N sewama nen,
n paxan i ya hinanna fe ra,
bayo, i bata n ma tœrne to,
i n sœndœmena sœxœlen kolon.

⁹ I mi n soxi n yaxune yii,
koni i n xœryaxi nen.

¹⁰ Alatala, kininkinin n ma,
amasœto n tœrœni.
N bata xadan wuge.
Sunun bata n niin nun n fatin natagan.

¹¹ Sunun bata n ma dunuœa yi gidin œan,
wugan yi nde ba n siin na.
N fangan bata œan n yi n ma tœrne fe ra.
N xœnne bata yelefœ ayi.

¹² N yaxune birin,
katarabi n dœxœ bodene ma,

ne n nayarabima.

N xœyine bata gaxu n yee ra,
e na n to kiraan xœn ma,
e e gi n yee ra.

¹³ E birin bata œinan n xœn ma
alo n faxaxin na a ra.
N bata lu alo feœe kalaxina.

¹⁴ N bata yaxu wuyaxi kœyekœyen xuiin me,
gbalona n nabilinni.
E feene yitœnma lan n faxa feen ma.

¹⁵ Alatala, n tan yigin saxi i tan nin,
n naxa, “I tan nan n ma Ala ra.”

¹⁶ N ma waxatine i sagoni.
N natanga n yaxune ma
naxanye n besœnxœnyama.

¹⁷ I nœrœn xa godœ i ya walikœœn ma,
n nakisi i ya hinanni.

¹⁸ Alatala, n bata n xui ramini i ma,
i nama tin n yi rayarabi.
Ala xa muxu œaxine yarabi,
Ala xa e dunduxin nagodœ laxira yi.

¹⁹ Na wule xœlene radundu,
na wasodœ yandaxine birin
naxanye fala œaxin tima tinxin muxune
ma.

²⁰ I ya nœmaan makabœ,
i bata naxan namara i yœeragaxu muxune
xa!

Muxun birin yœtagi,
i ya fanna fima ne ma nen
naxanye luxunxi i yi.

²¹ I bata e yigiya i fema,
i e kantanma muxune fe yitœnxine ma.
I bata e ratanga wule xœlene ma.

²² Barikan bira Alatala xa!
N yi rabilinxi yaxune ra waxatin naxan yi
n yengœ xinla ma,
a yi a hinanna yita n na.

²³ N ma gaxuni, n yi a fala,
n naxa, “I bata n kedi i yœtagi.”
Koni n to n xuiin namini i ma
malina fe ra,
i yi n ma mayandi xuiin me.

²⁴ E tan tœgœndiya muxune birin xa Alatala
xanu!

Alatala denkelœya muxune ratangama nen,
koni a yandadene sare fima nen
alo a lan kiinde.

²⁵ E tan naxanye birin yigi saxi Alatala fari,

ε senben so, ε bəne ragidi.

32

Yulubi xafari fena

¹ Dawudaa fala ɲaxumena.

Seɓwan na kanna xa
naxan ma matandine bata mafelu
naxan yulubine bata xafari.

² Seɓwan na adaman xa
Alatala bata diɲa naxan haken ma
e nun mayifu mi naxan yi.

³ N to munma yi n ti n haken ra nun,
feriɲen gben kutunne yi n nayelefuma.

⁴ I ya tərən yi n fari kəen nun yanyin na.
Fangan yi ɲan n na
a liga alo n tonbon yiren nin.

Beti xuini te.

⁵ Awa, n yi n ti n yulubine ra i xa.

N mi n ma hake yo luxun i ma.

N naxa, “N na n tima nen
n ma matandine ra Alatala xa.”

Awa, i yi n haken nun yulubine birin ba n
ma.

Beti xuini te.

⁶ Nanara, muxu tɔgəndiyaxine birin xa i
mafan a waxatini,
alogo fufaan na fa,
a nama e li.

⁷ N luxunden nan i tan na.
I tan nan n natangama tərən ma,
yamaan birin yi xərɔya betine ba.

Beti xuini te.

⁸ Nanara, n na ε xaranma kiraan ma

ε birɛ naxan fəxə ra.

N na ε kawandima,
n yi n yengi sa ε xən.

⁹ I nama findi daxun na
alo soona hanma sofanla
naxanye mi sigɛ
fə karafen na bira e ma.

¹⁰ Muxu ɲaxine tərən gbo.

Koni naxanye e yigi saxi Alatala yi,
a ne rabilinma nen hinanna ra.

¹¹ E tan tinxin muxune xa ɲaxan Alatala a
fe ra,

ε seɓwa, ε betin ba,

ε tan muxu səndəme fajine.

33

Tantun betina

¹ E betin ba seɓwani Alatala xa,
ε tan naxanye tinxin!

Muxu fajine lan e xa a tantun.

² E barikan bira Alatala xa bəɓnna ra,
ε barikan bira a xa kondenna ra.

³ E beti nenɛn ba a xa.

E maxa seene maxa ki faji,
ε yi ε xuini te a ma.

⁴ Nəndin nan Alatalaa falan na.

A keɓwanle birin kamalima tinxinna nin.

⁵ Tinxinyaan nun sariya suxun nafan
Alatala ma,

dununa birin wasaxi a hinanna ra.

⁶ Alatala kore xənna daxi a fala xuiin
barakan nin,

e nun yanban seene a de xuiin na.

⁷ A fəxə igene birin malanma yire kedenni,
a fufane ramara.

⁸ Bəxən birin xa gaxu Alatala yeɛ ra!

Dununa muxune birin xa a binya!

⁹ A falan nan tixi,
dununa yi da.

A yamarin fi,
seen birin yi taran na.

¹⁰ Alatala siyane natane kalama nen.

A mi tinɲe siyane yi e miriyane rawali.

¹¹ Koni Alatalaa fe ragidixine luma nen
habadan!

A miriyane yi lu habadan!

¹² Seɓwan na siyaan xa
naxan ma Ala findixi Alatala ra.

Seɓwan na muxune xa
Alatala bata naxanye sugandi!

¹³ Alatala a yeɛ ragodoma keli ariyanna yi,
a muxune birin mato.

¹⁴ Keli a mangaya yireni,
a dununa muxune birin xun mato a ra.

¹⁵ A e səndəme rafixa,
a a xaxili lu e keɓwanle birin xən.

¹⁶ Manga yo mi kise a ganla senben ma.

Sofa yo mi ratange a fangan xən.

¹⁷ Xunba se mi soon na yeɲeni,
a fangan na gbo ki yo ki,
a mi marakisin tiye.

¹⁸ Koni Alatala yeɛn tixi a yeɛragaxu mux-
une ra,

naxanye e xaxili tixi a hinanna ra.

¹⁹ A ne rakisima sayaan ma nen,

a mən yi e niine rakisi fitina kamen ma.

20 En xaxili tixi Alatala nan na.
A tan nan en mali muxun na
e nun en ye masansan wure lefana.
21 En bɔɲene sɛwaxi a tan nan ma fe ra,
bayo en bata en yigi sa a xili sariɲanxini.
22 Alatala, i ya hinanna xa lu nxu xɔn
bayo nxu nxu yigi saxi i tan nin.

34

Ala fan

1 Dawuda gbeena. A to a yeɛɛ findi fatɔɔn na
Abimeleki fɛma, naxan a kedi.
2 N barikan birama Alatala xa waxatin
birin,
n lu a tantunɲɛ!
3 N na Alatala matɔɔma n sɔndɔmɛni.
Tɔɔɔ muxune yi a mɛ, e ɲaxan.
4 En xa Alatala gbona fe fala!
En na a xinli te en bode xɔn!
5 N bata Alatala xandi,
a yi n yabi,
a gaxun birin ba n yi.
6 Naxanye yeɛn tixi a tan na,
ne sɛwama nɛn,
e mi yarabɛ mumɛ!
7 N tan yiigelitɔna n xui ramini nɛn Alatala
ma,
a yi n xuiin mɛ,
a yi n nakisi gbalon ma.
8 Alatalaa malekana a yeɛragaxu muxune
rabilinma nɛn,
a yi e kantan.
9 A mato,
i a kolonɲɛ a Alatala fan.
Sɛwan na kannu xa
naxan na a luxun i tan yi.
10 E gaxu Alatala yeɛ ra,
ɛ tan a yama sariɲanxina,
bayo naxan na gaxu a yeɛ ra,
na makoon fanma nɛn.
11 Hali yatane,
kamɛna e suxuma nɛn,
koni naxanye Alatala fenma,
ne mi dasɛ se faɲi yo ra.
12 N ma diidine, ɛ fa,
ɛ fa ɛ tuli mati n na.
N xa ɛ xaran Alatala yeɛragaxun ma.
13 Ndee waxi siimayaan xɔn?
Ndee waxi siimaya xunkuyen nun sɛwan
xɔn?

14 Nayi, ɛ fala ɲaxine yiba,
e nun wulena.
15 E ɛ xun xanbi so fe ɲaxini,
ɛ fe faɲin liga.
E bɔɲɛ xunbenla fen,
ɛ lu a fɔxɔ ra.

16 Alatala yeɛn muxu tinxinxine ra,
a tuli matixi e xuiin na.
17 Alatala xun xanbi soxi fe ɲaxi rabane yi.
E na faxa,
ɲinan tima e xɔn nɛn sinma!
18 Tinxin muxune na e mawuga Alatala xa,
a tuli matima e ra nɛn,
a e xunba e tɔɔɔne birin yi.
19 Alatala luma nɛn ne xɔn
naxanye bɔɲɛn kalaxi.
A yigitɛgetɔne rakisi.
20 Tɔɔɔ wuyaxi tinxin muxun lima nɛn,
koni Alatala a bama nɛn e birin yi.
21 Ala a xɔnne birin kantanma nɛn,
hali keden, a mi girɛ.
22 Fe ɲaxin nan muxu ɲaxin faxama.
Tinxin muxune yaxune yalagima nɛn.
23 Alatala a walikene niin xunbama nɛn.
Naxan na a luxun a yi,
na mi yalagɛ mumɛ!

35

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawuda gbeena.
Alatala, n kiti muxun makiti.
I n yengefaan yenge.
2 Keli, i ya wure lefane tongo
i fa n mali.
3 I ya tanban nun bunbini te ne xili ma
naxanye n fɔxɔ ra.
A fala n xa,
a i tan nan n nakisima.
4 Ala xa ne rayagi a e rayarabi,
naxanye katama n faxa feen na!
Naxanye fe ɲaxine yitɔnma n xili ma,
Ala xa ne ye yifu a e raxɛɛɛ!
5 E xa liga
alo foyen sigama se dagin naxan na.
Alatalaa malekan xa e kedi.
6 Ala xa e kirani fɔɔɔ,
a salaxunɲɛ ayi,
Alatalaa malekan yi e sagatan.
7 E lutin natixi nɛn n yeɛ ra fuu!
E yili ratilinxin ge n suxu feen na.

8 Nanara, e xa e tere na halagin na,
e suxu e luti ratixin na,
e bira, e faxa.
9 Nayi, n niin sewama nen Alatala ra.
N naxan a marakisina fe ra.
10 N na fale n baje ma feu!
N naxa, "Muxu yo mi luxi
alo i tan Alatala.
I yiigelitane ratangama fanga kanne ma.
I tere muxune ratanga ne ma
naxanye e yigbetenxi."
11 Muxu naxine n kansunma.
E sonne sama n na,
n mi naxanye fe kolon mumε!
12 E n ma fanna joxo a naxin na.
N yifuxin yi lu.
13 Koni e yi furaxi waxatin naxan yi,
n yi n maxidima sunun nin.
N yi n yete magodo sun suxuni.
N ma maxandi xuiin to mi yabi,
14 n sunuxin yi lu e fe ra
alo n xoyina hanma
alo ngaxakedenna nan yi e ra nun.
N xun sinxin yi lu nimisani
alo n nga nan yi a ra.
15 Koni tere to n tan li,
e birin yi naxan.
E e malan n xili ma.
N yengefane,
n mi yi naxanye kolon,
ne yi lu n tere tun!
16 E n naxaxu, e n magele.
E e jinne raxinma n xili ma.
17 Marigina, i yeen sama e xon
han waxatin mundun yi?
N niin natanga e yengeneni,
i n nakisi yatani itoe ma!
18 Nayi, n barikan birama nen i xa yamani.
N ni i matexo e birin yetagi.
19 I nama tin
n yaxu wuledene yi naxan n ma fe ra.
Naxanye n naxaxuxi fuuni,
ne nama gele n ma.
20 E mi ngaxakedenya fala tima,
fo e yi baje xunbelitane kansun wulen na.
21 E feene falama n xun ma,
e sonxo, e naxa,
"Yo! I naxan ligaxi nxu bata a to!"
22 Alatala, i tan bata ne to,
nayi, i nama i dundu.

Marigina, i nama i makuya n na!
23 Marigina, keli, i yi n xun mayenge.
N ma Ala, n ma yengen so.
24 Alatala n ma Ala,
yoon fi n ma bayo i tinxin.
I nama tin
n yaxune yi naxan n ma fe ra.
25 I nama tin e yi a fala, e naxa,
"Yo! Nxu bata a mano!
Nxu yi waxi na nan tun xon ma!"
26 Muxun naxanye sewama n tere feen na,
Ala xa ne rayagi, a e yifu.
Ala xa ne rayagi, a yi e rayarabi
naxanye e yete yitema n ma.
27 Naxanye waxi n xeroyaxin to feni,
ne xa sonxo sewani,
e naxa, "Alatala gbo!
A bata sewa a walikena yee ra sigan na."
28 Nayi, n ni i ya tinxinyana fe falama nen,
n yi i tantun ferijen gben!

36

Muxu naxina

1 Alatala walikenen Dawudaa betina, beti
baane kuntigin xa.
2 Yulubin falan tima muxu naxin xa a
bajeni.
A mi gaxuma Ala yee ra mumε!
3 Bayo a lugoxi a yete ra
a mi noe a yulubine kolonje,
a a me e ra.
4 A falane naxu,
wulen nan gbansan e ra.
A mi fa xaxilimaya feeye rabama.
A mi fe faji ligama.
5 A nema saxi a saden ma,
a fe naxine mirima,
a kira kobine natama,
a mi a mema fe naxi yo ra.
6 Alatala, i ya hinanna gbo
han ariyanna,
i ya lannayaan gbo han kore.
7 I ya tinxinna gbo alo geyane.
I ya kiti sa kiin tilin alo foxo igena.
Dajoxone nun subene i tan nan yii, Alatala.
8 Ala, i ya hinanna kendε han!
Adamadiine birin luxunden sotoma nen i yi
alo tere diine e nga gabutene bun kii naxan
yi.
9 E lugoma i ya donse gbeen nan na.

E e min i ya fanni alo xudena.

¹⁰ Niin binla i tan nan yi.

Nxu bata kenenna to i ya kenenna xon.

¹¹ I xa hinan ne ra
naxanye i kolon.

I ya tinxinyaan yita sɔndɔmɛ faɲi kanne ra.

¹² I nama tin yandadene yi n yenge,
hanma muxu ɲaxine yi n kedi.

¹³ A mato,
fe ɲaxi rabane bata bira.
E saxi, e mi nɔɛ kelɛ.

37

Muxu ɲaxin nun muxu faɲin kɔntɔnna

¹ Dawuda gbeena.

I nama xamin muxu ɲaxine ra.

I nama i sa fe ɲaxi rabane ma.

² E tununma nen xulen
alo sɛxɛ xarena.

E faxama nen
alo si seen naxan bata lisi a ra.

³ I yigin sa Alatala yi,
i yi fe faɲin naba.

Nayi, i luyɛ yamanani nen,
i yi sabati bɔɲɛ xunbenli.

⁴ I xa sɛwa Alatala yi
nanara a i bɔɲɛn waxon feene ligɛ i xa.

⁵ Bira Alatalaa kiraan nan xon.
I yigin sa a yi.

Nanara a i maliyɛ.

⁶ I ya tinxinyaan
nun sariya suxun makɛnenma nen
a tan barakani alo yanyi tagi sogena.

⁷ I xa diɲa, i Alatala legeden.

I nama xamin na muxune ra
naxanye sabatima,
naxanye e fe yitɔnxine rasɔnɔyama a ɲaxin
na.

⁸ I nama xɔlɔ, i nama fitina,
i nama xamin.

Ne i birama tɔrɔni nen.

⁹ Muxu ɲaxine ɲanma nen,
koni naxanye e yigin sama Alatala yi,
bɔxɔn luma ne nan xa.

¹⁰ A mi buma muxu ɲaxine yi tunun.

Ɛ ɛ yɛɛ rakɔɲinma e ma nen,
koni ɛ mi e tɔɛ.

¹¹ Naxanye limaniyaxi,
bɔxɔn luma ne xa nen, e yi sabati,

e bɔɲɛ xunbenla sɔtɔ.

¹² Muxu ɲaxin fe ɲaxin nan yitɔnma tinxin
muxun xili ma,

a a ɲinne raxin a xili ma.

¹³ Koni Marigin gelema muxu ɲaxine ma,
amasɔtɔ a a kolon,
e fitina bɔxɔn mi fa buma.

¹⁴ Muxu ɲaxine bata e silanfanne botin,
e e xanle ba,

e xa yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune yenge,
e xa muxu faɲine faxa.

¹⁵ Koni, e sɔxɔnma e gbee silanfanne nan
na.

E xanle yi gira.

¹⁶ Se xurin naxan tinxin muxun yii,
na fisa muxu ɲaxine bannayaan xa.

¹⁷ Amasɔtɔ muxu ɲaxine senben kalama
nen,
koni Alatala tinxin muxune ratangama
nen.

¹⁸ Alatala yengi dɔxi sɔntarene xon.
E kɛɛn luma nen habadan.

¹⁹ E mi tɔrɛ waxati xɔdɛxene yi.
Fitina kamɛn na so,
e tan lugoma nen.

²⁰ Koni muxu ɲaxine faxama nen.

Alatala yaxune yi tunun
alo xɛɛn fugene.

E lɔma ayi nen alo tutina.

²¹ Muxu ɲaxin donla tongoma nen,
a mi a fiyɛ.

Koni tinxin muxun kiin tima fonisireyaan
nin.

²² Ala naxanye barakama,
bɔxɔn luma ne xa nen.

Koni a naxanye dangama,
ne ɲanma nen.

²³ Alatala nan muxun sigati kiin nagidima
a lu na kiraan xon
naxan nafan a ma.

²⁴ Xa a dagalanɲɛ ayi,
a mi birɛ,
amasɔtɔ Alatala a malima.

²⁵ Dii mɛɛn nan yi n na,
koni iki n bata fori.

N siin bata waxati xunkuye sɔtɔ.

Koni n munma tinxin muxun nabɛɲinxin
to singen,

hanma a diine yi donseen maxandi.

²⁶ A kiin tima fonisireyaan nan na waxatin birin yi,
a mɔn bonne dolima.
Dubana a diine xa.

²⁷ Ɛ xun xanbi so fe ɲaxini,
ε fe fajin naba,
nanara i mamandenne luyε bɔxɔn ma habadan!

²⁸ Amasɔtɔ sariya suxun nafan Alatala ma.
A mi a muxu tɔgɔndiyaxin nabɛɲɲɛ.
A a kantanma nɛn habadan.
Koni muxu ɲaxine mamandenne tan ɲanma nɛn.

²⁹ Tinxin muxune bɔxɔn sɔtɔma nɛn alo kɛɛna, e lu na yi habadan.

³⁰ Tinxin muxun xaxilimaya falane nan tima.

Sariyan nan a falan na.

³¹ A Alaa sariyan namarama a bɔɲɛni nɛn.
A mi tantanma a fe yi mumε!

³² Muxu ɲaxin tinxin muxun legedenma a faxa feen nan na.

³³ Koni Alatala mi a luyε a yaxune sɛnbɛn bun ma.
A mi tinɲɛ a yalagi feen ma,
a na kiti waxatin naxan yi.

³⁴ Ɛ ε xaxili ti Alatala ra,
ε yi lu a kiraan xɔn.
A ε yitema nɛn,
a yamanan so ε yii.
Ɛ a toma nɛn nayi muxu ɲaxine bata ɲan.

³⁵ N yi muxu ɲaxina nde kolon nun,
gbalotɔɔn nan yi a ra
naxan bata yi sabati
alo wudi gbeena.

³⁶ Koni a danguxi nɛn,
a lɔ ayi feu!
N yi a fen, koni n mi a to.

³⁷ I xaxili lu sɔntaren xɔn.
I yɛɛn sa muxu fajin xɔn.
Bɔɲɛ xunbelitɔɔn mayixɛtɛne sɔtɔma nɛn.

³⁸ Koni yulubi kanne kalama nɛn feu!
E bɔnsɔnna birin yi raxɔri.

³⁹ Alatala tinxin muxune rakisima nɛn.

E yigiya makantanxin nan a tan na tɔrɔ waxatine yi.

⁴⁰ Alatala e malima nɛn a e ratanga.
A e ratanga muxu ɲaxine ma nɛn,
a e rakisi,
amasɔtɔ e luxunxi a yi.

38

Tɔrɔ muxuna maxandina

¹ Dawudaa bɛtina. Maxandina.

² Alatala, i nama n maxadi xɔlɔni!
I nama fitina n xili ma,
i n ɲaxankata.

³ I bata n maxɔlɔ i ya xalimakunla ra.
I yi n nabira.

⁴ Kɛndɛya mi fa n fatini i ya xɔlɔna fe ra.
N gbɛndin mi yalan n yulubina fe ra.

⁵ N hakɛne bata gbo ayi n xun ma
han a radangu ayi,
alo goronna naxan binya n mi a nɔɛ.

⁶ N ma korone bata kun,
e xirin yi mini.

Amasɔtɔ daxun nan yi n na nun.

⁷ N bɔɲɛn bata kala
han n yi n xun sin.
N lu wugɛ n bɔɲɛni fɛriɲɛn gbɛn!

⁸ N fatin birin wolonxi n ma kati!
Kɛndɛya yo mi fa n fatini.

⁹ N bata yelevu bɔxɔn ma,
n bata kala feu!
N bɔɲɛn tɔrɔxi, n kutunma,
amasɔtɔ n sɔxɔlɛxi.

¹⁰ Marigina, n naxan fenma,
i na kolon.
I bata n kutun xuiin birin mɛ.

¹¹ N bɔɲɛn dinma,
n fangan bata ɲan.
N yɛtagin bata yitɔɲɔn.

¹² N xɔyine nun n dɔxɔ bodene mi fa fama
n fɛma
amasɔtɔ n ma furen xɔn.
Hali n kon kaane bata e makuya n na.

¹³ Naxanye waxi n faxa feni,
ne bata lutin nati n yɛɛ ra.

Naxanye waxi n maxɔlɔ feni,
ne n kala feen falama.
E mi xadanma fe ɲaxi yitɔndeni.

¹⁴ N bata liga alo tuli xɔrina,
n mi fe mɛma.
N bata liga alo bobona,

n mi fala tima.
 15 N bata liga
 alo muxun naxan mi yabin tiyε
 amasɔtɔ a mi fe mɛma.

16 Koni Alatala, n xaxili tixi i tan na.
 I n yabima nɛn, Marigina n ma Ala.

17 N naxa, “I nama tin
 n yaxune yi e xunnayeren n na,
 e nama naxan n ma tɔrɔn na.”

18 N biramatɔɔn na a ra.
 N xɔlɛni waxatin birin.

19 N bata n ti n hakɛne ra,
 n yulubine bata n naxamin kati!

20 N yaxune tan kɛndɛ,
 e yixɔdɔxɔ.

E wuya
 naxanye n naxaxuxi fuu!

21 Naxanye fe fajin saranma fe naxin na,
 ne n tɔrɔma,
 amasɔtɔ n tan a fajin nan fɔxɔ ra.

22 Alatala, i nama n nabɛjin.
 N ma Ala, i nama i makuya n na.

23 N Marigina, n nakisimana,
 n mali iki sa!

39

Tɔrɔ muxun ti fena a hakɛn na

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa,
 Yedutun xa.

2 N bata a fala, n naxa,
 “N na n kɛwanle rakɔrɔsima nɛn,
 alogo n dɛ xuiin nama n bira yulubini.
 N mi fa fala yo tiyε muxu naxine yɛɛ xɔri.”

3 N yi n dundu,
 n yi n naxara,
 n mi yi fala yo tima
 hali fe fajina,
 koni n ma sɔxɔlɛn yi siga fari sɛ tun!

4 N bɔɔn yi wolon n kui.
 N to yi n mirima a ma,
 a yi n kuiin gan fɔlɔ
 alo tɛɛna.

N yi falan ti fɔlɔ, n naxa,
 5 “Alatala,
 n siin soge dɔnxɛn yita n na
 e nun a yatɛ saxina.

I xa n nakolon
 a n ma siimayaan mi buma.”

6 I tan nan n ma lɔxɔne yatɛn nadungixi ayi.
 Sese mi n siin waxatin na
 i yɛɛ ra yi.

Adamadiin birin buma nɛn
 alo foyedin gbansan!

Bɛti xuini te.

7 Nininna nan gbansan a tan na.

Muxuna a masigama,
 a feen ligama koni fuyan!
 A nafunla malanma,
 koni naxan a sɔtɛ a xanbi
 a mi na kolon.

8 Marigina, n fa n xaxili tima nanse ra nayi?
 N na n yigin sama i tan nan yi.

9 N nakisi n yulubin birin ma.
 I nama tin daxune yi gele n ma.

10 N yi dunduxi nɛn.
 N mi yi fala yo tima.
 Amasɔtɔ i tan nan ito ligaxi n na.

11 I ya furen ba n ma,
 benun i xa n naxan tɔrɔni.

12 I muxun maxadima a hakɛna fe ra
 i yi a hakɛn saran a ra.

I muxuna nafunle kalama alo xiine.
 Adamadi yɛtɛɛn ligaxi nɛn alo foyedina.

Bɛti xuini te.

13 Alatala, n ma maxandi xuiin mɛ.
 I yi i tuli mati n ma mawuga xuiin na.
 N na wuga, i nama i dundu.

I ya xɔɔn nan tun n tan na sigatini,
 alo n benbane yi kii naxan yi.

14 N yiba singen
 alogo n xa sɛwa benun n xa dangu,
 benun n xa faxa.

40

Tantun Bɛtina

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

2 N diɔna nɛn Alatala maliin legedendeni,
 a yi a tuli mati,
 a yi n ma mawuga xuiin mɛ.

3 A n ba yili naxin na,
 a n ba boron nun bɛndeni.
 A yi n ti fanyen fari,
 a san tide fajin fi n ma.

4 A yi n xaran bɛti nɛnɛn ma,
 n na en ma Ala tantunma naxan na.
 Muxu wuyaxi na toma nɛn
 e yi gaxu a yɛɛ ra,
 e mɔn yi e yigin sa Alatala yi.

5 Sɛwan na kanna xa,
 naxan na a yigi sa Alatala yi,
 naxan mi kidene batuma,

naxan mi a sama suxure batune ma.

⁶ I ya wali fajine wuya ayi!

Alatala, n ma Ala, i joxon mi na!

I bata kabanako fe wuyaxi yiton nxu xa!

N mi noe e fe fale,

e yaten bata gbo ayi!

⁷ I mi waxi saraxan nun kiseen xon
gbansan,

fo i n tunle raba ayi.

I mi yi saraxa gan daxine

nun yulubi xafari saraxane gbansan foxo
ra.

⁸ Nanara, n naxa, “N tan ni i ra.

N bata fa.

N ma fe sebexi Kitabuni.

⁹ N ma Ala, i sagoon nafan n ma!

I ya sariyan namaraxi n bojeni.”

¹⁰ N tinxinyaan nalima nen i ya yamani.

Alatala, i a kolon,

n mi n dunde.

¹¹ N mi i ya tinxinyaan namaraxi n ke-
denna xa.

N ni i ya jondin nun marakisina fe falama
nen.

N mi i ya hinanna nun i ya lannayaan
luxunje yamaan ma.

¹² I nama tondi kininkininje n ma, Alatala.
I ya hinanna nun lannayana n marama
nen waxatin birin.

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 70

¹³ Amasoto, n ma torone bata wuya
han e mi yate!

N hake ne bata n suxu,

n mi fa se toma.

E wuya dangu n xunsaxene ra.

Boje yixodexe mi fa n yi sonon.

¹⁴ Yandi, Alatala, n nakisi!

Alatala, fa n mali iki sa!

¹⁵ Ala xa ne yarabi

naxanye katama n faxa feen na,
a e ye yifu fefe!

Ala xa ne raxete marafeyani
n ma toroyaan nafanxi naxanye ma.

¹⁶ Ala xa ne raterena e yagin na,
naxanye a falama n ma,
e naxa, “Yo! I suxi yati!”

¹⁷ Naxanye birin i tan fenma,
i xa ne birin nasewa.

I ya kisin xonla naxanye ra,
ne xa lu a fale,
e naxa, “Alatala gbo!”

¹⁸ Koni, yiigelitxon nun toro muxun nan n
tan na.

N Marigin nama jinan n xon.

I tan nan n maliin nun n ma maratanga tiin
na.

Ala, i nama buye ayi.

41

Furetana Ala maxandina

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Sewan na kanna xa
naxan yengi doxi senbetarene xon.

Alatala na kanna xunbama toro waxatine
yi nen.

³ Alatala a ratangama nen

a a niin nakisi.

A a barakama nen boxon ma.

A mi a luye a yaxune senben bun ma.

⁴ Alatala a malima nen,
furen na a li waxatin naxan yi,
a a rakendeya.

⁵ N na a fala nen, n naxa,
“Alatala, dija, i n rakendeya,
bayo n bata yulubin liga i ra.”

⁶ N yaxune fala jaxine tima n ma,
e naxa, “A faxama waxatin mundun yi,
a xinla yi lo ayi?”

⁷ Naxanye fama n xontondeni,
ne fala fajine nan tima n xa nafigiyan.
Koni, a dentege jaxini tonma n ma fe ra,
a yi mini a ralideni yiren birin yi.

⁸ Naxanye birin n najaxuxi,
ne koyekoyenma e bode xa n ma fe ra.

E mirixi a jaxin nan ma n ma fe yi.

⁹ E naxa, “Fure jaxin bata a suxu!

A mi fa kele a sadeni feu!”

¹⁰ Hali n lanfa fajina,

n yi laxi naxan na,

nxu nun naxan yi donseen donma nxu
bode xon,

na bata keli n xili ma.

¹¹ Alatala, kininkinin n ma,
i yi n nakeli sonon,
nanara n na n yaxune donla saranje.

¹² N na a kolon
fa fala n bata i kenen
bayo e mi n noe.

¹³ I n malima nen

amasoto n tinxin.

I yi n lu i yetagi habadan!

14 Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa
Ala!
Habadan han habadan! Amina! Amina!
**Yaburin Yire Firindena: Keli
Sora 42 ma han 72**

42

Yigi sana Ala yi

1 Koraa diine fala ɲaxumɛna. Bɛti baane
kuntigin xa.
2 Ala, i xɔnla n niin suxuma
alo ige xunbenla xɔnla xɛnla suxun kii
naxan yi.
3 Habadan Ala xɔnla n niin suxuma nɛn
alo min xɔnla.
N sigama waxatin mundun yi
n sa ti Ala yetagi?
4 N wugama kɔɛɛn nun yanyin na.
N baloma yɛɛgen nin.
N yaxune n maxɔdinma waxatin birin
e naxa, "I ya Ala minɛn yi?"
5 Waxati danguxine fe na rabira n ma,
n bɔɲɛn yi kala.
N xu nun yamaan nan yi sigama Alaa banx-
ini,
n yi tima e yɛɛ ra,
e sɛwaxin sɔnxɔma,
e barikan birama Ala xa ɲaxan nin.
6 Nanfera n niin sɔxɔlɛxi?
Nanfera n bɔɲɛn sunuxi?
N xa n yigi sa Ala yi.
N mɔn a tantunma nɛn.
N kisi muxun nun n ma Ala nan a ra.
7 Koni iki, n niin sɔxɔlɛxi,
nanara n na n mirima i ma Yurudɛn bɔxɔni,
Xerimon geyane xuntagi,
e nun Misari geyaan ma.
8 Fufaan sama fufaan fari n xili ma,
igen xuxu xuiin yi gbo ayi a surundeni.
I xunfan gbeene radangu n xun ma,
gbalon yi keli n xili ma alo walanna.
9 Alatala xa a hinanna mayita yanyin na
alogo n yi xi bɛtin bɛ a xa kɔɛɛn na.
N ma dunuɲa yi gidin Ala nan maxandima.
10 N na a falama n natangamana Ala nan
xa,
n naxa, "Nanfera i ɲinanxi n xɔn ma?
Nanfera n luma tɔɛ n yaxune yii?"
11 N niin tɔɔxi n yaxune xɔn
amasɔtɔ e fɛriɲɛnma n maxɔdinɲɛ nɛn,
e naxa, "I ya Ala minɛn?"

12 Nanfera n niin sɔxɔlɛxi?
Nanfera n bɔɲɛn sunuxi?
N xa n yigin sa Ala yi.
N mɔn a tantunma nɛn
n ma Ala, n nakisimana.

43

1 Ala, yoon fi n ma,
i n xun mayɛngɛn so dɛnkɛlɛyatare yamaan
xili ma.
N natanga wuledene nun muxu ɲaxine
ma!
2 N kantan muxun nan i tan na.
Nanfera i n nabeɲinma?
Nanfera n sunuxin luma tɔɛ muxu ɲaxine
xɔn?
3 I ya kɛnɛnna nun i ya ɲɔndin nafa n ma!
E xa ti n yɛɛ ra,
siga i ya geya sariɲanxin fari i yetagi.
4 Nayi, n sigama nɛn Alaa saraxa ganden
dɛxɔn,
Ala naxan findixi n ma sɛwan nun n ma
ɲaxanna ra.
N na n ma bɔlɔnna maxa
n tantun bɛtin ba i tan Ala xa,
n ma Ala.
5 Nanfera n niin sɔxɔlɛxi?
Nanfera n bɔɲɛn sunuxi?
N xa n yigin sa Ala yi.
N mɔn a tantunma nɛn
n ma Ala, n nakisimana.

44

Maratangana Ala maxandina

1 Koraa diine fala ɲaxumɛna, bɛti baane
kuntigin xa.
2 Ala, nxu bata a mɛ nxu tunle ra.
N xu benbane bata yi a fala nxu xa nun,
i fe gbeen naxanye liga e xa na waxatini,
lɔxɔn naxanye bata xunkuya.
3 I tan nan siya dɛnkɛlɛyatarene kedi i
sɛnbɛni,
i mɔn yi nxu benbane radɔxɔ na.
I siya gbɛtɛne raxuya ayi nɛn,
i yi nxu benbane rasabati.
4 E mi na bɔxɔn sɔtɔxi e silanfanne xa ra!
E mi a nɔxi e yetɛ fangan xan xɔn.
E a nɔxi i yetɛ fangan nan xɔn ma,
i fangana, e nun i lu fena e xɔn,
bayo e rafan i ma.
5 N ma mangan nun n ma Ala nan i tan na.
I tan nan nɔ sɔtɔn nagidima Yaxuba
bɔnsɔnna xa.

6 Nxu nxu yaxune raxetema i tan nan baraka yi.

Nxu e nɔ i xinli.

7 N yigin mi saxi n ma xanla xan yi.

N ma silanfanna mi a ra naxan nɔɔn fima n ma.

8 Koni i tan nan nɔɔn fima nxu ma nxu yaxune ma.

I tan nan ne rayarabima, naxanye nxu rapaxuxi.

9 Nxu Ala nan matɔɔma waxatin birin, nxu i tan nan xili tantunma habadan!
Beti xuini te.

10 Koni iki, i bata i mɛ nxu ra, i yi nxu rayarabi.

I mi fa minima nxɔ ganle fɔɔ ra sɔnɔn.

11 I bata nxu ragi nxu yaxune yɛɛ ra, e yi nxu yii seene birin tongo.

12 I bata nxu rabɛɛn

alogo e xa nxu faxa alo yɛɛɛne.

I bata nxu raxuya ayi yamana gbɛtɛne ma.

13 I bata i gbee muxune mati sare xurin na alo dɛ mi seen naxan na.

14 I bata nxu rayarabi nxu dɔɔ bodene yɛtagi,

nxu rabilin muxune yi nxu makonbi, e nxu magele.

15 I bata nxu findi gelema seen na siyane yɛ. E e xunne yimaxama nxu mageledeni.

16 N fɛyani waxatin birin.

N bata yagi

17 xɔnnantenne falane xɔn naxanye n bɛsɛnxɔnyama,

e nun n yaxun naxanye e gbeen jɔɔma n na.

18 Ito birin ligaxi nxu ra nɛn, hali nxu to mi jinanxi i xɔn ma, hanma nxu yi i ya layirin kala.

19 Nxu mi xɛtɛxi i fɔɔ ra. Nxu munma yi fata i ya kiraan na.

20 Koni hali na, i nxu lu nɛn kankone bun.

I nxu rabɛɛn banban dimini.

21 Xa nxu yi jinan nxɔ Ala xinla ma nun, nxu yi ala gbɛtɛne batu,

22 i yatin yi na kolonma nɛn nun amasɔtɔ i nxu miriya wundone kolon.

23 Koni e nxu faxama i tan nan ma fe ra fɛrijɛn gbɛn!

E nxu ligama alo yɛɛɛn naxan faxa daxi a ra!

24 Xulun Marigina! Nanfera i xima?

Keli, i nama i mɛ nxu ra habadan!

25 Nanfera i i yɛtagin luxunma nxu ma?

I nama jinan nxɔ tɔɔne nun marayara-bine xɔn!

26 Nxu niine bata bira gbangbanni, nxu gbɛndin mi fa nɔɛ kelɛ bɔxɔn ma.

27 Keli, i fa nxu mali!

Nxu xunba i ya hinanna nin!

45

Mangana jaxalandin ti betina

1 Koraa diine fala jaxumɛna, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “Fuge Fajine.” Xanuntenya sigina.

2 Fala fajine bata n bɔjɛn nasɛwa. Nanara, n betini ito bama mangan xa.

N dɛni xaxi betina fe ra alo sebeli ti fajina xayen kii naxan yi.

3 I tofan adamadiine birin xa, i fatan fala jaxumɛn tiyɛ, bayo Ala i barakama nɛn habadan!

4 I ya silanfanna sɔti i dɛxɔn, sɛnbɛmana. Xunnayerenna nun binyena i tan nan xa!

5 Siga soon fari xunnayerenni, i sa nɔɔn ti jɔndin nun yɛtɛ magodon nun tinxinyana fe ra.

I fangan xa fe magaxuxine makɛnɛn!

6 I ya xalimakuli ralemunxine xa i yaxune bɔjɛne yisɔxɔn.

Siyane birama nɛn i sanne bun.

7 Ala, i luma nɛn i ya mangaya gbɛdɛni habadan!

I ya mangaya taxamasenna nan tinxinyaan na.

8 Tinxinna nan nafan i ma.

A jaxin mi rafan i ma.

Na nan a toxi Ala, i ya Ala bata i sugandi.

A mɔn bata i ya sɛwan fari sa dangu bonne ra.

9 Latikɔnɔnna nun se xiri jaxumɛne i ya dugine yi.

Maxa se maxane i rasumunma mangane banxine yi

naxanye maxidixi sama jinne ra.

10 Mangane dii tɛmɛne jaxalandi tiine yɛ.

I ya batɛn tixi i ya mangaya gbɛdɛn yii fari fɔxɔni.

A maxidi seene rafalaxi xɛma fajin nan na.

11 Mangana naxalandina,
i tuli mati n ma falan na.
Ninan i kon kaane nun i bari bodene xən
ma.
12 I xənla bata mangan suxu i ya tofanna fe
ra.
I ya kuntigin na a ra, i xa a binya.
13 Tire kaane fama kiseene ra i xa nən.
Nafulu kanne i ya fanna fenma nən.

14 Binyen birin mangana dii tēmən xa man-
gayani.
A doma gbeen nafalaxi xema dugin nan na.
15 E nun a doma rayabuxin nan sigan man-
gan fema
naxalandi tiine biraxi a fəxə ra a tideni.
16 E so mangana genla ma sēwan nun
naxan nin.

17 I tan mangana,
i dii xēmε wuyaxi sətəma nən
naxanye luma mangayani i benbane fun-
funi.
I e findima kuntigine ra nən bəxən birin
xun na.
18 N ni i findima xili kanna ra habadan.
Muxun birin i matəxəma nən
habadan han habadan.

46

En fangana Ala nan na

1 Koraa diine Ala tantun sigina, bəti baane
kuntigin xa. Sungutunne xa a ba.
2 Ala nan en yigiyaan na
e nun en fangana.
A yitənxi mali ti feen na tərə waxatine birin
yi.
3 Nanara, hali bəxən xuruxurun,
geyane yi bira fəxə ige tilinxine yi,
en mi gaxuε.
4 Hali fəxə igene xuxu,
geyane fan yi yimaxa gbaloni
en mi gaxuε.

Bəti xuini te.

5 Xudena Alaa taani
naxan a muxune rasewama
naxan findixi Kore Xənna Ala dəxədə
sarijanxin na.
6 Ala na taani,
a mi yimaxε mumε!
Kuye nεma yiba,
Ala bata taan mali,

7 siyane yi sənχən nate,
mangayane yi yimaxa.
Ala na a xuini te,
bəxən yi xuruxurun.
8 Alatala Sənβen Birin Kanna nan en xən.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makan-
tanxin na.
Bəti xuini te.

9 ε fa Alatala a wanle mato,
a gbalon naxanye rakelixi bəxən ma.

10 A yengene janma
han bəxən danna birin yi.
A xanle yigirama,
a tanbane kala,
a yi yε masansan wure lefane gan.

11 A yi a fala, a naxa,
“ε ε raxara,
ε yi a kolon a n tan nan Ala ra.
N batuma nən siyane tagi.
N yi batu bəxən birin yi.”

12 Alatala Sənβen Birin Kanna en tan nan
xən.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makan-
tanxin na.
Bəti xuini te.

47

Ala fisamanten mangana

1 Koraa diine bətina, bəti baane kuntigin
xa.
2 ε tan, siyane birin xa ε yiin bənbə,
ε sənχə, ε xuini te sēwani Ala xa!
3 Alatala, Kore Xənna Ala magaxu han!
Manga gbeen na a ra dunuɲa birin xun na!
4 A bata nəən fi en ma siyane xun na,
a yamane raso en ma nəən bun.
5 A bəxən sugandi nən nxu xa,
Yaxuba bənsənnε sabatima
dεnaxan yi,
a naxanye xanuxi.

Bəti xuini te.

6 Ala bata dəxə a mangaya gbədēni.
Yamaan sənχəma sēwani,
xəta xuine yi mini Alatala xa.

7 Tantun bətin ba Ala xa,
bətine ba han!
Tantun bətin ba en ma mangan xa,
bətine ba han!
8 Ala nan mangan na dunuɲa birin xun na,
ε a tantun bətini.
9 Ala dəxi a manga gbədε sarijanxini,
a mangayaan nabama siyane xun na.

10 Siyane mangane sama nɛn
Ibrahimaa Alaa yamaan fari.
A tan nan gbee dunuɲa ganle birin na.
Ala gbo han!

48

Siyon Ala gbee taana

1 Koraa diine bɛtina. Sigi sariɲanxina.
2 Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ
a gbee taani geya sariɲanxin fari.
3 Siyon, Alaa geyana,
a mate, a tofan,
dunuɲa birin sɛwama a fe ra.
A mate
alo bɔxɔne birin manga taana
Manga Gbeen dɔxi dɛnaxan yi.
4 Ala a yengi sama nɛn a taa makantanxin
xɔn,
a bata a yɛtɛ findi a kantanmaan na.
5 Mangane to e malan Siyon yɛngɛ xinla
ma,
6 e yi a to, e kabɛ,
e gaxu, e yi e gi.
7 Xuruxurunna nun kuisanna yi e suxu na,
alo ɲaxanla kuiin na keli a ra,
8 alo kunkibane na kɔntɔfili foye gbeena fe
ra.
9 Ala kabanako feen naxanye ligaxi,
nxu bata ne mɛ.
Iki, nxu bata ne to Alatala Sɛnben Birin
Kanna taani.
A na taan nakisima nɛn habadan!
Bɛti xuini te.
10 Nanara, Ala nxu nxu mirima i ya hi-
nanna ma i Batu Banxini.
11 I tan xili kanna tantunma dunuɲa yiren
birin yi.
I mangayaan ligama tinxinyaan na.
12 Yamaan xa ɲaxan Siyon geyaan fari,
Yuda taa kaane xa sɛwa
i ya kitisana fe ra!
13 E bilin Siyon ma,
ɛ yi a kondene yatɛ.
14 E ɛ xaxili lu a yinna xɔn ma,
ɛ mɔn yi a sangansone mato,
nanara ɛ a fale mayixɛtɛ famatɔne xa,
ɛ naxa, 15 “Ala ito,
nxɔ Ala na a ra habadan!
A tima nxu yɛɛ ra nɛn han a raɲanni.”

49

Nafulu fuyanna fe

1 Koraa diine bɛtina, bɛti baane kuntigin
xa.
2 E ito mɛ, ɛ tan siyane,
ɛ tuli mati
ɛ tan muxun naxanye birin dunuɲa yi.
3 Fanga kanne nun tɔrɔ muxune,
nafulu kanne nun yiigelitɔne,
birin xa a tuli mati.
4 N fekolonna falane nan tima,
n mirine xaxili faɲin nan fima.
5 N na n xaxinla rasigama sandan nan xɔn,
n yi a yɛba, n nɛma n ma bɔlɔnna maxɛ.
6 Nanfera n gaxuma gbalo lɔxɔne yɛɛ ra,
hakɛ kan yanfantenne n nabilinma wax-
atin naxan yi?
7 E yigin saxi e se kanyaan nan ma,
e mɔn yi e kanba e nafulu kanyani.
8 Muxun mi nɔɛ a boden xunbɛ.
A mi nɔɛ a niin saren soɛ Ala yii.
9 Amasɔtɔ muxun niin xunbaan xɔdɔxɔ!
A mi nɔɛ a saren fiyɛ,
10 alogo a xa bu habadan, a mi faxa.
11 Amasɔtɔ, en birin a kolon xaxilimane fan
faxama
e nun daxune nun kɔmɔne.
E birin e nafunle luma muxu gbɛtɛ ne nan
yii.
12 Gaburun yi findi e habadan banxin na,
e luma dɛnaxan yi, dan mi naxan na,
hali bɔxɔn to yi e yii e yɛtɛ ra.
13 Muxuna gboon mi a rabuyɛ.
A fan faxama nɛn alo subene.
14 Muxun naxanye laxi e yɛtɛ ra fuyan nin,
e sigaden nan na ra,
naxanye wasaxi e nafunle ra,
ne raɲanma na kii nin.
Bɛti xuini te.
15 E rasigama laxira yi nɛn
alo yɛxɛɛn naɲanna to faxan na.
Sayaan yi e gbindine don.
Muxu faɲine nɔɔn sɔtɔma nɛn e xun na
sinma,
e tofanna yi kala,
e siga gaburuni.
16 Koni Ala n niin xunbama nɛn laxira yi
yati!
A yi n xali.
Bɛti xuini te.

17 Muxun na nafunla sɔtɔ,
a nafunli gbo ayi,
i nama gaxu,
18 bayo a mi sese xalima a yii laxira yi.
A hɛrisigɛn mi birama a fɔxɔ ra.
19 Hali duba diin nan yi a ra a dunuɲa yi
gidini,
hali a to matɔxɔxi,
a yi sabatixi waxatin naxan yi,
20 a sama a benbane fari nɛn laxira yi.
Ne mi fa dunuɲa toma sɔnɔn.
21 Nafulu kanna naxan xaxili xurun,
na maliga xuruseen nan na,
naxan faxamatɔ a ra.

50

Saraxan naxan Ala kɛnɛn

1 Asafi a bɛtina.
Fangamana, Marigina Alatala falan tima,
a dunuɲa muxune birin maxili,
sa fɔlɔ sogetedeni
han sa dɔxɔ sogegododen na.
2 Alaa nɔrɔn mayilenma keli Siyon yi
na taa kamalixi tofajina.
3 En ma Ala fama,
a mi dunduxi.
Kala ti tɛɛ gbeena a yɛɛ ra,
foye gbeena a rabilinxi.
4 A koren nun bɔxɔn xilima
e xa findi seren na a yamaan makitideni.
5 A yi a fala, a naxa,
“N ma muxu tɔgɔndiyaxine malan n fɛma,
naxanye layirin xidixi n xɔn ma saraxa
baan na.”
6 Koren xɔnna a tinxinyaan nalima nɛn,
bayo Ala yɛtɛɛn nan kitisaan na.
Bɛti xuini te.
7 “N ma yamana, ɛ ɛ tuli mati,
n falan tima nɛn.
Isirayila, n na ɛ maxadima,
bayo Ala nan n tan na, ɛ Ala.
8 N mi ɛ maxadima ɛ saraxane xan ma fe ra.
ɛ saraxa gan daxine bama n xa waxatin
birin.
9 Koni, n mi turaan xa tongoma ɛ sansanne
yi
xanamu kɔtɔn naxan ɛ kulane yi.
10 Amasɔtɔ n gbeen nan burunna subene
birin na.
N gbeen nan jingene ra
naxanye geya wuli wuyaxine ma.

11 N tan nan xɔline ngaan kanna ra
naxanye geyane ma
e nun niimaseen naxanye birin fixɛne ma.
12 Xa kamɛn yi n suxun nɛn nun,
n mi na fale i xa,
amasɔtɔ n tan nan gbee dunuɲa
nun ayi seene birin na.
13 N jinge suben donjɛ ba?
ɛn-ɛn de!
Xanamu n siin wunla min?
ɛn-ɛn de!
14 Nanara, barika biran xa findi ɛ saraxan
na Ala xa.
ɛ ɛ dɛ ti xuine rakamali Kore Xɔnna Ala xa.
15 N xili tɔrɔ waxatini.
N ni i kantanma nɛn, i yi n binya.”

16 Koni Ala a falama muxu jaxine xa nɛn,
a naxa, “Nanfera ɛ xɛtɛma n ma tɔnne falan
ma,
ɛ yi n ma layirina fe fala,
17 koni n ma xaranna mi rafan ɛ ma?
ɛ mɛxi n ma falane ra!
18 ɛ nun muɲadene na a ra.
ɛ nun yalundene na a ra.
19 ɛ fala jaxin nan tun tima.
ɛ wulen nan tun falama.
20 ɛ ngaxakedenne kansunma waxatin
birin yi.
ɛ katama e tɔnjɛgedeni.
21 ɛ bata ito birin liga
n mi fala ti.
Nanara, ɛ mirixi a n fan ligaxi
alo ɛ tan.
Koni iki, n na ɛ maxadima,
n yi a yɛba ɛ xa.”

22 “Iki, ɛ ito famu,
ɛ tan naxanye Ala bɔtɛ rabaxi.
Xa na mi a ra,
n na ɛ raxɔrima nɛn.
Muxu yo mi ɛ xunbɛ.
23 Naxan na saraxa baan findi barika biran
na,
na nan n binyaxi.
Naxan na siga kira fajin xɔn,
n na Ala kisin yitama nɛn na ra.”

51

Yulubi ratina

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
2 A naxan ba Nabi Natan to fa a fɛma a
yalunyaan ligaxina e nun Batiseba.
3 Ala, diɲa n ma i ya hinanna nin.

N ma matandine mafelu
i ya kininkinin gbeeni!
⁴N hakene birin ba n ma.
I yi n yulubine xafari.
⁵N na n ma matandine kolon.
N na n mirima n yulubine ma waxatin
birin.
⁶N na i tan nan keden yulubi tongoxi.
N naxan nabaxi,
na naxu i yee ra yi.
Nanara, i na falan ti,
i tan nan tinxin,
i na kitin sa, i yoon soto.
⁷N barixi haken nin yati!
Yulubi kanna nan yi n na
xabu nga fudikan na a ra.
⁸I waxi jondin nan xon ma n sondaameni
yati!
I n xaranma fekolonna ma n bojeni.
⁹N yulubin ba n ma
nanara n sarijanje.
I xa n maxa nanara n fixe
dangu balabalan kesen na.
¹⁰N mon xa sewa n naxan.
I bojen naxan kalaxi,
na mon xa sewa.
¹¹I yeen ba n yulubine ra,
i yi n mafelu n hakene birin na.
¹²Ala, boje sarijanxin sa n yi.
I mon yi n xaxili ragidi.
¹³I nama n kedi i yetagi.
I nama i ya Nii Sarijanxin ba n yi.
¹⁴I mon xa kisin sewan fi n ma.
Xaxili fadin xa n mali.
¹⁵Nanara, n matandi tiine xaranje
i ya kirane ma,
yulubi kanne yi xete i ma.
¹⁶N nakisimana, Ala,
n nakisi n ma faxa tixin ma.
Ala, yandi n xunba,
alogo n xa i ya tinxinyaan nali betini.
¹⁷Marigina, na liga n xa,
n xa i tantun.
¹⁸Saraxan mi rafan i ma,
xa na mi a ra,
n yi a bama i xa nen nun.
Saraxa gan dakin mi i kenenje.
¹⁹Yete magodon nan Ala rafan saraxan na.
Ala, i mi na kanna raberinje
naxan nimisaxi a bojeni a tubi.

²⁰Tin, i Siyon nasabati.
I mon xa Yerusalen yinna ti.
²¹Na waxatini,
tinxin saraxane rafanma i ma nen.
Saraxa gan daxine yi i kenen.
Na waxatini,
nxu yi turane rali i xa i ya saraxa ganden
fari.

52

Ala xa wuleden makiti

¹Dawudaa fala naxumena, beti baane
kuntigin xa. ²A naxan ba, Dowegi Edon
kaan to siga Sali fema, a naxa, "Dawuda
bata siga Aximeleki a banxini."
³Ee! Muxu gbeena!
Nanfera i kanbama i ya fe naxine yi?
Alaa hinanna luma nen habadan!
⁴I feene yitonna bonne kala xinla ma.
I lenna luxi nen
alo file xenxena.
Ee! Yanfantenna!
⁵Fe naxin nafan i ma dangu fe fadin na.
Wulen nafan i ma dangu jondin na.
Betini xuini te.
⁶Ee! Wuledena!
Fala xolene rafan i ma!
⁷Nanara, Ala i raxarima nen habadan!
A i suxuma nen,
a i ba i konni.
A i bama nen kende muxune ye dunuja yi.
Betini xuini te.
⁸Tinxin muxune ito toma nen,
e gaxu.
Nayi, e gelema i ma nen,
e naxa, ⁹"Na xemen mato,
naxan mi Ala findi a kantanmaan na.
Koni a yigin saxi a nafulu gbeen nin.
A fangan sotoxi a boden kalan nan xon."
¹⁰Koni, n tan luxi nen
alo Oliwi wudin naxan sabatima Alaa
banxini.
N yigin saxi a hinanna nin
habadan han habadan!
¹¹N ni i tan Ala tantunma nen
i ya wanla a fe ra habadan!
N ni i xinla binyama nen
i ya togondiya muxune ye,
bayo i tan fan!

53

Muxuna jaxuyana
Yaburin 14.1-7

1 Dawudaa fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.

2 Xaxilitarena a falama a bɔjɛni, a naxa, “Ala mi na.”

E birin yifu,

e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a fajin nabama.

3 Ala a yeɛn nagodoma adamadiine ma keli ariyanna yi,

a xa a to xa nde na

naxan xaxili sɔtɛ, a Ala fen.

4 Koni birin bata kiraan fata, e jaxu ayi.

Hali keden pe mi a fajin ligama.

5 Fe jaxi rabane mi fe kolon ba?

E n ma yamaan tɔnɔn donma alo donsena,

koni e mi Ala xandima mumɛ!

6 Awa nayi, gaxun ne suxuma nɛn e tan naxanye mi yi gaxuma.

Ala e kalama nɛn,

a e rayarabi

bayo e rapaxu a ma.

7 Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi?

Ala mɔn na a yamaan sɛnbɛ so,

Yaxuba bɔnsɔnna sɛwama nɛn,

Isirayila yi jaxan!

54

Ala maxandin maratanga feen na

1 Dawudaa fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

2 Dawuda beti naxan ba, Sifi kaane to siga Sɔli fɛma e naxa, “Dawuda luxunxi nxu tagi.”

3 Ala, n nakisi i sɛnbɛn na.

N xun mafala kitin bolon!

4 Ala, n ma maxandi xuiin nameɛ.

I tuli mati n fala xuine ra!

5 Xɔjɛne bata keli n xili ma.

Gbalotɔne katama n faxa feen na.

E mi e mirima Ala ma.

Beti xuini te.

6 Koni Ala nan n mali muxun na.

Marigin nan n niin kantanma.

7 A n yaxune fe jaxine raxɛtɛ e ma.

E halagi amasɔtɔ i lannayaan nabama.

8 Nayi, n jɛnige ma saraxan bama i xa nɛn, n yi i tan Alatala tantun amasɔtɔ i fan.

9 Bayo, i tan nan n baxi n ma tɔrɔne yi, n yi n yaxune biraxin to.

55

Muxu yanfaxina Ala maxandina

1 Dawudaa fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

2 Ala, n ma maxandi xuiin nameɛ.

I nama i xun xanbi so n ma mawugani!

3 I tuli mati n na,

i yi n yabi.

Xaminna bata n suxu

han n kuisan

4 n yaxune fala xuine fe ra.

Muxu jaxine n yigbɛtɛnma,

e n tɔrɔma.

E bata xɔlɔ n ma,

e yi n napaxu.

5 N bata kɔntɔfli.

Sayaan gbalon bata n xun matugan.

6 Gaxun nun xuruxurunna bata n suxu.

Gbalon yi n nabilin.

7 Xa gabutɛɛn yi n ma nun

alo ganbana,

n yi tuganma nɛn nun

n sa dɔxɔden fen.

8 N yi n gima nɛn,

n siga yire makuyeni.

N yi lu burunna ra.

Beti xuini te.

9 N yi maratangaden fenma nɛn mafurɛn n keli foye gbeen nun gbalon bun.

10 Muxu jaxine raxuya ayi, Marigina, e fala xuine yifu!

Bayo, n gbalon nun yeɛngɛn toma taani han!

11 Kɔɛɛn nun yanyin na,

e taan nabilinma,

haken nun yeɛngɛne nan taani.

12 Kala tiin gboma ayi taani.

Bɛsɛnxɔnyaan nun mayifuun nan taani.

13 Xa yaxun nan tun yi n makonbima nun,

n yi dijama a bun ma nɛn.

Xa n napaxu muxun nan tun yi a yetɛ yig-

boma n ye nun,

n yi n luxunma a ma nɛn nun.

14 Koni i tan na a ra, n lanfana,

n bodena, n xɔyi kɛndena!

15 En ma lanfamayaan yi jaxun Alaa banx-
ini
en yi sigan tima yamaan ye waxatin naxan
yi.

16 Sayaan xa n yaxune raterena,
e kenden yi siga laxira yi.
Bayo fe jaxina e yi e konni.

17 Koni n bata Ala xili,
Alatala n nakisima nen.

18 N ma mawugan nun kutun xuina a lima
nen.

Xotonna nun yanyin nun jinbanna ra,
a n xuiin mema.

19 A n niin natangama,
n yi keli yengeni herini
hali n yaxune to yi wuya!

20 Habadan mangana Ala a tuli matima
nen,
a yi n yaxune rabira.

Beti xuini te.

Amasoto e bata tondi tube.
E mon mi gaxuxi Ala yee ra.

21 N lanfana a xoyine yengema.
A a layiri xidixine kalama.

22 A fala xuiin jaxun fenen xa
koni marajaxuna a borenini.
A fala xuine salaxun alo turena.
Koni e segen tima
alo silanfan xenxena.

23 I ya kontofinle lu Alatala ma.

A i malima nen.
A mi tinje tinxin muxun yi bira mumel!

24 Koni i tan, Ala,
i na muxu faxane nun wuledene faxama
nen

benun e siin tagiin xa a li.

N tan mabinni,
n na n yigi sama i tan nin.

56

Yigi sana Alayi

1 Dawudaa maxandi jaxumena. Beti baane
kuntigin xa: a xa ba alo betin naxan xili,
“Ganban Wudi Makuyeni” a naxan ba Fil-
isitine to a suxu Gati taani.

2 Ala, kininkinin n ma
amasoto e n yengema.

N yaxune n besenxonyama ferijnen gben!

3 Ferijnen gben n yaxune n yengema.
N yengefane bata wuya ayi,
e waso.

4 N na gaxu waxatin naxan yi,

n na n yigi sama i tan nan yi.

5 N na Alaa fala kamalixine matoxoma,
n yi n yigi sa a yi,
nanara n mi gaxue mumel!
Dajoxon doronna nanse lige n na?

6 Ferijnen gben n yaxune n toroma.

E n jaxankata feni tonma waxatin birin!

7 E e malanma luxundene yi,
e yene tixi n na, n nen dede.

E yengi a ma e n faxe.

8 I nama tin e rakisi feen ma e fe jaxine ma.
Ee! Ala! I xobxin xa na muxune rabira.

9 N ma sunun yate.

N yegena fe xa rabira i ma.

I xaxili mi dxi e xon ba?

10 N na i xili waxatin naxan yi,
n yaxune xetema n foxo ra nen,
n yi a kolon a Ala n xon.

11 N na Ala matoxoma a falane fe ra!
N na Alatala matoxoma!

12 N yigi saxi Ala nin,
n mi gaxue mumel!
Adamadiin nanse ligama n na?

13 Ala, n de xuiin naxan tongoxi,
n na a rakamalima nen.

N na barika bira saraxan bama i xa nen.

14 Amasoto i bata n ba sayani,
i yi n natanga biran ma.

Nanara, n sigan tima Ala yetagi
n ma siimayani.

57

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 108.1-5

1 Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane
kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili, “I
Nama Halagin Ti” Dawuda naxan ba a to a
gi Sali bun, a sa a so faran yinla ra.

2 Kininkinin n ma!

Ee! Ala! Kininkinin n ma!

Amasoto n niin marakisin fenma i tan nan
yii.

N xa luxunden soto i gabuteten bun,
han yihadin yi dangu.

3 N bata Kore Xonna Ala maxandi
naxan n ma feene rasonyama.

4 A n yabima nen keli ariyanna yi,
a n nakisi.

A ne mafalama nen
naxanye n yengema.

Beti xuini te.
Alaa hinanna nun a lannayaan yitama n
na nen.
5 Yatane bata n nabilin,
n saxi adamadi naxine tagi.
E pinne ligaxi nen
alo tanbane nun xalimakunle.
E lenne ligaxi nen
alo silanfan xenxene.
6 Ala, i ya binyen xa mayita kore xonna ma,
a yi bɔxɔn nafe!

7 E bata yalaan nati n yee ra n suxu xinla
ma,
e yi n nayagi.
E bata yinla ge n yee ra,
koni e tan yeteen bata bira a kui.

Beti xuini te.
8 Ala, n xaxili ragidixi yati!
N betin bama nen, n yi i tantun!
9 N xulunma nen sinma,
n yi n ma bɔlɔnna nun kondenna maxa!
N kurunma betin be nen subaxa!
10 Marigina, n ni i tantunma nen siyane ye.
N betin bama i xa nen bɔnsɔnne tagi.
11 I ya hinanna gbo han ariyanna.
I ya lannayaan texi han kore xonna.
12 Ala i ya binyen xa mayita kore xonna ma,
a yi bɔxɔn nafe!

58

Ala nan kitisa tinxinin na

1 Dawudaa maxandi naxumena, beti baane
kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I
Nama Halagin Ti.”
2 E tan muxu gbeene,
e falane mi tinxin feu!
E nɔe adamadiine makite tinxinni ba?
3 En-en de! Tinxintareyana e bɔneni,
e gbalon nakelima bɔxɔn ma.
4 Xabu e bari waxatini, e naxu.
Wuledene lɔxi ayi xabu e bari lɔxɔni.
5 E xɔlen luxi nen alo sajin xɔlena,
alo fɔdɔgɔɔn naxan mi saji suxun xuiin
mema,
6 naxan n mi a kanna xuiin namema.
Saji suxun na fatan kiki,
a mi nɔe a suxe.

Beti xuini te.

7 Ala, i xa e pinne magira e de!
Alatala, i xa na yatane deen kala!
8 E xa nan alo igen naxan bɔxɔnma.

E tanbane xa yelevu ayi.
9 E xa liga
alo korosiraan naxan fati tununma ayi
lingini,
alo diin naxan faxaxi barixi, a mi sogen to.
10 Tansin xindena hanma a xarena,
ne ganma nen tunden bun.
Foyen naxudene fan xalima nen,
a e raxori.

Beti xuini te.

11 Tinxin muxune naxanma nen
bayo a gbeen nɔxɔma nen.
E fama e sanna maxadeni nen
muxu naxine wunla ra.

12 Nayi, adamadiine yi a fala,
“Ala tinxin muxune saren fima yati!
Ala na yatigi, naxan dunuɔa makitima!”

59

Ala maxandina marakisina fe ra

1 Dawudaa maxandi naxumena, beti baane
kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I
Nama Halagin Ti,” a naxan ba Sɔli to sofane
xe e xa sa e luxun Dawuda yee ra a banxini
a faxa xinla ma.
2 N ma Ala, n xunba n yaxune yii.
N natanga ne ma
naxanye kelixi n xili ma!
3 N xunba fe naxi rabane yii.
N nakisi na muxu faxane ma!
4 A mato,
e n legedenma n faxa feen na.
Senbeman e malanma n xili ma.
N mi i matandixi,
n mi yulubi ligaxi, Alatala.
5 N sɔnna mi a ra,
koni e yitɔnxi e xa n yenge.
Keli, i fa n mali!
Yandi n mato!
6 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
Isirayilaa Ala, keli!
I yi siya denkelɛyatarene fe naxine saran e
ra.
I nama diɔa yanfanten naxine ma mumɛ!
Beti xuini te.

7 E fama pinbanna ra.
E xaje alo barene taan xun xɔn.
8 I tuli mati e konbi ti xuine ra.
E lenne luxi nen e de
alo silanfanne,
e mɔn a falama, e naxa,

“Nde nɔɛ en ma falan mɛ?”

⁹ Koni Alatala, i gelema e ma.

I siya denkelɛyatarene birin magelema.

¹⁰ Ala n sɛnbɛna,

n xaxili tixi i tan nan na.

I tan nan n ma faran makantanxin na.

¹¹ N ma hinantenna Ala,

a tima n yɛɛ ra nɛn.

A a liga,

n na n yɛɛn nagodo n yaxune ma.

¹² Koni, i nama e faxa,

Marigina, nxu yɛ masansan wure lefana.

Nanara, n ma muxune mi jinanɲɛ.

E raxuya ayi i sɛnbɛni,

i yi e nɔ.

¹³ Bayo yulubi falane e dɛ

e xa suxu e yɛtɛna wasona fe ra!

Bayo e dangane tima

e wulene falama,

¹⁴ e ɲan i ya xɔlɔni!

E ɲan fefe! Sese nama lu!

Nayi, birin a kolonma nɛn fa fala

Ala mangayaan nabama Yaxuba bɔnsɔnna
xun na

han bɔxɔn danna birin.

Bɛti xuini te.

¹⁵ E fama ɲinbanna ra.

E xanɛ alo barene taan xun xɔn.

¹⁶ Barene nɛma donse fenni,

xa e mi lugo,

e wurundunma nɛn.

¹⁷ Koni n tan i sɛnbɛn matɔxɔma nɛn bɛtini.

Xɔtɔnni, n na n ma bɛti xuini tema nɛn

i ya hinanna fe ra.

Bayo, n ma faran makantanxin nan i tan

na,

n na n yigiyama dɛnaxan yi tɔrɔ waxatine
yi.

¹⁸ N sɛnbɛna,

n bɛtin bama i xa nɛn.

I tan Ala nan n ma faran makantanxin na

n ma hinantenna Ala.

60

Ala maxandina nɔ ti fena

Yaburin 108.7-14

¹ Dawudaa maxandi ɲaxumɛna, bɛti baane kuntigin xa, a xa ba alo bɛtin naxan

xili: “Gabalan Fugaxina Sereyana.” A xa

ba xaran feen na. ² Dawuda bɛtini ito

nan ba a to Arami kaane yengɛ naxanye

keli Mesopotamiya yamanan nun Soba ya-
manani, Yowaba yi xɛtɛ, a Edɔn kaa wuli fu
nun firin faxa Fɔxɔ Lanbanni.

³ Ala, i bata i mɛ nxu ra,

i yi gbalon nakeli nxu ma.

I bata xɔlɔ nxu ma.

Koni iki, i mɔn xa nxu yitɔn.

⁴ I bata bɔxɔn naxuruxurun,

a yibɔ.

I mɔn xa a tugun a bode ra,

a nama xuya ayi.

⁵ I bata waxatine raxɔdɔxɔ i ya muxune ma.

Nxu dagalanma ayi

alo nxu minxin na a ra.

⁶ Koni naxanye gaxuxi i yɛɛ ra,

i bata taxamasenni te ne xa,

naxan e ratangama xalimakunle ma.

Bɛti xuini te.

⁷ I xa i xanuntenne kantan

i yi e rakisi i sɛnbɛni.

I yi nxɔ maxandin yabi.

⁸ Ala bata falan ti a yire sarijanxini,

a naxa, “N nɔɔn tima nɛn,

n Siken taani taxun,

n yi Sukɔti lanbanna danne sa.

⁹ N tan nan gbee Galadi bɔxɔn nun Manase
ra.

Efirami kaane findixi n ma yengɛsone nan
na.

Yuda luxi nɛn

alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰ Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan
na.

N tan nan Edɔn yamanan kanna ra.

N yengɛ sɔnxɔni tema Filisiti yamanani.”

¹¹ Ala, nde sigama n na na taa makantanx-
ini?

Nde tima n yɛɛ ra siga Edɔn yi?

¹² Ala, i tan xa mi i mɛxi nxu ra ba?

I mi fa nxɔ ganla fɔxɔ ra sɔnɔn ba?

¹³ Nxu mali yaxune yengɛdeni!

Sese mi adamana maliin na.

¹⁴ Koni Ala na lu en xɔn,

en nɔɔn sɔtɔma nɛn.

A tan nan en yaxune halagima.

61

Ala, n xa lu i fɛma

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

A xa ba kondenne ra.

² Ala n ma mawuga xuiin mɛ.

I tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ N yigitεgεxin bata n xui ramini i ma wu-
lani.

N xali na geyaan fari
naxan mate n xa.

⁴ Amasɔtɔ i tan nan n yigiyaden na,
e nun yinna

naxan n natangama n yaxune ma.

⁵ N waxi lu feni i konni waxatin birin yi.

N xa luxunden sɔtɔ i gabutene bun ma.

Beti xuini te.

⁶ Ala, i bata n dε ti xuine mε.

I bata na kεεn so n yii

i naxan namaraxi i ya yεεragaxu muxune
xa.

⁷ Ala xa mangan siin xun masa,

a xa bu han!

⁸ Ala xa mangan sabati a yεtagi habadan!

A ratanga i ya hinanna nun i ya lannayaan
nin.

⁹ Nanara, n tantun βetin bε i xinli waxatin
birin,

n yi n dε ti xuine rakamali lɔxɔ yo lɔxɔ.

62

Ala nan bɔɲε xunbenla fima

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa
Yedutun xa.

² N bɔɲεn saxi Ala nan baraka yi,
a tan nan n nakisima.

³ A tan kedenna nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.

Yaxune mi n nɔε mumε!

⁴ Han waxatin mundun yi,
ε luyε fuyε muxune ma?

ε tan e rabirama

alo banxi xɔnna hanma langa fonna?

⁵ E waxi muxune ragodo feni tun,
keli a binyeni.

E e yoron wuleni.

E duban tima e dεni,

koni e dangan tima e bɔɲεni.

Beti xuini te.

⁶ N bɔɲε xunbenla sɔtɔma Ala nan xɔn.

A tan nan n yigin na.

⁷ A tan nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.

Yaxune mi n nɔε mumε!

⁸ N ma kisin nun n ma binyena Ala nan yii.

N kantan fanyen sɛnbɛmaan nan Ala ra.

N ma yigiyana a tan nan na.

⁹ Yamana, ε ε yigin sa a yi waxatin birin!

ε yi ε kɔntɔfinle so Ala yii,

amasɔtɔ en yigiyaden nan Ala ra.

Beti xuini te.

¹⁰ Adamadiine ligaxi nεn alo foyedina.

A xungbeen nun a xurina, sese mi e ra.

Hali e rate sikeela fari, e yelefufu.

E malanxin yelefufu foyedin xa.

¹¹ I nama i yigin sa gbalo feene yi.

I nama i waso se muɲaxini.

Hali nafunla gbo i yii han,

i nama i yigin sa a yi!

¹² Ala luma a fale,

fa fala a tan nan gbee fangan na.

¹³ I gbeen nan hinanna ra, n Marigina.

Bayo i tan muxun kɔntɔnna fima nεn

alo a kewanla.

63

Alaa hinanna fisa siimayaan xa

¹ Dawudaa βetina, a yi Yuda tonbon yireni
waxatin naxan yi.

² Ala, n ni i fenma,

n ma Ala nan i tan na.

I xɔnla n sɔndɔmɛn na.

I xɔnla n fati bɛnden ma

alo min xɔnla n suxuma

tonbonni ito yi kii naxan yi,

bɔxɔ magenla, ige mi dɛnaxan yi.

³ N xa i to i ya yire sariɲanxini.

N yi i sɛnbɛn nun binyeni gbε.

⁴ I ya hinanna fisa siimayaan xa.

Nanara, n na i batuma.

⁵ N barikan birama i xa nεn

n ma siimayaan birin yi,

n na n yiine yite i maxandideni.

⁶ N nii yifanma n ma nεn,
alo n na wasa donse hagigεne ra.
N yi i tantun sεwa βetine yi.

⁷ N nεma saxi n ma saden ma,

n na n mirima i ma.

N xaxili luma i xɔn nεn kɔεεn birin na.

⁸ Amasɔtɔ i tan nan n mali muxun na,

n sεwa βetin ba i nininna bun ma.

⁹ N bata kankan i ma,

i yiin nan n natangama.

¹⁰ Naxanye katama n faxa feen na,

ne faxama nεn.

¹¹ E faxama silanfanna ra nεn yεngɛni,
kankone yi e binbine don.

¹² Nayi, Mangan sεwama nεn Ala yi.

Naxanye e kɔlɔma Ala xinli,
ne a matɔxɔma nɛn.
Koni wuledene dɛɛne raxutuma nɛn.

64

Ala maxandin maratangana fe ra

- 1 Dawudaa βɛtina, βɛti baane kuntigin xa.
- 2 Ala, i tuli mati n ma mawuga xuiin na!
N bata gaxu n yaxune yɛɛ ra.
N niin natanga!
- 3 N luxun muxu ɲaxine ma
naxanye e bode toma wundoni,
e nun fe ɲaxi raba ganla.
- 4 E lenne xanxan alo silanfanna.
Fala ɲaxine minima e dɛ
alo xalimakuli ralemunxina.
- 5 E e xanle tima sɔntaren na wundoni.
E mafura bunna tiyɛ, e mi gaxuma.
- 6 E e bode rawɛkilɛma kɛwali ɲaxin ma.
E e bode toma,
e lutine ratima dɛnaxan yi.
E naxa, “Nde nɔɛ e toɛ?”
- 7 E tinxintareyani tɔnma, e naxa,
“En ma kɔtɛ yitɔnxin mi fulɛ mumɛ!”
Muxun kui feene kolon naxɔlɔ!
- 8 Koni Alaa xalimakunle wolima e ma nɛn,
a e li keden na.
- 9 E gbee fala xuine xɛtɛma e ma nɛn,
e yi halagi.
Naxan yo na e to,
ne e xunne yimaxama nɛn e mageledeni.
- 10 Nayi, gaxun adaman birin suxuma nɛn.
E e xaxili lu Ala a wanla xɔn,
e yi a fe rabaxine famu.
- 11 Tinxin muxune xa sɛwa Alatala yi,
e yi a findi e luxunden na.
Muxu sɔndɔmɛ faɲin birin xa a matɔxɔ.

65

Tantunna nun barika birana

- 1 Dawudaa βɛtina, βɛti baane kuntigin xa.
Sigi sariɲanxina.
- 2 Ala, a lan yamaan yi i tantun Siyon yi,
nxu mɔn yi nxu dɛ ti xuine rakamali.
- 3 I tan naxan maxandi xuine ramɛma,
muxun birin fama nɛn i fɛma.
- 4 Hakɛne tɔ sɛnbɛn sɔtɔ nxu xun ma
i yi nxɔ matandine mafelu.
- 5 Sɛwan ne xa,
i bata naxanye sugandi
e xa lu i konni!

Nxu bata lugo i ya banxin fe fajine ra,
i Batu Banxi Sariɲanxina.

- 6 I nxɔ maxandin yabima
kabanakoon nan na tinxinni.
Ala nxu rakisimana,
bɔxɔn danna muxun birin yigina i tan nan
na,
e nun naxanye fɔxɔ igen kidi ma pon!
- 7 I sɛnbɛn bata geyane da
bayo fangamaan ni i ra.
- 8 I bata baan xuini ti,
i yi a walanne raxara.
I mɔn yi siyane masabari.
- 9 Dunuɲa birin gaxuma i ya kabanakone
yɛɛ ra.
Keli sogetedeni han sogegododeni,
e birin βɛtin bama i xa sɛwani.
- 10 I yengi dɔxi bɔxɔn xɔn
i yi tule igen sa a ma, han a ramɔ.
Alaa xuden nafexi igen na,
alogo donseen xa sɔtɔ.
I tan nan na ragidixi.
- 11 I tule gbeen nafama xɛɛ bixine ma
bɔxɔn yi xunbeli, a yogon igen na.
I tan barakan sama xɛɛni, a sabati.
- 12 Xɛɛ xaba waxatini,
i ya fanna warama ayi nɛn.
I na dangu dɛnaxan yi,
mɛnna yi sabati.
- 13 Fixɛne fanma e nun fiile.
Geyane rayabuma nɛn han!
- 14 Xuruseene yiriwama nɛn fixɛne ma.
Lanbanne yi rafe siseene ra.
Na birin yi findi βɛti ba xunna ra
e nun sɛwa sɔnxɔna.

66

Barika birana Ala xa

- 1 Sigi sariɲanxina. Tantun βɛtina. βɛti
baane kuntigin xa.
Dunuɲa muxun birin xa sɔnxɔ sɛwani Ala
xa!
- 2 E a xinla binya βɛtin ba!
E tantun gbeen fi a ma!
- 3 E a fala Ala xa,
“I ya kabanako wanle magaxu!
I sɛnbɛn gbo han!
Nanara, i yaxune gaxuxin felenxi i bun ma.
- 4 Muxun birin i batuma dunuɲa yi,
e tantun βɛtin ba i xa.

E i xinla tantunma betini.”

Beti xuini te.

5 E fa be!

E a mato Ala bata naxan liga!

A wanle magaxu adamadiine ye han!

6 A foxo igen findi nen yire yixaren na,
en benbane yi gidi baan tagi e sanni.

Nayi, en xa naxan a tan yi.

7 A mangayaan nabama a senbeni
habadan!

A yeen tixi siyane ra,
nanara muxu yo nama murute.

Beti xuini te.

8 Siyane, e barikan bira en ma Ala xa!

E a tantun xuini te!

9 A bata siimayaan fi en ma,
a mi tin en yi bira.

10 Ala i nxu rasarijanma
sulun teeni alo wure gbetina.*

11 I a liga nen nxu yi suxu,
i mon yi goron gbeen sa nxu xun ma.

12 I tin nen nxu yaxune yi ti nxu fari.
Nxu yi dangu ige tilinxin nun teeni.

Koni, i fa nxu ra dahamu boxoni.

13 N fama saraxa gan daxin na nen i ya
banxini.

N bata de xuiin naxan tongo i xa,
n na rakamalima nen.

14 De ti xuini itoe falaxi nen
n yi toroni waxatin naxan yi.

15 N sube turaxine bama saraxa gan daxin
na nen,

n yi kontonne ba,
e tutin yi te kore.

N turane nun kotone fan bama nen.

Beti xuini te.

16 E fa be! E e tuli mati,

e tan naxanye birin gaxu Ala yee ra.

A bata naxan liga n xa,
n na a falama e xa nen.

17 N bata a xili malina fe ra,
n yi a batu n de xuiin na.

18 Xa haken yi ramaraxi n beneni nun,
Marigin mi yi a tuli matima n xuiin na nun.

19 Koni Ala yatin bata n name,
a a tuli mati n ma maxandi xuiin na.

20 N barikan birama Ala xa

amasoto a mi a mexi n ma maxandi xuiin
na.

A mi a hinanna baxi n yii.

67

Siyane birin xa Ala tantun

1 Tantun betina, beti baane kuntigin xa. A
xa ba kondenne ra. Sigi sarijanxina.

2 Ala xa kininkinin en ma,
Ala xa en baraka.
Ala noron xa godo en ma.

Beti xuini te.

3 Nanara, dunuwa birin i ya kiraan kolonje,
siyane birin yi i ya marakisin kolon.

4 Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

5 Muxune xa naxan,
e betin ba sewani,
amasoto i siyane makitima tinxinna nin.
I tixi dunuwa muxune birin yee ra.

Beti xuini te.

6 Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

7 Nayi, boxon donse gbegbe fima.
Ala, en ma Ala en barakama nen.

8 Ala en barakama nen,
boxon danna muxun birin yi gaxu a yee ra.

68

Ala nana Isirayila xa

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
Sigi sarijanxina.

2 Ala xa keli,
a yi a yaxune raxuya ayi.
Naxanye a rapaxuxi,
ne yi e gi a bun.

3 E kedi,
alo foyen sigama tutin na kii naxan yi.

E xa nan Ala yetagi
alo dolen na lo teeni.

4 Koni tinxin muxune xa naxan,
e sewa Ala yetagi.
E xa gele naxanni.

5 Betin ba Ala xa,
a xinla xa tantun betini.
Naxan fama kundani,

e na rasene!
A xili nen Alatala.

En xa en sewa xuini te a yee ra!

6 Ala naxan a kon sarijanxini,

* 66:10: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

kiridine fafe na a ra,
 kaɲa gilene xun mayengen na a ra.
 7 Ala denbayaan fima denbayatarene ma,
 A kasorasane xaroyama,
 e mini betin be.
 Koni murute muxune luma baxo yidun-
 duxin nin.

8 Ala, i to ti i ya yamaan yeε ra,
 i siga na tonbon yireni.

Beti xuini te.

9 Baxon yi xuruxurun,
 koren yi rabi Ala yeε ra,
 Sinayi Geyana Ala,
 Isirayilaa Ala.

10 Ala, i tule gbeen nafa nen,
 i ya baxon mon yi xete a kiini.

11 I ya yamaan yi daxo na,
 I yi yiigelitone ki i ya nemana fe ra.

12 Marigin bata feni ito xibarun fi,
 naxalan gali gbeen yi siga a ralideni, e
 naxa,

13 “Mangane nun sofane e gima!
 E e gima!

Nxu tan naxanle yi yenge yi se tongoxine
 yitaxun.

14 E tan naxanye fan luxi xuruseene dexon,
 e a me,
 Ala a yamaan suturama nen
 alo ganba tofajina
 naxan gabuteye rafalaxi gbetin nun xema
 fajin na.”

15 Ala senbe Kanna to na mangane raxuya
 ayi,
 e yolon alo balabalan kesena Geya Foren
 ma.

16 Basan yamanan geyane gbo!
 Yire matexi wuyaxi e ma.

17 Nanfera e Alaa geya sugandixin matoma
 xoxoloni,

Ala yeteen dxi denaxan yi?
 Alatala luma denaxan yi habadan!

18 Marigin bata fa a yire sarijanxini
 keli Sinayi Geyaan ma
 e nun a yenge so wontoro wuli wuli
 wuyaxi.

19 Marigina Alatala, i bata te kore,
 muxu suxine biraxi i foxo ra.
 I yi kiseene rasuxu adamadiine ra,
 hali muxu murute sine,
 i yi daxo na yi.

20 Barikan xa bira Marigin xa laxo yo laxo,
 en ma goronna saxi naxan xun ma,
 Ala en nakisimana.

Beti xuini te.

21 En ma Ala, Ala na a ra
 naxan muxune rakisima.
 En Marigina Alatala na a ra
 naxan en bama sayani.

22 Ala yatina a yaxune xunne yiboma nen
 naxanye kankanxi e sonne ma.

23 Marigin bata a fala, a naxa,
 “N fama nen e yaxune ra keli Basan yi.
 N fama e ra nen sa keli foxo igen xonna ma

24 alogo e xa e sanne sin e wunli
 e barene fan yi e wunla kon han e wasa.”

25 Ala, nxu bata i ya yamaan famaton to.
 I ya yamaan soma yire sarijanxini
 i tan n ma Ala nun n ma mangana.

26 Beti baane yeen na,
 maxa se maxane xanbin na,
 sungutunne wosowosonne maxama ne
 tagi.

27 Barikan bira Ala xa a malan gbeeni.
 Isirayila bonsonna birin xa Alatala tantun.

28 Bunyamin bonsonna,
 donxe ra barin tixi e yeε ra.
 Yuda bonsonna mangane fan fama,
 e sonxoma e nun Sabulon mangane
 nun Nafatali mangane.

29 Ala, i senben nagodo,
 i senben mayita, Ala,
 alo waxati danguxini.

30 I Batu Banxin Yerusalen taani,
 mangane fama kiseene ra i xa na yi.

31 I xa falan ti Misiran baxon xili ma
 naxan nun sube xajen maliga sexeni.
 Misiran luxi nen alo tura ganla
 siya gbetene biraxi naxan foxo ra
 alo ninge diine.

E ragodo han e fa mudu gbetin na.
 Na siya yenge ralanne raxuya ayi!

32 Xerane kelima nen Misiran yamanani,
 Kusi kaane yi e yiine ti Ala xa a maxandi-
 deni.

33 Dunupa yamanane,
 e betin ba Ala xa,
 e Marigin tantun betini.

Beti xuini te.

34 A masiga tima kore xonna ma

xabu waxati xunkuye.
 A galan xuiin naminima fangani.
³⁵ E Ala senbena fe rali,
 a mangayaan nabama Isirayila xun na.
 A senben kore xonna ma.
³⁶ Ala na mini a Yire Sarijanxini,
 a magaxu han!
 Isirayilaa Ala senben fima a yamaan ma
 nen
 e nun fangana.
 Barikan xa bira Ala xa!

69

Saxole maxandina

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
 A xa ba alo betin naxan xili: "Fuge Fajine."
² Ala, n nakisi!
 Igen bata te han n kaeen bun ma.
³ N bitinma boro tilinxini.
 San tide yo mi na yi.
 N tilinna xore ra.
 N na n maminma fufani.
⁴ N bata xadan xili tideni n mali feen na.
 N kae yinla nan fa n xoloma.
 N yeene bata xadan,
 e bata bu i yee ra kira yi.
⁵ Naxanye n naxaxuxi fuuni,
 ne wuya dangu n xunsexen na.
 A gbegbe wama n faxa feni,
 naxanye n yaxuyaxi fuu!
 N mi naxan muxaxi n na raxete ba?
⁶ N yi daxuyani kii naxan yi,
 i na kolon
 Ala, n sonna mi luxunxi i tan ma.
⁷ Marigina Alatala Senben Birin Kanna,
 n nama ne rayagi
 naxanye yigi saxi i yi.
 Isirayilaa Ala,
 n nama findi ne yarabi muxu ra,
 naxanye i batuma!
⁸ E n konbima i tan nan ma fe ra.
 N bata yagi han!
⁹ N bata liga
 alo xajena ngaxakedenne xa,
 alo fa muxuna n xabilani.
¹⁰ I ya banxina fe xaminna n ma,
 han a n ganma alo teena.
 Nanara, e i konbin naxanye tima,
 ne n tan nan lima.
¹¹ N na wuga, n yi sunna suxu,
 yamaan yi n konbi.
¹² N na kasa dugin nagodo n ma sununi,

yamaan yi sabaan so n na.
¹³ Naxanye batuma taan so deen na
 ne n nafeyama.
 Dolo minne sigin sama, e n magele.

¹⁴ Koni Alatala, n na i tan nan maxandima.
 I ya hinan gbeen waxatin ni i ra n xa.
 Ala, n yabi i ya marakisi barakaxini.
¹⁵ N xunba, n nama bitin boroni.
 N xunba n yaxune yii, n ba tilinni.
¹⁶ I nama tin fufaan yi sa n xun ma.
 I nama tin n yi n mamin tilinni,
 hanma n bitin gaburun na.
¹⁷ N ma Alatala, n yabi
 i ya hinanna nun i ya fanni.
 I firifiri n binni i ya kininkinin gbeeni.
¹⁸ I nama i yetagin luxun i ya walikdeen ma.
 N yabi iki sa! Bayo n toraxi.
¹⁹ Fa n fema i yi n nakisi.
 N xunba n yaxune yii.
²⁰ I a kolon n konbima kii naxan yi,
 n na yagima, n na yarabima.
 I n yaxune birin toma.
²¹ Konbin bata n bojen kala
 han n yigitege.
 N yengi yi kininkininna a fe ma nun
 koni se mi na.
 N yengi yi madendenna nan ma nun,
 koni n mi se to.
²² E dabarin sama n ma donsensi.
 Min xonla to n suxu,
 e minse xolen so n yii.
²³ Ala xa e naxanaxane findi luti ratixin na
 e yee ra.
 Ala xa e herin findi e suxu xunna ra.
²⁴ E yeene xa raforo ayi,
 e yi danxu!
 E fanne xa ba a ra waxatin birin!
²⁵ I xa fitina e xili ma,
 i ya xolo gbeen yi e li.
²⁶ E daxoden xa kala.
 Muxe nama lu e bubune kui.
²⁷ Bayo, i naxanye toraxi,
 e ne naxankatama.
 I naxanye naxankataxi,
 e ne fe falama sewani.
²⁸ I xa e magi e hakene birin na.
 E nama i ya kisin soto mumu!
²⁹ Ala xa e xinle ba nii rakisin kitabun kui.
 E nama basan tinxin muxune xinle ra.
³⁰ Koni n xoleni, n mon yigitegexi.

Ala, i ya marakisin xa n natanga!

³¹ N na Ala xinla matɔxɔma bɛtini nɛn.

N yi a gboon nali,

n barikan bira a xa.

³² Na Alatala kɛnɛnma nɛn

dangu jinge baan na a xa,

dangu tura kamalixin baan na saraxan na.

³³ Yiigelitɔne a toma nɛn, e sɛwa.

Ɛ tan naxanye Ala fenma,

Ala xa siimayaan fi ɛ ma.

³⁴ Alatala tuli matixi tɔrɔ muxune ra.

A mi jinanma muxu suxine xɔn

a gbeen naxanye ra.

³⁵ Koren nun bɔxɔn nun fɔxɔ igena

e nun e yi seene,

e birin xa Ala matɔxɔ.

³⁶ Ala Siyon taan nakisima nɛn.

A Yuda taane tima nɛn.

A mɔn yi a yamaan nadɔxɔ na yi,

e mɔn yi findi a gbeen na.

³⁷ Na findima a walikɛne mamandenne
kɛn na nɛn.

Naxanye Ala xanuxi, ne yi lu na yi.

70

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 40.13-17

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
Maxandina.

² Ala, n nakisi!

Alatala, fa n mali iki sa!

³ Ala xa ne yarabi

naxanye n faxa feni tɔnma,

e yifu.

Ala xa ne raxɛtɛ marafɛyani

n ma tɔrɔn nafanxi naxanye ma.

⁴ E yagixin xa xɛtɛ naxanye a falama,

e naxa, “Yɔ! I suxi!”

⁵ Naxanye birin i tan fenma,

i xa ne birin nasɛwa.

Naxanye waxi i ya kisi feen xɔn,

ne xa lu a fale,

“Ala gbo!”

⁶ Koni, yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun nan n
tan na.

Ala, fa n fɛma mafuren!

I tan nan n malimaan nun n natangamaan
na.

Alatala, i nama buyɛ ayi.

71

Fonna Ala maxandina

Yaburin 31.1-4

¹ Alatala, i tan nan n luxunden na.

I nama tin n yi yagi!

² N natanga i yi n xunba

amasɔtɔ i tinxin.

I tuli mati n na i yi n nakisi!

³ Ala, findi n kantan fanyen na,

n luxundena,

n luma sigɛ dɛnaxan yi.

Yamarin fi, i yi n nakisi.

Amasɔtɔ, n kantan fanyen nun

n ma yinna nan i tan na.

⁴ N ma Ala,

n natanga muxu jaxine sɛnben ma,

i n ba hake kanne nun gbalotɔne yii.

⁵ N Marigina Alatala,

n yigin na i tan na.

N bata n yigin sa i yi

xabu n dii jɔrɛyani.

⁶ I n masuxi

xabu n yi n nga kui waxatin naxan yi.

I tan nan a liga n yi bari,

nanara n ni i tantunma.

⁷ N findixi misaala nan na a wuyaxi xa,

amasɔtɔ n yigiya sɛnbɛmaan nan i tan na.

⁸ N ni i tantunma nɛn fɛrijɛn gbɛn!

N yi i ya nɔrɔn matɔxɔ.

⁹ I nama i mɛ n na

amasɔtɔ iki, n bata fori.

I nama n nabɛjin

amasɔtɔ n fangan bata jan.

¹⁰ N yaxune n mafalama.

Naxanye waxi n faxa feni,

ne e bode toma.

¹¹ E naxa, “Ala bata a rabɛjin.

En siga a fɔxɔ ra en yi a suxu.

A xunba muxu mi na yi.”

¹² Ala, i nama i makuya n na.

N ma Ala, i mafura, i fa n mali!

¹³ Ala xa ne yarabi, e jan,

naxanye n kansunma.

Ala xa ne yagi, e xun nagodo

naxanye waxi n maxɔɔ feni.

¹⁴ N xaxili tixi i ra tun!

N mɔn sigama i tantunɛ tun!

¹⁵ N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma nɛn

fɛrijɛn gbɛn!

E nun i ya marakisina,

hali n to mi e birin kolon.

16 Marigina Alatala,
n fama i sɛnbɛn barakani,
n ni i tan keden peen nan ma tinxinyaan
matɔxɔma.

17 Ala, xabu n xurun waxatin naxan yi,
i n xaran nɛn.
N mɔn i ya kabanakone matɔxɔma tun!

18 Ala, iki, n bata fori,
n xunsɛxɛn fan bata fuga.
Koni i nama n nabɛjin
fɔ n xa i sɛnbɛn nali iki muxune ma,
n yi i ya fangana fe yɛba
mayixɛtɛ famatɔne birin xa.

19 Ala, i ya tinxinyaan bata kore li!
I bata kabanako fe wuyaxi liga.
Nde ligaxi alo i tan?

20 Hali i to tɔrɔn nun xɔlɛ gbeen nafa n ma,
i mɔn n niin naxɛtɛma n yi nɛn.
Hali n sa gaburun tilinxini bɔxɔn bun,
i n natema nɛn mɔn.

21 I n ma xunnayerenna ragboma ayi nɛn,
i mɔn yi n madɛndɛn.

22 N na i tantunma nɛn kondenna ra
i ya lannayana fe ra, n ma Ala.
N tantun bɛtin bama i xa nɛn bɔlɔnni,
Isirayila Sarijantɔna.

23 N sɔnxɔma nɛn sɛwani
n nɛma bɛti baani waxatin naxan yi
amasɔtɔ i bata n xunba.

24 N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma nɛn
fɛrijɛn gbɛn!

Amasɔtɔ naxanye yi waxi n tɔrɔ feni,
ne bata yagi, e yarabi.

72

Ala maxandina mangan xa

1 Sulemani gbeena.

Ala, mangan xaran i ya kitisa kɛndɛn na.
I ya tinxinyaan yita n tan mangana diin na.

2 Nanara, a i ya yamaan makitɛ tinxinni.
A sariya kɛndɛn sa yiigelitɔne xa.

3 Ala xa bɔxɔn nasabati yamaan xa.
Ala xa tinxinyaan sabati yamanani.

4 Mangan xa sariya kɛndɛn sa yiigelitɔne
xa.

A xa tɔrɔ muxune diine rakisi,
a yi e yɛngɛfane rayensenjɛ ayi.

5 I ya mangayaan xa magaxu ayi
han mamandenne mamandenne
fanni sogen tema
fanni kiken mɔn dɛgɛma.

6 Mangan fanna xa liga
alo tulena xɛɛne ma,
a xa liga

alo tule igen nɛɛn fɛ bɔxɔn ma.

7 Tinxin muxune xa sabati mangan waxa-
tini.

Ala xa hɛri gbeen fi fanni kiken dɛgɛma.

8 A mangayaan gboma ayi nɛn
sa fɔlɔ sogeteden na
han sa dɔxɔ sogegododen na.

Fɔlɔ Efirati baan ma
han sa dɔxɔ bɔxɔn danna ra.

9 Naxanye wulani
ne e xinbi sinma a bun ma nɛn.

A yaxune e sama bɔxɔn ma nɛn a bun ma.

10 Tarasisi mangane fama kiseene ra nɛn a
fɛma

e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne.

Saba nun Sɛba mangane mudun fima a ma
nɛn.

11 Mangan birin e xinbi sinma a bun ma
nɛn.

Siyane birin wanla kɛma a xa nɛn.

12 A tɔrɔ muxune xunbama nɛn
naxanye na a xili,
e nun yiigelitɔ rabɛjinxine.

13 A kininkininma sɛnbɛtarene nun tɔrɔ
muxune ma nɛn.

A tɔrɔ muxune niin nakisi.

14 A e xɔrɔyama nɛn mayigbɛtɛnna nun
gbalɔn ma,
bayo a e yatɛxi.

15 Ala xa mangan bu!

Ala xa xɛmaan fi a ma keli Saba yamanani.
Yamaan xa Ala maxandi a xa waxatin
birin!

E xa duba a xa fɛrijɛn gbɛn!

16 Ala xa donseen wara ayi bɔxɔni.

Geyane xa rafe siseene ra.

E xa bogi alo naxanye Liban yamanani.

Taa kaane xa sabati alo sɛxɛna.

17 Ala xa mangan findi xili kanna ra
habadan!

A xinla xa bu alo sogena.

Siyane birin duban sɔtɔma nɛn a barakani.

E fan yi duba a xa.

18 Barikan xa bira Marigina Alatala xa,
Isirayilaa Ala!

A tan keden peen nan kabanako feene lig-
ama.

19 Barikan xa bira a xa habadan!

Ala xa dunuɔa birin nafe a binyen na!

Amina! Amina!

²⁰ Yese a dii xεμεη Dawuda maxandine danna ni i ra.

Yaburin Yire Saxandena: Keli Sora 73 ma han 89

73

Alaa tinxinyana fe

¹ Asafi a bεtina.

Ala fan Isirayila ra han!

A fan bεηe sariηanxi kanne ra.

² Koni fayida n bata yi tantan,
n kiraan beηin.

³ Amasεtε n yi wasodene maxεxεlεnma
nun
n muxu ηaxine sabatixin to waxatin naxan
yi.

⁴ E mi kεntεfilixi sese ra mumε!

E fatine fan, e kεndε.

⁵ E mi sεxεlexi sese ra alo bonne.
Adamadiine tεrεne mi e tan lima.

⁶ Nanara, wasona e yi
alo ηερεη muxune kεε.

Gbalona e yi alo domain muxune ma.

⁷ Turena e fatini

han e yeηagin bata yikusin.

Fe ηaxin nan e bεηeni han!

⁸ E gelen muxune ma,
e fala ηaxine ti.

E muxune ηaxankatama wasoni.

⁹ E fala ηaxine tima Ala ma,
e dε ηaxu falane dunuηa birin yi.

¹⁰ Nanara, yamaan biraxi e fεxε ra,
e falane xεnla yi e suxu
alo igen min daxina.

¹¹ E naxa, "Ala nanse kolon?
Kore Xεnna Ala nεε na kolonηe di?"

¹² Muxu ηaxine na kii nin.
E bεηen saxi waxatin birin,
e lu nafunla sεte tun!

¹³ Nayi, n luxi tinxinyani nεη fuu!
N yi n yeηe rasariηan fuyan!

¹⁴ N tεrεxi lεxε yo lεxε!
I n hakeη saranma n na xεtεn yo xεtεn!

¹⁵ Xa n yi falan ti alo e tan,
nayi, n yi i ya muxune yanfama nεη nun.

¹⁶ Nanara, n yi kata feni ito famudeni,
koni, a yi xεdεxε n ma.

¹⁷ Han n so Alaa yire sariηanxini waxatin
naxan yi,
n yi n miri e rapan kiin ma.

¹⁸ Ala, i e tima yire salaxunxin nin,
e birama dεnaxan yi, e kala.

¹⁹ Nba, e halagima nεη mafureη,
gbalon yi e ηan sasa!

²⁰ E luxi nεη alo xiyena
naxan ηinanma muxun na xεtεnni.
Marigina, i na keli waxatin naxan yi,
e tununma nεη.

²¹ N bεηen yi sεxεlexi waxatin naxan yi,
n niin yi sunuxi,

²² n yi daxuyaan nun xaxilitareyani.
N yi luxi i yeε ra yi alo subena.

²³ Koni hali na,
n yi i fεxε ra waxatin birin,
i yi n yii rasuxu,

²⁴ i ti n yeε ra i ya maxadine xεn,
i yi n nasuxu binyen nin.

²⁵ Nde n malima kore xεnna ma,
ba i tan na?

Bayo i bata lu n xεn,
n fa waxi nanse gbεte xεn dunuηa yi?

²⁶ N fati bεndεn nun n niin taganηe nεη,
koni Ala nan n niin sεnben na
e nun n kεεna habadan!

²⁷ Naxanye e makuyaxi i ra,
ne yatin halagima nεη.
Naxanye e mεxi i ra, i yi ne raxεri.

²⁸ Koni a rafan n tan ma,
n yi n maso Ala ra.

N bata Marigina Alatala findi n yigiyaan
na,
alogo n xa i ya wali faηine birin nali!

74

Ala xa Isirayila xunba

¹ Asafi a fala ηaxumεna.

Ala, nanfera i mεxi nxu ra habadan?
Nanfera i xεlεma i ya yama kantaxin ma?

² I xaxili lu i ya yamaan xεn ma,
i naxan xunba xabu waxati xunkuye,
bεnsεnna naxan findixi i gbeen na.
I nama ηinan i dεxεden Siyon Geyaan xεn.

³ I xun ti taa xεnni ito ra.
Nxu yaxune bata kala gbeen ti yire
sariηanxini.

⁴ Nxu yi naralanma i ra dεnaxan yi,
I yaxune sεwaxin bata sεnxεn nate mεnni.
E yi e taxamasenne yite na yi.

⁵ E liga mεnni alo xεε sεgeηe
naxanye fεtεn wudine sεgeηa e bunbine
ra.

6 E na sawura wudi tofajine birin kala e bunbine nun e dege mane ra.
 7 E tɛɛn so i ya Yire Sarijanxin na, a gan fefe.
 E yi i xinla batuden naharamu.
 8 E yi a mirixi, e naxa, “En ne birin naxarima nen feu!”
 E yi Ala batudene birin gan yamanani.
 9 Nxu mi fa kabanako taxamasenne toma. Nabi yo mi fa na sɔnɔn.
 Nxu mi a kolon na buma han waxatin mundun.

10 Ala, i yaxune i magelen danma waxatin mundun yi?
 E luma i xili kale nen ba, han habadan?
 11 I tondixi nxu maliye nanfera? I yiini bandun, i yi e raxari!
 12 Ala, i tan nan nxɔ mangan na xabu a fɔlɔni.
 I tan nan marakisi tiin na dunuɗa yi.
 13 I tan nan fɔxɔ igene yitaxun i senbeni.
 I mɔn yi ige yi sube jaxine xunne yibɔ.
 14 I tan nan ige yi sube magaxuxin xunne kala.
 I yi a so burunna subene yii donseen na.
 15 I tan nan tigrine nun xudene ramini.
 I tan nan baane yixara.
 16 I tan nan gbee yanyin nun kɔɛɛn na.
 I bata sɔgen nun kiken dɔxɔ e yirene yi.
 17 I tan nan dunuɗa danne rafalaxi.
 I soge furen nun jɛmɛn da.

18 Koni Alatala, i xaxili lu ito xɔn ma: i yaxune gelema i ma!
 Xaxilitarene i xili kalama!
 19 I nama i ya yamaan nabɛjin alo ganbana sube xajene yii!
 I nama jinan i ya muxune xɔn mumɛ, naxanye tɔrɔxi.
 20 I xaxili lu i ya layirin xɔn ma, bayo bɔxɔn yire yi fɔrene rafexi gbalotɔne ra.
 21 I nama tin muxu jaxankataxine yi yarabi,
 alogo yigelitɔne nun tɔrɔ muxune xa i xinla matɔxɔ.
 22 Ala, keli i yi i yetɛ xun mayenge!
 I xaxili lu a xɔn, a xaxilitarene i magelema ferijɛn gben!
 23 I nama jinan i yaxune sɔnxɔ xuiin ma,

i yengefane e xuini tema mumɛ!

75

Ala nan kitisaan na

1 Asafi a betina, beti baane kuntigin xa, a xa ba alo betin naxan xili, “I Nama Halagin Ti.” Sigi sarijanxina.
 2 Ala, nxu bata i tantun.
 Nxu i tantunma han!
 Nxu i maxandima i xinli,
 nxu yi i ya kabanakone fe fala.
 3 I naxa, “N bata kiti sa lɔxɔn sa.
 N kiti fajin sama nen.
 4 Bɔxɔn xuruxurunma waxatin naxan yi,
 a niimaseene birin yi xuruxurun,
 n tan nan a san bundɔxɔn xɔdɔxɔma ayi ken!
 Bɛti xuini te.
 5 N bata a fala wasodene xa,
 ‘E nama e yetɛ yigbo!’
 N bata a fala muxu jaxine xa,
 ‘E nama e kanba e senben xɔn!’
 6 E nama e kanba e senben xɔn
 kore xɔnna xili ma!
 E nama waso falane ti!’ ”

7 Amasɔtɔ xun mayengen mi kelima sogeteden binna xan na hanma sogegododen binni hanma burunna ra.
 8 Ala nan kitin sama.
 A yi nde yalagi, a yi nde yoo sa.
 9 Amasɔtɔ igelengenna suxi Alatala yii,
 a rafexi a xɔlen na alo dɔlɔ xɔdɛxɛna.
 A a xelema nen,
 muxu jaxine birin yi a min han a jnan.

10 Koni n na a fe falama nen betine yi habadan!
 N yi tantun betin ba Yaxubaa Ala xa!
 11 A muxu jaxine birin fangan kala,
 a tinxin muxune xunna keli.

76

Nɔ tiin nan Ala ra

1 Asafi a betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra. Sigi sarijanxina.
 2 Yuda kaane Ala kolon.
 A xinla binyaxi Isirayila yi.
 3 A konna Salemi taan nin,
 a dɔxi Siyon Gyaan nin.

4 A a yaxune xalimakunle yigira menna
nin,
e nun ye masansan wure lefane nun e
silanfanne
nun e yenge so seene birin.

Beti xuini te.

5 Ala, i tan nan senben birin kanna ra,
i noroxi dangu habadan geyane ra.

6 Sofa wexilexine birin bata bira,
e yii seene yi tongo yengeni.
E fa saya xixonla nin.

Na sofa yo mi fa a yiini maxama.

7 Yaxubaa Ala, i na falan ti xoloni,
soone nun soo ragine yi bira, e faxa.

8 I tan nan magaxu, Ala.

I na xolo, nde nde tiye i yee ra.

9 I to kitisa xuiin namini keli kore,
yamanan muxune yi gaxu,
e yi e dundu,

10 i to keli kiti bolondeni
alogo i xa yigelitone rakisi.

Beti xuini te.

11 Hali muxune na xolo i ma,
na rajanma tantunna nan ma i tan xa.
Naxanye na mini i ya xolon bun,
ne xaxili sotoma nen.

12 I na i de ti Alatala xa, i ya Ala,
i xa a rakamali.
Yamanan naxanye birin be rabilinni,
e Alatala ki!

A lan birin xa gaxu a yee ra!

13 A tan kuntigi wasoxine ragodoma nen,
a yi dunuja mangane magaxu.

77

Madendenna taro waxatini

1 Asafi a betina, beti baane kuntigin xa,
Yedutun xa.

2 N bata n xuini te Ala ma.
N bata n ma mawuga xuini te,
a xa n xuiin name.

3 N yi taroni waxatin naxan yi,
n Marigin maxandi nen.
Koen birin na, n yi n yiini te Ala ma,
koni n mi madenden.

4 Alaa fe to rabira n ma, n kutun.
N to n miri a ma, n xaxinla yi yifu.

Beti xuini te.

5 N yi xi n yee ra yi.

N xaminxi, n mi fala tima.

6 Nayi, n yi n miri waxati danguxine ma
e nun jee xunkuyene.

7 Betine yi rabira n ma koen na.

N yi n miri n boneni,
n maxadinna ti n xaxinli iki:

8 “Marigina a mema nxu ra nen ba,
han habadan?

Nxu mi fa a kenema ba?

9 Marigina hinanna bata jan ba,
han habadan?

A tulisaan bata jan ba,
han habadan?

10 Ala bata jan hinanna xon ma ba?

Ala bata a kininkininna jan a xoloni ba?”

Beti xuini te.

11 N yi a fala, n naxa,

“Naxan n taroma, na ni ito ra:

Kore Xonna Ala mi fa a fangan yitama
alo a foloni.”

12 Alatala,

n xa i ya kewanle rabira n yee ma.

I ya kabanako fe fonne yi rabira n ma.

13 N xa n miri i ya wanle ma.

N yi n xaxili lu i ya wali gbeene xon ma.

14 Ala, i ya kiraan sarijan.

Batu se yo mi gbo alo Ala.

15 Ala nan i tan na
naxan kabanako wanle kema.

I bata i senben mayita siyane tagi.

16 I bata i ya yamaan xunba i senbeni,
Yaxuba nun Yusufu bansonne.

Beti xuini te.

17 Ala, igene to i to,

e yi xuruxurun.

Tilinne yi xuruxurun.

18 Tulen yi godo keli kore.

Galanna yi a xuiin namini kore.

Kuyen yi a jinna masaxon yiren birin yi.

19 I ya kuye sarinna xuiin yi gbo ayi.

I ya kuyena jin masaxonna yi dunuja birin
yiyalan.

Baxon yi xuruxurun, a yi yimaxa.

20 I ya kiraan yi foxo igeni.

I gidi baa tilinxini, i san foxone mi toe.

21 I yi Nabi Musa nun Haruna ti i ya ya-
maan yee ra

alo xuruse rabaan tima yexee kurun yee ra
kii naxan yi.

78

Ala nun a yamana fe

1 Asafi a fala naxumena.

N ma muxune,
ε ε tuli mati n ma xaranna ra,
ε yi n ma fala xuine ramε.

2 N sandane nan sama,
N wundo fonne nan yebama.

3 En bata feen naxanye mε,
en yi e to,
en fafane feen naxanye falaxi en xa,

4 en mi ne luxunε en ma diine ma.
En Alatala matoxo feene
nun a senben nun a kabanako feene
falama en mamanden famatone xa.

5 A bata tonne so Yaxuba bənsəna yii.
A mən yi sariyan so Isirayila yii.

A en fafane yamari,
a e xa e diine xaran na ma,

6 alogo muxu famatone xa e kolon.
Hali diin naxanye munma bari singen,
ne fan yi a fala e diine xa.

7 Nayi, e fan e yigi sama Ala fari nen.
E mi fa ninanma a wanle xən ma,
e yi a yamarine suxu.

8 Nayi, e mi luma
alo e benbane yi kii naxan yi nun.
Tengbesedene nun murutedene nan yi ne
ra nun

naxanye mako mi yi Alaa fe yi,
e mi yi təgəndiyaxi Ala ma.

9 Xanla yi Efirami bənsəna muxun nax-
anye yii,
ne e gi nen yengen ləxəni.

10 E Alaa layirin nabərin,
e tondi a sariyan suxε.

11 E ninan nen Ala kewanle xən,
a kabanako feen naxanye yitaxi e ra.

12 A kabanako feene liga nen
e benbane yεε xəri
Misiran yamanani, Soyan yi.

13 A yi foxo igeni taxun a tagi
a yi e ragidi.

A yi a liga igene yi mate ayi e bode fari
alo banxi kankena.

14 A ti e yεε ra yanyin na kundani.
A mən yi ti e yεε ra kəεen na tεε dεgeni.

15 A fanyeni bə tonbonni,

a yi tigin namini, e yi e min.

16 A yi xuden namini gεmεne yi,
igen yi godo alo baana.

17 Koni e lu yulubin ligε a ra,
e murutε Kore Xəna Ala ma tonbonni.

18 E yi a nata, a e xa Ala bunba,
e yi e waxən donseen maxədin Ala ra.

19 E yi Ala mafala, e naxa,
“Ala nəε donseen naminε tonbonni ito yi
ba?”

20 A to gεmεn bə,
igen nan mini ayi yati,
koni a nəε burun nun suben soε a muxune
yii ba?”

21 Na ma, Alatala e xuiin mεxina, a fitina.
A yi xələ Isirayila ma,

tεen yi mini Yaxuba bənsəna xili ma.*

22 Amasəto e mi yi laxi Ala ra,
e mi yi e yigi saxi a marakisini.

23 Koni a yi kuyen yamari,
a koren dεene xa rabi,

24 a yi Manna donseen nagodo e ma,
a ariyanna donseen so e yii.†

25 Adamadiine yi malekane burun don.
Ala yi donseen nasiga e ma han e lugo.

26 Ala yi foyen nafa keli sogetede binna ra.
A mən yi foyen namini yiifanna ma a
senben na.

27 A yi xəline ragodo e ma
naxanye yi wuya alo baan mεrənsinna.

28 E yi yolon e daaxaden tagi e bubune
rabilinni.

29 Yamaan yi e dεge han e lugo.
E yi waxi naxan xən ma Ala na so nen e yii.

30 Koni benun e xa wasa, donseen mən yi e
dε,

31 Ala yi xələ e ma, a yi e senbemane faxa,
Isirayila banxulanne.

32 Hali na birin to liga,
e mən lu nen yulubin ligε!
Hali a to kabanako feene liga e mi
dεnkεleya.

33 Nayi, a yi e dunuɲa yi gidin lu fuuni,
han e yi faxa kuisanni.

34 A to ndee faxa,
a dənxe ne yi tubi,
e yi Ala fen səbεen na.

* 78:21: Na feen sebexi Yatene 11.1 kui. † 78:24: Manna donsena a fe mato Xəryaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

35 A yi rabira e ma
fa fala Ala nan e kantan fanyen na,
a Kore Xonna Ala nan yi e xunba muxun
na.

36 Koni e falane mi yi fixaxi,
e yi wulen nan falama a xa.

37 E mako mi yi Alaa fe yi,
e mi yi tinxinxi Ala layirini.

38 Koni bayo a kininkinin,
a yi e hakene mafelu.
A mi e halagi.

A xolon lu daxona ma wuyaxi,
a mi fitina e xili ma.

39 A a kolon fa fala daxolon nan tun e ra,
e siimayaan luxi nen alo foyedina
naxan danguma a mi xete.

40 E murute Ala ma nen tonbonni sanja ma
wuyaxi.
A yi sunu e fe ra burunna ra sanja ma
wuyaxi!

41 E yi Ala bunbama ye yo ye.
E yi a liga Isirayilaa Ala Sarijanxin yi xolo.

42 E jinan nen a senbe gbeen xon,
e nun a e xunba e yaxune yii laxon naxan
yi.

43 E jinan nen a taxamasenne xon Misiran
yi,
e nun a kabanako feen naxanye liga Soyan
yi.

44 A yi e baane findi wunla ra.
Ige yo mi yi na nun
Misiran kaane yi naxan minje.

45 A tugetuge xolene rasiga e ma
naxanye e don.

Xunjene fan yi e baxon kala.

46 A e siseene so sunene yii.

A bogiseen birin so tuguminne yii.

47 A yi e wudi binle kala balabalan kesene
ra.

A yi e xode binle kala xunbenla ra.

48 A yi e jingene faxes balabalan kesene ra.
Galanna yi e xuruseene faxes.

49 A fitinaxin yi a xolo jaxin
nun a baje teen nun a marajaxun nagodo
e ma.

Halagi ti ganla nan yi ne ra.

50 A mi xete a xolon foxo ra,
a mi tin e niine yi rakisi,
a yi e faxes fitina furene ra.

51 A yi dii sarane faxes Misiran denbayaan
birin yi.

Xami a denbayane dii singene birin
naxanye singe e fangan mayita.

52 A yi fa a yamaan na
keli Misiran yi alo xuruse kuruna.
A yi e kantan burunna ra.

53 A yi ti e yee ra, sese mi e soto,
nanara e mi gaxu.

Koni foxo igen yi a ragali e yaxune ma.

54 A yi fa e ra a boxo sarijanxini
na geyaan ma a naxan soto a senben xon.

55 A siya gbetene kedi nen a yamaan yee ra,
a yi e boxone yitaxun e ra.

A yi Isirayila bomsenne rasabati e konne yi.

56 Koni e yi murute Kore Xonna Ala ma,
e yi a bunba.

E mi e xaxili lu a maxadi xuine xon,

57 e yi e masiga a ra,
e yanfan ti alo e benbane.

E mi fa tinxinxi
alo xalimakuli yidaxina.

58 E Ala raxolo nen e suxure batudene ra.
E yi Ala raxoxolon e ala sawurane xon.

59 Ala to na me, a yi xolo han!

Nanara, a yi a me Isirayila ra feu!

60 A yi a banxin naberin naxan Silo yi,
a yi dxi adamadiine tagi denaxan yi nun.

61 A yi tin a senbe kankiraan yi suxu.

A naron misaala yi so yaxune yii.

62 A yi tin a muxune yi faxes silanfanna ra,
a yi a xolo gbeen nagodo a muxune ma.

63 Teen yi e banxulanne gan,
han jaxalan dii ti sigine yi dan na fe ra.

64 Saraxaraline yi faxes silanfanna ra.

Koni yengen mi tin kaja gilene yi e wuga.

65 Donxen na, Marigin yi keli
alo a yi xiin nen.

A yengen so
alo sofa senbemaan na manpaan min.

66 A mon yi a yaxune kedi.

A yi e rayarabi habadan!

67 A yi a me Yusufu bomsenna ra.

A mi Efirami bomsenna sugandi.

68 A Yuda bomsenna nan sugandi

e nun a Siyon Geyaan naxan xanuxi.

69 A yi a Yire Sarijanxin ti menni

alo kore xonna nun boxo xonna

naxanye na habadan!

⁷⁰ A yi a walikεεn Dawuda sugandi.

A yi a ba yeXεε kulan dεXɔn.

⁷¹ A yi a tongo xuruse kantandeni,
a yi a findi a yamaan kantanmaan na,
Yaxuba bɔnsɔnna,
a gbee muxune Isirayila.

⁷² Dawuda yi a jɔXɔ lu e xɔn ma jɛnige
faɲini.

A ti e yeε ra ki faɲi.

79

*Ala maxandina Yerusalɛn taan xunba
feen na*

¹ Asafi a bɛtina.

Ala, siya gbɛtɛne bata i ya bɔXɔn yeŋge,
e so.

E bata i Batu Banxi Sariɲanxin naharamu.

E bata Yerusalɛn findi taa xɔnna ra.

² E bata i ya walikεne binbine so xɔline yii
e yi e don.

I ya muxu tɔgɔndiyaxine binbine bata lu
burunna subene bun.

³ E bata e wunla ramini Yerusalɛn birin yi
alo igen bɔXɔnna.

Muxu yo mi luxi

naxan faxa muxune maluxunɲε.

⁴ Nxu rabilinna siyane fala jɔxin tima nxu
ma,

e nxu makonbi, e nxu magele.

⁵ Alatala, i luma xɔlɔxi nxu ma nɛn
han waxatin mundun?

I ya xɔlɔn luma nɛn alo tɛɛna
han waxatin mundun yi?

⁶ I ya xɔlɔn nagodo siyane ma

naxanye mi i batuma,

e nun yamanan naxanye mi i xinla
binyama.

⁷ Amasɔtɔ e bata Yaxuba bɔnsɔnna nɔ,
e a bɔXɔn kala.

⁸ I nama nxu tɔrɔ nxu benbane hakεne fe
ra.

I ya kininkininna xa nxu ralan iki sa!

Amasɔtɔ nxu makona a ma han!

⁹ Ala, nxu rakisi muxuna,
nxu mali i xinla binyafa feen na!

Nxu xunba,

i yi nxu mafelu nxu yulubine ra

i xinla a fe ra.

¹⁰ Nanfera siyane maxɔdinna tima,
e naxa, "E Ala minɛn?"

A yita siyane ra nxu yeε xɔri
a i ya walikεne faxa feen jɔXɔma nɛn.

¹¹ I tuli mati suxu muxune kutun xuiin na.
Naxanye yalagin bun,
ne ratanga i sɛnbε gbeen na.

¹² Na siyane konbin naxanye ti i ma Marig-
ina,

ne saranna fi na ra dɔXɔ solofere.

¹³ Nanara, nxu tan i ya yamana,

i naxan kantanma

alo i ya xuruse kuruna,

nxu i tantunɲε na yi habadan,

nxu i matɔXɔ waxati famatɔne birin yi.

80

Ala xa en ma yamanan natanga

¹ Asafi a bɛtina bɛti baane kuntigin xa,
sereyana, a xa ba alo bɛtin naxan xili:
"Fuge Faɲine."

² Isirayila kantan muxuna,

i tuli mati nxu ra.

I tan naxan tixi Yusufu bɔnsɔnna yeε ra

alo xuruse kuruna,

i tan naxan dɔxi maleka gubugubu kanne
tagi,

i yeτε makεnɛn nɔrɔni.

³ I sɛnbɛn yita

Eframi nun Bunyamin nun Manase
bɔnsɔnne ra.

Keli, i fa nxu rakisi!

⁴ Ala, i mɔn xa nxu sɛnbε so,

i nɔrɔn nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi.

⁵ Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna,

i luma xɔlɔxi i ya yamaan ma

han waxatin mundun

i tondi a maxandin yabε?

⁶ I bata e balon findi sɔXɔlɛn na,

i yi e igelengenne rafe yeεgen na.

⁷ I bata nxɔ bɔXɔn findi yeŋge so xunna ra
nxu rabilinna siyane xa.

Nxu yaxune nxu magelema.

⁸ Ala Sɛnbɛn Birin Kanna,

i mɔn xa nxu sɛnbε so,

i nɔrɔn nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi!

⁹ I fa nɛn wudi binla ra

sa keli Misiran yamanani.

I siyaan bonne kedi,

i yi na wudi binla si e bɔxɔni.
¹⁰ I yi yirena nde yitɔn a rasoliden na.
 A salenne yi godo pon!
 A yi yamanan nafe.
¹¹ A nininna yi so geyane xun na.
 A yiine yi so suman wudi gbeene xun na.
¹² A yiine yi sigama han fɔxɔ igen xun ma,
 e mɔn yi sigaxi han baan xun ma.
¹³ Nanfera i a langan kalaxi?
 I tin dangu muxune birin yi a bogine
 muja?
¹⁴ Segune yi keli fɔtɔnni, e a kala,
 burunna subene yi a don.
¹⁵ Senben Birin Kanna Ala, i mɔn xa fa.
 I yee ragodo nxu ma keli ariyanna yi,
 i yi nxu mato.
 I ya yamaan nakisi
 naxan findixi na wudi binla ra!
¹⁶ I tan yeteen naxan sixi,
 i xa na ratanga!
 A luxi nen
 alo i tan yeteen diin naxan nagboxi.
¹⁷ E bata a sege, e a gan,
 i ya yamaan kalama i ya xɔlɔn bun ma.
¹⁸ I yengi lu mangan xɔn ma
 i tan yeteen naxan dɔxi,
 i tan yeteen diin naxan nagboxi.
¹⁹ Nxu mi fa nxu xun xanbi soma i yi sɔnɔn.
 Nxu rakisi nanara nxu i tantunje.
²⁰ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
 i mɔn xa nxu senbe so,
 i nɔrɔn nagodo nxu ma,
 alogo nxu xa kisi!

81

Ala nan en malima

¹ Asafi gbeena, beti baane kuntigin xa. A xa
 ba Gati kaane kondenna ra.
² Sɔnxɔ sewani en ma Ala xa,
 en senbena.
 E xuini te Yaxubaa Ala xa!
³ E beti baan folɔ,
 e tanbanne maxa,
 e nun bɔlɔnna nun kondenna.
⁴ Kike nenen na te,
 e nun kiken na kɔxɔ,
 e xɔtaan fe en ma sali lɔxɔne yi.
⁵ Sariyan nan ito ra Isirayila xa.
 Yaxubaa Alaa yamarin nan ito ra.
⁶ A a so Yusufu a denbayaan yii nen

a Misiran yamanan yenge waxatin naxan
 yi.
 En yi xuina nde me
 en mi yi naxan kolon,
⁷ A naxa, “N bata goronne ba e xun ma.
 E bata goron binyen dɔxɔ.
⁸ E yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
 e yi n xili n yi e xunba.
 N yi e yabi foye gbeeni.
 N yi e kejaan feselese Meriba igene yi.”
 Beti xuini te.
⁹ “N ma yamana,
 e e tuli mati n ma maxadi xuine ra.
 Isirayila, xa e yi n xuiin name nun!
¹⁰ E nama Ala gbete batu!
 E nama e xinbi sin ala gbete yo xa!
¹¹ Alatala nan n tan na,
 e Ala naxan faxi e ra
 sa keli Misiran yamanani.
 E e deene yibi, n xa e ralugo.
¹² Koni n ma yamaan mi e tuli matixi n na.
 Isirayila mi tin n na.
¹³ Nayi, n yi e lu e tengbesenyani,
 e yi bira e waxɔn feene fɔxɔ ra.
¹⁴ Xa n ma yamaan yi n xuiin name nun,
 xa Isirayila yi bire n ma kirane fɔxɔ ra nun,
¹⁵ n yi e yaxune yarabima nen nun ma-
 furen!
 N yi e yengefane halagima nen.
¹⁶ Naxanye Alatala rapaxuxi
 ne gaxuxine yi e felenma nen a bun ma.
 E tɔrɔn mi yi janma habadan!
¹⁷ N yi e baloma nen malo fajin nun kumin
 na.”

82

Ala nan mangan na

¹ Asafi a betina.
 Ala dɔxi a manga gbedeni,
 a tan nan kitin sama senbeman tagi.
 A yi a fala, a naxa,
² “E luma kitin se tinxintareyani
 han waxatin mundun,
 e yi lu muxu jaxine rafise bonne xa?
 Beti xuini te.
³ E xa senbetarene nun kiridine xun
 mayenge kitin sa,
 e yi tinxin yiigelitane nun muxu
 jaxankataxine xa.

4 Ε xa senbetarene nun tərō muxune
ratanga,
ε e xunba muxu jaxine yii.”

5 “Ε mi fe kolon,
ε xaxili mi na,
ε sigan tima dimin nin,
bəxən bunne birin xuruxurunma.
6 N bata yi a fala, n naxa,
‘Alane nan ε tan na.
Kore Xənnə Alaa diine nan ε birin na.’
7 Koni ε faxama nən
alo adamadiin bonne,
ε bira alo kuntigin bonne.”

8 Ala, keli, i fa dunuḡa makiti,
bayo i tan nan gbee siyane birin na.

83

Isirayilaa Ala maxandina e yaxune to yi e tərəma

1 Sigi sariḡanxina. Asafi a betina.
2 Ala, i nama i dundu.
Ala, falan ti, i nama i raxara!
3 A mato, i yaxune bata keli.
Naxanye i rapaxuxi, ne bata murute.
4 E feene yitənnəma wundoni i ya yamaan xili
ma.
I naxanye ratangaxi,
e sama e bode fari ne xili ma.
5 E naxa, “En sa e raxəri,
alogo Isirayila xinla xa tunun dunuḡa yi.”
6 E bata lan a ma,
e xa e malan i xili ma,
7 Edən kaane nun Sumayila bənsənnə mux-
une
nun Moyaba kaane nun Hagari kaane
8 nun Gebala kaane nun Amonine nun
Amaləkine
nun Filisitine e nun Tire kaane.
9 Asiriya yamanan fan bata sa e fari,
alogo e xa Loti bənsənnə muxune mali.
Beti xuini te.

10 A liga e ra
alo i a liga Midiyan kaane ra kii naxan yi,
alo i a liga Sisera nun Yabin na Kison xu-
deni
kii naxan yi.
11 E faxa nən En-Dəri yi,
e yi kun bəxən fari.
12 A liga e kuntigine ra
alo i Orebi nun Sebi liga kii naxan yi.

E mangane birin xa lu
alo Sebaxa nun Salamuna,
13 naxanye yi a falama, e naxa,
“Nxu xa Alaa bəxəne tongo nxu gbeen na.”

14 Ala, e liga
alo wuluwunla na sexe xarene tongo,
alo foyen na se dagin xali,
15 alo tēn fətənnə ganma kii naxan yi,
alo tēn tema geyane ma kii naxan yi.
16 E kedi i ya tule gbeen na.
E magaxu i ya foye gbeen na.
17 Alatala, e rayagi,
han e yi i xinla fen.
18 E xa lu yagin nun kuisanni habadan.
E xa yigitεε, e raxəri.
19 E xa a kolon
fa fala i tan Alatala,
i tan keden peen nan Kore Xənnə Ala ra,
naxan mangayaan ligama dunuḡa birin
xun nā.

84

Ala Batu Banxini siga betina

1 Koraa diine tantun betina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna
ra.
2 Alatala Senben Birin Kanna,
i luden nayabu n yi han!
3 Alatalaa banxin xənla n na han!
N bəḡən nun n fati bəndən sewa betin bama
Habadan Ala xinla nan ma fe ra.
4 Hali tuntunne bata e tēne sa i ya banxini,
debelenne fan bata na findi e konna ra,
alogo e diine xa maso i ya saraxa ganden
na
Alatala Senben Birin Kanna,
n ma mangan nun n ma Ala.
5 Sewan na kanne xa
naxanye luma i ya banxini!
E i matəxəma nən waxatin birin!
Beti xuini te.

6 Sewan na kanne xa
naxanye senben kelima i tan yi,
naxanye xun tixi Ala Batu Banxin na.
7 E nēma danguma Baka lanbanni,
menna yi lu e xa alo tigi yirene.
Tule singen na fa, darane yi fe.
8 E senben yi siga fari se,
han e yi ti Ala yetagi Siyon yi.
9 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
n ma maxandi xuiin namε.

Yaxubaa Ala, i tuli mati n na.

Beti xuini te.

¹⁰ Ala, nxo mangan mato,
nxu ye masansan wure lefana.
I ya muxu sugandixin nasuxu!

¹¹ Soge kedenna i Batu Banxini,
na dangu xii wuli keden na yire gbete yi.
A fisa n xa lu tixi i ya banxin so deen na
gbansan

benun n xa sabati muxu jaxine konne yi.

¹² Marigina Alatala luxi nen en xa
alo en ma sogen nun en ye masansan wure
lefana.

Alatala nan hinanna nun binyen fima en
ma.

Naxanye sigati kii kamalixi,
a herin fima nen ne ma.

¹³ Alatala Senben Birin Kanna,
sewan na kanne xa
naxanye e yigin sama i tan yi.

85

Ala xa baje xunbenla fi en ma

¹ Koraa diine tantun beta, beti baane
kuntigin xa.

² Alatala, i bata yi hinan i ya yamanan na.
I bata yi Yaxuba bonsonna senbe so.

³ I bata yi i ya muxune hakene mafelu,
i yi e yulubine xafari.

Beti xuini te.

⁴ I bata yi i ya xolon jan,
i yi xete i ya xolo gbeen foxo ra.

⁵ Ala, nxu rakisi muxuna,
i mon xa nxu senbe so.
I nama fa lu xole nxu ma.

⁶ I luma xoloxi nxu ma nen ba
han habadan?
I ya xolon luma nen
han mayixete nun mayixete?

⁷ I mi fa nxu rakisima ba,
alogo i ya yamaan mon xa sewa i ya fe ra?

⁸ Alatala, hinan nxu ra,
i yi nxu rakisi.

⁹ N waxi n tuli mati feni Ala ra, Alatala.
A baje xunbenla nan ma fe falama a ya-
maan xa,

a muxu tagondiyaxine,
xa e mi fa xete e xaxilitareyaan ma sonon.

¹⁰ A fama a yeragaxu muxune rakisideni
iki sa!

A binyen yi lu en ma yamanani.

¹¹ Hinanna nun lannayana e bode xon ma.
Tinxinyaan nun baje xunbenla yi rakafu.

¹² Lannayaan sabatima nen boxoni,
tinxinna yi godo keli kore.

¹³ Alatala herin fima nen en ma yati,
en ma boxon sansine yi sabati.

¹⁴ Tinxinyaan tima nen Marigin yee ra,
a kirani ton a xa.

86

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa Ala maxandina.

Alatala, i tuli mati n na,
i yi n yabi.

Amasoto yigeliton nun toro muxun nan n
na.

² N niin natanga,
amasoto n tagondiyaxi i ma.

I tan n ma Ala, i ya walikenen nakisi,
naxan a yigi saxi i tan yi.

³ N Marigina, kininkinin n ma!
N ferijenma i tan nan maxande.

⁴ Marigina, i ya walikenen nasewa,
amasoto n na n niin taxuxi i tan nan na.

⁵ Marigina, i tan fan! I dja!

Naxan na i maxandi,
i hinanma nen na ra han!

⁶ Alatala, i tuli mati n ma maxandi xuiin na,
n ma mawuga xuiin name.

⁷ N nema toroni,
n yi i maxandi,
amasoto i yabin tima.

⁸ Marigina, ala yo mi luxi alo i tan.
I ya wanle jaxon mi na.

⁹ Marigina, i siyaan naxanye birin daxi,
ne fama nen,
e yi e xinbi sin i yetagi,
e yi i xinla binya.

¹⁰ Amasoto i tan gbo,
i kabanako feene rabama.
I tan keden peen nan Ala ra.

¹¹ Alatala, i ya kiraan yita n na
alogo n xa sigan ti i ya jandini.
Na fe keden peen sa n baje ni,
alogo n xa i xinla binya.

¹² Marigina, n ma Ala,
n ni i tantunma nen n baje ni ma feu!
N yi i xinla binya habadan!

¹³ I bata hinan n na han!
I yi n niin natanga sayaan ma.

14 Ala, wasodene bata keli n xili ma,
gbalotɔ ganla waxi n faxa feni,
e miriya yo mi sigama i tan ma.
15 Koni Marigina, i tan nan Ala ra
naxan kininkinin,
i diɲa, i mi xɔlɔn xulɛn,
i ya hinanna nun i ya lannayaan gbo.
16 I yɛɛ rafindi n ma,
i yi hinan n na.
Sɛnbɛn fi n ma, n tan i ya walikɛna.
N nakisi, n tan i ya walikɛ ɲaxanla diina.
17 A yita n na, a i fan,
alogo naxanye n naɲaxuxi,
ne xa a to, e yagi.
Amasɔtɔ i tan Alatala bata n mali,
i yi n madɛndɛn.

87

Siyane birin yigin Yerusalɛn nin

1 Koraa diine tantun bɛtina. Sigi
sariɲanxina.
Ala bata a taan ti Geya Sariɲanxin fari.
2 Siyon taan nafan Alatala ma
Yaxuba bɔnsɔnna taane birin xa.
3 Muxune Alaa taan matɔxɔma han!
Bɛti xuini te.

4 Ala naxa,
“N Misiran kaane nun Babilɔn kaane sama
nɛn
n kolon muxune fari e nun Filisiti kaane
nun Tire kaane nun Kusi kaane.”
N yi a fala, n naxa,
“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”
5 E a falama nɛn Siyon taan ma
fa fala siyani itoe fan barixi mɛnna nin,
Kore Xɔnna Ala yetɛɛn yi a rasabati.
6 Alatala na siyane xinle sɛbɛ,
a a falama nɛn ndee ma, a naxa,
“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”
Bɛti xuini te.
7 E bodonma nɛn, e bɛtin ba.
E naxa, “Nxu yigin birin i tan nin.”

88

Mawugana malina fe ra

1 Sigi sariɲanxina. Koraa diine tantun
bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba
xulenna ra. Esira yixɛtɛna nde Heman ma
fala ɲaxumɛna.
2 Alatala, Ala naxan n nakisima,
kɔɛɛn nun yanyin na,

n gbelegbelema i tan nan na.
3 N ma maxandi xuiin xa i li.
I tuli mati n ma mawuga xuiin na!
4 Tɔrɔ wuyaxi bata n niini li,
sayaan bata maso n na.
5 E n yatɛma
alo naxanye sigama gaburun na.
N fangan birin bata ɲan.
6 E bata n nabɛɲin faxa muxune yɛ,
alo muxu faxaxine gaburun na,
alo i bata ɲinan naxanye xɔn,
i mi fa sese ligama naxanye xa.
7 I bata n woli ayi bilingan tilinxin na dimi
gbeeni.

8 I ya xɔlɔn bata gbo ayi n ma,
i n yigbɛtɛnma i sɛnbɛn na. Bɛti xuini te.
9 I bata n xɔyine makuya n na,
i bata n findi se ɲaxin na e yɛɛ ra yi.
N balanxi, n mi nɔɛ minɛ.
10 N yɛɛne bata wasa tɔrɔn na,
n ni i xilima lɔxɔ yo lɔxɔ,
Alatala, n na n yiine yibandunma i tan nan
ma.
11 I kabanako feen ligɛ faxa muxune xa ba?
Faxa muxune kelɛ ba,
e yi i tantun? Bɛti xuini te.
12 Muxuna i ya hinanna fe falɛ gaburun kui
ba?
I ya lannayana fe falɛ halagi yireni ba?
13 I ya kabanako feene toɛ dimini ba?
Ninan tima binbine xɔn dɛnaxan yi,
i ya tinxinyaan kolonɲɛ mɛnni ba?

14 Alatala, n bata i xili, n mali.
N ni i maxandima xɔtɔn yo xɔtɔn.
15 Alatala, nanfera i i mɛxi n na?
Nanfera i i yetagi luxunxi n ma?
16 Xabu n dii ɲɔrɛna,
n yi tɔrɔni.
N yi masoxi saayaan na.
Gaxun bata n yili,
n yigitɛgɛ.
17 I ya xɔlɔ gbeen bata godo n ma.
I n kuisan gbeen naxan ti,
na bata n halagi.
18 Kuisanne n nabilinxi waxatin birin
alo fufana, e bata n nabilin yiren birin yi.

19 I bata n lanfane nun n xoyine makuya n na.
N fa dimin nan tun kolon.

89

Ala nun Dawudaa layirina

1 Esira yixetena nde Etani a fala naxumena.

2 N betin bama nen waxatin birin
Alatala hinanna fe ra,
n yi i ya tinxinna fe fala
mayixetene nun mayixetene xa.

3 N yi a fala
a i ya hinanna luma nen habadan,
a i ya tinxinyaan buma nen
alo kore xonna.

4 I naxa, "N bata layirin xidi
n ma muxu sugandixin xa,
n bata n kolon n ma walikenen Dawuda xa,
5 n naxa, 'N ni i yixetene findima nen
mangane ra waxatin birin,
n yi e mangayaan lu han habadan.' "

Beti xuini te.

6 Alatala, malekan naxanye ariyanna yi
ne tantun betin bama i ya kabanakone fe
ra,
e nun i ya tinxinyana fe ra.

7 Alatala, i tan naxan mi na kore xonna ma.
Nde luxi alo Alatala, alane ye?

8 Ala magaxu maleka sarijanxine
malanni,
naxanye a rabilinxi,
a makabe ne birin yee ra yi.

9 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
nde luxi alo i tan?

I senben nun i ya tinxinyana i rabilinxi.

10 I tan nan foxo igen senben natima,
a walanne na te, i tan nan e ragodoma.

11 I tan nan Misiran halagixi,
i tan nan i yaxune raxuya ayi i senben na.

12 I tan nan gbee kore xonna nun boxo
xonna ra.

I tan nan dunuja daxi
e nun a yi seene birin.

13 I tan nan kamen foxo nun yiifari foxan
daxi.

Taboro nun Xerimon geyane sonxoma
sewani
i ya fe ra.

14 I senben gbo!

I fangan magaxu han!

15 I ya mangayaan senbe soxi
tinxinyaan nun sariya kenden nan na.

Hinanna nun jandina i kewanle birin yi.

16 Sewan na kanne xa
naxanye i batuma betini,
e sigan ti kenenni i yetagi, Alatala.

17 E naxanma nen i xinli waxatin birin,
e i ya tinxinyaan binya.

18 I tan nan findixi e binyen nun e senben
na,

i yi nxu xunna keli i ya fanni.

19 Amasoto Alatala nan nxu xun mayengen
na,
nxo mangan nan Isirayilaa Ala Sarijanxin
na.

20 Loxona nde,
i ya togondiya muxune fe toon ti nen
alo xiye,

i yi a fala e xa, i naxa,
"N bata senben fi sofana nde ma,
n bata banxulanna nde sugandi yamaan
ye.

21 N bata Dawuda to, n ma walikena.
N yi n ma ture sarijanxin susan a ma.

22 N ma fangan luma a yi nen,
n yi a senbe so.

23 A yaxune mi a noe mumε,
tinxintaren mi a rayarabe mumε.

24 N na a yengefane halagima nen a yee xori,
naxanye a ranaxuma,
n yi ne yenge.

25 N ma tinxinna nun n ma hinanna luma
nen a xon,
a senben soto n xinli.

26 N na a mangayaan nasigama nen
han foxo igena,
a yi noon ti baane xun na."

27 "A n xilima nen, a naxa,
'I tan nan n Fafe ra, n ma Ala,
n kantan fanyen naxan n nakisima.'

28 N na a findima nen n ma dii singen na,
naxan gbo mangane birin xa boxo xonna
fari.

29 N hinan a ra habadan!
N layirin naxan xidi nxu tagi,
na mi kale mumε!

30 N na a yixetena nde luma nen mangayani
habadan!
Fanni kuyen daxi,
a mangayaan daxi."

31 "Xa a yixetene mi tin n ma sariyan suxe,

xa e mi bira n ma sariyane fɔxɔ ra,
³² e yi n ma tɔnne kala,
 e tondi n ma yamarine suxε,
³³ nayi, n na e murute feene saranma e ra
 nen dunganna ra,
 n yi e naxankata e hakene fe ra.
³⁴ Koni n ma hinanna luma nen Dawuda
 xɔn,
 n mi n ma tinxinyaan kalama.
³⁵ N mi n ma layirin kale.
 N na a tuli saxi naxan na,
 n mi na maxεε.
³⁶ N bata n kɔlɔ n ma sarijanni
 n mi wulen falama Dawuda xa,
³⁷ a yixεεne luma nen habadan,
 a mangayaan buma nen n yetagi
 alo sogena.
³⁸ A buma nen mangayani habadan
 alo kikena,
 naxan kore xɔnna ma taxamasenna ra
 waxatin birin.”

Beti xuini te.

³⁹ Koni i bata i mε a ra,
 i yi a masiga i ra!
 I bata xɔlɔ i ya manga sugandixin ma han!
⁴⁰ I bata i ya layirin kala i naxan xidi
 ε nun i ya walikεen tagi.
 I bata a mangaya taxamasenna rabira
 bɔxɔni.
⁴¹ I bata a taan yinne birin nabira.
 I yi a yire makantanxine findi taa xɔnne ra.
⁴² Dangu muxune birin a mujama,
 a dɔxɔ bodene bata a rapaxu.
⁴³ I bata a yengefane senben gbo ayi.
 I yi a yaxune birin nasεwa.
⁴⁴ I bata a yenge so seene senben jan.
 I tondi a maliye yengeni.
⁴⁵ I bata a nɔrɔn ba a yii,
 i yi a mangaya gbɛden nabira bɔxɔni.
⁴⁶ I bata a banxulanyaan waxatini kala a
 ma,
 i yi a rayagi han!

Beti xuini te.

⁴⁷ Alatala, i mɔn i luxunma nen nxu ma
 han waxatin mundun?
 I ya xɔlɔn luma gbo ayi
 alo tεεna han waxatin mundun?
⁴⁸ A xa rabira i ma
 a n ma siimayaan mi fa xunkuya.
 I adamadiine birin daxi nen tun ba?
⁴⁹ Nde luma a faxataren na,

a yi a yetε ratanga sayaan ma?
 Beti xuini te.
⁵⁰ Marigina, i ya hinanna minεn,
 naxan yi na nun,
 i i kɔlɔ naxan na Dawuda xa i ya tinxinni?
⁵¹ Marigina,
 i miri i ya walikεne yagin ma,
 e nun yamaan naxanye birin goron n xun
 ma.
⁵² Alatala, i yaxune bata nxu rayagi,
 e biraxi i ya muxu sugandixin fɔxɔ ra yiren
 birin.

⁵³ Barikan xa bira Alatala xa habadan!
 Amina! Amina!

Yaburin Yire Naanindena: Keli Sora 90 ma han 106

90

Nabi Musaa betina

¹ Nabi Musa, Alaa xεrana maxandina.
 Marigina, i tan nan findixi nxu yigiyaden
 na,
 keli waxati danguxine ma han habadan.
² Benun geyane xa da,
 benun bɔxɔ xɔnna nun dunujna yetεen xa
 da,
 xabu a fɔlɔni, han to,
 han habadan i tan nan Ala ra.
³ I tan nan muxune raxεεma bendeni,
 i yi a fala, i naxa,
 “Adamadiine, ε xεε ε kelideni.”
⁴ Bayo jεε wuli kedenna luxi nen i yεε ra yi
 alo xii keden danguxina,
 alo kɔε kedenna.
⁵ I tan nan muxun niin bama,
 a dangu alo xɔtɔn ma xixɔnla,
 alo sεxεn naxan solima.
⁶ Xɔtɔnni, a jingi, a sabati,
 jinbanna na maso,
 a lisi a ra, a xara.
⁷ I ya xɔlɔna nxu yigitεgema nen,
 a yi nxu jan.
⁸ I bata nxu hakene sa i yetagi.
 I bata nxɔ wundo yulubine birin sa
 kenenni.
⁹ Nxu siin janma nen i ya xɔlɔn bun ma.
 Nxu nxɔ siimayaan toon janjε
 alo kutunna.
¹⁰ Yanyina nde nxɔ siimayana,
 jεε tonge solofere nan tun a ra.
 Xa a xunkuya ayi,

ƙƙε tonge solomasεƙε.

Koni lanbaranna nun tɔrɔn nan ne birin na.

A ƙanma nɛn xulɛn, nxu faxa.

¹¹ Nde nɔε i ya xɔlɔn sɛnbɛn kolonƙε, a yi i binya

lan i ya xɔlɔn yatɛn ma?

¹² Nƙu xaran nxɔ siimayaan tɛngɛ, alogo nxu xa sigan ti fe kolonni.

¹³ Alatala, i ya xɔlɔn ƙanma waxatin mundun yi?

Kininkinin nxu tan i ya konyine ma.

¹⁴ Nƙu ralugo i ya hinanni xɔtɔn yo xɔtɔn.

Nanara, nxu bɛtin bε, nxu sɛwa nxu siin birin yi.

¹⁵ Nƙu bata lu yagini waxati xunkuye.

Awa, iki sɛwa ƙεεne fi nxu ma nxu naxan xasabi ligaxi tɔrɔni.

¹⁶ Nƙu tan i ya konyine xa i ya wali gbeene to.

Nxɔ diine xa i ya binye magaxuxin to.

¹⁷ Marigina nxɔ Ala, i ya fanna xa lu nxu xɔn.

Nxɔ wanle rasɔnɔya nxu xa, yandi nxɔ wanle rasɔnɔya nxu xa.

91

Ala nan en yigiya ƙɛnden na

¹ Naxan na yigiya Kore Xɔnna Ala ma, na bata lu Ala Sɛnbε Kanna makantanna bun.

² N na a falama Alatala xa nɛn, n naxa, “N yigiyaden nun n kantan yinna nan i tan na.

N ma Ala nan i tan na n yigin saxi naxan yi.”

³ A i ratangama nɛn luti ratixine birin ma, e nun faxa furene.

⁴ A i ratangama nɛn, i yi i luxun a yi,

alo tɔxε ngana a gabutɛne soma a diine xun na kii naxan yi.

A lannayaan yi findi i yε masansan wure lefaan na.

⁵ I mi gaxun ƙɔɛɛn gbalon yεε ra, hanma xalimɔkunla naxanye wolima yanyin na.

⁶ I mi gaxuε fitina furene yεε ra naxanye i lima dimini, hanma fure ƙaxin naxanye faxan tima yanyin na.

⁷ Muxu wuli kedenna faxama nɛn i dɛxɔn ma, muxu wuli fu yi bira i rabilinni, koni fefe mi ligɛ i tan na.

⁸ I i yεɛn tima nɛn tun, i yi muxu ƙaxine saranna to.

⁹ N bata n yigiya i tan ma Alatala.

I na Kore Xɔnna Ala findi i luxunden na,

¹⁰ fe ƙaxi yo mi i liyε.

Gbalo yo mi masoε i konna ra.

¹¹ Ala yamarin fima nɛn a malekane ma i ya fe yi

alogo e xa i kantan i ya sigatiin birin yi.

¹² E yi i tongo

alogo i nama i sanna din gɛmε yo ra.

¹³ I tima yatane nun saƙine fari nɛn.

I yi yata sɛnbɛmane nun saƙi ƙaxine yi-bodon.

¹⁴ Ala naxa, “N na kanna rakisima nɛn bayo a n xanuxi.

N na ratangama nɛn bayo a n kolon Ala ra.

¹⁵ A na n xili, n na a yabima nɛn.

N luma a xɔn ma nɛn tɔrɔni.

N na a xunbama nɛn, n yi binyen sa a ma.

¹⁶ N yi siimaya xunkuye faƙin fi a ma, n yi a yita a ra

a n tan nan a rakisima.”

92

Tantun bɛtina

¹ Tantun bɛtina. Sigi sariƙanxina. A xa ba Matabu Lɔxɔni.

² A lan Alatala yi tantun.

Kore Xɔnna Ala, a lan bɛtin xa ba i xa,

³ i ya hinanna fe yi fala xɔtɔn yo xɔtɔn, i ya tinxinna fe yi fala ƙɔε yo ƙɔε,

⁴ bɛtine yi ba i xa kondenna nun bɔlɔn xuiin na.

⁵ Alatala, i ƙεwanle bata n nasɛwa. N sɛwa bɛtin bama nɛn i ya wanle fe ra.

⁶ Alatala, i ya wanle gbo de!

I miriyane tilin han!

⁷ Xaxilitaren mi ito kolon.

Daxun mi ito famuma.

⁸ Fa fala, muxu ƙaxin kelima nɛn

alo sɛxε ƙaxina,

fe ƙaxi rabane birin sabatima nɛn,

koni habadan halagin nan e yεε ra.

⁹ Amasotɔ i tan Alatala nan feen birin xun na habadan.

¹⁰ I yaxune ni i ra, Alatala, i yaxune ni i ra, e halagima! Fe ɲaxi rabane birin xuyama ayi nɛn.

¹¹ I bata n sɛnbɛn gbo ayi alo burunna ɲingena, i yi ture faɲin susan n ma.

¹² N na n yɛngɛfane yarabixin toma. N na n yaxune wuga xuiin mɛma.

¹³ Koni tinxin muxune sabatima nɛn alo tugu binla.

E sɛnbɛn gboma ayi nɛn alo suman binle Liban yamanani

¹⁴ alo wudin naxanye sixi Alatalaa banxini. E sabatima nɛn en ma Alaa banxini.

¹⁵ E mɔn bogima hali e to bata kɔxɔ. E rafexi igen na, e xinde.

¹⁶ Na bata Alatalaa tinxinna yita. A tan nan n kantani fanyen na, fe ɲaxi yo mi a tan yi.

93

Ala nan mangan na

¹ Alatala nan mangan na, a rabilinxi nɔrɔn nun fangan nan na. Nanara, bɔxɔn dɔxi ken, a mi yigisanma.

² Ala, xabu a fɔlɔni, i ya mangayaan na. I na yi habadan!

³ Alatala, baane e xuini tema, baane e xuini tema han! Baane bata walanɲɛ ayi.

⁴ Alatala sɛnbɛn gbo kore xɔnna ma! A gbo fɔxɔ igen mɔrɔnne xa.*

A dangi fɔxɔ igen xunfan gbeen na.

⁵ Alatala, i ya maxadi xuine luma nɛn habadan! Sariɲanna lanxi i ya banxin nan ma, han habadan!

94

Ala nan birin ma kitisaan na

¹ Ala naxan gbeeɲɔxɔ tiin na, Alatala, i tan Ala naxan gbeeɲɔxɔ tiin na, i xa i yete makɛnɛn.

² Dunuɲa kitisana, keli,

i yi wasodene saran e kɛwanle ra.

³ Alatala, muxu ɲaxine luma ɲaxanɲɛ han waxatin mundun?

⁴ Fe ɲaxi rabane e yete matɔxɔma kanba falane yi.

⁵ Alatala, e bata i ya muxune yigbetɛn. E bata i ya yamaan nayarabi.

⁶ E kaɲa gilɛne nun kiridine nun xɔɲɛne faxama.

⁷ E yi a fala, e naxa, “Alatala mi nxu toma. Yaxubaa Ala mi a ɲɔxɔ luxi a xɔn.”

⁸ E a liga e yeren ma

e tan xaxilitarene, e tan daxune, e xaxili sɔtɔma waxatin mundun?

⁹ Ala naxan en tunle rafalaxi, a tan mi fala xuiin mɛma ba? Ala naxan en yeɛne rafalaxi, a tan mi toon tiin ba?

¹⁰ A tan naxan siyane birin xuruma, a mi e fe saranma e ra ba, a tan naxan muxune xaranma fe kolonna ma?

¹¹ Alatala muxune miriyane kolon, a sese mi ne ra.

¹² Alatala, sɛwan na kanna xa i naxan xuruma, i naxan xaranma i ya sariyan xɔn.

¹³ I matabun fi a ma tɔrɔ lɔxɔne yi, han yinli ge muxu ɲaxine yeɛ ra.

¹⁴ Alatala mi a muxune rabɛɲinma, a mi a mɛma a kɛɛn na.

¹⁵ Kitine mɔn sama nɛn tinxinni, sɔndɔmɛ faɲi kanne birin tinma nɛn na ma.

¹⁶ Nde tiye n xɔn muxu ɲaxine xili ma? Nde kele,

a ti n xɔn fe ɲaxi rabane xili ma?

¹⁷ Xa Alatala mi yi n mali nun, n niin yi bama nɛn mafuren!

¹⁸ N to yi a falama, n naxa, “N birama nɛn!” Alatala, i yi n mali i ya hinanni.

¹⁹ N na kuisan, i ya hinanna n niin lugoma nɛn sɛwan na.

²⁰ I mako mi kitisa tinxintarene ma, naxanye muxune ɲaxankatama e tɔnne yi.

* 93:4: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

21 E e malanma tinxin muxune xili ma,
e yi sɔntarene yalagi, e faxa.
22 Koni Alatala bata findi n ma faran
makantanxin na.
N ma Ala nan n kantan fanyen na
n nan n luxunma naxan yi.
23 A e hakene saranma e ra nen.
Alatala en ma Ala e raxɔrima nen e fe
ɲaxine ma.

95

Tantun betina

1 E fa, en xa fa sewa betin ba Alatala xa!
En sɔnxɔ sewani Ala xa,
en kantan fanyena, en nakisimana.
2 En fa a yetagi, en barikan bira a xa.
En yi a tantun sewa betine yi.
3 Amasɔɔ Alatala nan Ala gbeen na.
A tan nan manga gbeena alane birin xun
na.
4 A tan nan gbee bɔxɔn bunne nun geyane
xuntagine ra.
5 A tan nan gbee fɔxɔ igen na,
bayo a tan nan a daxi.
A tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi.
6 E fa, en fa en xinbi sin,
en yi Ala batu.
En xa en xinbi sin Alatala bun
naxan en daxi.
7 Amasɔɔ a tan nan en ma Ala ra.
En findixi a yamaan nan na
alo a xuruse kurun naxan nabama.

Xa e Ala fala xuiin me to,
8 e nama e bɔɲeni xɔdɔxɔ
alo e benbane Meriba yi,
alo e naxanye liga na waxatini Masa yi
tonbonni.*
9 E n matandi nen mɛnni,
e yi n mato,
hali e to bata yi n kewanle to.
10 N xɔlɔ na waxati muxune ma ɲee tonge
naanin,
n yi a fala, n naxa,
“Yamani ito bɔɲen makuya n na,
e mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra.”
11 Nayi, n yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni n naxa,
“E mi soe n ma matabudeni mumɛ!”

96

Ala nan mangane birin xun na Taruxune Singen 16.12-33

* 95:8: Na fe mɔn sebeɲi Xɔɔɔyaan 17.7 kui.

1 Beti nenɛn xa ba Alatala xa!
Dunuɲa muxune birin xa betin ba Alatala
xa.
2 Betin xa ba Alatala xa,
a xinla yi tantun!
E yi lu a raliye waxatin birin yi
fa fala a bata en nakisi.
3 E a binyena fe fala siyane birin xa,
e yi a kabanako feene rali muxune birin
ma.
4 Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ han!
A lan
a xa binya dangu alane birin na.
5 Siyane alane birin findixi ala fuune nan
na,
koni Alatala tan bata koren da.
6 A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan na.
A yire sariɲanxin nafexi senben nun
binyen nan na.
7 E tan dunuɲa siyane birin,
e fa Alatala tantun,
e yi a tantun a binyen nun a senbena fe ra.
8 E fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.
E fa kiseene ra a Batu Banxini.
9 E Alatala batu a nɔrɔ sariɲanxini.
Dunuɲa muxune,
e xuruxurun a yetagi.
10 E yi a fala siyane xa,
a Alatala nan mangan na.
Nanara, dunuɲa a kiini,
a mi yigisanma.
Ala siyane makitima tinxinna nin.

11 Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sewa han!
Fɔxɔ igen xa a xuini te
e nun seen naxanye a xɔre ra.
12 Burunna xa sewa e nun a yi seene birin.
Fɔtɔnna wudine birin xa sɔnxɔ sewani,
13 e sɔnxɔ Alatala yetagi,
amasɔɔ a fama nen.
A fama nen a kitin sa dunuɲa yi.
A dunuɲa muxune makitima nen tinxinni,
a siyane kiti a ɲɔndini.

97

Ala nan keden pe mangan na

1 Alatala nan mangan na!
Dunuɲa xa ɲaxan!
E sewa e tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔne!
2 A rabilinxi kundaan nun dimin nan na.

A mangayaan senbe soxi tinxinyaan nun sariya kenden nan na.

³ Tenna a yera, naxan a yaxune ganma a rabilinni.

⁴ A kuyen na a jinna masaxon, dunuɓa birin yi yalan.

Baxon yi a to a xuruxurun.

⁵ Geyane xuyama ayi Alatala yetagi, dunuɓa birin Marigina, alo kumi dolen na xulun.

⁶ Koren xonna a tinxinyaan nalima nen, siyane birin yi a binyen to.

⁷ Suxure batune yagima nen, naxanye suxurene mataxoma.

Alane birin e xinbi sinma nen a bun.

⁸ Siyon kaane a mema nen e sewa.

Yuda taane yi naxan i ya kiti saxine fe ra, Alatala.

⁹ Alatala, i tan nan Kore Xonna Ala ra dunuɓa birin xun na.

I tan gbo dangu alane birin na.

¹⁰ Alatala rafan naxanye ma, fe naxin xa ranaxu ne ma.

A tɔgɔndiya muxune kantanma nen, a yi e xunba muxu naxine yii.

¹¹ Kenenna minima nen tinxin muxune xa, muxu sɔndome fajine sewama nen.

¹² E tan naxanye birin tinxin, e sewa Alatala a fe ra, e a xili sarijanxin tantun.

98

Ala nan mangan na

¹ Tantun betina.

E beti nenen ba Alatala xa.

A bata kabanako feene liga!

A en nakisima a senben nun a sarijanna nan xon.

² Alatala bata a marakisin nun tinxinna yita siyane ra.

³ A mi jinanxi a hinanna nun a tinxinna xon

Isirayila yamaan xa.

Baxon danne birin bata a to

a en ma Ala bata en nakisi.

⁴ Dunuɓa muxune birin xa sɔnxo sewani Alatala xa.

E sewaxin yi sɔnxo han,

e yi a tantun betini!

⁵ E tantun betine ba Alatala xa bolonna ra!

E bolonna nun tantun beti xuini te!

⁶ E xotane nun fenne fe.

E sɔnxo sewani mangan xa, Alatala.

⁷ Foxo igen xa a xuini te

e nun seen naxanye birin a xore ra.

Dunuɓa muxune birin xa e xuini te.

⁸ Baane xa e xuini te

alo yii bonbo xuina!

Geyane xa sɔnxo sewani e bode xon!

⁹ E sewa Alatala yetagi,

amasoto a fama nen.

A fama nen, a kitine sa dunuɓa yi.

A dunuɓa muxune makitima nen tinxinni, a siyane kiti a jondini.

99

Ala nan mangane birin xun na

¹ Alatala nan mangan na.

Siyane xuruxurunma.

A mangaya gbeden maleka gubugubu kanne tagi.

Baxon xuruxurunma.

² Alatala gbo Siyon yi!

A tan nan siyane birin xun na.

³ Birin xa i xinla tantun

naxan gbo, a magaxu.

Ala sarijan han!

⁴ Mangan Ala senben gbo!

Sariya kenden nafan a ma.

I tan nan tinxinyaan daxi.

I tan nan sariya kenden

nun tinxinna saxi Yaxuba bɔnsɔnni.

⁵ E Alatala batu, en ma Ala.

E yi e xinbi sin a manga gbeden san bun.

A sarijan!

⁶ Nabi Musa nun Haruna yi a saraxaraline ye.

Samuyeli yi a maxandi muxune ye.

E yi Alatala maxandima,

a yi e yabi.

⁷ A yi falan tima e xa nen

keli kundani.

E yi na maxadi xuine nun tonne suxuma,

a yi naxanye soma e yii.

⁸ Alatala nxo Ala,

i tan yeteen nan yi e yabima,

i findi Ala dijaxin nan na e xa,

koni i e fe naxine saran e ra nen.

⁹ E Alatala en ma Ala batu,

e xinbi sin a geya sarijanxin bun.

Amasotō Alatala en ma Ala sarijan.

100

Tantun Betina

¹ Tantun betina, barika birana.
Dunuja muxune birin xa sōnxō sēwani
Alatala xa.
² Ɛ Alatala batu sēwani.
Ɛ fa a yetagi, ɛ sēwa betine ba a xa!
³ Ɛ a kolon a Alatala nan Ala ra.
A tan nan en daxi.
A tan nan gbee en na.
A yamaan nan en tan na,
alo a xuruseen naxanye rabama.
⁴ Ɛ nēma soma a Batu Banxini,
ɛ barikan bira a xa!
Ɛ a tantun a tanden ma!
Ɛ a tantun,
ɛ barikan bira a xa.
⁵ Amasotō Alatala fan,
a hinanna luma nēn habadan!
A tinxinyaan luma nēn
habadan han habadan!

101

Mangana de xui tongona Ala xa

¹ Dawudaa betina.
N betini ito bama
i ya hinanna nun i ya sariya kēnden nan ma
fe ra.
Alatala, n tantun betin bama i tan nan xa.
² N katama nēn
n xa lu kira kamalixin xōn.
I fama n fēma waxatin mundun yi?
N sigan ti tinxinni n ma banxini.
³ N mi tinje fe jaxin ma mumε!
N denkelɛyatarene kēwanle rapaxuma nēn.
N xu mi sese malanje.
⁴ N mi findε tinxintaren na.
N mi fe jaxi yo rabe.
⁵ Naxanye muxune mafalan wundoni,
n ne dēen suxuma nēn.
Naxanye muxune matoma a jaxin na wa-
soni,
n mi dije ne ma mumε!
⁶ N na n yēen tima nēn muxu tōgōndiyaxine
ra yamanani,
alogo e xa lu n fēma.
Naxan na sigan ti tinxinni,
na luma nēn n ma wanla ra.
⁷ Yanfanten yo mi luyε n konni.
Wule fala yo mi luyε n yetagi.
⁸ Xōtōn yo xōtōn

n muxu jaxine bama nēn yamanani,
n fe jaxi rabane birin kedima nēn Alatalaa
taani.

102

Tōrō muxuna Ala maxandina

¹ Tōrō muxuna Ala maxandina sōxōleni, a a
mawuga Alatala xa.
² Alatala, i tuli mati n ma maxandin na.
I n ma mawuga xuiin namε!
³ I nama i yetagin luxun n ma
n nēma tōrōni waxatin naxan yi!
I tuli mati n na.
N na i xili,
n yabi mafuren!
⁴ Amasotō, n siin janmatōon ni i ra
alo tutina.
N fatin ganma alo tēε wolonna.
⁵ N bōjeɛn xaraxi alo sēxena.
Donse xōli mi fa n na sōnōn.
⁶ Kutunna bata n doyen.
⁷ N bata liga
alo toxorona tonbonni,
alo kutunxunban taa xōnni.
⁸ N mi xima.
N bata lu yēε radunduni
alo xōliin banxin fari.
⁹ N yaxune n konbima ferijeɛn gben,
e fala xōlen ti n ma,
e n xinla findi danga ti seen na.
¹⁰ N xube fujin nan donma.
N yēεgen bata basan n min igen na.
¹¹ Amasotō i ya xōlōna fe ra,
i bata n tongo i yi n woli ayi.
¹² N siin janmatōon ni i ra
alo nininna jinbanna ra.
N bata liga alo sēxε xarena.

¹³ Koni Alatala,
i tan nan mangān na habadan!
Mayixetene nun mayixetene i ya fe falama
nēn.
¹⁴ I kelima nēn i kininkinin Siyon taan ma.
I dija waxatin bata a li a ma.
Waxati saxi yetēen ni ito ra.
¹⁵ Hali taani ito gēmene rafan nxu tan i ya
walikene ma.
A gbangbanna yetēen kininkininna nxu
ma.
¹⁶ Siyane birin gaxuma Alatala yēε ra nēn.
Dunuja mangane birin yi gaxu i ya binyen
yēε ra.

17 Alatala mən na Siyon ti waxatin naxan yi,

a yi a yete makenen a binyeni.

18 A a yee ra findi muxu ramexine ma, a yi a tuli mati e maxandi xuiin na.

19 Na xa sebe mayixete famatone xa, alogo yama famatone xa Alatala matoxo.

20 Alatala bata a yee ragodo keli a yire sarijanxini kore xonna ma. A bata a yee ragodo dununa ma keli ariyanna yi.

21 Muxun naxanye kasoon na a bata ne kutun xuine me.

A bata na muxu yalagixine xoroya,

22 alogo e xa Alatala xinla fala Siyon yi, e yi a tantun Yerusalen taani,

23 siyane nun yamanane birin na e malan waxatin naxan yi Alatala batudeni.

24 Marigin bata n senben jan n ma siimayani,

a yi n siin jan.

25 N yi a fala, n naxa,

“N ma Ala, i nama n faxa.

N munma fori. I tan luma nen habadan!

26 I boxo xonna da nen, xabu a foloni.

I yii foxon nan kore xonna ra.

27 Ne birin danguma nen,

koni i tan luma nen na.

Ne birin forima nen,

e kala alo dugina,

i yi e masara.

28 Koni i tan luma nen i kiini waxatin birin.

I ya siimayaan mi janne mumel!

29 Nxu tan i ya walikene diine luma nen i fema,

e yixetene fan yi sabati i yetagi.”

103

Alaa hinanna

1 Dawuda gbeena.

N xa Alatala tantun n niin birin na!

N xa a xili sarijanxin tantun n bopen ma feu!

2 N xa Alatala tantun n niin birin na!

N nama jinan a wali fani yo xon.

3 A tan nan n mafeluma n haken birin na.

A tan nan n nakendeyama furen birin ma.

4 A tan nan n natangama sayaan ma, a yi n nakamali hinanna nun kininkininni.

5 A tan nan siimaya fain fima n ma,

alogo n mən xa fangan soto alo singbinna.

6 Alatala tinxin,

a tan nan kiti kenden sama muxu naxankataxine xa.

7 A bata a feene yita Nabi Musa ra,

a yi a kewanle yita Isirayila yamaan na.

8 Alatala kininkinin, a dija.

A mi xolon xulen. A hinanna gbo.

9 A xoloxin mi en mafale yeye!

A mi luyexoloxi han habadan!

10 A mi en suxuma en yulubine ra.

A mi en saranma en hakene ra.

11 A hinanna gbo a yee ragaxu muxune yee ra yi,

alo kore xonna makuya boxo xonna ra kii naxan yi.

12 A bata en yulubine ba en ma,

a yi e makuya en na

alo sogeteden nun sogegododen tagi kuya kii naxan yi.

13 Alatala kininkininma a yee ragaxu muxune ma nen

alo fafan kininkininma a diine ma kii naxan yi.

14 A en da kiin kolon,

a kolon fa fala en kelixi benden nin.

15 Muxuna siimayaan luxi nen alo sexena,

a sabatima nen alo sexe fugena,

16 koni foye wolonna na sa a ma a xara ayi,

a yi jan hali a funfuna,

a mi luma na.

17 Koni Alatalaa hinanna luma nen a yee ragaxu muxune xa habadan han habadan.

A tinxinna yi lu e diine diine xa,

18 xa e a layirin suxu,

e yi e miri a fe ragidixine ma

alogo e xa e rakamali.

19 Alatala bata a mangaya gbeden nafala kore xonna ma.

A tan nan mangayani seene birin xunna.

20 E Alatala tantun, e tan malekane.

E tan naxanye senbe kanne ra,

naxanye a falane ligama,

naxanye a fala xuine suxuma.

21 E Alatala tantun,

e tan a ganle kore xonna ma,

ε tan, a walikεεn naxanye a sagoon ligama.
 22 Ε Alatala tantun,
 ε tan a dali seene birin,
 ε na lu dεdε a mangayaan bun.
 N xa Alatala tantun n niin birin na!

104

Daala Mangan tantun fena

1 N xa Alatala tantun n niin birin na!
 Alatala n ma Ala, i tan gbo de!
 I tan maraberi baxi nεrεn nun gboon nan na.

2 A bata a yeεε rabilin kenεnna ra
 alo doma gbeena.
 A yi kore xεnna yifulun
 alo senkεna.

3 A bata a banxin ti igene fari kore xεnna
 ma,
 a yi kundane findi a masiga ti wontoron na,
 a sigan tiin foyen nin.

4 A foyen findi a xεraan na,
 a tεεn findi a walikεεn na.

5 A bεxεn betεn sa ki faji.
 A mi yigisanεε mume.

6 I bata tilinna radin bεxεn ma
 alo domana,
 igene yi te han geyane xuntagi.

7 Koni e yi e gi i ya xεlεn bun,
 e yi e gi i ya galanna xuiin ma.

8 E yi godo lanbanne yi keli geyane ma,
 han i yiren naxan yitεnxi e xa.

9 I yi naninna sa
 e mi dangue naxan na mume,
 alogo e nama fa sa bεxεn xun ma.

10 I tigi igene ragima xude wunle xεn
 dangu geya longonne ra.

11 Burunna subene birin fa e minma
 mεnna nin,
 burunna sofanle fan yi fa min xεnla ba na
 yi.

12 Xεline e tεεne sama xude dεεn nin,
 e yi sεnxεε wudine kεε ra.

13 A yi tulen nafa geyane fari keli kore,
 i kεwanle yi bεxεni li.

14 A yi sεxεn namini xuruseene xa,
 e nun sansine muxune xa,
 alogo e xa balon sεtε bεxεni,

15 e nun manpaan naxan e rasεwama,
 e nun turen naxanye e fatin nayabuma ayi,
 e nun donseen naxanye e senbe soma.

16 Hali Alatalaa wudi binle fan igen sεtεma
 e makoon naxan ma,
 Liban yamanan suman wudine
 Ala naxanye sixi.

17 Xεlidine e tεεne sama mεnna nin.
 Xεli xungbene fan yi e tεεne sa na fεfε binle
 yi.

18 Xεnle fan luma geya matexine fari,
 fanye ra siine yi e luxun gεmε yinle ra.

19 I bata kiken da waxatine yatε feen na.
 Sogena a godo waxatin kolon.

20 I dimin da alogo kεεεn xa so,
 burunna subene birin e masiga tima wax-
 atin naxan yi.

21 Yata senbεmane wurundunma
 e balon fendeni
 e e balon maxεdinma Ala ma.

22 Sogen na te waxatin naxan yi,
 e mεn yi xεtε,
 e sa e sa e yinle ra.

23 Nayi, muxune yi mini,
 e siga e wanle ra han jinbanna ra.

24 Alatala, i kεwanle gbo,
 I ne birin daxi fe kolonna nin.
 Bεxεn nafexi i ya dali seene nan na.

25 Fεxε igen mato, a gbo.
 Niimaseen sifan birin a yi,
 a xurin nun a xungbena,
 naxanye mi nεε yatε kεnin.

26 Kunkine sigama a tan nan xun ma.
 E nun ige yi sube magaxuxine
 i naxan daxi alogo e xa sabaan so a yi.

27 E birin yengi i tan nan ma donse feen na,
 e makoon na bira a ma waxatin naxan yi.

28 I donseen soma e yii nεn,
 e yi a don.
 I donseen so e yii
 han e yi wasa.

29 I na i xun xanbi so,
 e yigitεεε.
 I na e niin ba, e yi faxesa.
 E xεtε bendeni e kelixi dεnaxan yi.

30 Koni i na niin bira e yi waxatin naxan yi,
 e da, seen birin yi findi a nεnεn na bεxεn
 fari.

31 Alatalaa binyen xa lu habadan!
 Alatala xa sεwa a kεwanle fe ra!

32 Ala na bεxεn mato, a xuruxurun.
 A na a yiin din geyane ra,

e tutin yi mini.

³³ Fanni n nan n nii ra,
n βetin bama nɛn Alatala xa.
N tantun βetin bama n ma Ala xa nɛn n siin
birin yi.

³⁴ N ma βetin xa a kɛnɛn.
Amasɔtɔ n ma sɛwan kelima Alatala nin.

³⁵ Ala xa yulubi kanne ɲan bɔxɔni.
Ala xa muxu ɲaxine ratunu.

N xa Alatala tantun n niin birin na!
Tantunna Ala xa!

105

Ala nun a yamana fe Taruxune Singen 16.8-22

¹ E Alatala tantun. E yi a maxandi.
A bata naxan liga, ε na fala siyane xa.

² E βetin ba a xa,
ε yi a tantun βetine yi,
ε yi a kabanako feene birin fala.

³ E ε kanba a xili sariɲanxini.
Naxanye birin Alatala fenma,
ne xa sɛwa.

⁴ E ε yɛɛ rafindi Alatala nun a sɛnβen ma,
ε lu a fenɲɛ waxatin birin.

⁵ A wali fajin naxanye ligaxi
e nun a kabanako feene
nun a kitin naxanye saxi,
ne fe xa rabira ε ma,

⁶ E tan Iburahima bɔnsɔnna,
a walikɛne,
ε tan Yaxubaa diine,
Ala naxanye sugandixi.

⁷ A tan nan Alatala ra, en ma Ala.
A tan nan bɔxɔn birin kitisaan na.

⁸ A ɲɔxɔ luma a layirin xɔn ma nɛn
han habadan,
e nun a falane fe han mayixɛtɛ wuli keden,
⁹ e nun a layirin naxan xidi e nun Ibu-
rahima tagi,

a yi a kɔlɔ Isiyaga xa.

¹⁰ A mɔn yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xɔn,
a findi habadan layirin na Isirayila kaane
xa.

¹¹ A naxa, “N Kanan yamanan soma nɛn
ε nun i yixɛtɛne yii ε kɛɛn na.”

¹² E mi yi wuya nun.
Xɔɲɛ dando nan tun yi e ra na yamanani.

¹³ E yi kelima nɛn siyana nde yɛ
e siga nde gbɛtɛ yɛ,
e keli yamananana nde yi
e siga nde gbɛtɛ yi.

¹⁴ Koni a mi tinɲɛ
muxu yo xa e ɲaxankata.

A mangane rakolon nɛn e fe yi, a naxa,
¹⁵ “E nama fefe liga n ma muxu sugandix-
ine ra.

E nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”

¹⁶ Ala yi fitina kamɛn naso e yamanani,
a yi e donseen birin ɲan.

¹⁷ Koni Ala yi xɛmɛna nde rasiga a yamaan
yɛɛ ra.

Yusufu nan yi na ra
naxan mati konyiyani.

¹⁸ E yi yɔlɔnɔnna sa a sanne ma,
e wuren bira a kɔɛ.

¹⁹ Han na waliyiya falane yi kamali
a naxanye ti.

Alatalaa falan yi a yita
a a ɲɔndi.

²⁰ Nanara, mangan yi a beɲin,
naxan yi siyane xun na,
na yi a xɔrɔya.

²¹ A yi Yusufu lu a yamanan xun na.

A yi lu mangan yii seene birin xun na,

²² alogo a xa a kuntigine matinxin a
waxɔnna ra,

a yi na fonne xaran fe kolonna ma.

²³ Nayi, Isirayila yi fa Misiran yi,
Yaxuba yi dɔxɔ Xami bɔnsɔnna yamanani.

²⁴ Ala yi dii wuyaxi fi a muxune ma.
E sɛnβen yi gbo ayi dangu e yaxune ra.

²⁵ A yi Misiran muxune bɔɲɛn masara,
Isirayila yamaan yi ɲaɲaxu e ma.

E yi a walikɛne ɲaxankata feni tɔn.

²⁶ A yi a walikɛɛn Musa rasiga e ma
e nun Haruna, a naxan sugandixi.

²⁷ E yi Alaa taxamaseri magaxuxine liga e
yɛ,

e a kabanako fe wanle kɛ
Xami bɔnsɔnna yamanani.

²⁸ Ala yi dimin naso na yamanani.

E mi yi nɔɛ na yamarin matandɛ.

²⁹ A yi e igene findi wunla ra,
e yɛxɛne birin yi faxa.

³⁰ E yamanan birin yi findi xunɲɛne ra.
Mangana banxin birin yi rafe xunɲɛne ra.

³¹ Ala yi xɛnne nun sosone yamari,
e yi mini yamanan birin yi.

³² A yi balabalan kɛsɛne ragodo e ma,
Galanna yi godo a yamanan birin yi.

33 Ala yi e manpa binle* kala
 a yi yamanan wudine birin magira.
 34 A yi tuguminne fan yamari,
 e yi fa,
 suɲɛn naxanye mi yi nɔɛ yate.
 35 E yi yamanan se ɲingine birin don.
 E yi e donseen birin don.
 36 Ala yi e dii singene birin faxa yamanani,
 naxanye findixi e yixete senben na.

37 A yi Isirayila yamaan namini Misiran
 yamanani,
 e gbetin nun xɛmaan xali,
 muxu yo mi bira e bɔnsɔnne ye.
 38 Misiran kaane yi sewa e keli feen na,
 bayo e yi gaxuxi e yee ra han!
 39 Ala yi kundaan so a muxune xun na.
 N yi tee degen ti e yee ra
 alogo a xa e lu kenenni.
 40 E Ala maxodin,
 a yi domene nun donseene ragodo e ma
 keli kore, e lugo.
 41 A yi fanyen bo, igen yi mini a yi,
 a yi godo tonbonni alo xude wunla,
 42 bayo a fala sariɲanxina fe rabira nen a
 ma
 a naxan ti Iburahima xa, a walikena.
 43 A yi a yama sugandixin namini Misiran
 yi,
 e ɲaxan, e sɔnxɔ sewani.
 44 A yi siya gbetene bɔxɔn so e yii,
 e yama gbetene wali xɔnna sɔto e keen na,
 45 alogo e xa a tonne suxu,
 e yi a sariyan birin suxu.
 Tantunna Alatala xa!

106

Alaa fanna a muxune xa Taruxune Singen 16.34-36

1 Tantunna Ala xa!
 E Alatala tantun amasoto a fan.
 A hinanna luma nen habadan!
 2 Nde nɔɛ Alatalaa wali gbeene birin ma fe
 fale?
 Nde nɔɛ tantunna birin fiye a ma?
 3 Sewan na kanne xa
 naxanye a sariyane suxuma,
 naxanye fe tinxinxin ligama waxatin birin.
 4 Alatala, i nɛma i ya yamaan maliye wax-
 atin naxan yi,

i xaxili lu n xɔn ma.
 I yi n fan mali
 i nɛma e rakise waxatin naxan yi,
 5 alogo n xa i ya yama sugandixin sabatixin
 to,
 alogo nxu nun i ya muxune xa sewa
 nxu bode xɔn ma,
 nxu birin yi nxu yete matoxo sewani.

6 Nxu bata yulubin liga
 alo nxu benbane a liga kii naxan yi.
 Nxu bata hakene nun fe ɲaxine raba.
 7 Nxu benbane to yi Misiran yamanani,
 ne mi yi i ya kabanako fe wanle yatexi.
 E ɲinan nen na waxatine birin xɔn ma
 i yi hinanma e ra waxatin naxanye yi.
 E yi murute Gbala Baan de.
 8 Koni a yi e rakisi a xili binyena fe ra,
 alogo a senbe gbeena fe xa kolon.
 9 A yi falan ti Gbala Baan xili ma,
 a yi xara ken!
 A yi e ragidi igen tilinxi yire xareni
 alo tonbonna.
 10 Ala yi e rakisi na muxune ma
 naxanye yi e rapaxuxi.
 A yi e xunba e yaxune yii.
 11 E yenge faane yi faxa igeni.
 Muxu yo mi lu.
 12 Nayi, e yi la a fala xuine ra,
 e yi tantun betine ba a xa.

13 Koni Ala naxan ligaxi,
 e ɲinan na xɔn mafuren,
 e mi a mame a yi feene rakamali,
 14 Xoyin yi e suxu tonbonni
 e yi Ala bunba bɔxɔ xareni.
 15 E naxan maxodin,
 Ala yi na so e yii,
 koni a yi furen fan nafa e ma.
 16 E yi Nabi Musa maxoxolon folo,
 e nun Haruna naxan nasariɲanxi Alatala
 xa.
 17 Bɔxɔn deen yi rabi a Datan gerun.
 A yi Abirami nun a muxune ye maluxun.
 18 Teen yi e ganla gan,
 a yi muxu ɲaxine suxu.
 19 E yi xɛmaan nafala ɲinge dii sawura
 suxuren na Horebe Geyaan ma,
 e yi seen batu naxan nafalaxi wuren na.

* 105:33: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

20 E yi Ala binyen masara jinge dii sawu-
ran na
naxan seɣen donma.

21 E jinan Ala xɔn
naxan e rakisixi
naxan wali gbeene ke Misiran yamanani.

22 A kabanako feene liga Xami bɔnsɔnna
yamanani,
e nun fe magaxuxine Gbala baani.

23 Ala yi a fala a e raxɔrima nɛn,
fɔ a muxu sugandixin Musa a ti a yɛtagi
alogo a xa xɛtɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra,
alogo a nama e birin halagi.

24 Awa, e yi e mɛ na bɔxɔ fanin fan na
amasɔtɔ e mi yi laxi a falan na.

25 E yi lu a mafalɛ e bubune kui.

E mi Alatalaa falan namɛ.

26 Nanara, a yi a kɔlɔ e xili ma,
a e luma nɛn tonbonni e faxa,

27 a yi e yixɛtɛne raxuya ayi siyane yɛ,
a yi e raxuya ayi yamanane yi.

28 Alaa yamaan Baali-Peyori li waxatin
naxan yi,
e yi saraxane don

naxanye yi bama ala fuune xa.

29 E kewanle yi Ala raxɔlɔ e ma
fure jaxin yi godo e ma.

30 Koni Finexasi yi keli,
a yi na feen dan,
na furen yi dangu.

31 Ala yi na yate tinxinna ra a xa
waxati famatɔne yi han habadan.

32 E yi Ala raxɔlɔ Meriba igene dɛ,
Musa yi tɔrɔn sɔtɔ e fe ra.

33 E yi a liga Musa xɔlɔxin yi falan ti xaxil-
itareyani.

34 E mɔn mi siya gbɛtɛne faxa
Alatala tɔnna sa naxanye fe yi.

35 E yi basan siyane ra,
e yi lu e namunne ligɛ.

36 E yi e suxurene batu.

Na nan findi e rabira xunna ra.

37 E yi e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne ba
saraxane ra jinanne xa.

38 E diidine faxa naxanye mi fefe kolon.
E ne ba saraxane ra Kanan suxure kidene
yi,

bɔxɔn yi xɔsi na faxane fe ra.

39 E yi e yɛtɛ xɔsi e kewanle xɔn.

E suxure feene yi lu alo yalunyana Ala
mabinni.*

40 Nanara, Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma.
E yi rajaxu a ma.

41 A yi e rabejin siyane yii,
e yi rajaxu naxanye ma,
ne yi nɔɔn sɔtɔ e xun na.

42 E yaxune yi e jaxankata,
e yi e rayarabi e sɛnbɛni.

43 A yi a muxune xunba sanja ma wuyaxi,
koni e yi lu murutɛ,
e lu kankanjɛ e hakɛne ma.

44 Koni, a to e wuga xuiin mɛ,
a yi e tɔrɔyaan to.

45 A yi a miri a layirina fe ma.
A yi dija a hinanna a fe ra.

46 Ala yi a liga a naxanye a yamaan suxi
ne yi kininkinin e ma.

47 Alatala nxɔ Ala, nxu rakisi.
I mɔn xa fa nxu ra keli siya gbɛtɛne yɛ,
alogo nxu xa i xili sarijanxin tantun,
na yi findi nxu kanba xunna ra.

48 Barikan xa bira Alatala xa,
Isirayilaa Ala habadan han habadan!
Yamaan birin xa a ratin “Amina.”
Tantunna Ala xa!

Yaburin Yire Suulundena: Keli Sora 107 ma han 150

107

Ala tantun bayo a fan

1 E Alatala tantun bayo a fan!

A hinanna luma nɛn habadan!

2 Alatala ε tan naxanye birin xunbaxi,
ε a fala,

a ε tan naxanye xunbaxi ε yaxune yii,

3 a faxi ε tan naxanye ra

sa keli yamana gbɛtɛne yi,

sa keli sogeteden nun sogegododen binni,
e nun kɔmɛn fɔxɔn nun yiifari fɔxɔn ma.

4 Ndee bata yi lɔ ayi tonbon magaxuxini,
e mi yi fa kiraan toma siga taani
muxune dɔxi dɛnaxan yi.

* 106:39: Na luxi nɛn alo yalunyana Ala yɛɛ ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanla lan a xa tinxin a xɛmɛn xa kii naxan yi.

5 Kamən nun min xənla yi e suxu,
 e yigitεε.
 6 Awa, e yi tərōni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e xunba e tərōni.
 7 A yi ti e γεε ra siga kira tinxinxin xən ma.
 A siga e ra taani
 muxune dōxi dēnaxan yi.
 8 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
 9 A min xənla bama muxune ra,
 a yi kamətōne ralugo donse fajine ra.
 10 Ndee yi dimin nun bōne rafōren nin,
 e jaxankataxin xidixi yōlōnxōnna ra ka-
 soon kui.
 11 Amasōtō e bata yi murute Alaa falane ma,
 e mi yi Kore Xōnna Alaa maxadi xuine suxi.
 12 Tōrōn yi e xadan,
 e dagalanje ayi,
 muxu yo mi e mali.
 13 Awa, e yi tərōni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi tōrōn ma.
 14 A yi e ba dimin nun bōne rafōreni.
 A yi e yōlōnxōnne yibolon.
 15 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
 16 A wure dεene gira,
 a yi wure gbelemene kala.
 17 Xaxilitaren nan yi ndee ra.
 E yi tōrōma
 e matandine nun e hakene nan ma fe ra.
 18 E na donseen to,
 e bōne masiga ayi.
 E yi maso sayaan na.
 19 Awa, e yi tərōni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi tōrōn ma.
 20 A yi falan ti, a e rakendeya.
 A yi e ratanga gaburun ma.
 21 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
 22 E xa barika bira saraxane ba Ala xa
 e yi a wali fajine fe fala,
 e sōnxō sεwani.
 23 Ndee yi siga fōxō igen xun ma kunkin kui,
 e yulayaan naba fōxō igen xun ma.
 24 E yi Alatalaa wanle to,
 a kabanako feene liga tilinna xun ma.

25 A yi foye gbeen yamari,
 a yi fa fōlō.
 Fōxō igen yi walanje ayi.
 26 Igen mōrōnne yi lu kunkini tε pon,
 a mōn yi lu a ragode tilinna ma.
 E bata yi kōntōfili, e yigitεε.
 27 E xun yi magi e ra,
 e dagalanje ayi
 alo muxun na a min.
 E kōtēn birin yi findi fe fuun na.
 28 Awa, e yi tərōni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma.
 A yi e ba e tərōni.
 29 A yi a liga foye gbeen yi a raxara.
 Walanna yi a raxara fōlō.
 30 Fōxō igen to a raxara,
 e yi sεwa.
 A yi fa e ra e sodeni
 e yi waxi dēnaxan xōn.
 31 E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
 32 E xa a batu yamaan malanni.
 E mōn xa a matōxō fonne malanni.
 33 A tan nan baane masarama tonbonna ra,
 a yi tiginne findi bōxō xaren na.
 34 A bōxō fajin findi bōxō kalaxin na
 fōxōn dēnaxan yi na kaane jaxuyana fe ra.
 35 A mōn yi tonbonna maxete daraan na,
 a yi bōxō xaren findi tigi yiren na.
 36 A yi fa kamətōne ra, e dōxō na,
 e taan ti e luyε dēnaxan yi.
 37 E yi xεene bi,
 e manpa binle si,
 e yi tōnō gbeen sōtō e yi.
 38 A yi a yamaan baraka,
 e yi wuya ayi,
 a mi tin se yi ba e jingene ra.
 39 A yamaan yatēn to xurun fōlō
 e rayarabin nun tōrōn nun jaxankatan
 bun,
 40 a yi na kuntigine rapaxu
 naxanye a yamaan lu,
 e siga wulaan xun xōn kira mi dēnaxan yi.
 41 Koni a yi tōrō muxune ba e tōrōni,
 a yi e denbayane rawuya ayi
 alo e xuruseene.
 42 Tinxin muxune yi na to,
 e sεwa,
 koni muxu jaxine yi e dundu.
 43 Naxan na findi xaxilimaan na,

a xa a yengi lu feni itoe birin xɔn,
a yi Alatalaa hinanna kolon.

108

*Ala maxandina malina fe ra lan yaxune
fe ma*

Yaburin 57.8-12 nun Yaburin 60.7-14

¹ Dawudaa βetina. Sigi sarijanxina.

² Ala, n ma binyena,
n xaxili ragidixi yati!

N βetin bama nɛn, n yi i tantun!

³ N xulunma nɛn sinma,
n yi n ma bɔlɔnna nun kondenna maxa!
N kurunma βetin βɛ nɛn subaxa!

⁴ Alatala, n ni i tantunma nɛn siyane yɛ.
N βetin bama i xa nɛn bɔnsɔnne tagi.

⁵ I ya hinanna gbo han ariyanna.
I ya lannayaan texi han kore xɔnna.

⁶ Ala,
i ya binyen xa mayita kore xɔnna ma,
a yi bɔxɔn nafe!

⁷ I xanuntenne xunba,
i yi e rakisi i sɛnbɛni.
I yi n yabi.

⁸ Ala bata falan ti a yire sarijanxini,
a naxa, “N nɔɔn tima nɛn,
n Siken taani taxun,
n yi Sukɔti lanbanna danne sa.

⁹ N tan nan gbee Galadi bɔxɔn nun Manase
ra.
Eframi kaane findixi n ma yɛngɛsone nan
na.
Yuda luxi nɛn
alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰ Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan
na.
N tan nan Edɔn yamanan kanna ra.
N yɛngɛ sɔnxɔni tema Filisiti yamanani.”

¹¹ Ala, nde sigama n na na taa makantanx-
ini?

Nde tima n yɛɛ ra siga Edɔn yi?

¹² Ala, i tan xa mi i mɛxi nxu ra ba?
I mi fa nxɔ ganla fɔxɔ ra sɔnɔn ba?

¹³ Nxu mali yaxune yɛngɛdeni!
Sese mi adamana maliin na.

¹⁴ Koni Ala na lu en xɔn,
en nɔɔn sɔtɔma nɛn.
A tan nan en yaxune halagima.

109

Tɔrɔ muxuna mawugana

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.
Ala, n naxan tantunma, i nama lu dunduxi!

² Amasɔtɔ muxu ɲaxine nun wuledene n
mafalama.

E wulene sama n xun ma.

³ E mɔn fala ɲaxine tima lan n ma.

E n yɛngɛma na kiini fuu!

⁴ N tan e xanuxi,
e tan n tɔɲɛngɛma.

Koni n tan Ala maxandima.

⁵ E n ma fe faɲin saranma fe ɲaxin na,
e n ma xanuntenyaan saran xɔnnantenyaan
na.

⁶ E a falama n ma e naxa,
“Gbalɔ feen xa sa a xun ma,
muxuna nde yi a tɔɲɛngɛ.

⁷ A na makiti, a yi yalagi.

A Ala maxandi xuine yi yate haken na.

⁸ Ala xa a siin ɲan mafuren,
muxu gbete yi a tiden tongo.

⁹ Ala xa a diine findi kiridine ra,
a ɲaxanla yi findi kaɲa gilɛn na!

¹⁰ Ala xa a diine findi sigatine nun xandi
tiine ra,
e yi makuya e banxi xɔnne ra.

¹¹ Ala xa a doli faan siga a yii seene birin
na,
xɔɲɛne yi a wali xɔnne birin tongo.

¹² Ala xa muxɛ nama fa hinan a ra sɔnɔn,
hanma muxɛ yi e yengi dɔxɔ a kiridine xɔn
ma.

¹³ Ala xa a yixɛtɛne birin halagi,
e xinle yi lɔ ayi habadan.

¹⁴ Alatala xa a xaxili lu a benbane hakɛne
xɔn ma.

Alatala nama a nga yulubine xafari mumɛ!

¹⁵ Alatala xa a yengi lu e hakɛne xɔn ma
waxatin birin,
koni Ala xa ɲinan xa ti e fe xɔn ma fefe!

¹⁶ Bayo xɛmɛni ito mi findixi hinanten na
a yi yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune
ɲaxankatama,
han a yi muxu sunuxin faxa.

¹⁷ Danga tiin yi rafan a ma,

Ala xa ne raxete a ma.

A mi yi rafan a ma

a xa duba muxɛ xa,

Ala xa duban masiga a ra.

¹⁸ A yi rabilinxi a danga xuine ra
alo a dugina.

Ala xa a gbee dangana a li
alo igena a fatin ma,
e nun alo turena a xonne yi.

¹⁹ A dangane xa lu a fari
alo a dugina a ma.

E lu a ma waxatin birin
alo a tagi xidina.”

²⁰ Alatala xa n tɔɲɛɛ muxune saran na kii
nin
e nun naxanye n mafalama.

²¹ Awa, Marigina Alatala,
n mali i xili binyena fe ra.
Amasɔtɔ i ya hinanna gbo,
n xunba.

²² Yiigelitɔɔn nun tɔrɔ muxun nan n na,
n niin sunuxi.

²³ N tununmaan ni i ra
alo nininna jinbanna ra.
E n kedima alo supɛna.

²⁴ N xinbi xudine bata tuyɛ ayi sun suxuni.
N bata doyen, n xɔsi.

²⁵ E na n to, e yi e xunni maxa,
e n magele.

²⁶ Alatala n ma Ala, n mali,
i n nakisi i ya hinanni,

²⁷ alogo e xa a kolon
a i tan Alatala nan na ligaxi i senbeni.

²⁸ E tan n dangama nɛn,
i tan yi barakan sa n ma fe yi.

E na keli n xili ma, e yagima nɛn,
n tan, i ya walikɛɛn yi sɛwa.

²⁹ Ala xa n tɔɲɛɛ muxune yalagi.
Ala xa yagin so e xunna alo dugina.

³⁰ N nan n xuini tema nɛn,
n na Alatala tantun han!
N yi a matɔxɔ yamani.

³¹ Amasɔtɔ a keli nɛn
a ti tɔrɔ muxun xɔn,
a yi a rakisi a yalagi muxune ma.

110

Alaa manga sugandixina

¹ Dawudaa bɛtina.
Alatalaa falan ni ito ra n marigin xa,
a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma,
han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”

² Alatala xa i ya mangayaan senben gbo ayi
fɔlɔ Siyon ma,
i yi i yaxune nɔ i rabilinni.

³ I na i ya ganla xili,
i ya yamana a sɔbɛ soma nɛn.

I ya banxulanne yi fa i ma xunna kenla nun
sarijanni

alo xiila subaxani.

⁴ Alatala bata a kɔlɔ,
a mi a xuiin maxɛtɛma, a naxa,
“Saraxaraliin nan i ra habadan,
alo Mɛlikisedeki yi kii naxan yi.”

⁵ Marigina i xɔn.

Xa a xɔlɔ lɔxɔn naxan yi,
a mangane halagima nɛn.

⁶ A siyane makitima nɛn,
binbine yi lu yiren birin yi.

A dunuɲa mangane birin nɔma nɛn.

⁷ Mangana a minma nɛn xudeni kira yi,
a xunna keli.

111

Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!
N na Alatala tantunma nɛn n bɔɲɛn ma feu,
muxu fajine nun yamaan yɛ.

² Alatala kɛwanle gbo!

E rafan naxanye ma,
ne majɔxɔnma e ma.

³ A kɛwanle magaxu, e gbo.

A tinxinyaan luma nɛn habadan.

⁴ A bata a kabanako feene rabira en ma.
Alatala diɲa, a kininkinin.

⁵ A balon fima nɛn a yɛɛragaxu muxune
ma.

A mi jinanma a layirin xɔn mumɛ!

⁶ A bata a senben yita a muxune ra,
a yi xɔɲene bɔxɔn so e yii.

⁷ Nɔndin nun sariya kɛndɛna a kɛwanle yi.
Lannayana a fe ragidixine birin yi.

⁸ E na waxatin birin,
lannayaan nun tinxinna nan e ra.

⁹ A bata a muxune xɔrɔya,
a yi habadan layirin xidi e xɔn ma.

A xinla sarijan, a magaxu.

¹⁰ Fe kolonna fɔlɔma Alatala yɛɛragaxun
nan ma.

Xaxilimaan nan ne ra naxanye na ligama.
Tantunna a xa habadan!

112

Muxu fajina sɛwana fe

¹ Tantunna Ala xa!
Sɛwan na kanna xa
naxan gaxuma Alatala yɛɛ ra,
a yamarine yi rafan a ma.

2 A diine senben sɔtɔma nɛn yamanani.
Muxu fajine yixetene duban sɔtɔma nɛn.
3 E herin nun nafunla sɔtɔma nɛn,
e sabatima nɛn tinxinyani habadan.
4 Kenenna tima nɛn muxu fajine ma di-
mini,
naxanye kininkinin e mɔn tinxin.
5 A lan muxune xa donla so fonisireyani,
a yi a feene raba tinxinni.
6 Bayo tinxin muxun mi tantanɲe mumɛ!
Yamaan mi ɲinanɲe a fe xɔn habadan!
7 A mi gaxun xibaru ɲaxina fe ra.
A xaxili ragidi,
a yigi saxi Alatala nan fari.
8 A bɔɲɛn mi xuruxurunma,
a mi gaxuma.
Dɔnxɛn na,
a a yaxune biraxin toma nɛn.
9 A tan nan tɔrɔ muxune kima fonisireyani.
A tinxinyaan luma nɛn habadan!
A senben xun masama nɛn binyeni.
10 Muxu ɲaxin na na to,
a xɔlɔma nɛn,
a sunu, a yi a ɲinna raxin.
Muxu ɲaxin waxɔn feene kalama nɛn.

113

Ala nan tɔrɔ muxune malima

1 Tantunna Ala xa!
E tan Alatalaa walikene,
e a matɔxɔ,
e Alatala xinla matɔxɔ!
2 Alatala xinla xa tantun
fɔlɔ iki ma han habadan!
3 Sa fɔlɔ sogeteden mabinna ma
han sa dɔxɔ sogegododen binna ra,
birin xa Alatala xinla matɔxɔ.
4 Alatala nan siyane birin xun na.
A binyen tema han kore xɔnna.
5 Nde luxi alo Alatala,
a tan naxan dɔxi ariyanna yi,
6 a tan naxan a yigodoma,
a kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna mato?
7 A senbetarene rakelima,
a tɔrɔ muxune ba e tɔrɔni.
8 A yi e radɔxɔ muxu gbeene fema a yamani.
9 A gbantan findi dii barin na,
a yi a findi dii nga sɛwaxin na.

Tantunna Alatala xa!

114

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

1 Isirayila to mini Misiran yamanani,
Yaxuba yixetene to keli yamanani
e yi xɔɲeyani denaxan yi,
2 Yuda yi findi Alaa yama sariɲanxin na.
Isirayila yi findi a gbeen na.
3 Fɔxɔ igen to a to, a yi a gi,
Yurudɛn Baan yi xetɛ a xanbi ra.
4 Geyane yi tugan alo kontonne
yire matexine fan yi tugan
alo yɛxɛɛ diine.
5 Fɔxɔ igena, nanfera i i gima?
Yurudɛn baana,
nanfera i xetɛma i xanbi ra?
6 E tan geyane, nanfera e tuganma
alo kontonne,
e tan yire matexine,
nanfera e tuganma alo yɛxɛɛ diine?
7 Bɔxɔn xa xuruxurun Marigin yɛɛ ra,
Yaxubaa Ala.
8 A tan naxan fanyene findi darane ra,
a yi gɛmɛ gbeen findi tigin na.

115

Binyen xa fi Ala nan keden ma Yaburin 135.15-20

1 Alatala, nxu tan mi a ra de!
I tan nan xili xa binya
i ya hinanna nun lannayana fe ra.
Nxu tan mi a ra!
2 Nanfera siyane maxɔdinna tima,
e naxa, "E Ala go?"
3 En ma Ala ariyanna yi.
Naxan napan a ma,
a na nan ligama.
4 Gbetin nun xɛmaan nan tun e tan ma
suxurene ra!
Muxune nan ne rafalaxi.
5 E dɛ na, koni e mi fala tima.
E yɛɛne na, koni e mi sese toma.
6 E tunle na, koni e mi fefe mɛma.
E ɲɔɛɛn na, koni e mi sese xiri mɛma.
7 E yiine na, koni e mi nɔɛ seen suxɛ.
E sanne na, koni e mi nɔɛ sigan tiyɛ.
E mi nɔɛ xui yo raminɛ.
8 Naxan na e rafala,
a a yigin sa e yi,
na fan luma nɛn alo e tan.

9 Ɛ tan Isirayila yamana,
 ε yigin sa Alatala nin,
 a tan nan ε malima
 alo yε masansan wure lefana.
 10 Ɛ tan saraxaraline,
 ε yigin sa Alatala nin,
 a tan nan ε malima
 alo yε masansan wure lefana.
 11 Ɛ tan a yεε ra gaxu muxune,
 ε yigin sa Alatala nin,
 a tan nan ε malima
 alo yε masansan wure lefana.

12 Alatala a ɲɔxɔ luma en xɔn ma nɛn,
 a en baraka.
 A Isirayila yamaan barakama nɛn
 e nun a saraxaraline.

13 Alatala a yεε ra gaxu muxune birin
 barakama nɛn,
 muxudine nun muxu gbeene.

14 Alatala xa diine fi ε nun ε diine ma.

15 Alatala xa ε baraka
 naxan koren nun bɔxɔn daxi!

16 Alatala nan gbee ariyanna ra,
 koni a bata bɔxɔn taxu adamadiine ra.

17 Faxe muxune xa mi Alatala tantunma
 de!

18 Koni en tan nan barikan birama a xa
 iki e nun habadan.

Tantunna Alatala xa!

116

Muxu rakisixina Ala tantunna

1 N bata Alatala xanu
 amasɔtɔ a n ma maxandi xuiin namɛma.

2 N na a xili waxati yo yi,
 a a tuli matiyε n na.

3 Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
 n bata yi maso gaburun na nun,
 gaxun nun kuisanna bata yi n li nun,

4 n yi Alatala maxandi a xinla ra,
 n naxa, “Alatala, n nakisi!”

5 Alatala diɲa, a tinxin.

En ma Ala kininkinin han!

6 Alatala muxu bɔɲε fixεne nan natangama.
 N sɛnɛn bata yi ɲan,
 a yi n nakisi.

7 N bɔɲɛn xa xunbeli,
 amasɔtɔ Alatala bata fe faɲin liga n xa.

8 Ala bata n niin natanga sayaan ma.
 A bata n yεεgen fitan n yɛtagi.

A mi tinxi n bira.

9 N sigan tima nɛn Alatala yɛtagi dunuɲa yi.

10 N dɛnkeleyaxi,
 nanara n yi falan ti,
 n naxa, “N tɔrɔxi ki faɲi!”

11 N yi gaxuni waxatin naxan yi,
 n yi a fala, n naxa,
 “Adamadiine birin wule!”

12 N fa nanse soma Alatala yii
 lan na fe faɲine birin ma
 a bata naxanye liga n xa?

13 N minse saraxan bama nɛn a xa a marak-
 isina fe ra
 n yi Alatala maxandi a xinla ra.

14 N nan n dε xuine rakamalima nɛn
 yamaan birin yεε xɔri
 n naxanye tongo Alatala xa.

15 Alatalaa tɔgɔndiya muxuna nde na faxe
 na a tɔrɔma nɛn han!

16 Alatala, i ya walikεen nan n na,
 i ya walikε ɲaxanla naxan barixi.
 I bata n naxɔrɔya.

17 N barika bira saraxan bama i xa nɛn
 n yi Alatala maxandi a xinla ra.

18 N nan n dε xuine rakamalima nɛn
 yamaan birin yεε xɔri
 n naxanye tongo Alatala xa,

19 Alatalaa banxin tanden ma,
 Yerusalɛn taani.

Tantunna Alatala xa!

117

Ala tantun fena

1 Siyane birin xa Alatala tantun!

Yamane birin xa a batu!

2 Amasɔtɔ a hinanna gbo han!

Alatalaa lannayaan mi ɲanma habadan!

Tantunna Alatala xa!

118

Barika birana Ala xa

1 Alatala xa tantun amasɔtɔ a fan.
 A hinanna luma nɛn habadan!

2 Isirayila muxune xa a fala, e naxa,
 “A hinanna luma nɛn habadan!”

3 Alaa saraxaraline xa a fala, e naxa,
 “A hinanna luma nɛn habadan!”

4 Alatala yεε ra gaxu muxune xa a fala,
 e naxa, “A hinanna luma nɛn habadan!”

5 N yi tərɔni waxatin naxan yi,
 n yi n xui ramini Alatala ma.
 A yi n yabi, a n xərɔya.
 6 Alatala n xɔn, n mi gaxuε mumε!
 Adamadiine nɔε nanse ligε n na?
 7 Alatala n xɔn, a tan nan n malima.
 N na n yaxune biraxin toma nɛn.
 8 A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
 benun a xa a yigin sa adamadiine yi.
 9 A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
 benun a xa a yigin sa mangane yi.
 10 Siyane birin bata yi n nabilin yengeni
 nun,
 koni n na e birin halagi nɛn Alatala
 barakani!
 11 E yi n nabilinxi yiren birin yi nun,
 koni n na e birin halagi nɛn Alatala
 barakani!
 12 E so nɛn n xun na
 alo kumi jɛjɛne,
 koni e raxəri nɛn mafuren
 alo tɛɛn na sɛxɛ xaren gan,
 n yi e halagi Alatala barakani.
 13 E yi n nadinma nɛn
 alogo n xa bira,
 koni Alatala yi n mali.
 14 Alatala nan n sɛnben na,
 n ma bɛtina.
 A tan nan n nakisixi.
 15 Muxu tinxinxine bata e sɛwa xuini te
 kisina fe ra, e naxa,
 “Alatala sɛnben gbo!”
 16 Marigin bata nɔɔn ti a sɛnbeni!
 Alatala sɛnben gbo!”
 17 Nayi, n mi faxama,
 n luma nɛn n nii ra,
 n yi a fala Alatala naxan ligaxi n xa.
 18 Alatala bata yi n saran n hakene ra,
 koni a mi tinxi n faxa.
 19 Alaa banxin dɛɛne xa rabi n xa.
 N xa so, n yi Alatala tantun.
 20 Alatalaa banxin dɛɛn ni i ra,
 tinxin muxune soon dɛɛn naxan na.
 21 Ala, n ni i tantunma nɛn,
 amasɔtɔ i bata n yabi,
 bayo i bata n nakisi.
 22 Banxi tiine e mε gɛmɛn naxan na,
 na bata findi banxin gɛmε fisamantenna
 ra.

23 Alatala nan na ligaxi,
 kabanako feen nan na ra en yɛɛ ra yi.
 24 Alatala toon lɔxɔn nan nagidixi,
 en jaxan, en sɛwa a fe ra.
 25 Alatala, fa nxu rakisi,
 Alatala, tin, nxu xa nɔɔn ti.
 26 Naxan fama Alatala xinli,
 Ala xa na baraka!
 Nxu dubama ε xa Alatalaa banxini.
 27 Alatala nan Ala ra,
 a bata en lu a kɛnɛnyani.
 E jɔxɔnde dɛɛne suxu ε yii,
 ε fa sanla raba
 siga han saraxa ganden nabilinni.
 28 I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i tantunma nɛn.
 I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i batuma nɛn.
 29 E Alatala tantun, bayo a fan.
 A hinanna luma nɛn habadan!

119

Sɛwana Alaa sariyana fe ra

1 Sɛwan na kanne xa
 fɛ mi naxanye kɛwanle ra,
 naxanye sigan tima Alatalaa sariyan xɔn.
 2 Sɛwan na kanne xa
 naxanye birama a maxadi xuine fɔxɔ ra,
 naxanye a fenma e bɔjɛn ma feu!
 3 E mi fe jaxin ligan mumε!
 E sigan tima Alaa kiraan xɔn ma.
 4 Ala, i bata i ya fe ragidixine so nxu yii
 alogo e xa suxu ki fajɪ.
 5 A yi lan nun, n sigati kiin xa tinxinjɛ ayi
 alogo n xa i ya tɔnne suxu.
 6 N na n xaxili lu i ya yamarine birin xɔn
 ma,
 n mi yagε mumε!
 7 N na i tantunma nɛn n bɔjɛ fixɛn na,
 n nɛma i ya kiti tinxinxine fe xaranjɛ.
 8 N na i ya tɔnne suxuma nɛn.
 I nama n nabɛjin mumε!
 9 Banxulanna a kɛwanle rasarijanma di?
 Fɔ a xa i ya falan nan suxu.
 10 N kɔtaxi
 n xa i fen n bɔjɛn ma feu!
 I nama tin n yi i ya yamarine bɛjin.
 11 N bata i dɛ xuiin namara n bɔjɛni,
 alogo n nama yulubin liga i tan na.
 12 Alatala, n barikan birama i xa.

N xaran i ya tønne ma.

¹³ N nan n xuini tema nɛn,
n xɛtɛ i ya kiti saxine ma.

¹⁴ N sɛwaxin nan i ya maxadi xuine sux-
uma,
alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

¹⁵ N na n mirima i ya fe ragidixine ma,
n yi i ya xaranne fɛsɛfɛsɛ.

¹⁶ I ya tønne n kɛnɛnxi.
N mi jinanɲɛ i ya falan xɔn ma mumɛ!

¹⁷ Fe faɲin liga i ya walikɛɛn xa,
alogo n xa lu n nii ra,
n yi i ya falan suxu.

¹⁸ N yɛɛne rabi
alogo n xa i ya sariyan magaxune to.

¹⁹ Xɔɲɛn nan n na dunuɲa ito yi!
I nama i ya yamarine luxun n ma.

²⁰ A rafan n ma
n xa lu i ya kiti saxine bun waxatin birin.

²¹ I falan tima nɛn muxu dangaxi wasoxine
xili ma

naxanye e masigama i ya yamarine ra.

²² Marayagin nun maraɲaxun ba n ma,
bayo n bata i ya maxadi xuine suxu.

²³ Mangane bata e malan n xili ma,
koni n tan i ya walikɛna a mirima i ya tønne
nan ma.

²⁴ I ya maxadi xuine n kɛnɛnxi,
e tan nan n maxadima.

²⁵ N saxi burunburunni.
Siimayaan fi n ma,

alo i a falaxi kii naxan yi.

²⁶ N bata n ti n kɛwanle ra,
i yi n yabi.

N xaran i ya tønne ma.

²⁷ N mali n xa i ya fe ragidixine kolon,
alogo n xa n miri i ya kabanako feene ma.

²⁸ N niin wugama sɔxɔlɛni.
N nakeli alo i a falaxi kii naxan yi.

²⁹ Wulen masiga n na,
i yi n xaran i ya sariyan ma i ya hinanni.

³⁰ N bata wa a xɔn, n xa tɔgɔndiya,
n yi tin i ya kiti saxine ma.

³¹ Alatala, n bata bira i ya maxadi xuine
fɔxɔ ra.

I nama tin, n yi yagi.

³² N biraxi i ya yamarin kiraan fɔxɔ ra.
Amasɔtɔ i bɔɲɛ xunbenla fima n ma.

³³ Alatala, n xaran i ya tønne bunne ma,

alogo n xa e suxu waxatin birin.

³⁴ Xaxinla fi n ma,
alogo n xa i ya sariyan suxu n bɔɲɛn ma feu!

³⁵ N ti i ya yamarine kiraan xɔn,
amasɔtɔ na n kɛnɛnxi.

³⁶ I ya maxadi xuine sa n bɔɲɛni,
alogo n nama bira nafunla fɔxɔ ra.

³⁷ N xun xanbi so fe kobine yi,
alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiraan xɔn.

³⁸ I dɛ xuiin naxan tongoxi i yɛɛragaxu
muxune xa,
na rakamali n tan i ya walikɛɛn xa.

³⁹ N natanga yagine ma
n gaxuma naxanye yɛɛ ra.

Amasɔtɔ i ya kiti saxine fan.

⁴⁰ N waxi i ya fe ragidixine suxu feni han!
N xa siimayaan sɔtɔ i ya tinxinni.

⁴¹ Alatala, i ya hinanna xa n li.
N nakisi alo i dɛ xui tongoxi kii naxan yi.

⁴² N xa nɔ n konbi muxune yabideni,
bayo n na n yigi saxi i ya falan nin.

⁴³ Tin n xa lu ɲɔndin falɛ waxatin birin,
amasɔtɔ n xaxili tixi i ya kitin nan na.

⁴⁴ N ni i ya sariyan suxuma nɛn waxatin
birin,

habadan han habadan.

⁴⁵ N luma nɛn xɔɔɔyani,
Amasɔtɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.

⁴⁶ N ni i ya maxadi xuine fe falama man-
gane xa nɛn.

N mi yagɛ na ra mumɛ!

⁴⁷ I ya yamarine n kɛnɛnxi,
e rafan n ma.

⁴⁸ N na n yiine tima i ya yamarine bun ma
nɛn,

e rafan n ma.

N yi lu n mirɛ i ya tønne ma.

⁴⁹ I xaxili lu i ya falan xɔn ma
n tan i ya walikɛna fe yi,
bayo i bata yigin fi n ma.

⁵⁰ N yi tɔɔɔni waxatin naxan yi,
i n madɛndɛn nɛn
amasɔtɔ n bata kisi i dɛ xuiin ma.

⁵¹ Wasodene n magelema han,
koni n mi i ya sariyan fataxi mumɛ.

⁵² Alatala, n na n mirima i ya kiti saxine ma.
Waxati danguxine yi,

ne nan yi n madɛndɛnma.

⁵³ N na muxu ɲaxine to
naxanye e mɛma i ya sariyan na,

n xɔlɔma nɛn han.

54 I ya tɔnne findixi bɛti ba xunna nan na n xa,

n xɔɲɛyani dɛnaxan yi.

55 Alatala, n na n mirima i ma kɔɛɛn na, alogo n xa i ya sariyan suxu.

56 N gbeen findixi i ya fe ragidixine suxu feen nan na.

57 Alatala, n gbeen findixi naxan na, na ni ito ra, i ya falan suxu feen na a ra.

58 N ni i maxandima n bɔɲɛn ma feu! Kininkinin n ma, alo i bata dɛ xuiin tongo kii naxan yi.

59 N bata n miri n yɛtɛ kɛɲaan ma, n waxi bira feni i ya maxadi xuine fɔxɔ ra.

60 N ni i ya yamarine suxuma nɛn mafurɛn, n mi buma.

61 Muxu ɲaxine bata lutin nati n yɛɛ ra, koni n mi ɲinanma i ya sariyan xɔn ma.

62 N kelima nɛn kɔɛ tagini i tantundeni i ya kiti tinxinxine fe ra.

63 N xɔyine nan i yɛɛragaxu muxune ra, e nun naxanye i ya fe ragidixine suxuma.

64 Alatala, dunuɲa rafexi i ya hinanna nan na, n xaran i ya tɔnne ma.

65 Alatala, i bata i ya falan nakamali, i fe faɲin naba n tan i ya walikɛɛn xa.

66 N xaran xaxilimayaan nun fe kolonna ma, amasɔtɔ n laxi i ya yamarine ra.

67 Benun n xa tɔrɔ waxatin naxan yi, n bata yi tantan, koni iki, n bata i ya falan suxu.

68 I fan, i kɛwanle fan! N xaran i ya tɔnne ma.

69 Muxu wasoxine bata wulen sa n xun ma. Koni i ya fe ragidixine suxi n xɔn ma n bɔɲɛn ma feu!

70 E bɔɲɛne mi fan, koni i ya sariyana n tan kɛnɛnxi.

71 A rafan n ma, n tɔrɔ, alogo n xa nɔ i ya tɔnne kolonɲɛ.

72 I ya sariyan nafan n tan ma dangu xɛmaan nun gbetin wuli wuyaxin xa.

73 I tan nan n daxi, i yi n namara, nayi xaxinla fi n ma,

alogo n xa i ya yamarine xaran.

74 I yɛɛragaxu muxune sɛwama nɛn e na n to waxatin naxan yi, a n laxi i ya falan nan na.

75 Alatala, n na a kolon a i tinxin kiti sadeni. I n nayagi nɛn amasɔtɔ i tinxin.

76 I ya hinanna xa n nii yifan n ma alo i dɛ xuiin tongoxi n tan i ya walikɛɛn xa kii naxan yi.

77 Kininkinin n ma alogo n xa lu n nii ra, amasɔtɔ i ya sariyana n kɛnɛnxi.

78 Ala xa muxu wasoxine rayagi, yo mi naxanye xa, naxanye n tɔrɔma.

Koni n na n mirima i ya fe ragidixine nan ma.

79 Ala xa a yɛɛragaxu muxune maso n na, naxanye birin i ya maxadi xuine kolon.

80 N xa i ya tɔnne suxu n bɔɲɛn ma feu, alogo n nama yagi.

81 Ala, n bata xadan i mamɛdeni n nakisi feen na.

N bata n yigi sa i ya falani.

82 N yɛɛne bata bu i yɛɛ ra kira yitɔɛ i dɛ xuina fe ra, n yi a fala, n naxa,

“I n malima waxatin mundun yi?”

83 N bata liga alo manpaan sa labana tɛɛn xun ma naxan xaraxi ayi.

Koni hali na, n mi ɲinanxi i ya tɔnne xɔn.

84 N mɔn xa i legeden han waxatin mundun yi?

I na muxune makitima waxatin mundun yi naxanye n bɛɛnɔnyama?

85 Muxu wasoxin naxanye mi i ya sariyan suxi ne bata yinla ge n yɛɛ ra n suxu feen na.

86 I ya yamarine birin tinxin. Muxune n tɔɲɛgɛma, n mali.

87 A yi fa luxi ndedi n xa faxa, koni n mi i ya fe ragidixine rabɛɲinɲɛ mumɛ!

88 N nakisi i ya hinanni, alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

89 Alatala, i ya falan luma nɛn habadan.

A luma nɛn ariyanna yi habadan.
⁹⁰ I ya tinxinyaan luma nɛn mayixɛtɛne
 birin xa.
 I bata bɔxɔn dɔxɔ a dɔxɔdeni.
 A mɔn luma mɛnna nin.
⁹¹ Seene birin mɔn daxi i ya maragidini han
 to,
 bayo e birin walima i xa.
⁹² Xa i ya sariyan mi yi n kɛnɛnxi nun,
 n yi faxama nɛn n ma tɔrɔni.
⁹³ N mi jinanɲɛ i ya fe ragidixine xɔn
 mumɛ,
 amasɔtɔ i n nakisixi e tan nan xɔn.
⁹⁴ Bayo n ni i ya fe ragidixine fenma,
 i tan nan gbee n na, n nakisi.
⁹⁵ Muxu ɲaxine n legedenma n faxa feen
 na.
 Koni n na n ɲɔxɔ luma nɛn i ya maxadi
 xuine xɔn.
⁹⁶ N bata a kolon danna feen birin ma,
 koni i ya yamarin tan dan mi na.
⁹⁷ I ya sariyan nafan n ma han!
 N na n mirima a ma fɛriɲɛn gbɛn!
⁹⁸ I ya yamarina n findima xaxilimaan na
 dangun yaxune ra,
 bayo a n yii waxatin birin.
⁹⁹ N dangun karamɔxɔne birin na,
 amasɔtɔ n luma n mirɛ i ya maxadi xuine
 ma.
¹⁰⁰ Xaxinla naxan n ma
 na gbo xɛmɛ fonne gbeen xa,
 amasɔtɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.
¹⁰¹ N bata tondi sigɛ kira ɲaxin birin xɔn,
 alogo n xa i ya falan suxu.
¹⁰² N mi n masigama i ya kiti saxine ra,
 amasɔtɔ i tan yetɛɛn nan n xaranma.
¹⁰³ I dɛ xuine ɲaxun kumin xa.
¹⁰⁴ N xaxinla sɔtɔma i ya fe ragidixine nin,
 nanara mayifu fe yo mi fa rafan n ma.
¹⁰⁵ I ya falan findixi kɛnɛnna nan na
 n sanna bun ma,
 naxan n siga kirani yalanma.
¹⁰⁶ N dɛ xuiin naxanye tongoxi i xa,
 n bata n kɔlɔ
 n ne rakamalima nɛn,
 n yi i ya kiti tinxinxine suxu.
¹⁰⁷ Alatala n ma mantɔrɔne bata gbo ayi
 han.
 N nakisi
 alo i a fala n xa kii naxan yi.
¹⁰⁸ Alatala, n ma tantun xuiin nasuxu,

i yi n xaran i ya kiti saxine ma.
¹⁰⁹ N niin gbalon dɛ waxatin birin,
 koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn.
¹¹⁰ Muxu ɲaxine bata lutin nati n yɛɛ ra,
 koni n mi n masigama i ya fe ragidixine ra.
¹¹¹ I ya maxadi xuine nan n kɛɛn na
 habadan,
 e tan nan n bɔɲɛn nasɛwama.
¹¹² N bata a ragidi n bɔɲɛni
 n xa i ya tɔnne suxu, han n faxa.
¹¹³ Nafigine mi rafan n ma,
 koni i ya sariyan tan nafan n ma.
¹¹⁴ N yɛ masansan wure lefaan nan i tan na.
 N bata n yigi sa i ya falani.
¹¹⁵ ɛ tan fe ɲaxi rabane,
 ɛ ɛ masiga n na,
 alogo n xa n ma Alaa yamarine suxu.
¹¹⁶ N sɛnbɛ so
 alo i bata a fala kii naxan yi,
 i nama n yigitɛgɛ.
¹¹⁷ Findi n yigin na alogo n xa kisi,
 n yi i ya tɔnne binya waxatin birin.
¹¹⁸ Naxanye e masigama i ya tɔnne ra,
 i ne makuyama i ra nɛn,
 bayo e yanfan nan tun tima.
¹¹⁹ I muxu ɲaxine birin wolima ayi nɛn
 kurun na,
 nanara i ya maxadi xuine rafanxi n ma.
¹²⁰ N bata gaxu i yɛɛ ra,
 n xuruxurun.
 I ya kiti saxine bata n magaxu han!
¹²¹ N tinxinna nun sariya kɛndɛn ligama,
 i nama n nabɛɲin n yaxune yii.
¹²² I ya walikɛɛn xaxili ragidi
 a i fe fajin ligama a xa nɛn,
 i nama tin
 wasodene xa n ɲaxankata sɔnɔn.
¹²³ N yɛɛne bata bu i yɛɛ ra kira yitoɛ n
 nakisi feen na,
 alo i dɛ xui tinxinxin naxan tongo n ma fe
 yi.
¹²⁴ N suxu i ya hinanni,
 i yi n xaran i ya tɔnne ma.
¹²⁵ Xaxinla fi n ma
 amasɔtɔ i ya walikɛɛn nan n na,
 alogo n xa i ya maxadi xuine kolon ki fajin.
¹²⁶ Alatala, i ya wanla kɛ waxatin nan ito ra,
 amasɔtɔ yamana i ya sariyan kalama.

127 Nanara, i ya yamarine rafan n ma xεma
fajin xa.

128 Nanara, n biraxi i ya fe ragidixi tinxinx-
ine fɔxɔ ra.
Mayifu feene mi rafan n ma.

129 Kabanako feen nan i ya maxadi xuine
ra.

Nanara, n na e suxuma n niin birin na.

130 I ya falane nan kenenna fima,
e tan nan xaxinla fima xaxilitaren ma.

131 I ya yamarine xɔnla n suxuma
alo min xɔli gbeen naxan n dεen naxarama.

132 I yεε rafindi n ma, i yi kininkinin n ma,
alo i darixi a ligε kii naxan yi muxune xa
i xinla rafan naxanye ma.

133 N sigati kiin senβε so i dε xui tongoxine
xɔn,

i nama tin fe jaxi yo xa n nɔ.

134 N xunba jaxankatatiine ma,
alogo n xa i ya fe ragidixine suxu.

135 I nɔrɔn xa godo i ya walikεen ma,
i yi n xaran i ya tɔnne ma.

136 N yεεgen minima alo baana,
amasɔtɔ yamaan mi i ya sariyan suxuma.

137 Alatala, i tinxin,
i ya kiti saxine fan tinxin.

138 I ya maxadi xuine fixi tinxinna nun
lannayaan nin.

139 N na a to,
n yaxune jinanma i fala xuiin xɔn,
na xɔlɔma n ma nεn han!

140 I mi i dε xuiin kalε mumε!
E rafan n tan i ya walikεen ma.

141 N mi yatεxi bonne yε,
e bata n napaxu,
koni n mi jinanma i ya fe ragidixine xɔn.

142 I ya tinxinyaan luma nεn habadan!
Nɔndin nan i ya sariyan na.

143 Tɔrɔn nun kuisanna bata n yili,
koni i ya yamarine n kenεnxi.

144 I ya maxadi xuine tinxin waxatin birin.
Xaxinla fi n ma
alogo n xa siimayaan sɔtɔ.

145 N bata n xui ramini i ma n bɔjεn birin
na.

Alatala n yabi
alogo n xa i ya tɔnne suxu!

146 N bata n xui ramini i ma.
N nakisi

alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

147 N kurunma i maxandε, n mali.

N yigi saxi i ya falan nin.

148 N xima n mirε i dε xui tongoxine ma nεn.

149 Alatala, i hinan.

N xuiin namε,

alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxin xɔn.

150 N nabilinna muxune biraxi fe jaxine
fɔxɔ ra,

e yi e masiga i ya sariyan na.

151 Koni i tan Alatala, i maso n na.

Nɔndin nan i ya yamarine birin na.

152 N na a kolon xabu waxati xunkuye

a i ya maxadi xuine luma nεn habadan.

153 Ala, n ma tɔrɔn mato i yi n xunba,
amasɔtɔ n mi jinanxi i ya sariyan xɔn.

154 N xun mayεngε kitin sa,

i yi n xunba,

n yi siimayaan sɔtɔ

alo i a falaxi kii naxan yi.

155 Muxu jaxine tan mi kisima,

amasɔtɔ e mi biraxi i ya tɔnne fɔxɔ ra.

156 Koni Alatala, i ya kininkininna gbo,
n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxine xɔn.

157 N yaxune wuya

naxanye n besεnxɔnyaxi,

koni n mi i ya maxadi xuine bejinma.

158 N na i ya fala suxutarene to,

na n xɔlɔma nεn.

159 Alatala, a mato i ya fe ragidixine rafan
n ma,

n xa siimayaan sɔtɔ i ya hinanni.

160 Nɔndin nan i ya falan birin na.

I ya kiti tinxinxine luma nεn habadan!

161 Mangane bata n jaxankata fu,
koni n gaxuma i tan nan keden ma fala yεε
ra.

162 N sεwaxi i dε xui tongoxine fe ra,
alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

163 Wulen mi rafan n ma,
koni i ya sariyan nafan n ma.

164 N ni i tantunma nεn
dɔxɔna ma solofere lɔxɔ yo lɔxɔ
i ya kiti tinxinxine fe ra.

165 Bɔjε xunbeli gbeen na kanne xa
i ya sariyan nafan naxanye ma,
sese mi na kanne ratantanjε.

166 Alatala, n yigi saxi i tan nan ma marak-
isi yi,

n luma nεn i ya yamarine suxε.

167 N na i ya maxadi xuine suxuma nɛn n e tan yi yɛngɛn so.
niin birin na,

bayo e rafan n ma ki faɲi.

168 N bata i ya fe ragidixine
nun i ya maxadi xuine suxu,
i n kɛwanle birin kolon.

169 Alatala, n ma mawuga xuiin xa i li.
Xaxinla fi n ma
alo i a falaxi kii naxan yi.

170 I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
i yi n nakisi

alo i bata dɛ xuiin tongo kii naxan yi.

171 N ni i tantunma nɛn waxatin birin,
amasɔtɔ i bata n xaran i ya tɔnne ma.

172 N bɛtin bama nɛn
lan i dɛ xui tongoxina fe ma,
amasɔtɔ i ya yamarine birin tinxin.

173 N mali i sɛnɓɛn nin,
amasɔtɔ n bata i ya fe ragidixine nan
sugandi.

174 Alatala, i ya marakisin xɔnla n na!
I ya sariyana n kɛnɛnxi.

175 N xa siimayaan sɔtɔ
alogo n xa i matɔxɔ,
i ya kiti saxine yi n mali.

176 N bata tantan kiraan ma
alo yɛxɛɛn naxan lɔxi ayi.
Fa n tan i ya walikɛɛn fen,
amasɔtɔ n mi ɲinanxi i ya yamarine xɔn.

120

Ala maxandina malina fe ra

1 Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.

N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
n yi n xui ramini Alatala ma,
a yi n yabi.

2 Alatala n nakisi wuledene nun yanfan-
tenne ma.

3 Ɛ tan wuledene,
Ala nanse ligama ɛ ra,
a ɛ saranma nanse ra?

4 A lan a xa ɛ tɔrɔ
sofane xalimakunle nun tɛɛ wolonne nan
na.

5 Tɔrɔn na a ra n tan xa,
n lu ɛ tagi, ɛ tan Mesɛki kaane,
n dɔxɔ ɛ yɛ
alo Kedari bɔnsɔnna muxune wulaan kui.

6 N bata bu muxune tagi
bɔɲɛ xunbenla mi rafan naxanye ma!

7 N na bɔɲɛ xunbenla fe fala,

121

Ala nan en natanga muxun na

1 Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.

N bata n yɛɛ rate geyane ma,
n naxa, “N ma maliin kelima minɛn yi?”

2 N ma maliin kelima Alatala nan ma
naxan ariyanna nun dunuɲa daxi.

3 A mi tinɲɛ, i yi bira.

I kantanmaan mi xiyɛ mumɛ.

4 Isirayila kantanmaan mi kinsanɲɛ,
a mi xiyɛ.

5 Alatala i kantanma,
a i dɛxɔn ma alo i nininna.

6 Sogen mi fefe ligɛ i ra yanyin na,
kiken fan mi fefe ligɛ i ra kɔɛɛn na.

7 Alatala i kantanma nɛn fe ɲaxin birin ma,
a yi i niin natanga.

8 Alatala i kantanma nɛn i ya sigan nun
xɛtɛni,
fɔlɔ iki ma han habadan.

122

Yerusalɛn matɔxɔ bɛtina

1 Ala Batu Banxi yisiga bɛtina, Dawuda
gbeena.

Sɛwan na a ra n xa, e na a fala n xa,
“En siga Alatalaa banxini!”

2 Iki, en tixi Yerusalɛn so dɛɛn na.

3 Yerusalɛn tixi ki faɲi
a banxine tugunxi e bode ra.

4 Alatalaa yamaan sigama mɛnna nin
bɔnsɔn yɛɛn ma,
alo a sariyana a falaxi Isirayila xa kii naxan
yi,

alogo e xa sa a xinla tantun.

5 Mangane kitin sama mɛnna nin
Dawudaa manga gbɛdɛn ma.

6 Ɛ Ala maxandi bɔɲɛ xunbenla fe ra
Yerusalɛn xa.

Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi a rafan muxune
ma.

7 Ala xa bɔɲɛ xunbenla lu taani.

Ala xa hɛrin fi taa yi kaane ma.

8 Ngaxakedenne nun n xɔyine fe ra, n naxa,
“Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi Yerusalɛn ma.”

9 N taana bɔɲɛ xunbenla nan fenma
Alatalaa banxina fe ra, en ma Ala.

123

Ala xa hinan en na

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
I tan naxan dɔxi kore xɔnna ma,
n na n yεε ratema i tan nan ma,
² alo konyine e yεεn tima e kanna ra kii
naxan yi,
alo walikε naxanla yεεne luma tixi a kanna
ra kii naxan yi.
En na en yεεne tima
en ma Ala ra na kii nin, Alatala,
en yi a hinanna mameε.

³ Hinan nxu ra, Alatala, hinan nxu ra,
amasɔtɔ e nxu rapaxuxi han!

⁴ Nxu niin bata wasa fεrε kanne nun
wasodene magele xuine ra.

124

Ala nan a muxune ratangama

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda
gbeena.

Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun,
Isirayila muxune fan xa a fala, e naxa,

² “Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun
yaxune yi en yεngεma waxatin naxan yi,”

³ e yi en nεn gerunma nεn nun
e xɔb en xili ma waxatin naxan yi.

⁴ Nayi, walanna yi sigama en na nεn nun,
fufaan yi en mamin,

⁵ ige xunfan gbeen yi sa en xun ma.

⁶ En barikan bira Alatala xa,
a mi tinxi en yaxune yi en njan.

⁷ Nxu bata nxu sɔtɔ
alo xɔlina a sɔtɔma xɔli suxuna lutin na kii
naxan yi.

Lutin bata bolon, nxu xɔrɔya!

⁸ En ma maliin kelima Alatala nan yii
naxan ariyanna nun dunuɔa daxi.

125

Alaa muxune rakisi fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Naxanye e yigi sama Alatala yi,
na kanne ligaxi nεn alo Siyon Geyana,
naxan luma a funfuni habadan,
a mi mamaxε mumε!

² Yerusalen rabilinxi geyane ra kii naxan
yi,
Alatala fan a muxune rabilinma na kii nin,

keli to ma han habadan!

³ Amasɔtɔ tinxintarene mi luyε
tinxin muxune yamanan xun na mumε,
alogo tinxin muxune fan nama fe naxin
liga.

⁴ Alatala, fe fajin naba na kanne xa
naxanye fan e nun naxanye sɔndɔmεn fan.

⁵ Koni, naxanye kira tinxintarene fɔxɔ ra,
Alatala xa ne nun fe naxi rabane njan
e bode xɔn ma.

Ala xa bɔɔε xunbenla fi Isirayila ma.

126

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatala mɔn faxina en tan muxu suxine ra
Siyon taani,

a liga nεn en yεε ra yi
alo xiyen na a ra!

² En gele nεn han,
en yi sεwa betine ba!
Siyaan bonne yi a falama nεn, e naxa,
“Alatala bata fe gbeene liga e xa.”

³ Alatala bata fe gbeene liga en xa,
en birin bata sεwa.

⁴ Alatala, i mɔn xa nxɔ yamanan sɛnbε so
alo tulen fama igen na
xude wuli yixaren na kii naxan yi.

⁵ Naxanye sansiin wolima e wugama,
ne sɔnxɔma nεn sεwani se xabadeni.

⁶ Naxanye sigama wugε sansi wolideni,
ne xεtεma gele nεn malo xidine ra e xun
ma.

127

Ala wali fajɔ kolonna

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Sulemani
gbeena.

Xa Alatala xa mi banxin tima,
banxi tiine wali fuun nan kεma.
Xa Alatala xa mi taan makantan,
taa kantanne fe fuun nan xun na.

² ε kurunma walideni fuyan,
ε kɔε rasoma fuyan,
ε balon sɔtɔma tɔrɔn nin.
Anu, Ala balon soma a xanuntenne yii nεn,
e saxi.

³ Alatala diine fima muxune ma nεn e kεεn
na.
E findixi kɔntɔnna nan na

Alatala naxan fima.

⁴ Xemen dii xemen naxanye sotoma banxulanyani,

ne ligaxi nen

alo xalimakunla sofaan yii kii naxan yi.

⁵ Sewan na xemen xa

xalimakuli wuyaxin naxan yii.

E nun a yaxune na kiti, a mi yagima.

128

Duban Ala yεεragaxu muxune xa

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Sewan na kanne xa

naxanye gaxuma Alatala yεε ra,

naxanye birama a kiraan fɔxɔ ra.

² I wali xonna i makone fanma nen.

I sewama nen i mon yi sabati.

³ I ya naxanla diine barima nen

alo wudi bili bogilana.

I ya dii xemene i ya tabanla rabilinma nen

alo oliwi wudi binle.

⁴ Muxun naxan gaxuma Alatala yεε ra,

na kanna dubani itoe nan sotoma.

⁵ Alatala xa barakan sa i ya fe yi

keli Siyon yi!

Ala xa i Yerusalen sabatixin to

i siin birin yi!

⁶ Ala xa i i mamandenne to!

Ala xa boje xunbenla fi Isirayila ma.

129

Ala maxandina Isirayila yaxune xili ma

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

E n yengema xabu n dii jore waxatini,

Isirayila kaane fan xa a fala, e naxa,

² “E en yengema xabu en dii jore waxatini,”

koni e mi en no.

³ E bata n fanna makorondon,

alo xeen bi daxina.

⁴ Koni Alatala tinxin,

a bata nxu nun muxu naxine tagi bolon.

⁵ Muxun naxanye Siyon naxaxuxi,

Ala xa ne yagixin naxete.

⁶ E xa liga

alo sexen naxan solima banxin fari,

sogen yi a xara ayi.

⁷ Muxun naxan a xabama

hali yii fe kedenna a mi a sotoma,

hali xidi kedenna

a raxidi muxun fan mi a sotoma.

⁸ Dangu muxune mi a falama e xa,

e naxa, “Alatala xa barakan sa ε fe yi.”

Hanma e naxa,

“Nxu dubama ε xa Alatala xinli.”

130

Ala maxandina malina fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Alatala, n bata n xui ramini i ma torani.

² Marigina, n xuiin name,

i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ Alatala, xa i nxu suxu nxu hakene ra,

Marigina, nde luma a yalagitaren na?

⁴ Koni i tan nan nxu mafeluma nxu hakene ra,

nxu yi gaxu i yεε ra.

⁵ N yengi saxi Alatala nan ma,

n niin taxuxi a ra,

n xaxili tixi a falan nan na.

⁶ N yengi tixi Marigin na

alo taa kantanne yengi kuye yibaan ma kii naxan yi.

⁷ Isirayila, i yengi ti Alatala ra,

amasoto a hinan, a noε i xunbe nen.

⁸ A tan nan Isirayila rakisima a haken birin ma.

131

Ala maxandina limaniyani

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda gbeena.

Alatala, n mi fa waso, n mi kanba.

N mi fa n xaxinla rasigama feene ma sonon,

naxanye gbo dangu n na,

naxanye magaxu n yεε ra yi.

² Koni n bata n xaxinla raxara,

n yi n sabari, n nii yifanxi n ma

alo dii jorena a nga fema.

³ Isirayila, i yengi ti Alatala ra

folo to ma han habadan!

132

Dawudaa taan nan Alatala daxoden na Taruxune Firinden 6.41-42

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Alatala, Dawudaa fe xa rabira i ma,

e nun a torone birin.

² A tan nan a kolo Alatala xa,

a yi a de ti Yaxubaa Ala Senbemaan xa.

³ A naxa, “N mi soma n konni,

n mi n sama n ma saden ma,

⁴ n mi tinje n yi kinsan hanma n yi xi,
⁵ han n yiren fen Alatala xa,
 Yaxubaa Ala senbemaan luma denaxan yi.”

⁶ Nxu bata a fe me Efarata yi,
 nxu bata a to Yaari taan nabilinni.
⁷ E naxa, “En siga Alaa banxini,
 en yi en xinbi sin a san bun.”
⁸ Alatala, keli, i fa i dɔxɔdeni,
 i tan nun i ya kankirana,
 i senben naxan yi.
⁹ Ala xa i ya saraxaraline findi tinxin mux-
 une ra,
 i ya tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ sewani.
¹⁰ I nama i ya manga sugandixin nabɛnin,
 i ya walikɛn Dawuda fe ra.

¹¹ Alatala bata a kɔɔ Dawuda xa,
 a mi a kalɛ mumɛ! A naxa,
 “N ni i ya dii xɛmɛna nde nan sugandima,
 a ti i funfuni mangan na.

¹² Xa i ya dii xɛmɛne n ma layirin suxu,
 e nun n ma maxadi xuine,
 n na e xaranma naxanye ma,
 e diine fan dɔxɔma nɛn
 i ya mangaya gbɛdeni han habadan.”

¹³ Alatala bata Siyon sugandi a dɔxɔden na.

¹⁴ A bata a fala, a naxa,
 “N luma be nin habadan.
 N waxi mangayaan liga feni be nin.

¹⁵ N baraka gbeen sama nɛn Siyon ma
 baloni,
 n donseen so a tɔrɔ muxune birin yii.

¹⁶ N kisin fima nɛn a saraxaraline birin ma,
 a tɔgɔndiya muxune yi sɔnxɔ sewani.

¹⁷ N mangana nde raminima nɛn
 Dawuda yixetene ye mɛnni,
 na yi lu n ma manga sugandixin funfuni.

¹⁸ N na a yaxune rayagima nɛn,
 koni a mangayaan taxamasenna nɔrɔma
 nɛn han!”

133

Ngaxakedenyana fe

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda
 gbeena.

Fe fajin na a ra e nun sewana,
 ngaxakedenne na lu e bode xɔn bɔje xun-
 benli.

² A luxi nɛn alo ture xiri jaxumɛn
 naxan sama Haruna xunni,

a godo a de xaben ma
 han a domain kɔɛɛn xɔn.

³ A luxi nɛn alo xiila
 naxan kelin Xerimon geyaan fari
 godo Siyon geyaan ma.
 Amasɔɔ Alatala habadan nii rakisin
 duban nagodoma mɛnna nin.

134

Ala tantun fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
 Alatalaa walikɛne birin xa a tantun,
 naxanye birin xima a batue a banxini,
 ε fa a tantun.

² E ε yiine yite yire sarijanxini,
 ε Alatala tantun!

³ Alatala xa i baraka keli Siyon yi,
 a tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna
 daxi.

135

Tantun betina Yaburin 115.4-11

¹ Tantunna Ala xa!
 E Alatala xinla tantun!
 E tan Alatalaa walikɛne, ε a tantun.

² E tan naxanye tixi Alatalaa banxini
 naxanye en ma Alaa banxin tanden ma.

³ Tantunna Ala xa! Amasɔɔ Alatala fan.
 E a tantun betine yi, amasɔɔ a dija.

⁴ Alatala nan Yaxuba sugandixi a yete xa,
 a yi Isirayila findi a gbeen na.

⁵ N na a kolon fa fala Alatala gbo,
 en Marigin gbo alane birin xa.

⁶ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma,
 fɔxɔ igene nun yire tilinxine birin yi,
 naxan na rafan Alatala ma,

a na nan ligama.

⁷ A bata foyen nun tulen nakeli bɔxɔn
 danna ra,

a kuye sarinna ramini e nun tulena,
 a foyen nakeli a ramaradeni.

⁸ A yi dii singene
 nun xuruse dii singene faxes Misiran ya-
 manani.

⁹ A yi kabanako feene liga ε tan Misiran
 kaane tagi,

Firawona nun a kuntigine birin xili ma.

¹⁰ A siya wuyaxine halagi,
 a yi manga senbemane faxes,

¹¹ sa folɔ Amorine Manga Sixɔn ma,
 e nun Basan Manga Ogo

e nun mangan naxanye birin Kanan yamanani.

¹² A yi e bəxəne so Isirayila yii e kēen na, a findi a yamaan kēen na.

¹³ Alatala, i xinla fe luma nēn habadan! Mayixetene nun mayixetene e xaxili luma i xən ma nēn.

¹⁴ Alatala a muxune xun mayenge kitin sama nēn. A kininkinin a walikene ma.

¹⁵ Gbetin nun xēmaan nan tun siyane suxurene ra!

¹⁶ E dēen na, koni e mi fala tima. E yēene na, koni e mi sese toma.

¹⁷ E tunle na, koni e mi fefe mēma. Niiraxili yo mi e yi.

¹⁸ Naxan na e rafala, a a yigin sa e yi, na fan luma nēn alo e tan.

¹⁹ E tan Isirayila yamana, ε Alatala tantun. E tan saraxaraline, ε Alatala tantun.

²⁰ E tan Lewi bənsəna, ε Alatala tantun. E tan a yēragaxu muxune, ε Alatala tantun.

²¹ Barikan bira Alatala xa Siyon yi, a tan naxan luma Yerusalen taani. Tantunna Ala xa!

136

Barika birana Isirayilaa Ala xa

¹ E Alatala tantun amasəto a fan. A hinanna luma nēn habadan!

² E alane Ala tantun.

A hinanna luma nēn habadan!

³ E marigine birin Marigin tantun.

A hinanna luma nēn habadan!

⁴ A tan nan keden pe kabanako feene ligama.

A hinanna luma nēn habadan!

⁵ A bata ariyanna rafala a xaxilimayani.

A hinanna luma nēn habadan!

⁶ A bata bəxən ti tilinne fari.

A hinanna luma nēn habadan!

⁷ A bata yanban seene da kore xənna ma.

A hinanna luma nēn habadan!

⁸ Sogen mangayaan ligama yanyin nan na.

A hinanna luma nēn habadan!

⁹ Kiken nun sarene mangayaan ligan kəeen nan na.

A hinanna luma nēn habadan!

¹⁰ A yi Misiran kaane dii singene faxes.

A hinanna luma nēn habadan!

¹¹ A ti Isirayila muxune yēe ra keli Misiran yamanani.

A hinanna luma nēn habadan!

¹² A na liga a sēnbē gbeen nan na.

A hinanna luma nēn habadan!

¹³ A yi Gbala Baani taxun a tagi.

A hinanna luma nēn habadan!

¹⁴ A yi a muxune ragidi a tagi, Isirayila kaane.

A hinanna luma nēn habadan!

¹⁵ A yi Firawona nun a sofane radin Gbala Baani.

A hinanna luma nēn habadan!

¹⁶ A ti a muxune yēe ra tonbonni.

A hinanna luma nēn habadan!

¹⁷ A yi manga gbeene faxes.

A hinanna luma nēn habadan!

¹⁸ A yi manga sēnbēmane faxes.

A hinanna luma nēn habadan!

¹⁹ A yi Amorine manga Sixən faxes.

A hinanna luma nēn habadan!

²⁰ A yi Basan kaane manga Ogo faxes.

A hinanna luma nēn habadan!

²¹ A yi e bəxən so a yamaan yii e kēen na.

A hinanna luma nēn habadan!

²² A yi findi Isirayila kēen na, a walikena.

A hinanna luma nēn habadan!

²³ A jəxə lu nēn en tan yigelitəne xən.

A hinanna luma nēn habadan!

²⁴ A yi en xəɔya en yaxune ma.

A hinanna luma nēn habadan!

²⁵ A tan nan donseen soma niimaseen birin yii.

A hinanna luma nēn habadan!

²⁶ E Ala tantun naxan kore!

A hinanna luma nēn habadan!

137

Isirayila muxu suxine fe

¹ Nxu yi dəxi Babilən xude dēene yi waxatin naxan yi

nxu wugama, nxu yi lu nxu mirē Siyon ma.

² Nxu yi nxə bəlonne singan na yamanan wudi tofəjine ra.

³ Muxun naxanye nxu suxu, ne yi bətine maxədin nxu ma.

Nxu jaxankata muxune yi sēwa bətine maxədin nxu ma,

e naxa, “E Siyon bətina nde ba nxu xa.”

⁴ Nxu tan bətin bama Alatala xa di xəje taani?

⁵ Xa n jinan i xən Yerusalen,

Ala xa n yiifanna faxes n ma.

⁶ Xa n jinan i tan xən,

xa n mi lu Yerusalen yatē n ma sēwan birin yi,

Ala xa n dεen suxu!

⁷ Alatala, Edɔn kaane fe xa rabira i ma,
e yi naxan falama Yerusalɛn suxu lɔxɔni,
e naxa, “Ɛ a kala, ε taan naxɔri fefe!”

⁸ I tan Babilɔn taana, i halagima nɛn fefe!
Sɛwan na kanna xa naxan i ya donla
saranma
alo i a ligaxi nxu ra kii naxan yi,
⁹ naxanye ε dii futene tongoma
e yi e yigɔlɔn fanyen ma.

138

Ala tantun fena

¹ Dawuda gbeenaa.

Ala, n bata i tantun n bɔɲɛni fefe!
N bɛtin bama Ala yɛtagi.

² N na n xinbi sinma i ya Banxi Sariɲanxin
yɛtagi,
n yi i xinla tantun i ya hinanna nun i ya
lannayana fe ra.

Amasɔtɔ i bata i dɛ xuiin nafisa i xinla
yɛtɛɛn xa.

³ N ni i xili waxatin naxan yi,
i n yabi nɛn,
i yi n sɛnbɛ so, i n xaxili ragidi.

⁴ Alatala, dunuɲa mangane birin i tan-
tunma nɛn,
e na i ya falane mɛ waxatin naxan yi.

⁵ Alatala, e i kɛwanle matɔxɔma nɛn bɛtini,
amasɔtɔ i ya binyen gbo.

⁶ Hali Alatala to mate,
a yengi dɔxi muxu diɲaxine xɔn,
koni a yɛɛn tixi wasodene ra wulani.

⁷ Xa n sigan tima tɔrɔni,
i n nakisima nɛn,
i yi n yaxune yɛngɛ i sɛnbɛni,
n kisi i sɛnbɛn xɔn.

⁸ Alatala feene raɲanma a faɲin nan ma n
xa.

Alatala i ya hinanna luma nɛn habadan!
I nama i wali xɔnne rabɛɲin.

139

Ala ɲɔxɔ luxi adamadiine xɔn

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
Alatala, i bata n fɛsɛfɛsɛ, i n kolon.

² I n sa waxatin nun n keli waxatin birin
kolon.
Hali i makuya n na, i n ma miriyane birin
kolon.

³ I a kolon n nɛma sigatini
hanma n nɛma saxi,
i n kɛwanle birin kolon.

⁴ Alatala, benun n xa falan ti waxatin
naxan yi,
n naxan falama i na kolon ki faɲi.

⁵ I n nabilinni,
n yɛɛ ra e nun n xanbi ra.
N ni i tan nan yii.

⁶ Na fe kolonna magaxu n tan yɛɛ ra yi.
A dangu n na, n mi nɔɛ a yigbɛ mumɛ!

⁷ N nɔɛ sigɛ minɛn,
n yi n luxun i ya Nii Sariɲanxin ma?
N sigan minɛn yi, n keli i tan yɛtagi?

⁸ Xa n te ariyanna yi, i na yi.
N na siga laxira yi, i na yi.

⁹ Hali n siga han sogetedeni,
hanma n sa dɔxɔ fɔxɔ igen xanbi ra,

¹⁰ i tima nɛn n yɛɛ ra mɛnna fan yi,
i mi n nabɛɲinɲɛ mumɛ!

¹¹ Xa n na a fala, n naxa,
“N xa n luxun dimini.
Kɛnɛnna xa findi kɔɛɛn na n nabilinni.”

¹² Koni sese mi dimin na i tan yɛɛ ra yi,
kɔɛni yalan alo yanyina i tan yɛɛ ra yi.
Dimin nun yanyin birin lan i tan xa.

¹³ I tan nan n sɔndɔmɛn daxi,
i tan nan n saxi nga fatini.

¹⁴ Ala, n ni i tantunma,
amasɔtɔ n da kiin magaxu,
i kɛwanle magaxu.

N na a kolon n niini ki faɲi.

¹⁵ N fati bɛndɛn mi yi luxunxi i tan ma,
i to yi n nafalama suturani
i yi n dama nga kui waxatin naxan yi.

¹⁶ I yi n toma benun n fatin xa yelin nafalɛ.
I bata yi n ma siimayaan xasabin sɛbɛ i ya
kitabun kui,

benun a xa fɔlɔ waxatin naxan yi.

¹⁷ Ala, i ya miriyane famu raxɔlɔ n xɔn.
E xasabin wuya!

¹⁸ Xa n na e yatɛ, e wuya mɛɲɛnsinna xa.
N na xulun waxatin naxan yi,
n mɔn luma i tan nan fɛma.

¹⁹ Ala, a yi lan nun i xa muxu ɲaxine faxa!
Faxa tiine, ε masiga n na.

²⁰ E fala ɲaxine tima, e i xili kala.
I yɛngɛfane i xinla falama fuun nin.

²¹ Alatala, n mi muxune raɲaxuɛ ba

naxanye i rapaxuma?
N bata n me na muxune ra
naxanye murutxi i xili ma.

²² E mi rafan n ma mumε!
N bata e yate yaxune ra.

²³ Ala, n fεεfεε i yi n bɔɔɔni feen kolon.
N mato, i yi n ma miriyane kolon.

²⁴ A mato, xa n kira ɔaxin nan xɔn,
i siga n na habadan kira fajin xɔn ma.

140

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.

² Alatala, n xunba muxu ɔaxine yii.
N natanga gbalotɔne ma.

³ E fe ɔaxi yitɔnna nin waxatin birin.
E yenge ralanna nin lɔxɔ yo lɔxɔ!

⁴ Fala xɔlene nan e lenne ma
alo saɔina.

E fala xuine xɔlɔ alo koson xɔlena.
βeti xuini te.

⁵ Alatala, n natanga muxu ɔaxine senben
ma.

N nakisi gbalotɔne ma,
naxanye kataxi n nabira feen na.

⁶ Muxu wasoxine bata lutin nati n yeε ra.
E bata e gbatune rati kiraan xɔn ma n suxu
xinla ma.

βeti xuini te.

⁷ N bata a fala Alatala xa n naxa,
“N ma Ala nan i tan na.

Alatala n ma maxandi xuiin name!”

⁸ Marigina Alatala, n nakisi senbena,
i n xun mayengema yenge so waxatini.

⁹ Alatala, i nama tin
muxu ɔaxine waxɔn feen yi liga.
I nama tin e fe nataxine yi kamali,
e yi waso ayi.

βeti xuini te.

¹⁰ I nama tin n yaxune yi nɔɔn sɔtɔ.
Ala xa n yaxune gbalɔ falane so e xun na.

¹¹ Ala xa tεε wolonne bɔxɔn e ma.
Ala xa e woli ayi tεeni.

Ala xa e woli yinla kui
e mi nɔε te naxan na.

¹² Nafigine mi luma yamanani.
Ala xa yihadin so gbalotɔne xun na.

¹³ N na a kolon
a Alatala kiti kenden sama tɔrɔ muxune xa,

a yi yiigelitɔne xun mayenge kitin sa.
¹⁴ Tinxin muxune i tantunma nen yati!
Muxu fajine yi lu i yetagi.

141

Ala maxandina ɔinbanna ra

¹ Dawudaa βetina.

Alatala, n bata n xui ramini i ma,
fa n mali mafuren!
N na i xili, i tuli mati n na.

² N ma maxandin xa lu
alo wusulanna i yetagi.

N yiine yitexin xa liga
alo ɔinbari ra saraxana.

³ Alatala i yengi dɔxɔ n fala xuiin xɔn,
i yi n deen kantani.

⁴ I nama tin n bɔɔɔni yi lu fe ɔaxini,
n nama fe ɔaxine liga nxu nun fe ɔaxi
rabane.

Nxu nama nxu dege nxu bode xɔn.

⁵ N tinma nen tinxin muxun yi n bɔnbɔ,
bayo hinanna na a ra.

A rafan n ma, a yi n kawandi.

Na luxi nen alo turen na susan n xunni.
N mi tonde na ma.

Koni n na Ala maxandima nen
fe ɔaxi rabane wanle xili ma.

⁶ E mangane radinma nen geyaan san bun
fanyene ma,

muxu ɔaxine yi a kolon nayi
a ɔɔndin nan n ma falane ra.

⁷ Xeen bima kiin de,
bɔxɔn yi buxa,

nxu xonne xuyama ayi na kiini laxira so
deen na.

⁸ Marigina Alatala,
n yeen tixi i tan nan na.

N na n luxunma i tan nin,
i nama tin n faxa.

⁹ N natanga na lutine ma
e naxanye ratixi n yeε ra
e nun fe ɔaxi rabane wosone.

¹⁰ Ala xa muxu ɔaxine suxu
e yetena luti ratixine ra,
koni n tan xa dangu bɔɔɔni xunbenli.

142

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa fala ɔaxumena, a yi faranna ra
waxatin naxan yi. Ala maxandina.

2 N na n xui raminima Alatala ma,
 n yi a mafan.
 3 N na n kɔntɔfili feene birin fala a xa,
 n yi n ma tɔrɔne birin yita a ra.
 4 Wɛkilɛn na ɲan n yi,
 i tan n sigaden kolon.
 N sigan tima kiraan naxan xɔn,
 e bata woson nati n yɛɛ ra na xɔn ma.
 5 N dɛxɔn to,
 muxune mi e ɲɔxɔ luma n tan xɔn.
 Luxunde yo mi fa n tan ma.
 Muxu yo mi kɔntɔfilixi n ma fe ra.
 6 Alatala, n ni i tan nan mafanma.
 N naxa, “I tan nan n luxunden na.
 I tan nan findixi n gbeen na bɔxɔ xɔnna
 fari.”
 7 I tuli mati n ma mawuga xuiin na.
 Amasɔtɔ n bata xadan.
 N xunba n sagatan muxune yii.
 Amasɔtɔ e sɛnbɛn gbo n xa.
 8 N namini kasoon na,
 alogo n xa i xinla tantun.
 Tinxin muxune yi n nabilin
 bayo i bata fe faɲin naba n xa.

143

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawudaa bɛtina.
 Alatala, n ma maxandi xuiin name!
 I tuli mati n xuiin na.
 N yabi i ya tinxinna nun i ya hinanna nin.
 2 I nama n tan i ya walikɛɛn makiti,
 bayo muxu yo mi tinxin i tan yɛtagi.
 3 N yaxuna n sagatanma,
 a yi n nabira bɔxɔni,
 a yi n lu dimini
 alo muxu singe faxaxine.
 4 Wɛkilɛn bata ɲan n yi,
 n sɛnbɛ mi fa na sɔnɔn.
 5 N na n mirima waxati danguxine ma.
 I feen naxanye birin nabaxi,
 n na n mirima ne ma,
 n na n mirima i kɛwanle ma.
 6 N na n yiine tima i tan nan xa.
 N niin xaraxi i yɛtagi
 alo bɔxɔ xarena.

Bɛti xuini te.

7 Alatala, n yabi iki sa!
 N niin ɲanmatɔɔn na a ra.
 I nama i yɛtagin luxun n ma.

Xanamu n sama faxa muxune fari nɛn.
 8 Benun xɔtɔnni,
 i xa n yabi i ya hinanni.
 Amasɔtɔ n na n yigi saxi i tan nin.
 A yita n na
 n lan n xa sigan ti
 kiraan naxan xɔn.
 Amasɔtɔ n na n niin taxuxi i tan nan na.
 9 Alatala, n xunba n yaxune yii.
 N na n luxunxi i tan nan fɛma.
 10 N xaran i sagoon ligam ma,
 bayo n ma Ala nan i ra.
 I ya Nii faɲin xa n xali bɔxɔ faɲini.
 11 Alatala siimayaan fi n ma i xinla fe ra.
 I xa n ba tɔrɔni i ya tinxinni.
 12 N yaxune dɛ xidi i ya hinanni.
 N yɛngɛfane halagi,
 amasɔtɔ i ya walikɛɛn nan n na.

144

Mangana Ala maxandina

1 Dawuda gbeena.
 Barikan bira Alatala xa,
 n kantan muxuna,
 naxan n maxaranma yɛngɛ sodeni.
 2 A tan nan hinanma n na,
 n ma yinna,
 n ma faran makantanxina,
 n xunba muxuna,
 e nun n yɛ masansan wure lefana.
 N na n luxunma a tan nin.
 A tan nan siyane luma n sanna bun.
 3 Alatala, nanse muxun na
 alogo i xa i ɲɔxɔ lu a xɔn?
 Nanse adamadiin na
 alogo i xa i miri a ma?
 4 Adamadiin luxi nɛn alo foyedina.
 A siimayaan luxi nɛn
 alo nininna naxan danguma.
 5 Alatala, kuyen tintin, i godo.
 I yiin din geyane ra,
 e tutin xa te.
 6 Kuye sarinne rasiga,
 i yi yaxune raxuya ayi.
 I ya xalimakunle woli,
 i yi e kedi.
 7 I yiin nagodo keli kore,
 i yi n ba tilinna ma.
 N ba xɔɲene sɛnbɛn bun
 8 naxanye wulen falama,
 naxanye mi e fala xuine rakamalima.

⁹ Ala, n βeti nēnēn bama nēn i xa,
n yi i tantun kondenna ra.

¹⁰ A tan nan mangane rakisima.
A tan nan a walikēēn Dawuda rakisima
silanfanna ma.

¹¹ N xunba,
i n ba xōpēne sēnbēn bun ma,
naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

¹² Ala xa en ma dii xēmēne rasabati
alo wudi binle.
Ala xa en ma dii tēmēne xa tofanpē ayi
alo gēmē sēnbētēn nayabuxin
naxanye manga banxine bun.

¹³ Ala xa en ma sagane rafe donseen sifan
birin na.
Ala xa en ma xuruseene rawuya ayi xēēn
ma,
dōxōpa ma wuli keden han wuli fu.

¹⁴ Ala xa en ma jingene rasabati.
Ala xa en tanga yēngēn ma
alogo muxe nama suxu,
wuga xuiin yi te taani.

¹⁵ Sēwan na yamaan xa,
na feene ligama naxanye xa.
Sēwan na yamaan xa,
naxanye Ala findixi Alatala ra.

145

Tantun βetina

¹ Dawuda Ala tantunna.
N ma Ala, n ma mangana,
n ni i batuma.
N barikan birama i xa nēn
habadan han habadan.
² Lōxō yo lōxō n barikan birē i xa.
N ni i xinla tantunma nēn
habadan han habadan.

³ Alatala gbo, a lan a yi tantun.
A gboon dan mi na.

⁴ Mayixētēne birin xa i ya wanle fe fala
mayixētē famatōne xa,
e yi i kēwanle fe yēba e xa.

⁵ E i ya binye gbeen nun nōrōna fe fala.
N luma nēn n mirē i ya kabanako wanle ma.

⁶ E xa i sēnbē magaxuxina fe fala.
N tan i ya gbona fe falama nēn.

⁷ E xa i ya nēmana fe fala,
e yi i ya tinxinna fe rali sēwani.

⁸ Alatala dija, a kininkinin,

a mi xōlōn xulēn, a hinanna gbo.

⁹ Alatala fe fajin nabama muxun birin xa.
A kininkininma a daala birin ma.

¹⁰ Alatala, i ya dali seene birin i tantunma
nēn.

I ya tōgōndiya muxune birin barikan bi-
rama i xa nēn.

¹¹ E i ya mangayaan binyena fe falama nēn.
E mōn yi i sēnbēna fe yēba

¹² alogo muxun birin xa i kēwanle kolon,
e nun i ya mangayaan binye gbeena.

¹³ I ya mangayaan findixi habadan man-
gayaan nan na.

I sēnbēn luma nēn mayixētēne nun
mayixētēne xun na.

Ala a dē xuine birin nakamalima,
a hinan a daala birin na.

¹⁴ Alatala nē malima nēn
naxanye biraxi,
a yi muxune rakeli
naxanye felenxi.

¹⁵ Birin yēēn tixi i tan nan na
alogo i xa donseen so e yii a waxatini.

¹⁶ I tan nan i yiin nabima,
i yi donseen so niimaseene birin yii.

¹⁷ Alatala feen birin ligama tinxinna nin.
A hinan a kēwanle birin yi.

¹⁸ Alatala maso na muxune ra
naxanye a xilima,
naxanye birin a xilima jōndini.

¹⁹ A a yēragaxu muxune rafan feene lig-
ama nēn,
a e xuiin mē, a yi e rakisi.

²⁰ Alatala muxune kantanma
a rafan naxanye birin ma.
Koni a muxu jaxine birin halagima nēn.

²¹ N na Alatala tantunma nēn.
Dali seene birin xa a xili sarijanxin tantun
habadan han habadan!

146

Ala nan sēnbētarene kantanma

¹ Tantunna Ala xa!
N xa Alatala tantun n niini fefe!

² Fanni n na n nii ra,
n na Alatala tantunma nēn.
Fanni n daxi,

n na n ma Ala tantunma nēn βetini.

³ E nama ε yigi sa mangane yi,
adamadiine nan ne ra.
E rakisi fēε yo mi ne xa.

⁴ E na faxa, e xētēma nēn bēndēni.

E fe yitɔnxine birin kalama na bɔxɔn yɛtɛn nin.

⁵ Sɛwan na kanna xa,
Yaxubaa Ala muxun naxan malima,
naxan a yigin sama Alatala yi, a Ala.

⁶ A tan nan ariyanna nun dunuɗa daxi
e nun e yi seene birin.

A tinxinyaan luma nɛn han habadan.

⁷ A tan nan kiti kɛndɛn sama muxu
ɗaxankataxine xa,
a donseen so kamɛtɔne yii.

Alatala nan kasorasane xunbama.

⁸ Alatala nan danxutɔne yɛene rabama ayi.
A tan nan muxu mafelenxine rakelima.

Tinxin muxune rafan Alatala ma.

⁹ Alatala nan xɔɗɛne kantanma.

A kaɗa gilene nun kiridine mali.

Koni a muxu ɗaxine fe yitɔnxine kalama
nɛn.

¹⁰ Alatala nan habadan mangan na.

Siyon, a tan nan i ya Ala ra
habadan han habadan.

Tantunna Ala xa!

147

Ala tantun fena

¹ Tantunna Alatala xa!

A lan tantun bɛtin xa ba en ma Ala xa.
Fe faɗin nan a tantunna ra e nun sɛwana.

² Alatala mɔn Yerusalen tima nɛn.

A mɔn fama na muxu suxine ra nɛn
Isirayila kaan naxanye bata yi xuya ayi
nun.

³ A muxune dandan
naxanye bɔɗɛye kalaxi.

A yi e maxɔɓɓdene maxidi.

⁴ A tan nan sarene xasabin nagidima,
a yi e birin xili sa.

⁵ Nxu Marigin gbo,
a sɛnbɛn magaxu.

A xaxilimayaan dan mi na.

⁶ Alatala muxu limaniyaxine malima nɛn.
Koni a muxu ɗaxine rabirama nɛn bɔxɔni.

⁷ Ɛ barika bira bɛtin ba Alatala xa.

Ɛ tantun bɛtin ba en ma Ala xa bɔɓɓna ra.

⁸ A tan nan kundani fulunxi kore xɔnna
ma.

A yi tulen nafa bɔxɔni.

A yi sɛxɛn nasoli geyane ma.

⁹ A xuruseene balon nagidi e ma.

A xɔline dɛge

e na e xui ramini a ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Soo kɛndɛne xa mi a kɛnɛnma.

A mi sɛwama muxun sɛnbɛn fan na.

¹¹ Koni naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra,
e xaxili tixi a hinanna ra,
ne nan a rasɛwama.

¹² Yerusalen kaane, ɛ Alatala binya.

Siyon kaane, ɛ Ala tantun.

¹³ Amasɔtɔ a bata taan so dɛɛn sɛnbɛ so,
a yi taa yi kaane baraka.

¹⁴ A tan nan bɔɗɛ xunbenla fima ɛ yamanan
ma,

a balo faɗin fi ɛ ma.

¹⁵ A yi a dɛ xui tongoxine rafa bɔxɔn ma,
a falan yi siga ayi mafurɛn.

¹⁶ A kundani fulun

alo dugi fixɛna,

a ige xundin xuya bɔxɔn ma
alo xubena,

¹⁷ a balabalan kɛsɛn nagodo.

Nde nɔɛ a xunbenla raxaɗɗɛ?

¹⁸ Koni a falan ti nɛn,
ige xundin yi xuya ayi.

A foyen nafa, igene yi godo.

¹⁹ A yi a falane makɛnɛn Yaxuba bɔnsɔnna
xɔn.

A bata tɔnne nun sariyane sɛbɛ Isirayila xa.

²⁰ A mi na ɗɔxɔnna ligaxi siya gbɛtɛ yo xa.
E mi a sariyane kolon.

Tantunna Alatala xa!

148

Daala birin xa Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!

Ɛ tan naxanye kore xɔnna ma,

ɛ Alatala tantun.

Ɛ tan naxanye kore,

ɛ a tantun.

² Ɛ tan a malekaɗe birin xa a tantun.

Ɛ tan a ganla birin,

ɛ a tantun.

³ Sogen nun kikena, ɛ a tantun.

Ɛ tan saren naxanye yilenma,

ɛ a tantun.

⁴ Ɛ a tantun,

ɛ tan naxanye ariyanna yi,

e nun ɛ tan

igen naxanye kore walaxan fari.

⁵ Ɛ Alatala xinla tantun!

Amasɔtɔ e daxi a yamarin nan bun ma.

⁶ A yi e ti e funfuni habadan han habadan.

A yi yamarin fi

naxan mi matandε mumε.

- 7 Ε Alatala tantun bɔxɔ xɔnna fari,
 ε tan ige yi sube magaxuxine,
 ε tan fɔxɔ igen tilinne,
 8 kuye sarinna, balabalan kεsεna,
 kundaan nun ige xundina,
 foye gbeen naxan a falan suxu,
 9 ε tan geyane nun yire matexine,
 wudi bogilane nun sumanne birin,
 10 burunna subene nun xuruseene,
 xɔline nun bubu seene,
 11 bɔxɔn mangane nun siyane birin,
 ε tan kuntigine
 nun kitisaan naxanye birin bɔxɔn ma,
 12 banxulanne nun sungutunne,
 xεmε fonne nun dii jɔrεne,
 13 ε birin xa Alatala xinla tantun!
 A xili keden peen nan binyaxi.
 A tan nan nɔɔn nabama bɔxɔn nun koren
 xun na.
 14 A bata a tɔgɔndiya muxune sεnbε so.
 Isirayila muxune rafan a ma han!

Tantunna Alatala xa!

149

Tantun βεtina

- 1 Tantunna Ala xa!
 Ε βεti nεnεn ba Alatala xa.
 Ε a tantun a tɔgɔndiya muxune malanni.
 2 Isirayila muxune, ε sεwa,
 a tan nan ε daxi.
 Siyon muxune xa jaxan e mangan na.
 3 E xa e bodon,
 e yi Ala tantun,
 e tanbanna nun bɔlɔnna maxa a xa.
 4 Alatalaa muxune a kεnεnxi,
 naxanye limaniyaxi,
 a ne rakisima nεn.
 5 Tɔgɔndiya muxune xa jaxan,
 e binyen fi Ala ma,
 e sɔnxɔ sεwani e sadene ma.
 6 E xa lu Ala tantunjε,
 e yi silanfan dε firin kannna suxu e yii,
 7 e e gbeen jɔxɔ siyane ra,
 e siya gbεtεne jaxankata.
 8 E yi yɔlɔnxɔnna sa e mangane ma,
 e yi e kuntigine xidi wuren na.
 9 E yi e jaxankata
 alo e yalagi feen sεbεxi kii naxan yi.
 A tɔgɔndiya muxune birin ma xunna kenla
 nan na ra.

Tantunna Alatala xa!

150

Ε Ala tantun

- 1 Tantunna Alatala xa!
 Ε Ala tantun a yire sarijanxini,
 ε a sεnbεn tantun kore xɔnna ma.
 2 Ε a tantun a wali gbeene fe ra.
 Ε a tantun bayo a gbo han!
 3 Ε a tantun xɔta xuiin na.
 Ε a tantun bɔlɔnna nun kondenni.
 4 Ε a tantun tanbanni
 e nun sεwa fare bodonni.
 Ε a tantun maxa se luti kanne nun xulenne
 ra.
 5 Ε a tantun karijanne ra.
 Ε a tantun karijan xui gbeene ra.
 6 Niimaseene birin xa Alatala tantun!
 Tantunna Ala xa!

Sandane Muluku Sulemani a Sandane

Kitabun yireni ito findixi sanda wuyaxi malanxin nan na e nun xaranne lan fe kolonna ma. E birin malanxi Muluku Sulemani a mangayaan waxatin nin, naxan yi yatexi fe kolon gbeen na Isirayila yamanani. Muluku Sulemani a fe kolonna fataxi Ala nan na bayo a na nan maxandi Ala ra a findi mangan na waxatin naxan yi. (Mangane Singen 3.9) Na fe kolonna yi siya gbetene mabandunma Ala ma amasoto Sulemani xinla soto nen dunuɲa yi han yamanan gbeteye mangane yi lu fe e tuli matideni a fe kolonna falane ra. (Mangane Singena 10.24) Anu, sandani itoe naxa, “Fe kolonna fɔlɔma Alatala yeeragaxun nan ma.” (Sandane 9.10) Nayi, manga yo yi fama a tuli matideni Sulemani a sandane ra, na Isirayilaa Alaa fe nan mema. Sandani itoe en xaranɲe dunuɲa yi gidi kii tinxinin ma nen to naxan Ala kenɛɲɛ.

Sandane tɔnɔna

¹ Dawuda dii xɛmɛn Sulemani a sandane, Isirayila Mangana.

² Sandani itoe seɓɛxi nen alogo muxune xa fe kolonna nun xurun
soto

e yi xaxilimaya falane famu

³ alogo e xa xuru, e xaxili soto

e tinxinna nun kiti sa kenden nun fe fajin
liga,

⁴ fe kolontarene yi e ɲɔxɔ lu, foningene yi kolonna soto, e feene ye fen.

⁵ Fe kolonne xa itoe ramɛ, e yi e fe kolonna fari sa, xaxilimane yi fatan muxune maxadɛ

⁶ alogo e xa sandane nun taline bunna
kolon
e nun fe kolonne wundo falane nun e maxodin tilinxine.

⁷ Xaxilimayaan fɔlɔma Alatala yeeragaxun nan ma. Fe kolonna nun xurun naɲaxu xaxilitarene nan ma.

⁸ N ma diina, i fafe nɛma i xuru falane tiyɛ, i tuli mati a ra, i nama i ngaa kawandi falane beɲin.

⁹ E luxi nen alo mangaya kɔmɔtina i xunna alo ɲɛɛna i kɔɛ i maxidi seen na.

¹⁰ N ma diina, xa yulubitone kata i mayendendeni, i nama tin de!

¹¹ Xa e a fala i xa, e naxa, “Fa nxu fɔxɔ ra! En sa dɔxɔ muxuna nde yeɛ ra, en yi a faxa.

En sa fu sɔntarena ndee ma,

¹² en yi e ɲɛɲene ralɔ ayi alo gaburun muxun gerunma kii naxan yi, e gbindin birin alo en tan nan yi sayaan na.

¹³ En se faji kenden sifan birin sɔtoma nen en yi en ma banxine rafe se tongoxine ra.

¹⁴ Nxu na seene yitaxun, i fan i gbeen sɔtoma nen, en ma gbetine birin yi malan gbeti sase kedenna kui.”

¹⁵ N ma diina, i nama bira ne fɔxɔ ra mumɛ! I nama bira ne kiraan fɔxɔ ra de!

¹⁶ E gima siga fe ɲaxin nabadeni, e mafura wunla ramine.

¹⁷ Naxan na lutin nati xoline yeɛ ra xoline yeɛn tixi a ra, a na ligan nen fufafu.

¹⁸ Muxu sifani ito lutin natima e yetɛ nan yeɛ ra, e yanfan soma e yetɛ nan ma.

¹⁹ Awa, naxanye kunfama se muɲaxine xɔn, ne niin luma na nin.

Xaxilimayaan falan tima

²⁰ Xaxilimayaan* falan tima kirane xɔn, a xuini te yamaan malandeni,

²¹ a sɔnxɔma kira xunne ma yamaan gbo denaxan yi, a kawandin ba taan so deene ra.

²² A naxa, “ɛ tan fe kolontarene, fe kolontareyaan nafaɲɛ ɛ ma han waxatin mundun yi? ɛ tan magele tiine,

* **1:20:** xaxilimayana: Sandani ito kui, xaxilimayaan bata findi muxun na naxan adamadiine kawandima alogo e xa fe kolonna soto.

magelen nafan_{ne} ε ma
han waxatin mundun yi,
xaxilitarene yi kolonna ra_{na}xu?

²³ N na ε s_{on}na fala,
ε n xuiin name.

Nayi, n nan n ma niin sa ε yii,
n yi n ma falane ma_{ke}nen ε xa.

²⁴ Koni bayo n bata ε xili,
ε tondixi n ma xinla ra_{ti}_{ne},
n yi n yiini bandun ε xa,
ε mi a suxu,

²⁵ ε yi ε me n ma ma_xadi xuine birin na
n yi ε s_{on}na fala ε xa,

ε mi na ya_{te},

²⁶ nayi, gbalon na ε s_ot_o,
n fan gelema ε ma nen.

Fe magaxuxin na ε s_ot_o,
n yi ε ma_{ge}le.

²⁷ Fe magaxuxin fama ε ma nen
alo tule gbeena,

gbalona ε s_ot_oma

alo foye gbeen na keli,

t_or_oyaan nun nii yif_oren yi ε yili.”

²⁸ “Na waxatini,
ε n xilima nen ε ma_{li}deni
koni n mi ε ya_{bi}ma,
ε yi n fen koni ε mi n to_{ma}.

²⁹ Amas_ot_o ε bata kolonna ra_{na}xu,
ε yi ε me Alatala ye_εragaxun na,

³⁰ bayo ε mi tin n ma ma_xadi xuine ra_{me},
n to ε s_{on}na fala ε xa,

na yi ra_{na}xu ε ma.

³¹ E sigati kiin saranna s_ot_oma nen,
ε wasa ε ke_wanle ra.

³² Amas_ot_o fe kolontarene faxama nen e
dina suxutareyani,
xaxilitarene yi halagi e b_ote rabani.

³³ Koni naxan na a tuli mati n na,
na ratangama nen a lu b_one xunbenli
t_oron mi a magaxuma.”

2

Fekolonna luxi nen alo nafulu luxunxina

¹ N ma diina, xa i n ma falane suxu,
xa i n ma yamarine suxu,

² xa i fe kolonna xaranne ra_{me},
i yi kata e famudeni,

³ xa i xaxilimayaan fen,
i yi i xui ramini a famun feen na,

⁴ xa i a fen alo gbetina,

i yi a x_on fen alo nafulu luxunxina

⁵ nayi, i Alatala ye_εragaxun famuma nen
i yi Ala kolonna s_ot_o.

⁶ Amas_ot_o Alatala nan fekolonna fima,
kolonna nun xaxilimayaan fataxi a falane
nan na.

⁷ A muxu fa_{ji}ne malima,
naxanye sigan tima fe_{ta}reyani,
a ne ye masansanma
alo wure lefana e rabilinni.

⁸ Naxanye sigan tima tinxinni,
a ne ra_{ta}ngama.

A yi a muxu t_og_ondiyaxine kantan.

⁹ Xa i n xuiin name,
i tinxinna nun kiti sa ke_{nd}en
nun fe fa_{ji}n nun kira fa_{ji}n birin famuma
nen.

¹⁰ Amas_ot_o fe kolonna luma nen i yi,
kolonna yi i nii yifan i ma.

¹¹ I na feene ye fen,
na i ra_{ta}ngama nen
famun yi i kantan.

¹² E yi i xunba ke_wali na_xin kiraan ma,
e i ra_{ta}nga wuledene falane ma

¹³ naxanye kira tinxinxin be_{ji}nma
e siga kira yidimixine x_on

¹⁴ naxanye se_wan fe na_xin li_{ga}deni,
e yi na_xan fe na_xin na tinxintareyani

¹⁵ naxanye sigati ki mi tinxin,
e ke_wanle kobi.

¹⁶ I xunbama na_xalan yalunxin yii na kii
nin.

Muxu gb_ete_{na} na_xanla mi n_oe i ra_{ku}nfe fala
na_xumene ra,

¹⁷ na_xanla na_xan bata a me a xe_men na
a d_ox_o xe_men na_xan x_on a sungutun waxa-
tini

a yi na_nan na futu layirin x_on
a na_xan xidi Ala ye_{ta}gi.

¹⁸ A ke_wanle findima b_on_on nan na a ma,
a sigati kiin yi a xali sayani.

¹⁹ Naxan na siga a konni,
na mi fa xe_{te}ma

a mi fa nii rakisin kiraan mas_ot_oma mumε!

²⁰ I sigama muxu fa_{ji}ne kiraan x_on na kii
nin,

i lu tinxinyaan fari.

²¹ Amas_ot_o muxu fa_{ji}ne siimayaan s_ot_oma
nen yamanani.

Fe mi muxun naxanye ra,

ne luma nen yamanani.

²² Koni muxu jaxine bama nen yamanani, yanfantenne yi raxori.

3

Fe kolonna tɔnɔna

¹ N ma diina,

i nama jinan n ma xaranna xɔn,

i xa n ma yamarine suxu,

² amasɔtɔ e i ya siimayaan xɔnkuyama ayi nen,

i ya bɔjɛ xunbeli jɛɛne yi fari sa.

³ Hinanna nun lannayaan nama jnan i yi,

e bira i kɔɛ jɛɛn na,

i e sa i bɔjɛni.

⁴ Nayi, i marafanna nun xili fajin sɔtɔma nen,

Ala nun muxune ra.

⁵ I yigin sa Alatala yi i bɔjɛn ma feu!

I nama la i ya xaxilimayaan na.

⁶ I xa Ala kolon i ya feene birin yi,

a tan yi i ya kirane matinxin.

⁷ I nama i yɛɛ yatɛ fe kolonna ra.

Gaxu Alatala yɛɛ ra,

i masiga fe jaxin na.

⁸ Na findima nen kendɛyaan na i fatini,

a yi i xɔnne sɛnbɛ so.

⁹ Alatala binya i yii seene ra

e nun i ya bogi se xabaxi singene.

¹⁰ Nayi, i ya sagane rafema nen kenken,

i ya kundine yi rafe manpaan nenɛn na

han e bɔxɔn a ma.

¹¹ N ma diina,

Alatala nɛma i xurɛ,

i nama yo na ma.

A nɛma i sɔnna yitɛ i ra,

i nama xɔlɔ.

¹² Amasɔtɔ Alatala a xanuntenne xuruma, alo dii fafan nafan dii xɛmɛna.

¹³ Sɛwan na kanna xa,

naxan na fekolonna sɔtɔ,

naxan na famunna sɔtɔ.

¹⁴ Amasɔtɔ a tɔnɔn gbo

dangu gbetin na,

a seen naxanye sɔtɔma,

ne fisa xɛmaan xa.

¹⁵ A fan dangu bɔxɔ bun nafunla ra,

i waxɔn se yo mi nɔɛ sɛ a ma.

¹⁶ A siimaya xɔnkuyen fima muxun ma,

a nafunla nun binyen fi a ma.

¹⁷ A kirane birin fan,

bɔjɛ xunbenla nan ne ra.

¹⁸ Naxanye fekolonna fenma

a findixi siimaya wudin nan na ne xa.

Naxanye a sɔtɔma,

sɛwan ne xa.

¹⁹ Alatala bɔxɔn nafalaxi fe kolonna nan xɔn,

a famun yi kuyen da,

²⁰ tilinne rabixi a kolonna nan ma,

kundane yi xiila rafa.

²¹ N ma diina,

xaxilimayaan namara,

i feene yɛ fen,

i lu na fari waxatin birin.

²² Na findima nen siimayaan na i niin xa,

a lu alo jɛɛna i kɔɛ.

²³ Nayi, i sigan tima nen xaxili sani i ya

kiraan xɔn,

i mi i sanna radinjɛ sese ra.

²⁴ I na i sa, i mi gaxuɛ.

I nɛma saxi, i ya xixɔnla jaxunma nen.

²⁵ I nama gaxu fe magaxuxi yo yɛɛ ra

naxan fe sanja ma kedenni,

hanma gbalon naxan muxu jaxine sɔtɔma,

²⁶ amasɔtɔ Alatala findima nen i ya xaxili ragidin na.

A i sanne ratanga luti ratixine birin ma.

²⁷ I nama tondi fe fajin nabɛ muxune xa,

naxanye daxa e a sɔtɔ,

xa fɛɛna i xa.

²⁸ Xa sena i yii iki,

i nama a fala i adamadi boden xa,

i naxa, "Siga, tila i fa,

n na a soma i yii!"

²⁹ I nama fe jaxini tɔn i adamadi boden xili ma,

a nɛma dɔxi i fɛma lannayani.

³⁰ I nama muxun kansun

xa yo mi i xa,

a mi fe jaxi ligaxi i ra.

³¹ I nama gbalotɔn maxɔxɔlɔn,

i nama a kira yo sugandi.

³² Amasɔtɔ muxu jaxin mi rafan Alatala ma,

koni Alaa wundo feene muxu fajine nan xa.

33 Alatala dangan muxu jaxina denbayaan
fɔxɔ ra,
koni a barakan sama nen tinxin muxune
konni.
34 A magele ti wasoxine magelema nen,
koni a hinanma nen yete magodone ra.
35 Fekolonne binyen nan sɔtɔma e keen na,
koni xaxilitarene yagi gbeen nan sɔtɔma.

4

Fe kolonna sɔtɔfena

1 N ma diine,
ε n tan fafana maxuru falane rame.
ε liga ε yeren ma
alogo ε xa xaxilimayaan kolonna sɔtɔ.
2 N yi n ma fe kolon kenden so ε yii.
ε nama n ma xaranna woli ayi.
3 N yi n baba konni waxatin naxan yi,
n nga n nafan nen han alo dii kedenna.
4 N baba yi n xaranma ikiini, a naxa,
“N ma falane rame ki faji,
i n ma yamarine suxu, alogo i xa kisi.
5 Fekolonna nun xaxilimayaan fen,
i nama jinan n ma falane xɔn.
I nama ne sese xɔn bejin.
6 I nama fekolonna rabevin,
a i kantanma nen,
a xa rafan i ma, a i ratangama nen.
7 Fekolonna fɔlɔn findixi xaxili fenna nan
na.
Hali i sɔtɔ seene birin fi,
alogo i xa xaxilimayaan sɔtɔ.
8 Fekolonna ramara,
a i findima nen muxu gbeen na,
i yii firinna dɔxɔ a bun,
a binyen fima i ma nen.
9 A luma nen
alo i xunna na maxidi hinanna ra,
alo manga kɔmɔti mayilenxin na so i xun
na.”
10 I tuli mati n ma diina,
i tin n ma falan ma,
i jee wuyaxi sɔtɔma nen i ya siimayaan na.
11 N bata i xaran fe kolonna kiraan ma,
n na i matinxinma sigati ki tinxinxin ma.
12 Nayi, i sanna mi raxide siga tideni,
i mi bire i gideni.
13 I xurun naxan sɔtɔxi,
na ramara,
kankan a ma
amasɔtɔ i ya siimayaan binla na a ra.

14 I nama ti muxu jaxine kiraan xɔn,
i nama bira fe jaxi rabane fɔxɔ ra.
15 I masiga e kiraan na.
I nama dangu a xɔn.
A matanga,
i dangu yire gbete.
16 Muxu jaxin mi nɔe xiyε,
xa a mi fe jaxin liga.
Xixɔnla a gima e ma nen,
xa e munma muxun nabira.
17 Amasɔtɔ e baloma fe jaxin nan na,
gbalon nafan e ma
alo e na dɔlɔn min.

18 Tinxin muxune sigati kiin fixa
alo kuye yi yalanna subaxani,
kenenna naxan sigan mine
han yanyin yi defe.
19 Koni muxu jaxine sigati kiin findixi
dimin nan na.
E mi na seen toma
naxan e rabire.

20 N ma diina,
n ma falane fe liga i yeren ma
i yi i tuli mati n xuiin na.
21 I nama jinan e xɔn,
koni e ramara i bɔjɛni.
22 Naxanye birin e sɔtɔma
e siimayaan nun kendeyaan nan fima ne
ma.
23 I bɔjɛn suxu dangu seen birin na,
amasɔtɔ siimayaan binla nan na ra.
24 I deen natanga wulen ma,
i deen nama yanfa falane ti.
25 I yeen xa lu tixi i yee ra,
i matoon ti tinxinni i yetagi.
26 I dangu kirani tɔn, a yelan,
i xa siga kira kendene nan tun xɔn.
27 I nama kiraan fata yiifanna ma
hanma kɔmenna ma.
I masiga fe jaxin na.

5

I yete ratanga yalunyaan ma

1 N ma diina,
n ma fe kolonna fe liga i yeren ma,
i tuli mati n ma xaxilimaya falane ra
2 alogo i xa feene ye fen,
i lu falan tiye fe kolonni.
3 Yalunden jaxanla fala xuiin jaxun nen
alo kumina,

a fala xuine masalaxun
alo turen fatin ma.

⁴ Koni dɔnxɛn na,
se xɔlɛn nan na ɲaxanla ra
alo mɛnla,

a maxɔlɔn tima nɛn
alo silanfan dɛ firin kannna.*

⁵ A sigati kiin sa tixi sayaan nan ma,
a tinxinxi gaburun nan na.

⁶ A mi tima siimayaan kiraan xɔn,
a bata tantanna kiraan tongo,
anu a mi a kolon.

⁷ N ma diina, nayi n xuiin namɛ,
i nama n fala xuine rawoli ayi.

⁸ Siga kiraan xɔn
naxan makuya na ɲaxalan sifan na
i nama i maso a banxin dɛɛn na

⁹ alogo i nama i ya binyen nadangu muxu
gbɛtɛne ma,
kininkinintaren yi i ya siimayaan kala

¹⁰ muxune yi lugo i ya nafunla ra,
i ya wanla tɔnɔn yi lu muxu gbɛtɛ xa.

¹¹ Dɔnxɛn na, i fatin na xunna kala,
i fasa, i lu kutunɲɛ,

¹² i a falama nɛn, i naxa,
“A mi yi rafan n ma nun
muxun xa n xuru,
naxan na yi n sɔnna fala,

na yi raɲaxuma n bɔɲɛn ma nɛn han!

¹³ N mi yi n karamɔxɔne falane ramɛma,
n mi yi n tuli matima e xaranna ra.

¹⁴ Iki, n bata fa raɲan a ɲaxin na mafurɛn
yamaan birin yɛtagi.”

Iya ɲaxanla xanu

¹⁵ Igen min naxan namaraxi i konni†
naxan minima i yɛtɛ gbee xɔɲinna ra.

¹⁶ I nama lu i gbee tigi igen‡ naxuyɛ ayi taa
yi kirane xɔn

a din yamaan malandene ra.

¹⁷ A xa findi i kedenna gbeen na!
ɛ nun muxu gbɛtɛye nama a taxun
i mi naxanye kolon.

¹⁸ Ala xa barakan sa i ya tigena fe yi,
i yi sɛwa na ɲaxanla xɔn
i naxan dɔxɔ i ya foningeya waxatini

¹⁹ naxan nayabu alo xɛnla,

* **5:4:** Silanfanna: Sofane yɛngeso dɛgɛmana. † **5:15:** igen naxan i konni: Na bunna nɛn fa fala i ya ɲaxanla xa rafan i ma benun i xa yalunyaan liga. ‡ **5:16:** A na a fala fa fala “Tigi igen nama raxuya ayi kirane xɔn” na bunna nɛn i nama bira ɲaxanle fɔxɔ ra, na yi a liga, i ya diine yi xuya ayi muxune konni yamaan yɛ fata i ya yalunyaan na.

a fan alo bolena.

I wasa so a tan nin waxatin birin.

A marafanna nama ba i rasɛwɛ mumɛ!

²⁰ N ma diina,

nanfera gbɛtɛ a ɲaxanla xɔnla i suxuma?

Nanfera i marafanna fenma ɲaxalan gbɛtɛ
ra

i mi naxan kolon?

²¹ Amasɔtɔ Alatala muxun birin sigati kiin
toma,

a kɛwanle birin nakɔrɔsima.

²² Muxu ɲaxin kɛwali ɲaxine nan a suxuma
a yulubine yi a xidi alo lutina.

²³ Naxan mi nɔɛ a yɛtɛ xurɛ,
na a yɛtɛ faxama nɛn.

A daxuya gbeena a ralɔma ayi nɛn.

6

Marakolon falane

¹ N ma diina,

xa i bata dɛ xuiin tongo

i muxu gbɛtɛna donla goronna tongo,

xa i bata layirin xidi muxu gbɛtɛna fena
nde yi,

² xa i bata i xunna raso fena nde yi i fala
xuiin xɔn

xa i bata suxu i ya tuli sa xuine xɔn,

³ nayi i xa ito nan liga

alogo i xa i yɛtɛ ba a yi,

i to bata bira doli kannna ra.

Siga, i sa i yɛtɛ magodo,

i yi i adamadi boden mafan han!

⁴ I nama i matabu,

i nama i yɛɛn naxi,

⁵ fanni i munma xunba a yii,

alo bolena a yɛtɛ sɔtɔma donson na kii
naxan yi,

alo xɔliin naxan a yɛtɛ bama luti ratixin na.

Marakolonna lan salayaan ma

⁶ I tan muxu narixina,

sa dondonla mato.

I miri a fe raba kiin ma,

i yi fekolonna nde sɔtɔ.

⁷ Manga yo mi dondonla xun na,

a xun mato muxu mi na,

kuntigi mi a ma.

⁸ Anu, a donseen namarama a waxatini,

a balon malanma se xaba waxatini.

⁹ I tan muxu narixina,
i luma saxi han waxatin mundun yi?
I kelima xixɔnli waxatin mundun yi?

¹⁰ I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,
¹¹ yiigelitɔyaan yi baga i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo muɗadana.

Xaxilitaren najanna

¹² Muxun naxan wule falane tima
fuyantenna na a ra,
muxu xaxilitarena.
¹³ A yeene magirama bodene yanfadani,
a lanfane rakolon a sanne ra wundoni,
a yiine maliga.
¹⁴ Tinxintareyaan nan a bɔɗɗeni.
A fe ɗaxini tɔnma waxatin birin,
a yengene rakelima.
¹⁵ Nanara, gbalona a sɔtɔma nen xulen,
a halagi sanɗa ma kedenni a yigitεε.

Naxan mi rafan Ala ma

¹⁶ Se sennin nan na
naxanye rapaxu Alatala ma,
han se solofere
a mi tinɗe naxanye ma mumε:
¹⁷ Yeε wasoxine,
wule fala lenne,
sɔntarene faxa yiine,
¹⁸ bɔɗɗen naxan kɔte ɗaxini tɔnma,
sanna naxanye e mafurama siga fe ɗaxi
ligadeni,
¹⁹ wule seren naxanye wulen falama,
e nun muxun naxan yengene rakelima
ngaxakedenmane tagi.

Marakolonna lan yalunyaan ma

²⁰ N ma diina,
i fafe a yamarine suxu,
i nama i nga xaranna rawolε ayi.
²¹ E sa i xaxinli habadan,
e bira i kɔε alo ɗeɗena.
²² E tima nen i yeε ra i ya sigatine yi.
E i kantanma nen i ya xixɔnli,
i na keli, e yi i kawandi.
²³ Amasɔtɔ yamarini itoe luxi nen
alo lenpuna,
xaranni ito findixi kenenna nan na.

* **6:27:** teena: Teen saxi yalunyaan nan ma be. Na bunna neen fa fala yalunyaan muxuna dunuɗa yi gidin birin nan kalama alo teen dugin ganma kii naxan yi.

I xuru falan naxan i sɔnna yitama i ra,
na i tima siimayaan kiraan nan xɔn.
²⁴ E i ratangama nen ɗaxalan yalunxin ma
e nun muxu gbeteɗa ɗaxanla fala
ɗaxumεne.
²⁵ I nama kunfa na ɗaxalan sifan xɔn a
tofanna ma.
I nama tin a i rakunfa a mato faɗin xɔn.
²⁶ Amasɔtɔ yalunden na feen yatema
buru xun kedenna saren nan na,
muxu gbete ɗaxanla i niin nan fɔxɔ ra.
²⁷ Muxun nɔε teen se nen a yibaan kui
hali a dugin birin mi gan ba?*²⁸ Muxun nɔε sigan tiye tee wolonne fari
hali a sanne mi gan ba?
²⁹ Na luxi nen
alo muxun na bira muxu gbeteɗa ɗaxanla
fɔxɔ ra,
a na a yiin din a ra,
na feen saranma a ra nen.

³⁰ Yamaan mi muɗaden najaxuma
xa a seen muɗaxi alogo a xa kamen ba.

³¹ Koni hali na, a na suxu,
fo a xa a se muɗaxin ɗaxɔn fi
dɔxɔ solofere a yanginna ra,
a yii seene birin yi ɗan a konni.

³² Koni xemεn naxan na yalunyaan liga
na xaxili mi na.

Naxan na a liga,
a waxi a yete halagi feen nin.

³³ A bɔnbɔma nen, a rayarabi,
a yagin mi bama a ma.

³⁴ Amasɔtɔ xɔxɔlɔnna xemεn naxajema ayi
nen,

a nema a gbeen ɗaxε,
a mi kininkininɗe.

³⁵ A mi yangin yo rasuxε,
a mi dijɗe,

hali i yanginna fixin na gbo ki yo ki.

7

Marakolonna lan ɗaxalan yalunxina fe ma

¹ N ma diina, n ma falane suxu.

I n ma yamarine suxu.

² N ma yamarine suxu

alogo i xa kisi.

N ma xaranne mara i bɔɗɗeni

alo i ye keɛene makantanma kii naxan yi.
³ E xidi i yiin na,
 i yi e sa i bɔɓɛni.
⁴ Fe kolonna suxu alo i magilena,
 xaxilimayana alo i kon kaana.
⁵ E i ratangama nen yalunde naxanla ma,
 e nun muxu gbɛtɛna naxanla marakunfa
 falane.
⁶ Lɔxɔna nde,
 n yi tixi n ma banxi foye soden na
 n yi tanden matoma,
⁷ n foninge keden nakɔɔsi banxulan fe
 kolontarene ye.
 Xaxili mi yi na banxulanna ma.
⁸ A yi danguma kiraan xɔn,
 denaxan maso naxanla nde konna kira fa-
 taden na
 a yi danguma a banxin mabinni.
⁹ Sogen godomatɔɔn nan yi a ra,
 kɔena a li waxatin naxan yi,
 dimin yi so.
¹⁰ Naxanla yi mini a ralandeni,
 a maxidixi alo yalundena,
 kɔte naxin yi a bɔɓɛni.
¹¹ Xurutaren nan yi a ra
 naxan mi yagima,
 a mi luyɛ a konni mumɛ!
¹² Waxatina nde, a sa kirane xɔn
 waxati gbɛte a sa yama malandene yi,
 a dɔxi xɛmɛne yeɛ ra kira xunne birin na.
¹³ A yi na banxulanna suxu,
 a yi a sunbu.
 A yi a fala a xa a yeɛni yalanxin na, a naxa,
¹⁴ “N bata yi de xuiin tongo
 n xa bɔɓɛ xunbeli saraxan ba Ala xa.
 To n bata a ba, na suben sa banxini.
¹⁵ Nanara, n bata mini i ralandeni.
 N yi i tan nan fenma,
 anu n bata i to!
¹⁶ N bata n ma sadeni tɔn bitingan fajine
 ra,
 Misiran yamanan taa dugine.
¹⁷ N bata mirihi latikɔnɔnna sa a ma,
 e nun wudi ige xiri naxumɛn
 nun sinamon wudi ige xiri naxumɛna.
¹⁸ Fa be, en fa kafu han xɔtɔnni,
 en lu marafanna naxunni!

* **8:1:** fe kolonna: Sandane yireni ito kui, a luxi nen alo fe kolonna yetɛɛn bata findi muxun na alogo a xa yamaan kawandi.

¹⁹ N ma xɛmɛn mi banxini,
 a bata siga yire makuyeni sigatini.
²⁰ A bata a gbɛti saseen xali,
 a rafexi,
 a mi fama fɔ kiken na kɔxɔ.”
²¹ A to fatan falan tiye,
 a yi a mabandun,
 a yi a rakunfa
 a fala naxumɛne xɔn.
²² Sanja ma kedenni,
 a yi bira a fɔxɔ ra
 alo ningen naxan sigama a kɔɛ raxabadeni,
 alo daxun naxan xidima
 alogo a xa xuru,
²³ han xalimakunla yi a bɔɓɛn sɔxɔn,
 alo xɔliin naxan so luti ratixin na,
 a mi a kolon a niin nan bama.
²⁴ Nanara, n ma diine,
 ɛ tuli mati,
 ɛ n ma fala xuine fe liga ɛ yeren ma.
²⁵ ɛ bɔɓɛn nama mayenden
 ɛ bira na naxalan sifan fɔxɔ ra,
 ɛ lɔ ayi a kirane xɔn.
²⁶ A bata muxu wuyaxi rabira.
 A bata xɛmɛn yatɛn naxanye faxa,
 ne nun gali sɛnbɛmaan xasabin lan.
²⁷ A banxin findixi gaburun kira yisoxin
 nan na
 siga laxira yi.

8

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

¹ Fe kolonna* luxi nen
 alo muxun naxan xinla tima,
 fe famunna xa mi a xuini tema iki ba?
 ɛ mi a mɛɛn ba?
² Fekolonna tixi yire matexine
 nun kira xunne nan na alo muxuna.
³ A sɔnxɔma taan kirane
 nun a so deɛne ra, a naxa,
⁴ “N na ɛ tan yamaan nan xilima.
 N falan tima adamadiine birin nan xa.
⁵ ɛ tan fe kolontarene, ɛ nɔxɔ lu.
 ɛ tan xaxilitarene, ɛ findi xaxilimane ra.
⁶ ɛ tuli mati bayo n ma falan kɛnde.
 N fala fajine nan tima ɛ xa.
⁷ N deɛn nɔndin nan falama,
 bayo wule falane rajaxu n ma.
⁸ N de falane birin tinxin,

e sese mi findixi wulen na hanma yanfana.

⁹ E birin fixa xaxilimaan yeε ra yi.

Naxanye bata kolonna soto,
ne e yatexi jandin nan na.

¹⁰ E n ma xaranna fen dangu gbetin na,
e nun kolonna dangu xema kenden na.

¹¹ Amasoto fe kolonna fisa boxo bun na-
funla xa.

A dangu muxun waxon seene birin na.”

¹² “N tan, fe kolonna, n feene famuma.

N muxun malima a xa kolonna soto
a yi feene ye fen.

¹³ Alatala yeεragaxun kui,
fo i fe jaxin najaxu.

N tan, n wason nun yete yigboon nun
kewali jaxine nun wule falane najaxuxi.

¹⁴ N gbeen nan maxadin nun miriya
kenden na.

N tan nan xaxilimaya yeteen na.

N tan nan gbee senben na.

¹⁵ Mangane mangayaan ligama n tan nan
baraka yi,

kuntigine yi tonne doko tinxinni.

¹⁶ Yamana kanne nun muxu gbeene

kiti tinxinxin sama n tan nan xon.

¹⁷ N nafan naxanye ma,

n fan ne rafaanma nen.

Naxanye n fenma,

ne n toma nen.

¹⁸ N nafunla nun binyen fima e ma nen,

e nun herisigen naxanye buma e nun

tinxinyana.

¹⁹ N ma finma seene dangu xema kendena,
N tonon naxan fima,

na dangu gbeti kendena.

²⁰ N kira tinxinxin nan xon,

kiti kendena sama naxan xon.

²¹ N nafan naxanye ma

n keen soma nen ne yii,

n yi e banxine rafe nafunla ra.

²² Alatala n tan nan da a wali folon na,
benun a wali singe bodene, to mi na ra.

²³ N nafala nen xabu waxati folone,
benun dunuɗa yeten xa da.

²⁴ N bare, foxo ige yo mi yi na,
tigi mi yi na igene yi mine denaxan yi.

²⁵ Benun geyane xa doko,
benun geyadine xa malan, n yi da.

²⁶ Ala munma yi boxon nun burunne da,
hanma a gbangbanna xori singena.

²⁷ A to yi kuyen dama, n yi na,
a to yi koren danna kendenma tilinna
ma,

²⁸ a to kundane sa kore,
a yi senben fi tilin igene xunne ma,

²⁹ a yi danna sa foxo igen ma
alogo igene nama dangu na ra
a yi boxon beten sa.

³⁰ Na waxatini n yi walima a dexon
alo a yii rafala kuntigin na.

N yi sewaxi boxo yo boxo a yetagi,
n jaxan a fe ra

³¹ n jaxan a dunuɗa daxin na,
a boxona.

N yi sewa adamadiine fe yi.”

³² “Iki, n ma diine, e tuli mati n na.

Sewan na kanna xa,

naxan na bira n ma kiraan foxo ra.

³³ N nema e xuru falane tiye,

e tuli mati,

e yi fe kolonna soto,

e nama e me a ra.

³⁴ Sewan na kanna xa

naxan na n xuiin name,

naxan na lu n konna de ra boxon birin

a n ma banxin deen kantan.

³⁵ Amasoto naxan na n soto,

na bata siimayaan soto,

a mon yi Alatala kenen.

³⁶ Koni naxan munma n to,

na a yete nan toroma.

Naxan na n najaxu,

sayaan nan nafan na ma.”

9

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

¹ Fe kolonna* bata senbeten solofere ma-
soli,

a banxin ti alo muxuna.

² A bata suben jin,

a minseen nafala,

a donseene doko tabanla ra.

³ A bata a walike jaxanle rasiga

e xa sa a xili xuini ito rawanga taan yire

matexini, e naxa,

⁴ “E tan fe kolontarene,

e fa dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,

* **9:1:** fe kolonna: Falani ito kui, fe kolonna bata findi muxun na a yamaan kawandi.

a falani ito ti ne ma, a naxa,
 5 “E fa n ma donseene don,
 ε n ma minseen min n naxan nafalaxi.
 6 E xεε ε fe kolontareyaan fəxə ra,
 ε kisima nεn,
 nayi ε ti xaxilimayaan kiraan xən.”

Xaxilimaan nun wasodena

7 Naxan na magele tiin maxadi,
 na konbin nan sətəma.
 Naxan na muxu ɲaxin sənna fala a xa,
 na tərəma nεn.
 8 I nama magele tiin sənna fala
 alogo a nama i ɲaxu,
 koni i na fe kolonna sənna fala a xa,
 a i xanuma nεn.
 9 I na fe kolonna maxadi,
 na nde sama nεn a fe kolonna fari.
 I na tinxin muxun xaran,
 na a fekolonna nan xun masama.
 10 Fe kolonna fələma Alatala yεεragaxun
 nan ma.
 Muxu sariɲanxine fe kolonna findixi xaxil-
 imayaan nan na.
 11 N tan fe kolonna,
 n na i siin sogene rawuyama ayi nεn,
 n yi ɲεεna ndee sa i ya siimayaan fari.
 12 Xa i findi fe kolonna ra,
 i tan nan a saranna sətəma.
 Xa i findi magele tiin na,
 i tan nan tərə sətəma.
 13 Xaxilitareyaan luxi nεn
 alo ɲaxanla naxan sənəma.
 Xurutaren na a ra
 naxan mi sese kolon.
 14 A dəxi a banxin dε ra,
 taan yire matexini.
 15 A lu dangu muxune xile mεnni
 naxanye sigama e yεε ra tinxinni.
 16 A naxa, “E tan fe kolontarene,
 ε dangu be binni.”
 Xaxili mi naxanye ma,
 a ne nan xilima.
 17 A naxa, “Minseen naxan muɲaxi
 na nan ɲaxun,
 donseen naxan donxi luxunni
 na nan ɲaxun.”
 18 E mi a kolon a faxa muxune nan mεnni,
 a na ɲaxanla a muxu xilixine sigan laxi-
 rani.

10

Muluku Sulemani a sandane

1 Sulemani a sandane ni itoe ra:
 Dii fe kolonna a fafe rasewama nεn,
 koni dii xaxilitarena a nga tərəma nεn.
 2 Nafunla sətəxina a ɲaxin na,
 na tənə mi na,
 koni tinxinyaan muxun xunbama sayaan
 nin.
 3 Alatala mi tinxin muxune luyε kamεn na,
 koni a muxu ɲaxine fe nataxine kalama.
 4 Muxun naxanye mi walima,
 ne yiigelitəyaan nan xilima,
 koni muxun naxanye tan walima,
 ne nafunla nan sətəma.
 5 Muxun naxan se xabaxine malanma a
 waxatini,
 xaxilimaan nan na kanna ra,
 koni naxan xima se xaba waxatini,
 yagin nan na kanna xa.
 6 Tinxin muxune barakan nan xilima e yεε
 ma.
 Koni muxu ɲaxine fala xuine gballo feene
 nan luxunma.
 7 Tinxin muxune fe na rabira muxune ma,
 e dubama nεn e xa,
 koni muxu ɲaxine xili kalama nεn
 alo se kunxina.
 8 Fe kolonna muxun naxan bəɲeni,
 na tinma nεn yamarine ma.
 Koni xaxilitare falane muxun naxan dε,
 bənən na kanna xa.
 9 Fε mi muxun naxan sigati kii ra,
 na kanna ratangaxi.
 Koni naxan sigan tima tinxintareyaan ki-
 raan xən,
 na fe makεnεnma nεn.
 10 Muxun naxan a yεεn magirama bodene
 yanfadani,
 na yamaan nan tərəma.
 Koni xaxilitare falane muxun naxan dε,
 bənən na kanna xa.
 11 Tinxin muxuna falane fama nii rakisin
 nan na.
 Koni muxu ɲaxine fala xuine gballo feene
 nan luxunma.
 12 Xənnantenyaa yεngene nan nakelima,

koni xanuntenyaan hakene birin nan
ɲanma.

13 Fe kolonna famuma xaxilimana falane
nin,
koni xaxili mi muxun naxan ma,
bosaan nan na kanna xa.

14 Fekolonne kolonna nan namarama,
koni xaxilitarene falan kalan nan tima
xulen.

15 Nafulu kanna sɔtɔ seene nan a
ratangama
alo taa makantanxina.
Koni yiigelitɔyaan nan senbetarene
kalama.

16 Tinxin muxune saranna nan nii rakisin
na.
Koni muxu ɲaxina a sɔtɔ seene nan ton-
goma,
a yulubin liga.

17 Muxun naxan a xuru falane ramema,
na sigan nii rakisin kiraan nan xɔn.
Koni, muxun naxan sɔn falama a xa,
a mi a suxu, na lɔma ayi nen.

18 Nafigin nan xɔnnantenyaa luxunma.
Koni xaxilitaren nan xili kala falane rax-
uyama ayi.

19 Falan na wuya ayi,
haken fan mi ɲanma.
Nayi, xaxilimaan nan a dɛen suxuma.

20 Tinxin muxuna falane dangi gbeti
gbeen na.
Koni muxu ɲaxin bɔɲe yi feen tɔnɔn mi na.

21 Tinxin muxuna falan tɔnɔn muxu
gbege ma,
anu, xaxilitarene faxama
bayo e mi e mirima.

22 Nafunla sɔtɔma Alatala barakan nin.
A mi tɔɔya yo sama a fari.

23 Fe ɲaxi ligan findixi sabaan nan na xax-
ilitaren yii.
Koni xaxilimayaan findixi sɛwan nan na
xaxilimaan yii.

24 Muxu ɲaxin gaxuma naxan yɛɛ ra,

na a sɔtɔma nen.
Koni tinxin muxun tan a waxɔn feene nan
sɔtɔma.

25 Foye gbeen nɛɛn fa dangi,
muxu ɲaxine bata raxɔri,
koni tinxin muxun luma nen habadan.

26 Muluxunna ɲinne ramuluxunma,
tutin fan yɛɛne tɔɔma,
muxu narixin fan na kii nin a xɛ muxun xa.

27 Alatala yɛɛragaxun muxune siimayaan
xɔnkuyama ayi,
koni muxu ɲaxine siin ɲanma nen sinma.

28 Tinxin muxune xaxili tixi sɛwan nan na,
koni muxu ɲaxine yigin kalama nen.

29 Alatalaa kiraan findixi yigiyaden nan na
tinxin muxune xa,
koni a fe ɲaxi rabane kalama nen.

30 Sese mi tinxin muxun nabire,
koni muxu ɲaxine mi nɔɛ luyɛ yamanani.

31 Xaxilima falane minima tinxin muxun
nan dɛ.
Koni wule falane lenne xabama a ra nen.

32 Xa tinxin muxun falan ti,
fanna na a ra,
koni muxu ɲaxine dɛɛn fe ɲaxin nan
falama.

11

1 Sikeela naxan muxun mayendenma
na findixi fe ɲaxin nan na Alatala yɛɛ ra yi.
Koni ligase senseenne a kenɛnxi.

2 Wason fama maraɲaxun nan na.
Koni yetɛ magodon fama fe kolonna nan
na.

3 Muxu fajine fetareya wanle nan e tima
kira fajin xɔn.
Koni yanfantenne tinxintareyaan nan e
halagima.

4 Sese mi nafunla ra Ala kiti sa lɔxɔni.
Koni tinxinna nan muxune xunbama
sayaan ma.

5 Sɔntarene tinxinyaan nan e kiraan
fixama.

Koni fe ɲaxin nan muxu ɲaxin nabirama.

6 Muxu fajine tinxinyaan nan e xunbama,
koni kunfa ɲaxine findima luti ratixin nan
na yanfantenne yεε ra.

7 Muxu ɲaxin na faxa,
a yigin birin bata kala,
a xaxili tixi sɛnɓɛn naxan na,
na bata lɔ ayi.

8 Muxu tinxinxin xunbama nɛn a tɔrɔyani,
na tɔrɔyaan yi sa muxu ɲaxin sɔtɔ a fun-
funi.

9 Ala kolontarena a adamadi bodene halag-
ima a fala xuiin nan na.
Koni tinxin muxune xunbama e fe kolonna
nan xɔn.

10 Xa tinxin muxune sɛwa,
taan birin nan ɲaxanma.
Koni muxu ɲaxine na faxa,
ɲaxaɲaxan nan na ra.

11 Taan sabatima muxu fajine duban nan
xɔn.
Koni a kalama nɛn muxu ɲaxine dɛ xuiin
ma.

12 Naxan na a adamadi boden naɲaxu,
na xaxili mi na.
Koni xaxilimana a dunduma nɛn.

13 Mafala tiin wundo feene nan naminima
kɛnɛnni.
Koni lannaya muxuna e ramarama nɛn.

14 Xa maxadin mi na,
yamaan birama nɛn.
Koni kisin na a ra
xa kawandi muxune wuya ayi.

15 Naxan na a bodena donla goronna
tongo,
na tɔrɔma nɛn yati.
Koni naxan na tondi na dɛ xui sifane ma,
na kanna luma makantanna nin.

16 Naxalan fajin binyen nan sɔtɔma.
Koni xajɛden tan nafunla nan sɔtɔma.

17 Lannaya muxuna a yetɛ nan malima.

Koni kininkinintarena a yetɛ nan tɔrɔma.

18 Muxu ɲaxine walima nɛn fuu!
Koni naxan na tinxinyaan liga,
na saran kɛndɛn nan sɔtɔma.

19 Tinxinyaan fama nii rakisin nan na.
Koni naxan na lu fe ɲaxin fɔxɔ ra,
na faxama nɛn.

20 Muxu bɔɲɛ ɲaxine mi rafan Alatala ma.
Koni fɛ mi naxanye sigati ki ra,
ne nan a kɛnɛnxi.

21 Muxu ɲaxine saranma nɛn e kɛwanle ra.
Koni tinxin muxune xunbama nɛn.

22 Naxalan tofajin na findi xaxilitaren na,
na luxi nɛn alo xɛma wuredin xɔsɛn ɲɔɛɛn
na.

23 Tinxin muxun waxɔn feen nan fe fajin
na,
koni muxu ɲaxine natan nan xɔlɔn na.

24 Muxuna ndee kiin tima
e findi nafulu kanne ra,
gbɛtɛye yi kuma ayi,
e findi yiigelitɔne ra.

25 Muxun naxan luma dubɛ bonne xa,
na bannama nɛn.
Naxan bonne nii yifanma e ma,
na fan nii yifanma a ma nɛn.

26 Naxan na maala malan,
a tondi a matiyɛ,
yamaan na dangama nɛn.
Koni naxan na a mati,
yamaan dubama nɛn na fan xa.

27 Naxan na fe fajin fen
na rafan muxune ma.
Koni naxan na fe ɲaxin fen,
na yati a sɔtɔma nɛn.

28 Naxan na la a nafunle ra,
na birama nɛn.
Koni tinxin muxune sabatima nɛn
alo ɲɔxɔndena.

29 Naxan na a denbayaan tɔrɔ
na mi kɛɛ sɔtɔma fɔ foyena.
Xaxilitarene luma nɛn fe kolonne
konyiyani.

30 Tinxin muxune kewanle luxi nen
alo siimaya wudina.
Fe kolonna naxan yi,
na muxune niin nan nakisima.

31 Tinxin muxuna a saranna sotoma
dunuja yi,
e faxi fa muxu jaxine nun yulubi kanne.

12

1 Xurun nafan naxan ma,
fe kolonna fan nafan na kanna ma.
Naxan mi tinje bonne xa a sonna fala a xa,
xaxilitaren nan na kanna ra.

2 Muxu fajin Alatala kenema.
Koni Alatala kotade jaxin yalagima nen.

3 Muxun mi sabatima fe jaxin xon.
Koni tinxin muxune salenne bitinma nen
ken.

4 Naxalan kenden nan a xemena xunna
kenla ra.
Koni jaxalan yagitaren luxi nen a xemena xa
alo xori xole furena.

5 Tinxin muxune miriyane findixi kiti
kenden nan na.
Koni muxu jaxine fe yitonxine yanfan nan
tima.

6 Muxu jaxine falane findixi faxes ti woson
nan na.
Koni muxu fajine dexuina e xunbama nen.

7 Muxu jaxine na bira,
e raxarima nen.
Koni tinxin muxune denbayaan sabatima
nen.

8 Muxun matoxoma a xaxilimayaan nan
ma fe ra.
Koni naxan baje jaxu,
na rajaxuma nen.

9 A fisa walike keden yi lu i yii,
i lu muxudiyani,
benun i xa i yete findi muxu gbeen na,
donseen yi dasa i ma.

10 Tinxin muxuna a yengi doxoma a xu-
ruseene xon nen.
Koni kininkinin mi muxu jaxine yi mumel!

11 Naxan na a boxon nawali,
na lugoma nen.
Koni naxan na bira fe fuune foxo ra,
na xaxili mi na.

12 Muxu jaxine kunfama se mujaxine nan
xon.
Koni tinxin muxune salenne sabatin nen.

13 Muxu jaxina hake falane a suxuma nen
alo luti ratixina.
Koni tinxin muxun futuxuluma nen
toroyaan yii.

14 Muxun fala xuiin nan a ralugoma se
fajine ra,
a wali xonna yi findi a saranna ra.

15 Xaxilitarena a yete sigati kiin nan yatexi
kira kenden na.
Koni fe kolonna nan a tuli matima maxadi
xuine ra.

16 Xaxilitarena a xolon mayitama nen ma-
furen.
Koni xaxilimaan yagi feen suturama nen.

17 Naxan na sereyaan ba jondini,
na tinxinna nan fenma.
Koni wule seren yanfan nan tima.

18 Naxan na falan ti a xunna yi,
na muxune baje nan kalama
alo degemaan nan segen tima.
Koni fe kolonne falane dandanna nan
tima.

19 Jondin luma nen habadan.
Koni wulen sii mi na.

20 Naxanye fe jaxine yitonma,
yanfan nan ne baje ni.
Koni sewan na kanna xa
naxan baje xunbenla rasoma.

21 Fe jaxi yo mi tinxin muxune liye.
Koni fe jaxin nan muxu jaxin sotoma han
a wasa.

22 Wule falane mi rafan Alatala ma.
Koni jondi falane rafan a ma.

23 Xaxilimana a kolonna luxunma nen.
Koni xaxilitarene e daxuyaana nawangama
nen.

24 Naxanye walima a xɔdɛxɛn na,
ne mangayaan sɔtɔma nɛn.
Koni salantenna raɲanma konyiyaan nin.

25 Kɔntɔfinla muxun bɔɲɛn tɔrɔma nɛn.
Koni fala faɲina a rasewama nɛn.

26 Tinxin muxun findixi yeɛratiin nan na a
xɔyin xa.
Koni muxu ɲaxine kirana e ralɔma ayi nɛn.

27 Salantenna na mini donsoyani,
a mi sube gan daxin sɔtɛ.
Koni naxan walima a xɔdɛxɛn na,
na se kɛndɛn nan sɔtɔma.

28 Siimayaan sɔtɔma tinxinna kiraan nan
xɔn.
Na kiraan mi tinxinxi sayaan na.

13

1 Diine fafe nɛma e xuru falane tiye
xaxilimane e tuli matima a ra nɛn.
Koni magele tiin na maxadi,
a mi na ramɛma.

2 Muxun balo faɲin sɔtɔma a fala xuine nan
xɔn.
Koni tinxintarene kunfahi gbalon nan xɔn.

3 Naxan na a dɛɛn suxu,
na a niin natangama nɛn.
Naxan falan tima ɲaxi ra,
na bɔnɔn nan fenma a yetɛ xa.

4 Muxu narixin kunfama seene xɔn
anu sese mi a yii.
Koni naxanye walima,
ne wasama nɛn feu.

5 Wulen naɲaxu tinxin muxun ma.
Koni muxu ɲaxin xunna godon nun yagin
nan xilima a yetɛ ma.

6 Fɛ mi naxan sigati ki ra,
tinxinyaan na rakantanma nɛn.
Koni fe ɲaxin nan yulubitɔn nabirama.

7 Muxuna nde a yetɛ findima se kanna ra,
anu sese mi a yii.
Muxu gbɛtɛ a yetɛ findima setaren na,
anu nafulu gbeena a yii.

8 Muxuna nafunla nɔɛ a xunbɛ nɛn.
Anu, muxune mi e kɔnkɔma yiigelitɔn tan
ma.

9 Tinxin muxune luma sɛwan nin
kɛnɛnyani.
Koni muxu ɲaxine luxi nɛn alo lɛnpun na
tu.

10 Wason yeɛngɛne nan nakelima.
Koni naxanye e tuli matima maxadi xuine
ra,
fe kolonyaana ne nin.

11 Seen naxanye sɔtɔxi a ɲaxin na mafuren,
ne sigan ɲanɲɛ nɛn.
Koni naxanye sɔtɔxi a faɲin na ndedi ndedi,
ne xun masama nɛn.

12 Yigi makuyen muxun tunnaxɔlɔma a ma
nɛn.
Koni muxun waxɔn feen na liga a xa,
na a nii yifanma a ma nɛn
alo siimaya wudin yetɛna.

13 Naxan na a mɛ maxadi xuiin na,
na kanna a saranna sɔtɔma nɛn.
Naxan fan na yamarin suxu,
na fan a saranna sɔtɔma nɛn.

14 Fe kolonne xaranna fama nii rakisin nan
na,
a muxun ba sayaan lutin na.

15 Xaxilimaan muxune kɛnɛn.
Koni yanfantenna kiraan mi raɲanma a
ma.

16 Xaxilimaan feen ligama a kolonna nan
xɔn.
Koni xaxilitarena a daxuyaana nan
nawangama.

17 Xɛra ɲaxin birama kɔntɔfinla nin.
Koni xɛra tinxinxin dandanna nan tima.

18 Naxan mi a tuli matiyɛ a xuru falane ra,
na yiigelitɔyaana nun yagin sɔtɔma nɛn.
Koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala
muxune ra,
na binyama nɛn.

19 Muxun waxɔn feen na liga,
na a nii yifanma a ma nɛn.
Koni a mi rafan xaxilitarene ma,
e xɛtɛ fe ɲaxin fɔxɔ ra.

20 Naxan nun fekolonne sigan tima,
na fe kolonna tima nen.
Koni xaxilitarene xoyine tərɔma nen.

21 Tərɔyaan yulubitɔɔn nan fɔxɔ ra.
Koni hɛrin nan tinxin muxun saranna ra.

22 Muxu fajin keɛn luma a mamandenne
yɛɛ ra nen.
Koni yulubitɔna nafunle sa findima tinxin
muxune nan gbee ra.

23 Yiigelitɔne xɛɛn naxan bima na donse
gbeen nan fima.
Koni kiti sa kobina a birin naminima nen.

24 Naxan mi a diin bulanma a sɔnne ma,
na kannna diin mi rafan a ma.
Koni naxan a diin xanuxi,
na kannna a xuruma nen.

25 Tinxin muxuna a dɛgema nen han a lugo.
Koni muxu jaxin luma nen kamen na tun.

14

1 Naxalan xaxilimana a denbayani tɔnma
nen,
koni xaxilitarena a gbeen kalama nen a
yɛɛ ra.

2 Naxan sigati kiin fan,
na gaxuma Alatala nan yɛɛ ra.
Koni naxan sigan tima tinxintareyani,
na Ala rajaxuma nen.

3 Wason nan sabatixi xaxilitaren dɛ,
koni fekolonne falane e rakantanma nen.

4 Xa tura mi na, sagan gelima nen,
bayo jingen fangan nan xɛɛ biin tɔnɔn
gboma ayi.

5 Sere tinxinxin mi wulen falama,
koni wule seren wulen nan falama.

6 Magele tiin fe kolonna fenma nen,
a mi a toma.
Koni fe kolonna sɔtɔn mi raxɔlɔ xaxilimaan
xɔn.

7 I makuya xaxilitaren na,
amasɔtɔ fe kolonna falan mi a dɛ.

8 Xaxilimana a mirima a sigati kiin nan ma,

na nan a fe kolonna ra.
Koni xaxilitaren yanfan naxanye soma,
ne nan a daxuyaana na.

9 Tagi yitɔnna bɔtɛ mi xaxilitarene xa,
koni jɛnige fajiyaan toma muxu fajine
nan tagi.

10 Muxun nan a bɔjɛn xɔlɔ feen kolon,
muxu gbɛtɛ mi nɔɛ a sɛwan fan kolonjɛ.

11 Muxu jaxine banxin kalama nen.
Koni muxu fajine bubun sabatima nen.

12 Kirana nde tinxin adamadiin yɛɛ ra yi,
koni a rajanma sayaana nan ma.

13 Muxun gele nen, a bɔjɛn tɔrɔxi,
dɔnxɛn na sɛwan yi findi sunun na.

14 Dɛnkɛlyataren wasama nen a kewanle
tɔnɔn na,
koni muxu fajin fisa a xa.

15 Fe kolontaren la fena ngaana na,
koni xaxilimana a mirima nen a sigati kiin
ma.

16 Fekolonna gaxun fe jaxin na nen,
a masiga a ra,
koni xaxilitaren susuma a ra nen,
a so a yi.

17 Naxan xɔlɔn mafuren,
na xaxilitareyaana nan ligama,
kɔtade jaxin najaxu muxune ma.

18 Kɔmɔyaana nan fe kolontarene yii e keɛn
na,
koni kolonna luxi
alo xaxilimane mangaya taxamaseri
kɔmɔtina.

19 Muxu jaxine e mafelenma muxu fajine
nan bun ma,
fe jaxi rabane yi lu tinxin muxune dɛɛn na.

20 Yiigelitɔɔn najaxu hali a lanfane ma,
koni nafulu kannna xoyine wuya.

21 Naxan a adamadi boden najaxuma,
hakɛ kannna nan na ra.
Koni sɛwan na kannna xa
naxan kininkininma yiigelitɔne ma.

22 Naxanye fe ɲaxini tɔnma,
ne mi lɔma ayi ba?
Koni naxanye fe fajin mirima,
hinanna nun lannayaan ne nan xa.

23 Tɔnɔn wali xɔdɛxɛ birin yi
koni falan gbansanna fama yiigelitɔyaan
nan na.

24 Nafunla luxi nɛn
alo fekolonne mangaya taxamaseri
kɔmɔtina,
koni xaxilitarene daxuyaan naɲanma dax-
uyaan nan ma.

25 Sere ɲɔndi falan muxune niine rakisima,
koni wule seren yanfan nan soma.

26 Naxan gaxuxi Alatala yɛɛ ra,
na ratangaxi,
yigiyadena a diine xa.

27 Siimayaan binla nan Alatala yɛɛragaxun
na,
a muxun bama nɛn sayaan lutin na.

28 Yamaan na gbo ayi,
mangana binyen nan na ra,
yamaan na xurunɲɛ ayi,
kalan nan na ra mangan ma.

29 Naxan diɲa, na famunna gbo.
Koni naxan xɔlɔn xulɛn,
na a xaxilitareyaan nan mayitama.

30 Bɔɲɛ xunbenla nan kɛndɛyaan na fatin
xa.
Koni xɔxɔlɔnna findixi furen nan na fatini.

31 Naxan na sɛnbɛtarene ɲaxankata,
na e da mangan nan naɲaxuxi.
Koni naxan na hinan tɔrɔ muxune ra,
na bata Ala binya.

32 Muxu ɲaxina wali ɲaxin nan a rabirama,
koni hali sayaan tinxin muxun li,
a yigiyaden sɔtɔma nɛn.

33 Fe kolonna xaxilimaan nan bɔɲɛ yi,
koni hali xaxilitarene yɛ, a makɛnɛnxi.

34 Tinxinyaan nan yamanan nasabatima,
koni yulubin findixi yagin nan na siyane
ma.

35 Walikɛ xaxilimaan nafan mangan ma,
koni naxan marayagin tima,
a xɔlɔma nɛn na ma.

15

1 Yabi fajin xɔlɔn ɲanma nɛn,
koni fala xɔlɛn xɔlɔn fari saan nɛn.

2 Fe kolonne falane kolonna nan sɛnbɛ
soma,
koni daxuya falan nan minima xaxilitaren
dɛ han!

3 Alatala yɛɛn yiren birin na,
a muxu ɲaxine nun muxu fajine
rakɔrɔsima.

4 Fala fajin luxi nɛn alo siimaya wudina,
koni yanfantanya falan muxun niin nan
tɔrɔma.

5 Xaxilitaren fafe a kawandi xuiin mi rafan
a ma,
koni naxan a tuli matima a sɔnna fala
muxun na,
xaxilimaan nan na ra.

6 Nafulu gbeen luma nɛn tinxin muxuna
banxini,
koni muxu ɲaxine sɔtɔ seen fama
kɔntɔfinla nan na.

7 Fe kolonne falane kolonna nan nax-
uyama ayi,
koni xaxilitarene bɔɲɛn mi na kiini.

8 Muxu ɲaxine saraxan findixi haramun
nan na Alatala xa,
koni muxu fajine maxandin nafan Alatala
ma.

9 Muxu ɲaxine kiraan naɲaxu Alatala ma.
Koni naxan tinxinna fenma na rafan a ma.

10 Naxan na kiraan beɲin,
na kanna xuruma nɛn ki xɔdɛxɛni.
A mi rafan naxan ma a sɔnna xa fala,
na kanna faxama nɛn.

11 Alatala laxira nun yahannama yiren
birin toma,
e faxi fa naxan muxun bɔɲɛni!

12 Maxadin mi rafan magele tiin ma,
a mi sigama fekolonne fɛma.

- 13 Sɛwan yɛtagini yalanma nɛn,
koni nii yifɔrɛn fama bɔɲɛ kalan nan xɔn.
- 14 Xaxilimaan kolonna nan fenma a bɔɲɛni.
Koni daxuya falan nan tun xaxilitaren dɛ.
- 15 Yiigelitɔne siimayaan findixi tɔrɔn nan
na,
koni naxan bɔɲɛ sɛwaxi,
na luma ɲaxanxi nɛn waxatin birin.
- 16 A fisa i ndedi sɔtɔ i lu Alatala yɛɛragaxuni,
benun i xa nafulu gbeen sɔtɔ kɔntɔfinli.
- 17 Bogi seene gbansanna donna fisa xanun-
tenmane tagi,
dangu ɲinge raturaxin suben donna ra
xɔnnantenyani.
- 18 Muxu bɔɲɛ gbeen yɛngɛn nan nakelima.
Koni muxu diɲaxin tan yɛngɛn naxunbe-
lima nɛn.
- 19 Muxu narixina kiraan nafexi ɲanle nan
na,
koni muxu fajina kiraan malaxun nɛn.
- 20 Dii xaxilimana a baba rasɛwama nɛn,
koni xaxilitarena a nga xurunma nɛn.
- 21 Xaxilitareyaan findixi sɛwan nan na
xaxilitaren xa,
koni xaxilimana kiraan tinxin nɛn.
- 22 Maxaditareyaan nan fe yitɔnxine
kalama,
koni e sɔnɔyama nɛn xa maxadi tiine wuya.
- 23 Sɛwan na ra muxun xa,
a na yabi fajin ti.
Falan naxan tima a waxatini,
na tɔnɔn gbo han!
- 24 Xaxilimana dunuɲa yi gidin kiraan tema
nɛn
han kore xɔnna,
a yi a tanga laxira ma.
- 25 Alatala wasodene banxine rabirama
nɛn,
koni a kaɲa gilɛna bɔxɔn danne luma nɛn e
kiini.
- 26 Miriya ɲaxine mi rafan Alatala ma,

- koni fala fajine sariɲan.
- 27 Tɔnɔ sɔtɔ ki ɲaxin nafan naxan ma,
na kanna gbalon nan nasoma a denbayani,
koni naxan mi dimi yi seene rasuxuma
mayifuni,
na siimayaan sɔtɔma nɛn.
- 28 Tinxin muxuna a mirima nɛn,
benun a xa yabin ti,
koni muxu ɲaxin fala ɲaxin nan tima han!
- 29 Alatala makuya muxu ɲaxine ra,
koni a tinxin muxune maxandi xuine
ramɛma nɛn.
- 30 Yɛɛ yiyalanna muxune bɔɲɛn nan
nasɛwama,
xɛrayaan fala fajin muxun sɛnbɛ soma
nɛn.
- 31 Naxan na a tuli mati maxadi xuine ra
naxanye muxun nakisima,
na kanna luma nɛn fe kolonne yɛ.
- 32 Naxan na tondi xurɛ,
na mi rafan a yɛtɛn ma,
koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala
muxune ra,
na xaxinla nan sɔtɔma.
- 33 Fe kolonna sɔtɔma Alatala yɛɛragaxun
nin,
yɛtɛ magodon nan fama binyen na.

16

- 1 Adamadiin feene natama a bɔɲɛni nɛn,
koni Alatala nan feene ragidima.
- 2 Muxuna kirane birin sariɲan a yɛtɛ yɛɛ ra
yi,
koni Alatala nan muxun kui feene
fɛsɛfɛsɛma.
- 3 I ya wanle taxu Alatala ra,
alogo e xa sɔnɔya.
- 4 Bunna Alatala kɛwanle birin na,
hali muxu ɲaxina,
a daxi gbalo lɔxɔn nan yɛɛ ra.
- 5 Muxu wasoxine raɲaxu Alatala ma,
a e fe ɲaxin saranma e ra nɛn yati.

6 Muxun hakɛn mafeluma hinanna nun
lannayaan nan xɔn.
Muxuna a masigama fe ɲaxin na Alatala
yɛɛragaxun nin.

7 Xa muxun sigati kiin nafan Alatala ma,
a lanna rasɔɛ hali e nun a yaxune tagi.

8 A lan ndedi yi lu i yii tinxinni,
benun tɔnɔ gbeena tinxintareyani.

9 Muxuna a siga kiraan natama a bɔɲɛni
nɛn,
koni Alatala nan a sanna tidene ragidima.

10 Mangana Alaa falane nan tima,
a mi kitin sɛ tinxintareyani.

11 Sikeli tinxinxine birin fataxi Alatala nan
na.
A tan nan wali xɔri ligaseene birin na.

12 Kɛwali ɲaxine mi rafan mangane ma,
bayo tinxinna nan e mangayaan sɛnbɛ
soma.

13 Tinxin muxuna falan nafan mangane
ma,
ɲɔndi falan nafan e ma.

14 Mangana xɔlɔn faxan nan tima,
koni xaxilimaan fatan a raxunbelɛ.

15 Mangan na sɛwa,
siimayaan na a ra,
a fanna luxi nɛn
alo kundaan naxan fama tulen na.

16 Fe kolonna sɔtɔn tɔnɔn gbo
dangu xɛmaan na pon!
Xaxilimayaan sɔtɔn fisa gbetin xa ki fajɪ!

17 Muxu fajine kiraan mi sigama fe ɲaxin
mabinni.
Naxan na a yengi dɔxɔ a sigati kiin xɔn,
na a niin nakantanma nɛn.

18 Kalan fama wason nan xɔn.
Naxan na a yetɛ yite,
na fe godomatɔɔn nan na ra.

19 A fisa i lu magodoni yiigelitɔne ye,
benun ɛ nun wasodene xa se muɲaxine
yitaxun.

20 Naxan na a miri ki fajɪ,
na hɛrin sɔtɔma nɛn.
Sɛwan na kanna xa
naxan na a yigi sa Alatala yi.

21 Fekolonna naxanye bɔɲɛ yi
a falama nɛn ne ma a xaxilimane,
fala fajin xaxinla nan xun masama.

22 Siimayaan binla nan xaxilimayaan na
xaxilimane xa.
Xaxilitareyaan nan xaxilitarene ɲaxankatan
na.

23 Fe kolonne bɔɲɛn nan fala fajin namin-
ima e dɛ,
xaxilimaya falane nan e dɛ.

24 Fala fajine findixi kumin nan na,
e ɲaxun muxun niini
e soma han muxun xɔnne alo senna.

25 Kirana nde tinxin adamadiin yeɛ ra yi,
koni a raɲanma sayaan nan ma.

26 Walikɛɛn kuiin nan a rawɛkilɛma wanla
ma,
kamɛn yi a karahan a xa lu walɛ.

27 Fuyantenna fe ɲaxini tɔnma,
a dɛɛn muxune ganma alo halagi ti tɛɛna.

28 Muxu ɲaxin matandi feene nan nake-
lima,
nafigin fan xɔyimane yitaxunma nɛn.

29 Gbalotɔna a adamadi boden nakunfama
nɛn,
a yi a ti kira ɲaxin xɔn.

30 Naxan a yeɛn magirama,
na fe ɲaxini tɔnma.
Naxan a dɛ kidin xinma,
na bata yelin fe ɲaxin ligɛ.

31 Xunsɛxɛ fixene luxi nɛn
alo mangaya kɔmɔti binyena,
naxan sɔtɔma tinxinyaan kiraan xɔn.

32 Muxu diɲaxin fisa yengɛ so sɛnbɛmaan
xa.
A fisa muxun xa a yetɛ suxu,
benun a xa taana nde suxu.

33 Masensən ti seene bama adamadina yi-
ibaañ nin,
koni Alatala nan a feene birin nagidima.

17

1 A fisa buru dungin xaren yi lu i yii xaxili
sani
benun banxin xa rafe suben na
lantareyani.

2 Walikε xaxilimaan fisa wali kanna diin
xa,
naxan yagi feen nabama.
Na walikε sifan kεen sɔtɔma nεn na den-
bayani.

3 Gbetin nun xεmɔan nasensεnma sulun
tεen nan na,*
koni Alatala nan adamadiine bɔjεn
fεsεfεsεma.

4 Fe ɲaxi rabaan fala ɲaxin nan namεma.
Wule falana a tuli matima fala xɔlεn nan
na.

5 Naxan na yiigelitɔɔn magele
na bata yiigelitɔne dali mangan nayelevu.
Naxan na sεwa a bodena tɔrɔn na,
na feen saranma na kanna ra nεn.

6 Mamandenne findixi fonne xunna kenla
nan na.
Fafane fan findixi diine xunnayerenna
nan na.

7 Yεtε yigbo falane mi daxa kɔmɔn dε,
wulen fan mi lan mangan dε.

8 Finma seen luxi nεn
alo xiriyana a fi muxun xa.
A na siga dεdε, a feene sɔnɔyama nεn.

9 Naxan muxune mafeluma e haken na,
na xanuntenyaan nan fenma.
Koni naxan luma muxune hakene fe rabirε
e ma,
na xɔyimane taxunma nεn.

10 Maxadi keden peen xaxilimaan maliyε
dangu bosaañ yε kεmε ra xaxilitaren ma.

11 Fe ɲaxi rabaan murutεn nan tun fenma,

koni xεra kininkinintaren sigama nεn a xili
ma.

12 A fisa i naralan sube xajεn na
naxan ma diiye baxi a yii,
benun i xa naralan xaxilitaren na a xaxil-
itareyani.

13 Naxan na fe fajin ɲɔxɔ fe ɲaxin na
fe ɲaxin mi a masigε na kanna banxin na
mumε.

14 Fe matandi rakenla luxi nεn
alo i na igen nati gbiligbinla bɔ a ra.
A yi fisa i yi na feen lu na,
benun yεngεn xa bira ayi.

15 Naxan yoon fima kala tiin ma
e nun naxan tinxin muxun yalagima
ne firinna sese mi rafan Alatala ma.

16 Gbetin tɔnɔn nanse ra xaxilitaren yii?
A mi na rawalima fe kolonna sɔtɔ feen na.
A xaxili yo mi na.

17 Muxun xɔyina a xanuxi waxatin birin.
Muxuna ngaxakedenna daxi tɔrɔ waxatine
nan ma fe ra.

18 Xaxilitaren nan muxu gbetεna donla
goronna tongoma,
a yi a yεtε dɔxɔ tolimani a xa.

19 Yεngεn nafan naxan ma,
haken fan nafan na kanna ma.
Naxan na a yεtε yigbo,
na gbalon nan fɔxɔ ra.

20 Bɔjε ɲaxin mi hεrin sɔtɔma.
Naxan fala tinxintaren tima,
na biran tɔrɔn nin.

21 Naxan na xaxilitaren bari,
na yagima nεn,
kɔmɔn baba mi sεwama.

22 Bɔjε sεwaxin kεndεyaan nan nasɔnɔyama,
koni nii fɔrεn fatin soma a ra nεn.

23 Muxu ɲaxin dimi yi seen nasuxuma
mayifuun nin
a kiti ɲaxin sa.

* 17:3: Sulun tεen mɔn falama yirena nde yi fa fala "Furu tεεna."

24 Xaxilimaan biraxi fe kolonna nan fəxo
ra,
koni xaxilitarena a yeene rasigama bəxən
nan xun xən.

25 Dii xaxilitarena a baba raxələma nən
a findi xələn na a nga xa.

26 A mi lan tinxin muxun xa yangin.
Sariya mi a ra muxu kəndən yi bulan.

27 Naxan na a deen suxu,
na bata fe kolonna sətə.
Xaxilimaan sabari nən.

28 Hali xaxilitaren yatəxi fekolonna ra,
xa a sabari.
Xaxilimana a deen suxe nən.

18

1 Muxun naxan a danna,
na tənən fenma a yete nan xa.
A bəjen tema nən xaxilimaya falane birin
ma.

2 Fe famunna bəte mi xaxilitaren xa,
fə a yete miriyane fala fena.

3 Muxu jaxin na fa,
marajaxun fan yi fa.
Konbin fama yagin nan na.

4 Adamadiine falane luxi nən
alo tilinna,
koni fe kolonna luxi nən
alo tigi igen naxan tema ayi.

5 A mi lan muxu jaxin xa rafisa bodene xa,
hanma muxun yi tondi kiti kəndən se tinxin
muxun xa.

6 Xaxilitarena falane fe matandin nan
nakelima,
a bənbə a de xuiin ma.

7 Xaxilitaren dena a halagima nən,
a fala xuine findixi luti ratixin nan na a xa.

8 Nafigina falane luxi nən
alo donse jaxumən
naxan godon muxun kui.

9 Naxan tunnaxələ a wanli
na nun se kalan birin muxu keden.

10 Alatala xinla muxun natangama
alo yin barakaxina,
tinxin muxuna a gima nən a siga a kui,
a lu makantanni.

11 Nafulu kanna keen findixi a taa makan-
tanxin nan na.
A miriyani, yinna na a ra naxan mi nəe
kalə.

12 Muxuna wasona a xalin kalan nan ma,
koni binyen sətəma yete magodon nan xən.

13 Naxan yabin tima benun a xa a tuli mati,
daxuyaan nan na ra, e nun yagina!

14 Muxuna limaniyaan nan a malima a
fureni.
Koni xa a nii yifəro a ma,
nde a rasəwama?

15 Xaxilimaan fe kolonna nan sətəma a
bəjeni.
Fekolonne e tuli matima fe kolonna nan
na.

16 Finma seen kiraan nan nabima a fi
muxun yeə ra,
siga muxu gbeene fəma.

17 Naxan singe na a yaxaseri masa,
na maliga yo kanna ra,
han a yengefaan yi fa maxədinna ti.

18 Masensenna sənxo sənxoəne raxunbelima
nən,
a yengene jan senbəmane tagi.

19 Xa muxuna a ngaxakedenna konbi
na bəjen xədəxəma ayi nən a ma
dangu taa makantanxin yinna ra.
Fe matandine xədəxə manga banxin deen
balan wurene xa.

20 Muxun fala xuine nan balon sətəma a xa.
Falan naxan minima a de,
na nan a ralugoma.

21 Sayaan nun siimayaan binla findixi
falan nan na.
A rafan naxan ma, na a tənən sətəma nən.

22 Naxan na jaxanla sətə,
na bata herin sətə,
a Alatala fanna nan sətəxi.

23 Yiigelitōon falan tima mafanna nin,
koni nafulu kanna yabi xōdexen nan tima.

24 Xōyi wuyaxi nōe finde nen bōnōn na
muxun ma.
Koni xōyina nde na,
na lannayaan dangu ngaxakedenna ra.

19

1 A fisa muxun yi findi yiigelitōon na
fetareyani,
benun a xa findi wule fala xaxilitaren na.

2 Wēkilēn tōnōn mi na fe kolonna xanbi.
Naxan na san mafura ayi, na sinma nen
yinla ra.

3 Adamadina a sigati kiini dōxōma a xaxil-
itareyaan nan xōn,
a fa xōlō Alatala ma.

4 Nafunla muxun xōyine rawuyama ayi
nen,
koni yiigelitōon xōyina a makuyama a ra
nen.

5 Wule serena fe saranma a ra nen.
Naxan wulen falama,
na mi xunbama.

6 Muxu wuyaxi kuntigin mafanma.
Naxan muxune kima,
na xōyin nan birin na.

7 Xa yiigelitōna ngaxakedenne birin a
raḡaxuma,
a xōyine e makuyama a ra nen dangu ne ra!
Hali a lu e fōxō ra, a e mafan han,
e mi fa toma.

8 Naxan na findi xaxilimaan na,
na niin nafan a ma.
Naxan na xaxinla fen,
na bata herin sōtō.

9 Wule serena fe saranma a ra nen.
Wule falan halagima nen.

10 A mi daxa xaxilitaren xa lu ḡaxunni,
konyin fan mi lan a kuntigine yamari.

11 Xaxilimaan dija.
Xunna kenla na a ra a xa,
a na muxuna nde mafelu a haken na.

12 Mangana xōlōn luxi nen
alo yatan wurundun xuina,
a hinanna fan luxi nen
alo xiila sexen ma.

13 Gbalon nan dii xaxilitaren na a baba yii.
ḡaxanla a yenge xunxurine luxi nen
alo igen na lu dindinḡe banxini.

14 Banxin nun herisigēn fataxi muxun fafe
kēen nan na,
koni Alatala nan ḡaxalan xaxilimaan soma
a yii.

15 Narin xixōnla nan biran muxun na,
koni kamen muxu narixin suxuma nen.

16 Naxan na sariyan suxu,
na a niin nan nakantanma,
koni naxan na sigan ti a ḡaxin na,
na faxama nen.

17 Naxan na hinan senbetaren na,
na Alatala nan dolima,
a saranna soma a yii nen.

18 I ya diin xuru,
bayo i yigin na nan na.
I nama tin a xa faxa.

19 Bōḡe gbee kanna lan a yanginna fi.
I na a xunba, i bata a rawēkilē kalan ma.

20 I tuli mati kawandi xuine ra,
i xurun sōtō,
alogo i xa findi fekolonna ra.

21 Miriya wuyaxi nan muxun bōḡeni,
koni Alatala a fe ragidixin nan nakamal-
ima.

22 Muxun waxi hinanna nan xōn,
anu, yiigelitōon fisa wule falan xa.

23 Alatala yēragaxun siimayaan nan fima.
Na ma, muxun lugoxin yi a sa, a mi tōrō.

24 Muxu narixina a yiin sinma donse
goronna kui nen,
koni a tagan a rasoe a de.

25 I na magele tiin bōnbō,
fe kolontaren xaxili sōtōma nen.
I na xaxilimaan maxadi,

a kolonna sətəma nən.

26 Naxan a baba rayarabima,
a yi a nga kedi,
na kanna fama yagin nun yarabin nan na.

27 N ma diina,
i na tondi i xuru falane rame,
i yete masigama kolonna falane nan na.

28 Wule seren gelema kiti kendən ma nən,
tinxintareya falan nan muxu jaxin de.

29 Yanginne saxi magele tiine nan xa,
e nun bənbən xaxilitarene xa.

20

1 Manpaan muxun findin magele tiin nan
na,
dələn sənχən nan biran muxun na,
dələ minna mi finde xaxilimaan na mumε!

2 Mangana xələn luxi nən
alo yatan wurundun xuina,
naxan na mangan bəjən nate,
na kanna a niin nan halagima.

3 Binyen na a ra muxun xa
naxan na a masiga yengen na,
koni xaxilitaren birin mafura soε yengeni.

4 Muxu narixin mi xeen bima a waxatini
xunbenla a fe ra,
anu, se xaba waxatini,
a balon fenma nən, koni sese mi na.

5 Muxun bəje yi feene luxi nən
alo igena xəjinna ra,
koni xaxilimaan fatan na igen be.

6 Muxu wuyaxi e yete hinanna fe falama,
koni nde nəε lannaya muxun toε?

7 Tinxin muxun sigan tima fetareyaan nin,
sewana a diine xa a xanbi ra!

8 Mangan nema dəxi a mangaya gbedeni
kiti sadeni
a fe jaxine birin nakərsima.

9 Nde nəε a fale, a naxa,
“N bata n bəjən natanga fe jaxin ma,
n bata n nasarijan yulubin birin ma?”

10 Sikeli tinxintaren nun liga se tinx-
intarena,
na sese mi rafan Alatala ma.

11 Foningen sənna kolonma a kewanla nan
xən
xa fe mi a kewanle ra, a tinxin.

12 Tunla naxan feen mema,
e nun ye naxan seen toma,
Alatala nan ne birin daxi.

13 I nama i yete lu xixənli
alogo i nama findi yiigelitəən na.
Xa i lu i yeε ra yi,
i lugoma nən balon na ki fəpi.

14 Saresona a falama nən,
a naxa, “A mi fan, a mi fan!”
A mən yi sa a yete matəχə a se saraxina fe
ra.

15 Xemaan nun bəχə bun nafunla wuyaxi
dunuja yi,
koni deen naxan fe kolonna falan tima,
na tənən gbo e birin xa.

16 Naxan na donla tongo i yii muxu gbete
xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a jəχəni.
Tolimaan maxədin a ma,
xa a rabaxi xəjən nan xa.

17 Balon naxan sətən wulen xən,
na jaxun muxun de.
Koni ndedi na liga, a luma nən
alo a deen nafexi gεme xənna nan na.

18 Maxadi xuine rame
alogo i waxən feene xa kamali.
Xa i sigama yengeni, xaxinla fen.

19 Muxu mafalane wundo feene nan
makeenma,
nayi, naxan falan tima jaxi ra,
i nama lu na fəχə ra.

20 Naxan a fafe nun a nga rayarabima,
na lenpun tuma nən a lu dimini.

21 Keen naxan sətəxi sinma
na mi fama barakadeni dənχən na.

22 I nama a fala, i naxa,

“N fe jaxin joxoma nen.”
I yigin sa Alatala yi, a i rakisima nen.

23 Liga se tinxintarene rajaxu Alatala ma.
Sikeli tinxintaren mi fan.

24 Alatala nan adamadiine san tidene
ragidima,
nayi muxun nae a sigaden kolonje di?

25 Naxan na de xuiin tongo bote rabani,
a xa sena nde fi Ala ma,
na luxi alo a suxi nan fa a ra
a na a miri na fe ma na xanbi ra.

26 Manga xaxilimaan muxu jaxine rax-
uyama ayi nen
alo maala na yife,
a yi e jaxankata alo malo bonbona.

27 Adamadiin niin findixi lenpun nan na a
xa,
Alatala naxan fixi a ma
alogo a xa a bonnen kui fe tilinxine feselese.

28 Hinanna nun lannayaan mangan
makantanma nen,
a mangayaan sabatima a hinanna nan xon.

29 Fangan nan banxulanne xunna kenla ra.
Xun sexe fixen nan fonne binyen na.

30 Maxolodene nan son jaxin dandan senna
ra,
bonbon nan sondomen matinxinma.

21

1 Mangan bonnen luxi nen
alo xude wunla Alatala yii,
denaxan na a kenen,
a yi a rasiga menni.

2 Muxuna kirane birin tinxin a yete ye ra
yi,
koni Alatala nan bonnen kui feene
feselesema.

3 Tinxinyaan nun kiti kenden saan nafan
Alatala ma
dangu saraxane ra.

4 Yee rawason nun yete yiteen nan findixi
muxu jaxine kenenna ra,

anu yulubin nan ne ra.

5 Tunnafan muxuna miriyane findima mu-
nanfanna nan na,
koni naxan feene rabama mafurani,
na sigama yiigelitoyaan nin.

6 Nafunla naxanye sotoxi wuleni
ne findixi fe fu butarene nan na muxune
xa
naxanye sayaan fenma.

7 Muxu jaxine gbalone e raloma ayi nen,
bayo e bata tondi kiti kenden ma.

8 Yulubitone biraxi kira yifuxin nan foxo ra,
koni sontarene sigati kiin tinxin nen.

9 A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun e nun jaxalan yenge gidin xa lu
banxin kui.

10 Muxu jaxin kunfahi fe jaxin nan xon,
hali a xoyin mi kininkininna sote a ra.

11 Xa magele tiin saran a fe jaxin na,
fe kolontarene fekolonna sotoma nen.
Koni muxun na xaxilimaan xaran tun,
a kolonna fari sama nen.

12 Tinxinna Kanna muxu jaxina den-
bayaan nakorosima nen,
a yi e radinje ayi e toroni.

13 Naxan na a tunla dutun
senbetaren gbelegbele xuiin bun,
a tan fan gbelegbelema nen,
a mi yabi soto.

14 Finmaseen na so muxun yii wundoni
na xolon maxunbelima nen.
Muxun na dimi bun seen ba suturani,
na xolo gbeen nan janma.

15 Sewan na a ra tinxin muxun xa,
kiti kenden na sa.
Koni gbalon na a ra fe jaxi rabane xa.

16 Naxan na keli xaxilimayaan kiraan xon,
na sa a matabun faha muxune nan ye.

17 Mananmanantoon setareyaan kolonma
nen.
Naxan na lu dalon nun jaxunna foxo ra,

na mi finde nafulu kanna ra mumε!

18 Muxu ɲaxin nun yanfantenna gbalon nan sɔtɔma,
tinxin muxun nun muxu fajine yi xunba na ma.

19 A fisa i dɔxɔ tonbonni,
benun ε nun ɲaxalan yεnge gidin xɔlɔxin xa dɔxɔ.

20 Nafulu kenden nun ture fajin namaraxi fekolonne konne yi,
koni xaxilitarena a gbeene birin donma nen.

21 Naxan na bira tinxinyaan nun hinanna fɔxɔ ra,
na siimayaan nun tinxinna nun binyen sɔtɔma nen.

22 Fekolonne nɔε kurugbane taan tonge nen,
e yi e taan nabilinna yinna kala,
e yigi saxi naxan yi.

23 Naxan na a dεen nun a falan suxu,
na a niin nakantanma gbalon nan ma.

24 Feene birin magele wasode yete yigboon yii.
A feen birin ligama yanda gbeen nin.

25 Muxu narixine waxɔn feene nan e faxama,
amasɔtɔ e tondima walε.

26 E kunfaksi e waxɔn seene xɔn waxatin birin,
koni tinxin muxune kiin tiin fonisireyaan nin.

27 Se haramuxin nan muxu ɲaxine saraxane ra.
E na a ba bun kobina nde ma, e ɲaxu dangu na ra.

28 Wule seren halagima nen,
koni naxan a tuli matima ki fajɪ,
na fala tixine luma nen habadan.

29 Muxu ɲaxina a wεkilɛn yitama a yetagin nan ma,
koni muxu fajin sigati kiin nan a wεkilɛn yitama.

30 Fe kolonya mi na, xaxilimaya mi na,

maxadi fala mi na naxan nɔε xeλε Alatala xili ma.

31 Yεnge so soone yitɔnma nen
lan yεngen lɔxɔn ma,
koni kisin fataxi Alatala nan na!

22

1 Xili fajiyaaan fisa nafulu gbeen xa,
hinanna fisa gbetin nun xεmaan xa.

2 Nafulu kanna nun yiigelitɔɔn birin lan,
bayo Alatala nan e birin daxi.

3 Xaxilimaan na gbalon to fe,
a luxunden fenma nen,
koni fe kolontarene dangun nen tun,
ɲaxankatan yi e sɔtɔ.

4 Nafunla nun binyen nun siimayaan sɔtɔma
yete magodon nun Alatala yeεragaxun nan xɔn.

5 Nanle nun luti ratixine nan muxu ɲaxine kiraan xɔn,
koni naxan waxi a niin nakantan feni,
na a masigama a ra nen.

6 Dii ɲɔren ti kiraan xɔn naxan lanɲε a ma,
nayi hali a findi fonna ra, a mi keλε a xɔn.

7 Nafulu kanna yiigelitɔɔn yamarima,
doli kanna konyin nan doli tongon na.

8 Naxan na seen si tinxintareyani,
na tɔrɔn sɔtɔma nen se xaba waxatini,
amasɔtɔ a nɔ sɔtɔ dunganna kalama nen.

9 Muxu ɲεnige fajin barakan sɔtɔma nen,
amasɔtɔ a baloni taxunma e nun seβetaren tagi.

10 Magele tiin kedi,
sɔnxɔ sɔnxɔn fan ɲanma nen,
e nun yεngen nun konbina.

11 Bɔɲε fajin naxan ma,
fala fajina a dε,
mangan xɔyin nan na ra.

12 Fe kolonna Alatala nan yii,
koni a yanfantenna falani fuma nen.

13 Muxu narixina falama nen, a naxa,
“Yatan tandeni, a n faxama nen kira yi!”

14 Yalunde naxanle fala xuine findixi yili
tilinxin nan na,
Alatala xalaxi naxanye ma, ne sinma nen
na ra.

15 Xaxilitareyaan dii noren boreneni,
koni a na xuru bosaan na,
na a masigama a ra nen.

16 Naxan na senbetaren nawali
alogo a xa nafunla sotɔ,
e nun naxan na nafulu kanna ki,
ne e yete yiigelima nen.

Fekolonne falane

17 I tuli mati, i fekolonne falane rame,
i xaxili lu n ma xaranna xon.

18 Amasotɔ a lan i yi e ramara i sondomeni,
e nama ba i de mumɛ,

19 alogo i xa i yigin sa Alatala yi.
N waxi i tan yeteen xaran fe yi to.

20 N mi maxadi fala tonge saxan xan sebexi
i xa ba,
maxadine nun fe kolonna falane,

21 alogo i xa fe kendene nun nɔndi falane
kolon,

i yi i xe muxun yabi nɔndi falane ra?

22 I nama senbetaren nawali,
fanga to mi a ra,
i nama yiigelitɔn naxankata kitisadeni.

23 Amasotɔ Alatala e xun mayengen soma
nen,
a yi e yiigelitɔne niin ba.

24 I nama bore gbee kanna findi i xoyin na,
i nama bira yenge gidin foxɔ ra

25 alogo i nama a sigati kiin tongo,
i yi suxu luti ratixin na.

26 I nama de xuiin tongo muxu gbetena
donla fe ra,
i yete daxɔ tolimani na ma.

27 Xa se mi i yii i naxan fiye,
e fa i tan nan ma sade bama i bun.

28 I nama bɔxon danna taxamaseri gemene
ba e funfuni
i benbane naxanye daxi xabu to mi na ra.

29 Muxun naxan fatan a wanla ra

na walima mangane nan fema,
a mi luyɛ muxudine ye.

23

1 Xa ε nun kuntigina nde daxɔma ε
degedeni,

naxan i yetagi,
na rakɔrsi ki fani.

2 Xa i fudi naxu,
i yete suxu a xodexen na de!

3 I nama mila a donse fajine xon,
bayo yanfa so donseene nan ne ra.

4 I nama i yete raxadan nafunla foxɔ ra,
i xaxili ba na xon.

5 I nɛma fa i yeen ti nafunla ra
a bata nan!

Amasotɔ gabutene minima a ma nen,
a tugan, te kore alo singbinna.

6 I nama muxu yetagi yiforena balon don,
i nama kunfa a donse fajine xon.

7 Bayo i a lima nen,
a bata fena nde nata,
a naxa, “I dege, i min.”

Koni na mi a boreni!

8 I naxan donxi,
i a baxunma nen,
i bɔnɔ i ya fala fajine yi.

9 I nama fala ti xaxilitaren xa,
bayo i ya xaxilimaya falane botɛ mi a xa.

10 I nama bɔxon danna taxamaseri gemɛ
singene ba e funfuni.

I nama se ba kiri diine xene ra,

11 amasotɔ Ala fangan gbo e xunbadeni,
a e xun mayengen soma nen i xili ma.

12 I xaxinla rabi i xuru falane ma.
I tuli mati fekolon falane ra.

13 I nama diin nafutuxulu a xurun ma,
xa i a bɔnbɔ, a mi faxama.

14 I na diin xuru bosaan na,
i a niin nakisima nen sayaan ma.

15 N ma diina,
xa fekolonna lu i boreni,
nayi, n fan borenen sewama nen.

16 N sondome yeten naxanma nen,
i na fala fajin ti.

17 I nama yulubitone maxaxolon i bɔɔɛni
koni gaxu Alatala yee ra waxatin birin yi.

18 Nayi, i yigin sotoma nen waxati famatone
yi,
i mi yigitεε mumε!

19 I tan n ma diina, i tuli mati,
i findi fekolonna ra,
i yi i bɔɔɛn lu kira fajin xon.

20 I nama lu dolo minne ye,
e nun naxanye suben donma,
e a radangu ayi.

21 Amasoto fudimane nun dolo minne yiige-
lima nen,
e tunnaxolon yi marabenna ti e ma.

22 I tuli mati i baba ra,
a tan naxan i sotaxi.
I nama yo i nga ma a foriyani.

23 Nondin nun fe kolonna nun xurun nun
xaxilimayaan fen,
i nama ne masara sese ra.

24 Tinxin muxun baba jaxanma nen,
dii fekolonna soto muxun luma nen sewani.

25 Ala xa sewan fi i baba nun i nga ma,
i bari muxun yi jaxan!

26 N ma diina, i xaxili ti n na,
i yeen ti n ma misaala ra.

27 Amasoto jaxalan yalunden muxun nabi-
rama nen
alo yili tilinxina,
muxu gbetena jaxanla magaxu
alo xonin naxurina.

28 A dɔxoma nen muxune yee ra
alo mafu tiina.
A xeme wuyaxi findi yanfantenne ra.

29 Tɔɔona nde xa?
Nimisana nde xa?
Matandine nde faxo ra?
Mawugane nde xon?
Maxolode fufafune nde ma?
Nde yee gbeelixi?

30 Dolo minne nan na kiini,
naxanye sa dolo fajine fenma,
e xa e mato.

31 I nama i yeen ti dolo to faji gbeela ra,
a yiyalanxi igelengenna kui waxatin
naxan yi

godo xinla ma muxun koe ra ki faji.

32 Bayo na xanbi ra, a xoloma i ra nen
alo sajin na muxun xin

a i gan alo koson xin dena.

33 I fe magaxuxine toma nen
i yi lu fala yifuxine tiye.

34 I xun magima i ra nen
alo muxun naxan saxi kunkin kui faxo igen
tagi,
kunkin xuntagi yeteni.

35 I luma a fale nen, i naxa,
“E bata n garin,
anu a mi n xoloxi!
E bata n mabonbo,
anu n mi fe kolonxi a yi!

N fa xulunma waxatin mundun yi?
Dolo xonla mon n ma!”

24

1 I nama mila muxu jaxine fe xon.
E ye lu xonla nama i suxu.

2 Amasoto e gballo feen nan yitonma e
bɔɔɛni,
fe jaxin nan minima e de.

3 Banxin tima fe kolonna nan xon,
a sabatima xaxinla nan xon.

4 Banxin nafema herisige kendene nun se
fajine ra
fe kolonna sabun nin.

5 Fe kolonne senben gbo han!
Kolonna muxun naxan yi,
na fangan xun masama nen.

6 Amasoto fo muxun xa a miri ki faji
benun a xa mini yenge sodeni.

Noon sotoma maxadi muxu wuyaxi nan
baraka yi.

7 Xaxilimayaan gbo xaxilitaren ma,
a mi falan tiye taan fonne malanni.

8 Naxan fe jaxini tonma,
na xilima nen a kote jaxin kannu.

9 Xaxilitareyana miriyane findixi yulubin
nan na.
Magele tiin najaxuma nen muxune tagi.

10 Xa wɛkilɛn jan i yi gbalon loxonni,
sese mi i fangan na.

11 Muxune xunba naxanye xalima e fax-
adeni,

i yi muxune rakisi naxanye faxamatɔ a ra.

12 Xa i a fala, i naxa,

“Nxu mi yi a kolon,”
naxan bɔɲene fɛsɛfɛsɛma,
na mi ɲɔndin kolonɲe ba?
Naxan i niin kantanma,
na mi a kolon ba?

13 N ma diina,
kumina nde kɔn bayo a fan.
Kumi dengben ɲaxun i dɛ.

14 Fe kolonna fan na kii nin i niin xa.
Xa i a sɔtɔ,
i herin sɔtɔma nɛn yɛɛn na,
i mi yigitɛgɛma.

15 Muxu ɲaxine,
ɛ nama dɔxɔ muxune yɛɛ ra
e suxu xinla ma tinxin muxun konni,
ɛ fu a dɔxɔden ma.

16 Bayo tinxin muxun nɔɛ birɛ nɛn dɔxɔɲa
ma solofere
a mɔn yi keli.
Koni muxu ɲaxine birama nɛn gbaloni ke-
den na.

17 I nama ɲaxan xa i yaxun bira.
Xa a dagalanɲe ayi,
i nama sɛwa i bɔɲeni

18 alogo Alatala nama na to,
na yi raɲaxu a ma,
a yi ba xɔlɔxi i yaxun ma.

19 I nama xɔlɔ muxu ɲaxine fe ra,
i nama mila e seene xɔn.

20 Amasɔtɔ fe ɲaxi rabaan mi herin lima a
yɛɛ ra.
Muxu ɲaxine lɛnpun tuma nɛn.

21 N ma diina, gaxu Alatala yɛɛ ra
e nun mangana,
i nama lu muxu murutɛxine ye.

22 Amasɔtɔ e tɔrɔn kelima nɛn sanɲa ma
kedenni.
Nde nɔɛ a kolonɲe
Ala nun mangan halagin naxan nagidima?

Fekolonne fala gbɛtɛne

23 Fekolonne mɔn ito nan falaxi:
A mi lan muxune xa rafisa e bode xa kiti
sadeni.

24 Naxan na a fala muxu ɲaxin ma,
a naxa, “I tinxin,”
yamaan nan na kanna dangama,
siyane yi xɔlɔ a xili ma.

25 Koni naxan na muxu ɲaxin yalagi,

na lanxi.
Duba gbeen nan na kanna xa.

26 Yabi tinxinxin ɲaxun
alo marafan sunbuna.

27 I ya wanle rakamali tanden ma,
i yi i ya xɛɛne yitɔn,
na xanbi ra i fa i ya banxin ti.

28 I nama i adamadi boden tɔɲɛgɛ,
i wulen nan sama a xun ma ba?

29 I nama a fala, i naxa,
“A to bata a liga n na,
n fan xa a ɲɔxɔn liga a ra,
n muxun birin saren fima a wanla nan na.”

30 N dangu nɛn muxu narixina nde a xɛɛn
dɛxɔn ma,
xaxilitarena nde nakɔ yirena.

31 Xalone bata yi mini yirena ngaani,
sɛxɛ ɲaxine yi xɛɛn birin ma,
a gɛmɛ sansanna bata yi bira.

32 N to na to,
n yi a rakɔrɔsi,
n yi na feen sa n bɔɲeni,
n yi xurun sɔtɔ.

33 I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,

34 yiigelitɔyaan yi бага i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo muɲadena.

25

Sulemani a sanda gbɛtɛne

1 Sulemani a sanda gbɛtɛne nan itoe ra,
Yuda Mangan Xesekiyaa muxune naxanye
sɛbɛxi.

2 Alaa binyen findixi feene luxunna nan
na,
mangane binyen yi findi feene ye fenna ra.

3 Koren mateen nun bɔxɔn tilinna nun
mangane kui feene,
muxun mi nɔɛ ne sese fɛsɛfɛsɛ.

4 Xa i wure gbeti fixɛn gbiin ba,
xabun nɔɛ goron tofajin nafale nɛn.

5 Xa i muxu ɲaxine ba mangan nabilinni,
a mangayaan sabatima nɛn tinxinna xɔn.

6 I nama i yeε yigbo mangan yeεagi,
i nama ti muxu gbeene tideni.

7 Amasɔtɔ a fisa mangan xa a fala i xa,
a naxa, “Te be n fεma,”
benun a xa i rayagi kuntigina nde yeεagi
i yeεn naxan na.

8 I nama mafura i mawuge muxun fari
kitisadeni.
I nanse lige dɔnxɛn na,
xa a yoon sɔtɔ i ma.

9 Yoon fen i adamadi boden xun ma kiti-
sadeni,
koni i nama muxu gbεtena wundo feen
makεnεn

10 alogo naxan na a mε,
na nama i konbi,
i yi xili naxin sɔtɔ habadan.

11 Xεma sawurane nun gbeti se tofajine,
ne fan alo fala fajina.

12 Fekolonne maxadi xuiin luxi nεn
a ramε muxun xa
alo tunla soon xεma daxin tunla ra
hanma maxidi seen xεma daxina a ma.

13 Xεra tinxinxina a xε muxun nii yifanma
a ma nεn
alo foye fajina se xaba waxatini.

14 Naxan na a yeε matɔxɔ a finma seene fe
ra
anu a mi muxun kima,
na luxi nεn alo kundaan nun foyen
naxanye mi tulen nafama.

15 Muxu dijaxin nɔε kitisaan mabanduɲε
nεn.
Fala naxumεne fan nɔε xɔnna kale nεn.

16 Xa i kumin to,
naxan i luge, na nan don,
alogo i nama a radangu ayi,
i yi a baxun.

17 I nama lu sigε i bodena banxini yeεε,
alogo i ya fe nama xɔli ba a ra,
a i rapaxu.

18 Muxun naxan wulen sama a adamadi
boden xun ma,
na luxi nεn alo silanfanna nun gbelemεn
nun xalimakuli nɔε ralemunxina.

19 I mi i yigin se yanfantenni tɔrɔ waxatini,
alo njin xɔlɛn nun san kalaxina.

20 I na sigin sa muxu sunuxin yeεagi,
na xɔlɔn luxi nεn
alo i na domain ba muxun ma xunbenli,
hanma i muluxunna sa furen dε.

21 Xa kamεna i yaxun ma,
donseen so a yii.

Xa min xɔnla a ma,
igen so a yii,

22 bayo na luma a xa nεn
alo i tεε wolonne nan malanma a xunna
ma,
Alatala nan i saranma.

23 Foyen naxan kelima sogeteden kɔmenna
ma,
na tulen nafama nεn.
Yanfa falane fan muxun yeεtagini xɔlɔma.

24 A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun ε nun naxalan yeεge gidin xa lu
banxini.

25 Xibaru fajin na keli yamana gbεte yi,
na naxun alo ige xunbenla muxu xadanxin
xa.

26 Tinxin muxun naxan gaxun muxu naxin
yeε ra
na yifu nεn alo tigin dunduxina
hanma xɔnin ige lɔxina.

27 A mi lan i yi kumi gbeen kɔn.
I na binyen fan fen i yeε xa,
binye mi na ra.

28 Muxun naxan mi a yeεe suxuma,
na kanna mi nɔε a yeεe xun mafale
alo taan naxan nabilin yinna bata bira.

26

Xaxilitarene fe

1 Xunbenla mi fama kuye wolon waxatini.
Tulen mi fama soge furen na.
Na ma, xaxilitaren fan mi lan a binyen sɔtɔ.

2 Xa muxun danga xun mi na
danga tixin fulama nεn a ra
alo tuntunne na e futuxulu,
alo debellenne na tugan.

- 3 Bosaan lan soon ma,
lutin fan lan sofanla ma,
xaxilitaren fan bɔnbɛ nɛn
alogo a xa xuru.
- 4 I nama xaxilitaren yabi a xaxilitareyani
alogo i nama lu alo a tan.
- 5 Xaxilitaren yabi a xaxilitareyana fe ra
alogo a nama a yete yatɛ fekolonna ra.
- 6 Muxun na xaxilitaren nasiga xɛrayaan na
kalan na a ra
alo i na i sanna sɛgɛ a ra
hanma i se xɔlɛn min.
- 7 Sandan tɔnɔ mi xaxilitaren ma,
alo fanga to mi lɛbutɛnna sanne ra.
- 8 I na binyen fi xaxilitaren ma,
na luxi nɛn
alo i na gɛmɛn maxidi lantanna kui a woli-
deni.
- 9 Xaxilitarena sandan xɔlɔ nɛn
alo wudi ɲali kanna dɔlɔ minna yii.
- 10 Naxan na xaxilitaren ti wanla ra
hanma dangu muxuna,
na kanna kalan nan tima
alo muxun naxan xalimakunla wolima a
xunna yi.
- 11 Baren xɛtɛma a baxunna ma.
Xaxilitaren fan xɛtɛma a xaxilitareyaan
ma.
- 12 I na muxun to naxan a yete yatɛxi
fekolonna ra,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.
- 13 Muxu narixina a falama nɛn, a naxa,
“Yatan kiraan xɔn, yata xajɛn taani!”
- 14 Banxin dɛɛn nabima,
a ragalima.
Muxu narixin fan luma a maxɛtɛ a sadeni
na kii nin.
- 15 Muxu narixina a yiin sinma donse
goronna kui nɛn,
koni a tagan a rasɔɛ a dɛ.
- 16 Muxu narixina a yete yatɛma fekolonna
ra

- dangu xaxilima solofere ra
naxanye yabi fajɪ tima.
- 17 Dangu muxun na sunbu muxu gbɛtɛne
yɛngɛn na,
na luxi nɛn alo muxun na baren tunle
suxu.
- 18 Daxun naxan tɛɛn nun xalimakunle
wolima faxa ti xinla ma,
19 na luxi nɛn
alo muxun naxan wulen falama a boden
xa,
a fa a fala, a naxa,
“N yi sabaan nan na.”
- 20 Yegen na ɲan,
tɛɛn tuun nɛn.
Muxu mafalan na dan,
yɛngɛne fan yi xunbeli.
- 21 Nafigin yɛngɛn nagboma ayi nɛn
alo tigenna tɛɛ wolonna fari,
alo yegen tɛɛn dɛ.
- 22 Nafigina falane luxi nɛn
alo donse ɲaxumɛn
naxan godon muxun kui.
- 23 Muxun naxan dɛ ɲaxun,
a bɔɲɛn ɲaxu,
na luxi nɛn
alo wure gbɛti kobin naxulunxin na so
fɛɲɛn ma.
- 24 Xɔnnantenna a kɛɲaan luxunma a falane
nan xɔn
koni yanfantɛnyaan nan a bɔɲɛni.
- 25 Xa a fala fajɪn ti, i nama la a ra,
bayo fe haramuxi solofere nan a bɔɲɛni.
- 26 A kɔtɛn nɔɛ a xɔnnantɛnyaan luxunɲɛ
nɛn
koni a fe ɲaxin makɛnɛnma nɛn yamani.
- 27 Yaxu yinla ge muxun nan sinma a kui.
Gɛmɛn xɛtɛma a makutukutu muxun nan
kanke.
- 28 Wule falan muxune nan naɲaxuma
a naxanye tɔrɔma.
Wulen matɔxɔ falane kalan nan tima.

27

- 1 I nama i yete matɔxɔ tila yi,

amasotō i mi a kolon
naxan sa ligama na lōxōni.

² Muxune xa i tantun,
koni i tan nama a fala.
Na lan muxu gbetē ma,
koni a mi lan i tan dē.

³ Gēmēn binya,
mēnēsinna rabinya,
koni xaxilitarena tandi falan dangu ne ra.

⁴ Xōlōn jaxu,
bōjē teen magaxu,
koni nde nōe tiyē xōxōlōnna sēnbēn yēē ra?

⁵ A fisa muxun sōnna xa fala a xa kēnēnni,
benun xanuntenyaan xa lu luxunxi.

⁶ I nōe lē i xōyina fala xōlēne ra nēn,
koni i yaxuna i masunbuma nēn han!

⁷ Naxan lugoxi,
na nan a mēma kumin na,
koni hali naxan xōlō,
na jaxun kamētōn dē.

⁸ Xēmēn naxan a mēma a konna ra,
na luxi nēn
alo xōliin na a mē a tēēn na.

⁹ Latikōnōnna nun wusulanna muxun
bōjēn nan nasēwama,
i xōyina fanna dangu i yētē miriyane ra.

¹⁰ I nama i xōyin nabējin,
hanma i baba xōyina.
I nama siga i ngaxakedenna fēma gbalō
waxatini,
i dōxō boden fisa i ngaxakeden makuyen
xa.

¹¹ N ma diina, findi fekolonna ra,
i n bōjēn nasēwa.
Nayi, naxan na n nayagi,
n nōe na yabē nēn.

¹² Xaxilimaan na gbalon to fē,
a luxunden fenma nēn,
koni fe kolontarene dangun nēn tun,
jaxankatan yi e sōtō.

¹³ Naxan na donla tongo i yii muxu gbetē
xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a jōxōni.
Tolimaan maxōdin a ma,
xa a raba xōjēn nan xa.

¹⁴ Duban xui yitexin na xōtōn xōtōnni,
na yatēma dangan nan na.

¹⁵ Naxanla a yēngē xunxurine luxi nēn
alo tule igen na lu dindinjē banxini.

¹⁶ A ramaran naxōlō alo foyena,
alo muxun na turen sa a yiin kui.

¹⁷ Wuren nan wuren nalemunma,
muxun nan muxuni tōnma.

¹⁸ Wudi binla masuxu muxun nan a bogin
donma.
Naxan na a kanna masuxu,
na binyama nēn.

¹⁹ Muxuna a yētē yētāgin nininna nan toma
igeni.
Muxun bōjēn fan a yētē kējaan nan yitama.

²⁰ Laxira nun yahannama mi wasama.
Muxun yēēne fan mi nōe wase.

²¹ Gbetin nun xēmaan nasēsenma sulun
tēēni,*
koni muxun kējaan fēsefēsema a tantun
kiin nan xōn.

²² Hali i xaxilitaren din wunla kui
se kēsēne tagi wulin diin na,
a mi bē a xaxilitareyani.

²³ I ya xuruseene kolon ki faji,
i yi i jōxō lu i ya xuruse kurune xōn,

²⁴ amasotō nafunla mi luma habadan,
mangayaan mi marama i ya denbayaan xa
mayixētēn nun mayixētēni.

²⁵ I na sēxēne lanfun,
i yi e ramara xuruseene xa,
sēxē nēnēn mōn yi mini,
i geya ma sēxēne malan xuruseene balon
na,

²⁶ nayi, yēxēēne xabene findima i ya dugine
ra nēn,

* **27:21:** Sulun tēēn mōn falama yirena nde yi fa fala “Furu tēēna.”

kontonne yi findi gbetin na i xeen sarama
naxan na.

²⁷ Siine nanon yi gbo ayi, a i wasa,
a findi i ya denbayaan balon na
e nun i ya walike naxanle.

28

¹ Muxu naxina a gima nen
hali muxe mi a foxo ra,
koni tinxin muxun tan susu
alo yata senbema.

² Xa yamanan dugurenne murute,
kuntigine wuyama ayi nen na yi.
Koni manga xaxilimaan naxan fe kolon,
na a ligama nen yamaan yi e raxara.

³ Yiigelitoon naxan senbetarene naxankatama
na luxi nen
alo kala ti tulen naxan mi balo luma na.

⁴ Naxanye sariyan bejinma
ne muxu naxine nan tantunma,
koni naxanye sariyan suxuma
ne xoloma nen e ma.

⁵ Muxu naxine mi kiti kenden kolon
koni naxanye Alatala fenma
ne a birin famuma.

⁶ Yiigelitoon naxan sigan tiin tinxinni,
na fisa nafulu kanna xa
naxan kira yifuxin xon.

⁷ Naxan na sariyan suxu,
dii xaxilimaan nan na ra,
koni naxan na lu fuyantenne ye,
na fama yagin nan na a baba ma.

⁸ Naxan na dahamu gbeti donla ton
gbeene xon
na a malanma muxu gbeten nan xa
naxan hinanma senbetarene ra.

⁹ Xa muxuna nde a tunla ba sariyan na
alogo a nama a me,
hali a na sali,
na yeteen haramuxi.

¹⁰ Naxan na muxu fapine xali kira naxin
xon,
na biran yinla nan na a naxan gexi.
Koni fe mi naxan na,

na herin nan sotoma a keen na.

¹¹ Nafulu kanna a mirixi nen a fe kolon,
koni yiigelito xaxilimana a kejaan
nakowsima nen.

¹² Tinxin muxune na non soto,
binye gbeen na a ra,
koni xa muxu naxine keli,
birin a luxunma nen.

¹³ Naxan na a hake ne luxun,
na mi herin sotoma.
Koni naxan na a ti e ra,
a xete e foxo ra
Ala kininkininma na ma nen.

¹⁴ Sewan na kanna xa
naxan gaxun Ala yee ra,
koni naxan na a boren xoxo
na birama toni.

¹⁵ Yatan naxan wurundunma
e nun kanko gbeen naxan fonma muxun
ma,
na luxi nen
alo muxu naxina yama senbetaren xun na.

¹⁶ Manga xaxilitaren tinxintare wanle
wuya.
Koni herisigen naxan sotoxi wulen xon,
na rapaxu naxan ma,
na siimayaan xunkuyama ayi nen.

¹⁷ Faxe ti goronna muxun naxan xun ma,
na a gima nen han a sa a gaburun li.
Muxu yo nama a rati!

¹⁸ Naxan na sigan ti fetareyani,
na kisima nen.
Koni naxan na tinxintareyaan liga,
a kira firinna suxu
na birama nen na nde kedenna xon.

¹⁹ Naxan na a boxon nawali,
na lugoma nen.
Koni naxan na bira fe fuune foxo ra,
na wasama yiigelitoyaan nan na.

²⁰ Lannaya muxun wasaxi barakan nan
na.
Koni naxan kunfaxi bannayaan xon,
na saranma nen na feen na.

²¹ A mi lan i muxune rafisa e bode xa,

anu, muxun haken sətoma buru dungin
xən.

22 Naxan kuma,
na kunfaxi bannayaan nan xən,
a mi a kolon a tərən nan fama a ma.

23 Naxan na muxun sənna fala a xa,
na rafaŋma nən na kanna ma nən dənxeŋ
na
dangu muxun na
naxan a matəxəma wuleni.

24 Naxan na a baba nun a nga muja,
a yi a fala, a naxa,
“Fe jaxi mi na ra,”
na findixi halagi tiin fəxərabiran nan na.

25 Naxan a yete yigboma,
na yengeŋe nan nakelima.
Koni naxan na a yigin sa Alatala yi,
na sabatima nən.

26 Naxan na a yigi sa a yete xaxinli
xaxilitaren nan na ra.
Koni naxan sigan tima fe kolonni,
na kisima nən.

27 Naxan yiigelitəne kima,
sese mi dasə na ma.
Koni naxan na a yeŋen naxi e ma,
na danga gbeen nan sətoma.

28 Xa muxu jaxine keli,
birin a luxunma nən.
Koni xa e halagi,
tinxin muxune nan wuyama ayi.

29

1 Muxun naxan tondin maxadi xuine suxe,
na halagima nən mafuren,
a mi yelanje.

2 Xa tinxin muxune wuya,
yamaan səwama nən.
Xa muxu jaxine nəən sətə,
yamaan wugama nən.

3 Fe kolonna rafaŋ muxun naxan ma
na a baba rasəwama nən.
Koni naxan biraxi yalundene fəxə ra,
na bənəma nən a sətə seene yi.

4 Mangana a yamanan nasabatima kiti
kendən nan xən,
koni naxan dimi yi seene rasuxuma mayi-
funi,
na a kalama nən.

5 Naxan na a adamadi boden matəxə wu-
leni,
na lutin nan natima a sanna bun.

6 Muxu jaxina matandine findixi luti
ratixin nan na a xa,
koni tinxin muxuna a səwa xuini tema nən.

7 Tinxin muxun sənbetarene xun mayenge
kitine kolon.
Koni muxu jaxin mi na xaxinla sətoma.

8 Magele tiine taani maxama nən,
koni fekolonne xələn nan naxunbelima.

9 Fekolonna nun xaxilitaren na so kitini,
xa a xələ hanma xa a gele,
a mi xaxili sa sətoma.

10 Səntaren mi rafaŋ faxa tiin ma,
koni muxu fajine səntaren niin nakan-
tanma nən.

11 Xaxilitarena kui feene birin falama nən,
koni fekolonna tan e ramarama nən.

12 Mangan na a tuli mati wule falane ra,
a kuntigine birin findima muxu jaxine
nan na.

13 Yiigelitəən nun jaxankata tiin
naralan fe kedenna ma,
Alatala nan e firinna birin yeŋene rabima.

14 Mangan naxan sənbetarene makitin lan-
nayani,
na mangayaan luma sabate nən han
habadan.

15 Bosaan nun maxadi falane nan fe
kolonna fima diin ma
koni diin naxan luxi a yete ma,
na a nga rayagima nən.

16 Muxu jaxine na wuya ayi,
haken nan gboma ayi.
Koni tinxin muxune ne biraden toma nən.

17 I na i ya diin xuru,
a bəje xunbenla fima i ma nən,

e naxa, “Na lan.”

¹⁶ E tan ni i ra:

Laxira nun gbantan nun
bɔxɔn naxan mi wasama igen na,
e nun tɛɛn naxan mi a falan mumɛ,
a naxa, “Na lan.”

¹⁷ Muxun naxan yɛɛ yoma a baba ma,
naxan tondima a nga xuiin suxɛ,
xude xɔn xaxane a yɛɛne gema nɛn a kui,
dugane yi e don.

¹⁸ Se saxan na
naxanye dangu n na,
han naanin
n mi naxanye famuxi.

¹⁹ E tan ni i ra:

Singbinna kirana kore,
sajina kirana gɛmɛn fari,
kunkina kirana fɔxɔ igen xun ma,
e nun banxulanna kirana sungutunna
konni.

²⁰ Naxalan yalunden keɣaan ni ito ra:
A na a dege,
a a dɛɛn nasugusugu,
a yi a fala, a naxa,
“N mi sese ligaxi a jaxin na.”

²¹ Bɔxɔn xuruxurunma se saxan bun,
han naanin a mi tiyɛ naxan bun.

²² E tan ni i ra:

Konyin na findi mangan na,
kɔmɔn na lugo donseen na,
²³ jaxalan najaxuxin na futu,
e nun konyi gilɛn na a kanna kɛɛn tongo.

²⁴ Sube naanin xurun bɔxɔn ma
koni e tan nan fekolonna sɔtɔxi:

²⁵ Dondonle fanga mi na,

koni e e donseen namarama a waxatini.

²⁶ Fanye ra siine sɛnbɛ mi na,
koni e sodene rafalaxi gɛmɛne nin.

²⁷ Manga mi tuguminne xun na,
koni e birin minima e gali yɛ ma.

²⁸ Dangene suxɛ nɛn yiin na,
koni e toma manga banxine kui.

²⁹ Se saxan na naxanye rayabu,
han naanin naxanye sigati kiin tofan.

³⁰ Yatana, susulaan subene tagi,
naxan mi a gima muxu yo bun,

³¹ donton kanbaxina, hanma kɔtɔna,

e nun mangana a ganli.

³² Xa i bata i yɛtɛ yigbo xaxilitareyani,
xa i bata kɔtɛni tɔn,
nayi, i dɛɛn suxu.

³³ Amasɔtɔ muxun na nɔnɔn naxi,
na nan findin fɛnɛn na,
i na muxun jɔɛɛn din,
wunla nan minima,
i mɔn na xɔlɔn nakeli,
na rajanma yɛngɛn nan ma.

31

Manga Lemuyeli a sandane

¹ Manga Lemuyeli a sandane. A nga a
xaran waliyiya falan naxanye ma.

² N ma diina,
n nanse falama i xa?
N nanse falama i xa,
n diin naxan barixi,
n naxan sɔtɔxi Ala barakani?
³ I nama i sɛnbɛ lu jaxanle yii.
I fangan nama jnan ne fɔxɔ ra
naxanye mangane ralɔma ayi.

⁴ I tan Lemuyeli,
a mi daxa mangane xa,
a mi daxa mangane yi manpaan min,
kuntigine mi lan e bira dɔlɔn fɔxɔ ra
⁵ alogo e minxin nama jinan tɔnne xɔn,
e fa muxu jaxankataxine yanfa kitini.

⁶ E dɔlɔn lu na muxune xa
naxanye halagima,
naxanye niin nafexi xɔlɛn na,
ɛ manpaan lu ne xa.

⁷ Ne na e min,
e jinanma e yiigelitɔyaan xɔn nɛn,
e tɔrɔyaan mi fa rabirama e ma.

⁸ Dɛtarene xun mafala,
i muxu nɔxine birin mali e kitine yi.

⁹ I falan ti, i kitin sa tinxinni,
i yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xun mayɛngɛ
kitini.

Naxalan fajina

¹⁰ Nde nɔɛ jaxalan fajin sɔtɛ?
A tɔnɔn dangu bɔxɔ bun nafunle ra.

¹¹ A xɛmɛn xaxili tixi a tan nan na,
a munanfanna mi jnanɣɛ mumɛ!

¹² A fe fajin nan ligama a xa,
a jaxin mi a ra,

a siin sogen birin yi.

¹³ A yεxεε xabe garin nun γεεε futu garin
nan fenma

a e rafala dugin na sεwani.

¹⁴ A faan balon na nεn sa keli wulani
alo yulaya kunkine.

¹⁵ A kurunma nεn subaxa,
a kudin so a denbayaan xa,
a fa a walike naxanle ti e wanle ra.

¹⁶ A na miri xεεna nde ma, a yi a sɔtɔ,
a nakɔɔn sa a tɔnɔ sɔtɔxine gbetin na.

¹⁷ A wanle dε suxuma tunnafanna nin.
A wali a yiin na sεnbeni.

¹⁸ A a kolon a feene sɔnɔyama nεn,
a lenpun mi tuma kɔεεn na.

¹⁹ A γεεεn wurundun a yiin na,
a γεεεn sɔxɔn dugin na.

²⁰ A yiine dɔxɔn yiigelitɔne bun.
A yiin ti tɔrɔ muxune xa.

²¹ A mi gaxun xunbenla fe ra a denbayaan
xa,
amasɔtɔ e birin maraberi baxi dugi fajin
nan na.

²² A bitinganne rafalama,
a maraberi baxi taa dugine nun dugi
mamiloxine nan na.

²³ A xεmεn yatεxi fonne malanni,
a dɔxɔma taan fonne ye.

²⁴ A taa dugi domane rafalama,
a e mati,
a tagi xidine rafala yulane xa.

²⁵ Sεnbeni nun binyena a ma
alo domana.
A na a miri waxati famatɔne ma,
a gele.

²⁶ A falan tima fe kolonna nin,
a muxune xaran hinan falane ma.

²⁷ A yengi dɔxi a denbayana feene xɔn,
a mi narin kolon.

²⁸ A diine kelima nεn,
e a fala a ma a dubadena.

A xεmεn fan yi keli,
a yi a tantun,

²⁹ a naxa, “Kεwali fajin naxalan wuyaxi yi,
koni i tan, i dangu e birin na.”

³⁰ Marayabun yanfan tima,
tofanna danguma,
koni naxanla naxan gaxuma Alatala yeε ra
na nan lan a tantun.

³¹ E saranna so a yii,
a wanle xa findi a tantun xunna ra taani.

Karamɔxɔna Mangana Fe Kolon Falane

Kitabun yireni ito mi a sɛbɛ muxun xinla falaxi koni a findixi Muluku Sulemani nan na fata a falatide singen na. A sɛbɛ muxun katama a xa adamadiine dunuɗa yi gidin bunna fɛsɛfɛsɛ. A falama, a dunuɗa fe wuyaxi findixi fe fufafune nan na. A yelixina dunuɗa feene fɛsɛfɛsɛ, a yi a falani so, a naxa, “Gaxu Ala yɛɛ ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na.” (Karamɔxɔn 12.13)

Dunuɗa feene luxi nɛn fuu

¹ Karamɔxɔna falane nan itoe ra, Dawu-daa dii xɛmɛn naxan findixi mangan na Yerusalɛn yi.

² N tan karamɔxɔ naxa:
Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne kɔnin, e birin fe fuu!

³ Muxun wanla naxan birin nabama
dunuɗa yi,
na tɔnɔn nanse ra a ma?

⁴ Mayixɛtɛna nde danguma,
mayixɛtɛna nde barima,
koni bɔxɔ xɔnna tan a kiini han habadan!

⁵ Sogen tema, a godoma,
a mɔn yi a mafura xɛtɛ a tedeni.

⁶ Foyen sigama yiifanna ma,
a xɛtɛma kɔmɛnna ma,
a firifirima, a firifiri
han a mɔn yi xɛtɛ a kelideni.

⁷ Baa igene birin sa sinma fɔxɔ igen nan ma,
koni fɔxɔ igen mi rafema mumɛ!
Igene mɔn luma xɛtɛ e kelidene yi xude
xunne yi.

⁸ Feene birin muxun xadanma
han a mi nɔɛ a fale!
Yɛɛn mi wasama toon tiyɛ,
tunla mi wasama fe ramɛdeni.

⁹ Naxan yi na nun,
na nan mɔn na,
naxan bata yi liga,
na nan mɔn ligama,
fefe nɛnɛ mi na dunuɗa yi.

¹⁰ Muxune a falama sena nde ma,
fa fala, “A mato, a nɛnɛn na a ra!”
Anu, na yi na nun,
xabu benun en xa da.

¹¹ Ninan tima nɛn fe danguxine xɔn.

Hali fe famatɔne jinanma muxune ra nɛn naxanye barima e xanbi waxati famatɔne yi.

Karamɔxɔna xaxilimayana

¹² N tan, karamɔxɔna, n bata findi Isir-ayila Mangan na Yerusalɛn yi. ¹³ N bata a ragidi n bɔɗɛni, n xa feene birin fɛsɛfɛsɛ, n yi e rakɔrɔsi n ma fekolonna xɔn feen naxanye birin ligama dunuɗa yi. Ala bata adamadiine ti naxankata wanla nan na!

¹⁴ Feen naxanye ligama dunuɗa yi, n bata ne birin to, e birin findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁵ Naxan dalinxi na mi nɔɛ ratinxinɗɛ.
Naxan dasaxi, na mi nɔɛ yate.

¹⁶ N yi a fala n yɛtɛ ma, n naxa, “N tan bata fekolon gbeen sɔtɔ dangu muxun bonne birin na naxanye bata yi mangayaan liga n yɛɛ ra Yerusalɛn yi. N bata xaxilimayaan nun fekolonna gbegbe famu.” ¹⁷ N kataxi nɛn n xa fekolonna famu, e nun xaxilitareyaan nun daxuyana. Koni n yi a kolon, na fan birin luxi nɛn alo muxun na kata foyen sagatandeni. ¹⁸ Bayo, fekolonna gbegbeen fama xaminna nan na, xaxinla nɛma gboma ayi, bɔɗɛ rafɔrɛn fan gboma ayi.

2

Fatin nafan feene luxi nɛn fuyan

¹ N yi a fala n yɛtɛ ma, n naxa, “En siga, n xa sa a mato xa naxanaxan fan.” Koni hali na fan findixi fe fuun nan na. ² N yi a fala, n naxa, “Daxuyaana nan gele ma feene ra, naxanaxan tɔnɔn nanse ra?” ³ N yi a ragidi n bɔɗɛni, a n xa n yɛtɛ rasɛwa dɔlɔn minna nin, n yi n sɔbɛ so xaxilitareyaan ma, anu n yi matoon nan tima fekolonna xɔn, han n yi a kolon xa na nan fan adamadiin na, a na liga a siimayani dunuɗa yi.

⁴ N bata wali gbeene kɛ. N banxine ti nɛn n yɛtɛ xa, n manpa bili nakɔne si, ⁵ n yi nakɔne nun langane yitɔn, n yi wudi bogilaan sifan birin si e yi. ⁶ N bata ige ramaradene rafala alogo n xa n ma wudidine ige sa nakɔni. ⁷ N konyi xɛmɛne nun konyi gilene sɔtɔ nɛn, e diine bari n konni. Xuruse xungbeen nun a xunxurin fan yi n yii dangu muxune birin na naxanye yi n yɛɛ ra Yerusalɛn yi. ⁸ N gbetin

nun xɛmaan gbege ramara nɛn n yɛtɛ xa, e nun mangane nun yamanane nafulu kɛndɛne. Yeli xɛmɛne nun yeli gilɛne yi n yii. N mɔn yi xɛmɛne rafan fe kɛndɛn sɔtɔ, jaxalan wuyaxi. ⁹ N findi nɛn muxu gbeen na dangu muxune birin na, naxanye bata yi dangu n yɛɛ ra Yerusalɛn yi. Anu, n yi matoon nan tima n ma fekolonna xɔn. ¹⁰ N yɛɛn kunfa sese xɔn, n mi tagan na sɔtɛ. N mi n mɛ n waxɔn fe yo ra, bayo n ma wanle birin yi n bɔjɛn nasɛwama, na nan yi findixi n saranna ra n ma wanle birin yi. ¹¹ Anu, na xanbi ra, n yi n miri n wali xɔnne birin ma, e nun n tɔrɔn naxan sɔtɔ e kɛdeni, n yi a to fa fala a birin findixi fe fuun nan na, alo muxun na kata foyen sagatandeni, e tɔnɔ yo mi luma dunuɗa yi.

Fekolonna nun xaxilitareyaan fan luxi nɛn fuyan

¹² Nayi, n yi wa fekolonna famu feni, e nun daxuyaana nun xaxilitareyana. Muxun naxan findima mangan na n jɔxɔni, na nɔɛ nanse lige? Fɔ naxan bata yi liga nun. ¹³ N yi a to fa fala fekolonna fisa xaxilitareyaan xa, alo kɛnɛnna to fisa dimin xa. ¹⁴ Amasɔtɔ xaxilimaan yɛɛn na alogo a xa seen to, koni xaxilitaren tan sigan tiin dimin nin. Anu, n tan a kolon yati, a maraɗan kii kedenna nan e firinna birin mamɛma. ¹⁵ N yi a fala n yɛtɛ ma, n naxa, “Xa xaxilitaren naraɗan kiin nan n fan mamɛma, nayi, na tɔnɔn nanse ra, xa n findi fekolonna ra?” N yi a fala n yɛtɛ ma, n naxa, “Na fan findixi fe fuun nan na.” ¹⁶ Bayo muxune jinanma xaxilima danguxin xɔn sinma alo xaxilitarena. Fanni lɔxɔne danguma, jinan tima a xɔn. Xaxilimaan faxama nɛn alo xaxilitarena! ¹⁷ Nayi, dunuɗa yi gidin yi raɗaxu n ma, bayo tɔrɔyaan nan adamadiine wanla ra e naxan birin ligama dunuɗa ito yi. Fe fuun nan a birin na, alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁸ N ma wanle birin yi raɗaxu n ma n naxanye kɛxi dunuɗa yi, bayo fɔ n xa e tɔnɔn lu n xanbi ra muxun yii. ¹⁹ Nde a kolon xa na kanna findɛ xaxilimaan na hanma xaxilitarena? Anu, n naxan birin sɔtɔxi dunuɗa yi n ma wanla nun n ma xaxilimayani, a na sɔtɔma nɛn. Fe fuun

nan mɔn na fan na! ²⁰ Nayi, n yi tunnaxɔlɔ fɔlɔ n ma lan wali xɔdɛxɛne birin ma n naxanye ligaxi dunuɗa ito yi. ²¹ Amasɔtɔ, muxun naxan fatan, na nɔɛ walɛ fekolonna nun xaxilimayani, a kɛɛn yi findi muxun gbeen na naxan mi walixi. Na fan findixi fe fuun nan na e nun kala gbeena. ²² Muxun nanse sɔtɔma fata a wali xɔdɛxɛne nun a kɔntɔfinle birin na dunuɗa ito yi? ²³ A siimayaan birin findixi tɔrɔn nun sɔxɔlɛn nan na. Bɔjɛ sa mi a xa hali kɔɛɛn na. Fe fuun nan na fan na.

²⁴ Sese mi fan adamadiin na fɔ a xa a dɛge, a yi a min, a hɛrin sɔtɔ a wanli. Koni, n na a toxi nɛn fa fala na fan kelima Ala nan ma, ²⁵ bayo, nde nɔɛ a dɛge, hanma a sɛwa, xa Ala mi tin? ²⁶ Muxun naxan na Ala kɛnɛn, a yi xaxinla fi na kanna ma e nun fekolonna nun sɛwana. Koni, a yulubi kanna tan tima wanla ra nɛn alogo a xa nafunla malan, a yi a ramara muxu gbɛtɛ yɛɛ ra naxan Ala kɛnɛnxi. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

3

Feen birin nun a waxatin na a ra

¹ Feen birin nun a waxati saxin na a ra, waxatin feen birin ma dunuɗa yi.

² Muxun bari waxatin na, a faxa waxatin na.

Soli seen si waxatin na, a tala waxatin fan na.

³ Faxa ti waxatin na, dandan waxatin fan na. Banxin kala waxatin na, a ti waxatin fan na.

⁴ Wuga waxatin na, gele waxatin fan na.

Sunu waxatin na, bodon waxatin fan na.

⁵ Gɛmɛne woli waxatin na, e matongo waxatin na.

Sunbun waxatin na, sunbutareyaan waxatin fan na.

⁶ Seen fen waxatin na, a tunun waxatin na.

Seen namara waxatin na, a rabɛnin waxatin fan na.

⁷ Seni bɔ waxatin na, a madɛge waxatin na.

Dundu waxatin na, fala ti waxatin fan na.

⁸ Marafanna waxatin na,

marajaxun waxatin fan na.
 Yenge waxatin na,
 bɔɲe xunbeli waxatin fan na.

⁹ Walikeɛn tɔnɔn mundun sɔtɔma a wanli? ¹⁰ N bata a to Ala bata adamadiine ti jaxankata wanla naxan na. ¹¹ Ala bata seen birin da alogo e xa lan e waxatin ma. A mɔn yi a ragidi habadan feene xa lu adamadiine bɔɲeni. Anu, e mi nɔe Ala kewanle yeɛ toɛ keli e fɔlɔden ma han e rajanna. ¹² N yi a kolon fa fala, sese mi fan muxun na fɔ a xa jaxan, a fe fajin liga a dunuɲa yi gidini. ¹³ Muxun birin xa a dege, a yi a min, a yi herin sɔtɔ a wanli. Ala bata na nan nagidi muxune ma. ¹⁴ N na a kolon Alaa wanle birin luma nen habadan, sese mi sama a fari, sese mi bama a ra. Ala na feene ligaxi nen alogo muxune xa gaxu a yeɛ ra. ¹⁵ Feen naxanye ligama, e nun naxanye fama ligadeni, ne bata yi liga nun. Ala nan fe danguxine raminima dunuɲa yi mɔn.

Sayaan nan birin najanna ra

¹⁶ N mɔn fe gbete toxi dunuɲa yi. Kiti sa kenden yi lan denaxan yi, jaxuyaan nan mɛnni. Tinxinna yi lan denaxan yi jaxuyaan nan mɛnni. ¹⁷ N yi a fala n yete ma, n naxa, “Ala tinxin muxun nun jaxuden makitima nen, bayo feen birin nun a waxati saxin na a ra, kewanla birin nun a dingiraan na a ra.”

¹⁸ N yi a fala n yete ma lan adamadiine ma, n naxa, “Ala muxune keɲaan nan fesefesema alogo e tan yeteen xa a kolon a e luxi nen alo subene. ¹⁹ Bayo muxune nun subene rajanna birin keden, e birin faxama nen. Nii kedenna nan e birin yi. Na kui, muxun mi dangu suben na. Fe fuun nan ne birin na. ²⁰ E birin sigama yire kedenna nin. E birin xeten burunburunna nin, e birin xeten burunburunna nin. ²¹ Nde a kolon xa adamadiine niin tema kore nen, subene niin yi godɔ bɔxɔn bun?” ²² N bata a to sese mi lan adamadiin xa fɔ a yi jaxan a wanle yi, a gbeen na nan na. Bayo muxe mi faxa muxun naxete alogo a xa a to naxan ligama a xanbi.

4

Dunuɲa ito mi fan

¹ N mɔn yi jaxankatane birin to naxanye ligama dunuɲa yi, muxu jaxankataxine wugama, muxu yo mi e madendenma! Fangana e jaxankata muxun nan na, muxu yo mi e masabarima. ² N tan naxan fale, faxa muxune nan e jaxun yi dangu niiramane ra, e tan to bata faxa. ³ Koni naxan munma da, na fisa ne firinna xa, bayo a munma fe jaxine to naxanye ligama dunuɲa yi.

⁴ N bata a to a muxune xadanna nun e wali xonne birin fataxi e xɔxɔlɔnyaan nan na lan e adamadi bodene ma. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni. ⁵ Xaxilitaren tondima wale, kamɛn yi a kala. ⁶ Koni a fisa muxun yi mɔndɔ kedenna sɔtɔ bɔɲe xunbenli benun a xa mɔndɔ firinna sɔtɔ jaxankata wanli naxan nun foye sagatanna lan.

Kedenyaan mi fan

⁷ N mɔn fe fu sifana nde toxi nen dunuɲa yi. ⁸ N muxuna nde toxi nen, a keden pe, muxe mi a fɔxɔ ra. Dii mi a yii, a ngaxakeden mi na, anu, dan mi yi a wanla ma. Hali a mi wasama nafunla ra. A yi maxadinna ti, a naxa, “N fa walima nde xa, n yi n niin kuma herin na?” Fe fuun nan na fan na, jaxankata wanla.

⁹ Muxu firinna fisa muxu kedenna xa, bayo e saran fajin sɔte nen e wanli. ¹⁰ Bayo, xa boden bira, bodena a rakele nen, koni gbalon na kanna xa naxan keden a ra. Xa a bira, muxu gbete mi na naxan a rakele! ¹¹ Na kiini, xa muxu firinna e sa, xunbenla mi e suxe, koni naxan keden saxi, xunbenla be na ma di? ¹² Yaxun naxan muxu kedenna nɔe yengeni, muxu firinna tan tiye na yaxun yeɛ ra nen. Luti saxanna denbexin mi bolonɲe xulen!

Mangayana

¹³ Dii jɔren yiigelitɔn xaxilimaan dangu Manga forixi xaxilitaren na naxan mi fa nɔe kawandi xuiin name. ¹⁴ Bayo, na dii jɔren nɔe mine nen kason na a findi mangan na, muxun mɔn nɔe bare nen yiigelitɔyani a findi a bari taan mangan na. ¹⁵ N bata adamadiine birin to biraxi dii jɔreni ito fɔxɔ ra dunuɲa yi naxan fama dɔxɔdeni mangan funfuni. ¹⁶ Na yamaan dan mi yi na, a yi tixi naxanye yeɛ ra. Na

birin, a mi rafa η e mayixete famatone ma. Na fan findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

I nama falan nadangu ayi

¹⁷ A liga i yeren ma i na siga Alaa banxini waxatin naxan yi. I maso i tuli matideni benun i xa saraxan ba alo xaxilitarene, bayo e nema fe jaxin ligama, e mi a kolon.

5

¹ I nama de mafura ayi, i bo η en nama wolon, i falan ti Ala yetagi, bayo Ala kore xonna nan ma, i tan dunu η a nin. Nayi, i ya falan nama radangu ayi. ² Amasoto muxun na xamin, a xiye sama nen xulen. Na kiini, falan na wuya ayi, xaxilitareya falane yi keli. ³ Xa i de xuiin tongo Ala xa, i nama bu a rakamalideni, bayo xaxilitarene mi Ala ken η e η e. Nayi, i de xuiin nakamali i naxan tongoxi. ⁴ A fisa i nama de xuiin tongo, benun a xa lu a rakamalitaren na. ⁵ I nama tin i deen xa i gbindin birin bira yulubini. I nama a fala xeraan xa fa fala tantanna nan yi i de xuiin na. Nanfera i falan tiye naxan Alaa xolon nakelima, a yi i wali xonne kala? ⁶ Bayo xiyene na wuya ayi, fe fuune e yi. Falan fan na kii nin. Nayi, gaxu Ala ye ϵ ra.

Mangane yamaan jaxankatama

⁷ Xa i a to yamanana nde yi, muxune yiigelitone jaxankatama, kiti kend η n nun tinxinyaan bata ba na, na nama i raterena, bayo kuntigi gbeene nan kuntigine xun mayengema, kuntigi gbete mon ne fan xun na. ⁸ Birin nan boxon bogiseene tongoma, hali manga yeten tonon sotoma xee η e ma.

Nafunla luxi nen fuyan

⁹ Gbetin nafan naxan ma, na mi wasama gbetin na mum ϵ ! Nafulu gbeen nafan naxan ma, na mi a sote. Fe fuun nan mon na fan na! ¹⁰ Nafunla nema gboma ayi, a don muxune fan yi wuya ayi. A tonon mundun se kanne ma nayi ba a mato feen na? ¹¹ Walikena xixonla jaxun, xa a donse gbeen don, hanma ndedi, koni nafulu kanna se kanyaan mi tin η e a yi xi. ¹² N bata gbaloni ito to dunu η a yi: Muxun naxanye nafunla ramarama e yetena toroya η an ye ϵ ra. ¹³ Na nafunla kalama fe xodexen nin. A diin naxan barixi, na mi sese soto. ¹⁴ Muxun barima nen a magenla, a

mon xeten na kii nin. A mi sese xalima a wanla tonon na, a mi sigama sese ra a yii. ¹⁵ Gbalon nan mon na fan na. A xetema nen alo a faxi kii naxan yi. Nayi, a tonon mundun sotoma, a to walixi foyen nan foxo ra? ¹⁶ Anu, a mon a siimayaan birin nabama dimin nin, lanbaranna nun soxolen nun nii yigbetenna denaxan yi.

¹⁷ N na ito nan toxi: A fan muxun xa, a yi a dege, a yi a min, a yi herin soto a wanle birin yi dunu η a yi a siimayani Ala naxan fixi a ma. A gbeen na nan na. ¹⁸ Xa Ala nafunla nun seen fi muxun ma, a mon yi tin na kanna xa no e don η e, a yi a wasa so a gbeeni, a sewa a wanli, Ala nan na fixi a ma. ¹⁹ Na kanna mi a mire a siimayaan danna ma jaxi ra bayo Ala bata a bo η en nasewa.

6

¹ N gbalo fena nde toxi nen dunu η a yi, naxan adamadiin toroma han! ² Muxuna nde na yi, Ala nafunla nun herisigen nun binyen fixi naxan ma, sese mi dasaxi naxan ma, a waxi naxan birin xon, koni Ala mi tinxi a xa a nafunla don, muxu gbete yi e don. Na nan findixi fe fuun na e nun gbalo gbeena. ³ Xa muxuna nde dii kem ϵ bari nun, a mon yi siimaya xunkuyen soto, a na fori ki yo ki, na birin tonon nanse ra a ma, xa a mi sewan soto a se kanyani, a yi maluxun binyeni? N na a fale nen, n naxa, "Diin naxan faxa a nga kui, na fisa na kanna xa." ⁴ Bayo na diin daxi nen fuu, a mon dangun dimin nin, a xinla yi lu wundoni. ⁵ Hali na diin mi sopen toxi, a mi fefe kolonxi, na bo η e xunbelixi dangu bonna ra. ⁶ Hali a jee wuli firin soto siimayaan na, xa a mi sewan soto a se kanyani, na tonon nanse ra? E birin mi sigama yire kedenna xan yi ba?

⁷ Adamadina wanla birin kema a dege feen nan na, anu a mi was ϵ mum ϵ ! ⁸ Nanse fekolonna danguxi xaxilitaren na? Yiigelit η on na sigati ki kend η n kolon a dunu η a yi gidini, na tonon nanse ra? ⁹ Ye ϵ n bata seen naxan to, na fisa se xonla xa muxun naxan mirixi. Fe fuun nan mon na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

Fekolonne maxadina

¹⁰ Seen birin xinla na. Adamadiin findixi naxan na, na kolonxi. Naxan senben dangu

a tan na, a mi nɔɛ na matandɛ. ¹¹ Falan nɛma gboma ayi, fe fuune fan wuyama ayi. En nanse sɔtɔma na yi? ¹² Awa, nde a kolon naxan fan adamadiin xa a dunuɲa yi gidini, a nɛma a siimaya yi genli, naxan danguma alo nininna? Nde nɔɛ a fale adamadiin xa naxan ligama a xanbi dunuɲa yi a na faxa waxatin naxan yi?

7

Fekolonna

¹ Xili kanyaana fisa latikɔnɔn kɛndɛn xa, muxun faxa lɔxɔn dangu a bari lɔxɔn na.
² A fisa i siga ɲandeni benun i xa siga sɛwa bande dondeni, bayo sayaana muxune birin yɛɛ ra, niiramane birin lan e yi xaxili sɔtɔ na ma.
³ Sɔxɔlɛn fisa gelen xa, bayo yetagin na yifɔrɔ, na muxun xaxinla maliyɛ nɛn.
⁴ Fekolonne bɔɲɛn darixi ɲanden nan na, koni xaxilitarene bɔɲɛn darixi ɲaxaɲaxa yiren nan na.
⁵ A fisa muxun yi fekolonna maxadin name, benun a xa xaxilitarene sigin name.
⁶ Bayo xaxilitarene gele xuiin luxi nɛn alo ɲanla budo xuiin tɛɛni tunden bun. Fe fuun nan na fan na.
⁷ Fekolonna na ɲaxankatan ti, na a findima xaxilitaren nan na, dimi yi seene na rasuxu mayifuni, na muxun bɔɲɛn natantanma nɛn.
⁸ Feen naɲanna dangu a fɔlɔn na. A fisa muxun yi sabari benun a xa waso ayi.
⁹ I nama mafura xɔlɛ, bayo bɔɲɛ gbeen xaxilitarene nin.
¹⁰ I nama a fala, i naxa, “Nanfera waxati danguxine fisa iki xa?” Bayo na maxɔdinna mi kelixi fekolonna xan yi.
¹¹ Fekolonna nun kɛɛn tɔnɔn birin lan, bayo a muxune malima dunuɲa yi.
¹² I na lu fekolonni, na i ratangama nɛn alo gbeti kanyana,

i na fe kolon, na fekolonna i luma nɛn i nii ra.

¹³ Alaa wanla mato: A na naxan yidɔxɔ, nde nɔɛ a ratinxinɲɛ?

¹⁴ I xa sɛwa waxati faɲini, i yi i miri tɔrɔ waxatini, bayo Ala nan e firinna birin daxi. Nanara, adamadiin mi nɔɛ sese yɛɛ toɛ fe famatɔne fe yi.

¹⁵ N bata feen birin to n ma dunuɲa yi gidi fufafuni. Tinxin muxuna ndee halagima e tinxinyani, ɲaxudena ndee yi siimaya xunkuyen sɔtɔ e ɲaxuyani.

¹⁶ I nama i ya tinxinyaan nadangu ayi, i nama i yetɛ findi fekolon gbeen na. Nanfera i yetɛ rahalagima?

¹⁷ I nama ɲaxuyaan nadangu ayi, i nama findi xaxilitaren na. Nanfera i faxɛ benun i ya waxatin xa a li?

¹⁸ A lan i yi kedenna suxu hali i mi boden beɲin, bayo naxan na gaxu Ala yɛɛ ra na feen birin yiminima nɛn.

¹⁹ Fekolonna xaxilimaan senbe soma nɛn dangu yamana kan fu ra taani.

²⁰ Tinxin muxu yo mi dunuɲa yi naxan fe faɲin ligama a mi yulubi liga.

²¹ I nama i tuli mati falan birin na, alogo i nama i ya walikɛɛn xuiin mɛ, a i rayelefuma.

²² Bayo i a kolon i bɔɲɛni, i tan yetɛɛn bata muxune rayelefu sanɲa ma wuyaxi.

²³ N bata na feene birin fɛsɛfɛsɛ fekolonna xɔn, n yi a fala, n naxa, “N fekolonna sɔtɔma nɛn,” koni a mɔn makuya n na.

²⁴ Sese a ra, a makuya pon!

A tilin mumɛ! Nde nɔɛ a toɛ?

²⁵ Nayi, n bata kata fekolonna famu feen nun a fɛsɛfɛsɛ feen nun a fen feen na e nun feene bunna,

alogo n xa a famu a xaxilitareyaan nan
 ɲaxuyaan na,
 fa fala daxuyaan mi fan.

²⁶ N bata a kolon
 a ɲaxanla naxan luxi alo luti ratixina,
 naxan bɔɲe findixi yalaan na,
 naxan yiine luxi alo yɔlɔnxɔnna,
 na xɔlɔ dangu sayaan na!
 Muxun naxan Ala kenɛnxi,
 na tangama nɛn a ma,
 koni yulubi kanna a suxuma nɛn a ra.

²⁷ N tan, karamɔxɔna,
 n na ito nan toxi,
 n to feene fɛsɛfɛsɛxi keden keden yɛɛn ma,
 alogo n xa feene bunna yɛɛ to.

²⁸ N mɔn feene yɛ fenma,
 koni n munma a yɛɛ to singen.
 N xɛmɛ kɛndɛ kedenna nan toxi xɛmɛ wuli
 keden yɛ,
 koni n mi ɲaxalan kɛndɛ keden peen toxi
 ɲaxanle yɛ.

²⁹ Koni, n na ito nan to:
 Ala adamadiine da nɛn, e fan,
 koni e tan bata kɔtɛ wuyaxi fen.

8

¹ Nde luxi alo fekolonna,
 naxan nɔɛ feene bunne fɛsɛfɛsɛ?
 Muxuna fekolonna a yetagini yalanma
 nɛn,
 a yetagi yifɔrɛn yi tunun.

Mangana yamarin suxu fena

² N yi a fala, n naxa,
 “Mangana yamarin suxu,
 i to bata i kɔlɔ Ala xa.”

³ I nama mafura i makuyɛ mangan na,
 i nama kankan fe ɲaxin ma,
 bayo naxan nafan a ma,
 a na nan ligama.

⁴ Mangan sese fala,
 sɛnben na nan na.
 Nayi, nde nɔɛ a falɛ a xa,
 fa fala, “I nanse ligama?”

⁵ Naxan na a yamarin suxu,
 na mi fe ɲaxin kolonma.
 Fekolonna mangana waxati saxin nun a
 kiti saxin kolonma nɛn.

⁶ Amasɔtɔ feen birin nun a waxatin nun a
 kiti saxin na a ra,
 bayo adamadiine fe ɲaxin gbo e ma.

⁷ A mi a kolon feen naxan fama,
 nayi nde nɔɛ a falɛ a xa
 naxan sa ligama?

⁸ Adamadiin xa mi niin kanna ra
 alogo a xa a makankan,
 fanga yo mi a ra a sayaan lɔxɔn fari.
 Yɛngɛn matanga fɛrɛ mi a xa,
 ɲaxuyaan fan mi muxu ɲaxi yo xunbama.

Adamadiine dunuɲa yi gidina

⁹ N bata na birin to, n yi n miri muxune
 kɛwanle birin ma dunuɲa yi. Waxatini ito
 yi, muxun nɔyaan nan ligama a adamadi
 boden xun na, a yi a ɲaxankata. ¹⁰ N
 mɔn muxune toxi ɲaxudene maluxunɲe.
 Yamaan sigama, e xɛtɛma sa keli yire
 sariɲanxini, e ɲinan taani na muxu ɲanxin
 yi naxan ligama. Fe fuun nan na fan
 na. ¹¹ Muxune to mi ratɔrɔnma e kɛwanle
 ra sasani, nanara fe ɲaxi rabaan xɔnla
 adamadiine bɔɲɛni han! ¹² Hali yulubitɔɔn
 fe ɲaxi kɛmɛ liga, a siimayaan mɔn yi
 xunkuya ayi, n na a kolon, hɛrina Ala yɛɛ
 ragaxu muxune nan xa, bayo e gaxuxi a yɛɛ
 ra. ¹³ Koni hɛrin mi muxu ɲaxin xa! Seen
 nininna buma muxu ɲaxina siimayaan xa,
 amasɔtɔ a mi gaxuxi Ala yɛɛ ra.

¹⁴ Fe fu gbɛtɛ fan ligama dunuɲa yi:
 Tinxin muxuna nde raɲanna yi lanɲɛ
 muxu ɲaxin nan ma, muxu ɲaxina nde
 fan naɲanna yi lanɲɛ tinxin muxun nan
 ma. N na falɛ nɛn, n naxa, fe fuun nan na
 fan na. ¹⁵ Nayi, n sɛwan nan matɔxɔma,
 amasɔtɔ sese faɲi mi fa adamadiin xa
 dunuɲa yi, fɔ a a dɛge, a yi a min, a
 yi ɲaxan. Na nan a malima a wanli a
 siimayani Ala naxan nagidixi a ma dunuɲa
 yi. ¹⁶ N to kata fekolonna famu feen na,
 n yi muxune kɛwanle rakɔrɔsi dunuɲa yi,
 bayo adamadiin luma a yɛɛ ra yi yanyin
 nun kɔɛɛn na, ¹⁷ n yi Ala wali xɔnna to.
 Adamadiin mi nɔɛ feene yɛɛ toɛ naxanye
 ligama dunuɲa yi. Adamadiin naxan
 fenma tɔrɔni, a mi na toɛ, hali fekolonna
 yengi a ma a a fe kolon, a mi nɔɛ a yɛɛ toɛ.

9

Muxune birin naɲanma kii kedenna nin

¹ N bata n miri feni itoe birin ma, n
 yi a rakɔrɔsi fa fala, tinxin muxune nun
 fekolonne nun e kɛwanle birin Ala nan yii.

Adamadiin mi a kolon xa xanuntenyaan nan a yεε ra hanma xɔnnantenyana. ² Birin naɗanma kii kedenna nin. Tinxin muxun nun muxu ɗaxin birin naɗanna keden, muxu faɗi ba, muxu sariɗanxin ba, hara-muden ba, muxun naxan saraxan bama e nun naxan mi saraxan bama, a na kii nin muxu faɗin nun yulubitɔɔn xa, naxan a kolɔma e nun naxan gaxuma a kolε.

³ Na nan fe ɗaxin na feene ye naxanye ligama dunuɗa yi. Maraɗan kii kedenna nan birin mamεma. Fe ɗaxin nan muxune bɔɗeni han! Daxuyana e bɔɗeni e siimayaan birin yi. Na xanbi ra, e sa faxa muxune fari. ⁴ Yigin niiramane birin xa. Hali baren ɗeɗen fisa yatan faxaxin xa. ⁵ Niiramane a kolon a e faxama nen, koni faxa muxune mi sese kolon. Saran mi fa e xa, amasɔtɔ ɗinan bata ti e xɔn. ⁶ E xanuntenyaan nun e xɔnnantenyaa nun e xɔxɔlonnyaan bata ɗan, sese mi fa e xa feene ye naxanye ligama dunuɗa yi. ⁷ Nayi, sa i ya donseen don ɗaxanni, i yi i ya manpaan min bɔɗe xunbenli, bayo Ala bata yelin i kewanle birin nasuxe. ⁸ Sewa dugine xa lu i ma waxatin birin, turen yi lu i xunni waxatin birin. ⁹ I ɗaxan i ya dunuɗa yi gidini i ya ɗaxanla fema i naxan xanuxi, i ya siimaya fufafuun birin yi Ala naxan nagidixi i ma dunuɗa yi, i siin soge fuune birin, bayo i gbeen na nan na i ya dunuɗa yi gidini, i nεma i ya wali xɔdexen kema dunuɗa yi. ¹⁰ I nɔε naxan yo lige, na liga i sɔbεen nan na, bayo i na sa gaburun na, wali mi na, miriya mi na, xaxilimaya mi na, fekolon mi na.

¹¹ N mɔn bata feni ito to dunuɗa yi: Gilaan mi a ra naxan singe soma, senbema mi na ra naxan nɔɔn sɔtɔma yengeni, fekolonna mi na ra naxan donseen sɔtɔma, xaxilimaan mi na ra naxan nafunla sɔtɔma, muxu xaranxin mi a ra naxan marafanna sɔtɔma, bayo waxatine nun yeɗgbane sa birama ayi e birin nan ma. ¹² Awa, muxun mi a kolon feen naxan a yεε ra. A luxi nen alo yeɗxen naxanye mayendenma, e suxu yalaan na, hanma xɔliin naxanye suxuma luti ratixin na, waxati ɗaxin bagama nen adamadiine ma mafuren, a e raterena.

Fe kolonna nan fisa

¹³ N mɔn xaxilimayaan misaala nde toxi nen dunuɗa yi, naxan n naterena. ¹⁴ Taadina nde yi na nun, a muxune mi yi wuya. Manga senbεmana nde yi siga a xili ma, a yi a rabilin yengeni, a yi yenge so seene yitɔn a xili ma han! ¹⁵ Fekolon yiigelitɔna nde yi na taani nun, naxan taan xunba a fekolonna xɔn. Koni muxu yo mi a yengi dɔxɔ na yiigelitɔɔn xɔn.

¹⁶ Nayi, n yi a fala, n naxa, “Fe kolonna dangi senben na.” Anu, muxune e mexi na yiigelitɔna fekolonna ra, e mi e tuli mati a falane ra. ¹⁷ Fe kolonne falan namεna maraxarani, na dangi mangan sɔnxɔ xuiin na xaxilitarene ye. ¹⁸ Fekolonna dangi yenge so seene ra, koni yulubitɔ keden peen nɔε fe faɗi gbegbe kale nen.

10

Xaxilitareyaan bɔnɔna

¹ Tugetugene faxaxin nɔε latikɔnɔnna xiri ɗaxuε nen.

Na kiini xaxilitareyana ndedi nɔε fekolonna nun binyen kale nen.

² Fekolonna xaxinla sigan kira faɗin nan xɔn, koni xaxilitaren xaxinla sigan kira ɗaxin nan xɔn.

³ Xaxilitaren nεma sigan tima kiraan xɔn, xaxili mi a ma.

Birin a xaxilitareyaan toma.

⁴ Xa kuntigin xɔlɔ i xili ma, i nama keli i ya walideni, bayo maraxaran yulubi gbeen nan matangama.

⁵ N fe ɗaxina ndee toxi dunuɗa yi, tantanna naxanye fata mangan na:

⁶ Fekolontarene tide gbeene sɔtɔma, senbe kanne yi lu tide xurine yi.

⁷ N bata konyine to soone fari, mangane yi sigan ti e sanni alo konyine.

⁸ Naxan na yinla ge, a birama nen na ra. Naxan na yinna rabira, saɗin nan na xinma.

⁹ Naxan na gemene maxete, na a maxɔlɔma nen e ra, naxan wudin bɔma, na nɔε a maxɔle nen.

10 Xa bunbi meɛnna de mi a yi,
a mi raxanxanxi,
fo i xa i senben xun masa nen,
koni fekolonna feen nae dangu na ra.

11 Naxan fatan sajin suxe,
na tonon nanse ra
xa saɛina a xin
benun a xa a suxu?

Xaxilimayaan nun daxuyana

12 Fekolonna falane rafexi hinanna nan na,
koni xaxilitarena falane bonon nan tima a
ma.

13 A falane folon xaxilitareyaan nan ma,
a ranan daxuya jaxin ma.

14 Xaxilitaren falane rawuyama ayi nen.

Adamadiin mi a kolon
naxan fama ligadeni.
Nde a fale a xa
naxan fa ligama a xanbi?

15 Xaxilitarena wanla a xadanma nen,
bayo a yeteen mi a kolon
a sigɛ taani kii naxan yi.

16 Yamanan naxan manga findixi foningen
na,
gbalon na xa,
e nun naxan ma kuntigiye e waxatin birin
nadanguma donse dondeni.

17 Sewan na yamaan xa
naxan manga findixi muxu binyene diin
na,
naxan ma kuntigiye e degema a waxatini,
e makoon naxan ma,
e mon mi manpaan minna radangu ayi.

18 Muxu narixina xalanben fonma nen.
Xa a mi wale, tulen soma nen a banxini.

19 Muxune sewa bande donna tima
jaxanaxani,
manpaan yi e niini fan e ma.
Gbetin nan feen birin yabin na.

20 I nama mangan danga,
hali i miriyani,
i nama nafulu kanna danga i ya banxin
kui,
bayo a luyɛ nen
alo xaliin nan sa i xuiin naligama a xa,
a yi i ya falane yɛba a xa.

11

*I ya nafunla raso fe wuyaxi yi i baraka
feen na*

1 I ya balon xuya igen xun ma, amasoto
waxati xunkuyen na dangu, i mon a toma
nen. 2 I yii seene yitaxun muxu solofere
hanma muxu solomasexe ra, bayo i mi a
kolon gbalon naxan sa fama yamanani.

3 Igen na gbo kundani, a findima tulen
nan na boxoni. Xa wudin bira be binni
hanma men binni, a luma a biraden nan
ma. 4 Naxan gaxuxi foyen nun tulen fa feen
na, na mi nae sansiin siye, a mon mi a xabe.

5 I to mi foyen siga kiin kolon, i mon mi a
kolon diin gboma a nga kui kii naxan yi, na
kiini, i mi nae dali manga Ala kewanle fan
famunye.

6 Sansi xonna xuya, folo xotonni han
jinbanna, i nama i ya wanla rati. I mi
a kolon i wali xonna denaxan sonoyama
hanma xa i wali xonne birin fanma nen.

7 Kenenna fan, lu fena dununa yi, na
jaxun. 8 Adamadiin na siimayaan soto han
jɛɛ wuyaxi, a lan a xa sewa e birin na. Koni
a xa a miri fa fala dimin waxatine gboma
ayi nen. Fe famatone luxi nen alo foyena.

9 I tan naxan dii joreyani, jaxan i ya dii
joreyaan waxatini, i sewa i bɔɔeni. I bira
i bɔɔe yi feene foxo ra, e nun i na seen
naxanye to. Koni, a kolon fa fala Ala i
kewanle birin makitima nen. 10 Nayi, xam-
inna ba i bɔɔeni, toroyaan masiga i fatin na
amasoto dii joreyaan nun fangan danguma
nen fuyan!

12

Foriyaan nun sayana

1 I Dali Marigina fe xa rabira i ma i nema
dii joreyani waxatin naxan yi, benun toro
loxone xa fa, waxatin yi maso, i a falama
naxan yi, i naxa, "N mi jaxun yo toma,"
2 benun sopen nun kenenna nun kiken
nun sarene xa yidimi, kundaan yi fa tulen
dangu xanbini. 3 Na boxoni, banxi kan-
tanne xuruxurunma nen, xeme senbɛmane
yi e felen, jaxanle yi ba seen dinɔɛ bayo
e mi fa wuya, naxanye seen matoma foye

soden na, ne yi lu dimini.* ⁴ Nayi, dɛɛn fɔxɔ firinna naxanye rabima kiraan ma, ne balanma nɛn, se din xuiin yi siga xurunɲɛ ayi. Muxun kelima nɛn xɔliin wuga xuiin ma, koni sigisane birin yi siga xadanɲɛ ayi. ⁵ Yire matexin yi magaxu fɔlɔ ayi, gaxun yi lu kiraan xɔn. Xun sɛxɛne yi fixa alo wudin na fuga. Fatin yi binya ayi alo supɛn na sin bɔxɔni. Kunfa mi fa na, bayo adamadiin fa sigama a habadan banxin nin, wugalaane yi dangu kiraan xɔn a ɲan feen na. ⁶ Alaa fe xa rabira i ma benun gbeti wure luti daxin xa fulun, xɛma kundin yi kala, fɛɲɛn yi yibɔ tigi yinla ra, ige kundin lutin yi bolon a bira xɔɲinna ra, ⁷ benun bɛndɛn xa xɛtɛ bɔxɔni a kelixi dɛnaxan yi, niin yi xɛtɛ Ala ma naxan a fixi.

⁸ Nanara, n tan karamɔxɔ naxa: Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne kɔnin, e birin fe fuu!

Falani sona

⁹ Karamɔxɔni ito findixi fekolonna nan na, koni a mɔn yamaan xaranxi nɛn. A mɔn yi a miri sanda wuyaxin ma, a ne yitɔn, a e yɛba. ¹⁰ Karamɔxɔni ito bata kata fala faɲine yitɔn feen na, a yi e sɛbɛ a kiin yɛtɛni, ɲɔndi falane nan e ra. ¹¹ Fekolonne falane luxi nɛn alo xuruse gbɛngbɛn dunganne, e fala sɛbɛxine yi baraka alo wudi bitinxine, yɛɛrati kedenna nan e fixi. ¹² N ma diina, i nama sese sa e fari. Kɛdi sɛbɛn dan mi na, kɛdi xaranna gbeen fati bɛndɛn xadanma nɛn. ¹³ Awa, feni itoe birin bata mɛ. E fala yisoxin ni i ra: Gaxu Ala yɛɛ ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbɛngbenna na nan na. ¹⁴ Amasɔtɔ Ala adamadiine kɛwanle birin makitima nɛn, hali naxanye luxunxi, a faɲin nun a ɲaxina.

* **12:3:** A sandan nan sama be lan foriyaan ma. A falan tima wundoni lan fati yirene nan ma alo yiine nun fanna nun ɲinne nun yɛene nun tunle nun dɛɛn nun xun sɛxɛne. Misaala: ɲaxanle nan sama ɲinne ma sandani ito yi.

Marafanna Falane Muluku Sulemani Fala Naxumɛn Naxanye Sɛbɛ

Xɛmɛn nun a ɲaxanla e bode xanuma kii naxan yi, Ala nan na feen nagidixi adamadiine ma. Na feen sɛbɛxi Dunuɲa Fɔlɔn sora 2.23-25 kui. Xanuntenya sigine nun fala ɲaxumɛne nan sɛbɛxi Kitabun yireni ito yi lan xɛmɛn nun a ɲaxanla marafanna fe ma. Yanyina nde, Muluku Sulemani nun a ɲaxanla nan falani itoe sɛbɛxi e bode ma.

Kitabun yireni ito kui, xɛmɛn nun ɲaxanla marafanna falane nan tima e bode tagi. Yirena ndee, e bode fenma, e yi e bode to, e lɔ ayi e bode ma, e lu e bode fenɲɛ fala ɲaxumɛne yi. Muxu gbɛtɛne falane fan sɛbɛxi alogo falan xa ɲaxun.

Muxuna ndee bata Kitabun yireni ito xaran misaala ra, wundo falan naxan xanuntenyana fe yɛbama lan Ala nun a ya-maan tagin ma.

¹ Sulemani a sigi fisamantenna.

Xanuntenyana

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

² N sunbu marafan sunbuni!

Amasɔtɔ i ya xanuntenyaan ɲaxun dangu manpaan na.

³ I ya latikɔnɔnna xirin ɲaxun.

I xinla luxi nɛn

alo latikɔnɔnna naxan xiri sigama ayi.

Nanara, i rafan sungutunne ma.

⁴ N suxu n yiin ma!

En na en gi!

Mangan bata n xali a konni.

Nxu ɲaxanma,

nxu sɛwa i ya fe ra,

nxu i ya xanuntenyaan matɔxɔma nɛn dangu manpaan na.

Yoon sungutunne xa,

i rafan e ma!

⁵ Yerusalɛn sungutunne,

n fatin nan gbeelixi,

koni n nayabu

alo Kedari kaane bubu fɔrɛne,

alo Sulemani a dugin naxanye singanxi a banxini.

⁶ Koni, i nama n mato,

n to gbeelixi.

Sogen nan n fatin gbeelixi.

Ngaa dii xɛmɛne nan xɔlɔxi n ma,

e yi n findi manpa bili nakɔ kantanna ra.

Koni n mi n yengi luxi n yetɛna nakɔn xɔn.

⁷ A fala n xa,

i tan naxan nafan n ma n bɔɲɛni,

i fa i ya xuruse kurun nabama dɛnaxan yi,

hanma i e luma dɛnaxan yi yanyi tagini

alogo n nama lu i fenɲɛ na xun xɔn

alo ɲaxalan kobina

i xɔyine xuruse kurune dɛnaxan yi.

Xɔyine falana:

⁸ Xa i mi na kolon,

i tan naxan tofan ɲaxanle birin xa,

sigi i ya sii diine rabɛ yɛxɛɛ kurune funfun xɔn,

xuruse kantanne bubune dɛxɔn.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

⁹ N nafan ɲaxanla,

i luxi nɛn n yɛɛ ra yi

alo soo gile fajin naxanye Misiran mangan yɛngɛ so wontoron bandunma.

¹⁰ I xadene rayabu tunlasone longonna ra, i kɔɛɛn nayabu ɲɛrɛni.

¹¹ En tunlaso xɛma daxine rafalama nɛn i xa,

naxanye rayabuxi gbeti wuredine ra.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹² Mangan yi a dɛgema waxatin naxan yi, n ma latikɔnɔnna xiri fajin yi sigama a ma.

¹³ N nafan muxun luxi nɛn n xa alo mirihi latikɔnɔnna se sa seen kui naxan singanxi n xɲɛ longonna ra.

¹⁴ N nafan muxun luxi n xa nɛn alo se fuge fajine

keli manpa bili nakɔne yi En-Gedi ya-manani.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

¹⁵ I rayabu, n nafan ɲaxanla,

i rayabu han!

I yɛɛne rayabu alo ganbane.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁶ N xanuntenna, i tofan,

i rayabu han!

En saden findixi sɛxɛ xindene nan na.

¹⁷ Suman yiine nan en xunna soon na, fɔfɔ binle yi findi banxi kankene ra en xa.

2

Xεμεν nun ηaxanla tofanna

ηaxanla falana a xεμεν xa:

¹ N luxi nen
alo se fuge fajin naxanye Saron yamanani,
gabala fugene μεμεμενε yi.

Xεμενα falana a ηaxanla xa:

² N nafan ηaxanla luxi sungutunne tagi nen
alo gabala fugen σεξε ηali kanne tagi.

ηaxanla falana a xεμεν xa:

³ N nafan xεμεν luxi banxulanne tagi nen
alo mangon binla foton yi wudine tagi.

A rafan n ma n doxo a nininna ra,
a rafan n ma
alo wudi bogi ηaxumena n δε.

⁴ A bata n xali sumun yireni.

A xanuntenyaan luxi nen n xa
alo taxamasenna.

⁵ E n senbe so se bogine ra,
ε yi n bopen maxunbeli mangon bogine ra,
bayo xanuntenyaan furena n ma.

⁶ A kαμεν ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁷ Yerusalen sungutunne,
n bata ε rakolo bolene nun burunna xenle
yi,

ε nama xanuntenyaan nakeli,

ε nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

⁸ N bata n xanuntenna xuiin με!
A fama tuganηe ayi geyane xun tagi,
a a gima yire matexine xun tagi.

⁹ N xanuntenna a gima
alo bolena hanma xeli senbemaana.
A mato,

a tixi en konna sansanna xanbi ra.
A γεεν nasoma banxin foyesoden na,
a γεε masama wure sansanna yinle ra.

¹⁰ N xanuntenna falan tima n xa, a naxa,
“Keli, n xanunten tofajina, fa en siga!”

¹¹ Bayo ηεμεν ηanmaton ni i ra,
tulen bata ηan, a bata siga.

¹² Se fuge fajine bata wara ayi boxoni,
sigi sa waxatin bata a li,
kolokondene xuiin minima burunna ra.

¹³ Xode binla bata a bogi singene ramini
folo,
manpa binle* bata fuga,

e xiri fajin naminima.
N xanuntenna, keli, fa en siga.”

Xεμενα falana a ηaxanla xa:

¹⁴ N ma ηaxanla,
i nama i luxun
alo ganbana γεμε yinle ra geyaan kanke.
I yetagin yita n na,
i xuiin namini n xa a με,
amasoto i xuiin ηaxun, i tofan.

Xεμενα falana a muxune xa

¹⁵ E xulumaseene suxu nxu xa,
xulumase xurin naxanye nxo manpa bili
fugaxine kalama.

ηaxanla falana a xεμεν xa:

¹⁶ N gbeen nan n xanuntenna ra,
a fan gbeen nan n na,
a nema a xuruseene rabama sansi fugax-
ine tagi.

¹⁷ N xanuntenna,
benun kuye xa yiba,
dimin yi siga, xete,
i i gi alo bolena
alo xeli senbemaan γεμε geyane fari.

3

ηaxanla xiye sana a xεμεν fen feen na

¹ N nema saxi n ma saden ma kαεν na,
n kataxi n xanuntenna to feen na,
n na a fenma, koni n mi a toma.

² Nayi, n kelima nen,
n yi taan nabilin,
n yi siga taan yama malandene nun kirane
xon,

n yi n bopen nafan muxun fen.
N na a fenma, koni n mi a toma.

³ Taan kantan muxune yi fa n li,
n yi e maxodin, n naxa,
“E mi n bopen nafan muxun toxi ba?”

⁴ N dangu e ra nen tun,
n yi n bopen nafan muxun to,
n yi a suxu,
n mi fa a bejin sonon,
han n yi sa a raso ngaa banxini,
nga fudi tongo n na denaxan yi.

⁵ Yerusalen sungutunne,
n bata ε rakolo bolene nun burunna xenle
yi,

* 2:13: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

ε nama xanuntenyaan nakeli,
 ε nama a raxulun,
 benun a waxatin xa a li.
 6 Nde ito ra naxan kelima tonbonni,
 naxan tema alo tutina,
 alo mirihi nun wusulanna xirina,
 e nun latikənənna xiri ɲaxumən sifan
 birin?
 7 Sulemani maxali saden nan a ra,
 sofa tonge sennin a rabilinxi,
 Isirayila sofa kəndene nan e birin na.
 8 Silanfanna e birin yii*
 e birin darixi yengen na.
 Silanfanna xidixi e birin tagi,
 alogo e xa makantanna ti kəeen na.
 9 Manga Sulemani a saden nafalaxi Liban
 yamanan wudine nan na.
 10 A bun tiine rafalaxi wure gbetin nan na,
 xemaan nan a bundəxən na.
 Yerusalən sungutunne a dəxə seen nafalaxi
 dugi mamiloxin nan na xanuntenyani.
 11 E mini, Siyon taan sungutunne,
 ε Manga Sulemani nun a manga kəmətīn
 mato
 a nga naxan soxi a xun na a ɲaxalandin
 mati ləxəni,
 a bəɲen sɛwa ləxəna.

4

*Xemena ɲaxanla luxi nən alo a nakə
 yirena*

Xemena falana a ɲaxanla xa:

1 I rayabu,
 n nafan ɲaxanla, i rayabu.
 I yeeene rayabu alo ganbane
 hali dugin soxi i yetagin xun na.
 I xun sɛxən saxi a ma
 alo sii kurun nɛma godɛ Galadi geyaan ma.
 2 I ɲinne fixa alo yɛxɛɛ kurun
 naxan xabe baxi maxabadeni
 naxanye kelima e maxadeni.*
 E lanxi e boden ma firin firin yeen ma
 alo gulunne, e keden pe mi baxi.
 3 I dɛ kidine luxi alo luti gbeela,
 i dɛen tofan han!
 I xaden nayabu
 alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
 hali dugin bata so i yetagin xun na.
 4 I kəeen maxidixi
 alo Dawudaa sangansona,

* 3:8: Silanfanna: Sofane yengeso dɛgɛmana.
 na.

sofane yengɛ so wure lefa wuli kedenna
 singanxi naxan na
 alo ɲɛɛna i kəɛ ra.
 5 I xiɲɛ firinne rayabu
 alo bolen dii gulun firinne,
 naxanye e dɛgema sansi fugaxine tagi.
 6 N sigama nən na mirihi latikənənna nun
 wusulanna yireni
 han kuye yiba, dimin yi siga.
 7 N xanuntenna, i rayabu,
 fɛ yo mi i ra.
 8 N ma ɲaxalandi masuxina,
 fa n fəxə ra
 keli Liban yamanani Amana geyaan xun-
 tagi,
 Xerimon geyaan nun Seniri geyaan xun-
 tagi,
 yatane xiin dənaxan yi,
 burunna ɲarine geyane.
 9 I n bəɲen nadinma,
 i tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 i na i yɛen ti n na keden pe
 i n bəɲen nadinma nən.
 Hali i ya ɲɛɛn xəri keden pe,
 a na ligɛ n na.
 10 I ya xanuntenyaan ɲaxun,
 i tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 i ya xanuntenyaan ɲaxun
 dangu manpa fəɲin na,
 i ya latikənənna xirin ɲaxun
 dangu se xiri ɲaxumɛne birin na.
 11 N ma ɲaxalan masuxina,
 i dɛen ɲaxun alo kumina,
 nənən nun kumin nan i lɛnna bun,
 i ya dugine xirin luxi nən
 alo Liban wudi xiri ɲaxumɛne.
 12 I tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 i luxi nən alo n ma nakə masansanxina,
 n ma tigina,
 n ma ige miniden naxan namaraxi n keden
 peen xa.
 13 I fan
 alo sansi fəɲin sixi nakəən naxan yi,
 alo girenada binla
 naxanye bogi fəɲine raminima,
 e nun henna binle

* 4:2: Mɛn kaane yɛxɛene xaben gbo nən han! A nɛɛ findɛ dugin

nun naradi sansi xiri fajina,
¹⁴ naradin nun sansi fuge neri fujiramaan
 nun gbalaxiri jaxumene
 nun sinamon wudi xiri jaxumene,
 e nun wusulanna kelixi wudin naxanye
 birin ma
 e nun mirihi latikannanna nun wudi ige xiri
 jaxumene
 nun sansi xiri jaxume fajine birin.
¹⁵ I luxi nen alo nakɔ yi tigina,
 alo xude xunna naxan godoma
 keli Liban geyane ma.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁶ Foye fajin xa fa
 sa keli kamenna nun yiifanna ma,
 e yi n ma nakann xiri fajin nasiga ayi
 alogo n naxan muxun xa fa so a nakani,
 a yi a bogise fajine don!

5

Xemena tofanna

Xemena falana a naxanla xa:

¹ N fama n ma nakani,
 i tan sungutunna,
 n ma jaxalan masuxina,
 n xa sa n ma mirihi latikannanna nun wusu-
 lanna ba,
 n yi n ma kumi dengben nun kumin don,
 n yi n ma manpaan nun n ma nann min.

Xayine falana:

Nxu xayine, ε min,
 ε xunne xa magi a ra xanuntenyani.

Naxanla xiye naxan saxi lan a xemen ma:

² N bata yi xi,
 koni n bannen mi yi xima.
 N yi n xanuntenna xuiin nan mema deen
 na.

Xemena falana a naxanla xa:

Deen nabi n xa, i tan sungutunna,
 n ma jaxalandi masuxina,
 n ma ganbadina,
 fe mi naxanla naxan na.
 Xiila bata n xunni kun
 n xun sexen bata yikun ke ra kundaan
 bun.

Naxanla falana a xemen xa:

³ N bata n ma domaan ba n ma,

n fa a ragodoma n ma di?
 N baxi n sanne maxadeni nen,
 n fa e malaxoma di?
⁴ N xanuntenna bata a yiin naso deen
 yalenna ra,
 n fatin yi xuruxurun.
⁵ N to keli
 n xa deen nabi n xanuntenna xa,
 mirihi latikannanna yi n yiine nun yii sonle
 ra,

han a lu dindinne baxani
 e nun deen balan seen ma.
⁶ N yi deen nabi n xanuntenna xa,
 koni n xanuntenna bata yi a xun xanbi so,
 a dangu.

A fala xuiin yi godoma n niini,
 n yi a fen, n mi a to,
 n yi a xili han,
 koni a mi n yabi.

⁷ Kantan tiin naxanye taan nabilinma,
 ne yi fa n li,
 e yi n bannba,
 e yi n maxala,
 e yi n ma xunbeli domaan ba n ma,
 e tan naxanye taan nabilinna yinna kan-
 tanma.

⁸ Yerusalen sungutunne,
 ε kolo n xa.
 Xa ε n xanuntenna to,
 ε nanse falama a xa?
 E a fala a xa, fa fala
 a fe xanuntenyaan furena n ma.

Xayine falana:

⁹ I tan naxanla
 naxan tofan naxanle birin xa
 i xanuntenna fan e birin xa di?
 I xanuntenna fisa gbete ye xa kiin mundun
 yi,
 naxan a ligaxi i nxu rakaloma na kiini?

Naxanla falan lan a xemen ma:

¹⁰ N xanuntenna fatin fixa,
 a gbeeli,
 a rayabu muxu wuli fuun ye.
¹¹ A xunna luxi alo xema kendena,
 a xunsexene saxi a ma,
 e foro alo xaxaan xabena.

¹² A yene rayabu
 alo ganbane xuden de.
 E fixa alo nanna,
 e mayilenma alo dayimuna.

¹³ A xadene luxi

alo sansi xiri η xume nakona,
naxanye xiri η xumen tema.
A de kidine luxi alo gabala fugene
mirihi latikonanna minima denaxan yi.

¹⁴ A yiine rayabu
alo yiiraso xema daxon
naxanye rayabuxi kirisoliti gemε fajine ra.
A fatin luxi alo sama η in xuruxina
safiri gemε fajin saxin naxan ma.

¹⁵ A sanne luxi nen
alo senbeten gemε fixe daxon
naxanye tixi xema fajin fari.
A tofan alo Liban yamanana,
a tixi alo sumanna.

¹⁶ Naxunna nan tun a de,
a fatin birin nayabu.
N xanuntenna na kii nin,
n foxorabiran na kii nin,
ε tan Yerusalen sungutunne.

6

Naxanla tofanna

Xoyine falana:

¹ I tan naxanla
naxan tofan birin xa,
i xanuntenna sigaxi minen?
I xanuntenna a xun tixi minen na,
alogo nxu fan xa sa a fen i xa?

Naxanla falana:

² N xanuntenna bata siga a nakoni,
sansi xiri η xume yireni
alogo a xa a xuruseene raba menni,
a yi sansi fugaxina ndee malan.

³ N xanuntenna gbeen nan n na,
n fan gbeen nan a ra,
a nema a xuruseene rabama sansi fugax-
ine tagi.

Xemena falana a naxanla xa:

⁴ N nafan naxanla,
i rayabu alo Tirisa taana,
i rayabu alo Yerusalen taana,
koni i magaxu alo sofa ganla.

⁵ I yeen ba n na
alogo e nama n xaxinli fu.
I xunxexen saxi a ma
alo sii kurun nema gode Galadi geyaan na.

⁶ I jinne fixa
alo yexεε kurun naxanye kelima e max-
adeni.

E lanxi e boden ma
firin firin yeen ma alo gulunne.
E keden pe mi baxi e bode ma.

⁷ I xaden nayabu
alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
hali dugin bata so i yetagin xun na.

⁸ Mangan noe naxalan manga tonge sennin
sote nen,

e nun konyi naxalan tonge solomasεεε,
e nun sungutun wuyaxi
naxanye xasabi mi noe kolon η ε,

⁹ koni n tan naxalan keden peen nan kolon.
N ma ganbadin na a ra,
fe mi naxanla naxan na.

A keden peen nan a nga yii dii temen na.

A nga a tan nan nafisaxi a diine birin xa.

Sungutunne to a to,

e a sewana fe fala nen,

mangana naxanle nun mangana konyi
naxanle fan yi a mataxa.

¹⁰ E naxa, “Nde ito ra
naxan fama alo subaxana,
a rayabu alo kikena,
a mayilenma alo sogena,
koni a magaxu alo sofa ganla?”

¹¹ N bata siga nakoni kantin yireni,
alogo n xa se solixine mato xuden de,
alogo n xa a to xa manpa binle maringima,
xa girenada wudine bata fuga.

¹² Anu n mi a kolon naxan a ligaxi,
n fa n yetε rasoxi yamaan kuntigine yengε
so wontorone tagi.

7

Naxanla nun xemena xanuntenyana

Xoyine falana:

¹ I xun xεεε, i xun xεεε,
i tan Sulami kaana!
I xun xεεε, i xun xεεε
alogo nxu xa i mato.

Nanfera i Sulami kaan matoma
alo gali firinna nema e bodonma?

Xemena falana a naxanla xa:

² I sanne rayabu
i ya sankidine kui,
i tan xoro naxanla!
I danbane rayabu
alo yiirafalan η eren naxan nafalaxi.

³ I xuli fundin luxi nen
alo lenge radigilinxina,

minse xiri jaxumɛn mi janma dɛnaxan yi.

I kuiin luxi nɛn
alo murutu malanxina
naxan nabilinxi gabala fugene ra.

⁴ I xijɛ firinne luxi nɛn
alo bolen dii gulun firinne.

⁵ I kɔɛɛn mɛrɛndɛnxi nɛn
alo sanganso sama jin daxina.

I yɛɛne mayilenma
alo Xɛsibɔn dara igena,
Bati-Rabimi so dɛɛn dɛxɔn.
I jɔɛɛn fan alo Liban sangansoon
naxan tixi Damasi taan binni.

⁶ I xunna ratinxinxi i gbɛndin dɛ
alo Karemele geyana,
i xun sɛxɛne mayilenma
alo mangane dugi mamiloxine.
Mangan mi nɔɛ a yɛɛn bɛ e ra.

⁷ I rayabu, i tofan han,
n xanuntenna, n ma sɛwa xunna.

⁸ I kuya alo tugu binla,
i xijɛne luxi alo tugu bogi tɔnsɔnne.

⁹ Nanara, n na a falama, n naxa,
“N tema nɛn tugu binla kɔɛ ra,
n yi a bogine suxu.”

I xijɛne luxi nɛn
alo jaxundan tɔnsɔnne,
i dɛ foyen xirin luxi nɛn
alo mangon mɔɛɛn xirina.

¹⁰ I dɛɛn xirin luxi nɛn
alo manpa xiri jaxumɛna.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

Na manpaan xa lu n xanuntenna nan xa,
a godo a dɛ kidine nun a jinne ma.

¹¹ N xanuntenna nan gbee n na
a waxi n tan nan xɔn.

¹² N xanuntenna,
fa en siga burunna ra,
en kɔɛne radangu banxidɛne ra.

¹³ Xɔtɔnni en kurun sigɛ manpa bili nakɔne
yi,

en sa a mato
xa e solima, xa e fugama,
xa girenada binle fugama.

Mɛnni, n sa n ma xanuntenyaan yita i ra.

¹⁴ Marafan bogi binle e xiri fajine ramin-
ima,

bogise fajine birin en dɛxɔn.

N xanuntenna,
n fe fajine birin namaraxi i tan nan xa
a fonne nun a nɛnɛne.

8

Xanuntenyaan sɛnbɛn gbo

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹ Xa ngaxakeden xɛmɛmaan nan yi i ra
nun,

naxan nga xijɛn minxi,
n yi sa i ralanma nɛn nun,
n yi i sunbu tanden ma,
muxu yo mi n naxaxu.

² N yi i xalima nɛn nun,
n sa i raso ngaa banxini.

I yi n xaran xanuntenyaan ma.
I yi n ma manpa xiri jaxumɛn min,
n ma girenada bogine igene.

³ A kɔmɛn ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁴ Yerusalɛn sungutunne,
n bata ɛ rakɔlɔ,
ɛ nama xanuntenyaan nakeli,
ɛ nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

Xɔyine falana:

⁵ Naxanla mundun fama ito ra
sa keli tonbonni,
a singanxi a xanuntenna ra?

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

N bata i raxulun mangon binla bun,
i bari ngana i fudi tongoxi dɛnaxan yɛtɛni.

⁶ N ma fe sa i bɔjɛni
alo taxamasenna i yiin na,
bayo xanuntenyaan sɛnbɛn gbo
alo sayana.

Xɔxɔlɔnna jaxu alo laxira,
a dɛgɛn xɔlɔ
alo habadan tɛɛ dɛgɛna.

⁷ Ige gbeene mi nɔɛ xanuntenyaan janjɛ.
Baa igene mi nɔɛ a xalɛ.

Xa muxuna nde yi katɛ a banxin kui seene
birin masarɛ xanuntenyaan na,
muxɛ mi yi tinjɛ a rasuxɛ.

Xɔyine falana:

⁸ Nxu xunye jaxalanmana nde na,
naxan xijɛye munma te singen.

En nanse ligama en xunye jaxalanmaan
xa,

en na a futu feen fala lɔxɔn naxan yi?

⁹ Xa a luxi
alo taan nabilinna yinna

naxan mi rabima,
 nxu a binyama nɛn gbeti gbeen na.
 Koni xa a luxi
 alo dɛɛn naxan nabima keden na,
 nxu a balanma suman farinne nan na.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁰ N tan luxi nɛn
 alo taan makantan yinna,
 n xijɛne luxi alo sangansona.
 N luxi nɛn n ma xɛmɛn yɛɛ ra yi
 alo naxanla naxan fama bɔɲɛ xunbenla ra
 a xa.

¹¹ Manpa bili nakɔna nde yi Sulemani yii
 Baali-Hamon yi,
 a yi a taxu muxuna ndee ra.
 E birin yi fama gbeti gbanan wuli keden
 nan na a bogine saren na.

¹² N ma nakɔna n tan nan xa.
 A n yii.
 Na gbeti gbanan wuli kedenna i tan nan xa
 Sulemani,
 i yi kɛmɛ firin so a kantan muxune yii.

Xɛmɛna falana a naxanla xa:

¹³ I tan naxan dɔxi nakɔni,
 n lanfane tuli matixi i ra.
 I xuiin namini n xa a mɛ.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁴ N xanuntenna, i gi,
 alo bolena hanma xɛli sɛnbɛmaan geyane
 fari
 sansi xiri naxumɛne dɛnaxan yi.

Esayi

Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebe

Heburu xuini, Nabi Esayi xinla bunna neen fa fala, “Alatala nan marakisi tiin na.” Falani ito nan findixi Kitabun yireni ito falan xunna ra, bayo xaranni ito kui, en na a toma nen fa fala, a Alatala, Isirayilaa Ala mon yigin nun kisin fima a yamaan ma.

Nabi Esayi a sebeni ito yitaxunxi dɔxɔ saxan nan na lan Isirayila yamana fe taruxun waxatine ma. A yire singena keli sora 1 han 39, na lanxi feene nan ma naxanye danguxi keli jee keme solofere jee tonge naaninna ma han jee keme solofere benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Nabi Esayi nan yi Alaa falan nalima Yerusalen yi. Misiran yamanan senben yi gbo Isirayila sogeteden yiifanna ma. Asiriya yamanan senben yi gboma ayi a kɔmen fɔxɔni. Isirayila yi lu mangaya senbema firinne longonna ra. Nayi, yengene yi lu kele Isirayila nun Yuda nun yamana gbete ye tagi. Tɔrɔ waxatini ito yi, Esayi yi a falama Isirayila kaane xa nen a e xa la Ala ra e yi e lannayaan sa a yi.

A yire firindena keli sora 40 han 55, na xili nen waxatina nde yi a “Isirayila madendenna.” Ala xuiin naxanye mɛnne yi, ne yamaan madendenna nen a yi e senbe so. A mi luxi alo a yire singena. Na waxatini, Asiriya kaane mi yi fa findixi yamanan senbema na fɔ Babilɔn kaane. Ne yi Yerusalen taan suxu yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, e yi siga a dugurenne fɔxɔ kedenna ra konyiyani. Nabi Esayi yi muxu suxine ralimaniya Alaa falane xɔn. A naxa a Ala mon a yamaan naxetema nen a yamanani alo a to e ramini Misiran yi a fɔlɔni.

Kitabun yireni ito kui, waliyiya falana ndee tima lan “Alatalaa walikɛn” ma. (Na sebexi sora 42.1-7 nun 49.1-6 nun 50.4-9 nun 52.13 han 53.12 kui). Na kanna, waxatina nde a luxi nen alo Ala yetena, waxatina nde alo yamaan naxan Alaa falan suxi, waxatina nde yi mon, a luxi nen alo

Perise mangan Kirusi. Na falana ndee Yesu fa feen yɛbaxi nen jee keme wuyaxi benun a xa bari katarabi Esayi sora 53 ma.

Esayi yire saxandena sora 55 han 66, na lanxi muxu suxine xete waxatin nan ma Yuda yamanani jee keme suulun tonge saxan nun solomasexe benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Perisene yi nɔɔn sɔtɔ Babilɔn yamanani. Nayi, Yuda kaane yi fa nɔe xete nen Yuda yi. Perisene manga Kirusi kedɛn sebe nen na waxatini naxan a ragidi a Isirayila kaane mon xa Ala Batu Banxi nenɛn ti. Muxu suxin xetena a konni, na mi findixi fe bɔrɔxɔxi ra bayo taan kalaxin nan yi a ra. Na nan na ra, Esayi yi xibaru fajin nali tɔrɔ muxuni itoe ma naxanye bata tunnaxɔlɔ e ma. Marigi Yesu Esayi a falane nan tongoxi alogo a xa a yete fa xunna yeba. Na sebexi Luka 4.16-21 kui.

¹ Feni itoe makenen Amosi a dii xemena Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma, Yusiya nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya Yuda mangane waxatine yi.

Yama murutɛxina fe

² Kore xɔnna, ito ramɛ!
Bɔxɔ xɔnna, i tuli mati!
Amasɔtɔ, Alatala falan tima, a naxa,
“N bata diine ragbo,
n yi e maxuru,

koni e bata murutɛ n ma.

³ Ningena a kanna kolon,
sofanla a kolon
a kanna a degema denaxan yi,
koni Isirayila mi sese kolon,
n ma yamaan mi sese famuma.”

⁴ Gbalon yama yulubitɔni ito xa,
siyaan naxan hakene goronna binya,
fe jaxi rabane bɔnsɔnna,
dii tinxintareni itoe!
E bata Alatala rabejin,
e yi e mɛ Isirayilaa Ala Sarijanxin na,
e xun xanbi so a yi.

⁵ E wama a mon xa e bɔnbɔ minen ma,
e to luma murutɛ a ma?
E xunna birin bata findi furen na,
e bɔnen birin sɔxɔlexi.

⁶ Keli e sanna ma han e xunna,
sese mi kendɛ.
Maxɔlɔdene nun bɔnbɔ fɔxɔne nun fure
deene e fatin birin ma,
muxe mi naxanye dandanma,

muxe mi e maxidima,
muxe mi turen tima e de.

⁷ E yamanan luxi nen

alo tonbon naxina,

e taane bata gan.

Xɔɲene e yamanan sansine kalama e yeɛ
xɔri.

E bɔxɔn bata halagi,

a lu alo yaxune na dangu a yi.

⁸ Siyon taan nan keden pe luxi

alo bubun manpa bili nakɔni

alo gagen kɔkunba xɛɛni

alo yaxune na taan nabilin a yengɛ xinla
ma.

⁹ Xa Alatala Senben Birin Kanna

mi yi muxe lu a nii ra en konni nun,

en yi luma nen nun alo Sodoma taana,

en liga alo Gomora taana.

¹⁰ E Alatalaa falan name,

Sodoma mangane!

E tuli mati en ma Alaa sariyan na,

Gomora kaane!

¹¹ Alatala naxa,

“E saraxa wuyaxine tɔnɔn mundun n ma?

E bata yɛxɛɛne gan n xa saraxan na

e nun xuruse raturaxine turena,

han n yi wasa na feene ra.

Turane nun yɛxɛɛ diine nun kɔtɔne wunla
mi fa n kɛnɛnxi sɔnɔn!

¹² E na fa n yetagi,

nde a falaxi

e xa fa n batu banxin tanden mabodon
gbansan?

¹³ E ba fe kiseene ra n xɔn,

naxanye tɔnɔ mi na,

e wusulanna tutin haramuxin na a ra n yeɛ
ra yi.

E kike nɛnɛn sanle rabama

e nun Matabu Lɔxɔne,

e malanne tima.

E haken naxanye ligama malanne yi,

ne bata n yili.

¹⁴ E kike nɛnɛ sanle nun e malanne bata n
niin tɔrɔ.

Goronna nan e ra n xun ma,

n bata xadan e bun.

¹⁵ E na e yiine yite n maxandideni,

n mi n yeɛn tima e ra.

Hali e n maxandi han,

n mi n tuli matiye e ra.

Wunla e yiin birin na.

¹⁶ E maxa, e yete rasarijan,

e yi e kewali naxine ba n yetagi,

e ba fe naxine lige.

¹⁷ E xaran fe fajin ligan ma,

e tinxinna fen,

e naxankata tiine ti kira fajin xɔn.

E yi kiridine xun mayenge kitin bolon,

e kapa gilene xun mafala kitini.”

¹⁸ Alatala naxa,

“E fa,

en fa feene fɛsɛfɛsɛ en bode xɔn.

Hali e yulubine luxi alo wunla,

e fixama nen alo balabalan kɛsɛna.

Hali e to gbeeli iki,

e mɔn sarijanma nen

alo dugi fixɛna.

¹⁹ Xa e xuru,

e n ma falan name,

e nɔe yamanan bogise fajine donje nen.

²⁰ Koni xa e tondi,

xa e lu murute n xili ma

silanfanna nan e faxama,”* Alatala de
xuiin nan na ra.

²¹ Taa tinxinxin findixi taa yalunxin na di?

Kiti kɛndɛn yi Yerusalɛn yiren birin yi a
fɔlɔni nun.

Tinxin muxune nan yi dɔxi na.

Koni iki, faxa tiine nan na yi.

²² Yerusalɛn kaane,

e gbetin bata findi wuren gbiin na,

igen bata basan e dɔlɔ fajin na.

²³ Muxu muruteɛxine nan e kuntigine ra

e nun muɲadene bata malan.

Dimi yi seene rafan e ma mayifuni

e yi e gi kiseene fɔxɔ ra.

E mi kiridine xun mayenge kitin bolonma.

Kapa gilene kitine bɔte mi e xa.

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin
Kanna,

Isirayilaa Ala Senbemana falan ni ito ra,

a naxa, “Gbalona e xa!

N nan n yete sɔtɔma nen n yengefane ra.

N nan n gbeen nɔxɔma nen n yaxune ra.

²⁵ Yerusalɛn kaane,

n kelima nen e xili ma.

N na e rasarijanma nen

alo wuren gbiin na ba tɛɛn na,

a maxa safunna ra.

N yi e fe naxine birin ba e yi

* **1:20:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

alo yəxən bama wureni kii naxan yi.
²⁶ N mən kitisa fajine fima ε ma nən
 alo a fəloni,
 ε kawandi muxune yi lu
 alo a singene.
 Na xanbi ra, a fa falama ε ma nən nayi,
 a taa tinxinxina, lannaya yirena.”

²⁷ Siyon taan xunbama nən kiti kenden xən.
 A muxun naxanye na fa Ala ma,
 ne xunbama nən tinxinyaan xən.

²⁸ Koni murutədene nun yulubitəne halag-
 ima nən e bode xən.
 Naxanye na e mε Alatala ra,
 ne fe bata dan.

²⁹ Nayi, ε yagima nən ε wudi binle fe ra,
 ε yi naxanye batuma
 e nun ε nakə yiren naxanye sugandi ε ki-
 dene ra.

³⁰ Amasəto ε luma nən
 alo wudin naxanye de yolonma,
 hanma alo ige mi nakəon naxanye yi.

³¹ E senbεmane luma nən
 alo sexe xarena,
 e kewanle yi findi tεε fuluxaan na
 naxan tεen soma,
 e nun e wanle yi gan e bode xən,
 muxu yo mi na tεen natu.

2

Alaa geyana fe

Mike 4.1-3

¹ Feni itoe makenen Aməsi a dii xεmεna
 Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma.

² Waxati famatəni
 Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
 na danguma nən geyane birin na,
 a lu geyane birin xun ma,
 siyane birin yi lu fe a ma han!

³ Siya wuyaxine fama nən,
 e a fala, e naxa,
 “E fa, en siga,
 en te Alatalaa geyaan ma,
 Yaxubaa Alaa banxini.
 A xa en xaran a sigati kiine ma,
 alogo en xa bira a kirane fəxə ra.”
 Amasəto sariyan minima nən Siyon yi.
 Alatalaa falan minima nən Yerusalen yi.
⁴ A findima nən kitisaan na siyane tagi.
 A yengene janma nən yama wuyaxi tagi.
 E e silanfanne bənbəma nən

e yi e rafala jinge kenne ra,
 e tanbane yi rafala wəlitene ra.
 Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbete xili
 ma.
 Yengen mi fa maxaranje mumε.
⁵ Yaxuba yixetene, ε fa,
 en sigan ti Alatalaa kenenni!

Alatalaa bəxən findixi kitisa bəxən nan na

⁶ Ala, i bata i mε i ya yamaan na,
 Yaxuba bənsəna,
 bayo koron bənbəne waraxi ayi
 naxanye sa kelixi sogeteden mabinni,
 yiimatone fan bata wuya ayi
 alo naxanye Filisitine konni.
 I ya yamaan nun siya gbete bata so feene
 yi.

⁷ Yamanan nafexi gbeti fixen nun xεmaan
 nan na,
 a nafunla mi nəε yatε.
 Yamanan nafexi soone nan na,
 a yengε so wontorone mi nəε yatε.

⁸ Yamanan nafexi suxurene nan na.
 Muxune e xinbi sinma e yii fəxən nan bun
 ma,
 e tan yetεen seen naxanye rafalaxi.

⁹ Nayi, muxune birin e mafelenma nən,
 e fe yi magodo.

Ala, i nama e rakeli de!

¹⁰ E sa ε luxun fanyene bun,
 ε so bəxən bun ma
 alogo ε xa ε gi Alatala bun ma
 naxan magaxu,
 e nun a binye gbeen nərəna!

¹¹ Adamadi yεε rawasoxine xun sinma nən,
 wasodene yi mafelen.

Alatala nan keden ma fe yitema na bəxəni.

¹² Amasəto Alatala Senben Birin Kanna
 bəxən mamεma
 a kelima wasodene nun yetε yigbone xili
 ma bəxən naxan yi,

a yi ne ragodo naxanye e yetε yitema.

¹³ A kelima nən Liban suman kuyene birin
 xili ma

e nun Basan yamanan warine birin

¹⁴ e nun geya gbeene nun yire matexine
 birin,

¹⁵ e nun kore banxine nun makantan yinne
 birin,

¹⁶ e nun Tarasisi kaane kunki gbeene nun
 gise fajine birin.

¹⁷ Wasodene mafelenma nən,

yete yigbone fe yi godo.
Alatala nan keden ma fe yitema na loxoni.
18 Suxurene birin yi lo ayi.

19 Muxune soma nen faranne nun yinle ra
alogo e xa e luxun Alatala ma,
naxan magaxu,
e nun a binye gbeen naronna
a na keli baxoni maxadeni.

20 Na loxoni,
muxune e suxure gbeti daxine nun
xema daxine rawolima ayi nen sulumene
nun tuyene bun
e suxuren naxanye rafalaxi e batu seen na.

21 E soma nen fanye longonne nun yinle ra
alogo e xa e gi Alatala ma,
naxan magaxu

e nun a binye gbeen naronna
a na keli baxoni maxadeni.

22 Nayi, e xete adamadiine foxo ra
nii raxili keden peen nan fa e nun sayaan
tagi.

Nayi, nanse e tan na?

3

Ala Yuda raberinma nen

1 Marigina Alatala Senben Birin Kanna
balon nun feren birin bama nen
Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin yii.

A donseene nun igene birin ba na
2 e nun sofa kendene nun yengesone
nun kitisane nun nabine
nun yiimatone nun fonne birin,

3 e nun sofa kuntigine nun muxu gbeene
nun kawandi tiine nun yii rafalane,
e nun woyime yebaxine.

4 Ala naxa,
“N diidine findima nen e mangane ra,
naxanye mangayaan nabama e waxonna
ra.”

5 Muxune e bode jaxankatama nen ya-
mani,
birin yi lu a daxo boden xili ma
diidine yi jaxu fonne ra
fuyantenne yi jaxu muxu binyene ra.

6 Muxuna nde a ngaxakedenna suxuma
nen a fafe xabilani,
a yi a fala a xa, a naxa,
“Dugi fajin mon i yii,
findi en ma mangan na,
i ti yama kalaxini ito yee ra!”

7 Bodena a yabima nen na loxoni,

a naxa, “E mali feren mi n xa.
Donse mi n konni,
maraberi ba mi na.
I nama n findi yamaan mangan na de!”

8 Yerusalen kalamatxon ni i ra,
Yuda yamanan bata bira.
Amasoto e bata murute Alatalaa binyen xili
ma,
e a matandima e falane nun e kewanle yi.

9 E yetagin kiin gbansanna e xun maxi-
dima.

Kenen ma feen nan fa e yulubine ra
alo Sodoma kaane,
e mi fa e fe luxunma.
Gbalon na kanne xa,
amasoto e halagin nan yitonma e yete xa na
ra!

10 E noe a fale nen,
e naxa, “Tinxin muxune nan herini.
E kewanle tonon sotoma nen.

11 Koni gbalon muxu jaxine xa!
Feene birin xodaxoma ayi nen e ma.
Amasoto, e saranma nen e kewanle ra.”

12 Ala yi a fala, a naxa,
“Diidine nan n ma yamaan jaxankata tiine
ra,
jaxanle nan e xun na.
N ma yamana,
e yeeratine e raloma ayi nen,
e yi e kirani fu e ma.”

Ala yeeratine makiti fena

13 Alatala bata keli,
a yitonxi kitin xili ma,
a bata keli siyane makitideni.

14 Alatala a yamaan fonne nun a kuntigine
makitima, a naxa,
“E tan nan n ma nakon kalaxi,
n ma yamana.

E yi e banxine rafe yiigelitone seene ra.

15 Nanfera e n ma yamani lunburunma.
Nanfera e yiigelitone jaxankatama?”
Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan
nan na ra.

16 Alatala naxa,
“Siyon sungutunne bata e yete yite.
E sigan tima e keni texin na
e muxune rakunfa e yee ra.
E sigan tima dajin dajinna ra,
e lu e san koe rasone xuiin namine.”

17 Marigin Siyon kaa sungutunne findima nɛn teli kanne ra, Alatala yi e xunne magenle lu.

18 Na lɔxɔni, Marigina e ratofan seene bama nɛn e yii: San kɔɛ rasone nun jɛrɛne nun maxidi seen naxanye digilin fɔlɔxi alo kiken a 19 e nun tunla soone nun yii kɔɛ rasone nun kɔɛ mafiline 20 e nun labaranne nun jɛrɛ yɔlɔnxɔnne nun tagixidi dɛnbɛxine nun latikɔnɔnne nun e kantant seene, 21 e nun yii soli rasone nun jɔɛ raso wurene, 22 nun sali dugi fajine nun doma gbeene nun gubane nun gbeti sa seene e yii, 23 e nun mato kikene nun doma yelexin tofajine nun kɔɛ raxidine nun tungun mafelenne.

24 E latikɔnɔnne xirin masarama nɛn se kunxin xirin na, e tagi xidin yi masara lutin na. E xun dɛnbɛxi fajine gbananma nɛn, sunu dugine nun bɛnbɛnle yi ragodo e ma dugi fajine funfuni.

Yagin larune yi sa e ma tofanna funfuni.

25 Yerusalɛn kaane, ε xɛmɛne faxama nɛn silanfanna ra, ε sofane yi faxa yɛngɛni.

26 Nayi, taan birin e wugama nɛn, e sunu.

A muxune halagixin yi lu dɔxi bɔxɔni.

4

1 Na lɔxɔni, jaxalan solofere xɛmɛ kedenna suxuma nɛn e a fala a xa, e naxa, “Nxu donseen nun marabɛri baan fenjɛ nxu yɛtɛ xa, alogo tun nxu xa yatɛ i ya jaxanle ra, i yi nxɔ yagin ba!”

2 Na lɔxɔni, Alatala se fajɛ nɔrɔxina nde rasolima nɛn yamani. Yamanan bogi seene yi findi Isirayila muxu dɔnxɛne kanba xunna nun binyen na. 3 Nayi, naxanye na lu Yerusalɛn yi, naxanye mɔn na lu e nii ra Siyon yi, a falama nɛn ne ma, a “Muxu Rasarijanxine,” Ala bata naxanye birin xili sebc alogo e xa nii rakisin sɔto Yerusalɛn yi. 4 Marigina Nii Sarijanxin yi kiti kendɛn nun tɛɛn nafa Yerusalɛn yi, a jaxanle rasarijan e fe xɔsixine ma. A Siyon taan nasarijan faxa ti wuli funfune ma. 5 Na xanbi ra, Alatala kundaan nun

tutin naminima nɛn Siyon geyaan nun a yama malanxin xun ma. Kɔɛɛn na, a findi tɛɛ dɛgɛ gbeen na. A nɔrɔn yi lu e birin xun ma alo xunna soona, 6 alo yigiyaden naxan nininna fima kuye wolon waxatini yanyin na e nun soden nun luxundena, tule gbeen na fa.

5

Isirayila yamanan luxi nɛn alo Alaa nakɔna

1 N xa sigin sa n xanuntenna xa, n xɔyina manpa bili nakɔna fe ra. Manpa bili nakɔna nde yi n xanuntenna yii geyaan sabati yireni.

2 A bɔxɔn wali nɛn a yi gɛmɛne ba a yi, a yi sansi yɛbaxine si na yi. A yi gbengben ti kantan tiden na. A yi dɔlɔ ige baden ge fanyeni. A yengi yi manpa bogi fajine nan ma a nakɔni, koni a manpa bogi xɔlɛne nan sɔtɔxi.

3 Nayi, n xanuntenna naxa, “E tan naxanye dɔxi Yerusalɛn yi, ε tan Yuda kaane, ε tan nan kitin sama nxu nun n ma nakɔn tagi.

4 N yi lan nun n xa nanfe gbɛtɛ liga n ma nakɔn xa, n munma naxan liga a xa singen? N yengi yi bogi fajine nan ma nun, nanfera nayi, a bogine birin xɔlɔ?

5 Iki, n xa a fala ε xa n fama naxan ligadeni n ma manpa bili nakɔn na: N na a sansanna kalama nɛn, xuruseene yi a madon.

N na a rabilinna yinna rabirama nɛn dangu muxune yi a yibodon.

6 N na a findima bɔxɔ rabɛjinxin na nɛn, a mi fa masɛgɛ, a mi biyɛ. Sɛxɛ jaxine nun janle minima nɛn a ma, n yi tɔnna dɔxɔ kundane ma a e nama tulɛn nafa a ma.”

7 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna manpa bili nakɔn lanxi Isirayila yamaan nan ma. Nakɔn naxan yi rafan a ma nun han, Yuda yamaan nan yi na ra.

Alatala yengi yi kiti kenden nan ma a yamani
koni a gbalon nan lixi na.
A yengi yi tinxinyaan nan ma,
koni a gbelegbele xuiin nan mexi na.

⁸ Gbalon na kanne xa
naxanye banxine tima e bode fari,
e xene tugun e bode ra
han e baxan birin tongo,
e yi daxo kedenyani yamanani.

⁹ N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani
ito nan mexi, a naxa,
“N bata n kolɔ,
banxi wuyaxini itoe kalama nen.
Banxi gbee fajini itoe kui genla yi lu.

¹⁰ Manpa bili nakɔn naxan gbo
han jingen xi fu tiye naxan bideni,
na mi manpa litiri tonge naanin naminɛ.
Naxan na murutun kilo kemɛ bi,
na kilo fu nan tun xabama.”

¹¹ Gbalon na kanne xa
naxanye kurunma,
e e gi dalɔn foxo ra,
naxanye xima e ye ra yi dalɔ mindeni,
han e xunna yi keli.

¹² E degema e banden don jaxajaxane yi
balɔn xuiin nun konden xuini
e nun tanban xuiin nun xulen xuiin nun
dalɔna.

Anu, e mi Alatala kewanle rakɔrsima
e mi a wanle toma.

¹³ Nanara, Ala naxa,
“N ma yamaan sigama nen konyiyani,
bayo e mi waxi sese kolon feni.
E muxu gbeene faxama kamen nan na,
yamaan yi halagi ige xɔnla ma.”

¹⁴ Nanara, laxira a deni bima nen pon,
a yi a so de gbeeni bi
dan mi naxan na
muxu gbeene nun e yamaan birin yi godo
menni
e nun e sɔnxo ratene nun e manan-
manantone birin.

¹⁵ Muxune birin mafelenma nen,
adamadiine fe yi godo,
wasodene yi e xun sin.

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna fe yitema
nen
a kiti kenden xɔn.
Ala sarijanxina a sarijanna mayitama nen
a tinxinyaan xɔn.

¹⁷ Nayi, taa kalaxini ito findima nen

yexene rabaden na,
e fa e dege na,
xɔjɛne yi e balon sɔto nafulu kanne banxi
xɔnne yi.

¹⁸ Gbalon na kanne xa
naxanye hakene e xidixi wulen xɔn
alo lutina,
e bubu e foxo ra.
E e yulubin bandunma e foxo ra
alo yalɔnxanna wontoron bandunma kii
naxan yi.

¹⁹ E a falama, e naxa,
“Ala xa a mafura,
a xa a wanla ke xulen
alogo nxu xa a to.
A feen xa yiso,
Isirayilaa Ala Sarijanxina fe ragidixine xa
rakamali,
nxu yi a fe kolon.”

²⁰ Gbalon na kanne xa,
naxanye a falama,
a fe jaxin fan,
a fe fajin jaxu,
naxanye kenenna yatema dimin na,
dimin yi yate kenenna ra,
naxanye xɔlen yatema a jaxumɛn na,
jaxunna yi yate xɔlen na.

²¹ Gbalon na kanne xa
naxanye e yete findixi fe kolonne ra
e yi e yete yate xaxilimane ra!

²² Gbalon na kanne xa
naxanye tunnafan dalɔ mindeni,
naxanye fatan dalɔ minseene basanjɛ!

²³ E fe kalan bejinma se feen na
koni e mi tinma sɔntarena kitin se.

²⁴ Nanara, e luma nen
alo teen sexen naxan ganma,
alo sexe xaren naxan janma tee degeni.
E salenne kunma nen,
e fugene yi siga ayi
alo gbangbanna.

Amasoto e bata e me Alatalaa sariyan na,
Senben Birin Kanna.
E bata Isirayilaa Ala Sarijanxina falan
nabɛjin.

²⁵ Nanara, Alatala bata xolo a yamaan ma
han!
A bata a yiini bandun e xili ma,

a yi e naxankata.
Geyane xuruxurunma,
binbine biraxi na xun xɔn
alo naman kiraan xɔn.

Koni hali na birin,
Alatalaa xɔlɔn mi njan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

²⁶ Ala bata taxamasenni te
alogo siya makuyene xa a to,
a yi siyana nde xili kolinni
sa keli bɔxɔn danna ra.
Ɛ mi e to fɛ e giye?

E xulun de!

²⁷ Muxu yo mi xadanxi e ye,
e sese mi e madiganma,
xixɔnla mi muxu yo ma,
e birin bata xulun.
Sofa yo mi a tagixidin fulunxi,
e sese a sankidi luti mi bolonxi.

²⁸ E xalimakunle nɔene ralemunxi,
e xanle birin bandunxi.

E soone torone xɔdɔxɔ
alo gemena,
e wontorone sanne firifirima
alo wuluwunla.

²⁹ E sofane sɔnxɔ xuiin magaxu
alo yatana,
e wurundunma alo yata senbemanen,
e xarɛxin xɔɔyi seen suxuma,
e yi a xali.

Muxu yo mi nɔe a be e yii.

³⁰ Na lɔxɔni,
e sɔnxɔni tema nen na yi
alo fɔxɔ igen na walanɛ ayi.
Nayi, naxan na a yeɛn ti yamanan na,
na dimin nun yigitɛgen nan toma a yi,
kundaan yi lu kenenna ye ma.

6

Ala yi Esayi findi a walikɛen na

¹ Manga Yusiya faxa nɛeni, n Marigin to
nen dɔxi mangaya gbɛde matexini pon! A
doma gbeen lenbene yi Ala Batu Banxin
nafexi. ² Maleka gubugubu kanne yi a
xun ma. Gubugubu sennin nan yi e keden
kedenna birin ma. Gubugubu firinna e
yɛtagin yeɛ maluxunxi, firinna e sanne yeɛ
maluxunxi, firin yi lu e tukan seen na. ³ E
yi e xui raminima e bode ma, e naxa,
“A sarijan, a sarijan,

Alatala Senben Birin Kanna sarijan!
Bɔxɔn birin nafexi a binyen nan na.”

⁴ Ala Batu Banxin deɛn ti wudine nun a so
deɛn lonna yeɛɛn yi lu xuruxurunɛe e xuiin
ma, na yi rafe tutin na.

⁵ N yi a fala, n naxa, “Gbalona n xa, n
bata halagi! Amasɔɔ muxun nan n na
naxan de haramuxi, n dɔxi yamaan ye, fala
haramuxin minima naxanye de. Anu, n
bata mangan to n yeɛn na, Alatala Senben
Birin Kanna.” ⁶ Koni maleka gubugubu
kanna nde keden yi tukan, a fa n binni, tɛɛ
wolonna suxi a yii, a naxan tongo saraxa
ganden fari tɛɛ kɔ seen na. ⁷ A yi tɛɛ
wolonna din n deɛn na, a yi a fala, a naxa,
“Ɛki, bayo ito bata din i deɛn na, i haken bata
xafari, solonaan bata ti i yulubin njan feen
na.”

⁸ Nayi, n yi Marigin xuiin me maxɔdinna
tiye, a naxa, “N na nde rasigama? Nde sigɛ
nxu xa?” N yi a yabi, n naxa, “N tan ni i ra,
n nasiga.”

⁹ A mɔn yi a fala, a naxa,
“Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa,
‘Ɛ tuli matima nen han,
koni ɛ mi fefe famuma.
Ɛ seen matoma nen han,
koni ɛ mi a yigbema.’”

¹⁰ E bɔɛn naxɔdɔxɔ ayi,
i yi e tunle xɔri,
i e yeɛne raxi.
Xanamu, e yeɛne toon tima nen,
e tunle yi falan me,
e xaxinle yi feen famu,
e yi xɛte n ma,
e kɛndɛyaan sɔɔ.”

¹¹ N yi maxɔdinna ti, n naxa,
“Marigina, han waxatin mundun yi?”

A yi n yabi, a naxa,
“Han taane na halagi waxatin naxan yi,
e muxu yo mi lu,
e banxine yi kui geli,
xeɛne yi kala,
e findi bɔxɔ rabɛɛninxine ra,
¹² han Alatala yi muxune masiga a ra
han yamanan yi rabɛɛn fefe!”

¹³ Xa muxune yatɛn yaganna nɔxɔn na lu
yamanani,
tɛɛn mɔn xɛtema nen na raxɔrideni.
Koni wudi gbeene dungine nun wari
dungine luma bɔxɔni

kii naxan yi e na sege waxatin naxan yi,
 bõnsõn sariḡanxina nde fan luma ya-
 manani na kii nin
 alo wudi dungin naxan sa maḡingima.

7

Esayi yi Alaa falan nali Axasi ma

¹ Yotami a dii xemena Axasi, Yusiya ma-
 mandenna, Yuda Mangan waxatini, Arami
 manga Resin nun Remaliyaa dii xemen
 Peka, Isirayila mangan yi siga Yerusalen
 yenge xinla ma, koni e mi a no. ² Muxune
 yi a fala Axasi xa Dawuda yixetena, e naxa,
 “Arami kaane nun Eframi bõnsõnna mux-
 une bata e malan e xili ma.” Mangan nun
 a yamaan bõnen yi maxa na feen ma alo
 foyen wudine yimaxama kii naxan yi.

³ Nayi, Alatala yi a fala Esayi xa, a
 naxa, “E nun i ya dii xemen Seyari-Yasubu*
 xa mini Axasi ralandeni ige ramaraden
 faxaraxiin xunna ra,† dugi xane xee ma ki-
 raan xõn. ⁴ A fala a xa, i naxa, ‘A liga i yeren
 ma, i raxara, i nama gaxu. I nama tun-
 naxõb i ma muxu firinni itoe xõb gbeena
 fe ra, Resin‡ Arami kaan nun Remaliyaa
 dii xemena. Yegen tumatõn nan tun ne
 firinna ra. ⁵ N na a kolon Arami kaane nun
 Eframi bõnsõnna muxune nun Remaliyaa
 dii xemen bata a nata a e xa fe jaxin liga
 i ra. E naxa, ⁶ “En siga Yuda yamanan xili
 ma! En sa men kaane yigitẽge! En yi e
 yamanani taxun, en yi Tabele a dii xemen
 dõxõ mangan na e xun na.” ⁷ Koni Marigina
 Alatala ito nan falaxi,
 Na mi lanje, na mi ligama.

⁸ Amasõtõ Damasi findixi Arami manga
 taan nan tun na.
 Resin findixi Damasi mangan nan tun na.
 Benun je tonge sennin e nun suulun,
 Eframi bõnsõnna kalama nen,
 a mi fa yate yamaan na.

⁹ Samari findixi Eframi manga taan nan
 tun na.
 Remaliyaa dii xemen findixi Samari man-
 gan nan tun na.
 Xa e mi denkeleya,
 e mi tiye!’ ”

Diin barima naxan xili Emanuweli

* **7:3:** Seyari-Yasubu bunna nen Heburu xuini fa fala “Yamaan muxu dõnxene xetema nen sa keli konyiyani.”

† **7:3:** Ige ramaraden naxan geyaan na. ‡ **7:4:** Arami kaane mangan nan Resin na. § **7:12:** Na feen sebexi Sariyane 6.16 kui.

¹⁰ Alatala mõn yi falan ti Axasi xa, a naxa,
¹¹ “Taxamasenna nde maxõdin bõxõn bun
 hanma kore xõnna ma Alatala ma, i ya
 Ala.” ¹² Koni Axasi yi a yabi, a naxa, “N mi
 sese maxõdinma, n mi Alatala bunbama.” §

¹³ Nayi, Esayi yi a fala Axasi xa, a naxa,
 “E tuli mati, Dawuda yixetene! E muxune
 tunnaxõlõma e ma, koni e mi e wasa soxi na
 yi. E mõn n ma Ala fan tunnaxõle a ma ba?”

¹⁴ Nayi, Marigin yeteen taxamasenna yite e
 ra: sungutun nasõlõnxin fudikanma nen, a
 yi dii xemen bari. A yi xili sa ‘Emanuweli,’
 na bunna nen fa fala, ‘Ala en tagi.’ ¹⁵ A
 baloma fenen nun kumin nan na, han a yi
 no fe jaxin nun a fajin tagi rabe. ¹⁶ Anu be-
 nun na diin xa no fe jaxin nun a fajin tagi
 rabe, i gaxuxi manga firinna naxanye yee
 ra, ne yamanane rabepinma nen. ¹⁷ Koni
 Alatala jaxankata lõxõne rafama nen i tan
 xili ma, e nun i ya yamaan nun i babaa den-
 bayaan xili ma. Na lõxõne jõxõn munma
 lu na singen xabu Isirayila nun Yuda ya-
 manane fata. Na fatama Asiriya mangan
 nan na.”

¹⁸ Na lõxõni,
 Alatala tugetugene xilima nen kolinni
 sa keli Nila baan biradeni fõxõ igen ma
 Misiran yi
 e nun kumi jepen naxanye Asiriya ya-
 manani.

¹⁹ E birin fama nen
 e fa dõxõ folone ra xudene xõn,
 e nun geme bõxine kanke ra,
 e nun wudi dungine nun darane birin yi.

²⁰ Na lõxõni,
 Marigina Asiriya mangan findima nen a
 walikenen na,
 a findi de xabe biin na
 keli Efirati baan kidi ma
 a yi e xunne nun e sanne mabi,
 hali e de xabene birin.

²¹ Na lõxõni,
 muxuna nde jinge keden nun sii firin na-
 marama nen.

²² E yi nõnõ gbege fi muxune ma
 e fenen yi don.

Muxun naxanye birin na lu yamanani,

ne baloma fɛnɛn nun kumin nan na.

²³ Na lɔxɔni,
manpa bili wuli keden xɛɛn naxan ma
naxanye sarama gbeti gbanan wuli keden
na
mɛnna findima ɲanle nun tansin xɛɛn nan
na.

²⁴ Muxune sigama nɛn mɛnni xanle nun
xalimakunle ra e yii,
amasɔtɔ sɛxɛn nun ɲanle nan luma bɔxɔn
ma.

²⁵ Muxune gaxuma nɛn ɲanle nun
tansinne yɛɛ ra,
muxu yo mi fa sigɛ geyane fari
dɛnaxanye yi bima ɲinge kenna ra nun.
Mɛn yi findi ɲinge rabaden na,
yɛxɛɛne yi na yibodon.

8

Asiriya yamanan yi findi Alaa walikɛɛn na

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Walaxa bebelena nde tongo, i yi sɛbenla ti a ma naxan nɔɛ xaranɲɛ, i naxa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. A Tongo Mafuren.’ ” ² N yi walaxan yita sereya tinxinxi firin na: Saraxarali Yuriya nun Sakari, Yeberekiyaa dii xɛmɛna.

³ Na xanbi ra, n yi n ma ɲaxanla kolon ɲaxanla ra, nabi ɲaxalanmana. A yi fudikan, a yi dii xɛmɛn bari. Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A xili sa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. E Tongo Mafuren.’ ” ⁴ Amasɔtɔ, benun i ya diin xa fatan a fale ‘baba’ hanma ‘n na,’ Asiriya mangana muxune Damasi taan nun Samari taan nafunle tongoma yɛngɛni nɛn.”

Asiriya kaane fama nɛn

⁵ Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa:

⁶ Yamani ito tondixi Silowa baa ige faɲin ma,
e tunnaɔlɔxi e ma Manga Resin* yɛtagi e
nun
Remaliyaa dii xɛmɛna.

⁷ Nayi, Marigina Efirati baa ige walanxi gbeen nadinma nɛn e xili ma alo fufana,
Asiriya mangan nun a sɛnbɛ gbeen nan na ra.

Efirati baan fema nɛn
han a bɔxɔn a ma.

⁸ Fufaan danguma nɛn Yuda yamanan
naxɔɛ,
a sa yiren birin xun ma,
a te han a kɔɛɛn bun.
A fa han
a sa ɛ yamanan yiren birin xun ma.
Ala en tagi!†

Siyane mi nɔɛ sese ra Ala yamaan xili ma

⁹ Siyane, ɛ gbelegbele,
ɛ gaxu!
Ɛ tuli mati,
ɛ tan naxanye sa yamana makuyene yi!
Ɛ yitɔn yɛngɛn xili ma,
ɛ yigitɛgɛma nɛn!
¹⁰ Ɛ na yɛngɛ feene yitɔn,
e kalama nɛn!
Ɛ na falan ti, a mi kamalima!
Amasɔtɔ Ala nxu tagi.‡

Ala yɛɛragaxun nan fan

¹¹ Alatala bata a yii sɛnbɛ gbeen sa n ma,
a yi n maxadi, a n nama yamani ito raliga.
A yi a fala n xa, a naxa:

¹² Yamani ito feen naxanye yatɛma yanfan
na
ɛ tan nama ne birin yatɛ yanfan na de!
Ɛ nama gaxu e gaxu feene yɛɛ ra
ɛ nama xamin ne fe yi de!
¹³ Ɛ xa Alatala sɛnbɛn Birin Kanna nan tun
kolon sariɲanden na,
ɛ lan ɛ xa na nan binya,
ɛ lan ɛ xa gaxu a tan nan yɛɛ ra.

¹⁴ Amasɔtɔ Ala findima nɛn yire sariɲanxin
na
e nun gɛmɛna Isirayila yama firinne xa,
yamana e sanna radinma gɛmɛn naxan na,
a findi e rabira gɛmɛn na.
A findima nɛn luti ratixin na
Yerusalɛn kaane yɛɛ ra,
a e suxu.

¹⁵ E wuyaxi e sanna radinma nɛn,
e bira, e fe yi kala.
E suxuma nɛn lutin na,
e mi nɔɛ e fulunɲɛ.

Nabiin yigina fe

¹⁶ N yi na sereyaan namara n yi,
n yi xaranni ito balan,
n na fala n ma xarandiine nan tun xa.

* **8:6:** Arami kaane mangan nan Resin na. † **8:8:** Heburu xuini, a sɛbɛxi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.10 kui. ‡ **8:10:** Heburu xuini, a sɛbɛxi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.8 kui.

17 N na Alatala mamema
naxan bata a yetagin luxun Yaxuba
bɔnsɔnna ma.
N nan n yigi sama Ala nin.

18 Nxu nun n ma diine nan ito ra,
Alatala naxanye fixi n ma.
Nxu findixi taxamasenne nun marakolon
seene nan na
Isirayila yi, fata Alatala Senben Birin
Kanna ra
naxan dɔxɔden Siyon geyaan fari.

19 Ndee a falama, e naxa, “E barin kiine
nun yiimatone maxɔdin, naxanye wundo
feene kɔyɛkɔyɛnma, e falan ti e de bun
ma. A mi daxa yamaan xa e gbee alane
maxɔdin ba? Muxune mi barinne xan
maxɔdinma jɛjɛ muxune xa ba?” 20 E ne
yabima nen, e naxa, “Fɔ en xa xete Alaa
sariyan nun a fala xuine nan ma.” Xa
naxan mi falan tima na kiini, na kanna mi
kenenna toma.

Naxankata dimina

21 Muxune yigitɛgɛxin nun e kamɛtɔne
e masiga tima nen yamanan xun xɔn ma.
Kamen na e suxu jaxi ra,
e xɔlɔma nen,
e sa e mangan nun e Ala danga.

E yeen tima nen koren na,

22 na xanbi ra e yi bɔxɔn mato.

Koni e tɔrɔn nun dimin nun bɔjɛ rafɔre
gbeen nan tun toma.
E yi rawoli dimi gbeeni.

Kenen gbeen toma nen

23 Anu, naxanye yi luxi na tɔrɔni,
ne dimin janma nen.

Waxati danguxini,
Ala yagin nan nagidi

Sabulon yamanan nun Nafatali yamanan
ma.

Koni waxati famatɔni,
kiraan naxan sigama baan ma,
Yuruden baan kidi ma,
a na rafema nen binyen na
e nun siya gbete ne yamanana, Galile.

9

1 Yamaan naxan sigan tima dimini,
ne bata kenen gbeen to.
Naxanye dɔxi dimi gbeeni,

kenenna bata mini ne ma!

2 Ala i bata yamaan nawuya ayi,
i yi e sewan nagbo ayi.

E sewaxi i yetagi

alo muxune nema sewe se xaba waxatini,

alo e jaxanma kii naxan yi

e nema yenge yi se tongoxine yitaxunje.

3 Amasɔtɔ i ya yamaan tɔrɔma goron tongo
wudin naxan bun

e nun wure gbelemɛn naxan saxi e tun-
gunna ma

e nun e jaxankata muxune bosana,

i bata ne birin kala

alo i a liga kii naxan yi

Midiyane nɔ lɔxɔni.*

4 Yaxune sankidin naxanye

birin yenge yirene yibodonma

e nun dugin naxanye birin bata sin wunli
ne birin ganma nen

alo yegen teeni.

5 Amasɔtɔ diina nde bata bari en xa,

dii xemen bata sɔtɔ en xa.

Mangayaan luma nen a tan xa.

A xili bama nen a,

“Kabanako Kawandi Tiina,

Ala Senbemana,

Habadan Fafe,

Bɔjɛ Xunbeli Mangana.”

6 A mangayaan nun bɔjɛ xunbenla

sigama gboe ayi nen

dan mi naxan na.

A dɔxɔma nen Dawuda mangaya gbedeni

a yamanan xun na.

A yi a senbe so,

a yi a masuxu kiti kenden nun tinxinni,

keli to ma han habadan.

Alatala Senben Birin Kanna na ligama a
xanuntenya gbeen nin.

Alaa xɔlɔna fe

7 Marigin bata falan ti Yaxuba bɔnsɔnna
xili ma,

na yi Isirayila yamaan sɔtɔ.

8 Yamaan birin a kolonma nen.

Efirami bɔnsɔnna muxune nun Samari
kaane birin yi falan tima wason nun
yete yigboni, e naxa,

9 “Yinna bitikidine bata bira,†

en na a ti gemɛ masolixine ra.

Xɔde binle bata kala,

en na e masara sumanne ra.”

* 9:3: Midiyane nɔ feen mɔn sebexi Kitisane 6 han 8 kui. † 9:9: Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

10 Nayi, Alatala Asiriya kaane radinma nɛn
Isirayila kaane ma, Manga Resin†
yɛngɛfane.

A bata e yaxune sɛnbɛ so.

11 Arami kaan naxanye sogeteden binni,
e nun Filisiti kaan naxanye sogegododen
binni,
ne nan Isirayila kaane raxɔrima feu!

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

12 Nayi, Alatala bata a yamaan ɲaxankata,
koni e mi e xun xɛtɛxi a ma,
e mɔn mi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fenxi.

13 Nayi, Alatala Isirayila yamanan birin
naxɔrima nɛn
lɔxɔ keden peeni,
fɔlɔ a xunna ma han a xunla,
fɔlɔ tugu binle ma han gbalane.

14 Fonne nun kuntigine nan a xunna ra,
nabiin naxanye wule xaranna tima,
ne nan a xunla ra.

15 Yamani ito yɛɛratine nan e ralɔma ayi,
e muxun naxanye matinxinma,
ne fan yifuxi.

16 Nanara, Marigin mi sɛwaxi a foningene
ra,
a mi kininkininma a kiridine nun a kaɲa
gilɛne ma.

Amasɔtɔ Ala kolontarene nun
muxu ɲaxine nan e birin na,
e fala ɲaxin nan tun tima.

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

17 Naxuyaan muxune ganma yati,
alo tɛɛn naxan ɲanle nun sɛxɛne birin
ɲanma,

a yi tɛɛn so fɔtɔnna ɲansanne ra,
e tutin yi lu tɛ kore.

18 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xɔlɔ gbeen
bata tɛɛn so yamanan birin na.

A luxi nɛn
alo tɛɛn yamaan nan ganma,
muxu yo mi kininkininma a ngaxake-
denna ma.

19 Muxune donseen tongoma yiifanna ma,

† 9:10: Arami kaane mangan nan Resin na. Asiriya kaane nan Manga Resin yaxune ra. Na feen sɛbɛxi Mangane Firinden 16.8-9 kui.

kamɛn mi ba e ma.
E yi e balon fen e kɔmɛnna ma,
e mi wasa.
Birin baloma a lanfaan nan na.
20 Manase bɔnsɔnna baloma Efirami
bɔnsɔnna ra,
Efirami bɔnsɔnna baloma Manase
bɔnsɔnna ra,
e tan bɔnsɔn firinne yi keli Yuda bɔnsɔnna
xili ma.

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

10

Gbalon Yuda taane xili ma

1 Gbalon na kanne xa
naxanye tɔnne dɔxɔma hakɛni,
naxanye sariyane sɛbɛma bodene tɔrɔ
xinla ma,

2 e tondi sɛnbɛtarene xun mayɛngɛ kitin sɛ.
Yiigelitɔn naxanye n ma yamaan yɛ,
e mi ne kitin sama.

E kaɲa gilɛne kansunma,
e kiridine muɲa.

3 Ɛ fe saranna na ɛ sɔtɔ lɔxɔ naxan yi,
gbalon na fa sa keli wulani,
ɛ nanse ligama?

Ɛ ɛ gima siga nde kon yi
alogo ɛ xa maliin sɔtɔ?

Ɛ nafunle luma minɛn?

4 Fɔ ɛ mafelen kasorasane tagi,
hanma ɛ bira bɔxɔni binbine yɛ.

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

Gbalona Asiriya kaane xili ma

5 Ala naxa,
“Gbalona Asiriya yamanan xa,
naxan findixi bosaan na n yii n ma xɔlɔna
fe ra!

N ma fitinan dunganna a tan nan yii.

6 N na a sofane rasigama nɛn
Ala kolontare siyaan xili ma.

N yi e radin yamaan xili ma
naxanye n naxɔlɔma
e xa sa mɛn kaane yii seene suxu,
e yi e nafunle tongo,

e yi e yibodon

alo borona kiraan xɔn!

⁷ Koni Asiriya kaane mi na feen to na kiini.

E tan e miri na fe ma kii gbɛtɛni.

E tan yi waxi halagi nan tun ti feni,

e yi siya wuyaxine raxɔri fefe!

⁸ Amasɔtɔ e naxa,

“N ma sofa kuntigine mi findixi mangane xan na ba?”

⁹ N mi Kalano taan suxi

alo Karakemisi taan ba?

N mi Xamata taan ligaxi

alo Arapada taan ba?

N mi Samari taan ligaxi

alo Damasi taan ba?*

¹⁰ N bata suxure batu yamanani itoe suxu,

naxanye suxurene yi fisa Yerusalen

nun Samari yamanan gbeene xa.

¹¹ N naxan liga Samari yamanan nun a suxurene ra,

n mi nɔɛ na ligɛ Yerusalen nun a suxurene ra ba?”

¹² Koni Marigin na yelin a wanle birin nakamalɛ Siyon geyaan fari e nun Yerusalen yi, a Asiriya mangan fan saranma nɛn a yɛtɛ yiteen nun a yɛɛ rawason na. ¹³ Amasɔtɔ na mangan yi a falama nɛn, a naxa,

“N feni itoe birin ligaxi

n fangan nun n ma fe kolonna nin,

amasɔtɔ xaxilimaan nan n na.

N bata yamanane danne kala,

n yi e nafunle muɲa,

n mangane ba e dɔxɔdene yi

alo sɛnbɛmaan yɛtɛna.

¹⁴ N bata siyane nafunle tongo

alo muxun xɔli tɛɛn tongon kii naxan yi.

N bata bɔxɔ xɔnna seene birin malan

alo muxun xɔli xɛɛ rabɛɲinxine matongon kii naxan yi.

E sese mi nɔxi e gabutɛni tɛ,

hanma e dɛ xanli bi, e wuga.”

¹⁵ Bunbin nɔɛ a yɛtɛ matɔxɛ

dangu a rawali muxun na ba?

Sɛrana a yɛtɛ matɔxɛ

dangu a rawali muxun na ba?

Bosaan nɔɛ a tongo muxun nawalɛ ba?

Dunganna nɔɛ muxun tongɛ ba?

¹⁶ Nanara, Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

yama hiyabuxini ito radoyenma nɛn.

Halagi ti tɛɛ gbeen yi so e binyen na.

¹⁷ Isirayilaa kɛnɛnna,

Ala yɛtɛɛn findima nɛn tɛɛn na.

E sariɲantɔɔn yi findi tɛɛ dɛgɛn na,

a Asiriya yamanan ɲanle

nun a sɛxɛne birin gan,

e ɲan lɔxɔ kedenni.

¹⁸ A fɔtɔn gbeene raxɔrima nɛn fefe

e nun wudin naxanye birin bogima.

A yamanan halagi

alo furemaan nɛma doyenɲɛ.

¹⁹ Wudi dɔnxɛn naxanye na lu Asiriya fɔtɔnne yi

hali dii ɲɔɛna,

a nɔɛ e yatɛn sɛbɛ nɛn.

Yamaan muxu dɔnxɛne fe

²⁰ Na lɔxɔni, Isirayila yamaan muxu dɔnxɛn naxanye na lu e nii ra Yaxuba bɔnsɔnni, ne mi fa e lannantenyaa sama e ɲaxankata muxune yi sɔnɔn. E fa e lannayaan sama Alatala nin, Isirayilaa Ala Sariɲanxina. ²¹ Yamaan muxu dɔnxɛne xɛtɛma nɛn Ala sɛnbɛmaan ma, Yaxuba bɔnsɔnna muxu dɔnxɛne. ²² Anu, Isirayila kaane, hali ɛ yamaan wuya ayi alo mɛɲɛnsinna naxan fɔxɔ igen dɛ, hali na, e dɔnxɛdin nan tun xɛtɛma. Halagin bata ragidi, naxan gboma ayi, a mɔn tinxin.

²³ Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata halagin naxan nagidi, a na rakamalima nɛn yamanan birin yi.

Ala a yamaan xunbama nɛn

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamana, ɛ tan naxanye dɔxi Siyon yi, ɛ nama gaxu Asiriya kaane yɛɛ ra! E ɛ bɔnbɔma nɛn dunganna ra, e yi gbengbetenni te ɛ xili ma alo Misiran kaane yi a ligama kii naxan yi nun. ²⁵ Koni benun waxati, n ma xɔlɔn ɲanma nɛn ɛ xili ma. N fitinaxin yi keli e kaladeni.” ²⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bosaan tongoma nɛn Asiriya kaane xili ma, alo a keli Midiyan kaane xili ma kii naxan yi Orebi fanye yireni. A a dunganni

* **10:9:** Asiriya kaane bata yi taani itoe suxu. E sɛbɛ kiina a yitaxi, a e luma e masoɛ Yerusalen taan nan na.

bandunma nɛn baan xun ma, alo a liga
Misiran yamanani kii naxan yi.

27 Na lɔxɔni,
a goronna bama nɛn ɛ tungunna ma,
e goron tongo wudin naxan sa ɛ kɔɛ ma
konyiyani,
ɛ xungboma nɛn han na yi gira, a bira.

Yaxune yi maso Yerusalen ra

28 E bata Ayati taan li.
E danguma Migiron nin,
e yi e goronne lu Mikimasi taani.†
29 E danguma geya longori ra kiraan nan
xɔn
e a fala, e naxa,
“En xi Geba yi.”
Rama kaane xuruxurunma gaxuni.
Sɔli a taan Gibeya muxune bata e gi.
30 Galin kaane, ɛ gbelegbele!
Layisa kaane, ɛ tuli mati!
Anatɔti kaane, ɛ makininkinin de!
31 Madimena kaane bata xuya ayi,
Gebimi kaane e luxunden fenma.
32 To, yaxune sa tima nɛn Nobɪ yi,
e yi e yiini te,
e yi e kɔnkɔ Siyon taa faɲin geyaan xili ma,
Yerusalen geyana.

33 Marigina Alatala Senben Birin Kanna
wudi yii gbeene seɣema nɛn senbeni.
Wudi kuyene yi rabira bɔxɔni.
Naxanye kondeye mate han,
a ne ragodoma nɛn.

34 A fɔtɔnna ɲansanne seɣema nɛn bunbin
na,
Liban fɔtɔnne yi bira Senbe Kanna bun.

11

Manga nɛnɛn Dawuda bɔnsɔnni

1 Dii xɛmɛn minima nɛn Yese bɔnsɔnni*
alo wudi ɲingin minima
wudi dungin ma kii naxan yi.
Na sabatima nɛn fata a salenne ra.
2 Alatalaa Nii Sariɲanxin luma nɛn a yi,
fe kolonna nun xaxilimayaan sɔtɔma niin
naxan xɔn,
kawandi kɛnden nun senben sɔtɔma niin
naxan xɔn,
Alatala kolonna nun a yɛɛragaxun sɔtɔn
niin naxan xɔn.

† 10:28: Yaxune ganla yi fe nɛn Yerusalen yengɛdeni kirani ito xɔn. A bunna nɛn fa fala “Yaxune bata maso.”

* 11:1: Yese nan Dawuda fafe ra. Na sebɛxi Samuyɛli Singena 16.18-19 kui.

3 A niin sama nɛn Alatala yɛɛragaxun fari.
A mi kitin sama yetagin ma.
A mi feene ragidima muxune fala xuiin
xɔn.

4 Koni a senbetarene makitima nɛn tinx-
inni.
Yiigelitɔn naxanye yamanani,
a yi ne feene ragidi ɲenige faɲini.
A yamanan muxune garinma nɛn falan na
alo bosana.
A fala xuine yi muxu ɲaxine faxa.

5 Tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan luma nɛn a
yi
alo tagi xidin muxun tagi waxatin birin.

6 Nayi, kankon nun yɛxɛɛ diin luma nɛn e
bode xɔn,
burunna ɲarin nun siin yi e sa yire ke-
denni,
turadin nun yatan nun xuruse turaxin yi lu
e bode xɔn,
diidina nde yi ti e yɛɛ ra.

7 ɲinge gilɛn nun kanko gbeena e deɣema
nɛn,
e diine yi sa e sa yire kedenni.
Yatan yi seɣɛn don alo ɲingena.

8 Dii ɲɔrɛn sabaan soma nɛn saɲin soden
deɣɔn,
diin yi nɔ a yiin nasoe koson yinla ra.

9 Fe ɲaxi mi fa luma na, gbalo mi na
Alatalaa geya sariɲanxin birin fari.
Amasɔtɔ Alatala kolonna yamanan nafema
nɛn,

alo fɔxɔ igena a folon nafema kii naxan yi.

10 Na lɔxɔni,
diin naxan minixi Yese bɔnsɔnni
na luma tixi nɛn
alo taxamasenna yamane yɛɛ ra.
Siyane fama nɛn a fema,
a dɔxɔden yi lu mayilenɲɛ binyeni.

Muxu suxine xɛtɛ fena

11 Na lɔxɔni,
Marigin mɔn a yiini bandunma nɛn
alogo a xa a yamaan muxu dɔnxɛne xunba:
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani
e nun Misiran yamanan lanbanna nun a
faxan na,
e nun Kusi nun Elan nun Babilɔn ya-
manane yi,

e nun Xamata yamanan nun fɔxɔ ige tagi
bɔxɔne yi.

¹² A taxamasenna tima nɛn siyane xa,
a Isirayila kaane malan
naxanye yi suxi yengɛni.

Yuda bɔnsɔnna muxun naxanye xuyaxi ayi
dunuɲa xun xɔn, a yi ne malan
sa keli bɔxɔn tongon naaninne birin yi.

¹³ Nayi,

Efirami bɔnsɔnna mi fa Yuda bɔnsɔnna
maxɔxɔlɔnma.

Yuda bɔnsɔnna yaxune raxɔrima nɛn,
Efirami mi fa Yuda maxɔxɔlɔnma,

Yuda mi fa findima Efirami yaxun na
sɔnɔn.

¹⁴ E birin sigama nɛn yengɛni
sogegododen binni Filisitine geyane fari,
e sa sogeteden binna muxune nafunle
tongo yengɛni.

Edɔn nun Moyaba yamananane yi lu e sɛnbɛn
bun,

Amonine yi xuru e ma.

¹⁵ Alatala igen ɲanma nɛn Misiran fɔxɔ ige
yireni,

a yi a yiini bandun Efirati baan xun ma,
a yi na baani taxun xude solofere ra
a dɛ foye gbeen na,
muxune yi nɔ a gide,
e mi e sankidine ba.

¹⁶ Kiraan luma nɛn a yamaan xa
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani.

A luma nɛn alo a liga e benbane xa kii
naxan yi
e to mini Misiran yamanani.

12

Yama rakisixin yi Ala tantun

¹ I a falama nɛn na lɔxɔni, i naxa,
“Alatala, n ni i tantunma.

I yi xɔlɔxi n ma,
koni i ya xɔlɔn bata xɛtɛ n fɔxɔ ra,
i yi n madɛndɛn.

² Ala nan n nakisixi yati.

N na n yigi sama a tan nin,

n mi fa gaxuma.

Alatala nan n fangan na.

Alatala nan n ma bɛti ba xunna ra.

N nakisimana a tan nan na.”

³ E kisin sɔtɔma nɛn sɛwani
alo e igen bama tigi yinla ra kii naxan yi.

⁴ Na lɔxɔni, e a falama nɛn, e naxa,

“E tantunna fi Alatala ma,
e xui ramini a ma a xinli,
e a kɛwanle rali siyane tagi
e a rabira muxune ma a xinla gbo kii naxan
yi.

⁵ E bɛtin ba Alatala xa bayo a bata fe gbeene
rakamali.

E e fe fala dunuɲa muxune birin xa!”

⁶ Siyon kaane, e sɔnxɔ sɛwani,

e gbelegbele ɲaxanni!

Amasɔtɔ, Isirayilaa Ala Sariɲanxin gbo,
naxan e tagi!

13

Babilɔn taan naɲanna bata maso

¹ Waliyiya falan ni ito ra naxan makɛnɛn
Amɔsi a dii xɛmɛna Esayi xa lan Babilɔn
taan ma.

² Ala naxa,

“E taxamasenna ti geya mabaxin fari.

E gbelegbele

alogo e xa sofane rakolon.

E yiine maliga

alogo e xa so taan muxu gbeene so dɛɛne
ra.

³ N tan nan yamarin fixi muxune ma
naxanye rasariɲanxi n xa.

N bata n ma sofa yɛbaxine xili,
naxanye sɛwama n ma nɔ sɔtɔn na,
alogo e xa n ma xɔlɔn mayita.”

⁴ E tuli mati sɔnxɔ xuini ito ra geyane fari
yama gbeen nan xui a ra.

E tuli mati,

yamananane bata yimaxa

alo siyane na e malan.

Alatala sɛnbɛn Birin Kanna nan
a ganli tɔnma yengɛ so xinla ma.

⁵ Alatala fama e nun
ganla naxan a xɔlɔn naxuyama ayi
sa keli bɔxɔn yire makuyeni
sa keli kore xɔnna danna ra.
E yamanan birin kalama nɛn.

⁶ E gbelegbele sununi,
amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso.
A fama alo halagi ti gbalona,
fata Ala sɛnbɛ Kanna ra.

⁷ Nanara, birin bata xadan,
muxune bata tunnaxɔlɔ e ma.

⁸ Gaxun bata e suxu,
xɔlɔn sifan birin e fari.

Muxune e fatine yimaxama xɔlɔn bun

alo naxanla tinna ma.
E birin xaminxina e bode matoma.
E yetagine yiforoxi.

⁹ A mato, Alatalaa loxon fama,
kininkinintare loxona,
fitinan nun xolo gbeen naxan yi,
alogo boxo xonna xa raxori,
a findi tonbonna ra
a yi yulubitone halagi a yi.

¹⁰ Saren naxanye kore e nun e sare kurune,
ne mi fa degen sonon.
Sogen nen fa te,
a bata yidimi,
kiken mi fa degema sonon.

¹¹ Ala naxa, “N dunuja muxune
kewali naxine saranma e ra nen,
n yi muxu naxine hakene saran e ra.
N yi yete yitene wason dan,
n yi no kanne yandan kala.

¹² N muxune xuruma nen boxoni
han e mi fa toma xulen
alo xema fapina,
e to raxoloma ayi nen
alo xemaan naxan sa kelima Ofiri ya-
manani.”

¹³ Nanara, n kore xonni maxama nen,
boxo xonna yi xuruxurun, a ba a funfuni
Alatala Senben Birin Kanna fitinana fe ra
a xolon na keli loxon naxan yi alo tenna.

¹⁴ Nayi, muxune birin sigama nen e konne
yi

birin yi a gi siga a yamaan fema
alo xenla naxan sagatanma,
alo xuruse raba mi yeteen naxanye foxo ra.

¹⁵ E na muxu yo to,
na kanni saxonma nen tanban na,
E na naxan yo suxu,
na kanna faxama nen silanfanna ra.

¹⁶ E dii futene yi yibutuxun e yetagi,
e banxi kui seene yi tongo,
muxune yi fu e naxanle ma e yetagi.

¹⁷ Ala naxa,
“N Mede kaane rakelima nen e xili ma
gbetin bote mi siyaan naxan xa,
e mon mi sewama xemaan na.

¹⁸ E banxulanne yi faxa Mede kaane xali-
makunle ra,
e mi kininkinima dii futene ma,
e naxu diidine ra.”

¹⁹ Babilon naxan findixi taa tofapin na ya-
manane ye,
naxan findixi Babilon kaane binyen nun e
kanba xunna ra,

Ala na taan halagima nen
alo Sodoma taan nun Gomora taana.

²⁰ Muxu yo mi fa doxoma a yi,
a yigenla luma nen
han mayixete nun mayixete.
Hali Arabu sigatine yati mi dangue a yi,
hali xuruse rabane mi fa e xuruseene xal-
ima na.

²¹ Koni burunna subene nan doxoma na,
xutunxunbane yi e banxine rafe.
Dangaranfulene yi lu na yi,
kotone yi na findi e bodonden na.

²² Kankone wuga xuiin yi lu mine a yire
makantanxine yi,
barekodane yi so a manga banxine kui.
Babilon gbee waxati saxin bata maso.
A siimayaan mi fa xunkuya.

14

Isirayila kaane xete fena

¹ Alatala kininkinima nen Yaxuba
yixetene ma. A mon Isirayila yamaan
sugandima nen, a mon yi e radaxo e boxoni.
Xone yi sa e fari, e findi Yaxubaa yamaan
na.

² Siyaan bonne fama nen Isirayila kaane
tongodeni, e siga e ra Alatalaa yamanani.
Isirayila yamaan yi siyane findi e konyine
ra, xemen nun naxanla. Na kiini, muxun
naxanye e findi konyine ra, e fan yi ne findi
e konyi ra, e findi e naxankata muxune
kane ra.

Babilon mangan saya sigina

³ Isirayila kaane, loxona nde, Alatala
matabun fima nen e ma e torone nun e
lanbaranne nun e konyiya xodexen jan
xanbini. ⁴ Na waxatini, e sigi naxumeni
ito sama nen, e Babilon mangan magele, e
naxa,

Ee! En naxankata muxun mi fa na!
A gbalon bata jan!

⁵ Alatala bata muxu naxine bosaan senben
kala.

A bata no soto dunganna kala

⁶ naxan yi siyane mabonboma xoloni
a ye wuyaxi,
dan mi naxan na,

naxan fitinaxin yi nɔɔn tima yamanane
xun na
a gbalon sa e fari
naxan dan mi na.

⁷ Iki, yamanan birin bata lu bɔɔɛ xunbenli,
muxune gbelegbelema sɛwani.

⁸ Hali fɔfɔne nun Liban sumanne sɛwaxi
i kala feen na, e a falama,
e naxa, “Xabu i binbin maluxun,
muxu yo mi fa fama nxu sɛgɛdeni.”

⁹ Faxe muxune e ramaxama nɛn bɔxɔn bun
ma

fa i ralandeni,
i nɛma fɛ waxatin naxan yi,
dunuɔa ito muxu gbeene birin.
Naxanye yi siyane mangane ra,
ne birin kelima nɛn.

¹⁰ E falan ti, e naxa,
“I fan bata findi fangataren na
alo nxu tan.

Iki, i bata lu alo nxu tan!”

¹¹ E bata ɛ nun i ya wason
nun i ya bɔlɔn xuiin birin nagodo gaburun
na.

Kɔnɛne nan i saden na i bun ma,
kunle yi findi i ya bitinganna ra.

¹² Ee! I bata bira sa keli kore
i tan tagalan saren naxan dɛgɛma subax-
ani!

I bata woli bɔxɔni,
i tan naxan yi siyane rabirama!

¹³ I yi a falama i yɛtɛ ma, i naxa,
“N tema nɛn kore xɔnna ma,
n sa n ma mangaya gbɛdɛn dɔxɔ mɛnni
Alaa sarene faxe ra.

N sa dɔxɔ alane tagi,
e malanma geyaan naxan ma sogeteden
kɔmɛnna ma.

¹⁴ N tema nɛn kundane fari,
N yi lu alo Kore Xɔnna Ala.”

¹⁵ Koni e bata sa i sa fɔ gaburun xɔnna ma
i lu laxira yili tilinxin na.

¹⁶ Naxanye na i to,
ne i matoma nɛn ki faɔi.

E miri i ya fe ma,
e yi a fala, e naxa,
“Xɛmɛni ito xa mi yi bɔxɔn naxuruxu-
runma ba,
a yi yamanane yimaxa?”

¹⁷ Ito xa mi dunuɔa findi tonbonne ra ba
a yi taane kala,
a tondi kasorasane beɔinɔɛ?”

¹⁸ Nɔndin na a ra,
siyane birin mangane maluxunxi binyen
nin

e keden kedenna birin yi lu e gaburune ra.

¹⁹ Koni i tan bata woli ayi i ya gaburun fari
ma

alo wudi yii xaren biraxina.
Faxe muxune bata sa i yɛɛ ma,
naxanye faxaxi silanfanna ra
naxanye bata sa gɛmɛne fari yinla ra.
I bata lu alo binbi yibodonxina.

²⁰ Koni i tan mi maluxunma alo ne
amasɔtɔ i bata i ya yamanan kala,
i yi i ya yamaan naxɔri.
Bɔnsɔn ɔaxina fe mi fa falama habadan.

²¹ Ɛ a diine faxe feni tɔn
lan e benbane gbalo feene ma.

E nama fa keli,
e yi bɔxɔn birin findi e gbeen na,
e dunuɔa rafe e taane ra.

²² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito
ra, a naxa,

“N kelima nɛn Babilɔn taan xili ma,
n yi a xinla ralɔ ayi
e nun a muxun naxanye na lu e nii ra
e nun e diine nun e yixɛtɛne birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

²³ N taani ito findima nɛn dara yiren na
gbalane dɛnaxan yi e nun sagalene dingi-
rana.

N yi Babilɔn taan makɔ halagi ti silanden
na.

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na
ra.

²⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata a kɔlɔ, a
naxa,

“N bata feen naxan yitɔn,
na ligama nɛn.

N bata naxan nagidi,
na kamalima nɛn.

²⁵ N Asiriya kaane halagima nɛn n ma ya-
manani,

n yi e raxɔri n ma geyane fari.

E konyiyaan bama nɛn n ma yamaan xun
ma,

e goronna yi ba e tungunna fari.”

²⁶ Ala na nan nagidixi dunuɔa birin xili ma,
a yiini texi siyane birin xili ma na kii nin.

²⁷ Xa Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fena nde
ragidi,

nde nɔɛ a yikalɛ?

A na a yiini te,

nde nɔɛ a raxɛtɛ a funfuni?

Waliiyiya falana Filisitine xili ma

²⁸ Waliiyiya falani ito tixi Manga Axasi faxa ɲɛn nan na.

²⁹ Ɛ tan Filisitine, e yi ɛ bɔnbɔma bosaan naxan na, na bata kala, koni ɛ nama sɛwa na ra. Amasɔtɔ koson minima nɛn saɲi faxaxin bɔnsɔnni, ninginangan yi mini koson bɔnsɔnni naxan tunganma.

³⁰ Tɔrɔ muxu gbeene, ne donseen sɔtɔma nɛn, sɛnbɛtarene yi e matabu bɔɲɛ xunbenli. Koni ɛ tan Filisitine, n na ɛ bɔnsɔnna halagima fitina kamɛn nan na.

Naxanye na lu e nii ra, ne birin yi faxa.

³¹ Ɛ tan taa makantanxine, ɛ wuga xuini te! Taan muxune, ɛ gbelegbele! Filisiti yamaan bata tunnaɔɔ e ma, amasɔtɔ tɛɛ tutin fama nɛn sa keli sogeteden kɔmɛnna ma. Muxu yo mi baxi yaxune ganla safane ra. ³² Filisitine xɛrane yabin findin nanse ra? “Alatala nan Siyon taan tixi, a yamaan yiigelitɔne yigiyade faɲin sɔtɔma denaxan yi.”

15

Waliiyiya falan Moyaba xili ma

¹ Waliiyiya falana Moyaba yamanan xili ma:

Ari taan bata raxɔri Moyaba yamanani a kala kɔɛ kedenna ra. Kiri taan bata raxɔri Moyaba yamanani a kala kɔɛ kedenna ra.

² Dibon kaane tema e suxure kide matexine yi e wugama.

Moyaba kaane gbelegbelema Nebo nun Medeba taane yi.

Muxune birin bata e xunne nun e de xabene bi sununi.

³ Sunu dugine nun bɛnbɛnle ragodoxi e ma kirane xɔn ma.

E gbelegbelema e banxine fari e nun e yama malandene yi, e birin wugama han!

⁴ Xɛsibɔn nun Eleyale kaane

gbelegbelema mali muxu feen na. E xuiin sa mɛma fɔ Yahasi taani. Nanara, Moyaba sofane gbelegbelema, e bata tunnaɔɔ e ma.

⁵ N gbelegbelema Moyaba kaane fe ra. A muxune bata e gi siga han Soyari taani, siga han Egilati-Selisiya taani. E tema wugɛ Luxiti geyaan na. E wuga xuini tema e kalana fe ra Xoronayin kiraan xɔn.

⁶ Nimirimi daraan bata xɔri sɛxɛne bata xara, ɲɔxɔndene bata ɲan. Sese xinde mi fa na.

⁷ Nanara, muxune e se dɔnxɛne tongoma naxanye luxi e yii, e nɔxi naxanye ramare, e yi siga e ra Wudi Tofaɲin Xuden kidi ma.

⁸ Sɔnxɔ xuiin minima Moyaba yamanan birin yi.

E wuga xuiin minima sa keli fɔ Egilayimi taani, sa keli fɔ Elimi xɔɲin yireni.

⁹ Xuden naxan danguma Dimɔn yi, na bata findi wunla ra.

Ala naxa, “N mɔn gbalo nɛnɛne rasigama nɛn Dimɔn yi.

N yatana nde rafama nɛn Moyaba muxu gixine xili ma, e nun naxanye na lu e yamanani.”

16

Moyaba Yerusalɛn xandima nɛn

¹ Moyaba mangane yi a fala, e naxa, “Ɛ yɛxɛɛne rasiga Yuda yamanan mangan ma,

sa keli Sela tonbonni, siga Siyon geyaan fari.”

² Moyaba ɲaxanle bata baan gididen li Arinon yi.

E luxi nɛn alo xɔliin naxanye e gixi, naxanye kedixi, e makuya e tɛɛn na.

³ Moyaba kaane yi a fala Yerusalɛn kaane xa, e naxa,

“Nxu maxadi, i fena nde ragidi. Yanyi tagi sogen bun, i nininna xa so nxu xun na alo kɔɛna, i nxu kantan.

Nxɔ muxu gixine luxun,
 i nama gi muxune yanfa de!
 4 A lu nxɔ muxu gixine xa e dɔxɔ ε konni,
 dɔxɔden so e yii e ratangε halagi tiin ma
 denaxan yi.
 Naxan nxu ɲaxankatama,
 na mi luma habadan,
 halagin fama nɛn a dandeni.
 Naxan nxu yengεma,
 na kelima nɛn yamanani.
 5 Nayi, i ya mangayaan sɛnbɛn sɔtɔma nɛn
 hinanna xɔn,
 Dawuda yixetɛna nde yi mangayaan naba
 lannayani,
 kitisaan naxan kiti kɛndɛn fenma
 naxan sɔbɛ soxi tinxinna ma.”

*Yerusalɛn mi nɛɛ Moyaba maliyɛ
 Yeremi 48.29-36*

6 Nxu bata Moyaba kaane wasona fe mɛ
 naxan gbo han,
 e nun e yetɛ yigboon
 nun e wason nun e yetɛ yitena.
 Koni e yetɛ matɔxɔma fuun nin.
 7 Nanara, Moyaba kaane gbelegbelema su-
 nuni
 e yamanana fe ra,
 e birin e wuga xuini tema.
 E kutunma nimisani Kiri-Haresɛti taa
 kalaxina fe ra.
 E bata tunnaɔlɔ e ma fefe!
 8 Xɛsibɔn xɛene bata kala,
 alo Sibima manpa binle.*
 Siyane mangane bata manpa bili yɛbaxine
 yibodon
 naxanye bogine yi sigama han Yaasɛri
 taani,
 e xuya tonbonna xun xɔnna ra,
 e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi ma.
 9 Nanara, n wugama Yaasɛri kaane xɔn
 Sibima manpa binle fe ra.
 Ee! Xɛsibɔn taan nun Eleyale taana!
 N na n yɛɛgen nagboma ayi nɛn ε ma!
 Yengɛn xuiin bata mini ε manpa bili
 nakɔne yi,
 e nun ε se xaba daxine yi.
 10 Sɛwan nun ɲaxaɲaxan bata ɲan wudi bili
 nakɔne yi.
 Sigi sa xuiin nun sɛwa xuiin mi fa mɛma
 nxɔ manpa bili nakɔne yi.
 Muxu yo mi fa manpa bogine igen bama,

n bata danna sa sɛwa xuiin na.
 11 Nanara, n bɔɲɛn wugama Moyaba fe ra.
 N ma mawuga xuiin luxi nɛn
 alo bɔlɔn xuina sununi.
 N kutunma Kiri-Haresɛti taana fe ra.
 12 Nxu Moyaba yamaan toma xadanɲɛ
 e suxure kide matexine yi,
 e yi so e suxure banxine yi maxandi tideni,
 koni na tɔnɔ yo mi na.
 13 Alatala bata yi na fala Moyaba kaane
 xili ma. 14 Iki Alatala naxa, “Benun
 ɲɛɛ saxan yatɛ xa dangu, Moyaba muxu
 gbeene nun a yama gbeen yarabima nɛn,
 fangatare dando gbansan yi lu e nii ra ne
 yɛ.”

17

Damasi nun Isirayila

1 Waliyiya falana Damasi taan xili ma:
 Damasi taan kalamatɔn ni i ra,
 a taa xɔnna yi lu
 alo gɛmɛne e bode fari.
 2 Aroyeri yamanan taane luma nɛn
 nabɛɲinxi
 e findi xuruseene konna ra.
 E luma nɛn na,
 muxu yo mi e yigbetɛnma.
 3 Taa makantan yin yo mi fa luma Eframi
 yamanani sɔnɔn.
 Mangayaan bama nɛn Damasi taani.
 Arami yamanan muxu dɔnxɛn naxanye
 luma,
 ne binyen mi dangue Isirayila kaane
 binyen na.
 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na
 ra.
 4 Nayi, na lɔxɔni,
 Yaxubaa binyen xurunma nɛn.
 A yamaan yi lu doyenɲɛ.
 5 A luma nɛn
 alo sansine na yelin malanɲɛ se xaba wax-
 atini
 alo a xaba muxun na a tɔnsɔn xabaxine
 malan a yii
 alo e na tɔnsɔnne makentun Refa lanbanni.
 6 A tɔnsɔn dɔnxɛna ndee luma nɛn a kentun
 daxin na,
 alo oliwi bogine na rayolon tamin na,
 a xɔri firin saxan yi lu a kondeni,
 naanin suulun ɲɔxɔn yi lu a yii bogixine ra.
 Alatalaa falan nan na ra, Isirayilaa Ala.

* 16:8: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

Misiran kaane suxurene xuruxurunma
nen a yeε ra,

Misiran kaane yi tunnaxɔlɔ e ma.

² Ala naxa, “N Misiran kaane radinma
e bode xili ma nen, e yi e bode yenge,
birin yi keli a ngaxakedenmaan xili ma,
birin yi keli a xoyin xili ma,
taane yi keli e bode xili ma,
mangayane yi keli mangayane xili ma.

³ Misiran kaane tunnaxɔlɔma e ma nen,
n yi mayifuun bira e feene yi.
E suxurene maxɔdinma nen,
e nun barinne nun yiimatone nun
kɔeramuxune.

⁴ N Misiran sama nen kininkinintarena
nde sagoni,

manga yeε xɔdexen yi lu a xun na.”

Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan
nan na ra.

⁵ Nila baan xɔrima nen,
baan wunla yi xara fefe!

⁶ Baane xirin yi mini,
xudene yi xurun Misiran yi,
e birin yi xara.

Gbalane lisima a ra nen,

⁷ seXene yi xara Nila baan xɔn
han a biradena fɔxɔ igen ma.

Xeen naxanye bixi Nila baan xɔn,
ne xarama ayi nen,
foyen yi siga e ra, sese mi fa luma.

⁸ YeXe suxune kutunma nen, e sunu,
naxanye birin konna birama Nila baani.
Yala wonle fan senben yi jan.

⁹ Naxanye gesene wurundunma,
ne yagima nen.

Naxanye dugine rafalama e nun naxanye e
sɔxɔnma,

ne yigitεεma nen.

¹⁰ Yamanan muxu kendene fangan janma
nen,

walikene yi kontɔfli.

¹¹ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra,
Misiran mangan kawandi muxune
a kawandima xaxilitareyaan nin
e naxa, “Fekolonna nde nan ma dii n tan
na,

a singe ra mangane diina nde.”

E nɔε suse na fale mangan xa di?

¹² Nayi, Misiran mangana,
i ya xaxilimane minen?

Alatala Senben Birin Kanna naxan nagidixi

lan i ya yamanan ma,

e xa i xaran na ma.

¹³ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra.
Nofi taan mangane tantanma.

Misiran yamana kanne nan a ralɔma ayi.

¹⁴ Alatala bata niina nde raso e yi
naxan e xun magima e ra

alogo Misiran kaane xa tantan e feen birin
yi

alo dɔlɔ minna na dingenje ayi baxundeni.

¹⁵ Misiran muxu gbeen nun a muxudina,
muxu yo mi fa sese ligama naxan fan,
a na findi muxu binyen na

hanma a binyetarena.

Misiran yamanan naɲanna fe

¹⁶ Na lɔxɔni, Misiran kaane luma nen
alo naxanle. E xuruxurunma nen gaxuni,
Alatala Senben Birin Kanna na a yiini te
e xili ma waxatin naxan yi. ¹⁷ Yuda ya-
manana fe findima fe magaxuxin nan na
Misiran kaane xa. Muxune na a fe fala e yeε
xɔri, e gaxuma nen na feen yeε ra Alatala
Senben Birin Kanna bata naxan nagidi e
ma.

¹⁸ Na lɔxɔni, Heburu xuiin fama nen
faladeni Misiran taa suulunna ndee yi, e
muxune yi e kɔlɔ a e bata findi Alatala
Senben Birin Kanna gbeen na. Na taan
keden xili bama nen a Taa Halagixina.

¹⁹ Na lɔxɔni, saraxa ganden fama nen
ludeni Alatala xa Misiran yamanan tagini,
gεme gbeena nde yi dɔxɔ yamanan danna
ra naxan Alatalaa fe rabirama muxune
ma. ²⁰ Na nan findima taxamasenna nun
seren na fa fala Alatala Senben Birin Kanna
Misiran yi. Misiran kaane na e xui ramini

Alatala ma e naxankata muxune fe ra wax-
atin naxan yi, a Marakisi Tiin nafama nen
e ma, naxan e xun mayengema a yi e
xunba. ²¹ Alatala a yete yitama nen Misiran
kaane ra. Na lɔxɔni, Misiran kaane Alatala
kolonma nen. E yi a batu, e saraxane
nun bogise saraxane ba a xa. E yi de
xuine tongo Alatala xa, e yi e rakamali.

²² Alatala Misiran kaane naxankatama nen
fitina fena nde xɔn, koni a e yiyalanma nen,
e yi xete Alatala ma, a yi e maxandi xuiin
name, a yi e yiyalan.

²³ Na lɔxɔni, kiraan kelima nen Misiran
yi siga Asiriya yamanani. Asiriya kaane
sigama nen Misiran yi, Misiran kaane yi

siga Asiriya yi. E birin yi Ala batu e bode xɔn. ²⁴ Na lɔxɔni, Isirayila findima nɛn Misiran nun Asiriya yamanane saxanden na dunuɲa duban sɔtɔma naxanye xɔn. ²⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna dubama nɛn e xa, a naxa, “N bata barakan sa n ma yamaan Misiran ma fe yi, e nun Asiriya yamanana, n yii fɔxɔna e nun Isirayila, n ma bɔxɔna.”

20

Falan Misiran nun Kusi xili ma

¹ Asiriya mangan Sarigon a sofa kuntigin nasiga jɛɛn naxan na Asadodi taan xili ma Filisiti yamanani, a yi a yɛngɛ, a yi a tongo, ² na waxatin yɛtɛni, Alatala yi falan ti Esayi xa Amɔsi a dii xɛmɛna, a naxa, “Sunu dugin naxan xidixi i tagi, na ba, i yi i ya sankidine ba.” Esayi yi a falan suxu, a magenla yi lu sigan tiyɛ, sankidi mi a sanni.

³ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “A jɛɛ saxanna ni i ra n ma walikɛna Esayi sigan tima a magenla, sankidi mi a sanni. Taxamasenna nan na ra e nun marakolonɲa Misiran yamanan nun Kusi yamanan xa,* ⁴ fa fala Asiriya mangan Misiran kaane nun Kusi kaane suxuma nɛn yɛngɛni, a e xali konyiyani. A dii jɔrɛne nun fonne magenle nan xalima, sankidi mi e sanni, e xɔrɛ magenle yi findi yagin na e xa. ⁵ Nayi, muxun naxanye e yigi saxi Kusi yi hanma naxanye yi Misiran matɔxɔma, ne gaxuma nɛn, e yagi. ⁶ Na lɔxɔni, muxun naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ, ne a falama nɛn, e naxa, ‘Nxu yi yigi saxi naxanye fari, a mato naxan ligama ne ra. Nxu yi waxi siga feni nxu luxundeni e konni, alogo nxu xa maliin sɔtɔ, nxu yi xunba Asiriya mangan ma. Nayi, nxu fa nɔɛ kise di?’ ”

21

Falan Babilɔn yamanan xili ma

¹ Waliyiya falan ni i ra tonbonna xili ma fɔxɔ igen dɛ.* Yaxun fama nɛn sa keli tonbonni yamana magaxuxini alo kala ti foyen nɛma fɛ yiifari ma tonbonna makɔɛ.

* **20:3:** Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan dɛ fati fɔrɛne bɔxɔni. * **21:1:** Tonbonna: A Babilɔn nan ma fe falama na ra. † **21:2:** Elan kaane nun Mede kaane yi Babilɔn kaane xɔyine nan na benun e xa e yɛngɛ, e yi e nɔ.

² Ala bata fe magaxuxin yita n na. Yanfantenna bata keli yanfa sodeni. Halagi tiin bata halagin ti fɔlɔ. Elan kaane, ɛ siga yɛngɛni!

Mede kaane ɛ taan nabilin!† Muxune yi kutunma e bun ma, koni n fa danna sama nɛn na ma!

³ Nanara, n tagin xuruxurunma. N jaxankataxi alo jaxanla tinna ma. N naxan mɛma, na bata n gaxu ki fajɲi!

N naxan toma, na bata n kɔntɔfili.

⁴ Wɛkile mi fa n yii, n xuruxurunma gaxuni. N yi jinbanna nan mamɛma nun alogo n xa bɔjɛ xunbeli, koni kɔɛɛn fan bata magaxu ayi.

⁵ Donseen bata rafala, dagine bata yisa, muxune dɔxi e dɛgedeni, e minma. Kuntigine, ɛ keli! ɛ yɛngɛ so seene yitɔn.

⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa, “Sa kantan tina nde ti, a na naxan to, a na fala i xa.

⁷ Xa a yɛngɛ so wontorone to, soone naxanye bandunma, soo ragine dɔxi sofanle fari, ndee fan dɔxi jɔgɔmɛne fari, a xa a liga a yeren ma ki fajɲi.”

⁸ Kantan tiin xa sɔnxɔ, a naxa, “N Marigina, n tixi yinna xuntagi fɛriɲɛn gbɛn!

N nan n ma kantan tideni kɔɛna ngaan na.

⁹ ɛ a mato, xɛmɛna nde fama yɛngɛ so wontoron kui

soo firin naxan bandunma.

Na yi a xuini te, a naxa, ‘Babilɔn taan bata kala! A bata kala!

E ala sawurane birin bata bira e xuya ayi bɔxɔni.’ ”

¹⁰ N ma yamana, ɛ tan naxan bata bɔnbɔ

alo murutun lonna ma,
n na nan mæxi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
ra, Isirayilaa Ala,
n yi a rali ε ma.

Falana Edɔn yamanan xili ma

¹¹ Waliyiya falan ni i ra Duma taan xili ma.

Xuina nde minima Seyiri yamanani,
a naxa, “Kantan tina, kɔɛɛn di?
Kantan tina kɔɛɛn di?”

¹² Kantan tiin yi a yabi,
a naxa, “Xɔtɔnna a lima nɛn,
kɔɛɛn fan yi so.

Xa i mɔn waxi maxɔdinna ti feni,
maxɔdinna ti.
Waxati gbɛtɛ, i mɔn yi fa.”

Alaa falana Arabi xili ma

¹³ Waliyiya falan ni i ra Arabi yamanan xili ma.

Ɛ xima nɛn Arabi burunna ra,
Dedan bɔnsɔnna, sigatiine tonbonni.

¹⁴ Ɛ tan Tema kaane,
ε sa fa igen na muxune xa
min xɔnla naxanye ma
ε fa balon na muxu gixine xa.

¹⁵ Muxune bata e gi silanfanna bun
silanfanne yi texi e xili ma,
xanle bandunxi e xili ma,
e gixi yɛngɛn gbalon bun.

¹⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,
“Benun jɛɛ keden yatɛ, Kedari bɔnsɔnna[†]
binyen birin jɔnma nɛn. ¹⁷ Muxu wuyaxi
mi fa luma e nii ra e xali wonle yɛ, Kedari
yɛngɛsone.” Alatala, Isirayilaa Ala nan na
falaxi.

22

Yerusalɛn taana fe

¹ Waliyiya falan ni i ra Lankenɛmaya
Lanbanna xili ma.

Yerusalɛn kaane,
nanfera ε tema banxine xuntagi?

² Nanfera sɔnxɔ sɔnxɔn bata keli ε taani,
a yimaxa,
sumunna taan naxan yi yɛyɛ?
Ɛ faxa muxune mi faxaxi silanfanna ra,
e mi faxaxi yɛngɛni.

³ Ɛ kuntigine birin bata e gi,
xalimakuli wonle yi e findi kasorasane ra.
Ɛ muxune birin bata yi e gi yaxune yɛɛ ra,

e yi e birin suxu, e yi e xali.

⁴ Nanara, n yi a fala, n naxa,

“Ɛ yɛɛn ba n na,

ε n lu na, n xa wuga xɔlɛni.

N ma yamaan bata kala,

koni hali ε mi kata n masabarideni.”

⁵ Amasɔtɔ to,

Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

bata magaxun nun mantɔrɔn nun may-
ibasanna rafa

en ma Lankenɛmaya Lanbanni.

Taan nabilinna yinna bata kala!

Xili ti xuiin minima malina fe ra geyaan
ma.

⁶ Elan yamanan ganle bata xalimakunle
tongo

e nun yɛngɛ so wontorone nun soone.

Kiri yamanan sofane e yɛ masansan wure
lefane yitɔnma.

⁷ Ɛ mɛrɛmɛrɛn fajine bata rafe yɛngɛ so
wontorone ra,

soo ragine yitɔnxi e xa yɛngɛn fɔlɔ ε taan so
dɛɛne ra.

⁸ Yuda yamanan mi fa makantanxi sɔnɔn.

Na lɔxɔni,

i yɛɛ raxɛtɛma nɛn yɛngɛ so seene ma
banxini naxan xili “Fɔtɔn Yi Banxina.”

⁹ Ɛ yi yalenne to Dawudaa Taan makantan
yinna ma

ε yi igen namara ige ramarade xurini
yɛngɛn yɛɛ ra.

¹⁰ Ɛ Yerusalɛn taan banxine yatɛ,

ε ndee rabira

alogo ε xa makantan yinna sɛnbɛ so.

¹¹ Ɛ yi ige ramaraden nafala yin firinne
longonna ra

ige ramarade fonna igen xa.

Koni naxan na feene birin xunna ra,

ε mi ε yɛɛ rafindixi na ma.

A yi e yitɔnma to mi na ra,

koni ε mi yi na kanna toma.

¹² Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

a falaxi na lɔxɔn nin,

a ε xa wuga, ε gbelegbele,

ε yi ε xunne bi,

ε yi kasa bɛnbɛli dugine so sununi.

¹³ Anu, sɛwan nun jaxaxaxan nan be iki!

Muxune jingene kɔɛ raxabama,

e yɛxɛɛne faxama,

[†] 21:16: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sɛbɛxi Dunuja Fɔlɔn 25.13 kui.

e suben donma, e manpaan minma.
 E a falama, e naxa,
 “En na en dεge, en yi en min,
 bayo en faxan nεn tila!”

¹⁴ N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito nan mexi, a naxa, “E hakeni ito mi xafarima han e faxa!” Marigina Alatala Senben Birin Kanna na nan falaxi.

Marakolonna lan Sebena fe ma

¹⁵ Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siga, i sa mangana muxuni ito li, Sebena, naxan manga banxina feene xun na, i yi a fala a xa, i naxa,

¹⁶ “Nanse i xa be?
 I ya muxun mundun be,
 i to gaburun gema i yete xa be?
 I matabude donxen nafalama i yete xa
 geyaan fari
 i gaburun ge i yete xa fanyeni!”

¹⁷ I tan senbεmana,
 Alatala i wolima ayi nεn pon!

A yi i suxu ken,
¹⁸ a yi siga i mafilinfilinje
 alo se radigilinxina
 a i woli yamana gbeeni.

I sa faxama menna nin,
 e nun i ya wontoro fapine yi lu na,
 i tan naxan i kanna denbayaan nayagima!”

¹⁹ Ala naxa,
 “N ni i kedima nεn i ya walideni,
 n yi i ba i tideni.

²⁰ Na lɔxɔni,
 n nan n ma walikena Eliyakimi xilima nεn,
 Xiliki a dii xεmεna.

²¹ N ni i ya dugine ragodo a ma,
 n ni i ya tagi xidin xidi a tagi,
 n ni i senben so a yii.
 A findima nεn Yerusalen kaane fafe ra
 Yuda yamaan birin ye.

²² N Dawudaa manga banxin dejinna
 soma nεn a yii.
 A na naxan nabi,
 muxu yo mi nεe a balanje.
 A na naxan balan,
 muxu yo mi nεe a rabiyε.

²³ N na a bitinma nεn
 alo bitin wudina yire kendeni,
 a yi binyen fi a fafe a denbayaan ma.

* **23:4:** Fɔxɔ igen yi findixi Sidɔn kaane gbee ala naxalanmana nde nan na.

²⁴ A denbayaan muxu binyene birin luma
 nen singanxi a ra,
 alo wudi yiin singanxi a binla ra kii naxan
 yi,
 alo goron xunxurine nun baramane
 nun ige sa seene dɔxɔma e bode fari kii
 naxan yi.”

²⁵ Alatala Senben Birin Kanna falan ni
 ito ra, a naxa, “Na lɔxɔni, gbangban wudin
 talama nen naxan yi bitinxi yire kendeni. A
 kalama nεn, a yi bira. Nayi, goronna naxan
 yi singanxi a ra, na yi halagi.” Alatala na
 nan falaxi.

23

Tire nun Sidɔn halagi fena

¹ Waliyiya falana Tire taan xili ma:
 E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui
 fɔxɔ igen xun ma,
 e gbelegbele sununi amasɔtɔ Tire taan bata
 kala,

banxi yo mi fa na,
 kunki tide mi fa na.
 E bata na xibarun mε,
 fata Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔn na.

² E dundu, e tan naxanye dɔxi fɔxɔ igen de,
 e tan naxanye bata fɔxɔ igeni siga
 e Sidɔn taan yulane findi nafulu kanne ra.

³ Sansiin naxanye yi bima baan de Sihori
 yi,
 fɔxɔ igen kidi ma pon,
 e fa ne ra e taani.

Sansiin naxanye yi xabama Nila baan xɔn,
 ne yi findixi Sidɔn taan tɔnɔn nan na.
 Na yamanan bata yi findi siyane lɔxɔ tiden
 na.

⁴ Sidɔn kaane, e yagi,
 baan xɔn yire makantanxina.
 Bayo fɔxɔ igen* bata a mε e ra, a naxa,
 “N mi dii barin tɔɔyane sɔtɔxi,
 n mi dii barixi.

N mi dii xεmεye ragboxi,
 n mi dii tεmε maxuruxi.”
⁵ Xibaruni ito na Misiran yamanan li,
 e yigitεgema nεn Tire taana fe ra.

⁶ E fɔxɔ igeni gidi han Tarasisi taani,
 e gbelegbele sununi e tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔ
 yidɔxɔne.

⁷ E naxanaxa taan nan ito ra ba,

naxan masεε xabu waxati xunkuyene yi
naxan muxuye bata yi siga
e sa dɔxɔ yire makuyene yi?

⁸ Nayi, nde na feen nataxi Tire taan xili ma,
naxan yi mangayane yitaxunma ya-
manane yi nun?

Kuntigin nan yi a yulane ra,
xili kan gbeene dunuɲa yi.

⁹ Alatala Senben Birin Kanna nan na
ragidixi,
alogo a xa ne fe magodo
naxanye wasoxi e tofanna fe ra,
alogo a xa bɔxɔn muxu yitexine rayagi.

¹⁰ Nayi, Tarasisi kaane,
ε bɔxɔn bi,
alo e a ligama Nila baan dε kii naxan yi,
amasɔtɔ kunki tide mi fa na ε kunkine xa.

¹¹ Alatala bata a yiini te baan xili ma,
a bata yamanane yimaxa.
A bata yamarin fi Kanan yamanan xili ma,
a taa makantanxine xa kala.

¹² A bata a fala, a naxa,
“E tan Sidɔn kaane,
ε sumunna bata ɲan.
Yaxune bata fu ε taa tofɔɲin ma.

Keli, ε fɔxɔ igeni gidi,
siga Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.
Hali na, matabu yo mi ε xa.”

¹³ Babilɔn yamanan mato,
yamaan naxan mi yi sese ra,
Asiriya kaane bata yi naxan findi burunna
subene gbeen na.

E e sanganso makantanxine ti nɛn a yi,
e yi a banxine kala,
a findi taa xɔnna ra.

¹⁴ E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui
fɔxɔ igen xun ma,
ε gbelegbele sununi
amasɔtɔ ε yire makantanxin bata kala.

¹⁵ Na waxatini, ɲinan tima nɛn Tire taan
xɔn ɲεε tonge solofere, na lanxi mangana
nde nan ma siimaya ma. A ligama Tire
taan na nɛn alo a liga yalunden na kii
naxan yi sigini ito yi, a naxa,

¹⁶ Bɔlɔnna tongo, i a maxa,
i sigi wuyaxi sa,
i taani siga i tan ɲaxalan ɲaɲinanxina
alogo i ya fe xa rabira muxune ma.

¹⁷ Nεε tonge solofere na dangu, Alatala
Tire taana fe ragidima nɛn. A mɔn yi a

saran haramuxin sɔtɔ fɔlɔ, a yalunyaan
naba bɔxɔ xɔnna yamanane birin xɔn.
¹⁸ Koni a sɔtɔ seen nun a saren haramuxin
luma Alatala nan xa. E mi malanma, e
mi ramarama. E soma muxune nan yii
naxanye luma Alatala yɛtagi alogo e xa
balo gbeen nun maraberi ba faɲin sɔtɔ.

24

Alatala bɔxɔn birin halagima nɛn

¹ Alatala bɔxɔn birin halagima nɛn,
a yi a raxɔri.

A bɔxɔ xɔnna kalama nɛn,
a yi a muxune birin naxuya ayi.

² Na maraɲan ki kedenna nan saraxaraliin
nuɲ a yamaan xa,
e nun kuntigin nun a walikεεn xa,
e nun banxi kanna nun a walikε ɲaxanla
xa,

e nun sare matiin nun sare soon xa,
e nun doli tongo nun doli soon xa,
e nun donla naxan ma
e nun seen soma naxan yii.

³ Bɔxɔ xɔnna kalama nɛn fefe,
a yigenla yi lu
amasɔtɔ Alatala bata na fala.

⁴ Bɔxɔn sunuxi, a xaraxi.
Dunuɲa sigama kale,
a muxu gbeene fan yi doyen.

⁵ Adamadiine bata bɔxɔ xɔnna raharamu.
E mi Alaa sariyane suxi,
e yi a tɔnne beɲin.

E bata habadan layirin kala
e nun Ala tagi.

⁶ Nanara, Alaa dangan bata bɔxɔ xɔnna
suxu,

a muxune yi e yulubin yanginna sɔtɔ.
A muxune ganma,
e wuyaxi mi lu.

⁷ Manpa nɛnɛn bata xara,
manpa binle yi lisi a ra.
Naxanye bɔɲε yi sɛwaxi,
ne wugama.

⁸ Sɛwan tanban xuine bata dan,
ɲaxaɲaxa xuine bata ɲan,
sɛwan bɔlɔn xuine bata dan.

⁹ Muxune mi fa manpaan minma sigini.
Manpane bata xɔlɔ ayi
e min muxune dε.

¹⁰ Taa rabɛɲinxin bata kala.
Banxine birin nagalixi,
muxu yo mi fa nɔε soε.

11 Muxune gbelegbelema manpa feen na kirane xɔn.

Sɛwan bata findi bɔɲɛ rafɔrɛn na.

Naɲaɲaxan bata ɲan yamanani.

12 Banxi xɔnne nan tun fa luxi taani, taan so dɛɛn bata kala, a biraxin yi lu na.

13 A ligama na kii nin bɔxɔni siyane tagi, se wuyaxi mi luma, alo oliwi bogine na yelin malanɲɛ, alo manpa binle xɔri bolon waxatini.

Dunuya muxune ɲaxanma

14 Naxanye luxi e nii ra, ne e xuini tema, e sɔnxɔ sɛwani e Alatalaa binyen nali. E gbelegbelema ɲaxaɲaxani keli sogegodo-
den binni.

15 E naxa, “Sogeteden binna yamanane, ε Alatala binya!

ε Alatala xinla tantun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yi, Isirayilaa Ala!”

16 Nxu bɛti xuine mɛma nɛn bɔxɔn danne birin yi:

“Binyena Ala tinxinxin xa!”

Koni n tan naxa,

“N bata lɔ ayi, n bata lɔ ayi, gbalona n xa!

Yanfantenne yanfan soma!

Yanfana!

Yanfantenne yanfan soma!”

17 Gaxun nun yili gbeen nun luti ratixine ε tan bɔxɔ xɔnna muxune yɛɛ ra.

18 Naxan na a gi gbelegbele xuiin bun gax-
uni,

na yi sin yinla ra.

Xa naxan te yinla ra,

na yi a suxu lutin na.

Kore xɔnna dɛɛne birin nabima nɛn tulen yi fa,

bɔxɔ xɔnna bunne birin yi xuruxurun.

19 Bɔxɔ xɔnni bɔma nɛn,

a xuya ayi, a yolon,

bɔxɔn bata yimaxa fefe!

20 Bɔxɔn dingenna ayi nɛn

alo dɔlɔ minna,

a tintin alo gagen foye gbeen bun.

A bira a Ala matandine goronna bun

a mi fa nɔɛ kelɛ.

21 Na lɔxɔni,

Alatala sɛnbɛma ganla saranma e kɛwanle
ra nɛn

naxanye bɔxɔn nun kuyen lan tagini e nun bɔxɔ xɔnni ito mangane.

22 E malanma nɛn yili gbeen na alo kasorasane.

E balan kasoon na.

Waxati xunkuye na dangu,

e fa e dɛntɛgɛ.

23 Kiken nun sogen yagima nɛn.

Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna findima nɛn mangan na Yerusalɛn yi,

Siyon geyaan fari.

A binyen yi makɛnɛn taan fonne birin yɛtagi.

25

Wali faɲi kolon bɛtina

1 Alatala! N ma Ala ni i ra!

N ni i tantunma nɛn,

n yi i xinla binya.

I bata i ya kabanako feene rakamali, i naxanye ragidixi i ya tinxinyani xabu to mi na ra.

2 I bata taan lu

alo gɛmɛ malanxine,

i bata taa makantanxin findi taa xɔnna ra.

Taa mi fa xɔɲɛne taa fangamaan na,

a mi fa tima sɔnɔn.

3 Nanara, yama sɛnbɛmane i binyama nɛn siya gbalotɔne taane yi gaxu i yɛɛ ra.

4 Luxunden nan i tan na yiiigelitɔne xa,

sɛnbɛtarene luxundena

e na bira lanbaranni,

e nun yigiyadena tule gbeen bun,

e nun nininna soge xɔlɛn bun.

Muxu ɲaxine xɔlɔn luxi nɛn

alo tule foye gbeen na dɔxɔ sansanni,

5 alo sogen wuyenna tonbonna ma.

I xɔɲɛne sɔnxɔ xuiin danma,

alo kundaan nininna wuyenni suxuma kii naxan yi,

i gbalotɔne nɔ sɔtɔ sigin danma na kii nin.

Sɛwa bandena siyane birin xa

6 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ɲaxaɲaxani tɔnma geyani ito fari,

a lu alo sube turaxi donna

nun manpa faɲi minna,

suben nun manpa fisamantenne yɛtɛna.

7 Geyani ito fari,

a sunu dugin bama nɛn

yamanane muxune birin yɛtagin xun na,

e nun kasangenna naxan siyane birin ma.

⁸ A sayaan halagima nən habadan!

Marigina Alatala yi muxune birin yεεgen
fitan e yεtagi.

A yi yagin ba a yamani bəxən yiren birin yi.

Alatala nan na falaxi.

Moyaba yamanan kalana fe

⁹ Na ləxəni, e a falama nən,

e naxa, “En ma Ala ni i ra!

En na en xaxili tixi a tan nan na,

a yi en nakisi!

Alatala ni i ra!

En xaxili tixi a tan nan na.

En naxan,

en sɛwa a marakisina fe ra!”

¹⁰ Alatala bata a yengi lu geyani ito xən!

Anu, Moyaba yamanan bata kala

alo sɛxən naxan yibodonxi nɛn yinla ra.

¹¹ Mən kaane yiine yitexi

alo muxun naxan a bama igeni.

Koni hali e to kataxi,

Marigina e ragodoma nən e wasoni.

¹² Moyaba kaane,

Marigina ε yamanan makantan yinne rabi-
rama nən,

a e rabirama nən bəxəni,

a yi e findi burunburunna ra.

26

Ala tantun βetina

¹ Na ləxəni, Yuda yamanan muxune βetin

bama nən, e naxa,

“Nxu bata taa makantanxi fajin sətə.

Ala bata a rabilin marakisin na

alo yinna

a xa nxu makantan.

² E taan so dεene rabi,

yama tinxinxin xa so

naxanye luxi təgəndiyani.

³ Naxanye yugon fan,

i tan Ala nan bəne xunbeli kəndən nagidima
ne ma,

amasətə e yigi saxi i tan nin.

⁴ E yigi sa Alatala yi habadan,

bayo Alatala nan ε habadan kantan fanyen
na,

ε Alatala.

⁵ Muxun naxanye dəxi yire matexini,

a ne ragodoma nən,

a yi e taa matexin kala,

a yi a halagi bəxə xənna ma,

a a findi burunburunna ra.

⁶ Sənβetarene a yibodonma nən,
a lu yūgelitəne san tidene bun.”

⁷ Tinxin muxuna kiraan tinxin nən.

I tan Ala fajin kiraan malaxunma nən
tinxin muxun xa.

⁸ Alatala, nxu xaxili tixi i tan nan na
i ya kiti saxine kiraan xən ma.

Nxu niin makoon naxan ma,

nxu lu i xinla fale,

nxu lu nxu mirε i ma.

⁹ I xənla n niin yεtεen suxuma kəeen na,

n ni i fenma n səndəmən birin na.

I na kiti kəndən sa bəxəni

dunuja muxune yi tinxinyaan kolon.

¹⁰ Xa i hinan muxu naxine ra,

e mi tinxinyaan kolonje.

Hali yamana fajini,

e tinxintareyaan nan nabama,

e mi Alatalaa gboon toma.

¹¹ Alatala, i yiini texi e xili ma,

koni e mi a toma.

Anu, e i ya xanuntenya gbeen toma nən

i ya yamaan xa, e yi yagi.

Tεen naxan i yaxune raxərima,

na xa e gan.

¹² Alatala i bəne xunbenla fima nxu ma,

i tan nan nxə feene birin nakamalima nxu
xa.

¹³ Alatala, nxə Ala,

kari gbətene nxu nə nən,

naxanye mi findixi i tan na,

koni nxu i tan nan keden pe xili binyama.

¹⁴ Ne bata faxa,

e mi fa xεtεma sənən.

E bata findi yiyane ra,

e mi fa kelima sənən.

I bata e kεwanle saran e ra,

i yi e halagi,

i yi e funfun birin naxəri.

¹⁵ Alatala, i bata nxə bəxən fari sa,

i bata a fari sa.

I bata i ya binyen mayita,

i yi yamanan danne masiga.

¹⁶ Alatala, muxune e yεε rafindima i tan
nan ma tərəni.

I na e xuru mantərəni,

e yi xεtε i xandε e dε bun.

¹⁷ Alatala, nxu lu nən i yεtagi,

alo naxanla nεma wugama səxələni tinna
ma.

¹⁸ Nxu fan na səxələn sifan sətəxi nən,

nxu wuga,
koni nxu foyen nan tun barixi.
Nxu mi kisin fixi bɔxɔ xɔnna ma
nxu mi muxu nenene raminixi dunuɲa yi.

Faxa muxune kelima nen

¹⁹ E faxa muxune niin birama e yi nen,
e yi keli.

E tan naxanye saxi burunburunni,
ε xulun, ε sɔnxɔ sɛwani.

Marigina, i xiila rafama bɔxɔn ma
alo kenenna,

faxa muxune yi keli gaburun na.

²⁰ N ma yamana, ε so ε konni,

ε dɛɛn balan ε fɔxɔ ra.

E luxun waxatidi,
han Alaa xɔlɔn yi dangu.

²¹ Amasɔtɔ Alatala nan minima a dɔxɔdeni
a yi bɔxɔn muxune hakene saran e ra.

Bɔxɔ xɔnna muxu faxaxine wunla
makenenna,

a yi ba muxune wunla luxunɲɛ
naxanye faxaxi a fari.

27

Nɔ sɔtɔna ige yi sube ɲaxin fari

¹ Na lɔxɔni, Alatala a silanfan wure xɔdɛxɛn
tongoma nen

naxan gbo, a sɛnɛn gbo,

a yi keli ige yi sube ɲaxin xili ma

ige yi sube ɲaxina,

sajin naxan a gima,

ige yi sube ɲaxina,

sajin tinxintarena.

A yi fɔxɔ ige yi ninginanga gbeen faxa.

Marigin nun a nakɔna fe

² E manpa bili nakɔn matɔxɔma nen sigini
na lɔxɔni,

naxan bogiye ɲaxun han!

³ “N tan, Alatala,

n tan nan manpa bili nakɔni ito kantan
muxun na.

N na a ige sama nen waxatin birin,

n yi a kantan kɔɛɛn nun yanyin na
alogo muxu yo nama fe ɲaxin liga a ra.

⁴ N mi fa xɔlɔxi a ma.

Koni xa n tansinne nun ɲanle li na,

n na e yɛngɛma nen,

n yi e gan.

⁵ Koni xa naxan a yigiyaden fen n tan yi,
na kanna xa bɔɲɛ xunbenla raso nxu nun a
tan tagi,

a xa bɔɲɛ xunbenla yatin naso nxu nun a
tan tagi!”

Ala fama nen a yamaan mafeludeni

⁶ Waxati famatɔne yi,

Yaxubaa yamana a salenne raminima nen,
Isirayila bɔnsɔnna yi a sonle nun a fugene
ramini.

A dunuɲa rafe a bogine ra.

⁷ Ala a yamaan bɔnbɔxi nen ba,

alo a e bɔnbɔ muxune bɔnbɔxi kii naxan yi?

A a yamaan faxaxi nen ba

alo a na kanne faxa kii naxan yi

naxanye yi e faxama nun?

⁸ E n-ɛn de, koni a e makitixi nen

a yi e kedi,

a siga e ra konyiyani.

A e kedi a kala ti foyen nan na,

alo sogeteden foye gbeena.

⁹ Yaxuba bɔnsɔnna haken mafeluma ikii
nin,

ito nan Isirayila bɔnsɔnna yulubi xafarin
mayitama:

e na e kide saraxa gandene birin findi bu-
runburunna ra,

e Asera kide gbondonne nun wusulan gan-
dene ba tixi.

¹⁰ Muxu yo mi fa luma taa makantanxini.

A luma nen nabeɲinxi

alo tonbonna.

Ŋinge diine yi fa e dɛ madondeni a yi,

e yi na findi e matabuden na.

E yi a wudi ɲingine madon.

¹¹ Wudi yiine na xara,

e girama nen,

ɲaxanle yi e gan.

Amasɔtɔ yama xaxilitaren nan ito ra.

Nanara,

e da mangan mi fa kininkininma e ma.

Ala naxan e daxi,

na mi hinanma e ra.

Isirayila suxu muxune xɛtɛ fena

¹² Na lɔxɔni,

Alatala a sansi xabaxine bɔnbɔma nen

keli Efirati baan ma

han sa dɔxɔ Misiran xuden na,

ε birin yi malan keden keden yɛɛn ma,

ε tan Isirayila kaane.

¹³ Na lɔxɔni,

xɔta xui gbeen minima nen.

Muxun naxanye lɔxi ayi Asiriya yamanani,

e nun naxanye kedi Misiran yi,
ne birin fama nen,
e fa Alatala batu geya sarijanxin fari
Yerusalen yi.

28

Gbalon Samari kaane xili ma

¹ Gbalon Samari taan xa,
naxan maligaxi manga kamotin na
naxan findixi Efirami yamanan dalɔ minne
xunna kenla ra,

naxanye nɔrɔn luxi
alo se fugen yolonmatɔna,
taan naxan meremere jingixin xun ma,
dalɔn bata naxan muxuye kala.

² A mato,
Marigina walike senbemaan fama nen,
alo balabalan kesene foye gbeeni
alo tulen foye kala tiin naxan fama fufaan
na
a yi taan nagodo bɔxɔni a fangani.

³ Taan naxan luxi
alo mangaya kamotina,
naxan findixi Efirami dalɔ minne xunna
kenla ra,
na yibodonma nen.

⁴ Taan naxan nɔrɔn luxi
alo fugen yolonmatɔna
naxan tixi meremere jingixin xun ma,
na luma nen
alo xɔde bogi singen naxan mɔma
benun se xaba waxatin xa a li.
Muxu yo na a to,
na kanna a bama nen kedenna,
a yi a don sa!

⁵ Na lɔxɔni,
Alatala senben Birin Kanna nan findima
manga kamotin na a yamaan muxu
donxene xa
naxanye na lu e nii ra,
alo mangaya taxamaseri nɔrɔxina.

⁶ A xaxinla fima nen kitisane ma
alogo e xa kiti kendɛn sa.
A yi fangan fi muxune ma
naxanye yaxune kedima taan so deen na.

Dalɔ minne yi Nabi Esayi magele

⁷ Hali e saraxaraline nun e nabine tanta-
nma dalɔn xɔn.
Manpaan bata e xunna firifiri.
Manpaan bata e ratantan.
Dalɔn bata e xaxinli fu,
manpaan yi e xunna firifiri.

E nɛma fe toon tima alo xiyena,
e tantanma,
e nɛma kitin se,
e a feni fu.
⁸ E tabanle birin nafexi e baxunna ra,
e yiren birin xɔsixi.

⁹ Na dalɔ minne maxɔdinna tima, e naxa,
“Esayi ito waxi nde xaran feyi?
A a falane yebama nde xa?
Diidin naxanye baxi xijen na ba?
Dii futen naxanye deen baxi badeni xijen
na ba?”

¹⁰ Bayo a naxa,
“Tɔnne tɔnne fari,
tɔnne tɔnne fari.
Sɔnne sɔnne fari,
sɔnne sɔnne fari.
Ndee be, ndee na.”

¹¹ Awa, nayi, Ala fa falan tima yamani ito
xa
xɔne falane nun xui gbetene nan xɔn,
e mi naxanye famuma.

¹² Anu, a bata yi a fala e xa nun, a naxa,
“Matabuden nan be ra,
xa naxan xadanxi,
na xa fa a matabu be.
Bɔne xunbeli yiren nan be ra.”
Koni e tondixi e tuli matiye.

¹³ Nayi, Alatala falan tima e xa na kii nin
yati, a naxa,
“Tɔnne tɔnne fari,
tɔnne tɔnne fari.
Sɔnne sɔnne fari,
sɔnne sɔnne fari.
Ndee be, ndee na,”
alogo e nɛma sigan tiye,
e xa bira e xanbiramaan na,
e maxɔlɔ,
e yi e suxu lutin na,
e sa kason na.

Marigin yi banxin beten sa Yerusalen yi

¹⁴ E tan magele tiin naxanye Yerusalen ya-
maan xunna,
e tuli mati Alatalaa falan na!

¹⁵ E a falama, e naxa,
“Nxu bata layirin xidi nxu nun sayaan tagi,
nxu bata lanna raso nxu nun laxira tagi.
Xa gbalon fa,
a mi nxu konna lima,
amasɔtɔ nxu bata wulene findi nxu
yigiyaden na,
nxu yi mayifu falane findi nxu luxunden
na.”

16 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa,
“N bata gɛmɛna nde dɔxɔ Siyon taani
alo banxin tongon gɛmɛ faji yɛbaxina.
Naxan na dɛnkɛleya a ma,
na mi yimaxɛ mumɛ!”

17 N kiti kɛndɛn nun tinxinyaan findima
n ma banxin ti se tinxinxine nan na,
koni balabalan kɛsɛne ɛ yigiyaden makɔma
nɛn,
ɛ wulene,
igen yi sa ɛ luxunden xun ma.

18 Layirin naxan ɛ nun sayaan tagi,
na yi kala.

Lanna naxan ɛ nun laxira tagi,
na mi fa luma na.
Gbalon na fa waxatin naxan yi,
a yi ɛ halagi.

19 A na fa waxati yo yi,
a ɛ xalɛ a yii,
bayo a danguma nɛn xɔtɔnna nun yanyin
nun kɔɛɛn na.

Gaxun nan tun a ra,
a xuiin bunna na famu waxatin naxan yi.

20 Saden xurunma ayi nɛn saden na,
bitinganna yi dungi ayi mafelenna ra.

21 Alatala mɔn kelima nɛn
alo a liga kii naxan yi Perasimi geyaan fari.
A bɔɔnɛn tema nɛn

alo a liga kii naxan yi Gabayon lanbanni,*
alogo a xa a wanle rakamali
naxanye makabɛ,
a kɛwali magaxuxine.

22 Awa iki, ɛ magelen dan.

Xanamu, ɛ xidi yɔlɔnxɔnne mɔn gbɛtɛnma
nɛn ɛ yi.

Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna na
nan falaxi n xa,
a bata a ragidi a xa yamanan birin halagi.

Xɛɛ bi feen sandane

23 ɛ tuli mati n xuiin na.

ɛ xaxili lu n ma falane xɔn.

24 Xɛɛ biin na wa sansiin si feni,
a luun bɔxɔn biin nan tun fari waxatin
birin yi ba?

A luma a bɔxɔn nawalɛ nɛn ba,
a buxa dan mi naxan na?

25 Koni a na yelin a bɔxɔni tɔɔɔɛ waxatin
naxan yi,
a mi sabi dɛ daxine xan sima na xanbi ra
ba?

A mi sabi seene siyɛ ba
e nun sorontonna?

A mi maala nun fundenna wolɛ e xɛɛne yi
ba,
a sansi gbɛtɛye si xɛɛn dɛ?

26 A Ala nan na tagi raba kiin yitaxi a ra,
a yi a xaran a liga kiin ma.

27 Sabidɛ daxine mi bodonma ɔɔɔn xɛɛ ra
bɔnbɔ seen na,

muxu yo mi wontoron sanne radanguɛ
sabi se xun xurine fari e bɔnbɔ seen na,
koni ndee bɔnbɔma gbelemɛn nan na,
muxune yi nde bodon.

28 Fɔ sansi kɛsɛne xa din nɛn e findi fujin na
benun burun xa sɔtɔ.

Nayi, muxun mi luma a bɔnbɛ han
habadan.

Hali e wontoron nun a bandun soone
radangu a fari,
na mi a kɛsɛne findɛ a fujin na.

29 Na feene fataxi Alatala Sɛnbɛn Birin
Kanna nan na,
kabanako kawandi tiin naxan ma fe
kolonna gbo han!

29

Tɔɔn nun yigin Yerusalen xa

1 Gbalona Ariyele taan xa, Ariyele!*

Manga Dawudaa ganla taan naxan nabilin
yɛngɛni!

ɛ sanle birin nabama e kiini ɔɔɔ yo ɔɔɔ,

2 koni n na Ariyele taan yɛngɛma nɛn.

ɛ wugama nɛn, ɛ sunu,

ɛ taan yi lu n xa

alo saraxan ganma dɛnaxan fari.

3 N nan n ma ganla tima nɛn ɛ taan
nabilinni.

N yi e mini kiraan bolon ɛ ma yɛngɛ so
seene ra.

N yi yire makantanxine yitɔn ɛ xili ma.

4 ɛ fe yigodoma nɛn han a lu

alo ɛ xuiin kelima bɔxɔn nan bun ma.

ɛ xuiin yi xurun mini burunburunni.

ɛ xuiin luma minɛ nɛn bɔxɔni,

* **28:21:** Dawuda Filisitine nɔ nɛn yɛngɛni Ala sɛnbɛn xɔn Perasimi geyaan fari e nun Gabayon yi. Na feen sɛbɛxi Samuyɛli Firinden 5.20 kui. * **29:1:** Ariyele findixi Yerusalen taan xili gbɛtɛ nan na be. Dawuda Yerusalen taan yɛngɛ feen sɛbɛxi Samuyɛli firinden 5.6-9 kui.

alo barinne ɲunɲunun xuiin benden bun.

⁵ E yaxu yamaan luma nen
alo xubena,
ε tɔrɔ muxune ganla luma nen
alo foyen sexen naxan xalima.

Sanɲa ma kedenni, mafuren,
⁶ Alatala Senben Birin Kanna fama i mali-
deni
galan xuiin nun bɔxɔ xuruxurunna nun
xui gbeen

nun kala ti foyen nun tule foye gbeen
nun halagi ti tee dege gbeen nin.

⁷ Ariyele kaane,
yamanan naxanye ganle ε yengema,
ne danguma nen alo xiyena.
Naxanye birin yi fuma ε ma
e ε taan nabilin yengeni,
ne ɲanma nen
alo xiyen kɛen na.

⁸ Kamen muxun naxan ma,
na xiye sama nen, a degema,
koni a na xulun,
a lima nen,
kamen mon a ma.
Min xɔnla muxun naxan ma,
na xiye sama nen, a minma,
koni a na xulun,
a a li, a kɛe yinla raxaraxi,
a fanga mi na.

A ligama na kii nin yamananane muxune xa
naxanye Siyon geyaan yengema.

Yamaan mi xaxili sɔtɔxi

⁹ E kabε, ε ε dundu!
E findi danxutɔne ra,
ε nama seen to.
E xunna xa firifiri,
koni hali ε mi manpaan min.
E dingenje ayi siga tideni,
koni hali a mi findi dɔlɔn funfun na.

¹⁰ Amasɔtɔ Alatala bata ε xaxinli fu,
a mi tinxi ε nabine xa fe toon ti,
a dugin so ε fe toone xun na.

¹¹ Fe makenenxini itoe birin bata lu ε tan
xa alo fala sebexine keddi mafilinxini, naxan
balanxi taxamasenna ra. E a so muxu
xaranxina nde yii, ε yi a fala a xa, ε naxa,
“Ito xaran nxu xa yandi.” A ε yabima nen,
a naxa, “N mi nɛe a xaranɲε, keddi balanxin
na ra.” ¹² Hanma ε xa a so xarantarena
nde yii, ε naxa, “Ito xaran nxu xa yandi!”
A ε yabima nen, a naxa, “N mi nɛe sebenla
xaranɲε!”

¹³ Marigin naxa,
“Yamani ito maso n na e falane xɔn.
E n binyama e deen nin,
koni e bɔɲen makuya n na pon!
Binyen naxan e yi lan n ma,
na fataxi adamadiine yamari xaranxine
nan gbansan na!”

¹⁴ Nanara, n mon luma nen yamani ito
raterene kabanako feene ra.
E fe kolonne fe kolonna tununma nen,
e xaxilimane xaxinla yi lo ayi.”

¹⁵ Gbalon na kanne xa
naxanye kata gbeen tima
alogo e xa e fe yitɔnxine luxun Alatala ma
wundoni.

E wanle kema dimini,
e yi a fala, e naxa,
“Nde nɛe en tɔe?
Nde en ma fe kolonɲε?”

¹⁶ Anu, ε bata tantan fefe!
Nde feɲε rafalan yate feɲε benden na?
Muxun yii fɔxɔna a fale a rafala muxun ma
ba,
a naxa, “I tan mi n nafalaxi?”
Feɲεna a fale feɲε rafalan ma ba,
a naxa, “I mi sese kolon?”

Ala a yamaan kiin masarama nen

¹⁷ Benun waxatidi,
Liban fɔtɔnna findima nen bogise wudi bili
nakɔn na,
na bogise wudi bili nakɔne yi lu alo fɔtɔnna.

¹⁸ Na loxɔni,
naxan sebexi keddi kui,
tuli xɔrine na mema nen.
Danxutɔne yi mini dimi gbeeni,
e yi seen to.

¹⁹ Tɔrɔ muxune sewa gbeen sɔtɔma nen
Alatala yi,
yiiigelitɔne yi ɲaxan Isirayilaa Ala
Sariɲanxini.

²⁰ Amasɔtɔ gbalotɔne tununma nen,
magele tiine yi lo ayi.
Naxanye katama haken ligadeni bonne ra,
ne halagima nen,

²¹ naxanye wulen sama muxune xun ma
kitisadeni,
e yi lutin nati muxune yeε ra kitini,
e yoo kanna tɔɲεge.

²² Nanara, Alatala naxan Iburahima
xunba,

na ito nan falaxi Yaxubaa yamaan xa, a naxa,
 “Yaxuba bənsənnə mi fa rayarabima,
 a mi fa yagima sənən.

²³ Amasətə e tan nun e diine n kewanle toma nən,
 e yi n xili sarijanxin binya,
 e yi n tan Yaxubaa Ala Sarijanxina sarijananna kolon,
 e gaxu n yεε ra, n tan Isirayilaa Ala.

²⁴ Naxanye yi ləxi ayi e miriyane xən,
 ne xaxinla sətəma nən,
 matandi tiine yi xaranna sətə.”

30

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Gbalona ε tan dii murutəxine xa!
 ε feene yitənma
 naxanye mi kelixi n tan ma.
 ε layirine xidima
 naxanye mi fataxi n ma Nii Sarijanxin na.
 ε yulubine sama e bode fari.

² ε sigama Misiran yamanani,
 koni ε mi n maxədinma.
 A xənla ε ma Misiran mangan xa ε kantan,
 ε yi yigiyaden fen Misiran sənben bun alo nininna!

³ Koni Misiran Mangana makantanna findima ε xa yagin nan na.
 ε yigiyaden naxan fenma Misiran kaane fema
 na yi ε yigin kala.

⁴ Kuntigine bata sa Soyan taan li,
 xerane bata Xanəsi taan li.

⁵ Koni e birin nayagima nən bayo na yamanan tənə yo mi e ma.
 Misiran kaane mi ε malima,
 e mi munanfan yo fima ε ma.
 E yagin nun yarabin nan tun nalima ε ma.”

Isirayila xerane Misiran yi

⁶ Waliyiya falana subene xili ma Negewi tonbonni:
 E xerane danguma gbalo yiren nun tərə yiren nin
 yata xəmene nun yata gilene dənaxan yi,
 e nun fədəgəne nun sari jaxin naxanye tunganma.

E nafunle maxalima sofanle nan fari
 e nun e sətə seene jəgəmene fari,
 sanbane nan ne ra na yamanan xa

naxan tənə mi na.

⁷ E sigama Misiran yi
 naxan ma maliin findima fe fuun na,
 sese mi a ra!
 Nanara, n na a xili bama Ninginanga Narixina.

Marakolonna lan waxati famatəna fe ma

⁸ Marigin yi a fala Esayi xa, a naxa,
 “Iki, feni itoe səbe kədina nde kui
 Yerusalən kaane yetagi e nun walaxan fari
 alogo a xa lu na waxati famatəne yi
 habadan han habadan.”

⁹ Yama murutəxin nan ito ra,
 diidi wule falane,
 diidin naxanye tondima Alatala sariyan name.

¹⁰ E a falama fe toone xa, e naxa,
 “E nama fa fe toon ti sənən!”
 E a falama nabine xa, e naxa,
 “E nama jəndin makənən nxu xa!
 ε fe fajin nan ma fe fala nxu xa.
 ε nxu rafan feene fala nxu xa,
 hali a findi wulen na.

¹¹ ε keli kira fajin xən,
 ε a bejin.
 ε ba Isirayilaa Ala Sarijanxina fe yεbe nxu xa!”

¹² Nanara, Isirayilaa Ala Sarijanxina ito nan falaxi, a naxa,
 “E to ε mēma n ma falane ra
 ε yi ε yigi sa ε muxu jaxankata feene
 nun ε muxu mayanfa feene yi,
¹³ nayi, na haken luma ε xa nən
 alo taan makantan yin matəxin na bə fələ!
 Menna na tintin,
 a birama nən sa!

¹⁴ A yibəma nən a xunxurin na
 alo fεjε goronna,
 a yensenjε ayi kininkinintareyani,
 hali a dungi xungbena a mi toε a dunge yε

naxan finde tεε kə seen na
 hanma ige sεgε sena.”

Yigi sana Alay yi

¹⁵ Marigina Alatala Isirayilaa Ala Sarijanxin naxa,
 “E na ε xun xεtε n ma,
 ε raxara, ε kisin sətəma na nin.
 E na ε sabari, ε yigi sa n yi,
 ε sənben sətəma na nin.”

Koni na xəli mi ε ma.
¹⁶ E a falama, ε naxa,

“Nxu nxu gima nɛn soone fari!”
 Nayi, ɛ ɛ gima nɛn yati!
 ɛ naxa, “Nxu nxu gima nɛn soo xulumɛne
 fari!”
 Nanara, ɛ sagatan muxune fan xulunma
 ayi nɛn kati!
 17 ɛ muxu wuli kedenna e gima nɛn ɛ yaxun
 muxu kedenna bun,
 yaxun muxu suulun pe na e kɔnkɔ ɛ ma,
 ɛ birin ɛ gima nɛn.
 Naxanye na lu ɛ tagi,
 ne luma nɛn kedenyani
 alo taxamaseri dugin wudi kuyen ɲɔɛ ra
 geyaana xuntagi.

Marakisi waxatina

18 Anu, Alatala ɛ mamɛma
 alogo a xa hinan ɛ ra,
 a kelima nɛn a yi a kininkininna yita ɛ ra.
 Ala naxan kiti kɛndɛn sama,
 na nan Alatala ra.
 Sɛwan na kanne xa
 naxanye e xaxili tima a ra.
 19 ɛ tan Siyon kaane,
 ɛ tan naxanye dɔxi Yerusalen yi,
 ɛ mi fa wugama sɔnɔn!
 ɛ na ɛ xui ramini a ma,
 a hinanma ɛ ra nɛn han!
 A na ɛ xuiin mɛ tun,
 a ɛ yabima nɛn.
 20 Marigin tɔrɔyaan nun mayigbetɛnna
 ragidi nɛn ɛ ma
 ɛ donseen nun ɛ min igen na.
 Koni ɛ karamɔxɔ mi fa a luxunma ɛ ma,
 ɛ a toma nɛn ɛ yɛɛn na.
 21 I na siga yiifanna ma hanma kɔmɛnna,
 i fala xuiin mɛma nɛn i xanbi ra, a naxa,
 “Kiraan ni ito ra, siga a xɔn!”
 22 ɛ suxure gbeti daxine nun a xɛma daxine
 yatɛma nɛn se haramuxine ra,
 e woli ayi alo ɲamana,
 i yi a fala e ma, i naxa, “Xɔsina.”
 23 Nayi, Ala tulɛn nafama nɛn i ya sansi
 sixine ma,
 bɔxɔn yi balo faɲi gbeen fi i ma.
 Na lɔxɔni,
 i ya xuruseene sa e dɛ madonma nɛn
 xuruse rabade gbeene yi.
 24 ɲingene nun sofanla naxanye xɛɛn bima,
 ne yi balo ɲaxumɛn don
 fɔxɔn saxi naxan yi

naxan sama e bun se kɔ seen nun sansi yife
 seen na.
 25 Faxa gbeen tima lɔxɔn naxan yi,
 taan makantan sangansone na bira wax-
 atin naxan yi,
 folone nun xudene rafema nɛn
 geya gbeene nun yire matexine birin yi.
 26 Kiken dɛgɛma nɛn
 alo sogena na lɔxɔni,
 sogen dɛgɛn yi gbo ayi dɔxɔ solofere
 dangu a ki fonna ra.
 Na lɔxɔni,
 Alatala a muxune maxɔldene dandanma
 nɛn,
 a yi e fure dɛɛne yiyalan,
 a tan yɛtɛɛn naxanye maxɔlɔ.

Ala Asiriya yɛngɛma nɛn

27 A mato, Alatala sɛnbɛn fama sa keli wu-
 lani,
 a fama xɔlɔ gbeen nun ɲaxankatan nan na,
 a fitinaxin yi falan ti
 alo tɛɛn naxan halagin tima.
 28 A nii raxinla luxi nɛn
 alo baan na walanɲɛ ayi
 naxan bɔxɔnma a ma
 a te han muxun kɔɛɛn bun.
 Nayi, a siyane yimaxama nɛn a halagi ti
 segedenna ra.
 A yi karafen bira xɔɲɛ yamane dɛni,
 naxan e rasigama
 yireni dɛnaxan xɔli mi e ma.
 29 ɛ tan Yerusalen kaane,
 ɛ bɛtin bama nɛn
 alo sali lɔxɔn kɔɛna.
 ɛ bɔɲɛn sɛwama nɛn
 alo muxune nɛma sigɛ xulen xuini Alatalaa
 geyaana fari,
 Isirayila kantan fanyena Ala.
 30 Alatala a xui gbeen naminima nɛn
 a yi a sɛnbɛ gbeen makɛnɛn.
 A yi a xɔlɔ gbeen nagodo
 alo halagi ti tɛɛ gbeena,
 tule ige gbeen nun galanna nun balabalan
 kɛsɛne yi godo.
 31 Asiriya kaane na Alatala xuiin mɛ,
 e xuruxurunma nɛn gaxuni a bosaan bun
 ma.
 32 Alatala ne xuruma bosaan yɛɛn naxanye
 birin na,
 ne ligama tanbanna nun bɔlɔn xuiin nin,
 a nɛma e yɛngɛma a sɛnbɛni.

³³ Tεεni tɔnxi xabu to mi na ra!
A yitɔnxi mangan xili yi yili gbee tilinxin
na,
yege gbeen nun tεε gbeen naxan na.
Alatala nii raxinla nan minima
alo dole tεεn xudena,
a na tεεn nadεge.

31

*Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran
kaane yi*

¹ Gbalon ne xa
naxanye sigama Misiran yi maliin fendeni,
naxanye xaxili tixi soone ra,
naxanye e yigi sama yεnge so wontorone
yi,

bayo e wuya,
e nun soo ragine,
bayo e sɛnbɛn gbo,
koni e mi e yεε rafindima Isirayilaa Ala
Sariɲanxin ma,
e mi Alatala fenma!

² Anu, a tan fan fe kolon,
a nɔε gbalon nafɛ nɛn.
A mi a falan maxεtɛma.
A kelima nɛn muxu ɲaxine yamaan xili ma,
hake kanne mali muxune.

³ Misiran kaane findixi adamadiine nan
na,

Ala mi e ra.
E soone mi findixi niin xan na,
subene nan tun e ra.
Alatala na a yiini te naxan xili ma,
naxan na na kanna mali,
na salaxunma nɛn,
a fan naxan malima,
na kanna yi bira,
e firinna birin yi halagi e bode xɔn.

Marigin Yerusalɛn kantanma nɛn

⁴ Alatala bata a fala n xa, a naxa,
“N tan Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna godoma
nɛn
n yi yεngɛn so Siyon geyaan fari
e nun a yire matexine yi
alo yatan wurundunma a se suxin ma kii
naxan yi,

alo yata sɛnbɛmaan na xuruseen suxu.
Hali xuruse rabane birin keli a xili ma,
a mi gaxuma e sɔnxɔ sɔnxɔn yεε ra,
hali e to wuya,
a mi tunnaxɔlɔma a ma.

⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna Yerusalɛn
kantanma nɛn,
alo xɔliin naxanye e firifirima e tεεn xun
ma a kantandeni.

A a kantanma nɛn,
a yi a xunba.
A a ratangama nɛn,
a yi a xɔrɔya.”

⁶ E tan Isirayila kaane,
ε xun xεtɛ a ma,
ε murutɛxi a tan naxan ma fefe!

⁷ Na lɔxɔni,
ε birin ε mɛma nɛn ε suxure gbeti daxine
nun a xɛma daxine ra,
ε tan yulubitɔne yii fɔxɔne.

⁸ Asiriya kaane faxama nɛn silanfanna ra
naxan mi findixi muxun gbeen na.
Silanfanna naxan mi fataxi adamadi yo ra,
na e raxɔrima nɛn.

E gima nɛn silanfanna bun,
e banxulanne yi findi konyine ra.

⁹ Naxan e kantanma, na gaxuxin yi a gi.

E kuntigine gaxuma nɛn
e na e yaxune taxamasenna to.

Alatalaa falan nan na ra
naxan ma tεεn dεgeɛma Siyon yi,
sulun tεεn* naxan yii Yerusalɛn yi.

32

Mangaya tinxinxina

¹ A mato, mangana nde mangayaan
nabama nɛn tinxinni,
kuntigine yi kuntigiyaan liga kiti kɛndɛn
xɔn.

² E muxune birin luma nɛn
alo yigiyaden foyen bun
alo luxunden kala ti foyen bun,
alo igena kiraan tonbonni,
alo gɛmɛ gbeen nininna bɔxɔ yixareni.

³ Yεε kanne yεεne mi fa luma raxixi,
tuli kanne yi e tuli mati.

⁴ Muxun naxanye xaxili mi dɔxi,
ne xaxinla nun kolonna sɔtɔma nɛn,
dɛ masuxune yi falan ti a tinxinni e dɛ
mafuraxin na.

⁵ Nayi, a mi fa falama xaxilitarene ma a
xaxilimane,
fe ɲaxi rabane mi fa yatɛma muxu gbeene
ra.

* **31:9:** Sulun tεεn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεεna.”

6 Amasotō xaxilitaren xaxilitareya falan
nan tima.
E hake feene yitōnma e bōjēni,
e lu Ala kolontareya wanle ke,
e lu fala jaxine tiye Alatala ma.
E kamētōne luma kamēn na,
min xōnla naxan ma,
e na kuma igeni.
7 Fe jaxi rabane wanle jaxu.
E fe jaxine yitōnma
alogo e xa yiigelitōne halagi wulene xōn,
hali yoon tōrō muxune xa e kitini.
8 Koni muxu fajine fe fajine nan yitōnma
e yi lu e jēnige fajiyani.

Marakolonna lan jaxanle ma

9 E tan jaxanla naxanye luxi xaxili sani,
ε keli, ε tuli mati n na!
E tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi
feu,
ε tuli mati n ma falan na!
10 Benun jēε keden e nun nde,
ε tan naxanye xaxili ragidixi,
ε yimaxama nēn,
bayo se bogi bolon daxine jnanma nēn,
sansi xaba daxine yi dasa se xaba waxatini.
11 Nayi, ε gaxu,
ε tan jaxanla naxanye xaxili sani,
ε kōntōfli, ε tan sungutunna naxanye xaxili
ragidixi.
E dugine ba ε ma,
ε yi kasa bēnbēli dugine xidi ε tagi sununi.
12 E kanken makudun, ε wuga
xεε tofajine nun manpa bili sabatixine fe
ra,
13 e nun n ma yamana bōxōna,
firin jali kanne nun tansinne bata sabati
denaxan yi.
E wuga banxi fajine fe ra
sewan yi denaxanye yi
e nun sumunna yi taan naxan yi yeε.
14 Amasotō manga banxin nabējinma nēn,
taa yimaxaxini ito yigelima nēn,
a yire makantanxine nun sangansone yi
findi
banxi xōnne ra han habadan,
e nun burunna sofanle magidena,
e nun xuruseene dε madondena,
15 han Alaa Nii Sarijanxin yi godo nxu ma
keli kore,
tonbonna yi findi wudi bili nakōn na,

wudi bili nakōn yi findi fōtōnna ra.
16 Nayi, kiti kēndēn luma nēn tonbonni,
tinxinna yi lu wudi bili nakōni.
17 Tinxinyaan yi bōjē xunbenla raso.
Tinxinyaan tōnōn yi findi sabarin nun
makantanna ra habadan.
18 N ma yamaan dōxōma nēn bōjē xunbeli
yireni,
dōxōde makantanxine yi,
matabu fajin denaxanye yi.
19 Hali balabalan kēse ne fōtōnna kalama
nēn,
taan mumēn yi fōn,
20 sewan luma nēn ε tan xa.
E tan ε sansine sima nēn xudene birin dε,
ε yi ε jingene nun sofanle lu e sagoni.

33

Gbalon halagi tiin xa

1 Gbaloni i xa,
i tan naxan halagin tima
i tan naxan munma halagin sotō singen,
i tan naxan bonne yanfama
muxe munma i tan naxan yanfa singen!
I na yelin halagin tiye waxatin naxan yi,
i fan yi halagi.
I na yanfantenyaan dan waxatin naxan yi,
muxune yi i fan yanfa.
2 Alatala, hinan nxu ra!
Nxu xaxili tixi i tan nan na.
Findi nxu fangan na xōtōn yo xōtōn,
i nxu rakisi tōrō waxatini!
3 Siyane na i xuiin mε,
e yi e gi.
I nēn fa keli,
yamanane muxune bata xuya ayi.
4 E tan siyane,
ε seen naxanye tongoxi yēngēni,
muxune bata fu na ma
alo tuguminne na so.
Muxune dutunma ne ma
alo sujē setēna.
5 Alatala na feene birin xun ma
bayo a dōxi kore xōnna ma.
A bata sariyan nun tinxinna raso Siyon
taan yiren birin yi.
6 I tan, Alatalaa yamana,
i luma nēn makantanni.
Xaxilimayaan nun Ala kolonna findixi
kisin nan na,
e nun Marigin binyana

na nan findixi i ya nafunla ra.

Ala kelima nen yaxune xili ma

⁷ Sofa wεkilεxine nan gbelegbele xui ito ra kirane xɔn.

Bɔɲε xunbenla rali muxune yi xεtε wugε xɔlɛni.

⁸ Kirane bata rabeɲin, muxu yo mi fa danguma kirane xɔn.

Yaxun bata layirin kala, a yi taane ranaxu,

a mi muxu yo binyaxi.

⁹ Yamanan bata lu sununi, a kalama.

Liban yamanan bata yagi, a fɔtɔnna bata xara.

Sarɔn mεrεmεrɛn luxi alo tonbonna,

Basan nun Karemele yamananane wudine dεene yi yolon.

¹⁰ Alatala naxa,

“Iki, n bata keli.

Iki, n na n ma binyen mayitama nen.

Iki, n na n ma fe yitema nen.

¹¹ ε feen naxanye yitɔnma, ne luxi nen

alo se dagina hanma sεxεna.

ε yetεen yengin yi findi tεen na naxan ε raxɔrima.

¹² Siyane ganma nen

e lu alo xuben sulun tεeni,*

alo tansinne na masεge, e gan.”

¹³ ε tan naxanye makuya,

ε tuli mati n naxan ligaxi.

ε tan naxanye maso,

ε n sɛnben yatɛn kolon.

¹⁴ Yulubitɔne bata gaxu Siyon yi,

xuruxurunna bata so Ala kolontarene yi.

E maxɔdinna tima, e naxa,

“Nde luyε halagi tεeni ito dεxɔn en ye?

Nde nε luyε habadan tεε wolonni ito dεxɔn en ye?”

¹⁵ Fɔ naxan sigan tima tinxinni,

a ɲɔndin fala,

naxan a mεma tɔnɔne ra

naxanye sɔtɔxi gbaloni,

naxan mi tinma dimi yi seen nasuxε mayi-funi,

a tunla ba muxune ra

naxanye faxa ti feene yitɔnma, a yeen ba fe ɲaxine ra.

¹⁶ Na kanna fe luma nen

alo a na dɔxɔ yire matexini,

geyaan faran makantanxin yi findi a luxunden na.

A donseen nun igen mi dasama.

Yerusalen yi xunba

¹⁷ I mangan toma nen i yeen na a nɔrɔ gbeeni,

i yi yamanan danne to masigaxi pon!

¹⁸ Nayi, i mirima nen i ya ɲaxankata danguxine ma,

i yi a fala, i naxa,

“Na kuntigine minen

naxanye yi mudun nasuxuma

e nun naxanye yi makantan yinna xun matoma a ra?”

¹⁹ I mi fa na yama wasoxin toma sɔnɔn,

xɔɲen naxanye fala xuine mi nε famunɲε,

xɔɲen naxanye fala xui mi mεma a fajin na.

²⁰ Siyon taan mato,

en sanle rabama taan naxan yi.

ε yeen tima nen Yerusalen ra,

bɔɲε xunbeli yirena,

a lu alo bubun naxan mi fa wayanma,

naxan wudiye mi fa talama

naxan lutiye mi fa fulunma sɔnɔn.

²¹ Alatala a yetε yitama en na Ala Sɛnbɛmaan na menna nin.

Xudene nun baa gbeene luma nen mɛnni,

yεngε so kunkine mi dangue denaxan yi.

Kunki gbeene mi dangue na mumε!

²² Amasɔtɔ Alatala nan en ma kitisaan na.

Alatala nan en ma sariyasaan na.

Alatala nan en ma mangan na.

A tan nan en nakisima.

²³ Koni yaxune luxi nen

alo kunkin naxan lutiye bata fulun,

foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn

ne mi fa xidixi sɔnɔn,

ne fan singanxi wudi kuyen naxan na,

na mi fa suxi.

Nayi, e se tongoxi gbeen yeɲɛni,

na yitaxunma nen

hali sankalatɔne e gbeen xalima nen.

²⁴ Nayi, Yerusalen kaa yo mi a fale,

e naxa, “N mi yalan.”

* **33:12:** Sulun tεen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεena.”

Na taan muxune hakene mafeluma nen.

34

Edon makitina

¹ Siyane, ε maso,

ε yi ε tuli mati.

Siyane, ε a liga ε yeren ma!

Baxo xonna xa a me,

e nun a yi seene birin,

e nun dunuɲa nun naxanye birin minima
a yi.

² Amasoto Alatalaa xolon godoma nen
siyane birin fari,

a fitinan yi godo e ganle birin ma.

A bata halagin nagidi e birin ma.

A tinma nen e birin yi faxa.

³ E faxa muxune luma nen biraxi baxon ma
e binbine xirin yi mini han,

e wunle yi sa e geyane birin ma.

⁴ Sare kurune* birin kalama nen

alo se kunxina,

kuyen yi mafilin alo kedina,

sare ganla birin yi yolon

alo manpa binla de xarene

alo xode bili bogi xaraxine.

⁵ Ala naxa, “N ma silanfanna bata sarene
wunla ramini han!

A godoma nen Edon kaane ma,

a yi e makiti,

n halagin nagidixi yamaan naxan ma.”

⁶ Wunla bata so Alatalaa silanfanna yiren
birin ma

a madole muxu turen na.

A luxi nen

alo kontonne nun kotone wunla sarax-
abadeni,

alo e turen naxan e gbingini.

Bayo Alatala saraxa gbeen bama nen
Bosara taani

Edon kaa wuyaxi yi faxa yengeni.

⁷ E yerratine fangan gbo

alo burunna jingene,

koni e fan faxama nen bonne xon,

e nun jingene nun turane.

E yamanan nafema nen wunla ra,

e turen yi radin baxon ma.

⁸ Bayo, gbeenxoxo laxon nan na ra Alatala
xon,

gbeenxon jenen nan na ra

Siyon taan xun mayengena fe yi.

⁹ Edon yamanan baane findima nen dolen
na.

A xuben yi maxete dole teen na,

e baxon yi findi dolen ganmaton na.

¹⁰ Koen nun yanyin na,

a teen mi tuma,

a tutin yi lu te kore habadan!

E yamanan yi lu rabejinxi

han mayixete nun mayixete,

muxun mi fa dangue na yi mum!

¹¹ Na yi findi xutunxunbane nun sagalene
konna ra,

toxorone nun xaxane yigiyadena.

Ala yi a lu a yitontaren nun a yigenla ra

alo a dunuɲa da waxatin naxan yi.

¹² A muxu gbeene mi fa luma na,

naxanye mangan daxe,

a kuntigine birin janma nen.

¹³ Wudi jali kanne solima e manga banx-
ine kui nen,

sexe jaxine nun tansinne yi a yire makan-
tanxine rasuxu,

a findi kankone nun dangaranfulene
konna ra,

¹⁴ burunna subene nun kankone naralan-
dena,

burunna kotone yi lu wuge e bode ma
menni.

Koe ra yinnan Liliti yi dexo na boje xun-
benli.

¹⁵ Sajin fan a soden toma na nin,

a yi a xelene bira,

a yi e rasse,

a a diine malan a nininna bun.

Segene fan e malanma na nin.

¹⁶ Xa ε Alatalaa kedindin kui to,

ε ito xaranma nen na, a naxa,

“Subeni itoe sese mi dasama na yi,

birin nun a lanfaan nan fama,

bayo Ala bata na yamarin fala.

A Nii Sarijanxin nan e malanma.

¹⁷ A tan nan e daxodene ragidima.

A tan nan e yirene maliga,

a yi e yitaxun.

Na yamanan findima nen e gbeen na han
habadan,

e yi lu na han mayixeten nun mayixete.”

* **34:4:** Men kaane yi sarene batuma na waxatini.

35

Yerusalen xunba fena konyiyani

- ¹ Tonbonna nun bɔxɔ xaren sɛwama nɛn!
Burunna ɲingima nɛn sɛwani
a fuga alo gabala fugena.
² Fugene luma nɛn burunna yiren birin yi.
Burunna ɲingine yiriwama nɛn ɲaxanni.
A sɔnxɔ sɛwani!
Liban yamanan nɔrɔn sifan bata fi a ma,
e nun Karemele geyaan nun Sarɔn
mɛrɛmɛrɛna.
Nayi, muxune nɔɛ Alatalaa binye gbeen toɛ
nɛn,
en ma Alaa nɔrɔna.
- ³ Ɛ muxu xadanxine rawɛkilɛ.
Naxanye xinbiye xuruxurunma,
ɛ ne sɛnbɛ so.
⁴ Naxanye bɔɲɛ bata mini,
ɛ a fala ne xa, ɛ naxa,
“Ɛ wɛkilɛ, ɛ nama gaxu,
ɛ Ala famaani ni i ra ɛ gbeen ɲɔxɔdeni.
Ala ɛ yaxune saranna fima nɛn,
a tan yetɛn yi fa ɛ rakisideni.”
- ⁵ Nayi, danxutɔne seen toma nɛn,
tuli xɔrine yi feen mɛ.
⁶ Nayi, sankalatɔne yi tunganɲɛ ayi
alo xɛnle,
bobone yi sɔnxɔn nate sɛwani.
Amasɔtɔ tigi ige gbeen minima nɛn ton-
bonni,
baane yi mini bɔxɔ xareni.
⁷ Ɔmɛnsin wolonxin findima nɛn daraan
na,
min xɔli yiren yi masara tigi yirene ra.
Kankone yi xima dɛnaxanye yi nun,
gbalan nun tanbinna yi sabati mɛnni.
- ⁸ Kira gbeen luma mɛnna nin
naxan xili bama
a “Sariɲanna Kirana.”
Muxu haramuxine mi sigan tima a xɔn
fɔ a xa findi ne nan gbee ra
naxanye na bira a fɔxɔ ra.
Xaxilitare yo mi na xɔn sigɛ.
⁹ Yatane mi luma mɛnni,
sube xɔɲɛne mi fɛ na mumɛ!
E mi toɛ na!
Alaa muxu xunbaxine nan sigan tima
mɛnni.
- ¹⁰ Alatala na naxanye xɔrɔya,

ne fama mɛnna nin.
E fama nɛn gbelegbele ɲaxaɲaxani Siyon
taani,
habadan sɛwan yi e yetagini yalan.
Naxaɲaxan nun sɛwan luma nɛn e yi,
sunun nun kutunna yi ɲan fefe!

36

Asiriya mangan yi a kɔnkɔ Yerusalen xili ma

Mangane Firinden 18.13,17-37 e nun Taruxune Firinden 32.9-19

¹ Xesekiyaa mangayaan ɲɛɛ fu nun
naanindeni, Asiriya mangan Sɛnakɛribi
yi siga Yuda taa makantanxine xili ma,
a yi e birin suxu. ² Asiriya mangan yi a
sofa kuntigin nun a gali sɛnbɛmaan nasiga
Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli
Lakisi taani. Sofa kuntigin yi fa Yerusalen
yi, a sa ti ige ramaraden faxaraxiin dɛxɔn,*
dugi xane xɛɛ ma kiraan na.

³ Nayi, Xiliki a diina Eliyakimi, manga
banxi kuntigin yi mini a ralandeni e nun
sɛbɛli tiin Sebena nun Asafi a dii xɛmɛn
Yowa, mangana yenla. ⁴ Sofa kuntigin yi
a fala e xa, a naxa, “Ɛ a fala Xesekiya
xa, ɛ naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito nan
falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ⁵ I
yengi a ma a fɛrɛn nun sɛnbɛna i yii, i
yɛngɛn so, koni fala fuun nan na ra. Nayi,
i ya lannayaan saxi nanse yi han i murutɛ
n xili ma? ⁶ I ya lannayaan saxi Misiran
nin, a mɛn kaane xa ɛ mali. Na luxi nɛn
alo muxun na la xayen na a dunganna ra
naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na
a digan a yi, na a maxɔlɔma nɛn. Misiran
mangan na kii nin muxune xa naxanye e
taxuma a ra. ⁷ Waxatina nde ɛ falama nɛn
n xa, ɛ naxa, “Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu
taxuxi na nan na.” Koni, Xesekiya bata
yi Ala batudene kala geyaan fari, a yi a
fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a
naxa, “Ɛ xinbi sinma nɛn yire sariɲanxini
ito yetagi.” ⁸ Iki, ɛ nun n kanna Asiriya
mangan xa lan fena nde ma, n soo wuli
firin soɛ ɛ yii, xa ɛ nɔɛ soo ragine sɔtɛ. ⁹ Ɛ
mi n kanna walikɛn keden peen nɔɛ, hali
naxan xurun e birin xa. Ɛ lannayaan saxi
Misiran yi soo ragine nun wontorone nan
ma fe ra. ¹⁰ A yetɛna, n faxi yamanani

* **36:2:** Ige ramaraden naxan geyaan na.

ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yetεen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yεnge, n yi a raxori.’ ”

¹¹ Nayi, Eliyakimi nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasoto nxu a mema, nxu mi falan tima Heburu xuini yamaan yi a mε naxanye yinna xuntagi.” ¹² Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye doxi yinna xuntagi, ne fan xa a mε nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xonla min ε xon yengeni.”

¹³ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuine rame, Asiriya mangana! ¹⁴ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi noε ε rakise n ma mumε. ¹⁵ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fale a Alatala ε ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ¹⁶ E nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mumε, amasoto Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: E boje xunbenla fen n na, ε xete n ma, birin a yii se nun a bogise donje, birin yi a ige ramaraden igen min, ¹⁷ han n yi fa, n yi ε xali yamana gbete yi alo ε gbeena, murutun nun manpa bili nakone yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi. ¹⁸ Nayi, ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a fala a Alatala ε xunbama nen. Siya gbete alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ¹⁹ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi alane minen? E Samari xunba nen n yii ba? ²⁰ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di?’ ”

²¹ Naxanye birin yi na, ne yi dundu, e mi yabi keden peen ti, amasoto Manga Xesekiyaa yamarin nan yi na ra. ²² Xiliki a dii xemena Eliyakimi, mangana banxi kuntigin nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xemεn Yowa, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e dugine yiboxi e ma sununi, e sofa kuntigina falane yεba a xa.

Xesekiya yi Nabi Esayi maxadin Mangane Firinden 19.1-13

¹ Manga Xesekiya to na mε, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nagodoxi e ma sununi siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: ‘Kontofinla nun toron nun yagi loxon nan to ra nxu xa, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a jaxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi yama donxena fe ra.’ ”

⁵ Manga Xesekiyaa xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama ε kanna xa, ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun mε waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

Asiriya mangan man yi a konko Yerusalen ma

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a mε a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a mε a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A na fe mexina, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, ε naxa, ‘I laxi i ya Ala ra jaxi ra, i yengi a ma a noε nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a mε Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi

taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi?" "

*Xesekiya Ala maxandina
Mangane Firinden 19.14-19*

¹⁴ Xesekiya yi keddi sebexin nasuxu xerane yii, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, ¹⁶ "Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, naxan dɔxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bɔxɔ xɔnna mangayane birin xun na, i tan nan bɔxɔn nun kuyen daxi. ¹⁷ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falani itoe birin name, a sofa kuntigin naxanye rafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁸ Alatala, jɔndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxori, a yi e bɔxɔne kala. ¹⁹ E bata e alane woli tɛeni, bayo Ala mi yi e ra nun mumɛ, muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gɛmɛ masolixine nan tun yi e ra. ²⁰ Iki, Alatala, nɔɔ Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bɔxɔ xɔnna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!"

*Senakeribi a fe yi kala
Mangane Firindena 19.20-37 Taruxune
Firinden 32.20-21*

²¹ Nayi, Esayi, Amɔsi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, "Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mɛ i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²² Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, 'Siyon taa fajin bata i rapaxu, a i magelema.

Yerusalɛn kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²³ I nde konbixi
i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala
Sarijanxin xili ma!

²⁴ Fata i ya xerane ra,
n tan Marigina, i bata n konbi.
I yi a fala, i naxa,
"N ma wontoro wuyaxine xɔn,
n bata te geyane xuntagi,
Liban yamanan danne ra.

N na a wudi kuyene sege ma nen,
e nun a suman wudi fajin fajine.

N sa a xuntagin najanna li
e nun a fɔtɔn fajina.

²⁵ N bata xɔjinne ge yamana gbɛtɛne yi,
n yi e igen min.

N Misiran baa igene birin xɔrima nen
n na siga a xili ma waxatin naxan yi."

²⁶ Koni, i tan Senakeribi,
i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi nen
to mi na ra?

N yi e yitɔn xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,
a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi
alo gɛmɛ malanxine.

²⁷ E muxune senbe mi na,
e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xɛɛ ma seɛɛne
alo se sonle,

alo seɛɛn fanyen ma
naxan xarama benun a xa gbo.

²⁸ Koni, n na a kolon,
i na dɔxɔ,

i na mini, i na so,

i na xɔlɔ n xili ma.

²⁹ I bata xɔlɔ n xili ma,
n yi i konbi ti xuiin mɛ.

Nanara, n nan n ma wuren birama nen i
jɔeni

n yi n ma karafen bira i de kidine yi.

I faxi kiraan naxan xɔn
n yi i raxete na xɔn.'

³⁰ Ala ito nan falaxi

i tan Xesekiya xa, a naxa,

'Ito xa findi taxamasenna ra i xa:
Bogiseen naxanye solixi e yete ma,

ɛ bata ne don jɛeni ito ra,

na nan mɔn ligama jɛɛ famatɔni,

koni jɛɛ saxandeni,

ɛ seen sima nen, ɛ yi a xaba,

ɛ yi manpa binle si,

ɛ yi e bogine don.

³¹ Yuda bɔnsɔnna muxu dɔnxɛn naxanye
na lu,

ne mɔn e salenne raminima nen
alo wudina, e bogi.

³² A dɔnxɛne minima nen Yerusalɛn yi,

a dɔnxɛne luma nen e nii ra Siyon geyane
yi.

Alatala Senben Birin Kanna na nan ligama a xanuntenyani.’ ”

Senakeribi rananna

³³ Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya Mangan ma iki, a naxa,
“A mi soe taani ito yi mumε!
A mi xalimakuli wolε be yi.
A mi makantan wure lefa tima a xa.
A mi gbingbin natema a xili ma.”

³⁴ Alatalaa falan ni ito ra. A naxa,
“A faxi kiraan naxan xon
a xetema nen na xon.
A mi soe taani ito yi mumε.

³⁵ N taani ito makantanma nen,
n yi a rakisi,
n tan ma fe ra
e nun Dawuda a fe ra, n ma walikena.”

³⁶ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli kemε tonge solomasεε wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xotanni, e yi e binbine to.

³⁷ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a ganla rakeli, a xete Niniwa yi. ³⁸ Loxona nde, Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki batu banxini a batudeni, a dii xemene Adarameleki nun Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e yi e gi siga Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi doxo a joxoni.

38

Xesekiyaa furena fe

*Mangane Firinden 20.1-11 e nun Tarux-
firinden 32.24-26*

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amosi a diin yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yiton, amasoto i faxamaton ni i ra, i mi fa siimaya sotoma.’ ” ² Xesekiya yi a yee rafindi banxin kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nen i yetagi lannayaan nun boje faniyani, naxan fan i yee ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han.

⁴ Nayi, Alatala yi falan ti Esayi xa, a naxa, ⁵ “Siga, i sa a fala Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me, n bata i yee gen to. N mon jee fu nun suulun sama nen i ya siimayaan fari. ⁶ N ni i tan nun i

ya taan xunbama nen Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nen.’ ”

⁷ Esayi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala taxamasenni ito nan yitama i ra, alogo i xa a kolon fa fala Alatala naxan falaxi, a na ligama nen, a naxa, ⁸ ‘N nininna raxetema nen xanbin na Axasi a banxin teden ma sanna ye fu.’ ” Nayi, nininna yi xete xanbin na banxin teden ma sanna ye fu.

Xesekiyaa Ala maxandina

⁹ Yuda mangan Xesekiya betini ito nan sebe, a to fura, a yi keli furen ma.

¹⁰ N yi a falama nen, n naxa,
“N neen fa n ma siimayaan tagiin li tun,
n sigama nen laxira so deene ra
n yi bono n ma siimayaan loxo donxene yi!”

¹¹ N mon yi a falama nen, n naxa,
“N mi fa Alatala toma sonon
niiramane tagi boxo xonna fari, Alatala!
N mon mi fa muxu yo toma sonon
muxune ye dunuja yi!”

¹² N fati bendena n niin yigiyadeni ito bata
kala,

a makuya n na
a lu alo xuruse rabana bubuna.
N bata n ma siimayaan mafilin
alo gese wurundunxina.
N ma gesen bata bolon.
Xotonna nun pinbanna tagi,
i n napanma nen!

¹³ N bata n naxara han xotanni,
koni alo yatana,
a bata n xonne birin yixin.
Yanyin nun keeen na,
i bata n napan.

¹⁴ N wuga xuiin mini nen
alo tuntunna nema tunganje,
n lu kutunje alo ganbana.
N yee ne lu nen tixi kore toroni,
n yi lu a fale, n naxa,
‘Marigina, n jaxankataxi,
n mali!’ ”

¹⁵ N fa nanse falama?
A bata falan ti n xa.
A tan yeteen nan feni ito ligaxi.
N sigan tima nen yete magodoni n ma si-
imayaan birin yi

n niin saxoleni ito a fe ra.

¹⁶ Marigina, siimayaan sotoma i ya fanna
nin,
n mon n nii ra a tan nan xon.

I bata n senbe so,
i yi n nakendeya.

¹⁷ N ma taro yaan bata maxete boje xunbenla ra.

I tan nan n niin masigaxi sayaan na,
n to rafanxi i ma,
i yi i xun xanbi so n yulubine birin yi.

¹⁸ Laxira xa mi i tantunma.

Sayaan xa mi i matxo betin bama.

Faxa muxune nema sama gaburun na,
ne yengi mi fa i ya lannayaan ma.

¹⁹ Koni naxanye e nii ra, niiramane,

ne nan i tantunma alo n tan to.

Fafane i ya lannayana fe falama nen e diine xa.

²⁰ Alatala bata n nakisi!

Nayi, nxu nxo maxaseene xuiin naminima nen

Alatala Batu Banxini nxu siin sogen donxen birin yi.

²¹ Esayi bata yi a fala, a naxa, “E xode bogi yidinxina nde tongo, e a sa a furen de, a yalanma nen.” ²² Xesekiya bata yi a fala, a naxa, “N na kolonma taxamasenna mundun xon fa fala a n sigama Alatala Batu Banxini?”

39

Babilon xerane Mangane Firinden 20.12-21

¹ Na waxatini, Babilon Manga Baladan ma dii xemen Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasoto a bata yi a fure feen nun a kendeyana fe me nun. ² Xesekiya yi xerane rasene, a yi a banxin kui seene birin yita e ra: gbeti fixen nun xemana, wudi bogi ture fajine nun latikononna nun a yenge so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan yita e ra e nun a boxon birin.

³ Nabi Esayi mon yi fa Manga Xesekiya fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilon.” ⁴ Esayi mon yi a maxodin, a naxa, “E i ya banxin to nen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nen. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.”

⁵ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna falan name! ⁶ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nen Babilon yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ⁷ E i ya dii xemena ndee tongoma nen, i yeteen naxanye sotoma, alogo e xa findi Babilon mangana banxin xeme tegenne ra.” ⁸ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nen boje xunbenli e nun marakantanni n ma siimayani.”

40

Alaa yamaan xunba fena

¹ E Ala naxa,

“E n ma yamaan madenden,
e a madenden!

² E Yerusalen kaane ralimaniya,
e a rali e ma,

a e naxankata wanle bata jan.

A e bata mafelu e haken na,
e bata yelin e yulubine saranna sote
Alatala yii han dexo firin!”

³ Muxuna nde xuiin minima, a naxa,

“E kirani ton Alatala yee ra tonbonni,
e kira tinxinxin nafala en ma Ala xa bu-
runna ra!

⁴ E folone birin naxutu,

e geyane nun yire matexine birin wuru.

Yire tintinxine yi matinxin,

geme yirene yi findi lantane ra.

⁵ Nayi, Alatalaa binyen minima nen
kenenni,

daala birin yi a to!”

Alatala de xuiin nan na ra.

⁶ Muxuna nde a falama,

a naxa, “I xui ramini!”

N yi a fala, n naxa,

“N xa nanse fala?”

A naxa, “Adamadiine birin luxi nen
alo sexena

e binyen birin yi lu alo se fugena.

⁷ Alatala de foyen na dangu sexene fari,
e xarama nen,

e fugene yi yolon.

Yamaan luxi nen alo sexena yati!

⁸ Sexene xarama nen,

e fugene yi yolon,

koni en ma Alaa falan luma nen habadan.”

Xibaru fajina fe

9 E tan Siyon kaan naxanye sa xibaru fajin
 xerayani bama,
 e te geya matexin fari,
 e xuini te han,
 e tan Yerusalen kaan naxanye sa xibaru
 fajin xerayani bama.

E xuini te, e nama gaxu.
 E a fala Yuda yamanan taane xa,
 e naxa, “E Ala ni i ra!”

10 A mato,
 Marigina Alatala fama fangani.
 A mangayaan nabama a senbeni.
 A fama a yama xunbaxin na,
 a naxan sotoxi a kontonna ra.

11 A a yamaan masuxuma
 alo xuruse rabana.
 A yexee diine tongoma nen a yii,
 a yi e xali a yii kanke,
 a ti e ngane yee ra a fanni.

Ala dangu seen birin na

12 Nde foxo igene saxi a yiin kui,
 a yi e maliga,
 a kore xonna danne maliga a yiin na?
 Nde boxon benden yatexi deben kui,
 a geyane yiliga sikeela ra,
 a yire matexine binyan yaten kolon lig-
 asean xon?

13 Nde Alatala miriyane kolon?
 Nde nae finde a kawandi muxun na,
 a yi a rakota?

14 Ala nde maxodinxi a maxadi feen na,
 alogo a xa xaxinla soto?

Nde a xaranxi kiti kende saan ma?
 Nde a xaranxi fekolonna ma?
 Nde xaxilimayaan kiraan yitaxi a ra?

15 Siyane luxi nen
 alo igen dindinna palanna kui.
 E mi yatexi se ra
 alo gbangbanna na sa sikeela fari.
 Foxo ige tagi boxone yelefu
 alo gbangbanna naxan tema.

16 Liban yamanan subene birin xurun
 saraxan na
 naxan yi daxa nun a ba Ala xa,
 a wudine mi wuya
 naxanye finde saraxa gan teen yegene ra.

17 Sese mi siyane ra a yee ra yi!
 Ala ne yatexi fufafuun nan na.
 A yigenla fisa e xa!

18 E waxi Ala sa feni nde ma?
 E sawuran mundun yite
 e nun naxan maliga?

19 Xabun nan sawuran nafalama suxuren
 na,
 xema wanla yi xemaan sa a ma,
 a yi koe bira yolonxon wure gbeti daxine
 rafala.

20 Yiigelitxon naxan mi nae na sote a gbee
 ala xa,
 na kanna wudi xodeken nan sugandima,
 a yi xabu kesuxin fen,
 na yi suxuren nafala a xa
 naxan mi kalama.

21 E mi a kolon ba?
 E mi a mexi ba?

A mi ralixi e ma ba,
 xabu a foloni?
 Boxon beten saxi kii naxan yi,
 e munma na famu ba?

22 A tan nan doxi boxo xori digilinxin xun
 ma,
 muxune fan luxi a yee ra yi nen
 alo sunene.

A kore xonni fulunma
 alo dugi yelefuxina xunna soon na,
 alo gagen a doxoden na.

23 A tan nan kuntigine senben kalama,
 e lu fuyan,
 a yi boxo xonna kitisane lu fuu.

24 E luxi nen alo sansina.
 E neen fa si tun,
 e na woli xeen ma tun,
 salen yete mi e binle ma singen,
 Alaa foyen yi fa e ma, e xara,
 wuluwunla yi e xali alo se dagina.

25 Ala sarihanxin naxa,
 “E n misalima nde ma,
 nxu nun naxan lan?”

26 E yee rate kore,
 e a mato!
 Nde na seene daxi?
 Nde e ganla defexin naminima,
 a yi e birin xili e xinla ra?
 Fata a fanga gbeen nun a senbe magaxuxin
 na,
 keden peen mi dasama.

Ala nan fangan fima muxune ma

27 Yaxuba bonsonna,
 nanfera e a falama,
 Isirayila yixetene,

nanfera ε a falama, ε naxa,
 “Nxɔ kiraan bata luxun Alatala ma,
 nxɔ Ala mi fa nxu xun mafala kitin sama?”
 28 I mi a kolon ba?
 I mi a mɛxi ba?
 Alatala nan habadan Ala ra,
 naxan bɔxɔn danne birin daxi.
 A mi xadanma, a mi taganma.
 A xaxilimayaan mi nɔε fεsεfεsε!
 29 A fangan fima muxu xadanxine ma,
 a muxu taganxine sɛnbɛn xun masa.
 30 Banxulanne yɛtɛɛn xadanma,
 e tagan,
 foningene yi bira xadanni.
 31 Koni naxanye xaxili tixi Alatala ra,
 ne mɔn sɛnbɛn sɔtɔma nɛn.
 E tunganma nɛn alo singbinna,
 e yi e gi, e mi xadan,
 e lu sigan tiyε, e mi tagan.

41

Ala nun suxurene fe

1 Ala naxa,
 “E tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune,
 ε dundu alogo ε xa n xuiin namε.
 E tan yamanane muxune,
 ε wɛkilɛn sɔtɔ,
 ε maso, ε falan ti.
 En kitin sa en tagi.
 2 Nde muxuna nde rakelixi sogeteden
 binni,*
 a yi a xili,
 a xa lu tinxinna fɔxɔ ra?
 Nde siyane soxi a yii
 a mangane xuru a bun,
 a silanfanna yi e findi burunburunna ra
 a xanla yi e findi se dagin na
 foyen naxan xalima!
 3 A muxune sagatanma yɛngɛni,
 a mɔn yi dangu bɔɲε xunbenli kiraan xɔn
 a munma yi a sanna ti dɛnaxan yi.
 4 Nde feni itoe rakamalixi,
 a tan naxan yi mayixɛtɛne maxilima
 xabu a fɔlɔni?
 N tan Alatala nan a fɔlɔn na,
 n mɔn luma nɛn a raɲanni.”
 5 Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune bata a to,
 e gaxu,
 bɔxɔn danne muxune xuruxurunma,
 e birin bata keli, e fama.

6 Birin a bode malima,
 birin a falama a lanfaan xa,
 a naxa, “I wɛkile!”
 7 Yii rafalan fan xabun sɛnbɛ soma,
 naxan wuren malaxunma,
 na xabun nawɛkilɛma,
 a yi a fala suxuren nafala kiin ma,
 a naxa, “A lanxi.”
 A yi suxuren gbangban
 alogo a nama bira.

Marigin yi Isirayila xunba

8 Koni ε tan, Isirayila yixɛtɛne,
 n ma walikɛne,
 Yaxuba yixɛtɛne,
 n naxanye sugandixi,
 ε tan Iburahima bɔnsɔnna,
 n xɔyina,
 9 n sa ε tan nan fenxi bɔxɔn danne ra,
 n sa ε tan nan xilixi bɔxɔn tongonne ra,
 n na a falaxi ε tan nan xa, n naxa,
 “N ma walikɛɛn nan ε ra,
 n bata ε sugandi,
 n mi n mɛxi ε ra.”
 10 Nayi, ε nama gaxu
 amasɔtɔ n na ε xɔn.
 E nama kɔntɔfili,
 amasɔtɔ ε Ala nan n na.
 N na ε sɛnbɛn gboma ayi nɛn,
 n yi ε mali,
 n yi ti ε bun sɛnbɛn nun tinxinni.
 11 Naxanye birin yi kelixi ε xili ma,
 ne yagima nɛn e xun sin!
 Naxanye yɛngɛn nakelixi ε xili ma,
 ne luma nɛn fufafu, e raxɔri.
 12 E ε yɛngɛfane fenma nɛn,
 koni ε mi fa e toma sɔnɔn!
 Naxanye yi ε yɛngɛma,
 ne luma nɛn fuu.
 13 Amasɔtɔ n tan nan Alatala ra,
 ε Ala,
 naxan ε yiifari ma yiin suxuma,
 n yi a fala ε xa,
 n naxa, “E nama gaxu,
 n tan nan ε malima.”
 14 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “E tan Yaxuba bɔnsɔnna,
 ε tan naxanye luxi alo kunla,
 ε nama gaxu,
 ε tan Isirayila muxudine,
 n tan nan ε malima,

* **41:2:** Yanyina nde, a Kirusi nan ma fe falama be, Perisene mangan naxan Babilɔn kaane nɔ yɛngɛni. Na feen mato Taruxune Firinden 36.22-23 kui.

n tan Isirayilaa Ala Sarijanxin naxan ε
xunbama.

15 A mato, n bata i findi jingen xεε ra bɔnbɔ
seen na

wure jin wuyaxin naxan ma
naxanye nεnε a ra, e jɔε raminixi.

I geyane wuruma nεn,

i yi e raxuya ayi,

i yi yire matexine liga

alo se dagina.

16 I e yifema nεn,

foyen yi siga e ra,

wuluwulu gbeen yi e raxuya ayi.

I tan naxanma nεn Alatala yi,

i yi i kanba Isirayilaa Ala Sarijanxini.”

Tonbonna findima ige yiren na

17 Yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune igen fenma,
koni sese mi na!

Min xɔnla bata e lenna maxara.

Koni n tan,

Alatala, n na e yabima nεn,

n tan, Isirayilaa Ala,

n mi e rabɛjinjε mume!

18 N baa igen nafama nεn yire matexi ma-
genle fari,

n yi ige xunne ramini mεrεmεrεne tagi,

n tonbonne findi darane ra,

bɔxɔ xaren yi findi tigi yiren na.

19 N suman binle nun kasiya binle sima nεn
tonbonni,

e nun miriti binle nun oliwi binle.

Ige mi yiren naxanye yi,

n fɔfɔne nun gbɛnjεne nun xarinne si
mεnne yi e bode xɔn,

20 alogo e xa a to, e yi a kolon,

e yi a rakɔrɔsi,

e birin yi a famu

a Alatala nan feni itoe birin ligaxi,

a Isirayilaa Ala Sarijanxin nan e rakamal-
ixi.

Suxurene tɔnɔ mi na

21 Alatala naxa,

“E fa ε xun mafala kitini.”

Yaxubaa Mangan naxa,

“E fa ε xɔn ba.”

22 E suxurene xa fa a fala en xa
naxan fama ligadeni.

E a fala nxu xa feen naxanye bata liga,

alogo nxu xa nxu miri e ma,

nxu yi e rajan kiin kolon.

Xanamu, ε a yita nxu ra

naxan fama ligadeni.

23 E waxati famatɔne fe fala nxu xa.

Nayi nxu a kolonma nεn

a alane nan ε ra.

E fena nde liga,

xa a findi a fajin na

hanma a jaxina,

alogo nxu birin xa na to,

gaxun yi nxu suxu.

24 Koni na yigenla fisa ε xa,

ε wanle mi sese ra.

Naxan na ε sugandi,

muxu haramuxin nan na kanna ra.

25 N bata muxuna nde rakeli sogeteden
kɔmɛnna ma,

a fama nεn sa keli sogeteden binni

naxan n maxandima.

A mangane yibodonma alo borona,

alo fejε rafalan fejε bendeni bodonma kii
naxan yi.

26 Nayi, nde bata yi na feen fala a fɔlɔni,

alogo en xa a kolon?

Nde a fala benun a xa liga,

alogo en xa a fala, en naxa,

“A jɔndi”?

Muxu yo mi sese fala,

feni ito mi falaxi benun a xa liga,

muxe mi ε fala yo mεxi.

27 Koni n singe nan a fala Siyon taani,

n naxa, “A mato, e tan ni i ra!”

N bata xerana nde fi Yerusalɛn ma,

naxan fama xibaru fajin na.

28 Anu n mi kawandi muxu yo toxi suxu-
reni itoe ye,

n na maxɔdinna ti,

e mi n yabima.

29 A mato sese mi e ra.

E wanle mi sese ra.

E suxurene findixi foyen nun fe fuun nan
na.

42

Alaa walikɛna

1 N ma walikɛn ni i ra,

n naxan sɛnbε soma,

n naxan sugandixi,

naxan n kɛnɛnxi.

N na n ma Nii Sarijanxin sama nεn a yi,

a yi kiti kɛnden sa siyane xun na.

2 A mi sɔnxɔ sɔnxɔε,

a mi a xuini tɛ,

a mi falan tiyε taan xun xɔn,

3 a mi xayε yidɔxini girɛ.

A mi lenpun tumatəən natuyε.
Koni, a kiti kəndən sama nən jəndin xən.

⁴ A mi xadanma,
a mi tunnaxələma a ma,
han a yi fa kiti kəndən na bəxə xənna fari,
han fəxə ige tagi bəxəne muxune fan yi e
yigi sa a sariyani.

⁵ Alatala ito nan falaxi, Ala
naxan kore xənna daxi,
a yi a yibandun,
naxan bəxən nun a yi seene daxi,
a niiraxinla bira adamadiine yi
naxanye dəxi a yi,
a niin bira ne yi
naxanye sigan tima a fari, a naxa,

⁶ “N tan Alatala,
n tan nan i xilixi tinxinni,
n yi i suxu i yii ma,
n yi i makantan,
n yi n yengi lu i xən.
N ni i findi n ma yamaan layirin xidi
muxun na

e nun kənənna siyane xa,
⁷ alogo i xa danxutəne yεene rabi,
i yi suxu muxune ramini kasoon na,
i yi kasorasane xərəya,
e mini dimini.”

⁸ “Alatala nan n tan na,
n xinla nan na ra.
N mi n ma binyen soma gbete yii.
N mi n ma tantunna fiye suxurene ma.

⁹ Fe singene bata yelin kamale,
n fe nənene nan ma fe ralima ε ma
benun e xa fələ,
n xa ε rakolon ne ma.”

Beti nənena

¹⁰ ε beti nənən ba Alatala xa,
bəxən danne birin xa a tantun betini,
ε tan naxanye sigama fəxə igen xun ma
e nun a yi seene birin,
fəxə ige tagi bəxəne nun e muxune birin.

¹¹ Tonbonna nun a taane xa e xuini te,
e nun Kedari bənsənna* dəxədəne!
Sela kaane xa gbelegbele sɛwani,
e xa sənxi naxanaxani geyane xuntagi!

¹² Binyen xa fi Alatala ma!
A xa tantun fəxə ige tagi bəxəne birin yi!

¹³ Alatala minima nən alo sofa wəkilexina,
a bəjən tema nən alo yengε so sənβemana.

A sənxiəma nən yaxune xili ma yengeni,
a yi e nə.

¹⁴ Xabu waxati xunkuye,
n dunduxi,
n naxaraxi, n na n yete suxi.
Koni iki, n səxələxi
alo naxanla nεma tinna ma,
n gbelegbelema,
n kutunma naxankatani.

¹⁵ N geyane nun yire matexine kalama nən
n yi e se jingine birin xara.
N baane findima nən tonbonne ra
n yi darane xəri.

¹⁶ N danxutəne rasigama nən kiraan xən
e mi naxan kolon.
E yengi mi kiraan naxanye ma,
n yi ti e yεε ra ne xən,
n yi dimin findi kənənna ra e yetagi,
n gεmε yirene findi lantaan na e xa.
N na nan ligama,
n mi e rabəjɪnɪε mume!

¹⁷ Koni naxanye e yigi sama suxurene yi,
e yi a fala sawurane xa,
e naxa, “Nxi alane nan ε ra,”
ne xεtεma nən e xanbi ra,
e yagi.

Isirayila yama tondixina

¹⁸ ε tan tuli xərine, ε tuli mati!
ε tan danxutəne, ε yεen ti,
ε seen to!

¹⁹ Danxutəna nde ra,
xa n ma walikεen xa mi a ra?
Tuli xərina nde ra
alo n xeraan naxan nasigaxi?
Danxutəna nde ra,
alo n bəje xunbenla fixi naxan ma?
Danxutəna nde ra,
alo Alatalaa walikεna?

²⁰ I bata fe gbegbe to,
koni i mi e famuxi.
I tunle rabixi,
koni e mi feen mεma!

²¹ Alatalaa tinxinna fe ra,
a bata a kənən,
a xa a sariyan gboon nun a nərən makənən.

²² Anu, yama yiigelitə halagixini ito mato!
E bata e birin suxu,
e birin balanxi yinle ra,
e birin saxi kasoon na.
E yii seene bata suxu yengeni,

* **42:11:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sɛbɛxi Dunuja Fələn 25.13 kui.

muxe mi na naxan e xunbe.
E yeteen bata findi se suxin na yengeni,
muxe mi na naxan a fale,
a naxa, “Ne raxete!”

²³ Nde a tuli matima ito ra e ye?

Nde a ligama a yeren ma,
to xanbi ra, a yi a tuli mati?

²⁴ Nde Yaxuba bənsəna soxi a yaxune yii,
a Isirayila so halagi tiine yii?

Alatala xa mi a ra,
en naxan yulubi tongo,
en mi tin bire naxan ma kira fəxə ra
en tondi a sariyane suxe?

²⁵ Nayi, a yi a xələ gbeen nagodo e fari
alo teena

e nun yengen gbalone.

A yi e gan,

koni e mi sese famuxi,

a yi e raxəri,

koni e mi na feen yate e bəneni.

43

Alatala nan Isirayila xunbama

¹ Ala naxan i daxi,
Yaxuba bənsəna,
naxan i rafalaxi,
Isirayila bənsəna,
Alatala ito nan falaxi iki,
a naxa, “I nama gaxu,
amasəto n bata i xunba!
N bata i xili i xinla ma.
N tan nan gbee i ra!

² Xa i danguma fəxə igeni,

n luma nen i xən.

Xa i danguma baane yi,

i mi i maminje.

Xa i danguma teeni,

a mi i ganje,

tee degen mi i raxore.

³ Amasəto Alatala nan n na,

i ya Ala,

Isirayilaa Ala Saripanxina,

i rakisimana.

N bata Misiran yamanan fi i xunbaan na,

n yi Kusi yamanan nun Seba yamanan

findi i jəxən na.

⁴ Bayo i yatexi n xən,

i binyaxi n yee ra yi,

n bata i xanu.

N bata muxune findi i jəxən na,

n yi yamane fi i niin xunbaan na.”

⁵ “I nama gaxu,
amasəto n luma nen i xən.

N fama nen i yixetene ra

sa keli sogeteden binni,

n yi sa e malan

keli sogegododen binni.

⁶ N na a falama nen kəməna binna xa,
n naxa, ‘E bejin!’

N yi a fala yiifanna binna xa,

n naxa, ‘I nama e makankan!’

Fa n ma dii xəmene ra

sa keli yire makuyeni,

e nun n ma dii tēmene

sa keli bəxən danne ra,

⁷ n xinla falama naxanye birin xun ma

n naxanye daxi n ma binyena fe ra,

n naxanye rafalaxi,

n yi e da.”

⁸ Yamani ito ramini

naxanye danxuxi,

anu e yee fan,

tuli xəriini itoe,

naxanye tunle fan.

⁹ Siyane birin xa e malan e bode xən,
yamanane muxune birin!

Nde na fe falaxi e ye

benun a xa liga?

Nde fe fonne ralixi en ma?

E xa fa e serene ra,

e yi a mayita a yoona e xa!

En xa e xuiin name,

alogo muxune xa a fala,

e naxa, “E jəndi!”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “E tan nan n serene ra,

e tan naxanye findixi n ma walikene ra,

n naxanye sugandixi

alogo e xa n kolon,

e yi la n na.

N tan yi na yi

benun suxure yo xa rafala,

ala gbete yo mi na n tan xanbi.

¹¹ N tan nan Alatala ra,

n tan yati!

Ba n tan na,

marakisi ti gbete yo mi na.

¹² N tan nan feene makēnema,

n muxune rakisi, n yi e rakolon!

Ala xəje mi a ra

naxan e tagi fə n tan!

Nayi, n serene nan ε ra,
fa fala n tan nan Ala ra.”
Alatalaa falan nan na ra.
13 “N tan yatigin nan na ra
xabu a fəloni!
Muxu yo mi nɔε muxun bε n yii.
N na naxan liga,
nde nɔε a rakalε ayi?”

Alaa kininkininna

14 Alatala ito nan falaxi, naxan ε xun-
bama, Isirayilaa Ala Sarijanxina, a naxa,
“N muxuna nde rasigama nɛn
Babilɔn yamanan xili ma,
ε tan ma fe ra.
N yi Babilɔn muxu gixine kunkine kala,
e yi e mamin,
e yi e kanbama naxanye yi nun.
15 Alatala nan n tan na,
ε Ala sarijanxina,
naxan Isirayila daxi, ε mangana.”

16 Alatala ito nan falaxi,
naxan kiraan sama baa igen xɔnna ma,
dangu ige gbeene yi,

17 naxan yεngε so wontorone nun soone
rasiga yεngeni,
e nun ganla nun sofa wεkilεxine e bode
xɔn,

e yi e sa,
e mi fa kelima sɔnɔn,
e yi tu alo saraban na ɲan.

18 A naxa:
Fe singene nama fa rabira ε ma,
ε ɲinan fe fonne xɔn!

19 E a mato,
n fe nɛnɛn nan ligama!

Na bata a fəlo iki,
ε mi a kolon ba?
N kiraan sama nɛn tonbonni,
n yi baane ramini bɔxɔ xareni.

20 Burunna subene n binyama nɛn,
kankone nun dangaranfulene,
amasɔtɔ n bata igen namini tonbonni,
n yi baane ramini bɔxɔ xareni,
alogo n ma yamaan xa e min,
n naxan sugandixi.

21 N yamaan naxan nafalaxi,
na n tantunma nɛn.

Ala yamaan makitima

22 E tan Yaxuba bɔnsɔnna,
ε mi n tan xan xilixi!
E tan Isirayila kaane,

ε bata ε tunnaxɔlɔ ε ma n tan mabinni.
23 E mi ε yεxεene nun ε siine baxi n xa
saraxa gan daxin na.

E saraxane mi findixi n ma binyen na.
N mi saraxane findixi goronna ra ε xun ma,
n mi ε raxadanxi wusulan saraxane
badeni.

24 E mi gbeti yikalaxi n xa,
alogo ε xa latikɔnɔnna sara n xa,
ε saraxa subene turen mi n wasaxi.
Koni ε yulubine bata findi goronna ra n
xun ma

ε yi n naxadan hakεne xɔn.
25 Koni n tan nan keden pe ε hakεne xa-
farima,
n tan yetεna fe ra.

N mi fa n mirima ε yulubine fe ma sɔnɔn.

26 Fe danguxine rabira n ma.
En kiti feni ito yεba en bode xa.
E falan ti, ε yi ε yetε xun mafala.

27 E benban nan singe yulubin liga,
ε fala radangune yi murutε n xili ma.

28 Nanara, n bata yire sarijanxin kuntigine
yatε muxu haramuxine ra,
n yi halagin nagidi Yaxuba yixetεne ma,
n yi marayarabin nagidi Isirayila kaane
ma.

44

Alatala nan keden Ala ra

1 Koni iki, Yaxuba bɔnsɔnna,
n ma walikεne,
ε tuli mati,
n na Isirayila naxan sugandixi!

2 Alatala ito nan falaxi,
naxan i daxi,
naxan i rafalaxi i nga kui,
naxan i malima, a naxa,
“E nama gaxu, n ma walikεne,
Yaxuba bɔnsɔnna,
i tan Isirayila tinxinxina
n naxan sugandixi.

3 Bayo n ni igen nafama nɛn bɔxɔ xareni
n yi xudene radangu tonbonni.
N na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn i
bɔnsɔnne ma,
n yi barakan sa i yixetεne fe yi.

4 E sabatima nɛn
alo sεxεne burunna ra,
alo wudi fajine xudene dε.

5 Muxuna nde a falama nɛn,
a naxa, ‘Alatala nan gbee n na,’
boden yi a fala,

a a xili nɛn ‘Yaxuba,’
gbɛtɛ yi a sɛbɛ a yiin ma,
fa fala ‘Alatala gbeena,’
a yi a yɛtɛ xili ba a ‘Isirayila.’ ”

Naxanye suxurene rafalama

⁶ Alatala ito nan falaxi,
Isirayila Mangan naxan a xunbama,
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa,
“N tan nan a fɔlɔn nun a rajanna ra.

Ba n tan na,
Ala gbɛtɛ mi na.

⁷ Nde luxi alo n tan?
Na kanna xa a xuini te!
A xa a yɛba n xa,
naxan birin bata dangu
xabu n singe ra muxune da waxatin naxan
yi!

A mɔn xa fe famatɔne fe fala,
naxanye fama ligadeni!

⁸ Ɛ nama gaxu,
ɛ nama xuruxurun,
n mi yi ɛ rakolonxi feni ito ma ba,
n yi a rali ɛ ma
xabu to mi na ra?
N serene nan ɛ tan na.
Ala gbɛtɛ na,
ba n tan na ba?
Ɛ kantan fanye gbɛtɛ yo mi na,
ba n tan na.
N mi gbɛtɛ kolon.”

⁹ Naxanye birin suxurene rafalama,
fuyantenne nan ne birin na,
e se rafalaxi fisamantenne tɔnɔ yo mi na.

E yɛtɛ serene nan e ra:
E mi se toma, e mi fe kolon,
e mɔn luma nɛn yagini.

¹⁰ Muxun na alana nde rafala
hanma suxurena nde,
na tɔnɔ mi na.

¹¹ Na kanna nun a sifan birin yagima nɛn.
Suxuren nafala muxune findixi adamadi-
ine nan tun na.

E birin xa e malan,
e xa e maso.
E gaxuma nɛn,
e yagi e bode xɔn.

¹² Xabun nɛma bunbin xabuma,
a walima tɛ wolonne nan na,
a yi a rafala dɛɛramaan na.
A a rawalima a sɛnbɛn nan na
koni kamɛn na a suxu,
a sɛnbɛn yi jan,

min xɔnla yi a suxu, a xadan.

¹³ Kabintan lutin sama nɛn wudin ma,
a yi lutin funfun naba a ma,
a yi a masoli wali seen na,
a yi a radigilin,
a yi a rafala muxu sawuran na,
a lu adamadiyaan nɔrɔn birin yi
alogo a xa a ti a batu banxini.

¹⁴ A sumanne nan sɛgɛma
hanma xarinne hanma warine
a naxanye raluxi fɔtɔnni,
e gbo.

Xanamu, a fɔfɔna nde tongo,
a tan yɛtɛɛn naxan sixi,
tule igen yi sa a ma, a gbo.

¹⁵ Adamadiine na wudina ndee ganma
yegen na,

e yi nde tongo,
e yi e maxara a ra.

E na nan ndee mɔn tongoma,

e yi kudin so,
e mɔn yi ndee tongo,
e yi e gbee alana nde rafala,
e yi e xinbi sin a bun,
e suxuren nafala, e yi a batu.

¹⁶ E yi a wudi dɔnxɛn findi yegen na,
a gan,

e yi suben jin ndee ra,
e yi a gan ndee ra,
e yi a don han e lugo.

A mɔn yi a maxara,

a yi a fala, a naxa,
“N na n maxarama,
n tɛɛ dɛgɛn toma yati!”

¹⁷ A wudin dɔnxɛna,
a yi na rafala a gbee ala ra,
a suxurena,
a yi a xinbi sin a yɛtagi,
a yi a batu, a naxa,

“N xunba,
bayo i tan nan n ma ala ra!”

¹⁸ E mi fe kolon,
e xaxili mi na,
e yɛɛne raxixi
alogo e nama sese to.

E mi nɔɛ e mirɛ,
e feene famu.

¹⁹ Muxune mi e mirima,
e xaxinla sɔtɔ,
e mi feene yɛɛ tɔɛ
alogo e xa a fala, e naxa,
“N bata wudina ndee gan,

n kudin so a ra,
 n yi suben gan ndee ra,
 n yi a don.
 N lan n xa a dɔnxɛn findi se haramuxin na
 ba,
 n yi n xinbi sin yegen bun?”
 20 E kankanma naxan ma,
 xuben nan gbansan na ra.
 E bɔɔɛn bata tantan,
 a e ralɔ ayi.
 E niin mi xunbama,
 e mi a falama, e naxa,
 “Seen naxan n yii ito ra,
 wulen xa mi a ra ba?”

Tinxinna Ala xa

21 Yaxuba bɔnsɔnne,
 na feen xa rabira ε ma!
 Amasɔtɔ n ma walikɛɛn nan ε ra,
 Isirayila kaane!
 N na ε rafalaxi nɛn
 alogo ε xa findi n ma walikɛne ra,
 Isirayila kaane,
 n mi jinanma ε xɔn.
 22 N bata ε hakɛne ba ε ma
 alo kundaan kore xɔnna ma
 e nun ε yulubine
 alo kundaan xɔtɔnni.
 E xun xɛtɛ n ma,
 amasɔtɔ n bata ε xunba.
 23 Kore xɔnna, gbelegbele sɛwani,
 amasɔtɔ Alatala bata wali!
 Bɔxɔn bunna, sɔnxɔ sɛwani,
 geyane, ε xuini te
 e nun ε tan fɔtɔnne nun wudine birin.
 Amasɔtɔ Alatala bata Yaxuba yixɛtɛne
 xunba,
 a yi a binyen mayita Isirayila yi.
 24 Alatala ito nan falaxi,
 a tan naxan i xunbama,
 naxan i rafalaxi
 xabu i i nga kui, a naxa,
 “N tan, Alatala,
 n bata feen birin liga,
 n tan nan keden kore xɔnni fulunxi,
 n tan yɛtɛɛn nan bɔxɔ xɔnna saxi.
 25 N tan nan waliyine wule mantaxane
 kalama,
 n yi yiimatone findi daxune ra,
 n yi fekolonne raxɛtɛ xanbin na
 n yi e xaxilimayaan findi xaxilitareyaan
 na.
 26 N na n ma walikɛna falane rakamalima
 nɛn.

N ma xɛrane na fe famatɔɔn naxanye rali,
 n na a rakamalima nɛn.
 N bata a fala Yerusalɛn ma, n naxa,
 ‘Muxune mɔn dɔxɔma nɛn a yi,
 Yuda taane mɔn tima nɛn,
 n mɔn yi taa kalaxine yitɔn.’
 27 N nɔɛ a falɛ tilinna ma,
 n naxa, ‘Xara,
 n xa i ya igen xɔri.’
 28 N yi a fala Kirusi ma,
 n naxa, ‘N ma xuruse rabana!
 A n waxɔn feene birin ligama nɛn.’
 N na a fala Yerusalɛn ma,
 n naxa, ‘A mɔn xa ti!’
 E nun Ala Batu Banxin ma,
 n naxa, ‘A mɔn xa betɛn sa!’ ”

45

Ala yi Kirusi findi a walikɛɛn na

1 Alatala ito nan falaxi a muxu sugandixin
 xa,
 a naxa, “Kirusi, n naxan yii suxi,
 alogo n xa siyane magodo a yetagi,
 n yi mangane yɛngɛ so seene ba e ma,
 n yi dɛɛn fɔxɔ firinne rabi a yɛɛ ra,
 alogo taan so dɛɛne nama fa ragali sɔnɔn,
 2 n tan yetɛɛn tima nɛn i yɛɛ ra,
 n yi gbingbinne malaxun,
 n yi sulan dɛɛne kala,
 n yi dɛɛne balan wurene bolon.
 3 N bɔxɔ bun nafunla soma nɛn i yii,
 e nun nafulu luxunxina,
 alogo i xa a kolon
 fa fala a n tan nan Alatala ra,
 naxan i xilima i xinla ra,
 n tan Isirayilaa Ala.
 4 N bata i xili i xinla ma,
 n yi tide binyen fi i ma,
 n ma walikɛɛn Yaxuba yixɛtɛne fe ra,
 Isirayila kaane, n naxanye sugandixi,
 koni i mi n kolon.
 5 Alatala nan n tan na,
 gbɛtɛ mi na.
 Ba n tan na, Ala gbɛtɛ mi na.
 N bata i yitɔn yɛngɛn xili yi,
 hali i to mi n kolon,
 6 alogo muxune xa a kolon,
 keli sɔgen teden ma han a gododena,
 fa fala ba n tan na,
 se gbɛtɛ mi na.
 N tan nan Alatala ra,
 gbɛtɛ mi na.

7 N tan nan kenenna daxi,
n yi dimin da,
n yi bɔɲɛ xunbenla fi,
n yi tɔrɔn nafa.
N tan Alatala nan feen birin ligama.”

8 “Tulen xa a yitɔn kore,
tinxinna yi godo alo tulena!
Bɔxɔn xa rasɔnɔya
alogo kisin xa mini alo sansina,
e nun tinxinyaan yi sabati e bode xɔn!
N tan Alatala nan ne birin daxi.”

9 Gbalon na kanna xa
naxan yɛngɛn nakelima a dali marigin ma,
muxun naxan luxi
alo fɛɲɛna fɛɲɛne tagi.
Fɛɲɛ bɛndɛna a fale a rafala muxun ma ba,
a naxa, “I nanse ligama?”
hanma a naxa,
“Sese mi i ya wanla ra!”

10 Gbalon na kanna xa
naxan a falama a fafe ma,
a naxa, “I nanse barixi ito ra?”
hanma a naxa a nga ma,
“I diin barin nanfera?”

11 Alatala ito nan falaxi,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
naxan Isirayila daxi, a naxa,
“Ɛ tan nan n maxɔdinma fe famatɔne ma,
lan n ma diine fe ma,
ɛ yi yamarine so n yii lan n yii fɔxɔn ma?”

12 N tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi
n adamadiine da a fari!
N tan yetɛɛn nan kore xɔnni fulunxi.
N tan nan a sarene birin yamarima.

13 N tan nan Kirusi rakelixi n ma
tinxinyana fe ra,
n yi a ti kira yitɔnxin xɔn.
A n ma taan tima nɛn.
N ma muxun naxanye yi suxi yɛngɛni,
a ne beɲinma nɛn,
e mi e xun saren fi.”
Alatala Ɔɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

14 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Misiran kaane nun Kusi yamanan yulaya
seene,
na Sabe kaa muxu kuyene wanle tɔnɔn
luma nɛn i xa.
E fama nɛn i konni,
e findi i gbeen na,
e bira i fɔxɔ ra,
e xidixi e bode ra,

e yi e xinbi sin i yetagi
e yi i maxandi, e naxa,
‘Ala i tan nan xɔn.
Ala gbɛtɛ mi na,
sese mi ala gbɛtɛye ra!’ ”

15 I tan Isirayilaa Ala, Marakisi Tiina,
i findixi Ala luxunxin nan na.

16 Suxure rafalane birin yagixi,
e xun sinxi,
e birin xun sinxin sigama e bode xɔn.

17 Koni Isirayila kaane tan kisin sɔtɔma
Alatala nan na habadan.
Ɛ mi fa yarabɛ, ɛ xun sin mumɛ!

18 Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan kore xɔnna daxi,
a tan Ala, naxan bɔxɔ xɔnna daxi,
naxan a bɛtɛn saxi, a mi a magenla lu,
koni a yi a da alogo muxune xa lu a yi.
A naxa, “N tan nan Alatala ra,
gbɛtɛ mi na.

19 N mi falan tixi luxunna xan yi,
dimini bɔxɔn yirena nde yi.
N mi a falaxi Yaxuba yixɛtɛne xa,
n naxa, “Ɛ n fen fuyan!”
N tan Alatala,
n ɲɔndin nan falama,
n fe fajin nan nalima.”

Siyane tubi fena Ala ma

20 “Ɛ tan siyane muxu gixine,
ɛ fa ɛ malan,
ɛ birin yi ɛ maso be!
Xaxilitarene nan wudi suxurene tongoma,
e yi batu seene maxandi
naxanye mi nɔɛ e rakise.

21 Ɛ falane ti, ɛ yi ɛ xɔnba.
Ɛ bode kawandi!
Nde muxune rakolonxi feni ito ra
xabu a fɔlɔni?

Nde bata yi a rali nun
xabu to mi na ra?
N tan Alatala mi a ra ba?
Ba n tan na, Ala gbɛtɛ mi na,
Ala naxan tinxin,
Marakisi Tiina.
Ba n tan na, gbɛtɛ mi na.

22 Ɛ yɛɛ rafindi n ma, ɛ xa kisi,
ɛ tan naxanye birin bɔxɔn danne ra!
Bayo Ala nan n na,
gbɛtɛ mi na.

23 N bata n kɔlɔ n yetɛni,

n yeteen bata fala tinxinxini ito ti,
falan naxan mi maxetema, n naxa,
'Xinbin birin sinma nen n bun ma,
lenna birin yi a kolon yi.

²⁴ E naxa: Tinxinna nun senbena Alatala
nan keden pe yi.' ”

Naxanye birin yi xoloxi a ma,
ne birin yagixin fama nen a fema.

²⁵ Isirayila kaane birin tinxinna sotoma nen
Alatala xon,
e yi e kanba Ala yi.

46

Babilon suxurene halagi fena

¹ Beli suxuren bata a xinbi sin,*
Nebo suxuren yi a felen.

Ningene nan e suxurene maxalima.

E yi e dɔxoma e xun ma nen sali waxatine
yi,

koni iki e bata findi goronna ra sube
xadanxine xun ma.

² E bata e felen e bode xon,
e yi e xinbi sin,

e mi nɔe e suxurene rakise
naxanye findixi goronna ra
bayo e tan yeteen sigama konyiyani.

³ Yaxuba yixetene, e tuli mati n na,
e tan Isirayila yamaan muxu donxene,
e tan naxanye goron n xun ma
xabu e nga kui,
xabu e xijen minma!

⁴ N luma na ki kedenna nin
han e fori waxatini.

N tima nen e bun ma
han e xun sexene yi fixa.

N bata na liga,
n mon waxi e xali feni,
n ti e bun, n yi e xoroya.

⁵ E n misalixi nde ra?

Nxu nun nde lan?

E nxu nun nde saxi nxu bode ma,
nxu nun naxan maliga?

⁶ Muxune e xemane fima,
e gbeti fixeni liga sikeela fari,
e xabun saren fi
alogo a xa ala sawurana nde rafala,
e xinbi sinje naxan bun ma,
e yi a batu.

⁷ E a tongo e tungunna ma,

e a maxali,
e sa a dɔxo a dɔxodeni.
A mi nɔe kele a funfuni!
Hali e xui ramini a ma,
a mi e yabima.

A mi e ratangama e kontofinle ma.

⁸ Feni ito xa rabira e ma,
e yi e wekile!

E tan muxu murutexine,
e miri na ma e bɔjeni.

⁹ Feen naxanye danguxi a folo foloni,
ne xa rabira e ma.

Amasoto Ala nan n na,
gbete mi na!

Ala nan n na,
sese mi maliga n na!

¹⁰ Naxan fama ligadeni a rananna ra,
n na ralima a folon nin.

Naxan munma liga,
n na fe falama xabu waxati xunkuye.

N naxa, n ma fe ragidixin nakamalima nen.
N wama naxan birin xon,
n yi na liga.

¹¹ N bata senbemana nde xili,
sa keli sogeteden binni,
naxan luxi alo singbinna
alogo a xa n ma fe ragidixin nakamali,
sa keli yamana makuyeni.

N naxan falaxi, n yi na rakamali,
n na naxan yiton, n yi na liga.

¹² E tuli mati n xuiin na,
e tan muxu bɔje xodexene,
e tan naxanye makuya tinxinna ra!

¹³ N ma tinxinyaan somatɔon ni i ra!
A mi fa makuya.

N mi fa buma, n kisin nafa.
N kisin nasoma nen Siyon taani,
n yi n ma noron fi Isirayila ma.

47

Babilon taan kala fena

¹ Keli i ya mangaya gbedeni
i dɔxo bɔxonni, Babilon taa fanina.
Babilon kaane, e dɔxo bɔxonni!
A mi fa falama a ma sonon
a taa naxume tofanina.

² E se din seene tongo alo konyine,
e yi sansi kesene findi a fujin na.
E doma gbeene mate,
e danbane xa to, e xudene gidi.

* **46:1:** Babilon kaane gbee alane nan yi Beli nun Nebo ra.

³ Ɛ ragenla toma nɛn,
 ɛ yagixin yi to.
 N nan n gbeen ɲɔxɔma nɛn,
 muxu yo mi n yikalɛ.

⁴ Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan en xun-
 bama,
 a xili nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.

⁵ Ɛ dɔxɔ, ɛ dundu,
 ɛ siga dimini,
 ɛ tan Babilɔn kaane!
 A mi fa falama a ma sɔnɔn
 a yamanane mangana.

⁶ N xɔlɔ nɛn n ma yamaan ma,
 n bata yi n kɛɛn nayarabi,
 n yi e rabeɲin ɛ yii.
 Ɛ mi kininkininxi e ma,
 ɛ konyi wanle ragboxi ayi hali fonne fari.

⁷ Ɛ yi a falama nɛn, ɛ naxa,
 “N luma nɛn mangayani habadan!”
 Koni ɛ mi na feene yatɛxi
 ɛ mi ɛ mirixi feene raɲan kiin ma.

⁸ Nayi, Babilɔn taana,
 i tan naxan luxi alo ɲaxalan ɲaxina,
 i tuli mati ito ra iki.
 Ɛ tan Babilɔn kaan naxanye dɔxi makan-
 tanni,

ɛ tan naxanye a falama, ɛ naxa,
 “Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na,
 nxu mi findɛ kaɲa gilɛne ra mumɛ,
 nxɔ diine mi faxɛ mumɛ!”

⁹ Na fe firinne ɛ sɔtɔma nɛn lɔxɔ kedenni
 sanɲa ma kedenni,
 ɛ diine yi faxa,
 ɛ findi kaɲa gilɛne ra.
 Ne dɛfexin ligama nɛn ɛ ra,
 hali ɛ kɔɛ ra feene to gboxi ayi,
 hali ɛ tirin feene sɛnbɛn yi gbo!

¹⁰ Ɛ bata ɛ yigi sa ɛ fe ɲaxine yi.
 Ɛ yi a falama nɛn ɛ yetɛ ma, ɛ naxa,
 “Muxu yo mi nxu toma!”
 Ɛ xaxilimayaan nun ɛ fekolonna bata ɛ
 xunna firifiri.

Ɛ yi a falama ɛ bɔɲɛni nɛn, ɛ naxa,
 “Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na!”

¹¹ Gbalon fama nɛn ɛ ma
 ɛ mi naxan nadangu xiriya kolon.
 Halagin godoma nɛn ɛ ma,
 ɛ mi naxan nadangu saraxan nɔɛ.

Yihadin fama nɛn ɛ ma sanɲa ma kedenni,
 ɛ xaxili mi naxan ma.

¹² Nayi, ɛ lu ɛ tirin feene fari
 e nun ɛ kɔɛraya fe wuyaxine,
 ɛ yi ɛ yetɛ yixadanma naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii ɲɔɛ waxatina!
 Yanyina nde,
 ɛ tɔnɔn sɔtɔma e yi nɛn,
 yanyina nde
 ɛ muxune magaxuma e yi nɛn.

¹³ Ɛ bata ɛ yetɛ yixadan suxurene
 maxɔdindeni.
 Awa, nayi, muxun naxanye xibarune toma
 sarene yi,
 ne xa keli, e fa ɛ rakisi,
 e tan naxanye sarene rakɔɔsima
 e fe famatɔne fala kike yo kike!

¹⁴ E luma nɛn
 alo se dagina, tɛɛn yi e gan.
 E niin mi tangama na tɛɛ dɛɛɛn ma.
 Anu a mi findima tɛɛ wolondin xan na de
 burun ganma naxan na,
 muxuna a maxarɛ naxan na!

¹⁵ Ɛ yixadanma muxun naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii ɲɔɛ waxatina,
 ne raɲanna ligama na kii nin,
 ɛ tɔɔma naxanye fe ra.
 E birin sigama nɛn e xun xɔn e tantanni,
 e tan sese mi ɛ rakisɛ mumɛ!

48

Ala fe nɛnɛne ralima

¹ Ɛ tan Yaxuba yixɛtɛne,
 ɛ tuli mati ito ra,
 ɛ tan naxanye xili Isirayila
 ɛ tan naxanye barixi Yuda bɔnsɔnni,
 ɛ tan naxanye ɛ kɔlɔma Alatala xinli
 ɛ tan naxanye Isirayilaa Ala maxandima,
 koni ɲɔndin nun tinxinyaan mi a ra!

² Amasɔtɔ ɛ xili saxi taa sariɲanxin nan xun
 ma.

Ɛ yengi saxi Isirayilaa Ala nan ma
 naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.

³ Feen naxanye danguxi,
 n bata yi ne fala xabu waxati xunkuye.
 N yetɛɛn nan ne ralixi,
 n yi muxune rakolon ne ra,
 na xanbi ra, sanɲa ma kedenni,
 n yi e liga, e yi rakamali.

⁴ Amasɔtɔ n na a kolon nɛn
 a yama tengbesenxin nan ɛ ra,
 ɛ kɔɛni balanxi alo wure gbelemɛna,

ε tigin xɔdɔxɔ alo sulana.

⁵ Nanara, n feni itoe fala ε xa xabu waxati xunkuye, n yi ε rakolon e ra benun e xa liga, alogo ε nama a fala, ε naxa, “Nxɔ suxurene nan e ligaxi, nxɔ sawurana hanma nxɔ ala wure daxin nan e yamarixi.”

⁶ ε bata feni itoe mε, ε yi e birin to rakamale! ε fan mi ε tiyε e ra ε dɛni ba?

Iki, n fa ε rakolonma fe nɛnɛne nan ma, naxanye luxunxi, ε mi naxanye kolon.

⁷ N baxi e yitɔndeni nɛn, fe fonne mi e tan na. Benun to, ε munma yi e sese a fe mε nun, alogo ε nama a fala, ε naxa, “Nxu yi na kolon.”

⁸ Anu, ε mi yi sese mεxi, ε mi yi sese kolon. ε tunla munma yi a mε singen waxati danguxine yi.

Bayo n yi a kolon a yanfantenne nan ε ra. Xabu ε yi ε nga kui, a yi falama ε ma a muxu murutεxine.

⁹ N bata n ma xɔlɛni suxu n xinla fe ra. N bata diɲa ε ma n tantunna fe ra, alogo n nama ε halagi.

¹⁰ N bata ε rasensɛn tɛɛn na alo gbeti wurena sulun tɛɛni.* N mi yi ε rasoxi sulun tɛɛn xan yi de, koni n yi ε rasoxi ɲaxankata yinla nan na.

¹¹ N bata keli ito ligadeni n yetɛna fe ra, n na a ligama n yetɛɛn yatin nan ma fe ra! Amasɔtɔ n tinɲe di, n xinla yi rayefefu? N mi n ma binyen fiyε gbɛte ma.

¹² Yaxuba bɔnsɔnna, ε tuli mati n na! Isirayila kaane, n naxanye xilixi! N tan na a ra, n tan nan a fɔlɔn nun a rapanna ra.

¹³ N tan nan bɔxɔ xɔnna betɛn saxi, n yiifanna yi kore xɔnni fulun. N na e xili, e fama nɛn mafuren!

¹⁴ ε birin xa ε malan, ε tuli mati!

* **48:10:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” † **48:14:** Perise mangan Kirusi nan fama Babilon kaane yɛngɛdeni.

Nde feni ito falaxi suxurene yε? Muxuna nde rafan Alatala ma. Na a waxɔn feene ligama nɛn Babilɔn taan na,

a yiini tema nɛn Babilɔn kaane xili ma.†

¹⁵ N tan nan keden pe falan tixi, n mɔn yi a xili, n yi a rafa.

A wanla sɔnɔyama nɛn!

¹⁶ ε maso n na, ε tuli mati ito ra. Xabu a fɔlɔni, n mi falan ti wundoni.

Xabu feni itoe fɔlɔna, n yi be.

Iki, Marigina Alatala bata nxu nun a Nii Sariɲanxin xε.

¹⁷ Alatala ito nan falaxi, naxan i xunbama, Isirayilaa Ala Sariɲanxina, a naxa, “Alatala nan n tan na, i ya Ala, naxan i xaranma i yεtɛ munanfanna ma, naxan tima i yεɛ ra, a siga i ra kiraan xɔn naxan lanɲe i ma.

¹⁸ Xa i yi n ma yamarine ramε nun, i ya bɔɲe xunbenla yi luma nɛn nun alo baana,

i ya tinxinna yi lu alo fɔxɔ igen walanna,

¹⁹ i yixetene yi wuya ayi alo ɲemɛnsinna

i ya diine yi gbo ayi alo ɲemɛnsin xɔnne.

I xinla mi bε n yetagi mumε!”

²⁰ ε mini Babilɔn yamanani, ε ε gi Babilɔn kaane ma! ε gbelegbele sɛwani, ε fa a rali, a xa rawanga!

ε a fe raxuya ayi han bɔxɔn danne, ε a fala, ε naxa, “Alatala bata a walikɛɛn Yaxuba bɔnsɔnna xunba!”

²¹ Min xɔnla mi e suxuma, a na ti e yεɛ ra, dangu tonbonni. A igen naminima nɛn fanyeni e xa. A fanyen bɔma nɛn, ige gbeen yi mini keden na.

²² Alatala naxa, “Bɔɲe xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

49

Marigina walikεen nan kenenna ra siyane xa

¹ Ɛ tuli mati n na,
fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune.

Yamana makuyene,
ε ito ramε.

Benun n xa bari,
Alatala bata yi n xili.

² A bata n dεen lu
alo silanfan xεnχεna,
a yi a yiin nininna ti n xun ma,
a yi n findi xalimakuli nεε ralemunxin na,
a n luxun a xalimakuli saseni.

³ A yi a fala n xa, a naxa,
“N ma walikεen nan i ra, Isirayila,
n ma binyen luma naxan yi.”

⁴ Koni n tan yi a fala, n naxa,
“N bata n yetε yixadan fufafu,
n bata n fangani kala fuyan,
n mi se sɔtɔxi.
Koni Alatala n ma kitin sama nεn.
N saranna n ma Ala nan yii.

⁵ Awa iki, Alatala bata falan ti,
a tan naxan n daxi nga kui
alogo n xa findi a walikεen na,
alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna raxεte a ma,
alogo Isirayila kaane mɔn xa malan a fema,
n bata binyen sɔtɔ Alatala yetagi.
Amasɔtɔ n ma Ala nan findixi n fangan na.

⁶ A bata a fala n xa, a naxa,
‘I findi fena n ma walikεen na
alogo i mɔn xa Yaxuba bɔnsɔnna rakeli,
i yi Isirayila yamaan muxu dɔnxεne raxεte
n ma,
na xurun.

N ni i findima nεn kenenna ra siyane xa,
alogo n ma marakisin xa makenεn
siga han bɔxɔn danne ra.’ ”

Isirayila yamaan muxu dɔnxεne xεte fena

⁷ Alatala naxan i xunbama,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
na nan ito falaxi i xa,
i tan naxan naxaxuxi,
i tan naxan yatεxi muxu haramuxin na
yamaan xɔn,
i tan naxan findixi kuntigine konyin na,
a naxa, “Mangane i toma nεn,
e yi keli,
kuntigine i toma nεn,
e yi e xinbi sin i bun ma Alatalaa fe ra
naxan tinxin,

Isirayilaa Ala Sarijanxina
naxan i sugandixi.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N ma marafanna waxatin na a li,
n ni i yabima nεn!

I rakisin waxatin na a li,
n ni i malima nεn.

N na i ramarama nεn,
n yi i findi layiri xidi muxun na
alogo yamanan mɔn xa yitɔn
bɔxɔn kεε rabejinxine mɔn yi yitaxun,

⁹ alogo a xa fala kasorasane xa
fa fala, ‘Ɛ mini!’

e nun naxanye luxi dimini
fa fala, ‘Ɛ mini kenenni!’

E nɔε e dεge nεn kirane xɔn
alo xuruse kuruna,

e xuruse rabaden tɔε nεn geyane birin fari.

¹⁰ Kamεn mi fa e suxuma sɔnɔn,
min xɔnla mi e suxε.

Kuye wolonna nun sogen mi e tɔrε mumε,
bayo naxan kininkininma e ma,

na tima nεn e yεε ra,

a yi e xali tigi yirene yi.

¹¹ N na n ma geyane birin findima nεn
kirane ra,

n ma kirane mɔn yi yitɔn.

¹² E mato, e fama

sa keli yire makuyeni,

ndee kelima sogeteden kɔmenna binni,

ndee sogegododen binni,

ndee sa kelima Sinimi yamanani.”

¹³ Kore xɔnna, gbelegbele sεwani!

Bɔxɔ xɔnna, naxan!

Geyane, ε sεwa xuini te!

Bayo, Alatala a yamaan madεndenma,

a kininkininma a tɔrɔ muxune ma.

Yerusalen taan mɔn tima nεn

¹⁴ Siyon kaane yi a falama nεn,
e naxa, “Alatala bata nxu rabejin,
Marigin bata jinan nxu xɔn.”

¹⁵ Ala naxa,

“Naxanla jinanjε a diin xɔn ba,
naxan xipen na?

A mi kininkininjε a dii barixin ma ba?

Hali a tan jinanjε a xɔn,

n tan mi jinanjε i xɔn mumε!

¹⁶ N bata i xinla kerenden n yiine kui,

n na n nɔxɔ lu taan makantan yinne xɔn ma
waxatin birin.

¹⁷ I ya diine xεtema e giye i ma nεn,

i kala muxun naxanye yi i halagima,
ne e gima i ma nen.

¹⁸ I yee rakonin i rabilinni,
i ya diine birin bata e malan,
e fama i fema.
Habadan Ala nan n na,
n bata n kolo n yeteni,
e findima nen i maxidi seen na
alo jere na i koe ra
alo jaxalandina a maxidima kii naxan yi.”
Alatalaa falan nan na ra!

¹⁹ Hali taa xonne nun boxo rabejinxine
nun yire kalaxine to gbo yamanani iki,
e sa xurunma ayi nen daxoden na i ya ya-
maan xa.

Naxanye yi i halagima,
ne makuyama i ra nen.

²⁰ E diin naxanye baxi i yii,
ne mon a falama nen i xa,
e naxa, “Yireni ito xurun nxu ma,
daxodena nde fen nxu xa,
nxu xa ba yigbetenxi.”

²¹ Nayi, i a falama nen i borenini,
i naxa, “Nde itoe barixi n xa?
Diine yi baxi n yii nun,
n yi luxi alo gbantana.
N bata yi xali konyiyani,
n namexin nan yi a ra!
Nde diini itoe maxuruxi?
N kedenna bata yi lu,
koni diini itoe sa kelixi minen?”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na n yiin maligama nen siyane xa,
n na n ma taxamasenni tema nen ya-
manane xa,

e yi fa i ya dii xemene ra e yii kanke,
e yi i ya dii temene maxali e tungunne ma.

²³ Mangane nan i ya diine maxuruma i xa
mangane jaxanle yi i ya dii temene balo i
xa.

E yi e xinbin sin i yetagi,
e yetagin yi lan boxon ma,
e yi i san ma boxone makon.

I a kolonma nen nayi,
a Alatala nan n tan na,
naxanye e xaxili tixi n tan na
ne mi yagima.”

²⁴ Sofaan seen naxan tongoxi yengeni,
na be a yii ba?

Naxankata tiina muxu suxin noe a futuxule
ba?

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Sofana se tongoxin bama nen a yii yati,
jaxankata tiina muxu suxin yi a futuxulu.
N na i yengefane yengema nen,
n yi i ya diine rakisi.

²⁶ Naxanye yi jaxu i ra,
n yi ne radin e bode ma
e balo e bode suben na,
e yi e bode wunla min
alo manpa nenena.
Nayi, adamadiine birin a kolonma nen
a Alatala nan n na,
i rakisimaan naxan i xunbama,
Yaxubaa Ala Senbema.”

50

Ala nan a yamaan nakisima

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Futu kala kedin minen
n na n mexi e nga ra naxan xon?
Hanma n na e matixi n doli faane ma naxan
xon?

E matixi e hakene nan ma fe ra
e nga ramexi e matandine nan ma fe ra.

² N to fa, nanfera muxe mi yi be?

N to xinla ti, nanfera,
muxe mi n yabi?

N yiin dungu nayi ba,
a yi muxune xunba?

Senbe mi n na ba,
n yi muxune xoroya?

Anu, n baa igen xorima,
n na n konko a ma,

n yi baane findi tonbonna ra,
e yexene yi kun,

bayo ige mi na,
e birin yi faxa min xonla ra.

³ N yi dimin naso kore
alo sunu dugina.”

Marigina walikena

⁴ Marigina Alatala bata n xaran
alogo n xa a kolon
n naxan fale muxu xadanxine xa,
e senben soto.

A n naxulunma xoton yo xoton,
alogo n xa a falan name
alo a xarandiina.

⁵ Marigina Alatala bata n tunle rabi,
n tan fan mi murutexi a ma,
n mi xetexi xanbin na.

⁶ N na n fanna ti nen n bonbo muxune xa,
n yi n deen ti ne xa
naxanye n de xabene matalama.

N mi n yetagin baxi konbin nun degen bun.

⁷ Koni Marigina Alatala n mali nen, nanara n mi rayarabi.

N bata n yetagin findi fanyen na, n to a kolon a n mi fama yagideni.

⁸ Naxan yoon fima n ma, na bata maso.

Nde waxi n xun maxidi feni nayi?

En kitin yeba en bode xa!

Nde mi tinxi n ma yoon ma?

A xa fa n xili ma!

⁹ Marigina Alatala n malima nen.

Nayi, nde n yalagima?

E birin kalama nen

alo dugi fonna, kunle yi e don.

¹⁰ Nde a tuli matiye Alaa walikenen na Alatala yeragaxun ma?

Naxan yo sigan tima dimini,

kenenna dasaxi naxan ma,

na xa a yigi sa Alatala yi,

a yi a xaxili ti a Ala ra!

¹¹ Koni e tan naxanye teenne soma,

e yi tanba radegexine tongo,

nba e sigan ti e yetena tee degen ma,

e tanban naxanye radegexi.

E fa ito nan sotoma;

e faxama soxolen nin.

51

Kisin naxan dan mi na

¹ E tuli mati n na,

e tan naxanye tinxinyaan foxo ra,

e tan naxanye Alatala fenma!

E yeen ti fanyen na,

e minixi naxan yi,

e nun gemena e baxi denaxan yi.

² E yeen ti Ibrahima ra, e fafe,

e nun Saran, naxan e barixi.*

Amasoto n Ibrahima xili waxatin naxan yi,

dii mi yi a yii nun.

Koni n barakan sa nen a fe yi,

n yi mayixete wuyaxi fi a ma.

³ Alatala Siyon taan masabarima na kii nin,

a yi kininkinin a yire kalaxine birin ma.

A yi a tonbonna lu

alo Eden nakona.†

A boxo xarene yi lu alo Alatalaa nakona.

Sewan nun naxanna luma nen a yi,

beti xuine nun sigi xuine yi me a yi.

⁴ Ala naxa, "E tan n ma yamana,

e tuli mati n na!

E tan n ma yamanan muxune,

e n xuiin name,

bayo n sariyan fima nen,

n ma kiti kenden yi findi kenenna ra siyane xa.

⁵ N ma tinxinyaan somatoun ni i ra,

n ma marakisin yi makenen.

N kiti kenden nafama nen siyane ma n senben xon.

Foxo ige tagi boxone yi e yigi sa n yi,

e yi e xaxili ti n senben na.

⁶ E yee rate kore,

e mon xa boxon mato.

Kore xonna loma ayi nen alo tutina,

boxo xonna yi nan alo dugina,

a muxune yi faxa alo tugetugene.

Koni n ma marakisin luma nen habadan,

n ma tinxinyaan mi nanje mume!

⁷ E tuli mati n na,

e tan naxanye tinxinna kolon.

E tan yamaan naxan n ma sariyan nama-raxi e bojeni!

E nama gaxu muxune mafala xuine yee ra,

e nama gaxu e konbine yee ra.

⁸ Bayo, e fatin kalama nen,

kunle yi e don,

alo domain xiine bun,

koni n ma tinxinna luma nen habadan,

n ma marakisin yi lu mayixete nun mayixetene xa."

⁹ Keli Ala, keli! I senbe so!

Alatala, i fangan nakeli

alo boxo singene,

alo waxati danguxine yi!

I tan xa mi Misiran yamanan kala ba,

i yi na ige yi ninginangani soxon?

¹⁰ I tan xa mi baa gbeen igen xara ba,

tilin gbeen yi xori.

I tan xa mi kiraan sa baan xonna ma†

alogo i ya muxu xunbaxine xa gidi?

¹¹ Alatala na naxanye xoroya,

ne xetema nen.

E fama nen gbelegbele naxanaxani Siyon taani,

habadan sewan yi e yetagini yalan.

* **51:2:** Ibrahima nun Saran ma fe sebexi Dunuja Folon 17.14 kui. † **51:3:** Eden nakona fe sebexi Dunuja Folon 2.8-9 kui. ‡ **51:10:** Na feen sebexi Xoroya 14.21 kui.

Naxanaxan nun sɛwan luma nɛn e yi,
sunun nun kutunna yi ɲan fefe!

12 N tan keden peen nan ε ralimaniyama.

Nanfera ε gaxuma muxune yεε ra,
naxanye faxama?

Adamadiine rajanna luma nɛn
alo sɛxɛna.

13 I bata ɲinan Alatala xɔn naxan i daxi,
naxan kore xɔnɲi fulunxi,
a bɔxɔ xɔnna bɛtɛn sa!

I luma nɛn gaxuni waxatin birin i
ɲaxankata tiin bun ma
alo a na a yitɔn i halagi xinla ma!

Koni ɲaxankata tiina fitinan minɛn?

14 A gbee mi fa luxi kasorasane xa beɲin.

E mi faxama kasoon na,
donseen mi fa dasama e ma sɔnɔn.

15 Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan fɔxɔ igeni maxama,

a mɔrɔnne yi xuxu. §

A xili nɛn Alatala sɛnbɛn Birin Kanna.

16 N bata n ma falan nasɔ i dɛ
n yi n yiin nininna ti i xun ma.

N tan naxan kore xɔnna sa a funfuni,
n yi bɔxɔ xɔnna bɛtɛn sa,

n yi a fala Siyon kaane xa, n naxa,
“N ma yamaan nan ε tan na.”

Ala Yerusalɛn sɛnbɛ soma nɛn

17 ε xulun, ε xulun!

Yerusalɛn kaane ε keli!

ε tan naxanye ε minxi Alatalaa xɔlɔn dɔlɔ
lengenna ra

ε tan naxanye a xɔlɔ igelengenna rafexin
minxi

han ε yi a ɲan,

a yi ε xunna firifiri!

18 ε diin naxanye birin barixi,

keden mi na naxan tiyε ε yεε ra.

ε diin naxanye birin maxuruxi

keden mi na naxan ε yii rasuxε.

19 Tɔrɔn bata ε sɔtɔ firin firin yεɛn ma:

gbalon nun halagina

fitina kamɛn nun yɛngɛna.

Anu, nde i ralimaniyε,

nde i masabarε?

20 ε banxulanne bata bira bɔxɔn ma kira
xunne birin na,

e fugaxi a ra

alo bolen na a suxu lutin na,

e saxi Alatalaa xɔlɔn bun,

ε Ala bata a kɔnkɔ e ma.

21 Nanara, i tuli mati n na,

taa tɔrɔxina,

i tan naxan xunna firifirixi,

koni i mi dɔlɔ minxi!

22 Marigina Alatala ito nan falaxi,

i ya Ala,

naxan a yamaan xun mayɛngɛma, a naxa,

“N ni igelengenna bama nɛn i yii

naxan i xun magima a ra,

n ma xɔlɔ igelengenna.

I mi fa a minma sɔnɔn.

23 N na a soma nɛn muxune yii

naxanye yi i tɔrɔma,

naxanye yi a falama i ma, e naxa,

‘I felen nxu xa dangu!’

I yi i fanna ti e xa alo bɔxɔna

alo kirana dangu muxune xa.”

52

Yerusalɛn xunba fena

1 ε xulun, ε xulun Siyon kaane!

ε mɔn xa sɛnbɛn sɔtɔ.

Yerusalɛn taa sariɲanxin muxune,

ε dugi fajine tongo!

Bayo, xɔɲε sariɲantaren mi fa soma ε
konni.

2 ε yikunkun,

ε gbangbanna ba ε ma Siyon kaane,

ε mɔn xa keli,

ε dɔxɔ ε funfu fonni.

ε lutine ba ε kɔε,

ε tan Yerusalɛn taan muxu suxine!

3 Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Bayo ε matixi nɛn,

ε sare mi fi,

ε mɔn xunbama nɛn, se mi fi.”

4 Marigina Alatala mɔn ito nan falaxi, a
naxa,

“N ma yamaan sigaxi nɛn Misiran ya-
manani singen,

a sa lu konyiyani,

koni dɔnxɛn na,

Asiriya kaane nan e ɲaxankata.”

5 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Iki, n fa nanse ligama?

N ma yamaan bata xali konyiyani,

e mi sara.

Naxanye bata nɔɔn sɔtɔ e xun na,

ne sɔnxɔma,

e n xinla rayelefuma waxatin birin.”

§ 51:15: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Nanara, n ma yamana n xinla kolonma
nen,
nanara e a kolonma nen na lɔxɔni,
a n tan nan falan tixi,
n naxa, ‘N tan ni i ra!’ ”

⁷ Xera fani yibane faan lanxi geyane fari
han,
naxanye bɔɲe xunbenla fe ralima,
naxanye fama sɛwa feen xibarun na,
naxanye marakisina fe falama,
naxanye a falama Siyon kaane xa,
e naxa, “E Ala nan mangan na!”

⁸ E tuli mati ε taan kantan muxune xuiin
na!

E xuini tema,
e birin yi sɔnxɔ sɛwani,
bayo e Alatala toma fe Siyon taani e yetagi.

⁹ E xuini te,
ε gbelegbele sɛwani ε bode xɔn ma,
Yerusalɛn taa kalaxin muxune!
Bayo Alatala a yamaan masabarima,
a Yerusalɛn taan xunbama nen.

¹⁰ Alatala bata a yii sariɲanxin sɛnben
makɛnɛn
siyane birin yetagi,
bɔxɔn danne birin en ma Alaa marakisin
toma nen.

¹¹ E siga, ε siga, ε mini na yi!
E nama din se sariɲantare yo ra!
E masiga e ra, ε yi sariɲan
ε tan naxanye Alatalaa goronne maxalima!

¹² E mafuraxin nama mini,
ε nama siga ε giye,
bayo Alatala tixi ε yeε ra.
Isirayilaa Ala mɔn luma nen ε xanbi ra ε
kantandeni.

Alatalaa walikɛna

¹³ N ma walikɛna fe sabatima nen,
a fe yi mate, a yi tide gbeen sɔtɔ,
a binyen sɔtɔ,

¹⁴ hali a fe to findixi tɛrena feen na muxu
wuyaxi xa,
bayo a yetagin mi yi fa luxi alo muxuna,
a kiin mi yi fa maliga adamadiin na.

¹⁵ Anu, a siya wuyaxine rasariɲanma nen
wuli raxuyaxin xɔn.

Falan yi ɲan mangane dɛ a yetagi,
bayo e bata feen to naxan munma yi fala e
xa,
e munma yi naxan mɛ nun,

e yi na famu.

53

¹ Feen naxan nalixi en ma, nde laxi na ra?
Alatala a sɛnben makɛnɛn nde xa?

² Alaa walikɛn sabati nen a yetagi
alo sansi sonla,
alo wudi salenna
naxan minima bɔxɔ xareni.
A mi yi tofan,
a mi yi nɔrɔxi
naxan a ligɛ en yabu a ra.
A to ki yo mi yi en mabandunma.

³ A yi raɲaxuxi nen,
muxune yi e mɛ a ra.
Muxu sɔxɔlɛxin nan yi a ra
naxan bata yi dari tɔrɔn na,
muxɛ mi yi wama naxan mato feni.
A yi raɲaxuxi,
en mi yi a yatɛxi se ra.

⁴ Anu, a en ma furene sɔxɔlɛn nan tongo,
a yi a ti en ma tɔrɔne ra.
Koni, en yi mirixi a ma
fa fala a Ala nan a ratɔrɔnxi,
a yi a ɲaxankata,
a yi a rayarabi.

⁵ Anu, muxune a sɔxɔn en yulubine nan ma
fe ra,
a yi rahalagi en hakɛne fe ra.
Maratɔrɔnna naxan bɔɲe xunbenla fiye en
ma,
na yi sa a fari,
en kɛndɛyaan sɔtɔxi a maxɔlɔne nan xɔn.

⁶ En birin bata yi lɔ ayi,
alo xuruseene,
birin yi sigama a gbee kira nan xɔn,
koni Alatala yi en birin hakɛn goronna
dɔxɔ a tan xun ma.

⁷ E a ɲaxankata nen,
e a rayarabi, a mi sese fala.
A yi lu alo yeɛɛɛ diin naxan xalima a fax-
adeni,
alo yeɛɛɛn naxan a dunduma
e nɛma a fati ma xabene maxabɛ,
a mi sese fala.

⁸ A xali nen gbaloni, a makiti,
koni nde yi kɔntɔfilixi na feen na
a waxatin muxune ye?
Amasɔtɔ a ba nen ɲɛɲɛ muxune ye

ɲaxankatan yi sa a fari n ma yamaan yulu-
bine fe ra.

⁹ A gaburun lu nɛn muxu ɲaxine ye,
a maluxun nafulu kanne fɛma,*
hali a to mi gbalo fe yo liga
a mi yanfa fala yo ti.

¹⁰ Alatala tin nɛn a xa halagi xɔleni,
bayo xa a niin ba tagi yitɔnna saraxan nan
na,

a mayixɛtɛne toma nɛn
a siimayaan yi xunkuya ayi
Alatala yi a sagoon nakamali a xɔn.

¹¹ A niin sɔxɔlɛne dangu xanbini,
a kɛnɛnna toma nɛn, a wasa.
A kolonna xɔn,
n ma walikɛ tinxinxin muxu wuyaxi rat-
inxinma nɛn
a yi e hakɛne goronna tongo.

¹² Nanara, n tide gbeen soma a yii nɛn,
a yi yɛngɛ se tongoxine yitaxun e nun
sɛnbɛmane.

Amasɔtɔ a tin nɛn a sayaan ma,
a yatɛ nɛn alo fe ɲaxi rabane,
a yi muxu wuyaxi yulubin goronna tongo
a yi solonaan ti hakɛ kanne xa.

54

Yerusalɛn mi fa rabɛɲinxi

¹ I tan Yerusalɛn taan naxan luxi alo gban-
tana,

i xa sɛwa, i tan naxan mi dii barixi!*
I xa ɲaxan i sɔnxɔ sɛwani,
i tan naxan mi dii sɔtɔn xɔlɛn kolon.
Bayo ɲaxalan nabɛɲinxina diine wuyama
ayi nɛn

dangu xɛmɛ taa ra dɔxɔn gbeene ra.
Alatala naxa na kiini.

² I ya bubuni gbo, i yi a fari sa han!

I nama sike,
i ya bubun lutine rakuya ayi,
i yi a sɛnbɛtɛnne xɔn din.

³ Amasɔtɔ ɛ sabatima nɛn yiifanna nun
kɔmɛnna ma,
yamanane yi findi ɛ yixɛtɛne gbeen na,
e yi taa yigenle rafe.

⁴ ɛ nama gaxu,
amasɔtɔ ɛ mi yagin sɔtɔɛ.
ɛ nama kɔntɔfili amasɔtɔ ɛ mi rayagima,

koni ɛ ɲinanma nɛn ɛ dii ɲɔɛyaan yagin
xɔn
ɛ mi fa ɛ mirima ɛ kaɲa gilɛyaan yagine ma
sɔnɔn.

⁵ Amasɔtɔ naxan ɛ daxi,
na luxi nɛn alo ɛ xɛmɛn nan na ra.
A xili nɛn Alatala sɛnbɛn Birin Kanna.
Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan ɛ xunbama.

A xili nɛn bɔxɔn birin ma Ala.
⁶ Amasɔtɔ Alatala mɔn ɛ xilima nɛn
alo ɲaxanla naxan yi rabɛɲinxi,
naxan sunuxi!

Muxun mi nɔɛ a foninge waxatin ɲaxanla
ramɛ!

ɛ Ala naxa na kiini.

⁷ N na ɛ rabɛɲin nɛn waxatidi,
koni n mɔn yi ɛ xɔn suxu kininkinin gbeeni.

⁸ N na n yɛtagin luxun nɛn ɛ ma waxatidi,
n ma xɔlɔ gbeeni.

Koni n kininkininma ɛ ma nɛn
n ma habadan hinanni.

Alatala na nan falaxi naxan ɛ xunbama.

⁹ Ala naxa, “N na a ligama nɛn to
alo Nuhan waxatini,
n na n kɔlɔ waxatin naxan yi fa fala
fufa gbeen mi fa sama bɔxɔ xɔnna xun ma
sɔnɔn.

N mɔn bata n kɔlɔ na kiini,
n mi fa xɔlɔma ɛ xili ma sɔnɔn,
n mi fa n kɔnkɔma ɛ ma sɔnɔn.

¹⁰ Hali geyane xuruxurun,
hali yire matexine yimaxa,
n ma hinanna mi a makuyɛ ɛ ra,
n ma bɔɲɛ xunbeli layirin mi kalɛ en tagi.”
Alatala naxa na kiini,
naxan kininkininxi ɛ ma.

Ala mɔn Yerusalɛn tima nɛn

¹¹ Yerusalɛn taa tɔrɔxina,
foye gbeen naxan yimaxaxi,
muxu yo mi naxan madɛndɛnxi!
Awa, n tan, Ala, n mɔn Yerusalɛn taan tima
nɛn gɛmɛ tofajine ra,
n mɔn yi a bɛtɛn sa gɛmɛ mamiloxi fajine
ra.

¹² N taan makantan sangansone findima
nɛn gɛmɛ gbeeli fajine ra,
n yi taan so dɛɛne ti gɛmɛ fixɛ mayilɛnxine
ra
n taan nabilinna yinna ti bɔxɔ bun nafunle
ra.

¹³ ɛ diine birin findima nɛn Alatalaa
xarandiine ra,

* **53:9:** Na feen sɛbɛxi Matiyu 27.57-60 kui. * **54:1:** Yerusalɛn taan yatɛxi gbantan na nɛn bayo a muxune bata
yi siga konyiyani yɛngɛn xɔn.

e bɔɲe xunbenla yi gbo ayi.
¹⁴ E sabatima nen tinxinyani.
 Naxankatan masigama e ra nen.
 E mi fa gaxuma sese yee ra,
 gaxun masigama e ra nen,
 a mi fa a masoma e ra.
¹⁵ Xa muxune e yenge,
 na mi kelixi n tan ma,
 naxan yo na e yenge,
 na birama nen e sanna bun!
¹⁶ A mato, n bata xabun da,
 naxan tigen teen nafema,
 naxan yenge so seen nafalama a kiini.
 Koni n tan nan mon halagi tiin daxi
 naxan a kalama.
¹⁷ Yenge so se yo na rafala e xili ma,
 na mi fefe lige e ra.
 Naxan yo na e tɔɲege kitisadeni,
 e yoon sɔtɔma na ma nen.
 Alatalaa walikene na nan sɔtɔma e keen na,
 n bata na kitin sa e xun mayengen na.
 Alatalaa falan nan na ra.

55

Alaa marakisin sare mi na

¹ Min xɔnla e tan naxanye birin ma,
 e birin xa fa, igen ni i ra!
 Hali gbeti mi e yii, e fa,
 e fa donseen sara, e a don!
 E fa minseen nun nonon sara,
 gbeti mi fima, a sare mi fima.
² Nanfera e seen sarama
 donse mi naxan na?
 Nanfera e yete yixadanma seene fe ra
 naxanye mi e wasama?
 Nayi, e tuli mati n na ki fani,
 e yi donse kendɛn don,
 donse naxumene yi e nii yifan e ma.
³ E tuli mati, e fa n ma,
 e n xuiin name,
 e nii rakisin sɔtɔma nen.
 N habadan layirin xidima en tagi nen,
 alo n hinanna nun tinxinna naxan yita
 Dawuda ra.
⁴ N bata Dawuda findi seren na siyane xa,
 e nun mangana siyane xun na.
⁵ E siyana ndee xilima nen
 e mi naxanye kolon,
 siyaan naxanye mi e kolon,
 ne yi e gi e fa e fema
 Alatalaa fe ra,
 e Ala Isirayilaa Ala Sarijanxina,

naxan xunnayerenna fima e ma.

⁶ E Alatala fen
 a tinma e xa a to waxatin naxan yi.
 E a xili,
 a maso e ra waxatin naxan yi.
⁷ Muxu naxin xa xete a kiraan fɔxɔ ra,
 hake kanna xa a miriyane lu,
 a tubi Alatala ma,
 naxan kininkininma a ma,
 en ma Ala naxan a mafeluma hinanni.
⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Bayo n ma miriyane mi e miriyane ra,
 e kirane mi lanxi n ma kiraan ma.
⁹ Kore xonna matexi bɔxɔn xun ma kii
 naxan yi,
 n fan ma kirane fisa e kirane xa na kii nin
 n ma miriyane fan yi fisa e miriyane xa na
 kiini.”

¹⁰ Tulen nun balabalan kesene godoma keli
 kore
 anu, e wuyenna mi te kore
 fɔ bɔxɔ xɔnni kun,
 e yi seene rasoli, e sabati
 e yi findi sansi bogine ra xee biine xa,
 e findi donseen na kametone xa.
¹¹ N ma falan fan na kii nin
 naxan minima n de.
 A yigenla mi xete n ma,
 fɔ a n waxɔn feen liga,
 a n ma fe ragidixin nakamali,
 n na a rasigaxi naxan na.

¹² E minima konyiyani sewan nin,
 e yi rafa bɔɲe xunbenli,
 geyane nun yire matexine sɔnxɔma nen
 naxanni e yee ra,
 burunna wudine birin yi e yiine bɔnbɔ.
¹³ Nali yirene yi findi fɔfɔ yirene ra,
 tansin yirene yi findi miriti wudi xiri
 naxum e yirene ra.
 Na findima nen xinla ra Alatala xa,
 habadan taxamasenna
 naxan mi kalama mumɛ!

56

Ala Batu Banxin siyane birin xa

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “E kiti kendɛn sa,
 e tinxinyaan liga,
 amasɔtɔ n ma marakisin bata maso
 n ma tinxinyaan makenenmatɔn ni i ra.

2 Sɛwan na kannan xa
 naxan na ligama,
 adamadiin naxan na suxuma,
 a yi Matabu Lɔxɔn binya,
 a mi a rayelefu,
 a yi a yiin ba fe jaxin birin yi.”
 3 Xɔjɛn naxan findima Alatala gbeen na,
 na nama a fala, a naxa,
 “Alatala n bama nɛn a yamaan ye!”
 Hanma xɛmɛ tɛgɛnna* yi a fala, a naxa,
 “Wudi xaren nan tun n tan na!”
 4 Amasɔɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Naxanye n ma Matabu Lɔxɔn binyama
 e yi n nafan feen sugandi,
 e lu n ma layirin bun ki faji,
 5 n yirena nde luma nɛn e xa n Batu Banxin
 nun a yinna kui,
 n yi e xinle sɛbɛ mɛnni
 alogo jinan nama ti e xɔn.
 Na tɔnɔna e ma dangu dii xɛmɛne nun dii
 tɛmɛne ra.
 N xinla naxan fima e ma,
 na luma nɛn habadan,
 sese mi a bɛ na.
 6 Xɔjɛn naxanye findixi Alatala gbeen na,
 alogo e xa a batu,
 Alatala xinla rafan naxanye ma,
 naxanye birin Matabu Lɔxɔn binyama,
 e mi a rayelefu,
 e lu n ma layirin bun ki faji,
 7 n ne xalima nɛn n ma geya sarijanxin
 fari,
 n yi e rasɛwa n xinla maxandi banxini.
 E saraxa gan daxine nun e saraxane rasux-
 uma nɛn
 n ma saraxa ganden fari,
 amasɔɔ n ma banxin xili bama nɛn,
 Ala maxandi banxina siyane birin xa.”
 8 Marigina Alatalaa falan ni ito ra,
 a tan naxan Isirayila muxu suxine
 malanma, a naxa,
 “N bata ndee malan,
 n mɔn gbɛtɛye malanma nɛn sa ne fari.”

Manga jaxine fe

9 E tan burunna subene,
 e tan fɔtɔn yi subene, e fa e dege!
 10 Isirayila xun makantanne bata findi
 danxutɔne ra,
 e mi sese kolon,

e bata findi bare bobone ra,
 naxanye mi nɔɛ wonwonjɛ.
 E luma saxi nɛn, e lu xiye sɛ,
 xixɔnla yi rafan e ma.
 11 Barene nan ne ra naxanye seni bɔma,
 naxanye mi wasama mumɛ!
 Xuruse rabane nan ne ra
 naxanye mi sese famuma.
 E birin sigama e gbee kiraan nan xɔn.
 Birin biraxi a yetɛ tɔnɔn nan fɔxɔ ra.
 12 E naxa, “E fa, nxu xa sa dɔlɔn fen!
 En dɔlɔn min han en xunna yi keli!
 Tila fan luma nɛn alo to,
 bayo a gbege mɔn luxi.”

57

1 Tinxindene halagima,
 koni muxu yo mi a mirima na feen ma.
 Lannaya muxune faxama,
 muxu yo mi a famuma fa fala
 tinxindene faxama nɛn
 alogo e xa ba gbalo famatɔɔn yɛɛ ra.
 2 Bayo naxanye sigan tima jɔndini,
 ne soma bɔjɛ xunbeli yiren nin,
 e matabuden sɔɔ.
 3 E tan kɔɛramuxu diine, e maso be,
 yalunde bɔnsɔnna,
 naxan yalunyaan ligama!
 4 E nde magelema,
 e dɛɛn bandunma nde ma
 e lɛnna raminima nde ma?
 E mi findixi dii murutɛxine xan na ba,
 wule fala bɔnsɔnne,
 5 e tan naxanye kunfan nagboma ayi wu-
 dine kideni,
 e nun wudi yifɔtɔnxine birin bun,
 e tan naxanye e diine kɔɛ raxaban darane
 kideni,
 e nun gɛmɛ longonne ra?
 6 Gɛmɛ malaxunxine nan e kɛɛn na e xude
 kidene yi,
 e gbeen ne nan na Isirayila kaane!
 E minse saraxane bɔxɔnxi ne nan xa,
 e yi bogi se saraxane ba e xa.
 N nɔɛ dijɛ na birin bun ba?
 7 E sa e sadene tixi geya matɛxine nan fari,
 e tema mɛnna nin e sa saraxane ba.

* 56:3: Xɛmɛ tɛgɛnna: Na waxatini, mangane yi xɛmɛna ndee tɛgɛnma nɛn alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xɔn, e mi bira mangana jaxanle fɔxɔ ra. Be a sunuxi bayo a kolon a xinla lɔma ayi nɛn, a to mi diin barima.

8 Ɛ bata Ɛ suxurene singan Ɛ banxin dɛɛn
 nun a ti wudine xanbi ra.
 Ɛ bata Ɛ masiga n na,
 Ɛ ragenla yi lu,
 Ɛ te Ɛ sade xungbeen ma,
 Ɛ nun muxune yi lanna raso Ɛ tagi
 a rafan Ɛ ma Ɛ nun naxanye xa kafu,
 Ɛ yi lu ne matoc.
 9 Ɛ bata siga turen na manga gbeen kideni,*
 Ɛ yi latikɔnɔnna ragbo ayi.
 Ɛ bata Ɛ xerane rasiga pon,
 Ɛ yi godo han laxira yi.
 10 Ɛ bata Ɛ yixadan na sigatine yi han,
 koni Ɛ mi a fala,
 Ɛ naxa, “A lu na!”
 Ɛ mɔn Ɛ sɛnbɛ soxi, Ɛ mi xadanxi.

11 Nayi, Ɛ yi gaxuxi nde yɛɛ ra,
 naxan a liga, Ɛ n yanfa,
 n ma fe mi fa rabiraxi Ɛ ma,
 Ɛ mɔn mi Ɛ mirima n ma?
 N to dunduxi xabu to mi a ra,
 na nan a ligaxi,
 Ɛ mi fa gaxuma n yɛɛ ra ba?

12 Koni n na Ɛ gbee tinxinna
 nun Ɛ kɛwanle raminima nɛn kɛnɛnni.
 Ɛ tɔnɔ mi luma Ɛ ma.
 13 Ɛ na Ɛ xui ramini malina fe ra,
 Ɛ suxure kurun xa Ɛ xunba!
 Foyena e birin xalima nɛn,
 foyedi xurun yi e tongo a siga e ra.
 Koni naxan na a yigiya n tan yi,
 na yamanan sɔtɔma nɛn a kɛɛn na,
 n ma geya sariɲanxin yi findi a gbeen na.

Ala a yamaan nakɛndɛyama nɛn

14 A falama nɛn nayi, fa fala,
 “Ɛ kirani tɔn ki faɲi,
 Ɛ kiraan kalaxi yirene birin nafala n ma
 yamaan yɛɛ ra.”

15 Amasɔtɔ kore xɔnna Ala matexina ito
 nan falaxi,
 naxan na yi habadan,
 naxan xili sariɲan, a naxa,
 “N dɔxi yire matexi sariɲanxin nin,
 koni n mɔn muxu ɲaxankataxine xɔn
 naxanye e yetɛ magodoxi
 alogo n xa muxu nii sɔxɔlɛxine rasɛwa.

16 N mi luma yalagin tiyɛ waxatin birin,
 n mi luyɛ xɔlɔxi habadan,
 bayo muxune niin bama nɛn n yetagi nayi,

n naxanye daxi, ne yi raxɔri.
 17 N bɔɲɛn bata te Isirayila kaane ma
 lan e hakɛ tongoxine fe ma milɛni,
 n yi e ɲaxankata,
 n yi n yetagin luxun e ma n ma xɔlɔni.
 Anu, e tengbesenxin bata lu e bɔɲɛna ki-
 raan xɔn.
 18 N bata e kɛwanle to,
 koni n na e yiyalanma nɛn,
 n yi ti e yɛɛ ra, n mɔn yi e madɛndɛn,
 e nun naxanye sunuxi e fɔxɔ ra.
 19 N tantun falan sama nɛn e dɛ.
 Bɔɲɛ xunbeli dɛfexin yi lu muxune xa
 naxanye makuya e nun naxanye maso!
 N na e rakɛndɛyama nɛn.”
 Alatala naxa na kiini.
 20 Koni muxu ɲaxine luxi nɛn
 alo fɔxɔ igen naxan walanxi ayi
 naxan mi nɔɛ a raxarɛ
 naxan walanye boron nun lɔxɔn nakelima.
 21 N ma Ala naxa,
 “Bɔɲɛ xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

58

Sunna naxan nafan Ala ma

1 Sɔnɔ i xuini texin na!
 I xuini te han alo xɔta xuina,
 i n ma yamana murutɛna fe rali e ma,
 i yi Yaxuba yixɛtɛne yulubina fe fala e xa!
 2 E waxi n tan nan fen fe yi lɔxɔ yo lɔxɔ,
 e sɔbɛ soxi n ma kiraan kolon feni,
 alo yamaan naxanye yi tinxinyaan ligama
 naxanye mi e mɛxi e Alaa kiti kɛndɛne ra.
 E n maxɔdinma
 a n xa kiti tinxinxine sa e xa.
 3 E naxa, “Nxu sunna suxuma nanfera,
 xa i mi a toma?
 Nxu nxu yetɛ tɔrɔma nanfera,
 xa i mi na yatɛxi?”
 Anu, Ɛ na sunna suxu lɔxɔn naxan yi,
 Ɛ Ɛ rafan feene nan ligama,
 Ɛ yi Ɛ walikɛne ɲaxankata.
 4 Ɛ nɛma sunni,
 sɔnɔ sɔnɔn nun yɛngɛne na a ra,
 Ɛ bɔnbɔn ti a ɲaxin na.
 Koni xa Ɛ sunna suxu alo to,
 Ɛ xuiin mi Ala lima.
 5 N na Ɛ xaranxi na sunna sifan nan ma ba
 alogo tun muxun xa a yetɛ tɔrɔ lɔxɔna nde
 yi,

* 57:9: Waxatina nde, Manga gbeeni ito findixi suxurena nde nan na.

alogo tun muxun xa a xun sin
alo sɛxɛna,
a yi sunu dugine ragodo a ma,
a yi a sa xubeni.
Ɛ na nan ma ba, a sunna,
lɔxɔn naxan nafan Alatala ma?

⁶ N na ɛ xaranxi sun suxu kiini ito nan ma:
Ɛ yɔlɔnxɔn ɲaxine ba muxune ma,
ɛ konyine fulun,
ɛ muxu ɲaxankataxine xɔrɔya
ɛ xun xidi wudine birin kala.

⁷ Feni itoe xa mi a ra ba:
Ɛ donseni taxun ɛ nun kamɛtɔne ra,
ɛ yiigelitɔne yigiya ɛ konni,
yigiyade mi naxanye yii,
ɛ dugin so muxune yii,
marabenna naxanye ma,
ɛ ba ɛ xun xanbi so ɛ ngaxakedenne yi?

⁸ Nayi, ɛ yanbanma nɛn
alo kuye bamatɔna
ɛ yi kɛndɛya mafuren,
ɛ tinxinyaan yi ti ɛ yɛɛ ra,
Alatalaa binyen yi ɛ kantan ɛ xanbi ra.

⁹ Nayi, ɛ xinla tima nɛn,
Alatala yi ɛ yabi,
ɛ xui raminima nɛn a ma,
a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra!”
Xa ɛ konyiya feene masiga ɛ konna ra,
ɛ ba ɛ yii sonla tiyɛ bonne ra,
ɛ ba fala ɲaxine tiyɛ,

¹⁰ xa ɛ ɛ yɛtɛ fi kamɛtɔne fe ra,
ɛ muxu ɲaxankataxine ralugo,
nayi, ɛ yanbanma nɛn dimini,
kɔɛɛn yi lu ɛ xa alo yanyi tagina.

¹¹ Alatala tima nɛn ɛ yɛɛ ra waxatin birin,
a yi ɛ rawasa tonbonni,
a yi ɛ fati bɛndɛn sɛnbɛ so.
Nayi, ɛ luma nɛn alo nakɔ ige saxina,
alo tigin naxan mi xarama.

¹² Yire kalaxi fonne mɔn tima nɛn ɛ
barakani,
ɛ benbane banxi kalaxine mɔn yi bɛtɛn sa,
a yi fala ɛ ma, a “Yinna yinle yitɔn muxun
naxanye kirane nun dɔxɔdene
rafalama.”

Matabu Lɔxɔna fe

¹³ Xa i yɛtɛ suxu Matabu Lɔxɔn kala feen
ma,
i ba i yɛtɛ rafan feene ligɛ n ma lɔxɔ
sariɲanxini,
xa i a fala Matabu Lɔxɔn ma,

a “sɛwa lɔxɔna,”
i yi a fala Alatalaa lɔxɔ sariɲanxin ma,
a “lɔxɔ binyena,”
i yi a binya,
i mi siga i yɛtɛ a kiraan xɔn,
i mi i yɛtɛ rafan fe liga
hanma i fala fuune ti,
¹⁴ nayi, i sɛwama nɛn Alatala yi,
n yi i rate bɔxɔn yire matexine fari,
n yi i balo i benba Yaxuba kɛɛn na.
Alatala dɛ xuiin nan na ra.

59

Yulubin naxanye ɛ masigama Alatala ra

¹ Alatala yiin mi dungi,
a yi ɛ rakisi.

Tuli xɔri mi a ra
naxan mi ɛ xuiin namɛ.

² Koni ɛ hakɛne nan ɛ masigama ɛ Ala ra,
ɛ yulubine nan a yɛtagin luxunma ɛ ma,
naxan a ligama a mi ɛ xuiin namɛma.

³ Bayo faxa ti wunla ɛ yiine ra,
ɛ yiine hake feene yi,
wulena ɛ dɛ,
tinxintareya falan nan ɛ lɛnna ma.

⁴ Muxu yo mi a mawugama tinxinni,
muxu yo mi kitin yɛbama ɲɔndini,
muxune yigi saxi e fala fuune nun wule
falane nin.

Fe kobin muxune kui
alo e fudi kanna na a ra,
e yi lu hakɛne bare.

⁵ E koso xɛlɛne birama,
e yalane yitɔnma muxune yɛɛ ra
alo simisamana.

Naxan na e xɛlɛne don,
na yi faxa,
anu xa keden bɔ,
sari ɲaxin nan minima a kui.

⁶ E fan mi yalani tɔnma dugin xan na de,
e mi nɔɛ e ragenla luxunɲɛ e yii fɔxɔne ra.
Hakɛne nan ne ra,
gbalon nan tun e yiine ra.

⁷ E sanne e rasigan fe ɲaxini mafuren!
E mafura sɔntarene wunla raminɛ,
e miriyane ɲaxu,

gbalon nun kalan nan e kirane xɔn.

⁸ E mi bɔɲɛ xunbenla kiraan kolon.

Kiti kɛndɛn mi e kiraan xɔn.
E kira yifuxine nan nafalama e yɛtɛ xa,
naxan yo na siga e xɔn,

na mi bɔɓɛ xunbenla sɔtɔma.

Alaa yamaan yi e ti e yulubine ra

⁹ Nanara, kiti kɛndɛn makuya en na tinxinna mi a masoma en na.

En yengi kɛnɛnna ma,
koni en dimin nin!

Kɛnɛnna na,
koni en sigan tima banban dimin nin.

¹⁰ En tantanma
alo danxutɔne nɛma sigan tiyɛ banxin xɔn,
a luxi alo en yɛɛ mi na,
en tantanma.

En na en sanna radinma yanyin na
alo fitirin na a ra.

En luxi nɛn
alo faxa muxune niiramane yɛ.

¹¹ En sɔnxɔma alo kanko xarɛne,
en kutunma alo ganbane.

En yengi a ma kiti kɛndɛn xa sa en xa,
koni na mi ligama!

En yengi kisin ma,
koni a makuya en na!

¹² Amasɔtɔ nxɔ matandine gbo i tan Ala
yɛtagi,

nxɔ yulubine sereyaan bama nxu xili ma,
nxɔ matandine nxu fɔxɔ ra,
nxu nxu hakɛne kolon:

¹³ Nxu bata murutɛ,
nxu Alatala yanfa,
nxu yi nxu masiga nxɔ Ala ra.
Nxu gbalɔ feene nun murutɛ feene nan
falama,
nxu wulene fala nxu bata naxanye yitɔn
nxu bɔɓɛni.

¹⁴ Nanara, nxu nxu mɛma kiti kɛndɛn na,
tinxinyaan yi masiga nxu ra pon!

Lannayaan bata kala yamani,
ɓɔndi fala mi na.

¹⁵ Lannayaan bata lɔ ayi,
naxan na a mɛ fe ɓaxin na,
na yi findi muxu kansun daxin na.

Ala fama Yerusalen yi

Alatala yi a to a kiti kɛndɛn mi fa na mumɛ,
na yi rajaxu a ma.

¹⁶ A yi a to a muxu fajɪ keden peen mi na.
Na yi a ratɛɛna

fa fala a solona muxu mi na.
Nayi, a yetɛɛn yi marakisɪn ti,
a tinxinyaan yi findi a mali seen na.

¹⁷ A yi tinxinyaan findi a kanke yɛ
masansanna ra,

a yi kisin findi a xunna makantan wure
kɔmɔtin na,

a gbee ɓɔxɔn yatɛ a dugin na,
a yi a yetɛ rabilin a xanuntenya gbeen na
alo doma gbeena.

¹⁸ A muxune birin kɛwanla saranma e ra
nɛn,

a yi fitinan nagidi a yɛngɛ faane ma
a yi a gbeen ɓɔxɔ a yaxune ma,

a yi ige tagi bɔxɔne saran
alo a lan e ma kii naxan yi.

¹⁹ Nayi, muxune gaxuma nɛn Alatala xinla
yɛɛ ra

sa keli sogeteden ma
han sa dɔxɔ sogegododen na.

Yaxune na fa alo baana,
Alatala dɛ foyena e radinma ayi nɛn.

²⁰ Xunba tiin fama nɛn Siyon taani Yaxuba
yixɛtɛne xa

naxanye na xɛtɛ e Ala matandine fɔxɔ ra.
Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Alatala naxa, “N ma layirin ni ito ra
nxu nun ne tagi: N ma Nii Sariɓanxin
naxan ɛ ma, e nun n ma falane n naxanye
rasoxi ɛ dɛ, ne mi bama ɛ dɛ, e mɔn mi bama
ɛ diine dɛ, e mɔn mi bama ɛ diine yixɛtɛne
dɛ keli iki ma han habadan!” Alatala naxa
na kiini.

60

Alatalaa binyen Yerusalen yi

¹ ɛ keli, ɛ yanban,
amasɔtɔ ɛ kɛnɛnna bata fa.

Alatalaa binyen bata te
alo sogena, a dɛgɛma ɛ xun ma.

² ɛ a mato, dimin bata sin bɔxɔn ma
e nun dimin gbeen yamanane xun ma,
koni Alatala bata mini kɛnɛnni ɛ tan xun
ma,

a binyen yi godo ɛ ma.

³ Siyane sigan tima ɛ kɛnɛnni
ɛ mayiyalanna yi kɛnɛnna fi mangane ma
alo sogen tematɔna.

⁴ ɛ yɛɛ rakɔɓin ɛ rabilinni:

birin e malanma, e fama ɛ fɛma.
ɛ dii xɛmɛne fama sa keli yire makuyeni,
ɛ dii tɛmɛne maxalima muxune yii kanke.

⁵ ɛ na a to, ɛ sɛwan gboma ayi nɛn,
ɛ bɔɓɛn dinma nɛn sɛwani, ɛ ɓaxan,
bayo fɔxɔ igen nafunle e xun sama ɛ ma
nɛn,

siyane nafunle yi fa ε ma.

⁶ Nɔgɔmε kurune luma nɛn ε yamanan
birin yi,

Midiyan nun Efa bɔnsɔnne jɔgɔmε
kɛndɛne.

Muxune birin fama nɛn xɛmaan nun
wusulanna ra ε xɔn

sa keli Saba yamanani,
e fa Alatalaa binyen naliyε.

⁷ Kedari* bɔnsɔnna xuruse kurune birin
malanma nɛn ε konni,

Nebayoti bɔnsɔnna xuruseene luma nɛn ε
sagoni,

e ba saraxa gan daxine ra n ma saraxa
ganden fari,

e yi rafan n ma.

N yi a liga n ma banxi nɔrɔxin yi nɔrɔ han!

⁸ Ndee ne ra

naxanye tunganma alo kundana,
alo ganban naxanye tunganma siga e tɛɛn
ma?

⁹ Ige tagi bɔxɔne yigi saxi n tan nin,
Tarasisi kunkine sigama kunkin bonne yɛɛ
ra,

sa fa ε diine ra sa keli yire makuyeni
e nun e gbeti fixɛn nun e xɛmana Alatalaa
xinla fe ra, ε Ala,

Isirayilaa Ala Sarijanxina,
naxan nɔrɔn fixi ε ma.

¹⁰ Xɔɔne mɔn ε taan makantan yinna tima
nɛn,

e mangane yi findi ε walikene ra,
bayo n na ε jaxankata nɛn n ma xɔɔ
gbeeni,

koni n kininkininma nɛn ε ma n ma hi-
nanni.

¹¹ ε taan so dɛene luma nɛn nabixi
habadan,

e mi balanɔe kɔɛɛn na e mi balanɔe yanyin
na,

alogo siyane nafunle xa so ε konni,
e nun e mangane nun e fɔxɔ ra birane.

¹² Bayo, siyaan nun yamanan naxanye mi
wale ε tan xa,

ne halagima nɛn.

E raxɔrima nɛn fefe!

¹³ Liban yamanan binyen fama nɛn ε
konni,

fɔfɔne nun gbinɔene nun xarinne birin
alogo e xa fa n ma yire sarijanxin nayabu,
alogo n xa n san tiden binyen nagbo ayi.

¹⁴ ε jaxankata muxune diine fama nɛn,
e fa e felen ε yetagi,

muxun naxanye ε rapaxuxi,

ne birin yi fa e xinbi sin ε bun ma.

E yi a fala ε ma,

a “Alatalaa taana,

Isirayilaa Ala Sarijanxina taana, Siyon.”

¹⁵ ε yi rabɛɛnɛn, ε rapaxu,

muxu yo mi yi fa danguma ε konni.

Iki, n xunna kenla fima ε ma nɛn habadan,
n yi ε findi sɛwa xunna ra mayixɛtɛ nun
mayixɛtɛne xa.

¹⁶ ε siyane nun e mangane nafunle donma
nɛn,

nayi, ε yi a kolon

a n tan nan Alatala ra

naxan ε rakisima,

ε xunbamana, Yaxubaa Ala Senbɛmana.

¹⁷ N xɛmaan nafama nɛn ε ma sulan jɔxɔni,
e nun wure gbetina wure fɔrɛn jɔxɔni.

N sulan nafama ε ma nɛn wudin jɔxɔni,

e nun wuren na gɛmɛn jɔxɔni.

N yɛɛratine nun kuntigine fi ε ma

naxanye bɔɔe xunbenla nun tinxinyaan
nasoma.

¹⁸ Gbalona fe mi fa mɛma ε yamanani,

hanma kalana hanma halagina ε bɔxɔn
danne ra,

ε yi ε taan makantan yinna xili sa “Marak-
isina,”

ε yi ε taan so dɛene xili sa “Tantunna.”

¹⁹ Sogen xa mi fa findima kɛnɛnna ra ε xa
yanyin na,

hanma kike dɛgɛna kɔɛɛn na,

koni Alatala nan fa findima kɛnɛnna ra ε xa
habadan,

ε Ala yi findi ε binyen na.

²⁰ Sogen mi fa birama ε konni sɔnɔn,

kiken mi fa godoma ε konni,

bayo Alatala nan findima kɛnɛnna ra ε xa
habadan

ε sunu lɔxɔne yi jan.

* **60:7:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebɛxi Dunuja Fɔlɔn 25.13 kui.

21 Nayi, tinxin muxune nan tun fa luma ε yamanani,
yamanan findima nεn e gbeen na habadan.

E tan findima nεn n ma sansi sonla ra,
n naxan sixi n yiine ra,
alogo e xa n ma binyen makεnεn.

22 Naxan xurun ε tagi,
na muxu wuli keden naminima nεn,
muxudina ε tagi,
na bεnsanna yi findi siya sεnbεmaan na.
N tan Alatala,
n na feene rabama nεn mafurεn,
e waxatin na a li.

61

Marakisi xεrana

1 Marigina Alatalaa Niina n yi,
bayo Alatala bata n sugandi,
a n xa Xibaru Fajin nali yiigelitεne ma,
a bata n nasiga
a n xa muxu bεnε kalaxine mali,
a n xa xεrεya feen kawandin ba suxu mux-
une xa,

e nun kasorasane bejin fena.

2 N yi Alatalaa hinan jεεna fe rali
e nun en ma Ala gbeεnεxε lεxεna,
alogo n xa muxu sunuxine madεnden,

3 naxanye wugama Siyon taani,
n yi ne ralimaniya.

Benun e xa xuben sa e xunni sununi,
n yi mangaya kεmεti fajin so e xun na,
n sεwa turen sa e xunni
benun a xa findi sunun na,
n tantun dugin nagodo e ma
benun a xa findi xaxili kalan na,
alogo muxune xa a fala e ma misaala ra
fa fala muxu tinxinxine alo warine,
Alatala muxun naxanye rasabatixi
alogo a binyen xa makεnεn.

4 E mεn singe ra fonne taa xεnne tima nεn,
e yire kalaxi fonne yitεn
e yi taa rabejinxine ti,
dεnaxanye kalaxi
xabu mayixεtε danguxine.

5 Xεjεne findima nεn ε xuruse rabane ra,
siya gbεtεne diine yi findi ε xεε biine nun
manpa bili nakε walikεne ra.

6 Koni a falama ε tan ma nεn,
a Alatalaa saraxaraline,

a fala ε ma,
a en ma Ala batu muxune.
ε baloma nεn siyane nafunle ra,
ε yi ε kanba e binyeni.

7 Benun ε xa yagi,
ε seene dεxεde firin sεtεma nεn.
Benun ε xa rayarabi,
ε gbelegbelema nεn sεwani ε kεεna fe ra.
ε yi kεεn dεxεde firin sεtε ε yamanani
ε yi habadan sεwan sεtε.

8 Bayo, kiti kεnden nafan n tan Alatala ma,
muƙan nun tinxintareyaan naxaxu n ma.
N na ε saranma nεn n ma tinxinni,
n yi habadan layirin xidi en tagi.

9 ε bεnsanna kolonma nεn siyane tagi,
ε yixεtεne yi kolon yamanan muxune birin
yε.

Naxan yo na e to,
a a kolonma nεn
a Alatalaa duba diine nan e ra.

Ala wali fajin kolon betina

10 N sεwama nεn Alatala yi,
n niin yi sεwa n ma Ala yi,
bayo a bata n maxidi marakisi dugine yi,
a yi tinxinyaan nagodo n ma
alo domana,
alo xεmεn jaxalandi kanna a xunna maxi-
dima kii naxan yi alo saraxaralina
alo jaxalandina a maxidi seene soma kii
naxan yi.

11 Marigina Alatala tinxinyaan nun tan-
tunna raminima nεn siyane birin
yεtagi

alo bεxεn soli seene raminin kii naxan yi,
alo nakεεn sansine ramini kii naxan yi.

62

Yerusalen taan nakisi fena

1 Siyon taana fe ra,
n mi n dunduma,
Yerusalen ma fe ra,
n mi n naxarama,
han a tinxinyaan yi makεnεn
alo soge tematεna,
a marakisin yi mayilen
alo xaye xidi dεgεne dimini.

2 Nayi, siyane ε tinxinna toma nεn
mangane birin yi ε binyen to,
ε yi xili nεnεn sεtε,
Alatala na naxan fala a dεεn na.

³ E findima nen manga komoti mayilenxin
na Alatala yii,
e nun mangaya taxamaseri namuna e Ala
yii.

⁴ A mi fa falama e ma sonon,
fa fala "Yama rabeninxina."
A mi fa falama e boxon ma sonon
fa fala "Boxo raxorixina."
Koni e xili bama nen
fa fala "N nafan yirena,"
a fala e boxon ma
fa fala "Naxalan futuxina."

Bayo e rafan Alatala ma,
a findima nen e boxon kanna ra.

⁵ E diine e yamanan masuxuma nen
alo banxulanna sungutunna futuma kii
naxan yi,
e yi findi sewan na e Ala xa
alo naxalandina a xemen nasewama kii
naxan yi.

⁶ Yerusalen kaane, n bata kantan tiine dexo
e taan makantan yinna xuntagi,
kosen nun yanyin na,
e mi e dunduma.
E tan naxanye taana fe rabirama Alatala
ma

e nema a maxande,
e nama e matabu de!

⁷ E mon nama tin
a fan xa a raxara
han a yi Yerusalen rasabati,
boxo xonna muxune birin yi a tantun.

⁸ Alatala bata a kolb a yiifanna nun a senbe
gbeeni, a naxa,
"N mi fa e bogi seene soma e yaxune yii e
balon na mume,
xojene mi fa e manpa nenen minje mume,
e wali xonna.

⁹ Koni naxanye bogi seene xabama,
ne nan e donma
e Alatala tantun,
naxanye na manpa bogine malan,
ne nan e igen minma
n ma yire sarijanxin yinna kui."

¹⁰ E mini,
e mini taan so deene ra!
E kirani ton yamaan yee ra!
E kiraan nafala,
e a rafala, e gemene ba a xon,
e taxamasenni te, a siyane xa fa.

¹¹ E a mato, Alatala a xuiin naminima

han boxon danne ra,
a naxa, "E a fala Siyon kaane xa,
e naxa, 'E a mato,
e rakisimaan fama!
E a mato, a fama
e nun a muxu sotoxine,
a kontonna biraxi a foxo ra.'"
¹² A falama nen ne ma
a "Yama Sarijanxina,
Alatalaa Muxu Xunbaxine."
A falama nen ne ma
a "Ala Yamaan Naxan Xon Fenxi,
Taan Naxan Mi Fa Rabeninxii."

63

Ala gbeenxo lxxona

¹ Nde ito ra
naxan fama sa keli Edon yamanani,
naxan keli Bosara taani,
dugi gbeela ragodoxi a ma,
a maxidixi dugi mayilenxini,
a sigan tima xunna kenli,
a senben binyeni?

Ala naxa, "N tan na a ra,
naxan falan tima tinxinni
naxan muxune rakisima a senbeni."

² Nanfera i ya dugine gbeeli
alo naxanye manpa bogine yibodonma
manpa ige badeni?

³ Ala naxa, "N kedenna nan yi manpa
bogine yibodonma manpa ige
badeni

siyane muxu yo mi yi n fema.

Nayi, n yi e yidin n ma xoloni,
n fitinaxin yi e yibodon,
e wunla yi xuya n ma dugine ra,
e yi gbeeli.

⁴ Bayo gbeenxo lxxona fe yi n bojeni.
N ma yamaan xunba jeen bata a li.

⁵ N muxune fen nen,
koni muxu yo mi fa n mali!

N kabε na feen ma,
fa fala muxu yo mi fa n senbe so.
Nayi, n yeteen yiin nan marakisini ton,
n ma xolon yi findi n senben na.

⁶ N yi yamanane yibodon n ma xoloni,
n fitinaxin yi e halagi,
n yi e wunla xuya boxon ma."

Marabirana Alaa wali fajine ma

⁷ N na Alatala hinan wanle rabirama nen
muxune ma,
a lan a xa tantun naxanye fe ra,

Alatala feen naxanye birin ligaxi en xa,
a fanna Isirayila yamaan xa naxan gbo,
a naxan birin ligaxi a kininkininna nun a
hinan gbeeni.

⁸ Bayo, a bata yi a fala, a naxa,
“N ma yamaan nan e ra yati,
n ma diin naxanye mi n yanfe!”
A yi findi e rakisimaan na.

⁹ E tərəne birin yi a fan tərə,
malekan naxan a yetagi,
na yi e rakisi.

A yeteen yi e xunba a xanuntenyaan nun a
kininkininni.

A tan nan e tongo,
a e mali waxati danguxine birin yi.

¹⁰ Koni e murute nen,
e yi a Nii Sarijanxin nafəro a ma.
A yi findi e yaxun na,
a tan yeteen yi e yenge.

¹¹ Nayi, waxati danguxine fe yi rabira a
yamaan ma, Musaa waxatina,
e yi a fala, e naxa,
“Ala minen naxan e ragidi baani,
e nun a yamaan yeeratine?
A minen,
naxan yi a Nii Sarijanxin nagodoma e
tagi?”

¹² Naxan a yii senbemaan makenen Musa
xa,
a yi lu a xən,
a yi igeni taxun e yetagi,
alogo a xinla xa lu habadan.

¹³ Nde yi tixi e yee ra dangu tilinna xonna
ma?
E mi e sanna radin
alo soon nema a giye tonbonni.

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi e xali
matabuni
alo xuruseen naxan godoma lanbanni.
I tixi i ya yamaan yee ra na kii nin
i yi xili binyen soto.”

Yamana Ala maxandina

¹⁵ Ala, i yee masa nxu ma keli kore,
i nxu mato,
sa keli i doxode sarijanxi noroxini.
I ya xanuntenya gbeen nun i senbe gbeen
minen?

Nxu mi fa i ya marafanna nun i ya kinink-
ininna toma.

¹⁶ Anu, i tan nan nxu fafe ra!

Hali xa nxu benba Iburahima mi nxu
kolon,

xa nxu benba Isirayila fan mi nxu kolon,
i tan Alatala, i tan nan nxu fafe ra,
i xili nen, Nxu Xunbamana
xabu to mi na ra.

¹⁷ Nanfera Alatala,
i nxu makuyama i ya kiraan na,
i nxu bəneni xədoxə
alogo nxu nama gaxu i yee ra?
I mən xa fa i ya walikene fe ra,
i kee bənsənnə fe ra.

¹⁸ Yamanan findixi nen i ya yama
sarijanxin gbeen na waxatidi tun,
nxu yaxune yi i ya yire sarijanxini bodon.

¹⁹ Xabu waxati xunkuye
nxu luxi nen
alo i mi yi muxun naxanye kari ra,
e nun i xinla mi falama naxanye xun ma.
Xa i yi kuyeni bəe nun,
xa i yi gode nun,
geyane yi yimaxama i bun ma nen.

64

¹ Alo tee degen tee wolonna ganma kii naxan
yi,

igen yi a ramini teen ma,
i yaxune i xinla kolonma na kii nin,
siyane birin yi xuruxurun i yetagi.

² I fe magaxuxine liga nen,
nxu yengi mi yi naxanye ma
i godo nen,
geyane yi yimaxa i yee ra.

³ Xabu a rakuya, a munma kolon,
tuli yo munma a me,
yeeen munma a to singen,
fa fala alana nde na,
ba i tan na
muxuna a yigi se naxan yi,
a yi a mali.

⁴ I muxuni suxuma
naxan tinxinna ligama sewani,
naxan a xaxili luma i ya kiraan xən.
Koni i bata xolo
bayo nxu luxi yulubin nan lige waxatin
birin.

Nayi, nxu kisima di?

⁵ Nxu birin bata lu
alo se haramuxine,
nxu kewali tinxinxine birin luxi
alo dunkobi xəsixina.
Nxu birin xarama ayi
alo noxənde xarene,

nxu yulubine nxu xalima alo foyena.
⁶ Muxu yo mi na naxan i xinla xandima,
 a yi kata, a bira i fəxə ra.
 Bayo i bata i yetagin luxun nxu ma,
 i yi nxu lu halagini nxu yulubine fe ra.

⁷ Anu, Alatala, i tan nan nxu fafe ra.
 Fejɛ bendən nan nxu tan na,
 fejɛ rafalan nan i tan na.
 I tan nan yii fəxə nxu tan birin na.

⁸ Alatala, i nama xələ han a dangu ayi,
 nxu yulubine fe nama rabira i ma han
 habadan.

Yandi, nxu mato,
 i ya yamaan nan nxu birin na!

⁹ I ya taa sarijanxine bata findi tonbonne
 ra.
 Siyon taan bata findi tonbonna ra,
 Yerusalen taan bata findi yire rabejinxin
 na.

¹⁰ Nxə Ala Batu Banxi sarijanxi nərəxina,
 nxu benbane yi i tantunma dənaxan yi,
 tɛɛn bata na gan.

Nxu rafan se kəndɛne birin bata kala.

¹¹ Alatala, tərəni ito birin yi,
 i mən mi fe ligama?
 I mən luma dunduxi nɛn,
 i yi nxu ratərən han a dangu ayi ba?

65

Kiti famatəna

¹ Naxanye mi yi n maxədinma,
 n bata n yete yita ne ra.
 Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to.
 Yamaan naxan mi yi n maxandima n xinli,
 n yi a fala ne xa, n naxa,
 “N tan ni i ra! N tan ni i ra!”
² N na n yiini bandunma yama murutəxin
 xa ferijən gbən,
 naxanye sigan tima kiraan xən
 naxan mi fan,
 e lu e yete miriyane fəxə ra.
³ Yamaan na a ra
 naxan n naxələma n yetagi
 e saraxane bama kide nakəne yi
 e wusulanne gan saraxa gande bitikidi
 daxine fari,*
⁴ e dəxəma gaburu yirene yi,
 e kəɛɛn nadangu faranne ra,
 e xəse subene don.
 Donse haramuxine nan e goronne kui.

⁵ E a falama, e naxa,
 “I masiga, i nama i yiin din n na,
 n ma sarijananna nərən gbo i ma.”
 Na falana n tərəma
 alo tɛɛ tutina n jəni,
 tɛɛn naxan luma dɛgɛ waxatin birin.

⁶ Koni ito nan seβexi n yetagi:
 N mi n dundɛ na feene ma mumɛ,
 n na e saranma nɛn a defexin na yati!

⁷ N na e hakəne yatəma nɛn
 e nun e benbane hakəne!
 E to wusulanna gan saraxan na geyane fari
 e n naxələ yire matexine fari,
 n na e saranma nɛn e kəwali fonne ra a
 defexin na.
 N tan Alatala naxa na kiini.

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ige jaxumən na to manpa bogi tənsənna
 naxan yi,

muxune a falama nɛn, e naxa,
 ‘I nama a kala,
 bayo se fajina nde a yi!’
 N tan fan a ligama na kii nin n ma walikəne
 fe ra,
 alogo e birin nama halagi.

⁹ N mayixetəna nde raminima nɛn Yaxuba
 bənsənni,
 n yi n ma geyane findi Yuda bənsənna ndee
 gbeen na,
 n naxanye sugandixi,
 e yi findi ne kɛɛn na,
 n ma walikəne yi dəxə e yi.

¹⁰ Sarən yamanan yi findi xuruse rabaden
 na,
 Akori lanbanna yi findi jinge kurune
 saden na
 n ma yamaan xa naxan n fenma.”

¹¹ “Koni ɛ tan naxanye ɛ mɛma Alatala ra,
 ɛ jinan n ma geya sarijanxin xən,
 ɛ yi donseene rafala Gadi suxuren xa
 ɛ yi igelengenne rafe dələ basanxine ra
 Meni suxuren xa,

¹² n sayaan nan nagidima ɛ ma silanfanna
 ra.
 ɛ birin ɛ xinbi sinma nɛn,
 ɛ kəɛ raxaba,
 bayo n bata xinla ti,
 ɛ mi n yabi,
 n falan ti, ɛ mi ɛ tuli mati n na.
 Naxan jaxu Ala yete ra yi,

* **65:3:** Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

ε yi na liga,
naxan mi rafan n ma,
ε yi na sugandi.”

¹³ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “N ma walikene e degema nen,
koni kamena ε tan suxuma nen.
N ma walikene e minma nen,
koni min xonla ε tan suxuma nen.
N ma walikene sewama nen,
koni ε tan yarabima nen.

¹⁴ N ma walikene e xuini tema nen naxanni
e bɔɔnen sewaxin na,
koni ε tan, ε xuini tema nen sɔxɔlen nin,
ε bɔɔne kalaxin na,
ε gbelegbele nii rafɔreni.

¹⁵ E xinla findima nen danga ti seen na n ma
muxu sugandixine xa, e naxa,
‘Marigina Alatala xa i fan faxa alo ne!’
Koni n ma walikene tan xili gbete sɔtɔma
nen.

¹⁶ Naxan na duban ti yamanani,
na duban tima nen Ala nɔndin kanna xon
ma.
Naxan na a kɔlɔ yamanani,
na a kɔlɔma Ala nɔndin kanna nin,
bayo ninan tima nen tɔrɔ danguxine xon
ma,
e bama nen n yetagi.

¹⁷ Amasɔtɔ n kore xɔri nen n nun bɔxɔ xɔri
nenen dama nen,
ninan yi ti waxati danguxin xon,
miri mi fa tima a xon mumɛ!

¹⁸ Koni ε sewama nen han habadan,
ε lu naxanni na fe ra n naxan dama.
Bayo, n Yerusalen dama sewan nan xili yi
a muxune yi lu naxanni.

¹⁹ N Yerusalen findima nen sewan na n xa
n yi naxan n ma yamani.
Wuga xuiin nun gbelegbele xuiin mi fa
mema a yi sɔnɔn.

²⁰ A mi fa ligama menni
diin bari nen yi faxa,
a na xii dando ti,
hanma fonne mi e siimayaan defe,
bayo muxun naxan mi forixi e tagi,
na mi faxe nɛɛ kemɛn xanbi.
Yulubi kanna naxan ma siimayaan mi
danguma nɛɛ kemɛn na,
na yatema dangatɔɔn nan na.

²¹ E banxine tima nen,
e dɔxɔ e kui,
e sansine sima nen,

e yi e bogine don.

²² E mi fa banxine tima,
muxu gbete yi dɔxɔ e kui.
E mi fa sansine sima,
muxu gbete yi e bogin don,
bayo n ma muxune siimayaan luma nen
alo wudina,
n ma muxu sugandixine sewama nen e
wali xonne fe ra.

²³ E mi fa walima fuuni,
e mi fa diine barima,
gbalon yi e sɔtɔ,
bayo e findima yamaan nan na
Alatala barakan sama naxanye fe yi,
e tan nun e yixetene.

²⁴ Nayi, benun e xa n maxandi,
n bata e yabi,
e nema falan ti, n bata e xuiin name.

²⁵ Kankon nun yexee diina e degema nen e
bode xon,
yatan sexen donma nen alo ningenana,
burunburunna yi findi sajin balon na.
E mi fe naxi yo ligama,
kala yo mi fa tiye n ma geya sarijanxin yire
yo yi!”
Alatala naxa na kiini.

66

Ala batu ki kendena

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Kore xonna nan n ma manga gbeden na,
bɔxɔn yi findi n san tiden na.

ε nɔɛ banxin mundun tiye n xa,
n ma matabuden finde minen na?

² N tan nan seni itoe birin daxi,
e yi lu na.

Nayi, n na n yeen tima muxun sifani ito nan
na:

tɔrɔ muxun naxan niin sɔxɔlexi,
naxan xuruxurunma gaxuni n ma falan
bun.”

Alatalaa falan nan na ra.

³ Naxan na ningen ba saraxan na
na yatema nen alo muxu faxana,
naxan na yexeen ba saraxan na,
na luxi nen alo a baren nan faxama,
naxan na bogi se saraxan ba,
na luxi nen
alo a xɔsen wunla nan nalima n ma,
naxan na wusulanna gan,
na luxi nen
alo a suxuren nan kima,

na muxune birin biraxi e yete kirane nan
foxo ra,

e haramu feene yi rafan e ma.

⁴ N fan fe xodexen nan nagidima e ma.

N na e gaxu feen nafama nen e ma,

bayo n bata xinla ti,

muxu yo mi a ratin,

bayo n bata falan ti,

muxu yo mi a tuli mati n na.

Koni naxan naxaxu n ma,

e yi na liga,

naxan yo mi rafan n ma,

e yi na sugandi.

Ala a yamaan madendenma nen

⁵ E tuli mati Alatalaa falan na,

e tan naxanye xuruxurunma gaxuni a
falan bun ma.

A naxa, “E ngaxakedenne ito nan falaxi,

e raxaxu naxanye ma,

naxanye e mema e ra n xinla fe ra,

e naxa, ‘Alatala xa a binyen mayita,

nxu yi e sewan to!’

Koni e tan nan yagima.

⁶ Sonxo xuiin minima nen taani!

Gbelegbele xuiin yi mini Ala Batu Banxini!

Alatala nan a yaxune saranma e kewanle
ra.”

⁷ “Benun a kuiin xa keli a ra,

a bata diin xali,

benun a xa diin barin xolen kolon,

a bata a dii xemnen bari!

⁸ Nde bata na fe sifan me singen?

Nde bata na fe sifan to singen?

Yamanan tiye loxo kedenni ba?

Siyana nde noe sote loxo kedenni ba?

Anu, Siyon taan luxi nen

alo naxalan fudikanna,

a kuina a xolo foloxi nen tun,

a yi a yamaan bari!”

⁹ Alatala naxa,

“N tan dii bari waxatin nafe ba,

diin mi bari?

Xa n tan nan diin barin nagidixi,

n tonde na ma ba?”

E Ala naxa na kiini.

¹⁰ E naxan Yerusalen kaane xon,

a xa findi e sewa xunna ra,

a rafan e tan naxanye birin ma!

E naxan Yerusalen kaane xon han,

e tan naxanye birin sunuxi a fe ra.

¹¹ Amasoto, a luma nen alo e nga,

e yi a xijen min, a yi e madenden.

E lugoma nen,

e yi a fanna nun a binyen kolon.

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“N boje xunbenla rasigama Yerusalen ma

nen alo baana,

e nun siyane nafunla alo fufana.

E xijen minma nen, e yi banba,

e masugusugu xinbin fari,

¹³ alo muxuna nga a madendenma kii

naxan yi,

n fan e madendenma na kii nin.

E madendenma nen Yerusalen taani.”

¹⁴ E na toma nen,

e bojen yi lu sewaxi,

e mon yi sabati alo sexena.

Alatala a senben yitama nen a walikene ra,

a yi a xolon yita a yaxune ra.

¹⁵ Bayo Alatala fama teen nan na,

a yenge so wontorone luxi

alo wuluwunla,

alogo a fitinaxin xa a xolon nakamali

a konko xuiin yi rakamali tee dege gbeen na.

¹⁶ Alatala muxune birin makitima nen

teen nun silanfanna ra.

Alatala muxu faxaxine rawuyama ayi nen.

¹⁷ Naxanye e yitonma,

e yete rasarijan

alogo e xa siga kide nakone yi,

e biraxi e bode foxo ra,

siga nakoon tagini,

e tan naxanye xose subene nun sulumene

nun haramu seene donma,

ne birin halagima nen e bode xon.

Alatalaa falan nan na ra.

Ala siyane birin malanma nen

¹⁸ Ala naxa, “N na e kewanle nun e

miriyane kolon. Siyane nun xuine birin

malan waxatin bata a li. E fama nen,

e yi n ma binyen to. ¹⁹ N taxamasenna

sama nen e tagi: yamaan muxu donxen

naxanye luxi e nii ra, n na ndee rasigama

nen siyane ma, siga Tarasisi kaane nun

Pulone ma e nun Ludu kaane, xali woli

kendene. Ndee mon yi siga Tubali nun

Gireki yamanani e nun foxo ige tagi boxo

makuyene, naxanye mi n xinla fe mexi,

naxanye mi n ma binyen toxi, e yi n ma

binyena fe fala siyane tagi. ²⁰ E fama nen

ε ngaxakedenne birin na, keli siyane birin yi, e findi kiseene ra Alatala xa, e fa soone fari e nun wontorone nun wontoro xunna soxine kui e nun sofanle nun ɲəgəməne fari, fa n ma geya sariɲanxin fari Yerusalen yi. Alatala naxa na kiini. E fama e ra nən alo Isirayila kaane fama e bogi se saraxane ra Alatala Batu Banxini kii naxan yi goron sariɲanxine kui. ²¹ N mən e tan ndee find-ima nən saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune ra.” Alatala naxa na kiini.

²² “E xinla nun ε yixetene luma nən n yɛtagi alo kore xəri nənən nun bəxə xəri nənən luma n yɛtagi kii naxan yi, n fama naxanye dadeni.”

Alatalaa falan nan na ra
²³ “Nayi, kike nənε yo kike nənε,
 Matabu Ləxə yo Matabu Ləxə,
 adamadiine birin fama nən,
 e fa e xinbi sin n bun ma.”

Alatala naxa na kiini.

²⁴ “E na mini,
 e yi muxune binbine to,
 naxanye murutɛxi n xili ma.
 Kunla naxanye e donma,
 ne mi faxε mumε,
 tɛɛn naxan e ganma,
 na mi tuyε mumε!
 Adamadiine birin yi kabε e tərɔyaan ma.”

Yeremi **Nabi Yeremi Alaa Falan** **Naxan Sebε**

Nabi Yeremi keden peen nan tin Alaa fala xɔdεxεne raliyε yamaan ma a waxatini Yerusalen yi, hali muxune birin to keli a xili ma. Yeremi mɔn yi foningeyani waxatin naxan yi, Ala yi a findi a fala raliin na Yerusalen taani (Yeremi 1.4-9) fɔ jεε kεmε sennin jεε mɔxɔjεn nun sennin jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi, Yuda mangan Yosiyaa mangayaan waxatini. A lu nen na wanli jεε tonge naanin bun ma. Na waxatine yi lu sigε xɔdεxε.

Asiriya kaane nan senβε yi gbo na rabilinna siyane birin xa nun. Koni, Yeremi waxatini, e yi e gi fɔlɔ Babilɔn kaane senben bun. Yuda mangan Yosiyaa fan kata na nin, a yi Isirayila yamanan yire fonna ndee tongo yaxune bata yi denaxanye suxu yengeni nun. Koni jεε kεmε sennin jεε solomanaanin benun Marigi Yesu xa bari, Misiran mangan sofa ganla nde rasiga nen Asiriya yamanan malideni Babilɔn kaane yengedeni. Yosiyaa to wa ne yengε feni, e yi a faxes. (Taruxune Firinden 35.20-24) Misiran kaane yi Yosiyaa dii xεmεn xali, e yi Yehoyakimi findi mangan na a funfuni. (Taruxune Firinden 36.4-5) jεε kεmε suulun jεε tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilɔn kaane yi fa Yerusalen taan yengedeni, e yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, e siga e ra e nun e mangan Yoyakin, naxan yi baxi tideni a baba Yehoyakimi funfuni. (Mangane Firinden 24.10-12) E yi Sedeki findi Yuda mangan na. Manga kobi senβεtare kannna nan yi a ra. Dɔnxεn na, a yi a yetε lu muruteni Babilɔn kaane xili ma. (Taruxune Firinden 36.13) Na feen yi jaxu ayi. Babilɔn mangana ganla yi Yerusalen taan nabilin jεε keden benun e xa taan suxu yengeni, jεε kεmε suulun jεε tonge solomasεxε e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. E yi Manga Sedeki suxu, e yi Ala Batu Banxin gan, e siga yamaan muxu kεndεne ra e yii konyiyani. (Taruxune Firinden 36.17-21)

Babilɔn kaane yi Gedali dɔxɔ yamana

kanna ra, koni e keli xanbini mεnni, muxune yi a faxes. Yuda muxu mafutuxuluxine yi e gi, e sa dɔxɔ Misiran yamanani. Ne yi Nabi Yeremi xali e xɔn, a sa faxes mεnni.

Nabi Yeremi a kawandini, a yamaan nakolon nen a fɔ e xa xεtε Ala ma alogo e xa tanga gbalon ma. Yamaan yi lu e sε Misiran kaane fari alogo e xa e mali Babilɔn kaane yengedeni. Nabi Yeremi yi a fala, a e mi lan e xa na liga, fɔ e xa tin Babilɔn mangane nɔɔn nan ma e yulubin saranna ra. Na ma, e yi a fala a Yeremi bata sa yaxune fari, e yi a jaxankata. Anu, a yi a yamaan xanuxi han! A a dunuɔa yi gidin liga na fe firinna tɔrɔyaan kui, Ala xεraya xɔdεxεn naxan so a yii, e nun xanuntenyaan naxan yi a bɔjɛni lan a yama tɔrɔxin ma. Na nan a liga, a yi lu a mawugε Ala xa. Na feen sebεxi Yeremi 11.18 han 12.6 e nun 15.10-21 nun 17.14-18 nun 18.18-23 nun 20.7-18 kui.

Koni ba a yamaan halagi feen na a naxan toxi fε e tinxintareyana fe ra, a mɔn marakisina nde toma e yεε ra, naxan findixi layiri nenεn na naxan mɔn sa xidima e nun Ala tagi. (Yeremi 31) Marigi Yesu layiri nenεn nan ma fe falaxi nayi fayida jεε kεmε sennin benun a xa bari. Na feen sebεxi Heburune 8.8-12 kui.

Yeremi sora 2 han a mɔxɔjεn nun naaninden, nabina kawandine fεsεfεsεxi menne nin. Yeremi sora 25 fɔlɔn na, Yeremi a kawandine fala yisoxin sebεxi menna nin. Sora 26 han a tonge naanin nun suulundeni, ne Yeremi a taruxuna ndee sebεxi. Sora 46 han a tonge suulun nun kedendeni, ne kawandin nan bama lan siya xɔjεne ma. Sora tonge suulun nun firinden findixi taruxun nan na, lan Yerusalen suxu feen nun a kala feen ma.

Marigi Yesu misalixi kawandi ba tinxinxɔ jaxankataxin Yeremi nan ma. (Matiyu 16.14) Marigi Yesu nan a falaxi a Nabi Yeremi layiri nenεn naxan ma fe falaxi, a a tan nan na falan nakamalima, a yi na layiri nenεn xidi a yetε wunla xɔn. Na feen sebεxi Luka 22.20 nun Kɔrɛnti Singena 11.25 kui.

¹ Yeremi a falan ni ito ra, Xiliki a dii xεmεna, saraxaralina nde Anatɔti taani Bunyamin yamanani.

² Alatala falan ti nɛn a xa Yuda mangana Amɔn ma dii xɛmɛn Yosiyaa mangayaan ɲɛɛ fu nun saxandeni. ³ A mɔn yi falan ti a xa Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan waxatini han Yosiyaa dii xɛmɛn Sedeki a mangayaan ɲɛɛ fu nun kedenden kike suulundeni. Yerusalɛn kaane suxu waxatin nan yi na ra.

Nabi Yereimi xili fena Ala xɔn

⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

⁵ “Benun i nga xa fudikan i ra, n yi i kolon.

Benun a xa i bari,
n bata yi i sugandi,
n bata yi i findi nabiin na siyane xa.”

⁶ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina, Alatala! N mi fatan falan tiyɛ, bayo banxulan ɲɔrɛn nan n na.” ⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“I nama a fala,
‘Banxulan ɲɔrɛn nan n na’
bayo i sigama nɛn muxune birin ma,
n na i rasigama naxanye ma,
n na naxan yo fala i xa,
i yi na fala.

⁸ I nama gaxu e yɛɛ ra,
amasɔtɔ, n na i fɔxɔ ra,
n ni i xunbama nɛn.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ Na xanbi ra, Alatala yi a yiin sa n dɛɛn ma. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “N bata n ma falan sa i dɛ. ¹⁰ N bata i dɔxɔ siyane nun mangane xun na to, alogo i xa e fe kala, i e rabira, i e halagi, i e raxɔri, i mɔn yi e ti, i yi e xɔn bitin.”

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “Yereimi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N na Amandi wudi yiin nan toma.” * ¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “I bata a to ki fani, bayo n yengi n ma falan xɔn, n yi a rakamali.” ¹³ Alatala mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N tunden nan toma a raminɛ sogeteden kɔmɛnna binni.” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“Gbalon sa kelima kɔmɛnna binna nin, siga yamanan birin yi.

¹⁵ Bayo n fama nɛn kɔmɛnna binna yamanane birin maxilideni,

e yi fa,
e birin yi fa e manga gbɛdɛne dɔxɔ
Yerusalɛn so dɛɛne ra,
taan makantan yinne nun Yuda taane
birin xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ A mɔn yi a fala, a naxa,

“N na e makitima nɛn,
lan e fe ɲaxine birin ma,
bayo e bata n nabɛɲin,
e yi wusulanna gan ala gbɛtɛne xa,
e yi e xinbi sin e ala rafalaxine bun.

¹⁷ I tan xa keli, i tagi xidi,
n yamarin naxanye birin soxi i yii,
i yi ne birin nali e ma.

I nama gaxu e yɛɛ ra,
alogo n nama i ragaxu e yɛɛ ra.

¹⁸ Fɔlɔ to ma,
n bata i dɔxɔ yamanan birin xun na
alo taa makantanxina,
alo wure sɛnbɛtɛnna,
alo yinna sula daxina,

Yuda mangane nun a kuntigine nun saraxaraline nun yamanan muxune birin xili ma.

¹⁹ E i yɛngɛma nɛn, koni e mi i nɔma,
bayo n ni i fɔxɔ ra, n yi i kantan,”
Alatalaa falan nan na ra.

2

Isirayila yamana fe ɲaxina

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

² “Sa falani ito ti Yerusalɛn kaane xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata n miri ɛ ma ɛ yi kii naxan yi ɛ foningeyaan xanun-tenyani.

N yi rafan ɛ ma alo ɲaxalandi futuxina.
ɛ yi bira n fɔxɔ ra tonbonni,
ɛ yi n fɔxɔ ra bɔxɔ xareni.

³ Isirayila kaane yi rasariɲanxi Alatala xa.
E yi findixi a se bogi singen nan na,
naxan yo na yi e don,
na feen yi saran e ra,
gbalon yi godo na kanna ma.’ ”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴ ɛ tuli mati Alatalaa falan na,
Yaxuba yixɛtɛne,

ɛ tan, Isirayila yamaan denbayane birin!

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

* **1:11:** Amandi wudin xinla bunna nɛɛn fa fala “I yengi dɔxɔ a xɔn.”

“E benbane tinxintareyaan mundun toxi n
yi,

naxan a ligaxi

e yi makuya n na?

E biraxi suxure fufafune fɔxɔ ra,

e yetεen yi findi fufafune ra.

⁶ E mi a fala, e naxa,

‘Alatala minen?’

A bata nxu ramini Misiran yi,

a fa nxu ra tonbonni,

bɔxɔ xaren folon gbo denaxan yi,

naxan luma tuletareyaan nun dimi gbeeni,

muxu yo mi danguma denaxan yi,

muxu yo mi dɔxi denaxan yi.’

⁷ N bata fa ε ra yamana fajini

alogo ε xa wudi bogi fajine don.

Koni, ε bata fa,

ε fa n ma yamanan naxɔsi

ε yi n keen findi se xɔsixin na.

⁸ Saraxaraline mi a fala,

e naxa, ‘Alatala minen?’

Sariya kanne fan mi n kolon,

kuntigine murutεxi n xili ma,

nabine yi lu Baali a fe fale,

e biraxi suxure fufafune fɔxɔ ra.

⁹ Nanara, n mɔn ε makitima nen,

n yi ε mamandenne makiti.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa,

“E siga fɔxɔ ige tagi bɔxɔn Sipiri yi,

ε sa a mato!

ε xεrane rasiga Kedari bɔnsɔnna ya-
manani,

e xa sa na rakɔrɔsi ki fajini,

ε a mato xa na fe sifan ligama na!

¹¹ Yamana nde a alane masaraxi ba?

Hali e to mi findixi ala kɛndene ra.

Koni, n ma yamaan tan bata a binyen
masara

suxure fufafune ra.

¹² Kore xɔnna xa sunu

lan na ma,

a xa kutun, a yi xara.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹³ A mɔn yi a fala, a naxa,

“N ma yamaan bata yulubi firin tongo.

E bata e mε n na,

n tan naxan findixi siimaya ige tigin na,

e yi sa e gbee ige ramaradene rafala,
naxanye yibɔxi, e minima.

¹⁴ Isirayila kaane bata findi konyine ra iki
ba?

Hanma e barixi konyiyaan nin ba?

Nanfera e findixi se tongo daxine ra?

¹⁵ Yatane kelima e xili ma,

e wurundunma e xili ma,

e yi e bɔxɔn naxɔri,

muxu mi fa e taa ganxine yi sɔnɔn.

¹⁶ Hali Nofi kaane nun Tapanese kaane
nɔɔn sɔtɔma ε xun na.

¹⁷ Na birin mi ligaxi ε ra naxi ba,

bayo ε bata ε mε Alatala ra, ε Ala,

a yi ε tima kira fajin xɔn ma waxatin naxan
yεte yi?

¹⁸ E fa sigan nanfera Misiran yi iki?

E sigama Nila baa igen nan mindeyi?

E sigan nanfera Asiriya yi?

E sigama Efirati baa igen nan mindeyi ba?

¹⁹ E saren xa fi ε fe naxin na,

ε yanfantenyaan yi xεte ε ma.

ε a mato!

ε yi a kolon a fe naxin na ra,

naxan xɔlɔ ε ra.

ε bata ε mε Alatala ra, ε Ala,

gaxu yo mi lu ε yi n tan yεε ra.”

Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan
nan na ra.

²⁰ A mɔn yi a fala, a naxa,

“To mi na ra,

ε murutεxi n xili ma,

ε yi en tagin kala,

ε yi a fala, ε naxa,

‘Nxu bata mini konyiyani!’

ε yi suxurene batu geya matexine birin
fari,

e nun wudi gbeene birin bun!

Na luxi nen

alo yalunyana Ala yεε ra yi.*

²¹ N bata yi ε rasabati

alo manpa bili fajin naxan kɛnde.

Nanfera ε masaraxi,

ε findi manpa bili kalaxin na?

²² Hali ε ε maxa libin na,

ε yi ε maxa safun wuyaxi ra,

ε hakene luma nen n yεtagi.”

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

* **2:20:** Suxure batun luxi alo yalunyana bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xεmena a naxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba Ala ra, e bata a yanfa nayi alo naxanla na a xεmen yanfa yalunyaan xɔn.

23 A mən yi a fala, a naxa,
 “Nanfera ε a falama, ε naxa,
 ‘N mi xəsixi, n mi Baali batuxi?’
 Ε funfune mato lanbanni,
 ε xa a kolon ε naxan nabaxi,
 alo ɲəgəmən naxan a masiga tima na xun
 xən.

24 Ε luxi nən alo burunna sofali gilən
 naxan darixi tonbonna ra naxan sigama
 alogo e nun a xəmene xa sa kafu.

Nde nəε a raxεε?
 Naxanye birin a fenma,
 ne nama e yeε yixadan,
 bayo e a toma nən a waxatini.

25 Ε a liga ε yeren ma,
 alogo ε nama xadan,
 ε san yigenla yi lu,
 min xənla yi ε suxu!
 Koni ε yi a fala,
 ε naxa, ‘A mi lanɲε!
 Bayo ala xəɲεne rafan nxu ma,
 nxu waxi bira feni e fəxə ra.’

26 Isirayila yamaan yagixi,
 alo muɲaden na suxu a yagi,
 e nun e mangane nun e kuntigine
 nun e saraxaraline nun e nabine,
 27 e tan naxanye a falama wudin ma,
 e naxa, ‘Nxu fafe nan i ra!’
 E a fala gəmən xa, e naxa,
 ‘I tan nan nxu barixi!’
 E bata e xun xanbi so n yi,
 e mi e yeε tagin tixi n xa,
 koni, e nεma tərənɪ,
 e naxa, ‘Keli, i nxu mali!’

28 Nayi, ε alane minən,
 ε naxanye rafalaxi ε yeε xa?
 E xa keli,
 xa e nəε ε rakisε ε tərə waxatini!
 Yuda kaane, ε gbee alane wuya
 alo ε taane.

29 Nanfera ε ε mawugama n fari?
 Ε birin bata murute n xili ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.

30 A mən yi a fala, a naxa,
 “N bata ε diine ratərən fuuni,
 e mi tinxi xure,
 ε yeεna silanfanna bata nabine faxes,†
 alo yatan naxan halagin tima.

31 Ε tan, iki muxune,
 ε Alatalaa falan yatε!
 N findi nən tonbonna ra Isirayila xa ba
 hanma dimi yamanana?

Nanfera n ma yamana a falama,
 e naxa, ‘Nxu bata xərɔya,
 nxu mi waxi xεε feni i ma’?

32 Sungutunna ɲinanɲε a tunla sone ma ba?
 Naxalandin ɲinanɲε a futu dugi tagi xidin
 ma ba?

Anu, n ma yamaan bata ɲinan n xən
 xabu waxati xunkuye.

33 Ε fatan sigε ε yangane fendeni!‡
 Hali ɲaxanla naxan ɲaxu e birin xa,
 ε mən nəε na xaranɲε nən yanfantenyaan
 ma.

34 Səntare yiigelitəne niin wunla bata sa ε
 dugi lenbene ma,

ε naxanye faxaxi
 alo ε e lixi ε banxin dεen kalε.
 Koni hali na birin,

35 ε naxa,
 ‘Səntaren nan nxu tan na!
 A xa ba xələxi nxu ma.’

Bayo, ε bata a fala
 a ε mi yulubi ligaxi,
 n na ε kitima nən.

36 Nanfera ε kiraan masarama xulən?
 Ε yagima nən Misiran kaane yeε ra,
 alo ε yagixi Asiriya kaane yeε ra kii naxan
 yi.

37 Ε minima nən menna fan yi,
 ε yiine saxi ε xun ma yagini
 bayo naxanye ε malima,
 Alatala a mεma nən ne ra,
 ε mi nən sətəma e xən.”

3

*Isirayilaa suxure batu feen luxi nən alo
 yalunyana*

1 Ala yi a fala, a naxa,
 “Xa muxuna nde a mε a ɲaxanla ra,
 na ɲaxanla yi sa dəxə xεmε gbete xən,
 na xəmən mən na ɲaxanla fenɲε ba?
 Na mi finde fe xəsixin na yamanani ba?
 Ε tan bata suxure wuyaxi batu,
 naxanye luxi n yeε ra yi
 alo ε yangane,
 ε tan mən nəε xεε n tan ma ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.

† 2:30: Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana. ‡ 2:33: ɲaxanla a xəmən yanfama a yangane xən kii naxan yi,
 Isirayila kaane fan bata Ala yanfa e suxurene xən na kiini.

2 A mən yi a fala, a naxa,
 “E yeen ti geyane ra,
 yiren mundun na
 ε mi ala gbete ne batuxi denaxan yi?
 E yi doxi nen kira xunne ma
 alo naxanla naxan a yangane legedenma,
 alo sigatine tonbonni.
 E bata yamanan naxosi
 ε fe naxine nun ε yalunya suxurene xən.
 3 Nayi, n mi tinxi tulen yi fa,
 neman tulen mi faxi.
 Koni, ε yetagin luxi alo yalundena,
 ε tondima ε tiye ε yagi feen na.
 4 Iki, ε n xili,
 ε naxa, ‘N fafe!
 I tan nan yi nxu xoyin na
 nxu dii nore waxatini!
 5 I luma xoloxi nxu ma
 han waxatin mundun yi?
 I luyε xoloxi ba han habadan?’
 E yi na nan falama,
 koni, ε mən yi fe naxin sifan birin ligama.”

Isirayilaa tinxintareyaan nun Yudaa yanfantenyana

6 Alatala yi a fala n xa Manga Yosiyaa waxatini, a naxa, “I bata a to Isirayila kaane naxan ligaxi? E bata siga geyane birin fari e nun wudi gbeene birin bun, e sa kidene batu menne yi alo yalunden naxan yanga wuyaxin suxi. 7 N yi laxi a ra nun, e yelin xanbini feni ito birin lige, e xun xetema nen n ma. Koni, e mi e xun xetexi. Na ma, Isirayila magilen Yuda yanfantenna fan yi na to. 8 Hali n to n mexi Isirayila ra a yalunyane fe ra, n yi e rame futu kala kedin so e yii, koni Yuda yanfantenna mi gaxuxi. Yuda kaane fan siga nen e sa suxurene batu alo yalunya. 9 E yalunya kunfa gbeeni, Isirayila kaane bata yamanan naxosi, e yi yalunyaan liga e to e suxure gemε daxine nun e suxure wudi daxine batu. 10 Koni hali na birin, Yuda kaane mi e xun xetexi n ma e bojen birin na, e yi wulen nan falama,” Alatalaa falan nan na ra.

11 Alatala mən yi a fala n xa, a naxa, “Isirayilaa tinxintareyani, a tinxin dangu Yudaa yanfantenna xa. 12 Siga, i sa falani itoe ti sogeteden komenna ma, i naxa,

‘Alatalaa falan ni ito ra.
 Isirayila tinxintarena,
 ε xun xete!
 N mi fa naxuma ε ra sənən,
 bayo n tinxin,
 n mi luma xoloxi habadan.
 Alatalaa falan nan na ra.
 13 E ti ε hakene ra tun,
 bayo ε murutexi Alatala nan xili ma, ε Ala.
 E yi ala xoyene batu wudi gbeene birin bun,
 ε mi ε tuli mati n na.’ ”
 Alatalaa falan nan na ra.

14 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Dii murutexine, ε xete n ma, bayo n tan nan ε kanna ra. N muxu keden sugandima nen taana nde yi, n yi muxu firin sugandi denbayana nde yi, n siga ε ra Siyon taani. 15 N yi yeeratine so ε yii naxanye bojen luxi alo n bojena, e yi lu ε xun na xaxili-mayaan nun fe kolonni.” 16 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “E na wuya ayi waxatin naxan yi yamanani, Alatalaa Layiri Kankirana* fe mi fa falama na waxatini, muxune mi fa e mirima na ma sənən. A fe mi fa falama, a fe mi fa kolonma nayi, gbete ye mi rafalama. 17 Na waxatini, a falama nen Yerusalen taan ma, a Alatalaa manga gbeden. Siyane birin fama nen a ma Alatala xinli Yerusalen yi. Nayi, e mi fa birama e boje yi fe naxine foxo ra sənən e tengbesenyani.”

18 “Na boxone yi, Yuda muxune nun Isirayila yamaan sigan tima nen e bode xən. E birin mən yi fa sa keli sogeteden komenna yamanani, e fa yamanani n denaxan so e benbane yii e keen na.”

Yamaan xete fena

19 Ala mən yi a fala,
 a naxa, “N mirixi a ma a
 n xa ε yate n ma diine ra,
 n yi boxo fərin fi ε ma,
 denaxan fan dangu siyane birin keen na.
 N yi laxi a ra
 a ε n xilima nen fafe,
 ε mi fa ε xun xanbi soma n yi.
 20 Anu, ε bata n yanfa,
 ε tan Isirayila yamana
 alo naxalan yalunxina a xemen yanfama
 kii naxan yi!”
 Alatalaa falan nan na ra.

* 3:16: 3.16Layiri Kankirana fe mən sebexi Xorəyaan 25.10-22 kui.

21 Ala mən yi a fala, a naxa,
 “Xuina nde minima geyane fari,
 Isirayila kaane mayandi xuine.
 E wugama bayo e bata kiraan bejin,
 e bata jinan Alatala xən, e Ala.

22 Muxu murutexine,
 ε xun xεte,
 n na ε furene dandanma nən.”

Muxune yi a yabi, e naxa,
 “Nxu tan ni i ra, nxu bata fa i ma,
 bayo i tan nan Alatala ra, nxə Ala.

23 Nəndin na a ra,
 xuiin naxanye minima geyane ma kidene
 yi,

wulen nan ne ra.

Nəndin na a ra,
 Isirayila marakisin sətəma Alatala nan yii,
 nxə Ala.

24 Yagin bata nxu benbane wanla kala
 xabu nxu dii jərə waxatini,
 e nun e xuruse xunxurine nun e jingene
 nun e dii xəmene nun e dii təmene.

25 Nxə yagin nan findixi nxu sa seen na,
 nxə marafəyaan yi findi nxə bitinganna ra,
 bayo nxu bata yulubin sətə Alatala ra, nxə
 Ala,
 nxu nun nxu benbane,
 keli nxu dii jərə waxatin ma han to,
 nxu mi nxu tuli mati Alatala xuiin na, nxə
 Alaa.”

4

1 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Isirayila kaane,
 xa ε xun xεte n ma,
 xa ε xεte n ma,

xa ε ε suxurene ba n yεtagi,
 xa ε ba sigε na xun xən,

2 xa ε kələ n tan habadan Alatala yi,
 jəndin nun kiti kənden nun tinxinni,
 nayi, siyane duban sətəma nən n tan Ala ra,
 e yi e kanba n yi.”

3 Amasətə Alatala ito nan falaxi Yuda
 bənsənna muxune nun Yerusalən kaane
 xa, a naxa,
 “E xe nənene sege,
 ε nama sansiin si janle tagi.

4 E kafiri bəjəne xa sarijan
 alo dənkeləyataren na tubi Alatala ma,
 a banxulan,
 ε tan Yuda bənsənna muxune nun
 Yerusalən kaane,

ε tubi
 alogo n ma xələn nama godo ε ma
 ε kəwali jaxine fe ra
 alo tən naxan halagin tima
 naxan mi nəe ratuyε.”

Yaxune fama

5 “E falani ito rali Yuda yamanani,
 ε yi a rawanga Yerusalən taani,
 ε naxa, ‘E xətaan fe yamanan birin yi!’

E a fala ε xuini texin na,
 ε naxa, ‘E malan, en na en gi,
 sa so taa makantanxine yi!’

6 E yengen taxamasenni te Siyon kaane xa!
 E gi, ε nama ε ti de!

Bayo n gbalon nun halagi gbeen nafama
 nən
 sa keli sogeteden kəmənna ma.”

7 Yatan bata mini a yinla ra!

Muxun naxan yamananane halagima,
 na bata kiraan suxu.

A bata mini a konni,
 a xa fa ε yamanan kala,
 a ε taane raxəri,
 muxu yo mi fa lu e yi.

8 Nanara, ε kasa bənbeli dugine so sununi,
 ε wuga, ε gbelegbele,
 bayo en mi tangama Alatalaa xələ gbeen
 ma.

9 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Na ləxəni,
 mangan nun kuntigine tunnaxələma e ma
 nən,
 saraxaraline yi yigitεge.
 Nabine yi kabε.”

10 Nayi, n yi a fala, n naxa,
 “Ee! Marigina, Alatala!

I bata yamani ito nun Yerusalən kaane
 mayenden,

i to a fala, i naxa,
 ‘E bəje xunbenla sətəma nən!’

Anu, silanfanna yitənxi
 nxu kəe raxaba xinla ma.”

11 Na waxatini, Ala a falama nən yamani
 ito nun Yerusalən kaane xa, a naxa,
 “Foye wolonna fama n ma yamaan ma
 keli geyane ma tonbonni,
 a mi fama se fintandeni,
 a mi se yəbama.

12 Foye gbeen nan a ra
 naxan sa kelixi mənni n ma yamarin bun.

Iki, n tan nan kitin sama n ma yamaan xili ma.”

13 Yamaan naxa, “A mato!
Yaxune nan itoe ra,
e tema alo kundana!
E yengε so wontorone fama
alo wuluwunla.
E soone xulun singbinna xa.

Gbalona en xa,
bayo en naxarimatɔɔn ni i ra!”

14 Ala naxa, “Yerusalɛn kaane,
ε fe naxin ba ε bɔɲɛni,
alogo ε xa kisi!

ε miriya naxine ramarama ε yi
han waxatin mundun?

15 Bayo, falana nde fama
sa keli fɔ Dan yamanani,
a halagin nan ma fe ralima
sa keli Efirami geyane fari.

16 ε siyane rakolon ito ma,
ε a fala Yerusalɛn kaane xa, ε naxa,
Sofa ganla fama sa keli yire makuyeni,
e xa fa fu taane ma.

E yengε so sɔnxɔni tema Yuda taane xili ma.

17 E Yerusalɛn taan nabilinma nɛn yengɛni
alo xε kantanne,
bayo a bata murutε n xili ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

18 ε sigati kiin nun ε kewanle saren nan na
ra.

ε fe xɔlɛn ni ito ra,
a xɔlɔ mumε!

A soma nɛn fɔ ε bɔɲɛni.

*Yereṃi a kuisanna lan gbalɔ famatɔɔn
ma*

19 N kuisanxi! N kuisanxi!
N kutunma tɔɔyaan ma.

Kɔntɔfinla bata n bɔɲɛni li.

N bɔɲɛn dinma,

n mi nɔε n dundε!

Bayo n bata xɔtaan fe xuiin mε,
e nun yengε so sɔnxɔ xuine.

20 Fitina fena nde nεma raliyε,
gbetε sa fama,

bayo halagin bata so yamanan birin yi.

N ma bubune birin bata kala,

e nun n ma banxine birin sanɲa ma ke-
denni.

21 N yengɛn taxamasenna toma singanxi

han waxatin mundun yi?

N xɔta xuiin mεma

han waxatin mundun yi?

22 Ala naxa,

“Xaxilitarene nan n ma yamaan na,
e mi n kolon.

Dii kɔmɔne nan e ra,

xaxili yo mi e ma.

E fatan fe naxin nan tun ligε,

e mi a kolon fe fajin nabama kii naxan yi.”

23 “N to n yεɛn ti bɔxɔ xɔnna ra,

a yitɔntareyaan nun a yigenla yi lu.

N to n yεɛn ti kore xɔnna ra,

kɛnɛnna yi nɔn a yi.

24 N to n yεɛn ti geyane ra,

e yi xuruxurun

yire matexine birin yi yimaxa.

25 N to n yεɛn ti e ra,

muxu yo mi fa lu na,

xɔline birin yi e gi.

26 N to n yεɛn ti yamana sabatixin na,

a yi findi tonbonna ra,

a taane birin kalaxin yi lu

n tan Alatala fitinaxin yεε ra

n ma xɔlɔna fe ra.”

27 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Yamanan birin kalama nɛn,

koni n mi ε raxɔrima.

28 Na ma, bɔxɔ xɔnna sunuma nɛn,

kore xɔnna fan yi yifɔɔ,

bayo n na a fala nɛn,

n mi fa nimisama.

N bata a feen nagidi,

n mi fa xetεma a fɔxɔ ra.”

Yerusalɛn luma nɛn halagin bun

29 Taan muxune birin e gima nɛn
soo ragine nun xalimakuli wonle fa xuiin
bun,

muxuna ndee yi sa e luxun nansanne yi,

ndee yi so gεmε gbeene longonna ra,

taan nabɛɲinxin yi lu a yetε ma.

Muxu yo mi fa luma a yi.

30 ε tan naxan ma taa kalaxi,

ε fa nanse ligama?

ε fa dugi mamiloxine ragodε ε ma ba,

ε yi xεma maxidi seene so,

ε ε yetagine yitɔn?

Siyaan naxanye yi ε rakunfama

alo ε yangane,

ε mi fa rafan ne ma!

E waxi ε faxa feni.

31 Bayo, n gbelegbele xuina nde mεma
alo naxanla nεma dii barini,

e nun kutun xuina
alo jaxanla nɛma a dii singen barɛ.
Siyon kaane nan xui ne ra,
e kutunma,
e yiine yibandunma,
e yi a fala, e naxa,
“Gbalona nxu xa!
Muxu faxane nxu niin bamatɔɔn ni i ra.”

5

Mayifuna Yerusalɛn yi

1 “Siga Yerusalɛn kirane xɔn,
i a rakɔrɔsi ki faji,
i a feene fɛsɛfɛsɛ.
I a yirene birin yito.
Xa i muxu keden peen to
naxan tinxinna nun jɔndin fɔxɔ ra,
n dijama nɛn Yerusalɛn kaane ma na yi.
2 Hali e na a fala, e naxa,
‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi!’
e kɔlɔma wulen nan fari.”
3 Alatala, i mi lannaya muxun xan fenma
ba?
I bata e jaxankata,
koni e mi fe kolonxi ayi,
i wa nɛn e raxɔri feni,
koni e mi xurun sɔtɔxi na yi.
E ye xɔdɔxɔ alo fanyena,
e tondi e xun xɛtɛ i ma.
4 N yi n miri, n naxa,
“Yiigelitɔne nan ne ra,
e feene ligama xaxilitareyaan nin,
bayo e mi Alatalaa kiraan
nun e Alaa kiti saxine kolon.
5 N sigama nɛn yeeratine fɛma,
n sa falan ti ne xa.
E tan Alatalaa kiraan kolon,
e nun Alaa kiti saxine.”
Koni, a li,
e tan fan birin bata murutɛ Ala ma,
e tondi xurɛ a bun.
6 Nanara, yatan minima fɔtɔnni,
a fu e ma.
Kankon kelima burunna ra,
a yi e yibɔ.
Narin dɔxɔma e yeɛ ra e taane dɛxɔn,
alogo naxan yo na mini,
a yi na yibɔ a dungi dungin na.
Bayo, muxuni itoe Ala matandin bata gbo
ayi,
e yanfantenyaan bata radangu ayi.

7 Ala yi a fala, a naxa,

“N dijama ɛ ma di nayi?
Ɛ diine bata e mɛ n na,
e yi e kɔlɔ alane yi
naxanye mi ala yo ra.
N tan nan yi e balon soma e yii,
koni e yi yalunyaan naba,
e birin yi e gi
siga yalundene banxine yi.
8 E luxi nɛn alo soo xɛmɛ kɛndɛna,
a nɛma wugɛ a gilɛɛn fɔxɔ ra,
birin a lanfana jaxanla fɔxɔ ra.
9 N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?
N mi n gbeen jɔxɛ na yama sifan na ba?”
Alatalaa falan nan na ra.
10 “Ɛ te e nakɔ sansanne ra,
ɛ yi e rabira,
koni ɛ nama e raxɔri!
Ɛ wudi yiine ba e binle ma,
bayo Alatala gbee mi fa e ra.
11 Bayo, Yuda yamaan nun Isirayila ya-
maan bata n yanfa mumɛ!”
Alatalaa falan nan na ra.
12 E bata e mɛ Alatala ra,
e yi a fala, e naxa,
“A mi na!
Tɔrɔn mi fa fama en ma sɔnɔn,
En mi fa yɛngɛn toma,
en mi kamɛma.
13 Foyen nan tun nabine ra,
Ala mi falan tima e xɔn.
Nayi, e naxan falama,
na xa e tan nan sɔtɔ.”
14 Nanara, Alatala,
Ala sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “Bayo ɛ bata na falan ti,
n bata n ma falan sa i tan Yereimi dɛ,
falan naxan luxi alo tɛɛna,
yamani ito findima yegen nan na,
na tɛɛn naxan ganma.”
15 Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Ɛ tan Isirayila yamana,
n siyana nde rafama nɛn ɛ xili ma
sa keli yire makuyeni,
siya barakaxin nan a ra,
naxan na yi xabu waxati xunkuye,
ɛ mi naxan xui mɛma,
ɛ mi naxan ma falan yeɛ toma.
16 E xalimakunle faxan tima han!
E muxune birin findixi sofa wɛkilɛxine nan
na.

17 E fama ε se xabaxine nun ε donseene
birin naxɔrideni nɛn,
e nun ε dii xɛmɛne nun ε dii tɛmɛne,
e nun ε xuruse xunxurine nun a xungbene,
e nun ε manpa binle* nun ε xɔdɛ binle.
E yi ε taa makantanxine kala yɛngɛni
ε yigi saxi taan naxanye yi.”

18 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Koni
hali na waxatini, n mi ε raxɔrima fefe.
19 Nayi, muxune na maxɔdinna ti, e naxa,
‘Nanfera, Alatala, en ma Ala ito birin lig-
ama en na?’ I tan Yeremi yi e yabi, i naxa,
‘Bayo ε bata ε mɛ a ra. E yi ala xɔɲɛne batu
ε yamanani. Nayi, ε sa walima nɛn xɔɲɛne
xa yamana gbɛtɛni dɛnaxan mi findixi ε
konna ra.’ ”

Yamana murutɛna fe

20 “E ito fala Yaxuba bɔnsɔnna muxune xa,
ε a fala Yuda yamanani, ε naxa,

21 E tuli mati ito ra,
ε tan yama xaxilitaren miritarena!
E yɛɛne na,
koni ε mi sese toma!
E tunle na,
koni ε mi sese mɛma!

22 Alatalaa falan ni ito ra.
E mi gaxuma n yɛɛ ra ba?
E mi xuruxurunɲɛ gaxuni n yɛtagi ba?
N tan nan baan ɲɛmɛnsinna findixi fɔxɔ
igen danna ra,
a mi nɔɛ naxan yigidɛ habadan.

A walanne tema,
koni e mi a nɔɛ,
e xuxu xuiin minima,
koni e mi danguma a ra.

23 Koni yamani ito muxune tengbesen,
e murutɛxi e bɔɲɛni,
e xun xanbi so, e siga.

24 E mi e mirima, e naxa,
‘En xa gaxu Alatala yɛɛ ra,
en ma Ala,
naxan tulen nafama a waxatini,
tule singen nun tule dɔnxɛna,
naxan se xaba waxatine ragidixi en xa.’

25 E hakɛne nan ne baxi e kiini.
E yulubine yi ε munanfanna kala.

26 Bayo muxu ɲaxine n ma yamaan yɛ,
alo xɔli suxun naxanye xɔline mamɛlɛnma,
e lutine ratima muxune yɛɛ ra.

27 E banxine rafexi muxune se kansunxine
ra
alo xɔli suxun xɔli sa seen nafema kii
naxan yi.

E findixi sɛnbɛmane nun nafulu kanne ra
na kii nin.

28 E fatin bata fanɲɛ ayi,
e tuyanxi.

Dan yo mi e fe ɲaxine ma.

E mi kiridine xun mafalama kitini.
E nafunla sɔtɔma tun!

E mi tɔrɔ muxune xun mayɛngɛ kitine
bolonma.

29 N mi lan

n xa e saran na fe sifane ra ba?

N mi n gbeen ɲɔxɛ na yama sifan na ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

30 “Fe ɲaxin bata so yamanani
naxan magaxu mumɛ!

31 Nabine wule nabiya falane nan tima.
Saraxaraline nɔyaan ligama e yɛtɛ sɛnbɛn
nan xɔn.

Anu, a rafan n ma yamaan ma na kiini.

Koni a rapanna na a li,
ε nanse ligama nayi?”

6

Gbalon Yerusalɛn xili ma

1 Bunyamin bɔnsɔnna muxune, ε gi!

E keli Yerusalɛn yi!

E xɔtaan fe Tekowa taani!

E yɛngɛn taxamasenni te Beti-Hakeremi
taani!

Bayo, gbalɔ gbeen fama
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,
halagi magaxuxin na a ra.

2 Siyon taan naxan tofan,
a rayabu,

n na raxɔrima nɛn!

3 Sofa ganla fama a ma nɛn
alo xuruse rabane nun e xuruseene,
e yi e bubune ti a rabilinni,
e birin yi lu e konna kantanɲɛ.

4 E yi a fala, e naxa,

“E keli, ε a yɛngɛ feni tɔn!

E keli, en na a yɛngɛ yanyin nan na!

Anu, sogen bata godɔ fɔlɔ.

Ninbanna bata a li,

nininne bata siga fɔlɔ iki.

5 Nanara, ε keli,

en na a yɛngɛ kɔɛɛn na.

* 5:17: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

En sa a banxi fajine kala.”

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E wudine sege,
ε gbingbinne rate

Yerusalen taan makantan yinna xon.*
Taani ito lan a kewanle yi saran a ra,
bayo muxu jaxankatanxine bata gbo ayi
taani.

⁷ Fe jaxine minima taani ito yi
alo igen minima xoninna ra kii naxan yi.
Fala yo mi mema a yi
fo gballo feene nun halagi feene.
N na a taron nun a furene nan tun toma n
yetagi.

⁸ Yerusalen kaane,
ε a liga ε yeren ma,
alogo n nama n masiga ε ra,
n yi ε konna findi baxo rabejinxin na,
muxe mi nae daxε denaxan yi.”

Yamaan naxan mi a tuli matiye

⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa,
“E Isirayila yamaan muxu donxene tongo
ma nen
alo manpa bogi tonsonne na makentun.
E man xa dangu ndee suxe
alo se bogi malanne na xete nakoon yirena
nde ma.”

¹⁰ N falan tima nde xa?
N na ndee rakolonma
alogo e xa e tuli mati n na?
Denkeleyatare tunle nan e ma,
e mi nae falan me.
Alatalaa falan luxi nen e xa
alo konbina,
e mi e rafan fe yo toma a yi.

¹¹ Koni n tan boren bata rafe Alatalaa xolon
na,
n mi fa nae a ramare.

Ala naxa,
“N ma xolon xuya diine ma kiraan xon,
e nun foningen naxanye malanxi na yi.
Xemene nun jaxanle birin suxuma nen e
bode xon,
e nun fonne nun muxu kabokaboxine.

¹² E banxine yi findi muxu gbeteeye gbeene
ra,
e nun e xene nun e jaxanle,

n na keli yamanan muxune xili ma wax-
atin naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra.
¹³ “Bayo keli muxudin ma

han muxu gbeene,
e birin kunfaxi e tonon nan xon.
Keli nabiin ma han saraxaralina,
e birin wulen falama.

¹⁴ E mi n ma yamana furen dandanma e
sobe ra.

E luma a fale nen, e naxa,
‘Bore xunbenla! Bore xunbenla!’
Koni, bore xunbeli mi na.

¹⁵ E yi lanma nen e yagi e xosi feene ra,
koni, e mi yagima hali!

E mi yagin yeteen kolon!
Nanara, naxanye faxama,
e nun ne nan faxama.
N na e kewanle saranma e ra nen,
e yi bira baxoni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “E ti kirane xon,
ε yi e mato.

E maxodinna ti lan singe ra kirane fe ma,
ε naxa, ‘Kira fajin minen?’

E yi siga na xon.
E matabuden sotoma nen na yi ε niin xa.

Koni ε yi a fala, ε naxa,
‘Nxu mi sigama na kiraan xon.’

¹⁷ N bata ε xun makantan muxune ti,
n naxa, ‘E tuli mati xotaan xuiin na de!’

Koni, ε yi n yabi, ε naxa,
‘Nxu mi nxu tuli matima!’

¹⁸ Nanara, ε tan siyaan bonne,
ε tuli mati!

E birin xa a kolon
feen naxan danguma e konni.

¹⁹ Dunupa muxune, ε tuli mati!

N tan nan gbalon nafama yamani ito xili
ma,

naxan findixi e miriyane saranna ra.
Bayo e mi e tuli matixi n ma falane ra,
e yi e me n ma sariyan fan na.

²⁰ N hayun mundun wusulanna ma
naxan kelixi Saba yamanani?

Hanma se xiri jaxumen naxan kelixi yire
makuyeni?

E saraxa gan daxine mi n kenexi,
ε saraxane mi rafan n ma.”

* **6:6:** Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi gbingbinni itoe nan xon, e taan yenge.

21 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N gεmεne sama nεn yamani ito yεε ra,
 e sanne radinma naxanye ra,
 fafane nun e diine,
 e nun e dɔxɔ bodene nun e xɔyine,
 e birin yi bira halagini.”

Yaxune fama

22 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ganla fama nεn keli sogeteden kɔmεnna
 binni.

Yama sεnbεmaan fama nεn
 sa keli fɔ bɔxɔn danna ra.

23 Xalimakunle nun tanbane e yii,
 e yεε xɔdɔxɔ, e mi kininkinin.
 E xuiin gbo alo fɔxɔ igen xuina,
 e nεma fama e soone fari.
 E yεbaxin fama safa yεεn ma
 yεnge so xinla ma,
 e fama ε tan Siyon kaane nan xili ma.”

24 Yamaan naxa,
 “Nxu bata na feen xibarun mε,
 nxu sεnben yi jan.

Kuisanna bata nxu suxu,
 a xɔlen luxi
 alo naxanla dii barimatɔna.

25 E nama mini taani siga burunna ra.
 E nama siga kirane xɔn,
 bayo yaxun nun a silanfanna kira yi.
 Gaxun yiren birin yi.

26 N ma yamana, ε kasa bεnbεli dugin so
 sununi,
 ε ε sa xubeni, ε gbelegbele
 alo muxuna dii xεmε kedenna na faxa,
 bayo naxan muxune birin halagima,
 na fa en natεrenama nεn.

27 N bata i tan Yereimi dɔxɔ
 alogo i xa n ma yamaan kεnaan fεsεfεsε,
 alo xabun naxan wuren matoma,
 alogo i xa e sigati kiin nakɔrɔsi,
 i yi a mato.

28 E birin findixi muxu murutεxi tengbe-
 senxine nan na,
 nafigin naxanye xɔdɔxɔ
 alo wuren nun sulana.
 Kala tiine nan e birin na.

29 Xabun tεεn nafema nεn
 alogo tεεn xa yɔxɔn ba wureni,
 koni a katama wuren nasεnsendendi fuun
 nin,
 bayo wuren gbiin mi tinma bε a yi.

30 E luxi nεn
 alo wure gbetin naxan lan a woli ayi,
 bayo Alatala bata a mε e ra.”

7

Dina fufafuna fe

1 Alatala falani ito nan ti Yereimi xa, a
 naxa, 2 “Sa ti Alatalaa banxin so dεεn na, i
 yi falani ito rali mεnni, i naxa, ‘E tuli mati
 Alatalaa falan na! E tan, Yuda kaan nax-
 anye soma dεni itoe ra, ε yi Alatala batu.’

3 Alatala Sεnben Birin Kanna, Isirayilaa
 Alaa ito nan falaxi, a naxa, ‘E sigati kiin
 nun ε kεwanle masara. Nayi, n tinma nεn ε
 lu dɔxi yireni ito yi. 4 E nama ε yigi sa wule
 falane yi, bayo ε a falama, ε naxa, “Alatala
 Batu Banxin ni ito ra! Alatala Batu Banx-
 ina! Alatala Batu Banxina!” 5 Xa ε sigati kii
 nun ε kεwanle masara, xa ε bode suxu kiti
 kεndeni, 6 xa ε mi xɔnεn naxankata, e nun
 kiridin nun kapa gilena, xa ε mi sɔntarene
 faxa be, xa ε mi bira ala gbetene fɔxɔ ra, ε
 yi ε yetε tɔrɔ, 7 nayi, n tinne nεn, ε lu dɔxi
 be yi, n yamanan naxan soxi ε benbane yii
 habadan han habadan.’ ”

8 “Koni, ε yigi saxi wule falane nin nax-
 anye tɔnɔ mi na. 9 E mujan tima, ε faxan
 tima, ε yalunyaan ligama. E kɔlɔn wulen
 fari, ε wusulanna ganma Baali suxuren xa,
 ε ala gbetene batuma, ε mi naxanye kolon.

10 Na xanbi ra, ε mɔn yi fa ti n yetagi n
 batu banxin kui n xinla binyama dεnaxan
 yi. E yi a fala, ε naxa, ‘Nxu bata xunba.’ E
 bata xunba alogo ε xa lu xɔsi feene rabe ba?

11 Nayi, n xinla binyama banxin naxan yi, ε
 na yatεxi mafu tiine luxunden nan na ba?
 N tan yεεna ε ra de!” Alatalaa falan nan na
 ra.

12 “Nayi, ε siga n ma yire fonni Silo taani
 n xinla yi binyama dεnaxan singe yi.* E sa
 a to n naxan ligaxi a ra, lan n ma yamana
 fe naxin ma, Isirayila kaane. 13 E yi feni
 itoe birin ligama waxatin naxan yi, n tan,
 Alatala yi lu falan tiyε ε xa yε yo yε. Koni,
 ε mi tinxi n xuiin namε. N bata ε xili, ε mi
 tinxi n natinne. Nayi, n tan Alatalaa falan
 ni ito ra. 14 E yigi saxi n Batu Banxini ito
 naxan yi, n dεnaxan soxi ε nun ε benbane
 yii n xinla binyaden na, n na a suxuma

* 7:12: Filisitine bata yi Silo taan kala na waxatini. Ala Batu Bubun yi tixi menna nin. Na feen seβexi Yosuwe 18.1
 kui e nun Samuyeli Singen 4.12-18 kui.

nɛn alo n Silo taan suxi kii naxan yi. ¹⁵ N na ε kedima nɛn n yɛtagi, alo n na n mɛxi ε ngaxakedenne ra kii naxan yi, Eframi bɔnsɔnna muxune.”†

Ala mi Yeremi xuiin name

¹⁶ “I tan Yeremi nama n madija e fe ra. I nama n mafan, i nama n maxandi. I nama n solona e xa, bayo n mi i xuiin namɛma. ¹⁷ I mi a toxi ba e naxan ligama Yuda taane nun Yerusalɛn kirane xɔn? ¹⁸ Diidine yegen fenma, fafane tɛɛn sama e ra, naxanle taminna ramulanma alogo e xa burudine rafala Kore Xɔnna Naxalan Manggan kiden xa, e yi minse saraxane rabɔxɔn ala gbɛtɛne xa, e yi n naxɔlɔ. ¹⁹ E n tan nan tɔrɔma ba? E mi e yɛtɛ xan tɔrɔma ba, e yi e yɛtɛ rayagi?” Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fitinaxina n ma xɔlɔn nagodoma nɛn be ma, e nun a muxune nun a xuruseene, e nun a wudine nun a bogi seene. Taan ganma nɛn, a tɛɛn mi nɔɛ ratuyɛ.”

Yamaan mi a tuli mati

²¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E saraxa gan daxine sa ε saraxan bonne fari, ε tan yi e subene don! ²² Bayo, n to ε benbane ramini Misiran yi, n mi yamarine soxi e yii lan saraxa gan daxine nun saraxan bonne xan ma na lɔxɔni! ²³ Koni, yamarin nan ito ra n naxan so e yii: E tuli mati n xuiin na, alogo n xa findi ε Ala ra, ε yi findi n ma yamaan na. N na ε yamari feen naxanye birin ma, ε sigan ti na kiraan xɔn, ε yi hɛrin sɔtɔ.† ²⁴ Koni, e mi tin n xuiin namɛ, e mi e tuli mati. E yi bira e bɔjɛ yi fe naxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. E yi xɛtɛ xanbin na, benun e xa siga yɛɛn na. ²⁵ Xabu ε benbane mini lɔxɔni Misiran yi han to, n na n ma walikɛne rasigama ε ma, nabine, lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin birin. ²⁶ Koni, ε mi tinxi n xuiin namɛ, ε mi ε tuli mati n na. E yi tengbesɛnjɛ ayi, ε fe naxin naba dangɔ ε benbane ra.”

²⁷ “I tan Yeremi na falani ito birin ti e xa, e mi e tuli matima i ra, e mi i yabɛ

sese ma. ²⁸ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘E findixi yamaan nan na naxan mi Alatala xuiin namɛma, naxan tondixi xurɛ ε Ala ma. Lannayaan bata lɔ ayi ε ma, na mi fa ε falane yi.’ ”

Faxa Ti Lanbanna fe

²⁹ Ala naxa, “E xunsexe kuyen naxan ε rasarijanma n xa, ε na maxaba, ε yi a woli ayi. § E lu ε mawugɛ yire matexi yigenla fari, bayo Alatala bata a mɛ iki waxatin muxune ra a yi e rabɛjin e tan naxanye a raxɔlɔ.”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Yuda kaane bata fe naxin liga n yɛɛ ra yi. E bata e suxure xɔsixinɛ dɔxɔ banxini, n xinla binyama dɛnaxan yi, e yi na sarijanma kala. ³¹ E bata Tofeti kidene ti Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne gan mɛnni. N mi naxan yamarixi, n mi sa mirixi naxan ma.”

³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa mɛnna xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinɔn lanbanna.’ Koni e fa na xili bama nɛn ‘Faxa Ti Lanbanna.’ Muxune yi maluxun Tofeti yi, han na yi rafe. ³³ Yamani ito binbine yi findi xɔline balon na e nun burunna subene. Muxu yo mi e kedɛ. ³⁴ N danna sama nɛn sɛwa sigine nun naxan sigine nun naxalandi ti sigine ra xɛmɛn nun a naxanla xa Yuda yamanani e nun Yerusalɛn taane yi, bayo yamanan kalama nɛn.”

8

Danxutɔ yamana

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatini, e Yuda mangane nun kuntigine xɔnne bama nɛn gaburun na, e nun a saraxaraline nun a nabine nun Yerusalɛn kaane birin. ² E yi e sa sogen na, e lu raxuyaxi ayi kike dɛgɛn nun sare ganla birin bun, naxanye yi rafan e ma, e yi naxanye batuma, e bira naxanye fɔxɔ ra, e yi xibarune sɔtɔma naxanye ra, e xinbi sin

† **7:15:** Eframi bɔnsɔnna nan yi gbo Isirayila bɔxɔn kɔmɛn fɔxɔn bɔnsɔnne tagi. Na bɔnsɔnne tunun nɛn yɛngene yi njɛ kɛmɛ benun Yeremi xa kawandin ba fɔlɔ. Ala e raxɔri nɛn lan e suxure batu feene ma. † **7:23:** Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 19.5 kui. § **7:29:** Na waxatini, muxune yi e kɔlɔma, e yi e xunsexeɛn lu kuyɛ ayi han e yi e falan nakamali. Na feen sɛbɛxi Yatɛne 6.5-9 kui.

naxanye bun. E xonne mi fa malanma, e mi maluxunne, e birin findima nen laxon na boxon fari. ³ Sayaan xonla yama jaxini ito muxu donxene suxuma nen, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi.” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

Alaa yamaan tondi fena

⁴ Yeremi, a fala yamaan xa, i naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun bire ba, a mi keli?’

Muxuna a xun xanbi soe ba, a mi fa a xun xete?

⁵ Nanfera nayi,

Yerusalen yamani ito xun xanbi soxi, e lu e masige n na waxatin birin?

E tantanni han,

e tondixi e xun xete n ma.

⁶ N tuli matixi e ra ki faji

koni e falan mi lanma.

E sese mi nimisama e fe jaxine ra,

e mi a falama, e naxa,

“N nanfe ligaxi?”

E birin gixin sigama e xun xon

alo soon naxan sigan yengeni.

⁷ Hali yaya xonla naxan kore,

na a xete waxatine kolon.

Hali ganban nun tuntunna

nun sani xonla e xete waxatine yatexi.

Koni n ma yamaan mi Alatalaa kiti saxine kolon.’ ”

Karamaxo tantanxine

⁸ “Nayi, e nxe a fale di, e naxa,

‘Nxu bata fe kolonna sot, bayo Alatalaa sariyana nxu yii?’

Anu, karamaxone wule sebenle tima

alogo na xa findi wulen nan na.

⁹ Fe kolonni itoe yagima nen,

e yigitege, e suxin na a ra

bayo e bata e me Alatalaa falan na.

Fe kolonna sifan mundun fa e yii sonon?”

¹⁰ Ala naxa, “Nanara,

n na e jaxanle soma nen gbete ye yii,

muxu gbete ye yi e xene ba e yii.

Bayo keli muxudin ma han muxu gbeene,

e birin kunfaxi e yete tonon nan xon,

keli nabine ma han saraxaraline,

e birin wulen falama.

¹¹ E mi n ma yamana furen dandanma e

soben na.

E luma a fale nen, e naxa,

‘Bore xunbenla! Bore xunbenla!’

Koni, bore xunbeli mi na.

¹² E yi lanma nen e yagi e xosi feene ra,

koni, e mi yagima hali!

E mi yagin yeten kolon!

Nanara, naxanye faxama,

e nun ne nan faxama.

N na e kewanle saranma e ra nen,

e yi bira boxoni.”

Alatala naxa na kiini.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“N wama nen n xa danna sa e ra,

manpa bogi mi fa luma na,

xode bogi mi luma na,

e wudine dene xarama ayi nen.

N seen naxanye soxi e yii,

na bama e yii nen.”

¹⁴ Yamaan naxa,

“Nanfera en luma dxi?

E malan!

En na en gi,

sigaa makantanxine yi,

en sa halagi menni!

Bayo Alatala, en ma Ala bata halagin

nagidi en ma,

a ige xolene fi en ma,

bayo en bata yulubin liga a ra.

¹⁵ En yengi yi bore xunbenla nan ma,

koni en mi sese faji sota.

En yi marakendeyaan nan mamema,

koni fe magaxuxin nan fama.

¹⁶ En bata yaxune soone xuiin me Dan

boxon mabinni,

boxon birin bata yimaxa e soo kendene

wuga xuiin ma!

E fama,

e yamanan nun a seen birin naxori,

e nun taan nun a muxune.”

¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“N sagine rasigama nen e xili ma

naxanye seri mi na,

e yi e maxin.”

Nabina mawuga xuina

¹⁸ N yi wama n ma tonni suxu feni,

n bore sunuxi n kui.

¹⁹ N ma yamaan wuga xuiin nan ito ra

sa keli yire makuyeni.

E naxa,

“Alatala mi fa Siyon taani ba?

A mangan mi fa na yi ba?”

Ala naxa,

“Nanfera e n naxɔlɔxi e suxurene ra,
e nun xɔɲene batu se fufafune?”

²⁰ Se xaba waxatin bata ɲan,
kuye wolon waxatin fan bata dangu,
koni han to en mi rakisixi!

²¹ N ma yamana tɔrɔna n tɔrɔma,
n sunuxi, n kuisanxi.

²² Seri mi fa Galadi yamanani ba?
Dandan ti mi fa na?
Nanfera nayi,

n ma yamana furen mi yalanma?

²³ Xa ige xunna nan yi n xunna ra nun
xa n yɛɛ yinle yi findixi tigin nan na nun,
n yi Siyon faxa muxune wugama nɛn kɔɛ
nun yanyin birin na.

9

Mayifuun yamanan yiren birin yi

¹ Xa n yi yigiyaden sɔtɔ burunna ra nun,
n yi n mɛma nɛn n ma yamaan na,
n yi n masiga e ra!

Bayo e birin yalunde,
yanfanten ganla nan e ra.

² Alatalaa falan nan na ra, a naxa,
“E lenne yitɔnxi nɛn e xa wulen fala
alo xanla xalimakunle wolima kii naxan
yi.

E mi nɔɔn sɔtɔn yamanani ɲɔndi falan xan
xɔn,

koni e fe ɲaxin nan tun nabama.

E mi n kolon.

³ Birin xa a xɔyina fe liga a yeren ma.
Muxu yo nama a yigi sa a ngaxakedenne yi,
bayo muxune ngaxakedenne birin findixi
yanfantenne nan na,

muxune xɔyine birin yi findi nafigine ra.

⁴ E birin e bode mayendenma,
muxe mi ɲɔndin falama.

E bata e xaran wulen ma ki fapi.

E yi e yetɛ yixadan hake ligadeni.

⁵ Yerehi, i dɔxi yanfantenne nan tagi.
E tondixi n kolonɲe e yanfantenyaan nin.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna
naxa,

“N na e rasariɲanma nɛn,
alo xabun wuren naxulunma kii naxan yi

n yi e keɲaan fɛsɛfɛsɛ,

bayo n fa n ma yamaan suxe di?

⁷ E lenne maxɔlɔn tima
alo faxa ti xalimakunla,

e yanfa falane nan tun tima.

E bɔɲe xunbeli falane tima e adamadi bo-
dene xa,

koni e luti ratixini tɔnma e bɔɲeni.

⁸ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?

N mi n gbeen ɲɔxe na yama sifan ma ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

Wuga waxatina fe

⁹ N wugama nɛn,

n gbelegbele sununi geyane fari.

N na n mawugama

xuruse rabade kalaxine nan ma fe ra,

bayo e bata gan,

muxu yo mi fa danguma e yi.

Xuruseene wuga xuiin mi fa minima na yi
sɔnɔn.

Xɔline nun burunna subene birin bata e gi,
e siga.

¹⁰ N Yerusalɛn taan luma nɛn

alo gɛmɛ malanxine,

kankone kurudena,

n Yuda taane raxɔri,

muxu yo mi lu e yii.

¹¹ Xaxilimaan mundun feni itoe yɛɛ toɛ?

Xa Alatala bata falan ti a xa,

a xa na yeɓa!

Nanfera yamanan bata kala,

a raxɔri alo burunna,

muxu yo mi danguma denaxan yi?

¹² Alatala naxa, “Na feene ligaxi nɛn bayo
e bata e mɛ n ma sariyan na, n naxan so
e yii, bayo e mi e tuli matixi n xuiin na, e
sigan ti a ma. ¹³ E biraxi e bɔɲe yi feene fɔxɔ
ra e tengbesenyani, e nun Baali suxurene
alo e fafane e xaranxi a ma kii naxan yi.”

¹⁴ Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala Senben
Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N
dabarin nun ige xɔlɛn fima yamani ito ma
nɛn e balon na. ¹⁵ N yi e raxuya ayi siyane
yɛ, e nun e benbane mi naxanye kolon,
n yɛngɛn bira e fɔxɔ ra han n yi e birin
naxɔri.”

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
falaxi,

a naxa, “E miri!

E sa ɲaxalan wugalane fen,

e xa fa!

ɲaxanla naxanye fatan gbelegbeledeni su-
nuni,

ɛ ne fen de!

¹⁷ E xa e mafura fɛ,

e fa e wuga xuini te en ma fe ra,
han en fan yi wuga,
en yεεgen yi godo
alo xude igena.

¹⁸ Bayo wuga xuiin minima Siyon taani,
e naxa, ‘En bata halagi feu!
Yagin bata gbo en ma!
Fɔ en xa keli nɛn yamanani,
bayo e bata en ma banxine rabira!’ ”

¹⁹ Nayi, ɲaxanle,
ε tuli mati Alatalaa falan na,
a naxan falama a dεεn na,
ε yi na ramε!
E ε dii temene xaran wugan ma,
ε bode xaran mawugan ma!

²⁰ Bayo sayaan bata so en ma banxine foye
sodene ra,
siga han en ma banxi fajine kui,
en ma diidine yi faxa kirane xɔn,
en ma foningene yi faxa yama malandene
yi.

²¹ Yeremi, a fala iki, i naxa,
“Alatalaa falan ni ito ra, fa fala
‘Binbine luma nɛn yiren birin yi
alo ɲaman xεen ma,
alo malo xidine xεen xun xɔn malo xaban
fɔxɔ ra,
koni e malan muxu mi na!’ ”

Ala kolonna nan fe kolon kenden na

²² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Fe kolonne nama e kanba e fe kolonni.
Sɛnbɛmaan nama a kanba a sɛnbɛni.
Nafulu kannu nama a waso
a nafulu kanyani.

²³ Koni xa naxan a kanbama,
na xa a kanba ito nin:
fa fala, a bata n famu,
a yi n kolon.

A xa n kolon Alatala ra,
naxan hinanna nun kiti kenden
nun tinxinyaan nabama dunuɲa yi
bayo na fe sifane nan nafan n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

Denkɛlyatarene yamaan ye

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne
fama, n muxune saranma e kewanle ra
waxatin naxan yi, naxanye birin banx-
ulanxi e fati benden mabinni koni e mi
tubixi e bɔɲeni, ²⁵ alo Misiran kaane nun
Yuda kaane nun Edɔn kaane nun Amonine
nun Moyaba kaane, naxanye birin dɔxi
tonbonni, naxanye e xunne dɛxɔn bima.

Amasɔtɔ Ala kolontarene nan siyani itoe
ra. Isirayila yamaan birin fan luxi nɛn alo
banxulantarene denkɛlyaan mabinni.”

10

Ala suxurene halagi fena

¹ Isirayila yamana, ε tuli mati Alatalaa
falan na lan ε ma! ² Alatala ito nan falaxi, a
naxa,

“E nama bira siya gbɛtɛne kirane fɔxɔ ra.
E nama gaxu taxamasenne yεε ra
naxanye toma kore,
alo siya gbɛtɛne.

³ Bayo yamanane namunne findixi fe fu-
une nan na.

E wudin sɛgɛma fɔtɔnni,
yii rawali kɛen yi a masoli soden na.

⁴ E yi a rayabu wure gbɛti fixɛn nun
xɛmaan na,
e yi a gbangban
alogo a nama bira.

⁵ Na suxurene luxi nɛn
alo xɔli magaxu seen naxan tixi xεen ma,
e mi fala tima, fɔ e maxali,
bayo e mi nɔε sigan tiyε hali ndedi.
E nama gaxu e yεε ra,
bayo e mi nɔε sese ɲaxi rabɛ,
e mɔn mi nɔε a fajin fan nabɛ.”

⁶ Alatala, i tan ɲɔxɔn mi na!
I gbo, i xinla sɛnbɛn gbo.

⁷ Nde mi gaxuε i tan yεε ra,
i tan siyane mangana?

E lan e gaxu i yεε ra
bayo i ɲɔxɔn mi na siyane fekolonne ye,
hanma e yamanane birin yi.

⁸ E birin xaxilitare,
e birin fekolontare.
E xaranxi fe fuun nan ma,
wudi batuna.

⁹ E fama na wure gbɛtine ra
sa keli Tarasisi yamanani,
e nun xɛmane sa keli Yufasi yi,
xabun nun xɛma rawanla yi e rafala suxu-
ren na,
e yi a maxidi dugi mamiloxine nun a
gbeelee yi.

Muxu kesuxine wali xɔnna nan tun ne ra.

¹⁰ Koni Alatala nan Ala ɲɔndin kannu ra.

A tan nan habadan Ala ra,
habadan mangana.

Bɔxɔ xɔnna xuruxurunma a tan nan ma
xɔlɔ bun,
yamanane mi suse naxan ma xɔlɔ yee ra.

11 Yereimi, a fala e xa, i naxa,
“Wule alani itoe,
e tan naxanye mi kore xɔnna nun bɔxɔ
xɔnna daxi
ne tununma nen bɔxɔ xɔnna fari,
e nun kore xɔnna bun.”

Yereimi 51.15-19

12 Ala nan bɔxɔ xɔnna daxi a senbeni,
a yi dunuɓa beten sa a fe kolonna xɔn,
a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

13 A na a xui ramini,
tulen yi a malan kore,
a kundaan nafa,
sa keli bɔxɔn danne ra.
A yi galanna nun tulen nafa,
a foyen namini a ramaradeni.

14 Muxune birin bata findi xaxilitarene
nun fekolontarene ra.
Xema rawanle birin yagixi
lan e sawura rafalaxine fe ma,
bayo wulen nan e suxurene ra,
nii yo mi e yi.

15 Fe fuun nan e ra,
wali magelexina.
E halagi waxatin na a li,
e raxɔrima nen.

16 Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi alo e tan.
Bayo a tan nan seen birin daxi.
A tan nan gbee Isirayila bɔnsɔnne ra.
A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

Halagi famatɔna fe

17 E yiiseene malan bɔxɔn ma,
ε tan naxanye rabilinxi yengeni!

18 Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N yamanan muxune wolima ayi nen
alo lantan gemena.
N yi e yigbeten
alogo e xa suxu yengeni.”

19 Yamaan naxa,
“Gbalona nxu xa!
Nxu maxɔlɔxi!
Nxo furen deen mi yiyalanɓe!
Nxu tan nan yi a falama, nxu naxa,
‘Nxo furen na a ra,
nxu a raxanɓe!’

20 N ma bubun bata kala,
a lutine birin bata a bejin!

N ma diine bata keli n fema,
e mi fa na.

Muxu yo mi fa n yii
naxan mɔn n ma bubun tiye,
hanma a yigiyaden ti n xa.”

21 Bayo yamaan yeeratine xaxili mi na.
E mi Alatala fenma.
Nanara, e mi sabatixi.

E yamaan birin bata raxuya ayi.

22 E tuli mati xui magaxuxini ito ra,
a fama muxune yimaxe
sa keli sogeteden kɔmenna binni.
A Yuda taane findima nen yire raberinxine
ra
a e findi kankone kurudene ra.

Yereimi Ala maxandina

23 Alatala, n bata a kolon fa fala
adamadiin gbee mi a dunuɓa yi gidin na.
Muxun mi a sanna tidene ragidima.

24 Alatala, n xuru
alo a lan kii naxan yi
koni hali i mi n suxu i ya xɔlɔni
alogo i nama n halagi.

25 I ya xɔlɔn nagodo siya gbetene ma
naxanye mi i kolon,
e nun yamanan naxanye mi i xinla
binyama!

Bayo e i ya yamaan halagima,
Yaxuba bɔnsɔnna,
e a raxɔrima han,
e a bɔxɔne kalama.

11

Yamaan bata layirin kala

1 Alatala yi falani ito ti Yereimi xa, a naxa,

2 “E tuli mati layiri falani itoe ra, ε yi e
fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa!

3 A fala e xa, fa fala Alatala, Isirayilaa Ala
ito nan falaxi, a naxa, ‘Dangan na kanna
xa naxan mi layiri falani itoe ramema.

4 N falan naxanye seɓexi ε benbane ma,
n na e ramini waxatin naxan yi Misiran
yamanani denaxan luxi alo sulun teen*
naxan wuren naxulunma.’ N na a fala nen
e xa, n naxa, ‘E n xuiin name, ε yi n ma
yamarine birin suxu. Nayi, ε findima nen
n ma yamaan na, n yi findi ε Ala ra. 5 Nayi,
n na n kɔlɔ feen naxan ma ε benbane xa, n
na rakamalima nen, fa fala a n yamanan
nde soma ε yii nen kumin nun nɔnɔn gbo

* 11:4: Sulun teen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu teen.”

dɛnaxan yi. Ɛ mɛnna nin to.' ” N yi a yabi, n naxa, “Amina, Alatala!”

⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Falani ito rali Yuda taane birin yi e nun Yerusalɛn kirane birin xɔn, i naxa, ‘Ɛ tuli mati layiri falane ra, ɛ yi e suxu!’ ⁷ Bayo n na ɛ benbane maxadi nɛn ki faɲi, xabu n na e ramini lɔxɔni Misiran yamanani han to. N lu e maxadɛ n sɔbɛɛn na, n naxa, “Ɛ n xuiin namɛ!” ⁸ Koni e mi n xuiin namɛ, e mi e tuli mati. E birin yi bira e bɔɲɛ yi fe ɲaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. Nayi, n yi layirini ito falane birin nakamali e xili ma, n na e yamari naxan liga fe ra koni e mi tin a suxɛ.’ ”

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane bata yanfan so n ma. ¹⁰ E bata xɛtɛ e benbane hakɛni, naxanye tondi n ma falan namɛ, e bira ala gbɛtɛne fɔxɔ ra, e yi e batu. Isirayila yamaan nun Yuda yamaan bata e mɛ n ma layirin na, n naxan xidi nxu nun e benbane tagi.”

¹¹ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nɛn e ma, e mi mine naxan yi. E n xilima nɛn, koni n mi e xuiin namɛma. ¹² Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane sa alane maxandima nɛn, e wusulanna gan naxanye xa, koni ne mi e rakisɛ gbalon waxatini mumɛ! ¹³ Ɛ tan Yuda kaane, ɛ gbee alane wuya alo ɛ taane! Ɛ tan Yerusalɛn kaane, ɛ bata wusulan gandene ti Baali suxurene kidene ra, e wuya alo kiraan naxanye taani. Na mayagi de!’ ¹⁴ Yeremi, i nama n maxandi yamani ito xa, i nama n mafan, i nama n solona e xa, bayo e na n maxandi waxatin naxan yi lan e tɔrɔna fe ma, n mi e xuiin namɛma.”

Ala a yamaan kalama nɛn

¹⁵ “N xanuntenne mɔn fa nanse ligama n ma banxini?

E kɔtɛ ɲaxi wuyaxi yitɔnma.

Ɛ saraxa subene nɔɛ ne saranna masigɛ ɛ ra nɛn ba,

hali ɛ to sɛwama fe ɲaxi rabadeni?

¹⁶ Alatala bata yi i xili sa fa fala a ‘Oliwi bili yifɔtɔnxin naxan bogiye rayabu,’ koni a fa tɛɛn nan soma a ra, a yiine yi raxɔri tɛɛn xui gbeeni.”

¹⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxan ɛ fe fɔlɔxi, na nan tɔrɔn nafaxi ɛ ma, lan

Isirayila yamaan nun Yuda yamana fe ɲaxi rabaan ma, e to wusulanna gan Baali suxuren xa, e yi a raxɔlɔ.

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Alatala bata muxune fe nataxin makɛnɛn n xa, n yi a kolon. A bata e kɛwanle yita n na. ¹⁹ N yi luxi nɛn alo e xuruseen naxan xalima a faxadeni. N mi yi a kolon e feen naxanye yitɔnxi n xili ma, e naxa, “En wudini ito kala a bogixi waxatin naxan yi! En na a ba ɲɛɲɛ muxune yɛ, ɲinan xa ti a xinla xɔn!”

²⁰ Koni kitisa tinxinxin nan Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ra naxan muxun bɔɲɛn nun sɔndɔmɛn kɛɲaan fɛsɛfɛsɛma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxɛ e ra

bayo n bata n xun mayɛngɛ feen lu i tan ma.

²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi Anatɔti kaane xili ma, naxanye waxi n faxa feni, naxanye a falama, e naxa, “I nama fa nabiya falane ti Alatala xinli, xanamu, nxu i faxama nɛn!” ²² Nanara, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N na e saranma nɛn e kɛwanle ra. E banxulanne faxama nɛn yɛngɛni, fitina kamɛn yi e dii tɛmɛne nun e dii xɛmɛne faxa. ²³ E muxu yo mi luyɛ a nii ra, bayo n gbalon nafama nɛn Anatɔti kaane ma, n na e saran e kɛwanle ra ɲɛɛn naxan na.”

12

Nanfera muxu ɲaxine herixi?

¹ Alatala, i tinxin na ma,

kitin xa so en tan tagi.

Koni n waxi i maxɔdin feni

lan i ya kiti saxina nde a fe ma:

Nanfera muxu ɲaxine hiyabuxi?

Nanfera yanfantenne bɔɲɛ xunbelixi?

² I bata e ti, i yi e sɛnbɛ so.

E sabatima, e wanle kɛ.

I ya falana e dɛ waxatin birin,

koni e bɔɲɛ makuya i ra.

³ Anu, i tan Alatala, i n kolon.

I n toma,

i n bɔɲɛ yi feene fɛsɛfɛsɛma lan i ma.

Muxu ɲaxine lu e danna

alo xuruseen naxanye sigama e faxadeni,

i yi e ramara halagin lɔxɔn yɛɛ ra.

⁴ Yamanan luma sunuxi

han waxatin mundun,
sexe ne yi lu xaraxi xene ma?
Amasoto a muxune naxu,
subene nun xoline raxorima.
Bayo e a falama, e naxa,
“A mi en nananna toma.”

Alaa yabina

⁵ Xa e nun adamadiine e gima,
i yi tagan,
e nun soone xa e gi di nayi?
Xa i xaxili mi ragidixi
fo i nema boje xunbeli yireni,
i nanse ligama i na so fotonni
Yuruden baan de?

⁶ Bayo, i ngaxakedenne nun i fafe a den-
bayaan fan i yanfama, e fan sonxoma i xili
ma i xun xanbi ra. I nama la e ra, e na fala
fajine ti i xa waxatin naxan yi.

Ala a Batu Banxin nun ayamaan nabegin fena

⁷ Ala naxa,
“N bata n me n ma banxin na,
n yi n ma yamanan nabegin.
N naxanye xanuxi han,
n bata ne so e yaxune yii.

⁸ N ma yamaan luxi nen n tan yee ra yi
alo yatan fotonni,
e bata sonxo n na,
nanara n yi e ranaxu.

⁹ N ma yamaan mi luxi n tan yee ra yi ba,
alo wunla minima segen naxan ma,
segen bonne e malanxi naxan ma a don-
deni?

E burunna subene birin malan,
e xa fa e dege!

¹⁰ Xuruse raba wuyaxi* bata n ma nakoon
kala,
e yi n ma xeeni bodon,
e yi n nafan xeen findi tonbonna ra.

¹¹ E bata a findi yire rabejinxin na,
a xaraxi, a raxorixi n yetagi.
Yamanan birin naxorixi,
a kontofili mi muxu yo ma.”

¹² Halagi ti ganla fama tonbonna yire ma-
texine yi,
bayo Alatalaa silanfanna yamanan birin
naxorima nen,
yengen yi a danne birin li.
Muxu yo mi fa luma boje xunbenli.

¹³ E bata sansine si,
koni e sa tansinne nan sotoma.
E toroma walideni,
koni e mi tonso sotoma.
E yagi lan e wanla saranna fe ma
bayo Alatala bata xolo e ma han!

Alaa falana lan Isirayila rabilinna yamanane ma

¹⁴ Alatala ito nan falaxi a yamaan
nabilinna yamana naxine xili ma, a naxa,
“E bata e yiin din n ma yamanan na, n
naxan soxi Isirayila kaane yii e keen na.
Nayi, n fa na siyane bama nen e yamanane
yi, n yi Yuda kaane ba e tagi. ¹⁵ N na
yelin na siyane be e yamanane yi, n mon
kininkininma e ma nen, n mon yi e birin
naxete e kee boxone yi, e dexo e yamanane
yi. ¹⁶ Xa e lu n ma yamana kirane foxo ra,
e yi e kolo n xinli, e naxa, ‘N bata n kolo
habadan Alatala yi!’ alo e yi n ma yamaan
xaranma a ma kii naxan yi nun, e yi e kolo
Baali suxurene yi. Nayi, e sabatima nen n
ma yamaan tagi. ¹⁷ Koni xa e mi e tuli mati,
n na yama sifan bama nen na, n yi a raxori.”
Alatalaa falan nan na ra.

13

Yeremi nun tagi xidina

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa
taa dugi tagi xidina nde sara, i yi i tagi xidi
a ra. Koni, i nama a sin igeni de.” ² N yi tagi
xidid sara alo Alatala a falaxi kii naxan yi,
n yi a xidi n tagi.

³ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa,
⁴ “I tagi xidin naxan saraxi i yi a xidi i
tagi, a tongo i siga Efirati baan binni, i sa
a luxun fanye yinla ra menni.” ⁵ Nayi, n
yi siga, n sa a luxun Efirati baan dexon, alo
Alatala a yamari n ma kii naxan yi. ⁶ Na
waxati xunkuyen to dangu, Alatala mon yi
a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga Efirati baan
binni, i sa tagi xidin tongo, n na i yamari
naxan luxun fe ra.” ⁷ Nayi, n yi siga Efirati
baan binni, n sa na yiwulen, n tagi xidin
sa denaxan yi, n yi a tongo menni, koni tagi
xidid bata yi kala, a tonso mi yi fa na sonon.

⁸ Alatala yi falan ti n xa iki, ⁹ “N tan
Alatala ito nan falaxi, n naxa, ‘N Yuda
kaane wason kalama na kii nin e nun

* **12:10:** Xuruse rabaan xuruseene yee ra, na misalixi yeeratine nan na yamaan yee ra.

Yerusalén kaane waso gbeena. ¹⁰ Yama jaxini ito naxan tondima n ma falan name, naxanye biraxi e bɔɲe yi feene fɔxɔ ra e tengbesenyani, e nun ala gbetene, e yi e batu, e yi e xinbi sin e bun, ne luma nɛn alo tagi xidini ito, naxan tɔnɔ mi fa na! ¹¹ Awa, n bata yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan birin tugun n na alo tagi xidin xidima muxun tagi kii naxan yi alogo e xa findi n ma yamaan na, e yi n xinla matɔxɔ, e n tantun, e n binya. Koni e mi e tuli mati.’ ” Alatalaa falan nan na ra.

Manpa kundine fe

¹² “Yeremi, sa ito fala e xa, i naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, a manpa kundine birin lanma nɛn e xa rafe manpaan na.’ E i yabima nɛn, e naxa, ‘Alo nxu mi na kolon ba, a manpa kundine lan nɛn e rafe manpaan na?’ ¹³ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: n yamanani ito muxune birin luma nɛn alo dɔlɔ minna naxanye lugoxi dɔlɔn na, hali a mangan naxanye dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdɛni, e nun a saraxaraline nun a nabine, e nun Yerusalén kaane birin. ¹⁴ N na e xusinma nɛn e bode ra, e yi kala alo kundine,* diine nun fafane birin. N mi muxu yo ratangɛ, n mi kininkininma, n mi hinanɲe e ra, sese mi a ligɛ n tagan e halagɛ.’ Alatalaa falan nan na ra.”

Ɛ tuli mati

¹⁵ Ɛ n xuiin name, Ɛ tuli mati!
Ɛ nama fa e yɛɛ yite,
bayo Alatala nan falan tima.
¹⁶ Ɛ binyen fi Alatala ma, Ɛ Ala,
benun a xa dimin naso,
Ɛ yi Ɛ sanne radin geya yidimixine yi.
Ɛ yengi kenɛna nan ma,
koni Ala yi a masara sayaan dimin na,
a yi findi dimi gbeen na.
¹⁷ Xa Ɛ mi Ɛ tuli mati,
n wugama nɛn wundoni Ɛ wasona fe ra.
N yɛɛgen minima nɛn han,
n yɛɛn xɔnna yi rafe yɛɛgen na,
bayo Alatalaa yamaan sigama nɛn
konyiyani.

Alaa falana lan mangana denbayaan ma

* **13:14:** Ala muxuni itoe yatɛxi manpa kundine misaala nan na be. † **13:20:** Xuruse rabaan xuruseene yɛɛ ra, na misalixi yɛɛratine nan na yamaan yɛɛ ra.

¹⁸ A fala mangan nun jaxalan mangan xa, i naxa, “Ɛ dɔxɔ bɔxɔni,
bayo Ɛ mangaya taxamaseri kɔmɔti nɔrɔxin
bata bira.”

¹⁹ Negewi yamanan taane balanma nɛn,
muxu yo mi fa na
naxan e rabiye.
Yuda kaane birin sigama konyiyani,
e birin bata xali.

Yerusalén bata xunna kala

²⁰ I yɛɛn nakeli,
i muxune mato naxanye fama
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.
Xuruse kurun minɛn
naxan taxu i ra,
i yi i kanbama xuruseen naxanye yi?†

²¹ Ɛ bata naxanye radari
e xa findi Ɛ xɔyine ra,
Ɛ nanse falama,
ne na keli Ɛ xili ma e dɔxɔ Ɛ xun na.
I mi tɔrɛ nayi ba
alo jaxanla naxan diin barima?

²² Xa Ɛ na fala, Ɛ naxa,
“Nanfera ito n sɔtɔma?”
Ɛ xa a kolon,
a muxune fuma Ɛ ma nɛn,
e yi Ɛ rayagi Ɛ hake wuyaxi saranna ra.

²³ Fati fɔrɛn nɔɛ a fatin masarɛ ba,
hanma burunna jarin yi a fatin
makatunxi yirene maxɛɛ a ma?
Na ma, Ɛ fan mi nɔɛ fe fajin lige,
Ɛ to darixi fe jaxin na.

²⁴ N na Ɛ raxuyama ayi nɛn
alo foyen se dagin naxan xalima tonbonni.

²⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“N bata ito nan nagidi Ɛ ma
bayo Ɛ bata jinan n xɔn,
Ɛ yi Ɛ yigi sa wule alane yi.

²⁶ N na Ɛ rayagima nɛn
alo jaxanla dugin na mate a ra
han a yɛtagi, alogo a ragenla xa to.

²⁷ N bata Ɛ yalunyaan nun Ɛ kunfa feene to,
Ɛ tɔnɔn fenma yalunyaan yagitareyani!
N bata Ɛ fe xɔsixine to geyane fari
e nun burunna ra.
Gbalona Ɛ xa Yerusalén kaane!
Ɛ mɔn luma nɛn sarijantareyani

han waxatin mundun?”

14

Fitina furuna fe

¹ Alatala yi falan ti Yereimi xa lan fitina furuna fe ma, a naxa,

² “Yuda kaane sunuxi,
e taane bata kala,
e muxune gbelegbelema bɔxɔni,
e wuga xuini tema Yerusalɛn taani.

³ Muxu gbeene muxudine rasigama ige badeni.

E sigama ige ramaradeni,
e mi ige sɔtɔ.

E yigitɛgɛxin yi xɛtɛ e kundine kui genla ra,
e yi e xunna so yagini.

⁴ Bɔxɔn bata xara
bayo tulen mi fama yamanani,
nayi xɛɛ biine yagixin yi e xunna so.

⁵ Hali xɛnla a dii xali nɛnɛn nabɛɛnma
burunna ra,
bayo sɛxɛ xinde mi na.

⁶ Burunna sofanle tema geyane fari,
e yi foyen tongo alo kankone.
E yɛɛ rakɔɛnma,
bayo sɛxɛ mi na.”

⁷ Nxu hakɛne seren bama nxu xili ma,
koni Alatala, nxu mali i xinla fe ra!
Bayo nxɔ tinxintareyaan gbo,
nxu bata yulubin liga i ra.

⁸ I tan, Isirayila yigina,
naxan a rakisima ɲaxankata waxatini,
nanfera i luyɛ
alo xɔɲɛn dangumatɔna yamanani,
alo sigatiin naxan xii kedenna tima be?

⁹ Nanfera i luxi
alo sofaan na a tɛrɛna yɛngɛn na,
naxan mi nɔɛ marakisɪn tiyɛ?
Anu, Alatala, i nxu yɛ,
i xinla falama nxu xun ma.
I nama i mɛ nxu ra!

¹⁰ Alatala ito nan falaxi lan a yamana fe
ma,
a naxa, “Na xun xɔn sigan nafaan e ma,
e mi e raxarɛ yire kedenni.
Nanara, Alatala mi e rasuxuma,
a mi ɲinanma e hakɛne xɔn,
a e saranma nɛn e yulubine ra.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I
nama n maxandi yamani ito hɛrina fe ra.

¹² Hali e sunna suxu, n mi n tuli matiyɛ e
wuga xuiin na. Hali e saraxa gan daxine
nun bogise saraxane ba, n mi e rasuxɛ,
bayo n waxi e halagi feni yɛngɛn nun fitina
kamɛn nun fitina furen na.” ¹³ N yi a
yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! E
nabine luma a fale e xa, e naxa, ‘E mi
yɛngɛn toma, fitina kamɛn mi ɛ konna liye.
Ala bɔɲɛ xunbeli kɛndɛn fima nɛn ɛ ma
be.’ ” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa,
“Na nabine wulen nan falama n xinli. N
tan xa mi e rafaxi. N mi yamari soxi e
yii, n mi fala tixi e xa. E nabiya falane
tima wule fe toone nan xɔn alo xiyena.
Ne fataxi yiimato feene nun suxure batu
feene nun e yɛtɛ bɔɲɛ mayendenxine nan
na.” ¹⁵ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan
nabine fe ma naxanye falan tima a xinli, a
naxa, “N mi ne xɛxi, koni e a falama, e naxa,
‘Yɛngɛn nun fitina kamɛn mi soɛ yamanani
ito yi.’ Nanara, n na nabine faxama nɛn
yɛngɛn nun fitina kamɛn xɔn. ¹⁶ E nabiya
falan tima yamaan naxan xa, ne binbine
rabɛɛnma nɛn Yerusalɛn kirane xɔn fitina
kamɛn nun yɛngɛni. Muxu yo mi luma
naxan e maluxunɲɛ, e tan nun e ɲaxanle
nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne. N na e
fe ɲaxin naxɛtɛma nɛn e ma.”

¹⁷ “Falani ito ti e xa, i naxa,
‘N yɛɛgen minima kɔɛ nun yanyin na,
a mi danma,
bayo gbalo gbeen bata godo n ma yama
faɲin ma,
a ɲaxankataxi han!

¹⁸ Xa n siga burunna ra,
n muxu faxaxine toma mɛnni
silanfanna naxanye faxaxi.
Xa n siga taani,
fitina kamɛn bata muxune rafura mɛnni.
Nabine nun saraxaraline yamanani
sigama
koni e mi sese famuma.’ ”

¹⁹ Yamaan naxa,
“I bata i mɛ Yuda kaane ra ba fefe?
I niin bata a mɛ Siyon taan na ba?
Nanfera i nxu ɲaxankatama
han nxu mi fa kɛndɛyaan sɔtɔma?
Nxu yengi yi bɔɲɛ xunbenla ma,
koni nxu mi sese faɲi sɔtɔma.
Nxu yi marakɛndɛyaan nan mamɛma,

koni fe magaxuxin nan fama.

²⁰ Alatala, nxu bata nxo fe jaxine kolon,
e nun nxu benbane hakene,
bayo nxu bata yulubin liga i ra.

²¹ I xinla fe ra,
i nama nxu rajaxu.

I nama i ya mangaya gbede nroxina fe
magodo!

I miri layirin ma en tagi,
i nama a kala.

²² Siyane ala fufafuna ndee noe tulen nafe
ba?

Hanma koren nan tulen nagodoma a yete
ma ba?

En-en de!

I tan Alatala na a ra, nxo Ala!

Nxu yigi saxi i yi,

bayo i tan nan na feene birin ligama.”

15

Ala yi a yamaan yalagi

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Hali Musa
nun Samuyeli fa ti n yetagi n solonadeni
yamani ito xa, n mi kininkininje e ma. E
kedi n yetagi, e xa siga! ² Xa e a fala i xa,
e naxa, ‘Nxu xa siga minen?’ I xa e yabi, i
naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Sayaan nagidixi naxanye ma,
ne sayaan sotoma nen!
Naxanye faxama silanfanna ra,
ne faxama nen!
Fitina kamen nagidixi naxanye ma,
ne kamema nen!
Konyiyaan nagidixi naxanye ma,
ne xalima nen konyiyani!’ ”

³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N fitina
feen sifa naanin nan nafamae xili ma:
silanfanna yi e faxa, barene yi e yibo, xoline
nun burunna subene yi e don, e yi e jan.

⁴ N na e findima nen fe magaxuxin na baxo
xonna yamanane birin xa, lan Yuda man-
gan Xesekiyaa dii xemnen Manase kewanle
ma a naxanye rabaxi Yerusalen taani.”

Ala mi fa kininkininma

⁵ Ala naxa, “Nayi, nde kininkininma e tan
Yerusalen kaane ma?

Nde a mawugama e fe ra?

Nde danguma e xontonje?”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“E bata e me n na,

e lu xete xanbin na.

Nayi, n na n yiini tema nen e xili ma,

n yi e halagi,

bayo e kininkinin mi fa n yi.

⁷ N na e fintanma nen

alo se dagina yamanan taane so deene
birin na.

N yi e diine ba e yii,

n yi n ma yamaan halagi

bayo e mi e xun xanbi soxi e kewanle yi.

⁸ N na a ligama nen kaja gilene yi wuya ayi
alo baan jemensinna.

N halagi tiin nafama nen e banxulanne
ngane ma yanyi tagini,

sanya ma kedenni,

jaxankatan nun kui sanna yi e li.

⁹ Naxan bata dii solofere bari,

na furama nen, a faxa.

Koeeen yi so a ma yanyin na,

a yagi, a xun sin.

Naxanye na lu e nii ra,

e yaxune yi fa ne raxori e silanfanne ra.”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabina mawugana

¹⁰ Yeremi naxa,

“Nna, gbalona n xa

bayo i bata n bari.

Yamanan muxune birin n matandima,

e yi n yenge!

Doli so mi n na,

n mon mi doli tongoxi,

koni birin n dangama.”

¹¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“N na i xunbama nen

alogo i xa fe fajan soto yati!

N na i yaxune rafama nen

i mafandeni toron nun gbalon waxatini
yati!

¹² Muxun noe wureni bolonje a yiin na ba,

wuren naxan kelixi sogeteden komenna
ma hanma sulana?

¹³ Yuda kaane, n na e herisigene nun e na-
funle fima e yaxune ma nen e yenge
yi se tongoxine ra,

masoto e yulubine xon e yamanan birin yi.

¹⁴ N bata e so e yaxune yii e konyine ra

e yi siga yamanani e mi denaxan kolon.

N bata teen so e xili ma n ma xoloni.”

¹⁵ Yeremi naxa, “I tan, Alatala,

i feene birin kolon.

I miri n ma, i yi n mali,

i yi n gbeen joxo n jaxankata muxune ra!

I nama n faxa,
i tan naxan mi xəlōma xulēn!
A kolon, n yagin masōtōma i tan nan ma fe
ra!

¹⁶ I ya falane na yi n li tun,
n yi e rasuxuma nēn alo donsena,
bayo i ya falane nan n nasewama,
n yi naxan n bōjēni.

Amasōtō i xinla bata fala n xun ma,
Alatala, Ala sēnben Birin Kanna!

¹⁷ N mi dōxi fuyantenne tagi batudeni.

N yi luxi n danna nēn
bayo i sēnben yi n fari,
bayo i n nafexi i ya xəlōn na.

¹⁸ Nanfera nayi n ma tōrōn dan mi na?

Nanfera n ma furen mi yalanma?

I luyē n xa

alo tigin naxan xōrima ba,
muxun mi nōe a xaxili tiyē naxan na?"

¹⁹ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,

"Xa i xun xētē n ma,
n mōn i tima nēn i ya wanla ra n yetagi.

Xa i fala kēndene ti,
i fala fuune lu na,
i falan tima nēn nayi
alo n yetēen dē xuina.

E tan nan fa xētēma i ma,
koni i tan xa mi xētēma e tan ma de!

²⁰ N na i findima nēn yinna wure daxin na
nayi,

yamani ito yetagi,
naxan mi nōe rabirē.

E i yēngēma nēn,
koni e mi i nōe sese ma,
bayo n na i fōxō ra,
n ni i rakisi, n yi i xōrōya."

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ "N na i xunbama nēn muxu naxine yii,
n yi i xōrōya gbalotōne sēnben ma."

16

Gbalon lōxōna fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "I
nama naxanla futu. I nama dii xēmē sōtō
hanma dii tēmēna yireni ito yi." ³ Bayo
Alatala ito nan falaxi dii xēmēne nun dii
tēmēne xili ma naxanye barima be, e nun
dii ngāan naxanye e barima, e nun fafan
naxanye e sōtōma yamanani ito yi, a naxa,
⁴ "E faxama nēn furenī. E sayaan mi wugē,
e mi maluxunjē. E luma nēn alo naxan

bōxōn ma. Yēngēn nun fitina kamēn nan
e raxōrima. E binbine yi findi balon na
xōline nun burunna subene xa."

⁵ Bayo, Alatala ito nan falaxi, a naxa, "I
nama so nandē banxini. I nama siga saya
yirene yi sununi. I nama e wuga. Bayo n
bata n ma bōjē xunbenla ba yamanani ito
yi e nun n ma hinanna nun n ma kinink-
ininna." Alatalaa falan nan na ra. ⁶ "Muxu
gbeene nun muxudine birin faxama nēn
yamanani ito yi. E sayaan mi wugē, e mi
maluxunjē, muxē mi a yētē maxabē sununi
hanma a xunna bi e fe ra. ⁷ Tamin mi yitax-
unma muxu sunuxine ra e madēndēn xinla
ma. E mi minseen soma sunu muxune yii,
e yi e madēndēn, hali e fafe hanma e nga
nan faxaxi."

⁸ "I nama so banxina nde yi sēwa donse
donna dēnaxan yi, i yi dōxō muxune fēma i
dēgedeni, i yi i min. ⁹ Bayo Alatala sēnben
Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi,
a naxa, 'N danna sama nēn sēwa sigine
nun naxan sigine nun naxalandi ti sigine
ra xēmēn nun a naxanla xa yireni ito yi,
waxatini ito yi i yēē xōri.' "

¹⁰ "I na falani ito birin ti yamani ito
xa waxatin naxan yi, e a falama nēn i
xa, e naxa, 'Nanfera Alatala gbalō gbeeni
itoe birin nagidixi nxu ma? Nxu kalan
mundun tixi? Nxu yulubin mundun ligaxi
Alatala ra, nxō Ala?' ¹¹ Nayi, i yi a fala e xa,
i naxa, 'Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: N
na ligaxi nēn bayo ē benbane e mē nēn n
na, e bira ala gbētēne fōxō ra, e yi e xinbi
sin e bun, e yi e batu, e yi e mē n tan na,
e mi n ma sariyan suxu. ¹² Anu, ē tan
bata fe naxin naba dangū ē benbane ra. E
birin biraxi ē bōjē yi fe naxine nan fōxō ra
ē tengbesenyani, ē mi ē tuli matima n na.
¹³ N na ē kedima nēn yamanani ito yi. N
yi ē rasiga yamanani ē nun ē benbane mi
dēnaxan kolon. E sa ala gbētēne batu mēnni
kōēēn nun yanyin na, bayo n mi fa hinanjē
ē ra mumē!'"

Konyine xētē fēna

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, "Lōxōne
fama, muxē mi a falē lōxōn naxanye yi, a
naxa, 'N bata n kōlō habadan Alatala yi,
naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!'
¹⁵ Koni a a falama nēn, a naxa, 'N bata n kōlō
habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane

ramini kōmēn fōxōn yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi! Bayo n mōn fama nēn e ra na bōxōni, n dēnaxan so e benbane yii.”

¹⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N yamani ito yaxu wuyaxi xilima nēn e xili ma, e fa e suxu alo yēxē suxune. E fa e sagatan geyane nun yire matexine nun gēmē yinle birin yi alo donsone. ¹⁷ Bayo n yēna e kēwanle birin na, e mi luxunxi n ma. E hakēne mi luxunje n ma. ¹⁸ N na e hakēne nun e yulubine saranma nēn e ra dōxō firin, bayo e bata n ma yamanan naharamu, e bata n kēē bōxōn nafe e sawura niitarene nun e suxure xōsixinē ra.”

Ala keden peen kolon fena

¹⁹ Alatala, n sēnbēna,
n ma faran makantanxina,
n na n yigiyama dēnaxan yi tōrō waxatine
yi,

siyane fama nēn i tan ma
keli bōxōn danne birin na,
e yi a fala, e naxa,

“Wulen nan findixi nxu benbane kēēn na,
suxure fufafuun naxanye tōnō mi na.

²⁰ Adamadiine nōē alane rafalē e yetē xa ba?
A rabama, koni ala xa mi ne ra!”

²¹ Nayi, Alatala naxa,

“Nanara, n na a yitama nēn e ra ito yi,
n na n fangan nun sēnbēn yitama nēn e ra,
e yi a kolon, a n xili nēn Alatala.”

17

Murutēdene yalagi fena

¹ Yuda kaane yulubine kēēndēnxi wure
sēbēli ti seen nan na,
naxan xōdōxō alo dayimuna.

E sēbēxi e bōje walaxan nan ma,
e nun e saraxa gandene fenne ma.

² Nayi, e diine luma nēn e mirē e saraxa
gandene ma,

e nun e Asera kide gbindonne wudi
yifōtōnxine fēma,
e nun geya matexine fari.

³ E tan seen naxanye batuma n ma geyaan
ma e nun burunne ra,

ne nun ε hērisigēne nun ε nafunle birin
soma nēn

ε yaxune yii e yēngē se tongoxine ra

e nun ε taan kidene,

masōtō ε yulubine xōn ε yamanan birin yi.

⁴ E tan yetēēn nan fama kēēn nabējindeni,
n naxan soxi ε yii.

N yi ε findi konyine ra ε yaxune xa ya-
manani

ε mi dēnaxan kolon,

bayo ε bata n ma xōlōn tēēn nadēgē.

A ε ganma nēn han habadan.

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Dangan na kanna xa

naxan a yigi sama adamadiine yi,

naxan a xaxili tixi muxune ra,

a yi a xun xanbi so Alatala yi a bōjēni.

⁶ Na kanna luxi nēn

alo wudi dungin tonbonni.

A tan mi hērin tōē.

A dōxōma nēn tonbonna yire yixareni,

fōxōn dēnaxan yi bōxō rabējinxini.

⁷ Koni, duban na kanna xa

naxan a yigi saxi Alatala yi,

Alatala findixi naxan yigi ra.

⁸ A luxi nēn

alo wudin naxan sixi igen dē,

a salenne sigama igen bun.

Wuyenna mi a tōrōma,

a dēēne xinde yēyē.

Furun na ti jēēna nde ra,

na mi a tan tōrōma

a bogin mi janma.”

⁹ “Muxun bōjēna a mayendenma

dangu seen birin na.

A furen mi dandanje!

Nde nōē a famunje?

¹⁰ N tan Alatala,

n muxune bōjēn fēfēfēfēma,

n yi e sōndōmēn nakōrōsi,

alogo n xa birin saren fi a kēwanle ra,

lan a sigati kiin ma.

¹¹ Muxun naxan nafulu sōtō ki mi fan,

na luxi nēn

alo dōmēn naxan xēlēne rasēgēma,

a mi naxanye biraxi.

A nēma a dunuḡa yi gidin tagini,

a fuxari.

A rajanna, a lu alo xaxilitarena.”

¹² En ma banxi saripanxin findixi Alaa

mangaya gbēdē nōrōxin nan na

naxan ma fe yitexi xabu a fōlōni.

¹³ I tan Alatala, Isirayila yigina,

naxanye birin e mēma i ra,

ne yagima nēn.

Naxanye e masigama i ra,
ne sa luma burunburunna nin,
bayo e bata e me Alatala ra,
siimaya ige tigma.

¹⁴ Alatala, n nakendeya,
alogo n xa yiyalan.
N nakisi, alogo n xa kisi,
bayo n ni i tan nan tantunma.

¹⁵ E a falama n xa, e naxa,
“Alatalaa falane mi kamalima ba?
A xa e rakamali fa.”

¹⁶ N tan mi tondixi finde yeeratiin na i foxo
ra.

N fan mi yi waxi toro laxonni ito xa a li.
I na kolon.

N ma falane birin kenenni i yetagi.

¹⁷ Nayi, i nama kui sanna ragidi n ma.

I tan naxan findixi n luxunden na gbalon
laxonni.

¹⁸ N naxankata muxune xa yagi,
koni i nama n tan lu yagini!

E tan nan xa magaxu,
koni n tan nama gaxu.

Gbalon laxon nafa e tan nan ma
i xa e halagi gbalon na daxonna ma firin.

Matabu Laxon nasarijanna

¹⁹ Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa,
“Siga, i sa ti taan so deen na, naxan xili ‘Ya-
maan So Dena’ Yuda mangane danguma
denaxan yi e nema soma hanma e nema
mine. I mon xa ti Yerusalen taan so deene
birin na. ²⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘E
tuli mati Alatalaa falan na, Yuda mangane
nun Yuda yamaan birin, e nun Yerusalen
kaane birin, e tan naxanye soma deni itoe
ra. ²¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E
a liga e yeren ma! E nama goron tongo
Matabu Laxonni, e yi a raso Yerusalen deene
ra. ²² E nama goron namini e konne yi
Matabu Laxonni. E nama wali yo ke. Koni e
Matabu Laxon nasarijan, alo n na a yamari
e benbane ma kii naxan yi. ²³ Koni e mi n
xuiin name, e mi e tuli mati n na. E yi e
tengbesen, e tondi n xuiin name, e mi tin
xure. ²⁴ Alatalaa falan ni ito ra. Xa e n
xuiin name ki faji, xa e mi goron naso taan
so deni itoe ra Matabu Laxonni, e Matabu
Laxon nasarijan, e mi wali yo ke, ²⁵ nayi
mangane nun kuntigine soma nen deni itoe
ra, naxanye dxi Dawuda jaxonni a manga
gbedeni. E tema nen wontorone nun soone

fari, e tan nun e kuntigine, e so e nun
Yuda kaane nun Yerusalen kaane. Mux-
une luma nen taani ito yi han habadan!
²⁶ Muxune fama nen sa keli Yuda taane yi
e nun Yerusalen rabilinna taane nun Bun-
yamin yamanan nun geya yiren sogegodo-
den binni e nun geyaan bonne nun Negewi
tonbonni, alogo e xa fa saraxa gan daxine
nun saraxa gbeteeye nun bogise saraxane
nun wusulanne nun barika bira saraxane
ba Alatalaa banxini. ²⁷ Koni xa e mi e tuli
mati n na, e yi Matabu Laxon nasarijan,
xa e goronna raso Yerusalen taani Matabu
Laxonni, nayi, n teen soma nen taan deene ra
naxan mi noe ratuye, a yi taan banxi fajine
gan.’ ”

18

Fene rafalana fe

¹ Alatala yi falan ti Yereimi xa, a naxa,
² “Keli, i siga fene rafalan konni, i sa n ma
falan mema mena nin.” ³ N yi siga fene
rafalan konni, n yi a li fene na nde rafale.
⁴ Koni fenen naxan yi a yii, a yi naxan
nafalama fene benden na, feen yi na ra.
Nayi, a mon yi xete a ma, a fene gbete rafala
na fene benden na, alo a yi rafan a ma kii
naxan yi. ⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
⁶ “E tan Isirayila yamana, n fan mi noe na fe
sifan lige e ra ba, alo fene rafalana? Isirayila
yamana, e fan luxi n yii nen alo fene benden
fene rafalan yii.” Alatalaa falan nan na ra.
⁷ “Waxatina nde yi, n na a falama nen a
siyana nde hanma yamanana nde xa kala,
hanma a halagi, hanma a raxori. ⁸ Koni n
falan tixi siyaan naxan xili ma, xa na xete a
fe naxine foxo ra, nayi n naxankatan naxan
nagidixi e ma, n xetema nen na feen foxo ra,
na mi fa e sotoma. ⁹ Waxatina nde, n yi a
fala a siyana nde hanma yamanana nde xa
ti, a sabati. ¹⁰ Koni xa na siyaan fe naxin
naba n yee ra yi, a mi n xuiin name, nayi n fe
fajin naxan nagidixi e ma, n na xunbama
nen e ra, na mi fa liga.”

¹¹ “Iki, Yereimi, falan ti Yuda kaane nun
Yerusalen kaane xa, i naxa, Alatala ito nan
falaxi, a naxa, ‘E a mato, n gbalona nde
rafama e ma, n fena nde yitonma e xili ma.
Nayi, e xete e fe naxine foxo ra! E birin xa e
sigati kiin nun e kewanle maxete!’ ¹² Koni
e a falama nen, e naxa, ‘A mi lanje! Fo nxu

xa lu nxu miriyane lige, birin yi bira a bɔɲe yi fe ɲaxine fɔxɔ ra tengbesenyani.’ ”

Isirayila bata ɲinan a Ala xɔn

¹³ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Maxɔdinna ti siyane ye. Nde bata fe sifani ito me singe?

Isirayila yama faɲin bata fe magaxuxin liga.

¹⁴ Ige xundin ɲanɲe Liban geyane gɛme gbeene fari ba?

Ige xunbenla ɲanɲe xudeni ba naxan fama sa keli na yire makuyeni?

¹⁵ Anu, n ma yamaan bata ɲinan n xɔn!

E wusulanna ganma saraxan na suxure fufafune xa,

naxanye e ratantanma e sigati kiini,

e yi e ba e kira fonna xɔn,

e yi e ti kira yitɔntarene xɔn.

¹⁶ E bata e yamanan findi yire rabɛɲinxin na,

muxune kabɛma naxan ma

e kolin a ma han habadan.

A fe dangu muxune birin yigitɛgɛma nɛn, e xunni maxa.

¹⁷ N na e raxuyama ayi nɛn e yaxune bun alo sogeteden foyena.

N na n yeɛn bama e ra nɛn,

n yi n xun xanbi so e yi e gbalon waxatini.”

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Muxune a falama, e naxa, “E fa be, en fa yanfan so Yeremi ma! Bayo saraxaraline sariya xaranna, na mi ɲanma alo Yeremi a falan kii naxan yi, fekolonne maxadi xuine fan mi ɲanɲe, nabine falane mi ɲanɲe. E fa, en fa a mafala yamani alogo a xa tɔrɔ. En nama en tuli mati a fala yo ra!”

¹⁹ Alatala, i tuli mati n na!

I tuli mati n yaxune xuiin na n xili ma!

²⁰ Fe faɲin lan a saran a ɲaxin na ba?

Anu e bata n faxa yinla ge n yeɛ ra.

Koni, a kolon

a n bata ti i yeɛtagi i solonadeni e xa

alogo i ya xɔlɔn xa masiga e ra.

²¹ Na ma, i xa fitina kamɛn nagidi e diine ma,

i yi sayaan nagidi e ma yeɛgɛni,

e ɲaxanle yi findi kaɲa gilɛne ra

naxanye diiye baxi e yii.

E xɛmɛne xa sayaan sɔtɔ,

e banxulanne yi faxa yeɛgɛni!

²² Gbelegbele xuiin xa mini e banxine yi, i na fa sofa ganla ra e xili ma sanɲa ma kedenni.

Bayo e bata yinla ge n xili ma, e yalaan nati n yeɛ ra.

²³ I tan Alatala,

i e yanfantenyane birin kolon,

e naxanye yitɔnxi n faxa xinla ma.

I nama e hakɛne mafelu,

i nama i yeɛn ba e yulubine ra!

E xa bira i yeɛtagi!

Keli e xili ma, i ya xɔlɔ waxatin xa a li!

19

Fɛɲe kalaxina fe

¹ Alatala yi ito fala, a naxa, “Sa fɛɲɛna nde sara fɛɲɛ rafalan konni, i yi yamaan fonne nun saraxaraline xili. ² I siga Ben-Hinɔn lanbanni, dɛnaxan sa Fɛɲɛ So Dɛɛn binni, i sa falani itoe rali mɛnni n naxanye tima i xa. ³ I yi a fala, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na, e tan Yuda mangane nun Yerusalɛn kaane! Alatala Sɛnben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N gbalon nagodoma nɛn be ma, naxan yo na a fe me, na kanna tuli madɔxɔma ayi nɛn. ⁴ Amasɔtɔ e bata e me n na! Muxun mi fa be kolonma bayo e bata be findi wusulan ganden na ala gbɛtɛne xa, e mi naxanye kolon, e benbane mi e kolon, Yuda mangane mi e kolon, e yi be rafe sɔntarene wunla ra. ⁵ E yi kidene rafala Baali suxurene xa alogo e xa e diine gan mɛnni Baali xa, n mi naxan yamarixi, n mi naxan ma fe falaxi, n mi sa mirixi naxan ma.’ ”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa be xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinɔn lanbanna.’ Koni e fa be xili bama nɛn ‘Faxa Ti Lanbanna.’ ⁷ N fa Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane fe yitɔnxine kalama be nin. N yi e faxa e yaxune silanfanne ra naxanye waxi e raxɔri feni. N yi e binbine lu xɔline nun burunna subene bun. ⁸ N taani ito findima nɛn yire rabɛɲinxin na, muxune kabɛma naxan ma e kolin a ma. Naxan yo nɛma dangue be, na kanna yigitɛgɛma nɛn a kolin a yire kalaxine ma. ⁹ N yaxune rafama nɛn naxanye waxi e raxɔri feni, e taan nabilin yeɛgɛni. Na kamɛn gbama nɛn han e yi e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne subendon, e yi e bode sube don.”

10 “Na xanbi ra, i xa feɲeni bɔ muxune yɛtagi naxanye biraxi i fɔxɔ ra, 11 i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N yamani ito nun taani ito halagima kiini ito nin, alo feɲen kalama kii naxan yi, naxan mi nɔɛ yitɔɲɛ. E binbine maluxunma nɛn Tofeti yi han na yi rafe. 12 N yireni ito ligama na kii nin, e nun a muxune, n mɔn yi taani ito fan liga alo Tofeti yireni ito. Alatalaa falan nan na ra. 13 Yerusalɛn banxine nun Yuda mangane banxine raharamuma nɛn alo Tofeti yire haramuxini ito, e yi wusulanna ganma banxin naxanye xuntagi sarene birin xa, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbɛtene xa dɛnaxanye birin yi.’ ”

14 Yeremi yi fa, sa keli Tofeti yi Alatala a rasiga dɛnaxan yi nabiya falane tideni. A yi ti Alatala Batu Banxin tanden ma, a yi a fala yamaan birin xa, a naxa, 15 “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nɛn taani ito xili ma e nun a rabilinna taane birin, n bata gbalɔ feen naxanye birin ma fe fala e xili ma, bayo e bata tondi e tuli matiyɛ n ma falane ra tengbesenyani.’ ”

20

Yeremi xidi fena

1 Saraxaralina Imeri a dii xɛmɛn Pasaxuri, kuntigin naxan yi Alatala Batu Banxin xun na, na to Yeremi a nabiya falane mɛ, 2 a yi Nabi Yeremi bɔnbɔ, a sa a sa kutun na Alatala Batu Banxin dɛxɔn Bunyamin So Dɛɛn Faxaraxiin binni.* 3 Koni na xɔtɔn bode, Pasaxuri to Yeremi beɲin, Yeremi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala mi i xili saxi Pasaxuri, koni a bata i xili sa ‘Gaxun Yiren Birin Yi.’ 4 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gaxun nasoma nɛn ɛ nun i xɔyine birin yi. ɛ yaxune i xɔyine faxama nɛn i yɛɛ xɔri. N Yuda kaane birin sama nɛn Babilɔn mangan sagoni, a yi e suxu a siga e ra konyiyani Babilɔn taani, hanma a e faxa silanfanna ra. 5 N taani ito nafunle birin sama nɛn ɛ yaxune sagoni, e wali xɔnne nun e se faɲine, e nun Yuda mangane nafunle birin. E yi e tongo yɛngɛni, e siga e ra Babilɔn taani. 6 I tan Pasaxuri

* 20:2: So dɛɛn naxan geyaan na.

e nun muxun naxanye birin i ya banxini, ɛ sigama nɛn konyiyani Babilɔn taani, i sa faxa na, i maluxun na, e nun i wule nabiya falane ti i xɔyin naxanye birin xa.’ ”

Nabina mawugana

7 Alatala i bata n mayenden, n lu mayendenni.

I bata n suxu sɛnbɛni, i yi n nɔ feu!

Muxune yoma n ma waxatin birin, e birin n magelema.

8 Bayo n nɛma falan tiyɛ yɛyɛ, fɔ n gbelegbele,

n yi gbalon nun halagina fe fala!

Nayi, e n konbima,

e n magele waxatin birin Alatalaa falana fe ra.

9 Koni xa n na a fala nun, n naxa,

“N mi fa n mirima Alaa fe ma, n mi fa falan tima a xinli sɔnɔn,”

a falan luma nɛn n yi nayi

alo tɛɛn nan n bɔɲɛn ganma,

alo n tɛɛn nan namaraxi n xɔnne yi,

n xadan a yisuxɛ, n mi nɔ.

10 Bayo n muxu wuyaxi xuiin mɛma n mafalɛ.

E n xili bama

“Gaxuna yiren birin yi.”

E naxa, “ɛ a tɔɲɛgɛ!

En na a tɔɲɛgɛ.”

N xɔyine n matoma,

xa n tantanɲɛ, e naxa,

“Waxatina nde,

a mayendenma nɛn.

Nayi, en yi a nɔ,

en yi en gbeen ɲɔxɔ a ma.”

11 Koni Alatala bata lu n xɔn

alo sofa sɛnbɛmana.

Nanara, n ɲaxankata muxune tantanma nɛn,

e mi n nɔɛ sese ma.

E fulama n na nɛn,

na yi e yagi han!

A findi marafɛyaan na e xa han habadan,

ɲinan mi tiyɛ naxan xɔn.

12 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna i tan nan tinxin muxun kɛɲaan fɛsɛfɛsɛma,

i muxun bɔɲɛn nun a sɔndɔmɛn toma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxɛ e ma

bayo n bata n xun mayɛngɛ feen lu i tan ma.

13 $\text{\textcircled{E}}$ b $\text{\textcircled{e}}$ tin ba Alatala xa,
 $\text{\textcircled{e}}$ Alatala tantun.
 Bayo a t $\text{\textcircled{r}}$ $\text{\textcircled{o}}$ muxune xunbama n $\text{\textcircled{e}}$ n muxu
 jaxine yii.

14 Dangana n bari l $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ n xa.
 Nga n xalixi l $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ n naxan yi,
 na mi findixi duba l $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ ra.

15 Dangan na kanna xa
 naxan sa xibaru fajina fe rali n fafe ma fa
 fala
 dii x $\text{\textcircled{e}}$ m $\text{\textcircled{e}}$ n bata bari a xa,
 a yi s $\text{\textcircled{e}}$ wa na ma.

16 Na kanna xa lu alo taane
 Alatala naxanye kalaxi kininkinintareyani.
 A xa gbelegbele xuiin m $\text{\textcircled{e}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ t $\text{\textcircled{o}}$ nni,
 a yi y $\text{\textcircled{e}}$ ng $\text{\textcircled{e}}$ so s $\text{\textcircled{o}}$ n $\text{\textcircled{x}}$ $\text{\textcircled{o}}$ xuiin m $\text{\textcircled{e}}$ yanyin na.

17 A yi lan nun
 a xa n faxa nga kui,
 alogo nga kuiin xa findi n gaburun na
 n yi lu na yi habadan.

18 Nanfera n minixi nga kuini
 n yi t $\text{\textcircled{r}}$ $\text{\textcircled{o}}$ n nun x $\text{\textcircled{o}}$ l $\text{\textcircled{e}}$ n kolon
 n yi n ma siimayaan birin naba yagini?

21

Falana lan Yerusalem suxu feen ma

1 Alatala yi falan ti Yeremi xa, Manga Sedeki to Malakiyaa dii x $\text{\textcircled{e}}$ m $\text{\textcircled{e}}$ n Pasaxuri rasiga a ma e nun saraxaraliin Sofoni, Maaseyaa dii x $\text{\textcircled{e}}$ m $\text{\textcircled{e}}$ na. E yi a fala Yeremi xa, e naxa, 2 “Alatala max $\text{\textcircled{o}}$ din nxu xa, bayo Babil $\text{\textcircled{o}}$ n mangan Nebukadanesari bata nxu y $\text{\textcircled{e}}$ ng $\text{\textcircled{e}}$ f $\text{\textcircled{o}}$ l $\text{\textcircled{o}}$. Waxatina nde Alatala nxu maliy $\text{\textcircled{e}}$ n $\text{\textcircled{e}}$ n, a yi a kabanako fena ndee raba nxu xa, alogo yaxuni ito xa a masiga nxu ra.”

3 Yeremi yi e yabi, a naxa, “ $\text{\textcircled{E}}$ a fala Sedeki xa, $\text{\textcircled{e}}$ naxa, 4 Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Babil $\text{\textcircled{o}}$ n mangan nun Babil $\text{\textcircled{o}}$ n kaan naxanye $\text{\textcircled{e}}$ taan makantan yinna rabilinxi y $\text{\textcircled{e}}$ ng $\text{\textcircled{e}}$ ni iki, $\text{\textcircled{e}}$ ne y $\text{\textcircled{e}}$ ng $\text{\textcircled{e}}$ ma y $\text{\textcircled{e}}$ ng $\text{\textcircled{e}}$ so seen naxanye ra, n ne rax $\text{\textcircled{e}}$ t $\text{\textcircled{e}}$ ma $\text{\textcircled{e}}$ tan nan ma, n yi $\text{\textcircled{e}}$ yaxuni itoe malan taani ito kui.

5 N tan y $\text{\textcircled{e}}$ t $\text{\textcircled{e}}$ na $\text{\textcircled{e}}$ y $\text{\textcircled{e}}$ ng $\text{\textcircled{e}}$ ma n $\text{\textcircled{e}}$ n, n fitinaxin yi n s $\text{\textcircled{e}}$ n $\text{\textcircled{b}}$ $\text{\textcircled{e}}$ n nun n fanga gbeen yita $\text{\textcircled{e}}$ ra n ma x $\text{\textcircled{o}}$ l $\text{\textcircled{e}}$ n nun n ma b $\text{\textcircled{o}}$ j $\text{\textcircled{e}}$ teeni. 6 Naxanye birin taani ito yi, n ne jaxankatama n $\text{\textcircled{e}}$ n, a muxune nun a xuruseene, e birin yi faxa fitina fureni. 7 Alatalaa falan ni ito ra! Na na dangu, naxanye na lu e nii ra

fitina furen nun y $\text{\textcircled{e}}$ ng $\text{\textcircled{e}}$ n nun fitina kam $\text{\textcircled{e}}$ n xanbi ra, n ne birin sama n $\text{\textcircled{e}}$ n Babil $\text{\textcircled{o}}$ n mangan Nebukadanesari sagoni, Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine nun taani ito muxune birin, n yi e lu e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni. A e faxama n $\text{\textcircled{e}}$ n silanfanna ra, a mi kininkinin e ma, a mi hinan e ra sese ma.’ ”

8 “Yeremi, a fala yamani ito xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “ $\text{\textcircled{E}}$ a mato, n bata siimayaan kiraan nun sayaan kiraan yita $\text{\textcircled{e}}$ ra. 9 Naxan yo na lu taani ito kui, silanfanna nun fitina kam $\text{\textcircled{e}}$ n nun fitina furen nan na kanna faxama. Koni naxan na mini, a yi sa a y $\text{\textcircled{e}}$ t $\text{\textcircled{e}}$ dent $\text{\textcircled{e}}$ ge Babil $\text{\textcircled{o}}$ n kaane xa, naxanye $\text{\textcircled{e}}$ rabilinxi y $\text{\textcircled{e}}$ ng $\text{\textcircled{e}}$ ni, na kanna kisima n $\text{\textcircled{e}}$ n, a tan yi lu a nii ra b $\text{\textcircled{e}}$ t $\text{\textcircled{e}}$. 10 Bayo n na n y $\text{\textcircled{e}}$ rafindima n $\text{\textcircled{e}}$ n taani ito ma a jaxin na, a fajin mi a ra. A sama n $\text{\textcircled{e}}$ n Babil $\text{\textcircled{o}}$ n mangan sagoni, a yi a gan.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

Alaa falana lan Yuda mangana den-bayaan ma

11 “Yeremi, a fala Yuda mangana den-bayaan xa,
 i naxa, ‘ $\text{\textcircled{E}}$ tuli mati Alatalaa falan na.

12 Dawuda b $\text{\textcircled{o}}$ n $\text{\textcircled{s}}$ onna, Alatala ito nan falaxi, a naxa: $\text{\textcircled{E}}$ kiti k $\text{\textcircled{e}}$ nd $\text{\textcircled{e}}$ n sa x $\text{\textcircled{o}}$ t $\text{\textcircled{o}}$ n yo x $\text{\textcircled{o}}$ t $\text{\textcircled{o}}$ n, $\text{\textcircled{e}}$ yi muxu kansunxin ba jaxankata tiin yii, alogo n ma x $\text{\textcircled{o}}$ l $\text{\textcircled{e}}$ n nama godo $\text{\textcircled{e}}$ ma $\text{\textcircled{e}}$ fe jaxine fe ra

alo t $\text{\textcircled{e}}$ $\text{\textcircled{e}}$ n naxan $\text{\textcircled{e}}$ ganma
 naxan mi n $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{e}}$ ratuy $\text{\textcircled{e}}$.

13 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:

N bata keli $\text{\textcircled{e}}$ xili ma,
 $\text{\textcircled{e}}$ tan naxanye d $\text{\textcircled{o}}$ xi lanbanni,
 $\text{\textcircled{e}}$ tan naxanye d $\text{\textcircled{o}}$ xi fanyen ma fiila ma,
 $\text{\textcircled{e}}$ tan naxanye a falama, $\text{\textcircled{e}}$ naxa,
 “Nde n $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{e}}$ f $\text{\textcircled{e}}$ nxu xili ma?
 Nde n $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{e}}$ so $\text{\textcircled{e}}$ nxu luxunden kui?”

14 N na $\text{\textcircled{e}}$ saranma $\text{\textcircled{e}}$ k $\text{\textcircled{e}}$ wanle ra n $\text{\textcircled{e}}$ n.
 N t $\text{\textcircled{e}}$ $\text{\textcircled{e}}$ n soma n $\text{\textcircled{e}}$ n $\text{\textcircled{e}}$ f $\text{\textcircled{o}}$ t $\text{\textcircled{o}}$ ne ra,
 a yi $\text{\textcircled{e}}$ rabilinna birin gan.’

Alatalaa falan nan na ra.”

22

Kitina manga jaxine xili ma

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Siga Yuda mangana banxini, i sa falani ito ti na, i naxa, 2 ‘I tan Yuda mangana, i tan naxan d $\text{\textcircled{o}}$ xi Dawudaa mangaya gb $\text{\textcircled{e}}$ d $\text{\textcircled{e}}$ ni, i tuli mati

Alatalaa falan na, i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan birin, naxanye soma deni itoe ra! ³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E kiti kendene sa, e tinxinna raba. E muxu kansunxine xunba e naxankata muxune yii. E nama naxu xone ne nun kiridine nun kaja gilene ra, e nama gballo feen liga, e nama sontaren faya yireni ito yi. ⁴ Bayo xa e falani ito suxu ki fani, mangan naxanye dxi Dawudaa mangaya gbenedi, ne soma nen banxini ito tanden so dene ra, e dxi wontorone kui e nun soone fari, e tan nun e kuntigine nun e yamana. ⁵ Koni xa e mi falani itoe suxu, n bata n kolon yene, banxini ito findima nen banxi xonna ra.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

⁶ Bayo, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangana banxin ma, a naxa, “Banxini ito rayabu n tan yere ra yi alo Galadi yamanana, alo Liban geyaan xuntagina. Koni n na a findima nen tonbonna ra yati, alo taa rabejinxina. ⁷ N halagi tiine rasigama nen a xili ma, e birin nun e yene so seene e yi a suman senbetenne sege a bun, e yi e gan.”

⁸ “Siya wuyaxine danguma nen taani ito dexon. E yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala taa gbeeni ito ligaxi iki?’ ⁹ Muxune e yabima nen nayi, e naxa, ‘Bayo e bata e me Alatala, e Alaa layirin na, e yi e xinbi sin ala gbetene bun, e yi e batu.’ ”

Manga Salun wuga fena

¹⁰ E nama manga faxaxin wuga, e nama sunu Manga Yosiyaa fe ra, koni fo e bata mangan naxan xali konyiyani, e na nan wuga, bayo a mi fa xetema sonon! A mi fa a konna toma sonon!

¹¹ Bayo Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yosiyaa a dii xemen Salun ma, naxan yi a fafe Yosiyaa naxoni mangayani, naxan bata keli be, a naxa, “A mi fa xetema sonon! ¹² Koni e a xalixi konyiyani denaxan

yi, a sa faxama mena nin. A mi fa yamanani ito toma sonon!”*

Alaa falana Yehoyakimi xili ma

¹³ “Gbalon na kanna xa, naxan a banxin tima tinxintareyani, a yi a banxi kuine fari sa kansun ti kitini, a yi a muxu boden ti konyi wanle ra, a mi a saren fi.

¹⁴ A a falama, a naxa, ‘N banxi gbeen tima nen n yere xa naxan konkone gbo mum!’ A yi foye sodene rafala a ma, a suman farinne sa banxin kankene yi, a yi a kasi a gbeela ra.

¹⁵ I mangayani nen ba, bayo suman wudin nafan i ma? I fafe mi yi a degema ba, a yi a min? Koni na yi tinxin, a kiti kendon kolon, nanara a feene birin yi lanxi.

¹⁶ A yi yigelitone nun tere muxune xun mafalama kitini, nanara a feene birin yi lanxi. Muxun mi n kolonma na kiin xan yi ba?” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Koni i yene nun i boren tixi i yena tonon nan tun na, i yi sontarene faya, i muxune naxankata, i e kansun.”

¹⁸ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yehoyakimi ma Yosiyaa dii xemena, a naxa,

“Muxune mi a saya feen wuge, e naxa, ‘Ee! Ngaxakedenna xemen nun naxanla, en nu tere de!’

E mi a saya feen wuge, e naxa, ‘Ee! N kanna! Ee! Mangana!’

¹⁹ A tan saya feen ligama nen alo sofanla gbeena, a binbin bubuma nen, a sa woli ayi Yerusalen fari ma.”

Yerusalen yagin nun yarabina fe

²⁰ “E te Liban geyaan xuntagi, e gbelegbele! E xuiin xa siga han Basan yamanana! E gbelegbele Abarimi geyane xuntagi! Bayo e xoyine birin bata xunna kala.

²¹ N falan ti nen e xa,

* **22:12:** 22.12 Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Salun nan ma fe falaxi be naxan mon xili Yehowaxasi. Misiran mangan nan Yosiyaa faya yene. Salun kike saxan nan naba mangayani, benun Misiran mangan xa a suxu, a siga a ra Misiran yi konyiyani. Na feen sebexi Mangane Firinden 23.29-34 kui.

benun ε kontɔfili waxatin xa a li.
 Ε yi a falama nen, ε naxa,
 ‘Nxu mi nxu tuli matima.’
 Ε yi na kii nin xabu ε dii nɔre waxatini.

Ε mi n xuiin namε.
 22 Ε yeerateine bata lɔ ayi foyeni,
 ε xɔyine birin yi xali konyiyani.
 Ε yagima nen na waxatini,
 ε lu marafeyani,
 masɔtɔ ε fe naxine xɔn.

23 I tan naxan dɔxi Liban fɔtɔnni†
 i tan naxan dɔxi suman wudi banxin kui,
 i gbelegbelema nen,
 tɔrɔn na i sɔtɔ waxatin naxan yi,
 naxankatana alo naxanla naxan dii
 barini!”

Alaa falana Yehoyakimi a dii Yoyakin xili ma

24 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan Habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala i tan Yuda mangan Yoyakin,‡ Yehoyakimi a dii xemena, hali i yi findixi n ma taxamaseri yiisolirasoon nan na n yiifanni, n yi i be nen na. 25 N na i sama nen i yaxune sagoni naxanye waxi i faxa feni, i gaxuma naxanye yeε ra, Babilɔn mangan Nebukadanesari e nun Babilɔn kaane. 26 N na i wolima ayi nen yamana gbeteni, e nun i nga naxan i barixi. Ε yi faxa yamanani ε mi barixi denaxan yi. 27 Ε kon yamanan xɔnla ε suxuma nen han! Koni ε mi fa xetema mumε!”

28 Yamaan naxa, “Nayi, Yoyakin bata findi goron kalaxin nan na ba, se ramexina? Nanfera e nun a diine wolima ayi nen yamana gbete yi e mi denaxan kolon?”

29 Yamanana, n ma yamanana, n ma yamanan muxune, ε tuli mati Alatalaa falan na. 30 Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xemeni ito xinla xa sebe alo naxan mi dii barixi, alo muxun naxan ma dunuɔa yi gidin findixi bɔnɔn na, bayo a bɔnsɔn yo mi nɔε dɔxe Dawudaa mangaya gbedeni, a yi lu Yuda yamanan xun na.”

23

Yeerati naxine nun Marakisi Ti Mangana

1 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Gbalon na yeerateine xa, naxanye n ma yamaan naxuyama ayi, e e ralɔ ayi!” 2 Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan yeerateine ma naxanye a yamaan masuxuma, a naxa, “Ε bata n ma yamaan naxuya ayi, ε yi e kedi, ε mi ε yengi dɔxi e xɔn. Nayi, n na ε kewali naxine saranma ε ra nen.” Alatalaa falan nan na ra. 3 “N na n ma yamaan muxu dɔnxene malanma nen keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n mɔn yi fa e ra e yireni. E yi sabati menni, e wuya ayi. 4 N yi yeerateine lu e xun na naxanye e masuxuma ki fajni, naxanye mi fa gaxue, e mi yilanyilanɔε. N ma yamaan muxu yo mi dasε e ra.” Alatalaa falan nan na ra.

5 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, n manga tinxinxin naminima Dawuda bɔnsɔnni waxatin naxan yi alo wudi ngingin na mini wudin ma, a mangayaan naba xaxilimayani, a yi kiti kendεn sa, a tinxinyaan liga yamanani.

6 Yuda bɔnsɔnna rakisima nen a waxatini, Isirayila kaane yi lu bɔɔε xunbenli. E a xili bama nen fa fala, ‘En ma tinxinna, Alatala.’ ”

7 Nanara, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, muxε mi a fale lɔxɔn naxanye yi, fa fala, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’ 8 Koni a a falama nen, a naxa, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini kɔmεn fɔxɔn yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Na waxatini, e mɔn dɔxɔma nen e bɔxɔni.”

Nabi wuledene

9 Falana lan nabine ma:
 N bɔɔɔn bata kala n kui,
 n fatin birin xuruxurunma.
 N bata lu
 alo n xunna kelixi manpaan nan na,
 masɔtɔ Alatala nun a fala sariɔpanxina fe ma.

10 Bayo, yamanan bata rafe yalundene ra.

† 22:23: Manga banxin yi xili saxi Liban fɔtɔnna xun ma nen, a to tixi suman wudine ra keli Liban yamanan fɔtɔnne yi. Na feen sebexi Mangane Singen 7.2 kui. ‡ 22:24: Yoyakin ma fe sebexi Mangane Firinden 24.8-16 kui.

Yamanan bata yi xara dangan xɔn.
Xuruse rabadene birin bata kala.
Muxune mafura fe ɲaxin nabɛ,
e sɔbɛ soxi tinxintareyaan nan tun ma.

¹¹ “Nabine nun saraxaraline birin,
e sese mi fa sariɲan!

N fa e kɛwali ɲaxine toma
hali n ma banxini.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Nanara, e kiraan masalaxunma nɛn,
a yidimi, e yi radin, e bira.

Bayo n gbalon nafama nɛn e ma,
n na e kɛwanle saran e ra ɲɛɛ naxan na.”

Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalɛn nabine ɲaxu Samari nabine xa

¹³ N bata fe magaxuxine to Samari taan
nabine yɛ,

e nabiya falane ti Baali suxuren sɛnbɛn xɔn
ma,

e yi n ma yamana Isirayila ralɔ ayi.

¹⁴ Koni Yerusalɛn nabine yɛ,

n fe ɲaxine nan toxi.

E yalun,

wulen yi findi e siga seen na.

E fe ɲaxi rabane rawɛkilɛma,

alogo muxu yo nama xɛtɛ fe ɲaxin fɔxɔ ra.

E birin luxi n yɛɛ ra yi

alo Sodoma kaane,

Yerusalɛn kaane luxi

alo Gomora kaane.*

¹⁵ Nanara, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

ito nan falaxi lan nabini itoe ma, a naxa,

“N dabarin nun ige xɔlɛn fima yamani ito

ma nɛn e balon na,

bayo sariɲantareyaan soxi yamanan yiren

birin yi

Yerusalɛn nabine nan xɔn.”

¹⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan

falaxi, a naxa,

“E nama ɛ tuli mati nabine falane ra

naxanye nabiya falane tima ɛ xa.

E ɛ mayendenma nɛn,

e ɛ xibaru fata e yɛtɛ miriyane ra,

koni Alatala dɛ xuiin mi na ra.

¹⁷ N mi rafan naxanye ma,

e a falama ne xa, fa fala,

Alatala naxa,

‘E bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma nɛn.’

Naxanye biraxi e bɔɲɛ yi feene fɔxɔ ra

tengbesenyani,

e a falama ne xa, e naxa,

‘Fefe ɲaxi mi ɛ sɔtɛ.’

¹⁸ Koni nde yi tixi Alatala yɛtagi

alogo a xa fe toon ti,

a yi a falan mɛ?

Nde bata a tuli mati,

a yi a falan name?”

¹⁹ Alatala gbalon soma nɛn muxu ɲaxine
xun na

alo foye kala tiina.

A xɔlɔn ɲaxankatan yi fa e ma

alo wuluwunla.

²⁰ Alatalaa xɔlɔn mi xɛtɛma e fɔxɔ ra

fɔ feene kamali

Ala naxanye birin nagidixi a bɔɲɛni.

E xaxili sɔtɔma nɛn na feene xɔn waxati
famatɔne yi.

²¹ Ala naxa,

“N tan mi nabini itoe xɛxi,

koni e gixin sigama xɛrayaan na.

N mi fala tixi e xa,

koni e nabiya falane tima.

²² Xa e yi tixi n yɛtagi nun,

e yi n ma falan nalima nɛn n ma yamaan
ma nun

e yamaan ba e kira ɲaxine xɔn,

e yi e raxɛtɛ e kɛwali ɲaxine fɔxɔ ra.”

Ala dunuɲa yiren birin yi

²³ Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Ala xa mi n na ba,

naxan maso ɛ ra?

Ala nan mɔn n na yire makuyene fan yi.”

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Muxun nɔɛ a luxunɲɛ wundo yireni ba,

alogo n nama a to?

N mi bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna rafexi
ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

Naxanye wule xiyene fe falama

²⁵ “N bata nabine fala xuiin mɛ naxanye
nabiya falane tima n xinli wulen fari, e

naxa, ‘N bata xiye sa, n bata xiyena nde
to.’ ²⁶ Nabine bɔɲɛne luma e tiyɛ wule falan

na nabiyan han waxatin mundun, e yi

mayenden falane ti fata e yɛtɛ bɔɲɛ yi feene

ra? ²⁷ E yengi a ma a e n xinla rapinanɲɛ

nɛn yamaan na e xiyene xɔn e naxanye

falama e bode xa, alo e benbane ɲinanxi n

xinla ra kii naxan yi Baali suxurene fe ra.

²⁸ Xa nabiin naxan xiye saxi, na xa a xiyen

* **23:14:** Sodoma nun Gomora taane fe sɛbɛxi Dunuɲa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

yεba. Xa n ma falan naxan yi, na kanna xa a rali a jɔndin kiini.”

Alatalaa falan ni ito ra. A naxa, “Malo kεsεn nun malo dagin lanjε e bode ma di?”²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N ma falan mi luxi ba alo tεεna, alo sinben naxan fanyen bɔma?”³⁰ Nanara, n bata keli nabini itoe xili ma naxanye falane mujama e bode ma, e mɔn naxa a ne fataxi n tan nan na.” Alatalaa falan nan na ra.³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye e yetε dε xuiin findima n ma falan na.”³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye wule xiyene yεbama, naxanye falane tima e xunna ayi, e yi n ma yamaan nalɔ ayi e wulene xɔn. Anu, n tan mi e rasigaxi, n mi e yamarixi, e tɔnɔ yo mi yamani ito ma,” Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan findε goronna ra ba?

³³ Alatala naxa, “Xa yamani ito hanma nabina nde hanma saraxaralina nde i maxɔdin, a naxa, ‘Waliyiya falan mundun tixi nxu xili ma keli Alatala ma?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Waliyiya falan mundun? Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N na n mεma nεn ε ra.’”³⁴ Xa nabina nde hanma saraxaralina nde hanma muxu gbεtε a fala, a naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,’ n na kanna kεwanla saranma nεn a ra e nun a denbayana.³⁵ ε a falama ε bode xa, ε naxa, ‘Alatala yabin mundun tixi?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’³⁶ Koni ε nama fa waliyiya falana fe fala Alatala xun ma sɔnɔn, bayo birin waliyiya falan findixi e gbee falan nan na. ε habadan Alaa falane maxεtεma na kii nin, Alatala sεnbεn Birin Kanna, en ma Ala,³⁷ ε lu a falε nabina nde xa, ε naxa, ‘Alatala i yabixi nanse ra?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’³⁸ Xa ε mɔn a fala, ε naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma.’ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Amasɔtɔ ε a falama, ε naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,’ hali n to a falaxi a ε nama na fala,³⁹ nayi, n jinanma nεn ε xɔn fefe, n yi ε kedi n yetagi, ε tan nun ε taana n dεnaxan so ε nun ε benbane yii.⁴⁰ N yi habadan yagin sa ε fari, habadan marafεyaan naxan mi jinanjε muxune ra mume!’ ”

24

Xɔdε debe firinne nun yamana fe

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yelin xanbini Yehoyakimi a dii xεmεn Yoyakin suxε, Yuda mangana, e nun a kuntigine nun yiirawanle nun xabune, a siga e ra konyiyani Babilɔn taani keli Yerusalɔn taani, Alatala yi debe firin yita n na Alatala Batu Banxin yetagi, e rafexi xɔdε bogine ra.² Debe kedenna yi rafexi xɔdε bogi fajine ra alo bogin naxanye bolonma xɔdε malan waxati singeni. Koni deben boden xɔdεne mi yi fan, e mi yi nɔε donjε.³ Alatala yi a fala, a naxa, “Yereimi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “Xɔdε bogine. Xɔdε bogi fajine na, naxanye fan han! A jaxine fan na naxanye kalaxi han e mi nɔε donjε.”

⁴ Alatala yi falan ti n xa.⁵ Alatala, Isir-ayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “I xɔdε bogi fajini itoe toxi kii naxan yi, n Yuda muxune fan yisuxuma na kii nin, n naxanye rasiga Babilɔn kaane yamanani.⁶ N na n jɔxɔ luma nεn e xɔn ki fajini, n xεtε e ra yamanani ito yi. N na e sεnbε soma nεn, n mi fa e halagima. N na e sima nεn, n mi fa e talama.⁷ N bɔjε fajin fima nεn e ma alogo e xa a kolon a Alatala nan n tan na. Xa e xεtε n ma e bɔjεn birin na, e findima nεn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xɔdε bogi jaxini itoe tan, naxanye kalaxi han e mi nɔε donjε, n Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine suxuma na kii nin e nun Yerusalɔn yamaan muxu dɔnxεne, naxanye luxi yamanani, e nun naxanye dɔxi Misiran yamanani.⁹ E fe magaxuma ayi nεn e findi gbalon misaala ra bɔxɔn yamanane muxune birin xa. N na e raxuya ayi dεnaxanye birin yi, mεn kaane e mafalama nεn, e yi yo e ma, e yi e magele, e e danga.¹⁰ N na e raxɔrima nεn yεngen nun fitina kamen nun fitina furen na han e jɔn yamanani n dεnaxan so e yii e nun e benbane.”

25

Nεε tonge solofere konyiyana

¹ Ala yi falan ti Yereimi xa lan Yuda yamaan birin ma, Yosiyaa dii xεmεn

Yehoyakimi a mangayaan ꝑꝛꝛ naanin-
deni Yuda yamanani, naxan mɔn findixi
Nebukadanesari a mangayaan ꝑꝛꝛ singen
na Babilɔn yi. ² Nayi, Nabi Yeremi yi falan
ti Yerusalɛn kaane nun Yuda yamaan birin
xa, a naxa, ³ “Xabu Amɔn ma dii xɛmɛn
Yosiyaa mangayaan ꝑꝛꝛ fu nun saxandena,
Yuda mangana, han to, na ꝑꝛꝛ mɔxɔɓɛn
nun saxanna nan ito ra Alatala falan tima n xa,
n fan a falama ɛ xa yeyɛ, koni ɛ mi ɛ tuli
matixi n na. ⁴ Alatala bata a walikɛne birin
nafa ɛ ma waxatin birin, nabine, koni ɛ mi
e xuiin name, ɛ mi ɛ tuli mati e ra. ⁵ E yi a
falama nɛn, e naxa, ‘E birin xa xɛtɛ ɛ kira
ꝑaxine nun ɛ kɛwali ꝑaxine fɔxɔ ra, alogo
ɛ xa lu bɔxɔni Alatala dɛnaxan soxi ɛ nun
ɛ benbane yii, habadan han habadan. ⁶ E
nama bira ala gbɛtɛne fɔxɔ ra, ɛ yi ɛ xinbi
sin e bun, ɛ yi e batu. E nama n naxɔlɔ
batu seene ra ɛ naxanye rafalaxi. Nayi,
n mi sese ꝑaxi ligama ɛ ra.’ ⁷ Koni ɛ mi ɛ
tuli mati n na, ɛ yi n naxɔlɔ batu seene ra
ɛ naxanye rafala, ɛ yi tɔrɔyaan nafa ɛ yɛtɛ
ma.” Alatalaa falan nan na ra. ⁸ Na ma,
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “Bayo ɛ mi ɛ tuli matixi n ma falan
na, ⁹ n yamanan muxune birin xilima nɛn
keli sogeteden kɔmɛnna ma e nun Babilɔn
mangan Nebukadanesari, n ma walikɛna.
N na e rafama nɛn yamanani ito nun a
muxune nun a rabilinna siyane birin xili
ma, alogo n xa e raxɔri fefe. N yi e fe findi fe
magaxuxin na muxune kabɛma naxan ma,
e kolin e ma, e nun yire rabɛɓinixin na han
habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ N
danna sama nɛn sɛwa sigine nun ꝑaxan
sigine nun ꝑaxalandi ti sigine ra xɛmɛn
nun a ꝑaxanla xa, e nun se din xuine nun
lɛnpu dɛgɛne. ¹¹ Yamanani ito birin kalama
nɛn, a raxɔri, siyani itoe yi findi konyine ra
Babilɔn mangan xa ꝑꝛꝛ tonge solofere.”

¹² “Koni na ꝑꝛꝛ tonge soloferene na ꝑan
waxatin naxan yi, n Babilɔn mangan nun
a yamaan hakɛne saranma e ra nɛn, n Ba-
bilɔn kaane yamanan findi yire rabɛɓinixin
na habadan. Alatalaa falan nan na ra.
¹³ N feen naxanye birin fala na yamanan
xili ma, n na birin ligama nɛn a ra,
feen naxanye birin sɛbɛxi kitabuni ito kui,
Yeremi naxanye fala siyane birin xili ma.

¹⁴ Bayo Babilɔn kaane fan luma nɛn siya
sɛnbɛmane nun manga gbɛene bun, n yi e
fan kɛwanle nun e wali xɔnne saran e ra.”

Alaa xɔlɔ igelengenna fe

¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi
n xa, a naxa, “Yeremi, igelengenni ito ra-
suxu n yii, naxan nafexi n ma xɔlɔn na,
i yi a so siyane birin yii, n na i rasigaxi
naxanye fɛma, alogo e xa a min. ¹⁶ E na a
min, e xunna firifirima nɛn, e lu alo dɔlɔ
minna silanfanna yɛɛ ra, n yɛngɛn naxan
nasigama e ma.”

¹⁷ N yi igelengenna rasuxu Alatala yii, n
yi a so siyane birin yii, alogo e xa a min,
Alatala n nasiga naxanye ma. ¹⁸ N na a
so Yerusalɛn nun Yuda taane muxune yii,
a mangane nun a kuntigine, alogo mɛnne
xa findi yire kalaxine ra, muxune kabɛma
naxanye ma, e kolin e ma, e yi a danga
alo a kii naxan yi to. ¹⁹ N mɔn yi a so
Misiran mangan yii e nun a bundɔxɔne
nun a kuntigine nun a yamaan birin, ²⁰ e
nun siyaan naxanye basanxi e ra. N yi
a so Yusu yamanan mangane birin yii, e
nun Filisiti yamanan taa mangane birin,
Asikalɔn taan nun Gasa taan nun Ekirɔn
taana e nun naxanye na lu e nii ra Asadodi
taani. ²¹ N yi a so Edɔn kaane nun Moyaba
kaane nun Amonine yii, ²² e nun Tire taan
nun Sidɔn taan mangane birin, e nun fɔxɔ
ige tagi bɔxɔne mangane baan kidi ma. ²³ N
yi a so Dedan kaane nun Tema kaane nun
Busi kaane yii e nun muxun naxanye birin
e xunne dɛxɔn bima. ²⁴ N yi a so Arabi
mangane birin yii, e nun siya basanxin
naxanye dɔxi tonbonni, ²⁵ e nun Simiri
mangane nun Elan mangane nun Mede
yamanan mangane birin ²⁶ e nun sogete-
den kɔmɛn fɔxɔn mangane birin, naxanye
maso, naxanye makuya, bɔxɔ xɔnna ya-
manane birin. Ne xanbi ra, Sesaki* man-
gan fan a minma nɛn.

²⁷ Ala ito nan falaxi, a naxa, “Yeremi,
a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sɛnbɛn Birin
Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “E n ma xɔlɔ
igelengenni ito min, a ɛ xunna firifirima
nɛn alo dɔlɔna, ɛ yi baxun, ɛ bira. E mi fa ke-
lima sɔnɔn yɛngɛna fe ra n naxan nafama ɛ
xili ma.” ’ ²⁸ Xa e tondi igelengenna rasuxɛ

* 25:26: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛn fa fala “Babilɔn taana.”

i ra, e yi e min, nayi a fala e xa, i naxa, 'Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Ɖo ε xa a min, ε a min! ²⁹ Bayo, xa n gbalon fɔlɔma taan nan ma n xinla binyaxi denaxan yi, nayi, ε fan kewanle mi saraɲɲe ε ra ba? E mi tangε na ma sese ma. Bayo n yengεn nasigama nεn bɔxɔ xɔnna muxune birin xili ma," Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.' "

³⁰ "I tan xa nabiyā falani itoe birin ti e xili ma, i naxa, 'Alatala sɔnxɔ xuiin bata keli kore, a bata a xui ramini a dɔxɔde sarinaxini! A xɔlɔ xuiin naminima a muxune ma. A sɔnxɔma alo naxanye manpa bogini bodonma alogo e xa a igen ba, a sɔnxɔma bɔxɔ xɔnna muxune birin xili ma.

³¹ A xuiin sigama han bɔxɔn danna, bayo kitina Alatala nun siyane tagi, e nun adamadiine birin kitima nεn. A muxu ɲaxine faxama nεn silanfanna ra,' Alatalaa falan nan na ra."

³² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Gbalon bata keli naxan luma sigε keli siyana nde yi siga gbεte yi, alo foye kala tiin naxan bata sa keli bɔxɔn danne ra."

³³ Na lɔxɔni, Alatala muxu faxaxine binbine luma nεn yiren birin yi, keli bɔxɔn fɔxɔ kedenni han bode fɔxɔni. Muxu yo mi e sayaan wugama, e binbine mi malanma, e mi maluxunma. E binbine yi lu bɔxɔn ma alo ɲamana.

³⁴ E tan yeeratine, ε wuga, ε gbelegbele, ε yi ε makutukutu ε tan naxanye yamaan xun na! Bayo ε kɔε raxaba waxatin bata a li. E birama nεn, ε fe yi kala alo feɲε fajin na raxuya ayi.

³⁵ Sigade mi fa yeeratine xa e gima denaxan yi. Luxunde yo mi fa e xa e tan naxanye yamaan xun na.

³⁶ E yeeratine wuga xuiin name, yamaan kuntigine gbelegbele xuina,

bayo Alatala e bɔxɔn kalama.

³⁷ Langa sabatixine yidunduxi Alatalaa xɔlɔ magaxuxin bun.

³⁸ Ala bata a yamanan nabεjin alo yatan na a dingiraan masara, e yamanan yi kala halagi tiin bun a xɔlɔ gbeeni.

26

Muxune yi e kɔnkɔ Yeremi ma

¹ Yosiyaa dii xεmεn Yehoyakimi a mangayaan fɔlɔ waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ² Alatala ito nan falaxi, a naxa, "Sa ti Alatalaa banxin yinna kui, i falan ti Yuda yamanan taane muxune xa naxanye birin fa e xinbi sinma Alatalaa banxini. N na i yamari falan naxan birin ti feen na, i xa na birin fala e xa, i nama sese ba a ra. ³ Waxatina nde, e tuli matima nεn, e birin yi xεte e kira ɲaxine fɔxɔ ra. Nayi, n gbalon naxan nagidixi e ma e fe ɲaxine fe ra, n xεtεma nεn na feen fɔxɔ ra, na mi fa e sɔtɔ. ⁴ A fala e xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa ε mi ε tuli mati n na, xa ε mi n ma sariyane suxu, n naxanye soxi ε yii, ⁵ ε yi n ma walikεne xuiin name, nabine, n naxanye rasigaxi ε ma waxatin birin, ε mi tin ε tuli matiyε naxanye ra, ⁶ nayi, n banxini ito kalama nεn alo Silo taana,* n yi taani ito findi danga taan na bɔxɔn siyane birin tagi.' "

⁷ Saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi Yeremi xuiin mε falani itoe tiyε Alatalaa banxini. ⁸ Yeremi yi yelinma falane tiyε waxatin naxan yi Alatala a yamari naxanye fala fe ra, saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi a suxu, e naxa, "I faxama nεn yati! ⁹ Nanfera i nabiyā falane tima Alatala xinli fa fala banxini ito kalama nεn alo Silo taana, taani ito yi kala, a findi yire rabεjinxin na?" Yamaan birin yi e malan Yeremi rabilinni Alatalaa banxini.

¹⁰ Yuda yamanan kuntigine to na feene mε, e yi keli mangana banxini, e sa dɔxɔ Alatalaa banxini denaxan xili "So Dε Nεnεna." ¹¹ Nayi, saraxaraline nun nabine yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, e naxa, "Xεmεni ito a kitin xa lan sayaan ma!

* **26:6:** Silo taana fe seβexi Yeremi 7.12 kui.

Bayo a bata nabiya falane ti taani ito xili ma, alo ε fan yetena a mexi kii naxan yi!”

¹² Yereimi yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, a naxa, “E falan naxanye birin mexi, Alatala nan n nafaxi a n xa fa na nabiya falane ti banxini ito nun taani ito xili ma. ¹³ Iki, ε sigati kiin nun ε kewanle maxete, ε yi ε tuli mati Alatala ra, ε Ala. Nayi, Alatala gbalon naxan nagidixi ε xili ma, a xetema nen na feen foxo ra, na mi fa ε sotoma. ¹⁴ N tan fa ε sagoon nin. Naxan fan ε yee ra yi, a tinxin, ε na liga n na. ¹⁵ Koni, ε xa a kolon nen, xa ε n faxesa, sontaren faxesa feen goronna luma nen ε xun ma, ε tan nun taani ito nun a muxune, bayo Alatala nan n nafaxi yo, alogo n xa falani itoe ti ε xa.”

¹⁶ Kuntigine nun yamaan birin yi a fala saraxaraline nun nabine xa, e naxa, “Hali xemeni ito a kitin mi lan sayaan ma! Bayo a falan tixi en xa Alatala nan xili yi, en ma Ala.” ¹⁷ Yamanan fonna ndee yi keli, e yi a fala yamaan malanxin birin xa, e naxa, ¹⁸ “Yuda mangan Xesekiya waxatini, Moreseti kaan Mike a fala nen Yuda yamaan birin xa, a naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siyon taani buxama nen

alo xena,

Yerusalen findima nen taa xonna ra.

Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma,

na findima nen fotonna yire matexin na.” †

¹⁹ Yuda mangan Xesekiya nun Yuda yamaan birin Mike faxesa nen na ma ba? Xesekiya mi gaxu Alatala yee ra ba, a yi Alatala mafan? Nayi, Alatala gbalon xunba nen e ra, a yi naxan nagidixi e ma. En fe paxin nan nafama en yete ma, xa en xemeni ito faxesa!”

Mangan yi nabi Yuriya faxesa

²⁰ Xemena nde fan yi na naxan yi nabiya falane tima Alatala xinli, naxan ma falaye yi luxi alo Yereimi a falane, Semaya Kiriyati-Yeyarin kaana dii xemen Yuriya. A fan nabiya falane ti nen taani ito nun yamanani ito xili ma. ²¹ Yehoyakimi nun a sofa kuntigine nun a kuntigine birin to na falane me, mangan yi wa a faxesa feni. Koni, Yuriya to na feen me, a yi gaxu, a yi a gi, a siga Misiran yamanani. ²² Manga

Yehoyakimi yi muxune rasiga Misiran yi, Akibori a dii xemena Elanatan e nun muxuna ndee. ²³ E sa Yuriya suxu Misiran yi, e sa fa a ra Manga Yehoyakimi xon, a yi a faxesa silanfanna ra, e sa a binbin woli ayi yamaan yiigelitone gaburu yireni.

²⁴ Anu, na waxatini, Safan ma dii xemena Axikan Yereimi ratanga nen alogo e nama a lu yamaan sagoni, e yi a faxesa.

27

Yuda kaane lan e xuru Babilon mangan ma

¹ Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan folo waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yereimi xa. ² Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, “Gbelemene rasεge, i lutine ti e ra goron tongo seen na, i e sa i koe ma. ³ I mon yi e rasiga Edon mangan nun Moyaba mangan nun Amoni mangan nun Tire mangan nun Sidon mangan ma e xerane xon e naxanye rafaxi Yerusalen yi Yuda Manga Sedeki fema. ⁴ I yi n ma yamarin nali e ma, alogo e xa sa a fala e kanne xa, i naxa, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ε sa ito fala ε kanne xa, ε naxa, ⁵ ‘N tan nan boxo xonna daxi n senbe gbeeni, e nun muxune nun suben naxanye a fari. Naxan na n kenεn, n yi boxo xonna so na yii. ⁶ Iki n fa ε yamanane birin sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, n ma walikena. N mon burunna subene sama nen a sagoni. ⁷ N siyane birin sama nen a non bun e nun a diin nun a mamandenna non bun, han a waxati saxin yi a li, a fan ma yamanan yi sa lu siya senbemane nun manga gbeene non bun. ⁸ Xa siyana nde hanma yamanana nde mi xuru Babilon mangan Nebukadanesari ma, a mi tin Babilon mangana konyiyaan xa lu a xun ma alo goron tongo gbelemena, n na siyaan kewanla saranma a ra nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, han n yi yelin e halage Babilon mangan xon.’ Alatalaa falan nan na ra. ⁹ E tan nama ε tuli mati ε nabine nun ε yiimatone nun ε xiyene nun ε koron bonbone nun ε kexamuxune ra, naxanye a falama ε xa, e naxa, ‘E mi luma Babilon mangana non bun.’

† 26:18: Mike 3.12

¹⁰ Bayo, e wulen nan falama ε xa, naxan ε masigama ε bɔxɔn na. N na ε kedima nɛn ε yamanani, n yi ε raxɔri. ¹¹ Koni siyaan naxan na tin Babilɔn mangana konyiyaan yi sa a fari alo goron tongo gbelemɛna, a xuru a ma, n matabun fima nɛn na ma a yɛtɛ bɔxɔni, a yi a bi, a lu dɔxi na,” Alatalaa falan nan na ra.

¹² N na nan fala Yuda mangan Sedeki fan xa, n naxa, “E tin Babilɔn mangana konyiyaan xa sa ε fari alo goron tongo gbelemɛna, ε xuru e nun a yamaan ma, ε kisima nɛn. ¹³ Nanfera ε nun i ya yamaan lanma ε faxa yɛngɛn nun fitina kamen nun fitina fureni, alo Alatala a falaxi kii naxan yi siyane xa naxanye tondin xurɛ Babilɔn mangan ma? ¹⁴ E nama ε tuli mati nabine ra, naxanye a falama ε xa, e naxa, ‘E mi luma Babilɔn mangana nɔɔn bun!’ Bayo, e wule nabiya falane nan tima ε xa. ¹⁵ N tan mi e xɛxi, e wulen nan falama n xinli. Nayi, n na ε kedima nɛn ε yamanani, ε nun ε nabiin naxanye falane tima, ε birin yi raxɔri.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ N ni ito nan fala saraxaraline nun yamaan birin xa, n naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama ε tuli mati ε nabine ra naxanye a falama ε xa, e naxa, “Alatalaa banxin muranne famatɔɔn ni i ra sa keli Babilɔn yi!” Bayo e wule nabiya falane nan tima ε xa. ¹⁷ E nama ε tuli mati ne ra. E xuru Babilɔn mangan ma, ε yi kisi. Nanfera ε waxi taani ito kala feni? ¹⁸ Xa nabiin nan e ra, xa Alatalaa falana e yi, nayi e xa Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna mafan alogo muranna naxanye fa luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana banxin nun Yerusalɛn yi, a ne fan nama xali Babilɔn yamanani. ¹⁹ Bayo Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi lan sɛnbɛtɛnne ma, e nun ige ramaraden nun ige maxali wontorone nun muran gbɛtɛn naxanye luxi taani ito yi, ²⁰ Babilɔn mangan Nebukadanesari mi naxanye tongo a Yehoyakimi a dii xɛmɛn Yoyakin xali konyiyani waxatin naxan yi, Yuda mangana, e nun Yuda yamanan nun Yerusalɛn taan muxu gbeene birin a siga naxanye ra konyiyani Babilɔn yi, ²¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi yati muranne xili ma naxanye luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana

manga banxini e nun Yerusalɛn taani, a naxa, ²² “Ne tongoma nɛn, e xali Babilɔn yi, e sa lu na yi han n na keli lɔxɔn naxan yi, n mɔn yi e rafa be.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

28

Yeremi nun wule nabina fe

¹ Na jɛɛ kedenna ra, Yuda mangan Sedeki a mangayaan jɛɛ naaninden kike suulunden lɔxɔna nde yi, Gabayon kaana Asuru a dii xɛmɛn Nabi Xananiya yi falan ti n xa Alatalaa banxini saraxaraline nun yamaan birin yɛɛ xɔri, a naxa, ² “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilɔn mangan goron tongo gbelemɛn naxan sama muxune kɔɛ ma, n fama na kaladeni nɛn! ³ Benun jɛɛ firin, n mɔn xɛtɛma nɛn muranne birin na be Alatalaa banxini, Babilɔn mangan Nebukadanesari naxanye tongoxi be, a siga e ra Babilɔn yi. ⁴ N mɔn xɛtɛma nɛn Yuda mangan na, Yoyakin Yehoyakimi a dii xɛmɛna, e nun Yuda muxu suxine birin, naxanye sigaxi Babilɔn yi, bayo Babilɔn mangan goron tongo gbelemɛn naxan sama muxune kɔɛ ma, n fama na kaladeni nɛn!’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵ Nabi Yeremi yi Xananiya yabi saraxaraline nun yamaan birin yɛɛ xɔri naxanye yi Alatalaa banxini. ⁶ Nabi Yeremi naxa, “Amina! Alatala xa na liga! Alatala xa i fala xuine rakamali, a yi xɛtɛ Alatalaa banxin muranne nun muxu suxine ra be sa keli Babilɔn yi. ⁷ Koni i tuli mati falani ito ra n naxan falama ε nun yamaan birin xa: ⁸ Nabiin naxanye fa benun i tan nun n tan xa fa, xabu a fɔlɔni, ne nabiya falane ti nɛn lan yɛngɛn nun gbalon nun fitina furene fe ma yamana wuyaxi nun mangaya gbeene xili ma. ⁹ Koni xa nabina nde bɔjɛ xunbenla fe fala, fɔ a falan xa kamali nɛn benun muxune xa a kolon a Alatala nan a xɛxi.”

¹⁰ Nayi, nabi Xananiya yi goron tongo gbelemɛn ba Nabi Yeremi kɔɛ ma, a yi a yigira. ¹¹ Xananiya yi a fala yamaan birin yɛɛ xɔri, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilɔn mangan Nebukadanesari nɔɔn naxan sama siyane birin fari alo goron tongo gbelemɛna, benun jɛɛ firin, n

na kalama na kii nin.’ ” Nabi Yeremi yi siga.

¹² Nabi Xananiya yelin xanbini goron tongo gbelemeni girε, a naxan ba Nabi Yeremi kɔε ma, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³“Sa a fala Xananiya xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata wudi gbelemeni gira, koni i fa wure gbelemeni nan sɔtɔma a funfuni. ¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N goron tongo wure gbelemeni sama nen siyani itoe birin kɔε ma, alogo e xa lu Babilɔn mangan Nebukadanesari a nɔɔn bun, e lu walε a xa, n mɔn burunna subene sama nen a sagoni.’ ”

¹⁵ Nabi Yeremi yi a fala Nabi Xananiya xa, a naxa, “Xananiya, i tuli mati! Alatala mi i xεxi, anu i bata yamani ito mayenden alogo e xa e yigi sa wulene yi. ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i janma nen bɔxɔ xɔnna fari, i faxama nen jεeni ito ra, bayo i ya falane yamaan namurutema Alatala ma.’ ” ¹⁷ Nabi Xananiya yi faxesa na jεen kike solofereden na.

29

Kedin yi rasiga muxu suxine ma

¹ Nabi Yeremi a falan ni i ra a naxan seβε kedin kui Yerusalen taani, a yi a rasiga fonne ma naxanye xali konyiyani, e nun saraxaraline nun nabine nun yamaan dɔnxen birin, Nebukadanesari naxanye suxu Yerusalen yi a siga e ra konyiyani Babilɔn yi. ² A lixi, Manga Yoyakin nun a nga nun mangan bundɔxɔne nun Yuda kuntigine nun Yerusalen kuntigine nun yiirawanle nun xabune fan bata yi mini Yerusalen yi siga konyiyani. ³ A kedin taxu nen Safan ma dii xεmεna Elasa nun Xiliki a dii xεmεn Gemariya ra, Yuda mangan Sedeki naxanye xε Babilɔn mangan Nebukadanesari ma. Kedin kui falan ni i ra:

⁴ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi muxu suxine birin xa, n naxanye rasiga konyiyani keli Yerusalen yi siga Babilɔn yi, a naxa, ⁵ “E banxine ti, ε dɔxɔ e kui. E nakɔne si, ε yi e bogine don. ⁶ E jaxanle futu, ε yi diine sɔtɔ. E jaxanle fen ε dii xεmεne xa, ε yi ε dii tεmεne fi xεmε taa ra, alogo e fan xa diine bari. E wuya ayi

ε dingirani, ε yatεn nama xurunjε ayi de! ⁷ E bɔjε xunbenla raso taani, n na ε xalixi konyiyani denaxan yi, ε yi Alatala maxandi na taan xa, bayo ε bɔjε xunbenla sɔtɔma na nan xɔn.”

⁸ Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E nama tin, nabine nun yiimatone xa ε mayenden naxanye ε tagi. E nama ε tuli mati ε xiyene ra! ⁹ Bayo e wule nabiya falane nan tima ε xa n xinli. N tan mi e xεxi,” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ Koni Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Babilɔn yamanana nɔ sɔtɔn na jεε tonge solofere ti, n na ε malima nen, n yi n ma fala fajin nakamali ε xa, n xεtε ε ra be. ¹¹ Bayo n na a kolon n feen naxanye yitɔnxi ε xa. N bɔjε xunbenla nan yitɔnxi ε xa, tɔrɔyaan mi a ra, alogo n xa yigin lu ε ma waxati famatɔne yi.” Alatalaa falan nan na ra. ¹² “Nayi, ε na n xili, ε yi fa n maxandi, n na ε yabima nen. ¹³ E na n fen, ε n toma nen, xa ε n fen ε bɔjεn birin na.” ¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra. “N tinma nen ε xa n to, n yi xεtε ε ra keli konyiyani, n yi ε malan keli siyane nun yirene birin yi, n na ε raxuya ayi denaxanye yi, n yi xεtε ε ra be, n na ε kedixi denaxan yi siga konyiyani.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Na ma, ε a falama nen, ε naxa, “Alatala bata nabine fi nxu ma Babilɔn yi!”

¹⁶ Koni Alatala ito nan falaxi lan mangan ma naxan dɔxi Dawudaa manga gbɛdeni, e nun yamaan naxan birin dɔxi Yerusalen taani ito yi, ε ngaxakedenna naxanye mi siga ε fɔxɔ ra konyiyani, ¹⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N yengen nun fitina kamen nun fitina furen nafama e ma nen, n yi e lu alo xɔdε bogi kalaxin naxanye mi nɔε donjε. ¹⁸ N na e sagatanma nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, n yi e fe findi fe magaxuxin na bɔxɔn yamanane birin xa, e yi findi danga taan misaala ra, e fe yi yamanane birin muxune yigitεge, e yi kabε e ma, e kolin e ma, e e konbi, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi.” ¹⁹ Alatalaa falan ni ito ra. “Na ligama nen bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, n na n ma walikεne rasigaxi e tan naxanye ma waxatin birin, nabine. Anu ε fan mi ε tuli matixi,” Alatalaa falan nan na ra.

²⁰ Koni ε tan xa ε tuli mati Alatalaa falan na, ε tan muxu suxine birin, n bata ε tan naxanye rasiga keli Yerusalen yi siga Babilon yi!

²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Kolayaa dii xemena Axabi nun Maaseyaa dii xemnen Sedeki ma, naxanye wule nabiya falane tima ε xa, a naxa, “N na e sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, a yi e faxes yee xori. ²² Yuda kaan naxanye birin siga konyiyani Babilon yi, ne birin dangan misaala tongoma muxu firinni itoe nan ma sonon, e naxa, ‘Alatala xa i lu alo Sedeki nun Axabi, Babilon mangan naxanye gan!’ ²³ Bayo e bata xaxilitareyaan liga Isirayila yi. E bata yalunyaan liga e muxu bodene jaxanle xon, e yi falan ti n xinli wulen fari, anu, n tan xa mi yamarin fixi e ma. N na kolon, na feen seren nan mon n na.” Alatalaa falan nan na ra.

Yeremi yi Semayaa kedinyabi

²⁴ A fala Nexelan kaan Semaya xa, i naxa, ²⁵ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, i bata kedine sebe Yerusalen kaane birin ma, e nun Maaseya a dii xemnen Sofoni saraxaralina, e nun saraxarali gbeteeye birin, i ito nan sebexi Sofoni ma, i naxa, ²⁶ ‘Alatala bata i findi saraxaraliin na Yehoyada joxoni alogo i xa i yengi dexo Alatalaa banxin feene xon. Na ma, muxu yo na a yete findi nabiin na daxuyani, i lan i xa a sa kutun na, i a kosen xidi yoloxonna ra. ²⁷ Nanfera nayi, i mi i konkoma Yeremi Anatoti kaan ma, naxan a yete findixi nabiin na e tagi? ²⁸ A yeteen bata kedind nasiga nxu ma Babilon yi, a naxa: E buma nen menni de! Nayi, ε banxine ti, ε dexo e kui. E nakone si, ε yi e bogine don.’ ”

²⁹ Saraxarali Sofoni yi na kedind xaran Nabi Yeremi xa. ³⁰ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ³¹ “Xeraan nasiga a faladeni muxu suxine birin xa naxanye Babilon yi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi Semaya Nexelan kaan xili ma, a naxa, “Bayo Semaya nabiya falane tima ε xa, anu, n tan mi a xexi, a yi ε mayenden alogo ε xa ε yigi sa wuleni.” ³² Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Semaya Nexelan kaan nun a bomsonna kewanle saranma e ra nen. A bomsonna muxu yo mi luyε yamani ito ye,

a mon mi fe fajin toma n naxan ligama n ma yamaan xa, bayo a falane yamaan namurutema Alatala ma.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

30

Ala mon Isirayila yamanani tonma nen

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N falan naxanye tixi i xa, e birin sebe kedind kui.’ ³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Loxone fama, n Yuda nun Isirayila muxu suxine raxetema waxatin naxan yi, n fa e ra yamanani n naxan so e benbane yii, e yi dexo a yi,’ Alatala naxa na kiini.”

⁴ Alatala falani itoe nan ti lan Isirayila nun Yuda yamanane ma, a naxa, ⁵ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘En gbelegbele xuiin mema. Gaxun nan na ra, baje xunbeli mi fa na.

⁶ E maxodinna ti, xa xemnen noe diin bare! Nanfera nayi, xemene birin e tagin suxi alo jaxanla nema dii barini? Nanfera birin yetagini toxonxi?

⁷ Gbalo loko gbeen nan a ra!

A joxon mi na.

Waxati xodexen nan na ra Yaxuba bomsonna xa, koni e xunna minima a yi nen, e kisi.’ ”

⁸ “Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘Na loxoni, n goron tongo wudine kalama nen, a ba e koe ma, n yi e xidi lutine yibolon, n yi e ba xone konyiyaan bun. ⁹ E yi wali Alatala xa e Ala, e nun Dawuda yixetena, e mangana, n naxan fima e ma.’

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E tan Yaxuba yixetene, n ma walikene, ε nama gaxu, Isirayila kaane, ε nama kuisan!

Bayo, n na ε rakisima nen, n yi sa ε ba yire makuyeni, n yi ε bomsonna ba yamanani e sa konyiyani denaxan yi.

Yaxuba bomsonna muxune mon xetema nen,

e yi lu maraxaran nun baje xunbenli.

E mi fa yimaxe sonon!

11 Bayo, n luma nen e xon,
alogo n xa e rakisi.
N siyane birin naxore nen,
n na e raxuyaxi ayi naxanye ye,
koni n mi e tan naxorima.
N na e xuruma nen
alo a lan kii naxan yi,
bayo n mi e yatema sontarene ra.
Alatalaa falan nan na ra.”

12 “Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘E naxankatan mi dandanje,
e furen magaxu.

13 Muxu yo mi e xun mafalama,
e fure deen dandan muxu mi na,
a seri mi e tan yii.

14 E xoyine birin bata ninan e xon,
e mi fa e fenma sonon.
Bayo, n bata e naxankata alo yaxuna,
n yi e hake gbeene nun e yulubi wuyaxine
saran e ra a naxin na.

15 Nanfera e wugama e naxankatan
nun e toroyaan bun naxan mi nae dan-
danje?
N na ligaxi e ra e hake gbeene nun e yulubi
wuyaxine nan ma fe ra.’ ”

16 “ ‘Koni naxan yo na wa e raxori feni,
na fan naxorima nen.
E yaxune birin xalima nen konyiyani.
Naxanye birin fuma e yiiseene ma,
muxune fuma ne fan yiiseene ma nen.
Naxanye e suxuma yengeni,
ne fan birin suxuma nen yengeni.’

17 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
‘Koni n mon e rasabatima nen,
n yi e rakendeya e furene ma,
bayo e a falama e ma nen a yama ramexina,
muxe mi a yengi dxi naxan xon, Siyon
taana.’

18 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
‘N mon Yaxuba bansonne yigiyadene
rasabatima nen,
n kininkinin e dxodene ma.
Taa xonna mon tima nen a funfuni.
Manga banxin mon yi ti a yireni.

19 Beti xuiin nun sewa xuiin minima nen e
tagi.
N na e rawuyama ayi nen,
e mi fa xurunje ayi mumε!
N binyen fima nen e ma,
e mi fa rayelefue sonon.

20 E diine luma nen alo a foloni,
e yamaan luma nen n yetagi.
N yi e naxankata muxune kewanle saran e
ra.

21 E mangan minima e tan nin,
e tan nde nan tima e ye ra.
N yi na kanna maso n na,
a yi a maso n na,
bayo muxun mundun suse a maso e n na a
yete ra?”

Alatalaa falan nan na ra.

22 ‘E findima nen n ma yamaan na,
n yi findi e Ala ra.’ ”

23 Alatala gbalon soma nen muxu naxine
xun na
alo foye kala tiina.

A xolon naxankatan yi fa e ma
alo wuluwunla.

24 Alatalaa xolon mi xetema e foxo ra
fo feene rakamali
Ala naxanye birin nagidixi a bopeni.
E xaxili sotoma nen na feene xon waxati
famatone yi.

31

Isirayila kaane xete fena

1 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na
waxatini, n findima nen Isirayila xabilane
birin ma Ala ra, e yi findi n ma yamaan na.”

2 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yama donxen naxanye luxi e nii ra yengen
xanbini,

ne n ma hinanna toma nen tonbonni,
Isirayila yamaan yi matabun soto.”

3 Alatala a yete yita nen n na wulani,
a naxa, “N bata e xanu habadan!
Nanara, n ma hinanna mi nanma e xa.

4 Isirayila yama fajina,
n mon e rasabatima nen,
e yamanan mon tima nen.

E mon e tanbanne maxama nen
e yi siga bodonlane foxo ra naxanaxani.

5 E mon manpa bili nakone sima nen
Samari geyane fari.

Xee biine sansine sima nen,
e yi e bogine soto.

6 Bayo lona nde fama,
kantan tiine e xui raminima
Efirami yamanan geyane ma waxatin
naxan yi, e naxa,
‘E keli, en siga Siyon taani Alatala fema, en
ma Ala.’ ”

7 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “E xuini te sɛwani Yaxuba bɔnsɔnna fe ra,
 E ɲaxan e fe ra e tan naxanye siyane xun
 na!

E xui ramini, e yi Ala tantun, e naxa,
 ‘Alatala, i ya yamaan nakisi,
 Isirayila muxu dɔnxene.’

8 N xetema nen e ra
 sa keli kɔmɛn fɔxɔn yamanani,
 n yi e malan sa keli bɔxɔn danne ra.
 Danxutɔne nun sankalatɔne e ye,
 ɲaxalan fudi kanne nun naxanye dii
 barini, e birin.

Yama gbeen nan xetɛn be.

9 E fama nen wuge,
 e lu n maxandɛ,
 n yi ti e yeɛ ra,
 siga xudene dɛ, kira yitɔnxin xɔn,
 e mi e sanna radinɛ denaxan yi,
 bayo Isirayila yamaan fafe nan n na,
 Efirami bɔnsɔnna luxi nen
 alo n ma dii singena.”

10 Siyane, e tuli mati Alatalaa falan na,
 e sa a rali
 fɔ fɔxɔ ige tagi bɔxɔ makuyene yi!
 E naxa,
 “Naxan Isirayila yamaan naxuyaxi ayi,
 na e malanma nen.
 A e kantanma nen
 alo xuruse rabaan nun a xuruse kuruna.

11 Bayo, Alatala bata Yaxuba yixetene
 xɔrɔya,
 a yi e xunba muxune yii
 naxanye sɛnbɛn gbo e xa.

12 E fama nen,
 e xuini te ɲaxaɲaxani Siyon geyaan xun-
 tagi.

E sɛwama nen Alatalaa nɛmaan birin na,
 murutun nun manpa nɛnɛn nun turen
 nun yeɛɛene nun siine nun ɲingene.

E nii yifanma e ma nen
 alo igen saxi nakɔɔn naxan ma,
 e mi fa yigitɛɛe mumɛ!

13 Nayi, sungutunne sɛwama nen e bodon-
 deni,

e nun banxulanne nun fonne birin.
 N yi e sunun findi sɛwan na,
 n yi e madɛndɛn,

n yi e rasɛwa e ɲaxankatan xanbini.

14 N yi saraxaraline ralugo sube turaxine
 ra
 n ma yamaan yi wasa n ma nɛmaan na,”

Alatalaa falan nan na ra.

15 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen
 tema Rama taani.

Rakeli nan a diine wugama.

A mi tinɛ a xa masabari
 amasɔtɔ e birin bata faxa.”

16 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “E wuga xuiin nun e yeɛgen dan,
 bayo e kɛwanle saren fima nen,
 e diine fama nen
 sa keli yaxune konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

17 “E yigin sɔtɔma nen waxati famatɔne yi,
 bayo e diine mɔn xetema nen e konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

18 N bata Efirami bɔnsɔnna wuga xuiin mɛ,
 e naxa,

“Ala, i bata nxu xuru kari xɔdɛxɛni
 alo turaan naxan mi suxi,
 nxu yi xuru ki faɲi.

I mɔn xa nxu raxɛte,

nxu xetema nen,

bayo i tan nan Alatala ra, nxɔ Ala.

19 Nxu nxu xun xanbi so nen i yi,
 koni na xanbi ra,
 nxu yi nimisa.

Nxu yelin xanbini xaxinla sɔte,

nxu yi xɔlɔ nxu yetɛ ma,

nxu yagi, nxu yi nxu xun sin,

bayo nxu bata kalan ti nxu dii ɲɔre waxa-
 tini han!”

20 Ala naxa, “Efirami bɔnsɔnna mi findixi n
 nagan diin xan na ba,

n diin naxan nafisama bonne xa?

Bayo n nɛma falane tiye a ma,

a fe rabirama n ma.

Nanara, n bɔɲɛn bata kala a fe ra,

a kininkininna yi n suxu han!”

Alatalaa falan nan na ra.

21 E taxamasenne ti kiraan xɔn,

e wudine bitin kiraan dɛ

alogo muxune nama kira gbeen fata

e lan e xa bira naxan fɔxɔ ra.

Isirayila yama faɲina,

e mɔn xa xɛte, e xɛte e taane yi.

22 N ma dii murutɛxine,

e luma na xun xɔn sigani

han waxatin mundun yi?

Bayo Alatala fe nɛnɛn naminima nen bɔxɔ
 xɔnna fari,

ɲaxanla fama nɛn xɛmɛn fendeni.*

Ala mɔn Yuda nun Isirayila yitɔnma nɛn

²³ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N na xɛtɛ e muxu suxine ra waxatin naxan yi, a mɔn falama nɛn Yuda yamanan nun a taane yi, e naxa, ‘Alatala xa barakan sa tinxin yirena fe yi geya sariɲanxina.’ ²⁴ Xɛɛ biine nun xuruse rabane dɔxɔma nɛn Yuda yamanani e nun a taane birin. ²⁵ Bayo n muxu xadanxine nii yifanma e ma nɛn, n yi muxu nii kalaxine ralugo.”

²⁶ Na waxati yɛtɛni, n yi xulun, n yi a kolon a n ma xixɔnla yi ɲaxun han!

²⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, n mɔn muxune nun xuruseene rasabatima nɛn Isirayila nun Yuda yamanane yi, e wuya ayi alo muxun na sansiin xuya xɛɛn ma. ²⁸ Benun to, n na n yɛɛn ti nɛn e ra alogo n xa e xunna kala, n yi e tala, n yi e halagi, n yi e raxɔri, n yi gbalon nafa e ma. Koni iki, n mɔn n yengi dɔxɔma nɛn e xɔn alogo n xa e yamanan ti, n yi e si,” Alatalaa falan nan na ra. ²⁹ A mi fa falama na lɔxɔni fa fala,

Fafane bata ɲaxundan xindene don,

koni e diine nan ɲinye ramuluxun.†

³⁰ Koni birin faxama a yɛtɛ haken nan ma fe ra. Muxu yo ɲaxundan xindene don, na kanna yɛtɛɛn nan ɲinye ramuluxunma.

Layiri nɛnɛna fe

³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔne fama, n layiri nɛnɛn xidima‡ nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

³² A mi ligama alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,

n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran yamanani.

Bayo e n ma layirin kala nɛn

hali n to findi e kanna ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ “Koni layirin ni i ra,

n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.”

Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatin na dangu, n na n ma sariyane sama nɛn e xaxinli, n yi e sebe e bɔɲɛni.

N findima nɛn e Ala ra, e yi findi n ma yamaan na.

³⁴ Muxu yo mi fa a boden maxaranma, muxu yo mi a falɛ a ngaxakedenna xa, a naxa, ‘I xa Alatala kolon,’ bayo e birin n kolonma nɛn, keli muxudin ma han muxu gbeena.

Bayo n dijama nɛn e hakɛne ma n yi e yulubine xafari.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁵ Alatala ito nan falaxi, a tan naxan sogen da alogo a xa kenɛnna fi yanyin na, e nun kiken nun sarene kɔɛɛn na, naxan fɔxɔ igeni maxama,

a mɔrɔnne yi xuxu,§

naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, na naxa,

³⁶ “Fanni dunuɲa da kiin sariyani itoe n yɛtagi,

Isirayila yixɛtɛne fan yatɛma nɛn siyaan na n yɛɛ ra yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Xa kore xɔnna nɔɛ maligɛ,

xa bɔxɔ xɔnna bunne nɔɛ kolonɲɛ,

nayi, n fan n mɛma nɛn Isirayila bɔnsɔnna ra e kewanle fe ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalɛn taa nɛnɛna fe

³⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, taani ito mɔn tima Alatala xa waxatin naxan yi, keli Xananɛli Sangansoon ma han sa dɔxɔ Songen Ma Dɛɛn na. ³⁹ Taan dan nɛnɛn fɔlɔma mɛnna nin siga tinxinni han Garɛbi geyana, sa dangu Gowa binni. ⁴⁰ Binbine nun xubene bɔxɔnma lanbanna naxan yi e nun gbingbinna naxanye sigama han Kedirɔn xudeni siga han taan so dɛɛn tongonna so dɛɛn naxan xili

* **31:22:** Waxatina nde, Ala waxi a xɔn ma nɛn a Isirayila yamaan xa a tan Ala fen. Anu, e dari fe mi yi na ra hali Isirayila yamaan to findixi Ala gbeen na layiri xidin xɔn alo xɛmɛn nun ɲaxanla futun xidima kii naxan yi. † **31:29:** Na feen mɔn sebɛxi Nabi Esekiyeli 18.2 kui. ‡ **31:31:** Layiri nɛnɛna fe sebɛxi Luka 22.20 nun Kɔrɛnti Singen 11.25 nun Kɔrɛnti Firindena 3.6 nun Heburune 8.8-12 kui. § **31:35:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

Soone Dena, sogeteden binni, menne birin nasarijanma nen Alatala xa. Yire yo mi fa kale na hanma a raxori.”

32

Yeremi yi xenna nde sara

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Yuda manga Sedeki a mangayaan jee fudeni, Nebukadanesari a mangayaan jee fu nun solomasexeden nan yi a ra nun.

² Babilon yamanan sofa ganla bata yi Yerusalem taan nabilin nun na waxatini, e yi taan yengema. Nabi Yeremi yi saxi kasoon na kantan tiine banxin sansanna kui Yuda mangan konni. ³ Yuda mangan Sedeki bata yi a balan menni, a naxa, “Nan-fera i nabiya falani itoe tima? I yi a fala, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N taani ito sama nen Babilon mangan sagoni, a yi a tongo. ⁴ Yuda mangan Sedeki mi tangama Babilon kaane ma de! N na a sama nen Babilon mangan sagoni yati, a yi falan ti a xa kenen nun kenen, a yi a yetagi to. ⁵ Babilon mangan sigama nen Sedeki ra Babilon yi, a sa luma denaxan yi han n na keli a malideni waxatin naxan yi. Xa e Babilon kaane yenge, e mi no sotoma de!’ Alatalaa falan nan na ra.’ ”

⁶ Yeremi a falan ni ito ra, a naxa, “Alatala falan ti nen n xa, a naxa, ⁷ I soxo Salun ma dii xemen Xanameli fama nen i fema, a yi a fala i xa, a naxa, ‘N ma xee boxon sara n ma, naxan Anatoti taani, bayo i tan daxa ke sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na.’ ⁸ Nayi, n soxo a dii xemen Xanameli yi fa n fema kantan tiine banxin sansanna kui alo Alatala a fala kii naxan yi. Xanameli yi fa a fala n xa, a naxa, ‘N ma xee boxon sara n ma naxan Anatoti taani, Bunyamin yamanani, bayo i tan daxa ke sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na. A sara!’ N yi a kolon fa fala Alatalaa falan nan yi kamalixi na ra. ⁹ Nayi, n yi n soxo a diin Xanameli a xee boxon sara a ma naxan Anatoti taani, n yi gbeti gbanan fu nun solofere so a yii. ¹⁰ N yi a sara kedini ton, n yi n ma taxamasenna sa a ma, n yi serene xili, n gbetin maliga sikeela ra. ¹¹ N yi a sara kedin tongo, n ma taxamasenna yi naxan ma, sariyane yi sebexi naxan kui, e nun kedi gbete naxan mi yi balanxi taxamasenna ra. ¹² N yi a

sara kedin so Neriya dii xemen Baruku yii Maxiseya mamandenna. N na liga n soxo a dii xemen Xanameli yee xori, e nun seren naxanye e yii foxon sa xee boxon sara kedin ma, e nun Yahudiyin naxanye birin yi kantan tiine banxin sansanna kui. ¹³ N yi yamarini ito so Baruku yii e yee xori, n naxa, ¹⁴ ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, boxon sara kedini itoe tongo, naxan balanxi n ma taxamasenna ra e nun naxan nabixi, i sa e sa fexena nde kui, e mi kale denaxan yi. ¹⁵ Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, boxona nde, muxune mon banxine nun xee boxone nun manpa bili nako boxone sarama nen yamanani ito yi.’ ”

¹⁶ “N to boxon sara kedin so Neriya dii xemen Baruku yii, n yi Alatala maxandi, n naxa, ¹⁷ ‘Marigina Alatala, i tan naxan kore xonna nun boxo xonna daxi i senbe gbeeni, kabanako fe yo mi xodoxo i tan yii. ¹⁸ I ya hinanna mayitama nen muxune xa han mayixete wuli keden, koni i fafane hakene saranma e diine ra nen. Ala, i gbo, Ala senbemaan nan i tan na naxan xili Alatala Senben Birin Kanna. ¹⁹ I ya fe ragidixine gbo, i kewanle magaxu. I yenna adamadi-ine birin sigati kiin na, alogo i xa birin saran a kewanle ra, saranna naxan lan a wali xonne ma. ²⁰ I yi kabanako feene nun taxamasenne ligama xabu nxu yi Misiran yamanani waxatin naxan yi han to, i ne liga Isirayila kaane ye e nun adamadi-ine birin, i yi xinla soto naxan gbo han to. ²¹ I bata Isirayila i ya yamaan namini Misiran yamanani taxamasenne nun kabanako feene nun senbe gbeen nun non nun fe magaxuxine xon. ²² I yamanani ito so nen e yii, i bata yi i kolo naxan so fe ra e benbane yii, kumin nun nonon gbo yamanan naxan yi. ²³ E bata fa, e fa doko a yi. Koni, e mi e tuli matixi i xuiin na, e mi bira i ya sariyan foxo ra, e mi i ya yamarine suxi. Nanara, i jaxankatani ito birin nafaxi e ma. ²⁴ Yaxune bata gbingbinne rate taan yinna xon alogo e xa dangu a xun ma. Taan fama nen ludeni Babilon kaane sagoni, naxanye a yengema, silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen yi taan kala. I naxan falaxi, na bata kamali,

a tan ni ito ra. ²⁵ Marigina Alatala, i a fala n xa nɛn, i naxa, “Xɛɛ bɔxɔn sara gbetin na serene yɛɛ xɔri.” Anu, taan sa luma Babilɔn kaane nan sago yi.’ ”

Alatala yi Yeremi yabi

²⁶ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁷ “Alatala nan n tan na, niiramane birin ma Ala. Kabanako fena nde na yi ba, naxan xɔdɔxɔ n tan yii? ²⁸ Nanara, n tan, Alatala, n ni ito nan falama, fa fala taani ito sama Babilɔn kaane nun Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni nɛn, e yi a tongo. ²⁹ Babilɔn kaan naxanye taani ito yɛngɛma, ne soma nɛn taani ito yi, e tɛɛn so a ra, e a gan, e nun a banxine e wusulanna gan Baali xa naxanye xuntagi, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbetene xa dɛnaxanye yi, e yin naxɔlɔ. ³⁰ Bayo xabu e dii jɔrɛ waxatine yi Yuda kaane nun Isirayila kaane mi sese ligaxi fɔ fe jaxina n yɛɛ ra yi, e lu n naxɔlɛ e suxure rafalaxine xɔn, Alatalaa falan nan na ra. ³¹ Bayo taani ito muxune bata n naxɔlɔ, e n bɔjɛn nate, keli a ti lɔxɔn ma han to. Nayi, n fa a bama nɛn n yɛtagi. ³² Yuda kaane nun Isirayila kaane bata n naxɔlɔ e kɛwali jaxine xɔn, e tan nun e mangane nun e kuntigine nun e saraxaraline nun e nabine, e nun Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin. ³³ E bata e xun xanbi so n yi, e mi e yɛɛ rafindixi n ma. Anu, n yi e xaranma waxatin birin, koni e mi tin e tuli matiyɛ, e xurun sɔtɔ. ³⁴ E yi e suxurene dɔxɔ n ma banxini n xinla binyama dɛnaxan yi, e yi a raharamu. ³⁵ E yi kidene rafala Baali xa Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e diine gan saraxan na Mɔlɔkɔ xa. N mi e yamari naxan ma, n mi sa mirixi naxan ma. E bata xɔsi fe sifani itoe liga, e yi Yuda bɔnsɔnna ti yulubin ma.”

³⁶ “Iki, ɛ fa a falama taani ito ma nɛn, ɛ naxa, ‘A sama nɛn Babilɔn mangan sagoni! E a nɔma nɛn yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen xɔn!’ Nanara, n tan Alatala, Isirayilaa Ala, n fa ito nan falama, n naxa, ³⁷ ‘N na e malanma nɛn yati, sa keli yamanane birin yi, n na e raxuyama ayi dɛnaxanye yi n ma xɔlɔ gbeen nun n ma bɔjɛ teeni. N mɔn xɛtɛma e ra nɛn be, n yi tin e dɔxɔ bɔjɛ xunbenli. ³⁸ E findima nɛn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra.

³⁹ N yi xaxili kedenna fi e ma. E lu kira kedenna xɔn, alogo e xa gaxu n yɛɛ ra habadan, alogo e nun e diine xa lu hɛrini. ⁴⁰ N yi habadan layirin xidi n tan nun e tan tagi, n mi e rabɛjɛn jɛ mume. N luma nɛn fe fajin ligɛ e xa, n yi n yɛɛragaxun sa e bɔjɛni, alogo e nama e xun xanbi so n yi. ⁴¹ N sɛwama nɛn fe fajin liga feen na e xa. N yi e rasabati yamanani ito yi yati, n bɔjɛn nun n niin birin na.’ ” ⁴² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fe fajin naxan falaxi lan e fe ma, n na ligama e xa nɛn alo n jaxankatani itoe birin nafaxi yamanani ito xili ma kii naxan yi. ⁴³ ɛ mɔn xɛɛ bɔxɔne sarama nɛn yamanani ito yi na waxatini, ɛ a falama dɛnaxan ma, ɛ naxa, ‘Yire raxɔrixin nan a ra, muxu mi na, sube mi na, a bata sa Babilɔn kaane sagoni.’ ⁴⁴ Xɛɛ bɔxɔne sarama nɛn gbetin na, e sara kɛdine yi yɛlan, muxune yi e taxamasenne sa e ma sereyane yɛɛ xɔri Bunyamin yamanani e nun Yerusalɛn rabilinna taane nun Yuda taane nun geya yire taane nun sogegododen binna geya yire taane nun Negewi yamanan taane yi. Bayo, Alatala mɔn e yamanan nasabatima nɛn. Alatalaa falan nan na ra.”

33

Yerusalɛn kisi fena

¹ Alatala mɔn yi falan ti Yeremi xa a firindeni, a yi balanxi kantan tiine sansanna kui waxatin naxan yi. A naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a tan naxan feene ligama, a tan naxan feene yitɔnma, a e ragidi, a xili Alatala, a tan naxan a falama, a naxa, ³ ‘N maxandi, n na i yabima nɛn. N fe gbeene yɛbama nɛn i xa, wundo fe luxunxine i mi naxanye kolon.’ ⁴ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan taani ito banxine ma e nun Yuda mangane banxine, naxanye bata rabira alogo e xa yaxune yɛngɛ naxanye tema yinna fari yɛngɛni, a naxa, ⁵ ‘Yamaan na Babilɔn kaane yɛngɛ waxatin naxan yi, banxini itoe rafema nɛn muxune binbine ra n naxanye faxama n ma xɔlɔ gbeeni. N na n yɛtagin luxunma nɛn taani ito muxune ma e kɛwali jaxine fe ra. ⁶ Koni, n mɔn taani ito rasabatima nɛn,

n yi a muxune rakendeya, n yi bɔɔɛ xunbenla nun lannayaan fi e ma han! ⁷ N Yuda muxu suxine nun Isirayila muxu suxine raxetema nɛn keli konyiyani, n mɔn yi e rasabati alo a fɔlɔni. ⁸ N yi e rasarijan e hakene birin ma e yulubin ligaxi n na naxanye xɔn. N na e hakene birin mafeluma nɛn e n yulubin tongoxi naxanye xɔn, naxanye findixi murute feene ra n xili ma. ⁹ Nayi, taani ito findima nɛn sɛwan na n xa, e nun tantunna nun binyena bɔxɔ xɔnna siyane birin tagi, e na fe fajine birin mɛ waxatin naxan yi n naxanye ligama e xa. E kuisanma nɛn e gaxu lan na fe fajine nun bɔɔɛ xunbenla birin ma n naxanye fima e ma.’ ”

¹⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E tan a falama yireni ito ma, e naxa, ‘Yire raxɔrixin na a ra, muxu mi fa na, xuruse mi na.’ Anu, Yuda taani itoe nun Yerusalɛn kirani itoe naxanye rabejinxi iki, muxune nun xuruseene mi fa dɛnaxanye yi iki, ¹¹ sɛwa sigine nun naxaxaxa sigine mɔn sama nɛn mɛnne yi e nun naxalandi ti sigine xɛmɛn nun a naxanla xa, e nun naxanye sigama bɛtin bɛ barika bira saraxane badeni Alatalaa banxini, e naxa, “En Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna tantun, bayo Alatala fan, a hinanna luma nɛn habadan.” Bayo n mɔn yamanan nasabatima nɛn alo a fɔlɔni,’ Alatala naxa na kiini.”

¹² “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Yamana raxɔrixini ito, muxune nun xuruseene mi fa dɛnaxan yi, lɔxɔna nde xuruse rabane mɔn xuruse rabaden nun matabuden sɔtɔma nɛn e xuruse kurune xa mɛnna taane birin yi. ¹³ Xuruseene mɔn luma nɛn e kantant muxune dɛxɔn geya yire taane nun sogegododen geya yire taane nun Negewi yamanan taane nun Bunyamin yamanan nun Yerusalɛn rabilinna taane birin yi, e nun Yuda taane yi.’ Alatala naxa na kiini.”

Ala a falan nakamalima nɛn Dawuda bɔnsɔnna xa

¹⁴ “Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Lɔxɔne fama, n fala fajine rakamalima lɔxɔn naxanye yi, n naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma.

¹⁵ Na lɔxɔne nun na waxatini, n tinxinden naminima nɛn Dawuda bɔnsɔnna, alo wudi jingin na mini wudin ma, a yi kiti kɛnden nun tinxinyaan naba yamanani.

¹⁶ Yuda yamaan nakisima nɛn na lɔxɔne yi, bɔɔɛ xunbenla yi so Yerusalɛn yi. E a xili bama nɛn fa fala, “En ma tinxinna, Alatala.” ¹⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa: Dawuda nɔxɔ yi biran mi dase mume naxan dɔxɛ Isirayila yamaan manga gbɛdeni.* ¹⁸ Lewi saraxaraline nɔxɔ yi biran mi dase mume naxan saraxa gan daxine bɛ, a bogise saraxane tutin nali, a saraxane ba lɔxɔ yo lɔxɔ.’ ”

¹⁹ Alatala yi falan ti Yeremi xa. A naxa, ²⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e nɔɛ layirin kalɛ nxu nun yanyin nun kɔɛɛn tagi, kɔɛɛn nun yanyin yi ba minɛ e waxatini nun, ²¹ nayi, n ma layirin nɔɛ kalɛ nxu nun n ma walikɛɛn Dawuda fan tagi nɛn, a bɔnsɔnna muxun yi dasa naxan dɔxɛ a nɔxɔni a manga gbɛdeni. Nayi, n ma layirin mɔn nɔɛ kalɛ nxu nun Lewi saraxaraline tagi nɛn naxanye n ma wanla ra. ²² N na n ma walikɛɛn Dawuda yixetene rawuyama ayi nɛn, e nun Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye n ma wanla ra alo kore xɔnna saren naxanye mi nɔɛ yatɛ, alo baan nɛmɛnsinna naxan yatɛn mi kolonɛ.’ ”

²³ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁴ “I mi a toxi ba, yamani ito naxan falama? E naxa, ‘Alatala bata a mɛ a yama sugandixi firinne ra.’ Nayi, e n ma yamaan naxaxuma, e mi fa e yatɛxi siya ra.”

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xa layirin mi yi nxu nun yanyin nun kɔɛɛn tagi nun, xa n mi yi kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna da kiin sariyane sa nun, ²⁶ nayi, n yi nɔɛ n mɛ nɛn Yaxuba yixetene nun n ma walikɛɛn Dawuda yixetene ra, n yi tondi a bɔnsɔnna muxuna nde sugandɛ alogo a xa lu Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yixetene xun na. Bayo n mɔn e yamanan nasabatima nɛn, n yi kininkinin e ma.”

34

Alaa falana Sedeki xa

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a sofa ganla nun yamanan naxanye birin

* **33:17:** Na feen mɔn sɛbɛxi Samuyɛli Firinden 7.12-16 nun Mangane Singen 2.4 nun Taruxune Singen 17.11-14 kui.

yi a n̄on bun ma e nun siyane birin yi Yerusal̄en nun a rabilinna taane birin yenḡema waxatin naxan yi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala naxa, sa falan ti Yuda mangan Sedeki xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N taani ito sama n̄en Babil̄on mangan sagoni, a yi a gan. ³ I tan mi tangama a ma, koni a i suxuma n̄en yati, i lu a sagoni, i Babil̄on mangan toma n̄en i ȳeen na, a yi falan ti i xa k̄enen nun k̄enen, a yi siga i ra Babil̄on yi. ⁴ Koni Yuda mangan Sedeki, i tuli mati Alatalaa falan na! Alatala falani ito nan tixi lan i ma, a naxa, i mi fax̄e yenḡeni sese ma. ⁵ I faxan b̄ɔɣe xunbenla nin. I saya feen ligama n̄en alo i benbane gbeene liga kii naxan yi, manga danguxine, muxune yi wusulanna gan i ya binyen mayita feen na, e i wuga, e naxa, “Ee! Nxu kanna bata faxa!” N tan Alatala nan na falaxi.’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁶ Nabi Yeremi yi na falane birin nali Yuda mangan Sedeki ma Yerusal̄en yi. ⁷ Na waxatini, Babil̄on mangana ganla yi Yerusal̄en yenḡema e nun Yuda taan bonne birin, a li Lakisi taan nun Aseka taan nan tun yi fa luxi Yuda taa makantanxine ra.

Konyine x̄ɔɣyana fe

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan Sedeki yelin xanbini layirin xid̄e e nun Yerusal̄en yamaan tagi, alogo e xa konyine x̄ɔɣya. ⁹ Birin yi x̄ɔɣyaan fima a konyi Heburu kaane ma, alogo muxu yo nama fa a Yahudiyān boden nawali alo konyina. ¹⁰ Kuntigine nun yamaan naxanye na layirin xidi, ne yi tin e konyine bejin feen ma alogo e nama fa lu konyiyani. E yi tin na ma, e yi e bejin. ¹¹ Koni na xanbi ra, e m̄on yi e miriyaan masara, e yi e konyine maxili, e bata yi naxanye bejin, e yi e karahan alogo e m̄on xa findi konyine ra.

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N layirin xidi n̄en nxu nun e benbane tagi, n na e ramini waxatin naxan yi Misiran yi konyiyani. N yi a fala e xa, n naxa, ¹⁴ “Xa e ngaxakedenna Heburuna

nde a ȳete mati e ma konyin na, a walima n̄en e xa j̄ee sennin. A j̄ee soloferedeni e xa a x̄ɔɣya.”* Koni e benbane mi n xuiin suxu, e mi e tuli mati n na. ¹⁵ E tan bata yi e k̄ewanle masara waxati danguxini itoe yi, naxan fan n tan ȳee ra yi, e yi na liga, e birin yi x̄ɔɣyaan fi e ngaxakedenne ma. E layirin xidi n̄en n ȳetagi, n ma banxini n xinla binyama d̄enaxan yi. ¹⁶ Koni e bata x̄ete e fe ragidixin f̄ɔɣo ra, e yi n xinla kala, e to e konyine maxili, e bata yi naxanye bejin nun, e bata yi naxanye lu e xa siga, e m̄on yi e karahan a e xa findi e konyine ra.’ ”

¹⁷ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E to mi n binyaxi, e tondi x̄ɔɣyaan fiye e ngaxakedenne ma e adamadi bodene. Nayi, n x̄ɔɣyaan sifana nde fima e ma n̄en, e fa x̄ɔɣyani ito nan s̄ot̄oma, naxan a lige e faxa silanfanna nun fitina furen nun fitina kam̄eni, han e fe yi b̄ɔɣo x̄onna yamanane birin muxune magaxu.’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ ‘Muxun naxanye n ma layirin kalaxi, naxanye m̄on mi tin layirin nakamale e ȳeteen naxan xidi n ȳetagi, n na e suxuma n̄en alo e j̄inge diin naxan yis̄egen firinna ra, e yi dangu a dungine tagi layiri xidin dangan misaala ra.† ¹⁹ Yuda nun Yerusal̄en kuntigine nun mangan bund̄ɔɣone nun saraxaraline nun yamanan muxun naxanye birin danguxi na j̄ingen dungine tagi, ²⁰ n ne sama n̄en e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, e binbine yi findi x̄oline nun burunna subene balon na. ²¹ N Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine sama n̄en e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxa feni, Babil̄on mangana sofa ganla, naxanye e masigaxi e ra. ²² N yamarin fima n̄en, n yi e rax̄ete be taani ito xili ma. E taan yenḡema n̄en, e yi a tongo, e yi a gan. N yi Yuda taane rax̄ori, e findi b̄ɔɣo rab̄eninxin na.’ Alatalaa falan nan na ra.”

35

Yeremi nun Rekabu b̄ans̄onne fe

¹ Alatala bata yi falani ito ti Yeremi xa Yuda mangan Yosiyaa dii Yehoyakimi a

* **34:14:** Na feen s̄eb̄exi X̄ɔɣyaan 21.2 nun Sariyan 15.12-15 kui. † **34:18:** Men kaane yi xuruseni s̄eḡema n̄en firinna ra, e yi dangu a dungi firinne tagi layirin misaala ra fa fala xa naxan mi layirin nakamali, na kanna xa liga alo xuruseen naxan yis̄eḡexi ito ra. Na feen s̄eb̄exi Dunuɣa F̄ol̄on 15.9-18 kui.

mangayaan waxatini, a naxa, ² “Siga Rekabu bənsənnə fəma, i yi e xili, e xa fa Alatalaa banxin kuiin yirena nde yi, i manpaan so e yii, alogo e xa a min.”

³ Nanara, n yi Yaasaniya tongo, Xabasiniyaa dii xəmən Yereimi a dii xəmənə, e nun a ngaxakedenne nun a diine nun Rekabu bənsənnə birin. ⁴ N yi siga e ra Alatalaa banxini, Alaa muxun Yigidali a dii xəmən Xanan ma dii xəmənə yi walima banxin konkon naxan kui, kuntigine banxin kuiin yiren dəxən, Salun ma dii xəmən Maaseyaa waliden konkon xun ma, naxan yi so dēen kantanma. ⁵ N yi fəpənə dəxə Rekabu bənsənnə muxune yətagi e rafexi manpaan na e nun igelengenne. N yi a fala e xa, n naxa, “E manpana nde min!” ⁶ E yi n yabi, e naxa, “Nxu mi manpaan minma, bayo nxu benba Rekabu a dii xəmən Yonadabo nxu yamari nən, a naxa, ‘E nama manpaan min mumə, e tan nun e yixetene, ⁷ e nama banxi ti, e nama sansi si, e nama manpa bili si, seni itoe mən nama lu e yii. Koni e luma bubune nin e dunuḡa yi gidin birin yi, alogo e xa bu yamanani e dəxəma xəpəyani dənaxan yi.’ ⁸ Nxu benba Rekabu a dii xəmən Yehonadabu nxu yamari feen naxanye ma, nxu bata ne suxu. Nxu mi manpaan minma nxə simayani mumə, nxu tan ba, nxə ɲaxanle ba, nxə dii xəmənə ba, nxə dii tēmənə ba, ⁹ nxu mi banxi tima, nxu so a kui, nxu gbee mi fində manpa bili nakə ra, hanma xēna hanma langana. ¹⁰ Nxu luma bubune nan kui, nxu bata nxu benba Yonadabo a yamarine birin suxu ken! ¹¹ Koni Babilən mangan Nebukadanesari to yamanan yengə, nxu a fala nən, nxu naxa, ‘En siga Yerusalən yi, en na en gi Babilən kaane nun Arami kaane sofa ganle bun.’ Nayi, nxu yi dəxə Yerusalən yi.”

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yereimi xa, a naxa, ¹³ “Alatala Sənben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, sa a fala Yuda kaane nun Yerusalən kaane xa, i naxa, ‘E mi xaxili sote ba? E mi n ma falane suxe ba?’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ ‘Rekabu a dii xəmən Yehonadabu bata yi yamarin fi a diine ma, a e nama manpaan min. E bata a yamarin suxu. E mi a minxi han to. Han to, e mi manpaan min bayo

e bata e benbana a yamarin suxu. Anu, n tan falan tima e xa yeyə, koni e mi n xuiin suxi. ¹⁵ N na n ma walikene rasigama e ma yeyə, nabine, alogo e xa a fala e xa, e naxa, “E xete e kira ɲaxin fəxə ra, e kəwanle maxete, e nama bira ala gbətene fəxə ra, e yi e batu. Nayi, e luma nən yamanani n naxan soxi e nun e benbane yii.” Koni e mi e tuli mati n na, e mi n xuiin namə. ¹⁶ Rekabu a dii xəmən Yehonadabu yixetene bata e benbana a yamarin suxu, koni yamani ito mi n xuiin suxi!’ ¹⁷ Nanara, Alatala, Ala Sənben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nən Yuda kaane nun Yerusalən kaane ma, n feen naxanye birin fala e xili ma. Amasətə n bata falan ti e xa, e mi n xuiin naməxi, n yi e xili, e mi n yabi.’ ”

¹⁸ Yereimi yi a fala Rekabu bənsənnə muxune xa, a naxa, “Alatala Sənben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E bata e benba Yehonadabu a yamarine suxu, e bira a yamarine birin fəxə ra, e yi e birin liga,’ ¹⁹ Na ma, Alatala Sənben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Rekabu a dii xəmən Yonadabo yixetena ndee luma nən wale n yətagi, e mi ɲanɲə mumə!’ ”

36

Yehoyakimi yi kədin gan

¹ Yuda mangan Yosiya a dii xəmən Yehoyakimi a mangayaan ɲee naanindeni, Alatala yi falani ito ti Yereimi xa, a naxa, ² “Kedi mafilinxina nde tongo, i yi n ma falane birin sebe n bata naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma e nun siya gbətene birin xabu n falan ti fəb i xa ləxən naxan yi Yosiya waxatini han to. ³ Waxatina nde, Yuda kaane a famuma nən n fe ɲaxin naxan nagidixi e xili ma, e birin yi xete e kira ɲaxin fəxə ra. Nayi, n na e yulubine nun e hakene mafeluyə nən.”

⁴ Yereimi yi Neriya dii xəmən Baruku xili. Alatala bata yi falan naxanye birin ti a xa, Yereimi yi ne fala, Baruku yi ne sebe kedin kui. ⁵ Na xanbi ra, Yereimi yi yamarin fi Baruku ma, a naxa, “E tənna nan dəxi n ma mənni, n mi nɔe sigə Alatala Batu Banxini. ⁶ Nayi, i tan xa siga Alatalaa

banxini. N na Alatalaa falan naxanye tixi i xa, i naxanye seβε, i sa ne xaran yamaan yetagi sun suxu lɔxɔni. I e xaran Yuda kaane xa naxanye fama sa keli e taane yi. ⁷ Nayi, waxatina nde, e Alatala mafanma nen, e birin yi xete e kira jaxin foxo ra. Bayo Alatalaa xolon nun a fitinan gbo yamaan xili ma.” ⁸ Nabi Yeremi Neriya dii xemnen Baruku yamari feen naxanye birin ma, a yi ne liga, a yi sa Alatalaa falane xaran kedini Alatala Batu Banxini.

⁹ Yuda mangan Yosiyaa dii xemnen Yehoyakimi a mangayaan jee suulunden kike solomanaaninden, e yi lɔxɔ keden sugandi a Yerusalen kaane xa sunna suxu na lɔxɔni Alatala yetagi e nun Yuda kaan naxanye birin fa Yerusalen yi sa keli Yuda taane yi. ¹⁰ Baruku yi Yeremi a falane birin xaran kedini Alatala Batu Banxini yamaan birin yetagi. A yi doxi sebeli tiin Gemariyaa konkon nin, Safan ma dii xemena, denaxan yi sansanna kui naxan faxan na Alatala Batu Banxin so de nenen na.

¹¹ Gemariya dii xemnen Mikahu, Safan mamandenna to Alatalaa falane birin name naxanye yi sebexi na kedini kui, ¹² a yi siga sebeli tiin doxodeni manga banxini kuntigine birin yi malanxi denaxan yi, sebeli tiina Elisama nun Semayaa diin Delaya nun Akibori a diina Elanatan nun Safan ma diin Gemariya nun Xananiyaa diin Sedeki, e nun kuntigin bonne birin. ¹³ Mikahu yi na falane birin yeba e xa, a naxanye me, Baruku yi kedini xaranma waxatin naxan yi yamaan birin yetagi.

¹⁴ Nayi, kuntigine yi Netaniyaa dii xemnen Yehudi rasiga, Kusi a dii xemnen Selemiya mamandenna, a xa sa a fala Baruku xa, a naxa, “I kedini naxan xaranxi yamaan birin yetagi, na tongo, i fa!” Neriya dii xemnen Baruku yi na kedini tongo, a siga e fema. ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I magodo, i yi a xaran nxu xa.” Baruku yi a xaran e xa. ¹⁶ E to na falane birin me, e gaxuxin yi e bode mato, e yi a fala Baruku xa, e naxa, “Nxu falani itoe birin yebama nen mangan xa.” ¹⁷ Nayi, e yi Baruku maxodin, e naxa, “A fala nxu xa, i falani itoe birin sebexi kii naxan yi. Yeremi nan de xui itoe ra ba?” ¹⁸ Baruku yi e yabi, a naxa, “A falani itoe tixi n xa a xuini texin nan na, n yi e seβε kedini ito kui duba

igen na.” ¹⁹ Kuntigine yi a fala Baruku xa, e naxa, “Siga, e nun Yeremi xa sa e luxun, muxu yo nama a kolon e denaxan yi.”

²⁰ E yi kedini lu Elisama sebeli tiina konkoni, e siga mangan fema a tanden ma, e sa falane birin yeba mangan xa. ²¹ Mangan yi Yehudi rasiga kedini tongo deni. Yehudi yi sa a tongo Elisama sebeli tiina konkoni, a yi fa a xaran mangan yetagi e nun kuntigin naxanye birin yi mangan fema. ²² Jeeen kike solomanaaninden nan yi a ra, mangan yi doxi a xunbeli waxatin banxini, teen yi degema wuren kui a yetagi. ²³ Yehudi na yi kedini yire saxon hanma naanin xaran, mangan fan yi na kedini yiren xabama a ra nen sebeli tiina filedin na, a yi na woli teeni wuren kui, han kedini birin yi gan jan. ²⁴ Nayi, mangan nun a kuntigine birin yi na falane birin name, e mi gaxu hali, e mi e dugine yibo e ma nimisani. ²⁵ Anu, Elanatan nun Delaya nun Gemariya mangan mafan nen alogo a nama kedini gan, koni a mi a tuli mati e ra. ²⁶ Mangan yi yamarin fi Yerameeli ma, mangana dii xemena nde, e nun Asiriyeli a dii xemnen Seraya nun Abadele a dii xemnen Selemiya, a e xa sebeli tiin Baruku nun Nabi Yeremi suxu. Koni Alatala yi e raluxun.

Alaa falana mangan xili ma

²⁷ Baruku bata yi Yeremi a falan naxanye seβε, mangan to na kedini gan, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁸ “I mon xa kedi gbete tongo. Falan naxanye yi kedi singen ma, Yuda mangan Yehoyakimi naxan ganxi, i mon xa ne seβε kedini. ²⁹ I mon xa a fala Yuda mangan Yehoyakimi xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, i tan nan kedini ganxi, i naxa, “Nanfera i falani itoe sebexi a Babilon mangan fama nen, a yi yamanani ito kala, a yi a muxune nun a xuruseene birin naxari?” ³⁰ Nanara, Alatala ito nan falaxi Yuda mangan Yehoyakimi xili ma, fa fala a bonsanna muxu yo mi doxoma Dawudaa manga gbedeni, a yeteen binbin nabepinma nen soken na yanyin na e nun xunbenla ra kosen na. ³¹ N na a kewali jaxine saranma nen a ra e nun a diine nun a kuntigine. N gbalon nafama e tan nun Yerusalen kaane nun Yuda kaane

birin ma nen, n feen naxanye birin fala e xili ma, bayo e mi e tuli matixi n na.' ”

³² Yereimi yi keddi mafilinxi gbete tongo, a yi a so Neriya dii xemen Baruku yii, sebeli tiina. Baruku yi falane birin sebe Yereimi naxanye fala a xa, naxanye yi keddi singen kui, Yuda mangan Yehoyakimi naxan gan. A mon yi na fala sifa wuyaxi gbete sa ne fari.

37

Yereimi yi sa kasoon na

¹ Babilon mangan Nebukadanesari yi Yosiyaa dii xemen Sedeki dexo mangan na Yehoyakimi a dii xemen Yoyakin joxoni Yuda yamanan xun na. ² Alatala falan naxan ti Nabi Yereimi xa, a tan ba, a kuntigine ba, yamanan muxune ba, e sese mi na rame.

³ Anu, na waxatini Manga Sedeki bata yi Selemiyaa dii xemen Yehukali nun saraxaraliin Maaseya dii xemen Sofoni xe a faladeni Nabi Yereimi xa, a naxa, “Alatala en ma Ala maxandi nxu xa.”

⁴ Na waxatini Yereimi yi sigan nun xeten nabama yamaan tagi. A munma yi sa kasoon na singen. ⁵ Misiran mangana ganla bata yi mini Misiran yamanani. Babilon kaan naxanye yi Yerusalen rabilinxi a yengedeni, ne yi na feen me, e yi e masiga Yerusalen ra.

⁶ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Yereimi xa, a naxa, ⁷ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E sa a fala Yuda mangan xa naxan e xexi n maxodindeni, e naxa, “Misiran mangana ganla naxan minixi e malideni, ne xetema nen e konni Misiran yamanani. ⁸ Nayi, Babilon kaane mon fama nen, e yi taani ito yenge, e yi a no, e a gan.”

⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama e yete mayenden, e yi a miri a Babilon kaane e makuyama e ra nen! Bayo e mi sigama. ¹⁰ Hali e Babilon kaane sofa ganla birin no, naxanye e yenge ma, hali muxu maxoloxine nan gbansan lu e faxataren na, e birin kelima nen, e mini e bubune kui, e yi taani ito gan.’ ”

¹¹ Babilon kaane sofane yi makuyaxi Yerusalen ra waxatin naxan yi lan Misiran mangana ganla fe ma, ¹² Yereimi yi wa

mini feni Yerusalen yi siga Bunyamin yamanani, alogo a xa sa keena nde tongo a konni. ¹³ A to taan so den li denaxan xili Bunyamin dena, mini taani, kantan ti kuntigin naxan xili Yiriya, Selemiyaa dii xemena, Xananiya mamandenna, na yi Nabi Yereimi rati, a yi a fala a xa, a naxa, “I bata sa Babilon kaane fari!” ¹⁴ Yereimi yi a yabi, a naxa, “Nondi mi na ra, n mi se Babilon kaane fari sese ma!” Koni Yiriya mi a tuli mati a ra. A yi Yereimi suxu, a siga a ra kuntigine fema. ¹⁵ Kuntigine xoloxin yi a bonbo, e yi a sa kasoon na Yonatan ma banxini, sebeli tiina, bayo e bata yi men findi kaso banxina nde ra. ¹⁶ E Yereimi raso yinla nde ra kaso banxin bun, a sa balan menni, a yi bu na han!

¹⁷ Loxona nde, Manga Sedeki yi xeraan nasiga a tongodeni. E to fa a ra mangan konni, mangan yi a maxodin wundoni, a naxa, “Alatala bata falana nde ti i xa iki ba?” Yereimi yi a yabi, a naxa, “On, a naxa a i sama nen Babilon mangan sagoni.”

¹⁸ Yereimi mon yi a fala Manga Sedeki xa, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, hanma i ya kuntigine hanma yamana, naxan a ligaxi i n saxi kasoon na? ¹⁹ E nabine sa minen yi iki, naxanye yi nabiya falane tima e xa, e naxa, ‘Babilon mangan mi fama e tan nun yamanani ito yengedeni?’ ²⁰ Iki, mangana, n kanna, yandi, i tuli mati n na, i xa tin n ma falan ma. I nama n naxete sebeli tiin Yonatan ma banxini, alogo n nama faxa menni.” ²¹ Manga Sedeki yi yamarin fi a e xa e yengi dexo Yereimi xon kantan tiine banxin sansanna kui, e yi lu buru xun keden soe a yii lxo yo lxo keli buru ganne yireni han taan burun birin na jan lxon naxan yi. Yereimi lu na kii nin kantan tiine banxin sansanna kui.

38

E yi Yereimi ragodo yinla ra

¹ Yereimi yi falan naxanye tima yamaan xa, Matan ma dii xemen Sefati nun Pasaxuri a dii xemen Gedali nun Selemiyaa dii xemen Yukala nun Malakiyaa dii xemen Pasaxuri yi ne birin name. A yi a falama, a naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxan yo lu taani ito yi, na kanna faxama yengen nun fitina kame n nun fitina furen

nin, koni naxan na keli taani ito yi, a sa a yete dentegε Babilon kaane xa, na kanna kisima nen, a tan yi lu a nii ra betε. A kisima nen.’ ³ Alatala mon ito nan falaxi, a naxa, ‘Taani ito sama nen Babilon mangan sagoni yati, a yi a tongo.’ ”

⁴ Kuntigine yi a fala mangan xa, e naxa, “Xemeni ito xa faxa! Bayo sofaan naxanye luxi taani ito yi, a ne tunnaɔloma e ma e nun yamaan birin, a lu fala sifani itoe tiye e xa. Xemeni ito mi yamaan munanfanna xan fenma, fo a kala fena.” ⁵ Manga Sedeki yi e yabi, a naxa, “N bata a lu ε yii. N tan mangan mi nε ε yεε ratiye.” ⁶ Nayi, e yi Yeremi tongo, e sa a rasin mangana dii xemen Malakiyaa ige ramara yinla ra kantan tiine banxin sansanna kui, e Yeremi ragodo menni lutin na. Ige mi yi fa na kui, koni boron yi na. Yeremi yi bitin boroni.

⁷ Koni Ebedi-Meleki Kusi kaan naxan yi findixi kuntigin na mangana banxini, na yi a me a e bata Yeremi rasin ige ramara yinla ra. Mangan yi tixi taan so deen na denaxan xili Bunyamin. ⁸ Ebedi-Meleki yi mini manga banxini, a yi a fala mangan xa, a naxa, ⁹ “Mangana, n kanna, muxuni itoe bata fe naxin liga Nabi Yeremi ra, e sa a woli ige ramara yinla ra. A faxama nen kamεn na nayi, bayo buru mi fa taani.” ¹⁰ Mangan yi Ebedi-Meleki Kusi kaan yamari, a naxa, “Muxu tonge saxan tongo, i sa Nabi Yeremi rate ige ramara yinla ra, benun a xa faxa.” ¹¹ Ebedi-Meleki yi muxune tongo, e siga mangana banxin kui yirena nde yi gbeti ramaraden bun ma, e sa dunkobine nun dugi fori kalaxine tongo menni, e yi sa e ragodo Yeremi ma lutin na. ¹² Ebedi-Meleki Kusi kaan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Dunkobin nun dugi fori kalaxini itoe raso i ganla bun ma, i lutine xidi e fari.” Yeremi yi na liga. ¹³ E yi Yeremi bandun lutine ra, e yi a rate ige ramara yinla ra. Yeremi yi lu kantan tiine banxin sansanna kui.

Sedeki nun Yeremi e bode tona

¹⁴ Manga Sedeki yi xerane rasiga Nabi Yeremi tongodeni. E yi fa a ra mangan fema Alatala Batu Banxin so de saxanden na. Mangan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N fe keden nan maxadinma i ma, i nama

sese luxun n ma.” ¹⁵ Yeremi yi Sedeki yabi, a naxa, “Xa n na a fala i xa, i mi n faxε ba? N na i kawandi, i mi a suxe sese ma.” ¹⁶ Manga Sedeki yi a kolɔ Yeremi xa wundoni, a naxa, “N bata n kolɔ habadan Alatala yi, a tan naxan niin biraxi en yii, n mi i faxε, n mon mi i se muxune sagoni naxanye waxi i faxa feni.” ¹⁷ Nayi, Yeremi yi a fala Sedeki xa, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i mini i yi i yete dentegε Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, i kisima nen, taani ito mi ganpe, ε nun i ya denbayaan yi kisi. ¹⁸ Koni, xa i mi i yete dentegε Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, taani ito sama nen Babilon kaane sagoni, e yi a gan, i tan nun mi tangε e ma.’ ” ¹⁹ Manga Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N gaxuxi Yahudiyane nan yeε ra naxanye saxi Babilon kaane fari. N gaxuxi nen, xa Babilon kaane mi n soε ne yii, e yi n naxankata.” ²⁰ Yeremi yi a yabi, a naxa, “E mi i soε ne yii. I tuli mati Alatalaa falan na, n naxan falama i xa. Nayi, i herin sotoma nen, i niin yi kisi. ²¹ Koni xa i tondi i yete dentegε e xa, Alatala falani ito nan makenenxi n xa, a naxa ²² ‘Naxanla naxanye birin luma Yuda mangana banxini, ne raminima nen Babilon mangana kuntigine yetagi, e yi a fala i xa, e naxa:

I yi laxi i xoyin naxanye ra,

ne bata i mayenden, e yi i no.

I bata bitin boroni, e tan yi i raberin.’ ”

²³ “Naxanle nun e diine birin xalima nen Babilon kaane fema, i tan fan mi tangama e ma. Babilon mangana i suxuma nen, a yi taani ito gan.” ²⁴ Nayi, Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Muxu yo nama en ma falani itoe fe me. Nayi, i mi faxε. ²⁵ Xa kuntigine a me a n bata falana nde ti i xa, e fa i maxadinma nen na falan ma, e naxa, ‘A fala nxu xa, mangan naxan falaxi i xa, i nama sese luxun nxu ma, xa na mi a ra, nxu i faxama nen.’ ²⁶ I xa a fala e xa nen, i naxa, ‘N mangan mafanxi nen alogo a nama n nasiga Yonatan ma banxini alogo n nama faxa menni.’ ”

²⁷ Kuntigine birin yi fa Yeremi fema, e yi a maxadin. A yi e yabi alo mangana a yamari kii naxan yi. E yi Yeremi lu na, bayo

muxu yo mi na falane mexi. ²⁸ Yereimi yi lu kantan tiine sansanna kui han Yerusalen suxu lɔxɔna.

Yerusalen suxu kiina a taruxun ni ito ra:

39

Yerusalen suxu fena yengeni

Mangane Firinden 25.1-12 nun Yereimi 52.4-16

¹ Yuda mangan Sedeki a mangayaan jɛɛ solomanaaninden kike fudeni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, e yi a rabilin.

² Sedeki a mangayaan jɛɛ fu nun kedenden kike naaninden xi solomanaaninde lɔxɔni, e yi taan yinna yirena nde rabira. ³ Nayi, Babilon mangana kuntigine birin yi e maso, e yi dɔxɔ gbɛdene yi Taa Tagin so dɛɛn na, Neragala-Sareseri nun Samigara-Nebu nun Sarasekimi, mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena e nun Babilon mangana kuntigin bonne birin. ⁴ Yuda mangan Sedeki nun sofane birin to e to, e yi e gi, e mini mangana nakɔɔn kiraan xɔn taan so dɛɛn na kɔɛɛn na naxan makantan yin firinne tagi, siga Araba tonbonna lantaan kiraan xɔn. ⁵ Koni, Babilon sofa ganla yi e sagatan e sa Sedeki li Yeriko mɛrɛmɛrɛne yi. E yi a suxu, e siga a ra Babilon manga Nebukadanesari fɛma Ribila taani Xamata yamanani, a yi sa a makiti mɛnni.

⁶ Babilon mangan yi Sedeki a diine kɔɛ raxaba a yɛtagi Ribila taani. A mɔn yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa. ⁷ A yi Sedeki yɛɛne sɔxɔɔɔɔ ayi, a yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilon yi. ⁸ Babilon kaane yi mangana banxin nun muxune banxine birin gan, e yi Yerusalen taan makantan yinne rabira. ⁹ Yamaan muxu dɔnxɛn naxanye lu taani, Babilon mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne suxu a siga e ra konyiyani Babilon yi e nun naxanye bata yi e yɛtɛ dɛntɛgɛ a xa e nun yamaan dɔnxɛn birin. ¹⁰ Koni yiigelitɔɔn naxanye yi yamaan yɛ, sese mi yi naxanye yii, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne lu Yuda yamanani, a yi manpa bili nakɔne nun xɛɛne fi e ma.

¹¹ Babilon mangan Nebukadanesari bata yi yamarini ito fi mangan kantan muxune xunna Nebusaradan ma lan Yereimi ma, a naxa, ¹² “Sa a tongo, i yi i yengi dɔxɔ a xɔn, i nama sese jaxi dɔxɔ a ra, koni a na naxan fala, i na liga a xa.” ¹³ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan nun Nebusasaban, mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena nde e nun Babilon kuntigine birin ¹⁴ yi xɛrane rasiga Yereimi tongodeni kantan tiine banxin sansanna kui, e yi a taxu Axikan ma diin Gedali ra, Safan mamanan-denna, alogo a xa siga a ra a konni. A sa lu a kon kaane yɛ.

¹⁵ Alatala yi falan ti Yereimi xa, a yi kantan tiine banxin sansanna kui waxatin naxan yi, a naxa, ¹⁶ “Sa falani ito ti Ebedi-Meleki Kusi kaan xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata jaxankatan nan ma fe fala taani ito xili ma a faɔin mi naxan na. Awa, iki n fama na rakamalideni nɛn i yɛɛ xɔri. ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra. Na lɔxɔni, n na i makantanma nɛn, i mi sɛ muxune sagoni i gaxuxi naxanye yɛɛ ra. ¹⁸ N na i rakisima nɛn, i mi faxɛ silanfanna ra sese ma. Bayo i bata i yigi sa n yi, i luma nɛn i nii ra,” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

40

Yereimi yi xɔɔya

¹ Alatala yi falan ti Yereimi xa, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yelin xanbini a beɔinɔɔ Rama taani. Bayo a bata yi Yereimi li xidixi yɔlɔnxɔnna ra mɛnni Yerusalen nun Yuda muxu suxine yɛ e yi sigama naxanye ra Babilon yi konyiyani.

² Mangan kantan muxune xunna yi Yereimi tongo, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala, i ya Ala gbaloni ito nan ma fe fala be xili ma. ³ Alatala naxan fala, a bata na rakamali, bayo ɛ bata yulubin liga Alatala ra, ɛ mi ɛ tuli matixi a xuiin na, feni ito yi liga ɛ ra. ⁴ Iki, n yɔlɔnxɔnna bama nɛn i yiine ma. Xa i tinɔɔ fɛ n fɔxɔ ra Babilon yi, fa. N na n yengi dɔxɛ i xɔn. Xa a mi i kɛnɛnxi, i fa n fɔxɔ ra Babilon yi, hali i mi fa. I nɔɛ sigɛ nɛn yamanan yiren birin yi, dɛnaxan na i kɛnɛn i siga mɛnni.” ⁵ A to mi a yabi sinma Nebusaradan mɔn yi a fala a xa, a naxa,

“Babilōn mangan bata Gedali findi Yuda yamanan xunna ra, xεε na fεma, Axikan ma dii xεmεna, Safan mamandenna. I sa dōxō yamaan ye a fεma, hanma dεnaxan na i kenεn, i siga mεnni.” Mangan kantan muxune xunna yi donseene nun kiseene fi a ma, a yi a bejin. ⁶ Yeremi yi siga Axikan ma dii xεmεn Gedali fεma Misipa taani, a yi lu a fεma yamaan ye naxanye luxi yamanani.

Yamana kanna Gedali faxa fena

Mangane Firinden 25.22-26 nun Yeremi 41.1-3

⁷ Sofa kuntigine nun e sofaan naxanye mōn yi burunne ra, ne birin to a mε, a Babilōn mangan bata Axikan ma dii xεmεn Gedali findi yamana kanna ra, a yi yamanan xεmεne nun naxanle nun didine taxu a ra, yiigelitōn naxanye mi xali konyiyani Babilōn yi. ⁸ Netaniyaa dii xεmεn Yisimayeli nun Kareyaa dii xεmεne Yoxanan nun Yonatan nun Tanxumeti a dii xεmεn Seraya, e nun Netofa kaana Efayi a diine nun Maka kaana dii xεmεn Yaasaniya, ne nun e ganle yi siga Gedali fεma Misipa taani. ⁹ Axikan ma dii xεmεn Gedali, Safan mamandenna yi a kōlō e nun e ganle xa, a naxa, “E nama gaxu wale Babilōn kaane xa, ε lu yamanani, ε wali Babilōn mangan xa, ε herin sōtōma nen. ¹⁰ N luma nen Misipa taani Babilōn kaane yeε ra, naxanye fama en ma. E tan xa manpa bogine bolon, ε bogiseene xaba, ε turene ba, ε yi e ramara, ε lu ε taane yi, ε dεnaxanye tongoxi.”

¹¹ Na ma, Yahudiyān naxanye birin yi Moyaba yamanan nun Amonine yamanan nun Edōn yamanani e nun yamana gbεtεye birin yi, ne yi a mε a Babilōn mangan bata yamaan muxun dōnxεne lu Yuda yamanani, a yi Axikan ma dii xεmεn Gedali findi yamana kanna ra e xunna, Safan mamandenna. ¹² Yahudiyane yi fa, sa keli yiren birin yi, e yi raxuyaxi ayi dεnaxanye yi, e yi fa Yuda yamanani Gedali fεma Misipa taani, e yi manpa bogine nun bogiseene malan han a gbo ayi.

¹³ Kareyaa dii xεmεn Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi burunne ra, ne yi fa Gedali fεma Misipa taani. ¹⁴ E yi

a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon ba, a Amonine mangan Baalisi bata Netaniyaa dii xεmεn Yisimayeli rafa alogo a xa fa i faxa?” Koni Axikan ma dii xεmεn Gedali mi la e ra. ¹⁵ Kareyaa dii xεmεn Yoxanan yi a fala Gedali xa wundoni Misipa taani, a naxa, “Tin n xa sa Netaniyaa dii xεmεn Yisimayeli faxa. Muxu yo mi a kolonma. Nanfera i tinma a xa i faxa, Yahudiyani itoe birin yi raxuya ayi naxanye i rabilinni, Yuda yamaan dōnxεn yi lō ayi?” ¹⁶ Axikan ma dii xεmεn Gedali yi Kareyaa dii xεmεn Yoxanan yabi, a naxa, “I nama na liga de! Bayo i naxan falama Yisimayeli xun ma, wulen nan na ra.”

41

Gedali faxa fena

¹ Nεen kike soloferedeni, Netaniyaa dii xεmεn Yisimayeli, Elisama mamandenna mangan xabilan muxuna nde, naxan yi mangana kuntigina nde ra, na yi fa Axikan ma dii xεmεn Gedali fεma Misipa yi, muxu fu biraxi a fōxō ra. E yi e dεge e bode xōn ma mεnni Misipa taani. ² Nayi, Netaniyaa dii xεmεn Yisimayeli nun na muxu fune yi keli sanpa ma kedenni, e yi Axikan ma dii xεmεn Gedali faxa silanfanna ra, Safan mamandenna, Babilōn mangan naxan dōxō yamanan xun na.

³ Yisimayeli mōn yi Yahudiyane birin faxa, naxanye yi Gedali fεma Misipa taani, e nun Babilōn kaane sofaan naxanye yi na.

⁴ Gedali faxa lōxōn xōtōn bode, muxu yo munma yi a kolon, ⁵ muxu tonge solo-masεε yi fa sa keli Siken nun Silo nun Samari taane yi, naxanye dε xabeye yi bixi, e dugine yibōxi, e yetε maxabaxi sunun taxamasenna ra, alogo e xa fa bogise saraxane nun wusulanna ba saraxan na Alatala banxini. ⁶ Netaniyaa dii xεmεn Yisimayeli yi mini e ralandeni Misipa taani. A siga wugε. A to e li, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa so Axikan ma dii xεmεn Gedali konni.” ⁷ Koni e to so taani, Netaniyaa dii xεmεn Yisimayeli nun a fōxōrabirane yi e kōε raxaba, e yi e birin woli ige ramaraden yinla ra. ⁸ Koni muxu fu yi e ye, ne yi a fala Yisimayeli xa, e naxa, “I nama nxu faxa, bayo donseene luxunxi nxu xōn xεene ma, murutun nun fundenna nun turen nun

kumina.” Nayi, a mi ne faxa e ngaxakedenne xɔn. ⁹ Yisimayeli Gedali a muxune binbine woli ige ramara yinla naxan na, Manga Asa nan na rafala, alogo a xa taan xun mayenge Isirayila mangan Basa ma.* Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi men nafe binbine ra. ¹⁰ Na danguxina, Yisimayeli yi Misipa kaane suxu, mangana dii temene nun yamaan naxan birin yi luxi na yi, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xemena. Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi keli, a xa siga e ra konyiyani Amonine yamanani.

¹¹ Netaniyaa dii xemen Yisimayeli fe jaxin naxan liga, Kareyaa dii xemen Yoxanan yi na me e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra. ¹² E yi ganla birin tongo e siga Netaniya a dii xemen Yisimayeli yengedeni, e sa a li dara gbeen de Gabayon taani. ¹³ Yisimayeli yi sigama yamaan naxan na, ne to Kareyaa dii xemen Yoxanan to, e nun sofa kuntigin naxanye yi a foxo ra, e birin yi sewa. ¹⁴ Yisimayeli muxun naxanye birin suxu Misipa taani, a siga e ra konyiyani, ne yi xete Yoxanan ma, Kareyaa dii xemena. ¹⁵ Koni Netaniyaa dii xemen Yisimayeli nun a muxu solomasexe yi no e giye Yoxanan yee ra, e siga Amonine yamanani. ¹⁶ Kareyaa dii xemen Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra, ne yi ti yamaan yee ra naxanye yi luxi e nii ra, Netaniyaa dii xemen Yisimayeli naxanye suxu Misipa taani Axikan ma dii Gedali faxa xanbini, sofane nun jaxanle nun diidine nun kuntigine, a naxanye xali Gabayon taani. ¹⁷ E yi siga, e sa ti Kimihami yigiyadeni, Betelēmi taan dexon, alogo e xa siga Misiran yamanani, ¹⁸ e makuya Babilon kaane ra, e yi gaxuma naxanye yee ra, bayo Netaniyaa dii xemen Yisimayeli bata yi Gedali faxa, Axikan ma dii xemena, Babilon mangan naxan dɔxo yamanan xun na.

42

Muxu gixine yi Yeremi maxadin

¹ Sofa kuntigine nun Kareyaa dii xemen Yoxanan nun Hosayaa dii xemen Yesani

nun yamaan birin, muxudin nun muxu gbeen birin yi e maso, ² e yi a fala Nabi Yeremi xa, e naxa, “Yandi, tin, i yi Alatala, i ya Ala mafan nxu xa, i yi a mafan yama dɔnxeni ito xa. Bayo nxu yi wuya, koni iki nxu muxu dando nan luxi, alo i a toma kii naxan yi. ³ Alatala, i ya Ala xa kiraan yita nxu ra, nxu lanma nxu xa bira naxan foxo ra, e nun nxu lanma nxu xa naxan liga.” ⁴ Nabi Yeremi yi a fala e xa, a naxa, “N bata a me. N na Alatala maxandima nen, e Ala, alo e a falaxi kii naxan yi. Alatala na e yabi naxan na, n na birin falama nen e xa, n mi sese luxunje e ma.” ⁵ E yi a fala Yeremi xa, e naxa, “Alatala xa findi sere tinxinxi jɔndi falan na nxu xili ma, xa nxu mi Alatala i ya Alaa falane birin suxu a naxanye tima i xa lan nxu ma! ⁶ Xa a findi a jaxin na hanma a fajina, nxu Alatala xuiin suxuma nen, en ma Ala, nxu i xexi naxan fema alogo nxu xa herin soto, Alatala, en ma Alaa fala suxun xɔn.”

⁷ Xi fu to dangu, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ⁸ Yeremi yi Kareyaa dii xemen Yoxanan xili, e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra, e yamaan birin, muxudin nun muxu gbeen. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, e n xexi naxan ma alogo n xa sa a mafan e xa, a naxa, ¹⁰ ‘Xa e lu dɔxi yamanani ito yi, n na e rasabatima nen, n mi e fe kale, n yi e si, n mi e tale mumε, bayo n bata sunu lan gbalon ma, n naxan ligaxi e ra.’ ¹¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E nama gaxu Babilon mangan yee ra, e gaxuxi naxan yee ra iki. E nama gaxu a yee ra, bayo n luxi e xɔn nen alogo n xa e rakisi, n yi e xunba a yii. ¹² N kininkininma nen e ma, a fan yi kininkinin e ma, a yi e raxete e yamanani.’ ¹³ Koni xa e a fala, e naxa, ‘Nxu mi luma yamanani ito yi!’ Xa e mi e tuli mati Alatala e Alaa falan na, ¹⁴ xa e a fala, e naxa, ‘En-en, nxu sigama Misiran yamanan nin, nxu mi fa yengen toe denaxan yi, nxu mi fa yenge so xotaan fe xuiin mema denaxan yi, donseen mi fa dasama nxu yii denaxan yi. Nxu luma menna nin!’ ¹⁵ Nayi, Yuda muxu dɔnxene, e tuli mati Alatalaa falan na! Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e a ragidi

* 41:9: Na feen sebexi Mangane Singen 15.9-24 kui.

yati, a ε xa siga Misiran yamanani, xa ε sa dɔxɔ nayi xɔɲeyani, ¹⁶ nayi, ε gaxuxi yengɛn nun fitina kamɛn naxanye yεε ra, ne sa ε sɔtɔma nɛn Misiran yamanani, ε yi faxa mɛnni. ¹⁷ Naxanye birin waxi siga feni Misiran yamanani, e sa dɔxɔ na, ne faxama yengɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen nin, e sese mi luyε e nii ra, e sese mi gbaloni minima n naxan nasigama e xili ma.’ ¹⁸ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna mɔn ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘N ma xɔlɔn nun n ma fitinan godoxi Yerusalɛn kaane ma kii naxan yi, n ma xɔlɔn godoma ε ma na kii nin, xa ε siga Misiran yamanani. E findima nɛn danga yamaan misaala ra, ε fe yi muxune yigitεgε, e yi ε yalagi, e ε konbi. E mi fa yireni ito toε mumε!’ ”

¹⁹ “Yuda yamaan muxu dɔnxɛne, Alatala bata a fala ε xa, a ε nama siga Misiran yamanani. E xa a kolon ki fani, a n bata ε rakolon to! ²⁰ E tantanni ito sa findima ε faxa xunna nan na, ε to n xexi Alatala fɛma, ε Ala, ε naxa, ‘Alatala en ma Ala maxandi nxu xa. Alatala en ma Ala na naxan yo fala, i na fala nxu xa, nxu a ligama nɛn.’ ²¹ Awa, n bata fa ε yabi to, koni ε mi ε tuli matima Alatalaa falan na, en ma Ala, a naxanye birin falaxi n xa lan ε ma. ²² Awa iki, ε xa a kolon. E faxama nɛn yengɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen ε sigan dɔxɔdeni dɛnaxan yi.”

43

E yi Yeremi xali Misiran yi

¹ Yeremi yelinxina falane raliyε yamaan birin ma, Alatala e Alaa falane birin, alo Alatala e Ala a yamari a ma kii naxan yi, ² Hosayaa dii xɛmɛna Asari nun Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun a yamaan wasodene birin yi a fala Yeremi xa, e naxa, “I wule! Alatala, en ma Ala mi i rafaxi a faladeni, fa fala, ‘ε nama siga Misiran yi ε sa dɔxɔ na.’ ³ Koni Neriya dii xɛmɛn Baruku nan i radinxi nxu ma alogo nxu xa sa Babilɔn kaane sagoni, e yi nxu faxa hanma e siga nxu ra konyiyani Babilɔn yi.” ⁴ Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun sofa kuntigine nun yamaan birin yi tondi e tuli matiyε Alatalaa falan na, fa fala e xa dɔxɔ Yuda yamanani. ⁵ Kareyaa dii xɛmɛn

Yoxanan nun sofa kuntigine birin yi Yuda yama dɔnxɛn tongo naxanye bata yi fa dɔxɔ Yuda yamanani sa keli siyane birin tagi, e yi raxuyaxi ayi dɛnaxanye birin yi ⁶ e nun xɛmɛne nun ɲaxanle nun diidine nun manganana dii tɛmɛne, Babilɔn mangan kantan muxune xunna Nebusaradan muxun naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna, e nun Nabi Yeremi nun Baruku, Neriya dii xɛmɛna. ⁷ E yi siga Misiran yamanani, bayo e mi tin e tuli matiyε Alatala xuiin na, e yi sa Tapanese taan li.

Falana lan Misiran ma

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa Tapanese taani, a naxa, ⁹ “Gɛmɛ xungbena ndee tongo i yi e bitin bɛndɛni Misiran mangana banxin so dɛɛn na Tapanese taani Yuda kaane yεε xɔri. ¹⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N xɛraan nasigama nɛn Babilɔn mangan Nebukadanesari fɔxɔ ra, n ma walikɛna. N yi a manga gbɛdɛn dɔxɔ gɛmɛni itoe fari n naxanye luxunxi, e yi xunna soni bandun nininna ra mangan xun ma be. ¹¹ A fama nɛn, a Misiran yamanan yengɛ. Sayaan nagidixi naxanye ma, ne yi faxa. Konyiyaan nagidixi naxanye ma, ne yi siga konyiyani. Silanfanna ragidixi naxanye ma, ne yi faxa silanfanna ra. ¹² A yi tɛɛn so Misiran yamanan suxure kidene ra, a yi e gan, a siga e suxurene ra. A yi Misiran yamanan nɔ alo xuruse kantanna a doamaan tongoma kii naxan yi, a mɔn yi xɛtε bɔɲε xunbenli. ¹³ A Beti-Semɛsi sɛnbɛtɛn gɛmɛ daxine fan kala Misiran yi, a yi Misiran kaane suxurene kide banxine gan.’ ”

44

Alaa falana Yahudiya gixine xili ma Misiran yi

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yahudiyane birin ma Misiran yamanani naxanye yi dɔxi Migidoli taan nun Tapanese taan nun Nofi taani e nun Misiran yamanan faxa binna, a naxa, ² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E bata a to n ɲaxankatan naxan saxi Yerusalɛn fari, e nun Yuda taane birin.

To, e bata kala hali muxuna, a mi fa e yi ³amasɔto e fe ɲaxin xɔn e naxan ligaxi e to n naxɔlo, e sa wusulanna gan ala gbetene xa, e yi e batu, e tan nun ε tan nun ε benbane mi naxanye kolon. ⁴ N yi n ma walikene rafama ε ma yeYe, nabine, e yi a falama, e naxa, ‘E xete xosi feni itoe fɔxɔ ra naxanye mi rafan Ala ma.’ ⁵ Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati, e mi xete e fe ɲaxine fɔxɔ ra, e mi ba wusulanna ganɲe ala gbetene xa. ⁶ Nayi, n ma xɔlo gbeen yi godo, a yi fitinan nafa Yuda taane birin ma, e nun Yerusalɛn kirane, e yi kala, e yi raxɔri, alo e kii naxan yi to.”

⁷ Iki, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “Nan-fera ε fe ɲaxi sifani ito ligama ε yete ra, ε yi xemen nun ɲaxanla nun dii ɲɔren nun dii futene raxɔri Yuda yamaan ye, muxu yo mi lu? ⁸ E n naxɔlɔma ε batu se rafalaxine ra, ε wusulanna gan ala gbetene xa Misiran yamanani ito yi ε fa yigiyaxi denaxan yi. E waxi ε yete raxɔri feen nin, ε findi danga yamaan misaala ra bɔxɔ xɔnna siyaan bonne xa, e lu ε konbe. ⁹ E bata ɲinan ε benbane kewali ɲaxine xɔn ba, e nun Yuda mangane nun e ɲaxanle nun ε nun ε ɲaxanle kewali ɲaxine, ε naxanye liga Yuda yamanan nun Yerusalɛn taani? ¹⁰ Han to muxu yo munma nimisa, a gaxu, a n ma sariyan nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε nun ε benbane yii.”

¹¹ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata a ragidi, n xa gbalon liga ε ra, n yi Yuda yamaan birin naxɔri. ¹² Yuda kaan naxanye luxi e nii ra, naxanye a ragidixi e xa sa dɔxɔ Misiran yamanani, ne birin naxɔrima nen Misiran yamanani, e birin yi faxa yengen nun fitina kamɛni muxu-
din nun muxu gbeena. E findima nen danga yamaan misaala ra, ε fe yi muxune yigitεε, e yi ε yalagi, e ε makonbi. ¹³ N na e kewanle saranma nen e ra e tan naxanye dɔxi Misiran yi, alo n Yerusalɛn kaane kewanle saran e ra kii naxan yi yengen nun fitina kamɛn nun fitina furen na. ¹⁴ Muxu yo mi luyε a nii ra Yuda muxu dɔnxene ye, naxanye bata sa dɔxɔ Misiran yamanani, e sese mi e futuxule alogo e xa xete, e dɔxɔ Yuda yamanani, bayo e mi xetema, fɔ e

muxu gixi dando gbansan.”

¹⁵ Xemen naxanye birin yi a kolon a e ɲaxanle yi wusulanna ganma ala gbetene xa, e nun ɲaxanla naxanye birin yi tixi na yama gbeen malanni, e nun yamaan naxan birin yi dɔxi Misiran nun Misiran yamanan faxa binni, ne yi Yeremi yabi, e naxa, ¹⁶ “Nxu mi fa waxi i ya falan name feni, i naxan tima fata Alatala ra. ¹⁷ Koni nxu waxi nxu de xuiin nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xɔnna ɲaxalan Mangan xa, nxu yi minse saraxane rabɔxɔn a xa alo nxu nun nxu benbane nun nxɔ mangane nun kuntigine yi a ligama kii naxan yi a fɔlɔni Yuda taane yi, e nun Yerusalɛn kirane xɔn. Na waxatini, donseene yi nxu yii nun, nxu yi ɲaxunni, nxu mi yi ɲaxankataxi. ¹⁸ Koni xabu nxu ba wusulanna ganɲe Kore Xɔnna ɲaxalan Mangan xa, nxu ba minse saraxane rabɔxɔnɲe a xa, seene birin yi dasa nxu ma, yengen nun fitina kamɛn yi nxu ɲaxankata.”

¹⁹ ɲaxanle mɔn yi a fala, e naxa, “Nxu yi wusulanna ganma Kore Xɔnna ɲaxalan Mangan xa waxatin naxan yi, nxɔ xemene mi yi na kolon ba? E yi a kolon a nxu yi burudine ganma a maligan na, nxu yi minse saraxane rabɔxɔn a xa.”

²⁰ Nayi, Yeremi yi a fala yamaan xa, xemen nun ɲaxanla, yamaan naxan birin na yabin so a yii, a naxa, ²¹ “E wusulanna naxanye ganxi Yuda taane nun Yerusalɛn kirane xɔn, ε tan nun ε benbane nun ε mangane nun ε kuntigine nun yamaan birin, Alatala mi a xaxili luxi na xɔn ba, a yi a miri na ma a bɔɲeni? ²² Alatala mi yi fa nɔε ε kewali ɲaxine nun ε xosi feene raxanɲe waxatin naxan yi, ε yamanan yi kala, a yi raxɔri, a findi danga yiren misaala ra, muxu yo mi dɔxi naxan yi, alo a kii naxan yi to. ²³ Bayo ε bata wusulanna gan suxurene xa, ε yi yulubin liga Alatala ra, bayo ε mi ε tuli matixi Alatala xuiin na, ε mi a sariyane nun a yamarine nun a maxadi xuine suxu, nanara, gbaloni ito ε lixi, alo a kii naxan yi to.”

²⁴ Yeremi yi a fala yamaan xa, e nun ɲaxanle birin, a naxa, “E tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda kaan naxanye Misiran yamanani. ²⁵ Alatala Senben Birin Kanna,

Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nun ε naxanle naxan falaxi ε dεen na, ε bata na liga. E a fala nen, ε naxa, “Nxu waxi nxu dε xuine nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xonna Naxalan Mangan xa, nxu minse saraxane raboxon a xa.” Nba, ε naxan falaxi, ε na liga. E dε xuiin nakamali!’ ²⁶ Koni, ε tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda kaan naxanye dōxi Misiran yamanani! Alatala naxa, ‘N bata n kōlō n xili gbeen, Yuda kaa yo mi fa a kōlōma n xinli sōnōn, naxanye dōxi Misiran yi. E sese mi fa a falama, e naxa, “N bata n kōlō Habadan Marigina Alatala yi.” ²⁷ Bayo n na n yeen tima e ra nen alogo e xa gbalon sōtō, koni herin mi a ra. Yuda kaane birin naxōrima nen yengen nun fitina kamēni, naxanye dōxi Misiran yamanani, han e nan. ²⁸ Muxu dando nan tun yengen minima, e keli Misiran yamanani siga Yuda yamanani. Nayi, Yuda yamaan muxu dōnxen naxanye faxi dōxōdeni Misiran yamanani, ne birin a kolonma nen, xa e tan nan ma fala jōndin na hanma n ma falana.’ ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Ito nan fa findima taxamasenna ra ε xa fa fala n fama nen ε kewanle sarandeni ε ra yireni ito yi alogo ε xa a kolon a n kōnkō falane kamalima nen yati, lan ε naxankata feen ma.’ ³⁰ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N Misiran mangan Xofira sama nen a yaxune sagoni, naxanye waxi a faxa feni, alo n Yuda mangan Sedeki sa Babilōn mangan Nebukadanesari sagoni kii naxan yi, a yaxun naxan yi waxi a faxa feni.’ ”

45

Yereimi yi Baruku madēnden

¹ Yuda mangan Yosiyaa dii xēmen Yehoyakimi a mangayaan jēē naanindeni, Nabi Yereimi yi falani ito ti Neriya dii xēmen Baruku xa, a Yereimi a falane sebe kedini waxatin naxan yi, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan i ma, Baruku, a naxa, ³ ‘I yi a falama, i naxa, “Gbalona n xa! Bayo Alatala bata naxankatan sa n ma sōxōlen fari, n bata xadan kutundeni, n mi matabu yo sōtōma.” ’ ⁴ Nanara, Alatala yi a fala n xa a n xa ito fala i xa, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N naxan tixi, n na rabirama nen. N naxan sixi, n na talama

nen, yamanani ito kōnin. ⁵ Nayi, i tan muxu gbeeyaan nan fenma i yete xa ba? I nama a fen! Bayo n gbalon nafama nen birin ma. Koni, n na i rakisima nen, i na siga dēde yamanani.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

46

Alaa falana lan Misiran ma

¹ Alatala falani itoe nan ti Nabi Yereimi xa lan siyane ma:

² A ito nan fala lan Misiran yamanan nun Misiran mangan Neko a ganla ma, Babilōn mangan Nebukadanesari naxan nō yengen Efirati baan dε Karakemisi taani, Yuda mangan Yehoyakimi a mangayaan jēē naanindeni, Yosiyaa dii xēmena.

³ “E ye masansan wure lefa xungbene nun a xurine yitōn!

E maso, ε yengen so!

⁴ E soone yitōn,

soo ragine xa te e fari!

E xunna makantan wure kōmōtine so,

ε ti ε yirene yi!

E tanbane yitōn!

E kanke ye masansanne ragodo ε ma!

⁵ Nanfera, n fa e gaxuxin nan toma iki?

E xetema e xanbi ra,

e sofane bata faxa.

E xetema e giye!

E e gima, e mi e xanbi rato.

E gaxuxin yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Hali xulunlane mi nōe e giye!

Hali fangamane mi nōe e futuxule!

E sanna radinma,

e sa bira

fō kōmēn fōxōn yamanani Efirati baan dε.”

⁷ “Nde ito ra naxan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bōxōnma a ma

a findi fufaan na?

⁸ Misiran nan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bōxōnma a ma

a findi fufaan na.

A a falama, a naxa,

‘N tema nen,

n sa bōxōn birin xun ma,

n yi taane nun e muxune birin naxōri.’

⁹ Soo ragine, ε te yengen!

Wontoro ragine ε fɔn e ma!
Sofane, ε mini ε yε masansan wure lefane
ra,
ε tan Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu
kaan xali wonle!”

10 “Marigina Alatala Senben Birin Kanna
nan gbee na lɔxɔn na,
a gbeeɲɔxɔ lɔxɔna,
a gbeen ɲɔxɔma a yaxune ra lɔxɔn naxan yi.
Silanfanna faxan tima nɛn na lɔxɔni
han a wasa wunla ra,
bayo a luxi nɛn
alo saraxana Marigina Alatala Senben
Birin Kanna xa,
kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan dɛ.

11 Misiran yama fajina,
ε siga Galadi yamanani ε sa senna fen.
Koni ε dandan fɛrɛne fenma fuyan,
seri mi fa ε yiyalanɲɛ sɔnɔn.

12 Siyane bata i ya yarabina fe mɛ.
I gbelegbele xuiin bata bɔxɔn birin suxu.
Amasɔtɔ sofane tema e bode fari,
e birin yi bira.”

Babilɔn mangan yi Misiran yenge

13 Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi
xa lan Babilɔn mangan Nebukadanesari fa
feen ma Misiran yamanan yengɛdeni:

14 “E a rawanga Misiran yamanani,
Migidoli kaane xa a mɛ,
Nofi kaane nun Tapanese kaane xa a mɛ!
A fala e xa, ε naxa,
‘E keli, ε yitɔn,
bayo yengɛn bata ε konna li!’

15 Nanfera ε sofane bata raxɔri?
E mi tiyɛ,
bayo Alatala bata e radin bɔxɔni.

16 A muxu wuyaxi rabirama nɛn.
E tema nɛn e bode ma,
e bira, e naxa,
‘En keli, en xɛtɛ en konne yi,
en bari taane!
En na en masiga halagi ti yengɛni ito ra!’

17 E a falama nɛn mɛnni, e naxa,
‘Misiran mangani ito a sɔnxɔn gbo de!
Koni na waxatin bata a dan!’ ”

18 Mangana falan ni ito ra
naxan xili Alatala Senben Birin Kanna,
a naxa, “Habadan Ala nan n na,
n bata n kɔlɔ n yetɛni,

fa fala muxuna nde fama
naxan senben gbo
alo Taboro geyana geyane tagi,
alo Karemele geyana baan dɛxɔn.
19 Misiran kaane, ε goronne yitɔn
ε siga konyiyani!
Bayo Nofi taan findima nɛn yire magenla
ra,
a ganma nɛn,
muxu yo mi luma a yi.

20 Misiran yamanan findixi ɲinge fajin
nan na.

Sigin fama nɛn a xili ma
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.

21 Misiran kaane bata xɔɲɛ sofa yɛbaxine
ramara e ganli
naxanye masuxi e xɔn
alo tura raturaxine.
Hali ne fan e xun xɛtɛma nɛn,
e gi e bode xɔn.
E mi tiyɛ e funfuni yengɛn lɔxɔni,
bayo gbalon lɔxɔn bata fa e ma,
n na e kɛwanle saranma e ra lɔxɔn naxan
yi.

22 Misiran kaane e gima nɛn
e yaxu senbɛmane bun
alo sapina.

E fama e xili ma nɛn
e nun bunbine,
alo naxanye wudine sɛgɛma.

23 Alatalaa falan ni ito ra,
e a fɔtɔnna sɛgɛma nɛn,
hali muxun mi nɔɛ soɛ fɔtɔnna naxan na
bayo e wuya alo tuguminne,
e yatɛn mi nɔɛ kolonɲɛ.

24 Yagin nan a ra Misiran yamana fajin xa.
A bata sa yamaan sagoni,
naxanye sa kelixi kɔmɛnna ma.”

25 Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa
Ala naxa, “N kelima nɛn No taana ala xili
ma, Amɔn e nun Misiran yamanan nun
a mangan nun a alane nun a kuntigine
e nun naxanye birin e yigi sama Misiran
mangani. 26 N na e sama nɛn e yaxune
sagoni, naxanye waxi e faxes feni, Babilɔn
mangan Nebukadanesari nun a kuntigine.
Na xanbi ra, muxune mɔn yi dɔxɔ Misiran
yi alo a fɔlɔni,” Alatalaa falan nan na ra.

Isirayila xunbana fe

Yeremi 30.10-11

27 “E tan Yaxuba yixɛtɛne,

n ma walikene, ε nama gaxu,
Isirayila kaane, ε nama kuisan!
Bayo, n na ε rakisima nen,
n yi sa ε ba yire makuyeni,
n yi ε bənsəna ba yamanani
e sa konyiyani dənaxan yi.
Yaxuba bənsəna muxune mən xetema
nen,
e yi lu maraxaran nun bəne xunbenli.
E mi fa yimaxe sənən!
28 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
‘E tan Yaxuba yixetene,
n ma walikene, ε nama gaxu,
bayo n luma nen ε xən.
N siyane birin naxəre nen,
n na ε raxuyaxi ayi naxanye ye,
koni n mi ε tan naxərima.
N na ε xuruma nen
alo a lan kii naxan yi,
bayo n mi ε yatema səntarene ra.’ ”

47

Nabiya falana Filisitine xili ma

1 Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa
lan Filisitine ma, benun Misiran mangan
xa Gasa taan yenge:
2 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Walanne bata keli sogeteden kəməna
ma,
e luma nen alo fufana,
e sa yamanan xun ma,
e nun naxanye birin a yi,
e nun taane nun e muxune.
Yamaan sənəma nen,
yamanan muxune birin yi gbelegbele.
3 Soone torone xuiin minima nen,
yaxune yenge so wontorone gi xuine yi mε.
Fafane mi e diine danxunma na ləxəni
bayo e tunnaxələma e ma nen fefe!
4 Amasəto Filisiti yamanan birin naxəri
ləxən bata a li,
han muxu yo mi lu
naxan Tire taan nun Sidən taan maliye.
Bayo Alatala Filisiti kaane halagima nen,
yamaan dənən naxan sa kelixi Kafatoro
fəxə ige tagi bəxəni.
5 Gasa kaane e xunna bima nen sununi,
Asikalən taan yi yidundu.
E tan yamaan muxu dənən naxanye dəxi
mεmεene yi,
ε luma ε yete maxabe sununi
han waxatin mundun yi?

6 E a falama nen, ε naxa,
‘Ee! Alatalaa silanfanna luma nxu faxe
han waxatin mundun yi?
A xa so a tēni,
a danna sa faxan na,
a raxara fa.’
7 Koni a xa a raxara di?
Bayo Alatala nan yamarin fixi
a yengen xa keli Asikalən taan nun baan
binna xili ma. ”

48

Nabiya falana Moyaba xili ma

1 Alatala Sənben Birin Kanna, Isirayilaa
Ala ito nan falaxi lan Moyaba yamanan
ma, a naxa,
“Gbalon Nebo taan xa,
bayo a bata kala!
Yarabin na a ra Kiriyatayimi taan xa,
e bata a suxu yengeni!
Yarabina e yire makantanxin xa e nun
yigitεna.
2 Tantunna mi fa Moyaba yamanan xa,
bayo e fe paxine nan yitənma a xili ma
Xesibən taani,
e naxa, ‘En siga,
en sa a raxəri siyane ye!’
E tan Madimen kaane fan,
ε taani dunduma nen
bayo yengena ε fəxə ra.
3 Gbelegbele xuiin tema nen Xoronayin
taani!
Halagin na a ra!
A birin kalama nen!
4 Moyaba yamanan kalama nen!
A diine gbelegbele xuiin mεma nen.
5 E tema wuge nen Luxiti geyaan ma.
E godoma nen gbelegbele Xoronayin taani
paxankatana fe ra.
6 E gi! Birin xa a niin makata!
E luxun alo wudi dungin burunna ra!
7 Amasəto ε yigi saxi ε kewanle nun ε na-
funle nin,
ε fan suxuma nen yengeni,
ε suxuren Kemosi fan yi xali konyiyani
e nun a ki muxune nun e kuntigine.
8 Halagi tiin soma nen ε taane birin yi,
taa yo mi luye.
Bənbən kuine kalama nen,
mεmεene yi halagi,
bayo Alatala na nan falaxi.
9 E Moyaba mali

a xa a gi alo xəliin na tujan.
 A taane yigelima nən,
 muxu yo mi luma e yi.
 10 Dangan na kanna xa
 naxan na Alatalaa wanla rabənin.
 Dangan na kanna xa
 naxan tondima yəngən soe!”

11 “Moyaba yi bəne xunbelixi
 xabu a dii nore waxatini,
 alo manpaan na ramara
 alogo a xa siga naxunne ayi.
 A mi baxi a yamanani,
 a siga gbete yi,
 a mi sigaxi konyiyani.
 Nanara, a mən naxun a kiini,
 a xirin mi masaraxi.”

12 Koni, Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “Ləxəne fama,
 n muxune rafama e ma ləxən naxanye yi,
 e yi e ba e yamanani
 siga yamana gbete yi.
 E yi e yamanani geli,
 e yi a xunna kala.

13 Moyaba yagima nən Kemosi suxurena fe
 ra,
 alo Isirayila yamaan yagi kii naxan yi
 Beteli kidenā fe ra,
 e yi e yete taxuxi naxan na.*

14 E a falama di nayi, e naxa,
 ‘Sofa fənine nan nxu ra,
 yənge so wəkilexine?’

15 Moyaba yamanan kalama nən,
 tutin yi te a taane yi.
 E sigama a banxulan fənine ra nən e fax-
 adeni,”

Mangana falan nan na ra,
 naxan xili Alatala sənben Birin Kanna.

16 Moyaba halagi waxatin bata a li,
 gbalon mafuraxin fama a xili ma.

17 E tan a rabilinna muxune,
 e a wuga,
 e tan naxanye birin a xili gbeen kolon!
 E naxa, “Ee! Sənbe gbee sifani ito bata kala!
 Mangaya gbeeni ito bata halagi!”

18 “E tan Dibon kaane,
 e keli e binyeni,
 e godo han
 e sa dəxə bəxə xareni,

bayo Moyaba yamanan kala muxun fama
 nən e xili ma.

A e taa makantanxine kalama nən.

19 Aroyeri kaane,
 e ti kiraan matodeni,
 muxu gixi dangumatəən naxanye e futux-
 uluxi,

e ne maxədin,
 e naxa, ‘Nanfe ligaxi?’

20 Yagin nan a ra Moyaba xa,
 bayo a bata yigitəge.

E xuini te! E gbelegbele!
 E a rali Arinon xuden de
 a Moyaba bata kala!”

21 “Kitin bata keli yamanan xili ma
 naxan lantani,
 a bata fa Xolon nun Yahasi nun Mefaati xili
 ma,

22 e nun Dibon nun Nebo nun Beti-
 Dibilatayimi,

23 e nun Kiriyaatayimi nun Beti-Gamulu
 nun Beti-Meyən,

24 e nun Keriyoti nun Bosara,
 e nun Moyaba yamanan taane birin,
 naxanye maso, naxanye makuya.

25 Moyaba sənben bata kala,
 a fangan bata ba a ra,”
 Alatalaa falan nan na ra.

26 “E Alaa xələn dələn so a yii,
 a xa a xun magi a ra
 bayo a bata murute Alatala xili ma!
 Moyaba xa a makutukutu a baxunni,
 birin yi gele a ma.

27 E tan xa mi yi Isirayila yamanan
 magelema ba?

E a toxi suxi mujadene nan ye ba,
 e to e xunne yimaxama a mageledeni,
 e na a fe fala?

28 E tan Moyaba kaane,
 e taane rabənin,

e sa dəxə fanye yinle ra,
 e ganbane raliga

naxanye e tən sama gemə longonne ra.”

Nabi Esayi 16.6-12

29 “Nxu bata Moyaba kaane wasona fe mē
 naxan gbo han,

e nun e yete yigboon nun e wason
 nun e yete yitena, e nun e yandana.”

30 Alatalaa falan ni ito ra,

* 48:13: Na feen sebexi Mangane Singen 12.28-29 kui.

a naxa, “N na wasona fe kolon,
koni e yεε matɔxɔma fuun nin.”

31 “Nanara, n Moyaba wugama,
n gbelegbelema sununi Moyaba birin xa.
N kutunma Kiri-Hareseti kaane fe ra.

32 N wugama Sibima manpa binle fe ra
dangu Yaaseri kaane ra,
bayo e yiine bata yi siga
han baan xanbi ra,
e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi ma.
Koni halagi tiin bata e bogi faɲine kala.

33 Sɛwan nun naxanaxan bata ɲan
Moyaba wudi bili nakone nun xεene yi.
N bata manpa igen ɲan manpa ige badene
yi,

muxu yo mi fa manpa bogi igen bama
sɛwani.

Yenge so sɔnxɔ xuiin nan fa mɛma na yi.

34 Xesibɔn kaane gbelegbele xuiin sigama
han Eleyale taani,
e xuiin sa mɛma han Yahasi taani,
keli Soyari taan ma
siga han Xoronayin taani,
siga Egilati-Selisiya taani,
bayo hali Nimirimi daraan fan bata xori.

35 N Moyaba yamanan naxɔrima nɛn,
e tan naxanye saraxane bama taane sux-
ure kidene yi

e wusulanna gan e alane xa,”

Alatalaa falan nan na ra.

36 “Nanara, n bɔɲɛn wugama Moyaba fe ra.

N ma mawuga xuiin luxi nɛn
alo xulen xuina sununi.
N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra,
bayo e nafunla naxan malan,
na bata tunun.

37 Bayo muxune birin bata e xunne bi,
e birin yi e dɛ xabene bi sununi,
e yi e yiine birin maxaba,
e kasa bɛnbɛli dugine so sununi.

38 Saya feen nan tun fa mɛma Moyaba
banxine

nun a yama malandene yi,
bayo n bata Moyaba yamanan kala
alo fɛɲɛna

muxe mako mi fa naxan ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

39 Ee! E ɲaxankataxi!

E gbelegbelema han!

E yagixin bata e xun xanbi so!

Moyaba yamananana fe findima magelen

nun gaxu xunna ra nɛn a rabilinna birin
xa!

40 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“E yaxun sinma nɛn e ma alo singbinna
naxan a gabutene yifulunma Moyaba xun
ma.

41 Kɛriyoti suxuma nɛn, a yire makantanx-
ine yi tongo.

Moyaba sofane bɔɲɛn luma nɛn na lɔxɔni
alo ɲaxanla naxan dii barini.

42 Moyaba kalama nɛn,
a mi fa findima siyaan na sɔnɔn,
bayo a bata murute Alatala xili ma.

43 E tan Moyaba kaane,
gbalon nun yinla nun luti ratixina ε yεε ra.”

Alatalaa falan nan na ra.

44 “Naxan na a gi gbalon bun,

na yi sa sin yinla ra!

Naxan na te yinla ra,

na yi sa a suxu luti ratixin na.

Bayo n Moyaba kaane kɛwanle saranma e
ra ɲɛn naxan na,

na a limatɔn ni i ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

45 “Muxu gixine taganxin yigiyaan fenma
nɛn Xesibɔn taani,

koni tɛɛn minima nɛn Xesibɔn taani,
tɛɛ dɛgen yi mini Sixɔn ma manga banxini,

a Moyaba kaane xunna kala,

a yi gbalotɔni itoe gan.

46 Gbalona ε tan Moyaba kaane xa!

Kemosi suxurena yamaan bata tunun,

bayo ε diine bata xali konyiyani.

47 Koni waxati famatɔni,
n mɔn Moyaba muxu suxine raxetema nɛn.

Na kitin nan saxi Moyaba sanna.”

Alatalaa falan nan na ra.

49

Nabiya falana Amonine xili ma

1 Alatala ito nan falaxi Amonine xili ma,
a naxa,

“Dii mi fa Isirayila kaane yii sɔnɔn ba?

Kεε tongo yo mi fa e xa sɔnɔn ba?

Nanfera nayi,

Amonine dɔxi Isirayila taane yi?

Nanfera Mɔlɔkɔ suxurena yamaan bata

Gadi yamanan tongo?”

2 Nanara, Alatalaa falan ni ito ra,

a naxa, “Lɔxɔne fama,

n yenge so sɔnxɔ xuiin natema lɔxɔn nax-
anye yi

Amonine taan Rabaha xili ma,
a yi findi taa xɔnna ra,
a rabilinna taane yi gan.

Nayi, Isirayila kaane yi e kedi muxune
kedi,”

Alatala naxa na kiini.

³ “Xesibɔn kaane, ε gbelegbele,
bayo Ayi taan bata kala!

Rabaha kaane ε sunu xuini te,
ε kasa benbeli dugine ragodo ε ma,
ε wuga.

ε gi taan makantan yinna yiren birin yi
bayo yaxune bata fa ε suxuren Mɔlɔkɔ sux-
udeni,

e siga a ra konyiyani,
e nun a ki muxune nun a kuntigine.

⁴ Nanfera ε kanbama ε lanbanne nun ε
xεene yi,

e to rafexi bogise xaba daxine ra?

ε tan Raba kaane,
yama murutεxina,
ε tan naxanye ε yigi saxi ε nafunle yi
ε naxa, ‘Nde nɔε nxu yenge?’ ”

⁵ Marigina, Alatala Senben Birin Kanna
falan ni ito ra, a naxa,

“N fe magaxuxin nafama nen ε xili ma,
sa keli ε rabilinne birin yi,

ε birin yi kedi,
muxu yo mi muxu gixine xun lanje.

⁶ Koni na na dangu,
n mɔn Amonine muxu suxine raxεtεma
nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabiya falana lan Edɔn ma

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
falaxi Edɔn yamanan xili ma, a naxa,
“Fekolonne bata dasa Teman yamanani
ba?

Maxadi tiine mi fa na xaxilimane ye ba?

E fe kolonna bata kala ba?

⁸ ε xεtε ε giye,
ε luxun faran yinle ra,
ε tan Dedan kaane!

Bayo n gbalon nafama nen Esayu yixεtene
xili ma,
n na e kεwanle saran e ra waxatin naxan
yi.”

Nabi Abadi 1.5-6

⁹ “Xa muxune fa ε nakɔni ε manpa bogine
mupadeni,

e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?
Xa mupadene fa i konni kɔεen na,
e mi e waxɔnna xan tongoma ba?

¹⁰ Nba, n tan Ala Esayu yixεtene yii seene
birin naxɔrima nen,

n yi e luxundene birin namini kenenni.
E mi fa nɔε e luxunje.

E bɔnsɔnna nun e ngaxakedenne
nun e dɔxɔ bodene birin halagima nen,
muxu yo mi lu Esayu bɔnsɔnni.

¹¹ ε ε kiridine lu na,
n na n yengi dɔxe e xɔn.

ε kapa gilene xa e yigi sa n yi.”

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N tan mi naxanye yalagixi kitini, xa ne
karahan xɔlɔ igelengenna mindeni, ε tan
yatε sɔntaren na nayi ba? εn-εn de! ε
mi suxuma sɔntarene ra de! ε a minma
nen yati!” ¹³ Bayo Alatalaa falan ni ito
ra, a naxa, “N bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala
Bosara taan naxɔrima nen, a rayarabi, a
danga, a halagi. A taane birin kalama nen
habadan!”

Nabi Abadi 1.1-4

¹⁴ N bata xerayana nde a fe mε fata Alatala
ra,

xeraan bata rasiga siyane ma,
a xa sa a fala, a naxa,

“ε keli, ε sa Edɔn kaane yenge!
ε keli ε sa yengen so!”

¹⁵ Ala naxa, “Edɔn kaane,
n na ε senben xurunma nen siyane birin xa.
Birin ε rapaxuma nen.

¹⁶ ε to muxune magaxuma,
wason naxan ε bɔjɔni,

na bata ε ratantan
ε tan naxanye dɔxi faran yinle ra,
e nun geyane fari.

Hali ε ε tεen sa kore alo singbinna,
n na ε ragodoma nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Edɔn yamanan kalama nen, naxan yo
na dangu a dεxɔn ma, ne yigitεgema nen, e
kabe, e kolin a fitina feene ma.” ¹⁸ Alatala
yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi fa luye be.
Adamadi yo mi dɔxe a yi alo Sodoma nun
Gomora nun e rabilinna taane halagi kii
naxan yi.

¹⁹ N luma nen alo yatan
naxan xapεxin minima fɔtɔnni Yurudɔn
baan dε,
a siga sube fendeni yire fajini.

N Edon kaane kedima nen e yamanani
 sanja ma kedenni,
 n naxan sugandixi,
 n sa na don na yi.
 Bayo, nde maliga n tan na?
 Nde n yamarε?
 Xuruse rabaan mundun n yee ratiyε?”

²⁰ Nanara, ε tuli mati Alatalaa fe ragidixin
 na lan Edon kaane ma,
 e nun a feen naxanye yitonxi Teman kaane
 xili ma!

E luma nen
 alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,
 e don den yi yigeli yati!

²¹ E kala xuiin donni maxama nen,
 e gbelegbele xuiin yi siga han Gbala Baana.

²² A luma nen alo singbinna nan tema a
 sa sin e ma, a yi a gabutene yifulun Bosara
 taan xun ma. Na donni Edon sofane donen
 luma nen alo naxanla naxan dii barini.

Nabiya falana lan Damasi ma

²³ Falana lan Damasi taan ma:
 “Xamata kaane nun Arapada kaane bata
 yagi,

bayo e bata xibaru naxina fe me.
 E bata kontofili,
 e yimaxa alo baan na walanje ayi.

²⁴ Damasi kaane senben bata nan,
 e bata e xun xanbi so,
 e waxi e gi feni.

Gaxun nun kuisanna nun xolen bata e
 suxu,
 alo naxanla naxan dii barini.

²⁵ Taa xili kanni ito fa rabejinxi di,
 n ma sewa taana?”

²⁶ “A banxulanne birama nen taan xun
 don yati! A sofane birin yi faxa na
 donni,” Alatala Senben Birin Kanna falan
 nan na ra. ²⁷ “N teen soma nen Damasi
 taan makantan yinne ra, a yi Ben-Hadada
 manga banxin gan.”

Nabiya falana Arabune xili ma

²⁸ Alatala ito nan falaxi Kedari bonsonna
 nun Xasori mangayane xili ma Babilon
 mangan Nebukadanesari naxanye yenge a
 yi e no, a naxa,
 “E keli, ε Kedari bonsonna yenge!

ε sogeteden yamanan muxune halagi!

²⁹ E e xuruse kurune nun e kidi bubune
 tongo e yii,

e nun e yigiyadene nun e goronne nun e
 jogomene birin.

Muxune sonxon natema nen e ma,
 e naxa, ‘Gaxun yiren birin yi!’ ”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“E tan Xasori kaane,
 ε gi mafuren!

ε sa ε luxun faran yinle ra!

Bayo Babilon mangan Nebukadanesari
 bata yengeni ton ε xili ma.

³¹ E keli, ε fu siyani ito ma
 naxan donni donen xunbenli.

A taane so देने mi nae balanje,
 e mi sonxonxi,
 e donni e danna nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

³² “Yaxune e jogomene tongoma nen
 yengeni,

e nun e xuruse kuru wuyaxine.

Naxanye e xunne dexon bima,
 n ne raxuyama ayi nen foyeni,

n gbalon nafa e ma
 keli yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ Xasori taan findima nen kankone kuru-
 den na,

yire rabejinxina han habadan.

Muxu yo mi don a yi,
 adamadi yo mi luye na.

Nabiya falana Elan xili ma

³⁴ Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa lan
 Elan yamanan ma Yuda mangan Sedeki a
 mangayaan folo waxatini, a naxa,

³⁵ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
 falaxi, a naxa,

“N Elan yamananana xanli girama nen,
 naxan findixi e senben binla ra.

³⁶ N foye naanin nafama nen Elan xili ma
 keli kore donna tongon naaninne ma,
 n yi e raxuya ayi foyeni.

Yamana yo mi luye

Elan muxu gixine mi sigan denaxan yi.

³⁷ N Elan kaane rayarabima nen e yaxune
 yee ra

naxanye waxi e faxa feni.

N gbalon nafama nen e ma n ma xolo
 gbeeni,

n yi yengen bira e don ra,
 han n yi e ranan.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁸ “N Elan mangan nun a kuntigine halag-
 ima nen,

n yi n ma manga gbɛdɛn dɔxɔ na,”
Alatalaa falan nan na ra.
39 “Koni waxati famatɔni,
n fama nɛn Elan muxu suxine ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

50

Babilɔn kalama nɛn

1 Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa
lan Babilɔn nun a rabilinna taane ma, a
naxa,

2 “Ɛ xibaruni ito rali siyane ma,
Ɛ a rawanga!

Ɛ taxamasenni te,
Ɛ a fe rali birin ma,
Ɛ nama sese luxun,
Ɛ a fala, Ɛ naxa,

‘Babilɔn taan suxuma nɛn!
Yarabin na a ra Beli suxuren xa,
Merodaki suxuren gaxuma nɛn!
Yarabin na a ra e alane sawurane xa,
gaxuna e suxurene suxuma nɛn!’

3 Bayo siyana nde fama nɛn a yɛngɛdeni
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,
a e yamanan naxɔrima nɛn,
muxu yo mi lu a yi.
Muxune nun xuruseene birin e gima nɛn.”

4 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Na lɔxɔne nun na waxatini,
Isirayila kaane nun Yuda kaane fama nɛn
e bode xɔn,
e siga wugɛ,
e Alatala fen, e Ala.

5 E maxɔdinna tima nɛn Siyon kirana fe yi,
e yi e yɛɛ rafindi mɛn binna ma,
e yi e yetɛ findi Alatala gbeen na habadan
layirin xɔn

naxan mi ɲinanma muxune ra mumɛ!

6 N ma yamaan yi luxi nɛn
alo xuruse tununxine.
E xuruse rabane bata yi e ralɔ ayi,
e yi lu sigɛ geyane nun yire matexine xun
xɔn

e ɲinan e matabuden ma.

7 Naxan yo na yi e to,
a yi e faxa,
e yi a fala, e naxa,
‘Nxu mi kala tixi,
bayo e bata yulubin liga Alatala ra,
tininna kannna, Alatala,
e benbane yigina.’ ”

8 “Ɛ gi, Ɛ keli Babilɔn yi,
Ɛ keli Babilɔn kaane yamanani,
Ɛ lu alo kɔtɔne xuruse kurun yɛɛ ra.

9 Bayo n siya gbeene rakelima nɛn,
n na e malan,
n yi e radin Babilɔn taan xili ma
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.
E taan yɛngɛma nɛn,
e yi a tongo.

E xalimakunle mi fulɛ mumɛ
alo sofa yɛbaxin to mi xɛtɛ a yii genla ra keli
yɛngɛni.

10 E fuma Babilɔn taan ma nɛn,
a kala muxune birin yi wasa,”
Alatalaa falan nan na ra.

11 “Ɛ sɛwa, Ɛ ɲaxan,
Ɛ tan naxanye fuma n ma yamaan ma!
Ɛ tunganɲɛ ayi sɛwani
alo ɲinge diin sɛxɛn dɛ.

Ɛ ɲaxan xuiin xa gbo ayi
alo soo kɛndɛn wuga xuina.

12 Koni Ɛ nga yarabima nɛn,
naxan Ɛ barixi,
na yagima nɛn.
Ɛ findima siya dɔnxɛn nan na siyane birin
tagi,

Ɛ yamanan yi findi burunna nun yire
xaren nun tonbonna ra.

13 Muxu yo mi fa luma a yi sɔnɔn,
bayo Alatala a findima nɛn yire magenla ra
a xɔlɔni.

Naxan yo na dangu Babilɔn yi,
na kannna yigitɛgɛma nɛn,
a kolin a kala kii ma.”

14 “Ɛ ti Babilɔn yɛngɛ xinla ma a rabilinna
birin yi,

Ɛ tan xali wonle!

Ɛ a bun,
Ɛ xalimakunle birin woli a ma!
Bayo a bata yulubin liga Alatala ra.

15 Ɛ yɛngɛ so sɔnxɔn nate a ma yiren birin
yi!

E minima nɛn e yetɛ dɛntɛgɛdeni
e yiine yitexi.

A sangansone birama nɛn,
a taa makantan yinne yi kala.
Bayo Alatala bata a gbeen ɲɔxɔ.

Ɛ gbeen ɲɔxɔ a ma!

Ɛ a liga a ra
alo a ligaxi bonne ra kii naxan yi.

16 ϵ sansi siine nun bogise xabane raxəri e
bode xən Babilən yi.
Halagi tiina silanfanna fama nən,
birin xa xεε a konni,
birin xa a gi, siga a yamanani.”

17 “Isirayila yamaan bata findi xuruse tu-
nunxin na
yatane naxan kedixi.
Asiriya mangan nan singe yi a yengεma.
Dənxən na, Babilən mangan Nebukadane-
sari nan a halagi.”

18 Nanara, Alatala Sənben Birin Kanna,
Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N
Babilən mangan nun a yamanan muxune
kεwanle saranma e ra nən alo n Asiriya
mangan liga kii naxan yi.

19 Koni, n mən xεεma nən Isirayila ra
alo xuruse kuruna a sansanni,
e yi e dəge Karemele geyaan nun Basan
yire matexin fari.
E lugoma nən Efirmi geya yiren nun Gal-
adi yamanani.”

20 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na ləxəne nun na waxatini,
muxune Isirayila yamaan hakene funfun
fenma nən,
koni a sese mi luma na.
E Yuda yamaan yulubine xən fenma nən,
koni sese mi toε.
Bayo n na yamaan muxu dənxən naxanye
lu e nii ra,
n ne yulubine xafarima nən.”

21 “ ϵ fu Meratayin yamanan ma,
e nun Pekodo kaane!
 ϵ e sagatan, ϵ e birin naxəri.
N na ϵ yamarixi naxan birin na,
 ϵ ne liga.”
Alatalaa falan nan na ra.

22 “Yengε so sənəne nan tun tema ya-
manani.
Naxankata gbeen na a ra.

23 Ee! Yamanan naxan sənbe gbo a birin xa,
na bata kala, a halagi!
Ee! Babilən bata findi yamana rabejinxin
na!

24 Babilən kaane,
n bata lutin nati ϵ yεε ra,
 ϵ yi ϵ suxu a ra,
benun ϵ xa a fe kolon.
E yi ϵ li na, e yi ϵ suxu,
amasəto ϵ bata n tan Alatala yengε.

25 Alatala bata a yengε so seene ramini e
ramaradeni a xəlōni.
Marigina Alatala Sənben Birin Kanna
wanla kεma nən
Babilən kaane yamanani.

26 ϵ fa a xili ma keli yire makuyene yi.
 ϵ a sagane rabi,
 ϵ yi a nafunle yitaxun
alo sansi kεsεne
 ϵ yi e birin kala,
sese nama lu a yii.

27 ϵ a turane birin faxa,
 ϵ e birin xali e faxadeni!
Gbalon na a ra e xa,
bayo e ləxən bata a li,
e kεwanle saranma e ra waxatin naxan yi.”

28 “Muxu gixine xuiin nan ito ra,
naxanye minixi yengeni Babilən yi,
e fa a rali Siyon taani
a Alatala en ma Ala bata a gbeen naxə a
batu banxina fe ra.

29 ϵ xali wonle xili e xa fa Babilən xili ma,
naxanye fatan xalimakunla wolε.
 ϵ daaxadene yitən a rabilinni,
muxu yo xun nama mini ayi.
 ϵ e saranna fi e kεwanle ra,
 ϵ a liga e ra
alo e a liga bonne ra kii naxan yi!
Bayo a bata murutε Alatala xili ma,
Isirayila Sarijandena.

30 Nanara, yaxune a banxulanne faxama
nən taan yama malandene yi,
a sofane birin yi halagi na ləxəni,”
Alatalaa falan nan na ra.

31 Marigina Alatala Sənben Birin Kanna
falan ni ito ra, a naxa,
“ ϵ tan yetε yigbone,
n bata keli ϵ xili ma.
 ϵ kεwanle saranma ϵ ra waxatin naxan yi,
na bata a li.

32 Yetε yigbone e sanna radinma nən,
e bira,
muxu yo mi e rakelima.
N tεen soma nən e taane ra,
a yi e rabilinne birin gan.”

33 Alatala Sənben Birin Kanna yi falani ito
ti, a naxa,
“Isirayila kaane nun Yuda kaane birin
naxankataxi.
Muxun naxanye e suxi konyiyani,

ne tondixi e bejinje.

³⁴ Koni e xunbamaan senben gbo,
a xili nen Alatala Senben Birin Kanna.
A e xun mayengema nen
alogo a xa boje xunbenla so to e yamanan
xa,
a yi Babilon kaane yimaxa.”

³⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Yengen kelima nen Babilon kaane xili ma!
Yengen kelima nen muxune birin xili ma
naxanye doxi Babilon yi,
e nun e kuntigine nun e fekolonne.

³⁶ Yengen kelima nen e yiimatone xili ma,
e yi findi daxune ra!
Yengen kelima nen e sofane xili ma,
e yi lu gaxuni!

³⁷ Yengen kelima nen e soone nun e yenge
so wontorone xili ma,
e nun siya basanxine birin xili ma
naxanye doxi a yi,
e sofane yi lu alo naxanle!
Yengen kelima nen e nafunle xili ma,
e birin yi ba e yii!

³⁸ Ala xa igen nan e xudene yi,
e xori!
Bayo suxure yamanan nan a ra,
e xaxinla bata nan gaxu feene bun.

³⁹ Nanara, burunna subene nun kankone
luma nen Babilon yi,
a findi dangaranfulene konna ra.
Muxu yo mi fa luma a yi,
a yigelima nen

han mayixeten nun mayixete,

⁴⁰ alo Ala Sodoma nun Gomora nun e ra-
bilinna taane halagi kii naxan yi.

Muxu yo mi fa luma a yi,
adamadi yo mi fa doxe na,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴¹ “Yamaan fama nen
sa keli sogeteden komenna ma,
siya gbeen nun manga senbemanane fama
nen
sa keli fo boxon danna ra.

⁴² E sofane fama nen xanle nun degemane
ra e yii.

E naxu,
e mi kininkininna kolon.
E xuiin minima nen alo foxo igena,
e nema fama e soone fari.
E fama nen safa yeen ma,

e yengen so e bode xon
alo muxu kedenna.
E fama Babilon taa fajan nan yengede yi!

⁴³ Babilon mangan to na feen xibarun me,
a gaxu, a fangan yi nan
alo naxanla naxan dii barini.

⁴⁴ N luma nen alo yatan
naxan xajexin minima fotonni Yuruden
baan de,

a siga sube fendeni yire fajini.
N ne kedima nen e yamanani sanja ma
kedenni,

n naxan sugandixi,
n sa na doxo na.
Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamare?
Xuruse rabaan mundun n yee ratiye?”

⁴⁵ Nanara, e tuli mati Alatalaa fe ragidixin
na Babilon xili ma,
a feen naxanye yitoxi Babilon kaane ya-
amanan xili ma.

E luma nen
alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,
e doxoden yi yigeli yati!

⁴⁶ Dunupa muxune na a me
a Babilon bata suxu yengeni,
siyane yimaxama nen,
e gbelegbele xuini te.

51

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N kala ti foyen nafama nen Babilon
nun Lebo-Kamayi* muxune birin xili ma.

² N xojene xema nen Babilon xili ma
naxanye a fintanma alo maala,
a muxune birin yi kedi
alo se dagina.

Bayo e fuma nen a ma
keli yiren birin yi gbalon loxoni.

³ E xalimakunle woli e yaxune xalimakuli
wonle xili ma,
e nun wasodene kanke ye masansanne
ragodoxi naxanye ma!

E nama dija e sofa yo ma!
E e sofa ganla birin faxa.

⁴ E maxoloxine xa lu biraxi Babilon ya-
amanan xun xon,
e soxonxin yi lu saxi Babilon taan kirane
xon.

* **51:1:** Lebo-Kamayi findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala “Babilon kaane.”

5 Bayo Ala mi Isirayila yamaan nun Yuda
yamaan nabepinxi,
Alatala Senben Birin Kanna,
hali e yamanan to rafexi yulubine ra Isir-
ayilaa Sarijanden yee ra yi.

6 E gi, e mini Babilon yi,
birin xa a niin makata,
alogo e nama faxa Babilon kaane hakene fe
ra!

Bayo Alatala gbeepoxo waxatin bata a li,
Ala Babilon kaane saranma nen
alo a lan e ma kii naxan yi.

7 Babilon yi findixi xema igelengenna nan
na Alatala yii,
dunupa muxune birin xunna firifiri naxan
kui dol ra.

Siyane bata a dolon min,
e xunne yi keli e ra.

8 Babilon taan bata kala,
a bata kala!
E gbelegbele a fe ra!

E senna fen naxan sama a furen de!
Waxatina nde, a yalanma nen.

9 'Nxu wa nen Babilon dandan feni,
koni a mi ne yiyalanje.
Nayi, en na a rabepin.
Birin xa siga a konyi.

Bayo kitin naxan nagidixi a xili ma,
na feen bata te han kore xonna.'

10 'Alatala bata en xun mayenge kitin sa.
E fa, en sa Alatala,
en ma Ala kewanla yeba Siyon taani.' "

11 "E xalimakunle ralemun!
E wure lefane tongo!

Alatala bata Mede mangane radin Babilon
xili ma
bayo a bata a kala feen nagidi.
Alatala a gbeen joxoma nen a batu banxina
fe ra.

12 E taxamasenne yite
alogo muxune xa siga yenge sodeni
Babilon taan makantan yinne xon!
E xun makantan muxune fari sa,
e yi kantan tiine ti!
E sofane yiton yaxune xili ma!
Bayo Alatala naxan nagidixi,
a na rakamalima nen
a naxan falaxi lan Babilon kaane ma.

13 E tan naxanye dxi baa gbeene de
nafulu gbeena e tan naxanye yii,
e rajanna bata a li,
danna fa sama e siimayaan na nen."

14 Alatala Senben Birin Kanna bata a kol a
yete yi, a naxa,
"N taani ito rafema nen yaxune ra yati,
e wuya alo tuguminne,
e yi e no soto xuini te e xili ma sewani."

Nabi Yereimi 10.12-16

15 "Ala nan boxo xonna daxi a senbeni,
a yi dunupa beten sa a fe kolonna xon,
a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

16 A na a xui ramini,
tulen yi a malan kore,
a kundaan nafa,
sa keli boxon danne ra.
A yi galanna nun tulen nafa,
a foyen namini a ramaradeni.

17 Muxune birin bata findi xaxilitarene
nun fekolontarene ra.

Xema rawanle birin yagixi
lan e sawura rafalaxine fe ma,
bayo wulen nan e suxurene ra,
nii yo mi e yi.

18 Fe fuun nan e ra,
wali magelexina.

E halagi waxatin na a li,
e raxorima nen.

19 Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi
alo e tan.

Bayo a tan nan seen birin daxi.
A tan nan gbee Isirayila bomsenne ra.
A xili nen Alatala Senben Birin Kanna."

Babilon taan najanna fe

20 "Babilon kaane, e lu nen n xa
alo sinbena, yenge so se fajina,
n yi siyane raxuya ayi e ra,
n yi yamanane kala e xon.

21 N soone nun soo ragine raxuyaxi ayi e
tan nan na,
e nun yenge so wontorone nun a ragi mux-
une,

22 e nun xemene nun jaxanle,
e nun fonne nun dii jorene,
e nun banxulanne nun sungutunne,

23 e nun xuruseene nun xuruse rabane,
e nun xee biine nun e jingene,
e nun yamana kanne nun kuntigine.

24 Babilon taan nun a muxune fe jaxin
naxanye ligaxi Siyon taan na,
n na kewanle saranma nen e ra e yetagi,"
Alatalaa falan nan na ra.

25 "N kelima nen e xili ma, Babilon kaane.
E tan naxanye maxodxo kala tideni
alo geyana,

ε tan naxanye bəxən birin halagima!
 N na n yiini bandunma nən ε xili ma,
 n yi ε taan makutukutu
 keli gəmene xuntagi
 n yi ε konna findi geya ganxin na,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 26 “Geme mi sote ε konni,
 naxan finde banxin tongon ma geme
 kenden na
 banxin nəe beten se gemen naxan na.
 Amasoto ε konna luma nən kalaxi han
 habadan,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 27 “E taxamasenni te yamanani!
 E xotaan fe siyane tagi!
 E siyane yiton, e xa a yenge,
 ε Ararati nun Minni nun Asikenasi ya-
 manane xili a yengedeni!
 E sofa ganle kuntigin doxo
 a xa yengen xun mato a ra Babilon xili ma!
 E soone rasiga a xili ma
 naxanye wuya alo tuguminne.
 28 E siyane yiton, e xa sa a yenge,
 Medene mangane nun e yamana kanne
 nun e kitisane birin
 e nun yamanan naxanye birin e non bun
 ma.
 29 Alatala yengen naxan yitonxi Babilon
 kaane xili ma,
 na na rakamali waxatin naxan yi,
 a Babilon yamanan findi yire yigenla ra
 muxu yo mi luma denaxan yi habadan,
 nayi doxo xonna xuruxurunma nən,
 a yimaxa.
 30 Babilon sofane bama nən yengen soe,
 e so e yire makantanxine yi,
 e senben na jan.
 E luma nən alo jaxanle.
 Teen soma nən e taan banxine ra,
 e taa makantanxin yinne so deene birin
 kalama nən.
 31 Xerane gixin fama nən xerane doxo ra
 a faladeni Babilon mangan xa,
 fa fala yaxune bata e taan yiren birin tongo
 yengeni,
 32 kirane bata suxu,
 tee dara yirene ganma,
 gaxun bata sofane suxu.”

33 Amasoto Alatala Senben Birin Kanna,
 Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa,
 “Babilon taan malaxunma nən
 alo se bonbo lonna
 a nema yibodonma waxatin naxan yi.
 Se xaba waxatina a limaani ni i ra a xa.”

34 Yerusalen kaane a falama, e naxa,
 “Babilon mangan Nebukadanesari bata en
 naxari,
 a yi en ma taani maxa
 alo goron kui genla.
 A bata en gerun alo ninginangana,
 a lugo en yii se fajine ra,
 a mon yi en baxun.”

35 Siyon kaane a falama, e naxa,
 “Babilon kaane gbalon naxan saxi en fari,
 Ala xa na sa e fan fari!”
 Yerusalen kaane a falama, e naxa,
 “Babilon kaane faxan naxanye ti en konni,
 Ala xa na wunla goronna lu e xun ma.”

36 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N na ε xun mayengema nən,
 n na ε gbeen joxoma nən,
 n yi Babilon yamanan baa gbeen xari,
 n yi a baan xunna xara.”

37 N Babilon taan kalama nən,
 a findi geme malanxine ra,
 e nun kankone kurudena.
 A fe yi magaxu ayi,
 muxune yi kolin a kala kii ma.
 Muxu yo mi doxe a yi.

38 A muxune xaje alo yatane,
 e wurundunma alo yata senbemane.

39 Koni e na kunfa jaxi ra,
 n donse donna yitonma nən e xa
 e yi n ma xolon dolon min
 han e xunna yi keli e ra,
 e yi xi habadan,
 e mi fa keke mumε!”
 Alatalaa falan nan na ra.

40 “N yi e xali
 alo yexee diine na siga e faxadeni,
 alo kontonne nun kotone.”

41 “Ee! Sesaki† taan suxuma nən!
 A tan naxan matoxoma doxo xonna taane
 birin ye!
 Ee! Babilon taan naxarima nən siyane
 tagi!”

† 51:41: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nən fa fala “Babilon taana.” ‡ 51:42: Igen moronne:
 alo foyen na so igeni.

42 “Ɔɔxɔ igen sama nɛn Babilɔn bɔxɔn xun
ma,

a mɔrɔnne yi dangu a fari.‡

43 A taane kalama nɛn,
a findi bɔxɔ xaren nun tonbonna ra,
muxu yo mi dɔxɛ yamanan naxan yi,
adamadi yo mi dangue dɛnaxan yi.

44 N Beli suxuren jaxankatama nɛn,
Babilɔn taana ala.

A naxan gerunxi,

n na bama a dɛ nɛn.

Siyane mi fa luma sigɛ a ma sɔnɔn.

Babilɔn taan makantan yinne yatin bi-
rama nɛn.

45 N ma yamana, ɛ mini a yi,

birin xa a niin makata!

Ɔ masiga Alatalaa xɔlɔ gbeen na!

46 Ɔ nama tunnaɔlɔ ɛ ma,

ɛ nama gaxu feene yɛɛ ra

naxanye xinla mɛma yamanani!

Bayo fena nde xinla mɛma nɛn to fari,

fe gbɛtɛ xinla yi mɛ faraxi.

E naxa, a gbalon na a ra yamanani, hanma
mangana nde bata keli nde xili ma.

47 Nanara, lɔxɔne fama,

n Babilɔn suxurene jaxankatama lɔxɔn
naxanye yi.

N na e yamanan birin nayarabima nɛn

a faxa muxune binbine birin yi lu biraxi
taan xun xɔn.

48 Naxanye birin kore xɔnna nun bɔxɔ
xɔnna ma,

ne e xuini tema nɛn Babilɔn xili ma sɛwani,

bayo halagi tiine fama nɛn a xili ma

sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

49 “Babilɔn taan kalama nɛn Isirayila faxa
muxune fe ra

alo muxune bata faxa dunuɔa yiren birin
yi

Babilɔn taana fe ra kii naxan yi.

50 Ɔ tan naxanye mi faxaxi yɛngɛni,

ɛ gi, ɛ nama ti de!

Ɔ nɛma sa yamana makuyeni,

ɛ miri Alatala ma,

Yerusalɛn ma fe yi lu ɛ bɔɔnɛni!”

51 Yamana a falama nɛn, e naxa,

“En yagi nɛn,

en to konbi ti xuine mɛ,

yagin yi lu en yɛtagi,

bayo xɔɔnɛne bata so yire sarijanxine yi
Alatalaa banxini.”

52 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Lɔxɔne fama,

n suxureni itoe jaxankatama lɔxɔn nax-
anye yi,

muxu maxɔlɔxine kutun xuiin yi mini e
yamanan birin yi.

53 Hali Babilɔn taan te tiye

han kore xɔnna,

a yire makantanxine yi so raxɔlɔ ayi,

n halagi tiine rafama nɛn a xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

54 “Gbelegbele xuiin tema nɛn Babilɔn
taani,

gbalɔ gbeen naba xuiin mɛma nɛn Babilɔn
kaane yamanani.

55 Bayo Alatala Babilɔn kalama nɛn,

a yi a xui gbeen dan.

Yaxune fa xuiin minima nɛn

alo Ɔxɔ igen mɔrɔnne xuxu xuina,

e yi sɔnxɔ alo kuye sarinna.

56 Halagi tiin fama nɛn Babilɔn taan xili ma,

a yi a sofane suxu, a yi e xanle kala.

Bayo Ala nan Alatala ra

naxan a gbeen jɔxɔma,

a muxune birin saran e kɛwanle ra.

57 N na n ma xɔlɔn dɔlɔn fima a kuntigine

nun a fe kolonne ma nɛn

han e xunne yi keli e ra,

e nun a yamana kanne nun a kitisane nun
a sofane,

e yi xi habadan,

e mi fa kelɛ sɔnɔn!”

Mangana falan nan na ra,

naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.

58 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan
falaxi, a naxa,

“Babilɔn taan makantan yin gbeene rabi-
rama nɛn,

a taan so dɛ gbeene yi gan.

Nayi, siyane e yɛtɛ yixadanma fuyanna
nin,

yamanane muxune wali xɔnne sa luma
tɛɛn nin.”

59 Nabi Yereimi na falane nan xɛraya so
Neriyaa dii xɛmɛn Seraya yii, Maxiseya
mamandenna, kuntigi gbeena nde, a
to siga Babilɔn yi e nun Yuda mangan
Sedeki, na mangayaan jɛɛ naaninden
ma. 60 Gbalon naxan birin yi lanma a
xa Babilɔn sɔtɔ, Yereimi yi ne birin sɛbɛ
kɛdin kui, a falan naxanye birin sɛbɛ lan
Babilɔn ma. 61 Yereimi yi a fala Seraya xa,
a naxa, “I na so Babilɔn yi waxatin naxan

yi, falani itoe birin xaran i xuini texin na, ⁶² i yi a fala, i naxa, 'Alatala, i tan yeteen nan falan tixi be xili ma alogo a xa kala, alogo muxune nun dali seene nama fa lu a yi sɔnɔn, a findi yire rabejinxin na han habadan!' ⁶³ I na yelin kedini ito xaranje, i gemen xidi a ra, i yi a woli Efirati baan tagi. ⁶⁴ Na xanbi ra, i naxa, 'Awa, Babilon taana fe godoma ikiini, a mi a sote gbalon na mumε, Ala naxan nafama a xili ma. A yamaan taganma nen.' "

Yeremi a falane danna ni ito ra.

52

*Babilon mangan yi Sedeki suxu
Mangane Firinden 24.18-20 nun Tarux-
une Firinden 36.11-16*

¹ Sedeki findi mangan na a jee maxonen nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Xamutali Yeremi a dii temena, Libina kaana.

² Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ³ Na liga Alatala xolon nan ma fe ra Yerusalen nun Yuda xili ma, a yi wama naxanye ba feni a yetagi. Sedeki fan yi murute Babilon mangan xili ma.

*Yeremi 39.1-10 nun Mangane Firinden
25.1-21 nun Taruxune Firinden 36.17-20*

⁴ Sedeki a mangayaan jee solomanaaninden kike fuden xi fude lɔxonɪ, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, e yi daaxadeni ton a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ⁵ E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jee fu nun kedendena.

⁶ Na jeen kike naaninden xi solomanaaninde lɔxonɪ, kamen yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁷ Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Koen na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taan makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so deen na mangana nakon dexon. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni.

⁸ Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa Manga Sedeki li Yeriko

meremerene yi, a ganla birin yi xuya ayi e masiga a ra. ⁹ E yi mangan suxu e siga a ra Babilon mangan fema Ribila taani, Xamata yamanani, a yi sa a makiti menni. ¹⁰ Babilon mangan yi Sedeki a diine kee raxaba a yetagi, a mon yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa Ribila taani. ¹¹ A yi Sedeki yene saxonje ayi, a yi a xidi sula yolonxonna ra, a siga a ra Babilon yi, a sa a sa kasoon na han a faxa.

Yerusalen kala fena

*Mangane Firinden 25.8-21 nun Yeremi
39.8-10*

¹² Kike suulunden xi fude lɔxonɪ, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jee fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxan yi walima Babilon mangan xa, na yi fa Yerusalen yi. ¹³ A yi teen so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kendene birin gan. ¹⁴ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna foxo ra, ne yi Yerusalen yinne birin kala.

¹⁵ Yiigelitona ndee nun yamaan muxu donxen naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, e nun yiirawali donxene, e nun naxanye bata yi e yete sa Babilon mangan sagoni. ¹⁶ Koni Nebusaradan yi yiigelitona ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xee biine.

¹⁷ Sula senbetenna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan birin na Babilon yi. ¹⁸ E yi tundene nun tee ke seene nun lenpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁹ Mangan kantan muxune xunna mon yi baramane nun wusulanna gan wurene nun wuli xuya goronne nun tundene nun lenpu dɔxo seene nun se sa lefane nun minse saraxa raboxon goronne tongo, a xema daxine nun gbeti fixe daxine birin. ²⁰ Senbeten firinna nun ige ramara se gbeen nun tu-raan sawura fu nun firinna naxanye yi tixi a bun e nun ige maxali wontorone

Manga Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nœ yatε. ²¹ Senbeten kedenna yi mate nongonna ye fu nun solomasexε, lutin nongonna ye fu nun firin nan yi a rabilinje, a kui genla nan yi a ra, a yigboon yi yii soli naanin sa liye. ²² Konden yi a xunna, naxan yi mate nongonna ye suulun, a kondan yi rayabuxi sula yoloxon yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Senbeten firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina. ²³ Girenada wudi bogin sawura tonge solomanaanin e nun sennin nan yi rafalaxi senbetenna dexonne ma. E birin malanxina, girenada wudi bogin sawura kemε nan yi sula yalaan nabilinni.

²⁴ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun den kantan muxu saxanne. ²⁵ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xeme solofere mangana muxune ye naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sebeli tiina, naxan yi sofa nenene xinle sebema, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani.

²⁶ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilon mangan fema Ribila taani. ²⁷ Babilon Mangan yi yamarin fi, e yi e faxes Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

²⁸ Nebukadanesari muxun naxanye suxu, a siga e ra konyiyani, ne nan itoe ra: A mangayaan jeε soloferedeni, a siga Yahudiyani muxu wuli saxan muxu moxojen nun saxan nan na. ²⁹ Nebukadanesari a mangayaan jeε fu nun solomasexedeni, a siga muxu kemε solomasexε muxu tonge saxan e nun firin nan na, a naxanye suxu Yerusalen yi. ³⁰ Nebukadanesari a mangayaan jeε moxojen nun saxandeni, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan siga Yahudiyani muxu kemε solofere muxu tonge naanin nun suulun nan na konyiyani. E birin malanxina, muxu wuli naanin muxu kemε sennin.

³¹ Yuda mangan Yoyakin suxun jeε tonge saxan e nun soloferedeni, Babilon mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jeε foloni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jeεn kike fu nun firinden xi moxojen nun suulunde loxoni. ³² A yi fala fajin ti a xa, mangan bonna naxanye yi a fema Babilon yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ³³ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dege mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁴ A makoon yi seen naxanye ma loxo yo loxo, Babilon mangan yi lu ne soe a yii a siimayaan birin yi han a faxes loxon naxan yi.

*Babilon Yoyakin xaraya fena
Mangane Firinden 25.27-30*

Mawuga Xuine Mawuga Falane Lan Yerusalen Kala Fe Ma

Mawuga xuini itoe findixi muxuna nde j̄ande sigin nan na lan Yerusalen taan kala feen ma. Yanyina nde, Nabi Yereḡi nan a seḡexi a to Yerusalen kala feen to. N̄eε k̄eme suulun j̄eε tonge solomas̄eεe e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilon mangan Yerusalen taan suxu nen yenḡeni. A yi t̄een so taan na, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi mangan suxu e nun yamanan muxune f̄ox̄o kedenna, a siga e ra a yamanani. Yuda yamanan yi j̄an.

Mawuga xuini itoe kui, fala j̄axum̄e tiina nde wugama Yerusalen taan kala feen na e nun Yuda yamanan nax̄ori fe ma. Gbalogbeen naxan a yamaan s̄ot̄o, a wugama na nan ma.

Gbalon naxan Alaa yamaan s̄ot̄oxi, Isirayila kaane kala x̄onna nan na ra. Koni e laxi a ra fa fala Alaa hinanna gbo dangu a x̄olon na. Nanara, e luma a maxand̄e. (Mawuga Xuine 3.22-23)

*Yerusalen taan luxi nen alo k̄aja gile
rab̄ej̄inxina*

¹ Ee! Yerusalen bata rab̄ej̄in,
taani ito naxan yi rafexi nun.
Ee! A bata lu alo k̄aja gilena!
A tan naxan yi findixi taa sen̄b̄emaan na
siyane ye,
a tan naxan yi findixi manga taan na ya-
manane xun na,
a bata findi konyin na to.

² A k̄ōeen j̄anma wuge,
a ȳegen bata a xadene maxa.
A xanuntenne mi fa a mad̄end̄enma.
A x̄oyine birin bata e m̄e a ra,
e findi a yaxune ra!

³ Yuda yamaan birin bata xali konyiyani,
e j̄axankataxi, e rayarabixi.
E bata sa d̄ox̄o siya gb̄et̄ene konni
e mi matabu yo s̄ot̄oma.
E sagatan muxune birin bata sa e li t̄or̄oni.

⁴ Sunun nan Siyon taan kirane x̄on,
bayo muxu yo mi fa fama a sanle yi.
Taan so d̄eene birin bata kala,

a saraxaraline e kutunma,
a sungutunne sunuxi.

Siyon taan bata rafe s̄ox̄ole gbeen na!

⁵ A yenḡefane bata sen̄ben s̄ot̄o a xun na.

A yaxune bata lu b̄oj̄e xunbenli.

Bayo Alatala bata taan muxune lu sununi
mas̄ot̄o e Ala matandi wuyaxine x̄on.

Yaxune bata e diine suxu siga e ra
konyiyani,

e yenḡefane yi siga e ragb̄engben̄je.

⁶ Siyon taana binyen birin bata kala.

A kuntigine bata e gi alo x̄enle

naxanye mi e d̄egede s̄ot̄oma,

e xadanxin sigama e giye donsone bun.

⁷ Yerusalen kaane n̄ema na xun x̄on sigama
t̄or̄oni,

e mirima e waxati danguxin nafunle birin
ma.

A yamaan to sa a yaxune sagoni,
muxu yo mi fa a mali.

A yaxune yi a matoma nen,

e gele a kala kiin ma.

⁸ Yerusalen kaane bata yulubin liga han!

Nanara, taan bata findi yire x̄osixin na.

Naxanye birin yi a binyaxi,

ne fa a rayelefuma nen.

A bata lu
alo e muxu ragenla nan toma,
naxan kutunma t̄or̄oni,

a a makuya.

⁹ A x̄osin bata sa a domain na.

A mi a mirixi a raj̄an kii ma.

A kala feen bata a rater̄ena.

Muxu yo mi a mad̄end̄enma.

A a falama, a naxa,

“Alatala, n ma t̄or̄on mato,
bayo n yaxun bata n̄on s̄ot̄o.”

¹⁰ A yenḡefane bata a nafunle birin tongo.

A bata siya gb̄et̄ene to soe a yire sarijanxini
i t̄onna d̄ox̄o naxanye ma,

a e nama so i ya yamaan malanni.

¹¹ Taan muxune birin kutunma,

e donseen fenma,

e e se k̄end̄ene masarama balon na
alogo e xa lu e nii ra.

E a falama, e naxa, “Alatala, a mato,
i yi a rak̄or̄osi

n nayarabixi kii naxan yi.

¹² E tan naxanye birin dangun kiraan x̄on,
feni ito mi e s̄ot̄oxi.

E a mato ki faji

xa sɔxɔlɛni ito sifan muxu gbete ma,
alo sɔxɔlɛn naxan n halagima.
Alatala nan a saxi n fari a xɔlɔ gbeen lɔxɔni.

13 A bata tɛɛn nagodo
keli kore n xɔnne gan xinla ma.

A bata yalaan nati n yɛɛ ra,
a yi n naxete xanbin na,
a yi n findi muxu rabɛɲinxin na
n lu furaxi waxatin birin.

14 A bata n yulubine xidi n kɔɛɛn ma
alo goron tongo gbelemɛna.

A bata e maxidi,
a yi e singan n kɔɛ.

Marigin bata n sɛnbɛn ɲan,
a yi n sa muxune sagoni,
n mi nɔɛ tiye naxanye yɛɛ ra.

15 Sofa kɛndɛn naxanye birin yi n yii,
Marigin bata a mɛ ne birin na.

A bata ganla malan n xili ma
alogo e xa n ma sofa banxulanne halagi.
Marigin bata Yuda yamani butuxun ki fani.

16 Nanara, n wugama,
yɛɛgen bata n yɛɛn xɔnna rafe.

Naxan nɔɛ n madɛndɛɲɛ,
a yi n niini fan n ma,

na bata a makuya n na.

N ma diine bata yigitɛgɛ,
bayo yaxune bata nɔɔn sɔtɔ.”

17 Siyon kaane bata e yiini bandun muxune
ma

koni muxu yo mi e madɛndɛnma.

Alatala bata yamarin fi

Yaxuba bɔnsɔnna rabilinna siyane ma
a e xa a yɛngɛ.

Yerusalɛn taan bata findi se xɔsixin na e
tagi.

18 Yamaan yi a fala,

e naxa, “Alatala nan tinxin,
bayo nxu bata murute a ma.

Nayi, ɛ tuli mati, ɛ tan siyane birin,
ɛ n ma sɔxɔlɛn mato.

Nxɔ dii sungutunne nun nxɔ dii banxu-
lanne bata siga konyiyani.

19 Nxu bata nxu xɔyine xili,
e yi nxu yanfa.

Nxɔ saraxaraline nun nxɔ fonne birin bata
faxa taani,

e yi donseen fenma waxatin naxan yi
alogo e xa lu e nii ra.

20 Alatala, a mato,
nxu ɲaxankataxi kii naxan yi,

han nxu kuine e raminima.

Nxu bɔɲɛn bata kala nxu kui,

bayo nxu bata murute i ma mumɛ!

Nxɔ diine bata faxa silanfanna ra tandeni*
sayaan nan mɔn a ra banxini.

21 Muxune nxu kutun xuiin mɛma,
koni muxu yo mi nxu madɛndɛnma.

Nxu yaxune birin bata nxɔ sɔxɔlɛna fe mɛ!

Ala, i naxan ligaxi nxu ra,
e sɛwaxi na nan na.

I bata lɔxɔn nafa,

i naxan ma fe fala.

Tin nxu yaxune xa lu

alo nxu tan!

22 E fe ɲaxine birin mato,

e birin xa saran e ra

alo i nxu saranxi nxu yulubine ra kii naxan
yi!

Nxu kutunma waxatin birin,
nxu bɔɲɛn tɔrɔxin na ra yati.”

2

Ala bata a yamaan kala

1 Ee! Marigin bata a xɔlɔn nagodo Siyon
taan ma alo kundana,

a yi Isirayilaa binyen nadin bɔxɔni

keli kore xɔnna ma!

A san tidena fe mi rabiraxi a ma a xɔlɔn
lɔxɔni.

2 Marigin bata Yaxuba bɔnsɔnna dɔxɔdene
birin naxɔri,

a mi kininkinin!

A fitinaxin bata Yuda yamanan taa makan-
tanxine birin kala.

A bata e mangayaan nun e kuntigine birin
nabira

a yi e rayarabi.

3 A bata Isirayila yamaan sɛnbɛn birin kala
a xɔlɔ gbeen.

Yaxun to so,

a mi tin a yamaan maliyɛ.

Koni a xɔlɔn luxi nɛn

alo a tɛɛ gbeen nan nakeli Yaxuba
bɔnsɔnna xili ma

naxan a rabilinna birin gan.

4 A bata a xanla bandun alo yaxuna,

a yi a yiifanni te e xili ma alo yɛngɛfana.

Muxun naxanye birin nayabu, a yi ne birin
faxa.

* 1:20: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

A bata a xəlɔn nagodo Ala Batu Banxin ma
Siyon taani

alo tɛɛna.

⁵ Marigin bata lu alo yaxuna.

A bata Isirayila yamanan naxɔri.

A bata a manga banxine birin naxɔri,

a yi a taa makantanxine birin kala.

A bata wugan nun sunun nagbo ayi Yuda
bɔnsɔnna xa.

⁶ A bata so a sansanna kui karahanni,
a yi en nun a tan naralanden kala.

Alatala bata sali lɔxɔne nun Matabu Lɔxɔne
raɲinan Siyon kaane ra,

a fitinaxin yi a mɛ mangane nun saraxara-
line ra a xəlɔni.

⁷ Marigin bata a mɛ a saraxa ganden na,

a yi a yire sarijanxin nabɛɲin.

A bata taan manga banxine lu yaxune yii.

Yaxune bata e sɔnxɔ xuini te Alatalaa banx-
ini

alo sali lɔxɔn nan yi a ra nun.

⁸ Alatala bata a ragidi

a xa Siyon taan makantan yinne rabira.

A bata lutin bandun alogo a xa e birin sa
yelanni

a mi a yetɛ ratangama a raxɔri feen ma.

A bata taan makantan yinne radinɲɛ ayi, e
birin yi bira.

⁹ Taan so dɛɛne bata godo bɔxɔn bun.

Ala bata e balan wurene bolon, e kala.

A mangan nun a kuntigine bata xali siya
gbɛtɛne konni,

sariya mi fa na sɔnɔn!

Hali a nabine yetɛɛn mi fa fe toon tima
sɔnɔn fata Alatala ra.

¹⁰ Siyon taan fonne dɔxi bɔxɔni, e birin
dunduxi.

E bata burunburunna sa e xunni,

e sunu dugine ragodo e ma.

Yerusalɛn sungutunne bata e xun sin bɔxɔn
ma.

¹¹ N yeɛne bata xadan wuge,

n kuina a raminima.

N bɔɲɛn bata kala

masɔtɔ gbalon ma naxan n ma yamaan
sɔtɔxi.

Bayo diidine nun dii futene fugama a ra
taan yama malandene yi.

¹² E e ngane maxɔdinma, e naxa,

“Donseen nun minseen minɛn?”

E fugama a ra taan yama malandene yi
alo muxu maxɔlxine,

e niin bama e ngane yii kanke.

¹³ N mi fa a kolon n naxan fale ɛ xa.

Yerusalɛn kaane, n na ɛ sama nanse ma?

N na ɛ misalɛ seen mundun ma, n yi ɛ
madɛndɛn,

ɛ tan Siyon taa faɲi kaane?

Bayo i ya tɔrɔn gbo alo fɔxɔ igena.

Nde nɔɛ i dandanɲɛ?

¹⁴ ɛ nabine wule fe toone nun fe fuune nan
tun yeɓaxi ɛ xa alo xiyene.

E mi ɛ hakɛne makɛnɛnxi ɛ xa alogo ɛ xa
ratanga konyiyaan ma.

E waliyiya wule falane nun yanfa falane
nan tun tixi ɛ xa.

¹⁵ Dangu muxune birin e yiin bɔnbɔma ɛ fe
ra,

e kolin ɛ kala kiin ma,

e yi e xunni maxa Yerusalɛn kaane magele
feen na.

E yi a fala, e naxa, “A yi falama taani ito nan
ma ba,

fa fala a taan naxan ma tofanna kamalixi,
bɔxɔn birin sɛwa xunna?”

¹⁶ ɛ yaxune birin dɛni bixi ɛ xili ma han!

E kolinma ɛ kala kiin ma, e yi e ɲinne raxin
ɛ xili ma

e naxa, “Nxu bata e gerun!

Nxu yi lɔxɔni ito nan mamɛma yɔ!

A bata a li, nxu bata a to!”

¹⁷ Alatala naxan nagidi,

a bata na liga.

A bata a falan nakamali,

a feen naxan yamari xabu a fɔlɔni.

A bata halagin ti kininkinintareyani.

A bata tin

ɛ yaxune yi e xunnayeren ɛ xun na,

a yi ɛ yaxune sɛnbɛn fari sa.

¹⁸ Yamaan bata e wuga xuini te

Marigin ma e bɔɲɛn ma feu!

Hali ɛ taan yinna, a xa a yeɛgen namini

kɔɛɛn nun yanyina alo baa igena.

ɛ nama ɛ matabu, ɛ yeɛgen nama dan de!

¹⁹ ɛ keli, ɛ gbelegbele kɔɛna ngaan na.

ɛ yi ɛ bɔɲɛ yi feen fala Marigin yetagi alo ɛ
igen nan bɔxɔnma.

ɛ yiine ti a xa alogo a xa ɛ diidine rakisi
naxanye fugama a ra kamɛn ma kira

xunne ma.

²⁰ Alatala, a mato, i yi a rakɔrɔsi

i ito ɲɔxɔnna ligaxi muxun naxanye ra!

Naxanle lan ba, e xa e bari diine don
e dii n̄aren naxanye xanuxi?
A lan ba, i ya saraxaraline nun i ya nabine
xa faxa

Marigina yire sarijanxini?

²¹ Diidine nun fonne birin biraxi b̄ox̄oni
kirane x̄on.

N ma sungutunne nun n ma banxulanne
bata faxa ȳenḡeni.

I bata faxan ti i ya x̄ol̄o gbeen l̄ox̄oni,
i yi muxune k̄æ raxaba hinantareyani.

²² I bata gaxun nafa n ma sa keli yiren birin
yi,

alo yamaan na maxili sali l̄ox̄oni.

Alatalaa x̄ol̄on l̄ox̄oni,
muxu yo mi a yimini,
muxu yo mi lu a nii ra.

N naxanye xanuxi, n diidin naxanye max-
uru,
n yaxune bata ne rax̄ori.

3

Yigit̄egen nun yigina fe

¹ Muxun nan n na,
naxan n̄axankatan toxi
Alaa x̄ol̄on s̄enben bun ma.

² A n gb̄engben n̄en a ȳēe ra,
a yi n nasiga ti dimini,
k̄enen mi d̄enaxan yi.

³ A luma a s̄enben nakēe n tan xili ma
waxatin birin!

⁴ A bata n fatin nun n fati kidin mafasa,
a yi n x̄onne gira.

⁵ A bata n nabilin x̄ol̄en nun n̄axankatane
ra feu!

⁶ A bata n lu dimini,
alo muxun naxanye bata faxa
to mi na ra.

⁷ Ala bata n nabilin yinna ra,
n mi fa n̄æ min̄e,
a yi n xidi ȳol̄onx̄on binyene ra.

⁸ Hali n xinla ti n mali feen na han,
a mi a tuli matima n ma maxandin na.

⁹ A bata kiraan bolon n ȳēe ra ḡem̄e f̄er̄enne
ra,
a yi n ti kira yifuxin x̄on.

¹⁰ Ala luxi n̄en n xa
alo kanko gbeen naxan d̄oxi n ȳēe ra,
alo yatan na a luxun f̄ot̄onni,

¹¹ a yi n ba kiraan x̄on,

a n yib̄o,
a yi n lu halagixi.

¹² A bata a xanla bandun
a yi a xalimakunle xun ti n na.

¹³ A xalimakunle bata n gbingin s̄ox̄on.

¹⁴ N bata findi magele seen na n ma ya-
maan birin xa,
n magele feen bata findi muxune sigi sa
xunna ra l̄ox̄o yo l̄ox̄o.

¹⁵ Ala bata n nalugo sansi x̄ol̄ene ra,
a dabari igen findi n minseen na.

¹⁶ A bata n karahan
n yi n jinne kala ḡem̄e x̄onne ra,
a yi n yibodon burunburunni.

¹⁷ A bata n ba b̄ōne xunbenli,
h̄erin ȳēt̄en yi jinan n na.

¹⁸ N yi fa a fala, n naxa,
“Siimaya mi fa n xa s̄on̄on,
hanma n yigi yi tixi seen naxanye birin na
fata Alatala ra.”

¹⁹ N ma n̄axankatana fe xa rabira i ma,
n lu na xun x̄on kii naxan yi,
n dabari igen nun se x̄ol̄en naxanye s̄ot̄o.

²⁰ N na n miri ne ma,
n niin yi raf̄ōo.

²¹ Koni miriyani ito nan fa n b̄ōneni
alogo n xa yigin s̄ot̄o:

²² Alatalaa hinanna mi n̄anma,
a kininkininna mi a danna liȳe.

²³ Ala m̄on x̄et̄ema e ma x̄ot̄on yo x̄ot̄on.
I ya lannayaan gbo han!

²⁴ N na a falama n̄en n b̄ōneni,
n naxa, “Alatala nan n k̄een na
nanara, n yigi saxi a yi.”

²⁵ Alatala fan muxun na,
naxan a xaxili tixi a ra,
naxan a fenma.

²⁶ A lan muxun xa Alatalaa kisin mamē
maraxarani.

²⁷ A lan adamadiin xa xuru t̄ōyaan bun
f̄ol̄o a foninge waxatin ma.

²⁸ Xa Ala a ragidi a ma,
a lan a yi d̄ox̄o a danna sabarini,

²⁹ a yi a xinbi sin a ȳet̄agi burunburunni.
Waxatina nde a m̄on yigin s̄ot̄oma n̄en.

³⁰ A xa a d̄een ti a b̄onb̄o muxun xa,

a yi wasa yarabin na!

31 Amasətə, Marigin mi a mɛma adamadi-
ine ra han habadan.

32 Hali a tərən nafa e ma,
a kininkininma e ma nɛn
bayo a hinanna gbo.

33 Alaa jɛnigen mi a ra,
a xa adamadiine tərə
a yi e jaxankata.

34 Xa muxune yamanan kasorasane birin
yibutuxun,

35 xa kiti kɛndɛn mi sama adamadiin xa
Kore Xɔnna Ala yɛɛ xəri,

36 xa kitisane mi tin muxun xun mayɛngɛ
kitin sɛ,
Marigin mi na toma ba?

37 Nde nɔɛ fena nde fale,
a yi liga,

xa Marigin mi na feen yamari?

38 Gbalon nun hɛrin firinna birin mi fataxi
Kore Xɔnna Ala fala xuiin xan na ba?

39 Nayi, xa muxun bata yulubine liga,
a lu a nii ra,
na kanna xa a mawuga nanfera?

40 En na en sigati kiine rakərəsi,
en yi e fɛsɛfɛsɛ,
en yi xɛtɛ Alatala ma.

41 En Ala maxandi en bɔjɛn ma feu,
en yi en yiine ti Ala xa kore xɔnna ma.

42 Yamaan yi Ala maxandi, e naxa,
“Nxu bata i matandi,
nxu yi murutɛ i ma,
i fan mi tinxi nxu mafeluyɛ!”

43 “I bata i yetɛ rabilin xɔlɔn na
alo domana, i yi nxu sagatan
i yi faxan ti kininkinintareyani.

44 I bata i yetɛ luxun kundani
alogo nxɔ maxandi xuine nama i li.

45 I bata nxu lu
alo jaman kurun na,
alo se kunxina siya gbetene tagi.”

46 “Nxu yaxune birin dɛni bixi nxu xili ma
han!

47 Fe magaxuxine nun yili gexine nan tun
nxu yɛɛ ra,
e nun kalan nun gbalona.”

48 N yɛɛn xɔnna bata rafe yɛɛgen na

gbalona fe ra
naxan n ma yamaan sətəxi.

49 N yɛɛgen minima

dan mi naxan na,
n mi matabu sətəma,

50 han Alatala yi a yɛɛ ragodo n ma
keli kore xɔnna ma, a n mato.

51 N yɛɛne n xɔlɔma
n na n ma taan sungutunne birin toma
tərəxi.

52 Naxanye n yaxuyama fuyan,
ne bata n sagatan
alo e yi xɔliin nan fɔxɔ ra.

53 E bata n jɛjɛn nagodo yili tilinxin na,
e yi gɛmɛne ragodo n xun ma.

54 Igen yi sa n xun ma,
n yi a fala,
n naxa, “N bata lɔ ayi!”

55 Alatala, n na i xili nɛn yili tilinxin kui.

56 I bata n gbelegbele xuiin mɛ,
i nama i tunla ba n xili ti xuiin na malina fe
ra.

57 N to i xili, i yi i maso n na
i yi a fala,
i naxa, “I nama gaxu!”

58 Marigina, i bata n xun mayɛngɛ kitini,
i yi n niin xunba.

59 Alatala, i bata a to,
n jaxankataxi kii naxan yi.

N ma kitin sa n xa!

60 I bata a to,
e e gbeen jɔxɔma n na kii naxan yi,
e feen naxanye birin yitənxi n xili ma.

61 Alatala, i bata e konbi ti xuine mɛ,
e nun e feen naxanye birin yitənxi n xili
ma,

62 e falan tima n xili ma,
e n mafala fɛrijɛn gbɛn!

63 E mato, e nɛma dɔxi,
e nɛma tixi,
n magele feen bata findi e sigi sa xunna ra.

64 Alatala, e kɛwanle saran e ra,
alo a lan e fe raba kiin ma kii naxan yi.

65 E bɔjɛne raxɔdɔxɔ ayi,
i ya dangan yi lu e ma.

66 Alatala, e sagatan i ya xɔlɔni
i yi e raxəri dunuɔa yi!

4

Yerusalen kala fena

1 Ee! Xemaan mi fa mayilenma!
 Xemaan naxan yi fan,
 na mi fa yanbanma!
 Bɔxɔ bun nafunla naxanye yi rasariɲanxi
 Ala xa,
 ne bata raxuya ayi kira xunne ra!
 2 Siyon kaan naxanye yi yatɛxi dangu
 xemaan na
 hali naxan nun e gbindin binyan lan,
 ne bata fa yate feɲene ra,
 naxanye rafalaxi benden na,
 feɲe rafalan naxanye rafalaxi!
 3 Hali kankone e xiɲen tima e diine xa
 e diine yi e xiɲen min,
 koni n ma yamaan tan bata lu
 alo dii nga ɲaxina,
 alo dangaranfulene tonbonni.*
 4 Dii futene lenna kankanma e de kankeni
 ige xɔnla ma.
 Diidine donseen maxɔdinma,
 koni muxu yo mi se soma e yii.
 5 Naxanye yi e baloma donse ɲaxume
 fajine ra,
 kamɛn nan fa ne halagima taan xɔn.
 Naxanye gboxi ɲaxunni,
 ne ɲamani yegelenma e yiine ra.
 6 N ma yamaan haken gbo dangu Sodoma
 kaane† yulubin na.
 Na taan halagi sanɲa ma kedenna nin
 muxu yo mi a yiin din a ra.
 7 En ma kuntigine fatine yi sariɲan dangu
 balabalan kesen na,
 e fati kidin yi fixa dangu nɔnɔn na.
 E fatin yi mayilenma dangu gɛmɛ gbeeli
 fajine ra
 e yetagine yi tofan
 alo gɛmɛ mamiloxi fajine.
 8 Koni iki, e yetagine fɔrɔ tigenna xa,
 e mi fa kolon kirane xɔn.
 E kidin nan tun fa bɔlixɛ e xɔnne ma,
 e fati kidine fasaxi e ma alo firinne.
 9 Muxun naxanye faxaxi yengɛni
 ne fisa muxune xa
 naxanye faxaxi kamɛn na
 donse xɔnla naxanye ɲaxankatama,
 naxanye doyenma donsetareyani.

* 4:3: Mɛn kaane dangaranfulene yatɛxi dii nga ɲaxine nan na bayo e xelene bɔxɔn nan fari ma. Na feen mɔn seɓexi Yuba 39.13-18 kui. † 4:6: Sodoma findixi taan nan na fe ɲaxin yi gbo denaxan yi Ala naxan halagi tɛɛn xɔn. Na feen mɔn seɓexi Dunuɲa Fɔlon 19.1-29 kui.

10 Gbalon godo n ma yamaan ma waxatin
 naxan yi,
 hali dii ngane ɲɛnigene to yi fan,
 e e diine gan nɛn, e yi e don.
 11 Alatala bata a xɔlon mayita han a danna,
 a fitinaxin bata yelin a xɔlɔ gbeen nagode.
 A bata tɛɛ gbeen nadɛgɛ Siyon taani
 naxan taan ganxi han bɔxɔna.
 12 Bɔxɔn mangane nun dunuɲa muxu yo mi
 yi laxi a ra
 a yaxune nun yengɛfane yi nɔɛ soɛ nɛn
 Yerusalen taan so dɛɛne ra.
 13 Na ligaxi taan nabine yulubine nan ma
 fe ra
 e nun a saraxaraline hakenɛ
 naxanye tinxin muxune faxa taani.
 14 Iki e tununxin nan sigan tima taan xun
 xɔn alo danxutɔne.
 Wunla bata e sariɲanna kala
 han yii mi fa diɲɛ e dugine ra.
 15 Muxune yi lu sɔnxɔɛ e famatɔɔn na,
 e naxa, “E masiga nxu ra,
 e tan muxu sariɲantarene!
 E masiga, e masiga!
 E nama e yiin din sese ra de!”
 E lu e giye,
 e mi a kolon e sigɛ dedɛ.
 Koni hali siya gbɛtɛne a falama nɛn, e naxa,
 “E mi nɔɛ luyɛ nxu konni.”
 16 Alatala yetɛɛn bata e raxuya ayi
 a mi fa a ɲɔxɔ luma e xɔn mumɛ!
 Nayi, muxu yo mi fa saraxaraline
 binyama,
 muxu yo mi hinanma yamaan fonne ra.
 17 Nxu yeɛne xadan nɛn nxu mali muxu
 fendeni fuuni.
 Nxu yi tixi nxɔ kantan tidene yi,
 nxu siyaan mamɛ
 naxan mi yi nɔɛ nxu rakisɛ.
 18 Yaxune yi nxu mamɛlenma nxu sigadene
 birin yi
 alogo nxu nama mini taan xɔn.
 Nxɔ dunuɲa ɲananna bata yi maso,
 nxɔ siimayaan ɲanmatɔɔn nan yi a ra,
 nxu ɲananna bata yi fa yati!

19 Nxu sagatan muxune yi mafura
singbinna xa kore.

E nxu kedi nɛn geya longonne ra,
e yi dɔxɔ nxu yɛɛ ra tonbonni.

20 E yi Alatalaa muxu sugandixin† muxu
naxan yi luxi alo nxu niin yetena,
nxu yi nxu mirixi naxan ma fa fala
nxu yi nɔɛ dɔxɛ nɛn a nininna bun siyane
yɛ.

21 Edɔn kaane, ɛ sɛwa, ɛ naxan,
ɛ tan naxanye dɔxi Yusu yamanani.
Igelengenni ito radanguma ɛ tan fan ma
nɛn,
ɛ yi a dɔlɔ xɔlɛn min,
ɛ xun magi a ra,
ɛ ragenla yi lu.

22 Siyon kaane, ɛ kewanle bata yelin
saranɲɛ ɛ ra.
Ɛ mi fa xalima konyiyani sɔnɔn!
Koni, ɛ tan Edɔn kaane,
Ala ɛ haken saranma nɛn ɛ ra,
a yi ɛ yulubine ramini kenenni!

5

Isirayila kaane Ala maxandina

1 Alatala, feen naxan nxu sɔtɔxi,
i nama ninan na xɔn.

I yɛɛn ti,
i yi a to e nxu rayarabima kii naxan yi.

2 Nxɔ kɛɛ bɔxɔn bata findi xɔɲɛne gbeen na,
nxɔ banxine bata lu muxu gbɛtɛye xa.

3 Nxu fafane mi fa be,
nxu bata findi kiridine ra.
Nxu ngane bata lu alo kɔɲa gilene.

4 Nxu mi fa nɔɛ nxɔ igene minɲɛ
fɔ nxu a sara,
hali nxɔ yegene
fɔ nxu xa e sara nɛn.

5 Muxun naxanye nxu tɔrɔma,
ne nxu kɔɛɛn suxi.
Nxu bata xadan,
matabu mi nxu xa.

6 Nxu nxu yiin tima Misiran yamanan nun
Asiriya yamanan xa
alogo nxu xa donseene sɔtɔ.

7 Nxu fafane bata yulubin liga,
e mi fa be.
Nxu tan nan fa e haken goronna tongoma.

8 Konyine bata findi nxu kanne ra,
muxu yo mi na naxan nxu bɛ e yii.

9 Nxu sayaan nan dɛ,
nxu na mini donse fendeni
bayo mafu tiine burunna ra.

10 Kamɛn bata nxu muxu
han nxu fatin yi gan
alo nxu nɛma wonson tɛɛni.

11 Nxu yaxune bata fu naxanle
nun sungutunne ma Siyon taan nun Yuda
taane yi.

12 E yetɛɛn bata kuntigine singan,
e mi binye yo sama fonne ma.

13 Diidine walima se dindeneni.
Banxulanne yegene maxalima han e
tagan.

14 Fonne mi fa e malanma taan so dɛɛn na,
diidine fan mi fa sigi sama.

15 Sɛwan bata naxan nxu bɔɲɛni,
nxɔ sumunne bata findi sunun na.

16 Xunna kenla bata ba nxu yii.
Gbalona nxu xa,
bayo nxu bata yulubin liga.

17 Nanara, nxu bɔɲɛn tɔrɔxi,
nxu mi fa fefe yigbɛma.

18 Siyon geyaana bata findi yire rabɛɲinxin
na
e nun kankone kurudena.

19 Koni, Alatala,
mangan nan i tan na habadan,
i ya mangayaan sɛnɛn luma nɛn
han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ.

20 Nanfera i ninanɲɛ nxu xɔn han habadan?
I nxu rabɛɲinɲɛ nxu siin birin yi ba?

21 Alatala, nxu raxɛtɛ i ma,
nxu fan yi xɛtɛ i ma yati!
Nxu yi kii naxan yi a fɔlɔni,
i mɔn xa nxɔ fe yitɔn na kiini.

22 I bata i mɛ nxu ra ba fefe?
I xɔlɔxi nxu ma han a dangu ayi ba?

† 4:20: Muxu Sugandixini ito findixi mangan nan na.

Esekiyeli Nabi Esekiyeli Alaa Falan Naxan Sebε

Esekiyeli yi findixi saraxaraliin nan na Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Babilon kaane to Yerusalen suxu yengeni, Esekiyeli fan yi Isirayila muxu suxine ye naxanye xali Babilon taani konyiyani jee kemε suulun jee tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. A lixi Daniyeli bata yi xali Babilon taani konyiyani yenge gbete xon jee solomasexe benun Esekiyeli xa siga. Fayida, Esekiyeli suxun jee naanin joxon danguxina, Ala yi a xili alogo a xa findi a nabiin na. Nayi, Esekiyeli yi lu Alaa falan naliye Isirayila kaa suxine ma naxanye yi xone ra Babilon yamanani konyiyani. A mon yi falana ndee ti lan Yahudiyane ma naxanye lu Yerusalen taani. Na xanbi ra, Yerusalen taan yi halagi yenge gbete yi, a gan. Yerusalen taan nun Ala Batu Banxin kala xanbini jee kemε suulun jee tonge solomasexe e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Esekiyeli yi muxune senbe so falane ti lan na feen ma.

Kitabun yireni ito yitaxunxi daxode naanin nan na. A singen feene yebama naxanye Isirayila kaane sonne nan yitama e ra, benun yaxune xa Yerusalen rabilin yengeni (Esekiyeli sora 1 han 24). A firinden feene nan yebama Ala naxanye ligama siya xone ra, naxanye Isirayila kaane yanfa, e yi e naxankata (Esekiyeli sora 25 han 32). A saxanden findixi falane nan na naxanye ti Yerusalen kala xanbini yengeni. E findixi yigi sa kawandi falane nan na Isirayila kaane xa (Esekiyeli sora 33 han 39). A naaninden banxin nan ma fe falaxi naxan fama tideni Ala Batu Banxin na, Esekiyeli fe toon ti naxan ma fe yi alo xiyena (Esekiyeli sora 40 han 48).

Esekiyeli fe to wuyaxi ti nen alo xiyena. A mon kawandi wuyaxi ba nen, a feene liga naxanye findi taxamasenne ra alogo a xa nondin yita muxune ra. A binye gbeen fi nen Ala Batu Banxin ma, koni a mon a yitama muxune ra fa fala a Ala nae a yete makenen ne nen hali Babilon taani (misaala ra Esekiyeli sora 11.16). A naxa a muxun

birin kewanla goronna a yete xun ma (Esekiyeli sora 18). Nayi, a lan birin xa a yete a dunuɲa yi gidi kiin masara. Esekiyeli waxatini, Alaa yamaan yi kalaxi yengene xon, koni a a falaxi a yamaan mon fama nen kelideni alo faxa muxune kelima sayani kii naxan yi (Esekiyeli sora 37). Na bunna neen, a mon yamaan naxetema nen e yamanani (Esekiyeli sora 11.14-20 nun 36.1-38).

Ala yi a yete makenen

¹ N ma siimayaan jee tonge saxanden kike naaninden xi suulunde lxonni, n yi muxu suxine ye Kebari baan de konyiyani waxatin naxan yi, kore xonna yi rabi, n yi fe toone ti keli Ala ma alo xiyene. ² Kiken xii suulunden nan yi a ra, Manga Yoyakin suxun jee suulunden na, ³ Alatala yi falan ti saraxaraliin Busi a dii xemena Esekiyeli xa Kebari baan de Babilon kaane yamanani. Alatala senben godo a ma mena nin.

⁴ N na n yeen nakeli, n yi foye gbeen to kele sogeteden komen foxon binni e nun kunda gbeen nun tee degε gbeena. Kenen gbeen nan yi minima kundani a rabilinni. Teen yi a tagiyani naxan yi mayilenma alo wuren na gbeeli teeni. ⁵ Dalise naanin yi a tagi naxanye yi luxi alo adamadina.

⁶ Anu, yetagi naanin nun gubugubu naanin nan yi e birin ma. ⁷ E sanne yi tinxin, e luxi alo jingen torona, e mon yi mayilenma alo sulan xuruxina. ⁸ Muxu yiin yi e gubugubu naaninne keden kedenna birin bun ma. E naaninne birin yiine yi minixi tongon naaninne birin yi alo e yetagine nun e gubugubune. ⁹ E gubugubu xunne yi daxi e bode ra. E nema yi sigε, e mi yi e firifirima, koni e birin yi sigama a tinxinna nin. ¹⁰ E birin yetagi naanin: A singen yi maliga muxun yetagin na. Yata yetagin nan yi e naaninna birin ma e yiifanna ma e nun tura yetagina e naaninna birin ma e komena ma e nun singbin yetagina e naaninna birin ma. ¹¹ E yetagine yi na kii nin. E gubugubun firinne raxi koren binni, ne yi daxi e bode ra. E gubugubu firinna bonne yi e gbindin yee maluxunma. ¹² E birin yi sigama a tinxinna nin e yee ra. Nii Sarijanxin na yi siga denaxan yi, ne yi sigama menni,

hali e mi e firifiri. ¹³ Na daliseene yi luxi nɛn alo tɛɛ wolonna, e yi dɛgɛma alo xayɛ xidin dɛgɛne. Tɛɛn yi a firifirima daliseene tagi, a mayilenma, galanna minima a yi. ¹⁴ Daliseene gixin yi fama, e xɛtɛ, alo kuyen jɪn masɔxɔnna.

¹⁵ N to na daliseene to, n yi san digilinxi keden kedenna to e birin ma naxan yi a gima bɔxɔn ma alo wontoro sanna dalisee naaninne dɛxɔn yɛtagi naanin yi naxanye ma. ¹⁶ Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gɛmɛ fajina. E birin yi maliga. E yi rafalaxi nɛn alo san digilinxi kankanxina san digilinxi gbɛtɛ kui. ¹⁷ E nɛma sigɛ, e yi nɔɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nɛn hali e mi e firifiri. ¹⁸ E san digilinxi kuixine yi gbo, e magaxu han, yɛne yi e san dingilixi kuixine rabilinne birin yi. ¹⁹ Daliseene nɛma yi sigɛ, e sanni itoe fan yi sigama e dɛxɔn nɛn. Xa daliseene yi tunganma bɔxɔn ma, e sanne fan yi tunganma nɛn. ²⁰ Nii Sarijanxin na yi siga dɛnaxan biri ra, daliseene fan yi sigama mɛn binna nin, e sanni itoe fan yi te e fɔxɔ ra, bayo daliseene niine yi e sanne fan yi. ²¹ E nɛma yi sigɛ hanma e ti, hanma e tungan bɔxɔn ma, e sanne fan yi na nan ligama, amasɔtɔ daliseene niine yi e fan yi.

²² Sena nde yi yibandunxi daliseene xun ma naxan nun kore walaxan yi maliga, a yi mayilenma alo balabalan kɛsɛna, a yi magaxu han! ²³ Na kore walaxa maligan bun ma, daliseene birin gubugubu firinne yi tixi e bode xa, firinna bonne yi e gbindin yɛɛ maluxunma. ²⁴ Daliseene nɛma yi sigɛ, n yi e gubugubune xuiin mɛma nɛn alo ige walanna xuina, hanma Ala Sɛnbɛ Kanna xuina hanma sofa ganla sɔnxɔ xuina. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn.

²⁵ Fala ti xuina nde yi minima nɛn kore walaxan fari naxan yi e xun ma. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn. ²⁶ Kore walaxan naxan yi e xun ma, manga gbɛdɛn yiyana nde yi na fan fari. Na yi mayilenma alo safiri gɛmɛ fajina, adamadiin maligana nde yi dɔxi na manga gbɛdɛni kore pon! ²⁷ N yi tɛɛ wolonna to a fatin xun binni alo wuren naxan mayilenma, a rabilinxi tɛɛn na. Tɛɛn yiyaan nan yi a labe binni, a yi rabilinxi kɛnɛnyaan na. ²⁸ A nɔrɔn yi luxi nɛn alo sengunna naxan minima kuyen

ma tule waxatini. A rabilinna yi yalanxi na kii nin. Alatalaa binyen maligan misaala nan yi a ra. N to a to, n bira, n yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, n yi fala ti xuiin mɛ.

2

Ala yi Esekiyeli xɛ

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, keli, i ti i sanne xunna, n xa falan ti i xa.”

² A to na fala n xa tun, Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nati n sanne xunna. Naxan yi falan tima n xa, n yi n tuli mati na ra.

³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n tan nan i rasigama Isirayila kaane ma. Siya murutɛxin nan ne ra naxanye murutɛxi n xili ma. E nun e benbane mɔn murutɛxi n xili ma han to. ⁴ N ni i rasigama na

muxune nan ma naxanye tengbesenxi, e tuli maxɔdɔxɔ. I xa a fala e xa, i naxa, ‘ɛ tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ ⁵ Xa e a ramɛ, hanma e mi a ramɛ, bayo siya murutɛxin nan e ra, e a kolonma nɛn a nabina nde e yɛ. ⁶ I tan adamadina, i nama

gaxu e yɛɛ ra, i nama gaxu e falane yɛɛ ra. E luma nɛn i rabilinni alo janle nun tansinne, alo i dɔxi tanle nan fari, koni hali na, i nama gaxu yama murutɛxini ito nun e falane yɛɛ ra. ⁷ Xa e a ramɛ hanma e

mi a ramɛ, fɔ i xa n ma falane ti e xa nɛn, bayo murutɛdene nan e ra. ⁸ Adamadina, n naxan falama i xa, i tuli mati na ra, i nama findi murutɛden na alo yama murutɛxini ito! I dɛni bi, i donseen don n naxan soma i yii!”

⁹ N yi yiina nde to yibandunxin n binni, kɛdi mafilinxiina nde a kui. ¹⁰ A yi a yifulun n yɛtagi, sɛbɛnla yi a fɔxɔ firinne birin ma. Sunu falane nun mawuga falane nun gbalo falane nan yi sɛbɛxi a ma.

3

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, naxan i yɛtagi, na don! Kɛdi mafilinxiini ito don, i sa falan ti Isirayila yamaan xa.”

² Nayi, n yi n dɛni bi, a yi na kɛdi mafilinxiin naso n dɛ a don xinla ma. ³ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i dɛge han i lugo! I kuiin nafe kɛdi mafilinxiini ito ra!” Nayi, n yi a don, a yi jaxun n dɛ alo kumina.

⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, siga Isirayila yamaan fɛma, i sa n ma

falane ti e xa! ⁵ N mi i rasigama yamaan xan fema naxan xui gbeten falama naxan famu raxolo, koni n na i rasigama Isirayila yamaan nan ma. ⁶ N mi i rasigama siya wuyaxine fema naxanye xui gbetene falama naxanye famu raxolo, i yeteen mi naxanye mema. Xa n yi i rasigama ne nan ma nun, e yi e tuli matiyen nen i xuiin na. ⁷ Koni, Isirayila yamaan mi waxi i xuiin name feni, bayo e mi waxi n fan xuiin name feni, amasoto Isirayila yamaan birin tuli maxodaxo, e tengbesen. ⁸ Nayi, n ni i fan yee xodaxoma ayi nen alo e tan, i yi i kankan e yee ra. ⁹ N ni i ye xodaxoma ayi nen dangu dayimun na naxan xodaxo fanyen xa. Na ma, i nama gaxu e yee ra, yama murutexini ito a fe nama i kuisan.”

¹⁰ A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i tuli mati falani itoe birin na ki fapi, n naxanye falama i xa, i yi e ramara i bopeni!

¹¹ Siga i kon kaa muxu suxine fema, xa e a rame, a fala e xa, hali xa e mi a rame, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ ”

¹² Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, n yi sonxo xui gbeena nde me n xanbi ra, naxan a fala, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma a daxodeni!”

¹³ N mon yi daliseene gubugubune xuiin me naxanye yi bonboma e bode ra, e nun san digilixine xuina, naxanye yi e dexon ma e nun sonxo xui gbeena. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, a siga n na. N niin soxolexin yi siga xoleni, bayo Alatala senben yi n fari a xodexen na.

¹⁵ N yi sa so muxu suxine konni, naxanye yi daxi Teli-Abiba yi, Kebari baan de. N yi sa daxo e konni xi solofere, n yigitexexi e tagi.

Esekiyeli findi fena kantan muxun na

¹⁶ Xi solofere xanbi ra, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ¹⁸ N na a fala muxu jaxin ma, n naxa, ‘I faxama nen.’ Xa i mi a rakolon, xa i mi falan ti a xa, fa fala a xa xete a kira jaxin foxo ra alogo a xa kisi, na muxu jaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ¹⁹ Koni, xa i na muxu

jaxin nakolon, a mi xete a kewali jaxine nun a kira jaxin foxo ra, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

²⁰ “Xa tinxin muxuna nde fan a xun xanbi so a tinxinyani, a yi tinxintareyaan liga folo, n yi sena nde sa a yee ra naxan a rabire, na kanna faxama nen. I to mi a rakolonxi, a faxama nen a yulubin ma. A tinxinyaan naxan liga, jinan tima nen na xon, a wunla goronna yi lu i tan xun ma.

²¹ Koni i na tinxin muxun nakolon alogo a nama yulubin liga, xa a mi yulubin liga, a kisima nen, i to a rakolonxi, i fan bata i niin natanga na yi.”

Esekiyeli deen yi suxu a ra

²² Alatala senben mon yi godo n ma menni. A yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga lanbanni, n sa falan tima i xa menna nin.”

²³ Nayi, n yi keli, n siga lanbanni, n yi a to a Alatalaa noron yi na yi alo n na a to kii naxan yi Kebari baan de. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nakeli, n yi ti n sanne xun na. A yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa so i ya banxini, i deen balan i xun ma.

²⁵ I tan adamadina, muxune lutin tima i ra nen, e yi i xidi, i mi fa noe mine e tagi. ²⁶ N ni i lenna xidima nen i de kankeni, alogo i nama falan ti, i yi e maxadi, hali muxu murutexine nan e ra. ²⁷ Koni, n na falan ti i xa, n ni i deen fulunma nen, alogo i xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ Xa naxan waxi a rame feni, na xa a rame. Xa naxan mi waxi a rame feni, na nama a rame, bayo muxu murutexine nan e ra.”

4

Yerusalen suxu fena yengeni

¹ “Iki, i tan adamadina, bitikidin* tongo i yi a daxo i yetagi, i yi Yerusalen taan sawuran kerenden a fari. ² I yi a liga alo ganla na a rabilin yengeni, i yi yire makantanxine ti a rabilinni, i gbingbinne rate taan makantan yinna xon,† i daaxadene yiton ganle xa taan xili ma, i yenge so seene ti a rabilinni naxanye a so deene kale. ³ Na

* **4:1:** Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † **4:2:** Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi na gbingbinne nan xon, e taan yenge.

xanbi ra, i xa tunde dutunna nde tongo i yi a ti yinna misaala ra ε nun taan tagi, i yi i yeε rafindi a ma. Taan nabilinxin nan na ra yengeni, i tan nan a yenge ma. Na xa findi taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁴ “Na xanbi ra, i sa i sa i kōmenna ma, i yeteen yi Isirayila yamaan haken goronna tongo. Fanni i saxi i kōmenna fari, i e haken goronna tongoma. ⁵ N lōxōne yatēn nagidima i ma nēn naxan lanje e hakene jeene yatēn ma. Nayi, i Isirayila yamaan haken goronna tongoma nēn xi kemē saxan xi tonge solomanaaninna bun ma. ⁶ I na yelin na ra, i mōn xa i sa i yiifanna fari, i yi Yuda bōnsōnna hakene goronna tongo xi tonge naanin, xi keden jeē keden hakēna fe ra. ⁷ I yeε rafindi Yerusalēn sawuran fan ma naxan nabilinxi yengeni, i yi i yiin magenla yibandun a xili ma, i yi nabiya falane ti a xili ma. ⁸ N na i xidima nēn alogo i nama nō i maxetē i taan yenge feen misaala mayitama waxatin naxan birin yi.”

⁹ “I xa maala nun fundenna nun togen nun murutun nun sansi keεε gbeteye tongo, i yi e birin sa goron kedenna kui, i yi lu e rafale burun na i balon na xi kemē saxan e nun xi tonge solomanaaninna bun ma. ¹⁰ I garamu kemē firin nan maligama lōxō kedenni i balon na. I na nan donma na waxatin birin yi. ¹¹ I igen litiri keden nan minma lōxō kedenni. I na nan minma na waxatin birin yi. ¹² I na donseen nafalama nēn alo funde burun ganma kii naxan yi, koni i a ganma adamadiine gbiin† teēn nan na muxune birin yetagi.” ¹³ Alatala mōn yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane donse haramuxine donma ikii nin siyane ye, n na e kedima naxanye tagi.”

¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! N tan munma n niin naharamu singen de! Keli n dii jōre waxatin ma han to, n munma sube yifaxin don hanma burunna subene naxan faxaxi. Han to, n munma sube haramuxi yo raso n de singen!” ¹⁵ A yi n yabi, a naxa, “Awa, n bata tin, i xa jinge gbiin tongo muxu gbiin jōxōni, i yi i ya burun gan na ra.” ¹⁶ A mōn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina,

n donseene birin janma nēn Yerusalēn yi. A muxune e lōxō yo lōxō sōlōnna maligama nēn, e yi a don kōntōfinli, e yi e lōxō yo lōxō min igene maliga, na yi e yigitēge. ¹⁷ Nayi, burun nun igen janma nēn e yii, e birin yi yigitēge, e lu doyenje e hakene fe ra.”

5

Ala kelima nēn Isirayila xili ma

¹ “I tan adamadina, silanfan xēnxēn tongo,* i yi i xun seχene nun i de xabene bi na ra, i yi e yiliga sikeela kui, i yi e yitaxun dōxō saxanna ra. ² I nēma Yerusalēn taan yenge feen misaala mayita waxatin naxan yi, na na jan, i yi i xunseχene dōxōde kedenna gan taani. I yi a dōxō firinden tongo, i yi a bōnbō i ya silanfanna ra taan nabilinni. I yi a dōxōde saxanden naxuya ayi foyeni, bayo n tan Isirayila kaane sagatanma nēn n ma silanfanna ra. ³ Koni i xunseχe dando tongo ne ye, i yi e raxudu i ya domaan lenbeni. ⁴ I mōn xa ndee ba ne fan na, i yi e woli teēni. Nayi, teēn kelima nēn mēni a Isirayila yamaan birin li.”

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalēn taan ligama na kii nin, n taan naxan ti siyane tagi, n naxan nabilinxi yamana xōje ne ra. ⁶ Bayo a muxune bata murute n ma sariyane nun n ma tōnne bun, e fe jaxine yi gbo ayi dangu e rabilinna siyane nun yamanane ra. Mēn kaane bata e mē n ma sariyane ra, e mi n ma tōnne suxi.”

⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Bayo ε bata findi yamaritarene ra dangu ε rabilinna siyane nun yamanane ra, bayo ε mi n ma tōnne nun n ma sariyane suxi, hali ε rabilinna siyane sariyane ε mi ne suxi.” ⁸ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalēn kaane, n tan yetēn kelima nēn ε xili ma! N na n ma kiti ragidixine rakamalima nēn ε xili ma siyane birin yetagi. ⁹ N feene ligama nēn ε ra ε ke wali xōsixine fe ra, n munma naxanye sifa liga singen, a jōxōn nun mi fa ligama. ¹⁰ Nanara, fafane e diine donma nēn ε tagi, diine yi e fafane don. N na n ma kiti ragidixine rakamalima nēn ε xili

† **4:12:** Taan na rabilin yengeni, yegen dasama nēn nanara burun gan feen falaxi muxu gbiin teēn na yireni ito yi alo yegena. * **5:1:** Silanfanna: Sofane yenge so de gemana.

ma, naxanye na lu e nii ra, n yi ne raxuya ayi foyeni.” ¹¹ Nanara, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan habadan Ala, n bata n kɔɔ n yeteni, bayo ε bata n ma yire sariɲanxin naxɔsi ε suxurene birin na e nun ε kɛwali xɔsixine, n fan n masigama nɛn ε ra, n mi fa kininkininma ε ma, n tan mi fa ε muxu yo ratangama. ¹² E yitaxunxin dɔxɔ saxanna ra, kedenna faxama nɛn fitina furen nun fitina kamɛni taani, a firinden yi faxa silanfanna ra taan fari ma, n yi a saxanden naxuya ayi foyeni, n yi e sagatan silanfanna ra.”

¹³ “Nayi, n ma xɔɔn ɲanma nɛn, n yi ba fitinaxi e xili ma, n na yelin n gbeen ɲɔxɛ waxatin naxan yi. E a kolonma nɛn nayi a n tan Alatala nan falan tixi n sɔbɛɛn yetɛɛn na, amasɔɔ n bata n ma xɔɔn birin nagodo e ma han a danna. ¹⁴ N na ε konna findima nɛn taa xɔnna ra ε rabilinna siyane naxan nayarabima, dangu muxune birin yi a to. ¹⁵ N fitinaxin na n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma n ma xɔɔni waxatin naxan yi, n yi ε maxadi a xɔdɛxɛn na, ε rabilinna siyane ε makonbima nɛn, e yi ε magele, ε findi misaala ra, ε fe yi e yigitɛgɛ. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹⁶ “N fitina kamɛn nafama nɛn ε xili ma, a yi ε halagi, n mɔn yi lu na kamɛn fari sɛ. E donse dɔnxɛne birin ɲanma nɛn. ¹⁷ N fitina kamɛn nun sube xɔɲene rafama nɛn ε xili ma, naxanye ε diine faxama. Fitina furen nun faxan yi wara ayi ε taani, n yi yɛngɛn nafa ε xili ma. N tan Alatala nan falan tixi.”

6

Suxure batune fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yɛɛ rafindi Isirayila geyane ma, i nabiya falane ti e xili ma, ³ i naxa, ‘Isirayila kaan naxanye geya yirene yi, ε Marigina Alatalaa falan name. Marigina Alatala ito nan falaxi muxune xili ma naxanye dɔxi geya yirene nun yire matexine nun xude dɛɛne nun lanban yirene yi, a naxa: N yɛngɛn nafama nɛn ε xili ma, n yi ε taane kidene raxɔri. ⁴ E saraxa gandene kalama nɛn, ε wusulan gandene yi rayensenɲe ayi, n yi ε faxa ε suxurene yetagi. ⁵ N na Isirayila kaane binbine luma nɛn biraxi e suxurene yetagi, n yi ε xɔnne

raxuya ayi ε saraxa gandene rabilinne yi. ⁶ E na dɔxɔ dɛdɛ yi, ε taane raxɔrima nɛn, ε taane kidene yi kala, ε saraxa gandene yi raxɔri, ε suxurene yi kala, e yi ɲan, ε wusulan gandene yi rabira, ε yii fɔxɔne birin yi lɔ ayi. ⁷ Muxu wuyaxi faxaxin luma nɛn biraxi ε tagi. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na. ⁸ Koni n na ε tan ndee luma nɛn e nii ra yɛngɛn xanbini, ne yi xuya ayi siyane yɛ yamanane birin yi. ⁹ Nayi, e na xali dɛnaxanye yi siyane yɛ konyiyani, n ma fe rabirama nɛn e muxu gixine ma mɛnni, e n nasunu kii naxan yi e yanfantɛn bɔɲene yi, naxanye e masiga n na, e nun e yɛɛn naxanye e rakunfa suxurene xɔn. Nayi, e fe rapaxuma e tan yetɛɛn ma nɛn e kɛwali ɲaxine nun e fe xɔsixi rabana fe ra. ¹⁰ E a kolonma nɛn nayi a Alatala nan n na, a n mi falan tixi e xa fuun xan yi, fa fala a n yi gbaloni ito rafama nɛn e xili ma.’ ”

¹¹ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa: I yiin bɔnbɔ, i sannɛn din, i yi a fala, i naxa, “Gbalona!” bayo Isirayila yamaan faxama nɛn silanfanna nun fitina kamɛn nun fitina furenɛ e fe ɲaxine nun kɛwali xɔsixine fe ra e naxanye birin ligaxi. ¹² Naxanye makuya, ne faxama fitina furen nin. Naxanye maso, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye na lu e nii ra, ne faxama nɛn fitina kamɛni. N sigama nɛn han n ma xɔɔn danna e xili ma. ¹³ E a kolonma nɛn, a Alatala nan n na, ε muxu faxaxine na lu biraxi ε suxurene tagi waxatin naxan yi ε saraxa gandene rabilinni yire matexine birin fari e nun geyane birin xuntagi, e nun wudi yifɔtɔnxine nun wari gbeene birin bun, ε yi wusulan xiri ɲaxumɛne ganma ε suxurene xa dɛnaxanye yi. ¹⁴ N na n yiini bandunma nɛn e xili ma, n yi yamanan findi yire rabɛɲinxin na, keli tonbonna ma han Dibila yi, e dɔxɔdene birin. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

7

Gbalo famatɔna fe

¹ Alatala falani ito nan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi Isirayila kaane xili ma, a naxa, ‘A danna nan fa ito ra!’

A danna bata a li yamanan tongon
naaninne birin yi!

³ Awa iki, a danna bata a li ε ma.
N na n ma xəlɔn nafama nɛn ε ma.
N na ε makitima nɛn lan ε sigati kiin ma,
n yi ε saran ε kɛwali xəsixine ra.

⁴ N mi kininkininma ε ma,
n mi ε ratangama,
amasətɔ n na ε sigati kiin nun ε kɛwali
xəsixine saranma nɛn ε ra.

Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na.'

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
'Gbalon fama,
gbalon naxan ɲɔxɔn mi na!

⁶ Feene danna nan na ra!
A danna bata a li!
A kelima nɛn ε xili ma! A fama!

⁷ E tan yamanan muxune,
ε waxatin bata a li!
Waxati saxin bata a li ε ma,
a lɔxɔn bata maso!
Kɔntɔfinla na a ra!
Sɛwa xui mi fa tema geyane fari sɔnɔn!

⁸ Iki, n mi fa buma,
n na n ma xəlɔn nagodo ε ma,
n ma bɔɲɛteen sigama nɛn
han a danna ε xili ma.
N na ε makitima nɛn
lan ε sigati kiin ma,
n yi ε saran ε kɛwali xəsixine ra.

⁹ N mi kininkininma ε ma,
n mi ε ratangama,
amasətɔ n na ε sigati kiin nun ε kɛwali
xəsixine saranma nɛn ε ra.
Nayi, ε a kolonma nɛn
a n tan Alatala,
n tan nan ε ɲaxankatama.' "

¹⁰ Lɔxɔn bata a li,
a bata a li!
E waxatin bata a li!
Bɔnbɔ ti dunganna bata a maɲingi!
Wason bata sabati ayi!

¹¹ Gbalon bata keli,
a findi muxu ɲaxine ɲaxankata dunganna
ra.

E sese mi fa luma,
e nafulu mi luma,
e mi fa wuyama ayi,
e nɔrɔ mi fa luma.

¹² Waxatin bata a li,
lɔxɔn bata maso!
Sare soon nama fa sɛwa,
sare matiin nama fa sunu,

bayo xəlɔ gbeen fama yamaan birin xili
ma.

¹³ Sare matiin naxan matixi,
a mi na sɔtɔma
hali a mɔn lu a nii ra,
bayo fe toon naxan tixi lan yamaan ma
alo xiyena, na mi kalama,
muxu yo mi a niin natange

masətɔ e hakene xɔn.
¹⁴ Xɔtaan fema nɛn,
feen birin yi yitɔn,
koni muxu yo mi sigama yɛngɛni
bayo n ma xəlɔn bata godo yamaan birin
xili ma.

¹⁵ Yɛngɛn taan nabilinma nɛn,
fitina furen nun fitina kamɛn yi so a yi!
Naxanye burunna ra,
ne yi faxa silanfanna ra.
Naxanye taani,
fitina kamɛn nun fitina furen yi ne halagi.

¹⁶ Naxanye na e futuxulu,
ne sa e luxunma nɛn geyane fari,
e lu kutunɲe e yɛtɛ hakene fe ra
alo ganban naxanye lanbanni.

¹⁷ E birin fangan ɲanma nɛn,
e birin xinbi xudine yi tu ayi,
e lu alo igena.

¹⁸ E e maxidima nɛn kasa bɛnbɛli dugine yi
sununi,
kuisanna yi e birin suxu,
e yagi han,
e birin yi e xunne bi sununi.

¹⁹ E e wure gbetine wolima ayi nɛn kirane
xɔn,
e yi e mɛ e xɛmane ra
alo se haramuxina.
Bayo e gbetine nun e xɛmane mi nɔɛ e
xunbɛ Alatalaa xəlɔn lɔxɔni.

Ne mi fa e wasɛ,
e mi e ralugɛ,
bayo ne nan e biraxi hakɛni.

²⁰ E bata waso ayi e nafunle xɔn
e yi suxure xəsixi haramuxine rafala e ra.
Nanara, n tan Ala ne findima nɛn se xəsine
ra e xa.

²¹ N na e birin findima nɛn yɛngɛ se tongox-
ine ra xɔɲɛne xa,
fuyantenne yi e ba e yii yɛngɛni,
e yi na raxɔsi.

²² N na n xun xanbi soma nɛn e yi,
muxune yi n ma yire kɛndɛna sariɲanna
kala,

mafu tiine yi so a kui,
e yi a sariɲanna kala.

²³ Yɔlɔnxɔnne rafala,
bayo faxan bata wara ayi yamanani,
gbalon yi gbo ayi taani.

²⁴ Siyaan naxanye ɲaxu e birin xa,
n ne rafama nɛn,
e yi e banxine tongo e yii.
N sɛnbɛmane wason ɲanma nɛn,
e yire sariɲanxine sariɲanna yi kala.

²⁵ Kuisan waxatine na fa,
e bɔɲɛ xunbenla fenma nɛn,
koni e mi a toɛ!

²⁶ Gbalon sama nɛn gbalon fari,
xibaru ɲaxine yi sa xibaru ɲaxine fari.
E fe toon maxɔdinma nɛn nabine ma fata
Ala ra,
koni saraxaraline bama nɛn muxune
xaranɲɛ sariyan ma,
fonne fan yi ba maxadin tiyɛ.

²⁷ Mangan sunuma nɛn,
manga diin yi yigitɛgɛ,
yamanan muxune birin yiine yi xuruxu-
run gaxuni.

N na e sigati kiin saranma nɛn e ra,
n yi e kiti e kiti saxine xɔn,
e yi a kolon a Alatala nan n na.

8

Suxurene Ala Batu Banxini

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan
yi, na ɲɛɛ senninden kike senninden xi suu-
lunde lɔxɔni, n yi dɔxi n ma banxini, Yuda
bɔnsɔnna fonne yi dɔxi n yɛtagi, Marigina
Alatala sɛnben yi godo n ma.

² N yi daɲɔxɔna nde to naxan yi maliga
tɛɛn na. Dɛnaxan yi luxi alo a tagina han a
sanne, tɛɛn yiyaan nan yi na ra. Keli mɛnna
ma mɔn han a xunna, na yi luxi alo tɛɛn na
wuren gbeeli. ³ Dɛnaxan yi luxi alo a yiina,
a yi na yibandun, a yi n suxu n xun sɛxɛn
ma. Alaa Nii Sariɲanxin yi n nate bɔxɔn
nun koren lantagini, a yi n xali fe tooni
fata Ala ra alo xiyena, a siga n na Yerusalɛn
yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dɛɛn
na naxan yi yɛɛ rafindixi sogeteden kɔmɛn
fɔxɔn ma suxuren yi dɔxi dɛnaxan yi naxan
Ala raxɔlɔma fata a xanuntenya gbeen na

lan a yamaan ma. ⁴ Isirayilaa Alaa nɔrɔn yi
mɛnni, alo n na a to kii naxan yi lanbanni.

⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina,
i yɛɛ rasiga kɔmɛnna binni.” N yi n yɛɛ
rasiga, n yi sa na suxuren to naxan Ala
raxɔlɔma, a dɔxi saraxa ganden kiraan so
dɛɛn kɔmɛn fɔxɔni. ⁶ A yi a fala n xa, a naxa,
“Adamadina, i bata a to e naxan ligama,
Isirayila yamaan fe xɔsixi gbeen naxanye
ligama be, feen naxanye n masigama n ma
yire sariɲanxin na? Koni i mɔn fe xɔsixi
gbee gbɛtɛye toma nɛn.”

⁷ Nayi, a yi n xali Ala Batu Banxin yinna
so dɛɛn na. N yi yinla nde to yinna ma.

⁸ Ala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina,
yinla raba yinna ma.” N yi yinla raba
yinna ma, so dɛɛn yi taran a ma. ⁹ A yi
a fala n xa, a naxa, “So mɛnni, i sa e fe
xɔsixi haramuxine mato e naxanye ligan
be.” ¹⁰ N yi so, n yi a mato, bubuseene
nun sube xɔsixin sifan birin sawuran yi
na, e nun Isirayila yamana suxurene birin
sawurane yi rafalaxi yinna kui a kanke
yiren birin ma. ¹¹ Isirayila yamaan fonne
muxu tonge solofere yi tixi na sawurane
yɛtagi. Safan ma dii xɛmɛn Yaasaniya yi
ne yɛ. Wusulan gan seen yi suxi e birin
yii, wusulanna tutin yi tema han! ¹² A yi a
fala n xa, a naxa, “Adamadina, i bata a to
ba, Isirayila yamaan fonne naxan ligama
dimini? E birin e gbee suxure batu konko
yi. E a falama, e naxa, ‘Alatala mi nxu
toma. Alatala bata yamanan nabɛɲin!’ ”
¹³ A yi a fala n xa, a naxa, “I mɔn e toma nɛn
fe xɔsixi gbee gbɛtɛye ligɛ.”

¹⁴ A yi n xali Alatalaa banxin so dɛɛn na
kɔmɛn fɔxɔni. Naxanle yi dɔxi mɛnni nax-
anye yi Tamusi suxuren sayaan wugama.*

¹⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i a
toma ba? I mɔn fe xɔsixi gbɛtɛye toma nɛn
naxanye dangu itoe ra.”

¹⁶ A yi n xali Alatalaa banxin yinna kui
xiini, Ala Batu Banxin so dɛɛn na, so dɛɛn
palaan nun saraxa ganden longonna ra.
Xɛmɛ mɔxɔɲɛn nun suulun ɲɔxɔn yi mɛnni,
e xun xanbi soxi Alatala Batu Banxini, e yɛɛ
rafindixi sogeteden binna ma. E yi e xinbi
sinma sogen mabinni a batudeni. ¹⁷ A yi a

* **8:14:** Babilɔn kaane nan yi Tamusi batuma. E yi laxi a ra, a alana nde na a ra naxan faxama soge furen na, a niin mɔn yi bira a yi ɲɛmɛn na.

fala n xa, a naxa, “Adamadina, i feni itoe toma ba? Fe x̄sixinini itoe xurun ba, Yuda yamaan naxanye ligana be? Anu, e m̄n yamanan nafema gballo feene ra, e yi lu n nax̄l̄e. I mi e toma wudi yiin masōe e n̄ēn na e namunne x̄n ba? ¹⁸ Nanara, n fan e saranma n̄n n ma x̄l̄o gbeenini. N mi kininkininma e ma, n mi e ratangama. E n xilima n̄n e xui yitexin na, koni n mi n tuli matima e ra.”

9

Yerusal̄en rat̄r̄on fena

¹ Na xanbi ra, n yi a m̄e a fal̄e a xuini texin na, a naxa, “E tan naxanye taani ito muxune k̄ewanle saranma e ra, e maso, birin xa a yenḡe so seen tongo taan xili ma.” ² Nayi, n yi x̄m̄e sennin to f̄e sa keli faxa ra so d̄ēn binni naxan yi ȳēe rafindixi k̄om̄en f̄ox̄n ma. Halagi ti yenḡe so seen yi suxi e birin yii. X̄m̄ena nde yi e tagi naxan yi maxidixi taa dugini, sebeli ti seene yi singanxi a tagi xidin na. E yi fa ti saraxa gande sula daxin d̄ex̄n. ³ Isirayilaa Alaa n̄r̄on yi keli maleka gubugubu kanne sawurane xun ma, a yi d̄enaxan yi, a yi siga banxin d̄ēn na. X̄m̄en naxan yi maxidixi taa dugini, sebeli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, ⁴ Alatala yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Dangu Yerusal̄en taan tagi, i yi taxamasenna sa muxune birin tigi ra naxanye wugama, e kutunma lan fe x̄sixinine fe ma Yerusal̄en kaane naxanye ligama.” ⁵ A yi a fala bonne xa n ȳēe x̄ri, a naxa, “E tan xa bira a f̄ox̄o ra taani, e muxune faxa, e nama kininkinin, e nama dija muxe ma! ⁶ E fonne nun banxulanne nun sungutunne nun dii n̄r̄ene nun naxanle birin faxa, e yi e rax̄ri. Koni taxamasenna muxun naxanye birin ma, e ne lu na. E a f̄ol̄o n ma yire sarijanxin ma!” E yi a f̄ol̄o fonne ma, naxanye yi Ala Batu Banxin ȳetagi. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E n Batu Banxin naharamu, e yi a yinna kuine rafe muxu faxaxine ra! E siga!” E yi siga, e sa faxan ti f̄ol̄o taani.

⁸ E yi faxan tima waxatin naxan yi, n kedenna nan yi fa luxi m̄enni, n yi bira, n ȳetagin yi lan b̄ox̄n ma, n yi gbelegbele, n naxa, “Marigina Alatala, i Isirayila muxu d̄anx̄ene birin nax̄rima n̄n ba, i

to i ya x̄l̄on nagodoma Yerusal̄en ma?”

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Isirayila yamaan nun Yuda yamaan hak̄ene gbo han! Yamanan nafexi e muxu faxaxine wunla nan na, taan nafexi tinxintareyaan nan na. Amas̄oto e yi a falama n̄n, e naxa, ‘Alatala bata yamanan nab̄in. Alatala mi fa sese toma.’ ¹⁰ N fan mi fa kininkininma e ma, n mi fa e ratangama. N na e k̄ewali naxine saranma n̄n e ra.” ¹¹ X̄m̄en naxan yi maxidixi taa dugini, sebeli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, na yi fa a fala, a naxa, “I n yamarixi naxan ma, n bata na liga.”

10

Ala m̄n yi a ȳēe yita

¹ N yi n ȳēn nakeli, n yi manga gb̄ed̄en yiyaan to kore walaxa maligan fari naxan yi maleka gubugubu kanne xun ma. A mayilenma alo safiri ḡem̄ena. ² X̄m̄en naxan yi maxidixi taa dugini, Ala yi a fala na xa, a naxa, “Sa so san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne labe ra, i yi i yiine rafe t̄ēe wolonne ra, i sa e woli taan xun x̄n.” N yi x̄m̄en to siḡe m̄enni. ³ Maleka gubugubu kanne yi tixi Ala Batu Banxin d̄ex̄n sogeteden yiifari f̄ox̄ni na muxun yi fama waxatin naxan yi. Kundaan yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin nafexi. ⁴ Alatala n̄r̄on yi keli maleka gubugubu kanne xun ma, a siga Ala Batu Banxin so d̄ēn na. Banxin yi rafe kundaan na, yinna kuiin yi rafe Alatala n̄r̄on k̄en̄enna ra. ⁵ Malekane gubugubune xuiin yi siga min̄e han yinna fari ma xiina. Na yi luxi alo Ala S̄enb̄e Kanna xuina, a n̄ma falan tiye.

⁶ X̄m̄en naxan yi maxidixi taa dugini, a to na yamari, a naxa, “T̄ēn tongo san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne tagi,” x̄m̄en yi sa ti san digilinxina nde d̄ex̄n alo wontoro sanna. ⁷ Nayi, maleka gubugubu kan keden yi a yiin nasiga t̄ēn ma naxan yi maleka gubugubu kanne longonna ra. A yi t̄ēe wolonne tongo, a yi e sa x̄m̄en yii naxan yi maxidixi taa dugini. Na yi t̄ēe wolonne tongo, a mini. ⁸ Sena nde yi malekane gubugubune bun ma alo muxu yiina.

⁹N yi a matoma, n yi san digilinxi naanin to maleka gubugubu kan keden kedenne dεxɔn alo wontoro sanna. Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gεmε fajina. ¹⁰E birin yi maliga. E yi rafalaxi nεn alo san digilinxi kankanxina san digilinxi gbεte kui. ¹¹E nεma sigε, e yi nɔε sigε e fɔxɔ naaninne birin ma nεn hali e mi e firifiri. Maleka gubugubu kanne yi xun tixi dεnaxan biri ra, san digilixine yi sigama mεn binna nin, hali e mi e firifiri. ¹²Yεene nan yi maleka gubugubu kanne fatin birin ma, e fanna nun e yiine nun e gubugubune birin e nun e san digilinxi naaninne. ¹³N yi a mε e na sanne xilima, a “wuluwunle.” ¹⁴Yεtagi naanin nan yi malekane birin ma. A singen yi maligaxi maleka gubugubu kannu yεtagin nan na, a firindena, muxu yεtagina, a saxandena, yata yεtagina, a naanindena, singbin yεtagina. ¹⁵Maleka gubugubu kanne yi te. Daliseene nan yi ne ra n naxanye to Kebari baan dε. ¹⁶Maleka gubugubu kanne nεma yi sigε, e san digilixine fan yi sigama nεn e fɔxɔ ra. Malekane na yi e gubugubune yite alogo e xa tugan bɔxɔn ma, e san digilixine mi yi kelima e dεxɔn. ¹⁷E na yi ti, e sanne fan yi tima nεn. E na yi tugan, e sanne fan yi tugan, amasɔtɔ niin naxan yi daliseene yi, na yi e fan yi.

Ala nɔrɔn yi keli a Batu Banxini

¹⁸Alatala nɔrɔn yi keli Ala Batu Banxin so dεen na, a sa ti maleka gubugubu kanne xun ma. ¹⁹Nayi, maleka gubugubu kanne yi e gubugubune yifulun, e tugan bɔxɔn ma n yεε xɔri, e san digilixine fan yi te e fɔxɔ ra. E yi sa ti Alatalaa banxin yinna so dεen na sogeteden binni. Isirayilaa Ala nɔrɔn yi lu e xun ma kore. ²⁰Daliseene nan yi e ra n naxanye to Isirayilaa Ala bun ma Kebari baan dε, n yi a kolon a maleka gubugubu kanne nan yi e ra. ²¹Yεtagi naanin nan yi e birin ma, e nun gubugubu naanin. Sena nde yi e birin gubugubune bun ma alo muxu yiina. ²²E yεtagine yi maliga daliseene yεtagine ra n naxanye to Kebari baan dε. E birin yi sigama e yεε ra e tinxinna nin.

11

Yerusalen makitima nεn

¹Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a n xali Alatalaa banxin dεen na, dεen naxan yi yεε rafindixi sogeteden ma. N yi muxu mɔxɔrɔn nun suulun to tixi dεen na, yamaan yεeratina ndee yi ne yε, Asuru a dii xεmεn Yaasaniya nun Benayaa dii xεmεn Pelati. ²Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, muxuni itoe nan fe jaxine yitɔnma, e maxadi jaxin ti taani ito yi. ³E a falama, e naxa, ‘Banxine mi tiyε be iki singen! Taan makantan yinna luxi nεn alo tundena, en tan namaraxi a kui alo suben tunden kui!’ ⁴Nanara, Adamadina, nabiya falan ti e xili ma, nabiya falan ti!”

⁵Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo n ma. A yi a fala, a n xa falani ito ti, a naxa, “Isirayila yamana, ε luma a fale, ε naxa, ‘E Alatala xuiin name,’ anu, n na ε miriyaan kolon! ⁶E bata faxan ti taani ito yi han kirane bata rafe binbine ra.” ⁷Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E faxan naxanye tixi taan xun xɔn, na faxa muxune nan luxi alo suben naxan namaraxi tundeni, taan nan tunden na koni n fa ε tan kedima a yi nεn. ⁸E to gaxuxi yεngεn yεε ra, n yεngεn nan nafama ε xili ma,” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹“N na ε kedima nεn taani, n yi ε sa xɔrɔne sagoni, n yi n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma. ¹⁰E faxama nεn silanfanna ra, n yi ε makiti Isirayila bɔxɔn danna ra. Nayi, ε a kolonma nεn a Alatala nan n na. ¹¹Taan makantan yinna mi findima tunden na ε tan xa, ε fan mi ramarama a kui alo subena, bayo n na ε makitima nεn Isirayila bɔxɔn danna ra. ¹²Nayi, ε a kolonma nεn a Alatala nan n na, ε tan naxanye mi n ma sariyane nun n ma tɔnne suxi, ε yi bira ε rabilinna siyane namunne fɔxɔ ra.”

¹³Nayi, n yi nabiya falane tima waxatin naxan yi, Benayaa dii xεmεn Pelati yi faxa. N yi bira, n yεtagin yi lan bɔxɔn ma, n yi gbelegbele, n naxa, “Ee! Marigina Alatala, i fa Isirayila yama dɔnxεn naxɔrima nεn ba?”

Ala mɔn yamaan muxu suxine malanma nεn

¹⁴Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁵“Adamadina, naxanye dɔxi Yerusalen yi,

ne a falama i ngaxakedenne xa, i ya denbayaan muxune, Isirayila yamaan naxan birin bata xali konyiyani, e naxa, ‘E lu makuyaxi Alatalaa dingiraan na, bayo a bəxəni ito fixi nxu tan nan ma nxu kəen na!’¹⁶ Na ma, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Hali n to ε rasigaxi siyane yε pon, n yi ε raxuya ayi yamanane yi, n luma nən ε xən mənni alo ε yi yire sarijanxini nun.’¹⁷ Na ma, a fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε malanma nən sa keli siyane yε, n yi ε maxili yamanane yi, ε raxuyaxi ayi dənaxanye yi, n yi Isirayila yamanan so ε yii.’¹⁸ E mən xətəma nən mənni, e yi suxurene nun batu se xəsixine birin naxəri a yi.¹⁹ N yi xaxili kedenna lu e birin ma, n yi nii nənən sa e yi, n bəje xədəxəyaan ba e yi naxan luxi alo gəmənə, n yi bəje fajin fi e ma²⁰ alogo e xa n ma tənne nun n ma sariyane suxu. Nayi, e yi findi n ma yamaan na, n findi e Ala ra.²¹ Koni naxanye kunfaxi e suxurene nun batu se xəsixine xən e bəjeni, n na kanne kəwali jaxine saranma nən e ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²² Maleka gubugubu kannə naxanye nun san digilinxine yi a ra, ne yi e gubugubune yifulun, Isirayila Ala nərən yi e xun ma kore.²³ Alatala nərən yi ba taan xun ma, a sa ti gəyaan xun ma naxan yi Yerusalən sogeteden binni.²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n nate, a xətə n na muxu suxine fəma Babilən kaane yamanani fe tooni alo xiyena fata Alaa Nii Sarijanxin na. N yi fe toon naxan tima alo xiyena, na yi dan.²⁵ Alatala feen naxanye birin yita n na, n yi ne birin fala muxu suxine xa.

12

Muxu gbətəye xalima nən konyiyani

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, i dəxi yama murutəxin nan tagi. E yəen na, alogo e xa seen to, koni e mi a yigbema. E tunla na, alogo e xa feen mε, koni e mi a famuma, amasəto yama murutəxin nan e ra.³ Nanara, i tan Adamadina, i ya goronne yitən i a liga alo i sigama konyiyaan nin yanyi tagini

yamaan yεε xəri. Keli be i siga yire gbətə yi e yεε xəri. Waxatina nde, e a kolonma nən a yama murutəxin nan e ra.⁴ I ya goron yitənxine ramini e yεε xəri yanyin na, i tan yi mini jinbanna ra e yεε xəri alo naxanye sigama konyiyani.⁵ Yinla raba yinna ma e yεε xəri, i yi i ya goronne ramini mənna ra,
⁶ i yi e tongo i tungunna ma e yεε xəri, i yi e xali fitirin ma. I xa i yətagin xunna so alogo i nama yamanan mato, bayo n na i findima nən taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁷ N yamari naxan na, n yi na liga. N yi n ma goronne ramini yanyin na siga konyiyani. Ninbanna ra, n yi yinla raba yinna ma n yiin na, n yi n ma goronne ramini fitirin ma, n yi a tongo n tungunna ma e yεε xəri.

⁸ Xətənni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
⁹ “Adamadina, Isirayila yama murutəxin mi yi i maxədin ba, fa fala, ‘I nanse ligama?’¹⁰ E yabi, fa fala, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nabiya falani ito tixi Yerusalən mangan nun Isirayila yamaan birin nan xili ma naxanye luxi mənni.’¹¹ A fala e xa, i naxa, ‘N findixi ε rakolon feen taxamasenna nan na. N naxan ligaxi, na nan nakamalima e ma, e yi suxu yəngeni, e siga konyiyani.’¹² Mangan naxan e yε, na a goronne tongoma nən a tungunna ma fitirin ma, a mini taani. Yinla nan nabama a xa yinna ma, a yi mini mənna ra. A yi a yətagin xunna so alogo a nama yamanan mato.¹³ N na n ma yalaan natima nən a yεε ra, a yi a suxu n ma luti ratixin na, n yi a xali Babilən taani, Babilən kaane yamanani, a mi dənaxan toma a yəen na,* a yi sa faxa na.¹⁴ N na a rabilinna muxune birin naxuyama ayi nən e nun a ganle, n yi e sagatan silanfanna ra.¹⁵ Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na, n na e raxuya ayi siyane yε e nun yamanane yi.¹⁶ Koni n muxuna ndee ratangama nən yəngən nun fitina kamən nun fitina furen ma alogo e xa sa e ti e kəwali xəsixine ra e dənə siyane birin xa e na siga dənaxanye yi. Nayi, na kanne a kolonma nən a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

* **12:13:** A falan tima Manga Sedeki suxu feen nan ma. A mi Babilən toma bayo Babilən kaane a yəene kalama nən. Na feen sebxə Mangane Firinden 25.4 nun Yeremi 52.7 kui.

18 “Adamadina, i nɛma i dɛgema i xuruxurun, i yi igen min gaxun nun kuisanni. 19 I a falama nɛn yamanan muxune xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi lan Yerusalɛn kaane ma naxanye luxi Isirayila yamanani, a naxa: E dɛgema kuisanna nin, e yi igen min yigitɛgɛni, amasɔtɔ e yamanan nun a yi seene birin naxɔrima nɛn a muxune gbalone fe ma. 20 Muxune ɲanma nɛn taane yi, yamanan yi findi yire rabɛɲinxin na. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

Alatalaa falan kamalima nɛn

21 Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, 22 “Adamadina, nanfera ɛ sandani ito falama ɛ tagi Isirayila bɔxɔn ma, fa fala, ‘Waxatin danguma, koni fe toon naxanye tima alo xiyena, ne sese mi rakamalima.’? 23 A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata danna sa sandani ito ra, a mi fa falama Isirayila yi sɔnɔn.” ’ Koni a fala e xa, i naxa, ‘Fe toone birin nakamali waxatin bata maso. 24 Fe to fuu yo mi fa falama Isirayila kaane tagi alo xiyena, yiimatone mi fa muxune rafan feene falama e xa wuleni. 25 Bayo n tan Alatala, n falan tima nɛn, na yi rakamali keden na. ɛ tan yama murutɛxina, na ligama nɛn ɛ waxatini. N falan tima nɛn, n yi a rakamali.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

26 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 27 “Adamadina, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘A fe toon naxan tixi, iki fe mi na ra, a nabiya falan tima lan waxati famatɔne nan ma naxanye makuya pon!’ 28 Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “N na fala yo ti sɔnɔn, na rakamalima nɛn keden na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

13

Alaa falan wule nabine xili ma

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 2 “Adamadina, nabiya falan ti Isirayilaa nabine xili ma naxanye nabiya falane tima iki, i yi a fala ne xa naxanye e bɔɲɛ yi feene tun falama, i naxa, ‘ɛ Alatala xuiin name! 3 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalon nabi xaxilitarene xa, naxanye e yetɛ xaxili yi feene falama, anu e mi fe to yo

tixi keli Ala ma. 4 Isirayila kaane, ɛ nabine luxi nɛn alo kankone banxi xɔnne yi! 5 E mi e masoxi yinna yire biraxine ra alogo e xa Isirayila yamaan makantan yinna yinle rafaxa, a yi lu tixi yɛngɛni Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni. 6 Wulen nan e fe toone ra, ɲɔndi mi e yiimato falane yi. E a falama, e naxa, “ɛ tuli mati Alatalaa falan na.” Koni Alatala xa mi e xɛxi. Anu, e wama e falane xa rakamali. 7 ɛ fe toon naxanye tima, fe fuun xa mi ne ra ba? ɛ wule falan naxanye tima yiimatonni, wulen xa mi ne ra ba? ɛ a falama, ɛ naxa, “ɛ Alatalaa falan name!” Anu, n mi fala tixi.’ ”

8 “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo wulen nan ɛ falane nun ɛ fe toone ra, n bata keli ɛ xili ma.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra. 9 ‘N sɛnbɛn kelima nɛn nabine xili ma naxanye fe to fuune tima, e yi wule falane ti yiimatonni. E mi dɔxɔde sɔtɔma n ma yamaan malanni, e xinle mi sɛbɛma Isirayila kaane xili sɛbɛ kɛdin kui, e mɔn mi Isirayila yamanan lima. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Marigina Alatala nan na.’ ”

10 “ ‘E n ma yamaan nalɔma ayi, e naxa, “Bɔɲɛ xunbenla be,” anu bɔɲɛ xunbeli mi na. Bonne nɛma yinna tima naxan biramatɔ a ra, e tan bɛndɛ fixɛn nan soma a ma. 11 Nayi, a fala na yinna maso muxune xa, a na yinna birama nɛn! Tule gbeen fama nɛn, balabalan kɛsɛne yi godo, foye gbeen yi fa. 12 Yinna na bira, muxune mi ɛ maxɔdinɲɛ nayi ba, fa fala, “ɛ a masoxi bɛndɛ fixɛn naxan na, na minɛn?” ’ ”

13 “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N fitinaxin kala ti foyen nafama nɛn, n tule gbeen nafa n ma xɔlɔ gbeeni, balabalan kɛsɛ ɲaxine yi godo halagi tideni. 14 ɛ bɛndɛ fixɛn soxi yinna naxan ma, n na rabirama nɛn bɔxɔni, a bunne yi mini kɛnɛnni. A na bira, ɛ fan halagima nɛn a xɔn. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na. 15 N sigama nɛn han n ma xɔlɔn danna na yinna xili ma e nun naxanye a masoxi. Nayi, n yi a fala ɛ xa, n naxa, “Yin mi fa na, nabiin naxanye a masoxi ne fan mi fa na, 16 Isirayila nabiin naxanye yi bɔɲɛ xunbenla fe falama Yerusalɛn kaane xa e fe to fuune xɔn, anu bɔɲɛ xunbeli mi yi na! Marigina Alatalaa falan nan na ra.” ’ ”

17 “Adamadina, i yεε rafindi Isirayila yamaan sungutunne ma naxanye e yetε bɔɲε yi falane tima nabiyā falane ra. Nabiyā falane ti e xili ma, 18 i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona ε xa ε tan naxanye yii kɔε rasone dεgεma, ε yi e so ε yii kɔεne birin na tirin ti seene ra, ε yi dugine dεgε naxanye soma muxune yetagine xun na fonne nun dii jɔɲεne birin alogo ε xa sɛnbɛn sɔtɔ e niine ma! E n ma yamaan muxune niin tirinɲε ba, ε yi ε yetε niine ratanga? 19 E n ma sariɲanna rayelefuma n ma yamaan yetagi fundenna yiin ye dandona fe ra hanma buru dungina ndee fe ra. E to wulene falama n ma yamaan xa naxanye mafura wule falane ramε, ε muxune faxama naxanye mi lan e faxa, ε ndee lu e nii ra naxanye yi lan nun e faxa.’ ”

20 “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nɛn ε tirin ti seene xili ma ε muxune suxuma naxanye ra alo xɔline. N na e bama nɛn ε yii, n yi na kanne niine xunba ε naxanye suxuma alo xɔline. 21 N na ε dugine bama nɛn ε yetagine xun na, n yi n ma yamaan xunba ε yii, ε mi fa muxune tirinɲε ε sɛnbɛne xɔn sɔnɔn. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na. 22 Bayo ε bata tinxin muxune bɔɲɛn kala ε wulene xɔn, n tan mi yi waxi naxanye tɔrɔ feni, ε yi muxu jaxine sɛnbε so alogo e nama xεtε e kira jaxine fɔxɔ ra, e yi kisi. 23 Na feene ma, ε mi fa wule fe to yo tima alo xiyena, ε mi fa ε yiimatoma. N na n ma yamaan xunbama nɛn ε yii. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

14

Isirayila xa a mε suxurene ra

1 Isirayila fonna ndee yi fa n fεma e fa dɔxɔ n yetagi. 2 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 3 “Adamadina, suxurene fe bata muxuni itoe bɔɲɛn nɔ. Seen naxan e birama hakɛni, e na nan dɔxɔma e yetε yeε ra. N tinɲε nayi, e xa n maxɔdin fena nde ma ba? 4 Nayi, falan ti e xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Suxure feen na Isirayila kaan naxan bɔɲε nɔ, a yi seen dɔxɔ a yetε yeε ra naxan a birε hakɛni, na xanbi ra a mɔn yi fa nabiin fεma, n tan Alatala yetεen

nan na kanna yabima alo a lan a suxure wuyaxine ma kii naxan yi 5 alogo n mɔn xa Isirayila kaane bɔɲεne sɔtɔ naxanye birin e mεxi n na e suxurene fe ra.” ’ 6 Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E xun xεtε, ε xεtε ε suxurene fɔxɔ ra, ε mε ε kεwali xɔsixine birin na. 7 Xa Isirayila kaana nde hanma xɔɲɛn naxan dɔxi Isirayila yi, xa na a mε n na, suxure feen yi a bɔɲɛn nɔ, a yi seen dɔxɔ a yetε yeε ra naxan a birε hakɛni, a mɔn yi siga nabiin fεma alogo a xa n maxɔdin fena nde ma, nayi, n tan Alatala yetεen nan a yabima. 8 N kelima nɛn na kanna xili ma, n yi a findi misaala ra, yamaan naxan mafalama. E yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

9 “ ‘Xa nabiin tin muxune yi a ratantan a tan yetεen yi nabiyā falan ti na kanna xa, nayi n tan Alatala nan a radinxi tantanni. N na n yiini tema nɛn a xili ma, n yi a raxɔri n ma yamana Isirayila kaane ye. 10 E birin nan na hakɛn goronna tongoma, nabiin nun naxan a maxɔdinxi, ne firinna birin hakɛn lan. 11 Nayi, Isirayila kaane mi fa e masigε n na, e mi fa e yetε raxɔsε e yulubine birin xɔn. Nayi, e findima nɛn n ma yamaan na, n findi e Ala ra,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Muxu yo mi nɔε yamaan natangε Alaa kitin ma

12 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 13 “Adamadina, xa yamanana nde tinxintareyaan liga, e n yulubin tongo, xa n na n yiini te a xili ma, n yi donseen nadasa e ma, n fitina kamɛn nafa e ma, n yi muxune nun xuruseene raxɔri, 14 hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, ne yi e yetε niine nan tun natangε e tinxinyaan xɔn.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. 15 “Hanma xa n mɔn burunna sube xɔɲεne radin yamanan ma, e yi diidine birin faxa, yamanan yi findi yire rabeɲinxin na muxu yo mi fa danguma denaxan yi masɔtɔ na sube xɔɲεne fe ra, 16 hali xa na tinxin muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yetɛni, ne mi yi nɔε hali e dii xɛmɛn hanma e dii tɛmɛn natangε, koni na muxu saxanne tan tangε nɛn, yamanan

yi findi yire rabeyinxin na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷“Hanma xa n yengen nafa na yamanan xili ma, xa n na a fala, n naxa, ‘Yengen xa dangu yamanan yiren birin yi!’ xa n muxune nun e xuruseene raxori menni, ¹⁸ hali xa na tinxi muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolon n yeteni, e mi na e dii xemen hanma e dii temen natange. E tan nan gbansan tangama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁹“Hanma xa n fitina furen nafa na yamanani, n yi faxan nafa e ma n ma xoloni, alogo muxune nun xuruseene xa raxori, ²⁰ hali xa tinxi muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, n tan habadan Alatala, n bata n kolon n yeteni, e mi na e dii xemen hanma e dii temen natange. E yete niine nan tun natange e tinxinyaan xon.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Amasoto, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Hali n to bata n ma kiti xodexe naaninne rasiga Yerusalen xili ma, yengen nun fitina kamen nun burunna sube xapene nun fitina furena, alogo e xa muxune nun xuruseene raxori, ²² hali na birin, muxuna ndee luma nen e nii ra. Xemene nun jaxanla ndee xunna minima ayi nen. E na e sigati kiin nun e kewanle to, na e masabarima nen lan gbaloni itoe birin ma n naxanye rafaxi Yerusalen ma. ²³ E masabarima nen, e na e sigati kiin nun e kewanle to waxatin naxan yi. Nayi, e a kolonma nen a n mi feni itoe rabaxi fuun xan na taan xili ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

15

Sandana lan jaxundan binla ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, jaxundan binla yatexi muxune xon dangu wudin bonne ra ba? A yiine tonon gbo dangu faton yi wudin bonne ra ba? ³ I na wudin tonge ba i yi sena nde rafala a ra? I a nde finde bitin wudina nde ra ba, i sena nde xidi a ma? ⁴ A na sa

teeni yegen na, teen yi a xun firinne gan, a fa a tagin suxu, a tonon fa na ba? ⁵ Nayi, xa a tonon mi yi na benun a xa gan waxatin naxan yi, teena a gan xanbini, a fa rafale sena nde ra ba?”

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata Yerusalen kaane findi se gan daxin na alo n jaxundan binla findixi yegen na faton yi wudin bonne tagi kii naxan yi. ⁷ N kelima nen e xili ma. Hali e to bata yi mini teeni nun, teen nan fa e halagima. N na keli e xili ma waxatin naxan yi, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸ N yamanan findima nen yire rabeyinxin na, bayo a muxune bata tinxintareyaan liga,” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

16

Yerusalen taan misali fena dii rabeyinxin ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, Yerusalen kaane kewali xosixine fe fala e xa. ³ A fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi Yerusalen taan xili ma, a naxa: Kanan boxon nan yi i benbane gbeen na, i barixi menna nin. Amarin nan yi i fafe ra, i nga, Xiti kaana.’ ⁴ I barixi boxon naxan yi, i xuli fundin mi xaba, i mi maxa alogo i xa sarijan, foxon mi sugusugu i ma, i mi mafilin dugini.† ⁵ Muxu yo mi kininkinini i ma, a yi na fe kedenna nde liga i xa, a yi i ratanga. I woli ayi nen burunna ra i bari boxoni, amasoto i rapaxu nen muxune ma.’ ”

⁶ “Koni, n yi danguma i dexon ma, n yi i to i ramaxe i wunli, n yi a fala i xa, n naxa, “Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra! Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra!” ⁷ Na xanbi ra, n yi i rasabati alo sexene burunna ra. N yi i ragbo, i yi koxo, n yi i rayabu ayi, i xijene yi te, i xun sexene yi mini. Koni i ragenla nan mon yi a ra singen. ⁸ Loxona nde, n yi danguma i dexon ma, n yi i mato, n yi a to i bata a li i muxu xanu waxatin ma, n yi n ma domain lenben so i xunna, n yi i ba i ragenla ra, n yi n kolon i xa, n yi layirin

* **16:3:** Kanan kaane nan yi dxi Yerusalen yi benun Isirayila bonsonna muxune xa a tongo yengeni. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.6-9 kui. † **16:4:** Ala Yerusalen taan nun a muxune misalima diin nan ma be. Senbe yo mi yi Alaa yamaan xa benun Ala xa a fi e ma. Na xanbi ra, a yi e findi yamana senbemaan na. Na xanbi ra, e mon yi a yanfa suxure batuni. Na nan misaali ito bunna ra.

xidi en tagi, i yi findi n gbeen na.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

⁹ " 'N bata i maxa. Wunla naxan yi i ma, n yi na ba i ma, n yi ture xiri naxumen susan i ma. ¹⁰ N bata i maxidi taa dugi doma saxonxini, n yi kidi sankidin so i sanni, n yi i maraberi ba taa dugi fajini, n dugi fajin nagodo i ma naxan saren xodoxo. ¹¹ N yi i maxidi marayabu se fajine yi, n yi yii rasone so i yiine ra, n yi jeren bira i koe. ¹² N wuredin sa i jeren na, n yi tunla sone so i tunle ra, n yi manga komoti fajin so i xun na. ¹³ Nayi, i yi maxidi xemaan nun wure gbeti fixen na, taa dugi saxonxin nun dugi sare xodexene yi findi i maraberi baan na. I yi balo murutu fujin fajin nun kumin nun oliwi turen na. I yi tofanje ayi, alo a lan naxalan mangan ma kii naxan yi. ¹⁴ I xinla yi siyane birin li masoto i ya tofanna ma, bayo i yi rayabu han fata i maxidi se fajine ra, n ni i rayabu naxanye yi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

¹⁵ " 'Koni i yi i yigi sa i ya tofanni. I ya xili gbeeyan yi findi feren na i xa, i findi yalunden na. I yi lu yalunyan lige dangu muxune birin xon, i findi e gbeen na.† ¹⁶ I bata i ya dugine tongo, i yi suxure kidene rayabu e ra, i yi yalunyan naba menne yi naxan naxon munma yi liga, anu a naxon mi fa ligama sonon. ¹⁷ N tunla so xema daxin nun wure gbeti fixe daxin naxanye so i yii, i yi ne findi i ya suxure xememane ra, i yi n yanfa, i yalunyan liga. ¹⁸ I bata i ya taa dugi saxonxine tongo, i yi i ya suxurene maxidi e yi, i yi n ma turen nun n ma wusulanna ba saraxan na e xa. ¹⁹ N donseen naxanye so i yii, murutu fujin nun oliwi turen nun kumina, n yi i baloma naxanye ra, i yi ne ba saraxane ra na suxurene xa alogo e gan xirin xa rafan e ma. I na nan ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²⁰ " 'I yi i ya dii xemene nun i ya dii temene tongo, i naxanye bari n xa, i yi e gan saraxan na suxurene xa alogo e xa findi e donseene ra! I mi yi i wasa soe i ya yalunyan ba? ²¹ I bata n ma diine

koe raxaba, i yi e gan saraxan na suxurene xa! ²² Anu, i kewali xosixine ligama yalunyan waxatin naxan yi, i mi i miri i ya dii jereyan waxatin ma, i ragenla yi a ra waxatin naxan yi, i yi i ramaxama i wunli waxatin naxan yi.' "

²³ "Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'Gbalona! Gbalona e xa, bayo e yelin xanbini na fe naxine birin lige ²⁴ e bata gbingbinna rafala kiden na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi. ²⁵ E bata yire matexine rafala kidene ra taan kira xunne birin na. E yi e tofanna findi fe xosixin na, e yi e fatin lu dangu muxune birin sagoni, e yalunya feene yi siga gboe ayi. ²⁶ E bata yalunyan liga Misiran kaane xon, e dexo bode fati fajine, e yi e yalunyan nadangu ayi, e yi n naxolo. ²⁷ Nayi, n yi keli e xili ma, n yi nde ba e baxon na, n yi e sa e yaxu kunfadene sagoni, Filisitine taane, naxanye yati yi yagixi e yagitareya kewanle ra. ²⁸ Koni e mon yi yalunyan naba Asiriya kaane xon, bayo e munma yi wasa singen yalunyan na, anu, hali na, e mi wasa. ²⁹ Nayi, e yi e yalunyan nadangu ayi, e Babilon kaane sa a fari, naxanye findixi yulane ra, anu, na fan mi e wasa.' "

³⁰ "Nayi, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'E yugon kobi de, e to bata feni itoe birin liga, naxanye findixi yalunde naxalan gbeen kewanle ra! ³¹ Anu, e to gbingbinna rafala kira xunne birin na, e yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi, e mi yi luxi alo yalundena, bayo e mi yi gbetin nasuxuma e yangane ra. ³² E tan luxi nen alo naxalan yalunxin naxan xememe gbete ye rafisama a xemene yeteen xa a mi naxanye kolon. ³³ Yalunde naxanle birin sena nde rasuxuma e yangane yii. Koni e tan luxi nen alo naxanla na a yangane ki alogo e xa fa, sa keli yiren birin yi, e yi kafu. ³⁴ E yalunyan nun naxanla bonne yalunyan keden mi a ra. Muxu yo mi a gima e foxo ra e kisena a yii. E tan nan e yangane kima, se mi so e yii.' "

† **16:15:** A suxure batun misalixi yalunyan nan na be bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi naxanla nun xemene tagi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xemena a naxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba a tan na, e bata a yanfa nayi alo naxanla na a xemene yanfa yalunyan xon.

³⁵ “Nanara, i tan naxan luxi alo yalunde naxanla, i tuli mati Alatala fala xuiin na! ³⁶ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo i bata i ya nafunle birin yikala, bayo i bata i ragenla lu i ya yalunyaan xɔn i yangane yii e nun i ya suxurene nun i ya fe xɔsixine birin, i yi i ya diine wunla ba saraxan na e xa, ³⁷ na ma, n na ε nun i yangane birin malanma nɛn yire kedenni, naxanye yi rafan i ma e nun naxanye yi rapaxu i ma, n na e birin malanma nɛn i xili ma, n yi i rageli, e birin yi i ragenla to. ³⁸ N na i kitima nɛn alo a lan yalunde naxanle nun muxu faxane ma kii naxan yi. N yi i wunla ramini n ma xɔlɔ gbeen nun n ma xanuntenyaan kalan xɔxɔlɔnni. ³⁹ N na i sama nɛn i yangane sagoni, e yi i ya kide gbingbinne nun i ya suxure batude matexine kala, e yi i ya dugine ba i ma, e yi i rayabu se fajine tongo, e yi i ragenla lu. ⁴⁰ E yi yamaan nadin i ma, e yi i magɔlɔn, e yi i masɔxɔn silanfanna ra, ⁴¹ e yi tɛɛn so i ya banxine ra, e yi i makiti naxalan wuyaxi yɛtagi. N danna sama nɛn i ya yalunyaan na, i mi fa i yangane saranna fiyɛ sɔnɔn! ⁴² N sigama nɛn han n ma xɔlɔn danna i xili ma, n ma xanuntenyaan kalan xɔxɔlɔnyaan yi a masiga i ra. N na n sabarima nɛn, n mi fa xɔlɔma i ma. ⁴³ N na i kɛwali naxine saranma nɛn i ra, bayo i mi i xaxili luxi i ya dii mɛsɛyaan waxatina fe ma, i yi n naxɔlɔ feni itoe birin xɔn. I mi yagitareyaan xan saxi i kɛwali xɔsixi gbɛtɛye fari ba?’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁴ “ ‘Nayi, sandasane birin sandani ito falama nɛn i ma, e naxa, “Dii tɛmɛn fama a nga nan ma.” ⁴⁵ I ngaa dii tɛmɛn nan i ra yati, naxan a xɛmɛn napaxuxi e nun a diine. E nun i ngaxakeden naxalanmane birin keden, naxanye e xɛmɛne nun e diine rapaxuxi. Xiti kaan nan yi i nga ra, Amarin nan yi i fafe ra. ⁴⁶ I tada naxalanmaan naxan yi dɔxi i kɔmɛnna ma, na findixi Samari taan nan na e nun a muxune. I xunyen naxalanmaan naxan yi dɔxi i yi-ifanna ma, Sodoma taan§ nan na ra e nun a muxune. ⁴⁷ I bira nɛn e kirane fɔxɔ ra yati, i fan yi e raliga e kɛwali xɔsixine yi,

koni i mi danxi na ma gbansan, i tan sigati kiin yi rapaxu ayi dangu e tan gbeen na i ya feene birin yi. ⁴⁸ Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yɛtɛni, ε nun i ya muxune naxan ligaxi, i ngaxakeden naxalanmaan Sodoma nun a muxune mi na sifan ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁹ “ ‘I ngaxakeden naxalanmaan Sodoma taan hakɛni itoe nan ligaxi: A muxune yi waso ayi, e to yi hɛrini, kɔntɔfili mi yi e ma. E mi yi yuigelitɔne nun tɔrɔ muxune malima. ⁵⁰ E yi e yɛtɛ yigboma, e fe xɔsixine liga n yɛtagi. N to na to, n yi e raxɔri! ⁵¹ Samari taan muxune mi i yulubin tagiin yatin ligaxi. I bata fe xɔsixine liga naxanye dangu e gbeene ra pon, han i ngaxakeden naxalanmane Sodoma taan nun Samari taan muxune yi lu alo tinxin muxune, xa e yulubine sa i gbeene ma. ⁵² I tan naxan yi i ngaxakeden naxalanmane yalagima, iki, i fan ma yalagin waxatin bata a li, masɔtɔ i yulubine xɔn, i yɛtɛ raxɔsixi naxanye xɔn dangu e tan na, naxanye a ligaxi e tinxinɲɛ ayi dangu i tan na. I fan yagima nɛn, i yi rayarabi, bayo i bata i ngaxakedenne lu alo tinxin muxune, e na sa i ma.’ ”

⁵³ “ ‘N mɔn Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune rasabatima nɛn, e nun ε tan fan e xɔn ma ⁵⁴ alogo i xa rayarabi, i yagi lan i kɛwanle birin ma, naxanye e rawɛkilɛxi. ⁵⁵ I ngaxakeden naxalanmane, Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune mɔn xɛtɛma nɛn e kii fonni, i fan nun i ya muxune yi xɛtɛ ε kii singeni. ⁵⁶ I yi i wasoma waxatin naxan yi, i mi yi fala naxine tima Sodoma taan xili ma ba, ⁵⁷ benun i ya rapaxuxi xa kolon waxatin naxan yi. Iki, Arami kaane nun e rabilinna muxune nun Filisiti muxun naxanye i rabilinni, ne fa i tan nan makonbima, e i rapaxu. ⁵⁸ I fa i ya yagitareyaan nun i kɛwali xɔsixine saranna nan sɔtɔma iki,’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵⁹ “Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N na a ligama i ra nɛn alo a lan i ma kii naxan yi, i tan naxan mi n kɔlɔ xuiin yatɛxi, i yi layirin kala. ⁶⁰ Koni, n na n xaxili luma nɛn layirin xɔn, n naxan xidi en tagi i dii mɛsɛ waxatini, n yi habadan layirin

§ 16:46: Ala Sodoma taan halagi nɛn tɛɛn na a muxune yulubine fe ra. Na feen sebɛxi Dunuja Fɔlɔn 19.1-29 kui.

xidi en tagi.* ⁶¹ I kewanle fe rabirama i ma nen, i yi yagi, i na i tada naxalanmane nun i xunye naxalanmane rasene waxatin naxan yi, n yi e so i yii i ya dii temene ra, hali e to mi fataxi layirin na n naxan xidixi en tagi. ⁶² N na n ma layirin xidima nen en tagi, nayi, i a kolonma nen a Alatala nan n na, ⁶³ alogo i ya fe naxine xa rabira i ma, i yi yagi, i den yi suxu i ra i ya yagini, n na i yulubine birin xafari waxatin naxan yi, i naxanye birin ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

17

Singbin firinne nun manpa binla fe sandana

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamina, misaala nde fala, sandana nde sa Isirayila yamaan xa. ³ I yi a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

"Singbinna nde yi na nun naxan gbo,* a gubugubune kuya, a xabene kuya, e yi mañingixi.

Na singbinna yi siga Liban yamanani, a sa dɔxɔ suman binla nde kondeni.

⁴ Wudi yiin naxan mate a birin xa, a yi na bolon, a siga a ra yula yamana nde yi,

a sa a dɔxɔ yulane taani.†

⁵ Na xanbi ra, a mɔn yi Isirayila yamanan sansi gbete tongo,

a sa a si sansi xori mafedena nde yi ige gbeen de alo wudi fajina igen naxan ma.‡

⁶ Na sansiin yi gbo,

a yi findi manpa bili sabatixin na,

koni a mi yi kuya,

a yiine yi tixi singbinna binni,

koni a salenne yi lu a bun ma.

A yi kɔxɔ, a yi lu a yiine ramine, a yifɔtɔn.

⁷ Koni singbin gbee gbete mɔn yi na nun,§ naxan gubugubune yi kuya, a xabene gbo.

Na manpa binla* yi a yibandun a binni e nun a salenne, a yi a yiine yibandun a binni alogo a xa a ige sa.

⁸ Anu a yi sixi bɔxɔ fajin nin ige gbeen de alogo a xa a yiine ramini, a yi bogi,

a yi findi manpa bili fajin na." ' "

⁹ "A fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

A sabate ba?

Singbin singen mi a binla tale ba,

a yi a bogine bolon,

alogo a xa xara,

a sonle birin yi lisi a ra?

Nayi, a mako mi fanga gbeen ma,

a mako mi muxu wuyaxi ma

naxan a tale a jan na fefe!

¹⁰ A yi bitinxi a fajin na,

koni iki a nɔe sabate ba?

Sogeteden foyen na fa,

na a xarama nen fefe!

A yi bitinxi bɔxɔni denaxan yi,

a yi xara mɛnni.' "

Sandan bunna

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹² "Nba, yama murutexini ito maxɔdin iki, i naxa, 'E mi na sandan bunna kolon ba?' A fala e xa, i naxa, 'Babilɔn mangan bata siga Yerusalen yi, a sa mangan nun a kuntigine suxu, a e xali Babilɔn taani. ¹³ A yi muxuna nde sugandi mangane bɔnsɔnna muxune ye, a yi layirin xidi e tagi, a yi na kanna rakɔlɔ. A mɔn yi yamanan yeeratine xali

* **16:60:** Marigi Yesu layirin naxan xidi e nun denkeleya yamaan tagi, na nan habadan layirini ito rakamalin na. Na feen sebexi mɔn Esekiyeli 37.26 nun Esayi 55.3 nun Yeremi 32.40 nun Matiyu 26.28 kui. * **17:3:** Singbinni ito findixi Babilɔn mangan Nebukadanesari misaala nan na naxan Yerusalen tongo yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden

24.12-16 kui. † **17:4:** Nebukadanesari siga nen Yuda mangan Yoyakin na Babilɔn taani yulane wuya denaxan yi. Nayi, wudi yii matexin findixi Yuda mangan nan na. Wudin yeten findixi Dawuda yixetene nan na. Na feen

sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui. ‡ **17:5:** Sansi gbete findixi Yuda mangan Sedeki misaala nan na, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ mangan na Yoyakin nɔxɔni. A mɔn yi murute Babilɔn mangan ma, a yi suxu yengeni. Na feen

sebexi Mangane Firinden 24.17 kui. § **17:7:** Singbin gbee gbete findixi Misiran yamanan mangan nan na. Yuda mangan Sedeki yi Misiran mangan mafanma a xa a mali Babilɔn yamanan yengedeni. Na feen sebexi Yeremi 37.7-8

nun 44.30 kui. * **17:7:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

konyiyani ¹⁴alogo yamanan xa lu nɔɔn bun ma, a nama fa sɛnbɛn sɔtɔ sɔnɔn, a yi na layirin suxu, alogo e nama halagi. ¹⁵Koni na manga nɛnɛn bata murutɛ a xili ma, a yi a xɛrane rasiga Misiran yamanani alogo e xa sa soone nun sofa gali gbeen so a yii. Muxun naxan na ligaxi, na fe sɔnɔyɛ ba? Na kanna a futuxulɛ Babilɔn mangan bun ba? A to layirin kala, a mi nɔɛ a futuxulɛ a bun sese ma! ”

¹⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni! Yuda mangani ito faxama Babilɔn mangana yamanan nin, naxan a findixi mangan na. Amasɔtɔ a bata a kɔlɔ xuiin kala, a mi layirin nakamalixi e tagi. ¹⁷ Misiran mangan mi nɔɛ a xun mayɛngɛ hali e nun a gali sɛnbɛmaan nun a sofa wuyaxine. Babilɔn kaane gbingbinne ratema nɛn taan makantan yinna xɔn e yi taan yɛngɛ e muxu wuyaxi faxa. ¹⁸ Bayo, Yuda mangan bata a mɛ a kɔlɔ xuiin na, a yi layirin kala. A to a kɔlɔ, a yi na feene birin liga, a mi a futuxulɛ a bun mumɛ!” ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni, fa fala a mɛxi a kɔlɔ xuiin na n tan nan yetagi, a n ma layirin nan kalaxi. Nayi, n na a kɛwali ɲaxine saranma nɛn a ra. ²⁰ N na n ma yalaan soma nɛn a xun na, a yi a suxu n ma lutin na, n yi a xali Babilɔn yi, n yi sa a makiti mɛnni lan a tinxintareyaan ma a naxan liga n na. ²¹ A sofa gixine birin faxama nɛn silanfanna ra, naxanye na lu e nii ra, ne yi xuya ayi yiren birin yi. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a n tan Alatala nan falan tixi.”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan yetɛɛn nan suman wudin konde yi yiina nde tongoma, n yetɛɛn yi sa a bitin geya gbee matexina nde xun tagi. ²³ N sa a bitinma geyaan nan fari naxan mate Isirayila yamanani, a yi a yiine ramini, a yi bogi, a findi suman bili faɲin na. Xɔliin sifan birin e tɛɛn sama nɛn a yi, e lu a yiine nininna bun. ²⁴ Nayi, burunna wudine birin a kolonma nɛn, a n tan Alatala nan wudi matexin nabirama, n yi a magodoxini te. N wudi xinden xara, n yi wudi xaren

maɲingi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nɛn.”

18

Ala birin kitima a kɛwanla xɔn

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Nanfera ɛ xɛtɛma sandani ito ma Isirayila yamanani, ɛ naxa, Fafane bata ɲaxundan xindene don, koni e diine nan ɲinye ramuluxunxi.*”

³ “Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni, ɛ mi fa xɛtɛma sandani ito ma sɔnɔn Isirayila yamanani! ⁴ N tan nan gbee adamadiine birin niin na, diin nun a fafana, n gbeen nan e firinna birin na. Naxan na yulubin tongo, na nan faxama.”

⁵ “Xa a sa a li, muxuna nde tinxin, a kiti kɛndɛn nun tinxinyaan ligama, ⁶ a mi donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a mi a xaxili tixi Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena ɲaxanla rakunfama, a mi a masoma ɲaxanla ra a nɛma a kike wanli waxatin naxan yi, ⁷ a mi muxɛ ɲaxankatama, a tolimaan naxɛtɛma a kanna ma, a mi muɲan tima, a donseen soma kamɛtɔne yii, marabɛnna naxan ma, a dugin so na yii, ⁸ a mi tɔnɔ sama donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tɔnɔ gbeen fenma muxune ra, a tinxintareyaan matanga, a kiti kɛndɛn sama muxune tagi, ⁹ a n ma tɔnne nun n ma sariyane suxuma lannayani. Awa, tinxin muxun nan na kanna ra. Na kanna luma nɛn a nii ra.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ “Koni xa na kanna diina nde bari, na yi findi mafu tiin na, a faxan ti hanma a yi na fena nde liga a ngaxakedenna nde ra, ¹¹ hali diin fafe mi feni itoe sese ligaxi, xa a diin donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a bodena ɲaxanla rakunfama, ¹² a ɲaxu yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune ra, a muɲan tima, a mi muxune tolimaan naxɛtɛma e ma. A xaxili tixi suxurene nan na, a fe xɔsixine ligama, ¹³ a donla soma, a tɔnɔn sa a fari, a tɔnɔn gbeen fenma muxune ra. Na kanna luyɛ a nii ra ba? ɛn-ɛn de! A mi luyɛ a nii ra. A to bata fe xɔsixini

* **18:2:** Na feen mɔn sɛbɛxi Yeremi 31.29 kui.

itoe liga, yamaan na kanna faxama nen. A tan nan a yete faxes feen nagidixi.”

14 “Koni xa a sa a li, na fan yi diina nde bari, na diin yi a fafe to yulubini itoe birin lige, koni, hali a to bata e to, a mi na fe sifan liga, 15 a mi donse ralixine don kidene yi geyane fari, a mi a xaxili ti Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena jaxanla rakunfa, 16 a mi jaxu muxu yo ra, a mi tolimaan nasuxuma donle fe ra, a mi muja ti, a donseen so kametone yii, a dugin so muxune yii marabenna naxanye ma, 17 a tinxintareyaan matanga, a mi tonon sa donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tonogbeen fen muxune ra, a n ma sariyane nun n ma tonne suxu, na kanna mi faxes a fafe hakene fe ra de! A luma nen a nii ra. 18 A fafe nan muxune jaxankata, a yi a ngaxakedenna muja. Naxan mi fan, a na liga a yamaan ye. Nayi, na nan yati faxama a hakene fe ra.”

19 “Anu, e n maxodinma, e naxa, ‘Nanfera fafan haken goronna mi luma a diin xun ma?’ Bayo a diin bata kiti kendon nun tinxinyaan liga, a yi n ma tonne birin suxu. A yati luma nen a nii ra. 20 Naxan na yulubin liga, na nan faxama. Diin mi a fafana haken goronna tonge, fafan fan mi a diin haken goronna tonge. Tinxin muxuna tinxinna saranna fima a tan nan ma, muxu jaxin fan ma jaxuyaan yi saran a ra.”

21 “Koni, xa muxu jaxin xete a yulubine birin foxo ra, a naxanye ligaxi, xa a n ma tonne birin suxu, a kiti kendon nun tinxinyaan liga, a luma nen a nii ra. A mi faxama. 22 A yulubin naxanye birin ligaxi, jinan tima nen ne birin xon. A luma nen a nii ra a tinxinyana fe ra, a naxan ligaxi. 23 Muxu jaxin na faxes, na nan n nasewama ba? A na xete a kewanle foxo ra, a yi kisi, na nan n nasewama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

24 “Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan foxo ra, a yi tinxintareyaan liga folo, a yi na fe xosixine liga muxu jaxin naxanye ligama, na kanna luye a nii ra ba? A tinxinyana fe mi fa rabirama muxune ma sonon, a naxan liga. A faxama nen a tinxintareyaan nun a yulubine fe ra a naxanye

ligaxi.”

25 “Anu, e a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Isirayila yamana, iki e tuli mati! N ma kiraan nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidoxi ba? 26 Xa tinxin muxun xete a tinxinyaan foxo ra, a yi tinxintareyaan liga, a faxama nen. A faxama nen bayo a bata tinxintareyaan liga. 27 Xa muxu jaxin xete a fe jaxin foxo ra, a bata naxan liga, a yi kiti kendon nun tinxinyaan liga, a niin nakisima nen. 28 Xa a na feene ye to, a xete a murute feene birin foxo ra, a naxanye ligaxi, a luma nen a nii ra, a mi faxama. 29 Anu, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Isirayila yamana, n ma kirane nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidoxi ba?”

30 Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, Isirayila yamana, n na e birin makitima nen e kewanle xon. E xun xete, e xun xanbi so e murute feene yi alogo sese nama e bira hakeni. 31 E me e murute feene birin na e naxanye ligama, e boje nenene soto, nii nenon yi sa e yi. Isirayila yamana, nanfera e tinma e xa halagi? 32 Muxun na faxes, na mi n nasewama. Nayi, e xun xete, e yi lu e nii ra!” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

19

Sunu sigina lan mangane ma

1 Ala nan a falaxi a n xa sunu sigini ito sa Isirayila kuntigine xa fa fala,

2 “I nga findixi yata gile kendon nan na yatane tagi.

A yi saxi yata senbemanen nan tagi a diine maxurudeni.

3 A yi a dii xeme keden maxuru* naxan findi yata xeme senbemaan na.

A yi fatan a se suxine yiboe, a yi muxune fan donma.

4 Siyane yi a xinla me, e yi sa a suxu yinla ra, e wuren bira a joeni, e yi siga a ra Misiran yamanani.

5 Yata gilen to a kolon, a a yi a diin legedenma fuun nin, a yigi mi yi fa a ma, a yi a dii gbeten sugandi,

* 19:3: Yata xeme senbemani ito findixi Manga Yehowaxasi nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 23.31-34 kui.

a yi na fan findi yata xεμε senbεmaan na.†
 6 A yi a masigama yatane tagi,
 bayo a yi findixi yata xεμε senbεmaan nan
 na.

A yi fatan a se suxuni bεε,
 a yi muxune fan donma,
 7 a fu e kaɲa gilεne ma,
 a yi e taane findi yire rabeɲinxine ra.
 Yamanan muxune birin yi yilanyilan a wu-
 rundun xuiin ma.

8 A rabilinna siyane yi keli a xili ma
 yiren birin yi,
 e yi yalaan nati a yεε ra,
 e yi a suxu yinla ra.

9 E yi wuren bira a ɲεni,
 e yi a balan wure sansanna kui,
 e yi siga a ra Babilɔn mangan fεma,
 e yi a sa kasoon na
 alogo a wurundun xuiin nama fa mε sɔnɔn
 Isirayila geyane fari.”

Sunu sigina lan manpa binla ma

10 “I nga yi luxi nεn
 alo manpa binla a yi tixi igen nan dε.
 A yi bogixi,
 a yifɔtɔnxi bayo igen yi gbo.

11 A yiine yi sabatixi,
 e yi nεε rafale mangaya taxamaseri dun-
 ganne ra nεn.

A yi tixi wudine xun ma,
 a kuya wudine birin xa
 a yiine fan yi wuya.

12 Koni a tala nεn xɔlɔni,
 a rawoli ayi bɔxɔni.
 Sogeteden foyen yi a bogine xara
 a yii faɲine yi ba a ma,
 e xara, tεεn yi e gan.

13 Iki, a fa tixi tonbonna nin bɔxɔ xareni
 min xɔnla dεnaxan yi.

14 Tεεn bata a yiine li,
 a yi a dεεne nun a bogine gan.
 A yii sabatixi yo mi fa a ma sɔnɔn,
 naxan nεε rafale manga dunganna ra.”
 Sunu sigin nan na ra naxan daxa a sa alo
 wuga sigine lan e xa sa kii naxan yi.

20

Isirayila murute fena Ala ma

1 Yamaan xali konyiyani waxatin naxan
 yi, na ɲεε solofereden kike suulunden xi

† 19:5: Yata xεμε senbεmani ito findixi Yuda mangan Yoyakin nan na naxan ma fe sebexi Mangane Firinden 24.15 kui.

fude lɔxɔni, Isirayila yamaan fonna ndee yi
 fa Alatala maxɔdinden. E dɔxɔ n yetagi.

2 Nayi, Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
 3 “Adamadina, falan ti Isirayila yamaan
 fonne xa, i naxa: Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa, ‘E faxi n maxɔdinden nin
 ba? Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ
 n yeteni! N mi tinɲε mume ε yi n maxɔdin,’
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

4 “I e makite nεn ba? Adamadina, i e
 makite? Nayi, e benbane kεwali xɔsixinε
 yita e ra! 5 A fala e xa, i naxa: Marigina
 Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila
 sugandi lɔxɔn naxan yi, n na n kɔlɔ nεn n
 yiini texin na Yaxuba yixεtεne xa, n yi n yetε
 yita e ra Misiran yamanani, n yi n kɔlɔ e xa
 n yiini texin na, fa fala Alatala nan n na, ε
 Ala. 6 Na lɔxɔni, n na n kɔlɔ nεn e xa n yiini
 texin na, a n na e raminima nεn Misiran
 yamanani, n siga e ra yamanani n naxan
 fenxi e xa, nɔnɔn nun kumin gbo yamanan
 naxan yi, naxan fan yamanane birin xa.
 7 Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, ‘E birin xa ε
 mε suxurene ra naxanye ε yεε rakunfama!
 E nama ε yetε raharamu Misiran suxurene
 xɔn! Alatala nan n na, ε Ala.’ ”

8 “ ‘Koni e bata murute n xili ma, e mi
 tinxi n xuiin name feni. E mi tinxi e mε e
 suxurene ra naxanye e yεε rakunfama. E
 mi Misiran suxurene beɲinx. Nayi, a xɔnla
 yi n suxu n xa n ma xɔlɔn nagodo e ma,
 n ma xɔlɔn yi siga han a danna e xili ma
 Misiran yamanani. 9 Koni n mi na ligaxi
 n xinla fe ra, alogo n xinla nama rayelefu
 siyane yε e dɔxi naxanye tagi, n na n yetε
 make nεn Isirayila yamaan xa naxanye yεε
 xɔri, n to e ramini Misiran yamanani.’ ”

10 “ ‘N yi e ramini Misiran yi, n siga e ra
 tonbonni. 11 N yi n ma tɔnne so e yii, n yi
 e rakolon n ma sariyane ra, bayo naxan na
 e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nεn e
 xɔn. 12 N mɔn yi n ma Matabu Lɔxɔne ragidi
 e ma alogo e xa findi taxamasenne ra nxu
 tagi, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan
 e rasariɲanma.’ ”

13 “ ‘Koni Isirayila yamaan murute nεn n
 xili ma tonbonni. E mi n ma tɔnne suxu,
 e yi e mε n ma sariyane ra, anu, naxan na
 e suxu, na nii rakisin sɔtɔma nεn e xɔn. E

yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu mumε. A xənla yi n suxu n xa n ma xələn nagodo e ma tonbonni, n yi e raxəri. ¹⁴ Koni n mi na liga n xinla fe ra alogo n xinla nama rayelefu siyane yε, n na e ramini Misiran yi naxanye yεε xəri. ¹⁵ N tan nan mən n kələ e xa tonbonni n yiini texin na, a n mi tima e yεε ra siga yamanani n naxan soxi e yii, nənən nun kumin gbo yamanan naxan yi, yamanan naxan fan yamanane birin xa, ¹⁶ bayo e bata e mε n ma sariyane ra e nun n ma tənne, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. E bənen yi e suxurene nan fəxə ra. ¹⁷ Koni n yi kininkinin e ma, n mi e halagi, n mi e raxəri tonbonni.’ ”

¹⁸ “ ‘N yi a fala e diine xa tonbonni, n naxa: ε nama bira ε benbane namunne fəxə ra, ε nama e yamarine suxu, ε nama ε yetε raharamu e suxurene xən de! ¹⁹ Alatala nan n na, ε Ala. ε n ma tənne nun n ma sariyane suxu ki fajı! ²⁰ ε n ma Matabu Ləxəne rasarijan, alogo e xa findi taxamasenne ra en tagi a kolonna naxanye xən a Alatala nan n na, ε Ala.’ ”

²¹ “ ‘Koni e diine bata murute n xili ma tonbonni. E mi n ma tənne nun n ma sariyane suxi, e mi e ligaxi, anu, naxan na e suxu na nii rakisın sətəma nən e xən. E yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. Nayi, a xənla yi n suxu, n xa n ma xələn nagodo e xili ma, n ma xələn yi siga han a danna e xili ma tonbonni. ²² Koni n bata xete n ma xələn fəxə ra n xinla fe ra, alogo a nama rayelefu siyane tagi, n na e ramini Misiran yi naxanye yetagi. ²³ N tan nan mən n kələ e xa tonbonni n yiini texin na e raxuya feen na ayi siyane yε, fa fala n na e raxuyama ayi nən yamanane yi ²⁴ bayo e mi n ma sariyane suxi, e yi e mε n ma tənne ra, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu, e yi kunfa e fafane suxurene xən. ²⁵ N tan nan mən tənne so e yii naxanye mi yi fan, e nun sariyane e mi yi kise naxanye xən. ²⁶ N yi tin e xa raharamu e dii singene fe ra, e yi naxanye bama saraxan na.* N na ligaxi nən alogo e xa yigitεge, e yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

²⁷ “Nanara, adamadina, falan ti Isirayila kaane xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina

Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε benbane mən n nayelevu nən, e yi e mε n na kii gbete yi: ²⁸ N na e xali nən yamanani, n na n kələ e xa n yiini texin na naxan so fe ra e yii, koni e yi e yεεn ti geyane nun fətənne ra, e saraxane ba mənne yi, e yi e kiseene fi ne ma, e n naxələ naxanye xən, e yi e wusulan fajine gan, e yi e minse saraxane rabəxən na. ²⁹ N yi a fala e xa, n naxa, “Nanse kide matexini ito ra ε sigan dənaxan yi?” E yi mən xili sa “Kide Matexina” han to.’ ”

³⁰ “Na ma, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε fan mi ε yetε raharamuma ba alo ε benbane? ε fan mi n yanfama e suxurene xən ba alo yalundena a xəmən yanfama kii naxan yi? ³¹ ε nεma ε kiseene ralima, ε yi ε diine gan saraxan na, ε mən ε yetε raharamuma ε suxurene birin xən han to. Nayi, Isirayila yamana, n tinje ba, ε yi n maxədin? Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni, fa fala n mi tinje ε yi n maxədin.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³² “Naxan ε bəneni, na mi ligama, ε na a fala, ε naxa, ‘Nxu waxi lu feni alo siyaan bonne, alo xabila gbete ne yamanane yi, nxu yi wudine nun gemene batu.’ ³³ Marigina Alatalaa falan ni i ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni! N mangayaan nabama nən ε xun na, n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xələn nagodo. ³⁴ N kelima nən n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xələn nagodo, n yi ε ramini siyane yε, n yi ε malan sa keli yamanane yi, n na ε raxuyaxi ayi dənaxanye yi. ³⁵ N na ε xalima nən tonbonni, ε masiga siyaan bonne ra, n sa ε kiti mənni yεε nun yεε. ³⁶ N na ε makitima nən alo n na ε benbane makiti kii naxan yi Misiran tonbonni.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³⁷ N na ε findima nən n ma xuruse kurun na, ε yi lu n ma dunganna bun, n yi ε masuxu n ma layirin xən n naxan xidixi en tagi. ³⁸ N muxu murutεxine bama nən ε yε naxanye n matandima. E sa yamanan naxanye yi iki konyiyani, n na e raminama nən ne yi, koni e mi fa soma Isirayila yamanani de! Nayi,

* **20:26:** Na feen sebexi Xəwəyaan 13.1-2 nun 13.12-13 kui. Muxuna ndee yi e dii singene bama saraxan na, anu na mi yi na sariyan bunna ra.

ε a kolonma nen a Alatala nan n na.

³⁹ “E tan, Isirayila yamana, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E siga, birin xa sa a suxuren batu! E na yelin na matoe waxatin naxan yi, ε fa n xuiin suxuma nen, ε yi ba n xili sarijanxin nayelefue ε kiseene nun ε suxurene xon fefe!” ⁴⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Bayo Isirayila yamaan birin n batuma nen n ma geya sarijanxin fari, Isirayila geya matexina, naxanye birin na lu yamanani, n ne rasenema nen menni, n yi ε saraxane nun ε kise fajine rasuxu e nun ε na seen naxanye birin nasarijan n xa. ⁴¹ N na ε ramini siyane ye waxatin naxan yi, n yi ε malan sa keli yamanane yi, n na ε raxuyaxi ayi denaxanye yi, na waxatini, n na ε rasenema nen alo n saraxa xiri jaxumen nasuxuma kii naxan yi, n yi n ma sarijana mayita ε xon siyane yetagi. ⁴² Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, n na ε xali Isirayila yamanani waxatin naxan yi, n na n kolon ni yiini texin na yamanan naxan so fe ra ε benbane yii. ⁴³ E sa ε mirima nen ε kewanle nun ε fe xosixine birin ma menni, ε yete raharamuxi naxanye xon, ε yagi ε kewali jaxine ra ki faji! ⁴⁴ Nayi, Isirayila yamana, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, bayo n mi ε suxuma alo a lan ε sigati ki jaxin nun ε kewali yifuxine ma kii naxan yi, koni n na ε fe suxuma nen alo a lan n xinla binyen ma kii naxan yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

21

Alaa falan Yuda yamaan xili ma

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yee rasiga sogeteden yiifari foxoni, i yi yiifari foxon yamanan muxune maxadi! Nabiya falane ti yiifari foxon binna fotonna xili ma! ³ A fala yiifari foxon binna fotonna muxune xa, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N teen nasigama nen ε xili ma naxan wudi xindene nun wudi xarene birin ganma, a degen mi tuye mumε! Muxune birin ganma nen keli yiifari foxon binna ma sa daxo komen foxon na. ⁴ Nayi, birin a kolonma nen a n tan Alatala nan teen nadegexi, a mi tuye mumε!’ ” ⁵ Nayi, n yi a fala Ala xa, n naxa, “Marigina

Alatala, muxune bata a fala folo n ma, nayi, a n sandan nan gbansan sama.”

⁶ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa, ⁷ “Adamadina, i yee rafindi Yerusalen ma, i yire sarijanxine muxune maxadi, i nabiya falane ti Isirayila yamanan xili ma. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen ε xili ma, n yi n ma silanfanna botin a teeni, n yi tinxin muxune nun muxu jaxine birin faxe e bode xon yamanani. ⁹ Bayo n tinxin muxune nun muxu jaxine birin halagima nen. Na ma, n na n ma silanfanna botinma nen a teeni muxune birin xili ma, keli yiifanna ma han komenna. ¹⁰ Nayi, muxune birin a kolonma nen a n tan Alatala nan n ma silanfanna botinxi a teeni. Anu, n mi fa a rasoma sonon.’ ”

¹¹ “Nayi, adamadina, i kutun i boren kalaxin na saxoleni, i wuga e yetagi! ¹² Nayi, xa e fa i maxodin, e naxa, ‘Nanfera i wugama?’ i yi e yabi, i naxa, ‘Bayo, fe xodexena nde a fe mema nen, muxune birin boren yi kala, e fangan yi jan, e niin yi foro e ma, e birin xinbin xudin yi tuye ayi. Na feen xibarun famaani ni i ra! A fama nen ligadeni iki sa! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁴ “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina ito nan falaxi, a naxa: Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan, a wuren mayilenma.

¹⁵ A raxanxanxi halagin nan xili ma yati, a wuren degema, a mayilenma alo kuyen jin masaxonna.

En lan en xa sewa ba?

Anu, n ma diina mangaya dunganna yoma wudine birin ma.

¹⁶ N bata a ragidi a silanfanna wuren xa mayilen,

muxuna nde yi a rawali.

A bata raxanxan, a wuren mayilenma

alogo a xa so faxe tiin yii!

¹⁷ Adamadina, gbelegbele, i wuga,

bayo silanfanna bata yiton n ma yamaan xili ma,

e nun Isirayila kuntigine birin.

Kuntigine nun n ma yamaan birin bata wole ayi silanfanna bun!

Na ma, i yete makudun xoleni.’ ”

18 “ Bayo fεsεfεsεn na a ra: Nanse lige xa mangaya dunganna mi nεε luyε, naxan yoma bonne ma? Marigina Alatalaa falan nan na ra!’ ”

19 “Adamadina, i nεma nabiya falan tima e xa, i yiin bεnbε, keden, firin, saxan. Silanfanna misaala na a ra naxan faxan tima, faxesa ti silanfan gbeen nan a ra naxan e rabilinma.

20 N bata faxesa ti silanfanna rafa taan so dεene birin na, alogo e xa salaya ayi yεngeni, e muxu faxaxine yi wuya ayi! Silanfanni ito mayilenma alo kuyen jin masεxanna a yitεnxi halagin nan xili yi.

21 I tan silanfan xεnxεna, faxan ti yiifanna ma, i faxan ti kεmenna ma, i na i firifiri dεnaxan biri ra!

22 N fan n yiin bεnbεma nεn, n yi n ma xεlεn nagodo. N tan Alatala nan falan tixi.”

Yerusalen taan yεngε fena

23 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 24 “Adamadina, kira firin nafala misaala ra, Babilεn mangana silanfanna sigama naxanye xεn. Kira firinna ne birin xa keli yamana keden nin. Sεbenla ti, i kirane sigadene mataxamaseri, i yi taxamassenne ti kira xunne ra naxanye taane xinle falama kirane sigama dεnaxanye yi. 25 Kira keden nafala alogo silanfanna xa siga Amonine taan xili ma naxan xili Rabaha. Bonna xa siga Yuda yamanan nun Yerusalen taan xili ma, taa makan-tanxina. 26 Bayo Babilεn mangan bata a ti kira xunna ra kira firinne longonna ra, alogo a xa a yiimato, a feene fεsεfεsε, a yi masεnsenne ti xalimakunle ra, a yi a suxurene maxεdin, a yi suben bεnen mato yiimatoni. 27 A bata masεsenna ti, a Yerusalen suxu. A yεngε so seene rafalama nεn naxanye taan so dεene kalε, a yamarin fi a taa yi kaane xa halagi, a ganla yi yεngε so sεnxεni te. A yεngε so seene rasigama nεn taan so dεene xili ma, a gbingbin gbeen nafala taan yinna xεn, a sanganso makan-tanxine ti taan nabilinni a yεngε feen na.

28 Yerusalen kaane na feene yatεma yi-imato fe fuune nan na, e tan naxanye bata e kεlε e xa lu Babilεn mangan bun. Koni Babilεn mangana e hakεna fe rabirama e ma nεn, naxan a ligama a yi e suxu yεngeni.

29 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo ε murutε feene bata ε hakεne fe rabira n ma, ε yi ε yulubine makεnen ε kεwanle birin yi, ε to ε fe rabiraxi n ma na kiini, ε yaxun fa ε nεma nεn yεngeni.’ ”

30 “ I tan Isirayila manga haramuxina, muxu jaxina, i ya waxatin bata a li, i ya hakεne saranma i ra waxatin naxan yi.’ 31 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Namun ba i xunni, i manga kεmεtin ba. Feene birin masarama nεn! Naxan magodoxi, na yitema nεn, naxan matexi, na yigodoma nεn. 32 Taa xεnna! Taa xεnna yati! N Yerusalen taan findima nεn taa xεnna ra. Koni na feene mi ligama fε na kanna na fa n kiti sa sεnben nagidixi naxan ma.’ ”

33 “I tan, adamadina, nabiya falane ti, i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi Amonine xili ma lan e konbi tixine fe ma, a naxa, ‘Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan, a wuren mayilenma.

A raxanxanxi halagin nan xili ma yati, a wuren dεgεma, a mayilenma alo kuyen jin masεxanna.

34 Hali ε to ε yigi saxi xiye fuune nun wulede yiimato falane yi, silanfanni ito ε muxu jaxine kεε raxabama nεn, naxanye waxati bata a li, e hakεne saranma e ra waxatin naxan yi. 35 ε silanfanne raso e tεene yi. ε daxi dεnaxan yati yi, n na ε makitima menna nin, ε binla yamanan naxan yi.’ ”

36 “N na n ma xεlεn nagodoma ε ma nεn, n yi n ma fitina feene ragodo ε xili ma, n yi ε sa gbalotεne sagoni naxanye fatan halagi tideni. 37 Tεεn nan ε halagima, ε wunla yi lu bεxεn ma ε yamanani, muxu yo mi fa a mirima ε fe ma sεnεn. N tan Alatala nan falan tixi.”

22

Yerusalen kaane gbalone fe

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 2 “Adamadina, i e makite nεn ba? I gbalotε

taani ito makite? Nayi, e kewali xosixine yita e ra! ³ A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yerusalen kaane, ε faxan tima taani ito yi, naxan fama gbalon na ε xili ma, ε suxurene batuma, naxan taan haramuma. ⁴ E bata ε yete findi yulubi kanne ra ε faxa tixine xon. E bata suxuren naxanye rafala, ne bata ε raxosi. Nayi, ε bata ε waxatini so, ε siimayaan yi dungi ayi. Nanara, n tinma nen siyane yi lu ε konbe, yamanane birin yi ε magele. ⁵ Naxanye maso e nun naxanye makuya, ne birin ε magelema nen, amasoto ε xinla bata kala, ε kontofinle bata gbo ayi.’”

⁶ “ ‘Isirayila kuntigine birin e senben nawalima ε konni alogo e xa faxan ti. ⁷ E bata fafane nun ngane rapaxu ε konni, e xone kansun, e paxu kiridine nun kapa gilene ra. ⁸ Naxan nasarihanxi n xa, ε mema na ra. E n ma Matabu Loxone rayelefuma. ⁹ Muxune nafigiyaan nabama ε konni alogo e xa faxan ti. Muxune e degema kidene yi geyane fari ε konni, e yi yalunyaan liga. ¹⁰ E nun e fafane paxanle kafuma ε konni, e nun paxanla yi kafu a kike wanla waxatini a mi sarihan waxatin naxan yi. ¹¹ E konni, muxuna ndee yalunyaan ligama a bodena paxanla xon, muxu gbete ye nun e diine paxanle yi kafu. Gbete ye nun e magilen yi kafu, a fafe a dii temena. ¹² Muxune dimi yi seene rasuxuma mayifuni ε konni, e faxan ti. E gbetin dolima muxune ma, ε ton gbeen fen e ra, ε muxu boden yii seen kansunma, ε jinan n tan xon,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹³ “Koni n xoloxina n yiin bonboma nen ε xili ma ε to ton fenxi tinxintareyani, e nun ε mon faxan naxanye tixi. ¹⁴ E wexilen noe senben sote ba, n na keli ε xili ma loxon naxan yi? N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen. ¹⁵ N na ε raxuyama ayi nen siyane ye yamanane birin yi, n yi danna sa ε xosi feene ra. ¹⁶ E tan yeteen nan ε rayarabima siyane yetagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Isirayila yamaan bata lu n tan yeε ra yi alo wuren gbiina, e birin bata

findi wure gbeela nun sulan nun wure foren nun yoxon na naxanye xulunma sulun teeni.* E birin bata kobi ayi alo wuren gbiina wure gbeti fixeni. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε birin bata lu alo wuren gbiina, n na ε malanma nen Yerusalen taani. ²⁰ N fitinaxina ε malanma nen n ma xoloni alo wure gbeti fixen nun wure gbeela nun wuren nun yoxon nun sulan malanma kii naxan yi yinla ra teen yi sa e fari alogo e xa xulun. N na ε malanma taani nen, ε yi lu alo wuren na raxulun. ²¹ N na ε malanma nen ε bode fari, n yi teen nafe ε xili ma, ε yi raxulun taa tagini alo yoxona. ²² Alo gbeti fixen xulunma kii naxan yi yinla ra, ε fan naxulunma na kii nin taa tagini. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, naxan a xolon nagodoxi ε xili ma.”

²³ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E yamanan mi sarihan. Tule igen mi sama a ma n ma xolon godo loxon.’”

²⁵ A nabine yanfan soma alo yata xonen naxan a donseni boma, e baloma muxune ra, e nafunla nun se kendene tongoma, e kapa gilene rawuya ayi taani. ²⁶ Yamanan saraxaraline n ma sariyan kalama. Seen naxanye rasarihanxi n xa, e ne raxosima. E mi se radaxaxine nun se haramuxine tagi rabama, e mon mi yamaan xaranma alogo e xa se sarihanxine nun se sarihanantarene tagi raba. E mi e joxo luxi n ma Matabu Loxone binya feen xon, nayi yamaan yi n nayelegu. ²⁷ Yamanan kuntigine luxi nen alo kankon naxanye e donseni boma. E muxune wunla raminima, e faxan ti alogo e xa ton sot tinxintareyani. ²⁸ Yamanan nabine e kewanle matoxoma alo muxun na bendε fixen so banxin ma. E fe to fuune tima alo xiyena, e wule falane ti yimatoni, e naxa, ‘Marigina Alatalaa falan name!’ Anu, Alatala mi fala tixi. ²⁹ Yamanan muxune yamaan paxankatama, e muhan tima, e paxu yiigelitone nun toro muxune ra, e xonen kansunma tinxintareyani. ³⁰ N bata muxun fen e ye naxan e taan nabilinna yinna tiye, naxan tiye n yetagi yinna yalenna ra, a n mafan yamanana fe ra, alogo n nama e raxori, koni n mi muxu

* **22:18:** Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

keden peen toxi. ³¹ Nayi, n na n ma xɔlɔn nagodoma e fari nɛn, n yi e raxɔri n ma xɔlɔn tɛɛn na, n yi e kɛwanla goronna dɔxɔ e xun ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

23

Samari nun Yerusalɛn taane tinxintareyana fe sandana

¹ Alatala yi falan ti n xa iki, a naxa, ² “Adamadina, ɲaxalan firin yi na nun, naxanye nga keden yi a ra. ³ Ne findi yalundene nan na Misiran yamanani, e yalunyaan liga fɔlɔ e foningeya waxatin nin. Muxune e xijɛne masuxu na nin, e yi e sungutun xijɛne rasa. ⁴ Forimaan yi xili Ohola, xurimaan yi xili Oholiba. E yi findi n gbeene ra, e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne bari. Misaali ito yi, Ohola luxi nɛn alo Samari taana Oholiba yi lu alo Yerusalɛn taana.”

⁵ “Koni Ohola yalunyaan liga nɛn hali n gbeen to yi a ra. A yi kunfa a yangane xɔn, Asiriya kaane, a dɔxɔ bodene, ⁶ naxanye yi maxidixi dugi mamiloxine yi, yamana kanne nun kuntigine. Banxulan fajine nan yi e birin na, e nun soo ragine. ⁷ A yalunyaan liga nɛn Asiriya yɛɛratine birin xɔn, a yi n yanfa, a na muxune birin ma suxurene batu a kunfa naxanye xɔn. ⁸ A yi lu yalunyaan ligɛ xabu a sa naxan fɔlɔ Misiran yamanani, bayo e nun mɛn xɛmɛne bata yi kafu a foningeya waxatini, e yi a sungutun xijɛne rasa, e yi yalunyaan liga a xɔn. ⁹ Nanara, n na a lu a yangane yii, Asiriya kaane, a kunfa naxanye xɔn. ¹⁰ Ne yi a mageli fefe,* e yi a dii xɛmɛne nun a dii tɛmɛne tongo, e yi a tan faxa silanfanna ra, a yi findi misaala ra ɲaxanle xa bayo Asiriya kaane bata a kitin sa.”

Yerusalɛn taan fan yi Ala yanfa

¹¹ “A xunye Oholiba yi na birin to, koni a tan kunfa nɛn, a yi tinxintareyaan liga dangu a tada Ohola ra, a yalunyaan liga a xa. ¹² A fan yi kunfa Asiriya kaane xɔn, yamana kanne nun kuntigine, a dɔxɔ boden naxanye marabɛri baxi ki fajɪ, e

nun soo ragine. Banxulan fajine nan yi e birin na. ¹³ N yi a to fa fala a fan bata a yetɛ raxɔsi, e firinna birin bata lu kira kedenna xɔn. ¹⁴ Anu, a tan mɔn yi a yalunyaan nadangu ayi. Lɔxɔna nde, Oholiba yi muxu sawurane to banxi kankena nde ma. Babilɔn kaane nan sawura yi ne ra naxanye dugiye gbeeli, ¹⁵ tagi xidine yi ne tagi, namu fajina e xunni. E birin yi maliga Babilɔn sofa mangane ra naxanye barixi Babilɔn yamanani. ¹⁶ A to ne to, a yi kunfa e xɔn, a xɛrane rasiga e ma Babilɔn yamanani. ¹⁷ Nayi, Babilɔn kaane yi fa a konni, e yi e sa, e kafu. E yi a raxɔsi e yalunyani. A to yelin naxɔsɛ e xɔn, a yi e rajaxu. ¹⁸ A bata a yalunyaan mayita, a yi a ragenla lu, n tan Ala yi n masiga a ra, alo n na n masiga a tada ra kii naxan yi. ¹⁹ Koni a yi lu a yalunyaan fari sɛ alogo a sungutun waxatin yalunyana fe xa rabira a ma, a naxan liga a yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. ²⁰ A yi kunfahi a yangane xɔn mɛnni naxanye xɛmɛyaan luxi alo sofanla gbeena, naxanye yi sɔbɛ soxi kafuɲɔxɔyani alo soone.”

²¹ “Nayi, i mɔn bata a liga fɔlɔ alo i ya foningeya yagitareya waxatina, i to yi a luma Misiran kaane yi i xijɛne masuxu, e yi i sungutun xijɛne rasa. ²² Nanara, i tan Oholiba,† Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na i yangane rakelima nɛn i xili ma, naxanye bata rajaxu i ma. N ne rafama nɛn i xili ma sa keli yiren birin yi, ²³ Babilɔn kaane birin nun Pekodo kaane nun Sowa kaane nun Kowa kaane nun Asiriya kaane birin, banxulan fajin naxanye birin findixi yamana kanne nun kuntigine nun sofa mangane nun yɛɛratine ra. Soo ragine nan e birin na. ²⁴ E fama nɛn i xili ma yɛngɛ so seene ra e yii, e nun yɛngɛ so wontorone nun gi seene e nun gali gbeena. E i rabilinma nɛn yɛngɛni, e yɛ masansan wure lefa xungbeen nun a xurini te i xili ma, e yɛngɛ so wure kɔmɔtin so e xunna. N na i luma nɛn e sagoni alogo e xa i makiti fata e sariyan na. ²⁵ N na n ma xɔlɔ gbeen nagodoma i xili ma nɛn, i

* **23:10:** Misaali ito kui, a to a mageli fe falama, na bunna nɛn fa fala a Asiriya kaane fu nɛn Samari taan ma, e yi a seene birin tongo yɛngɛni. Asiriya kaane nan Samari taan kala ɲɛɛ kɛmɛ solofere ɲɛɛ mɔxɔɲɛ benun Yesu xa bari.

† **23:22:** Yerusalɛn taan luxi nɛn alo Oholiba ɲaxalan yalunxina misaali ito kui.

to bata n yanfa, n yi a lu e fitinaxin yi i naxankata. E i j̄œœn nun i tunle xabama n̄n na, e yi i yix̄etene faxa silanfanna ra. E i ya dii t̄em̄ene nun i ya dii x̄em̄ene suxuma n̄n, t̄œn yi i yix̄etene gan. ²⁶ E i ya dugine tongoma n̄n, e nun i ya maxidi se fajine birin. ²⁷ Nayi, n danna sama n̄n i ya yagitareyaan nun i ya yalunya feene ra i naxanye f̄l̄oxi Misiran yamanani. I mi fa i xaxili tima ne ra s̄œn̄n. Misiran ma fe mi fa rabirama i ma s̄œn̄n.”

²⁸ “Amas̄ot̄o Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Naxanye rapaxu i ma, i masiga naxanye ra, n na i sama n̄n ne sagoni. ²⁹ E i suxuma n̄n marapaxuni, e yi siga i wali x̄œnne birin na. E yi i ragenla lu marab̄enni, e yi i rayarabi i ya xaxilitareyaan nun i ya yagitareyaan nun i ya yalunyani. ³⁰ Na ligama i ra n̄n, mas̄ot̄o i bata n tan Ala yanfa, i yalunyaan liga siyane birin x̄œn, i yi e suxurene batu. ³¹ I bata bira i tadaa kiraan f̄œx̄œ ra, nayi, n x̄œl̄o igelengenna naxan so a yii, n na soma n̄n i fan yii.”

³² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

I tada a minxi x̄œl̄o igelengenna naxan na, i fan i minma n̄n na ra. Igelengen gbeen na a ra naxan kui tilin.

Muxune gelema n̄n i ma, e yi i magele amas̄ot̄o a rafexi ken!

³³ Sununa i xun magima i ra n̄n alo i na d̄œl̄œn min.

Yigit̄œgen nun halagin igelengenna nan a ra,

n naxan so i tada Samari taan yii.

³⁴ Koni i a minma n̄n i yi a kui geli,

i yi a xin, i a yib̄œ,

i yi i kanken mab̄œ a f̄œr̄enne ra.

Amas̄ot̄o n tan bata na fala, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³⁵ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Amas̄ot̄o i bata j̄inan n x̄œn, i yi n nawoli ayi i xanbi ra, i ya yagitareyaan nun i ya yalunyaan goronna tongoma n̄n.”

³⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i Ohola nun Oholiba makit̄e ba? Nayi, e k̄ewali x̄œsixine yita e ra. ³⁷ Amas̄ot̄o e bata n yanfa, e yalunyaan liga, e yi faxan ti, e yi suxurene batu. E diin naxanye barixi

n xa, e bata ne gan saraxane ra suxurene xa, e lu alo suxurene donseene. ³⁸ A mato e m̄œn naxan ligaxi: E bata n ma yire sarij̄anxin nax̄œsi, na waxati kedenni, e yi n ma Matabu L̄œx̄œn nayelegu. ³⁹ E e diine ba saraxan na e suxurene xa l̄œx̄œn naxan ȳet̄eni, e yi siga n ma yire sarij̄anxini, e yi sa na rax̄œsi. E na nan ligaxi n ma banxini. ⁴⁰ E m̄œn x̄erane rasiga n̄n muxune fendeni sa keli yire makuyeni, e yi fa, i yi i ȳœene rayabu, i yi i maxidi e xa. ⁴¹ I yi d̄œx̄œ sade fajini, tabanla yi d̄œxi naxan ȳet̄agi, i yi n ma wusulanna nun n ma turen d̄œx̄œ a fari.”

⁴² Yama gbeen xuiin yi minima j̄axanli ito rabilinni, naxanye b̄œj̄e xunbelixi. Muxu ganla nun Sabe kaane yi fa, sa keli tonbonni naxanye yiirasone sa sungutun firinne yiin na, e yi mangaya k̄œm̄œtin so e xun na. ⁴³ Nayi, n yi a fala na j̄axanla xa naxan bata a ȳet̄e raxadan yalunyani, n naxa, “Awa, iki a xa lu e yalunyani, bayo yalunden nan a tan na! ⁴⁴ X̄em̄ene fama a ma alo yalunde j̄axanla. Muxune fama Ohola nun Oholiba ma na kii nin, na yagitare j̄axanle. ⁴⁵ Koni tinxin muxune e makitima n̄n alo j̄axalan yalunxine makitima kii naxan yi, alo muxun naxanye faxan tixi, amas̄ot̄o yalunden nan e ra e nun faxa tiine.”

⁴⁶ Amas̄ot̄o Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yamaan xa siga e xili ma, e yi e rayarabi, e yi e yiiseene tongo. ⁴⁷ Na yamaan xa e maḡœl̄œn, e yi e faxa silanfanna ra. E e dii x̄em̄ene nun e dii t̄em̄ene faxama n̄n, e yi e banxine gan. ⁴⁸ Na kiini, n danna sama n̄n yamanan muxune yagitareyaan na. Nayi, j̄axanle birin xaxinla s̄œt̄œma n̄n, e mi fa j̄axalan firinni itoe yalunyaan sifan liḡe s̄œn̄n. ⁴⁹ E fama e yagitareyaan saranna nan s̄œt̄œdeyi. N na e yulubine nun e suxure batu feene goronna d̄œx̄œma n̄n e xun ma. Nayi, e a kolonma n̄n a Marigina Alatala nan n na.”

24

Yerusal̄en yi sa tunden ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na j̄œœ solomanaaninden kike fuden xi fude l̄œx̄œni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, l̄œx̄œni ito sebe, too l̄œx̄œn ȳet̄ena, amas̄ot̄o Babil̄œn mangan

Yerusalen taan nabilinma yengeni to yeteen nin. ³ Sandan sa yama murutexini ito xa, a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Tunden dɔxɔ teen ma,
a dɔxɔ, i igen sa a kui.

⁴ I sube dungine sa a kui,
danba subene nun balaxa sube dungi
fajine.

A rafe xɔri jaxumene ra.

⁵ Yexee fajin suben yeba,
i yi a xonne malan tunden xoren ma,
e birin xa jin han e butuxun,
bayo hali a xonne,
e birin lan nen e jin.' "

⁶ " 'Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Gbalona e tan faxa ti taan muxune xa,
e tan naxanye luxi
alo xorinxorinna bata tunden naxan suxu,
naxan funfu mi nɔe be a ma.
Xonne birin nate a kui keden keden yeen
ma,
e sese mi tangama halagin ma masensenna
xon.

⁷ Amasoto e muxune wunla naxan
naminixi,

na mon e taan ma singen.
E wunla radinxi nen fanyen fari kenenni.
E mi a radinxi bɔxon xan fari,
alogo burunburunna xa sa a yee ma.

⁸ N fan bata xolo,
n yi n gbeen joxo,
n yi e wunla radin fanyen fari kenenni
alogo a nama ye maluxun.' "

⁹ " 'Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Gbalona e tan faxa ti taan muxune xa!
Amasoto n wonson gbeen nafalama nen!

¹⁰ E yegen malan,
e teen sa e ra,
e suben jin han!
E sabine sa a fari.
Xonne xa gan fefe!

¹¹ Na xanbi ra, e tundeni genla dɔxɔ teen
ma,
han a wolon,
a wuren yi gbeeli,
a gbiin yi xulun,
a xorinxorinna yi gan a ma fefe!

¹² Koni na katane sese tonɔ mi na,
bayo a rafexi xorinxorinna nan na,
naxan mi nɔe be a ma.

Hali teena, a mi nɔe!

¹³ Yerusalen kaane, e yagitareyaan bata e
xosi.

Amasoto n wa nen e rasarijan feni,
koni e mi tin.

Nayi, e mi fa rasarijanne e xosi feene ma
fo n ma xolon na a danna li e xili ma.' "

¹⁴ " 'N tan Alatala nan falan tixi. Na
nu ligama nen. N na a rabama nen, n mi
dijama sese ma, n mi kininkinima, n mi
nimisama. I kitima nen lan i sigati kiin nun
i kewanle ma.' Marigina Alatalaa falan
nan na ra."

Esekiyeli a naxanla saya fena

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
¹⁶ "Adamadina, muxun naxan fan i yee ra yi
dangu e birin na, n na niin bama nen sanja
yi kedenni. Anu, i nama sunu, i nama
wuga, i yee gen nama mini. ¹⁷ I kutunma
wundon nin, i nama i ya faxa muxun saya
feen liga. I ya namun xa lu xidixi i xunni, i
ya sankidine xa lu soxi. I nama i de xabene
luxun sununi, i nama muxune saya xonton
donseene don."

¹⁸ Nayi, n falan ti nen yamaan xa xotanni,
n ma naxanla yi faxa jinbanna ra. Na
xoton bode, naxan yamarixi n ma, n yi na
liga. ¹⁹ Muxune yi a fala n xa, e naxa, "I
feen naxan ligama ito ra, i mi na bunna
fale nxu xa ba, a lanxi nxu ma kii naxan
yi?" ²⁰ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa,
"Alatala bata falan ti n xa iki, a naxa: ²¹ A
fala Isirayila yamaan xa, i naxa, 'Marigina
Alatala ito nan falaxi, a naxa: N nan n ma
yire sarijanxin sarijananna kalama nen, e
wekilen sotoma naxan yi, e yete matoxoma
naxan yi, naxan fan e yee ra yi dangu
yire gbete ra, e niin naxan fari. Nayi, e
dii xemene nun e dii temen naxanye luxi
Yerusalen yi, ne faxama nen silanfanna
ra. ²² Na waxatini, e a ligama nen alo n
tan. E mi e de xabene luxunne sununa
fe ra, e mi muxune saya xonton donseene
donne, ²³ e namun luma xidixi e xunni nen,
e yi e sankidine lu soxi, e mi e saya feen
nabe, e mi wuge. Koni e doyenma nen,
e lu kutunne e hakene fe ra. ²⁴ Esekiyeli
findima nen taxamasenna ra e xa. A bata
naxan liga, e na ligama nen yati! Na na
liga waxatin naxan yi, e a kolonma nen a
Marigina Alatala nan n na.' "

²⁵ “Adamadina, n na e yire sarijanxin ba e yii lɔxɔn naxan yi, e wɛkilɛn sɔtɔma naxan yi, e sɛwa xunna nun e binya xunna, dɛnaxan fan e yɛɛ ra yi dangu yire gbɛtɛ ra, e bɔɲɛn nafan yire kɛndɛna, n na na yiren nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne ba e yii, ²⁶ na lɔxɔni, muxu gixina nde keden fama nɛn i fɛma na feen xibarun nalideni. ²⁷ Na waxatini, i dɛɛn fulunma nɛn, ɛ nun na muxu gixin yi falan ti, i mi fa luma boboyani sɔnɔn. Nayi, i findima nɛn taxamasenna ra yamaan xa, e yi a kolon a Marigina Alatala nan n na.”

25

Alaa falana Amonine xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yɛɛ rafindi Amonine ma, i yi nabiyafa falan ti e xili ma. ³ A fala Amonine xa, i naxa, ‘Ɛ tuli mati Marigina Alatalaa falan na. Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ɛ bata gele n ma yire sarijanxin ma a sarijanxa to bata kala, e nun Isirayila yamanan ma a raxɔri waxatin naxan yi, e nun Yuda kaane ma e xali konyiyani waxatin naxan yi, ⁴ na ma, n na ɛ soma nɛn sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na. E fama nɛn e daaxadene nun e bubune tideni ɛ tagi. E tan nan ɛ wudi bogine donma, e yi ɛ nɔnɔne min. ⁵ N na ɛ manga taan Rabaha findima nɛn ɲɔgɔmɛne rabaden na, n yi Amoni yamanan findi xuruseene kuruden na. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

⁶ “ ‘Amasɔtɔ, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo gbalon naxan Isirayila sɔtɔxi, ɛ bata sɛwa na fe ra ɛ bɔɲɛ ɲaxiyaan birin na, ɛ yi ɛ yiin bɔnbɔn, ɛ yi ɛ sanni din, ⁷ na ma, n na n yiini bandunma ɛ xili ma nɛn, n yi ɛ sa siyane sagoni, e yi lu fuyɛ ɛ ma. N na ɛ bama nɛn siyane yɛ, n yi ɛ raxɔri yamananane yi, n yi ɛ halagi. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

Alaa falan Moyaba xili ma

⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Moyaba kaane nun Seyiri kaane bata a fala, e naxa, ‘Yuda yamaan bata lu alo siyaan bonne!’ ⁹ na ma, n tinma nɛn Moyaba yamanan danna makantan taane

birin xa kala keden keden yɛɛn ma, taan naxanye findixi yamanan binyen na alo Beti-Yɛsimoti nun Baali-Meyɔn nun Kiriyatayimi. ¹⁰ N Moyaba yamanan soma nɛn sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na alo n Amonine liga kii naxan yi. Nayi, waxati famatɔni, muxu yo mi fa a mirima Amonine ma siyane yɛ, ¹¹ n mɔn yi n ma kiti ragidixine rakamali Moyaba yamanan fan xili ma. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

Alaa falana Edɔn xili ma

¹² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Edɔn kaane to e gbeen ɲɔxɔ Yuda yamaan ma ɲaxi ra, e findi nɛn yulubi tongo gbeene ra. ¹³ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nɛn Edɔn yamanan xili ma, n yi a muxune nun a xuruseene raxɔri, n yi e birin halagi keli Teman taan ma han Dedan taana, e birin yi faxa silanfanna ra. ¹⁴ N na n gbeen ɲɔxɔma nɛn Edɔn yamanan ma Isirayila kaane xɔn, n ma yamana, e yi Edɔn suxu alo a lan n ma xɔlɔn nun n ma fitinan ma kii naxan yi. Nayi, e n ma gbeeɲɔxɔn kolonma nɛn.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan Filisitine xili ma

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Filisitine bata e gbeen ɲɔxɔ maraɲaxuni e bɔɲɛn ma feu, alogo e xa Yuda halagi e habadan xɔnnantenyani, ¹⁶ na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nɛn Filisitine xili ma, n Kereti kaane ɲanma nɛn, naxanye na lu baan dɛ, n yi ne raxɔri. ¹⁷ N fitinaxina n gbeen ɲɔxɔma e ra nɛn, n yi e ɲaxankata han! Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na, n na n gbeen ɲɔxɔ e ma waxatin naxan yi.”

26

Alaa falan Tire taan xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ɲɛɛ fu nun kedenden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, bayo Tire kaane Yerusalɛn magele nɛn, e naxa: ‘Siyane birin yi danguma taan naxan yi, na bata kala yati!’

A to bata findi taa xonna ra,
 nxu tan nan fa nafulu gbeen sōtōma!
³ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa: N bata keli ε xili ma,
 ε tan Tire kaane!
 N siya wuyaxine rafama nēn ε xili ma
 alo fōxō igen mōrōnne tema kii naxan yi.*
⁴ E Tire taan makantan yinna kalama nēn,
 e yi a sangansone rabira.
 N na a burunburunna makōma nēn,
 han n yi a findi gēme magenla ra.
⁵ A yi findi yala ratiden na yεxε suxune xa
 fōxō igen tagi.
 N tan nan falan tixi.
 A sama nēn siyane sagoni,
 e yi lu fuyε a ma.
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.
⁶ A banxidēen naxanye burunna ra,
 ne muxune faxama silanfanna nan na.
 Nayi, e a kolonma nēn,
 a Alatala nan n na.”
⁷ Amasōtō Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa, “N Nebukadanesari rafama
 nēn Tire taan xili ma sa keli kōmēn fōxōni,
 Babilōn mangana, mangane mangana, e
 nun a soone nun a yengε so wontorone nun
 a soo ragine nun gali gbeena.
⁸ Banxidēen naxanye burunne ra,
 a yi ne muxune faxa silanfanna ra.
 A yire makantanxine tima nēn ε taan
 nabilinni,
 a yi gbingbinna rate ε taan nabilinna yinna
 xōn,
 a sofane yi e yε masansan wure lefane yite
 ε xili ma.
⁹ A yengε so seene rafama nēn ε taan
 makantan yinna rabiradeni,
 a yi ε sangansone rabira a wali seene ra.
¹⁰ A soo kurun gboma ayi nēn
 han a yi gbangbanna so ε xunna,
 ε taan yinne yi xuruxurun a yengε so won-
 torone
 nun a giseene san xuine bun,
 e na so ε taan so dēene ra waxatin naxan yi
 alo nō tiine soma yinna yalenne ra kii
 naxan yi.
¹¹ A soone sanne ε kirane birin yibodonma
 nēn,
 a yi ε muxune faxa silanfanna ra,
 a ε gēme sēnbētēn gbeene rabira bōxōni.
¹² E nafunle tongoma nēn,

ε sare seene yi findi yengε yi se tongoxine
 ra,
 e yi ε taan yinne rabira,
 e yi ε banxi fajine kala,
 e yi ε taan gēmene nun a wudine
 nun a burunburunna woli fōxō igeni.
¹³ N danna sama nēn ε sigi xuine ra,
 ε konden xuiin mi fa mε mumε!
¹⁴ N na ε taan findima nēn fanye magenla
 ra,
 ε konna yi findi yala ratiden na yεxε sux-
 une xa,
 a mi fa tima sōnōn.
 N tan Alatala nan falan tixi.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.
¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi Tire
 taan xa, a naxa: Hali fōxō ige tagi bōxōne
 muxune, ne mi xuruxurunε gaxuni ba,
 e na ε konna kala feen xinla mε, muxu
 faxamatōne na lu kutunε lōxōn naxan yi,
 faxa gbeen na ti ε konni lōxōn naxan yi?
¹⁶ Kuntigin naxanye birin fōxō igen dε, ne
 kelima nēn e manga gbēdene yi, e yi e
 gubane rate e ma, e yi e dugi sōxōnxine ba
 e ma. Gaxun yi e suxu e dōxō bōxōni, e lu
 yigitεgēxi waxatin birin, masōtō ε kalana fe
 ra. ¹⁷ E sunu sigini ito sama nēn ε xa, e naxa,
 ‘Ee! E konna bata kala!
 E taa xili kanni ito,
 fōxō igeni siga muxune dōxōdena,
 taan naxan sēnbε yi gbo baan xun ma,
 ε tan naxan yi ε rabilinna muxune birin
 magaxuma!
¹⁸ Iki, fōxō ige tagi bōxōne muxune xuruxu-
 runma nēn gaxuni,
 ε taan na kala lōxōn naxan yi.
 E gaxuma nēn ε halagi feen na.’ ”
¹⁹ “Amasōtō, Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa: N na ε konna findi taa
 xonna ra waxatin naxan yi, a fan yi lu
 alo taa kalaxine, n na fufaan nafa ε xili
 ma waxatin naxan yi, ige gbeen yi sa ε
 konna xun ma, ²⁰ nayi n na ε nun muxu
 danguxine rabirama nēn ε bode xōn ma
 naxanye godoma gaburun na. N sa ε
 radōxōma nēn bōxō xonna ma, dēnaxan
 luxi alo yire kalaxi fonna, ε nun naxanye
 godoma laxira yi, ε mi fa dōxōma ε konni
 sōnōn. N yi binyen fi niiramane yamanan
 ma. ²¹ N na ε rapanna fe magaxuma ayi
 nēn, ε mi fa luma na mumε! Muxune ε

* **26:3:** Igen mōrōnne: alo foyen na so igeni.

fenma nɛn, koni ε mi fa toma sɔnɔn! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

27

Sunu sigina Tire taan xa

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, sunu sigin sa Tire taan xa,
³ i a fala Tire taan muxune ma, naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ, naxanye nun fɔxɔ ige tagi yamanane birin yulayaan nabama e bode tagi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

ε tan Tire kaane, ε a falama, ε naxa,
“Nxu konna rayabu han!”

⁴ ε mangayaan sigaxi

han fɔxɔ igen tagi.

Muxun naxanye ε konna tixi,

ne a ti kiin nakamalixi nɛn mumε!

⁵ E bata ε taan ti alo kunkina.

ε kunkin dɛxɔnne rafalaxi Seniri yamanan fɔfɔne nan na.

Foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn,

ne xidixi suman wudine nan na sa keli Liban yamanani.

⁶ Kunkibane kunkin nagima wudin naxanye ra,

ne rafalaxi Basan yamanan warine nan na, kunkin lonna rafalaxi xarin wudin nan na naxan nayabuxi sama jinne ra, sa keli Sipiri fɔxɔ ige tagi yamanani.

⁷ Foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn,

taa dugi sɔxɔnxine nan ne ra

sa keli Misiran yamanani,

e tan nan mɔn findixi ε taxamaseri dugine ra.

ε kunkin xunna soon nafalaxi dugi mamiloxin

nun a gbeela nan na

sa keli Elisaha fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.

⁸ Sidɔn kaane nun Arawada kaane nan yi ε kunkine bama,

Tire kaa xaxilimane nan yi e ragima.

⁹ Gebala fonne nun fe kolonne yi ε konni

alogo e xa ε kunkin kaladene yitɔn.

Kunki ragine birin yi e kunkine ratima ε konna nin,

naxanye birin fɔxɔ igen xun ma

alogo e xa ε sare seene sara.

¹⁰ Perise kaane nun Ludu kaane nun Puti kaane nan yi findixi ε sofane ra,

ε yɛngɛ sone nan yi e ra,

e yi e yɛ masansan wure lefane

nun wure kɔmɔtine singanma ε konna nin,

e yi findi ε binye xunna ra.

¹¹ Arawada kaane nun ε sofane birin yi tixi ε taan nabilinna yinna xuntagi kantantine ra.

Gamada kaane yi tixi ε taan makantan sangansone xuntagi,

e yi e yɛ masansan wure lefane singan ε yinna rabilinni.

E tan nan yi ε taan tofanna dɛfema.’ ”

¹² “ ‘ε nun Tarasisi kaane yi yulayaan nabama ε nafulu gbeena fe ra, e fa wure gbeti fixɛn nun wuren nun sulan nun yɔxɔ gbege ra ε xa yulayani. ¹³ ε nun Girɛki kaane nun Tubali kaane nun Mesɛki kaane yi yulayaan nabama ε bode tagi, e yi fa konyine nun muran sula daxine ra ε yulaya seene jɔxɔn na. ¹⁴ Beti-Togarama kaane nan yi fama soone ra ε xa yulayani, naxanye walima e nun naxanye ragima yɛngɛni e nun gbaxalone.* ¹⁵ ε nun Dedan kaane yi yulayaan nabama ε bode tagi, ε yulaya seene yi sigama fɔxɔ ige tagi bɔxɔ wuyaxi yi, e yi ε yulaya seene saren fima sama jinne nun wudine nan na. ¹⁶ Arami kaane yi se wuyaxi sarama ε ma, e yi ε yulaya seene sarama gɛmɛ fajine nun dugi mamiloxine nun dugi sɔxɔnxine nun taa dugine nan na, e nun fɔxɔ ige bun nafunle nun gɛmɛ gbeeli fajine. ¹⁷ Yuda nun Isirayila yamanane fan yi yulayaan ligama ε xɔn, e yi Miniti kaane murutun nun burune nun kumin nun turen nun senna soma ε yii yulaya seen na. ¹⁸ ε nun Damasi kaane yi yulayaan nabama, e yi ε se rafalaxin gbege sarama e nun nafunla sifan birin, e yi ε saren fima Xelibon kaane manpaan nun yɛxɛɛ xabe dugi fixɛn nan na. ¹⁹ Dan kaane nun Girɛki kaane yi wure rafalaxin nun sinamon fuge xarene nun xaye xiri jaxumɛne soma ε yii yulayani sa keli Yusali yi. ²⁰ Dedan nan yi fama soone maxidi dugine ra ε xɔn yulayani. ²¹ Arabi kaane nun Kedari kuntigine birin yi yulayaan ligama ε tan nan xɔn. ε yi ε

* **27:14:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

yeXεεne nun kontonne nun kōtōne sarama e konna nin. ²² E nun Saba nun Raama yulane yi yulayaan ligama ε bode tagi. E tan nan yi fama latikōnōnna sifan birin nun bōxō bun nafunle nun xεmane ra yulayani. ²³ Xarani kaane nun Kane kaane nun Eden kaane nun Saba yulane nun Asuri kaane nun Kilimada kaane yi yulayaan ligama ε tan nan xōn. ²⁴ E yi se fajine sarama ε ma yulayani, e fa doma tofajine nun a mamiloxine nun dugi sōxōnxine ra e nun dugi binye maṅingixine ra naxanye sama bōxōni e nun lutin naxanye dēnbexi ki fajni.”

²⁵ “ ‘Kunki gbeene nan yi ε yulaya seene maxalima.

ε yi wasaxi nafunla nun binyen na fōxō igen tagi.

²⁶ E kunkibane yi ε xalima fōxō ige gbeen tagi,

koni sogeteden foyen sa ε kunkin kalama nēn

fōxō igen tagiyani sa pon!

²⁷ E kunkin na kala lōxōn naxan yi, ε nafunle nun ε sare seene nun ε yulaya seene

nun ε kunki kanne nun ε kunki ragine nun ε kunki rafalane

nun ε yulane nun ε sofane

nun muxun naxanye birin ε kunkin kui, ne birin godoma nēn baan xōnna ma.

²⁸ Muxun naxanye birin dōxi igen dε, ne xuruxurunma nēn gaxuni ε kunki ragine gbelegbele xuiin ma.

²⁹ Kunkibane birin godoma nēn e kunkine kui.

Kunki kanne nun kunki ragine birin tima nēn igen dε,

³⁰ e yi e xuini te,

e wuga sōxōlēni ε fe ra

e yi burunburunna sa e xunni sununi, e yi e makutukutu xubeni,

³¹ e yi e xunne bi ε fe ra,

e yi e maxidi kasa bēnbēli dugine yi sununi, e yi e mawuga ε fari nii yifōrēn nun nimisa gbeeni.

³² E mawugama nēn ε fari e tōrōni, e yi gbelegbele ε xinla ra, e naxa,

“Nde yi luxi alo Tire taani ito naxan kalaxi, fōxō igen yi naxan nabilinxi?”

³³ E yulaya seene to yi fama

sa keli baan ma

ε yi siya wuyaxine nan baloma

ε se kanyaan nun ε yulaya seene xōn,

ε yi bōxōn mangane findima nafulu kanne ra.

³⁴ Koni ε na kala baa igeni,

ε godo igen bun

ε yulaya seene nun ε muxune birin naxōrima nēn ε xōn.

³⁵ Fōxō ige tagi bōxōne muxune birin yigitεgεma nēn ε fe ra,

e mangane yi xuruxurun gaxuni, kuisanna yi e yεtagine masara.

³⁶ Naxanye yulayaan nabama siyane tagi, ne kolinma nēn ε fe ra,

bayo ε rajanna magaxuma ayi nēn.

ε mi fa luma na sōnōn!”

28

Alaa falan Tire mangan xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, a fala Tire mangan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa:

I waso ayi nēn,

i yi a fala, i naxa,

“Alana nde nan n na,

n dōxi alane dōxōden nin fōxō igen tagini!”

Koni i tan, muxun nan i ra,

ala mi i ra,

anu i bata i yεε xaxinla yatε Ala xaxinla ra.

³ I fe kolon Daniyeli xa ba?

Wundo fe yo mi luxunxi i tan ma ba?

⁴ I bata nafunla sōtō i ya fe kolonna nun i ya xaxilimayaan xōn,

i xεmaan nun gbetin malan i ya nafulu ramaradeni.

⁵ I bata tōnō gbeen sōtō i ya yulaya xaxinli,

i yi findi wasoden na na nafulu kanyani.

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Bayo i yεε miriyaan yatεxi Ala miriyaan nan na,

⁷ n xōjēne rafama nēn i xili ma,

naxanye naxu siyane birin xa.

E silanfanna tongoma nēn i ya fe kolon fajin xili ma

e yi i ya nōrōn kala.

⁸ E i radinma nēn gaburun na,

i yi faxa xōlēni fōxō igen tagini.

⁹ Nayi, i mōn a fale i faxa muxune yεtagi ba, fa fala a ala nan n na?

I fa kolonma muxun nan na i faxa muxune
yii,

ala mi i ra.

¹⁰ I faxama yarabin nin xəjəne yii,
alo Ala kolontarene faxama kii naxan yi.

Amasəto n tan bata falan ti.

Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

¹² “Adamadina, sunu sigin sa Tire mangan
ma! I xa a fala a ma, i naxa, ‘Marigina
Alatala ito nan falaxi, a naxa:

I yi findixi muxu dəfexin misaala nan na,

i yi lugo fe kolonna ra,

i ya tofanna yi dəfexi.

¹³ I yi Eden nakəon nin,

Alaa nakəna.

Geme fajin sifan birin yi i rayabuxi:

saridon gemen nun topasi gemen nun day-
imu gemen

nun kirisoliti gemen nun onixi gemen nun
yasipi gemen

nun safiri gemen nun esikaribukili gemen
nun emerodi gemena.

I yi maxidixi xəmane ra

naxanye radaxa i xa xabu i da ləxəni.

¹⁴ I yi luxi nən alo kantan ti malekan

naxan gabuteye yi yifulunxi.

N na i ti nən Alaa geya sarijanxin fari,

i yi mənna nin,

i masiga tima geme tēe wolonne tagi.

¹⁵ Fε mi yi i sigati kiin na

xabu i da ləxəni

han tinxintareyaan yi so i yi.

¹⁶ I ya yulayaan tənən ma,

i yi rafe gbalon na,

i yi yulubin liga.

Nayi, n na i kedima nən Alaa geya
sarijanxin fari

n yi i ralə ayi,

i tan naxan yi luxi alo kantan ti malekan

naxan yi geme tēe wolonne tagi.

¹⁷ I bata waso ayi i bəjəni

masəto i ya tofanna xən,

i bata i ya fe kolonni fu i ya binyen xən.

Nayi, n na i rabirama nən bəxəni,

n yi i findi yēe ramaxa seen na mangane xa.

¹⁸ I bata i ya yire sarijanxine raxəsi i ya
hakε wuyaxine

nun i ya tinxintareyaan xən yulayani.

Na ma, n tēen naminima nən i xili ma i
konni,

a yi i gan,

n yi i findi xuben na bəxən fari
muxune birin yətagi naxanye i matoma.

¹⁹ Naxanye birin yi i kolon siyane yε,

ne birin yigitεgema nən i ya fe ra,

i rajanna magaxuma ayi nən.

I mi fa luma na sənən!’ ”

Alaa falan Sidən taan xili ma

²⁰ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

²¹ “Adamadina, i yēe rafindi Sidən taan ma,

i nabiyā falan ti a xili ma! ²² I a fala, i naxa,
‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N bata keli ε xili ma Sidən kaane!

N binyama nən ε konni!

ε a kolonma nən a Alatala nan n na,

n na n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma
waxatin naxan yi

n yi n ma sarijanma mayita ε konni.

²³ N fitina furen nafama nən ε xili ma

n yi tin muxune xa faxa ε taan kirane xən
ma,

faxa muxune yi lu biraxi ε konni,

yengen yi lu keε ε xili ma ε rabilinna birin
yi.

Nayi, e a kolonma nən

a Alatala nan n na.’ ”

²⁴ “ ‘Nayi, Isirayila rabilinna siyane mi
fa a tərε alo janla naxan səxənna tima alo
tansinne. Nayi, e a kolonma nən a Marig-
ina Alatala nan n na.’ ”

²⁵ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a

naxa: N na Isirayila yamaan malan wax-
atin naxan yi keli siyane yε, e raxuyaxi ayi

dənaxanye yi, n na n ma sarijanma mayi-
tama e xən nən siyane yətagi. E dəxəma nən

e bəxəni, n naxan so n ma walikεen Yaxuba

yii. ²⁶ E luma nən bəjə xunbenli, e banxine

ti, e manpa binle si. E luma nən bəjə xun-
benli, n na n ma kiti ragidixine rakamali e

rabilinna siyane xili ma waxatin naxan yi,

naxanye birin yi e rajaxuxi, e yi a kolon a

Alatala nan n na, e Ala.’ ”

29

Alaa falan Misiran xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan

yi, na jεε fuden kike fuden xi fu nun firinde

ləxəni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, i yēe rafindi Misiran man-
gan ma, i nabiyā falan ti a xili ma e nun

Misiran yamanan birin. ³ I a fala a ma,

i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N kelima nɛn i xili ma,
i tan Misiran mangana,
i tan naxan luxi
alo ige yi sube magaxuxin
naxan saxi Nila baan biradene tagi,
i tan naxan a falama, i naxa,
“N tan nan gbee Nila baan na,
n tan nan a daxi n yɛtɛ xa.”

⁴ Koni, n karafen birama nɛn i gbɛgbɛne yi,
n yi Nila baa igen yɛxɛne singan i xanle ra,
n yi i ba Nila baa biradene tagi
ɛ nun Nila baa yi yɛxɛn naxanye birin e
singanma i xanle ra.

⁵ N na i wolima ayi nɛn tonbonni,
i tan nun i ya baa yi yɛxɛne birin,
ɛ sa bira xɛɛ bɔxɔne yi.

ɛ mi malanɲɛ, ɛ mi tongɛ.
N na i findima nɛn balon na burunna
subene nun xɔline xa.

⁶ Misiran kaane birin a kolonma nɛn nayi
a Alatala nan n na,
bayo, i findi nɛn mali tiin na Isirayila ya-
maan xa wuleni
alo muxun na la xayen na a dunganna ra.

⁷ E to i suxu, i yi gira,
i e tungunne birin mabɔ.
E to e digan i yi, i yi gira,
i yi e gbingin ba a ra.’ ”

⁸ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N yɛngɛn nakelima nɛn i xili ma, n yi tin i ya muxune nun i ya xuruseene yi faxa silanfanna ra i konni.
⁹ Misiran yamanan findima nɛn tonbonna nun yire rabɛɲinxin na. Nayi, muxune a kolonma nɛn a Alatala nan n na. Bayo i bata a fala, i naxa, “N tan nan gbee Nila baan na, n tan nan a daxi,” ¹⁰ nanara, n kelima nɛn ɛ nun Nila baan biradene xili ma, n yi Misiran yamanan findi yire kalaxin na, a findi tonbonna nun yire rabɛɲinxin na, keli Migidoli taan ma sigahan Sinimi yamananana, siga han Kusi yamanan danna. ¹¹ Muxun mi fa a sanna tima a yi, hanma subena han ɲɛɛ tonge naanin. ¹² N Misiran yamanan findima nɛn yamana rabɛɲinxine yire rabɛɲinxin na, a taane yi findi taa rabɛɲinxine ra taa xɔnne yɛ ɲɛɛ tonge naanin. N Misiran kaane raxuyama ayi nɛn siyane yɛ, n yi e rasiga ayi yamana wuyaxi xun xɔn.’ ”

¹³ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ɲɛɛ tonge naanin na dangu, n Misiran kaane malanma nɛn keli siyane yɛ e na raxuya ayi naxanye yɛ. ¹⁴ N mɔn xɛtɛma nɛn Misiran yamanan suxu muxune ra Misiran yamanan faxa binni, e benba yamananana, e sa yamana magodoxin ti mɛnni. ¹⁵ A findima nɛn mangaya magodoxin na mangayane birin xa, a mi fa a yɛtɛ yitema siyaan bonne xun na sɔnɔn. N na a raxurunma ayi nɛn alogo a nama siyane nɔ sɔnɔn. ¹⁶ Nayi, a mi fa findi Isirayila kaane yigin na mumɛ, alogo a xa findi Isirayila kaane haken nabira seen na e ma, e naxan liga e to bira Misiran kaane fɔxɔ ra malina fe ra. Nayi, e a kolonma nɛn a Marigina Alatala nan na.’ ”

Babilɔn mangan Misiran yamanan tongoma nɛn

¹⁷ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun solofereden kike singen xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Babilɔn mangan Nebukadanesari bata a sofa ganla karahan, a e xa wali a xɔdɛxɛn na Tire taan xili ma, e birin bata findi teli kanne ra, e birin tungunne makotenxi, koni e nun a ganla mi sese sɔtɔxi Tire taani e saren na e wanli Tire taani. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Misiran yamanan soma nɛn Babilɔn mangan Nebukadanesari yii, a yi a nafunle birin xali, a yi a seene tongo yɛngɛni, ne yi findi a ganla saren na. ²⁰ N Misiran yamanan soma nɛn a yii a kɔntɔnna ra, amasɔtɔ e nun a ganla bata wali n xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²¹ Na lɔxɔni, n na Isirayila yamaan sɛnben xun masama nɛn. I tan Esekiyeli, n falan sama nɛn i dɛ yamaan tagi na waxatini, nayi e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

30

Alatalaa xɔlɔn Misiran xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ɛ gbelegbele, ɛ naxa,
‘Ee! Naxankata lɔxɔn fama!’
³ Amasɔtɔ lɔxɔn bata maso,
Alatalaa lɔxɔn bata maso,

kundaan nun gbalon lɔxɔn siyane xa.
 4 Yengen soma nɛn Misiran yamanani.
 Kɔntɔfinla soma nɛn Kusi yamanani.
 Muxune faxama nɛn Misiran yi,
 e nafunle yi xali,
 e banxine yi rabira,
 sese mi luma.”

5 Misiran kaane nun Kusi kaane nun Puti
 kaane nun Ludu kaane nun Arabi kaane
 nun Libiya kaane nun n ma yamaan mux-
 una ndee faxama nɛn silanfanna ra e bode
 xɔn.

6 “Alatala ito nan falaxi, a naxa:
 Misiran yamanan xɔyine kalama nɛn,
 a wason nun senben yi ɲan.
 Keli Migidoli ma siga han Sinimi ya-
 manana
 muxune faxama nɛn silanfanna ra e konni.
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.

7 A taane findima nɛn yamana rabeɲinxine
 yire rabeɲinxin na,
 a taane yi lu taa xɔnne ye.

8 Nayi, e a kolonma nɛn
 a Alatala nan n na,
 n na tɛɛn so Misiran yamanan na waxatin
 naxan yi,
 a fɔxɔ ra birane birin yi gan.”

9 Na lɔxɔni, n ma xɛrane sigama nɛn
 kunkine kui, e sa Kusi yamanani maxa a
 bɔɲɛ xunbenli. E kuisanma nɛn Misiran ya-
 manana gbalon lɔxɔni, amasɔtɔ na lɔxɔna a
 lima nɛn yati!

10 “Marigina Alatala ito nan falaxi, a
 naxa:

N Misiran yama gbeen naxɔrima nɛn
 Babilɔn mangan Nebukadanesari xɔn.

11 A tan nun a ganla
 naxanye ɲaxu siyane birin xa,
 ne nan nasigama yamanan kaladeni.
 E sa e silanfanne botinma nɛn Misiran ya-
 manan xili ma
 e yi yamanan nafe faxa muxune ra.

12 N Nila baa igen xɔrima nɛn,
 n yi yamanan mati muxu ɲaxine ma.
 N tinma nɛn xɔɲɛne yi yamanan kala,
 e nun seen naxanye birin a yi.

N tan Alatala nan falan tixi.”

13 “Marigina Alatala ito nan falaxi, a
 naxa:
 N suxurene halagima nɛn,
 n yi batu seene ɲan Nofi taani.
 Kuntigi yo mi fa luma Misiran yamanani,
 n yi gaxun naso yamanan birin yi.

14 N Misiran yamanan faxa binna raxɔrima
 nɛn,
 n yi tɛɛn so Soyan taan na,
 n yi n ma kiti ragidixine rakamali No taan
 ma.”

15 “N na n ma xɔlɔn nagodoma nɛn Sin
 taani,
 Misiran yamanan taa makantanxina,
 n yi No taana gali gbeen birin halagi.

16 N tɛɛn soma nɛn Misiran yamanan na,
 Sin taan yi yimaxa gaxuni.

No taan nabilinna yinna rabirama nɛn,
 yaxune yi Nofi taan tongo yanyin na.

17 Hon taan nun Pi-Beseti taan banxulanne
 faxama nɛn silanfanna ra,
 taan muxune yi xali konyiyani.

18 Lɔxɔ yidimixin na a ra Tapanese taan xa
 n na Misiran yamanan senben kala lɔxɔn
 naxan yi,

a wasoma a fangan naxan yi,
 na yi ɲan.

Kundaan soma nɛn taan xun na,
 a banxidɛne muxune yi xali konyiyani.

19 N na n ma kiti ragidixine rakamalima
 nɛn Misiran ma,
 e yi a kolon a Alatala nan n na.”

Babilɔn mangan Alaa wanla kema Misiran yamanan xili ma

20 Yamaan xali konyiyani waxatin naxan
 yi, na ɲɛɛ fu nun kedenden kike singen xi
 soloferede lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa,
 a naxa, 21 “Adamadina, n bata yi Misiran
 mangan yiini gira. Muxu yo munma a dan-
 dan singen, a yiin munma maxidi alogo a
 xa yalan, a fangan sɔtɔ, a fa nɔ silanfanna
 tongɛ. 22 Nanara, Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa: N bata keli Misiran mangan
 xili ma, n mɔn a yiine yigirama nɛn, a yiin
 naxan fan, e nun a yigiraxina, n yi a silan-
 fanna rabira a yii. 23 N Misiran kaane rax-
 uyama ayi nɛn siyane ye, n yi e rayensenɲɛ
 ayi yamanane xun xɔn. 24 Koni n Babilɔn
 mangan yiine senbe soma nɛn, n yi n ma
 silanfanna so a yii, n yi Misiran mangan yi-
 ine yigira, a yi lu kutunɲɛ a yetagi alo muxu
 maxɔlɔxin faxamatɔna. 25 N Babilɔn man-
 gan yiine senbe soma nɛn, koni Misiran
 mangan tan senben ɲanma nɛn. Nayi, e a
 kolonma nɛn a Alatala nan n na, n na n ma
 silanfanna so Babilɔn mangan yii waxatin
 naxan yi, a yi a yite Misiran yamanan xili

ma. ²⁶ N Misiran kaane raxuyama ayi nɛn siyane yɛ, n yi e rayensenɲɛ ayi yamanane xun xɔn. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

31

Misiran mangan luxi nɛn alo suman bili gbeena

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ɲɛɛ fu nun kedenden kike saxanden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, a fala Misiran mangan nun a ganla xa, i naxa:

I maliga nde ra i ya gboni?

³ I miri feni ito ma:

Asiriya yamanan yi luxi nɛn alo suman bili gbeena Liban yamanani, naxan yiye yi sabatixi a fajin na, a yi fɔtɔnxi ki fajin, a yi kuya, a konden yi texi dangu fɔtɔn yi wudine birin na.*

⁴ Igen bata yi a rasabati, bɔxɔ bun ige tilinxin bata yi a ragbo.

Igen yi danguma a salenne nan longori ra, siga burunna wudine birin ma.

⁵ Nanara, a yi kuya burunna wudine birin xa, a dɛɛne bata yi sabati, a yiine yi kuya fata ige gbeen na naxan yi a rasabatima.

⁶ Xɔline birin yi e tɛɛn sama a yiine nin, burunna subene birin yi fa e diine xalima a tan nan bun, siya gbeene birin yi fa yigiya a nininna bun.

⁷ A yi rayabu a gboyani, a yiine yi yiriwaxi, bayo a salenne yi godoxi bɔxɔn bun ma igeni pon!

⁸ A mi yi suman wudi yo ninin bun Alaa nakɔni.

Fɔfɔ yo dɛ mi yi fan a dɛɛne xa nun, wudi gbetɛ mi yi maliga a yiine ra. Wudi yo mi yi maliga a ra a tofanni Alaa nakɔni.

⁹ N bata yi a ratofanɲɛ ayi a yii sabatixine xɔn, han wudine birin yi fa a maxɔxɔlɔnma Eden nakɔni, Alaa nakɔna.”

¹⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Wudini ito to kuyaxi ayi, a konden yi te fɔtɔn yi wudine birin xa, nanara, a wasoxi ayi han! ¹¹ N yi a sa siyane mangan sagoni alogo a xa a suxu a ɲaxun yatɛn na. N bata n mɛ a ra. ¹² Xɔɲɛn naxanye ɲaxu siyane birin xa, ne yi a sege, e yi a rabeɲin. A yiine yi lu biraxi geyane nun lanbanne yi. A dɛɛne bɔxin yi lu yamanan folone birin na. Siyane birin yi keli a nininna bun, e a rabeɲin.

¹³ Xɔline birin yi fa dɔxɔ a yii biraxine fari, burunna subene birin yi e malan a yiine fari.”

¹⁴ “Nayi, ige dɛ yi wudi yo mi fa suse, a kuya alo a tan, sese konde mi fa tema fɔtɔn yi wudin bonne xa. Nayi, wudi yo mi fa lan a igen sɔtɔ han a kuya alo na. Amasɔtɔ sayaan nan nagidixi e birin ma, e siga bɔxɔn bun faxa muxune tagi, e nun naxanye birin godoma gaburun na.”

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A siga laxira yi lɔxɔn naxan yi, n na a saya sunun namini nɛn, n tigi ige tilinxine nun a xude igene balan a fe ra, n yi a ige gbeene rati. N yi Liban yamanani dimi a fe ra, burunna wudine birin yi xara a fe ra. ¹⁶ N siyane birin naxuruxurun nɛn gaxuni a bira xuiin ma, n na a ragodo laxira yi waxatin naxan yi, e nun faxa muxune yi godo gaburun na. Nayi, Eden nakɔn wudi fajin naxanye birin bata yi godo bɔxɔn bun, Liban bɔxɔn wudi tofajin fisamantenna naxanye birin yi rasabatixi ige gbeene xɔn dunuɲa yi nun, ne yi madɛndɛn. ¹⁷ Naxanye yi yigiyaxi a nininna bun, a xɔyine siyane yɛ, e nun ne fan godo nɛn gaburun na e bode xɔn, e sa sa ne fari naxanye faxa yɛngɛni.”

¹⁸ “ɛ nun nde maliga Eden nakɔn wudine yɛ lan ɛ binyen nun ɛ gboon ma? Anu, i fan sigama laxira yi, ɛ nun Eden nakɔn wudine birin. I sa sama nɛn Ala kolontarene tagi bɔxɔn bun ma, naxanye faxaxi silanfanna ra. Misiran mangan nun a yamaan birin naɲanma na kii nin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

* **31:3:** Wudi kuyeni itoe findixi dunuɲa mangane misaala nan na.

32

Sunu sigin Misiran nun a mangan xa

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na $\eta\epsilon\epsilon$ fu nun firinden kike fu nun firinden xi singe $\text{lox}\acute{o}\text{ni}$, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, sunu sigin sa Misiran mangan xa. A fala a xa, i naxa: I luxi $\eta\epsilon\text{n}$ alo yata $\text{senb}\epsilon\text{maan}$ siyane tagi, alo ige yi sube magaxuxin $\text{f}\acute{o}\text{x}\acute{o}$ igeni, naxan a masiga tima a baa gbeeni. I i ya igene dunduma i sanne ra, i yi e walanne $\text{raxa}\eta\epsilon$ ayi.”

³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n ma yalaan soma $\eta\epsilon\text{n}$ i xun na, nxu nun yama gbeen malanxina, e yi i bandun n ma yalaan na.

⁴ N na i ratema $\eta\epsilon\text{n}$ xaren na, n yi i radin $\text{x}\epsilon\epsilon\text{ne}$ ma, n yi $\text{x}\acute{o}\text{line}$ birin lu e $\text{d}\acute{o}\text{x}\acute{o}$ i fari, burunna subene birin yi lugo i suben na.

⁵ N na i suben naxuyama ayi $\eta\epsilon\text{n}$ geyane fari,

n yi lanbanne rafe i binbin sube $\text{d}\acute{o}\text{nx}\epsilon\text{n}$ na.

⁶ N yamanan birin ige sama $\eta\epsilon\text{n}$ i wunla ra, han a geyane birin xude wunle yi rafe.

⁷ I niin na ba waxatin naxan yi, n kore $\text{x}\acute{o}\text{nni}$ $\text{f}\acute{o}\text{r}\acute{o}\text{ma}$ $\eta\epsilon\text{n}$, n yi sarene yidimi, n yi kundaan sa sogen $\text{y}\epsilon$ ma kiken mi fa $\text{d}\epsilon\text{g}\epsilon\text{ma}$.

⁸ N yanban seene birin yidimima $\eta\epsilon\text{n}$ i ya fe ra, n yi dimi gbeen nasin i ya yamanan birin yi,

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁹ N siya wuyaxine $\text{rak}\acute{o}\text{nt}\acute{o}\text{filima}$ $\eta\epsilon\text{n}$, n na i kala feen xibarun nali siyane ma waxatin naxan yi

hali i mi yamanan naxanye kolon.

¹⁰ N yama wuyaxi yigit $\epsilon\text{g}\epsilon\text{ma}$ $\eta\epsilon\text{n}$ i ya fe ra, e mangane yi xuruxurun gaxuni i ya fe yi, n na n ma silanfanni te e yetagi waxatin naxan yi.

Birin xuruxurunma $\eta\epsilon\text{n}$ gaxuni a yete niin na waxatin birin, i na faxes $\text{lox}\acute{o}\text{n}$ naxan yi.”

¹¹ “Amas $\acute{o}\text{t}\acute{o}$ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Babil $\acute{o}\text{n}$ mangana silanfanna fama $\eta\epsilon\text{n}$ i xili ma.

¹² N na i ya gali gbeene faxama $\eta\epsilon\text{n}$ sofa $\text{w}\epsilon\text{kil}\epsilon\text{xine}$ silanfanna ra.

Siyaan naxan ηaxu a birin xa, ne Misiran yamanan wason kalama $\eta\epsilon\text{n}$, a ganle birin yi faxes.

¹³ N na a xuruseene birin $\text{nax}\acute{o}\text{rima}$ $\eta\epsilon\text{n}$ Nila baa ige gbeene $\text{d}\epsilon$.

Muxune sanne mi fa na igene yimaxama $\text{s}\acute{o}\text{n}\acute{o}\text{n}$

xuruseene torone mi fa e dunduma.

¹⁴ Nayi, n yi a lu e igene yi e raxara, e xudene yi lu $\text{god}\epsilon$ $\text{y}\epsilon\text{t}\epsilon\text{t}\epsilon\text{na}$ alo turena, Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ N na Misiran yamanan $\text{nax}\acute{o}\text{ri}$ waxatin naxan yi,

yamanani seene birin yi ba a yi,

n yi a muxune birin faxes,

nayi, e a kolonma $\eta\epsilon\text{n}$ a Alatala nan n na.”

¹⁶ “Sunu sigin nan na ra, a nu sama $\eta\epsilon\text{n}$. Siyane sungutunne sunu sigini ito sama $\eta\epsilon\text{n}$ Misiran yamanan nun a yamaan birin xa, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Sunu sigina lan yamananane fe ma

¹⁷ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na $\eta\epsilon\epsilon$ fu nun firinden kike fu nun firinden xi fu nun suulundena, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, gbelegebele Misiran kaane ganle fe ra, i wuga xuiin xa e nun siya $\text{senb}\epsilon\text{mane}$ xali laxi-raya yi, faxes muxune sigama $\text{d}\epsilon\text{naxan}$ yi.

¹⁹ A fala e xa, i naxa, ‘I rayabu dangu nde ra?’

Godo, i fa i sa Ala kolontarene $\text{f}\epsilon\text{ma}$!

²⁰ E luma $\eta\epsilon\text{n}$ faxes muxune $\text{y}\epsilon$ naxanye faxaxi silanfanna ra.

Silanfanni $\text{t}\acute{o}\text{nx}\text{i}$!

E nun e ganle birin xa xali.

²¹ Sofa $\text{senb}\epsilon\text{ma}$ danguxine falan tima a ma $\eta\epsilon\text{n}$ laxira yi,

e nun a $\text{f}\acute{o}\text{x}\acute{o}\text{rabirane}$, e naxa,

‘E bata godo be, e saxi Ala kolontarene $\text{f}\epsilon\text{ma}$

naxanye faxaxi $\text{y}\epsilon\text{ng}\epsilon\text{ni}$.’ ”

²² “Asiriya mangan mato $\text{m}\epsilon\text{nni}$ e nun a ganle birin,

a rabilinxi a muxune ra

naxanye faxaxi silanfanna ra.

²³ E gaburune danna sa $\text{b}\acute{o}\text{x}\acute{o}\text{n}$ nan bun pon, laxira $\text{x}\acute{o}\text{nni}$ ma, mangan gaburun nabilinni.

E birin faxaxi yengɛn nin,
e tan naxanye yi muxune magaxuma
dunuɗa yi.”

24 “Elaŋ fan mangan mato mɛnni,
e nun a ganle birin a gaburun nabilinni.
E birin faxaxi silanfanna nan na yengɛni,
e bata maluxun Ala kolontareyani,
e tan naxanye yi muxune magaxuma
dunuɗa yi,

e bata rayagi,
e nun naxanye birin godoma yili gbeen na.

25 A saden bata rafala faxes muxune tagi
e nun a ganle birin a gaburun nabilinni.
Na Ala kolontarene birin bata faxes silan-
fanna ra.
Bayo e yɛragaxun bata yi xuya ayi dunuɗa
xun xɔn,
anu iki e bata rayagi,
e nun naxanye sigama yili gbeen na,
e sa sa faxes muxune tagi.”

26 “Mesɛki mangan fan na
e nun Tubali mangan nun e ganle birin e
gaburune rabilinni.

Na Ala kolontarene birin faxaxi silanfanna
nan na,
bayo e bata dunuɗa muxune birin magaxu.

27 E nun sofa kɛndɛne mi saxi yire kedenna
xan yi ba,
naxanye birin faxaxi Ala kolontarene yɛ?
E ganla birin bata siga laxira yi
e nun e yengɛ so seene.

E silanfanne saxi e xunne bun.
E yulubine goronna bata lu e xɔnne fari,
bayo sofani itoe yɛragaxun bata yi xuya
ayi dunuɗa muxune yɛ!

28 I tan Misiran mangan fan kalaxin sama
nɛn Ala kolontarene yɛ,
naxanye faxaxi silanfanna ra!”

29 “Edɔn yamaan mato, a mangane nun
a kuntigin naxanye sɛnbɛ yi gbo, koni e
bata sa faxes muxune yɛ, naxanye faxaxi
silanfanna ra! E saxi Ala kolontarene yɛ,
naxanye godon yili gbeen na.”

30 “Kɔmɛn fɔxɔn kuntigine birin mato
mɛnni, e nun Sidɔn kaane birin naxanye
faxaxi, e yagixi, hali e sofane to yi muxune
magaxuma. Na Ala kolontarene saxi faxes
muxune yɛ naxanye faxes silanfanna ra. E
yagixi e nun naxanye godoma yili gbeen
na.”

31 “Misiran mangan nun a ganla birin
na na faxes muxu wuyaxine to, na a
masabarima nɛn a ganla fe ra naxanye
faxes silanfanna ra. Marigina Alatalaa
falan nan na ra. 32 Bayo n tinxi a xa ya-
manane magaxu dunuɗa yi, Misiran man-
gan nun a ganle birin fan e sama nɛn
Ala kolontarene yɛ, e nun naxanye faxaxi
silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan
na ra.”

33

Ala yi Esekiyeli findi kantan muxun na

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
2 “Adamadina, falan ti i ya yamaan xa!
A fala e xa, i naxa: N na yengɛn nakeli
yamanan xili ma waxatin naxan yi, e yi
muxuna nde sugandi, a yi findi kantan
muxun na, 3 xa na kanna yaxune to fe
yamanan yengɛdeni, a yi xɔtaan fe, a
yamaan nakolon, 4 nayi, xa naxan na
xɔta xuiin mɛ, a mi a yate, a faxes feen
goronna luma a tan nan xun ma. 5 Naxan
na tondi a tuli matiyɛ na xɔta xuiin na,
a faxes feen goronna luma a tan nan xun
ma. Naxan na a tuli mati a fe xuiin
na, na a niin natangama nɛn. 6 Koni xa
kantan muxun yaxune to fe, a mi xɔtaan
fe, xa a mi yamaan nakolon, yaxune yi fa
muxuna nde faxes, na kanna faxama nɛn a
haken ma, koni a wunla goronna luma nɛn
kantan muxun xun ma.”

7 “Nayi, i tan adamadina, n bata i findi
Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi,
n ma falane ramɛ, i yi e rakolon n xa. 8 N
na a fala muxu ɗaxin xa, n naxa, ‘Muxu
ɗaxina, i faxama nɛn,’ xa i mi na fala muxu
ɗaxin xa, i yi a rakolon fa fala a xa xɛte
a kira ɗaxin fɔxɔ ra alogo a xa kisi, na
muxu ɗaxin faxama nɛn a haken ma, koni
a wunla goronna luma i tan nan xun ma.
9 Koni xa i muxu ɗaxin nakolon alogo a
xa xɛte a kewanle fɔxɔ ra, koni a mi tin, a
faxama nɛn a haken ma, koni i tan bata i
niin natanga na yi.”

Muxu ɗaxin na tubi a nii rakisin sɔtama nɛn

10 “Adamadina, a fala Isirayila yamaan
xa, i naxa: E luma a fale, e naxa, ‘Nxɔ
murutɛn nun nxu yulubine goronna gbo
nxu xun ma, nxu kalama e bun. Nxu nɛɛ

kise di?’ ¹¹ A fala e xa, i naxa: Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni! N mi waxi muxu jaxin xa faxa, n waxi nen a xa xete a kewanle foxo ra, a yi kisi. E xun xete, e xete e kewali jaxine foxo ra. Isirayila yamana, nanfera e tinxi e xa halagi?’ ”

¹² “I tan adamadina, a fala i ya yamaan xa, i naxa: Tinxin muxuna tinxinyaan mi a rakise a na murute n ma loxon naxan yi. Muxu jaxina jaxuyaan fan mi a halage, xa a sa xete a jaxuyaan foxo ra. Xa tinxin muxun yulubin liga folo loxon naxan yi, a tinxinya fonna mi a niin natangama. ¹³ Xa n na a fala tinxin muxun xa, n naxa, ‘I kisima nen,’ xa a yigi sa a tinxinyani, a yi fe jaxin liga, a tinxin wali yo mi fa yatema. A halagima nen a fe jaxina fe ra a naxan ligaxi. ¹⁴ N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘I faxama nen,’ xa a xun xanbi so a yulubini, a yi kiti kendon nun tinxinyaan liga folo, ¹⁵ a tolimaan naxete, a mon yi seen naxete a naxan mujaxi, a yi yamarine suxu muxun kisin naxanye xon, a mi fa fe jaxi yo liga, na kanna kisima nen, a mi faxama. ¹⁶ Ninan tima nen a yulubi fonne birin xon. A bata kiti kendon nun tinxinyaan liga folo, na kanna kisima nen.”

¹⁷ “Anu, i ya yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Koni e tan nan ma kira mi lanxi. ¹⁸ Xa tinxin muxuna a xun xanbi so a tinxinyani, a yi fe jaxin liga folo, a faxama nen na ma. ¹⁹ Xa muxu jaxina a xun xanbi so a jaxuyani, a yi kiti kendon nun tinxinyaan liga folo, a kisima nen na fe ra. ²⁰ Anu, Isirayila yamana, e a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Nayi, n na e keden kedenna birin makitima nen e kewanle ra.”

Isirayila yamanan kala fena

²¹ Nxu xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun firinden kike fuden xi suulunde loxon nan yi a ra, Yerusalen muxu gixina nde yi fa a fala n xa, a naxa, “Taan bata kala!” ²² Koni Alatala bata yi a yiin sa n ma jinbanna ra benun na muxu gixin xa fa n fema xotanni. N deen bata yi fulun, bobo mi yi fa n na.*

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, muxun naxanye doxi Isirayila yamana kalaxini, ne a falama, e naxa, ‘Ibrahim kedenna nan yi a ra, anu, a yamanan birin tongo nen a keen na. En tan to wuya, yamanan bata fi en tan ma en gbeen na yati!’ ²⁵ Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E suben donma naxan mi koe raxabaxi, e xaxili tixi suxurene ra, e faxan tima, e lan e yi yamanan soto nayi ba? ²⁶ E laxi e silanfanne nan na, e fe haramuxine ligama, e yalunyaan ligama, e lan e yi yamanan soto nayi ba?’ ²⁷ I ito nan falama e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni, fa fala, naxanye luxi e nii ra Yerusalen taa kalaxini, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye e gixi burunna ra, n na e luma subene nan xa, e yi e don. Naxanye luxunxi geme longonne nun faranne ra, fitina furen nan ne faxama. ²⁸ N yamanan findima nen yire raberinxin na. A senben naxan yi findixi a muxune waso xunna ra, n na janma a yi nen. Isirayila geyane yigelima nen, muxu yo mi dangue e yi. ²⁹ E a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, n na yamanan findi yire raberinxin na e fe xosixine fe ra e naxanye ligaxi.’ ”

³⁰ “I tan adamadina, i ya yamanan muxune i ya fe falama taan nabilinna yinne xon e nun banxine de ra, e a falama e bode xa, e naxa, ‘E fa a rame, falan naxan kelixi Alatala ma!’ ³¹ N ma yamaan sigama i fema, e doxo i yetagi i xuiin namedeni. E i xuiin namema, koni e mi a suxuma. Bayo e fala fajine nan tima, koni kunfan nan e bojeni e xa tonon fen tinxintareyani. ³² I ya fe bata findi e xa sigin na, naxan fan, a jaxun. E i ya falane ramema, koni e mi e suxuma. ³³ Koni na feene na rakamali, anu e waxatin bata a li, e a kolonma nen nayi, a nabina nde yi e ye.”

34

Falana Isirayila mangane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, falan ti Isirayila yamaan

* **33:22:** Na bobo feen sebexi Esekiyeli 3.26 nun 24.27 kui.

yεεratine xili ma naxanye luxi alo xuruse kantanne. I naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona Isirayila yεεratine xa naxanye e ραχλ luxi e yετε gbansanna xαn. Xuruse kantanne mi lan e xa xuruse kurun naba ba? ³ Anu, ε ε xuruse kurun turen donma, ε ε maxidima xuruse xabe dugine yi, ε xuruse turaxine kαε raxabama, ε yi e don, koni ε mi ε ραχλ luma xuruseene xαn. ⁴ Naxanye xadanxi, ε mi ne σεnβε soma. Naxanye furaxi ε mi ne dandanma. Naxanye maxαλoxi, ε mi ne maxidima. Naxanye bata siga na xun xαn, ε mi ne malanma. Naxanye λoxi ayi, ε mi ne xαn fenma, koni ε dαxi yamaan xun na ραxankatan nun ραxuyaan nin. ⁵ E bata xuya ayi bayo xuruse raba mi na. E to raxuyaxi ayi, e bata findi burunna subene balon na. ⁶ N ma xuruseene bata xuya ayi geyane nun yire matexine birin fari. E bata xuya ayi βαxαn birin xun xαn, koni muxe mi na naxan a yengi dαxαma e xαn, a yi e fen.’ ”

⁷ “ ‘Nanara, ε tan yεεratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kαλo n yετεni. Bayo yεεrati mi n ma yamaan masuxuma, e yi lu alo xuruse rabεjinxine, bayo ganle fuma n ma yamaan ma, e lu alo burunna subene balona, bayo n ma xuruse rabane mi sigaxi n ma xuruseene fendeni, bayo xuruse rabane e ραχλ luxi e yετε nan gbansan xαn, e mi n ma xuruseene raba, ⁹ nanara, ε tan yεεratine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ¹⁰ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli yεεratine xili ma! N na n ma yamaan bama nen e yii. N mi fa tinma e yi n ma yamaan lu alo xuruse rabεjinxine, alogo xuruse rabane nama fa e ραχλ lu e yετε gbansanna xαn. N na n ma xuruseene xunbama nen e yii, e mi fa findima e balon na σεnαn.’ ”

¹¹ “ ‘Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yετεεn nan n yengi dαxαma n ma yamaan xαn, n yi e masuxu ¹² alo xuruse raba fajina a yengi dαxαma a xuruseene xαn kii naxan yi, e nεma raxuyaxi ayi waxatin naxan yi. N na n ma xuruseene masuxuma na kii nin, n yi sa e

xunba yirene yi e yi xuyaxi ayi dεnaxanye yi na waxati yidimixini kundani. ¹³ N na e raminima nen siyane yε, n yi e malan sa keli yamana wuyaxi yi, n yi e xali e yamanani. N na n yengi dαxαma nen e xαn Isirayila geyane fari, e nun xudene dε e nun yamaan dαxαdene birin yi yamanani. ¹⁴ N na e rabama nen yire fajini, Isirayila yamanan geya matexine yi findi e rabaden na. E sa e matabuma mεnne nin e rabade fajini, e yi e dεge yire sabatixine yi Isirayila geyane fari. ¹⁵ N tan yετεna n ma xuruseene rabama nen, n yi matabun fi e ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Xuruseen naxan λoxi ayi, n na fenma nen. Naxan sigaxi na xun xαn, n mαn fama nen na ra. Naxan maxαλoxi, n yi na dandan. Naxan xadanxi, n yi na σεnβε so. Koni naxan turaxi e nun naxan σεnβεn gbo, n ne faxama nen. N na n ma xuruseene rabama kiti kεnden nin.’ ”

¹⁷ “ ‘ε tan naxanye luxi alo n ma xuruse kuruna, Marigina Alatala ito nan falaxi ε xa, a naxa: n mαn kitin sama nen xuruse nun xuruse tagi, e nun kontonna nun kαtαn tagi. ¹⁸ Na mi ε kεnεnxi ba, ε lu ε dεge yire fajini? Naxan don daxi a ra, ε mαn waxi na nan yibodon feyi ε sanna ra ba? ε mi ε wasa soε ige sarijanxin minni ba? ε mαn waxi a dαnxεn dunder feen nin ba? ¹⁹ N ma xuruseene lan ba, e donseen don ε naxan yibodonxi, e yi igen min ε bata naxan dunder ε sanna ra?’ ”

²⁰ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yετεεn kitin sama nen xuruse turaxin nun xuruse xαsixin tagi. ²¹ Bayo, ε bata xuruse xadanxine tuntun ε jinginna nun ε tungunna ra, ε lu e kudunje ε fenne ra han ε yi e kedi, ²² n na n ma xuruseene rakisima nen alogo e yii seene nama fa lu yaxune sagoni. N kitin sama nen xuruseene tagi. ²³ N xuruse raba keden pe dαxαma nen e xun na, naxan e rabama, n ma walikεεn Dawuda. A e masuxuma nen, a yi findi e yεεratiin na.* ²⁴ N tan Alatala findima nen e Ala ra, n ma walikεεn Dawuda yi findi e yεεratiin na. N tan Alatala nan falan tixi. ²⁵ N bαje xunbeli layirin xidima nen nxu nun ne tagi, n yi yamanan sube xαjeene raxαri,

* **34:23:** Na feen mαn σεβεxi Yoni 10.16 kui.

alogo e xa dɔxɔ burunna ra makantanni, e yi xi fɔtɔnne yi. ²⁶ N na e nun n ma yire sarijanxin nabilinna barakama nɛn, n yi tulen nafa a waxatini, e yi findi duba tulene ra. ²⁷ Wudine bogima nɛn xɛene ma, bɔxɔn yi sansi bogine ramini. Yamaan luma nɛn bɔɲɛ xunbenli e yamanani. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na, n na e konyiyaan kala waxatin naxan yi, n yi e xunba muxune yii naxanye e ɲaxankatama. ²⁸ Siyane mi fa e yii seene tongoma sɔnɔn, sube xɔɲɛne mi fa e donma sɔnɔn. E luma nɛn bɔɲɛ xunbenli, muxu yo mi fa e magaxuma. ²⁹ N xɛɛ faɲine yitɔnma nɛn e xa naxanye xili minima, fitina kame yo mi fa e tɔrɔma yamanani. Siyane mi fa e rayagɛ sɔnɔn. ³⁰ Nayi, e a kolonma nɛn a n tan Alatala e xɔn, e Ala. E mɔn yi a kolon a e tan nan findixi n ma yamaan na, Isirayila kaane. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³¹ E tan adamadiine luxi nɛn alo n ma xuruse kuruna, e tan naxanye dɔxi n ma xuruse rabadeni. N tan nan e Ala ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

35

Nabiya falana Edɔn kaane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa:
² “Adamadina, i yɛɛ rafindi Seyiri geyaan ma, i yi nabiya falan ti a xili ma! ³ A fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
 N bata keli e xili ma
 e tan naxanye Seyiri geya yireni.
 N na n yiini bandunma nɛn e xili ma,
 n yi e konna findi yire rabɛɲinxin na feu!
⁴ N na e taane kalama nɛn,
 e konna yi findi yire rabɛɲinxin na.
 Nayi, e a kolonma nɛn
 a Alatala nan n na.’ ”

⁵ “Amasɔtɔ e bata habadan xɔnnantenyaaanila namara, e yi Isirayila kaane lu e faxa silanfanna ra, gbalon fa e ma waxatin naxan yi, e e hakɛne saranna defexin sɔtɔ waxatin naxan yi. ⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni! N na e sama nɛn faxa tiin sagoni, a yi lu e sagatanɲɛ. Bayo faxa tiin mi ɲaxaxuxi e tan ma, faxa tiin luma nɛn e sagatanɲɛ. ⁷ N Seyiri geya yiren findima nɛn yire rabɛɲinxin na fefe!

Naxan yo na dangu na yi, n yi na kanna faxa. ⁸ N na e geyane rafema nɛn muxu faxaxine ra. Naxanye faxama silanfanna ra, ne birama nɛn e yire matexine nun e mɛɛmɛɛɛne nun e xudene birin yi.

⁹ N na e konna findima nɛn yire rabɛɲinxin na habadan,
 muxu yo mi fa dɔxɔma e taane yi.
 Nayi, e a kolonma nɛn
 a Alatala nan n na.’ ”

¹⁰ “ ‘Bayo e bata a fala, e naxa, “Isirayila nun Yuda yama firinni itoe nun e yamanane findima nɛn nxu gbeen na, nxu yi dɔxɔ e yi.” Anu, Alatala fan yi na yi!

¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni. E xɔlɔn nun xɔxɔlɔnna naxan yitaxi Isirayila kaane ra e xɔnnantenyani, n na e suxuma nɛn na ra! N na n yetɛ makenɛnma nɛn e xa, n na e makiti waxatin naxan yi.

¹² Nayi, e a kolonma nɛn a n tan Alatala bata e fala ɲaxine birin mɛ Isirayila geya yirene xili ma, e naxanye falaxi, e naxa, “E konna bata halagi, a yi findi nxu balon na.” ¹³ E bata e yetɛ yite n tan xili ma e falane yi, e yi kombine ti n xili ma, n tan yetɛen yi e mɛ.’ ”

¹⁴ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yamanane birin na lu sɛwani waxatin naxan yi, n na e konna tan naxɔrima nɛn fefe! ¹⁵ E sɛwa nɛn Isirayila yamaan kɛɛ bɔxɔn kala feen na, n ma yamana. Nayi, n na e fan konna ligama na kiini nɛn. Seyiri geya yiren findima nɛn yire rabɛɲinxin na, e nun Edɔn yamanan birin. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

36

Isirayilayamaan mɔn xɛtɛma nɛn e bɔxɔni

¹ “Adamadina, nabiya falan ti Isirayila geyane xa! A fala e xa, i naxa, ‘Isirayila geyane, e tuli mati Alatalaa falan na!

² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo yaxune bata gele e ma, e naxa, “Yɔ! Habadan geyani itoe bata findi nxu tan nan gbee ra!” ³ Nayi, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo e rabilinna muxune birin bata kata e raxɔrideni, e yi e ɲaxankata alogo e xa findi siya gbɛtɛye gbeen na, muxune yi e magele, e yi e xili kala, ⁴ nanara, Isirayila geyane, e tuli mati Marigina Alatalaa

falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi lan geyane nun yire matexine nun xudene nun mεεmεεene nun yire kalaxine nun taa rabεjinxine fe ma, ε rabilinna siya gbεtεne bata fu naxanye ma, e mɔn yi ε magele. ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata falan ti siya gbεtεne xili ma n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa, e nun Edɔn taane birin xili ma, naxanye n ma yamanan findixi e gbeen na jaxaɲaxa gbeen nun xɔnnantenyani, e yi a xuruse rabadene tongo!’ ⁶ Nanara, nabiya falan ti Isirayila yamanana fe yi. A fala geyane nun yire matexine nun xudene nun mεεmεεene xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Siyane bata ε makonbi han! Nayi, n xɔlɔxin falan tima e xili ma nɛn n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa. ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata n kɔlɔ n yiini texin na, fa fala ε rabilinna siyane e yeεε nan nayagima e konbine xɔn.’ ”

⁸ “ ‘E tan Isirayila geyane, ε jingima nɛn, ε yi ε bogin namini Isirayila kaane xa, n ma yamana, bayo na feene fa waxatin bata a li. ⁹ N fama nɛn ε fεma, n na n yeεε rafindima nɛn ε ma, ε tan geyane bima nɛn, ε yi e si. ¹⁰ N muxune rawuyama ayi nɛn ε fari, Isirayila yamaan birin. Muxune dɔxɔma nɛn taane yi, e mɔn yi yire kalaxine ti. ¹¹ N muxune nun xuruseene rawuyama ayi nɛn ε tan geyane fari. E wuyama ayi nɛn, e yi diine bari. N mɔn tinma nɛn muxune yi dɔxɔ ε tan geyane fari alo a fɔlɔni, n yi ε rasabati alo waxati danguxine yi. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na. ¹² N na a ligama nɛn muxune yi sigan ti ε tan geyane yiren birin yi, Isirayila kaane, n ma yamana, ε yi findi e keε bɔxɔn na, ε mi fa findima e diine faxa xunna ra sɔnɔn.’ ”

¹³ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo a falama ε ma fa fala ε tan geyane bata muxune halagi, ε yi findi ε yeεna yamana diine faxa xunna ra, ¹⁴ nanara, ε mi fa muxu yo halagima sɔnɔn. E mi fa findima ε yamana diine faxa xunna ra sɔnɔn. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ E mi fa siyane konbi ti xuiin mεma sɔnɔn, siyane mi fa ε rayarabima sɔnɔn, ε mi fa ε yamaan nabirama sɔnɔn! Marigina

Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹⁶ Marigina Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, Isirayila kaane yi dɔxi e yamanani waxatin naxan yi, e a sarijanna kala nɛn e fe raba kiine nun e kewanle xɔn, e fe raba kiin yi findi fe xɔsixin na n yeεε ra yi alo jaxanla nεma kike wanli. ¹⁸ Nayi, n na n ma xɔlɔn nagodo nɛn e xili ma e to faxan tixi yamanani, e yi a sarijanna kala e suxurene xɔn. ¹⁹ Nanara, n na e raxuyaxi ayi siyane ye yamanane birin yi, n yi e makiti e sigati kiin nun e kewanle xɔn. ²⁰ E na yi siga dεnaxanye birin yi siyane ye, e yi n xili sarijanxin sarijanna kalama nɛn bayo muxune yi a falama e ma nɛn, e naxa, ‘Alatalaa yamaan nan e ra, anu e kelixi a yamanan nin.’ ²¹ Nanara, n yi wa n xili sarijanxin natanga feni e ma, Isirayila yamaan yi naxan sarijanna kalama siyane tagi e siga dεnaxanye yi.”

²² “Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mi ito ligama ε tan Isirayila yamaan xan ma fe ra, koni n na a ligama n xili sarijanxin nan ma fe ra ε naxan sarijanna kalaxi siyane tagi ε siga dεnaxanye yi. ²³ N na n xili gbeen sarijanna mayitama nɛn, ε naxan sarijan kalaxi siyane ye. Nayi, siyane a kolonma nɛn a Alatala nan n na, n na n ma sarijanna mayita ε xɔn waxatin naxan yi siyane ye tagi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

²⁴ “ ‘N na ε bama nɛn siyane ye, n yi ε malan keli yamanane birin yi, n yi ε xali ε bɔxɔni. ²⁵ N na ε rasarijanma nɛn ige sarijanxin na, n yi a xuya ε ma, ε yi rasarijan. N na ε rasarijanma nɛn ε fe xɔsixine nun ε suxure feene birin ma. ²⁶ N bɔjε nɛnɛn fima nɛn ε ma, n yi nii nɛnɛn sa ε yi. N bɔjε xɔdεxɛn bama nɛn ε yi alo gεmεna, n yi bɔjε fajin sa ε yi. ²⁷ N na n ma Nii Sarijanxin sama nɛn ε yi, n yi a liga, ε yi bira n ma tɔnne fɔxɔ ra, ε n ma sariyane suxu, ε yi e liga. ²⁸ E dɔxɔma nɛn yamanani n naxan so ε benbane yii, ε yi findi n ma yamaan na, n yi findi ε Ala ra. ²⁹ N na ε rakisima nɛn ε fe xɔsine birin ma. N bogi seene raminima nɛn, n yi a rawuya ayi, kamεn mi fa ε suxe sɔnɔn! ³⁰ N wudi bogine nun sansine rawuyama ayi nɛn alogo ε nama fa rayarabi kamεni sɔnɔn

siyane ye. ³¹ Nayi, ε sigati ki naxin nun ε kewali naxine fe rabirama nen ε ma, ε yi nimisa ε hakene nun ε kewali xosixine fe ra ki faji! ³² N mi na ligama ε tan xan ma fe ra, ε xa a kolon Isirayila yamana! E yagi ε kewanle fe ra ki faji! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

³³ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε rasarijan ε hakene birin ma laxon naxan yi, n mon taane rafema nen, yire kalaxine mon yi ti, ³⁴ xee kalaxine mon yi bi alogo e nama lu rabejinxidangu muxune yetagi. ³⁵ E a falama nen nayi, e naxa, “Yamanani ito naxan yi kalaxi, a bata lu alo Eden nakona. Taan naxanye yi kalaxi, e yi rabejin, na taa xonne mon bata ti, e findi muxune daxode makantaxine ra.”

³⁶ Nayi, siyaan naxanye na lu ε rabilinni, ne a kolonma nen a n tan Alatala nan bata yire kalaxine ti, n mon yi xee rabejinxine bi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen.’ ”

³⁷ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mon tinma nen Isirayila yamaan xa n fen, n yi e mali. N muxune rawuyama ayi nen alo xuruseene. ³⁸ Taa kalaxine rafema nen muxune ra alo xuruse kurune Yerusalen yi sali laxon yi naxanye bata rasarijan Ala xa. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

37

Ala yi muxu xonne yita Esekiyeli ra fe tooni alo xiyena

¹ Alatala senben yi so n yi, a Nii Sarijanxin yi n xali lanbanna nde tagi, denaxan yi rafexi faxesi muxune xonne ra. ² A yi n nasiga ti e tagi na yiren birin yi, anu e yi gbo na han, e bata yi xara ayi fefe!

³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, xonni itoe niin mon noe birε e yi ba?” N yi a yabi, n naxa, “Marigina Alatala, i tan nan keden pe na kolon!” ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti xonni itoe xa! A fala, i naxa, ‘Xori xaraxine, ε Alatalaa falan name! ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi xonni itoe xa, a naxa: N niin birama ε yi nen, ε yi keli sayani! ⁶ N na ε fasane sama nen ε ma, n fati benden nun ε fati kidin sa ε ma, n mon yi ε niin bira ε yi alogo ε xa keli

sayani. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

⁷ N yi nabiya falan ti xonne xa alo a yamarixi n ma kii naxan yi. N yi nabiya falan tima waxatin naxan yi, xuina nde yi mini, alo se ramaxa xuina, xonne yi e maso e bode ra. ⁸ N yi a to fasane bata sa xonne ma, fati benden yi sa e ma, fati kidin yi e ye maluxun, koni e nii mi yi e yi singen.

⁹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Nabiya falan ti foyen xa! Adamadina, nabiya falan ti a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan foyena, keli baxon tongon naaninne yi, i fa so faxesi muxuni itoe yi alogo e xa keli sayani.’ ”

¹⁰ N yi nabiya falan ti alo a yamari n ma kii naxan yi. Niin yi bira e yi, e mon yi keli sayani, e ti e sanne xunna. Gali senbemaan nan yi a ra naxan yi gbo mumε!

¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Isirayila yamaan birin nan xori itoe ra. E luma a fale, e naxa, ‘Nxu xonne bata xara. Yigi yo mi fa nxu xa! Nxu bata lo ayi!’

¹² Nanara, nabiya falan ti, i a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε gaburune rabima nen, n yi ε rate yinla ra, ε tan n ma yamana. N mon fama nen ε ra Isirayila yamanani. ¹³ E a kolonma nen nayi, n ma yamana, a Alatala nan n na, n na ε gaburune rabi waxatin naxan yi, n yi ε rate! ¹⁴ N na n ma Nii Sarijanxin birama ε yi nen, ε yi keli sayani, n mon yi ε daxo ε yamanani. Nayi, ε a kolonma nen a n tan Alatala nan falan tixi, n yi a liga. Alatalaa falan nan na ra.’ ”

Ala mayitaxunna bama nen Isirayila nun Yuda tagi

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶ “Adamadina, yegena nde tongo i yi ito kerenden a fari, fa fala Yuda gbeena e nun Isirayila kaan naxanye a foxo ra. I mon xa yege gbete tongo, i ito kerenden a ma fa fala Efirami a yegena, Yusufu gbeena e nun Isirayila yamaan naxanye birin a foxo ra. ¹⁷ Yegene ratugun alogo e xa findi yege kedenna ra i yii. ¹⁸ Xa i ya yamanan muxune i maxodin, e naxa, ‘I mi ito bunna falama nxu xa ba?’ ¹⁹ I xa e yabi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Yusufu a yegen tongoma nen, naxan Efirami yii, e

nun Isirayila bənsənnə naxanye a fəxə ra, n yi a tugun Yudaə yegen na, e findi yege kedenna ra. E findima nən kedenna ra n yii.’ ”

²⁰ “I səbənla kərēndənma yegen naxanye fari, ne xa lu suxi i yii e yetagi. ²¹ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila kaane bama nən siya gbətene tagi e sigaxi dənaxanye yi, n yi e malan keli yiren birin yi, n yi e raxətə e yamanani. ²² N na e findima nən yama kedenna ra yamanani, Isirayila geyane fari, manga kedenna yi lu e birin xun na, e mi fa findima siya firinna ra, e mən mi fa yitaxunɲe mangaya firinna ra. ²³ E mi fa e yetə raxəsima e suxurene nun e batu se haramuxine nun e murutə feene xən. N na e rakisima nən e yulubi rabadene birin ma, n yi e rasarijan. E findima nən n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ²⁴ N ma walikēen Dawuda nan findima e mangan na, xuruse raba keden peen yi lu e yee ra. E n ma sariyane nun n ma tənne suxuma nən, e yi e liga. ²⁵ E dəxəma nən yamanani n dənaxan soxi n ma walikēen Yaxuba yii, ε benbane dəxə dənaxan yi. E dəxəma nən mənni, e tan nun e diine nun e diine diine han habadan, n ma walikēen Dawuda yi findi e mangan na habadan! ²⁶ N bəɲe xunbeli layirin xidima nən nxu nun ne tagi, a findi habadan layirin na. N na e rasabatima nən, n yi e rawuya ayi, n yi n ma yire sarijanxin lu e tagi habadan! ²⁷ N dəxəden luma nən e tagi, n findi e Ala ra, e findi n ma yamaan na. ²⁸ Nayi, siyane a kolonma nən a n tan Alatala nan Isirayila rasarijanxi, n na n ma yire sarijanxin lu e tagi waxatin naxan yi habadan.’ ”

38

Nabiya falan Manga Gogo xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yee rafindi Manga Gogo Magogo kaan ma, Meseki nun Tubali* manga gbeena, i nabiya falan ti a xili ma. ³ A fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena.

⁴ N karafen birama nən i dənə, n yi i karahan, n yi i ramini i konni ε nun i ya ganla birin, e nun i ya soone nun i ya soo ragine, naxanye yenge so seene yebaxi, e nun sofa gali gbeena ye masansan wure lefa gbeen nun a xurin suxi naxanye yii naxanye fatan yengen soe silanfanna ra. ⁵ Perise kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane fan sigama nən i fəxə ra, ye masansan wure lefaan nun wure kəmətin naxanye yii. ⁶ E nun Gomere kaane nun e sofa ganle birin, e nun Beti-Togarama kaane, naxanye keli kəməni fəxəni, e nun e ganle birin, e nun siya wuyaxine sigama nən i fəxə ra.’ ”

⁷ “ ‘Keli, i yi i yitən, ε nun gali gbeen naxanye birin i fəxə ra, bayo i tan nan dəxi e birin xun na. ⁸ Ləxəna nde, n na a ragidima i ma nən ɲee wuyaxi dangu xanbini, i siga na yamanan xili ma naxan muxuye futuxuluxi silanfanna bun ma, naxanye kelixi yamana wuyaxi yi, e sa e malan Isirayila geyane fari naxanye bata yi lu rabəɲinxi xabu waxati xunkuye. E birin bata keli siyane ye, e yi lu dəxi bəɲe xunbenli. ⁹ E nun ε ganle birin kelima nən e nun siya wuyaxine, ε yi fa e yamanani alo tule gbeena, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma.’ ”

¹⁰ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Na ləxəni, miriyane soma nən i bəɲeni, i yi kətə ɲaxini tən. ¹¹ I a falama nən, i naxa, “N sa fuma nən yamana makan-tantaren ma, n yi muxune yenge naxanye bəɲe xunbelixi, e lanni, naxanye dəxi taane yi yinna mi naxanye rabilinni, naxanye taan so deeye mi balanma wurene ra. ¹² N na e yii seene tongoma nən yengeni, n yi e nafunle muɲa.” Muxune mən bata dəxə taa xənnə naxanye yi, i sa fuma nən ne ma, yamaan naxan naminixi siya gbətene ye, naxanye bata xuruseene nun nafunla sətə, naxanye dəxi dunuɲa tagini. ¹³ Saba nun Dedan nun Tarasisi yulane nun e sofa sənbe mane birin a falama nən i ma, e naxa, “I faxi yenge yi se tongoden nin ba? I ya ganla malanxi nafunla nan muɲadeyi ba, alogo e xa gbətən nun xəmaan xali, e yi xuruseene nun nafunla tongo, e yi se

* **38:2:** Tubali nun Meseki a fe səbexi Dunuɲa Fələn 10.2-3 nun Esekiyeli 27.13 kui. Gogo nun Magogo findixi Alaa yamaan yaxune misaala nan na. E fe mən səbexi Lankenemaya 20.8 kui.

wuyaxi tongo yengeni?” ’ ”

¹⁴ “Nanara, adamadina, nabiya falan ti. A fala Gogo xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Isirayila kaane na lu bɔɲɛ xunbenli lɔxɔn naxan yi, n ma yamana, i na kolonma nɛn. ¹⁵ I fama nɛn, i sa keli i dɔxɔdeni sogeteden kɔmɛn fɔxɔni pon, ε nun siya wuyaxin naxanye i fɔxɔra, e birin dɔxi soone fari, yama gbeena, gali sɛnbɛmana. ¹⁶ I sa fuma nɛn Isirayila kaane ma, n ma yamana, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma. Waxati famatɔni, n na i rafama nɛn n ma yamanan xili ma alogo siyane xa n kolon, n na n ma sariɲanna mayita i tan xɔn e yetagi waxatin naxan yi.’ ”

¹⁷ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N falan ti i tan nan ma fe yi Isirayila nabine xɔn waxati danguxine yi ba, n ma walikene? Na waxatini, e nabiya falane ti nɛn ɲɛɛ wuyaxi bun, fa fala a n na i rasigama nɛn n ma yamaan xili ma. ¹⁸ Na lɔxɔni, Gogo fama nɛn Isirayila yamanan xili ma, n bɔɲɛn yi te, n xɔlɔ han! Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁹ N fitinaxina a ragidi nɛn n ma xɔlɔ gbeeni, fa fala na lɔxɔni bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nɛn Isirayila yi. ²⁰ Yɛxɛne nun xɔline nun burunna subene nun nimaseene birin xuruxurunma nɛn gaxuni n yetagi, e nun muxun naxanye birin bɔxɔxɔnna fari. Geyane godoma nɛn, tintin yirene birin yi wuru, yinne birin yi bira bɔxɔni. ²¹ N yengɛn nakelima nɛn Manga Gogo xili ma n ma geyane birin fari. Birin silanfanna tongoma nɛn a ngaxakedenna xili ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²² N Gogo makitima nɛn fitina furen nun sayaan na, n tule gbeen nun balabalan kɛsɛne nun dole tɛɛn nafa a xili ma e nun a ganle nun siya wuyaxin naxanye a fɔxɔra. ²³ N na n ma gboon nun n ma sariɲanna mayitama nɛn, n yi a liga siya wuyaxine yi n kolon. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

39

Fala gbɛtɛ Manga Gogo xili ma

¹ “Adamadina, nabiya falan ti Manga Gogo xili ma, a fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli

i xili ma Gogo, Mesɛki nun Tubali manga gbeena. ² N na i karahanma nɛn, i yi keli i ya yamanani sogeteden kɔmɛnna ma pon, n yi i xali Isirayila geyane fari. ³ N na i ya xanla ragarinma ayi nɛn, a bira i kɔmɛnni, n yi i ya xalimakunle rayolon i yiiifanni. ⁴ I faxama nɛn Isirayila geyane fari, i tan nun i ya ganle nun siyaan naxanye birin i fɔxɔra. N yi i binbin lu xɔline nun burunna subene bun e balon na. ⁵ I faxama nɛn burunna ra, bayo n tan bata a fala. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁶ N tɛɛn nafama nɛn Magogo yamanani, e nun na kanne konni naxanye birin dɔxi ige tagi bɔxɔne yi bɔɲɛ xunbenli. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na. ⁷ N na a ligama nɛn Isirayila kaane yi a kolon a n xinla sariɲan. N mi fa n ma yamaan luyɛ sɔnɔn e yi n xinla sariɲanna kala. Nayi, siyane a kolonma nɛn a n tan Alatala nan sariɲan Isirayila yamanani.’ ”

⁸ “ ‘Marigina Alatalaa falan ni ito ra: Na feene fama nɛn, e yi rakamali. N falan tixi na lɔxɔn nan ma fe yi. ⁹ Nayi, Isirayila kaane minima nɛn taani, e yi yaxune yengɛ so se biraxine matongo, e yi e gan yegen na, yɛ masansan wure lefa xurin nun a xungbene, e nun xanle nun xalimakunle nun yengɛ so dunganne nun tanbane. Ne mi gan ɲanɲɛ han ɲɛɛ solofere. ¹⁰ E mi yege fenɲɛ burunna ra, e mi se sɛgɛ fɔtɔnne yi, bayo yaxune yengɛ so seene nan ganma yegene ra. Naxanye e yii seene tongo yengɛni, e fan ne yii seene tongoma nɛn yengɛni. Naxanye e nafunla ba e yii, e fan yi ne nafunla ba e yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹¹ “ ‘Na lɔxɔni, n sigatine lanban yiren findima nɛn gaburu soon na Manga Gogo xa Isirayila yamanani fɔxɔ ige daraan sogeteden binni. A kiraan bolonma nɛn dangu muxune yɛɛ ra bayo Gogo maluxunna mɛnna nin e nun a ganla birin, mɛnna yi xili sa Gogo a ganla lanbanna. ¹² Isirayila yamana e maluxunma nɛn kike solofere alogo yamanan xa rasariɲan. ¹³ Yamanan muxune birin e maluxunma nɛn, na yi findi xunna kenla ra e xa, n na n ma binyen makɛnɛn lɔxɔn naxan yi. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

14 “ ‘Muxune sugandima nɛn, e yi yamanani siga binbine fendeni waxatin birin. Muxu faxaxin naxanye bɔxɔn fari ma, muxu gbɛtɛye yi dangu ne maluxunɲɛ. Na fɔlɔma nɛn kike solofere na dangu, e yi bɔxɔn nasariɲan na kiini. 15 Na muxun naxanye danguma yamanani, na nde keden na muxune xɔnne to, a taxamasenna tima nɛn mɛnni alogo gaburu geene xa sa e maluxun Gogo a ganla mɛrɛmɛrɛni. 16 E mɔn taana nde xili sama nɛn mɛnni fa fala “Galiya.” Yamanan nasariɲanma na kii nin.’ ”

17 “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A fala xɔliin sifan birin xa, e nun burunna subene birin, i naxa, ‘Ɛ ɛ malan, ɛ fa, ɛ malan sa keli yiren birin yi, ɛ fa n ma saraxa suben dondeni, n tan yɛtɛɛn naxan bama ɛ xa. Saraxa gbeen nan na ra Isirayila geyane fari! Ɛ suben donma nɛn, ɛ yi wunla min. 18 Ɛ sofa wɛkilɛxine subene donma nɛn, ɛ yi dunuɲa mangane wunla min, naxanye faxaxi alo kontonne nun yɛxɛɛne nun kɔtɔne nun turane, e birin naturaxi alo Basan yamanan xuruseene. 19 Ɛ turen donma nɛn n ma saraxani n naxan bama ɛ xa, ɛ wasa a ra. Ɛ wunla minma nɛn alo dɔlɔna han ɛ xun magi a ra. 20 Ɛ lugoma nɛn soone suben nun soo ragine suben na n ma donse dondeni, e nun sofa wɛkilɛxine nun yɛngɛ sone sifan birin suben na.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

21 “N na n ma binyen mayitama nɛn siyane tagi, siyane birin yi n ma kiti saxin to, n na n sɛnbɛn nagodo e xili ma waxatin naxan yi. 22 Nayi, keli na lɔxɔn ma han waxati famatɔna, Isirayila yamana a kolonma nɛn a Alatala nan n na, e Ala. 23 Nayi, siyane a kolonma nɛn a Isirayila kaane yulubine nan ma fe a ligaxi e sigaxi konyiyani, e to tinxintareyaan liga n na, n yi n yɛtagin luxun e ma, n yi e sa e yaxune sagoni alogo e xa e faxa yɛngɛni. 24 N na e saranma nɛn e fe xɔsixinɛ nun e murute feene ra, n yi n yɛtagin luxun e ma.”

25 “Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Iki, n mɔn xɛtɛma nɛn Yaxuba bɔnsɔnna muxu suxine ra, n kininkininma nɛn Isirayila kaane birin ma, n yi n sɔbɛ so alogo birin xa n xili sariɲanxin binya. 26 Nayi, e ɲinanma nɛn e yagin

xɔn e nun e tinxintareyaan naxanye birin ligaxi n na. E mɔn luma nɛn makantanni e bɔxɔni, muxune mi fa e yimaxama. 27 N na e ramini siyane yɛ waxatin naxan yi, n na e malan sa keli e yaxune yamanane yi, n na n ma sariɲanna mayitama nɛn e xɔn siya wuyaxine yɛtagi. 28 Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na, e Ala, amasɔtɔ hali n to e raxuyaxi ayi siyane tagi konyiyani, n mɔn e malanma nɛn e konni, n mi e sese luma na. 29 N mi fa n yɛtagin luxunma e ma nayi sɔnɔn, bayo n na n ma Nii Sariɲanxin nagodoma nɛn Isirayila yamaan fari. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

40

Ala yi a Batu Banxi nɛnɛna fe makenɛn Esekiyeli xa

1 Nxɔ konyiyaan ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun suulunden kike singen xi fude lɔxɔni, Yerusalɛn taan kalan ɲɛɛ fu nun naandin, na lɔxɔn yɛtɛni, Alatala yi n tongo, a yi siga n na na yi. 2 Ala yi n xali Isirayila yamanani fe tooni alo xiyena. A yi n nate geya matexina nde fari banxine yi tixi naxan sogeteden yiifari fɔxɔni alo taana. 3 A yi n xali mɛnni, n yi dapɔxɔna nde to, a kiin luxi alo wure gbeela. Taa dugi lutin yi suxi a yii e nun tamina, se maliga sena. A yi tixi dɛna nde ra. 4 Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i yɛɛn ti, i tuli mati, i yengi sa feni itoe birin xɔn n naxanye yitama i ra, amasɔtɔ i faxi be na nan ma, i yi sa a fala Isirayila yamaan xa i na naxan birin to.”

Alaa Banxi nɛnɛn yinna so dɛna

5 N yi a to, yinna nde yi Ala Batu Banxin nabilinxi a yiren birin yi. Se maliga tamin yi suxi na muxun yii a kuya nɔngɔnna yɛ sennin, koni na tamin nɔngɔnne yi kuya nɔngɔnna yɛtɛɛn xa. Nɔngɔnna keden e nun yii kuiin yɛɛ keden nan yi e kuyan na nun. A yi yinni gboon maliga, e nun se maliga tamin kuyan yi lan. A yiteen fan nun se maliga tamin kuyan yi lan. 6 Na xanbi ra, a yi siga yinna so dɛɛn na dɛnaxan yi yɛɛ rafindixi sogeteden ma. A yi te tedene ma so mɛnna kui. A yi yinna so dɛɛn fari binna maliga, na kuyana, se maliga tamin yɛ keden. 7 Konkodine nan

yi rafalaxi yinna so dɛɛn kanke, kantan tiine yi tiyɛ yiren naxanye yi. Ne birin yi kuya se maliga tamin yɛ keden keden, e yigbona, a yɛ keden. Nɔngɔnna yɛ suulun nan yi kantan tiine konkodine longonne ra. So dɛɛn mini dɛɛn yinna kuiin ma, na yi kuya se maliga tamin yɛ keden. ⁸ Na muxun mɔn yi na so dɛ palaan maliga naxan yi yinna kuiin binni: ⁹ A yi kuya nɔngɔnna yɛ solomasɛɛɛ. A banxin kankeni gbona, nɔngɔnna yɛ firin. Na so dɛ palaan yi a kui nɛn, a yɛɛ rafindixi Ala Batu Banxin ma. ¹⁰ Yinna so dɛɛn naxan yi sogeteden binni, kantan tiine konkoxanne nan yi rafalaxi a so dɛɛn kanke a fɔxɔ firinna birin yi. Ne birin yi lan. E birin yi tagi kuya kii kedenni. ¹¹ A yi dɛni gboon maliga, nɔngɔnna yɛ fu, a kuyana, nɔngɔnna yɛ fu nun saxan. ¹² Sansandina nde yi tixi kantan tiine konkone yɛtagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden. Kantan muxune konkone tan yigbona nɔngɔnna yɛ sennin, e kuyana, a yɛ sennin. ¹³ A yi so dɛɛn yiren maliga, keli sansandi kedenna kondena ma han gbɛtɛ bode fɔxɔni, na yigbona, nɔngɔnna yɛ mɔxɔɔɔn nun suulun. ¹⁴ A yi so dɛɛn palaan maliga kantan tiine konkone yɛtagi, na kuyana, nɔngɔnna yɛ tonge sennin. Na yi sa danxi yinna so dɛɛn kui xiin nan ma. ¹⁵ Keli yinna so dɛɛn fari ma xiin ma han so dɛɛn kui xiin palana, nɔngɔnna yɛ tonge suulun. ¹⁶ Foye sodene nan yi palaan banxi kankene birin ma wure sansanne tixi naxanye ma kantan tiine konkone yiren birin yi. Ndee fan yi so dɛɛn palaan ma. Banxi kanken naxanye yi kantan tiine konkone longonne ra, tugu yii sawurane nan yi kɛrɛndɛnxine ne rayabu seen na.

Ala Batu Banxin yinna kuina

¹⁷ A yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui. Na yinna kuiin nabilinna yitɔnxi gɛmɛ dɔxine nan na bɔxɔn ma a lonna ra, a yi rabilinxi konkoxanne nan na naxanye yi dɔxi yinna ra. ¹⁸ A kuiin nabilinna birin yi dɔxi gɛmɛ malaxunxine nan na alo lonna. A rabilinna yi magodo yinna kuiin tagiyaan xa. ¹⁹ A yi a kuyan maliga, keli yinna fari ma xiin so dɛɛn palaan yɛtagin ma han Ala Batu Banxin yinna kui xiina.

Na yi lan nɔngɔnna yɛ kɛmɛ ma sogeteden mabinna nun a kɔmɛn fɔxɔn fan xa.

Kɔmɛn fɔxɔn yinna so dɛna

²⁰ Yinna so dɛɛn naxan yi yɛɛ ra findixi sogeteden kɔmɛnna ma, a yi na kuyan nun a yigboon maliga. ²¹ Kantan muxune konkone, saxan be binni, saxan be binni, e nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dɛɛn palana, ne nun yinna so dɛɛn boden birin yi lan, a kuyana nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a yigbona, nɔngɔnna yɛ mɔxɔɔɔn nun suulun. ²² Na so dɛɛn foye sodene nun a kantan tiine konkone nun a tugu yii sawura kɛrɛndɛnxine, ne birin nun so dɛɛn boden gbeene yi lan naxan yi yɛɛ ra findixi sogeteden binna ma. San tide solofere nan yi teden na a so dɛɛn palaan yɛtagi. ²³ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dɛna nde yi yinna kɔmɛn fɔxɔn so dɛɛn yɛtagi, alo a yi kii naxan yi sogeteden mabinni. Na muxun yi na kuyan maliga keli yinna fari ma xiin so dɛɛn ma han yinna kui xiin so dɛna, nɔngɔnna yɛ kɛmɛ.

Yinna yiifari fɔxɔn so dɛna

²⁴ A yi ti n yɛɛ ra siga yinna yiifari fɔxɔn mabinni, n yi so dɛ gbɛtɛ to naxan yi yɛɛ rafindixi yiifari fɔxɔn ma. A yi a yirene maliga, na fan yi lan bonne ma. ²⁵ Foye sodene yi yinna so dɛɛn nun a so dɛ palaan yiren birin ma alo bonne yi kii naxan yi. A kuyana, nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a yigbona nɔngɔnna yɛ mɔxɔɔɔn nun suulun. ²⁶ San tide solofere nan yi teden na a so dɛɛn palaan yɛtagi. Banxi kanken yi rayabuxi tugu yii sawura kɛrɛndɛnxine nan na kantan tiine konkone longonne ra. ²⁷ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dɛna nde fan yi yiifari fɔxɔni. Na muxun yi a kuyan maliga keli yinna kui xiin so dɛɛn ma han yinna fari ma xiin so dɛna, nɔngɔnna yɛ kɛmɛ.

Yinna kui xiin so dɛɛne

²⁸ Na xanbi ra, a yi fa n na Ala Batu Banxin yinna kui xiini, n so a yiifari ma so dɛɛn na. A yi so dɛɛn maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ²⁹ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dɛɛn palana, ne nun so dɛɛn bonne birin yi lan. Foye sodene

yi so dεen nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye moxojen nun suulun. ³⁰ So dεene palaan naxanye yi yinna ma, ne yi kuya nongonna ye moxojen nun suulun, e yigbona nongonna ye suulun. ³¹ So dεen palaan yi ye rafindixi yinna fari ma xiin nan ma, a senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kerendexine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

³² Na xanbi ra, a yi fa n na yinna kui xiin sogeteden mabinni, a yi so dεen maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ³³ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dεen palana, ne nun so dεen bonne birin yi lan. Foye sodene yi so dεen nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye moxojen nun suulun. ³⁴ A so dεen palaan yi ye rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kerendexine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

³⁵ Na xanbi ra, a yi fa n na komen foxon so dεen na, a yi a maliga. E nun bonne birin yi lan. ³⁶ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dεen palana, ne nun so dεen bonne birin yi lan. Foye sodene yi a yiren birin ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye moxojen nun suulun. ³⁷ A so dεen palaan yi ye rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A senbetenne yi rayabuxi tugu yii sawura kerendexine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

Saraxane yitanma konkon naxanye kui

³⁸ Konkona nde yi sansanna so de palane kui saraxa xuruse gan daxine yi maxama denaxan yi. ³⁹ Tabali firin firin yi so dεen palaan foxo firinna birin yi xuruseene yi ke raxabama de naxanye yi alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma yulubi xafari saraxana hanma yangin saraxana. ⁴⁰ Tabali firin firin mon yi so dεen palaan be binna nun be binni teden dexon yinna kui xiin komen foxon so dεen na. ⁴¹ Nayi, tabali naanin yi so dεen be binni, naanin be binni, e birin malanxina tabali solomasexe xuruseene yi ke raxabama denaxanye yi.

⁴² Tabali naanin gbete ye fan yi na yi naxanye rafalaxi geme masolixine ra saraxa gan daxine fe ra, e birin kuyana nongonna ye keden e nun a tagi, e yigbona nongonna ye keden nun a tagi, e yitena nongonna ye keden. Waliseene nan yi ne fari xuruseene ke raxabama naxanye ra alogo e xa ba saraxa gan daxin na hanma saraxa gbete. ⁴³ Banxin kanken yi rayabuxi a rabilinna birin yi sawura kerendexine nan na naxanye rabinya yi yin ye keden liye. Tabanle yi rafalaxi saraxa subene nan ma fe ra.

Saraxaraline konkone

⁴⁴ Konko firin yi yinna kui xiin kui, kedenna komen foxon so dεen dexon, a ye rafindixi yinna kuiin ma, kedenna yifari foxon so dεen dexon a ye rafindixi yinna kuiin ma. ⁴⁵ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Konkon naxan yinna kui xiin komen foxoni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye Ala Batu Banxin feene xun na. ⁴⁶ Konkon naxan yinna kui xiin yifari foxoni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye saraxa ganden feene xun na. Sadaki* yixetene nan ne ra, Lewi bansonna muxune. Ne gbansanna nan no e maso Alatala yetagi e a wanle ke.” ⁴⁷ Na xanbi ra, a yinna kui xiin kuiin maliga. A kuyana nongonna ye keme, a yigbona nongonna ye keme. Saraxa ganden yi Ala Batu Banxin yetagi.

Ala Batu Banxina

⁴⁸ A yi fa n na Ala Batu Banxin tanden ma, a yi a so dεen palaan maliga. A senbetenne yigboon nabinyana nongonna ye suulun suulun. A deni gbona nongonna ye fu nun naanin. Banxi kanken naxanye yi so dεen be binna nun be binni, ne kuyana nongonna ye saxan saxan. ⁴⁹ Nayi, Ala Batu Banxin so dεen palaan birin yigboon yi nongonna ye moxoje nan na, a kuyana nongonna ye fu nun firin keli dεen ma siga yeen na. Te yi tima san tidene nan fari. Senbeten keden keden nan yi tixi so dεen be binna nun be binni.

41

¹ Na muxun yi n xali banxin kui yire sarijanxi singeni. A yi a senbetenne

* **40:46:** Sadaki a fe sebexi Mangane Singen 2.35 kui.

maliga, a fɔxɔ kedenna yigboon nɔngɔnna yε sennin, a fɔxɔ kedenna boden fan nɔngɔnna yε sennin. ² Banxin dɛni gbona, nɔngɔnna yε fu, banxi kanken naxanye dɛɛn be binna nun be binni, nɔngɔnna yε suulun suulun. A mɔn yi banxin kui yire sarijanxi singen maliga, a kuyana nɔngɔnna yε tonge naanin, a yigbona nɔngɔnna yε mɔxɔɲε.

³ A yi so banxin kui yire sarijanxi firindeni, a yi a so dɛɛn sɛnbɛtɛnne maliga, e firinna birin yigbona, nɔngɔnna yε firin firin. A so dɛni gbona nɔngɔnna yε sennin. Banxi kanken naxan yi dɛɛn be binna nun be binni, nɔngɔnna yε solofere solofere. ⁴ A yi banxin kuiin yire sarijanxi firinden kuyan maliga, nɔngɔnna yε mɔxɔɲε, a yigbona nɔngɔnna yε mɔxɔɲε. A yi a fala n xa, a naxa, “Yire Sarijanxi Fisamantenna ni ito ra.”

⁵ A yi Ala Batu Banxin kanken maliga, a yigbona nɔngɔnna yε sennin. Konkodine yi banxin kui a rabilinna birin yi, e yigbona nɔngɔnna yε naanin. ⁶ Konkodin naxanye yi banxin kui a rabilinni, ne mɔn yi e bode fari kore banxiramaan na han dɔxɔ saxan, a dɔxɔ yo dɔxɔ konkodi tonge saxan saxan. Konkodine nan yi banxi kanken kui xiine sɛnbɛ soma. E yi nde bama banxi kanken fari ma xiini gboon na, koni e mi yi se bama banxi kanken kui xiini gboon na. ⁷ Konkodine yigboon yi sigama fari sɛ, e nɛma tema bayo a yi tema nde bɛ banxi kanken na. Muxune yi nɔɛ tɛ te seene ma keli bɔxɔni, sa te kore banxin firindeni han a saxandeni.

⁸ N yi a to a banxin yirena nde yi konkodine ma e bun ti seen na, na yigbona se maliga tamin yε keden, naxan yi lanxi nɔngɔn kuyen yε senninna ma. ⁹ Konkodine banxi kanken fari ma xiini gboon yi nɔngɔnna yε suulun nan na. Yirena nde magenla yi Ala Batu Banxin ¹⁰ nun saraxaraline banxine tagi, na yigbona nɔngɔnna yε mɔxɔɲε Ala Batu Banxin nabilinna birin yi. ¹¹ Dɛɛne yi konkodina ndee ma naxanye yi rabiye lan na yiren ma, kedenna kɔmɛn fɔxɔn ma, kedenna yiifari fɔxɔn ma. Sigatidena nde yi lu banxin nabilinna birin yi, na yigbona nɔngɔnna yε suulun.

¹² Banxina nde yi yεε rafindixi yinna kuiin ma a sogegododen binni, na yigbona nɔngɔnna yε tonge solofere. Na banxin kanken gboon yi nɔngɔnna yε suulun nan na a rabilinna birin yi. Banxin kuyana nɔngɔnna yε tonge solomanaanin. ¹³ Na muxun yi Ala Batu Banxin maliga, a kuyana nɔngɔnna yε kɛmɛ. Yire magenla nun banxin bonna fan nɔngɔnna yε kɛmɛ. ¹⁴ Yinna kui xiin sogetede binna fan, nɔngɔnna yε kɛmɛ. Ala Batu Banxin yi lu na tagiyani.

¹⁵ Na muxun yi banxin maliga naxan yεε yi rafindixi yinna kuiin ma Ala Batu Banxin xanbi ra. Banxin nun banxi kui yiren naxanye a fɔxɔ firinna birin yi, na birin malanxin kuyana nɔngɔnna yε kɛmɛ.

Ala Batu Banxin yire sarijanxi singen nun a firindena e nun a so dɛ palaan naxan yεε yi rafindixi yinna kuiin ma ¹⁶ e nun e dɛ yirene nun e foye sode yixurine nun banxine kui yiren naxanye na yire saxanne rabilinxi, farinne yi saxi na banxi kankene birin ma e rayabu seen na han e so dɛɛne. Banxi lonna nun banxi kanken yi rayabuxi farinne nan na siga han foye sodene. Foye sodene fan yi nɔɛ balanɲε nɛn. ¹⁷ Banxin yire sarijanxi firinden so dɛɛn xun ma e nun yire sarijanxi firinne rabilinne banxi kankene birin ma, ¹⁸ maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yiine sawurane yi masolixi mɛnne nan ma. Tugu yii sawurane yi solixi maleka gubugubu kan sawurane longonne ra. Yɛtagi firin firin nan yi maleka gubugubu kan sawurane ma. ¹⁹ Yɛtagi keden yi luxi alo adamadiin gbeena naxan yi yεε rafindixi tugu yii kedenna ma. Yɛtagin bonna yi luxi alo yatan yɛtagin naxan yi yεε rafindixi tugu yiin bonna ma. Ne yi solixi Ala Batu Banxin yiren birin ma. ²⁰ Keli banxin yire sarijanxi singen lonna ma siga han a so dɛɛn xun ma, maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane nan yi solixi banxi kanken ma.

²¹ Yire sarijanxi singen dɛ rati wudine yi rafalaxi tongon naanin nan ma, fɛ mi yi naxanye ti kiin na. Yire Sarijanxi Fisamantenna dɛ rati wudine fan yi na kii nin. ²² Se ralixine dɔxɔ se tabanla yi na yi,

a yitena nongonna ye saxan, a foxo firinne birin yigbona, nongonna ye firin firin. A tongonne nun a bun tiin nun a dexonne yi rafalaxi wudin nan na. Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Tabanla ni ito ra, naxan Alatala yetagi.”²³ Yire sarijanxi singen nun Yire Sarijanxi Fisamantenna firinne birin, de firin nan yi tixi e so deen na.²⁴ E de firinne yi rabima yiifanna nun komenna nan ma.²⁵ Maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane yi solixi yire sarijanxi singen deen ma alo naxanye yi banxi kankene ma. Wudi xunna soon yi rafalaxi so de palaan so deen xun ma.²⁶ Foye sode yixurine yi so de palaan dexonne ma wure sansanna naxanye ma, tugu yii sawurane yi solixi banxi kanken ma foye sodene foxo firinne birin yi. Wudi xunna soon yi rafalaxi konkodine fan yetagi.

42

Saraxaraline banxine

¹ Na muxun yi ti n yee ra komen foxoni, mini yinna kui xiin fari ma, a fa n na banxin dexon ma naxan yi yinna komen foxon yetagi yinna kui xiin xon ma.² Na banxin kuyana nongonna ye keme, a yigbona nongonna ye tonge suulun, a deen yi rabima komen foxon nan ma.³ Nongonna ye moxoje yi luxi Ala Batu Banxin nabilinni, geme dxine fan yi yinna fari ma xiin de a lonna ra. Banxini ito yi menne nan longori ra. Kore banxin dxode saxan nan yi a ra Ala Batu Banxin kore banxin yetagi.⁴ Konkon naxanye yi kore banxine kui, sigatiden yi danguma ne birin tagi banxin kui. Sigatideni gbona, nongonna ye fu, a kuyana nongonna ye keme. Konkone yi rabima komen foxon nan ma.⁵ Konkon naxanye yi kore banxin faxes ra xiine kui, ne yi yixurun dangu a laberaxine ra bayo sigatidene yi nde baxi e yigboon na dangu firinna bonne ra.⁶ Konkon naxanye yi kore banxin xuntagi, senbeten yo mi yi ne ma alo e yi yinna ma kii naxan yi. E mon yi yixurun dangu kore banxin singen nun a firinden konkone ra.⁷ Konkon naxanye yi rafalaxi banxini yinna fari ma xiin mabinni, ne yi danxi

banxin tagiyaan nin, e kuyana nongonna ye tonge suulun.⁸ Konkon naxanye yi yinna mabinni banxin kui, ne kuyana nongonna ye tonge suulun, koni konkon naxanye yi yire sarijanxin mabinni, ne kuyana nongonna ye keme.⁹ So yi tima banxin sogeteden mabinna nin keli yinna fari ma xiin binni siga labe ra konkone kui.

¹⁰ Yiifari foxoni, banxina nde fan yi yinna fari ma xiin yetagi Ala Batu Banxin yinna kui xiin ma, konkone fan yi na banxin kui.¹¹ Sigatidena nde yi konkone tagi. Na banxin nun banxin naxan yi komen foxoni, ne firinna birin kuyan nun e yigboon yi lan e nun e so deene nun e yeba kiina. Yiifari foxon banxin so deene¹² nun komen foxon banxin konkone so deene birin yi lan. So yi tima konkone longonna ra sigatiden nan xon keli sogeteden binni.

¹³ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Banxin naxanye komen foxon nun yiifari foxoni, naxanye rabima Ala Batu Banxin yinna kui xiin kuiin binni, saraxaraline nan gbee ne ra, naxanye walima Alatala yetagi, e saraxa sarijanxi fisamantenne subene donma denaxan yi. Na saraxa sarijanxi fisamantenne ramarama menne yi nen alo bogi se saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane bayo na yirene sarijan.¹⁴ Saraxaraline na so yire sarijanxin longonne ra, e mi noe mine, siga yinna fari ma xiin kui fo e na e saraxaraliya wali dugine ba e ma, e yi e lu na bayo ne sarijan. Ne lan nen e xa dugi gbete ye ragodo e ma benun e xa siga yamaan yirene yi.”

¹⁵ A yelixina Ala Batu Banxin kuiin yirene malige, a yi siga n na, mini sogeteden so deen na, a yinna fari ma xiin maliga.

¹⁶ A yi yinna sogeteden mabinna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun.¹⁷ A yi yinna komen foxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun.¹⁸ A yi yinna yiifari foxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun.¹⁹ A yi yinna sogeteden binna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun.²⁰ A yinna fari ma xiin yirene birin maliga na kii nin, a kuyan nun a yigbona,

nongonna ye keme suulun. A yi rabilinxi yinna nan na alogo se sarijanxine nun se gbete ye xa fata.

43

Alaa naron mon yi xete a banxini

¹ Na muxun yi n xali so deen binni, naxan yi yee rafindixi sogeteden binna ma. ² Nayi, n yi Isirayilaa Alaa naron to fe sa keli sogeteden binni. A xuiin yi luxi alo ige walanna xuina, baxon yi mayilenma a naron na.* ³ N yi fe toon nan tima alo xiyena. Na yi luxi nen alo n fe toon naxan ti Ala to yi fama taan kaladeni. Na fe toone mon yi luxi alo n naxan to Kebari baan de.† Nayi, n yi bira, n yetagin yi lan baxon ma. ⁴ Alatalaa naron yi so deen na naxan yi sogeteden binni. ⁵ Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui xiini. Alatalaa naron yi banxin nafexi.

⁶ Na muxun yi tixi n fema waxatin naxan yi, n yi muxuna nde xuiin me naxan yi falan tima banxini. ⁷ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n ma manga gbeden luma be nin. N na n sanna tima be nin. N luma nen be Isirayila kaane tagi habadan. Isirayila yamaan nun e mangan mi fa n xili sarijanxin sarijananna kalama e yalunyaan xon sonon, e nun e mangane binbine xon e suxure batudene yi. ⁸ E daxoden so deen yi rafalaxi n daxoden so deen nan dexon, e yi e banxin de rati wudine ti n ma banxin de rati wudine dexon. Yin keden peen nan gbansan yi nxu tagi, nayi e bata n xili sarijanxin sarijananna kala e kewali xosixine xon. Nanara, n yi e raxori n ma xoloni. ⁹ Iki e fa e yalunyaan masigama nen n na, e nun e mangane binbine, n yi lu e tagi habadan.”

¹⁰ “Adamadina, Ala Batu Banxini ito ti kiin yeba Isirayila kaane xa alogo e xa yagi e hakene ra, e yi e miri na banxin ti kiin ma. ¹¹ Xa e yagi e kewanle birin na, i xa banxini ito ti kiin yeba e xa, a yirene tima e bode xon kii naxan yi e nun a mini deene nun a so deene, a birin ti kiin nun a sariyane nun a tonne birin. Feni itoe birin sebe e xa

alogo e xa a ti kiine rakamali, e yi a tonne birin suxu. ¹² Alaa banxin sariyan ni ito ra: Geyaan xuntagin nun a rabilinna birin sarijan han! Banxin sariyan nan na ra.”

Saraxa gandena fe

¹³ “Saraxa ganden nafala kiin ni i ra. A yebaxi nongon kuyen yeen nan ma, nongonna naxan kuya nongonna yeteen xa: yii kuiin yee keden nan saxi nongon keden fari. Folon naxan yi saraxa ganden nabilinni, na yi ratilin nongonna ye keden, a yigbona nongonna ye keden, a jinginna yi lanxi nongonna tagiin nan ma a rabilinni. Saraxa gandeni teen ni i ra: ¹⁴ a yi rafalaxi nen alo tedene keli saraxa ganden bundaxon bunna ma han a daxo singena, nongonna ye firin. Na yireni gbona nongonna ye keden. Keli a daxo singen ma han a firindena, nongonna ye naanin. Na yireni gbona nongonna ye keden. ¹⁵ Saraxa ganden xunna fan yi mate na birin xa a tagiyani nongonna ye naanin, teen yi saraxane ganma denaxan yi. Feri naanin yi tixi a tongon naaninne ma. ¹⁶ Teen ganma denaxan yi, na yi kuya nongonna ye fu nun firin, a yigbo nongonna ye fu nun firin, tongon naanin nan yi a ma. ¹⁷ Denaxan yi na laben na, na fan yi kuya nongonna ye fu nun naanin, a yigboon fan nongonna ye fu nun naanin. A jinginna yi mate a xa a rabilinni nongonna tagi. Na yi yinla lu a fari a rabilinni naxan yigbo nongonna ye keden. Saraxa ganden tedene yi yee rafindixi sogeteden binna nan ma.”

¹⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Sariyane ni i ra lan saraxa ganden ma, a na ti laxon naxan yi, alogo saraxa gan daxine xa ba menni, yulubi xafari wunla yi xuya na. ¹⁹ I xa tura bulan keden so Lewi bansonna saraxaraline yii, naxanye findixi Sadaki yixetene ra, naxanye walima n yetagi alogo a xa ba yulubi xafari saraxan na. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ I xa a wunla nde tongo, i yi a sa saraxa ganden feru naaninne ma, i yi nde sa na laben na saraxa ganden daxo

* **43:2:** Esekiyeli bata yi Alaa naron to sige sogeteden binni. Iki, a mon bata a to fe sa keli menni. Na feen mon sebe xi Esekiyeli 10.19 nun 11.23 kui. † **43:3:** Yerusalem kala feen sebe xi Esekiyeli 9.1 kui. Kebari baana fe sebe xi Esekiyeli 1.1-3 kui.

firinden tongon naaninne ma e nun a jinginna fari na rabilinni. Nayi, i saraxa ganden nasarijanma nen, i yi Ala solona a fe yi. ²¹ Turaan naxan baxi yulubi xafari saraxan na, i xa na tongo, i yi a gan yirena nde yi, yire sarijanxin fari ma denaxan yebaxi lan na feen ma.”

²² “Xi firindeni, i yi koton ba yulubi xafari saraxan na fe mi naxan na, saraxa ganden yi rasarijan alo a liga turaan na kii naxan yi. ²³ I na yelin a rasarijanne, i xa tura bulan ba saraxan na fe mi naxan na e nun kontonna, fe mi naxan na, naxan tongoxi xuruse xunxurine ye. ²⁴ I xa e rali Alatala ma, saraxaraline yi foxon xuya e fari, e yi e ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ²⁵ I xa kotu keden ba yulubi xafari saraxan na boxo yo boxo xi solofere, i mon yi tura bulan keden nun konton keden ba saraxan na keli xuruse xunxurine ye, fe mi naxanye ra. ²⁶ Ala xa solona saraxa gandena fe yi xi solofere alogo a xa rasarijan, a yi ratinme. ²⁷ Na boxone na dangu, folo xi solomasexede boxon ma, saraxaraline xa e saraxa gan daxine nun bone xunbeli saraxane ba saraxa ganden fari, n yi e yisuxu, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

44

Sariyane lan Alaa Banxina fe ma

¹ Na muxun yi n xali yire sarijanxin yinna fari ma xiin so deen binni, naxan yi yee rafindixi sogeteden binna ma. A yi ragalixi. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Deni ito luma ragalixi nen, a mi rabima. Muxu yo mi dangun be, amasoto Alatala bata so be ra, Isirayilaa Ala. A luma nen balanxi. ³ Koni mangan tan nae daxe nen be alogo a xa a dege Alatala yetagi. A soma so deen palaan nan xon, a mon minima men nan na.”

⁴ Na muxun yi n naso komen ma deen na Ala Batu Banxin yetagi. N yi na mato, n yi Alatalaa noron to, a yi Alatalaa banxin nafexi. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, a liga i yeren ma, i yeen ti ki fani, i tuli mati, i yi n ma falane birin name lan Alatalaa banxin tonne nun a sariyane fe ma. A liga i yeren ma naxanye daxa e

so banxini e nun naxanye nae mine yire sarijanxini. ⁶ A fala Isirayila yama murutixin xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata wasa e kewali xosixine ra, Isirayila yamana. ⁷ E bata tin siya gbetene xa so n ma yire sarijanxin kui, Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, alogo e xa n ma banxin naharamu. E yi donseene nun turen nun wunla ralima n ma waxatin naxan yi, e yi n ma layirin kala e kewali xosixine xon. ⁸ E mi e yengi dxi wanle xon n ma se rasarijanxine fe yi, koni e siya gbete ye nan tixi wanla ra e boxoni n ma yire sarijanxini. ⁹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xone yo mi soma n ma yire sarijanxini Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, hali xonen naxan dxi Isirayila kaane tagi.’ ”

¹⁰ “ ‘Lewi kaan naxanye e masiga n na, Isirayila kaane e me n na waxatin naxan yi, e yi e xun xanbi so n yi, e bira suxurene foxo ra, ne e haken goronna tongoma nen. ¹¹ Nanara, e nae wale nen n ma yire sarijanxini, e yi e yengi dxi n ma banxin yinna so deene xon, e yi wali banxini, e yi xuruseene kae raxaba saraxa gan daxine ra e nun saraxa gbete ye yamaan xa, e ti yamaan yee ra, e wali e xa. ¹² Koni, bayo e yi suxurene kima yamaan xa nun, e yi Isirayila yamaan bira hakeni, nanara, n bata n kolon yiini texin na, fa fala e haken goronna luma nen e xun ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Nayi, e mi fa nae e masoe n na, e yi saraxarali wanle ke, e yi duba naxan na nun. E mi fa nae e masoe n ma se rasarijanxine ra hanma n ma saraxa sarijanxi fisamantenne. Nayi, e yagima nen lan e kewali xosixine ma. ¹⁴ Anu, n na n Batu Banxin wanle soma nen e yii, wanla naxanye birin lan a ke, e ne birin kema nen.’ ”

¹⁵ “ ‘Koni Lewi bansonna saraxaraliin naxanye mon findixi Sadaki yixetene ra, naxanye e yengi dxi n ma wanle xon n ma yire sarijanxini, Isirayila kaane to yi e masigama n na, ne e masoma n na nen, e yi wali n yetagi. E tima nen n yetagi, e xuruse turen nun wunla rali n ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ E tan nan soma n ma yire sarijanxini, e tan nan e masoma n ma tabanla ra alogo e xa lu n

ma wanla ke, e yi e yengi dɔxɔ n ma wanla xɔn. ¹⁷ Nayi, e na so Ala Batu Banxin yinna kui xiin deene ra, e xa e maxidi taa dugine yi. E nama yeXeε xabe dugin so, e nɛma walɛ n Batu Banxin yinna kui xiin deene ra waxatin naxan yi hanma banxin kui. ¹⁸ E taa dugi namune soma nɛn e xun na, e yi taa dugi wantanne so. E nama tagixidi xidi e tagi kuye wolonna fe ra. ¹⁹ E nɛma sigɛ yinna fari ma xiini, yamaan denaxan yi, e dugin naxanye soxi walideni, e xa ne sa yire sarijanxin palaan kui, e yi dugi gbɛtɛye so e ma, alogo yamaan xa ratanga e dugi rasarijanxine ma.’ ”

²⁰ “ ‘Saraxaraline nama e xunna bi mumɛ, koni e xa e xunna maxaba benun e xun seXɛn xa kuya ayi. ²¹ E sese nama dɔlɔn min benun e xa so Ala Batu Banxin yinna kui xiin kui. ²² Saraxarali yo nama kaɲa gilɛn futu hanma ɲaxanla naxan nun a xɛmɛn fataxi. E xa Isirayila kaa sungutunna nan futu hanma saraxaralina nde a kaɲa gilɛna.’ ”

²³ “ ‘Naxan sarijan e nun naxan mi sarijan, saraxaraline xa yamaan xaran na tagi rabaan ma, e xa a yita e ra naxan haramuxi e nun naxan daxa. ²⁴ Xa kitin muxuna ndee tagi, saraxaraline xa kitin sa e tagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi. E xa n ma sariyane nun n ma tɔnne suxu lan n ma sali lɔxɔne birin ma, e yi n ma Matabu Lɔxɔne rasarijan. ²⁵ Saraxaraliin mi lan a yetɛ a sarijan na kala muxuna nde binbin xɔn, fɔ xa a li a baba hanma a nga nan faxaxi hanma a diina nde hanma a ngaxakeden xɛmɛna hanma a magilɛna nde naxan mi futuxi. ²⁶ Na xanbi ra, fɔ a mɔn xa a yetɛ rasarijan, a yi legedenna ti han xi solofere benun a xa a wanla fɔlɔ. ²⁷ A na so walideni yire sarijanxin yinna kui xiini lɔxɔn naxan yi, a xa yulubi xafari saraxan ba a yetɛ a fe ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

²⁸ “ ‘Saraxaraline keeni ito nan sɔtɔma: N tan nan findima e keɛn na. E nama sese so e yii e gbee bɔxɔn na Isirayila yamanani bayo n tan nan findima e keɛn na. ²⁹ E bogi se saraxane nan donma, e nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane nun seen naxanye birin nalixi Ala ma Isirayila yamanani. Ne nan findima e gbeen

na. ³⁰ Saraxaraline nan gbee ε sansi bogi singene ra e nun seen naxanye birin baxi kiseene ra n xa Isirayila kaane nafunle ra. Muxune xa e bogi se dinxi singene so e yii alogo n xa barakan sa e denbayane fe yi. ³¹ Koni saraxaraline nama xɔline nun subene don naxanye faxaxi e yetɛ ma hanma burunna suben naxanye faxaxi.’ ”

45

Bɔxɔni taxun fena

¹ “Yamanan na yitaxun Isirayila bɔnsɔnne tagi waxatin naxan yi, ε yirena nde lu Alatala xa bɔxɔ sarijanxin na, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛ. A birin nasarijanma nɛn. ² Na kui, bɔxɔna nde luma nɛn yire sarijanxin xa naxan tongon naaninne kuyan lan, nɔngɔnna ye keɛmɛ suulun. Bɔxɔ magenla xa lu yire sarijanxin nabilinni nɔngɔnna ye tonge suulun. ³ Na bɔxɔ sarijanxin kui, yirena nde xa lu a danna, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. Yire sarijanxin tima mɛnna nin, yire sarijanxi fisamantenna.”

⁴ “Yire sarijanxin nan mɛnna ra yamanani. Saraxaraline nan gbee mɛnna ra naxanye wanla ra yire sarijanxini, naxanye walima Alatala yetagi. E banxine luma mɛnna nin, a mɔn yi findi bɔxɔ sarijanxin na yire sarijanxin xa. ⁵ Yirena nde mɔn luma nɛn Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen na naxanye walima Ala Batu Banxini, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. A findima nɛn e keɛn na alogo e xa taane ti e dɔxɔdene ra. ⁶ Yire gbɛtɛ luma nɛn a danna taan gbeen na bɔxɔ sarijanxin dexɔn, a yigbona nɔngɔnna ye wuli suulun, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, na yi findi Isirayila yamaan birin gbeen na.”

⁷ “Bɔxɔna nde mɔn luma nɛn a danna mangan xa fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin ma sa dɔxɔ fɔxɔ igen na sogegododen binni, a mɔn yi fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin bode fɔxɔn ma sa dɔxɔ yamanan danna ra sogeteden binni. A bɔxɔn nun Isirayila bɔnsɔn kedenna

gbeen birin kuyan xa lan, keli yamanan danna ma sogegododen binni han sogeteden binna. ⁸ Mεn nan findima a κεε bɔxɔn na Isirayila yamanani. Nayi, n ma kuntigine mi fa n ma yamaan ɲaxankatama sɔnɔn, koni e yamanan luma nεn Isirayila yamaan yii, birin nun a bɔnsɔnna κεε bɔxɔna.”

Kuntigin lan a xa naxan liga

⁹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε bata a radangu ayi, Isirayila kuntigine. ε gbalon nun ɲaxankatan dan, ε kiti kenden nun tinxinna liga. ε ba n ma yamaan kansunɲε! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁰ “ε sikeli tinxinxin nawali. ε Efa ligase kamalixine rawali, ε se maliga barama defexin nawali. ¹¹ ε Efa ligaseen nun ε se maliga baraman xa lan nεn. Efa liga se fu nun homeri liga se keden xa lan.* Se maliga barama fu nun homeri liga se keden xa lan e bode ma. Ne firinna birin yatεn xa fata homeri liga seen nan na. ¹² Gbeti gbanan keden nun gerasi gbanan mɔxɔɲε xa lan. Gbeti gbanan tonge sennin yi lan ‘mine’ gbanan keden ma.”

¹³ “ε itoe nan bama ε se xabaxine ra Ala kiseen na: ε na homeri liga seen yε keden malan, ε Efa liga seen yε keden tongo, a yitaxun dɔxɔde sennin, i keden ba a ra, xa murutu xabaxin na a ra hanma fundenna. ¹⁴ Turen tan, na se maliga barama κεμε na malan, ε keden ba a ra. Homeri liga se ye kedenna nun ‘kori’ liga se ye keden xa lan. Ne firinna birin lanma se maliga baraman ye fu nan ma. ¹⁵ ε mɔn xa yeεε keden tongo, hanma sii keden xuruse κεμε firin ye Isirayila kaane xuruse rabade sabatixine yi, e findi bogi se saraxane nun saraxa gan daxine nun bɔɲε xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona yamaan xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Yamanan muxune birin xa fa na kiseen na Isirayila kuntigin xɔn. ¹⁷ Mangan nan daxa a fa saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun minse saraxane ra sali waxatine yi,

kike nεnεne nun Matabu Lɔxɔne ma e nun sali waxatin naxanye birin saxi Isirayila yamaan xa. A tan nan lan a fa yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane nun saraxagan daxine nun bɔɲε xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona Isirayila yamaan xa.”

¹⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Kike singen xi singe lɔxɔni, i xa tura bulanna tongo fe mi naxan na, i yi yire sariɲanxin nasariɲan. ¹⁹ Saraxaraliin xa na yulubi xafari saraxan wunla nde tongo, a yi a so Alaa banxin de rati wudine ma e nun saraxa ganden tongon naaninne bundɔxɔne ma e nun yinna kui xiin de rati wudine ma. ²⁰ Kiken xi soloferede lɔxɔn fan ma, i mɔn yi na liga muxune xa naxanye haken ligaxi, e mi a rakelixi a ma hanma e mi a kolon. Ala Batu Banxin nasariɲanma na kii nin.”

²¹ “Kike singen xi fu nun naaninde lɔxɔni, ε yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† raba. Xi solofere sanla nan na ra, ε burune don buru rateseen‡ mi saxi naxanye yi. ²² Mangan xa turaan ba yulubi xafari saraxan na a yetε yulubina fe ra na lɔxɔni e nun yamanan muxune birin xa. ²³ Xi solofere sanla bun ma, a xa tura solofere ba saraxa gan daxin na Alatala xa e nun konton solofere, fe mi naxanye ra xi soloferene bun, e nun kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na, lɔxɔ yo lɔxɔ. ²⁴ A xa murutun kilo tonge saxan saxan nun turen litiri sennin sennin sa turane nun kontonne birin fari bogise saraxan na.”

²⁵ “Kike solofereden xi fu nun suulunde lɔxɔni, Bubu Kui Sanla waxatini, a mɔn xa fa na seene ra yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun ture saraxane ra.”

46

Mangan nun sali waxatine fe

¹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Alaa banxin yinna kui xiin deεn naxan yeε rafindixi sogeteden binna ma, na luma nεn balanxi xi sennin bun ma

* **45:11:** Homeri liga se keden yi lanxi litiri κεμε naanin litiri tonge suulun nan ma. † **45:21:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nεn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔyaan 12.1-13 kui. ‡ **45:21:** buru rate sena: Leβenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

wanla kema lɔxɔn naxanye yi, koni a rabima nen Matabu Lɔxɔn nun kike nenɛn sanla ma. ² Mangan lan a xa keli yinna fari ma xiin kui, a so so deen palaan xɔn, a yi ti de rati wudin dexɔn. Saraxaraline xa mangana saraxa gan dixin ba e nun a bɔɓɛ xunbeli saraxane. Mangan xa a xinbi sin so deen yeteen na, na xanbi ra, a yi mini, koni deen nama ragali han jinbanna. ³ Yamanan muxune xa e xinbi sin Alatala yetagi na so de kedenna ra Matabu Lɔxɔn nun kike nenene sali lɔxɔne ma. ⁴ Mangan yetee dii sennin nan bama Alatala xa saraxa gan dixin na Matabu Lɔxɔne yi, e nun konton keden fe mi naxanye ra. ⁵ A xa murutun kilo tonge saxan sa konton kedenna fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenɛn, a xa na sa yetee diine fari bogise saraxan na. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁶ Kike nenɛn sali lɔxɔni, a xa tura bulan keden ba saraxan na, e nun yetee dii sennin nun konton keden, fe mi naxanye ra. ⁷ A xa murutun kilo tonge saxan saxan sa turaan nun kontonna fari bogise saraxan na, a murutun xasabin sa yetee diine fari naxan na a kenɛn. A yi turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁸ Mangan nema soe, a xa so so de palaan deen nan na, a mon yi mini na yire kedenni.”

⁹ “Yamanan muxune na fa Alatala yetagi sali lɔxɔne yi, naxan na so komɛn ma deen xɔn, a yi a xinbi sin, na xa mini yiifari ma deen na. Naxan na so yiifari ma deen xɔn, na xa mini komɛn ma deen na. So tixi kiraan naxan xɔn, mini nama ti na xɔn. Koni, mini tima gbete nan xɔn. ¹⁰ Yamaan na so, mangan fan xa so, a yi mini e fɔxɔ ra, e na mini waxatin naxan yi. ¹¹ Sali lɔxɔne nun sewa malanne yi, murutun kilo tonge saxan saxan xa sa turane nun kontonne fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenɛn, a xa na sa yetee diine fari. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari.”

¹² “Xa mangan jɛnige ma saraxan bama Alatala xa hanma saraxa gan daxina hanma bɔɓɛ xunbeli saraxana, deen naxan yetee rafindixi sogeteden binna ma, na xa rabi a xa, a yi a saraxa gan dixin ba hanma

a bɔɓɛ xunbeli saraxana alo a ligama Matabu Lɔxɔni kii naxan yi, na xanbi ra a yi mini, e yi deen balan a fɔxɔ ra. ¹³ Yetee diin jɛe kedenna xa ba saraxa gan dixin na Alatala xa lɔxɔ yo lɔxɔ, fe mi naxan na. A xa ba xɔtɔn yo xɔtɔn. ¹⁴ Xɔtɔn yo xɔtɔn murutu fuɓi kilo suulun xa ba Alatala xa bogise saraxan na naxan namulanxi turen litiri firin na. Lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa ba feni ito xa findi habadan sariyan nan na. ¹⁵ Yetee diin nun bogise saraxan nun turen xa ba saraxa gan dixin na xɔtɔn yo xɔtɔn han habadan.”

¹⁶ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa mangan sena nde tongo a keeni, a yi a fi a diina nde ma, na bata findi na diin keen na, a findima a yixetene keen nan na. ¹⁷ Koni xa a sena nde tongo a keeni, a yi a fi a konyin ma, na konyin gbeen nan na ra han xɔɔya jɛen na a li, na xanbi ra a yi a raxete mangan ma. Mangana diine nan gbee a keen na. ¹⁸ Mangan nama sese tongo yamaan keeni, a nama sese ba e gbeen na. A naxan soma a diine yii keen na, a xa na tongo a gbeen, alogo muxu yo gbee nama ba a yii n ma yamani.”

¹⁹ Na xanbi ra, so deen naxan yi so de gbeen dexɔn naxan yetee rafindixi komɛn fɔxɔn binna ma, na muxun yi n tan Esekiyeli raso mena ra siga konko sarijanxine kui denaxan namaraxi saraxaraline xa. A yi banxin kuiin yirena nde yita n na sogegododen binni. ²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “Yiren nan na ra saraxaraline yangin saraxane nun yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane jinma denaxan yi alogo e nama e ramini yinna fari ma xiin kui, alogo yamaan xa ratanga e sarijanna ma.”

²¹ Na xanbi ra, a yi n xali yinna fari ma xiin kui, a yi n nadangu a tongon naaninne matodeni. N yi sansandina nde to rafalaxi yinna tongon naaninne birin ma. ²² Na sansandine birin kuyana nɔngɔnna ye tonge naanin, e yigbona nɔngɔnna ye tonge saxan. E naaninne birin gboon yi lan. ²³ E birin yi rabilinxi gemɛ sansanna nan na, kudi sodene yi rafalaxi sansanna xɔn. ²⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Kudi sodene nan itoe ra Alaa banxina wali keene saraxa

subene jinma denaxanye yi yamaan xa.”

47

Tigin misaala Ala Batu Banxini

¹ Na muxun mɔn yi n xali Ala Batu Banxin so dɛɛn na. Igen yi minima banxin so dɛɛn bun ma siga sogeteden binni, bayo banxin yi yɛɛ rafindixi sogeteden binna nan ma. Igen yi minima banxin bun ma yi-ifari fɔxɔni, a dangu saraxa ganden yiifari fɔxɔni. ² A yi n namini kɔmɛn fɔxɔn dɛɛn na, a yi n xali yinna fari ma han yinna fari ma xiin so dɛɛn naxan sogeteden binni. Igen yi minima dɛɛn yiifari fɔxɔni.

³ Na muxun to mini sogeteden binni, lutin yi suxi a yii, a yi nɔngɔnna yɛ wuli keden yate. A yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n wɔsɔxɔn nan ma. ⁴ A mɔn yi nɔngɔnna yɛ wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n xinbin nan ma. A mɔn yi nɔngɔnna yɛ wuli keden yate, a yi n nagidi igeni. A yi n suxuma n tagin nan ma. ⁵ A mɔn yi nɔngɔnna yɛ wuli keden yate, fufaan nan yi a ra, n mi yi nɔɛ naxan yigide, amasɔtɔ igen bata yi te han fɔ n xa n ba nɛn igeni, muxɛ mi yi nɔɛ a yigide.

⁶ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i na toxi ba?” A mɔn yi xɛtɛ n na, a n xali fufaan dɛ. ⁷ A xɛtɛxina n na, n yi wudi wuyaxi to igen dɛ a fɔxɔ firinne birin na. ⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Igeni ito sigama nɛn sogeteden binni sa godo Araba yamanan binni sa bira Fɔxɔ Ige Daraan ma. A na bɔxɔn Fɔxɔ Ige Darani waxatin naxan yi, dara igen sarijanma nɛn. ⁹ Fufaan na denaxan birin li niimaseene warama ayi nɛn.* Yɛxɛne fan wuyama ayi nɛn, bayo igeni ito mɛnna lima nɛn, fɔxɔ igen yi sarijan. Nayi, igeni ito na dangu denaxan birin yi, seene birin luma nɛn e nii ra mɛnne yi. ¹⁰ Nayi, yɛxɛ suxune tima nɛn igen dɛ. Keli En-Gedi ma han sa dɔxɔ En-Egilami ra, e yalane yibandunma nɛn. Na yɛxɛne findima nɛn baa gbeen yɛxɛn sifan birin na. ¹¹ Koni a dɛxɔn dara yirene nun a xudedine mi rasarijanma, e luma nɛn alogo fɔxɔn xa sɔtɔ. ¹² Wudi bogilaan sifan birin solima nɛn fufaan dɛ kinki firinne ra. E dɛɛne yi lu xindexi ayi tun, e bogine

mi janjɛ mumɛ! E bogima nɛn kike yo kike, bayo igen naxan e yi, na kelima yire sarijanxin nin. E bogin findima nɛn donseen na, e dɛɛne yi findi senna ra.”

Yamanan danne

¹³ Marigina Alatalaa ito nan falaxi, a naxa, “Yamanan danne ni i ra, ɛ naxan yitaxunma Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne ra e kɛɛn na. Yusufu yixɛtɛne yire firin nan sɔtɔma. ¹⁴ Ɛ keden kedenna birin a sɔtɔma nɛn ɛ kɛɛn na alo n na n kɔlɔ kii naxan yi n yiini texin na fa fala a n na a soma nɛn ɛ benbane yii. Nayi, yamanani ito findima nɛn ɛ kɛɛn na. ¹⁵ Yamanan danne ni i ra: Sogeteden kɔmɛnna binni, keli fɔxɔ ige gbeen ma, siga Xetilon taan kiraan xɔn, dangu Lebo-Xamata ra han Sedadi, ¹⁶ siga Berota nun Sibirayimi ma (naxan Damasi taan bɔxɔn nun Xamata taan bɔxɔn tagi) siga Xaseri-Hatikon ma Xawuran yamanan danna binni. ¹⁷ Nayi, danna sa fɔlɔma fɔxɔ igen nan ma siga han Xasari-Enan, Damasi taan danna, Safon kɔmɛnna binna, siga Xamata taan danna ma. Yamanan kɔmɛn fɔxɔn danna nan na ra. ¹⁸ Sogeteden binna danna kelima Xawuran yamanan danna nun Damasi taan danna nan tagi, dangu Yurudɛn baan xɔn Galadi yamanan nun Isirayila yamanan tagi siga han Tamari taana Fɔxɔ Ige Daraan dɛ. Yamanan danna nan na ra sogeteden binni. ¹⁹ Sogeteden yiifanna binna danna, sa keli Tamari taan ma han sa dɔxɔ Meriba igene ra Kadesi yamanani, dangu Misiran baan xɔn han sa bɔxɔn fɔxɔ ige gbeen ma. Yamanan danna nan na ra yiifanna binni. ²⁰ Fɔxɔ ige gbeen nan yamanan danna ra sogegododen binni, keli yiifanna ma siga han Lebo-Xamata taana kɔmɛn fɔxɔni. Yamanan sogegododen binna danna nan na ra.”

²¹ “Ɛ yamanani ito yitaxun ɛ ra fata Isirayila bɔnsɔnne ra. ²² Ɛ xa a yitaxun ɛ tagi kɛɛn na masɛnsɛnna xɔn. A xa yitaxun ɛ ra e nun xɔjɛn naxanye dɔxi ɛ tagi, naxanye bata diine sɔtɔ. E yatɛma nɛn ɛ yɛ alo Isirayila diine. E kɛɛni taxunma nɛn ɛ ra Isirayila bɔnsɔnne tagi. ²³ Nayi, xɔjɛn na dɔxɔ bɔnsɔnna naxan yɛ, na nan a kɛɛn

* 47:9: Fɔxɔn yi Fɔxɔ Ige Darani ito yi han! Yɛxɛne mi yi nɔɛ luyɛ e nii ra a yi.

soma a yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

48

Yamanani taxun fena

¹ “Bɔnsɔnne xinle ni itoe ra e nun e keɛ bɔxɔne. Dan bɔnsɔnna muxune gbeen luma yamanan sogeteden kɔmɛn fɔxɔn danna binna nin. A danna minima kiraan nan denaxan danguma Xetilon taani siga han Lebo-Xamata taani han Xasari-Enan yi han Damasi taan danna kɔmɛn fɔxɔni Xamata taan dexɔn, keli yamanan sogeteden danna ma sa dɔxɔ sogegododen danna ra Dan bɔnsɔnna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na ra. ² Dan bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na Aseri bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ³ Aseri bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Nafatali bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁴ Nafatali danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Manase bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁵ Manase danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Efirami bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁶ Efirami danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Ruben bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁷ Ruben danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Yuda bɔnsɔnna gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na.”

⁸ “Yuda danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, ε xa bɔxɔna nde lu a danna mɛnni naxan kuyan nun bɔnsɔnna bonne birin gbeen kuyan lan, a yigbona, nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun. Yire sarijanxin xa lu a tagi. ⁹ ε denaxan bama na bɔxɔn na Alatala xa, na kuyama ayi nen nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. ¹⁰ Saraxaraline nan gbee na bɔxɔ sarijanxin na. Nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun na a ra kɔmɛnna ma, a ye wuli fu nan a yigboon na sogegododen binni,

a ye wuli fu nan a yigboon na sogeteden binni, a ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun a yiifanna ma. Alatalaa yire sarijanxin xa lu a tagi. ¹¹ Saraxaraliin naxanye rasarijanxi Sadɔki yixetene ye, ne nan gbee a ra, naxanye n ma wanla kema ki faji e nun naxanye mi e yete ralɔxi ayi, alo Lewi bɔnsɔnna muxune a liga kii naxan yi Isirayila kaane yi e yete ralɔma ayi waxatin naxan yi. ¹² E gbeen findima mɛnna nan na, denaxan sarijan yirene birin xa bayo a baxi bɔxɔ ratinmɛxin nan na. E bɔxɔn tugunma Lewine bɔnsɔnna bɔxɔn danna nan na. ¹³ Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen luma nen saraxaraline gbeen danna ra. E firinna birin kuyan findima nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun nan na, a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. ¹⁴ E nama e bɔxɔn mati, e nama a masara gbete ra, a nama fi, amasɔtɔ bɔxɔ fisamantenna na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa.”

¹⁵ “Denaxan luma, naxan yigbo nɔngɔnna ye wuli suulun, a kuya nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun, mɛn mi rasarijanma. Taan nan tima a tagi, taan muxune yi a rabilinna findi banxidene nun xuruse rabadene ra. ¹⁶ Taan danne ni i ra: Nɔngɔnna ye wuli naanin keme suulun kɔmɛnna ma, a ye wuli naanin keme suulun yiifanna ma, a ye wuli naanin keme suulun sogeteden binni e nun a ye wuli naanin keme suulun sogegododen binni. ¹⁷ Bɔxɔ magenle xa lu taan nabilinni nɔngɔnna ye keme firin tonge suulun. ¹⁸ Bɔxɔ dɔnxɛna nde luma nen bɔxɔ sarijanxin sogeteden binni e nun a sogegododen binni, e firinna birin, nɔngɔnna ye wuli fu. Mɛnna bogise xabaxine findima muxune nan balo ra naxanye walima taan xa. ¹⁹ Muxun naxanye walima taan xa naxanye mɛnna bima, ne fatama Isirayila bɔnsɔnne birin nan na. ²⁰ Bɔxɔ sarijanxin nun taana bɔxɔn na malan, na kuyan nun a yigboon xa findi nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun nan na.”

²¹ “Bɔxɔ sarijanxin nun taana bɔxɔna, e firinna birin danne kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɔɔn nun suulun. Bɔxɔ dɔnxɛna ndee luma nen keli na sogeteden danna ma sa dɔxɔ yamanan sogeteden danna ra, a dɔnxɛna ndee mɔn yi lu keli na sogete-

gododen danna ma sa dɔxɔ yamanan sogegododen danna ra. Na bɔxɔ dɔnxene xa findi mangan nan gbee ra. Na bɔxɔne nun Isirayila bɔnsɔnne bɔxɔn kuyan birin lan. Bɔxɔ sarijanxin nun Alaa yire sarijanxin luma a tagin nin. ²² Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune bɔxɔn nun taan gbeen luma mangana bɔxɔn nan tagi. Mangana bɔxɔn luma Yuda bɔnsɔnna bɔxɔn danna nun Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔn danna nan tagi.”

²³ “Bɔnsɔn dɔnxene kɛɛ bɔxɔne nan itoe ra: Keli sogeteden ma han sa dɔxɔ sogegododen na, Bunyamin bɔnsɔnna gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁴ Bunyamin bɔnsɔnna bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Simeyɔn bɔnsɔnna gbeen yi tugun na dɛ, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁵ Simeyɔn bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Isakari bɔnsɔnna gbeen yi tugun na dɛ, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁶ Isakari bɔxɔn danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Sabulon bɔnsɔnna gbeen yi tugun na dɛ, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁷ Sabulon danna, keli sogeteden ma sa dɔxɔ sogegododen na, Gadi bɔnsɔnna gbeen yi tugun na dɛ, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁸ Gadi bɔnsɔnna bɔxɔn danna findima yamanan danna nan na yiifari fɔxɔni, fɔlɔ Tamari taan ma siga Meriba igene ma Kadesi yi, siga Misiran xuden xɔn han sa bɔxɔn fɔxɔ ige gbeen ma. ²⁹ E yamanani ito yitaxunma Isirayila bɔnsɔnne muxune ra masɛnsɛnna nan xɔn, a findi e kɛɛ bɔxɔne ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Yerusalɛn taan so dɛɛne

³⁰ “Yerusalɛn taan so dɛ fu nun firinne ni i ra. Taan kɔmɛn fɔxɔn kuyana, nɔngɔnna yɛ wuli naanin kɛmɛ suulun. ³¹ Taan so dɛɛne xili sama Isirayila bɔnsɔnne nan xun ma. Dɛ saxan kɔmɛnna ma: Rubɛn gbeen dɛ keden, Yuda gbeen dɛ keden, Lewi gbeen dɛ keden. ³² Taan sogeteden binna kuyana, nɔngɔnna yɛ wuli naanin kɛmɛ suulun. Mɛn fan dɛ saxan: Yusufu gbeen dɛ keden, Bunyamin gbeen dɛ keden, Dan gbeen dɛ keden. ³³ Yiifari fɔxɔn kuyana, nɔngɔnna yɛ wuli naanin kɛmɛ suulun. Mɛn fan dɛ

saxan: Simeyɔn gbeen dɛ keden, Isakari gbeen dɛ keden, Sabulon gbeen dɛ keden.

³⁴ Sogegodode binna kuyana, nɔngɔnna yɛ wuli naanin kɛmɛ suulun. Mɛn fan dɛ saxan: Gadi gbeen dɛ keden, Aseri gbeen dɛ keden, e nun Nafatali gbeen dɛ keden.

³⁵ A rabilinna birin, nɔngɔnna yɛ wuli fu nun solomasɛɛ. Sa fɔlɔ na waxatin ma, taan yi xili sa, a ‘Alatala na yi.’ ”

Daniyeli Nabi Daniyeli Alaa Falan Naxan Sebε

Babilon mangan faxi Isirayila bɔxɔni yenge sodeni jee keme sennin benun Yesu xa bari. E yi Nabi Daniyeli suxu a dii jɔreyani yengeni, e siga a ra Babilon yi. Nabi Daniyeli yi findi Babilon mangane fekolonna nde ra. Ala senben soxi a yii, a xa xiyene nun wundo feene bunna fala mangane xa. Ala mon bata dunuɔa fe famato wuyaxin lankenemaya Daniyeli xa. A ne sebε Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito Yahudiya banxulan muxu naanin nan ma taruxun yebama en xa naxanye lu tinxinyani e Ala xa Babilon Manga Nebukadanesari yetagi. Taruxu sennin nan a yire singen kui (sora 1 han sora 6), naxanye a yitama en na Yahudiyane yi limaniyaxi kii naxan yi besenxonyani. Misaala ra, en Daniyeli a taruxun toma be, mangana kuntigine a woli yatane bun ma waxatin naxan yi (sora 6).

Ala fe to naanin nan yitama Daniyeli ra alo xiyena Daniyeli sora 7 han sora 12 kui naxanye dunuɔa wundo feene makenenma Daniyeli xa. Fe tooni itoe Yahudiya yamana taruxun nan yitama alo xiyena, siya wuyaxine yi naxanye tɔroma, han Ala mon yi e mali, e yi dɔxɔ e bɔxɔni.

Daniyeli feen naxanye toxi fata Ala ra, na yirena ndee Yesu fa waxatin nan yebama jee keme wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Misaala ra, mangan xiye naxan ma fe sebexi Daniyeli sora firinden, na gemena nde a fe falaxi naxan keben, muxu yii mi naxan bɔxi. Na yi findi taxamasenna ra naxan Marigi Yesu fa waxatin nun a fa kiin yitama bayo gemen godoxi yirena nde fari naxan findixi Romi kaane mangayana fe taxamasenna ra. A mon naxa a na gemen yi findi geya belebelen na naxan bɔxɔna ngaan nafe. Na bunna neen, fa fala Marigi Yesu faxi Romi kaane mangaya waxatini, a denkeleya yamaan mon sabatima siyane birin tagi han to alo na xiyena a yitaxi kii naxan yi.

Daniyeli 9.25 fan Yesu fa waxatina fe falama. Malekana a falaxi Daniyeli xa menni fa fala a jee keme naanin jee tonge solomasexe nun saxan nan tima yamarina nde xanbi ra benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa, a yi faxa. Na yamarina fe sebexi Esirasi 7.11 kui. Yerusalen taan tixi yamarin naxan ma, na yi fixi yanyina nde jee keme naanin tonge suulun nun solomasexe benun Marigi Yesu xa bari hanma yanyina nde jee keme naanin tonge naanin nun suulun fata jeeene tenge kii firinna ra muxune yi darixi naxanye rawale na waxatine yi. Nayi, Kitabuna falan na kamalixi Yesu barin to jee mɔxɔnen nun suulun ti, xanamu, a barin to jee tonge saxan nun solomasexe ti. Yesu faxa nen, a keli sayani yanyina nde a barin to jee tonge saxan nun saxan ti. Na bunna neen, fa fala Daniyeli waliyiya falani ito Marigi Yesu faxa waxati yeten falaxi yanyina nde jee keme suulun jɔxɔn benun Yesu xa bari.

Kitabun yireni ito nun Lankenemaya kitabu yirena ndee maliga han! E firinna birin waxatin birin denkeleya muxune nan senbe soma, e xa lu denkeleyani, hali kontɔfili feen nun tɔroyaan sifan birin e sɔto.

Daniyeli nun a lanfane Babilon yi

¹ Yehoyakimi a mangayaan jee saxandena, Yuda yamanani, Babilon mangan naxan yi xili Nebukadanesari, na nun a muxune yi siga, e sa fu Yerusalen taan ma, e yi a rabilin yengesone ra. ² Marigin nan tinxi Yehoyakimi suxu feen ma, Yuda Mangana, e nun Ala Batu Banxin muran nasarijanxine tongo feen ma. Manga Nebukadanesari yi ne xali Babilon yamanani, a yi se xonne ramara a gbee suxure banxin nafulu ramaradeni. ³ Mangan yi a fala a muxu gbeen xa, naxan xili Asipenasi, a naxa, a xa sa Isirayila foningena ndee ye matongo, naxanye kelixi manga banxini xanamu xabila hiyabuxine yi. ⁴ A xa xaxilima xaraxine ye matongo naxanye kende, e tofan. E xa kɔta alogo e xa nɔ wanla ke mangana banxini. E luma nen e xaranje Babilon xuiin nun a sebenle ma. ⁵ Mangan mon yi e soge keden balon tongo,

keli a gbee donseene yi e nun a gbee dɔlɔne yi. E xaranma nɛn jɛɛ saxan bun ma, na xanbi ra, e yi fa lu wanla kɛ mangan xa. ⁶ Yuda kaan naxanye yi na muxune yɛ, ne xili: Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli, e nun Asari. ⁷ Mangana tande xunna yi xili nɛnɛn sa e xun ma. A yi Daniyeli xili sa a “Belitiasari.” A yi Xananiya xili sa “Sadiraki.” A yi Mikayeli xili sa “Mesaki.” A yi Asari xili sa “Abedinego.”

⁸ Daniyeli yi a miri, a nama a yetɛ raharamu mangana a donseene ra e nun a dɔlɔn na.* Nanara, a yi tande xunna mafan a e nama a karahan a a yetɛ raharamu. ⁹ Ala yi a ragidi, tande xunna yi hinan Daniyeli ra, a mɔn yi kininkinin a ma. ¹⁰ Tande xunna yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “N gaxuxi mangan yɛɛ ra, n kanna, naxan bata ε donna nun ε minse feen nagidi. Xa a i to, i fatin baxi i ra i lanfane tagi, n xunna lɔma ayi nɛn ε fe ra.” ¹¹ Daniyeli yi a fala na xa, tande xunna naxan tixi Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli nun Asari xunna dɔxɔn na, a naxa, ¹² “Se bogine nun igen gbansanna fi nxu ma, i xa nxu mato nayi han xi fu. ¹³ Na xanbi ra, i nxu nun nxu lanfane fatin sama e bode ma nɛn naxanye mangana a donseen donma, i nxɔ donse feen yɛbɛ nayi alo i naxan toxi.” ¹⁴ Nanara, a tin na ma, a yi e mato xi fu bun ma. ¹⁵ Xii fu danguxina, a yi a to e kɛndɛ, e fatin fan, dangu mangana donseen don muxune ra. ¹⁶ Nanara, e xunna dɔxɔn yi se bogine fi e ma, mangana donseen nun a dɔlɔn jɔxɔn na.

¹⁷ Ala yi lɔnnin fi foninge naaninni itoe ma a e xa fe seɓɛxin birin bunna famu, e nun fekolonna. Daniyeli yi nɔɛ xiyene bunne falɛ e nun fe toone alo xiyena. ¹⁸ E waxatin jan yanyi naxan yi mangan naxan sa, tande xunna yi e yita Nebukadanesari ra. ¹⁹ E birin nun mangan yi e bode to, foningene yɛ, muxu yo mi a kɛnɛn alo Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. Ne yi so a wanli. ²⁰ Mangana e maxɔdin fefe ma lan xaxilimayaan nun fe kolonna fe ma, a yi a to e yabine yi dangu a woyimene nun a jinan kanne gbeen na dɔxɔna ma fu, naxanye yi a

yamanani. ²¹ Daniyeli yi lu na yi han Kirusi a mangayaan jɛɛ singena.

2

Mangana xiyena fe

¹ Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ firindena, a yi xiye sa. A xaxinla yi jaxamin han xixɔnla yi a bejin. ² A yi woyimene nun jinan kanne nun kɔmɔ kanne nun yiimatone xili alogo e xa a xiyen bunna fala a xa. Ne yi malan, e ti a yetagi. ³ Mangan yi a fala ne xa, a naxa, “N xiyena nde nan saxi, naxan bata n xaxinla jaxamin. A xɔnla n ma, n xa na xiyen bunna kolon.”

⁴ Na yiimatone yi mangan yabi Arami xuini, e naxa, “Nxu kanna, Ala xa siin fi i ma. I ya xiyen yɛba nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁵ Mangan yi a fala yiimatone xa, a naxa, “N bata yelin a natɛ fa fala xa ε mi n ma xiyeni ito fala n xa e nun a bunna, n na ε yibolonma nɛn dungi dungi yɛɛn ma, ε banxine fan yi kala fefe! ⁶ Koni xa ε mɔn nɔ n ma xiyen nun a bunna faladeni n xa, ε kise wuyaxi sɔtɔma nɛn n yii, e nun kɔntɔnne nun xunnayeren gbegbe. Nanara, ε xa xiyen nun a bunna fala n xa.”

⁷ E mɔn yi a fala mangan xa, e naxa, “Mangana, i ya xiyen fala nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁸ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon, ε katama n xa dija han waxati gbɛtɛ bayo ε a kolon n ma fe ragidixin mi kalɛ. ⁹ Koni, xa ε mi n ma xiyen fala n xa, jaxankata kedenna sama ε birin fari nɛn. E faxi wulen nun yanfantanya falan nan tideyi n xa han n ma miriyaan yi maxɛtɛ. Nanara, ε n ma xiyen fala n xa, nayi n na a kolonma nɛn fa fala ε nɔɛ a bunna falɛ nɛn.”

¹⁰ Yiimatone yi a yabi, e naxa, “Nxɔ mangana, na muxu yo mi dunuɓani ito yi naxan nɔɛ na ligɛ naxan xɔli i ma. Na manga yo mi na, hali a fangan nun a senben na gbo kii yo ki, na munma fe sifani ito maxɔdin woyimene nun jinan kanne nun yiimatone ma singen. ¹¹ I naxan maxɔdinxi, na xɔdɔxɔ. Muxu yo mi nɔɛ na yabin soɛ i yii fɔ alane, koni ne mi dɔxi adamadiine tagi.”

* **1:8:** Haramun nan yi mangana donseene ra bayo e yi ralima mangana suxurene nan ma.

¹² Nayi, mangan yi xɔɓ, a bɔɾɛn yi te han! A yamarin fi fa fala a Babilɔn fekolonne birin xa faxa. ¹³ Mangana falan yi rawanga, fekolonne yi fa fama faxadeni nɛn. Nayi, e Daniyeli fen e nun a lanfane alogo e fan xa faxa.

Ala yi xiyeɛn lankɛnɛmaya

¹⁴ Daniyeli yi a xuiin namini ɲɔxɔ luun nun xaxilimayaan na Ariyoki ma mangan kantan muxune xunna, naxan yi faan kiraan xɔn ma siga Babilɔn fekolonne faxadeni. ¹⁵ A Ariyoki maxɔdin, a naxa, “Nan-fera mangan bata sariya xɔdɛxɛ sifani ito sa.” Ariyoki yi na feen yeɓa Daniyeli xa. ¹⁶ Nanara, Daniyeli yi siga mangan fɛma, a yi a mayandi alogo a xa waxatin fi a ma, a xa nɔ a xiyeɛn nun a bunna falɛ mangan xa.

¹⁷ Daniyeli yi siga banxini, a feni ito birin yeɓa a lanfane xa, Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. ¹⁸ A yi e mafan a e xa Ala maxandi naxan kore, a xa kininkinin e ma, a xa fe luxunxini ito yita e ra alogo e nama Daniyeli nun a lanfane faxa Babilɔn fekolonna bonne xɔn. ¹⁹ Nanara, Daniyeli yi fe toon ti kɔɛɛn na alo xiyeɛna, fe luxunxin yi lankɛnɛmaya a xa. Daniyeli yi Ala tantun naxan kore, ²⁰ a naxa,

“Ala xinla xa tantun habadan habadan!
Amasɔtɔ a tan nan gbee kolonna nun
sɛnɓɛn na.

²¹ A tan nan waxatin nun a kɛɲane
maxɛtɛma:

A tan nan mangane bama.

A tan nan mangane dɔxɔma.

A fekolonna fima fekolonne ma,
a lɔnnin fima xaxilimane ma.

²² A fe tilinxi luxunxine lankɛnɛmayama.

A dimi yi feen kolon,

bayo kɛnɛnna a yii.

²³ N benbane Ala,

n na i tantunma,

n yi i batu

fekolonna nun fangana a fe ra

i naxan fixi n ma.

I bata n nakolon na ra,

nxu naxan maxɔdinxi i ma,

i bata nxu rakolon mangana xiyeɛn na.”

Daniyeli yi mangan xiye saxin nun a bunna fala

²⁴ Na xanbi ra, Daniyeli yi siga Ariyoki fɛma, mangan yamarin fi naxan ma a xa Babilɔn fekolonne faxa. A sa a fala a xa iki, a naxa, “Hali i nama Babilɔn fekolonne faxa. Siga n na mangan yeɓaɲi. N xa a xiyeɛn bunna fala a xa.” ²⁵ Mafurɛn, Ariyoki yi siga Daniyeli ra mangan fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata muxu keden to na Yuda kaa suxine ye, naxan xiyeɛn bunna falɛ mangan xa.” ²⁶ Mangan yi Daniyeli maxɔdin naxan xili Belitisasari, a naxa, “I tan nɔɛ xiyeɛn nun a bunna falɛ n xa ba?”

²⁷ Daniyeli yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, i fe luxunxin naxan maxɔdinxi fekolonne nun ɲinan kanne nun woyimɛne nun yiimatone ma, ne sese mi nɔɛ i ya xiyeɛn nun a bunna falɛ i xa. ²⁸ Koni Ala na yi, naxan kore xɔnna ma. A nɔɛ fe luxunxine ye mayalanɲɛ. A bata Manga Nebukadanesari rakolon naxan ligama waxati famani. Awa, i ya xiyeɛn nun i ya fe toone ni i ra i naxanye to i ya saden ma. ²⁹ I yi saxi waxatin naxan yi, mangana, i yi lu i mirɛ fe famatɔne ma. Awa, naxan fe luxunxine ye mayalanma, na bata i rakolon fe famatɔne ra. ³⁰ N tan ma binni, fe luxunxini ito mi ye mayalanxi n xa fa fala n tan fekolon dangu ndenden na, koni alogo a bunna xa fala mangan xa, i yi i sondonna miriyane kolon.”

³¹ “Mangana, i fe toon nan tixi naxan findixi sawura belebelen na. Na sawura yi gbo kati! A yi mayilenma, a yi tixi i yeɓaɲi, a kɛɲaan yi magaxu han! ³² Xɛmaan yeɓɛɛn nan yi sawuran xunna ra, a kanken nun a yiine gbeti wuren nan e ra, a kuiin nun a tagina, sulana.* ³³ A danbane yi rafalaxi wure fɔrɛn na, a sanne wure fɔrɛn nun bɛndɛ ganxina. ³⁴ I yi a matoma waxatin naxan yi, gɛmɛna nde yi keben muxu yii mi naxan bɔxi, a fa bɔnbɔ na sawuran sanna ra wure fɔrɛn nun bɛndɛ ganxin dɛnaxan

* **2:32:** A xunna findixi Babilɔn kaane mangayaan nan na. Na feen seɓɛxi Yeremi 51.7 kui. A kanken nun a yiine findixi Perise kaane gbeen na Manga Kirusi naxan fɔɓ ɲɛɛ kɛmɛ suulun tonge saxan nun solomanaanin benun Yesu xa bari. A kuiin nun a tagi findixi Gireki kaane mangayaan na Manga Alesandire bun ma ɲɛɛ kɛmɛ saxan benun Yesu xa bari. A danbane nun a sanne findixi Romi kaane mangayaan nan na. Yesu faxi waxatin naxan yi, Romi kaane nan yi mangane ra bɔxɔn yire wuyaxi xun na.

yi. A yi e rayensen. ³⁵ Awa, a wure fɔrɛ yo, a bɛndɛ ganxi yo, a sulan yo, a wure gbeti yo, a xɛma yo, na birin yi lunburunɲɛ ayi, e yi findi burun burunna ra alo se dagin naxan yifema soqe furen na. Foyen yi a xali a funfu yo mi lu na. Awa na gɛmɛn naxan fa bɔnbɔ na sawuran na, na yi findi geya belebelen na, a bɔxɔna ngaan nafe.”

³⁶ “Xiyen ni i ra. Nxu a bunna fan falama nɛn mangan xa. ³⁷ N kanna, mangane mangan ni i tan na. Amasɔtɔ Ala nan mangayaan nun sɛnbɛn nun fangan nun xunnayerenna fixi i ma, Ala Naxan Kore. ³⁸ A tan nan i dɔxi muxune nun subene nun xɔline xun na, e nɛma dɛdɛ yi, a yi nɔɔn fi i ma ne birin xun na. I tan nan xɛma xunna ra. ³⁹ I tan na dangu, mangaya gbɛtɛn kelima nɛn naxan sɛnbɛn xurun i gbeen xa. Na xanbi, mangayaan saxanden ligama nɛn alo sulana, na yi nɔɔn sa bɔxɔn birin ma. ⁴⁰ Mangaya naaninden fama nɛn, na xɔdɔxɔ alo wurena. Wuren seen birin yensenma, a a lunburun. Na mangayaan fan bonne yensenma na kii nin, a yi e lunburun. ⁴¹ I a sanne nun a san sonle toxi rafalaxi wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin na kiin de, na yamanani taxunma nɛn, koni wuren xɔdɔxɔn ɲɔxɔndɔnna taranma a yi nɛn, bayo i wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin nan toxi. ⁴² Nanara, alo a san sonle yi rafalaxi wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin na kii naxan yi, na yamanan fɔxɔ kedenna fangan gboma ayi nɛn, bode fɔxɔn yi xetunɲɛ ayi. ⁴³ I wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin nan toxi, bayo na muxune katama nɛn e xa malan, koni e mi malanɲɛ alo wuren nun bɛndɛ ganxin to mi basanɲɛ.”

⁴⁴ “Na mangane waxatini, Ala Naxan Kore, na mangayana nde rafama nɛn naxan mi kalɛ habadan!† Na mangayaan mi danguma yamana gbɛtɛ nɔɔn bun. A yamanan bonne raxuyama ayi nɛn, a yi e raxɔri, koni a tan yetɛɛn luma nɛn habadan. ⁴⁵ Na bunna nɛn, alo i gɛmɛn naxan toxi kebenɲɛ geyaan fari muxun yii mi dinxi naxan na, a fa wuren nun sulan

nun bɛndɛn nun gbeti wuren nun xɛmaan yensen. Ala bata a yita mangan na naxan fama ligadeni yetɛn na. Nɔndin nan xiyeni ito ra, muxune lan e xa la a bunna fan na.”

Mangan yi Daniyeli binya

⁴⁶ Nba, Manga Nebukadanesari yi a xinbi sin Daniyeli bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. A yamarin fi a e xa saraxane ba a xa, e nun wusulanna. ⁴⁷ Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “ɛ Ala nan alane Ala ra. E nun mangane gbee marigina naxan wundo feene lankɛnɛmayama. Bayo i bata nɔ wundo feni ito ye mayalanɲɛ.”

⁴⁸ Mangan yi Daniyeli mate, a banna se wuyaxi so a yii. A yi a dɔxɔ Babilɔn yamanan birin xun na, a yi a findi mangan na Babilɔn fekolonna birin xun na. ⁴⁹ Daniyeli yi mangan mafan, a xa Babilɔn bɔxɔn fe yɛban so Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yii. Daniyeli yetɛɛn yi lu Manga Nebukadanesari a tanden ma wanla ra.

3

Mangan yi suxuren nafala

¹ Manga Nebukadanesari yi sawura xɛmaan nafala. A kuyan nɔngɔnna ye tonge sennin lixi. A yigbona, nɔngɔnna ye sennin. A sa a ti Dura Lanbanni, Babilɔn yamanani. ² Manga Nebukadanesari yi bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔxɔn kuntigine ngaan xili alogo e xa fa sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ³ Awa, bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔxɔn kuntigine ngaan yi e malan na sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafala. E ti sawuran yetagi Manga Nebukadanesari naxan nafala.

⁴ Mangana fe rawangan yi sarin fangan na, a naxa, “Siyane nun bɔnsɔnne birin

† 2:44: Marigi Yesu a denkeleya yamaan naxan fɔlɔ, na findixi mangayani ito ra naxan buma habadan. Daniyeli a falani ito a yɛbaxi fa fala a Yesu yi lan a xa fa Romi kaane mangayaan waxatini. A faxi na waxatin nin. Yesu a denkeleya yamaan nan sabatima dunuɲa yiren birin yi fata falani ito ra. Na feen mato Daniyeli 2.35 kui. A mɔn buma habadan ariyanna yi.

naxanye xuine birin falama, naxan yamarixi ε ma, na ni ito ra: ⁵ Ε na xṗtaan nun xulenna nun sṗrṗnna nun kondenna nun bṗlṗnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε waxatin naxan yi, ε bira bṗxṗni, ε yi sawura xεmaan batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ⁶ Xa naxan yo mi bira a bun ma, a yi a batu, na rawolima ayi nεn sulun tεeni* keden na!”

⁷ Nanara, siyane birin to xṗtaan nun xulenna nun sṗrṗnna nun kondenna nun bṗlṗnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε, siyane nun bṗnsṗnne birin naxanye xuine birin falama, ne yi bira sawura xεmaan bun ma, e yi a batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁸ Na waxatin yεteni, yiimatona ndee yi fa, e xa Yahudiyane kansun. ⁹ E yi a fala Manga Nebukadanesari xa, e naxa, “Ee! mangana! I xa bu dunuṗa yi. ¹⁰ Nxu kanna, i bata yi yamarin fi, a muxune birin xa bira sawura xεmaan bun ma, e yi a batu, e na xṗtaan nun xulenna nun sṗrṗnna nun kondenna nun bṗlṗnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε waxatin naxan yi. ¹¹ Nayi, naxan yo mi tin bire a bun, a yi a batu, na kanna wolima nεn sulun tεeni. ¹² Koni Yahudiyana ndee na yi, i tan yεtεen Babilṗn bṗxṗn fe yeḃaan soxi naxanye yii, Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego. I ya yamarin bṗte mi ne xa. Ee! Mangana! E mi i ya alane batuma, e mi i ya sawura xεmaan fan batuxi i naxan nafalaxi.”

¹³ Nebukadanesari bṗṗen yi te a xṗlṗ! A yi yamarin fi, e xa fa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego ra. Sofane yi fa na xεmεne ra a yεtagi. ¹⁴ Nebukadanesari yi a fala e xa, a naxa, “Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego, ṗṗndin na a ra ba? Ε mi n ma alane batuma, ε mṗn mi sawura xεmaan batuma, n naxan nafala? ¹⁵ Awa, iki, ε na xṗtaan nun xulenna nun sṗrṗnna nun kondenna nun bṗlṗnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε sṗnṗn, ε bira, ε yi sawura xεmaan batu n naxan nafalaxi. Koni xa ε mi a batu, ε rawolima nεn sulun tεeni keden na! Ala mundun na yi naxan ε bama n yii?”

¹⁶ Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi a fala, e naxa, “Ee! Manga Nebukadanesari! Nxu mi waxi nxu yetε makata fe yi i yetagi. ¹⁷ Xa na rabε, nxṗ Ala, nxu walima naxan xa, na nṗε nxu ratangε. A nxu ratangama sulun xṗṗen ma nεn e nun i yiin ma. ¹⁸ Hali a mi na ligε, mangana, a kolon a nxu mi i ya alane batuma, nxu mi i ya sawura xεmaan batuε i naxan nafalaxi.”

E woli fena tεeni

¹⁹ Nayi, Nebukadanesari yi mṗnε han! A yεtagin yi masara Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yeε xṗri. Nebukadanesari yi yamarin fi e xa sulun† nawolon dṗxṗṗa ma solofere dangu e yi darixi a ra kiin de. ²⁰ A yi a yeṗṗεsona ndee yamari naxanye maxṗdṗxṗ a gali diine ye, e xa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego xidi, e yi e rawoli sulun tεε xṗṗeni. ²¹ Na xεmε saxanna yi xidi, e maraberi baxi e dugine nun e wantanne nun e namune yi, e nun e domaan birin. E yi woli sulun tεε xṗṗe tagi. ²² Sofaan naxanye Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego woli tεeni, tεen yi ne faxa bayo mangan bata yi yamarin fi a xa wolon ṗaxi ra. ²³ Koni Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego, ne saxanna xidixin yi bira sulun tεε xṗṗeni.

²⁴ Manga Nebukadanesari yi gaxu, a tugṗṗε ayi, a keli. A yi a fala a maxadi tiine xa, a naxa, “En mi muxu saxan xidixin xan wolixi tεen tagi ba?” E mangan yabi, e naxa, “Ṗn Mangana!” ²⁵ A mṗn naxa, “Anu, n muxu naanin nan toma, e mi xidixi. E sigan tima tεen tagi, tṗrṗya yo mi e ma. E naaninden keṗaan maliga malekan na.”

Mangan yi Ala binya

²⁶ Nebukadanesari yi a maso sulun xṗṗen de ra, a naxa, “Sadiraki! Mesaki! Abedinego! Ala Matexina walikεne, ε mini, ε fa be.” Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi keli tεen tagi. ²⁷ Bṗxṗne mangane nun bṗxṗ kanne nun yamana kanne yi e maso e ra. E yi a to, tεen mi nṗ yo sṗtṗxi na xεmεne fatin ma. E xunseḃεne mi ganxi, e dugine mi kalaxi. Tεen xiri mi dṗxi e ma. ²⁸ Nebukadanesari yi a fala, a naxa, “Tantunna Sadiraki nun Mesaki nun

* **3:6:** Sulun tεen mṗn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεena.” † **3:19:** Sulunna mṗn fale fa fala furuna.

Abedinego a Ala xa! A tan nan a malekan nafaxi, a yi a walikene ratanga. E bata la a ra han, e yi mangana a yamarin kala. E yitɔnxi faxa feen ma, benun e xa ala gbete batu, ba e Ala ra. ²⁹ A mato fa, n yamarin naxan fima: xa muxu yo Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala rafeya, a na taran siya yo yi, yamana yo yi, xui yo yi, na kanni sege ma dungi dungi yeen nan ma, a banxin yi findi kurun na, bayo ala yo mi na naxan nae makantan sifani ito ra alo a tan.”

³⁰ Nanara, mangan yi Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a fe mate Babilon yamanani. ³¹ Manga Nebukadanesari yi xerane rasiga siyane nun bansonne birin ma naxanye xuine birin falama, dunuɔa yiren birin yi, a naxa, Bɔɔesa gbeen xa lu ε xa.

³² A findixi n xa fe fajin nan na, n xa taxamasenne nun kabanako feene yeɓa ε xa

Ala Matexin naxanye ligaxi n xa.

³³ A taxamasenne gbo, a kabanako feene senben gbo.

A mangayana,

habadan mangayaan na a ra.

A nɔyaan luma nen mayixete nun mayixete.

4

Mangan xiye firindena

¹ N tan Nebukadanesari, n yi bɔɔe xunbenla nun jaxunna nin n ma mangaya banxini. ² N yi xiye sa naxan n magaxuxi. Miriyane yi soma n yi n ma saden ma, n xaxinla fe toone yi n kuisan han! ³ Nanara, n bata yamarin fi, e xa fa Babilon fekolonne ra n fema alogo e xa n ma xiye bunna fala n xa. ⁴ Woyimene nun jinan kanne nun yimatone nun komo kanne faxina, n yi n ma xiye yeɓa e xa, koni e sese mi na a bunna fale n xa. ⁵ A rapanna, Daniyeli fan yi fa n fema naxan mon yi xili Belitisasari naxan xili luxi alo n ma ala xinla. Ala sarijanxine niina a tan yi. N yi n ma xiye yeɓa a xa, ⁶ n naxa, “Belitisasari, woyimene kuntigina, n na a kolon fa fala ala sarijanxine niina i tan yi. Wundo fe yo mi xadaxo i tan yii. Fe toone bunna fala n xa, n xiye saxi naxanye ra.”

⁷ “Awa, n xaxinla toon naxan tixi, na ni i ra, n to yi saxi n ma saden ma, n yi n yee rakopinma, n yi a to:

Wudi bili gbee keden tixi bɔxɔn tagi, naxan yi mate han!

⁸ Na wudin yi gbo,

a magaxu ayi,

a kondan yi texi nen han kuyena.

A yi toma bɔxɔn danna birin na.

⁹ A jɔxɔndene yi fan,

a bogine yi wuya han!

Birin balon yi a kɔe ra.

Burunna subene yi fama a nininna bun.

Xɔline yigiyaxi a yiine kɔe ra.

Daliseene birin yi e donna sɔtɔma a bogin nan xɔn.

¹⁰ N xaxinla tooni,

n naxan to n ma saden ma,

n yeen tixi,

n yi marakantan ti sarijanxina nde keden to gode

keli kore xonna ma.

¹¹ Na yi sɔnxɔ fangan na,

a falan ti iki, a naxa,

‘E wudini ito rabira,

ε yi a yiine sege,

ε yi a jɔxɔndene ba a ma,

ε yi a bogine raxuya ayi.

Subene xa e giye a bun,

xɔline yi keli a yiine yi.

¹² Koni ε xa a dungin nun a salenne lu bɔxɔni

ε yi a xidi wuren nun sula yɔlɔnxɔnna ra,

a yi lu xeen ma sexen xɔe ra.

A xa yikun xiila ra,

a yi a balo sexen na

alo subene.

¹³ A adamadi xaxinla maxetema nen,

sube xaxinla yi so a yii.

Jee solofere danguma a xun ma nen.

¹⁴ Marakantan muxune nan sariyani ito ragidixi,

maleka sarijanxine nan yamarini ito fixi

alogo daale xa a kolon

fa fala Ala Matexin nɔɔn nabama

adamadiine mangayaan fari.

A a soe muxe yii naxan na rafan a ma,

hali muxune birin dangu naxan na.’ ”

¹⁵ “N tan Manga Nebukadanesari, n xiye naxan sa, na nan na ra. Awa, i tan Belitisasari, i xa n xiye bunna fala n xa, bayo n ma bɔxɔn fe kolonne, ne sese mi

nɔxi a bunna fale n xa. Koni i tan nɔe bayo ala sarijanxine niina i tan yi.”

Daniyeli yi xiye yeba

¹⁶ Awa, Daniyeli naxan xili Belitisasari, na yi a raxunbeli waxatidi, a miriyane yi a kuisan. Mangan yi a fala, a naxa, “Belitisasari, xiye nun a bunna nama i kuisan.” Belitisasari yi a yabi, a naxa, “N kanna, a yi lan nun, xiye xa findi i yaxune gbeen na, a bunna yi lu i sangarɔxɔne xa. ¹⁷ I wudi bili gbeen toxi gboe, a maxɔdɔxɔ ayi, naxan kondan texi han kuye, naxan yi toma bɔxɔn danna birin yi, ¹⁸ naxan jɔxɔndene fan, naxan bogi wuya, naxan daliseen birin baloma, burunna subene e sama naxan bun ma, xɔline e tɛen sama naxan yiine yi.”

¹⁹ “Ee! Mangana! Na wudin ni i tan na. Bayo, i bata gbo i findi senbe kanna ra. I ya gboon bata te han kuye e nun i ya nɔɔn bata dunuɔa danna birin li. ²⁰ I tan mangan mɔn yi kantan ti sarijanxine keden to gode keli kuye, a naxa, ‘E wudini ito rabira, e a kala, koni e dungin nun a salenne lu bɔxɔni. Koni e a maxidi wure yɔlɔnxɔnna nun sulan yɔlɔnxɔnni xɛen ma sɛxɛn xɔre ra. A xa yikun xiila ra. A xa lu burunna subene xɔn ma han jɛe solofere yi dangu a xun ma.’ ”

²¹ “Ee! Mangana! N xa a yeba i xa Ala Matexin naxan nagidixi n kanna mangan ma. ²² I kedima nen adamadiine tagi, i sa i damake burunna subene ye. I i degema sɛxɛn nan na alo jingene. I mɔn yikunma xiila ra nen jɛe solofere bun ma, han i yi a kolon a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan xun na. A mangayaan fima muxun ma naxan na a kenɛn. ²³ Wudi dungin nun a salenne lu feen yamarin fan bunna na, a i ya mangayaan naxetema i ma nen i na a kolon, a nɔɔn naxan yi, na kuye. ²⁴ Nanara, Mangana, n ma maxadin xa rafan i ma: Danna sa i yulubine ra, i xa tinxin. I ya tantanne lu na, i xa kininkinin tɔrɔ muxune ma. Yanyina nde yi, i luye bɔne xunbenli nen.”

²⁵ Na feen birin yi kamali Manga Nebukadanesari ma. ²⁶ Kike fu nun firin to dangu, a yi a masiga tima manga banxin sangansoon kɔe ra Babilɔn yi, ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Babilɔn gbo de! N tan nan

a tixi manga yigiyaden na n senben fangan na n ma xunnayerenna nun n ma binyen xa!”

²⁸ Falan mɔn yi mangan deni singen, fala xuina nde yi keli kuye, a naxa, “Manga Nebukadanesari, falani ito tima i tan xa. Mangayaan senben bata ba i yii to. ²⁹ I kedima nen muxune tagi, i sa i damake burunna subene tagi, i yi sɛxɛn don alo jingene, jɛe solofere bun ma han i na a kolon waxatin naxan yi a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan fari. A a so muxu yi naxan na a kenɛn.”

³⁰ Na waxatin yeteni, na fala xuiin yi kamali Manga Nebukadanesari xili ma, a yi kedi adamadiine ye, a sɛxɛn don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a xunsɛxɛn yi mini alo singbin xabena. A san xanle yi kuya ayi alo xɔliin gbeena.

³¹ Waxatin naxan saxi na danna to a li, n tan Nebukadanesari, n yi n yeɛn nate kuye, n xaxinla yi xete n ma. N na Ala Matexin batu, n yi a tantun, n yi a binya naxan na yi habadan! Naxan ma nɔɔn findixi habadan nɔɔn na e nun naxan ma mangayaan ligama mayixete nun mayixete xun na. ³² Sese mi dunuɔa muxune senben na Ala yeɛ ra yi. Naxan na a kenɛn, a na nan ligama maleka ganla ra e nun muxune bɔxɔn ma. Muxu yo mi na naxan a yiin yeɛ ratiye, a a fala, a naxa, “I nanfe ligama?”

³³ Na waxatin yeteni, n xaxinla yi xete n ma, n ma mangayaan xunnayerenna nun n ma nɔɔn mirinna fan yi xete n ma. N ma maxadi tiine nun n ma muxu gbeene mɔn yi n xili, n dɔxɔ n ma mangaya gbedeni. N ma gboon yi siga xun mase. ³⁴ Iki, n tan Nebukadanesari, n na a batuma, n na a yite, n na a binya, kore xɔnna mangana yoona a xa a kewanla birin yi, a kirane tinxin. A nɔe muxune magode nen naxanye e yete yitema.

5

Sebeli magaxuxina

¹ Lɔxɔna nde, Manga Belisasari yi naxanaxani tɔn a muxu gbee wuli kedenna xa. A yi lu dɔlɔn minje e xɔn. ² Dɔlɔn to a suxu, Belisasari yi yamarin fi a e xa fa igelengenna xema daxin nun gbeti daxin na, a baba Nebukadanesari kelixi naxanye

ra Ala Batu Banxi gbeeni Yerusalen taani. Mangan yi waxi a min feni ne ra e nun a jaxanle nun a konyi jaxanle* nun a muxu gbeene. ³ Nayi, e yi fa xema igelengenne ra naxanye sa tongo Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Mangan nun a muxu gbeene nun a jaxanle nun a konyi gilene yi e min ne ra. ⁴ E dolon min waxatin naxan yi, e yi lu alane batuε, xemaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun wudin nun gemε alane.

⁵ Na waxatin yeteni, muxun yii sonle yi mini kenenni lenpu degen ma. E sebenla ti manga banxin kanke. Mangan yi yiini ito to naxan yi sebenla tima. ⁶ Mangan yetagin yi maxete, a miriyane yi a kuisan, a tagi xudine yi ba a yi, a xinbine yi lu bonbe e bode ra. ⁷ A yi gbelegbele fangan na, a e xa fa jinan kanne nun yiimatone nun komo kanne ra. A yi a fala Babilon fekolonne xa, a naxa, "Naxan na sebenli itoe xaran, a yi a bunna fala n xa, na maxidima nen manga dugin na, xema jeren yi bira a koe, a mon yi mangaya tiden saxanden soto boxoni ito yi." ⁸ Mangana a fekolonne birin yi so, koni e mi no sebenla xaranje, e yi a bunna fala mangan xa. ⁹ Na nan a liga, Manga Belisari mon yi gaxu han, a yetagin yi maxete, a muxu gbeene yi kui yifu.

¹⁰ Mangana nga to mangan nun a muxu gbeene sonxo xuiin me, a so jaxanaxa banxini. A yi a fala, a naxa, "Mangana, i xa bu han! I ya miriyaye nama i kuisan. I yetagi nama maxete. ¹¹ Muxuna nde i ya boxoni, ala sarijanxine xaxinla a yi. I baba waxatini, a yi feene fixen toma, a xaxinla fan, a fekolonna nun alane gbeen lan. Nanara, i baba Manga Nebukadanesari yi a findi woyimene nun jinan kanne nun yiimatone nun komo kanne kuntigin na. I baba mangan yeteen na liga nen. ¹² Bayo, nii fisamantenna nun lonnin nun xaxilimayaan Daniyeli yi, mangan naxan xili sa Belitisari. Xiyene bunna kolonna fan ayi. A mon sandane yebama, a maxodin xodexene yabima. Nanara, ε xa Daniyeli xili. A noma nen a bunna faladeni i xa."

Daniyeli yi na sebenla xaran

* 5:2: Konyi jaxanle nan ne ra, a naxanye soto a jaxanla ra.

¹³ Nayi, e fa Daniyeli ra mangan yetagi. Mangan yi a fala a xa, a naxa, "I tan nan na Daniyeli ra n baba faxi naxan na sa keli Yuda yi? ¹⁴ N bata i ya fe me a alane niina i tan yi e nun i feene fixen toma. Xaxinla nun fekolonna i tan yi naxan boxon mi na. ¹⁵ E baxi fadeni nen fekolonne nun jinan kanne ra n fema alogo e xa sebenli ito xaran, e yi a bunna fala n xa, koni e mi naxi a bunna faladeni! ¹⁶ N bata a me a i no feene bunne yebe nen, i yi maxodin xodexene yabi. Iki, xa i no sebenli ito xaranje, i n nakolon a bunna ma, i maxidima manga dugin na nen, xema jeren yi bira i koe, i yi findi boxon mangan muxu saxanden na."

¹⁷ Daniyeli yi a fala mangan xa, a naxa, "I ya kiseene ramara i yete xa, i ya finmaseene fi gbete ma. Hali na, n sebenla xaranma nen mangan xa, n yi i rakolon a bunna ma. ¹⁸ Ee! Mangana! Ala Matexin nan mangayaan nun gboon nun xunnayerenna nun noron fixi i baba Nebukadanesari ma. ¹⁹ Nanara, siyane nun bonsanne birin naxanye xuine birin falama, ne gaxuxi a yee ra. A na wa a xon, a muxun faxesa. A na wa, a a rakisi. A na wa naxan yite fe yi hanma a yigodo fe yi, a na liga. ²⁰ Koni a yanda waxatin naxan yi, a boren yi xodaxo han a waso ayi. Ala yi a ba a mangaya gbedeni, a a binyen ba a yii. ²¹ A kedi adamane ye, a xaxinla yi lu alo subene gbeena. A yi lu burunna sofanle foxo ra, a yi sexen don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a kolon a Ala Matexin nan non nabama adamane mangayaan xun na. A muxe nan findima mangan na, a na wa naxan xon."

²² "I tan, a diina Belisari, i yi na birin kolon, koni i mi i yete magodo. ²³ I bata i yete yite Marigin xili ma naxan kore, i yi Ala Batu Banxina igelengenne maxili i yetagi. E yi dolon min e ra, i tan nun i ya muxu gbeene nun i ya jaxanle nun i ya konyi jaxanle. I yi alane batu, gbetin nun xemaan nun sulan nun wuren nun wudin nun gemε alane, naxanye mi se toma, e mi fe mema, kolon mi e yii. I mi Ala binyaxi i ya niiraxinla nun i ya dunuɲa yi gidin naxan yii. ²⁴ Na nan a toxi, a yiini ito rafaxi

naxan seβenli ito tixi.”

²⁵ “A tan ni i ra keden keden yeen ma naxan seβexi: MENE MENE TEKELI PARISIN. ²⁶ Falani itoe bunna ni i ra: ‘MENE’ na bunna neen fa fala ‘Yatena.’ Ala bata i ya mangayaan ləxən yate, a danna sa a ra.

²⁷ ‘TEKELI’ na bunna neen fa fala ‘A maliga.’

I ratexi sikeela nan na, a li, i yelefu.

²⁸ ‘PARISIN’ na bunna neen ‘Mayitaxunna.’

Bayo i ya bəxəni taxunma nen, a yi so Mede kaane nun Perise kaane yii.”

²⁹ Sasa, Belisari yi yamarin fi a Daniyeli xa maxidi manga dugin na, xema jeren yi bira a kəe, a yi yamarin fi, a xa rawanga a bata yamanan mangayaan tiden saxanden sətə. ³⁰ Na kəeen yeteen na, e Babilən manga Belisari faxa.

6

Daniyeli nun yatane fe

¹ Dariyusi Mede kaan mangayaan sətə a jee tonge sennin e nun firin nan ma.

² Dariyusi yi a ragidi a xa bəxəne manga kemε e nun məxəjen ti a gbee yamanane xun na. ³ A yi manga gbee saxan dəxə e xun na bəxəne mangane fa dentegen sama naxanye xa alogo mangana tənəne xa xun makantan. Daniyeli yi na manga saxanne ye.

⁴ Awa, Daniyeli yi dangu manga gbee firinna bodene ra e nun bəxəne mangan birin bayo nii fisamantenna yi a tan yi. Nanara, mangan yi wa a dəxə feni bəxən birin xun na. ⁵ Awa, manga gbee bodene nun bəxəne mangane yi feren fen fələ a tənge feen na lan bəxəna feene ma. Koni e mi kii yo sətə, e mi mayifu yo to a tan ma binna ra bayo a tinxin. Nanara, e mi kalan to a yi hanma mayifuna. ⁶ Awa, na muxune yi a fala, e naxa, “En mi fere yo sətə Daniyeli tənge feen ma xa a mi fata a Alaa sariyana feen na.”

⁷ Na manga gbeene nun bəxəne mangane birin yi siga mangan fema e bode xən. E yi falan ti, e naxa, “Manga Dariyusi xa siimayaan sətə habadan! ⁸ Yamanan manga gbeene nun bəxə kanne nun bəxəne mangane nun maxadi tiine nun yamana kanne birin tixi a mangana sariya keden xa rawanga naxan fama tənni ito sadeni:

Xii tonge saxanna bun ma, naxan na ala yo maxandi hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na xa woli yatane yinla ra. ⁹ Ee! Mangana! Iki, tənni ito yisarin, i yi i ya taxamasenna sa alogo a xa findi maxetətaren na alo Mede kaane nun Perise kaane sariyan to mi maxete.” ¹⁰ Nanara, Manga Dariyusi yi a taxamasenna sa tənna seβen fari. ¹¹ Awa, Daniyeli to a kolon a feni ito bata yisarin, a yi te a sangansoon kəe ra naxan foye suxuden deene yi rabixi Yerusalən binni. Dəxəna ma saxan sogen ma, a yi a xinbin sinma, a Ala maxandi, a a tantun alo a yi a ligan kiin de a singeni.

¹² Na muxune birin yi siga Daniyeli konni, e so, e Daniyeli li a Ala mafanje, a yi Ala maxandima. ¹³ Nayi, e siga mangan fema, e yi mangana tənna fe fala a xa, e naxa, “I mi yi tənna nde yisarin naxan a fala a xii tonge saxanna bun ma, muxu yo a xui ramini ala gbete ma a xandideni hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na wolima yatane yinla ra nen?” Mangan yi e yabi, a naxa, “Nəndin nan a feen na, fata Mede kaane nun Perise kaane gbee sariyan na naxan mi maxete.”

¹⁴ E mən yi a fala, e naxa, “Ee! Mangana! Daniyeli, Yuda muxu suxina nde, na mi i tan yatexi sese ra hanma i ya tən yisarinxina. A Ala maxandin nabama dəxəna ma saxan sogen ma.” ¹⁵ Mangan to na me, a yi kəntəfili kati, a yi a ragidi a bəjeni a a xa Daniyeli rakisi. Han sogen bira waxatini, a katama a xa a rakisi. ¹⁶ Koni na muxune birin yi fa mangan fema, e yi a fala mangan xa, e naxa, “A kolon, mangana, Mede kaane nun Perise kaane sariyan mi tinje a təri saxin nun lanma xui seβexina mangan xən, na xa maxete.”

¹⁷ Nanara, mangan yi yamarin fi a Daniyeli xa woli yatane yinla ra. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “I ya Ala, i naxan batuma sənəyani, na xa i rakisi.”

¹⁸ E yi fa gemena nde ra, e a dəxə yinla de ra, mangan yi a mataxamaseri a yiirasoon na e nun a muxu gbeene yiirasone ra alogo fefe nama maxete Daniyeli ma binni. ¹⁹ Na xanbi ra, mangan yi siga a banxini, a yi xi sunni, a konyi jaxalan yo mi fa a fema, xixəli mi a suxu.

²⁰ Subaxa, mangan yi keli, a yi siga sasa yatane yinla de ra. ²¹ A to maso yinla ra, a yi Daniyeli xili a xui soxolexin na. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “Daniyeli, habadan Alaa walikena! I ya Ala, i naxan batuma sonoyani, na noxi i rakise yatane ma nen ba?”

²² Daniyeli yi a yabi, a naxa, “Mangana, i xa siimayaan soto habadan! ²³ N ma Ala bata a malekan nafa, a fa yatane deen balan. E mi fe naxi ligaxi n na, bayo n findixi sontaren nan na a yetagi, hali i fan yetagi. Ee! Mangana! N mi fe naxi yo rabaxi.”

²⁴ Nayi, mangan yi sewa han, a yi yamarin fi a e xa Daniyeli rate yinla ra. Daniyeli yi rate yinla ra, e mi maxolode yo to a ma, amasoto a yi denkeleyaxi a Ala ma. ²⁵ Mangan yi yamarin fi a muxun naxanye Daniyeli tonjexi, a ne xa woli yatane yinla ra, e tan nun e diine nun e naxanle. Benun e xa yinla xonna li, yatane yi e kutukutu, e yi e xonne yilunburun.

²⁶ Na xanbi ra, Manga Dariyusi yi sebenla ti siyane nun bansonne birin ma naxanye xuine birin falama naxanye boxona ngaan ma, a naxa, “Baje xunbeli gbegbe xa lu e xon ma! ²⁷ N bata yamarin fi n ma boxon birin yi, binyen xa fi Daniyeli a Ala ma, yamaan yi gaxu a yee ra. Bayo habadan Ala na a ra.

A neen habadan.
A mangayaan mi kalama habadan.
A non luma nen han a rananna.

²⁸ A tan nan maratangan nun marakisin tima,
a mantaxane nun kabanako feene ligama kuyen nun boxon ma.
A tan nan Daniyeli ratangaxi yatane fangan ma.”

²⁹ Na xanbi ra, Daniyeli yi sabati Dariyusi mangayaan bun ma, e nun Kirusi Perise kaana mangayaan bun ma.

7

Daniyeli a fe to singena alo xiyena: Sube naaninne

¹ Belisari a mangayaan jee singena Babilon yi, Daniyeli yi xiye sa, a fe toon ti a xaxinli, a yi a saden ma waxatin de. Na xanbi ra, a yi xiyen nun a fe xonne sebe.

² Daniyeli yi a fala, a naxa, “N na a to nen n ma koe ra tooni, foyene sa kelima kuyen tongon naaninne yi, e e radin foxo ige gbeen xun ma.”

³ “Sube magaxuxi naanin yi mini foxo igeni, e sese keden mi yi a ra. ⁴ A singe ra xiin yi luxi alo yatana, a gubugubune alo singbin. N yi a matoma, e a gubugubune ba a ma, e a rakeli, e a ti a sanne xunna alo adama. Muxun sondamen yi so a yii.”

⁵ “Sube firinden luxi alo kanko belebelena. A saxi a foxo kedenna ma. Nensen xori saxan yi a de, a e xinma. E yi a fala a xa, e naxa, ‘Keli, i xoyi se gbeen don.’ ”

⁶ “Na xanbi, n yi a matoma, n yi gbete to alo tagi suxu nari. Xoli gubugubu naaninna a fari, a xunna fan naanin. Non yi so a yii. ⁷ Na xanbi ra, n yi a matoma n ma koe ra tooni, n yi suben naaninden to naxan mamirin, a magaxu e nun a maxodoxo han a dangu ayi. Wure jin belebelene yi a de ra, a yi a se suxine donma, a yi e laxunma, a donxene bira a sanne bun. A tan nun sube folone sese keden mi yi a ra, feri fu nan yi a ma. ⁸ N yi n mirima a fenne ma waxatin naxan yi, n yi a to, a feri xuridina nde yi mini e tagi, a feri foloyixi saxanne yi tala a yee ra. Awa, yee firin yi na fenna ma alo adaman yeeena e nun dena naxan yi falan tima de naxun na.”

⁹ N yi lu a matoe,
gbedene yi doxo.
Habadan Siin Kanna yi fa doxo.
A dugine yi fixa alo nonona,
a xunxexen luxi alo garina,
a gbeden luxi alo tee degede,
sanna digilixine yi degema a gbeden ma alo wonson teena.

¹⁰ Baan yi minima a yetagi a degema teen na.
Muxu wuli wuline yi a batuma,
yatetaren yi tixi a dexon.
Nayi, kitisane yi e magodo,
e kitabune rabi.

¹¹ N yi lu a matoe:
Waso falane fe ra fenna yi naxan falama,
e sube naaninden faxa n yee xori.
E yi a binbin woli teeni, a gan.

¹² “Suben bonne fangan yi ba e yi,

koni nde yi sa e siimayaan fari han waxatina nde.

¹³ N yi a matoma n ma kœ ra tooni, a mato: adamadi maligan yi fa sa keli kore kundani.

A yi a maso Habadan Siin Kanna binni, e a maso a ra.

¹⁴ Sēnbēn nun xunnayerenna nun mangayaan yi so a yii,

alogo siyane nun bōnsōnne birin xa a batu naxanye xuine birin falama.

A nōna, habadan nōn na a ra naxan mi danguma mumē!

A mangayaan mi kalē habadan!”

¹⁵ “N tan Daniyeli, n xaxinla yi naxamin n kui, n ma fe toone yi n kuisan. ¹⁶ N yi n maso na muxuna nde ra, n yi a maxōdin feni ito xunna yetēen na. ¹⁷ A yi a bunna fala n xa, a naxa, ‘Sube magaxuxi naaninni itoe mangaya naaninna nan mayitaxi naxanye kelima dunuḡa yi. ¹⁸ Koni Ala Matexina muxu sariḡanxine mangayaan sōtōma nēn, mangayaan yi lu e yii habadan, han habadanne habadanna.’ ”

¹⁹ “Na xanbi, n yi wama fixēn sōtō feni sube naanindena fe yi naxan nun suben bonne keden mi yi a ra, naxan yi magaxu, wure ḡinne yi naxan dē ra. A san xanle luxi alo sulana, a yi a se suxine donma, a e laxun a a dōnxēne mabodon. ²⁰ N mōn yi wama ferī fune fe kolon feni, e nun fenna naxan mini, a yi saxan nabira e ye, na fenna naxan yeē firin yi a ma e nun naxan dē yi yetē yigbo falane tima, a mōn yi ligaxi alo a gbo bonne birin xa.”

²¹ “N yi a matoma, a yi muxu sariḡanxine yengema, a nō dēen sōtō e ma. ²² Han Habadan Siin Kanna yi fa, a xa yoon fi Ala Matexina muxu sariḡanxine ma. Waxatin yi a li, muxu sariḡanxine yi mangayaan sōtō.”

²³ “A yi falan ti n xa, a naxa, ‘Sube naanindena, mangayana nde nan na ra naxan taranma dunuḡa yi, naxan nun mangayaan bodene keden mi a ra. A bōxōna ngaan sōtōma nēn, a a yibodon, a a lunburunḡe ayi.’ ²⁴ Ferī fune findixi manga fuun nan na naxanye kelima yamanani ito ma. Nde gbetē kelima nēn e tan xanbi ra, e nun a fōlōne keden mi a ra, a manga saxan nagodoma nēn. ²⁵ A fala naxine tima nēn

Ala Matexin ma, a yi muxu sariḡanxine kasari, a wama nēn a xa waxatine nun sariyan masara. Muxu sariḡanxine yi lu a bun ma waxati saxan nun a tagi bun ma. ²⁶ Na xanbi ra, kitin fama nēn, e nōn bama a yii nēn, e a kala, e a raxōri habadan. ²⁷ Mangayaan nun nōn nun gboon naxan yamana makuyene yi, ne soma nēn Ala Matexina yama sariḡanxin yii. A mangayana, habadan mangayaan na a ra, nō kanna ngaana a batuma nēn, e a yamarine suxu.”

²⁸ “Bataxin danna ni ito ra. N tan Daniyeli, n kuisan nēn n ma miriyane ra, n yetagin yi maxetē. N yi falani itoe ramara n bōḡeni.”

8

Daniyeli a fe toon firindena alo xiyena: kontonna nun kōtōna

¹ Manga Belisari a mangayaan ḡeē saxandena, n tan Daniyeli, n mōn yi fe toon ti alo xiyena. ² N yi a matoma na toon kui, a liga n yeē ra yi alo n Suse taani, Elan yamanan manga taana, Wōlayi xuden dē. ³ N yi n yeēn nakeli, n yi kontonna to, a tixi xuden dēxōn ma. Ferī kuye firin yi a ma, koni naxan minixi dōnxēn na, na kuya boden xa. ⁴ N yi kontonna to a fenne wōlē sogegododen binni e nun kōmēn fōxōn nun yiifari fōxōn binni. Muxu yo mi yi nōe a ratangē a sēnbēn ma. A yi a waxōn feen nabama tun, a sēnbēn sigan gboē ayi.

⁵ N yi n maḡōxōnma na ma waxatin naxan yi, nanunna yi, kōtōna nde yi fa sa keli sogegododeni, a yi bōxōna ngaani sigama, a sanne mi yi dinma bōxōn na. Ferī magaxuxi keden yi kōtōni ito xunna ma. ⁶ A fa han konton ferī firin kanna yireni, n naxan to xuden dēxōn. A fōḡēn a ma a fangan birin na. ⁷ N yi a to a masōē kontonna ra. A a kōnkō a ma, a a garin, a a ferī firinne gira. Hali kontonna mi fanga sōtō, a kōtōn nati. Kōtōn yi a rabira bōxōni, a yi a bodon, muxu yo mi nō a bē a yii.

⁸ Kōtōn sēnbēn yi gbo ayi han! Koni a sēnbēn to gbo ayi, a ferī gbeen yi gira. Ferī rayabuxi naanin yi mini a funfuni, e xunne tixi bōxōn tongon naaninne ra.

⁹ Ne ye, ferī xurin yi mini keden ma, naxan sēnbēn yi gboma ayi yiifari fōxōn

binna nun sogeteden binna nun na yamanan mabinni naxan tofan. ¹⁰ A mən yi keli kore xonna ganla xili ma, a yi na foxo kedenna nde rabira boxoni e nun sarene. A yi e yibodon. ¹¹ A yi keli kore gali manga yeteen xili ma, a boxo yo boxo saraxan ba a yii, a yire sarijanxin nabira. ¹² Fata a murute jaxin na, na ganla nun boxo yo boxo saraxan yi lu a senben bun ma. Fenna yi jandin woli boxoni. A yi no deen soto a kewanla ngaan ma.

¹³ N yi maleka keden fala ti xuiin me, maleka gbete yi a fala fala tiin xa, a naxa, “Fe toxini itoe buma han waxatin mundun yi lan boxo yo boxo saraxan nun murute halagi tiina fe ma, e nun yire sarijanxin nun ganla yibodonna fe?”

¹⁴ A yi n yabi, a naxa, “Fo jinbanna nun xoton wuli firin keme saxan na dangu. Na xanbi ra, yire sarijanxin men yi rasarijan.”

Fe toon firinden bunna alo xiyena

¹⁵ N tan Daniyeli, n yi fe tooni ito matoma, n men yi a famunna fenma, daala nde yi ti n dexon ma naxan nun muxun maliga. ¹⁶ N men yi muxu xuiin me Wolayi xuden tagi, a yi sonxo, a naxa, “Baraka Yibirila, muxuni ito rafamu fe toon bunna ra.” ¹⁷ A yi a maso n dingirani. A to maso, n gaxu, n bira, n yetagin yi lan boxon ma. Koni a naxa n na, “A famu, adamadina, fa fala fe tooni ito waxati rajanna nan gbee a ra.” ¹⁸ A falan tima n xa waxatin naxan yi, n yi fuga a ra, n yetagin yi lan boxon ma, koni a a yiin din n na, a n nakeli.

¹⁹ A men yi a fala n xa, a naxa, “N xa i rakolon naxan fama ligadeni xolon jan waxatini, bayo waxatina nde saxi a janna ma. ²⁰ I kontonna naxan toxi feru firinna a xun ma, Mede nun Perise mangane nan ne ra. ²¹ Koto maxabexin tan, Gireki boxon mangan nan na ra. Feru gbeen naxan yi a yene longonna ra, e manga singen nan na ra. ²² Fenna to gira, feru naanin yi mini a funfuni naxan findixi mangaya naanin na naxanye kelima a boxoni, koni e mi fanga sotoma alo a tan.”

²³ “E mangayaan na jan, murutelane na jaxu ayi, manga de jaxuxi yii radon tiina nde kelima nen. ²⁴ A senben gboma ayi

nen, koni a tan yeteen fangan mi a ra. A kala magaxuxine tima nen, a yi no deen soto a kewanle yi, a senbene halagi e nun siya sarijanxina. ²⁵ A lugoxi koten na, a noma nen bonne yanfadeni. A wasoma nen a sondonni, a muxu wuyaxi raxarima nen naxanye yengin yi a ma, e makantanxi. A kelima nen Mangane Mangan xili ma, koni a kalama nen, hali adama fangan mi a raba. ²⁶ Ninbanna nun xoton ma fe toxin naxan ito ra, jandin na a ra. Fe tooni ito ramarara wundoni, amasoto a waxati yikuyene nan ma fe falama.”

²⁷ “N tan Daniyeli, n yi lu soge wuyaxi, n fangan janxi, n furaxi. Na xanbi, n keli, n yi n togbu mangan hayune ra. N yi kontofinla nin, lan na fe toxin ma, bayo n mi yi a famuma.”

9

Daniyeli Ala maxandina

¹ Dariyusi, Asuyerusu a diina, keli Mede bansonni, na yi findi mangan na Babilon yamanani. ² A mangayaan jee singeni, n tan Daniyeli, n yi a kolon Kitabun xon ma, a a daxa jee tonge solofere xa kamali Yerusalen taan kala xanbini, fata jee ne yatən na Alatala naxan fala Nabi Yeremi xa.* ³ Nanara, n yi sunna suxu, n kasa dugin nagodo n ma, n yi xuben so n xunna ma, n yi n yee rafindi Marigina Ala ma, alogo n xa a maxandi, n yi a mafan. ⁴ N yi Alatala maxandi, n ma Ala, n yi ito rali a ma, n naxa:

“Marigina Ala, i gbo, i magaxu. I tan nan i ya layirin nun hinanna ramaraxi i rafan muxune xa, naxanye i ya yamarine suxi. ⁵ Nxu bata yulubin liga, nxu bata tantan, nxu bata findi son kanne ra, nxu bata murute i tan xili ma, nxu yi nxu xun xanbi so i ya yamarine nun i ya sariyane yi. ⁶ Nxu mi i ya walikene, nabine xuiin namexi, naxanye falan ti i xinla ra nxo mangane xa, e nun nxo manga xunxurine nun nxu babane nun nxo yamanan muxune birin. ⁷ I tan, Marigina, i tinxin. To boxoni, yagina nxu tan nan xa Yuda muxune nun Yerusalen kaane e nun Isirayila

* 9:2: Yeremi 25.11-12

yamaan birin, naxanye maso e nun naxanye makuya e nun naxanye yamanane birin yi. I tan nan e rasigaxi amasotɔ e tinxintareyaan xɔn ma. ⁸ Alatala, yagina nxu tan nan xa e nun nxɔ manga gbeene nun nxɔ manga xunxurine nun nxu babane, bayo nxu bata yulubin tongo i tan ma. ⁹ Koni, i tan, Marigina, nxɔ Ala, i nxu mafeluma i ya kininkininni, hali nxu to murutɛxi i xili ma. ¹⁰ Nxu mi i tan Alatala xuiin namɛxi, nxɔ Ala, i to nxu maxɔdin nxu xa xuru i ya sariyane ma, i naxanye falaxi nxu xa fata i ya walikene nabine ra. ¹¹ Isirayila yamaan birin bata i ya sariyan kala, e mi i xuiin namɛ. Nanara, dangan naxan sebɛxi Musaa sariyan kui, na bata godo nxu fari. ¹² I bata na falan nakamali i naxan fala nxu xili ma e nun nxɔ kuntigin naxanye nxu ramaraxi. I tɔrɔya gbeen nafa nxu ma Yerusalɛn taani naxan jɔxɔndɔn munma godo yire yo yi ¹³ alo a sebɛxi kiin de Musa a sariyani. Na tɔrɔn birin bata fa nxu ma. Hali na, nxu mi Alatala maxandi, nxɔ Ala. Nxu munma fata nxɔ hakene ra, nxu mi i ya jɔndin kolon. ¹⁴ Nanara, Alatala tinxi tɔrɔyani ito rafadeni nxu ma. Amasotɔ Alatala nxɔ Ala, i tinxin i kɛwanla ngaani i naxanye rabaxi. Koni nxu mi i xuiin namɛ.”

¹⁵ “Marigina, nxɔ Ala, i tan nan i ya muxune ramini Misiran yi i yii senbɛmaan na, naxan xili gbeen fi i ma alo a kiin de to. Koni nxu tan, nxu bata yulubin liga nxu findi sɔnmane ra. ¹⁶ Marigina, i ya xɔlɔn ba Yerusalɛn taan ma, e nun i ya geya sarijanxina, i nama fitina mɛn kaane xili ma bayo i tinxin feene birin yi. Nxu yulubine nun nxu babane hakene bata nxu rayagi nxu rabilinna muxune yɛɛ ra. ¹⁷ Awa, nxɔ Ala, i xa i ya walikena maxandin name e nun a mafanna. I tan Marigina fe ra, i yetagin nɔrɔn xa godo i ya yire sarijanxi kalaxin ma. ¹⁸ N ma Ala, i tuli mati, i yi a mɛ, i yɛɛn nabi i yi nxɔ taa xɔnna mato, i xinla maxandin dɛɛn de! Amasotɔ nxu mi i maxandima nxu kɛwali tinxinxine xɔn ma fɔ i ya kinikinin gbeena. ¹⁹ Marigina, a rame! Marigina nxu mafelu, i jɔxɔ lu. A raba, i nama bu i yetena

fe ra. Ee! N ma Ala, bayo i xinla falama i ya taan nun i ya muxune nan xun ma.”

²⁰ N yi lu falan tiyɛ, n yi n ti n yulubine ra e nun n ma yamaan gbeene ra, Isirayila, n yi lu Alatala mafanɲɛ, n ma Ala, a geya sarijanxina fe ra. ²¹ N yi maxandini waxatin naxan yi, Baraka Yibirila, n maleka naxan to n ma fe too singeni, na gixin yi a maso n na kuye, jinbanna saraxa ba waxatini. ²² A yi n xaran a a fala n xa, a naxa, “Daniyeli n bata fa mɔn alogo i xa nɔ famun tiyɛ. ²³ I mafanna fɔlɔxina, bataxina nde yi mini, n faxi nɛn, n xa fa a rali i ma, bayo marafan muxun nan i ra. Falani ito suxu i yi fe tooni ito famun.”

²⁴ Jɛɛ solofere dɔxɔde tonge solofere nan saxi
i ya siyaan nun i ya taa sarijanxin xa,
alogo murutɛn xa jan,
dan yi sa yulubine ra,
alogo hakene xa xafari,
habadan tinxinyaan yi fa,
alogo fe toon nun waliyiyaan xa kamali,
alogo sarijandene sarijanden xa masusan.

²⁵ “I xa a kolon, i yi a famun: Keli na falan yisarin waxatin ma naxan a fala a Yerusalɛn mɔn xa yitɔn, a ti, han Manga sugandixin faana, jɛɛ solofere dɔxɔde solofere nun jɛɛ solofere dɔxɔde tonge sennin nun firin nan tima.† Taan nun a yinna mɔn tima nɛn koni a waxatine xɔdɔxɔma ayi nɛn. ²⁶ Na jɛɛ solofere dɔxɔde tonge sennin nun firin na dangu, e Muxu Sugandixin faxama nɛn, muxu yo mi luma a xa. Na xanbi ra, mangana nde nun a ganla fama nɛn, e taan kala e nun yire sarijanxina. Na mangan najanna fama nɛn alo fufana. Kala nan nagidixi han yengen najanna. ²⁷ Jɛɛ solofere bun ma, na mangan nun muxu wuyaxi layirin xidima nɛn. Na jɛɛ solofere tagiin bun ma, a saraxane nun kiseene bama a yii nɛn, a yi se haramuxin ti yire sarijanxini naxan halagin tima, han a sa a rajanna li naxan nagidixi a xa.”

† 9:25: A falan yisarin naxan ma, na feen sebɛxi Esirasi 7.11 kui. Nabiyi falani ito Yesu faxa waxatin nan falama.

10

Daniyeli a fe toon saxandena alo xiyena: Malekana

¹ Perise mangana Kirusi a mangayaan ꞑεε saxandeni, Ala yi falana nde lankenemaya Daniyeli xa naxan xili Belitiasari. Nɔndin nan na falan na fa fala yεngε gbeen kelima nen. A na falan famu fe toon nan xɔn alo xiyena.

² Na waxatini, n tan Daniyeli, n yi xun-sagi saxan naba sununi. ³ N mi donse timin timinxi yo don, n mi sube don, n mi minse min, n mi n masusan ture xiri ꞑaxumɛn yo ra, han lɔxɔ xun saxan yi dangu.

⁴ Kike fɔlɔn xii mɔxɔꞑɛn nun naaninna, n yi baa gbeen dɛxɔn ma naxan xili Tigiri baana. ⁵ N yi n yεɛn nakeli, n yi muxun to, taa dugi fixɛna a ma e nun xɛmaan yɛtɛɛn tagi xidin xidixi a tagi. ⁶ A fatin dɛgɛma a ma alo gɛmɛ fixɛna. A yɛtagin mayilenma alo kuyen na a ꞑinna masɔxɔn. A yεɛne ligaxi alo tɛɛ dɛgɛna. A yiine nun a sanne mayilenma alo sulan xuruxina. A fala xuine ligaxi alo setɛn xuina.

⁷ N tan, Daniyeli, n keden peen nan na fe toon ti, muxun naxanye yi n dɛxɔn, ne mi na to, koni gaxu gbeen yi e suxu, e yi e gi, e sa e luxun. ⁸ N keden peen yi lu, n yi fe to gbeeni ito to. Fangan yi ꞑan n yi, n yɛtagin yi maxɛtɛ, a tɔꞑɔn. ⁹ N yi a fala ti xuiin mɛ. N yi a fala xuiin mɛma waxatin naxan yi, n fuga a ra, n yi bira, n yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁰ Nayi, yiina nde yi din n na, a n xuruxurunxin nakeli n xinbine nun n yii xunna.

¹¹ A a fala n xa, a naxa, “Daniyeli, muxu rafanxina, kata i n ma fala tixine famu. Keli, i ti i funfuni i dɛɛn de, bayo n xɛxi i tan nan fɛma iki.” A to na falan ti n xa, n keli dingɛꞑɛ ayi. ¹² A mɔn naxa, “Daniyeli i nama gaxu, bayo xabu i a ragidi lɔxɔ singen naxan yi i bɔꞑɛni i xa famun fen, i yi i yɛtɛ magodo Ala xa, i ya maxandi xuiin yi ramɛ. N faxi i ya fala xuine nan yabi ra i ma. ¹³ Koni Setanaa malekan naxan Perise bɔxɔn ma, na tixi n yɛɛ ra nen xii mɔxɔꞑɛn nun keden han Mikeli, malekane mangana nde yɛtɛɛn yi fa n mali. Nayi, n nadigi nen Perise mangane fɛma. ¹⁴ Awa, iki n bata fa i rakolondeni feen naxan fama ligadeni i

siyaan na yɛɛn na bayo fe toona nde luxi na waxatine xa.”

¹⁵ A to yi na falane tima n xa, n yi n xun sin bɔxɔn ma, n yi n dundu. ¹⁶ Na xanbi, adamadiine maligana nde yi fa a yiin din n dɛ kidin na, n yi n dɛni bi. Naxan yi tixi n dɛxɔn ma, n yi a fala na xa, n naxa, “N kannna, fe tooni ito a fe bata n kuisan. Fanga yo mi fa n na. ¹⁷ Konyin falan tima a marigin xa di? Iki, fanga yo mi fa n na, n niiraxinla dasama.”

¹⁸ Adamadiin maligan mɔn yi a yiin din n na. A fangan fi n ma. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu, muxu rafanxina, i bɔꞑɛn xa xunbeli. I sɛnbɛ so, i wɛkile!” A to na fala n xa, n yi fangan sɔtɔ, n yi a fala, n naxa, “N kannna xa falan ti, bayo i bata n sɛnbɛ so.”

²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I a kolon, n faxi i ma naxan na? Iki n xɛtɛma, n xa sa Perise Yinna Mangan yɛngɛ. N na siga waxatin naxan yi, Gireki Yinna Mangan fama nen. ²¹ Koni naxan sebɛxi ꞑɔndi kitabuni, n faxi na nan nalideyi i ma singen. Muxu yo mi n maliyɛ n yaxuni itoe xili ma fɔ ε gbee malekan Mikeli.”

11

Malekan yi falan ti Daniyeli xa

¹ “N tan nan yi Mikeli malima yɛngɛni Dariyusi Mede kaana mangayaan ꞑεε singeni.”

² “Iki n xa ꞑɔndin fala i xa. Manga saxan dɔxɔma Perise xunna nen, a naaninden nafunla sɔtɔma nen dangu bonne ra. A fangan na gbo ayi waxatin naxan yi a nafunle xɔn, a birin nakelima nen Gireki yamanan xili ma.”

³ “Koni, gali mangana nde kelima nen, a nɔɔn sa e nun sɛnbɛ gbeena. Naxan na a kɛnen, a na rabama nen. ⁴ Koni a na mate kati, a yamanan yensenma nen, a yi yitaxun bɔxɔn tongon naaninna ra. A mi luyɛ a bɔnsɔnna xa, a mɔn sɛnbɛn mi gboma ayi alo a yi kiin de bayo a yamanani taxunma nen, a radangu gbɛtɛye ma naxan mi e tan na.”

⁵ “Yiifari fɔxɔn mangan findima fanga-maan na nen, koni a kuntigina nde keden fangan gboma a gbeen xa nen, a nɔɔn ti. A nɔɔn findima nɔ sɛnbɛmaan nan na. ⁶ Nɛɛna ndee na dangu, e findima

xoyimaan na nen. Yiifari fəxən mangana a dii tēmen fama nen kōmen fəxən mangan fēma e xa lanna xidi, koni a fangan mi luma a yi, a xēmen nun a senben mi buma. Na waxatini, a soma nen yiini, e nun a rabilinna nun a baba nun naxanye tixi a bun.

⁷ Dii tēmena xabilan muxuna nde kelima nen a baba jəxəni, a fama nen kōmen fəxən mangana ganla xili ma, a yi so a taa makantanxine kui. A e yenge, a e nɔ. ⁸ A mən sigama e suxurene yeteen na nen Misiran yi e nun e sawura wure xabuxin nun muran xonne gbeti daxin nun xema daxina. Na xanbi, a lu jee dando, a makuyaxi kōmen fəxən mangan na. ⁹ Kōmen fəxən mangan sigama nen yiifari fəxən mangana yamanani, koni a mən xetema nen a bəxəni.”

¹⁰ “Kōmen fəxən mangana a diine yitənma nen yenge so xinla ma, e gali wuli wuyaxi malanma nen naxan sigama yeen na alo fufaan naxan bəxənma, a mən yi xete a yamanani. A fuma a yaxuna taa makantanxina nde ma nen. ¹¹ Yiifari fəxən mangan xələxina, a yi mini yengesodeni kōmen fəxən mangan xili ma, na fan yi gali gbeen nakeli. Koni na ganla suxuma nen yengeni. ¹² Na ganla xalima nen, yiifari mangan yi waso ayi. A muxu wuli wuyaxi rabirama nen, koni a mi nɔde sətəma.”

¹³ “Amasətə kōmen fəxən mangan mən fama gali wuli wuyaxi malandeni nen dangu a fələn na. Waxati dando nun jee dandon bun ma, e nun gali gbeen minima nen e nun gali muran wuyaxi. ¹⁴ Na waxatini, muxu wuyaxi kelima nen yiifari fəxən mangan xili ma. Hali gbalotəna ndee murutema nen i tan siyani alogo fe toon xa kamali, koni e dagalanma ayi nen. ¹⁵ Kōmen fəxən mangan fama nen gbingbinna ratedeni han a taa makantanxin yinna suxu ayi. Yiifari ganla nun a sofa kəndene mi a yee ratiye. E fangan janma nen. ¹⁶ Naxan na rafan kōmen fəxən sofa mangan ma, a na nan ligama nen, bayo muxu yo mi a yee ratiye. A dəxəma Yamana To Fajini nen, a kala ti senbena a yii.”

¹⁷ “A a natama nen a a xa fa e nun a yamanan senben birin alogo e nun yiifari fəxən mangan xa lanna xidi, a wama nen a dii tēmen fi feni yiifari fəxən mangan ma a paxanla ra, alogo a nɔdeen sətə a ma kii

naxan yi, koni a fe yitənxin mi lanma. ¹⁸ Na danguxina, a firifirima nen yamanane xili ma naxanye fəxə igen mabinna ra, a a wuyaxi suxuma nen, koni gali mangana nde a marayarabi kewanla kalama nen hali a tan yeteen mi yarabi. ¹⁹ Na xanbi ra, a a firifirima nen a yamanan taa makantanxine xili ma, koni a dagalanma ayi nen, a bira, a mi fa toma sənən.”

²⁰ “A jəxəni yibirani fitinatəna nde rafama nen yamanan fajni yireni. Koni sogedando, a halagima nen, a mi fata xələ ra, a mi fata yenge ra.”

Manga jaxina fe kōmen fəxəni

²¹ “Muxu rajaxuxina nde tima nen a jəxəni, mangaya mahiban mi naxan ma. Bəje xunbeli waxatin tagini, na xēmen fama nen mangayaan tongodeni kətene ra.

²² Yaxu ganla naxan minima a xili ma alo fufana, a ne rayensenma ayi nen e nun layiri mangana. ²³ A yanfan tima nen e nun bodene saratine kui, han a findi senbemaan na hali a xəyine to mi wuya. ²⁴ Bəje xunbenla waxatini, a sa fumama nen bəxən nafulu yirene ma. A feen ligama nen a babane nun a benbane mi nɔ naxan lige. A yengen tənəne yitaxun e nun nafunla nun sələ feene. A kətən nan ligama a sa fu taa makantanxine ma han waxati.”

²⁵ “A gali gbeen xunna ra, a fangan nun a wəkilen nakelima yiifari fəxən mangan xili ma nen. Yiifari fəxən mangana a yitənma nen yenge so xinla ma, a gali xungbe senbemaan nakeli. Koni a mi nɔən sətəma, bayo e yanfan dəxəma a ra nen. ²⁶ A rabilinna muxune nan a yanfama. A ganla suxuma nen, sofa wuyaxi yi faxa. ²⁷ Manga firinna e bode toma nen yire kedenni koni bayo e səndəməne rafexi fe jaxin na e wule falan nan tun masarama e bode tagi, koni a mi gasama amasətə a rajanna waxati munma li. ²⁸ Kōmen fəxən mangan xetema nen a konni e nun sələ fe wuyaxi. A bəjen tema Layiri Sarijanxin xili ma nen kira yi, a a rafan feen liga, a xete a konni.”

²⁹ “A waxatin na a li, kōmen fəxən mangan mən fuma nen yiifari fəxən ma, koni waxatini ito yi feene mi ligama alo a singeni. ³⁰ Kunkine fama a yengedeni nen sa keli sogegododeni Sipiri yamanani. A

na yǎntǎ, a xεtεma a xanbi ra nεn. A xǎlεn soma layiri sariɲanxin xun na nεn. Muxun naxanye e xun xanbi soma na layiri sariɲanxini a ɲǎxǎ luma nεn ne xǎn.”

³¹ “Sofane fama a yamarin bun nεn, e makantande sariɲanxin xun kala. E tǎnna dǎxǎma nεn lǎxǎ yo lǎxǎ saraxan ma. E ‘Halagi Tiina Se Haramuxin’ ti. ³² A layiri kalane yifuma a matǎxǎn xǎn nεn. Koni muxun naxanye e Ala kolon, ne e yixǎdǎxǎma nεn e tondi a yii. ³³ Fe yεε toone yamaan ye, ne muxu wuyaxi xaranma nεn, koni nde dagalanma ayi nεn waxatina nde yi silanfanna nun tεεn nun konyiyaan nun funmana fe ra.* ³⁴ E na dagalanɲε ayi na waxatini, e mali siyadi sǎtǎma nεn, nanara muxu wuyaxi basanma e ra nεn nafigiyani. ³⁵ Fe yεε toone ye, nde faxama nεn, alogo e sayaan xa yamaan sariɲan, a a yixa, a fixa han waxati raɲanni, bayo a mi fe fǎ waxatin naxan saxi.”

Mangan naxan a yetε yigboma

³⁶ “Mangana a rabama alo a waxǎnna. A a yitema nεn, a a yigbo alane ngaan xun na. A falana nde tima nεn muxun yengi mi naxan ma alane Ala xili ma. A sabatima nεn han Alaa xǎlǎn yi dεfe, bayo naxan na ragidi, na kamalima nεn. ³⁷ Mangan mi alane binyama. A babane gbee ba, ɲaxanle gbee rafanxi ba, a mi ala yo binyama bayo a yetε yigboma e birin xun na nεn. ³⁸ E ɲǎxǎni, a tan makantandene ala binyama nεn a babane mi yi naxan kolon. A a binyama nεn xεmaan nun gbetin nun bǎxǎ bun nafunle ra, e nun se xǎnne. ³⁹ E nun na ala xǎɲεn fuma nεn taa makantanxine ma. Naxan na a binya, a xunnayerenna fi na ma, a nǎǎn fi a ma muxu wuyaxi xun na, a bǎxǎne fi a ma a kǎntǎnna ra.”

⁴⁰ “Waxati raɲanni, yiifari fǎxǎn mangan kelima a xili ma nεn, kǎmεn fǎxǎn mangan soma a xun na nεn alo foye gbeena e nun a yeɲge so wontorone nun soo kanne nun yeɲge kunki wuyaxi. A tan sigama nεn yamanane kuine yi, a bǎxǎn e ma alo fufana, a dangu. ⁴¹ A soma Yamanan Tofarin kui nεn, muxu wuyaxi yi dagalanɲε ayi, koni Edǎn nun Moyaba nun Amoni a kuntigine e yetε sǎtǎma a yii

nεn. ⁴² A nǎǎn sama nεn bǎxǎ wuyaxin ma, hali Misiran mi a yetε sǎtǎma. ⁴³ A nǎǎn sǎtǎma nεn Misiran nafunla birin xun na e nun xεmaan nun gbetin nun muran xǎnne. Libiya kaane nun Kusi kaane xuruma nεn a bun ma. ⁴⁴ Koni sogeteden nun kǎmεn fǎxǎn xibarune fama nεn a magaxudeni, e nun xǎlǎ gbeen sigama nεn kala ti xinla ma a muxu wuli wuyaxi raxǎri. ⁴⁵ A a gbee manga bubu gbeene tima nεn baane lon-gonna ra geya binyaxin nun a sariɲanxin ma binni. A fe raɲanna yi a li, muxu yo mi a maliye.”

12

Waxati raɲanna fe

¹ “Na waxatini, maleka mangan Mikeli kelima nεn

naxan i ya yamanan kantanma.

Na findima waxati xǎdεxεn na nεn

naxan ɲǎxǎn munma liga

xabu yamanane fǎlǎni han iki.

I ya siyaan muxune kisima nεn

naxanye xili na taran sεbεxi nii rakisin kitabun kui.

² A gbegebe naxanye xima bǎxǎn bun, ne xulunma ayi nεn.

Ndee habadan nii rakisin sǎtǎma, ndee yalagima nεn, e yagi habadan!

³ Fe yεε toone yanbanma nεn

alo kore xǎnna lonni yalanna,

naxanye na muxu wuyaxi xaran tinxinna ma,

ne dεgema nεn alo sarene habadan habadan!”

⁴ “I tan, Daniyeli, falani ito ramara wundoni, kitabuni ito balan, han waxati raɲanni. Nayi, a wuyaxi a xaranma nεn, kolonna yi fari sa.”

⁵ N tan Daniyeli, n yi fe toon matoma, daɲǎxǎ firin gbεtεye yi mini, boden tixi baan fǎxǎ kedenni, boden tixi fǎxǎ kedenni.

⁶ E keden yi falan nasiga xεmεn ma naxan maxidixi taa dugini, naxan yi tixi baa igen xun ma. A yi a fala, a naxa, “Fe magaxuxini itoe kamalima waxatin mundun yi?”

⁷ Muxun naxan yi maxidixi taa dugini, naxan yi tixi igen xun ma, na yi a yii firinne yite kuyen binni, n yi a xuiin mε, a naxa, “N bata n kǎlǎ Ala xinli naxan mi ɲanma

* **11:33:** Silanfanna: Sofane yeɲgeso dεgεmana.

habadan, feni itoe buma nen han waxati saxan nun a tagi. Feni itoe kamalima nen, koni fo muxu sarijanxine senben na jan fefe.”

⁸ N yi a me, koni n mi a yee to, n yi a fala, n naxa, “N kanna, nanse minima feni itoe birin yi?”

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Daniyeli, siga, bayo falani itoe luma nen wundoni, e balan, han waxati rajanna. ¹⁰ A wuyaxi sarijanma nen, e fixa, e xelaxele. Naxudene a kobin nabama, a mi nae a yee toe. Fe yee toone a famuma nen.”

¹¹ “Xabu laxo yo laxo saraxan ba ayi waxatin naxan yi, han sa ti Haramu Halagi Tiin doxon na a funfuni, xii wuli keden keme firin e nun xii tonge solomanaanin nan danguma. ¹² Sewan na kanna xa naxan na dija han xii wuli keden keme saxan tonge saxan e nun suulun yi a li.”

¹³ “I tan Daniyeli, lu a fadin fari han a rajanna, i yi i matabu. I mon kelima nen alogo i xa i keen soto waxati rajanni.”

Hose Nabi Hose Alaa Falan Naxan Sebe

Nεε fu Nabi Amosi wali waxatin xanbi ra, Nabi Hose yi findi Alaa fala raliin na Isirayila yamanani, a sogeteden kōmen fōxōn ma naxan mōn xili “Samarī” yamanana fō jεε kεmε solofere jεε tonge suulun jōxōndōn benun Marigi Yesu xa bari. Nabi Hose wali nen na yi han jεε mōxōjēn nun suulun jōxōn, fayida han Asiriya mangan yi Samari yamanan suxu, Isirayila kōmen fōxōn kala waxatin naxan yi fō jεε kεmε solofere jεε mōxōjēn nun firin benun Marigi Yesu xa bari.

Yamanan kala nen waxatini ito yi fefe (A mato: Mangane Firindena sora 14.23 han sora 17.23). Yerobowan ma mangayaan xanbini, Asiriya yamanan senben yi gboma ayi han Isirayila kaane yi gaxu a yεε ra. Manga wuyaxi yi ba mangayani yanfani Samari yamanani, muxune yi lu mangayani naxanye yamaan masuxuma kii jaxini. E yi muxune rafisama e bode xa, Nabi Amosi bata yi naxan ma fe fala nun. Alaa yamana denkeleyaan yi xunna kala. Suxure batun tan yi senben sōtōma.

Hose gballo feni itoe nun e yidōxōne sōtōma a denbayaan nin. A jaxanla a yanfa nen, na yi findi misaala nun sandan na Ala naxan nawalima alogo Nabi Hose xa waliyiyaan falane ti Isirayila kaane xa. Ala yi a yamana tinxintareyaan nun suxure batu feene sa jaxalan yalunxin ma alogo yamaan xa a kolon a suxure batun mi fan. Hose naxa, fa fala suxure batun nun yalunyan e maliga e bode ra han! Muxun na a xun xanbi so Ala yi, a yi suxurena nde batu, na luxi alo jaxanla na a xun xanbi so a xεmeni, a yi bira xεmε gbete fōxō ra. Dōnxēn na Ala mōn yigin nun xanuntenyaan nan ma fe falama (sora 14.2-10).

Nabi Hose a Kitabun sebe xi dōxōde naanin:

Sora 1 han sora 3, Nabi Hose a denbayaan nun a kawandina fe

Sora 4.1 han sora 9.9, Isirayila kiin nun a bunna dinan kiraan xōn

Sora 9.10 han sora 14.1, Alaa yamana tinxintareyaan binla fōlōdena

Sora 14.2-10, Alaa xanuntenyaan nan senbe luma habadan.

Kitabun yireni ito a yitama en na a en nama sese batu ba Ala ra. Ala xōxōlōn. A mi wama a xōn a yamaan xa bira batu seene fōxō ra fō a tan.

¹ Alatala yi falan ti Beeri a dii xεmen Hose xa, Yusiya yi mangayani Yuda yamanani waxatin naxan yi e nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya. Isirayila Manga Yowasi a diin Yerobowan yi mangayani Isirayila yi na waxatini.

Nabi Hose a denbayaan

² Alatala to falan ti fōlō Hose xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Sa jaxalan yalunxina nde tongo, i dii yalunxine sōtō, amasōtō yamaan yalunyaan nan ligama, e Alatala rabēnin!”* ³ A yi siga, a sa Gomεε tongo, Dibilayin ma dii tεmena. Na yi fudikan, a dii xεmen bari a xa. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “A xili sa Yεsereli, amasōtō waxatidi mōn, n Yehu a denbayaan jaxankatama nen amasōtō e faxan ti nen Yεsereli yi. N mōn Isirayila mangayaan jaxanma nen. ⁵ Na lōxōni, n na Isirayilaa yenge so xanla senben kalama nen Yεsereli mεmεrēni.”

⁶ Gomεε mōn yi fudikan, a dii tεmen bari. Ala yi a fala Hose xa, a naxa, “A xili sa ‘Kininkinintarena,’ amasōtō n mi fa kininkininma Isirayila yamaan ma, n mi a mafeluma sōnōn. ⁷ Koni n kininkininma nen Yuda tan ma, n yi a rakisi Alatala senbeni, a Ala. N mi e rakise tanban na. Silanfanna† mi a ra, yengen mi a ra, soone mi a ra, soo ragine mi a ra.”

⁸ Gomεε yi “Kininkinintaren” dε ba, a fudikan, a dii xεmen bari. ⁹ Ala yi a fala, a naxa, “A xili sa ‘Kantarena,’ amasōtō n ma yamaan mi fa ε ra, ε Ala mi n na.”

2

Isirayila hakεne saranna

¹ “Koni, Isirayila kaane fama wuyadeni ayi nen

* **1:2:** Muxun na suxurene batu e nun Ala, na luxi alo niin gbee yalunyaan na a ra. Ala xōlōma na kanna ma alo xεmen xōlōma a jaxanla ma kii naxan yi, xa a bira xεmε gbete fōxō ra. † **1:7:** Silanfanna: Sofane yengεso dεgεmana.

alo baan meɲensinna
 naxan mi lige, a mi yate.
 A yi a falama e xa menna nin,
 a naxa, ‘N ma yamaan mi e ra!’
 Koni e fa xili bama nen menni,
 ‘Habadan Alaa diine.’ ”
² Yuda bɔnsɔnna nun Isirayila bɔnsɔnna
 e malanma nen,
 e kuntigi keden sugandi.
 E minima nen yamana gbete yi,
 amasɔtɔ Ala yamaan na sabati lɔxɔn naxan
 yi,
 lɔxɔ gbeen nan na ra.
³ E a fala e tadane ma, “Alaa Yamana”
 e nun e magilene, “Alaa Rafan Muxune!”
⁴ E e nga Isirayila maxadi,
 e a maxadi,
 amasɔtɔ n ma ɲaxalan mi fa a ra,
 a xeme mi fa n na!
 A xa yalunde maxidi seene ba a yetagin ma,
 a yanga maxidi seene ba a xije longonna
 ra.
⁵ Xanamu, n na a ragelima nen,
 n yi a lu alo a bari lɔxɔni.
 N yi a lu alo tonbonna,
 n yi a findi bɔxɔ xaren na,
 n yi a faxesa ige xɔnla ma.
⁶ N mi kininkininje a diine ma,
 amasɔtɔ yalunde diin nan e ra.
⁷ E nga yalunyaan liga nen,
 a yi e sɔtɔ,
 a a yete rayagi,
 amasɔtɔ a a fala nen:
 “N birama nen suxurene fɔxɔ ra,
 naxanye n ma donseen nun n ma min igen
 soma n yii,
 e nun n ma yeɣeɣe xabe dugin
 nun n ma taa dugina,
 e nun n ma turen nun n ma minsena.”
⁸ Nanara, n na a kiraan nafaxama nen
 ɲanle ra
 n yi a rabilin yinna ra,
 alogo a nama fa a kiraan to.
⁹ A sigama nen a yangane fɔxɔ ra,
 koni a mi e liye.
 A e fenma nen,
 koni a mi e toe.
 Na xanbi ra, a a falama nen:
 “N xetema nen n ma xemen fema
 alo a folɔni,
 amasɔtɔ n yi sewani menni

dangu iki ra.”
¹⁰ A mi a kolon
 a n tan nan balon soma a yii,
 e nun minseen nun turena.
 N tan nan gbetin nun xemaan soma a yii
 fonisireyani,
 a yi e findi waliseen na Baali suxuren xa.
¹¹ Nanara, a balon nun minse bogin na mɔ,
 n na ba a yii.
 N na n ma yeɣeɣe xabe dugin
 nun n ma taa dugin ba a yii
 naxanye yi lan
 e yi a ba a ragelixi.
¹² Iki n na a yagin naminima nen kenenni
 a yangane yeɣe xɔri,
 muxu yo mi a be n yii.
¹³ N yi a sewan birin dan,
 a sanle, a kike nenene,
 a Matabu Lɔxɔne nun a binya lɔxɔne birin.
¹⁴ N na a bogise binle nun a xɔde binle
 kalama nen,
 a yi a falan naxanye ma, a naxa,
 “N saren ni itoe ra
 n yangane naxanye soxi n yii!”
 N ne findima fɔtɔnna ra nen, burunna
 subene yi e kala.
¹⁵ Ala naxa,
 “N na a fe ɲaxin saranma a ra nen lɔxɔne fe
 ra
 a wusulanna gan Baali suxurene xa nax-
 anye ma.
 A yi a maxidi a yiirasone nun a tunlasone
 yi,
 a siga a suxurene fema,
 a ɲinan n tan ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.
¹⁶ Nanara, n na a mabandunma nen,
 n yi a xali tonbonni,
 n fala fajin ti a xa.
¹⁷ N mɔn a bogise bili langane
 raxetema a ma nen menni.
 Akori meremerɛn yi findi yigin na.*
 Isirayila sigin sama nen menni
 alo a dii ɲɔre waxatini,
 alo a keli Misiran yamanani lɔxɔn naxan yi.
¹⁸ Na lɔxɔni, Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “I n xilima nen:
 ‘N ma xemena!’
 I mi fa n xilima fa fala ‘N kannu, Baali.’
¹⁹ N Baali suxurene xinle bama nen i de,
 alogo e xinle nama fa fala.

* 2:17: Akori bunna neen fa fala kontɔfinla.

20 Na ləxəni, n layirin tongoma nən
e nun burunna subene tagi,
e nun xəline nun bubuseene.
N xanla nun silanfanna nun yengen bama
nən bəxən ma,
n ma yamaan yi e sa bəne xunbenli.
21 N findima nən i ya xəmen na habadan,
n findi i ya xəmen na tinxinna nun sariya
kənden
nun hinanna nun kininkininni.
22 N findima nən i ya xəmen na lannayani,
i yi Alatala kolon.”
23 Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na ləxəni,
n ni i ya maxandin yabima nən,
koren yi tule igen nagodo bəxən ma.
24 Bəxən yi balon nun minse bogin nun
turen namini.
Ne yi Yəserele makone fan.
25 N na Isirayila rasabatima nən bəxən ma
n yete xa.
N yi naxan ma
fa fala ‘Kininkinintarena’
n kininkininma a ma nən.
N yi naxan ma a ‘Kantarena.’
N na falama nən,
n naxa, ‘N ma yamaan nan e ra!’
Ne yi n yabi,
e naxa, ‘N ma Ala.’ ”

3

Alaa xanuntenyana Isirayila xa

1 Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mən
xa sa xanuntenyaan yita i ya naxanla ra
yangan naxan yii, naxan findixi yalunden
na. I xa a xanu alo Alatala Isirayila kaane
xanuxi kii naxan yi, naxanye birama ala
gbetene fəxə ra, bogise ralixine rafan nax-
anye ma.” 2 N yi naxanla futu gbeti gbanan
fu nun suulun na, e nun murutu bənbeli
keden nun a tagi. 3 N yi a fala a xa, n
naxa, “Lu n konni waxati xunkuye. I nama
yalunyaan liga. I nama xəme fe yo kolon. N
fan luyə i xa na kiini.”
4 Amasəto Isirayila kaane luma nən
waxati xunkuye ikiini: Manga mi e xunna,
kuntigi mi na, saraxa mi na, kide gəme
mi na, saraxarali doma mi na, suxure mi
na. 5 Na xanbi ra, Isirayila kaane xətəma
nən, e Alatala fen, e Ala, e nun Dawuda, e
mangana. E gaxuxin yi fa Alatala ma e nun
a nəma waxati famatəni.

4

Isirayila tinxintarena

1 Isirayila kaane,
e Alatalaa falan namə!
Amasəto kitina Alatala nun e tan tagi.
A naxa, “Lannaya mi fa na.
Hinan mi na.
Ala kolon mi fa yamanani ito yi.
2 Dangan nun wulen nun faxan nun
muhan nun yalunyaan nan na.
Gbalon bata gbo ayi,
faxan tima a bode fari.”
3 Nanara, e yamanani xarama nən,
a niimaseen birin yi xəsi.
Subene nun xəline,
hali baa yəxene fan faxama nən.
4 Koni muxu yo nama matandin ti,
muxu yo nama yamaan mafala,
amasəto kitina nxu nun saraxaraline nan
tagi.
5 E tan saraxaraline nun nabine tantanma
kəen nun yanyin na.
Nanara, n na e nga Isirayila faxama nən.
6 N ma yamaan bata kala,
amasəto kolonna dasaxi a ma.
Bayo e bata e mə kolonna ra,
n bata e ba n ma saraxaraliyani.
Bayo e bata e Alaa sariyan nabəjin,
n fan bata e diine rabəjin.
7 Saraxaraline nəma wuyə ayi,
e yulubine fan gboma ayi.
Nanara, n na e binyen masarama nən ya-
gin na.
8 E lugoma n ma yamaan yulubine xən.
Yamaan hakəne e nii yifanma e ma.
9 A ligama nən saraxaraline ra alo yamana,
n yi e kəwanle saran e ra.
10 E e dəgema nən,
koni e mi lugoma.
E suxurene batuma,
koni ne mi e rasabatima.
Amasəto e bata Alatala rabəjin,
e yi e səbe so 11 yalunyaan ma
e nun dəlo fonna nun dəlo nənə minna.
Ne nan e xaxinla kalaxi.
12 N ma yamaan suxure wudine
maxədinma,
alo dunganna nan falan tiyə e xa.
Amasəto yalunya xaxinla bata e ralə ayi,
e yalunyaan ligama Ala ra.
13 E saraxan bama geya gbeene xuntagi.

E wusulanna ganma geyane fari,
 xanamu warine nun wudi tofajine nun
 kondene bun ma,
 e nun wudi belebelen naxanye ninin gbo.
 Nanara, ε dii tεmεne yalunyaan ligama
 e nun yalunden nan ε bitan gilene ra.
 14 N mi ε dii tεmεne yulubine saranma e ra
 bayo e yalunyaan ligama,
 hanma ε bitan gilene
 bayo yalunden nan e ra.
 Bayo ε tan yetεn yalunyaan ligama ε nun
 yalundene,
 ε nun jaxalan yalunxine saraxan bama.
 Yama xaxilitarena a gima a bɔnɔni.
 15 Isirayila, xa i lu yalunyani,
 ε nama Yuda ti haken ma,
 ε nama siga Giligali yi,
 ε nama te Beti-Aweni yi.*
 ε nama ε kɔlɔ Alatala xinli!
 16 Xa Isirayila murutεxi
 alo jingε mataganxina,
 Alatala xa e masuxu di?
 Alo yeXεεdina mεrεmεrε fajin ma.
 17 Efirami bɔnsɔnna muxune bata kankan
 suxure batun ma, e lu na!
 18 Xa e minseene bata dasa,
 e sa dangu yalunyaan ma.
 E mangane waxi yagin nan xɔn.
 19 Nanara, wuluwunla e xalima nεn,
 e yi yagi e saraxane fe ra.

5

Kitina Isirayila xili ma

1 Saraxaraline, ε ito rame!
 Isirayila kaane, ε liga ki fajni!
 Mangana denbayana,
 ε tuli mati!
 Amasɔtɔ kitina ε tan nan xili ma.
 ε bata findi woson na Misipa yi,
 e nun luti ratixina Taboro geyaan ma.
 2 ε bata yili tilinxin ge yamaan yeε ra Sitimi
 yi.
 Koni n tan na feen saranma ε birin na nεn.
 3 N na Efirami bɔnsɔnna kolon,
 Isirayila mi luxunxi n ma.
 Bayo iki, Efirami bɔnsɔnna,
 ε bata yalunyaan liga.
 Isirayila bata a yetε raxɔsi.
 4 E bata kankan e kεwanle ma,
 e mi fa xεtεma e Ala ma.

Amasɔtɔ yalunya xaxinla bata so e yi,
 bayo e mi fa Alatala kolon.
 5 Isirayilaa wason nan sereyaan bama a
 xili ma.
 Isirayila nun Efirami bɔnsɔnna muxune
 dagalanma ayi nεn e hakeni,
 Yuda fan birama nεn e fɔxɔ ra.
 6 E na e yeXεε kurune nun jingene ba
 saraxan na,
 e Alatala fen,
 e mi a toε mumε
 bayo a bata keli e ye.
 7 E bata tinxintareyaan liga Alatala ra,
 e diine bari e yangane xa.
 Iki, kike keden peen nan luxi,
 e bɔxɔn yi kala.
 8 ε xɔtaan fe Gibeya yi,
 ε xɔtaan fe Rama yi!
 ε yeNgε so sɔnxɔni te Beti-Aweni yi!
 Bunyamin kaane, yaxune ε xanbi ra!
 9 Efirami bɔnsɔnna kalama nεn Fe Saran
 bɔxɔni.
 N jɔndin nan falama Isirayila bɔnsɔnne xa
 iki.
 10 Yuda kuntigine bata liga
 alo naxanye e bɔxɔn dan gεmεne
 maxεtεma.
 N ma xɔlɔn fama e ma nεn alo fufana.
 11 Efirami bɔnsɔnna jaxankataxi,
 a yalagixi,
 bayo a biraxi fe fune nan fɔxɔ ra.
 12 N bata Efirami bɔnsɔnna tɔrɔ alo setena,
 e nun Yuda bɔnsɔnna alo furena.
 13 Efirami bɔnsɔnna to a furen to,
 Yuda bɔnsɔnna to a furene dεene to,
 Efirami bɔnsɔnna yi siga Asiriya ya-
 manani,
 a xeraan nasiga Manga Gbeen ma a mali
 feen na.
 Koni a mi nɔε ε rakεndεye,
 a mi nɔε ε furen dεene raxunbele.
 14 Amasɔtɔ, n luma nεn
 alo yatana Efirami bɔnsɔnna xa,
 alo yata gbeena Yuda bɔnsɔnna xa.
 N ne yibɔma nεn, n siga e ra,
 muxu yo mi e be n yii.
 15 N mɔn xεtεma nεn n dɔxɔdeni,
 han e yi e ti e sɔnne ra,
 e n fen.
 E na tɔrɔ tun,
 e n fenma nεn.

* 4:15: Beti-Aweni bunna nεn fa fala hake kanne banxina. A falan tima Beteli taan nan xili ma naxan bunna nεn Alaa banxina.

6

Isirayila xili fena Ala ma

1 E fa be,
 en xete Alatala ma!
 Amasoto a bata en yibo,
 koni a mon en nakendeyama nen.
 A bata en garin,
 koni a en maxolodene maxidima nen.
 2 Xii firin na dangu,
 a en niin bire en yi mon,
 a xii saxandeni a en yiton,
 en yi lu a yetagi.
 3 En xa Alatala kolon,
 en bira a kolonna foxo ra.
 Alo kuye yibaan to fama,
 a fan minima nen kenenni yati!
 A fama nen en xa
 alo tulen memen na,
 alo furu tulen naxan boxoni kunma.
 4 N nanse ligama e tan na,
 Efirami bomsonna?
 N nanse ligama e ra,
 Yuda bomsonna?
 E hinanna luxi nen
 alo xoton ma kundana,
 alo xiila naxan yolonma
 a xuya ayi mafuren!
 5 Nanara, n na e yengema nen nabine ra,
 n na e faxama nen n deen fala xuine ra.
 N ma kitine fixa alo kenenna.
 6 Amasoto hinanna rafan n ma dangu
 saraxan na.
 Ala kolonna dangu saraxa gan daxine ra.
 7 E bata layiri kala alo adamadiine,
 nayi e bata n yanfa.
 8 Galadi taan nafexi fe naxi rabane nan na,
 han wuli funfune toma ayi.
 9 Alo mafu tiin naxanye muxune lege-
 denma luxunni,
 saraxarali ganla fan bata faxan ti Siken
 taan kiraan xon,
 e gbalone raba.
 10 N bata fe naxine to Isirayila yamaan ye:
 Efirami bomsonna bata yalunyaan liga,
 Isirayila bomsonna e yete raxosima.
 11 I tan fan, Yuda,
 se xaba waxatin nagidixi i xa,
 n na fa n ma yamaan suxu muxune ra
 waxatin naxan yi.

7

Isirayilaa hakena

1 N to wa Isirayila bomsonna rakendeya feni,
 Efirami bomsonna haken mon yi keli.
 Samari a naxun yi mini kenenni.
 Bayo e darixi yanfan soe.
 Mupadene soma,
 mafu tiine yi lu tandeni.
 2 E mi e mirima
 fa fala n xaxili e naxuyane birin xon.
 Iki e kewanle e rabilinxi,
 e hakene n yetagi waxatin birin.

Yanfan Mangan ma

3 Itoe rafan mangan ma,
 koni e naxu!
 E wulene rafan kuntigine ma.
 4 E birin yalunde.
 E kui feene wolonxi alo buru gandena.
 A na wolon,
 buru ganna mi fa a teen nafu
 keli burun bonbo waxatini han a yi te.
 5 Na kiini, mangana naxan naxan boxoni,
 kuntigine xunne yi keli dolon na.
 Mangan yi magele tiini itoe rasene.
 6 E xape alo sulun teena,*
 e maso mangan na, e xa yanfan so a ma.
 E bope teen degema nen koe ngaan na,
 xotonni a keli alo wonson teena.
 7 Isirayila kaane xape alo sulun teena,
 e e kuntigine raxorima,
 e e mangane birin faxa.
 Anu, na sese mi n maxandima.
 8 Efirami bomsonna basanma siyane ra.
 Efirami bomsonna findixi buru xunna ra
 naxan foxo keden ganxi
 bode foxo mi ganxi.
 9 Xopene a senben kalama
 koni a mi sikema.
 Foriyana a suxuma,
 koni a mi a rakorosima.
 10 Isirayilaa wason sereyaan bama a xili
 ma.
 Koni na birin kui,
 a mi xetema Alatala ma, a Ala,
 a yi a fen.
 11 Efirami bomsonna luxi nen
 alo ganba xaxilitarena
 naxan madaxuma sinma!
 A Misiran boxon xilima waxatina nde yi,
 a fa bira Asiriya mangane foxo ra.

* 7:6: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

¹² Xa e siga,
n yalaan wolima nen e fari,
n yi e rabira alo xolina.
N yi e yulubine saran e ra,
alo e rakolonxi kii naxan yi e malanni.

¹³ Gbalona e xa,
amasoto e e gima n ma!
Fitina na e xa,
amasoto e murutexi n ma.
N yi waxi e xunba feni,
koni e wulene falama n xun ma.

¹⁴ E mi n maxandima e bɔɔne yi,
koni e wugama e sadene nan ma.
E kunfama donseen nun dɔɔn fɔxɔ ra,
koni e e masiga n tan na.

¹⁵ N tan nan e maxaranxi,
n yi senben fi e ma,
koni e fe paxine mirima n xili ma.

¹⁶ Naxan kore,
e mi xetema na ma,
e yanfan tima
alo xali yidoxina.
Nanara, e kuntigine faxama nen silan-
fanna ra,
e de paxune fe ra.
Misiran kaane yi e magele na ra.

8

Isirayilaa suxure batuna

¹ E xotani ton,
yaxun godoma nen Alatala banxin ma alo
singbinna.

Amasoto yamaan bata n ma layirin kala,
e yi murute n ma sariyan ma.

² E sonxoma n xinla ra:
“Nxɔ Ala, nxu i kolon,
nxu tan, Isirayila!”

³ Koni, naxan fan,
Isirayila bata a me na ra,
nanara yaxun birama nen a fɔxɔ ra.

⁴ E bata mangane ti n ma
yamarin mi naxan na,
e bata kuntigine ti
e mi n maxodin.
E bata suxurene rafala e gbetine nun e
xemanera,

nanara e raxorima nen.

⁵ Ala bata i ya jinge dii suxuren nawoli ayi,
Samari kaane!
N ma xolon bata keli e xili ma han!
Han waxatin mundun yi
e tondɛ e rasarijanɔɔ?

⁶ A kelixi e tan nan yii,
e tan Isirayila kaane.
Walikena nde nan a rafalaxi,
Ala mi a ra!
Nanara, Samari a jinge dii suxuren
kalama nen fefe!

⁷ Naxan na fe paxin nakeli,
gbalon nan xetema a ma.
Nanara, hali murutun tonsɔn keden,
e mi a soto ma xeen ma.
Xa na nde mini,
na mi murutu fɔɔi raminɛ.

Hali na nde yi na nun,
xɔɔne nan yi a donma.

⁸ Isirayila bata kala!
E tonsɔn mi fa na siyane ye.

⁹ E bata siga Asiriya yi,
alo burunna sofanla
naxan sa tima a danna.
Nayi, Efirami bɔnsɔnna bata a yete sara a
suxurene ma.

¹⁰ Hali e bata kantan tiine sara siyane tagi,
iki n na e birin malanma nen,
alogo e xa sa tɔɔ ndedi Manga Gbeena
goronne bun ma.

¹¹ Efirami bɔnsɔnna bata yulubi xafari
saraxa gandene rawuya ayi,
koni ne bata findi yulubi tongoden na.

¹² N bata n ma sariyane birin sebe e xa,
koni e a toxi alo se xɔɔne.

¹³ E saraxane ba,
e kiseene rali,
e a suben don.
Koni ne mi rafan Alatala ma.
Iki, Alatala xaxili e hakene xɔn,
a e yulubine saranma e ra nen.
E xete Misiran bɔxɔn ma.

¹⁴ Naxan Isirayila daxi
e bata jinan na xɔn,
e sa manga banxine ti.
Yuda bata a taa ratangaxine rawuya ayi,
koni n teen nafama nen e taane yi,
a yi e yinne gan.

9

Isirayila yulubine saranna

¹ Isirayila, i nama sewa,
i nama paxan alo siyaan bonne.
Bayo, i to suxure xɔɔne batu,
i findi yalunden nan na.
Yalunden kontonna bata paxun i de
murutu bɔnbɔdene birin yi!

² Koni ne murutu bənbədene
nun manpa ige badene mi fa yamaan
baloma mumε!

Minseen dasama e ma nən.

³ Amasəṭə, e mi luxi Alatalaa yamanani,
Efirami bənsənnə xətəma nən Misiran yi,
e yi donse haramuxine don Asiriya yi.

⁴ E mi fa minse saraxane rabəxənma
Alatala xa.

E saraxane mi a kənənɲε.

E saraxan haramuxi
alo ɲanden buruna.

Naxanye na a don
e e yətε raharamu.

Bayo e buruna e tan yətεen lugoma nən,
a mi soma Alatalaa banxini mumε!

⁵ E nanse ligama sali ləxəne yi,
Alatala batu ləxəne yi?

⁶ Hali e sa mini halagin bun,
Misiran bəxəna e suxuma nən,
e maluxun Nofi taani.

Tansinne sabatima e yii se faɲine nun
gbetin fari,

ɲanle fan sabatima e bubune kui.

⁷ Fe Saran ləxəne fama,
fe yəba ləxəne bata yiso.

Isirayila bata sənɲə, e naxa,

“Kəmən nan nabiin na,

Alaa Niin naxan yi

na daxuya falane nan tima.”

ε hakene nun ε xənnantənyaan bata gbo
ayi de!

⁸ Kantan muxun nan Efirami bənsənnə ra
n ma Ala xili ma.

Nanara, luti ratixine nabina kiraan birin
xən,

Xənnantənyaan nan luxi a xa Alaa banxini.

⁹ E bata so mayifu feene yi,
alo naxan ligaxi Gibeya yi.

Ala xaxili e hakene xən,

a e yulubine saranma e ra nən.

¹⁰ N to Isirayila to,

a ligaxi alo ɲaxundanne tonbonni.

N to ε benbane to,

e ligaxi alo xədən bogi singena.

Koni e yi siga Baali-Peyori mabinni,

e yi e yətε taxu na yagi suxuren na,

e raharamu alo e naxan batuma.

¹¹ Efirami bənsənnə a binyen ɲanma nən
alo xəliin na tugan.

Dii bari mi na,

fudikanya mi na,

se mi toma.

¹² E na e diine ragbo,
n na e birin bama nən e yii.

Gbalon ne xa,

n na n mε e ra.

¹³ N bata Efirami bənsənnə sabatixin to
yire faɲini

alo Tire taana.

Koni Efirami a diine soma nən faxa tiin yii.

¹⁴ Alatala, a lan i xa nanse fi e ma?

E ɲaxanle dii kuine kala,

e xipene yi xara.

¹⁵ E ɲaxuya birin yitaxi nən Giligali yi.

N na e rapaxuxi mənna nin

e kəwali ɲaxine fe ra.

N na e kedima nən n ma banxini.

N mi fa e rafanɲε mumε!

Muxu murutəxine nan e kuntigine birin
na.

¹⁶ Efirami bənsənnə luxi nən

alo sansiin naxan lisixi a ra,

a salenne bata xara,

a mi fa bogima sənən.

Xa e diine bari,

n na e rafan diine birin faxama nən.

¹⁷ N ma Ala e rabeɲinma nən,

amasəṭə e mi e tuli matixi a ra.

E findima nən sigatine ra siyane tagi.

10

Isirayila makitina fena

¹ Sansi bili sabatixin nan yi Isirayila ra,
naxan yi bogi gbeen tima.

A bogine to wuya fəḷə,

a yi fəḷə saraxa gandene rawuyε ayi.

A yamanan to sabati fəḷə,

a yi kide gəmene maxidi.

² Bayo e bəɲeni taxunxi,

iki na yalagin goronna sama e xun ma nən.

Ala e saraxa gandene rabirama nən,

a yi e kide gəmene kala.

³ Nayi, e a falama nən,

e naxa, “Manga mi fa nxu yii,

amasəṭə nxu mi gaxuxi Alatala yεε ra.

Hali mangana,

a nəε nanse ligε nxu xa?”

⁴ E falane tima,

e e kəḷəma wulen fari,

e layirine xidi.

Nanara kitine bata wara ayi,

alo sise xələne xεε bixini.

⁵ Samari kaane xaminma nən ɲinge dii sux-
urena fe ra

naxan Beti-Aweni yi.

Yamaan sunuma nɛn a fe ra.
 A saraxaraline fan sunuma nɛn a xa,
 naxanye yi sɛwama a binyeni,
 bayo a bata ba e yii.
⁶ A xalima nɛn Asiriya yi,
 a fi Manga Gbeen ma.
 Efirami bɔnsɔnna yagima nɛn,
 Isirayila yagima nɛn a fe yitɔnxine xɔn.
⁷ Samari nun a mangan fan ligama na kii
 nin,
 e xalima nɛn
 alo tamin naxan igen xun ma.
⁸ Se naxi batude matexine kalama nɛn,
 naxanye findixi Isirayilaa yulubin na.
 Nanle nun tansinne sabatima nɛn e saraxa
 gandene fari.
 E a falama nɛn geyane xa, e naxa,
 “E nxu ye maluxun!”
 E yi a fala yire matexine xa,
 e naxa, “E bira nxu fari!”
⁹ Xabu i naxan liga Gibeya yi, Isirayila,
 i mɔn na yulubin fari!
 E luxi mɛnna nin!
 Yɛngɛn xa mi a ra
 naxan fe naxi rabane lixi Gibeya yi?
¹⁰ A na n kɛnɛn,
 n na e yulubine saranma e ra nɛn.
 Siyane e malanma nɛn e xili ma,
 alogo e xa e suxu,
 e yi e xidi e hake wuyaxine fe ra.
¹¹ Anu, Efirami bɔnsɔnna yi luxi nɛn
 alo ninge gile xuruxina,
 wanla rafan naxan ma.
 Nanara, n xun xidi wudin xidixi a xunna
 ma,
 n yi Efirami bɔnsɔnna rawali.
 Fɔ Yuda bɔnsɔnna xa xɛɛn bi.
 Fɔ Yaxuba bɔnsɔnna xa bɔxɔn nawali.
¹² E xa seen si tinxinni,
 e sa hinanna nan sɔtɔma a xaba waxatini.
 E xɛɛ nɛnɛne sɛgɛ,
 bayo Alatala fen waxatin bata a li,
 han a yi fa,
 a sariya kɛndɛn sa e xa.
¹³ Koni e tan bata seen si tinxintareyani,
 a xaba waxatini e bata a saran naxin sɔtɔ.
 E bata bogin don wulen naxan sɔtɔxi.
 Amasɔtɔ e laxi e yɛngɛ so wontorone ra,
 e nun e sofa sɛnbɛmane,
¹⁴ yɛngɛn kelima nɛn yamaan xili ma.

E yinne birin kalama nɛn,
 alo Saliman to Beti-Aribeli taan kala wax-
 atin naxan yi.
 Na waxatini, ngane nun diine faxa nɛn e
 bode xɔn.
¹⁵ A ligama na kii fan yi nɛn
 Beteli muxune ra,
 bayo e naxu han!
 Na subaxan ma,
 Isirayila mangan halagima nɛn fefe!

11

Ala kininkininna Isirayila ma

¹ Isirayila to yi xurun,
 n yi a xanu.
 N yi n ma dii xɛmɛn xili a xa
 keli Misiran bɔxɔni.
² Koni n to yi e xilima,
 e yi e masiga n na.
 E yi saraxan ba Baali suxurene xa,
 e yi wusulanne gan suxurene xa.
³ N tan nan yi Efirami bɔnsɔnna
 maxaranma siga tideni,
 n yi e suxu e yiine ma,
 koni e mi a kolonxi
 a n tan nan yi e rakɛndɛyama.
⁴ N yi e mabandunma
 marafanna nun xanuntenyaan nin.
 N tan nan xun xidi wudin baxi e xunna ma,
 n yi n felen n donseen so e yii.
⁵ E xɛtɛma nɛn Misiran bɔxɔni yati!
 Asiriya yamanan nan nɔɔn sɔtɔma e xun
 na,
 amasɔtɔ e bata tondi fe n ma.
⁶ Nanara, sofane fama silanfanne ra e
 taane yi,
 e yi e taan dɛɛn wurene gira
 Isirayila kaane fe yitɔnxine fe ra.
⁷ N ma yamaan kankanxi muruten ma,
 e birin bata ala gbɛtɛye fen
 koni e mi xunna kenla fiyɛ e ma.
⁸ Koni, Efirami, n xa i rabejin di?
 N xa Isirayila so yiini di?
 N xa i liga alo Adamaha ba?
 N xa i lu alo Seboyimi ba?*

⁹ N mi a ligama n ma xɔlɔ gbeen xasabini,
 n mi fa Efirami bɔnsɔnna kalama,
 amasɔtɔ Ala nan n na,

* **11:8:** Adamaha taan nun Seboyimi taan kala nɛn Sodoma nun Gomora xɔn ma. Na feen sɛbɛxi Sariyane 28.22 kui.

muxu mi n na.
 Sariḡantɔɔn nan n na i fɛma,
 n mi fama xəlɔni.
¹⁰ Bayo e sa birama nɛn Alatala fɔxɔ ra,
 a na wurundun alo yatana.
 A tan na wurundun,
 a diine fama xuruxurunḡe nɛn
 keli baan dɛ.
¹¹ E fama xuruxurunḡe nɛn
 alo xəline keli Misiran yamanani,
 alo ganbane e keli Asiriya yamanani.
 N na e radɔxɔma nɛn e banxine yi.
 Alatalaa falan nan na ra.

12

Isirayilaa yulubina

¹ Efirami bənsɔnna n nabilinxi wulen na.
 Isirayila yamana n yanfama.
 Koni Yuda kaane mɔn biraxi Ala nan fɔxɔ
 ra,
 e lannayaan nabama e nun sariḡandene.
² Efirami bənsɔnna e masoma fe fufafune
 nan na,
 a luxi alo a foyen nan sagatanma fɛriḡen
 gbɛn!
 A wulen nun fe ḡaxin nawuyama ayi.
 A layirin xidima e nun Asiriya yamanan
 tagi,
 a Oliwi turen soma Misiran mangan yii.
³ Alatala Yuda muxune makitima nɛn,
 a Yaxuba bənsɔnna wali ḡaxin saranma a
 ra nɛn,
 a yi a saren fi a kɛwanle ra.
⁴ A a nga kui,
 Yaxuba yi a tada santinban suxu,*
 a to fori,
 e nun Ala yi gerenna so.
⁵ E nun malekan yi yɛngɛn so,
 a nɔɔn sɔtɔ.
 A yi wuga, a yi mayandin ti.
 Yaxuba Ala li Betɛli nin.
 E nun Ala falan ti mɛnna nin.
⁶ Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna nan yi na
 ra.
 Xili gbee kanna nan Alatala ra.
⁷ I tan xa fa i ya Ala ma,
 i hinanḡe ayi,
 i sariyan suxu.
 I xaxili ti i ya Ala ra waxatin birin!
⁸ Isirayila yanfan tima
 alo sarematina,

ligase ḡaxin naxan yii.
 Muḡan nafan a ma.
⁹ Efirami bənsɔnna bata a fala,
 “N bata bannaya han!
 N bata nafunla sɔtɔ,
 koni n ma wanla tɔnɔn nan a ra!
 Hakɛna hanma yulubi yo mi n ma.”
¹⁰ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan i rafaxi keli Misiran yamanani.
 N mɔn i radɔxɔma nɛn bubune bun
 alo yamaan yi kii naxan yi na waxatini.
¹¹ N bata falan ti nabine xa,
 e yi toone ti n xɔn.
 N bata sandane sa nabine xa.
¹² Xa suxurene Galadi yi,
 e yɛtɛɛn luma nɛn fuu!
 E ḡingene bama saraxan na Giligali yi,
 koni e saraxa gandene luma nɛn
 alo gɛmɛ malanxine xɛɛne ma.
¹³ Yaxuba a gixi nɛn
 siga Arami yamanani,
 Isirayila yi wanla kɛ a ḡaxanla futu seen na,
 a yi xuruseene kantan.
¹⁴ Alatala Isirayila ramini nɛn
 Misiran bɔxɔni nabiin xɔn,
 a Isirayila kantan nabiin sabun na.
¹⁵ Koni Efirami yi Ala raxɔlɔ gbeen ti.
 Nanara, a marigin mi a mafeluma a faxa
 tixin na,
 a a xɔnnantenyaan naxɛtɛma a ma nɛn.

13

Alaa xəlɔna Isirayila ma

¹ Efirami bənsɔnna na yi falan ti,
 birin yi gaxuma nɛn.
 A yi binyaxi nɛn Isirayila yi.
 Koni a findi sɔn kanna nan na
 a Baali suxuren batu, a faxa.
² Iki e mɔn yulubin nan ligama,
 e sawurane rafalama gbeti xulunxin na.
 E kɔta suxure rafaladeni,
 koni xabuna wanla gbansanna nan e ra.
 A falama e ma
 a e adamane bama saraxan na!
 Koni ḡinge dii suxuren tan,
 e na tan sunbuma!
³ Nanara, e ḡanma nɛn
 alo xɔtɔn ma kundana,
 alo xiila naxan yolonma xɔtɔnni,

* **12:4:** Gulunne nan yi Yaxuba nun a tada ra. Na feen sɛbɛxi Dunuḡa Fɔlɔn 27.36 kui.

alo foyen se gbaxan naxan xalima lonna
fari ma,
alo tutin naxan minima banxi sulunna
xɔn.

⁴ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan i raminixi Misiran yamanani.

I nama ala gbete kolon
fɔ n tan.

I rakisima mi na fɔ n tan.

⁵ N yengi saxi i xɔn tonbonni, bɔxɔ xareni.

⁶ Koni, n to e balo, e yi lugo.

E to lugo, e bɔɲen yi waso ayi.

Nanara, e ɲinanxi n xɔn.

⁷ N luma nɛn e xa alo yatana,

alo burunna ɲarina,
n yi e suxu kiraan xɔn.

⁸ N na e suxuma nɛn
alo sube xɔɲɛn naxan ma diiye baxi a yii.

N yi e bɔɲeni bɔ.

N yi e don alo yatana.

Burunna subene e yibɔma nɛn dungi dun-
gin na.

⁹ Isirayila, i ya kalan ni i ra,

bayo i kelixi nɛn n xili ma,
n tan, i ya mali ti fajina.

¹⁰ Iki, i ya Mangan minɛn?

A xa i rakisi i ya taane birin yi!

I ya kitisane minɛn,

i yi a falama naxanye fe ra

“Mangan so nxu yii e nun kuntigine?”

¹¹ N bata Mangan so i yii n ma xɔlɔni,

n na a bama nɛn i yii n ma xɔlɔni.

¹² Efirmi bɔnsɔnna hakɛn nun a yulubin
namaraxi.

¹³ Tɔrɔne fama nɛn a ma
alo ɲaxanla kuiin na keli a ra.

Koni dii xaxilitaren na a ra.

A bari waxatin na a li,

a mi tinɲe bare.

¹⁴ N na e xunbama nɛn laxira senbeni,
n yi e xunsara sayani.

Faxana, i ya fitinan minɛn?

Sayana, i ya faxa ti senben minɛn?

N mi fa kininkininma.

¹⁵ Hali a to sabatixi a ngaxakedenne tagi,
Alatala sogetede foyen nafama nɛn keli
tonbonni,

a ticine nun xɔɲinne xɔri.

E se xɔri ramaraden kui gelima nɛn.

14

¹ Samari kaane yulubine saranma e ra nɛn,
amasɔtɔ e bata murute e Ala xili ma.
E faxama nɛn silanfanna ra,
e dii ɲɔreɛne bira bɔxɔni,
e ɲaxalan fudikanne kuine rabɔ ayi.

Isirayila kaane xa tubi Ala ma

² Isirayila, fa Alatala ma, i ya Ala!

Amasɔtɔ i hakɛne bata i rabira.

³ E tubi Alatala ma

ε a mafan falan na.

E a fala a xa, ε naxa,

“Nxu mafelu nxu hakɛne birin na,
i nxu rasɛnɛ ki fajɪ,

alogo nxu xa tantun xuiin findi nxɔ
saraxan na.

⁴ Asiriya kaa mi nxu rakiseɛ,

nxu mi tema soone fari yɛngɛ xinla ma.

Nxu mi fa a fale nxɔ se rafalaxine ma, ‘Nxɔ
ala!’

Amasɔtɔ i tan nan kininkininma kiridine
ma.”

⁵ N na e xɔnfenma nɛn e na xun xɔn sigani.

N na e xanuma nɛn fonisireyaan na,

amasɔtɔ n ma xɔlɔn bata xete e fɔxɔ ra.

⁶ N luma nɛn Isirayila xa alo xiila,

a tofanma nɛn

alo gabalan fugaxina.

A sabatima nɛn

alo wudi binla naxanye Liban yamanani,

⁷ alo wudi binla na maɲingi a fajin na,

a tofanma nɛn alo oliwi wudina,

a xiri fajin yi mini

alo Liban suman fɔtɔnne.

⁸ Yamaan fama Isirayila ma

alo e soma wudi binla nan ninin bun.

E maala mɔn fanma nɛn.

E sabatima

alo manpa binla* na fuga.

E xinla sɔtɔma nɛn

alo Liban minseen fajina.

⁹ Efirmi bɔnsɔnna,

nanse mɔn nxu nun suxurene tagi?

N tan nan i ramɛma,

n yi n yengi sa i xɔn.

N luma nɛn i xa

alo wudi gbee xindena.

I bogin sɔtɔma n tan nan na.

¹⁰ Fekolonna nde ra?

A xa feni itoe famu!

Xaxilimane xa e yɛɛ to!

Amasɔtɔ Alatalaa kirane tinxin,

* **14:8:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

tinxin muxune sigan tima nen e xon,
koni murute muxune dagalanma ayi nen
na yi.

Yoweli Nabi Yoweli Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Yoweli naxan kawandini ito baxi, a fe mi sebexi yire gbete yo yi Kitabun kui. Nanara, muxune mi a sebε waxatin kolon. A luxi nen alo tuguminne nan yi Isirayila kaane tɔrɔma na waxatini naxanye yi luxi alo suɲε xungbene. E ganla nan yi fama, e seene dεene don e ma, na yi findi fitina feen na Yoweli waxatini. Yoweli yi a fala, a na fe sifan ligama nen bayo yamaan mi tubixi Ala ma.

Yoweli nan a sebexi, a lɔxɔna nde, Alaa Nii Sariɲanxin nagodoma nen muxune birin ma. Na sebexi Yoweli sora 3.1-2 kui. Denkeleya muxu singene nan na feen toxi rakamale Nii Sariɲanxin godo lɔxɔni. Na sebexi Xεrane 2.16-21 kui.

¹ Alatala falan naxan ti Yoweli xa, Petuweli a dii xεmena.

Tuguminne gbalon yamanani

² E tan fonne, ε feni ito rame, ε tan yamanan muxune, ε birin xa ε tuli mati. Fe sifani ito ɲɔxɔnna bata yi liga ε waxatini ba,

hanma ε benbane waxatini?

³ E a yeɓa ε diine xa, ε diine yi a yeɓa e diine xa, e diine yi a yeɓa mayixete famatone xa.

⁴ Suɲεne donseen naxanye luxi, tuguminne bata ne don. Tuguminne naxan luxi, xoxorone bata na don. Xoxorone naxan luxi, songolonbalane bata na don.

⁵ E xulun, dɔlɔ minne, ε wuga! E birin xa gbelegbele, ε tan naxanye dɔlɔn minma, bayo manpa bogine bata kala, e ba ε dε.

⁶ Ganla nde bata fa fu n ma yamanan ma, e fangan gbo, e wuya han e mi yate. E ɲinne luxi alo yatan ɲinne, e gbεgbene luxi alo yata gilεn gbeene.

⁷ E n ma manpa binle kalama. E n ma xɔdε binle ɲan fefe, e yi e yixin, e yi e kobelene ba e ma, e yiine yi gbendu fefe!

⁸ E mawuga alo sungutunna kasa dugini ɲandeni naxan a xεmen wugama, a baxi dɔxɔdeni naxan xɔn.

⁹ Bogise saraxan nun minse saraxan bata ɲan Alatalaa banxini. Saraxaraline sunuxi, Alatalaa walikene.

¹⁰ Xεεne bata kala, bɔxɔn bata xara. Bogiseene bata raxɔri. Manpa bogi igen bata so a ra. Turen bata ɲan.

¹¹ Xεε biine bata yigitεge. Manpa bili nakɔ sane gbelegbelema sununi, murutun nun fundenna fe ra, bayo se xaba daxine bata halagi.

¹² Manpa binle bata xara ayi. Xɔdε binle bata lisi a ra e nun Girenada wudine nun tugu binle nun pɔnmi binle.

Xεε ma wudine birin bata xara. Muxune sewan birin bata ɲan.

Yamaan xa tubi Alaa lɔxɔna fe ra

¹³ E sunu dugine tongo, ε wuga, ε tan saraxaraline. E gbelegbele, ε tan naxanye walima saraxa ganden yetagi.

N ma Alaa walikene, ε fa, ε xi maxidixi kasa benbeli dugine yi nimisani, bayo bogise saraxane nun minse saraxane bata ɲan ε Alaa banxini.

¹⁴ E sun suxu waxatin nagidi, ε yamaan maxili malan sariɲanxini, ε fonne malan e nun yamanan muxune birin, e xa fa Alatalaa banxini, ε Ala, ε yi ε xuini te Alatala ma.

¹⁵ Lɔxɔ xɔdεxεn bata a li de! Alatalaa lɔxɔn bata maso, a fama kalan nan na fata Ala Senbe Kanna ra.

16 Donseen bata ɲan en yɛɛ xəri yati!
Sɛwan nun ɲaxanna bata ɲan en ma Alaa
banxini!

17 Sansi xɔnne bata xara ayi xutune bun,
sagane bata kui geli.
Se ramaradene bata kala,
bayo murutu mi fa na.

18 Xuruseene wuga xuiin gbo iki!
Ninge kurune xuyaxi ayi na xun xɔn ma,
amasɔtɔ sɛxɛ mi fa na,
hali yɛxɛɛne fan tɔrɔxi.

19 Alatala, n nan n xuini te i tan nan ma!
Amasɔtɔ tɛɛn bata burunna halagi,
tɛɛ dɛgɛn bata xɛɛ ma wudine birin gan.

20 Na ma, hali burunna subene e wuga
xuini tema i tan Ala ma.
Xudene bata xəri,
tɛɛn bata burunna halagi.

2

Alatalaa lɔxɔn bata maso

1 Ɛ xɔtaan fe Siyon yi!
Ɛ gbelegbele n ma geya sariɲanxin fari!
Yamanan muxune birin xa xuruxurun
gaxuni

bayo Alatalaa lɔxɔn fama,
a bata maso.

2 Dimin nun nii rafɔrɛn lɔxɔna,
kundaan nun kuye yifɔrɔn lɔxɔna.

Ganla* fama
alo kuye yi yalanna geyaan kanke ra sub-
axani.

Gali gbee sɛnbɛmaan fama,
naxan ɲɔxɔn munma to,
naxan ɲɔxɔn mi fa toma waxati famatɔne
birin yi.

3 Tɛɛ dɛgɛna e yɛɛ ra,
a e xanbi ra.

Bɔxɔn tofan e yɛɛ ra
alo Eden nakɔna.†
Tonbonna nan a ra e xanbi ra.
Sese mi a futuxuluma e yii.

4 E maliga soo yama gbeen nan na,
alo soo ragine ganla,
naxanye xulun e gideni han!

5 E dangu xuiin luxi nɛn
alo yɛngɛ so wontorone.
E tunganma geyane xun ma,

alo tɛɛ gbeen nɛma sɛxɛ xaren ganɲɛ
alo gali sɛnbɛmaan na ti yɛngɛ so xinla ma.

6 Siyane birin xuruxurunma e yɛɛ ra,
e yɛtagine yi tɔɲɔnxi.

7 E fɔnma seene ma
alo yɛngɛ sone,
e tema taan nabilinna yinna ma
alo sofane.

E birin sigama e kiraan xɔn,
e mi kiraan fatama.

8 E sese mi dinma e bode ra,
birin sigama a tinxinni.

Sese na ti e yɛɛ ra,
e tunganma nɛn na xun ma,
e safane mi kalama.

9 E na bɔxɔn taan ma,
e e gi yinna ma,
e tema banxine ma,
e so banxin foye sodene ra
alo muɲadene.

10 Bɔxɔn xuruxurunma e yɛɛ ra,
kore xɔnna yi maxa.

Sogen nun kiken yi yidimi.
Sarene mi fa dɛgɛma.

11 Alatala sɔnxɔma a ganla yɛɛ ra.
A yamaan mi nɔɛ yate.

Naxanye a falan suxuma,
ne sɛnbɛn gbo!

Amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn gbo,
a magaxu!

Nde nɔɛ tiyɛ a bun?

Yamaan xa tubi Ala ma

12 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Koni iki, ɛ mɔn xa xɛtɛ n ma ɛ bɔɲɛni feu,
sun suxun nun wugan nun gbelegbele
xuine yi!”

13 Benun ɛ xa ɛ dugine yibɔ nimisani
ɛ bɔɲɛne nan xa kala.

Ɛ xɛtɛ Alatala ma, ɛ Ala
bayo a diɲa, a kininkinin,
a mi xɔlɔn xulɛn,
a hinanna gbo.

A a yɛtɛ ratangaxi yihadin ma.

14 Nde a kolon xa a mi maxɛtɛma
a kininkinin ɛ ma,
a yi baraka sa ɛ feene yi,
alogo ɛ xa nɔ bogise saraxane
nun minse saraxane bɛ Alatala xa, ɛ Ala?

* 2:2: Yanyina nde ganli ito findixi tuguminne nan na naxanye halagin naso yamanani Alaa xɔlɔn bun ma. † 2:3: Eden nakɔna fe sɛbɛxi Dunuɲa Fɔlɔn 2.8-9 kui. E nun Esekiyeli 36.35.

15 $\text{E } \chi\text{otaan fe Siyon yi!}$
 $\text{E sun suxu waxatin nagidi.}$
 $\text{E yamaan maxili malan sarijanxini.}$
 16 $\text{E yamaan malan, } \epsilon \text{ malanna rasarijan.}$
 E fonne malan,
 $\epsilon \text{ dii } \eta\text{orene malan}$
 $\text{hali naxanye xijen minma.}$
 $\text{Hali xemnen naxan baxi } \eta\text{axanla } \delta\text{xodeni,}$
 $\text{na fan xa mini a banxini,}$
 $\text{a } \eta\text{axanla fan xa fa malanni.}$
 17 $\text{Saraxaraliin naxanye walima Alatala xa}$
 $\text{ne xa wuga Ala Batu Banxin}$
 $\text{so } \delta\text{een nun saraxa ganden tagini.}$
 $\text{E yi Ala mafan, e naxa,}$
 $\text{"Alatala, kininkinin nxu ma,}$
 $\text{nxu tan i ya yamana.}$
 $\text{I nama i ya muxune rayagi,}$
 $\text{i nama tin yama } \chi\text{orene yi nxu magele,}$
 e a fala, e naxa,
 $\text{'E Ala minen yi?' "$

Alatala yi a yamaan yabi

18 $\text{Nayi, Alatalaa } \chi\text{oxolonna kelima nen}$
 a yamanana fe ra,
 $\text{a yamaan kininkininna yi a suxu.}$
 19 $\text{Alatala a yamaan yabima nen nayi, a}$
 naxa,
 $\text{"N } \mu\text{on bogiseene ragidima } \epsilon \text{ ma nen,}$
 $\text{e nun manpa bogine nun ture fajina.}$
 E lugoma nen ken!
 $\text{N mi fa } \epsilon \text{ findima magele seen na siyane}$
 tagi.
 20 $\text{Yaxun naxan kelima sogeteden komenna}$
 ma,
 $\text{n na a masigama nen } \epsilon \text{ ra pon!}$
 N na a kedima nen
 $\text{signa } \beta\text{xo xare madunduxin mabinni.}$
 $\text{N na a ganla } \gamma\text{e ra xiin naxuyama ayi nen}$
 $\text{signa han sogeteden baana,}$
 $\text{e nun a xanbi ra xiina}$
 $\text{signa han sogegododen } \delta\text{xo igena.}$
 $\text{E faxaxine xiri } \eta\text{axin minima nen,}$
 $\text{a findi furen na foyeni.}$
 $\text{Amasoto Ala wali gbeen kema nen.}$
 21 $\text{I tan, } \beta\text{xona,}$
 i nama gaxu!
 $\text{I ya sewan xa gbo ayi,}$
 $\text{i } \eta\text{axan!}$
 $\text{Amasoto Alatala bata fe gbeene rakamali.}$
 22 E tan, subene,
 $\epsilon \text{ nama gaxu!}$

$\text{Amasoto burunna sekene } \mu\text{on } \eta\text{ingima nen,}$
 $\text{wudine } \mu\text{on yi bogi.}$
 $\text{Xode binle nun manpa binle } \mu\text{on yi da-}$
 hamun namini.
 23 $\text{E tan, Siyon kaane, } \epsilon \text{ } \eta\text{axan,}$
 $\epsilon \text{ sewa Alatala yi, } \epsilon \text{ Ala,}$
 $\text{bayo a } \mu\text{on tulen fima } \epsilon \text{ ma a waxatini a}$
 tinxinni,
 $\text{a tule gbeen nafa } \epsilon \text{ ma}$
 $\text{a darixi fe waxatin naxanye birin yi.}$
 24 Lonne rafema nen,
 $\text{kundine yi rafe manpa nennen nun turen}$
 $\text{na.}"$
 25 $\text{"N } \eta\text{ee danguxine seene } \eta\text{oxone raxetema}$
 $\text{nen } \epsilon \text{ ma}$
 $\text{tuguminne nun xoxorone naxanye donxi,}$
 $\text{e nun songolonbalane nun supene,}$
 n ma gali gbeena,
 $\text{n naxan nasiga } \epsilon \text{ xili ma.}$
 26 $\text{E degema nen han } \epsilon \text{ lugo.}$
 $\text{E Alatala xinla tantunma nen, } \epsilon \text{ Ala,}$
 $\text{naxan bata kabanako feene liga } \epsilon \text{ xa.}$
 $\text{N ma yamaan mi fa yagima mumε!}$
 27 $\text{E a kolonma nen nayi}$
 $\text{a n luxi Isirayila kaane } \gamma\text{e.}$
 $\text{Alatala nan n tan na, } \epsilon \text{ Ala.}$
 $\text{Ala gbetε mi na mumε.}$
 $\text{N ma yamaan mi fa yagima mumε!"}$

3

Alaa lona fe

1 "Na xanbi ra,
 $\text{n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen}$
 $\text{adamadiin birin ma.}$
 $\text{E dii xemene nun } \epsilon \text{ dii temene nabiya falane}$
 tima nen.
 $\text{E xemε fonne yi xiye sa.}$
 $\text{E banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.}$
 2 $\text{Na } \delta\text{xone yi,}$
 $\text{n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen}$
 $\text{hali konyi xemene nun konyi gilene xun}$
 ma.
 3 $\text{N kabanako feene yitama nen kore xonna}$
 ma
 $\text{e nun } \beta\text{xo xonna ma,}$
 $\text{wunla nun teen nun tee tuti gbeen minima}$
 nen.
 4 $\text{Sogeni dimima nen,}$
 $\text{kiken yi gbeeli alo wunla,}$
 $\text{benun Alatalaa } \delta\text{xo binye gbeen xa a li.}$
 5 $\text{Nba, naxan yo na Alatala maxandi a xinla}$
 ra,

na kisima nen.
Nayi, yamaan muxu dɔnxɛna ndee luma
nen e nii ra
Ala na naxanye xili,
ne nan xunbama Siyon geyaan fari
e nun Yerusalɛn yi
alo Alatala a fala kii naxan yi.”

4

Siyane makiti fena

¹ “Amasɔtɔ na lɔxɔne yi, na waxatini,
n na fa Yuda nun Yerusalɛn suxu muxune
ra waxatin naxan yi,
² n siyane birin malanma nen,
n yi fa e ra Yosafati lanbanni,*
n na e makitima dɛnaxan yi,
lan n ma yamana fe ma, Isirayila.
Amasɔtɔ, e e raxuyaxi ayi nen siyane ye,
e yi e bɔxɔni taxun e tagi.
³ E n ma yamanan muxune yitaxun nen e
ra,
masɛnsɛnna xɔn,
e yi dii xɛmɛne mati konyine ra
alogo e xa yalundene sara,
e yi dii tɛmɛne mati
alogo e xa manpaan sara,
e yi a min.”

⁴ “E tan Tire kaane nun Sidɔn kaane
nun Filisitine birin, nanse xɔli e ma n xili
ma?
E gbeen jɔxɔn nanse ra n ma?
Koni xa e waxi yengɛn nakeli feni n xili ma,
nayi n na e yengene raxɛtɛma e ma nen
mafuren!
⁵ E tan naxanye n ma gbetin
nun n ma xɛmaan tongoxi, n ma nafulu
fajine,
e yi e sa e suxurene batudeni.
⁶ E Yuda nun Yerusalɛn muxune mati nen
Girɛki muxune ma, e yi e masiga e bɔxɔn
na.”

⁷ “N tan nan sa e bama na yirene yi
e e matixi dɛnaxanye yi.
N yi tɔrɔn naxɛte e ma e naxan jɔxɔn saxi e
fari.
⁸ N na e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne matima
nen
Yuda kaane ma.

E fan yi e mati Sabe kaane ma, siya
makuyena.”

Alatala nan falan tixi!

Yengɛn nun kitina

⁹ E ito fala siyane xa, e naxa,
“E yitɔn yengɛn xili yi, e yengɛ sone rakeli.
Sofane birin xa keli, e yengɛn so.
¹⁰ E e jɛnge kenne bɔnbɔ silanfanne ra,†
e wɔlitene rafala tanbane ra.
Sɛnbɛtarene xa a fala, e naxa, ‘Nxu sɛnbɛn
gbo.’

¹¹ E mafura, e fa,
e tan siyaan naxanye birin be rabilinni,
e fa e malan be.”

Alatala, i ya malekane ragodo e xili ma.

¹² Siyane xa keli, e xa godo Yosafati lan-
banni.
Amasɔtɔ n dɔxɔma mɛnna nin,
n na Isirayila rabilinna siyane birin makiti.
¹³ E wɔlitɛn tongo e bogi seene xaba
bayo e bata mɔ.
E fa manpa bogine yibodon, e e igen ba
bayo manpa ige baden bata rafe,
han a fɛjɛne yi bɔxɔnjɛ a ma.
E jɔxuyaan fan gboxi ayi na kii nin.

¹⁴ Yama gbeen bata lu kiti saden lanbanni!
Amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso e ra
kiti saden lanbanni.
¹⁵ Sogen nun kikenɛ dimima nen,
sarene mi fa dɛgɛma.

¹⁶ Alatala sɔnxɔma nen keli Siyon yi,
a a xui ramini sɛnbɛni, keli Yerusalɛn yi.
Nayi, bɔxɔn nun koren xuruxurunma nen,
koni Alatala findixi luxunden nan na a
yamaan xa,
e nun yigiyade makantanxina Isirayila
kaane xa.

Ala baraka feen naxanye ragidima a ya- maan ma

¹⁷ “E a kolonma nen nayi, a n tan nan
Alatala ra,
e Ala, naxan dɔxi Siyon yi, n ma geya
sarijanxina.
Yerusalɛn sarijanma nen,
xɔjɛne mi fa fuma a ma sɔnɔn!”

¹⁸ “Na lɔxɔni,

* **4:2:** Yosafati bunna nɛɛn fa fala “Alatala nan kitin sama.” † **4:10:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana.

manpa nenēn minima nen geyane yi,
 yire matexine yi nōnōn namini,
 igen yi lu Yuda baane birin yi.
 Tigin minima nen Alatalaa banxini,
 a yi kasiya lanbanna ige sa.

¹⁹ Misiran tan findima nen bōxō kalaxin na,
 Edōn yi findi tonbonna ra
 e gbalone fe ra e naxanye ligaxi Yuda
 kaane ra.

E bata sōntarene faxa Yuda yamanani.

²⁰ Koni muxun luma nen Yuda nun
 Yerusalēn yi habadan,
 mayixεε nun mayixεε.

²¹ N munma n ma yamaan yulubin nax-
 anye xafari e faxa tixine ma,
 n ne mafeluma nen.
 N tan Alatala, n lu Siyon taani.”

Amosi Nabi Amosi Alaa Falan Naxan Sebε

Amosi, nabiin nan yi a ra naxan keli Yudaya yi, Manga Yusiya waxatini, fɔ ɲεε kεmε solofere ɲεε tonge sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini Isirayila bɔxɔn yi taxunxi firinna ra. A yii fari fɔxɔn xili Yudaya yamanana, a kɔmεn fɔxɔn xili Isirayila. Manga Yerobowan yi Isirayila bɔxɔni. A mi tinxi bire Alaa sariyan fɔxɔ ra, a yamaan fan mi luxi kira fajin xɔn ma.

Nabi Amosi yi kawandin ba Isirayila kaane xa, alogo e xa xεte e yulubine fɔxɔ ra. A yi tɔnna dɔxɔ suxure batun na. E mi yi Ala batun nabɛɲinxi, koni e bata yi suxure batun sa na fari. Nanara, Ala yi a yita e ra Nabi Amosi barakani, a e Ala maxandin nun Ala batun birin bata lu fufafu. Ala mi wama a firinden xɔn ma.

Na waxatini Isirayila kaa wuyaxi bata yi nafulu gbege sɔtɔ. E yi e miri a na birin findixi Alaa barakan na e tan mabinni. Nabi Amosi yi a yita e ra, a na nafunla mi yi kelima Ala yii, a kelixi e fe kobine yi e naxanye ligaxi yuigelitɔne ra.

Nabi Amosi to yelin na falan tiye e ma, a yi a fala e xa a Ala fama e ɲaxankatadeni e yulubine fe ra. Isirayila kaane yi a miri a fe xɔdεxe yo mi nɔma e lideni, koni Nabi Amosi yi e mafan e xa xεte Alaa sariyan ma, xa na mi a ra e birin fama halagideni.

Ala yi Isirayila kaane ɲaxankata alo Nabi Amosi a fala e xa kii naxan yi. E yaxune yi e yεnge. Isirayila kaan naxanye mi faxa silanfanna ra, ne yi lu konyiyani yamana gbεte yi. Alaa falan birin yi kamali.

Kitabun yireni ito falan tɔnɔn gbo to muxune xa. A lanma en xa en tuli mati kawandini ito ra alogo en xa dεnkεleya Ala ma alo a wama a xɔn ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, en fan fama ɲaxankatan sɔtɔdeni alo Isirayila kaane.

¹ Amosi, Tekowa kaana, xuruse kannaa falan ni i ra. A toon naxan tixi Isirayilaa fe yi alo xiyena Yuda Manga Yusiya nun Isirayila Manga Yerobowan, Yowasi a diin

* 1:5: Aweni bunna nεen fa fala hakεna.

waxatini, ɲεε firin benun bɔxɔn xa xuruxurun. ² A naxa, “Alatala xaɲε xuiin naminima Siyon ma alo yatana, a galan xuiin kelima Yerusalεn yi. Balo mi na xuruseen naxanye donma, Karemele geya yati bata xara.”

Damasi a yulubin saranna

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Damasi a hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xεtεma n ma fe ragidixin fɔxɔ ra. Bayo e bata Galadi tɔrɔ ɲaxi ra, alo maala bɔnbɔma kii naxan yi.

⁴ Nanara, n Xasayele a banxin ganma nεn. Tεen fama Ben-Hadada yire makantanxin kaladeni nεn.

⁵ N Damasi taan so dεen balan seene girama nεn.

N Aweni lanban yi kaane halagima nεn,* e nun mangan naxan Beti-Eden yi. Arami yamaan xalima nεn Kiri yi.” Alatala naxa na kiini.

Gasa taana yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Gasa taana hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xεtεma n ma fe ragidixin fɔxɔ ra. E bata taana ndee muxune birin xali Edɔn yi konyiyani.

⁷ Nanara, n Gasa a yinna ganma nεn. Tεen fama a yire makantanxin kaladeni nεn.

⁸ N na Asadodi kaane halagima nεn, e nun mangan naxan Asikalɔn yi. N na Ekirɔn ɲaxankatama nεn, han Filisiti kaan birin yi faxa.” Marigina Alatala naxa na kiini.

Tire taana yulubin saranna

⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Tire taana hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xεtεma n ma fe ragidixin fɔxɔ ra. E bata taana ndee yamaan birin xali Edɔn yi konyiyani, e layirin kala

e nun e ngaxakedenne Isirayila kaane tagi.

¹⁰ Nanara, n Tire taan yinna ganma nεn. Tεen fama a yire makantanxin kaladeni nεn.”

Edon ma yulubin saranna

¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Edon kaane hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E bata e ngaxakedenne yenge silanfanna
 ra.†
 E mi kininkinin e ma,
 e e xolon nadangu ayi!
¹² N Teman ganma nen.
 Teen nan fama Bosara yire makantanxin
 kaladeni.”

Amoni a yulubin saranna

¹³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Amonine hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E bata Galadi naxalan fudikanne kuine
 yibo silanfanna ra,
 alogo e xa boxo gbete soto.
¹⁴ Nanara, n teen soma nen Rabaha yinna
 ra.
 Teen nan fama na yire makantanxin
 kaladeni
 yenge sonxo sonxo xuini.
 Na yengen luma nen
 alo foye gbeena,
 alo tule gbeena.
¹⁵ E mangan xalima nen konyiyani,
 e nun a kuntigine.”
 Alatala naxa na kiini.

2*Moyabaa yulubin saranna*

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Moyabaa hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E bata Edon mangan xonne gan
 han e findi a fujin na.
² Nanara, n Moyaba ganma nen.
 Teen nan fama Keriyoti yire makantanxin
 kaladeni.
 Moyaba janma yenge sonxon nin,
 yenge so xotaan na fe waxatin naxan yi.
³ N na e mangan halagima nen,
 e nun e kuntigine.”
 Alatala naxa na kiini.

Yudayaa yulubin saranna

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Yuda kaane hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E bata e me Alatalaa sariyan na,
 e mi a tonne suxi.
 Bayo e bata la wule alane ra,
 e fafane yi naxanye foxo ra.
 Na nan e raloxi ayi.
⁵ Nanara, n Yuda yamanan ganma nen.
 Teen nan fama Yerusalen yire makan-
 tanxin kaladeni.”

Isirayilaa yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Isirayila a hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E tinxin muxune masara gbetin na,
 e taro muxune masara sankidi saren na.
⁷ Yiigelitone taron nafan e ma han
 e e dunuɲa yi gidin bama e yii.
 Diine nun e baba kafuma sungutun ke-
 denna ma.
 Nayi, e bata n xili sarijanxin xosi.
⁸ E e sa saraxa ganden dexon dugine ma
 e naxanye soto tolimaan na.
 E dolon min e suxurene banxin kui
 e naxan soto tinxintareyani.”

⁹ “Anu, n tan nan Amorine halagi e xa,
 naxanye senben yi gbo
 alo suman wudina alo warine.
 N na Amorine fangan birin jan fefe,
 alogo e nama fa keli sonon.
¹⁰ N mon yi e ramini Misiran boxon ma,
 n yi e rasiga ti me tonge naanin tonbonni
 alogo e xa Amori boxon soto.
¹¹ N yi nabine ramini e diine tagi,
 e nun De Ti Nasiri muxune.
 Isirayila kaane, a mi na kiini ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.
¹² “Koni e tan bata dolon so De Ti Nasiri
 muxune yii.*
 E bata tonna doro nabine ma
 a e nama nabiya falane ti.”

¹³ “Nanara, n na e yibutuxunma nen,
 alo wontorona, goron binyen naxan fari.
¹⁴ Muxu xulunxin mi noe a giye.
 Senbemaan senben janma nen.

† 1:11: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

* 2:12: Nasirine fe mon sebexi Yatene 6.3 kui.

Sofaan faxama nɛn yɛngeni.

¹⁵ Xalimakuli wonla mi tiyɛ.

Naxan san mafura,
na mi a giyɛ.

Soo ragiin mi a niin nakisɛ.

¹⁶ Sofa wɛkilɛxin nagenla a gima nɛn na
lɔxɔni.”

Alatalaa falan nan na ra.

3

Ala naxan jɛnige Isirayila xa

¹ ɛ falani ito ramɛ,

Alatala naxan falama Isirayila kaane xili
ma,

a xabilan naxan namini Misiran bɔxɔn ma.

² “N na ɛ tan nan gbansan sugandi

dunɔɲa xabilane birin tagi.

Nanara, n bata a jɛnige

n xa ɛ yulubine saran ɛ ra.”

³ Muxu firin nɔɛ sigan tiyɛ yire kedenni ba,
xa e mi lanxi na ma?

⁴ Yatan wurundunɲɛ burunna ra ba,

xa a mi subena nde sɔtɔxi?

A a xuini tɛ a faranna ra ba,

xa a munma sese suxu?

⁵ Xɔliin birama yalaan kui bɔxɔn ma ba,

xa a mabandun se mi saxi na woson ma?

Yalaan woson balanɲɛ ba,

xa sese mi a kui?

⁶ Xɔtaan fema taan kui waxatin naxan yi,

muxune mi kɔntɔfilɛ ba?

Gbalon taan liyɛ ba,

xa Alatala mi a ragidixi?

⁷ Marigina Alatala mi fefe ligama,

fɔ a wundon makɛnɛn a nabine xa,

a walikɛne.

⁸ Xa yatan bata wurundun,

nde mi gaxuɛ?

Marigina Alatala bata falan ti,

nde tondɛ na nabiya falan naliyɛ?

⁹ ɛ xa ito fala Asadodi a yire makantanxine
yi,

e nun Misiran ma yire makantanxine yi,

ɛ naxa, “ɛ xa ɛ malan Samari geyane fari,

ɛ xa a mato

mɛn kaane kɔntɔfilixi kii naxan yi,

e e bode jaxankatama kii naxan yi.

¹⁰ E mi tinxinna kolon,

e seene sɔtɔma gbalon nun muɲan nin,

e ne se sɔtɔxine mara e banxi fajine kui.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ Nanara, Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa,

“A mato, ɛ yaxun fama ɛ bɔxɔ kaladeni nɛn.

E fama ɛ xunnakaladeni,

e yi ɛ yire makantanxine kui geli.”

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Yatan na yɛxɛɛni bɔ,

xuruse rabaan nɔɛ yɛxɛɛn sanna

hanma a tunla nan gbansan nakisɛ yatan
ma.

Isirayila kaane fan kisima na kiini nɛn.

Samari kaan naxanye e matabuma saden

ma,

naxanye e magodoma Damasi karaxane

ma,

ɛ tan mi kisɛ.”

¹³ Marigina Alatala,

Ala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.

“ɛ ɛ tuli mati n na,

ɛ sereyani ito ba Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.

¹⁴ N na Isirayila yulubine saran e ra wax-

atin naxan yi,

n na e jaxankatama nɛn e saraxa gandene

fe ra

naxanye Betɛli yi.

Na saraxa gandene suxu seene birama nɛn

bɔxɔni.

¹⁵ N mɔn e banxi fajine rabirama nɛn,

jɛmɛn nun sogefuren banxine birin,

naxanye maxidixi sama jinne ra.

N ne birin kalama nɛn.”

Alatalaa falan nan na ra.

4

Isirayila munma tubi Ala ma

¹ ɛ falani ito ramɛ,

ɛ tan jaxanla naxanye belebele

alo jinge turaxin naxanye Basan bɔxɔn
ma.

ɛ tan naxanye dɔxi Samari geyaan fari,

ɛ tan naxanye sɛnbɛtarene yigbɛtɛnma,

ɛ tan naxanye tima tɔrɔ muxune fari.

ɛ a falama ɛ xɛmɛne xa, ɛ naxa,

“ɛ fa minseene ra nxu xa, yo!”

² Marigina Alatala bata a kɔlɔ a sariɲanni, a
naxa,

“A mato, kiti lɔxɔn fama ɛ xa.

E fama ɛ suxudeni wure kɔnkɔrɔnxin nan
na,

e yi ɛ tan nun ɛ diine xali.

³ ɛ minima nɛn ɛ taa nabilinna yin kalaxin
kui,

birin tixi a bode xanbi ra.

E ɛ xalima nɛn e yire makantanxini.”

Alatalaa falan nan na ra.

4 “E siga Beteli yi,
ε sa yulubin liga na.
E siga Giligali yi,
ε sa yulubin fari sa.

E xa saraxan ba xətənnə birin yi,
ε mən xa yaganna ba
ɲεε saxan yo ɲεε saxan.

5 E burun ba barika bira saraxan na
buru rate seen naxan yi.
E xa ε kanba ε ɲenige ma saraxane yi,
bayo na fe sifan nafan ε ma,
ε tan Isirayila kaane.”

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

6 “N bata yi kamən naso ε taane birin yi.
Donseen yi dasa ε konni.
Koni hali n to na birin liga,
ε mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

7 “Kike saxan to yi luxi xεen xa xaba,
n tondi nən tulen nafε ε ma.
N bata a liga taana nde yi tulen sətə,
taana nde mi a sətə.
N bata a ragidi xεena nde xa tulen sətə,
xεena nde nama tulen sətə.

8 Muxune yi e masiga taane yi ige fendeni,
koni hali min xənla,
a mi ba e ra.
Hali n to na birin liga,
ε mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

9 “N bata furen nafa ε sansine ma,
n bata e xara.
Tuguminne bata ε nakəne kala,
e nun ε manpa bili nakəne nun ε xədə binle
nun ε oliwi binle.
Hali n to na birin liga,
ε mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

10 “N bata fitina furen nafa ε ma,
alo n na a liga Misiran bəxən ma kii naxan
yi.

N bata ε banxulanne faxa silanfanna ra,
han ε yi wasa e binbine xirin na ε konni.
E yaxune yi ε soone tongo.
Hali n to na birin liga,
ε mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

11 “N bata ε ɲaxankata

alo Sodoma nun Gomora.
E luxi nən
alo wudi ganmatəən naxan baxi tεeni.
Hali n to na birin liga,
ε mi tubi n ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

12 “Nanara, n fama ε tan Isirayila kaane
ɲaxankatadeni nən.

N na a ligama ε ra nən.
E xa ε yitən ε dεntεε feen na ε Ala xa.”

13 Naxan geyane nun foyen daxi,
a a miriyane makεnεn adamane xa,
naxan subaxan findima kəεen na,
naxan sigan tima yire matexin fari,
a xili nən Alatala, Ala Sənben Birin Kanna.

5

Alaa mawugana

1 E falani ito ramε.
N bata ɲande bətini ito ba Isirayila yamaan
xa.

2 “Isirayila bata lu
alo sungutun faxaxina,
a mi fa kelε sənən.
A saxi bəxəni,
muxu yo mi a rakele.”

3 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Isirayila bənsənna,
taan naxan muxu wuli keden nasigama
yεngεsodeni,
a muxu kεmε nan gbansan toma xεtε.
Taan naxan muxu kεmε rasigama
yεngεsodeni,
a muxu fu nan gbansan toma xεtε.”

4 Alatala ito nan falaxi Isirayila yamaan
xa, a naxa,

“E xa n fen alogo ε niin xa kisi.

5 E nama n fen Beteli yi,
ε nama siga Giligali yi,
hanma Bεriseba,
bayo Giligali kaan birin sigama nən
konyiyani,
Beteli fan halagima nən.”

6 E xa Alatala fen alogo ε niin xa kisi.
Xa na mi a ra, Yusufu bənsənna,
a ε ɲanma nən alo tεena.

Beteli kaa yo mi na
naxan na tεen natuyε.

7 E tan bata sariyan maxεtε xələn na,
ε bata yo tinxinyaan ma.

8 A tan nan Dii Tεmε Solofere sare kurun
nun Donso sare kurun yεbaxi kore xonna
ma,*
a dimini yalan kuyebaan na,
a sogen nagodo kεεen na,
a igen nakeli baani,
a na ragodo bεxoni tulen na.
A tan xili nεn “Alatala.”

9 A muxu gbeene halagima nεn,
a e yire makantanxine kala.

10 E muxun xonnantenyama
naxan na ε makiti,
bayo nεndi falan mi rafan ε ma.

11 E sεnbεtarene yigbεtenma,
ε balon nasuxuma e ra mudun na.
E bata banxi fajine ti gεmεne ra,
koni ε mi fama dεxodeni ne kui.
E bata manpa bili nakε fajine si,
koni ε mi na dεlε minjε.

12 Amasεtε, n na a kolon ε hakεn nun yulu-
bin gbo.

E tinxin muxune yigbεtenma.

E dimi yi seene rasuxu

alogo tεrε muxune nama makiti nεndin na.

13 Na na a toxi xaxilimaan dunduma,
bayo waxatini ito mi fan.

14 E fanna fen,
ε xεtε fe naxin fεxε ra,
alogo ε xa kisi.

Nayi, Alatala, Ala Sεnbεn Birin Kanna
na luma nεn ε xεn,
alo ε a fala kii naxan yi.

15 E xa fe naxin naxaxu.

Fe fajin xa rafan ε ma.

E xa kiti tinxin sa.

Xa ε na liga, yanyina nde, Alatala,
Ala Sεnbεn Birin Kanna dijama ε tan
Yusufu bεnsεn dεnxεn ma nεn.

16 Nanara Marigina Alatala,
Ala Sεnbεn Birin Kanna ito nan falaxi, a
naxa,

“E wuga xuini tema nεn taana ngaani,
e sunu xuini te kirane birin xεn.

E xεε rawanle xilima nεn

e xa e wuga xuini te,

e βeti baane xilima nεn,

e xa nande βetine ba.

17 N na dangu ε konni,

wuga xuiin tema nεn ε xεene birin ma.”

Alatala naxa na kiini.

Gbalon dina muxune xa

18 Gbalon ne xa,
naxanye waxi Alatalaa kiti lεxεn xa fa.

E wama nanse xεn ma na lεxεni?

Na findima dimin nan na ε xa,
na mi finde kεnεnna ra ε xa.

19 Na luxi nεn alo muxun
naxan a gima yatan yεε ra,
a sa kanko xajε li.

A na so banxin kui,

a a digan banxini,

sajin yi a xin.

20 Alatalaa kitin lεxεna,

dimin xa mi a ra ba?

Kεnεnna mi a ra ε xa na lεxεni hali!

21 “N bata ε sanle rajaxu,

e mi rafan n ma fefe ma.

N mi waxi ε malanne xεn feu!

22 E saraxa gan daxi yo,

ε Ala kise yo,

ε bεjε xunbeli saraxa yo,

ε saraxa turaxi yo,

e sese mi rafan n ma.

N mi tinma e rasuxε hali keden.

23 E βeti xuiin makuya n na.

N mi waxi ε konden βetin xuiin mε feni.

24 N wama naxan xεn,

sariya kεnden xa gbo ε tagi

alo igen naxan baani.

E tinxinyaan xa lu

alo xuden naxan mi xεrima.

25 E tan Isirayila yamaan to yi na tonbon
yireni nεε tonge naaninna bun ma,

ε saraxane ba nεn n tan xa ba?

26 E ε gbee suxure Sikoti xali nεn na waxa-
tini ba?

Alo ε gbee mangana.

Hanma ε sare ala Kiyun,

ε naxanye rafalaxi ε yetε xa.

27 Nanara, n na ε xalima nεn

konyiyani Damasi xanbi ra.”

Alatala naxa na kiini.

A xili nεn “Ala Sεnbεn Birin Kanna.”

6

Gbalon nafulu kanne xa

1 Gbalona e xa,

naxanye laxi e yetε ra

Siyon nun Samari geyane fari.

E tan muxu gbeene

* 5:8: Mεn kaane yi sare kurune yatεxi nεn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

naxanye na siya fisamantenna xun na,
Isirayila kaane xaxili tixi ε tan nan na.

² Ε siga Kalene taan matodeni,
hanma Xamata, na taa gbeena.

Ε mən xa godo Filisiti bəxəni

Gati matodeni.

Ne fisa ε xa ba?

E bəxən gbo ε gbeen xa?

³ Ε a mirixi

a ɲaxankata ləxən mi ε lima,

koni ε a ligama nən

gbalon yi ε sətə.

⁴ Ε ε matabuma sade fajin ma,

ε yeχεεn nun ɲinge raturaxin donma,

⁵ Ε sigin sa kondenna ra.

Ε yengi a ma, a ε fatan maxaseene ra

alo Nabi Dawuda.

⁶ Ε dələ gbegbe minma,

ε ture fajin maso ε fatin ma.

Koni, ε mi kəntəfilixi

Yusufu bənsənna kala feen na.

⁷ Nanara, ε singe nan sigama konyiyani.

Ε sumunne danma nən.

⁸ Marigina Alatala bata a kələ a yete yi.

Alatala, Ala Sənben Birin Kanna falan ni ito
ra:

“Yaxuba bənsənna wason bata rapaxu n
ma.

E yire makantanxine mi rafan n ma.

N fama e birin halagideni nən.”

⁹ Xa muxu fu banxina nde kui,
e birin faxama nən.

¹⁰ E kon kaan na so na banxini,

e binbine tongodeni,

a xa e gan,

a na naxan li banxini

a a falama nən na xa,

“Muxu gbete mi be,

ba i tan na ba?”

A a yabima nən, “En-εn.”

A mən naxa, “I dundu,

i nama Alatala xinla fala!”

¹¹ Bayo Alatala bata yamarin fi

a banxi gbeene nun banxi xurine,

e birin xa rabira, e kala.

¹² Soone e giye gεmε yireni ba?

Ŋingene menna biye ba?

Awa, nanfera ε sariyan maxεtεma xələn na,

ε tinxinyaan maxεte fe ɲaxin na?

¹³ Ε ɲaxanma fe fuune ra.

Ε naxa, a ε fe bata sənəya

ε yetεεn sənben xən.

¹⁴ Alatala, Ala Sənben Birin Kanna falan ni
ito ra:

“Nanara, n kelima nən ε xili ma,

Isirayila yamana.

Ε tan naxanye Lebo-Xamata taani

han Araba xudeni,

siyana nde fama nən ε tərədeni.”

7

Amosi a fe to singena alo xiyena

¹ Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na:

Xεεn to xaba mangan xa,

sansi nənən fan yi minima,

Alatala yi tuguminne ramini.

² E to yelin sansine birin donɲε bəxən ma,

n yi a fala,

“Marigina Alatala,

i xa e mafelu e hakεne ra,

xa na mi a ra

Yaxuba bənsənna baloma di?

A sənben mi gbo.”

³ Alatala yi kininkinin e ma,

a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”

Alatala naxa na kiini.

⁴ Marigina Alatala yi tooni ito yita n na:

Marigina Alatala yi a ragidi a tεεn xa mini.

Tεεn yi bəxən birin gan,

bəxə igen birin yi xara.

⁵ N yi a fala,

“Marigina Alatala, yandi, diɲa,

xa na mi a ra

Yaxuba bənsənna baloma di?

A sənben mi gbo.”

⁶ Alatala yi kininkinin e ma,

a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”

Marigina Alatala naxa na kiini.

⁷ A yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:

Marigin yi tixi yinna tinxinxin dεxən,

bitikidi* matinxin lutin yi suxi a yii.

⁸ Alatala yi n maxədin, a naxa,

“Amosi, i nanse toxi?”

N yi a yabi, n naxa,

“Bitikidi matinxin lutina.”

Marigin yi a fala,

“N waxi a xən,

n ma yamaan xa matinxin, Isirayila kaane.

* 7:7: Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

N mi dijɛ sɔnɔn.

⁹ Suxure batude matexine kalama nɛn Isiyaga bɔxɔn ma.

Isirayila a batudene rabirama nɛn.

N kelima nɛn Yerobowan ma denbayaan xili ma silanfanna ra.”

Amosi nun Amasiyaa fe

¹⁰ Amasiya Beteli saraxaraliin yi a fala Isirayila manga Yerobowan xa, a naxa, “Amosi yanfan nakelima i xili ma Isirayila bɔnsɔnna tagi. A naxan falama na mi fan bɔxɔn xa. ¹¹ Amosi a falama, ‘Yerobowan faxama silanfanna nan na. Isirayila kelima nɛn a bɔxɔni konyiyani.’ ”

¹² Amasiya yi a fala Amosi xa, a naxa, “I tan naxan toon tima, keli be, siga Yuda yamanani! Sa i balon fen mɛnni nabiyi wanli, ¹³ koni i nama fa nabiyi falane ti Beteli sɔnɔn, bayo mangana yire sariɲanxin be manga taani ito yi.”

¹⁴ Amosi yi Amasiya yabi, a naxa, “Nabiin xa mi n na! N fafe fan, nabi mi yi na ra. Xuruse kannan na n na. N Sikomoro binle fan nawalima. ¹⁵ Alatala yi n fen xuruseene tagi, a yi a fala n xa, ‘Siga, nabiyi falane ti n ma yamana Isirayila xa.’ ¹⁶ Iki, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan naxan a falama n xa, ‘I nama nabiyi falane ti Isirayila xa, i nama falan ti Isiyaga bɔnsɔnna xa.’ ¹⁷ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya ɲaxanla findima nɛn yalunden na taani. I ya diine faxama nɛn silanfanna ra. I ya bɔxɔn bama nɛn i yii, a yitaxun muxu gbɛtɛne ra. I tan, i faxama nɛn bɔxɔ haramuxin ma, Isirayila fan xalima nɛn yire makuyeni.’ ”

8

Nabi Amosi a fe toon naanindena alo xiyyena: Debena

¹ Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na alo xiyyena:

Deben naxan yi rafexi sansi bogi mɔxin na.

² A yi n maxɔdin, a naxa,

“Amosi, i nanse toxi?”

N yi a yabi,

“Debe rafexi sansi bogi mɔxin na.”

Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“Isirayila fan bata kɔxɔ n ma yamana.

N mi dijɛ sɔnɔn.”

³ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na bɔxɔni,

sigin naxan sama mangana banxini,

na masarama nɛn wuga xuiin na.

Binbine wolima ayi nɛn yiren birin yi, birin dunduma nɛn.”

⁴ Ɛ falani ito ramɛ,

ɛ tan naxanye yiigelitɔɔn tɔrɔma,

ɛ tan naxanye tɔrɔ muxun ɲaxankatama.

⁵ Ɛ naxa, “Kike nɛnɛn sanla ɲanma waxatin mundun yi,

alogo en xa en ma seene mati?

Matabu Lɔxɔn ɲanma waxatin mundun yi,

alogo en ma maala yi mati?

En ma se maliga seen xa xurunɲɛ ayi,

en ma saren xa mate.

En xa wule sikeela rafala.

⁶ En sɛnbɛtarene masarama nɛn gbɛtin na,

en tɔrɔ muxune masara sankidi saren na.

En maala matima nɛn e nun a dagina.”

⁷ Alatala naxan Yaxuba rakanbaxi,

na yi a kɔlɔ a yetɛ yi, a naxa,

“N mi ɲinanɲɛ e liga feene ma,

han dunuɲa yi ɲan.

⁸ Bɔxɔni ito kalama na nan ma.

Be kaane birin luma nɛn sununi.

Bɔxɔn xuruxurunma nɛn

alo Misiran xudena,

naxan tema, a mɔn yi godo.”

⁹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“N fama a ragidideni nɛn na bɔxɔni,

sogen xa godo benun a waxatina,

dimin xa sin bɔxɔni yanyi waxatini.

¹⁰ Ɛ sanle findima nɛn ɲan feene ra,

ɛ sigine findima nɛn wuga xuiin na.

N kasa dugin nagodoma nɛn ɛ ma,

n yi ɛ xunna bi sununi.

N fama sunu xungbeen nasodeni bɔxɔni,

alo dii kedenna na faxa waxatin naxan yi.

Na xɔlɛn mi bɛ ɛ ma habadan!”

¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na bɔxɔne yi,

kamɛn soma nɛn bɔxɔni,

koni donse kamɛ mi a ra,

ige xɔli fan mi a ra.

Ɛ kamɛma Alatalaa falan nan ma.

¹² Ɛ bɔxɔn birin yisigama nɛn,

keli kɔmɛnna ma han sogetedeni,

Alatala a fala fendeni,

koni ε mi a toma.
¹³ Na lɔxɔni,
 ε sungutun tofaɲine
 nun ε banxulanne fugama a ra nɛn.
¹⁴ A singeni nun,
 e yi e kɔlɔma
 Samari a suxure haramuxin nin.
 E a fala, e naxa,
 ‘Ɛ gbee ala gbo, Dan kaane!’
 ‘Bɛriseba gbeen sɛnbɛn gbo!’
 Koni, e fama nɛn biradeni,
 e mi keɛ habadan!”

9

*Nabi Amosi a fe to dɔnxɛna alo xiyena:
 Halagina*

¹ N yi fe toona nde ti.
 Marigin yi a saraxa ganden dɛxɔn.
 A yi yamarin fi, a naxa,
 “Sɛnbɛtɛnne kondɛn din,
 han bɔxɔn yi xuruxurun.
 Banxin birin xa bira muxune fari.
 N na e diine halagima nɛn silanfanna ra.
 Hali muxu keden mi kisima.
 Muxu keden mi a xunbama.
² Hali e sa e luxun laxira yi,
 n na e suxuma nɛn.
 Xa e te kore xɔnna ma,
 n na e ragodoma nɛn.
³ Xa e e luxun Karemele geyaan fari,
 n na e sagatanma nɛn,
 n na e suxu.
 Xa e e luxun baan xɔnna ma,
 n saɲin yamarima nɛn,
 a xa e xin.
⁴ Xa e yaxune e xali konyiyani,
 n yamarin fima nɛn,
 e xa faxa silanfanna ra.
 N na n yɛɛn tima e ra nɛn,
 koni e munanfanna mi a ra,
 n na e ɲaxankatama nɛn.”

⁵ Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna,
 a tan nan a yiin din bɔxɔn na, a xuya ayi.
 Muxun birin yi sunu.
 Bɔxɔn xuruxurunma nɛn,
 a te, a mɔn yi godo
 alo Nila Misiran xudena.
⁶ A bata a dɔxɔden ti kore xɔnna ma.
 A bata kore walaxan sa bɔxɔn xun ma.
 A igen nakelima baani,
 a na ragodo bɔxɔni tulɛn na.
 A xili nɛn “Alatala.”

⁷ Alatalaa falan ni ito ra:
 “Isirayila kaane,
 ε nun Kusi kaane keden mi a ra n tan xa ba?
 N mi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
 alo n Filisitine ramini Kafatoro kii naxan
 yi?
 N mi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
 alo n Arami kaane ramini Kiri kii naxan yi?
⁸ A mato:
 Marigina Alatala bata yulubi kanne man-
 gayaan to,
 n fama na raxɔrideni nɛn bɔxɔni ito ma.
 Koni n mi Yaxuba yamaan birin halag-
 ima.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁹ A naxa, “N yamarin fima nɛn
 alogo Isirayila yamaan xa yimaxa.
 N na a yifema nɛn
 alo maali fema kii naxan yi,
 alogo xɔri faɲin keden nama bira.
¹⁰ Koni yulubi kanna naxanye n ma ya-
 maan tagi,
 n na e faxama nɛn silanfanna ra,
 e tan naxanye a falama,
 ‘A mi fama nxu ɲaxankatadeni,
 na mi nɔɛ nxu liyɛ.’ ”

Isirayilaa kisi fena

¹¹ “Na lɔxɔni,
 n Dawudaa mangaya kalaxini tɔnma nɛn.
 N na rafalama nɛn,
 n na nɛnɛni tɔnma nɛn
 alo a yi kiinde,
¹² alogo e mɔn xa Edɔn bɔxɔn sɔtɔ,
 e nun siyane birin
 naxanye n xinla batuma.”
 Alatalaa falan nan na ra,
 a fama na birin nakamalideni nɛn.
¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:
 “A mato:
 Lɔxɔne fama,
 xɛɛ biine nun se xabane
 walima waxati kedenna nin.
 Manpa rafalane nun xɛɛ biine,
 ne fan walima nɛn waxati kedenni.
 Manpaan gboma ayi nɛn geyane fari,
 a yi lu alo geyane birin yikunxi.
¹⁴ N na n ma yamaan naxɛtɛma nɛn a konni
 keli konyiyani, Isirayila kaane.
 E fama nɛn taa kalaxine tidɛni,
 e dɔxɔma dɛnaxanye yi.
 E manpa bili nakɔne sima nɛn,
 e na minseen min.

E nakɔn sama nen,
e na bogin don.

¹⁵ N na Isirayila rasabatima nen e gbee
bɔxɔni.

E mi kele na sɔnɔn,
n denaxan fixi e ma.”
Alatala naxa na kiini, ε Ala.

Abadi Nabi Abadi Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Abadi a kawandin nan sebexi Kitabun yireni ito kui. A Edon kaane sonna nan yebama lan Isirayila kaane toro kiin ma e xon. Edon kaane findixi Yaxuba tada Esayu yixetene nan na. Edon kaane yi dxi foxo ige daraan sogeteden binna nin. Ne lu nen Isirayila kaane tere waxatin birin, koni Yuda kala waxatin nun Yerusalen suxu waxatini yengeni, e yi na feen nadangu ayi. E mi Isirayila kaane mali naxanye yi dxi e dexon, fo e to kata na feen xon e yi nde ba e boxon na, e mon yi sa Yerusalen kala muxune fari.

Kitabun yireni ito sebexi nen yanyina nde Babilon Yerusalen taan suxu yengeni waxatin naxan yi, fayida fo jee keme sulun tonge solomasexe e nun solofere joxon benun Marigi Yesu xa bari. Abadi kawandin naxan ba, na a falama Edon kaane xa nen a e nun Isirayila yaxun bonne birin halagima nen e bode xon.

Nabiya falana lan Edon ma Nabi Yereimi 49.7-22

¹ Falani ito nan makenen Abadi xa fe tooni alo xiyena:

Marigina Alatala ito nan falaxi Edon kaane fe yi.

Nxu bata xerayana nde a fe me fata Alatala ra,

xeraan bata rasiga siyane tagi,

a xa sa a fala e xa fa fala:

“En keli, en sa Edon kaane yenge!”

² Ala naxa, “Edon kaane, n na e senben xurunma nen siyane birin xa. Birin e rapaxuma nen.

³ Wason naxan e boren, na bata e ratantan e tan naxanye dxi faran yinle ra, e nun geyane fari,

e tan naxanye e mirima, e naxa, ‘Nde noe nxu be be xuntagi?’

⁴ Hali e mate ayi alo singbinna, hali e sa e teen sa kore alo xoline, a mate ayi alo sarene, n na e ragodoma nen.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁵ “Xa muxadana hanma mafu tiine fa i konni keen na,

e mi e waxonna xan tongoma ba?

E luma boje xunbenli di nayi?

Xa muxune fa e nakoni e manpa bogine muxadani,

e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?

⁶ Nba, Esayu yixetene yii seene birin naxorima nen,

a nafulu luxunxine birin yi to.

⁷ E mali muxune birin e kedima nen e boxoni.

E xoyine bata e yanfa, e bata e no.

Muxun naxanye yi e donseene donma,

ne lutin natima e yee ra nen

e naxa, ‘E xaxili mi fa na!’

⁸ Na boxoni,

n mi Edon yamanan fekolonne raxore ba?

N yi xaxilimane ba Esayu a geyane fari?”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ “Teman kaane,

e sofane gaxuma nen

muxune birin yi raxori Esayu a geyane ma!”

¹⁰ “E yarabima nen

bayo e bata gbalo feen liga

e ngaxakedenna Yaxuba yixetene ra.

E raxorima nen han habadan!

¹¹ Amasoto na boxoni e yeen yi na xone ra e yi soma Yerusalen taani waxatin naxan yi e a nafunle tongo,

e a seene yitaxun masensenna xon.

E tan fan luxi nen nayi alo e tan.

¹² E mi yi lan e sewa

e ngaxakedenna Yuda yixetene toro boxona fe ra.

E mi yi lan

e jaxan e kalan waxatini,

hanma e yi e kanba e saxolen waxatini.

¹³ E mi yi lan

e so n ma yamana taani

a halagi waxatini.

E mi yi lan

e a mato sewani a kala waxatini,

hanma e yi a nafunle tongo

a halagi waxatini.

¹⁴ E mon mi yi lan

e ti kira xunne ra e a muxu gixine faxa,

hanma e yi e so e yaxun yii,

e toro waxatini.”

15 Amasotō Alatalaa bōxōn bata maso,
 a siyane birin makitima bōxōn naxan yi.
 Nayi, ε suxuma nēn
 alo ε bonne suxu kii naxan yi.
 E fe naxin naxanye liga,
 ne xetema nēn ε ma.

*Isirayila a gbeen nōxōma nēn Edōn ya-
 manan ma*

16 Awa, ε to dōlōn minxi n ma geya
 sarijanxin fari,
 nayi siyane birin e minma nēn
 han e a radangu ayi!
 E luma e minne nēn,
 han e lugo,
 e yi lu alo e mi da.

17 Koni yamaan muxu dōnxene luma nēn
 Siyon geyaan fari.

Yaxuba yixetene e keēn masōtōma nēn.

18 Yaxuba yixetene luma nēn alo tēna,
 Yusufu bōnsōnne yi lu
 alo tē dēgena.

Koni Esayu yixetene luma nēn
 alo sēxena.

Ne e suxuma nēn
 e yi e gan,

muxu yo mi kisima Esayu bōnsōnni.

Alatala bata na fala!

19 Yuda kaan naxanye dōxi Negewi yireni,
 ne Esayu a geyane suxuma nēn.

Yamanan lanbanna muxune Filisitine
 bōxōn tongoma nēn.

E Eframi nun Samari burunne tongo,
 Bunyamin bōnsōnna muxune yi Galadi
 suxu.

20 Isirayila kaan naxanye suxi yengeni,
 gali gbeeni ito,

ne Kanan kaane yamanan suxuma nēn
 siga han Sarepata taana.

Yerusalēn kaan naxanye suxi yengeni
 naxanye Sefarada taani,

ne fan yi Negewi yamanan taane findi e
 gbeen na.

21 Muxu kisixine tema nēn Siyon geyaan
 fari,

e Esayu a geya yirene makiti,
 mangayaan yi lu Alatala xa.

Yunusa Nabi Yunusaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Nabi Yunusa nan ma fe falama naxan kataxi a nama Alaa yamarin suxu. Ala to a fala, a a xa siga Isirayila yaxune kawandideni, a yi tondi, a siga kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, foyen yi keli, Yunusa yi woli igeni, yɛxɛn yi a gerun. A tondixi, bayo Niniwa kaane findixi faxa tiine nan na. Isirayila kaane yaxu fangamane nan yi e ra. Niniwa kɛwali jaxine fe sebɛxi Nahun sora 3 kui. Dɔnxɛn na, Yunusa yi tin Alaa falan ma, yɛxɛn yi a ramini.

Yunusa a fe taruxun jɔndi kɛndɛna nde yitama en na fa fala a Ala mi a xanuntenyaan nagidixi Isirayila kaane xan tun ma, koni a mɔn a ragidixi xɔjɛne ma naxanye a fe tongoxi sɔbɛɛn na. Naxan na fa Ala ma, a a xun xanbi so a hakɛne yi, Ala na kanna mafeluma nɛn.

Yesu misaala tongoxi Yunusa a sigatiin nan ma a to yi a faxa feen falama yamaan xa e nun a keli fena sayani (Matiyu sora 12.38-42 e nun Luka sora 11.19-35).

Ala a yitama en na nɛn fa fala, en lan en xa a xanuntenyaan nun hinanna feen nali siyane birin ma hali en kon kaa mi a ra. Ala mɔn a yitama Kitabun yireni ito yi, a en mi lan en yi a matandi kii yo yi.

Nabi Yunusa mi Ala sagoon liga

¹ Lɔxɔna nde Alatala yi falan ti Amitayi a dii xɛmɛn Yunusa xa, a naxa, ² “Keli, i siga Niniwa taani, taa gbeena, i sa na kaane kawandi. Amasɔtɔ n bata e fe jaxine to.”

³ Koni Yunusa yi keli, a yi a gi Alatala ma, a xa siga Tarasisi yamanani. Nayi, a yi siga Yafa taani, a sa kunkina nde to naxan yi siga feni Tarasisi yamanani. A yi na saranna fi, a so kunkin kui, a yi a masiga Alatala ra. ⁴ Koni Alatala yi foye gbeen nafa fɔxɔ igen xun ma. Walan gbeen yi keli igen xun ma. A yi liga alo kunkin xa kala. ⁵ Kunkibane yi gaxu, birin yi a gbee ala maxandi fɔlɔ. Na danguxina, seen naxanye yi kunkin kui, e yi ne rawoli ayi fɔxɔ igeni alogo kunkin xa yelefu ayi. Yunusa tan yi saxi xixɔli gbeeni kunkin kui.

⁶ Awa, kunkibane kuntigin yi Yunusa to, a yi a fala a xa, a naxa, “I xima nanfera? Keli i yi i gbee Ala maxandi, waxatina nde, a en malima nɛn, nayi en mi faxama.”

⁷ Awa, kunkibane yi a fala e bode xa, e naxa, “En feni ito yɛɛ fen alogo en xa a kolon naxan faxi tɔrɔni ito ra en ma.” Nayi, e yi masɛnsɛnna ti, a yi Yunusa suxu.

⁸ Nayi, kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “A fala nxu xa, nde faxi tɔrɔni ito ra? I wanla sifan mundun ligama? I kelixi minɛn yi? I fataxi yamanan mundun na, e nun i fataxi siyaan naxan na?”

⁹ Yunusa yi e yabi, a naxa, “Heburu nan n na. N na Alatala nan batuma, Ala Naxan Kore, naxan baane nun bɔxɔn daxi.” ¹⁰ Na kunkibane yi gaxu ki fajɔ, e yi a maxɔdin, e naxa, “I na ligaxi nanfera?” Amasɔtɔ e bata yi a kolon fa fala a gima Alatala nan ma, bayo a bata yi a yɛba e xa nun. ¹¹ Koni foyen mɔn yi lu fɛ nanara kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “Nxu fa nanse ligama i ra alogo fɔxɔ igen xa a raxara? Bayo fɔxɔ igen mɔn yi luma xajɛ ayi nɛn tun.”

¹² Awa, Yunusa yi e yabi, a naxa, “ɛ n tongo, ɛ yi n woli fɔxɔ igeni, nayi igena a raxarama nɛn. N na kolon fa fala foye gbeeni ito ɛ tɔrɔma n tan nan ma fe ra.”

¹³ Koni kunkibane yi kata kunkin nasigadeni xaren binni, koni e mi nɔ amasɔtɔ foyen yi gboma ayi nɛn tun. ¹⁴ Nanara, e yi Alatala maxandi, e naxa, “Alatala, i nama tin nxu xa halagi xɛmɛni ito a fe ra. I mɔn nama tin nxu xa findi muxun faxa sabun na naxan mi fefe ligaxi nxu ra.” ¹⁵ Nayi, e yi Yunusa tongo, e yi a woli fɔxɔ igeni. Na ligaxina, igen yi a raxara yiri. ¹⁶ Na yi a liga kunkibane yi gaxu Alatala yɛɛ ra han, nanara e yi saraxan ba Alatala xa, e yi e kɔlɔ.

2

Yunusa yi Ala maxandi

¹ Alatala yi yɛxɛ gbeen nafa a yi Yunusa gerun. Yunusa yi lu yɛxɛ gbeen kui soge saxan, kɔɛ saxan. ² Yunusa yi yɛxɛ gbeen kui waxatin naxan yi, a yi Alatala, a Ala maxandi.

³ A yi a fala, a naxa, “N yi tɔrɔni waxatin naxan yi, Alatala, n yi i maxandi,

i yi n yabi.

N to yi faxan dε,

n yi i xili,

i yi n xuiin name.

⁴I bata n woli baani tilinna ma.

N bata lu mərənne bun,*
xunfanne birin danguma n fari.

⁵N yi a falama nən, n naxa,

I bata n kedi i yetagi.

Koni, n mən i ya banxi sarijanxin toma
nən.

⁶Igen bata te han n kəena.

N bata lu tilinna ma.

Fəxə igen sεxεne yi filin n xunna ma.

⁷N bata yi godo igeni

han geyane bun.

Bəxən bata yi raxutu n ma

han habadan.

Koni i tan Alatala, n ma Ala,

i bata n kəndən ba faxan dε.”

⁸“N niin ba waxatini,

n yi n miri i tan Alatala ma,

n ma maxandi xuiin yi sa i li i ya banxi
sarijanxini.

⁹Naxanye suxurene batuma fuyan
ne e makuyama hinanna nan na.

¹⁰N tan saraxane bama i xa nən,

n yi barikan bira i xa bətini.

N dε xuiin naxanye tongoxi,

n yi ne liga.

Alatala, i tan nan kisin kannu ra.”

¹¹Alatala yi yεxεn yamari alogo a xa sa
Yunusa baxun xaren na.

3

Yunusa yi kawandin ba Niniwa yi

¹Awa, Alatala mən yi falan ti Yunusa xa,

²a naxa, “Keli, i siga Niniwa taa gbeeni, i
sa kawandin ba na n na i yamarixi naxan
na.” ³Nayi, Yunusa yi keli a siga Niniwa yi

alo Alatala a falaxi a xa kii naxan yi. Taa

gbeen nan yi Niniwa ra, a yisigana, fə soge

saxan sigati. ⁴Awa, Yunusa yi yanyi keden

siga ti taani a sarinma, a naxa, “Xii tonge
naanin to xanbi ra, Niniwa taan halagima
nən!”

⁵Niniwa kaane yi dənkeleya Ala ma.
Awa, e yi a rawanga a muxun birin xa
sunna suxu, e yi kasa bənbeli dugine

* **2:4:** Igen mərənne: alo foyen na so igeni.

ragodo e ma keli muxu gbeene ma han
muxudine.

⁶Niniwa mangan to na feen mε, a yi keli

a manga gbədəni, a yi a manga domain

nate a ma, a yi kasa bənbeli dugin nagodo

a ma, a yi sa dəxə burunburunni. ⁷E yi

falani ito rali Niniwa yiren birin yi, e naxa,

“Mangan nun a kuntigine naxa, ‘Muxune

nun xuruse xungbeen nun a xunxurina,
sese nama donseen don hanma a yi a
min. ⁸Muxune nun xuruseene, birin xa

bənbenla ragodo e ma, e yi e xuini te Ala

ma sənben na, birin yi xεtε a sigati kii

ɲaxin fəxə ra e nun a gbalon naxan ligama.
⁹Waxatina nde Ala dijama nən, a xεtε a
xələn fəxə ra, nayi en mi fa halagima.’ ”

¹⁰Ala yi a to Niniwa kaane na ligama, a
yi a kolon a e bata xεtε e kεwali ɲaxine fəxə
ra. A yi yihadin naxan nagidixi a xa a liga
e ra, a yi na dan.

4

Yunusa yi xələ Ala ma

¹Na feen yi Yunusa xələ ki fajni. ²A yi

Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n mi yi

ito xan falan ba n yi n ma yamanani wax-

atin naxan yi? N yi ito nan ma fe falama

n yi n gima Tarasisi yamanani waxatin

naxan yi. Amasətə n yi a kolon a i tan Ala

i diɲa, i kininkinin, i mi xələn xulən, i ya

hinanna gbo, i yetε ratanga yihadin liga

feen ma. ³Alatala, n bata i mafan i xa n niin

ba n yi, amasətə a rafan n ma n faxa benun

n xa lu n nii ra.” ⁴Alatala yi a fala Yunusa

xa, a naxa, “I lan i xələ ba?”

⁵Awa, Yunusa yi keli taani siga sogete-

den binna ra. A yi sa gagen ti a yetε xa
menni, a dəxə a bun nininna ra alogo a
xa a to naxan ligama taani. ⁶Marigina
Alatala yi wudi binla nde ramini, a yi
sabati Yunusa xun ma, a findi nininna ra
a xa, na yi a xələn ba a yi. Yunusa yi sεwa
han! ⁷Koni na xətən bode, subaxani, Ala yi
kunla nde rafa a yi wudi binla səxən, a yi
xara. ⁸Sogen texina, Ala yi foye wolonna
rafa keli sogeteden binna ra. Sogen yi
Yunusa xunni li han a liga alo a xa fuga a
ra. A yi a fala, a a xa faxa, a naxa, “Benun n
xa lu n niini, a lan n xa faxa.”

⁹ Koni Ala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xɔlɔ wudi binli ito a fe ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “A lan n xɔlɔ wudi binla fe ra han n faxa.” ¹⁰ Nayi, Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “Wudi binli ito mi wali yo tixi i tan ma, i tan xa mi a ragboxi, a daxi kɔɛ kedenna nan na, a halagi kɔɛ kedenna ra. ¹¹ Koni n tan mi lan nun n kininkinin Niniwa ma ba, taa gbeena, muxu wuli kɛmɛ muxu wuli mɔxɔɲɛ dɛnaxan yi, naxanye mi fatan e kɔmɛnna nun e yiifanna tagi rabɛ? Xuruseene fan na.”

Mike Nabi Mike Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Mike nun Nabi Esayi yi walima waxati kedenni, fɔ jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge naanin jɔxɔn benun Yesu xa bari. A yi falan tima Yuda kaane nan xa, Asiriya yamanan sofane yi kɔnkɔxi e xili ma waxatin naxan yi.

Nabi Mike yi Yuda kaane rakolonma a e yamanan nun e manga taan Yerusalɛn fa luma nɛn alo Samari, Isirayila yamanan manga taana. A lixi Yuda nun Isirayila bata yi taxun. Samari taan suxi nɛn yɛngɛni jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ mɔxɔjɛn nun firin benun Yesu xa bari. Nabiin yi yamaan nakolonma gbalo famatɔn nan ma fe ma naxan yi fama e yulubine saranna ra. E yulubin ne findixi tinxintareyaan nan na muxune tagi. A mɔn yi falan tima nabine xili ma naxanye yamaan yanfama e falane xɔn, naxan yɛtɛ a ligama muxune mi nɔɛ e kii masarɛ. Mike yi e rakolon e yi lan e xa sigan ti kii naxan yi, a naxa, “Tinxinyaan liga, hinanna yi rafan i ma, i yi sigan ti i ya Ala xɔn yɛtɛ magodoni.” (Mike 6.8) En fan lan nɛn na xa lu en xunni, en yi a suxu.

Mike a falama a yamaan xa nɛn a Ala fama e rakisideni nɛn a na mangan dɔxɔ naxan barima Dawuda bɔnsɔnni Bɛtɛlɛmi taani. Na feen sebexi Mike 5.1-4 kui. Na nan a liga muxune yi Alaa Muxu Sugandixin legedenma Bɛtɛlɛmi taani jɛɛ kɛmɛ solofere na falan xanbi ra. Na feen sebexi Matiyyu 2.6 kui.

¹ Alatala falan naxanye ti Mike Moreseti kaan xa Manga Yotami nun Manga Axasi nun Manga Xesekiya waxatine yi, Yuda yamanan mangane. A fe tooni ito nan ti alo xiyena lan Samari taan nun Yerusalɛn taane fe ma.

² Ɛ tuli mati,
ɛ tan siyane birin!

* **1:7:** Yalundene nan yi walima mɛn kaane kidene yi e gbetin sɔtɔ kiden seene sɔtɔ feen na. Yaxune na yi mɛn kaane suxurene tongo yɛngɛni, e yi sa e batuma e konna kide yirene nin. Mɛn yi findi yalunde yire firinden na a naxan ma fe fala. † **1:10:** Nabi Mika yirene xinle falama naxan nun a falane bunne maliga alogo a falan xa jaxun. Misaala ra, Bɛti-Leyafira bunna nɛn “burunburun yirena.” A taan naxanye xinle falama, Asiriya kaane kɔnkɔxi na taane nun e rabilinne ma.

I tan bɔxɔna, i tuli mati,
e nun muxun naxanye birin a yi.
Marigina Alatala sereyaan bama nɛn ɛ xili
ma.
Marigin nan a falama
keli a Batu Banxi sarijanxini.

Ala Samari taan nun Yerusalɛn taan makitima nɛn

³ A mato,
Alatala minima a dɔxɔdeni.
A godoma,

a sigan tima bɔxɔn yire matexine fari.

⁴ Geyane xulunma ayi a sanna bun ma,
lanbanne yibɔma e tagi
alo kumin dengbɛn tɛɛn ma,
alo ige bɔxɔnxin tintinna ra.

⁵ Na birin Yaxuba yamaan murutɛna fe ra,
Isirayila yamaan yulubine fe ra.

Nde Yaxuba yamaan namurutɛxi?

E manga taa Samari kaane xa mi a ra ba?

Nde tixi Yuda yɛɛ ra suxure batuni?

E manga taa Yerusalɛn kaane xa mi a ra ba?

⁶ Ala naxa, “N Samari taan findima nɛn taa
xɔnna ra burunna ra,
manpa bili nakɔ yirena.

N na a banxi gɛmɛne ragodoma nɛn lan-
banne yi,

n yi a banxine sandɔxɔne ramini kɛnɛnni.

⁷ A suxurene birin yibɔma nɛn dungi dun-
gin na.

Tɛɛn nan e kide se ralixine ganma.

N na a batu seene birin kalama nɛn,

e naxanye malanxi yalundene sarene xɔn,
e mɔn sa findima nɛn yalundene saren

na.”*

⁸ Nanara, n wugama nɛn,
n gbelegbele,

n san yigenla nun n nagenla yi sigan ti.

N gbelegbelema nɛn alo kankona.

N kutun alo xutunxunbane.

⁹ Amasɔtɔ Samari kaane furen mi yalanma.

A bata Yuda yamanan li.

A bata n ma yamaan taan so dɛɛn li

han Yerusalɛn taana.

¹⁰ Ɛ nama a fala Gati taani.

Ɛ nama a wuga!

Ɛ makutukutu burunburunni Beti-
Leyafira taani.†

11 Safiri kaane, Ɛ yagixin nagenla xa dangu!
Saanan kaane, Ɛ nama susu minε.
Beti-Hayeseli taan sununi,
e mi Ɛ maliyε.

12 Maroti kaane xaminxi e herina fe ra,
bayo Alatala bata gbalon nagodo,
han Yerusalen taan so dena.

13 Ɛ tan Lakisi kaane,
Ɛ soone nun wontorone yitɔn!
Ɛ tan nan Siyon kaane tixi yulubin ma
bayo Isirayila kaane yulubin naxanye lig-
ama
e ne toxi Ɛ konna nan singe yi.

14 Nanara, Yuda kaane,
Ɛ masigama nen Moreseti-Gati taan na.
Akisibu taan findima luti ratixin nan na
Isirayila mangane yeε ra.

15 Ala naxa, “Ɛ tan Maresa kaane,
n mɔn Ɛ yengεfaan nafama nen Ɛ xili ma.
Isirayila manga binyena a gima nen
a sa a luxun Adulan faranna ra.

16 Ɛ xunna bi Ɛ rafan dii xεmεne wuga feen
na!
Ɛ xunna gbanan alo dugan xun xɔnna,
amasɔtɔ e sigama nen Ɛ diine ra pon!”

2

Fe naxin saranna nun tuli sana

1 Gbalon na kanne xa,
naxanye haken mirima,
e fe naxini tɔn e sadeni.
Kuye nεma yibama
e yi sa a liga,
amasɔtɔ na ferena e xa.

2 E mila xεene xɔn,
e yi e tongo,
e kunfa banxine xɔn,
e yi e kansun.

E muxune nun e denbayane nun e kεene
suxu.

3 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“A mato,
n gbalon nan nafama bɔnsɔnna ito ma.
Ɛ mi Ɛ xunna raminε a bun mumε!
Ɛ mi fa sigan tima xunna kenli,
amasɔtɔ tɔrɔ waxatin na a ra.

4 Na bɔxɔni, sandani ito falama nen Ɛ xili ma,
e Ɛ magelema nen mawuga sigini.
E naxa, ‘En bata kala fefe,
n ma yamaan ke bɔxɔn bata yitaxun
gbetεye ra.

E bata a ba n yii,
e bata en ma xεene so yanfantenne yiii!’ ”
5 Nanara, muxu yo mi bɔxɔna nde malige
i tan kεen na Alatala yamani.

Naxanye Nabi Mike matandima

6 E waliyiya falan tima n xili ma iki,
e naxa, “Ɛ nama waliyiyaan fala!
Waliyiya falani ito nama ti de!
A findima yagin nan na!”

7 Ɛ tan Yaxuba bɔnsɔnna,
a lan Ɛ xa na fala ba?
Dijan nanƚε Alatala yi ba?
A darixi na lige ba?

Ala naxa,
“N ma falane fan na kanna xa
naxan kεwanle fan.

8 Ɛ bata keli n ma yamaan xili ma
waxati dɔnxeni ito yi alo yaxune.
Ɛ muxune gubane bama e ma
naxanye xεtεmatɔ a ra
keli yengeni bɔƚε xunbenli.

9 Ɛ n ma yamaan naxanle kedima e rafan
banxine yi.

Ɛ n ma binyen ba e diine ma habadan.

10 Ɛ keli, Ɛ siga,
amasɔtɔ Ɛ matabude mi ito ra,
bayo Ɛ yamanan bata raharamu.
A findima tɔrɔn nan na
naxan magaxu han!

11 Xa muxuna nde a gima foyen fɔxɔ ra
a wule waliyiya falane ti, a naxa,
‘I fama dɔlɔn nun manpaan sɔtɔdeni nen!’
Na nabi sifan nan yi lanƚε yamani ito ma
yati!”

12 “N na Ɛ birin malanma nen Yaxuba
bɔnsɔnna.

N na Ɛ tan muxu dɔnxene xun lanma nen,
naxanye luxi Isirayila bɔnsɔnna.

N na Ɛ malanma nen
alo yεxεene sansanna kui,
alo xuruse kuruna e dεgedeni.
Gali gbeen sɔnxɔ xuiin yi mini na.

13 Naxan kiraan nabama,
na tima nen e yeε ra.
E kiraan nabama nen, e mini.
E mangan bata ti e yeε ra,
Alatala nan e xunna ra.”

3

Yεratine sɔnne

1 N bata a fala, n naxa,

“Yaxuba bənsən mangane
Isirayila bənsən kuntigine,
ε tuli mati iki!
E tan xa mi lan
ε sariyan kolon ba?

² Fe fəjin naxaxu ε tan naxanye ma,
a naxin yi rafan ε ma,
ε muxune kidin nun e suben bama e ma
han e xonna.

³ E n ma yamaan suben donma,
ε yi e kidin ba,
ε yi e xonne yigira,
ε yi e yisege

alo suben naxan sama tunden kui.”

⁴ Nanara, mangane na gbelegbele Alatala
ra,
a mi e yabima.

A yetagin luxunma nən e ma na waxatini,
e kəwali naxine fe ra.

Wule nabine sənne

⁵ Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma
naxanye n ma yamaan naloma ayi, a naxa,
“Donseen nema e de,
e muxune xibaruma bəne xunbenla nan
na.

Koni xa naxanye mi e kima donseni
e yengen nan nakelima ne ma.

⁶ Nanara, kəen soma nən ε ma
ε mi fa fe toon tima alo xiyena,
dimin yi so,

fe yo mi fa makenema ε xa.

Sogen birama nən na nabine mabinni,
kenenna yi findi dimin na e xa.”

⁷ Sayibane yagima nən
e nun naxanye birin waliyiya falane tima.
Ne e yetagine luxunma nən yagini
amasotə Ala mi e yabima.

⁸ Koni n tan, n lugoxi senben na
e nun Alatalaa Nii Sarijanxin
nun kiti sa kenden nun fangana
alogo n xa Yaxuba bənsənna Ala matan-
dine yita a ra

e nun Isirayila bənsənna yulubina.

⁹ Nayi, ε tuli mati ito ra,
Yaxuba bənsən mangane,
ε tan Isirayila bənsən kuntigine,
kiti kenden naxaxu ε tan naxanye ma
ε yi fe fəpine birin yifu,

¹⁰ ε tan naxanye Siyon taan tima wunli,
ε yi Yerusalən ti gbaloni.

¹¹ Mən mangane kitin sama,
e dimi yi seen nasuxu mayifuni.
Mən saraxaraline xaranna tima,
alogo e xa e saren sotə.

Mən nabine fe famatəne xibarune falama,
alogo e xa gbetin sotə.

Anu, e mən fa e diganma Alatala yi,
e susu a fale, e naxa,
“Alatala mi en tagi ba?
Təro yo mi fama en ma.”

¹² Nanara, ε tan ma fe ra,
Siyon taani buxama nən alo xəena,
Yerusalən findima nən taa xonna ra.
Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma,
na findima nən fətəna yire matexin na.

4

Bəne xunbeli manga taana

¹ Waxati famatəni
Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
na danguma nən geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane yi lu fe a ma han!

² Siya wuyaxine fama nən,
e a fala, e naxa,
“E fa, en siga,

en te Alatalaa geyaan ma,
Yaxubaa Alaa banxini.
A xa en xaran a sigati kiine ma,
alogo en xa bira a kirane fəxə ra.”

Amasotə sariyan minima nən Siyon yi
Alatalaa falan minima nən Yerusalən yi.

³ A findima nən kitisaan na siya wuyaxin
tagi.

A yengene nənma nən yama senbemane
tagi

hali naxanye makuya.

E e silanfanne bənbəma nən,*
e findi jinge kenne ra,
e tanbane yi rafala wəlitene ra.

Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbete xili
ma,
yengen mi fa maxaranje mumε.

⁴ Birin dəxəma nən a manpa binla nun a
xəde binla bun,
muxu yo mi fa e magaxu,
amasotə Alatala Senben Birin Kanna bata
falan ti.

⁵ Siyane birin sigan tima e gbee ala nan xili
yi.

* **4:3:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Koni en tan sigan tima Alatala nan xili yi en
ma Ala
waxatin birin han habadan!

⁶ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na lɔxɔni,
n sankalatɔne malanma nɛn.
Naxanye yi suxi yɛngɛni
n yi ne xun lan,
n tɔrɔn nagidixi naxanye ma.

⁷ N sankalatɔne findima n ma yama dɔnxɛn
na nɛn.

Naxanye yi xuyaxi ayi,
na muxune yi findi siya sɛnbɛmaan na.
Alatala dɔxɔma nɛn e xun na Siyon geyani
keli na waxatin ma han habadan.

⁸ I tan, Siyon taan sanganso matexina,
i tan naxan yamaan makantanma
alo xuruse rabaan nun a kuruna,
i fama nɛn sɛnbɛn sɔtɔdeni
naxan yi i yii a fɔlɔni.

Yerusalɛn mɔn findima nɛn manga taan
na.”

⁹ Nanfera iki i gbelegbelema?

Manga mi fa i konni ba?
I kawandi muxun bata lɔ ayi ba,
alogo sɔxɔlɛn xa i li
alo naxanla naxan tinna ma?

¹⁰ Siyon kaane, ɛ tɔrɔ,

ɛ gbelegbele
alo naxanla naxan diin barima.
Amasɔtɔ iki ɛ minima nɛn ɛ taani
ɛ sa dɔxɔ burunna ra.
ɛ sigama nɛn han Babilɔn taani.
ɛ sa xɔrɔyama mɛnna nin,
Alatala sa ɛ xunbama mɛnna nin ɛ yaxune
yii.

¹¹ Iki siya wuyaxine e malanma i xili ma.

E a falama, e naxa,
“En fu e taan ma,
en xa Siyon kalaxin to!”

¹² Koni e mi Alatala miriyaan kolon.

E mi a fe ragidixine famuma.
E mi a kolon a e malanma nɛn
alo malo xidine lonna ma.

¹³ Siyon kaane, ɛ keli,

ɛ maala bɔnbɔ!
N sɛnbɛn fima nɛn ɛ ma
alo wure fenne turaan ma
alo a torone na findi sulan na.
ɛ yama wuyaxi yilunburunma nɛn,
e bata yi seen naxanye sɔtɔ yɛngɛni,
ɛ ne rasarijan Alatala xa,

ɛ yi e nafunla so bɔxɔn birin kannu yii.

¹⁴ Iki, ɛ ganle malan, taa yɛngɛ sone!

Yaxune bata ɛ rabilin!

E bata Isirayila kuntigin yɛtagi garin dun-
ganna ra.

5

Mangan barima nɛn Betelemi yi

¹ I tan, Betelemi-Efarata taana,

i tan xurun Yuda taane tagi,
koni naxan mangayaan ligama Isirayila
xun na

n tan xa, na minima i tan nin.

A bɔnsɔnna fɔlɔxi xabu waxati danguxine
yi,

xabu singe ra fonne waxatina.

² Nanara, Ala Isirayila yamanan nabɛrinma
nɛn

han naxan diin barima na yi diin bari.

A ngaxakeden dɔnxɛne mɔn yi xɛtɛ Isiray-
ila yi.

³ A kelima nɛn, a yi a xuruse kurun naba
Alatala sɛnbɛni,

Alatala xili binyeni, a Ala.

E luma nɛn bɔjɛ xunbenli,

amasɔtɔ a binyama nɛn han bɔxɔn danne.

⁴ A tan yɛtɛɛn nan findima e bɔjɛ xunbenla
ra.

Asiriya kaane na fa en ma bɔxɔni

e yi so en ma manga banxine kui,

en yɛɛrati solofere nan nakelima e xili ma
hali yamaan kuntigi solomasɛɛɛ.

⁵ E mangayaan ligama nɛn Asiriya ya-
manani

silanfanna ra e yii, e Nimirodi bɔxɔn tongo.
Mangana en xunbama nɛn Asiriya kaane

yii,

e na sa so en yamanani

e na e sanna ti en ma bɔxɔni.

⁶ Nayi, Yaxubaa yamaan muxu dɔnxɛne
luma nɛn

siya wuyaxin yɛ,

alo xiila naxan kelixi Alatala ma,

alo tulɛn naxan sama sɛxɛn yii ra,

naxanye mako mi adamadiine ma,

e yengi mi sese ma muxune yii.

⁷ Nayi, Yaxuba bɔnsɔnna muxu dɔnxɛne
luma nɛn

siyane nun yama wuyaxine yɛ,

alo yatan burunna subene yɛ,

alo yata sɛnbɛmaan xuruse xunxurine yɛ.

A na dangu, a e suxu, a e yilɔ,

muxu yo mi e bama a yii.

⁸ E yiini te ε yaxune xili ma,
alogo ε yaxune birin xa raxəri.

⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na bəxəni, n ni i ya soone bama nən i konni
n yi i ya wontorone ralə ayi.

¹⁰ N na i ya taane kalama nən i ya ya-
manani,
n yi i ya yire makantanxine birin nabira.

¹¹ N kəerayaan bama nən ε ye.
Yiimatone mi fa luma ε ye.

¹² N na ε suxurene nun ε kide gəmene bama
nən ε yii.

ε mi fa ε xinbi sinma ε yii funfun bun ma.

¹³ N na ε Asera kide gbindowne bama nən ε
yii,

n yi ε taane halagi.

¹⁴ N fitinaxina n gbeen bəxəma nən xələni
siyane birin na naxanye mi n xuiin
naməxi.”

6

Kitina Ala nun a yamaan tagi

¹ E tuli mati Alatalaa falan na, a naxa,
“E keli, ε xun mafala,
geyane yi findi i ya kitin serene ra,
yire matexine xa i xuiin namε.

² Geyane, ε Alatala kitin namε,
ε tuli mati,
ε tan bəxən bunna naxanye mi yimaxε,
amasəto Alatala nun a yamaan kitini,
a waxi Isirayila makiti feni.

³ N ma yamana,
n nanse ligaxi ε ra?
N goronna mundun saxi ε xun ma?
E n yabi!

⁴ N bata ε ramini Misiran yamanani.
N bata ε xunba konyiya bəxəni.
N yi Musa rasiga,
a xa ti ε yeε ra,
e nun Haruna nun Mariyama.

⁵ N ma yamana,
na feen xa rabira ε ma,
Moyaba mangan Balaki yi fe baxin naxan
falama,
e nun Beyori a dii Balami* mən a yabi
naxan na.
E sigan naxan ti
keli Sitimi yi han Giligali taani,

* 6:5: Balaki nun Balami a fe seβexi Yatene 22 han 24 kui.

na feen xa rabira ε ma
alogo ε xa Alatalaa tinxin wanle kolon.”

⁶ N fama nanse ra n yii Alatala yeṭagi,
n yi n xinbi sin Ala matexin bun?

N xa fa, nxu nun saraxa gan daxine ba?
E nun bingε diin bεε kedenne ba?

⁷ Alatala konton wuli wuyaxine rasuxε ba?
Ture saraxan naxan gbo xude wuli wuli
wuyaxine igen xa ba?

N na n ma dii singen soε a yii n hakene
saren na ba?

Diin naxan minixi n fatini,
na findε niin xunbaan na yulubine fe ra
ba?

⁸ Adamadina,
a bata a yita i ra naxan fan,
Alatala naxan maxədinma i ra:
Tinxinyaan liga,
hinanna yi rafan i ma,
i yi sigan ti i ya Ala xən yeṭε magodoni.

Isirayila kaane yulubine saranna

⁹ Alatala a xui raminima taan muxune ma,
xaxilimana a xinla ratinma nən.

E tuli mati falan na
naxan yamaan yulubine saranna ralixi
e nun naxan a fe ragidixi.

¹⁰ Nafunla naxan sətəxi a baxin na
na mən muxu baxine banxine kui ba,
e nun ligase tinxintaren naxan dangan
nafama?

¹¹ N luyε n mi a fe saran na kanna ra ba,
naxan sikeli tinxintaren nawalima
se liga se defetaren naxanye bənβeli kui?

¹² Taan nafulu kanne gbalon ligama,
a muxune wulen falama.
E dεen yanfan tima.

¹³ Nanara, n tərən nagodoma nən i ma,
n yi i kala i yulubine fe ra.

¹⁴ I tan, i dεgema nən i mi lugo.
Kaməni i kuiin bəxəma nən.
I sena ndee ramarama nən,
koni sese mi luma.
I na naxan namara,
n na kalama nən yeŋgeni.

¹⁵ I seen sima nən,
koni i mi a xabama.
I oliwi turen bama nən,
koni i mi a turen nawalima.
I manpa bogi igen bama nən,
koni i mi a minma.

16 I Manga Omiri a sariyane nan suxuma
e nun Manga Axabi a denbayaan misaale
birin,†
i bira e kawandi xuine fɔxɔ ra.
Nanara, n halagin nagidixi i ma,
n na i ya muxune findima nɛn gele ma feen
na
e nun yagina siyane tagi.

7

Nabina mawuga xuina

1 Gbalona n xa!
Amasɔtɔ n sunuxi
alo naxan se bogin fenma a xɔri makentun
waxatini.
A dondaxin se mi fa na,
hali xɔdɛ bogi keden pe
naxan yi naxunɲɛ n dɛ.
2 Tɔgɔndiya muxune bata naxan yamanani na
kiini.
Muxu fajɪ yo mi fa luxi.
E birin dɔxi e bode yɛɛ ra faxa ti xinla ma.
Birin lutin natima a ngaxakedenna yɛɛ ra.
3 E yiine fatan fe naxin lige.
Mangane seen nan fenma,
kitisane dimi yi seene rasuxuma mayifuni,
kuntigine e waxɔn feen falama,
e birin yi malan na feen ma.
4 Naxan fisamantenna ra e yɛ,
na naxu alo naxanla.
Naxan tinxin e tagi,
na fe raxɔlɔ sansanna nali kanna xa.
ɛ kantan tiine bata ɛ rakolon lɔxɔn naxan
ma fe ra,
ɛ kewanle saranna sɔtɔma lɔxɔn naxan yi,
na bata li.
E kɔntɔfilima nɛn iki.
5 I nama la i adamadi boden na.
I nama i taxu i xɔyin na.
I nama falan ti
hali i ya naxanla yɛɛ xɔri.
6 Amasɔtɔ dii xɛmɛna a baba rafɛyama,
dii tɛmɛne fan yi keli e ngane xili ma,
naxanle fan yi keli e mamene xili ma.
Muxune yaxune kelima e denbayane
yɛtɛɛn nin.
7 Koni n tan,
n na Alatala yɛɛ ra kira yitoma nɛn yigini,
n yi Ala mamɛ, n nakisimana.
N ma Ala n xui namɛma nɛn.

Ala maxandin nun yigina

8 I nama sɛwa n ma fe ra,
n yaxuna.
Amasɔtɔ xa n bira,
n kelima nɛn.
Xa n lu dimini,
Alatala findima nɛn kɛnɛnna ra n xa.
9 N na Alatalaa xɔlɔn naxanma nɛn,
amasɔtɔ n bata yulubin liga a ra,
han a yi n xun mayɛngɛ,
a yi n ma kitin sa.
A n naminima nɛn kɛnɛnni,
n yi a tinxinyaan to.
10 N yaxuna a toma nɛn,
a yi yagi han!
A tan naxan yi a falama n xa,
a naxa, “Alatala minɛn, i ya Ala?”
N yɛɛne a biraxin toma nɛn,
a yi yibodon,
alo boron kiraan xɔn.
11 Taan nabilinna yinna mɔn na ti lɔxɔn
naxan yi,
ndee mɔn sama nɛn ɛ bɔxɔn danne fari na
waxatini.
12 Na lɔxɔni, muxune fama nɛn i fɛma,
keli Asiriya yi han Misiran taane yi,
keli Misiran yi sa dɔxɔ Efirati baan na,
keli Efirati baan na han fɔxɔ igena,
keli geyane birin ma.
13 Bɔxɔn kalama nɛn a muxune kewanle fe
ra.
14 I ya yamaan nagbɛngbɛn i ya dunganna
ra,
i kurun naxan sɔtɔxi i kɛɛn na,
naxan sa dɔxi a danna burunna ra sɛxɛ fajɪ
yireni.
E yi e dɛge Basan nun Galadi yi
alo lɔxɔ danguxine.
15 N mɔn kabanako wanle yitama e ra nɛn
alo e mini waxatini Misiran yi.
16 Siyane a toma nɛn e yagi,
hali e sɛnbɛn to gbo.
E yiin sama nɛn e dɛ ra,
e tunle yi xɔri.
17 E burunburunna dunxunma nɛn
alo sɔnina,
alo daliseen naxanye e bubuma bɔxɔni.
E minima nɛn xuruxurunɲɛ e luxundene
yi,

† 6:16: Isirayila mangane nan yi Omiri nun Axabi ra naxanye yi sɔn naxu. E fe sɛbɛxi Mangane Singen 16.23-33 kui.

e fa Alatala ma, en ma Ala.
E gaxuma nɛn i yɛɛ ra, e yilanyilan.

¹⁸ Nde luxi alo i tan, Ala,
i tan naxan i ya yamaan muxu dɔnxɛne
yulubin xafarima,
i tan naxan murutɛn mafeluma?
I ya xɔlɔn mi buma han habadan
amasɔtɔ hinanna rafan i ma.

¹⁹ I mɔn kininkininma nɛn nxu ma,
i nxɔ hakɛne yibodonma nɛn i sanna bun,
i nxɔ yulubine birin wolima ayi nɛn
fɔ fɔxɔ igen tilinna ma.

²⁰ I ya lannayaan yitama nɛn Yaxuba
bɔnsɔnne ra
i yi hinan Iburahima yixɛtɛne ra,
alo i kɔlɔ kii naxan yi nxu benbane xa a
singeni.

Nahun Nabi Nahun Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Nahun yi kawandi bama Niniwa taan kala feen nan ma Asiriya yamanan manga taana. Isirayila yamanan sogeteden kōmen fōxōn nan yi suxi yēngeni Asiriya kaane xōn na waxatini. Gbalotō gbeen nan yi Niniwa kaane ra naxanye yi siyane nōma yēngeni e muxu wuyaxi faxa naxankatani. Nabi Nahun Kitabun yireni ito sebexi nēn yanyina nde nεε kemε sennin benun Marigi Yesu xa bari. Yanyina nde e nun Nabi Sofoni nun Nabi Yereimi nan yi walima e bode xōn.

¹ Waliyiya falan ni ito ra Niniwa taan xili ma, Nabi Nahun Elekosi kaan fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a sebε.

² Alatala a yamaan namarama xōxōlōnna nin.*

A gbeen nōxōma nēn.

Alatalaa xōlōn gbo,

a gbeen nōxōma nēn.

A yēngεfane saranna fima nēn,

a fitinaxin yi a gbeen nōxō a yaxune ma.

³ Alatala mi xōlōn xulen,

a senben gbo!

Alatala mi yulubi kanna yatεma tinxinden na mumε!

Alatala dangu funfun findixi

wuluwulu gbeen nun foye kala tiin nan na.

Kundaan yi findi gbangbanna ra a sanna bun.

⁴ A na falan ti fōxō igen xili ma,

a xara, baane birin yi xōri.

Basan nun Karemele yamanane seXe ne yi gbeeli,

Liban yamanan wudi fugene yi lisi a ra.

⁵ A geyane birin yimaxama nēn a yεε ra,

yire matexine birin yi xuya ayi.

Bōxōn yi xuruxurun a yetagi,

e nun dunuᵓa nun a yi seene birin.

⁶ Nde nōε tiyε a xōlōn yεε ra nayi?

Nde kise a xōlōn gbalon ma?

* **1:2:** Ala xōxōlōn, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xεmεna a naxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbεε fōxō ra a batu xinla ma, a mōn mi tinma yama xōᵓn xa a raxōri. Na feen mato Xōᵓyaan 20.5 kui.

A fitinan sigama ayi alo tεena hali gεmεne a e birin ganma.

⁷ Alatala fan.

Luxunden nan a tan na tōrō waxatine yi.

A yengi muxune xōn

naxanye na e yigiya a yi.

⁸ Koni a yaxune dōxōden kalama nēn

alo fufaan na dangu na xun ma.

A yi a yēngεfane kedi han laxira dimini.

⁹ ε feen mundun yitōnma Alatala xili ma?

A tan nan halagin tima fefe!

Naxankatan firinden mi ε lima.

¹⁰ Amasōtō e luma nēn nali nansanne yi,

e xunne kelima nēn e dōlōne ra,

e yi halagi alo seXe xaren na gan fefe!

¹¹ Niniwa kaane,

muxuna nde minixi ε tan nan yε

naxan fe naxini tōnma Alatala xili ma,

naxan maxadi naxine tima.

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Hali e kamalixi,

e na wuya ki yo ki,

e raxōrima nēn, e njan.

Yuda kaane,

xa n bata tōrōn nagidi ε ma iki,

na ligaxi nēn

alogo ε nama fa tōrō sōnōn.

¹³ N na ε xunbama nēn konyiyani iki,

n yi yōlōnxōnne yibolon,

e ba ε ma.”

¹⁴ Niniwa kaane,

Alatala ito nan yamarixi ε fe yi, a naxa,

“ε bōnsōnna muxu yo mi luyε.

N na ε wudi suxurene

nun ε wure suxurene kalama nēn ε kidene yi.

N yi ε gaburune yitōn,

bayo sese mi ε ra.”

2

¹ ε mi a to,

xeraan sigan tima geyane fari,

naxan fama xibaru fāᵓn na

naxan bōᵓε xunbenla a fe ralima.

Yuda kaane, ε sanle raba,

ε δε ti xuine rakamali.
Amasotō halagi tiin mi fa danguma ε konni.
A bata raxōri fefe!

² Niniwa kaane,
halagi tiine bata keli ε xili ma.
ε yinna makantan,
ε yεεn ti kirane ra,
ε tagi xidi yεnge so xinla ma,
ε fangan birin malan.

³ Amasotō Alatala mōn binyen soma nēn
Yaxuba bōnsōnne yii e nun Isirayila
bōxōna,
hali halagi tiine to bata yi so na kaladeni
e yi e manpa binle ḡan.

⁴ Yaxu sofani itoe yε masansan wure lefane
gbeeli.

E sofa wεkilεxine maxidixi dugi gbeele nin.
Wurene mayilenma e wontorone ma,
e na e yitōn yεngeso lōxōn xili yi,
e yi tanbane tongo.

⁵ Yεnge so wontorone e gima taan kirane
xōn han!
E gixin sigama yama malandene yi.
E mayilenma alo xaye xidi dεgene,
e xulun alo kuye sarinna.

⁶ A bata a sofa yεbaxine maxili,
koni e fama dagalanḡe ayi.
E e gima siga taan nabilinna yinna ma,
e luxun e yε masansan wurene bun.

⁷ Taan so dεene bata rabi baan mabinni,
manga banxin fan birama.

⁸ Feen bata ragidi,
e bata taan muxune suxu,
e siga e ra konyiyani.
Taan konyi gilene yi lu kutunḡe
alo ganbane,
e siga e kanken makudunḡe sununi.

⁹ Niniwa taan luxi nēn
alo ige sa sena
igen minima naxan na.
E a falama a muxu gixine xa,
e naxa, “ε ti! ε ti!”
Koni muxu yo mi xεtεma.

¹⁰ ε gbetin tongo!
ε xεmaan tongo!

* **2:14:** Silanfanna: Sofane yεngeso dεgεmana. * **3:3:** Asiriya mangane yi faxa gbeen tima yεngeni. Waxatina nde e yi faxa muxune xunne sεgema e δε e malan taa nōxin yetagi misaala ra. Waxati gbete e binbi wuyaxi sa e bode fari taan yεtagi muxune magaxu xinla ma. † **3:4:** Yanyina nde, yalundeni ito findixi Niniwa taana ala ḡaxalanmaan nan na.

Nafunla na naxan mi ḡanma.
A sifan birin malanxi na yi.

¹¹ Kalan nun halagin nun bōnōna!
Bōḡene bata kala,
xinbine yi sin.
Fatine birin yi xuruxurun,
yεtagine birin yi yitōḡōn.

¹² Yatane sodeni ito luxi di,
dεnaxan yi findixi yatadine dεgeden na,
yatane nun e diine yi e gima dεnaxan yi,
muxu yo mi e yikala?

¹³ Yatan yi subene faxama a diine xa,
a yi a se suxine kōεεn bolon a gilεεn xa,
a luxunden nafe xōyī seene ra
a soden nafe se suxine ra.

¹⁴ Alatala Sēnben Birin Kanna falan ni ito
ra,

a naxa, “N bata keli ε xili ma!
N na ε yεnge so wontorone ganma nēn
e findi tutin na.

ε banxulanne faxama nēn silanfanna ra*
alo yata sēnbεmane.
N danna sa ε se tongon na yεngene yi
dunūḡa yi.

Muxu yo mi fa ε xεrane xuiin mεma sōnōn.”

3

¹ Gbalon faxa ti taani ito xa,
naxan nafexi wule falane nun gbalotōne
ra,
se tongoxine mi ḡanma dεnaxan yi.

² Bosa xuiin minima,
e nun soone nun yεnge so wontorone gi
xuina.

³ Soo ragine e gima siga yεngeni,
e silanfanne mayilenma,
e tanbane luxi alo kuye sarinna!
Muxu maxōlxine yiren birin yi!
Binbine saxi e bode fari han!
Faxa muxune mi ḡanma mume!*
Muxune e sanna radinma binbine ra.

⁴ Na feene birin fataxi
yalundena yalunyaan kunfan nan na,†
ḡaxalan tofajin nun woyimε ḡaxanla
naxan ma yalunyaan yi siyane findima
konyine ra,
a yama wuyaxi tirin a kōεrayani.

5 Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra,
 a naxa, “N bata keli i xili ma!
 N na i ya dugin lenben soma nen i yetagin
 xunna,
 n yi i ragenla yita siyane ra,
 yamanane yi i ya yagitareyaan to.
 6 N se xosixine wolima i ma nen,
 n yi i rayagi, i findi misaala ra.
 7 Nayi, naxan yo na i to,
 na kanna a gima nen i ma,
 a yi a fala, a naxa,
 ‘Niniwa taan bata kala.
 Nde kininkininje a ma?’
 N sa i madenden muxune sote minen?”

8 E tan Niniwa kaane,
 e taan fisa No-Amoni taan xa ba,†
 naxan yi baan de,
 igen naxan nabilinxi?
 A yi makantanxi baan nan na,
 igene nan yi a rabilinni
 alo taan yinna.
 9 Kusi yamanan nun Misiran yamanan nan
 yi e fangan na
 dan mi naxan na.
 Puti kaane nun Libiya kaane nan yi findixi
 e xoyine ra.
 10 Anu, na taan suxu nen yengeni,
 a muxune yi xali konyiyani.
 Yaxune yi e dii futene yibutuxun
 taan kira xunne birin na.
 A kuntigi suxine yi yitaxun masensenna
 xon,
 a muxu gbeene birin yi xidi yoloxonna ra.
 11 E fan xunne kelima nen dolo xolen na,
 e yi e luxun e yaxune bun,
 e fan yi yigiyaden fen.

12 E yire makantanxine birin luma nen
 alo xoden na mo.
 Muxune na a yuguyugu,
 a bogine yi lu yolonje e de.

13 E ganla mato.
 Naxanle nan tun fa e konni.
 E yamanan so deene bata rabi e yaxune xa
 mumε!
 Teen bata e taan so deene balan wurene
 gan.

14 E igen namara taani yengen yee ra!
 E taan nabilinna yinni ton!

† 3:8: Yanyina nde No-Amoni taan findixi Tebe taan nan na Misiran yamanani Asiriya mangana nde naxan suxu yengeni jee keme sennin jee tonge sennin nun saxan benun Marigi Yesu xa bari. § 3:14: Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

E benden malan,
 e gberingbeen namaxa!
 E bitikidine rafala!§
 15 Nayi, teena e ganma nen,
 silanfanna yi e raxori alo sunene.
 E wuya, e wuya ayi alo sunene!
 E findi ganla ra alo tuguminne!
 16 E yulane bata wuya ayi
 dangu sarene ra kore.
 Anu, ne fan luxi
 alo tuguminne na tungan, e tunun.
 17 E taan kantan muxune luxi
 alo tuguminne,
 e kuntigine fan
 alo tuguminne na wuya ayi.
 E daxon sansanna ma xunbeli waxatini.
 Sogen na te, e tungan,
 e sigade mi kolon.

18 Asiriya mangana,
 i ya yeratine bata xi habadan.
 I ya sofa kuntigine mi fa e ramaxama.
 I ya yamaan bata xuya ayi geyane xun xon,
 muxu yo mi fa e malanje.
 19 I ya furen dandan se mi na.
 I maxodene i faxama nen.
 Naxan yo na i ya fe me
 na kanna a yiin bonboma nen sewani
 bayo muxu yo mi na,
 e fe naxin taron munma naxan li
 dan mi naxan na.

Xabakuki Nabi Xabakuki Alaa Falan Naxan Sebε

Xabakuki falani itoe sebεxi nen yanyina nde, jεε kemε sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, sogeteden binna muxune yi Babilon kaane nōon nan bun ma.

Nabi Xabakuki Ala maxōdinxi nen fa fala nanfera Ala mi tinxintarene halagima a yamaan yε. Ala yi a yabi a naxa, na ligama nen koni Babilon kaane nan fama yamaan birin jaxankatadeni tinxintarene fe ra. Nayi, Nabi Xabakuki mōn yi Ala maxōdin fa fala nanfera a tinma Isirayila kaa tinxinxine yi halagi Babilon kaa tinxintarene xōn bayo Isirayila kaane tinxin Babilon kaane xa. Ala yi a yabi fa fala ne fan e saranna sōtōma nen. A mōn yi a ralimaniya fala kēndēni ito xōn, a naxa, “Tinxin muxun nii rakisın sōtōma nen a dēnkeleyaan xōn.” (Xabakuki 2.4)

Xera Pōli xεtεxi falani ito ma nen, a yi a findi Yesu a fe Xibaru Fajin yεba falana nde ra. A mato Romi Kaane 1.17 e nun Galati Kaane 3.11. A mōn sebεxi Heburune 10.38 kui.

¹ Waliyiya falan naxan so Nabi Xabakuki yii fe tooni alo xiyeana:

Nabi Xabakuki a mawuga singena

² Alatala, n luma i maxande han waxatin mundun yi n mali feen na i mi n xuiin mε?
N luma gbelegbele han waxatin mundun yi n naxa, “Gbalona!”
i mi n nakisi?

³ Nanfera i tinxi n yεen yi lu haken na?
Nanfera i tinxi a yamaan xa jaxankata?
Halagin nun gbalona n yetagi waxatin birin.

Lantareyaan nun yengēn bata gbo ayi.

⁴ Nanara, sēnbe mi fa sariyan na, kiti kēndēn mi sama mumε!
Bayo muxu jaxine bata tinxin muxune rabilin,

kiti tinxintarene yi lu sε.

Ala yi Nabi Xabakuki yabi

⁵ E yεen ti siyane ra,
ε e mato, ε yi kabε,
ε yigitεgε.

Bayo n fena nde ligama nen ε waxatini ito yi

ε mi yi lε naxan na,
hali xa a fala ε xa.

⁶ Bayo n Babilon kaane rakelima nen, siya kininkinintare wεkilεxina,
e yi bōxōn birin yisiga
e yi yirene tongo

e gbee mi naxanye ra.*

⁷ E magaxu, e sēnben gbo,
e fangan nan e sariyan nun e xunna kenla ra.

⁸ E soone xulun burunna jarin xa,
e xajε jinbari ra kankone xa.
E soo ragine gixin fama nen tujanjε sa keli yire makuyeni.

E gima alo singbinna nēen fōnjε seen ma.

⁹ E birin fama gbalon nan xili ma.
E ganle yεen tixi e sigaden nan na,
e suxu muxune malan
alo jemēnsinna.

¹⁰ E mangane magelema,
e gelema kuntigine ma.

E gelema yire makantanxine birin ma e gbingbinne nan nafalama taan yinna xōn e dangu yinna xun ma,
e taan suxu.

¹¹ E yi dangu alo foye kala tiina,
e birin hake kan,
e fangan nan e gbee ala ra.

Xabakuki a mawuga firindena

¹² Koni Alatala xa mi i tan na xabu a fōlōni ba,

n ma Ala sarijanxina?
Nayi, e mi nxu faxama!

Alatala, i bata e findi nxu makiti muxune ra.

Ala, n kantan fanyena,

i bata e sēnbe so
alogo e xa nxō wanle saran nxu ra.

¹³ I yεene sarijan fe jaxin toon ma.

I mi tinjε yamana jaxankatan matoε.

Nanfera nayi,

* **1:6:** Babilon kaane sēnben gbo nen ayi jεε kemε sennin benun Marigi Yesu xa bari. E mangan yi na rabilinna bōxōne birin tongo yengeni na waxatini.

i yεεn tixi yanfantenni itoe ra?
 Nanfera i dunduxi
 muxu ɲaxini itoe yi yamaan naxɔri
 naxanye tinxin e xa?
 14 I bata adamadiine liga
 alo yεxεne baani,
 alo kari mi niimaseen naxanye ma.
 15 Yaxune e birin suxuma kɔnna ra,
 e yi e rate e yalaan na,
 e e malan e benbenla kui,
 e ɲaxan han!
 16 Nayi, e yi saraxane ba e yalane xa
 e yi wusulanna gan e benbenle xa,
 bayo ne nan a ligama
 e balon yi gbo ayi,
 e donse ɲaxumεne sɔɔ.
 17 Nayi, a mɔn xa lu a yalani kunkunɲε nεn
 ba,
 a mɔn yi siga siyane halagε kininkin-
 intareyani ba?

2

1 N tan luma nεn tixi kantan tideni,
 n yi lu taan nabilinna yinna xuntagi
 alogo n xa a kolon
 Ala naxan falama n xa,
 mawuga xuini ito yabima kii naxan yi.

Ala mɔn yi Nabi Xabakuki yabi

2 Alatala yi n yabi, a naxa,
 “Fe tooni ito seβε
 n naxan yitama i ra,
 i yi a seβε walaxane ma ki faɲi
 alogo muxune xa mafura a xarandeni.
 3 Bayo fe makeɲεnɲin na a ra
 naxan nakamalima a waxatini.
 A fa a waxatin nan legedenma,
 a mi luma a ligataren na.
 Hali a bu, a mame,
 bayo a rakamalima nεn yati.
 A mi xunkuyama ayi.
 4 A mato! A yεte yigboxi,
 a niin mi fan.
 Koni tinxin muxun nii rakisin sɔɔma nεn
 a denkelεyaan xɔn.”

5 “Dɔlɔn mayanfan nan tima.
 Wasoden mi a raxarε mumε!
 A mi wasama alo laxira,
 alo sayaan to mi wasama.
 A siyane birin malanma a yεte xa
 a e birin suxu yεngeni.
 6 Na muxune birin xa mi a mafalama ba

magele falane nun fala xɔlεne ra?
 E naxa, ‘Gbalon na kanna xa
 naxan se muɲaxine malanma.
 A yi a doli goronna fari sa!
 Ito fa ligama
 han waxatin mundun yi?’
 7 I doli faane mi kele i xili ma ba?
 Ne mi xulunɲε ba,
 e fa i yimaxa?
 I fan findima nεn e se suxin na!
 8 Bayo i bata siya wuyaxine yii seene tongo
 yεngeni,
 yama dɔnɲεne i fan yii seene tongoma nεn
 yεngeni.
 Amasɔɔ i bata muxune faxa,
 i yi yamanane nun taane nun e muxune
 birin halagi.”

9 “Gbalon na kanna xa,
 naxan tɔnɔn fenma tinxintareyani
 alogo a xa tide gbeen sɔɔ,
 a yi a futuxulu tɔrɔn na.
 10 I bata i ya denbayaan yagi feen nan nata
 na ra,
 i yi yama wuyaxi halagi,
 i bɔnɔ i niini.
 11 Bayo hali i banxin tixi gεmεn naxanye ra,
 ne gbelegbelema nεn i xili xunna,
 xalanbene fan yi a ratin.”

12 “Gbalon na kanna xa,
 naxan taan nasabatima muxun wunla xɔn
 naxan taan beɲen sama ɲaxankatan xɔn.
 13 Alatala Senben Birin Kanna xa mi a
 ragidixi ba,
 a yamane wali xɔnne findixi yegen nan tun
 na tεen xa,
 a siyane e yεte yixadanma fuyan?
 14 Amasɔɔ bɔxɔ xɔnna rafema nεn
 Alatalaa binyen kolonna ra
 alo igen baane rafexi kii naxan yi.”

15 “Gbalon na kanna xa,
 naxan dɔlɔn fima a adamadi bodene ma
 han e xunne yi keli,
 a yi e ragenla to.
 16 I tan lugoxi yagin nan tun na,
 binyen mi a ra.
 I fan xa i min,
 i xunna yi keli,
 i ragenla yi lu.
 Alatala a yiifari ma igelengen xɔlεn soma
 nεn i yii

i ya binyen yi findi yagin na!

¹⁷ Bayo i gbalon naxan nabaxi Liban ya-
manani,
na xεtεma nεn i ma.
I bata xuruseen naxanye halagi,
na feen findima gaxun nan na i ma.
Amasεtε i bata muxune faxa,
i yamanane nun taane nun e muxune birin
halagi.

¹⁸ Suxurene tεnεn nanse ra
naxan a ligε muxune xa e yitεn?
Sawuran nan tun ne ra
naxanye rafalaxi wuren naxulunxin na.
E wulen nan falama muxune xa
alogo e rafala muxun xa e yigi sa e yi.
E ala bobone nan nafalama.

¹⁹ Gbalon na kanna xa,
naxan a falama wudin xa,
a naxa, 'Keli!'
A yi a fala gεmεn xa,
a naxa, 'Xulun!'
Xεmaan nun wure gbeti fixεn nan soxi a
ma,
koni nii mi a yi.

Na fa i xaranma di?

²⁰ Koni Alatala nan a Batu Banxi
sariɲanxini.
Bεxεn muxune birin xa sabari a yεtagi.”

3

Nabi Xabakuki Ala maxandina

¹ Nabi Xabakuki Ala maxandina, mux-
une naxan bama mawuga bεtin na.

² Alatala, n bata i xinla mε.
Alatala, n bata kabε i kεwali gbeene ma.

I mεn xa ne rakamali to!
I mεn xa i kεwanle yita waxatini ito mux-
une ra.
I ya kininkininna xa rabira i ma i ya xεlεni.

³ Ala kelima Teman nin.
Sariɲantεn sa kelima Paran geyaan nin.
Bεti xuini te.

A binyen kore xεnna birin ma,
a tantunna bεxε xεnna rafexi.

⁴ A nεrεn gbo alo sogena.

Tεε dεgen kelima a yiini
a senben luxunxi denaxan yi.

⁵ Fitina furen minima a yεε ra,
furene biraxi a fεxε ra.

⁶ A na ti, a bεxεni maxa.

A na a yεεn ti siyane ra,
e xuruxurun.

Habadan geyane xuyama ayi,
geya singene kalama,
a dangu funfune luma nεn habadan.

⁷ N Kusan kaane bubune kalaxine toma,
n Midiyan kaane dεxεdene yigitεgεxin to.

⁸ Alatala i yi xεlεxi baane nan ma ba?

I bεɲε te nεn xudene xili ma ba?

I xεlεxi fεxε igen nan ma,
i te i ya soone fari waxatin naxan yi,
i to te i ya yεngε so wontorone kui nε sεtεni?

⁹ I ya xanla bata ramini,
i kεlε xuine luxi nεn
alo xalimakunle.

Bεti xuini te.

I bεxεni bεma,
baa igene yi mini.

¹⁰ Geyane to i to,
e xuruxurun,
tule gbeen yi fa,
tilinna yi xuxu,
a yi a mεrεnne yite.*

¹¹ I xalimakunla naxanye wolima
sogen nun kiken bata ti e funfuni ne dεgen
bun,

koren yi a ɲinna masεxεn i ya tanban bun.

¹² I fitinaxin nan bεxεni siga,
i siyane halagi xεlεni.

¹³ I minima i ya yamaan nan xunbadeyi,
alogo i xa i ya muxu yεbaxin nakisi.
I muxu ɲaxine bεnsεnna mangan faxa,
i yi a bundεxεne birin naxεri.

Bεti xuini te.

¹⁴ I e kuntigine xunne sεxεnma
e yεtεna xalimakunle nan na
naxanye gixin yi fama nxu raxuyadeni ayi
e gbelegbelema sεwani,
alo e nεma yiigelitεne faxama wundoni.

¹⁵ I ya soone bata fεxε igeni bodon,
igene yi walanɲε ayi.

¹⁶ N to na birin mε,

n bεɲεn yi mini,
n dε xara gaxuni.

N xεnne yi n xεlε,

n sanne yi lu xuruxurunɲε.

Anu, n gbalo lεxεni ito mamεma li-
maniyaan nin

bayo a fama nxu ɲaxankata siyaan nan xili
ma.

* **3:10:** Igen mεrεnne: alo foyen na so igeni.

17 Hali xɔde binle mi fa fugama,
 manpa binle mi fa bogima,
 oliwi bogine yi kala,
 hali donse yo mi fa kelima xeene ma,
 hali yexene mi fa kulani,
 jingene fan yi nan ε sansanne yi,
 18 koni n tan sewama nen Alatala yi,
 n tan naxanma nen Alaa fe ra,
 n nakisimana.

19 Marigina Alatala nan n senben na.
 A bata n sanne lu
 alo xenla sanne
 a yi geyane xuntagine findi n ma siga tiden
 na.

Na sebexi beti baane kuntigin nan xa. A
 xa ba maxase luti kanne ra.

Sofoni Nabi Sofoni Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Sofoni kawandini ito sebexi nen yanyina nde jeε kemε sennin joxon benun Yesu xa bari. Yanyina nde a tan nan nabiya falane ti benun Xabakuki xa a nabiya wanla fɔlɔ. A yi falan tima waxatin naxan yi, Manga Yosiya munma yi Isirayila yamaan maxili singen, alogo e xa Alaa sariyan suxu tinxinni. Na taruxun mato Mangane Kitabu firinden kui a sora 23.1-28.

Sofoni naxa a Alaa wanla rakamalima yamanane ma ikii nin: Ala Yuda muxune nun Yerusalen muxune makitima nen (1.1 han 2.3). A yi Yuda yamaan dexon siyane kala (2.4-15). A mon yi Yerusalen yiton a na yelin fe jaxin be a yi, a yi yama xuruxin lu na alogo a xa dunupa muxune birin mabandun a yete ma (3.1-20).

Sofoni a falama nen a lanna mi nae luye Ala nun a yamaan tagi xa na muxune mi ba a yamaan ye naxanye e yete hayun kataxi e Marigina yamarine rabejin. Koni muxun naxanye xuruxi Alaa yamaan ye, Ala ne xanuxi ki faji (2.3 e nun 3.12).

¹ Alatala yi falan ti Kusi a dii xemen Sofoni xa. Kusi findixi Gedaliyaa dii xemen nan na. Gedaliya yi findixi Amari a dii xemen na. Amari yi findixi Xesekiyaa dii xemen nan na. A falaxi Yuda mangan Yosiya waxatin nin Amon ma dii xemena.

² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N seene birin naxarima nen bɔxɔ xonna fari.

³ N na adamadiine nun subene birin naxarima nen, n yi xoline nun yexene raxari, e nun seen naxanye muxu jaxine birama yulubini.

N mi muxu yo luye bɔxɔ xonna fari.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴ “N na n yiini bandunma nen Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin xili ma. N yi Baali suxurene birin jan e yi, yamaan yi jinan e ki muxune xon

naxanye yi saraxane bama e xa,
⁵ e nun naxanye e xinbi sinma kore banxin xuntagi

kore xonna yanban seene batudeni, e nun naxanye e koloma Alatala yi, e mon yi e kolɔ e gbee ala Moloko yi,
⁶ e nun naxanye e xun xanbi soxi Alatala yi naxanye mi Alatala fenma, e mi a maxodinma.”

Alatalaa kiti sa lɔxona fe

⁷ E raxara Marigina Alatala yetagi, bayo Alatalaa lɔxon bata maso. Alatala bata saraxani ton, a yi a muxu xilixine rasarijan.

⁸ Anu Alatala naxa, “N ma saraxa ba lɔxoni, n kuntigine nun manga diine saranma nen e fe jaxine ra, e nun naxanye birama siya gbetene namunne fɔxɔ ra.

⁹ Na lɔxoni, n muxune saranma nen e fe jaxine ra naxanye birin e sanna ratuganma so deen gbingbinna xun ma* e nun naxanye birin e kanne banxine rafema nafunle ra naxanye sotaxi funmaan nun yanfane yi.”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxoni, gbelegbele xuiin tema nen taan so deen na denaxan xili Yexe Dena, e nun wuga xuiin Yerusalen Taa Neneneni e nun sonxo xui gbeena geyane yi.

¹¹ Naxanye daxi taan laben na, e gbelegbele!

Bayo yulane birin bata halagi, gbeti fenne birin naxarima nen.

¹² Na waxatini, n lenpun nadεgema nen, n yi Yerusalen taan birin yigbe. N yi na muxune saran e hakene ra, naxanye e wasa soxi e fe jaxine yi, e lu a fale, e naxa, ‘Alatala mi fefe rabama, a fajina hanma a jaxina.’

¹³ Yaxune e nafunle birin tongoma nen yengeni, e banxine yi kala.

* **1:9:** Suxure batune mi yi e sanna tima so deen gbingbinna fari. Yanyina nde na yi findixi binyen nan na e suxurene xa. A mato Samuyeli Singen 5.4-5 kui.

E banxine tima nɛn,
koni e mi soma e kui.
E wudine sima nɛn,
koni e mi e bogine igen minma.”

¹⁴ Alatalaa ɓɔɔ gbeen bata maso,
a bata maso,
a famatɔɔn ni i ra.
Hali sofa wɛkilɛxine gbelegbelema nɛn
yigitɛɛni

Alatala fa ɓɔɔn xuiin bun.

¹⁵ Na ɓɔɔn findixi xɔɓ ɓɔɔn nan na.
Kɔntɔfinla nun xamin ɓɔɔna,
ɓaxankatan nun halagi ɓɔɔna,
dimin nun nii rafɔrɛn ɓɔɔna,
kundaan nun kuye yi fɔrɔn ɓɔɔna.

¹⁶ Sofane xɔta fe xuiin minima nɛn na
ɓɔɔni
e sɔnxɔ yɛngɛ so xinla ma
taa sɛnbɛmane nun e rabilinne yinne xili
ma.

¹⁷ N muxune luma nɛn ɓaxankatani,
e yi sigan ti alo danxutɔne
amasɔɔ e bata Alatala yulubin tongo.
E wunla radinma nɛn
alo burunburunna ɓɔɔn ma,
e fatin yi kun alo ɓaman ɓɔɔn ma.

¹⁸ E gbetin nun e xɛmane mi nɔɛ e rakisɛ
Alatalaa xɔɓn fa ɓɔɔni.
A xɔɓ gbeen yi ɓɔɔ xɔɔna birin halagi alo
tɛɛna,
a muxune birin naxɔri a fari ki magaxux-
ini.

2

¹ ɛ malan, ɛ bode to,
ɛ tan yama yagitarena,
² benun waxati saxin xa a li,
benun ɓɔɔni ito xa dangu
alo se dagin foyeni,
benun Alatalaa xɔɓ gbeen xa ɛ li,
benun Alatalaa xɔɓ ɓɔɔn xa fa ɛ ma.
³ ɛ Alatala fen,
ɛ tan yamanan muxu xuruxine,
ɛ tan naxanye a sariya kɛndɛn ligama.
ɛ tinxinyaan fen,
ɛ lu yɛtɛ magodoni.
Waxatina nde, ɛ tangama nɛn
Alatalaa xɔɓ ɓɔɔn ma.

Gbalona siyane xa

⁴ Gasa taan nabejinma nɛn,

* **2:7:** muxu dɔnxɛne: Yuda kaane fama suxudeni yɛngɛni nɛn. Muxun naxanye luma e nii ra yɛngɛn ɓan xanbini,
ne nan ma fe falaxi be.

Asikalɔn taan halagima nɛn,
Asadodi kaane yi kedi yanyin na,
Ekirɔn yi raxɔri.

⁵ Gbalon na muxune xa,
naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ
siyaan naxanye sa kelixi Kereti yamanani.
ɛ tan Kanan kaane,
ɛ tan Filisitine,
Alatala falan tima ɛ xili ma,
a naxa, “N na ɛ raxɔrima nɛn,
muxu yo mi luyɛ ɛ yi.”

⁶ Fɔxɔ igen dɛxɔnne findima nɛn
xuruse rabadene nun kula yirene ra xu-
ruse kantanne xa.

⁷ Mɛnne findima nɛn Yuda muxu dɔnxɛne
gbeen na.*

E yi e xuruseene raba na.
Ninbanna ra,
e sa e sa Asikalɔn kaane banxine kui.
Bayo, Alatala, e Ala,
e malima nɛn,
Ala yi e muxune raxɛtɛ e ma
naxanye yi suxi yɛngɛni.

⁸ N bata Moyaba konbi ti xuine mɛ
e nun Amonine n ma yamaan magelema
kii naxan yi,
e yi e yamanan danne fari sa,
ba Isirayila ɓɔɔn na.

⁹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra,
Isirayilaa Ala naxa,
“N tan habadan Ala,
n bata n kɔɓ n yɛtɛni,
Moyaba yamanan luma nɛn
alo Sodoma taana,
Amoni yamanan yi lu
alo Gomora taana,
sɛxɛ ɓaxine dɛnaxan yi,
fɔxɔn gema dɛnaxan yi,
dɛnaxan halagixi han habadan.
N ma yamaan muxu dɔnxɛne yi ne yii
seene tongo.

N ma muxun naxanye na lu,
ne yi e ɓɔɔn tongo.”

¹⁰ Na fena e sɔtɔma e wason saranna nan
na,
bayo e bata Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
yamaan konbi
e yi keli e xili ma.

¹¹ Alatala ɓaxuma ayi nɛn e ra,

bayo a e gbee alane birin naxɔrima nɛn yamanani.

Hali yire makuyene yi, siyane birin a batuma nɛn e konne yi.

¹² E tan Kusi kaane,†
n na ε fan yengɛma nɛn,
n yi ε faxa.

¹³ A kelima nɛn sogeteden kɔmɛnna binna yamanan xili ma,
a yi Asiriya raxɔri.

A yi Niniwa taan halagi,
a na findi tonbonna ra.

¹⁴ Xuruseene yi na findi e kuruden na,
e nun suben sifan birin.
Singbinne nun sagalene yi xi a sɛnbɛtɛn longonne nun kondene yi.

Sɔnxɔ xuiin minima nɛn foye soden na, a naxa,
“Taan bata kala fefe fɔlɔ so dɛɛn ma,
bayo suman xalanbene birin bata mini kɛnɛnni.”

¹⁵ Taa faji makantanxini ito mato,
naxan yi a falama, a naxa,
“Ba n tan na, gbɛtɛ mi na!”
Taani ito kalaxi di,
a findi subene birin konna ra?
Naxan yo na dangu a dɛxɔn,
na kanna kolinma a ma nɛn,
a yiin ti a ma, a kabɛ.

3

Yerusalɛn kaane mi e tuli mati

¹ Gbalon na taan xa,
naxan findixi taa murutɛxi xɔsixin na,
ɲaxankata tiine dɛnaxan yi.

² Mɛn kaane mi ndende xui ramɛma,
e mi e tuli matima maxadi xuine ra,
e mi laxi Alatala ra,
e mi e masoma e Ala ra.

³ E kuntigine luxi nɛn
alo yata xajɛne.
E kitisane luxi nɛn
alo kankon naxanye suben suxun
ɲinbanna ra,
e mi sese ramara xɔtɔnna xa.

⁴ E nabine xurutare,
e muxune yanfantɛn.
E saraxaraline se sarijanxine raxɔsima,
e sariyan kalama.

⁵ Anu, Alatala dɔxi taani nɛn
alogo a xa a tinxinyaan mayita.
A kiti kɛndɛn sama lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin
birin.
Koni fe ɲaxi rabane mi yagima mumɛ.

⁶ N bata siyane raxɔri
n yi e taa makantanxine kala.
N yi e taane nun e kirane findi yire
rabɛɲinxine ra.

Muxe mi fa dɔxɔma e taane yi,
muxe mi danguma e kirane xɔn.

⁷ N na a fala nɛn mɛn kaane xa, n naxa,
“Xa ε yi gaxu n yɛɛ ra nun,
xa ε yi tin n ma maxadi xuiin na nun,
n mi yi ε dɔxɔden kalama nun.
N nɛma ε fe ɲaxine saranma ε ra,
ε tan mɔn ε mafurama fe ɲaxi rabadeni ε
feene birin yi.”

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“E waxatin mamɛ,
n fama ε suxudeni yengɛni waxatin naxan
yi.

Bayo, n bata a ragidi,
n xa siyane nun yamanane birin malan,
n yi n ma xɔlɔ gbeen nagodo e xili ma.
Bayo n ma xɔlɔ gbeen bɔxɔn birin halagima
nɛn alo tɛɛna.”

Siyane findima nɛn Ala gbeen na

⁹ Nayi, n fala sarijanxine rasoma nɛn ya-
manan muxune dɛ,
alogo e xa Alatala maxandi a xinla ra.
E birin yi a batu e bode xɔn.

¹⁰ Naxanye n batuma,
naxanye raxuyaxi ayi bɔxɔn xun xɔn,
ne sa fama nɛn saraxane ra n xa
sa keli Kusi yamanan baane kidi ma.*

¹¹ Na lɔxɔni,
ε mi fa yagima ε kɛwanle fe ra,
ε n yulubin naxanye tongo
bayo, n wasodene birin bama nɛn ε yɛ na
lɔxɔni.

ε yi ba ε yɛtɛ yigboɛ n ma geya sarijanxin
fari.

¹² N muxu diɲaxine nun yiigelitɔne luma
nɛn ε yɛ,
naxanye e yigi sama Alatala yi.

¹³ Isirayila muxu dɔnxɛne mi fa tinx-
intareyaan nabama sɔnɔn.

† **2:12:** Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan dɛ. Fati fɔrɛ yamanan nan yi a ra. * **3:10:** Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan dɛ. Fati fɔrɛ yamanan nan yi a ra.

E mi wule falama.
 E mi yanfa falane tima.
 E na e yigiyaden li waxatin naxan yi
 muxu yo mi e yigbetenɲe mɛnni.

¹⁴ Siyon kaane, ε ɲaxan!

Isirayila kaane,
 ε gbelegbele sɛwani!
 Yerusalɛn kaane,
 ε sɛwa ε bɔɲɛn ma feu!

¹⁵ Alatala bata kitin masiga ε ra,
 a yi ε yaxune ragi ε bun.

Alatala, Isirayila mangana ε xɔn.

Ɛ mi fa gaxuma gballo fe yo yɛɛ ra.

¹⁶ Muxune a falama nɛn Yerusalɛn kaane
 xa na lɔxɔni,

e naxa, “Siyon kaane,
 ε nama gaxu!

Siyon kaane, ε nama tagan!

¹⁷ Alatala, ε Ala ε xɔn,
 naxan ε rakisima a sɛnbɛ gbeeni.

A sɛwama nɛn ε fe ra han!

A i madɛndɛnma nɛn a xanuntenyani,

a sɔnxɔ sɛwani ε fe ra.

¹⁸ N sali lɔxɔn ɲaxankatane bama nɛn ε ma,
 naxanye bata yi findi goronna nun yagin
 na ε ma.

¹⁹ Na waxatini,
 naxanye birin ε ɲaxankata,
 n kelima nɛn ne xili ma.

Naxanye ɲaxankataxi,
 n yi ne rakisi.

Naxanye yi raxuyaxi ayi,
 n yi ne malan.

N yi tantunna nun xinla fi e ma yirene birin
 yi,

e yagin sɔtɔ dɛnaxanye yi.”

²⁰ Alatala naxa,

“Na lɔxɔni,
 n mɔn fama nɛn ε ra ε konni,
 n yi ε malan.

Bayo n na ε findima nɛn xili kanne nun
 binye muxune ra

bɔxɔn muxune birin yɛ,

n na fa ε muxune ra ε yetagi waxatin naxan
 yi

naxanye yi suxi yɛngɛni.”

Xage Nabi Xage Alaa Falan Naxan Sεbε

Nabi Xage a kawandina ndee nan sεbεxi Kitabun yireni ito kui a naxanye ba alogo a xa a yamaan nawεkile e mɔn xa Ala Batu Banxin ti Yerusalen yi. A lixi Yahudiyane bata yelin soε Yerusalen yi keli Babilon yi, e yi suxi konyiyani denaxan yi. Nabi Xage falani itoe tixi jεε kemε suulun jεε mɔxɔjε benun Yesu xa bari. E nun Nabi Sakari yi nabiyi wanla kema waxati kedenni.

Yahudiya singen naxanye mini konyiyaan bun fɔ jεε kemε suulun jεε tonge saxan nun solomasεεε benun Yesu xa bari, ne yi lan nun e xa Ala Batu Banxin ti Babilon kaane naxan kala. A kalan bata yi jεε tonge suulun nan ti na waxatini. Koni e tunnaxɔlɔ nen e ma han jεε fu nun solomasεεε. Nanara, nabiiin yamaan kuntigine sεnbε soma lan wanle ma. A naxa a e nafunle sigama xurunjε ayi nen fanni e luma e gbee banxine tiye e Alaa banxin bɔtε raba. Nabiyi falani itoe tiin xanbini, e Ala Batu Banxin ti jɔn jεε naanin bun ma.

Alaa Banxin ti waxatin bata a li

¹ Manga Dariyusi a mangayaan jεε firinden kike senninden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xɔn Selatili a dii xεmε Sorobabeli Yuda yamana kanna xa, e nun Yehosadaki a dii xεmεn Yosuwe saraxarali kuntigina: ² Alatala Sεnbεn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yamani ito a falama, e naxa, ‘En lan en xa Alatala Batu banxin ti waxatin naxan yi, na munma a li singen.’ ” ³ Nayi, Nabi Xage yi Alatalaa falani ito ti, a naxa, ⁴ “E lan ε lu ε banxi tofajine kui waxatini ito yi ba, n ma banxin yi lu kalaxi?” ⁵ Iki, Alatala Sεnbεn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri ε sigati kiin ma. ⁶ E bata sansi gbegbe si, koni ε ndedi nan sɔtɔxi. E dεgema, koni ε mi lugoma. E minma, koni ε mi wasama. Dugina ε ma, koni xunbenla mɔn ε ma. E bata ε wanla saranna sɔtɔ, ε yi a sa benbeli sɔxɔnxin kui.”

⁷ Alatala Sεnbεn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri ε sigati kiin ma.”

⁸ Alatala naxa, “E siga geyane fari, ε sa fa wudin na, ε yi n ma banxin ti alogo n xa sεwa a ra, n binyen sɔtɔ.” ⁹ Alatala Sεnbεn Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “E yengi yi se gbegbe nan ma nun, koni a mato, ε ndedi nan sɔtɔxi. E naxan namaraxi banxini, n bata na raxuya ayi n dε foyen na. Nanfera? N batu banxina fe ra, naxan kalaxi. Anu, ε birin yengi dɔxi ε banxine xɔn. ¹⁰ Na nan a ligaxi tule mi faxi ε konni, sansine fan mi bogi. ¹¹ N bata fitina furun naso yamanani geyane fari, e nun murutu xεene nun manpa bili nakɔne yi. Turen yi dasa. Sansine mi fa bogi. Muxune nun xuruseene bata tɔrɔ, e nun ε wali xɔnne birin.”

¹² Nayi, Selatili a dii xεmεn Sorobabeli nun Yehosadaki a dii xεmεn Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan dɔnxen birin naxanye luxi yamanani, ne yi Alatalaa falan suxu, e Ala, Alatala Nabi Xage xε falan naxan tideyi. Yamaan yi gaxu Alatala yεε ra. ¹³ Alatalaa xεrana Xage yi falan ti yamaan xa alo Alatala a fala kii naxan yi, a naxa, “N luma nen ε xɔn.” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ Alatala yi Selatili a dii xεmεn Sorobabeli bɔjnen nadin, Yuda yamana kanna, e nun Yehosadaki a dii xεmεn Yosuwe saraxarali kuntigina e nun yamaan birin alogo e xa fa Alatala Sεnbεn Birin Kanna Batu Banxin ti, e Ala, ¹⁵ Manga Dariyusi a mangayaan jεε firinden kike senninden xi mɔxɔjεn nun naaninde lɔxɔni.

2

Ala Batu Banxi nenen binyena

¹ Kike solofereden xi mɔxɔjεn nun kedende lɔxɔni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xɔn, a naxa, ² “Falan ti Selatili a dii xεmεn Sorobabeli Yuda yamana kanna nun Yehosadaki a dii xεmεn Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan birin xa, i naxa, ³ ‘Banxini ito yi nɔrɔxi kii naxan yi a singeni, nde luxi ε yε naxan a to na waxatini? A fa di to? Sese mi a ra ε yεε ra yi ba?’ ⁴ Nayi, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Sorobabeli, i wεkile! Yehosadaki a dii xεmεn Yosuwe, saraxarali kuntigina,

i wekilē! E tan yamanan muxune birin, e wekilē! Alatala Senben Birin Kanna fala ni ito ra, a naxa, ‘E wali! Amasoto n luma nen e xon. ⁵ Hali e mi gaxu bayo n layirin nan tongoxi e xa, e benbane to mini Misiran yamanani. N ma Nii Sarijanxi mon e tagi.’ ⁶ Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Benun waxatidi, n mon baxo xonna nun kore xonni maxama nen, e nun baane nun xareyana.’ ⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxa, ‘N siyane birin yimaxama nen. Siyane kunfaxi naxan xon, na yi fa, n yi banxini ito rafe binyen na.’ ⁸ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘N tan nan gbee gbetin nun xemaan na.’ ⁹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, ‘Donxe ra banxini ito binyen gboma ayi nen dangu a singen na.’ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘N baje xunbenla fima yireni ito nin.’ ”

Barakan nun sarijantareyana

¹⁰ Dariyusi a mangayaan jee firinden kike solomanaaninden xi maxajen nun naaninde laxoni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xa: ¹¹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Sariyana nde maxadin saraxaraline ma. ¹² Xa sube dungina nde kankanxi muxuna nde a domaan lenben na naxan bata rasarijan saraxabadeni, na xanbi ra, na doma lenben yi sa din donsenade ra, buruna hanma sabina hanma manpana hanma turena hanma donse yo donse, na fan nasarijanxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “A mi sarijanxi.” ¹³ Xage yi e maxadin, a naxa, “Nayi, xa muxuna nde a yiin din binbin na, a sarijanna yi kala, a yi a yiin din na donse sifana nde ra, na fan sarijanna kalaxin nan na ra ba?” Saraxaraline yi a yabi, e naxa, “Na fan mi fa sarijan.”* ¹⁴ Nayi, Xage mon yi falan tongo, a naxa, “Awa, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Yamani ito nun siyani ito fan na kii nin n tan yee ra yi. E kewanle birin na kii nin. E naxan yo bama n xa saraxan na, a mi sarijan.’ ”

¹⁵ “E miri na ma, naxan fa e sotoma, folo to ma siga yeen na. Benun e xa Alatala Batu Banxin ti gemene dexo folo e bode jae ra

waxatin naxan yi, ¹⁶ e yi luxi ikii nin: Xa muxuna nde siga ligaseen ye maxajen tongodeni sagan kui, a sa a ye fu nan liin na. Xa a siga manpa ige sege seen ye tonge suulun segedeni, a sa a ye maxaje nan liin na.’ ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N bata yi e wali xonne birin kala xarinxarinna nun funen nun balabalan kesene ra, koni e mi e xun xete n ma. ¹⁸ Nayi, e miri a ma ki faji, naxan fama ligadeni, folo to ma siga yeen na, keli jeen kike solomanaaninden xi maxajen nun naaninden ma, Alatala Batu Banxin beten saxi laxon naxan yi. E miri na ma ki faji. ¹⁹ Sansina nde mon sagan kui ba? Benun to, manpa binle nun xode binle nun girenada binle mi yi bogixi mumē. Koni to dangu xanbini, n barakan sama nen e fe yi.’ ”

Sorobabeli sugandi fena

²⁰ Alatala mon yi falan ti Xage xa kiken xi maxajen nun naaninde laxoni, a naxa, ²¹ “Sa a fala Yuda yamana kanna Sorobabeli xa, a n kore xonna nun baxo xonni maxama nen, ²² n yi mangane ba, n yi siyane senben kala. N wontorone kalama nen e nun naxanye e ragima. Soone nun soo ragine birama nen, e birin yi faxes e ngaxakedenmane silanfanna ra.”† ²³ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “Selatili a dii xemen Sorobabeli, n ma walikena, na laxoni, n na i tongoma nen, n yi i findi n ma taxamaseri yiisolirasoon na,‡ bayo n bata i sugandi.” Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

* **2:13:** A mato Yatene 19.22 kui. † **2:22:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. ‡ **2:23:** Na waxatini mangane yi e taxamasenna sama e kedi sebexine ma nen alogo muxune xa e yii funfu kolon alo tanpuna. Na yi finde e yete gbee taxamaseri yiisolirasoon funfun na.

Sakari Nabi Sakari Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Sakari a nabiyi falani itoe sebεxi nen yanyina nde jεε kemε suulun jεε mɔxɔjε benun Marigi Yesu xa bari. E nun Nabi Xage yi walima waxati kedenna nin. Yuda bɔnsɔnna muxune bata yi keli konyiyani Babilɔn taani. E katama e mɔn xa Ala Batu Banxin ti.

Kitabun yireni ito yitaxunxi dɔxɔ firin. Sakari sora keden han sora solomasεxεna, na fe toone nan yεbama naxanye luxi alo xiyena. Ne bunna nεεn fa fala yamaan mɔn na Yerusalɛn taan nun Ala Batu Banxin ti, na findima waxati nenεn nan na Alaa muxune xa.

Kitabun yireni ito bode fɔxɔn waxatina nde a fe falama, manga fajina nde yi fama Alaa mangayaan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani (Sakari 9 han Sakari 12). Na nabiyi falane Marigi Yesu a fe falaxi jεε kemε suulun benun a xa liga. Na mato Sakari 9.9 nun 11.12-13 nun 12.10 nun 13.7 kui. A fe mɔn sebεxi Matiyu 21.4-5 nun Matiyu 26.31 nun Maraka 14.27 nun Yoni 19.37 kui.

¹ Dariyusi a mangayaan jεε firinden kike solomasεxεdeni, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xεmεna, Yido mamandenna. A naxa:

² “Alatala xɔlɔ gbeen ti nen ε benbane xili ma. ³ Koni, i xa a fala e xa fa fala Alatala Sebεn Birin Kanna naxa iki: ‘E mɔn xa fa n ma,’ Alatala Sebεn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘N fan fama nen ε ma.’ Alatala Sebεn Birin Kanna falan nan na ra. ⁴ E nama lu alo ε benbane, nabi fonne yi ito ralima naxanye ma: Alatala Sebεn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xεte ε fe jaxine nun ε kεwali jaxine fɔxɔ ra.’ Koni e mi e tuli mati, e mi n xuiin name. Alatalaa falan nan na ra. ⁵ E benbane minεn? Nabine go? E jεjε habadan? ⁶ Anu, n falane nun sariyan naxanye yamari nabine ma, n ma walikεne, ne xa mi

ε benbane li ba? Nayi e yi tubi, e yi a fala, e naxa, ‘Naxan lanxi nxɔ feene nun kεwanle ma, Alatala Sebεn Birin Kanna bata na nan liga nxu ra alo a bata yi a ragidi kii naxan yi.’ ”

Fe to singena alo xiyena: Soone

⁷ Kike fu nun kedenden xii mɔxɔjεn nun naanindena, Sebati kikenā, Dariyusi a mangayaan jεε firindena, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xεmεna, Yido mamandenna.

⁸ N fe toon tixi nen kɔεεn na alo xiyena. N soo ragina nde nan to soo gbeela fari, a yi tixi miriti wudine tagi darani. Soo gbeele, a gbeeli makatunxine e nun a fixεne yi a xanbi ra. ⁹ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse itoe ra, n kanna?” Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi n yabi, a naxa, “N xa a yita i ra naxan e ra.” ¹⁰ Muxun naxan yi tixi miriti wudine tagi, na yi a fala, a naxa, “Alatala ne nan xεxi bɔxɔni sigadeni.” ¹¹ E yi dεntεgen sa Alatala malekan xa naxan yi tixi miriti wudine tagi, e naxa, “Nxu bata bɔxɔn birin yisiga, bɔxɔn muxune birin sabatixi bɔjε xunbenli.” ¹² Nayi, Alatala malekan yi a fala, a naxa, “Alatala Sebεn Birin Kanna, i mi tinma kininkininjε Yerusalɛn nun Yuda taane ma han waxatin mundun yi, i xɔlɔxi naxanye ma xabu jεε tonge solofere?”* ¹³ Malekan naxan yi falan tima n xa, Alatala yi fala fajine ti na xa, a yi a masabari.

¹⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a fala n xa, a n xa falani ito rali: “Alatala Sebεn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xɔxɔlɔn gbeena n yi Yerusalɛn nun Siyon ma fe ra.† ¹⁵ Siya gbεten naxanye bɔjε xunbenli, n bata xɔlɔ ne ma han! Amasɔtɔ n yi xɔlɔxi nen ndedi, koni e tan bata yihadin fari sa.’ ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N mɔn fama nen Yerusalɛn taani kininkininni, n ma banxin mɔn yi ti. Se ma-liga lutin mɔn yibandunma nen Yerusalɛn taan xun ma.’ Alatala Sebεn Birin Kanna falan nan na ra. ¹⁷ I mɔn xa ito rali: Alatala Sebεn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxunna mɔn soma nen n ma taane yi.

* **1:12:** jεε tonge solofere: Na mato Yeremi 25.11 nun Yeremi 29.10 kui. † **1:14:** Ala xɔxɔlɔn, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xεmεna a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbεte fɔxɔ ra a batu xinla ma, a mɔn mi tinma yama xɔjεn xa a raxɔri. Na feen mato Xɔɔyaan 20.5 kui.

Alatala mən Siyon muxune madəndənma nən, a mən yi Yerusalən sugandi.’ ”

2

Fe toon firindena alo xiyena: Fenne nun xabune

¹ N yi n yeen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Feri naanin yi n yetagi. ² Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxədin, n naxa, “Nanse itoe ra?” A yi n yabi, a naxa, “Sənbəne nan e ra naxanye Yuda nun Isirayila nun Yerusalən raxuyaxi ayi.”

³ Na xanbi ra, Alatala yi xabu naanin yita n na. ⁴ N yi maxədinna ti, n naxa, “Itoe faxi nanse ligadeyi be?” A yi n yabi, a naxa, “Fenni itoe nan Yuda raxuyaxi ayi fefe, han muxu yo mi fa nəe a xunni tē. Koni xabuni itoe tan faxi e magaxudeni, e yi siya gbətene sənbəne rabira, naxanye kelixi Yuda bəxən xili ma alogo e xa Yuda kaane raxuya ayi.”

Fe toon saxandena alo xiyena: Se maliga lutina

⁵ N yi n yeen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Se maliga lutin yi suxi muxuna nde yii. ⁶ N yi a maxədin, n naxa, “I sigan minən?” A yi n yabi, a naxa, “N Yerusalən nan maligama, alogo n xa a yigboon nun a kuyan kolon.”

⁷ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi siga, koni maleka gbətē yi fa na ralan. ⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “I gi, sa a fala banxulanni ito xa, a Yerusalən kaane nun xuruseene wuyama ayi nən han! Yinna mi fa nəe taan nabilinjē. ⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N tan yetəna a kantanma nən alo tēna a rabilinni, n yi n nərən nagodo a yi.’ ”

¹⁰ “E xədxə de!
E gi kəmən fəxən yamanan bun!”

Alatalaa falan nan na ra,
“Bayo n na e raxuya ayi nən
bəxən tongon naaninne ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ “E xədxə!
Siyon kaane, e gi,
e tan naxanye dəxi Babilən yi.”

¹² Alatala Sənbən Birin Kanna naxa iki:
“A bata n xē binyeni siyane ma
naxanye fuxi e ma,

bayo naxan na a yiin din e ra,
a luxi nən
alo na bata a yiin din Ala ye diin na.

¹³ N kelima nən e xili ma yati,
e konyine yi e yii seene birin tongo yəngeni.
Nayi, e a kolonma nən
a Alatala Sənbən Birin Kanna nan n nafaxi.
¹⁴ E xuini te səwani,
e tan Siyon kaane,
bayo n fama nən,
n yi lu e tagi.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Siya wuyaxine fama nən Alatala ma na
ləxəni
e yi findi n ma yamaan na.

N luma nən e tagi,

e yi a kolon
a Alatala Sənbən Birin Kanna nan n nafaxi
e ma.

¹⁶ Yuda mən findima nən Alatala gbeen na,
yamana sarijanxina,
a mən yi Yerusalən sugandi.

¹⁷ Adamadiin birin xa a dundu Alatala
yetagi,
amasəto a bata keli mini a yire sarijanxini.

3

Fe toon naanindena alo xiyena: Saraxar-ali kuntigina

¹ A yi saraxarali kuntigi Yosuwe yita n na, a yi tixi Alatalaa malekan yetagi. Setana yi tixi a yiifanna ma a tənəgedeni.

² Alatalaa malekan yi a fala Setana xa, a naxa, “Alatala xa falan ti i xili ma, Setana, a xa falan ti i xili ma, a tan naxan Yerusalən sugandixi! Tēe yege dungin xa mi yi xəmeni ito ra ba naxan baxi tēni?”*

³ Dugi xəsixine nan yi ragodoxi Yosuwe ma, a yi tixi malekan yetagi. ⁴ Naxanye yi tixi a yetagi, malekan yi a fala ne xa, a naxa, “E dugi xəsixine ba a ma!” A mən yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata i hakene ba i ma n dugi fajine ragodo i ma.” ⁵ N yi a fala, n naxa, “E xa namu sarijanxin so a xunna!” E yi namu sarijanxin so a xunna, e yi dugine ragodo a ma. Alatala malekan yi tixi na.

⁶ Alatala malekan yi ito rali Yosuwe ma, a naxa, ⁷ “Alatala Sənbən Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i sigan ti n ma kirane

* **3:2:** Yosuwe ito baxi kelideni Babilən taani a yi konyiyani dənaxan yi. E nun Yahudiyana ndee nan faxi Yerusalən yi.

xɔn, xa i n ma yamarine suxu, i tan nan dɔxɔma n ma banxin nun n ma tanden xun na, n yi tiden fi i ma itoe ye naxanye tixi be. ⁸ Nayi, saraxarali kuntigi Yosuwe, i tan nun i fɔxɔrabiran naxanye dɔxi i yetagi, ε tuli mati! Amasɔtɔ muxuni itoe findima fe famatɔne taxamasenne nan na. N nan n ma walikɛn nafama nɛn, naxan xili “Nimɛna.” ⁹ Amasɔtɔ gɛmɛn mato n naxan dɔxi Yosuwe yetagi. Fɔxɔ solofere nan na gɛmɛ kedenna ma. N sɛbɛnla tima nɛn a ma. Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra: N yamanani ito haken bama nɛn a ma lɔxɔ kedenni. ¹⁰ Na lɔxɔni, muxun birin a lanfaan xilima nɛn, e yi dɔxɔ e manpa binla nun xɔde binla nininna ra.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.”

4

Fe toon suulundena alo xiyena: Lenpu dɔxɔ sena

¹ Malekan naxan yi falan tima n xa nun, na mɔn yi fa, a n nakeli alo muxun naxan naxulunxi xixɔnli. ² A yi n maxɔdin, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N lenpu dɔxɔ se xɛma daxin nan toma, e nun ture ramaradena a xuntagi. Lenpu solofere a ma. Ture godode solofere nan turen sama lenpu soloferene kui. ³ Oliwi wudi bili firin tixi ture ramaraden dɛxɔn ma, keden a yiifanna ma, keden a kɔmɛnna ma.” ⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxɔdin, n naxa, “N kanna, nanse itoe ra?” ⁵ A yi n maxɔdin, a naxa, “I mi a kolon?” N yi a yabi, n naxa, “N mi a kolon, n kanna.” ⁶ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Alatalaa falan ni i ra, a naxan tixi Sorobabeli ma, a naxa, ‘A mi ligama sɛnbɛn xɔn hanma fangana, koni fɔ n ma Niin barakan nin.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.”

⁷ “Hali geya gbeen naxan Sorobabeli ye ra, na findima nɛn lantaan na. A fama nɛn Ala Batu banxin konde gɛmɛn na, yamaan yi e xuini te, e naxa, ‘Ala xa hinan a ra habadan!’ ”

⁸ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ “Sorobabeli bata banxini ito ti fɔlɔ, a mɔn a rananma nɛn. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan n nafaxi ε ma. ¹⁰ Nde feene fɔlɔn magelema nɛn a to

xurun? Yamaan naxanma nɛn e na gɛmɛ matinxin seen to Sorobabeli yii.”

Na lenpu soloferene findixi Alatala yeɛne nan na naxanye bɔxɔn birin yisigama.

¹¹ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi firinna ne ra, lenpu dɔxɔ seen yi-ifanna nun a kɔmɛnna ma?” ¹² N mɔn yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi yii firinna ne ra, naxanye ture godode xɛma daxi firinne dɛxɔn, oliwi turen danguma naxanye kui?” ¹³ A yi n maxɔdin, a naxa, “I mi a kolon naxan ne ra?” N yi a yabi, n naxa, “N mi e kolon, n kanna.” ¹⁴ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “E findixi muxu firinne* nan na naxanye masusan turen na alogo e xa wali dunuɓa birin Marigin xa.”

5

Fe toon sennindena alo xiyena: Danga kedina

¹ N mɔn yi n yeɛn nakeli, n fe toon ti alo xiye, n kedɛn mafilinxin to kore. ² Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N kedɛn nan toma kore, a kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɓɛ, a yigbo nɔngɔnna ye fu.”

³ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Dangan nan na ra naxan xuyama ayi yamanan birin yi. A sɛbɛxi kedɛn fɔxɔ kedenna ma fa fala muɓadene birin kedima nɛn yamanani. A mɔn sɛbɛxi fɔxɔ kedenna boden ma fa fala naxanye birin e kɔlɔma wuleni, ne fan kedima nɛn. ⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra: ‘N dangani ito rafama nɛn, a yi so muɓadene birin ma banxine yi e nun muxun naxanye birin e kɔlɔma wuleni n xinli. A luma nɛn e banxine kui alogo a xa e nun a xalanbene nun a gɛmɛne birin kala.’ ”

Fe toon soloferedena alo xiyena: Naxanla debedin kui

⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a maso, a a fala n xa, a naxa, “I yeɛn nakeli, i a mato naxan minin be iki.” ⁶ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse a ra?” A yi n yabi, a naxa, “Liga se debedin nan famatɔ a ra.” A mɔn yi a fala, a naxa, “Na nan toma yamanan muxun birin yi.”

* 4:14: Na muxu firinne findixi saraxarali Yosuwe nun yamana kanna Sorobabeli nan na.

⁷ E yi debedin de raganla yoxo daxini te, n yi naxanla nde to doxi a kui. ⁸ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe naxin misaala nan naxanli ito ra.” Na xanbi ra, a mon yi naxanla madeten debedin kui, a yi a deraganla deten a de ra.

⁹ N yi n yeen nakeli, n yi fe toon ti alo xiyena, n yi naxalan firin to tunganje. Foyen yi e gabutene yi alo yaya xonla gabutene. E yi debedin tongo, e te a ra kore. ¹⁰ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxodin, n naxa, “E debedin xalima minen?” ¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “E sa banxin nan tima a xa Babilon yamanani. Banxin na ranan, debedin doxoma nen menni, e yi a batu.”

6

Fe toon solomasexedena alo xiyena: Wontoro naaninne

¹ N mon yi n yee ne rakeli, n yi fe toon ti alo xiye. N wontoro naanin to mine geya firinne longonna ra, sulan geyaan nan yi ne ra. ² Soo gbeele nan yi wontoro singen bandunma, a firindena soo forene, ³ a saxandena, soo fixene, a naanindena, soo gbeeli makatunxine. ⁴ Malekan naxan yi falan tima n na, n yi na maxodin, n naxa, “Nanse itoe ra n kanna?” ⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Baxon tongon naaninne foyene nan ne ra. E kelixi dunuja birin Marigin nan fema. ⁶ Soo forene naxan bandunma, na sigama komenna yamanan binna nin. Na xanbi ra, a fixene nan minima. A makatunxine sigama yiifanna yamanan binna nin.” ⁷ A gbeeli makatunxine yi mini, e yi wama baxoni siga feni. Malekan yi a fala e xa, a naxa, “E siga, e baxoni siga!” E yi baxoni siga. ⁸ A yi n xili, a naxa, “A mato, naxanye sigama komenna yamanan binni, ne bata n nii yifan n ma komenna yamanani.”

Yosuwe a mangayana

⁹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁰ “I xa suxu muxune kiseene rasuxu, Xelidayi, Tobiya e nun Yedaya. I xa siga Sofoni a dii Yosiya a banxini to, e faxi denaxan yi keli Babilon yi. ¹¹ I xa gbetin nun xemaan tongo. I yi mangaya taxamasenna rafala i yi a so saraxarali kuntigi Yosuwe xun na, Yehosadaki a dii xemena. ¹² I xa a fala a xa

a Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun ni i ra naxan xili “Nimena,” a sabatima nen a denaxan yi, a yi Alatala Batu Banxin ti. ¹³ A tan nan Alatala Batu Banxin tima, mangayaan binyen yi lu a tan ma. A doxoma nen a mangaya gbedeni, a non ti. Saraxaralina nde fan doxoma nen a mangaya gbedeni. Baje xunbenla yi lu e firinna tagi.’ ¹⁴ Mangaya taxamasenna luma nen Alatala Batu Banxini joxo lu seen na Xeleme nun Tobiya nun Yedaya nun Sofoni a dii Xeni xon. ¹⁵ Muxun naxanye makuya, ne fama nen, e wali Alatala Batu Banxin tideni. Nayi, e a kolonma nen a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi e ma. Na ligama nen, xa e Alatala xuiin name ki fani, e Ala.”

7

Sun suxuna fe

¹ Dariyusi a mangayaan jee naaninden kike solomanaaninden xii naaninde baxoni, Kisilewi kiken, Alatala yi falan ti Sakari xa. ² Beteli kaane bata yi Sareseri nun Regemi-Meleki nun e muxune rasiga Alatala maxandideni. ³ E yi lan e Alatala Senben Birin Kanna a saraxaraline nun nabine maxodin, e naxa, “Nxu lan nxu yi lu sunuxi ba, nxu lu sunna suxe kike suulunden ma ba, alo nxu a liga kii naxan yi jee wuyaxi danguxine yi?”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ⁵ “A fala yamanan muxune birin xa e nun saraxaraline, i naxa, ‘E to yi sunna suxuma e yi sunu kike suulundene nun kike soloferedene yi, xabu jee tonge solofere, e yi sunna suxuma n tan nan xa ba? ⁶ E to yi degema, e yi e min, e mi yi a ligama e yete xan xa ba? ⁷ Alatala mi falan n xan ti nabi singene xon ba, Yerusalen nun a rabilinna taane yi sabatixi baje xunbenli waxatin naxan yi, muxune yi doxi Negewi nun Sefala geyane yi waxatin naxan yi?’ ”

Sariya kendena

⁸ Alatala yi falan ti Sakari xa, a naxa, ⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xa kitin sa tinxinni, e hinan e bode ra, e yi kininkinin. ¹⁰ E nama kapa gilene nun kiridine nun xajene nun yiigelitone toro, e nama miriya naxin tongo e bode xili ma.’ ¹¹ Koni e tan mi tin na rame,

e yi e xun xanbi so, e yi e tunle dutun. ¹² E bɔɔne ye xɔɔxɔ ayi alo dayimuna. E yi tondi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna sariyane ramɛ e nun falane a yi naxanye tima nabi singene xɔn Alaa Niin barakani. Nayi, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi xɔlɔ han! ¹³ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, ‘N to yi xinla tima, e mi n natin. E fan na n xili, n mi e ratinma. ¹⁴ N na e raxuya ayi nɛn siyane birin ye e mi naxanye kolon. Yamanani geli nɛn e xanbi. Muxu yo mi yi sigan na, muxu yo mi yi keli na. E yi yamana fajini geli.’ ”

8

Yerusalɛn mɔn tima nɛn

¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi falan ti, a naxa, ² “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xɔxɔlɔn gbeena n yi Siyon ma fe ra han. N bɔɔnɛn wolonxi a fe ra ki fajini!’ ”

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N mɔn fama nɛn Siyon yi, n yi dɔxɔ Yerusalɛn taani. Yerusalɛn fama nɛn xili badeni ‘jɔndi taana.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna geyaan yi xili ba ‘geya sarijanxina.’ ”

⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Xɛmɛ fonne nun jaxalan fonne mɔn dɔxɔma nɛn Yerusalɛn taan malandene yi, dunganna suxi e birin yii e simaya xunkuyena fe ra. ⁵ Taan malandene rafema nɛn dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne ra saba sodeni.”

⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yanyina nde, yama dɔnxɛn naxan na lu, na kabɛma nɛn na feen ma na lɔxɔni, koni na mi n tan naterɛnama!” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.

⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N nan n ma yamaan nakisima nɛn sogeteden nun sogegododen yamanane ma. ⁸ N fama nɛn e ra, e yi dɔxɔ Yerusalɛn taani. E findima nɛn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra, jɔndin nun tinxinni.”

⁹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E wɛkile, e tan naxanye falani itoe mɛma, nabine yi naxanye falama muxune yi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna banxin bɛtɛn sama waxatin naxan yi a ti feen na. ¹⁰ Bayo benun na lɔxɔne, walikɛna hanma jingene wanla saranna mi yi sɔtɛ. Yaxune mi yi tinjɛ yamaan yi

mini hanma e so bɔɔne xunbenli. Amasɔtɔ n yi muxune luma e bode xili ma nɛn. ¹¹ Koni iki n mi fa a ligama yama dɔnxɛni ito ra alo waxati danguxine,” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra. ¹² “E sansiin sima nɛn bɔɔne xunbenli. Manpa binle bogima nɛn. Bɔxɔn balon naminima nɛn. Tule igen fama nɛn. N na birin soma nɛn yama dɔnxɛn yii e kɛɛn na. ¹³ Yuda bɔnsɔnna nun Isirayila kaane, e bata yi findi danga muxune ra siyane tagi kii naxan yi, n na e rakisima nɛn, e yi baraka na kiini. E nama gaxu, e wɛkile.”

¹⁴ Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E benbane to yi n naxɔlɔma, n na a ragidi nɛn n xa e jaxankata, n mi nimisa. ¹⁵ Koni iki n mɔn bata a ragidi, n xa a fajin naba e xa, Yerusalɛn nun Yuda bɔnsɔnna muxune. Nayi, e nama gaxu. ¹⁶ E xa feni itoe liga: E xa jɔndin fala e bode xa, e kitin sa jɔndini, kitin naxan bɔɔne xunbenla rasoma. ¹⁷ Muxu yo nama miriya jaxin tongo a boden xili ma. E nama e kɔlɔ wuleni. Amasɔtɔ n na feene rajaxuxi,” Alatalaa falan nan na ra.

Sun suxun maxɔdinna yabina

¹⁸ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁹ “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: Kike naaninden sunna, kike suulunden sunna, kike solofereden sunna e nun kike fuden sunna, ne findima nɛn Yuda bɔnsɔnna sɛwa lɔxɔne nun jaxaxaxa lɔxɔne ra, e nun sali lɔxɔne. Koni jɔndin nun bɔɔne xunbenla xa rafan e ma de!”

²⁰ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siya wuyaxine nun taa wuyaxi muxune mɔn fama nɛn. ²¹ Taa keden muxune fama nɛn taan bonna muxune ma, e naxa, ‘En siga Alatala maxandideni, en yi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fen! N tan fan sigama nɛn!’ ²² Nayi, yama wuyaxin nun siya sɛnbɛmane fama nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fendeni Yerusalɛn taani, e yi a maxandi.”

²³ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Na lɔxɔne yi, xɛmɛ fu fama nɛn keli siyane birin yi naxanye xuine birin falama, e yi e singan Yahudiya keden ma domaan lenben na, e yi a fala, e naxa,

‘En birin nan sigama, amasɔtɔ nxu bata a me a Ala i xɔn.’ ”

9

Siya gbɛtɛne kitina

¹ Waliyiya falan ni i ra,
Alatala falan naxan tixi Xadiraki yamanan
xili ma,
a Damasi taan li.
Amasɔtɔ Alatala gbeen nan adamadiin
bonne ra,
alo Isirayila bɔnsɔnne birin.

² A mɔn xa Xamata taan li,
Damasi danna,
e nun Tire taan nun Sidɔn taana,
kolonna gbo dɛnaxan yi.

³ Tire taan bata yinna ti,
a bata gbetin malan
alo burunburunna.
A xɛmaan gbo alo kira xɔn borona.

⁴ Koni Marigina a bama a yii nɛn,
a yi a yinna radin baani,
tɛɛn yi taan gan.

⁵ Asikalɔn kaane na toma nɛn e gaxu.
Gasa kaane fan gaxuma nɛn e xuruxurun,
e nun Ekirɔn kaane,
amasɔtɔ e yigitɛgɛma nɛn.
Mangayaan janma nɛn Gasa taani,
Asikalɔn taani gelima nɛn.

⁶ Siya basanxin fa Asadodi taan tongoma
nɛn,
n yi Filisitine wason kala.

⁷ N suben bama nɛn e dɛ wunla naxan yi,
e nun donse haramuxine.
E dɔnxɛn naxanye na lu,
ne fan findima nɛn en ma Ala gbeen na.
E yi lu alo Yuda xabila kedenna.

Ekirɔn kaane luma nɛn alo Yebusu kaane.

⁸ Ganla naxanye danguma
hanma naxanye fama,
n daaxama nɛn n ma yamaan makan-
tandeni ne ma.

E mi luma fitina muxu yo a nɔɔn bun,
amasɔtɔ iki n yɛɛn tixi e ra.

Mangan famatɔna

⁹ Siyon kaane, ɛ naxan han!
Yerusalɛn kaane, ɛ xuini te sɛwani.
Ɛ a mato!
Ɛ mangan fama ɛ ma.
A tinxin. A bata rakisi.
A limaniya.

* **9:13:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

A fama sofanla nan fari,
sofali diina, sofali gilɛn diina.

¹⁰ N yɛngɛ so wontorone bama nɛn Eframi
yi

e nun soone Yerusalɛn taani.
Yɛngɛ so xanle kalama nɛn.
A tan bɔɲɛ xunbenla ralima siyane ma nɛn.
A mangayaan xuyama ayi nɛn
keli fɔxɔ igen ma han fɔxɔ igena,
keli baan ma han bɔxɔn danna.

¹¹ Ɛ tan mabinni,
n na ɛ muxu suxine xunbama nɛn
en ma layirin wunla fe ra
naxanye ramaraxi alo kasorasane yili kui
xareni.

¹² Ɛ mɔn xa so taa makantanxini,
ɛ tan kasorasaan naxanye yigi saxi.
N mɔn xa a rali ɛ ma to:
n ni i saranma nɛn dɔxɔɲa ma firin.

¹³ Amasɔtɔ n bata Yuda yitɔn alo xanla,
Eframi yi lu alo n ma xalimakunla.

Siyon, n ni i ya dii xɛmɛne rakelima nɛn
Girɛki kaane xili ma.

N yi ɛ lu alo sofana silanfanna.*

¹⁴ Alatala a makɛnɛnma nɛn e xun ma,
a xalimakunla yi siga alo kuye sarinna.
Marigina Alatala xɔtaan fema nɛn,
a fa yiifari ma tule foyeni.

¹⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna e rakan-
tanma nɛn.
E e dɛgɛma nɛn,
e sigan ti lantan gɛmɛne fari.

E e minma nɛn sɛwani,
e sarin alo dɔlɔ minne.
E lugo alo goron nafexina
alo saraxa ganden tongonne wasan wunla
ra kii naxan yi.

¹⁶ Alatala, e Ala e rakisima nɛn na lɔxɔni,
alo a xuruse kuruna.
E nɔrɔxin yi lu a yamanani
alo gɛmɛ fajine mangaya taxamaseri
kɔmɔtin ma.

¹⁷ E tofanma nɛn han!
E rayabuma nɛn han!
Balon banxulanne ragboma nɛn,
minse fajine yi sungutunne rayabu.

10

Ala nan bɔɲɛ xunbenla fima

¹ Ɛ xa Alatala maxɔdin
a xa tulɛn nafa ɛ ma jɛmɛn na.

A tan nan foyen nakelima,
 a yi tule gbeen nafa
 a yi birin ma xεen nasabati.
² Amasɔtɔ wule falan nan suxurene ra.
 Yiimatone wule feene nan toma.
 E wule xiye falane nan tima!
 E madεndenna tima fala fuune nan na.
 Nanara, yamaan bata siga a xun xɔn,
 e tɔrɔxi
 alo kari mi xuruseen naxanye ma.
³ N bata xɔlɔ na xuruse rabane ma han!
 N yeerate hakene saranma e ra nen.
 Amasɔtɔ Alatala Senben Birin Kanna
 a pɔxɔ luma nen a kurun xɔn,
 a yamana, Yuda bɔnsɔnna.
 A fama e ra nen yengeni
 alo a soo kendene.
⁴ Kuntigine sifan birin minima a tan nin.
 Banxin tongon gεmε kenden minima a tan
 nin.
 Bubu wudin minima a tan nin.
 Yenge so xanla minima a tan nin.
⁵ E luma nen alo sofa wekilixine
 naxanye e yaxune yibodonma yengeni
 alo kira xɔn borona.
 Bayo Alatala e xɔn,
 e yengen soma nen,
 e sofa soo ragine yarabi.
⁶ N Yuda bɔnsɔnna senbe soma nen,
 n yi Yusufu bɔnsɔnna rakisi.
 N mɔn e rafama nen e konni
 bayo n bata kininkinin e ma.
 E luma nen alo n mi e rabenin.
 Alatala nan n tan na, e Ala,
 n na e maxandine yabima nen.
⁷ Efirami kaane findima nen sofa
 wekilixine ra.
 E sewama nen alo e minxin na a ra.
 E diine na toma nen, e naxan,
 e sewama nen Alatalaa fe ra.
⁸ N nan n ma yamaan xilima nen,
 n yi e malan.
 N na e xunbama nen,
 e mɔn yi wuya alo a fɔlɔni.
⁹ Hali n to e raxuyaxi ayi siyane ye,
 n ma fe rabirama e ma nen yire makuyeni.
 E nun e diine yi kisi,
 e mɔn yi xεte.
¹⁰ N na e rafama nen
 keli Misiran yamanani
 n yi e malan keli Asiriya yamanani.
 N fama nen e ra Galadi nun Liban ya-
 manani,
 koni e mi xanpe menni.

¹¹ Ala baan walanne ragodoma nen
 e yi tɔrɔ baani gidi,
 hali Nila baan tilinne xɔrima nen.
 Asiriya yamanan wason kalama nen,
 Misiran yamanan senben yi nan.
¹² N tan nan e senbe soma,
 e yi sigan ti n xinli,
 Alatalaa falan nan na ra.

11

¹ Liban bɔxɔna, i ya dεene rabi.
 Tεen xa i ya suman binle gan.
² Fɔfɔ binle, ε gbelegbele,
 amasɔtɔ suman wudin bata bira.
 Wudi gbeene bata kala.
 Basan warine, ε gbelegbele,
 amasɔtɔ fɔtɔn xɔlen bata kala.
³ Xuruse rabane bata gbelegbele,
 amasɔtɔ e binyen waxatin bata dangu.
 Yatane bata wurundun,
 bayo fɔtɔn gbeen bata kala Yuruden baan
 de.

Xuruse rabane

⁴ Alatala n ma Ala naxa iki:
 “I xa xuruse kuru faxa daxini ito raba.
⁵ Muxun naxanye e sarama
 ne e kɔε raxabama,
 e kεwali naxin mi saran e ra.
 Naxanye e matima ne naxa,
 ‘Alatala tantun!
 N bata bannaya!’
 E raba muxune mi kininkininxi e ma.
⁶ Amasɔtɔ n mi fa kininkininma yamanan
 muxune ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 “N bata e birin lu e bode a yii ma,
 e nun e mangana yiin ma.
 E yamanan naxankatama nen.
 N mi muxu yo bama e yii.”
⁷ Nayi, n yi xuruse kuru faxa daxon naba,
 katarabi xuruse tɔrɔxine ma. N yi dungan
 firin tongo. N yi keden xili sa “Fanna,”
 bonna “Lanna.” N yi xuruse kurun naba.
⁸ N yi xuruse raba saxan kedi kike kedenna
 bun. Dijan yi nan n yi, n fan yi ranaxu
 xuruseene ma. ⁹ Nayi, n yi a fala ne xa, n
 naxa, “N mi fa ε rabama. Xa naxan faxama,
 a xa faxa. Xa naxan lɔma ayi, a xa lɔ ayi.
 Naxanye na lu, ne xa e bode suben don.”
¹⁰ N yi n ma fanna dunganna tongo n yi a
 yigira, alogo n xa n ma layirin kala n naxan
 xidi nxu nun siyane birin tagi. ¹¹ A yi kala

na lɔxɔni, nayi xuruse tɔrɔxin naxanye yi n matoma na lɔxɔni, ne yi a kolon a Alatalaa falan nan yi a ra. ¹² N yi a fala e xa, n naxa, “Xa a ε kenɛn, ε n saranna fi, xanamu, ε a lu na.” E yi gbeti gbanan tonge saxan fi n saranna ra. ¹³ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A wolε ayi feɲε rafalan xa, e saran gbeeni ito naxan mirixi n xa.” N yi gbeti gbanan tonge saxanna tongo, n yi e woli Alatala banxini feɲε rafalan xa. ¹⁴ Na xanbi ra, n yi n ma lan dunganna fan yigira alogo n xa ngaxakedenyaan kala Yuda nun Isirayila tagi.

¹⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mɔn xa xuruse raba xaxilitarena waliseene tongo.

¹⁶ Amasɔtɔ n tan yetɛɛn xuruse rabana nde rafama nɛn yamanani. A mi a yengi dɔxɛ xuruseene xɔn ma naxanye lɔma ayi, a mi a dii xali nɛnɛne fenɲε, a mi a maxɔlɔxine dandanɲε, a mi a kɛndene balɔε. Koni a yeXɛɛ turaxine donma nɛn a yi e toron koten.”

¹⁷ Gbalon na xuruse raba fuyantenna xa, naxan xuruseene rabeɲinma!

Silanfanna xa a yiin sɛgɛ*

a yi a yiifari ma yeɛn sɔxɔn.

A yiin xa faxa a ma fefe,

a yiifari ma yeɛn yi xɔri.

12

Yerusalɛn xunba famatɔna

¹ Waliyiya falan ni i ra,

Alatala falan naxan tixi Isirayila fe yi.

A tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi,

a yi muxun niin sa a yi,

Alatalaa falan ni ito ra:

² N Yerusalɛn findima nɛn dɔlɔ min seen na, naxan a rabilinna siyane birin fugama a ra.

Yerusalɛn taan nabilinma nɛn yeɲgɛni, e nun Yuda yamanan birin.

³ Na lɔxɔni, n Yerusalɛn findima nɛn gɛmɛ binyen na siyane birin xa.

Naxan yo na kata a yite feen na, na maxɔlɔma nɛn.

Bɔxɔn siyane birin e malanma nɛn a xili ma.

⁴ Alatalaa falan ni ito ra:

Na lɔxɔni

n faan nasoma nɛn e soone birin yi,

n yi gaxun naso e soo ragine yi.

Koni n nan n yeɛn tima nɛn

Yuda bɔnsɔnna muxune ra.

N yi siyane soone birin yeɛne xɔri.

⁵ Yuda mangane a falama nɛn e bɔɲeni,

“Yerusalɛn muxune bata en sɛnbɛ so

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna barakani, e Ala.”

⁶ Na lɔxɔni,

n Yuda mangane luma nɛn

alo tɛɛ wolonne yegene dɛ,

alo xayɛ radɛgɛxin malo xidine tagi.

E fama e rabilinna siyane halagideni

e kɔmɛnna nun e yiifanna ma.

Koni Yerusalɛn kaane mɔn luma nɛn e konni.

⁷ Alatala Yuda dɔxɔdene nan singe rakisima,

alogo Dawuda yixɛtɛne nun Yerusalɛn muxune

binyen nama dangu Yuda muxune ra.

⁸ Na lɔxɔni,

Alatala Yerusalɛn kaane ratangama nɛn.

Hali naxan bata tagan e ye,

a yeɲgɛn soma nɛn na lɔxɔni

alo Dawuda.

Dawuda yixɛtɛne fan luma nɛn

alo Ala yetɛna,

alo Alatalaa malekana e yeɛ ra.

⁹ Na lɔxɔni,

n siyane birin naxɔrima nɛn

naxanye fama Yerusalɛn xili ma.

¹⁰ Nayi, n hinanna nun maxandin niin nagodoma nɛn

Dawuda yixɛtɛne ma e nun Yerusalɛn muxune.

E yi e yeɛ rafindi n ma,

e naxan yisɔxɔnxi.

E sunuma nɛn a fe ra

alo dii keden peena.

E a wugama nɛn sɔxɔlɛni,

alo dii singena.

¹¹ Na lɔxɔni,

sunun gboma ayi nɛn Yerusalɛn taani,

alo Xadada-Rimɔn ma sununa Megido mɛrɛmɛrɛni.

¹² Yamanan sunuma nɛn,

xabilane birin yi lu e danna.

Dawuda bɔnsɔnna a danna,

e ɲaxanle fan e danna,

Natan bɔnsɔnna a danna,

e ɲaxanle fan e danna,

* **11:17:** Silanfanna: Sofane yeɲgɛso dɛgɛmana.

13 Lewi bənsənnā a danna,
e ɲaxanle fan e danna,
Simayi bənsənnā a danna,
e ɲaxanle fan e danna,
14 e nun bənsənnā bonne birin.
Birin luma nən a danna,
e ɲaxanle fan yi lu e danna.

13

Suxurene nun wule nabine

1 Na ləxəni,
tigin minima nən Dawuda yixetene xa,
e nun Yerusalən muxune,
alogo yulubine nun xəsin xa ba e ma.
2 Alatala Sənben Birin Kanna falan ni ito ra:
Na ləxəni,
n suxurene xinle bama nən yamanani,
ɲinan yi ti e xən ma fefe!
N mən nabine nun xaxili ɲaxin bama nən
yamanani.
3 Xa muxuna nde mən nabiya falan ti,
a nga nun a baba naxan a barixi,
ne a falama a xa nən,
e naxa, “I xa faxa,
amasəto i bata wulen fala Alatala xinli.”
A nga nun a baba naxan a barixi,
ne a səxənma nən
a nɛma nabiya falane tima.
4 Na ləxəni, nabine birin yagima nən
e fe toxine nun e waliyiya falane ra.
E mi fa nabiya domain soma sənən
alogo e xa madaxun ti.
5 E birin a falama nən, e naxa,
“Nabi mi n na, xεε biin nan n na.
Amasəto muxuna nde n sara nən
xabu n dii ɲəre waxatini.”
6 Koni e a maxədinma nən, e naxa,
“Nanse laru itoe ra i kanken ma?”
A e yabima nən, a naxa,
“E n maxələ nən n xəyine konni.”

Silanfanna

7 “Silanfanna,
i xa keli n ma xuruse rabaan xili ma,
xεmən naxan n fɛma.”
Alatala Sənben Birin Kanna falan ni ito ra.
“Xuruse rabaan faxa,
yεxεene xa xuya ayi.
N yi keli a xunxurine xili ma.
8 Nayi, yamaan dəxəde saxan,
firin faxama nən keden yi lu na.
Alatalaa falan nan na ra.
9 N yi a dənxi n sa tɛeni

n yi a rasensən alo gbetina.
N yi e mato tɛeni,
alo xεmaan matoon kii naxan yi.
Nayi, e n maxandima nən,
n yi e yabi.
N na a falama nən,
‘N ma yamaan nan ne ra.’
E yi a fala, e naxa,
‘Alatala nan nxi Ala ra.’ ”

14

Alatala fa ləxəna

1 Alatalaa ləxən fama.
Yaxune ε seene yitaxunma nən ε yεε xəri.
2 N siyane birin malanma nən
e yi Yerusalən yengε.
Taan suxuma nən.
Banxine yi kui geli.
E yi fu ɲaxanle ma.
Taan fəxə kedenna yi siga suxuni.
Koni yama dənxi n luma nən taani.
3 Alatala kelima nən
a yi na siyane yengε,
alo a yi yengən soma waxati gbetε yi kii
naxan yi.
4 A tima nən na ləxəni Oliwi geyaan fari,
naxan Yerusalən yεtagi a sogeteden binni.
Oliwi geyani bəma nən a tagi,
keli a sogeteden binni
han a sogegodode binni.
Folo gbeen yi lu na.
Geyaan fəxə kedenna xεtɛma nən kəmenna
ma,
a fəxə kedenna boden fan yi siga yiifanna
ma.
5 Nayi, ε ε gima nən n ma geyane folon na.
Amasəto geyane folon sigama nən han
Aseli.
E ε gima nən
alo ε to ε gi bəxə xuruxurunna yεε ra,
Yusiya waxatini, Yuda mangana.
Nayi, Alatala fama nən, n ma Ala,
e nun malekane birin.
6 Na ləxəni,
kənən mi luma na,
hanma xunbenla hanma ige xundina.
7 E nun ləxən bonne keden mi a ra.
Alatala nan na ləxən kolon.
Yanyi mi luma na,
kəε mi luma na.
Hali kəεen na,
kənenna luma nən na.
8 Na ləxəni,

siimaya igen minima nɛn Yerusalɛn taani.
A fɔxɔ kedenna yi siga sogetede baan binni,
a fɔxɔ kedenna yi siga sogegodode fɔxɔ igen
binni.

A minima nɛn soge fure waxatini alo
ɲɛmɛna.

⁹ Alatala nan findima bɔxɔn birin mangan
na.

Na lɔxɔni,

Alatala nan keden yatɛma Ala ra,
a keden peen xinla yi lu na.

¹⁰ Yerusalɛn rabilinna bɔxɔn birin
findima nɛn mɛrɛmɛrɛn na,

keli Geba yi han Rimɔn yi,

Yerusalɛn yiifanna ma.

Yerusalɛn tima nɛn.

Taan danne yi lu iki:

Keli Bunyamin dɛɛn na

han dɛ singen yireni

han tongonna dɛna.

Keli Xananɛli sangansoon ma

han mangana manpa ige badena.

¹¹ Muxune dɔxɔma nɛn taani.

A mi fa halagima.

Yerusalɛn luma nɛn bɔɲɛ xunbenli.

¹² Siyaan naxanye Yerusalɛn yɛngɛxi,

Alatala fitina fureni ito nan sama ne fari:

E birin fatin kunma nɛn e ɲɛɲɛn na.

E yɛɛne kunma nɛn e yɛ yinla ra,

e lɛnne fan yi kun e dɛ.

¹³ Na lɔxɔni,

Alatala gaxu gbeen nasoma nɛn e yi,

e yi e bode suxu e yiin ma,

e yi e bode yɛngɛ.

¹⁴ Yuda kaane fan Yerusalɛn xun
mayɛngɛma nɛn.

E e rabilinna siyane birin ma nafunle ton-
goma nɛn:

xɛmaan nun gbetin nun dugi gbegbe.

¹⁵ Na fitina fure sifan soone nun gbax-
alone*

nun ɲɔgɔmɛne nun sofanle fan suxuma nɛn
e nun xuruseen naxanye birin yaxune
daaxadeni.

¹⁶ Nayi, siyaan naxanye birin Yerusalɛn
yɛngɛxi

na muxu dɔnxɛne fama nɛn ɲɛɛ yo ɲɛɛ,

e Manga Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu,

e yi Bubu Kui Sanla raba.†

¹⁷ Xa bɔxɔn xabilana nde tondi sigɛ
Yerusalɛn taani

Manga Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu-
deni,

tulen mi fama e konni.

¹⁸ Xa Misiran kaane tondi sigɛ,

xa e mi fa, tulen mi fama na.

Alatala fitina furen nagodoma e ma nɛn

a naxan nagodoma siyane ma

naxanye tondixi sigɛ Bubu Kui Sanla
rabadeni.

¹⁹ Ala Misiran kaane fe ɲaxin saranma e ra
na kii nin,

a siyane yulubine birin saran e ra,

naxanye mi sigama Bubu Kui Sanla
rabadeni.

²⁰ Na lɔxɔni,

hali talandin naxanye singanxi soone ra

a sɛbɛma nɛn ne ma fa fala:

“A Sariɲanxi Alatala xa.”

Tunden naxanye Alatalaa banxini

ne fan yatɛma nɛn se rasariɲanxine ra

alo saraxa ganden goronne.

²¹ Tunden naxanye birin Yerusalɛn nun
Yuda yi,

ne birin nasariɲanma nɛn Alatala Sɛnbɛn
Birin Kanna xa.

Naxanye birin fama saraxa badeni,

ne nde xalima nɛn,

alogo e xa sa kudin so e kui.

Na lɔxɔni, sare mati yo mi fa luma

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu banxini.

* **14:15:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanle fan suxuma nɛn na diin sɔtɔ waxatin naxan yi. † **14:16:** Bubu Kui Sanla fe sɛbɛxi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Malaki Nabi Malaki Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Malaki kawandini ito sebεxi nen jεε kemε naanin joxon benun Marigi Yesu xa bari. A sebε waxatin naxan yi, fayida jεε kemε nan bata yi dangu xabu Yahudiyane xεte e konni sa keli konyiyani Babilon yi. Suxu muxune xεte xanbini, Isirayila kaane yi lu e kepaan masare Ala mabinni ndedi ndedi, e tunnaxolo e ma. A lixi Nabi Xage nun Nabi Sakari bata yi yelin e kawandine be xabu jεε tonge saxan hanma jεε tonge suulun. Isirayila kaane bata yi Nabi Xage nun Nabi Sakari a xinla ratin, e yi Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani. Na xanbi ra, yamaan yi yigi nen naxan sotaxi yamana kanna Sorobabeli a mangayaan bun, na yi kala. Esirasi mon munma yi e dina feene yitonna folo singen.

Nayi, dina feene yi xεtεma xanbin nan na. Sanla mi yi fa rabama, e mi yi saraxane bama a kiini. Alaa sariyan mi yi suxi.

Nabi Malaki yi yamaan nalimaniya, a Alaa xanuntenyana fe rabira e ma e nun a kitin naxan mon bata maso e ra. A e rakolon a Ala fama a Muxu Sugandixin nan nafadeyi. Na sebεxi Malaki 3.1-4 kui. Nabi Malaki nan Yoni Marafu Tiina fe fala waliyiyani jεε kemε naanin benun a xa fa. A naxa, a nabina nde fama Alaa Muxu Sugandixin yεε ra, a kirani ton a xa naxan luma alo Nabi Eli. Na sebεxi Malaki 3.1 kui e nun 3.23-24 kui. Ningila Yesu kui, feni ito falaxi lan Yoni Marafu Tiin nan ma naxan Marigi Yesu fa feni ton. Na sebεxi Matiyu 17.11-13 kui e nun Luka 1.17 kui.

¹ Alatala yi waliyiya falani ito ti Isirayila kaane xa Malaki xon.*

Ala bata a yamaan xanu

² Alatala naxa, “N bata ε xanu.” Koni ε naxa, “I ya xanuntenyaan yitaxi nxu ra di?” Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Esayu xunyεn xa mi yi Yaxuba ra ba? Anu n bata Yaxuba xanu, ³ koni n bata Esayu rapaxu. N bata a geya yirene findi tonbonne ra, n yi a keεn lu kankone xa.”

⁴ Xa Edon kaane a fala, e naxa, “Nxu bata halagi, koni nxu mon nxo taa kalaxine tima nen!”

Nayi, n tan Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E na e ti, n mon yi e rabira. Muxune menna xilima nen, ‘Boxo Naxina,’ Alatala xoloxi yamaan naxan ma habadan! ⁵ E na toma nen, ε yi a fala, ε naxa, ‘Alatala gbo hali Isirayila yamanan fari ma!’ ”

Saraxaraline magi fena

⁶ “Diina a fafe binyama nen. Walikεεn fan a kuntigin binyama nen. Xa n tan nan ε fafe ra, na binyen sifan minen yi? Xa ε mangan nan n na, na binyen sifan minen yi?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “E tan saraxaraline, ε tan nan n xinla rayelefuma. E mon yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i xinla rayelefuxi di?’ ⁷ E fama donse haramuxin nan na, ε yi a dōxo saraxa ganden fari. E mon yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i ya sarijanna kalaxi di?’ A luxi nen alo ε a falama nen, ε naxa, ‘Alatalaa saraxa ganden ton mi na’ ⁸ ε na fa xuruse yεtaren na saraxan na. Fe jaxin xa mi na ra ba? E na fa xuruseen na, a sanna giraxi hanma a furaxi, fe jaxin xa mi na fan na ba? Xa i na fi i ya yamana kannama, na go? A sewε i ra ba? A i yisuxε a fajin na ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

⁹ “Nayi, iki, ε kata ε Ala mafan alogo a xa hinan en na! E to na se sifane fima a ma, a a tuli matiyε ε ra ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁰ “Hali ε tan nde kedenna yi Ala Batu Banxin deεn nagale nun alogo ε nama teεn nadεge fuuni n ma saraxa ganden fari! N mi n sewa fe yo toxi ε yi,” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “N mi ε saraxane rasuxuma. ¹¹ N xinla binyama nen siyane birin yε keli sogeteden ma han a biradena. E wusulanna nun kise sarijanxine bama saraxan na n xinli yiren birin yi. N xinla binyama nen siyane birin yε.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹² “Koni ε tan nan n ma sarijanna kalama, ε to a falama, ε naxa, ‘Marigina saraxa ganden haramuxi, en donseen naxan sotoma a fari na yelefu.’ ¹³ E a falama, ε naxa, ‘Fitinan ni ito ra!’ E yi ε

* **1:1:** Malaki bunna neen fa fala “N ma xεrana.”

kutun marajaxuni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

“Anu, ε fama xuruse mujaxine ra n xɔn saraxan na, naxanye madɔnxi hanma naxanye furaxi. N tan tinje ne rasuxe ε ra ba?” Alatala naxa na kiini.

¹⁴ “Dangan na yanfantenna xa xuruse xeme radaxaxin naxan ma kuruni, a yi a kɔlɔ a so feen na n yii, a fa fa a madɔnxi na Marigin xɔn saraxan na. Bayo manga gbeen nan n na. N xinla magaxu siyane ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

2

¹ “Iki, yamarini ito ε tan saraxaraline nan xa! ² Xa ε mi ε tuli mati, xa ε mi a ragidi ε bɔɔeni, a ε xa n xinla binya, n dangan nafama nen ε ma, n yi ε dubane findi dangane ra. N bata ε dubane danga yati! Bayo ε mi n ma fe ragidixi ε bɔɔeni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

³ “Iki, n kɔnkɔxi ε bɔnsɔnna xili ma ε fe ra. E xuruseen naxanye bama saraxan na n xa sali waxatini, n na e gbiine soma nen ε yetagi, muxune yi sa ε nun na woli ayi ε bode xɔn. ⁴ Nayi, ε a kolonma nen, a n yamarini ito falaxi ε xa nen alogo layirin naxan nxu nun Lewine tagi, na nama kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁵ “N ma layirin luxi nen e xɔn, a findi siimayaan nun bɔɔe xunbenla ra e xa. N na e so nen e yii alogo e xa gaxu n yeε ra. E lu nen n yeεragaxuni yati, e yi n xinla binya. ⁶ N ma sariyan jɔndin yi e dε. Wule fala yo mi lu e dε. E bira nen n fɔxɔ ra bɔɔe xunbenla nun muxu fajiyani, e yi muxu wuyaxi raxete haken fɔxɔ ra.”

⁷ “Amasɔɔ saraxaralina falane fekolonna nan fima muxune ma. Muxune xaranna fenma a tan nan na lan sariyane ma. Amasɔɔ Alatala Senben Birin Kanna xeraan nan a ra. ⁸ Koni ε tan bata kiraan bejin, ε bata muxu wuyaxi ratantan sariyan xɔn. N layirin naxan xidi nxu nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ε bata na kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁹ “N marajaxun nun marayarabin nagidima ε ma nen yamaan tagi. Amasɔɔ ε mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra, fɔ ε to muxune rafisaxi e bode xa sariyan xɔn.”

Futu feen sariyana

¹⁰ En birin fafe keden xa mi a ra ba? Ala kedenna xa mi en birin daxi ba? Nanfera nayi en na en bode yanfama, en yi layirin kala naxan xidi en benbane nun Ala tagi? ¹¹ Yuda kaane bata tinxintareyaan liga. Fe haramuxin bata liga Isirayila nun Yerusalen yi, bayo yire sarijanxin naxan yi rafan Alatala ma, Yuda kaane bata na raharamu. E bata sungutunne futu naxanye ala xɔɔena nde batuma. ¹² Naxan na ito liga, Alatala xa na kanna kedi Yaxuba bɔnsɔnne dɔxɔdene yi. A tan nan kantanna tima, a yabin ti. Ala xa na kanna kedi hali a saraxane ba Alatala Senben Birin Kanna xa.

¹³ A mato, ε mɔn naxan xunna. E wugama, ε kutunma, ε yi Alatalaa saraxa ganden nafe yeegen na bayo a mi fa ε saraxane matoma, a mi sese rasuxuma ε yii. ¹⁴ E mɔn yi a fala, a nanfera? Bayo Alatala nan seren na ε nun jaxanla tagi i naxan dɔxi i foninge waxatini, i naxan yanfaxi, hali i fe rafala boden to yi a ra, hali ε nun na to bata yi layirin xidi. ¹⁵ Ala mi ε findixi gbindi kedenna xan na ba, a yi niin bira na yi? Na gbindi kedenna nanse fenma fɔ bɔnsɔnna naxan Ala kolon. Nayi, ε yete suxu ε niini, ε nama ε foninge waxatin jaxanla yanfa. ¹⁶ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, “Naxan na a me a jaxanla ra xɔnantenyani, na gbalon funfu luma a ma nen. Nayi, ε yete suxu ε niini ε nama muxune yanfa.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala fa fena kitisadeni

¹⁷ E fala xuine Alatala xadanma. E a falama, ε naxa, “Nxu a raxadanma di?” E nema a fale, ε naxa, “Naxan yo fe jaxin liga, ne nan fan Alatala yeε ra yi. Na kanne nan nafan a ma.” Hanma ε naxa, “Ala naxan kiti kenden sama, na minen yi?”

3

¹ “A mato, n nan n ma xeraan nasigama nen, a yi kirani tɔn n yeε ra. Nayi, sanja ma kedenni, ε marigin naxan fenma, na soma nen a batu banxini. E n ma xeraan naxan mamema lan n ma layirin ma, na fama nen.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ² Anu, nde luyε a nii ra a fa lɔxɔni? Nde luyε tixi a na fa waxatin naxan yi? Bayo a luma nen alo xabuna sulun

tɛɛna,* alo dugin xana xɔsi ba safunna. ³ A dɔxɔma nɛn alo xabun naxan wure gbeti fixɛn naxulunma a rasɛnsɛn xinla ma a yi a gbiin ba. A Lewine rasariɲanma nɛn alo xɛmaan nun wure gbeti fixɛn nasɛnsɛnma kii naxan yi, e findi saraxarali tinxinxine ra Alatala xa. ⁴ Nayi, Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane kiseene rafaɲma nɛn Alatala ma, alo waxati danguxine yi.

⁵ “N nan n masoma nɛn ɛ ra kitisadeni. N yi sereyaan ba kɛramuxune nun yalundene xili ma mafuren, e nun naxanye e kɔlɔma wulen fari, e nun naxanye walikene saranna nun kaɲa gilene nun kiridine kansunma, e nun naxanye xɔɲene rabeɲinma, naxanye mi gaxuma n yɛɛ ra.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

Yaganne fe

⁶ “N tan Alatala, n mi masaraxi. Nana, ɛ tan Yaxuba bɔnsɔnne, ɛ mi raxɔrixixi. ⁷ Xabu ɛ benbane waxatini, ɛ bata ɛ xun xanbi so n ma tɔnne yi, ɛ mi e suxi. ɛ mɔn xa xɛɛ n ma, n fan yi n yɛɛ rafindi ɛ ma.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini. “Anu, ɛ a falama, ɛ naxa, ‘Nxu fa xɛɛma Ala ma di?’ ⁸ Adamadiin nɔɛ Ala muɲɛ ba? Anu ɛ bata n muɲa. ɛ n maxɔdinma, ɛ naxa, ‘Nxu i muɲaxi di?’ ɛ to mi yaganna nun kise dɛfexine fima. ⁹ Dangana ɛ tan yamanan muxune birin fɔxɔ ra amasɔɔ ɛ n muɲama. ¹⁰ ɛ fa yaganne dɛfexin na se ramaradeni alogo balon xa lu n ma banxini waxatin birin.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “ɛ n nakɔrɔsi feni ito yi iki, ɛ a mato, xa n mi kore xɔnna dɛɛn nabiye ɛ xa, n baraka gbeen nagodo ɛ ma han a dangu ayi.” ¹¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “N mi tinɲɛ se kalane yi ɛ sansine kala bɔxɔni, ɛ wudi binle mi luyɛ e bogitarene ra. ¹² Siyane birin a falama nɛn ɛ ma a dubadene, bayo ɛ yamanan ɲaxunma nɛn.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

Ala tinxin muxune saranma nɛn

¹³ Alatala naxa, “ɛ fala xɔlɛne ti nɛn n ma. ɛ mɔn a falama, ɛ naxa, ‘Nxu nanse falaxi i ma?’ ¹⁴ ɛ a fala nɛn, ɛ naxa, ‘Ala batun tɔnɔ yo mi na! Nxu nanse sɔtɔxi a sariya suxuni, nxu sunuxin yi lu sigan tiye Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fe ra. ¹⁵ Nxu fa a falama nɛn

iki a sɛwan yetɛ yigboone nan xa. Fe ɲaxi rabane nan sabatixi yati! Hali naxanye Ala bunbama, e yetɛ sɔtɔma a ra.’ ”

¹⁶ Nayi, naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra, ne falan tima e bode tagi, Alatala tuli matixi e ra, a e xuiin namɛma. Muxun naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra e a xinla binya, ne xinle yi sɛbɛ Ala yetagi alogo a xa a ɲɔxɔ lu e xɔn. ¹⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “ɛ findima nɛn n gbeen na. N na e findi n yetɛ gbee yamaan na lɔxɔ naxan yi, e kininkininna n suxuma nɛn alo dii fafan kininkininma a diin ma kii naxan yi naxan walima a xa. ¹⁸ Nayi, ɛ mɔn tagi rabaan toma nɛn tinxin muxun nun muxu ɲaxin tagi, e nun Ala batu muxun nun naxan mi a batuma.” ¹⁹ Amasɔɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “Na lɔxɔn fama tɛɛn nan na alo sulun tɛɛna.† Yetɛ yigboone nun fe ɲaxi rabane birin findima sɛxɛ xaren nan na, na lɔxɔn yi findi tɛɛn na e xa. E salen mi luyɛ, hali e siyadina a mi luyɛ. ²⁰ Koni ɛ tan naxanye n xinla binyaxi, n ma tinxinyaan minima nɛn kɛnɛnni ɛ xa alo sogen na te, a kɛnɛnna yi ɛ rakisi, ɛ xɔrɔyama nɛn, ɛ yi tugan sɛwani alo ɲinge dii lugoxine.” ²¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “Nayi, ɛ muxu ɲaxine yibodonma nɛn, e lu alo xubena ɛ sanna bun, na lɔxɔni, n lɔxɔn naxan yitɔnma.”

Nabi Eli faan firindena

²² N sariyan naxanye so n ma walikɛɛn Musa yii Horebe geyani Isirayila kaane xa, n ma tɔnne nun yamarine, ne fe xa rabira ɛ ma. ²³ N tan yetɛɛn Nabi Eli rafama nɛn ɛ ma benun Alatalaa lɔxɔ gbee magaxuxin xa a li. ²⁴ A yi dii fafane bɔɲɛn nafindi e diine ma, a diine bɔɲɛn nafindi e fafane ma, alogo n nama fa ɛ bɔxɔn halagi.

* **3:2:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” † **3:19:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

Matiyu Matiyu Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Σεβε

Matiyu Kitabun yireni ito sebexi nen jee tonge saxan e nun suulun jaxan Yesu te xanbini kore xanna ma. Mudu maxinla nan yi Matiyo ra Romi kaane xa Yesu a xilima waxatin naxan yi. Matiyo findi Yesu a xarandiina nde nan na. Yesu a taruxun ligaxi nen Matiyo yee xori, a yi a sebe waxati gbete yi.

Matiyo nun Maraka nun Luka Yesu a taruxun yebama fayida kii kedenna nin. Koni Matiyo a gbeen sebexi Yahudiyane nan xa. Na nan a liga, a yirena ndee sebe Yahudiyane naxanye famuma dangu siya gbete ra. A man nabiya fala fonne fe falama dangu bonne ra alogo a xa a yita Yahudiyane ra fa fala Yesu bata nabine birin ma falane rakamali.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yebama, Mariyamaa diina. Yesu xaran wuyaxi ti nen a dunuƙa yi gidini a yamaan xa. A man kabanako wuyaxi liga nen. Matiyo na nan yebama Ningila Yesu kui. Donxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yesu benbane fe

Taruxune Singen 2.3-15 nun Luka 3.23-

38

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bɔnsɔnna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bɔnsɔnna nde nan yi Dawuda ra.

² Iburahima nan Isiyaga sɔtɔ. Isiyaga yi Yaxuba sɔtɔ. Yaxuba yi Yuda nun a xunyene nun a tadane sɔtɔ. ³ Yuda yi Peresi nun Sera sɔtɔ. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesirɔn sɔtɔ. Xesirɔn yi Rami sɔtɔ. ⁴ Rami yi Aminadabo sɔtɔ. Aminadabo yi Naxason sɔtɔ. Naxason yi Salimon sɔtɔ. ⁵ Salimon nun Raxabi yi Boosu sɔtɔ. Boosu nun Ruti yi Obedi sɔtɔ. Obedi yi Yese sɔtɔ. ⁶ Yese yi Manga Dawuda sɔtɔ.

Dawuda yi Sulemani sɔtɔ. A nga yi findixi Yurayaa naxanla nan na. ⁷ Sulemani

yi Robowan sɔtɔ. Robowan yi Abiya sɔtɔ. Abiya yi Asa sɔtɔ. ⁸ Asa yi Yosafati sɔtɔ. Yosafati yi Yehorami sɔtɔ. Yehorami yi Yusiya sɔtɔ. ⁹ Yusiya yi Yotami sɔtɔ. Yotami yi Axasi sɔtɔ. Axasi yi Xesekiya sɔtɔ. ¹⁰ Xesekiya yi Manase sɔtɔ. Manase yi Amɔn sɔtɔ. Amɔn yi Yosiya sɔtɔ. ¹¹ Yosiya yi Yekonaya nun a xunyene nun a tadane sɔtɔ, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilɔn taani konyiyani.

¹² E siga xanbini Babilɔn taani, Yekonaya yi Selatili sɔtɔ. Selatili yi Sorobabeli sɔtɔ.

¹³ Sorobabeli yi Abiyudi sɔtɔ. Abiyudi yi Eliyakimi sɔtɔ. Eliyakimi yi Asori sɔtɔ.

¹⁴ Asori yi Sadɔki sɔtɔ. Sadɔki yi Ahimi sɔtɔ. Ahimi yi Eliyudi sɔtɔ. ¹⁵ Eliyudi yi Eleyasari sɔtɔ. Eleyasari yi Matani sɔtɔ.

Matani yi Yaxuba sɔtɔ. ¹⁶ Yaxuba yi Yusufu sɔtɔ, Mariyamaa xemena, naxan Yesu bari, naxan xili “Alaa Muxu Sugandixina.”

¹⁷ Awa, fɔlɔ Iburahima ma, han sa dɔxɔ Dawuda ra, na findi mayixete fu nun naanin nan na. Fɔlɔ Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilɔn taani waxatin naxan yi, na fan mayixete fu nun naanin. Fɔlɔ e sigan ma Babilɔn taani, sa dɔxɔ Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixete fu nun naanin nan na.

Marigi Yesu sɔtɔ fena

Luka 2.1-7

¹⁸ Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xɔn ma nun, koni benun a xa dɔxɔ a xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Tinxin muxun nan yi a xemen Yusufu ra. A mi yi waxi a xa Mariyama rayagi yamaan yetagi. Nanara, a yi a miri a xa a futun kala luxunni. ²⁰ A yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyeni, a naxa, “Yusufu, Dawuda bɔnsɔnna, i nama gaxu i ya naxanla Mariyama tonge, amasɔtɔ a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sarijanxin nan na. ²¹ A dii xemen barima nen, i yi a xili sa Yesu* amasɔtɔ a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.”

* **1:21:** Yesu xinla bunna nen, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

²² Ito birin ligaxi nen alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xon ma, a na xa kamali. ²³ A naxa, “Sungutun nasolonxin fudikanma nen, a dii xemen bari. E yi a xili sa Emanuweli, na bunna nen fa fala, ‘Ala en tagi.’ ”†

²⁴ Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a naxanla ra. ²⁵ Koni e mi kafu han a yi dii xemen bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

2

Xantɔn tiin naxanye sa keli sogeteden binni

¹ Yesu to soto Betelɛmi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli sogeteden binni, fa Yerusalɛn taani. ² E muxune maxodin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na minen yi? Nxu bata a taxamaseri saren to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.” ³ Manga Herode na me waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalɛn kaane birin. ⁴ A yi yamaan saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone xili, a yi e maxodin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a xa bari minen yi?”* ⁵ E yi a yabi, e naxa, “A barima Betelɛmi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan sebexi, a naxa, ⁶ ‘I tan, Betelɛmi taan Yuda yamanani, taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene ye. Amasoto mangana nde kelima nen i tan yi naxan Isirayila muxune masuxuma, n ma yamana.’ ”†

⁷ Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxodin na saren mini waxatin yeteen ma. ⁸ A yi nungun sa e ma siga Betelɛmi taani, a naxa, “E sa diidina fe ye fen han! E na a to waxatin naxan yi, e yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.”

⁹ E to mangana falan name, e yi siga. E saren naxan to sogeteden binni a foloni, e mon yi na to, a yi lu e ye ra han a sa ti

diidin yiren xun ma. ¹⁰ E to na saren to, e yi sewa han! ¹¹ E to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi ra, e yi e sanba seene ramini, e yi xemaan nun wusulanna nun mirihi latikononna fi a ma. ¹² Ala yi fekolonne rakolon xiye ni, a e nama fa xete Manga Herode fema. E yi xete kira gbete xon ma e konni.

Yesu soto muxune yi e gi

¹³ Fekolonne kelixin na yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiye ni, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, e yi e gi, e siga Misiran yamanani. E sa lu na han n na falan ti e xa waxatin naxan yi. Amasoto Herode diidin fenma a faxesinla nan ma.” ¹⁴ Nayi, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo kosen na, e siga Misiran yamanani. ¹⁵ A lu na han Herode yi faxesinla. Marigin naxan fala nabiin xon ma, na yi kamali, a naxa, “N na n ma dii xemen xili nen a xa keli Misiran boxoni.”‡

Diine faxesinla

¹⁶ Herode to a kolon a fekolonne bata a mayenden, a boren yi te kati! A yi yamarin fi, a dii xemen naxanye Betelɛmi taan nun a rabilinna birin yi, naxanye barin munma jee firin soto, a ne birin xa faxesinla. A na waxatin nagidi fekolonne gbee falan nan xon. ¹⁷ Nayi, Nabi Yere mi a falan yi kamali, a naxa, ¹⁸ “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani, Rakeli nan a diine wugama. A mi tinje a xa masabari amasoto e birin bata faxesinla.”§

E xete faxesinla keli Misiran yi

¹⁹ Herode faxesinla waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiye ni Misiran yamanani, ²⁰ a yi a fala, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, i xete Isirayila yamanani amasoto naxanye diidin fenma a faxesinla feen na, ne bata faxesinla.” ²¹ Nanara, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo, a xete Isirayila yamanani. ²² Koni a me waxatin naxan yi, a Herode a dii xemen

† **1:23:** Esayi 7.14 nun 8.8 nun 8.10 fan mato. * **2:4:** A na maxodinna tixi nen bayo muxune yi Alaa Muxu Sugandixin faan mamema bayo nabi fonne waliyiya falane bata yi a fe yita xabu jee keme wuyaxi. † **2:6:** Mika 5.1 ‡ **2:15:** Hose 11.1 § **2:18:** Yere mi 31.15

Arikelayusi dɔxi a fafe ɲɔxɔni mangan na Yudaya yamanan xun na, Yusufu yi gaxu na yidɔxɔ feen na. Ala mɔn yi a rakolon xiyeni, a yi siga Galile yamanani. ²³ A yi sa dɔxɔ taana nde yi naxan xili Nasareti. Nabine falane yi rakamali, fa fala, “A xili bama nɛn ‘Nasareti kaana.’ ”

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Yoni Marafu Tiin yi fa na waxatini a kawandin ba fɔlɔ tonbonni Yudaya yamanani. ² A naxa, “Ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi, amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso!” ³ Nabi Esayi yi a tan nan ma fe falama, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, naxan a falama, ‘Ɛ kirani tɔn Marigin yɛɛ ra, ɛ kirane matinxin a xa!’ ”*

⁴ Ɗɔgɔmɛ xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma. A yi tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁵ Yamaan yi lu fɛ a fɛma keli Yerusalɛn nun Yudaya yamanan nun Yurudɛn baan nabilinna birin yi. ⁶ E yi e ti e yulubine ra, a yi e rafu Yurudɛn baani e tubi xinla ma Ala ma.

⁷ Yoni to Farisi muxunɛ† nun Saduse muxun‡ wuyaxi to fɛ a fɛma, a xa e rafu igeni, Yoni yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tan sari bɔnsɔnne! Nde ɛ rakolonxi, ɛ xa ɛ gi Alaa xɔlɔn bun ma? ⁸ Ɛ kɛwanle xa a yita fa fala ɛ bata ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi. ⁹ Ɛ nama ɛ miri fa fala ɛ benban nan Iburahima ra. N xa a fala ɛ xa, Ala nɔɛ gɛmɛni itoe findɛ nɛn Iburahima bɔnsɔnne ra! ¹⁰ Bunbin bata yitɔn wudi salenne sɛgɛ feen na. Wudin naxan mi bogi faɲi tima, na sɛgɛma nɛn, a woli tɛɛni. ¹¹ N tan ɛ rafuma igeni ɛ tubi xinla nan ma Ala ma. Koni naxan sɛnben gbo n tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi nɔɛ naxan ma sankidi fulunɲɛ yati. Na ɛ

* **3:3:** Esayi 40.3 † **3:7:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyɔn bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. ‡ **3:7:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lan mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. * **4:2:** Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛɛn na. Waxatina nde yi, e mɔn yi a ɲɛnige e nama igen fan min hali kɔɛɛn na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:5:** Yerusalɛn nan xili Taa Sariɲanxina bayo a rasariɲanxi Ala xa. Na feen sɛbɛxi Yaburin 87.1-3 kui.

rafuma Alaa Nii Sariɲanxin nun tɛɛn nin. ¹² A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dabin sama nɛn tɛɛ tutareni!”

Yesu rafu fena igeni

Maraka 1.9-11, Luka 3.21-22, Yoni 1.32-34

¹³ Na waxatini Yesu yi keli Galile yamanani, a siga Yoni fɛma Yurudɛn baani, alogo Yoni xa a rafu igeni. ¹⁴ Koni Yoni yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa n tan nafu, koni i bata fa n tan fɛma.” ¹⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasɔtɔ a lan nɛn en xa fe tinxinxine birin nakamali.” Nanara, Yoni yi tin. ¹⁶ Yesu to rafu, a keli igeni nɛn tun, kore xɔnna dɛɛn yi rabi a xa, a yi Alaa Nii Sariɲanxin to godɛ ganba sawurani, a dɔxɔ a ma. ¹⁷ Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan ito ra naxan bata n kɛnɛn ki faɲi.”

4

Setana yi kata Yesu ratantandeni

Maraka 1.12-13, Luka 4.1-13

¹ Na xanbi ra, Alaa Nii Sariɲanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na. ² Yesu yi soge tonge naanin kɔɛ tonge naanin ti sunni, a mi donse don, sunna yi a suxu.* ³ Maratantan tiin yi fa Yesu fɛma, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gɛmɛni itoe xa, e xa maxɛtɛ burun na.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na fɔ Ala falan naxanye birin tima.’† ”

⁵ Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Sariɲanxini,‡ a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi. ⁶ A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tugan, amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa,

‘Ala yamarin fima nɛn a malekane ma i ya fe yi.

E yi i tongo, alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.’§ ”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “A mɔn sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

⁸ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana mɔn yi a tongo, a siga a ra geya gbeen fari, a dunuɲa mangayane nun a binyene birin yita a ra. ⁹ Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nɛn.” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’† ”

¹¹ Nayi, Yinna Manga Setana yi keli Yesu fɛma. Malekane yi fa a mali.

Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile yi
Maraka 1.14-15, Luka 4.14-15

¹² Yesu a mɛ waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kasoon na, a siga Galile yamanani.

¹³ A mi fa dɔxɔ Nasarɛti taani sɔnɔn, a sa dɔxɔ Kapɛrunan taani Galile daraan dɛ Sabulon nun Nafatali bɔxɔni. ¹⁴ A na ligaxi nɛn, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁵ “Sabulon kaan nun Nafatali kaan naxanye baan binni, Yuruden baan dɛ, siya gbɛtɛne gbeen Galile naxan na,

¹⁶ yamaan naxan dɔxi dimini, ne bata kɛnɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi sayaan dimini, kɛnɛnna bata mini ne ma!”‡

¹⁷ Na waxatini, Yesu yi kawandin ba fɔlɔ, a naxa, “Ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi! Amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso.”

Yesu yi muxu naanin xili
Maraka 1.16-20, Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu sigan tima Galile Daraan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi ngaxakedenma firin to. Yɛxɛ suxun nan yi e ra. Simɔn naxan xili Piyeri§ e nun a ngaxakedenma, Andire, e yi yɛxɛ suxuni yalaan na darani.

¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bira n fɔxɔ ra. N xa ɛ findi muxu fenne ra Ala xa alo ɛ yɛxɛn suxuma kii naxan yi.” ²⁰ E yi e

yalane sa mafuren! E bira a fɔxɔ ra. ²¹ A sigaxin yɛɛn na ndedi, a yi ngaxakedenma firin gbɛtɛye to, Yaki nun Yoni, Sebede a dii xɛmɛne. E nun e fafe yi e yalane yitɔnma kunkin kui. Yesu yi e xili. ²² E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi yamaan mali

Luka 6.17-19

²³ Yesu yi siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi yamaan furetɔne rakɛndɛya furen sifan birin ma. ²⁴ Muxune yi na feen xibarun mɛ Siriya yamanan birin yi. Yamaan yi fa furetɔn sifan birin nun tɔrɔ muxune ra e nun ɲinan ɲaxin yi naxanye fɔxɔ ra e nun gan furetɔne nun lɛbutɛnne. Yesu yi ne birin nakɛndɛya. ²⁵ Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalɛn nun Yudaya nun Yuruden baan kidi ma.

5

Yesu yi kawandin ba geyaan fari

¹ Yesu to yama gbeen to, a te a sa dɔxɔ geyaan fari. A xarandiine yi fa a fɛma. ² A yi e xaran fɔlɔ.

Sɛwa gbeena fe

Luka 6.20-23

³ A naxa, “Sɛwan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nɛn.

⁴ Sɛwan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madɛndenma nɛn.

⁵ Sɛwan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo bɔxɔn findima nɛn ne kɛɛn na.

⁶ Sɛwan na kanne xa, tinxinna xɔnla naxanye suxuma alo kamɛn nun min xɔnla, bayo ne wasama nɛn.

⁷ Sɛwan na kanne xa, naxanye kininkininma, bayo Ala kininkininma nɛn ne fan ma.

⁸ Sɛwan na kanne xa, naxanye bɔɲɛn sariɲanxi, bayo ne Ala toma nɛn.

⁹ Sɛwan na kanne xa, naxanye bɔɲɛ xunbenla rasoma, Ala ne xilima nɛn a a diine.

¹⁰ Sɛwan na kanne xa, naxanye bɛsɛnxɔnxi e tinxinyana fe ra, bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nɛn.”

¹¹ “Yamaan na ε konbi, e yi ε bɛsɛnxɔnya, e yi fala ɲaxin sifan birin ti ε xili ma n tan ma fe ra, sɛwana ε tan xa nayi. ¹² E sɛwa, ε ɲaxan, amasɔtɔ barayi gbeen namaraxi ε xa ariyanna yi. Amasɔtɔ e nabine fan bɛsɛnxɔnya na kii nin xabu a fɔlɔni.”

Fɔxɔn nun kɛnɛnna fe

Maraka 9.50, 4.21, Luka 14.34-35, 8.16

¹³ Yesu naxa, “E luxi nɛn alo fɔxɔna dunuɲa muxune birin xa. Koni xa fɔxɔn mɛxɛmɛxɛnna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnna nanse ra nayi? A tɔnɔ mi fa na fɔ a woli ayi, yamaan yi a yibodon. ¹⁴ E luxi nɛn alo kɛnɛnna dunuɲa muxune birin xa. Taan naxan tixi geyaan fari, na mi luxunɲɛ. ¹⁵ Muxu yo mi lɛnpun nadɛgɛ, a a raso deben bun ma. Koni fɔ lɛnpun xa dɔxɔ seen nan fari. Nanara, a kɛnɛnna fiyɛ banxi kui kaane birin ma. ¹⁶ A na kii nin, ε kɛnɛnna xa yanban yamaan yɛtagi alogo e xa ε wali faɲine to, e yi ε Fafe Ala binya ariyanna yi.”

Musaa Sariyana

¹⁷ Yesu naxa, “E nama ε miri fa fala n bata fa Sariya Kitabun nun nabine kitabune kaladeni. N mi faxi e kaladeni fɔ e raka-malideni. ¹⁸ N xa ɲɔndin fala ε xa, fanni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi, sese mi bɛ Sariya Kitabun na hali sɛbenla yiredi keden pe han feen birin yi kamali. ¹⁹ Nanara, naxan na yamarini ito nde keden kala hali a xurun ki yo ki, a bonne xaran na ma, na kanna yatɛma muxudin nan na Ariyanna Mangayani. Koni naxan sariyani itoe suxuma, a bonne xaran ne ma, na kanna findima nɛn muxu gbeen na Ariyanna Mangayani. ²⁰ N xa ɲɔndin fala ε xa, xa ε tinxinyaan mi dangu sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune tinxinyaan na, ε mi soɛ Ariyanna Mangayani mumɛ!”

Yesu a falana xɔlɔna fe yi

* **5:21:** Xɔrɔyaan 20.13 e nun Sariyane 5.17 † **5:27:** Xɔrɔyaan 20.14 e nun Sariyane 5.18 ‡ **5:31:** Sariyane 24.1 § **5:32:** A bata a ɲaxanla ti yalunyaan ma. Bayo a ɲaxanla nan mɔn a ra Ala yɛɛ ra yi bayo a futun kala xun mi yi na Ala yɛɛ ra yi.

²¹ Yesu naxa, “E bata a mɛ a Ala bata yi a fala en benbane xa, a naxa, ‘I nama faxan ti. Naxan na muxun faxa, na kitima nɛn.’* ”

²² Koni n tan a falama ε xa iki, naxan na xɔlɔ a ngaxakedenna ma, na kitima nɛn. Naxan na a ngaxakedenna konbi, kitisa yamaan na makitima nɛn. Naxan na a fala fa fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna lan yahannama tɛɛn nin. ²³ Nanara, i nɛma i ya kiseen nalima Ala ma waxatin naxan yi saraxa ganden yɛtagi, a na rabira i ma fa fala i ngaxakedenna xɔlɔxi i ma, ²⁴ i ya kiseen lu saraxa ganden yɛtagi singen. I siga xulɛn, i sa ε nun i ngaxakedenna tagini tɔn. Na xanbi ra, i yi i ya kiseen fi Ala ma.”

²⁵ “Xa i yɛngɛfaan sigama i ra i kitideni, ε nɛma kira yi, i xa kata i na feen ɲan ε tagi sinma alogo a nama i so kitisaan yii. Na fan yi i so doma kanne yii. Ne fan yi i sa kasoon na. ²⁶ N xa ɲɔndin fala i xa, nayi, i mi keɛ na mumɛ, fɔ i yanginna birin fi!”

Yesu a maxadina yalunyaan fe yi

²⁷ Yesu naxa, “E bata yi a mɛ nun a Ala bata yi a fala, a naxa, ‘I nama yalunyaan liga.’† ²⁸ Koni n tan a falama ε xa, naxan na ɲaxanla mato han a kunfa a ma, na kanna bata yelin yalunyaan ligɛ a bɔɲɛni. ²⁹ Xa i yiifari ma yɛɛn nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi. Amasɔtɔ i fatin yirena nde halagixin fisa dangu i gbɔndin birin soon na yahannama yi. ³⁰ Xa i yiifari ma yiin nan i bire yulubini, a sɛgɛ a ra, i yi a woli ayi. I yii kedenna sɛgɛxin fisa dangu i gbɔndin birin soon na yahannama yi.”

Futu kala feen maxadina

Matiyu 19.9, Maraka 10.11-12, Luka 16.18

³¹ Yesu naxa, “E yi a falama nun, e naxa, ‘Naxan yo nɛma a ɲaxanla beɲinɲɛ, a xa futu kala kɛdin so a yii.’‡ ³² Koni n tan a falama iki, xa muxuna a ɲaxanla beɲin, ɲaxanla mi yalunya ligaxi, a bata a ɲaxanla ti yalunyaan ma nayi,§ bayo xa xɛmɛ gbɛtɛ a futu, na bata yalunyaan liga a xɔn ma.”

Kɔlɔna fe maxadina

³³ Yesu naxa, “Ɛ mən bata yi a mε nun, a a fala nən en benbane xa, a i na i kəɓ Marigini, fɔ i xa a rakamali.* ³⁴ Koni n na a falama ε xa iki, ε nama ε kəɓ ariyanna yi amasɔtɔ Ala mangaya gbɛdɛn mɛnni.† ³⁵ Ɛ nama ε kəɓ dunuɲa ra amasɔtɔ Ala san tiden na a ra. Ɛ nama ε kəɓ Yerusalɛn taani amasɔtɔ Manga gbeena taan nan na ra. ³⁶ Ɛ nama ε kəɓ ε xunna ra amasɔtɔ hali ε xun sɛxɛ kedenna, ε mi nɔɛ a fɔrɛ hanma ε yi a fixa. ³⁷ Koni i ya falan xa findi ‘Ɔn,’ hanma ‘Ɛn-ɛn’ tun! Xa i nde sa na fari, na kelixi Fe Naxin Kanna nin.”

Inama i gbeen ɲɔxɔ
Luka 6.29,30

³⁸ Yesu naxa, “Ɛ bata yi a mε nun fa fala, ‘Yɛɛn ɲɔxɔn xa fi yɛɛn na, ɲinna ɲɔxɔn xa fi ɲinna ra.’‡ ³⁹ Koni n tan a falama iki, i nama i kankan muxu ɲaxin yɛɛ ra. Naxan na i dɛɛn fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. ⁴⁰ Xa muxuna nde waxi i kiti feni i ya doma bun birana fe ra, tin a xa i ya doma gbeen fan tongo. ⁴¹ Xa muxu yo i karahan i xa goronna maxali kilo kedenni, i tan xa a findi kilo firinna ra. ⁴² Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde wa i doli feni sena nde yi, i nama tondi.”

Iyaxune xanu
Luka 6.27-28, 32-36

⁴³ Yesu naxa, “Ɛ bata yi a mε nun fa fala, ‘I adamadi boden xanu, i yi i yaxune raɲaxu.’§ ⁴⁴ Koni n tan a falama ε xa iki, ε xa ε yaxune xanu. Naxanye ε bɛsɛnxɔnyama, ε xa Ala maxandi ne xa. ⁴⁵ Nanara, ε ligama nən alo ε Fafe Ala naxan ariyanna yi. Amasɔtɔ a sogen natema muxu fajine nun muxu ɲaxine nan xa. Amasɔtɔ tinxin muxun nun tinxintarena, Ala tulɛn nafama ne birin xa. ⁴⁶ Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin sɔtɔma nayi di? Hali mudu maxinle fan na ligama! ⁴⁷ Xa ε ε ngaxake-denɛ nan tun xɔntɔn, ε nanfe ligaxi nayi naxan dangu bonne gbeen na? Amasɔtɔ hali dɛnkɛɛyatarɛne na ɲɔxɔnna ligama.

* **5:33:** Saraxaraline 19.12 e nun Yatɛne 30.3 e nun Sariyane 23.22-24 † **5:34:** A mi kəɓna fe falama be lan wulɛn gbansanna ma. Koni hali ɲɔndin na a ra, Yesu naxa, i nama i kəɓ. Xa muxun dari feen nan ɲɔndi falan na, muxune lama a falan na nən hali a mi a kəɓ. ‡ **5:38:** Xɔrɔyaan 21.23-25 e nun Saraxaraline 24.19-20 e nun Sariyane 19.21 § **5:43:** Saraxaraline 19.18

⁴⁸ Nanara, ε lu fɛtareyani alo fɛ mi ε Fafe Ala ra kii naxan yi naxan ariyanna yi.”

6

Xaranna Ala kiseene fe ra

¹ Yesu naxa, “Ɛ a liga ε yeren ma, ε nama ε wali fajine kɛ yamaan yɛtagi alogo e xa ε to. Xa ε na liga, ε mi barayi sɔtɔma ε Fafe Ala ra ariyanna yi. ² Nanara, xa i yuigelitɔne kima, i nama xɔtaan fe i yɛɛ ra a ralideni alo nafigine a ligama kii naxan yi salide banxine nun taa tagine yi alogo yamaan xa e matɔxɔ. N xa ɲɔndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sɔtɛ yamaan yii. ³ Koni xa i yuigelitɔne kima, hali i kɔmɛnna nama a kolon i yuifanna naxan ligama ⁴ alogo i ya hinan wanla xa raba suturani. Nayi, i Fafe Ala naxan i toma suturani, na i barayima nən.”

Xaranna Ala maxandin ma
Luka 11.2-4

⁵ Yesu naxa, “Ɛ nɛma Ala maxandɛ, ε nama a liga alo nafigine. Amasɔtɔ a rafan e ma, e xa ti salide banxine nun taa tagine yi, e yi sali alogo yamaan xa e to. N xa ɲɔndin fala ε xa, e bata yelin e saranna sɔtɛ yamaan yii. ⁶ Koni i tan nɛma Ala maxandɛ, so i ya banxini, i dɛɛn nagali, i yi i Fafe Ala maxandi i mi naxan toma. Nayi, i Fafe Ala naxan wundo yi feene toma, na i barayima nən.”

⁷ Yesu naxa, “Ɛ nama lu xɛtɛ fala fuyanne ma tun Ala maxandini alo dɛnkɛɛyatarɛne. Amasɔtɔ e mirima a ma fa fala e na falan nawuya ayi Ala e xuiin namɛma na nin. ⁸ Ɛ nama liga alo ne, bayo ε Fafe Ala ε makone kolon benun ε xa a maxandi. ⁹ Awa, ε Ala maxandima ikiini, ε naxa,

‘Nxu Fafe naxan kore xɔnna ma, i xinla xa sariɲan.

¹⁰ I ya Mangayaan xa fa, i sagoon xa liga dunuɲa yi alo a ligama kore xɔnna ma kii naxan yi.

¹¹ I nxɔ to balon fi nxu ma.

¹² I nxu mafelu nxu yulubine ra,

alo nxu fan nxu hake tongone mafeluma kii naxan yi.

¹³ I nama tin nxu xa bira tantanni fo i nxu rakisi fe paxin ma.’ ”

¹⁴ “Amasoto xa e e hake tongone mafelu, e Fafe naxan ariyanna yi, na fan e mafeluma nen. ¹⁵ Koni xa e mi ne mafelu e hake ra, e Fafe Ala fan mi e mafeluyee yulubine ra.”

Sun suxu feen xaranna

¹⁶ Yesu naxa, “E nema sunni, e nama e yetagini toron alo nagine e yetagine yixidima kii naxan yi alogo yamaan xa a kolon a e sunni. N xa jondin fala e xa, ne bata yelin e saranna sote yamaan yii. ¹⁷ I tan nema sunna suxuma, i yetagin maxa, i yi i xunni ton ¹⁸ alogo yamaan nama a kolon fa fala i sunni fo i Fafe Ala i mi naxan toma, na a kolonma nen. I Fafe Ala naxan wundo feene toma, na i barayima nen.”

Ariyanna nafunla fe

Luka 12.33,34

¹⁹ Yesu naxa, “E nama e nafunle ramara dunuani ito yi e banxine kui, xorinxorinna nun melimenle a kalama denaxan yi. Mujadene fan soma nen, e yi a muja. ²⁰ Koni e xa nafunla ramara ariyanna yi, xorinxorinna nun melimenle mi a kale denaxan yi, mujadene fan mi soe na, e a muja ²¹ bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

Fati benden gbee kenenna a fe

Luka 11.34-36

²² Yesu naxa, “Muxun yeen luxi nen alo lenpuna a fati benden xa. * Xa i yeen kende, i fatin birin luma nen kenenni. ²³ Koni xa i yeen kala, i fatin birin luma nen dimini. Nayi, kenenna naxan i yi, xa na bata findi dimin na, na dimin gboma ayi nen.”

Ala nun nafunla fe

Luka 16.13, 12.22-31

²⁴ Yesu naxa, “Muxu yo mi noe wale kari firinna xa sanja ma kedenni. Amasoto a kedenna rapaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nen, a yi bonna rayelefu. E mi noe wanla ke Ala nun nafunla xa sanja ma kedenni.”

* **6:22:** alo lenpuna: Sandani ito kui, i noe i yeen tiye nen se fajin na hanma a kobina. Xa i yeen tixi se fajin na, na findima nen kenenna ra i xa. * **7:6:** barene: Yanyina nde, sandani ito bunna nen, fa fala i lan i xa muxune kawandi naxanye noe e tuli matiye i ra.

²⁵ “Nanara, n na a falama e xa, e nama kontofili e dunu ya yi gidina fe ra, e naxan donma hanma e naxan minma hanma e e maxidima naxan yi. Niin mi dangu donseen na ba? Fati benden mi dangu dugin na ba? ²⁶ E xoline mato, e mi se sima, e mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni e Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. E mi fisa xoline xa ba? ²⁷ E tan nde noe waxatidi se e yete siine fari e xaminna ma ba? ²⁸ E xaminma dugina fe ra nanfera? E wudi fuge fajine gbo kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, ²⁹ anu n xa a fala e xa, hali Manga Sulemani e nun a noron birin yi, a mi a yete maraberi ba alo e tan nde. ³⁰ Ala nan se xene maraberi bama naxanye solima to, tila e gan, e jan fefe! A mi e maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun.”

³¹ “Nanara, e nama xamin fa fala, ‘En balon soto ma di?’ hanma ‘En na igen soto ma di?’ hanma ‘En dugin soto ma di?’ ³² Amasoto denkeleyatarene seni itoe birin fenma. Koni e Fafe naxan ariyanna yi, na e makoon kolon. ³³ Koni e Alaa Mangayaan fen singen e nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin soma e yii nen. ³⁴ Nanara, e nama xamin tila torona fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasoto laxon birin nun a toron na a ra.”

7

E nama bonne yalagi

Luka 6.37-38, 41-42

¹ Yesu naxa, “E nama e yete findi e adamadi boden kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama e fan makiti. ² Bayo e na bonne kewanle makiti kii naxan yi, Ala e fan makitima na kii nin. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na nan yatema e xa. ³ Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeen xon, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeen xon, i mi na toma? ⁴ I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Tin, n xa jamadin ba i yeen xon ma,’ koni gbindonna i tan yeen xon ma. ⁵ I tan nafigina! Gbindonna ba i yete yeen xon ma

singen, na xanbi ra, i nɔɛ na ɲamadin toɛ nɛn, i yi a ba i adamadi boden yɛɛn xɔn ma.”

6 “Ɛ nama se sariɲanxin sa barene bun.* Ɛ nama ɛ bɔxɔ bun nafunla woli xɔsɛne bun ma.† Xa i na liga xɔsɛne e yibodonma nɛn, barene yi xajɛ ɛ ma, e yi ɛ xin.”

Ala maxandina fe

Luka 11.9-13

7 “Ɛ seen maxɔdin, ɛ a sɔtɔma nɛn. Ɛ seen fen, ɛ a toma nɛn. Ɛ dɛɛn kɔnkɔn, a rabima ɛ xa nɛn. 8 Amasɔtɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nɛn. Naxan na seen fen, na a toma nɛn. Naxan na dɛɛn kɔnkɔn, a rabima a xa nɛn. 9 Muxuna nde ɛ yɛ ba, naxan ma diin burun maxɔdinma a ra, a gɛmɛn so a yii? 10 Hanma a na yɛxɛn maxɔdin a ra, a saɲin so a yii? 11 Hali ɛ to findixi muxu ɲaxine ra, ɛ a kolon fa fala a lan nɛn, ɛ xa se faɲin so ɛ diine yii. E faxi fa, ɛ Fafe naxan ariyanna yi, na se faɲine soma a maxandi muxune yii kii naxan yi!”

12 “Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxi muxune xa feen naxanye raba i xa, na ɲɔxɔnna liga bonne xa.”

Dɛ xurina fe

Luka 13.24

13 “Ɛ so dɛ xurin na, amasɔtɔ kiraan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so dɛɛn nagbo. Muxu wuyaxi soma nɛn mɛnni. 14 Kiraan naxan sigama habadan nii rakisini, na yisiga raxɔlɔ, a dɛɛn mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.”

Wudin nun a bogina fe

Luka 6.43-44

15 “Ɛ a liga ɛ yeren ma wule nabine fe yi. E nɛma fama e xuruxi alo yɛxɛɛna, koni e kui feen luxi nɛn alo kanko xajɛne. 16 Ɛ ne kolonma e kɛwanle nan xɔn. I manpa bogin bolonɲɛ tansinna kɛɛ ra ba? I xɔdɛ bogin bolonɲɛ wudi maɲalixin kɛɛ ra ba? 17 Wudi faɲin bogi faɲin nan tima. Wudi ɲaxin bogi ɲaxin nan tima.† 18 Wudi faɲin mi bogi ɲaxin tima. Wudi ɲaxin mi bogi faɲin tima. 19 Wudin naxan mi bogi faɲin tima, na sɛgɛma nɛn, a gan. 20 Nba, ɛ wule

nabine kolonma e kɛwanle xɔn ma na kii nin.”

Ala xuiin suxutare muxune fe

Luka 13.25-27

21 “Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin mi soma Ariyanna Mangayani fɔ naxanye n Fafe Ala sagoon ligama. 22 Nanara, na lɔxɔn§ na a li, muxu wuyaxi a falama nɛn, e naxa, ‘Marigina, Marigina! Nxu bata yi nabiya falane ti i xinli nun, nxu ɲinanne kedi i xinli, nxu kabanako fe wuyaxi liga i xinli!’ 23 Nba, n na a falama e xa nɛn, n naxa, ‘N mi ɛ kolon mumɛ! Ɛ tan fe ɲaxi rabane, ɛ keli n fɛma!’ ”

Banxi ti firinne fe

Luka 6.47-49

24 “Awa, muxun naxan birin n ma falane ramɛma, e yi e suxu, ne luxi nɛn alo xɛmɛ xaxilimaan naxan a banxin ti fanyen fari. 25 Tulen fa waxatin naxan yi, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari. 26 Muxun naxanye birin n ma falane ramɛma koni e mi e suxuma, ne luxi nɛn alo xaxilitaren naxan a banxin ti mɛɲɛnsinna fari. 27 Tulen faxina, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira kii ɲaxini!”

Yesu sɛnbɛna fe

28 Yesu yelinxina falane birin tiyɛ, yamaan yi kabɛ a xaran ti kiin ma. 29 A tan mi luxi alo e sariya karamɔxɔne kii naxan yi, Yesu yi xaranna tima Ala sɛnbɛn nin.

8

Yesu yi dogonfontɔɔn nakɛndɛya

Maraka 1.40-45, Luka 5.12-16

1 Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra. 2 Awa, dogonfontɔɔn yi fa a fɛma, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nɔɛ n nakɛndɛyɛ nɛn.” 3 Yesu yi a yiin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kɛndɛya.” Dogonfontɔɔn yi kɛndɛya mafurɛn. 4 Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin

† 7:6: bɔxɔ bun nafunla: Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “pɛrili.” ‡ 7:17: bogina: Sanda sifani ito kui, bogi faɲin findixi kɛwali faɲin nan na. § 7:22: Na lɔxɔn nɔɛ findɛ kitisa lɔxɔn nan na waxati raɲanni.

fema, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa sariyan saraxan naxan yamarixi, i na ba. Na findε nen sereyaan na e xa.”*

*Sofa kuntigina walikεen nakendeya fena
Luka 7.1-10*

⁵ Yesu so Kapεrunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan kemε kuntigin yi fa a fema, a yi a mafan, a naxa, ⁶ “N fafe, n ma walikεen furaxina n konni, hali a mi nεε a mamaxε. A tεrεxi kati!” ⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakendeya.” ⁸ Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikεen kendeyama nen. ⁹ N fan kuntigina nde nan ma nε bun, sofane n fan bun. N na a falε na ndee xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”†

¹⁰ Yesu na mε waxatin naxan yi, a kabε. Muxun naxanye yi biraxi a fεxε ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N xa jεndin fala ε xa, n munma denkeleyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi. ¹¹ N xa a fala ε xa, muxu wuyaxi fama nen sa keli sogeteden nun sogegodode binni, e yi fa dεxε Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba fema Ariyanna Mangayani.‡ ¹² Koni naxanye yi lan nun e xa so Ariyanna Mangayani,§ ne raminima nen tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.” ¹³ Yesu yi a fala kuntigin xa, a naxa, “Siga, a ligama i xa nen alo i denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” Kuntigina walikεen yi kendeya na waxatin yeteni.

*Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya
Maraka 1.29-34, Luka 4.38-41*

¹⁴ Yesu yi siga Piyeri* konni, a yi a bitan gilεn furaxin li saxi a konni a fatin wolonxi a ma. ¹⁵ Yesu yi jaxanla yiin suxu, fati

mawolonna yi a bejin, a keli, a ti, a wali folo a xa.

¹⁶ Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu wuyaxi ra Yesu fema yinna jaxine yi naxanye fεxε ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xεn, a furetεne birin nakendeya. ¹⁷ A na liga nen, alogo Nabi Esayi naxan fala, a na xa kamali, a naxa, “A en ma tεrεne nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari.”†

*Birana Yesu fεxε ra
Luka 9.57-62*

¹⁸ Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode fεxεn na. ¹⁹ Sariya karamεxεna nde yi fa a fema, a naxa, “Karamεxε, i siga dεdε, n sigε i fεxε ra.” ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xεline yi e tεen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xεmεn yii.” ²¹ A fεxεrabirana nde yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Bira n fεxε ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun.”‡

*Yesu yi foye gbeen nati
Maraka 4.35-41, Luka 8.22-25*

²³ Yesu yi dεxε kunkin kui, a xarandiine yi siga a fεxε ra. ²⁴ E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen mεrεnne§ yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima. ²⁵ Xarandiine yi siga a fema, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, “Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra.” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “E gaxuma nanfera? E denkeleyaan mi gbo mumε!” Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige mεrεnne yamari, e yi e raxara. ²⁷ Muxune birin yi kabε, e naxa, “Muxu sifan mundun ito ra? Hali foyen nun igen mεrεnne a falan suxuma!”

* **8:4:** dogonfontεna: Alaa sariyan kui, dogonfontεn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinjε dogonfontεn na, bayo na yi na kanna sarijana kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fε a xa saraxan ba alogo a mεn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dεxε a konni. A mato Saraxaraline sora 14. † **8:9:** Xεmεni ito yi laxi a ra fa fala sεnben Yesu yii daala xun na alo sεnbena a tan sofa kuntigin yii a sofane xun na kii naxan yi. Xεmεn misaala nan tongoxi a yetε dunuja yi gidin kiin ma alogo a xa a yita fa fala Yesu yi nεε a walikεen nakendeyε nen a sεnben na hali a gbindin mi siga. ‡ **8:11:** A bunna nεen fa fala siya gbete fan kisin sεtεma nen hali ba Yahudiyane ra. § **8:12:** Yanyina nde, na lanxi Isirayila kaane nan ma. * **8:14:** Muxune mεn Piyeri ma a Pita. † **8:17:** Esayi 53.4 ‡ **8:22:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fεxε ra naxanye mi nii rakisin sεtεxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. § **8:24:** Igen mεrεnne: alo foyen na so igeni.

Yesu yi muxu firin nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra

Maraka 5.1-20, Luka 8.26-39

²⁸ Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fɔxɔn na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi kelixi bilingan yireni, yinna ɲaxine yi e fɔxɔ ra. E yi xajɛ kati! Muxu yo mi yi suse sigan tiye na kiraan xɔn. ²⁹ Yinnane yi e rasɔnxɔ e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛna, i nanse fenma nxu fɛma? I faxi nxu ɲaxankataden nin ba benun waxatin xa a li?” ³⁰ Xɔsɛ kuru gbeen yi e degema na dɛxɔn ma nun. ³¹ Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Xa i nxu kedima, nxu rasiga xɔsɛ kuruni ito yi.” ³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E siga.” Nayi, e sa so na xɔsɛ kuruni. Xɔsɛ kurun yi godo e giye गयाan ma, e sa faxa darani. ³³ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanma, ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna ɲaxine yi naxanye fɔxɔ ra. ³⁴ Na ma, taa yi kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani.

9

Yesu yi lɛbutɛnna rakendeya

Maraka 2.1-12, Luka 5.17-26

¹ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani. ² Muxuna ndee yi fa xɛmɛ lɛbutɛnna nde ra a fɛma, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e dɛnkɛlyaan to, a yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “N ma diina, i bɔɲɛn xa sa, i yulubine bata xafari.” ³ Sariya karamɔxɔna ndee yi e miri, e naxa, “Xɛmɛni ito Ala rayelefuma!”* ⁴ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, “E mirima fe ɲaxi sifani itoe ma nanfera? ⁵ Mundun fala raxɔlɔ, ‘I yulubine bata xafari’ hanma, ‘Keli, i sigan ti?’ ⁶ N na a yitama ɛ ra nɛn nayi fa fala sɛnbena n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuɲa yi, n muxune mafelu e yulubine ra.” A yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!” ⁷ Xɛmɛn yi keli, a siga a konni. ⁸ Yamaan to na to, e gaxu, e

yi Ala tantun amasɔtɔ a bata na sɛnbɛ sifan fi muxune ma.

Yesu yi Matiyyu xili

Maraka 2.13-17, Luka 5.27-32

⁹ Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiyyu, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” Matiyyu yi keli, a bira a fɔxɔ ra.

¹⁰ Yesu yi a degema Matiyyu a banxini waxatin naxan yi, mudu maxili wuyaxi nun hake kan wuyaxi yi fa, e dɔxɔ Yesu nun a xarandiine fɛma e degedeni. ¹¹ Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, “E karamɔxɔn nun mudu maxinle nun hake kanne e degema e bode xɔn ma nanfera?” ¹² Yesu yi e xuiin mɛ, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kɛndɛ, na mako mi seribaan ma fɔ furetɔne. ¹³ E siga, ɛ sa Kitabuna falani ito bunna fɛsɛfɛsɛ, a naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’† Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fɔ hake kanne.”

Maxɔdinna sun suxu feen ma

Maraka 2.18-22, Luka 5.33-39

¹⁴ Yoni a xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan nun Farisi muxune sunna suxuma, koni nanfera i ya xarandiine mi sunna suxuma?” ¹⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma ɲaxalandi tiine fɛma waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba?‡ Koni waxatina nde fama ɲaxalandi kanna bama nɛn e ye, e sunna suxuma nɛn na yi. ¹⁶ Muxu yo mi nɔɛ dugi nɛnɛn tongɛ a yi dugi fonna bɛtɛrɛn a ra§ amasɔtɔ a dugi nɛnɛn bɔma nɛn a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ¹⁷ Muxun mi manpa nɛnɛn sɛ se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nɛnɛn se sase fonna kalama nɛn, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala. Koni manpa nɛnɛn sama se sase nɛnɛn nan kui, e firinna birin namarama nɛn nayi ki fani.”

Yesu yi muxu firin nakendeya

Maraka 5.21-43, Luka 8.40-56

* **9:3:** Ala rayelefuna: Karamɔxɔne na falaxi nɛn bayo Yesu bata falan ti alo Ala nan yi a tan na, a naxa, “i yulubine bata xafari” anu, Ala nan yulubine xafarima. † **9:13:** Hose 6.6 ‡ **9:15:** ɲaxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sɛwa waxatine yi. § **9:16:** dugi nɛnɛna: Yesu a sariya nɛnɛn mi sɛ Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi sɛ sariya nɛnɛn ma.

¹⁸ Yesu yi na falama e xa waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa a xinbi sin Yesu bun, a naxa, “N ma dii tɛmɛn bata faxa iki sa! Koni fa i yiin sa a ma, a niin birama a yi nɛn na yi.” ¹⁹ Na ma, Yesu yi keli, a bira a fɔxɔ ra, e nun a xarandiine.

²⁰ Naxanla nde yi na yi, ɲaxalan furen yi a ma xabu ɲɛɛ fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domain lenben na. ²¹ Bayo a yi a mirixi a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a domain na tun, n kɛndɛyama nɛn na yi.” ²² Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tɛmɛna, i bɔɲɛn xa sa, i ya dɛnkɛleyaan bata i rakɛndɛya.” Naxanla yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni!

²³ Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama, ²⁴ a naxa, “Ɛ mini! Dii tɛmɛni ito mi faxaxi, a xiin nɛn tun!” E birin yi gele a ma. ²⁵ E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii tɛmɛn suxu a yiin ma, dii tɛmɛn yi keli. ²⁶ Muxune yi na feen xibarun mɛ na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi danxutɔ firin nakɛndɛya

²⁷ Yesu keli mɛnni waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi bira a fɔxɔ ra. E gbelegbele a fɔxɔ ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xɛmɛna,* kininkinin nxu ma!” ²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi so a fɛma banxin kui. A yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ laxi a ra yati fa fala a n nɔɛ ito ligɛ nɛn ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn, nxu fafe.” ²⁹ Yesu yi a yiin din e yɛɛne ra. A yi a fala, a naxa, “A xa liga ɛ xa alo ɛ dɛnkɛleyaxi a ma kii naxan yi.” ³⁰ E yɛɛne yi raba ayi. Yesu yi falan ti e xa a sɔbɛɛn na, a naxa, “Muxu yo nama feni ito kolon!” ³¹ Koni e yi siga, e sa Yesu a fe xibarun nali na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi bobon nakɛndɛya

³² Awa, na xɛmɛne yi sigama waxatin naxan yi, muxuna ndee yi fa xɛmɛna nde ra Yesu fɛma naxan mi yi nɔɛ falan tiye amasɔtɔ yinna ɲaxin nan yi a fɔxɔ ra. ³³ Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi,

bobon yi falan ti fɔlɔ! Yamaan yi kabɛ, e naxa, “Ito ɲɔxɔnna munma to Isirayila muxune yɛ singen!” ³⁴ Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, “Yinna mangan nan senbɛn fixi a ma a yinnane kedi.”

Yesu yi kininkinin yamaan ma

³⁵ Awa, Yesu yi siga taane nun banxidɛne yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi muxune rakɛndɛya furen sifan birin ma. ³⁶ A yamaan toxi waxatin naxan yi, a yi kininkinin e ma, amasɔtɔ e xaminxi, e mali muxu mi yi na yi alo yɛxɛɛn naxanye kantan muxu mi na. ³⁷ Nanara, Yesu yi sandan sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. ³⁸ Ɛ xɛɛ kanna mafan, a xa walikɛna ndee rasiga malo xabadeni.”†

10

Xɛra fu nun firinne fe Maraka 3.13-19, Luka 6.12-16

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A senbɛn fi e ma a e xa yinna ɲaxine kedi, e mɔn yi furetɔn sifan birin nakɛndɛya. ² Na xɛra fu nun firinne xinle nan itoe ra.

A fɔlɔna, Simɔn, naxan mɔn yi xili “Piyɛri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebede a dii xɛmɛn Yaki nun a xunyen Yoni ³ nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiyu, e nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki nun Tade ⁴ nun Simɔn, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Xɛra fu nun firinne xɛ fena Maraka 6.7-13, Luka 9.1-6

⁵ Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “Ɛ nama siga siya gbetɛne yamanani hanma Samariya taane yi. ⁶ Koni ɛ siga Isirayila muxune fɛma naxanye lɔxi ayi alo yɛxɛɛne. ⁷ Ɛ siga, ɛ sa e kawandi, ɛ naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’ ⁸ Ɛ yi furetɔne rakɛndɛya, ɛ

* **9:27:** Dawudaa Dii Xɛmɛna: E na falaxi nɛn bayo Yesu findixi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan na. † **9:38:** xɛɛ kanna: Sandani ito kui, xɛɛ kanna findixi Ala nan na. Dɛnkɛleya muxune lan e xa muxune sɔtɔ Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. * **10:4:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e senbɛn bun ma.

faxa muxune rakeli sayani, ε dogonfontone rakendeya, ε jinanne kedi. E seen naxanye sotaxi ε mi ne saraxi, nayi ε bonne ki hali ε mi se rasuxu. ⁹ E nama xema xali, hanma gbeti fixena hanma wure gbeeli gbananne, ε naxanye singanma ε tagixidin na, ¹⁰ hanma bəndunla ε sigatini, hanma doma firin, hanma sankidina, hanma dunganna. Amasoto walikεen lan a yi a balon soto.”

¹¹ “Awa, ε na taan li hanma banxidena, ε muxu kendena nde fen, ε yi yigiya a konni han ε kelin waxatin naxan yi. ¹² E na so banxini, ε naxa, ‘Ala xa bəne xunbenla lu banxini ito kui.’ ¹³ Xa na falan lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xon. Koni xa na mi a ra, na duban mon xa xete ε ma. ¹⁴ Xa muxune mi ε yisuxu, e mi e tuli mati ε falane ra banxina nde yi hanma taana nde yi, ε sanne rakunkun, ε kenla.† ¹⁵ N xa jəndin fala ε xa, kiti sa ləxoni, Ala kininkininma nen Sodoma taan nun Gomora taan‡ ma dangu na taan na!”

Besənənyaan naxan fama

Maraka 13.9-13, Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu naxa, “E tuli mati, n bata ε xe alo yexεene kankone tagi. Nayi, ε kəta ayi alo sapine, ε findi səntarene ra alo ganbane. ¹⁷ E a liga ε yeren ma amasoto muxune ε suxuma nen, e siga ε ra e taan fonne fema ε makitideni, e yi ε bənbə e salide banxine yi. ¹⁸ E sigama ε ra nen mangane nun kuntigine fema n tan ma fe ra, ε yi findi n serene ra e xa e nun siya gbetene xa. ¹⁹ E na ε suxu waxatin naxan yi, ε naxan falama ε nama xamin na fe ra. A waxatin na a li, ε naxan falama Ala na fima ε ma nen. ²⁰ Amasoto a mi findima ε tan ma fala ra. E falan tima ε Fafe Alaa Nii Sarijanxin nan xon.”

²¹ “Muxune e ngaxakedenne yanfama nen, e yi faxa, fafane fan na ligama nen e diine ra. Diine fan murutema nen e soto muxune xili ma, e yi findi e faxa sabun na. ²² Muxune birin ε rapaxuma nen n tan ma fe ra. Koni naxan na a yixədxə han a rapanna, na kisima nen. ²³ E na ε besənənya taana nde yi, ε ε gi menni, ε

siga yire gbete yi. N xa jəndin fala ε xa, ε mi ε wanla rapanə Isirayila taane birin yi benun n tan Muxuna Dii Xemen xa fa.”

²⁴ “Xarandiin mi dangu a karaməxon na, konyin mi dangu a kanna ra. ²⁵ Xarandiin na liga alo a karaməxona, na bata lan. Konyin fan xa liga alo a kanna. Xa e bata denbaya kanna xili ba yinna mangan Belesebu, e nde falama nen denbayaan fan ma dangu na ra!”

Ala yεragaxuna fe

Luka 12.2-7

²⁶ Yesu naxa, “Na ma, ε nama gaxu yamaan yεε ra. Fe luxunxine minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen. ²⁷ N naxan falama ε xa dimini, ε na fala kenenna ma. N na naxan kəyəkəyεn ε xa, ε na rawanga banxine xuntagi. ²⁸ Muxun naxanye fati benden faxama, koni e mi nεε ε niin halage, ε nama gaxu ne yεε ra. Koni ε gaxu Ala yεε ra naxan fati benden nun niin halagima yahannama yi. ²⁹ Xolidi firin mi sare gbanan firinna ra ba? Koni hali na xolidi keden pe mi bire bəxoni xa i Fafe Ala mi tin. ³⁰ Hali ε xun sexe keden kedenne, Ala e birin xasabin kolon. ³¹ Nanara, ε nama gaxu, ε tan fisa xolidi wuyaxi xa!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Luka 12.8-9

³² Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n fan na jəxonna ligama a xa nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi. ³³ Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan fan n mema a ra nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.”

Bəne xunbenla mi a ra dunuəa yi

Luka 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yesu naxa, “E nama ε miri fa fala n faxi bəne xunbenla nan na dunuəa yi. N mi faxi bəne xunbenla xan na koni fə silanfanna. ³⁵ N bata fa alogo dii xemene xa keli e fafane xili ma, dii temene yi keli e ngane xili ma, jaxanle fan yi keli e mamene xili ma. ³⁶ Muxune yaxune kelima e denbayane yetεen nin. ³⁷ Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n

† **10:14:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. ‡ **10:15:** Sodoma nun Gomora findi taa jaxine nan na Ala naxanye

halagi Iburahima waxatini. A mato Dunuəa Fəlon sora 19 kui. § **10:34:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

gbeen na. Naxan yo a dii xεmεna hanma a dii tεmεn xanu dangu n tan na, na kanna mi findε n gbeen na. ³⁸ Naxan mi a faxa wudin* tongoma, a bira n fɔxɔ ra, na kanna mi findε n gbeen na. ³⁹ Naxan na a niin makantan, na bɔnɔma ayi nεn. Koni naxan na bɔnɔ a niini n ma fe ra, na kisima nεn.”

Barayina fe

Maraka 9.41

⁴⁰ Yesu naxa, “Naxan na ε tan yisuxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xεxi. ⁴¹ Naxan na Alaa xεrana nde yisuxu bayo Alaa xεraan to a ra, na kanna barayin sɔtɔma nεn naxan nagidixi Alaa xεrane ma. Naxan na tinxin muxuni suxu bayo a tinxin, na kanna barayin sɔtɔma nεn naxan nagidixi tinxin muxune ma. ⁴² N xa nɔndin fala ε xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi muxudina nde ma bayo n fɔxɔrabirana nde to a ra, na mi fulama a barayin na.”

11

Yoni Marafu Tiina xεrane

Luka 7.18-35

¹ Yesu yelin yamarine fiye a xarandii fu nun firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran tideni e nun kawandi badeni Galile yamanan taane yi.

² Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina wanle fe mε kasoon na, a yi a xarandiina ndee rasiga a fεma. ³ E xa sa Yesu maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbεtε nan legeden?” ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E naxan mεma, ε yi a to, ε sa na fala Yoni xa. ⁵ Danxutɔne seen toma, lεbutenne sigan tima, dogonfontɔne kεndεyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mεma, faxa muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fajin nalima yiigelitɔne ma. ⁶ Sεwan na kanna xa naxan mi birama tantanni n ma fe yi!”

⁷ Yoni a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan

xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sεxε ramaxan ba? ⁸ Xa na mi yi a ra, ε siga nanse matodeyi? Xεmεn naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni muxun naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ⁹ Nayi, ε siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde to naxan gbo nabiin xa. ¹⁰ Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘N nan n ma xεraan nasigama i yεε ra, naxan kirani tɔnma i xa.’* ¹¹ N xa nɔndin fala ε xa, muxun naxanye birin fɔlɔ bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa. ¹² Fɔlɔ Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna Mangayaan naxankata. Gbalotɔne kataxi e xa a suxu. ¹³ Nabine kitabune nun Sariya Kitabun bata nabiya falane ti fa han fa dɔxɔ Yoni a waxatin na. ¹⁴ Xa ε tinjε a feen mε, ε a kolonma nεn, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa.† ¹⁵ Awa, xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

¹⁶ “Awa, n to muxune misalε nanse ra iki? E luxi nεn alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni e yi e xui ramini bonne ma, ¹⁷ e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa koni ε mi ε bodon. Nxu bata binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’ ¹⁸ Yoni fa nεn a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa, ‘Ninanna nan a fɔxɔ ra!’ ¹⁹ N tan Muxuna Dii Xεmεn yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, ‘Xεmεni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra. Mudu maxinle nun hakε kanne xɔyin nan a ra!’ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne nɔndin yitama e kεwanle xɔn ma nεn.”

Taa dεnkεyatarene fe

Luka 10.13-15

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi fɔlɔ, a bata yi kabanako fe wuyaxi liga dεnaxanye yi, bayo e muxune mi yi tinma e kεwanle masarε. ²¹ A yi a fala, a naxa, “Gbalon Korasin kaane yεε ra! Gbalon Betasada kaane yεε ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire

* **10:38:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nεn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wεkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra. * **11:10:** Malaki 3.1. † **11:14:** Nabi Eli a fe seβexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamaxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nεn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamali.

taan nun Sidon taani nun, na kaane yi e xun xanbi soma e hakene yi nen, e kasa benbenle ragodo e ma nimisani, e dɔxɔ xubeni. † 22 Nba, n xa a fala ε xa, fa fala Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na. 23 E tan Kapɛrunan kaane, ε tema nen kore xonna ma ba? En-en, ε godoma laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata liga ε tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a mɔn yi na nun han to! 24 N xa a fala ε xa, Ala kininkininma Sodoma kaane ma nen Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na!”

*Fa Yesu ma
Luka 10.21-22*

25 Yesu yi a fala na waxatini, a naxa, “N Fafe Ala, kore xonna nun dunuɗa Marigina, n barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. 26 N Fafe, a i kenɛnxi na kii nin. 27 N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xɛmɛn kolon fɔ a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xɛmɛna e nun a Dii Xɛmɛn waxi a yita feni naxanye ra.”

28 “E tan naxanye birin xadanxi, goron binyene ε tan naxanye xun ma, § ε fa n ma, n xa matabun fi ε ma. 29 E n ma goron tongo gbelemɛn* tongo, ε yi n ma xaranna suxu bayo n limaniyaxi, n nan n yete magodoxi, ε niine matabun sɔtɔma nen. 30 Amasɔtɔ, n ma goron tongo gbelemɛn mi binya, n ma goronna yelefu.”

12

*Matabu Lɔxɔna fe
Maraka 2.23-28, Luka 6.1-5*

1 Na waxatini, Yesu yi danguma xɛɛna nde ma Matabu Lɔxɔni, kamɛn yi a

xarandiine suxu e sansi tɔnsɔnne ratorondon fɔlɔ, e yi e don. 2 Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, “A mato, i ya xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Lɔxɔni.”*

3 Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaranxi ba, kamɛn Dawuda nun a fɔxɔrabirane suxu waxatin naxan yi?† 4 Na waxatini, a so nen Alaa banxini. A tan nun a fɔxɔrabirane yi buru ralixin don, muxun mi yi daxa a xa naxan don fɔ saraxaraline. 5 E munma Sariya Kitabun xaran ba? A sebɛxi naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa badeni Ala Batu Banxini Matabu Lɔxɔn birin yi koni e mi yalagixi. 6 N xa a fala ε xa, fena nde be naxan gbo Ala Batu Banxin xa. † 7 Kitabun naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’ § Xa ε yi na bunna kolon nun, ε mi yi yo kanna yalagima nun. 8 Bayo n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Lɔxɔn kanna ra.”

*Xɛmɛ yii madɔnxina fe
Maraka 3.1-6, Luka 6.6-11*

9 Yesu yi keli na, a siga e salide banxini. 10 Xɛmɛna nde yi na yi naxan yiin yi madɔnxi. E yi Yesu maxɔdin, e naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Lɔxɔni ba?”* Amasɔtɔ e yi wama a tɔɗɛɛ feni fena nde ma. 11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa yɛxɛna ε tan nde keden yii, xa a sin yinla ra Matabu Lɔxɔni, ε mi a rate ba? 12 Muxun fisa yɛxɛn xa pon! Nanara, a daxa muxun xa fe fajin liga Matabu Lɔxɔni.” 13 Na xanbi ra, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I yiini bandun.” Xɛmɛn yi a yiini bandun. A yiin yi kɛndɛya alo a yiin bonna kii naxan yi.

14 Farisi muxune yi siga, e sa e bode to Yesu xili ma a faxa feen ma.

Ala walikɛn naxan sugandixi

† 11:21: E dɔxɔ fena xubeni, e namunna nan yi na ra naxan yi a yitama fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi.
§ 11:28: Goronna mi a ra muxun xun ma fɔ naxan a niin tɔrɔma. * 11:29: Goron tongo gbelemɛni ito bunna nɛɛn fa fala muxune lan e xa Yesu a dunuɗa yi gidi kiin tongo. Na mi muxune findima konyine ra, koni a e raxɔɗayama e yulubina konyiyaan nan ma. * 12:2: Farisi muxune namunne mi yi tinɗɛ wali yo xa ke Matabu Lɔxɔni. Na feen sebɛxi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlɛxine mi yi maliye na lɔxɔni. † 12:3: A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui. † 12:6: Yesu faxi kisi kiraan naxan na, na tɔnɔn gbo dangu Ala Batu Banxin na. § 12:7: Hose 6.6 Na waxatini, saraxane yi ralima Ala ma, nde yetɛɛn yi sa tɛɛni muxu yo mi e don. Ala naxa, a rafanɗɛ a ma, i hinan i adamadi boden na benun i xa saraxan ba Ala xa. * 12:10: Musaa sariyan mi tinɗɛ muxun xa wali Matabu Lɔxɔni. (Xɔrɔyaan 20.8-10) Muxuni itoe yi laxi a ra fa fala dandan tiin findixi wanla nan na. Yesu yi muxune rakɛndɛyama Matabu Lɔxɔni. Na yi findi yɛngɛn na Yesu nun dina muxune tagi naxanye yi sariyan suxi kii xɔdɛxeni.

15 Yesu yi na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a fɔxɔ ra. A yi e furetɔne birin nakendɛya, 16 a yi e yamari, a e nama a fe fala bonne xa. 17 A na ligaxi nɛn, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

18 “Ala naxa, ‘N ma walikɛɛn ni i ra, n naxan sugandixi, n xanuntenna naxan n kɛnɛnxi han! N nan n ma Nii Sarijanxin nagodoma a ma nɛn.

A yi n ma kiti kɛndɛn nali siyane ma.

19 A mi fe matandin tiyɛ,

a mi sɔnxɔ sɔnxɔɛ.

A mi falan tiyɛ taan xun xɔn.

20 A mi xayɛ yidɔxini girɛ,

a mi lɛnpun tumatɔɔn natuyɛ.†

Han a yi nɔɔn sɔtɔ kiti kɛndɛn xa.

21 Siyane e yigi sama nɛn a yi.’ †

Yesu nun Yinna Mangana fe

Maraka 3.20-30, Luka 11.14-23

22 Muxuna nde yi fa xɛmɛ danxutɔna nde ra Yesu fɛma, a mi yi nɔɛ falan fan tiyɛ bayo jinan jaxin nan yi a fɔxɔ ra. Yesu yi a rakendɛya, a nɔ falan tiyɛ, a yi seen to. 23 Yamaan birin yi kabɛ e maxɔdinna ti, e naxa, “Dawudaa Dii Xɛmɛn nan ito ra ba?” § 24 Farisi muxune to na mɛ, e yi a fala, e naxa, “A jinanne kedima yinna mangan Bɛlɛsɛbu barakan nin.” 25 Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a naxa, “Yɛngɛn yamanan naxan yitaxunxi,* na yamanan kalama nɛn mafurɛn! Yɛngɛn tandɛn naxan kui hanma taana, na fan kalama nɛn. 26 Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan bata yitaxun yɛngɛni. A sabatima nayi di? 27 Xa n jinanne kedima Bɛlɛsɛbu barakan nin, ɛ fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, ɛ fɔxɔrabirane a yitama nɛn nayi fa fala yo mi ɛ xa! 28 Koni xa n jinanne kedima Alaa Nii Sarijanxin barakan nin, na a yitama nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ɛ li.”

† 12:20: a mi lɛnpu tumatɔɔn natuyɛ: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti. † 12:21: Esayi 42.1-4 § 12:23: Dawudaa Dii Xɛmɛna: Yamaan yi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiya falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li. * 12:25: yamanan: Ninanne nun yinnane Setana sɛnbɛn bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana sɛnbɛn bun, xa ne e bode kedi, na luxi nɛn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kedɛ alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † 12:29: Sandani ito kui, Setana findixi sɛnbɛmaan nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine sɛnbɛn bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

29 “Muxu yo mi nɔɛ soɛ sɛnbɛmana banxini,† a yi a yii seene tongo, fɔ a sɛnbɛmaan xidi singen. Na xanbi ra, a nɔɛ banxin kui seene tongɛ nɛn. 30 Xa muxun mi luxi n xa, na bata keli n xili ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ayi nɛn.”

31 “Nanara, n na a falama ɛ xa fa fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun a fala jaxin naxan birin tima Ala ma, Ala e mafeluyɛ nɛn ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na kanna mi mafeluyɛ mumɛ! 32 Muxu yo fala jaxin ti n tan Muxuna Dii Xɛmɛn ma, Ala a mafeluyɛ nɛn. Koni muxu yo fala jaxin ti Alaa Nii Sarijanxin ma, Ala mi na kanna mafeluyɛ dunuɔa yi hanma waxati famatɔni han habadan.”

Wudin nun a bogine fe

Luka 6.43-45

33 “Xa wudin binla fan, a bogin fan fanma ayi nɛn. Xa wudin binla kobi, a bogin fan kobima ayi nɛn. Bayo wudin kolonma a bogin nan xɔn. 34 ɛ tan saji bɔnsɔnne! ɛ nɔɛ fala fajin tiyɛ di, bayo ɛ jaxu? Amasɔtɔ feen naxanye muxun bɔjɛni, a ne nan falama. 35 Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. 36 N xa a fala ɛ xa fa fala muxune dentɛgen sama nɛn kiti lɔxɔni lan e fala fuune birin ma. 37 Bayo i ya fala tixine nan yoon fima i ma, e tan nan mɔn findima i yalagi xunna ra.”

Nabi Yunusaa taxamasenna fe

Maraka 8.11-12, Luka 11.29-32

38 Na xanbi ra, sariya karamɔxɔn nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa i to kabanako taxamasenna nde ligɛ.”

39 Yesu yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, ɛ to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ɛ mi kabanako fe yo toɛ ba Nabi

Yunusa taxamasenna ra. ⁴⁰ Nabi Yunusa kɔɛ saxan soge saxan ti yɛxɛ gbeen kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan kɔɛ saxan soge saxan tima na kii nin bɔxɔn bun ma. ⁴¹ Niniwa kaane tima nɛn Kiti Sa Lɔxɔni, e yi iki muxune yalagi bayo ne Yunusaa kawandin mɛ waxatin naxan yi, e xun xanbi so nɛn e hakɛne yi. Anu, fena nde be naxan gbo Yunusa xa.† ⁴² Naxalan Mangan naxan keli sogetede yiifanna ma, na tima nɛn kiti sa lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna falane ra.§ Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo Sulemani xa, na be yi.”

Yinna ɲaxine xɛɛ fena

Luka 11.24-26

⁴³ “Yinna ɲaxin na xɛɛ muxun fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, ⁴⁴ a a mirima nɛn nayi, a naxa, ‘N kelixi dɛnaxan yi, n mɔn xa xɛɛ na.’ Nayi, a na xɛɛ na, xa a sa na kui genla li,* a makɔxi, a yitɔnxi, ⁴⁵ a sigama nɛn nayi, a sa fa yinna ɲaxi solofere gbɛtɛye ra naxanye ɲaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fɛma. Na muxuna fe raɲanna ɲaxuma ayi nɛn dangu a fɔlɔn na. A ligama na kii nin iki muxu ɲaxine fan na.”

Yesu nga nun a xunyɛne fe

Maraka 3.31-35, Luka 8.19-21

⁴⁶ Yesu yi falan tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a xunyɛne yi fa, e ti tandeni, e yi waxi a xɔn ma, e xa falan ti Yesu xa. ⁴⁷ Nanara, muxuna nde yi a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyɛne tixi tandeni, e waxi i to feni.” ⁴⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nga nun n xunyɛne findixi nde ra?” ⁴⁹ Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a naxa, “Nga nun n xunyɛne itoe nan na. ⁵⁰ Bayo naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna yi, ngaxakeden xɛmɛmaan nun ɲaxalanmaan ne nan na, e nun nga.”

† **12:41:** A mato Yunusa sora 1 han sora 4 kui. § **12:42:** A mato Mangane Singen 10.1-10 kui. * **12:44:** Na yire kui genla findixi muxun bɔɲɛn nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sariɲanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma. * **13:15:** Esayi 6.9-10

13

Sansi wonla fe sandana

Maraka 4.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na lɔxɔn yɛtɛni Yesu yi keli banxini, a siga daraan dɛxɔn ma, a sa dɔxɔ na yi. ² Yama gbeen yi malan a fɛma. Nayi, a yi so kunkin kui, a dɔxɔ. Yamaan yi lu xareyaan na. ³ A fala wuyaxi ti e xa sandani, a naxa, “Xɛɛ biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, xɔline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari, bɛndɛ gbee mi yi dɛnaxan yi. E yi soli mafurɛn, amasɔtɔ bɛndɛn mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, ne yi lisi a ra, e xara bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki faɲi. ⁷ Sansina ndee yi bira sɛxɛ ɲali kanne tagi, sɛxɛne yi gbo, e yi e don. ⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ faɲini, e bogi, e keden kedenna birin yi kɛmɛ sɔtɔ hanma tonge sennin, hanma tonge saxan. ⁹ Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Maraka 4.10-12, Luka 8.9-10

¹⁰ Xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i falan tima yamaan xa sandani?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan wundo feene kolonna bata so ε yii koni a mi soxi e tan yii. ¹² Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nɛn na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi muxun naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nɛn. ¹³ Nanara, n falan tima ne xa sandan nin. Amasɔtɔ e seen matoma nɛn han, koni e mi a yigbɛma, e tuli matima nɛn han, koni e mi fe mɛma, e mɔn mi a famuma. ¹⁴ Na ma, Nabi Esayi a nabiya falan bata kamali nayi, a naxa, ‘E tuli matima nɛn han, koni ε mi fefe famuma. E seen matoma nɛn han, koni ε mi a yigbɛma.’

¹⁵ Amasɔtɔ yamani ito bɔɲɛn bata xɔdɔxɔ ayi.

E bata e tunle dutun, e yi e yɛɛne raxi.

Na ma, e mi fa seen toma e tunle yi falan mɛ,

e xaxinla yi feen famu.

E yi xεte n ma, n yi e rakεndεya.’* ”

¹⁶ “Koni sεwana ε xa, amasoto ε yεene bata seen to, ε tunle mɔn bata feen mε. ¹⁷ N xa nɔndin fala ε xa, nabi wuyaxi nun tinxin muxu wuyaxi yi waxi a to feni ε naxan toma, koni e mi a to, e mɔn mi a mε ε naxan mεma.”

Yesu yi sandan bunna yεba

Maraka 4.13-20, Luka 8.11-15

¹⁸ Yesu naxa, “E tuli mati, ε yi sansi wonla fe sandan bunna kolon. ¹⁹ Naxanye na Ariyanna Mangayaan falan mε, koni e mi a famu, Fe Naxin Kanna fama nεn, a yi a xasun e bɔnεni. Ne luxi nεn alo sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma. ²⁰ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne luxi nεn alo muxun naxanye falan mε, e yi a suxu sεwani sa! ²¹ Koni salen mi e bun, e mi buma. Tɔrɔn nun bεsεnxɔnyaan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nεn tantanni xulεn! ²² Sansiin naxanye bira sεxε jali kanne tagi, ne luxi nεn alo muxun naxanye falan mεma, koni dunuƙa xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan bejin, a tɔnɔn mi lu e ma. ²³ Sansiin naxanye bira bɔxɔ faɗini, ne luxi nεn alo muxun naxanye falan mε, e yi a famu. E bogima nεn, ndee yi bogi kεmε ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxan.”

Maala nun xaratuna fe sandana

²⁴ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nεn alo xεmεn naxan sansi faɗin woli a xεεn ma. ²⁵ Koni yamaan yi xima waxatin naxan yi, a yaxun yi fa xaratu kesεn woli maali, a siga. ²⁶ E to sabati, maala yi a biyε ayi, xaratun fan yi a biyε ayi. ²⁷ Xεε kanna walikεne yi fa a fεma, e naxa, ‘Nxu fafe, i mi sansi faɗin xan woli i ya xεεn ma ba, xaratuni ito kelixi minεn yi?’ ²⁸ A yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan na ligaxi.’ Walikεne yi a maxɔdin, e naxa, ‘I waxi a xɔn nxu xa sa e matala ba?’ ²⁹ A yi e yabi, a naxa, ‘En-εn de! E nεma xaratune talε waxatin naxan yi, ε maala nde fan talama nεn. ³⁰ E xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e bode xɔn ma han a

xaba waxatina. N na a falε n ma walikεne xa na waxatini, n naxa, ε xaratun singen malan, ε yi a raxidi alogo e xa sa tεeni. Na xanbi ra, ε maala fan malan, ε yi a sa n ma sagan kui.’ ”

Sansi kesε xunxurina fe sandana

Maraka 4.30-32, Luka 13.18-19

³¹ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nεn alo sansi kesε xuridina, † muxun naxan sima a xεεn ma. ³² Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a na gbo waxatin naxan yi, a danguma nεn sii seene birin na, a findi wudi binla ra, xɔline yi e tεen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Luka 13.20-21

³³ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nεn alo burun nate sena ‡ naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuɗi benbɛli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

Yesu yi e xaran sandane ma

Maraka 4.33-34

³⁴ Yesu yi feni itoe birin fala yamaan xa sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. ³⁵ Nayi, nabina falan yi kamali, a naxa, “N sandane nan sama. N wundo fonne nan yεbama naxanye yi luxunxi xabu dunuƙa da.” §

Yesu yi xaratu kesεna feen yεba

³⁶ Na xanbi ra, Yesu yi keli yamaan fεma, a so banxini. A xarandiine yi fa a fεma, e naxa, “Xaratun naxanye xεεn ma, na sandan bunna fala nxu xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xεmεn naxan sansi faɗin woli, n tan Muxuna Dii Xεmεn nan na ra. ³⁸ Xεεna, dunuƙa nan na ra. Sansi faɗina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne ra. Xaratu kesεne, Fe Naxin Kanna muxune nan ne ra. ³⁹ Yaxun naxan xaratu kesεn wolin xεεn ma, Yinna Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati raɗanna nan na ra, malo xabane nan malekane ra. ⁴⁰ Xaratun ba fena maali, a sa tεeni, a ligama na kii nin waxati raɗanni. ⁴¹ N tan Muxuna Dii Xεmεna, n nan n ma malekane rasigama

† 13:31: Sansini ito xili nεn mutaridi. ‡ 13:33: burun nate sena: Lεbεna na a ra naxan burun nagboma ayi.

§ 13:35: Yaburin 78.2

nɛn. Naxanye birin muxune birama tantanni e nun fe ɲaxi rabane birin, malekane ne malanma nɛn, e yi e ba n ma Mangayani. ⁴² E yi e woli sulun tɛɛni,* wugan nun ɲin naxinna dɛnaxan yi. ⁴³ Koni tinxin muxune yilenma nɛn alo sogena e fafe Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Nafulu luxunxina fe sandana

⁴⁴ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo nafulu gbeen naxan luxunxi xɛɛn ma. Xɛmɛna nde yi na to, a mɔn yi a luxun. Nayi, a sɛwaxin yi sa a yii seene birin mati, a xɛtɛ, a fa na bɔxɔn sara.”

⁴⁵ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan mɔn luxi nɛn alo yulan naxan bɔxɔn bun nafunla† fenma. ⁴⁶ A to gɛmɛ faɲi faɲin to naxan sare gbo han, a yi xɛtɛ a konni, a yi sa a yii seene birin mati, a sa na gɛmɛn sara.”

Yɛxɛ suxu yalana fe sandana

⁴⁷ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo yɛxɛ suxun yalaan naxan wolin baani, a yi yɛxɛn siyane birin suxu. ⁴⁸ Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yɛxɛ suxune yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e dɔxɔ. E yi yɛxɛ sensenne malan debene kui, e yi a ɲaxine woli ayi. ⁴⁹ A ligama na kii nin waxati raɲanni. Malekane sigama nɛn, e muxu ɲaxine malan e danna, keli tinxin muxune tagi, ⁵⁰ e yi e woli sulun tɛɛni, wugan nun ɲin naxinna dɛnaxan yi.”

Fe fonna nun a nɛnɛna a fe

⁵¹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn.”

⁵² A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sariya karamɔxɔn naxanye birin bata xaran lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi nɛn alo banxi kanna naxan nafulu nɛnɛne nun a fonne raminima a se ramaradeni.”

Nasarɛti kaane yi e mɛ Yesu ra

Maraka 6.1-6, Luka 4.16-30

⁵³ Yesu yelin sandane sɛ waxatin naxan yi, a yi keli mɛnni, ⁵⁴ a xɛtɛ a konni a maxuruxi taan naxan yi. A e xaran e salide banxini waxatin naxan yi, naxanye a xuiin

mɛ, ne yi kabɛ. E maxɔdinna ti, e naxa, “A xaxili sifani ito nun kabanako sɛnbɛni ito sɔtɔxi minɛn yi? ⁵⁵ Kamudɛrɛna dii xɛmɛn xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simɔn nun Yudasi tada xa mi ito ra ba? ⁵⁶ A xunyɛ dii tɛmɛne xa mi dɔxi be ba? A tan feni itoe birin sɔtɔxi minɛn yi?” ⁵⁷ E yi e mɛ a ra.

Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binyɛ yiren birin yi fɔ a konna nun a denbayani.” ⁵⁸ A mi kabanako fe wuyaxi liga na amasɔtɔ e mi yi dɛnkeleyaxi.

14

Herode yi Yoni Marafu Tiin faxa Maraka 6.14-29, Luka 9.7-9

¹ Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe mɛ. ² A yi a fala a fɔxɔrabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, sɛnbɛna a yii, a kabanako feene liga.”

³ A na fala nɛn, amasɔtɔ a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan yi findixi Herode fafaxakedenna Filipi a ɲaxanla ra nun. ⁴ Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!” ⁵ Herode yi waxi a xɔn ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan yɛɛ ra bayo ne yi Yoni yatɛxi nabiin nan na.

⁶ Awa, Herode bari lɔxɔn sumunna a lixina, Herodiyade a dii tɛmɛn yi a bodon yamaan yetagi. Na yi Herode kɛnɛn han ⁷ a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kɔlɔ, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nɛn. ⁸ A nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.” ⁹ Manga Herode niin yi rafɔrɔ a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yɛɛ xɔri, a yi yamarin fi, a na xa liga. ¹⁰ Nayi, e sa Yoni xunna sɛgɛ a dɛ kasoon na. ¹¹ E yi fa a xunna ra wure lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fɛma. ¹² Yoni a xarandiine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa.

* **13:42:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” † **13:45:** bɔxɔ bun nafunla: Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “Pɛrili.”

*Yesu yi muxu wuli suulun dɛge**Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14*

¹³ Yesu na feen x̄ibarun mɛ waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na mɛ, e keli e taane yi, e siga a fɔxɔ ra e sanna ma. ¹⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetɔne rakendɛya.

¹⁵ Ninbanna ra, a xarandiine yi e maso a ra, e naxa, “Kɔɛ bata so, burunna nan nun be ra, yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yetɛ xa.”

¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, ɛ tan yetɛɛn xa donseen so e yii.” ¹⁷ E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yɛxɛ firin.” ¹⁸ Yesu naxa, “Ɛ fa ne ra be.” ¹⁹ A yi a fala yamaan xa, a e xa dɔxɔ sɛxɛne fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yɛxɛ firinne tongo, a yi a yɛɛn nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ²⁰ E birin yi e dɛge, e lugo ken! A xarandiine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi dɔnxɛne ra. ²¹ Muxun naxanye e dɛge, ba naxanle nun diidine ra, muxu wuli suulun jɔxɔn.

*Yesu yi sigan ti igen fari**Maraka 6.45-52, Yoni 6.15-21*

²² Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yɛɛ ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxɛɛ.

²³ A to yelin yamaan nasigɛ, a kedenna yi te geyaan fari Ala maxandideni. A yi lu na han kɔɛ yi so.

²⁴ Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen mɔrɔnne* yi lu kunkini maxɛ amasɔtɔ foye gbeen bata yi a xun sa e ma.

²⁵ Yesu yi fa sigan tiyɛ igen fari, a yi sa e li subaxa makedini. ²⁶ A xarandiine to a to sigan tiyɛ igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yelɛnna nan ito ra!”

²⁷ Yesu yi falan ti e xa mafurɛn, a naxa, “Ɛ wɛkile, n tan nan a ra. Ɛ nama gaxu!”

²⁸ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i fɛma igen fari.” ²⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa be!”

* **14:24:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni. * **15:4:** Xɔrɔyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16 † **15:9:** Esayi 29.13

Nayi, Piyeri yi keli kunkin kui, a sigan ti fɔlɔ igen fari siga Yesu fɛma. ³⁰ Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godo fɔlɔ igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.” ³¹ Yesu yi a yiin nasiga mafurɛn! A yi a rate, a naxa, “I ya dɛnkɛɛyaan xurun. I sikɛxi nanfera?” ³² E firinna birin yi dɔxɔ kunkin kui, foyen yi a raxara. ³³ Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin Yesu bun ma, e naxa, “Nɔndin nan a ra yati, Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na!”

*Yesu yi muxune rakendɛya**Maraka 6.53-56*

³⁴ E to daraan gidi, e sa xaren li Gene-sarɛti yamanani. ³⁵ Yamaan yi Yesu kolon mɛnni. Na ma, e xɛraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetɔne ra Yesu fɛma. ³⁶ E yi a mayandi, a xa tin furetɔne xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kɛndɛyama nɛn.

15*Yahudiyane namun feene**Maraka 7.1-13*

¹ Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔne yi keli Yerusalɛn taani. E fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa,

² “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ fan

Alaa yamarin kalama ɛ yetɛ namun feene ma nanfera? ⁴ Bayo Ala naxa, ‘I baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga hanma

a nga, ɛ na kanna faxa.’* ⁵ Koni ɛ tan naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, a naxa, ‘I yi maliin naxan sɔtɔma n na nun,

n bata na fi Ala ma’ ⁶ hali na kanna nama fa a fafe binya na maliin na. Nayi, ɛ bata Alaa falan kala ɛ namunna fe ra. ⁷ Ɛ tan nafigine! Nabi Esayi waliyiya falan naxan

ti ɛ fe ra, jɔndin na a ra, a naxa,

⁸ ‘Ala naxa,

yamani ito n binyama e dɛɛn nin

koni e bɔjɛn makuya n na pon!

⁹ E n batuma fuyan!

Bayo e xaranna findixi adamadiine yamari xaraxine nan gbansan na!†

Muxuna sarijanna kala fena

Maraka 7.14-23

¹⁰ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fema. A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tuli mati, Ɛ yi ito famu. ¹¹ Seen naxan soma muxun de, na mi a sarijanna kalama fo falan naxan minima a de.”

¹² A xarandiine yi fa Yesu fema, e naxa, “I mi a kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi muxune xolo?” ¹³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe naxan ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin talama nen. ¹⁴ Ɛ e lu na, danxutone nan e ra danxutone yee ra. Xa danxutone danxutone yii rasuxu, e firinna birin birama nen yinla ra.”

¹⁵ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna fala nxu xa.” ¹⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ fan munma xaxili soto ba? ¹⁷ Ɛ mi a kolon ba? Seen naxan na so muxun de, na godoma a kui nen, na xanbi ra, a mini a fatini. ¹⁸ Koni falan naxan minima muxun de, na kelima a boren nin, na nan muxune sarijanna kalama. ¹⁹ Bayo miriya jaxine kelima muxun boren nin, a yi a ti muxu faxan nun yalunyaan nun yanga suxun nun munan nun wule sere baan nun konbin ma. ²⁰ Na feene nan muxune sarijanna kalama. Koni i na i dege i yin naxataren na, na mi muxune sarijanna kalama.”

Naxanla denkeleyana fe

Maraka 7.24-30

²¹ Yesu yi keli na, a siga Tire taan nun Sidon taan yamanani. ²² Kanan kaa jaxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu fema. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma! Ninanna n ma dii temen foxo ra, a toroxi han!” ²³ Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fema, e yi a mafan, e naxa, “Naxanli ito rasiga! A biraxi en foxo ra, a gbelegbelema.” ²⁴ Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbete ma fo Isirayila kaa tununxine alo yexene.” ²⁵ Awa, na jaxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.”

²⁶ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine donseen sa barene bun ma.”† ²⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, jandin nan na ra. Koni hali barene donse yolonxine donma nen e kanna naxanye rayolonma boxoni.” ²⁸ Nayi, Yesu yi a yabi, a naxa, “Nga jaxanla, i ya denkeleyaan gbo! I rafan feen bata liga i xa.” Na waxatin yeteni, a dii temen yi kende ya.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

²⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Galile Daraan dexon ma. A yi te geyaan fari, a dexo. ³⁰ Yama gbeen yi fa a fema, e fa lebutenne nun danxutone nun madontone nun bobone nun fureto wuyaxi gbete ya ra, e yi e sa Yesu bun ma. A yi e rakendeya. ³¹ Yamaan to a to, fa fala bobone falan tima, madontone bata kende ya, lebutenne bata sigan ti, danxutone seen toma, e kabɛ. E yi Isirayilaa Ala tantun.

Yesu yi muxu wuli naanin dege

Maraka 8.1-10

³² Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamani ito kininkininna bata n suxu bayo e bata soge saxan ti n fema, donse mi fa e yii iki. N mi waxi e rasiga feni kamena e ma. Xa na mi a ra, e fangan janna nen kira yi.” ³³ Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “N xu tan donseen soto ma minen yi wulani ito yi naxan yama gbeeni ito luge?” ³⁴ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Buru xun yoli e yii?” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun solofere, e nun yexedi dando nan nxu yii.” ³⁵ Yesu yi yamaan xili a e xa fa dexo boxon ma. ³⁶ Na xanbi ra, a buru xun soloferen nun yexene tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e yitaxun yamaan na. ³⁷ E birin yi e dege, e lugo. Xarandiine yi a dungi dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra. ³⁸ Xemen naxanye na don, ba jaxanle nun diidine ra, muxu wuli naanin.

³⁹ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a dexo kunkin kui, a siga Magadan yamanani.

† **15:26:** Yesu jaxanli ito a denkeleyaan nan fefesema sandani ito xon. Sandan kui, siya gbetene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

16

Taxamasenna maxədin fena

Maraka 8.11-13, Luka 12.54-56

¹ Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fema alogo e xa a keɲaanan feseɲese, e a maxədin a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixi jinbanna ra e a falama nen a kuye faɲi yibama nen tila. ³ Xətənni xa kuyeni gbeelixi e naxa, ‘Tulen famaani ni i ra.’ E nɔe kore xənnamatoe nen e yi a bunna kolon. Koni e mi nɔe waxatini ito feene bunna kolonɲe. ⁴ Iki muxune findixi muxu ɲaxine nun nafigine nan na, e to n maxədinma kabanako taxamasenna ma. Koni e mi sese toma xa naxan mi findixi Yunusa taxamasenna ra.”

Na xanbi ra, a keli e fema, a yi siga.

Marakolonna lan xaranne ma

Maraka 8.14-21

⁵ Xarandiine yi gidima daraan kidi ma waxatin naxan yi, e yi ɲinan, e mi buru xali e yii. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune burun nate sena* fe ra.” ⁷ E falan ti fəɓ e bode tagi, e naxa, “A ito falama nen bayo en mi faxi buru ra en yii.” ⁸ Yesu yi a kolon e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxədin, a naxa, “E nanse falama e bode tagi, a e mi faxi buru na? E denkeleyaan xurun ɲe? ⁹ E munma xaxili sətə ba? E bata ɲinan na xən ba, n muxu wuli suulunna dege waxatin naxan yi buru xun suulunna ra, e debe yoli rafe buru dungi dungi dənxe ne ra? ¹⁰ Hanma buru xun soloferen naxan yitaxun muxu wuli naaninna ra, e debe yoli rafe buru dənxe ne ra na yi? ¹¹ Nanfera e mi a bunna kolonxi fa fala n mi burun xan ma fe falama e xa. N naxa, ‘E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe ra!’” ¹² Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi yi a falama e xa a e xa a liga e yeren ma burun nate sena a fe yi naxan buruni, koni fə Farisi muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi.

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Maraka 8.27-30, Luka 9.18-21

¹³ Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a yi maxədinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii Xemen na?” ¹⁴ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbete ye fan naxa, a Yeremi nan i tan na hanma nabina nde.” ¹⁵ A yi e maxədin, a naxa, “E tan go, e tan naxa di? Nde n tan na?” ¹⁶ Simən Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xemena.”

¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sewana i tan xa Simən, Yunusaa dii xemena, bayo adamadi mi ito makenenxi i xa, fə n fafe Ala naxan ariyanna yi. ¹⁸ Nanara, n na a falama i xa, Piyeri, gemen nan i tan na, n nan n ma banxin tima gemen naxan fari, n ma denkeleya yamana. Hali laxira so deene mi nɔn sote n ma denkeleya yamaan ma mumε!† ¹⁹ N na Ariyanna Mangayaan so deen ɲinna soma i yii nen. I na tənna dɔxə feen naxan na dunuɲa yi, Ala tənna dɔxəma nen na ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunuɲa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.” ²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi a sayana fe fala

Maraka 8.31-9.1, Luka 9.22-27

²¹ Fəɓ na waxatin ma, Yesu yi a yeɓa fəɓ a xarandiine xa, a naxa, a fere mi na fə a xa siga Yerusalen taani, a sa tərə wuyaxi sətə yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne yii, e yi a faxa, a mən yi keli sayani a soge saxande ləxəni. ²² Piyeri yi Yesu ba bonne fema, a Yesu maxadi fəɓ, a naxa, “Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama liga i ra mumε!” ²³ Yesu yi a yeɛ rafindi a ma, a yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I kataxi n natantan feen nan na. I mi i mirima Alaa feene ma fə adamadiine.”

²⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fəxə ra fə a xa a me a yete ra, a yi a yete faxa wudin‡ tongo, a bira n fəxə ra.

* **16:6:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **16:18:** Piyeri xinla bunna neen fa fala gemena. ‡ **16:24:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna neen, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fəxə ra.

25 Bayo naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma ayi nɛn, koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nɛn. 26 Xa muxun dunuɗa birin sɔtɔ, a bɔnɔ a niini habadan, na tɔnɔn nanse ra? Muxun nɔɛ nanse fiyɛ, alogo a niin mɔn xa kisi? 27 Bayo n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama nɛn n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a kɛwanle ma. 28 N xa jɔndin fala ε xa, muxuna ndee be e mi faxɛ fɔ e n tan Muxuna Dii Xɛmɛn to fɛ n ma mangayani.”§

17

Yesu a nɔrɔna fe

Maraka 9.2-13, Luka 9.28-36

1 Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyɛri nun Yaki nun a ngaxakedenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. 2 A kɛɗaan yi masara e yɛɛ ra yi, a yɛtagin yi lu mayilenɗe alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo kɛnɛnyana. 3 Na waxatin yɛtɛni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini kɛnɛnni e yɛtagi, e yi lu falan tiyɛ Yesu xa. 4 Piyɛri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxi a xɔn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

5 A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilenxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan ito ra naxan bata n kɛnɛn ki faji, ε tuli mati a xuiin na!” 6 Xarandiine na mɛ waxatin naxan yi, e gaxu kati, han e sa felen, e yɛtagine yi lan bɔxɔn ma. 7 Yesu yi fa e fɛma, a yi a yiin din e ra, a naxa, “Ɖ keli, ε nama gaxu!” 8 E yi e yɛɛ rakojin, e mi muxu yo to fɔ Yesu.

9 E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “Ɖ feen naxan toxi, ε nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yi keli sayani.”

10 Xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?” 11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn. 12 Koni n xa

a fala ε xa fa fala Eli bata yelin fɛ koni yamaan mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan tɔrɔma nɛn na kiini.” 13 Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon fa fala a falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma.*

Yinnan diidin naxan fɔxɔ ra

Maraka 9.14-29, Luka 9.37-43

14 E fa yamaan fɛma waxatin naxan yi, xɛmɛna nde yi fa Yesu fɛma, a yi a xinbi sin a bun ma, 15 a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xɛmɛn ma. Gan furen nan a fari, a tɔrɔxi kati, a bata bira tɛɛni sanɗa yi wuyaxi hanma igeni. 16 N bata fa a ra i ya xarandiine fɛma koni e mi nɔxi a rakɛndɛyɛ.” 17 Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɖ tan dɛnkɛlyatarene nun tinxintarene, n xa lu ε fɛma han waxatin mundun yi? N xa diɗa ε xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fɛma!” 18 Yesu yi yinnan yamari, a xɛtɛ a fɔxɔ ra. Nayi, a dii xɛmɛn yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni.

19 Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fɛma e danna, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nɔxi yinnan kedɛ?” 20-21 Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo ε dɛnkɛlyaan xurun. N xa jɔndin fala ε xa. Xa dɛnkɛlyana ε yi, hali a xurun alo sansi kɛsɛ xurudina,† ε nɔɛ a fale nɛn geyani ito ma, ε naxa, ‘Keli be, i siga mɛnni!’ a yi siga. Ɖ nɔɛ feen birin lige nɛn!”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 9.30-32, Luka 9.43-45

22 Xarandiine birin e malan e bode xɔn ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn soma nɛn muxune yii, 23 e yi n faxa. Koni n mɔn kelima nɛn sayani a soge saxande lɔxɔni.”

Xarandiine nii yi rapaxu e ma kati!

Ala Batu Banxin mudu fi fena

24 Yesu nun a xarandiine Kapɛrunan taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu maxinle yi fa Piyɛri fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “I karamɔxɔn mi Ala Batu Banxin mudun fima ba?” 25 Piyɛri yi e yabi,

§ 16:28: A Matiyo 17:2-3 nan ma fe falama. * 17:13: Nabi Eli a fe sɛbɛxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamalixi. † 17:20-21: Sansini ito xili nɛn mutaridi.

a naxa, “A fima nɛn.” Piyeri so banxini waxatin naxan yi, Yesu singe yi falan ti, a naxa, “Simɔn, i mirixi a ma di? Dunuɓa mangane mudun maxilima nde ra? E diine ba, hanma muxu gbeteɓe?” ²⁶ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Muxu gbeteɓe.” Yesu yi a fala, a naxa, “Na bunna nɛn, hali a diine mi a fi. ²⁷ Koni nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa muxuni itoe rafen. Nanara, siga baani, i sa kɔnna bira. I na yeɓe singen naxan suxu, i a deeni bi, i gbeti gbanan keden toma nɛn a de, naxan lanɓe en ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n gbeen fi.”

18

Nde gbo birin xa?

Maraka 9.33-37, Luka 9.46-48

¹ Xarandiine yi fa Yesu fema na waxatini, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?”

² Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi. ³ Yesu yi a fala, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, xa ε mi maxete, ε liga alo didine, ε mi soe Ariyanna Mangayani mumε! ⁴ Nanara, naxan yo na a yete magodo alo didini ito, na gbo dangu a birin na Ariyanna Mangayani. ⁵ Naxan yo mɔn na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu.”

Yulubina fe

Maraka 9.42-48, Luka 17.1-2

⁶ “Diidini itoe naxanye bata denkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni gɛmε gbeen xidi a kɔe ra, a woli baan tilinna ma.”

⁷ “Gbalon dunuɓa muxune yeε ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A feε mi na fɔ na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yeε ra! ⁸ Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yii dungin nun i san dungi kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firinna nun i san firin kanna xa woli yahannama teeni. ⁹ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yeε keden kanna yi so habadan nii rakisini, benun i yeε firin kanna xa so yahannama teeni.”

Yeεε tununxina fe sandana *Luka 15.3-7*

* **18:16:** Sariyane 19.15

¹⁰⁻¹¹ “E a liga ε yeren ma, ε nama diidini itoe rafeya. N xa a fala ε xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yetagin toma waxatin birin.”

¹² “E mirixi a ma di? Xa yeεε keme muxuna nde yii, xa keden siga na xun xɔn, na kanna nanfe ligama? A yeεε tonge solomanaanin e nun solomanaaninne luma nɛn e degedeni geyaan fari, a siga a tununxi kedenna fendeni. ¹³ N xa jɔndin fala ε xa, a na a to waxatin naxan yi, a sewama nɛn na yeεε kedenna fe ra dangu tonge solomanaanin e nun solomanaaninne ra naxanye mi lɔxi ayi. ¹⁴ A na kii nin, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lɔ ayi.”

Hake tongone

¹⁵ “Xa i ngaxakedenna haken liga i ra, siga a fema i yi a sɔnna fala a xa ε firinna tagi. Xa a i xuiin name, i bata i ngaxakedenna sɔtɔ na yi. ¹⁶ Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, ε nun muxu keden hanma muxu firin xa siga a fema alogo ‘feen birin xa makiti sereya firin hanma saxan xuiin xɔn.’* ¹⁷ Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin na, na feen fala denkeleya yamaan xa. Xa a mi a tuli mati denkeleya yamaan xuiin na, a yate alo denkeleyatarena hanma mudu maxinla.”

Tondi feen nun tin fena

¹⁸ “N xa jɔndin fala ε xa, ε na tɔnna dɔxɔ feen naxan na dunuɓa yi, Ala tɔnna dɔxɔma nɛn na ra ariyanna yi. E na tin feen naxan ma dunuɓa yi, Ala tinma nɛn na ma ariyanna yi.”

¹⁹ “N mɔn xa a fala ε xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuɓa yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na ligama ε xa nɛn. ²⁰ Bayo muxu firin hanma saxan na e malan dede yi n xinli, n fan luma nɛn menni e ye.”

Muxun naxan mi mafeluun tima

²¹ Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fema, a yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu dɔxɔna ma yoli, a na n haken tongo waxatin naxan yi? Han dɔxɔna ma solofere ba?” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, dɔxɔna ma solofere mi a ra de, fɔ tonge solofere e nun solofere.”

23 “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan waxi a walikene saren fi feni. 24 A na fəlxina, e fa walike keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a siimayaan birin wali saranna yi lan. 25 Bayo a mi yi nɔɛ a donla fiye, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a ɲaxanla nun a diine nun a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi. 26 Nanara, walikene yi a xinbi sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dɲa n xa, n na i ya donla birin fima nen!’ 27 A kanna yi kininkinin a ma, a yi dɲa a donla ma, a yi a lu na.”

28 “Koni na walikene yi siga, a sa a lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi a suxu, a yi a kɔɛɛn dɛtɛn. A yi a fala, a naxa, ‘N ma donla fi!’ 29 A lanfaan yi a xinbi sin a bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dɲa n xa, n na i ya donla fima nen!’ 30 Koni a mi tin. A yi sa a sa kasoon na han a na a donla fi waxatin naxan yi. 31 Walikene bonne to na to, e xɔɔ kati, e siga e kanna fɛma, e sa na birin fala a xa. 32 Nanara, e kanna yi a tan walikene xili, a naxa, ‘I tan walike ɲaxina, n ma donla naxan birin i ma, n dɲa nen na ma bayo i bata n mafan. 33 A mi yi lan nun ba, i fan xa kininkinin i walike boden ma alo n kininkinin i ma kii naxan yi?’ 34 Nayi, a kanna yi a sa kasoon na a xɔɔni alogo a kantan muxune xa a ɲaxankata han a yi a donla birin fi. 35 N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ɛ suxuma na kii nin, xa ɛ tan nde mi a ngaxakedenna mafelu a bɔɲeni.”

19

Futu kala fena

Maraka 10.1-12

1 Yesu yelinxi na falane tiye, a keli Galile yamanani, a siga Yudaya yamanani denaxan Yuruden baan kidi ma. 2 Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra, a yi ne rakendeya.

3 Farisi muxuna ndee yi fa a fɛma a bunbadeni, e yi a maxɔdin, e naxa, “Sariyan na a ra ba, xɛmɛn xa ɲaxanla rame, a findi bun yo ra?” 4 Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ mi Kitabun xaranxi ba? A naxa fa fala a fɔɔni ‘Ala yi adaman da, xɛmɛn nun ɲaxanla,’* 5 a naxa, ‘Nanara, xɛmɛna a nga nun a fafe

bepinma, a a maso a ɲaxanla ra, e findi fati bɛndɛ kedenna ra.’† 6 Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fɔ keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

7 E yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera Musa a yamarixi fa fala a xɛmɛn xa futu kala kedin so a ɲaxanla yii, a yi a bepini?” 8 Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa bata tin, a ɛ xa ɛ ɲaxanle bepini amasɔtɔ ɛ bɔɲɛn xɔɔxɔ. Koni a mi yi na kiini nun a fɔɔni. 9 Awa, n xa a fala ɛ xa, xɛmɛn naxan na a mɛ a ɲaxanla ra, xa a ɲaxanla mi yalunya ligaxi, xɛmɛn yi nde gbete futu, na xɛmɛn bata yalunyaan liga.”

10 A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Xa xɛmɛn nun a ɲaxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi.” 11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Birin mi nɔɛ xaranni ito suxe, koni fɔ Ala bata a fɛɛn fi naxanye ma. 12 Xɛmɛna ndee mi nɔɛ ɲaxanla futuɛ amasɔtɔ e bari kiin xɔn, muxune nan ndee gbeteɛye ligaxi na kiini, koni ndee gbeteɛye lanxi a ma nen a e nama ɲaxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nɔɛ xaranni ito suxe, na xa a suxu.”

Yesu yi duba diidine xa

Maraka 10.13-16, Luka 18.15-17

13 Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fɛma, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa koni xarandiine yi falan ti ne ma. 14 Yesu naxa, “Ɛ tin diidine xa fa n fɛma, ɛ nama e raxete amasɔtɔ e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na.” 15 A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga.

Xɛmɛ nafulu kanna fe

Maraka 10.17-31, Luka 18.18-30

16 Banxulanna nde yi fa Yesu fɛma, a naxa, “Karamɔxɔ, n fe faɲin mundun lige, n habadan nii rakisinsɔtɔ?” 17 Yesu yi e yabi, a naxa, “Nanfera i n maxɔdinma fe faɲina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xɔn ma, i xa nii rakisinsɔtɔ, yamarine suxu.”

18 A mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Yamari mundun ne ra?” Yesu yi e yabi, a naxa, “I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama muɲan ti. I nama wule seren ba.

19 I baba nun i nga binya, i yi i adamadi

* 19:4: Dunuɲa Fɔɔn 1.27 nun 5.2 † 19:5: Dunuɲa Fɔɔn 2.24

boden xanu alo i yetena.”[†] ²⁰ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?” ²¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i waxi a xon ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yiigelitone ki. I nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n foxo ra.” ²² Banxulanna na me waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasoto nafulu gbee kanna nan yi a ra.

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, nafulu kanne so raxolo Ariyanna Mangayani! ²⁴ N mon xa a fala e xa, nafulu kanna so raxolo Alaa Mangayani dangu jogomen so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁵ Xarandiine na me waxatin naxan yi, e yi kabε kati! E yi a maxodin, e naxa, “Nde fa noε kise nayi?” ²⁶ Yesu yi e mato, a naxa, “Muxun mi noε na ligε koni Ala noε feen birin ligε nen.”

²⁷ Na xanbi ra, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra. Nxu tan nanse sotoma nayi?” ²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, waxati nene famatoni, n tan Muxuna Dii Xemen na doxo n ma mangaya gbede binyaxini, e tan naxanye biraxi n foxo ra, e fan doxoma nen manga gbede fu nun firinne ma, e yi Isirayila banson fu nun firinne makiti. ²⁹ Naxanye birin bata banxine lu na, hanma a ngaxakeden xemεmane nun a jaxalanmane hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xεene n tan ma fe ra, a na joxon keme sotoma nen e nun habadan nii rakisina. ³⁰ Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

20

Xεε kanna walikene fe

¹ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xεε kanna naxan minin subaxani muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakoni. ² E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanpe sogε keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakoni. ³ Sogε raxenxen waxatini, a keli, a siga loxo deen na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra. ⁴ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, ‘E fan xa

siga, e sa wali n ma manpa bili nakoni, a lan n xa e saren fi naxan na, n na soe e yii.’ ⁵ Awa, ne yi siga walideni. Na danguxina, a mon yi na joxon liga yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina. ⁶ Awa, se din waxatin danguxina, a mon yi siga, a sa muxu gbeteye fan li tixi na. A yi e maxodin, a naxa, ‘E ferijenxi be nanfera? E mi fefe ligama?’ ⁷ E yi a yabi, e naxa, ‘Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.’ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Awa, e fan xa siga wali kedeni n ma manpa bili nakoni.’ ”

⁸ “Ninbanna soxina, manpa bili nako kanna yi a fala walike kuntigin xa, a naxa, ‘Walikene xili, e saranna xa fi. A folo donxe ra xiine ma, i sa a ranan a singe ra xiine ma.’ ⁹ Xemen naxanye wanla folo jinbari waxatini, ne keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden soto. ¹⁰ Nanara, muxun naxanye singe wanla folo, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a sotoma nen dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden soto.”

¹¹ “Awa, e to yi a rasuxuma, e xεε kanna mafala folo. ¹² E yi a fala, e naxa, ‘Muxun naxanye faxi donxen na, ne waxatidi nan tun wali kexi. I nxu nun ne birin saren fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye ferijenxi sogen na?’ ¹³ Xεε kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, ‘Soxo, n mi tinxintareya xan ligaxi i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba? ¹⁴ I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi donxen na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata i saranna fi kii naxan yi. ¹⁵ N mi daxa ba, n xa n sagoon liga n ma gbetini? I n maxoxolonma nen ba bayo n fonisire?’ ¹⁶ Na kiini, naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

Yesu mon yi a faxes feen fala

Maraka 10.32-34, Luka 18.31-34

¹⁷ Yesu yi sigama Yerusalen taani waxatin naxan yi, a yi a xarandii fu nun firinne xali e danna. A yi a fala e xa, ¹⁸ a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalen taani, n tan Muxuna Dii Xemen sa soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yii na yi. E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan

[†] 19:19: Xoroya 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20 nun Saraxaraline 19.18

ma. ¹⁹ Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii naxanye n magelema, e yi n bulan, e yi n gbangban wudin ma. A soge saxande loxonni n kelima nen sayani.”

Yaki nun Yoni nga maxandina

Maraka 10.35-45

²⁰ Sebede a dii xemene nga yi fa Yesu fema e nun a dii xemene, e yi e xinbi sin Yesu bun ma, e yi a maxandi fena nde ma. ²¹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon ma?” A yi a yabi, a naxa, “Tin, i na i ya mangayaan soto, n ma dii xeme firinni itoe xa doxo i fema, kedenna i yiifanna ma, kedenna i komenna ma.” ²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E n maxandixi naxan ma, e mi na kolon. E nae e minje toroya igelengenna ra ba, n fama n mindeni naxan na?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu nae nen.” ²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fama e mindeni nen n ma toroya igelengenna ra yati! Koni muxun doxo fena n yiifanna ma hanma n komenna ma, na mi n tan ma fo n fafe bata yi a ragidi naxanye xa.”

²⁴ Xarandii fuun bonne na me waxatin naxan yi, e xolo na ngaxakedenma firinne ma. ²⁵ Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, “E a kolon yati siyane mangane noyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan naba e xun na. ²⁶ Koni a mi na kiini e tan tagi. Xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na e ye, fo a xa findi e walikenen nan na. ²⁷ Xa naxan yo wa findi feni e yeratiin na fo a xa findi e konyin nan na ²⁸ alo n tan Muxuna Dii Xemen to mi faxi muxe xa wali n xa koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxuto firin nakendeya

Maraka 10.46-52, Luka 18.35-43

²⁹ E yi kelima Yeriko taani waxatin naxan yi, yama gbeen yi bira Yesu foxo ra. ³⁰ Danxuto firinna naxanye yi doxi kiraan na, ne yi a me a Yesu dangumatson nan yi a ra, e yi gbelegbele, e naxa, “Nxu fafe, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin nxu ma!” ³¹ Yamaan yi e masabari, koni e mon yi gbelegbele kati, e naxa, “Marigina, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin nxu ma.” ³² Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e maxodin,

a naxa, “E waxi a xon ma n xa nanfe liga e xa?” ³³ E yi a yabi, e naxa, “Marigina, nxu waxi a xon ma nen, nxu mon xa seen to.” ³⁴ Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yene ra. E yi seen to mafuren, e bira Yesu foxo ra.

21

Yesu so fena Yerusalen taani

Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

¹ E to maso Yerusalen taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e ye ra. ² A yi a jungu e ma, a naxa, “E siga banxidenen na e ye ra, e sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fema. E e fulun, e fa e firinna ra n xa. ³ Xa muxuna nde e maxodin, e a fala a xa, e naxa, ‘Marigin nan mako e ma,’ na kanna e soma e yii nen sa.”

⁴ Na liga nen alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa, ⁵ “E a fala Siyon kaane xa, e naxa, ‘E a mato! E mangan fama e ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilene diina.’* ”

⁶ Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na liga. ⁷ E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e dugine yifulun e fari, Yesu yi doxo sofanla fari. ⁸ Yamaan yi e dugine yifulun kiraan xon ma, nde yi joxondene magira, e yi e sa kiraan xon a binya feen na. ⁹ Yamaan naxan yi a ye ra e nun a xanbi ra, ne birin yi lu sonxoe, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa dii xemen ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xonna ma pon!”

¹⁰ Yesu so Yerusalen taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxodinna ti, e naxa, “Nde ito ra?” ¹¹ Yamaan yi e yabi, e naxa, “Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasareti taani Galile yamanani.”

Yesu Ala Batu Banxini

Maraka 11.15-19, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹² Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masarane tabanle rafelen e nun ganba matine gbene. ¹³ A yi a fala e xa, a naxa, “A sebexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen Ala

* **21:5:** A mato Sakari 9.9 kui. † **21:13:** A mato Esayi 56.7 nun Yereji 7.11 kui.

maxandi banxina.’† Koni ε tan bata a findi mujadene luxunden na!”

¹⁴ Danxutɔne nun lɛbutɛne yi siga Yesu fɛma Ala Batu Banxini, a yi e rakɛndɛya.

¹⁵ Koni saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne to a to kabanako feene ligɛ, e diidine fan to naxanye yi sɔnxɔma Ala Batu Banxini, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa Dii Xɛmɛn ma,” e yi xɔɔ. ¹⁶ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I mi diidine falan mɛɛn ba?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Di! ε mi Kitabun yireni ito xaranxi ba, naxan a falaxi, ‘I bata diidine nun dii jɔrɛne yamari, e yi i matɔxɔ?’† ”

¹⁷ Yesu yi e lu mɛnni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi na.

Yesu yi xɔdɛ binla danga

Maraka 11.12-14, 20-24

¹⁸ Na xɔtɔn bode, a xɛtɛmatɔɔn Yerusalɛn taani, kamɛn yi a suxu. ¹⁹ A yi xɔdɛ binla to kiraan dɛxɔn ma, a yi siga a bun ma, koni a mi a bogi yo li a ra, fɔ a dɛɛne. Nanara, a yi a fala xɔdɛ binla ma, a naxa, “I tan mi fa bogin sɔnɔn!” Awa, na waxatin yɛtɛni xɔdɛ binla yi xara! ²⁰ Xarandiine to na to, e yi kabɛ, e maxɔdinna ti, e naxa, “Xɔdɛ binli ito xaraxi di xulɛn?” ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, xa ε dɛnkɛlyaxi, ε mi sike, n naxan ligaxi xɔdɛ binli ito ra, ε fan nɔɛ na jɔxɔnna ligɛ nɛn. A birin xa mi na ra, ε nɔɛ a fale nɛn geyaan xa, ε naxa, ‘Keli be, i sa sin fɔxɔ igeni,’ na yi liga. ²² Xa ε dɛnkɛlyaxi, ε na sese maxɔdin Ala ra, ε na sɔtɔma nɛn.”

Yesu sɛnbɛn maxɔdinna fe

Maraka 11.27-33, Luka 20.1-8

²³ Yesu mɔn yi fa Ala Batu Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi fa a fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnbɛ mundun na, nde i yamarixi i xa feni itoe liga?” ²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “N fan xa ε maxɔdin fe keden ma, xa ε n yabi, n feene ligama sɛnbɛn naxan yi, n fan na falama ε xa nɛn. ²⁵ Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?” E yi falan ti fɔɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a

falama nɛn nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi laxi Yoni ra?’ ²⁶ Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan yɛɛ ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra.” ²⁷ Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Awa, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnbɛn naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

Dii xɛmɛ firinna fe sandana

²⁸ “ε xaxili lu ito xɔn ma. Xɛmɛna nde yi na, dii xɛmɛ firin yi naxan yii. A siga a forimaan fɛma, a sa a fala a xa, a naxa, ‘N ma diina, siga wali kɛdeni n ma nakɔni to.’ ²⁹ A yi a yabi, a naxa, ‘N mi waxi siga feni.’ Koni dɔnxɛn na, a bɔjɛn yi maxɛtɛ, a siga. ³⁰ A fafe yi siga a diin bonna fɛma, a sa na fala kedenna ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, ‘N fafe, n sigama nɛn.’ Koni a mi siga. ³¹ Ne firinna yɛ, nde a fafe sagoon ligaxi?” E yi a yabi, e naxa, “Forimana.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma ε yɛɛ ra Alaa Mangayani. ³² Amasɔtɔ Yoni bata fa, a tinxinna kiraan yita ε ra, ε mi la a ra. Koni mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali ε to na to, ε bɔjɛ mi maxɛtɛ, ε la a ra.”

Nakɔ kantanne fe sandana

Maraka 12.1-12, Luka 20.9-19

³³ Yesu naxa, “ε tuli mati sanda gbɛtɛ ra. Nakɔ kanna nde yi na nun naxan manpa bili nakɔn sa, a yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakɔn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ³⁴ Awa, a bogi waxatina a lixina, a yi a walikɛna ndee rasiga a nakɔn kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ne yii. ³⁵ Nakɔn kantan muxune yi nakɔ kanna walikɛne suxu, e kedenna mabɔnbɔ, e bonna faxa, e bonna magɔɔn gɛmɛne ra. ³⁶ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi a walikɛ gbɛtɛye rasiga, naxanye yi wuya dangu a fɔɔyixine ra. Nakɔn kantan muxune yi ne fan liga na kii kedenni. ³⁷ Dɔnxɛn na, a yi a dii xɛmɛn nasiga e ma, a naxa, ‘E danma nɛn n ma diin tan na.’ ”

³⁸ “Koni nakɔ kantanne to a dii xɛmɛn to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kɛ tongon nan ito ra, ε fa be, en na a faxa

† 21:16: Yaburin 8.3

alogo en xa a κέν σοτῶ.’³⁹ Nayi, e yi a suxu, e siga a torontoronηε nakῶ χέν fari ma, e sa a faxes. §⁴⁰ Awa, nakῶ kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama nakῶ kantanne ra?”⁴¹ E yi a yabi, e naxa, “A na muxu ηaxine faxama nen kii ηaxini, a yi nakῶn taxu muxu gbeteγe ra naxanye a gbeen soε a yii a xaba waxatini.”⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E munma Kitabun yireni ito xaran ba? A naxa, ‘Banxi tiine e me γεμεν naxan na, na bata findi banxin γεμε fisamantenna ra. Marigin nan na ligaxi, a findi kabanako feen na en γεε ra yi.’* ”

⁴³ Yesu naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, Alaa Mangayaan bama ε yii nen, a so yama gbeteγ yii, naxanye κewali lanηε a ma. ⁴⁴ Naxan yo na bira γεμενι ito fari, na yigirama nen a dungin dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

⁴⁵ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune to Yesu a sandan με, e yi a kolon a falan tima e tan nan ma. ⁴⁶ Nanara, e yi kata a suxu feen na, koni e yi gaxu yamaan γεε ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu ra.

22

Naxalandi tiin sandana

Luka 14.15-24

¹ Yesu man yi sandan sa yamaan xa. ² A yi a fala, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan ηaxalandi tiin sewa donse donna malanni ton a dii xεμεν xa. ³ A yi a walikene rasiga a muxu xilixine ma alogo e xa fa donse donna malanni, koni e mi tin fe. ⁴ Nanara, a yi a walike gbeteγe rasiga e ma, a naxa, ‘E sa a fala e xa, a donseen birin bata yiton iki. N bata n ma turaan nun ηinge raturaxine faxes, seen birin bata yiton. E fa ηaxalandi tiin donse donna malanni!’ ⁵ Koni e mi a yate, e siga e makone ra. Nde yi siga xεene ma, nde yi siga e wanle ra. ⁶ A donxene yi walikene suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxes.”

⁷ “Mangan yi xῶlo kati, a yi a sofane rasiga, e sa faxes tiine halagi, e yi e taan gan. ⁸ Na xanbi ra, a yi a walikene xili, a naxa, ‘Naxalandi tiin malanna bata yiton koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi daxes e xa xili. ⁹ Awa, iki ε siga kira xunne ma. E na muxu yo to, ε ne xili malanni.’ ¹⁰ Nanara, walikene yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu ηaxine nun muxu faxine birin. Nayi, ηaxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.”

¹¹ “Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xεmena nde to menni, ηaxalandi ti domain mi yi a ma. ¹² A yi a maxodin, a naxa, ‘Soxῶ, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxes ηaxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xεμεν mi a yabi σοτῶ. ¹³ Mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, ‘E a xidi ken, ε yi a ramini tanden ma dimini, wugan nun ηin naxinna denaxan yi.’ ” ¹⁴ Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.”

Mudu fiin maxodinna fe

Maraka 12.13-17, Luka 20.20-26

¹⁵ Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tonεε feni ton a fala xuiin xon ma. ¹⁶ E yi e xarandiina nde nun Herode a muxuna nde rasiga Yesu fema a faladeni, e naxa, “Karamoxῶ, nxu a kolon fa fala ηondi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala ηondin nan ma. Muxe mi nῶε i ya miriyaan maxete, amaxoto i mi muxune rafisaxi e bode xa. ¹⁷ Awa, i mirixi a ma di, a fala nxu xa, a daxes mudun yi fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi?”

¹⁸ Koni Yesu yi e nata ηaxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “E tan naxine! Nanfera, ε katama n bunbadeni? ¹⁹ E gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra. ²⁰ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” ²¹ E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen yi so

§ **21:39:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakῶ kanna ra. Adinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xε Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. * **21:42:** Yaburin 118.22-23 * **22:21:** Ala gbeena: Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen nan na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen nan na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na.

Ala yii.”* 22 E na me waxatin naxan yi, e kabε kati, e keli a fema, e siga.

Faxa muxune rakeli fena

Maraka 12.18-27, Luka 20.27-40

23 Na loxon yeteni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani. E yi Yesu maxodin, 24 e naxa, “Karamoxo, Musa bata yi a fala, a naxa, ‘Xa xemen faxa, a mi dii lu, a ngaxakedenna xa a ke naxanla tongo alogo a xa diina nde bari faxa muxun xa.’† 25 Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi be nun, forimaan yi naxanla futu, a faxa, a mi dii soto, a naxanla yi lu a xunyεn xa. 26 A yi liga na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi liga na kiini, na yi liga han solofere. 27 Donxen na, naxanla fan yi faxa. 28 Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, naxanla findima nde gbee ra na muxu soloferene ye? Bayo e birin bata yi a doxo.”

29 Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasoto ε mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. 30 Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xemen mi naxalan fute, naxanla mi doxe xemen xon. 31 Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen ma, ε mi Alaa falan xaranxi ba? A naxa, 32 ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fo niiramane.”†

33 Yamaan na me waxatin naxan yi, e kabε Yesu a xaranna ma kati!

Yamari fisamantenna fe

Maraka 12.28-34, Luka 10.25-28

34 Farisi muxune a me waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a liga Saduse muxune yi e dundu, e yi e malan. 35 Sariya karamoxo keden yi na, na yi Yesu kejaan fεsefεε, a yi a maxodin, 36 a naxa,

“Karamoxo, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?” 37 Yesu yi a yabi, a naxa, “I Marigina Ala xanu i bonen birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na.’§ 38 Yamarini ito gbo dangu e birin na. 39 A firindeni ito luxi nen alo bonna, a naxa, ‘I adamadi boden xanu alo i yetena.’* 40 Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi yamari firinni itoe nan na.”

Yesu yi maxodinna ti

Maraka 12.35-37, Luka 20.41-44

41 Farisi muxune malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxodin, a naxa, 42 “E mirixi Alaa Muxu Sugandixina feen ma di? Nde bonson a ra?” E yi a yabi, e naxa, “Dawuda bonsonna nan a ra.” 43 Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sarijanxin na? Amasoto Dawuda a falama, a naxa, 44 ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, ‘Doxo n yiifanna ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.’† ’

45 Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bonsonna ra di?”‡ 46 Muxu yo mi no a yabe fala keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxodinje fe gbete ma.

23

Yesu yi sariya karamoxone nun Farisi muxune yalagi

Maraka 12.38-39, Luka 11.43, 46, 20.45-46

1 Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa, 2 a naxa, “Sariya karamoxone nun Farisi muxune doxi Nabi Musa funfun nin. 3 Nayi, ε e falane birin suxu, ε yi e liga. Koni ε nama e kewali sifane tan liga, amasoto e naxan falama, e mi na ligama. 4 E goron binyene raxidima, e yi e doxo muxune xun ma, koni hali e yii sonla,

† 22:24: A mato Dunuja Fobn 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. ‡ 22:32: niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mato Xoroyaan 3.6 nun 3.15-16 kui. A mi a falaxi nun a Ibrahimaa Ala nan yi a tan na Ibrahimaa yi a nii ra waxatin naxan yi. Na luxi nen alo Ala yeena e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yeε ra yi. Nanara, faxa muxune kelima nen sayani. § 22:37: Sariyane 6.5 * 22:39: Saraxaraline 19.18 † 22:44: Yaburin 110.1 ‡ 22:45: Na waxatini karamoxone yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bonsonna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburi 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yeε ra yi.

e tan mi waxi na din feni e ra e maxalideni. ⁵ E feen birin ligama nɛn alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabu falane sɛbɛma, e yi e xidi e tigrine nun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti dɛnbɛxi kuyene ra. ⁶ Binye dɔxɔdene rafan e ma malanne yi, e dɔxɔ yamaan yɛɛ ra salide banxine yi. ⁷ Binye xɔntɔnne rafan e ma lɔxɔ tidene yi, muxune yi e xili ‘Karamɔxɔ.’ ”

⁸ “Koni muxe nama ε tan xili ba fa fala, ‘Karamɔxɔ,’ amasɔtɔ ngaxakedenmaan nan ε birin na, karamɔxɔ keden pee nan ε yii. ⁹ Awa, ε nama muxu yo xili dunuɲa ito yi fa fala, ‘N Fafe,’ amasɔtɔ Fafe keden pee nan ε yii ariyanna yi. ¹⁰ E nama tin muxune xa ε xili ‘Kuntigina,’ amasɔtɔ kuntigi keden peen nan ε yii. Alaa Muxu Sugandixin nan na ra. ¹¹ Muxun naxan gbo ε birin xa, na xa findi ε konyin na. ¹² Naxan na a yete yite, na yigodoma nɛn. Naxan na a yete magodo, na yitema nɛn.”

Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune nafiɣiyana

Maraka 12.40, Luka 11.39-42, 44-52, 20.47

¹³ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafiɣine! Amasɔtɔ ε Ariyanna Mangayaan dɛɛn nagalin muxune yɛɛ ra, ε tan yetɛɛn mi soma, ε mɔn mi muxune luma e so naxanye waxi so feni.”

¹⁴ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafiɣine! Amasɔtɔ ε kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi ε yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nɛn na feene ma a ɲaxin na.”

¹⁵ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafiɣine! E fɔxɔ igen nun bɔxɔ xɔnna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu keden peen sɔtɔ. E na a sɔtɔ ε a findima nɛn yahannama kaan na naxan ɲaxu ε tan xa dɔxɔ firin.”

¹⁶ “Gbalona ε xa, ε tan danxutɔɔn naxanye danxutɔɔn yii rasuxuma. E tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kɔlɔ Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, koni naxan na a kɔlɔ Ala Batu Banxin xɛmani, fɔ na kanna xa a falan nakamali.’ ¹⁷ E tan danxutɔ xaxilitarene! Mundun gbo xɛmana hanma Ala Batu Banxin naxan xɛmaan nasariɲanma? ¹⁸ E mɔn a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde

a kɔlɔ saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kɔlɔ saraxan yetɛni naxan saraxa ganden fari, fɔ a xa a falan nakamali.’ ¹⁹ Danxutɔne! Mundun gbo saraxana hanma saraxa ganden naxan saraxan nasariɲanma? ²⁰ Awa, naxan na a kɔlɔ saraxa ganden xinli, na bata a kɔlɔ saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari. ²¹ Naxan na a kɔlɔ Ala Batu Banxin xinli, na bata a kɔlɔ Ala Batu Banxin nun Ala yetɛni, naxan luma ε ye mɛnni. ²² Muxun naxan na a kɔlɔ ariyanna yi na bata a kɔlɔ Alaa manga gbɛdeni e nun naxan dɔxi a yi.”

²³ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafiɣine, ε nakɔ yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbɛtɛye, koni ε bata ε mɛ sariyana fe gbɛene ra, alo kiti kɛnden nun kininkininna nun tɔgɔndiyana. Anu, ε lan ε xa ne nan liga, e nun fe dɔnxɛne. ²⁴ E tan danxutɔɔn naxanye danxutɔne yii rasuxuma, ε minseen naserendenma alogo ε xa soso keden peedin ba a yi, koni ε yi ɲɔgɔmɛn gerun!”

²⁵ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafiɣine, ε igelengenna nun ε donse saseen fanna masugusuguma, koni e kuiin nafexi milan nun yete rafan fe ɲaxine ra. ²⁶ I tan Farisi muxu danxutɔna, i ya igelengenna nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a fanna fan xa sariɲan.”

²⁷ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafiɣine. E luxi nɛn alo banxi faɲin naxan tixi gaburun xun ma bɛnde fixɛn soxi naxan ma naxanye fari tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xɔnne ra e nun se xɔsixin sifan birin. ²⁸ E fan na kiini, ε yete findima tinxin muxun nan na muxune birin yetagi, koni ε kuiin nafexi nafiɣiyaan nun fe ɲaxine ra pen!”

Yesu yi e ɲaxankatana fe fala

Luka 11.47-51

²⁹ “Gbalona ε xa, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxu nafiɣine. E banxi tofaɲine tima nabine gaburune xun ma, ε yi tinxin muxune gaburune ratofaɲɛ ayi. ³⁰ E yi a fala, ε naxa, ‘Xa nxu yi na nun nxu benbane waxatini, nxu mi yi kafuma e ma e nabine faxa waxatin naxan yi.’ ³¹ Awa, ε tan yetɛɛn sereyaan bama ε yete xili ma fa fala

naxanye nabine faxa, ne nan bənsən ε ra.
³² Awa, ε benbane hakene defe! ³³ E tan kosone, ε tan saji bənsəne, ε giye yahan-nama kitin bun ma di?”

³⁴ “Nanara, n nabine nun xaxilimane nun sariya karaməxəne rasigama ε ma. E nde faxama nən, ε yi nde gbangban wudin ma. E yi nde bulan salide banxine kui, ε yi e sagatan keli taa ma han taa ma. ³⁵ Na kiini, ε saranma nən na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Habila tinxin muxun ma han Sakari, Berəkaya dii xəmənə, ε naxan faxa Ala Batu Banxin nun saraxa ganden tagi. ³⁶ N xa jəndin fala ε xa, na birin xetema nən iki muxune ma.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Luka 13.34-35

³⁷ “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xerane magələn. A xənla n suxu nən sanja ma wuyaxi n xa ε malan n fəma alo təxe ngana a diine malanma a gabutəen bun kii naxan yi, koni ε mi tin! ³⁸ Awa, Ala ε konna rabəjinma nən fefe! ³⁹ Amasətə n xa a fala ε xa, ε mi fa n toma sənən han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

24

Ala Batu Banxin kalana fe

Maraka 13.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiine yi fa a fəma, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra. ² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E mi seni itoe birin toma ba? N xa jəndin fala ε xa, gəmənī ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nən.”

Tərən nun bəsənxyana fe

Maraka 13.3-13, Luka 21.7-19

³ Yesu yi dəxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan yi, a xarandiine yi siga a fəma wundoni, e yi a maxədin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin naxan yi, na fala nxu xa, e nun taxamasenna naxanye i fa waxatin nun waxati rajanna yitama nxu ra.”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden.

⁵ Amasətə muxu wuyaxi fama nən n xinli,

e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden. ⁶ E yenge feene mema nən, ε yengena ndee xinle mε. Koni ε nama gaxu. A fere mi na fə na fe sifane xa liga nən, koni waxati rajanna mi na ra singen. ⁷ Siyana ndee siyana ndee yengema nən, yamanana ndee yi yamanana ndee yenge. Fitina kamene yi so, bəxən yi xuruxurun yirena ndee yi. ⁸ Na feene birin ligama nən alo jaxanla dii bari kuiin xələ singena.”

⁹ “Na xanbi ra, e ε suxuma nən, e yi ε tərə, e yi ε faxa. Siyane birin ε rajaxuma nən n tan ma fe ra. ¹⁰ Muxu wuyaxi birama nən tantanni na waxatini, e yi e bode yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode rajaxu. ¹¹ Wule nabi wuyaxi fama nən e fa muxu wuyaxi mayenden. ¹² Fe jaxin gboma ayi nən dunuɣa yi han muxu wuyaxi a xanuntenyaan yi xurun. ¹³ Koni naxan na a yixədəxə han a rajanna, na kisima nən. ¹⁴ Awa, Alaa Mangayana falan Xibaru Fajin kawandin bama nən dunuɣa yiren birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na xanbi ra waxati rajanna yi a li.”

Se Haramuxina fe

Maraka 13.14-23, Luka 21.20-24

¹⁵ “E na Se Haramuxin to tixi yire sarinaxini naxan halagin tima, Nabi Daniyeli naxan ma fe fala, (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon,)* ¹⁶ nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te geyane fari. ¹⁷ Muxun naxan a kore banxin kəe ra, na nama xete, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁸ Muxun naxan xeen ma, na nama xete banxini a doamaan tongodeni. ¹⁹ Gbalo gbeen fudi kanne nun diin ngane yee ra na waxatine yi! ²⁰ E Ala maxandi alogo ε giin nama lan xunbeli waxatin ma hanma Matabu Ləxəna! ²¹ Amasətə na ləxəne tərən jaxuma ayi nən dangu a birin na. A jəxən munma liga singen xabu dunuɣa da waxatini han iki. A jəxən fan mi fa ligama sənən! ²² Xa Ala mi yi nde ba na ləxəne ra nun, muxu yo mi yi kisima, koni a bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.”

²³ “Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu

* **24:15:** A mato Daniyeli 9.27 nun 11.31 nun 12.11 kui.

Sugandixin be yi,' hanma, 'A sa mɛnni,' ε nama la na ra. ²⁴ Amasɔtɔ muxu wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima nɛn, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne mayenden, xa na lanɲɛ. ²⁵ E a mato, n bata a fala ε xa benun a waxatin xa a li. ²⁶ Nanara, xa muxu yo a fala ε xa, a naxa, 'A mato, a sa burunna ra!' E nama siga na! Hanma xa e a fala fa fala, 'A luxunxi be yi!' E nama la na ra! ²⁷ Amasɔtɔ alo kuyen na a ɲinna masɔxɔn keli sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na kii nin. ²⁸ Binbin dɛnaxan yi, dugane e malanma mɛnna nin."

Muxuna Dii Xɛmɛn fa fena

Maraka 13.24-27, Luka 21.25-28

²⁹ "Na tɔrɔ lɔxɔne na dangu, 'sogeni dimima nɛn, kiken mi fa dɛgɛma, sarene kelima nɛn kore e bira, kore xɔnna sɛnbene yimaxama nɛn.'† ³⁰ Nayi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛna taxamasenna minima nɛn kɛnɛnni kore. Dunuɲa siyane birin yi wuga. E n tan Muxuna Dii Xɛmɛn toma fɛ nɛn kore xɔnna kundani sɛnbɛn nun binyeni. ³¹ Xɔta xui gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama nɛn bɔxɔn tongon naaninne birin yi, e yi n ma muxu yɛbaxine malan, keli dunuɲa danna bonna ma sa dɔxɔ bonna ra."

Xɔdɛ binla fe taxamasenna

Maraka 13.28-31, Luka 21.29-33

³² "E xaxili sɔtɔ xɔdɛ binla fe ma. A yiine na maɲingi, a dɛene yi mini fɔlɔ, ε a kolonma nɛn nayi fa fala ɲɛmɛn bata maso. ³³ A na kii nin, ε na feni itoe birin to waxatin naxan yi, ε a kolonma nɛn fa fala waxati saxin bata maso, a bata so dɛ yetɛɛn li. ³⁴ N xa ɲɔndin fala ε xa, iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga. ³⁵ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nɛn, koni n ma falane mi danguma habadan!"

Muxu yo mi na waxatin kolon

Maraka 13.32-37, Luka 17.26-30, 34-36

³⁶ "Muxu yo mi na lɔxɔn nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xɛmɛna, fɔ a Fafe Ala keden peena. ³⁷ N tan Muxuna Dii

Xɛmɛn fa feen ligama nɛn alo naxan liga Nuhan gbee waxatini. ³⁸ Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e dɛgema, e yi e minma, e yi ɲaxanle futuma, e yi e diine fima xɛmɛne ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. ³⁹ Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mumɛ han fufaan yi fa, a yi e birin xali. Muxuna Dii Xɛmɛn na fa waxatin naxan yi, a ligama na kii nin. ⁴⁰ Muxu firin luma nɛn xɛɛn ma na waxatini, keden xalima nɛn, keden yi lu na. ⁴¹ ɲaxalan firin luma nɛn se dinni, kedenna xalima nɛn, keden yi lu na. ⁴² E lu ε yɛɛ ra yi, amasɔtɔ ε mi ε Marigin fa waxatin kolon. ⁴³ E ε xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna yi muɲaden fa waxatin kolonɲɛ kɔɛɛn na nun, a mi yi tinɲɛ muɲaden xa so a banxini, a yi luma a yɛɛ ra yi nɛn. ⁴⁴ Nanara, ε xa ε yitɔn amasɔtɔ ε xaxili mi lɔxɔn nun waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na waxatin nin."

Walikɛ tinxinxina fe

Luka 12.41-48

⁴⁵ "Walikɛɛn mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikɛɛn bonne xun na, a e donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴⁶ Na walikɛɛn sɛwama nɛn, xa a kuntigina a li na wanla kɛ! ⁴⁷ N xa ɲɔndin fala ε xa, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nɛn. ⁴⁸ Koni xa walikɛ ɲaxin na a ra, a a falama nɛn a yetɛ ma, a naxa, 'N ma kuntigin bata buyɛ ayi.' ⁴⁹ A yi lu walikɛɛn bonne bɔnbɛ, a yi a dɛge, a yi a min e nun dɔlɔ minne. ⁵⁰ Awa, walikɛɛn yengi mi lɔxɔn naxan ma, a mi waxatin naxan kolon, a kuntigin fama na waxatin nin. ⁵¹ A kuntigina a ɲaxankatama nɛn, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yire yi wugan nun ɲin naxinna dɛnaxan yi."

25

Sungutun fuuna fe sandana

¹ "Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo sungutun fuun naxanye e lɛnpune tongo e siga ɲaxalandi kanna ralandeni siga ɲaxalandi tiine malanni. ² Xaxilitare suulun yi e ye, xaxilimaan nan yi suulunna

† 24:29: Esayi 13.10 nun Esayi 34.4

bonne ra. ³ Xaxilitarene yi e lenpune tongo koni e mi ture tongo. ⁴ Koni xaxilimane yi e lenpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lenpun nadεge seen na. ⁵ Naxalandi kannna to bu, xixɔnla yi sungutunne suxu, e xi.”

⁶ “Kɔε tagini sɔnxɔ xuiin yi mini, e naxa, ‘Naxalandi kannna bata fa. ε fa a ralan!’ ⁷ Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lenpune yitɔn. ⁸ Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘ε nxu ki tureni, amasɔto nxɔ lenpune tumaan ni i ra.’ ⁹ Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘εn-εn, a mi en birin yiliyε. ε siga sare matine fema ε sa nde sara ε yetε xa.’ ¹⁰ Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa mɛnni waxatin naxan yi, naxalandi kannna yi fa. Sungutun suulunna naxanye yitɔnxi, ne yi so naxalandi kannna fɔxɔ ra malanni. E dɛɛn nagali. ¹¹ Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, ‘Nxu fafe, yandi, dɛɛn nabi nxu xa.’ ¹² Naxalandi kannna yi e yabi, a naxa, ‘N xa nɔndin fala ε xa, n mi ε tan kolon mumε!’ ”

¹³ Yesu yi a fala, a naxa, “ε lu ε yeε ra yi amasɔto ε mi lɔxɔn nun waxati saxin kolon.”

Walikε saxanna fe sandana

Luka 19.11-27

¹⁴ “Ariyanna Mangayaan ligaxi nɛn alo xɛmɛn naxan yi sigama sigatini, a yi a walikene xili, a yi a yii seene taxu e ra. ¹⁵ A yi xɛma gbanan suulun so keden yii, a yi firin so gbete yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin nun e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini. ¹⁶ Walikεɛn naxan xɛma gbanan suulun sɔto, na yi siga na rayulayadeni mafuren, a yi xɛma gbanan suulun gbete sɔto. ¹⁷ Walikεɛn naxan xɛma gbanan firin sɔto, na fan yi firin gbete sɔto. ¹⁸ Koni walikεɛn naxan xɛma gbanan keden sɔto, na yi sa yinla ge, a yi a kuntigina xɛmaan luxun na.”

¹⁹ “Waxati xunkuye danguxina, walikene kuntigin yi fa alogo e xa e dentεge. ²⁰ Walikεɛn naxan xɛma gbanan suulun sɔto, na yi fa, a yi xɛma gbanan suulun gbete yita a ra. A yi a fala, a naxa, ‘N kannna, i xɛma gbanan suulun nan taxu n na. N bata suulun gbete sɔto, a tan ni i ra.’ ²¹ Kuntigin

yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikε fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nɛn. Fa sɛwa n tan i kannna xɔn!’ ²² Na xanbi ra, a xɛma gbanan firinna so naxan yii, na yi fa, a naxa, ‘N kannna, i xɛma gbanan firin nan so n yii. N bata firin gbete sɔto, a tan ni i ra.’ ²³ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikε fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nɛn. Fa sɛwa n xɔn!’ ²⁴ Dɔnxɛn na, naxan xɛma gbanan keden sɔto, na yi fa, a naxa, ‘N kannna, n na a kolon a i ya fe xɔdɔxɔ. I seen xabama yireni i mi a bixi dɛnaxan yi, i donseen malanma yireni i mi se sixi dɛnaxan yi. ²⁵ Na nan n gaxu, n yi siga, n yi sa i ya xɛmaan luxun bɔxɔn bun. I gbeen naxan na, na ni i ra.’ ²⁶ A kuntigin yi a yabi, a naxa, ‘I tan walikε naxi salantenna, i a kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni n mi a bixi dɛnaxan yi, n yi donseen malan yire yi n mi a sixi dɛnaxan yi. ²⁷ Na ma, a yi lan nun i xa sa n ma xɛmaan taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi xɛmaan nun a tɔnɔdin sɔto. ²⁸ Nba, ε xɛma gbananna ba a yii, xɛma gbanan fu naxan yii, ε a so na yii. ²⁹ Amasɔto seen muxun naxan yii, nde soma nɛn na yii mɔn, a yi a gbege sɔto. Koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nɛn. ³⁰ Nba, tɔnɔ mi na walikεɛn naxan na, ε na woli tandeni, dimini, wugan nun jin naxinna dɛnaxan yi.’ ”

Kiti dɔnxɛna fe

³¹ “N tan, muxuna Dii Xɛmɛn na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun malekane birin a fɔxɔ ra, a dɔxɔma nɛn a mangaya gbɛdeni binyeni. ³² Dunuɔa siyane birin malanma nɛn a yetagi. A yi e yitaxun dɔxɔ firinna ra, alo xuruse rabaan yeɛɛene nun siine yitaxunma kii naxan yi. ³³ A yeɛɛene malanma nɛn a yiifanna ma, a siine malan a kɔmɛnna ma. ³⁴ Na xanbi ra, mangana a falama nɛn a yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘ε fa be, n Fafe Ala dubaxi ε tan naxanye xa. ε fa ε keɛn sɔto, mangayaan naxan yitɔnxi ε xa xabu dunuɔa da waxatini. ³⁵ Bayo kamɛna n suxu nɛn, ε yi donseen so n yii.

Min xɔnla yi n suxu, ε yi igen so n yii. N siga nɛn xɔɲeyani, ε yi n yigiya. ³⁶ Marabɛnna yi n suxu, ε yi n marabɛri ba. N yi fura, ε yi n dandan. N yi sa kasoon na, ε yi fa n xɔntɔn.’ ³⁷ Tinxiin muxune a yabima nɛn na yi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kamɛtɔɔn to minɛn yi, nxu yi donseen so i yii, hanma i min xɔlitɔna, nxu yi igen so i yii?’ ³⁸ Nxu i to xɔɲeyani waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma marabɛnna i ma, nxu yi i marabɛri ba? ³⁹ Nxu i to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kasoon na, nxu yi i xɔntɔn?’ ⁴⁰ Mangana e yabima nɛn, a naxa, ‘N xa ɲɔndin fala ε xa, ε naxan liga ngaxake-dendina nde xa, naxan xurun dangu birin na, ε na liga n tan nan xa nayi!’ ”

⁴¹ “Na xanbi ra, naxanye na lu a kɔmɛnna ma, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E masiga n na, dangatɔne, ε siga habadan tɛɛni naxan yitɔnxi Yinna Manga Setana nun a malekane xa. ⁴² Bayo kamɛna n suxu nɛn, ε mi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ε mi igen so n yii. ⁴³ N yi lu xɔɲeyani, ε mi n yigiya. Marabɛnna yi n suxu, ε mi n marabɛri ba, n fura kasoon na, ε mi n mali.’ ⁴⁴ Ne fan yi a yabi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kamɛtɔɔn to minɛn yi, hanma i min xɔlitɔna hanma i xɔɲeyani hanma i marabɛritɔna hanma i furetɔna hanma i kasoon na, nxu mi tin i maliye?’ ⁴⁵ Mangana e yabima nɛn, a naxa, ‘N xa ɲɔndin fala ε xa, ε mi naxanye liga muxudini ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, ε mi na ligaxi n tan fan xa na yi.’ ⁴⁶ Awa, ne sigama habadan tɔrɔn nin. Koni tinxiin muxune sigama habadan nii rakisnin nin.”

26

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-

53

¹ Yesu to yelin na falane birin tiye, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ² “E a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* xa a li. N tan Muxuna Dii Xɛmɛna, e n yanfama nɛn, n lu yiini, e n gbangban.”

* **26:2:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɛe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. † **26:15:** A mato Sakari 11.12 kui. ‡ **26:17:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leɓen mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

³ Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni. ⁴ E yi a nata, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxa. ⁵ E yi a fala, e naxa, “En nama a suxu sanla waxatini, xanamu, yamaan murutɛma nɛn!”

Latikɔnɔnna sa fena Yesu ma

Maraka 14.3-9, Yoni 12.1-8

⁶ Yesu yi Simɔn dogonfontɔna banxini waxatin naxan yi Betani taani, ⁷ ɲaxanla nde yi fa a fɛma, a fa latikɔnɔnna sare xɔdɛxɛn na a sase gɛmɛ ramaan kui, gɛmɛn naxan xili “alabasita.” A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a degema waxatin naxan yi. ⁸ Yesu a xarandiine to na to, e yi xɔlɔ, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “I ito birin yikalama nanfera? ⁹ Latikɔnɔnna ito yi matiye nɛn deɛ xɔdɛxɛn na, a saren yi so yiigelitɔne yii.” ¹⁰ Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, “E ɲaxanli ito mafalama nanfera? A bata fe faɲin liga n xa. ¹¹ Amasɔtɔ yiigelitɔne ε fɛma waxatin birin koni n tan mi luma ε fɛma waxatin birin. ¹² A bata latikɔnɔnna sa n fatin ma alogo n xa n yitɔn gaburuna fe ra. ¹³ N xa ɲɔndin fala ε xa, n ma falan Xibaru Faɲini ito na rali dunuɲa yire yo yi, ɲaxanli ito kɛwanla falama nɛn, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Maraka 14.10-11, Luka 22.3-6

¹⁴ Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasi Isakariyoti, na yi siga saraxarali kuntigine fɛma, ¹⁵ a naxa, “Xa n Yesu so ε yii, ε nanse soma n yii?” Ne yi gbeti gbanan tonge saxan so a yii.† ¹⁶ Fɔlɔ na waxatin ma, Yudasi yi lu fɛrɛn fɛɲɛ, alogo a xa Yesu yanfa, a a so e yii.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

Maraka 14.12-21, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30

¹⁷ Buru Tetaren Sanla‡ sogen fɔlɔna, xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin,

e naxa, “I waxi a xɔn ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala i xa minɛn?” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɖ siga xɛmɛna nde fɛma taani, ɛ sa a fala a xa, ɛ naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, n ma waxatin bata a li. N tan nun n ma xarandiine xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don i ya banxini.’” ¹⁹ Xarandiine yi a liga alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseni tɔn.

²⁰ Ninbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi dɔxɔ e dɛgedeni. ²¹ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jɔndin fala ɛ xa, ɛ tan nde keden n yanfama nɛn, a yi n so yiini.” ²² Xarandiine yi sunu han, e yi a maxɔdin fɔlɔ keden keden yɛɛn ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?” ²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nxu nun naxan nxu yiin nagodoxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini. ²⁴ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn faxama nɛn, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yɛɛ ra naxan Muxuna Dii Xɛmɛn soma yiini! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumɛ!” ²⁵ Yudasi naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karamɔxɔ, n tan nan na ra ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

Marigina ximɛnna fe

Maraka 14.22-26, Luka 22.15-20, Kɔrɛnti Kaane Singena 11.23-25

²⁶ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “Ɖ a tongo, ɛ yi a don, n fati bɛndɛn nan ito ra.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “Ɖ birin xa a min ²⁸ amasɔtɔ n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn, a minima muxu wuyaxi xa nɛn e yulubin mafeluun na. ²⁹ N xa a fala ɛ xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han en birin mɔn yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.”

³⁰ Na xanbi ra, e yi bɛtin ba, § e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyɛri a mɛ fena Yesu ra

Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

³¹ Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɖ birin ɛ mɛma n na nɛn to kɔɛɛn na, amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nɛn, yɛxɛɛne birin yi xuya ayi.’”

³² Koni n na keli sayani, n sigama nɛn ɛ yɛɛ ra Galile yamanani.” ³³ Piyɛri yi Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mɛ i ra, n tan mi n mɛ i ra mumɛ!” ³⁴ Yesu yi a fala Piyɛri xa, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, benun dontonna xa wuga to kɔɛɛn na, i a falama nɛn dɔxɔna ma saxan fa fala i mi n kolon.”

³⁵ Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxesa, n mi a falɛ mumɛ, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakɔni

Maraka 14.32-42, Luka 22.39-46

³⁶ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “Ɖ dɔxɔ be, n tan sigan mɛnni, n xa sa Ala maxandi.” ³⁷ A siga Piyɛri nun Sebede a dii xɛmɛ firinne ra. A bɔjɛn yi rafɔrɔxi, a yi sunuxi.† ³⁸ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “N bɔjɛn nafɔrɔxi han n faxesa, ɛ lu be, ɛ lu ɛ yɛɛ ra yi n xɔn ma.”

³⁹ A yi siga ndedi, a yi bira, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanje tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.” ⁴⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi xɛtɛ, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyɛri xa, a naxa, “Ɖ mi nɔxi luyɛ ɛ yɛɛ ra yi n xɔn ma hali waxatidi? ⁴¹ Ɖ lu ɛ yɛɛ ra yi, ɛ Ala maxandi, alogo ɛ nama bira tantanni. Ɖ niin waxɔn feen fan koni ɛ fati bɛndɛn sɛnbɛ mi na.”

⁴² Yesu mɔn yi siga a firindeni, a sa Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa tɔrɔya igelengenni ito mi nɔɛ masigɛ n na, fɔ a xa n li, i sagoon xa liga.” ⁴³ A mɔn yi xɛtɛ, a xarandiine li xiyɛ, bayo xixɔnla bata yi e suxu.

⁴⁴ A mɔn yi keli e fɛma, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, a mɔn yi na fala kedenna ti. ⁴⁵ Na xanbi ra, a xɛtɛ xarandiine fɛma, a naxa, “Ɖ mɔn xima ba? Ɖ mɔn

§ **26:30:** bɛtina: E namunna nan yi a ra na sanla waxatini e xa Yaburin yirena nde ba, fata sorani ito nde ra: 113 han 118. * **26:31:** A mato Sakari 13.7 kui. Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na bayo e a faxama nɛn.

† **26:37:** A sunu bayo a a kolon fa fala muxune a faxama nɛn.

ε matabuma ba? A mato! Waxatin bata a li! N tan, Muxuna Dii Xεμεν bata so hake kanne senben bun ma iki. ⁴⁶ Ε keli, en siga, muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata fa!”

Yesu suxu fena

Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴⁷ A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasasi a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye xε. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii.† ⁴⁸ Naxan yi a yanfama, a a so yiini, na bata yi taxamasenni ito fala yamaan xa nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu,§ a tan nan na ra. Ε a suxu ken!” ⁴⁹ Nanara, Yudasasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamɔxɔ, i nuwali.” A yi a sunbu. ⁵⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xoyina, i faxi naxan na, na liga.”

Nayi, e yi Yesu suxu ken! ⁵¹ Naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, na nde keden yi a silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma. ⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna raxete a funfuni, amasɔtɔ naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama silanfanna nan na. ⁵³ I mi a kolon ba, fa fala n nɔe n Fafe Ala xile nen, a yi maleka gali gbee fu nun firin nafa n ma mafuren? ⁵⁴ Koni xa na liga, Kitabun fala xuiin kamalima* di nayi? Bayo a sebexi a fɔ a xa liga ikiini.”

⁵⁵ Yesu yi falan ti ganla xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne ε yii alo mafu tiin nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ, koni ε mi n suxu. ⁵⁶ Koni na birin ligaxi nen alogo nabine falan naxanye sebexi, ne xa kamali.”

Nayi, a xarandiine birin yi a rabejin, e yi e gi.

Yesu Yahudiya mangane yεtagi

Maraka 14.53-65, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 9-24

⁵⁷ Naxanye Yesu suxu, ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi Singena, sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi malanxi denaxan yi. ⁵⁸ Piyeri yi bira Yesu fɔxɔ ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A yi so tanden ma e nun kantan muxune yi dɔxɔ alogo a xa a kolon a rajanma kii naxan yi.

⁵⁹ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxa. ⁶⁰ Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a xili ma, e mi sese sɔtɔ. Dɔnxen na muxu firin yi ti e yεtagi, ⁶¹ e naxa, “Xεmeni ito naxa, a nɔe Ala Batu Banxin kale nen, a mɔn yi a ti soge saxan bun ma.” ⁶² Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a falan ti Yesu xa, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xɔn ba?” ⁶³ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen yi falan ti a xa mɔn, a naxa, “N na i rakɔlɔma habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xεmena, na fala nxu xa.” ⁶⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala. Koni n xa a fala ε birin xa, fɔlɔ iki ma, ε n tan Muxuna Dii Xεmen toma dɔxi Ala Senbemaan yifanna ma, ε yi n famatɔɔn to kore kundani.”

⁶⁵ Saraxarali Kuntigi Singen na mε waxatin naxan yi, a yi a domani bɔ, a naxa, “A bata Ala rayelefu!† En mako mi fa sere yo ma sɔnɔn! Ε bata a fala jaxine mε! ⁶⁶ Ε mirixi a ma di?” E yi a yabi, e naxa, “A lan nen a xa faxa.” ⁶⁷ Nayi, e yi e dεgen puru Yesu yεtagi, e yi a bɔnbɔ. ⁶⁸ E lu a maxɔdinje, e naxa, “I tan Alaa Muxu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i bɔnbɔxi?”‡

Piyeri a mε fena Yesu ra

Maraka 14.66-72, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Piyeri yi dɔxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike jaxanla nde yi fa a fema, a naxa, “I tan fan yi Yesu Galile kaan fɔxɔ ra nun.” ⁷⁰ Koni

† **26:47:** Silanfanna: Sofane yengeso dεge mana. § **26:48:** sunbuna: Mεn kaane yi darixi e bode xɔntɔnyε sunbuni, koni Yudasasi yi a findi taxamasenna ra, a xa Yesu yita a yaxune ra. * **26:54:** Kitabuna falan kamalima: Esayi 53.5 a falaxi a Alaa Muxu Sugandixin faxama nen yamaan yulubine fe ra. A na falaxi yanyina nde jεε kεmε solofere benun a xa raba. † **26:65:** Musaa sariyan kui, muxun naxan na Ala rayelefu, na kanna lan a xa faxa. A mato Saraxaraline 24.16 kui. ‡ **26:68:** Muxun naxanye a bɔnbɔma, ne mɔn a magelema na falan na.

a yi a tandi e birin yɛtagi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi.” ⁷¹ Na xanbi ra, a yi siga tanden so dɛɛn na. Walikɛ ɲaxalan gbɛtɛ yi a to. Muxun naxanye yi dɔxi na, a yi a fala ne xa, a naxa, “Xɛmɛni ito yi Yesu Nasarɛti kaan fɔxɔ ra nun.” ⁷² Piyɛri yi a tandi, a yi a kɔlɔ, a naxa, “N mi na xɛmɛn kolon!” ⁷³ Waxatidi danguxina, naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyɛri fɛma, e naxa, “A tan nan nde i tan fan na! Amasɔtɔ i fala ti kiin bata a yita nxu ra!” § ⁷⁴ Nayi, Piyɛri yi a kɔlɔ dangane ra, a yi a fala, a naxa, “N mi xɛmɛni ito kolon mumɛ!” Na waxatin yɛtɛni dontonna yi wuga mafurɛn. ⁷⁵ Nayi, Yesu a falan yi rabira Piyɛri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga i a falama nɛn dɔxɔɲa ma saxan fa fala i mi n kolon.” Piyɛri yi mini, a nimisa wugan ti!

27

E siga Yesu ra Pilati fɛma

Maraka 15.1, Luka 23.1-2, Yoni 18.28-32

¹ Xɔtɔn xɔtɔn, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxa. ² E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fɛma.

Yudasi faxa fena

Kɛwanle 1.18-19

³ Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbɛti gbanan tonge saxanna raxɛtɛ saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma. ⁴ A yi a fala, a naxa, “N bata yulubin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogo e xa a faxa!” E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!” ⁵ Yudasi yi gbɛtin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yɛtɛ singan.

⁶ Saraxarali kuntigine yi gbɛtin matongo, e naxa, “A mi daxa gbɛtini ito xa sa en ma gbɛti ramarade sariɲanxini, bayo faxa tiin saren nan a ra.” ⁷ E yi lan a ma a e xa na gbɛtin tongo, e fɛɲɛ rafalana nde a bɔxɔn sara na gbɛtin na, e yi na findi xɔɲɛ maluxunden na. ⁸ Nanara, han to, e na bɔxɔn xili bama a “Wuli Bɔxɔna.” ⁹ Nayi,

Nabi Yeremi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbɛti gbanan tonge saxanne tongo, Isirayila kaane a sara gbɛtin naxan na. ¹⁰ E fɛɲɛ rafalana bɔxɔn sara a ra alo Marigina n yamari kii naxan yi.”*

Pilati yi Yesu maxɔdin

Maraka 15.2-5, Luka 23.3-5, Yoni 18.33-38

¹¹ Yesu yi ti yamana kanna yɛtagi, yamana kanna yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” † Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

¹² Koni saraxarali kuntigine nun yamaan fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe fala. ¹³ Nayi, Pilati yi a fala a xa, a naxa, “E i kansunma feen naxanye birin na, i mi ne mɛ ba?” ¹⁴ Koni Yesu mi tin a yabɛ mumɛ, yamana kanna yi kabɛ kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Maraka 15.6-15, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

¹⁵ Nba, sanli ito na yi a li nun, yamana kanna yi darixi kasorasaan muxu keden beɲɲɛ nɛn, yamaan na wa naxan xɔn ma. ¹⁶ Na waxatini, kasorasa ɲaxina nde yi na naxan xili Baraba. ¹⁷ Nanara, Pilati yamana kanna yi yamaan malanxin maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nde beɲɲɛ, Baraba hanma Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?” ¹⁸ Bayo a yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a yii xɔxɔlɔnyaan nan ma.

¹⁹ Pilati yi dɔxi kiti sadeni waxatin naxan yi, a ɲaxanla yi xɛraan nasiga a ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin muxuni ito ra amasɔtɔ n tɔrɔxi nɛn xiyeni a fe ra to ki faɲi!” ²⁰ Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba beɲɲɛ, a yi Yesu faxa. ²¹ Yamana kanna yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma muxu firinni itoe, n xa nde beɲɲɛ?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!” ²² Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, e waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.” ²³ Koni Pilati

§ **26:73:** a fala ti kiina: Yanyina nde, a yi falan tima alo muxun naxanye kelixi Galile yamanani hanma Nasarɛti yamanana. * **27:10:** A mato Sakari 11.12-13 nun Yeremi 18.2-3 nun 19.1-2 nun 32.6-15 kui. † **27:11:** mangana: Yamana kanna yi waxi a kansun feen nin fa fala a murutɛxi a mangayaan nan ma. Xa a tan nan a yɛtɛ findi mangan na, na yi findima a yalagi xunna nan na.

yi e maxɔdin, a naxa, “A fe ɲaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboe ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²⁴ Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi nɔe sese ra, sɔnxɔn yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan yeɛ xɔri, a naxa, “N gbee yo mi xemɛni ito faxa feni! E feen ni ito ra!” ²⁵ Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxɔ diine xun ma!” ²⁶ Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba beɲin, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogo e xa a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Maraka 15.16-20, Yoni 19.2-3

²⁷ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni. ²⁸ E yi a dugine ba a ma, e yi doma gbeela† ragodo a ma. ²⁹ E yi wudi yii ɲali kanne denbe kɔmɔtin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e dunganna so a yii. § E yi e xinbi sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I keɛɛ Yahudiyane mangana!” ³⁰ E yi degen puru a ma, e yi a dunganna tongo, e yi a bɔnbɔ a xunna ma. ³¹ E to yelin a magele, e domaan ba a ma, e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

³² E yi minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xemɛna nde ra, naxan yi xili Simɔn Sireni kaana. E yi na karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo. ³³ E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna neɛn “xun xɔri yirena.” ³⁴ E yi manpaan so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xɔlɔ, alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a mi tin a minɲe.

³⁵ E yi a gbangban wudin ma. * Na xanbi ra, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁶ E yi dɔxɔ a kantandeni.

† **27:28:** Doma gbeela yi findixi mangayaan taxamasenna nde nan na. Yamaan to a kansun fa fala a bata a yete findi mangan na, sofane fa a mangayana fe magelema. § **27:29:** E dunganna so a yii alo mangaya dunganna a magele feen na. * **27:35:** Sofane yi a yiine nun a sanne gbangban wudin ma, e yi a singan na kiini. E yi na ligama nen alogo muxune xa ɲenin benun e xa faxa. † **27:46:** A mato Yaburin 22.2 kui.

³⁷ E yi a kansun keɛdin sebe, e yi a gbangban a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan nan Yesu ito ra.”

³⁸ E yi muɲade firin gbangban wudin ma Yesu fema, kedenna a yiifanna ma, bonna a kɔmɛnna ma.

³⁹ Yamaan yi dangu a makonbe, e lu e xunni maxe, ⁴⁰ e naxa, “I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mɔn yi a ti soge saxan, i yete rakisi! Xa Alaa Dii Xeme nan i tan na, goda, i keli wudin kɔe ra.” ⁴¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin, ⁴² e naxa, “A bonne rakisi nen, koni a mi nɔe a yete rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na ba? A xa keli wudin kɔe ra, a goda be alogo nxu xa denkeleya a ma! ⁴³ A denkeleyaxi Ala ma, a naxa, a Alaa Dii Xemen nan a tan na. Nba, xa a rafan Ala ma, a xa a xunba!” ⁴⁴ Hali muɲaden naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dexɔn, ne fan yi a makonbi na kiini.

Yesu faxa fena

Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

⁴⁵ Sogen bata yi a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁶ Na waxatini, Yesu yi gbelegebele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitan?” na bunna neɛn, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabɛɲinxi nanfera?”† ⁴⁷ Muxuna ndee yi tixi na yi, ne yi a xuiin me, e naxa, “A Nabi Eli nan xilima.” ⁴⁸ E tan nde keden yi a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a sin minse muluxunxini, a yi a filin tamin ɲɔe ra, a yi a ti a xa, a xa a min. ⁴⁹ Koni bonne naxa, “A mame, en na a mato xa Nabi Eli fa a rakise.”

⁵⁰ Yesu mɔn yi a xui ramini fangan na, a niin yi ba.

⁵¹ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra, fɔlɔ a xunna ra han a sanbun na. Bɔxɔn yi xuruxurun, fanyene yi bɔ. ⁵² Gaburune yi rabi, faxa muxu sariɲanxina ndee yi keli. ⁵³ E keli gaburune kui. Yesu keli xanbini sayani,

e yi siga Taa Sariḡanxini, e mini kenenni muxu wuyaxi xa.

⁵⁴ Sofa kemēn kuntigin nun a sofaan naxanye yi Yesu kantanma, ne to bōxōn to xuruxurunḡe, e nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xēmēn nan yi a ra yati!”

⁵⁵ Naxanla naxanye yi biraxi Yesu fōxō ra keli Galile yamanani, naxanye yi a malima nun, ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma. ⁵⁶ Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a dii xēmēne nga.

Yesu maluxun fena

Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁵⁷ Ninbanna to a li, nafulu kannna nde yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na. ⁵⁸ A yi siga Pilati fema, a yi a maxōdin Yesu binbina fe ma. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁵⁹ Nanara, Yusufu yi a binbin tongo, a yi a kasangen dugi fixēni, ⁶⁰ a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yete xa nun. Na xanbi ra, a yi gēmē belebelen makutukutu gaburun de ra, a siga. ⁶¹ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi dōxi na nun, e yēēn lanxi gaburun ma.

Gaburu kantanne

⁶² Yuma lōxōn xōtōn bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi siga Pilati fema, ⁶³ e naxa, “Nxu fafe, wule falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili dōxi na xōn ma, a fala nēn, a naxa, ‘Soge saxan na dangu waxatin naxan yi, n mōn kelima nēn sayani.’ ⁶⁴ Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa kantan ken, han a soge saxande lōxōni alogo a xarandiine nama fa a binbin muḡa, e siga a ra. E yi a fala yamaan xa fa fala ‘A bata keli sayani.’ Xa ito liga, wule dōnxēni ito ḡaxuma ayi nēn dangu a fōlōn na.” ⁶⁵ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E kantan muxune tongo, e xa sa gaburun kantan alo e nōe a ra kii naxan yi.” ⁶⁶ Nanara, e yi siga, e sa gaburun dēēn nagali ki faḡi, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan sofane lu na yi.

28

Yesu keli fena sayani

Maraka 16.1-10, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu lōxōn danguxina, xati lōxōn subaxani, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi siga gaburu matodeni. ² Bōxōn yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godo keli kore, a yi gēmē gbeen makutukutu, a dōxō a fari. ³ Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a ḡinna masōxōn, a dugine yi fixa alo balabalan keḡēna. ⁴ Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo faxa muxune. ⁵ Koni malekan yi falan ti ḡaxanle xa, a naxa, “E nama gaxu, n na a kolon fa fala e Yesu nan fenma naxan ḡbangban wudin ma. ⁶ A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. E fa a saden mato. ⁷ E siga mafurēn, e sa a fala a xarandiine xa, e naxa, ‘A bata keli sayani, e sa a lima Galile yamanani, e a toma nēn na yi!’ N bata a fala e xa iki.”

⁸ Nanara, e keli gaburun yireni mafurēn gaxun nun sēwani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa.

⁹ Yesu yi e ralan mafurēn, a naxa, “E nuwali.” E yi fa a sanna suxu, e yi a batu. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, e siga, e sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma mēnna nin.”

Kantan muxune dentēḡēna

¹¹ Naxanle mōn yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xete taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa. ¹² Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “E xa ito fala, e naxa, ‘A xarandiine bata fa kōēēn na, e yi a binbin muḡa, nxu yi xiin waxatin naxan yi.’ ¹⁴ Xa yamana kannna na mē, nxu a mafanḡe, nxu yi e ba kōntōfinli.” ¹⁵ Kantan muxune yi gbetin nasuxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to.

Yesu yi a xarandiine xe

Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kēwanle 1.6-8

¹⁶ Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan ma fe fala e xa. ¹⁷ E to a to, e yi a batu. Koni sikɛn yi ndee yi. ¹⁸ Yesu yi a maso e ra, a naxa, “Sɛnbɛn birin bata fi n ma kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna fari. ¹⁹ Nayi, ε siga, ε sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, ε yi e rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xɛmɛn nun a Nii Sarijanxin xinli, ²⁰ n na ε yamarixi naxanye birin ma, ε yi e xaran ne suxun ma. A mato, n luma nɛn ε xɔn ma waxatin birin han dunuɗa raɗanni.”

Maraka Maraka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Yesu fɔxɔrabira naanin nan Marigi Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Muxune laxi a ra a Maraka a gbeen sebexi nen alogo Romi kaane xa denkeleya Yesu ma. A feene yebaxi kiina nde yi alogo Romi kaane xa la Yesu senben na. Yesu kabanako feen naxanye ligaxi, ne nan yebaxi dangu Yesu xaranna ra Maraka gbeen kui.

Maraka Kitabun yireni ito sebexi nen jee tonge saxan joxondɔn Yesu te xanbini kore xonna ma. Kitabun yireni ito Yesu rafu feen nan singe yebama igeni. A mi a bari feen yebama. Yesu dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nen. Maraka na nan yebama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Ningila Yesu a fe fɔlɔn ni ito ra, Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xɛmɛna.* ² A sebexi Nabi Esayi Kitabun kui, a naxa, “N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra, a kiraan nafala i xa.

³ Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, ‘E kirani tɔn Marigin yee ra, e kirane matinxin a xa!’ †

⁴ Nanara, Yoni yi mini kenenni tonbonni, a lu yamaan nafuyɛ igeni e tubi feen na Ala ma, a e kawandi, a e xa e xun xanbi so e yulubine yi, e yi rafu igeni alogo e yulubine xa xafari. ⁵ Yudaya kaane nun Yerusalɛn kaane birin yi siga a fema. E yi e ti e yulubine ra. A yi e rafu igeni Yurudɛn baani e tubi feen na. ⁶ Nɔgɔmɛ xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma, a tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁷ A yi kawandin ba yamaan xa, a naxa, “Naxan fama n tan xanbi ra, na

senben gbo dangu n tan na, n mi sa lan nen n xa findi a sankidin luti fulunna ra. ⁸ N tan e rafuma igen nin iki, koni a tan e rafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.”

Yesu rafu fena igeni

Matiyu 3.13-4.11, Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi fa sa keli Nasareti taani Galile yamanani. Yoni yi a rafu Yurudɛn baani. ¹⁰ Yesu yi a rakelima igeni waxatin naxan yi, a yi kore xonna to rabiye, Alaa Nii Sarijanxin yi goda a ma ganba sawurani. ¹¹ A yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn ni i tan na. I bata n kenɛn ki faji.”

¹² Na waxati yeteni, Alaa Nii Sarijanxin yi a rasiga tonbonni. ¹³ A yi lu na yi soge tonge naanin. Setana yi kata a xa a ratantan. Yesu nun burunna subene nan yi a ra. Malekane fan yi fa a mali.

Yesu yi muxu naanin xili

Matiyu 4.12-22, Luka 4.14-15, 5.1-11

¹⁴ E yelin xanbini Yoni se kasoon na, Yesu yi siga Galile yamanani. A sa Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba yamaan xa, ¹⁵ a naxa, “Waxatin bata a li, Alaa Mangayaan bata maso. E e xun xanbi so e hakene yi, e denkeleya n ma falan Xibaru Fajin ma.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sigan tima Galile Daraan dexɔn ma waxatin naxan yi, a yexe suxun muxu firin to, Simɔn nun a ngaxakedenna Andire. E yi yexe suxu nin yalaan na darani. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n fɔxɔ ra. N xa e findi muxu fenne ra Ala xa alo e yexɛn suxuma kii naxan yi.”

¹⁸ E yi e yalane bira mafuren! E bira a fɔxɔ ra. ¹⁹ Yesu mɔn yi siga yeen na ndedi, a yi Yaki nun a ngaxakedenna Yoni to, Sebede a dii xɛmɛne. E yi e yalane yitɔnma kunkin kui. ²⁰ Yesu yi e xili keden na. E yi e fafe Sebede nun walikene lu kunkin kui, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra

Luka 4.31-37

²¹ E yi sa Kapɛrunan taan li. Yesu yi so salide banxini Matabu Lɔxɔni, a yi lu xaranna tiye. ²² Yamaan yi kabɛ Yesu xaran ti keɗaan ma, amasɔtɔ a yi xaranna tima

* **1:1:** Yesu yatexi Alaa Dii Xɛmɛn na bayo a fafe mi toxi dunuɗa yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Na feen sebexi Luka 1.34-35 nan kui. † **1:3:** Esayi 40.3

Ala senben nin. A mi yi luxi alo sariya karamoxona. ²³ Na waxatin yeteni, xemena nde yi e salideni yinna jaxin yi naxan foxo ra. Yinnan yi xemena nasoxo, a yi falan ti a xon, ²⁴ a naxa, “Yesu Nasareti kaana, i waxi nanse xon ma nxu xa? I faxi nxu halagiden nin ba? N ni i kolon, Alaa muxu sarijanxin nan i tan na.” ²⁵ Yesu yi yinnan yamari a sobeen na, a naxa, “I dundu, xete xemeni ito foxo ra.” ²⁶ Yinna jaxin yi xemena naxuruxurun kati! A gbelegebe, a xete a foxo ra. ²⁷ Muxune yi kabε, e yi e bode maxodin folo, e naxa, “Nanse ito ra, xaran neneni ni ito ra ba, Ala senben naxan yi? A yinna jaxine yamarima, e yi a falan suxu.” ²⁸ Muxune yi Yesu a fe xibarun me Galile yamanan yiren birin yi mafuren!

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya
Matiyu 8.14-17, Luka 4.38-41

²⁹ E to mini salide banxini, Yesu nun Yaki nun Yoni yi siga Simon nun Andire konni keden na. ³⁰ Simon bitan gilen furaxin yi saxi banxini, a fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa sa! ³¹ Yesu yi siga na jaxanla fema, a yi a suxu a yiin ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi a bejin, a wali folo e xa. ³² Ninbanna ra, soken godo xanbini, yamaan yi fa furetone birin na Yesu fema e nun jinan jaxine muxun naxanye foxo ra. ³³ Taan birin yi e malan deen na. ³⁴ Yesu yi furetō wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma, a jinan wuyaxi kedi muxune foxo ra. Koni a mi yi tinma jinanne yi falan ti hali ndedi amasoto e yi a kolon.

Yesu yi kawandin ba Galile yi
Luka 4.42-44

³⁵ Na xoton bode subaxani, Yesu yi keli, a mini, a siga yire madunduxina nde yi Ala maxandideni. ³⁶ Koni Simon nun a lanfane yi siga Yesu fendeni. ³⁷ Awa, e a toxina, e yi a fala a xa, e naxa, “Muxune birin i fenma iki.” ³⁸ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “En siga taa gbete ye yi be dexon ma, alogo n mon xa sa kawandin ba menne fan yi, amasoto n faxi na nan ma.” ³⁹ Nayi, a yi siga Galile

yamanan yiren birin yi, a sa kawandin ba salide banxine kui, a yi jinanne kedi.

Yesu yi dogonfonton nakendeya
Matiyu 8.1-4, Luka 5.12-16

⁴⁰ Dogonfonton yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma. A yi a mafan, a naxa, “Xa i tinje, i noe n nakendeye nen.” ⁴¹ Yesu yi kininkinini a ma han, a yi a yiin sa a ma. A yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya!” ⁴² Dogonfonna yi a bejin sa! Xemena yi kendeya. ⁴³ Na xanbi ra, Yesu yi a maxadi ken ken, a yi a rasiga keden na, ⁴⁴ a naxa, “I tuli mati, i nama a fala muxu yo xa. Koni siga saraxaraliin fema mafuren, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Nabi Musa a yamari kii naxan yi. Na findima nen sereyaan na saraxaraline xa.”[†] ⁴⁵ Koni xemena yi siga yiren birin yi, a sa feni ito fala muxune birin xa. A yi a fala kati, han Yesu mi yi fa noe soe taani kenenni, a lu a danna burunna ra. Yamaan yi fa a fema sa keli yiren birin yi.

2

Yesu yi lebutenna rakendeya
Matiyu 9.1-8, Luka 5.17-26

¹ Waxatidi danguxina, Yesu yi xete Kapernan taani. Yamaan yi a me a Yesu bata fa a konni. ² Muxu wuyaxi yi e malan na yi. E na rafe han hali tandeni, tide mi yi fa na. Yesu yi Alaa falan kawandi ba e xa. ³ Muxu naanin yi fa xemε lebutenna nde ra e yii. ⁴ E mi yi noe Yesu masote amasoto yama gbeen yi na yi. Nanara, e yalenna raba banxin fari Yesu xun ma. E xemena nagodo Yesu ma na yalenna ra, a saxi a sa seni. ⁵ Yesu to e denkeyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma dii, i yulubine bata mafelu.”

⁶ Sariya karamoxona ndee yi dōxi na yi, ne yi e miri e yete ma, e naxa, ⁷ “A falan tima na ki nanfera? A bata Ala rayelefu. Muxu yo mi noe yulubine mafeluyε fo Ala keden peena!” ⁸ Yesu yi e miriyaan kolon

[†] **1:44:** dogonfontona: Alaa sariyan kui, dogonfonton mi yi dāxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfonton na, bayo na yi na kanna sarijana kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fo a xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dōxo a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

mafuren! Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? ⁹ Nanse fala raxalo lebutenna xa, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ¹⁰ N na yitama e ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemen yii dunuɲa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, ¹¹ “N na a falama i xa, keli i i ya sa seen tongo, i siga i konni.” ¹² Xemen yi keli mafuren, a yi a sa seen tongo, a sigan ti e birin yee xori. E birin yi kabε kati! E yi Ala tantun, e naxa, “Nxu munma ito ɲoxonna to singen mumε!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Luka 5.27-32

¹³ Yesu mɔn yi siga daraan dε, yama gbeen yi fa a fema, a e xaran folo. ¹⁴ A yi sigama waxatin naxan yi, a mudu maxinla nde to, a xili Lewi, Alifaa dii xemena, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n foxo ra.” Lewi yi keli, a bira a foxo ra. ¹⁵ Na xanbi ra, Yesu yi siga a degedeni Lewi a banxini. Mudu maxinla nun hake kan wuyaxi yi dɔxo e degedeni Yesu nun a xarandiine fema, bayo na muxu sifan wuyaxi yi biraxi a foxo ra. ¹⁶ Farisi muxu* sariya karamoxona ndee yi Yesu to a degε hake kanne nun mudu maxinle fema. Nanara, e yi a xarandiine maxodin, e naxa, “Nanfera Yesu a degema mudu maxinle nun hake kanne fema?” ¹⁷ Yesu yi e xuiin mε, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kendε na mako mi seribaan ma fo furetone. N mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fo hake kanne.”

Sun suxun maxodinna

Matiyu 9.14-17, Luka 5.33-39

¹⁸ Yoni a xarandiine nun Farisi muxune yi sunna suxuma. Muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Yoni a xarandiine nun Farisi muxune xarandiine sunna suxuma koni i gbeene mi sunna suxuma?” ¹⁹ Yesu yi e yabi,

* **2:16:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † **2:19:** Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna neen, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. † **2:21:** dugi nenena: Yesu a sariya nenεn mi se Nabi Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi se sariya nenεn ma. § **2:24:** Farisi muxune namunne mi yi tinɲe wali yo xa ke Matabu Loxoni. Na feen seβexi Xoroɲaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxolεxine mi yi maliyε na loxoni. * **2:25:** A mato Samuyeli Singen 21.2-7.

a naxa, “Naxalandi kanna nεma ɲaxalandi tiine fema, e sunna suxe ba?† Na mi lige, xa a e fema! ²⁰ Koni waxatina nde fama, ɲaxalandi kanna bama nen e ye. Na waxatini, e sunna suxuma nen. ²¹ Muxu yo mi dugi nenεn dungin tonge, a yi dugi fonna beteren a ra.‡ Xa a na liga, a dugi nenεn boma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ²² Muxun mi manpa nenεn se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenεn se saseen kalama nen, se saseen nun manpaan yi kala. Koni manpa nenεn sama se sase nenεn nan kui.”

Matabu Loxona fe

Matiyu 12.1-8, Luka 6.1-5

²³ Yesu nun a xarandiine yi danguma xεena nde ma Matabu Loxona nde yi, a xarandiine yi sansi tonsonne ratorondon folo. ²⁴ Nanara, Farisi muxune yi a fala Yesu xa, e naxa, “I ya xarandiine feen naxan ligama, na mi daxa Matabu Loxoni.” § ²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “E munma na xaran ba, kameɲ Dawuda nun a foxorabirane suxu waxatin naxan yi?”* ²⁶ A so nen Alaa banxini Saraxarali Kuntigi Singena Abiyatari waxatini, a yi Alaa buru ralixin don muxε mi daxa a xa naxan don fo saraxaraline. Dawuda mɔn yi ndee so a foxorabirane fan yii.” ²⁷ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Matabu Loxon daxi muxun nan xa, muxun xa mi daxi Matabu Loxon xa. ²⁸ Nanara, n tan Muxuna Dii Xemen nan Matabu Loxon kanna ra.”

3

Xεmε yii madonxina fe

Matiyu 12.9-14, Luka 6.6-11

¹ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi siga salide banxini. A yi xεmε yii madonxina nde li mɛnni. ² E yi lu Yesu matoε xa a xemen nakendεyε Matabu Loxoni alogo e xa a kansun na fe ra. ³ Yesu yi a fala xεmε yii madonxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan

yεtagi be.”⁴ Na xanbi ra, a yi yamaan maxɔdin, a naxa, “Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a ɲaxin ba, xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” Koni e mi fefe fala.⁵ Yesu xɔlɔxin yi e mato. A sunu e kininkinintareyana fe ra ki fajni. A yi a fala xεmɛn xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a yiini bandun, a kɛndɛya.⁶ Nanara, Farisi muxune yi mini mafurɛn! E nun Herode a muxuna ndee yi sa e bode to, e Yesu faxa feni tɔn.

Yamaan yi e malan daraan dɛ

⁷ Yesu nun a xarandiine yi siga Galile Daraan dɛxɔn ma, yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanani, e nun Yuda⁸ nun Yerusalɛn nun Idumeya nun Yurudɛn baan kidimaan nun Tire taan nun Sidɔn taan nabilinni. Yesu yi feen naxanye ligama, yamaan yi na mɛ, e yi fa a fɛma.⁹ A yi a fala a xarandiine xa a e xa kunkina nde fen a xa, alogo yamaan nama a yigbɛtɛn.¹⁰ A bata yi muxu wuyaxi rakɛndɛya nun. Furetɔne birin yi kataxi alogo e xa e maso a ra, e yi e yin din a ra.¹¹ Nba, yinna ɲaxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne a to waxatin naxan yi, e bira a bun ma, yinna ɲaxine yi lu e ragbelegbele, e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xεmɛn nan i tan na.”¹² Koni a yi yinnane yamari, a e nama a fe fala.

Yesu yi xɛra fu nun firinne yɛba *Matiyu 10.1-4, Luka 6.12-16*

¹³ Awa, Yesu yi te geyaan fari. A yi waxi muxun naxanye xɔn ma, a yi ne xili, e yi fa a fɛma.¹⁴ A yi muxu fu nun firin sugandi, a naxanye findi xɛrane ra alogo e xa lu a fɛma,¹⁵ a yi e rasiga kawandi badeni, a fangan so e yii e ɲinanne kedi.¹⁶ A muxu fu nun firinna naxanye sugandi, ne nan itoe ra, Simɔn, Yesu naxan xili sa Piyɛri,^{*}¹⁷ e nun Sebede a dii xεmɛn Yaki nun a xunyɛn Yoni Yesu naxanye xili sa “Boyanerigɛ.” Na bunna nɛɛn “Kuye Sarinna diine.”¹⁸ E nun Andire nun Filipi nun Barotolome nun **Matiyu nun Tomasi nun Alifaa dii xεmɛn**

Yaki nun Tade nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”[†]¹⁹ e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Yesu nun Yinna mangana fe

Matiyu 12.22-32, Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi xɛtɛ banxini. Yama gbeen yi e malan na yi han Yesu nun a xarandiine mi yi fa nɔɛ e dɛge fɛrɛn sɔtɛ.²¹ A denbayaan na mɛ waxatin naxan yi, e siga a tongodeni, amasɔtɔ a denbayaan yi a falama nɛn, e naxa, “Seen bata so a yi.”²² Sariya karamɔxɔn naxanye fa sa keli Yerusalɛn taani, ne yi a fala, e naxa, “Belɛsebu nan a fɔxɔ ra!” Bonne naxa, “A yinnane kedima yinna mangan Belɛsebu barakan nin.”²³ Nanara, Yesu yi e xili a fɛma, a sandana ndee sa e xa, a naxa, “Setana nɔɛ Setana kedɛ ba?”²⁴ Xa yamanan bata yitaxun yɛngɛni, na yamanan mi sabatima.[‡]²⁵ Yɛngɛn tanden naxan kui, na tanden mi sabatima.²⁶ Xa Setana keli a yɛtɛ xili ma, a mangayani taxunma yɛngɛni nɛn. A mi sabatima, a ɲanma nɛn na yi.²⁷ Muxu yo mi nɔɛ soɛ sɛnbɛmana banxini, a yi a yii seene tongo, xa a mi sɛnbɛmaan xidi singen. § Na xanbi ra, a banxi kui seene tongɛ nɛn.²⁸ N xa ɲɔndin fala ε xa, muxun yulubin naxan birin ligama, hali a na Ala rayelefu, Ala e mafeluyɛ nɛn na birin na.²⁹ Koni muxun naxan na Alaa Nii Sariɲanxin nayelevu, na mi mafeluyɛ mumɛ, habadan yulubin luma a ma nɛn.”³⁰ Yesu ito falaxi nɛn amasɔtɔ muxune yi a falama nɛn, e naxa, “Yinna ɲaxin nan a fɔxɔ ra.”

Yesu nga nun a xunyɛne fe

Matiyu 12.46-50, Luka 8.19-21

³¹ Na xanbi ra, Yesu nga nun a xunyɛne yi fa. E ti tandeni, e xɛraan nasiga a xilideni banxini.³² Yamaan yi dɔxi Yesu rabilinni, e yi a fala a xa, e naxa, “A mato, i nga nun i xunyɛne tandeni e waxi i to feni.”³³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ndee nga nun n xunyɛne ra?”³⁴ Muxun naxanye dɔxi a

* **3:16:** Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita. † **3:18:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma. ‡ **3:24:** yamanana: ɲinanne nun yinnane Setana sɛnbɛn bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana sɛnbɛn bun, xa ne e bode kedi, na luxi nɛn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi ɲinanne kedɛ alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. § **3:27:** Sandani ito kui, Setana findixi sɛnbɛmaan nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna ɲaxine sɛnbɛn bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

rabilinni, a yi ne mato, a naxa, “N nga nun n xunyene mato be yi. ³⁵ Amasoto muxun naxanye Ala sagoon ligama, ngaxakeden xememaan nun a naxalanmaan ne nan na e nun n nga.”

4

Sansi wonla fe sandana *Matiyu 13.1-9, Luka 8.4-8*

¹ Na xanbi ra, Yesu mon yi xaranna folo daraan de. Yama gbeen yi malan a fema han a yi so kunkin kui daraan xun ma. Yamaan yi lu baan xe deen xon ma. ² A yi e xaran fe wuyaxi ma sandani. A yi a fala e xa a xaranni, a naxa, ³ “E tuli mati. Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xon ma. Xoline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari bende gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasoto benden mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, e yi lisi a ra, e xara, bayo e salenne mi yi godoxi boxoni ki faji. ⁷ Sansina ndee yi bira sexe jali kanne tagi, sexene yi gbo, e yi e don, e mi bogi. ⁸ Koni ndee yi bira boxo fajini, e soli, e sabati, e bogi, e keden kedenna birin yi tonge saxan soto hanma tonge sennin, hanma keme.” ⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xon, a feen me, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna *Matiyu 13.10-17, Luka 8.9-10*

¹⁰ Yesu yi a danna waxatin naxan yi, muxun naxanye nun a xarandii fu nun firinne yi a rabilinni, ne yi a maxodin sandane fe ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feen bata so e tan yii. Koni muxun naxanye a fari ma, ne feen birin mema sandan nin ¹² bayo, ‘E seen matoma nen han, koni e mi a yigema. E e tuli matima nen han, koni e mi fefe famuma, alogo e nama maxete, e yulubine yi xafari.’* ”

Yesu yi sandan bunna yeba *Matiyu 13.18-23, Luka 8.11-15*

¹³ Na xanbi ra, Yesu yi e maxodin, a naxa, “E mi sandani ito bunna kolon ba? Xa e mi ito kolon, e sandan bonne bunne kolonma di?”

* **4:12:** Esayi 6.9-10

¹⁴ “Awa, sansi wonla Alaa falan nan wolima. ¹⁵ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xon ma. E na Alaa falan me tun, Setana yi fa, a yi a ba e yi. ¹⁶ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira fanyen fari. E na Alaa falan me, e a suxuma nen sewani mafuren! ¹⁷ Koni salen mi e bun ma, e mi buma. Toron nun besenxonyaan na fa Alaa falana fe ra, e birama nen tantanni mafuren! ¹⁸ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira sexe jali kanne tagi. E Alaa falan me, ¹⁹ koni dunuɗa xaminne nun nafunla fe kunfan nun nata gbete ye yi a liga e falan bejin, a tonon mi lu e ma. ²⁰ Koni muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira boxo fajini. E Alaa falan mema nen, e yi a suxu, e bogi. Ndee yi tonge saxan namini, ndee tonge sennin, ndee keme.”

Lenpun daxe fena seen bun ma *Luka 8.16-18*

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Lenpun daxe deben bun ma hanma saden bun ma ba? A mi daxoma seen xan fari ba? ²² Feen naxanye birin luxunxi, ne makenenma nen. Feen naxanye birin wundoni, ne minima nen kenenni. ²³ Xa tunla naxan ma a feen me, na xa a tuli mati!” ²⁴ A mon yi a fala e xa, a naxa, “E feen naxan mexi, e na fe liga e yeren ma. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema e xa nen, a yi nde sa a fari. ²⁵ Seen muxun naxan yii, nde mon soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii, hali naxan di a yii, na bama nen a yii.”

Sansi xonna fe sandana

²⁶ Yesu mon yi a fala, a naxa, “Alaa Mangayaan luxi nen alo xemen naxan a sansiin woli a xeen ma. ²⁷ Xa a xi, xa a mi xi, kosen ba, yanyin ba, sansi xonna solima nen, a yi gbo, koni a tan mi a liga kiin kolon. ²⁸ Boxon nan bogi seene raminima a yete ra. A solima nen singe, na xanbi ra, a sabati, donxen na a yi bogi. ²⁹ A na mo waxatin naxan yi, xemen yi wiliten naso a ra, bayo a xaba waxatin bata a li.”

Sansi xurina fe sandana *Matiyu 13.31-32, 34, Luka 13.18-19*

³⁰ Yesu yi maxodinna ti, a naxa, “En na Alaa Mangayaan sama nanse ma, hanma

en nœ a yebe sandan mundun xøn? ³¹ A luxi nen alo sansi kesε xuridin† naxan xurun dangu se kesεn birin na muxune naxanye sima. ³² Koni a na si, a gboma nen han a dangu sansine birin na. A yiine yi gbo han xoline yi e tεene sa a yiine yi, a nininna ra.”

³³ Yesu yi Alaa falan nali e ma sanda sifani ito wuyaxi xøn, e yi nœ naxanye famunje. ³⁴ A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. Koni e nun a xarandiine nema yi e danna, a yi e birin ye bama nen e xa.

*Yesu yi foye gbeen yamari
Matiyu 8.23-27, Luka 8.22-25*

³⁵ Na lœxøn jinbanna ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En gidi daraan kidi ma.” ³⁶ Nayi, e yi keli yamaan ye, e sa so kunkin kui Yesu yi dœxi naxan kui. Kunki gbete ye fan yi a dœxøn. ³⁷ Foye gbeen yi keli, igen mœrœnne‡ yi so fœlœ kunkin kui, a yi luxi ndedi kunkin xa rafe igen na.

³⁸ Yesu yi xima kunkin kui xanbin na, a xunna saxi xunbunsaan fari. E yi a raxulun, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamœxœ, i ya fe mi nxu faxa feni ba?” ³⁹ Yesu yi keli, a foyen nun igen mœrœnne yamari, a naxa, “I raxara, i sabari!” Foyen yi dœxœ, na yi madundu yenyen! ⁴⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E gaxuxi nanfera? Denkeleya mi ε yi singe ba?” ⁴¹ Koni e gaxu kati! E a fala e bode xa, e naxa, “Nde xœmeni ito ra? Hali foyen nun igena a falan suxuma!”

5

Yesu yi muxun nakendeya yinnane naxan fœxœ ra

Matiyu 8.28-34, Luka 8.26-39

¹ E yi dangu Galile Daraan bode fœxœn na Gadara yamanani. ² Yesu godo nen kunkin kui tun, xœmena nde yi fa sa keli bilingan yireni, yinna naxin yi naxan fœxœ ra. ³ Na xœmen yi bilingan yiren nin, muxu yo mi yi fa nœ a xide sœnœn, hali yœlœnxœnna ra. ⁴ Amasœtœ e bata yi a sanne balan wuren na, e a yiine xidi yœlœnxœnne ra sanja ma wuyaxi, koni a yi a yœlœnxœnne yibolonma nen, a wurene ba a sanne ma. Muxu yo mi yi fa a nœ. ⁵ A yi sigama bilingan yiren nin,

e nun geyane fari kœen nun yanyin birin na. A yi gbelegbelema nen waxatin birin, a yi lu a yete maxabe gemen na.

⁶ A to sa Yesu to fe wulani, a yi a gi, a sa a xinbi sin a bun ma. ⁷ A yi a xuini te, yinnan yi a ragbelegbele a falan ti a xœn, a naxa, “Kore Xœnna Alaa Dii Xœmena, Yesu, i waxi nanse xœn ma n tan xa? I kœlœ Ala yi, fa fala i mi n naxankatama!” ⁸ A na falaxi nen, amasœtœ Yesu bata yi a fala, a naxa, “I tan yinna naxina, xete xœmeni ito fœxœ ra.” ⁹ Yesu yi yinnan maxœdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nen, ‘Ganla.’ Amasœtœ nxu wuya!” ¹⁰ Yinnan yi lu Yesu mafanje, a nama yinnane kedi yamanani. ¹¹ Awa, xœse kuru gbeen yi na dœxœn ma, e yi e degema geyaan ma. ¹² Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Nxu rasiga xœse kuruni itoe ye, alogo nxu xa sa so ne yi.” ¹³ Nanara, a yi tin. Yinna naxine yi xete xœmen fœxœ ra, e sa so xœsene yi. Xœse kurun birin yi godo e giye geyaan na, e godo darani, e faxa. Xœse wuli firin nœxœn.

¹⁴ Muxun naxanye yi xœsene kantanma, ne yi siga e giye taani, e sa na xibarun nali taani e nun xœene ma. Yamaan yi siga na feen matodeni. ¹⁵ Awa, e siga Yesu fema, e na xœmen to yinna ganla yi naxan fœxœ ra nun. A dœxi, domaan nagodoxi a ma, a bata xaxili sœtœ. Nanara, e birin yi gaxu kati! ¹⁶ Naxanye na feene birin to, e yi ne ye ba yamaan xa naxan ligaxi na muxun xa yinna naxin yi naxan fœxœ ra e nun naxan liga xœsene ra. ¹⁷ Nanara, e Yesu mafan fœlœ, a xa keli e yamanani. ¹⁸ Awa, Yesu yi soma kunkin kui waxatin naxan yi, yinna naxin yi xœmen naxan fœxœ ra nun, na yi Yesu mafan alogo a xa lu a fema. ¹⁹ Koni Yesu mi tin, a yi a fala a xa, a naxa, “Xete i konni i ya denbayaan fema. Marigin naxan ligaxi i xa, a kininkininxi i ma kii naxan yi, i sa na fala e xa.” ²⁰ Awa, xœmen yi siga na Taa Xun Fune birin yi. Yesu feen naxan ligaxi a xa, a sa na fala. Na muxune yi kabœ kati!

*Yesu yi muxu firin nakendeya
Matiyu 9.18-16, Luka 8.40-56*

† 4:31: Sansini ito xili nen mutaridi. ‡ 4:37: Igen mœrœnne: alo foyen na so igeni.

²¹ Yesu mən yi xəte daraan bode fəxən na kunkin kui. Yama gbeen yi malan Yesu rabilinni daraan dəxən ma. ²² Salide banxin kuntigina nde yi fa, naxan yi xili Yirusu, a yi a to, a bira Yesu san bun ma. ²³ A yi a mafan kati, a naxa, “N ma dii tēmen faxamaan ni i ra! Yandi, fa i yiin sa a ma alogo a xa kəndəya, a lu a nii ra.”

²⁴ Awa, Yesu yi siga a fəxə ra, yama gbeen fan yi siga a fəxə ra, e yi a yigbetən han! ²⁵ Naxanla nde yi na nun naxalan furen yi naxan ma xabu jee fu nun firin. ²⁶ A bata yi tərə seriba wuyaxi fəma a dandandeni, a gbetin birin bata yi jan, koni a mi kəndəya, fə a furen to yi sigan gboe ayi! ²⁷ A to Yesu a fe mε, a yi fa yamaan ye Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domain na. ²⁸ Amasətə a yi a mirima nən, a naxa, “Hali n na n yiin din a domain na gbansan, n kəndəyama nən.” ²⁹ Na waxatin yeteni, wunla naxan yi minima a ma, na yi dan, a yi a kolon a fatini fa fala a bata kəndəya.

³⁰ Yesu yi a kolon mafuren a senbena nde bata mini a yi. A yi a yee rafindi yamaan ma a yi a fala, a naxa, “Nde a yiin dinxi n ma domain na?” ³¹ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “I yamaan toma i yigbetenje, i mən a falama, i naxa, ‘Nde a yiin dinxi n na?’ ” ³² Koni Yesu yi lu a rabilinna matoe alogo a xa naxanla to naxan a yiin dinxi a ra. ³³ Naxanla yi xuruxurunma gaxuni, a to bata a kolon naxan ligaxi a xa, a yi fa bira a san bun, a yi jəndin fala a xa. ³⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tēmena, i ya denkeleyaan bata i rakisi, siga bəne xunbenli, i ya tərən bata jan.”

³⁵ Yesu yi na falama waxatin naxan yi, xerana ndee yi fa sa keli salide banxin kuntigin Yirusu konni. Ne yi a fala Yirusu xa, e naxa, “I ya dii tēmen bata faxa. I karaməxə tərəma nanfera?” ³⁶ Yesu mi a tuli mati e falan na, koni a yi a fala salide banxin kuntigin xa, a naxa, “I nama gaxu, i xa denkeleya tun!” ³⁷ A mi tin muxu yo xa siga a fəxə ra, fə Piyeri nun Yaki nun Yaki xunyen Yoni. ³⁸ E to salide banxin kuntigin konna li, Yesu yi e to kəntəfilixi, e yi wugama han, e gbelegbelema! ³⁹ A yi so banxini, a yi a fala e xa, a naxa, “E

kəntəfilixi nanfera, ε yi wuga? Diin mi faxaxi, a xiin nən.”

⁴⁰ Koni, e yi a magele fələ. A yi e birin namini banxini, a yi diidina nga nun a fafe xili e nun a xarandii saxanna. E diidin saxi dənaxan yi, e so mənni. ⁴¹ A yi a suxu a yiin ma, a yi a fala a xa a kon xuini, a naxa, “Talita kumi.” Na bunna nēen fa fala, “Dii tēmena, n na falama i xa, keli!” ⁴² Dii tēmen yi keli mafuren, a sigan ti fələ. A barin bata yi jee fu nun firin ti. E yi kabε na ma kati! ⁴³ Koni Yesu yi e yamari, a muxu yo nama feni ito kolon, e mən xa donseen so diin yii.

6

Nasarəti kaane yi e mε Yesu ra Matiyu 13.53-58, Luka 4.16-30

¹ Yesu yi keli na yi, a siga a konni, a maxuruxi taan naxan yi, a xarandiine biraxi a fəxə ra. ² Matabu Ləxən to a li, a yi xaranna ti fələ salide banxini. Yamaan naxan yi tuli matixi a ra, ne yi kabε, e yi a fala, e naxa, “A ito sətəxi minen yi? A xaxinla sifani ito sətəxi di, a to fa kabanako feni itoe ligama? ³ Kamuderen xa mi ito ra ba? Mariyamaa diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Yudası nun Simən tada xa mi ito ra ba? A xunye naxalanmane xa mi dəxi be ba?” E yi e mε a ra.

⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi, fə a kon taan nun a xabilan nun a denbayani.” ⁵ A mi nə kabanako fe yo ligε mənni, fə a to a yiin sa furetəna ndee tun ma, a yi e rakəndəya. ⁶ A yi kabε e denkeleyatareyaan ma han!

Xera fu nun firinne xε fena Matiyu 10.5-15, Luka 9.1-6

Na xanbi ra, Yesu yi siga na taane yi, a yi yamaan xaran. ⁷ A yi xarandii fu nun firinna xili, a yi e rasiga firin firin yeen ma. A yi senben so e yii yinna naxine xun na. ⁸ A yi e yamari, a naxa, “E nama siga sese ra ε yii sigatini, fə dunganna. E nama siga buru ra hanma bəndunla hanma gbetina ε tagi xidini. ⁹ E xa sankidin so ε sanni koni ε nama doma gbee firin xali ε yii.” ¹⁰ A mən yi a fala e xa, a naxa, “E na yigiya banxin naxan yi, ε xa lu mənni han ε yi keli na taani. ¹¹ Xa ε yirena nde li, yamaan mi ε rasuxu, e mi e tuli mati ε ra, ε xa keli na yi.

Ɛ yi Ɛ sanne rakunkun, Ɛ yi na gbangbanna ba Ɛ sanne ra.* Na findima nen sereyaan na e xa!" ¹² Nayi, e yi siga, e sa kawandin ba, e naxa, a yamaan xa e xun xanbi so e hakene yi. ¹³ E yi ninan wuyaxi kedi, e turen sa furetone xunne yi misaala ra, e yi e rakendeya.

*Yoni Marafu Tiin faxa fena
Matiyu 14.1-12, Luka 9.7-9*

¹⁴ Manga Herode yi na birin me amasoto Yesu xinla bata yi xuya ayi yiren birin yi. Muxuna ndee naxa, "Yoni Marafu Tiin nan kelixi sayani. Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga." ¹⁵ Koni ndee naxa, "Nabi Eli nan a ra." Ndee naxa, "Nabiin nan a tan na alo waxati danguxin nabina nde."

¹⁶ Herode a me waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, "Yoni nan a ra, n naxan xunna sege a de! A bata keli sayani!" ¹⁷ Herode yeteen yamarin fi nen, a Yoni xa suxu, e yi a xidi, e yi a sa kason na Herodiyade a fe ra, naxan bata yi doxo Herode fafaxakedenna Filipi xon, Herode naxan doxo a naxanla ra. ¹⁸ Yoni bata yi a fala Herode xa, a naxa, "A mi daxa i xa i fafaxakedenna naxanla doxo!" ¹⁹ Nanara, Herodiyade yi xolo Yoni ma, a yi waxi a faxa feni. Koni a mi no, ²⁰ amasoto Herode yi gaxuxi Yoni yee ra, bayo a yi a kolon a muxu tinxinxi sarijanxin nan yi a ra. Nanara, a yi lu a ratange. Herode na yi a tuli mati Yoni ra waxati yo yi, a yi kuisanma nen, anu a yi rafan a ma a xa a tuli mati a ra.

²¹ Koni lona nde, Herode yi a bari lonan sumunna donse donni tan a kuntigine nun sofa mangane nun Galile yamanan muxu gbeene xa. ²² Herodiyade a dii temen yi so banxini, a yi a bodon. Na yi Herode nun a muxu xilixine kenen. Nanara, mangan yi a fala na sungutunna xa, a naxa, "I waxi sese xon ma, n na soe i yii." ²³ A yi a kolo, a yi saratin tongo a xa, a naxa, "I na n xandi sese yi, n na soma i yii nen hali n ma yamanan fono kedenna!" ²⁴ Nanara, sungutunna yi mini, a siga, a sa a nga maxodin, a naxa, "N xa a xandi nanse yi?" A nga yi a yabi, a naxa, "Yoni Marafu Tiin

xunna." ²⁵ Nayi, dii temen yi xete mangan fema mafuren, a yi a fala a xa, a naxa, "N waxi a xon ma, i xa Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma iki sa!" ²⁶ Na yi mangan niin nafono a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yee xori, a mi yi wama tondi feni. ²⁷ A yi sofana nde yamari mafuren, a a xa sa fa Yoni xunna ra. Na yi siga, a sa Yoni xunna sege a de kason na, ²⁸ a fa a ra wure lefaan ma. A yi a so sungutunna yii, na yi a so a nga yii. ²⁹ Yoni a xarandiine to na me, e yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun.

*Yesu yi muxu wuli suulun dege
Matiyu 14.13-21, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14*

³⁰ Xerane yi e malan Yesu fema, e feen naxan birin ligaxi, e nun e yamaan xaran kii naxan yi, e yi na birin yeba a xa. ³¹ A yi a fala e xa, a naxa, "E fa e danna yire madunduxina nde yi, e fa e matabu n fema." Amasoto muxu wuyaxi yi fama, e siga, han e mi yi feren yati sotama, e yi e dege. ³² Nayi, e yi te kunkin kui alogo e xa siga yire madunduxina nde yi.

³³ Koni muxu wuyaxi yi e to siges, e yi a kolon mafuren! Nanara, muxune yi keli taane birin yi, e yi e gi han e tan singe yi sa so. ³⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to na yi, a kininkinin e ma amasoto e yi luxi nen alo yeeenen naxanye kantan muxu mi na. Nanara, a e xaran folo fe wuyaxi ma.

³⁵ A xarandiine yi fa a fema ninbanna ra, e naxa, "Koen bata so, burunna nan nun be ra. ³⁶ Yamaan naxete alogo e xa siga be rabilinna banxidene ra e nun xeeene ma, e sa donseen sara e yete xa." ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, "E tan yeteen xa donseen so e yii." E yi a fala a xa, e naxa, "I waxi a xon ma, nxu xa sa walikeen kike solomasexe saranna sara burun na ba nxu yi donseen so e yii?" ³⁸ Yesu yi e maxodin, a naxa, "Buru xun yoli eyii? E sa a mato." E yi a yabi, e naxa, "Buru xun suulun, yexe firin nan be." ³⁹ Nayi, Yesu yi a fala, a e xa yamani taxun doxode yeen ma, e doxo sezene fari. ⁴⁰ Awa, yamaan yi doxo muxu keme yeen nun muxu tonge

* **6:11:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

suulun yeen ma. ⁴¹ Na xanbi ra, Yesu yi buru xun suulunne nun yeXe firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa. A na buru xun suulunni gira, a yi a so a xarandiine yii, a e xa a yitaxun yamaan na. A yeXe firinne fan yitaxun e ra. ⁴² E birin yi e dege, e lugo ken! ⁴³ Xarandiine yi debe fu nun firin nafe burun nun yeXe dungi donxene ra. ⁴⁴ Muxun naxanye na burune don, xemene gbansan, muxu wuli suulun.

Yesu yi sigan ti igen fari
Matiyu 14.22-33, Yoni 6.15-21

⁴⁵ Na waxatin yeteni, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yeE ra Betasada taani daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na yamaan naxetedeni. ⁴⁶ A to keli yamaan fema, a yi te geyaan fari Ala maxandideni. ⁴⁷ Ninbanna to a li, kunkin yi daraan tagini, Yesu tan kedenna boxoni. ⁴⁸ A yi a to a xarandiine toroma kunkin nasiga feen na bayo foye gbeen bata yi a xun sa e ma. Na nan a liga a siga e fema subaxani, a sigan tima igen fari, a yi dangu feni e ra nun. ⁴⁹ Koni e to a to sigan tiye igen fari. E yi e miri fa fala, muxun yelenna nan a ra. E gbelegbele, ⁵⁰ amasoto e birin a to nen, e yi gaxu kati! Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. E nama gaxu.” ⁵¹ A so kunkin kui e fema, foyen yi a raxara. Xarandiine yi kabε han! ⁵² Amasoto e mi buru don feen kabanako feen famuxi, bayo e boren yi xodoxo.

Yesu yi furetone rakendeya
Matiyu 14.34-36

⁵³ Yesu nun a xarandiine yi daraan gidi. E siga Genesareti yamanani, e kunkin xidi na yi. ⁵⁴ E to mini kunkin kui tun, yamaan yi Yesu kolon. ⁵⁵ Men kaane na yi a xinla me denaxan yi, e birin yi fama e furetone ra nen a fema dagine ma. ⁵⁶ Yesu siga yiren naxan birin yi, banxidene nun taane nun xeene, men muxune yi fama e furetone ra nen boxo tidene yi. E yi Yesu mafan, a a xa tin furetone xa e yiin din a domaan lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nen.

7

Yahudiyane namun feene
Matiyu 15.1-9

¹ Awa, Farisi muxuna ndee nun sariya karamoxona ndee yi e malan Yesu rabilinni sa keli Yerusalen taani. ² E yi a to fa fala a xarandiina ndee e degema, e yiine mi yi sarijan lan Yahudiyane dinan kiin ma. Na bunna neen fa fala e mi e yiin naxaxi.

³ Anu, Farisi muxune nun Yahudiyane birin mi yi donseen donje xa e mi e yiin naxa lan e dinan kiin ma, amasoto e yi kankanxi e benbane namun feene ma. ⁴ E na keli boxo tideni, xa e mi e fatin maxa lan e dinan kiin ma, e mi e dege. Namun fe wuyaxi mon e yii, alo igelengenna nun tunden nun sulan goronne maxana.

⁵ Farisi muxune nun sariya karamoxone yi Yesu maxadin, e naxa, “Nanfera, i ya xarandiine mi en benbane namunna suxuma? E donseen donma e yiin mi raxaxi lan en ma dinan kiin ma!” ⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe yi, a jondin nan yi a ra, ε tan nafigine, bayo a sebexi, a naxa, ‘Yamani ito n binyama e deen nin, koni e boren makuya n na pon!’ ⁷ E n batuma fuyan! Amasoto e xaranna findixi adamadiyaan yamari xaranxine nan gbansan na.’* ”

⁸ Yesu naxa, “E bata Alaa yamarine bein, ε adamadiine namun feene suxu. ⁹ E fatan Alaa yamarine kaladeni alogo ε xa kankan ε gbee namun feene ma! ¹⁰ Amasoto Musa a fala nen, a naxa, ‘I baba nun i nga binya,’ a mon naxa, ‘Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxes.’† ¹¹ Koni ε tan a falama, ε naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga xa, a naxa, ‘I yi maliin naxan sotoma n yii nun, na bata findi Ala gbeen na,’ e yi na falama e kon xuini, fa fala ‘korobanna.’ ¹² Xa a na fala, ε mi fa tinma a xa sese liga a fafe nun a nga xa. ¹³ Nayi, ε Alaa falan kalama ε namun feene xon ε yamaan xaranma naxanye ma. E na fe sifa wuyaxi gbeteeye ligama.”

Muxuna sarijanna kala fena
Matiyu 15.10-20

* 7:7: Esayi 29.13 † 7:10: Xoroyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16

14 Na xanbi ra, Yesu mɔn yi yamaan xili a fɛma. A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ birin xa ɛ tuli mati n xuiin na, ɛ yi ito famu. 15 Muxun seen naxan birin donma, na mi a sariɲanna kalama. Koni feen naxan kelima a bɔɲɛni, na nan a sariɲanna kalama. 16 Awa, xa tunla naxan xɔn, a xa feen mɛ, na xa a tuli mati!”

17 A keli yamaan fɛma waxatin naxan yi, a so banxini, a xarandiine yi a maxɔdin na sandan bunna ma. 18 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ fan munma xaxili sɔtɔ ba? Ɛ mi a to, muxuna sariɲanna mi kalama donseen xan xɔn naxan soma a dɛ? 19 Amasɔtɔ a mi soma a bɔɲɛn xan yi, fɔ a godo a kui, na xanbi ra, a yi mini a fatini.” Yesu to ito fala, a yi a falama nɛn fa fala donse yo mi haramuxi.

20 A yi a fala, a naxa, “Naxan kelima muxun bɔɲɛni, na nan a sariɲanna kalama. 21 Bayo feen naxanye kelima a bɔɲɛni, ne nan itoe ra, miriya ɲaxin nun yanga suxun nun muɲan nun muxu faxana 22 e nun yalunyaan nun milan nun fe ɲaxin nun yanfantenyaan nun haramu feene nun xɔxɔlonyaan nun muxu makonbin nun wason nun xaxilitareyana. 23 Fe ɲaxin sifani itoe birin kelima muxun bɔɲɛn nin, e yi a sariɲanna kala.”

*Naxanla a denkeleyana fe
Matiyu 15.21-28*

24 Yesu yi keli na yi, a siga Tire yamanani, a sa so banxina nde kui. A mi yi waxi a xɔn ma, muxu yo xa a yiren kolon. Koni a mi yi nɔɛ a luxunɲɛ. 25 Naxanla nde yi na, yinna ɲaxin yi naxan ma dii tɛmɛn fɔxɔ ra. Na to Yesu a fe mɛ tun, a fa bira a sanna bun ma.

26 Girɛki kaan nan yi na ɲaxanla ra, a bari Siriya-Fenisa yamanan nin. A yi Yesu mafan, a xa yinnan kedi a dii tɛmɛn fɔxɔ ra. 27 Koni Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “En diidine dɛge singen han e lugo. A mi lan en yi diidine donseen tongo, en yi a sa e barene bun ma.”† 28 Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, baren naxanye tabanla bun ma, ne donse yolonxine nan donma, diidine naxanye rayolonma bɔxɔni!” 29 A yi a fala a xa, a naxa, “I bata n yabi ki faɲi.

† 7:27: Yesu ɲaxanli ito a denkeleyaan nan fɛsɛfɛsɛma sandani ito xɔn. Sandan kui, siya gbetene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

Nayi, siga i konni, yinnan bata xɛtɛ i ya dii tɛmɛn fɔxɔ ra!” 30 Nayi, a yi xɛtɛ a konni, a yi a diin to saxi a sadeni, yinnan bata xɛtɛ a fɔxɔ ra fefe!

Yesu yi bobon nakɛndɛya

31 Na xanbi ra, Yesu yi keli Tire yamanani a dangu Sidɔn yamanani. A yi gidi Galile Daraan binni Taa Xun Fune yamanani.

32 Muxuna ndee yi fa xɛmɛ tuli xɔrina nde ra a fɛma fala ti feen yi xɔdɔxɔ naxan ma. E yi Yesu mafan, a xa a yiin sa a ma.

33 Nanara, Yesu yi a tongo a keli yamaan yɛ. A yi a yii sonla raso a tunle kui, a yi a dɛgen namini, a yi a sa xɛmɛn lɛnna ma.

34 Na xanbi ra, Yesu yi a yɛɛn nate kore, a yi kutun sununi! A yi a xui ramini a kon xuini, a naxa, “Epafata.” Na bunna nɛɛn “A xa rabi!” 35 Na waxatin yeteni xɛmɛn tunle yi raba ayi, a lɛnna yi fulun, a falan ti fɔlɔ ki faɲi.

36 Yesu yi e birin yamari, a e nama a fala muxu yo xa. Koni a yi danna sama na falan ma kii naxan yi, falan yi sigama ayi na kii nin. 37 Yamaan yi kabɛ kati, e naxa, “A feen birin ligama ki faɲi! Hali tuli xɔrine, a ne tunla rabama ayi, bobone yi falan ti.”

8

*Yesu yi muxu wuli naanin dɛge
Matiyu 15.32-39*

1 Na waxatini, yama gbeen mɔn yi malan. Donse to mi yi na, Yesu yi a xarandiine xili a fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, 2 “N bata kininkinin yamani ito ma, amasɔtɔ e bata soge saxan ti n fɛma. Donse yo mi fa e yii iki. 3 Xa n na e kamɛtɔne rasiga e konne yi, e sa fugama a ra nɛn kira yi amasɔtɔ e tan ndee kelideni kuya.”

4 A xarandiine yi a yabi, e naxa, “Donseen sɔtɔn minɛn yi wulani ito yi naxan e luge?”

5 Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli ɛ yii?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.”

6 A yi a fala yamaan xa, a e xa dɔxɔ bɔxɔni. A yi na buru xun soloferen tongo, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, a e xa e yitaxun yamaan na. Awa, xarandiine yi a liga na kiini.

⁷ Yεxεdina ndee fan yi e yii. Yesu yi barikan bira ne fan ma fe ra. A yi a fala xarandiine xa, a naxa, a e xa ne fan yitaxun yamaan na. ⁸ Muxune birin yi e dεge, e yi lugo ken! Xarandiine yi na dɔnxε dungi dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra. ⁹ Xεmεne gbansanna, e muxu wuli naanin nan jɔxɔn yi a ra. Nayi, Yesu yi e rasiga. ¹⁰ Na waxatin yεteni, e nun a xarandiine yi so kunkin kui, e siga Dalamanuta yamanani.

Taxamasenna maxɔdin fena
Matiyu 16.1-4

¹¹ Farisi muxuna ndee yi fa, e Yesu tandi fɔlɔ. E yi waxi a bunba feni, e yi a maxɔdin, a xa taxamasenna nde liga sa keli ariyanna yi. ¹² Yesu yi kutun sununi ki fajɔni, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera to muxune taxamasenna nde maxɔdinma? N xa jɔndin fala ε xa, e mi taxamaseri yo toma.” ¹³ Na xanbi ra, a yi keli e fεma, a mɔn yi te kunkin kui, a yi dangu daraan bode fɔxɔn na.

Marakolonna lan xaranne ma
Matiyu 16.5-12

¹⁴ Nba, xarandiine yi jɔnan, e mi siga buru ra e yii fɔ buru xun keden pe, na nan yi kunkin kui. ¹⁵ Yesu yi e yamari, a naxa, “ε a liga ε yeren ma Farisi muxune nun Herode a muxune buru rate sena* fe yi.” ¹⁶ E yi falan ti e bode tagi, e naxa, “A ito falan nɛn bayo buru mi en yii.”

¹⁷ E yi naxan falama, Yesu yi na kolon. Nanara, a yi e maxɔdin, a naxa, “ε falan tima nanfera fa fala buru mi en yii? ε mɔn munma a yεε to ε munma xaxili sɔtɔ? ε bɔjɛn nan xɔdɔxɔ ba? ¹⁸ Yεεna ε ma ba, ε mi sese toma? ε tunla na koni ε mi fefe mεεn ba? ε bata jɔnan ba, ¹⁹ n to muxu wuli suulunna dεge buru xun suulunna ra, ε debe yoli rafe a dungi dungi dɔnxεne ra?” E yi a yabi, e naxa, “Fu nun firin.” ²⁰ Yesu mɔn naxa, “N to muxu wuli naaninna dεge buru xun soloferen na, ε debe yoli rafe a dungi dungi dɔnxεne ra?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.” ²¹ A yi e maxɔdin, a naxa, “ε munma a famu ba?”

* **8:15:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Yesu na lebenna sama Farisi muxune xaranna nan ma. Farisi muxune xaranna yamaan birin kalama alo lebɛn xurudin burun birin nagboma kii naxan yi. † **8:26:** Yanyina nde, Yesu mi yi waxi a xɔn ma muxune xa a kolon fa fala a bata muxun nakendeya alogo yamaan nama gbo ayi.

Yesu yi danxutɔɔn nakendeya

²² Nba, Yesu nun a xarandiine to sa Betasada taan li, muxuna ndee yi fa xεmε danxutɔɔn na Yesu fεma. E yi a mafan, a xa a yiin sa danxutɔɔn ma. ²³ Yesu yi danxutɔɔn yiin suxu, a yi siga a ra taa xanbin na, a yi a dεgen sa xεmεn yεεne ma, a yi a yiine sa a ma, a yi a maxɔdin, a naxa, “I sena nde toma ba?” ²⁴ Xεmεn yi a yεεn nate, a naxa, “N muxune toma, koni e luxi alo wudi binle nan sigan tima.” ²⁵ Yesu mɔn yi a yiine sa xεmεn yεεne ma. A yεεne yi rabi, a yi seene yigbε ki fajɔni! ²⁶ Yesu yi a rasiga a konni, a naxa, “I nama fa xεtε taani sɔnɔn de!”†

Piyeri a falana Yesu a fe yi
Matiyu 16.13-20, Luka 9.18-21

²⁷ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Sesariya rabilinna taane yi Filipi yamanani. Yesu yi a xarandiine maxɔdin kira yi, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan na?” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiina. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee gbεtεye fan naxa, a nabina nde nan i tan na.” ²⁹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “ε tan go? ε tan naxa a di? Nde n tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na.” ³⁰ Awa, Yesu yi e yamari, a e nama a fe fala muxu yo xa.

Yesu yi a sayana fe fala
Matiyu 16.21-28, Luka 9.22-27

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine xaran fɔlɔ, a naxa, a fεrε mi na fɔ a tan Muxuna Dii Xεmεn xa tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ. A naxa, a yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne e mεma a ra nɛn, e yi a faxa. A soge saxandeni, a yi keli sayani. ³² A yi ito yεba e xa ki fajɔni. Nanara, Piyeri yi a ba bonne fεma, a yi a maxadi fɔlɔ. ³³ Koni Yesu yi a yεε rafindi e ma, a yi a xarandiine mato, a Piyeri maxadi, a naxa, “Setana, fata n ma! I mi i mirima Alaa feene ma fɔ adamadiine.”

³⁴ Yesu yi yamaan xili a fεma e nun a xarandiine. A yi a fala e xa, a naxa, “Xa

muxu yo waxi bira feni n tan fəxə ra, a xa a mε a yεε ra, a yi a faxa wudin† tongo, a bira n fəxə ra. ³⁵ Amasotə naxan waxi a niin nakisi feni, na bənəma a yi nən. Koni naxan na bənə a niini n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, na kisima nən. ³⁶ Xa muxun dunuɲa birin sətə, a bənə a niini habadan, tənən mundun na ra? ³⁷ Muxun nəε nanse fiyε, a mən yi a niin sətə? ³⁸ Awa, xa muxun yagi a tiyε n tan nun n ma fe falana fe ra hake kanne nun nafiɲine yεε ra iki, n tan Muxuna Dii Xεmən fan yagima nən na kanna fe ra, nxu nun maleka sariɲanxine na fa waxatin naxan yi n Fafe Alaa binyeni.”

9

¹ A mən yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲəndin fala ε xa: Ndee be, ne mi faxε fə e Alaa Mangayaan to fε a sənbeni.”

Yesu a nərəna fe

Matiyu 17.1-13, Luka 9.28-36

² Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. A keɲaan yi masara e yεε ra yi. ³ A dugin yi lu mayilenɲε, a fixa ayi fefe! Dugi xaan mi dunuɲa yi naxan nəε dugin fixε na kiini. ⁴ Nabi Eli nun Nabi Musa yi mini kenenni e yεtagi, e yi lu falan tiyε Yesu xa. ⁵ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karaməxə, a lanxi bayo nxu be. Nxu xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” ⁶ A mi yi fa a kolon a naxan falama, amasotə gaxun bata yi e suxu han! ⁷ Kundaan yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xεmən nan ito ra, ε tuli mati a xuiin na!” ⁸ E yi e yεε rakojin e rabilinni mafuren, koni e mi muxu yo to e fεma fə Yesu kedenna!

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a e feen naxan toxi, e nama na fala muxu yo xa fə a tan Muxuna Dii Xεmən na keli sayani. ¹⁰ E yi na falan namara, koni e yi falan ti fəɓ e bode tagi, e naxa, “Keli fena sayani, na bunna di?”

¹¹ E yi Yesu maxədin, e naxa, “Sariya karaməxəne a falama nanfera fa fala Nabi Eli nan singe fama?”* ¹² A yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitən. Koni nanfera Kitabuna a falama a Muxuna Dii Xεmən tərəma nən kati, muxune yi e mε a ra? ¹³ Koni n xa a fala ε xa, Nabi Eli bata yelin fε. E yi e rafan feene birin liga a ra alo Kitabuna a fe falaxi kii naxan yi.”

Yinnan yi diidin naxan fəxə ra

Matiyu 17.14-21, Luka 9.37-43

¹⁴ E to fa xarandiin bonne fεma, e yi yama gbeen to e rabilinni. E nun sariya karaməxəna ndee yi e bode matandima. ¹⁵ Yamaan to Yesu to, e yi kabε kati! E siga e giyε a ralandeni, e yi a xəntən. ¹⁶ Yesu yi a xarandiine maxədin, a naxa, “E bode matandima nanfera?”

¹⁷ Muxu keden yi a yabi yamaan yε, a naxa, “Karaməxə, n bata fa n ma dii xεmən na i fεma amasotə yinnana a fəxə ra. A mi nəε falan tiyε. ¹⁸ Yinnan na keli a ra waxati yo yi, a a rabirama nən bəxəni. A dε xunfanna yi lu mine, a lu a ɲinna raxinɲε. A xara ayi. N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa yinnani ito kedi, koni e mi nəxi a kedε.” ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan denkeleyatarene, n luma ε fεma han waxatin mundun yi? N xa diɲa ε xa han waxatin mundun yi? E fa diin na n fεma.” ²⁰ E yi fa a ra Yesu fεma.

Yinnan to Yesu to, a yi banxulanna raxuruxurun keden na, a yi bira bəxəni, a yi lu a makutukutε, a dε xunfanna yi lu mine. ²¹ Yesu yi banxulanna fafe maxədin, a naxa, “Xabu waxatin mundun ito ligama a ra?” A fafe yi a yabi, a naxa, “Xabu a dii ɲərəna. ²² Yinnan bata kata a faxa feen na sanɲa ma wuyaxi. A bata yi a rabira tεen nun igeni. Xa i nəε a lige, kininkinin nxu ma, i yi nxu mali.” ²³ Yesu naxa, “I tan naxa, ‘Xa i nəε.’ Naxan na denkeleya, na nəε feen birin lige nən.” ²⁴ Banxulanna fafe yi a xuini te sa, a naxa, “N denkeleyaxi, koni n mali n ma denkeleyatareyani.”

† **8:34:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nεn, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wεkile sayaan na Yesu fəxə ra. * **9:11:** Nabi Eli a fe sebexi Malaki 3.23 kui. Sariya karaməxəne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mən fama nən benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamalixi. A a lixi taruxuni ito kui, Herode bata yi Yoni Marafu Tiin faxa.

²⁵ Yesu yi a to, yamaan yi masoma e ra. Nanara, a yinna jaxin yamari, a naxa, “I tan yinnan bobo tuli xɔrina, n bata i yamari, xεε diidini ito fɔxɔ ra, i nama fa a tɔrɔ sɔnɔn!” ²⁶ Yinnan yi gbelegbele. A banxulanna raxara ayi ken! A xεε a fɔxɔ ra. Banxulanna yi liga alo faxa muxuna. Muxune birin yi a fala, e naxa, “A bata faxa.” ²⁷ Koni Yesu yi banxulanna suxu a yiin ma. A yi a rakeli, a ti.

²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, a xarandiine yi a maxɔdin e danna, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nɔxi na yinnan kedε?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Na sifan mi kedε Ala maxandin xanbi.”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala
Matiyu 17.22-23, Luka 9.43-45

³⁰ E yi keli mɔnni, e dangu Galile yamanani. Yesu mi yi waxi a xɔn ma muxune xa a yire kolon, ³¹ amasɔtɔ a yi a xarandiine nan xaranma. A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xεmɛn yanfama nɛn, e yi n so muxune yii, e yi n faxa. Koni soge saxan na dangu, n mɔn kelima nɛn sayani.”

³² Koni, e mi na falan bunna kolon, e mɔn yi gaxu a maxɔdinjɛ.

Nde gbo birin xa?
Matiyu 18.1-5, Luka 9.46-48

³³ E Kapɛrunan taan li waxatin naxan yi, e so banxini. Yesu yi a xarandiine maxɔdin, a naxa, “E yi ε bode matandima kira yi nanfe ma?” ³⁴ Koni e yi dundu amasɔtɔ e bata yi e bode matandi kira yi nun fa fala nde gbo birin xa e ye. ³⁵ Yesu yi dɔxɔ, a yi a xarandii fu nun firinne xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi findi feni xunna ra, na xa a yeε lu a rananna ra, a findi birin ma walikεεn na.” ³⁶ A yi diidina nde rakeli, a yi a ti e birin yeεtagi. A yi a tongo, a yi a fala e xa, a naxa, ³⁷ “Naxan na diidini ito nde yisuxu n xinli, na bata n tan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na mi n tan xan tun yisuxi, fɔ naxan n xεxi.”

Naxan mi kelixi ε xili ma
Luka 9.49-50

³⁸ Yoni yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, nxu bata xεmɛna nde to jinanne kedε i xinli, nxu yi a raxɔlɔ, a xa a lu amasɔtɔ a mi yi en tan fɔxɔ ra.”

³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E nama a raxɔlɔ amasɔtɔ muxun naxan kabanako feen ligama n xinli, na mi nɔε n ma fe jaxin fale. ⁴⁰ Amasɔtɔ naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nɛn. ⁴¹ N xa jɔndin fala ε xa, muxu yo igen so ε yii amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ε tan na, na barayin sɔtɔma nɛn!”

Yulubina fe
Matiyu 18.6-9, Luka 17.1-2

⁴² Yesu naxa, “Diidin naxanye denkeleyaxi n ma itoe ra, muxu yo na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun gεmε gbeen yi xidi na kanna kɔε ra, a woli tilinna ma. ⁴³ Xa i yii nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firin kanna xa so yahannama te tutareni, ⁴⁴ ‘kunle nun tɛen mi janjɛ denaxan yi habadan!’ ⁴⁵ Xa i sanna nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i san keden kanna xa so ariyanna yi benun i san firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁶ ‘kunle nun tɛen mi janjɛ denaxan yi habadan!’ ⁴⁷ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na. A fisa i yeε keden kanna xa so Alaa Mangayani benun i yeε firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁸ ‘kunle nun tɛen mi janjɛ denaxan yi habadan!’ ⁴⁹ Amasɔtɔ tɛen sama muxun birin ma nɛn mɔnni alo i na fɔxɔn so suben ma.”

⁵⁰ “Fɔxɔn fan, koni xa a mεxεmεxenna ba ayi, a fa ramεxεmεxenna nanse ra nayi? E kewali fajine xa lu ε dunɔɔa yi gidini alo fɔxɔn naxan donse jaxumɛni, ε lu bɔjɛ xunbenli ε bode xɔn.”

10

Xaranna lan futu kala feen ma
Matiyu 19.1-12, Luka 16.18

¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli mɔnni, a yi siga Yudaya yamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan mɔn yi malan a fema. A mɔn yi e xaran alo a darixi a ligε kii naxan yi.

² Farisi muxuna ndee yi fa a fema, e yi a maxɔdin alogo e xa a kepaan feεεfeε, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xεmɛn xa a mε a jaxanla ra?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so ε yii?” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xεmɛn xa futu kala kedini seβε, a yi a jaxanla bejin.”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin seβexi ε xa nen bayo ε bōjen xōdōxō. ⁶ Koni a fōlōni dunuḡa da waxatini, ‘Ala xεmεn nun ḡaxanla da nen,’ ⁷ ‘Nanara, xεmεna a nga nun a fafe beḡinma nen, a yi a maso a ḡaxanla ra, ⁸ e findi fati bende kedenna ra.’* Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden. ⁹ Nanara, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

¹⁰ E xεte banxini waxatin naxan yi, xarandiine yi Yesu maxōdin na feen ma. ¹¹ A yi a fala e xa, a naxa, “Xεmεn naxan na a ḡaxanla beḡin, a ḡaxalan gbete futu, a bata yalunyaan liga lan a ḡaxalan singen ma.† ¹² A na kii nin, ḡaxanla naxan na a me a xεmεn na, a lu xεme gbete xa, na ḡaxanla bata yalunyaan liga.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Luka 18.15-17

¹³ Muxune yi fa diidine ra Yesu fεma, alogo a xa a yiin sa e xunni, a duba e xa. Koni xarandiine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu to na to, a yi xōlō, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E tin diidine xa fa n fεma, ε nama e raxete amasōto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁵ N xa ḡōndin fala ε xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soε Alaa Mangayani mumε!” ¹⁶ Na xanbi ra, a yi diidine dōxō a kanke ra, a yi a yiin sa e ma, a duba e xa.

Xεme nafulu kanna fe

Matiyu 19.16-30, Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu sigamatōna, xεmεna nde yi a gi Yesu fōxō ra, a sa a xinbi sin a bun ma. A yi a maxōdin, a naxa, “Karamōxō fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisın sōto?” ¹⁸ Yesu yi a maxōdin, a naxa, “I n xilima nanfera fa fala muxu fajina? Muxu yo mi fan, Ala nan keden fan. ¹⁹ I yamarine kolon ba? Fa fala, ‘I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama muḡan ti. I nama wule seren ba. I nama muxun yii seene kansun. I baba nun i nga binya.’‡ ”

²⁰ Xεmεn yi a fala, a naxa, “Karamōxō, xabu n dii ḡōreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.” ²¹ Yesu yi a mato, a yi a xanu,

a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden luxi i ma. Siga, i sa i yii seene birin mati, i yūigelitōne ki. I nafunla sōtōma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fōxō ra.” ²² Xεmεn na me waxatin naxan yi, a bōjen yi raḡaxu a ma, a sunuxin yi siga, amasōto nafulu kan gbeen nan yi a ra nun. ²³ Yesu yi a xarandiine mato a rabilinni. A yi a fala e xa, a naxa, “Nafulu kanne so raxōlō Alaa Mangayani han!”

²⁴ Xarandiine yi kabε na falan ma. Koni Yesu mōn yi a fala e xa, a naxa, “N ma diine, Alaa Mangayani so raxōlō han! ²⁵ Nafulu kanna so raxōlō Alaa Mangayani dangu ḡōgōmεn so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁶ Xarandiine yi kabε kati, e yi e bode maxōdin, e naxa, “Nde nōε kisε nayi?” ²⁷ Yesu mōn yi e mato. A yi a fala, a naxa, “Muxun mi nōε na lige koni Ala tan nōε nen. Ala nōε feen birin lige nen.”

²⁸ Piyεri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin beḡin, nxu bira i fōxō ra.” ²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ḡōndin fala ε xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a ngaxakeden xεmεmane nun a ḡaxalanmane, hanma a nga hanma a fafe hanma a diine hanma a xεεne, n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, ³⁰ na kanna na ḡōxōn kεme sōtōma nen waxatini ito yi, banxine nun ngaxakeden xεmεmane nun ḡaxalanmane nun ngane nun diine nun xεεne, beεenxōnyane fan yi sa ne fari, a yi habadan nii rakisın sōto waxati famatōni. ³¹ Koni naxanye yeεn na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeεn na.”

Yesu mōn yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Luka 18.31-34

³² E yi kira yi waxatin naxan yi, e sigama Yerusalēn taani, Yesu yi tixi a xarandiine yeε ra. Xarandiine yi kuisan kati! A fōxōrabirane yi gaxu. Yesu mōn yi a xarandii fu nun firinne tongo, a siga e ra e danna. Feen naxanye fama ligadeni a ra, a na fala e xa. ³³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalēn taani. N tan Muxuna Dii Xεmεn soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamōxōne yii na yi.

* **10:8:** Dunuḡa Fōlōn 1.27 nun 2.24 † **10:11:** A yalunyaan ligaxi bayo a mōn futu singen yamarin bun Ala yeε ra yi. ‡ **10:19:** Xōrōyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan ma. Na xanbi ra, e yi n so siya gbeteene yii, ³⁴ naxanye n magelema, e yi e degen namini n ma, e yi n bulan, e yi n faxa. Soge saxan na dangu, n mon kelima nen.”

*Yaki nun Yoni e maxandina fe
Matiyu 20.20-28*

³⁵ Na xanbi ra, Sebede a dii xemene Yaki nun Yoni yi fa Yesu fema, e naxa, “Karamoxo, nxu waxi a xon ma, i xa fena nde liga nxu xa.” ³⁶ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma, n xa nanfe liga e xa?” ³⁷ E yi a yabi, e naxa, “I na dexo i ya binyeni, tin nxu xa dexoden soto i fema, keden i yiifanna ma, keden i komenna ma.” ³⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E n xandima naxan yi, e mi na kolon. N na n minma toroya igelengenna naxan na, e noe e minje na ra ba hanma e rafuye xoleni alo n nafuma kii naxan yi?” ³⁹ E yi a yabi, e naxa, “On, nxu a noe.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na n minma toroya igelengenna naxan na, e fama e mindeni na ra nen yati! N nafuma xoleni kii naxan yi, e fan yi rafu na kiini. ⁴⁰ Koni muxun dexo fena n yiifanna ma hanma n komenna ma, n tan mi na ragidima. Ala bata yelin na yirene ragide muxune ma.”

⁴¹ Xarandii fuun bonne na me waxatin naxan yi, e yi xolo Yaki nun Yoni ma. ⁴² Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, “E a kolon fa fala naxanye yatexi mangane ra siyane ye, ne noyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan dexo e ra. ⁴³ Koni a mi na kiini e tan tagi. Koni xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na e ye, fo na xa findi e walikenen na. ⁴⁴ Xa naxan yo waxi findi feni e yeratiin na, fo a xa findi birin ma konyin na. ⁴⁵ Amasoto hali n tan Muxuna Dii Xemena, n mi faxi fa fala muxe xa wali n xa, koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

*Yesu yi danxutoon yeen naba ayi
Matiyu 20.29-34, Luka 18.35-43*

⁴⁶ Awa, e yi sa Yeriko taan li. Yesu nun a xarandiine nun yama gbeen yi minima Yeriko taani waxatin naxan yi, danxutona nde yi dxi kiraan de xandi tideni naxan yi xili Baritime. Na bunna nen “Time a dii

xemena.” ⁴⁷ A to a me a Yesu Nasareti kaan nan danguma, a gbelegbele folo, a naxa, “Yesu, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!” ⁴⁸ Muxu wuyaxi yi a masabari. Koni a mon yi lu gbelegbele, a naxa, “Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!” ⁴⁹ Yesu yi ti, a naxa, “E a xili.” Nayi, e danxutoon xili, e naxa, “I bojen xa xunbeli. Keli i ti, a i xilima.” ⁵⁰ A yi a doma gbeen nawoli ayi, a tungan, a fa Yesu fema. ⁵¹ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I waxi a xon ma, n xa nanfe liga i xa.” Danxutoon yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, n waxi a xon ma, n xa seen to.” ⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.” A yi seen to mafuren, a bira Yesu foxo ra kiraan xon ma.

11

*Yesu so fena Yerusalen taani
Matiyu 21.1-11, Luka 19.28-40, Yoni
12.12-19*

¹ E to maso Yerusalen taan na, e yi so Betifage nun Betani taadine yi, Oliwi Geyaan dexon ma. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yee ra. ² A yi a pungu e ma, a naxa, “E siga banxiddeen na e yee ra. E na na li tun, e sofalidina nde toma nen xidixi, muxe munma dexo naxan fari singen. E a fulun, e fa a ra be. ³ Xa muxuna nde e maxodin fa fala, ‘E na ligama nanfera?’ E a fala a xa, e naxa, ‘Marigin makona a ma,’ na kanna a soma e yii nen mafuren.”

⁴ Nanara, e yi siga, e sa sofalidin to xidixi kiraan de banxina nde de ra. E yi a fulunma waxatin naxan yi, ⁵ muxun naxanye yi tixi na yi, na ndee yi e maxodin, e naxa, “E sofalidini ito fulunma nanfera?” ⁶ E yi e yabi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi tin e xa siga. ⁷ E yi fa sofalidin na Yesu fema, e yi e domane yifulun sofalidin fari, Yesu yi dexo a fari. ⁸ Muxu wuyaxi yi e domane yifulun kiraan xon ma, bonne yi joxandene magira, e yi e sa kiraan xon ma a binya feen na. ⁹ Naxanye yi sigama a yee ra e nun naxanye yi biraxi a foxo ra, ne yi lu sonxoe, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! ¹⁰ En benba Dawudaa mangayaan naxan fama, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xonna ma pon!”

¹¹ Yesu yi so Yerusalen taani, a siga Ala Batu Banxini. A yi banxin kui seene birin mato, koni a li kɔɛ bata so, a yi siga Betani taani e nun a xarandii fu nun firinne.

*Yesu yi xɔɔɛ binla danga
Matiyu 21.18-19*

¹² Na xɔtɔn bode, e yi kelima Betani taani waxatin naxan yi, kamɛn yi Yesu suxu. ¹³ A yi xɔɔɛ binla to wulani a dɛɛne jingixi a ma. A yi siga na alogo a xa sa a bogina ndee fen a kɔɛ ra. Koni a to na li, a mi a bogi yo to, fɔ a dɛɛne amasɔtɔ xɔɔɛn bogi waxatin munma yi a li. ¹⁴ Yesu yi a fala xɔɔɛ binla ma, a naxa, “Muxu yo mi fa i tan bogin donma!” A xarandiine yi a fala xuiin mɛ.

*Yesu yi siga Ala Batu Banxini
Matiyu 21.12-17, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22*

¹⁵ E Yerusalen li waxatin naxan yi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini. Naxanye yi sare matiin nun sare soni mɛnni, a ne kedi fɔlɔ. A yi gbeti masarane tabanle rafelen, e nun ganba matine gbɛdɛne. ¹⁶ A mi yi tinma muxu yo xa goronna radangu Ala Batu Banxin tanden ma. ¹⁷ A yi yamaan xaran, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nɛn, Ala maxandi banxina siyane birin xa.’” Koni ε tan bata a findi mupadene luxunden na!”

¹⁸ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne na mɛ waxatin naxan yi, e yi Yesu faxa fɛrɛn fen fɔlɔ. Bayo e yi gaxuxi a yɛɛ ra nun, amasɔtɔ yamaan birin bata yi kabɛ a xaranna ma. ¹⁹ Ninbari soxina, Yesu nun a xarandiine yi keli taani.

*Xɔɔɛ binla fe xaranna
Matiyu 21.20-22*

²⁰ Na xɔtɔn bode subaxani, e yi sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e yi na xɔɔɛ binla to xaraxi han a salenne. ²¹ A fe yi rabira Piyɛri ma. A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i xɔɔɛ binla naxan danga, a mato, a bata xara!”

²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E dɛnkɛleya Ala ma. ²³ N xa jɔndin fala ε xa, naxan na a fala geyani ito ma fa fala, ‘Siga, i sa bira fɔxɔ igeni,’ xa a mi sikɛ a bɔjɛni, a yi dɛnkɛleya, fa fala a falan nakamalima nɛn, a ligama a

xa nɛn. ²⁴ Na na a toxi, n na a falama ε xa, ε na Ala maxandi fena nde ma, xa ε la a sɔtɔ feen na, ε na sɔtɔma nɛn. ²⁵ Awa, ε nɛma Ala maxandɛ waxatin naxan yi, xa fena nde ε kui muxuna nde xili ma, ε xa a mafelu na ra. Nanara, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na ε mafeluyɛ ε hakɛne ra. ²⁶ Xa ε mi bonne mafelu, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na mi ε fan mafeluyɛ ε yulubine ra.”

*Yesu sɛnbɛn maxɔdinna fe
Matiyu 21.23-27, Luka 20.1-8*

²⁷ Awa, e mɔn yi so Yerusalen taani. Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa a fɛma. ²⁸ E yi a maxɔdin, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnbɛn mundun yi? Nde i tixi itoe ligan na?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxɔdin fe keden na, xa ε n yabi, naxan n tixi na feene ra, n na falama ε xa nɛn. ³⁰ Awa, ε a fala n xa, nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

³¹ E yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a a falama nɛn nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi la Yoni ra?’ ³² Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, na di?” Amasɔtɔ, e yi gaxuxi yamaan yɛɛ ra bayo yamaan birin yi laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra. ³³ Nayi, e Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnbɛn naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

12

*Nakɔ kantanne fe sandana
Matiyu 21.33-46, Luka 20.9-19*

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa. A yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a nakɔɔn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ² A bogi waxatin to a li, a yi a walikɛna nde rasiga nakɔ kantanne ma, a e xa a gbeen so na yii. ³ Nakɔ kantanne yi na walikɛn suxu, e yi a bɔnbɔ, e yi a raxɛtɛ. E mi sese so a yii. ⁴ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi walikɛ gbɛtɛ rasiga e ma, e yi na fan

* **11:17:** Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11

bɔnbɔ a xunna ma, e yi a makonbi. ⁵ A yi a saxanden fan nasiga, e yi na tan faxa. Na xanbi ra, a yi ndee gbeteƴe rasiga, e yi na ndee bɔnbɔ, e yi ndee faxa. ⁶ A lu a rafan dii xεmε keden peen ma. Dɔnxɛn na, a yi na rasiga, a naxa, ‘E yagima nɛn n ma diin tan yεε ra.’ ⁷ Koni nakɔ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kε tongon nan ito ra, ε fa be, en na a faxa. Nayi, a kεen yi findi en gbeen na!’ ⁸ Awa, e yi a dii xεmɛn suxu, e yi a faxa, e yi a woli ayi nakɔɔn fari ma.”*

⁹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Nakɔ kanna nanfe ligama nayi? A fama nɛn nayi, a yi na muxune faxa. A nakɔɔn taxu muxu gbeteƴe ra. ¹⁰ E munma Kitabun yireni ito xaran ba, a seƴexi dɛnaxan yi fa fala, ‘Banxi tiine e mε gɛmɛn naxan na, na bata findi banxin gεmε fisamantenna ra. ¹¹ Marigin nan na ligaxi, kabanako feen nan na ra en yεε ra yi.’†?”

¹² E yi kata Yesu suxu feen na amasɔtɔ e yi a kolon fa fala Yesu na sandan saxi e tan nan xa. Koni e gaxu yamaan yεε ra. Nanara, e keli a fεma, e siga.

Mudu fin maxɔdinna fe

Matiyu 22.15-22, Luka 20.20-26

¹³ E yi Farisi muxuna ndee nun Herode a muxuna ndee rasiga Yesu fεma alogo e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra. ¹⁴ E yi fa a fεma, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon fa fala ɲɔndi falan ni i ra. Muxu yo mi nɔε i ya miriyaan maxεtε, amasɔtɔ i mi muxune rafisaxi e bode xa fɔ i yamaan xaranma Alaa kiraan ma ɲɔndini. Awa, a daxa mudun xa fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi? Nxu lan nxu yi a fi, hanma nxu nama a fi?”‡

¹⁵ Koni Yesu yi e nafigiyaan kolon. A yi e yabi, a naxa, “E n dεen bunbama nanfera?

Ɛ fa gbete gbanan keden na, n xa a mato.”

¹⁶ E yi fa gbete gbanan keden na a xɔn. A yi e maxɔdin, a naxa, “Nde xili nun a yεtagin sawura a ma?” E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” ¹⁷ Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”§

E kabε a ma kati!

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Luka 20.27-40

¹⁸ Saduse muxuna* ndee yi fa Yesu fεma naxanye a falama fa fala a muxune mi kelima sayani. E yi a maxɔdin, ¹⁹ e naxa, “Karamɔxɔ, Musa ito nan seƴexi en xa, a naxa, ‘Xa xεmɛna nde faxa, a ɲaxanla lu, koni dii mi a yii, xεmɛn na ngaxakedenna xa na kε ɲaxanla tongo, e diin bari faxa muxun xa.’† ²⁰ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na nun, a forimaan yi ɲaxanla futu, a faxa, a mi dii lu. ²¹ A xunyɛn yi kε ɲaxanla tongo, na fan yi faxa, a mi dii lu. A liga na kiini a xunyɛn saxanden fan na. ²² Na muxu soloferene sese mi dii lu. Dɔnxɛn na, na ɲaxanla fan yi faxa. ²³ Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, na ɲaxanla findima nde gbee ra nayi? Amasɔtɔ a bata yi dɔxɔ muxu solofereni ito birin xɔn ma nun!”

²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasɔtɔ ε mi Kitabun kolon hanma Ala seɲbena. ²⁵ Bayo faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, e ligama nɛn alo malekan naxanye ariyanna yi. Xεmɛn mi ɲaxalan futuma, ɲaxanla mi dɔxɔn xεmɛn xɔn ma. ²⁶ Awa, n xa faxa muxune rakeli feen ɲɔndin yita ε ra. Ɛ mi na xaranxi Musaa Kitabun kui ba, Ala naxan fala a xa fɔtɔndin yireni, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala?’‡ ²⁷ Anu, faxa muxune Ala

* **12:8:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xε Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **12:11:** Yaburin 118.22-23 ‡ **12:14:** Xa a fala e nama a fi, a birama mangane ra nɛn, xa a fala e xa a fi, a birama yamaan na nɛn naxanye yigbetɛnxi mudu maxinle xɔn.

§ **12:17:** Ala gbeena: Mangan yεtagin sawuran to gbete gbananna ma, na a findixi mangan gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yεtε so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. * **12:18:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. † **12:19:** Dunuɲa Fɔlɔn 38.8 nun Sariyane 25.5-10 ‡ **12:26:** Xɔɔyaan 3.2 nun 3.6 nun 3.15-16 § **12:27:** niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun fa fala Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yεena e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yεε ra yi. Nanara, faxa muxune kelima sayani.

mi a tan na, koni fɔ niiramane. § Ɛ tantanna gbo.”

*Yamari fisamantenna fe
Matiyu 22.34-40, Luka 10.25-28*

²⁸ Sariya karamɔxɔna nde yi na nun naxan e fe matandi xuiin mɛ. Na yi a to a Yesu bata Saduse muxune yabi ki faɲi. Nanara, a yi a maxɔdin, a naxa, “Yamarin mundun gbo dangu a birin na sariyan yamarine ye?” ²⁹ Yesu naxa, “Naxan gbo a birin xa na nan ito ra. ‘Isirayila kaane, Ɛ tuli mati. Marigina en ma Ala keden peen na a ra. ³⁰ I xa i Marigina Ala xanu i bɔɲɛn birin na, e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na e nun i sɛnbɛn birin na.*” ³¹ A firinden nan ito ra. ‘I adamadi boden xanu alo i yetɛna.’† Yamari gbɛtɛ mi na naxan gbo itoe firinna xa.”

³² Sariya karamɔxɔn yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, na lanxi. I bata ɲɔndin fala fa fala Ala keden peen nan a ra, gbɛtɛ yo mi na fɔ a tan. ³³ I na Ala xanu i bɔɲɛn birin na e nun i xaxinla birin e nun i sɛnbɛn birin, i yi i adamadi boden xanu alo i yetɛna, na dangu saraxa gan daxine nun saraxane birin na.” ³⁴ Yesu yi a to fa fala a bata a yabi xaxilimayani. Nanara, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I mi makuya Alaa Mangayaan na.”

Na xanbi ra, muxu yo mi susu a maxɔdinɲɛ fe gbɛtɛ ma.

*Yesu yi maxɔdinna ti
Matiyu 22.41-46, Luka 20.41-44*

³⁵ Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Dawudaa bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ³⁶ Dawuda yetɛɛn bata a fala, fata Alaa Nii Sariɲanxin na, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” ‡

* **12:30:** Sariyane 6.4-5 † **12:31:** Saraxaraline 19.18 ‡ **12:36:** Yaburin 110.1 § **12:37:** Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 seɛ, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nɛɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yeɛ ra yi.

³⁷ Dawuda yetɛna a xili nɛn, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di nayi?” §

Yama gbeen yi Yesu xuiin name sɛwani.

*Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi
muxune yalagi
Matiyu 23.1-36, Luka 20.45-47*

³⁸ A yi e xaranma waxatin naxan yi, a naxa, “Ɛ a liga Ɛ yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiye. A rafan e ma yamaan xa e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. ³⁹ Muxu gbee dɔxɔdene rafan e ma salide banxine yi, e nun dɔxɔde fajine donse donna malanne yi. ⁴⁰ E kaɲa gilɛne yii seene bama e yii. E yi e yetɛ mayita sali xunkuyene yi! E yalagima nɛn na feene ma han a radangu ayi!”

*Kaɲa gilɛna kisena
Luka 21.1-4*

⁴¹ Yesu yi dɔxɔ Ala Batu Banxin gbɛti maraden yetagi yamaan yi darixi Ala kiseene sɛ denaxan yi. A yi yamaan matoma, e gbɛtin sama na yi. Nafulu kan wuyaxi yi gbɛti gbeen sa. ⁴² Koni, kaɲa gilɛ yiiigelitɔn fan yi fa, a wure gbeeli gbanan firin sa, naxanye munanfanna xurun a birin xa. ⁴³ Yesu yi a xarandiine xili a fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala Ɛ xa, fa fala kaɲa gilɛ yiiigelitɔni ito naxan saxi gbɛti maradeni, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴⁴ Amasɔtɔ bonne birin naxan saxi, ne birin baxi e nafunla nde nan na, koni kaɲa gilɛni ito, hali yiiigelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

13

*Ala Batu Banxin kalana fe
Matiyu 24.1-2, Luka 21.5-6*

¹ Yesu to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiina nde yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i yeɛn ti gɛmɛ fajine nun banxi fajine ra!”

² Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata banxi gbeeni itoe to ba? Hali gɛmɛni ito kedenna mi luyɛ a bode fari. E birin naxuyama ayi.”

*Tɔrɔn nun bɛsɛnxɔnyana a fe
Matiyu 24.3-14, Luka 21.7-19*

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari Ala Batu Banxin yetagi waxatin naxan yi, Piyeri nun Yaki nun Yoni nun Andire yi siga a fɛma e danna a maxɔdindeni. ⁴ E yi a fala, e naxa, “Na feene liga waxatin fala nxu xa. Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ a liga ɛ yeren ma alogo muxɛ nama ɛ mayenden.

⁶ Muxu wuyaxi fama nɛn n xinli, e yi a fala fa fala, ‘A tan nan n tan na.’ E muxu wuyaxi mayenden. ⁷ Ɛ na yɛngɛ feene mɛ e nun yɛngɛna ndee xinla, ɛ nama gaxu. A fɛrɛ mi na fɔ na fe sifane xa liga nɛn. Koni waxati rapanna mi na ra singen. ⁸ Siya kedenna siyaan bonna yɛngɛma nɛn, yamana keden yi yamanan bonna yɛngɛ. Bɔxɔn xuruxurunma nɛn yirena ndee yi. Fitina kamene yi so. Na feene birin ligama nɛn alo paxanla dii barin kui xɔlɛ singena.”

⁹ “Ɛ a liga ɛ yeren ma, amasɔtɔ muxune ɛ suxuma nɛn, e siga ɛ ra kiti sadeni.* E ɛ bulan salide banxine yi. Ɛ tima nɛn yamana kanne nun mangane yetagi n tan ma fe ra, ɛ yi n ma fe sereyaan ba e xa.

¹⁰ A fɛrɛ mi na fɔ n ma falan Xibaru Fajin kawandin xa ba siyane birin xa singen. ¹¹ E na ɛ suxu waxatin naxan yi, e siga ɛ ra kiti sadeni, ɛ naxan falama, ɛ nama xamin na ra benun a waxatin xa a li. Ala na naxan so ɛ yii na waxatini, ɛ na fala. Amasɔtɔ ɛ tan xa mi falan tima fɔ Alaa Nii Sarijanxina.

¹² Muxuna a ngaxakedenna yanfama nɛn, a yi a faxa. Fafane na pɔxɔnna ligama nɛn e diine ra. Diine murutɛma nɛn e sɔtɔ muxune xili ma, e yi e ti sayaan ma. ¹³ Muxun birin ɛ rapaxuma nɛn n tan ma fe ra. Koni muxun naxan dijama han a rapanna, na kisima nɛn.”

*Se Haramuxina
Matiyu 24.15-28, Luka 21.20-24*

¹⁴ “Ɛ na ‘Se Haramuxi Halagi Tiin’ to yirena nde yi, a mi daxa dɛnaxan yi, nayi naxanye Yudaya yamanani, ne xa e gi, e te

geyane fari. Naxan na feni ito xaran, na xa a bunna kolon! ¹⁵ Muxun naxan a kore banxin kɔɛ ra, na nama xɛtɛ, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁶ Muxun naxan xɛɛn ma, na nama xɛtɛ banxini a doamaan tongodeni. ¹⁷ Gbalɔ gbeen fudi kanne yɛɛ ra na lɔxɔni e nun diin ngane! ¹⁸ Ɛ Ala maxandi alogo na feene nama liga xunbeli waxatini! ¹⁹ Amasɔtɔ na lɔxɔne tɔrɔn pɔxɔn munma liga singen xabu Ala dunuɗa da waxatin naxan yi han iki. A pɔxɔn fan mi fa ligama sɔnɔn! ²⁰ Xa Marigin mi yi nde ba na lɔxɔne ra nun, adamadi yo mi yi kisima, koni a bata nde ba e ra a muxu yɛbaxine fe ra.”

²¹ “Xa muxu yo a fala ɛ xa na waxatini, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi’ hanma, ‘A mato, a sa mɛnni,’ ɛ nama la ne ra. ²² Amasɔtɔ muxu wulexi sugandixine nun wule nabine kelima nɛn, e taxamasenne nun kabanako feene liga alogo e xa Ala muxu yɛbaxine mayenden, xa na lanɗɛ. ²³ Koni, ɛ xa a liga ɛ yeren ma! N bata feene birin fala ɛ xa benun e waxatin xa a li.”

*Muxuna Dii Xɛmɛn fa fena
Matiyu 24.29-31, Luka 21.25-28*

²⁴ “Na lɔxɔne yi, na tɔrɔ lɔxɔne na dangu, ‘sogeni dimima nɛn, kiken mi fa dɛgɛma. ²⁵ Sarene kelima nɛn kore, e yolon. Kore xɔnna sɛnbene yimaxama nɛn.’ ²⁶ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn minima nɛn kɛnɛnni kundani sɛnbɛ gbeen nun binyeni. ²⁷ N yi n ma malekane rasiga bɔxɔn tongon naaninne birin yi. E yi n ma muxu yɛbaxine malan keli dunuɗa danna bonna ma sa dɔxɔ bonna ra.”

*Xɔdɛ binla fe taxamasenna
Matiyu 24.32-35, Luka 21.29-33*

²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ xaxili sɔtɔ xɔdɛ binla fe ma. A yiine na mapingi, a dɛɛne yi mini fɔlɔ, ɛ a kolonma nɛn nayi fa fala pɛmɛn bata maso. ²⁹ A na kiini, ɛ na feni itoe to ligɛ waxatin naxan yi, ɛ a kolonma nɛn nayi fa fala waxati saxin bata maso, a bata a so dɛɛn yetɛɛn li. ³⁰ N xa pɔndin fala ɛ xa, to muxune mi dangue mumɛ fɔ na feene birin liga. ³¹ Kore xɔnna

* 13:9: ɛ suxuma nɛn: E suxuma Yesu a xinla fe ra.

nun bəxə xənnə danguma nən. Koni n ma falane mi danguma habadan!”

*Muxu yo mi na waxatin kolon
Matiyu 24.36-44*

³² “Muxu yo mi na ləxən nun waxati saxin kolon hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Muxuna Dii Xəməna, fə Fafe Ala keden peena. ³³ Ə a liga ə yeren ma, ə yi lu ə yee ra yi amasətə ə mi na waxatin kolon. ³⁴ A ligama nən alo xəmənen naxan keli a konni, a siga sigatini, a yi a sənben nadangu a walikene ma, a yi wanla so e keden kedenna birin yii. A yi a fala banxi xunna xa, a xa lu a yee ra yi. ³⁵ Awa, ə lu ə yee ra yi amasətə ə mi banxi kanna fa waxatin kolon, xa jinbanna na a ra ba hanma kəc tagini hanma subaxani donton wugan ma hanma xətənni. ³⁶ Xa a fa sinma, a nama ə li xixənlə! ³⁷ Awa, n naxan falama ə xa, n na a falama muxune birin nan xa. Ə lu ə yee ra yi!”

14

*Mangane yi yanfani tən Yesu ma
Matiyu 26.1-5, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-*

⁵³ ¹ A bata yi lu nun soqe firin benun Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* nun Buru Tetaren Sanla† xa a li. Saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne yi katama Yesu suxu feen na yanfani alogo e xa a faxa. ² E yi a fala, e naxa, “En nama a liga sanla waxatini alogo yamaan nama sənəxə sənəxə.”

*Latikənnəna sa fena Yesu ma
Matiyu 26.6-13, Yoni 12.1-8*

³ Yesu yi Simən dogonfontəna banxini Betani taani waxatin naxan yi, a yi a degema, jaxanla nde yi fa, a so banxini. Alabasita gəmənen muranna suxi a yii latikənnəna sare xədəxən yi naxan kui naxan xili naradi. A na muranni bə Yesu xun ma a latikənnəna sa a xunni. ⁴ Muxuna ndee yi na yi, ne yi xələ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Latikənnəni ito yikalaxi nanfera? ⁵ A yi sare nən dangu walikənen jee keden

saranna ra, na gbetin yi so yiigelitəne yii.” E yi jaxanla mafala kati!

⁶ Koni Yesu yi a fala, a naxa, “Ə fata a ma, ə a mafalama nanfera? A bata fe fajin naba n tan xa. ⁷ Amasətə yiigelitəne ə fəma waxatin birin, ə fe fajin nabə e xa nən, xa ə wa, koni n tan mi luma ə fəma waxatin birin yi. ⁸ A nəe naxan ligə, a bata na liga. A bata latikənnəna sa n fatin ma, a yi a yitən n maluxun ləxəna fe ra benun na waxatin xa a li. ⁹ N xa jəndin fala ə xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuɣa yire yo yi, jaxanli ito naxan ligaxi, na fan falama nən, yamaan yi e miri a ma.”

*Yudasi yi Yesu yanfa
Matiyu 26.14-16, Luka 22.3-6*

¹⁰ Na xanbi ra, Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandii fu nun firinna nde, na yi siga saraxarali kuntigine fəma Yesu so feen na e yii. ¹¹ E yi e tuli mati a ra sɛwani, e yi a nata a e xa gbetin so a yii. Nanara, Yudasi yi feren fen fələ, a xa Yesu so e yii.

*Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe
Matiyu 26.17-25, Luka 22.7-14, 21-23,
Yoni 13.21-30*

¹² Buru Tetaren Sanla ləxə singena, yexee diin faxama ləxən naxan yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxan na, xarandiine yi Yesu maxədin, e naxa, “I waxi a xən ma, nxu xa sa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen nafala i xa minən yi?” ¹³ Awa, Yesu yi a jəngu muxu firin ma e yə, a yi e rasiga, a naxa, “Ə siga taani, ə xəməna nde toma nən ige fəjən dəxi a xun ma, ə bira a fəxə ra. ¹⁴ A na so dənaxan yi, ə a fala mənna banxi kanna xa, ə naxa, ‘Karaməxə naxa, a xəjə yigiyaden minən e nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donse donna tiin dənaxan yi?’ ¹⁵ Nayi, a banxin yire gbeena nde yitama ə ra nən kore banxin kəc ra, a yitənxi ki fajni, ə xa donseen nafala en xa mənni.” ¹⁶ Xarandiine yi keli, e siga taani, e sa feene birin li na alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen nafala.

* **14:1:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəc kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəɣəyaan 12.1-13 kui. † **14:1:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma ləben mi saxi naxan kui xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəɣəyaan 12.15 kui.

¹⁷ Ninbanna to a li, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi fa. ¹⁸ E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, ε tan naxanye ε degema n fεma, ε tan nde keden n yanfama nεn.” ¹⁹ Xarandiine yi sunu han, e yi e bode maxɔdin fɔlɔ keden keden yεen ma, e naxa, “N tan nan a ra ba?” ²⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan muxu fu nun firinna nde keden nan a ra nxu nun naxan nxu yiin nagodoma lenge kedenna kui yati! ²¹ N tan Muxuna Dii Xεmεn faxama nεn alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yεε ra naxan n tan Muxuna Dii Xεmεn soma yamaan yii! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumε!”

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-30, Luka 22.15-20, Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25

²² E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, n fati benden nan ito ra.”

²³ Na xanbi ra, a yi igelengenna fan tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, e birin yi e min a ra. ²⁴ Yesu naxa, “N wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn. A minima muxu wuyaxi nan xa. ²⁵ N xa jɔndin fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han n mɔn yi a min Alaa Mangayani.”

²⁶ Na xanbi ra, e βetin ba,† e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri yi a mε Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

²⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin ε mεma n na nεn, amasɔtɔ a sebexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nεn, yεxεene birin yi xuya ayi.’[§] ²⁸ Koni n na keli sayani, n sigama nεn ε yεε ra Galile yamanani.” ²⁹ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mε i ra, n tan mi na ligε!” ³⁰ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa. To kɔεen na, benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i yetεna

a falama nεn dɔxɔna ma saxan a i mi n kolon.” ³¹ Piyeri yi a yabi a sɔbεen na, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mumε, fa fala n mi i kolon!” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakɔni

Matiyu 26.36-46, Luka 22.39-46

³² E yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dɔxɔ be, n tan xa sa Ala maxandi.”

³³ Na xanbi ra, a Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra, a bɔjεn yi rafɔrɔ, a yi sunu. ³⁴ A yi a fala e xa, a naxa, “N bɔjεn nafɔrɔxi han n faxa. E lu be, ε lu ε yεε ra yi.”

³⁵ A yi a masiga ndedi, a yi bira bɔxɔni, a yi Ala maxandi alogo a xa nɔ na tɔrɔ waxatin makuyε a ra. ³⁶ A yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe Ala, baba, i nɔε feen birin ligε nεn. Tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.” ³⁷ Na xanbi ra, a mɔn yi xεtε, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Simɔn, i xiin nεn ba, i mi nɔxi luyε i yεε ra yi hali waxatidi? ³⁸ E lu ε yεε ra yi, ε yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni. E niin waxɔn feen fan koni ε fati benden senben mi na.”

³⁹ A mɔn yi siga, a sa Ala maxandi, a mɔn yi xεtε na falane ma. ⁴⁰ A mɔn yi xεtε, a xarandiine li xiyε, bayo xixɔnla bata yi e suxu. E mi yi fa a kolon e a yabin naxan na. ⁴¹ A mɔn yi xεtε a saxandeni a yi a fala e xa, a naxa, “E mɔn xima ba? E mɔn ε matabuma ba? E a lu iki, waxatin bata a li! A mato, n tan Muxuna Dii Xεmεn bata so hake kanne senben bun ma iki. ⁴² E keli, en siga. Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, a bata fa!”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴³ A mɔn yi fala tiini, Yudas, Yesu a xarandii fu nun firinna nde yi fa, ganla biraxi a fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye rafa. Silanfanne nun gbengbetenne e yii.* ⁴⁴ Naxan yi a yanfama, na

† **14:26:** E namunna nan yi a ra e xa βetin ba na sali waxatini fata Yaburin sorana nde ra keli Yaburin 113 han Yaburin 118 kui. § **14:27:** Sakari 13.7 Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na. E na Yesu faxa, a xarandiine birin xuyama ayi nεn. * **14:43:** Silanfanna: Sofane yengεso degεmana.

bata yi taxamasenna fala nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. E yi a suxu, kantan muxune yi siga a ra!”

⁴⁵ Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamoxo!” A yi a sunbu. ⁴⁶ Nayi, e dutun Yesu ma, e yi a suxu! ⁴⁷ Muxun naxanye yi tixi na dexon, na nde yi a silanfanna botin, a yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma. ⁴⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne e yii alo mafu tiin nan yi n na nun. ⁴⁹ N yi efema lxo yo lxo, n yi xaranna tima Ala Batu Banxini, e mi n suxu. Koni a fere mi na fo Kitabuna falan xa kamali.”

⁵⁰ Na xanbi ra, xarandiine birin yi a rabejin, e yi e gi. ⁵¹ Banxulanna nde yi biraxi Yesu foxo ra, a bitinganna nan tun yi mafilinlinxi a ma. E yi a suxu, ⁵² koni a yi a dugin lu e yii, a ragenla yi a gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi
Matiyu 26.57-68, Luka 22.54-55, 63-71,
Yoni 18.13-14, 19-24

⁵³ E yi Yesu tongo, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singena banxini. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamoxone yi e malan na. ⁵⁴ Piyeri yi bira a foxo ra, koni e yi tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A dexo kantan muxune fema ten xon e maxaradeni. ⁵⁵ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi kata sereyana nde fendeni Yesu xili ma alogo e xa a faxa. Koni e mi sese soto. ⁵⁶ Muxu wuyaxi yi wulen seren ba Yesu xili ma, koni sereyane mi yi lanxi e bode ma.

⁵⁷ Muxuna ndee mon yi keli e wule sereni ito ba Yesu xili ma, e naxa, ⁵⁸ “Nxu a xuiin mexi nen a falama, a naxa, ‘N na Ala Batu Banxini ito kalama nen adamadiine naxan nafalaxi, n yi gbete ti soge saxan bun ma, adamadiine mi naxan tiye.’ ” ⁵⁹ Koni hali ne fan, e sereyane mi lan e bode ma.

⁶⁰ Saraxarali Kuntigi Singen yi ti e birin yetagi, a Yesu maxodin, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xon ba?” ⁶¹ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen mon yi a maxodin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na ba, Duban Kanna a Diina?” ⁶² Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na. Awa, e birin n tan Muxuna Dii

Xemen toma nen dxi Ala Senbemaan yifanna ma. E yi n famatxon to kundani keli kore.” ⁶³ Saraxarali Kuntigi Singen yi a domani bo, a naxa, “En mako mi fa sereya yo ma saxon! ⁶⁴ E bata a xuiin me a Ala rayelefuma. E mirixi a ma di?” E birin yi a yalagi, e naxa, a lan nen a xa faxa. ⁶⁵ Ndee yi e degen namini folo Yesu ma. E yi a yeen maxidi, e yi a bonbo, e naxa, “Nabiya falane ti!” Kantan muxune yi a suxu, e yi a bonbo.

Piyeri a me fena Yesu ra
Matiyu 26.69-75, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁶ Piyeri yi dxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike naxanla nde yi fa. ⁶⁷ A to Piyeri to a maxare, a yi a mato ki fani, a naxa, “I tan fan yi Yesu Nasareti kaan foxo ra.” ⁶⁸ Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi,” a siga tanden so deen na. Nayi, dontonna yi wuga. ⁶⁹ Walike naxanla to a to menni, muxun naxanye yi tixi na, a mon yi a fala ne xa, a naxa, “A tan muxuna nde nan ito ra.” ⁷⁰ A mon yi a matandi. Waxatidi danguxina, muxun naxanye yi tixi na, ne mon yi a fala Piyeri xa, e naxa, “A tan nde nan i tan fan na yati, amasoto Galile kaan nan i tan fan na.” ⁷¹ Nayi, Piyeri yi a kolo dangane ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi xemeni ito kolon e naxan ma.”

⁷² Na waxatin yeteni dontonna mon yi wuga a firindeni, Yesu falan naxan ti, na yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i a falama nen daxonja ma saxan a i mi n kolon.” Nayi, a yi wuga folo.

15

E siga Yesu ra Pilati fema
Matiyu 27.1-2, 11-14, Luka 23.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Subaxani saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamoxone nun kitisa yamaan birin yi a feen nagidi. E yi Yesu xidi, e yi a xali Pilati fema. ² Pilati yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ³ Saraxarali kuntigine yi Yesu kansun fe wuyaxi ra. ⁴ Nanara, Pilati mon

yi a maxɔdin, a naxa, “I mi e yabin ba? A mato, e bata i kansun fe wuyaxi ra.” ⁵ Yesu mi tin fala yo tiyε. Pilati yi kabε na ma kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

⁶ E yi darixi nεn kasorasa keden bejinεe sali lɔxɔni, yamaan na naxan ma fe fala. ⁷ Na waxatini xεmena nde yi na naxan yi xili Baraba, a yi kasoni e nun muxu murutεxin naxanye keli mangan xili ma, e faxan ti. ⁸ Yamaan yi fa Pilati mafan, a xa a dari feen liga e xa. ⁹ Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa Yahudiyane mangan bejin ε xa?” ¹⁰ Amasɔtɔ a yi a kolon a saraxarali kuntigine Yesu soxi a yii xɔxɔlɔnyaan nan ma.

¹¹ Koni saraxarali kuntigine yi yamaan nadin, alogo Pilati xa Baraba nan bejin. ¹² Pilati mɔn yi falan ti yamaan xa, a naxa, “E naxan xilima fa fala a Yahudiyane mangana, n xa nanfe liga a ra?” ¹³ E yi sɔnxɔ, e naxa, “A gbangban wudin ma!” ¹⁴ Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboε ayi, e naxa, “A gbangban!” ¹⁵ Pilati yi tin a xa yamaan nafan feen naba. Nanara, a yi Baraba bejin e xa. A yi yamarin fi a Yesu xa bulan, e yi a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Matiyu 27.27-31 Yoni 19.2,3

¹⁶ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan. ¹⁷ E yi doma mamiloxin nagodo a ma, * e wudi yii jali kanne dεnbe kɔmɔtin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna. ¹⁸ E yi lu a magele, e naxa, “I xɔnyε, Yahudiyane mangana!” ¹⁹ E yi tamina nde tongo, e lu a bɔnbε a xunna ma, e yi e dεgen namini a ma, e yi e xinbi sin a yetagi, e a binya mageleni. ²⁰ E to yelin a magele, e doma mamiloxin ba a ma e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

²¹ E yi lan xεmena nde ra naxan yi xili Simɔn Sireni kaana, Alesandire nun Rufu fafe. A yi kelima xεen ma siga taani. E yi a karahan a xa Yesu faxa wudin tongo. ²² E yi siga Yesu ra han na yireni dεnaxan xili Gologota, naxan bunna nεen, “xun xɔri yirena.” ²³ E yi mirihi nun manpaan basanxin so Yesu yii alogo a xa a min, nde yi ba tɔɔyaan na, koni a mi tin a rasuxε. ²⁴ Awa, e yi a gbangban wudin ma, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ²⁵ E yi a gbangban wudin ma soge raxεnxεn waxatini. ²⁶ E yi a kansun kedin sεbe fa fala “Yahudiyane Mangan nan ito ra.” ²⁷ E yi mujade firin gbangban wudine ma Yesu fema, keden a yiifanna ma, keden a kɔmena ma.

²⁸ Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “A yatε nεn alo fe jaxi rabane.” ²⁹ Dangu muxune yi a makonbi e yi e xunni maxa, e naxa, “Ee! I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i yi a ti soge saxan bun ma, ³⁰ awa, iki, godo i keli wudin kɔε ra, i yi i yetε rakisi!” ³¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne fan yi Yesu magele na kiini, e yi a fala e bode xa, e naxa, “A bata bonne rakisi, koni a mi nɔε a yetε rakise! ³² Nxu xa Alaa Muxu Sugandixina, Isirayila mangan to godε iki keli wudin ma alogo nxu xa dεnkeleya a ma!”

Muxun naxanye yi gbangbanxi wudin ma a fema, ne fan yi a makonbi han!

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

³³ Dimin yi so yiren birin xun na yanyi tagini han se din waxatin yi maso. ³⁴ Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini lengben, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitanani?” Na bunna nεen fa fala, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabejinxi nanfera?”†

³⁵ Muxuna ndee yi tixi na yi, na ndee yi a xuiin mε, e naxa, “E tuli mati, a Nabi Eli xilima!” ³⁶ E tan nde yi dugi dungin tongo, a siga a giyε, a sa a sin minse muluxunxini, a yi a so wudin xun na, a yi a ti Yesu xa. A yi a lan Yesu dεen ma, a naxa, “A mame, nxu

* **15:17:** Doma mamiloxin findixi mangane domaan na. E fa a mangayaan nan magelema. † **15:34:** Yaburi 22.2

xa a to xa Nabi Eli a ragode keli wudin kœ ra!”

³⁷ Yesu yi a xuini te fangan na, a faxes.

³⁸ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bœ firinna ra, fœlœ a xunna ma han a labena. ³⁹ Sofa Kuntigin naxan yi tixi wudin yētagi nun, na yi Yesu xuiin mē, a yi a faxes kiin to, a naxa, “Alaa Dii Xēmen nan yi a ra yati!”

⁴⁰ Naxanla ndee yi tixi wulani, e a matoma. Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki xuri nun Yose nga e nun Salome. ⁴¹ Ne nan yi biraxi a fœxœ ra Galile yamanani nun a malideni. Naxalan wuyaxi gbete ye fan yi na naxanye fan fa a fœxœ ra Yerusalēn taani.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁴² Ninbanna bata yi a li. Yuma lœxœn nan yi a ra Matabu Lœxœn nan yi na xœtœn bode. ⁴³ Yusufu Arimate kaan yi fa, muxu gbeen nan yi a ra kitisane malanni, naxan fan yi Alaa mangayaan mamēma, na yi susu sigē Pilati fema a maxœdindenī Yesu binbina fe ma. ⁴⁴ Pilati na mē waxatin naxan yi fa fala a Yesu bata faxes, a yi tērena na falan na. A sofa kuntigin xili, a yi a maxœdin xa Yesu bata faxes. ⁴⁵ Pilati to sofa kuntigina falan mē, a yi yamarin fi, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁴⁶ Yusufu yi kasangenna sara, a yi a binbin nagodo, a yi a kasangen, a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili. Na xanbi ra, a gēmē gbeen makutukutu gaburun dē ra. ⁴⁷ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna, Yose nga, ne yi a matoma e Yesu sa dēnaxan yi.

16

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-8, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Lœxœn to dangu, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama, Yaki nga nun Salome yi latikœnœnna sara alogo e xa sa a sa Yesu binbin ma. ² Xatin xœtœnni sogen te waxatini, e yi sigama gaburu dēen na, ³ e yi e bode maxœdin, e naxa, “Nde gēmēn makutukutuma, a yi a ba gaburun dē ra en xa?” ⁴ E fa e yēen nakele, e yi a to a gēmēn

bata yi makutukutu, a ba gaburun dē ra. Na gēmēn yi gbo han! ⁵ E yi so gaburun kui, e banxulan doma fixē kanna nde to dœxi yiifanna ma, e gaxu kati!

⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, ε Yesu Nasarēti kaan nan fenma naxan gbangban wudin ma. A mi be, a bata keli sayani! E a sa be nin. ⁷ Koni ε siga, ε sa a fala a xarandiine nun Piyeri xa, ε naxa, ‘A sa ε lima Galile yamanani, ε sa a toma nēn na yi, alo a fala ε xa kii naxan yi.’ ” ⁸ E kui fuxin yi siga e giye keli gaburun kui, e xuruxurunma. Koni e mi sese fala muxu yo xa amasœtœ e yi gaxuxi han!

Yesu yi mini kēnēni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Yoni 20.11-18

⁹ Yesu to keli sayani xatin subaxani, a mini Mariyama Magadala kaan nan singe xa kēnēni, a jinan soloferen kedi naxan fœxœ ra. ¹⁰ Mariyama yi sa na xibarun nali Yesu fœxœrabirane ma, naxanye yi wugama Yesu jan feen na. ¹¹ Awa, e to a mē a Yesu niin mœn bata bira a yi, a Mariyama bata a to, e mi la a ra.

Yesu yi a yetē yita a xarandii firin na

Luka 24.13-35

¹² Na xanbi ra, Yesu yi a yetē yita e tan muxu firinna nde ra kii gbete yi kiraan xœn ma, e yi sigan tima burunna ra waxatin naxan yi. ¹³ E yi xete, e sa na fala bonne xa, koni e mi la e ra.

Yesu yi a xarandiine xē

Matiyu 28.16-20, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi mini kēnēni xarandii fu nun kedenne xa, e yi e dēgema waxatin naxan yi. A yi e maxadi e dēnkēlyatāreyaan nun e bœne xœdēxyana fe ma amasœtœ naxanye a to a niini, e mi la ne ra. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga dunuŋa yiren birin yi, ε n ma falan Xibaru Fajin kawandin ba daala birin xa. ¹⁶ Naxan na dēnkēlyā, a rafu igeni, na kisima nēn. Xa naxan mi dēnkēlyā, na yalagima nēn. ¹⁷ Naxanye na dēnkēlyā, e taxamasenni itoe ligama nēn n xinli: E jinanne kedima nēn, e yi xui gbete nēnēne fala, ¹⁸ e yi saŋine suxu e yiine ra, e dabarin

don, sese mi liga e ra. E yiin sama nen furetone ma, e yi e rakendeya.”

Yesu te fena ariyanna yi

Luka 24.50-53, Kewanle 1.9-11

¹⁹ Marigi Yesu yelin falan tiye e xa wax-atin naxan yi, a te ariyanna yi a sa dɔxɔ Ala yiifanna ma. ²⁰ E yi siga kawandin badeni yiren birin yi. Marigin yi walima e xɔn, a yi a falan senbe so taxamasenne ra.

Luka Luka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebɛ

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebɛ Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Luka Kitabun yireni ito sebɛxi nɛn fɔ jɛɛ tonge saxan e nun suulun jɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Luka mi yi Yesu fɔxɔ ra a dunuɗa yi gidini. A dɛnkɛɛya Yesu te xanbin nin kore xɔnna ma Xɛra Pɔli waxatini. Dandan tiin nan yi Luka ra, a yi lɔnnixi ki fajɪ. A siga nɛn Yesu a xarandiine fema Yerusalɛn taani, a yi Yesu a fe birin fɛsɛfɛsɛ alogo a xa dɛntɛgɛ kamalixin sa dunuɗa muxune birin xa. A sebɛxi muxuna nde nan ma naxan xili, “Teyofili.” A kari mi kolonxi to, koni a xinla bunna nɛɛn fa fala “Ala Xanu Muxuna.” Han to, a mɔn sebɛxi ne nan ma naxanye bata Ala xanu.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yɛbama, Mariyamaa diina. Yesu a dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nɛn a yamaan xa. A mɔn yi kabanako wuyaxi liga. Luka na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a keli fena sayani. Yesu texi ariyanna yi kii naxan yi, na fan yɛbaxi Kitabun yireni ito yi.

Kitabun yireni ito nan muxune malima alogo e xa a famu Yesu findixi Alaa Diin na kii naxan yi. Na feen sebɛxi Luka 1.34-35 kui. Ala mi finde diin sɔtɔ muxun na alo adamadiine diin sɔtɔn kii naxan yi. Ala Yesu daxi a nga kui nɛn alo a dunuɗa da a fala xuiin xɔn ma kii naxan yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Nayi, Yesu Fafe mi toxi dunuɗa yi. Xa a fafe mi toxi dunuɗa yi, a fafe findixi nde ra nayi? Na feen ma, yamaan to a fafe a fe falama, e yi a fala fa fala Ala nan a fafe ra bayo a tan nan Yesu da a nga kui. Na nan Yesu findixi Alaa Diin na.

¹ N xɔyin Teyofili,*

Muxu wuyaxi bata sebɛnla ti lan feene ma naxanye liga nxu yɛɛ xɔri. ² E feene

yɛbaxi nɛn alo sereya kɛndɛne a fala e xa kii naxan yi, xabu a fɔlɔni, naxanye Alaa falan nalima. ³ Awa, n xɔyin Teyofili, n bata feni itoe xaran, n yi e fɛsɛfɛsɛ ki fajɪ xabu a fɔlɔni. N bata n miri a ma, n naxa, “A lan n xa a sebɛ ki fajɪ, n yi a rasiga i ma.” ⁴ N ni ito ligaxi nɛn alogo i xa na feene birin jɔndin kolon i xaranxi naxanye ma.

Yoni bari feen yi fala

⁵ Ito birin fɔlɔxi Herode a mangayaan waxatin nin Yudaya yamanani. Saraxaralina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bɔnsɔnni. A jaxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bɔnsɔnna nin. ⁶ E firinna birin yi tinxin Ala yɛɛ ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan birin suxi. ⁷ Dii yo mi yi e yii nun, amasɔtɔ gbantan nan yi Elisabeti ra, e firinna birin bata yi fori han!

⁸ Lɔxɔna nde, Sakari a saraxarali wanla waxatin yi a li Ala xa, ⁹ e yi a sugandi masɛnsɛnna xɔn alo saraxaraline darixi a ra kii naxan yi, alogo a xa so Marigin Batu Banxini wusulan gandeni. ¹⁰ Yamaan yi malanxi tandeni Ala maxandideni wusulanna gan waxatini, ¹¹ nayi, Marigina malekan yi mini kɛnɛnni a xa, a ti wusulan ganden yiifanna ma. ¹² Sakari malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu. ¹³ Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, “Sakari, i nama gaxu! Ala bata i xuiin mɛ, i ya jaxanla, Elisabeti dii xɛmɛn sɔtɔma nɛn i xa, i yi a xili sa Yoni. ¹⁴ I sɛwama nɛn, muxu wuyaxi fan yi sɛwa a bari feen na. ¹⁵ Amasɔtɔ a findima nɛn muxu gbeen na Marigin yɛtagi. A nama manpaan min, a nama dɔlɔ ma se yo min. A lugoma nɛn Alaa Nii Sarijanxin na xabu a nga kui waxatin naxan yi. ¹⁶ A fama nɛn Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala ma. ¹⁷ A sigama Marigina xɛrayaan na nɛn sɛnbɛni alo Nabi Eli† a liga kii naxan yi. A yi dii fafane bɔjɛn nafindi e diine ma. A yi muxu murutɛxine masara, e miriyaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a xa yamani tɔn Ala xa ki fajɪ.”

* **1:1:** Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna nɛɛn, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” † **1:17:** A mato Malaki 3.23-24 kui.

¹⁸ Sakari yi a fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala n̄andi nan ito ra? N tan bata fori, n ma n̄axanla fan bata fori.”

¹⁹ Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yεtagi. A tan nan n xεxi i ma feni ito Xibaru Fajin nalideni i ma. ²⁰ Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima n̄en bobon na, i mi falan tima han na yi liga.”

²¹ Na waxatini, yamaan yi Sakari mamεma. E yi k̄ont̄ofili bayo a bata yi bu Ala Batu Banxini. ²² Koni a to mini, a mi no falan tiyε e xa, e yi a kolon fa fala a bata fe toon ti Ala Batu Banxini. A yi a yiin maliga e xa bayo a mi yi n̄ε falan tiyε.

²³ A wali l̄ox̄one n̄anxina Ala xa, Sakari yi xεtε a konni. ²⁴ Na dangu xanbini, a n̄axanla Elisabeti yi fudikan. Kike suulun, a mi mini tandeni. ²⁵ A yi a fala, a naxa, “Marigina ito nan ligaxi n xa, a bata tin a xa n ma yagin ba n ma n ma muxune tagi.”

Yesu bari feen yi fala

²⁶ Elisabeti kuiin kike senninna, Ala yi maleka Yibirila rasiga Galile taana nde yi naxan xili “Nasareti.” ²⁷ A falan ti sungutun nas̄l̄onxin xa, xεmεna nde bata yi a masuxu naxan yi xili Yusufu, Manga Dawuda b̄ons̄onna muxuna nde nan yi na ra. Na sungutun nas̄l̄onxin yi xili n̄en Mariyama. ²⁸ Malekan yi fa a fεma, a naxa, “Sεwani i xa Ala fe fajin nagidixi i tan naxan ma. Marigina i x̄on!”

²⁹ Mariyama yi kuisan malekana falana fe ra, a yi a miri a x̄ont̄onna bunna ma. ³⁰ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama, i nama gaxu amas̄t̄o Ala bata maragidi fajin fi i ma. ³¹ I fudikanma n̄en, i dii xεm̄en s̄ot̄o, i yi a xili sa Yesu.† ³² A binyen s̄ot̄oma n̄en, a xili bama n̄en a Kore X̄onna Alaa Dii Xεmεna. Marigina Ala a findima n̄en mangan na alo a benba Dawuda yi kii naxan yi. ³³ A findima n̄en Yaxuba b̄ons̄onna mangan na habadan. A mangayaan mi n̄an̄ε mumε!”

³⁴ Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nas̄l̄onxin nan n tan na, ito ligama di nayi?”

³⁵ Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin godoma n̄en i ma, Kore X̄onna Ala s̄enb̄en godoma n̄en i xun ma. Nanara, na dii sarijanxin xili bama n̄en a Alaa Dii Xεmεna. ³⁶ I ngaxakedenna Elisabeti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gbantana, na kuiin kike senninden na ra iki. ³⁷ Amas̄t̄o Ala n̄ε feen birin ligε n̄en.”

³⁸ Mariyama naxa, “Marigina walikε̄en nan n tan na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yi.” Malekan yi keli a fεma.

Mariyama yi siga Elisabeti fεma

³⁹ Na xanbi ra, Mariyama yi a yit̄on mafuren, a siga taana nde yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi d̄enaxan yi. ⁴⁰ A siga Sakari konni Elisabeti x̄ont̄ondeni. ⁴¹ Elisabeti Mariyama x̄ont̄on ti xuiin mε waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabeti kui. Elisabeti yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ⁴² A yi a fala ti xuini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na n̄axanle tagi! I diin naxan fan s̄ot̄oma, baraka diin nan na ra! ⁴³ N binyen sifani ito s̄ot̄oxi di, n kanna nga xa fa n konni? ⁴⁴ Amas̄t̄o, n na i x̄ont̄on ti xuiin mε waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa n kui sεwani. ⁴⁵ Sεwani i xa, i tan naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima n̄en.”

Mariyamaa b̄etina

⁴⁶ Mariyama naxa, “N Marigin tantunma n b̄oj̄eni. ⁴⁷ N sεwaxi n b̄oj̄eni n nakisimana Alaa fe ra.

⁴⁸ Amas̄t̄o a bata a xaxili lu n tan a walikε magodoxin x̄on ma. Nanara, f̄ol̄o iki ma han habadan, muxun birin a falama n̄en a baraka diin nan n tan na.

⁴⁹ Amas̄t̄o Ala S̄enb̄εmaan bata fe gbeen liga n xa.

A xinla sarijan.

⁵⁰ A kininkinin a yεεragaxu muxune ma han mayixεtε mayixεtεne.

⁵¹ Ala bata a yiini bandun, a yi waso muxune raxuya ayi e nun e fe yit̄onxine.

⁵² Ala bata manga s̄enb̄ε kanne ba e manga gb̄edεne yi.

Naxanye e yεtε magodoxi, a yi ne yite.

† **1:31:** Yesu xinla bunna n̄en, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

53 A kamεtōne ralugo fe fajin na.
A nafulu kanne yii seene j̄an.

54 Ala layirin naxan xidi en benbane xa,
a mi j̄inanxi na ma.

55 A yi a xaxili lu a hinanna x̄on ma
Ibrahimaxa e nun a b̄ons̄onna birin
han habadan!”

56 Mariyama yi kike saxan ti Elisabeti
fema. Na xanbi ra, a yi xεte a konni.

Yoni Marafu Tiin bari fena

57 Elisabeti dii bari waxatin yi a li, a yi dii
xεmεn s̄ot̄o. 58 A d̄ox̄o bodene nun a xabilan
muxune yi a mε a Marigin bata kininkinin
a ma, e yi s̄ewa e bode x̄on ma.

59 Diin barin l̄ox̄o xunna, e fa a ra a banx-
ulandeni, e yi a xili sama n̄en Sakari alo a
fafe xinla kii naxan yi. 60 Koni a nga naxa,
“En-en de! A xili sama n̄en Yoni.”

61 E yi a fala a xa, e naxa, “Muxu yo mi i
b̄ons̄onni naxan xili na kiini.” 62 Nayi, e yi
e yiin maliga a fafe xa, e yi a max̄odin diin
xinla ma.

63 Sakari yi walaxan tongo, a yi a sebe, a
naxa, “A xili n̄en Yoni.” E birin yi kabε kati!

64 Na waxatin yeteni, Sakari yi n̄o falan tiye,
a Ala tantun f̄ol̄o. 65 A d̄ox̄o bodene yi gaxu
kati! Muxune yi na feene falama Yudaya
yamanan birin yi. 66 Naxan birin a mε, ne
yi e miri, e max̄odinna ti, e naxa, “Diini ito
sa ligama di?” Amas̄ot̄o e bata yi a yigbe
kati, a Marigin senbena a xun ma.

Sakari yi waliyiya falane ti

67 Yoni Fafe Sakari yi lugo Alaa Nii
Sarij̄anxin na, a yi waliyiya falane ti, a
naxa,

68 En Marigin tantun, Isirayilaa Ala!

Amas̄ot̄o a bata fa,
a yi a yamaan mali,
a yi e x̄or̄oya.

69 A bata Marakisi Tiin senbemaan namini
a walikεen Dawuda b̄ons̄onni,

70 alo a fala a nabi sarij̄anxine x̄on ma kii
naxan yi
xabu waxati danguxine.

71 A layirin xidi
a a en xunbama n̄en en yaxune yii,
e nun naxanye birin en n̄axuxi.

72 A yi kininkinin en benbane ma,
a yi a xaxili lu a layiri sarij̄anxin x̄on ma,

73 alo a k̄ol̄o en benba Ibrahimaxa kii
naxan yi.

74 A yi en xunba en yaxune ma.
A tin, en yi a batu b̄or̄e xunbenli.

75 A yi en findi a muxu sarij̄anxine
nun tinxin muxune ra a yeε ra yi en siin
birin yi.

76 N ma diina, e i xilima n̄en
a Kore X̄onna Alaa nabina.
I sigama n̄en Marigin yeε ra.

I kirani t̄on a xa.

77 I yi kisi feen yita a yamaan na,
e yulubine yi xafari

78 a kininkinin gbeen barakani.
A tan nan a ligama en lu kenenni
alo sogen temat̄ona.

79 A yi muxune makεn̄en
naxanye d̄oxi dimini sayaan yeε ra.
A yi b̄or̄e xunbenla kiraan yita en na.

80 Awa, diin yi gboma, a yi senben s̄ot̄oma
e nun xaxinla. A yi lu wulani han a mini
waxatin yi a li kenenni Isirayila muxune
xa.

2

Yesu yi bari

Matiyu 1.18-25

1 Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu
yi yamarin fi a yamanan muxune birin
xinla xa sebe. 2 Kiriniyusi yi yamana
kanyani Siriya yamanani waxatin naxan
yi, a sebe f̄ol̄on nan yi na ra. 3 Awa, muxune
birin yi siga e taane yi e xinle sebedeni.

4 Yusufu fan yi keli Galile Nasareti taani,
a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili
Betelēmi, Manga Dawuda s̄ot̄oxi denaxan
yi. Yusufu yi siga na, amas̄ot̄o Dawuda
b̄ons̄onna nan yi a tan fan na, 5 a siga a xili
sebedeni e nun Mariyama naxan yi masuxi
a x̄on n̄axalandiyani. A fudi kanna nan yi
a ra. 6 E yi Betelēmi yi waxatin naxan yi,
Mariyama dii bari waxatin yi a li. 7 A yi a
dii xεmε singen s̄ot̄o. A yi a mafilin dugini,
a yi a sa xuruseene balon sa seen kui kulani
amas̄ot̄o e mi yigiya s̄ot̄o x̄or̄e yigiyadeni.

YeXεε kantanne nun malekane fe

8 YeXεε kantanna ndee yi na yamanani
naxanye yi xima burunna ra, e yi e yeXεεne
kantanma k̄oεen na. 9 Marigina malekan yi
mini kenenni e xa, Marigina n̄or̄on yi godo
e xun ma. E gaxu kati! 10 Koni malekan yi
a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu amas̄ot̄o

n faxi fena nde Xibaru Fajin nan nalideyi ε ma, naxan findima sɛwa gbeen na yamaan birin xa. ¹¹ Marakisi Tiin bata sɔtɔ ε xa to kɔɛɛn na Dawuda gbee taani. Alaa Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a ra! ¹² Taxamasenna ni ito ra ε xa, ε diidin lima saxi nɛn xuruseene balon sa seen kui kulani, a mafilinxi dugini.”

¹³ Na waxatin yeteni maleka ganla yi keli kore, e fa malekan boden fɛma, e yi Ala tantun, e naxa,

¹⁴ “Binyen xa fi Ala ma kore xɔnna ma pon! Muxun naxanye bata Ala kɛnɛn, ne xa bɔɔɛ xunbenla sɔtɔ dunuɔa yi.”

¹⁵ Malekane keli e fɛma waxatin naxan yi, e xɛtɛ ariyanna yi, yɛxɛɛ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga Bɛtɛlemi yi, en sa feni ito to naxan ligaxi, Marigin naxan falaxi en xa.”

¹⁶ Nanara, e siga mafuren, e sa Mariyama nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene balon sa seen kui kulani. ¹⁷ Yɛxɛɛ kantanne to diidin to, malekan falan naxan ti e xa diidina fe yi, e yi na birin yɛba. ¹⁸ Muxun naxanye birin e xuiin mɛ, ne yi kabɛ xuruse kantanne falan ma. ¹⁹ Mariyama yi feni itoe birin namara a xaxinla ma, a yi a miri ne ma kati! ²⁰ Yɛxɛɛ kantanne yi xɛtɛ, e Ala tantunma, e a binya na feen na e naxan toxi alo malekana a fala e xa kii naxan yi.

Yesu xili sa fena

²¹ Lɔxɔ xun keden danguxina, diidin banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa Yesu alo malekana a fala kii naxan yi benun a xa bari.

E Yesu taxu Ala ra

²² E marasariɔanna waxatin to ɔan alo Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii bari feen ma,* Yusufu nun Mariyama yi siga diidin na Yerusalɛn taani, e sa a taxu Marigin na. ²³ A sɛbɛxi Marigina Sariya Kitabuni, a naxa, “Dii xɛmɛ singen birin xa rasariɔan Marigin xa.”† ²⁴ E yi saraxan ba alo Marigina Sariya Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “ganba firin hanma kolokonde dii firin.”‡

²⁵ Muxuna nde yi Yerusalɛn taani nun, a xili Simeyɔn. Tinxin muxu tɔgɔndiyaxin

nan yi a ra. A yi Ala mamɛma Isirayila mali feen na. Alaa Nii Sariɔanxin yi a yi. ²⁶ A bata yi a kolon Alaa Nii Sariɔanxin xɔn ma fa fala a mi faxɛ fɔ a Marigina Muxu Sugandixin to. ²⁷ Alaa Nii Sariɔanxin yi Simeyɔn nasiga Ala Batu Banxini. Yesu sɔtɔ muxune yi fa a ra Ala Batu Banxini, e xa a liga alo Sariya Kitabuna a fala kii naxan yi. ²⁸ Simeyɔn yi Yesu tongo, a yi a sa a kanke ra, a barikan bira Ala xa, a naxa, ²⁹ “Marigina, i bata i ya layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikɛɛn xa siga bɔɔɛ xunbenli ³⁰ amasɔtɔ n bata i ya kisi feen to, ³¹ i naxan yitɔnxi yamane birin yɛɛ ra. ³² A tan nan findima kɛnɛnna ra siyane xa, a findima nɛn Isirayilaa binyen na, i ya yamana.”

³³ Simeyɔn falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga nun a fafe yi kabɛ na ra. ³⁴ Simeyɔn yi duba a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito yɛba, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi a wuyaxi rakisi. A findima nɛn taxamasenna ra koni muxu wuyaxi a matandima nɛn, ³⁵ a yi e miriya luxunxine ramini kɛnɛnni. Tɔrɔna i bɔɔɛn sɔxɔnma nɛn alo dɛgɛma xɛnɛna.”

³⁶ Nabi ɔaxalanmana nde yi na nun, a yi xili Anna, Fanuwɛli a dii tɛmɛna. A yi kelixi Aseri bɔnsɔnna nin. ɔaxalan fori gbeen nan yi a ra naxan bata yi ɔɛɛ solofere ti futuni nun, ³⁷ a ɔɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun ɔɛɛ naanin ti kaɔa gileyani. A yi Ala Batu Banxini waxatin birin, a yi Ala batuma kɔɛɛn nun yanyin na, a yi Ala maxandɛ, a sunna suxu. ³⁸ Na waxatin yeteni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe falɛ muxune xa naxanye yi Yerusalɛn taan xunba waxatin mamɛma.

Xɛtɛ feen Nasarɛti yi

³⁹ Yusufu nun Mariyama to yelin feene birin nakamalɛ alo Marigina Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xɛtɛ Galile yamanani e taani Nasarɛti. ⁴⁰ Diidin yi gboma, a senben sɔtɔ, a fe kolonna yi dɛfe. Alaa hinanna yi a yi.

Yesu dii ɔrɛna Ala Batu Banxini

⁴¹ Yesu sɔtɔ muxune yi sigama Yerusalɛn taani ɔɛɛ yo ɔɛɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn

* **2:22:** Na feen sɛbɛxi Saraxaraline 12.1-4 kui. † **2:23:** A mato Xɔrɔyaan 13.2 nun 13.12 nun 13.15 nun Yatene 18.15-16 kui. ‡ **2:24:** A mato Saraxaraline 12.8 kui.

Sanli. § 42 Yesu sətən jεε fu nun firinna ti waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo e namunna kii naxan yi. 43 Sanla jən waxatin naxan yi, e xεtε e konni. Yesu yi lu Yerusalen taani, koni a sətə muxune mi yi a kolon. 44 E yi e miri, a a yi yamaan ye, e feripen sigan tiye. Na xanbi ra, e Yesu fen fələ e ngaxakedenne nun e xəyine tagi. 45 Koni e mi a to. Nanara, e xεtε a fendeni Yerusalen taani. 46 A soqe saxandeni, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dəxi Yahudiya karaməxəne tagi, a tuli matixi e ra, a e maxədinma. 47 Naxan birin a xuiin mε, ne yi kabε a xaxilimayaan yabine ma. 48 A sətə muxune a to waxatin naxan yi, e kabε. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigitεε i fendeni kati!”

49 A yi e yabi, a naxa, “E n fenma nanfera? E mi a kolon fa fala a lan nən n xa lu n Fafe a banxini?” 50 Koni a naxan fala e xa, e mi na famu.

51 Nanara, Yesu yi siga e fəxə ra Nasarəti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma. 52 Yesu yi xungbo, a xaxili sətə, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Yoni 1.19-

28

1 Pənsi Pilati yi yamana kanyani Yudaya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tiberi a mangayaan jεε fu nun sulunna nan yi a ra nun. Herode fan yi kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenne, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanane xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na. 2 Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xεmεn Yoni xa na waxatin nin wulani. 3 Yoni yi sigama Yuruden baan dε kawandi badeni, a naxa, “E xun xanbi so ε yulubine yi, ε rafu igeni, ε yulubine xafarima nən.” 4 Nabi Esayi a sεbε nən a Kitabun kui, a naxa,

“Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, ‘E kirani tən Marigin yeε ra, ε kirane matinxin a xa!

5 E folone birin naxutu,

ε geyane nun yire matexine birin wuru.

Kira yidəxine birin yi tinxin.

Kira jaxine birin yi malaxun.

6 Adamadiine birin kisi feen toma nən fata Ala ra! * ”

7 Yamaan yi fa Yoni fema, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “E tan saji bənsənnε! Nde ε rakolonxi, ε xa ε gi Alaa xələn bun ma?

8 E kewanle xa a yita fa fala ε bata ε xun xanbi so ε hakεne yi. E nama ε miri fa fala, ε benban nan Iburahima ra. N xa a fala ε xa, Ala nəε gεmεni itoe maxεtε nən, a e findi Iburahima bənsənnε ra! 9 Bunbin bata yitən wudi salenne sεgε feen na. Wudin naxan mi bogi fajin tima, na sεgεma nən, a woli tεeni.”

10 Yamaan yi a maxədin, e naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?”

11 A yi e yabi, a naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbεtε ma se mi naxan yii, donseen muxun naxan yii, a xa a yitaxun.”

12 Mudu maxinla ndee yi fa alogo e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, e yi a maxədin, e naxa, “Karaməxə, nxu tan nanfe ligama?”

13 A yi e yabi, a naxa, “E nama seen maxili dangu a danna ra.”

14 Sofana ndee fan yi a maxədin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfe ligama?”

A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. E wasa so ε saranni.”

15 Yamaan yi e yigin sa fələ Yoni yi. E yi mirixi a ma fa fala Alaa Muxu Sugandixin na a ra. 16 Nanara, Yoni yi a fala e birin xa, a naxa, “N tan ε rafuma igen nin, koni naxan sənben gbo n tan gbeen xa, na fama, n tan mi sa lan nən n findi a sankidi fulunna ra. Na ε rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun tεen nin. 17 A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nən tεε tutareni!”

§ 2:41: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui. * 3:6: Esayi 40.3-5

¹⁸ Yoni yi Alaa falan Xibaru Fajin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi. ¹⁹ Koni Yoni yi Manga Herode sɔn ɲaxina fe fala, amasɔtɔ a bata yi a fafaxakedenna ɲaxanla Herodiyade futu e nun a mɔn bata yi fe ɲaxi wuyaxi liga. ²⁰ Herode mɔn yi fe ɲaxi gbɛɛ liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kasoon na.

Yoni yi Yesu rafu igeni

Matiyu 3.13-17, Maraka 1.9-11, Yoni 1.32-34

²¹ Yamaan birin yelin nafuyɛ waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xɔnna dɛɛn yi rabi, ²² Alaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan i tan na. I bata n kɛnɛn ki faji.”†

Yesu benbane fe

Matiyu 1.1-17

²³ Yesu to ɲɛɛ tonge saxan sɔtɔ, a yi a wanla fɔlɔ. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xɛmɛn nan a tan na.

Heli nan ma dii yi Yusufu ra,

²⁴ Mataha nan ma dii yi Heli ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

Meliki nan ma dii yi Lewi ra,

Yanayi nan ma dii yi Meliki ra,

Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra,

²⁵ Matahisa nan ma dii yi Yusufu ra,

Amosi nan ma dii yi Matahisa ra,

Nahun nan ma dii yi Amosi ra,

Esili nan ma dii yi Nahun na,

Nagagi nan ma dii yi Esili ra,

²⁶ Maati nan ma dii yi Nagagi ra,

Matahisa nan ma dii yi Maati ra,

Sɛmɛnni nan ma dii yi Matahisa ra,

Yoseke nan ma dii yi Sɛmɛnni ra,

Yoda nan ma dii yi Yoseke ra,

²⁷ Yohana nan ma dii yi Yoda ra,

Resa nan ma dii yi Yohana ra,

Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra,

Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra,

Neri nan ma dii yi Selatili ra,

²⁸ Meliki nan ma dii yi Neri ra,

Adi nan ma dii yi Meliki ra,

Kosan nan ma dii yi Adi ra,

Elemadan nan ma dii yi Kosan na,

Eri nan ma dii yi Elemadan na,

²⁹ Yosuwe nan ma dii yi Ere ra,

Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra,

Yorimi nan ma dii yi Elisere ra,

Mataha nan ma dii yi Yorimi ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

³⁰ Simeyɔn nan ma dii yi Lewi ra,

Yuda nan ma dii yi Simeyɔn na,

Yusufu nan ma dii yi Yuda ra,

Yonan nan ma dii yi Yusufu ra,

Eliyakimi nan ma dii yi Yonan na,

³¹ Meleya nan ma dii yi Eliyakimi ra,

Mena nan ma dii yi Meleya ra,

Matata nan ma dii yi Mena ra,

Natan nan ma dii yi Matata ra,

Dawuda nan ma dii yi Natan na,

³² Yese nan ma dii yi Dawuda ra,

Obedi nan ma dii yi Yese ra,

Boosu nan ma dii yi Obedi ra,

Salimon nan ma dii yi Boosu ra,

Naxason nan ma dii yi Salimon na,

³³ Aminadabo nan ma dii yi Naxason na,

Rami nan ma dii yi Aminadabo ra,

Xesirɔn nan ma dii yi Rami ra,

Peresi nan ma dii yi Xesirɔn na,

Yuda nan ma dii yi Peresi ra,

³⁴ Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra,

Isiyaga nan ma dii yi Yaxuba ra,

Ibrahimana nan ma dii yi Isiyaga ra,

Tera nan ma dii yi Ibrahimana ra,

Nahori nan ma dii yi Tera ra,

³⁵ Serugu nan ma dii yi Nahori ra,

Rehu nan ma dii yi Serugu ra,

Pɛlɛgi nan ma dii yi Rehu ra,

Eberi nan ma dii yi Pɛlɛgi ra,

Selaxa nan ma dii yi Eberi ra,

³⁶ Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra,

Arapaxadi nan ma dii yi Kayinan na,

Semi nan ma dii yi Arapaxadi ra,

Nuhan nan ma dii yi Semi ra,

Lameki nan ma dii yi Nuhan na,

³⁷ Matusela nan ma dii yi Lameki ra,

Xenɔki nan ma dii yi Matusela ra,

Yarɛdi nan ma dii yi Xenɔki ra,

Mahalaleli nan ma dii yi Yarɛdi ra,

Kenan nan ma dii yi Mahalaleli ra,

³⁸ Enosi nan ma dii yi Kenan na,

Seti nan ma dii yi Enosi ra,

N Benba Adama nan ma dii yi Seti ra,

† 3:22: A mato Yaburin 2.7 nun Esayi 42.1 kui.

Ala nan N Benba Adama da.

4

Setana yi kata a xa Yesu ratantan Matiyu 4.1-11, Maraka 1.12-13

¹ Yesu yi keli Yuruden baani a lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na. Alaa Nii Sarijanxin yi siga a ra tonbonni. ² Yinna Manga Setana yi kata a xa Yesu ratantan soge tonge naanin. Yesu mi sese don na waxatini, sunna yi a suxu han!*

³ Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, a fala gemeni ito xa, a xa findi burun na.”

⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na.’† ”

⁵ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi a tongo, a siga a ra, a dunuɗa mangayane birin yita a ra mafuren. ⁶ Awa, Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “N nɔɔn birin fima i ma nen e nun nafunli ito birin amasɔɔ a birin taxuxi n tan nan na, muxun naxan na n kenɛn, n yi a so na yii. ⁷ Awa, xa i n batu, n ni ito birin fima nen i ma.”

⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi Kitabuni, a ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu!’‡ ”

⁹ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Yerusalɛn taani, a yi a ti Ala Batu Banxin xun tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xemen nan i tan na, tukan be, ¹⁰ amasɔɔ a sebexi Kitabuni, fa fala, ‘Ala yamarin fima nen a malekane ma i ya fe yi alogo e xa i kantan,’ ¹¹ a mɔn yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nen alogo i nama i sanna din gemɛ yo ra.’§ ”

¹² Yesu yi a yabi, a naxa, “A sebexi, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

¹³ Yinna Manga Setana to yelin Yesu matoɛ kiin birin yi, a keli a fema han waxati gbɛɛ.

Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile Matiyu 4.12-17, Maraka 1.14-15

* **4:2:** Yesu mi sese don: Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛɛn na. Waxatina nde, e mɔn yi a jɛnige e nama igen fan min hali kɔɛɛn na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:8:** Sariyane 6.13-14 § **4:11:** Yaburin 91.11-12 * **4:12:** Sariyane 6.16 † **4:19:** Esayi 61.1-2 ‡ **4:27:** A mato Mangane Firinden sora 5.1-14 kui.

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi xɛɛ Galile yi, Alaa Nii Sarijanxin sɛnbɛna a xun ma. A fe xibarun yi rali na yamanan birin yi. ¹⁵ A yi e xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun.

Nasarɛti kaane yi e mɛ Yesu ra Matiyu 13.53-58, Maraka 6.1-6

¹⁶ Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasarɛti taani, a maxuruxi denaxan yi. Matabu Lɔxɔni, a yi siga salide banxini alo a darixi a ligɛ kii naxan yi. A keli, a ti xaran feen na. ¹⁷ E yi Nabi Esayi gbee Kitabun so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a sɛbɛxi denaxan yi, a naxa,

¹⁸ “Marigina Niina n yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali yi igelitɔne ma. A bata n nasiga, a n xa xɔrɔya feen kawandin ba suxu muxune xa, n yi danxutɔne yɛɛn nabi. Naxanye nɔɔn bun ma, n ne xɔrɔya. ¹⁹ N xa Marigina muxune xunba jɛɛn nali.”†

²⁰ Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a suxu muxun yii, a dɔxɔ. Muxun naxanye birin yi salide banxini, ne yi e yɛɛn ti a ra. ²¹ A falan ti fɔlɔ e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, e yi a mɛ, na bata kamali.”

²² E birin yi a sere ba, e kabɛ na fala fajine ma a naxanye ti e xa. E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xemen xa mi ito ra ba?”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N laxi a ra yati, fa fala e sandani ito sama n ma nen fa fala, ‘Seribana, i yɛɛ rakɛndɛya.’ E mɔn a falama n ma nen fa fala, ‘Nxu feen naxanye mɛxi i ya fe yi Kapɛrunan yi, ne fan liga i gbee taani.’ ” ²⁴ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala e xa, nabiin mi binyen sɔɛ a kon taani mumɛ!”

²⁵ A yi a fala, a naxa, “E tuli mati, jɔndin na a ra, ke jaxalan wuyaxi yi Isirayila muxune yɛ Nabi Eli waxatini. Na waxatini tulɛn mi fa jɛɛ saxan e nun a tagi, fitina kamɛn yi so na yamanan birin yi. ²⁶ Koni hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo ma, fɔ ke jaxalan keden peen naxan yi Sarepata taani, Sidɔn yamanani. ²⁷ Dogonfontɔ wuyaxi yi Isirayila muxune

ye Nabi Elise waxatini, koni hali na keden pe, a mi kendeƴa fɔ Naman, Siriya kaana.”†

²⁸ Muxun naxanye yi salide banxini, ne na me waxatin naxan yi, e bojen yi te. ²⁹ E keli, e siga a ratuntunje taan fari ma han geyaan tintinna ra taan yi geyaan naxan fari, alogo e xa a radin lanbanni. ³⁰ Koni a dangu yamaan tagi, a siga.

Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra

Maraka 1.21-28

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kapɛrunan taani, a yamaan xaran denaxan yi Matabu Lɔxɔni. ³² E birin yi kabɛ a xaran ti kiin ma amasɔtɔ a yi falan tima Ala senben nin. ³³ Xɛmɛna nde yi salide banxini yinnan yi naxan fɔxɔ ra, yinna ɲaxina. A yi a xuini te, a gbelegbele, a naxa ³⁴ “Ee! Yesu Nasarɛti kaana, i waxi nanse xɔn ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sariɲanxin nan i tan na.”

³⁵ Yesu yi yinnan yamari a sɔbɛɛn na, a naxa, “I dundu, xɛtɛ xɛmɛni ito fɔxɔ ra.” Yinnan yi xɛmɛn nabira e birin yetagi, a xɛtɛ a fɔxɔ ra, a mi sese ɲaxi liga a ra.

³⁶ Muxune birin yi kabɛ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xɛmɛni ito bata falan ti yinna ɲaxine xa nɔɔn nun senbeni, e xɛtɛ muxune fɔxɔ ra!” ³⁷ Yesu a fe xibarun yi xuya ayi na yamanan birin yi.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeƴa

Matiyu 8.14-17, Maraka 1.29-34

³⁸ Yesu yi keli salide banxini, a siga Simɔn konni. A yi a li Simɔn bitan gilɛn fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa. ³⁹ A sa a ti a saden dexɔn ma, a yi falan ti fati mawolonxi xili ma, ɲaxanla yi kendeƴa na waxatin yeteni, a yi keli a fɔlɔ walɛ e xa.

⁴⁰ Sogen godo waxatin naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fema. A yi a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakendeƴa. ⁴¹ Ninanne fan yi muxun naxanye fɔxɔ ra, e yi ne ragbelegbele e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na!” E xɛtɛ muxu wuyaxi fɔxɔ ra.

Koni, a yi ɲinanne yamari a e nama falan ti, amasɔtɔ e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi kawandin ba

Maraka 1.35-39

⁴² Subaxani, Yesu yi keli taani, a siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen fɔlɔ. E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan alogo a nama siga ⁴³ koni a yi a fala e xa, a naxa, “A fɛrɛ mi na fɔ n xa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin nali taan bonne fan yi nen amasɔtɔ Ala n xɛxi na nan ma.”

⁴⁴ Nanara, a yi kawandin bama Yudaya yamanani salide banxine yi.

5

Yesu yi a xarandii singene xili

Matiyu 4.18-22, Maraka 1.16-20

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi tixi Genesarɛti Daraan de, yamaan yi a yigbetɛnma Alaa falan mɛdeni, ² a yi kunki firin to igen de yeɛɛ suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxɛ. ³ Yesu yi so Simɔn ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun ma ndedi. Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a yamaan xaran.

⁴ A yelin falan tiye waxatin naxan yi, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “Kunkin nasiga tilin yireni e nun i lanfane xa yalane ragodo igeni, e yeɛɛn suxu.”

⁵ Simɔn yi a yabi, a naxa, “Nxu kanna, nxu bata wali kɔɛɛn na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nen igeni.” ⁶ E to yalane ragodo igeni, e yeɛɛ wuyaxi suxu han yalane yi lu yibɔɛ. ⁷ E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi kunkin firinne birin nafe yeɛɛn na han e godo fɔlɔ igen bun ma. ⁸ Feen naxan liga, Simɔn Piyɛri* na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, “Marigina, i masiga n na amasɔtɔ hake kanna nan n tan na!”

⁹ Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yeɛɛ suxine fe ra ¹⁰ hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xɛmɛne. Yesu yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I nama gaxu, fɔlɔ to ma, i fa muxune nan sɔtɔma Ala xa alo i yi yeɛɛn suxuma kii naxan yi.”

* 5:8: Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita.

¹¹ E kunkine rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi dogonfontɔɔn nakendɛya
Matiyu 8.1-4, Maraka 1.40-45

¹² Yesu yi taana nde yi, xɛmɛna nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a mafan, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nɔɛ n nakendɛye nɛn!”

¹³ Yesu yi a yiin sa a ma, a naxa, “N bata tin, i xa kɛndɛya!” Dogonfonna yi a bejin sasa! ¹⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fɛma, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Musa a yamari kii naxan yi. Na findima seren na e xa.”†

¹⁵ Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin yi. Yama gbeen yi fa a falan namɛdeni e nun e rakendɛya feen na. ¹⁶ Koni a yi keli, a siga a danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii naxan yi.

Yesu yi lɛbutɛnna rakendɛya
Matiyu 9.1-8, Maraka 2.1-12

¹⁷ Lɔxɔna nde Yesu yi xaranna tima, Farisi muxuna‡ ndee nun sariya karamɔxɔne yi dɔxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yudaya taan birin yi e nun Yerusalɛn taani. Marigin sɛnbɛn yi Yesu yi a furetɔne rakendɛya. ¹⁸ Muxuna ndee yi fa lɛbutɛnna ra a sa seni e yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa sa a sa Yesu bun ma.

¹⁹ Koni yamaan yi gbo, e mi kira sɔtɔ e yi a raso. Na nan a liga e te banxin fari e yinla raba mɛnni, e yi e nun a sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yɛtagi. ²⁰ Yesu e dɛnkɛleyaan to waxatin naxan yi, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “N xɔyina, i yulubine bata mafelu.”

²¹ Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi e miri, e naxa, “Nde xɛmɛni ito ra

naxan Ala rayelefuma? Muxu yo mi nɔɛ yulubine mafeluyɛ fɔ Ala keden peena!”

²² Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a fala e xa, a naxa, “ɛ mirima fe sifani itoe ma nanfera? ²³ Nanse fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ²⁴ N na yitama ɛ ra nɛn nayi fa fala sɛnbɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuɲa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

²⁵ Xɛmɛn yi keli e birin yɛtagi, a yi a sa seen tongo, a siga a konni mafuren, a yi Ala tantun. ²⁶ E birin yi kabɛ kati! E yi Ala tantun amasɔtɔ e bata yi gaxu Ala yɛɛ ra, e naxa, “En bata kabanako feen to to!”

Yesu yi Lewi xili
Matiyu 9.9-13, Maraka 2.13-17

²⁷ Na xanbi ra, Yesu yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Lewi, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” ²⁸ Lewi yi keli, a yi a seene birin lu na, a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁹ Na xanbi ra, Lewi yi ɲaxaɲaxani tɔn a banxini Yesu xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbɛtɛye fan wuyaxi yi dɔxɔ e fɛma. ³⁰ Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti Yesu a xarandiine fe yi, e yi e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ɛ donseen donma ɛ yi ɛ min mudu maxinle nun hake kanne fɛma?”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kɛndɛ na mako mi seribaan ma fɔ furetɔne. ³² Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xilideni fɔ hake kanne, alogo e xa e xun xanbi so e hakene yi.”

Sun suxu feen maxɔdinna
Matiyu 9.14-17, Maraka 2.18-22

³³ Muxuna ndee yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine sunna suxuma yɛ yo yɛ,

† **5:14:** dogonfontɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbɛtɛ mi yi a yiin dinɲɛ dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. ‡ **5:17:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani.

e yi Ala maxandi. Farisi muxune xarandine fan na ligama. Koni i ya xarandiine donseen donma, e yi e min.”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma ɲaxalandi tiine fɛma waxatin naxan yi, e sunɛ ba?§ Na mi ligɛ mumɛ! ³⁵ Koni waxatina nde fama ɲaxalandi kanna bama nɛn e yɛ, e sunna suxuma nɛn na waxatini.”

³⁶ Yesu yi sandani ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nɛɛ dugi nɛnɛn tongɛ, a yi a yibɔ, a dugi fonna bɛtɛrɛn a ra.* Xa a na liga, a dugi nɛnɛn kalama nɛn. Dugi dungi nɛnɛn fan mi lanɲɛ a fonna ma. ³⁷ Muxun mi manpa nɛnɛn sɛ se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nɛnɛn se sase fonna kalama nɛn, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala. ³⁸ Koni manpa nɛnɛn sama se sase nɛnɛn nan kui! ³⁹ Awa, muxun na manpa fonna min waxatin naxan yi, a nɛnɛn mi fa rafan a ma sɔnɔn, a falama nɛn nayi, a naxa, ‘A fonna fan.’ ”

6

Matabu Lɔxɔna fe

Matiyu 12.1-8, Maraka 2.23-28

¹ Yesu yi danguma xɛɛna nde ma lɔxɔna nde yi, Matabu Lɔxɔni, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratorondon fɔlɔ, e yi a tɛrɛxɛn e yiin kui, e a kɛsɛn don. ² Farisi muxuna ndee naxa, “Ɛ ito ligama nanfera? A mi daxa Matabu Lɔxɔni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ mi na xaranxi ba, kamɛn Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a fɔxɔrabirane naxan liga?† ⁴ A so nɛn Alaa banxini, a yi Alaa buru ralixin don, a yi nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun xa a don fɔ saraxaraline.”

⁵ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Lɔxɔn kanna ra.”

Xɛmɛ yii madɔnxina fe

Matiyu 12.9-14, Maraka 3.1-6

⁶ Yesu yi siga salide banxini Matabu Lɔxɔn gbɛtɛ yi, a sa e xaran. Xɛmɛna nde yi na

naxan yiifari ma yiin yi madɔnxi. ⁷ Sariya karamɔxɔna ndee nun Farisi muxuna ndee yi waxi a xɔn ma e xa Yesu tɔɲɛgɛ. Nanara, e yi e yɛɛn ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun nakɛndɛyɛ Matabu Lɔxɔni. ⁸ Koni Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xɛmɛn yi madɔnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yɛtagi be.” Xɛmɛn yi keli, a ti e yɛtagi. ⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɛ maxɔdin, Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a ɲaxina xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” ¹⁰ A yi e birin mato, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a liga na kiini, a yiin yi kɛndɛya.

¹¹ Koni e xɔlɔ kati, e naxan ligama Yesu ra e na fala e bode tagi.

Yesu yi xera fu nun firinne yɛba

Matiyu 10.1-4, Maraka 3.13-19

¹² Yesu yi siga geyaan fari, a sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxandɛ. ¹³ Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandine xili, a fu nun firin yɛba e tagi, a yi ne xili sa xɛrane. ¹⁴ E xinle ni itoe ra, Simɔn, a naxan xili sa Piyɛri, e nun a ngaxakedenna Andire, e nun Yaki nun Yoni nun Filipi nun Barotolome nun ¹⁵ Matiyo nun Tomasi e nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki, e nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”‡ ¹⁶ e nun Yaki a dii xɛmɛn Yudasi e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a so yiini.

Yesu yi yamaan mali

Matiyu 4.23-25

¹⁷ Yesu yi godo keli geyaan fari e nun a xɛrane, a ti lanbanni, e nun a xarandii wuyaxi. Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamanan yiren birin yi, e nun keli Yerusalɛn taani, e nun taan naxanye tixi fɔxɔ igen dɛxɔn ma, naxanye xili Tire e nun Sidɔn. Mɛn kanne yi fa a xuiin namɛdeni e nun e rakɛndɛyadeni e furen sifan birin ma. ¹⁸ Yinna ɲaxine bata yi naxanye tɔrɔ ne fan yi fa e rakɛndɛyadeni. ¹⁹ Muxun

§ 5:34: Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nɛɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sɛwa waxatine yi. * 5:36: dugi nɛnɛna: Yesu a sariya nɛnɛn mi sɛ Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi sɛ sariya nɛnɛn ma. * 6:2: Farisi muxune namunne mi yi tinɲɛ wali yo xa kɛ Matabu Lɔxɔni. Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlɛxine mi yi maliyɛ na lɔxɔni.

† 6:3: A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui. ‡ 6:15: Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma.

birin yi kataxi, alogo e xa e yiin dinje a ra, amasoto senben yi minima ayi naxan yi e rakendeyama.

*SeƵa kendena
Matiyu 5.1-12*

²⁰ Yesu yi a xarandiine mato, a naxa, “SeƵana e tan yiigelitone xa, amasoto e gbeen nan Alaa Mangayaan na!

²¹ SeƵana e xa, kamɛn naxanye ma iki amasoto e lugoma nen ken! SeƵana e xa, naxanye wugama iki, amasoto e gelema nen!”

²² “Yamaan na e rajaxu waxatin naxan yi, e yi e kedi, e yi e konbi fa fala muxu jaxin nan e tan na Muxuna Dii Xemena fe ra, seƵana e xa na yi. ²³ Na na liga waxatin naxan yi, e xa seƵa, e yi e bodon seƵana fe ra amasoto barayi gbeen namaraxi e xa ariyanna yi. Bayo e benbane nabine tɔro na kii nin.”

²⁴ “Koni nafulu kanne, gbalona e yeɛ ra amasoto e bata yelin e gbee jaxunna sote e siini.

²⁵ E tan naxanye lugoxi iki, gbalona e yeɛ ra, amasoto kamena e suxuma nen. E tan naxanye gelema iki, gbalona e yeɛ ra, amasoto e mɔnema nen, e wuga.”

²⁶ “Muxun birin na e xili fajin fala waxatin naxan yi, gbalona e yeɛ ra amasoto e benbane a fala na kii nin wule nabine ma.”

*Iyaxune xanu
Matiyu 5.38-48*

²⁷ “Koni, naxanye n xuiin mema, n na falama e xa nen. E e yaxune xanu, naxanye bata e rajaxu, e xa fe fajin liga ne xa. ²⁸ E xa duba e danga muxune xa. Naxanye e tɔroma, e xa Ala maxandi ne xa. ²⁹ Naxan na i deen foxo kedenna garin a ma, bode foxo fan ti a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i xa tin a xa doma bun biran fan tongo. ³⁰ Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i yii seen tongo, i nama a maxodin na ra sɔnɔn. ³¹ I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na jɔxonna liga bonne xa.”

³² “Muxun naxanye bata e xanu, xa e ne nan tun xanu, e barayin sotoma na yi di? Hali hake kanne fan muxun xanuma naxan bata e xanu! ³³ Muxun naxanye bata fe fajin liga e xa, xa e fe fajin liga ne nan tun xa, e barayin sotoma na yi di? Hali hake kanne fan na ligama. ³⁴ Xa e muxune nan tun dolima naxanye a fima, e barayin sotoma na yi di? Hali hake kanne fan e bode dolima na kiini. ³⁵ Koni, e tan xa e yaxune xanu, e fe fajin liga e xa. E muxune doli, e nama e miri se soto feen ma ne yi. E barayi gbee sotoma nen na yi. E ligama nen alo e Fafe, Kore Xonna Ala. Amasoto a fe fajin ligama finsiriwanle nun muxu jaxine xa. ³⁶ E kininkinin alo e Fafe Ala kininkininxii kii naxan yi.”

*E nama e lanfane kewanle makiti
Matiyu 7.1-5*

³⁷ “E nama e yete findi e lanfane kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama e fan makiti. E nama bonne yalagi alogo Ala nama e fan yalagi. E muxune mafelu alogo Ala xa e fan mafelu. ³⁸ E muxune ki alogo Ala xa e fan ki. E yi liga seen nafexin soto na yi, a rafexina ken, a madeten, e yi a sa e dugi deni. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema e xa nen.”

³⁹ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Danxutɔɔn mi danxutɔɔn yii rasuxe, xa a na liga e firinna birin birama nen yinla kui. ⁴⁰ Xarandiin mi gboe a karamoxo xa. Xarandii yo xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan yi, a ligama nen alo a karamoxona.”

⁴¹ “Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeɛn xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeɛn xɔn, i mi na toma? ⁴² I a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa jamadin ba i yeɛn xɔn ma.’ Koni i mi na gbindonna toma i yete yeɛn xɔn ma ba? I tan nafigina, gbindonna ba i yete yeɛn xɔn ma singen, na xanbi ra i nɔe na jamadin toɛ nen, i yi a ba i adamadi boden yeɛn xɔn ma.”

*Wudin nun a bogina fe
Matiyu 7.16-20, 12.33-35*

⁴³ “Wudin fajin mi bogi jaxin tima, wudi jaxin mi bogi fajin tima. ⁴⁴ Wudin birin kolonma a bogin nan xɔn ma, i mi xode

bogin bolonje wudi mapalixin kɛ ra, i mi manpa bogin bolonje tansinna kɛ ra. ⁴⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. Amasɔto feen naxan muxun bɔɛni, a na nan falama.”

*Banxi ti firinne fe
Matiyu 7.24-27*

⁴⁶ “E n xilima nanfera fa fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama e xa, e mi na ligama? ⁴⁷ Naxan birin fama n fema, e yi n ma falane ramɛ, e yi e suxu, n na muxune maligan yitama e ra nen. ⁴⁸ A ligaxi nen alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! Han a fanyen li a bun ma, a banxin ti fanyen fari. § Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa amasɔto a tixi ki fajni. ⁴⁹ Koni muxun naxan bata n ma falane mɛ, a mi e suxu, a ligaxi nen alo muxun naxan a banxin tiin bɔɛn fari ma, a mi bɔɛn ge alogo a xa a beten sa. Tulen fa waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi jaxu ayi kati!”

7

*Sofa kuntigina walikɛn nakendɛya fena
Matiyu 8.5-13*

¹ Yesu yelin na falane birin tiye yamaan xa waxatin naxan yi, a siga Kapɛrunan yi. ² Romi kaa sofa kemɛn kuntigina nde yi na, a walikɛn naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi, a yi fa luxi ndedi a xa faha. ³ Na kuntigin Yesu a fe mɛ waxatin naxan yi, a Yahudiya fonna ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a walikɛn nakendɛya. ⁴ E fa Yesu mafan, e naxa, “A lan i xa xɛmeni ito mali ⁵ amasɔto a bata en kon kaane xanu, a tan nan mɔn nxɔ salide banxin tixi.”

⁶ Yesu yi siga e fɔɔ ra. E bata yi maso banxin na, kuntigin yi a xɔyina ndee rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kannna, i nama i yete tɔrɔ. Na binyen mi lan n ma, i so n ma banxini, ⁷ na nan a ligaxi, n yi n miri n yete ma fa fala a mi lan n xa fa i fema. Falan ti tun, n ma walikɛn kendɛyama nen! ⁸ N tan fan kuntigina ndee senben bun ma, koni sofane fan n bun ma. N na a falama na nde xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde

gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”

⁹ Yesu na mɛ waxatin naxan yi, a kabɛ, a yi a yeɛ rafindi e ma, a yi a fala yamaan xa a fɔɔ ra, a naxa, “N xa a fala e xa, n munma denkelɛyaan sifani ito to singen hali Isirayila muxune ye!”

¹⁰ Xɛrane yi xete kuntigin konni, e yi a li a walikɛn bata kendɛya.

*Yesu yi kaja gilɛna dii xɛmɛn nakeli
sayani*

¹¹ Na xɔtɔn bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a fɔɔ ra. ¹² A taan so deen li waxatin naxan yi, a sa binbi tiine li. Kaja gilɛna dii xɛmɛ keden peen bata faha. Muxu wuyaxi yi na jaxanla fema keli na taani. ¹³ Marigin na jaxanla to waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama wuga.” ¹⁴ A sa a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i xa, keli, i ti!” ¹⁵ Faha muxun yi keli, a falan ti fɔɔ. Yesu yi a raxete a nga ma mɔn.

¹⁶ Yamaan birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi gbeen bata mini kenenni nxu tagi! Ala bata fa, a yi a yamaan kisi!”

¹⁷ Muxune yi Yesu a fe xibarun mɛ Yuda nun a dexɔn yamanan birin yi.

*Yoni Marafu Tiina xɛrane fe
Matiyu 11.2-19*

¹⁸ Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala a xa. Yoni yi muxu firin xili a fema, ¹⁹ a yi e rasiga Marigin fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fe falama, fa fala a muxuna nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²⁰ E fa Yesu fema waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nxu xɛxi i ma, a nxu xa i maxɔdin, fa fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²¹ Na waxatin yeteni, Yesu yi muxu wuyaxi rakendɛya furen sifan birin ma e nun jinan jaxin yi naxanye fɔɔ ra. A danxuto wuyaxi yeɛn naba ayi. ²² Yesu

§ 6:48: Mɛn kaane yi e banxine tima fanyen nan fari alogo e xa baraka.

yi Yoni a xerane yabi, a naxa, “E xete, e naxan toxi, e yi a me, e sa na fala Yoni xa fa fala danxutone seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontone kendeyaan sotoma, tuli xorine falan mema, faxa muxune kelima sayani, Alaa falan Xibaru Fajin nalima yigelitone ma. ²³ Naxan mi biran tantanni n ma fe yi, sewan na kanna xa!”

²⁴ Yoni a xerane siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala folo yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba? ²⁵ Xa na mi a ra, e siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni, naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ²⁶ Nayi, e siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala e xa, e bata nde to naxan gbo nabiin xa. ²⁷ Amasoto Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘Ala naxa: N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra, a yi kirani ton i xa.’* ” ²⁸ Yesu man yi a fala, a naxa, “N xa a fala e xa, muxun naxan birin bata bari a foloni, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na gbo Yoni xa.”

²⁹ Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu xuiin me, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. ³⁰ Koni Farisi muxune nun sariya karamoxone bata yi e me Alaa fe ragidixine ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni.

³¹ “Awa, to muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun nanse maliga? ³² E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma boxo tideni. Bonne a falama bonne xa, e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe e xa, koni e mi e bodon. Nxu yi binbi wuga sigin sa koni e mi wuga!’ ³³ Yoni Marafu Tiin yi fa, a sunna suxu, a mi manpaan min, koni e naxa, ‘Ninanna a boxo ra!’ ³⁴ N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, koni e naxa ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dolɔ minna nan a ra! Mudu maxinle nun hake kanne xoyin nan a ra!’ ³⁵ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jondin yitama e kewanle xon ma nen.”

Yesu yi siga Farisi muxun konni

³⁶ Farisi muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa a dege a fema. Nanara, Yesu

yi siga a banxini, a sa a dege a xon ma. ³⁷ Naxanla nde yi na taani, yalunden nan yi a ra. A yi a me, a Yesu a degema na Farisi muxun konni. Nanara, a fa alabasita gemen muranna ra latikononna yi naxan kui. ³⁸ A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, a Yesu sanna makun a yee gen na. Na xanbi ra, a yi a sanna masugusugu a xun se xen na, a yi a sanna sunbu, a latikononna sugusugu a ma a binya feen na. ³⁹ Farisi muxun naxan Yesu xili, na ito to waxatin naxan yi, a yi a miri a yete ma, a naxa, “Xa nabiin nan yati yi xemeni ito ra nun, a yi a kolonma nen nun, nde jaxanli ito ra naxan a yiin dinxi a ra. A yi a kolonma nen nun a jaxanli ito yulubin gbo!”

⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Simon, n waxi a xon ma, n xa fena nde fala i xa.”

A yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, awa, a fala n xa.”

⁴¹ Yesu naxa, “Xeme firin yi na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, kedenna yi keme suulun tongo a yii, bonna yi tonge suulun tongo a yii. ⁴² E firinna sese mi a donla fi. Nama, a yi dija e firinna birin ma donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma dangu a lanfaan na?”

⁴³ Simon yi a yabi, a naxa, “N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma.”

Yesu naxa, “I bata a yabi ki fajni.” ⁴⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yee rafindi jaxanla ma, a yi a fala Simon xa, a naxa, “I bata jaxanli ito to? N bata fa i ya banxini, i mi igen so n yii n yi n sanna maxa. Koni a tan bata n sanna maxa a yee gen na, a yi a masugusugu a xun se xen na. ⁴⁵ N fa waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a tan mi xadan n sanna sunbu. ⁴⁶ I mi turen so n yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata n sanna birin masugusugu latikononna ra. ⁴⁷ N na a falama i xa nen nayi, fa fala jaxanli ito yulubi wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata xanuntenya gbeen yita n na. Koni naxan bata mafelu ndedi, na a xanuntenyaan mayitama nen ndedi.”

⁴⁸ Na xanbi ra, Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.”

⁴⁹ Muxun naxanye yi dxi na, ne yi a fala

* 7:27: Malaki 3.1 Xoroyaan 23.20 fan mato.

fɔɔ e bode xa, e naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?”

⁵⁰ Koni Yesu yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I ya denkeleyaan bata i rakisi, siga bɔɲe xunbenli.”

8

Naxanla naxanye Yesu fɔxɔ ra

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi siga a fɔxɔ ra, ² e nun ɲaxanla ndee naxanye rakendeya ɲinan ɲaxine nun furene ma, ne nan xiliye itoe ra: Mariyama naxan xili Magadala kaana ɲinan solofere raxete naxan fɔxɔ ra e nun ³ Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa a ɲaxanla, e nun Susana e nun ɲaxalan gbete wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima e yete yii seene ra.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Maraka 4.1-9

⁴ Yama gbeen yi e malan a fema, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani ito sa e xa, a naxa, ⁵ “Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, yamaan yi dangu ne fari, xoline yi e don. ⁶ Ndee yi bira fanyen ma, bendε gbee mi yi denaxan yi. E to soli, e xara mafuren amasɔtɔ igen mi yi e bun ma. ⁷ Sansina ndee yi bira seXe ɲali kanne tagi e nun seXene yi gbo e bode xɔn ma, seXen yi e don. ⁸ Sansina ndee yi bira bɔxɔ fajini, e soli, e bogi, e keden kedenna birin yi kemε sɔtɔ.” A yelinxɔ na fale, a yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen mε, na xa a tuli mati.”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Maraka 4.10-12

⁹ Yesu a xarandiine yi a maxɔdin sandani ito bunna ma. ¹⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata so ε yii, koni a falama bonne xa sandane nin alogo e xa e yeɛn ti, koni e nama a yigbe, e yi e tuli mati, koni e nama a famu.”*

Yesu yi sandan bunna ye ba

Matiyu 13.18-23, Maraka 4.13-20

¹¹ Yesu naxa, “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa falan nan na ra. ¹² Sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan mε koni Yinna Manga Setana yi fa, a yi a ba e bɔɲeni, alogo e nama denkeleya, e kisi. ¹³ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan mε, e yi a suxu sewani, koni salen mi e bun ma. E denkeleya waxatidi tun, koni e na tɔrɔ waxatin naxan yi, e bama nen denkeleyani. ¹⁴ Sansiin naxanye bira seXe ɲali kanne tagi, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan mε, koni dunuɲa xaminna nun nafulu feen nun yete rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mɔ hali! ¹⁵ Sansiin naxanye bira bɔxɔ fajini, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan mε, a lu e bɔɲeni sɔbɛɛn na, e yi a suxu, e tunnafan han a bogi, a mɔ.”

Lenpun dɔxɔ fena seen bun ma

Maraka 4.21-25

¹⁶ “Muxu yo mi lenpun nadεge, a deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun ma, fɔ a xa a dɔxɔ se nan fari, alogo yamaan na so banxini waxatin naxan yi, e kenenna to. ¹⁷ Feen naxanye birin luxunxi, ne makεnεnma nen. Wundo feen birin kolonna nen, a yi mini kenenni.”

¹⁸ “E a liga ε yeren ma ε fe mε kiini, amasɔtɔ seen muxun naxan yii nde soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii hali a mirixi naxan di ma a yii, na be a yii.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Matiyu 12.46-50, Maraka 3.31-35

¹⁹ Yesu nga nun a xunyene yi fa a fema, koni e mi nɔ a masɔte, amasɔtɔ yamaan yi gbo. ²⁰ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.”

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Naxanye Alaa falan namεma, e yi a suxu, n nga nun n xunyene ne nan na.”

Yesu yi foye gbeen nati

Matiyu 8.23-27, Maraka 4.35-41

²² Lɔxɔna nde Yesu nun a xarandiine yi so kunkin kui, a yi a fala e xa, a naxa, “En dangu daraan bode fɔxɔn na.” Nayi, e siga. ²³ E yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi

* 8:10: Esayi 6.9

xi kunkin kui. Foye gbeen yi keli daraan xun ma. Kunkin yi rafe fɔlɔ igen na, na yi magaxu han! ²⁴ Xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a raxulun, e naxa, “Nxu kannna, nxu kannna, nxu faxamaan ni i ra!”

Yesu yi keli, a falan ti foyen nun igen mɔrɔnne xili ma,† e yi e raxara. ²⁵ A yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Ɛ mi dɛnkɛlɛyaxi ba?” Koni e kabɛ, e gaxu. E yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxun sifan mundun ito ra? A bata igen nun foyen yamari, e yi a falan suxu ken!”

Yesu yi muxun nakɛndɛya yinnane naxan fɔxɔ ra

Matiyu 8.28-34, Maraka 5.1-20

²⁶ E dangu Gadara yamanani naxan Galile yamanan yɛtagi. ²⁷ Yesu ti bɔxɔni waxatin naxan yi, muxuna nde yi fa a ralan keli na taani yinna naxin yi a fɔxɔ ra. A bata yi bu a mi domaan nagodo a ma, a mi yi tinɲɛ dɔxɛ a konni fɔ a dɔxɔ bilingan yireni. ²⁸ A to Yesu to, yinnan yi a rasɔnxɔ kati, a yi a sa Yesu bun ma, yinnan yi falan ti a xɔn a xui yitexin na, a naxa, “Yesu, Kore Xɔnna Alaa Dii Xɛmɛna, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? Yandi, i nama n naxankata!” ²⁹ Amasɔtɔ Yesu bata yi yinna naxin yamari a xa xɛtɛ xɛmɛn fɔxɔ ra, a bata yi naxan suxu xabu waxati xunkuye. E yi a yiine nun a sanne xidima yɔlɔnxɔnna nan na. Koni a yi a xidi seene bolonma nɛn, yinnan yi a rayaya ayi burunna ra.

³⁰ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nɛn ‘Ganla.’” Amasɔtɔ yinna wuyaxi bata bira a fɔxɔ ra.

³¹ Yinnane yi Yesu mafan a nama e rasiga yili naxin na.

³² Xɔsɛ kuru gbeen yi na dɛxɔn ma nun, e yi e dɛgema geyaan na, yinnane yi Yesu mafan, a xa tin a yi e rasiga xɔsɛne fɔxɔ ra. A tin e xa. ³³ Nanara, yinnane yi xɛtɛ xɛmɛn fɔxɔ ra, e siga xɔsɛne fɔxɔ ra. Xɔsɛ kurun yi godo a giyɛ geyaan na, e sa faxa darani. ³⁴ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanma, ne to na feen to, e yi siga e giyɛ, e sa na feen xibarun nali taan nun banxidɛne yi. ³⁵ Muxune yi siga na feen matodeni, e yi fa Yesu fɛma, e xɛmɛn li dɔxi a fɛma yinnane xɛtɛ naxan fɔxɔ ra, domaan

nagodoxi a ma, a bata xaxinla sɔtɔ. E birin yi gaxu. ³⁶ Yinnane xɛtɛ xɛmɛn fɔxɔ ra kii naxan yi, muxun naxanye na to, e na fala bonne xa. ³⁷ Gadara kaane birin yi a fala Yesu xa, a xa siga amasɔtɔ e birin bata yi gaxu kati! Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a siga. ³⁸ Yinnane xɛtɛ xɛmɛn naxan fɔxɔ ra, na yi Yesu mafan, a naxa, “Tin n xa siga i fɔxɔ ra.” Koni Yesu yi a raxɛtɛ, a naxa, ³⁹ “Siga i konni, Ala bata naxan liga i xa, i sa na yɛba.” Yesu naxan ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma.

Yesu yi muxu firin nakɛndɛya

Matiyu 9.18-26, Maraka 5.21-43

⁴⁰ Yesu xɛtɛ daraan bode fɔxɔn na waxatin naxan yi, yamaan yi a ralan amasɔtɔ e birin yi a legedenma. ⁴¹ Xɛmɛna nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigin nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni ⁴² amasɔtɔ a dii tɛmɛ keden peen yi faxa feni. A sɔtɔn bata yi nɛɛ fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu fɔxɔ ra waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbɛtɛn han! ⁴³ Naxanla nde yi na yi, naxalan furen yi a ma xabu nɛɛ fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi nɔ a rakɛndɛyɛ. ⁴⁴ A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kɛndɛya mafuren! ⁴⁵ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde a yiin dinxi n na?” Muxun birin yi a tandi, koni Piyɛri yi a fala, a naxa, “N kannna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbɛtɛn.” ⁴⁶ Koni Yesu naxa, “Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasɔtɔ sɛnbɛna nde bata mini n yi.” ⁴⁷ Naxanla yi a to fa fala a bata mini kɛnɛnni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yɛtagi. A a yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kɛndɛyaxi kii naxan yi mafuren! ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tɛmɛna, i ya dɛnkɛlɛyaan bata i rakɛndɛya. Siga bɔɲɛ xunbenli.”

⁴⁹ Yesu na falama waxatin naxan yi, xɛraan yi fa sa keli salide banxin kuntigina banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I ya dii tɛmɛn bata faxa, i nama Karamɔxɔ tɔrɔ sɔnɔn.” ⁵⁰ Yesu yi na mɛ, a yi a fala Yirusu

† 8:24: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

xa, a naxa, “I nama gaxu, i denkeleya tun, a kendeɣama nen.”

⁵¹ Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yo xa so a fɔxɔ ra fɔ Piyeri nun Yoni nun Yaki, e nun diidina nga nun a fafe. ⁵² Muxune birin yi wugama, e gbeleg-belema diidina fe ra. Yesu naxa, “E nama wuga, diidin mi faxaxi, a xiin nen tun!”

⁵³ E birin yi gele a ma amasɔtɔ e yi a kolon yati, fa fala diidin bata faxa! ⁵⁴ Koni Yesu yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, “Diidina, keli!” ⁵⁵ A niin yi xete ayi, a keli mafuren! Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E donseen so a yii.” ⁵⁶ A sɔtɔ muxune yi kabɛ, koni Yesu yi e maxadi, a naxa, “Feen naxan ligaxi, e nama na fala muxu yo xa.”

9

Xera fu nun firinne xe fena
Matiyu 10.5-15, Maraka 6.7-13

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a senben so e yii alogo e xa jinanne kedi, e furetɔne rakendeya. ² A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetɔne rakendeya. ³ A yi a fala e xa, a naxa, “E nama siga sese ra e yii sigatini. E nama siga dungari ra e yii, e nama siga bɔnduli ra e yii, hanma donsena hanma gbetina. E nama siga doma firin na e ma. ⁴ E na yigiya denaxan yi, e xa lu menni han e keli waxatini na taani. ⁵ Xa muxu mi e yisuxu taan naxan yi, e keli na taani, e yi e sanne rakunkun e na gbangbanna ba e sanne ra,* na yi findi sereyaan na e xa.”

⁶ Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba, e yamaan nakendeya yiren birin yi.

Manga Herode kuisan fena
Matiyu 14.1-12, Maraka 6.14-29

⁷ Herode, Galile mangan yi feni itoe birin mɛ, a kuisan kati! Amasɔtɔ ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!”

⁸ Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenenni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani. ⁹ Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mɛma?” Awa, a yi kata Yesu to feen na.

* **9:5:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna ra naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxu e sanna ra.

Yesu yi muxu wuli suulun dege
Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Yoni 6.1-14

¹⁰ Xerane to xete, e naxan birin liga, e na yeɓa Yesu xa. A siga e ra a fɔxɔ ra a danna taana nde yi naxan xili Betasada. ¹¹ Yamaan na mɛ waxatin naxan yi, e siga a fɔxɔ ra. A yi e yisuxu, a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi waxi kendeɣaan xɔn ma, a yi ne rakendeya.

¹² Sogen godo fɔlɔxina, xarandii fu nun firinne yi fa a fema, e naxa, “Yamaan bejin alogo e xa nɔ sigɛ banxidene ra e nun xɛene ma naxanye en nabilinni, e yi donseen nun e yigiyaan sɔtɔ mɛnne yi, bayo en burunna nan na be.”

¹³ Koni Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan yetɛen xa donseen so e yii.”

E yi a yabi, e naxa, “Naxan nxu yii, buru xun suulun e nun yeɓe firin. I waxi a xɔn ma nxu xa donseen sara yamani ito birin xa di?” ¹⁴ Xɛmɛne gbansanna, muxu wuli suulun jɔxɔn nan yi e ra.

Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E yamaan nadɔxɔ tonge suulun suulun yeɓen ma.”

¹⁵ Xarandiine yi na liga, e yi e birin nadɔxɔ. ¹⁶ Yesu yi buru xun suulunne nun yeɓe firinne tongo, a yi a yeɓen nate kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ¹⁷ E birin yi e dege, e lugo ken! Xarandiine yi deben fu nun firin nafe a dungi dɔnxɛne ra.

Piyeri a falana Yesu a fe yi
Matiyu 16.13-19, Maraka 8.27-29

¹⁸ Lɔxɔna nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna a xun xɔn ma, a xarandiine yi fa a fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan na?”

¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.”

²⁰ Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “E tan go, e naxa a nde n tan na?”

Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na!”

Yesu yi a sayana fe fala
Matiyu 16.20-28, Maraka 8.30-9.1

²¹ Awa, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo xa. ²² A mən yi falan ti, a naxa, “A fεε mi na fə n tan Muxuna Dii Xεmεn xa tərə wuyaxi sətə. Yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne e mεma n na nεn, e yi n faxa, a soge saxandeni n keli sayani.”

²³ A yi a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fəxə ra, fə a xa a mε a yεε ra, a yi a faxa wudin† tongo ləxə yo ləxə, a bira n fəxə ra. ²⁴ Amasətə naxan na wa a niin nakisi feni, a bənəma ayi nεn. Koni naxan bənəma a niini n tan ma fe ra, na kisima nεn. ²⁵ Hali muxun dunuɲa birin sətə, koni xa a bənə a niini habadan, na nanse fanma a ma? ²⁶ Xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra, Muxuna Dii Xεmεn fan yagima nεn na kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka sariɲanxine. ²⁷ N xa ɲəndin fala ε xa, ndee be, ne mi faxe fə e Alaa Mangayaan to.”

Yesu a nərənna fe
Matiyu 17.1-8, Maraka 9.2-8

²⁸ Yesu yelin feni itoe falε waxatin naxan yi, ləxə xun keden ɲəxən danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yaki tongo, e siga a fəxə ra geyaan fari Ala maxandideni. ²⁹ A yi Ala maxandima waxatin naxan yi, a yεtagin kεɲaan yi masara, a domain yi fixa ayi alo kuyen na a ɲinna masəxən! ³⁰ Na waxatini, muxu firin yi mini kεnenni, Nabi Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa. ³¹ E yi nərəxi. E yi Yesu faxe feen fala a xa naxan yi kamalima Yerusalen taani. ³² Piyeri nun a lanfane yi xima, koni e xulun, e Yesu a nərən to e nun xεmε firin yi tixi a dεxən ma. ³³ Na muxune kelima Yesu fεma waxatin naxan yi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” A mi yi a kolon a naxan falama.

³⁴ A falan tima waxatin naxan yi, kundaan yi godo e xun ma, xarandiine yi gaxu. ³⁵ Fala xuiin yi keli kundani, a naxa, “N ma

Dii Xεmεn nan ito ra, n bata naxan sugandi, ε tuli mati a xuiin na!”

³⁶ Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e dundu feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne fala muxu yo xa na waxatini.

Yinnan yi diidin naxan fəxə ra
Matiyu 17.14-18, Maraka 9.14-27

³⁷ Na xətən bode e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu ralan. ³⁸ Xεmεn yi a xuiini te yamaan tagi, a naxa, “Karaməxə, n ni i mafanma, i xa n ma dii xεmε keden peen mato. ³⁹ Yinnan na keli a ra, a gbeleg-belema nεn mafuren, a xuruxurun, a yi a rabira, a dε xunfanna yi lu minε, a mi a beɲinma xulən fə a na a tərə kati! ⁴⁰ N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a fəxə ra, koni e mi nəxi a kedε.”

⁴¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! ε tan dεnkεyatarene nun tinxintarene, n xa lu ε fεma han waxatin mundun yi? N diɲama ε xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xεmεn xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.”

⁴² Diidin fama waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi a rabira bəxəni. Yesu yi falan ti yinna ɲaxin xili ma, a diidin nakendεya, a yi a so a fafe yii mən. ⁴³ Muxune birin yi kabε Ala sənben ma.

Yesu mən yi a faxe feen fala
Matiyu 17.22-23, Maraka 9.30-32

Yesu feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabε ne ma, a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa, ⁴⁴ “N naxan falama ε xa, ε nama ɲinan na xən ma! N tan Muxuna Dii Xεmεn soma nεn yamaan yii, n lu e sənben bun ma.” ⁴⁵ Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama a bayen kolon. E mən yi gaxu a maxədinɲε na feen na.

Nde gbo birin xa?
Matiyu 18.1-5, Maraka 9.33-37

⁴⁶ Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na. ⁴⁷ E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a dεxən ma. ⁴⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n

† 9:23: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxe. Ito bunna nεn, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wεkile sayaan na Yesu fəxə ra.

xexi. Amasotō naxan xurun ε birin tagi, na nan gbo ε birin xa.”

*Naxan mi kelixi ε xili ma
Maraka 9.38-40*

⁴⁹ Yoni yi falan ti, a naxa, “Nxu kannna, nxu bata xemena nde to jinanne kedε i xinli, nxu yi a raxolō, a xa a lu amasotō a mi en tan fōxō ra.”

⁵⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama a raxolō amasotō naxan mi kelixi ε xili ma, na ε xa nen.”

Muxune yi tondi Yesu yisuxε

⁵¹ Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalen taani.

⁵² A xerane rasiga a yεε ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yitōn a yεε ra. ⁵³ Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasotō e a kolon, a a sigama Yerusalen taan nin. ⁵⁴ A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxi a xōn ma ba, nxu xa tεεn yamari keli kore xōnna ma, a yi itoe halagi?”

⁵⁵ Yesu yi a yεε rafindi e ma, a yi e maxadi.

⁵⁶ E yi siga taa gbete yi.

*Birana Yesu fōxō ra
Matiyu 8.19-22*

⁵⁷ E yi kira yi waxatin naxan yi, xemena nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dedε, n sigε i fōxō ra.”

⁵⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xoline yi e tεεn sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xemεn yii.” ⁵⁹ A yi a fala xemena nde xa, a naxa, “Bira n fōxō ra.”

Koni na xemεn yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

⁶⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxa muxune xa e faxa muxune maluxun.† I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.”

⁶¹ Gbete fan yi a fala, a naxa, “N kannna, n birama nen i fōxō ra, koni tin n xa sa n jungu n kon kaane ma singen.”

† **9:60:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fōxō ra naxanye mi nii rakisin sotōxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. * **10:2:** Sandani ito kui, xεε kannna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sotō Ala xa alo malo xabane maala malanna kii naxan yi. † **10:12:** Sodoma findixi taana nde ra Ala naxan halagi. A mato Dunuja Fōlon 19.1-29 kui.

⁶² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu yo jinge kenna suxu, a lu a xanbi ratoε, na mi daxa a wali Alaa Mangayani.”

10

*Xarandii tonge solofere e nun firinne
xerayana*

¹ Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofere e nun firin gbete ye ba. A yi e rasiga firin firin yεεn ma a yεε ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yetεεn yi lan a xa siga denaxanye yi. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. E xεε kannna mafan, a xa walikεna ndee rasiga e sa maala xaba.* ³ E siga, n bata ε xε alo yεxεεne kankone tagi. ⁴ E nama siga gbete ra, ε nama benbelidi xali, ε nama sankidi xali. E nama bu muxune xantōndeni kira yi. ⁵ E na so banxin naxan kui, ε xa a fala singen, ε naxa, ‘Ala xa bōje xunbenla lu banxini ito kui.’ ⁶ Xa bōje xunbeli muxuna nde na, na duban xa lu a xōn ma. Xa na mi a ra, na duban mōn xa xete ε tan ma. ⁷ E xa yigiya banxi kedenna nan kui. E na naxan so ε yii, ε xa na don, ε yi ε min, amasotō walikεεn lan nen a yi a saranna sotō. E nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi. ⁸ E na so taan naxan yi, xa e ε yisuxu, e na naxan so ε yii, ε na don. ⁹ E xa furetōne yiyalan na taani, ε yi a fala na muxune xa, ε naxa, ‘Alaa Mangayaan bata maso ε ra.’ ¹⁰ Koni ε na siga taan naxan yi, xa e mi ε yisuxu na yi, ε siga yamaan malandeni, ε yi a fala e xa, ε naxa, ¹¹ ‘Hali ε taan gbangbanna naxan nxu sanna ra, nxu bata na rakunkun ε xili ma, koni ε xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!’ ¹² N xa a fala ε xa, Kiti Sa Lōxōni Ala xōlōma nen na taan ma dangu Sodoma taan na!”†

*Taa denkeleyatarene fe
Matiyu 1.20-24*

¹³ “Gbalon Korasin kaane yεε ra! Gbalon Betasada kaane fan yεε ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidōn taani nun, na kaane yi

tinxinma ayi nen nun, to mi na ra, e yi kasa benbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yete ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi! ¹⁴ Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Loxoni dangu e tan na. ¹⁵ E tan Kaperrunan kaane, e tema nen kore xonna ma ba? En-en, e godon laxira nin!”

¹⁶ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Naxan na a tuli mati e xuiin na, na kanna bata a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a me e ra, na kanna bata a me n fan na. Naxan na a me n tan na, na kanna bata a me n xe muxun fan na.”

Na muxu tonge solofere e nun firinna xete fena

¹⁷ Na muxu tonge solofere e nun firinna yi xete sewa gbeeni. E yi a fala, e naxa, “Marigina, hali jinanne nxu xuiin name nen i xinli!”

¹⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata Setana to birɛ keli kore xonna ma alo galanna. ¹⁹ A mato, n bata senben fi e ma, e xa sigan ti sapine nun tanle fari e nun yaxun Setana senben fari, na sese mi e maxole. ²⁰ Koni e nama sewa tun, fa fala jinanne bata e fala xuiin suxu, koni e sewa amasoto e xinla bata sebe ariyanna yi.”

Yesu yi sewa

Matiyu 11.25-27, 13.16-17

²¹ Na waxatini, Yesu yi lugo sewan na Alaa Nii Sarijanxin xon ma, a naxa, “N Fafe, kore xonna nun dunuɗa Marigina! N barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a rafanxi i ma na kii nin.”

²² “N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xemen kolon fo a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fo a Dii Xemena e nun a Dii Xemen waxi a xon ma a xa a yita naxanye ra.”

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a yee rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa wundoni, a naxa, “Sewan na kanne xa naxanye yeen feen toma e naxan toma. ²⁴ Amasoto n xa a fala e xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi waxi a to feni e naxan toma, koni e mi a to, e mi a me e naxan mema.”

Samariya kaana fe sandana

²⁵ Awa, na waxatini Sariya karamoxona nde yi fa Yesu bunbadeni, a yi a maxodin, a naxa, “Karamoxo, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sariya Kitabun nanfe falaxi? I a xaranma di?”

²⁷ Xemen yi a yabi, a naxa, “‘I xa i Marigina Ala xanu i bonen birin na, e nun i niin birin na e nun i senben birin na e nun i xaxinla birin na’ e nun ‘i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.’ † ”

²⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nen.”

²⁹ Koni Sariya karamoxon yi waxi a xon ma nen, a xa yoon soto a yete xa. Nanara, a Yesu maxodin, a naxa, “N adamadi bodena nde ra?”

³⁰ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “Xemena nde yi keli Yerusalen taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bonbo, a lu ndedi e xa a faxes. ³¹ A mi bu saraxaralina nde yi fa na kiraan xon ma. A na xemen to waxatin naxan yi, a dangu a ra bode foxon na. ³² Lewi bomsonna muxuna nde fan yi fa, a xemen to, a dangu a dexon ma. ³³ Koni Samariya kaana nde dangumaton na a ra, na kiraan xon ma, na yi a li na, a to a to, a kininkinin a ma kati! §

³⁴ A siga a fema, a turen nun manpaan sa a maxolodene de, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a xemen sa a soon fari, a siga a ra xone yigiya banxini a dandandeni. ³⁵ Na xoton bode, a gbeti gbanan firin tongo, a yi a so xone yigiya banxin kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, ‘A dandan, n na xete waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a fe ra, n na a raxete i ma.’ ”

³⁶ Yesu yelinxina sandan se, a yi a maxodin, a naxa, “I tan yee ra yi, na muxu saxanne ye, muxu mafune xemen naxan bonboxi, nde na adamadi bode kendon na?”

³⁷ Sariya karamoxon yi a yabi, a naxa, “Naxan kininkininxi a ma.”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa na joxonna liga.”

Marata nun Mariyama fe

³⁸ Yesu nun a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana nde li, naxanla nde yi

† **10:27:** Sariyane 6.5 nun Saraxaraline 19.18 § **10:33:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

na yi, a xili Marata, na yi a yigiya a banxini. ³⁹ A xunye naxalanmaan xili Mariyama, na yi dɔxɔ Marigin dexɔn ma, a yi a tuli mati a xaranna ra. ⁴⁰ Marata yi xaminxi wali wuyaxi ke feen na. Nanara, a fa a fala Marigin xa, a naxa, “Marigina n xunyɛn bata wanla birin lu n yii, i ya fe mi na yi ba? A fala a xa, a xa fa n mali!”

⁴¹ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ee! Marata, i xaminxi, i kɔntɔfilixi fe wuyaxi ra. ⁴² Koni adamadiin makoon se keden peen nan ma. Mariyama bata wa fe fajin xɔn. Na mi fa be a yii!”

11

Xaranna Ala maxandin ma Matiyu 6.9-13, 7.7-11

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi.”

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandima ikiini, e naxa, ‘Nxu Fafe, i xinla xa saripan, i ya Mangayaan xa fa.

³ I xa nxɔ lɔxɔ yo lɔxɔ balon fi nxu ma.

⁴ I xa nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan bata nxu hake tongone mafelu kii naxan yi.

I nama tin nxu xa bira tantanni.’ ”

⁵ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa e tan nde keden siga a xɔyin fema kɔe tagini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N xɔyina, n doli buru xun saxan yi ⁶ amasɔtɔ n lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, koni sese mi n yii n naxan soe a yii!’ ⁷ Koni xa bonna a yabi banxini, a naxa, ‘I nama n tɔrɔ! Dɛɛn balanxi, nxu nun n ma diine bata nxu sa, n mi fa nɔe keke, n sena nde so i yii.’ ⁸ Awa, n xa a fala e xa, hali xa a mi keli e xɔyiyana fe ra, a burun so a yii, koni a keke, a makoon seen naxan birin ma, a na so a yii amasɔtɔ a mi yagixi a xande. ⁹ Awa, n xa a fala e xa, e seen maxɔdin, e a sɔtɔma nɛn, e seen fen, e a toma nɛn, e dɛɛn kɔnkɔn,

a rabima e xa nɛn. ¹⁰ Amasɔtɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nɛn. Naxan na seen fen, na a toma nɛn. Naxan na dɛɛn kɔnkɔn, a rabima a xa nɛn. ¹¹ Muxuna nde e ye ba, naxan ma diin yeɛɛn maxandima a ra, a yi sajin so a yii? ¹² Hanma a na a xandi tɔxe xeleni, a yi tanla so a yii? ¹³ Hali e to findixi muxu naxine ra, e a kolon fa fala a lan nɛn, e xa se fajin so e diine yii. E faxi fa, e Fafe naxan ariyanna yi, na a Nii Saripanxin fima a maxandi muxune ma kii naxan yi!”

Bobon nakendeya fena

Matiyu 12.22-30, Maraka 3.20-27

¹⁴ Lɔxɔna nde Yesu yi jinanna raxete bobon fɔxɔ ra. Ninanna xete xemɛn fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a falan ti fɔlɔ, yamaan yi kabɛ. ¹⁵ Koni e ndee naxa, “A jinanne kedima Yinna Mangan Belesɛbu barakan nin.”

¹⁶ Bonne yi waxi a xɔn ma e xa a kejaan fɛsɛfɛsɛ. Nanara, e yi a maxɔdin a a xa kabanako fena nde liga, naxan kelixi Ala ma. ¹⁷ Koni Yesu yi e miriyaan kolon, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamanan naxan yitaxunxi yengeni, na yamanan kalama nɛn mafuren!* Yengen tanden naxan kui, na fan kalama nɛn. ¹⁸ Awa, xa Setanaa mangayana a yete yenge, a sabatima nayi di? E bata a fala, a n bata jinanne kedi Belesɛbu barakani. ¹⁹ Xa n jinanne kedima Belesɛbu barakan nin, e fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, e fɔxɔrabirane a yitama nɛn nayi fa fala yo mi e xa! ²⁰ Xa n jinanne kedima Ala senben barakan nin, na a yitama nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan bata e li.”

²¹ “Senbɛmaan na a yitɔn yenge so xinla ma, a yi a banxin kantan, a seene birin natangama nɛn.† ²² Koni xa senbe kanna nde бага a ma, a yi a nɔ, a sigama a yenge so seene birin na nɛn nayi, a yigi saxi naxanye fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun.”

²³ “Naxan mi n tan fɔxɔ ra, na bata keli n xili ma. Nxu nun naxanye mi malanma, ne sigama ayi nɛn.”

* **11:17:** yamanan: Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nɛn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **11:21:** Sandani ito kui, Setana findixi senbɛmaan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana jinannaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana nɔ.

Yinna naxin xeƙe fena
Matiyu 12.43-45

²⁴ Yesu naxa, “Yinna naxin na xeƙe muxun fɔxɔ ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn xa xeƙe na.’ ²⁵ Nanara, a na xeƙe na, xa a li na makɔxi, a yitɔnxi,† ²⁶ nayi a sigama nen, a sa fa yinna naxi solofere gbeteƙe ra naxanye naxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rapanna naxuma ayi nen dangu a fɔlɔn na.”

Sewa kendena fe

²⁷ Yesu ito fala waxatin naxan yi, naxanla nde yi falan ti a xa yamaan ye, a naxa, “Naxanla naxan i sɔtɔxi, a yi i maxuru, muxu sewaxin nan na ra!”

²⁸ Koni Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan dangu na ra, muxu sewaxin nan ne ra naxanye Alaa falan mema, e yi a suxu ken!”

Taxamasenna fe
Matiyu 12.38-42

²⁹ Yamaan malan Yesu fema waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Iki muxune findixi muxu naxine nan na, ε to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusaa taxamasenna ra. ³⁰ Nabi Yunusaƙ findi taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn findima taxamasenna ra na kii nin iki muxune xa. ³¹ Naxalan Mangan naxan keli sogeteden yiifanna ma, na tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na, a fa a tuli mati Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi. ³² Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, e yi ε yalagi amasɔtɔ ne Yunusa a kawandin mε waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Koni n xa a fala ε xa, nde be naxan gbo Yunusa xa!”

Fati benden kenenna fe
Matiyu 5.15, 6.22-23

³³ Yesu naxa, “Muxu yo mi lenpun nadεgema, a yi a luxun hanma a yi a raso deben bun ma, koni a dɔxɔma seen nan fari alogo yamaan na so banxini, e xa kenenna

to. ³⁴ I yeen luxi nen alo lenpuna i fati benden xa. Xa i yeen kendε, i fatin birin luma nen kenenni, koni xa i yeen kala, i fatin luma nen dimini. ³⁵ A liga i yeren ma nayi, kenenna naxan i yi, na nama findi dimin na. ³⁶ Xa i fatin kenenni, dimi yo mi a yi, a birin dεgema nen alo lenpun dεgema kii naxan yi.”

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

³⁷ Yesu yelin falan tiye waxatin naxan yi, Farisi muxuna nde yi a xili, a a xa sa a dεge a konni. Nanara, a so, a dɔxɔ a dεgedeni. ³⁸ Farisi muxuna a to waxatin naxan yi, a Yesu mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa a dεge, a kabε. ³⁹ Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, “E tan Farisi muxune, ε igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni ε kuiin nafexi muxu seen nun fe naxin na. ⁴⁰ E tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuiin fan daxi ba? ⁴¹ Koni naxan ε donse don goronna kui, ε xa na so yiigelitɔne yii, seen birin sarijanma nen na yi.”

⁴² “E tan Farisi muxune, gbalona ε yeε ra! Amasɔtɔ ε nakɔ yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbeteƙe, koni ε bata ε mε tinxinyaan nun Alaa xanuntenyana fe ra. A lan nen ε xa ne nan liga, e nun yagan baana.”

⁴³ “Gbalona ε xa, ε tan Farisi muxune, amasɔtɔ dɔxɔde fajin nafan ε ma salide banxine yi, binye xɔntɔnne rafan ε ma lɔxɔ tideni. ⁴⁴ Gbalona ε xa! Amasɔtɔ ε ligaxi nen alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon.”

⁴⁵ Sariya karamɔxɔ keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafeyama nen nayi!”

⁴⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne! Amasɔtɔ ε goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni ε tan yeteen mi ε yii dinne a ra hali, ε yi e mali a tongε. ⁴⁷ Gbalona ε xa! E bata gaburu fajine rafala nabine xa, ε benbane nabiin naxanye faxa yati! ⁴⁸ E benbane naxan liga, ε yeteen bata tin, ε bata a mayita

† **11:25:** Na yire makɔxin findixi muxun bɔjen nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma. § **11:30:** A mato Yunusa sora 1 han 4 kui.

amasotō e nabine faxa nēn, ε tan bata gaburune yitōn mōn. ⁴⁹ Nanara, en bata Ala xaxinla to, a naxa, ‘N nabine nun xerane rasigama e ma nēn, e ndee faxama nēn, e yi ndee bεsēnxōnya.’ ⁵⁰ Nanara, iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunuᵓa da waxatini, ⁵¹ fōlō Habila saya feen ma han sa dōxō Sakari saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sariᵓanxin tagi. N xa a fala ε xa, na feene xεtεma nēn iki muxune ma.”

⁵² “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamōxōne, amasotō ε bata dεen ᵓinna mara naxan xaxilimaya banxin dεen nabima, ε tan yεtεen mi soε. Naxanye waxi so feni, ε bata ne raxεtε!”

⁵³ Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamōxōne nun Farisi muxune yi a yigbetēn fōlō, e yi a yε mō ayi kati! E yi a maxōdin fe wuyaxi ma amasotō ⁵⁴ e yi waxi a xōn ma, e xa a suxu feni tōn a falana fe ra.

12

Maxadina nafiᵓina fe yi

Matiyu 10.26-27

¹ Muxu wuli wuyaxi e malan waxatin naxan yi han e lu tiyε e bode ma, Yesu yi falan ti a xarandiine singe xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma Farisi muxune buru rate sena* fe yi, naxan findixi e nafiᵓiyaan na. ² Feen naxan luxunxi na minima nēn kenenni, wundo feen birin kolonna nēn. ³ Nanara, ε bata naxan fala dimini, na mεma nēn kenenni. E bata naxan birin kōyεkōyεn muxune xa konkoni, ne ralima nēn taa tagini kenenni.”

Ala yεεragaxuna fe

Matiyu 10.28-31

⁴ “N xōyine, n xa a fala ε xa, ε nama gaxu ne yεε ra naxanye fati bēnden faxama koni e mi nōε fefe lige dangu na ra. ⁵ E gaxuma naxan yεε ra, n na yitama ε ra nēn: ε xa gaxu Ala yεε ra, sēnbena a yii, a na i faxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa ᵓōndin fala ε xa, ε xa gaxu na nan yεε ra!”

⁶ “Xōlidi suulun mi sare gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi ᵓinanᵓε a xōn ma. ⁷ Hali ε xun sεxεn keden kedenne,

Ala e xasabin birin kolon. Nanara, ε nama gaxu, ε dangu xōlidi wuyaxin na!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yεtagi

Matiyu 10.32-33, 12.32, 10.19-20

⁸ “N xa a fala ε xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yεtagi, n tan Muxuna Dii Xεmεn fan na ᵓōxōnna ligama nēn a xa Alaa malekane yεtagi. ⁹ Koni naxan yo na a mε n na yamaan yεtagi, n tan Muxuna Dii Xεmεn fan n mεma a ra nēn Alaa malekane yεtagi.”

¹⁰ “Naxan na n tan Muxuna Dii Xεmεn nayelevu, na mafeluma nēn. Koni naxan na Alaa Nii Sariᵓanxin nayelevu, na mi mafeluyε mumε!”

¹¹ “E na siga ε ra salide banxin yεtagi waxatin naxan yi, e yi ε yigbetēn, hanma mangane yεtagi hanma kuntigine yεtagi, ε nama xamin ε xōn ba feen na hanma ε naxan falama. ¹² Amasotō ε naxan falama Alaa Nii Sariᵓanxina ε xaranma nēn na ra na waxatin yεtēni.”

Nafulu kan daxuna fe sandana

¹³ Muxuna nde yi a fala a xa yamaan tagi, a naxa, “Karamōxō, a fala ngaxakedenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.”

¹⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan! Nde n findixi kiti bolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?” ¹⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma milana fe yi amasotō muxun findi nafulu kanna ra ki ki, a mi nōε luyε a sii ra a nafunla fe ra.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Bōxōna nde yi nafulu kanna nde yii nun naxan sise yi sabatima kati! ¹⁷ A yi a miri a yεtε ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n na n ma sisee bogine ramare dεnaxan yi. N nanfe ligama nayi?’ ¹⁸ A yi a miri a yεtε ma, a naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n ma se ramara banxine kalama nēn, n yi nde gbεtεye ti naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala nun n yii seene ramara na yi. ¹⁹ Na xanbi ra, n na a fale nēn n yεtε ma, n naxa, n makoon seen naxan birin ma ᵓεε wuyaxi bun ma, n bata ne sōtō. N xa n dεge ki fani, n yi n min, n yi n yεtε rasεwa.’ ²⁰ Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan daxuna, to kōεen na ε nun i niin fatama

* **12:1:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

nɛn, na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara i yete xa, ne findima nde gbee ra?”

²¹ Yesu naxa, “A na kii nin ε birin xa naxanye nafunla malanma e yete xa, koni nafulu kan mi e ra Ala yeε ra yi.”

*Iyigi sa Ala yi
Matiyu 6.25-34*

²² Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandine xa, a naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, ε nama kɔntɔfili ε dunuɲa yi gidina fe ra, ε naxan donma hanma ε ε maxidima naxan yi. ²³ Amasɔtɔ niin dangu donseen na, fati bɛndɛn dangu dugin na pon! ²⁴ E xɔline mato, e mi sese sima, e mi sese xabama, donse ramarade mi e yii, koni Ala e baloma. E tan dangu xɔline ra pon! ²⁵ E tan nde nɔe waxatidi se a yete siin fari xaminna fe ra ba? ²⁶ Xa ε mi nɔe fe xuridine ligε, nanfera ε xaminma a dɔnxene fe ra nayi? ²⁷ E wudi fuge fajine gbo kii mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, koni n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔrɔn birin yi, a mi maraberi ba alo e tan nde. ²⁸ Ala nan seɣene maraberi bama naxanye be yi to, tila a ganma nɛn, a ɲan fefe! A mi ε maraberi bε dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun. ²⁹ Nanara, ε nama kɔntɔfili sena fe ra ε naxan donma e nun ε naxan minma. ³⁰ Amasɔtɔ dunuɲa denkeleyatarene seni itoe birin fenma waxatin birin. Koni ε Fafe Ala ε makoon kolon. ³¹ Koni ε Alaa Mangayaan fen, na xanbi ra, a seni itoe fan soma ε yii nɛn.”

*Ariyanna nafunla fe
Matiyu 6.19-21*

³² Yesu naxa, “Yeɣεε kurudina, ε nama gaxu amasɔtɔ a bata ε Fafe Ala kenɛn, a Mangayaan so ε yii. ³³ E ε yii seene birin sara, ε gbetin so yiigelitɔne yii. E gbetin namara seene sɔtɔ ε yete xa naxanye mi kale. E yi ε nafunle ramara ariyanna yi a mi ɲanma denaxan yi, muɲadene nun melimɛnle mi a kale denaxan yi. ³⁴ Bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan mɛnna nin.”

Walikɛn naxanye yitɔnxi

³⁵ Yesu naxa, “E ε yitɔn alogo ε xa wali, ε yi ε lɛnpune radεge. ³⁶ E xa liga alo walikɛn naxanye e kuntigin legedenma keli ɲaxalandi tiin malanni. A na fa waxatin naxan yi a dɛɛn kɔnkɔn, e a rabima a xa nɛn mafurɛn! ³⁷ Muxu sewaxin nan ne ra naxanye kuntigina e lima e ye, e yitɔnxi! N xa ɲɔndin fala ε xa, a a tagi xidima nɛn, a yi e radɔxɔ, a donseen so e yii. ³⁸ Muxu sewaxin nan ne ra xa a e yitɔnxin li, hali a fa kɔe tagini hanma dangu na ra. ³⁹ E xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna muɲaden fa waxatin kolon, a mi tinɲe muɲaden yi so a banxini. ⁴⁰ E fan xa ε yitɔn amasɔtɔ ε xaxili mi waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na waxatin nin.”

*Walikɛ tinxinxina fe
Matiyu 24.45-51*

⁴¹ Piyɛri yi Yesu maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sandani ito sama nxu tan nan xa ba hanma muxun birin xa?”

⁴² Marigin yi a yabi, a naxa, “Walikɛn mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikɛn bonne xun na, a donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴³ Na walikɛn sewama nɛn xa a kuntigina a li na wanla ke! ⁴⁴ N xa a fala ε xa yati, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nɛn. ⁴⁵ Koni xa a walikɛna a miri a yete ma fa fala, ‘N ma kuntigin bata buye ayi, a mi xɛtɛn xulɛn,’ xa a walikɛn bonne bɔnbɔ fɔlɔ, xɛmɛn nun ɲaxanle, a a dεge, a yi a min han a yi a radangu ayi, ⁴⁶ a kuntigin na fa waxatin naxan yi, walikɛn na xaxili mi a xɔn ma waxatin naxan yi, a kuntigina a ɲaxankatama nɛn nayi, a yi a saranna fi alo denkeleyatarene kii naxan yi.”

⁴⁷ “Walikɛn naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin na ligε, na bɔnbɔma nɛn bosaan ye wuyaxi ra kati! ⁴⁸ Koni walikɛn naxan mi a kuntigin sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan sɔtɔma naxan ma fe ra, a bulanma nɛn nayi ndedi. Awa, a wuyaxi soxi naxan yii, a wuyaxi maxilima nɛn na ra. A gbegbe soxi naxan yi, a gbegbe maxilima nɛn na fan na dangu bonna ra.”

*Mayitaxun tiin nan Yesu ra
Matiyu 10.34-36*

⁴⁹ Yesu naxa, “N bata fa tɛɛn na dunuɲa yi. Xa a yi dɛgɛ nun, na rafan n ma han!
⁵⁰ Koni fɔ n xa mamin tɔrɔni singen. N bɔɲɛ mi sɛ han a kamali! ⁵¹ Ɛ mirixi a ma fa fala a n faxi bɔɲɛ xunbenla nan na dunuɲa yi ba? N xa a fala ɛ xa, n mi faxi bɔɲɛ xunbenla xan na fɔ mayitaxunna. ⁵² To xanbi ra, muxu suulun yitaxunma nɛn denbaya kedenna kui, saxan fɔxɔ kedenni, firin fɔxɔ kedenni. ⁵³ Dii fafane kelima nɛn dii xɛmɛne xili ma, dii xɛmɛne fan yi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nɛn e dii tɛmɛne xili ma, dii tɛmɛne fan yi keli e ngane xili ma. Mamene kelima nɛn e diine ɲaxanle xili ma. Diine ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma.”

*Waxatine famu fena
 Matiyu 16.2-3*

⁵⁴ Yesu mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “Ɛ na kundaan to sogegododeni waxatin naxan yi, ɛ a kolonma nɛn nayi fa fala, ‘Tulen famaani ni i ra,’ a ligama na kii nin. ⁵⁵ Ɛ na foyen to keɛ sogetede yiifari fɔxɔni waxatin naxan yi, ɛ a falama nɛn, ɛ naxa, ‘Kuye wolonma nɛn to,’ anu a ligama nɛn. ⁵⁶ Ɛ tan nafigine, ɛ nɔɛ kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna matoɛ nɛn, ɛ yi a bunna kolon, nanfera ɛ mi nɔɛ waxatini ito bunna kolonɲɛ?”

*Yɛngɛn ɲan fena yɛngɛfane tagi
 Matiyu 5.25-26*

⁵⁷ “Nanfera ɛ mi nɔɛ kitin sɛ ɛ yetɛ ma, naxan tinxin ɛ na liga? ⁵⁸ Xa i yɛngɛfaan sigama i ra i kitideni, ɛ nɛma kira yi waxatin naxan yi, i xa kata i na feen ɲan ɛ tagi alogo a nama siga i ra kitisaan fɛma, alogo kitisaan fan nama i so doma kanne yii, doma kanne fan yi i sa kasoon na. ⁵⁹ N xa a fala i xa, i mi keɛ na fɔ i yanginna birin fi.”

13

Ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi

¹ Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxes e yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo Galile kaane bata faxes na kiini, ɛ mirima na ma nɛn ba, fa fala hakɛ kanna nan ne ra dangu Galile kaan bonne birin na ba? ³ Ɛn-ɛn de! N xa a fala ɛ xa, xa ɛ mi ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi, ɛ

birin faxama nɛn alo bonne. ⁴ Kore banxin naxan Siloyan yi, a bira muxu fu nun solomasɛxɛn naxanye fari, ne fe di? Ɛ mirixi a ma fa fala ne ɲaxu dangu Yerusalɛn kaane birin na ba? ⁵ Ɛn-ɛn de, n xa a fala ɛ xa, xa ɛ mi ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi, ɛ birin faxama nɛn alo bonne.”

Xɔdɛ binla fe sandana

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Xɔdɛ binla yi xɛmɛna nde yii a nakɔni. A siga a bogin fendeni koni a mi sese to a kɔɛ ra. ⁷ Nanara, a yi a fala a nakɔ kantanna xa, a naxa, ‘A mato, a ɲɛɛ saxanna nan ito ra, n fama be yi, n fa xɔdɛni ito bogin fen koni n mi se to a ra. A sɛgɛ, i yi a woli ayi, a nama bɔxɔ faɲin kala.’ ⁸ Koni a nakɔ kantanna yi a yabi, a naxa, ‘N kanna, a lu na ɲɛɛ kedenni ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe lɔxɔn na naxan a sabatima. ⁹ Xa xɔdɛ binli ito bogi nayi faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi a sɛgɛ.’ ”

*Yesu yi ɲaxalan furetɔn nakɛndɛya
 Matabu Lɔxɔni*

¹⁰ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi xaranna tima salide banxini. ¹¹ Naxanla nde yi na nun ɲinan ɲaxin yi naxan fɔxɔ ra, a bata yi a rafura ɲɛɛ fu nun solomasɛxɛ, a bata yi a mafelen, a mi yi fa nɔɛ a ratinxinɲɛ hali! ¹² Yesu a to waxatin naxan yi, a yi a xili, a yi a fala, a naxa, “Nga ɲaxanla, i bata i sɔtɔ i ya fureni ito ra to!” ¹³ A yi a yiin sa a fari, ɲaxanla yi ratinxin kedenna, a yi Ala tantun.

¹⁴ Salide banxin kuntigin yi xɔlɔ, bayo Yesu bata muxun nakɛndɛya Matabu Lɔxɔni. Nanara, a falan ti yamaan xa, a naxa, “Wanla kɛma xii sennin nan bun, nayi ɛ xa fa na lɔxɔne ma, ɛ fa kɛndɛyaan sɔtɔ, koni a mi ligɛ Matabu Lɔxɔni!”

¹⁵ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ɛ tan nafigine, ɛ tan naxanye birin be, ɛ mi ɛ ɲingena hanma ɛ sofanla fulunma ba, ɛ sa a ramin Matabu Lɔxɔni? ¹⁶ Awa, Iburahima bɔnsɔnna nan ɲaxanli ito ra, Setana bata naxan xidi ɲɛɛ fu nun solomasɛxɛ. A mi lan, a xa xɔrɔya, a fulun Matabu Lɔxɔni ba?” ¹⁷ Yesu a falan yi a yɛngɛfane birin nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sɛwɛ a kabanako feene birin na.

*Sansi xurina fe sandana**Matiyu 13.31-32, Maraka 4.30-32*

18 Yesu naxa, “Alaa Mangayaan maligaxi nanse ra? N na a misalima nanse ma? 19 A luxi nen alo sansi keɛɛ xuridina,* xɛmɛn naxan si a xɛɛn ma, a gbo, a findi wudin na, xɔline yi e tɛɛn sa a yi.”

*Burun nate sena fe sandana**Matiyu 13.33*

20 Yesu mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “N na Alaa Mangayaan misalima nanse ma? 21 A ligaxi nen alo burun nate sena† naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuɲi benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

*So de xurina fe**Matiyu 7.13-14, 21-23*

22 Yesu yi siga taa gbeene nun banxidene ra, a xaranna ti a yi a tinxin Yerusalɛn taan na.

23 Nde yi a maxɔdin, a naxa, “N kanna, muxun naxan kisima, na mi wuya ba?”

Yesu yi e yabi, a naxa, 24 “E yixɔdɔxɔ e so de xurin na, n xa a fala e xa, muxu wuyaxi katama nen so feen na koni e mi nɔe soe.”

25 “Banxi kanna kelima nen, a deɛn balan. E ti a xanbi ra, e deɛn makɔnkɔn fɔlɔ, e naxa, ‘N kanna, deɛn nabi nxu xa,’ a e yabima nen nayi, a naxa, ‘N mi e keliden kolon!’ 26 Awa, e a yabima nen nayi, e naxa, ‘Nxu bata yi nxu dege, nxu yi nxu min i fema, i bata xaranna ti nxɔ taani!’ 27 A mɔn a falama nen, a naxa, ‘E tan tinxintarene, e keli n fema, n mi e keliden kolon.’ 28 E na Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba nun nabine birin to Alaa Mangayani waxatin naxan yi, koni e tan mi so, e wugama nen nayi, e yi e pinna raxin kati! 29 Yamaan fama nen, sa keli sogeteden nun sogegododen nun yiifari fɔxɔn nun kɔmɛnna ma, e dɔxɔ sɛwa bande dondeni Alaa Mangayani. 30 Nayi, naxanye xanbin na, na ndee sa luma nen yeɛn na. Naxanye yeɛn na iki, ne yi sa lu xanbin na.”

*Yesu yi Yerusalɛn taan xanu**Matiyu 23.37-39*

31 Na waxatin yeteni Farisi muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli

be yi, i siga yire gbete yi, amasɔto Herode waxi i faxa feni.”

32 Yesu yi e yabi, a naxa, “E sa a fala na xulumaseen xa, e naxa, ‘N pinanne kedima nen, n muxune rakendeya to nun tila yi, a soge saxandeni, n yelinma nen n ma wanla ra.’ 33 Koni hali na, fɔ n xa lu sigan tiye nen to nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xa faxa yire gbete yi fɔ Yerusalɛn taani.”

34 A yi a fala, a naxa, “Yerusalɛn kaane! Yerusalɛn kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, e yi Alaa xerane magɔlɔn. A xɔnla n suxu nen sanja ma wuyaxi n xa e malan n fema alo tɔxe ngana a diine malanma a gabutɛɛn bun ma kii naxan yi, koni e mi tin! 35 Awa, Ala e konna rabejinma nen fefe! N xa a fala e xa, e mi fa n toma han e yi a fala, e naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

14*Yesu yi furetɔn nakendeya*

1 Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi siga a degedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati! 2 Xɛmɛn naxan fatin yi makusinxɛ, na yi fa Yesu yetagi. 3 Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune maxɔdin, a naxa, “A daxa muxune yi rakendeya Matabu Lɔxɔni ba, hanma na mi lan?”

4 Koni e mi a yabi hali! Yesu yi xɛmɛn tongo, a yi a rakendeya, a siga. 5 Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa dii xɛmɛna hanma turana e tan nde yii, xa a bira xɔpinna kui Matabu Lɔxɔni, i mi a ratema mafuren Matabu Lɔxɔni ba?” 6 Koni e mi nɔ a maxɔdinna yabe.

Yetɛ yitena fe

7 Yesu mɔn yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasɔto a yi e rakɔrɔsima e katama dɔxɔdeni yeɛn na kii naxan yi, a naxa, 8 “Muxuna nde na i xili naxalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama dɔxɔ yeɛn na, amasɔto yanyina nde muxu gbete xilixi naxan dangu i tan na. 9 Awa, naxan e birin xilixi, na fama nen, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Dɔxɔdeni ito so a yii.’ Xa na liga, i yagima nen nayi amasɔto i bata keli na

* 13:19: Sansini ito xili nen mutaridi. † 13:21: burun nate sena: Lebɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

dəxəde fajini. ¹⁰ Koni e na i xili waxatin naxan yi, siga i sa dəxə xanbin na, nayi i xəjə yatigin fama nən i fəma, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Səxə, fa i magodo yire fajini ito yi.’ I binyama nən nayi muxu xilixin bonne birin yətagi. ¹¹ Amasəto naxan birin a yətə yitema, na magodoma nən. Naxan na a yətə magodo, na yitema nən.”

¹² Yesu yi a fala xəjə yatigin xa, a naxa, “Xa i fərijən seen hanma ximenna soma yamaan yii, i nama i xəyine xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane hanma i dəxə bode nafulu kanne, amasəto ne fan i xilima nən, e yi i ya donla saran. ¹³ I na jaxaxaxan ti waxatin naxan yi, i xa yigelitəne xili e nun madəntəne nun sankalatəne nun danxutəne. ¹⁴ Awa, i barayin sətəma nən nayi amasəto ne mi nəe a donla saranjə. Koni Ala a saranna fiye muxu tinxinxine rakeli waxatini sayani.”

Dəge malan gbeena fe sandana
Matiyu 22.1-10

¹⁵ Donse donna nde yi a fəma, na ito mə waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Muxu səwaxin nan ne ra naxanye balon donma Alaa Mangayani.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xəməna nde yi na naxan donse donna malan gbeen ti, a muxu wuyaxi xili. ¹⁷ Na malanna waxati saxini, a yi a walikəen nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitənjə! ¹⁸ Koni e birin yi e makone fala fələ. A singe ra xiin yi a fala walikəen xa, a naxa, ‘N bata xəen sara fə n xa sa na mato, yandi i həkə lu n xa.’ ¹⁹ Bonna naxa, ‘N bata jinge fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i həkə lu n xa.’ ²⁰ Bonna fan naxa, ‘N baxi jaxanla futudeni nən. Nanara, n mi nəe sigə.’ ²¹ Walikəen yi xəte, a sa na birin fala a kuntigin xa. Awa, banxi kanna yi xələ nayi han, a yi a fala a walikəen xa, a naxa, ‘I mafura, i siga kirane xən ma, i sa fa yigelitəne nun madəntəne nun danxutəne nun sankalatəne ra.’ ²² A mi bu walikəen naxa, ‘N kanna, i naxan fala n xa, n bata na liga koni dəxədəna ndee mən luxi.’ ²³ Nanara, kuntigin yi a fala walikəen xa, a naxa, ‘Siga xəen ma kirane xən ma e

nun burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa fa, alogo n ma banxin xa rafe. ²⁴ N xa a fala i xa, muxun naxanye xilixi, ne sese mi fa fərijən seni ito donjə!’ ”

Bira Yesu fəxə ra
Matiyu 10.37-38

²⁵ Yama gbeen yi Yesu fəxə ra sigatini, a yi a yəe rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “Muxu yo fa n tan fəma, a mi nəe fində n ma xarandiin na fə a xa a mə a nga nun a fafe ra e nun a jaxanla nun a diine nun a ngaxakeden xəməmane nun a jaxalanmane nun a yətəen na. ²⁷ Muxu yo mi a faxa wudin* tongo, a bira n fəxə ra, na mi fində n ma xarandiin na. ²⁸ Xa e tan nde waxi a xən, a xa sangansoon ti, a dəxəma nən singen, a yi a gbetin yatə a yi a kolon naxan jəxən a yii, xa na wanla jənjə. ²⁹ Xa a mi na liga, a na yelin a beten sə waxatin naxan yi, a mi nəe sangansoon nəjanjə. Naxan birin na na to, e a magelema nən. ³⁰ E a falama nən, e naxa, ‘Xəməni ito bata banxin ti fələ koni a mi nəxi a rəjanjə!’ ” ³¹ Yesu naxa, “Xa mangana nde na naxan ma gali muxu wuli fu liye, a waxi a xən ma, a xa sa mangan bonna yenge naxan ma gali sigə han muxu wuli məxəjə, a dəxəma nən singen, a yi a yatə xa a sənben na mangan yenge. ³² Xa sənbe mi a yii, a xəraan nasigama nən benun a xa a fəman li, a yi a mafan, alogo e nama yenge. ³³ Awa, a na kii nin, e tan nde keden mi nəe fində n ma xarandiin na fə a xa a yii seen birin yiba.”

Fəxəna fe
Matiyu 5.13, Maraka 9.50

³⁴ “Fəxən fan, koni xa a məxəməxəenna ba ayi, a fa raməxəməxənna nanse ra nayi? ³⁵ A mi lan bəxən ma, a mən mi fində ləxən na sansine xa fə a xa woli ayi nən. Xa tunla naxan ma a feen mə, na xa a tuli mati!”

15

Yəxəe tununxina fe sandana
Matiyu 18.12-14

¹ Ləxəna nde mudu maxinle nun yulubitə wuyaxi yi fa Yesu fəma e tuli matideni. ² Farisi muxune nun sariya karaməxəne yi

* **14:27:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nəen, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wəkile sayaan na Yesu fəxə ra.

falan ti fɔlɔ e dɛ bun ma, e naxa, “Xɛmɛni ito yulubitɔne yisuxuma, a yi a dɛge e fɛma.”

³ Nanara, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa,

⁴ “Xa yɛxɛɛ kɛmɛ ɛ tan nde yi, na nde keden yi lɔ ayi, a nanfe ligama? A yɛxɛɛ tonge solomanaanin e nun solomanaaninna luma nɛn burunna ra, a sa a tununxin fen han a yi a to. ⁵ A na a to waxatin naxan yi, a sɛwama nɛn, a yi a sa a kɔɛ ma, ⁶ a mɔn yi siga a ra a konni, a yi a dɔxɔ bodene nun a xɔyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sɛwa amasɔtɔ n ma yɛxɛɛn naxan yi tununxi n bata a to!’ ⁷ N xa a fala ɛ xa, a na kii nin, sɛwan tima nɛn ariyanna yi hakɛ kan keden tubixina fe ra dangu tinxin muxu tonge solomanaanin e nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa fala e mako mi tubin ma.”

Gbeti gbanan tununxina fe

⁸ “Awa, gbeti gbanan fu naxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, a nanfe ligama? A lenpun nan nadɛgɛma, a yi a banxin makɔ mafuren, a yi a fen yiren birin yi han a yi a to. ⁹ A na a to waxatin naxan yi, a a xɔyine nun a dɔxɔ bodene xilima nɛn e bode xɔn ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sɛwa en bode xɔn ma amasɔtɔ n ma gbetin naxan tunun, n bata a to!’ ¹⁰ Awa, n xa a fala ɛ xa a na kii nin, Alaa malekane sɛwama nɛn hakɛ kan keden na fe ra naxan bata tubi.”

Dii Xɛmɛ tununxina fe sandana

¹¹ Yesu yi lu falan tiyɛ, a naxa, “Xɛmɛna nde yi na, dii xɛmɛ firin yi a yii. ¹² A xurimaan yi a fala a fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n gbeen so n yii.’* Awa, a fafe yi nafunla taxun e nun a tada ra. ¹³ Waxatidi danguxina xurimaan yi a gbee seene sara, a gbetin tongo, a siga yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin kala dunuɗa feene yi. ¹⁴ A yii seen birin yi njan, na xanbi ra, kamɛ gbeen yi so na yamanan birin yi, sese mi yi fa a tan yii sɔnɔn. ¹⁵ Awa, a siga na yamanan dugurena nde fɛma wali kɛdeni, na yi a rasiga a xɛɛn ma xɔsɛ kantandeni. ¹⁶ Xɔsɛne toge dagin naxan donma, a xɔnla yi a suxu a xa na nde don koni muxe mi na so a yii. ¹⁷ Dɔnxɛn na, a yi a miri, a naxa, ‘N fafe a walikɛne donseen

donma han e mi a njanɗɛ koni kamɛna n tan faxamaan ni i ra. ¹⁸ N xa siga n fafe fɛma n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata hakɛn liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo. ¹⁹ I mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n suxu alo i ya walikɛɛn bonne.’ ²⁰ Awa, a keli, a xɛtɛ a fafe konni.”

“Benun a xa na li waxatin naxan yi, a fafe yi a to fɛ, a ndedi makuya. A kininkinin a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a yi a yiin nabilin a dii xɛmɛn ma, a yi a sunbu. ²¹ A dii xɛmɛn naxa, ‘N fafe, n bata hakɛn liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina.’ ²² Koni a fafe yi a walikɛne xili, a naxa, ‘ɛ mafura, ɛ fa doma gbeen na, ɛ yi a ragodo a ma, ɛ yii rasoon so a yii sonla ra, ɛ sankidin so a sanni. ²³ ɛ sa nginge raturaxin faxa, en malanna raba, en sɛwa. ²⁴ Amasɔtɔ n ma dii xɛmɛn bata yi faxa nun koni iki a niin bata bira ayi mɔn. A bata yi tunun nun koni iki, n bata a to.’ Awa, e naxan naxan fɔlɔ.”

²⁵ “Na waxatini, dii xɛmɛn forimaan sa xɛɛn ma. A faxi na sa keli xɛɛn ma, a maso banxin na waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ti xuiin mɛ. ²⁶ Awa, a walikɛ keden xili, a yi a maxɔdin, a naxa, ‘Nanfe ligaxi?’ ²⁷ Walikɛɛn yi a yabi, a naxa, ‘I xunyɛn bata fa, i fafe bata nginge raturaxin faxa a xa, amasɔtɔ a mɔn bata a dii xɛmɛn to, a kɛndɛ.’ ²⁸ A tada yi xɔlɔ kati, a mi tin soɛ banxini. Nanara, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so. ²⁹ Koni, a yi a yabi, a naxa, ‘A mato, n bata nɛɛni itoe birin wanla kɛ i xa alo konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanɗa ma keden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sɛwa nxu bode xɔn ma! ³⁰ Koni i ya dii xɛmɛn naxan bata i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mɔn bata fa, i bata nginge raturaxin faxa a xa!’ ³¹ A fafe yi a yabi, a naxa, ‘N ma diina, i tan n fɛma be waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee a ra. ³² Koni a lan en xa malanna ti, en sɛwa amasɔtɔ i xunyɛn bata yi faxa nun koni a niin bata bira ayi iki. A bata yi tunun nun koni iki n bata a to.’ ”

16

* 15:12: A waxi a kɛɛn nan xɔn benun a baba xa faxa.

Kuntigi tinxintarena fe

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nafulu kannna nde yi na nun, walikεεn yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kannna xa, e naxa, ‘I walikε mangan naxan dɔxi, a i ya nafunla kalama.’

² Nafulu kannna yi na walikε mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N naxan mexi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i dentεge amasɔtɔ n mi i findima walikε mangan na sɔnɔn.’ ³ A yi a fala a yetε ma, a naxa, ‘N ma kuntigina n yibama nɛn n ma wanli ito ra, n nanfe ligama nayi? Sɛnbε mi n na n xεεn sa, n yagima nɛn xanditideni. ⁴ Koni n naxan ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii ba wanli waxatin naxan yi, n xɔyine sɔtɔma nɛn naxanye n yisuxε e konne yi.’

⁵ Awa, a kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, ‘N ma kuntigina donla yoli i ma?’ ⁶ A yi a yabi, a naxa, ‘Oliwi turen liga se xungbeen yε kεmε donla nan n ma.’

Walikε mangan yi a fala, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, dɔxɔ, i tonge suulun seβε.’ ⁷ A yi a fala bonna xa, a naxa, ‘Yoli i tan ma?’ Na yi a yabi, a naxa, ‘Malo benbeli kεmε nan n ma.’ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, tonge solomasεε seβε.’ ⁸ Na walikε manga tinxintarena kuntigin yi a matɔxɔ a to kɔtaxi ayi fe naxi rabadeni, amasɔtɔ dunuɓa muxune kɔta fe naxi rabadeni dangu kεnɛnna gbee muxune ra.”

⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “E xɔyine fen ε yetε xa dunuɓa nafunli alogo a na nɔn i yii waxatin naxan yi, naxanye ariyanna yi ne ε yisuxuma nɛn habadan banxine yi. ¹⁰ Naxan lannayaan liga fedɔ xurini, na lannayaan ligama nɛn fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxintareyaan ligama fe xurine yi, a tinxintareyaan ligama nɛn fe gbeene fan yi. ¹¹ E nafunla naxan soma ε yii dunuɓa yi, xa ε mi lannayaan liga nayi, nde lama ε ra nafulu feni ariyanna yi? ¹² Xa ε mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan gbeen soma i yii?”

¹³ “Walikε yo mi nɔε walε kuntigi firinna xa sanɓa ma kedenni. Amasɔtɔ a kedenna rapaxuma nɛn, a kedenna xanu, hanma a

kedenna binya, a yi a mε bonna ra. E mi nɔε wanla kε Ala nun nafunla xa sanɓa ma kedenni.”

Yesu yi yamaan kawandi

Matiyu 11.12-13, 5.31-32, Maraka 10.11-12

¹⁴ Farisi muxune yi ito birin mε, e yi Yesu magele amasɔtɔ e bata gbetin xanu. ¹⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yetε findima muxu tinxinxine ra yamaan yetagi, koni Ala tan ε bɔɓε yi feen kolon. Amasɔtɔ muxun feen naxan yatεxi, fe haramuxin nan na ra Ala yεε ra yi.”

¹⁶ “Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima nun. Fɔlɔ na waxatin ma Alaa Mangayana fe Xibaru Faɓin yi rali, muxun birin yi e yixɔdɔxɔ, e so a yi. ¹⁷ Koni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nɛn benun Sariya Kitabun seβenla yiredi keden xa ba a ra.”

¹⁸ “Xεmεn naxan na a mε a naxanla ra a yi nde gbete futu, na bata yalunyaan liga. Xεmεn naxan na naxalan namεxin futu, na fan bata yalunyaan liga.”

Nafulu kannna nun Lasarusi a fe

¹⁹ Yesu naxa, “Nafulu kannna nde yi na nun naxan yi maraberi baxi dugi sare xɔdεxene ra, a yi naxunni waxatin birin.

²⁰ Yiigelitɔna nde fan yi na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin ma. Na yi saxi nafulu kannna dεεn na waxatin birin.

²¹ A yi waxi a xɔn ma bande kesedin naxanye yolonma keli nafulu kannna tabanla ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a korone dε kɔɓε. ²² Xεmε yiigelitɔn na yi faxa, malekane yi siga a ra Iburahima dεxɔn ma yire naxumɛni. Awa, nafulu kannna fan yi faxa, e yi a maluxun. ²³ A tɔrɔ laxira yi kati!

A yi a yεε rasiga, a yi Iburahima to wulani, Lasarusi a dεxɔn ma. ²⁴ A yi gbelegbele, a naxa, ‘N Fafe Iburahima, kininkin n ma, Lasarusi xε n ma, a xa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lenna ma, amasɔtɔ n tɔrɔxi tεeni be kati!’ ²⁵ Koni Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘N ma dii, i xaxili na xɔn ma ba, i yi kende waxatin naxan yi, i se faɓin birin sɔtɔ nɛn koni Lasarusi tan yi tɔrɔn nin. Iki a tan sεwaxi be, i tan tɔrɔni. ²⁶ Mɔn sɔnɔn, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi keli

feni be, siga i fɛma, ne nama siga. Muxe nama keli i fan fɛma mɛnni fa nxu fɛma be.’²⁷ Nafulu kannna naxa, ‘N fafe, n na i mafanma, i xa Lasarusi xɛ, a xa siga n fafe konni,²⁸ bayo ngaxakedenmaan muxu sulun na yi, a xa sa e kawandi alogo e nama fa tɔrɔ yireni ito yi be.’²⁹ Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘Musa nun nabine falane e fɛma na, e xa ne xuiin namɛ.’³⁰ Nafulu kannna yi a yabi, a naxa, ‘N fafe Iburahima, na mi a gasɛ! Koni xa muxun keli sayani, a siga e fɛma, e e xun xanbi soma e hakɛni nɛn, e tubi.’³¹ Koni Iburahima naxa, ‘Xa e mi e tuli mati Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a siga e fɛma, e mi lɛ a ra.’ ”

17

Yulubina fe

Matiyu 18.6-7, Maraka 9.42

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Feen naxanye muxune birama yulubini, a fɛrɛ mi na fɔ ne xa taran na, koni gbalona e yɛɛ ra naxanye na findi sabun na. ² A yi lan ne ma, gɛmɛ gbeen xa xidi e kɔɛ ra, e woli baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden bira yulubini. ³ Ɛ a liga ɛ yeren ma!”

“Xa i ngaxakedenna haken liga, i xa a sɔnna yita a ra. Xa a na feen bejin, i xa a mafelu. ⁴ Xa a haken liga i ra sanja yi solofere soge kedenni, koni a yi fa i fɛma na waxatin birin yi, a naxa, ‘N bata nimisa,’ a mafelu.”

Denkɛɣana fe

⁵ Xerane yi a fala Marigin xa, e naxa, “Nxɔ denkɛɣaan fari sa.”

⁶ Marigin yi e yabi, a naxa, “Xa ɛ denkɛɣaan gbo ayi alo sansi kɛɛ xuridina,* ɛ nɔɛ a fale nɛn wudi bili gbeeni ito ma, ɛ naxa, ‘I yetɛ tala bɔxɔni, i sa ti fɔxɔ igen tagi!’ A ɛ fala xuiin suxuma nɛn.”

Walikɛɛn lan a xa naxan liga

* **17:6:** Sansini ito xili nɛn mutaridi. † **17:14:** dogonfontɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kannna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinjɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kannna sarijana kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

⁷ “Xa konyina ɛ tan nde yii naxan xɛɛn sama hanma a yɛxɛɛne kantɔn, a na fa waxatin naxan yi, sa keli xɛɛn ma, i a falama a xa nɛn ba, fa fala, ‘Fa i dɛge?’ ⁸ Ɛn-ɛn, koni i a falama nɛn, i naxa, ‘N ma ximɛnna rafala, i yi i ya walikɛ domaan tongo, i wanla kɛ n xa. N na n dɛge waxatin naxan yi, n yi n min, na xanbi ra i fan yi i dɛge, i yi i min.’ ⁹ Konyi kannna mi barika birɛ a konyin xa bayo a bata wanla kɛ a tixi naxan na. ¹⁰ Ɛ tan fan na kii nin ɛ na Alaa yamarine birin suxu waxatin naxan yi, ɛ xa a fala, ɛ naxa, ‘Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata nxɔ wanla kɛ.’ ”

Yesu yi dogonfontɔ fu rakɛndɛya

¹¹ Yesu sigama Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan nun Galile yamanan tagi. ¹² A soma taadina nde yi waxatin naxan yi, dogonfontɔ fu yi a ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegbele, e naxa,¹³ “Nxu kannna! Yesu! Kininkinin nxu ma!”

¹⁴ Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga saraxaraline konni, e xa ɛ mato.”†

Awa, e sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e kɛndɛya. ¹⁵ Muxu keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, fa fala a bata kɛndɛya, a xɛtɛ Ala tantunjɛ a xuini texin na. ¹⁶ A bira Yesu sanna bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a barikan bira a xa. Samariya kaan nan yi na xɛmɛn na nun. ¹⁷ Yesu yi a fala, a naxa, “Muxu fu xa mi kɛndɛyaxi ba? A dɔnxɛ muxu solo-manaaninna bonne tan minɛn yi? ¹⁸ Muxu yo mi luxi naxan xɛtɛxi, a fa barikan bira Ala xa, fɔ xɔjɛni ito ba?” ¹⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya denkɛɣaan bata i rakisi.”

Alaa Mangayaan fa feen taxamasenne Matiyu 24.23-28, 37-41

²⁰ Farisi muxuna ndee yi Yesu maxɔdin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma. ²¹ Muxu mi

a fala fa fala, 'A mato, a be yi,' hanma, 'A sa menni.' Amasotō Ala Mangayana ε tan yi."

²² A yi a fala xarandiine xa, a naxa, "Waxatina nde fama a xonla ε suxuma nen, ε xa n tan Muxuna Dii Xemen fa waxatin to koni ε mi a toε. ²³ Nde taranma nen nayi naxanye a falama, e naxa, 'A sa menni,' hanma 'A be yi.' Koni ε nama siga, ε nama ε gi a matodeni. ²⁴ Amasotō a luma nen alo kuyen na a jinna masoxon keli bode foxon na sa ti bode foxon na. N tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin n fa loxonni. ²⁵ Koni fo n xa toro nen singen kati! A fere mi na fo iki muxune xa e me n na. ²⁶ Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi, † a ligama na kii nin n tan Muxuna Dii Xemena waxatini. ²⁷ Muxune birin yi e degema na waxatini, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e dine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxa. ²⁸ A mon ligama nen na kiini alo a liga Loti gbee waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e degε, e yi e min, e seen sara, e seen mati, e seen si, e banxin ti. ²⁹ Awa, Loti keli Sodoma yi waxatin naxan yi, teen nun dolen ganmaton yi godo keli kore, a yi e birin faxa. § ³⁰ N tan Muxuna Dii Xemen na mini kenenni waxatin naxan yi, a ligama na kii nin."

³¹ "Na loxonni, muxun naxan a kore banxin koe ra, na nama godo banxini a yii seene tongodeni. A mon na kii nin, muxun naxan xeen ma, na nama fa xete banxini. ³² E xaxili lu Loti a jaxanla xon ma.* ³³ Naxan na kata a niin nakisi feen na, na bonoma ayi nen. Naxan na bono a niini, na kisima nen. ³⁴ N xa a fala ε xa, na koeen na xeme firin luma nen sade kedenna ma, keden xalima nen, keden yi lu na. ³⁵ Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na. ³⁶ Xeme firin luma nen xeen ma, kedenna xalima nen, keden yi lu na."

³⁷ Xarandiine yi a maxodin, e naxa, "Marigina, na ligama minen yi?" Yesu yi e yabi, a naxa, "Sube faxaxin denaxan yi, dugane e malanma menna nin."

18

Kapa gilēn nun kitisana fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin birin, e nama xadan, ² a naxa, "Kitisana nde yi taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi Ala yee ra, a mi danma muxe ra. ³ Kapa gilena nde yi na taani nun, na yi siga a fema, a yi a mafan, a naxa, 'Kitin sa nxu nun n yengefaan tagi.' ⁴ A bu han, a mi tin, koni donxen na a miri a yete ma, a naxa, 'Hali n mi gaxu Ala yee ra, n mi danje muxe ra, ⁵ koni bayo kapa gilēni ito n yee gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, xa na mi a ra a luma fe nen waxatin birin han n tunnaxolo n ma.' "

⁶ Awa, Marigin mon yi siga falan ma, a naxa, "Kiti bolon tinxintaren naxan fala, ε tuli mati na ra. ⁷ Awa, Ala mi a gbee muxune xun mafale ba, naxanye a xilima koeen nun yanyin na? A buye na yi ba? ⁸ N xa a fala ε xa, a e xun mafala kitin bolonma nen mafuren! Koni n tan Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, n denkeleyaan liye dunuɲa yi ba?"

Farisi muxune nun mudu maxinla fe sandana

⁹ Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa naxanye laxi e yetena tinxinyaan na, e muxun bonne yalagi. ¹⁰ A naxa, "Muxu firin yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandideni, Farisi muxun nan yi bonna ra, bonna mudu maxinla. ¹¹ Farisi muxun yi ti, a yi Ala maxandi a bojeni. A Ala maxandi ikiini, a naxa, 'Ala, n barikan birama i xa amasotō kumade mi n tan na, tinxintare mi n tan na hanma yalundena alo muxun bonne birin a ligama kii naxan yi. N barikan birama i xa amasotō n tan mi ligaxi alo mudu maxinli ito. ¹² Loxo xun yo loxo xun n sunna suxuma nen soqe firin, n naxan birin sotoma, n ne yaganna fima.' "

¹³ "Koni mudu maxinla yi ti yire makuyeni, a mi tin a yeen nate kore koni a yi lu a kanken makudunje, a yi a fala, a naxa, 'Ee! Ala, kininkinin n tan hake kanna ma!' " ¹⁴ Yesu naxa, "N xa a fala ε xa, xemēni ito, benun a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin nen Ala yee ra yi fefe! Amasotō muxun naxan birin a yete

† 17:26: Dunuɲa Folon 6.5-12 nun 7.6-23 § 17:29: Na feen sebexi Dunuɲa Folon 19.24 kui. * 17:32: A mato Dunuɲa Folon 19.26 kui.

yitema, ne magodoma nɛn. Naxan birin a yete magodoma, ne yitema nɛn.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Maraka 10.13-16

¹⁵ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, a xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasoto e bata fa diidine ra Yesu fema. ¹⁶ Koni Yesu yi diidine xili a fema, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, e nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁷ N xa jondin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mumε!”

Xeme nafulu kannafe

Matiyu 19.16-30, Maraka 10.17-31

¹⁸ Yahudiyane kuntigina nde yi Yesu maxodin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisinsoto?”

¹⁹ Yesu yi a maxodin, a naxa, “Nanfera, i n xilima karamoxo fajina? Muxu yo mi fan fo Ala keden peena! ²⁰ I yamarine kolon fa fala, ‘I nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama mujan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i nga binya.’* ”

²¹ Xemen yi a yabi, a naxa, “Xabu n dii joreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

²² Yesu ito me waxatin naxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden nan luxi, i xa i yii seene birin sara, i yiigelitone ki, i nafunla soto ma nɛn ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n foxo ra.” ²³ Koni xemen na me waxatin naxan yi, a bɔnen yi ranaxu a ma kati, amasoto nafunla yi a yii nun kati!

²⁴ Yesu yi a mato, a naxa, “Nafulu kanne so raxolo Alaa Mangayani han! ²⁵ Nafulu kannafe so raxolo Alaa Mangayani dangun jogomen so feen na sagilaan yinla ra.”

²⁶ Muxun naxanye na me, ne yi a maxodin, e naxa, “Nde noe kise nayi?”

²⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun mi noe feen naxan lige, Ala noe na lige nɛn.”

²⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra.”

²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, naxan birin bata a konna

lu na hanma a jaxanla hanma a ngaxakedenne hanma a soto muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra ³⁰ na kannafe na joxon soto ma nɛn dangun na ra waxatini ito yi, a habadan nii rakisins fan soto waxati famatoni.”

Yesu mon yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Maraka 10.32-34

³¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fema e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati! En sigama Yerusalen taani, nabine feen naxan birin sebe n tan Muxuna Dii Xemenafe yi, ne kamalima nɛn na yi. ³² N tan Muxuna Dii Xemen soma nɛn siya gbetene yii, e yi n magele, e yi n nafeya, e yi e de igen namini n ma. ³³ E n bulanma nɛn, e yi n faxa, koni a soge saxandeni n mon kelima nɛn sayani.”

³⁴ A falan naxan birin ti, xarandiine mi ne bayen kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na kolon.

Yesu yi danxutɔn nakendeya

Matiyu 20.29-34, Maraka 10.46-52

³⁵ Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, danxutona nde yi doxi kiraan na xanditideni. ³⁶ A yamaan dangun xuiin me waxatin naxan yi, a maxodinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?”

³⁷ E yi a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasareti kaan nan danguma.”

³⁸ A gbelegbele, a naxa, “Dawuda a Dii Xemen Yesu, kininkinin n ma!”

³⁹ Muxun naxanye yeen na, ne yi xaje a ma, a xa a dundu koni a mon yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda a Dii Xemen Yesu, kininkinin n ma!”

⁴⁰ Awa, Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutɔn na a fema. A fa a fema waxatin naxan yi, Yesu yi a maxodin, a naxa, ⁴¹ “I waxi a xon n xa nanfe liga i xa?”

A yi a yabi, a naxa, “N kannafe, n waxi a xon ma nɛn, n mon xa seen to.”

⁴² Yesu yi a fala a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.”

⁴³ Xemen yi seen to mafuren, a bira Yesu foxo ra, a Ala matoxoma. Yamaan na to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

* **18:20:** Xorayaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

19

Yesu nun Sakɛyɛ a fe

¹ Yesu yi so Yeriko yi, a dangumatɔɔn nan yi a ra nun. ² Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakɛyɛ. Nafulu kannna nan yi a ra. ³ A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungu nun, a mi yi nɔɛ Yesu toɛ amasɔɔ yamaan yi gbo. ⁴ Nanara, a yi siga a giyɛ yamaan yɛɛ ra, a sa te xɔdɛ binla kɔɛ ra alogo Yesu nɛɛn dangue kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, a xa a to. ⁵ Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yɛɛn nate kore, a yi a fala Sakɛyɛ xa, a naxa, “Sakɛyɛ, godo mafuren, amasɔɔ n yigiyama i konna nin to!”

⁶ Sakɛyɛ yi godo mafuren, a yi a rasɛnɛ sɛwani. ⁷ Muxun naxanye birin na to, e falan ti fɔlɔ e dɛ bun ma, e naxa, “Xɛmɛni ito bata sa yigiyama hake kannna konni.”

⁸ Sakɛyɛ yi keli a ti, a yi a fala Marigin xa, a naxa, “N kannna, a mato, n na n ma nafunla fɔxɔ kedenna soma yiigelitɔne yii nɛn. Xa n bata naxan yii se kansun, n na jɔxɔn naanin naxɛtɛma nɛn na kannna ma.”

⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxune bata kisin sɔɔ denbayani ito yi to. Ibu-rahima bɔnsɔnna nan xɛmɛni ito fan na. ¹⁰ Amasɔɔ naxanye lɔxi ayi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.”

Xɛma gbananna fe sandana

Matiyu 25.14-30

¹¹ Muxune yi Yesu xuiin namɛma, a sandan sa e xa. Bayo a bata yi maso Yerusalɛn taan na, e yi a miri a Alaa Mangayaan yi minima nɛn kɛnɛnni. ¹² Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a konna mangan na, na xanbi ra, a xɛtɛ a konni. ¹³ Benun a xa siga a sigatini, a yi a walikɛ fu xili, a xɛma gbananna so e keden kedenna birin yii, a naxa, ‘E kata ɛ tɔnɔn sɔɔ itoe fari n xanbi han n fa.’ ¹⁴ Koni a yamanan muxune bata yi a rapaxu. Nanara, e xɛrane rasiga a fɔxɔ ra, e naxa, ‘Nxu mi waxi a xɔn ma, xɛmɛni ito xa mangayaan sɔɔ nxu xun na.’ ”

¹⁵ “Koni xɛmɛn na yi mangayaan sɔɔ, a mɔn yi xɛtɛ a konni. A xɛma gbananne so a walikɛn naxanye yii, a ne xili mafuren,

a e tɔnɔn naxanye sɔɔxi, e xa na yita a ra. ¹⁶ A singe ra xiin yi fa, a naxa, ‘N kannna, i xɛma gbananna naxan so n yii, n bata fu sɔɔ a fari.’ ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, walikɛ fajin nan i tan na, amasɔɔ i bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nɛn kuntigin na taa fu xun na.’ ¹⁸ Walikɛn firinden yi fa, a naxa, ‘N kannna, i xɛma gbananna naxan so n yii, n bata suulun sɔɔ a fari.’ ¹⁹ A yi a fala na fan xa, a naxa, ‘N na i dɔxɔma nɛn taa suulun xun na.’ ²⁰ Walikɛn bonna fan yi fa, a naxa, ‘N kannna, i ya xɛma gbananna rasuxu. N na a ramaraxi dugi dungin nin. ²¹ N gaxuxi i yɛɛ ra amasɔɔ i ya fe xɔdɔxɔ, i gbee mi seen naxan na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na nan xabama.’ ²² A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan walikɛ naxina, n na i yalagima i yɛtɛ dɛ xuiin nan ma! I a kolon fa fala n ma fe xɔdɔxɔ, n gbee mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi naxan sixi, n na nan xabama. ²³ Awa, nanfera nayi, i mi n ma gbetin taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi gbetin nun a tɔnɔdin sɔɔ?’ ²⁴ Naxanye yi tixi na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E xɛmaan ba ito yii, xɛmaan gbanan fuun yi naxan yii, ɛ a so na yii.’ ²⁵ E yi a fala a xa, e naxa, ‘Nxu kannna, koni xɛmaan gbanan fu a tan yii!’ ²⁶ A yi e yabi, a naxa, ‘N xa a fala ɛ xa, seen muxun naxan birin yii, nde sama nɛn ne xun ma e xa, koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bɛ a yii. ²⁷ Nba, n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa findi mangan na, ɛ fa ne ra be yi, ɛ yi e faxa n yetagi!’ ”

Yesu so fena Yerusalɛn taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Yoni 12.12-19

²⁸ Yesu ito fala xanbini, a siga e yɛɛ ra Yerusalɛn taani. ²⁹ A maso Betifage taan nun Betani taan na Oliwi Geyaan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yɛɛ ra, ³⁰ a yi a jɔngɔ e ma, a naxa, “E siga banxidɛn na ɛ yɛɛ ra. E nɛma na liyɛ waxatin naxan yi, ɛ sofalidin xidixin toma nɛn muxɛ munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, ɛ fa a ra be. ³¹ Xa muxuna nde ɛ maxɔdin fa fala, ‘E ito fulunma nanfera?’ ɛ a fala e xa, ɛ naxa ‘Marigin nan mako a ma.’ ”

³² Nayi, e yi siga. Marigi Yesu naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini alo a a fala e xa kii naxan yi. ³³ E yi sofalidin fulunma waxatin naxan yi, a kanna yi a fala e xa, a naxa, “E ito fulunma nanfera?”

³⁴ E yi a yabi, e naxa, “Marigin makona a ma.” ³⁵ E siga sofalidin na Yesu fema. E yi e domane yifulun sofalidin fari, e yi Yesu mali a dɔxɔ a fari. ³⁶ A yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn a yεε ra a binya feen na.

³⁷ A maso Yerusalɛn taan na waxatin naxan yi, a na kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. Xarandiin birin yi barikan bira fɔlɔ Ala xa, e yi a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen birin na e naxanye toxi. ³⁸ E yi a fala, e naxa, “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Bɔɲε xunbenla xa lu ariyanna yi e nun binyena!”

³⁹ Farisi muxuna ndee yi yamaan yε, na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya xarandiine yamari, e xa e dundu.”

⁴⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa a fala ε xa, xa e dundu, gεmɛni itoe nan sɔnxɔma.”

Yesu yi wuga Yerusalɛn ma fe ra

⁴¹ A maso taan na waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra, ⁴² a naxa, “Ee! E tan, xa ε yi bɔɲε xunbenla kiraan kolon nun to, na yi lan, koni iki ε mi a kolonɲε amasɔtɔ a bata luxun ε ma! ⁴³ Lɔxɔna nde a lima ε ma nɛn, ε yaxune luma ε rabilinɲε nɛn, e yi gbingbinna rate taan nabilinni, e kiraan bolon ε ma yiren birin yi. ⁴⁴ E ε halagima nɛn, e nun muxun naxanye birin taan kui. Hali gεmε keden pena, a mi luyε a funfuni ε taani ito yi, amasɔtɔ Ala fa ε kisideni waxatin naxan yi, ε mi yi a kolon nun!”

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Maraka 11.15-19, Yoni 2.13-22

⁴⁵ Yesu yi so Ala Batu Banxini, a saresone kedi fɔlɔ, ⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin xili bama nɛn Ala maxandi banxina.’* Koni ε tan bata a findi muɲadene luxunden na!”

⁴⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ. Saraxarali kuntigine nun

sariya karamɔxɔne nun yamaan yεratine yi kata a faxa feen na. ⁴⁸ Koni e mi yi a kolon e a masɔtɛ kii naxan yi, bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

20

Yesu sɛnbɛn maxɔdinna fe

Matiyu 21.23-27, Maraka 11.27-33

¹ Lɔxɔna nde Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa. ² E yi a fala a xa, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnbɛn mundun na? Na fala nxu xa. Nde sɛnbɛn soxi i yii, i yi e liga?”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxɔdin, ε a fala n xa. ⁴ Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

⁵ E yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi Ala nan ma,’ a falama nɛn nayi fa fala, ‘Nanfera, ε mi laxi Yoni ra?’ ⁶ Koni xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi muxun nan ma,’ yamana en magɔlɔnma nɛn, amasɔtɔ e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun.” ⁷ Nanara, e yi a yabi, e naxa, “N xu mi a keliden kolon.”

⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnbɛn naxan na, n mi na falama ε xa na yi.”

Nakɔ kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Maraka 12.1-12

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa, a yi a taxu a kantan muxune ra, a keli a konni, a sa buyε ayi. ¹⁰ A bogi waxatina a lixina, a yi a walikε keden xε nakɔɔn kantan muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, koni a kantan muxune yi na walikεɛn bɔnbɔ, e yi a raxetε, e mi se so a yii. ¹¹ Na xanbi ra, a walikε gbetε xε e ma, e yi na fan bɔnbɔ, e yi a rayagi kati, e yi a raxetε, e mi sese so a yii. ¹² A yi walikεɛn saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxɔlɔ, e yi a kedi. ¹³ Awa, na xanbi ra nakɔ kanna naxa, ‘N nanfe ligama? N xa n nafan dii xεmɛn nasiga e ma, yanyina nde, e danma nɛn na ra.’ ¹⁴ Koni a kantan muxune to

* **19:46:** A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui.

a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nako kanna ke tongon nan ito ra. En na a faxes alogo nakoon xa findi en gbeen na.’¹⁵ E yi a torotoron nakoon fari ma, e sa a faxes.* Awa, nako kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantan muxune ra?¹⁶ A na muxune faxama nen, a nakoon taxu muxu gbeteeye ra.”

Yamaan to na me, e naxa, “Ala xa nxu tanga na ma.”

¹⁷ Yesu yi e mato, a yi e maxodin, a naxa, “Kitabun yireni ito bunna di? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.’†¹⁸ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen dungi dungin na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

Mudu fiin maxodinna

Matiyu 22.15-22, Maraka 12.13-17

¹⁹ Sariya karamoxone nun saraxarali kungine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasoto e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan yee ra.²⁰ Nanara, e feren fen. E seen so muxuna nde yii naxanye e yete finde muxu tinxinxin na, e ne xe Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xon ma alogo e xa no a rasoe yamana kanna senben nun a noon bun ma.²¹ Na muxune yi a maxodin, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma jondini.²² A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?”

²³ Koni Yesu yi e yanfantenyaan to, a yi a fala e xa, a naxa,²⁴ “E gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?”

* **20:15:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nako kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **20:17:** Yaburin 118.22 ‡ **20:25:** Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen na. § **20:27:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. * **20:28:** A mato Dunuja Folon 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. † **20:37:** A mato Xoroyaan 3.2-6 kui. ‡ **20:38:** niiramane: Ala naxa a Ibrahima a Ala nan a ra. A mi a falaxi nun Ibrahima a Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yee na e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yee ra yi.

E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.”

²⁵ Nanara, Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”†

²⁶ E mi no a suxun feren sote yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kabε a fala ti kiin ma.

Faxes muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Maraka 12.18-27

²⁷ Saduse muxune§ yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxes muxune mi kelima sayani, e yi a maxodin, e naxa,²⁸ “Karamoxo, Musa sariyani ito sebe nen nxu xa, a naxa, ‘Xa xemen faxes, a jaxanla lu, koni a mi dii lu, na xemena ngaxakendenna nde xa ke jaxanla tongo, e yi diin bari faxes muxun xa.’*²⁹ Awa, ngaxakendeman muxu solofere yi na yi nun, forimaan yi jaxanla futu, a faxes, a mi dii soto.³⁰ A firinden yi na jaxanla tongo,³¹ a saxanden fan yi a tongo. Awa, a liga na kiini muxu soloferene birin na, e birin yi faxes, e mi dii soto.³² Donxen na, jaxanla fan yi faxes.³³ Awa, faxes muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a jaxalan na nayi? Bayo e muxu soloferene birin bata yi a tongo!”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Waxatini ito yi, xemene jaxanla futuma nen jaxanle fan yi doxo xemen xon,³⁵ koni naxanye na keli sayani waxati famatoni, na xemene mi jaxalan fute, a jaxanle mi doxe xemen xon.³⁶ E luma nen nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasoto e bata keli sayani.³⁷ Koni Musa na yita nen a faxes muxune kelima nen sayani. Awa, Kitabun kui, fotondin gan feen sebexi denaxan yi, Musa yi falan ti Marigina fe yi, a naxa, ‘Ibrahima a Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’†³⁸ Awa, a bunna ni ito

ra fa fala niiramane Ala nan a tan na, faxa muxune gbee mi a ra, amasotɔ e birin niina e yi Ala yεε ra yi.”†

³⁹ Sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i bata a yabi ki fajɪ!”

⁴⁰ Na xanbi ra, e mi fa susu a maxɔdinjɛ fefe ra.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Maraka 12.35-37

⁴¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a falama di fa fala Dawuda bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ⁴² Amasotɔ Dawuda yεtεen bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa,

‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma

⁴³ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” ’S

⁴⁴ “Dawuda yi a xili, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”*

Yesu yi a xarandiine maxadi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

⁴⁵ Yamaan birin yi e tuli mati Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ⁴⁶ “E a liga ε yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiyε. A rafan e ma yamaan xa e binya, e yi e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. A rafan e ma e xa muxu gbee dɔxɔden sɔtɔ salide banxini e nun dɔxɔde fajɪne malanni. ⁴⁷ E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yεtε mayita sali xunkuyeni. E yalagima nɛn na feene ra han a radangu ayi!”

21

Kaɲa gilena kisenafa

Maraka 12.41-44

¹ Yesu yi a yεen nasiga, a nafulu kanne to, e kiseen sama Ala Batu Banxin gbeti maradeni. ² A kaɲa gile yiigelitɔna nde fan to, a gbanan firin sama gbeti sa seen kui. ³ Yesu naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, kaɲa gile yiigelitɔni ito bata naxan sa, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴ Amasotɔ bonne naxan

saxi, e nafulu dɔnxɛn xa mi ne ra. Koni a tan, hali yiigelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Maraka 13.1-2

⁵ Muxune yi a falama a Ala Batu Banxin yi maxidixi gɛmε to fajɪne nan na e nun muxune yi fama seen naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu naxa, ⁶ “E naxan toma ito ra, waxatina nde fama, gɛmɛn naxanye birin banxini ito yi, keden mi luyε a funfuni, e e birin naxuyama ayi nɛn.”

Tɔrɔn nun bεsɛnxɔnyana fe

Matiyu 24.3-14, Maraka 13.3-13

⁷ E yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, na ligama waxatin mundun yi? Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁸ Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. Amasotɔ muxu wuyaxi fama nɛn n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘A tan nan n tan na.’ E naxa, ‘Waxatin bata a li!’ Koni ε nama bira ne fɔxɔ ra. ⁹ E na yεngε feene nun murutε feene mε waxatin naxan yi, ε nama gaxu amasotɔ a fεrε mi na fɔ ne xa liga singen. Koni waxati raɲanna munma maso singen.”

¹⁰ A lu falan tiyε, a naxa, “Siya keden siyaan bonna yεngεma nɛn yamana keden yi yamanan bonne yεngε. ¹¹ Bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nɛn e nun fitina kamɛn nun fitina furen yi so yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxamaseri gbeene ligama nɛn kore xɔnna ma. ¹² Koni benun feni itoe birin xa liga, e ε suxuma nɛn, e yi ε bεsɛnxɔnyana. E yi ε raso salide banxine yi, e yi ε makiti, e yi ε sa kasoon na. E sigama ε ra nɛn mangane nun kuntigine fεma n tan ma fe ra. ¹³ Nayi, ε findima nɛn n serene ra e xa. ¹⁴ E nama xamin, ε sa ε xun mafalama naxan na. ¹⁵ Amasotɔ n falan nun xaxinla soma ε yii nɛn. Nanara, ε yaxune mi ε tandε e yi ε nɔ. ¹⁶ E sɔtɔ muxune nun ε ngaxakedenne nun ε xabilane nun ε xɔyine ε soma nɛn e yii, e yi ε tan ndee faxa. ¹⁷ Muxun birin ε raɲaxuma nɛn n tan ma fe

§ 20:43: Yaburin 110.1 * 20:44: Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sɛbε, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yεε ra yi.

ra. ¹⁸ Koni hali ε xun sεxε kedenna mi lɔ ayi. ¹⁹ Nayi, ε tunnafan alogo ε niin xa ratanga.”

*Yesu yi Yerusalen kala feen fala
Matiyu 24.15-21, Maraka 13.14-19*

²⁰ “E na a to waxatin naxan yi, sofane bata Yerusalen taan nabilin, ε a kolonma nen nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sɔnɔn. ²¹ Xa naxan Yudaya yi na waxatini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xεen ma, ne nama xεte taani. ²² Amasɔto ‘Tɔrɔn Lɔxɔne’ nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali. ²³ Gbalo gbeen ligama nen fudi kanne nun dii ngane ra na lɔxɔne yi! Tɔrɔ gbeen fama nen bɔxɔ xɔnni ito ma. Alaa xɔlɔn fama nen yamani ito xili ma. ²⁴ E faxama nen silanfanna ra,* ndee sigama nen konyiyani yamanan birin yi. Yerusalen taan luma nen siya gbete ne bun ma han e waxatin yi defe.”

*Muxuna Dii Xεmen fa fena
Matiyu 24.29-31, Maraka 13.24-27*

²⁵ “Awa, na waxatini taxamasenna sama nen sopen ma, e nun kiken nun sarene ma. Dunuɔa siyane birin yigitεgema nen nayi, e gaxu fɔxɔ igen xuiin nun xunfan gbeen yeε ra. ²⁶ Feen naxanye ligama dunuɔa yi, muxune nema ne mamε waxatin naxan yi, e gaxuma nen, e fuga a ra. Amasɔto kore xɔnna senbeni maxama nen. ²⁷ N tan Muxuna Dii Xεmen minima nen kenenni, n fa kundani senbeni e nun binye gbeen. ²⁸ Koni feni itoe na liga fɔlɔ waxatin naxan yi, ε xa ε xunna rakeli, ε yi ε yeεn nabi amasɔto ε xunba waxatin bata maso.”

*Xɔde binla fe taxamasenna
Matiyu 24.32-35, Maraka 13.28-31*

²⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e xa, a naxa, “E ε xaxili lu xɔde binla nun wudin birin xɔn ma. ³⁰ E na jingi waxatin naxan yi, ε a kolonma nen nayi fa fala jemεn bata maso. ³¹ A na kii nin, ε na feni itoe to ligε waxatin naxan yi, ε a kolonma

nen nayi fa fala Alaa Mangayaan fa waxatin bata maso.”

³² “N xa jɔndin fala ε xa. Iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga. ³³ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nen koni n ma falane mi danguma habadan.”

³⁴ “E a liga ε yeren ma! E nama ε yeε findi fudimane nun dɔlɔ minne ra. E nama xamin ε lu kiina fe ra alogo na Lɔxɔn nama ε raterena. ³⁵ Amasɔto a dunuɔa muxune birin naterenama nen alo woson suben naterenama kii naxan yi. ³⁶ E lu ε yeε ra yi, ε yi Ala maxandi waxatin birin, ε senben sɔto, ε ratanga feni itoe birin ma naxanye ligama alogo ε xa ti n tan Muxuna Dii Xεmen yeεtagi.”

³⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini nen yanyin na, a sa kɔεen nadangu geyaan fari naxan xili Oliwi. ³⁸ Yamaan birin yi sigama nen a fema xɔtɔnni Ala Batu Banxini, alogo e xa e tuli mati a ra.

22

*Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma
Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Yoni 11.45-53*

¹ Buru Tetaren Sanla* yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla.† ² Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi kata Yesu faxan ferεn fendeni, koni e yi gaxuxi yamaan yeε ra.

*Yudasi yi Yesu yanfa
Matiyu 26.14-16, Maraka 14.10-11*

³ Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra. ⁴ Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine xa, a nɔε Yesu soε e yii kii naxan yi. ⁵ Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi. ⁶ Yudasi yi tin na ma, a ferεn fen fɔlɔ, a nɔε Yesu soε e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon ayi.

*Yesu yi a yitɔn sanla fe yi
Matiyu 26.17-25, Maraka 14.12-21*

* **21:24:** Silanfanna: Sofane yεngeso deεgmana. * **22:1:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere lεben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † **22:1:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

⁷ Buru Tetaren Sanla yi a li, yεxεε diin faxa waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ⁸ Yesu yi Piyeri nun Yoni xε, a yi a ɲungu e ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximenna rafala en xa.”

⁹ E yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa a rafala minen yi?”

¹⁰ A yi e yabi, a naxa, “E nεma soma taani waxatin naxan yi, ε xεmεna nde lima kira yi, ige feɲen dɔxi a xun ma. E bira a fɔxɔ ra han a na so banxin naxan kui.

¹¹ E yi a fala na banxin kanna xa, ε naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔɲε yigiyaden minen yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen donma denaxan yi?’

¹² A banxin yire gbeena nde yitama ε ra nen kore banxin kɔε ra, naxan kui yitɔnxi ki fajɪ. E donseene rafalama menna nin.”

¹³ E sa seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximenna rafala menni.

Marigina Ximenna fe

Matiyu 26.26-30, Maraka 14.22-26, Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25

¹⁴ Na waxatina a lixina, Yesu yi dɔxɔ a dεgedeni e nun a xεra fu nun firinne. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “A xɔnla n ma kati, n xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don ε xɔn benun n xa tɔrɔ! ¹⁶ Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, n mi a donma sɔnɔn han a bunna rakamalima Alaa Mangayani waxatin naxan yi.”

¹⁷ Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a naxa, “E ito tongo, ε yi a yitaxun ε ra. ¹⁸ Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han Alaa Mangayaan yi fa.”

¹⁹ Na xanbi ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati benden ni ito ra naxan fixi ε fe ra, ε xa ito liga naxan n ma fe rabire ε ma.” ²⁰ Ximɛn donna baxi na a ra, a yi igelengenna fan tongo na kiini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nεnen na a ra naxan xidima en tagi n wunla xɔn naxan minima ε fe ra.”

²¹ “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kanna a dεgema n xɔn be yi! ²² Awa, Muxuna Dii Xεmen

faxama nen alo Ala bata a ragidi kii naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kanna yεε ra!”

²³ E yi e bode maxɔdin fɔlɔ naxan na ligama e yε.

Naxan gbo a birin xa

²⁴ Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala muxune mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na. ²⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili bama nen fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’ ²⁶ Koni a mi na kiini ε tagi. Naxan gbo ε birin xa ε tagi, fɔ na xa lu alo dii ɲɔrena. E yεeratiin xa liga alo walikεna. ²⁷ Amasɔtɔ nde gbo dangu bodene ra, naxan dɔxi a dεgedeni hanma naxan fama donseen na a xa? Naxan a dεgema, na nan gbo! Koni n tan ε tagi alo walikεna.”

²⁸ “E bata lu n fema n ma tɔrɔn birin yi. ²⁹ Nanara, n mangayaan fima ε ma alo n Fafe Ala bata a fi n ma kii naxan yi. ³⁰ E ε dεgema nen, ε yi ε min n xɔn ma n ma Mangayani, ε dɔxɔ mangaya gbɛdene yi. E yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti.”

Piyeri a mε fena Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Yoni 13.36-38

³¹ Yesu naxa, “Ee! Simɔn, i tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin Setana yi ε birin mato, a yi ε yife alo xεε biina a maali fema kii naxan yi, a yi a dεela ba a yi. ³² Koni Simɔn, n bata Ala maxandi i xa alogo i ya denkeleyaan nama ɲan. I mɔn na xεte n fema waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne senbe so.”

³³ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n bata n yitɔn siga feen na kasoni i fɔxɔ ra, n faxa i fɔxɔ ra!”

³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyeri, n xa a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a falama nen sanɲa ma saxan, i naxa, i mi n tan kolon.”

³⁵ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na ε xε waxatin naxan yi, ε mi siga gbeti yo ra ε yii, hanma benbelidina hanma sankidina, sena nde dasa nen ε ma ba?”

E yi a yabi, e naxa, “Sese mi dasa.”

³⁶ Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti sa seen naxan yii hanma benbelidina, a xa a tongo.

Silanfan mi muxun naxan yii, na xa a do-
maan mati, a silanfanna sara.† 37 Amasoto
n xa a fala ε xa, Kitabun naxan falaxi n tan
ma fe yi fo na xa kamali nen, a naxa, 'A yate
nen alo fe naxi rabane.' ”

38 Xarandiine naxa, “Marigina, a mato,
dege ma firin be yi.”

A yi e yabi, a naxa, “Na bata wasa ti.”

Yesu yi Ala maxandi

Matiyu 26.36-46, Maraka 14.32-42

39 Yesu yi keli na yi, a siga Oliwi Geyaan
fari alo a darixi a ligε kii naxan yi. Xarandi-
ine yi siga a foxo ra. 40 A na yiren li waxatin
naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E Ala
maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

41 Na xanbi ra, a keli e fema, a yi a
makuya e ra ndedi, a yi a xinbi sin, a yi
Ala maxandi. 42 A yi a fala, a naxa, “N
fafe, xa i tinne, i xa toroya igelengenni ito
masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fo
i tan sagona.” 43 Malekan yi mini kenenni
a xa, keli ariyanna yi, a yi senben fi a ma.
44 A toroxi kii naxan yi, a yi a yixodoxo Ala
maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi
mini a ma, a lu dindinne alo wunla.

45 A yelin Ala maxande waxatin naxan yi,
a xete a xarandiine fema, a yi e sunuxin li
xixonli! 46 A yi a fala e xa, a naxa, “E xima
nanfera? E keli, ε yi Ala maxandi alogo ε
nama bira tantanni.”

Yesu suxu fena

*Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Yoni
18.3-11*

47 A yi fala tiini waxatin naxan yi, ganla
yi fa, Yudasii fu nun firinna nde
tixi yamaan yeε ra, a fa Yesu fema a sun-
budeni. 48 Koni Yesu naxa, “Yudasii, i n tan
Muxuna Dii Xemen yanfama sunbun nan
xon ma ba?”

49 Xarandiin naxanye yi Yesu foxo ra,
feen naxan fama ligadeni Yesu ra, e na to
waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, nxu
xa nxo silanfanne tongo, nxu yengen so
ba?”§ 50 E tan nde yi Saraxarali Kuntigi
Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma.
51 Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “A lu.” Yesu
yi a yiin sa na xemen tunla ma, a kendeya.

52 Na xanbi ra, Yesu yi a fala saraxar-
ali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan
muxune kuntigine nun yamaan fonne xa
naxanye faxi a suxudeni, a naxa, “E bata fa
silanfanne nun gbengbetenne ra n xili ma
alo gbaloton nan n tan na ba? 53 Nyi ε fema
Ala Batu Banxini nun loto yo loto, ε mi kata
ε yi n suxu. Koni ε waxatin na a ra iki e nun
dimin senbena.”

Piyeri yi a me Yesu ra

*Matiyu 26.57-58, 69-75, Maraka 14.53-
54, 66-72, Yoni 18.12-18, 25-27*

54 E yi Yesu suxu, e siga a ra Saraxarali
Kuntigi Singen konni, Piyeri yi bira a foxo
ra koni e yi tagi kuya. 55 E yi teen sa kiti
saden tanden tagi, e yi a doxo menni. Piyeri
yi doxo e fema. 56 Walike naxanla nde a to
doxi teen xon ma waxatin naxan yi, a yi a
mato ki fani, a naxa, “Xemeni ito fan yi a
foxo ra nun yati!”

57 Piyeri yi a tandi, a naxa, “Ee! I tan
naxanla, n mi a kolon mumε!” 58 A mi bu
na xanbi ra xemena nde fan yi a to, a naxa,
“A tan nan nde i tan fan na!”

Koni Piyeri yi a yabi a naxa, “Ee! I tan
xemena, a tan se mi n tan na de!”

59 Awa, waxatidi danguxina, xemena nde
fan yi a fala a xa a sobeen na, a naxa, “Sike
yo mi naxan yi, xemeni ito yi a foxo ra nun
amasoto Galile kaan nan a tan fan na!”

60 Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan
xemena, i naxan falama, n mi na kolon!”

Awa, a yi falan tima waxatin naxan yi,
dontonna yi wuga mafuren! 61 Marigin yi
a firifiri, a Piyeri mato. Piyeri yi a miri
Marigina falan ma alo a fala kii naxan yi,
a naxa, “Benun dontonna xa wuga to, i
a falama nen doxo saxan a i mi n kolon.”
62 Piyeri yi mini, a saxole wugan ti!

E yi Yesu magele, e yi a bonbo

Matiyu 26.67-68, Maraka 14.65

63 Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne
yi Yesu magele, e yi a bonbo. 64 E yi a
yeen maxidi, e yi a maxodin, e naxa, “Nde
i bonboxi? Nabiya falane ti nxu xa.” 65 E yi
a makonbi han!

† 22:36: Silanfanna: Sofane yengeso dege mana. § 22:49: Silanfanna: Sofane yengeso dege mana.

E yi Yesu ti muxu gbeene yɛtagi
Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Yoni
18.19-24

⁶⁶ Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi e malan, e fa Yesu ra Kitisa Gbeene fɛma. ⁶⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa.”

A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala ε xa, ε mi lama n na. ⁶⁸ Xa n na ε maxɔdin, ε mi n yabε, ⁶⁹ koni fɔlɔ iki ma, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn dɔxɔma nɛn Ala Sɛnbɛmaan yi-ifanna ma.”

⁷⁰ E birin naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “E bata a fala. A tan nan n tan na.”

⁷¹ E yi a fala, e naxa, “En mako mi fa sere ma sɔnɔn! En tan yɛtɛn bata a xuiin mɛ!”

23

E siga Yesu ra Pilati fɛma
Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5,
Yoni 18.28-38

¹ Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fɛma, ² e a kansun fɔlɔ na yi, e naxa, “Nxu bata xɛmɛni ito suxu, a nxɔ siyani murutɛma. A yi a falɛ e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.”

³ Awa, Pilati yi a maxɔdin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”

⁴ Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kuntigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xɛmɛni ito yalagi fe toxi hali!”

⁵ Koni e mɔn yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xɔn ma! A fɔlɔxi Galile nin han sa dɔxɔ Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.”

⁶ Pilati ito mɛ waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xɛmɛni ito ra ba?” ⁷ A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kuntigiyani dɛnaxan yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalɛn taani na waxatini.

Yesu Herode fɛma

⁸ Herode Yesu to waxatin naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasɔtɔ a bata yi Yesu a fe

mɛ nun! A xɔnla yi a ma nun, a xa a to xabu waxati xunkuye. A yi waxi a xɔn ma, a xa Yesu to kabanako fena ndee ligɛ. ⁹ Nanara, Herode yi Yesu maxɔdin sanja ma wuyaxi, koni Yesu mi a yabi hali fala keden peen na! ¹⁰ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi Yesu kansun kati! ¹¹ Herode nun a sofane yi Yesu magele, e yi a rafɛya kati! E yi doma fanin nagodo a ma, e yi a raxɛtɛ Pilati ma. ¹² Na lɔxɔn yɛtɛni Pilati nun Herode yi findi xɔyimane ra amasɔtɔ e mi yi rafan e bode ma nun.

E Yesu faxa feen nagidi
Matiyu 27.15-26, Maraka 15.6-15, Yoni
18.39-19.16

¹³ Pilati yi saraxarali kuntigine nun mangane nun yamaan maxili, a yi e malan, ¹⁴ a yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa xɛmɛni ito ra n fɛma, a a yamaan namurutɛma. Nba, n bata a fɛsɛfɛsɛ ε yɛɛ xɔri. E a kansunxi fe jaxin naxanye ra, n mi a sɔn toxi hali keden. ¹⁵ Herode fan mi a sɔn toxi. Nanara, a bata a raxɛtɛ n ma, xɛmɛni ito mi fe yo ligaxi a faxɛ naxan ma. ¹⁶ Awa, n xa a bɔnbɔ, n yi a bejin.”

¹⁷ Bayo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali waxatine yi, fɔ Pilati xa muxu keden namini nɛn kasoon na e xa. ¹⁸ Muxune birin yi sɔnxɔ, e naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba bejin nxu xa!” ¹⁹ Baraba yi kasoon na muruten nun muxu faxa feen nan ma taani.

²⁰ A xɔli yi Pilati ma a xa Yesu bejin. Nanara, a mɔn yi yamaan xili. ²¹ Koni e mɔn yi sɔnxɔ, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²² Pilati yi a fala e xa sanja ma saxan, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi? N mi fe jaxi yo toxi a ra a faxɛ naxan ma. N xa a bɔnbɔ, n yi a bejin.”

²³ Koni e lu sɔnxɔɛ, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. ²⁴ Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi. ²⁵ E waxi xɛmɛn naxan xɔn ma, a na bejin e xa naxan sa kasoon na muruten nun muxu faxa feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra.

*E yi Yesu gbangban wudin ma
Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Yoni
19.17-27*

²⁶ E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xemena nde ra, a xili Simōn Sirēni kaana. A kelima xeen ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu fōxō ra.

²⁷ Muxu wuyaxi yi bira a fōxō ra. Naxanla ndee yi e ye nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegbele a fe ra. ²⁸ Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yerusalēn naxanle, ε nama wuga n tan ma fe ra, koni ε wuga ε yete nun ε diine fe ra. ²⁹ Amasōtō lōxōna nde fama, muxuna nde a falama nen fa fala, ‘Sewan gbantane xa, sewan naxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e ra.’ ³⁰ Nayi, muxune a falama nen geyane xa, e naxa, ‘E bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine xa, e naxa, ‘E nxu ye maluxun.’ ³¹ Amasōtō xa fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama wudi xaren na nayi?”

³² E fe naxi raba firinne fan tongo, a e xa faxa Yesu fema. ³³ E na yiren li waxatin naxan yi naxan xili “xun xōri yirena,” e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe naxi raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a kōmenna ma. ³⁴ Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, amasōtō e naxan ligama e mi na kolon.”

Awa, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁵ Yamaan yi ti na yi, e lu Yesu matoe. Yamaan kuntigine yi a magele, e naxa, “A bata bodene rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a xa a yete rakisi!”

³⁶ Sofane fan yi a magele, e fa a fema, e yi minse muluxunxin ti a xa. ³⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan na, i yete rakisi.”

³⁸ E falani itoe sebe a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.”

³⁹ Fe naxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fema, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yete rakisi e nun nxu tan fan!”

⁴⁰ Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxue Ala yee ra ba? En tan fan yalagin

nan bun ma be yi. ⁴¹ Koni en gbeen lanxi, amasōtō en na en ma fe naxin saranna nan sōtōma ito ra. Koni a tan mi fe naxi yo ligaxi.” ⁴² A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xōn ma!”

⁴³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa nōndin fala i xa, i luma n fema nen ariyanna yi to.”

Yesu faxa fena

*Matiyu 27.45-46, Maraka 15.33-41, Yoni
19.28-30*

⁴⁴ Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁵ Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bō firinna ra. ⁴⁶ Yesu yi a xuini te kati, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.”* A na fala xanbini, a faxa.

⁴⁷ Feen naxan liga, sofa kemēn kuntigin yi na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinxinxin yatin nan yi ito ra!”

⁴⁸ Muxun naxanye fa fe yigbedeni, a feen naxanye ligaxi e yee xōri, e ne to waxatin naxan yi, e birin yi xete e konni, e yiin saxi e xun ma, e wugama. ⁴⁹ Naxanye birin yi Yesu kolon ki fani e nun naxanla naxanye bira a fōxō ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire makuyeni, e lu feni itoe matoe.

Yesu maluxun fena

*Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Yoni
19.38-42*

⁵⁰ Xemena nde yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne ye. A yi fan, a yi tinxin. ⁵¹ A mi yi tinxi bonne kiti saxin nun e kewanle ma. Arimate taan muxuna nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa Mangayaan nan mamema. ⁵² A siga Pilati konni, a sa a maxōdin Yesu binbina fe ma. ⁵³ A yi a binbin ba wudin kōe ra, a yi a kasangen. Awa, gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, muxe munma yi sa naxan kui singen, a yi sa a maluxun mēnni. ⁵⁴ Yuman nan yi a ra nun. Matabu Lōxōn bata yi maso nun.

⁵⁵ Naxanla naxanye bira Yesu fōxō ra keli Galile, ne yi siga Yusufu fōxō ra, e sa gaburun to, alogo e xa a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi. ⁵⁶ E xete e konni, e sa se xiri

* 23:46: Yaburin 31.6

ɲaxumɛne nun latikɔnɔnna rafala a binbin xa.

E yi e matabu Matabu Lɔxɔni alo sariyana a fala kii naxan yi.

24

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-10, Maraka 16.1-8, Yoni 20.1-10

¹ Xati lɔxɔn xɔtɔn xɔtɔnni, ɲaxanle ture xiri ɲaxumɛn naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu dɛɛn na. ² E yi a li gɛmɛn baxi gaburun dɛ ra. ³ E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi. ⁴ E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e tɛrɛna xɛmɛ dugi mayilenxi kan firinna e dɛxɔn ma. ⁵ ɲaxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e ticine sin bɔxɔn ma. Na xɛmɛ firinne yi a fala ɲaxanle xa, e naxa, “Ɛ niiramaan fenma faxa muxune yɛ nanfera? ⁶ A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala ɛ xa, ɛ xaxili lu na xɔn ma. ⁷ A naxa, ‘Ɖ Muxuna Dii Xɛmɛn xa so hake kanne yii, e yi a gbangban wudin ma, a soqe saxandeni a keli sayani.’ ”

⁸ Na xanbi ra, a falane yi rabira ɲaxanle ma. ⁹ E xɛtɛ keli gaburu dɛɛn na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin. ¹⁰ ɲaxanli itoe nan a fala xɛrane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun ɲaxanla bonne, ne yi feni itoe fala xɛrane xa. ¹¹ Koni e yi a miri a ɲaxanle daxuya falan nan tixi, e mi la e ra mumɛ! ¹² Koni Piyɛri yi keli, a siga gaburu dɛɛn na, a yi a yigodo, a yi a yɛ masa gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a xɛtɛ a konni. Feen naxan ligaxi, a kabɛma na ra.

Yesu siga fena Emayusi Taani

Maraka 16.12-13

¹³ Na lɔxɔ yɛtɛni, muxu firin yi sigama taadina nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalɛn taan yi tagi kuya ndedi. ¹⁴ Feen naxanye bata yi liga, e batuma na feene ma. ¹⁵ E yi batuma waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi lu sigɛ. ¹⁶ E yi a to koni hali na, e mi a kolon. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ sigama kiraan xɔn waxatin naxan yi, ɛ yi nanfe falama?”

E sunuxin yi ti. ¹⁸ Na nde keden, naxan yi xili Kelopa, na yi a yabi, a naxa, “I tan keden peen nan Yerusalɛn taani ba, naxan mi a kolon feen naxanye ligaxi mɛnni waxati danguxini itoe yi?”

¹⁹ A yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfe ne ra?”

E yi a yabi, e naxa, “Feen naxan ligaxi Yesu Nasarɛti kaan na. Nabi sɛnbɛ kanna nan yi a ra a falan nun kɛwanli Ala nun yamaan birin yɛtagi. ²⁰ Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi a suxu, alogo e xa a faxa. E yi a gbangban wudin ma. ²¹ Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. A birin mi na ra, a ligan soqe saxanna nan to, ²² ɲaxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakɔntɔfili nɛn. E siga nɛn gaburu dɛɛn na subaxani, ²³ e mi a binbin to, e xɛtɛ, e fa a fala nxu xa, a malekane mini nɛn e ma naxanye a fala e xa, a a niin bata bira ayi! ²⁴ Nxu lanfana ndee yi siga gaburu dɛɛn na, e sa a to alo ɲaxanle a fala nxu xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e mi a to.”

²⁵ Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala ɛ xa, ɛ mi la ne ra ɛ bɔɲɛni xulɛn! ²⁶ Ɛ mi a kolon a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa tɔrɔ feni itoe ra benun a xa so a binyeni?” ²⁷ Na xanbi ra, feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, fɔlɔ Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbɛtɛye, a na birin yɛba e xa.

²⁸ E yi sigama taan naxan yi nun, e to maso mɛnna ra, Yesu yi a liga alo a dangumatɔɔn na a ra. ²⁹ Koni e yi a raxɛtɛ, e naxa, “Lu nxu fɛma amasɔtɔ kɔɛ somaan ni i ra, dimin yi so.” Nayi, a yi lu e fɛma. ³⁰ A dɔxɔ a dɛgedeni e fɛma, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii. ³¹ E yɛɛn yi rabi mafurɛn, e yi a kolon fa fala a Yesu na a ra. Koni a tunun e yɛtagi. ³² E yi a fala e bode xa, e naxa, “A ligaxi nɛn alo tɛɛn nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fɛsɛfɛsɛma en xa waxatin naxan yi kiraan xɔn ma.”

³³ E keli mafurɛn, e xɛtɛ Yerusalɛn taani, e xarandii fu nun kedenna li malanxi dɛnaxan yi e nun bonne. ³⁴ E yi a fala, e naxa, “Marigin bata keli sayani yati! Simɔn bata a to!”

³⁵ Feen naxan liga kiraan xɔn ma, muxu firinne yi ne yeɓa e xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira waxatin naxan yi.

Xarandiine yi Yesu to

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Yoni 20.19-23, Kɛwanle 1.6-8

³⁶ E yi ito falama waxatin naxan yi, Marigin yeɗeen yi ti e tagi mafuren, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala xa ε bɔɓen xunbeli.”

³⁷ E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun yeɗenna to. ³⁸ Koni a yi a fala e xa, a naxa, “E kuisanxi nanfera, sikena ε bɔɓeni nanfera? ³⁹ E n yiine nun n sanne mato, ε a kolonma nen a n tan nan a ra. E yiin din n na, ε a toma nen nayi amasɔɔ fati benden nun xonne mi muxun yeɗenni alo ε a toma n tan yi kii naxan yi.”

⁴⁰ A to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne yita e ra. ⁴¹ Sɛwan nun kabɛn yi a liga, e mi la a ra xulɛn. Nayi, a yi e maxɔdin, a naxa, “Donsena ε yii be ba?” ⁴² E yeɗe gilixi dungin so a yii, ⁴³ a yi a tongo, a yi a don e yeɗagi.

⁴⁴ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N yi ε fema waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala ε xa. Feen naxan birin sɛbɛxi n ma fe yi Musaa Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun Yaburin kui, fɔ ne xa kamali nen.”

⁴⁵ A yi a liga e xaxili sɔɔ alogo e xa Kitabuna feene famu. ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan sɛbɛxi fa fala Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔ, a keli sayani a soge saxandeni. ⁴⁷ Tubi feen nun yulubi xafarin kawandin bama nen a xinli siyane birin xa, fɔɔ Yerusalɛn taan ma. ⁴⁸ Feni itoe seren nan ε tan na. ⁴⁹ N Fafe Ala ε tuli sa naxan na, n tan yeɗeen na rafama nen ε ma. Koni ε lu Yerusalɛn taani han na senben yi fa sa keli kore a godo ε xun ma.”

Yesu yi te ariyanna yi

Maraka 16.19-20, Kɛwanle 1.9-11

⁵⁰ Na xanbi ra, a siga e ra han Betani taani, a sa a yiini te denaxan yi, a duba e xa. ⁵¹ A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e fema, a te ariyanna yi. ⁵² E to yelin a batuε, e sɛwaxi gbeen yi xɛɛ Yerusalɛn taani. ⁵³ E yi lu Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan birɛ Ala xa.

Yoni Yoni Yesu a Fe Xibaru Faɲin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane seɓexi Alaa Nii Sariɲanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yeɓa kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan makeɓen fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi seɓexi nen bonne mi naxanye seɓexi e nun a taruxuna ndee. A mɔn Yesu a dunuɲa yi gidin bunna yeɓama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito seɓexi nen fo ɲee tonge naanin hanma ɲee tonge sennin ɲɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yeɓama. Yoni Yesu tiden yeɓama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki faɲi Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yeɓaxi. Yesu a dunuɲa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nen. Yoni na nan yeɓama Ningila Yesu kui. Yoni mɔn Yesu a fala dɔnxene yeɓama dangi bonne ra. Dɔnxen na, a Yesu a sayaan nan yeɓama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan seɓexi itoe ra naxanye Yesu keɲaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisin balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuɲa keɓenna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so deɓen na yeɓeɓe xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa, “N tan nan xuruse raba faɲin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun ɲɔndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan ɲɔndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mɔn a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xɔɔyaan sora 3.14, na naxa fa

fala Ala xinla yeɓeen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɔnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɔnni fa fala a yeɓeen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna neɓen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

¹ Dunuɲa fɔlɔni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala feɓa. Falan nan mɔn yi Ala ra.* ² A yi Ala feɓa a fɔlɔni. ³ Ala seen birin daxi a tan nan xɔn ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi. ⁴ Nii rakisin yi a tan nin. Na nii rakisin yi findi keɓenna ra adamadiine xa. ⁵ Keɓenna yi mini dimini, koni dimin mi a nɔ.

⁶ Ala yi muxuna nde xe naxan yi xili Yoni.† ⁷ Na yi fa, a findi keɓenna seren na, alogo muxun birin xa denkeleya a tan xɔn. ⁸ Keɓenna mi yi a tan na, koni a fa nen, alogo a xa fa keɓenna sereyaan ba. ⁹ Keɓenna yeɓeen nan yi na ra, naxan famatɔ yi a ra dunuɲa muxune birin makeɓendeni.

¹⁰ Alaa Falan yi dunuɲa yi. Dunuɲa da a tan nan na, koni dunuɲa muxune mi a kolon. ¹¹ A fa nen a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu. ¹² Koni naxanye a rasuxu e denkeleya a xinli, a senben fi nen ne ma e findi Alaa diine ra. ¹³ E mi barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xɔn ma hanma fati bendena hanma muxun sagona, koni na fataxi Ala nan na.

¹⁴ Alaa Falan yi findi fati benden na, a yi lu en ye. Nxu bata a binyen to, alo fafana dii xeme kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun ɲɔndin na.

¹⁵ Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, “N na a tan nan ma fe fala, n naxa, ‘A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔtɔ benun n tan xa da, a tan yi na.’ ”

¹⁶ En birin bata barakan sɔtɔ barakan fari a hinan kamalixin xɔn ma. ¹⁷ Amasɔtɔ Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xɔn ma, koni hinanna nun ɲɔndin faxi Yesu nan xɔn ma, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁸ Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xeme keden peen naxan nun a tan Ala

* **1:1:** Alaa Falani ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuɲa da a falan naxan xɔn a fɔlɔni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu. † **1:6:** Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra.

lan, naxan a fafe fema, na nan bata Ala yita en na.

Yoni Marafu Tiina sereyana fe

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Luka 3.1-

18

¹⁹ Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xe a ma a maxɔdinden keli Yerusalen taani, e naxa, “Nde i tan na?” ²⁰ Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yetagi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na.”

²¹ E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?” Yoni yi e yabi, a naxa, “En-en, na mi n tan na.” E mɔn yi a maxɔdin, e naxa, “Nabiin nan i tan na ba?” A yi e yabi, a naxa, “En-en, na mi n tan na.” ²² E yi a fala, e naxa, “Nde i tan na? Amasɔto naxanye nxu xexi, fɔ nxu xa sa nxu dentegɛ nen ne xa. I nanse fale i yete a fe yi?” ²³ Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xɔn, a naxa,

“N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni,

n naxa, ‘E kira tinxinxin nafala Marigin xa.’† ”

²⁴ Farisi muxun§ naxanye yi xexi Yoni ma, ²⁵ ne yi a maxɔdin, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e sarijan feen na?”

²⁶ Yoni yi e yabi, a naxa, “N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde e tagi e mi naxan kolon. ²⁷ A fama nen n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra.”

²⁸ Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yuruden baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni denaxan yi.

Alaa Yexee Diina fe

²⁹ Na xɔtɔn bode, Yoni yi Yesu to fe a fema, a naxa, “Alaa Yexee Diin nan ito ra, naxan dunuɔa birin yulubin bama. ³⁰ N yi ito nan ma fe falama, n naxa, ‘Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔto benun n tan xa bari, a tan yi na.’ ³¹ N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni igeni alogo n xa a yita Isirayila

yamaan na.” ³² Yoni mɔn yi sereyani ito ba, a naxa, “N bata Alaa Nii Sarijanxin to gode a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. ³³ N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafudeni igeni, na a fala n xa nen, a naxa, ‘I na Alaa Nii Sarijanxin to gode naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Sarijanxin na.’ ³⁴ N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xemena a tan nan na.”

Yesu a xarandii singene fe

³⁵ Na xɔtɔn bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun, ³⁶ a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa Yexee Diin nan ito ra!” ³⁷ A xarandii firinna yi a xuiin me, e siga Yesu fɔxɔ ra. ³⁸ Yesu yi a yee raxete, a yi e to biraxi a fɔxɔ ra, a yi e maxɔdin, a naxa, “E nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minen?” Rabi bunna nen fa fala, “Karamɔxɔ.” ³⁹ A yi e yabi, a naxa, “E fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E jinbari raso a fema.

⁴⁰ Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin me e bira Yesu fɔxɔ ra, na keden yi xili nen Andire, Simɔn Piyeri xunyena.* ⁴¹ Andire yi a tada Simɔn fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna nen fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.” ⁴² Na xanbi ra, a fa Simɔn na Yesu fema.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simɔn nan i tan na, Yoni a dii xemena. I xili bama nen sɔnɔn, Sifasi.” Xinli ito nun Piyeri, xili kedenna nan e ra.†

Yesu yi Filipi nun Nataniyeli xili

⁴³ Na xɔtɔn bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra!” ⁴⁴ Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyeri. ⁴⁵ Filipi yi Nataniyeli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe sebe Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe sebe, nxu bata a to, Yusufu a dii xemena Yesu, Nasareti kaana.”

⁴⁶ Nataniyeli yi a maxɔdin, a naxa, “Se fajin nɔe kee Nasareti ba?” Filipi yi a yabi,

† 1:23: Esayi 40.3 § 1:24: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

* 1:40: Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. † 1:42: Piyeri xinla bunna nen fa fala gemena.

a naxa, “Fa a mato.”⁴⁷ Yesu Nataniyeli to fe a fema waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yeteen nan ito ra! Yanfa mi naxan ma fe yi!”⁴⁸ Nataniyeli yi a maxodin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nen, i xode binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.”⁴⁹ Nataniyeli yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, Alaa Dii Xemen nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!”⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xode binla bun ma,’ i denkeleyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nen naxanye gbo na xa!”⁵¹ A yi a fala e xa, a naxa, “N xa pondin fala e xa, e ariyanna deen nabixin toma nen, e yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xemen xon ma!”

2

Naxalandi tiina Kana taani

¹ Soge firin danguxina, e siga naxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. ² E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na naxalandi tiini. ³ Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa, “Manpaan bata jan e yii.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen.” ⁵ Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala e xa, e na liga.”

⁶ Awa, ige feje sennin yi doxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasarijan ige sa seen na, litiri ye kemε nan yi sama e keden kedenna birin kui. ⁷ Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “E ige fejeni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen! ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “E igena nde sege, e siga a ra naxalandi ti sumunna kuntigin fema.” E yi siga a ra a xa. ⁹ Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxete manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikεen naxanye igen sege, ne yi a kolon. Nanara, kuntigin yi naxalandi kanna xili, ¹⁰ a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fanin nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde

gbete ramini naxan mi fan naxi ra. Koni i bata manpa fanin namara han iki!”

¹¹ Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

¹² Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine yi siga Kaperrunan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-13, Maraka 11.15-17, Luka 19.45-46

¹³ Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalen taani. ¹⁴ A yi muxune li Ala Batu Banxin tanden ma, e jingene nun yexene nun ganbane matima na. Gbeti masarana ndee fan yi doxi na nun. ¹⁵ Nayi, a yi fosonna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, jingene nun yexene, a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi boxoni, a yi e tabanle rafelen. ¹⁶ Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “E itoe birin ba be. E nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!”¹⁷ Naxan sebexi Kitabuni, na feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo tenna!”

¹⁸ Yahudiyane yi a maxodin, e naxa, “I nae taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala senbena i yii, i yi na birin liga?”

¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E Alaa banxini ito kala, n mon a tiye soqe saxanna bun.”

²⁰ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi jee tonge naanin e nun jee sennin nan bun ma. I tan nae na tiye soqe saxanna bun?” ²¹ Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yeteen fati benden nan yi na ra. ²² Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

²³ Yesu yi Yerusalen taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to,

* **2:13:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa ke kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroya 12.1-13 kui.

e denkeleya a ma. ²⁴ Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. ²⁵ A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yeteen yi adamadiin kui feene kolon.

3

Yesu nun Nikodemi a fe

¹ Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodemi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. ² Na yi fa Yesu fema kween na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, nxu a kolon a karamoxon nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi nœ ne lige xa Ala mi a xon ma.” ³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, xa muxun mon mi xete, a bari a nenen na, a mi nœ Alaa Mangayaan toe.” ⁴ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mon nœ bare di? A mi nœ xete a nga fatini, a mon yi a bari!” ⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, muxu yo mi nœ soe Alaa Mangayani fo a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na. ⁶ Naxan barixi fati bendeni, fati benden nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra. ⁷ I nama kabe bayo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fo e mon xa xete, e bari a nenen na.’ ⁸ Foyen fama yiren nin denaxan na a kenen, i yi a xuiin me, koni i mi a keliden kolon, i mon mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarijanxini.”

⁹ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Na ligan di nayi?” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane karamoxon nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba? ¹¹ N xa jondin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, e mi nxo sereya falan suxi. ¹² Nba, xa n dunuja feene fala e xa, e mi la ne ra. N na kore xonna feene fala e xa, e lama ne ra di? ¹³ Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fo naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xemena.”

¹⁴ “Musa sapini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fo n tan Muxuna Dii Xemen fan xa yite na kii nin* ¹⁵ alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii

rakisin soto. ¹⁶ Amasoto Ala bata dunuja xanu han a bata a Dii Xeme keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya a ma, na nama halagi fo a habadan nii rakisin soto. ¹⁷ Bayo Ala mi a Dii Xemen nafaxi dunuja yi alogo a xa dunuja muxune yalagi, koni alogo dunuja muxune xa kisi a xon ma.”

¹⁸ “Naxan yo na denkeleya a ma, na kanna mi fa yalagin sonon. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalage, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xeme keden peen ma. ¹⁹ E yalagima ito nan na: Kenenna bata fa dunuja yi koni dimin nan napan adamadiine ma dangu kenenna ra, amasoto e kewanle mi fan. ²⁰ Naxan yo fe jaxin ligama, kenenna mi rafan na ma. Na mi minin kenenna ma, alogo a sonna nama mini kenenni. ²¹ Koni naxan fe tinxinin ligama, na fama nen kenenna ma, alogo yamaan xa a yigbe a a walima Ala sagoon nin.”

Yesu nun Yoni a fe

²² Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. ²³ Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dexon ma, amasoto ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sigemenni e rafudeni. ²⁴ Yoni munma yi sa kason na singen.

²⁵ Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi folo lan marasarijan feen ma. ²⁶ E yi siga Yoni fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamoxo, i xaxili luxi a xon ma ba, e nun naxan yi Yuruden kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fema!” ²⁷ Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sotoma fo Ala na naxan fi a ma. ²⁸ E tan yeteen nan n seren na, a n na a fala nen, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yee ra.’ ²⁹ Naxalandi kanna nan gbee jaxanla ra. Koni a xoyin naxan tixi a fema, na tuli matixi a ra. A na a xuiin me waxatin naxan yi, a sewama nen. N ma sewan na kii nin, a defexi. ³⁰ Fo a tan xa yite nen, n tan yi magodo.”

* **3:14:** Sapini te feen Musa xon, na mato Yatene 21.8-9 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanje wudin ma. A mon yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

Naxan kelixi ariyanna yi

³¹ “Naxan kelixi kore xonna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuɗa yi, dunuɗa gbeen nan na ra. Na dunuɗa feene nan falama. Naxan kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na. ³² A naxan toxi, a a mε, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. ³³ Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin. ³⁴ Ala naxan xexi, na Alaa falan nan tima amasoto Alaa Nii Sariɗanxin fima a ma nen dan mi naxan na! ³⁵ Fafe Alaa Dii Xemen nafan a ma. A bata feen birin taxu a ra. ³⁶ Naxan na denkeleya a Dii Xemen ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Naxan mi laxi a Dii Xemen na, na mi nii rakisin sote, bayo Alaa xolon luma nen a fari!”

4

Samariya kaa naxanla fe

¹ Farisi muxune yi a mε fa fala Yesu yi xarandiine sotoma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni. ² Anu, Yesu yeteen mi yi marafuun tima, koni a xarandiine nan yi muxune rafuma. ³ Yesu to muxune falane mε, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

⁴ A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani. ⁵ A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso xeen na Yaxuba naxan so a dii xemen Yusufu yii. ⁶ Yaxubaa xoninna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tideni, a yi doxo na xoninna de ra yanyin na.

⁷ Samariya kaa naxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ki igeni, n xa n min.” ⁸ A xarandiine bata yi siga taani donse saradeni. ⁹ Samariya kaa naxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyannan i tan na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima igeni nanfera?” Amasoto Yahudiyane mako mi Samariya kaane ma.* ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a xandima nen nun, a yi siimaya igen fi i ma.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen soton minen yi? ¹² Nxu benba Yaxuba

nan xoninni ito fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

¹³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xonla a suxuma nen mon, ¹⁴ koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xonla mi fa a suxuma soton. Amasoto n ni igen naxan fima a ma, na luma nen a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisin soto.” ¹⁵ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xonla nama fa n suxu soton, n mon yi fa ige badeni be.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xemen xili, ε fa be.” ¹⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xemen mi n yii.” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata nondin fala fa fala xeme mi i yii. ¹⁸ Koni i bata yi doxo xeme suulun xon ma nun. I naxan yii iki, i ya xemen yeteen mi na ra. I bata nondin fala n xa.”

¹⁹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na. ²⁰ Nxu tan Samariya kaane, nxu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni ε tan Yahudiyane naxa, a lan nen, en xa Ala batu Yerusalen nin.” ²¹ Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito fari, e mon mi a batuε Yerusalen taan fan yi. ²² ε tan Samariya kaane, ε naxan batuma, ε mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasoto kisi feen fataxi Yahudiyane nan na. ²³ Koni waxatina nde fama, a yeteen bata a li, Ala batu muxu kendene fama Fafe Ala batudeni niin nun nondini nen yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. ²⁴ Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun nondin yatin nin.”

²⁵ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama nen, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin yebama nxu xa nen.”

²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

²⁷ Na waxatin yeteni, Yesu a xarandiine yi fa, e kabe amasoto e bata a li falan tiye naxanla xa. Koni e sese mi naxanla

* **4:9:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

maxɔdin fa fala, “I waxi nanse xɔn?” E mi Yesu fan maxɔdin fa fala, “I nanse falama naxanla xa?”²⁸ Nba, naxanla yi ige ba feɛn lu na, a xeɛ taani. A sa a fala yamaan xa,²⁹ a naxa, “E fa xemena nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?”³⁰ Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fema.

³¹ Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karamɔxɔ, donseen don!”³² Koni a yi e yabi, a naxa, “Donsena n yii, e mi naxan kolon.”³³ Nayi, xarandiine yi e bode maxɔdin fɔlɔ, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?”³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n xe muxun sagoon wanla keen na han wanla yi kamali.”³⁵ E a falama nen, e naxa, ‘Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,’ koni n xa a fala e xa, e yeen nakeli, e xene mato. Maala bata mɔ, malo xaba waxatin bata a li.³⁶ Malo xabane bata fɔlɔ e saranna sɔte. E naxanye malanma, ne habadan nii rakisinsɔtɔma nen. Nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun sewama nen e bode xɔn ma.³⁷ Na kui, nɔndin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbete yi a xaba.’³⁸ N bata e xe, e sa maala xaba, e mi naxan walixi. Muxu gbete ye nan a walixi. E tan yi tɔnɔ sɔtɔ e wanli.”

³⁹ Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi denkeleya Yesu ma na naxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.”⁴⁰ Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fema, e yi a mafan, a xa lu e fema. Yesu yi lu e fema xii firin.⁴¹ Muxu wuyaxi gbete ye yi denkeleya Yesu ma a falane fe ra.⁴² Ne yi a fala naxanla xa, e naxa, “Nxu bata denkeleya iki koni nxu mi denkeleyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin me. Nxu bata a kolon yati fa fala dunuɗa muxune rakisimaan nan a tan na.”

Yesu yi kuntigina diini yalan

⁴³ Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani.⁴⁴ Yesu yeteen bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sɔte a

yetena yamanani.”⁴⁵ A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki fan, amasɔtɔ e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalen taani Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† waxatini. Bayo e fan yi na nun.⁴⁶ Nayi, Yesu mɔn yi xeɛ Kana taani Galile yamanani, a igen maxete manpaan na denaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi mɛnni naxan ma dii xemen yi furaxi Kaperunan yi.⁴⁷ A to a me a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fema, a yi a mafan, alogo a xa siga Kaperunan yi, a sa a dii xemeni yalan. Amasɔtɔ a faxamatɔn nan yi fa a ra.⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “E tan tondixi denkeleye fɔ e na taxamasenne nun kabanako feene to.”⁴⁹ Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faxesa.”⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xemen mi faxama.” Xemen yi la Yesu a falan na, a siga.⁵¹ A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin mɔn a nii ra.⁵² A yi e maxɔdin a dii xemen fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bejin.”⁵³ Na yi rabira a fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xemen mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi denkeleya Yesu ma.

⁵⁴ Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

5

Yesu yi lebutenna rakendeya

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra.² Nba, maxadena nde yi rafalaxi Yerusalen taan yexene so deen dexɔn, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni.³ Fureto wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutone nun sankalatone nun lebutenne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma⁴ amasɔtɔ malekana nde yi godoma igeni waxatina

† 4:45: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa kee kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorɔyaan 12.1-13 kui.

nde yi, a yi a yimaxa. Furetɔɔn naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma nɛn, a na findi a sifa yo ra.

⁵ Xɛmɛna nde yi na nun naxan yi furaxi ɲɛɛ tonge saxan e nun solomasɛxɛ. ⁶ Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xɛmɛn bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi a xɔn ma, i xa kɛndɛya ba?” ⁷ Furetɔɔn yi a yabi, a naxa, “N kannna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxɛ mi n yii be naxan n nagodɛ igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbɛtɛ singe nan godoma n yɛɛ ra.” ⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.” ⁹ Xɛmɛn yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga.

Matabu Lɔxɔn nan yi a ra. ¹⁰ Na ma, xɛmɛn naxan kɛndɛyaxi, Yahudiyane yi a fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu Lɔxɔni.”* ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan n nakɛndɛyaxi, na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo, n siga.” ¹² E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?” ¹³ Koni xɛmɛn naxan yi kɛndɛyaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi lɔ ayi yamaan yɛ. ¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata kɛndɛya. Fata yulubin ma alogo fe gbɛtɛn nama i sɔtɔ naxan ɲaxu dangu ito ra.” ¹⁵ Xɛmɛn yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakɛndɛyaxi. ¹⁶ Nayi, e yi Yesu fen yɛngɛn na, bayo a bata yi na liga Matabu Lɔxɔni.

¹⁷ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nɛn, n fan xa wali.” ¹⁸ Na ma, Yahudiya kuntigine mɔn yi e yixɔɔxɔ fɛrɛn fendeni Yesu faxa xinla ma. Amasɔtɔ a mi yi Matabu Lɔxɔn sariyan xan gbansan kalama, koni a mɔn yi a falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala keden.

Alaa Dii Xɛmɛn sɛnbɛna fe

¹⁹ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ɛ xa. Fafana a Dii Xɛmɛn mi fefe ligɛ a yɛtɛ ma, fɔ a na a Fafe to naxan ligɛ. N Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xɛmɛn

fan na nan ligama. ²⁰ Bayo a Dii Xɛmɛn nafan a ma, a yi a yita a ra a feen naxanye birin ligama. A feene yitama a ra nɛn naxanye gbo itoe xa, alogo ɛ birin xa kabɛ ne ma. ²¹ Amasɔtɔ n Fafe Ala faxa muxune rakelima sayani kii naxan yi, a nii rakisin fi e ma, a Dii Xɛmɛn fan nii rakisin fima a waxɔn muxune ma na kii nin. ²² Fafe Ala mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu makitin birin taxu a Dii Xɛmɛn na, ²³ alogo muxun birin xa a Dii Xɛmɛn binya, alo Fafe Ala binyaxi kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii Xɛmɛn binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xɛxi.”

²⁴ “N xa ɲɔndin fala ɛ xa, naxan yo n ma falan mɛ, a dɛnkɛleya n xɛ muxun ma, na habadan nii rakisin sɔtɔma nɛn. Na kannna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini. ²⁵ N xa ɲɔndin fala ɛ xa, waxatin fama, a bata a li, faxa muxune Alaa Dii Xɛmɛn xuiin namɛma nɛn. Naxanye na a mɛ, ne nii rakisin sɔtɔma nɛn. ²⁶ Bayo alo habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii Xɛmɛn ma na kiini. ²⁷ A bata kiti saan sɛnbɛn fi a Dii Xɛmɛn ma, amasɔtɔ Muxuna Dii Xɛmɛn na a ra. ²⁸ ɛ nama kabɛ ito ra, bayo waxatin fama faxa muxune birin a xuiin namɛma nɛn, ²⁹ e yi keli e gaburune kui. Naxanye fe faɲin ligaxi, ne kelima nɛn, e nii rakisin sɔtɔ. Naxanye fe ɲaxin ligaxi, ne fan kelima nɛn, e yalagi. ³⁰ N mi nɔɛ fefe ligɛ n yɛtɛ ra. N kitin sama nɛn alo n na mɛma kii naxan yi. N ma kitin mɔn tinxin bayo n mi n yɛtɛ sagoon ligama, koni fɔ n xɛ muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

³¹ “Xa n tan nan n yɛtɛ sereyaan bama, ɛ mi na yatɛma ɲɔndin na. ³² Koni muxu gbɛtɛ na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, ɲɔndin nan na ra. ³³ ɛ bata xɛrane rafa Yoni ma, a seren ba ɲɔndini. ³⁴ N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nɛn alogo ɛ xa kisi. ³⁵ Yoni luxi nɛn alo lɛnpu dɛgɛna ɛ tagi, a findi kɛnɛnna ra ɛ xa. ɛ bata tin sɛwɛ a kɛnɛnna ra waxatidi bun. ³⁶ Koni sereyana n yii

* **5:10:** Farisi muxune namunne mi yi tinɲɛ wali yo xa ke Matabu Lɔxɔni. Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlɛxine mi yi maliyɛ na lɔxɔni hali muxune tɔrɔxi na namunna fe ra a xɔdɛxɛn na.

naxan gbo Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla naxanye soxi n yii n xa e rakamali, ne a yitama nen a n Fafe nan n xexi. ³⁷ Fafe Ala naxan n xexi, na fan bata seren ba n xa. E munma a xuiin me, e mon munma a yetagin to mumε! ³⁸ A falan mi e tan kui, amasoto e mi denkeleyaxi a xeraan ma. ³⁹ E kitabun fesefesema amasoto e mirixi a ma, a e habadan nii rakisin soto ma a xon ma, koni na fan seren bama n tan nan xa! ⁴⁰ Hali na, e mi tinxi fe n tan ma, e nii rakisin soto.”

⁴¹ “N mako mi adamadiine binyen ma. ⁴² Koni n na e tan kolon. Alaa xanun-tenyaan mi e boneni. ⁴³ N bata fa n Fafe Ala xinli koni e mi n nasuxi. Xa muxu gbete fa a yete xinli, e na tan nasuxuma nen. ⁴⁴ A rafan e ma, e xa binyen soto e bode ra koni e mi kataxi e yi binyen soto Ala keden peen yii. E denkeleyama na yi di? ⁴⁵ Koni e nama e miri fa fala n na e magima n Fafe xa nen. Musa nan e magima, e yigi saxi naxan yi. ⁴⁶ Xa e yi laxi Musa ra nun, e yi lama n tan fan na nen nun amasoto a bata n ma fe sebe. ⁴⁷ Koni xa e mi laxi a fe sebxine ra, e lama n ma falan na di nayi?”

6

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17

¹ Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mon xili Tiberiyadi Darana. ² Yama gbeen yi biraxi a foxo ra amasoto e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetone yiyalanma. ³ Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa doxo na.

⁴ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* bata yi maso.

⁵ Yesu yi a yeen nasiga, a yama gbeen to fe a fema. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minen yi muxuni itoe xa, e yi e dege?” ⁶ A na fala a xa nen alogo a xa a kenaan fesefese, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama. ⁷ Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan keme firin sara donseen na, birin mi ndedi sote!” ⁸ Yesu a xarandiina nde Simon Piyeri ngaxakedenna Andire yi

a fala, a naxa, ⁹ “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yexe firin a yii. Koni na nanse lige muxuni itoe birin na?”

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yamaan nadoxo.” Nba, sexen yi menni han. Nayi, muxune birin yi doxo. Fayida xeme wuli suulun nan joxon yi e ye nun. ¹¹ Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi doxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yexen fan liga na kiini. ¹² E birin to lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dungi dungi donxene matongo. E nama sese yikala.” ¹³ Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dungine ra, naxanye lu e dege xanbini.

¹⁴ Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xemeni ito ra naxan yi lanma a fa dunu ya yi.” ¹⁵ Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi mangan na. Nayi, a mon yi keli na, a kedenna yi siga geyaan fari.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-52

¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan de, ¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kaperunan binni. Kae yi so, Yesu mi fa e fema. ¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanje ayi kati! ¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masoe kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu. ²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, n tan nan a ra.” ²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren.

Yamaan yi Yesu fen

²² Na xoton bode yamaan naxan lu daraan de, ne yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga. ²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa denaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbete ye yi fa menni sa keli Tiberiyadi taani. ²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun

* **6:4:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kae kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui.

a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kapεrunan yi.

Yesu luxi nen alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamαxα, i faxi be waxatin mundun yi?”

²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jαndin fala ε xa, ε mi n fenma amasαtα ε bata kabanako feene to, koni bayo ε bata burun don, ε lugo. ²⁷ E nama wali donsena fe ra naxan kalama, fα naxan habadan nii rakisin fima ε ma n tan Muxuna Dii Xεmεn naxan soma ε yii. Amasαtα Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma.” ²⁸ E yi a maxαdin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Alaa wanle ke.” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E walima Ala xa ikiini: E xa la a xεraan na.” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu denkeleya i ma? I nanfe ligama na yi? ³¹ Nxu benbane donseen don nen tonbonni naxan xili ‘Manna donsena’ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’† ”

³² Yesu naxa, “N xa jαndin fala ε xa. Musa xa mi burun so ε yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kendεn so ε yii, sa keli kore. ³³ Amasαtα Ala burun naxan fima ε ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunuαa muxune ma.”

³⁴ Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu kannna, lu na burun soε nxu yii tun.”

³⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon na. Muxu yo fa n tan ma, kamεn mi na suxe mumε! Muxu yo denkeleya n tan ma, min xαnla mi na suxe mumε! ³⁶ Koni n na a fala ε xa nen, a ε bata yi n to nun koni ε mi denkeleya. ³⁷ N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nen n fema. Naxan na fa n fema, n mi na kedε mumε! ³⁸ Amasαtα n godoxi nen sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xε muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra. ³⁹ N xε muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralα ayi, koni fα n xa e rakeli sayani lαxα dαnxeni. ⁴⁰ Amasαtα n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xεmεn to, e denkeleya

a ma, n yi e rakeli sayani lαxα dαnxeni, ne habadan nii rakisin sαtαma nen.”

⁴¹ Yahudiyane yi Yesu mafala fαlα bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.” ⁴² Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xεmεn Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nen sa keli ariyanna yi?”

⁴³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E ba n mafale ε bode tagi. ⁴⁴ Muxu yo mi fe n fema fα n Fafe Ala na naxan mabandun, n xε muxuna. Awa, n na a rakelima nen sayani lαxα dαnxeni. ⁴⁵ Nabine bata a sebε, e naxa, ‘Ala e birin xaranma nen.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, na fama nen n fema. ⁴⁶ Muxu yo munma Fafe Ala to, fα naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to. ⁴⁷ N xa jαndin fala ε xa, muxu yo na denkeleya, na bata habadan nii rakisin sαtα. ⁴⁸ N tan nan nii rakisin balon na. ⁴⁹ E benbane burun don nen tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nen. ⁵⁰ Koni na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama. ⁵¹ N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sαtαma nen habadan. N fati bendεn nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuαa muxune birin xa nii rakisin sαtα.”

⁵² Yahudiyane xαlαxin yi e bode matandi fαlα, e naxa, “Xεmεni ito nαε a fati bendεn fiye en ma di, en yi a don?”

⁵³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jαndin fala ε xa, xa ε mi Muxuna Dii Xεmεn fati bendεn don, ε yi a wunla min, nii rakisin mi luma ε xa mumε! ⁵⁴ Muxu yo n fati bendεn don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nen sayani lαxα dαnxeni. ⁵⁵ Amasαtα donse kendεn nan n fati bendεn na. Min se kendεn nan n wunla ra. ⁵⁶ Naxan na n fati bendεn don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. ⁵⁷ Habadan Fafe, na nan n xεxi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xαn, na fan nii rakisin sαtαma nen n barakani. ⁵⁸ Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. E benbane burun don nen naxan xili Manna donsena,

† 6:31: Manna donsena: A mato Xαrαyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sɔtɔma nɛn habadan.”

⁵⁹ Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kapɛrunan taani.

Habadan nii rakisina fe

⁶⁰ E to na mɛ, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xɔdɔxɔ de! Nde tinɲɛ a ma?” ⁶¹ Yesu yi a kolon a yetɛ ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata ɛ magaxu ba? ⁶² Xa ɛ fa Muxuna Dii Xɛmɛn to tɛ a kelideni go? ⁶³ Alaa Nii Sariɲanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati bɛndɛn na. N falan naxanye tixi ɛ xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. ⁶⁴ Koni hali na, ɛ tan ndee mi dɛnkɛleyaxi.” Amasɔtɔ xabu a fɔlɔni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi dɛnkɛleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. ⁶⁵ A mɔn yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala ɛ xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nɔɛ fɛ n fɛma fɔ n Fafe Ala na naxan mali.’”

⁶⁶ A xarandii wuyaxi yi xɛtɛ a fɔxɔ ra na waxatini, e mi fa siga a fɔxɔ ra sɔnɔn.

⁶⁷ Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “ɛ tan go, ɛ fan waxi xɛtɛ feni ba?” ⁶⁸ Simɔn Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fɛma? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii. ⁶⁹ Nxu bata dɛnkɛleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Sariɲanxin na.”

⁷⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi ɛ tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden ɛ ye, se ɲaxin nan na ra!” ⁷¹ A yi na falama Simɔn Isakariyoti a dii xɛmɛn Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

7

Yesu nun a ngaxakedenne fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sigɛ Yudaya yamanani amasɔtɔ Yahudiyannaxanye yi na, ne yi waxi a faxa feni. ² Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso. ³ Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nɛn i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo

i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. ⁴ Muxun wanla naxan kɛma, a mi na luxunɲɛ xa a waxi findi feni xili kanna ra. Bayo i feni itoe ligama, i yetɛ yita dunuɲa birin na.” ⁵ Amasɔtɔ hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan ɛ tan xa. ⁷ Dunuɲa mi nɔɛ ɛ tan naɲaxuɛ. Koni a bata n tan naɲaxu, amasɔtɔ n bata a fala a a kɛwanle ɲaxu. ⁸ ɛ siga sanli. N tan mi sigama iki, amasɔtɔ n ma waxatin munma a li singen.” ⁹ A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

¹⁰ Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yetɛ makɛnɛn, a yi a yeɛ raluxunɲɛ ayi.

¹¹ Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minɛn yi?” ¹² Yamaan yi kɔyɛkɔyɛnma a fe yi han! Nde naxa, “Muxu faɲin nan a ra.” Nde fan naxa, “ɛn-ɛn, a yamaan mayendenma.” ¹³ Koni muxu yo mi falan ti kɛnɛnni a fe ma, amasɔtɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yeɛ ra.

¹⁴ Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran fɔlɔ. ¹⁵ Yahudiyane yi kabɛ kati! E yi a fala, e naxa, “Xɛmɛni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaranxi.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xɛ muxun nan ma. ¹⁷ Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nɛn, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma. ¹⁸ Muxun naxan a yetɛ a fe falama, na binyen nan fenma a yetɛ xa. Koni naxan binyen fenma a xɛ muxun xa, na ɲɔndin nan falama, tinxintareya mi na kanni. ¹⁹ Musa xa mi Alaa sariyan so ɛ yii ba? Koni ɛ sese mi sariyan suxi! Nanfera ɛ kataxi n faxa feen na?”

²⁰ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yinnani i fɔxɔ ra! Nde kataxi i tan faxa feen na?”

²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden liga, ɛ birin kabɛ nɛn na ma. ²² Musa gaan tiin yamarin so nɛn ɛ yii. Nanara, ɛ ɛ dii xɛmɛne dugi soma Matabu Lɔxɔni. Anu, Musa xa mi a fɔlɔ koni xabu ɛ benbane. ²³ Xa ɛ ɛ dii

* 7:2: Bubu Kui Sanla fe sebɛxi Saraxaraline 23.33-38 kui.

xemene dugi soma Matabu Loxoni, alogo Musaa sariyan nama kala, ε xoloma n tan ma nanfera, a n bata xemēn gbindin birin nakendeya Matabu Loxoni? ²⁴ Ε nama kitin bolon benun ε xa feen fεsefεse. Ε kitin sa tinxinna nin.”

Yamaan yi Yesu a fe fala

²⁵ Yerusalēn taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xemēn xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra? ²⁶ A mato, a falan tima kenenni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan ito ra? ²⁷ Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonje. Koni en birin xemēni ito keliden kolon.” ²⁸ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a naxa, “Ε n kolon ba e nun n keliden yetena? N mi faxi n yete ma. Naxan n xexi, jondin nan na kanna ra. Ε mi a tan kolon, ²⁹ koni n tan a kolon, amasoto n kelixi a tan nan fema. A tan nan n xexi.” ³⁰ Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasoto a waxatin munma yi a li singen.

³¹ Koni muxu wuyaxi yi denkeleya a ma yamaan ye, e naxa, “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene lige nen naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?” ³² Farisi muxune yi yamaan koyekoyen xuiin me Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

³³ Yesu naxa, “N na ε fema han waxatidi mon, na xanbi ra n siga n xe muxun fema. ³⁴ Ε n fenma nen, koni ε mi fa n toe sonon, amasoto n sigan denaxan yi, ε mi nae sigē na yi.” ³⁵ Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, “A sigan minen yi, en mi a toe denaxan yi? A sigama Girεkine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denaxan yi, a yi Girεkine xaran? ³⁶ A falani ito bunna di? Fa fala, ε n fenma nen, koni ε mi n toe? Fa fala, n sigan denaxan yi, ε mi sigē mēnni?”

Igen naxan habadan nii rakisina fima

³⁷ Sanla loxo donxeni, sanla loxo gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a naxa, “Xa min

xonla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min. ³⁸ Naxan na denkeleya n tan ma, siimaya igene minima nen na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.”† ³⁹ Yesu yi Alaa Nii Sarijanxin nan ma fe falama. Naxanye yi denkeleyama Yesu ma, ne yi a sotoma nen. Na waxatini, Nii Sarijanxin munma yi fi, amasoto Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

⁴⁰ Muxuna ndee yi Yesu xuiin me yamaan ye, e naxa, “Nabi yeteen nan xemēni ito ra yati!” ⁴¹ Nde gbete ye fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” Koni nde gbete ye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di? ⁴² Kitabun xa mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bōnsōnna nin keli Betεlemi taani, Dawuda doxodena?”‡ ⁴³ Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra. ⁴⁴ Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine denkeleyatareyana fe

⁴⁵ Kantan muxune yi xete saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fema, naxanye e maxodin, e naxa, “Nanfera ε mi faxi Yesu ra?” ⁴⁶ Kantan muxune yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti singen alo xemēni ito falan tima kii naxan yi.” ⁴⁷ Farisi muxune yi e maxodin, e naxa, “A bata ε fan mayenden n je? ⁴⁸ Ε yamaan kuntigina nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra? ⁴⁹ Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e foxo ra!” ⁵⁰ Nikodemi naxan bata yi fa Yesu fema a foloni nun, na yi e ye, a yi a fala e xa, a naxa, ⁵¹ “En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a xuiin me, en yi a kolon a naxan ligama?” ⁵² E yi a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nen nayi a nabiin mi kele Galile yamanani mumē!” ⁵³ Nayi, birin yi siga a konni.

8

Naxanla naxan suxu yalunyani

† **7:38:** Siimaya igena fe mon sebexi Sakari 14.8 kui. ‡ **7:42:** A mato Samuyeli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun Yereimi 23.5 nun Mika 5.1 kui.

1 Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. 2 Na xətən bode subaxani, a mən yi xεε Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fεma, a dəxə, a yi e xaran fələ.

3 Sariya karaməxəne nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa a ra, e yi a ti e tagi. 4 E yi a fala Yesu xa, e naxa, “Karaməxə, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan lige. 5 Musa a yamari nən Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magələn gəmənen na han a faxa. Nba, i tan naxa a di?” 6 E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu səbenla tiye a yii sonla ra bəxən ma. 7 E yi tixi a dəxən ma na waxatini, e lu a maxədinjε. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e xa, a naxa, “Naxan munma yulubin liga ε tagi singen, na singe xa gəmənen woli a ma.” 8 A mən yi a yigodo, a lu səbenla tiye bəxən ma. 9 E ito mε waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yεen ma fələ xεmε fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. 10 Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, “Nga naxanla, e minən yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?” 11 A yi a yabi, a naxa, “N fafe, muxu yo.”

Yesu naxa, “Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sənən.”

Dunuja kenenna nan Yesu ra

12 Yesu mən yi falan ti e xa, a naxa, “N tan nan dunuja kenenna ra. Naxan na bira n tan fəxə ra, na nii rakisin kenenna sətəma nən, a mi sigan tiye dimini mumε!”

13 Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, “I yetε seren nan bama iki, nəndi mi i ya sereyaan na!” 14 Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali n nan n yetε seren ba, n nəndin nan falama. Amasətə n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni ε tan mi n keliden nun n sigaden kolon. 15 E kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kiti bolonma. 16 Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima nəndin nan na, amasətə n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xεxi. 17 A səbexi ε sariyan kui,

a naxa, ‘Xa sere firinna falan naxan ti, nəndin nan na ra.’* 18 N seren bama n yetε xa, n Fafe naxan n xεxi, na fan seren bama n xa.” 19 E yi a fala a xa, e naxa, “I fafe minən yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi n kolon, ε mi n Fafe fan kolon. Xa ε yi n tan kolon nun, ε yi n Fafe fan kolonma nən.”

20 Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiye Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma dənaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasətə a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama dənaxan yi

21 Yesu mən yi a fala e xa, a naxa, “N bata siga. E n fenma nən, koni ε faxama nən ε yulubine yi. N sigama dənaxan yi, ε mi nəe sigε mənni.” 22 Nanara, Yahudiyane yi maxədinna ti, e naxa, “A waxi a yetε faxa feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama dənaxan yi, ε mi nəe fε mənni?’ ” 23 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuja gbeen nan ε tan na, koni n tan kelixi kore xənnan nan ma. E tan fataxi dunuja ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuja ito yi. 24 Nanara, n na a falaxi ε xa fa fala, ε faxama nən ε yulubine yi. Nba, xa ε mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ ε faxama nən ε yulubine yi yati!”† 25 E yi a maxədin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama ε xa xabu a fələni, na nan n tan na. 26 Fala wuyaxi n xən ε kitideni, koni naxan n nafaxi, nəndin nan a tan na. N naxan mεxi a ra, n na falama nən dunuja muxune xa.” 27 E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama e xa. 28 Nanara, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E na Muxuna Dii Xεməni te‡ waxatin naxan yi, ε a kolonma nən na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’§ E a kolonma nən na waxatini, n mi fefe ligama n yetε ma fə n Fafe Ala n xaranxi naxan ma. 29 Naxan n xεxi, na n fəxə ra, a mi n kedenna luxi, amasətə n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

* 8:17: A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui. † 8:24: A səbexi Xəryaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetεen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yetεen xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən səbexi Yoni 1.1 kui. ‡ 8:28: Muxuna Dii Xεməni te fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu yite nən a yelin xanbini gbangbanjε wudin ma. A mən yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. § 8:28: A mato Xəryaan 3.14 kui.

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane me, e denkeleya a ma.

Nəndina i xərəyama nən

³¹ Na ma, Yahudiyani naxanye yi denkeleyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa e n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yeteen nan e tan na na yi. ³² E jəndin kolonma nən, jəndin yi e xərəya.”

³³ E yi a yabi, e naxa, “Ibrahim bənsəna nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi muxe konyiya bun. Fa fala, e xərəyama nən, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala e xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra. ³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatin birin, koni dii xemen luma nən denbayani habadan. ³⁶ Xa Dii Xəməna e xərəya, e bata xərəya nayi yati! ³⁷ N na a kolon Ibrahim bənsəna nan e tan na. Anu, e kataxi n faxa feen na amasətə n ma falan mi xanma e ma. ³⁸ N naxan tox n Fafe Ala fəma, n na nan falama e xa, koni e naxan məxi e fafe ra, e na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Ibrahim ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Ibrahim diine nan yi e ra nun, e yi a liga feene ligama nən. ⁴⁰ N jəndin naxan məxi Ala ra, n na nan falama e xa, koni hali na, e kataxi n faxa feen na. Ibrahim mi ito jəxəna ligə! ⁴¹ E fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa e fafe nan yi Ala ra nun yati, e yi n xanuma nən nun, amasətə n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yete ra, Ala nan n xəxi. ⁴³ N naxan falama, nanfera e mi na yee toma? Amasətə e mi nəe n fala xuiin me. ⁴⁴ E fafe nan Yinna Manga Setana ra, e waxi a xən ma, e xa a rafan feene liga. Xabu a fələni muxu faxan nan a tan na. A mi tin jəndin ma amasətə jəndi mi a tan yi mumə! A nəen wulen falama, a minima a yete gbee

kejaan nan ma amasətə wule xelen nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na. ⁴⁵ Koni e mi laxi n na bayo n jəndin nan falama e xa. ⁴⁶ Nde e ye be naxan a yite a n bata yulubin liga? Xa n jəndin fala e xa, nanfera e mi lama n na? ⁴⁷ Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima nən Alaa falan na. E mi e tuli matima bayo Ala gbee mi e tan na.”

Yesu nun Ibrahim fe

⁴⁸ Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi jəndin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na jinan jaxin naxan fəxə ra?”* ⁴⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan fəxə ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni e tan n yelefuma. ⁵⁰ N mi binyen fenma n yete xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. ⁵¹ N xa jəndin fala e xa, naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sətə habadan!”

⁵² Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan fəxə ra! Ibrahim bata faxa, nabine fan bata faxa, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sətə habadan.’

⁵³ I tan gbo nxu fafe Ibrahim xa ba, naxan bata faxa? Nabine fan bata faxa. I ya fe mirixi di?” ⁵⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yete binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, e a falaxi naxan ma fa fala e Ala nan a ra. ⁵⁵ E mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xelen na nayi alo e tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma. ⁵⁶ E fafe Ibrahim yengi yi tixi n fa waxatin na səwani. A bata a to, a yi səwa.” ⁵⁷ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “I munma jee tonge suulun sətə singen, i yi Ibrahim to nun ba?” ⁵⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jəndin fala e xa, Ibrahim barixi nən, n tan na yi.”†

⁵⁹ Na ma, e yi gəməne tongo a magələn xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

* **8:48:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatəxi kafirine nan na. E fe fələden səbəxi Mangane Firinden 17.24 kui. † **8:58:** Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mən səbəxi Xərəyaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yeteen xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Ibrahim barixi nən, n tan na yi,” na bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən səbəxi Yoni 1.1 kui.

9

Yesu yi danxutɔɔn yɛɛn nabi

¹ Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xɛmɛna nde to naxan barixi danxutɔɔyani. ² A xarandiine yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, nanfera xɛmɛni ito barixi danxutɔɔyani, a yɛtɛɛn nan yulubin ligaxi ba hanma a sɔtɔ muxune?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “A yɛtɛna yulubin xa mi a danxuxi, a sɔtɔ muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nɛn alogo Ala sɛnben wanla xa mayita yamaan na a tan xɔn ma. ⁴ Fanni soken texi fɔ en xa n xɛ muxuna wanle kɛ nɛn. Amasɔtɔ kɔɛɛn somaan ni i ra, muxɛ mi nɔɛ walɛ waxatin naxan yi. ⁵ N dunuɲa yi waxatin naxan yi, dunuɲa kɛnɛnna nan n tan na.”

⁶ Yesu to na fala, a dɛgen namini bɔxɔni, a bɛndɛn namulan a ra, a boron bɔli danxutɔɔn yɛɛne ma. ⁷ A yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “Sa i yɛɛn naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna nɛɛn, “Xɛrana.” Na ma, xɛmɛn yi siga, a sa a yɛɛn naxa. A xɛtɛmatɔna, a seen to.

⁸ Na xanbi ra, a dɔxɔ bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tidɛni a fɔlɔni, ne yi maxɔdinna ti, e naxa, “Xɛmɛn naxan yi dɔxi xandi tidɛni nun, na xa mi ito ra ba?”

⁹ Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “ɛn-ɛn, e maliga nɛn tun!” Koni xɛmɛn yɛtɛɛn yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.” ¹⁰ E yi a maxɔdin, e naxa, “I yɛɛn nabixi di?” ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Xɛmɛn naxan xili Yesu, na nan bɛndɛn namulanxi a yi boron bɔli n yɛɛne ma. A yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i yɛɛn naxa.’ Nayi, n sa n yɛɛn naxa, n yi seen to.” ¹² E yi a maxɔdin, e naxa, “Na xɛmɛn minɛn yi?”

A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.”

Farisi muxune yi danxutɔɔn maxɔdin

¹³ Nba, xɛmɛn naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fɛma. ¹⁴ Anu, Yesu bɛndɛn namulan waxatin naxan yi, a xɛmɛn yɛɛne rabi, Matabu Lɔxɔn nan yi a ra. ¹⁵ Nanara, Farisi muxune mɔn yi xɛmɛn maxɔdin a yɛɛn nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A bɛndɛn nan namulanxi, a yi a bɔli n yɛɛne ma, n yi n yɛɛn naxa, iki n bata seen to.” ¹⁶ Farisi muxuna nde naxa, “Xɛmɛn naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala

xan na, amasɔtɔ a mi Matabu Lɔxɔn tɔnna suxi.” Koni nde gbɛtɛ naxa, “Yulubi kanna nɔɛ kabanako fe sifani itoe ligɛ ba?” Na ma, e yitaxun. ¹⁷ Nba, Farisi muxune mɔn yi xɛmɛn maxɔdin, e naxa, “I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yɛɛye rabixi?”

A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.”

¹⁸ Benun e xa xɛmɛn sɔtɔ muxune xili, Yahudiyane mɔn mi yi laxi a ra a danxutɔɔn nan yi a ra, a bata seen to. ¹⁹ E yi e maxɔdin, e naxa, “ɛ diin nan ito ra ba, ɛ naxan ma a a sɔtɔxi danxutɔɔyaan nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” ²⁰ A sɔtɔ muxune yi e yabi, e naxa, “Nxu a kolon fa fala a nxɔ diin na a ra. Nxu mɔn a kolon a sɔtɔxi danxutɔɔyaan nin. ²¹ Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yɛɛn nabixi, nxu mi na fan kolon. ɛ a maxɔdin, bayo dii ɲɔrɛ mi fa a ra sɔnɔn. A yɛtɛɛn xa ɛ yabi!” ²² A sɔtɔ muxune ito fala nɛn, amasɔtɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yɛɛ ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiyɛ a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nɛn salide banxini. ²³ Na nan a liga, a sɔtɔ muxune naxa, “ɛ a maxɔdin, amasɔtɔ dii ɲɔrɛ mi fa a ra sɔnɔn!”

²⁴ E mɔn yi na xɛmɛn xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nɔndin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xɛmɛn na.” ²⁵ Xɛmɛn yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutɔɔn nan yi n na, koni iki n seen toma!” ²⁶ E yi a maxɔdin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yɛɛn nabixi di?” ²⁷ A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na fale ɛ xa, koni ɛ mi ɛ tuli mati. Nanfera ɛ mɔn waxi a mɛ feni? ɛ fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?” ²⁸ E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. ²⁹ Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nɛn Musa xa, koni nxu mi xɛmɛni ito kelide kolon!” ³⁰ Xɛmɛn yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, ɛ mi a keliden kolon, koni a bata n tan yɛɛn nabi. ³¹ En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. ³² Xabu dunuɲa da, muxɛ munma a mɛ singen fa fala mux-

una nde bata danxutɔɔn yɛɛn nabi naxan sɔtɔxi danxutɔyani. ³³ Xa xɛmɛni ito mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi nɔɛ fefe lige nun.” ³⁴ E yi a yabi, e naxa, “I sɔtɔxi yulubin yɛtɛɛn nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?” E yi a kedi tanden ma.

Danxutɔyana Alaa feene yi

³⁵ Yesu yi a mɛ fa fala a e bata xɛmɛn kedi. A yi a to, a naxa, “I bata dɛnkɛleya Muxuna Dii Xɛmɛn ma ba?” ³⁶ Xɛmɛn yi a yabi, a naxa, “N kanna, nde na ra alogo n xa dɛnkɛleya a ma?” ³⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toɛ, a tan nan falan tima i xa iki.” ³⁸ Xɛmɛn yi a fala, a naxa, “N Marigina, n bata dɛnkɛleya i ma.” A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

³⁹ Yesu naxa, “N faxi dunuɲa makitiden nin alogo danxutɔne xa seen to, yɛɛ kanne yi danxu.” ⁴⁰ Farisi muxuna ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin mɛ. E yi a maxɔdin, e naxa, “I yengi a ma danxutɔɔn nan nxu tan fan na ba?” ⁴¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa danxutɔɔn nan yi ɛ ra nun, ɛ mi yi yatɛma yulubi kanna ra na yi. Koni bayo ɛ naxa, ‘N xu seen toma,’ ɛ yulubin luma nɛn ɛ ma na yi.”

10

Yɛxɛɛ kulana fe sandana

¹ Yesu naxa, “N xa ɲɔndin fala ɛ xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so dɛɛn na, koni a te sansanna ra, muɲaden nun mafu tiin nan na kanna ra.

² Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a dɛɛn na, xuruse rabaan nan na kanna ra.

³ Dɛ kantanna dɛɛn nabima a xa nɛn. A na a yɛxɛɛne xili waxatin naxan yi, e a xuiin mɛma nɛn, a yi e ramini. ⁴ A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yɛɛ ra, a yɛxɛɛne birama a fɔxɔ ra nɛn, amasɔtɔ e a xuiin kolon. ⁵ E mi birama muxu gbɛtɛ fɔxɔ ra, e gima muxu gbɛtɛ yɛɛ ra nɛn, amasɔtɔ e mi a xuiin kolon.”

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba faɲina

⁷ Nayi, Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ɛ xa, n tan nan sansanna so dɛɛn na yɛxɛɛne xa. ⁸ Naxanye birin faxi n yɛɛ ra, muɲadene nun mafu tiine nan yi

ne ra. Koni yɛxɛɛne mi e tuli mati ne xuine ra. ⁹ N tan nan sansanna so dɛɛn na. Muxu yo so n tan xɔn ma, na kisima nɛn. Na nɔɛ minɛ nɛn a so, a yi balon sɔtɔ. ¹⁰ Muɲaden mi fama fefe ra fɔ muɲan nun faxa tiin nun kalan xili ma. N tan faxi nɛn alogo e xa dunuɲa yi gidi dɛfexin sɔtɔ.”

¹¹ “N tan nan xuruse raba faɲin na. Xuru se raba faɲin tinɲɛ nɛn, a faxa yɛxɛɛne fe ra. ¹² Koni walikɛɛn tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yɛxɛɛne ra. Xa a kankon to fɛ, a yɛxɛɛne rabɛɲinma nɛn, a yi a gi. Kankon yi wuru yɛxɛɛ kuruni a yi e raxuya ayi. ¹³ Walikɛɛn nan na ra, yɛxɛɛne fe kɔntɔfili mi a ma. ¹⁴ N tan nan xuruse raba faɲin na. N na n ma xuruseene kolon, e fan n kolon ¹⁵ alo Fafana n kolon kii naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N nan n niin fima nɛn n ma xuruseene fe ra. ¹⁶ Yɛxɛɛ gbɛtɛye n yii naxanye mi kulani ito yi fɔ n xa fa ne fan na. E tuli matima nɛn n xuiin na. E findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna xa. ¹⁷ N Fafe Ala bata n xanu amasɔtɔ n bata n niin fi, alogo n mɔn xa sa a sɔtɔ. ¹⁸ Muxu yo mi n niin bɛ n yi, koni n na a fima nɛn n yɛtɛ ra. Sɛnbɛna n yii, n yi a fi, a sɛnbɛn mɔn n yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sɔtɔxi n Fafe Ala ra.”

¹⁹ Yahudiyane mɔn yi yitaxun na falane fe ra. ²⁰ E wuyaxi yi a fala, e naxa, “Yinna ɲaxin nan ito fɔxɔ ra. Seen bata so a yi! ɛ tuli matima a ra nanfera?” ²¹ Koni bonne naxa, “Yinna ɲaxin naxan fɔxɔ ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan nɔɛ danxutɔɔn yɛɛn nabiye ba?”

Yahudiyane yi e mɛ Yesu ra

²² Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla sɛwan nan yi a ra Yerusalɛn taani, xunbeli waxatini. ²³ Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma Sulemani a Gagene bun ma. ²⁴ Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, “I sikɛni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kɛnɛnni.”

²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yelin a fale ɛ xa, koni ɛ mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kɛma n Fafe Ala sɛnbɛni, ne nan n seren na. ²⁶ Koni ɛ mi laxi n na, amasɔtɔ n ma yɛxɛɛne mi ɛ tan na. ²⁷ N ma yɛxɛɛne n xuiin mɛma nɛn. N na e kolon, e birama nɛn n fɔxɔ ra. ²⁸ N habadan nii

rakisin fima e ma nen, e mi faxe habadan. Muxu yo mi nae e be n yii. ²⁹ N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi nae e be n Fafe Ala yii. ³⁰ N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.” ³¹ Yahudiyane mon yi gemene tongo a magoln xinla ma.

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali faji wuyaxi ke e yetagi n Fafe Ala barakani. E n magolnma wanla mundun ma fe ra ne ye nayi?” ³³ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i magolnma wali fajine xan ma fe ra fo i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yete findi Ala ra!” ³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi sebexi e sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan e tan na.’” ³⁵ Kitabun naxan falaxi jondin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, ³⁶ nanfera e tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii Xemen nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunu ya yi. ³⁷ Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kema hali e mi la n na. ³⁸ Koni xa n na e kema, xa e mi la n na, e la n ma wanle ra alogo e xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

³⁹ Yahudiyane mon yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii.

⁴⁰ Yesu mon yi xete Yuruden kidi ma, Yoni yi marafuun tima denaxan yi igeni a foloni. A sa lu na. ⁴¹ Muxu wuyaxi yi fa a fema, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xemeni ito a fe yi, jondin nan ne ra.” ⁴² Muxu wuyaxi yi denkeleya a ma menni.

11

Lasarusi faxes fena

¹ Xemena nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada jaxalanmana, Marata yi dxi taan naxan yi. ² Mariyama findi jaxanla nan na naxan latikonanna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun sexene ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. ³ Nanara, a tadane yi xeraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xoyin bata fura.” ⁴ Yesu to na me, a naxa, “Saya fure mi a ra.

* **10:34:** Yaburin 82.6

Itto ligaxi nen alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xemen binyama nen fureni ito xon ma.”

⁵ Marata nun a xunen jaxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han! ⁶ Anu, a to a me fa fala a Lasarusi furaxi, a yi denaxan yi, a mon yi xii firin ti menni. ⁷ Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xete Yudaya yamanani.” ⁸ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karamoxo, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magoln feni, i mon waxi xete feni menna nin ba?” ⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kenenna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasoto a dunu ya kenenna toma. ¹⁰ Koni xa muxun sigan ti keeen na, a dagalanma ayi nen amasoto kenenna mi na.” ¹¹ Yesu to na fala, a naxa, “En xoyin Lasarusi xiin nen, koni n xa sa a raxulun.” ¹² A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nen, a kende yama nen.” ¹³ Koni Yesu yi Lasarusi faxes feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixonla nan tun yi a ma. ¹⁴ Nanara, Yesu yi falan makenen e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra. ¹⁵ Koni n bata sewa e tan ma fe ra bayo n mi yi a fema nun, alogo e xa denkeleya. En siga a fema.” ¹⁶ Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxes!”

Yesu nan nii rakisin fima

¹⁷ Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti. ¹⁸ Betani nun Yerusalen taan yi tagi so, fo kilo saxan joxon. ¹⁹ Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunye xememaan saya xontonna tideni e ma.

²⁰ Marata to a me, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini. ²¹ Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunen mi yi faxe nun! ²² Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nen.” ²³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunen mon kelima nen sayani.” ²⁴ Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima nen sayani dunu ya rajanni.” ²⁵ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e

nun nii rakisin na. Naxan na denkeleya n tan ma, hali a faxes, a nii rakisin sotoma nen. ²⁶ Naxan na lu a nii ra a denkeleya n ma, na mi faxes mumε! I laxi ito ra ba?" ²⁷ Marata yi a yabi, a naxa, "On Marigina, n laxi a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemen, naxan yi fama dunuɔa yi nun."

²⁸ Marata na fala xanbini, a xete, a yi a xunyεn Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, "Karamoxo be yi, a i xilima."

²⁹ Mariyama na me waxatin naxan yi, a yi keli mafuren, a sa a ralan. ³⁰ Yesu munma yi taan li nun, Marata a li denaxan yi, a yi menna nin nun. ³¹ Yahudiyān naxanye siga Mariyama xantōndeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafuren, a mini, e yi bira a foxo ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun deen nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu feman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, "Marigina, xa i yi be nun, n xunyεn mi yi faxes nun!" ³³ Yesu yi a to, a wugama, Yahudiyān naxanye fan yi a foxo ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han! ³⁴ A yi e maxodin, a naxa, "E a maluxunxi minen yi?" E yi a yabi, e naxa, "Marigina, fa a mato."

³⁵ Yesu yi wuga. ³⁶ Na ma, Yahudiyane naxa, "A bata a xanu kii naxan yi, ε na mato!" ³⁷ Koni nde naxa, "Ito xa mi danxutōn yeen nabi ba? A mi yi a lige nun, Lasarusi nama faxes ba?"

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu bōɔnen yi sunuxi, a siga gaburun deen na. Faranna nan yi a ra nun, gemen saxi a deen na. ³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, "E gemen ba a de ra!" Faxes muxun tadan ɔaxalanmaan Marata yi a fala a xa, a naxa, "Marigina, a xirin nan fa minima iki amasoto a maluxunna bata soqe naanin ti." ⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, "N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i denkeleyaxi, i Alaa binyen toma nen?" ⁴¹ Nayi, e gemen ba na. Yesu yi a yeε rate kore, a yi Ala maxandi,

a naxa, "N Fafe, n barikan birama i xa amasoto i bata n xuiin me. ⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin mema waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n xexi." ⁴³ A to na fala, a yi a xuini te, a naxa, "Lasarusi, mini!" ⁴⁴ Faxes muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a yiine raxidixi kasangenna ra, a xunna fan mafilinxi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E a mafulun, ε a lu, a xa siga."

E wundo fena Yesu xili ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2

⁴⁵ Nanara, Yahudiyān naxanye yi na Mariyama xantōndeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi denkeleya a ma. ⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fema. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷ Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, "En nanfe ligama? Xemeni ito kabanako fe wuyaxi ligama! ⁴⁸ Xa en na a lu iki, muxune birin denkeleyama a ma nen. Romi kuntigine kelima nen, e yi en ma yire sariɔanxin kala e nun en siyaan birin!"* ⁴⁹ E tan nde keden nan yi xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na ɔeen na, a yi a fala, a naxa, "E mi fefe kolon! ⁵⁰ E mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxes yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?"

⁵¹ Anu, a mi na falaxi a yete ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na ɔeen na, a waliyiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxes Yahudiyane siyaan xa. ⁵² Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fo Ala diin naxanye xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra. ⁵³ Nba, folo na waxatin ma, Yahudiya kuntigine yi Yesu faxes feni tōn. ⁵⁴ Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kenenni sōnōn koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna dexōn ma, denaxan xili Efirami. E nun a xarandiine yi lu na yi.

* **11:48:** Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nen yengeni. Nayi, xa Yerusalen taani maxa ɔaxi ra, Romi kaane yi na yatema nen muruten na nun, e fa yengen so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma.

† **11:55:** Halagi Tiin Dangu Loxōn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōɔyaan 12.1-13 kui.

⁵⁵ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla† bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalən taani alogo e xa sa e yete rasarijan benun sanla xa a li. ⁵⁶ E yi lu Yesu fenje. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxədinje, e naxa, “E mirixi nanse ma? A mi fe sanli ba?” ⁵⁷ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a suxu.

12

Latikənnəna sa fena Yesu ma Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9

¹ A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi dəxi dənaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani. ² E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi dəxi Yesu fema a degedeni, Marata yi walima e xa. ³ Nba, Mariyama yi latikənnəna sare xədexen litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a xunsexen na. Latikənnəna xirin yi banxin suxu. ⁴ Yudası Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, ⁵ “Nanfera latikənnəni ito mi matixi gbeti gbanan kemε saxan na, a so yūgelitəne yii?” ⁶ A mi na falaxi fa fala a xaminxi yūgelitəne fe ra, koni bayo mupaden nan yi a tan na nun. Gbeti benbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. ⁷ Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun ləxən nan yeε ra. ⁸ Yūgelitəne ε fema waxatin birin koni n tan mi luma ε fema waxatin birin.”

E yi Lasarusi fan faxa feni tən

⁹ Yahudiya wuyaxi yi a mε, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan mato-deni Yesu naxan nakeli sayani. ¹⁰ Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tən. ¹¹ Amasəto Yahudiya wuyaxi yi xetema e fəxə ra, e yi dənkeləya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

Yesu yi so Yerusalən taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40

¹² Na xətən bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a mε, a Yesu fama Yerusalən taani. ¹³ Nanara, e sa tugu yiine masεge, e sa a ralan, e sənxsə, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!”

¹⁴ Yesu yi sofanla to, a dəxə a fari alo a sεbexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

¹⁵ “Siyon kaane, ε nama gaxu!

A mato, ε mangan fama.

A dəxi sofali diin fari.”*

¹⁶ A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi sεbexi a tan nan ma fe ra, a e tan yeteen bata yi na liga a xa.

¹⁷ Yamaan naxan yi Yesu fema a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren be. ¹⁸ Nanara, yamaan yi siga a ralandeni amasəto e bata a mε Yesu kabanako feen naxan ligaxi. ¹⁹ Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “E mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuɲa muxune birin biraxi a fəxə ra!”

Girəkina ndee yi Yesu fen

²⁰ Girəkina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni. ²¹ E fa Filipi fema naxan yi kelixi Betasada taani Galile yamanani, e yi maxədinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxi a xən ma, nxu xa Yesu to.” ²² Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xemen binya waxatin bata a li. ²⁴ N xa nəndin fala ε xa, fanni sansi kesen mi bira bəxəni a yeε maluxun, a mi wuyε ayi. Koni xa a yeε maluxun, a solima nen, a wuya ayi. ²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bənəma a yi nen, koni muxu yo a mε a niin na dunuɲa ito yi, na a ramarama nen habadan nii rakisini. ²⁶ Muxu yo waxi a xən ma, a xa wanla ke n xa fə a xa bira n fəxə ra nen. Nayi, n dənaxan yi, n ma walikeen fan luma nen menni. Muxu yo wanla kema n xa, n Fafe Ala na binyama nen.”

* 12:15: Sakari 9.9

Yesu yi a faxa feen fala

²⁷ Yesu naxa, “N bɔɲɛn tɔrɔxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma. ²⁸ N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mɔn a binyama nɛn.” ²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin mɛ, e naxa, “Galanna bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” ³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuini ito mi minixi n tan ma fe ra, fɔ ɛ tan ma fe ra. ³¹ Dunuɲa kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunuɲani ito kuntigi ɲaxin kedima nɛn iki. ³² N na yite† bɔxɔn ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nɛn n ma.” ³³ A ito falaxi nɛn alogo a xa a faxa kiin yita e ra. ³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nɲu bata a kolon Sariya Kitabun xɔn, a Alaa Muxu Sugandixin luma nɛn habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xɛmɛni tema nɛn? Nde Muxuna Dii Xɛmɛni ito ra?” ³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Kɛnɛnna kanna mɔn ɛ ye singen waxatidi tun. Kɛnɛnna ɛ tagi waxatin naxan yi ɛ sigan ti, alogo dimin nama so ɛ ma. Bayo naxan dimini, na mi a sigaden kolon. ³⁶ Kɛnɛnna kanna ɛ tagi waxatin naxan yi, ɛ dɛnkɛleya a ma, alogo ɛ xa findi kɛnɛnna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyane mi tin dɛnkɛleyɛ

³⁷ Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e yɛɛ xɔri, e mi la a ra. ³⁸ Na liga nɛn alogo Nabi Esayi fala xuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nɲɔ falan na? Marigina a sɛnbɛn makenɛn nde xa?”‡

³⁹ Nanara, e mi yi nɔɛ dɛnkɛleyɛ bayo Esayi mɔn naxa,

⁴⁰ “A bata e yɛɛn danxu,
a yi e bɔɲɛn xɔdɔxɔ ayi,
alogo e yɛɛne nama toon ti,
e xaxinla nama feene famu,
a e nama maxɛtɛ,
Ala yi e rakɛndɛya.”§

† **12:32:** Yesu yite nɛn a yelin xanbini gbangbanɲɛ wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui. ‡ **12:38:** Esayi 53.1 § **12:40:** Esayi 6.9-10

⁴¹ Esayi na falaxi nɛn, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴² Anu, hali yamaan kuntigine ye, muxu wuyaxi dɛnkɛleya nɛn Yesu ma. Koni e mi yi tinma a falɛ Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni. ⁴³ A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

⁴⁴ Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na dɛnkɛleya n ma, a mi dɛnkɛleyaxi n tan xan tun ma fɔ naxan n xɛxi. ⁴⁵ Muxu yo n to, na bata n xɛ muxun fan to. ⁴⁶ N bata fa dunuɲa yi alo kɛnɛnna kanna. Naxan na dɛnkɛleya n ma, na mi luyɛ dimini. ⁴⁷ Muxu yo n ma falan mɛ, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasɔtɔ n mi faxi dunuɲa muxune yalagideni, fɔ e rakisideni. ⁴⁸ Naxan na a mɛ n na, a mi tin n ma falane suxɛ. N ma falan na kanna yalagima nɛn lɔxɔ dɔnɲɛni. ⁴⁹ Amasɔtɔ n mi falan tima n yeɛɛ xan ma fe ra fɔ n Fafe Ala naxan n xɛxi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma. ⁵⁰ N na a kolon fa fala a yamarin findima nɛn habadan nii rakisin na. N falan tiin nɛn alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

13

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

¹ Nba, na xɔtɔn bode, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuɲa yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuɲa yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rananna.

² E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soɛ Simɔn ma dii xɛmɛn Yudasi Isakariyoti bɔɲɛni a xa Yesu yanfa, a a so yiini. ³ Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a sɛnbɛni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mɔn sigama Ala nan ma. ⁴ Nanara, e to yi e dɛgema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi. ⁵ Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi fɔlɔ a xarandiine sanne maxɛ. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra. ⁶ A yi fa Simɔn Piyɛri fɛma, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nen.” ⁸ Piyeri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxe mumε!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi finde n ma xarandiin na.” ⁹ Simon Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi fa a maxan ma fo a sanne, bayo a sarijan. E fan sarijan, koni ε birin mi a ra.” ¹¹ Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “E birin mi sarijan.”

¹² Yesu yelin e sanne maxe waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mon yi sa doxo a funfuni. A yi e maxodin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, ε na famunxi ba? ¹³ E n tan xilima fa fala ‘Karamoxo’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasoto na nan n tan na. ¹⁴ Xa n tan ε Marigin nun ε karamoxon bata ε sanne maxa, ε tan fan xa ε bode sanne maxa. ¹⁵ N misaala yitaxi ε ra nen, alogo ε xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi. ¹⁶ N xa jondin fala ε xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi gbo a xe muxun xa. ¹⁷ E bata feni itoe kolon iki, sewana ε xa, xa ε lu na lige!”

¹⁸ “N mi falan tima ε birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fo Kitabun fala xuiin xa rakamali nen, a naxa, ‘Nxu nun naxan donseen donma nxu bode xon, na bata keli n xili ma.’” ¹⁹ N ni ito falama ε xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin naxan yi, ε lama a ra nen, fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’”†

²⁰ “N xa jondin fala ε xa. Naxan na n ma xerani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xexi.”

Yudasi Yesu yanfama nen

Matiyu 26.20-25, Maraka 14.17-21, Luka 22.21-23

²¹ Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa jondin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nen, a n so yiini yati!” ²² A xarandiine yi

e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma. ²³ Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi doxi a dexon ma. ²⁴ Simon Piyeri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxodin, a nde a fe falama.” ²⁵ Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxodin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simon ma dii xemεn Yudasi Isakariyoti yii. ²⁷ Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafuren.” ²⁸ Yesu naxan fala a xa, bonna naxanye yi doxi e degedeni, ne sese mi yi na famunxi. ²⁹ Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitane yii. ³⁰ Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sa! Kεεn nan yi a ra.

Sariya nenena fe

³¹ Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xemεna binyen bata makenen, Alaa binyen fan bata makenen n barakani. ³² Xa Alaa binyen bata makenen n tan barakani, Ala yetena n tan Muxuna Dii Xemεna binyen makenenma nen mafuren!”

³³ “N ma diine, n mi buma ε fema sonon. E n fenma nen, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama ε fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, ε mi noε sigε na yi.’” ³⁴ N yamari nenεn nan soma ε yi, ε bode xanu. E ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ³⁵ E na ε bode xanu, muxune birin ε kolonma n ma xarandiine ra na nan xon.”

Yesu yi Piyeri rakolon

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34

³⁶ Simon Piyeri yi a maxodin, a naxa, “Marigina, i sigan minen yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama denaxan yi, i mi noε sigε n foxo ra menni iki, koni i sigama n foxo ra nen waxati famatoni.” ³⁷ Piyeri yi a

* **13:18:** Yaburin 41.10 † **13:19:** A sebexi Xorɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetεen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mon naxa menni fa fala a yetεen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mon sebexi Yoni 1.1 kui.

maxədin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nəe birə i fəxə ra iki? N faxe nən i ya fe ra!”
 38 Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxe n ma fe ra ba? N xa jəndin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nən dəxəna ma saxan fa fala i mi n kolon.”

14

Kiraan nan Yesu ra

1 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bəjen nama tərə, ε denkeleya Ala ma, ε denkeleya n tan fan ma. 2 Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama ε xa nən nun. N sigama n xa sa yirena nde yitən ε xa na yi. 3 N na sa yirena nde yitən ε xa, n mən fama nən, n yi siga ε ra n yii alogo n denaxan yi, ε fan yi sa lu mənni. 4 N sigan denaxan yi, ε mən kiraan kolon.”

5 Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?” 6 Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jəndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sigε n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaana xanbi. 7 Xa ε n tan kolon, ε n Fafe fan kolonma nən. To xanbi ra, ε bata a kolon, ε bata a to.”

8 Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.” 9 Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fəma kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita ε ra? 10 Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima ε xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kema. 11 E denkeleya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma ε denkeleya kabanako fe wanli itoe xən.”

12 “N xa jəndin fala ε xa, naxan na denkeleya n ma, na feene ligama nən alo n naxanye ligama. A yeteen feene ligama nən naxanye gbo itoe xa, amasətə n sigama n Fafe Ala fəma. 13 E na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama ε xa nən alogo n Fafe Alaa binyen xa mayita a Dii Xemen barakani. 14 Xa ε n xandi fefe ra n xinli, n na ligama ε xa nən.*”

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

15 “Xa ε n xanuxi, ε n ma yamarine suxu. 16 N Fafe Ala maxandima nən, a yi Mali Ti gbete so ε yii naxan luma ε fəma habadan. 17 Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, jəndin kanna. Dunuɲa muxune mi nəe na sətə amasətə e mi nəe a toε, e mi a kolonje. Koni ε tan a kolon amasətə a luma nən ε fəma, a mən yi lu ε yi. 18 N mi ε luyε alo kiridine, n mən fama nən ε fəma. 19 Ndedi nan fa luxi, dunuɲa muxune mi fa n toma sənən koni ε tan n toma nən. Bayo n tan bata niin kisin sətə, ε fan nii rakisin sətəma nən. 20 Na waxatin na a li, ε a kolonma nən, a n Fafe Ala yi, ε tan fan n tan yi alo n tan ε yi kii naxan yi. 21 Muxu yo n ma yamarine sətə, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nən, n tan fan yi a xanu, n yi n yete yita a ra.”

22 Yudasi bonna, Yudasi Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yete yita nxu ra, koni i mi i yete yite dunuɲa muxune ra?” 23 Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nən. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fəma, nxu yi nxu konni tən a fəma. 24 Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxe. E bata falan naxan mε, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xexi, na nan gbee na ra.”

25 “N to yi ε fəma, nanara, n falani itoe ti ε xa. 26 Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sarijanxina, Fafe Ala naxan nafama ε ma n xinli, na ε xaranma nən feen birin ma. N feen naxan birin falaxi ε xa, a ne birin nabirama nən ε ma.”

27 “N bata bəje xunbenla lu ε yi. N bata n ma bəje xunbenla fi ε ma. N mi a fixi ε ma alo dunuɲa kiin tima kii naxan yi. E bəjen nama tərə, ε nama gaxu. 28 E bata n ma falan mε, n naxa, ‘N sigama koni n mən fama ε fəma nən.’ Xa ε yi n xanuxi, ε yi sɛwama nən n siga feen na n Fafe Ala konni amasətə a gbo n tan xa. 29 N feni itoe falama ε xa nən iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε denkeleyama nən. 30 N mi fa buma falan tiye ε fəma sənən, amasətə dunuɲa ito kuntigi jaxin fama. Sese mi a ra n tan yi. 31 Koni dunuɲa xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala

* 14:14: Ala maxandi feni ito mən seβexi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui.

xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. E keli, ε fa, en siga.”

15

Nəndin binla nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan nəndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakəon kanna ra. ² Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nən n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasarijanma nən alogo e mən xa bogi dangu a singen na. ³ N falan naxan tixi ε xa, na bata ε sarijan iki. ⁴ E lu n tan yi, n fan yi lu ε yi. Wudi yiin mi nəe boge a yete ra, xa a mi a binla ma. E fan na kii nin, xa ε mi lu n tan yi. ⁵ N tan nan wudin binla ra, a yiine nan ε tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nən na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli.* Amasəto ε mi nəe sese ligε n tan xanbi. ⁶ Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nən alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nən, e sa tēni, e gan. ⁷ Xa ε lu n tan yi, n ma falan yi lu ε yi, ε na n xandi sese yi, ε na sətəma nən. ⁸ E na findi n ma xarandiine ra, ε yi bogi wuyaxi ti ε kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen makenenma.”

⁹ “N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata ε xanu na kiini. E lu n ma xanuntenyani. ¹⁰ Xa ε n ma yamarine suxu, ε luma nən n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. ¹¹ N ni ito falaxi ε xa nən alogo n ma səwan xa lu ε yi, ε səwan yi dεfe.”

¹² “N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ¹³ Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faxa a xəyine fe ra. ¹⁴ Xa ε n ma yamarine suxu, n xəyine nan ε tan na. ¹⁵ N mi fa a falama ε ma sənən fa fala walikene amasəto walikεn mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa ε xili bama nən, ‘n xəyine’ amasəto n naxan birin mexi n Fafe Ala ra, n bata na yeba ε xa. ¹⁶ E tan mi n sugandixi koni n tan bata ε sugandi, n yi ε ti a ra a ε xa siga, ε sa bogi wuyaxi ti ε kewanle xən, bogin naxanye luma a ra habadan alogo ε na fefe maxandi

n xinli, n Fafe Ala xa na fi ε ma. ¹⁷ N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu.”

Dunuja muxune ε rajaxuma nən

¹⁸ “Xa dunuja muxune ε rajaxu, ε xaxili lu a xən ma fa fala a e n singe nan naxaxu. ¹⁹ Xa dunuja muxun nan yi ε tan na nun, dunuja muxune yi ε xanuma nən alo e kon kaane. Koni n bata ε sugandi keli dunuja muxune tagi. E gbee mi fa ε tan na. Na nan a ligaxi dunuja muxune ε rajaxuxi. ²⁰ N naxan falaxi ε xa, ε xaxili lu na xən ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa e bata n tan bεsənχənya, e ε fan bεsənχənyama nən. Xa e bata n ma falan suxu, e ε fan gbeen suxuma nən. ²¹ Koni e ito birin ligama ε ra nən amasəto n gbeen nan ε tan na, bayo e mi n xε muxun kolon. ²² Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yatεma yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra sənən. ²³ Muxu yo n tan naxaxu, na kanna bata n Fafe Ala fan naxaxu. ²⁴ Xa n mi yi kabanako fe wanle kε e tagi nun, muxu gbεtε munma yi naxanye liga singen, e mi yi yatεn yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rajaxuxi. ²⁵ Koni naxan sεbexi e Sariya Kitabun kui, fə na xa kamali nən, a naxa, ‘E bata n tan naxaxu fuuni.’† ”

²⁶ “Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Ala fεma, Alaa Nii Sarijanxina, nəndin kanna, na n ma fe sereyaan bama nən. ²⁷ E tan fan n ma fe sereyaan bama nən amasəto ε yi n fəxə ra nun xabu a fələni.”

16

¹ “N ni ito birin falaxi ε xa nən alogo ε nama bira tantanni. ² E ε kedima nən salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo ε faxa, na kanna a mirima nən fa fala a bata Alaa wanla kε. ³ E feni itoe ligama ε ra nən amasəto e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon. ⁴ Koni n bata feni itoe fala ε xa. Nanara, e nεma feni itoe ligε ε ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama ε ma nən. N munma yi feni itoe fala ε xa nun a singeni amasəto n yi ε fεma.”

* **15:5:** Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kewanli fajin nan ligama. Na luxi nən alo wudin nun a bogina. Na feen mən sεbexi Galati 5.22 kui. † **15:25:** Yaburin 35.19 nun 69.5

Alaa Nii Sarijanxin wanla fe

⁵ “Koni iki, n sigama n xe muxun fema koni e tan sese mi n maxodinma fa fala, ‘I sigan minen yi?’ ⁶ Koni xabu n na a fala e xa, e bɔɔnen bata rafɔɔ. ⁷ Hali na, n xa jɔɔndin fala e xa, a fisa e ma n siga. Amasɔɔ xa n mi siga, Mali Tiin* mi fama e fema. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama e ma nen. ⁸ A na fa, a dunuɔa muxune tantanna yitama e ra nen lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kiti bolonna ma. ⁹ Yulubina, amasɔɔ e mi denkeleyaxi n tan ma. ¹⁰ Tinxinyana, amasɔɔ n sigama n Fafe Ala konni, e mi fa n toma sɔɔnɔn. ¹¹ Kiti bolonna, amasɔɔ dunuɔa kuntigi jaxin bata yelin yalage.”

¹² “Fe wuyaxi n kui, n naxanye fale e xa, koni e mi xanɔe e ma iki. ¹³ Koni Alaa Nii Sarijanxina, jɔɔndin kanna na fa, a e tima nen jɔɔndin birin kiraan xɔn. A mi a yete sagoon xan falama. Koni a naxan mema, a na nan falama e xa. A yi fe famatɔne rali e ma. ¹⁴ A n tan binyama nen amasɔɔ a na naxan sɔɔ n tan yii, a na nan nalima e ma. ¹⁵ N gbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, ‘Alaa Niin na naxan sɔɔ n yii, a na nan nalima e ma.’ ”

Bɔɔne rafɔɔɔn yi masara sewan na

¹⁶ Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndedi mɔn luxi, e mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu e mɔn n toma nen.”

¹⁷ A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? Fa fala, ‘Ndedi mɔn luxi, e mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, e mɔn n toma nen?’ A mɔn naxa, a sigama a Fafe fema.” ¹⁸ E yi a falama, e naxa, “A nanse falama ito ra, a naxa, ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.”

¹⁹ Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxodin feni, a yi a fala e xa, a naxa, “N naxan falaxi e xa fa fala, ‘Ndedi mɔn luxi, e mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, e mɔn n toma nen’ e e bode maxodinma na nan ma ba? ²⁰ N xa jɔɔndin fala e xa, e wugama nen, e sunu koni dunuɔa muxune sewama nen. E bɔɔnen nafɔɔɔma nen koni e bɔɔne rafɔɔɔn findima nen sewan na. ²¹ Xa jaxanla diin barima waxatin naxan yi, a

niini suxuma a ma nen kati, amasɔɔ a waxatin nan na ra. Koni a na diin sɔɔ waxatin naxan yi, a jinanma nen a tɔɔɔn birin na, a sewa amasɔɔ a bata diin sɔɔ dunuɔa yi. ²² E tan fan na kii nin. E bɔɔnen nafɔɔɔxi iki koni n mɔn e toma nen. E bɔɔnen yi rafe sewan na. Muxu yo mi nɔe e sewan be e yii. ²³ Na waxatin na a li, e mi n maxodinɔe fefe ra. N xa jɔɔndin fala e xa, e na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima e ma nen. ²⁴ Han iki, e munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. E xandin ti, e a sɔɔɔma nen alogo e sewan xa defe.”

Yesu bata dunuɔa nɔ

²⁵ “N bata yi feni itoe fala e xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima e xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makenenma e xa nen na waxatini. ²⁶ Na waxatin na a li, e Ala maxandima nen n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxodinma e xa. ²⁷ Na mi a ra. Amasɔɔ Fafe Ala bata e xanu bayo e bata n tan xanu, e bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma. ²⁸ N kelixi n Fafe Ala nan fema, n fa dunuɔa ito yi. Iki n kelima dunuɔa yi, n siga n Fafe Ala fema.”

²⁹ A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kenenna nin iki, i mi fa sanda sama sɔɔnɔn. ³⁰ Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxe xa maxodinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa fala i kelixi Ala nan fema.” ³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata la a ra iki ba? ³² Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, e birin xuyama ayi nen na waxatini, e birin yi siga e konne yi. E yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasɔɔ n Fafe Ala n fema. ³³ N feni itoe falaxi e xa nen alogo e xa bɔɔne xunbenla sɔɔ n tan barakani. E tɔɔɔma nen dunuɔani ito yi, koni e wɔkile! N tan bata dunuɔa nɔ.”

17

Yesu yi Ala maxandi

¹ Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a yeɔ rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xemena binyen makenen alogo i ya Dii Xemen xa i binya. ² I bata senben fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisini fi muxune

* **16:7:** Mali Tiini ito findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mi nɔe finde adamadi yo ra bayo a luma nen denkeleya muxune bɔɔni. Na feen seɔɔxi Yoni 14.17 kui.

ma i naxanye soxi n yii. ³ Habadan nii rakisın nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xexi. ⁴ N bata i ya binyen makenen dunuḡa yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. ⁵ N Fafe, iki n ma binyen makenen i yetagi, binyen naxan yi n yii i fema nun benun dunuḡa xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuḡa yi, n bata i makenen ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu. ⁷ E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. ⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xexi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuḡa muxune birin xan xa fɔ i muxun naxanye soxi n yii amasɔtɔ i gbeen nan ne ra. ¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xɔn. ¹¹ Iki n sigama i fema, n mi fa luma dunuḡa yi sɔnɔn koni e tan mɔn dunuḡa yi. N Fafe sariḡanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla senbeni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi. ¹² N yi e fema waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla senben nan xɔn, n yi e kantan. Hali keden mi lɔ ayi, fɔ halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun sebenla xa kamali. ¹³ Iki n sigama i fema, n bata feni itoe fala dunuḡa muxune xa alogo e xa n ma sewa defexin sɔtɔ e bɔḡeni. ¹⁴ N bata i ya falan nali e ma koni dunuḡa muxune bata e raḡaxu amasɔtɔ dunuḡa gbee mi e tan na alo dunuḡa gbee to mi n tan na. ¹⁵ N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunuḡa yi koni n ni i mafanma nen, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma. ¹⁶ Dunuḡa gbee mi e ra alo dunuḡa gbee to mi n tan na. ¹⁷ E rasariḡan ḡɔndin xɔn. I ya falan nan ḡɔndin na. ¹⁸ I n xexi dunuḡa yi kii naxan yi, n fan bata e xe dunuḡa yi na kiini. ¹⁹ N bata n yete rasariḡan e fe ra alogo e fan xa rasariḡan ḡɔndin xɔn.”

²⁰ “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fɔ e nun muxun naxanye fan denkeleyama n ma e fala xuiin xɔn ma

²¹ alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuḡa muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xexi. ²² I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi, ²³ n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenya kamalixini alogo dunuḡa muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xexi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. ²⁴ N Fafe, i bata e so n yii. N denaxan yi, n waxi a xɔn ma, e fan xa siga n fɔxɔ ra menna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nen benun dunuḡa xa da. ²⁵ N Fafe tinxinxina, dunuḡa muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xexi. ²⁶ N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nen, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53

¹ Yesu yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kedirɔn lanbanna fɔxɔ kedenni, oliwi wudi bili nakɔɔn yireni, e nun a xarandiine sa so denaxan yi. ² Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi menna kolon amasɔtɔ Yesu nun a xarandiine yi darixi e malanḡe menna nin. ³ Yudasi yi fa nakɔni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xexi. Xaye degene nun lenpune nun yengε so seene yi e yii.

⁴ Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “E nde fenma?” ⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu Yesu Nasareti kaan nan fenma.” Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasi naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. ⁶ Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xete e xanbi ra, e bira.

⁷ Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasareti kaana.” ⁸ Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala ε xa, a n tan ni i ra. Xa ε n tan nan

fenma, ε bonni itoe yiiba, e xa siga.”⁹ A na liga nɛn alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi lɔxi ayi.”

¹⁰ Silanfanna yi Simɔn Piyeri yii.* Piyeri yi a botinɲe ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. Na konyin yi xili nɛn “Malikusi.”¹¹ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “I ya silanfanna sɔti a tɛɛni! N Fafe tɔrɔ igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n minɲe na ra ba?”

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi.¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fema amasɔtɔ Kayafa bitan xemɛmaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na na ɲɛɛn na.¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68, Luka 22.55-57

¹⁵ Simɔn Piyeri nun xarandiina nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bonna kolon ki fani. Nanara, a so Yesu fɔxɔ ra Saraxarali Kuntigi Singena tanden ma kiti sadeni.¹⁶ Koni Piyeri yi tixi sansanna so deɛn dexɔn. Xarandiin bonna, Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walike ɲaxanla xa, naxan tixi deɛn na, na yi Piyeri raso.¹⁷ Walike ɲaxanla naxan yi tixi deɛn na, na yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛni ito a xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.”¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikene nun de kantanne yi tɛɛn sa a ra, e yi tixi naxan xɔn e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e ye a maxaradeni.

Kuntigin yi Yesu maxɔdin

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Luka 22.66-71

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxɔdin a xarandiine nun a xaranna fe ma.²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata

falan ti yamaan birin xa kenɛnni, n yi darixi xaranna tiye salide banxine nin hanma Ala Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma denaxan yi. N mi sese falaxi wundoni.²¹ I n maxɔdinma na ma nanfera? Muxun naxanye n xuiin mɛxi, ne maxɔdin. E n ma fala tixine kolon ki fani!”²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, de kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a deɛn garin, a naxa, “I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii nin?”²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala ɲaxin tixi, na sereyaan ba. Koni xa n ɲɔndin nan falaxi, nanfera i n garinxi?”

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena.

*Piyeri mɔn yi a mɛ Yesu a xarandiyaan na
Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-62*

²⁵ Simɔn Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N tan mi a ra.”²⁶ Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli sege a ma, na kon kaana nde yi a maxɔdin, a naxa, “N mi i tan xa to a fema oliwi bili nakɔni?”²⁷ Piyeri mɔn yi a tandi. Dontonna yi wuga keden na!

E siga Yesu ra Pilati konni

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-5

²⁸ E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kanna banxini. Xɔtɔn xɔtɔnna nan yi a ra nun. Yahudiyane yetɛɛn mi so yamana kanna banxini alogo Romi kaane nama e sariɲanna kala, bayo e yi sigama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† donse donden nin.²⁹ Pilati yi mini tandeni e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “E xɛmɛni ito kansunma feen mundun ma?”³⁰ E yi a yabi, e naxa, “Xa xɛmɛni ito mi fe ɲaxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fema nun.”³¹ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E a tongo, ε yetɛɛn xa a makiti ε sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Koni ε sariyan mi a ra, nxu xa

* **18:10:** Silanfanna: Sofane yengeso degɛmana. † **18:28:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

muxun faxa.” ³² Ito ligaxi nɛn alogo Yesu naxan fala lan a faxa kiin ma, na xa kamali.

³³ Pilati yi xetɛ yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?” ³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I yetɛna maxɔdinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?” ³⁵ Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi a ma fa fala Yahudiyannan n tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kuntigine nan i soxi n yii. I nanfe ligaxi?” ³⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Dunɔpani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunɔpana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikene yi yɛngɛn soma n xa nɛn nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi.” ³⁷ Nanara, Pilati yi a maxɔdin, a naxa, “Mangana nde nan i tan na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi dunɔpana yi na nan ma, a n xa jɔndin seren ba. Naxan yo jɔndin xa, ne e tuli matima n xuiin na nɛn.” ³⁸ Pilati yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse jɔndin na?”

E Yesu faxa feen nata

Matiyu 27.15-31, Maraka 15.6-20, Luka 23.13-25

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mɔn yi siga Yahudiyane fɛma, a sa a fala e xa, a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali ndedi! ³⁹ Koni ɛ namunna nan a ra, n muxu keden yiiba ɛ xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla waxatini. ɛ waxi a xɔn ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba ɛ xa ba?” ⁴⁰ E sɔnxɔ sɔnxɔ, e yi a yabi, e naxa, “ɛn-ɛn, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xɔn!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19

¹ Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan. ² Sofane yi kɔmɔtin jali kanna rafala mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma. ³ E yi lu fɛ a fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kɛnɛ.” E yi a garin.

⁴ Pilati mɔn yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “ɛ a mato, n xa a ramini ɛ ma tandeni, alogo ɛ xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mumɛ!” ⁵ Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya kɔmɔti jali kanna soxi a

xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xɛmɛn ni i ra!”

⁶ Saraxarali kuntigine nun dɛ kantanne to a to, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e lu a falɛ, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “ɛ tan xa a tongo, ɛ sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mumɛ!” ⁷ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxu yii, fata na sariyan na a daxa a xa faxa amasɔtɔ a bata a yetɛ findi Alaa Dii Xɛmɛn na.”

⁸ Pilati to na mɛ, a yi gaxu kati! ⁹ A mɔn yi xetɛ yamana kanna banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minɛn yi?” Koni Yesu mi a yabi. ¹⁰ Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala sɛnbɛna n yii, n ni i bejin hanma n ni i gbangban?” ¹¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Nɔ yo mi i yii n tan fari fɔ Ala naxan soxi i yii. Nanara, xɛmɛn naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

¹² Pilati na mɛ waxatin naxan yi, a bejin xɔnla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sɔnxɔ sɔnxɔɛ, e naxa, “Xa i xɛmɛni ito bejin, Romi Manga Gbeen Sesare xɔyi mi i tan na. Naxan yo a yetɛ findi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.” ¹³ Pilati to falani ito mɛ, a Yesu ramini, a dɔxɔ a kiti sa gbɛdɛni, dɛnaxan xili “Gɛmɛ Kirana” dɛnaxan xili Heburu xuini, “Gabata.” ¹⁴ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan yi na xɔtɔn bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “ɛ mangan ni i ra, ɛ hɔn!” ¹⁵ E lu sɔnxɔɛ, e naxa, “A xa faxa! A xa faxa! A xa gbangban!” Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “ɛ waxi a xɔn ma, n xa ɛ mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” ¹⁶ Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

Yesu yi gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43

Nayi, sofane yi siga Yesu ra. ¹⁷ A yetɛn yi a faxa wudin tongo, e siga yirena nde yi dɛnaxan xili “Xun Xɔri Yirena” dɛnaxan xili Heburu xuini, “Gologota.” ¹⁸ E yi sa a gbangban wudin ma mɛnni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a

fema, bonna a fɔxɔ kedenni, bonna fan a fɔxɔ kedenni. Yesu yi lu e tagi.

¹⁹ Pilati yi yamarin fi, e seɓenla ti, e sa a singan a faxa wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.” ²⁰ Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasɔtɔ Yesu yi gbangbanxi wudin ma denaxan yi, men yi taan dexɔn ma nen, na yi seɓexi Heburu xuiin nun Latin xuiin nun Girɛki xuiin nin. ²¹ Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a seɓe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xemeni ito naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.” ²² Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan seɓexi, n mi fa na kalama sɔnɔn.”

²³ Sofane to yelin Yesu gbangbanxi wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun dɔxɔde naanin sofa keden dɔxɔde keden. A doma bun biran naxan mi yi degexi bayo dugi kedenna nan yi a ra, na yi lu. ²⁴ Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yibɔ, en masensenna ti, a na naxan suxu, na yi a sɔtɔ.” Ito ligaxi nen alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa, “E bata masensenna ti n ma dugine fe ra, e xa e yitaxun e bode tagi.”* Nayi, sofane yi na liga.

²⁵ Yesu nga yi tixi a faxa wudin fema nun, e nun a ngaxakeden jaxalanmana, Mariyama, Kilofasi a jaxanla, e nun Mariyama Magadala kaana. ²⁶ Yesu yi a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii xemeni nan ito ra.” ²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin yeteni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin lige, a naxa, “N kɔe yinla bata raxara.” A na fala nen alogo naxan seɓexi Kitabuni na xa kamali.† ²⁹ Ige sasena nde yi dɔxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E

dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina.‡ E yi a lan Yesu deen ma a gbangban wudin kɔe ra. ³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

Sofane yi Yesu jensenna sɔxɔn tanban na

³¹ Yuman nan yi a ra, na xɔtɔn bode yi findima lɔxɔ binyen nan na Matabu Lɔxɔne ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxa muxune lu wudin kɔe ra Matabu Lɔxɔni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinma. ³² Nanara, sofane yi siga, e yi xemeni bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu dexɔn e nun bonna. ³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxa. Nanara, e mi a sanne yigira. ³⁴ Koni sofana nde yi Yesu sɔxɔn a jensenni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafuren. ³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. Nɔndin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a nɔndin nan falaxi. Nayi, e fan xa denkeleya. ³⁶ Na ligaxi nen alogo Kitabun seɓenla xa kamali, a naxa, “Hali a xɔri kedenna mi yigire.”§

³⁷ A seɓexi yire gbete yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisɔxɔnxi, e e yeen tima nen na ra.”*

Yesu Maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasɔtɔ a yi gaxuxi Yahudiyane ye ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongodeni. ³⁹ Nikodemi naxan siga Yesu fema kɔeen na a fɔlɔni, na fan yi bira Yusufu fɔxɔ ra. Ture xiri jaxumen kilo tonge saxon, mirihi latikɔnɔnna nun latikɔnɔn gbete basanxin nan yi a yii. ⁴⁰ E yi Yesu binbin kasan-gen dugi fixen nun ture xiri jaxumen na amasɔtɔ Yahudiyane namunna nan yi na ra. ⁴¹ Yesu gbangban wudin ma denaxan

* **19:24:** Yaburin 22.19 † **19:28:** A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui. ‡ **19:29:** Hisopi yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 12.22 kui.

§ **19:36:** A mato Xɔrɔyaan 12.46 nun Yatene 9.12 nun Yaburin 34.21 kui. * **19:37:** A mato Sakari 12.10 kui.

yi, nakɔ yiren nan yi na dɛxɔn. Bilin-ganna nde yi na nun, muxɛ munma yi maluxun dɛnaxan yi. ⁴² Na xɔtɔn bode Yahudiyane Matabu Lɔxɔn nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun mɛnni.

20

Yesu keli feen gaburun kui

Matiyu 28.1-8, Maraka 16.1-8, Luka 24.1-12

¹ Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu dɛɛn na, a yi a li, gɛmɛn bata ba gaburun dɛ ra. ² A gimatɔɔn yi siga Simɔn Piyɛri nun a xarandiin boden fɛma, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dɛdɛ, nxu mi na kolon!”

³ Piyɛri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu dɛɛn na. ⁴ E firinna birin yi siga e giyɛ koni xarandiin bonna yi dangu Piyɛri ra, a singe yi sa gaburu dɛɛn li. ⁵ A yi a felen, a yi a yɛɛ masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na. ⁶ Na xanbi ra, Simɔn Piyɛri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi. ⁷ Yesu xunna yi mafilinxi dugin naxan yi, na mafilinxin yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dɛxɔn ma. ⁸ Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu dɛɛn li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi dɛnkɛleya. ⁹ Amasɔto e munma yi a famu naxan seɓɛxi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nɛn sayani. ¹⁰ Na xanbi ra, xarandiine yi xɛtɛ e konni.

Yesu yi mini kɛnɛnni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11

¹¹ Mariyama tan tixin yi lu wugɛ gaburu dɛɛn na. A wugama, a yi a felen a yɛɛ masadeni gaburun kui. ¹² Yesu binbin yi saxi dɛnaxan yi nun, a yi maleka dugi fixe kan firin to dɔxi mɛnni. Kedenna dɔxi a xun saden binna ra. Bonna dɔxi a san saden binna ra. ¹³ E yi a maxɔdin, e naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla?” A yi e yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dɛdɛ.”

¹⁴ A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra. ¹⁵ Yesu yi a

maxɔdin, a naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla? I nde fenma?” Naxanla yengi yi a ma, a nakɔ kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra dɛnaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongo na.” ¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna nɛɛn, “Karamɔxɔ.”

¹⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasɔto n munma siga n Fafe Ala fɛma singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun ɛ Fafe fɛma, n ma Ala nun ɛ Ala.” ¹⁸ Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

Yesu yi a xarandiine xɛ

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49

¹⁹ Na xati kedenna pinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, dɛɛn balanxi e ma amasɔto e yi gaxuxi Yahudiyane yɛɛ ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɔnɛn xa xunbeli.” ²⁰ A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a nɛnsɛnna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sɛwa kati! ²¹ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɔnɛn xa xunbeli! N Fafe Ala n xɛxi kii naxan yi, n fan bata ɛ xɛ na kiini.” ²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a dɛ foyen fe e ma, a naxa, “E Alaa Nii Sariɔnɔn sɔtɔ. ²³ E na diɔa naxanye yulubiye ma, ne mafeluun sɔtɔma nɛn, ɛ na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene rama-rama nɛn.”

Yesu nun Tomasi

²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne yɛ, Tomasi, naxan mɔn yi xili “Gulunna,” na mi yi e fɛma Yesu fa waxatin naxan yi. ²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a sɔxɔndene ra, n yi n yiin naso a nɛnsɛnna sɔxɔnden na, n mi lɛ a ra mumɛ!”

²⁶ Lɔxɔ xun keden danguxina, xarandiine mɔn yi e malan banxini, Tomasi yi e fɛma, dɛɛne yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɔnɛn xa xunbeli.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a

naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n n̄ensenni, alogo i nama d̄enk̄el̄eyatareyaan liga, d̄enk̄el̄eya.”
 28 Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Ala!”
 29 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata d̄enk̄el̄eya ba? Muxun naxanye d̄enk̄el̄eyaxi hali e munma n to, s̄ewan ne xa!”

Kitabun yireni ito seb̄e xunna

30 Yesu kabanako fe gb̄et̄e wuyaxi liga n̄en a xarandiine ȳeε x̄ori naxan mi seb̄exi Kitabuni ito kui.
 31 Koni itoe seb̄exi n̄en alogo ε xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii X̄em̄ena. E na d̄enk̄el̄eya a ma, ε nii rakisin s̄ot̄oma n̄en a xinli.

21

Yesu yi mini ken̄enni xarandii solofere tagi

1 Na xanbi ra, Yesu m̄on yi a ȳet̄e mak̄en̄en a xarandiine xa Tiberiyadi daraan d̄ex̄on ma. A a ȳet̄e mak̄en̄en kii naxan yi, na nan ito ra.
 2 Sim̄on Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyeli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii x̄em̄ene nun xarandii firin gb̄et̄eye, ne yi malanxi.
 3 Sim̄on Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, “N sigama ȳeεε suxudeni.” E yi a yabi, e naxa, “N̄xu fan sigama i f̄ox̄o ra n̄en.” Nayi, e siga, e sa d̄ox̄o kunkin kui. Koni e mi sese suxu na k̄eεen na.

4 Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan d̄e. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra.
 5 A yi a fala e xa, a naxa, “Banxulanne, ε bata ȳeεena nde suxu ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ēn-εn.”
 6 A yi a fala e xa, a naxa, “E yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, ε nde suxuma n̄en na yi.” E to yalaan nagodo m̄enni, e mi n̄o a bandun̄e amas̄ot̄o ȳeεε wuyaxi bata yi e suxu yalaan na.
 7 Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Marigin nan a ra!” Sim̄on Piyeri to na m̄e tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domain xidi a ra, amas̄ot̄o a ragenla nan yi a ra. A tungan, a sin igeni.
 8 Xarandiin bonne yi bira a f̄ox̄o ra kunkin kui, e fa yalaan bandun̄e, a rafexi ȳeεen na ken! Amas̄ot̄o, e nun xaren mi yi tagi kuya, f̄o n̄onḡonna ȳe k̄em̄e firin n̄ox̄on.

9 E to xaren li, e yi t̄eεn to na, ȳeεene yi ganma d̄enaxan yi e nun buruna.
 10 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E baxi ȳeεen naxan suxude, ε fa na nde ra.”
 11 Sim̄on Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi ȳeεε xungbene ra. K̄em̄e tonge suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yib̄o.
 12 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fa ε d̄eεe.” Xarandiine sese mi susu a max̄ōdin̄e fa fala, “Nde i tan na?” Amas̄ot̄o e yi a kolon, a Marigin nan yi a ra.
 13 Nanara, Yesu yi a maso, a burun tongo, a yi a so e yii. A ȳeεen fan liga na kiini.

14 A saxanden nan yi na ra Yesu xa a mak̄en̄en a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyeri

15 E yelin xanbini e d̄eεe, Yesu yi a fala Sim̄on Piyeri xa, a naxa, “Sim̄on, Yoni a dii x̄em̄ena, i n xanuxi dangu itoe ra ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ōn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi d̄ox̄o n ma ȳeεεε diine x̄on.”
 16 Yesu m̄on yi a fala a xa a firindeni, a naxa, “Sim̄on, Yoni a dii x̄em̄ena, i n xanuxi ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ōn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi lu n ma ȳeεεene x̄on.”
 17 Yesu m̄on yi a fala a xa a saxandeni, a naxa, “Sim̄on, Yoni a dii x̄em̄ena, n nafan i ma ba?” Piyeri b̄ōn̄en yi yifu amas̄ot̄o Yesu bata a max̄ōdin̄ d̄ox̄ōna ma saxan fa fala, “I n xanuxi ba?” Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi d̄ox̄o n ma ȳeεεene x̄on.”
 18 N xa n̄on̄din̄ fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i ȳet̄e maxid̄e n̄en, i yi siga d̄enaxan na i ken̄en. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma n̄en muxu gb̄et̄e yi i maxidi, a siga i ra yire yi d̄enaxan mi rafan i ma.”
 19 Yesu yi na falama n̄en alogo a xa Piyeri faxa kiin yita, a yi Ala binyama naxan x̄on. A yi a fala a xa, a naxa, “Bira n f̄ox̄o ra.”

20 Piyeri yi a firifiri, a yi xarandiin bonna to e f̄ox̄o ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi d̄ox̄i Yesu f̄ema e d̄eεedeni, a Yesu max̄ōdin̄ waxatin naxan yi, a naxa,

“Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?”

²¹ Awa, Piyeri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, nanfe ligama xemeni ito ra?” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n waxi a xon ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n foxo ra tun.” ²³ Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nen, a naxa, “Xa n waxi a xon ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?”

²⁴ Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mon itoe sebexi. En na a kolon fa fala jandin nan a sereyaan na.

Fala dɔnxɛna

²⁵ Yesu mon fe gbete wuyaxi liga nen. Xa ne birin yi sebe nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanpe dunujani ito yi.

Kewanle Yesu a Xerane Kewanle

Luka naxan Ningila Yesu yirena nde seβexi, na nan mɔn yireni ito fan seβexi naxan xili “Yesu a Xerane Kewanle.” Ningila Yesu a yitama en na nɛn Yesu feen naxanye ligaxi a siimayani. A firindeni ito fɔlɔxi a singen danden nin. A fan a yitama en na nɛn Yesu fɔxɔrabirane nun a xerane naxan liga alogo Yesu a xaranna xa xuya ayi dunuɲa yiren birin yi.

Yesu yelin xanbini a xerane xɛ, a e xa a xaranna kawandin ba dunuɲa yirene birin yi, a yi a Nii Sariɲanxin fan nagodo e ma alogo e xa senβen sɔtɔ a wanla kɛ feen na. E to na sɔtɔ, e yi kawandin ba fɔlɔ Yerusalɛn taani. Muxu wuyaxi yi la e falane ra, e findi Yesu fɔxɔrabirane ra. Kabanako fe wuyaxi yi liga alogo muxune xa la Yesu a xerane falane ra.

Na kawandin yi senβen sɔtɔma Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, Yesu yaxune yi dɛnkɛleya muxune tɔrɔ fɔlɔ. Na kui, Yesu fɔxɔrabirane yi xuya ayi Yerusalɛn taan fari ma. E yi siga kawandin bɛ Yudaya nun Samari bɔxɔn ma. Kitabun yireni ito sora singena han sora fu nun firinden na wanla nan yitama en na. Piyeri tiden gbo na taruxune kui.

Na xanbi ra, Ala yi xera gbɛtɛ xili naxan findixi Pɔli ra. Benun Ala xa a xili, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane ɲaxankatama Isirayilaa dinan xinli han! Koni Yesu yi a yɛtɛ yita Pɔli ra, a fa a xɛ yamana gbɛtɛye ma. Na kui Yesu a fe xibarun yi dangu Isirayila bɔxɔn danne ra siga siya gbɛtɛne yamanane yi.

Pɔli yi na wanla kɛ yire wuyaxi yi, keli Yerusalɛn taani siga han Romi taani. Yahudiyane yi a ɲaxankata, koni e mi a nɔ. A yi kawandin bama Yahudiyane xa salide banxine kui, a mɔn yi a bama siya gbɛtɛne se batudene kui. A na liga nɛn alogo dunuɲa muxune birin xa a kolon Yesu naxan ligaxi e xa.

Luka taruxuni itoe fɛsɛfɛsɛxi nɛn, a e seβɛ. Koni yirena nde seβɛ kiina a yitama

en na, a a ligaxi Luka yɛɛ xɔri nɛn. Waxatina nde Luka naxa, “Nxu yi siga iki...” Na falan nan a yitama en na, a a fan yi na nun. E nun Pɔli nan yi sigama sigatini Yesu fe xibarun nalideni. Dandan tiin nan yi Luka ra.

Na birin kui, to dɛnkɛleya muxune nɔɛ a kolonɲɛ nɛn Yesu fɔxɔrabira singene dunuɲa yi gidixi kii naxan yi. E wanla lan a xa findi misaala ra en xa.

Yesu te feen kore

¹ N xɔyin Teyofili,*

N bata Yesu a feene seβɛ i xa n ma seβɛ singen kui a wanla fɔlɔ feen naxanye birin ma e nun a xaranna naxan birin ti xabu a fɔlɔni ² han a te kore waxatin naxan yi a yelin xanbini yamarine fiyɛ a xera sugandixine ma Alaa Nii Sariɲanxin barakani. ³ A ɲaxankata xanbini, a yi a niiramaan yita e ra taxamaseri wuyaxi xɔn ma xii tonge naanin bun, a mɔn yi Alaa Mangayana fe fala e xa. ⁴ A yi e fɛma waxatin naxan yi, a yi e yamari, a naxa, “ɛ nama keli Yerusalɛn taani singen. N Fafe Ala ɛ tuli saxi naxan na,† ɛ na mamɛ be, n bata yi naxan ma fe fala ɛ xa. ⁵ Amasɔtɔ Yoni muxune rafuxi igen nin koni a mi fa buma, ɛ rafu Alaa Nii Sariɲanxini.”

⁶ Nba, xerane yi malanxi Yesu fɛma waxatin naxan yi, e yi a maxɔdin, e naxa, “Marigina, i mɔn Isirayila mangayani tɔnma waxatini ito nin ba?”‡ ⁷ Yesu yi a fala xerane xa, a naxa, “N Fafe Ala bata waxatin naxanye ragidi a senβen bun, a mi lan ɛ xa ne liga waxatine kolon. ⁸ Koni Alaa Nii Sariɲanxin na godo ɛ ma waxatin naxan yi, ɛ senβen sɔtɔma nɛn, ɛ yi findi n serene ra Yerusalɛn taani, e nun Yudaya yamanan nun Samariya yamanan birin siga han bɔxɔn danne ra.” ⁹ A yelinxini ito fale, Ala yi a rate kore e yɛɛ xɔri, a yi lɔ ayi e ma kundani. ¹⁰ E yɛɛn mɔn yi xɛlɛxi ayi a fɔxɔ ra waxatin naxan yi, xɛmɛ dugi fixɛ kan firin yi ti xerane fɛma. ¹¹ E yi a fala, e naxa, “Galile kaane, ɛ tixi be nanfera, ɛ koren matoma? Yesu ito naxan bata tongo

* **1:1:** Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna nɛɛn, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” A mato Luka 1.1 kui.

† **1:4:** Ala e tuli saxi naxan na, na findixi Alaa Nii Sariɲanxin nan na. A mato Xerane 2.2 kui. ‡ **1:6:** E yi waxi a xɔn ma Ala xa Isirayila mangayani tɔn bayo Romi kaane bata yi Isirayila yamanan suxu yɛngɛni.

ε tagi, a te kore xonna ma, a mən fama nən alo ε a toxi te kii naxan yi.”

Yudasi naxan sugandi fena

¹² E yi xete Yerusalen taani sa keli Oliwi geyaan na. Na geyaan nun taa tagina, kilo keden naxandən na a ra. ¹³ E soxina taani, e te kore banxin kui e yigiyaan na. Naxanye yi na yi, ne nan xili itoe ra, Piyeris nun Yoni nun Yaki nun Andire nun Filipi nun Tomasi nun Barotolome nun Matiyu nun Alifaa dii xemena Yaki nun Simon e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yaki a dii xemena, Yudasi. ¹⁴ Itoe birin yi e malanma yire kedenni Ala maxandideni waxatin birin e nun naxanla ndee nun Yesu nga, Mariyama e nun Yesu xunyene.

¹⁵ Na waxatini, Piyeri yi keli, a falan ti denkeleya muxune ye. Muxu keme muxu moxone nan yi na yi. ¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Alaa Nii Sarijanxin naxan falaxi Kitabun kui Dawuda xon ma Yudasi a fe yi, naxan yi Yesu suxu muxune yee ra fo na xa kamali nen. ¹⁷ Yudasi, en tan nde nan yi a ra nun. A fan yi wanli ito ligama en xon ma.”

Yudasi faxa fena

Matiyu 27.3-9

¹⁸ Nba, Yudasi gbetin naxan soto a saranna ra tinxintareyaan xon ma, a boxon sara na ra. A bira na boxon fari, a faxa, a kuiin yi rabo ayi. A kui seene birin yi mini. ¹⁹ Yerusalen kaane birin yi na feen kolon. Nanara, e na boxon xili sa e kon xuini, Hakeladama. Na bunna neen, “Wuli boxona.”

Yudasi naxan sugandi fena

²⁰ Piyeri mən yi a fala, a naxa, “Amasoto a sebexi Yaburin kui, fa fala, ‘A yireni genla xa lu, muxu yo nama lu na yi.’ A mən sebexi, ‘Muxu gbeta xa a tiden tongo.’†

²¹ Nanara, fo muxuna nde xa sugandi, naxan yi en fema waxatin birin yi, en Marigi Yesu yi sigan tima en xon ma waxatin naxan yi ²² fo Yesu rafu waxatin ma Yoni xon, han sa ti Yesu rate boxon ma kore. Fo na kanna xa kafu en ma, a fan yi findi seren na a Yesu bata keli sayani.” ²³ Nanara, e muxu

firin yeba, Yusufu naxan yi xili Barasaba, a mən yi xili Yusutu e nun Matiyasi. ²⁴ E yi Ala maxandi, e naxa, “Marigina, i tan muxun birin bone yi feen kolon. Nanara, a yita nxu ra, itoe firinna, i bata naxan sugandi ²⁵ alogo a xa wali xerayani Yudasi naxoni, Yudasi wanla naxan bejin, a siga a sigadeni.” ²⁶ Na danguxina, e masensenna ti, a yi Matiyasi suxu, a sa Yesu a xera fu nun kedenna fari.

2

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹ Se Xaba Singen Sali boxona a liye, denkeleya muxune birin yi malanxi yirena nde yi, ² sanja ma kedenni, e yi xui gbeena nde me keli kore naxan yi ligaxi alo foye gbeen xuina. E yi doxi banxin naxan kui, a yi na rafe. ³ Tee degene yi siga gode e keden kedenna birin xun ma alo teen lenna. ⁴ E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E falan ti fo xui gbete yi, alo Nii Sarijanxina a fixi e ma kii naxan yi.

⁵ Yahudiya togondiyaxina ndee yi yigiyaxi Yerusalen taani na waxatini, naxanye sa kelixi dununa siyane birin ye. ⁶ E to xui gbeeni ito me, yamaan yi e malan. Na yi e birin naterena amasoto e keden kedenna birin yi e yete kon xuiin nan mema denkeleya muxune falani. ⁷ E yi kabε han, e naxa, “Naxanye falan tima itoe ra, Galile kaane xa mi e birin na ba? ⁸ Nanfera nayi, en keden kedenna birin fa e xuiin mema en yete bari xuine yi? ⁹ Parate kaane, Mede kaane, Elan kaane, naxanye doxi Mesopotamiya nun Yudaya nun Kapadose nun Pontu nun Asi yi ¹⁰ e nun Firigi nun Panfliya nun Misiran nun Libiya boxon naxan Sireni yamanan dexon e nun naxanye kelixi Romi taani ¹¹ Yahudiyane ba, Yahudiyataren naxanye so Yahudiya dinani ba, Kireti kaane ba, Arabi kaane ba, en birin e xuiin mema, e Alaa kabanako feene ralima en ma, en ma xuine yi!” ¹² E birin yi kabε, e yifu, e lu a fale e bode xa, e naxa, “Ito bunna di?” ¹³ Koni ndee yi lu denkeleya muxune magele, e naxa, “Itoe minxin nan a ra.”

§ 1:13: Muxune mən Piyeri ma a Pita. * 1:13: Yahudiya siya xanuna: Muxune nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e non bun ma. † 1:20: A mato Yaburin 69.26 nun 109.8 kui.

Piyeri kawandin naxan ba

¹⁴ Nba, Piyeri nun xarandii fu nun keddenna bonne yi keli, e ti, Piyeri yi falan ti yamaan xa a xuini texin na, a naxa, “E tan Yahudiyane nun Yerusalen kaane, ε tuli mati n xuiin na, alogo ε xa a kolon, ¹⁵ fa fala muxuni itoe mi minxi alo ε yengi a ma kii naxan yi, soqe raxenxen* waxatin na a ra iki. ¹⁶ Koni Ala naxan fala Nabi Yoweli a Kitabun kui, na nan ito ra. A naxa,

¹⁷ ‘Waxati rajanni, n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen adamadiin birin ma. E dii xemene nun ε dii temene nabiya falane tima nen.

E banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.

E xemε fonne yi xiyen sa.

¹⁸ Na loxone yi, n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen hali n ma konyi xemene nun n ma konyi gilene xun ma, e yi nabiya falane ti.

¹⁹ N kabanako feene yitama nen kore xonna ma e nun taxamasenne boxo xonna ma, wunla nun teen nun tee tuti gbeen minima nen.

²⁰ Sogeni dimima nen, kiken yi gbeeli alo wunla, benun Marigina loxo binye gbeen xa a li.

²¹ Nba, muxu yo na Marigin maxandi a xinla ra, na kisima nen.’† ”

²² “Isirayila xemene, ε tuli mati falani ito ra. Ala nan Yesu Nasareti kaan xexi. Ala bata na yita ε ra kabanako feene nun fe magaxuxine nun taxamasenne xon a naxanye liga ε tagi alo ε tan yetena a kolon kii naxan yi. ²³ Ala bata yi a ragidi alo a yi a kolon kii naxan yi, a Yesu xa so ε yii. E yi kafu gbalotone ma, ε yi a gbangban wudin ma, ε yi a faxes. ²⁴ Koni Ala mon yi a rakeli, a yi a ba sayaan xoleni amasoto sayaan mi yi nœ a ramarε. ²⁵ Bayo Dawuda a fala nen a fe yi, a naxa, ‘N xaxili Marigin xon ma waxatin birin, bayo a n dexon ma, sese mi n mamaxε.

²⁶ Nanara, n bojen sewaxi, n yi falan ti sewani.

N fati benden fan luma nen yigini.

²⁷ Amasoto, i mi i me n na, n siga laxira yi.

I mi tinje i ya muxu togondiyaxin yi kun gaburun na.

²⁸ I bata kiraan yita n na nii rakisin sotoma naxan xon.

I n nalugoma nen sewan na i yetagi.’‡ ”

²⁹ “Awa, ngaxakedenne, n xa en benba Dawudaa fe fala ε xa sike mi naxan yi. A faxes nen, a maluxun, a gaburun mon na han to. ³⁰ Koni nabiin nan yi a ra, a a kolon nen a Ala bata a tuli sa, a yi a kolob, a Dawuda bansonna nde findima nen Mangan na a tan funfuni. § ³¹ Ala yi feen naxan ligama, Dawuda to na to, a yi Alaa Muxu Sugandixin nakeli feen fala, a naxa, a mi a me a ra, a siga laxira yi. A fati benden mon mi kunma.* ³² Ala na Yesu nan nakelixa sayani. En birin bata findi na seren na.

³³ A bata te Ala yiifanna ma. A yi Alaa Nii Sarijanxin soto, Fafe Ala bata en tuli sa naxan na, a yi a ragodo en ma iki. E na nan toma. E na nan mema iki. ³⁴ Amasoto Dawuda yeteen mi te ariyanna yi. Anu, a yeteen bata a fala, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa,

“Doxo n yiifanna ma

³⁵ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.’† ’

³⁶ “Nayi, Isirayila muxune xa ito kolon yati, a ε Yesu naxan gbangbanxi wudin ma, Ala bata na findi Marigin na e nun a Muxu Sugandixin na.”

³⁷ Nba, yamaan to na me, na yi e bojen kala. E yi a fala Piyeri nun xeraan bonne xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenne, nxu nanfe ligama?” ³⁸ Piyeri yi a fala e xa, a naxa, “E keden kedenna birin xa ε xun xanbi so ε hakeni, ε rafu igeni Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, alogo ε yulubine xa xafari, ε yi Alaa kiseen soto, a Nii Sarijanxina.

³⁹ Amasoto Ala bata ε tan nun ε diine tuli sa na ra e nun naxanye birin yire makuyene yi en Marigina Ala naxanye xilima a fema.”

* **2:15:** Piyeri soqe raxenxena fe falaxi nen alogo yamaan xa la a ra a dolb fe mi yi a ra bayo men kaane mi yi darixi dolon minje xotanni. † **2:21:** Yoweli 3.1-5 ‡ **2:28:** Yaburin 16.8-11 § **2:30:** Yaburin 132.11 * **2:31:** Yaburin 16.10 † **2:35:** Yaburin 110.1

⁴⁰ Piyeri yi sereyaan ba, a yi e rawekile fala wuyaxi ra, a naxa, “E yete ratanga waxatini ito tinxintareyaan ma.” ⁴¹ Naxanye tin a falan ma, ne yi rafu igeni. Muxu wuli saxan joxon yi sa denkeleya muxune fari na loxon. ⁴² E yi bira xerane xaranna foxo ra, e yi lu ngaxakedenyani, e lu e degge e bode xon ma, † e lu Ala maxande.

⁴³ Xerane yi kabanako fe wuyaxi liga e nun taxamasenne han birin yi gaxu. ⁴⁴ Denkeleya muxune birin yi lu e bode fema, e yii seene birin yi findi e bode gbee ra. ⁴⁵ E yi e boxone nun e yii seene matima nen, e yi na gbetine yitaxun e bode ra alo e keden kedenna birin makona a ma kii naxan yi. ⁴⁶ E yi lu e malanje Ala Batu Banxini loxo yo loxo, e yi e degema e bode xon ma e konne yi, sewan nun boje xunbenli. ⁴⁷ E yi lu Ala tantunje, e yi rafan yamaan birin ma. Marigin yi nde sama kisi muxune fari nen loxo yo loxo.

3

Lebutenna rakendeya fena

¹ Loxona nde, Piyeri nun Yoni yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandi waxatini, benun se din waxatin xa a li. ² Nba, muxune yi fama xemena nde ra Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na xandi tideni loxo yo loxo naxan yi barixi lebutenyani. Na so deen yi xili nen, “De Tofajina.” ³ A to Piyeri nun Yoni to soe, a yi e xandi gbetini.

⁴ E yi e yeen ti a ra. Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu mato.” ⁵ A yi e mato. A yengi yi a ma, a e yii sena nde nan fima a ma. ⁶ Koni Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Gbeti mi n yii! Xema mi n yii! Koni seen naxan n yii, n na soma nen i yii. Yesu Alaa Muxu Sugandixin Nasareti kaan xinli, keli, i sigan ti.” ⁷ Piyeri yi a suxu a yiifanna ma, a yi a rakeli. Xemen sanne nun a woxoxone yi senben soto. ⁸ A yi tungan, a ti a sanne xun na, a sigan ti folo. E nun xarandiine yi so Ala Batu Banxini, a sigan tima, a tunganma, a Ala tantunma.

⁹ Yamaan birin yi a to sigan tiye, a Ala tantunma. ¹⁰ E yi a kolon a a tan nan yi xandi tiini Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na, naxan yi xili “De

Tofajina.” Feen naxan liga xemene xa, e birin yi e terena na ra, e kabε kati!

Piyeri a kawandina

¹¹ Bayo a mi yi fa xetema Piyeri nun Yoni foxo ra, yamaan kuisanxin yi fa e giye, e yi e malan Sulemani a Gagene bun ma. ¹² Piyeri yamaan to waxatin naxan yi, a yi falan ti e xa, a naxa, “Isirayila xemene, nanfera ε kabεma feni ito ma? Nanfera ε nxu matoma alo nxu tan nan a ligaxi xemeni ito yi sigan ti nxu senben nun nxo Ala kolonna barakani? ¹³ Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala nun en benbane Ala nan a walikεen Yesu a binyen mayitaxi, ε naxan yanfa, ε yi ε me a ra Pilati yetagi, naxan yi wama a bejin feni. ¹⁴ E ε mexi muxu sarijanxin nun muxu tinxinxin na, ε Pilati mafan, a xa muxu faxan bejin ε xa. ¹⁵ E nii rakisina kanna faxa nen, koni Ala yi a rakeli sayani. Na seren nan nxu tan na. ¹⁶ Nxu to denkeleyaxi Yesu xinla ma, na nan fangan fixi xemeni ito ma, ε naxan toma, ε a kolon. Denkeleyana Yesu xinla ma na nan a rakendeyaxi ε yee xori.”

¹⁷ “Nba, ngaxakedenne, n na a kolon ε tan nun ε mangane feen naxan liga Yesu ra, ε a ligaxi a kolontareyaan nan ma. ¹⁸ Ala bata yi naxan fala a nabine birin xon ma, a na nan nakamalixi, a fo a Muxu Sugandixin xa toro. ¹⁹ Nanara, ε xun xanbi so ε hakeni, ε tubi Ala ma alogo ε yulubine xa xafari ²⁰ Marigin yi matabu waxatine fi ε ma, a mon yi a Muxu Sugandixin nafa ε ma Yesu, a naxan nagidi ε ma. ²¹ Koni fo a xa lu nen kore xonna ma singen han a waxati saxin na a li Ala feen birin yitonma waxatin naxan yi alo a bata a fala a nabi sarijanxine xon ma kii naxan yi waxati danguxine yi. ²² Musa a fala nen, a naxa, ‘Marigina ε Ala nabina nde raminima nen ε ye alo n tan, ε tuli mati a falane birin na. ²³ Xa naxan yo mi a tuli mati na nabiin na, a kedima nen yamaan ye.’* ²⁴ Nabiin naxanye birin bata falan ti xabu Nabi Samuyeli waxatini, ne birin bata yi loxon itoe fe fala. ²⁵ E findixi nabine diine nan na. Ala layirin xidixi e nun ε benbane tagi nen, a yi a fala Iburahima xa, a naxa, ‘Dunuja siyane

† **2:42:** Yanyina nde, ito bunna neen fa fala e yi Marigina ximenna yitaxunma. A mato Luka 22.19 kui. * **3:23:** A mato Sariyane 18.15 nun 18.18-19 kui.

birin duban sətōma nən i tan bənsōnna barakani.’† 26 Ala to a walikēn nafa, a a xε ε singe nan ma alogo ε xa duban sətō a xən, a yi ε birin naxetε ε fe jaxine fōxō ra.”

4

Piyeri nun Yoni makiti fena

1 Piyeri nun Yoni yi fala tiini waxatin naxan yi yamaan xa, saraxaraline nun Ala Batu Banxin kantan muxune mangan nun Saduse muxune* yi fa. 2 E yi xəlōxi han, bayo xεrane yi yamaan xaranma. E yi a falama a faxa muxune kelima nən sayani alo Yesu. 3 E yi e suxu, e yi e sa kasoon na han xətōnni bayo kōēn bata yi so. 4 Koni muxun naxanye e falan mε, na wuyaxi yi la a ra. Denkēleya muxune yi wuya ayi han muxu wuli suulun jəxən xēmene gbansanna.

5 Na xətōn bode, yamaan mangane nun fonne nun sariya karamōxōne yi e malan Yerusalēn taani. 6 Saraxarali Kuntigi Singena Anasa yi na e nun Kayafa nun Yoni nun Alesandire nun Saraxarali Kuntigi Singena denbayaan muxu gbētēye. 7 E yi Piyeri nun Yoni ti e yetagi, e yi e maxōdin, e naxa, “E ito ligaxi nde sēnbε bun hanma xinla mundun yi?”

8 Piyeri yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a yi e yabi, a naxa, “Yamaan mangane nun fonne, 9 xa ε nxu makitima wali fajina fe ra to naxan ligaxi lēbutēnna xa, e nun a rakēndeyaxi kii naxan yi, 10 nayi ε xa a kolon, ε tan nun Isirayila yamaan birin, fa fala xēmēni ito tixi ε yetagi kēndeyani Yesu Nasarēti kaan xinla barakan nin, Alaa Muxu Sugandixina, ε naxan gbangban wudin ma, Ala yi a rakeli sayani. 11 Kitabun Yesu ito nan ma fe falaxi, a naxa, “E tan banxi tiine ε mε gēmēn naxan na, na bata findi banxin gēmε fisamantenna ra.”† 12 Kisin mi sətε muxu gbētε yo xən, bayo xili gbētε yo mi dunuḡa yi, naxan fixi muxune fe ra en kisin sətε naxan sabu ra.”

13 E yi kabε Piyeri nun Yoni a xaxili ragidin ma, amasōtō xarantarene nan tun yi e ra naxanye mi fe kolon. Na yi a yita e

ra a e yi Yesu nan fōxō ra. 14 Koni bayo e yi xēmēn kēndeyaxin toma tixi e dēxən ma, e mi yi nōε sese falε. 15 Koni e yi xarandiine yamari, a e xa mini kitisa yamaan malanni, e yi falan ti fōlō e bode xa, e naxa, 16 “En nanfe ligama muxuni itoe ra? Amasōtō Yerusalēn kaane birin a kolon a e bata kabanako fe gbeen liga. En mi nōε a matandε. 17 Koni en xa tōnna sa e ra, a e nama fa falan ti muxu yo xa Yesu xinli alogo feni ito nama xuya ayi yamaan tagi.”

18 E yi Piyeri nun Yoni xili, e yi e yamari a e nama fa fala yo ti hanma e xaranna ti Yesu xinli. 19 Koni Piyeri nun Yoni yi e yabi, e naxa, “E tan yetēn xa a mato xa nxu lan nxu xa ε tan nan xui suxu hanma Ala. 20 Nxu naxan toxī nxu yi a mε, nxu mi nōε tondε na falε.” 21 E mōn yi e kōnkō e ma kati, na xanbi ra, e yi e bejin. E mi yi nōε e jaxankatε, amasōtō yamaan birin yi Ala tantunma fe ligaxini ito a fe ra. 22 Amasōtō xēmēn naxan nakēndeya findi kabanako feen na, na barin bata yi dangu jεε tonge naanin na.

Yesu mantonne Ala maxandina

23 E to e bejin, Piyeri nun Yoni yi siga e lanfane fεma. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne feen naxan falaxi e xa, e na birin yεba e xa. 24 E na mε waxatin naxan yi, e birin yi e xui ramini Ala ma jεnige kedenni, e naxa, “Nxu kanna, i tan naxan kore xōnna nun bōxō xōnna nun fōxō igen nun e yi seene birin daxi, 25 i tan naxan falan ti Alaa Nii Sarijanxin nun nxu benba Dawuda xən ma, i ya walikēna, i naxa, ‘Nanfera siyane murutεma?’

Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

26 Dunuḡa mangane bata tondi, kuntigine bata e malan

Marigin nun a Muxu Sugandixin xili ma.’‡

27 “Bayo jōndin na a ra yati, Herode nun Pōnsi Pilati nun Yahudiyatarene nun Isirayila yamaan birin e malan nən taani ito kui i ya walikε sarijanxin Yesu xili ma i naxan sugandixi. 28 I sēnbēn nun i sagoon

† 3:25: Dunuḡa Fōlōn 22.18 nun 26.4 kui. * 4:1: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mōn mi yi laxi a ra a muxune kelima nən sayani. † 4:11: Yaburin 118.22 ‡ 4:26: Yaburin 2.1-2

bata yi feen naxanye ragidi, e yi ne birin liga. ²⁹ Awa iki, Marigina, i tuli mati e fala xolene ra, i tin i ya walikene xa i ya falan nali xaxili ragidi gbeeni. ³⁰ I yiini bandun alogo muxune xa kendeya, taxamasenne nun kabanako feene yi liga i ya walike sarijanxin Yesu xinli.”

³¹ E yelinxina Ala maxande, e yi malanxi denaxan yi, menna yi xuruxurun. E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E yi Alaa falan nali xaxili ragidini.

Denkeleya muxune lanna

³² Xaxili kedenna nun nii kedenna yi lu denkeleya yamaan muxune birin ma. Muxu yo mi yi a falama, a naxa, n gbeen ni ito ra, bayo e birin malanna nan yi e yii seene ra. ³³ Xerane yi lu Marigi Yesu keli feen sereyaan be senbe gbeeni. Baraka gbeen yi lu e birin xon! ³⁴ Bayo sese mi yi dasaxi muxu yo ma e ye. Xee boxon nun banxine yi naxanye yii, e yi e matima nen, e yi e saren xali, ³⁵ e sa e sa xerane bun. Xerane yi gbetin taxun muxune ra alo e makona a ma kii naxan yi.

³⁶ Awa, Lewi bonsonna xemena nde yi na, naxan bari Sipiri yamanani, a yi xili Yusufu. Xerane yi a xili sa Baranabasi. Na bunna nen, “Muxu Ralimaniyana.” ³⁷ Xee boxona nde yi a yii, a na mati, a yi fa a sara gbetin sa xerane bun.

5

Ananiyasi nun Safira a fe

¹ Xemena nde yi na naxan yi xili Ananiyasi, a naxanla fan yi xili Safira. Na fan yi e boxona nde mati, ² a yi a saren foxo kedenna ramara a yete xa. A naxanla fan yi na kolon. A siga a donxen na xerane yee ra. ³ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ananiyasi, nanfera i tinxi Setana yi so i borjeni, han i wulen fala Alaa Nii Sarijanxin xa? Nanfera i boxon saren foxo kedenna ramaraxi i yii? ⁴ Benun i xa na xee boxon mati waxatin naxan yi, i gbeen xa mi yi a ra ba? I to a mati i sagoon xa mi yi a gbetin na ba? Nanfera nayi, i fe sifani ito ligaxi? I mi wulen falaxi muxune xan xa de, fo Ala.” ⁵ Ananiyasi ito me waxatin naxan yi, a bira, a faxa. Naxanye birin na

me, ne yi gaxu. ⁶ Banxulanne yi keli, e yi a kasangen, e sa a maluxun.

⁷ Awa waxatidi danguxina, a naxanla fan yi fa, koni feen naxan ligaxi, a munma yi na me singen. ⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A fala n xa, e boxon saraxi xasabini ito nan na ba?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “On, a saren yatin nan ito ra.” ⁹ Nayi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera e nun i ya xemem lanxi a ma e xa Marigina Nii Sarijanxin bunba? I ya xemem maluxun muxune san xuiin ni i ra deen na, e i fan xalima nen iki sa!” ¹⁰ A yi bira Piyeri bun ma, a faxa keden na! Banxulanne yi fa, e yi naxanla fan li faxaxi, e yi a tongo, e sa a maluxun a xemem dexon ma. ¹¹ Denkeleya yamaan nun muxun naxanye birin na feen me, gaxu gbeen yi ne suxu.

Taxamasenne fe

¹² Xerane yi taxamaseri wuyaxi nun kabanako fe wuyaxi liga yamaan tagi. Denkeleya muxune birin yi e malanma Sulemani a Gagene nan bun ma. ¹³ Muxu yo mi susu a masoe e ra. Hali na, yamaan yi e xili fajin falama. ¹⁴ Koni muxu wuyaxi yi lu se e fari, xemem nun naxanla naxanye denkeleya Marigin ma. ¹⁵ Nayi, muxune yi lu fe furetone ra, e yi e sa e sa seene nun dagine ma kirane xon ma alogo Piyeri dangumatxon nininna xa e li. ¹⁶ Yama gbeen yi malan, sa keli Yerusalen rabilinna taane yi. E fa e furetone ra e nun pinan naxine naxanye toroma. E keden kedenna birin yi kendeya.

Xerane besenxonyana fena

¹⁷ Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxun naxanye yi findixi Saduse muxune ra, ne yi xerane maxoxolon han e yi keli e xili ma. ¹⁸ E yi xerane suxu, e yi e sa kason na. ¹⁹ Koni Marigina malekan yi fa kaso banxin deen nabi kosen na. A yi e ramini, a yi a fala e xa, ²⁰ a naxa, “E siga, e sa ti Ala Batu Banxini, Yesu dunuwa yi gidi kiin naxan yitaxi e ra, e na feene birin yeba yamaan xa.” ²¹ E to na me, e yi so Ala Batu Banxini subaxani, e xaranna ti folo.

Nba, Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxune to fa, e yi kitisa yamaan birin xili, Isirayila yamaan fonne birin. E muxun

nasiga kaso banxini, a e xa sa fa xerane ra e yetagi. ²² Koni e na lixina, kantan muxune mi xerane to. E yi xete, e sa a fala bonne xa, e naxa, ²³ “Nxu kasoon lixi balanxi nen ken, kantan muxune tixi deen na, koni nxu to deen nabi, muxu yo mi yi na kui!” ²⁴ Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigin nun saraxarali kuntigine ito mexina, e yi kui fu xerane fe yi, e naxa, “Nanfe ligaxi e ra?” ²⁵ Nba, xemena nde yi so, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa a mato, e xemena naxanye saxi kasoon na, e sa tixi Ala Batu Banxin kui, yamaan xarandeni!” ²⁶ Kantan muxune kuntigin nun a muxune yi keli, e sa fa xerane ra. Koni e mi fa xerane karahan, amasoto e yi gaxuxi e magolon feen na yamaan xon.

²⁷ E faxina xerane ra, e yi e ti kitisa yamaan yetagi. Saraxarali Kuntigi Singen yi e maxodin, ²⁸ a naxa, “Nxu mi yi e yamari nun, a e nama fa yamaan xaran xemeni ito xinli ba? Koni a mato, e bata Yerusalen taan birin nafe e xaranni ito ra. E waxi a xon ma, e xa xemeni ito faxes feen sa nxu xun ma!”

²⁹ Piyeri nun xeraan bonne yi e yabi, e naxa, “A fere mi na fo nxu xa Alaa falan nan suxu dangu muxune gbee falan na. ³⁰ En benbane Ala bata Yesu rakeli sayani, e naxan gbangban wudin ma, e yi a faxes. ³¹ Ala mon yi a rate kore, a yi a dexo a yiifanna ma, a yi a findi Mangan na e nun Marakisi Tiin na alogo Isirayila kaane xa no e xun xanbi soe e hakene yi, e yulubine yi xafari. ³² Feni itoe serene nan nxu tan na. Ala bata a Nii Sarijanxin naxan fi a falan suxu muxune ma, na feene seren nan na fan na.”

³³ E ito mexina, e boren yi te kati, han xerane faxes xonla yi e suxu! ³⁴ Koni Gamaliyeli naxan findixi Farisi muxuna* nde ra, na yi na yi. Sariya karamaxon nan yi a ra naxan yi binyaxi yamaan birin xon. Na yi keli, a ti kitisa yamaan tagi, a yi yamarin fi, a xerane xa ramini singe. ³⁵ Na danguxina, a yi a fala kitisane xa, a naxa, “Isirayila kaane, e muxuni itoe fe liga e yeren ma. ³⁶ Waxati danguxina nde yi, xemena nde yi xili Tudasi, na a

yetagi findi nen muxu gbeena nde ra, muxu kemena naanin jaxon yi bira a foxo ra. Koni muxune a faxes nen. A foxorabirane birin yi xuya ayi, a fe yi lu fuu. ³⁷ Na danguxina, Yudas Galile kaan fan yi keli muxune birin xili sebe waxatini, a yi ti ganla nde yee ra murute xinla ma. Koni muxune yi a fan faxes, a foxorabirane fan yi xuya ayi. ³⁸ Nanara, naxa a fala e xa iki, e muxuni itoe lu na, e e bejin, e xa siga. Amasoto xa e feene nun e wanle fataxi muxune nan na, e kalama nen. ³⁹ Koni xa a fataxi Ala nan na, e mi e noe mumu! Na ma, e a liga ki fani alogo a nama liga alo e Ala nan yengema.” E yi tin a maxadi xuiin ma.

⁴⁰ E yi xerane xili banxini, e yi e bulan, e yi tanna dexo a e nama fa falan ti Yesu xinla ra. E yi e bejin. ⁴¹ Xerane sewaxin yi keli kitisa yamaan fema bayo Ala bata na binyen fi e ma a e xa jaxankata Yesu xinla fe ra. ⁴² E yi lu yamaan xaranne, e Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe xibarun nali Ala Batu Banxin nun muxune konne yi lxo yo lxo.

6

Denkeleya yamaan mali tiine fe

¹ Na waxatini, Yesu foxorabirane to yi wuyama ayi, Yahudiyani naxanye yi Gireki xuiin falama, ne yi e mawuga Yahudiyani bonne fari naxanye yi Heburu xuiin falama bayo e kana gilene mi yi lxo yo lxo balon soto ma a kiini a taxun waxatini. Yahudiya Gireki xui falane naxa, “Gbetin naxan yitaxunma lxo yo lxo balon na, nxo kana gilene mi na se soto ma.”

² Nayi, xarandii fu nun firinne yi Yesu foxorabirane birin malan, e yi a fala e xa, e naxa, “A mi lan nxu yi Alaa falan nabekin donse feen na. ³ Na ma, ngaxakedenne, e muxu binyaxi solofere sugandi e ye naxanye lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, xaxinla e ma, en yi e ti na wanla ra. ⁴ Nayi, en noe en sobe soe nen Ala maxandin nun a falan wanli.”

⁵ Na falan yi yamaan birin ken. Nayi, e yi Etiyen sugandi, naxan yi lugoxi denkeleyaan nun Alaa Nii Sarijanxin na,

* **5:34:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyani bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

e nun Filipi nun Pirokoru nun Nikanoro nun Timon nun Paramenasi e nun Nikolasi Antiyōki kaan naxan so Yahudiya dinani. ⁶E yi ne yita xerane ra. Xerane yi e yiin sa e ma, e yi Ala maxandi e xa.

⁷Na ma, Alaa falan yi lu xuyε ayi. Yesu foxorabirane yi wuya ayi Yerusalen taani kati! Saraxarali wuyaxi yi denkeleya.

Etiyen suxu fena

⁸Nba, Etiyen yi lugoxi Alaa hinanna nun a senben na. A yi kabanako fe gbeene nun taxamasenne liga yamaan tagi. ⁹Koni salide banxina nde muxune yi keli Etiyen xili ma naxan yi xili “Muxu Xoroyaxine Salide Banxina” naxanye yi kelixi Sireni nun Alesandire taan nun Silisi nun Asi yamanani, e yi Etiyen matandi folo. ¹⁰Koni e mi yi naε tiye Etiyen ma fe kolonna yeε ra e nun a yi falan tima Nii Sarijanxin naxan baraka yi. ¹¹Awa, e muxuna ndee saranna fi alogo e xa a fala, e naxa, “Nxu a xuiin namexi nen Musa nun Ala rayelefuε!” ¹²Nayi, e yi yamaan nun yamaan fonne nun sariya karamoxone radin Etiyen xili ma. E yi Etiyen suxu, e siga a ra kitisa yamaan fema. ¹³E yi fa wule sere baane ra. Ne yi a fala, e naxa, “Xemeni ito luma fala jaxine tiye Yire Sarijanxini ito nun Musaa sariyan xili ma. ¹⁴Amasoto nxu bata a me a ra, a a falama, a naxa, a Yesu Nasareti kaan yire sarijanxin kalama nen, a yi en ma namun fonne maxete en naxanye sotoxi Musa ra.”

¹⁵Naxanye birin yi dōxi kitisa yamaan malanni, ne birin yeen yi lu tixi Etiyen na, e yi a yetagin to alo malekan yetagin na a ra.

7

Etiyen ma sereyana

¹Saraxarali Kuntigi Singen yi a fala, a naxa, “Feen naxan falaxi i xun ma, jōndin na a ra ba?”

²Etiyen yi a yabi, a naxa, “N fafane nun ngaxakedenne, ε tuli mati n xuiin na. En benba Iburahima yi Mesopotamiya yamanani waxatin naxan yi benun a xa dōxo Xarani taani, Ala Binyen Kanna a yete makenen nen a xa. ³Ala yi a fala a xa, a

naxa, ‘Keli i ya yamanan nun i xabilani. Siga na yamanani, n naxan yitama i ra.’*
⁴Nayi, a keli Kalidi kaane yamanani, a sa dōxo Xarani taani. A fafe to faxa, Ala yi a rafa yamanani ito yi, ε dōxi denaxan yi iki.

⁵Ala mi bōxo yo fi Iburahima ma yamanani ito yi na waxatini hali san tide keden jōxon. Koni Ala a tuli sa nen, a yamanani ito findima nen a tan nun a bōnsōnna gbeen na. Anu, dii yo mi yi a yii na waxatini. ⁶Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bōnsōnna dōxōma nen yamana gbete yi, e konna mi denaxan yi, e yi tōro jee keme naanin konyiyani. ⁷Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nen. Na xanbi ra, e minima nen na yamanani, e yi fa n batu be.’† ⁸Na xanbi ra, Ala yi banxulan tiin layirin xidi e nun Iburahima tagi. Na xanbi ra, a yi Isiyaga bari, a yi a banxulan a xii solomasexede lōxon. Isiyaga fan yi Yaxuba banxulan. Yaxuba fan yi en benba fu nun firinne banxulan.”

⁹“Awa, Yusufu a fe xōxōlōnyaan ma, en benbane yi a mati Misiran kaane ma. Koni Ala yi a xōn. ¹⁰Ala yi a xunba a tōrōn birin yi. A yi xaxilimayaan fi Yusufu ma, a yi a rafan Misiran mangan ma. A yi Yusufu dōxo Misiran yamanan xun na e nun a banxi yi feene birin. ¹¹Nba, fitina kamēn yi so Misiran yamanan nun Kanan yamanani, tōrōn yi gbo ayi. Donse yo mi yi fa en benbane yii. ¹²Koni Yaxuba a me waxatin naxan yi, a murutun yi Misiran yi, a yi en benbane rasiga a singeni. ¹³E sigan firindeni, Yusufu yi a yete yita a ngaxakedenne ra. Misiran mangan Yusufu kon kaane fe kolon na waxatin nin. ¹⁴Na xanbi ra, Yusufu yi xeraan nasiga a fafe Yaxuba nun a denbayaan birin tongodeni, muxu tonge solofere e nun suulun nan yi e birin malanxin na. ¹⁵Yaxuba yi siga Misiran yi, a faxa denaxan yi e nun en benbane. ¹⁶Yamaan yi siga e binbine ra Siken taani. Iburahima gaburun naxan sara Hamori a diine ma Siken taani gbetin na, yamaan yi sa e maluxun mēnni.”

¹⁷“Ala Iburahima tuli sa naxan na, na rakamali waxatin yi maso, en ma yamaan yi wuya ayi Misiran yi. ¹⁸Na danguxina,

* 7:3: Dunuja Folon 12.1 † 7:7: Dunuja Folon 15.13-14 nun Xoroyaan 3.12

Manga gbete yi dɔxɔ Misiran yi naxan mi yi Yusufu kolon. ¹⁹ Na Mangan yi en ma yamaan yanfa, e yi en benbane tɔrɔ, a yi e karahan alogo e xa e diine rabejin, e faxa. ²⁰ Musa bari na waxatin nin, a yi Ala kenɛn han! A lu nɛn a fafe konni han kike saxan. ²¹ A ba a fafe konni waxatin naxan yi, Misiran mangana dii temɛn yi sa a tongo, a yi a maxuru, a yi a findi a dii xɛmɛn na. ²² E yi Musa xaran Misiran kaane fe kolonna birin ma, a yi senben sɔtɔ a falan nun a kewanli.”

²³ “Musa barin to jɛɛ tonge naanin sɔtɔ, a ngaxakeden Isirayila kaan bonne xɔntɔn xɔnla yi a suxu. ²⁴ A yi Misiran kaana nde to a ngaxakeden na nde tɔrɛ, a yi a xun mayɛngɛ, a yi a gbeen jɔxɔ, a Misiran kaan faxa. ²⁵ A yengi yi a ma a a kon kaane yi a famuma nɛn a Ala yi waxi e xunba feni a tan nan xɔn. Koni e mi a famu mumɛ! ²⁶ Na xɔtɔn bode a yi Isirayila kaan muxu firin to yɛngɛ, a kata e tagini tɔndeni. A yi a fala e xa, a naxa, ‘Ngaxakedenmane nan ε ra, nanfera ε ε bode tɔrɔma?’ ²⁷ Koni naxan yi a boden jaxankatama, na yi Musa radinjɛ ayi, a yi a fala, a naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? ²⁸ I waxi n fan faxa feen nin ba alo i Misiran kaan faxa kii naxan yi xoro?’ ²⁹ Musa to na mɛ, a yi a gi, a siga Midiyan yamanani. A dii xɛmɛ firin sɔtɔ mɛnni.”

³⁰ “Awa, jɛɛ tonge naanin danguxina, malekan yi mini kenɛnni Musa xa tɛɛn yiyani fɔtɔndin tagi Sinayi geyaan dɛxɔn ma burunna ra. ³¹ Musa na to waxatin naxan yi, a kabɛ. A to yi a masoma a ra alogo a xa a yigbɛ, Marigin xuiin yi mini, a naxa, ³² ‘I benbane Ala nan n tan na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’ Musa yi gaxu, a xuruxurun, a mi fa susu a matoɛ. ³³ Marigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya sankidine ba i sanni amasɔtɔ i tixi dɛnaxan yi, bɔxɔ sarijanxin na a ra. ³⁴ N bata n ma yamana tɔrɔn to Misiran yamanani, n bata e kutun xuiin mɛ, n bata fa e xunbadeni. Fa iki, n xa i xɛ Misiran yamanani.’ ” †

³⁵ “Na Musa kedenna nan yi a ra Isirayila kaane bata yi e mɛ naxan na nun, e yi a fala, e naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na?’ Ala a tan nan nasiga e mangan nun e xunbaan na fata malekan fala xuiin na naxan mini kenɛnni a xa fɔtɔndini. ³⁶ Musa e ramini nɛn na yi, a kabanako feene nun taxamasenne liga Misiran yi e nun Baa Gbeeli, e nun tonbonni jɛɛ tonge naanin. ³⁷ Na Musa nan ito ra naxan a fala Isirayila kaane xa, a naxa, ‘Ala nabina nde raminama nɛn ε yɛ, naxan luma alo n tan.’ § ³⁸ A tan nan yi yamaan yɛ tonbonni, e nun malekan nan yi a ra naxan yi falan tima a xa Sinayi geyaan fari, a yi falane sɔtɔ naxanye nii rakisin fima muxune ma alogo a xa ne radangu en ma.”

³⁹ “Koni en benbane mi tin a falan suxɛ, e yi e mɛ a ra, xɛtɛ xɔnla yi e suxu Misiran yi. ⁴⁰ E yi a fala Haruna xa, e naxa, ‘Ala gbɛtɛne rafala en xa naxan tima en yɛɛ ra amasɔtɔ Musa naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.’* ⁴¹ Nayi, e jinge dii sawuran nafala e suxuren na, e saraxan ba na xa, e yi sɛwa e yɛtɛna se rafalaxina fe ra. ⁴² Na ma, Ala yi xɛtɛ e fɔxɔ ra, a yi e lu kore xɔnna yanban seene batuɛ alo a sebɛxi nabine kitabune kui kii naxan yi, a naxa, ‘E tan Isirayila yamaan to yi tonbon yireni jɛɛ tonge naanin, ε saraxane ba nɛn n tan xa ba? ⁴³ E Mɔlɔkɔ suxuren batu bubun† nan xali, e nun Ramafan saren suxurena, ε suxuren naxanye rafalaxi ε batu seene ra. Nanara, n na ε xalima nɛn konyiyani Babilɔn xanbi ra.’ ” †

⁴⁴ “Layiri sereyaan bubun§ yi en benbane yii tonbonni. A yi tixi alo Ala a yɛba Musa xa kii naxan yi a yi a misaala yita a ra. ⁴⁵ E to na sɔtɔ, en benbane yi a xali e yii Yosuwe a mangayaan bun ma, e yi en ma bɔxɔn tongoma siyane yii waxatin naxan yi, Ala yi siyaan naxanye kedima e yɛɛ ra. A yi lu en ma bɔxɔni han Dawuda waxatini. ⁴⁶ Dawuda yi Alaa hinanna sɔtɔ, a yi a maxɔdin alogo a xa nɔ Yaxubaa Ala Batu Banxin tiyɛ. ⁴⁷ Koni Sulemani nan

† 7:34: A mato Xɔrɔyaan 2.14 han 3.10 kui. § 7:37: Sariyane 18.15 * 7:40: Xɔrɔyaan 32.1 nun 32.23 † 7:43: bubuna: Bubuni itoe yi rafalaxi sube kidine nan na naxanye singanxi xalanbene ra. E yi e maxalima yirene yi e nɛma sigatini waxatin naxan yi. † 7:43: Amosi 5.25-27 Mɔlɔkɔ findixi suxuren nan na muxune yi e diine bama saraxan na naxan xa. Siyana ndee yi Mɔlɔkɔ nun Ramafan kolonxi e alane nan na na waxatini. § 7:44: Xɔrɔyaan 25.9

banxin ti a xa.”

⁴⁸ “Koni Kore Xonna Ala mi dɔxɔma mux-
une banxi tixine kui, alo nabina a falaxi kii
naxan yi, a naxa,

⁴⁹ ‘Marigin naxa:

Kore xonna nan n ma manga gbɛdɛn na,
bɔxɔn yi findi n san tiden na.

Ɛ banxin sifan mundun tiye n tan xa?

N ma matabuden findɛ minɛn na?

⁵⁰ N tan xa mi seni itoe birin nafalaxi ba?”

⁵¹ “Ɛ tan yama murutɛxina, ɛ bɔɲɛne
nun ɛ tunle luxi alo Ala kolontarene. Ɛ
Alaa Nii Sarijanxin matandima alo ɛ ben-
bane! ⁵² Ɛ benbane mi nabiin mundun
bɛsɛnxɔnya? E nabine faxa nɛn, naxanye
Tinxinna Kanna fa feen fala. Iki ɛ fan bata
a tan yetɛɛn yanfa, ɛ yi a faxa. ⁵³ Ɛ tan bata
Alaa sariyan sɔtɔ fata malekane ra, koni ɛ
mi a suxi!”

Etiyen magɔlɔn fena

⁵⁴ E to na mɛ, e bɔɲɛn yi te, han e yi e
ɲinne raxin! ⁵⁵ Koni Etiyen yi lugoxi Alaa
Nii Sarijanxin na, a koren mato, a yi Ala
nɔrɔn to, Yesu yi tixi Ala yiifanna ma. ⁵⁶ A
yi a fala, a naxa, “A mato! N kore xonna
rabixin toma, Muxuna Dii Xɛmɛn tixi Ala
yiifanna ma!”

⁵⁷ E yi sɔnxɔ gbeeni te. E yi e yiine sa e
tunle dɛ ra. E birin yi gbisin a xili ma. ⁵⁸ E
yi a bubu, e a ramini taani, e sa a magɔlɔn
han a faxa. Na feen serene yi e dugine
taxuma banxulanna nde ra, naxan yi xili
Sɔli. ⁵⁹ E yi Etiyen magɔlɔnma waxatin
naxan yi, Etiyen yi lu Ala maxandɛ, a naxa,
“Marigi Yesu, n niin nasuxu!” ⁶⁰ A yi a xinbi
sin, a yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, i
nama e suxu e yulubini ito ra.” A yelin
xanbin na falɛ, sayaan yi a li.

8

Sɔli yi denkeleya yamaan bɛsɛnxɔnya

¹ Sɔli yi tinxi Etiyen faxa feen ma.

Nba, na lɔxɔni, bɛsɛnxɔnya gbeen yi keli
denkeleya yamaan xili ma Yerusalɛn taani.
E birin yi xuya ayi Yudaya yamanan nun
Samariya yamanani, fɔ xɛrane. ² Muxu
tɔgɔndiyaxina ndee yi Etiyen binbin
maluxun, e wuga a fe ra kati!

* **7:50:** Esayi 66.1-2

³ Koni Sɔli tan yi kataxi denkeleya ya-
maan kala feen nan na. A yi soma banxine
kui, a denkeleya xɛmɛne nun ɲaxanle suxu,
a yi e sa kasoon na.

Yesu a fe yi rali Samariya yi

⁴ Denkeleya muxun naxanye xuya ayi,
ne yi lu Alaa falan naliye yiren birin yi.

⁵ Filipi yi siga Samariya yamanan taana
nde yi, a sa Alaa Muxu Sugandixina fe
kawandin ba na yi. ⁶ Yamaan birin yi e
tuli mati Filipi a falane ra ki faɲi, e mɔn
yi lu a kabanako feene matoɛ a yi naxanye
ligama. ⁷ Yinna ɲaxine yi muxun naxanye
fɔxɔ ra, ne yi e ragbelegbele, e xɛtɛ e fɔxɔ ra.
Fati mafaxatɔne nun lebutɛn wuyaxi fan yi
kendɛya. ⁸ Sɛwa gbeen yi so na taani.

⁹ Xɛmɛna nde yi na taani naxan yi
xili Simɔn. Na yi woyimɛyaan ligama.
Samariya kaane birin yi kabɛma a ma. A
yi a yetɛ yigboma. ¹⁰ Taan muxune birin
yi biraxi a fɔxɔ ra, fonna nun dii ɲɔrɛna, e
lu a falɛ, e naxa, “Xɛmɛni ito, Ala sɛnben
ni ito ra, yamaan naxan xili sa a ‘Fanga
Gbee Kanna.’ ” ¹¹ E yi biraxi a fɔxɔ ra,
bayo e yi kabɛma a ma xabu to mi na ra a
woyimɛyana fe ra. ¹² Koni Filipi Alaa Man-
gayaan nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina
a fe xibarun nali e ma waxatin naxan yi, e
yi denkeleya. Xɛmɛne nun ɲaxanle, e birin
yi rafu igeni e tubi xinla ma. ¹³ Simɔn
fan yetɛɛn yi denkeleya. A yi rafu igeni,
a lu biraxi Filipi fɔxɔ ra yiren birin yi. A
yi taxamaseri gbeene nun kabanako feene
to, a kabɛ kati!

¹⁴ Xɛraan naxanye yi Yerusalɛn taani, ne
a mɛ waxatin naxan yi a Samariya kaane
bata Alaa falan suxu, e Piyɛri nun Yoni
rasiga e ma. ¹⁵ E to so na, e yi Ala maxandi
e xa alogo e xa Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ.
¹⁶ Amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxin munma yi
godo e tan sese fari singen. E bata yi rafu
igeni Marigi Yesu xinla nan tun yi gbansan!
¹⁷ Nayi, Piyɛri nun Yoni yi e yiin sa e ma, e
yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ.

¹⁸ Simɔn a to waxatin naxan yi, a Nii
Sarijanxin yi sɔtɔma xɛrane yiine xɔn, a yi
fa gbetin na e xɔn, ¹⁹ a naxa, “Ɛ sɛnbeni ito fi
n fan ma alogo n na n yiin sa muxu yo ma,
na kanna fan xa Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ.”

²⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “E nun i ya gbetin xa halagi yire kedenni, amasoto i mirixi a ma fa fala a i Alaa kiseen soton gbetin nan xon! ²¹ I gbee yo mi nxo wanle yi amasoto i boren mi tinxinxi Ala yee ra yi. ²² Nayi, xete i ya miriya naxin foxo ra, i yi Marigin maxandi alogo a xa i mafelu i ya miriya naxin na, xa a sa tin. ²³ Amasoto n bata a to, i lugoxi xoxolonyaan nan na, i kankan tinxintareyaan ma.”

²⁴ Simon yi a fala Piyeri nun Yoni xa, a naxa, “Yandi, e Marigin maxandi n xa, alogo, e feen naxanye falaxi, ne sese nama n li.” ²⁵ Piyeri nun Yoni seren baxina, e Marigina falan nali, e xete Yerusalen taani, e dangu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye Samariya taa wuyaxi yi.

Filipi nun Etiyopi kaana fe

²⁶ Marigina malekan yi falan ti Filipi xa, a naxa, “Keli, i siga sogeteden yiifanna ma, kiraan naxan kelima Yerusalen taani siga Gasa taani naxan dangun burunna ra, i siga na xon.” ²⁷ Filipi yi keli, a siga, a Etiyopi kaa xeme teganxina* nde li kira yi. Kuntigi gbeen nan yi na xemen na nun. A tan nan yi Etiyopi Naxalan Mangan Kandasi a nafunle birin xun na. A bata yi siga Yerusalen taani Ala batudeni. ²⁸ A xetematona a konni, a yi dxi a wontoron kui, a yi lu Nabi Esayi a Kitabun xaranje. ²⁹ Alaa Nii Sarijanxin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Siga, i sa i maso na wontoron na.” ³⁰ Filipi yi siga a giye, a yi Etiyopi kaan xuiin me Nabi Esayi a Kitabun xaranje. Na ma, Filipi yi a maxodin, a naxa, “I naxan xaranma, i a bunna kolon ba?”

³¹ A yi a yabi, a naxa, “N na a kolonma di, xa muxe mi a yeba n xa?” A Filipi xili alogo a xa te, a dxi a fema wontoroni. ³² A yi denaxan xaranma Kitabun kui, na ni ito ra, a naxa, “E a xali nen alo yexeen faxa daxina. A mi fala yo ti, alo yexeen naxan a dunduma a fati ma xaben xaba muxun bun.”

³³ E a rayagi nen,

* **8:27:** Xeme teganxina: Na waxatini, mangane yi xemena ndee teganma nen alogo e xa e yengi dxi mangana feene xon, e mi bira mangana naxanle foxo ra. † **8:32:** xabena: Yirena ndee yi, yexee xaben kuyama ayi nen, a yi xaba a findi dugin na. ‡ **8:33:** Esayi 53.7-8

e mi tin a kitin bolonje tinxinni.

Nde noe a yixetena fe fale?

Amasoto e bata a siimayaan dan dunuja yi.” ‡

³⁴ Kuntigin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Yandi, a fala n xa, nabini ito nde a fe falama, a yete fe ba, hanma muxu gbete a fe?” ³⁵ Filipi yi falan tongo, a yi a folo na Kitabun yiren ma, a Yesu a fe xibarun nali a ma. ³⁶ E yi sigan tima kiraan xon ma waxatin naxan yi, e xudena nde li. Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, “Igen mato, nanfera n mi rafuye?” ³⁷ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Xa i bata denkeleya i boren, i noe rafuye nen.” Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N bata denkeleya a ma, a Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan Alaa Dii Xemen na.”

³⁸ A yi yamarin fi a e xa wontoron nati. E nun Filipi yi godo igeni, a yi rafu. ³⁹ E to te igeni, Marigina Nii Sarijanxin yi Filipi tongo, a siga a ra. Kuntigin mi fa a to sonon, koni a sewaxin yi siga a sigatini. ⁴⁰ Filipi yi sa mini Asotu taani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nalima a dangu taane birin yi, han a sa so Sesariya taani waxatin naxan yi.

9

Soli tubi fena

Xerane 22.6-16 nun 26.12-18

¹ Nba, Soli naxan yi konkoxi Marigin foxorabirane ma e faxa feen na, na yi siga Saraxarali Kuntigi Singen fema, ² a yi kedine maxodin a ra, a naxanye sebe Damasi taan salide banxine muxune ma, alogo xa a sa naxanye li na, xemen nun naxanla, e biraxi Yesu a Kiraan foxo ra, a xa fa e xidixin na Yerusalen taani.

³ A yi kira yi, a bata yi maso Damasi taan na, tee dege gbeen yi keli kore mafuren, a lu dege a rabilinni. ⁴ A yi bira boxoni, a fala xuiin me, naxan yi a falama, a naxa, “Soli, Soli i n besenxonyama nanfera?” ⁵ Soli yi maxodinna ti, a naxa, “Marigina, nde i tan na?” Na xuiin yi a yabi a naxa, “N tan, Yesu na a ra, i naxan besenxonyama. ⁶ Koni keli, i siga taani. I lan i xa naxan liga, e sa na falama i xa nen.” ⁷ Muxun naxanye yi Soli

fɔxɔ ra nun, ne dunduxin yi lu tixi. E yi fala xuiin mɛma koni e mi yi muxu yo toma. ⁸ Sɔli yi keli, a ti, a yi a yɛɛn nabi, koni a mi yi sese toma. E yi a yii rasuxu, e siga a ra Damasi taani. ⁹ A lu danxutɔyani han soge saxan. A mi yi donse donma, a mi yi a minma.

¹⁰ Nba, Yesu fɔxɔrabirana nde yi Damasi taani nun, a xili Ananiyasi. Marigin yi falan ti na xa fe tooni alo xiyena, a naxa, “Ananiyasi.” Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, n tan ni i ra.” ¹¹ Marigin yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga kiraan xɔn ma, naxan xili Kira Tinxinxina, i sa muxuna nde maxɔdin Yudasi a banxini naxan kelixi Tarise taani naxan xili Sɔli bayo a n maxandima. ¹² A bata fe toon ti alo xiyena, a xɛmɛna nde to fɛ naxan xili Ananiyasi, a yi a yiin sa a ma, alogo a mɔn xa nɔ seen toɛ.” ¹³ Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, muxu wuyaxi bata na xɛmɛna fe fala n xa, a fe naxin naxanye birin ligaxi i ya yama sariɗanxin na Yerusalɛn taani. ¹⁴ A bata sɛnbɛn sɔtɔ saraxarali kuntigine yii, a xa fa Damasi taani alogo muxun naxanye birin i xinla falama, a xa ne suxu.” ¹⁵ Marigin yi a fala Ananiyasi xa, a naxa, “Siga tun, amasɔtɔ n bata Sɔli sugandi n ma walikɛɛn na, a xa n xinla rali siya gbɛtɛne nun e mangane nun Isirayila muxune ma. ¹⁶ N na yitama a ra nɛn a tɔrɔn yatɛn naxan sɔtɔma n ma fe ra.”

¹⁷ Nayi, Ananiyasi yi siga na banxini, a sa a yiin sa Sɔli ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Ngaxakedenna Sɔli, Marigi Yesu naxan mini i xa kɛnɛnni kira yi, i to yi fama be, na nan n nafaxi i ma alogo i mɔn xa seen to, i lugo Alaa Nii Sariɗanxin na.” ¹⁸ Mafurɛn sena nde yi ba Sɔli yɛɛn ma alo se xanla, a mɔn yi seen to. A yi keli, a rafu igeni. ¹⁹ A yi a dɛge, a mɔn yi sɛnbɛn sɔtɔ.

Sɔli yi kawandin ba Damasi taani

Sɔli yi xii dando raba Yesu fɔxɔrabirane fɛma Damasi taani. ²⁰ A yi kawandin ba fɔlɔ salide banxine kui keden na, a Alaa Dii Xɛmɛn nan Yesu ra. ²¹ Naxanye birin na mɛ, ne yi kabɛ, e maxɔdinna ti, e naxa, “Xɛmɛni ito xa mi yi muxune naxankatama Yerusalɛn taani naxan yi Ala maxandima

xinli ito yi ba? A mi faxi ne xan suxudeyi be ba, alogo a xa siga e ra saraxarali kuntigine fɛma?” ²² Koni Sɔli sɛnbɛn yi gboma ayi kati! A yi a mayitama, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na han Damasi taan Yahudiyane yifu.

²³ Xii wuyaxi danguxina, Yahudiyane yi e bode to Sɔli faxa feen ma. ²⁴ Koni Sɔli yi e wundon kolon. E yi lu taan so dɛɛne kantanɗɛ kɔɛɛn nun yanyin na, alogo e xa a faxa. ²⁵ Koni Sɔli a xarandiine yi sa a ragodo sagan kui taan nabilinna yinna xanbi ra.

Sɔli Yerusalɛn taani

²⁶ Sɔli yi siga Yerusalɛn taani, a kata sigadeni Yesu fɔxɔrabirane fɛma. Koni e gaxu a yɛɛ ra, bayo e mi yi laxi a ra xa Yesu fɔxɔrabiran nan yi a ra nun. ²⁷ Koni Baranabasi yi a xali xɛrane fɛma. Sɔli Marigin to kii naxan yi kira yi, a mɔn yi a xuiin mɛ, a na yɛba e xa e nun Sɔli kawandin ba kii naxan yi Damasi taani Marigi Yesu xinli. ²⁸ Nayi, Sɔli yi lu e fɛma. A lu sigɛ kawandi badeni xaxili ragidini Marigi Yesu xinli Yerusalɛn taan birin yi. ²⁹ Yahudiyannaxanye yi Girɛki xuiin falama, Sɔli yi lu ne matandɛ, koni ne fan yi kata a faxa feen na. ³⁰ A ngaxakedenne to na mɛ, e yi siga a ra Sesariya taani, e yi a rasiga Tarise taani.

³¹ Nayi, dɛnkɛleya yamaan yi waxati ti bɔɗɛ xunbenli Yudaya yamanan nun Galile yamanan nun Samariya yamanani, e lu e bode sɛnbɛ soɛ. Alaa Nii Sariɗanxin yi lu e ralimaniyɛ Marigin yɛɛragaxuni, e wuya ayi.

Piyɛri yi siga Lida nun Yafayi

³² Piyɛri yi a masigan tima na yirene birin yi. Lɔxɔna nde, a yi siga Lida taan yama sariɗanxin xɔntɔndeni. ³³ A xɛmɛna nde li na naxan yi xili Ene, lɛbutɛnna nan yi a ra. Na yi saxi xabu nɛɛ solomasɛɛ. ³⁴ Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “Ene, Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata i rakɛndɛya. Keli, i sadeni tɔn.” Ene yi keli mafurɛn! ³⁵ Lida kaane nun Sarɔn kaane birin yi xɛmɛn to, e tubi Marigin ma.

³⁶ Naxanla nde yi Yafa taani naxan findixi Yesu fɔxɔrabirana nde ra, a xili Tabita, naxan mɔn yi xili Dɔrakasi Girɛki xuini. A yi fe fajin ligama waxatin birin, a yi

yiigelitōne malima. ³⁷ Na waxatini, a yi fura, a faxa. E to yelin a binbin maxε, e yi sa a sa kore banxina nde kui.

³⁸ Awa, Yesu fōxōrabiran naxanye Yafa taani, ne bata yi a mε a Piyeri Lida taani Yafa taan dεxōn ma. E yi xεraan muxu firin nasiga, e naxa, “Yandi, fa nxu fεma keden na.” ³⁹ Piyeri yi keli, e nun na xεmεne yi siga. E to so, e yi siga a ra kore banxin kui. Kaṇa gilene birin wugamatōn yi fa a fεma. Dōrakasi domain nun gubaan naxanye rafala a to yi ṇεṇε, e yi ne yita a ra. ⁴⁰ Piyeri yi e birin namini banxini, a yi a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi ra, a yi a yεε rafindi a binbin ma, a yi a fala, a naxa, “Tabita, keli.” A yi a yεen nabi, a Piyeri to, a keli, a dōxō. ⁴¹ Piyeri yi a suxu a yiin ma, a yi a rakeli. Na xanbi ra, a yama sariṇanxin nun kaṇa gilene xili, a yi a ṇεṇεn yita e ra. ⁴² Feni ito xibarun yi xuya ayi Yafa yiren birin yi. Muxu wuyaxi yi denkeleya Marigin ma. ⁴³ Piyeri yi xii wuyaxi ti Yafa yi xεmεna nde fεma naxan yi xili Simōn. Garangen nan yi a ra.

10

Piyeri nun Kōrōneyi a fe

¹ Xεmεna nde yi Sesariya taani a xili Kōrōneyi, sofa kεmεn kuntigin nan yi a ra, a yi Itali yamanan ganla nin. ² Dina muxun nan yi a ra. A tan nun a denbayaan birin yi gaxuxi Ala yεε ra. A yi Yahudiya yiigelitōne kima han! A yi Ala maxandima waxatin birin. ³ Lōxōna nde, se din waxatin bata yi maso, a yi fe toon ti alo xiyena, a yi Alaa malekana nde to, a a yigbε ki faṇi. Malekan yi so a konni, a yi a fala a xa, a naxa, “Kōrōneyi!” ⁴ A yi malekan mato gaxuni, a yi a yabi, a naxa, “N kanna, nanfe ligaxi?” Malekan yi a yabi, a naxa, “I ya maxandi xuiin nun i ya yiigelitō kiseene bata Ala kεnεn. Na nan a ligaxi a bata a yengi lu i xōn. ⁵ Muxuna ndee rasiga Yafa taani iki, e xa sa fa muxun na naxan xili Simōn, naxan mōn xili Piyeri. ⁶ A yigiyaxi Simōn garangen konna nin, fōxō igen dε.”

⁷ Na xanbi ra, malekan naxan yi falan tima Kōrōneyi xa, na yi siga. Kōrōneyi yi a

walikεen muxu firin xili e nun sofa dinaxina nde naxan yi walima a fεma. ⁸ Feen naxan ligaxi, a na birin yεba e xa, a yi e rasiga Yafa taani.

⁹ Na xōtōn bode, e yi kira yi, e bata yi maso Yafa taan na, Piyeri yi te kore banxin xuntagi yanyi tagini Ala maxandideni. ¹⁰ Kamεn yi a suxu, a yi waxi a dεge feni. E yi donseen nafalama a xa waxatin naxan yi, a yi fe toon ti alo xiyena. ¹¹ A yi kore xōnna rabixin to, a sena nde to godε, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma godo bōxōni. ¹² Subene nun bubu seene nun xōliin siyaan birin yi na kui. ¹³ Piyeri yi fala xuiin mε a fe tooni, a naxa, “Piyeri, keli i yi nde faxa, i yi a don!”

¹⁴ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Enεn de Marigina! Han iki, n munma se haramuxin* hanma se sariṇantaren don singen.” ¹⁵ Na fala xuiin mōn yi mini, a naxa, “Ala bata naxan nasariṇan, i tan nama na yate se sariṇantaren na.” ¹⁶ Na yi liga dōxōna ma saxan. Na seen mōn yi te kore keden na.

¹⁷ Piyeri fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a mirima na bunna ma waxatin naxan yi, Kōrōneyi a xεrane bata yi Simōn ma banxin to, e tixi a dε ra. ¹⁸ E yi muxune xili, e maxōdinna ti, xa Simōn yi yigiyaxi mēnni naxan mōn xili Piyeri.

¹⁹ Piyeri mōn yi a mirima a fe toon bunna ma waxatin naxan yi, Alaa Nii Sariṇanxin yi a fala a xa, a naxa, “Simōn, a mato, xεmε saxan i fenma. ²⁰ Keli i siga e fōxō ra hali i mi sike, amasōtō n tan nan e rafaxi.” ²¹ Nayi, Piyeri yi siga na muxune fεma, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan ni i ra, ε naxan fenma. ε faxi nanfera?” ²² E yi a yabi, e naxa, “Kōrōneyi, sofa kεmεn kuntigin nan nxu xεxi. Muxu tinxinxin nan a ra, a gaxu Ala yεε ra, Yahudiyane birin a seren bama! Maleka sariṇanxin bata a fala a xa, a xa i xili a konni a yi i ya falane ramε.” ²³ Nayi, Piyeri yi e yigiya banxini. Na xōtōn bode, a yi keli, e birin yi siga. Yafa taan denkeleya muxuna ndee yi siga e fōxō ra.

²⁴ Na xōtōn bode mōn, e Sesariya taan li. Kōrōneyi yi e legedenma, a bata yi a kon kaane nun a xōyine birin malan nun.

* **10:14:** se haramuxina: Sube wuyaxi mi radaxaxi Yahudiyane dinani. A mato Saraxaraline sora 11 kui.

²⁵ Piyeri to so banxini, Kōrōneyi yi a ralan, a yi a xinbi sin Piyeri bun ma a binya feen na. ²⁶ Koni Piyeri yi a rakeli, a naxa, “Keli, amasōtō muxun nan tun n fan na.” ²⁷ E yi lu fala tiini han Piyeri yi so, a yi muxu wuyaxi li malanxi na yi. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a kolon yati fa fala a Yahudiyane dinan mi tinje e nun siya gbeteŋ xa lu e bode xōn hanma a so a konni. Koni Ala bata a yita n na, a n nama a fala muxu yo ma fa fala a mi sarijan hanma a haramuxi. ²⁹ Nanara, i ya xerane to n xili, n mi tondixi fe. Nba, e n xilixi nanfera?”

³⁰ Kōrōneyi yi a fala, a naxa, “A soge naaninna nan i ra, n yi salima n ma banxini alo waxati sifani ito yi, benun se din waxatin xa a li, nba, xemena nde yi mini kenenni n xa, a ti n yetagi, a domaan mayilenma. ³¹ A yi a fala, a naxa, ‘Kōrōneyi, Ala bata i ya maxandin xuiin me. I ya yigelitō kiseene bata a liga Ala yi a yengi lu i xōn ma. ³² Nayi, muxuna nde rasiga Yafa taani Simōn xilideni naxan mōn xili Piyeri. A yigiyaxi Simōn garangen konna nin fōxō igen de.’ ³³ Nanara, n xeraan nasigaxi i fōxō ra keden na, i fan bata tin fe. Awa, iki nxu birin Ala yetagi be alogo nxu xa na falan me Marigina i yamarixi naxan na.”

Piyeri yi falan ti

³⁴ Piyeri yi falan ti fōlō, a naxa, “Iki, n bata a kolon, a jōndin na a ra, fa fala Ala mi muxune rafisaxi e bode xa. ³⁵ Naxan na gaxu a yeε ra, a tinxinyaan naba, a na yisuxuma nen, a na findi muxun siya yo ra. ³⁶ Ala bata a falan nasiga Isirayila kaane ma, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma fa fala a bōje xunbenla sōtōma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin, muxun birin Marigina. ³⁷ E a kolon naxan liga Yudaya yamanan birin yi, naxan bata yi fōlō Galile yamanani Yoni kawandin ba xanbini a yamaan xa rafu igeni e tubi xinla ma. ³⁸ E mōn a kolon, a Alaa Nii Sarijanxin nagodo nen Yesu Nasareti kaan xun ma alo masusan turena, a yi senben fi a ma. E mōn a kolon Yesu siga kii naxan yi yiren birin yi, a yi lu fe fajine lige, a muxune rakendeya, naxanye birin yi Yinna Manga Setana senben bun ma, amasōtō Ala yi a xōn ma. ³⁹ A feen naxanye birin liga Yahudiya

yamanan nun Yerusalen taani, ne serene nan nxu tan na. E yi a gbangban wudin ma, e yi a faxes. ⁴⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani a soge saxande lōxōni, a yi a yita yamaan na. ⁴¹ Yamaan birin mi a to, koni fō Ala sereyaan naxanye sugandixi, en tan naxanye en dege a xōn, en yi en min a dexōn a keli xanbini sayani. ⁴² A bata en yamari, a en xa kawandin ba yamaan xa, en yi a seren ba fa fala Ala bata a ragidi Yesu ma, a xa faxes muxune nun jeje muxune makiti. ⁴³ Nabine birin a seren ba nen, a muxu yo na denkeleya a ma, na kanna yulubine xafarima nen Yesu xinla barakani.”

Siya gbeteŋe Alaa Nii Sarijanxin sōtō fena

⁴⁴ Piyeri yi falan tima waxatin naxan yi, naxanye birin yi tuli matixi a falan na, Alaa Nii Sarijanxin yi godo ne birin ma. ⁴⁵ Yahudiyān denkeleya muxun naxanye fa Piyeri fōxō ra, ne yi kabε bayo Ala a Nii Sarijanxin nagodo nen siya gbeteŋe fan ma. ⁴⁶ Amasōtō e yi na muxune fala xuine mema e Ala matōxōma xui gbeteŋe yi. Nayi, Piyeri yi a fala, ⁴⁷ a naxa, “Tondi tiye muxuni itoe rafuyε igeni ba, naxanye bata Alaa Nii Sarijanxin sōtō alo en tan a sōtōxi kii naxan yi?” ⁴⁸ Nanara, a yi e yamari a e xa rafu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli. Na xanbi ra, e yi Piyeri mafan, a xa lu na xi dando.

11

Piyeri yi a dentεε Yerusalen denkeleya yamaan xa

¹ Xerane nun denkeleya muxun naxanye yi Yudaya yamanan birin yi, ne yi a me, a siya gbeteŋe fan bata Alaa falan suxu. ² Piyeri to siga Yerusalen taani, Yahudiya denkeleya muxune yi a mafala fōlō, e naxa, ³ “I bata siga banxulantarene konni, ε birin yi ε dege ε bode xōn ma!”

⁴ Piyeri yi na feene yeba e xa ki fajni a danguxi kii naxan yi, ⁵ a naxa, “N yi Ala maxandima Yafa taani waxatin naxan yi, n fe toon ti nen alo xiyena. N sena nde to godε, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma, a ti n dexōn ma. ⁶ N yi a kui to, n yi fa subene nun burruna subene nun bubu seene nun xoline to. ⁷ Na xanbi ra, n fala xuiin me, a naxa,

‘Piyeri, keli, i nde faxes, i yi a don!’⁸ Koni n yi a yabi, n naxa, ‘En-en de, Marigina, n munma donse haramuxin don singen hanma donse sarijantarena.’⁹ Fala xuiin mɔn yi keli kore, a naxa, ‘Ala bata naxan nasarijan, i nama na yate se sarijantaren na!’¹⁰ Na yi liga dɔxɔna ma saxan. Dɔnxɛn na, na seen mɔn yi te kore.¹¹ Na waxatin yeteni xeme saxan yi fa n ma banxini nxu yi yigiyaxi denaxan yi keli Sesariya taani.¹² Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a n nama sike sigɛ e fɔxɔ ra. Denkeleya muxu senninni itoe naxanye be, ne fan yi n mati, nxu birin yi so Kɔrɔneyi a banxini.¹³ Kɔrɔneyi malekan to tixi a banxini kii naxan yi, a yi na yeba nxu xa. Malekan yi a fala a xa, a naxa, ‘Muxuna nde rasiga Yafa taani, e xa sa Simɔn xili, naxan mɔn xili Piyeri.’¹⁴ A falane tima i xa nɛn, naxanye ɛ nun i ya denbayaan birin nakisima.’¹⁵ N to falan fɔlɔ, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma alo a godo nxu fan ma kii naxan yi a fɔlɔni.¹⁶ Nayi, Marigin falan naxan ti n xa, na yi rabira n ma, a naxa, ‘Yoni marafuun tixi igen nin, koni ɛ tan nafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.’¹⁷ Awa, Ala to e kixi alo a en fan kixi kii naxan yi, en tan naxanye denkeleyaxi Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, n tan yi lan nun n xa Ala matandi ba?”

¹⁸ E na falane mɛ waxatin naxan yi, e birin yi e dundu, e yi Ala tantun, e naxa, “Ala bata tin siya gbetene fan xa tubi, e nii rakisin sɔtɔ!”

Antiyɔki denkeleya yamana fe

¹⁹ Awa, tɔrɔ lɔxɔn naxanye fa Etiyen faxes waxatini, na yi a liga denkeleya muxune yi xuya ayi. Ndee yi siga han Fenisa nun Sipiri nun Antiyɔki taani. E yi Alaa falan nalima Yahudiyane nan tun ma.²⁰ Koni xemen naxanye denkeleya Sipiri yamanan nun Sirɛni taani, na ndee yi siga Antiyɔki taani, e Marigi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Girɛkine fan ma.²¹ Marigin senben yi lu e

fɔxɔ ra, muxu wuyaxi yi denkeleya, e tubi Marigin ma.

²² Awa, na fe xibarun yi Yerusalɛn denkeleya yamaan li, e Baranabasi rasiga Antiyɔki taani.²³ A to na li, Ala hinanxi e ra kii naxan yi, a na to, a sɛwa. A yi e birin nalimaniya, a e xa lu Marigin fɔxɔ ra e bɔjɛn birin na!²⁴ Muxu fajin nan yi Baranabasi ra, a yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a denkeleyaxi. Muxu wuyaxi yi bira Marigin fɔxɔ ra.

²⁵ Na xanbi ra, Baranabasi yi siga Tarise taani Sɔli fendeni.²⁶ A a to waxatin naxan yi, a yi fa a ra Antiyɔki yi. Baranabasi nun Sɔli yi lu denkeleya yamaan xɔn, e muxu wuyaxi xaran han jɛɛ keden. Antiyɔki kaane nan singe Yesu fɔxɔrabirane xili sa a Yesu mantonne.

²⁷ Awa, na waxatini, nabina ndee yi keli Yerusalɛn taani, e siga Antiyɔki taani.²⁸ E tan nde yi xili Agabusi, na yi keli, a yi a fala Alaa Nii Sarijanxin barakani, a fitina kamen soma nɛn dunɔna birin yi. Na feen kamali nɛn Manga Kilɔdi waxatini.²⁹ Mɛn kaan naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, ne yi lan a ma, a e birin xa e fanga bɛrɛn liga alogo e xa mali seen nasiga e ngaxakedenne ma naxanye yi Yudaya yamanani.³⁰ E yi na liga, e yi na so Baranabasi nun Sɔli yii siga Yudaya denkeleya yamaan fonne ma.

12

Piyeri sa feen kasoon na

¹ Na waxatini, Manga Herode yi denkeleya yamaan muxuna ndee suxu, a xa e jaxankata.² A yi yamarin fi, a e xa Yoni tada Yaki faxes silanfanna ra.*³ A to a to, a na rafan Yahudiyane ma, a mɔn yi Piyeri fan suxu. Na liga Buru Ratetaren Sali lɔxɔne nin.†⁴ Herode to Piyeri suxu, a yi a sa kasoon na, a yi sofa naanin dɔxɔde naanin ti a kantandeni. A xɔli yi Herode ma, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† na ba a ra, a yi a makiti yamaan yetagi.⁵ Nanara, e

* **12:2:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana. † **12:3:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere lɛben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. ‡ **12:4:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawonaa yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

yi Piyeri ramara kasoon na, koni denkeleya yamaan yi Ala maxandima a xa kati!

Piyeri mini fena kasoon na

⁶ Na kōēēn na, benun Herode xa Piyeri makiti, Piyeri yi xidixi yōlōnxōnne ra, a xima sofa firin tagi. Kaso banxin kantan muxune tixi dēēn na. ⁷ Marigina malekan yi mini kenēnni a xa, kaso banxin kuiin yi yalan. Malekan yi Piyeri nēnsēnna magarin, a yi a raxulun, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli mafuren!” Yōlōnxōnne yi ba a yiine ra, e yolon. ⁸ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I maxidi, i ya sankidine so.” Piyeri yi na liga. Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I ya domaan nagodo i ma, i bira n fōxō ra.” ⁹ Piyeri yi bira malekan fōxō ra mini kasoon na. Koni malekan yi naxan ligama, Piyeri mi yi a kolon xa nōndin nan yi a ra. A yengi yi a ma a a yi fe toon nan tima alo xiyena. ¹⁰ E yi dangu kantan ti singen na, e nun a firindena, e yi sa tande yi dēē wure daxin li siga taani. Na yi rabi a yete ra, e yi mini. E sigaxin kiraan xōn ndedi, malekan yi tunun Piyeri ma.

¹¹ Piyeri to xaxili sōtō, a yi a fala, a naxa, “N bata a kolon yati, a Marigin nan a malekan xēxi, a n nakisi Herode senben ma e nun Yahudiya yamaan yi waxi naxan birin liga fe yi n na.” ¹² A yelinxina a mirē, a yi siga Yoni Maraka nga Mariyama konni. Muxu wuyaxi yi malanxi na yi nun, e Ala maxandima. ¹³ Piyeri to dēēn kōnkōn, walikē naxanla nde yi na nun naxan yi xili Roda. Na yi siga, a sa a tuli mati. ¹⁴ A Piyeri xuiin kolonxina, a sēwa han a yi ninan dēēn nabi feen xōn, a xete a giye. A sa a fala, a naxa, “Piyeri tixi dēēn na!” ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I xunna bata keli!” Koni a kankan a ma a nōndin na a ra. E yi a yabi, e naxa, “Piyeri yelēnna nan na ra.”

¹⁶ Koni na waxatin birin, Piyeri yi dēēn kōnkōma tun. Dōnxēn na e dēēn nabi. E Piyeri to waxatin naxan yi, e kabē. ¹⁷ Koni a yi a yiin maliga e xa, a e xa e dundu. Marigina a raminixi kasoon na kii naxan yi, a yi na yeaba e xa, a naxa, “E na fala Yaki

nun en ngaxakedenne birin xa.” Na xanbi ra, a yi mini, a siga yire gbete yi.

¹⁸ Kuye to yiba, sofane yi kuisan kati, e naxa, “Nanfe ligaxi Piyeri ra?” ¹⁹ Herode yi e yamari, a e xa a fen koni e mi a to. Nayi, a yi kaso kantanne makiti, a yi a yamari, a e xa faxa. Na xanbi ra, Herode yi keli Yudaya yamanani, a sa waxati ti Sesariya taani.

Herode faxa fena

²⁰ Herode yi xōlōxi Tire kaane nun Sidōn kaane ma nun. Nanara, ne yi e malan, siga Herode fēma. E yi mangana muxu gbeena nde singe masōtō, Bilasati. Na xanbi ra, e yi kata yēngēn njan feen na e nun mangaxi tagi, amasōtō e yamanan muxune yi donseen sōtōma Manga Herode a yamanan nin. ²¹ E lōxōn naxan saxi, Herode yi a mangaya domaan nagodo a ma, a dōxō a mangaya gbēdēni, a falan ti yamaan xa. ²² Yamaan yi sōnxō, e naxa, “alana nde nan xui ito ra, adama mi a ra.” ²³ Na waxatin yetēni, Marigina malekan yi furen nadin Herode ma, amasōtō a mi yi Ala binyaxi. Kunle yi a don, a faxa.

²⁴ Alaa falan yi xuya ayi, a senben sōtō. ²⁵ Baranabasi nun Sōli yi yelin e xerayaan na, e keli Yerusalēn taani, e xete Antiyōki taani. E siga Yoni Maraka ra e fōxō ra.

13

E Baranabasi nun Sōli rasiga

¹ Nabina ndee nun karamōxōna ndee yi Antiyōki denkeleya yamaan ye nun, Baranabasi nun Simeyōn, e yi naxan xilima a fati fōrēna, e nun Lusiyusu Sirēni kaan nun Manahēn naxan nun Manga Herode maxuruxi e bode xōn ma, e nun Sōli. ² Lōxōna nde, e yi sunni, e Marigin batuma, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala e xa, a naxa, “E Baranabasi nun Sōli lu e danna n xa n ma wanla ra, n na e xilixi naxan ma.” ³ Nayi, e to yelin sun suxun nun Ala maxandin na, e yi e yiin sa Baranabasi nun Sōli ma e taxu feen na Ala ra, e yi e rasiga.

⁴ Nba, Alaa Nii Sarijanxin to Baranabasi nun Sōli rasiga, e yi siga Silusi taani, e dōxō kunkin kui fōxō igen xun ma, e siga han

§ 12:17: Herode bata yi Yaki gbete nan faxa. A mato Xerane 12.2 kui. Yanyina nde, Yaki ito nan yi Yerusalēn denkeleya yamaan xunna ra. A mato Galati 1.19 nun Yaki 1.1 nun Xerane 15.13 kui.

Sipiri yamanani. ⁵ E to so Salamin taani, e sa Alaa falan nali Yahudiyane salide banxine yi. Yoni Maraka yi e fɔxɔ ra e mali feen na.

⁶ E dangu na yamanan birin yi, han e sa Pafosi taan li. E yi woyimena nde li na, a xili Barayisa. Wule nabiin nan yi a ra Yudaya yamanani. ⁷ Kuntigina nde nan yi a ra yamana kanna Seriyu Pɔli fɛma. Xaxilimaan nan yi na yamana kanna ra. A yi Baranabasi nun Sɔli xili a konni amasɔto a yi waxi a xɔn ma a xa Alaa falan name. ⁸ Koni Barayisa na woyimɛɛn naxan mɔn yi xili Girɛki xuini, Elimasi, na yi e matandi. A yi kata a yamana kanna xa tondi denkeleya feen ma. ⁹ Awa, Sɔli naxan mɔn xili Pɔli, na yi lugoxi Alaa Nii Sariɔnaxin na, a yi woyimɛɛn mato kati! ¹⁰ A yi a fala, a naxa, “I tan lugoxi yanfan nun kɔtɛ naxin siyaan birin na! Yinna Manga Setanaa diina! Tinxinyaan birin yaxun nan i tan na. I mi bɛ Marigina kira tinxinxine matandɛ ba? ¹¹ A mato, Marigin bata a yiini te i xili ma iki, i danxuma nɛn. I waxati tima nɛn i mi sogen to.”

Na waxatin yeteni, kundaan nun dimin yi Elimasi yɛɛn suxu. A lu a masiga tiyɛ, a muxune fenma naxan a yii rasuxɛ. ¹² Yamana kanna na to waxatin naxan yi, a denkeleya, a kabɛ Marigina xaranna ma.

Pɔli a kawandina Pisidiya yi

¹³ Pɔli nun a fɔxɔrabirane yi dɔxɔ kunkin kui Pafosi taani siga Pɛriga taani Panfiliya yamanani. Koni Yoni Maraka yi xɛtɛ e fɔxɔ ra na yi, a siga Yerusalɛn taani. ¹⁴ E yi keli Pɛriga taani siga Antiyɔki taani naxan Pisidiya yamanani. Matabu Lɔxɔni, e sa so Yahudiyane salide banxini, e dɔxɔ. ¹⁵ E yelin Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xaranɲɛ waxatin naxan yi, salide banxin kuntigine yi a fala e xa, e naxa, “Ngaxakedenne, xa kawandi falana nde ɛ xɔn lan yamaan ma, ɛ a fala.” ¹⁶ Pɔli yi keli, a yi e masabari a yiin na, a falan fɔbɔ, a naxa, “ɛ tan Isirayila kaane nun siya gbɛtɛn naxanye gaxuxi Ala yɛɛ ra, ɛ tuli mati n xuiin na! ¹⁷ Isirayila kaane Ala bata en benbane sugandi, a yi e rawuya ayi, e yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. Na

xanbi ra, a yi e ramini na yamanani a sɛnbe gbeen. ¹⁸ A yi ti e bun ma tonbonni ɲɛɛ tonge naanin, ¹⁹ a yi siya solofere halagi Kanan bɔxɔni, a yi a yamaan findi na bɔxɔn kanna ra. ²⁰ Na birin danguxi ɲɛɛ kɛmɛ naanin e nun ɲɛɛ tonge suulun ɲɔxɔn nan bun.”

“Na xanbi ra, a kitisane fi e ma han Nabi Samuyɛli a waxatini. ²¹ Na xanbi ra, e yi mangan maxɔdin Ala ra, Ala yi Bunyamin bɔnsɔnna Kisu a dii xɛmɛn Sɔli findi e mangan na ɲɛɛ tonge naanin. ²² Ala Sɔli ba mangayani waxatin naxan yi, a yi Dawuda findi e mangan na. Ala a fala nɛn Dawuda fe yi, a naxa, ‘N bata a to, a muxun nan Yese a dii xɛmɛn Dawuda ra naxan bɔɲɛn luxi alo n bɔɲɛna.’ ”*

²³ “Ala yi Yesu Marakisi Tiin namini Dawuda bɔnsɔnni Isirayila xa, a bata yi e tuli sa naxan na. ²⁴ Benun Yesu xa fa waxatin naxan yi, Yoni yi Isirayila yamaan birin kawandi, a e xa e keɲaan maxɛtɛ, e rafu igeni e tubi xinla ma. ²⁵ Yoni yi yelinma a wanla ra waxatin naxan yi, a yi a fala yamaan xa, a naxa, ‘ɛ mirixi a ma, a nde n tan na? ɛ naxan mamɛma, na mi n tan na. Koni na fama nɛn n tan xanbi ra. N yetɛɛn mi lan n yi a sankidin fulun.’ ”

²⁶ Pɔli mɔn yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Iburahima bɔnsɔnne nun siya gbɛtɛn naxanye gaxuma Ala yɛɛ ra, kisi feen Xibaru Faɲini ito faxi en tan nan ma. ²⁷ Amasɔto Yerusalɛn kaane nun e kuntigine mi Yesu kolon. E mɔn mi nabine falane famuxi naxanye xaranma Matabu Lɔxɔne birin yi. Koni, e na falane rakamali nɛn, e to Yesu yalagi. ²⁸ Hali e to mi a yalagi xun yo to a ra, a yi lan a xa faxa naxan ma. Koni e Pilati mafan nɛn, alogo a xa a faxa. ²⁹ Kitabun naxan falaxi a fe yi, e na birin nakamali waxatin naxan yi, e yi a ragodo a gbangban wudin ma, e yi a maluxun. ³⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani. ³¹ Naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra Yerusalɛn taani nun keli Galile yi, ne yi a to xi wuyaxi bun. Ne nan a serene ra en ma yamaan xa iki.”

³² “Nxu bata fa Yesu a fe Xibaru Faɲini ito ralideni ɛ ma. Ala bata yi en benbane tuli sa naxan na, ³³ a bata na rakamali en tan xa, e bɔnsɔnne, a Marigi Yesu rakeli

* 13:22: Samuyɛli Singen 13.14

sayani, alo a sɛbɛxi kii naxan yi Yaburin sora firinden kui, a naxa, ‘N ma dii xɛmɛn nan i tan na. N bata findi i fafe ra to.’† ”

³⁴ “Ala naxan fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa faxa sɔnɔn, a ito nan fala, a naxa, ‘N Dawuda tuli sa duba sarijanxi kɛndɛn naxanye ra, n na fima nɛn ɛ ma.’‡

³⁵ Nanara, a sɛbɛxi yire gbɛtɛ yi, a naxa, ‘I mi tinjɛ i ya muxu sarijanxin yi kun gaburun kui.’§ ³⁶ Anu, Dawuda yelin xanbini walɛ Ala xa a waxatini, a faxa nɛn, e yi a maluxun a benbane fɛma, a binbin yi kun. ³⁷ Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma.”

³⁸ “Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali ɛ ma, ɛ xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan nin. Musaa sariyan mi yi nɔɛ ɛ ratinxinjɛ Ala yɛɛ ra yi yulubine fe ra, ³⁹ koni naxanye na dɛnkɛlɛya Yesu ma, ne tinxinma nɛn Ala yɛɛ ra yi a barakani. ⁴⁰ Nanara, ɛ a liga ɛ yeren ma, nabine naxan fala, na nama fa ɛ sɔtɔ, ⁴¹ e naxa, ‘E tan muxu dɛ njaxine, ɛ kabɛ, ɛ xuya ayi. Bayo n fena nde ligama nɛn ɛ waxatini ito yi ɛ mi yi lɛ naxan na, hali xa a fala ɛ xa.’* ”

⁴² Pɔli nun Baranabasi yi minima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mɔn xa falani ito ti e xa Matabu Lɔxɔ famatɔni. ⁴³ Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gbɛtɛn naxanye yi tubixi Yahudiyane dinan ma, ne yi bira Pɔli nun Baranabasi fɔxɔ ra. Nanara, ne yi e kawandi, a e xa lu Alaa hinanna bun ma.

⁴⁴ Na Matabu Lɔxɔn xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan Marigina falan namɛ xinla ma. ⁴⁵ Yahudiyane bonne yamaan to waxatin naxan yi, e xɔxɔlɔnyaan yi keli e ra kati! E yi Pɔli a falane matandi, e yi a rayelefu. ⁴⁶ Koni Pɔli nun Baranabasi yi falan ti xaxili ragidini, e naxa, “A fɛrɛ mi na fɔ Alaa falan xa ti ɛ tan nan singe xa. Koni bayo ɛ bata ɛ mɛ Alaa falan na, ɛ mi ɛ yɛtɛ yatɛxi habadan nii rakisin muxune ra, nxu kelima ɛ fɛma nɛn, nxu siga siyane fɛma. ⁴⁷ Amasɔtɔ Marigina a yamarixi en ma na kii nin, a naxa, ‘N bata

i findi kɛnɛnna ra siyane xa, alogo i xa siga kisi feen na han bɔxɔn danne.’† ”

⁴⁸ Siya gbɛtɛne ito mɛ waxatin naxan yi, e sɛwa, e Marigina falan binya. Naxanye birin yi yɛbaxi nun habadan nii rakisin sɔtɔ feen na, ne yi dɛnkɛlɛya.

⁴⁹ Marigina falan yi xuya ayi na yamaan yiren birin yi. ⁵⁰ Koni taan muxu gbeene nun siya gbɛtɛn njaxalan xili kanna naxanye yi gaxuma Ala yɛɛ ra, Yahudiyane yi ne radin. E bɛsɛnxɔnyaan nakeli Pɔli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi e yamaanani. ⁵¹ Xɛrane yi e sanne rakunkun‡ e ramɛ feen na, e siga Ikoniyon taani. ⁵² Yesu fɔxɔrabirane tan bɔjɛn yi rafe sɛwan nun Alaa Nii Sarijanxin na.

14

E yi siga Ikoniyon taani

¹ Pɔli nun Baranabasi yi so Yahudiyane salide banxini Ikoniyon taani alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi falan ti a fajin na han Yahudiyane nun siya gbɛtɛ wuyaxiye yi dɛnkɛlɛya. ² Koni Yahudiyane naxanye mi tin dɛnkɛlɛyɛ, ne yi siyaan bonne radin dɛnkɛlɛya muxune xili ma. ³ Pɔli nun Baranabasi yi bu Ikoniyon taani. E yi falan ti xaxili ragidini Marigina fe yi, naxan yi taxamasenne nun kabanako feene liga sɛnbɛn fima e ma alogo na xa findi a hinanna xibarun sereyaan na. ⁴ Taa kui kaane yi yitaxun firinna ra, ndee yi lu Yahudiyane mabinni, bonne yi lu xɛrane fari.

⁵ Yahudiyane nun siya gbɛtɛne nun e kuntigine yi e yitɔn Pɔli nun Baranabasi rayarabi feen na, e nun e magɔlɔn feen na e faxa xinla ma. ⁶ Xɛrane na mɛxina, e yi e gi. E siga taana ndee yi naxanye xili Lisitire nun Deribe, Likayoni yamaanani, e nun na rabilinna birin. ⁷ E yi lu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye na yi.

Pɔli nun Baranabasi Lisitire yi

⁸ Xɛmɛna nde yi dɔxi Lisitire taani, lɛbutɛnna nan yi a ra. Xabu a bari, a lɛbutɛnxi. A munma yi sigan ti mumɛ!

† 13:33: Yaburin 2.7 ‡ 13:34: Esayi 55.3 § 13:35: Yaburin 16.10 * 13:41: A mato Xabakuki 1.5 kui.

† 13:47: Esayi 49.6 ‡ 13:51: E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. Na feen mɔn sɛbɛxi Matiyu 10.14 kui e nun Maraka 6.11 nun Luka 9.5.

⁹ A yi a tuli mati Pōli a falane ra. Pōli to a yēen ti xēmēn na, a yi a kolon a na xēmēna dēnkēlyaan yi nōe a rakēndēyē nēn. ¹⁰ Nayi, Pōli yi a fala xuini te, a naxa, “Keli, i ti i sanne xun na!” Xēmēn yi tugan, a sigan ti fōlō.

¹¹ Yamaan Pōli a fe ligaxin to waxatin naxan yi, e yi sōnxō Likayoni xuini, e naxa, “Alane nan bata godo en tagi adamadiine maligan na!” ¹² E yi Baranabasi xili sa, a “Seyusi,” e Pōli fan xili sa, “Hērēmē”^{*} amasōtō Pōli nan yi fala tiin na. ¹³ Seyusi batuden naxan yi taa dēen na, na saraxaraliin yi fa turane nun jōxōnde kōmōtine ra taan so dēen na. E yi waxi nēn, a yamaan xa saraxane ba Pōli nun Baranabasi xa.

¹⁴ Xērane, Baranabasi nun Pōli to na kolon, e yi e domane yibō e ma. E siga e giyē yamaan tagi, e gbelegbelema, e naxa, ¹⁵ “E ito ligama nanfera? Muxun nan tun nxu tan na alo ε tan! Nxu faxi Yesu a fe Xibaru Fajin nan nalideyi ε ma, alogo nxu xa a fala ε xa, a ε xa xētē fe fuuni itoe fōxō ra, ε yi bira habadan Ala fōxō ra, naxan kore xōnna nun bōxō xōnna nun igen daxi e nun e yi seene birin. ¹⁶ Waxati danguxine yi, Ala tin nēn siyane birin yi sigan ti e gbee kiraan xōn. ¹⁷ Koni a yi wali fajine ligama a fe sereyane ra. A yi tulen nafama kore, sansine yi bogima e waxatini, a yi ε ralugo balon nun sēwan na.” ¹⁸ Hali xarandiine to falani itoe ti, a yi luxi ndedi yamaan xa saraxan ba e xa.

¹⁹ Yahudiyana ndee yi keli Antiyōki taan nun Ikoniyon taani. E yi yamaan nadin. E yi Pōli magōlōn, e yi a bubu siga taan fari ma. E yengi yi a ma, a a bata faxa. ²⁰ Koni Yesu fōxōrabirane to a rabilin, a yi keli, a mōn yi xētē taani. Na xōtōn bode e nun Baranabasi yi siga Deribe taani.

E yi xētē Antiyōki yi Siriya yi

²¹ Pōli nun Baranabasi yi Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba Deribe taani, e xarandii wuyaxi sōtō na yi. Na xanbi ra, e xētē Lisitire taan nun Ikoniyon taan nun Antiyōki taani. ²² E yi Yesu fōxōrabirane sēnbē so, e yi e ralimaniya, a e xa lu dēnkēlyaan kiraan xōn ma. E yi e xaran, e naxa, “A fērē mi na fō en xa tōrō nēn

han, en yi fa lu soe Alaa Mangayani.” ²³ E yi fonne dōxō e xunna dēnkēlyā yamaan keden kedenna birin yi. E sunna suxu, e yi Ala maxandi, e ne taxu Marigin na e dēnkēlyaxi naxan ma.

²⁴ E yi dangu Pisidiya yamanani, siga Panfiliya. ²⁵ E to Yesu a fe Xibaru Fajin nali Pēriga taani, e yi godo Atali taani. ²⁶ E kelixin mēnni, e dōxō kunkin kui, e xētē Antiyōki taani, e yi taxuxi Ala hinantenna ra dēnaxan yi a wanla fe ra, e naxan naka-mali.

²⁷ Pōli nun Baranabasi Antiyōki lixina, e yi dēnkēlyā yamaan malan. Ala feen naxan birin ligaxi e xōn, e yi na birin yēba, e nun Ala tinxi kii naxan yi siya gbētēne yi findi dēnkēlyā muxune ra. ²⁸ E yi waxati xunkuye ti Yesu fōxōrabirane fēma Antiyōki yi.

15

Yerusalēn Malanna fe

¹ Xēmēna ndee yi keli Yudaya yamanani, siga Antiyōki taani, e dēnkēlyā muxune xaran fōlō, e naxa, “E mi nōe kisē fō ε banxulan alo Musaa sariyana a falaxi kii naxan yi.” ² Fe matandi gbeen yi keli e nun Pōli nun Baranabasi tagi han e yi lan a ma, a Pōli nun Baranabasi nun Antiyōki dēnkēlyā muxuna ndee xa siga Yerusalēn taani, e sa xērane nun fonne to falani ito ma.

³ Nayi, dēnkēlyā yamaan yi e mali e siga. E yi dangu a falē Fenisa yamanan nun Samariya yamanani, siya gbētēne tubixi kii naxan yi Ala ma. Xibaruni ito yi e ngaxakedenne birin nasēwa kati! ⁴ E Yerusalēn taan lixina, dēnkēlyā yamaan nun xērane nun fonne yi e rasēnē. Ala feen naxan liga e xōn ma, e na birin yēba e xa. ⁵ Farisi muxun naxanye bata yi dēnkēlyā, na ndee yi keli, e naxa, “Fō siya gbētēne xa banxulan nēn, e yi yamari, a e xa Musaa sariyan suxu.”

⁶ Xērane nun fonne yi e malan, e feni ito fēsēfēsē. ⁷ Matandin janxina, Piyeri yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, ε a kolon a Ala bata n sugandi ε tagi to mi na ra, alogo n tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali siya gbētēne ma, e yi a mē, e dēnkēlyā. ⁸ Ala

* **14:12:** Girēki kaane gbee alane mangan yi xili nēn Seyusi. E gbee alane xēraan fan xili nēn Hērēmē.

naxan muxun birin bɔɲe yi feene kolon, na bata e fan nasuxu, a a Nii Sarijanxin so e yii alo a liga en fan xa kii naxan yi. ⁹ A mi tagi raba yo saxi en tan nun e tan tagi. Amasɔtɔ a bata e bɔɲen nasarijan denkeleyaan xɔn. ¹⁰ Awa, nanfera ε Ala bunbama, ε goronna sa Yesu fɔxɔrabirane xun ma, en benbane nun en tan yeteen mi nɔe goronna naxan tonge? ¹¹ Anu, en laxi a ra a en kisixi en Marigi Yesu a hinanna nan xɔn alo e tan.”

¹² Yamaan birin yi e sabari, e yi e tuli mati Baranabasi nun Pɔli a falan na. Ala taxamasenne nun kabanako feen naxanye liga e xɔn ma siya gbetene tagi, e yi ne birin yeɓa yamaan xa. ¹³ E yelin falan tiye waxatin naxan yi, Yaki yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, ε tuli mati n xuiin na! ¹⁴ Ala siya gbeten muxune findi a yamaan na kii naxan yi a singeni, Simɔn bata na yeɓa en xa. ¹⁵ Awa, nabine falan bata lan ito ma yati! Alaa falan sebexi Kitabuni na kii nin, a naxa, ¹⁶ ‘Na xanbi ra, n mɔn fama nen, n Dawudaa banxi kalaxini tɔn. N na rafalama nen, n yi a nenen ti ¹⁷ alogo muxu dɔnxen naxanye luxi yamaan ye, ne xa Marigin fen, e nun siyane birin naxanye n xinla batuma,* Marigina ito nan falaxi, naxan feni itoe birin ligama ¹⁸ naxanye kolonxi xabu a fɔlɔni.”

¹⁹ Yaki mɔn yi a fala, a naxa, “N gbee miriyani, siya gbeten naxanye tubima Ala ma, en nama ne tɔrɔ. ²⁰ Koni fɔ en xa kedini seɓe, en yi a fala e xa, a e xa e yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxure kideni, e nun yanga suxun nun sube yifaxi donna nun sube wuli donna.† ²¹ Amasɔtɔ xabu en benbane waxatine yi, Musaa sariyana fe kawandin bama taane birin yi, a xaranma salide banxine kui Matabu Lɔxɔne birin yi.”

E kedini nasiga siya gbetene denkeleya muxune ma

²² Xerane nun fonne nun denkeleya yamaan birin yi lan a ma, a e xa muxuna ndee sugandi e ye, e yi e rasiga Antiyɔki yi Pɔli nun Baranabasi fɔxɔ ra. E yi Yudasasi sugandi naxan mɔn xili Barasaba e

nun Silasi, naxanye findixi yeeratine ra denkeleya muxune ye. ²³ E yi na xerane rasiga kedini ito ra e yii, a sebexi, e naxa,

“Xerane nun fonne, ε ngaxakedenne bata kedini ito seɓe denkeleya muxune ma naxanye siya gbetene ye Antiyɔki nun Siriya nun Silisi yi. Nxu ε xɔntɔn.”

²⁴ “Nxu bata a me, a muxuna ndee bata keli nxu konni, nxu mi naxanye xexi, e sa ε tɔrɔ, e yi ε rakɔntɔfili e falane ra. ²⁵ Nanara, nxu birin bata lan a ma, a nxu xa muxuna ndee rasiga ε ma sa en xanuntenne Baranabasi nun Pɔli fari, ²⁶ naxanye bata e niin gerun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. ²⁷ Nanara, nxu Yudasasi nun Silasi rafaxi ε ma feni ito yebadeni alogo e xuiin fan xa lan kedina falan ma. ²⁸ Amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxin nun nxu tan bata tin, a nxu nama goron gbete sa ε xun ma ba sariyani itoe ra: ²⁹ E xa ε yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wuli donna nun sube yifaxi donna nun yanga suxuna. A lan ε nama na feene liga. Ala xa ε ratanga.”

³⁰ Nayi, e yi keli, e yi siga Antiyɔki yi. E yi denkeleya yamaan birin malan, e yi kedini so e yii. ³¹ Yamaan to kedini xaran, e birin yi seɓa na kawandi falana fe ra. ³² Yudasasi nun Silasi naxanye findixi nabine ra, ne fan yi denkeleya muxune ralimaniya, e yi e senbe so fala wuyaxi ra. ³³ E to waxati ti e fema, denkeleya muxune yi tin e siga bɔɲe xunbenli, e yi xete e xe muxune fema. ³⁴ Koni Silasi yi lu na.

³⁵ Pɔli nun Baranabasi yi lu Antiyɔki yi. E nun bonne yi lu xaranna tiye, e lu Marigina falan kawandin be.

Pɔli nun Baranabasi fata fena

³⁶ Na dangu xanbini, Pɔli yi a fala Baranabasi xa, a naxa, “En Marigina falan kawandin baxi taan naxanye birin yi, en mɔn xa xete menne yi en ngaxakedenne xɔntɔndeni, alogo en xa sa a kolon e kii naxan yi.” ³⁷ A xɔli yi Baranabasi ma, Yoni Maraka xa siga e fɔxɔ ra, ³⁸ koni Pɔli yi a miri, a na mi daxa, amasɔtɔ a xete nen e fɔxɔ ra Panfiliya yi benun e xa yelin e

* **15:17:** Amosi 9.11-12 † **15:20:** A mato Saraxaraline 18.6-18 nun Saraxaraline 17.10-16 kui. Siyana ndee yi wunla nan donma menni.

wanla ra. ³⁹ E yi e bode matandi han, e fata. Baranabasi yi Yoni Maraka tongo, e so kunkin kui, siga Sipiri bəxəni fəxə igen tagi.

⁴⁰ Koni Pəli tan yi Silasi tongo e yi siga, denkeleya muxune yelin xanbini e luyε Marigina hinantenyaa bun.

⁴¹ A yi dangu Siriya nun Silisi yamanane yi, a denkeleya yamane senbε so.

16

Timəte yi siga Pəli nun Silasi fəxə ra

¹ Pəli yi siga Deribe nun Lisitire yi. Denkeleya muxuna nde yi na, a xili Timəte. Yahudiyān nan yi a nga ra e nun denkeleya muxuna. Koni Girəki kaan nan yi a fafe ra. ² Denkeleya muxun naxanye yi dəxi Lisitire taan nun Ikoniyon taani, ne birin yi a xili fajin falama. ³ A xənla yi Pəli suxu, a xa siga a ra a fəxə ra. Nayi, a yi a rabanxulan Yahudiyane fe ra naxanye yi na yamanani, bayo e birin yi a kolon a Girəki kaan nan yi a fafe ra. ⁴ E dangu taan naxanye birin yi, xεrane nun fonne lanxi sariyan naxan ma Yerusalən taani, e yi na fala na kaane xa, alogo e xa a suxu. ⁵ Awa, denkeleya yamane yi senben sətə denkeleyani. Ləxə yo ləxə, muxune yi xun masama nən.

Pəli yi fe toon ti alo xiyena

⁶ Alaa Nii Sarijanxin mi yi tinxi e Alaa falan nali Asi yamanani. Nayi, e yi siga Firigi nun Galati yamanane yi. ⁷ E Misi yamanan li waxatin naxan yi, e yi kata siga feen na Bitini yamanani, koni Yesu a Nii Sarijanxin mi tin e xa. ⁸ Nayi, e dangu Misi yamanani, siga Tirowasi taani. ⁹ Kəεn na, Pəli yi fe toon ti alo xiyena, a yi Masedoniya kaana nde to tixi, naxan yi a mafanma, a naxa, “Fa Masedoniya yamanani, i fa nxu mali!” ¹⁰ Na fe toon danguxina, nxu* yi kata siga feen na Masedoniya yamanani mafurən, amasətə nxu yi laxi a ra a Ala nan nxu xilixi Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni e ma.

Lidi tubi fena Filipi taani

¹¹ Awa, nxu yi so kunkin kui Tirowasi taani, nxu siga nxu tinxinni Samatirosi

bəxəni fəxə igen tagi. Na xətən bode, nxu siga Neyapoli taani. ¹² Nxu yi keli na yi, nxu siga Filipi taani, na rabilinna taa singena Masedoniya bəxəni Romi kaane yi dəxi denaxan yi. Nxu yi xi dando ti na taani. ¹³ Matabu Ləxəni, nxu yi mini na taan so dεen na, nxu siga ba dεen na. Nxu yengi yi a ma, a nxu yi Yahudiyane salidena nde toε menni. Naxanla naxanye yi malanxi na yi, nxu yi dəxə ne fεma, nxu falan ti ne xa. ¹⁴ Na jaxanle yε, keden yi na naxan yi xili Lidi, na yi kelixi Tiyatire taan nin. Dugi mamiloxi yulan nan yi a ra. A yi gaxu Ala yεε ra. A yi a tuli mati. Marigin yi a bəjən nabi alogo Pəli yi naxan falama a xa na suxu. ¹⁵ E nun a kon kaane birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. Na xanbi ra, a yi nxu mafan, a naxa, “Xa ε laxi a ra, a n denkeleyaxi Marigin ma, ε fa yigiya n ma banxini.” A yi nxu karahan, a nxu xa so a banxini.

Pəli nun Silasi kason na

¹⁶ Ləxəna nde, nxu yi sigama salideni, nxu lan konyi sungutunna nde ra, yinnan yi naxan fəxə ra alo ninginangana, a yi fe famatəne falama naxan baraka yi. A yi gbeti gbeen nan sətəma na xən so a kanne yii. ¹⁷ A yi bira nxu nun Pəli fəxə ra, yinnana a rasənxəma, a falan ti a xən, a naxa, “Kore Xənnə Alaa walikεen nan itoe ra! E kisi feen kiraan nan yitama ε ra!” ¹⁸ A yi lu na ligε xii wuyaxi han a yi gba Pəli ra. Dənxən na, a yi a yεε rafindi a ma, a yi falan ti yinnan xa, a naxa, “N bata i yamari Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, xεtε sungutunni ito fəxə ra!” Yinnan yi xεtε a fəxə ra na waxatin yεtəni!

¹⁹ Awa, a kanne a kolon waxatin naxan yi, a e mi fa gbeti sətəma a ra sənən, e Pəli nun Silasi suxu, e yi e bubu, e siga e ra kuntigine fεma ləxə tideni. ²⁰ E siga e ra kitisane yεtagi. E yi a fala e xa, e naxa, “Yahudiyān nan xεməni itoe ra, e en ma taan basanma kati! ²¹ E yamaan xaranma namunna naxanye ma, en tan Romi kaane mi daxa en xa tin ne ma en yi e liga.” ²² Ganla yi keli e xili ma, kitisane yi Pəli nun Silasi a domane ba e ma, e yi yamarin fi,

* **16:10:** Fələ be ma, Kitabun yireni ito sebə muxun luma a fale fa fala “Nxu” naxan bunna nεen Luka fan yi Pəli fəxə ra sigatiini itoe yi.

a e xa e bulan. ²³ E to e bulan kati, e yi e raso kaso banxini, e yi a fala kaso kantanna xa, a a xa e mara ki fañi! ²⁴ Kaso kantanna yamarin sɔtɔ waxatin naxan yi, a yi sa e sa kutun na kaso banxin tagi konkoni.

²⁵ Kɔɛ tagini, Pɔli nun Silasi yi Ala maxandima, e bɛtin bama Ala xa, kaso-rasaan bonne yi tuli matixi e ra. ²⁶ Saɲa ma kedenni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti, han kaso banxin yi xuruxurun han! Banxin kaso yirene dɛɛne birin yi rabi, yɔlɔnxɔnne yi ba kasorasane birin ma. ²⁷ Kaso kantanna xulun waxatin naxan yi, a dɛɛne rabixin to, a yi a silanfanna botinɲe ayi,† alogo a xa a yete faxa, bayo a yengi yi a ma, a kasorasane bata e gi. ²⁸ Koni Pɔli yi sɔnxɔ, a naxa, “I nama i yete maxɔlɔ! Nxu birin be!”

²⁹ Nayi, kaso kantanna yi lenpun maxili, a so kaso banxini mafuren, a xuruxurunma, a yi a bira Pɔli nun Silasi bun ma. ³⁰ Na xanbi ra, a yi e ramini, a yi e maxɔdin, a naxa, “N nanfe lige, n kisi?” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “Denkeleya Marigi Yesu ma, i yi kisi, e nun i ya denbayana.” ³² E yi Marigina falan kawandin ba e nun a denbayaan birin xa. ³³ Na kɔɛen yeteen na, kaso kantanna yi e tongo, a e maxɔlɔdene de fitan. E nun a muxune birin yi rafu igeni e tubi xinla ma mafuren! ³⁴ A siga Pɔli nun Silasi ra a banxini, a donseen so e yii. E nun a denbayaan birin yi sewa amasɔtɔ e bata denkeleya Ala ma.

³⁵ Kuye yibaxina, kitisane yi doma kanne rasiga kaso kantanna ma, e naxa, “Na xemene bejin.” ³⁶ Nayi, kaso kantanna yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Kitisane bata yamarin fi, a n xa i tan nun Silasi bejin, e siga bɔɲe xunbenli.” ³⁷ Koni Pɔli yi a fala doma kanne xa, a naxa, “E bata nxu tan Romi dugurenne bɔnbɔ kenenna ma, e mi sa nxu makitixi nen, e yi nxu sa kasoon na. Koni iki, e fa waxi nxu bejin feen nin wundoni ba? Na mi lanɲe mumɛ! Fɔ e yeteen xa fa be, e fa nxu bejin.”

³⁸ Doma kanne yi sa falani ito ti kitisane xa. E a me waxatin naxan yi, a Romi dugurenna nan Pɔli nun Silasi ra, e gaxu kati! ³⁹ Nanara, e yi Pɔli nun Silasi mafan.

Na xanbi ra, e yi e ramini kasoon na, e yi e mafan, a e xa keli na taani. ⁴⁰ Pɔli nun Silasi to mini kasoon na, e yi siga Lidi a banxini, e sa e ngaxakedenne li na, e yi ne ralimaniya, e siga.

17

Pɔli a kɔntɔfinle Tesaloniki taan nun Beere taani

¹ E yi dangu Anfipoli nun Apoloni taane yi, e fa Tesaloniki taani, Yahudiyane salide banxina nde yi denaxan yi. ² Pɔli yi so e salide banxini alo a yi darixi a ra kii naxan yi. A yi xunsagi saxan ti na, Yahudiyane nun Pɔli yi Kitabuna fe falama Matabu Lɔxɔne yi. ³ A yi a yɛba e xa, a a yita e ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixin yi daxa a tɔrɔ, a yi keli sayani. A yi a fala e xa, a naxa, “N Yesu naxan ma fe kawandi bama e xa, Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.” ⁴ Yahudiyana ndee yi la a ra, e yi sa Pɔli nun Silasi fari. Gireki kaan naxanye yi gaxuxi Ala yeɛ ra, ne wuyaxi yi na liga e nun ɲaxalan xili kan wuyaxi.

⁵ Koni xɔxɔlɔnyaan yi keli Yahudiyane ra, e fuyantenna ndee malan lɔxɔ tideni a e xa yamaan nadin, taan birin yi maxa. E siga Yason ma banxini Pɔli nun Silasi fendeni alogo e xa sa e ti yamaan yetagi. ⁶ Koni e to mi e to, e yi Yason nun denkeleya muxuna ndee bubu, e siga e ra taan kitisane fema. E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Muxuni itoe dunuɲa birin yifuma, iki e bata fa be, ⁷ Yason yi e yigiya a banxini. Muxuni itoe birin tondixi Romi Manga Gbeena sariyan suxe, amasɔtɔ e a falama a manga gbete na naxan xili Yesu.” ⁸ Na falane yi taan kitisane nun yamaan nakɔntɔfili, ⁹ e mi Yason nun bodene bejin fɔ e to e xunba gbetin fi.

E siga Beere taani

¹⁰ Kɔɛ to so, denkeleya muxune yi Pɔli nun Silasi rasiga Beere yi. E na li waxatin naxan yi, e siga Yahudiyane salide banxini. ¹¹ Beere kaane yugon yi fan Tesaloniki kaane xa, bayo Alaa falan nasuxun kunfan yi ne yi. Lɔxɔ yo lɔxɔ e yi Kitabun fɛsɛfɛsɛma nen alogo e xa Pɔli a falane ɲɔndin kolon. ¹² Yahudiya wuyaxi yi denkeleya e ye, e nun Gireki ɲaxalan xili kan wuyaxi nun Gireki

† 16:27: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

xεμε wuyaxi. ¹³ Koni Yahudiyān naxanye yi Tesaloniki taani, ne to a με a Pōli Alaa falan nalima Beere taani, e fan yi fa na yi, e yamaan nadin, a yi maxa. ¹⁴ Mafuren denkeleya muxune yi Pōli rasiga fōxō igen binni, koni Silasi nun Timōte yi lu Beere taani. ¹⁵ Muxun naxanye sa Pōli mati, ne yi siga a ra han Atēna taani. Na xanbi ra, e mōn yi xεte Beere taani Pōli a jūngu xuiin na, a Silasi nun Timōte xa fa a fēma sinma.

Pōli Atēna taani

¹⁶ Pōli yi e legedenma waxatin naxan yi Atēna taani, a niin yi rapaxu a ma, bayo a bata yi a to, a suxure yiren nan yi na taan na. ¹⁷ Nanara, e nun Yahudiyane yi batuma feene ma salide banxini e nun Girēkin naxanye yi gaxuma Ala yεε ra, e nun a yi naralanma muxun naxanye ra lōxō tideni lōxō yo lōxō. ¹⁸ Lōnnilana ndee yi na yi, e yi xili Epikuri muxune nun Sitoyisi muxune, ne yi falan ti fōlō a xa.* Nde yi lu e bode maxōdinjε e naxa, “Fala tiini ito waxi nanse fala fe yi?” Bonne naxa, “A ligaxi alo a ala xōjεne nan ma fe ralima.” Amasōtō Pōli yi Yesu a fe xibarun kawandin bama e nun a keli fena sayani. ¹⁹ Nayi, e yi Pōli tongo, e siga a ra Areyopagi malan yireni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu wama a kolon feni nanse xaran nēnēni ito ra i naxan ma fe falama?” ²⁰ Amasōtō nxu fe nēnēne nan mēma, nxu waxi e bunna kolon feni.” ²¹ Atēna kaane nun xōjεn naxanye yi e yε, ne yi e waxatin birin nadanguma fala nēnēne nan tun namēdeyi.

²² Pōli yi ti yamaan tagi Areyopagi fala tideni, a naxa, “Atēna kaane, n bata a to a ε dinaxi feen birin yi. ²³ Amasōtō n yi ε taani sigama waxatin naxan yi, n yi ε batu seene toma. N mōn bata saraxa gandena nde fan to, a seβexi denaxan ma fa fala, ‘En mi ala naxan kolon.’ Awa, ε naxan batuma ε mi a kolon n faxi na nan ma fe ralideyi ε ma. ²⁴ Ala naxan dunuḡa nun a yi seene birin daxi, na nan kore xōnna nun bōxō xōnna Marigin na. Na mi dōxōma seene batu banxine kui muxune naxanye tixi. ²⁵ A

mako mi muxun yii fōxōn ma. Amasōtō a tan nan siimayaan fima yamaan ma, e nun niiraxinla nun seen birin. ²⁶ A siyane birin da nēn mini muxu kedenni. A yi e dōxō dunuḡa yiren birin yi. A yεtεen yi e gbee waxatine nun e dōxōdene danne ragidi. ²⁷ Ala na ligaxi nēn alogo muxune xa a fen, e yi kata a kolon feen na, xa e nōε. Anu, a mi makuya en sese ra. ²⁸ Amasōtō, ε gbee fala jaxumε tiina ndee a falama, e naxa, ‘En dunuḡa yi gidin ligama a tan nin, en na en masigama a tan nin, en luma dunuḡa yi a tan nin.’ E mōn naxa, ‘Ala bōnsōnna nan en fan na.’ ²⁹ Xa Ala bōnsōnna nan en tan na, en nama en miri, a Ala maliga xēmaan na hanma gbetina hanma gεmε sawuran naxan nafalaxi adamane kōtēne nun miriyane xōn. ³⁰ Ala mi na fe kolontareya waxatine yatεxi, koni iki, a muxun birin xilima yiren birin yi, a e xa e keḡaan maxεte. ³¹ Amasōtō a bata lōxō keden nagidi a dunuḡa birin kitin bolonma naxan yi tinxinni a muxu yebaxin xōn. A bata na kanna mataxamaseri muxun birin xa, a to a rakeli sayani.”

³² E to Pōli xuiin με a muxune kelima sayani, nde yi a magele, koni bonne naxa, “Nxu mōn waxi i ya falan name feni waxati gbete.” ³³ Nanara, Pōli yi keli e tagi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sa a fari, e denkeleya alo Denisi Areyopagi muxuna nde, e nun jaxanla nde naxan yi xili Damarisi e nun ndee gbete.

18

Pōli yi siga Kōrenti taani

¹ Na xanbi ra, Pōli yi keli Atēna taani, a siga Kōrenti taani. ² A Yahudiyana nde li na, naxan yi xili Akila Pontu kaana. E nun a jaxanla Pirisila yi baxi fade nēn sa keli Itali yamanani. Amasōtō Manga Kilōdi bata yi a yamari a Yahudiyane birin xa keli Romi taani. Pōli yi kafu e ma, ³ bayo e birin yi fatan wali siya kedenni ito ra, kidi dεgēna bubun na. A yi lu e fēma walideni. ⁴ Matabu Lōxōn birin, a yi falan

* **17:18:** Men kaana ndee yi findixi xili kanne ra e miriya tilinxine fe ra lan dunuḡa keḡaan fεsefεsen ma. E mi yi dina yi. E fe fεsefεsene nan yi findixi e gbee dinan na. Epikuri muxune yi biraxi muxuna nde a xaranna fōxō ra naxan xili Epikuri. E yi laxi a ra a dunuḡa feene mi ragidixi fō xunna ayi gbansan nan muxun malima e xa e masiga tōḡayaan na. Sitoyisi muxune yi biraxi muxu gbete a xaranna fōxō ra naxan xili Senoni. E yi waxi dunuḡa gelene kolon feni alogo e xa e suxu ki fajji.

tima nɛn Yahudiyane salide banxini, a yi kata Yahudiyane nun Girɛkine masɔtɔdeni. ⁵ Silasi nun Timɔte na li waxatin naxan yi keli Masedoniya yi, Pɔli yi lu kawandin bɛ waxatin birin. A sereyaan ba Yahudiyane xa, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na. ⁶ Koni Yahudiyane to a matandi, e a rayelefu, a yi a domani kunkun taxamasenna ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε halagi, ε yetɛɛn nan funfu na ra. Na goronna mi fa n tan xun ma. Iki n sigama siya gbɛtɛne nan fɛma.” ⁷ Awa, a yi keli na, a siga, a sa so muxuna nde a banxini naxan yi xili Titi-Yusutu. Ala yɛɛragaxu muxun nan yi na ra. A banxin yi salide banxin dɛxɔn ma. ⁸ Salide banxin kuntigin naxan yi xili Kirisipu, na nun a denbayaan birin yi dɛnkɛleya Marigin ma. Kɔrɛnti kaa wuyaxi yi a falan mɛ, e dɛnkɛleya, e rafu igeni e tubi xinla ma.

⁹ Lɔxɔna nde, Pɔli yi fe toon ti kɔɛɛn na alo xiyena. Marigin yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni falan ti! I nama i dundu! ¹⁰ Amasɔtɔ n na i fɔxɔ ra. Muxu yo yii mi i liyɛ, a fe ɲaxin naba i ra, bayo n ma muxu wuyaxi taani ito yi!” ¹¹ Nanara, Pɔli yi lu na yi ɲɛɛ keden kike sennin, a yamaan xaran Alaa falan ma.

¹² Galiyon yi Akaya yamana kanna ra waxatin naxan yi, Yahudiyane birin yi e malan Pɔli xili ma, e siga a ra kiti sadeni. ¹³ E yi a kansun, e naxa, “Xɛmɛni ito yamaan mabandunma Ala batu kiina nde nin naxan mi daxa sariyani.”

¹⁴ Benun Pɔli xa falan ti, Galiyon yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Xa ε tan Yahudiyane yi ε mawugama tinxintareyana fe yi nun hanma gbalona nde, a yi lan nun nayi n xa n tuli mati ε falan na. ¹⁵ Koni ε to ε bode matandima ε falane yi, e nun xinle nun ε gbee sariyane, na ε tan nan ma. N tan mi waxi findi feni na feen kitisaan na.” ¹⁶ A yi e kedi kiti sadeni. ¹⁷ Awa, e birin yi salide banxin kuntigi Sosaten suxu, e yi a mabɔnbɔ kitisa banxin yetagi. Koni Galiyon ma fe mi taran na yi hali!

E xɛtɛ Antiyɔki taani

¹⁸ Pɔli yi soge wuyaxi ti a ngaxakedenne fɛma Kɔrɛnti taani. Na xanbi ra, a yi keli e

fɛma. E nun Pirisila nun Akila yi so kunkin kui siga Siriya yamanani. Koni a bata yi a xunna bi Sankire taani a dɛ tiina nde a fe ra. ¹⁹ E to sa Efɛsi li, Pɔli yi Pirisila nun Akila lu na yi. Koni Pɔli yetɛɛn yi siga Yahudiyane salide banxini, e falan ti e bode tagi. ²⁰ E yi a mafan, a a xa bu e fɛma, koni a mi tin. ²¹ A yi sigama waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa Ala tin, n mɔn fama nɛn ε fɛma.” A yi dɔxɔ kunkin kui, a siga Efɛsi taani.

²² A Sesariya taan li waxatin naxan yi, a yi siga Yerusalɛn taani, a sa na dɛnkɛleya yamaan xɔntɔn. Na xanbi ra, a yi siga Antiyɔki taani. ²³ A yi waxatidi ti, a yi siga. A yi a masiga ti Galati yamanan nun Firigi yamanan birin yi, a yi Yesu fɔxɔrabirane kawandi, e sɛnbɛn sɔtɔ.

Apolosi Efɛsi nun Kɔrɛnti yi

²⁴ Na waxatini, Yahudiyana nde yi siga Efɛsi taani, a xili Apolosi naxan bari Aleksandire taani. A yi falan kolon kati, a yi Kitabun kolon ki fɔɲi. ²⁵ A yi xaranxi Marigina Kirana fe ma. A yi Yesu a fe xaranna tima a sɔbɛɛn nun tinxinna nin. Koni a yi Yoni a xaranna nan gbansan kolon marafu feen na igeni. ²⁶ A yi falan ti fɔlɔ xaxili ragidini Yahudiyane salide banxini. Pirisila nun Akila a xuiin mɛ waxatin naxan yi, e yi a tongo, e yi Alaa Kirana fe yɛba a xa a kiin yetɛni. ²⁷ Siga xɔnla bata yi Apolosi suxu Akaya yamanani. Nanara, dɛnkɛleya muxun naxanye yi Efɛsi taani, ne yi a mali, e kɛdin sɛbɛ Yesu fɔxɔrabirane ma Akaya yi, a e xa a yisuxu na yi. A na li waxatin naxan yi, naxanye yi dɛnkɛleyaxi Ala hinanna barakani, a yi ne mali kati! ²⁸ Amasɔtɔ a yi Yahudiyane falan matandima sɛnbɛni kɛnɛnni, a yi a yita Kitabun kui, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na.

19

Pɔli yi siga Efɛsi taani

¹ Apolosi yi Kɔrɛnti taani waxatin naxan yi, Pɔli yi geya yamanani siga, a yi fa Efɛsi taani. A yi Yesu fɔxɔrabirana ndee li na yi. ² A yi e maxɔdin, a naxa, “E dɛnkɛleya waxatin naxan yi, ε yi Alaa Nii Sariɲanxin sɔtɔ ba?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu munma sa Alaa Nii Sariɲanxina fe mɛ nɛn.” ³ Pɔli yi e maxɔdin, a naxa, “E rafuxi igeni xaranna

mundun xɔn?” E yi a yabi, e naxa, “Yoni gbee marafuun xaranna.” ⁴ Pɔli yi a fala e xa, a naxa, “Yoni yi muxune rafuma igen nin alogo e xa e keɲaan maxete. A yi a falama yamaan xa nɛn, a e xa denkeleya na kanna ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan Yesu ra.”

⁵ E na me waxatin naxan yi, e rafu igeni Marigi Yesu xinli. ⁶ Pɔli yi a yiin sa e ma, Alaa Nii Sariɲanxin yi godo e ma, e yi falan ti xui gbete ne yi, e yi nabiya falane ti. ⁷ E tan naxanye birin yi na, muxu fu nun firin ɲɔxɔndɔn.

⁸ Pɔli yi siga Yahudiyane salide banxini, a falan ti yamaan xa xaxili ragidini kike saxan. A yi kata a xa e mabandun Alaa Mangayaan ma. ⁹ Koni ndee yi tengbesen, e mi tin denkeleye, e yi lu Yesu a Kirana fe yibeɛe yamaan yetagi. Nanara, Pɔli yi a masiga e ra, a Yesu fɔxɔrabirane xali e danna. E yi lu falan tiye lɔxɔ yo lɔxɔ Tiranusi a xarande banxini. ¹⁰ Na yi lu lige han ɲee firin. Nanara, muxun naxanye birin yi dɔxi Asi yamanani, Yahudiyane nun Girekine, ne birin yi Marigina falan me.

Sebaa dii xeme ne fe

¹¹ Ala yi kabanako fe gbeene liga Pɔli xɔn ma. ¹² Nanara, dugi dungin nun wali domaan naxanye bata yi din a fatin na, e yi ne tongoma nɛn, e yi e sa furemane fatin ma. E yi kendeya, yinnane fan yi xete e fɔxɔ ra. ¹³ Yahudiyane naxanye yi sigama yirene yi yinnane kedideni, ne fan yi kata Marigi Yesu xinla rawalideni e yinnan ɲaxine kedi. E yi a falama yinnane xa nɛn, e naxa, “N bata e yamari Yesu xinli, Pɔli naxan ma fe kawandi bama, e xete muxuni ito fɔxɔ ra!” ¹⁴ Yahudiyane saraxarali kuntigina nde Sebaa dii xeme soloferene yi na nan ligama.

¹⁵ Koni lɔxɔna nde yinnan yi e yabi, a naxa, “N Yesu kolon, n Pɔli fan ma fe kolon, koni nde e tan na?” ¹⁶ Yinnan yi xemen naxan fɔxɔ ra, na yi dutun e ma senben na, han a yi e birin nɔ. A yi e mabɔnbɔ han e ragenle yi e gi, e maxɔlɔxin yi mini banxini. ¹⁷ Yahudiyane nun Girekin naxanye yi dɔxi Efesi taani, ne to ito me, e birin yi gaxu kati! Marigi Yesu xinli binya han! ¹⁸ Muxun

naxanye denkeleya, na wuyaxi yi fa, e yi e ti e fe ɲaxine ra kenenna ma. ¹⁹ Naxanye yi woyimeyaan ligama, ne yi e kedine malan, e fa e ra, e yi e gan birin yetagi. E yi kedine saren yate, a birin malanxina, gbeti gbanan wuli tonge suulun. ²⁰ Alaa falan yi xuyama ayi na kii nin, Marigin senben barakani.

Sɔnxɔ sɔnxɔ naxan te Efesi taani

²¹ Na feene danguxina, Pɔli yi a miri, a xa siga Masedoniya nun Akaya yamanani, siga han Yerusalɛn taani. A yi a fala, a naxa, “N na siga na waxatin naxan yi, fɔ n xa sa Romi fan to.” ²² Nanara, a yi a mali muxu firin nasiga Masedoniya yamanani, Timote nun Erasite. A tan yi lu Asi yamanani ndedi.

²³ Na waxatini, sɔnxɔ gbeen yi te Efesi taani masɔtɔ Yesu a Kirana fe ma. ²⁴ Xabuna nde yi na, a xili Demetiri. A tan nan yi e gbee ala ɲaxalanmana nde Aritemi batu banxin sawura xunxurine rafalama gbeti bɔnbɔxin na. Na yi tɔnɔ gbeen nan sɔtɔma a tan nun a walike bodene xa. ²⁵ Nanara, a yi a walike bodene birin xili, e nun naxanye yi na wali sifan ligama, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafane, e a kolon en nafunla sɔtɔma wanli ito nin. ²⁶ Pɔli ito feen naxan ligama, e bata na me, e yi a to. A naxa, a muxune suxuren naxanye rafalama e ala ra, Ala mi ne ra mumɛ! A bata muxu wuyaxi mayenden, a yi e maxete Efesi taani be e nun fayida Asi yamanan birin. ²⁷ Fe xɔdexɛn nan na ra. En ma wanli ito fama xili ɲaxin sɔtɔdeni nɛn! En ma ala Aritemi batu banxin fan yi xunna kala. Aritemi naxan batuma Asi yamanan nun dunuɲa yiren birin yi, na binyen bama a ma nɛn.”

²⁸ Yamaan falani itoe me waxatin naxan yi, e bɔɲɛn yi te, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!” ²⁹ Sɔnxɔ sɔnxɔn yi te taan yiren birin yi. Yamaan yi Pɔli sigati bodene suxu, Gayi nun Arisitaraki, Masedoniya kaane. E birin gimatɔɔn yi siga ne ra yamaan malandeni. ³⁰ A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga yamaan yetagi koni Yesu fɔxɔrabirane mi tin a siga. ³¹ Yamanan muxu gbeena ndee naxanye yi Pɔli xɔyine ra, na ndee yi xeraan nasiga a ma, e yi a mafan a nama so yamaan ye.

³² Malanden tan yi basanxi han! Ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne yi sɔnxɔma fe gbɛtɛ ra, amasɔtɔ e yi malanxi na feen naxanye ma, a wuyaxi mi yi sa ne kolon nɛn.

³³ Yahudiyane yi muxuna nde radinma yɛɛn na alogo a xa falan ti naxan yi xili Alesandire. Muxuna ndee yi a yɛbama a xa naxan ligaxi, nayi, a yi yamaan masabari a yiin na alogo a xa falan ti. ³⁴ Koni e a kolon waxatin naxan yi, a Yahudiya nan yi a ra, e birin yi sɔnxɔ e bode xɔn ma han waxati xunkuye, e naxa, “Efɛsi kaane gbee ala Aritemi gbo!”

³⁵ Dɔnxɛn na, taan sɛbɛli tiin yi yamaan masabari, a naxa, “Efɛsi kaane, dunuɲa muxune birin a kolon, a Efɛsi taan nan Aritemi batu banxin kantanma e nun a sawuran naxan godo keli kore! ³⁶ Muxu yo mi nɔɛ feni itoe matandɛ. Nanara, ɛ lan nɛn ɛ yi ɛ sabari. ɛ nama fefe liga a wolonni. ³⁷ ɛ bata fa muxuni itoe ra be koni e mi se muɲaxi alane batu banxine yi, e mi en ma suxuren ɲaxalanmaan nayelexi hali! ³⁸ Xa mawugana nde Demetiri nun a walikɛɛn bodene kui lan muxu yo ma, kiti banxine nun kitisane na. E xa sa e mawuga mɛnni. ³⁹ Xa ɛ mɔn wama fe gbɛtɛ xɔn ma fɔ ɛ xa a fala taan dugurenne malanni. ⁴⁰ E nama sa en kansun murutɛ feen na to sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. Bayo en mi nɔɛ dɛntɛgɛ yo sɛ malanni ito ti xunna ma.” A yelixini ito fale, a yamaan nasiga.

20

Pɔli Masedoniya nun Akaya yi

¹ Sɔnxɔ sɔnxɔn baxina a ra, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane malan. A yi e ralimaniya, a yi a ɲungu e ma. Na xanbi ra, a siga Masedoniya yamanani. ² A dangu na yamanan birin yi, a yamaan nalimaniya fala wuyaxi ra. Na danguxina, a siga Girɛki yamanani, ³ a kike saxan ti na yi. A yi waxi siga feni Siriya yamanani kunkin kui, koni a to a kolon a Yahudiyane bata yanfan so a ma, a yi a miri, a xa xɛtɛ Masedoniya kiraan xɔn ma. ⁴ Pirusi a dii xɛmɛn Sopa-teri Beere kaan yi siga a matideni, e nun Arisitaraki nun Sekondu Tesaloniki kaane

nun Gayi Deribe kaan nun Timɔte e nun Tikiko nun Tirofime naxanye kelixi Asi yamanani. ⁵ Ne yi siga yɛɛn na, e sa nxu legeden Tirowasi taani. ⁶ Buru Tetaren Sanla* danguxina, nxu yi dɔxɔ kunkin kui keli Filipi taani. Xii suulun danguxina, nxu yi sa bonne li Tirowasi taani, nxu yi lɔxɔ xun keden ti na yi.

Pɔli Eyutiki rakeli fena sayani

⁷ Simitin ɲinbanna ra, nxu yi malanxi buruni gira feen na nxu bode xɔn ma.† Pɔli yi falan ti yamaan xa, a lu falan tiyɛ han kɔɛ tagini amasɔtɔ a yi sigama nɛn na xɔtɔn bode. ⁸ Nxu yi malanxi kore banxin naxan kɔɛ ra, lenpu wuyaxi yi mɛnni. ⁹ Banxulanna nde yi na yi a xili Eyutiki, na yi dɔxi kore banxin foye soden nan na. Pɔli to yi falan xunkuyama ayi, na banxulanna yi xi han! Xixɔnla yi gbo ayi han, a yi bira keli kore banxin saxandeni. E yi sa a faxaxin li. ¹⁰ Awa, Pɔli yi godo, a yi a felen a xun ma mafuren, a yi a tongo, a naxa, “ɛ nama xamin, a niin mɔn a yi.” ¹¹ Na xanbi ra, Pɔli mɔn yi te sangansoon kɔɛ ra. A yi buruni gira, a yi a don. Pɔli yi falan ti e xa han xɔtɔnɛni, na xanbi ra a yi siga. ¹² E siga banxulanna kɛndɛn na, na yi e ralimaniya ki fajɲi.

Pɔli ɲungu fena Efɛsi kaane ma

¹³ Nxu yi siga Pɔli yɛɛ ra kunkin kui Asosi taani, nxu yi Pɔli tongoma kunkin kui dɛnaxan yi. Amasɔtɔ, a yi sigama a sanna nan ma. ¹⁴ A to nxu li Asosi taani, nxu yi a tongo kunkin kui, nxu yi siga taana nde yi, naxan yi xili Mitilene. ¹⁵ Na xɔtɔn bode, nxu yi keli na yi, siga igen xun ma han Kiyɔ taani. A soqe firindenɛni, nxu yi fa Samosi yi, a soqe saxandena, nxu sa Miletɛ li. ¹⁶ Pɔli yi a ragidi, a xa dangu Efɛsi taan dɛxɔn kunkin kui amasɔtɔ a mi yi waxi ti feni, alogo a nama bu Asi yamanani. A yi mafuraxi alogo Se Xaba Singen Sanla xa a li Yerusalɛn taani, xa na lanɲɛ.

Pɔli a ɲungu xuina

¹⁷ Pɔli yi xeraan nasiga Efɛsi taani keli Miletɛ yi, a dɛnkɛleya yamaan fonne xa

* **20:6:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere lɛbɛn mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † **20:7:** Yanyina nde, feni ito findixi Marigina ximɛnna nan na.

fa. ¹⁸ E to fa, a yi a fala e xa, a naxa, “Xabu n faan soge singena Asi yamanani ε tagi, ε n kewanle kolon. ¹⁹ N bata wali Marigin xa yetε magodon nun yeεgeni. N mən yi tərōma Yahudiyane yanfantenyaan bun. ²⁰ E a kolon a n mi ε munanfan fe yo luxunxi ε ma. N bata xaranna ti ε xa yamani e nun ε banxine yi. ²¹ N bata a rali Yahudiyane nun Girεkine birin ma a e xa e keɲaan maxεte, e tubi Ala ma, e denkeleya en Marigi Yesu ma.”

²² “Nba, Alaa Niin nan sigama n na Yerusalen taani iki. Feen naxanye sa ligama n na na yi, n mi ne kolon. ²³ N naxan tun kolon fō n nεma danguma taa yo taa, Alaa Nii Sariɲanxina n nakolonma a kaso-rasaan nun tərō wuyaxi n mameen yeen na. ²⁴ Koni n mi n niin yatεxi sese ra fō n bata kiraan naxan de suxu, n xa na rakamali. Marigi Yesu wanla naxan soxi n yii, n xa na ranan. Na ni ito ra, a n xa Alaa hinanna fe Xibaru Fajin seren ba.”

²⁵ “Iki n na a kolon, fa fala n bata sigan ti ε tan naxanye birin tagi, n yi Alaa Mangayaan kawandin ba ε xa, ε tan sese mi fa n toma sənən. ²⁶ Nanara, n na a falama ε xa to yeteni, xa ε tan nde yo halagi, na goronna mi fa n tan xun ma. ²⁷ Amasōtō n bata Ala sagoon birin nali ε ma, a sese mi fa luxi. ²⁸ E ɲoxō lu ε yete xən e nun Alaa Nii Sariɲanxina ε findixi yamaan naxan birin masuxu muxuye ra. E Alaa yamaan masuxu alo xuruse rabaan nun a kuruna bayo a bata a sara a yete wunla ra. ²⁹ Amasōtō n na kolon, n na keli ε tagi waxatin naxan yi, muxu ɲaxine fama nen sodeni ε tagi, e kata ε yamaan kaladeni alo kankone xuruse kurun tagi. ³⁰ Muxuna ndee kelima nen ε tagi, e yi fala tinxintarene ti alogo Yesu fəxərabirane xa bira e fəxə ra. ³¹ Nanara, ε lu ε yeε ra yi! N na ε keden kedenna birin nakolonxi feen naxanye ma ɲεε saxan kəεen nun yanyina yeεgeni, e nama ɲinan ne xən!”

³² “Awa, iki n bata ε taxu Ala ra e nun a hinan falan naxan nəε sənben fiye ε ma, a yi na keen fi ε ma naxan maraxi muxu sariɲanxine birin xa. ³³ N mi kunfahi muxu yo a gbeti xən, hanma xεmana, hanma dug-

ine. ³⁴ E yetena a kolon, n yetεen yii fəxəne nan nxu nun n lanfane makone fanxi. ³⁵ A lan en xa fangatarene mali kii naxan yi, n bata na birin yita ε ra wali xədəxe sifani ito xən ma. Marigi Yesu falan naxan ti, ε xaxili lu ne xən ma. A naxa, ‘Naxan seen fima, na barayin gbo dangu a sətō muxun na.’ ”

³⁶ Pəli to yelin falan tiye e xa, a yi a xinbi sin e fεma, e birin yi Ala maxandi. ³⁷ E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin Pəli ma, e yi a sunbu. ³⁸ A to a fala e xa, a naxa, a e mi fa a toma sənən, na yi e sunu kati. E sa a mati han kunki deen na.

21

Pəli siga fena Yerusalen taani

¹ Nxu fata xanbini, nxu yi nxu tinxin Kosi bəxən na kunkin kui. Na xətən bode, nxu sa so Rəde bəxəni, nxu yi keli mənni nxu fa Patara taani. ² Nxu yi kunkina nde li mən naxan yi fəxə igeni gidima siga Fenisa yamanan binni, nxu yi te na kui. ³ Nxu Sipiri bəxən toxina, nxu yi dangu a ra, a lu kəmən fəxən binni. Nxu yi siga Siriya yamanan binni. Nxu sa Tire taan li, kunkin yi lanma a xa goronne ragodo denaxan yi. ⁴ Nxu yi Yesu fəxərabirana ndee li mən. Nxu yi ləxə xun keden ti ne fεma. E yi a fala Pəli xa Alaa Nii Sariɲanxin sənbeni, e naxa, a a nama siga Yerusalen taani. ⁵ Koni na xunsagin ɲanxina, nxu yi keli, nxu siga. Yesu fəxərabirane birin yi sa nxu mati, e nun e ɲaxanle nun e diine han taan fari ma. Nxu yi nxu xinbi sin baan de, nxu yi Ala maxandi mənni. ⁶ Na xanbi ra, nxu yi nxu ɲungu nxu bode ma, nxu so kunkin kui, e tan yi xete e konni.

⁷ Nxu yi sigama kunkin kui, keli Tire taani siga Pitolome taani, nxu yi denkeleya muxune xəntən na yi, nxu ferɲen e fεma. ⁸ Na xətən bode nxu yi keli mən, nxu yi siga Sesariya taani. Nxu yi sa so Filipi Xibaru Fajni Raliin konni naxan yi na muxu sugandixi soloferene ye.* ⁹ Dii tεme fututare rasələnxi naanin yi Filipi yii, ne yi nabiya falane tima. ¹⁰ Nxu xi dando tixin na, nabiin naxan yi xili Agabusi, na yi fa sa keli Yudaya yi. ¹¹ A yi fa nxu fεma, a yi Pəli a tagi xidin tongo, a yi a yete sanne

* **21:8:** A mato Xεrane 6.5 nun Xεrane 8.5-40 kui.

nun a yiine xidi na ra, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin naxa, ‘Yahudiyane tagi xidini ito kannu xidima ikiini Yerusalen taani, e a so siya gbetene yii.’ ”

¹² Nxu na me waxatin naxan yi, nxu birin yi Pöli mafan, a a nama siga Yerusalen taani. ¹³ Koni a yi nxu yabi, a naxa, “Nanferu wugama han en boren kala? Amasoto n yitonxi na a ra e xa n xidi Yerusalen taani, e yi n faxa Marigi Yesu xinla fe ra.” ¹⁴ A to mi tin nxo falan suxe, nxu mi kankan a ma, nxu yi a fala, nxu naxa, “Marigin sagoon xa liga.”

¹⁵ Na boxone to dangu, nxu yi nxu yiton, nxu yi siga Yerusalen taani. ¹⁶ Yesu foxorabirana ndee yi nxu mati keli Sesariya taani. E yi nxu xali Menason Sipiri kaan konni, nxu yi lan nxu xa yigiya denaxan yi. Yesu foxorabiran nan yi a ra xabu waxati xunkuye.

Pöli yi Yaki xontön

¹⁷ Nxu Yerusalen taan li waxatin naxan yi, denkeleya muxune yi nxu yisuxu sewani. ¹⁸ Na xoton bode, nxu nun Pöli yi siga Yaki xontöndeni. Denkeleya yamaan fonne birin yi malanxi na yi. ¹⁹ Pöli yi e xontön, a yi a wanla birin dentegen sa e xa Ala feen naxanye ligaxi siya gbetene tagi. ²⁰ E na me waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun. E a fala Pöli xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenna, a mato, Yahudiyen wuli wuyaxi bata denkeleya, e birin mon tunnafanxi Musaa sariyan suxudeni. ²¹ Anu, muxune ito nan falaxi e xa, e naxa, a Yahudiyen naxanye birin siya gbetene ye, a i ne xaranma e xa xete Musaa sariyan foxo ra, a e mon nama e diine banxulan, a e nama en ma namunne suxu. ²² En fa nanfe ligan nayi? Amasoto sike yo mi na, e a mema nen, a i bata fa. ²³ Nanara, nxu naxan falama i xa, i xa na liga. Awa, xeme naanin be naxanye bata e de ti Ala xa. ²⁴ Siga e foxo ra, e sa e rasarijan e bode xon ma. I mon xa e saren fi, alogo e xa e xunne bi. Nayi, birin a kolonma nen, a e feen naxanye falaxi i ya fe yi, a jondi mi e sese ra, koni a i fan yeteen Musaa sariyane suxi. ²⁵ Koni siya gbeten naxanye tan bata denkeleya, nxu bata nxo miriyane sebe, nxu

yi a rasiga ne ma. Nxu naxa, e xa e yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wunli donna nun suben yifaxi donna nun yanga suxuna.”†

²⁶ Na xoton bode, Pöli yi na xemene tongo e yi rasarijan e bode xon ma. Na xanbi ra, a so Ala Batu Banxini alogo a xa a fala e xa e sarijan boxone rakamalima waxatin naxan yi, e yi saraxan ba e keden kedenna birin xa.

Pöli suxu fena Ala Batu Banxini

²⁷ Soge solofereden janmatona, Yahudiyen naxanye keli Asi yamanani, ne yi Pöli to Ala Batu Banxini. E yi yamaan birin nadin a xili ma, e yi a suxu. ²⁸ E sonxo sonxo, e naxa, “Isirayila muxune, e nxu mali. Xemene ito nan sigama yiren birin yi, a xaranna ti en ma yamaan nun Musaa sariyan nun yireni ito xili ma. A yeteen bata Girekine raso Ala Batu Banxini, e yi na sarijanna kala.” ²⁹ E ito falaxi nen bayo e bata yi Tirofime Efesi kaan to a foxo ra taani, e yengi yi a ma a Pöli bata yi a raso Ala Batu Banxini.

³⁰ Taan birin yi maxa, yamaan yi e gi sa keli yiren birin yi. E yi Pöli suxu, e yi mini a bubue Ala Batu Banxini tande ma. E yi a so deene ragali keden na. ³¹ Yamaan yi waxi Pöli faxa feni. Muxuna nde yi fa a fala Romi kaane sofa ganla mangan xa, a sonxo sonxon Yerusalen taan yiren birin yi. ³² Sofa mangan yi sofane nun sofa kemen kuntigine xili, e siga e giye yama gbeen fema. Na muxune sofane to waxatin naxan yi, e ba Pöli bonbe. ³³ Sofa mangan yi sa Pöli suxu, a yi e yamari, a e xa a xidi yoloxon firin na. Na xanbi ra, a yi maxodinna ti a nde a ra, e nun a naxan ligaxi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sonxoma fena nde ra, bonne sonxoma fe gbete ma. Sofa mangan mi yi sese ye toma sonxo sonxon. Nayi, a yi yamarin fi a e xa siga Pöli ra yire makantanxini. ³⁵ Pöli to e banxin te deen li, fo sofane xa yi fa a tongo nen, e siga a ra amasoto yamaan yi japaraxi. ³⁶ Yamaan birin yi biraxi a foxo ra, e sonxoma, e naxa, “A xa faxa!”

Pöli yi a yete yeba

† 21:25: A mato Xerane 15.20 kui.

³⁷ E yi sigama Pɔli ra yire makantanxini waxatin naxan yi, a falan ti sofa mangan xa, a naxa, “I tinne ba n xa falana nde ti i xa?” Sofa mangan yi a maxɔdin a naxa, “I Girɛki xuiin mema? ³⁸ Na Misiran kaan xa mi i tan na ba, naxan baxi yamaan namurutɛdeni, a siga yenge so muxu wuli naaninna ra tonbonni?” ³⁹ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Yahudiyān nan n tan na, n barixi Tarise taan nin Silisi yamanani, na taa suturaxin dugurena nan n tan na. Yandi, tin n xa falan ti yamaan xa.”

⁴⁰ Sofa mangan yi tin. Nanara, Pɔli yi keli a ti banxin te deen na, a yamaan masabari a yiin na. Awa, e dunduxina, Pɔli yi falan ti e xa Heburu xuiini.

22

¹ A naxa, “Ngaxakedenne nun n fafane, ε tuli mati, n xa n xɔnba ε xa!” ² E to a me a Heburu xuiin falama, e yi e raxara. Awa, Pɔli yi siga falan ma, a naxa, ³ “Yahudiyān nan n tan na, n barixi Tarise taan nin, Silisi yamanani. Koni n maxuruxi be nin. Gamaliyeli nan n xaranxi en benbane sariyan suxu kiin ma. Alaa fe kunfan yi n fan yi alo ε tan birin kii naxan yi to. ⁴ N fan yi Yesu a Kiraan muxune besenxonyama han n yi e faxa. N yi xemene nun jaxanle suxuma, n yi e sa kasoon na. ⁵ Saraxarali Kuntigi Singen nun yamaan fonne birin n seren be nen na ma, amasɔto n kedind sɔto e ra nen, siga en ngaxakeden Yahudiyane ma Damasi taani. Nanara, n yi siga na yi muxuni itoe suxu xinla ma, n yi e xidi, n xete e ra Yerusalɛn taani e jaxankatadeni.”

Pɔli yi a tubi feen fala

Xerane 9.1-19, 26.12-18

⁶ “Awa, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, n bata yi maso Damasi taan na, tee dege gbeen yi ti n ma mafuren keli kore! ⁷ N bira bɔxɔni. N fala xuiin me, a naxa, ‘Sɔli, Sɔli, i n besenxonyama nanfera?’ ⁸ N yi a maxɔdin, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu Nasarɛti kaan nan n tan na, i naxan besenxonyama iki!’ ⁹ Muxun naxanye yi n fɔxɔ ra, ne fan yi na tee degen to. Koni naxan yi falan tima n xa, e mi na xuiin me. ¹⁰ N yi maxɔdinna ti, n naxa, ‘Marigina, n xa nanfe liga?’ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Keli,

i siga Damasi taani! Ala i yamarixi naxan birin liga fe ra, ne birin sa falama i xa nen mɛnni.’ ¹¹ Na tee dege gbeen yi n danxu, na ma, n lanfane yi n yii rasuxu e siga n na Damasi taani.”

¹² “Awa, xemena nde yi na yi, naxan yi xili Ananiyasi. Muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra, a yi Alaa sariyan suxi, Yahudiyān naxanye birin yi dɔxi mɛnni, ne yi a binyaxi kati! ¹³ Na yi fa, a ti n dexɔn, a naxa, ‘Ngaxakedenne Sɔli, seen to fa!’ N yi toon ti keden na, n yi a tan to. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, ‘Nxu benbane Ala bata i sugandi alogo i xa a sagoon kolon, i yi Tinxin Muxun Yesu to, i yi a xuiin yetɛen me. ¹⁵ Amasɔto i bata feen naxanye to, i yi a me, i findima nen na seren na muxune birin xa. ¹⁶ Awa, i fa nanse mamema iki? Keli, i rafu igeni, i yulubine birin xa ba i ma, i yi a maxandi a xinli.’ ”

Pɔli a xerayana siyane ma

¹⁷ “N xetɛxina Yerusalɛn taani, n yi Ala maxandima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, n yi fe toon ti alo xiyena. ¹⁸ N yi Marigin to, a yi a fala n xa, a naxa, ‘I mafura, i keli Yerusalɛn taani keden na, amasɔto i sereyaan naxan bama n ma fe yi, e mi na suxuma.’ ¹⁹ N yi a yabi, n naxa, ‘Marigina, e a kolon yati a n yi sigama salide banxine yi, naxanye denkelɛyaxi i ma, n yi ne sa kasoon na, n yi e bɔnbɔ. ²⁰ E to yi i serena Etiyen faxama, n tan yetɛen yi na, n tin nen. Naxanye yi a faxama, n tan nan yi ne dagine kantanma.’ ²¹ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga, amasɔto n na i rasigama nen siya gbɛtene ma yire makuyene yi.’ ”

²² Yamaan yi e tuli mati Pɔli xuiin na han a yi na fala. E yi sɔnxɔ fɔlɔ kati, e naxa, “A xa faxa! Muxu sifani ito lu daxi mi a ra a nii ra!” ²³ E yi sɔnxɔma, e e domane wolima kore, e gbangbanni te. ²⁴ Romi sofa mangan yi yamarin fi, a e xa so Pɔli ra yire makantanxini. A naxa, a e xa a bulan, e yi a maxɔdin alogo a xa a kolon yamaan sɔnxɔma a ma feen naxan ma. ²⁵ Koni e to a xidi a bulan xinla ma, sofa kemen kuntigin naxan yi tixi na, Pɔli yi na maxɔdin, a naxa, “A daxa ε xa Romi dugurena nde bulan hali ε munma naxan makiti singen?”

²⁶ Sofa kɛmɛn kuntigin na mɛ waxatin naxan yi, a yi siga sofa mangan fɛma, a yi na fala, a yi a maxɔdin, a naxa, “I nanfe ligɛ? Romi dugureнна nde nan xɛmɛni ito ra!” ²⁷ Nanara, sofa mangan yi siga, a yi Pɔli maxɔdin, a naxa, “A fala n xa, xa Romi dugureнна nde nan i tan na?” Pɔli yi a yabi, a naxa, “Ɔn, a tan nan nde n na.” ²⁸ Sofa mangan yi a fala, a naxa, “N gbeti gbeen nan baxi, n findi Romi dugureнна ra.” Pɔli yi a yabi, a naxa, “Koni n tan barixi Romi dugurenyaan nin.”

²⁹ Muxun naxanye yi a bulanma nun alogo a xa falan ti, ne yi keli a fɛma keden na. Sofa mangana a kolon waxatin naxan yi, a bata yi Romi dugureнна nde xidi yɔlɔnxɔnna ra nun, na fan yi gaxu.

Yahudiyane yi Pɔli makiti

³⁰ Yahudiyane yi Pɔli kansunma feen naxan na, sofa mangan yi waxi na kolon feni. Nanara, na xɔtɔn bode, e yi Pɔli fulun. Sofa mangan yi saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan yamari, e yi e malan. Na xanbi ra, a yi Pɔli ti e yɛtagi.

23

¹ Pɔli yi kitisa yamaan mato kati, a naxa, “Ngaxakedenne, n feen naxanye ligaxi Ala yɛɛ xɔri han to, n mi n yɛtɛ yalagima ne ra.” ² Muxun naxanye yi tixi Pɔli fɛma, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi ne yamari, a e xa Pɔli dɛɛn garin. ³ Pɔli yi a fala a xa, a naxa, “Ala i fan bɔnbɔma nɛn, i tan naxan luxi alo banxin naxan fari mafixa, koni a kuiin lɔxi. I dɔxi n makitideni sariyan xɔn. Koni i tan sariyan kalama amasɔtɔ i bata yamarin fi, a e xa n bɔnbɔ!” ⁴ Muxun naxanye yi Pɔli fɛma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I Alaa Saraxarali Kuntigi Singen nan konbima na ra.” ⁵ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Ngaxakedenne, n mi yi a kolon a Saraxarali Kuntigi Singen nan a ra. Amasɔtɔ a sebɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama fala naxin ti i ya yamaan mangan ma.’* ”

⁶ Pɔli yi a kolon, a Saduse muxune nun Farisi muxune nan yi na yamaan na. A yi keli, a yi a fala a xuini texin na kitisa yamaan tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, Farisi

muxun nan n na. N fafe fan Farisi muxun na a ra. E n makitima bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nɛn sayani!” ⁷ A na falaxina, Saduse muxune nun Farisi muxune yi fɔlɔ e bode matandɛ, yamaan yi taxun. ⁸ Saduse muxune yi a falama, e naxa, a muxune mi kelima sayani, e mɔn naxa, a malekane mi na hanma sɛnbɛ totarene. Koni Farisi muxune tan yi laxi ne birin na. ⁹ Nanara, sɔnxɔ sɔnxɔ gbeen yi keli. Awa, sariya karamɔxɔna ndee yi keli Farisi muxune yɛ, e ti, e matandin ti kati! E naxa, “Nxu mi fe naxi yo toxi xɛmɛni ito a fe yi. Yanyina nde, sɛnbɛ totarena nde hanma malekan falan ti a xa nɛn yati!”

¹⁰ Matandin yi gbo ayi han sofa mangan yi gaxu, a e nama Pɔli yibɔ dungi dungi na. Nanara, a sofane yamari, a e xa sa Pɔli tongo yamaan tagi, e siga a ra yire makantanxini.

¹¹ Na kɔɛɛn na, Marigin yi mini Pɔli xa, a naxa, “I wɛkile! I sereyaan bama n xa nɛn Romi taani alo i a liga Yerusalɛn taani kii naxan yi.”

E yanfan so Pɔli ma

¹² Na xɔtɔn bode, Yahudiyane yi e malan e lan a ma, e yi e kɔlɔ, a e mi donseen donma, e mi igen minma fɔ e Pɔli faxa. ¹³ Naxanye na feni tɔn, e dangu muxu tonge naanin na. ¹⁴ Na xanbi ra, e siga saraxarali kuntigine nun fonne fɛma, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ, a nxu nama sese don fɔ nxu Pɔli faxa. ¹⁵ Awa, nayi ɛ tan nun kitisa yamaan xa xɛraan nasiga Romi sofa mangan ma, a a xa Pɔli rafa ɛ ma alogo ɛ xa a fe fɛsɛfɛsɛ. Nxu yitɔnxi nxu xa a faxa benun a xa be li.”

¹⁶ Koni Pɔli magilɛna dii xɛmɛn na yanfan mɛxina, a yi siga yire makantanxini, a sa feni ito fala Pɔli xa. ¹⁷ Na xanbi ra, Pɔli yi sofa kɛmɛn kuntigina nde xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxulanni ito tongo, i siga a ra sofa mangan fɛma, a waxi falana nde ti feni a xa.” ¹⁸ A yi a tongo, a siga a ra sofa mangan fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Pɔli naxan kasoon na, na nan n xilixi, a yi a fala n xa, a naxa, a n xa fa banxulanni ito ra i fɛma amasɔtɔ a waxi fena nde fala feni i xa.” ¹⁹ Sofa mangan yi banxulanna yii rasuxu, a siga a ra a danna,

* 23:5: Xɔrɔyaan 22.27

a sa a maxədin, a naxa, “I nanfe falama n xa?”²⁰ Banxulanna yi a fala a xa, a naxa, “Yahudiyane bata lan a ma a tila e xa i mafan, a i xa Pəli rasiga kitisa yamaan ma alogo e xa a fe fεsεfεsε.²¹ Koni i nama i tuli mati ne ra amasətə e dangu muxu tonge naanin na naxanye luxunxi Pəli yεε ra. E birin bata e kələ, a e nama sese don, e nama e min, han e yi a faxa. E yitənxixi na nan ma iki. E i ya yamarin nan tun legedenma.”²² Sofa mangan yi a fala, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa fa fala i bata na yεba n xa.” A banxulanna yiba, a yi siga.

Pəli yi rasiga Felisi ma

²³ Sofa mangan yi sofa kεmεn kuntigi firin xili, a naxa, “E sofa kεmε firin tongo, e nun soo kan tonge solofere nun tanba kan kεmε firin. E ne yitən, siga Sesariya taani to kəεen na dεge waxatin na dangu.²⁴ E fa soona ndee ra Pəli tongo xinla ma, alogo a xa sa yamana kanna Felisi konna li bəjε xunbenli.”²⁵ Na xanbi ra, a kedin seβε, a naxa,²⁶ “N tan Kilədi Lisiyasa bata i tan Felisi yamana kan fajin xəntən.²⁷ Yahudiyane xεmεni ito suxi, a yi luxi ndedi, e xa a faxa. N to a kolon a Romi dugureнна nan a ra, nxu nun n ma sofane yi siga, nxu sa a rakisi.²⁸ E a kansunma feen naxan na, n yi waxi na kolon feni. Nanara, n siga a ra e kitisa yamaan fεma.²⁹ N yi a to, a e a kansunma e sariya kala feen nan na, koni a mi fe yo ligaxi, a faxε feen naxan ma hanma e a sε kasoon na feen naxan ma.³⁰ Koni n to a mε a Yahudiyane bata yanfan so a ma, n yi a rasiga i ma keden na. N mən yi a kansun muxune yamari a e xa sa e mawuga i tan fεma.”

³¹ Yamarin naxan fi sofane ma e yi na liga. E yi Pəli tongo, e siga a ra Antipatiri taani.³² Na xətən bode sofaan naxanye siga e sanni, ne yi xεtε yire makantanxini. Soo kanne yi Pəli tongo.³³ E yi siga Pəli ra Sesariya taani, e yi a so yamana kanna yii, e kedin fan so a yii.³⁴ Yamana kanna yi kedin xaran, a Pəli maxədin a kelixi yamanan naxan yi. A a kolon waxatin naxan yi, a a kelixi Silisi yamanan nin,³⁵ a naxa, “I kansun muxune na be li waxatin naxan yi, n na n tuli matima nən i ya fe ra na waxatini.” Na xanbi ra, a yamarin fi a

kantan muxune xa Pəli mara yamana kan banxini.

24

Yahudiyane yi Pəli kansun

¹ Soge suulun danguxina, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi siga Sesariya taani e nun yamaan fonna ndee nun muxu xun mayεngεn naxan xili Teritule. Ne yi e mawuga Pəli fari yamana kanna yεtagi.² E to Pəli maxili, Teritule yi Pəli kansun fələ falani itoe yi, a naxa, “Felisi manga fajina, nxu bəjε xunbeli gbeen naxan sətəma i barakani, e nun i feen naxanye yitənxixi i ya xaxilimayani, nxu siyaan sabati feen na,³ nxu fe fajin naxanye birin sətəma i yii waxatin birin e nun yiren birin yi, nxu barikan birama i xa na ra, manga Felisi.⁴ Koni hali na, nxu nama i ya waxatin tongo. Nanara, n na i mafanma, yandi i tuli mati nxu dεntεgε xuiin na ndedi.⁵ Nxu bata xεmεni ito to, muxu tərə gbeen na a ra naxan sənχə sənχən nakelima Yahudiya yamaan yε dunuɣa yiren birin yi. A tan nan Yesu Nasarəti kaana dinan yεeratiin na.⁶ A mən bata kata a xa Ala Batu Banxina sariɣanna kala. Nanara, nxu a suxi. A xənla yi nxu ma, nxu xa a makiti alo nxə sariyan kii naxan yi.⁷ Koni sofa mangana, Lisiya yi fa a tongo nxu yii karahanni.⁸ Na xanbi ra, a yi yamarin fi, a a kansun muxune xa fa i fεma. Xa i xεmεni ito maxədin, i yεtεna a kolonma nən nxu a kansunma feen naxan birin na.”⁹ Yahudiyane fan yi tin na falan ma, e naxa, a jəndi nan na birin na.

Pəli yi a xənba Felisi yεtagi

¹⁰ Yamana kanna yi Pəli yamari, a a xa falan ti. Pəli yi a fala, a naxa, “N na a kolon, a i bata findi kitisaan na siyani ito xun na xabu jεε wuyaxi. Nanara, n na n xənba ma i yεtagi xaxili ragidini.¹¹ I yεtεen nəε a kolonjε nən yati, a munma dangu xi fu nun firin na singen xabu n siga Yerusalən taani Ala batudeni.¹² E mi n lixi Ala Batu Banxini muxε matandide yi, hanma yamaan kui sodeni salide banxine yi hanma yire gbεtε yi taani.¹³ E n kansunma feen naxanye ra iki, e mi nəε na jəndin yitε i ra.¹⁴ N na n tiyε na ra i yεtagi fa fala a n na

n benbane Ala nan batuma Yesu a Kiraan xɔn e a falan naxan ma a wule dinan nan a ra. Anu, feen naxan birin sɛbɛxi Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune kui, n laxi ne birin na. ¹⁵ Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala yi kii kedenna nin, a faxa muxune kelima nɛn sayani, tinxin muxune nun tinxintarene birin. ¹⁶ Nanara, n na n fanga bɛrɛn ligama waxatin birin, alogo n nama n yetɛ yalagi Ala yetagi e nun muxune yetagi.”

¹⁷ “N bata yi nɛɛ dando ti n mi Yerusalɛn taan li. Koni iki, n sigaxi Yerusalɛn taani nɛn alogo n xa siga kiseene ra n kon kaa yigelitɔne xa. N mɔn yi saraxane ba Ala xa. ¹⁸ N bata yi n yetɛ rasarijan, e n li Ala Batu Banxini na ligadeni waxatin naxan yi. Gali mi yi n fɛma, sɔnxɔ sɔnxɔn mi yi na. ¹⁹ Koni Yahudiyɛn naxanye kelixi Asi yamanani, ne nan yi lanma e xa fa i yetagi n kansundeni, xa fena nde e kui n xili ma. ²⁰ Xanamu, muxun naxanye be, ne xa a fala n kalan naxan tixi, n yi tixi kitisa yamaan yetagi waxatin naxan yi. ²¹ Fɔ n falan naxan tixi e tagi n xuini texin na, n naxa, ‘Ɛ n makitima to bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nɛn sayani!’ ”

²² Felisi naxan yi Yesu a Kiraan kolon ki fani, na yi falani so, a yi a fala e xa, a naxa, “Sofa mangan Lisiyasa na fa waxatin naxan yi, n yi i ya kitin bolon.” ²³ A yi a fala sofa kɛmɛn kuntigin xa, a xa Pɔli kantan kasoon na, a yi a xɔnbɛnin ndedi, a e mɔn nama tondi a xɔyine xa a mali a makone ra.

Pɔli Felisi nun Dirusila yetagi

²⁴ Xi dando danguxina, Felisi nun a naxanla Dirusila yi fa, Yahudiya naxanla nan yi na ra. Felisi yi xɛraan nasiga Pɔli xilideni, a yi a tuli mati a falan na lan dɛnkɛɛyaan ma Alaa Muxu Sugandixin ma Yesu. ²⁵ Koni Pɔli yi falan tima waxatin naxan yi lan tinxinna nun yetɛ suxun nun kiti famatɔna fe ma, gaxun yi Felisi suxu. A yi a fala a xa, a naxa, “Siga singen, xa waxati sa lu n yii, n na i xilɛ.” ²⁶ A mɔn yi waxi a xɔn a Pɔli xa gbetin so a yii. Na nan yi a ra a yi a xilima waxatin birin alogo e xa batu.

²⁷ Nɛɛ firin danguxina, Pɔrusu Fɛsиту yi dɔxɔ yamana kanyani Felisi funfuni. Felisi

yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli lu kasoon na.

25

Pɔli Fɛsиту yamana kanna yetagi

¹ A faan xii saxanna yamanani, Fɛsиту yi keli Sesariya taani siga Yerusalɛn taani. ² Saraxarali kuntigine nun Yahudiya fonne yi e mawuga Pɔli fari. ³ E yi Fɛsиту mafan a a xa e rafan feen liga, a yi fa Pɔli ra Yerusalɛn taani. E bata yi yanfan so a ma nun, e yi wama a faxa feni kira yi. ⁴ Fɛsиту yi e yabi, a naxa, “Pɔli maraxi kasoon na Sesariya taani, n tan fan yetɛɛn mi buma, n siga na yi. ⁵ Xa a fe naxi ligaxi, ɛ yɛɛratina ndee xa siga n dɔxɔ ra Sesariya taani, e sa a kansun.”

⁶ Fɛsиту yi lu e fɛma xii solomasɛxɛ han fu yatɛ, na xanbi ra, a siga Sesariya taani. Na xɔtɔn bode, a yi dɔxɔ kiti sadeni, a yi e yamari, a e xa Pɔli raso. ⁷ Pɔli na li waxatin naxan yi, Yahudiyɛn naxanye yi kelixi Yerusalɛn taani, ne yi ti a rabilinni, e fe naxi wuyaxi sa a xun ma, e mi yi nɔɛ naxanye nɔndin mayitɛ. ⁸ Koni Pɔli yi a yetɛ xɔnba, a naxa, “N mi kala yo tixi Yahudiyane sariyan ma hanma Ala Batu Banxin ma hanma Romi Manga Gbeen ma.”

⁹ Fɛsиту yi waxi a xɔn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pɔli maxɔdin, a naxa, “I waxi a xɔn ma, i xa siga Yerusalɛn taani, i sa makiti feni itoe ma n yetagi na yi ba?” ¹⁰ Pɔli yi a fala, a naxa, “N tixi Romi Manga Gbeena kiti saden ni ito ra, a lan n xa makiti be. N mi tinxintareya ligaxi Yahudiyane ra hali alo i yetɛna a kolon kii naxan yi. ¹¹ Xa n bata tinxintareyaan liga hanma fe gbɛtɛ, n faxɛ naxan ma, n mi tondima n xa faxa. Koni itoe wulen nan sama n xun ma. A mi daxa muxu yo xa n so e yii. Nba, Manga Gbeen xa n makiti Romi taani!”

¹² Fɛsиту yelin falan tiyɛ a maxadi muxune xa waxatin naxan yi, a yi Pɔli yabi, a naxa, “I bata Romi Manga Gbeena fe fala, na ma, i sigama nɛn Manga Gbeen yetagi!”

Pɔli yi ti manga gbɛtɛ yetagi

¹³ Xii dando to dangu, Manga Agiripa nun Berinisi yi siga Fɛsиту xɔntɔndeni Sesariya taani. ¹⁴ E to yi xii wuyaxi radanguma na, Fɛsиту yi Pɔli a fe yɛba

Mangan xa, a naxa, “Muxuna nde be, Felisi naxan luxi kasoon na. ¹⁵ N siga Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yahudiyane saraxarali kuntigine nun yamaan fonne mawugan sa nen a fari, a n xa a yalagi. ¹⁶ Koni n yi a fala e xa, n naxa, Romi kaane mi darixi muxun faxe benun e nun a kansun muxune xa ti kitisaan yetagi a yi a yeba. ¹⁷ Nanara, e birin yi fa n foxo ra be. N mi bu tixi n yi a makiti folo na xoton bode, n yamarin fi a e xa fa xemen na. ¹⁸ A kansun muxune yi ti koni n yi mirixi feen jaxin naxanye ma, e mi a kansun ne sese ra ¹⁹ fo e to lu e bode matande e dinana fe ra e nun Yesu a fe, naxan bata faxes, koni Pali naxan ma fe falama a a bata keli sayani. ²⁰ N tan mi yi a kolon n naxan lige matandi sifani ito yi. Nanara, n yi Pali maxodin, xa a yi wama siga feen nin Yerusalen taani alogo a xa sa makiti feni ito ra menni. ²¹ Koni Pali yi wa a feen xali feni Manga Gbeen yetagi Romi taani. Nanara, n yi yamarin fi a e xa a ramara han n yi a rasiga Romi Manga Gbeen ma.”

²² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “N fan waxi xemeni ito xuiin name feni.” Fesitu yi a yabi, a naxa, “I a xuiin namema nen tila.”

²³ Na xoton bode Agiripa nun Berinisi yi fa, yama gbeen biraxi e foxo ra binyeni. E tan nun sofa kuntigine nun taan muxu gbeene yi siga malan banxini. Fesitu yi yamarin fi, a e xa fa Pali ra. ²⁴ Fesitu yi a fala, a naxa, “Manga Agiripa nun muxun naxanye birin nxu dexon ma be, e bata xemeni ito to Yahudiya yamaan birin mawugan saxi naxan fari Sesariya taan nun Yerusalen taani. E birin yi lu sonxo sonxe, e naxa, a a mi lan a xa lu a nii ra sonon. ²⁵ Koni n mi fefe toxi a faxe naxan ma. Koni a yeteen bata Romi Manga Gbeena fe fala. Na nan a toxi, n yi a ragidi n xa a rasiga. ²⁶ Koni fala kendε yo mi n yii n naxan sebema Manga Gbeen ma. Nanara, n bata fa a ra ε yetagi katarabi i tan Manga Agiripa ma, alogo en na yelin a fese fese deni, n nae fena nde sebe nen. ²⁷ Amasoto n tan yee ra yi, a mi lan n kaso-rasaan nasiga Manga Gbeen ma, fo n na a yeba a kalan naxan tixi.”

26

Pali yi a yete xonba

¹ Agiripa yi a fala Pali xa, a naxa, “Waxatini i yii i falan ti i yete a fe yi.” Pali yi a yiini te, a yi a yete xonba iki:

² A naxa, “Manga Agiripa, Yahudiyane n kansunma feen naxanye ra, n sewaxi to, n xa ti i yetagi n xonbadeni i xa lan ne birin ma. ³ Amasoto i Yahudiyane namunne nun matandine birin kolon ki faji. Awa yandi, n bata i mafan, i tuli mati n na ki faji.”

⁴ “Yahudiyane birin n sonna kolon xabu n dii jareyani. Xabu a foloni, n na n ma simayaan maxalixi n siyaan nun Yerusalen taan nin. ⁵ E n kolon xabu to mi a ra. E nae sereyaan be nen, xa e sa wa, fa fala n yi Farisi muxune nan ye, naxanye findixi nxo dinan dina xonxonne ra. ⁶ Ala en benbane tuli sa naxan na, n yigi saxi na nin. Na nan a ligaxi, e n makitima iki. ⁷ En banson fu nun firinne birin yigi saxi na tuli sa raka-malixin nan to fe yi, e nema Ala batue keen nun yanyin na e sobeen birin na. Mangana, Yahudiyane n kansunma na yigin nan ma fe ra. ⁸ Nanfera ε tan mi laxi a ra a Ala faxes muxune rakelima nen sayani?”

⁹ “N tan fan ma miriyani, n bata yi a ragidi nun n xa Yesu Nasareti kaan xinla yenge. ¹⁰ N na nan liga Yerusalen taani. N naon soto saraxarali kuntigine ra, n yi muxu sarijanxi wuyaxi sa kasoon na. E na yi e faxes feen nata, n yi n xuiin fi. ¹¹ N yi e jaxankatama salide banxine birin yi sanja ma wuyaxi. N yi e karahanma e xa e Marigin nayelevu. N ma xolon yi gbo ayi e xili ma han n yi e besenxonya yamana gbetene taane yi.”

Pali yi a tubi feen fala

Xerane 9.1-19 nun 22.6-16

¹² “Na ma, lona nde, n yi siga Damasi taani saraxarali kuntigine naon nun e tinna ma. ¹³ Mangana, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, tee dege gbeen yi ti nxu nun n foxorabirane ma keli kore, a degen yi gbo sogen xa. ¹⁴ Nxu birin yi bira bxonni. N yi xuina nde me Heburu xuini naxan yi a falama n xa, a naxa, ‘Soli, Soli, i n besenxonyama nanfera? A xodxo i tan ma, i tondi i gbengben muxun bun alo turana.’ ¹⁵ N yi maxodinna ti, n naxa, ‘Marigina, nde

i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu nan n tan na, i naxan beŋenxonyama. ¹⁶ Koni keli, i ti. N minixi kenenni i xa nen alogo i xa findi n ma walikēn na, i feen naxanye toxi n ma fe yi to, i findi ne seren na e nun n naxanye yitama i ra. ¹⁷ N ni i ratangama nen i ya yamaan ma e nun siya gbetene, n na i xema naxanye ma ¹⁸ alogo i xa sa e yeene rabi, i yi e ba dimin nun Setana nōn bun ma, i fa e ra Alaa kenenna ma. Xa e denkeleya n ma, e yulubi xafarin sōtoma nen, e lu Ala muxu sarijanxine ye.’ ”

Pɔli yi a wanla fe fala

¹⁹ “Nanara, Manga Agiripa, n fe toon naxan ti keli kore, n mi na matandi. ²⁰ N yi kawandin ba Damasi kaane nun Yerusalēn kaane nun Yudaya kaane birin nun siya gbetene fan tagi. N yi a fala e xa, n naxa, e xa e xun xanbi so e hakene yi, e fa Ala ma, e kewanle yi a yita fa fala a e bata tubi. ²¹ Yahudiyane n suxi Ala Batu Banxini na nan ma, e kata n faxa feen na. ²² Koni Ala n malima nen han to, n mōn be alogo n xa serayaan ba birin xa, muxudin nun muxu gbeena. N mi sese falama fō nabine nun Musa bata yi naxan fala nun lan fe famatone ma. ²³ E naxa, a Alaa Muxu Sugandixin yi tōrōma nen, a findi muxu singen na naxan kelima sayani, a yi kenenna rali a yamaan nun siya gbetene ma.”

²⁴ Awa, Pɔli to yi a yeŋe xōnbama na kiini, Fesitu yi a fala a xuini texin na, a naxa, “Pɔli, seen nan soxi i yi! I ya xaran gbeen bata seen naso i yi!”

²⁵ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Fesitu, muxu fajina, se mi soxi n yi. N jōndin nun lōnnin nan falama i xa. ²⁶ Amasōtō Manga Agiripa feni ito kolon, nayi n nōe falan tiye a xa nen xaxili ragidini. N laxi a ra, a a feni itoe kolon ki fajni, bayo e mi rabaxi luxunni. ²⁷ Manga Agiripa, i laxi nabine falane ra ba? N na a kolon a i bata la e ra!”

²⁸ Agiripa yi Pɔli yabi, a naxa, “I n finde Yesu mantonna ra waxatidini ito yi ba?”

²⁹ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Xa waxatin xunkuya ayi ba, xa a dungi ayi ba, n na Ala maxandima nen i tan xa e nun naxanye birin tuli matixi n na to, alogo e xa lu alo n tan kii naxan yi to, ba yōlōnxōnni itoe ra!”

³⁰ Na xanbi ra, mangan nun yamana kanna nun Berinisi nun muxun bonne birin yi keli, ³¹ e to yi minima, e yi lu a fale e bode xa, e naxa, “Xemeni ito mi fefe ligaxi a faxe naxan ma hanma a sama kasoon na naxan ma.” ³² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “Xa xemeni ito mi yi maxandin ti nun a Romi Manga Gbeen xa a makiti, en yi a bejinma nen nun.”

27

Pɔli yi siga Romi taani

¹ E lan a ma waxatin naxan yi, a nxu xa siga kunkin kui Itali yamanani, e yi Pɔli nun kaso ra muxuna ndee so sofa kemen kuntigina nde yii naxan yi xili Yuliyusi, Romi Manga Gbeena sofane ye. ² Nxu so kunkina nde kui naxan keli Adiramiti taani. A yi danguma Asi yamanan fōxō igen taa deene nan na. Arisitaraki yi nxu fōxō ra, Masedoniya kaan naxan keli Tesaloniki yi.

³ Na xōtōn bode nxu yi sa so Sidōn taani. Awa, Yuliyusi yi fe fajin naba Pɔli xa, a tin a xa siga a xoyine fema fanda fendeni. ⁴ Nxu to keli na yi, nxu siga igen tagini denaxan xili Sipiri, bayo foyen bata yi a xun sa nxu ma. ⁵ Nxu yi fōxō igeni gidi Silisi nun Panfiliya yamanan dexōn ma, nxu yi sa Mira taan li Lisi yamanani. ⁶ Sofa kemen kuntigin yi kunkina nde li na naxan yi kelixi Alesandire taani, a sigama Itali yamanani. A yi nxu raso na kunkin kui.

⁷ Nxu yi siga ndedi ndedi han xii wuyaxi, han nxu sa Sinidi bōxōn li fōxō igen tagi tōrōni. Bayo foyen mi yi tinma nxu xa siga men binni, na yi a liga nxu siga Kirēti bōxōn bode fōxōn na fōxō igen tagi, nxu yi dangu Salemone gemen yetagi. ⁸ Nxu yi dangu xareyaan dexōn tōrōni, nxu yi yirena nde li denaxan yi xili Tide Fajina Lase taan dexōn ma.

⁹ Nxu bata yi bu sigatini han igen xun ma sigatiin yi magaxu ayi nxu ma. Yahudiyane sun suxu waxatin bata yi dangu nun. Na nan a liga Pɔli yi e rakolon, ¹⁰ a naxa, “Ngaxakedenne, n bata a to, en ma ige xun ma sigatiin findima gbalon nan na. Xa en siga, a findima kala nan na kunkin nun a kui seene ma e nun en tan yetēn ma.” ¹¹ Koni sofa kemen kuntigin yi laxi kunki ragine kuntigin nun

kunki kannu xuiin na dangu Pōli a falan na. ¹² Bayo na bōxōni, kunki tiden mi yi fan jēmēn nadanguden na, muxu wuyaxi yi waxi kata feni, a nxu xa siga Kirēti bōxōn kunki ratidēni jēmēn nadangudēni dēnaxan xili Fenixi, dēnaxan yēē rafindixi sogegododen ma.

Foye gbeen fe fōxō igen xun ma

¹³ Foyedin yi fōlō fē keli yiifanna ma. E yi e miri, a e waxōn feen bata liga e xa. Nanara, e yi kunkin nati seen ba igeni, e lu sigē Kirēti bōxōn dē. ¹⁴ Koni mafurēn, foye gbeen yi keli xareyaan mabinni, naxan xili, “Kōmēn ma foyena.” ¹⁵ Na foyen yi kunkin tuntun. E mi yi nōē kunkin natiyē. Nxu yi a lu foyen yi siga nxu ra. ¹⁶ Nxu yi dangu bōxōna nde dēxōn, naxan xili Kawuda. Nde yi ba foyen na mēnni. Nxu yi kata gbeen ti nxu xa marakantan kunkidin nate kunkin fari. ¹⁷ E a rate waxatin naxan yi, e yi lutine xidi kunkin na a rabilinni alogo a nama kala. E yi gaxuxi a foyen nama kunkin xali a sa bōnbō Sirite jēmēnsin gbiligbinle ra. Nanara, e yi kunkin nati seen nagodo, foyen yi lu sigē nxu ra. ¹⁸ Foyen yi nxu bōnbō ki fapi. Na xōtōn bode, e yi goronne ramini fōlō kunki gbeen kui, e yi e rawoli ayi igeni. ¹⁹ A soge saxandēni, kunki ragine yētēēn yi kunkin nagi seene rawoli ayi igeni. ²⁰ Xii wuyaxi nxu mi sogen to hanma sarene. Koni foyen tan yi gboma ayi nēn tun. Dōnxēn na nxu yi yigitēgē, a nxu mi fa kisima.

²¹ A bata yi xii wuyaxi ti e mi e dēge. Pōli yi keli, a ti muxune tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, ε yi lanma nun ε yi n xuiin suxu ε mi keli Kirēti bōxōni. E mi yi kalan nun bōnō gbeeni itoe sōtōma nun. ²² Nba, iki n na ε mafanma nēn, ε xa ε wēkilē. Muxu yo mi faxama, kunkin nan tun kalama. ²³ Amasōtō n Marigina Ala, n naxan batuma, na malekana nde bata a maso n na to kōēēn na. ²⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘Pōli, i nama gaxu! A fēre mi na fō i xa ti Romi Manga Gbeen yētagi. Ala bata i sigati bodene birin fan niin fi i ma a hinanni.’ ²⁵ Nanara, ngaxakedenne, ε wēkilē amasōtō n bata dēnkēleya Ala ma, a a ligama nēn alo a falaxi n xa kii naxan yi. ²⁶ Koni en sa dinma nēn bōxōna nde ra igen tagi.”

²⁷ Awa, foyen yi nxu rasigama Adiriy-atike fōxō igen xun ma a xi fu nun naanindēni, kōē tagini, kunki ragine yi sikē a nxu bata maso xareyaan na. ²⁸ E se maliga seen sinxina igeni, e yi a to a igen yi tilin kanke yē tonge naanin. E sigaxina ndedi, e mōn yi a maliga, e yi a to a tilinna kanke yē tonge saxan nan lixi. ²⁹ E yi gaxu, a kunkin nama a din gēmēne ra. Nanara, e kunkin nati wure naanin nagodo igeni kunkin xanbi ra. E digi kuye baan na. ³⁰ Kunki ragine yi waxi keli feni kunkin kui. E maratanga kunkidin nagodo igen xun ma. E a liga alo e yi kunkin nati sena ndee nan nagodoma kunkin yēē ra igeni. ³¹ Koni Pōli yi a fala sofa kēmēn kuntigi gbeen nun sofane xa, a naxa, “Xa kunki ragini itoe mi lu kunkin kui, ε mi kisima.” ³² Nanara, sofane yi maratanga kunkidin xidi lutine rasēgē ayi, a sin igeni.

³³ Kuye baan masoxina, Pōli yi e birin mafan a e xa donseen don, a naxa, “A xii fu nun naaninna nan to, ε legeden tiini han iki ε munma donse don. ³⁴ Nanara, n na ε mafanma, alogo ε xa donseen don, bayo ε makona a ma ε kisi. Hali xun sēxē kedenna ε tan sese mi bōnōma a yi.”

³⁵ Pōli yelin falan tiyē waxatin naxan yi, a buruna nde tongo, a barikan bira Ala xa e birin yēē xōri, a buruni gira, a a don fōlō. ³⁶ Bonne fan yi e wēkilē, e birin yi donseen don. ³⁷ Nxu tan naxanye birin yi kunkin kui, muxu kēmē firin muxu tonge solofere muxu sennin. ³⁸ E birin lugo waxatin naxan yi, e donseen nawoli ayi igeni alogo kunkin xa yelefu ayi.

Kunkin kala fena

³⁹ Kuye to yiba, kunki ragine yi bōxōn naxan toma, e mi yi na kolon, koni e sa igen to soxi bōxōn kui mējēnsin yirena nde yi. E yi lan a ma a e xa kunkin nasiga mējēnsinna ma, xa e nōē. ⁴⁰ E yi kunkin nati wurene fulun, e yi e lu fōxō igeni. E mōn yi kunki matinxin seene xidi lutine fulun. E yi kunkin nasiga dugin nate kunkin yēē ra. Foyen yi lu kunkin nasigē xareyaan binni. ⁴¹ Koni kunkin yi sa jēmēnsinna gbiligbinla li igen bun. Kunkin xunna yi digi, a mi yi fa nōē sigē. Walanna sēnbēn yi a xanbin kala.

⁴² Sofane yi lan a ma, a e xa kaso ra muxune birin faxa alogo muxu yo nama a futuxulu, a siga igen xun ma. ⁴³ Koni sofa kemēn kuntigin yi waxi a xən ma nēn, a xa Pəli rakisi. Nanara, a yi e raxəɓ, a e nama na liga. Koni naxanye birin yi nəc baan gidε, a yi ne yamari, a ne singe xa e bəxən igen ma siga xareyaan na. ⁴⁴ Awa, a dənxe naxanye yi luxi, a ne xa farinne suxu hanma kunkin wudi dungina ndee, e bira bodene fəxə ra. Nxu birin yi xareyaan li herini.

28

Pəli Malita fəxə ige tagi bəxəni

¹ Nba, nxu to xareyaan li herini, nxu yi a mε a na bəxən yi xili nēn Malita. ² Nxu yi rafan na dugurenne ma kati! Tulen yi fa, xunbenla yi mini. Nayi, e yi tēn sa nxu xa, e nxu yisuxu ki fəni. ³ Pəli yi yegene malan, a yi e sa tēni, tēn wuyenna to gbo ayi, sajin yi mini, a yi a singan Pəli yiin na. ⁴ Na dugurenne yi sajin to singanxi Pəli yiin na, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxu faxan nan xēmēni ito ra, hali a to bata tanga fəxə igen ma, haken mi tinma a xa lu a nii ra.” ⁵ Koni Pəli yi a yiin lisan, sajin yi bira tēni, sese mi a to. ⁶ E birin yengi yi a ma, a a yiin yi xungboma nēn hanma a yi bira a faxa sa! Koni e bu a legedenε, e mi fefe to lige a ra. Nanara, e yi e miri fe gbete ma, a alana nde nan yi Pəli ra.

⁷ Bəxəna nde yi na dεxən ma naxan yi Pubiliyusi gbeen na, mēna mangana. Na yi nxu yigiya binyeni xii saxan. ⁸ Pubiliyusi fafe furaxin yi saxi saden ma, fati mawolonna nun wulixənden nan yi a ma. Pəli yi so a konni, a sa a yiin sa a ma, a yi Ala maxandi a xa, a yi a rakendεya. ⁹ Na liga waxatin naxan yi, furemaan naxanye birin yi na bəxəni, ne yi fa, e rakendεya. ¹⁰ E yi nxu binya kii wuyaxi. Nxu to yi kelimana, e yi nxu fanda se wuyaxi ra.

Pəli yi keli Malita yi

¹¹ Kike saxan to dangu, nxu mən yi siga kunki gbete kui naxan yi kelixi Alesandire yi. Na bata yi nēmēn nadangu na bəxəni. E alane, gulun sawura firin yi tixi na kunkin xunna ma. ¹² Nxu yi Sirakusi taan li, nxu xii saxan ti mēni. ¹³ Nxu yi keli na yi,

nxu sa Regiyo taan li. Na xətən bode foyen yi fa fəɓ keli sogeteden yiifanna ma, nxu xii firin ti kunkin kui nxu sa Pusəle taan li. ¹⁴ Nxu yi denkeleya muxuna ndee li mēni. Ne yi nxu mafan, a nxu xa ləxə xun keden ti e fema. Nxu sa Romi taan li na kii nin. ¹⁵ Denkeleya muxun naxanye yi Romi taani, ne yi nxu fa feen mε. E yi fa nxu ralandeni han Apiyusi Ləxətiden nun yiren naxan xili “Xəje Yigiya Banxi Saxanna.” Pəli ne to waxatin naxan yi, a yi barikan bira Ala xa, a yi sēben sətə.

Pəli yi Romi taan li

¹⁶ Nxu Romi taan li waxatin naxan yi, e yi tin a Pəli xa lu a danna mēni, sofana nde yi lu a sanna.

¹⁷ Xi saxan danguxina, Pəli yi Yahudiya muxu gbeene xili. E malan waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, hali n to mi sese ligaxi en ma yamaan na hanma n yi en benbane namun fena nde kala, e bata n suxu Yerusalen taani, e yi n so Romi kaane yii. ¹⁸ Ne yelin xanbini maxədinne tiyε n ma, e yi lan a ma e xa n bejin amasətə e mi fefe toxi n faxε feen naxan ma. ¹⁹ Koni Yahudiyane mi tin. Na yi a liga, n yi a fala a Romi Manga Gbeen xa fa n makiti, hali n to mi yi waxi n siyaan xun maxidi feni. ²⁰ Na nan a liga, n yi a fala, n naxa, fə n xa i to, n yi falan ti i xa. N xidixi yəlxənni itoe ra Isirayila kaane yigin nan ma fe ra.”

²¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi kedi yo sətəxi i ya fe yi sa keli Yudaya yamanani. Nxu ngaxakeden yo mi kelixi na yi naxan fa i xili naxin falaxi. ²² Koni nxu waxi i kui feen kolon feni amasətə nxu a kolon, muxune dinani ito mafalama yiren birin.”

²³ Nanara, e yi waxatina nde sa Pəli xa. Muxu wuyaxi yi siga Pəli yigiyaan na, Pəli yi Alaa Mangayana fe yεba e xa, keli xətənni han nınbanna. A mən yi kata Yesu a fe yitadeni e ra Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xən alogo e xa la Yesu ra. ²⁴ Ndee yi la a falan na, koni ndee mi tin denkeleyε. ²⁵ Koni bayo e yi xuyama ayi lantareyani, Pəli yi ito fala e xa, a naxa, “Alaa Nii Sarıjanxin bata nəndin fala ε benbane xa Nabi Esayi xən. ²⁶ A naxa, ‘Siga, i sa a fala yamani ito xa,

i naxa: E tuli matima nen han,
 koni e mi fefe famuma.
 E seen matoma nen han,
 koni e mi a yigbema.

²⁷ Amasoto yamani ito boren xodoxo,
 e bata e tunla dutun,
 e yi e yeen naxi.
 Xa na mi yi a ra nun,
 e yene yi toon tima nen,
 e tunle yi falan me,
 e xaxinla yi feen famu,
 e yi xete n ma,

n yi e rakendeya.*

²⁸ Nanara, e xa a kolon Alaa kisi feen falan
 bata siga siya gbetene ma. Ne tan e tuli
 matima nen.” ²⁹ Poli yelin ito fale wax-
 atin naxan yi, Yahudiyane yi xete e bode
 matandε.

³⁰ Poli yi ne firin ti na, a banxi saren
 fima. Naxanye birin yi fama a fema, a
 yi ne birin nasenema. ³¹ A yi Alaa Man-
 gayaan kawandin ba, a yamaan xaran Ma-
 rigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ma
 xaxili ragidin birin yi. Muxu yo mi a raxolo.

* **28:27:** Esayi 6.9-10

Romi Kaane Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma

Nɛɛ dando dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali fɔlɔ Romi taani, manga taana. Nanara, benun Pɔli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Girɛki yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Pɔli xa fa fala a a xa siga han dunuɗa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipajɗa yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito seɓɛxi Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirisila nun Akila konni. A yi waxi a xɔn ma nɛn, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi sɔtɔ denaxan yi.

Pɔli yi katama Kitabun yireni ito yi nɛn a xa a yita mɛnna denkeleya muxune ra a tan a xɛrayaan nakamalima kii naxan yi siya gbɛtɛne yɛ. Kitabun yireni ito Pɔli a kawandi ti kiin nan yɛbama dangu Kitabun yire gbɛtɛye ra a naxanye seɓɛ alogo mɛn kaane xa tin a mali feen ma. A tan yetɛɛn bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliyɛ, bayo Ala sɛnbɛn na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔlɔ Yahudiya ma siga siya gbɛtɛne ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xɛra Pɔli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiya nun siya gbɛtɛne tagi denkeleya muxune yɛ. A gbɛngbɛnna, siya gbɛtɛ muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiya sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Pɔli a kɛdi wuyaxi yi. Kitabun yireni ito yi, Pɔli a falama a a Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mɔn a yɛbama Ala hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiya fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi nɔɛ Alaa falan kale bayo dɔnxɛn na, a hinanna ne fan lima nɛn (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbɛtɛne fan na benun Yahudiya mɔn xa xɛtɛ a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Fajin xa siya gbɛtɛne li, e yi dunuɗa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rapanna, Pɔli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipajɗa yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali mɛn kaane fan ma. A yi Romi kaane xɔntɔn (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nɛn na ra.

Pɔli Xibarun Fajin naxan nalima

¹ N tan Pɔli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikɛna, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xɛraan na, a yi n yɛba alogo n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali, n bata ito seɓɛ ɛ ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Fajini ito nan na a nabine falane xɔn e Kitabu Sarijanxine kui. ³ A dii xɛmɛna fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bɔnsɔnni fati benden mabinni, ⁴ Alaa Nii Sarijanxin mɔn yi a mayita sɛnbɛni fa fala a Alaa Dii Xɛmɛn nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani. ⁵ Ala bata nxu findi xɛrane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani. ⁶ ɛ tan fan na muxune yɛ, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili.

⁷ Awa, ɛ tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mɔn naxanye xili, ɛ yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito seɓɛ ɛ birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɗɛ xunbenla fi ɛ ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa ɛ birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasɔtɔ muxune ɛ denkeleyana

fe falama dunuɲa yiren birin yi. ⁹Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xɛmɛna fe Xibaru Faɲin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana ε xɔn ma waxatin birin ¹⁰n nɛma Ala maxandε waxati yo yi. N na Ala maxɔdinma, xa a sagoon na a ra, a xa fɛrɛn fi n ma n siga ε konni. ¹¹Amasɔtɔ ε to xɔnla n ma kati, alogo Alaa Nii Sariɲanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu ε ma, ε yi sɛnbɛn sɔtɔ ¹²alogo en yi en bode ralimaniya en ma dɛnkɛleyani.

¹³Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma ε xa a kolon, n bata yi kata nun sanɲa ma wuyaxi, n xa sa ε xɔntɔn koni n mi fɛrɛ sɔtɔ. N yi waxi a xɔn ma, n xa dɛnkɛleya muxuna ndee sɔtɔ ε konni alo n na a sɔtɔ siya gbɛtɛne yɛ kii naxan yi. ¹⁴Goronna n xun ma n xa wali birin fɛma, Girekine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. ¹⁵Nanara, a xɔnla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Faɲin nali ε tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Faɲina sɛnbɛna

¹⁶N mi yagin Yesu a fe Xibaru Faɲin naliyɛ, bayo Ala sɛnbɛn na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbɛtɛne ma. ¹⁷Yesu a fe Xibaru Faɲin bata tinxinyaan makɛnɛn, Ala naxan fima muxune ma. Na fɔlɔxi dɛnkɛleyaan nan ma a raɲan dɛnkɛleyaan ma, alo a sɛbɛxi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Naxan na tinxin dɛnkɛleyaan xɔn, na nii rakisin sɔtɔma nɛn.”*

Muxune yalagi fena

¹⁸Ala bata a xɔlɔn makɛnɛn sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan ma naxanye ɲɔndin luxunma tinxintareyani. ¹⁹Amasɔtɔ muxune nɔɛ naxan kolonɲɛ Ala fe yi, e bata na yigbɛ, bayo Ala bata yi na makɛnɛn e xa. ²⁰Bayo xabu dunuɲa da, Ala kɛɲaan naxanye mi toma yɛɛn na alo a habadan sɛnbɛn nun a Alayana, ne yigbɛma ki faɲi, bayo muxune e famuma a daala xɔn. Nanara, e mi nɔɛ e yɛtɛ xun mafalɛ. ²¹Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mɔn mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bɔɲɛne lu dimini. ²²E

bata e yɛtɛ yɛtɛ xaxilimane ra, koni e findi daxune ra. ²³E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xɔline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴Nanara, Ala bata e rabeɲin e xɔsi feene yi e bɔɲɛne kunfahi naxanye xɔn, e yi lu e bode fati rayelefuɛ. ²⁵E yi Alaa ɲɔndin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yɛtɛɛn batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xɔsixine yi. Amasɔtɔ hali e ɲaxanle fan bata e mɛ e da kiin na, e kafu ɲɔxɔya gbɛtɛye liga naxanye mi daxa. ²⁷Xɛmɛne fan na kii nin, e yi e mɛ e ɲaxanle kafu ɲɔxɔyaan na, e yi e bode rakunfa. Xɛmɛn nun xɛmɛn yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe ɲaxin saranna sɔtɔ.

²⁸Bayo e to bata tondi Ala kolonɲɛ, a bata e rabeɲin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine ligɛ. ²⁹E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe ɲaxin nun milɛn nun ɲaxuna. E lugoxi xɔxɔlɔnyaan nun faxa ti xɔnla nun lantareyaan nun yanfantenyaan nun maraɲaxun nun muxu mafalan na. ³⁰E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe ɲaxi kɔtɛ nɛnɛne raminima, e murutɛ e bari muxune ma. ³¹Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkinintarene nan e ra. ³²Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nɛn, e faxa. Hali na, e luma na feene nan ligɛ tun, a mɔn nafan e ma muxu gbɛtɛye fan yi ne liga.

2

Alaa kitina

¹I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nɔɛ i yɛtɛ xun mafalɛ. Amasɔtɔ i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yɛtɛɛn ne ligama. Nayi, i bata i yɛtɛɛn fan yalagi. ²En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nɛn muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama. ³Koni i laxi a ra a i tan minɛ Alaa kitin bun ba, i tan naxan

* **1:17:** Xabakuki 2.4

bodene yalagima feene ma i tan yeteen naxanye ligama? ⁴ Hanma i yoxi Alaa nema fisamanten gbeen ma ba, e nun a dijana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nen a yi i sigati kiin maxete ba? ⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i bɔɔɛn maxete feni. Nanara, i luma Alaa xɔlɔn fari se naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kenenni waxatin naxan yi. ⁶ Amasoto na waxatini, Ala “muxun birin saranma nen a kewanle ra.”* ⁷ A habadan nii rakisin fima nen muxune ma naxanye na e tunnafan fe fajin ligadeni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen. ⁸ Koni a xɔlɔn nun a bɔɔɛ teen kelima nen muxune xili ma naxanye e yete yigboma, e tondi jɔndin ma, e lu tinxintareyaan bun. ⁹ Awa, tɔrɔn nun kɔntɔfinle sama nen fe jaxi rabane birin fari, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. ¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bɔɔɛ xunbenla fima nen fe fajin rabane ma, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. ¹¹ Amasoto Ala mi muxune rafisama e bode xa. ¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nen hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nen sariyan xɔn. ¹³ Amasoto naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kenexi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatexi tinxin muxun na. ¹⁴ Awa, siya gbeten naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuyaana xɔn, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. ¹⁵ Na a yitama nen a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sebexi e bɔɔɛn nin. E yete xaxinla fan luma e kawande, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mɔn yi e kewanle xun mayenge waxati gbete. ¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni lɔxɔn naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyannan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yete

matɔxɔma Ala yi, ¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma. ¹⁹ I laxi a ra fa fala a danxutone yii rasuxun nan i tan na, e nun kenenna naxan muxune malima dimini, ²⁰ naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karamɔxɔna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jɔndin yeteen soto sariyani. ²¹ Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mujan ti, i tan mi mujan tiin ba? ²² I tan naxan tɔnna dɔxɔma yalunyaana na, i tan mi yalunyaana ligan ba? Suxurene rapaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? ²³ I i yete matɔxɔma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xɔn! ²⁴ Amasoto, Kitabun naxa, “Ala xinla rayelefuxi siya gbetene ye e tan nan ma fe ra.”†

²⁵ Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatexi nen alo siya gbete banxulantarena. ²⁶ Siya gbeten naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yate alo Yahudiya sariya suxune ba? ²⁷ Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalage ba? Amasoto i sariyan kalama, hali a sebexin to i yii. ²⁸ Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kende yeteen na. Banxulan feen mi findixi fati bendena fe gbansanna ra. ²⁹ Koni muxun findima Yahudiya kenden na a kui feene nan xɔn. Banxulanya kenden luma muxun bɔɔɛn nin fata Alaa Nii Sarijanxin na. Sariya sebexi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna soto ma adamadiine ra fo Ala yetena.

3

¹ Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tɔnɔn nanse ra? ² Tɔnɔ wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra. ³ Awa, na di, xa denkelayaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kale ba? ⁴ En-en de! Jɔndin kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebexi Kitabuni, a naxa,

* **2:6:** A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui. † **2:24:** Esayi 52.5 * **3:4:** Yaburin 51.6

“Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon sɔtɔ.”*

⁵ Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kɛnɛnni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xɔlɔn nagodo en ma? N falan tima alo muxune.

⁶ Ɛn-ɛn de! Xa a yi na kii nin nun, Ala nɔɔ dunuɗa makite di?

⁷ Koni na di? Xa Alaa ɗɔndin makɛnɛnma n ma wulen nan xɔn, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mɔn yalage nayi alo yulubi kannu? ⁸ Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe ɗaxin liga alogo a xa yatɛ fe fajin na?” Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹ A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? Ɛn-ɛn de! En bata yi a yigbɛ nun fa fala Yahudiyane nun siya gbɛtɛne birin yulubin sɛnbɛn bun ma, ¹⁰ alo a sɛbɛxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

“Tinxin muxu yo mi na hali keden pe!

¹¹ Muxu yo mi na

naxan fe kolon.

Muxu yo mi na

naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata.

E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a fajin nabama

hali muxu keden pe!

¹³ E kɔɛ yinle rabixi

alo gaburuna,

yanfa falane nan e lenne ma.

E fala xuine xɔlɔ

alo koson xɔlɛna.

¹⁴ E dɛɛn nafexi dangane nun fala xui xɔlɛne nan na.

¹⁵ E mafura wuli raminideni.

¹⁶ Gbalon nun kalan nan e kirane xɔn.

¹⁷ E mi bɔɗɛ xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gaxuma Ala yɛɛ ra mumɛ!”†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin dɛɛn xa suxu, dunuɗa muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi. ²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatɛxi tinxin muxun na Ala yɛɛ ra

yi sariya suxun xɔn, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kɛnɛnni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba. ²² Naxanye birin na dɛnkɛleya, Ala ne ratinxinma a yɛɛ ra yi nɛn dɛnkɛleyaan xɔn Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasɔtɔ tagi raba mi na.

²³ Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sɔtɔxi. ²⁴ Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xɔn, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

²⁵ Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na dɛnkɛleya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a dijan waxatini, ²⁶ koni a bata wa a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mɔn yi muxune ratinxinɗe ayi a yɛɛ ra yi naxanye bata dɛnkɛleya Yesu ma.

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yetɛ matɔxɔ nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yetɛ matɔxɔma na nan na ba? Ɛn-ɛn, na mi a ra, fɔ e dɛnkɛleyana. ²⁸ Amasɔtɔ en bata a to muxun tinxinma Ala yɛɛ ra yi dɛnkɛleyaan nan xɔn, hali ba sariya suxun na. ²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbɛtɛne fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbɛtɛne fan ma Ala na a ra yati! ³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yɛɛ ra yi dɛnkɛleyaan xɔn e nun siya gbɛtɛne fan na dɛnkɛleya kedenna xɔn. ³¹ Na bunna nɛɛn a en xa sariyan beɗin dɛnkɛleyani ba? Ɛn-ɛn de! En lan nɛn en yi sariyan yatɛ.

4

Ibrahimisa misaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Ibrahimisa a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? ² Xa Ibrahimisa tinxinɗe ayi nɛn Ala yɛɛ ra yi a kɛwanla xɔn, a yi a yetɛ matɔxɛ nɛn na yi. Koni a mi nɔɛ na lige Ala yetagi!

³ Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, “Ibrahimisa yi dɛnkɛleya Ala ma, Ala yi na yatɛ tinxinna ra a xa.”* ⁴ Muxun

† **3:18:** Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2 * **4:3:** Dunuɗa Fɔlɔn 15.6

naxan na wali, a yi a saranna sɔtɔ, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. ⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinna, Ala na kanna denkeleyaan yatema nen tinxinna ra. ⁶ Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yatexi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa,

⁷ “Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubiye bata xafari.

⁸ Sewan na adaman xa, Marigin bata diɲa naxan haken ma.”†

⁹ Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Iburahimaa denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa. ¹⁰ Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan. ¹¹ A banxulanyaan sɔtɔ nen a tinxinyaan taxamasenna ra a naxan sɔtɔxi a denkeleyaan xɔn benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Iburahima yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi. ¹² Naxanye banxulanxi, e mɔn biraxi nxu benba Iburahima denkeleyaan fɔxɔ ra Iburahima yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Iburahima ra.

Ala Iburahima tuli sa naxan na

¹³ Ala yi Iburahima nun a bɔnsɔnna tuli sa, a naxa, dunuɲa findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sɔtɔxi sariyan xan xɔn fɔ a tinxinna denkeleyaan barakani.‡ ¹⁴ Xa muxune yi na keen sɔtɔxi sariya suxun nan xɔn nun, nayi denkeleyaan tɔnɔ mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan! ¹⁵ Amasɔtɔ sariyan nan fama Alaa xɔlɔn na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Iburahima yixetene birin xa naxanye sariyan sɔtɔxi e nun naxanye fan denkeleya alo Iburahima. Iburahima nan en birin benban na, ¹⁷ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nen

siya wuyaxine benban na.”§ A tan nan en benban na Ala yeε ra yi, Iburahima denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na. ¹⁸ Iburahima denkeleya nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.”* ¹⁹ A bata yi ɲεε keme ɲɔxɔndɔn sɔtɔ nun, fayida a fati benden yi faxa feni, a ɲaxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkeleyaan tan yi kende. ²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbe so nen, a yi Ala binya. ²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen. ²² Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa.† ²³ Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatexi tinxinna ra a xa.” ²⁴ A mɔn sebexi en tan nan xa bayo na yatema tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixi sayani. ²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yeε ra yi.

5

Tinxinyana fe Ala yeε ra yi

¹ Bayo en bata tinxinɲε ayi Ala yeε ra yi denkeleyaan xɔn, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ² A bata en nafa a hinanni denkeleyaan xɔn en naxan yi iki. En yi sewa Alaa binyen sɔtɔ feen yigin na. ³ En mɔn sewaxi en ma tɔrɔne ra amasɔtɔ en na a kolon a tɔrɔn fama tunnafanna nan na. ⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na. ⁵ Na yigin mi en yanfama, amasɔtɔ Ala bata a xanuntenyaan sa en bɔɲeni a Nii Sariɲanxin xɔn ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasɔtɔ senbe mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nen Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini. ⁷ Fayida muxe mi yi tinɲε faxe tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde

† 4:8: Yaburin 32.1-2 ‡ 4:13: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui. § 4:17: Dunuɲa Fɔlɔn 17.5 * 4:18: Dunuɲa Fɔlɔn 15.5 † 4:22: Dunuɲa Fɔlɔn 15.6

suse nen faxe muxu fajina fe ra. ⁸ Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mon yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxes en xa. ⁹ Iki xa en bata tinxiɲe ayi Ala yee ra yi Yesu wunla xon ma, a mi sa taganɲe en kise Alaa xolon ma a barakani. ¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yiton a Dii Xemena sayaan xon, xa en tagin bata yiton nayi, a tagan xun mi na nayi en nakise Yesu a nii rakis in barakani. ¹¹ Koni a birin mi na ra, en mon sewaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini ton iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹² Nanara, yulubin soxi dunuɲa yi muxu keden peen nan xon ma, sayaan fan yi fa yulubin xon. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasoto muxun birin bata yulubin liga. ¹³ Yulubin yi dunuɲa yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatema. ¹⁴ Koni folo En Benba Adama waxatin ma han sa dexo Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adama yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatoon misaala nan na. ¹⁵ Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan soto a tan kedenna haken xon, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xon, Yesu, a Muxu Sugandixina. ¹⁶ Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mon mi rananma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxiɲa nafa. ¹⁷ Xa sayaan bata non soto muxu kedenna haken xon, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganɲe non sote Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuɲa yi gidin xon, naxanye Alaa hinan jantaren sotoma e nun a kiseen naxan findixi tinxiɲa ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hake kedenna xon, kewali tinxiɲa kedenni ito fan bata findi tinxiɲa ra na kiini naxan nii rakis in nafama muxune birin

ma. ¹⁹ Amasoto muxu wuyaxi findixi hake kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xon ma, muxu wuyaxi fan natinxiɲa ayi na kii nin Ala yee ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo haken xa wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi denaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi menni mon.

²¹ Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxiɲa xon ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakis in, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xon

¹ En nanfe falama? En luyɛ yulubine lige ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? ² En-en de! En luxi nen alo en bata faxes yulubin mabinni, en mon luyɛ en ma dunuɲa yi gidin lige yulubini di nayi? ³ E mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xon ma a sayani? ⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xon ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuɲa yi gidi nenen na kiini.

⁵ Amasoto xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nen sayani alo a tan. ⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxes Yesu xon wudin ma, alogo en ma muxuya naxan yulubini, na xa jan, en yi ba yulubina konyiyani. ⁷ Amasoto muxun na faxes, a xoroyama nen yulubin ma. ⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxes en bode xon ma, en mon laxi a ra nayi fa fala en nii rakis in sotoma nen en bode xon ma. ⁹ Amasoto en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxama sonon, senbe mi fa sayaan na a fari sonon. ¹⁰ Amasoto a faxes nen, a faxes yulubin nan ma fe ra sanja ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa. ¹¹ A na kii nin, e fan xa eyete yate muxu faxaxine ra yulubin ma, koni e luxi e siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ε fati bēndenī sōnōn naxan faxama, ε lu a waxōn feene ligε. ¹³ Ε nama ε fatin yire yo lu yulubini alo yēngε so sena tinxintareyaan xa, koni ε yetε so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. Ε fatin yiren birin so Ala nan yii yēngε so seen na tinxinyaan xa. ¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga ε xun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma sōnōn, fō Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

¹⁵ Na di nayi? A lan en xa lu yulubin ligε ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sōnōn, fō Alaa hinanna? Εn-εn de! ¹⁶ Ε mi a kolon ba, ε na ε yetε so muxuna nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma? A findε yulubin na, i yi faxa, hanma a findε Ala xuiin suxun na, i yi yatε tinxin muxun na. ¹⁷ Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na suxu ε bōjēni. ¹⁸ Ε bata xōrōya yulubin ma, ε findi tinxinyana konyine ra. ¹⁹ N dunuja misaali ito falama ε xa nēn alogo ε xa a yēε to hali senbε to mi ε yi. A fōlōni nun ε bata yi ε fatin birin findi xōsi feene konyin na, ε kεwali jaxine yi siga gboε ayi. Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ε yi sarijan.

²⁰ Ε yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun. ²¹ Ε feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tōnōn mundun sōtōxi ne yi? Ne rajanna findixi sayaan nan na. ²² Koni iki, ε bata xōrōya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. Ε marasarijanna nan findixi na tōnōn na, naxan najan findixi habadan nii rakisin na. ²³ Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisena, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7

Denkeleya muxune bata xōrōya

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. ² A misaala findixi jaxanla nan na naxan dōxi xēmen xōn. Na

nun a xēmena e bode ra fanni a daxi, koni xa a xēmen faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. ³ Nanara, xa a dōxō xēme gbetε xōn, a xēme singen mōn a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xēmen faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nōε dōxe gbetε xōn nēn, na mi findixi yalunyaan na. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati bēnden xōn ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fajine kε Ala xa. ⁵ Amasōtō fati bēnden nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan fe jaxine yi walima en fatine yi sariyan xōn alogo naxan en faxama en yi na liga. ⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasōtō en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sarijanxina a kira nēnen nan xōn, en mi fa fe fori seβexine bun.

Sariyan nun hakena fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yetēen nan yulubin na ba? Εn-εn de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.* ⁸ Na ma, yulubin yi fēren sōtō, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xōn ma. Amasōtō xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. ⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kēnde, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. ¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma. ¹¹ Bayo, yulubin bata fēren sōtō yamarin xōn, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sarijan, yamarin sarijan, a tinxin, a fan. ¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? Εn-εn de! Yulubin nan bata n faxa na se fajin xōn, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin senbε gbeen yi makēnen yamarin xōn.

Yulubin yi muxun nō

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fa-taxi Alaa Nii Sarijanxin nan na, koni fati bēnden nan n tan na, naxan bata mati a

* 7:7: A mato Xōrōyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

findi yulubina konyin na. ¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasɔtɔ n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fɔ naxan mi rafan n ma n na nan ligama. ¹⁶ N mi waxi naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nɛn fa fala a n bata tin a sariyan fan. ¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. ¹⁸ Amasɔtɔ n na a kolon a fe faɗin mi n tan yi fata n fati bendɛn nafan feene ra, bayo hali fe faɗin liga xɔnla n ma, n mi nɔɛ a ligɛ. ¹⁹ N waxi fe faɗin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe ɗaxin naxan liga feni, n luma na nan ligɛ. ²⁰ Feen naxan liga xɔli mi n ma, xa n na liga, na bunna nɛɛn, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

²¹ Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe faɗin liga xɔnla n ma waxatin naxan yi, a fɛɛ mi na bayo fe ɗaxina n yi. ²² Anu, n sɛwaxi Alaa sariyan na n sondonni. ²³ Koni n sariya gbɛɛ nan toma n fati bendɛni naxan n xaxinla sariyan yɛngɛma, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xɔn ma, naxan walima n fati bendɛni. ²⁴ Tɔrɔ muxun nan n na! Nde n xunbama fati bendɛni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? ²⁵ Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati bendɛn nafan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8

¹ Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. ² Amasɔtɔ, Alaa Nii Sariɗanxina nii rakisin sariyan bata n xɔrɔya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ³ Amasɔtɔ sariyan mi yi nɔɛ na ligɛ, bayo fati bendɛn nafan feene bata a sɛnbenɗan. Ala nan na liga, a yi a yetena Dii Xɛmɛn nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendɛni. ⁴ Ala na ligaxi nɛn alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati bendɛn nafan feene ligama, koni fɔ Alaa Nii Sariɗanxina nafan feene. ⁵ Awa, naxanye e fati bendɛn nafan feene ligama, ne luma e mirɛ na fe sifane nan ma, koni naxanye

Alaa Nii Sariɗanxina nafan feene ligama, ne luma e mirɛ Alaa Nii Sariɗanxina feene nan ma. ⁶ Fati bendɛn natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sariɗanxina nin, siimayaan nan na ra e nun bɔɗɛ xunbenla. ⁷ Amasɔtɔ fati bendɛn natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi nɔɛ i xurɛ Alaa sariyan bun mumɛ! ⁸ Naxanye e fati bendɛn nafan feene ligama, ne mi Ala kɛnɛnɗɛ mumɛ!

⁹ Koni ɛ tan mi fa ɛ fati bendɛn nafan feene ligama fɔ Alaa Nii Sariɗanxina nafan feene, Alaa Nii Sariɗanxina to ɛ yi. Amasɔtɔ xa Alaa Muxu Sugandixina Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra. ¹⁰ Koni xa Alaa Muxu Sugandixina ɛ tan yi, ɛ fati bendɛn bata faha yulubina fe ra, koni ɛ niina ɛ yi, amasɔtɔ ɛ bata ratinxinɗɛ ayi Ala yetagi. ¹¹ Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixa sayani, xa na lu ɛ yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixa sayani, na mɔn nii rakisin fima nɛn ɛ fati bendɛne ma a Nii Sariɗanxina barakani naxan luma ɛ yi.

¹² Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati bendɛn tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga. ¹³ Amasɔtɔ xa ɛ lu ɛ fati bendɛn nafan feene ligɛ, ɛ faxama nɛn. Koni xa ɛ fati bendɛn natane faha Alaa Nii Sariɗanxina xɔn, ɛ nii rakisin sɔtɔma nɛn. ¹⁴ Alaa Nii Sariɗanxina muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra. ¹⁵ Amasɔtɔ ɛ Niin naxan sɔtɔxi, na mi ɛ findixi gaxun konyin na. Koni a bata ɛ findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, “Baba, n fafe!” ¹⁶ Alaa Nii Sariɗanxina yetɛɛn sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na. ¹⁷ En to findixi Alaa diine ra, en fama nɛn kɛɛn sɔtɔdeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sɔtɔma nɛn. Xa en nun Yesu tɔrɔ en bode xɔn ma, en birin nan a binyen sɔtɔma nayi.

Binyen naxan fama

¹⁸ N bata a kolon a en tɔrɔn naxan sɔtɔma iki, e nun binyen naxan fama, ne tagi kuya kati! ¹⁹ Bayo daala birin luxi nɛn alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine nɔrɔn sa minima kɛnɛnni

waxatin naxan yi. ²⁰ Amasotɔ daala lu nɛn kobiyaan bun.* A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa sɔtɔ, ²¹ fa fala daala xɔrɔyama nɛn kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xɔrɔya kɛndɛni. ²² Amasotɔ en na a kolon, xabu a fɔlɔni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xɔlɛni alo jaxanla naxan dii barini. ²³ Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔxi, en fan sɔxɔlɛxi en bɔjɛni, en Ala mamɛma waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbindin xunba. ²⁴ Amasotɔ en bata kisi na yigin xɔn. Anu, i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xilɛ yigina. En bata yelin naxan sɔtɛ, en fa en xaxili tima na ra di? ²⁵ Koni en munma naxan sɔtɔ, xa en na en yigin sa na fari, en na a mamɛma nɛn tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sarijanxina en tan sɛnbɛtare kanne malima na kii kedenna nin. Amasotɔ en mi a kolon en lan en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sarijanxin yetɛna Ala mafanma en xa kutunni naxan mi nɛɛ falɛ. ²⁷ Ala naxan muxune bɔjɛ yi feene toma, na a Nii Sarijanxina miriyaan kolon, amasotɔ Alaa Nii Sarijanxina Ala mafanma a yama sarijanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene birin naɲanma a fajin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. ²⁹ Amasotɔ Ala naxanye sugandi a fɔlɔni, a mɔn bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xɛmɛn maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyɛne yɛ. ³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mɔn bata ne xili. A naxanye xilixi, a mɔn bata ne ratinxinɲɛ ayi a yetagi, a mɔn yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xɔn, nde fa keɛ en xili ma nayi? ³² A tan naxan mi a yetɛna dii xɛmɛn natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soɛ en yii a Dii Xɛmɛn xɔn? ³³ Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunɲɛ? Ala nan yoon fiin kanna ra. ³⁴ Nde nɛɛ en yalagɛ? Muxu yo, bayo Alaa

Muxu Sugandixin Yesu bata faxesa, a mɔn yi keli sayani, a mɔn tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en xa. ³⁵ Nanse en bɛ Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyani? Tɔrɔn nun kɔntɔfinla ba, hanma bɛsɛnxɔnyana hanma kamɛna hanma marabɛnna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?† Ne sese mi nɛɛ a ligɛ. ³⁶ Bayo a sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijɛn gbɛn! E nxu ligama alo yɛxɛɛn naxan faxesa daxi a ra!”‡ ³⁷ Koni naxan en xanuxi, en nɔɔn sɔtɔma nɛn na xɔn feni itoe birin yi fefe. ³⁸ Amasotɔ n na a kolon yati, sayana hanma dunuɲa yi gidina hanma malekane hanma jɪnane hanma waxatini itoe hanma waxati famatɔne hanma sɛnbɛ kanne ³⁹ hanma naxanye kore xɔnna ma hanma naxanye bɔxɔn bun ma, dalise yo mi na yi naxan en bɛ Alaa xanuntenyani en naxan sɔtɔxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9

Ala muxun naxanye sugandixi

¹ N xa jɔndin fala ɛ xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sarijanxini: ² N sunuxi, n bɔjɛn mɔn sɔxɔlɛxi waxatin birin. ³ Amasotɔ, n yi waxi nɛn n tan yetɛɛn nan xa Alaa dangan sɔtɔ, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, ⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sɔtɔ. ⁵ E fataxi Nabi singene bɔnsɔnne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tɔnɔ mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na. ⁷ E to barixi Iburahima bɔnsɔnni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kɛndɛne nan na. Amasotɔ Ala a fala nɛn a xa, a naxa, “Naxanye yatɛma i bɔnsɔnna ra, ne minima Isiyaga bɔnsɔnna nin.”* ⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra,

* **8:20:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 3.17 † **8:35:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana. ‡ **8:36:** Yaburin 44.23

* **9:7:** Dunuɲa Fɔlɔn 21.12

koni fə Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kəndene ra. ⁹ Amasəto Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nən waxati saxini, Saran yi dii xəmən bari.”†

¹⁰ A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga. ¹¹ Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a naxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi ¹² hali ba e kəwanle ra koni fə a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nən xunyena nəon bun ma.” ¹³ A səbexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rapaxu.”‡

¹⁴ En nanfe falama nayi? Ala tinxintareyaan nan ligaxi nayi ba? En-en de! ¹⁵ Amasəto a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanpe naxan na, n hinanma nən na ra, n kininkininpe naxan ma, n kininkininna nən na ma.”§ ¹⁶ Na mi fataxi muxun waxon feene xan na hanma a kəwanle, koni fə Alaa kininkininna. ¹⁷ Amasəto a səbexi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa denaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nən alogo n xa n senben mayita i tan xən, n xinla yi rali dunuɣa yiren birin yi.”*

¹⁸ Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nən.

Alaa xələn nun a kininkininna

¹⁹ Muxuna nde a falama n xa nən, a naxa, “Nanfera Ala mən nxu yalagima? Amasəto nde Alaa fe ragidixin matandε?” ²⁰ Nde i tan na naxan Ala matandima? Fεpən nε a falε a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki? ²¹ Awa, nəon mi fεpe rafalan yii ba, a fεpe firin nafala fεpe bende kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²² Nayi, Ala yi wa a xələn nun a senben mayita feni, a yi diɣa kati, a ti na muxune bun a xəlō naxanye ma, naxanye yi halage. ²³ A na liga nən alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yitən a binyen soto

xinla ma. ²⁴ Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane ye e nun siya gbεtene fan ye. ²⁵ Amasəto a fala nən Nabi Hose xa, a naxa,

“Naxanye mi yi n ma yamaan na, n ne xilima nən n ma yamana, n mi yi naxanye xanuxi, n ne xilima nən n xanuntenne.”

²⁶ A mən səbexi mənni, a naxa, “A yi falama e ma denaxan yi, ‘N ma yamaan mi ε ra,’ e fa xili bama nən mənni ‘Habadan Alaa diine.’† ”

²⁷ Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa, “Hali Isirayila muxune yi wuya ayi alo mεnensinna naxan fəxə igen dε, hali na, e dənxedin nan tun kisima.

²⁸ Amasəto Marigina a fe ragidixine raka-malima nən dunuɣa ma a kiini sa!”‡

²⁹ A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi a fəlōni, a naxa, “Xa Marigina Senben Birin Kanna mi yi en yixεtεna ndee lu nun, en yi luma nən nun alo Sodoma taana, en liga alo Gomora taana.”§

Isirayila nun Xibaru Fajina fe

³⁰ En nanfe falama nayi? Siya gbεten naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a soto denkeleyaan barakani. ³¹ Koni Isirayila kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma, ne mi a soto. ³² Na di? Bayo e mi a fenxi denkeleyaan xən fə e kəwanle. E yi e sanna radin gəmən na naxan xili, “San nadin gəmεna” ³³ Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A mato, n bata gəmən sa Siyon yi, yamana e sanna radinma gəmən naxan na, e bira. Koni naxan na denkeleya a ma, na kanna mi nimisama.”*

10

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xən ma n bəpən birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati! ² N findima nən e tan seren na fa fala Alaa fe kunfana e yi, koni e kolontareyani. ³ Ala muxune ratinxinna kii naxan yi a yetε yeε ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee

† 9:9: Dunuɣa Fəlōn 18.10-14 ‡ 9:13: A mato Dunuɣa Fəlōn 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. § 9:15: Xəɣyaan 33.19 * 9:17: Xəɣyaan 9.16 † 9:26: Hose 2.1-3 nun 2.25 ‡ 9:28: Esayi 10.22-28 § 9:29: Esayi 1.9. A mato Dunuɣa Fəlōn 19.23-28 kui. * 9:33: Esayi 28.16

kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. ⁴ Amasotō Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na denkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yee ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵ Muxune tinxinyaan naxan sotōma sariyan xōn, Musa bata na fe sebε, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotōma nen e xōn.”* ⁶ Koni tinxinyaan naxan sotōma Ala yee ra yi denkeleyaan xōn, na sebexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yetε ma fa fala nde nōε te kore?” Na bunna neen, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. ⁷ Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. ⁸ Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dexōn ma, a i deen kui, a i bōneni,”† na nan denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. ⁹ Xa i i tiyε a ra i deni fa fala Yesu nan Marigin na, i denkeleya i bōneni, a Ala a rakeli nen sayani, i kisima nen. ¹⁰ Amasotō muxun denkeleyama a bōnen nin, Ala yi a ratinxinje ayi a yee ra yi. A yi a ti a ra a deni, a kisi. ¹¹ Amasotō Kitabun naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi nimisama.”‡ ¹² Amasotō tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbetene tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani. ¹³ Amasotō Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nen.”§

¹⁴ Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? E denkeleyama di, xa e munma a fe mε? E na mema di, xa muxε mi kawandin ba e xa? ¹⁵ Na kawandin bama di, xa xerane mi rasiga? A sebexi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xera fajni yibane faan lanxi han!”* ¹⁶ Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Fajin suxi. Amasotō, Nabi Esayi a fala nen, a naxa, “Marigina, nde laxi nxō falan na?”† ¹⁷ Anu, denkeleyaan fama Alaa falan mεen nan xōn ma. Alaa falan fan mema Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xōn.

¹⁸ Koni n xa maxōdinna ti: E mi a fe mεxi ba? En-en, e bata a mε! Kitabun naxa, “E fala xuiin bōxōn birin li nen.

E falane yi siga han dunuja danna.”‡

¹⁹ Awa, n mōn xa maxōdinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na ε raxōxōlōnma ayi nen muxune xōn yama fajin mi naxanye ra. N yi ε raxōlō siya xaxilitaren xōn.”§

²⁰ Esayi yi susu Alaa falani ito tiyε, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxōdinma, n bata n yetε yita ne ra.”* ²¹ Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutεxine ma ferijnen gben!”†

11

Alaa kininkininna Isirayila ma

¹ N xa maxōdinni ito ti: Ala bata a mε a yamaan na ba? En-en de! Amasotō Isirayila kaan nan n tan yetεen na, Iburahima yixetena nde Bunyamin bōnsōnni. ² Ala yamaan naxan sugandi a yetε xa a fōlōni a mi ne rabejinxi. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, ε mi menna kolon ba? A naxa, ³ “Marigina, e bata i ya nabine faxa, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mōn kataxi n fan faxa feen na.”* ⁴ Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofere ramara n yetε xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma.”† ⁵ A mōn na kii nin iki, Alaa yama dōnxen luxi naxanye sugandixi hinanna xōn waxatini ito yi. ⁶ Xa a ligaxi hinanna nan xōn, muxune kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

⁷ Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e sōbεen na, e mi na sōtōxi. Koni fō Ala naxanye sugandixi ne nan a sōtōxi. A dōnxene tondixi nen ⁸ alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xōdexen fi e ma, e nun yεen naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mema han to.”‡ ⁹ Dawuda yi a fala,

* 10:5: Saraxaraline 18.5 † 10:8: A mato Sariyane 30.12-14 kui. ‡ 10:11: Esayi 28.16 § 10:13: Yoweli 3.5

* 10:15: Esayi 52.7 † 10:16: Esayi 53.1 ‡ 10:18: Yaburin 19.5 § 10:19: Sariyane 32.21 * 10:20: Esayi 65.1 † 10:21: Esayi 65.2 * 11:3: Mangane Singen 19.10 nun 19.14 † 11:4: Mangane Singen 19.18 ‡ 11:8: A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui.

a naxa, “Ala xa e ɲaxaɲaxane findi e suxu fεren na e nun luti ratixin na e yeε ra naxan e rabirama, e hakeni yi saran e ra. ¹⁰ E yeεne xa rafɔɔ ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”§

¹¹ N na ε maxɔdinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nen ba habadan? En-en de! Koni e to sin hakeni, siya gbetene yi kisi feen sɔɔ alogo xɔxɔlɔnyaan xa Isirayila kaane suxu. ¹² Anu, xa Yahudiyane haken findi heri gbeen na dunuɲa muxune xa, xa e bɔnɔn findi herin na siya gbetene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi herin nafe nayi ba?

¹³ N falan tima ε tan siya gbetene nan xa iki. N bata findi xeraan na siya gbetene xa. N sɛwaxi na wanla ra bayo, ¹⁴ yanyina nde, n xɔxɔlɔnyaan nasoma nen n bɔnsɔnna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi. ¹⁵ Amasɔɔ Isirayila kaane ramexi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuɲa muxune tagini tɔn, nanse fa ligama nayi, xa e mɔn so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bɔnbɔxi e bode xɔn, ne fan sariɲan.* Xa wudin salenna sariɲan, a yiine fan luma na kii nin. ¹⁷ Koni xa a yiina ndee sege wudi binla ma, i tan siya gbeten naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sɔɔe, ¹⁸ i nama i yete yite na wudi yii segeɣine ma. Xa i na liga, i nama ɲinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nen, i naxa, “Wudi yiine segeɣi nen alogo n tan xa ti e funfuni.” ²⁰ Nɔndin na a ra, e segeɣi nen masɔɔ e denkeleyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni denkeleyaayan xɔn. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. ²¹ Amasɔɔ, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. ²² Nayi, en na en miri Alaa nɛmaan nun a ye xɔdɛxen ma. Naxanye tantanxi, a xɔdɔxɔ ne ma, koni a nɛmaan fan i tan na, koni fɔ i xa lu a nɛmaan bun nen, xanamu, a i fan

segeɣma a binla ma nen alo wudi yiina. ²³ Xa Yahudiyane mi lu e denkeleyatareyani, e mɔn tugunma nen e tiden na. Amasɔɔ Ala nɔe e raxete nen e funfuni. ²⁴ Bayo, xa i tan siya gbeten ligaxi nen alo burunna Oliwi wudi yiin naxan yi segeɣi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kendɛn na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyani yeεen naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kendɛn yiine, Ala taganɲe ne tiye e yete binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nen

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni ε ra, alogo ε nama ε yete yatε fekolonne ra: Isirayila yamaan fɔxɔ kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi defexin yi so. ²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nen alo a sebeɣi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Xunbaan kelima nen Siyon yi, a Ala kolontareyaan birin ɲan Yaxuba bɔnsɔnni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi,

n layirin xidima na nan na e xa.”†

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo ε tan xa Yesu a fe Xibaru Faɲin sɔɔ. Koni Ala rafan yama sugandixin mɔn e ra e benba nabi singene fe ra. ²⁹ Amasɔɔ Alaa kiseene nun maragidin mi kalama. ³⁰ E tan siya gbetene, ε munma yi Alaa falan suxu a singeni, koni ε bata Ala kininkininna sɔɔɔ iki amasɔɔ Yahudiyane mi Alaa falan suxi. ³¹ Na kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma alogo ε tan siya gbetene kininkininna naxan sɔɔxi, e fan xa na sɔɔ ε tan siya gbetene sabun na. ³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala suxutareyaan xɔn alogo a xa kininkinin e birin ma.

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde nɔe Alaa fe rigidixine famunɲe? Nde nɔe a feene famunɲe? ³⁴ A sebeɣi Kitabuni, a naxa,

“Nde Marigina miriyane kolon? Nde nɔe finde a kawandi muxun na?‡ ³⁵ Nde nɔe Ala dole, alogo a mɔn xa a raxete a ma?”§

§ 11:10: Yaburin 69.23-24 * 11:16: A mato Yatene 15.19-21 kui. † 11:27: Esayi 59.20-21 ‡ 11:34: Esayi 40.13 § 11:35: Yuba 41.3

³⁶ Amasotō feen birin kelixi a tan yii a tan nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

12

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

¹ Ngaxakedenne, Ala to kininkinixi ε ma, n na ε mafanma ε ε fati benden fi Ala ma saraxan na ε dunuḡa yi gidini, a sariḡan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu fajin na ε naxan ligama Ala xa. ² Ε nama ε yete lu dunuḡa feene yi, koni ε xa ε keḡaan masara xaxilimaya nenēn xōn, alogo ε xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

³ N na a falama ε birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, ε nama a miri xaxilitareyani a ε dangu bonne ra, koni ε miri ε yete ma xaxilimayaan nun yete suxuni alo Ala denkeleyaan yaten naxan fixi ε ma. ⁴ En fatin yirene wuya, koni e birin nun e wali. ⁵ A na kii nin, hali en to wuya, en bata findi fati bendε kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene. ⁶ Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiya falane yi, a falane xa lan denkeleyaan ma. ⁷ Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla ke. Naxan nōe xaranna tiye, na xa xaranna ti. ⁸ Xa naxan nōe muxune ralimaniye, na xa e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yeeratiin na a ra, na xa a sōbe so na ma. Xa naxan kininkininma muxune ma, a xa a liga sewani.

⁹ Ε xanuntenyaan nama findi nafiḡiyaan na. Ε ε me fe ḡaxin na. Naxan fan, ε na suxu ken! ¹⁰ Ε ε bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, ε yi ε bode binya ki fajni. ¹¹ Ε tunnafanna nama findi salayaan na. Koni ε wali Marigin xa wekilēni. ¹² Ε sewa ε yigina fe ra, ε diḡa tōrōni, ε lu Ala maxandini tun. ¹³ Ε muxu sariḡanxine goronna tongo e makone yi. Ε fatan muxune yisuxe.

¹⁴ Ε duba ε besēnxōnya muxune xa, ε duba, ε nama dangan ti. ¹⁵ Naxanye sewaxi, ε sewa ne xōn ma. Naxanye wugama, ε wuga ne xōn ma. ¹⁶ Ε kui feene xa findi kedenna ra ε bode xa. Ε nama ε

waso, koni naxan yo magodoxi ε tin na ma. Ε nama ε yete yate fekolonne ra.

¹⁷ Ε nama fe ḡaxin ḡoxō fe ḡaxin na. Ε kata fe fajin liga feen na muxune birin yeε ra yi. ¹⁸ Xa a lanḡe, fanni na fate ε tan na, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi. ¹⁹ N xanuntenne, ε nama ε gbeen ḡoxō, koni ε a lu Alaa xōlon ma, amasotō a seḡexi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbeēḡoxō tiin na. N feene saranma nen e ḡoxōnne ra.”* ²⁰ Koni ε tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamēna i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xōnla a ma, igen so a yii, amasotō xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i tee wolonne nan malanma a xunna ma.”† ²¹ I nama tin fe ḡaxin xa i nō. Koni fō i xa fe ḡaxin nō fe fajin xōn.

13

En xuru mangane ma

¹ Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasotō mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangan naxanye dōxi, a tan nan ne dōxi. ² Nanara, naxan na murute mangane ma, na muruteḡi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yete ma. ³ Fe fajni rabaan mi gaxuma mangane yeε ra, koni fō fe ḡaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yeε ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i matōxō. ⁴ Amasotō a findixi Alaa walikeēn nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe ḡaxin liga, gaxu a yeε ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikeēn nan a ra naxan a xōlon nagodoma fe ḡaxi rabaan ma, a a fe ḡaxin saran a ra. ⁵ Nanara, fō ε xa xuru nen mangane ma, fa fala e nama i tōrō, na mi a ra, koni alogo i nama i yete yalagi i xaxinli.

⁶ Nanara, ε mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. ⁷ Ε muxune donle fi. Ε lan ε xa mudun sifa yo fi, ε na fi. Xa ε yii seene mudun na a ra, ε na fi, xa binyen na a ra, ε na fi, xa xunnayerenna na a ra, ε na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu ε ma, fō xanuntenyana ε lan ε xa naxan namara ε bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan dεfe. ⁹ Bayo yamarine naxa, “I nama

* 12:19: Sariyane 32.35 † 12:20: Sandane 25.21-22

* 13:4: Silanfanna: Sofane yengeso deḡeḡmana.

yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama mupan ti. I nama mila ayi.” E nun yamarin dɔnxɛn bonne birin fala yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i yetɛna.”†
 10 Xanuntenyaan mi tinjɛ fe jaxin ma i boden xa mumɛ! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

11 E na suxu bayo ε waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa ε raxulundeni ε xixɔnli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkeleyaan fɔlɔ waxatin na. 12 Kɔɛɛn bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xɛte feene fɔxɔ ra naxanye ligama dimini, en yi kenɛn ma yɛngɛ so seene tongo. 13 En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kenɛnni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dɔlɔn minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xɔxɔlɔnyana. 14 Koni ε xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo ε domana. E nama lu ε mirɛ ε fati bɛndɛn nafan feene liga feen ma.

14

I nama i ngaxakedenna yalagi

1 Muxun naxan ma denkeleya xurun ε ye, ε xa na yisuxu, ε nama a miriyane matandi. 2 Muxuna ndee seen birin donma e denkeleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani. 3 Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun najaxu naxan bata a dɛɛn gele sa. Naxan a dɛɛn gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasɔtɔ Ala bata a fan yisuxu. 4 Nde i tan na, i tan naxan muxu gbɛtɛna konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna nan ma. Koni a kelima nɛn, a ti amasɔtɔ a rati senben Marigin yii.

5 Muxuna ndee mirixi nɛn, a lɔxɔna nde dangu nde ra. Gbɛtɛye mirixi a ma, a lɔxɔn birin keden. Fɔ birin xa la a miriyaan na nɛn. 6 Naxan mirixi a ma, a lɔxɔna nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasɔtɔ a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na.

Ne fan barikan birama Ala xa. 7 Amasɔtɔ en sese mi en nii ra en yetɛ xa. En sese mi faxama en yetɛ xa. 8 Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxes, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxes, Marigin nan gbee en na. 9 Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nɛn, a keli sayani alogo a xa findi faxes muxune nun niiramane Marigin na. 10 Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rajaxuma? En birin tima nɛn kiti sadeni Ala yetagi. 11 Amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabuni, a naxa,

“Marigin naxa,
 ‘Habadan Ala nan n na,
 n bata n kɔlɔ n yetɛ yi,
 xinbin birin sinma nɛn n bun ma,
 lɛnna birin yi Alaa binyena fe fala.’* ”

12 En keden kedenna birin en yetɛ dɛntɛgema nɛn Ala xa.

I nama muxune ti haken ma

13 Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni ε kata alogo ε nama fefe liga naxan ε ngaxakedenna ratantanjɛ hanma a yi a bira yulubini. 14 Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yetɛ ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. 15 Xa i ngaxakedenna xɔlɔxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xɔn. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin sɔtɔ i ya donseen xɔn. 16 Feen naxan fan ε tan xa, na nama findi ε mafala xunna ra. 17 Amasɔtɔ Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fɔ tinxinna nun bɔjɛ xunbenla nun sɛwana, fata Alaa Nii Sarijanxin na. 18 Amasɔtɔ muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

19 Nanara, feen naxanye findixi bɔjɛ xunbenla nun en senbɛ soon na fɔ en xa ne nan liga. 20 I nama Ala kɛwanla kala donseen xɔn. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbɛtɛn birama yulubini, na donseen donna mi daxa. 21 A fisa, i nama suben don, i nama manpaan

† 13:9: A mato Xɔrɔyaan 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui. * 14:11: Esayi 45.23

min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna birɛ hakɛni. ²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yetɛ xa Ala yetagi. Sɛwan na kanna xa naxan mi a yetɛ yalagima a fe raba kiini. ²³ Koni xa naxan sikɛ donsɛna nde dondeni, na kanna yalagixin na ra Ala xɔn, amasɔtɔ a mi feen ligama dɛnkɛleyani. Anu, feen naxan mi ligama dɛnkɛleyani, yulubin nan na ra.

15

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye sɛnbɛ gbo dɛnkɛleyani, a lan en xa diɲa sɛnbɛtare kanne bun e dɛnkɛleya xuriyani. En nama en yetɛ rafan feen liga, ² fɔ en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabatɛ dɛnkɛleyani. ³ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sɛbɛxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.”* ⁴ Amasɔtɔ naxan birin sɛbɛxi waxati danguxine yi, ne sɛbɛxi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin sɔtɔ. ⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ɛ mali, ɛ miriyane yi findi kedenna ra ɛ bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu kɛpaan ma, ⁶ alogo ɛ xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Faɲin Siyane birin xa

⁷ ɛ bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina ɛ yisuxi kii naxan yi. ⁸ N xa a fala ɛ xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikɛɛn na Alaa ɲɔndina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali, ⁹ siya gbɛtɛne fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a sɛbɛxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya betini.”† ¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane, ɛ nun Alaa yamaan xa sɛwa ɛ bode xɔn.”‡ ¹¹ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!”§ ¹² Awa,

Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bɔnsɔnna mɔn kelima nɛn alo wudi salenna naxan a maɲingima, a nɔɔn sɔtɔ siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”*

¹³ Nba, Ala naxan yigin kanna ra, na xa ɛ ralugo sɛwan nun bɔɲɛ xunbenla birin na ɛ dɛnkɛleyani alogo ɛ yigin xa lu fari sɛ Alaa Nii Sariɲanxin barakani.

Pɔli a wanla

¹⁴ Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ɛ lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. ɛ nɔɛ ɛ bode xaranɲɛ nɛn. ¹⁵ Koni n bata susu, n yi fena ndee sɛbɛ ɛ ma, alogo n mɔn xa a rabira ɛ ma bayo Ala bata a ragidi n ma, ¹⁶ n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikɛɛn na siya gbɛtɛne xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Faɲin nalima alogo siya gbɛtɛne xa findi saraxa se faɲin na Ala xa, e rasariɲan Alaa Nii Sariɲanxin xɔn. ¹⁷ Nayi, n nɔɛ n kanbɛ nɛn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa. ¹⁸ N mi suse falan tiyɛ sese ma fɔ Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xɔn, a yi siya gbɛtɛne findi Alaa fala suxune ra n kɛwanle nun n ma falane xɔn, ¹⁹ e nun sɛnbɛn taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sariɲanxin sɛnbɛn barakani. Nanara, fɔlɔ Yerusalɛn taan ma han sa dɔxɔ Iliri yamanan na,† n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Faɲin nali na yiren birin yi han a kamali. ²⁰ Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Faɲin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon dɛnaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbɛtɛ a banxin bɛtɛn saxin fari. ²¹ A sɛbɛxi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nɛn. Naxanye munma a fe mɛ singen, ne a famuma nɛn.”‡

Siga xɔnla yi Pɔli suxu Romi yi

²² Na nan n yikalaxi sigadeni ɛ konni. ²³ Koni iki, n ma wanla bata ɲan yamanani itoe yi. Nanara, xabu ɲɛɛ wuyaxi n to waxi siga feni ɛ xɔntɔndeni, ²⁴ n yi a miri n xa na liga n nɛma sigɛ Sapɛn yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ɛ to feni n

* **15:3:** Yaburin 69.10 † **15:9:** Samuyɛli 22.50 nun Yaburin 18.50 ‡ **15:10:** Sariyane 32.43 § **15:11:** Yaburin 117.1 * **15:12:** Esayi 11.10 † **15:19:** Iliri yamanan sa Gireki yamanan sogeteden kɔmɛnna ma. ‡ **15:21:** Esayi 52.15

nema dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fema, n siga na yamanani. ²⁵ Koni iki, n sigama Yerusalen taani, n sa yama sarijanxin mali na. ²⁶ Amasoto a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kenene, e xa e yii malan yiigelitone fe ra yama sarijanxin ye Yerusalen taani. ²⁷ A e kenene nen e xa na liga, koni a donla mon yi e ma. Bayo xa siya gbetene bata Yahudiyane dinan tone soto, siya gbetene fan lan nen e yi Yahudiyane mali e yii seene ra. ²⁸ N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tone so e yii, n danguma nen ε konni n nema sigε Sape yamanani. ²⁹ N na a kolon yati, fa fala n nema sigε ε konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

³⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sarijanxina xanuntenyani, ε xa ε yixodxo, ε yi Ala maxandi n xa. ³¹ E Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya denkeleyatarene yii, e nun n wanla naxan kema Yerusalen taani, na xa rafan yama sarijanxin ma na yi. ³² Nayi, xa Ala tin, n fama sewani nen ε fema, en birin yi matabun soto en bode xon ma. ³³ Bɔne xunbenla Ala xa lu ε birin xon. Amina.

16

Pɔli a xontonna

¹ E en ngaxakeden jaxalanmaan Foyibe yatε muxu fajin na, naxan walima Sankire denkeleya yamaan xa. ² E a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijanxin tagi kii naxan yi, ε a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denaxan yi. A tan yetεen bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

³ E Pirisila nun Akila xonton, n walike bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa. ⁴ E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbete denkeleya yamane birin barikan birama e xa. ⁵ Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, ε ne fan xonton. E n xanuntenna Epayinete xonton, naxan singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. ⁶ E Mariyama xonton naxan

walixi ε xa kati! ⁷ E Andironiki nun Yuniyasi xonton n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatεxi xerane ye. E singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yeε ra.

⁸ E Anpiliyati xonton n xa, n xanuntenna Marigini. ⁹ E Yurubani xonton n xa, en walike bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi. ¹⁰ E Apelesi xonton naxan a yetε yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xon. E Arisitobulaa denbayaan xonton. ¹¹ E Herodiyon xonton, n kon kaana. E Narisisaa denbayaan muxune xonton naxanye laxi Marigin na.

¹² E Tirifina nun Tirifosa xonton, jaxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Perasi jaxalan gbeten naxan walixi Marigin xa han! ¹³ E Rufu xonton, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. ¹⁴ E Asinkirite nun Filegon nun Hereme nun Patirobasi nun Herimasi xonton e nun en ngaxakedenne naxanye e fema. ¹⁵ E Filologe nun Yuliye xonton e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sarijanxin naxanye birin e fema.

¹⁶ E bode xonton ngaxakedenya xonton sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin ε xontonna.

Marakolon donxene

¹⁷ Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε a liga ε yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. E xaranna naxan sotoxi, e na matandima. E masiga ne ra. ¹⁸ Amasoto na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mumε, koni e yetε rafan feene! E sontarene mayendenma e fala fajine nun e wule matxo falane ra. ¹⁹ Muxun birin bata a me a ε Alaa falan suxuma. Nayi, n sewaxi ε fe ra han, koni n wama nen ε xa findi xaxilimane ra ε fe fajin kolon, ε yi fe jaxin matanga sontareyani. ²⁰ Bɔne xunbenla Ala Setana halagima nen ε sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan ε ra.

²¹ N walike boden Timote ε xonton e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

* **16:22:** Teritiyusi nan Pɔli xuiin sebe a xa. Yanyina nde a wanla nan yi sebeli tiin na.

²² N tan, Teritiyusi nan kedini ito sebexi Pɔli xa, n fan bata ε xɔntɔn Marigin xinli.*

²³ Gayi ε xɔntɔn, nxu nun denkeleya yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakedenna Kuwaratusi ε xɔntɔn.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinan ε ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nɔε ε senbε soε n ma Xibaru Faji raliin xɔn, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xɔn, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra, ²⁶ naxan bata mini kenenni iki nabine kitabune xɔn, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi denkeleya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina.

Kedi Singen Korēnti Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Singena Korēnti Kaane Ma

Poli a xerayaan sigatiin firindeni, a yi kike fu nun solomasexe raba Girēkine konni Korēnti taani. A denkeleya yamaan malanna naxan fɔɔ na, na muxune yi findixi siya gbetene nan na naxanye yi suxure batuni nun.

Na waxatini Korēnti taan yi sabatixi han, fata a kunki tide firinne ra. Yulayaan yi sabatixi han! Namun feene fan yi sabatixi. Dunuɗa fe kolonna xaranna nun suxure batu feene fan yi sabatixi. Fe jaxin nun sɔn jaxin fan yi gbo. Nayi, na feene yi denkeleya yama nenēn dexɔn ma, ne yi e mabandunma kiin birin yi. En na a toma nen nayi fa fala na kɔntɔfili wuyaxi ti nen xeraan ma.

Poli keli xanbini na, a yi kɔntɔfili fe wuyaxi me lan men kaane denkeleya yamaan ma. Nayi, a yi kedīn sebe han naanin jɔxɔn. Firin yi ne ye naxanye ramaraxi Kitabun kui. Koni a dɔnxε firinna naxanye mi fa en yii to, ne fe falaxi Korēnti Kaane Kedine kui a Singena, keli a sora 5.9-13. E fe mɔn falaxi a kedīn firinden kui a sora 2.3 e nun a sora 7.8. Kedi firinna naxanye Kitabun kui, ne sebexi Poli a xeraya sigatiin saxanden nin, a singen sebexi Efesi taani (a mato Korēnti Kaane Kedi Singen sora 16.8), a firinden sebexi Efesi taani hanma Masedoniya yi.

Kedi singen kui naxan sebe Korēnti kaane ma, a yelin xanbini xɔntɔnna tiye, a yi wali faji kolonna ti Ala maxandini (1.1 han 9), Poli yi a fala men kaane xa, a e xa mayitaxunna jan naxan e tagi (1.10 han 4.21), e fe jaxin jan yamani (sora 5), e yi ba e feene raliye siya gbetene kiti sadene yi (6.1 han 11). A mɔn a yitama denkeleya muxune lanma e xa e fati benden nawali kii naxan yi (6.12 han 20). Na xanbi ra, a mɔn yi men kaane maxodin wuyaxi yabi, lan feni itoe ma:

- Futu tiina (sora 7)

- Subena fe naxan baxi saraxan na suxurene xa, e nun muxun lan a xa a yete suxu

kii naxan yi lan suxure batu feene nun namun fonne ma (8.1 han 11.1)

- Denkeleya yamaan malanna nun Marigina ximenna fe (11.2 han 34)

- Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe (sora 12 han 14)

- Faxa muxune keli fena sayani (sora 15)

Kedin najanxi xibaruna nde nan ma alo xerana wanle nun xɔntɔnne (sora 16). Dunuɗa kɔntɔfili feni itoe birin yi, xerana a yitama nen Yesu nɔe muxune kɔntɔfili feene be e ma kii naxan yi, a a xanun-tenyaan nan kiraan na naxan dangu feen birin na (sora 13).

¹ N tan Poli, Ala naxan xilixi a sagoni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito sebema ε ma. ² Nxu yi a rasiga Alaa denkeleya yamaan ma Korēnti taani, muxun naxanye bata rasarijan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sarijanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e Marigina, e nun nxu fan gbeena.

³ En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔje xunbenla fi ε ma.

Barika Birana Ala xa

⁴ N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasɔto a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

⁵ Amasɔto ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni.

⁶ Amasɔto nxɔ sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁷ Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nɛma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kenenni. ⁸ A mɔn ε marama nen ken, han waxati rapanna alogo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fe yo li ε ra a Fa Lɔxɔni. ⁹ Ala naxan ε xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin.

Mayitaxunna denkeleya yamani

¹⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. E findi muxu kedenna ra, ε

miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra. ¹¹ Amasotō ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xōn, a lantareyana ε tagi. ¹² N waxi naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama ε ye, e naxa, “N tan Pōli nan fōxō ra.” Bonna naxa, “N tan Apolosi nan fōxō ra.” Bonna fan naxa, “N tan Piyeri nan fōxō ra.” Nde gbete fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan fōxō ra.” ¹³ Alaa Muxu Sugandixini taxunxin na a ra ba? Pōli nan gbangban wudin ma ε xa ba? E rafuxi igeni Pōli nan xili yi ba?

¹⁴ N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fō Kirisipu nun Gayi ¹⁵ alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin. ¹⁶ N bata yi Esitefana nun a kon kaane fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbete rafu. ¹⁷ Alaa Muxu Sugandixin mi n xexi, a n xa marafuun ti. A n xexi nen, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fapin nali, anu, n mi na ligama adamadiine lōnni falane xōn alogo Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin* senben nama ba a ra na yi.

Xaxilimayaan nun xaxilitareyana

¹⁸ Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyaan nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisima, a findixi Ala senben nan na en tan xa. ¹⁹ Ito nan sebexi Kitabun kui: “N fe kolonne fe kolonna kalama nen, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.”† ²⁰ Fe kolonna minen yi? Sariya karamoxōn minen yi? Waxatini ito muxu lōnnixin minen yi? Dunuḡa muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunuḡa fe kolonna findixi daxuyaana na ba?

²¹ Amasotō Alaa fe kolonna mi tinxi dunuḡa muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala kenēnxi nen a xa muxu denkelēyaxine rakisi kawandini ito xōn naxan luxi alo daxuyana yamaan xa. ²² Yahudiyane taxamasenne maxōdinma, Girēkine fe kolonna fenma. ²³ Koni Alaa Muxu Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinma na nan mē, e nun daxuyaana na a ra siya

gbetene xa. ²⁴ Koni Ala bata naxanye xili, xa a findi Yahudiyana na hanma Girēkina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala senben nun a fe kolonna nan na, na kanne xa. ²⁵ Amasotō hali Alaa fena ndee nun daxuyaana maliga, na daxuyaana dangu muxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun senbetareyaana maliga, na senbetareyaana gbo muxune senben xa.

²⁶ Ngaxakedenne, ε miri a ma, ε yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala ε xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi yi ε ye adamadiine yeε ra yi. Senbema wuyaxi mi yi ε ye, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε ye. ²⁷ Koni naxan ma fe findixi daxuyaana na dunuḡa muxune xa, Ala na nan sugandixi a xa fe kolonne rayagi. Naxan findixi senbetaren na dunuḡa muxune xa, a na nan sugandixi alogo a xa senbemanē rayagi. ²⁸ Dunuḡa muxune yoxi naxan ma, e yi a rapaxu, e yi a bōte raba, e mi naxan yatexi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuḡa se yatexine halagi. ²⁹ Nayi, adamadi yo mi nōe a yete matōxe Ala yetagi. ³⁰ Koni Ala bata ε kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun en ma tinxinna nun sariḡanna nun xunbana. ³¹ Nanara, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa muxun naxan a yete matōxōma, a xa a yete matōxō Marigina fe ra.”†

2

Yesu gbangban feen wudin ma

¹ Ngaxakedenne, n to fa ε fema n xa fa Alaa fe sereyaana ba ε xa, n mi fala tilinxi ti ε xa fe kolonni. ² Amasotō n na a ragidi nen fa fala n nama fefe kolon ε tagi, fō Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin ma. ³ Nanara, n yi ε fema senbetareyani, n yi xuruxurunma gaxuni. ⁴ N yi xaranna nun kawandin naxan tima, n mi yi katama muxune mabandundeni adamadiine fe kolonna xan xōn, fō Alaa Nii Sariḡanxin senbena, ⁵ alogo ε nama denkelēya adamadiine fe kolonna ma, fō Ala senbena.

* **1:17:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaana findixi senben nan na naxan habadan nii rakisina fima muxune ma. Yesu gbangban wudin naxan ma, na bata findi kisin taxamasenna ra. † **1:19:** Esayi 29.14 † **1:31:** A mato Yereḡi 9.22-23 kui.

Alaa fe kolonna

⁶ Anu, naxanye denkeleyaan bata koxo, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma. Koni dunuḡa ito fe kolonna mi a ra, hanma dunuḡa kuntigine* gbeena, naxanye halagima. ⁷ Nxu tan Alaa fe kolonna wundo feen nan yebama, naxan yi luxunxi, koni Ala bata yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra, benun dunuḡa xa da. ⁸ Dunuḡa kuntigi yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon, e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanḡe wudin ma nun. ⁹ Koni alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Ala feen naxan yitoxi a xanu muxune yeε ra,

yeεn munma na to, tunla munma na me,

muxun xaxinla munma na yeε to.”†

¹⁰ Koni Ala bata a makenen en tan xa a Nii Sariḡanxin barakani. Alaa Nii Sariḡanxin feen birin bunna fenma hali Alaa fe tilinxine. ¹¹ Amasoto nde muxune ye naxan nœ muxun kui feen kolonḡe, ba a yete nii yi feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa Nii Sariḡanxin nan fan Alaa feene birin kolon.

¹² En mi dunuḡa ito xaxinla xan sotoxi, koni fo Alaa Nii Sariḡanxina, Ala naxan nafaxi, alogo Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne kolon. ¹³ Nxu na feene nan falama, naxanye mi findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fo Alaa Nii Sariḡanxina xaranna. Nxu Alaa Niina feene yebama na kanna nan xa, na niin naxan yi. ¹⁴ Koni Alaa Nii Sariḡanxin mi muxun naxan yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxe mumε. Daxuya feene nan ne ra a yeε ra yi, a mi nœ e famunḡe. Amasoto Alaa feene kolonma a Nii Sariḡanxin nan xon. ¹⁵ Alaa Nii Sariḡanxin muxun naxan boḡe yi, na kanna nœ feene birin tagi rabe nen, koni muxu yo mi nœ na kanna feene kolonḡe. ¹⁶ Amasoto, a sebexi Kitabuni, a naxa,

“Nde nœ Marigina miriyane kolonḡe

alogo a xa a kawandi a yi a rakota?”‡

Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

3*Alaa walikene fe*

¹ Ngaxakedenne, n mi yi nœ falan tiye ε xa alo muxun naxanye koxoxi Alaa feene yi, koni alo dunuḡa muxune alo muxun naxanye dii ḡoeyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi. ² N bata xaranna fi ε ma naxan luxi alo xijε igena, donse xodexen mi yi a ra, bayo ε mi yi nœ a rasuxe. Koni hali iki, ε mi a nœ singen. ³ Amasoto ε mon luxi nen alo dunuḡa muxune. Bayo xoxobonyaan nun lantareyana ε tagi. Na mi a yitaxi ba fa fala a dunuḡa muxune nan ε tan na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne? ⁴ ε tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan, Pōli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa, “N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyaan feene xa mi ne ra ba?

⁵ Nde Apolosi ra? Nde Pōli ra? Alaa walikenen nan tun nxu tan na, naxanye ε malixi ε denkeleya. Birin a wanla rakamalima nen Marigin naxan soxi a yii. ⁶ N sansiin si nen, Apolosi nan yi a ige sama, koni Ala nan a rasabati. ⁷ Na kiini, sese mi sansiin si muxun nun a ige sa muxun na fo Ala naxan a rasabatima. ⁸ Sansiin si muxun nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden kedenna birin saranma nen lan e wanla yatεn ma. ⁹ Amasoto nxu findixi walikene nan na, naxanye nun Ala walima. ε tan findixi Alaa xeen nan na, xanamu, Alaa banxina. ¹⁰ Ala bata a ragidi n ma a hinanni, n yi wali a xa alo banxi tiin naxan fatan, n yi banxin beten sa. Iki, muxu gbete bata banxin ti na fari. Koni fo birin xa a liga a yeren ma na banxin ti feni. ¹¹ Amasoto banxi tiin mi nœ banxi beten saxin maxete, bayo a bata yelin beten se. Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan a beten saxin na. ¹² Koni, xa muxu yo banxin ti na beten saxin fari, a xema banxin ti, hanma gbeti daxina, hanma boxo bun nafunle, hanma wudina, hanma sexena, ¹³ birin wali xonna makenenma nen Yesu Fa Loxoni. Amasoto teen nan fama, na yi muxun birin wali funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. ¹⁴ Xa muxun wanla nde ke teen mi naxan halage, na kanna na saranna sotoma nen. ¹⁵ Koni xa muxun wali xonna gan, a bata bono na yi. A yeteen kisima nen,

* **2:6:** Yanyina nde Pōli falan tima dunuḡa kuntigi ḡaxine nan ma e nun Setana yinnan naxanye na kuntigine ḡaxine senben binla ra. † **2:9:** A mato Esayi 64.3 kui. ‡ **2:16:** Esayi 40.13

koni a luma nēn alo muxun na dangu tēn xun ma.

¹⁶ E mi a kolon ba, fa fala a ε findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii Sarijanxin dɔxɔdena? ¹⁷ Nanara, xa muxu yo Ala Batu Banxin kala, Ala na kanna halagima nēn. Amasɔtɔ Ala Batu Banxin sarijan, ε tan yetēn nan Ala Batu Banxin na.

¹⁸ Nanara, muxu yo nama a yete mayenden. Xa muxuna nde ε tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuɲa muxune yeε ra yi, a yi lan nēn, na kanna xa a yete yate xaxilitaren na, alogo a xa findi fe kolonna yatin na. ¹⁹ Amasɔtɔ dunuɲa fe kolonna findixi daxuyaana nan na Ala yeε ra yi, alo a seβexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e yetena kɔtene nan xɔn.”* ²⁰ A mɔn naxa yire gbete yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon fe fuune nan na.”† ²¹ Nanara, muxu yo nama a kanba adamadiine yi sɔnɔn! Amasɔtɔ ε tan nan gbee itoe birin na: ²² Pɔli yo, Apolosi yo, Piyeri yo, dunuɲa ito yo, siimayana hanma faxana, waxatini ito hanma naxan fama, ε gbeen nan e birin na, ²³ koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ε tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

4

Yesu a xerane

¹ Na kui, muxune xa nxu yate Alaa Muxu Sugandixina walikene nan na, Alaa wundo feene taxuxi naxanye ra. ² Nba, tinxinna nan maxɔdinx walikēn ma. ³ Na mi fefe ra n tan xa, xa ε tan n yalagi hanma adamadiine kiti sadena nde. N tan yetēn mi nɔε n yete yalage, ⁴ bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a lige a n tinxin, bayo Marigin nan n makitima. ⁵ Nanara, ε nama kitin sa benun a waxati saxin xa a li, benun Marigin xa fa, naxan dimin fe luxunxine raminima kēnenni, a yi bɔɲe yi feene makēnen. Nayi, birin a binyen sɔte Ala yii.

⁶ Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yete nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nxɔ misaala xa sandani ito bunna yita ε ra fa fala “E nama dangu fe seβexine ra.” E yi waso ayi, ε muxune rafisa e

bode xa. ⁷ Nanse i tan danguxi bodene ra? Nanse i yii, naxan mi soxi i yii? Xa a soxi i yii nēn, nanfera i fa i yete matɔxɔma alo i tan yetēn nan a sɔtɔxi?

⁸ E bata wasa sinma! E bata findi nafulu kanne ra sinma! E bata findi mangane ra, hali nxu tan mi naxan sɔtɔxi. A yi rafanɲe n ma ε xa findi mangane ra yati alogo nxu fan xa findi a ra ε xɔn. ⁹ Amasɔtɔ n yengi yi a ma fa fala Ala bata nxu tan xerane lu xanbin na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa yamaan yeε ramaxa seen na, nxu to bata findi mato seen na dunuɲa muxune birin yetagi e nun malekane. ¹⁰ Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Koni xaxilimaan nan ε tan na Alaa Muxu Sugandixini. Senbe mi nxu tan na, koni ε tan, senbena ε tan na. E tan binyaxi, koni nxu tan yarabixi. ¹¹ Kamena nxu suxuma han iki yeteni e nun min xɔnla nun marabenna. Nxu ɲaxankataxi, sigatiin nan fa nxu ra. ¹² Nxu taganma wale nxu yiine ra. E na nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu beɛenxɔnya, nxu limaniya. ¹³ E na nxu mafala, nxu tan yi e ralimaniya. Nxu bata findi dunuɲa ɲama bɔxɔn dixin na alo se xɔsixin han iki.

¹⁴ N mi ito seβexi ε ma alogo n xa ε rayagi, koni alogo n xa ε rakolon alo n xanunten diine. ¹⁵ Amasɔtɔ hali karamɔxɔ wuli fu yi tixi ε yeε ra nun naxanye ε xaranma Alaa Muxu Sugandixina fe ma, fafe keden peen nan ε xa. Amasɔtɔ n bata findi ε fafe ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma. ¹⁶ Nanara, n na ε mafanma, ε xa n naliga. ¹⁷ N Timɔte rasigama ε ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na e nun tɔgɔndiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama ε ma nēn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n denkeleya yamane birin xaranma naxanye ma yiren birin yi.

¹⁸ E tan ndee ε yete yigboma, a n mi fa fama ε fema sɔnɔn. ¹⁹ Koni xa Marigin tin, n fama nēn ε fema iki sa. Nayi, n fama nēn na muxu wasoxine senben kolonden, hali e falan gbansanna mi a ra. ²⁰ Amasɔtɔ falan xa mi Alaa Mangayaan na, fɔ senbena. ²¹ Nanse rafan ε ma? N xa fa bosaan na

* 3:19: A mato Yuba 5.13 kui. † 3:20: Yaburin 94.11

ε yεε ra? Hanma xanuntenyaan nun li-maniyana?

5

Yalunyana fe

¹ Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni ε tagi. Na yanga suxu kiin ρaxu kati, hali denkeleyatarene mi na ρoxanna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo. ² Hali na, ε mən ε wasoma! A yi lan nun, ε xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, ε yi na ba ε tagi. ³ Hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xən. Muxun naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalagε alo n nεma yi ε fema. ⁴ ε na ε malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili ε xən ma, Marigi Yesu senben fan ε xən ma, ⁵ na waxatini, ε na kanna kedi ε tagi, a lu Setana yii, alogo a fati benden nafan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Ləxəni.

⁶ ε yetε matəxən mi fan mumε! ε mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena* ndedi nan buru fupin birin natema?” ⁷ Nayi, ε yetε rasarijan! ε haken ba ε tagi naxan luxi ε ye alo buru rate se fonna buru xunni. ε lu alo buru nenən naxan mi basanxi se gbete ra. Amasəto Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en xa alo Halagi Tiin Dangu Ləxən† saraxa yεxεna.‡ ⁸ Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo maraρaxun nun fe ρaxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, sarijanna nun ρəndini.§

⁹ N na a seβε nen ε ma n ma kedin kui, a ε nama ε nun yanga suxune malan. ¹⁰ Koni n mi a falaxi dunuρa ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fə ε mini dunuρa yi feu! ¹¹ Iki, n na a seβεma ε ma fa fala, muxun naxanye bata e yetε findi denkeleya muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenyana, hanma suxure batuna, hanma nafiyyana, hanma dolo

minna hanma kansun tina. Hali ε nun ne nama ε yii malan donse dondeni. ¹² Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi denkeleyatarene makiti. Koni ε tan xa mi lan ε yi denkeleya yamaan muxune makiti ba? ¹³ Ala nan denkeleyatarene kitine bolonma. A seβεxi Kitabuni, a naxa, “ε xa muxu ρaxin kedi ε tagi.”*

6

Kitina ngaxakedenmane tagi

¹ Xa yengen muxu firinna tagi denkeleya yamani, nanfera ε tinma na kitin xa sa tinxintarene tagi, benun a xa sa yama sarijanxin tagi? ² ε mi a kolon ba, fa fala yama sarijanxin dunuρaa kitin sama nen? Nba, xa ε dunuρa kitine sama nen, nanfera ε mi nəε fe xuridine kitin se? ³ ε mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganρe dunuρa ito feene ma nayi ba? ⁴ Nba, xa yengene ε tagi dunuρa feene ma, ε muxune dəxe kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi denkeleya yamaan tagi ba? ⁵ N na ε yagi feen nan falama nayi. Na bunna nen ba, fa fala fe kolon yo mi ε tagi naxan nəε denkeleya muxu firinna tagi kitin se? ⁶ Koni denkeleya muxuna nde bata a ngaxakedenma nde xili kitini denkeleyatarene konni denkeleyatarene yεε xəri!

⁷ Xa kitine ε tagi, bənon nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, ε xa tin tinxintareyaan yi liga ε ra nayi? Nayi, ε mi yi lan ba, ε tin kansunna ma? ⁸ Koni ε tan yetεen nan tinxintareyaan ligama, ε yi ε ngaxakedenmane yii seene kansun. ⁹ ε mi a kolon ba fa fala tinxintarene mi keen sətəma Alaa Mangayani? ε nama ε yetε mayenden. Yanga suxune hanma suxure batune hanma yalundene hanma xεmen naxanye kafuma e bode ma, ¹⁰ hanma muρadene hanma milantenne hanma dolo minne, hanma nafigine, hanma kansun tiine, ne sese mi keen sətəma Alaa Mangayani. ¹¹ ε tan ndee yi na kii nin nun,

* **5:6:** buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **5:7:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui. ‡ **5:7:** A mato Xəryaan 13.7 nun 12.21 kui. § **5:8:** A mato Xəryaan 12.15-20 nun Sariyane 16.3 kui. * **5:13:** Sariyane 17.7

koni ε yulubine bata xafari, ε rasarijan, ε yi findi muxu tinxinxine ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sarijanxin barakani.

ε Ala binya ε fati bendeni

¹² ε a falama nen, ε naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni tɔnɔ mi feen birin na. ε naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni n tan mi tinje luyε sese a konyiya bun. ¹³ ε mɔn a falama, ε naxa, “Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na.” Koni Ala e firinna birin halagima nen. Muxun fati benden mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati benden na, e nun Marigin fan fati benden nan xa. ¹⁴ Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nen a senbeni. ¹⁵ ε mi a kolon ba fa fala a ε fati benden findixi Alaa Muxu Sugandixin fati benden yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati benden din yalunden fatin na ba? En-en de! ¹⁶ ε mi a kolon ba fa fala xemɛn naxan nun naxalan yalunden kafuma, a ne bata findi fati bendε kedenna ra? Na ma, a sebexi Kitabuni: Ne firinna bata findi fati bendε kedenna ra.* ¹⁷ Koni naxan a yete tugunma Marigin na, na nun Marigin findima nen kedenna ra.

¹⁸ ε gi yanga suxun bun. Muxun yulubi gbɛtɛn naxanye ligama ne mi a fati bendeni, koni muxun naxan yangan suxuma na yulubin ligama a yete fati benden nan xili ma. ¹⁹ ε mi a kolon ba fa fala Alaa Nii Sarijanxin Batu Banxin nan ε fati benden na, Niin naxan ε yi, Ala naxan fixi ε ma? ε gbee mi ε fati benden na. ²⁰ Amasɔtɔ a ε xunbaxi sare xɔdɛxɛn nan na. Nayi, ε Ala binya ε fati bendeni.

7

Futu feen maxɔdinna

¹ ε naxan falaxi ε kedɛn kui, en fa na ma fa fala xa a lan xemɛn nama naxanla tongo. ² Anu, yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xemɛn birin xa naxalan keden futu a yete xa. Xemɛn birin ma naxalan xa lu a yii, naxanla birin ma xemε yi lu a yii. ³ Xemɛn lan a xa naxan liga a naxanla xa, a xa na liga a xa. Naxanla fan na kii nin a xemɛn xa. ⁴ Naxanla sago mi a yete fati bendeni fɔ a

xemena. Na kiini, xemɛn fan sago mi a yete fati bendeni fɔ a naxanla. ⁵ ε nama tondi ε bode ra fɔ xa ε firinna bata waxatina nde sa lan na fe ma alogo ε xa lu Ala maxandε. Na xanbi ra, ε mɔn yi lu ε bode ra alogo Setana nama ε ratantan ε yete suxutareyaan xɔn.

⁶ N tinxɛ naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi yamarin xan na. ⁷ N yi wama nen, birin xa findi naxalan dɔxɔtaren na alo n tan, koni birin nun a kiseen na a ra Ala xɔn. Nde na ito sɔtɔ, nde fan yi nde gbɛtε sɔtɔ.

⁸ Nba, naxanye mi futun bun e nun kapa gilene, n ni ito nan falama ne fe yi. A lan e xa lu e danna alo n tan. ⁹ Koni xa e mi nɔε e yete suxε, a lan nen e xa lu futun bun, amasɔtɔ na fisa benun e xa lu kunfa gbeeni.

¹⁰ Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito fima ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fɔ Marigina. Naxanla nama a mε a xemɛn na. ¹¹ Xa a a mε a xemɛn na, a nama dɔxɔ xemε gbɛtε xɔn. Xanamu, e nun a xemɛn tagin xa yitɔn. Xemɛn fan nama a naxanla ramε.

¹² N ni ito nan falama muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina falan mi a ra. Xa naxalan denkeleyatarena nde xemε denkeleyaxina nde yii, xa naxanla tin a e xa lu e bode ra, a mi lan xemɛn yi a mε a ra.

¹³ Xa naxalan denkeleyaxina nde dɔxi xemε denkeleyatarena nde xɔn, xa xemɛn tin a e xa lu e bode ra, a mi lan naxanla yi a mε a ra. ¹⁴ Amasɔtɔ xemε denkeleyataren bata rasarijan a naxanla xɔn. Na kiini naxalan denkeleyataren fan bata rasarijan a xemε denkeleyaxin xɔn. Xa na mi yi a ra nun, ε diine yi findima nen muxu sarijantarene ra, anu nɔndin naxan na e rasarijanxi.

¹⁵ Koni xa denkeleyataren waxi a mε feni a xemɛn na hanma a naxanla ra, a lu a xa siga. Denkeleya muxun mi fa xidixi nayi a na findi xemɛn na hanma naxanla. Amasɔtɔ Ala en xilixi bɔje xunbenla nin. ¹⁶ Amasɔtɔ i tan naxanla, i a kolonma di, xa i nɔε i ya xemɛn nakisε? I tan xemena, i a kolonma di, xa i nɔε i ya naxanla rakisε?

Birin xa lu Ala fe ragidixini

¹⁷ Ba na ra, birin xa lu a kiini alo Marigina a ragidixi a ma kii naxan yi Ala a xili waxatin naxan yi. N yamarini ito nan soxi denkeleya yamane birin yii. ¹⁸ Alo misaali

* 6:16: Dunuja Fɔlɔn 2.24

itoe: Xa xēmēna nde yi banxulanxi Ala a xili waxatin naxan yi, a nama a banxulanayaan luxun. Koni xa nde gbete mi yi banxulanxi benun Ala xa a xili, a nama tin sōnōn, a xa banxulan. ¹⁹ Amasōtō xa i banxulanxi, xa i mi banxulanxi, fefe mi na ra fō i xa Alaa yamarine nan suxu. ²⁰ Birin xa lu a kiini alo a yi kii naxan yi benun Ala xa a xili. ²¹ Ala i xili waxatin naxan yi, xa konyin nan yi i tan na, i nama xamin na ra. Koni xa i nōe feren sote i xōrōya, na liga. ²² Amasōtō Marigin bata konyin naxan xili, Marigina xōrōn nan na ra. Ala bata xōrōn naxan xili, na fan bata findi a Muxu Sugandixina konyin na. ²³ Ala ε saraxi sare xōdēxēn nan na. E nama findi adamadiine konyine ra. ²⁴ Ngaxakedenne, ε keden kedenna birin xa lu ε kiini Ala yētagi alo ε yi kii naxan yi benun Ala xa ε xili.

Muxun naxanye mi futun bun e nun kaḡa gilēne fe

²⁵ Muxun naxanye mi futun bun, ε naxan seḡexi ne fe ra, en fa na ma. Marigina yamarin xa mi ito ra, koni Ala to bata n findi tinxin muxun na a kininkininni, n na n ma miriyaan nan falama.

²⁶ Tōrō waxatini ito yi, a lan nēn muxun xa lu alo a kii naxan yi. ²⁷ Xa ḡaxanla i yii, i nama kata fa fala i xa a beḡin. Xa ḡaxalantare kanna nan i ra, i nama ḡaxanla fen. ²⁸ Koni xa i futun ti, yulubin mi na ra. Xa sungutunna dōxō xēmē taa ra, yulubin mi na ra. Koni naxanye futun tixi, ne tōrō wuyaxi sōtōma nēn e dunuḡa yi gidini, n waxi n xa ne masiga ε ra.

²⁹ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra. Waxatin mi fa xunkuya sōnōn. Fōlō iki ma, ḡaxalan kanne xa lu alo ḡaxalan mi e yii. ³⁰ Muxun naxanye wugama, e xa liga alo e mi yi wugama. Muxun naxanye seḡwaxi, e xa liga alo e mi yi seḡwaxi. Naxanye bata saren so, ne xa liga alo e mi se ramarama. ³¹ Muxun naxanye dunuḡa seene rawalima, e xa liga alo e mi tōnō sōtōma e yi. Amasōtō dunuḡa ito danguma nēn.

³² Nba, a xōli n ma nēn ε xa xōrōya xaminna birin ma. Naxalantare kanna a ḡōxō luma Marigina wanla nan tun xōn alogo a xa Marigin nan kēnēn. ³³ Koni ḡaxalan

kanna a ḡōxō luma dunuḡa feene nan xōn alogo a xa a ḡaxanla kēnēn. ³⁴ Nayi, a feene yitaxunxin na a ra. Naxanla naxan fan mi futuxi hanma sungutunna, ne ḡōxō luma Marigina wanle nan tun xōn alogo e xa findi Ala gbeen na fati bēndēn nun niini. Koni ḡaxanla xēmē kanna, na a ḡōxō luma dunuḡa feene nan xōn, alogo a xa a xēmēn kēnēn.

³⁵ N na falama ε xa ε mali feen nan na. N mi kataxi, n xa ε raxōlō. Koni n waxi a xōn ma nēn ε xa lu fe fajine nan fari naxanye lanxi, alogo ε xa lu biraxi Marigin nan tun fōxō ra.

³⁶ Xa banxulanna bata ḡaxanla masuxu, a yi a miri a a sungutunna tōrōma nēn, xa a fa fori, a mi a dōxō. Xa a waxi a dōxō feni, nayi a xa a waxōn feen liga, a mi yulubi ligaxi na yi. ³⁷ Koni xa xēmēna a ragidi a bōḡeni, karahan mi naxan na, a a nama sungutunna dōxō, a mōn nōe a yēte suxē, fe fajin nan na fan na. ³⁸ Na ma, naxan bata a gbeen futu, na bata fe fajin liga, koni naxan mi a gbeen futuxi, na bata fe fajin liga dangū bonna ra.

³⁹ Naxanla xa dōxō a xēmēn xōn han a xēmēn yi faxa. Koni xa a xēmēn faxa, a bata xōrōya nayi, a nōe dōxē nēn gbete xōn ma naxan nafan a ma. Koni a xa findi Marigin gbeen nan na. ⁴⁰ Koni n ma miriyani, seḡwana a xa, xa a lu a kiini. N laxi a ra mōn, fa fala Alaa Niina n fan yi.

8

Suben naxan nalixi suxuren ma

¹ E naxan seḡexi subena fe yi naxan bata rali suxurene ma, en fa na ma. Fe kolonna en birin yi. Fe kolonna muxun findima wasoden nan na, koni xanuntenyaan maliin nan tima. ² Muxun naxan a mirima fa fala a fe kolon, na mi fe kolon alo a lan a xa a kolon kii naxan yi. ³ Koni muxun naxan bata Ala xanu, Ala na kanna kolon.

⁴ Nanara, donseen naxan bata rali suxurene ma, en fa na nan ma fe falama. En na a kolon fa fala suxuren mi findixi sese ra dunuḡa yi. Ala keden peen na a ra. ⁵ Hali batu se wuyaxi to bōxō xōnna nun kore xōnna fari, muxun naxanye ma a “alane,” hali “ala” wuyaxi nun “marigi” wuyaxi yi na nun, ⁶ koni en tan mabinni, Ala keden peen na a ra. A tan nan en fafe ra naxan

seen birin daxi. En na en ma dunuɲa yi gidin ligama a tan nan xa. Marigi keden peen na a ra, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. Seen birin daxi a tan nan baraka yi. En na en ma dunuɲa yi gidin ligama a tan nan baraka yi.

⁷ Koni muxun birin mi ito kolon. Muxuna ndee bata dari suxure kii feene ra. Hali iki, e nɛma donse sifani ito donɲɛ, e yengi luma a xɔn ma nɛn a e suxuren kiseen nan donma. E xaxili kobin fan e yalagima, a e xɔsi. ⁸ Koni donseen mi en masoma Ala ra. Xa en na a don, en mi bɔnɔma sese yi. Xa en mi a don, en mɔn mi tɔnɔ yo sɔtɔma.

⁹ Koni hali feene liga feen xɔɔyaan to ε yi, ε a liga ε yeren ma, ε nama na muxune bira yulubini naxanye munma sɛnbɛ sɔtɔ dɛnkɛleyani. ¹⁰ Amasɔtɔ muxun naxan sɛnbɛ mi gbo dɛnkɛleyani feni ito yi naxan xaxinla kobi, xa na i tan fekolonna li i dɛge suxure banxini, na mi na fan nawɛkilɛ a fan yi suxure kii donseen don ba? ¹¹ Nba, na muxun naxan munma sɛnbɛ sɔtɔ dɛnkɛleyani, Alaa Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima nɛn i tan fekolonna xɔn ma na yi. ¹² Nba, ε na hakɛn liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi a xaxili kobin natantan, i mɔn yulubin ligama Alaa Muxu Sugandixin na na hakɛn nan xɔn. ¹³ Nanara, xa donsena a ligɛ ngaxakedenna yi bira yulubini, n tan fan mi fa na suben donɲɛ sɔnɔn mumɛ, alogo n nama a bira yulubini!

9

Feen naxanye lan xɛrane ma

¹ Xɔɔ mi n tan na ba? Xɛra mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xɔnna xa mi ε tan na Marigini ba? ² Hali bonne mi n kolon xɛraan na, koni fɔ ε tan xa a kolon nɛn! Bayo ε tan to bata dɛnkɛleya, na findixi n ma xɛrayaan taxamasenna nan na Marigini.

³ N na n xɔnbama falani itoe ra n tɔɲɛge muxune nan xa. ⁴ N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu dɛge nxu yi nxu min? ⁵ Nxu mi daxa, nxu fan yi dɛnkɛleya ɲaxanla nde futu ba, a yi siga nxu fɔxɔ ra sigatini alo xɛraan bonne nun Marigin xunyene nun

Piyɛri a ligan kii naxan yi? ⁶ Nxu nun Baranabasi nan tun daxa ba, nxu wali donse feen na? ⁷ Sofaan mundun a yetɛ goronna tongɛ a sofa wanli? Nde wudin siyɛ, a mi a bogine don? Nde xuruseene rabɛ a mi e nɔnɔn min?

⁸ N ma falani ito findixi adamadiine miriyaan gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na fe kedenna xan falaxi ba? ⁹ Amasɔtɔ, a sɛbɛxi Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, “I na ɲingen ti malo bodonna ra, i nama a dɛɛn xidi.”* Ala a ɲaxɔ luxi ɲingene nan gbansan xɔn ma ba? ¹⁰ A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito sɛbɛxi en tan nan ma fe ra yati. Xɛɛ biin nɛɛn xɛɛn bima, malo xaban nɛɛn maala xabama, e yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma. ¹¹ Nxu tan to bata sansiin woli ε tagi naxan findixi Alaa feene ra, xa nxu fati bɛndɛn mali seen sɔtɔ ε yii, na ɲaxu ba? ¹² Xa a daxa ε xa bonne mali seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangu ne ra ba? Anu, nxu tan mi sariyani ito rawalixi. A makuya na ra. Nxu bata diɲa feen birin ma alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Faɲin madigan.

¹³ ε mi a kolon ba, fa fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, na a donseen sɔtɔma Ala Batu Banxin nin? Naxanye saraxane bama, ne e gbeen sɔtɔma saraxan nin. ¹⁴ Marigina en yamarixi na kii nin fa fala naxan Yesu a fe Xibaru Faɲin nalima, na xa a balon sɔtɔ na xɔn ma.†

¹⁵ Koni n tan mi sariyani ito sese rawalixi. N mɔn mi ito sɛbɛxi ε ma ε xandi feen xan ma iki. A rafanɲɛ n ma n xa faxa benun n kanba xunni ito xa ba n yii. ¹⁶ Anu, n na Yesu a fe Xibaru Faɲin nali, na mi findɛ kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna dɔxɔ n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Faɲin nali! ¹⁷ Xa n yi wanli ito kɛma n ɲɛnige faɲin nin, n yi saranna sɔtɔma nɛn, koni bayo n karahanxi nɛn, n goronna nan tun bama n ma. ¹⁸ N saranna nanse ra na yi? Na ni ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Faɲin nali hali n sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi seen sɔtɔ Xibaru Faɲin xɔn.

¹⁹ Xɔɔn nan n tan na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n yetɛ findi

* **9:9:** Sariyane 25.4 † **9:14:** A mato Matiyu 10.10 nun Luka 10.7 kui.

muxun birin ma konyin na alogo n xa muxu wuyaxi sōtō n nœ naxan na. ²⁰ N nēma Yahudiyane tagi, n na n yete lu alo Yahudiyane alogo n xa e masōtō. Naxanye sariyan bun ma, n nēma ne tagi, n yi n yete lu alo n sariyan nan bun ma alogo n xa ne masōtō, hali n to mi sariyan bun ma. ²¹ Naxanye mi sariyan sōtōxi, n yi n yete lu ne ye alo e tan, naxanye mi sariyan kolon alogo n xa ne masōtō hali n to mi xōryaxi Alaa sariyan ma amasōtō n fa Alaa Muxu Sugandixina sariyan nan bun. ²² Muxun naxanye munma senben sōtō denkeleyani, n yi lu ne tagi alo naxan senben xurun denkeleyani, alogo n xa e masōtō. N bata n yete findi muxun sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee rakisi kiin birin yi.

²³ N ni ito birin ligama Alaa falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n fan xa n gbeen sōtō a yi. ²⁴ E mi a kolon ba fa fala naxanye e malanma e gideni xatajōxōya giini alogo xulunden xa to, a e birin e gima nēn koni keden nan gbansan yeerati kōntōnna sōtōma. Nayi, e gi alogo e xa kōntōnna sōtō. ²⁵ Muxun naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fō na kanna xa a yixōdōxō, a a yitōn yete suxuni. A na ligama nēn alogo nō sōtōn taxamasenna xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a ligama nēn alogo mangaya taxamasenna xa so en xun na naxan luma habadan. ²⁶ Nanara, n mi n gima n xunna yi. N mi yenge soma alo muxun naxan a yiin wolima foyeni tun. ²⁷ A makuya na ra. N na n fatin suxuma a xōdexen nan na alo konyina, alogo n na kawandin ba bonne xa, n tan yeteen nama fula a tōnōn na.

10

Suxure feen maxadina

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xōn ma e xa a kolon fa fala en benbane bira nēn Musa fōxō ra kundaan bun han e birin yi baani gidi.* ² A yi luxi alo e rafu nēn e tubi xinla ma Musa xōn kundaan nun baa igeni. ³ E birin yi na niin donse kedenna don, ⁴ e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e

igen min nēn keli Alaa gemeni gemen naxan findixi a Muxu Sugandixin na naxan yi biraxi e fōxō ra.† ⁵ Koni hali na, e wuyaxi mi Ala kenēn, e binbine yi lu burunna ra.‡

⁶ Nba, misaala nan ne birin na en tan xa alogo en nama en miri fe jaxin ma alo ne a liga kii naxan yi. ⁷ En nama suxuren batu alo na ndee a liga kii naxan yi. Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Yamaan yi dōxō e dēgedeni e nun e mindeni, e lu kele, e sabaan so.”§ ⁸ En nama yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, e muxu wuli mōxōjēn nun saxan yi faxa soge kedenni.* ⁹ En nama Alaa Muxu Sugandixin mato bunbani alo na ndee a liga kii naxan yi, saḡine yi e faxa. ¹⁰ E nama e mawuga alo na ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, a yi e faxa. ¹¹ Feni itoe birin liga nēn e ra, e findi misaale ra, e yi sebē en nakolon seen na, waxati raḡanna bata a li en tan naxanye ma. ¹² Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki fajī, na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira.

¹³ E ratantan feen naxanye bata e sōtō, ne darixi adamadiine liye nēn. Koni bayo Ala tinxin, a mi tinje tantan feen xa e sōtō dangu e senben yatēn na. Na ma, tantan feen nēma e fōxō ra, Ala yi na yi mini ferēn fi e ma, alogo e xa lu tinxinni.

¹⁴ Nanara, n xanuntenne, e e gi suxure batun bun. ¹⁵ N falan tima e xa alo xaxili-mane, e yeteen xa n ma falan mato. ¹⁶ En na barikan bira Ala xa Marigina igelengenna xōn, en yi en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin wunla malanma ba? En burun naxan donma na waxatini, na mi en nun Marigin fati bēndēn malanma ba?† ¹⁷ Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati bēndē keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sōtōma na buru kedenna nin.

¹⁸ E Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanna mi ne nun saraxa ganden tagi ba? ¹⁹ N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi senbēna nde ra ba hanma suxuren findixi se kēndēn nan na ba? ²⁰ Na mi a ra, koni suxure

* **10:1:** A mato Xōryaan 13.21-22 nun 14.22-29 kui. † **10:4:** A mato Xōryaan 16.4-35 nun Sariyane 8.3 nun Yatene 20.8-11 kui. ‡ **10:5:** A mato Yatene 14.16 nun 14.23 nun 14.29-30 kui. § **10:7:** Xōryaan 32.6 * **10:8:** A mato Yatene 25.1-9 kui. † **10:16:** Marigina ximenna nan ito ra. A mato Luka 22.19 nun Korēnti Singen 11.23-26 kui.

batune saraxan naxanye bama, e ne ralima Setana malekane nan ma, Alaa fe mi na ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu ε nun yinnane tagi. ²¹ Ε mi nεε ε minηε Marigina igelengenna ra, ε mōn yi ε min suxurene igelengenna ra. Ε mi nεε Marigina ximenna donηε e nun jinanne don seene. ²² En waxi Marigina xoxōlōnna nan nakeli fe yi ba? En senben gbo a xa ba?

²³ Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa.” Koni tōnō mi feen birin yi. Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen birin xa mi en malima. ²⁴ Muxu yo nama herin fen a yetε xa tun, fō muxu gbeteεye fan xa. ²⁵ Seen naxan birin sarama lōxō tideni, ε na don. Ε nama maxōdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁶ Bayo Kitabun naxa, a Marigin nan gbee bōxōn nun ayi seene birin na.† ²⁷ Xa denkeleyatarena nde ε xili donse dondeni, xa siga xōnla ε ma, a na donseen naxan so ε yii, ε na don. Ε nama maxōdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁸ Koni xa muxuna nde a fala ε xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren ma,” nayi, ε nama na donseen don masōto na muxuna fe ra naxan ε rakolonxi lan xaxinla yatεn ma. ²⁹ Ε tan xaxinla yatεn mi a ra koni fō bonna xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xōrōyaan finde yalagin na muxu gbeteε xaxinli? ³⁰ Xa n barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe ra?

³¹ Na kui, xa ε donseen donma hanma ε ε minma, ε nεma fefe lige, ε a liga Alaa binyena fe ra. ³² Ε kewanle nama Yahudiyane ratantan, hanma Girēkine hanma Alaa denkeleya yamana, ³³ alo n tan fan katama n xa muxun birin kenεn kii naxan yi. N mi fe fajin fenma n yetε xan tun xa, fō muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi.

11

Feen naxanye daxa sali waxatini

¹ Ε findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama.

² N bata ε tantun, n ma fe to rabiraxi ε ma feen birin yi, e nun ε to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi ε xa kii naxan yi.

³ Koni, n waxi a xōn ma ε xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan xεmεne birin xun na. Xεmεn nan jaxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na. ⁴ Nanara, xεmεn naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa kōmōtina a xun na, a bata a kuntigin nafeya. ⁵ Naxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi nen alo a na a xunna gbanan. ⁶ Xa jaxanla mi a xunna maxidi, a mōn lan nen a yi a xunna gbanan. Koni jaxanla xunna gbananxina, e nun a maxabaxina, na birin to mayagi nen, a lan nen nayi a yi a xunna maxidi. ⁷ Xεmεn tan mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala maligan nun a binyen nan na. Koni jaxanla nan a xεmεna binyen na. ⁸ Amasōto Ala mi xεmεn xan baxi jaxanli, koni jaxanla nan baxi xεmεni. ⁹ Xεmεn mi daxi jaxanla fe ra, koni jaxanla nan daxi xεmεna fe ra. ¹⁰ Nanara, jaxanla xa a xunna maxidi a xεmεna senben taxamasenna ra e nun malekane fe ra. ¹¹ Koni Marigina dinani, jaxanla mi fataxi xεmεn na, xεmεn fan mi fataxi jaxanla ra. ¹² Bayo alo jaxanla kelixi xεmεni kii naxan yi, jaxanla fan xεmεn barixi na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma.*

¹³ Ε tan yetεεn xa na feen makiti: Xa jaxanla lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi. ¹⁴ Nba, Adamadiin keηaan mi ε xaranηε ba, fa fala xa xεmεn xunsexeen kuya ayi, a yagima nen nayi? ¹⁵ Koni binyen nan na ra jaxanla xa xa a xunsexeen kuya ayi. Bayo a xunsexeen kuyan bata findi a maxidi seen na. ¹⁶ Koni xa muxu yo waxi a xōn ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan falama nayi, na ni ito ra. Namunni itoe nan nxu nun denkeleya yamaan birin yii nxu nεma Ala batue waxatin naxan yi.

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-29 Maraka 14.22-25 Luka 22.14-20

¹⁷ N falan naxan tima ε xa iki, n mi ε tantunma na ra amasōto ε malanna mi fe fajin ligama fō a jaxina. ¹⁸ Fe singena, e bata yi a fala n xa a ε na ε malan denkeleya

† **10:26:** A mato Yaburin 24.1 kui. * **11:12:** A mato Dunuηa Fōlōn 1.26-27 nun 2.18-23 kui.

yamaan kiin ma, mayitaxun feene ε tagi. N laxi na ra han yirena nde. ¹⁹ A fεε mi na fɔ mayitaxunna nde xa lu ε tagi, alogo naxanye Ala kēnēnxi, ne xa kolon. ²⁰ E na ε malan waxatin naxan yi, ε mi Marigina ximēnna xan donma, ²¹ bayo ε nēma ε dεgema, birin a mafurama nēn a gbee donseen dondeni. Nanara, kamēna ndee ma, koni ndee minxin na a ra. ²² Banxi mi ε yii ba, ε donseen donjε dēnaxan yi, ε yi ε min? E Alaa dēnkēleya yamaan naxaxuma ba, ε to yiigelitōne biran lanbaranni? N nanse falama ε xa? N na ε tantunjε nayi ba? Nayi, n mi ε tantunjε mumε!

²³ Amasɔtɔ Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata ε xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini kōēen naxan na, a burun tongo nēn. ²⁴ A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati bēnden ni ito ra naxan fixi ε fe ra. E ito liga naxan n ma fe rabirε ε ma.” ²⁵ E yelinxina ximēnna donjε, a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin nēnēn naxan xidixi en tagi n wunla xōn, na ni ito ra. E nēma ito minjε waxati yo yi, n ma fe xa rabira ε ma.” ²⁶ Amasɔtɔ ε nēma buruni ito donjε waxatin naxan yi, ε yi ε min igelengenni ito ra, ε Marigina saya feen nan nalima han a fa.

²⁷ Nanara, xa muxu yo Marigina a burun don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma Marigin fati bēnden nun a wunla fe yi. ²⁸ Nanara, birin xa a yεtε kōrɔsi, a yi Marigina burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na na kiini. ²⁹ Amasɔtɔ naxan na burun don, a yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati bēnden mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima a yεtε ma na ra. ³⁰ Nanara, ε wuyaxi furama, sēnbε mi ε ra, ndee bata faxa. ³¹ Koni xa en na en yεtε rakōrɔsi, en tangama nēn Alaa kitin ma. ³² Koni Marigin na en kiti, a en maxuruma nēn alogo en nun dunujε muxune nama yalagi en bode xōn.

³³ Nanara, ngaxakedenne, ε na ε malan waxatin naxan yi ε dεgedeni, ε xa ε bode legeden. ³⁴ Xa kamēna nde ma, a xa a dεge a konni alogo ε malanna nama kitin xili ε ma. N na fa waxatin naxan yi, n fe gbεtεye

yεbama nēn.

12

Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe

¹ E naxan sēbexi Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxi ε xa lu fe kolontareyani. ² E a kolon fa fala ε yi dēnkēleyatareyani waxatin naxan yi, ε yi biraxi suxurene nan fɔxɔ ra e nun naxanye mi falan tima, ε lɔ ayi. ³ Nanara, n na a falama ε xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Sarijanxin barakani, na mi nɔε a falε, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mōn mi nɔε a falε, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Sarijanxin xanbi.

⁴ Alaa Nii Sarijanxi keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya. ⁵ Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi. ⁶ Wanla sifan wuya, koni Ala kedenna nan ne birin nakamalima muxune birin yi. ⁷ Alaa Nii Sarijanxina fena ndee minima kēnēni muxu keden kedenna birin xōn alogo yamaan birin xa sabati. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin muxuna nde kima xaxilimaya falan nan na. Na Nii Sarijanxi kedenna nan mōn muxu gbεtε fan kima fe kolonna falan na. ⁹ Na Nii Sarijanxi kedenna nan mōn muxu gbεtε kima dēnkēleyani. Na Nii Sarijanxi kedenna mōn yi muxu gbεtε ki muxu rakēndεya kiseni. ¹⁰ Muxu gbεtε yi ki kabanako fe liga sēnbēni, muxu gbεtε yi ki nabiya falane ra, gbεtε yi sēnbε jaxine nun Ala sēnbēn tagi raba, gbεtε yi falan ti xui sifa gbεtεne yi, gbεtε mōn xui gbεtεye madanguma. ¹¹ Koni a tan Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan na birin ligama. A tan nan muxun birin kima alo a waxi a xōn ma kii naxan yi.

Gbindi kedenna na a ra

¹² Nba, Alaa Muxu Sugandixin luxi nēn alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna nan a ra. ¹³ Amasɔtɔ en birin nafuxi igeni Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan baraka yi, en so fati bēndε kedenni, Yahudiyane nun Girēkine, konyine nun xōrōne, Ala bata a Nii Sarijanxin fi en birin ma.

¹⁴ Fati bēnden mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi. ¹⁵ Xa sanna a fala, a naxa, “N tan mi fati bēdeni, bayo n mi findixi yiin na,” na mi a bē fatin na. ¹⁶ Xa tunla a fala, a naxa, “N tan mi fati bēdeni, bayo n mi findixi yēen na,” na mi a bē fatin na. ¹⁷ Xa fati bēnden birin yi findi yēen nan tun na, feen yi mēma di nayi? Xa fati bēnden birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi mēma di nayi? ¹⁸ Koni Ala bata fati bēnden yirene birin yēba alo a waxi a xōn ma kii naxan yi. ¹⁹ Xa a birin yi findi se keden peen na, fati bēnden yi luma minen? ²⁰ A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati bēnde kedenna na a ra.

²¹ Nanara, yēen mi nōe a fale yiin ma, a naxa, “N mako mi i ma.” Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, “N mako mi ε ma.” ²² A makuya na ra. Hali sēnbē mi fati bēnden yiren naxanye ra, e tiden na. ²³ Hali fatin yiren naxanye mayagi dangu fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki fajī. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en mēne suturama bonne xa. ²⁴ Koni fati bēnden yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yēēen bata en fati bēnden yirene yēba, a binyen fi fati bēnden yirene ma a yi dasaxi naxanye ma, ²⁵ alogo fati bēnden nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e jōxō lu e boden xōn ma. ²⁶ Xa fati bēnden yirena nde xōleni, fatin yire dōnxen birin sōxōlēma nēn a xōn. Xa yire keden binyen sōtō, bonne birin sēwama nēn a xōn.

²⁷ Nba, ε tan nan Alaa Muxu Sugandixin fati bēnden na. A fati bēnden yirena nde nan ε keden kedenna birin na. ²⁸ Ala xērane nan singe luxi dēnkēleya yamani, a firindena, nabine, a saxandena karamōxōne, e nun kabanako feene raba muxune, e nun naxanye kixi muxu rakēndēya kiseen nun mali ti kiseen nun yēerati kiseni e nun naxanye falan tima xui gbētene yi. ²⁹ Birin mi findē xēraan na, hanma nabine hanma karamōxōne hanma kabanako feene raba muxune ³⁰ hanma muxun naxan kixi muxu rakēndēya kiseni hanma xui gbētē falana hanma xui radangua. ³¹ Koni, ε sōbē so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fisamantenna yita ε ra. Na ni i ra:

13

Xanuntenyana fe

¹ Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bōjēni, n fala xuiin luxi nēn nayi alo talan xuiin nun karijan xuina. ² Hali nabiya falane n dē, e nun lōnnina han n wundo feene birin kolonna sōtō, hali dēnkēleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bōjēni, sese mi n tan na na yi. ³ Hali n na n yii seen birin fi yūigelitōne ma, hali n na n fati bēnden fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bōjēni, na mi fefe fanjē n ma.

⁴ Dijan xanuntenyani. A fe fajin nan ligama. Xōxōlōnyaan mi xanuntenyani. A mi a yēte yigboma. Waso mi xanuntenyani. ⁵ Marayagi mi a yi. A mi a yēte a hērin xan tun kataxi. A bōjēn mi tema fefe ma. A mi xōlōn namarama. ⁶ A mi sēwama tinxintareyaan na fō jōndina. ⁷ A mafeluun tima feen birin yi. A tōgōndiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi.

⁸ Xanuntenyaan mi jānjē habadan. Nabiya falane danguma nēn, xuine yi jān, fe kolonna yi dangu. ⁹ Amasōtō en fe kolon ndedi, en nabiya falane tima ndedi, ¹⁰ koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitaren jānma nēn na yi.

¹¹ N to yi dii jōrēyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii jōrēna, n yi n mirima alo dii jōrēna, n yi feene famuma alo dii jōrēna. Koni n to findi fonna ra, n mi fa dii jōrē fe rabama sōnōn. ¹² Iki, en sawura yidimixin nan toma alo matoon kikenī, koni waxati famatōni, en toon tima nēn yēē nun yēē. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na waxatini n feene kolonna nēn alo Ala n kolon kii naxan yi.

¹³ Iki fe saxanni itoe luma nēn, dēnkēleyaan nun yigin nun xanuntenyana, koni xanuntenyaan nan gbo e birin xa.

14

Alaa Nii Sarijanxina kiseene

¹ ε yixōdōxō ε lu xanuntenyani. Nii Sarijanxina a kiseene xōnla xa ε suxu, a gbengbenna ε yi nabiya falane ti. ² Amasōtō muxun naxan xui gbētēn falama, na mi

falan tima muxune xan xa, fɔ Ala, amasɔto muxu yo mi a xuiin mɛma. A wundo feene falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin. ³ Koni naxan nabiya falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bɔɲɛn xunbeli. ⁴ Koni muxun naxan falan tima xui gbeteni, na a yeten nan tun malima, koni naxan nabiya falane tima, na denkeleya yamaan birin nan malima.

⁵ Xa ε birin xui gbetene falama, na rafan n ma. Koni naxan nafan n ma dangu na ra, ε birin xa nabiya falane ti. Amasɔto muxun naxan nabiya falane tima, na dangu xui gbetɛ falan na, fɔ xa muxuna nde na naxan a xuiin nadanguɛ alogo denkeleya yamaan birin maliyɛ kii naxan yi. ⁶ Ngaxakedenne, xa n siga ε fema, n sa falan ti ε xa xui gbetene yi, n nanfe fanxi ε ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makenɛn ε xa, hanma fe kolonna nde hanma nabiya falana hanma xaranna?

⁷ Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E betin naxan bama, muxun na kolonma di xa ε mi e xuine ramini ki fajni? ⁸ Xa xɔtaan xui fajin mi mini, a rafixa, nde a yitɔɲɛ yɛngɛ so xinla ma? ⁹ A na kii nin ε konni, ε na falan ti xui gbetene yi, xa a mi findi fala yigbexin na, na bunna kolonma di nayi? Fala fuun nan tun na ra. ¹⁰ Xui wuyaxi nan dunuɲa yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na. ¹¹ Koni xuiin naxan falama, xa n mi na mɛma, naxan a falama, xɔɲɛn nan n tan na na yɛɛ ra yi. Xɔɲɛn nan a fan na n yɛɛ ra yi. ¹² A na kii nin ε fan xa, ε to waxi Alaa Nii Sarijanxina a kiseene xɔn ma, naxanye denkeleya yamaan malima, ε yixɔdɔxɔ ne nan ma.

¹³ Nanara, muxun naxan falan tima xui gbeteni, a xa Ala maxandi alogo a xa nɔ a bunna fale. ¹⁴ Amasɔto xa n na Ala maxandima xui gbeteni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n xaxinla mi walima. ¹⁵ N nanfe ligama nayi? N xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla fan yi. N xa betin ba n niini e nun n xaxinli. ¹⁶ I na barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala “Amina?” Amasɔto i naxan falama, a mi na

kolon. ¹⁷ Hali i barikan birama Ala xa ki fajni, muxu gbetɛ mi maliin sɔtɛ nayi mumɛ!

¹⁸ N barikan birama Ala xa amasɔto n tan xui gbetene falama dangu ε birin na. ¹⁹ Koni en nɛma denkeleya yamaan malanni hali n fala xui suulun nan tun ti, naxanye bunna kolonɲɛ, alogo n xa muxune xaran, na fisa benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gbeteni.

²⁰ Ngaxakedenne, ε miriyaan nama liga alo diidine. E xa liga alo diiɲɔɲɛne feɲaxine fe yi, koni ε findi fonne ra ε xaxinli. ²¹ A sɛbɛxi Sariya Kitabun kui:

“Marigin naxa,

‘N falan tima yamani ito xa ne xɔn naxanye xɔɲɛ xuine falama e nun xɔɲɛne dɛ xuiin xɔn koni hali na,

e mi e tuli matima n na.’ ”*

²² Na ma, xui gbetene findixi taxamasenne ra denkeleyatarene nan xa. A mi ligama denkeleya muxune fe ra. Nabiya falane fan mi findixi taxamasenne ra denkeleyatarene xa fɔ denkeleya muxune.

²³ Nba, xa denkeleya yamaan birin e malan, e falan ti fɔlɔ xui gbetene yi, xa muxuna ndee fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi denkeleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi ε yi?

²⁴ Koni xa ε birin nabiya falane tima, denkeleyatarena nde yi so ε fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a sɔnne yitama a ra nɛn, birin yi a kiti.

²⁵ A miriya wundone minima nɛn kenɛnni. Nayi, a xinbi sinma nɛn, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, “Nɔndin na a ra, Ala ε tagi.”

Fe yibasanna denkeleya yamani

²⁶ Ngaxakedenne, ε xa nanse liga ε na ε malan waxatin naxan yi? Birin xa fa e nun betina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe makenɛnna, hanma xui gbetena nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi denkeleya yamaan sɔbɛ so feen na.

²⁷ Xa muxuna ndee falan tima xui gbeteni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden yɛɛn ma. Koni e naxan falama fɔ muxu gbetɛ xa na radangu. ²⁸ Xa muxɛ mi na naxan a bunna fale, na kanna xa a dundu denkeleya yamani nayi, koni a

* 14:21: Esayi 28.11-12

xa falan ti e nun Ala tagi. ²⁹ Nabine tan, muxu firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ne xa falan ti, bonne yi e falan fe se fe se. ³⁰ Koni xa muxuna nde dōxi ε tagi malanni, Ala yi fena nde makenen a xa, a lan nen, fala ti singen xa a dundu singen. ³¹ Amasoto a lan nen, ε xa nabiya falane ti keden keden yeen ma alogo ε birin yi xaranna soto, ε yi ralimaniya. ³² Nabine kisen a e non nan bun, ³³ bayo Ala mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni fo bōpe xunbenla.

A ligan kii naxan yi denkeleya yama sarijanxine birin yi, ³⁴ naxanle xa e dundu malanni, amasoto e mi lan e falan ti, koni e xa e yete magodo alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ³⁵ Xa e waxi a xon ma, e xa yirena nde ye to, e xa e xemene maxodin e konni. Naxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na ra.†

³⁶ Alaa falan minixi ε konna nin ba? Hanma a faxi ε tan nan keden ma ba? ³⁷ Xa muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na hanma Alaa Nii Sarijanxina kisen a yii, n feen naxanye sebema ε ma, a lan nen a xa ne kolon fa fala Marigina yamarine nan ne ra. ³⁸ Xa a mi falani ito yate, a fan mi yatema.

³⁹ Nanara, ngaxakedenne, nabiya falane ti xonla xa ε suxu. E mon nama tonna dōxo xui gbetε fala feen na. ⁴⁰ Koni feen birin xa yeba ki faji a kiraan xon ma.

15

Yesu keli fena sayani

¹ Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru Fajina fe rabira ε ma, n naxan nali ε ma, ε yi a rasuxu, ε sōbe soxi naxan yi, ² ε kisixi naxan xon, xa ε a suxu alo n na a ralixi ε ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, ε bata la a ra fuuni na yi.

³ A singen naxan na, n naxan sotoxi, n bata na rali ε ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁴ A maluxun nen, a sayaan soge saxande lōxoni a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁵ A yi a yete yita Piyeri ra, na xanbi ra a xera

fu nun firinne. ⁶ Na xanbi ra, denkeleya muxun keme suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mon e nii ra, koni nde bata faxes. ⁷ Na xanbi ra, Yaki yi a to, a xerane birin yi a to mon.

⁸ Dōnxen na a yi a yete yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin naxan mi bari a waxatini. ⁹ Amasoto xeraan birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nen, a fala n ma a “xerana,” amasoto n bata yi Alaa denkeleya yamaan besenxonya. ¹⁰ Koni Alaa hinanni, a yi n kepaan masara iki. A hinanna naxan nagidixi n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nen dangu xeraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa hinanna nan yi n bōpeni. ¹¹ Nayi, xa a findi n tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi bama. E fan bata la na nan na.

En keli fena sayani

¹² Nba, nxu to kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, nanfera ε tan ndee a falama fa fala faxes muxune mi kelima sayani? ¹³ Xa faxes muxune mi kelima, na bunna nen fa fala Alaa Muxu Sugandixin yeteen mi yi kelixi sayani na yi nun. ¹⁴ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi na nxu xon ma nayi, ε denkeleyaan fan bata lu fuyan. ¹⁵ Naxan dangu na ra, en bata wule seren ba Alaa fe ma nayi amasoto en bata a fala a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni xa faxes muxune mi kelima sayani, na bunna nen fa fala, Ala mi a fan nakeliki sayani. ¹⁶ Amasoto xa faxes muxune mi kelima sayani, Alaa Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi. ¹⁷ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani nun, ε denkeleyaan bata findi fe fuun na, ε mon ε yulubine yi na yi. ¹⁸ Na bunna nen fa fala, naxan bata yi denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma, e faxes, ne bata lo ayi na yi. ¹⁹ Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixini dunupa yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkinin dangu muxune birin na.

²⁰ Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra

† **14:35:** Yanyina nde naxanla ndee yi Korinti taan denkeleya yamani naxanye yi darixi maxodinna tiye kawandi ba waxatini, na yi kawandi baani fu yamaan lan e xa e tuli mati waxatin naxan yi. Koni waxati gbetε naxanle lan e falan ti alo a falan kii naxan yi Korinti Singen 11.5 kui.

sayani faxa muxune ye. ²¹ Bayo sayaan to faxi muxu kedenna nan xon, na kiini mon, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xon. ²² Muxun birin to faxama nen adamadiyani, na kiini mon, e birin mon kelima nen sayani Alaa Muxu Sugandixini. ²³ Koni muxun birin nun a waxati saxin na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nen sayani a fa waxatini. ²⁴ Na na dangu, a rajanna na a li, Yesu fama mangayane nun noyane nun senbene birin kaladeni nen, a yi mangayaan naxete a Fafe Ala ma. ²⁵ Amasoto a fere mi na fo Yesu xa mangayaan liga nen han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma. ²⁶ Yaxun naxan halagima donxen na, na nan sayaan na. ²⁷ Amasoto Kitabun bata a fala, a naxa, “A bata seen birin lu a sanna bun.”* Koni a to a fala a seen birin bata lu a bun ma, na fixa fa fala Ala mi na ye ma naxan seen birin luxi a tan bun ma. ²⁸ Seen birin na lu a bun ma, nayi a tan yetena, Alaa Dii Xemen fan luma nen Ala bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi.

²⁹ Xa na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi igeni faxa muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxa muxune mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe ra? ³⁰ Nxu tan fan, nanfera nxu tan gbalon de be waxatin birin? ³¹ Ngaxakedenne, n sayaan de lxo yo lxo. N binyen naxan sotoxi e to lu Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n kol na nin, jondin nan na ra. ³² Xa n dalise xajene yengexi Efesi taani adamadiine feene nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma nayi? Xa faxa muxune mi yi rakele sayani nun, nayi en yi sandani ito suxuma nen nun,

“En na en dege, en yi en min

bayo en faxan nen tila.”†

³³ E nama e mayenden amasoto, “Xoyi jaxine son fajin kalama nen.” ³⁴ E mon xa xaxili soto alo a daxa kii naxan yi. E fata yulubi feene ra. E tan nde mi Ala kolon, n na ito falama e yagin nan ma.

Fati benden keli fena sayani

³⁵ Ndee maxodinna tima nen, e naxa, “Faxa muxune kelima sayani di? E fama fati benden sifan mundun yi?”

³⁶ Xaxilitarena! I na sansiin woli i ya xeen ma waxatin naxan yi, a mi sole fo a lu faxan yiyani singen. ³⁷ I mi sii se binla xan wolima koni fo a sansi kesedin tun, maala hanma sansi gbete. ³⁸ Koni Ala nan sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla kejaan nagidima a ma.

³⁹ Niimaseen birin fatin keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben fatina a danna, xaliin fatina a danna, yexen fatina a danna. ⁴⁰ Kore xonna fatine na yi, dunuja fatine na yi. Kore xonna fatine norona a danna, dunuja fatine norona a danna. ⁴¹ Sogen gbee norona a danna, kiken gbee norona a danna, sarene fan gbee norona e danna, saren keden kedenna birin ma norona a danna.

⁴² Faxe muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati benden naxan maluxunma, a noe kale. Koni a na keli faxa muxune tagi, a mi noe kale. ⁴³ A maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, senbe mi a ra. Koni a na keli, a noroxi, senbena a yi kati! ⁴⁴ A maluxunma waxatin naxan yi, fati benden nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin nan na ra. Xa fati bendena en yi be, ariyanna fatin fan na yi. ⁴⁵ Amasoto a sebexi Kitabun kui iki, a naxa, “Adama, Alaa Muxu daxi singen yi findi dajoxon na.”

Koni Adama donxe ra xina,‡ Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma. ⁴⁶ En mi ariyanna fatini ito singe sotoma fo fati bendena, na xanbi ra, en ariyanna fatin sotoma nen na yi. ⁴⁷ Adama singe ra xina, Ala na daxi boxoni ito benden nan na. Adaman firindena, na kelixi ariyanna nin. ⁴⁸ Naxan daxi bendeni ito yi, dunuja muxune na nan maliga yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna gbee muxune nun na nan maliga. ⁴⁹ En to bata maliga adama ra naxan minixi bendeni, en mon fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun na.

⁵⁰ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra fa fala naxan daxi fati benden nun

* **15:27:** Yaburin 110.1 † **15:32:** Esayi 22.13 ‡ **15:45:** Adama singena fe toma Dunuja Folon 2.7 kui. Adama donxe ra xina, na findixi Yesu nan na.

wunla ra, e mi nɔɛ Alaa Mangayaan sɔtɛ. Seen naxan kunma, na mi luma habadan.

⁵¹ Ɛ tuli mati, n wundo feen nan falama. En birin mi faxe, koni en birin maxetema nen. ⁵² Amasɔtɔ xɔta dɔnxɛn na fe waxatin naxan yi, faxa muxune kelima nen, e habadan nii rakisɛn sɔtɔ, en birin yi maxete mafuren benun ye magira. ⁵³ Amasɔtɔ en fati benden naxan kalama, a fere mi na fo a xa maxete fatin na naxan mi kale. A faxa daxin yi maxete a faxataren na. ⁵⁴ Nanara, en fatin naxan kalama, a na maxete fati kalataren na waxatin naxan yi, a faxa daxin yi maxete faxataren na. Na na liga, Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “Sayaan bata halagi nɔ sɔtɔn bun.”

⁵⁵ “Sayana, i ya nɔɔn minen yi?”

Sayana, i faxa ti senben minen yi?”

⁵⁶ Sayaan faxa ti senben nan yulubin na, yulubin fan senben nan sariyan na. ⁵⁷ Koni barikan xa bira Ala xa naxan nɔɔn fima en ma a Muxu Sugandixin barakani en Marigi Yesu.

⁵⁸ Nanara, n nafan ngaxakedenne, e sɔbe so ki faji! Ɛ nama yimaxa. Ɛ lu wale Marigin xa waxatin birin amasɔtɔ e a kolon fa fala e wanla naxan kema Marigin xa, fe fuu mi na ra mumɛ!

16

Yiimalanna Yerusalɛn denkeleya muxune xa

¹ Ɛ naxan sebexi yiimalanna fe yi lan yama sarijanxina fe ma Yerusalɛn taani, en fa na ma. Ɛ liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan denkeleya yamaan malanne ma. ² Xati yo xati, e keden kedenna birin xa gbetina nde ramara a danna e konne yi, lan e feren yaten ma, alogo e nama n faan mame e yii malan feen na. ³ N na fa waxatin naxan yi, e na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nen kedina e yii, e yi e kiseene xali Yerusalɛn taani. ⁴ Koni xa a lan n tan yeteen xa siga, fo nxu birin xa siga na yi.

Pɔli a wanle fe

⁵ N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nen e konni, bayo n danguma nen na. ⁶ N waxati dando tima nen e konni, hanma xunbeli waxatin

birin. Nayi, e yi n fanda n ma sigatini. ⁷ Amasɔtɔ n mi waxi a xɔn ma, n xa e to gbansan, n dangu. N wama nen n xa waxatidi ti e konni, xa Marigin tin. ⁸ Koni n luma nen Efesi taani han Se Xaba Singen Sali lɔxɔna. ⁹ Bayo deen bata rabi n xa n yi n ma wanla ke, anu n yenge faane wuya.

¹⁰ Xa Timote fa, e a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasɔtɔ a walima Marigin nan xa alo n tan. ¹¹ Nayi, muxu yo nama a rapaxu. Koni e a fanda a sigatini bɔne xunbenli, alogo a mon xa xete n fema, amasɔtɔ nxu nun denkeleya muxun bonne a mamema be.

¹² Ɛ naxan sebexi en ngaxakedenna Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga e konni e nun denkeleya muxun bonne, koni a jɛnige ma fe mi yi a ra a xa na liga singen. Xa a feren sɔtɔ, a sigama nen.

Yamari dɔnxene nun xɔntɔnne

¹³ Ɛ lu e yee ra yi, e lu denkeleyani. Ɛ wekile, e senben sɔtɔ. ¹⁴ Ɛ feen birin liga xanuntenyaan nin.

¹⁵ Ɛ a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yete lu yama sarijanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na e mafanma, ¹⁶ e xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixɔdɔxɔma wanli ito yi.

¹⁷ N bata sewa Esitefana fa feen na, e nun Foritunatusi nun Axayikusu. Ɛ to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma e na so nen n yii e funfuni. ¹⁸ E bata n nii yifan n ma alo e e nii yifan e ma kii naxan yi. Ɛ na muxu sifane wali faji kolon.

¹⁹ Asi yamanan denkeleya yamane e xɔntɔn. Akila nun Pirisila nun denkeleya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne e xɔntɔnma Marigin xinli ki faji! ²⁰ Denkeleya muxun naxanye birin be, ne e xɔntɔnma. Ɛ bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni.

²¹ N tan Pɔli nan xɔntɔn xuini itoe sebema n yiin na.

²² Naxan mi Marigin xanuma, dangatɔɔn nan na ra.

N naxa, “Nxu Marigina, fa xulen!” ²³ En Marigi Yesu a hinanna xa lu e xɔn. ²⁴ N

ma xanuntenyana ε birin xa Alaa Muxu
Sugandixin Yesu barakani.

Kedi Firindena Korinti Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firindena Korinti Kaane Ma

Kedi firindeni ito xode xen nan yitama Poli nun Korinti denkeleya muxune tagi. Muxuna ndee yi e ye, ne bata yi sike Poli a xerayaan ma e yi a bote raba. Na feen yi Poli xolo han! Koni hali na, a mon yi a xanuntenyaan yitama Korinti kaane ra e nun a mon yi wama e lanna xon ma kii naxan yi. Nanara, a to e xili fajine me, a feene bata lan folo, a yi sewa (sora 7.5-15).

Kedin folona, a tan yeteen mantoro jaxine nan yebama, a naxanye soto Efesi yamanani (1.1-11), a fe xode xe gbete ye fan yeba naxanye dangu e nun Korinti kaane tagi. A mon yi xerayaan wanla tonona fe fala, Marigi Yesu naxan xexi. Nayi, a yi a yeba nanfera a yete findi muxu a fe maxode xen na a kedi danguxin kui e nun a sewaxi kii naxan yi na fe ra bayo a bata a to fa fala na tonon bata lu e ma (sora 1.12 han sora 7.16).

A yi yiimalanna fe fala lan Yudaya yamanan denkeleya muxune fe ma (sora 8 han 9). A yi a fala Korinti kaane xa a e xa kiin ti fonisireyani.

Kedin najanna fala ti kiin masaraxi ndedi (sora 10 han 13). Poli falan tima muxune ma naxanye a falama a Yesu a xera mi a tan na. Kedin najanxi xanuntenya falane nan ma (sora 13.11-13).

Kitabun yireni ito kui, Poli nema a xerayaan xun mafalama, a mon Xibaru Fajin yeteen xun mafalama. Xa a kataxi alogo a xerayaan senben xa kolon, a yi na ligama nen alogo muxune xa tin Yesu a fe Xibaru Fajin na, Alaa Muxu Sugandixin yi kolon Marigin na.

Duban nun xantonne

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoni, n tan nan kedini ito sebema e ma, nxu nun en ngaxakedenna Timote, siga denkeleya yamaan ma Korinti taani e nun muxu sarijanxine birin Akaya yamanani.

² En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun baje xunbenla fi e ma.

Poli yi barikan bira Ala xa

³ En barikan bira en Marigi Yesu a Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa, en Fafe kininkininna kannu, Ala naxan muxune ralimaniyama. ⁴ A en nalimaniyama en ma torone birin yi nen alogo en xa no toro muxune ralimaniye na limaniyaan xon Ala naxan fixi en ma. ⁵ En nun Alaa Muxu Sugandixin toroma en bode xon kii naxan yi, en ma limaniyaan gboma ayi Alaa Muxu Sugandixin barakani na kii nin. ⁶ Xa nxu toro, na findixi e ralimaniya feren nun e rakisi feren nan na. Xa nxu limaniyaan soto, e fan limaniyaan sotoma nen, alogo e xa senben soto torone bun, en na toro en bode xon ma waxatin naxan yi. ⁷ Nxu mon laxi e ra ki faji, bayo nxu a kolon fa fala en to toroma en bode xon, en limaniyaan sotoma nen en bode xon.

⁸ Nba, ngaxakedenne, nxu toron naxanye soto Asi yamanani, nxu waxi e rakolon feni ne ra. Goronna naxan sa nxu xun ma, na yi binya han! Nxu mi yi a no! Nxu yigitenge nen, a nxu mi yi kisima sayaan ma. ⁹ Nxu yi nxu mirixi nun fa fala sayaan bata ragidi nxu ma. Koni na ligaxi nen alogo nxu nama la nxu yete ra fo Ala naxan faxa muxune rakelima sayani. ¹⁰ A bata nxu xunba sayaan gbalon ma, a mon fama nxu xunbadeni nen. Nxu bata nxu yigi ti Ala ra yati fa fala a mon luma nxu xunbe, ¹¹ e nema nxu malima Ala maxandideni. Nayi, Ala hinanma nen nxu ra masoto muxu wuyaxi a Ala maxandin xon, nanara muxu wuyaxi fan mon noe nen barikan bira Ala xa nxo fe yi.

Poli yi a waxon feene maxete

¹² Nxo binyen ni ito ra: Nxu xaxinla sereyaan bama, nxu bata sigan ti dununa yi Alaa sarijanna nun tinxinni, a gbengbenna e mabinni. Muxune fe kolonna mi yi a ra, koni Alaa hinanni. ¹³ Nxu mi sese sebema e ma e mi naxan xaranje, e yi a kolon. A xonla n na e xa a kolon a fajin na, ¹⁴ alo e to a kolonxi ndedi fa fala nxu findixi e binyen nan na en Marigi Yesu fa waxatini alo e fan findixi nxu gbeen na kii naxan yi.

15 N to laxi ito ra, n yi a miri, fa fala n xa siga ε tan nan fema singen alogo ε xa a tōnōn sōtō sanja ma firin. 16 Amasōtō n bata yi a miri, n xa dangū ε xōntōnne n nēma sigē Masedoniya yi waxatin naxan yi. Na xanbi ra, n xetematōōn mōn yi dangū ε konni keli Masedoniya yi, ε yi n mali siga feen na Yudaya yi. 17 N feni ito ragidi waxatin naxan yi, n na ligaxi fuun nin ba? Hanma, n ma feene ligē alo adamadiin bonne ba? N yi “ōn” e nun “en-en” falan sanja yi kedenni? 18 Koni Ala to tinxin, nxu falan naxan tixi ε xa, na mi findixi wulen nun jōndin na sanja ma kedenni. 19 Amasōtō Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xēmēna, Silasi nun Timōte nun n tan yetēen naxan ma fe kawandi ba ε tagi, na falan mi findixi fala firinna ra, alo “ōn” e nun “en-en.” Fala gbete mi a tan yi, fō “ōn!” 20 Amasōtō Ala bata en tuli sa feen naxan birin na, ne kamalixi Yesu a falani ito xōn fa fala “ōn.” Nanara, nxu fan a falama Yesu barakani fa fala, “amina,” Ala binya feni. 21 Amasōtō Ala yetēen nan nxu tan nun ε tan senbe soxi a Muxu Sugandixini. A bata en masusan turen na en sugandi feen na, 22 a yi a taxamasenna sa en ma, a a Nii Sarijanxin naso en bōjēni a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatōne ra.

23 Ala nan n seren na, n bata n kōlō n niini: Xa n mi xetexi Korēnti yi na ligaxi nēn alogo n nama ε raxōlō. 24 Fa fala nxu nōōn sōtōxi ε denkeleyaan xun na, na mi a ra. Koni en walima nēn en bode xōn ma ε sēwana fe ra amasōtō ε senbe soxi denkeleyani.

2

1 Nanara, n bata a ragidi fa fala n nama xete ε konni xōlōni. 2 Amasōtō xa n na a liga ε xōlō, nde n tan nasewama ba ε tan na, n naxanye raxōlōxi? 3 Nanara, n kedin sebexi ε ma* fa fala n mi yi sigama ε konni, alogo n nama na muxune raxōlō naxanye findē n sēwa xunna ra. N yi laxi a ra, a n ma sēwan findē en birin ma sēwan na. 4 N kedin sebexi ε ma tōrō gbeen nun bōjē rafōrōn nun yēegen nin. N mi yi waxi ε

raxōlō feni, koni n yi ε rakolonma nēn, a n na ε xanuxi han!

Fe naxi rabaan mafelu fena

5 Xa ε tan nde findi yamaan naxōlō fēren na, a mi n tan xan naxōlōxi, koni fō ε tan yamaan birin, anu jōndin naxan na, a nde nan tun naxōlōxi. 6 E wuyaxi to bata a hakēn saran a ra, na bata a li. 7 Nba, iki, fō ε xa na kanna mafelu nēn, ε yi a ralimaniya, alogo a bōjēn nama fōrō gbeen ti han a yigitēge. 8 Nayi, n bata ε mafan, ε mōn xa ε xanuntanyaan yita a ra. 9 Bayo n na a sebexi ε ma nēn alogo n xa ε sōnna kolon, xa ε xuruxi feen birin yi. 10 E na muxun naxan mafelu, n fan na mafeluma nēn. N tan na naxan mafelu, xa n bata na mafelu, n na ligama ε tan nan ma fe ra Alaa Muxu Sugandixin yēe xōri, 11 alogo Setana nama en mayenden, bayo en na a waxōn feene kolon.

12 Nba, n siga Tirowasi taani Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni waxatin naxan yi, n yi a to fa fala Marigin bata dēen nabi n xa mēnni. 13 Koni n xaxili mi yi saxi, amasōtō n mi ngaxakedenna Tito lixi na. Nanara, n yi n jūngu mēn kaane ma, n siga Masedoniya yi.

Yesu nan tima en yēe ra

14 Koni Ala tantun, amasōtō a Muxu Sugandixina en nasoma a fangan bun ma nēn, a ti en yēe ra siga yiren birin yi, a kolonna yi xuya ayi en xōn ma alo se xiri fajin naxan xuyama ayi. 15 Amasōtō en luxi nēn alo wusulanna xirina Alaa Muxu Sugandixin naxan ganma, a rali Ala ma yamaan birin tagi, kisi muxune nun kisitarene. 16 A findixi sayaan xirin nan na muxuna ndee xa naxanye xalima sayani. A findi nii rakisini xirin na ndee gbete ye xa naxanye xalima nii rakisini. Nde nōe wanli ito ke? 17 Anu, nxu tan mi luxi alo muxun naxanye Alaa falan findima yulaya seen na. Koni nxu tan falan tima Alaa Muxu Sugandixin barakan nin fata Ala ra nxu bōjē fixēn na Ala yetagi.

3

Layiri nēnēn walikene

* 2:3: A kedin naxan ma fe falama be, yanyina nde na mi ramaraxi muxune yii to.

1 Nxu mən bata nxu yete matəxə fəla ba? Hanma nxu makoon mən nxu dentegε kedine ma ba naxanye nxu tənən falama ε xa hanma ε naxanye sebema bonne ma nxə fe yi alo muxuna ndee kii naxan yi? 2 E tan yeteen findixi nxu dentegε kedin nan na, naxan sebexi nxu bəne yi, muxune birin nəe naxan kolonje, e a xaran. 3 E bata findi kedin na Alaa Muxu Sugandixin naxan sebexi nxə wanla xən, naxan mi sebexi duba igen na hanma gemε walaxan fari,* koni habadan Alaa Nii Sarijanxin nan na sebexi fati walaxane ma ε bəne yi.

4 Na yigin nan en yi Ala yetagi a Muxu Sugandixin barakani. 5 Anu, na mi na ra fa fala senbena nxu ra nxu na wanla ke, koni nxu senben kelixi Ala nan yii. 6 A tan nan senben fixi nxu ma, a nxu xa layiri nenən wanla ke, naxan mi fataxi sariya sebexin na fə Alaa Nii Sarijanxina. Amasəto sariya sebexin sayaan nan nafama, koni Alaa Nii Sarijanxin nii rakisın nan fima.

7 Nba, sariyan naxan sayaan nafaxi, naxan yi kerendenxi gemε walaxan ma, xa na faxi binyeni han Musa yetagin yi mayilen a nərəni, Isirayila kaane mi nə e yeten tiye a ra hali a yetagin nərən to yi sigama janje, xa na fa na binyen sifani, 8 Alaa Nii Sarijanxin wanla binyen mi gboma ayi dangu na ra ba? 9 Wanla naxan muxune yalagima, xa na findi binyen na, wanla naxan muxune ratinxinma Ala yete ra yi, na binyen gboma ayi nen han dangu na ra. 10 Naxan yi findixi binyen na nun, na mi fa a ra iki binye fisamantenni ito a fe ra. 11 Awa, nərən naxan yi janma, xa na faxi binyena nde yi, nayi naxan luma habadan, na tan ma binyen danma minen?

12 Nanara, na yigin to en yii, en xaxili ragidixi han! 13 En tan mi ligaxi alo Musa, naxan yi dugin soma a yetagin xun na alogo Isirayila kaane nama a mayilenna to, naxan yi sigama janje. 14 Koni e bənen bata yi xədxə ayi. Bayo han to, e nema Layiri Fonna Kitabun xaranje, a luxi alo na dugin mən na yi, e mi a yete to. A munma ba singen, bayo a mi be fə Alaa

Muxu Sugandixini. 15 Hali to, e nema Musaa Kitabun yirene xaranje, dugin soxi e bənen xun na. 16 Koni muxun na a yete rafindi Marigin ma, dugin bama nen na yi.† 17 Bayo Marigin nan Nii Sarijanxin na. Marigina Nii Sarijanxin denaxan yi, xəryaan nan mənni. 18 En tan birin, Alaa binyen nan mayilenma en yetagine ma, anu en mi dugin soma en yetagin xun na. En luma maxete a tan maligan nan na, en ma binyen yi siga gboε ayi, fata Marigin na, naxan findixi Alaa Nii Sarijanxin na.

4

1 Nanara, wanli ito to en yi Alaa kininkininni, nxu mi tunnaxələma nxu ma. 2 Nxu bata nxu me yagi fe luxunxine birin na, nxu mi fefe ligama yanfani, nxu mi Alaa falan maxetema. Koni nxu jəndin nan mayitama, alogo muxune birin xa nxə lannayaan nakərsi e xaxinle yi Ala yetagi. 3 Nxu Yesu a fe Xibaru Fəjin naxan nalima, xa na mən luxunxi, a luxunxi muxune nan ma naxanye halagima. 4 Dunujani ito mangan Setana bata denkeleyatarene xaxinle yidimi alogo e nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fəjin nərən to dege. Alaa Muxu Sugandixin nan Ala sawuran na. 5 Nxu mi nxu yete a fe kawandi xan bama, fə nxu a falama Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, e nun nxu bata findi ε walikene nan na Yesu a fe ra. 6 Amasəto Ala naxan a falaxi, a naxa, “Kenenna xa mini dimini,”* na Ala nan a ligaxi kenenna yi lu en bəneni, alogo en xa Alaa binyen kenenna kolon, naxan a Muxu Sugandixin yetagin ma.

7 Koni en na nafulu kenden namaraxi bende fejene nan kui naxanye findixi en fati bendene ra, naxan a yitama a senbe fisamantenni ito findixi Ala gbeen nan na, a mi kelixi en tan ma. 8 Nxu yigbetenxi kiin birin yi, koni nxu mi yilunburunxi! Nxu xaminxi koni nxu mi yigitexexi! 9 Nxu besenxənyaxi, koni nxu mi rabənxinxi! Nxu rabiraxi koni nxu mi halagixi! 10 Nxu Yesu a sayaan tərən tongoma nxu fatini waxatin

* **3:3:** Nabi Musaa sariyan nan yi sebema walaxan fari. A mato Xəryaan 24.12 kui. Nabi Yere mi fan a fala nen fa fala sariya nenən na fa, na fa sebema muxune bəneni benun a xa sebe walaxan ma. A mato Yere mi 31.33 nun Esekiyeli 11.19 nun 36.26-27 kui. † **3:16:** A mato Xəryaan 34.34 kui. * **4:6:** Dunujna Fəlon 1.3

birin, alogo Yesu a dunuƙa yi gidin fan xa maƙeƙeƙe nƙu fatin xɔn. ¹¹ Hali nƙu to nƙu nii ra, nƙu sayaan de waxatin birin Yesu a fe ra, alogo a dunuƙa yi gidin xa maƙeƙeƙe nƙu fati benden xɔn. ¹² Na bunna neen fa fala sayaan walima nƙu tan yi koni nii rakisin nan walima e tan yi.

¹³ A sebexi Kitabun kui, a naxa, “N denkeleyaxi, nanara n yi falan ti.”† Nƙu tan nan fan falan tima denkeleyani na xaxili kedenni amasoto nƙu bata denkeleya. ¹⁴ Bayo nƙu a kolon fa fala Ala naxan Marigi Yesu rakelixi sayani, na nan en fan nakelima sayani Yesu xɔn, a yi en birin malan en bode xɔn a yetagi. ¹⁵ Na birin ligama e tan nan ma fe ra alogo Alaa hinanna xa siga ware, a yi muxu wuyaxi li, e barika biran yi gbo ayi, na yi findi Alaa binyen na.

En yigin saxi se totarene yi

¹⁶ Nanara, nƙu mi tunnaƙaloma nƙu ma. Hali nƙu fati benden to danguma, koni niin naxan nƙu yi, na findima nen a nenen na lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹⁷ Bayo, en taradin naxan yi waxatidini ito bun ma dunuƙa yi, na mi gbo xa a sa habadan barayi gbeen ma, en naxan sotoma e xɔn. ¹⁸ Nƙu bata nƙu yigin sa se totarene fari. Bayo seen naxanye toma, ne mi buma, koni seen naxanye mi toma, ne luma nen habadan!

5

¹ Amasoto en na a kolon fa fala en niin fati benden nin naxan luxi alo en dɔxɔ bubuna dunuƙa yi. Xa na kala, habadan banxina en yii naxan findixi ariyanna fatin na Ala wali xonna, muxune mi naxan nafalaxi. ² Nba, iki en kutunma bubuni ito yi, en fati bendena, bayo en ma habadan dɔxɔden xɔnla en suxuma ki fani, alogo ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina. ³ Bayo en na na dugin so en mi fa luma alo en nagenla na a ra. ⁴ Amasoto en nema bubuni ito kui, en kutunma, en taraxi. En mi waxi dugi fonna ba feni en ma, koni a xɔnla en na, ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina, alogo seen naxan faxama, nii rakisin xa findi na rajanna ra. ⁵ Ala en daxi na feen nan ma. A bata a Nii Sarijanxin fi en ma, a lu alo se singen naxan soxi en yii

taxamasenna ra alogo en xa la fe famatone ra.

⁶ Nanara, en xaxili ragidixi waxatin birin. En man a kolon fa fala fanni en na en konni fati bendeni ito yi, en nun Marigin dɔxɔden tagi kuya. ⁷ Amasoto en sigan tima denkeleyaan nan xɔn ma, koni se toxin mi a ra. ⁸ Anu, en xaxili ragidixi. A rafanƙe en ma, en keli fati bendeni ito yi, en sa dɔxɔ Marigin konni. ⁹ Naxan xunna kenla ra en xa, en yi Ala kenen, xa en lu en fati bendeni hanma en faha. ¹⁰ Amasoto a fere mi na fo en birin xa ti kenenni Alaa Muxu Sugandixina kiti saden yetagi nen. Muxune birin e kewanle saranna sotoma nen keden keden yeen ma, a naxan nabaxi a dunuƙa yi gidini, a fajina hanma a jaxina.

Ala nun muxune tagini tanna

¹¹ Nƙu to Marigin yeraƙaxun kolon, nanara, nƙu kataxi, nƙu xa muxune soto. Ala nƙu kolon ki fani. N ma miriyani, e fan nƙu kolon e xaxinli. ¹² Nƙu mi kataxi nƙu man xa nƙu yete matɔxɔ e xa. Koni nƙu feren nan fima e ma, e yi e kanba nɔ fe yi, alogo e xa nɔ na muxune yabe naxanye e kanbama e tofanni benun e xa e kanba e boƙe yi feene yi. ¹³ Xa xaxilitaren nan nƙu tan na, na Ala nan ma. Koni xa xaxilimaan nan nƙu ra, na e tan nan xa. ¹⁴ Amasoto Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan nan nƙu karanma, nƙu tan to laxi a ra fa fala a muxu keden peen nan faxaxi birin xa, nayi, birin bata faha a tan yi. ¹⁵ A bata faha muxun birin xa. Nanara, muxun naxanye e nii ra, ne mi fa e nii ra e yete xa sɔnɔn, koni fo naxan faxaxi, a keli sayani e tan xa.

¹⁶ Nba, iki en mi fa muxu yo yatema adamadiyaan kiraan xɔn. Hali en to yi Alaa Muxu Sugandixin yatema na kiini nun, en mi fa na ligama. ¹⁷ Nayi, xa muxu yo Alaa Muxu Sugandixini, na kanna bata findi dali nenen na. A keƙa fonne bata dangu, a nenen bata fa! ¹⁸ Na birin kelixi Ala nan ma, naxan en nun a tan tagini tɔnxi a Muxu Sugandixin xɔn, a yi wanla so en yii a en fan xa a tan nun bonne tagini tɔn. ¹⁹ Bayo, Ala a yeteen nun dunuƙa muxune tagini tɔnma a Muxu Sugandixin nan xɔn, a mi fa e sɔnna yatema. A man bata na tagi tɔn feren xibarun taxu nƙu ra.

† 4:13: Yaburin 116.10

²⁰ Nayi, Alaa Muxu Sugandixina xerane nan en na. Ala yeteen nan muxune rawekilema en ma falan xon. En naxa, “Nxu bata e mafan Alaa Muxu Sugandixin xinli, e a lu e nun Ala tagin xa yiton.”
²¹ Naxan mi yulubi yo ligaxi, Ala en yulubin saxi na nan ma alogo Ala gbee tinxinna xa lu en yi Yesu barakani.

6

¹ En to walima en bode xon, nxu bata e mafan, e Alaa hinanna naxan sotoxi, e nama na tongo fe fuun na. ² Bayo a falaxi nen, a naxa,

“N bata i yabi n ma marafanna waxatini, n yi i mali marakisi laxonni.”*

A mato, Ala rafan waxatin ni i ra, marakisi laxon ni i ra.

³ Nxu mi sese luyee naxan muxun bire tantanni, alogo fe yo nama to nxo wanla ra.

⁴ Koni nxu kataxi kiin birin yi nxu xa findi Alaa walike fajine ra: tunnafan gbeen nun toron nun fe xodexene nun kontofinle yi.

⁵ Xa e nxu bonbo, nxu nema kasoon na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu wali xodexene nun xixolitareyaan nun kameni.

⁶ Nxu kataxi sarijanna nun fe kolonna nun dijan nun jeniige fajin nun Alaa Nii Sarijanxin nun xanuntenya kendeni, ⁷ e nun jondi falan nun Ala senbeni. Nxu tinxinna rawali yenge so seen nun nxu makantan seen na. ⁸ Nxu neen binyeni, hanma yagini, nxu neen xili kalani hanma xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatexi yanfantenne ra. ⁹ Nxu suxi alo muxun naxanye mi kolonxi, anu nxu kolonxi ki faji. Nxu yatexi alo nxu faxamatxon nan yi a ra nun, anu e mato nxu jenje mi a ra iki ba? Nxu jaxankataxi, koni e munma nxu faxa. ¹⁰ Nxu yatexi muxu sunuxine ra, anu nxu sewaxi waxatin birin. Nxu suxi alo yigelitone koni nxu bata muxu wuyaxi findi se kanne ra. Sese mi nxu yii, koni nxu gbeen nan seen birin na.

¹¹ Korinti kaane, nxu bata falan ti e xa kenenni, nxu yi nxu kui feen birin fala e xa.

¹² Nxu mi nxo xanuntenyaan luxunxi e ma, koni e tan bata e gbeen luxun nxu ma. ¹³ N

bata falan ti e xa alo n ma diine. A daxa, e fan xa e kui feene yita nxu ra!

Denkeleyatarene nun denkeya muxune nama malan

Korinti Singen 10.14-22, Efesi 5.5-11, Piyeri Singen 2.9-12

¹⁴ E nun denkeleyatarene nama xun xidi wudi kedenna tongo e malan fe kedenna ma. Amasoto tinxinyaan nun tinxintareyaan lanje e bode ma feen mundun yi? Kenenna nun dimin lanje e bode ma ba?

¹⁵ Alaa Muxu Sugandixin nun Setana noe lanje di? Denkeya muxun lanxi denkeyataren ma kiin mundun yi?

¹⁶ Layirin mundun xidixi Ala Batu Banxin nun suxurene tagi? Amasoto habadan Ala Batu Banxin nan en na, alo Ala a falaxi kii naxan yi, a naxa, “N luma nen e ye. N yi n masiga ti e tagi, n findi e Ala ra. E yi findi n ma yamaan na.”

¹⁷ Nanara, Marigin naxa, “E mini ne ye, e e masiga e ra. E nama din se sarijantare yo ra, nayi n tan e rasuxuma nen.” ¹⁸ Marigina Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N findima nen e fafe ra, e findi n ma dii xemene nun n ma dii temene ra.”†

7

¹ Bayo Ala to bata en tuli sa feni itoe birin na, ngaxakedenne, en ba feen birin ma naxan fati benden nun niin xosima, en yi lu en ma sarijanna rakamale Ala yeeragaxuni.

Poli a sewana

² E bojeni ton nxu xa. Nxu mi tinxintareya ligaxi muxe ra, nxu mi e ratantan, nxu mi e yii se kansun. ³ N mi ito falaxi e yalagi feen xan na, amasoto n bata yi a fala a singeni, n naxa, “E fe nxu bojeni kii naxan yi, en birin na a ra siimayaan nun sayani.” ⁴ N laxi e tan na kati! N na n kanbama e tan nin. E fe n nalimaniyama han n defe. Hali nxu to toron birin yi, n ma sewan dan mi na!

⁵ Amasoto, nxu Masedoniya li waxatin naxan yi, nxu mi matabu yo soto. Nxu yi toroxi kiin birin yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni, gaxun yi nxu yi. ⁶ Koni Ala

* **6:2:** Esayi 49.8 † **6:18:** A mato Saraxaraline 26.12 nun Esekiyeli 37.27 nun Esayi 52.11 nun Yereji 31.9 nun Esekiyeli 20.34 nun Samuyeli Firinden 7.14 nun Esayi 43.6 nun Hose 2.1 kui.

naxan muxu magodoxine ralimaniyama, na yi nxu ralimaniya Tito a faan xɔn ma. ⁷ A fa feen gbansanna xa mi yi a ra, fɔ a limaniyaan naxan sɔtɔ ε xɔn. A yi a fala nxu xa, n xɔnla ε suxu kii naxan yi, ε sunu, n ma fe kunfan yi lu ε yi. Nanara, n ma sɛwan yi gbo ayi.

⁸ Hali n to ε raxɔlɔxi n ma falan xɔn kɛdin kui,* n tan mi nimisaxi a sɛbɛn na. N nimisa nɛn waxatidi, n to a kolon a na kɛdin bata yi ε raxɔlɔ. ⁹ Koni iki, n sɛwaxi, ε to nimisaxi na mi a ra, koni na nimisan to ε fe raba kiine masaraxi. Ala nan na nimisan nagidixi. Nanara, ε mi tɔrɔ yo sɔtɔxi nxu yii. ¹⁰ Amasɔtɔ nimisan naxan kelixi Ala ma, na a ligan nɛn muxune yi e xun xanbi so e hakɛni, e kisi. Nanara, mɔnɛ yo mi na yi. Koni nimisan naxan kelixi dunuɲa feene yi, na raɲanma sayaan nan ma. ¹¹ Nimisani ito naxan kelixi Ala ma, ε na mato. A bata ε findi sɔbɛ ralane ra. E kunfaxi ε sɔntareyaan mayita feen na. E xɔlɔxi fe ɲaxin ma, ε bɔɲɛn bata te, fe faɲin xɔnla bata ε suxu ken! E fe ɲaxi rabane hakɛne saranma e ra. Na bata a yita fa fala fe yo mi ε ra fefe yi.

¹² Xa n na kɛdin sɛbɛxi, n mi a sɛbɛxi fe kalane xan ma fe ra hanma e muxun naxanye tɔrɔxi. Koni alogo ε sɔbɛ soxi nxu xa kii naxan yi, na xa mini kɛnɛnni ε yetɛɛn xa Ala yetagi. ¹³ Ne nan birin nxu ralimaniyaxi.

E nun mɔn, ba nxu ralimaniya feen na, ε Tito rasɛwaxi kii naxan yi, nxu sɛwaxi na fan na han! Bayo ε birin bata a nii yifan a ma. ¹⁴ N bata yi ε matɔxɔ Tito xa nun. E mi n nayagixi. Bayo nxu bata ɲɔndin fala ε xa waxatin birin, nxu ε matɔxɔn naxan tixi Tito xa, na fan bata findi ɲɔndin na. ¹⁵ A marafanna luma gboε ayi ε tan ma fe yi, a na rabira a ma ε birin xuruxi feen birin yi kii naxan yi, e nun ε a rasɛnɛxi kii naxan yi binye gbeeni han ε xuruxurun. ¹⁶ N sɛwaxi bayo n laxi ε ra feen birin yi.

8

Yii malanna Yerusalɛn dɛnkɛleya muxune xa

¹ Ngaxakedenne, Alaa hinanna walima Masedoniya dɛnkɛleya muxune tagi kii

naxan yi, nxu waxi a xɔn ε xa na kolon. ² Hali e to yi tɔrɔya ɲaxini, e sɛwa gbeen sa nɛn e yiiɛlitɔya xɔdɛxɛn fari, e yi kiin ti fonisireya gbeeni. ³ N na e seren bama fa fala e kiin tixi nɛn alo e fanga bɛrɛna, a mɔn yi dangu na ra e ɲɛnige faɲini. ⁴ E nxu mafan nɛn kati, a e xa na binyen sɔtɔ, e fan yi yama sariɲanxin mali Yerusalɛn taani. ⁵ E dangu nɛn nxu gbee miriyaan na. E yi e yetɛ fi Marigin ma singen. Na xanbi ra, e yi e yetɛ fi nxu fan ma Ala sagoni. ⁶ Nayi, Tito naxan hinan wanli ito fɔlɔxi ε konni, nxu bata na mafan, a xa sa a rakamali ε tagi. ⁷ Koni ε to ε sɛnbɛ soma feen birin yi, dɛnkɛleyaan nun falan nun fe kolonna nun wɛkilɛn nun xanuntenyaan na nxu xa, nayi ε sɛnbɛ so hinanna fan yi.

⁸ N mi yamarin sama ε ma, koni n nɛma bonne wanla a fe fale, n fɛrɛn fima ε ma nɛn alogo ε xa ε xanuntenyaan mayita. ⁹ Amasɔtɔ ε en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna kolon. Se kanna nan yi a ra, koni a yi a yetɛ findi yiiɛlitɔɔn na ε fe ra, alogo ε xa findi se kanne ra a yiiɛlitɔyaan xɔn.

¹⁰ Nayi, n nan n ma miriyaan nan yitama ε ra feni ito yi: ε tan nan singeye ε yii malan yala, ba na ra mɔn, ε tan nan singe a ɲɛnigexi. ¹¹ Awa, ε na wanla raɲan alogo ε lanxi ɲɛnige faɲin naxan ma a fɔlɔni, ε xa na rakamali na kiini, fata ε fɛrɛne ra. ¹² Amasɔtɔ xa ε ɲɛnigen fan, Ala ε kiseen yatɛma nɛn ε yii seene xasabin ma, seen naxan mi ε yii, na mi a ra.

¹³ Nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa goronna ba bonne xun ma, a dɔxɔ ε tan xun ma, koni nxu waxi nɛn birin xa ye lan. ¹⁴ Koni bayo se wuyaxi ε yii waxatini ito yi, a lan nɛn, ε xa ne mali naxanye mako ε yii seene ma iki. Nayi, ε yii seene na dasa waxatin naxan yi, e fan ε malima nɛn e yii seene ra alogo ε birin yi ye lan. ¹⁵ A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “Naxanye a gbegbe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma.”*

Tito nun a lanfane

¹⁶ Nxu barikan birama Ala xa, amasɔtɔ a bata a liga Tito xa a sɔbɛ so ε xa alo n tan.

* **7:8:** Yanyina nde Pɔli kɛdina nde sɛbɛxi e ma naxan mi luxi en yii to.

* **8:15:** Xɔrɔyaan 16.18

¹⁷ Nxu naxan maxɔdinxi Tito ra, a bata tin na ma, a mɔn bata a sɔbɛ so, a yi a jɛnige a xa siga ε fɛma. ¹⁸ Nxu e nun nxu ngaxakedenna nde rasigama ε ma, dɛnkɛlɛya yamane birin naxan matɔxɔma a wanla fe ra Yesu a fe Xibaru Fajin nali feen na. ¹⁹ Naxan mɔn dangu na ra, dɛnkɛlɛya yamaan birin bata a tan sugandi, a xa siga nxu matideni, nxu nɛma kiseni itoe xalɛ waxatin naxan yi, naxanye goron saxi nxu xun ma Marigin yɛtɛɛn binya feen na e nun nxu jɛnige fajin seren na.

²⁰ Nxu a ligama nxu yeren ma alogo muxɛ nama nxu mafala nxu kise gbeeni itoe masuxu kiina fe ra. ²¹ Naxan daxa Marigin yɛtagi e nun muxune yɛtagi, nxu katama na nan ligadeyi.

²² Nxu naxan sama na muxu firinne fari, nxu nxu ngaxakedenna nde rasigama e matideni. Nxu bata a mato sanja ma wuyaxi, nxu yi a kolon, a sɔbɛ soxi waxatin birin. A mɔn bata na sɔbɛɛn yita iki a to laxi ε ra han! ²³ Tito tan, na findixi n xɔyin nun n walikɛ boden nan na. Nxu ngaxakedenna naxanye rasigaxi, dɛnkɛlɛya yamana xɛrane nan ne ra Alaa Muxu Sugandixina binyena fe ra. ²⁴ Nanara, ε xa xanuntenyaan yita e ra alogo dɛnkɛlɛya yamane xa nxu kanba xunna kolon ε yi, e yi a to.

9

Denkɛlɛya muxune mali fena

¹ E maliin naxan nabama lan yama sarijanxin ma, a tɔnɔ mi na n xa kɛdin sɛbɛ ε ma lan na ma. ² Bayo, n na a kolon fa fala ε jɛnigen fan. N luma ε matɔxɛ Masedoniya kaane xa, n naxa, “Xabu yala, Akaya kaane yitɔnxi mali ti feen na.” E bata muxu wuyaxi rakunfa ε sɔbɛ soon xɔn. ³ Nayi, n na ngaxakedenna ndee rasigama ε ma alogo nxu ε matɔxɔxi kii naxan yi, na nama findi fe fuun na. Koni a xa a li ε yitɔnxi alo n na a falaxi kii naxan yi. ⁴ Xa Masedoniya kaana nde fa n fɔxɔ ra ε fɛma, e yi a li ε mi yitɔnxi, nxu yi yagima nɛn nayi nxu to laxi ε ra, koni katarabi ε tan nan ma. ⁵ Nanara, n bata a miri, fa fala, a lan n xa ngaxakedenna ndee mafan, e siga ε fɛma n yɛɛ ra, ε yi na fonisireya kiseni tɔn,

* 9:9: Yaburin 112.9

ε bata yi nxu tuli sa naxan na alogo a xa fi fonisireyani benun a xa findi karahanna ra.

⁶ E xaxili lu ito xɔn ma. Naxan na sansina ndedi woli, na ndedi nan xabama. Koni naxan na sansi gbeen woli, na a gbege xabama nɛn. ⁷ Birin xa Ala ki alo a bata a ragidi a bɔjɛni kii naxan yi. A nama findi mɔnɛn na hanma karahanna. Amasɔtɔ naxan kiin tima sɛwani, na kanna rafan Ala ma. ⁸ Ala nɔɛ ε kiyɛ nɛn a hinan dɛfexini alogo a xa ε makone fan feen birin yi waxatin birin, nde mɔn yi lu ε yii wali fajine birin kɛdeni. ⁹ A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “A bata tɔrɔ muxune ki fonisireyani.

A tinxinyaan luma nɛn habadan!”*

¹⁰ Nba, Ala naxan sansiin fima xɛɛ biin ma e nun donsena, na sansiin fima ε ma nɛn, a a rawuya ayi, a yi ε tinxinyaan wali xɔnne ragbo ayi. ¹¹ E findima nɛn se kanne ra kiin birin yi, alogo ε xa lu fonisireyani waxatin birin. Nayi, muxu wuyaxi barikan birama nɛn Ala xa, nxu na ε kiseene xali e xɔn. ¹² Amasɔtɔ ε wanla naxan nabama ito ra, na mi yama sarijanxin makone xan gbansan fanma, koni a mɔn wali fajin kolonna rayiriwama Ala xa. ¹³ Muxu wuyaxi Ala binyama nɛn ε wanli ito tɔnɔn xɔn, ε to yamari suxun saxi ε tubi feen fari Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajini. E mɔn Ala binyama nɛn ε fonisireyana fe ra ε to e kima ε seene yi e nun muxun bonne. ¹⁴ Nanara, e Ala maxandɛ ε xa xanuntenyani Alaa hinan gbeena fe ra a naxan nagidixi ε ma. ¹⁵ En barikan bira Ala xa a kiseni fe ra naxan jɔxɔn mi na.

10

Pɔli yi a wanla xun mayɛngɛ

¹ N tan Pɔli, n bata ε mafan Alaa Muxu Sugandixina limaniyaan nun dijani, hali ndee to a falama a n falan tima ε yɛɛ xɔri yɛtɛ magodon nin, koni a n na keli ε fɛma, n jaxu ε ra. ² N bata ε mafan, n na fa ε fɛma, ε nama n karahan a n xa jaxu ε ra sɔbɛɛn na, amasɔtɔ n laxi a ra, n susuɛ nɛn na ligɛ ndee ra yati, naxanye e mirixi a nxu nxɔ dunuɔa yi gidin ligama adamadiyaan kiraan nan

xɔn. ³ Amasɔtɔ, nxu dunuɲa yi gidin ligama adamadiyaan nin, koni nxu mi yengɛn soma adamadiyaan kiraan xɔn. ⁴ Bayo nxɔ yengɛ so seene mi luxi alo adamadi-ine gbeene: Alaa yengɛ so se sɛnbɛmane nan e ra, naxanye nɔɛ yire makantanxine kale. Nxu wule miriyane kalama ne nan na, ⁵ e nun wason naxan birin kelima Alaa kolonna xili ma. Nxu yi xaxinle birin yɛɛ rafindi Ala ma alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin ma. ⁶ E na Alaa fala suxun nakamali waxatin naxan yi, nxu tinma nɛn fala suxutarene hakene saranɲe e ra.

⁷ E feene fanna nan tun toma. Xa muxuna ndee bata la a yete ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixini, a mɔn xa a miri ito ma: a Alaa Muxu Sugandixin nan gbee en fan na alo a tan. ⁸ Marigin nɔɔn soxi n yii e sɛnbɛ so feen nan na, e kala feen mi a ra. Hali n nan n yete matɔxɔma na ra ɲaxi ra, n mi yagixi na feen na. ⁹ N mi waxi a xɔn ma, a xa liga alo n na e magaxuma n ma kedine ra nɛn. ¹⁰ Bayo, ndee a falama, e naxa, “Pɔli a kedine xɔdɔxɔ, e sɛnben gbo, koni xa a yetena en fɛma, sɛnbɛ mi a ra, sese mi a falan na.” ¹¹ Na kanna xa a miri nɛn fa fala nxu kii naxan yi nxu nɛma kedine sɛbɛ, nxu kewanle luma na kii nin nxu nɛma e ye.

¹² Muxuna ndee na yi naxanye e yete matɔxɔma, anu nxu mi susue nxu yete se ne ma hanma nxu nun ne yi yate nxu bode xɔn. E na misaala tongo e yete ma, e yi e yete sa e yete ma, xaxilitaren nan ne ra. ¹³ Koni nxu tan mi nxu yete matɔxɛ ɲaxi ra. Ala bata wanla naxan so nxu yii, nxu mi nxu yete matɔxɔma dangu na ra, naxan a ligama nxu fa han e fɛma. ¹⁴ Bayo nxɔ yete matɔxɔn mi danguxi nxu danna ra, alo nxu yi naxan ligama nun xa nxu mi yi fa e konni, anu nxu singe nan faxi han e fɛma Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni. ¹⁵ Nxu mi nxu yete matɔxɛ bonne wanla fe ra, nxu a radangu ayi. Koni nxu laxi a ra fa fala e denkeleyaan gboma ayi nɛn, nxu yi nɔ wali kende gbetɛ rakamale e tagi hali nxu mi dangu nxu danne ra* ¹⁶ bayo taan naxanye e konna xanbi ra, nxu nɔɛ Yesu a fe Xibaru Fajin naliye nɛn ne ma, benun nxu xa nxu yete matɔxɔ bonne

wanli naxan kexi muxu gbetene walideni. ¹⁷ Koni, a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, “Xa naxan a yete matɔxɔma, a xa a yete matɔxɔ Marigina fe ra.”† ¹⁸ Amasɔtɔ muxun naxan a yete matɔxɔma, Ala mi na rasuxe fɔ Marigin na naxan matɔxɔ.

11

Pɔli nun wule xerane

¹ E diɲɛ ba, xa n fatɔyana ndedi fala e xa? Koni e diɲaxi xe! ² Bayo xɔxɔlɔnyaan nan n yi e fe ra, xɔxɔlɔnyaan naxan kelixi Ala ma. Amasɔtɔ a luxi alo n na e masuxi futun nin xɛmɛ keden peen xa, Alaa Muxu Sugandixina, alogo n xa e yita a ra alo sungutun nasɔlɔnxina. ³ Koni alo sariɲina Nmahawa mayenden kii naxan yi, n gaxuxi nɛn e fan miriyane nama e yifu e yi e masiga e lannaya kenden nun e sariɲanna ra Alaa Muxu Sugandixin xa. ⁴ Bayo xa muxuna nde fa Yesu gbetɛ a fe kawandi ba e xa, nxu mi naxan ma fe kawandin ba, hanma xa e nii gbetɛ sɔtɔ e mi naxan sɔtɔ nxu ra, hanma xa e Xibaru Fajni gbetɛ mɛ, e mi naxan nasuxu a singeni, e tinma nɛn na birin ma ki fajni! ⁵ Koni muxuni itoe naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, n mi laxi a ra xa ne dangu n tan na kii yo yi. ⁶ Yanyina nde, n mi fatan falan na, koni n fe kolon. Bayo nxu bata na rafixa e xa kiin birin yi.

⁷ N na Alaa fe Xibaru Fajin nali e ma waxatin naxan yi, n mi sese rasuxu e ra, n yi n yete magodo alogo n xa e tan yite, n haken nan ligaxi e ra nayi ba? ⁸ N seen nasuxu nɛn denkeleya yama gbeteye ra, e yi n saranna fi, alogo n xa wali e xa. ⁹ N yi e fɛma waxatin naxan yi, n hayu ramaan yi lu, koni n mi muxu yo tɔrɔ, bayo denkeleya muxun naxanye keli Masedoniya yi, ne n makone fan nɛn. N mi tin n xa findi goronna ra e xun ma, n mɔn n yete suxuma nɛn na ma. ¹⁰ N bata n kɔlɔ Alaa Muxu Sugandixina ɲɔndini naxan n yi, muxu yo mi n kumɛ binyeni ito yi Akaya yamanani. ¹¹ N na falaxi nanfera? N to mi e xanuxi ba? Ala a kolon, a n na e xanuxi!

¹² N naxan ligama, n mɔn na ligama nɛn alogo nxu mafala xunna nama taran na

* **10:15:** A mato Romi 15.17-21 kui. † **10:17:** A mato Korēnti Singen 1.31 kui.

naxanye a ligε na muxune yi e yetε matōxō a nxu nun ne birin lan. ¹³ Ne findixi wule xεrane nun mafu tiine nan na, naxanye e yetε findixi Alaa Muxu Sugandixina xεrane maligan na. ¹⁴ Nba, kabanako fe mi na ra, bayo hali Setana nōε a yetε findε nen kenenna malekan maligan na. ¹⁵ Nayi, na mi findε tεrena fe ra xa Setanaa walikene fan e yetε findi tinxinyaan walikene maligan na. Ne rajanna lanma nen e kewanle saranna ma.

Pōli a tōrōna xεrayani

¹⁶ N mōn xa a fala, muxu yo nama n yate xaxilitaren na. Hanma xa ε a mirixi na kiini, ε tin n xa findi xaxilitaren maligan na alogo n fan xa n yetε matōxō ndedi. ¹⁷ N falan naxan tima iki, n mi na falama Marigina kiraan xōn, koni n na a falama xaxilitareyaan nin. ¹⁸ Bayo muxu wuyaxi to e yetε matōxōma adamadiyaan kiraan xōn, nanara, n fan n yetε matōxōma nen. ¹⁹ ε tan to findixi xaxilimane ra, ε mafura dijε xaxilitarene bun ba? ²⁰ ε tinxi e xa ε findi konyine ra, e yi ε rawali, e yi ε yii seene kansun, e yi e yetε yite ε ma, e yi ε yetagi garin! ²¹ N xa a fala ε xa, yagin nan na ra, koni nxu mi susue na ligε.

Nayi, muxu gbete nōε a yetε matōxe denaxan yi, n xa falan ti alo xaxilitarena, n fan susue nen n yetε matōxe mēnni. ²² Heburun nan e ra ba? A tan nan n fan na. Isirayila kaan nan e ra ba? A tan nan n fan na. Iburahima bōnsōnna nan e ra ba? A tan nan n fan na. ²³ Alaa Muxu Sugandixina walikēen nan e ra ba? N falan tima alo xaxilitaren yetena, koni n dangu e tan na! N bata tōrō walideni dangu e tan na pon! N bata sa kason na dangu e tan na pon! Muxune yi n bulan dangu e tan na, n yi lu sayaan dε waxati wuyaxi. ²⁴ Yahudiyane yi n bulan dōxōna ma suulun bosaan ye tonge saxan e nun solomanaanin.* ²⁵ Romi kaane yi n mabōnbō gbelemene ra dōxōna ma saxan. E n magōlōn n faxa feen na sanja ma keden. Kunkin yi kala n na fōxō igen tagi dōxōna ma saxan, n lu fufani yanyi keden kōε keden, na waxatina nde yi. ²⁶ N yi sigatini waxati wuyaxi gbalon dε, baane nun mafu tiine nun n kon

kaa Yahudiyane nun siya gbete gbalone. N yi taan nun burunna nun fōxō igene nun wule denkεleya muxune gbalone dε. ²⁷ N tōrō nen waliden nun waxati xōdεxene yi, n lu xii xōlitareyani waxati wuyaxi, n lu kamen nun min xōnla ra. Donseen mumēen yi dasa n ma waxati wuyaxi, n lu xunbenla ra marabenni. ²⁸ Naxan saxi na birin fari, n goronna naxan tongoma lōxō yo lōxō, n kōntōfilixi denkεleya yamane birin na. ²⁹ Xa muxuna nde senben xurun, n fan senben xurunma nen. Xa muxuna nde bira yulubini, na n bōjēn ganma nen.

³⁰ Xa n yi daxa nun n xa n yetε matōxō, n yi n yetε matōxōma n ma senbetareyaan nan na. ³¹ En Marigi Yesu Fafe Ala a kolon fa fala n mi wulen falama. Tantunna xa fi a ma habadan! ³² N yi Damasi taani waxatin naxan yi, Yamana Kanna naxan Manga Aretasi bun ma, na yi muxune ti taan so dēen na n suxu xinla ma. ³³ Koni muxune yi n dōxō sagan kui, e yi n nagodo taan nabilin yinna xanbi ra, n nan n futuxulu a yii na kii nin.†

12

Pōli fe toon naxan ti alo xiyena

¹ A daxa n xa lu n yetε matōxe, hali tōnō yo mi a yi. Koni fe toon naxanye tixi alo xiyena, e nun Marigin bata feen naxanye makenen, n xa ne fan fala. ² N muxuna nde* kolon naxan Alaa Muxu Sugandixini. Na rate nen han kore xōnna saxandena. Na jεε fu nun naaninna ni i ra. A gbengbenna, n mi a kolon xa a fatin nan te kore, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena. Ala nan na kolon. ³ N na a kolon xεmeni ito te nen, koni xa a fatin nan te, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena, n mi na tan kolon. Ala nan na kolon. ⁴ A tongo nen a rate ariyanna yi. A yi falane mε naxanye mi nōε fale, e nun muxu yo mi nōε xεte naxanye ma. ⁵ N na muxu sifan matōxōma nen, koni n tan, n mi n yetε matōxe fō n ma senbetareyani. ⁶ Xa n yi waxi n yetε matōxō feni nun, n mi yi findin xaxilitaren na nun, bayo n yi jōndin nan falama. Koni n na n yetε suxuma alogo muxu yo nama n yate dangu n kewanle ra ε naxanye toxi e nun ε naxanye fe mēxi.

* **11:24:** A mato Sariyane 25.3 kui. † **11:33:** A mato Xεrane 9.23-25 kui. * **12:2:** Muxuni ito findixi Pōli yetēen na. A mato Korēnti Firinden 12.7 kui.

⁷ Na ma, Ala tərō fena nde ragidi nēn n ma alo janla na lu fati bēndēni, naxan yi findixi Setana xērana nde ra. Na yi n jaxankata alogo n nama lugo wason na, n to fe makēnēnxi gbeeni itoe toxi. ⁸ N bata Marigin maxandi sanja ma saxan alogo a xa na tərō feen ba n ma. ⁹ A yi n yabi, a naxa, “N ma hinanna bata i wasa. N sēnben nakamalima muxuna sēnbetareyaan nin.” Nayi, n mafura n yete matōxe n ma sēnbetareyani, alogo Alaa Muxu Sugandixin sēnben xa lu n xōn ma. ¹⁰ N na n yete kēnēnxi sēnbetareyaan nun konbine nun fe xōdexēne nun bēsenxōnyaan nun kōntōfinle yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Amasōtō xa n sēnben jan waxatin naxan yi, n sēnben sōtōma na waxatin nin.

Pōli a xaminna

¹¹ N falan tima alo xaxilitarena, koni ε n karahanxi nēn. E tan yi lan nun ε yi n xun mafala, bayo naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, ne mi dangu n na sese yi, hali se mi n na. ¹² Taxamasenna naxanye a yitaxi a xeraan nan n tan na, nxu bata ne liga ε tagi tunnafanni, e findi taxamasenne nun kabanako feene nun fe magaxuxine ra. ¹³ Nxu denkeleya yamaan bonne rafisaxi ε xa kiin mundun yi? Fō n goronna to mi luxi ε xun ma tun. E mi dije na haken ma ba?

¹⁴ N yitōnna saxanden ni ito ra siga feen na ε konni. N goronna mōn mi luma ε xun ma. Amasōtō n mi ε yii seene xan fōxō ra, koni fō ε yetena. Na ma, diine xa mi gbetin malanma e sōtō muxune xa, koni denbaya kanne nan gbetin malanma e diine xa. ¹⁵ Nayi, a finde sewan nan na, n yi n yii seene birin fi, n yi n yete fi ε niine fe ra. Xa n na n ma xanuntenyaan fari sa ε xa, ε xanuntenyaan xurunje ayi n tan xa ba?

¹⁶ A xa lu na ki. N mi findixi goron na ε xun ma. Koni muxune a falama, a n to findixi yanfantenna ra, n na ε suxi kōten nan na. ¹⁷ N xeraan naxanye rasiga ε ma, n na ε rawali nēn na nde xōn ba? ¹⁸ N Tito mafan nēn alogo a xa siga ε konni, n yi denkeleya muxuna nde† rasiga a fōxō ra. Tito ε rawali nēn ba? Nxu birin kui fe keden keja keden xa mi yi a ra nxu sigati kiini

ba? ¹⁹ Yanyina nde, ε mirixi fa fala a to mi na ra a nxu kataxi nxu xun mayenge feen nan na ε fema. En-en. Nxu falan tima Alaa nan yete xōri a Muxu Sugandixin barakani. N xanuntenne, nxu na birin ligama ε yete rasiga feen nan ma. ²⁰ N gaxuxi nēn, n na fa waxatin naxan yi, n na ε liye kii naxan yi, na mi rafanje n ma, e nun ε fan n liye kii naxan yi, na mi rafanje ε ma. N gaxuxi nēn lantareyaan nun xōxōlōnyaan nun bōje teen nun yete yigboon nun fala jaxin nun muxu mafalan nun wason nun fe yibasanna nama lu ε tagi. ²¹ N gaxuxi nēn a n na fa, n ma Ala nama n nayagi ε fe yi, n yi wuga muxu wuyaxi a fe ra naxanye bata yi yulubin liga koni han to e mi e xun xanbi soxi e fe xōsixine nun e yanga suxun nun e haramu feene yi, e yi naxanye ligama.

13

Maxadi dōnxen nun xōntōnne

¹ A saxanden ni i ra n fama ε konni. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Feen birin makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xōn.”* ² N bata yi ε rakolon n faan firinden i fema. N to mi ε fema iki, n mōn xa a fala na muxune xa naxanye bata yi yulubin liga a fōlōni e nun bonne birin, n naxa, n na fa ε fema sōnōn, n mi ε xun mafalama ε yulubine fe ra, ³ bayo ε waxi a xōn n xa sereyane yita ε ra fa fala n na Alaa Muxu Sugandixina falane nan tima. A tan mi ε masuxe sēnbetareyani, bayo sēnbe kanna nan a tan na ε tagi. ⁴ Amasōtō a gbangban nēn wudin ma a sēnbetareyani, koni a luxi a nii ra Ala sēnben barakan nin. Nxu fan bata findi sēnbetarene ra a tan yi, koni nxu nii rakisin sōtōma ε tan ma fe ra, alo a tan kii naxan yi, Ala sēnben barakani.

⁵ E ε yete rakōrsi, alogo ε xa a kolon xa ε denkeleyaxi. E ε yete feselese. E mi a kolon ba fa fala a Yesu Alaa Muxu Sugandixina ε yi? Fō xa a li de, ε bata fula feselesēn na. ⁶ N laxi a ra, ε a kolonma nēn a nxu mi fulaxi feselesēni. ⁷ Nxu Ala maxandima a ε nama fe jaxi yo liga. Nxu mi waxi na xōn ma alogo yamaan xa a kolon a nxu bata nōn sōtō feselesēni, koni alogo ε xa

† 12:18: Pōli bata yi denkeleya muxuni ito a fe fala Korēnti Firinden 8.22 kui. * 13:1: A mato Sariyane 19.15 kui.

fe fajin liga, hali a luxi alo nxu fa fulama fεsεfεsεni. ⁸ Bayo nxu mi nεε sese ligε Alaa jεndin xili ma, koni nxu nεε wale a xa nen. ⁹ Nxu sεwama nen xa senβε mi nxu ra, ε tan senben yi gbo ayi. Na ma, nxu Ala maxandima nen a ε xa kamali. ¹⁰ Nanara, n feni itoe sεbεma ε ma, n to mi ε fema, alogo n na fa ε fema, n nama ε suxu a xεdεxεn na n ma senβεmayani, Marigin senben naxan soxi n yii ε rawεkilε feen na benun a xa ε halagi.

¹¹ Awa, ngaxakedenne, Ala xa sεwan fi ε ma. E kata ε xa dεfe, ε yi ε bode rali-maniya, ε lu xaxili kedenna nun bεje xunbenli. Nayi, xanuntenyaan kanna nun bεje xunbenla kanna Ala luma nen ε xεn.

¹² E bode xεntεn ngaxakedenya xεntεn sunbuni. Yama sarijanxin birin ε xεntεnma.

¹³ Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun Alaa xanuntenyaan nun Alaa Nii Sarijanxin lanna xa lu ε birin xεn.

Galati Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Galati Kaane Ma

Galati kaana nde Yesu a fe Xibaru Fajin soto nen Xera Poli a xeraya sigatiin firinden nun a saxanden xon (Xerane 16.6 e nun 18.23). Ne yi e malan, e findi denkeleya yamaan na. Men kaane mi yi Yahudiyane ra fo siya gbete. Koni Yahudiya denkeleya muxuna ndee yi siga Galati kaane fema Poli xanbi. Ne yi Galati kaane xaranma wulen nan ma fa fala denkeleya muxun birin lan e xa Yahudiyane sariyan suxu, a gbengbenna e yi banxulan alogo e xa kamali denkeleyani. Ba Yahudiyane ra, men kaane namunne mi yi darixi gaan tiin na. Nayi, Galati kaane sese mi yi banxulanxi. Na yi gbaxi Yahudiyane denkeleya muxune ra naxanye yi wama siyane birin xa liga alo e tan alogo e xa kamali dinani bayo Yahudiyani nan yi Yesu ra. Poli tan naxa, a na mi lan Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin ma. Amasoto na yi Galati denkeleya muxune findima konyine nan na dinan kiraan xon. Poli naxa, a sariya suxun mi muxu yo nii rakise fo Ala hinanna e na denkeleya Yesu ma. Waxatina nde, Poli yi Efesi taani, a e xibaru me waxatin naxan yi. A yi a me a Galati kaane tinma a yaxune kawandin na. Na ma, a yi xanuntenya kedini ito sebe e ma alogo e xa Alaa fe famu.

Poli yi Kitabun yireni ito sebe dexo saxan alogo a xa a ngaxakedenne xili "Xibaru Fajin" keden peen jondin ma. Na yire saxanne ni i ra:

A singena, a yi a yetena feene yeba, a folo a yetena tubi kiin ma Yesu ma. A yi a yeba e nun Yerusalen denkeleya muxune lan feen naxan ma fa fala denkeleya muxun naxanye mi findixi Yahudiyane ra, ne mi luma Yahudiyane sariyan bun. A mon yi a fala e nun Piyeri a feene fataxi kii naxan yi lan na feen ma. Poli a xerayaan senben nan xun mayengema, a naxa, a Ala nan a findixi xeraan na naxan mi fata adamadi yo ra, hali Yesu xera boden naxanye dxi Yerusalen taani. Na bunna neen, Galati kaane mi lan e xa e tuli mati muxu gbete

yo ra naxan Poli matandima hali e keli Yerusalen taani (sora 1 han sora 2).

A firindena, Poli yi falan ti fata Layiri Fonna Kitabun na, a naxa, a muxun mi kisima Yahudiyane sariya suxun xan xon, koni fo a xa denkeleya Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan ma (sora 3 han sora 4).

A rajanni, a naxa, a Galati kaane lan e xa lu xeroyani Alaa Nii Sarijanxin yamarin bun amasoto Alaa Nii Sarijanxi kewali fajin birin nasoma nen muxuni, katarabi xanuntenyaan ma (sora 5 han sora 6).

Yamaan laxi sariya suxun nan na dinani. E e mirixi a ma fa fala, e sariya suxun na dangu e yulubi ligana, na e rasoma ariyanna nin. Anu, Kitabun yireni ito naxa, a muxun mi noe tinxinje Ala yee ra yi sariya suxun xon. I na Ala sariya keden kala, i bata findi yulubi tongon na. Xa na yulubi mi ba i ma, Ala mi tinma i yi so ariyanna yi. Fo yulubin xa ba muxun ma singen, a fa so ariyanna kui. Yesu nan findixi na muxun na naxan adamadiine yulubine bama e ma. Naxan na denkeleya Yesu ma, na bata kisin soto. Na kui, denkeleyaan nan en nakisima. Sariya suxun mi a ra.

¹ N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina xerana, n bata kedini ito sebe Galati denkeleya muxune ma. Adama mi n xexi fo Yesu nun Fafe Ala naxan a rakelixa sayani.

² N tan nun ngaxakedenna naxanye birin be, nxu Galati denkeleya yamaan xontanma:

³ En Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

⁴ Yesu nan a yete fixi en yulubine fe ra, a yi en xunba waxati jaxini ito yi alo en Fafe Ala waxi a xon ma kii naxan yi. ⁵ En xa binyen fi a ma habadan han habadan! Amina.

Xibaru Fajin gbete yo mi na yi

⁶ N bata kabe e ma amasoto e bata e xun xanbi so Ala yi mafuren naxan e xilixi a Muxu Sugandixina hinanna xon. E yi xibaru gbete suxu. ⁷ Koni Xibaru Fajin gbete yo mi na yi mume! Muxune nan tun e toroma, e waxi Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin maxete feni. ⁸ Koni hali

nxu tan hanma malekana nde yi fa sa keli ariyanna yi, a xibaru gbete kawandin ba ε xa, nxu tan mi naxan baxi ε xa, Ala xa na kanna halagi habadan! ⁹ Nxu bata yi a fala. Iki, n mɔn xa a fala ε xa. Xa muxu yo xibaru gbete kawandin bama ε xa, ba Yesu a Fe Xibaru Fajin na, ε naxan singe suxi, Ala xa na kanna halagi habadan!

¹⁰ Iki n yamaan nan mafanma ba? Hanma Ala? N katama n xa rafan adamadiine nan ma ba? Xa n mɔn yi katama n xa yamaan nan kenɛn nun, nayi n mi finde Alaa Muxu Sugandixina walikɛn na!

Pɔli a xerayana

¹¹ Ngaxakedenne, n xa a fala ε xa, n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalixi ε ma, a mi fataxi adamadiine ra. ¹² N mi a sɔtɔxi muxu yo ra. Muxu yo mi n xaranxi a ma. Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan a makɛnɛnxi n xa.*

¹³ Amasɔtɔ ε bata n kɛwanle fe mɛ, n naxan naba n yi Yahudiya dinani waxatin naxan yi. N bata denkeleya yamaan jaxankata han a radangu ayi. N yi a kalama nɛn. ¹⁴ N yi danguma nɛn n lanfa wuyaxi ra Yahudiya dinani n siyaan muxune yɛ. Dinan muxu gbee nan yi n tan na n benbane namunne xɔn.

¹⁵ Koni xabu n bari waxatin naxan yi, Ala yi n sugandi, a n xili a hinanni. Bayo a a kenɛn nɛn ¹⁶ a xa a Dii Xɛmɛn makɛnɛn n xa, alogo n xa a fe Xibaru Fajin nali siya gbete ma. Nayi, n mi sigaxi adamadi yo fema, a xa n kawandi. ¹⁷ N mi sigaxi Yerusalɛn taani ne fema naxanye singe yi xerane ra. Koni n siga nɛn Arabu yamanani mafuren! N mɔn yi xete Damasi yi. ¹⁸ Nɛɛ saxan dangu xanbini, n yi siga Yerusalɛn taani alogo nxu nun Piyeri xa nxu bode kolon, n xii fu nun suulun ti a fema. ¹⁹ N mi xera gbete to na yi fɔ Marigi Yesu xunyɛn Yaki. ²⁰ N naxan sɛbɛxi, Ala nan seren na, jɔndin na a ra.

²¹ Na xanbi ra, n yi siga Siriya yi e nun Silisi yi, ²² koni muxe mi yi n kolon Yudaya denkeleya yamane yɛ naxanye Alaa Muxu Sugandixin xɔn. ²³ E ito nan gbansan mɛ: “Xɛmɛn naxan yi en jaxankatama a fɔlɔni, na nan fa denkeleyaan kirana fe kawandin

bama iki, a yi naxan kalama.” ²⁴ Nanara, e yi Ala tantun n tan ma fe ra.

2

Pɔli nun xeraan bonne

¹ Nɛɛ fu nun naanin dangu xanbini, n tan nun Baranabasi yi siga Yerusalɛn taani. N Tito fan xali. ² N siga nɛn bayo Ala bata a makɛnɛn n xa. N darixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliyɛ siya gbete ma kii naxan yi, n yi na yɛba e muxu gbeene xa wundoni, alogo n ma wanle birin nama lu fufafu! ³ Koni hali Tito Gireki kaan naxan yi n fema, e mi a karahan a banxulan feen ma. ⁴ Koni nafgina ndee yi basanxi nxu ra alogo e xa nxɔ feene rakɔrɔsi, e yi nxɔ xɔrɔyani gbɛ Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan fixi nxu ma, e yi nxu findi konyin na. ⁵ Nxu mi tin e xa hali ndedi, alogo nxu xa Yesu a fe Xibaru Fajin jɔndin mara ε xa.

⁶ Naxanye yi luxi alo e muxu gbeene, e yi findixi naxan yo ra, n ma kolon, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa. Na muxu gbeene mi sese saxi n ma xaranna fari. ⁷ A makuya na ra! E a toxi nɛn a Ala bata Yesu a fe Xibaru Fajin kawandi baan wanla taxu n tan na siya gbete xa alo a bata a taxu Piyeri ra kii naxan yi Yahudiyane xa. ⁸ Amasɔtɔ naxan Piyeri findixi xeraan na Yahudiyane xa, na nan n fan xɛxi siya gbete ma. ⁹ Yaki nun Piyeri nun Yoni, naxanye yi luxi alo e yɛerate, e to Alaa maragidin kolon a naxan fixi n ma, e yi n tan nun Baranabasi yisuxu ngaxakedenyani alogo nxu xa wali siya gbete tagi, e tan yi wali Yahudiyane tagi. ¹⁰ E yi nxu mafan, a nxu xa nxu xaxili lu yiigelitɔne xɔn ma. N fan yi n sɔbɛ soxi na nan ma.

Pɔli yi Piyeri sɔnna fe fala a xa

¹¹ Piyeri fa Antiyɔki yi waxatin naxan yi, n yi a matandi amasɔtɔ a yi tantanxi. ¹² Benun muxuna ndee xa fa keli Yaki fema, Piyeri yi a dɛgema siya gbete denkeleya muxune nan xɔn ma nun. Koni ne to fa, a yi keli e fema, a a makuya e ra amasɔtɔ a gaxuxi Yahudiyane yɛɛ ra naxanye yi waxi siya gbete banxulan feni. ¹³ Yahudiya

* **1:12:** A mato Xerane 9.3-6 kui.

denkeleya muxun bonne fan yi so a tannani. Hali Baranabasi fan yi so a yi. ¹⁴ N to a to a e mi sigan tima Yesu a fe Xibaru Fajin nɔndin kira tinxinxin xɔn ma, n yi a fala Piyeri xa e birin yee xori, n naxa, “Yahudiyani nan i tan na koni i ya kewanle ligaxi alo siya gbetene, e mi luxi alo Yahudiyane! Nayi, i siya gbetene karanma di, a e xa Yahudiyane namunne suxu?”

¹⁵ En tan naxan barixi Yahudiyayani, siya gbetɛ mi en tan na, naxan findixi yulubi kanne ra. ¹⁶ En na a kolon a muxun mi tinxinma ayi Ala yee ra yi sariya suxun xan xɔn ma, fɔ a na denkeleya Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. Nanara, en bata la Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra alogo en xa tinxin denkeleyaan xɔn Alaa Muxu Sugandixin ma. Sariya suxun mi a ra bayo adamadi yo mi nɔe tinxinɛ sariya suxun xɔn.* ¹⁷ Koni en na kata en xa tinxin Alaa Muxu Sugandixin barakani, xa a li yulubi kanna nan en fan na, nanara ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin walima yulubi nan xa nayi? En-en de! ¹⁸ N bata n mɛ sariyan naxanye ra, xa n mɔn tin ne ma, na bunna nɛɛn, n bata findi sariya kalan na. ¹⁹ N luxi nɛn alo n bata faxa sariyan bun, n mi fa sariyan bun sɔnɔn. Nanara, Ala nan gbee n ma dunuɓa yi gidin na. N bata gbangban wudin ma Alaa Muxu Sugandixin xɔn ma, ²⁰ nanara, n tan mi fa n nii ra sɔnɔn koni Alaa Muxu Sugandixin niin nan fa n yi. N dunuɓa yi gidin naxan nabama n fati bendeni sɔnɔn, n na rabama denkeleyaan nin Alaa Dii Xɛmeni, naxan bata n xanu, a faxa n ma fe ra. ²¹ N mi n mema Alaa hinanna ra. Amasɔtɔ xa muxun yi tinxinma sariyan nan xɔn ma nun, Alaa Muxu Sugandixin bata faxa nayi fufafu!

3

Sariya suxun nun denkeleyana

¹ Ee! Galati kaa xaxilitarene! Nde ɛ tirinxi? Ɛ tan bata yi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa feni gbɛ wudin ma ki fajin! ² Ɛ xa maxɔdin keden yabi n xa: Ɛ Alaa Niin sɔtɔxi sariya suxun nan xɔn ma ba hanma

denkeleyaan xɔn ma ɛ naxan ma fe mexi? ³ Ɛ bata yi a fɔlɔ Alaa Niin barakani, koni iki ɛ xaxilitareyaan bata radangu ayi, han ɛ fa waxi a xɔn ɛ xa a ranan ɛ yete senben na iki ba? ⁴ Ɛ tɔrɔxi nɛn fufafu ba? Fufafu mi yi a ra ba? ⁵ Ala a Nii Sariyanxin fima ɛ ma, a kabanako feene ligama ɛ tagi sariya suxun nan xɔn ma ba, hanma denkeleyaan xɔn ma ba, ɛ naxan ma fe mexi?

⁶ A luxi nɛn alo naxan sebɛxi: “Ibrahimaya yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”* ⁷ Ɛ xa a kolon fa fala muxun naxanye denkeleyaxi, Ibrahimaya bɔnsɔnna muxune nan ne ra. ⁸ Kitabun bata yi a fala nun, a Ala siya gbetene ratinxinma nɛn a yete yee ra yi denkeleyaan barakani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Ibrahimaya ma benun a waxatin xa a li, a naxa, “Dunuɓa siyane birin duban sɔtɔma nɛn i tan barakani.”† ⁹ Naxanye denkeleyaxi, ne duban sɔtɔma nɛn alo denkeleya muxuna Ibrahimaya.

¹⁰ Naxanye xaxili tixi sariya suxun na, dangan ne xa. Amasɔtɔ a sebɛxi, “Feen naxanye birin sebɛxi Sariya Kitabuni, naxan mi ne suxuma, Ala xa na kanna danga.”‡ ¹¹ Nba, a bata yigbɛ feu, fa fala muxu yo mi tinxinɛ Ala yee ra yi sariyan xɔn ma. Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xɔn, na nii rakisin sɔtɔma nɛn.”§ ¹² Koni sariyan mi minixi denkeleyani, bayo a mɔn naxa, “Naxan na itoe suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.”*

¹³ Alaa Muxu Sugandixin findixi danga muxun nan na en tan ma fe ra, a en xunba sariyan dangan bun ma, bayo a sebɛxi, “Naxan yo na singan wudin ma, dangan na kanna xa.”† ¹⁴ A na liga nɛn en xa alogo Ala duban naxan nagidixi Ibrahimaya ma, siya gbetene fan xa na sɔtɔ Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. En mɔn yi Alaa Niin sɔtɔ denkeleyaan xɔn ma, a en tuli saxi naxan na.

Ala en tuli saxi naxan na

¹⁵ Ngaxakedenne, n xa misaala yita ɛ ra fata dunuɓa yi gidin na. Awa, xa muxu

* **2:16:** A mato Yaburin 143.2 nun Romi 3.20 nun 3.23 kui.

† **3:10:** Sariyane 27.26 § **3:11:** Xabakuki 2.4

* **3:6:** A mato Dunuɓa Fɔlɔn 15.6 kui. † **3:8:** Dunuɓa

* **3:12:** A mato Saraxaraline 18.5 nun Romi Kaane

10.5 kui. † **3:13:** Sariyane 21.23

firinna lan fena nde ma, e layirin xidi, muxu yo mi na layirin kalε hanma a nde sa a fari. ¹⁶ Na ma, Ala bata Iburahima tuli sa e nun a yixεtεna. Kitabun mi a falaxi fa fala “a yixεtεne,” naxan yi findima muxu wuyaxi ra. Koni a naxa, “i yixεtεna,”[†] na bunna nεen muxu kedenna na a ra, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁷ N naxan ma, na ni ito ra: Ala bata yi layirin naxan xidi ken, Musaa sariyan mi na kalε naxan falaxi jεε kεmε naanin jεε tonge saxan dangu xanbini. Na mi Alaa tuli saan kalama. ¹⁸ Amasotε xa Alaa kεen fima sariyan nan xεn ma, a mi findixi tuli saan na na yi. Koni Ala hinan nεn Iburahima ra, a a tuli sa.

¹⁹ Sariyan fa fixi nanfera nayi? A fixi hakεne nan ma fe ra han Iburahima yixεten fa waxatin yi a li, Ala en tuli sa naxan na. Sariyan fixi malekane nan xεn muxuna nde sabun na. ²⁰ Sabu wuyaxi na yi, koni Ala keden peen na a ra!

Sariyan bunna

²¹ Awa, sariyan saxi Alaa tuli saan nan xili ma ba? En-en de! Bayo xa sariyan yi fixi nun naxan yi nεε nii rakisini fiye, nayi yamaan yi tinxinma ayi nεn Ala yeε ra yi sariyan xεn. ²² Koni Kitabun naxa, a dunuƣa birin yulubin sεnben bun ma. Nanara, naxanye denkeleyaxi, ne xa Alaa tuli saan sotε Yesu a tεgondiyaan barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

²³ Koni benun denkeleyani ito xa fa waxatin naxan yi, sariyan yi en birin maraxi nεn alo kaso ra saane han denkeleyaan yi lankenemaya. ²⁴ Nanara, sariyan findixi en xuru seen nan na, a en xali Alaa Muxu Sugandixin ma alogo en xa tinxin Ala yeε ra yi denkeleyaan xεn ma. ²⁵ Koni denkeleyaan bata fa. Nanara, en mi fa na sariyan bun ma sεnεn naxan yi findixi en xuru seen na.

²⁶ Amasotε ε birin bata findi Alaa diine ra denkeleyaan xεn ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁷ Amasotε ε bata rafu igeni ε tubi xinla ma Alaa Muxu Sugandixin ma. Nayi, Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana bata ragodo ε ma alo domana. ²⁸ Nanara, tagi raba mi fa Girεkine nun Yahudiyane tagi. Tagi raba

mi fa konyine nun xεrεne tagi. Tagi raba mi fa xεmεn nun jaxanla tagi, ε birin bata findi kedenna ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁹ Xa Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ε tan na, ε bata findi Iburahima bεnsεnna ra e nun a kεε tongone alo Ala a tuli saxi kii naxan yi.

4

¹ Koni n na ito nan falama: Fanni kεε tongon mεn dii jεreyani, a mi fisa konyin xa hali seen birin kannna to a ra. ² E diin taxuma a kantan muxune ra naxanye a feene yεbama a xa han na waxatin yi a li a fafe naxan saxi. ³ Na kiini, benun en xa kεxε denkeleyani, en fan yi konyiyani dunuƣa gele ma feene yi. ⁴ Koni a fa waxatin to a li, Ala yi a Dii Xεmεn nafa. Naxanla yi a bari. A barixi sariyan nan bun ma, ⁵ alogo a xa ne xεrεya naxanye sariyan bun ma, a en xa findi Alaa diine ra.

⁶ Bayo ε bata findi a diine ra, Ala bata a Dii Xεmεna Nii Sariƣanxin nagodo, a so en bεjεni. Na Nii Sariƣanxin nan Ala xilima en bεjεni, a naxa, “Baba! N fafe!” ⁷ Nayi, konyi mi fa i tan na fε a diina. Xa i bata findi a diin na, Ala mεn i findima kεε tongon na nεn.

Pεli a xaminna Galati kaane fe ra

⁸ A fεlεni ε mi yi Ala kolon nun, ε yi batu seene nan ma konyiya yi. Ala mi yi ne ra mumε! ⁹ Koni iki, ε Ala kolon. Ala fan ε kolon. Nanfera ε birama dunuƣa gele ma feene fεxε ra sεnεn, naxanye sεnβε mi na? E waxi a xεn ma nεn ba, ε mεn xa findi ne konyine ra? ¹⁰ E sali lεxεne binyama, e nun kikene nun waxatine nun jεεne! ¹¹ N gaxuxi xa n mi tεrεxi ε fe ra fuu!

¹² Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε xa lu alo n tan. Bayo n tan luxi nεn alo ε tan. E mi tinxintareya yo dεxi n na. ¹³ E a kolon fa fala n ma furen nan a ligaxi, n Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba ε xa a fεlεni. ¹⁴ Koni hali n ma furen to ε tεrεxi, ε mi n naxaxuxi, ε mi ε mεxi n na. Koni ε n yisuxi alo Alaa malekan nan yi n na nun, alo Alaa Muxu Sugandixin Yesu yeεna. ¹⁵ E yi sεwaxi nun kati! Nanfe ligaxi? N sereyaan bama ε fe ra, xa ε yi nεε a ligε nun, ε yi ε

[†] **3:16:** Dunuƣa Fεlεn 12.7 **§ 3:19:** Yahudiyane namunne kui, e laxi a ra fa fala Musa Alaa sariyane sotεxi malekane nan xεn.

yεene bama nen nun, ε yi e so n yii! ¹⁶ Koni iki, n mi findixi ε yaxun na jɔndi falan xɔn ba?

¹⁷ Muxuni itoe kunfahi ε xɔn, koni fe fajni mi a ra! E kataxi ε ba feen nan na nxu fema alogo ε fan xa kunfa e xɔn. ¹⁸ Kunfan fan, xa ε fe fajin nan fɔxɔ ra, e nun xa ε luyε a fari waxatin birin. Hali n ye xɔnna mi a ra. ¹⁹ N ma diine, n mɔn tɔrɔni ε fe ra alo jaxanla kuiin na a ramaxa a ma, han Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana yi sabati ε bɔjɛni. ²⁰ Koni a yi rafanma n ma nun, iki n lu ε fema, alogo n xa n fala ti kiin maxete. E fe n yifuxi kati!

Hagara nun Saran ma fe misaala

²¹ E xa a fala n xa, ε tan naxanye waxi a xɔn ma ε xa lu sariyan bun ma, ε mi na sariyan kolon ba? ²² Bayo a sebexi a Ibrahima dii xεmε firin sɔtɔ nen. A keden sɔtɔ konyi gilen ma, a bonna sɔtɔ xɔrɔn gilen ma.*

²³ A naxan sɔtɔ konyi gilen xɔn ma, na sɔtɔxi nen alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi. Koni a diin naxan sɔtɔxi xɔrɔ jaxanla xɔn ma, Ala nan a tuli sa na tan na.† ²⁴ Feni itoe luxi nen alo misaala. Layiri firinna misaala nan jaxalan firinni itoe ra. Kedenna kelixi Sinayi Geyaan nan fari, naxan diine barima konyiyani. Hagara nan na ra. ²⁵ Sinayi Geyaan naxan Arabu yamanani, na misaala nan Hagara ra. E nun Yerusalɛn taan naxan na yi iki, ne keden. Bayo, Yerusalɛn nun mɛn kaane birin konyiyaana nin.‡ ²⁶ Koni Yerusalɛn taan naxan kore, xɔrɔn nan na ra. En nga nan na ra. ²⁷ Bayo Kitabun naxa, “Gbantana, i xa sɛwa, i tan naxan mi dii barixi! Naxan, i sɔnxɔ sɛwani, naxan mi diin sɔtɔ xɔlɛn kolon. Bayo jaxalan nabɛjinxina diine wuyama ayi nen

dangu xεmε taa ra dɔxɔn gbeene ra.”§

* **4:22:** A mato Dunuja Fɔlɔn 16.15 nun 21.2 kui. † **4:23:** A mato Dunuja Fɔlɔn 17.16 kui. ‡ **4:25:** Yerusalɛn taan findixi Yahudiyane dinana misaala ra be. Mɛn kaane yi e gbee namunne konyiyaana nin. § **4:27:** Esayi 54.1

* **4:30:** A mato Dunuja Fɔlɔn 21.10 kui. * **5:9:** burun nate sena: Lebɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi. Alo Lebɛnna siyadin burun birin natema kii naxan yi, feen naxan Galati kaane ratantanma, na nan e yamaan birin xunna kalama na kiini. † **5:11:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu gbangban wudin naxan ma, na findixi kisin sɔtɔ kiin na. Na nan muxuna ndee tɛrenama a fe yi.

²⁸ Nba, ngaxakedenne, ε fan bata sa Isiyaga fari, Ala e tuli sa naxan na. ²⁹ Na waxatini diin naxan sɔtɔ alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi, na yi bonna jaxankata naxan sɔtɔxi Alaa Niin barakani. Han iki, a mɔn na kiini. ³⁰ Koni Kitabun nanfe falaxi? A naxa, “Konyi jaxanli ito nun a diin kedi. Amasɔtɔ konyi jaxanla diin nun xɔrɔ jaxanla diin mi kɛɛn tonge e bode xɔn ma mumε!”* ³¹ Nanara, ngaxakedenne, konyi gile dii mi en tan na fɔ xɔrɔ diine.

5

E lu xɔrɔyani

¹ Alaa Muxu Sugandixin bata xɔrɔyaana fi en ma alogo en xa xɔrɔya. Nanara, ε kankan na ma, ε nama so konyiyaana bun ma sɔnɔn.

² E tuli mati. N tan Pɔli nan ito falama ε xa. Xa ε tin, e yi ε banxulan, Alaa Muxu Sugandixin tɔnɔ mi fa ε ma sɔnɔn. ³ N mɔn ito nan falama muxun birin xa, naxan na tin e xa a banxulan: sariyan birin suxu goronna na xun ma. ⁴ E tan naxanye katama ε xa tinxin Ala yeε ra yi sariyan xɔn, ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata taxun. E bata keli Alaa hinanna bun ma. ⁵ Bayo en xaxili tixi en ma yigin nan na Alaa Niin barakani denkeleyaana xɔn ma, a en natinxinma nen. ⁶ Amasɔtɔ xa ε Yesu Alaa Muxu Sugandixini, banxulanna nun banxulantareyaana tɔnɔn mi na, fɔ denkeleyaana naxan walima xanuntenyani.

⁷ E yi a ligama ki fajni! Nde ε jɔndin suxuni kalaxi? ⁸ Ala naxan ε xilixi, a tan mi na ligaxi. ⁹ “Hali buru rate se* xurudin nɔε burun birin nagboε ayi nen.” ¹⁰ Koni n laxi ε ra Marigin barakani fa fala ε mi miriya gbete tonge. Nba, muxun naxan ε yifuma, a findi muxu yo ra, Ala na yalagima nen.

¹¹ Koni, ngaxakedenne, xa n mɔn yi banxulan feen kawandin nan bama nun, nanfera e mɔn n bɛsɛnxɔnyama? Nayi, Yesu faxa wudin† mi findε e xa tɛrena feen na. ¹² Nayi, naxanye ε yifuma banxulan

feen na, ne yi lan e xa e gbeena ngaan ba na!

¹³ Amasotɔ ε tan, ngaxakedenne, ε xilixi xɔɔyaan nan ma. Anu, ε nama xɔɔyaan findi fati bɛndɛn nafan feene ra. Koni ε xa wali ε bode xa xanuntenyani. ¹⁴ Amasotɔ sariyan birin fala yisoxin ni i ra: “I adamadi boden xanu alo i yetɛna.”† ¹⁵ Koni xa ε liga alo subene, ε ε bode yɛngɛ, ε yi ε balo ε bode ra, ε xa a liga ε yeren ma, xa na mi a ra, ε ε bode ɲanma nɛn feu!

Alaa Nii Sariɲanxina fe yi

¹⁶ Koni n tan naxa, ε xa sigan ti Alaa Niin barakani. Nanara, ε mi fati bɛndɛn nafan feene rakamale sɔnɔn. ¹⁷ Amasotɔ fati bɛndɛn nafan feene mi tinɲɛ Alaa Niina feene ma. Alaa Niin fan mi tinɲɛ fati bɛndɛn wanle ma. Ne firinne yaxun nan e bode ra. Nanara, ε mi ε yetɛ waxɔn feene ligama. ¹⁸ Xa ε biraxi Alaa Nii Sariɲanxin fɔxɔ ra, ε mi fa sariyan bun sɔnɔn.

¹⁹ Fati bɛndɛn nafan feene kolon mi raxɔlo: yanga suxuna, xɔsi fena, haramu feene, ²⁰ suxure batuna, kɔɛrayana, xɔnnantenyana, lantareyana, xɔxɔlɔnyana, bɔɲɛ teena, yetɛ yigbona, mayitaxunna, ²¹ milɛna, dɔlo minna, haramu sumunne, e nun na fe sifane. N na ε rakolonma alo n bata yi a fala kii naxan yi: Naxanye fe sifani itoe ligama, ne mi Alaa Mangayaan toma.

²² Muxun na lugo Alaa Nii Sariɲanxin na, kɛwanli itoe nan findima a bogin na: S xanuntenyana, sɛwana, bɔɲɛ xunbenla, dijana, ɲɛnige fajina, fanna, tɔgɔndiyana, ²³ limaniyana, yetɛ suxuna. Tɔn mi dɔxe na feene ra. ²⁴ Naxanye bata findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na, ne bata e fati bɛndɛn wanle gbangban a faxa wudin ma e nun e waxɔn feene nun e rafan feene. ²⁵ Xa en dunuɲa yi gidin nabama Alaa Nii Sariɲanxin xɔn, fɔ en kɛwanle xa lan Alaa Nii Sariɲanxin ma. ²⁶ En nama waso, en yi en bode rafen, en yi en bode maxɔxɔlɔn.

6

ε ε bode mali

† 5:14: Saraxaraline 19.18 § 5:22: Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kɛwali fajin nan ligama. Na luxi nɛn alo wudin nun a bogina.

¹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde bira hakɛni, ε tan naxanye Alaa Nii Sariɲanxini, ε xa a matinxin limaniyani. Koni ε ε yetɛ rakɔɔsi alogo Setana nama ε fan natantan. ² ε ε bode goron tongo, nayi ε bata Alaa Muxu Sugandixina sariyan nakamali. ³ Xa muxuna nde a miri a ma a a tan se ra koni sese mi a ra, a a yetɛ nan tun mayendenma. ⁴ Muxun birin xa a yetɛ kɛwanle rakɔɔsi. Xa ne fan, a kanba xunna taranma nɛn na nayi, a nama a sa muxu gbɛtɛ ma. ⁵ Muxun birin xa a yetɛ goronna tongo.

⁶ Naxan xaranma Alaa falan ma, na xa a karamɔxɔ ki a se fajin birin yi.

⁷ ε nama ε yetɛ mayenden bayo Ala mi mayendenɲɛ. Muxun sansiin naxan sifa wolima, a na nan sifa xabama. ⁸ Nayi, naxan na a fati bɛndɛn wanle kɛ, na halagin sɔtɔma nɛn ne xɔn. Koni, naxan na Alaa Nii Sariɲanxin wanle kɛ, a habadan nii rakisin sɔtɔma nɛn Alaa Nii Sariɲanxin xɔn. ⁹ Nanara, en nama xadan fe fajin rabadeni. Amasotɔ xa en lu na fari, en na a tɔnɔn sɔtɔma nɛn waxati famani. ¹⁰ Nanara, xa a fɛɛna en xa, en xa fe fajin liga muxune birin xa, koni katarabi en ngaxakeden dɛnkɛleya muxune nan ma.

Maxadi dɔnxɛne nun xɔntɔnne

¹¹ ε mi a to, n sɛbɛli xungbeen naxanye sɛbɛma n yetɛ yiin na iki! ¹² Naxanye waxi a xɔn ma, e xa yamaan kɛnɛn fati bɛndɛn kiraan xɔn ma, ne nan katama e xa ε karahan a ε xa banxulan. E na ligama nɛn alogo yamaan nama e bɛsɛnxɔnya Alaa Muxu Sugandixin faxana fe ra wudin ma. ¹³ Hali naxanye banxulanxi, e mi sariyan suxuma. Koni, e waxi a xɔn ma nɛn, ε xa banxulan alogo e xa e kanba a ε fan bata tin banxulanna ma. ¹⁴ Koni n tan, n na n kanbama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin nan tun yi. N faxaxi dunuɲa feene yi na wudin nan xɔn, dunuɲa feene fan bata faxa n yi. ¹⁵ Xa muxun banxulanxi hanma xa a mi banxulanxi, na mi fe ra, fɔ a xa findi dali nɛnɛn na. ¹⁶ Nba, naxan na falani ito suxu, Ala xa bɔɲɛ xunbenla nun kininkininna fi na kanna ma, e nun Ala gbee Isirayila!

¹⁷ Donxen na, muxu yo nama n tɔrɔ, amasɔtɔ larun naxanye n fatin ma, ne a yitama a Yesu gbeen nan n na.

¹⁸ Nba, ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini. Amina.

Efesi Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Efesi Kaane Ma

Poli yi kasoon nan na Romi taani a Kitabun yireni ito sebe waxatin naxan yi, a yi a rasiga Efesi kaane ma. Koni, a mi yi waxi a xon ma Efesi kaane gbansanna xa a xaran. A luxi alo a yi kedini ito rasigama Efesi kaane denkeleya yamaan nun a rabilinna taane denkeleya yamane nan ma Asi yamanani alogo e birin xa a xaran. Nayi, a mi muxu wuyaxi xontoxi a kui, a mon mi Efesi kaane maxadi e sonne fe yi. Kitabun yireni ito seboxi nen alo jee tonge saxan joxon Yesu te xanbini ariyanna yi.

Xera Poli fa nen Efesi taani a xeraya sigatiin saxandeni, a yi jee saxan naba na. (Xerane 19.1 han 20.1) Kitabun yireni ito sora 3.1 nun 4.1 nan a yitama en na a xeraan yi kasoon nan na a yi ito sebema Efesi kaane ma waxatin naxan yi. A mon itoe fan sebe kasoon nan na: Filipi Kaane, Filemon, e nun Kolosi Kaane.

Kitabun yireni ito fala yisoxini ito ra fa fala Ala feen birin nagidixi nen alogo “A xa seen birin malan, naxanye kore xonna nun boxo xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.” (1.10) Ala a denkeleya yamaan nan findixi Yesu fati benden na dunuja yi alogo a xa dunuja feene birin malan Yesu yamarin bun. Nayi, denkeleya yamaan lan nen e sarijan e dunuja yi gidini. Lanna xa lu yamaan ni alogo Yesu a yamaan lanna xa findi a binya xunna ra dunuja nun kore xonna ma. Ala to dunuja muxune birin malanma alogo a xa binyen soto kore xonna ma, en tan sese mi lan en yi na lanna kala en nun muxun bodene tagi fo en na en yete magodo en bode xa, en sarijan. (5.21)

A Kitabun yireni ito foloxi duban nan ma (1.1-2) a yi a rajan duban ma. (6.21-24) Falan naxan tixi Kitabun kui, a yitaxunxi boxo firin: A singena (1.3-3.21), Ala naxan ligaxi en xa a Muxu Sugandixin Yesu xon, Poli yelin xanbini a sewan mayite na fe ra, a yi denkeleya muxune lan feen yeba, a

yi a yita en na Ala Yahudiyane nun siya gbetene malanxi kii naxan yi, e findi yama kedenna ra, a yamana. A firindena (4.1-6.20), xerana a falama a Kitabun xaran muxune lan nen a e xa findi kedenna ra nii neneni Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin. A yi a yeba lanna luma e nun bonne tagi kii naxan yi denkeleya yamani e nun denbayani.

Poli Alaa yamaan lan feen nan yebama misali saxan xon: fati benden lanna nun banxin ti kiina nun lanna xemnen nun a jaxanla tagi. Alaa Muxu Sugandixin Yesu luxi alo fati benden xunna, e nun alo banxin bundoxo gemena. Denkeleya yamaan mon luxi Alaa Muxu Sugandixin xa nen alo jaxanla a xemnen xa. Nayi, en na a toma nen fa fala lanna mi luye denkeleya muxune tagi xa muxune mi xete haken nun yulubin foxo ra, e la Marigi na.

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma, n tan nan ito sebema yama sarijanxin ma Efesi taani, togondiya muxun naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

En barakan naxan sotoma

³ En barikan bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa naxan niin duban birin nagidixi en ma ariyanna yi a Muxu Sugandixini. ⁴ Benun dunuja xa da waxatin naxan yi, Ala bata yi en sugandi nun alogo en xa sarijan, en lu fetareyani a yee ra yi. Ala bata yi a ragidi a xanuntenyani, ⁵ a xa en findi a diine ra Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani alo a rafan a ma a yeteen sagoni kii naxan yi. ⁶ Na yi findi Ala hinan gbeen kanna tantun xunna ra a naxan fixi en ma a xanuntenna xon.

⁷ Amasoto en bata xunba Yesu wunla xon ma,* en yulubine yi xafari, a yi a hinan defexi gbeen mayita, ⁸ Ala bata naxan nagidi en ma a fajan na a fekolonna nun a xaxilimayaan birin yi. ⁹ A bata a sagoon wundo feen makenen en xa, a rafan feen naxan nagidi Yesu barakani ¹⁰ alogo a xa na rakamali a waxatin na a li. Na sagoon ni i ra fa fala a xa seen birin malan, naxanye

* **1:7:** Yesu wunla xon ma: Na bunna neen, fa fala a sayaan xon ma.

kore xonna nun bɔxɔ xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.

¹¹ En mɔn sugandixi en xa lu Yesu yi, alo Ala bata yi a ragidi en ma kii naxan yi nun, Ala naxan feen birin nakamalima a yete a maragidin nun a sagoon xɔn. ¹² Na ligaxi nen alogo en tan naxanye singe bata en yigi sa Alaa Muxu Sugandixini, en xa findi tantun seen na Ala binyen kanna xa.

¹³ E tan fan bata lu Yesu yi, e to jɔndin falan mexi, e rakisi fe Xibaru Fajina, e yi la Yesu ra, Ala yi a Nii Sarijanxin lu e yi a taxamasenna ra, a bata yi en tuli sa naxan na. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin luxi nen alo Ala se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa a kolon en sa keɛn sɔtɔma nen Alaa yamaan na xunba waxatin naxan yi, en yi Ala tantun a binyeni.

Pɔli a Ala maxandina

¹⁵ Nanara, xabu n na e denkeleyana fe me Marigi Yesu ma e nun e xanuntenyana yama sarijanxin birin xa, ¹⁶ n barikan birama Ala xa e fe yi waxatin birin, n nɛma Ala maxande e xa. ¹⁷ N Fafe Ala, binyen kanna maxandima e xa, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina Ala alogo a xa a Nii Sarijanxin nagodo e ma naxan fe kolonna fima, a feene makenen alogo e Ala kolonna xa fari sa. ¹⁸ N na Ala maxandima e xa alogo e xa feene yete to e bɔjɛni, a fixa, alogo a e xilixi yigin naxan ma, e xa na kolon, a bata keɛ nɔrɔxin binyen naxan lu a yama sarijanxin xa, ¹⁹ e nun a senbe fisamantenna en tan denkeleya muxune xa. Na findixi a senbe yeteen nan na a naxan nawalixi a fanga gbeeni ²⁰ a to a Muxu Sugandixin nakeli sayani, a yi a lu a yiifanna ma ariyanna yi. ²¹ A yi a lu mangayane nun nɔyane nun senbene nun kuntigiyane birin xun na e nun xinla naxanye birin nɔe fale dunujani ito yi e nun waxati famatɔni. ²² Ala bata seen birin lu Yesu sanna bun ma, a yi a findi e xunna ra denkeleya yamaan xa. ²³ Denkeleya yamaan luxi nen alo Yesu fati bendena. Denkeleya yamaan Yesu a feene birin nakamalima, Yesu naxan feen birin nakamalima kiin birin yi.

2

En kisima Alaa hinanna nan xɔn

¹ E tan fan, e faxaxin nan yi a ra e hakene nun e yulubine fe ra, ² e yi sigan tima naxanye yi nun e yi dunuja muxune fɔxɔ ra waxatin naxan yi, e nun bɔxɔn nun kuyen lan tagin yinnane mangana, na nii jaxin naxan walima Ala matandi muxune yi iki. ³ A fɔlɔni nun, en fan birin yi en ma dunuja yi gidin ligama nen alo ne, en yi biraxi en fati benden sagoon nan fɔxɔ ra, en yi en fati benden nun en yugo jaxine natane liga. Nayi, fata en keɛnaan na, Alaa xɔlɔn nan yi ragidixi en ma alo bodene.

⁴ Koni Alaa kininkininna gbo, a bata en xanu xanuntenya tilinxin na. ⁵ En tan naxanye yi faxaxi en hakene fe ra, Ala bata en niin bira en yi a Muxu Sugandixin barakani. E kisixi Alaa hinanna nan xɔn ma. ⁶ Ala bata en tan nun Yesu rakeli en bode xɔn ma sayani, en yi dɔxɔden sɔtɔ Yesu Alaa Muxu Sugandixin fema ariyanna yi, ⁷ alogo a xa a hinan tilinxi fisamantenna mayita waxati famatɔne yi a fanna xɔn a naxan yitaxi en na Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁸ Amasɔtɔ e kisixi Alaa hinanna nan xɔn denkeleyaan barakani. Na mi fataxi e tan xan na, Alaa kiseen na a ra. ⁹ E katan tɔnɔn xa mi a ra, nayi muxu yo mi nɔe a yete matɔxe. ¹⁰ Ala wali xonna nan en na. A bata en da Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, alogo en xa wali fajine raba, Ala bata yi naxanye yitɔn en yete ra, alogo en xa sigan ti ne xɔn ma.

Yama kedenna nan denkeleya muxune birin na

¹¹ E tan naxanye barixi siyaan bonne ye, Yahudiyane naxanye yatɛxi banxulantarene ra fati benden kiraan xɔn, n xa a rabira e ma e yi kii naxan yi a fɔlɔni nun: ¹² E mi yi Alaa Muxu Sugandixini na waxatini. E mi yi lan nun e Isirayila tɔnɔne sɔtɔ, Alaa yamana. Xɔjɛne nan yi e ra. Layiri yo mi yi e nun Ala tagi. A mi yi e tuli saxi sese ra. Yigi yo mi yi e ma, Ala mi yi e yi dunuja yi. ¹³ Koni iki Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e tan naxanye yi makuya nun, iki e bata maso a ra Alaa Muxu Sugandixin wunla xɔn ma. ¹⁴ A tan nan lanna rasoxi en birin tagi. A bata Yahudiyane nun siya

gbetene findi yama kedenna ra, a to a fati benden fi, alogo a xa na danna kala naxan yi en tagi taxunxi yaxuyani. ¹⁵ A tan nan sariyan nun a yamarine nun tonne jan, a yi na yama firinne birin findi muxu nene kedenna ra a yete xa, a baje xunbenla rafa e tagi, ¹⁶ a e nun Ala tagini ton a sayaan xon a faxa wudin ma, e yi lan e bode ma alo gbindi kedenna, a e yaxuyaan kala. ¹⁷ Yesu yi fa, a baje xunbenla Xibaru Fajin nali e tan ma, naxanye yi makuya Ala ra nun e nun Yahudiyar naxanye yi maso a ra. ¹⁸ Yesu nan kiraan nabama en tan yama firinna birin xa, siga Fafe Ala yetagi a Nii Sarijanxin barakani.

¹⁹ Nanara, e tan naxanye mi yi Alaa yamani, xaje mi fa e ra. E bata findi dugurenne ra yama sarijanxini. E bata so Alaa denbayani. ²⁰ E bata lu alo banxin naxan beten saxi gemene ra. Na gemene findixi xerane nun nabine nan na. Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nan banxin tongon geme kendon na. ²¹ Banxin yiren birin tugunxi e bode ra, a te a tan barakani, a yi findi Ala Batu Banxi sarijanxin na Marigin xa. ²² A e nun bonne tugunma nen e bode ra a tan barakani, e lu alo banxina Ala dorama naxan yi a Nii Sarijanxini.

3

Poli a wanla siya gbetene xa

¹ Nanara, n tan Poli Ala maxandima e tan siya gbetene xa, n tan kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ² N laxi a ra, e bata a me Ala hinanna naxan nagidixi n ma alogo n xa e mali. ³ Ala bata a wundo feen kolonna makenen n xa, alo n bata a fena nde sebe e ma kii naxan yi. ⁴ E na n ma sebenla xaran, n xaxinla naxan sotaxi Alaa Muxu Sugandixina wundo feni, e na yee toma nen. ⁵ Wundo feni ito mi makenenxi singe ra muxune xa, koni Ala bata a makenen a xera sarijanxine nun nabi sarijanxine xa a Nii Sarijanxin barakani. ⁶ Na wundo feen nan ito ra fa fala siya gbetene nun Yahudiyane kee kedenna sotoma nen Yesu a fe Xibaru Fajin barakani. E birin bata findi yama kedenna ra alo fati bendi keden. Ala en tuli sa naxan na, e firinna birin na sotoma nen a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

⁷ Ala bata a senben nawali, a n ki a hinanni, alogo n xa findi Yesu a walikenen na naxan a falan Xibaru Fajin nalima. ⁸ Hali n to xurun muxu sarijanxine birin xa, anu Ala bata a hinanna ragidi n ma, a n xa Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nora tilinxin nali siya gbetene ma. ⁹ N mon xa a makenen wundo feni ito rakamalima kii naxan yi. Xabu waxati singene, wundoni ito yi luxunxi Daala Mangana Ala xon ¹⁰ alogo iki kuntigine nun na kanna naxanye boron nun koren lan tagini, denkeleya yamaan xa Alaa fe kolonna kejan birin yita ne ra. ¹¹ Na birin findixi a habadan fe ragidixin nan na, a naxan nakamalixi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ¹² Nayi, en nae en masoe Ala ra nen en ma denkeleyani Yesu barakani xaxili ragidini, sike yo mi na. ¹³ Nanara, n na e mafanma, e nama yigitene n ma torone fe ra e tan xa amasoto e binyen nan ne ra.

Yesu bata en xanu kii naxan yi

¹⁴ Na nan a ligaxi, n nan n xinbi sinma n Fafe Ala bun ma ¹⁵ bansonna birin xinla fataxi naxan na naxanye kore xonna nun boron xonna ma. ¹⁶ N na a maxandima fa fala a xa tin a binyen naroni, a e sobe so senbeni e muxuyaan feene yi a Nii Sarijanxin barakani, ¹⁷ alogo Alaa Muxu Sugandixin xa lu e boroni denkeleyaan barakani. N na Ala maxandima e xa, e xa sabati, e bitin xanuntenyani alo salenna ¹⁸ alogo e nun yama sarijanxin birin xa senben soto e Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan gboon nun a tilinna nun a tiden famu, ¹⁹ e yi a xanuntenyaan kolon naxan dangu kolonna birin na, alogo e xa defe Alaa fe kamalixin birin na.

²⁰ Nba, senbena Ala naxan na, a feen birin liga en xa fata senben na naxan walima en yi, en na naxan maxadin hali en nae en mire naxan ma, mon hali dangu en ma miriyane ra pon, ²¹ binyen xa fi na ma denkeleya yamani, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixini, waxatin birin habadan han habadan. Amina!

4

Denkeleya yamaan xa lu lanna nin alo fati bendi kedenna

¹ N tan naxan findixi kasorasaan na Marigina fe ra, n na ε mafanma, Ala bata ε xili naxan liga fe ma, ε sigati kiin xa lan na ma. ² E xa ε yete magodo, ε limaniya feen birin yi, ε yi dija. E dija ε bode xa xanuntenyani, ³ ε yi kata kiin birin yi alogo Alaa Nii Sarijanxin lanna naxan fixi ε ma, na xa lu ε tagi, bɔɛ xunbenla yi ε tugun ε bode ra. ⁴ Denkeleya yamaan luxi nen alo fati bendε kedenna. Alaa Nii Sarijanxi kedenna na a ra alo ε xilixi yigi kedenna ma kii naxan yi. ⁵ Marigi kedenna na a ra e nun denkeleya kedenna e nun marafu kedenna igeni tubi xinla ma. ⁶ Ala kedenna na a ra, muxun birin Fafe naxan seen birin xunna, naxan walima feen birin xɔn, naxan feen birin kui.

⁷ Ala bata kisena nde fi en keden kedenna birin ma alo a Muxu Sugandixina en kixi kiseen sifan naxan na. ⁸ Nanara, Kitabun naxa,

“A te kore waxatin naxan yi,
a yi siga suxu muxune ra a yii.

A yi kiseene fi adamadiine ma.”*

⁹ Nba, fa fala, “A bata te kore,” na bunna nanse ra? Na bunna nen fa fala a godo nen dunɔɔa yi bɔxɔn ma. ¹⁰ Naxan godo dunɔɔa yi, na nan mɔn te kore xɔnna ma pon, alogo a xa feen birin nakamali. ¹¹ A tan nan kiseene yitaxunxi, a yi muxuna ndee findi xerane ra, a yi ndee findi nabine ra, a yi ndee findi yεerate ra, a yi ndee findi karamɔxɔne ra. ¹² A en kixi na kii nin alogo muxu sarijanxine birin xa nɔ a wanla ke, alogo a yamaan xa sabati naxan luxi alo Alaa Muxu Sugandixin fati bendena. ¹³ Na ligama nen han en birin yi findi kedenna ra denkeleyani Alaa Dii Xεmεn kolonni. En findi muxu kamalixine ra alo Alaa Muxu Sugandixin kamalixi kii naxan yi. ¹⁴ Nayi, en mi findε dii jɔre ne ra sɔnɔn, alo foyen nun ige walanna kunkin xalin kii naxan yi, en yi bira xaranne birin fɔxɔ ra, muxune yi en mayenden e kɔtεne nun wulene xɔn. ¹⁵ Koni xa en jɔndin fala xanuntenyani, en kɔxɔma nen, en yi findi Alaa Muxu Sugandixin maligane ra feen birin yi, a tan naxan findixi en xunna ra. ¹⁶ A tan nan a ligaxi denkeleya yamaan

xa findi fati bendε kedenna ra, a muxune yi lu e bode yi alo fati benden yirene to tugunxi e bode ra fasane xɔn. Nayi, xa fatin yirene birin a wanla ke, a gboma nen, a kɔxɔ xanuntenyani.

En muxuya nenen naxan sɔtama

¹⁷ Nba, n xa maxadi falani ito ti ε xa Marigin xinli: E nama fa sigan ti alo denkeleyatarene. E miriyane biraxi fufafu feene nan fɔxɔ ra. ¹⁸ E xaxinle yidimixi. E fe mi Alaa nii rakisina fe yi masɔtɔ e fe kolontareyaan nun e bɔɛ xɔdεxεyaan xɔn. ¹⁹ E mi fa yagima sɔnɔn. E yi e yete findi haramu fe rabane ra alogo e xa fe xɔsixin sifan birin naba han e lu kunfe ayi.

²⁰ Koni ε tan mi Alaa Muxu Sugandixina fe xaranxi na kiini. ²¹ E bata a fe mε, ε yi xaran Yesu gbee jɔndin ma yati. ²² Fa fala ε xa xεtε ε dari fe fonne fɔxɔ ra, e nun ε muxuya fonna naxan luma ε rakunfe a ε ratantan. ²³ Koni ε niin nun ε xaxinla xa findi a nenen na. ²⁴ E mɔn xa muxuya nenen tongo, Ala muxuya naxan daxi a yete maligan na, tinxinna nun sarijanni.

²⁵ Nanara, ε wulen lu, birin yi jɔndin fala a muxu bodene xa amasɔtɔ en findixi gbindi kedenna yirene nan na. ²⁶ Xa ε xɔlɔ, ε nama haken liga. E nama lu xɔlɔxi han sogen bira waxatina ²⁷ alogo ε nama fεren fi Yinna Manga Setana ma. ²⁸ Xa naxan darixi mujan tiyε, a xa a lu. A xa wali kendena nde ke, alogo a xa seen sɔtɔ a yiigelitɔne maliyε naxan na. ²⁹ E nama fala kobi yo ti fɔ fala fajin tun naxan muxune maliyε e hayun naxan ma, alogo na xa findi hinanna ra a ramε muxune xa. ³⁰ E nama Alaa Nii Sarijanxin nasunu, Ala naxan findixi taxamasenna ra ε yi han a sa fama ε xunbadeni lɔxɔn naxan yi. ³¹ E ba xɔnnantenyaaan nun bɔɛ teen nun xɔlɔn nun sɔnxɔ sɔnxɔn nun muxu mafalan nun jaxuyaaan ma ε tagi. ³² E fanna nun kininkininna yita ε bode ra. E yi ε bode mafelu alo Ala bata ε mafelu Alaa Muxu Sugandixin barakani kii naxan yi.

5

E sigan ti kenenni

* 4:8: Yaburin 68.19

¹ Nanara, ε to findixi Ala xanuntenne nan na, ε Ala raliga, ² ε sigan ti xanuntenyani alo Alaa Muxu Sugandixina en xanuxi kii naxan yi, a yi a yetε fi en ma fe ra, a liga alo saraxa baxina Ala xa, naxan gan xiri rafan a ma.

³ Koni yanga suxun nun fe xəsixine nun milan nama lu ε ye, e fe yetεen nama fala mumε, alo a lan yama sarijanxini kii naxan yi. ⁴ Ε mən nama fe xəsixine nun xaxilitareya falane nun yagitareya falane ti. Ne mi daxa koni fə barika birana. ⁵ Amasətə ε xa ito kolon yati, fa fala muxun naxan yanga suxun nun fe xəsixine nun milε feene ligama, na sese mi keen sətəma Ala nun a Muxu Sugandixina mangayani. Amasətə milen findixi se batun nan na alo suxure kiina.

⁶ Ε nama tin muxu yo xa ε mayenden fala fuune xən, amasətə Alaa xələn fama fala suxutarene xili ma na fe sifane nan ma fe ra. ⁷ Nanara, ε nama basan ne ra. ⁸ Amasətə ε tan fan yi luxi nen alo dimina koni iki ε bata lu alo keenna Marigin barakani. Nayi, ε sigan ti alo keenna muxune. ⁹ Amasətə fe fəpin sifan birin nun tinxinyaan nun nəndin fama keenna nan xən. ¹⁰ Ε feene fεsefεεε ε Marigin nafan feen kolon. ¹¹ Ε fefe nun dimin kewanla fe fuune nama malan, koni fə ε xa e ramini keenna nin. ¹² Amasətə muxune feen naxanye ligama wundoni, hali ne falan gbansanna mayagi. ¹³ Koni keenna na sənna naxan birinye makenen, ne yigbema nen. ¹⁴ Amasətə naxan birin na yigbe, na bata lu keenni. A falaxi na nan ma, a naxa, “Ε tan naxanye xima, ε xulun, ε keli faxa muxune tagi, nayi Alaa Muxu Sugandixina ε luma nen keenni.”

¹⁵ Nayi, ε a liga ε yeren ma ε sigati kini, ε nama lu alo fe kolontarene, koni alo fe kolonne. ¹⁶ Ε fεren fen waxatine ma, amasətə waxatini itoe mi fan. ¹⁷ Nanara, ε nama findi xaxilitarene ra, koni ε kata Marigin sagoon kolon feen na.

¹⁸ Ε nama lugo dələn na, amasətə xurutareyaan nan na ra, koni ε lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Nba, ε falan ti ε bode

xa Yaburi falane nun βetine nun Ala tantun sigi sarijanxine yi, ε βetin ba Marigin xa, ε yi a tantun ε bənen birin na! ²⁰ Ε barikan bira Fafe Ala xa seen birin ma fe yi waxatin birin en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli.

Naxanle nun e xemene fe

²¹ Ε xuru ε bode ma Alaa Muxu Sugandixin yeεragaxuni. ²² Naxanle, ε xuru ε xemene ma alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi. ²³ Amasətə xemen nan naxanla xunna ra, alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan xunna ra kii naxan yi, naxan luxi alo a fati bendena, a naxan nakisixi. ²⁴ Naxanle lanma nen e yi xuru e xemene ma feen birin yi alo denkeleya yamaan xuruxi Alaa Muxu Sugandixin ma kii naxan yi.

²⁵ Xemene, ε fan xa ε naxanle xanu alo Alaa Muxu Sugandixin bata denkeleya yamaan xanu kii naxan yi, a yi a yetε fi e fe ra, ²⁶ alogo a xa e rasarijan, a yi e rafixa igen nun fala xuiin xən,* ²⁷ alogo a xa e ti a yetagi yama nərəxin na, alo ləxə yo mi dugin naxan na, a mi yijərənəmənxi, fe yo mi a ra koni yama sarijanxin na a ra fetareyani. ²⁸ Xemene lan e xa e naxanle xanu na kii nin alo e yetε gbindina. Xemen naxan a naxanla xanuma, na bata a yetε xanu. ²⁹ Muxu yo munma a yetε fati benden naxaxu singen. Koni a a degema nen ki fəpi, a yi a masuxu alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan masuxuma kii naxan yi ³⁰ amasətə a fati benden yirene nan en tan na. ³¹ Kitabun naxa, “Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a naxanla ra, e findi fati bendε kedenna ra.”† ³² Wundo gbeen nan ito ra, koni n na Alaa Muxu Sugandixin nun denkeleya yamaan nan ma fe falama. ³³ Koni ε fan birin xa ε naxanla xanu alo ε yetεna, naxanla fan yi a xemen binya.

6

Diine nun e sətə muxune fe

¹ Diine, ε ε sətə muxune fala xuiin suxu Marigina fe ra, amasətə na nan tinxin. ² Yamari singen nan ito ra tuli saan saxi

* **5:26:** A muxune rasarijanma igeni, a e rafu e tubi xinla ma. A mato Tito 3.5 kui. A mən muxune rasarijanma Yesu nun a fala xuiin xən. A mato Yoni 1.1 nun 15.3 kui. † **5:31:** Dunuɓa Fələn 2.24

naxan fari, a naxa, “I baba nun i nga binya
3 alogo i xa herin nun siimaya xunkuyen
sotō dunuḡa yi.”*

4 Dii fafane, ε nama ε diine raxələ. Koni ε
e xuru, ε yi e maxadi Marigina kiraan xən.

Konyine nun e kanne fe

5 Konyine, ε kanne fala xuiin suxu nax-
anye ε xun na dunuḡa yi, ε yi e binya, ε
gaxu e yεε ra. E e sagoon liga ε bəḡe faḡin
na alo ε a ligama Alaa Muxu Sugandixin
xa kii naxan yi. 6 E nama a liga e ye xənna
gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni
alo Alaa Muxu Sugandixin yetena konyine,
ε Ala sagoon liga ε bəḡen birin na. 7 E wali e
xa ḡenige faḡini, alo ε walima Marigin nan
xa, muxune mi a ra. 8 Bayo ε a kolon fa
fala Marigin muxun birin saranma nen a
wali faḡin na, xa a findi konyin na hanma
xərənna.

9 Konyi kanne, ε fan xa a liga ε konyine xa
na kiini. E nama ε kənko e ma. E xa a kolon,
a ε nun ε konyine birin kari keden peen sa
ariyanna yi, naxan mi muxune rafisama a
bode xa.

Alaa yenge so seene

10 Falani soxin naxan na, ε səbe so Ma-
rigina fe yi a senben barakaxini. 11 E Alaa
yenge so seene birin tongo alogo ε xa nō
tiye Yinna Manga Setanaa kətene birin yeε
ra. 12 Amasotō en mi adamadiine xan
yenge ma, koni kuntigine nun nō kanne nun
senbe kanna naxanye dunuḡa yidimixini
ito xun na, e nun yinna ḡaxin naxanye
koren nun bəxən lan tagini. 13 Nanara, iki
ε xa Alaa yenge so seene birin tongo alogo
waxati ḡaxin na a li, ε xa nō tiye na yaxune
yeε ra, ε yi nən ti feen birin yi, ε yi lu ε
funfuni ken!

14 Nanara, ε xa ti ken! Nəndin yi findi ε
tagi xidin na, tinxinyaan yi findi ε kanke
ye masansanna ra. 15 E mayitənna nun
ε wəkilen xa lu alo ε sankidina ε sanni
Yesu a fe Xibaru Faḡin nalideni naxan bəḡe
xunbenla fima. 16 E denkeleyaan xa lu ε yi
alo ε ye masansan wure lefana ε yii ε Fe
ḡaxin Kanna xalimakuli radεgexine birin
natuun naxan na. 17 E xa kisi feen na-
suxu alo xunna makantan wure kəmətina,
ε Alaa falan lu ε yii Alaa Nii Sariḡanxina

silanfanna ra.† 18 E Ala maxandi wax-
atin birin Alaa Nii Sariḡanxin barakani Ala
maxandin sifan birin yi. E lu ε yeε ra yi
na ma, ε tunnafan Ala maxandin ma yama
sariḡanxin birin ma fe ra waxatin birin.
19 E Ala maxandi n fan xa, alogo n na keli
fala tideni waxatin naxan yi, Ala xa falan
so n yii, n yi n wəkile Xibaru Faḡin wundo
feen makenendeni yamaan xa, 20 n findixi
xeraan na naxan ma fe ra hali n to xidixi
yələnxənna ra iki. E Ala maxandi, alogo
n xa n wəkile falan tideni alo n daxa kii
naxan yi.

Xəntən dənxe

21 En nafan ngaxakedenna nun en wa-
like bode təḡəndiyaxin Tikiko naxan wal-
ima Marigin xa, na n ma fe birin yebama
nen ε xa, alogo ε fan xa n ma fe xibarune
kolon e nun n feen naxanye ligama. 22 N na
a rasigama ε ma na nan ma alogo ε xa nō
fe kolon, a yi ε ralimaniya.

23 Fafe Ala nun Marigi Yesu a Muxu
Sugandixin xa bəḡe xunbenla nun xanun-
tenyaan nun denkeleyaan fi en ngaxake-
denne birin ma. 24 Naxanye xanuntenyaan
mi ḡanma en Marigi Yesu Alaa Muxu
Sugandixin xa, Ala xa hinan ne ra.

* 6:3: A mato Xərəyaan 20.12 nun Sariyane 5.16 kui. † 6:17: Silanfanna: Sofane yenge so deḡemana.

Filipi Kaane

Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Filipi Kaane Ma

Yesu a Xera Poli nan Alaa falani ito sebexi Yesu a muxune ma naxanye yi dɔxi Filipi taani. Waxati danguxini, Poli bata yi kawandin ba na. E denkeleyaan yi sabati ki faji, han e yi Poli mali a wanla ra yire gbete yi. Na birin yebaxi Xerane Kewanle kitabu yiren kui a sora 16.

Poli to sa Romi kason na a denkeleyana fe ra, Ala yi a liga a xa kedine sebe denkeleya yamane ma. Poli yi kedi keden sebe Filipi kaane ma. A yi e ralimaniya alogo e xa lu Ala sagoon kui, e mon xa findi misali fajin na naxan nae a lige muxu gbete yi bira Yesu foxo ra. Poli yi a rabira e ma a e mi nae e yete rakise e wali fajine xon, fo Yesu barakani naxan a yete baxi saraxan na dunuɓa birin xa.

Xera Poli Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba nen Filipi taani Gireki kaane yamanani, a yi denkeleya yamaan malan folo menni a xeraya sigati firinden ni (Xerane Kewanle 16.12-24 mato). Ne dando danguxina, a yi kason na waxatin naxan yi (Filipi kaane 1.7 mato), Xera Poli yi ngaxakedenya kedin sebe Filipi kaane ma. A yi wama e nuwali sa feni se fixine fe ra e bata yi naxanye rafa a ma so Epafrodite yii, a tan yeteen yi toroni waxatin naxan yi. A mon yi wama nen a xa a fala e xa a e xa e senbe so e tinxin Alaa Muxu Sugandixin yee ra yi. E mon nama kunfa wule dinane xon ma naxanye e yamaan ye.

Kitabun yireni ito foloni (1.1-11), Poli a sewan nun a wali faji kolonna nan mayitama Filipi denkeleya muxune ra. Na xanbi ra, a yi a yete kiin yeba. A boɓe xunbenla naxan sotoma Yesu barakani, a yi na mayita hali a to mi a kolon Romi kaane yi naxan ligama a ra kason na. (Filipi Kaane 1.12-26) A yi e kawandi a e xa lu denkeleya kendeni, e yi lanna raso e tagi, e yi xuru e bode ma, nii fajin yi lu e yi naxan kelixi Yesu ma (1.27-2.18). Benun e mon xa e bode to, Poli naxa, a Filipi kaane xera

Epafrodite nun Poli foxorabira Timote xa lu e nun Filipi kaane tagi. (2.19-30)

Na xanbi ra, Poli mon yi e rakolon muxune fe ma naxanye mi tinxixi Yesu a fe Xibaru Fajin xa. A yi a fala Filipi kaane xa a e xa lu alo a tan, e yi e senbe so denkeleyani, e yi lu alo Yesu (Filipi Kaane sora 3). Kitabun yireni ito rajanxi kawandi wuyaxi nan ma e nun nuwali saane nun xontonne (Filipi Kaane sora 4). To, Yesu a muxune mon nama limaniyaan sotodeni Kitabun yireni ito xon.

Xontonne

¹ N tan Poli nun Timote, Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikene, nxu bata e tan Alaa Muxu Sugandixina yama sarijanxin xonton naxanye sa Filipi taani e nun denkeleya yamaan xunmatone nun mali tiine. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boɓe xunbenla fi e ma.

Poli Ala maxandina Filipi denkeleya muxune xa

³ E fe na rabira n ma waxati yo yi, n barikan birama nen Ala xa. ⁴ N na Ala maxandima e xa sewan nin waxatin birin! ⁵ Amasoto e bata n mali Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni keli loxo singen ma han to. ⁶ N laxi a ra yati, Ala naxan wali fajini ito foloxi e tagi, a a rakamalima nen han a Muxu Sugandixin Yesu fa loxoni. ⁷ A lan xaxinli ito xa lu n ma e fe yi, amasoto e fe ramaraxi n boɓeni. Bayo xa n xidixi yolonxonna ra, hanma xa n Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayengema, n yi a yeba, en birin Alaa hinanni. ⁸ Ala nan n seren na a e rafan n ma xanuntenya kendeni naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen ma.

⁹ N ma Ala maxandin ni ito ra: Ala xa lu e xanuntenyaan fari se fe kolonna nun famun kenden na han, ¹⁰ alogo e xa no fe fajin kolonɓe, e yi lu fetareyaan nun sontareyani han Alaa Muxu Sugandixin fa loxona. ¹¹ E xa defe kewali tinxinxine yi naxanye kelima Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, Ala binye feen nun a batu feen na.

Poli kason na

¹² Ngaxakedenne, n waxi a xon ma nen, e xa a kolon feen naxanye liga n na, ne bata Yesu a fe Xibaru Fajin mali, a siga yeen

na. ¹³ Amasɔtɔ a bata makenen mangana sofane birin nun muxune birin xa, fa fala a n kasoon na Alaa Muxu Sugandixin nan ma fe ra. ¹⁴ Ngaxakedenna naxanye e lannayaan saxi Marigini, n to saxi kasoon na, ne bata wɛkilɛn sɔtɔ Alaa falan nalideni ki fajɪ, e mi gaxu.

¹⁵ Nɔndin na a ra, e tan ndee Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi bama milɛn nun lantareyaan nin, koni ndee a ligama jɛnige fajɪyaan nin. ¹⁶ Ne a ligama xanuntenyaan nin, amasɔtɔ e a kolon a n ma wanla findixi Yesu a fe Xibaru Fajɪn xun mayɛnge feen nan na. ¹⁷ Bodene tan Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin bama yetɛ yigboon nin. E miriyane mi fan. E waxi nde sa feni n ma tɔrɔn fari kasoon na.

¹⁸ Fefe mi na ra. Xa e miriyaan findi a fajɪn na, xa a findi a jaxin na, Alaa Muxu Sugandixina fe bata rali kiin birin yi. Na bata n sɛwa, n mɔn luma nɛn sɛwani. ¹⁹ Amasɔtɔ n na a kolon fa fala na birin findima n ma kisin nan na ε Ala maxandine nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina Niin barakan nin. ²⁰ Bayo n naxan mamɛma e nun naxan xɔli n ma, n nama yagi fe yo yi mumɛ. Koni n xa limaniya iki alo waxati danguxine yi alogo yamaan xa Alaa Muxu Sugandixin binya n fati bendɛna fe ra, xa n lu n nii ra, hanma xa n faxa. ²¹ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin nan findixi n tan ma dunuɗa yi gidin na, sayaan yi findi tɔnɔn na n xa.

²² Koni xa n lu dunuɗa yi, n nɔɛ wali fajɪna nde kɛ nɛn. N lan n xa nanse liga? N mi a kolon. ²³ Fe firinni itoe birin xɔnla n ma: N waxi keli feni dunuɗani ito yi, n sa lu Alaa Muxu Sugandixin fɛma, na nan fan ki fajɪ. ²⁴ Koni ε tan ma fe ra, a lan n lu n nii ra fati bendɛni. ²⁵ N to laxi na ra, n bata a kolon a n luma nɛn ε ye alogo ε xa siga yeɛn na, ε sɛwa ε denkeleyani. ²⁶ N mɔn na xɛtɛ ε fɛma, ε Alaa Muxu Sugandixin Yesu matɔxɔn xun masama nɛn n ma fe ra.

²⁷ Koni, ε siga ti kiin xa lan Alaa Muxu Sugandixina Xibaru Fajɪn ma, alogo xa n fa ε fɛma, hanma xa n be, n xa a mɛ nɛn fa fala ε xaxili kedenni, ε sɔbɛ soxi ε bode xɔn ma denkeleyani Xibaru Fajɪna fe ra kii kedenni. ²⁸ ε nama gaxu ε yengefane yeɛ ra mumɛ! Na a yitama e ra nɛn fa fala e halagima nɛn, a ε tan kisin kiraan nan

xɔn Ala barakani. ²⁹ Bayo a bata a ragidi a hinanni a ε xa la Alaa Muxu Sugandixin na, ε mɔn yi tɔrɔ a fe ra, ³⁰ ε lu na yenge kedenna soɛ, ε n to naxan soɛ, alo ε mɔn bata a mɛ kii naxan yi, han iki n na fari.

2

Yesu raliga fena

¹ Xa Alaa Muxu Sugandixin sɛnbɛ yo fima ε ma, xa a xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xa lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi, xa xanuntenyaan nun kininkinin yo ε yi, ² nba, ε xa n ma sɛwan nakamali, ε yi lan ε bode ma, xanuntenya kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili keden. ³ ε nama fefe liga yetɛ yigboni hanma wasoni, koni ε yetɛ magodo, ε yi bonne yate dangu ε yetɛɛn na. ⁴ ε nama ε miri ε makone gbansanna ma fɔ bonne fan gbeena.

⁵ ε kɛɗaan xa lu ε bode tagi alo Alaa Muxu Sugandixina, Yesu.

⁶ Alayaan yi a tan naxan yi a mi na ramara a yetɛ yi.

⁷ Koni a yi a mɛ a yetɛ ra, a yi a yetɛ findi konyin na, a lu adamadiyaan kiini.

A to adamadiyaan sɔtɔ,

⁸ a yi xuru Alaa falan bun

han a tin sayaan ma a faxa wudin ma.

⁹ Na nan a ligaxi,

Ala a ratexi binyeni kore xɔnna ma, a yi xinla fi a ma

naxan gbo xinla birin xa,

¹⁰ alogo naxanye birin kore xɔnna ma

naxanye bɔxɔ xɔnna ma e nun a bun ma,

e na Yesu xinla mɛ waxatin naxan yi,

xinbin birin sinma nɛn a bun ma,

¹¹ lɛnna birin yi a fala

fa fala Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na,

Fafe Ala binya feen na.

ε dɛgɛ alo kɛnɛnna dunuɗa yi

¹² Nayi, n xanuntenne, ε darixi n ma falan suxɛ kii naxan yi n yeɛ xɔri, ε mɔn xa a suxu n xanbi dangu na ra iki, ε yi lu ε kisi feen nakamale gaxun nun xuruxurunni.

¹³ Amasɔtɔ Ala nan walima ε yi, alogo ε jɛnigen nun ε kɛwanle xa lan a waxɔn feen ma.

¹⁴ E feen birin liga hali ε nama a findi mawugan nun fe matandin na, ¹⁵ alogo ε xa findi sɔntarene ra, ε sarijan. E findi Alaa diine ra, fε mi naxanye ra naxanye dεgεma alo sarene kore xɔnna ma waxatini ito muxu tinxintare sarijantarene yε, ¹⁶ ε nεma nii rakisın falan naliyε. Xa ε na liga, n nan n kanbama ε yi nεn Alaa Muxu Sugandixin fa lɔxɔni fa fala n ma dunuɲa yi gidin nun n ma wanla mi findixi fe fuun na.

¹⁷ Hali n faxa ε xa, n lu alo minse saraxan naxan nabɔxɔnma ε fe ra, sa ε denkeleyaan fari Ala yetagi naxan fan luxi alo saraxana, na n nasεwama nεn, en birin yi sεwa. ¹⁸ E fan xa sεwa na kiini, en lu en bode yi sεwani.

Timote nun Epafrodite a fe

¹⁹ N xaxili tixi Marigi Yesu ra, a xa n mali Timote rasigε ε ma xulen, alogo n tan yetεen bɔɲε xunbelε kii naxan yi ε xibarune fe yi. ²⁰ Muxu gbete mi n dexɔn naxan xaminxi ε fe ra alo a tan. ²¹ Bonne tɔnɔn nan tun fenma e yetε xa. E mi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen fenma. ²² Koni ε yetεna a kolon a Timote bata a keɲaan mayita tɔrɔni, a yi a yetε findi Xibaru Faɲina walikεen na n dexɔn alo diin nun a fafe. ²³ N waxi a rasiga feni ε ma, n na n ma feene to fixaxi waxatin naxan yi. ²⁴ N laxi a ra Marigin barakani fa fala n fan yetεen sigama nεn ε fεma.

²⁵ N bata a miri fa fala a fεε mi na fɔ n mɔn xa ngaxakedenna Epafrodite raxete ε ma, n wali ke boden nun n yεngε so bodena, ε naxan nafa n ma, ε seene so a yii n mali feen na. ²⁶ E birin to xɔnla a ma ki faɲi! A bata kɔntɔfili bayo ε bata a furena fe mε. ²⁷ Nɔndin nan a ra, a fura nεn yati! A yi luxi ndedi a xa faxa. Koni Ala yi kininkinin a ma. A mi kininkininxi a kedenna xan ma, koni n tan fan, alogo na sunun nama sa n ma tɔrɔn fari. ²⁸ Nanara, n waxi a rasiga feni ε ma mafuren alogo ε na a to waxatin naxan yi, ε mɔn yi sεwa, n bɔɲen yi sa ndedi. ²⁹ E a rasεne sεwa gbeeni Marigin xinli. E na muxu sifan binya, ³⁰ bayo a yi faxama nεn nun Alaa Muxu Sugandixina wanla fe

ra. A yi tinxɪ a niin fi feen ma alogo a xa n mali ε tan yetεen mi yi nɔε naxan ligε.

3

Kisin sɔtɔ fena

¹ Iki, ngaxakedenne, ε sεwa Marigini. Na mi n tɔrε xa n xete na feene ma n bata yi naxanye seβε ε ma nun alogo na xa ε ratanga. ² E ε masiga fe xɔsixi rabane nun fe ɲaxi rabane ra, e nun muxun naxanye a falama fa fala xa muxun mi banxulan a mi kisima. ³ Anu, ɲɔndin naxan na, en tan nan muxu banxulanxine yetεen na, en tan naxanye Ala batuma a Nii Sarijanxin barakani, en tan naxanye en kanbama Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, en tan naxanye mi laxi en yetε ra.

⁴ Xa n wa, n fan nɔε lε n yetε ra nεn. Xa bonne e mirixi nεn a e nɔε e yetε rakise nεn, n dangu ne ra pon! ⁵ Amasɔtɔ n banxulan n barin xii solomasεxεde lɔxɔn nin. Isirayila kaan nan n na, keli Bunyamin bɔnsɔnni, Heburune Heburu nan n tan na. N yi biraxi sariyan fɔxɔ ra Farisi muxune* kiin ma nun. ⁶ Yahudiya dina xɔnxɔnna nan yi n na nun han n yi denkeleya yamaan ɲaxankatama. Fε yo mi yi n ma tinxinna ra sariyan mabinni. ⁷ Koni n yi seen naxanye yatεma tɔnɔn na, iki n bata ne yatε bɔnɔn na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁸ Koni n feene birin yatεxi bɔnɔn nan na fe fisamantenni ito a fe ra naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin kolon feen na, Yesu n Marigina. Amasɔtɔ n bata bɔnɔ feen birin yi a fe ra. N bata seen birin yatε fe fuune ra alogo n xa Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ⁹ n yi lu a tan xa. N mi n yetε findima tinxin muxun na n ma sariya suxun xɔn, koni fɔ denkeleyaan barakani Alaa Muxu Sugandixin ma. Tinxinyaan na a ra naxan kelixi Ala ma a sɔtɔ denkeleyaan barakani. ¹⁰ N fa waxi Yesu kolon feni, e nun senben naxan a rakelixi sayani, nxu nun a tan yi tɔrɔya kedenna kolon, n yi lu alo a tan a sayani ¹¹ alogo n fan xa keli sayani.

Giina han a danna

* **3:5:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔβε so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nεn sayani.

¹² N munma yelin na birin sɔtɛ singen, hanma n yi kamali. Koni n yixɔdɔxɔxi a fendeni alogo n xa n kɔntɔnna rasuxu bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan n fan naxuxi. ¹³ Nba, ngaxakedenne, n na a kolon, n munma a sɔtɔ singen. Koni n fe keden nan nabama iki: feen naxanye n xanbi ra, n bata jinan ne xɔn. Naxan n yeɛ ra, n kataxi na nan li fe ra iki. ¹⁴ N na n gima, alogo n xa sa a danna li, n yi ariyanna sɔtɔ, Ala n xilixi naxan ma a Muxu Sugandixin barakani, Yesu.

¹⁵ Nanara, en tan naxanye bata kɔxɔ dɛnkɛɛyani, a lan en birin xa na tɔ na kii nin. Koni xa fe gbɛtɛ ɛ tan nde kui, Ala na fan nafxama nɛn na kanna xa. ¹⁶ Na ma, en xun tixi dɛnaxan na, en xa siga yeɛn na na kii nin.

¹⁷ Ngaxakedenne, ɛ birin xa n tan naliga. Muxun naxanye sigati ki luxi alo nxu gbeena, ne nan xa findi misaala ra ɛ xa. ¹⁸ N bata yi ito fala ɛ xa nun sanja ma wuyaxi, n wugamatɔɔn mɔn xa a fala ɛ xa iki. Muxu wuyaxi sigati kiina e findixi Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin† xaranna fe yaxune ra. ¹⁹ Na muxune e rajanma yahannama nin. E ala nan e fati bɛnden sagone ra. E rafɛya feene nan nafan e ma. Dunuja feene nan tun nafan e ma. ²⁰ Koni ariyanna dugurenne nan en tan na. En na en nakisimaan nan mamɛma keli ariyanna yi, en Marigina Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ²¹ A en fati bɛnden sɛnbɛtaren maxɛtɛma nɛn, a lu nɔrɔni alo a gbeena, a yi a liga sɛnben na naxan feen birin saxi a nɔɔn bun ma.

4

Pɔli a maxadina

¹ Nanara, ngaxakedenne, n xanuntenne nun n nafan muxune, naxanye findixi sɛwan nun xunnayerenna ra n xa, ɛ lu Marigini gben gben, n xanuntenne.

² Ewodi nun Sintiki, n na ɛ mafanma, ɛ lan ɛ bode ma Marigini. ³ I tan, n lanfana, lannaya muxuna, n bata i maxandi, i xa na jaxanle mali amasɔtɔ e bata wali n dɛxɔn

Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra, e nun Kilementi e nun n lanfane birin naxanye xinle sɛbɛxi Nii Rakisin Kitabun kui.

⁴ ɛ sɛwa Marigini waxatin birin. N mɔn xa a fala, ɛ sɛwa. ⁵ Muxun birin xa a kolon fa fala ɛ dijaxi. Marigin famatɔɔn ni i ra! ⁶ ɛ nama xamin fefe ra, koni ɛ makone fala Ala maxandideni e nun barika birani waxatin birin. ⁷ Nba, Ala bɔjɛ xunbenla naxan fima, xaxinla mi nɔɛ naxan famunɔjɛ, na ɛ bɔjɛn nun ɛ xaxinla kantanma nɛn Marigini, Alaa Muxu Sugandixina Yesu.

⁸ Nba, dɔnxɛn na, ngaxakedenne, feen naxan yo findɛ jɔndin na, fe kɛndɛna, tinxinna, sarijanna, marafanna, binyen feen naxan yo yi, xa sɔn fajin na a ra, naxan findɛ tantunna ra, ne xa findi ɛ miriyane ra. ⁹ ɛ bata xaranna naxanye sɔtɔ n na, ɛ bata naxan mɛ e nun n kɛwanle, ɛ xa ne liga. Nayi, bɔjɛ xunbenla Ala luma nɛn ɛ xɔn ma.

Pɔli a barika birana

¹⁰ N sɛwaxi Marigini ki fajin bayo ɛ mɔn bata ɛ jɔxɔ lu n xɔn. ɛ xaxili yi n xɔn nun yati koni ɛ mi fɛrɛ sɔtɔ ɛ xa a yita n na. ¹¹ N mi ito falama ɛ xa n makoon xan ma fe ra, bayo n bata dari a ra n xa n wasa so n kiini. ¹² N yiigelitɔyaan kolon, n nafulu kanyaan kolon. N bata wundo feni ito kolon fa fala xa n lugoxi hanma xa n kamɛxi, xa se gbegbe n yii hanma ndedi, n wasa soxi na yi yiren birin e nun waxatin birin bayo ¹³ n nɔɛ feen birin ligɛ nɛn Yesu barakani naxan sɛnben fima n ma.

¹⁴ Koni hali na, ɛ bata fe fajin liga ɛ n mali n ma tɔrɔne yi. ¹⁵ ɛ tan Filipi kaane fan yatina a kolon, ɛ Yesu a fe Xibaru Fajina fe mɛ waxatin naxan yi, n kelimatɔna Masedoniya yi, ɛ tan nan tun n mali dɛnkɛɛya yamane ye, ɛ se fajina ndee fi, ɛ ndee rasuxu. ¹⁶ N yi Tesaloniki taani waxatin naxan yi, sanja ma firin, ɛ seene rafama n ma n makoon yi naxanye ma. ¹⁷ N mi kiseene xan fenma n yetɛ xa, koni n waxi nɛn ɛ xa barayin nan sɔtɔ. ¹⁸ ɛ seen naxanye birin soxi Epaforodite yii, n bata e birin masɔtɔ, ne bata n makone birin li, e n wasa. A ligaxi nɛn alo wusulanna naxan ganma saraxa fajin na, naxan Ala kɛnɛnxi.

† **3:18:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan nan habadan nii rakisin fima muxune ma. A faxa wudin yi findi kisin taxamasenna ra.

¹⁹ Nba, n ma Ala ε malima ε makoon birin na nen a nafulu kanyaan xon Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁰ En xa binyen fi en Fafe Ala ma habadan han habadan. Amina.

Xonton dɔnxɛna

²¹ E yama sariɲanxin birin xonton naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. En ngaxakedenna naxanye n fɛma be, ne fan ε xontonma. ²² Yama sariɲanxin naxan birin be, ne ε xontonma, katarabi Romi Manga Gbeena muxune ma.

²³ Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε yi.

Kɔlɔsi Kaane Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Kɔlɔsi Kaane Ma

Yesu a xeraan Pɔli kitabu yireni ito rasiga denkeleya muxune nan ma naxanye yi dɔxi Kɔlɔsi taani. Pɔli singe xa mi kawandin ba e xa, koni a e fe kolon nen Romi taani, a yi kasoon na denaxan yi. Alaa Nii Sarijanxin yi kawandina nde fi Pɔli ma Kɔlɔsi kaane xa e nun denkeleya muxune birin xa naxanye dunuɗa yi.

Kɔlɔsi taan yi Efesi taan sogeteden binna nin fɔ kilo kemε firin yatε. A luxi alo Pɔli mi siga na mumε. A fɔxɔrabirana nde, Epafirasi nan siga na, Kɔlɔsi kaan nan yi Epafirasi ra, naxan singe sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na taani (Kɔlɔsi kaane sora 1.7 nun sora 4.12).

Pɔli yi kasoon na waxatin naxan yi, yanyina nde Romi taani, Epafirasi yi fa a fala a xa a Kɔlɔsi kaane bata kunfa dina gbεte xaranna xɔn. Muxu gbεtene bata sa xaranna ti Kɔlɔsi kaane xa, e naxa fa fala a xa i wama Ala kolon feni, xa i wama kisi feni, fɔ i xa senbε gbεtene nan batu, i yi so namun fena nde yi, alo banxulanna nun donse donna tɔnne nun minseene tɔnne. E to Pɔli rakolon na feene ma, mafuren a yi Kitabun yireni ito seβε Kɔlɔsi kaane ma, alogo a xa a fala e xa fa fala Ala kisin naxan fima, na sɔtɔ a Muxu Sugandixin Yesu nan xɔn naxan kamalixi. A yi kediri so Tikiko nun Onesimo yii siga e ma (sora 4.7,9).

A yelin xanbini xɔntɔnna tiyε e nun wali fajni kolonna Ala xa (sora 1.1-14), Kitabun yire singen Yesu a mangayaan nan ma fe falama. A naxa, fa fala Yesu senben gbo jinanne birin xa, a Yesu nan keden findixi Alaa falan Xibaru Fajin kannna ra (sora 1.15 han sora 2.3). Pɔli yi falan ti Kɔlɔsi kaane xa lan tantanna fe ma muxuna ndee naxan ligama e konni (sora 2.4-25). Dɔnxen na, a e kawandi lan e kewanle ma e lan e xa naxan liga Alaa Muxu Sugandixin xɔn, denkeleya kendeni (sora 3.1 han sora 4.6).

A rajanni, a falana nde seβε a kolon muxune ma a yi a rajanna seβε a yetε yiin na, a falani so (sora 4.7-18). Kitabun yireni

ito Alaa Muxu Sugandixin tiden yebama nxu xa ki fajni.

¹ N tan Pɔli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nun en ngaxakedenna Timote nan kedini ito sebexi, ² siga ngaxakeden sarijanxine ma naxanye tɔgɔndiyaxi Alaa Muxu Sugandixin ma Kɔlɔsi taani.

En Fafe Ala xa hinanna nun bɔɗε xunbenla fi ε ma.

Barika birana Ala maxandideni

³ Nxu nεma Ala maxandima ε xa, nxu barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe. ⁴ Amasɔtɔ nxu bata ε denkeleyana fe mε lan Alaa Muxu Sugandixina Yesu a fe ma e nun ε a yama sarijanxin xanuxi kii naxan yi. ⁵ Nanara, ε denkeleyaan nun ε xanuntenyaan xunna tixi na yigin nan na naxan namaraxi ε xa ariyanna yi. E bata na yigin kolon Xibaru Fajin gbee nɔndi falana ε li waxatin naxan yi. ⁶ Xibaru Fajini ito bata fa ε ma alo a fama dunuɗa birin ma kii naxan yi. A fama nen barakan na, a yiriwa. A na kiin fan yi ε tagi xabu ε nɔndin mε lɔxɔni, ε yi Ala hinanna kolon. ⁷ Epafirasi nan ε tan xaranxi, en nafan walikε bodena, naxan findixi ε tan xa Alaa Muxu Sugandixina xera tɔgɔndiyaxin na. ⁸ A tan nan a falaxi nxu xa, Alaa Nii Sarijanxin xanuntenyaan fixi ε ma kii naxan yi.

⁹ Na nan a toxi, xabu nxu na mε lɔxɔni, nxu Ala maxandima ε xa tun! Nxu mafanna tima alogo ε xa kamali Ala sagoon kolonni e nun fekolonna nun xaxilimayaan birin Alaa Nii Sarijanxin naxan fima. ¹⁰ Nayi, ε nɔε sigan tiyε nen alo Marigin waxi a xɔn ma kii naxan yi, ε yi a kenεn kiin birin yi. E sabati ε kewali fajine xɔn ε yiriwa Ala kolonni. ¹¹ Nxu mɔn Ala maxandima alogo ε xa senbε gbeen sɔtɔ Ala gbee senbε nɔrɔxin xɔn ma, ε nɔ ε tunnafanɗε, ε mɔn yi limaniya. ¹² E xa barikan bira Fafe Ala xa sewani bayo a tan nan a ligaxi ε yi ε gbee keεn sɔtɔ naxan kenenna mangayani yama sarijanxin xa. ¹³ A tan bata en xunba dimin nɔn bun ma, a en xali

a rafan dii xεmεna mangayani ¹⁴ naxan en xunba, a yi en yulubine xafari.

Alaa Muxu Sugandixina

¹⁵ Ala totaren maligan nan a Muxu Sugandixin na. A tan nan dii singen na daala birin ye. ¹⁶ Amasɔtɔ Ala bata seen birin da a tan barakani kore xɔnna nun bɔxɔn ma, seen naxanye toma e nun naxanye mi toma, mangayane, kuntigine, nɔ kanne, e nun senbe kanne. Seen birin daxi a tan nan baraka yi a tan xa. ¹⁷ A yi na benun seen birin xa da. Sena ngaan masuxi a tan nan xɔn. ¹⁸ A tan nan denkeleya yamaan xunna ra naxan luxi alo a fatina. A tan nan habadan muxu singe kelixin na sayani, alogo a xa findi yeeratiin na feen birin yi. ¹⁹ Amasɔtɔ a bata rafan Ala ma a xa a keɓa kamalixin birin lu Yesu yi. ²⁰ A mɔn bata tin, a xa e nun seen birin tagini tɔn naxan bɔxɔn nun kore xɔnna ma a Muxu Sugandixin barakani. A wunla yi mini a faza wudin ma alogo a xa bɔɓe xunbenla fi en ma.

²¹ A fɔlɔni nun, ε yi makuya Ala ra pon! E yi ε yete findi a yaxune ra ε miriyane nun ε kewali jaxine xɔn. ²² Koni iki, a bata ε tagini tɔn a fati bendena sayaan xɔn ma, alogo a xa fa ε rasarijanxin na a yetagi. Fe mi fa ε tan yi, a mi fa ε magima. ²³ Koni, fɔ ε xa lu denkeleyaan fari ken, alogo ε nama makuya Xibaru Fajin yigin na ε naxan mexi naxan nalixi daala birin ma e nun n tan Pɔli findi naxan wali muxu ra.

Pɔli a wanla

²⁴ Iki, n sewaxi n ma tɔrɔne yi ε fe ra, bayo na tɔrɔya dɔnxen naxanye luxi Alaa Muxu Sugandixina tɔrɔn na, n na defema nen n fati bendeni denkeleya yamaan xa naxan findixi a fatin na. ²⁵ Ala nan n findixi denkeleya yamana walikeen na, a n xa Alaa fala kamalixin nali ε ma. ²⁶ Wundon na a ra naxan yi luxunxi waxati danguxine yi muxun birin ma, koni iki a bata a ye makenen a yama sarijanxin xa. ²⁷ Ala bata tin a siyane birin yi a wundo fe tilinxi mamirinxin kolon. Na wundon ni i ra: Alaa Muxu Sugandixin luma ε tan yi. Yigin na a ra, a ε xa nɔrɔ.

²⁸ Nxu Muxu Sugandixina fe ralima muxun birin ma, nxu e kawandi, nxu yi e xaran fekolonna birin na alogo nxu

xa fa muxun birin defexin na Alaa Muxu Sugandixin ma. ²⁹ N walima a xɔdexen na na feen nan ma. N na n sɔbe so a senbe gbeeni naxan walima n yi fangan na.

2

¹ N wama nen ε xa a kolon a n yenge gbee sifan naxan yi ε xa e nun Layodise kaane e nun naxanye birin munma n gbindin to. ² N yengen soma e xa nen alogo e bɔɓen xa limaniya, e findi gbindi kedenna ra xanuntenyani, e yi fekolonna kamalixin sɔtɔ xaxilimayani alogo e yi Alaa wundo feen kolon, Alaa Muxu Sugandixina, ³ dahamun fekolonna nun xaxinla birin luxunxi naxan yi.

⁴ Nba, n na a falama ε xa, alogo muxu yo nama ε mayenden fala jaxumene ra. ⁵ Bayo hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xɔn. N sewaxi, n na a to sariyan naxan ε tagi e nun ε denkeleya kendena Alaa Muxu Sugandixin ma!

Nii nenεn defexina Yesu yi

⁶ Nayi, bayo ε bata Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ε lu a tan yi. ⁷ E xa ε salenna bitin, ε sabati a tan yi. E senbe so denkeleyani alo e ε xaranxi kii naxan yi. E xa barikan bira Ala xa waxatin birin.

⁸ E a liga ε yeren ma. Nanara, muxu yo nama ε findi konyin na dunuɓa fala jaxumene nun mayanfa feene xɔn, fata adamane namunne nun dunuɓa gele ma feene ra, naxanye mi kelixi Alaa Muxu Sugandixini. ⁹ Amasɔtɔ alaya kamalixin birin luxi Yesu fati benden nin. ¹⁰ E fan bata kamali a tan yi. A tan nan senbene nun nɔne birin xunna ra.

¹¹ E bata banxulan Yesu xɔn, muxune banxulan tiin mi naxan na, koni naxan muxune xɔrɔyama fati benden nafan feene senben bun, Alaa Muxu Sugandixin naxan ligama. ¹² Amasɔtɔ ε rafu igeni waxatin naxan yi, ε nun Yesu bata maluxun ε bode xɔn ma. E mɔn bata keli sayani ε bode xɔn ma denkeleyaan barakani Ala senben ma naxan a rakelxi sayani. ¹³ E faxaxin nan yi a ra nun ε hakene fe ra e nun ε fati benden banxulantareyaan ma. Koni iki, Ala bata en hakene mafelu, a ε nun Yesu niin bira ε yi ε bode xɔn ma. ¹⁴ Doli kedin naxan yitɔnxi en xili ma e nun tɔnna naxanye yi

en halagima, a bata ne ba, a e jan, a e gbangban a faxa wudin fari. ¹⁵ Na kiini, Ala bata nɔ kanne nun sɛnbɛ kanne yɛngɛ so seene ba e yii, a ti e yɛɛ ra dunuɗa yɛtagi alo muxu suxine yɛngɛni, a nɔn sɔtɔ e ma a sayaan barakani a faxa wudin ma.

¹⁶ Nanara, ɛ nama tin muxu yo xa ɛ kiti ɛ donsena fe ra hanma ɛ minsena hanma sali lɔxɔna nde, hanma kike nɛnɛn malanne, hanma Matabu Lɔxɔna fe ra. ¹⁷ Ne birin findixi fe famatɔne nininna nan na naxanye yi fama, koni jɔndin yɛtɛɛn findixi Alaa Muxu Sugandixin nan na. ¹⁸ ɛ nama tin, muxu yo xa ɛ yalagi wulen yɛtɛ magodoni e nun maleka batun xɔn. Na muxu sifana a kanbama a xiye toxine nan ma fe ra. A lugoxi waso fuun nan na a munadabayaan miriyani, ¹⁹ a ba Yesu yi. Anu, a tan nan luxi alo fati bɛndɛn xunna. Yesu barakani fatin birin baloxi, a findi kedenna ra salen seene nun fasane xɔn, a yi gbo alo Ala waxi a xɔn ma kii naxan yi.

Xɔrɔyana Yesu yi

²⁰ Xa ɛ nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa ɛ bode xɔn, a yi ɛ xɔrɔya dunuɗa gele ma feene ma, nanfera nayi ɛ sigan tima alo dunuɗa gbee muxun nan ɛ tan na? Nanfera ɛ tinma e xa tɔn sifani itoe sa ɛ ma? ²¹ ɛ nama a tongo! ɛ nama a mato ɛ lenna ra! Yiin nama din a ra! ²² Ne findixi seene nan na naxanye lɔma ayi e na rawali waxatin naxan yi. Ne findixi yamarine nun xaranne nan na fata muxune ra. ²³ Na yamarine maligaxi fekolonna nan na, fata e karahan batu kiin ma, e nun e yɛtɛ magodona, e nun e fati bɛndɛn suxu kii xɔdɛxɛna, koni sɛnbɛ mi ne yi, e yi fati bɛndɛn natane xuru.

3

Alaa kirana

¹ Bayo ɛ nun Alaa Muxu Sugandixin bata rakeli sayani, nayi ɛ xa ariyanna feene fen, Alaa Muxu Sugandixin dɔxi Ala yiifanna ma dɛnaxan yi. ² ɛ xa ɛ miri ariyanna feene ma, ɛ nama ɛ miri dunuɗa feene ma. ³ Amasɔtɔ ɛ bata faxa, ɛ dunuɗa yi gidin luxunxi Alaa Muxu Sugandixini Ala xɔn. ⁴ Alaa Muxu Sugandixin na mini kɛnɛnni, a tan naxan ɛ rakisixi, ɛ fan minima nɛn a fema a binyeni.

⁵ Nanara, dunuɗa fe kobin naxanye ɛ yi, ɛ xa ne yiiba: yanga suxuna, xɔsi feene, kunfa jaxine, waxɔn fe jaxine, e nun milɛntenyanana, naxan findixi se batun na. ⁶ Sɔnna sifani itoe nan Ala xɔlɔn nafama fala suxutarene ma. ⁷ ɛ tan fan yɛtɛɛn yi sigan tima na kii nin nun ɛ to yi ɛ dunuɗa yi gidin ligama e yi.

⁸ Koni iki, ɛ xa na feene birin yiiba: xɔlɔna, bɔjɛ teena, jaxuna, konbina, e nun fala jaxin naxan minima ɛ dɛ. ⁹ ɛ nama wulen fala ɛ bode xa amasɔtɔ ɛ bata muxuya fonna yiiba e nun a kɛwanle. ¹⁰ ɛ mɔn bata muxuya nɛnɛn sɔtɔ naxan luma yitɔnjɛ Ala kolonni han a findi a da muxun maligan na. ¹¹ Na dali nɛnɛni, Girekine nun Yahudiyane, banxulanne nun banxulantarene, xɔjɛne nun xuluntarene, konyine nun xɔrɔne, ne birin keden Alaa Muxu Sugandixini, fangan naxan yi feen birin yi.

¹² Nanara, bayo Ala bata ɛ yɛba, a ɛ findi a rafan yama sarijanxin na, ɛ xa kininkininna nun fanna nun yɛtɛ magodon nun limaniyaan nun dijan tongo. ¹³ ɛ xa dija ɛ bode xa, ɛ ɛ bode mafelu. Xa nde feen liga a lanfaan na, ɛ xa ɛ bode mafelu alo Marigin bata ɛ mafelu kii naxan yi. ¹⁴ ɛ xa xanuntenyaan sa ne fari, naxan e birin dɛfema. ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixina bɔjɛ xunbenla xa yiriwa ɛ bɔjɛni. Bayo Ala ɛ xilixi na nan xɔn, ɛ findi fati bɛndɛ kedenna ra. ɛ findi wali fajɛ kolonna ra. ¹⁶ Alaa Muxu Sugandixina falan xa lu ɛ yi, a jaxunna birin yi, ɛ yi ɛ bode xaran, ɛ yi ɛ bode kawandi fekolonna birin yi, e nun Yaburi falane nun bɛtine nun Ala tantun sigi sarijanxine ra. ɛ barikan bira Ala xa ɛ bɔjɛni. ¹⁷ ɛ naxan birin ligama hanma ɛ a fala, ɛ xa na birin liga Marigi Yesu xinli ɛ yi barikan bira Fafe Ala xa a barakani.

Denbaya sariyana

¹⁸ Naxanle, ɛ xuru ɛ xɛmɛne ma alo a lan naxanle ma kii naxan yi Marigin yɛtagi.

¹⁹ Xɛmɛne, ɛ jaxanle xanu, ɛ nama jaxu e ra.

²⁰ Diine, ɛ sɔtɔ muxune fala xuiin suxu feen birin yi, amasɔtɔ na nan nafan Marigin ma.

²¹ Dii fafane, ɛ nama ɛ diine raxɔlɔ alogo e nama tunnaɔlɔ.

²² Konyine, ε kanne fala xuiin suxu feen birin yi naxanye ε xun na dunuḡa yi. E nama wali e ye xonna gbansan xan yi, alogo ε xa rafaḡ e ma, koni ε wali bḡe faḡin na Marigin binya feen na. ²³ E nema fefe ligε, ε xa a liga ε bḡeḡen birin na alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi koni muxune mi a ra. ²⁴ Bayo ε a kolon, fa fala ε ε saranna sḡḡma nen Marigin yii, a keḡen naxan namaraxi a yamaan xa. E kanna nan Alaa Muxu Sugandixin na ε walin naxan xa. ²⁵ Naxan na wali tinxintareyani, a tinxintareyaan saranna sḡḡma nen, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa.

4

¹ Konyi kanne, feen naxan lan, naxan tinxin, ε xa na liga ε konyine xa. E a kolon fa fala ε fan kanna ariyanna yi.

Maxadine

² E xa lu Ala maxande waxatin birin, ε yi lu ε yeḡ ra yi, ε barikan bira a xa. ³ E mḡn xa Ala maxandi nxu xa. Nanara, Ala xa nxḡ falan nasḡḡya alogo n xa nḡ Alaa Muxu Sugandixina wundo feen nalideni, n kasoon na naxan ma fe ra. ⁴ E xa a mafan, n xa a fala a fixen na alo n lan kii naxan yi.

⁵ E sigan ti xaxilimayani denkeleyatarene mabinni, ε feḡe fen waxatine ma. ⁶ E falan xa findi hinan fala kenden nan na. E xa a kolon ε muxun birin yabima a faḡin na kii naxan yi.

Xḡntḡn dḡnxene

⁷ Nxu rafaḡ ngaxakedenna Tikiko nan n ma feen birin fale ε xa. Marigina walike tḡḡḡndiyaxin na a ra naxan walima Marigin xa alo n tan. ⁸ N na a rasigama ε ma alogo ε xa nxu kiin kolon, a yi ε ralimaniya. ⁹ En nafan ngaxakedenna, tḡḡḡndiya muxuna, Onesimo sigama a fḡḡḡ ra. E muxuna nde na a ra. Feen naxan danguxi be yi, e na birin yeḡbama ε xa nen.

¹⁰ N kasorasa bodena Arisitaraki ε xḡntḡnma e nun Maraka, Baranabasi dunbode. E bata yi yamarine me naxan ma fe ra, xa a fa ε konni, ε xa a rasene ki faḡi. ¹¹ Yisa, naxan xili sa Yusutu, na fan ε xḡntḡnma. Yahudiyane tagi ne nan tun walima n xḡn ma Alaa Mangayana fe ra, ne nan findixi n niini fan muxune ra.

¹² Epafirasi, ε muxuna nde ε xḡntḡn Yesu a walikena, Alaa Muxu Sugandixina. A yengeḡ soma ε xa Ala maxandini waxatin birin, alogo ε xa deḡe, ε yi ε yixḡḡḡḡ, ε kamali Ala sagoon birin yi. ¹³ N na seren bama a xa, a tḡḡḡxi ε fe ra ki faḡi e nun Layodise kaane nun Herapolisi kaane. ¹⁴ En nafan muxuna, Luka dandan tiina, e nun Demasi ε xḡntḡn.

¹⁵ E ngaxakedenne xḡntḡn nxu xa naxanye Layodise yi, e nun Nimifa nun denkeleya yamaan naxan malanna tima a banxini. ¹⁶ E na kedini ito xaran ε konni, ε a liga a xa xaran Layodise kaane denkeleya yamaan xa. Naxan fan kelima Layodise yi, ε na fan xaran. ¹⁷ E xa a fala Arikipe xa, ε naxa, “I wanla naxan sḡḡxi Marigin na, a liga i yeren ma, i yi a rakamali.”

¹⁸ N tan Pḡli nan xḡntḡn dḡnxeni ito seḡexi n yiin na: E nama ḡinan n ma kasorasaan xḡn ma.

Ala hinanna xa lu ε xḡn.

Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Tesaloniki yi findixi Romi manga taan nan na Masedoniya yamanani, Girēki yamanan kōmēn fōxōni. Xera Poli fa nēn na taani a xerayaan sigatiin firindeni, a keli xanbini Filipi taani. A yi denkeleya muxuna ndee sōtō mēnni, koni a mi bu na, bayo Yahudiyana ndee yi na, naxanye mi yi tinxi a fe ma. Nayi, fō a xa yi keli nēn Tesaloniki taani mafuren. Nanara, a yi siga Beere taani (Xerane 17.1-10). Dōnxēn na, a yi fa Kōrenti taani, a fōxōrabiran Timōte yi sa a li na, a yi Tesaloniki kaane feene yēba a xa. Nayi, Poli yi kedi singen nasiga Tesaloniki kaane ma. Waxatina nde, a sēbē Kōrenti taan nin. Fe kolonne a falama fa fala Kitabun yireni ito nan singe sebe benun Ningila Yesu kitabu yire gbēteye, a a sēbē nēn fō jēē fu nun solofere jōxōn Yesu te xanbini kore xōnna ma.

Xibarun naxanye fa sa keli Tesaloniki taani, xeraan yi sēwa ne fe ra. A barikan birama Ala xa lan na misali fajin nan ma Tesaloniki kaane naxan yitama yamanan muxun bonne ra. A mōn a falama a waxi e to feni han (1.1-3.13). Nayi, a e kawandima a e xa e tunnafan, e mōn yi yanfan denkeleyani Yesu ma (4.1-12). Na xanbi ra, e bata maxōdinna naxanye ti lan faxa muxune keli feen ma sayani e nun Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma, a yi ne yabi (4.13-5.11). A a kedin napanxi sariyane nun xōntōnne nan ma (5.12-28).

Kitabun yireni ito feene nan yēbama lan waxati rajanne fe ma. A falama denkeleya muxune xa nēn fa fala e xa seren ba, a e xa a kolon a waxatina nde fama, “e sa luma nēn Marigin fēma habadan!” (4.17)

¹ Poli nun Silasi nun Timōte nan ito sēbēxi siga Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu a denkeleya yamaan ma Tesaloniki taani.

Ala xa hinanna nun bōjē xunbenla fi e ma.

Barika birana

² Nxu barikan birama Ala xa e birin ma fe yi waxatin birin, nxu nēma Ala maxandē e xa. ³ Nxu nēma Ala maxandē, nxu xaxili e feene xōn: e denkeleyaan wanle nun e xanuntenya wanle nun e tunnafanna nun e yigina Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yētagi. ⁴ Ngaxakedenne, e tan Ala xanuntenne, nxu a kolon fa fala Ala bata e sugandi. ⁵ Amasōtō nxu to Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma, na mi findi falan xan tun na, koni fō sēnbēn nun Alaa Nii Sarijanxin nun xaxili ragidi kamalixina. Nxu yi sigan tima e fe ra kii naxan yi e tagi, e na kolon. ⁶ E findi nēn nxu tan nun Marigin naliga muxune ra. Hali e to tōrō gbeen sōtō, e falan nasuxu nēn sēwani Alaa Nii Sarijanxin naxan fixi e ma. ⁷ Na kui, e bata findi misaala ra denkeleya muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani. ⁸ Amasōtō Marigina falan xuyaxi ayi e barakan nin, a mi dan Masedoniya yamanan nun Akaya yamanan xan gbansan yi. Koni e denkeleyana Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nxu tan mako mi fa a fala feen ma. ⁹ E nxu yisuxu kii naxan yi, muxune na falama e nun e xēte suxurene fōxō ra kii naxan yi, e tubi Ala ma, e habadan Ala jōndin kanna batu. ¹⁰ E yi a Dii Xēmēn fa feen mamē keli kore, Ala bata naxan nakeli sayani, Yesu naxan en xunbama Ala xōlō famatōn ma.

2

Poli a xerayana Tesaloniki yi

¹ Ngaxakedenne, e yētēna a kolon fa fala nxu fa fena e konni, na mi luxi fuu. ² Nxu bata yi tōrōn nun jaxankatan sōtō Filipi taani, alo e a kolon kii naxan yi, nxu yi nxu wēkile Ala yi, nxu yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma hali muxu wuyaxin to nxu yēngē e konni. ³ Amasōtō nxō kawandi xuine mi fataxi tantanna ra hanma jēnige sarijantarena hanma yanfantenyana. ⁴ Koni Ala to bata nxu kējaan fēsēfēsē, a yi a falan Xibaru Fajin taxu nxu ra. Nxu falan tima na kii nin. Nxu mi waxi muxune xan kēnēn fe yi, koni Ala naxan muxune bōjēn fēsēfēsēma. ⁵ Bayo e a kolon yati, fa fala nxu mi e rawalixi wulen matōxō xuiin xōn hanma nxu mila e seene xōn luxunni. Ala nan nxu seren na. ⁶ Nxu

mi binyen fenma muxu yo ra, ε tan hanma ndee gbete. ⁷ Alaa Muxu Sugandixina xerane to nxu ra, nxu yi nɔε nxɔ goronna sε nɛn ε xun ma nun. Koni, nxu findi nɛn muxu sabarixine ra ε ye, alo dii ngana a diin masuxuma kii naxan yi. ⁸ Nayi, nxu yi tinxi nxɔ sabarini nxu xa Alaa falan Xibaru Fajin nali ε ma, nxu yi nxu yete niin fi ε fe ra amasɔtɔ nxu yi ε xanuxi han! ⁹ Nxu ngaxakedenne, ε xaxili lu nxɔ yanyin nun nxɔ kɔεen wanla nun yegbaan xɔn. Nxu na wanla ke nɛn alogo goronna nama lu muxu yo xun ma, nxu nɛma Yesu a fe Xibaru Fajin nalima ε ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Nxu seren nan ε ra, e nun Ala fa fala nxu yi sarijanna nun tinxinna nun fetareyaan nin ε tan denkeleya muxune tagi. ¹¹ E a kolon fa fala nxu luxi ε keden kedenna birin xa nɛn alo fafan nun a diine kii naxan yi. ¹² Nxu yi ε ralimaniya, nxu yi ε masabari, nxu yi ε mafan a ε sigati kiin xa lan Ala ma, a tan naxan ε xilixi alogo ε xa so a mangayaan nun a binyeni.

¹³ Na nan a ligaxi, nxu luma barikan birε Ala xa waxatin birin. Bayo ε to Alaa falan mε nxu ra, ε a rasuxu nɛn Alaa jɔndi falan yetεen na, alo a lan kii naxan yi, naxan walima ε tan denkeleya muxune tagi. E mi a suxu alo muxune falana. ¹⁴ Ngaxakedenne, ε bata Alaa denkeleya yamane raliga, naxanye Yudaya yamanani, Yesu Alaa Muxu Sugandixina muxune. E kon kaane ε tɔrɔ kii naxan yi, Yahudiyane ne fan tɔrɔ nɛn na kiini. ¹⁵ E tan Yahudiyane nan Marigi Yesu faxe e nun nabine, e yi nxu fan kedi. E mi Ala kenεnεε mumε! E muxune birin matandima. ¹⁶ E mi tinma nxu xa falan ti siya gbete xa, alogo e xa kisi. Nayi, e luma e yulubin nan tun fari sε han a dεfe. Koni Alaa xɔlɔn bata yelin e liyε.

Pɔli mɔn waxi e xɔntɔn feni

¹⁷ Nxu ngaxakedenne, wulana nxu masigaxi ε ra waxatidi, koni nxu bɔjɛn mi masigaxi ε ra. Nxu katan birin tima alogo nxu xa fa ε fεma bayo ε to xɔnla bata nxu suxu han! ¹⁸ Nxu waxi fa feni ε fεma, a gbengbenna n tan Pɔli bata kata sanja ma firin. Koni Setana yi nxu yikala. ¹⁹ Amasɔtɔ nde findε nxu yigin nun nxu sεwa xunna nun

nxɔ xunna kenla ra alogo nxu xa matɔxɔn sɔtɔ en Marigi Yesu yetagi a na fa waxatin naxan yi, xa ε tan mi a ra? ²⁰ E tan nan nxɔ binyen nun nxu sεwa xunna ra yati!

3

¹ Nxu to mi yi fa nɔε legedenna tiyε sɔnɔn, nayi, nxu yi lan a ma a nxu xa lu Atena taani, ² nxu yi en ngaxakedenna Timote rasiga ε ma, naxan walima Ala xa a Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni alogo a xa sa ε senbe so, a ε ralimaniya ε denkeleyani. ³ Nayi, ε tan muxu yo nama kuisan jaxankatani itoe fe ra. Bayo ε tan a kolon a na nan nagidixi en ma. ⁴ Amasɔtɔ nxu yi ε fεma waxatin naxan yi, nxu yi a falama ε xa fa fala a en jaxankatama nɛn. E na kolon, na nan ligaxi. ⁵ Nanara, n to mi yi fa mame tiyε, n yi Timote rasiga ε ma alogo a xa sa xibarun sɔtɔ lan ε denkeleyaan ma. Bayo n yi gaxuxi fa fala maratantan tiin nama ε ratantan, nxɔ wanla yi lu ε ma fuuni.

⁶ Koni Timote baxi fadeni nxu fεma, sa keli ε fεma. A bata ε denkeleyaan nun ε xanuntenyana fe xibarun nali nxu ma. A naxa, a ε mirixi nxɔ a fe ma sεwani waxatin birin, a nxu to xɔnla ε ma ki faji alo ε fan to xɔnla nxu ma kii naxan yi. ⁷ Nanara, nxu ngaxakedenne, hali nxu to tɔrɔn nun jaxankatani, ε denkeleyana nxu ralimaniyaxi. ⁸ Iki ε bata nxu nii yifan nxu ma, bayo ε mɔn Marigina kiraan xɔn gben! ⁹ Nba, nxu lan nxu xa barika biran dan minen yi Ala xa ε fe ra, naxan lanje na sεwan yaten ma naxan nxu yi ε fe ra Ala yetagi? ¹⁰ Nxu Ala maxandima kɔεen nun yanyin na han a gbo ayi fa fala a nxu xa ε to, alogo naxan dasaxi ε denkeleyani, nxu yi na rakamali.

¹¹ En Fafe Ala yetεen nun en Marigi Yesu xa kirani tɔn nxu xa, siga ε fεma. ¹² Xanuntenyaan naxan ε tagi e nun naxan ε nun muxun birin tagi, Marigin xa na fari sa, a ragbo ayi alo nxu gbeen kii naxan yi ε tan xa. ¹³ A xa ε bɔjɛn senbe so alogo fe yo nama lu ε sarijanni en Fafe Ala yetagi, en Marigi Yesu nun a sarijantɔne birin fa waxatini.

4

Sigati kii naxan Ala kenexi

¹ Dɔnxɛn na, ngaxakedenne, nxu ε mafanma, nxu yi ε kawandi Marigi Yesu barakani. Ε bata a kolon nxu xɔn ma ε lan ε xa sigan ti kii naxan yi, ε yi Ala kenɛn, ε yetɛɛn na ligama koni ε mɔn xa yanfan na kui. ² Bayo ε a kolon nxu yamarin naxan soxi ε yii Marigi Yesu xinli. ³ Ala sagoon ni i ra, ε xa sariɲan, ε fata yanga suxun ma. ⁴ Ε keden kedenna birin xa ε yetɛ fati bɛnden suxu kiin kolon sariɲanna nun xunna kenli. ⁵ Ε nama kunfa fe yalunxine xɔn alo dɛnkɛlyatarene, naxanye mi Ala kolon. ⁶ Muxu yo nama hakɛn liga, a yi a dɛnkɛlya adamadi boden yanfa feni ito nde yi. Nxu bata yi a fala ε xa nun, nxu yi a makɔxɔ ε xa ken, naxan na ito ndee liga, Marigin na feen saranma na kanna ra nɛn. ⁷ Amasɔtɔ, Ala mi en xilixi a en xa fe sariɲantaren liga, koni a en xa sariɲan. ⁸ Nanara, naxan na tondi falani itoe suxe, na mi tondixi muxune xan xa, koni a tondixi Ala nan xa naxan a Nii Sariɲanxin fixi ε ma.

⁹ Hali nxu mi se sebe ε ma dɛnkɛlya muxun bonne xanu feen ma, amasɔtɔ ε ε bode xanuma kii naxan yi, Ala bata ε xaran na ma. ¹⁰ Ε na nan ligama ngaxakedenne birin xa Masedoniya yamanan yiren birin yi. Koni nxu ε mafanma ngaxakedenne, fa fala ε siga yeɛn na na kui. ¹¹ Na xa findi xunna kenla ra ε xa ε lu sabarini, ε yi ε xaxili lu ε feene xɔn, ε wali, alo nxu ε yamarixi kii naxan yi, ¹² alogo ε sigati kiin xa findi binyen na dɛnkɛlyatarene ye, ε goronna nama lu muxu yo xun ma.

Yesu fa fena

¹³ Ngaxakedenne, nxu mi waxi ε lu feni kolontareyani muxune fe ra naxanye bata laxiraya, alogo ε nama lu sunuxi alo bonne, yigi mi naxanye ma. ¹⁴ En laxi a ra a Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani. Na ma, en mɔn laxi a ra, a Ala faxa muxune rakelima nɛn Yesu xɔn, naxanye yi dɛnkɛlyaxi a ma.

¹⁵ Awa, nxu Marigina falani ito nan tima ε xa: Marigin fa waxatina en tan naxanye lima en nii ra, en tan singe mi tema faxa muxune yeɛ ra. ¹⁶ Amasɔtɔ, yamarin na fi xui yitexi gbeeni, maleka kuntigin xuiin na mini, Alaa xɔtaan na fe, Marigin yetɛɛn

godoma nɛn keli kore. Nayi, muxun naxanye faxaxi e biraxi Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra, ne nan singe kelima sayani. ¹⁷ Na xanbi ra, en tan naxanye na lu en nii ra na waxatini, en birin natema nɛn ne fɛma kundani kore mafurɛn, en sa Marigin nalan kore. En mɔn yi lu Marigin fɛma habadan. ¹⁸ Nayi, ε bode ralimaniya falani itoe ra.

5

Ɛ yitɔn Yesu fa waxatin yeɛ ra

¹ Nba, ngaxakedenne, hali nxu mi se sebe ε ma feni itoe liga waxatine fe ra, ² amasɔtɔ ε yetɛna a kolon yati, Marigin Fa Lɔxɔn ligama nɛn alo muɲaden fama kɔɛɛn na kii naxan yi. ³ Muxune bɔɲɛ xunbenla nun maratangana fe falama waxatin naxan yi, halagin godoma e xun ma na waxatin yetɛɛn nin, e ratɛrɛna alo ɲaxanla dii bari kuiin na keli a ra. E mi tangɛ na ma mumɛ! ⁴ Koni ngaxakedenne, ε mi fa dimin xan yi sɔnɔn, na lɔxɔn yi ε ratɛrɛna alo muɲadana. ⁵ Ε birin findixi kenenna nun yanyin muxune nan na. Kɔɛɛn nun dimin gbee mi en tan na. ⁶ Nayi, en nama xi alo bonne, koni en lu en yeɛ ra yi, en yi en yetɛ suxu! ⁷ Xi xɔlitɔne xima kɔɛɛn nan na, dɔlɔ minne fan e minma kɔɛɛn nan na. ⁸ Koni en tan naxanye findixi yanyin muxune ra, en na en yetɛ suxu, en yi xanuntenyaan nun dɛnkɛlyaan findi en kanke ye masansanna ra, en yi en kisi feen yigin findi en xunna makantan yɛngɛ so kɔmɔtin na. ⁹ Ala mi en sugandixi a xɔlɔn xan xili yi, koni a en xa kisin sɔtɔ en Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁰ A faxaxi en xa nɛn, alogo xa en faxa, xa en lu en nii ra, en xa lu a fɛma. ¹¹ Nayi, ε lu ε bode ralimaniye, ε lu ε bode sɛnbɛ soɛ, alo ε a ligama kii naxan yi iki.

Kawandin nun xɔntɔn dɔnxɛna

¹² Nba, ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε xa ne binya naxanye walima a xɔdɛxɛn na ε tagi, naxanye tixi ε yeɛ ra Marigini naxanye ε rakolonma feene ma. ¹³ Ε e yatɛ muxu binyene ra xanuntenyani e wanla fe ra. Lanna xa lu ε tagi.

¹⁴ Ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε salantenne maxadi, naxanye tunnaxɔlɔxi e

ma, ε yi ne ralimaniya, ε senbetarene mali, ε diɲa muxun birin xa. ¹⁵ Ε a liga ε yeren ma muxu yo nama fe ɲaxin saran fe ɲaxin na, koni ε kata fe faɲin ligadeni ε bode xa e nun muxun birin xa waxatin birin yi.

¹⁶ Ε lu sewaxi waxatin birin. ¹⁷ Ε Ala maxandi waxatin birin. ¹⁸ Ε barikan bira Ala xa feen birin yi. Ala sagoon nan na ra ε xa, ε to Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

¹⁹ Ε nama Alaa Nii Sariɲanxini kala a wanli. ²⁰ Ε nama nabiya falane raɲaxu. ²¹ Koni ε feen birin feɛɛfeɛε, ε a faɲin namara. ²² Ε makuya fe ɲaxin sifan birin na.

²³ Βοηε xunbenla Ala xa ε rasariɲan ε keɲnaan birin yi. Ala xa ε xaxinla nun ε niin nun ε fati benden lu fetareyani en Marigi Yesu fa waxatini, Alaa Muxu Sugandixina. ²⁴ Ala naxan ε xilixi, na tinxin, a tan nan na ligama.

²⁵ Ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu fan xa.

²⁶ Ε ngaxakedenne birin xontɔn mɛnni ngaxakedenyaan xontɔnna sunbuni.

²⁷ N bata ε yamari Marigin xinli, ε kedini ito xaran denkeleya muxune birin xa.

²⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xɔn ma.

Kedi Firindena Tesaloniki Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Tesaloniki Kaane Ma

Kedin firinden kui naxan sebe Tesaloniki kaane ma, Xera Poli xetema feene ma a bata yi naxan fala a kedi singen kui: Maxodinna naxan lanxi Yesu fa feen ma. Na feen mon Tesaloniki denkeleya muxune yimaxama. Muxuna ndee a falama e ye a na laxon bata a li (2.2), nde tondima wale na waxati rajanna fe ra, a to yiso, e goronna yi lu se bonne xun ma (3.6-12). Nayi, Kitabun yireni ito sebe xi nen alogo a xa xaxili jaxin ba muxune xunni naxan Tesaloniki denkeleya muxune toroma.

Xera Poli falan foloma Ala tantunna nan ma denkeleyaan nun xanuntenyana fe ra, Tesaloniki denkeleya muxune naxan yitaxi, a mon Ala maxandima alogo a xa e senbe so wanli e xilixi naxan ma (1.1-12). Na danguxina, a yi fa Kitabun yireni ito a fala xonna ma, naxan lanxi Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma binyeni. Na mi ligama fo muxu makabexina nde mini kenenni, "Muxu jaxina," naxan kelima Ala xili ma a murute Alaa Muxu Sugandixin xili ma (2.1-12). Jaxuyaan waran senbena fe ra, a lan denkeleya muxune xa e senbe so e denkeleyani Yesu a fe Xibaru Fajini, e yi lu Ala maxande ye yo ye (2.13-3.5). Xera Poli xoloxin nan falan tima salantenne ma, a yi a yita e ra bonne walima kii naxan yi alogo e goronna nama lu muxe xun ma (3.6-15). A a falan najanma duban nun xontonna nan ma (3.16-18).

Kitabun yirena nde naxa, "Xa naxan mi waxi wali feni, hali na kanna fan nama donse don." (3.10) Na falan tima Kitabu xaranne nan xa a e xa a liga e yeren ma a denkeleyaan mi findixi salayaan na, fo wanla xa ke nen Ala e tixi naxanye ra laxo yo laxo.

¹ Poli nun Silasi nun Timote nan ito sebe xi Tesaloniki denkeleya yamaan ma naxanye bata findi en Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na. ² Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Kitina fe Marigin fa waxatini

³ Ngaxakedenne, a lan nen nxu xa barikan bira Ala xa e fe ra waxatin birin. Na nan daxa amasoto e birin ma denkeleyaan gboma ayi kati, e nun e xanuntenyaan fan e bode xa. ⁴ Nanara, nxu yetena e matoxoma Alaa denkeleya yamane tagi e tunnafanna nun e denkeleyana fe ra hali e to toroxi besenxonyani.

⁵ Na feene a yitama nen a Alaa kiti sa kiin tinxin naxan a ligama e xa yate muxu kamalixine ra naxanye soma Alaa Mangayani, e jaxankatani naxan ma fe ra. ⁶ Ala to tinxin, naxanye e jaxankatama, a ne saren fima jaxankatan na nen, ⁷ e tan naxanye jaxankataxi, a yi matabun fi e ma e nun nxu fan. Na ligama nen Marigi Yesu na makenen waxatin naxan yi, keli kore e nun a maleka senbeman ⁸ tee dege gbeeni. A yi Ala kolontarene saran e fe jaxine ra naxanye mi Marigin Yesu a fe Xibaru Fajin falan suxi. ⁹ Ne jaxankatama habadan halagin nan na, e ba Marigin yetagi e nun a binye magaxuxina. ¹⁰ Na ligama nen a na fa laxon naxan yi e tagi, a yama sarijanxin birin yi a binya, e yi kab e a ma naxanye birin denkeleyaxi. E fan taranma nen ne ye amasoto nxu seren naxan ba e xa, e la nen na ra.

¹¹ Na kui, nxu Ala maxandima e xa waxatin birin, alogo, a bata e xili feen naxan ma, e xa kamali, e yi lan na ma. Nxu mon a xandima alogo, e bata fe fajin naxan birin jenige, e nun e na wanla naxan ke e denkeleyani, Ala xa na birin nakamali a senben xon ma. ¹² Nxu na maxandin tima alogo en Marigi Yesu xinla xa binya e xon, e fan yi binyen soto a tan yi, en ma Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna barakani.

2

Fe jaxi rabana fe

¹ Ngaxakedenne, en faan Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen nan ma iki e nun en malan fena a fema. Nxu e mafanma, ² xa e nabiya falana ndee fe me hanma xibaruna hanma kedina naxan a falama Marigin fa laxon bata a li, e xaxinla nama mafura yifuy e, e bojen yi mini, hali e naxa a fataxi nxu tan nan na. ³ E nama tin

muxu yo xa ε mayenden kii yo yi, amasoto na loxon mi a liye fo na murute donxena a li singen, Xeme Sariyataren yi makenen, halagin nagidixi naxan ma. ⁴ Muxune seen naxanye birin yatexi “alane” ra, e yi e batu, a a yete yitema nen, a yi keli ne xili ma. Na kui, a doxoma nen Ala Batu Banxini, a yi a yete findi ala ra.*

⁵ N yi ε fema waxatin naxan yi, n yi naxan falama ε xa, ε mi ε yengi doxi ne xon ba? ⁶ Anu, iki ε a kolon ki fani, naxan na xemen makankanxi, alogo a nama mini han a waxatin yi a li. ⁷ Amasoto iki, sariyatareyaan bata wali folo wundoni. A luma na kii nin han naxan a makankanxi, na yi ba na singen. ⁸ Na waxatini, Xeme Sariyataren makenenma nen, Marigi Yesu naxan halagima a de foyen na, a yi a jan a fa feen noron na. ⁹ Xeme Sariyataren fama Setana senben barakan nin e nun wule kabanako feene nun wule taxamasenne nun wule fe magaxuxin sifan birin, ¹⁰ e nun tinxintareyaan sifan birin naxanye halagi muxune mayendenma, amasoto e mi tinxi jondin nasuxe, a yi rafan e ma, e kisi. ¹¹ Nanara, Ala tantanna senben nafama nen, naxan a lige e la wulen na. ¹² Na birin ligama nen alogo naxanye mi denkeleyaxi jondin ma, tinxintareyaan nafanxi naxanye ma, ne xa makiti.

ε sugandixi ε kisi feen nan ma

¹³ Koni ngaxakedenne, Marigin xanuntenne, fo nxu xa barikan bira Ala xa ε fe ra waxatin birin, amasoto xabu a foloni Ala ε sugandixi ε kisi feen na nen a Nii Sarijanxin xon naxan ε rasarijanma e nun denkeleyaan xon jondin ma. ¹⁴ A mon ε xilixi na nan ma Yesu a fe Xibaru Fajin barakani, nxu naxan nalixi ε ma, alogo ε xa binyen soto naxan kelima en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Nayi, ngaxakedenne, nxu xaranna naxanye radanguxi ε ma, a na findi kawandi xuiin na hanma sebenla, ε ne suxu, ε lu e yi ken!

¹⁶ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nun en Fafe Ala naxan en xanuxi, a habadan boje xunbenla nun yigi fajin fi en ma a hinanni, ¹⁷ na Ala xa ε ralimaniya

ε bojeni, a ε senbe so wali fajin nun fala fajini.

3

ε Ala maxandi nxu xa

¹ Donxen na, nxu ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu xa alogo Marigina falan xa xuya ayi, a yi binya alo a ε konni kii naxan yi, ² alogo nxu xa xunba muxu kobine nun muxu jaxine ma, bayo e birin mi denkeleyaxi.

³ Koni Marigin tinxin, a ε senbe soma nen, a yi ε ratanga Fe Jaxin Kanna ma. ⁴ Nxu laxi ε ra Marigini, fa fala nxu ε yamarixi naxan na, ε na ligama iki, ε mon luma nen a lige. ⁵ Marigin xa ε bojen ti Alaa xanuntenyaan nun a Muxu Sugandixina tunnafanna ra.

Wanla tonona

⁶ Ngaxakedenne, nxu ε yamarima Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, ε makuya ε ngaxakedenne birin na naxanye bata e yete lu salayani, e mi sigan tima xaranne xon ε naxanye sotoxi nxu yii. ⁷ E yetena a kolon a lan ε xa nxu raliga kii naxan yi. Amasoto nxu mi yi salayaan xan yi ε konni. ⁸ Nxu mi muxu yo a donse don nxu mi a saren fi, koni nxu tin nen toron nun xadanna ma, nxu wali koeeen nun yanyin na, alogo nxu goronna nama lu ndenden xun ma. ⁹ Na mi na ra fa fala nxu mi noe na sote ε yii, koni alogo ε xa misaala tongo nxu ma. ¹⁰ Amasoto, nxu yi ε fema waxatin naxan yi, nxu ε yamari nen fa fala naxan yo mi tinje wale, na nama a dege.

¹¹ Anu, nxu bata a me a muxuna ndee ε ye, salantenne nan ne ra, e mi walima fo e to fe yibasanni. ¹² Nxu bata na muxune yamari, nxu yi e ralimaniya Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, a e xa e raxara, e wali alogo e xa e balon soto.

¹³ E tan, ngaxakedenne, ε nama tagan fe fajin nabe. ¹⁴ Xa muxuna nde mi tin falani itoe suxe nxu naxanye sebexi, ε na kanna rakorosi, fefe nama lu ε tan nun na kanna tagi, alogo a xa yagi. ¹⁵ Koni ε nama a yate ε yaxun na, koni ε a rakolon alo ε ngaxakedenne.

Xonton xuine

* 2:4: A mato Daniyeli 11.36 nun Esekiyeli 28.2 kui.

¹⁶ Ala xa Marigin bəne xunbenla kanna xa bəne xunbenla fi ε ma waxatin birin nun kiin birin yi. Marigin yi lu ε birin xən. ¹⁷ Ntan Pəli yeteen nan xəntən xuini itoe sebexi. N ma taxamasenna nan ito ra n ma kedine birin yi, n yii funfun ni ito ra.

¹⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xən.

Kedi Singen Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Singen Timote Ma

Yahudiyan nan yi Timote nga ra, a findi nen denkeleya muxun na, Giraki kaan nan yi a fafe ra. Poli Timote kolon a xerayaan sigatiin firinden nin, a to Lisitire taan li, Asi yamana fonni denaxan xili iki a Turiki (Xerane 16.1-3). Folo na laxon ma, Timote yi findi Xera Poli foxorabira kenden na. A tan nan yi biraxi a foxo ra a xerayaan sigatiin wuyaxi yi. Na nan yi a ra, Poli yi Timote rasigama taane yi fena nde ra sanja ma wuyaxi a xa sa yamaan mali denkeleyani. Nanara, sanja ma wuyaxi a xinla toma Xerane Kewanle Kitabun yiren kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Xerane 17.14-15, 18.5, 19.22. A xinla mon toma Poli a kitabune kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Korinti Singen 4.17 nun 16.10-11 e nun Filipi Kaane 2.19-24 nun Tesaloniki Singen 3.2-6 e nun gbeteeye fan na. Kedi firinna naxanye sebexi Timote ma e nun naxanye sebe Tito ma, muxune e xili bama fa fala: "Yeeratine Kitabu Yirene" amasoto e kiraan nan yitama denkeleya yamaan yeerate ra.

Kedi singen naxan sebe Timote ma, na fe dexo saxan kende nan yitama: A singena a denkeleya yamaan nakolonma lan wule dinane ma naxanye Yahudiyane dinan nun suxure feene xaxinle basanma. Na wule dinane yi muxune xaranma nen a dunupa yi seene birin jaxu. E mon naxa a muxun kisin soto ma wundo kolonna nan xon ma, naxan namaraxi e xarandii dando xa. E mon tonne dextoma futu xidin na e nun donsena ndee. Kitabun yireni ito mon yamarine fima lan Ala Batun malanne ma, e nun denkeleya yamaan yeba kiin nun a kuntigine kewanle fe. Dnxen na a maxadi xuine nan tima Timote xa lan a wanla kii ma, a mon yi a yengi dexo denkeleya muxune xon, alogo a xa "findi Alaa Muxu Sugandixina walike fajn na." (4.6)

¹ N tan Poli, Yesu, Alaa Muxu Sugandixina xeraan nan ito sebexi, fata en nakisi-mana Alaa yamarin na, e nun Yesu, Alaa Muxu Sugandixina, en yigina.

² N na a sebema Timote ma, n ma diin yetena denkeleyani.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun boje xunbenla fi i ma.

Wule dinane fe

³ N yi i mafanma kii naxan yi, n ke-limatona siga Masedoniya yamanani, n mon waxi a xon, i xa lu Efesi taani alogo i xa men kaana ndee yamari e nama fa xaran gbeteeye ti yamaan xa. ⁴ A e xa ba kankanje taline ma, e nun e benbane xinle feselesen naxan mi janma. Na fe matandine nan nakelima. E mi Alaa wanla kema denkeleyani. ⁵ N yamarini ito fi nen alogo xanuntenyaan xa gbo ayi naxan kelima boje sarijanxin nun nii fajn nun denkeleya kendeni. ⁶ Muxuna ndee bata masara, kiraan yi lo ayi e ma e bira fala fuune foxo ra. ⁷ E waxi a xon ma, e xa findi sariya karamoxone ra, koni e naxan falama, e a rali e sobeen yeteen na, e mi na kolon mumε!

⁸ En na a kolon fa fala sariyan fan, xa a rawalima a sariya kiin ma. ⁹ En mon a kolon fa fala sariyan mi saxi tinxin muxune xan ma fe ra, koni sariya kalane nun muxu murutexine nun Ala kolontarene nun yulubi kanne nun sarijantarene nun dina suxutarene nun fafa faxane nun nga faxane nun faxes tiine ¹⁰ e nun yanga suxune nun xemmen naxanye kafuma xemene xon e nun konyi matine nun wule falane nun wule sere baane e nun feen naxanye birin xaran kenden matandima. ¹¹ Xaranni ito lanxi Ala barakan kanna falan Xibaru Fajn naron nan ma, a naxan taxu n na.

Poli a barika birana

¹² N barikan birama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa naxan n senbe soxi amasoto a bata n yate tinxin muxun na, a yi n tongo a walikeen na. ¹³ Hali n to bata yi a rayelefu, n yi a jaxankata, n yi a rafeya. Koni a bata kininkin n ma amasoto n ne ligaxi kolontareyaan nun denkeleyatareyaan nin. ¹⁴ En Marigin yi a hinan gbeen nagodo n ma han a yi denkeleyaan nun xanuntenyaan fi n ma, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁵ Nondin nan falani ito ra, en birin

xa la naxan na, fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxi dunuɓa yi yulubi kanne nan nakisi fe ra. N tan ɓaxu dangu e birin na. ¹⁶ Koni a yi kininkinin n ma, alogo Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa a diɓa gbeen yita n tan yulubi kan ɓaxin xɔn, a findi misaala ra denkeleya muxune xa, naxanye habadan nii rakisin sɔtɔma. ¹⁷ Nba, habadan mangana, niin kanna nun totarena, Ala keden peena, gboon nun binyen xa fi na ma habadan han habadan! Amina.

¹⁸ N ma diin Timote, n bata na yamarin fi i ma, naxan fataxi nabiya falane ra naxanye fala lan i ya fe ma, alogo i xa na suxu, i yi nɔ yengɛ faɓin soɛ. ¹⁹ I xa lu denkeleyaan nun nii faɓiyani. Muxuna ndee bata ne rabɛɓin, e denkeleyaan yi ɓan alo kunkin na godo igen bun. ²⁰ Humeneyo nun Alesandire na muxune ye. N bata ne lu Setana xa,* alogo e xa xaran fa fala e nama Ala rayelefu.

2

Tagi yitɔnna ε nun Ala tagi

¹ N na ε mafanma fe singen naxan ma, ε Ala mafan, ε yi a maxandi, ε Ala maxandi muxune xa, ε barikan bira a xa muxun birin ma fe ra, ² mangane nun yeɛratine birin, alogo en ma dunuɓa yi gidin xa findi bɔɓe xunbenla nun xaxili saan na en xa, Ala kolonna nun binyeni. ³ Fe faɓin nan na ra naxan lan Ala yeɛ ra yi, en nakisimana, ⁴ naxan waxi a xɔn ma muxune birin xa kisi, e yi ɓɔndin kolon. ⁵ Bayo Ala keden peen na a ra, e nun tagi yitɔn keden peena Ala nun muxune tagi, naxan findixi adamadiin na Yesu Alaa Muxu Sugandixina, ⁶ naxan a yete fi muxune birin xunba seen na, naxan findi sere ɓɔxɔyaan na a waxatini. ⁷ Nanara, n tan yeteɛn findixi xeraan nun kawandi baan na e nun karamɔxɔn naxan siyane xaranma denkeleyaan nun ɓɔndin ma. N ɓɔndin nan falama, wulen mi naxan na.

⁸ Nanara, n waxi a xɔn ma muxune xa Ala maxandi yiren birin yi, e yi e yii

sariɓanxine ti Ala xa. Xɔlɔn nun matandin yi ba e tagi.

Naxanle lan e xa naxan liga

⁹ Na kiini, ɓaxanle xa e maxidi ki faɓini xurun nun yete suturani. E nama e yete rayabu e xunna denbexin nun xemaan nun gemɛ tofaɓine nun dugi sare xɔdɛxɛne ra. ¹⁰ Koni e xa rayabu e kewali faɓine nan xɔn, alo a lan ɓaxanle ma kii naxan yi naxanye a falama e Ala binyaxi. ¹¹ Naxanle xa xaran sabarin nun xuru kendeni. ¹² N mi tinɓe ɓaxanla xa xaranna ti, a yi nɔɔn sɔtɔ xɛmɛn fari. A xa sabari. ¹³ Amasɔtɔ N Benba Adama nan singe daxi, na xanbi ra Nmahawa. ¹⁴ Setana mi n benba Adama xan nakunfa, fɔ a ɓaxanla, a yi findi yulubitɔɔn na. ¹⁵ Koni Ala ɓaxanle ratangama e dii barini, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɓanna nun xuruni.*

3

Denkeleya yamane yeɛratine fe

¹ Nɔndin nan falani ito ra: Xa muxuna nde waxi findi feni denkeleya yamaan xunmatoon na, a waxi wali faɓin nan xɔn. ² Nayi, denkeleya yamaan xunmatoon xa findi sɔntaren na, ɓaxalan keden kanna, a xa findi yete suxun nun muxu xuruxin nun muxu suturaxin nun xɔɓe yisuxun nun xaran tiin na. ³ A nama findi dɔlɔ minna ra, hanma naxan bɔɓe mafura te, koni a xa findi muxu diɓaxin nun fe yitɔnna ra, a nama findi gbeti xɔnxɔnna ra. ⁴ A xa a yengi dɔxɔ a denbayaan xɔn ki faɓi, a yi a diine suxu xurun nun binyen birin yi. ⁵ Bayo xa muxun mi fatan a yetena denbayaan suxe a faɓin na, na a yengi dɔxɔma Alaa denkeleya yamaan xɔn ma di? ⁶ A nama findi muxu tubixi nenɛn na, alogo a nama a waso ayi, e nun Yinna Manga Setana yi yalagi na fe kedenna ra. ⁷ A mɔn xa findi xili faɓi kanna ra denkeleyatarene tagi alogo muxune nama a mafala, a suxu Yinna Manga Setana luti ratixin na.

Denkeleya yamaan mali tiine

⁸ Muxun naxanye findima denkeleya yamaan mali tiine ra, ne fan lan na kiini. E xa

* **1:20:** Yanyina nde, na bunna neɛn fa fala a ne kedi nen keli denkeleya yamaan ye. * **2:15:** Yireni ito bunna mɔn nɔɛ findɛ ito nan na: Koni Nmahawa rakisima nen a to bata diine bari, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɓanna nun xuruni.

findi muxu binyen na. E nama findi nafi-
ine ra hanma dɔlɔ minne. E nama tɔnɔn
fen mayifuni. ⁹ E xa denkeleyaan wundon
namara e sɔndɔmɛ fixɛni. ¹⁰ Fɔ e keɣaan xa
fɛsɛfɛsɛ nɛn singen. Na xanbi ra, xa fɛ mi e
ra, e nɔɛ findɛ nɛn denkeleya yamaan mali
tiine ra. ¹¹ Mali ti ɲaxanle fan lan na kiini. E
xa findi ɲaxalan binyaxine ra, e nama dari
fala ɲaxine tiyɛ, e xa e yetɛ suxu, e tɔgɔndiya
feen birin yi. ¹² Denkeleya yamaan mali
tiine xa findi ɲaxalan keden kanne ra, e yi e
yengi dɔxɔ e diine nun e tanden xɔn a faɲin
na. ¹³ Amasɔtɔ naxanye denkeleya yamaan
malima ki faɲi, ne nan xunna kenla tiden
sɔtɔma, e nun yigi gbeena denkeleyani Yesu
Alaa Muxu Sugandixin ma.

¹⁴ N kedini ito seɓɛxi i ma xaxili ragidin
nin fa fala a mi fa buma n fa i konni.
¹⁵ Koni xa n bu, i mɔn a kolonɲɛ nɛn i lan
i xa sigan ti kii naxan yi Alaa denbayani,
naxan findixi habadan Ala denkeleya ya-
maan na, naxan findixi ɲɔndin senbetenna
nun a betɛn saxin na. ¹⁶ Nɔndin naxan na,
Ala kolonna wundo feen gbo, na ni i ra:

A bata makenɛn fati bɛndeni,
Alaa Nii Sariɲanxin yi a tinxinyaan mayita,
malekane yi a to,
a fe kawandin yi ba siyane tagi
muxune yi denkeleya a ma dunuɲa yi,
a yi rate binyeni.

4

Wule karamɔxɔne fe

*Yoni Firinden 4.1-3 Kɔlɔsi 2.16-23 Timote
Firinden 2.4-6*

¹ Alaa Nii Sariɲanxin bata a fala a
fixɛn na, a muxuna ndee xɛtɛma nɛn
denkeleyaan fɔxɔ ra waxati raɲanne yi,
e bira Setanaa ɲinan yanfantenne nun
e xaranne fɔxɔ ra. ² E tinma nɛn e yi
mayenden wulen kawandi baane filanka-
fuyaana xɔn, naxanye sɔndɔmɛ xɔdɔxɔ alo
tɛɛ laruna. ³ Na muxu sifane tɔnna dɔxɔma
futu xidi feen na nɛn e nun donseen sifana
ndee, Ala naxanye da alogo denkeleya
muxune xa e rasuxu barika birani, nax-
anye ɲɔndin kolon. ⁴ Amasɔtɔ Ala seen
naxanye birin daxi, e birin fan. A mi lan
muxu yo xa a mɛ ne ra, xa e birin nasuxu

* **4:14:** E e yiine sa a xunni Ala maxandini alogo e xa a ti wanla nde ra.

barika birani. ⁵ Amasɔtɔ Alaa falan nun en
ma Ala maxandin ne rasariɲanma nɛn.

Yesu a walike faɲina fe

⁶ Xa i ngaxakedenne kawandi na feene
ma, i findima nɛn Yesu Alaa Muxu
Sugandixina walike faɲin na, denkeleya
falan nun xaran faɲin yi findi i balon
na i biraxi naxanye fɔxɔ ra. ⁷ Koni xɛtɛ
dina suxutare falane nun ɲaxalan fonne
taline fɔxɔ ra, i yi i xaran Ala kolonna ma.
⁸ Fati maxɔdɔxɔn tɔnɔn na ndedi, koni Ala
kolonna tɔnɔn gbo waxatin birin. Amasɔtɔ
a iki nun habadan nii rakisin sɔtɔma nɛn.
⁹ Nɔndin nan falani ito ra, en birin xa la
naxan na: ¹⁰ En tɔrɔma, en yi en yixɔdɔxɔ,
bayo en to bata en yigin sa habadan
Ala yi, adamadiine birin nakisimana, a
gbengbenna denkeleya muxune.

¹¹ I lan i xa yamaan yamari na feene nan
ma, i yi e xaran ne ma. ¹² I nama tin muxu
yo yi yo i ma i ya foningeyani, koni findi
misali faɲin na denkeleya muxune xa i fala
ti kiin nun i fe raba kiini xanuntenyaan
nun denkeleyaan nun sariɲanni. ¹³ I lu
Alaa falan xaranɲɛ muxune xa, i kawandin
ba, i xaranna ti han n fa. ¹⁴ Ala i kixi
kiseen naxan yi fata nabiya falana nde
ra, denkeleya yamaan fonne to e yiine sa i
xunni, i nama i tunnaxɔlɔ na bun ma.* ¹⁵ I
yengi dɔxɔ feni itoe xɔn, i lu e fari alogo
birin xa i sigati kiin to. ¹⁶ I yetɛ rakɔrɔsi,
e nun i ya xaranna. I tunnafan feni itoe
yi amasɔtɔ xa i na liga, i kisin sɔtɔma nɛn i
yetɛɛn xa e nun naxanye na e tuli mati i ra.

5

Denkeleya muxune masuxu kiina

¹ I nama xɛmɛ fonna maxadi a xɔdɛxɛn
na, koni a ralimaniya alo i baba na a ra, e
nun banxulanne fan alo i xunyɛne nan e ra.
² E nun ɲaxalan fonne fan alo i nga. E nun
sungutunne fan alo i xunyɛne sariɲanna
birin yi.

³ I xa kaɲa gilɛne binya a gbengbenna
naxanye luma kedenyani. ⁴ Koni xa diine
hanma mamandenne kaɲa gilɛn naxanye
yii, fɔ ne xa e Ala kolonna yita na kaɲa
gilɛne nan singe ra, e yi e ɲɔxɔ lu e xɔn,
e yi e fonne saran e wali faɲi fonne ra,

bayo na nan nafan Ala ma. ⁵ Kaɗa gilɛn naxan keden a ra, a yigin saxi Ala yi, na luma Ala maxandɛ nɛn kɔɛɛn nun yanyin na. ⁶ Koni kaɗa gilɛn naxan biraxi a yetɛ rafan feene fɔxɔ ra, hali a to a nii ra, a faxaxin na a ra. ⁷ I xa e yamari na ra alogo e xa findi sɔntarene ra. ⁸ Xa muxun mi a kon kaane mali katarabi a denbayaan ma, na bata a mɛ denkelɛyaan na. Na kanna ɗaxu denkelɛyataren xa.

⁹ Kaɗa gilɛn naxan xinla lan a seɓɛ denkelɛya yamaan kaɗa gilɛne xinle ye fɔ naxan bata ɗɛɛ tonge senninna sɔtɔ, e nun naxan yi dɔxi xɛmɛ kedenna xɔn ¹⁰ naxan kolonxi a wali fajine xɔn dii xuru feen kui hanma xɔɗɛ yigiyana a konni hanma yama sariɗanxin sanne maxa fena* hanma tɔrɔ muxune mali fena hanma bira fena wali fajin birin fɔxɔ ra. ¹¹ Koni kaɗa gilɛn naxanye munma fori i nama ne xinle seɓɛ bayo e waxɔn feene nɔɛ e raxɛtɛ nɛn Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra, futu xɔnla yi e suxu. ¹² Nayi, e findɛ yulubi tongon na nɛn bayo e bata e layiri tongoxi singen kala. ¹³ Na mɔn xanbi ra, bayo wali mi e ma, e luma nɛn sigɛ banxine dɛ ra. E nafigiyaan sa walitareyaan fari, e lu muxune mafalɛ, e feen fala naxanye mi daxa. ¹⁴ Nanara, a xɔli n ma kaɗa gilɛ sungutunne mɔn xa dɔxɔ xɛmɛ taa yi, e diine bari, e yi e yengi dɔxɔ e denbayaan xɔn, alogo e nama fɛrɛ yo fi en yaxun ma a fala ɗaxin ti. ¹⁵ Amasɔtɔ kaɗa gilɛna ndee bata kiraan fata, e bira Setana fɔxɔ ra. ¹⁶ Koni xa kaɗa gilɛna ndee denkelɛya ɗaxanla nde a denbayani, a xa ne goronna tongo. E nama findi denkelɛya yamaan goronna ra, alogo denkelɛya yamaan xa nɔ kaɗa gilɛne maliye naxanye luxi kedenyani.

¹⁷ Denkelɛya yamaan fonna naxanye tixi yamaan yeɛ ra ki fajɪ, ne lan e xa xunna kenla dɔxɔde firin nan sɔtɔ, a gbengbenna naxanye kawandin bama, e nun naxanye xaranna tima. ¹⁸ Amasɔtɔ Kitabun naxa, “I na ɗingen ti malo bodonna ra, i nama a dɛɛn xidi.” A mɔn naxa, “Walikɛɛn lan nɛn a yi a saranna sɔtɔ.”† ¹⁹ Xa muxune denkelɛya yamaan fonna nde tɔɗɛgema, i

* **5:10:** Mɛn kaane xɔɗɛ yisuxu kiina nde nan ito ra. † **5:18:** A mato Sariyane 25.4 nun Kɔrɛnti Singen 9.9 nun Mاتي 10.10 kui.

nama i tuli mati fɔ xa sereya firin hanma saxan bata mini a ma. ²⁰ Naxanye bata yulubin liga, ne sɔnna xa fala birin yetagi, alogo bonne fan xa gaxu. ²¹ N bata i yamari Ala nun Yesu a Muxu Sugandixin nun maleka sugandixine yetagi, a i xa kawandini itoe suxu. I nama muxu yo rafisa e bode xa i kɛwanle yi. ²² I nama kɛɗɛn i yiin sɛ muxune xunna ma Ala maxandini e ti feen na Alaa wanla ra, i yi i yetɛ findi yulubi tongo fɛrɛn na muxune xa. Lu i ya sariɗanni.

²³ I nama lu igen gbansanna minɗɛ, koni i xa manpana ndedi basan a ra alogo i kuiin xa bɔrɔxɔ, bayo i furama waxatin birin.

²⁴ Muxuna ndee yulubine makɛnɛnma nɛn benun e xa kiti yiren li. Ndee gbeene kolonma e xanbi nɛn. ²⁵ A na kii nin, wali fajine makɛnɛnma nɛn hali naxanye mi ligaxi kɛnɛnna ma, ne mi nɔɛ luxunɗɛ.

6

Sariyana denkelɛya muxune xa

¹ Denkelɛya muxun naxanye konyiyaan bun ma, ne lan e xa e kanne binya kiin birin yi alogo Ala xinla nama rayelefu e nun nxɔ xaranna. ² Konyin naxanye kariye findixi denkelɛya muxune ra, na konyine nama e kanne rayelefu e to findixi denkelɛya muxune ra. Koni fɔ e xa wali nɛn e xa dangu bonne ra bayo denkelɛya muxune nan e wanla tɔnɔn sɔtɔma, e xanuntenne.

Wule dinane nun nafulu xɔnxɔnne

I xa muxune xaran feni itoe ma, i yi e ralimaniya. ³ Xa muxu yo xaran gbɛtɛ tima, a mi bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fala kɛndɛne fɔxɔ ra, e nun Ala kolonna xaranna, ⁴ na kanna rafexi wason nan na, a mi sese kolon. Fe matandine rafan a ma ɗaxi ra e nun sɔnxɔ sɔnxɔne falane bunne ma. Na nan fama milɛn nun lantareyaan nun marayelefun nun sike ɗaxine ra, ⁵ e nun yenge ɗantarene muxu xaxili yifuxine tagi, ɗɔndin mi naxanye yi, naxanye yengi a ma fa fala a Ala kolonna findixi nafulu sɔtɔ fɛrɛn nan na.

⁶ Anu, tənə gbeen nan Ala kolonna ra, xa en na en wasa so en yii seene yi. ⁷ Amasəto en mi faxi sese ra en yii dunuani ito yi, en mən mi sigan sese ra en yii. ⁸ Nayi, xa donseen nun dugina en yii, en na en wasa so ne yi. ⁹ Koni naxanye waxi findi feni nafulu kanne ra, ne birama nən tantan feene yi, e suxu luti ratixin na e nun kunfa xaxilitare ɲaxi wuyaxin naxanye muxune rasinma halagin nun bənəni. ¹⁰ Amasəto gbeti xənəna nan fe ɲaxine birin binla ra. Nde bata mila gbetin xən, e masiga denkeleyaan na, e kəntəfili fe wuyaxi ti e yete ma.

¹¹ Koni i tan Alaa muxuna, i gi na feene ma. I tinxinna nun Ala kolonna nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna nun limaniyaan fen. ¹² I denkeleyaan geren faɲin so. I habadan nii rakisin suxu, i xilixi naxan ma, i i tixi sereya faɲin naxan na sere wuyaxi yetagi. ¹³ N na i yamarima Ala yetagi naxan niin fima niimaseen birin ma, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetagi naxan sere faɲin ba Pənsi Pilati yetagi, ¹⁴ i xa yamarini ito suxu səntareyaan nun fetareyani, han en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi mini kənenni waxatin naxan yi. ¹⁵ Na rabama a waxatin nin Ala naxan saxi,
Ala Barakan Kanna,
Kuntigi Keden Pena,
Mangane Mangana,
Marigine Marigina.

¹⁶ Niin Kan Keden Pena
naxan konna kənən gbeeni
muxe mi e maso e kənenna naxan na,
muxe munma naxan to,
a mən mi nəe toe.
Binyen nun sənben xa fi a ma habadan!
Amina.

¹⁷ Yamarini ito fi waxatini ito nafulu kanne ma, a e nama waso ayi, a e mən nama e yigi sa nafunli naxan ɲanma, koni e xa a sa Ala yi naxan en kima seen birin yi fonisireyani alogo en xa lu sɛwani. ¹⁸ E xa fe faɲin naba, e kɛwali faɲine yi findi e nafunla ra, e bodene ki fonisireyani. ¹⁹ Na kiini, e nafulu kenden namarama nən e yete xa yeen na, e nii rakisi yeteen sətə.

²⁰ Timote, seen naxan taxuxi i ra, na kantan ki faɲi. Fala fuune nun dina suxutare falane, i ne lu na, e nun wulen

naxan yatəxi fe kolonna ra naxan en matandima. ²¹ Ndee bata tubi na ma, e masiga denkeleyaan na.

Alaa hinanna xa lu e xən.

Kedi Firindena Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Timote Ma

Kedi firinden naxan sebe Timote ma, na sebe Romi taan nin (1.17). Poli suxu nen a sa kasoon na kii xodezeni (2.9) a yi lu a danna (4.10,16), a yi kawandi falani itoe sebe a foxarabira kenden ma xanuntenyani (1.2).

Xerana a falan foloma Ala tantunna nan ma lan Timote a xanuntenyaan nun a denkeyaan ma. Hali toro gbeen nun matandin to xun tixi Yesu a fe Xibaru Fajin nali muxune ma, a Timote yamarima a xa a senbe so, a yi yengen so wekileni "alo Alaa Muxu Sugandixina sofa tinxinxina" (1.3 han 2.13). A a rakolonma a a xa a liga a yeren ma muxune fe yi naxanye fala fuune tima a findi matandin na e nun sonxo sonxon naxanye ton mi na, naxanye denkeyaan makuyama muxune ra. A yi a fala a xa, a a xa lu alo a tan yetena, a yi lu tinxinni alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, Timote naxan xaranxi xabu a banxulan jore waxatini (2.14 han 4.5). A kedin najanna ra, xerana a yetena mantorone nan ma fe falama, a yi Ala tantun naxan yi a malima (4.6 han 22).

Xera Poli gerenna so nen Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni han a siimayaan najanna (4.7). Kitabun xaran muxune fan lan nen, e yi na gerenna so, denkeyaan nun dijan nun xanuntenyaan nun senbe soni, hali e mi gaxu Setana yee ra.

¹ N tan Poli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma alogo Ala en tuli saxi nii rakisin naxan na Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n xa na rali, n tan nan ito sebexi, ² n yi a rasiga n nafan dii xemnen Timote ma.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun bore xunbenla fi i ma.

Barika biran nun kawandina

³ N walima Ala naxan xa bore rafixeni alo n benbane a liga kii naxan yi, n barikan birama na xa, n nema a maxande i xa kosen nun yanyin na waxatin birin. ⁴ Amasoto,

n nan n miri i ya wugan ma, a xonla n suxuma nen n xa i to alogo n xa lugo sewan na.* ⁵ N xaxili mon i ya denkeyaya kenden xon, naxan yi i mame Lowisi nun i nga Ewunise yi. N laxi a ra, fa fala a i fan yi. ⁶ Nanara, n na a rabirama i ma, Ala kiseen naxan fixi i ma, i xa na rawali i sebeen na, i naxan sotoxi n na n yiin sa i xunni waxatin naxan yi Ala maxandini. ⁷ Amasoto Ala mi Nii gaxuxin xan fixi en ma koni a Nii Sarijanxina naxan senben nun xanuntenyaan nun son fajin fima en ma.

⁸ Nba, i nama yagi sereyaan be en Marigin xa, hanma i yagi n tan ma fe ra hali n to kasoon na a fe ra. Koni en firinna xa tin toro yaan ma en bode xon lan Yesu a fe Xibaru Fajina fe ma Ala senben barakani. ⁹ A tan nan en nakisixi, a yi en xili a en xa sarijan. En kewanle fe mi a ra de, koni a yetena fe ragidixina, e nun a hinanna, a naxan fi en ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani benun dunu ja xa da. ¹⁰ Koni iki a bata a yita en na en nakisi maan Yesu Alaa Muxu Sugandixin minin xon ma kenenni, naxan faxan senben noxi, a yi nii rakisin nun faxatareyaan makenen Yesu a fe Xibaru Fajin xon ma.

¹¹ Ala bata n findi kawandi baan nun xeraan nun karamaxon na Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹² Nanara, n toroma feni itoe ra, koni n mi yagixi e fe ra amasoto n denkeyaxi naxan ma, n na kolon. N laxi a ra, a noe n gbeen namar e nen han na loxoni. ¹³ I fala kenden naxanye mexi n yii, ne ramara misaala ra xanuntenyaan nun denkeyani Alaa Muxu Sugandixin Yesu xon. ¹⁴ Se fajin naxanye taxuxi i ra, ne mara Alaa Nii Sarijanxin senben barakani naxan en yi.

¹⁵ I a kolon fa fala naxanye birin Asi yamani, ne bata n nabepin, hali Figelo nun Heremogene. ¹⁶ Ala xa Marigin kininkinin Onesiforo a denbayaan ma amasoto a n nii yifan nen n ma sanja ma wuyaxi. A mi yagi n ma fe ra hali n to kasoon na. ¹⁷ A Romi taan li waxatin naxan yi, a yi a tunnafan n fenje han a yi n to. ¹⁸ Ala xa Marigin kininkinin a ma na loxoni. A feen naxanye liga n xa Efesi taani, i ne kolon yati!

* **1:4:** Timote wuga nen Poli keli Efesi taani waxatin naxan yi. A mato Timote Singen 1.3 kui.

2

Yesu a walikε fajine

¹ Nba, i tan n ma diina, i senbe so na hinanni naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² I feen naxanye mexi, n naxanye rali sereya wuyaxi yεε xori, ne taxu lannaya muxune ra, naxanye fan nεε muxu gbeteƷe xaranƷe.

³ En na en wεkile tɔrɔni en bode xɔn ma bayo en luxi nεn alo Yesu Alaa Muxu Sugandixina sofa fajine. ⁴ Muxun naxan sofa wanli, na mi basanƷe dunuƷa fe gbete ra xa a waxi a kuntigin kenεn feni. ⁵ Muxun naxan fan a gima xataƷoxoyani, xa na mi a yixɔdɔxɔ a gideni giin sariyani, a mi nɔɔn tiyε mumε. ⁶ Xεε biin naxan wali xɔdεxεn kεma, na singe xa a gbee xεε ma seen sɔtɔ. ⁷ N naxan falama i xa, i miri na ma, amasɔtɔ Marigin famun fima nεn i ma ne birin yi.

⁸ I xaxili lu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xɔn ma naxan kelixi Dawuda bɔnsɔnni, naxan keli sayani, alo n na a ralima kii naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajini, ⁹ n tɔrɔma naxan ma fe ra han n xidi alo fe Ʒaxi rabana. Koni Alaa falan tan mi xidε mumε. ¹⁰ Nanara, n dijaxi tɔrɔne birin bun ma yama sugandixina fe ra, alogo e fan xa kisin sɔtɔ naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e yi lu habadan binyeni. ¹¹ Nɔndin nan falani ito ra:

Xa en nun a tan bata faxa en bode xɔn,
en nun a tan nii rakisin sɔtɔma nεn.

¹² Xa en na en tunnafan,
en nun a tan luma nεn mangayani.

Xa en na en mε a ra,
a fan a mεma nεn en na.

¹³ Xa en mi tinxinƷe ayi,
a tan tinxinma nεn ayi,
amasɔtɔ a mi nεε a mε a yetε ra.

¹⁴ Na feene rabira muxune ma, i yi e yamari Ala yetagi, a e xa e yetε ratanga matandine ma lan falane bunne ma, matandin naxanye tɔnɔ yo mi na. A e ramε muxune nan halagima tun! ¹⁵ I kata, i yi i yetε yita Ala ra walikε kendεn na, naxan wali xɔnne mi mayagi, naxan Alaa Ʒɔndi falan nalima a kiini. ¹⁶ Xεte dina suxutare fala fuune fɔxɔ ra, amasɔtɔ naxanye e falama, ne luma e masigε Ala kolonna ra nεn tun. ¹⁷ E falan luxi nεn alo furen naxan dε gboma ayi fatin

ma. Humeneyo nun Fileto na muxune nan yε, ¹⁸ naxanye bata e masiga Ʒɔndin na. E naxa, a muxune rakelima sayani waxatin naxan yi, na bata dangu. E muxuna ndee denkeƷeyaƷan kala. ¹⁹ Anu, Alaa banxin beten saxi sandɔxɔ kendεn naxan fari, na dɔxi ken, falani itoe kerεndenxi a ma, a naxa, “Marigin gbeen muxun naxanye ra, a ne kolon. Xa naxan yo Marigin xinla falama, na xa a xun xanbi so tinxintareyani.”*

²⁰ Waliseen sifa wuyaxi nan banxi gbeeni, gbeti daxin nun xεma daxin na koni a wudi daxin nun a bendε ganxin fan na. Ndee rawalima binya feene yi, ndee rawalima binyatare feene yi. ²¹ Xa muxu yo a yetε rasariƷan na binyatareya feene ma, a luma nεn alo walise binyaxina. A to sariƷan, a kanna nεε a rawale wali fajin birin yi. ²² I gi foningeyaƷan waxatin kunfa feene ma. E nun naxanye Marigin batuma bɔƷe fixεn na, ε bira tinxinyaƷan nun denkeƷeyaƷan nun xanuntenyaƷan nun bɔƷe xunbenla nan fɔxɔ ra ε bode xɔn. ²³ I mε xaxilitareyaƷan nun daxuyaƷan fe matandine ra, i yi a kolon fa fala a ne fama yengεn nan na. ²⁴ Anu, Marigina walikεεn mi lan a yengεn so. Koni a lan nεn a fan birin na, a findi karamɔxɔ fajin nun muxu dijaxin na. ²⁵ A lan nεn a xa fe matandine matinxin limaniyani alogo Ala xa a liga e yi e kewanle maxεte, e yi Ʒɔndin kolon. ²⁶ E yi xaxili sɔtɔ, e e yetε ba Yinna Manga Setanaa luti ratixine ra, e suxi naxanye ra alogo e xa lu a sagoni.

3

DunuƷa rajanna fe

¹ A kolon fa fala a waxati dɔnxεne xɔdɔxɔma ayi nεn. ² Amasɔtɔ muxune findima nεn wasodene nun gbeti xɔnxɔnne nun yetε matɔxɔne nun yandadene nun konbi tiine ra. E murute e sɔtɔ muxune ma, e findi wali fajin kolontarene nun dina kolontarene ra, ³ e nun hinantarene nun kininkinintarene nun muxu xili kalane nun yetε suxutarene nun muxu yεε xɔdεxεne nun fe fajin rabane yaxune ⁴ e nun yanfantenne nun kunfadene nun yetε yigboon naxanye waxɔn feene rafan

* 2:19: Yatene 16.5

e ma dangu Ala ra. ⁵ E e yete findi Ala kolonne ra, koni e e mema nen a senben na. I makuya na muxune ra. ⁶ Ndee e ye, ne e yete rasoma nen banxine kui muxu rakunfa feen na, jaxanla naxanye senbe mi gbo dinani, e yi ne masoto yulubin goron binyen naxanye xun ma naxanye mabandunxi kunfan sifan birin xon. ⁷ Na jaxanle katama nen e xa xaran, koni e mi jondin kolonje mumε! ⁸ Na xemene luxi nen alo Yanesi nun Yanberesi naxanye Musa matandi.* Xemeni itoe fan jondin matandima na kii nin. E xaxinli fuxi, e denkeleyaan bata findi bonon na. ⁹ Koni ne mi sigε yeen na mumε amasoto muxun birin e xaxilitareyaan kolonma nen, alo Yanesi nun Yanberesi liga kii naxan yi.

Kawandi dɔnxene

¹⁰ Koni i tan bata n ma xaranna kolon, e nun n kewanle nun n jɛnigen nun n ma denkeleyaan nun n ma dijan nun n ma xanuntenyaan nun n ma tunnafanna ¹¹ e nun n ma besɛnxɔnyaan nun n ma tɔɔyana. Tɔɔɔn sifan mundun na, n mi naxan toxi Antiyoki nun Ikoniyon nun Lisitire taane yi? Besɛnxɔnyaan sifan mundun na n mi naxan to? Koni Marigin yi n xunba ne birin yi. ¹² Naxanye birin waxi a xon ma, e xa sigan ti Ala kolonni Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ne besɛnxɔnyama nen. ¹³ Koni muxu jaxine nun naxanye e yete findima dina muxune ra, ne yanfanma jaxuyaan nin tun, e bonne mayenden, e fan yi mayenden. ¹⁴ Koni i tan, i xaranxi feen naxan ma, i denkeleyaxi naxan ma yati, lu na yi amasoto i i karamoxone kolon. ¹⁵ Xabu i dii jɔɔɛ waxatini, i Kitabu Sarijanxin yire sebexine kolon naxan nɔɛ xaxinla fiye i ma lan kisi feen ma denkeleyaan xon Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁶ Amasoto Kitabun sebɛnla birin fataxi Ala nan na. A fan xaran ti seen nun tantanna yabi seen nun fe matinxin seen nun muxu xuru seen na tinxinna ma ¹⁷ alogo Alaa muxun xa kamali, waliseen yi lu a yii wali fajin birin ke xinla ma.

* **3:8:** Yahudiyane namunne xaranna kui, woyimeen naxanye Musa matandi Misiran yamanani, ne yi xili na kiini. A mato Xɔɔyaaan 7.11 nun 7.22 kui.

4

¹ N na i yamarima Ala yetagi e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan faxesa muxune nun muxu niiramane birin makitima, naxan makenema a mangayani. ² Alaa falana fe kawandin ba, xa a fala waxatin fan, xa a mi fan, i wekilε. I muxune sɔnna fala, i e maxadi, i e ralimaniya, i yi e xaran dijan birin yi. ³ Amasoto waxatin fama nen, muxune mi tinma xaran kenden ma. E birama e yete waxon feene nan foxo ra, e lu karamoxone malanje e yete xa, naxanye e xaranma e tunla rafan feene ma. ⁴ E yi e tunla ba jondi falane ra, e yi e tuli mati taline ra. ⁵ Koni i tan, i xa i yete suxu feen birin yi, i tunnafan tɔɔɔne bun ma, i Yesu a fe Xibaru Fajin nali, i yi i ya wanla birin nakamali.

⁶ Amasoto, n tan bata lu alo minse saraxa bɔxɔnxina, n siga waxatin bata maso. ⁷ N bata yenge fajin so, n nan n ma giin danna li, n lu denkeleyani. ⁸ To xanbi ra, n tinxinyaan nɔ sɔɔɔn kontonna sɔɔɔma nen Marigin naxan namaraxi n xa, a naxan fima n ma na lɔxoni, a tan naxan findixi kiti sa tinxinin na. N tan kedenna mi a ra koni a fa feen xonla naxanye birin ma.

⁹ Kata, i fa n fema mafuren! ¹⁰ Dunujani ito to rafan Demasi ma, a bata n nabɛɛin a siga Tesaloniki taani. Kiresen yi siga Galati yamanani. Tito yi siga Dalamatiya yamanani. ¹¹ Luka nan keden pe fa n fema. E nun Maraka birin xa fa amasoto a nɔɛ n maliye nen walideni. ¹² N bata Tikiko rasiga Efesi taani. ¹³ I nɛma fe waxatin naxan yi, n bata n ma gubaan nun n ma kedine lu Karapo konni Tirowasi taani, i fa e xeε n xa a gbengbenna naxanye sebexi kidine ma.

¹⁴ Siyakin Alesandire bata fe xɔɔɔn liga n na han! Marigina a saranje a wanla ra. ¹⁵ I fan xa a fe liga i yeren ma, amasoto a nɔɔ falane matandi nen a jaxin na!

¹⁶ N nan n yete xun mafala singen naxan ti kitisadeni, muxu yo mi n mali, birin yi n nabɛɛin. Koni Ala nama e suxu na ra. ¹⁷ Marigin nan n mali, a yi n senbe so alogo n xa kawandi kamalixin ba, siyane birin yi a mε, n yi xunba yatane dε. ¹⁸ Marigina

n xunbama nen fe paxin wanle birin ma,
a yi n nakisi alogo n xa so a mangayani
ariyanna yi. Binyen xa fi a tan ma habadan
han habadan, amina.

Xəntən dənxe

¹⁹ N xa Pirisila nun Akila xəntən e nun
Onesiforo a denbayana. ²⁰ Erasite bata
lu Kərənti taani, n bata Tirofime furaxin
fan lu Miletı taani. ²¹ Kata, i xa fa benun
xunbeli waxatin xa a li.

Ewubulo i xəntən, e nun Pudən nun
Linosi nun Kelodiya e nun en ngaxake-
denne birin.

²² Marigin xa lu i niini. Ala xa hinan ε ra.

Tito Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Tito Ma

Tito findi denkeleya muxun nan na. Yahudiya mi yi a ra (Galati Kaane 2.1-3). Pɔli fɔxɔrabira faɣin nan yi a ra, bayo a tan nan yi Kɔrɛnti Kaane nun xeraan tagini tɔnma (Kɔrɛnti Kaane Kɛdi Firindena 7.6-16). Kitabun yireni ito sɛbɛ Tito ma waxatin naxan yi, a yi Kirɛti fɔxɔ ige tagi bɔxɔni. Xera Pɔli bata yi a yamari a a xa denkeleya muxune xun mato a ra mɛnni, a yi denkeleya yamane yeɓa ki faɣi (1.5).

Xɛrana falan xun soxi a falan fɔlɔdeni (1.4). Sora singen naɗanxi denkeleya yamaan kuntigine fe nan ma (1.5-16). Sora firindeni, Tito kawandi xuine nan sɔtɔma lan denkeleya muxune masuxu kiin ma denkeleya yamani: Xɛmɛ fonne nun ɗaxalan fonne nun banxulanne nun konyine masuxu kiina (2.1-15). Denkeleya muxune lan e xa naxan liga, sora saxanden na nan yitama en na, e lu e bode yi bɔɗe xunbenli, e mayitaxunna matanga (3.1-11). Kɛdin yi raɗan Pɔli a yamarine nun xɔntɔn xuine ma (3.12-15).

Kitabun yireni ito xaran muxune lanma nɛn e yi a famu fa fala maxadi xuiin naxan a kui, na mi sɛbɛxi Tito xan keden xa. Kɔntɔfili feen naxanye e kui, ne nan denkeleya yamaan ma waxatin birin.

Xɔntɔnna

¹ N tan Pɔli nan ito sɛbɛxi naxan findixi Alaa walikɛɛn na, e nun Yesu a Muxu Sugandixina xɛrana alogo a muxu sugandixine xa denkeleya, e ɗɔndin kolon, e lu Ala kolonni. ² Na denkeleyaan nun na ɗɔndin fataxi habadan nii rakisin sɔtɔn yigin nan na, Ala en tuli sa naxan na xabu waxatine fɔlɔni, Ala naxan mi nɔɛ wulen fale. ³ A bata a falan makeɛnɛn a waxatini kawandin xɔn ma a naxan taxu n na Alaa yamarin xɔn ma, en nakisimana.

⁴ N ni ito sɛbɛxi Tito nan ma, n ma diin yetɛna en ma denkeleyani.

Fafe Ala nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina en nakisimaan xa hinanna nun bɔɗe xunbenla fi i ma.

Tito a wanla fe

⁵ N bata i lu Kirɛti yamanani alogo feen naxan yitɔn daxi luxi, i xa na yeɓa, i yi denkeleya yamaan fonne dɔxɔ taan birin yi fata n ma yamarine ra. ⁶ Denkeleya yamaan fonne xa findi muxune ra fe mi naxanye ra, ɗaxalan keden kanne, e diine denkeleyaxi, muxune nama e diine yatɛ yetɛ suxutarene ra hanma xurutarene. ⁷ Denkeleya yamaan xunmatoon xa findi muxun na fe mi naxan na, amasɔtɔ Alaa wanla taxuxi a tan nan na, a nama findi yetɛ yigboon na, hanma bɔɗe maxɔlɔna, hanma dɔlɔ minna, hanma naxan bɔɗen mafura tɛ, hanma gbeti xɔnɔnna tinxintareyani. ⁸ Koni a xa xɔɗene yisuxu ki faɣi, fe faɣin xa rafan a ma, a xuruxi, a tinxin, a sariɗan, a yetɛ suxi. ⁹ A xa a sɔbɛ so ɗɔndin falan ma alo a xaranxi a ma kii naxan yi, alogo a xa nɔ bonne ralimaniyɛ xaran kɛndɛni, a yi fe matandine tantanna yita e ra.

¹⁰ Muxu wuyaxi na, a gbengbenna Yahudiya denkeleya muxun naxanye banxulanyaan falan tima, naxanye findixi murutɛdene ra naxanye fala fuune tima, e bodene rakunfa. ¹¹ I xa ne dɛɛne suxu, amasɔtɔ denbaya kalane nan ne ra, fata e xaranne ra naxanye mi daxa, e na ligama yagitareyaan nin nafulu feen na. ¹² E yetɛɛn kon kaa nabina nde nan a fala, a naxa, “Wule falan nan Kirɛti kaane ra waxatin birin, alo sube xɔɗene, fudi ɗaxinten salayaxine.” ¹³ ɗɔndin nan na falan na. Nanara, e sɔnna fala e xa kati alogo e xa denkeleya kɛnden sɔtɔ, ¹⁴ e yi ba e tuli matiyɛ Yahudiyane taline ra, e nun yamarin naxanye fata na muxune ra naxanye e mɛxi ɗɔndin na. ¹⁵ Seen birin sariɗan muxu sariɗanxine yii, koni sese mi sariɗan muxu xɔsixine nun denkeleyatarene yii. E xaxinla nun e sɔndɔmɛn birin xɔsixi. ¹⁶ Ne a falama nɛn a e Ala kolon, koni e e mɛxi Ala ra e kɛwanle yi. E haramuxi, e mi fala suxe, e mi nɔɛ wali faɣi yo rabe.

2

Denkeleya muxune xa xaran feen naxanye ma

¹ Koni i tan ma falane xa lan xaran kenden nan ma. ² A fala xeme fonne xa, a e xa e yete suxu, e findi muxu binyene ra, e nun muxu xuruxine. E yi e sobe so denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna ma.

³ A fala jaxalan fonne fan xa, a e kejaan xa lan Ala batun ma. E nama findi muxu xili kalane nun dolo minne ra. E xa muxune xaran fe fajin ma ⁴ alogo e xa no sungutunne maxaranje e xemene nun e dine xanun kiin ma, ⁵ e findi jaxalan xuruxine ra, naxanye luma sarijanni, naxanye walima denbayani, e jenenigen fan, e xuru e xemene ma alogo muxu yo nama Alaa falan nayelevu.

⁶ I mon xa banxulanne fan nalimaniya na kiini, a e xa xuru feen birin yi. ⁷ I tan yeteen xa findi misali fajin na i kewali fajine yi. I ya xaranna xa findi jondin na binyeni. ⁸ I fala kendene ti, yalagi mi naxanye yi, alogo i yengefane xa yagi amasoto e mi fe yo toxi en tan na e naxan fale.

⁹ A fala konyine xa, a e xa xuru e kanne ma, e yi e kenen feen birin yi. E nama e tandi, ¹⁰ e nama e muja, koni e xa e lannayaan yita e ra waxatin birin alogo en nakisimana Alaa xaranna xa xunnay-erenna soto feen birin yi.

¹¹ Ala bata a hinanna makenen muxun birin xa kisin sotoma naxan xon. ¹² Na en xaranma nen, a en xa xete Ala kolontareyaan foxo ra e nun dunuja rafa feene, en yi en xuru tinxinna nun Ala kolonna ma dunujani ito yi, ¹³ en nema herin mame en yengi naxan ma, en ma Ala senbe kanna nun en nakisimaan Yesu a Muxu Sugandixina binyen makenenma laxon naxan yi. ¹⁴ A bata a yete fi en ma fe ra alogo a xa en xunba en ma sariya suxutareyaan birin yi, a yi yama rasarijanxin soto a yete xa, naxanye sobe soxi wali fajine rabaan ma.

¹⁵ I lan i xa falan ti muxune xa na kii nin, i yi e ralimaniya, i yi e sonna fala i senben birin na. Muxu yo nama i rapaxu.

3

Denkeleya muxun lan a xa feen naxanye liga

¹ A fala denkeleya muxune xa a e xa xuru mangane nun kuntigine ma, e yi e falane suxu. E xa e yiton kewali fajin sifan birin xili ma. ² E nama muxu yo rayelefu, e xa findi fe yitonne nun muxu dijaxine ra, e limaniya muxune birin xa. ³ Amasoto a foloni, xaxilitarene nun murude tununxine nan yi en na. En yi en ma kunfan nun en waxon feene birin ma konyiyaan nan bun. En yi en ma dunuja yi gidin nabama jaxun nun xoxolonyaan nin. Xonnantenyaaan yi lu en nun bodene tagi. ⁴ Koni en nakisimana Ala to a fanna nun a xanuntenyaan makenen en xa, ⁵ a yi en nakisi. Anu, a mi yi na ligaxi nun a en bata fe tinxinxine liga, koni fo a kininkininna fe ra. A bata en nakisi fata en ma marafuna igeni, en yi xete, en bari. En yi dunuja yi gidi nen en soto Alaa Nii Sarijanxin barakani, ⁶ a naxan defexin nagodo en ma, en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ⁷ alogo en xa tinxin a yee ra yi a hinanna barakani, en yengi yi lu habadan nii rakisin soto feen ma en kenen na.

⁸ Jondin nan na falan na. A xoli n ma i xa kankan a falan ma, alogo naxanye na la Ala ra, ne xa e sobe so wali fajin ma. Na feene nan lan, ne nan ton gbo muxune birin ma. ⁹ Koni i yete ratanga fe matandi xaxilitarene ma e nun muxune benbane xinle fesefesen nun lantareyaan nun sonxo sonxon naxanye fataxi sariyan na, amasoto ne ton mi na, e ligama fuyan. ¹⁰ Muxun naxan mayitaxunna rasoma yamani, i na a rakolon waxatin naxan yi sanja ma keden han firin, i masiga na ra. ¹¹ A kolon a na kanna xaxinli fuxi. A nema yulubin ligama, a yete yalagima.

Yamari donxene

¹² N na Aritema rasiga i fema waxatin naxan yi hanma Tikiko, kata i fa n fema Nikopoli taani, bayo n waxi a xon ma, n xa xunbeli waxatin ti menni. ¹³ I xa sariya karamoxo Senasi nun Apolosi mali e fanda feen na e sigatini alogo sese nama dasa e ma. ¹⁴ Fo en ma muxune fan xa e xaran nen fe faji rabaan ma e yi e tunnafan, alogo e xa no e mako xodexene gase, e mon nama lu dxi fuu.

¹⁵ N fəxə ra muxune birin i xəntən. Nxu
denkələya muxune xəyine birin xəntən.
Ala xa hinan ε birin na.

Filemōn Pōli Alaa Falan Naxan Nasiga Filemōn Ma

Filemōn yi findixi denkeleya muxu kenden nan na. Yanyina nde, a yi Kōlōsi taan denkeleya yamaan nin. Xera Pōli xōyin nan yi a ra (fala tide 1). Konyina nde yi a yii, naxan yi xili Onesimo, naxan a gi a kanna ma. En mi a kolon Onesimo nun Pōli e bode kolon kii naxan yi, bayo Pōli yi kasoon na. Koni Onesimo fan findixi denkeleya muxun na. Pōli yi a ragidi a xa a raxete a kanna ma, a kedini ito sebe naxan ma, a xa a rasuxu a konni, koni a nama a suxu konyi gixin na, koni alo a ngaxakedenna denkeleyani. Konyin naxan a gi a kanna ma, na yi naxankatama nen a xōdexen na.

A yelin xanbini Filemōn nun a fōxōrabirane xōntōnje (1-3), Pōli yi barika bira Ala xa Filemōn ma denkeleyaan nun a wekilena fe ra (4-7). A mōn yi mayandin ti Onesimo a fe ra, naxan sigama a kanna fema (8-22). Kitabun yireni ito rañanxi xōntōnne nan ma, en mōn muxu wuyaxi xili toma a kui, naxanye Pōli kedi sebexin kui a naxan nasiga Kōlōsi kaane ma (Kōlōsi Kaane 4.10,12,14 Arikipe fan xinla sebexi fala tide firindenit Kitabun yireni ito yi e nun Kōlōsi Kaane 4.17). Yanyina nde Onesimo siga nen kedi firinne ra Kōlōsi taani Kōlōsi kaane ma e nun Filemōn ma.

En Pōli a fanna toma nen Kitabun yireni ito kui. A ito sebexi a xōyin Filemōn ma, koni a mi yamari yo fixi a ma, a mi a karahanxi sese ma, a mi a sariyane baxi a yii Onesimo xun ma. Koni a a rabirama a ma nen, e nun naxanye birin Kitabun yireni ito xaranma, fa fala a Alaa xanuntenyaan muxune keñaan maxetema nen.

Xōntōnne

¹ N tan Pōli naxan findixi kasorasaan na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, nxu nun ngaxakedenna Timōte nan ito sebexi nxu xanuntenna nun nxu walike boden Filemōn ma, ² e nun Apiya nxu magilena e nun Arikipe nxu yenge so bodena e nun denkeleya yamaan naxanye e malanma i konni.

³ En Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōje xunbenla fi e ma.

Filemōn ma xanuntenyaan nun a denkeleyana fe

⁴ Filemōn, n nema n ma Ala maxande waxati yo yi, n barikan birama a xa nen i ya fe ra, ⁵ amasōtō n bata a me i denkeleyaxi Marigi Yesu ma kii naxan yi, i mōn a yama sariñanxin birin xanuxi. ⁶ N na Ala maxandima alogo ngaxakedenyaan naxan fataxi i ya denkeleyaan na, na xa a liga i fe fañin birin kolon ki fañi, en naxanye sōtōxi Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁷ Ngaxakedenna, i ya xanuntenyaan bata sewa gbeen fi n ma, a yi n nalimaniya, bayo i bata yama sariñanxin birin nii yifan e ma.

Pōli yi Filemōn mafan

⁸ Nanara, hali n to nōe susue i yamare Alaa Muxu Sugandixini fa fala a i xa feen naba naxan daxa, ⁹ koni n ni i mafanma xanuntenyaan nin, n tan Pōli xeme fonna, e nun iki kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ¹⁰ Nayi, n na i mafanma n ma dii Onesimo a fe ra, n findixi naxan baba ra kasoni. ¹¹ A tōnō mi yi i ma waxati danguxini, koni iki, a tōnōn luma en birin ma nen.

¹² N bata a raxete i ma iki, a tan naxan nafan n ma alo n niina. ¹³ A yi rafan n ma nun, a lu n fema be, alogo a xa wali n xa i funfuni, n kasoon na waxatin naxan yi Yesu a fe Xibaru Fañina fe ra. ¹⁴ Koni n mi waxi fefe liga feni, ba i sagoon na, alogo i ya wali fañin nama findi karahanna ra, koni a xa findi i ñenige ma feen na.

¹⁵ Yanyina nde, Onesimo masigaxi i ra nen waxatidi tun, alogo i mōn xa a sōtō habadan, ¹⁶ anu konyi gbansan mi fa a ra sōnōn, koni a bata dangu konyin na, a bata findi i rafan ngaxakedenna ra. A rafan n tan ma, koni a xa rafan i tan ma dangu n tan na adamadiyani e nun Marigini.

¹⁷ Nayi, xa i n yatexi i xōyin nan na, i xa Onesimo fan yisuxu alo i n yisuxuma kii naxan yi. ¹⁸ Xa a tinxintareyaan ligaxi i ra, hanma xa a lan a xa sena nde raxete i ma, na goronna sa n tan xun ma. ¹⁹ N tan yeteen nan ito sebexi n yiin na, n tan Pōli. N na i yii raxetema nen, koni n mi waxi a

fala feni i xa fa fala i tan lan i xa i niin so n yii. ²⁰ Ngaxakedenna, yandi na fe faɲin liga n xa Marigina fe ra, n nii yifan n ma Alaa Muxu Sugandixin barakani.

²¹ N to laxi i ra a i n xuiin suxuma nɛn, n xa ito seβɛ i ma. N na a kolon i nde ligama nɛn dangu n ma falan na. ²² I mən xa yigiya banxina nde yitən n yɛɛ ra amasətə n laxi a ra, n mən xetɛma nɛn ɛ ma ɛ Ala maxandin barakani.

Xəntən dənxe

²³ Epafirasi naxan n fɛma kason na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, na i xəntənma. ²⁴ N walikɛ bodene Maraka nun Arisitaraki nun Demasi nun Luka, ne birin i xəntən.

²⁵ Ala xa Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ɛ niini.

Heburune Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito xaran a yeren ma, a luma nen na kanna xa alo a kawandi ramεen nin. Kitabun yireni ito sebexi nen alo kawandi ba daxin na. Kitabun yireni ito rajanna a yitama a sebexi muxune nan ma. A mɔn mi a sebε muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito sebexi Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito sebε muxuna fe yi, Yahudiyan na a ra naxan denkeleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a sebexi, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki faji. A Kitabun yireni ito sebexi Yahudiya gbεteye ma naxanye fan bata yi denkeleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to jaxankataxi Yesu xinla fe ra, e xεtεmatɔn na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mεma nen denkeleyaan na Yesu ma. Kitabun sebε muxuna e kawandima nen a e xa e senbε so e denkeleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyaa mayita alogo e nama xεtε e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito sebε nen jεε tonge saxan Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire dɔxɔ firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixina fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mɔn dangu malekane ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi nen naxan ba sanja ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune senbε soma alogo e xa lu denkeleyani (10.19-39) e nama xεtε dina gbεtε ma. En misali kendene toma menna nin lan Layiri Fonna denkeleya muxune ma (Sora 11), a mɔn a falama denkeleya muxune yεen xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi nɔn sɔtɔ alo a

tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiyε e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun sebε muxun a rajanna duba tiin nan ma e nun xɔntɔnne (13.20-25).

Kitabun sebε muxun mi danma fala jaxumεne xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tunnaxɔleni. A a yεbama e xa a denkeleya muxune tɔrɔma dunuɔa ayi, a mɔn yi Alaa Muxu Sugandixina wanla xunna fala. Fa fala a faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi nɔe naxan nakamalε. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

¹ Waxati danguxini, Ala falan ti nen en benbane xa nabine xɔn sanja ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi. ² Koni a falan tixi en tan xa waxati rajanni ito nin a Dii Xεmεn xɔn. A bata daala birin sa a Dii Xεmεn sagoni alo a kεεna. A dunuɔa daxi a tan nan baraka yi. ³ Alaa Dii Xεmεn findixi a binyen nɔrɔn nan na. Ala maligan yεtεen nan a ra. A dunuɔa yisuxi a falan senben nan na. A to yelin yulubi xafarin nakamalε, a yi dɔxɔ Ala Senben Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴ Alaa Dii Xεmεn tiden yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e xinle ra. ⁵ Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a naxa,

“N ma dii xεmεn nan i tan na,
n bata findi i fafe ra to.*”

A mɔn mi a fala maleka yo xa, a naxa,
“N findima nen i fafe ra,

i fan yi findi n ma dii xεmεn na.†”

⁶ Ala to a diin nafa dunuɔa yi alo dii singena, a mɔn naxa,

“Alaa malekane birin xa a batu.‡”

⁷ A mɔn yi a fala malekane fe yi, a naxa,
“Alaa malekane luma nen alo foyena,
a walikεne yi lu alo tεε dεgena.§”

⁸ Koni a mɔn yi a fala a dii xεmεna fe yi, a naxa,

“Ala, i luma nen i ya mangaya gbεdeni
habadan!

* 1:5: Yaburin 2.7 † 1:5: Samuyeli Firinden 7.14 ‡ 1:6: Sariyane 32.43 § 1:7: Yaburin 104.4

I ya manga dunganna yi findi tinxinyaan taxamasenna ra.

⁹ Tinxinna rafan i ma, fe jaxin mi rafan i ma.

Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i bodene xa

a sewa turen sa i xunni i sugandi feen na.”*

¹⁰ A mɔn naxa,

“Marigina, i bɔxɔ xɔnna da nen xabu a fɔlɔni.

I yii fɔxɔn nan kore xɔnna ra.

¹¹ Ne birin danguma nen,

koni i tan luma nen na.

Ne birin forima nen

e kala alo dugina.

¹² I yi e yisa alo domana,

e yi masara alo dugina,

koni i tan luma nen i kiini,

i siin fan dan mi na mumɛ!”†

¹³ Ala mɔn mi a fala a maleka yo xa, a naxa,

“Dɔxɔ n yiifanna ma,

han n yi i yaxune sa i sanna bun.”‡

¹⁴ Malekane mi findixi Alaa walikɛ totarene xan na ba, a naxanye rasigama kisi muxune malideni?

2

Ɛ jɔxɔ lu kisi feen xɔn

¹ Nanara, en bata feen naxanye mɛ, fɔ en xa en jɔxɔ lu nen ne xɔn alogo en nama kiraan bejin. ² Amasɔtɔ, malekane* fa xɛrayaan naxanye rali en benbane ma lan sariyan ma, ne birin suxutareyaan saranma nen a kala muxune ra alo a daxa kii naxan yi. ³ Nayi, en fa ratangama di, xa en na en mɛ kisi gbee sifani ito ra, Marigin yɛtɛɛn singe naxan nali, na xanbi ra, a ramɛ muxune fan yi a jɔndin yita en na?

⁴ Ala fan e sereya baan fari sa nen taxamasenne nun kabanako feene nun senbe fe sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sarijanxin kewanle yitaxun e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

⁵ Awa, en yire famatɔɔn naxan ma fe falama, Ala mi na luma malekane xan sago yi. ⁶ Koni sereyani ito sebexi Kitabun yirena nde yi, a naxa, “Nanse da jɔxɔn na,

i to i yengi dɔxi a xɔn.

Nanfera i jɔxɔ luxi adamadiin xɔn?

⁷ I a daxi nen,

a nɔrɔn yi maso malekane ra.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

⁸ I bata seen birin lu a bun.”†

A to seen birin luxi adamadina nɔɔn bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a nɔɔn bun. Hali na, iki en mi a toma fa fala seen birin muxuna nɔɔn bun ma. ⁹ Koni en na a toma fa fala, Ala Yesu magodo nen waxati dungidi dangu malekane ra, alogo a xa faxa masɔtɔ Alaa hinanna xɔn muxune birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a xunna kenla toma a faxana fe ra a tin naxan ma. ¹⁰ Ala naxan seen birin da a yɛtɛ xa, a yi waxi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a tɔrɔn xɔn.

¹¹ Bayo Yesu naxan muxune rasarijanma e nun a naxanye rasarijanxi, ne birin fafe keden. Nanara, Yesu mi yagima a fale ne ma, “Ngaxakedenne.” ¹² A naxa Kitabuni, “N na i xinla ralima nen ngaxakedenne ma.

N ni i matɔxɔma nen yamaan ye.”‡

¹³ Kitabun mɔn naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.” A mɔn naxa, “N xu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye fixi n ma.”§

¹⁴ Nayi, bayo Yesu a muxune findixi adamadiine nan na fati bendɛn nun wunli, Yesu fan yɛtɛɛn bata lu alo e tan. Na ma, a yi Yinna Manga Setana halagi a yɛtɛna sayaan xɔn ma senben yi naxan yii sayaan xun na. ¹⁵ A na ligaxi nen alogo naxanye yi sayaan gaxun konyiyani e dunuɔa yi gidini, a xa ne xɔrɔya. ¹⁶ Amasɔtɔ a mi faxi malekane xan malideyi, koni fɔ Ibrahima bɔnsɔnne. ¹⁷ Na nan a liga, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa nɔ saraxarali kuntigiyaan wanla kɛ Ala xa kininkininna nun tɔgɔndiyani, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na. ¹⁸ Bayo Setana kataxi a xa a fan natantan, a tan yɛtɛɛn yi tɔrɔ na feni, nayi, a fɛrɛna a xa, a yi muxune mali e nɛma e ratantan feene dɛ waxatin naxan yi.

* **1:9:** Yaburin 45.7-8 † **1:12:** Yaburin 102.26-28 ‡ **1:13:** Yaburin 110.1 * **2:2:** Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sɔtɔxi malekane nan xɔn ma. † **2:8:** Yaburin 8.5-7 ‡ **2:12:** Yaburin 22.23 § **2:13:** Esayi 8.17-18

3

Yesu dangu Nabi Musa ra

¹ Nanara, ngaxakeden muxu rasarijanxine Ala bata ε tan naxanye xili, ε xaxili lu Yesu a fe xɔn, Alaa Xeraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani. ² Muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.* ³ Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yeteen na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. ⁴ Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi. ⁵ Musa tan tɔgɔndiya nen wali kedeni Ala xa a banxin mumeni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. ⁶ Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xemen naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wekile, en yi en ma yigin namara en naxan matɔxɔma.

Matabuna Alaa yamaan xa

⁷ Nayi, alo Alaa Nii Sarijanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa, “Xa ε Ala fala xuiin me to, ⁸ ε nama ε bɔɔɔeni xɔdɔxɔ alo ε yi murutɛxi Ala ma waxatin naxan yi, ε yi matoon xun ti Ala ra tonbonni. ⁹ ε benbane n bunba nen menni, e yi n matandi, hali e to n kewanle birin to jɛɛ tonge naanin. ¹⁰ Nayi, n xɔlɔ nen na waxatin muxune ma, n naxa, ‘E bɔɔɔen makuya n na waxatin birin, e mi n ma kiraan xɔn.’ ¹¹ N yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni, n naxa, ‘E mi soe n ma matabudeni mumε!’ ”† ¹² Ngaxakedenne, ε a liga ε yeren ma, bɔɔɔɛnaxin nun denkeleyatareyaan nama lu ε sese yi naxan a lige ε xete habadan Ala fɔxɔ ra. ¹³ Koni ε bode ralimaniya lɔxɔ yo lɔxɔ, fanni en mɔn na waxatini Kitabun naxan ma fa fala “To” alogo ε tan nde nama tantan yulubin xɔn, ε tengbesenje ayi. ¹⁴ Amasɔtɔ en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma tɔgɔndiyaan singeni, han a rajanna.

* **3:2:** A mato Yatene 12.7 kui. † **3:11:** Yaburin 95.7-11 ‡ **3:15:** Yaburin 95.7-8 § **3:18:** A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui. * **4:3:** Yaburin 95.11 † **4:4:** Dunuɔa Fɔlɔn 2.2

¹⁵ Kitabun naxa, “Xa ε Ala fala xuiin me to, ε nama ε bɔɔɔeni xɔdɔxɔ alo ε yi murutɛxi Ala ma waxatin naxan yi.” ‡

¹⁶ Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan me, e murute a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. ¹⁷ Ala xɔlɔ ndee ma jɛɛ tonge naanin? Naxanye yulubin liga, e faxa tonbonni. ¹⁸ Ala a kɔlɔ ndee a fe ra, a e mi soe a matabu yireni? Naxanye tondi a falan suxe, a yi falan tima ne nan ma fe yi. § ¹⁹ En bata a to nayi, fa fala e mi yi nɔe soe matabudeni lan e denkeleyatareyaan ma.

4

Matabudena Alaa muxune xa

¹ Nayi, Ala to en tuli sa, a en nɔe soe nen a matabudeni, en na a liga en yeren ma nayi alogo ε tan nde nama lu alo ε fulaxi na ra. ² Bayo Alaa falan Xibaru Fajin nali nen en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e falan naxan me, na tɔnɔ yo mi lu e tan ma, amasɔtɔ naxanye a rame, ne mi a suxu denkeleyani. ³ En tan naxanye denkeleyaxi, en tan soma nen na matabudeni alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa, “N bata n kɔlɔ n ma xɔlɔni, n naxa, ‘E mi soe n ma matabudeni mumε!’ ”* Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuɔa da waxatini. ⁴ Amasɔtɔ ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, “Ala yi a matabu a wali keen xii soloferede lɔxɔni.” † ⁵ A mɔn naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi soe n ma matabudeni mumε!” ⁶ Na bunna neen fa fala ndee gbeteeye soe nen, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin me, e mi so lan e fala suxutareyaan ma. ⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mɔn yi lɔxɔ nen sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na lɔxɔ nen xili sa fa fala “To.” A naxa, “Xa ε Ala fala xuiin me to, ε nama ε bɔɔɔeni xɔdɔxɔ.”

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan naso Alaa matabudeni nun, Ala mi yi lɔxɔ gbete a

fe falε na xanbi ra. ⁹ Na bunna nεen fa fala matabuden mən Alaa yamaan xa yεen na. ¹⁰ Amasōtō muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma nεn alo Ala a matabuxi kii naxan yi. ¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasōtō Alaa falana, niiramaan na a ra, a senben gbo, a dεen xanxan dangu silanfanna dε firin kanna ra.† A soma nεn han a sōndōmen nun niin yetεen fata, e nun fatin nadōxōdene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima nεn. ¹³ Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dentεgema nεn a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴ Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii Xεmena, nayi en na en sōbe so en ma denkelεyani, en naxan ma fe falama yamani. ¹⁵ Amasōtō en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata nεn a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga. ¹⁶ Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbēden na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna sōtō en makoon naxanye ma.

5

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ Saraxarali kuntigine birin sugandima nεn adamadiine ye, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. ² E nōe xaxilitarene nun muxu tantanxine famuηε nεn, bayo e tan fan yetεen tantanma. ³ E yulubi xafari saraxane bama e tan yetεna fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. ⁴ Muxu yo mi saraxarali kuntigiyaan xunna kenla fenηε a yetε xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵ A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen sōtō a yetε ra, koni Ala a fala nεn a xa, a naxa, “N ma dii xεmen nan i tan na, n bata findi i fafe ra to.”*

⁶ A mən yi a fala Kitabun yire gbεte yi, a naxa,

“Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”†

⁷ Yesu yi dunuηa yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yeεgen yi mini, a yi Ala mafan naxan yi nōe a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma. ⁸ Koni hali Alaa Dii Xεmen to a ra, a a xaran nεn fala suxun ma a tōrōne yi. ⁹ Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma. ¹⁰ Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Melikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon denkelεyani

¹¹ Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na ε xa lan feni ito ma, koni a yeβa raxōb ε xa, bayo ε mi a famuma xulen. ¹² A yi lan nun ε yi findi karamōxōne ra waxatini ito yi, anu han iki ε makoon mən ε xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. E luxi alo dii ηōren naxan mən xiηen na bayo ε mi donse xōdexen donηε singen. ¹³ Muxun naxan mən xiηe minni, dii ηōren nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. ¹⁴ Koni fonne nan gbee donse xōdexen na. Naxanye denkelεya bata kōxō, ne bata e yetε xaran fe fajin nun a ηaxin tagi rabaan ma.

6

¹ Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeεn na, hali en nama fa xεte fe fōlōne ma sōnōn alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali ηaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkelεyana Ala ma, ² e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. ³ Xa Ala tin, en sigε nεn yeεn na.

⁴ Amasōtō naxanye bata yi kenenna sōtō sanηa ma keden, e Ala kisin sōtō, e yi Alaa Nii Sariηanxin sōtō, ⁵ naxanye bata yi Alaa falan ηaxunna kolon e nun waxati famatōn senbene, ⁶ ne na ba denkelεyani, e mi fa nōe raxεte sōnōn, e mən yi tubi. Amasōtō ne luxi nεn alo e mən Alaa Dii Xεmen nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

† 4:12: Silanfanna: Sofane yeηeso degεmana. * 5:5: Yaburin 2.7 † 5:6: Yaburin 110.4

⁷ A misaala, bəxən naxan tule igen sətoma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra. ⁸ Koni bəxən naxan janle nun tansinne tunna raminima, na tənə mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, tēen yi a gan.

⁹ Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbete nan ε tan yee ra lan ε kisi feen ma. ¹⁰ Bayo tinxintare mi Ala ra. A mi jananma ε wanle xən, e nun ε xanuntenyaan naxan yitaxi a ra ε to a yama sarijanxin malima han iki. ¹¹ Nxu waxi a xən ma, ε keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo ε yengi seen naxanye ma, ε ne sətə. ¹² Nxu mi waxi, ε xa tunnaxələ ayi. Koni fə ε xa na denkeləya muxune raliga naxanye dija alogo Ala ε tuli saxi naxan na, ε na sətə.

Alaa layirina

¹³ Ala Iburahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kələ a yete yi, bayo muxe mi na a kələe naxan yi naxan gbo a tan xa. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nen han! I bənsənna wuyama ayi nen.”* ¹⁵ Iburahima yi dija, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na sətə. ¹⁶ Adamadiine e kələma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kələn yi e falan senbe so alogo muxune nama e matandi. ¹⁷ Nanara, Ala yi Iburahima tuli sa, a yi a kələ alogo naxanye yi lan e na feen sətə, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. ¹⁸ Ala na liga nen alogo en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki fəni, a to na yitaxi en na fe firinna xən, naxanye mi maxete, Ala mən mi wulen fale. ¹⁹ Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma† naxan sigama han yire sarijanxin ye masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani ²⁰ Yesu singe soxi en xa denaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo Melikisedeki.

7

Melikisedeki saraxaraliyani

¹ Melikisedeki* nan yi Salemi mangan na e nun Kore Xənna Alaa saraxaralina. Iburahima yi kelima yengeni waxatin naxan yi, a mangane nə naxan yi, Melikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. ² Iburahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Melikisedeki xinla bunna neen “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan mən yi a ra nun, na fan bunna neen “Bəne Xunbeli Mangana.” ³ A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan fələn nun a rajanna mi kolon. A luxi nen alo Alaa Dii Xemena naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ ε a gbo kii mato, hali en benba Iburahima yeteen seen naxanye tongo yengeni, a ne yaganna so a tan nan yii. ⁵ Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bənsənne lan e xa yaganna so Lewi bənsənna muxune nan yii, saraxaraline.† Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Iburahima bənsənna nin. ⁶ Melikisedeki tan mi yi findixi Lewi bənsənna muxu ra, koni a yaganna sətə nen Iburahima ra, Ala naxan tuli sa. Melikisedeki yi duba a xa. ⁷ Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba sətən na. ⁸ Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nen, koni Melikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi. ⁹ Na kui a luxi alo Lewi bənsənna muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nen Melikisedeki xa Iburahima sabun na. ¹⁰ Bayo Lewi bənsənna muxune mən yi e benba Iburahima fatini, a naralan Melikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹ Xa feene yi nəe rakamale Lewi bənsənna saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan sətə naxan xən, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbete ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Melikisedeki hali ba Haruna bənsənne ra. ¹² Bayo saraxaraliyaan na masara, fə sariyan fan xa masara. ¹³ Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bənsən gbete ni, saraxaraliin munma yi mini bənsənna naxan yi. ¹⁴ A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda

* **6:14:** A mato Dunuja Fəlon 22.16-17 kui. † **6:19:** Kunkin balani ito findixi wure gbee kənkərxənina nde nan na naxan xidima kunkin ma yələnxənna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi gemena nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma. * **7:1:** Melikisedeki a feen mato Dunuja Fəlon 14.17-20 kui. † **7:5:** A mato Yatene 18.21 kui.

bənsənnə nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bənsənnə fe fala.

Saraxarali gbete alo Melikisedeki

¹⁵ Feni ito fixama nən dangu na ra xa saraxarali gbete fa naxan luxi alo Melikisedeki ¹⁶ naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xən a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan sənbe xən. ¹⁷ Amasotə Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”[†] ¹⁸ Awa, yamari fonna bata ba na a sənbetareyana fe ra, a tənə to mi yi na. ¹⁹ Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰ Na fe nənən mi tixi kələn xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kələ sifan mi ti. ²¹ Koni Yesu findixi saraxaraliin na kələn nan xən, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa,

“Marigin bata a kələ,

a mi a xuiin maxetema, a naxa,

‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’”[§]

²² Kələni ito bata Yesu findi layirin xui kenden na en tan xa.

²³ Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, ²⁴ koni Yesu tan luun nən habadan. A saraxaraliyaan fan luma nən habadan. ²⁵ Nayi, a nəe muxune rakise nən yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasotə a tan luma nən habadan Ala solona fe nan na.

²⁶ En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe jaxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xənna ma. ²⁷ A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasotə ne saraxan bama ləxə yo ləxə e yete yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yete ba nən saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. ²⁸ Musaa sariyan yi adamadi sənbetarene nan dəxəma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kələ falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xemen nan dəxəma naxan bata yelin kamalə han habadan.

[†] **7:17:** Yaburin 110.4 **§ 7:21:** Yaburin 110.4 * **8:5:** Xəryaan 25.40 † **8:7:** Layiri singena fe mato Xəryaan 24.3-8 kui.

8

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin dəxi Alaa Mangaya gbeden yiifanna ma ariyanna yi. ² A walima yire sarijanxin yeteni, Marigina a yete batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³ Saraxarali kuntigin birin dəxi nən alogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala ma, nayi fə sena nde xa lu a fan yii a naxan be saraxan na. ⁴ Xa a yi dunujani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amasotə gbete ye na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

⁵ Na saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, mən findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nanara, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.”^{*} ⁶ Koni iki, Yesu bata wanla sətə naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

⁷ Xa fe yo mi yi layiri singen na nun,† en mako mi yi fa a firinden ma nun. ⁸ Koni Ala yi feen to a muxune ra, a yi a fala, a naxa, “Marigin naxa, ‘Na waxatin fama,

n layiri nənən xidima

nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi

waxatin naxan yi.

⁹ A mi ligama

alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane

tagi,

n to e yii rasuxu

n yi e ramini Misiran yamanani.

Amasotə e mi n ma layirin suxu,

n fan yi e rabepin.’

Marigin naxa na kiini.

¹⁰ Layirin ni i ra,

n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan

tagi.

Marigin naxa iki:

Na waxatin na dangu,

n na n ma sariyane sama nən e xaxinli,

n yi e sebe e bəpəni.

N findima nɛn e Ala ra,
e yi findi n ma yamaan na.

¹¹ Muxu yo mi fa a boden maxaranma,
muxu yo mi a falɛ a ngaxakedenna xa,
a naxa, 'I xa Marigin kolon,'
bayo e birin n kolonma nɛn,
keli muxudin ma han muxu gbeena.

¹² N dijama nɛn e tinxintareyaan ma,
n yi e yulubine xafari."†

¹³ Ala to na layirin xili sa a nɛnɛna, na
bunna nɛɛn a nɛnɛn bata lu a fonna jɔxɔni.
Seen naxan bata fori, na tununma nɛn.

9

Yesu saraxana

¹ Layiri singen kui, yamarina ndee yi
na nun lan Ala batu feen nun a yire
sarijanxina fe ma dunuɗa muxune naxan
tixi a xa. ² E Ala batu bubun ti nɛn nayi. Na
bubun kui singen yi xili Yire Sarijanxina.
Lenpune dɔxɔ seen yi na, e nun tabanla
nun burun naxanye ralixi Ala ma. ³ Ye
masansan dugin firinden xanbi ra, bubu
kui gbete yi na naxan yi xili Yire Sarijanxi
Fisamantenna, ⁴ e nun a wusulan saraxa
gande xema daxina, e nun a Layiri Kanki-
rana.* Xemaan yi saxi na kankiraan birin
ma. Xema kundidin yi na kui, Manna don-
seen† fan yi na kui. Haruna dunganna fan
yi kankiraan kui naxan bata yi a maɗingi
e nun gɛmɛ walaxane layirin yi seɓexi nax-
anye ma. ⁵ Na Layiri Kankiraan xun ma,
maleka gubugubu kan nɔrɔxine sawuran
yi na. E gubugubune yi bandunxi kanki-
raan dɛraganla xun ma, Ala solonaden na.
Koni en nama na feene birin yeɓa iki.

⁶ Feene birin to yitɔn na kiini, saraxara-
line yi soma nɛn na yire singeni waxatin
birin alogo e xa e wanla rakamali. ⁷ Koni
yiren firinden, saraxarali kuntigin nan
tun keden yi soma na sanɗa ma keden jɛɛn
bun ma. Anu, fɔ a saraxan wunla xali, a
yi a rali a yete yulubine nun yamaan yulu-
bine xafari seen na. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin
munma yi a kiraan makeɛnɛn yamaan yi
soma yire sarijanxi fisamantenni naxan

xɔn Ala batu bubu singen yi tixi waxatin
naxan yi. ⁹ Misaala nan na ra waxatini ito
xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye
yi ralima Ala ma, ne mi yi nɔɛ Ala batu
muxune sɔndɔmɛne sarijanɗɛ. ¹⁰ Tɔnna
nan tun yi ne ra lan donseene nun min
seene ma e nun fati maxana e dinan kiine
ma, naxanye yi daxa han waxati nɛnɛn yi a
li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo
saraxarali kuntigin naxan fe fajine rafa,
a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna
nin naxan kamalixi, muxune mi naxan
tixi, dunuɗa gbee mi naxan na. ¹² Yesu
to so Yire Sarijanxi Fisamantenni, a mi
kɔtɔn wunla xan ba saraxan na de hanma
tura dina, a yete wunla nan ba sanɗa
ma keden pe, a yi en xunba habadan.
¹³ Amasɔtɔ kɔtɔn wunla hanma turana, e
nun jinge gilɛ ganxin xubena, xa ne xuya
muxu xɔsixinɛ ma, na yi e fati bendɛn
nasarijan, ¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin
wunla senben gbo dangu na ra! Amasɔtɔ,
a bata a yete ba saraxa fetaren na Ala
xa, Alaa habadan Nii Sarijanxin barakani.
Na wunla en sɔndɔmɛne sarijanma nɛn
kɛwali jaxine ma naxanye en faxama, en
yi nɔ habadan Ala batuɛ.

¹⁵ Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri
nɛnɛn sabun na alogo Ala naxanye xilixi,
ne xa nɔ habadan kɛɛn sɔte, a e tuli sa naxan
na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen
na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri sin-
gen waxatini. ¹⁶ Amasɔtɔ xa layirin xidixi
lan muxuna nde kɛɛ yitaxunna ma, na mi
kamalɛ fɔ na kanna na faxa. ¹⁷ Kɛɛn mi
taxunma fanni a kanna mɔn jɛjɛ fɔ a na
faxa, a layirin yi rakamali. ¹⁸ Nanara, hali
layiri singen yetena, a mi fɔlɔ benun wunla
xa mini. ¹⁹ Musa to yelin yamarine birin
falɛ yamaan birin xa fata sariyan na, a yi
turadine nun kɔtɔne wunla tongo, e nun
igena, e nun yete xabe gbeela, a yi wunla
xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma
jɔxɔnden na naxan xili hisopina.† ²⁰ A yi a
fala, a naxa, "Wunli ito nan layiri xidi seen
na, Ala ɛ yamarixi naxan suxu feen ma.S"

† 8:12: Yeremi 31.31-34 * 9:4: 9.4Layiri Kankirana fe mɔn seɓexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui. † 9:4: Manna
donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni.

† 9:19: Hisopi findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen
seɓexi Xɔrɔyaan 12.22 kui. § 9:20: Xɔrɔyaan 24.3-8

21 Musa mən yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin ma. 22 Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xən, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

23 A yi daxa na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yeteen yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. 24 Amasəto Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, denaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yeteen nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki. 25 A mi soxi a yete badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jee yo jee sube wunla ra a yii. 26 Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi tərəma nen nun sanja ma wuyaxi xabu dunuɗa da waxatina. Koni iki, waxati rajanni, a bata mini kenenni sanja ma keden han habadan, a a yete ba saraxan na, a yi yulubine birin jan. 27 Adamadiine birin faxan nen sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li. 28 Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A mən fama nen, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10

Yesu saraxana

1 Musaa sariyan findixi fe famatone maligan nan na, e tan yeteen mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi nɔe Ala batu muxune rakamale. 2 Xa e yi nɔe na ra nun, muxune mi yi luye e be waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarijanma nen nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yete kolonje yulubi tongon na nun. 3 Koni na jee yo jee saraxane muxune yulubine rabirama e ma nen. 4 Amasəto turaan wunla nun siin wunla mi nɔe yulubin janje mume!

5 Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuɗa yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa,

“I mi waxi saraxane nun kiseene xən, koni i bata n fati bendeni tən n xa. 6 Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma. 7 Nayi, n yi a fala, n naxa, ‘N tan ni i ra. N ma fe seβexi Kitabuni. Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.*’ ” 8 Awa, a naxan singe fala, a naxa, “Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.” Anu, sariyana e ba feen yamarixi. 9 Na xanbi ra, a mən yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni.” Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nen na. 10 Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati benden ba saraxan na, na en sarijanma nen sanja ma keden pe han habadan.

11 Saraxaraline birin e wanla kema lɔxɔ yo lɔxɔ. E saraxane bama yeye, naxanye mi nɔe yulubin xafare mume! 12 Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi dɔxɔ Ala yuifanna ma han habadan. 13 Iki a Ala mamema alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma. 14 Amasəto muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xən han habadan.

15 Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa, 16 “Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima: Na waxatin na dangu, n nan n ma sariyane sama nen e bɔɗeni, n yi e seβe e xaxinla ma.†” Marigin naxa na kiini.

17 A mən naxa, “N mi fa n xaxili luma e yulubine nun e sariya kala feene xən sənən.”

18 Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

19 Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarijanxi fisamantenna nin Yesu wunla barakani. 20 A so deen naxan nabixi en xa, kira nenən nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en nɔe sigē ye masansan dugin xanbi ra naxan xən, kiraan naxan findixi a fati benden na.

* 10:7: Yaburin 40.7-9 † 10:16: Yeremi 31.33-34 naxan bata yi seβe nun Heburune 8.8-12 kui.

21 En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu Banxin xunna, 22 nayi, en xa en maso Ala ra bəne sarijanxin nun denkeleya defexini, en bənen to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla en yalagima naxanye ma, en fati bendən to maxaxi ige sarijanxin na. 23 En lu en tiye en yigina fe ra yamani, amasoto naxan en tuli saxi, na tinxin. 24 En na en joxo lu en bode xon ma, en yi en bode rawekile xanuntenyaan nun wali fajni rabaan ma. 25 En nama en me en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a lige kii naxan yi. Koni en na en bode rali-maniya waxatin birin, alo en to Marigina ləxon toon masoe.

26 En yelin xanbini jəndin kolonna sote, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin lige, saraxa mi fa en yii sənən yulubin mafelu feen na, 27 fo kiti famatəon nun tee gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. 28 Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kininkinintareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba. † 29 Awa, na kanna mi saranje a kewanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xemena fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafeya naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasoto? 30 Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbeəjoxo tiin na, n tan nan donle saranma e yatene ra.” E nun mən, a naxa, “Marigina a yamaan makitima nen. §” 31 Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.

32 Na ləxo singene fe xa rabira e ma, e Alaa kenenna soto waxatin naxan yi. E tunnafan nen yenge xodexen nun təoyani na waxatini. 33 E yi e konbima yamaan yetagi waxatina nde yi, e e tərō. Waxati gbete, naxanye na fe sifan soto, e kafu nen ne ma. 34 E yi kininkinin kasorasane ma, e yi tin sewani muxune yi e yii seene tongo, bayo e yi a kolon fa fala e yii se fisamantenne ramaraxi habadan. 35 Nayi, e xaxili ragidixi naxan ma, e nama na rabəjin, bayo a findima nen kəntən gbeen na e xa. 36 E makoon tunnafanna ma, alogo e na Ala

sagoon liga, a e tuli sa naxan na, e yi na soto. 37 Amasoto Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“A bata lu ndedi, siya di, naxan fama, na yi fa, a mi fa buma.

38 Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sotoma nen a denkeleyaan xon.*

Anu, xa naxan xete a xanbi ra, na kanna mi n kenenje.”

39 En tan mi xetema en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeleyani nen, en niin yi kisi.

11

Denkeleyana fe

1 En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. 2 A singe ra muxune sereya fajin soto e denkeleyaan nan xon.

3 Denkeleyaan xon, en na a kolon fa fala dunuəa daxi Ala fala xuiin nan ma. Nana, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra.

4 Denkeleyaan xon, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yeteen yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xon, hali Habila to bata faxa, koni a mən falan tima.*

5 Denkeleyaan xon, Xenəki yi te kore xonna ma, a mi faxa, a mi fa to sənən. Amasoto Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na serejoxəyaan soto nun fa fala a bata Ala kenen. † 6 Muxu yo mi Ala kenenje denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fo na xa la a ra nen fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kəntəna fima nen.

7 Denkeleyaan xon, Nuhan to rakolon fe famatone fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yεragaxun ma a tan nun a denbayaan nakise naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunuəa muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan soto a kenen na denkeleyaan xon.

8 Denkeleyaan xon, Ala to Iburahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a

† 10:28: A mato Sariyane 19.15 kui. § 10:30: Sariyane 32.35-36 * 10:38: Xabakuki 2.3-4 * 11:4: A mato Dunuəa Fəlon 4.3-10 kui. † 11:5: A mato Dunuəa Fəlon 5.18-24 kui.

yi naxan sətōma a kēen na, hali a to mi yi a kolon a sigan denaxan yi. ⁹ Denkeleyaan xən, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a dōxō mēnni xəneyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a liga kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na kēē kedenna ra. ¹⁰ Amasətō Iburahima yi taan nan mamema nun naxan bēten sa kii kēnde, Ala naxan ma fe yitən, a yi a ti.†

¹¹ Denkeleyaan xən, Iburahima fan yi senben sətō a nō diin sətē hali a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan na, amasətō naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na kanna tinxinyaan na. ¹² Nanara, hali faxan to bata yi maso a ra, a bənsən wuyaxi bari nən, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xən nēmēnsinna naxanye xasabin mi nōē yatē.

¹³ Na muxune birin faxa denkeleyaan nin. Ala e tuli sa naxanye ra, e mi ne sətō, koni e e to nən wulani, e sēwa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a xənen nun sigatiin nan tun e tan na dunuḡani ito yi. § ¹⁴ Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama nən fa fala a e dōxōden nan fenma e yetē xa. ¹⁵ E keli yamanan naxan yi, xa na xənla yi e suxu nun, waxatina nde e yi fēren sətōma nən e xētē na. ¹⁶ Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amasətō a bata taani tən e xa.

¹⁷ Denkeleyaan xən, Ala to wa Iburahima kəḡaan fēsēfēsē feni, Iburahima mi tondi Isiyaga bē saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii xēmē kedenna bē saraxan na, ¹⁸ hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, “Naxanye yatēma i bənsənna ra, ne minima Isiyaga bənsənna nin.”* ¹⁹ Iburahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala nōē Isiyaga rakele nən sayani. A dii xēmēn mən yi raxētē a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

²⁰ Denkeleyaan xən, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famatōne ma.

²¹ Denkeleyaan xən, benun Yaxuba xa faxa, a duba nən Yusufu a dii xēmē keden kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunnanna xunna, a yi Ala batu.

²² Denkeleyaan xən, benun Yusufu xa faxa waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala nən Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

²³ Denkeleyaan xən, Musa bari waxatin naxan yi, a sətō muxune yi a luxun kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii fajin nan yi a ra, e mi gaxu mangana tōnna yēē ra.

²⁴ Denkeleyaan xən, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii tēmēna dii xēmēna. ²⁵ A yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa naxankata e bode xən, benun a xa lu yulubini naxunni naxan mi buma. ²⁶ A yi rafan a ma, a xa naxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafunle sətō bayo a yēēn yi tixi a kōntən famatōn na.

²⁷ Denkeleyaan xən, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangan xəlō feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun. ²⁸ Denkeleyaan xən, a yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla† yamarine suxu, a wunla xuya banxine dēene ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxa.

²⁹ Denkeleyaan xən, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

³⁰ Denkeleyaan xən, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabilinḡe xii solofere. ³¹ Denkeleyaan xən, yalunde naxanla Raxabi mi halagi denkeleyatarene xən, amasətō a xerane yisuxu nən ki fajni naxanye yi taan nakərosima wundoni.‡

³² N mən nanse falē? Waxati mi n yii, n Gedeyən ma fe fala, hanma Baraki hanma Samisən hanma Yefite hanma Dawuda hanma Samuyeli hanma nabine. ³³ Ne yamananane nō denkeleyaan nan xən. E

† **11:10:** A findixi Yerusalem nēnēn nan na naxan ariyanna yi. A mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui. § **11:13:**

A mato Dunuḡa Fəln 23.4 kui. * **11:18:** A mato Dunuḡa Fəln 21.12 nun 22.1-14 kui. † **11:28:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəē kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dē wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui. ‡ **11:31:** A mato Yosuwe 6.12-21 kui. § **11:34:** Silanfanna: Sofane yengeso dēgēmana.

tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na sɔtɔ. E yi yatane de xidi. ³⁴ E tɛɛn sɛnbɛn natu. E tanga silanfanna ma, § e sɛnbɛtareyaan yi masara sɛnbɛn na, e fangan sɔtɔ yɛngɛni, e sofa xɔɲɛne kedi. ³⁵ Naxanla ndee faxa muxune yi xɛtɛ e ma keli sayani.* Muxu gbɛtɛ yi ɲaxankataxi, koni e tondi e xunbɛ alogo e xa marakeli fisamantenna sɔtɔ sayani. ³⁶ E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kasoon na. ³⁷ E yi e magɔɔn. E yi ndee yixaba sɛraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi marabɛri baxi yɛxɛɛ xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e bɛsɛnxɔnyaxi, e ɲaxankataxi. ³⁸ E yi xuyaxi ayi burunna xun xɔn geyane fari. E dɔxɔ faranne nun yinle ra. Anu, e tan nɔrɔn mi lan dunuɲa muxune ye.

³⁹ Na muxune birin sereya faɲin sɔtɔ e dɛnkɛɛyaan nan xɔn, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na sɔtɔ. ⁴⁰ Koni Ala bata a ragidi a xa fe faɲini tɔn en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

12

Ala nan en xuruma

¹ Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en mɛ en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tunnafan xatarɔxɔya giini naxan nagidixi en ma. ² En na en yɛɛn ti Yesu ra, naxan dɛnkɛɛyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan mɔn a rakamalima. A tan naxan a mɛ sɛwan na naxan yi findɛ a gbeen na, a yi a wɛkile faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi dɔxɔ Alaa manga gbɛɛn yiifanna ma.

³ E miri Yesu ma naxan diɲa yulubi kanne bɛsɛnxɔnya gbee sifani ito bun ma alogo e niin nama rafɔrɔ, e yigitɛgɛ.

⁴ Amasɔtɔ e munma yulubin yɛngɛ singe han e wunla yi mini. ⁵ E bata ɲinan na falan na, Ala e ralimaniya naxan na, a e xili fa fala “A diine.” A naxa,

“N ma diina,
Marigin nɛma i xurɛ,
i nama yo na ma.

A nɛma i sɔnna yitɛ i ra,

A nɛma i sɔnna yitɛ i ra,

i bɔɲɛn nama kala.

⁶ Amasɔtɔ Marigina a xanuntenne xuruma nɛn.

A naxanye birin yatɛxi a diine ra

a ne fe ɲaxine saranma e ra nɛn.*”

⁷ E tɔrɔne yisuxu e yi, bayo Ala e xuruma nɛn alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma? ⁸ Xa Ala mi e xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nɛn alo e mi findixi a diine ra fɔ muxu gbɛtɛna diine. ⁹ En birin fafane en xuruma dunuɲa yi, en yi e binya. A mi lanɲɛ nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangu ne ra, en yi nii rakisin sɔtɔ? ¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna nan ma, alogo en xa a sariɲanna sɔtɔ. ¹¹ Muxun nɛma xurɛ, a mi sɛwɛ na ra bayo a xɔɔ. Koni dɔnxɛn na, naxanye xuruxi, ne a tɔnɔn sɔtɔma nɛn bɔɲɛ xunbenla nun tinxinyani.

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, e xa e xadan yiine yixɔdɔxɔ, e yi e xinbine sɛnbɛ so ken! ¹³ E sigan ti kira tinxinxine nan xɔn, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna nama kala, fɔ e kɛndɛya.

¹⁴ E yixɔdɔxɔ, lanna xa lu e nun muxune birin tagi, e mɔn yi sariɲan. Amasɔtɔ muxu yo mi Marigin tɔɛ sariɲanna xanbi. ¹⁵ E a liga e yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. E sese nama liga alo sansi salen xɔɔn naxan solima, a yɛngɛne rakeli e tagi, a e wuyaxi dabari. ¹⁶ E a liga e yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden masara donseen na. ¹⁷ E a kolon fa fala dɔnxɛn na, a wa nɛn kɛɛn duban xɔn a baba yii, koni a mi a sɔtɔ. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxɛtɛ mumɛ, hali a to wuga.

¹⁸ E mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin diɲɛ naxan na e nun tɛɛn nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena. ¹⁹ E mi xɔta xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mɛxi alo ne. E fala xuiin mɛ waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gbɛtɛ mɛ sɔnɔn. ²⁰ Amasɔtɔ e yi gaxuxi Ala yamarin yɛɛ ra, naxan a fala,

* 11:35: A mato Mangane Singen 17.17-24 kui.

* 12:6: Sandane 3.11-12

a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magɔɔn han a faxa hali subena.†” 21 Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.”

22 Koni ε ε masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalɛn ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi ɲaxaɲaxani. 23 Ε bata maso denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili sebexi ariyanna yi. Ε bata maso Ala ra, muxune birin ma kitisana. Ε bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sariɲan. 24 Ε bata maso Yesu ra naxan layiri nenɛni tɔnxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habila wunla gbeen xa.

25 Ε a liga ε yeren ma naxan falan tima ε xa, ε nama tondi na xuiin name. Amasɔtɔ Ala to Isirayila kaane rakolon dunuɲa yi, e tondi nen, e yi ɲaxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan me naxan fataxi ariyanna ra? 26 Na waxatini, a fala xuiin bɔxɔn naxuruxurun nen, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, “N mɔn bɔxɔni maxama nen sanɲa ma keden e nun kore xɔnna fan.‡” 27 Fa fala, “sanɲa ma keden” na bunna nɛɛn, naxan yo yimaxama dunuɲa yi, a na bama nen alo dali seene. Naxanye mi mamaxe, ne yi lu.

28 Nanara, en to mangayaan sɔtɔma naxan mi mamaxe, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui binyen nun gaxuni. 29 Amasɔtɔ en ma Ala mɔn luxi nen alo halagi ti tɛɛna.

13

En na Ala kenɛnma kii naxan yi

1 Ε lu ngaxakedenyaan xanuntenyani. 2 Ε nama ɲinan xɔɲe yisuxun xɔn ma amasɔtɔ ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. 3 Ε ɲɔxɔ lu kaso-rasane xɔn, a xa liga alo ε birin nan kason na. Ε ɲɔxɔ lu muxuɲaxankataxine xɔn, a xa liga alo ε birin nan tɔrɔxi.

4 Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xɔsi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nen.

5 Ε dunuɲa yi gidin nama findi gbeti xɔnxɔnna ra. Seen naxan ε yii, na xa ε wasa amasɔtɔ Ala bata a fala, a naxa, “N mi keɛ i dexɔn mumε, n mi ε rabɛɲinɲε fefe ma.”*

6 Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala, “Marigin nan n mali muxun na, n mi gaxun sese yεε ra!

Adamadiin nɔε nanfe ligε n na?”†

7 Ε xaxili lu ε yεɛrati singene xɔn, naxanye Alaa falan ti ε xa. Ε miri e dunuɲa ɲaɲanna kiin ma, ε yi e raliga e denkeleyani. 8 Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mɔn na kii nin to, a luma na kii nin habadan. 9 Ε nama tin xaran xɔɲε sifa yo ma naxan ε ratantanma. Amasɔtɔ a lan en niin xa sɛnbɛn sɔtɔ Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye tɔnɔ mi na.

10 Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi na saraxa seen don.‡ 11 Amasɔtɔ saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sariɲanxi fisamantenna nin. Koni e gbindin tan ganma yamaan daaxaden fari ma nen.§ 12 Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasariɲan a yεtɛɛn wunla xɔn.* 13 Nayi, en siga a fɔxɔ ra yamaan dɔxɔden fari ma, en sa a yagin ɲɔxɔnna sɔtɔ. 14 Amasɔtɔ taa mi en yii dunuɲani ito yi naxan buyε. Taan naxan fama, en na nan fenma. 15 Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiyε a xinla ra. 16 Ε nama ɲinan ε fe faɲin naba, ε yi ε bode mali ngaxakedenyaan, amasɔtɔ na saraxa sifan nan nafan Ala ma.

17 Ε ε yεɛratine fala xuiin suxu ε xuru e sariyan bun. Amasɔtɔ ε ε niin nakantanma, bayo e fan e dentεgεma nen. Nayi, ε liga e xa wanla ke sɛwani benun a xa e tɔrɔ, bayo na tɔnɔ mi ε tan ma.

18 Ε lu Ala maxandε nxu xa. Amasɔtɔ nxu laxi a ra a nxu bata xaxili sɔtɔ, e nun nxu waxi a xɔn ma nxu xa sigan ti fe faɲin nin. 19 N na ε mafanma ε Ala maxandi alogo n xa xεtε ε ma mafuren!

† 12:20: A mato Xɔrɔyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui. ‡ 12:26: Xage 2.6 * 13:5: A mato Sariyane 31.6 nun 31.8 nun Yosuwe 1.5 kui. † 13:6: Yaburin 118.6 ‡ 13:10: Na findixi ariyanna gbeen nan na, Yesu soxi denaxan yi. A mato Heburune 9.11-14 kui. § 13:11: A mato Saraxaraline 16.27 kui. * 13:12: A mato Yoni 19.17-20 kui.

Dubana

²⁰ Βαηε xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakeli sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a ηαχα luma en χαn alo xuruse rabana, ²¹ na Ala xa fe fajin birin fi ε ma, alogo ε ηα a sagoon ligε, naxan a κεηηηε. Ala xa na liga Alaa Muxu Sugandixin Yesu χαn, binyen fiin naxan ma habadan. Amina.

Fala dαηxεne

²² Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε tuli mati maxadi falani ito ra dijani amasαα n kediri naxan σεβεxi ε ma ito ra, a mi gbo. ²³ Ε xa a kolon a en ngaxakedenna Timote bata mini kasoon na. Xa a fa sinma, nxu birin fe ε fema.

²⁴ Nxu xa ε γεεratine nun ε yama saripaxin birin χαntαn. Itali kaane fan ε χαntαn.

²⁵ Ala xa hinan ε birin na.

Yaki Yaki Alaa Falan Naxan Sebε

Denkeleya muxune lan e xa bira kiraan naxanye fɔxɔ ra e dunuɓa yi gidini, ne nan sebexi Yaki a kitabu yiren kui a naxan sebexi Alaa yamaan birin ma naxanye xuyaxi ayi dunuɓa xun xɔn ma (1.1). Muxu wuyaxi laxi a ra, Yaki ito nan findixi Yesu xunyena nde ra. A tan ma fe falaxi Kitabun yireni itoe yi: Xerane 15.13, 21.18, Kɔrenti Singen 15.7, Galati 1.19, 2.9, 2.12, Yudi 1.1. Na nan Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune ma alogo a xa e sigati kiin yita e ra e bode tagi e nun lan denkeleyatarene ma. Yesu xunye Yaki findixi Yerusalen denkeleya yamaan yeeratina nde nan na. Yaki naxan findixi Yesu a xarandiin na, na mi finde Kitabun yireni ito sebε muxun na bayo Manga Herode bata na Yaki faxa nun sinma naxan findixi Yesu a xarandiin na (a mato Xerane Kewanle 12.2 kui).

A sebε kiin maligaxi Sandane kitabu yiren nan na Layiri Fonna Kitabu yiren kui naxan yi Alaa fe kolonna mayitama a yamaan na. Kitabun yireni ito fan Alaa fe kolonna mayitama Yesu a kiraan xɔn. Yaki fe kolonna nan ma fe singe falama fa fala a a kelixi Ala nan ma e nun muxun lan a Ala maxɔdin a ma denkeleyani (1.2-8). Na na dangu, falane xunna tixi yi-igelitɔyaan nun nafulu kanyaana nan ma, e nun tantan feene nun mantɔrone e nun dina kendena, naxan lan a xa wali fajine ke (1.9-27). Yaki mɔn a falama a e nama muxune rafisa e bode xa lan e yii seene ma (2.1-13). Na danguxina a yi fa a fala kendena ma, denkeleyaan nun kewanle tagiin kii naxan yi (2.14-26). A yi a fala a yete suxun xɔdɔxɔ lenna nun fala xuiin mabinni. (3.1-12). Na danguxina, a fa fe kolon kendena fe ma (3.13-18). A yi na muxune maxadi naxanye yengen nakelima e nun naxanye findixi dunuɓa muxune xɔyine ra, a yi falan ti nafulu kanne xili ma naxanye jaxu e walikene ra (4.1-5.6). Falan napandeni, a yi a fala a muxune xa diɓa, e Ala maxandi waxatin birin yi, e yi e bode mali denkeleyani (5.7-20).

Kitabun yireni ito kankanma falan

naxan ma naxan sebexi denkeleya muxune ma a fixa: I nama la Yesu a fe Xibaru Fajin na i xaxili gbansanni tun, fɔ denkeleyaan xa lu i kewanle yi, bayo xa “denkeleyaan naxan mi findi kewanle ra, na faxaxi na a ra.” (2.26).

¹ N tan Yaki, Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixina walikena, n ni ito sebexi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne nan ma naxanye xuyaxi ayi siyane tagi. N bata ε xɔntɔn.

Denkeleyaan nun fe kolonna

² Ngaxakedenne, mantɔron sifa wuyaxi na ε li, ε xa na yate sewan defexin na, ³ bayo ε a kolon, ε denkeleyaan na tɔroyane raxan, na a ligama nen ε tunnafanna sɔtɔ. ⁴ Koni fɔ tunnafanna xa wali kamalixin nan ke, alogo ε xa kamali ε yi defe. Sese nama dasa ε ma. ⁵ Xa fe kolonna dasaxi ε tan nde ma, a xa a maxɔdin Ala ma, naxan muxune birin kima a fonisireyani, a mɔn mi na kanna yalagima. A soma nen a yii. ⁶ Koni a xa a maxɔdin denkeleyaan nin, a nama sike. Bayo naxan na sike, na luxi nen alo fɔxɔ igen walanna, foyen naxan nasigama, a a raxete. ⁷ Na muxu sifan nama a miri fa fala a seen sɔte Marigin yii nen. ⁸ Amasɔtɔ xaxili firin kanna nan na ra, a mi raxaraxi a feene yi.

Yigelitɔɔn nun nafulu kanna fe

⁹ Denkeleya muxu yigelitɔɔn xa sewa amasɔtɔ Ala bata a yite. ¹⁰ Nafulu kanna fan xa sewa amasɔtɔ Ala bata a ragodo, bayo nafulu kanna fe danguma nen alo sexe fuge fajina. ¹¹ Sogen na xɔlɔ, a wuyenna yi sexen xara, a jingine yi lisi a ra, a fugene yi yolon, a tofanna yi dangu. Nafulu kanna fan ma binyen lɔma ayi na kii nin a nɛma a feene rawalima.

Maratantan feene

¹² Sewan na kanna xa naxan a tunnafanma tɔroni, amasɔtɔ Ala na yelin a keɓaan feseɓese, a nii rakisin taxamaseri kɔmɔtin soma nen a xun na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na. ¹³ Naxan na bira tantan feni waxatin naxan yi, na kanna nama a fala, a naxa, “Ala nan n natantanma.” Amasɔtɔ Ala mi ratantanɓe fe jaxini, a fan mi muxe ratantanma. ¹⁴ Koni muxun birin tantanma a yetena

kunfa feene nan xɔn ma naxanye a mabandunma, e yi a kenɛn. ¹⁵ Na xanbi ra, kunfa jaxin sa findima yulubin nan na. Yulubin na kɔxɔ waxatin naxan yi, a rajanma sayaan nan ma.

¹⁶ Ngaxakeden xanuntenne, ε nama ε yete mayenden. ¹⁷ Kise fajin birin, fe mi naxan na, na fataxi kore xonna nan na, keli Fafe Ala yii naxan kore xonna yanban seene daxi. A mi maxetema alo nininna! ¹⁸ A bata a ragidi a en xa balo a jɔndi falan xɔn ma alogo en xa findi a dali fisaman-tenne ra.

Fe mɛn nun a ligana

¹⁹ Ngaxakeden xanuntenne, ε xa a kolon, fa fala muxun birin xa mafura falan name, koni ε nama mafura falan tiye. E nama xɔlɔ sinma. ²⁰ Amasɔtɔ muxu xɔlɔxin mi fe Alaa tinxinyaan na. ²¹ Nayi, ε xa fe xɔsixine birin yiba e nun fe jaxin naxanye waraxi ayi. E yi na falan suxu limaniyani, a naxan saxi ε bɔjɛni, naxan nɔe ε niin nakise.

²² E nama ε tuli mati Alaa falan na tun, ε yi ε yete mayenden, fɔ ε xa a liga nɛn. ²³ Amasɔtɔ naxan a tuli matima Alaa falan na, a mi a liga, na luxi nɛn alo muxun naxan a yete matoma kiken, ²⁴ a na yelin a yete matoe, a siga, a jinan a yetagin kiin xɔn sa! ²⁵ Koni naxan na sariya kamalixin tilinna fɛsɛfɛsɛ, sariyan naxan muxun xɔrɔyama, a lu a fari, a mi a tuli mati a ra tun a yi jinan a xɔn, koni a yi a liga, na kanna sɛwan sɔtɔma nɛn a kewanla xɔn.

²⁶ Xa muxuna nde a yete yatɛxi dina muxun na, koni a mi a lenna mara, a bata a yete mayenden, a dinan findima fe fuun nan na. ²⁷ Dinan naxan sarijan, fe mi naxan na Fafe Ala yeε ra yi, na ni ito ra: E jɔxɔ lu kiridine nun kaɲa gilene xɔn e tɔrɔne yi. E yi ε yete ratanga dunuɲa fe xɔsixine ma.

2

E nama muxune rafisa e bode xa

¹ Ngaxakedenne, ε to denkeleyaxi en Marigin binyen kanna Yesu ma, Alaa Muxu Sugandixina, ε nama muxune rafisa e bode xa. ² Xa muxuna nde so ε malanni xɛmaan yisolarasoon soxi a yiin na, doma fajin nagodoxi a ma, na xanbi ra yigelitɔn fan yi so, dunkobine ragodoxi a ma, ³ ε yi

ε yengi dɔxɔ dugi fajin kanna xɔn, ε yi a fala a xa, ε naxa, “Fa i magodo gbɛde fajini,” koni ε a fala yigelitɔn ma fa fala “Ti mɛnni,” hanma “Dɔxɔ n sanna dɛxɔn ma bɔxɔni,” ⁴ xa ε na liga, ε mi muxune rafisaxi e bode xa ba? E mi tagi rabaan xan tima ε miriya jaxine yi nayi ba?

⁵ Ngaxakeden xanuntenne, ε tuli mati. Ala mi yigelitɔne xan sugandi dunuɲa yi, alogo e denkeleyaan xa findi e bannayaan na, e yi mangayaan sɔtɔ e kɛen na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na? ⁶ Koni ε tan yigelitɔne rafeyama! Nafulu kanne xa mi ε rawalima ba, e yi ε xali kitisadeni? ⁷ Ne xa mi ε kanna xili fajin kalama ba?

⁸ Xa ε Manga Alaa sariyan nakamalima yati, naxan Kitabun kui, ε bata fe fajin liga nayi, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetena.” ⁹ Koni xa ε muxune rafisa e bode xa, nayi ε bata yulubin liga. Na ma, sariyan fan ε sɔnna yitama ε ra nɛn bayo ε mi a suxi. ¹⁰ Bayo xa muxun sariyan birin suxu, a yi keden peen kala, a bata e birin kala na yi. ¹¹ Bayo naxan a falaxi fa fala i nama yalunyaan liga, na nan mɔn a falaxi, a i nama faxan ti. Nayi, xa i mi yalunyaan liga koni i muxun faxesa, i bata findi sariya kalan na na yi. ¹² E sigati kiin nun ε falati kiin xa lan na sariyan ma naxan xɔrɔyaan fima bayo ε makitima na nan xɔn. ¹³ Amasɔtɔ Ala kininkinintarene makitima kininkinintareyaan nin. Anu, kininkininna nan kitin nɔma.

Denkeleyaan nun kewanle fe

¹⁴ Ngaxakedenne, tɔnɔn mundun na ra xa muxuna nde a fala a denkeleyaxi, xa a kewanle mi a yitama? Na denkeleyana a rakise ba? ¹⁵ A luxi nɛn alo marabenna nɛma ngaxakedenne nde ma, xɛmɛna hanma jaxanla, a balon mi a yii. ¹⁶ Awa, xa ε tan nde a fala na nde ma, ε naxa, “E siga bɔjɛ xunbenli. E sa ε maxara, ε yi lugo.” Xa ε mi e ki e fatin mako ma seene yi, na tɔnɔn nanse ra? ¹⁷ Denkeleyaan fan na kii nin, xa wali faji mi denkeleyani a faxaxin na ra na yi.

¹⁸ Koni muxuna nde a falama nɛn, a naxa, “Denkeleyana i tan yi, koni kewanle nan n tan yi.” N na a yabima nɛn, n naxa, i ya denkeleyaan yitama n na di, ba

i kewanle ra? N tan xa denkeleyaan yita i ra n kewanle xon. ¹⁹ E laxi a ra ba fa fala Ala kedenpeen na a ra? Na lanxi. Hali jinanne fan laxi na ra, e xuruxurun gaxuni. ²⁰ I tan xaxilitarena, i mi a kolon ba, fa fala kewali faji mi denkeleyaan naxan yi, na neen fuu? ²¹ En benba Iburahima mi yate tinxin muxun na Ala yee ra yi a kewanle xan xon ba, a to a dii xemena Isiyaga ba saraxan na saraxa ganden fari? ²² I bata a to? A denkeleyaan nun a kewanle nan walixi e bode xon ma. A kewanla nan a denkeleyaan nakamalixi. ²³ Kitabuna falan nakamali na nin, a naxa, "Iburahima yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa."* Nanara, e yi a fala a ma fa fala "Ala xayina." ²⁴ Awa, e bata a to, fa fala muxun natinxinma Ala yee ra yi a kewanle nan fan xon, a denkeleyaan gbansan mi a ra.

²⁵ Na kiini, hali yalunde jaxanla, Raxabi fan tinxin nen Ala yee ra yi a kewanle xon ma, a to Yahudiyane xerane yisuxu ki faji, a yi kira gbete yita e ra.† ²⁶ Fati benden nun niin na fata, fatin bata faxesa na yi. Na kiini, denkeleyaan fan faxaxi na a ra xa kewanle mi a yi.

3

Lenna fe

¹ Ngaxakedenne, e wuyaxi nama findi karamoxone ra, amasoto e a kolon fa fala nxu tan karamoxone gbee kitin xodoxoma ayi nen bonne gbeen xa. ² En birin tantanma kii wuyaxi. Muxun naxan mi tantanma fala tideni mumε, muxu kamalixin nan na ra, a nœ a yete xure nen. ³ A luxi nen alo en na karafen bira soon deen ma, a a xa en sagoon liga. Nayi, a gbindin birin birama na nan foxo ra. ⁴ Kunkin fan na kii nin. Hali a to gbo, foye gbeen mon a rasigama, koni se xurudin nan a matinxinma kunki ragiin sagoon ma. ⁵ Lenna fan na kii nin, a xurun fatin yirene ye koni a kanba fala gbeene nan tima. Teedin fan nœ burun gbeen ganje nen. ⁶ Awa, lenna fan luxi nen alo teena. En fati yirene ye, tinxintareyaan birin en lenna nin. A tan nan muxun gbindin birin birama xosini,

alo a yi teen nan soma a dunupa yi gidin mumεen na! Na teen yeteen kelixi yahan-nama nin. ⁷ Adamadiine nœ burunna suben sifane birin xure nen, xoline nun bubu seene nun yexene. ⁸ Koni muxu yo munma lenna xuru. Se jaxin nan a ra naxan mi raxaraxi. A rafexi dabarin nan na, muxu faxesa xinla ma. ⁹ En barikan birama en Marigin nun en Fafe Ala xa lenna nan na, en mon muxune dangama a ra Ala naxanye daxi a maligan na. ¹⁰ Barika biran nun dangan minima de kedenna nin. Ngaxakedenne, na mi daxa mumε! ¹¹ Ige bexin nun foxo igen nœ minε tigin mundun kedenna? ¹² Ngaxakedenne, xode binla nœ oliwi bogin namine nen ba? Manpa bogi binla nœ xode bogin namine ba? Ige bexin mon mi sotoma foxo igen de.

Fe kolonna fata Ala ra

¹³ Xaxilimaan nun fekolonna nde ra eye? A xa na mayita fata a sigati ki fajin na, e nun a kewanla naxanye fataxi limaniyaan nun xaxilimayaan na. ¹⁴ Koni xa xoxolonna nun yete yigboon nan e bojeni, e ba e yete matoxe, e nama wulen fala jondin fari. ¹⁵ Na xaxili sifan mi kelixi ariyanna xan yi. Na fataxi dunupa nun fati benden nun Yinna Manga Setana nan na. ¹⁶ Amasoto xoxolonyaan nun yete yigboon denaxan yi, fe yibasanna nun fe jaxin sifan birin nan menni. ¹⁷ Koni fe kolonna naxan sa kelixi ariyanna yi, a singen naxan na, a sarijan, a mon boje xunbenla fima, a dijaxi, a mafan mi raxolo, a lugoxi kininkininna nun kewali fajin nan na. A mi muxune rafisama e bode xa. A mi nafiyaan ligama. ¹⁸ Fe yitonna naxanye walima boje xunbenli, ne tinxinna nan sotoma.

4

E xuru Ala ma

¹ Yengene nun matandin naxanye e tagi, ne kelixi minen yi? Ne mi kelixi e rafan fe jaxine xan yi ba naxanye e fati benden nakunfama? ² Sena nde xonla e ma, koni e mi a sotoma. Nanara, e faxan tima, e mila, koni e mi nœ a sote. E yengene so, e matandine ti. Se mi e yii bayo e mi Ala maxandima. ³ E na Ala xandi seen naxan

* **2:23:** A mato Dunupa Folon 15.6 kui. † **2:25:** Yosuwe 2.1-21

yi, ε mi a sətəma, bayo ε Ala maxandi xunna kobi, amasətə ε yete rafan feene nan tun fəxə ra. ⁴ Ε tan tinxintarene! Ε mi a kolon ba, fa fala a dunuḡa xanuntenyaan findixi Alaa fe xənnantenyaan nan na? Muxun naxan na a yete findi dunuḡa xəyin na, na bata a yete findi Ala yaxun na. ⁵ Ε laxi a ra ba, a Kitabun falan tixi nən tun? A naxa, “Ala bata Niin naxan sa en yi, na rafan a ma han!”* ⁶ Koni Alaa hinanna luma fari se nən en xa, amasətə a mən a falaxi, a naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nən yete magodone ra.†” ⁷ Nanara, ε xuru Ala ma, ε ε kankan Yinna Manga Setana yee ra, a gima nən ε bun. ⁸ Ε maso Ala ra, a masoma ε ra nən. Yulubitəne, ε ε yulubi yiine raxa. Ε tan nafigine, ε bəḡene rasariḡan! ⁹ Ε nimisa ε hakene fe ra, ε sunu, ε wuga! Ε gelen xa maxete wugan na. Ε sewan yi findi nii yifəren na. ¹⁰ Ε magodo Marigin xa, a ε yitema nən.

Ε nama ε bode yalagi

¹¹ Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala. Muxu yo a ngaxakedenne mafala hanma a yi a yalagi, na kanna bata Alaa sariyan mafala, a yi a yalagi. Xa i sariyan yalagi, sariya suxu mi fa i ra nayi sənən, i to a yalagima. ¹² Sariyasa keden peen nun kitisa keden peen nan na, naxan nəe marakisin nun halagin tiye. Koni i tan, nde i tan na, i to i adamadi boden yalagima?

I nama findi wasoden na

¹³ Ε tuli mati, ε tan naxanye a falama, ε naxa, “To hanma tila nxu sigama taana nde yi, nxu sa ḡeen nadangu na, nxu sa yulayaan naba na, nxu tənəna nde sətə.” ¹⁴ Anu, ε mi a kolon naxan ligama ε dunuḡa yi gidini tila! Amasətə ε luxi nən alo kundaan naxan godoma, a waxatidi ti, na xanbi ra a tunun. ¹⁵ A lanma nən ε xa ito nan fala, ε naxa, “Xa Marigin tin, nxu luma nxu nii ra nən, nxu feni ito liga hanma na.” ¹⁶ Koni iki ε wasoma, ε yete matəxəma. Na yete matəxən sifan birin ḡaxu. ¹⁷ Nanara, xa muxun mi fe faḡin liga, anu a kolon a lanma a xa naxan liga, na kanna bata yulubin sətə.

5

Nafulu kanna fe falana

¹ Ε tan nafulu kanne, ε tuli mati. Ε wuga, ε gbelegbele təḡyana fe ra naxan fama ε lideni. ² Ε nafunle bata kala. Xiine bata ε dugine don. ³ Xərinxərinna bata ε xəmane nun gbeti gbananne suxu. Xərinxərinni ito findima nən sereyaan na ε xili ma. A yi ε fati benden don alo tēena, bayo ε nafunla malanxi waxati dənxen nin. ⁴ Walikēen naxanye ε xee ma seene xabaxi, ε mi naxanye saranna fixi, ε mi ne mawuga xuiin mema ε xili ma ba? Naxanye ε se xabaxine malanxi, ne wuga xuiin bata Marigin li, Senben Birin Kanna. ⁵ Ε bata lu dunuḡa yi ḡaxunna nun yete rafan feene yi. Ε bata ε yete rapaxun alo xuruse faxa daxine. ⁶ Ε bata tinxin muxune yalagi, ε yi e faxa, naxanye mi yi tixi ε kanke.

Dijaḡan nun maxandina fe

⁷ Nanara, ngaxakedenne, ε diḡa han Marigin yi fa. Ε miri xee biina diḡan ma, a a xeen mamema waxatin naxan yi, a yi a tənəne sətə. A diḡama nən han tule singene nun a rapanne yi fa. ⁸ Ε fan xa diḡa na kiini, ε yi ε wəkile amasətə Marigin fa waxatin bata maso.

⁹ Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala, xanamu Ala ε makitima nən. Kitisaan famatəən ni i ra. ¹⁰ Ngaxakedenne, nabiin naxanye falan ti Marigina fe yi, naxanye diḡa tərəni, ne fe xa findi misaala ra ε xa. ¹¹ En na a falama ne ma nən a sewana e xa amasətə e e tunnafan nən. Ε bata Yuba a tunnafanna fe me, ε mən bata a me Marigin naxan liga a xa a rapanni. Amasətə kininkininna nun fanna kanna nan Marigin na.

¹² Ngaxakedenne, na birin yi, ε nama ε kəb ariyanna yi hanma dunuḡa bəxə xənna hanma sese. Koni i ya “əḡ” xa findi əḡna ra, i ya “en-en,” na yi findi en-en na alogo i nama bira Alaa kitini.

¹³ Təḡə muxuna nde ε ye ba? Na kanna xa Ala maxandi. Muxuna nde sewaxi ε ye ba? Na kanna xa betin ba. ¹⁴ Furetəna nde ε ye ba? A xa denkeleya yamaan fonne xili, e yi Ala maxandi a xa, e a masusan turen na Marigin xinli. ¹⁵ Ala maxandina denkeleyani, na furetəni yalanma nən.

* **4:5:** Ala waxi a xən ma nən, a niin naxan saxi muxune yi, e nama na sa se gbete sagoni, e yi na seen batu. † **4:6:** Sandane 3.34

Marigin furetɔɔn nakelima nɛn. Xa a bata yulubin naxanye liga, Ala a mafeluma nɛn ne ra. ¹⁶ Nanara, ε ti ε yulubine ra ε bode xa, ε yi Ala maxandi ε bode xa, alogo ε xa yiyalan. Tinxin muxuna Ala maxandin sɛnbɛn gbo, a feene gasama. ¹⁷ Adamadiin nan yi Nabi Eli ra alo en tan. A yi Ala maxandi han, a tulen nama fa. Tulen mi fa yamanani han ɲεε saxan e nun a tagi. ¹⁸ A mɔn yi Ala maxandi, tulen yi fa, bogi seene yi bogi.*

¹⁹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde a mɛ ɲɔndin na ε yε, muxu gbɛtɛ yi a raxɛtɛ ɲɔndin kiraan xɔn, ²⁰ ε xa a kolon a muxun naxan yulubi kanna bama a tantanna kiraan xɔn, na bata a niin nakisi faxan ma, a yulubi wuyaxi xafarin sɔtɔ.

* **5:18:** Na feen seɓɛxi Mangane Singen 17.1 kui.

Piyeri a Kedi Singena Piyeri Alaa Falan Kedi Singena

Piyeri a kedi singen sebe denkeleya muxune nan ma naxanye yi xuyaxi ayi yamana suulunne ma naxanye yi Asi xurin yamanan kōmen fōxōn nun sogeteden binna. To, Asi xurin yamanan xili nen “Turiki,” Arabune bōxōni. Piyeri a sebexi e ma Romi taan nin a denaxan xili saxi a “Babilōn” (sora 5.13). A feen naxanye falama lan e ma, ne a yitama nen a e yi tōrōxi, fe wuyaxi yi sama e xun ma. Nanara, xeraan katama a xa e senbe so, e la Alaa Muxu Sugandixin na, hali e to tōrōni.

Xa a bata fala kedini ito xaran muxune xa a e xa lu denkeleyani hali e tōrōxi, a gbengbenna, na rakelixi e sereyaan nan ma fe ma e lan e xa naxan ba dunuḡa yi. Fō e dunuḡa yi gidin birin nun e sigati kiin birin xa “Alaa wanle nun binyen nan mayita” (2.9), alogo denkeleyatarene xa “e fe fajine kolon e yi Ala tantun a na fa lōxō naxan yi.” (2.12)

¹ N tan Piyeri, Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerana, n tan nan ito sebema Alaa muxu sugandixine ma, naxanye xuyaxi ayi xōḡeyani Pontu nun Galati nun Kapadose nun Asi nun Bitini yamanane yi. ² E sugandixi nen alo Fafe Ala xaxinla yi a ma kii naxan yi nun. A bata e rasariḡan a Nii Sariḡanxin barakani alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin Yesu ma, a wunla yi xuya e ma e rasariḡandeni. Ala xa hinanna nun bōḡe xunbenla fi e ma han!

Habadan yigina

³ En barikan bira Alaa Muxu Sugandixina en Marigi Yesu Fafe Ala xa. A bata a liga a kininkinin gbeeni, en yi xete, en yi bari a nenen na, en so nii rakisin yigini Yesu a Muxu Sugandixin nakenla xōn sayani. ⁴ Keen naxan mi kalama, a mi xōrinxōrinma, a mi lōma ayi, na nan nama-raxi e xa ariyanna yi, ⁵ e tan naxanye kantaxi a senbeni denkeleyaan xōn alogo e xa

kisin sōtō, naxan minima kenenni waxati rajanne yi.

⁶ Na ma, e sewa, hali e to tōrōxi e bunba feen sifan birin yi waxatidini ito yi ⁷ alogo e denkeleyaan xa rasensen. Hali xemaan naxan nōe kale, na raxulunma teen nan na, a rasensen. Nayi, e denkeleyaan naxan tōnōn gbo xemaan xa, na fan lan a rasensen bunbaan xōn, e yi tantunna nun binyen nun xunna kenla sōtō Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini waxatini kenenni. ⁸ E munma Marigin to singen koni e a xanuxi. E mi a toma iki, koni e denkeleyaxi a ma, e lu sewa gbeeni naxan mi nōe yebe. ⁹ Amasōtō e e denkeleyaan xunna sōtōma nen, naxan findixi e niin kisi feen na.

¹⁰ Nabiin naxanye hinanna fe fala, naxan yi ragidixi e ma, naxan findixi kisi feen na, na findi nen ne fe ye fenna nun fe feselese xunna ra. ¹¹ E yi katama waxatine nun taxamasenne kolon feen na Yesu a Nii Sariḡanxin yi naxanye makenenma e xa, a to yi e yi, a yi Alaa Muxu Sugandixina tōrōn nun a binye famatōna fe fala benun a waxatin xa a li. ¹² Ala a makenen nen nabine xa, a e mi yi walima e yete xa koni e tan, e to yi feene falama e naxanye fe mexi na muxune ra naxanye Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma Nii Sariḡanxin barakani naxan kelixi ariyanna yi. Hali malekane fan kunfaxi na feen feselese feni.

En lu Alaa Nii Sariḡanxini

¹³ Nanara, e xaxinli tōn wanla fe ra, e yete suxu, e yi e yigi sa na hinanni e naxan sōtōma Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini lōxōni kenenni. ¹⁴ E lu alo Alaa dii xuruxine, e nama tin luye e kunfa ḡaxine yi, e yi naxanye yi nun e to yi xaxilitareyani. ¹⁵ Koni Ala sariḡanxi to e xilixi, e fan xa sariḡan e kewanle birin yi alo a tan. ¹⁶ Amasōtō a sebexi, “E xa sariḡan, amasōtō n tan sariḡan.*”

¹⁷ E to e Fafe Ala maxandima, naxan muxune birin kewanle makitima kii kedenni, e lu alo xōḡene dunuḡani ito yi waxatidi, e gaxu Ala yee ra. ¹⁸ E a kolon a e mi xunbaxi e fafane namun fe fuune ma se kala daxine xan na alo gbetina hanma xemana, ¹⁹ koni e xunbaxi Alaa Muxu Sugandixin wuli fisamantenna nan

* 1:16: Saraxaraline 19.2

xɔn, naxan baxi saraxan na alo yεxεε diina, fe mi naxan na. ²⁰ Ala bata yi na sugandi benun dunuɲa xa da, a yi a ramini kenenni ε tan ma fe ra waxati dɔnxeni itoe yi. ²¹ E denkeleyaxi Ala ma a tan nan baraka yi, Ala naxan a rakelixa sayani, a binyen fi na ma, alogo ε denkeleyaan nun yigin xa lu Ala yi.

²² Bayo ε bata ε yete niin nasariɲan ɲɔndi suxun xɔn ma, ε yi xanuntenya kenden sɔtɔ ε ngaxakedenne xa, nayi, ε bode xanu ε senben birin na sariɲanni. ²³ Amasɔtɔ ε bata xete, ε mɔn yi bari a nenena, naxan mi fata adamadiin na naxan faxama, koni fata Alaa falan na naxan niima, a luma habadan. ²⁴ Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Adamadiine birin luxi nen alo sekena, e binyen birin yi lu alo se fugena. Sekene xarama nen, e fugene yi yolon.

²⁵ Koni Marigina falan luma nen habadan.”† Na falan findixi Yesu a fe Xibaru Fajin nan na naxan nalixi ε ma.

2

Yama sariɲanxina

¹ Na ma, ε ba fe ɲaxin sifan birin ma e nun yanfantenyaan nun nafiɲiyaan nun milen nun fala ɲaxin birin. ² Niin balo kenden xɔnla xa ε suxu alo xiɲe xɔnla dii futen suxuma kii naxan yi, alogo ε fan xa sabati ε kisi feni a xɔn, ³ ε to bata a mato, ε yi a kolon a Marigin fan.*

⁴ E maso a ra, naxan findixi siimaya gemena, adamadiine e mexi naxan na, koni Ala naxan sugandixi, a mɔn yi a xunna keli. ⁵ E tan fan bata findi Alaa banxin ti seene ra alo gemε niiramane, ε yi findi saraxarali yama sariɲanxin na, ε yi siimaya saraxane ba Ala tinxi naxanye ra fata a Muxu Sugandixin Yesu ra. ⁶ Amasɔtɔ Kitabuni ito nan falaxi, a naxa, “N bata gemena nde dɔxɔ Siyon taani alo banxin tongon gemε fajni yebaxina. Naxan na denkeleya a ma, yagin mi na kanna liye.”†

⁷ Gemeni ito xunna kenla ε tan denkeleya muxune nan xa, koni Kitabun yireni ito nan lanxi denkeleyatarene tan ma, a naxa, “Banxi tiine e me gemena naxan na, na bata findi banxi gemε fisamantenna ra.”

⁸ A mɔn sebexi Kitabun kui, a naxa, “Yamana e sanna radinma gemena naxan na, a findi e rabira gemena.”‡

E e dinma a ra nen amasɔtɔ e mi tinxi falan suxe, anu na nan yi ragidixi e ma.

⁹ Koni ε tan bata findi yama sugandixin na. Mangane nun saraxaraline nan ε tan na, siya sariɲanxina, Ala gbeen yamaan naxan na, alogo ε xa a wali fajni gbeene fe rali, a tan naxan ε xilixi, a yi ε ba dimini, siga a kabanako kenenyani. ¹⁰ A folɔni, Alaa yama mi yi ε ra nun koni iki, ε bata findi a yamaan na. E tan naxan mi yi Alaa kininkininna sɔtɔxi, koni iki, ε bata a kininkininna sɔtɔ.

Denkeleya muxune xa xuru

¹¹ Nba, ngaxakedenne, ε tan naxanye luxi alo xɔɲene nun sigatine dunuɲa yi, n na ε mafanma, ε yete suxu fati benden kunfa feene ma naxanye ε niin yengema. ¹² E kewanle xa fanɲe ayi nen denkeleyatarene ye, alogo, e na ε mafala fe ɲaxi rabaan na, e xa ε kewali fajine to, e yi Ala binya a fa lɔxɔni.

¹³ E xuru adamadiyaan mangayane birin bun Marigina fe ra, a na findi manga gbeen na ¹⁴ hanma yamana kanne, a naxanye rasigaxi wali kobine sarandeni fe ɲaxi rabane ra, e yi fe fajni rabane tantun e wali fajine ra. ¹⁵ Amasɔtɔ Ala sagoon na a ra, a ε fe fajni rabaan xa xaxilitarene radundun e xaxilitareyani. ¹⁶ E findi muxu xɔɔyaxine ra, koni ε nama ε xɔɔyaan findi fe ɲaxin luxun seen na, ε findi Alaa konyi fajine ra. ¹⁷ E muxun birin binya, ε yi ε denkeleya muxun bonne xanu, ε yi gaxu Ala yee ra, ε yamana kanna binya.

Yesu a tɔɔne misaala

¹⁸ Walikene, ε xuru ε kuntigine ma, ε yi kuntigi ɲaxine binya feen birin yi alo a fajine nun a diɲaxine. ¹⁹ Amasɔtɔ, na findixi fe fajin nan na, xa muxun limaniya

† 1:25: Esayi 40.6-8 * 2:3: Yaburin 34.9 † 2:6: Esayi 28.16 ‡ 2:8: A mato Yaburin 118.22 nun Esayi 8.14 kui.

ɲaxankatan bun ma Ala kolonna fe ra, a a li na ɲaxankatan mi lanxi a keɯwanle ma. ²⁰ Koni na finde binyen na ε xa di, xa ε ɲaxankata ε kala tixine fe ra, ε yi limaniya? Anu, xa ε tɔrɔ ε keɯwali faɲine fe ra, ε yi limaniya, fe faɲin nan na ra Ala yeε ra yi. ²¹ Ala ε xilixi na nan ma, bayo Alaa Muxu Sugandixin yeteen tɔrɔ nen ε xa, a yi misaala lu ε yii alogo ε xa bira a fɔxɔ ra. ²² Kitabun naxa, “A mi yulubi yo liga, a mi yanfa fala yo ti.”§

²³ E a konbi waxatin naxan yi, a tan mi konbi ti. A tɔrɔ waxatin naxan yi, a mi xape e ma koni a a yete lu kitisa tinxinxina Ala nan yii.

²⁴ Yesu yeteen bata en yulubine goronna tongo a fati bendeni, a to gbangban wudin ma, alogo en xa lu alo faxa muxune yulubine mabinni, en yi lu en nii ra tinxinni. E kendeyaana sɔtɔxi a maxɔlɔne nan xɔn. ²⁵ E yi luxi nen alo yeteen naxanye lɔxi ayi, koni iki ε mɔn bata xete xuruse rabaan fema naxan ε niin kantanma.

3

Naxanle nun e xemeɲe fe

¹ E tan ɲaxanle, ε xuru ε xemeɲe ma, alogo xa e tan ndee mi laxi Alaa falan na, e xa findi denkeleya muxune ra, fata e ɲaxanle sigati kiin na, hali ba falan na, ² e na fa ε sigati kiin nakɔrɔsi waxatin naxan yi ε sariɲanna nun binyen naxan yi. ³ E marayabun nama fata ε maxidi kii yo ra, alo ε yi ε xunna denbe, hanma ε yi xemaan so hanma ε yi dugi de xɔdexene so, ⁴ koni ε bɔɲe yi feen xa faɲne ayi naxan luxunxi, a mi forima, a xa findi nii limaniyaxin nun nii sabarixin nan na, Ala naxan yatema han! ⁵ Na nan yi findixi a fɔlɔn ɲaxalan sariɲanxine rayabu seen na, naxanye yi e yigi saxi Ala yi. E yi xuruxi e xemeɲe ma ⁶ alo Iburahimaa ɲaxanla Saran yi xuruxi a ma kii naxan yi, a yi a xilima nen, a naxa, “N kannu.” Na dii temene nan ε ra, xa ε fe faɲin liga, ε mi gaxun sese yeε ra.

⁷ E fan xemeɲe na kii nin, ε a liga xaxinla ra ε nun ε ɲaxanla nema ε dunuɲa yi gidin ligama ε bode xɔn ma, ε yi e binya e fati benden senben to mi ε gbeen lixi, bayo ε nun

ne birin nii rakisin hinanna sɔtɔma ε keen na nen. Na ma, sese mi ε Ala maxandini kale.

Tɔrɔn tinxinni

⁸ Nba, ε birin xa lu xaxili kedenni, ε kininkinin, ε yi ε bode xanu ngaxake-denyan, ε fan ε bode ra, ε yete magodo. ⁹ E nama fe ɲaxin ɲɔxɔ fe ɲaxin na, ε yi konbin ɲɔxɔ konbin na, koni ε xa duban ti, amasɔtɔ Ala ε xilixi na nan ma alogo ε xa barakan sɔtɔ ε keen na. ¹⁰ Bayo Kitabun naxa, “Siimayaan nafan naxan ma, naxan waxi siimaya faɲin xɔn, na kanna xa a lenna suxu fala ɲaxine ma, a deen suxu wulen ma.

¹¹ A yi a xun xanbi so fe ɲaxini, a fe faɲin liga.

A bɔɲe xunbenla fen, a bira a fɔxɔ ra.

¹² Marigin yeεn tinxin muxune ra, a tuli matixi e maxandi xuiin na.

Koni Marigin xun xanbi soxi fe ɲaxi rabane yi.”*

¹³ Xa fe faɲin kunfana ε yi, nde nɔe fe ɲaxin lige ε ra? ¹⁴ Koni hali ε tɔrɔ ε wali faɲine fe ra, sewan nan na ra ε xa. E gaxu naxan yeε ra, ε nama gaxu na yeε ra, ε nama kuisan. ¹⁵ Koni ε Alaa Muxu Sugandixin binya ε Marigin na ε bɔɲeni. E lu yitɔnxi ε xun mafala feen na lan ε yigin ma, e na ε maxɔdin waxatin naxan yi. ¹⁶ Koni ε a liga limaniyaan nun binyeni. E bɔɲen xa sariɲan waxatin birin alogo ε nema wali faɲine kema Alaa Muxu Sugandixina fe ra, muxun naxanye ε mafalama, ne xa yagi e falane ra. ¹⁷ Amasɔtɔ xa Ala sagoon na a ra, a fisa muxun yi tɔrɔ fe faɲin nabadeni benun a xa tɔrɔ a ɲaxin nabadeni. ¹⁸ Bayo Alaa Muxu Sugandixin faxa nen en yulubine fe ra sanɲa ma keden han habadan, a tan tinxin muxuna tinxintarene xa, alogo a xa fa ε ra Ala ma. A faxa nen fati bendeni, koni Alaa Nii Sariɲanxin yi a niin naxete a yi. ¹⁹ Na Nii Sariɲanxin xɔn, a yi siga kawandi badeni niin kasorasane xa, ²⁰ naxanye bata yi murute Ala ma a fɔlɔni, Ala yi Nuhan legedenma a diɲani, a yi kunkin nafalama waxatin naxan yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, muxu solomasexe gbansan. ²¹ Na igen

findixi marafuun misaala nan na igeni ε tubi xinla ma naxan ε fan nakisima iki. A mi findixi fati benden xosine ba seen xan na, koni de xui tongona Ala xa xaxili sarijanxini. Na marafuun nan ε rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin nakenla xon sayani, ²² naxan sigaxi ariyanna yi, a dɔxɔ Ala yiifanna ma malekane nun nɔyane nun senbe kanne birin xun na.

4

Dunya yi gidi nenena fe

¹ Nanara, Alaa Muxu Sugandixin to tɔrɔxi a fati bendeni, ε fan xa ε yitɔn na xaxili kedenni, amasɔtɔ naxan bata tɔrɔ fati bendeni, na nun yulubin bata fata. ² Na kanna mi fa a siimayaan ligama adamadiine kunfa feene xon fɔ Ala sagona. ³ Amasɔtɔ ε bata yi bu denkeleyatarene rafan feene ligε waxati danguxini, ε yi ε sɔbe so haramu feene nun kunfa jaxine nun dɔlɔ minna nun haramu sumunne nun dɔlɔ min sumunne nun suxure batu xosixin ma. ⁴ Na ma, a bata findi e ratereɔna feen na ε to mi fa ε gima e fɔxɔ ra xaxilitare fe tilinxi wuyaxini itoe yi, e yi ε rayelefu. ⁵ Koni e e dentegema nen Ala xa na feen ma, naxan yitɔnxi faxa muxune nun niirama mane makiti feen na. ⁶ Nanara, Alaa falan Xibaru Fajin nali nen hali faxa muxune ma, alogo hali e fati bendena feene to bata yelin makite alo adamadiine birin, e xa lu nii rakisini Ala xon ma a Nii Sarijanxin barakani.

En xa Ala kiseene rawali ki fajni

⁷ Feene birin najanna bata maso. Nayi, ε a liga xaxinla ra, ε yi ε yete suxu alogo ε xa nɔ Ala maxande. ⁸ Na birin yi, ε sɔbe so xanuntenyaan ma ε bode xa, amasɔtɔ xanuntenyaan nan yulubi wuyaxi janma.* ⁹ E bode yigiya hali ε mi ε mawuga. ¹⁰ Ala kiseen naxan fixi ε keden kedenna birin ma, ε bode mali na ra. Nayi, ε findima nen Alaa walike fajine ra naxanye a hinanna sifane birin nawalima. ¹¹ Xa naxan falan tongo, na xa falan ti alo a Alaa falane nan yete tima. Xa muxuna nde walima bonne xa, a xa wali alo Ala a kixi senbeni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma feen birin yi

a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Binyen nun senben xa fi a tan nan ma habadan han habadan. Amina.

Tɔrɔna Yesu xon

¹² Ngaxakedenne, ε tɔrɔ xɔdɛxɛn nama ε ratereɔna naxan ε lima ε mato feen na, alo fe daxatarena nde na ε li. ¹³ Koni xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin tɔrɔ ε bode xon, ε xa sewa na ra han, alogo a binyen na mini kenenni ε sewan xa gbo ayi. ¹⁴ Xa e ε konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla fe ra, sewana ε xa nayi, amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxi binyaxina ε yi. ¹⁵ Anu, ε tan nde yo nama tɔrɔ bayo ε bata findi muxu faxan na hanma mujadana, hanma fe jaxi rabana, hanma nafigina. ¹⁶ Koni xa ε tɔrɔ bayo Yesu mantonne nan ε ra, yagi mi na ra, fɔ ε Ala binya, bayo a xinla bata lu ε xun ma.

¹⁷ Amasɔtɔ kiti sa waxatin bata a li, a fɔlɔma Alaa yamaan nan ma. Anu, xa a fɔlɔma en tan nan ma, naxanye tondima Alaa falan Xibaru Fajin suxe ne tan najanna di? ¹⁸ “Xa tinxin muxun kisi raxɔlɔ, Ala kolontarene nun yulubi kanne tan luma di?”† ¹⁹ Nayi, naxanye tɔrɔma Ala sagoni, ne xa e yete lu e Dali Marigin yii naxan tinxin, e yi lu fe fajin ligε.

5

Fonne wanla yamani

¹ N xa denkeleya yamaan fonne fan nalimaniya ε ye amasɔtɔ n fan findixi yamaan fonna nde nan na alo e tan, e nun Alaa Muxu Sugandixina tɔrɔn serena nde. Binyen naxan fama minideni kenenni, n fan na nde sɔtɔma nen. ² E yengi dɔxɔ Alaa xuruse kurun xon, a naxan taxuxi ε ra. E karahanxin nama e xun mato a ra de, koni jɛnige fajini Ala sagoni. E nama a liga yagitareya feene tɔnɔ sɔtɔn ma koni fɔ ε sɔbeni. ³ Naxanye taxuxi ε ra, ε nama nɔyaan liga ne xunna alo kuntigine, koni ε findi misaala ra kurun xa. ⁴ Xuruse Raba Kuntigin na mini kenenni waxatin naxan yi, ε mangayaan taxamasenna kɔmɔtin sɔtɔma nen binyeni naxan mi kale mume!

⁵ Banxulanne, ε fan xa xuru fonne ma. E birin xa yete magodon lu ε ma alo dugina

* 4:8: A mato Sandane 10.12 nun Yaki 5.20 kui. † 4:18: Sandane 11.31 * 5:5: Sandane 3.34

ε nεma ε bode xɔn ma. Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone ra.”*

⁶ Ε ε magodo Ala senben bun, alogo a xa ε yite a waxɔn waxatini. ⁷ Ε ε xaminna feene birin lu a ma, amasɔtɔ a yengi ε xɔn.

⁸ Ε yete suxu, ε lu ε yeε ra yi, amasɔtɔ ε yaxun Yinna Manga Setana sigan tima alo yatan naxan wurundunma. A muxune fenma a naxanye donma. ⁹ Ε kankan a yeε ra denkeleyani ken! Ε xa a kolon a na tɔrɔ sifane ε ngaxakedenne fan fari dunuɲa yiren birin yi. ¹⁰ Ε na tɔrɔ waxatina nde yi, Ala hinanna birin kannan naxan ε xilixi a habadan binyeni a Muxu Sugandixini, na yetena ε rakelima nen, a yi ε senbe so, a ε maxɔdɔxɔ, ε mi mamaxe. ¹¹ Senben xa lu a tan nan xa habadan! Amina.

Fala raɲanna nun dubana

¹² Silasi, n naxan yate ngaxakeden tɔgɔndiyaxin na, na nan n malixi n keddi dungini ito sebe ε ma, alogo n xa ε ralimaniya, n yi sereyaan ba ε xa, a Alaa hinanna ɲɔndin nan ito ra, ε naxan yi ken! ¹³ Denkeleya yamaan naxan Babilɔn taani,† Ala naxanye sugandixi alo ε tan, ne ε xɔntɔnma. N ma dii xεmεn Maraka fan ε xɔntɔnma. ¹⁴ Ε bode xɔntɔn ngaxakedenya sunbuni.

Ala xa bɔɲε xunbenla fi ε birin ma ε tan naxanye a Muxu Sugandixini.

† **5:13:** Babilɔn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna neen “Romi Taana.” N ma dii xεmεn Maraka: na bunna neen Piyeri Maraka xanuxi alo a diina. Yanyina nde Piyeri nan Maraka xaranxi denkeleyaan ma.

Piyeri a Kedi Firindena Piyeri Alaa Falan Kedi Firindena

Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune nan ma. A sebe xunna findixi muxune nan yenge fe ra naxanye dina fe xaranna tima naxan mi findixi Yesu a fe Xibaru Fajin kedenna ra. Na wule karamaxone bata yi basan denkeleya muxune ra Piyeri a waxatini.

Wule dinane rali muxune mi janje dunuja yi mumε. Nayi, kawandin naxan sebexi Piyeri a Kitabun firinden kui, na feene mon ligama to. A denkeleya muxune kawandima a e xa senbe so Marigina fe kolonni, alogo e nama e yete mayenden wule karamaxone tantan fala fuune xon.

1 N tan Simon Piyeri Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikeen nun a xerana, n tan nan ito sebexi, siga ε ma, ε tan naxanye fan bata denkeleyaan soto naxan nun nxu gbee binyen lan ε naxan soto nxo Ala nun nxu rakisimana tinxinyaan xon ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. 2 Ala xa hinanna nun boje xunbenla fi ε ma, a gbo ayi Ala kolonna nun en Marigi Yesu kolonna xon ma.

Denkeleya muxune yugona

3 Ala senben naxan Yesu yi, na bata feren birin fi en ma alogo en xa en ma dunuja yi gidin naba Ala kolonni naxan en xilixi a binyen nun a fanni. 4 Na ma, a bata en tuli sa feene ra, naxanye xunnayerenna nun e gboyaan dangu a birin na, alogo ε xa ε yete soto xosi feene ra kunfan naxanye tima muxune ma dunujani ito yi, ε fan yi Ala kejaan soto. 5 Na ma, ε kata ε senben birin na, ε son fajin sa ε denkeleyaan fari, ε kolonna sa son fajin fari. 6 E yete suxun sa ε kolonna fari. E tunnafanna sa yete suxun fari. E Ala kolonna sa tunnafanna fari. 7 E ngaxakedenyaan marafanna sa Ala kolonna fari. E xanuntenyaan sa ngaxakedenyaan marafanna fari. 8 Xa kepani itoe lu ε yi, e yi sabati, e mi ε luye tunnaxolen nun walitareyani en Marigi Yesu kolonni

mumε, Alaa Muxu Sugandixina. 9 Koni xa ne mi muxun naxan yi, na kanna yeen mi feni gbema, a luma nen alo danxutona, a ninan fa fala a Ala bata a yulubi fonne xafari.

10 Nanara, ngaxakedenne, ε mon xa ε yixodoxo dangu iki ra Alaa xinla ratindeni e nun a ε sugandi naxan tixi, amasoto xa ε na liga, ε mi bire mumε! 11 Nayi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin habadan mangayani so fere gbeen fima ε ma nen en Marigin nun en nakisimana.

12 Na nan a ligaxi, n feni itoe rabirama ε ma waxatin birin, hali ε to e kolon, ε mon yi na jondi feen suxu ken ε naxan sotoxi. 13 N ma miriyani, fanni n na n niini fati bendeni, n lan n na feene rabira ε ma alogo ε xa lu ε yete ra yi. 14 Amasoto n na a kolon, n niin bamaton ni i ra fati bendeni, alo en Marigina Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena n nakolon kii naxan yi. 15 Nayi, n katama nen feren birin na, alogo n na faxes, feni itoe xa no rabire ε ma waxatin birin.

Piyeri bata yi Yesu a binyen to

16 Nba, Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen senbeni, nxu mi muxune tali yitoxine xan falaxi ε xa lan na feene ma, bayo nxu tan yeteen nan a binyen toxi nxu yeene ra. 17 Amasoto a xunnayerenna nun binyen sotoxi nen Fafe Ala yii, a to na xuiin me fata binye gbee yiren na, a naxa, “N nafan Dii Xemeni ito ra, a bata n kenen ki faji!”* 18 Nxu yeteen yi na fala xuiin me, sa keli kore, nxu yi a fema geya sarijanxin fari waxatin naxan yi.

19 Nxu laxi nabine fala tixine ra iki dangu waxati danguxine ra. E lan ε xa ε xaxili ti ne ra alo lenpun naxan degema dimini han kuye yi yiba, tagalan saren fan yi dege folo ε bojeni. 20 Naxan dangu a birin na, ε na kolon, a Kitabun nabiya fala yo mi fataxi nabina fe yeba kiin na. 21 Amasoto nabiya fala yo mi yi kelima adamadiine sagoon ma, koni Alaa Nii Sarijanxin nan yi adamadiine malima, e yi falan ti fata Ala ra.

2

Wule karamaxone fe

* 1:17: A mato Matiyu 17.1-5 nun Maraka 9.2-7 nun Luka 9.28-35 kui.

¹ Koni wule nabine yi yamaan ye a fólóni. A mǎn na kii nin to, wule karamǎxǎne fan ε ye iki. E wule xaranne rasoma ε tagi naxanye muxune halagima han e yi e mε e kanna ra naxan e xunbaxi. Ne halagin nan xilima e yetε ma xulεn! ² Muxu wuyaxi birama nεn e haramu feene fǎxǎ ra, na muxune yi a liga jǎndi dinan kiraan yi rayelefu. ³ Karamǎxǎni itoe ε rawalima nεn mayendenni e fala yitǎnxine xǎn e milani. Koni e makiti feen bata fǎlǎ to mi na ra, e halagi feen mi fa buma.

⁴ Malekan naxanye yulubin liga a fólóni, Ala mi ne ratanga, koni a e rawoli ayi nεn yahannama yi. E maraxi yǎlǎnxǎnna ra dimini e kiti sa lǎxǎn yeε ra. ⁵ Muxu singene dunuƣa yi, a mi ne fan natanga, a yi fufa gbeen nafa Ala kolontarene ma, koni a muxu solofere nan tun nakisi e nun Nuhaƣ naxan yi tinxinyana fe kawandin bama.*

⁶ Ala mǎn Sodoma nun Gomora taane fan halagi nεn tεen na, e findi xuben na. A yi e findi misaala ra Ala kolontarene xa, feen naxan fama ligadeni e ra.† ⁷ Ala mǎn Loti tinxin muxun xunba nεn, naxan bǎje tǎrǎ na sariyatare kanne haramu feene fe ra. ⁸ Bayo na tinxin muxun to yi dǎxi e tagi, a niin yi lu tǎrε lǎxǎ yo lǎxǎ e fe jǎxine fe ra, a yi naxanye toma, a e mε. ⁹ Na feene birin nan a yitama fa fala Marigin nǎε dina muxune xunbe nεn maratantan feene yi, a yi tinxintarene mara jǎxankatan yeε ra kiti sa lǎxǎni, ¹⁰ katarabi na muxune ma, naxanye biraxi fe xǎsixinε fǎxǎ ra, e fati bεndεn nafan feene, e yi murutε Marigina nǎǎn bun.

Wule karamǎxǎni itoe wekilεxi, e wasoxi. E mi gaxuma binye kanne rayelefuε. ¹¹ Hali malekan naxanye senben nun fangan gbo wule karamǎxǎni itoe xa, ne mi na sifane rayelefuma kitini Marigin yetagi. ¹² Koni muxuni itoe feene rayelefuma e mi naxanye kolon, e lu alo sube xaxilitare suxu daxin naxanye halagima. Na muxune halagima nεn alo subene, ¹³ e tinxintareyaan birin yi saran e ra. A rafan e ma, e yi wasa e waxǎn fe kobine birin na yanyin na. E nεma e dεge ε fεma, yagin nun xunnagodon nan a ra, e sεwa e to ε

yanfama. ¹⁴ E yalunyaan fenma e yeen na. E mi wasan yulubin na mumε! E fangatarene mabandunma. E darixi mile feene nan na. Dangatǎne nan e ra. ¹⁵ E bata kira tinxinxin yiba, e yi bira Beyori a dii xεmε Balami a kiraan fǎxǎ ra tantanni naxan ma tinxintareyaan saranna yi rafan a ma. ¹⁶ Koni a sofanla naxan mi nǎε falan tiye, na a muxu xuiin namini nεn, a yi nabiin danna sa a xaxilitareya wanli.‡

¹⁷ Wule karamǎxǎni itoe luxi nεn alo tigi yili raxarena, alo foyen kundaan naxan tuntunma kore, dimi tilinxi gbeen nan namaraxi e yeε ra. ¹⁸ E waso fala fuune tima, e yi muxune rakunfa fati bεndεn nafan haramu feene xǎn, naxanye baxi e sǎtǎdeni muxu tantanxine ra. ¹⁹ E muxune tuli sama xǎrǎyaan na, anu, e tan yetεen xǎsi feene konyiyani. Amasǎtǎ sese muxun nǎ, a bata findi na konyin na. ²⁰ Xa e bata futuxulu dunuƣa xǎsi feene ma en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin kolon feen xǎn, e mǎn yi tin na feene yi e nǎ, e rapanna jǎxuma ayi nεn dangu e fǎlǎn na. ²¹ Bayo a yi fisa nun na kanne nama tinxinyaan kiraan kolon, benun e xa a kolon e mǎn yi e xun xanbi so yamari sarijanxini e naxan sǎtǎxi. ²² Naxan ligaxi e ra, na bata sandani itoe jǎndin yita fa fala, “Baren xεtεma a baxunna ma.”§ E nun “I nεen fa xǎsεn maxa tun, a mǎn bata sa a makutukutu boroni.”

3

Marigin fa lǎxǎna fe

¹ Ngaxakedenne, n ma kedin firinden ni ito ra, n bata naxan sεbe ε ma. N na e firinna sεbεxi ε ma nεn alogo n xa feene rabira ε ma, ε yi xaxili sarijanxin sǎtǎ, ² alogo, nabi sarijanxine bata yi falan naxanye ti, ne xa rabira ε ma e nun en Marigin nun en nakisimana yamarine, xεrane naxanye rali ε ma. ³ E xa a kolon singen fa fala waxati rapanne yi, magele tiine fama nεn ε mageledeni naxanye birama e kunfa fe jǎxine fǎxǎ ra. ⁴ E a falama nεn, e naxa, “Yesu ε tuli sa a fa feen naxan na, na minεn? Xabu en benbane faxa waxatin naxan yi

* **2:5:** A mato Dunuƣa Fǎlǎn 6.1 han 7.24 kui. † **2:6:** A mato Dunuƣa Fǎlǎn 19.24 kui. ‡ **2:16:** A mato Yatene 31.16 kui. § **2:22:** Sandane 26.11

feene birin mən kii kedenni keli dunuᵛa da waxatin ma han to.”⁵ Amasotə, e a rakelima a ma nən e ᵛinan ito ra fa fala, to mi na ra Ala yi kore xənna da a fala xuiin na, a bəxən ba igen na a lu igen tagi.⁶ Na igen nan na waxatin dunuᵛa birin halagi fufaan na.*⁷ Koni to kore xənna nun bəxə xənna ramaraxi tēen nan xili yi na fala kedenna xən, kiti sa bəxən nun Ala kolontarene halagin yēē ra.

⁸ Koni, ngaxakedenne, ε nama ᵛinan fe kedenni ito xən ma, soḡe kedenna luxi nən Marigin yēē ra yi alo ᵛēē wuli kedenna, ᵛēē wuli kedenna fan alo soḡe kedenna.⁹ Marigin mi buma a tuli saan nakamali-deni, alo muxuna ndee a mirima kii naxan yi. Koni a diᵛaxi ε xa nən amasotə a mi waxi muxe xa halagi, koni fə muxune birin xa e xun xanbi so nən e hakene yi.

¹⁰ Anu, Marigin fa bəxəna a lima nən, a muxune ratereᵛa alo muᵛadana. Na bəxəni, kore xənna danguma nən halagi xui gbeeni, a yi seene fan yi gan. Bəxən nun a feene birin yi makeᵛen kitin xili yi.¹¹ Ne birin to halagima na kii nin, ε lan ε xa findi muxun sifan mundunye ra? ε dunuᵛa yi gidin xa sariᵛan Ala kolonni,¹² ε yi gbeteᵛ Ala fa bəxən na, ε kewanle yi a faani fura, dunuᵛa nun a yi seene halagima tēen na bəxən naxan yi.¹³ Anu, Ala bata en tuli sa kore xəri nēnēn nun bəxə xəri nēnēn na, tinxinyaan luma deᵛaxan yi. En na nan mamεma.†

¹⁴ Nanara, ngaxakedenne, ε to na feen mamεma, ε feᵛen birin naba alogo a xa ε li feᵛtareyaan nun səntareyani, bəᵛe xunbenla yi lu ε nun Ala tagi.¹⁵ ε xa a kolon a en Marigina diᵛan nan muxune rakisima alo en nafan ngaxakedenna Pəli a seᵛexi ε ma kii naxan yi fe kolonna xən Ala naxan fixi a ma.¹⁶ A na nan seᵛexi a keᵛdine birin kui lan feni itoe ma. A keᵛdine yirena ndee famu raxəᵛ, xaxilitarene nun xarantarene yi ne bunne yifu, alo e Kitabun yire gbeteᵛe fan ligama kii naxan yi, e yi e yeᵛe rahalagi.

¹⁷ Nanara, ngaxakedenne, ε tan to rakolonxi, ε a liga ε yeren ma, alogo sariyataᵛe kanne tantanna nama ε li, ε yi bəᵛə ε tide barakaxini.¹⁸ Koni ε lu sigē yēēn

na en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun a kolonni. Binyen xa fi a tan nan ma iki han habadan. Amina.

* 3:6: A mato Dunuᵛa Fəᵛən 1.6-9 nun 7.11 kui. † 3:13: A mato Esayi 65.17 nun 66.22 kui.

Yoni a Kedi Singena Yoni Alaa Falan Kedi Singen Naxan Sebε

Kedi saxan nan xili saxi Yoni xun ma hali a xinla to mi sebexi e kui. Denkεleya yamaan singe ra muxune nan a falaxi na kiini, a yi findi namunna ra. A singen mi xibaru yo fixi en ma lan a sebε muxun ma, a mɔn mi a falaxi a sebexi naxanye ma. Kedini ito sebexi nen alogo a xaran muxune xa e senbe so, e xa lu Alaa yamani, nanara e lu xanuntenya kendeni. A mɔn sebexi alogo e xa e makuya wule dinane ra naxanye yi Yesu a fe Xibaru Fapini fuma.

Kitabun yireni ito fɔlɔni a sebε xunna nan yebama (1.1-4). A yi yamaan senbe so naxanye lan e lu Alaa nun a Muxu Sugandixin Yesu xɔn, e nun lanna xa lu e tagi. Nayi, e lan nen e yi muxune sereyaan suxu naxanye Yesu to. Kitabun yireni ito sebε muxuna a xaran muxune senbe soma a e xa lu kenenni, bayo kenenna nan Ala ra. Na feen ma, e lan nen e xanuntenyaan yamarin suxu (1.5-2.17). Na xanbi ra, Kitabun sebε muxuna Yesu a dinan matandi muxune nan ma fe falama en xa, wule falan naxanye a falama a Marigin mi Yesu ra (2.18-29). Na xanbi ra, a mɔn yi Alaa diine kii kendεn yita en na: E tinxinna, e mɔn e bode xanuxi kii naxan yi (3.1-24). A yelin xanbini tantanna nun jɔndin tagi rase (4.1-6), Kitabun yireni ito sebε muxun mɔn yi xεte xanuntenyana fe ma: Findi fena Ala gbeen na, i xanuntenyaan liga, bayo Ala nan xanuntenyaan na (4.7-21). A a falan napanma denkεleyaan senben nan ma, a mɔn yi a Kitabun fala xɔnne makenen (5.1-21).

Kitabun yireni ito denkεleyaan kii yetεen nan yitama. A denkεleya muxune xaxinla nan yigboma, a yi e mali e xεte fe jaxin fɔxɔ ra, a yi e senbe so Yesu yi, e nun a xanuntenyana lan bonne ma.

Habadan nii rakisin falana fe

¹ Siimaya falan naxan yi na nun xabu dunuɔa fɔlɔni, nxu bata na mε, nxu yi a to, nxu yi a yigbe, nxu bata nxu yiin din

a ra, nxu na nan ma fe ralima ε ma. ² Na siimayaan bata mini kenenni, nxu yi a to. Nxu na nan ma fe sere bama. Nxu yi habadan nii rakisina fe rali ε ma naxan yi Fafe Ala fema, naxan minixi kenenni nxu xa. ³ Nxu naxan mexi, nxu yi a to, nxu na nan ma fe falama ε fan xa, alogo ε xa sa nxu fari ngaxakedenyani, naxan Fafe Ala nun a Dii Xemena Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ⁴ Nxu ito sebexi ε ma nen alogo en ma sewan xa dεfe.

Ala nan kenenna ra

⁵ Nxu falan naxan mexi Yesu ra, nxu na nan nalima ε ma fa fala kenenna nan Ala ra, dimi yo mi a yi! ⁶ Xa en na a fala a en ngaxakedenyaan ligama a tan xɔn ma, koni en sigan tima dimini, en bata wulen fala na yi. Jɔndin mi en kewanle yi. ⁷ Xa en sigan ti kenenni alo a tan yetεen kenenni kii naxan yi, en bata lu en bode xɔn ngaxakedenyani nayi, Alaa diin Yesu wunla yi en sarijan en yulubine birin ma.

⁸ Xa en na a fala fa fala yulubi mi en ma, en bata en yetε mayenden nayi, jɔndi mi en xa nayi! ⁹ Koni xa en na en ti en yulubin na, a tan lannayaan nabama nen, a tinxin, a en mafeluma nen en yulubine birin na, a yi en sarijan tinxintareyaan birin ma. ¹⁰ Xa en na a fala fa fala en mi yulubi ligaxi, en bata Ala findi wule falan na nayi. Nayi, a falan mi en yi mumε!

2

Ala solona muxun nan Yesu ra

¹ N ma diine, n ni ito sebema ε ma nen alogo ε nama yulubin liga. Koni xa muxuna nde yulubin liga, Fafe Ala solona tiina en yii naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra, Tinxindena. ² Amasɔtɔ Yesu bata findi en yulubine xafari saraxan na. En tan gbansanna mi a ra, koni en nun dunuɔa muxune birin.

³ En na a kolonma ito nan xɔn a en bata Ala kolon, xa en bata a yamarine suxu. ⁴ Naxan na a fala, a naxa, “N bata Ala kolon” koni a mi a yamarine suxi, wule falan nan na kanna ra, jɔndi mi a tan yi. ⁵ Koni naxan Alaa falan suxuma, Alaa xanuntenyaan kamalixi na kanni. En na a kolonma na kii nin fa fala en na Ala yi:

6 Naxan na a fala a a tan Ala nin, fɔ na kanna xa sigan ti nɛn alo Yesu.

Yamari nɛnɛna fe

7 N xanuntenne, n mi yamari nɛnɛn xan seβema ε ma fɔ a fonna naxan yi ε yii xabu a fɔlɔni. Yamari fonni ito, falan na a ra, ε bata yi naxan mε. 8 Anu, n yamari nɛnɛn seβema ε ma, naxan jɔndin makɛnɛnxi fata Yesu ra e nun ε tan.* Amasɔtɔ dimin danguma. Nɔndin kɛnɛnna nan bata dεgε fɔlɔ.

9 Muxun naxan a falama a a tan kɛnɛnna nin, koni a a ngaxakedenna rajaxuxi, na kanna mɔn dimini singen. 10 Naxan a ngaxakedenna xanuma, na kanna kɛnɛnna nin. Muxu ratantan fεrε yo mi na kanni.

11 Koni naxan a ngaxakedenna rajaxuma, na kanna dimin nin, a sigan tima dimin nin. A mi a sigaden kolon amasɔtɔ dimin bata a yεen danxu.

12 N ma diine,
n na a seβema ε ma
fa fala ε bata mafelu ε yulubine ra Yesu
xinla fe ra.

13 Fafane, n na a seβema ε ma
fa fala naxan yi na xabu a fɔlɔni,
ε bata na kolon.

Banxulanne, n na a seβema ε ma
fa fala ε bata Fe Naxin Kanna nɔ.

14 N ma diine, n na a seβema ε ma
fa fala ε bata Fafe Ala kolon.

Fafane, n na a seβema ε ma
fa fala naxan yi na nun
xabu a fɔlɔni, ε na kolon.

Banxulanne, n na a seβema ε ma
fa fala, ε sɛnβen gbo.

Alaa falana ε yi,
ε mɔn bata Fe Naxin Kanna nɔ.

15 E nama dunuɲa nun a yi seene xanu. Naxan na dunuɲa xanu, Fafe Alaa xanuntenyaan mi na kanni. 16 Amasɔtɔ feen naxan birin dunuɲa yi, alo fati bɛndɛna kunfa jaxine e nun yεen kunfama seen naxanye xɔn e nun nafunla naxan muxun wasoma ayi, ne mi fataxi Ala xan na, fɔ dunuɲa. 17 Dunuɲa nun a kunfane birin danguma nɛn. Koni naxan Ala sagoon ligama, na kanna luma nɛn han habadan.

Yesu yaxune fe

* 2:8: A mato Yoni 13.34 kui. † 2:18: A mato Tesaloniki Firinden 2.3-4 kui.

18 N ma diine, waxati rajanna bata a li. E bata yi a mε nun fa fala Alaa Muxu Sugandixin yaxun fama.† Nba, iki Alaa Muxu Sugandixin yaxu wuyaxi bata mini kɛnɛnni. Nanara, en na a kolonxi fa fala a waxati rajanna bata a li. 19 Na muxune minixi en tan nan ye, koni en gbee mi yi e ra, bayo xa en gbeen nan yi e ra nun e yi luma nɛn en ye. Koni e bata keli en ye. Na nan a yitaxi fa fala en gbee mi yi ne sese ra nun.

20 Koni Sariɲantɔɔn bata a Niin nagodo ε xun ma, ε birin a fe kolon. 21 N mi ito seβexi ε ma nayi fa fala a ε mi jɔndin kolon, koni bayo ε a kolon, e nun wule yo mi kelixi jɔndini.

22 Wule falana nde ra? Naxan a falama, a naxa, Alaa Muxu Sugandixin mi Yesu ra. Alaa Muxu Sugandixin yaxun nan na ra. Na kanna bata a mε Alaa Diin nun Fafe Ala ra sanɲa ma kedenni. 23 Bayo naxan yo na a mε Alaa Diin na, Fafe Ala fan mi na kanni. Naxan na a ti Alaa Diina fe ra, Fafe Ala fan na kanni.

24 E a liga ε yeren ma ε falan naxan mε a singeni, na xa lu ε yi ken! Xa na liga, ε fan luma nɛn Dii Xɛmɛn nun Fafe Ala yi. 25 Yesu yetɛen bata en tuli sa naxan na, habadan nii rakisin nan na ra.

26 N feni itoe seβexi ε ma muxune nan ma fe ra naxanye kataxi ε mayenden feen na.

27 E tan fan, ε Nii Sariɲanxin naxan sɔtɔxi a ra, fanni na ε yi ε mako mi fa xaranna ma sɔnɔn. A Nii Sariɲanxina ε xaranma nɛn feen birin ma. Na to findixi jɔndin nan na wule mi naxan yi, nayi ε lu a tan nin alo a ε xaranxi kii naxan yi.

28 N ma diine, iki, ε xa lu a tan yi, alogo a na mini kɛnɛnni waxatin naxan yi, en yi lu xaxili ragidini, alogo en nama yagi a yεε ra a fa lɔxɔni. 29 Xa ε a kolon fa fala Yesu tinxin, ε mɔn xa a kolon fa fala muxun naxan tinxinyaan ligama, na bata bari Ala yi.

3

Alaa Diine

1 A mato Fafe Ala xanuntenya sifa gbeen naxan fixi en ma a yi a fala en ma a a diine. Na nan en na yati! Na nan a ligaxi dunuɲa

mi en kolon amasotō e mi Ala kolon. ² N xanuntenne, Alaa diine nan en na iki, koni en sa findima naxan na, na munma mini kenenni singen, koni en na a kolon fa fala a Yesu na mini kenenni waxatin naxan yi, en ligama nen alo a tan amasotō en na a toma nen alo a kii naxan yi. ³ Muxu yo a yigin saxi Yesu yi, na a yete rasarijanma nen alo Yesu sarijan kii naxan yi.

⁴ Naxan yo yulubin ligama, na bata sariyan kala. Yulubin nan sariya kalan na. ⁵ Anu, ε a kolon fa fala a Yesu bata mini kenenni alogo a xa en ma yulubine xafari. Yulubi yo mi a tan yi. ⁶ Muxu yo luma Yesu yi, na kanna mi luyε yulubin ligε. Naxan luma yulubin ligε, na mi Yesu toxi singen, a mōn munma a kolon. ⁷ N ma diine, muxu yo nama ε mayenden. Naxan fe tinxinxin ligama, tinxin muxun nan na ra alo Yesu tinxinxin kii naxan yi. ⁸ Naxan luma yulubin ligε, na fataxi Yinna Manga Setana nan na amasotō Yinna Manga Setana bata yulubin liga xabu a fōlōni. Alaa Dii Xēmēn minixi kenenni ito nan ma fe ra yati, a Yinna Manga Setana wanle kala.

⁹ Naxan barixi Ala yi, na mi luyε yulubin ligε amasotō Ala senben bata lu a tan yi, a mi nōε luyε yulubin ligε, bayo a barixi Ala nin. ¹⁰ Alaa Diine nun Yinna Manga Setana a diine tagi rabaan na kii nin. Naxan mi fe tinxinxin ligama na mi fataxi Ala ra hanma naxan mi a ngaxakedenna xanuxi.

ε ε bode xanu

¹¹ ε falani ito nan mēxi xabu a fōlōni, a en xa en bode xanu. ¹² En nama liga alo Kayini naxan yi fataxi Fe Naxin Kanna ra, a a xunyen faxes. Kayini a xunyen faxes nanfera? Amasotō a tan kewanle yi jaxu, koni a xunyen yi tinxin.

¹³ Ngaxakedenne, na nama findi ε tērena feen na, xa dunuḡa muxune ε rajaxu.

¹⁴ En tan a kolon, a en bata keli sayani, en so nii rakisini bayo en bata en ngaxakedenne xanu. Xanuntenyaan mi muxun naxan yi, na mōn sayani singen. ¹⁵ Muxun naxan a ngaxakedenna rajaxuma, faxes tiin nan na kanna ra. ε a kolon fa fala habadan nii rakisin mi luxi faxes ti yo yi! ¹⁶ En xanuntenyaan kolonma ito nan xōn ma fa fala Yesu bata a niin fi en ma fe ra. En fan daxa en yi en niin fi en ngaxakedenne

fe ra. ¹⁷ Xa dunuḡa nafunla muxuna nde yii, a yi a ngaxakedenna to, a makoon sena nde ma, koni a mi kininkinin na kanna ma, Alaa xanuntenyaan luxi a yi di nayi? ¹⁸ N ma diine, en ma xanuntenyaan nama findi de yi falan na tun, fō en kewanle xa a yita jōndini.

Xaxili ragidina Ala yetagi

¹⁹ En na a kolonma na nan ma, fa fala en jōndini, en bōnen yi sa Ala yetagi. ²⁰ Amasotō xa en bōnena en yalagi, en na a kolon fa fala Ala gbo en bōnen xa, a feen birin kolon. ²¹ Nanara, n xanuntenne, xa en bōnen mi en yalagi, en xaxili ragidini Ala yetagi. ²² En na sese maxōdin a ra, en na sōtōma nen bayo en na a yamarine suxuma, en yi a kenēn feene liga. ²³ A yamarin nan ito ra, a en xa denkeleya a Dii Xēmēn xinla ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina, en yi en bode xanu alo a en yamarixi kii naxan yi. ²⁴ Muxu yo a yamarine suxu, na kanna Ala yi, Ala fan na kanni. En na a kolon fa fala Ala en yi, a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma.

4

Wule nabine fe

¹ N xanuntenne, ε nama la muxune birin na a Alaa Nii Sarijanxina e yi, koni ε e keḡaan fεsefεse singen, ε yi a kolon, niin naxan e tan yi, xa na kelixi Ala nan ma. Amasotō wule nabi wuyaxi bata mini dunuḡa xun xōn. ² ε Alaa Niin kolonma ikii nin: Nii yo a ti a ra fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata fa fati bendeni, ne kelixi Ala nan ma. ³ Koni nii yo mi a ti Yesu a fe ra, na mi kelixi Ala ma. Alaa Muxu Sugandixin yaxun niin nan na ra, ε naxan fa fe mēxi, anu, a dunuḡa yi iki.

⁴ ε tan, n ma diine, ε fataxi Ala nan na, ε bata ne nō. Amasotō senben naxan ε tan yi, na gbo dunuḡa gbeen xa. ⁵ Dunuḡa muxune nan e tan na. Nanara, e dunuḡa feene falama, dunuḡa muxune yi e tuli mati e ra. ⁶ Koni en fataxi Ala nan na. Naxan Ala kolon, na a tuli matima en xuiin na nen. Koni naxan mi fataxi Ala ra, na mi a tuli matima en xuiin na. En na a kolonma na kii nin, niin naxan findixi jōndin kanna ra e nun tantanna niina.

Ala nan xanuntenyaan na

⁷ N xanuntenne, en na en bode xanu, amasotō xanuntenyaan kelixi Ala nan ma, anu naxan yo muxun xanu, na barixi Ala nin, na kanna mōn Ala kolon. ⁸ Naxan mi a boden xanuma, na mi Ala kolon, amasotō Ala nan xanuntenyaan na. ⁹ Ala a xanuntenyaan yitaxi en na ikii nin: Ala bata a Dii Xēmē keden peen nafa dunuṗa yi, alogo en xa nii rakisin sotō a xōn ma. ¹⁰ Xanuntenyani ito, fa fala en bata Ala xanu, na xa mi a ra, koni a tan bata en xanu, a yi a Dii Xēmēn nafa en yulubi xafari saraxan na.

¹¹ N xanuntenne, xa Ala bata en xanu na kiini, a lan nēn en fan xa en bode xanu. ¹² Muxu yo munma Ala to singen. Koni, xa en na en bode xanu, nayi Ala bata lu en yi, a xanuntenyaan fan bata kamali en yi nayi.

¹³ En na a kolonma ito nan xōn ma fa fala en Ala yi, a fan en yi: a to bata a Nii Sariṗanxin fi en ma. ¹⁴ Nxu bata a to, nxu yi a seren ba bonne xa, nxu naxa, “Fafe Ala bata a Dii Xēmēn nafa, a findi dunuṗa rakisimaan na.” ¹⁵ Naxan na a tiyē a ra fa fala Yesu Alaa Dii Xēmēn nan a ra, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁶ Alaa xanuntenyana en xa, en bata na kolon, en mōn bata denkeleya a ma.

Ala nan xanuntenyaan na. Muxu yo lu xanuntenyani, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁷ Xanuntenyaan kamalixi en tan yi na nan ma, alogo en xa xaxili ragidin sotō lan Kiti Sa Lōxōna fe ma. Amasotō en fan luxi nēn alo a tan dunuṗani ito yi. ¹⁸ Gaxu mi xanuntenyani. Xanuntenya defexin gaxun kedima nēn, bayo muxun gaxuma a fe ṗaxin saranna nan yē ra. Nayi, naxan gaxuma, na mi kamalixi xanuntenyani.

¹⁹ En bata Ala xanu bayo a singe en xanuxi. ²⁰ Xa muxuna a fala, a naxa, “N bata Ala xanu,” koni a ngaxakedenna rapaxu a ma, wule falan nan na kanna ra. Amasotō a a ngaxakedenna naxan toma, xa a mi na xanu, a mi nōē Ala xanue nayi a mi naxan toma. ²¹ Anu, a bata yamarini ito so en yii, a naxa, “Naxan Ala xanuxi, a lan nēn na kanna xa a ngaxakedenna fan xanu.”

* **5:6:** A faxi igen naxan na, na findixi marafuun misaala ra. Yesu fan nafu nēn igeni. Wunla findixi Yesu a faxa feen nan misaala ra.

5

En bata dunuṗa fe ṗaxine nō

¹ Naxan yo denkeleyaxi a ma, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, a Alaa Diin nan a ra, na barixi Ala nin. Naxan na Fafe Ala xanu, na bata a Diin fan xanu. ² En na a kolonma ikii nin a en bata Alaa diine xanu: en na Ala xanu, en yi a yamarine suxu. ³ Amasotō Ala xanu feen findixi a yamarine suxu feen nan na. Anu, a yamarine mi goron xan na en tan xa, ⁴ amasotō naxanye birin barixi Ala yi, ne bata dunuṗa feene nō, anu dunuṗa feene nō fēren findixi en ma denkeleyaan nan na. ⁵ Nde dunuṗa feene nōē? Fō naxan na denkeleya Yesu ma fa fala a Alaa Dii Xēmēn nan a ra.

Sereyaan naxan ba Yesu fe yi

⁶ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan faxi igen nun wunla ra.* A mi faxi igen xan gbansan na, koni e nun a wunla. Alaa Nii Sariṗanxin nan na sereyaan bama bayo Nii Sariṗanxin nan ṗōndin na. ⁷ Amasotō sere saxan na Yesu a fe yi: ⁸ Alaa Nii Sariṗanxina, igena, e nun wunla, ne birin sereya kedenna nan bama. ⁹ Xa en muxune sereyaan namē, Ala sereyaan gbo na xa, amasotō Ala sereyaan bama a Dii Xēmēn nan ma fe yi. ¹⁰ Naxan na denkeleya Alaa Dii Xēmēn ma, sereyani ito nan na kanna bōṗeni. Koni xa naxan mi denkeleya Ala ma, na bata Ala yatē wule falan na amasotō a mi denkeleyaxi Alaa sereya baxin ma a Dii Xēmēna fe yi. ¹¹ Awa, na sereyaan ni ito ra fa fala Ala bata habadan nii rakisin fi en ma. Habadan nii rakisini ito a Dii Xēmēn nin. ¹² Dii Xēmēni ito nēma muxu yo yi, nii rakisin fan na kanni. Alaa Dii Xēmēn mi muxun naxan yi, nii rakisin mi na kanna fan yi.

Habadan Niina fe

¹³ E tan naxanye bata denkeleya Alaa Dii Xēmēn xinla ma, n feni itoe sebexi ε ma nēn alogo ε xa a kolon fa fala habadan nii rakisina ε xa. ¹⁴ Xaxili ragidini ito en yi Ala yētagi fa fala xa en na a maxōdin fefe ra lan a sagoon ma, a en xuiin namēma nēn. ¹⁵ Xa en na a kolon a a en xuiin namēma nēn,

nayi en mən a kolon a en na a maxədin fefe ra, en bata na sətə.

¹⁶ Xa muxu yo a ngaxakedenna to yulubin ligε naxan mi raḡanma sayaan ma, a xa Ala maxandi a xa, a nii rakisin fima a ma nən. N naxan ma, naxan yulubin mi raḡanma sayaan ma. Koni yulubina nde na naxan naḡanma sayaan ma, n mi a falε ε xa fa fala ε xa Ala maxandi na feen na. ¹⁷ Tinxintareyaan birin findixi yulubin nan na, koni yulubin birin mi raḡanma sayaan ma.

¹⁸ En na a kolon fa fala naxan yo bata bari Ala yi, na mi luyε yulubin nabε. Amasətə Alaa Dii Xεmεna a kantanma. Nana, Fe Naxin Kanna mi nəε sese ra a xili ma.

¹⁹ En na a kolon fa fala en fataxi Ala nan na, en mən a kolon a dunuḡa birin Fe Naxin Kanna sənben nan bun ma.

²⁰ En na a kolon fa fala Alaa Dii Xεmεn bata fa, a yi xaxinla fi en ma alogo en xa Nəndin Kanna kolon. En fan luxi Nəndin Kanna Ala yi a Dii Xεmεn Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin. A tan nan Nəndin Kanna Ala ra, e nun habadan nii rakisina.

²¹ N ma diine, ε masiga suxure feene ra.

Yoni a Kεdin Firindena Yoni Alaa Falan Kεdin Firinden Naxan Σεβε

Kitabun yireni ito σεβε muxun finde Xεra Yoni nan na. A mɔn a σεβεxi muxun naxanye ma, a naxa, “Naxalan sugandixina Ala xɔn e nun a diine.” Ne findixi denkeleya muxuna ndee nan na. A naxanye ma fa fala “Naxalan sugandixina,” na nɔe finde wundo falan nan na naxan bunna nen “denkeleya yamana.” Kitabun yireni ito σεβεxi nen yanyina nde jεε tonge suulun yate, Yesu te xanbini kore xɔnna ma. A muxune σεnβε soma alogo e xa lu jɔndin nun xanuntenyani. A mɔn e rakolonma wule xεrane fe ma.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan kedini ito σεβεxi jaxalan sugandixin ma e nun a diine,* n xanuntenne jɔndini. Naxanye birin jɔndin kolon, ne fan e xanuxi ² jɔndina fe ra naxan luma en yi a mɔn luma en xɔn nen habadan.

³ Fafe Ala e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Fafe Alaa Dii Xεmεna, na xa hinan en na, a kininkinin en ma, a bɔjε xunbenla fi en ma jɔndin nun xanuntenyani.

Nɔndin nun xanuntenyana fe

⁴ N σεwa nen kati, n to ε diina ndee to sigan tiyε jɔndin kiraan xɔn ma alo Fafe Ala a yamari en ma kii naxan yi. ⁵ Iki, i tan jaxalan† sɔn fajina, n naxan maxɔdinma i ma σεbeni ito yi, na mi findixi yamari nen xan na fɔ naxan yi en yi xabu a fɔlɔni fa fala en xa en bode xanu. ⁶ Xanuntenyaan ni ito ra fa fala en xa sigan ti a yamarine bun. A yamarin ni ito ra a en xa sigan ti xanuntenyani alo ε bata a mε kii naxan yi xabu a fɔlɔni.

⁷ Muxu mayenden wuyaxiye bata mini dunuɔa yi, naxanye mi e tima a ra fa fala a Yesu, Alaa Muxu Sugandixin fa nen fati benden kiini. Muxu mayendenne nun Alaa Muxu Sugandixin yaxune nan na muxu

sifane ra. ⁸ Ε a liga ε yeren ma, ε nama en ma wanla tɔnɔn kala, alogo ε xa ε kɔntɔn kamalixin sɔtɔ. ⁹ Naxan mi luma Alaa Muxu Sugandixina xaranni fɔ a dangu a ra, Ala mi na kanni. Naxan na lu Yesu a xaranni, Fafe Ala nun a Dii Xεmεn fan luma nen na kanni. ¹⁰ Xa muxu yo fa xaranna ra ε konni naxan mi findixi xaranni ito ra, ε nama a yigiya ε konni, ε nama a xɔntɔn. ¹¹ Amasɔtɔ naxan a xɔntɔnma, na bata kafu a ma a wali jaxine yi.

Fala dɔnxεna

¹² Fe wuyaxi n kui n naxan fale ε xa, koni n mi waxi a σεβε feni kedini. Koni a xɔnla n ma, n xa sa falan ti ε xa yεε nun yεε alogo en ma σεwan xa defe.

¹³ Ala i magilen naxan sugandixi, na diine i xɔntɔn.†

* **1:1:** Naxalan sugandixin findixi denkeleya yamana nde nan na. Wundo falan na a ra. A diine findixi denkeleya muxune nan na na yamaan ye. † **1:5:** ito findixi wundo falan nan na lan denkeleya yamana nde ma. ‡ **1:13:** Na findixi wundo falan nan na lan sorani ito falatide singen ma. Yoni yi denkeleya yamaan naxan kui, na nan yamaan boden magilen na. A diine findixi denkeleya muxun bodene nan na.

Yoni a Kεdin Saxandena Yoni Alaa Falan Kεdin Saxanden Naxan Σεβε

Xεra Yoni Kitabun yireni ito σεβεxi mux-
una nde nan ma naxan xili Gayosi. A
na muxun nakolon muxu gbete a fe ma
naxan xili Diyotirefi. En na a rakεrosima
Kitabun yireni ito xεn ma, a denkeleya
muxune yisuxi kii naxan yi, na findixi xa-
nuntenyaan nun tinxinyaan nan na.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan ito
σεβεxi n xanuntenna Gayi ma, naxan nafan
n ma jεndini.

² N xanuntenna, n na Ala maxandima
alogo feen birin xa siga yeεn na i tan xa,
i fatin yi kendeya alo i niin fan kii naxan
yi. ³ N σεwaxi kati, amasεto ngaxakedenna
ndee bata fa, e yi sereyaan ba lan i ya jεndi
suxun ma, a i sigan tima jεndini. ⁴ Naxan
findixi n ma σεwa gbeen na, n to a με fa fala
a n ma diine sigan tima jεndin nin.

Gayi tantun fena

⁵ N xanuntenna, i wanla keμα en ngax-
akedenne xa lannayani hali i to mi yi e
kolon. ⁶ E bata i ya xanuntenyana fe fala
denkeleya yamani be. Nayi, i lan i xa e
mali fanda feen na e xεraya sigatini alo
Ala wama a xεn kii naxan yi. ⁷ Amasεto e
sigatiin δε suxuma Yesu xinla nan ma fe
ra. E mi sese sεtεma denkeleyatarene yii.
⁸ Nayi, en lan en yi muxu sifani itoe mali
alogo en xa wali en bode xεn jεndini.

Diyotirefi nun Demetiri

⁹ N fena nde σεβε nen denkeleya yamaan
ma, koni a xεnla Diyotirefi ra a xa findi e
yeεratiin na, na mi n ma falan yatεxi sese
ra. ¹⁰ Nanara, xa n fa, a feen naxanye birin
ligama, a yi fala jaxine raxuya ayi nεo fe
yi, nxu ne birin falama nen. A mi a luxi
na ma fε a tondi en ngaxakedenne yisuxε.
Naxanye fan yi waxi e yisuxu feni, a yi
tonna sa ne fan na, a yi ne kedi denkeleya
yamani.

¹¹ N xanuntenna, i nama fe jaxin naliga
fε fe fajina. Naxan fe fajin ligama, na
fataxi Ala nan na. Naxan na fe jaxin liga,
na mi Ala kolon.

¹² Muxun birin Demetiri xili fajin
falama alo a lan jεndin ma kii naxan yi.
Nxu fan a fe fajin sereyaan bama. Anu, ε a
kolon a jεndin nan nεo sereyaan na.

Xεntεn dεnxεna

¹³ Fe wuyaxi n kui, n xa a fala i xa, koni
n mi waxi a σεβε feni. ¹⁴ Koni a xεnla n ma
n xa i to sinma alogo en xa falan ti yeε nun
yeε. ¹⁵ Ala xa bεne xunbenla fi i ma. I xεyine
birin i xεntεn. En xεyine birin xεntεn nxu
xa menni ki fajni.

Yudi a Kεdina Yudi Alaa Falan Naxan Σεβε

Yudi Kitabun yiren naxan sebexi, na kawandin masoxi Piyeri a kedin firinden nan na, a gbengbenna a sora firindena. E firinna birin muxune nan matandima naxanye dina fuune ralima naxanye mi findixi xaxili fajin na.

Xontonne

¹ N tan Yudi nan ito sebexi, Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikena, Yaki ngaxakedenna. N yi a rasiga Fafe Alaa muxu xilixine ma, a naxanye xanuxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxanye kantanma.

² Ala xa kininkininna nun bɔɔɛ xunbenla nun xanuntenyaan sabati ε yi.

Wule karamaxone fe

³ Ngaxakedenne, a xonla yi n ma nun ki fajin na xa ito sebε ε ma lan en kisi feen ma, koni n na a toxi nen fɔ n xa a sebε nen lan ε senβε so feen ma denkeleyaan xun mayengedeni Ala bata naxan fi a yama sarijanxin ma sanja ma keden han habadan. ⁴ Amasɔɔ muxuna ndee bata so ε ye wundoni naxanye yalagi feen bata yi sebε nun xabu a rakuya. Ala kolontarene nan ne ra, naxanye Alaa hinanna findima haramu feene liga xunna ra, e yi e mε Yesu ra, Alaa Muxu Sugandixina, en kari keden peena, en Marigina.

⁵ Koni hali ε to feni ito kolon, n mɔn waxi a rabira feen nin ε ma fa fala Marigina Isirayila yamaan nakisi nen Misiran yamanani, koni a mɔn yi denkeleyatarene fan halagi na xanbi ra. ⁶ Malekana ndee fan to e yetε lu binyetareyani, e e mε e tiden na, Ala yi ne balan dimi tilinxin xɔɔ ra, e xidixi habadan yɔlɔnxonne ra han kiti sa lɔɔ gbeena. ⁷ A mɔn na kii nin, Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane fan yi yalunyaan ligama e kafu e bode ma kiina nde yi naxan mi lan adamadiine ye. Ala ne fan findi nen misaala ra, a yi e naxankata habadan tɛeni.*

* **1:7:** A mato Dunuja Fɔlɔn 19.1-29 kui. † **1:9:** Taruxun naxan ma fe falaxi be, na mi toma Kitabun kui yire gbete. ‡ **1:11:** Kayini a fe mato Dunuja Fɔlɔn 4.3-8 kui. Balami a fe mato Yatene 31.16 kui. Kora a fe mato Yatene 16.1-35 kui. § **1:13:** Igen mɔɔɔne: alo foyen na so igeni.

⁸ Na muxun naxanye soxi ε tagi, ne fan xiyene sama naxanye a ligama e haramu feene raba e fatine yi, e murute sariya kanne ma, e malekane rayelefu. ⁹ Bayo, hali maleka kuntigin Mikeli mi susu Yinna Manga Setana yalagi konbin tiyε. E yi fe matandini waxatin naxan yi lan Musa binbina fe ma, a fala nen gbansan, a naxa, “Marigina Ala xa falan ti i xili ma.”† ¹⁰ Koni muxuni itoe tan senβε kannan naxanye rayelefuma, e mi ne kolon. E na ndee kolon e xaxilitareyani alo subene xaxili mi naxanye ma, anu, na nan yati e birama halagini. ¹¹ Gbalona e xa bayo e bata bira Kayini misaala fɔɔ ra. E bata e gi tɔɔne fɔɔ ra tantanni alo Balami. E bata halagi amasɔɔ e bata murute alo Kora.‡ ¹² Na muxune bata ε ngaxakedenyaan malanne raharamu, e e dege ε xɔn han! E mi yagima, e e yetε nan tun katama. E luxi nen alo tulen na te ayi, foyen yi a tuntun, a dangu. E mɔn luxi nen alo wudin naxanye mi bogima e waxatini, e yi tala, e raxori. ¹³ E luxi nen alo fɔɔ igen mɔɔɔn gbeene,§ e yagitareya feene raxuyama ayi alo baan xunfanna, alo sare tununxin naxanye sa sinma habadan tilin dimi gbeen xɔɔ ra.

¹⁴ N benba Adama bɔnsɔna yixeten solofereden Xenɔki nabiya falane ti e tan nan ma fe ra, a naxa, “Marigin fama nen e nun a maleka sarijanxi wuli wuli wuyaxi, ¹⁵ alogo a xa fa birin makiti, a yi Ala kolontarene birin sɔna yita e ra e Ala kolontare wanle fe ra, e nun Ala kolontare yulubi kanne fala xɔdɛxɛn naxanye birin tixi Ala ma.” ¹⁶ Na muxune luma e mawuge, e mi wasama. E biraxi e kunfa feene nan tun fɔɔ ra, e lu waso falane tiyε, e muxune matɔɔ se feen na.

Kawandina

¹⁷ Koni ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerane fe famatɔɔn naxanye fe falaxi, na xa rabira ε ma. ¹⁸ E a fala nen ε xa, e naxa, “Muxu magelene fama nen waxati rajanne yi, naxanye biraxi e kunfa feene fɔɔ ra Ala kolontareyani.” ¹⁹ Na fe naxi

rabane nan ε yitaxunma, naxanye luxi alo subene, Alaa Nii Sariɲanxin mi naxanye yi. ²⁰ Koni ε tan, n xanuntenne, ε lu sabate ε denkeleya sariɲanxini. Ε Ala maxandi a Nii Sariɲanxini. ²¹ Ε lu Alaa xanuntenyani, ε nεma Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna mame waxatin naxan yi, a xa ε xali habadan nii rakisini.

²² Sikεn naxanye yi, ε kininkinin ne ma. ²³ Ε e xasun tεeni, ε yi e rakisi. Ε kininkinin bonne fan ma Alaa yεεragaxuni, hali e dugin naxanye xεsixi e fati bεnden nafan feene xεn, ε yi ε masiga ne ra.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁴ Naxan nεε ε ratange tantan feene birin ma, a yi ε ti fetareyani a binyeni a yεtagi sεwani, ²⁵ binyen nun mangayaan nun sεnben nun nεεn xa fi na Ala keden peen ma, en nakisimana, Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani en Marigina, xabu a foloni han to han habadan. Amina.

Lankenemayana Fe Toon Naxan Makenen Yoni Xa

Yoni naxan Ningila Yesu a fe yirena nde sebe, na taxamasenne nun misaale nan yebama en xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu naxanye yita a ra. A itoe sebexi nen al-ogo denkeleya yamaan xa e tunnafan e nema besenxonyani waxatin naxan yi. A yi Kitabun yireni ito sebema waxatin naxan yi, a yi kedixi Patimasi baxodin nin foxo igen tagi, a lu ramaraxi menni alo a kasoon nan na. Yamana kanna yi denkeleya muxune jaxankatama na waxatini. Kitabun yireni ito yi sebexi Asi baxon denkeleya yama soloferen nan ma.

Fe toone nun misaala naxanye sebexi be, ne yebaxi sanda dixin nin alo xiyena, koni e birin fe kedenna nan falama: a Yesu fe jaxin nun Setana senbene noma nen. A nabiya falane tima be naxanye bata kamali Romi baxon mangaya waxatini. A nabiya falana ndee fan ti naxanye sa kamalima dunuɗa rajanna waxatini. Yesu to senbe jaxine birin kalama dunuɗa rajanni, en na en tunnafan en ma denkeleyani.

Yesu feen naxanye yita Yoni ra

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatoni itoe makenenxi a walikene xa fata Ala ra. A a malekan nan xe a walikenen Yoni ma a rakolondeni. ² Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana. ³ Sewan na kanna xa naxan na nabiya falani itoe xaran e nun naxanye na e tuli mati e ra, e yi a falane suxu naxanye sebexi a kui, amasoto waxatin bata maso.

Xantɗon xuiin nun Ala tantunna

⁴ N tan Yoni nan bata ito sebe denkeleya yama soloferene ma Asi yamanani.

Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun bɔɗe xunbenla fi ε ma, fata nii soloferene ra* naxanye a manga gbeden yetagi,⁵ e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinxin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunuɗa mangane mangana.

Naxan bata en xanu, a yi en xɔɔya en yulubine ma a wunla xɔn,^{† 6} a mɔn yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a Fafe Ala xa, binyen nun senben xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina.

⁷ E a mato, a fama kundani!

Muxune birin a toma nen

hali naxanye a sɔxɔnxi.‡

Bɔxɔn bɔnsɔnne birin wugama nen a fe ra.

A xa liga na kiini yati! Amina.

⁸ Marigina Ala naxa, “N tan nan a fɔlɔn na e nun a rajanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Senben Birin Kanna.”

Yoni a fe toona alo xiyena

⁹ N tan Yoni, ε ngaxakedenna, naxan findixi ε boden na en ma tɔɔyaan nun mangayaan nun tunnafanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimasi baxon ma foxo igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama. ¹⁰ Marigin batu lɔxɔna nde yi, n yi Alaa Nii Sarijanxini, n fala xui gbeena nde me n xanbi ra, a gbo alo xɔta xuina. ¹¹ A naxa, “I feen naxanye toma, e sebe, i yi e rasiga denkeleya yama soloferene ma Efesi taan nun Simirini taan nun Peragama taan nun Tiyatire taan nun Saridesi taan nun Filadelifi taan nun Layodise taani.”

¹² N yi n yeε raxete na kanni gbedeni. N to n yeε raxete, n yi xema lenpun dɔxɔ se solofere to na. ¹³ Na lenpu dɔxɔ seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma gbeen nagodoxi a ma, xema tagi xidin yi xidixi a kanken ma. ¹⁴ A xunna nun a xun seɔene yi fixa alo yeεε xabe dugi fixena hanma balabalan kesena, a yeene luxi alo tee degena,¹⁵ a sanne mayilenma alo sulan teen na, a xuiin yi gbo alo walan gbeen

* **1:4:** Solofere bunna neen fa fala “Se defexina.” Yanyina nde nii soloferene bunna neen fa fala, “Alaa Nii Sarijanxin defexin birin.” † **1:5:** Na bunna neen fa fala a wunla minixi, na yi findi saraxan na en xa a en xɔɔya. ‡ **1:7:** A mato Sakari 12.10 nun Yoni 19.37 kui. § **1:16:** Silanfan xenxen de firin kanna a fe mato Heburune 4.12 kui. Alaa falan sama silanfanna ma bayo a senben gbo a sɔndɔmen nun niin yeteen fatama e bode ra, a e keɗaan feseɗese. Efesi 6.17 fan mato. Alaa falan findixi silanfanna ra a Nii Sarijanxin xa. Silanfanna, sofane yenge so degemaan na a ra.

xuina. ¹⁶ Sare solofere yi a yiifanni, silanfan xεnχεn de firin kanna yi minima a de, § a yetagin yi mayilenma alo soge xolena yanyi tagini. ¹⁷ N to a to, n yi bira a san bun ma alo faxa muxuna. A yi a yiifanna sa n fari, a naxa, “I nama gaxu. N tan nan a folon nun a rapanna ra. ¹⁸ Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi faxa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira dejinna n tan nan yii. ¹⁹ Awa, i naxan toxi, na sebe, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni. ²⁰ I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xema lenpu dɔxɔ se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xema lenpu dɔxɔ se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra.”

2

Falan naxan ti Efesi denkeleya yamaan xa

¹ “A sebe Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xema lenpu dɔxɔ se soloferene tagi, na ito nan falaxi. ² N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu rapaxine mi rafan i ma. I bata muxune keɗaan feseɗese naxanye a falaxi a xeraan nan e tan na, koni jɔndi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra. ³ I tunnafanxi, i bata tɔɔ n ma fe ra, koni i mi tunnaxɔlɔxi i ma. ⁴ Koni mawugana nde n yii ε xili ma, i bata i me i ya xanuntenya singen na. ⁵ Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i keɗaan maxete, i mɔn yi i ya wali singene de suxu. Xa i mi tin xete, n fama nen i ma, n yi i ya lenpu xema dɔxɔ seen ba na. ⁶ Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune* kewanle rapaxu i ma, naxanye rapaxu n fan ma.”

⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, n tinma nen a yi siimaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakɔni ariyanna yi.”†

* **2:6:** Nikolayiti muxune yi xaranna nde tima na waxatini naxan findixi wulen na, koni e fe mi fa kolonxi iki.

† **2:7:** A mato Dunuja Folon 2.8-9 kui. † **2:14:** A mato Yatene 31.16 kui. § **2:16:** A de silanfanna findixi Alaa falan nan na. * **2:17:** Manna donseen findixi donseen nan na Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni lɔxɔ yo lɔxɔ Nabi Musaa waxatini. Na fe mato Xɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

Falan naxan sebe Simirini denkeleya yamaan ma

⁸ “A sebe Simirini denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a folon nun a rapanna ra, naxan faxa, a mɔn yi keli sayani, na ito nan falaxi. ⁹ N na i ya tɔɔn nun i ya yiigelitɔyaan kolon, anu nafulu kanna nan yati ε ra. Naxanye a falama a Yahudiyannan e ra, koni a tan mi e ra, n na a kolon ne ε rayelefuma kii naxan yi. E findixi Setana salide banxin yamaan nan na. ¹⁰ I nama gaxu i tɔɔ fe famatone ra sese ma. Yinna Manga Setana ε tan nde se nen kasoon na, alogo a xa ε mato, ε yi xi fu tɔɔn sɔɔ. E tɔgɔndiya han ε sayana, n yi nii rakisina mangaya taxamaseri komotin so ε xun na.”

¹¹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, sayaan firinden mi na kanna liye mumε.”

Falan naxan sebe Peragama denkeleya yamaan ma

¹² “A sebe Peragama denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Silanfan xεnχεn de firin kanna naxan yii, na naxa iki: ¹³ N na i dɔxɔden kolon, Setanaa manga gbeden denaxan yi. I kankanxi n xinla ma, i mi i mexi n ma denkeleyaan na, hali e n ma sere tɔgɔndiyaxi Antipasi faxa lɔxɔn naxan yi ε konni Setana dɔxɔdeni. ¹⁴ Koni mawugana ndee n yii ε xili ma, muxuna ndee i konni naxanye Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaraxi Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube donna xɔn naxan bata ba saraxan na suxurene xa e nun yalunyaan xɔn.† ¹⁵ Na kiini, muxuna ndee i konna fan yi naxanye fan Nikolayiti muxune xaranna suxi. ¹⁶ Nayi, i xun xanbi so i hakeni, xanamu, n fama nen i ma sasa, n yi na muxune yenge n de silanfanna § ra.”

¹⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, n Manna donse* luxunxina nde soma nen a yii e nun gεme fixena xili nenεn sebexi

naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fo naxan a sɔtɔma.”

Falan naxan seɓe Tiyatire denkeleya yamaan ma

18 “A seɓe Tiyatire denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xemen naxan yeen luxi alo tee degena, a sanne mayilenma alo sula xuruxina, a tan naxa: 19 N na i kewanle nun i ya xanuntenyaan nun i ya denkeleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tunnafanna. N na a kolon i ya wali donxene wuya dangu a singene ra. 20 Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele,† naxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikene mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na suxurene xa. 21 N bata waxatin fi a ma alogo a xa a xun xanbi so a hakeni, koni a mi tin xete a yalunyaan foxo ra. 22 Nanara, n na a rasama nen naxankatani. E nun naxanye yalunyaan ligama e bode xon, e toro kati, xa e mi xete e wali naxine foxo ra. 23 N na a diine faxama nen. Denkeleya yamaan birin yi a kolon a n tan nan muxune miriyane nun boje yi feene fesefesema. N na e tan birin saranma nen e kewanle ra.”

24 “Koni e tan muxu donxen naxanye birin Tiyatire taani, e tan naxanye mi biraxi xaran naxini ito foxo ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi goron gbete dɔxoma e xun ma. 25 Naxan e yii, e na suxu tun, han n yi fa. 26 Naxan na non soto, a n sagoon liga han a rananna, n senben fima nen na ma siyane xun na. Kitabun naxa,

27 a mangaya xodexen ligama nen e xun na a mangaya wure dunganna ra,

a yi e rayensenje ayi alo fejena.‡

28 N senben fima a ma nen alo n na a sotoxi n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan saren fan so a yii.”

29 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

3

Falan naxan seɓe Saridesi denkeleya yamaan ma

1 “A seɓe Saridesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferene nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan falaxi: N na i kewanle kolon, yamaan laxi a ra a i bata nii rakisin soto, koni faxa muxun nan i ra. 2 Xulun! Senbe donxen naxan luxi i yi, i na masuxu benun a xa nan, amasoto n mi i kewali defexin toxi n ma Ala yetagi. 3 Nba, i xaranna naxan mexi, i yi a soto, na feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun xanbi so i hakeni. Xa i mi lu i yee ra yi, n na i ratere nama nen alo mujadena, i mi n fa waxatin kolonje. 4 Anu, muxuna ndee i konni Saridesi taani naxanye mi e dugine raxosixi. Ne sigan tima nen n xon dugi fixene yi, amasoto e sarijan. 5 Naxan na non soto, na dugi fixen soma nen, n mi a xinla be Nii Rakisin Kitabun kui mumε. N na n tima a xinla ra nen n Fafe Ala nun a malekane yetagi.”

6 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan seɓe Filadelifi taan denkeleya yamaan ma

7 “A seɓe Filadelifi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sarijananna nun Nondin Kanna nan ito falaxi, Dawudaa dejinna naxan yii, naxan deen nabima, muxu yo mi noe a ragale, naxan deen nagalima, muxu yo mi noe a rabiye, na naxa: 8 N na i kewanle kolon. A mato, n bata deen nabi i yee ra, muxu yo mi noe a ragale, bayo n na a kolon a i senben mi gbo, anu i n ma falan suxu nen, i mi i me n xinla ra. 9 Nba, a mato n naxan ligama Setana salide yamaan muxune ra, na wule falan naxanye e yete yatexi Yahudiyane ra, koni a tan mi e ra. N ne rafama nen e yi e xinbi sin i bun ma, e yi a kolon a n bata i xanu. 10 Amasoto i to bata n ma yamari falan suxu i yi i tunnafan, n fan yetena i kantanma nen maratantan waxatini, naxan fama dunuɲa muxune birin keɲaan fesefesedeni boxon yiren birin yi. 11 N famatoon ni i ra! Naxan i yii, na suxu ken alogo muxu yo

† 2:20: Yesabele findixi naxanla nde ra naxan yi Alaa muxune yengema. A fe mato Mangane Singen 16.31 nun 19.1-2 nun Mangane Firinden 9.22 nun 9.30 kui. ‡ 2:27: Yaburin 2.9

nama i ya nɔ sɔtɔn taxamaseri kɔmɔtin ba i xunna ma. ¹² Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n na kanna findima nɛn sɛnbɛtɛnna ra Ala Batu Banxini. A mi fa minɛ na mumɛ! N yi n ma Ala nun a taan xinla sɛbɛ a ma, Yerusalɛn nɛnɛn naxan godoma keli ariyanna yi n ma Ala fɛma. N na n xili nɛnɛn fan sɛbɛma nɛn a ma.”

¹³ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama dɛnkɛleya yamane xa, a xa na mɛ.”

Falan naxan sɛbɛ Layodise taan dɛnkɛleya yamaan ma

¹⁴ “A sɛbɛ Layodise dɛnkɛleya yamaan malekan ma, i naxa: N tan nan xili ‘Amina,’* sere tinxinxin nun jɔndina, Alaa daala birin xun na, n naxa: ¹⁵ N na i kɛwanle kolon. I mi xunbeli, i mi wolon. A yi lan nun, i wolon hanma i xunbeli. ¹⁶ Koni bayo i tɔxɔfilɔxin nan a ra, i mi wolonxi, i mi xunbelixi, n na i ya fe baxunma nɛn! ¹⁷ Bayo i a falama, i naxa, ‘Nafulu kanna nan n na, n ma nafunla bata gbo ayi, n mako mi fa sese ma.’ Koni i mi a kolon a i tɔrɔxi, a i makininkinin, se mi i yii, danxutɔɔn nan i ra, marabɛnna i ma. ¹⁸ Nba, n na i kawandima, i xa xɛma fajin sara n ma naxan nasɛnsɛnxi tɛɛn na, alogo i xa findi nafulu kanna ra jɔndini. E nun dugi fixɛne alogo i ragenla nama lu, i yagi. E nun i yɛɛn dandan senna alogo i xa seen to. ¹⁹ N na n xanuntenne sɔnna yitama e ra, n yi e xuru. Nayi, i sɔbɛ so, i yi i xun xanbi so i hakɛne yi. ²⁰ I tuli mati, n tixi dɛɛn na, n na a makɔnkɔnma, naxan na n xuiin mɛ, a yi na rabi, n soma nɛn na kanna konni, nxu yi nxu dɛge nxu bode xɔn. ²¹ Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n tinma nɛn na yi dɔxɔ n fɛma n ma mangaya gbɛdɛni alo n tan fan nɔɔn tixi kii naxan yi, n dɔxɔ n Fafe Ala fɛma a mangaya gbɛdɛni.”

²² “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama dɛnkɛleya yamane xa, a xa na mɛ.”

4

Alaa manga gbɛdɛna ariyanna yi

¹ Na xanbi ra, n yi fe gbɛtɛ to, n yi dɛna nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui singen

naxan mɛ, naxan yi gbo alo xɔta xuina, na yi a fala, a naxa, “Te be, feen naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa ne yita i ra.” ² Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi mafuren! N yi muxuna nde to dɔxi manga gbɛdɛni ariyanna yi. ³ A yɛtagin yi mayilenma alo yasipi gɛmɛn nun karineliya gɛmɛna. Manga gbɛdɛn yi rabilinxi sengunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi gɛmɛna. ⁴ Manga gbɛdɛ mɔxɔjɛn nun naanin gbɛtɛye yi manga gbɛdɛn nabilinni, fori muxu mɔxɔjɛn nun naanin yi dɔxi naxanye ma e maxidixi dugi fixɛne yi, xɛma mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi e xun na. ⁵ Kuyen jin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbɛdɛni. Lɛnpu dɛge gbeen solofere yi dɛgema mangaya gbɛdɛn yɛtagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra. ⁶ Lonna nde yi mangaya gbɛdɛn yɛtagi naxan gbo alo fɔxɔ igena, a fixa alo mato kikenana alo kilasina.

Dalise naanin yi mangaya gbɛdɛn yireni, e nun a rabilinni, naxanye yɛɛye yi e yɛtagi nun e xun xanbin ma. ⁷ Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yɛtagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna tunganmatɔna. ⁸ Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e yɛɛne yi e fatin yiren birin ma, e yi bɛtin bama kɔɛɛn nun yanyin birin na, e naxa, “Marigina Ala Sɛnbɛn Birin Kanna sarijan, a sarijan, a sarijan, naxan yi na, naxan na, e nun naxan fama.”

⁹ Naxan dɔxi mangaya gbɛdɛni naxan luma habadan, dalise naaninne nɛma yi binyen nun xunna kenla nun barikan birɛ na xa waxatin naxan yi, ¹⁰ na fori muxu mɔxɔjɛn nun naaninne yi e xinbi sinma nɛn a yɛtagi, e yi a batu, e yi e manga kɔmɔtine woli mangaya gbɛdɛn yɛtagi, e yi a fala na kanna xa naxan dɔxi manga gbɛdɛn ma naxan luma habadan, e naxa,

¹¹ “Nxu Marigina, nxɔ Ala,

binyen nun xunna kenla nun sɛnbɛn daxa a fi i ma, amasɔtɔ i tan nan seen birin daxi, e taranxi na i sagoon nin, e daxi i sagoon nin.”

* **3:14:** Na bunna nɛɛn Yesu nan Alaa falane birin nakamalima.

5

Kedin nun Yexee Diina fe

¹ Naxan yi dɔxi mangaya gbɛdɛni, n yi kɛdi mafilinxina nde to suxi na yiifanni seɓenla yi tixi naxan fɔxɔ firinna birin ma. A yi balanxi taxamaseri solofere nan na. ² N yi maleka seɓɛmana nde to naxan yi falan tima a xuini texin na, a naxa, “Nde daxa a kɛdini ito taxamasenne kala alogo a xa kɛdi mafilinxin nabi?” ³ Koni muxu yo mi sɔtɔ ariyanna nun bɔxɔ xɔnna ma, hanma bɔxɔn bun ma naxan yi nɔɛ a kɛdin nabiye, hanma a yi a mato. ⁴ N yi wuga kati, amasɔtɔ muxu yo mi sɔtɔ naxan yi daxa a na kɛdin nabi, hanma a yi a mato. ⁵ Nayi, na fonna nde yi a fala n xa, a naxa, “I nama wuga. A mato! Yuda bɔnsɔnna yatan naxan luxi alo salenna naxan maɓingi kelixi Dawuda xabilani, na bata seɓɛn sɔtɔ a xa kɛdin nabi e nun a taxamaseri soloferene.”

⁶ Nba, n yi yexee diina nde to tixi manga gbɛdɛn nun dalise naaninne nun fonne tagi. Na Yexee Diin yi luxi alo a kɔɛ raxabaxin nan yi a ra nun. Feri solofere, yee solofere nan yi a ma, naxanye yi findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa dunuɓa yiren birin yi. ⁷ Naxan yi dɔxi manga gbɛdɛni, Yexee Diin yi sa kɛdi mafilinxin nasuxu na yiifanni. ⁸ A to na rasuxu, dalise naaninne nun fori mɔxɔɓɛn nun naaninne yi e xinbi sin Yexee Diin bun, kondenna yi e keden kedenna birin yii e nun xema wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sarijanxina Ala maxandi xuine ra. ⁹ E yi beti nenɛn ba, e naxa, “I daxa i yi kɛdi mafilinxin tongo, i yi a taxamasenne ba a ma, alogo a xa rabi.

Amasɔtɔ i bata yi faxa nun, i yi muxune xunba Ala xa i wunla xɔn ma, keli bɔnsɔnne birin nun xuine birin nun yamane birin nun siyane birin yi.

¹⁰ I yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra, e mangayaan ligama nen bɔxɔn xun na.”

¹¹ N yi a matoma waxatin naxan yi, n maleka wuyaxi xuiin me daliseene nun fonne nun manga gbɛdɛn nabilinni, e xasabin yi sigɛ han wuli wuli wuyaxi naxan mi

yi yate. ¹² E yi betin bama, e yi e xuini te, e naxa,

“Yexee Diin naxan bata yi faxa nun, na daxa a xa seɓɛn nun nafunla nun xaxinla nun fangan nun xunna kenla nun binyen nun tantunna sɔtɔ!”

¹³ Daliseene birin kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma e nun bɔxɔn bunni, e nun naxanye birin fɔxɔ igeni, n yi daala birin xuiin mɛma, e betin bama, e naxa,

“Naxan dɔxi manga gbɛdɛni e nun Yexee Diina, tantunna nun xunna kenla nun binyen nun seɓɛn xa fi ne nan ma habadan!”

¹⁴ Dalise naaninne yi a fala, e naxa, “Amina.” Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala batu.

6

Taxamasenne fe

¹ Na xanbi ra, n yi Yexee Diin to na taxamaseri soloferena nde keden nabiye, n yi dalise naaninna nde keden xuiin me, a xuiin luxi alo kuye sarinna, a naxa, “Fa be!” ² N yi soo fixɛn to. Naxan yii dɔxi a fari, xanla yi suxi na yii. E yi mangaya kɔmɔti taxamasenna so a xun na. A siga nɔ sɔtɔn xunna kenli, alogo a xa sa nɔɔn ti.

³ A to taxamasenna firinden nabi, n yi daliseen firinden xuiin me, a naxa, “Fa be!” ⁴ Soo gbete yi mini naxan yi gbeeli alo tɛna. Naxan yi dɔxi a fari, dunuɓa muxune bɔɓe xunbenla kala seɓɛn yi so na yii alogo muxune xa e bode faxa, silanfan kuye gbeen yi so a yii.

⁵ A to taxamaseri saxanden nabi, n yi daliseen saxanden xuiin me a fale, a naxa, “Fa be!” N yi soo fɔɛn to. Naxan yi dɔxi a fari, sikeela yi suxi na yii. ⁶ N yi xuina nde me dalise naaninne tagi alo fala xuina, a naxa, “Ligaseen ye keden maala ra soge keden saranna ra. Ligaseen ye saxan fundenna ra soge keden saranna ra. Koni i nama turen nun manpaan tan kala.”

⁷ A to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise naaninden xuiin me a fale, a naxa, “Fa be!” ⁸ N yi soo fati ɓɔxɔndede ramaan to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nen sayana. Laxira yi biraxi a fɔxɔ ra. Bɔxɔni taxunxin dɔxɔde naaninna ra, na kedenna halagi seɓɛn yi so e yii silanfanna nun

fitina kamɛn nun fitina furen nun burunna sube xajene xɔn.

⁹ A to taxamasenna suulunden nabi, muxun naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana fe ra, n yi ne niine yeɛenne to saraxa ganden bun ma. ¹⁰ E yi gbelegbele, e naxa, “Marigi sarijanxina, jɔndin kannu, i mɔn buma han waxatin mundun yi benun i xa kitin sa, i yi nxu faxa feen saran dunuɔa muxune ra?” ¹¹ Doma fixɛn yi so e keden kedenna birin yii. A yi fala e xa, a e xa e matabu waxatidi singen han e walikɛ bodene nun e ngaxakedenne birin xasabin yi dɛfe naxanye faxama alo e tan.

¹² A to taxamasenna senninden nabi, n ni ito nan to: Bɔxɔn yi xuruxurun kati! Sogen yi fɔrɔ alo kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo wunla, ¹³ kore xɔnna sarene yi yolon bɔxɔni, alo foye gbeen na xɔden binla yigisan a bogine yi yolon. ¹⁴ Kore xɔnna yi tunun alo kɛdin na mafilin, geyane nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne birin yi ba e funfuni. ¹⁵ Na xanbi ra, dunuɔa mangane nun a kuntigine nun sofa kuntigine nun nafulu kanne nun sɛnbɛ kanne nun muxun birin, konyine nun xɔrɔne birin, ne yi sa e luxun faranne nun geya yinle ra. ¹⁶ E lu a fale geyane nun gɛmɛne xa, e naxa, “E bira nxu fari! Naxan manga gbɛdɛni, ɛ nxu luxun na nun Yɛxɛɛ Diina xɔlɔn bun. ¹⁷ Amasɔtɔ e xɔlɔ lɔxɔ gbeen bata a li, nde nɔɛ tiyɛ a yetagi?”

7

Taxamasenna yi sa denkeɛya yamaan ma

¹ Na xanbi ra, n yi maleka naanin to tixi dunuɔa tongon naaninne ma. Bɔxɔ xɔnna foye naaninne yi suxi e yii, alogo foye yo nama mini bɔxɔ xɔnna xun ma, hanma fɔxɔ igena hanma wudine xun ma. ² N yi maleka gbɛtɛ to fɛ, keli sogeteden binni, habadan Alaa taxamasenna yi suxi naxan yii. Bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen tɔrɔ sɛnbɛn so maleka naaninna naxanye yii, a yi sɔnxɔ ne ma, a naxa, ³ “E nama fe jaxin liga bɔxɔ xɔnna ra singen hanma fɔxɔ igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikɛne tigi ra.”

⁴ Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin mɛ, muxu wuli kɛmɛ

muxu wuli tonge naanin e nun naanin keli Isirayila bɔnsɔnne birin yi:

⁵ Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma Yuda bɔnsɔnni,

Rubɛn bɔnsɔnna,
muxu wuli fu nun firin,
Gadi bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

⁶ Aseri bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

Nafatali bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

Manase bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

⁷ Simeyɔn bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

Lewi bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

Isakari bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

⁸ Sabulon bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

Yusufu bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin,

Bunyamin bɔnsɔnna,

muxu wuli fu nun firin taxamasenna yi naxanye ma.

Yama gbeena Ala yetagi

⁹ Na xanbi ra, n yi yama gbeen to naxan xasabin mi yi yatɛ, sa keli siyane birin nun bɔnsɔnne birin nun yamane birin nun xuine birin yi. E yi tixi manga gbɛdɛn nun Yɛxɛɛ Diin yetagi, doma fixɛn nagodoxi e ma, tugu dɛɛne suxi e yii. ¹⁰ E yi e xuini te, e naxa,

“Kisina en ma Ala nan yii naxan dɔxi manga gbɛdɛni e nun Yɛxɛɛ Diina.”

¹¹ Malekane birin yi tixi manga gbɛdɛn nun fonne nun dalise naaninne rabilinni, ne yi bira manga gbɛdɛn yetagi, e yetagine yi lan bɔxɔn ma, e yi Ala batu, ¹² e naxa, “Amina! Tantunna nun binyen nun fe kolonna nun barika biran nun xunna kenla nun sɛnbɛn nun fangan xa lu en ma Ala xa habadan han habadan! Amina.”

¹³ Na fonna nde yi n maxɔdin, a naxa, “Doma fixɛn nagodoxi ndee ma itoe ra? E kelixi minɛn yi?” ¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “N fafe, i tan nan na kolon.” A yi a fala n xa, a naxa, “Muxune nan e ra naxanye bata

dangu jaxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yexee Diin wunli.”
 15 Nanara, e tixi Alaa manga gbeden yetagi, e a batu yanyin nun kaen na a Batu Banxini.

Naxan dxi manga gbedeni, na e yigiyama nen a konni.

16 Kamen mi fa e suxe sonon, min xonla mi fa e suxe sonon, sogen mi fa e ganje sonon, kuye wolon yo mi mine e ma,

17 amasoto Yexee Diin naxan manga gbedeni, na e masuxuma nen alo xuruse rabana, a yi ti e yee ra, siga siimaya tigi igene yi, Ala yi e yee gene birin fitan e yee ra yi.

8

Taxamasenna soloferedena fe

1 Yexee Diin to taxamasenna solofereden nabi, kore xonna yi madundu han waxatidi. 2 N yi maleka solofere to tixi Ala yetagi, xota solofere yi so ne yii.

3 Maleka gbete yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xema daxin suxi a yii. E wusulan gbegbe so a yii a gan daxin na, sa yama sarijanxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xema daxin fari manga gbeden yetagi. 4 Wusulanna tutin nun yama sarijanxina Ala maxandi xuine yi te, keli malekan yii siga Ala yetagi. 5 Na xanbi ra, malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe saraxa ganden teen na, a yi a woli boxoni. Galan xuiin nun xuine nun kuyen jin masaxonna yi mini, boxon yi xuruxurun.

Xota naanin singene yi fe

6 Nayi, xota soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi keli xotane fedeni. 7 Maleka singen yi a gbee xotaan fe. Balabalan kesen nun teen nun wunla basanxin yi fa boxo xonna fari. Boxoni taxunxin daxode saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a wudine nun a sexe xindene birin.

8 Malekan firinden yi a xotaan fe. Geme gbeena nde yi sin foxo igeni naxan yi gbo alo geyaan ganmatona. Foxo igene yitaxunxin daxode saxanna ra, na kedenna yi findi wunla ra, 9 daliseen naxanye birin yi jeje na foxo igeni, ne yi faxa, menna kunkine fan yi kala.

10 Malekan saxanden yi a gbee xotaan fe. Sare gbeen ganmaton yi keli kore, a ganma alo xaye raxidi degena. Baane nun tigine birin yitaxunxin daxode saxanna ra, saren yi bira na keden yi. 11 Na saren yi xili nen, “Se Xolena.” Na igene yi xolo ayi, muxu wuyaxi yi faxa na ige xolen mindeni.

12 Malekan naaninden yi a gbee xotaan fe. Sogen nun kiken nun sarene yitaxunxin daxode saxanna ra, na kedenna yi yidimi, alogo na yaten joxon xa ba e degen na. Na kenenna joxon yi ba yanyin nun kaen kenenna ra.

13 Nba, n yi fe gbete to, n singbinna nde fala ti xuiin me, a yi foyeni kore, a naxa, “Gbalona, gbalona, gbalon boxo xonna muxune xa, maleka saxanna bonne na e xotane fe waxatin naxan yi.”

9

Xotaan suulunden yi fe

1 Malekan suulunden yi a xotaan fe. N yi saren* to kele kore, a bira boxoni, yili jaxi tilinxin depinna yi so a yii. 2 A yi yili jaxin deen nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen teen tutina. Na yi sogen nun kuyeni foro. 3 Tuguminne yi mini teen tutini e xuya ayi boxon ma, senben yi so ne yii alo tanle boxon ma. 4 A yi fala e xa a e nama sezene halagi boxon ma, hanma se xinde yo hanma wudine fo adamadiine tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra. 5 E mi yi daxa e muxune faxa koni e xa e jaxankata kike suulun. E yi saxolen naxan tima muxune ma, na yi luxi nen alo tanla na muxun xin. 6 Na loxone yi, muxune sayaan fenma nen koni e mi a toma. Sayaan xonla e suxuma nen han, koni sayana a gima nen e ma.

7 Na tuguminne yi luxi nen alo soon naxanye yitoxi yenge so xinla ma. Mangaya komoti taxamasenna e xunna alo xemana,

* 9:1: Sareni ito findixi malekana nde taxamasenna ra alo Lankenemayaan 12.4.

e yetagine luxi alo muxun yetagina. ⁸ E xun seXene luxi alo jaxanle xun seXena. E jinne luxi alo yatan jinna. ⁹ E xanle yi e kanken ma alo yengε so seen kanke masaan wure daxina. E gabutene xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi wontorone ra, e yi e gi siga yengeni. ¹⁰ E xunle luxi alo tali xunla. Xirinna yi e xunla nan na naxan muxune sɔxɔɛma han kike suulun. ¹¹ Yili Naxin Malekan nan yi e xun na e mangan na, naxan xili Heburu xuini, Abadɔn. Girɛki xuiin tan yi, a xili nen, Apoliyon. Na bunna neen, “Halagi Tiina.”

¹² Gbalo singen bata dangu. Gbalo firin mɔn luxi.

Xɔtaan senninden yi fe

¹³ Malekan senninden yi a xɔtaan fe. N yi xuina nde me keli saraxa gande xema daxin feri naaninne binni naxan yi Ala yetagi. ¹⁴ Xɔtaan senninden yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, “Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa gbeen de, ne fulun.” ¹⁵ Na maleka naaninna naxanye yi yitɔnxi na waxatin nun lɔxɔn nun kiken nun jeeen ma, ne yi fulun alogo dunuɲa muxune yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, e xa na kedenna faxes. ¹⁶ Yengε soon naxanye yi soone fari, muxu wuli mɔxɔɲen dɔxɔde wuli fu. N na xasabin nan mexi. ¹⁷ Na fe toon kui, n soone nun soo ragine to na kiini: E kanke masane yi gbeeli alo teeena, e mamiloxi alo safiri gemena, e neri fupiramana alo dole tee fupina. Soone xunne luxi alo yata xunna, teen nun tutin nun dole teen yi minima e de. ¹⁸ Dunuɲa muxune birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi faxes na jaxankata saxanne xɔn, teen nun tutin nun dole teen naxanye yi minima e de. ¹⁹ Amasɔɔ soone senben yi e deen nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo sapine. E xunne na, e muxune maxɔɔma naxanye ra.

²⁰ Na gbalone mi muxun naxanye faxes, ne mi xete e yii fɔxɔn batu feen fɔxɔ ra e mi jinnan kiin yiba hanma suxure xema daxina hanma a sula daxina hanma a gemε daxina hanma a wudi daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mema, e mi nɔe sigan tiye. ²¹ E mi xete e muxu faxan

nun e kɔerayaan nun e yanga suxun nun e muɲan fɔxɔ ra.

10

Malekan nun keddi xurina fe

¹ N yi maleka senbema gbete to gode keli ariyanna yi, kundaan filinxi a ma alo dugina, sengunna rabilinxi a xunna ma. A yetagin mayilenma alo sogena, a sanne yi teen yiyani alo tee senbetenne. ² Keddi mafilinxi xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yiifari ma sanna ti fɔxɔ igeni, a komenna xaren na. ³ A sɔnxɔ xuini te alo yatan wurundun xuina. A to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui ramini. ⁴ E yi naxan falama, n yi nɔe na sebe nen nun, koni n yi fala xuina nde me keli kore, a naxa, “Kuye sarin soloferene naxan falama, na ramara wundoni, i nama a sebe!”

⁵ Na xanbi ra, n malekan naxan to tixi fɔxɔ igen nun xaren ma, na yi a yiifanni te kore xɔnna ma. ⁶ A yi a kɔɔ habadan Ala xinli, naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen daxi e nun e yi seene birin. Malekan yi a fala, a naxa, “A mi fa buma sɔnɔn! ⁷ Koni maleka solofereden na a xɔtaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe ragidixin kamalima nen nayi alo a rali a nabine ma kii naxan yi, a walikene.”

⁸ Nba, n fala xuiin naxan me a singeni keli kore, na mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “Siga, i sa keddi rabixin tongo na malekan yii naxan tixi fɔxɔ igen nun xaren ma.” ⁹ N yi n maso malekan na, n yi a fala a xa, a xa keddi mafilinxi xuridin so n yii. A yi a fala n xa, a naxa, “A tongo, i yi a ragerun, a jaxunma ayi nen i de alo kumina, koni a i kuiin nafema nen xɔɔen na.” ¹⁰ N yi keddi mafilinxi xuridin tongo malekan yii, n to a raso n deε, a yi jaxun n deε alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n kuiin yi rafe xɔɔen na. ¹¹ Na xanbi ra, e yi a fala n xa, a n mɔn xa nabiya falane ti lan yamane nun siyane nun xuine nun mangane ma.

11

Sere firinne

¹ Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo tamina se maliga seen na, a naxa, “Keli, i

yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga e nun muxun naxanye Ala batuma a kui. ² Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan maliga, na lu na. Amasoto na bata so siyane yii naxanye Taa Sarijanxini bodonma han kike tonge naanin e nun firin. ³ N nan n sere firinne rasigama nen nabiya falane ralideni kasa dugine ragodoxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli keden xi kemε firin xi tonge sennin.”

⁴ Na sere firinne findixi oliwi wudi firinne nun lenpune doxo se firinne nan na naxanye tixi boxon birin Marigin yetagi. ⁵ Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, teen minima nen e de, a yi e yaxune halagi. Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, fo na kanna xa faxa na kii nin. ⁶ Kore xonna balan senbena e ra alogo tulen nama fa e nema nabiya falane tiye waxatin naxan yi. Igene maxete senben fan e ra wunla ra, e mon yi fitinan sifan birin nadin dunuja muxune ma, e na wa a xon waxati yo yi.

⁷ E nema yelin e sereyaan be waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan tema yili jaxin kui, na e yengema nen, a yi e no, a yi e faxa. ⁸ E binbine yi lu saxi taa gbeen yama malandeni, muxune e Marigin gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan luxi nen alo Sodoma hanma Misiran. ⁹ Yamane nun bomsanne nun xuine nun siyane birin e binbine toma nen han soge saxan e nun a tagi. E mi tinje ne xa maluxun. ¹⁰ Dunuja muxune sewama nen muxu firinni itoe faxa feen na, e jaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasoto na nabi firinne bata yi muxune jaxankata boxo xonna fari. ¹¹ Koni na soge saxan e nun a tagiin na dangu, niin soma nen e yi fata Ala ra, e yi keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nen kati. ¹² E yi xui gbeena nde me kore naxan yi a falama, a naxa, “E te be.” E yi te kore kundani, e yaxune yeε xari. ¹³ Na waxatin yeteni, boxon yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin doxode fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli solofere yi faxa na boxo xuruxurunni. Muxun donxene yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore.

* **11:19:** 11.19 Layiri Kankirana fe mon sebexi Xoroyaan 25.10-22 kui. * **12:1:** Fe tooni ito foloxina, naxanli ito findixi Yesu nga nan na. Koni falatide 12,17 kui, a bomsanna yi findi denkeleya yamaan na. Yanyina nde, a findixi denkeleya yamaan maligan na fe toon kui. † **12:3:** Ninginangan findixi Setana misaala nan na.

¹⁴ Gbalon firinden bata dangu, koni a saxanden famatxon ni i ra.

Xotaan soloferedena

¹⁵ Maleka solofereden yi a xotaan fe. Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa, “Dunuja mangayaan bata findi en Marigin nun a Muxu Sugandixin gbeen na,

a mangayaan ligama a xun na nen habadan han habadan!”

¹⁶ Fori moxonnen nun naaninna naxanye yi doxi e manga gbedene yi Ala yetagi, ne yi e xinbi sin a bun ma, e yetagine yi lan boxon ma, e yi a batu. ¹⁷ E naxa,

“Marigina Ala Senben Birin Kanna, naxan na, naxan yi na a foloni!

Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i senbe gbeen nawali, i ya mangayaan tixi naxan na.

¹⁸ Siyane bata yi xolo,

koni i ya xolon yi fa, faxa muxune makiti waxatin yi a li,

i yi i ya walikene saranna fi,

i ya nabine, muxu sarijanxine,

e nun naxanye gaxuxi i xinla yeε ra,

muxudin nun muxu gbeena,

i yi ne halagi

naxanye boxon halagima.”

¹⁹ Ala Batu Banxin naxan ariyanna yi, na yi rabi. N yi a Layiri Kankiraan* to Ala Batu Banxini. Na xanbi ra, kuyen jin masoxonna nun xuine nun galan xuiin yi mini, boxon yi xuruxurun, balabalan kesene yi yolon han!

12

Naxanla nun ninginangana fe

¹ Taxamaseri gbeena nde yi mini kore: naxanla* maxidixin sogeni, kiken a sanna bun ma, mangaya komoti taxamasenna soxi a xun na sare fu nun firin yi naxan ma.

² A fudikanna nan yi a ra, a gbelegbelema dii barin soxoleni.

³ Taxamaseri gbete yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen† nan yi na ra, xun solofere yi a ma e nun feri fu, mangaya

kəmōti taxamasenna yi soxi a xun soloferene birin na. ⁴ Sarene† yitaxunxin dōxōde saxanna ra, a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bōxōni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yetagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi. ⁵ Naxanla yi dii xēmen bari, naxan mangaya xōdēxen ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. Koni a dii xēmen yi rate kore Ala nun a manga gbēden fēma. ⁶ Naxanla yi a gi, a siga tonbonni Ala dēnaxan yitōnxi a xa, alogo a xa sa balo na han xi wuli keden kēme firin xi tonge sennin.

⁷ Nayi, yēngē gbeen yi keli kore xōnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yi na ninginangan yēngē. Ninginangan nun a malekane fan yi yēngēn soma. ⁸ Koni a mi nō sōtō, dōxōde mi fa lu e xa kore xōnna ma. ⁹ E yi ninginanga gbeen woli bōxōni, saji fōnna, naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan dunuḡa muxune birin mayendenma. E nun a malekane birin yi rawoli ayi bōxō xōnna ma. ¹⁰ Nayi, n yi fala xui gbeena nde mē keli kore, a naxa, “Iki, en ma Alaa kisin nun a sēnben nun a mangayaan waxatin bata a li, e nun a Muxu Sugandixina sēnbenā. Amasōtō en ngaxakedenne kansun muxun bata woli bōxōni, naxan yi e kansunma kōēēn nun yanyin na en ma Ala xa.

¹¹ E yi a nō Yēxēē Diin wunla nun e sereya falan xōn, e mi e yetē niin natanga, e tin sayaan ma.

¹² Nanara, ε tan naxanye kore xōnna ma, ε sēwa. Koni gbalon bōxō xōnna nun fōxō igen xa, bayo Yinna Manga Setana xajēxin bata godo ε fēma, amasōtō a kolon a waxati xunkuye mi a xa.”

¹³ Ninginangan to a to, a bata rawoli ayi bōxōn ma, ḡaxanla naxan dii xēmen bari, a yi na sagatan fōlō. ¹⁴ Nayi, gubugubune yi so ḡaxanla yii alo singbin gbeen gubugubune alogo a xa tungan a siga

han dēnaxan sa yitōnxi a xa tonbonni, a sa baloma dēnaxan yi ḡēē saxan e nun a tagi, a yi tanga saḡin ma. ¹⁵ Nayi, saḡin yi igen baxun ḡaxanla fōxō ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali. ¹⁶ Koni bōxō xōnna yi ḡaxanla mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun ḡaxanla fōxō ra. ¹⁷ Ninginangan yi xōlō ḡaxanla ma kati! A yi siga ḡaxanla bōnsōn dōnxēne yēngēdeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama. ¹⁸ Ninginangan yi sa ti fōxō igen dē.

13

Sube magaxuxi firinne fe

¹ Nba, n yi sube magaxuxina* nde to tē fōxō igen xōrē ra, xun solofere, feri fu a ma. Mangaya kəmōti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu xinla nde sēbēxi a xunne birin ma. ² N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna ḡarin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen sanne. A dēēn luxi alo yatan dēna. Ninginangan yi a sēnben nun a manga gbēden nun nō gbeen so a yii. ³ N yi a xunna nde to, na yi luxi alo e na a maxōlō gbeen ti naxan a faxē, koni na yiren bata yi bari. Dunuḡa muxune birin yi kabē gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fōxō ra. ⁴ Muxun birin yi ninginangan batu amasōtō a bata yi sēnben so sube magaxuxin yii. E yi sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo sube magaxuxini ito, nde nōē a yēngē?”

⁵ Waso falan nun marayelefu falan ti fena Ala ma, na sēnben yi sa sube magaxuxin dē, fe ḡaxin naba sēnben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin. ⁶ A yi Ala rayelefu fōlō, a lu a xili kalē e nun Ala dōxōdena e nun naxanye birin ariyanna yi. ⁷ Yama sariḡanxin yēngē sēnben yi so a yii, alogo a xa e nō. Sēnben yi so a yii bōnsōnna birin nun yamane birin nun xuine birin nun siyane birin xun na. ⁸ Dunuḡa muxune birin e xinbi sinma nēn a bun ma, naxanye

† **12:4:** Sareni itoe findixi malekane taxamasenne ra. Setana bata malekana ndee ramurute Ala ma, e yi godo bōxōni e findi ḡinanne nun yinnane ra. * **13:1:** Sube magaxuxin findixi yamanan manga gbeen sēnben misaala ra na waxatini. Yamanan manga gbeen yi dēnkēlya muxune ḡaxankatama. A mōn findē to dunuḡa mangane sēnbē ḡaxin misaala ra.

birin xili mi seβexi Yexee Diina Nii Rakisin Kitabun kui xabu dunuḡa da waxatini, naxan bata yi faxa nun e fe ra. ⁹ Nba, xa naxan tuli na, a xa a tuli mati.

¹⁰ Xa kasorasaan nagidixi naxan ma, na sama nen kasoon na yati.

Xa sayaan nagidixi naxan ma silanfanna ra,

na faxama nen silanfanna ra yati.

Nanara, yama sariḡanxin lan e xa e tunnafan e tḡondiya.

¹¹ Nba, n yi sube magaxuxi gbete† to mine bḡxḡni. Feri firin yi a ma, ne luxi alo Yexee Diin fenne, koni a yi falan tima alo ninginangana. ¹² A yi sube magaxuxi singena nḡḡn birin nawalima a ḡḡxḡni, a yi a liga bḡxḡn nun a muxune birin yi e xinbi sin na sube magaxuxi singen bun ma, naxan maxḡḡde ḡaxin bata yi bari. ¹³ Sube magaxuxi firindeni ito yi kabanako taxamasenne ligama, a yi teeḡn nagodo bḡxḡn ma muxune yetagi keli kore. ¹⁴ Senben naxan so a yii a xa kabanako taxamasenne raba sube magaxuxi singen ḡḡxḡni, na yi dunuḡa muxune mayenden, a yi a fala dunuḡa muxune xa a e xa sube magaxuxi singen sawuran nafala e suxuren na suben naxan bata yi maxḡḡ silanfanna ra, a yi bari. ¹⁵ Senben yi so sube magaxuxi firinden yii alogo a xa niin bira sawurani, alogo na sawuran xa falan ti, a mḡn xa muxune faxa naxanye mi e xinbi sinma sawuran bun ma. ¹⁶ A yi a liga a muxune birin xa karahan taxamasenna yi lu e birin yiifanna ma hanma e tigi ra, muxudin nun muxu gbeena, nafulu kanna nun yiigelitḡna, xḡḡn nun konyina. ¹⁷ Muxu yo mi nḡe seen sare hanma e seen mati

† **13:11:** Sube magaxuxi gbete findixi mangane seri batune misaala ra. Na waxatini, yamanan manga gbeen yi batuma alo alana nde. Naxanye findixi yamanan manga gbeen sawurane ki muxune ra, ne senben misaala nan sube magaxuxi firindeni ito ra. Ne nan yi katama yamanan muxune birin xa mangan batu alo ala, anu, denkeleya muxune mi yi nḡe na lige. A finde to dunuḡa mangane seri batune fan misaala ra. † **13:18:** 666: Ndee laxi a ra fa fala na yaten findixi wundo taxamasenna nan na lan Romi taan manga gbeen xinla ma naxan xili Nero. Heburu xuiin nun Gireki xuiin sebelidine keden kedenna birin yi lanxi yatena nde ma men kaane gbee wundo kiini. Muxun na mangan xinla tongo, a yi a xinla sebelidine yatene sa e bode ma, na malanxin lanma kemε sennin tonge sennin e nun sennin nan ma. Men kaane miriyani, solofere nan yate kamalixin na. Sennin fan yi a yita fa fala, na muxuna fe mi kamalixi.

* **14:1:** A mato Lankenemaya 7.4-8 kui. † **14:8:** Babilḡn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan ḡaxankatama Yoni waxatini alo Babilḡn taan yi Alaa yamaan ḡaxankatama Daniyeli waxatini.

xa na taxamasenna mi a ma, sube magaxuxin xinla hanma a xinla taxamasenna xasabina.

¹⁸ Fḡ xaxinla xa sḡḡ nen feni ito yi. Xa naxan xaxili na, na kanna xa sube magaxuxin xinla taxamasenna xasabini ito yate ki faji, a yi a bunna fala, amasḡḡ xemena nde xinla nan a bunna ra, a tan ni i ra: kemε sennin tonge sennin e nun sennin.†

14

Muxu xunbaxine betina

¹ Nba, n mḡn yi Yexee Diin to tixi Siyon Geyaan fari, e nun muxu wuli kemε wuli tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a xinla nun a Fafe xinla yi seβexi naxanye tigi ra.* ² N yi fala xuina nde me keli kore, naxan yi luxi alo ige walan gbeen xuina alo kuyen sarin xui gbeena. N fala xuiin naxan me, na yi luxi nen alo kondan maxane nan yi kondan maxani. ³ E yi beti nen bama manga gbeden nun dalise naaninne nun fonne yetagi. Muxu yo mi yi nḡe a maxaranḡe na betin ma fḡ na muxu wuli kemε wuli tonge naanin wuli naaninna naxanye yi xunbaxi bḡxḡ xḡnna fari. ⁴ Ne nan mi e yete raxḡsi ḡaxanle xḡn, e sariḡan. E yi biraxi Yexee Diin fḡxḡ ra a na yi siga dede. E bata yi xunba muxune tagi e lu alo bḡxḡn bogise singe faji naxanye fima Ala nun Yexee Diin ma. ⁵ Wule falan mi yi minima e de mumε! Fe yo mi yi e ra.

Maleka saxanne fe

⁶ Nba, n yi maleka gbete to tugaḡḡe kore xḡnna ma. Habadan Xibaru Fajin falana a yii, a a ralima dunuḡa muxune ma, e nun siyane nun bḡnsḡnne nun xuine nun yamane birin. ⁷ A yi a falama a xuini texin na, a naxa, “E gaxu Ala ye ra, e yi binyen fi a ma, amasḡḡ a kiti sa waxatin bata a li.

Ɛ a batu, a tan naxan kore xonna nun bɔxɔ xonna nun fɔxɔ igen nun tigne daxi.”

⁸ Malekan firinden yi fa a fɔxɔ ra, a naxa, “Babilɔn taa gbeen† bata kala! A bata kala, a tan naxan a tinxintareyaan dɔlɔn fixi siyane birin ma.”

⁹ Malekan saxanden yi fa e fɔxɔ ra, a yi a xuini te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa a tigi ra hanma a yiin ma, ¹⁰ na kanna fan Alaa xɔlɔn manpaan minma nɛn naxan saxi xɔlɔ igelengenna kui, a yi naxankata tɛɛn nun dole tɛɛni maleka sarijanxine nun Yɛxɛɛ Diin yɛtagi. ¹¹ E naxankata tɛɛn tutin tema nɛn habadan han habadan, matabu mi e xa kɔɛɛn nun yanyin na e tan naxanye sube magaxuxin nun a sawuran batuma e tan naxanye tinma a xinla taxamasenna yi sa e ma.” ¹² Nanara, yama sarijanxin lanma nɛn e yi e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e dɛnkɛɛya Yesu ma.

¹³ Na danguxina, n yi fala xuiin mɛ keli kore, a naxa, “Ito sebe: Sɛwan na kanne xa naxanye faxama Marigini fɔlɔ iki ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nɔndin nan na ra, e e matabuma nɛn e wanli, amasɔtɔ e wanle biraxi e fɔxɔ ra.”

Se xabana bɔxɔni

¹⁴ Nba, n yi kunda fixɛn to. Adamadi maligana nde yi dɔxi na kundaan fari, mangaya taxamaseri kɔmɔtin xɛma daxin soxi a xun na, wɔlɛtɛ xɛnxɛna a yii. ¹⁵ Maleka gbɛtɛ yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi dɔxi kundaan fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, “I ya wɔlɛtɛn tongo, i seen xaba, amasɔtɔ se xaba waxatin bata a li bɔxɔni, a bata mɔ.” ¹⁶ Nayi, naxan yi dɔxi kundaan fari, na yi a wɔlɛtɛn nadangu bɔxɔ xonna fari, a bɔxɔ xonna se xaba daxin jan fefe!

¹⁷ Awa, n yi maleka gbɛtɛ to keɛ Ala Batu Banxini ariyanna yi, wɔlɛtɛ xɛnxɛna nde na fan yii.

¹⁸ N mɔn yi maleka gbɛtɛ to mine ariyanna saraxa badeni, naxan yi tɛɛn xun na. Wɔlɛtɛ xɛnxɛn yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, “I ya wɔlɛtɛ xɛnxɛn naso bɔxɔ xonna manpa bogine ra, i yi e xaba amasɔtɔ e bata mɔ!”

¹⁹ Malekan yi a wɔlɛtɛn nadangu bɔxɔn

fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xɔlɔ gbeen manpa igen badeni. ²⁰ E sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi mini manpa bogi ige badeni, a te han soone dɛni lanna, a bɔxɔn manpa ige baden ma han fayida kilo kɛmɛ saxan nɔxɔn.

15

Malekane nun fitina dɔnxɛne fe

¹ Nba, n mɔn yi taxamaseri gbee magaxuxi gbɛtɛ to kore xonna ma, maleka solofere nan yi a ra fitina fe solofere yi naxanye yii. Fitina fe dɔnxɛne nan ne ra, amasɔtɔ Alaa xɔlɔn kamalima ne nan xɔn ma.

² Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo fɔxɔ igena naxan mayilenma alo kilasi fixɛna, a basanxi tɛɛn na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin nɔ e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii. ³ E yi Alaa walikɛɛn Musaa bɛtin bama e nun Yɛxɛɛ Diina bɛtina, e naxa,

“Marigina, Ala Sɛnben Birin Kanna,

I ya wanle gbo, e magaxu!

Siyane birin ma mangana,

i ya kiraan tinxin. Nɔndin nan a ra.

⁴ Marigina, nde mi gaxuɛ i tan yɛɛ ra, a tondi i xinla binyɛ?

Amasɔtɔ i tan nan keden pe sarijan.

Siyane birin fama nɛn,

e yi i batu.

Amasɔtɔ i ya tinxinyaan bata makɛnɛn.”

⁵ Na xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin dɛɛn nabixin to kore, Alaa sereya bubuna.

⁶ Fitina fe soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi mini Ala Batu Banxini, e maxidixi taa dugi sarijanxine yi naxanye yi mayilenma, e kanke yi xidixi xɛma tagi xidine ra. ⁷ Awa, na dalise naaninna nde keden yi xɛma lenge solofere so maleka soloferene yii naxanye yi rafexi habadan Alaa xɔlɔn na. ⁸ Ala Batu Banxin yi rafe tɛɛ tutin na fata Alaa binyen nun a sɛnben na. Muxu yo mi yi nɔɛ soɛ Ala Batu Banxini han maleka soloferene fitina fe soloferene yi kamali.

16

Alaa xɔlɔ lengenne fe

¹ Nba, n yi fala xui gbeen mε keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka soloferene xa, a naxa, “E siga, ε sa Alaa xɔlɔ lengen solofereni itoe yixεε bɔxɔ xɔnna ma!”

² Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni xεε bɔxɔn ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure jaxin yi mini ne fatin ma. ³ Malekan firinden yi a gbee lengenni xεε fɔxɔ igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi fɔxɔ igeni, ne birin yi faxes. ⁴ Malekan saxanden yi a gbee lengenni xεε baane nun tigrine yi, e birin yi findi wunla ra. ⁵ Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuiin mε, a naxa,

“I tinxin, i tan naxan na,
i tan naxan yi na a fɔlɔni,
i tan sarijandena,
i bata kitin sa tinxinni,

⁶ bayo e bata i ya yama sarijanxin nun nabine wunla ramini. Nayi, i bata wunla so e yii, e yi a min.

Na nan lan e ma.”

⁷ Awa, n yi fala xuiin mε keli saraxa gandeni, a naxa, “Nɔndin na a ra, Marigina, Ala Senbe Birin Kanna, i kitine sama tinxinna nun jɔndin nin.”

⁸ Malekan naaninden yi a gbee lengenni xεε sogen fari. Ala yi tin, sogen xa yamaan magan a yilinga gbeen na. ⁹ A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, senben naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya.

¹⁰ Malekan suulunden yi a gbee lengenni xεε na sube magaxuxina manga gbɛden ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e lenne xinje xɔlɔni. ¹¹ Ala Naxan Kore, e yi na rayelefu e xɔlɔn nun e fure dε jaxine fe ra. Koni e mi xεtε e kɛwali jaxine fɔxɔ ra.

¹² Malekan senninden yi a gbee lengenni xεε Yufareti baa gbeen. Baan yi xara

alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden binni, ne xa kiraan sɔtɔ. ¹³ Nba, n yi yinna saxan to minε ninginangan nun sube magaxuxin nun wule nabiin dε, e luxi alo xunje. ¹⁴ Yinnane nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E siga dunuja mangane birin fεma alogo e xa e malan yengε so xinla ma Senbe Birin Kanna, Alaa lɔxɔ gbeen fe ra.

¹⁵ Marigin naxa, “A mato, n fa feen muxune ratεrenama nen alo mujadana. Sewan na kanna xa naxan luma a yεε ra yi, a yi a dugine kantan alogo a ragenla nama mini, a yagi.”

¹⁶ Nba, yinnane yi mangane malan yirena nde yi dεnaxan xili Heburu xuini Haramagedon.

¹⁷ Malekan solofereden yi a gbee lengenni xεε foyeni. Fala xui gbeen yi keli manga gbɛdeni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a naxa, “A bata jɔn!” ¹⁸ Kuyen jin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti naxan jɔxɔn munma yi liga xabu muxune da! ¹⁹ Taa gbeen yi taxun saxanna ra. Siyane taane yi kala. Ala mi jinan Taa gbeen Babilɔn* xɔn, a yi a xɔlɔ gbeen manpa lengenna so mεn kaane yii, alogo e xa Alaa xɔlɔn min. ²⁰ Ige tagi bɔxɔne birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa toma. ²¹ Balabalan kεsε binyene yi lu yolonje muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna liyε. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalan kεsεna fe ra, amasɔtɔ na yi magaxu kati!

17

Yalunde jaxalan gbeena fe

¹ Na xanbi ra, lenge soloferene yi suxi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fεma, a naxa, “Fa be, yalunde jaxalan gbeena* fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra. ² Dunuja mangane yalunyaan liga a tan nan xɔn, dunuja muxune birin yi e min a yalunyaan dɔlɔn na han e xunne yi keli.”

* **16:19:** Babilɔn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan jaxankatama Yoni waxatini alo Babilɔn taan yi Alaa yamaan jaxankatama Daniyeli waxatini. * **17:1:** Yalunde jaxalan gbeeni ito findixi Romi taan misaala ra.

³ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi sa jaxanla nde to, a d̄oxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayelefu falane yi seβexi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun solofere nun feri fu nan yi a ma. ⁴ Na jaxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e nun x̄emaan nun b̄ox̄o bun nafunle nun ḡem̄ε tofaj̄ine.† X̄ema igelengenna a yii, na rafexi fe haramuxine nun a yalunya fe x̄osixine birin na. ⁵ Xinla nde yi seβexi a tigi ra, wundo feen nan yi na ra, a naxa,

“Babil̄on Taa Gbeena, †

Yalunde jaxanle nun dunuḡa fe haramuxine birin nga.”

⁶ Awa, n yi na jaxanla to, a minxin nan yi a ra yama sarijanxin wunla nun Yesu a sere t̄oḡndiyaxine wunla ra. N to a to, n yi kab̄ε kati. ⁷ Malekan yi n max̄odin, a naxa, “I kab̄en nanfera? N jaxanla fe wundo feen bunna falama i xa n̄en e nun sube magaxuxin naxan a xalima, xun solofere nun feri fu naxan ma. ⁸ I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a m̄on tema n̄en yili jaxin na, a sa halagi. Dunuḡa muxun naxanye birin xili mi seβexi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunuḡa xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kab̄ema n̄en, amas̄ot̄o a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a m̄on fama n̄en.”

⁹ “Na ma, f̄o xaxinla nun fe kolonna nan xa lu en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan soloferene nan na, jaxanla d̄oxi naxanye fari. E m̄on findixi manga soloferene nan na. ¹⁰ Suulun bata kala. Keden mangayani iki, boden munma fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi nan tun nabama. ¹¹ Sube magaxuxin naxan yi na nun, koni a mi fa na, na yet̄εen findixi mangangan solomas̄ex̄eden nan na, a m̄on manga soloferene ȳε, a sigan halagin nan ma.”

¹² “I feri fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye munma mangayaan f̄ol̄o singen, koni e mangayaan ligama n̄en waxatidi bun ma

sube magaxuxin waxatini. ¹³ E birin miriyaan keden: e e senben nun e fangan birin soma n̄en sube magaxuxin yii. ¹⁴ E Ȳex̄εε Diin yenḡema n̄en, koni Ȳex̄εε Diina e n̄oma n̄en, amas̄ot̄o Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu t̄oḡndiyaxine fan yi n̄on s̄ot̄o.”

¹⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde jaxanla yi d̄oxi denaxan yi, b̄ons̄onne nun yamane nun siyane nun xuine nan ne ra. ¹⁶ I feri fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde jaxanla rajaxuma n̄en, e yi a yii seene birin ba a yii, e yi a rageli. E yi a fati bend̄en don, e yi a gan. ¹⁷ Amas̄ot̄o Ala nan na saxi e b̄oj̄eni, e xa a sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e senben nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa falan yi kamali.”

¹⁸ “I jaxanla naxan toxi, na findixi taa gbeen nan na naxan mangayaan ligama dunuḡa mangane birin xun na.”

18

Babil̄on kala fena

¹ Na danguxina, n m̄on yi maleka gb̄et̄ε to god̄ε keli kore naxan senb̄ε yi gbo, a n̄or̄on d̄egen yi b̄ox̄on birin yiyalan. ² A yi a xuini te, a naxa,

“Babil̄on taa gbeen* bata bira, a bata kala!

A bata findi jinanne nun yinna jaxine birin d̄ox̄oden na e nun x̄oli jaxin nun sube haramuxi x̄osixin sifan birin konna.

³ Amas̄ot̄o siyane birin bata a yalunyaan d̄ol̄o x̄olen min.

Dunuḡa mangane birin bata yalunyaan liga a x̄on.

Dunuḡa yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen x̄on.”

⁴ Na xanbi ra, n yi fala xui gb̄et̄ε m̄ε keli kore, a naxa,

“N ma yamana, ε keli a yi, alogo ε nama basan a yulubine ra, ε nun ne yi fitina fena ndee s̄ot̄o ε bode x̄on.

† **17:4:** b̄ox̄o bun nafunla: Ḡem̄en siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma f̄ox̄o ige yi xaxunna ndee kui. Na ḡem̄en xili n̄en “perili.” ‡ **17:5:** Babil̄on Taa Gbeena: Wundo falan na a ra naxan Romi taan nan ma fe falama. * **18:2:** Babil̄on taa gbeena: Wundo falan na a ra naxan bunna n̄en fa fala Romi taana.

⁵ Amasotō a yulubine bata e malan e bode fari
te han kore xōnna.
Ala mi jinanxi a fe naxine xōn ma.

⁶ E a saranna fi
alo a bonne saranxi kii naxan yi,
ε a saranna fi a kewanle ra dōxōde firin.
A dōlōn saxi igelengenna naxan kui,
ε na rafe dōxōde firin.

⁷ A binyen nun yetε yinaxunna naxan
nagidi a yetε ma,
ε na tōrōn nun a sōxōlen nōxōnna ragidi a
ma.

Amasotō a fala nen a yetε ma, a naxa,
‘A mato,
n bata findi naxalan mangan na,
kapa gile mi n na,
n mi sunε mumε!’

⁸ Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nen
lōxō kedenni:

furen nun sunun nun fitina kamēna,
a mōn yi woli tēni, a gan.

Amasotō Marigina Ala senben gbo
naxan a kitin saxi.”

⁹ Dunupa mangan naxanye luxi yalun-
yaan nun yetε yinaxunni a xōn, ne na a
ganmatōn tutin to tε waxatin naxan yi, e
sunuma nen, e wuga a fe ra. ¹⁰ E gaxuxin yi
sa ti wulani a naxankatana fe ra, e yi a fala,
e naxa,

“Gbalona, gbalona,
Babilōn taa gbeena,
taa senbe kanna,
i ya kitin bata fa i ma sanpa ma kedenni!”

¹¹ Dunupa yulane fan sunuma nen, e
wuga a fe ra, amasotō muxu yo mi fa e sare
seene sarama sōnōn: ¹² naxanye findixi
xēmaan nun gbeti fixen nun bōxō bun na-
funle nun pērili gemε tofajin nun taa dugi
fajine nun dugi mamiloxine nun dugi faji
gbetε nun dugi gbeele nun wudi faji sifane
birin na e nun se fajin sifan birin naxanye
rafalaxi sama pinna ra, e nun wudi fajine
nun sulan nun wuren nun gemε faji fixene,
¹³ e nun sinamon wudi xiri naxumēn nun
se xiri naxumēne nun latikōnōnna nun mir-
ihi latikōnōnna nun wusulanna nun dōlōn
nun turen nun murutu fujin nun murutun
nun jingene nun yexēene nun soone nun
wontorone nun konyine nun muxune ni-
ine. ¹⁴ Yulane yi a fala taan muxune xa, e
naxa,

“Sare seen naxanye birin xōli i ma,

ne bata tunun,
i ya nafunle nun i ya nōrōn bata jan.
E mi fa toma sōnōn!”

¹⁵ Yulan naxanye nafunla sōtō na taani
yulayani, ne sa tima nen wulani, amasotō e
bata gaxu a naxankatan yεε ra, e wugama
nen, e sunu. ¹⁶ E yi a fala, e naxa,
“Gbalona.

Gbalon taa gbeeni ito xa.

Na kaane yi maxidixi taa dugi fajin nin,
e nun dugi mamiloxin nun a gbeela
e nun xēmaan nun gemε tofajine.

¹⁷ Nafulu gbee sifani ito bata raxōri sanpa
ma kedenni!”

Kunki ragine nun kunki kui muxune
nun kunkin walikene birin yi sa ti wulani.

¹⁸ E gbelegbelema, e yεen tixi a ganmatōn
tutin tematōn na, e naxa, “Taa mundun yi
maliga taa gbeeni ito ra?” ¹⁹ E lu gbang-
banna se e xunne yi sununi, e yi lu wuge,
e sunu, e naxa,

“Gbalona,

gbalon taa gbeeni ito xa!

Kunki kanne birin findixi nafulu kanne ra
taani ito nin.

A bata raxōri sanpa ma kedenni!”

²⁰ E sēwa a halagi feen na,

ε tan naxanye kore xōnna ma,

ε tan yama sarijanxin nun a nabine nun a
xerane,

ε fan xa sēwa.

Amasotō Ala bata a makiti,

a yi ε xun mafala kitin bolon.

²¹ Nba, maleka senbēmana nde yi gemε
gbeen tongo alo se din gemēna a yi a woli
fōxō igeni, a naxa,

“Babilōn taa gbeen nawolima ayi kala
senbe sifani ito nin,

a mi fa to sōnōn.

²² Konden xuiin nun yenla xuiin nun xulen
xuiin nun

xōta xuiin mi fa mēma ayi sōnōn!

Walikε kesuxi sifa yo mi fa toma ayi sōnōn.

Se din xuiin mi fa mēma ayi sōnōn!

²³ Lenpu dεgen mi fa toma ayi sōnōn.

Naxalandin nun naxalandi kanna xuiin mi
fa mēma ayi sōnōn.

Na birin bayo ε yulane yi findixi dunupa
senbe kanne nan na.

Na birin bayo ε dunupa muxune birin
mayenden nen ε woyimēya feene
xōn.

24 Alaa nabine nun a yama sarijanxin
wunla minixi Babilon taan nin
muxun naxanye birin faxa baxoni,
ne wunla goronna a tan nan ma.”

19

1 Na danguxina, n yi fala xui gbeen me
kore naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a
naxa,

“Tantunna Ala xa!

Kisin nun binyen nun senbena en ma Ala
nan yii!

2 Amasoto a kitine sama jondin nun tinx-
inna nin.

A bata jaxalan yalunxi gbeen makiti

naxan yi dunuƚa kalama a yalunyaan na.*

A mon yi a walikene faxa feen saran a ra.”

3 E mon yi a fala, e naxa,

“Tantunna Ala xa!

Taan gan tutin luma nen te habadan.”

4 Fori moxojen nun naaninne nun dalise
naaninne yi e xinbi sin, e yi Ala batu, a dxi
a manga gbedeni, e naxa,

“Amina! Tantunna Ala xa!”

Yexee Diina jaxalandi tiin jaxajaxana

5 Na xanbi ra, fala xuiin yi keli manga
gbedeni naxan a fala, a naxa,

“E en ma Ala tantun,

e tan a walikene birin,

e tan naxanye gaxuxi a yee ra,

muxudin nun muxu gbeena.”

6 Nba, n yi fala xuiin me, naxan yi luxi
alo gali gbeen xuina, a mon yi luxi alo
ige walan gbeen xuina, e nun kuye sarin
gbeen xuina. A naxa,

“Tantunna Ala xa!

Amasoto en Marigina,

Ala senben birin kannan mangayaan
nabama!

7 En sewa, en jaxan.

En yi binyen fi a ma!

Bayo Yexee Diina jaxalandi tiin waxatin
bata a li,

a jaxalandin bata a yiton.

8 Dugi faji sarijanxin mayilenxin bata so a
yii a maxidi seen na.”

Dugi fajin findixi yama sarijanxina
tinxinyaan misaala nan na.

9 Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a
naxa, “Ito sebe: ‘Sewan na kanne xa nax-
anye xilixi Yexee Diina jaxalandi tiin sewa
bande donni.’ ” A mon yi a fala n xa, a
naxa, “Alaa jondi falane nan itoe ra.”

10 N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen
na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na
liga! I walike boden nan n tan na e nun i
ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe
seren ba. Ala nan xa batu!” Bayo Yesu a
fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarijanxin
nabiya falane nan na.

Soo ragiin nun soo fixena fe

11 Nba, n yi kore xonna to rabixi, n yi soo
fixen to. Naxan yi dxi a fari, na yi xili
nen Tinxinna nun Jondina. A kitin nun
yengen nabama tinxinna nin. 12 A yene yi
luxi alo tee degena. Mangaya taxamaseri
wuyaxi yi soxi a xun na. Xinla yi sebei
a ma, muxu yo mi naxan kolon, fo a tan.

13 Damaan naxan yi ragodoxi a ma, na bata
yi sin wunli. A xili nen, “Alaa Falana.”

14 Ariyanna ganle yi biraxi a faxo ra, e yi
dxi soo fixene fari. E maxidixi taa dugi fixe
sarijanxini. 15 Silanfan xenxen yi minima
a de, a yi siyane noma naxan na. A tan
nan mangaya xodexen ligama siyane birin
xun na a manga wure dunganna ra.† A tan
nan manpa bogine bodonma Ala Senben
Birin Kanna xolo gbeen manpa ige badeni.
16 Xinla sebei a damaan nun a danban
ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine
Marigina.”

17 Nba, n yi malekan to tixi sogan tagi.
Xonla naxanye birin yi kore foyeni, a yi
falan ti ne xa a xuini texin na, a naxa,
“E fa be, e fa e malan Alaa donse donna
malan gbeena fe ra, 18 alogo e xa fa man-
gane suben don e nun sofa kuntigine nun
senbemane nun soone nun soo ragine e
nun muxune birin, xorone nun konyine,
muxu gbeen nun muxudina.”

19 N yi na sube magaxuxin to, e nun
dunuƚa mangane nun e ganle. E yi
malanxi alogo e xa na kannan yenge naxan
dxi soo fixen fari, e nun a ganla. 20 E yi
sube magaxuxin suxu, e nun wule nabiin
naxan yi kabanako feene ligama a yetagi

* 19:2: Jaxalan yalunxin findixi wundo falan na lan Romi taan ma. † 19:15: Yaburin 2.9

a muxune mayenden naxanye xən e yi tin sube magaxuxin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jɛjɛn yi woli ayi tɛɛ darani naxan dɛgɛma dole tɛɛn na. ²¹ Naxan yi dɔxi soo fixɛn fari, silanfanna naxan yi minima na dɛ, na yi a dɔnxɛne faxa, xɔline yi lugo e binbine ra.

20

Nɛɛ wuli kedenna mangayana fe

¹ Nba, n yi malekan to godɛ keli kore, yili jaxin dɛjɛnna a yii e nun yɔlɔnxɔn kuye gbeena. ² A yi ninginangan suxu, sari fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jɛɛ wuli keden. ³ Malekan yi a woli yili jaxin na, a yi na sɔxɔn a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jɛɛ wuli kedenna yi kamali. Na na dangu, fɔ a mɔn xa fulun nɛn han waxatidi.

⁴ N yi manga gbɛdɛne to. Naxanye yi dɔxi e yi, kiti sa sɛnbɛn yi so ne yii. Naxanye xunne bata yi sɛgɛ e dɛ Yesu a fe sereyaan nun Alaa falana fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna xa sa e tigi ra hanma e yiin ma, n yi ne niine to. E niin mɔn yi bira e yi e nun Alaa Muxu Sugandixin yi mangayaan liga han jɛɛ wuli keden. ⁵ Faxa muxun dɔnxɛne niin mi birama e yi han jɛɛ wuli kedenna yi dɛfe. Faxa muxune kenla sayani, a fɔlɔn nan na ra. ⁶ Sɛwan muxune xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan firinden mi sɛnbɛ sɔtɔma e tan ma, e findima nɛn Ala nun a Muxu Sugandixina saraxaraline ra, e yi mangayaan liga a xɔn han jɛɛ wuli keden.

Setana nɔ fena

⁷ Na jɛɛ wuli kedenna na dangu waxatin naxan yi, Setana raminima nɛn kasoon na. ⁸ A minima nɛn a siyane birin mayenden bɔxɔn tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan yɛngɛn xili ma, na yi xili sa “Gogo nun Magogo.”* E wuya ayi alo fɔxɔ igen mɛjɛnsinna. ⁹ E fama nɛn e bɔxɔn yiren birin li, e sa yama sarijanxin daaxaden nabilin e nun Alaa taa rafanxina. Koni tɛɛn

yi godo keli kore, a yi e halagi. ¹⁰ Na Yinna Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tɛɛ darani naxan dɛgɛma dole tɛɛn na, sube magaxuxin nun wule nabiin dɛnaxan yi. E lu jaxankataxi yanyin nun kɔɛɛn na habadan han habadan.

Kiti dɔnxɛna fe

¹¹ Nba, n yi manga gbɛdɛ fixɛ gbeen to, e nun naxan yi dɔxi a yi. Bɔxɔ xɔnna nun kore xɔnna e gima a yɛɛ ra, e mi fa to sɔnɔn. ¹² Na xanbi ra, n yi faxa muxune to, muxu gbeene nun muxudine, e tixi manga gbɛdɛn yɛtagi. Kitabune yi rabi, Kitabu gbɛtɛ fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun nan yi na ra. Faxa muxune yi makiti alo a yi sɛbɛxi kii naxan yi kitabune kui, lan e kɛwanle ma. ¹³ Fɔxɔ igen yi a gbee faxa muxune ramini, sayaan nun laxira fan yi e gbee faxa muxune ramini, e birin yi makiti e kɛwanle ma. ¹⁴ Nayi, sayaan nun laxira yi woli tɛɛ darani. Na findin sayaan firinden nan na, tɛɛ darani. ¹⁵ Naxan yo xili mi to sɛbɛxi Nii Rakisin Kitabun kui, na wolima ayi nɛn tɛɛ darani.

21

Kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛna fe

¹ Na xanbi ra, n yi kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛn to. Amasɔtɔ kore xɔri singen nun bɔxɔ xɔri singen bata yi tunun, fɔxɔ igen mi yi fa na sɔnɔn. ² Awa, n yi Alaa Taa Sarijanxin to godɛ keli ariyanna yi Ala fɛma, Yerusalɛn nɛnɛna, a yitɔnxi alo jaxalandin naxan a yitɔnxi siga a xɛmɛn nalandeni. ³ N yi fala xui gbeen mɛ manga gbɛdɛni, a naxa, “Ala dɔxɔden bata lu adamadiine tagi! A luma nɛn e fɛma, e findi a yamaan na. Ala yɛtɛɛn luma nɛn e fɛma, a findi e Ala ra. ⁴ A yi e yɛɛgen birin fitan e yɛɛ ra yi, sayaan mi fa luma na sɔnɔn hanma sununa hanma wugana hanma xɔlɛna. Amasɔtɔ fe fonne bata jɛn.”

⁵ Na xanbi ra, naxan yi dɔxi manga gbɛdɛni, na yi a fala, a naxa, “N bata feen birin findi a nɛnɛn na!” A mɔn yi a fala, a naxa, “Ito sɛbɛ, amasɔtɔ fe ragidixin nun jɔndin nan falani itoe ra.” ⁶ A mɔn yi a fala

* **20:8:** Alaa yamaan yaxune xili na kiini Nabi Esekiyeli kitabu yiren kui. A mato Esekiyeli sora 38 han 39 kui.

* **21:6:** Gireki xuiin gbee sɛbelidine fɔlɔn nan Alifa ra, a rajanna yi findi Omega ra. Na nan na ra, a fɔlɔn nun a rajanna.

n xa, a naxa, “N tan nan Alifa nun Omega ra.* Na nan na ra, a fɔlɔn nun a rajanna. Xa min xɔnla naxan ma, n siimaya tigi igena nde soma nɛn a yii, a sare mi na. ⁷Na nan findima nɔ sɔtɔ muxun kɛɛn na. N findima nɛn a Ala ra, a yi findi n ma diin na. ⁸Koni nafigine nun dɛnkɛlyatarene nun muxu xɔsixine nun faxa tiine nun yanga suxune nun kɛramuxune nun suxure batune nun wule falane birin, ne tan gbeen tɛɛ daraan nan na naxan dɛgɛma dole tɛɛn na. Sayaan firinden nan na ra.”

Yerusalɛn nɛnɛna fe

⁹Lenge soloferen yi suxi maleka soloferen naxanye yii, naxanye yi rafexi fitina fe dɔnxɛ soloferene ra, na nde keden yi fa n fɛma, a naxa, “Fa be, n xa naxalandin yita i ra, Yɛxɛɛ Diina naxanla.” ¹⁰Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi siga n na geya gbeen fari pon, a sa Taa Sarijanxin yita n na, Yerusalɛn naxan godokeli ariyanna yi Ala fɛma. ¹¹Alaa nɔrɔn yi a ma, a mayilenma alo yasipi gɛmɛna alo gɛmɛ fixɛna. ¹²Yinna yi taan nabilinxi, a mate, a gbo. So dɛ fu nun firin yi a ma. Maleka fu nun firin tixi na dɛɛne ra. Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne xinle sɛbɛxi dɛɛne ma. ¹³Sogeteden binni dɛ saxan, kɔmɛna ma dɛ saxan, yiifanna ma dɛ saxan, sogegododen binni dɛ saxan. ¹⁴Bɛtɛn sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Yɛxɛɛ Diina xɛra fu nun firinne xinle sɛbɛxi e ma.

¹⁵Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xɛmaan na, alogo a xa taan maliga e nun a dɛɛne nun a yinna. ¹⁶Tongon naanin nan yi taan ma. A kuyan nun a yigboon yi lan. Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteen birin yi lan. ¹⁷Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kiini, nɔngɔnna yɛ kɛmɛ tonge naanin e nun naanin. ¹⁸Na yinna yi tixi yasipi gɛmɛn nan na, taan yi tixi xɛma fajin nan na. A fixa alo kilasina. ¹⁹Taan nabilinna yinna bɛtɛn sadene yi rayabuxi gɛmɛ fajin sifan birin na: yasipi gɛmɛn nan yi a bɛtɛn sade singen

ma, a firindena safiri gɛmɛna, a saxandena agati gɛmɛna, a naanindena emerodi gɛmɛna, ²⁰a suulundena onixi gɛmɛna, a sennindena karinɛliya gɛmɛna, a soloferedena kirisoliti gɛmɛna, a solomasɛxɛdena berili gɛmɛna, a solomanaanindena topasi gɛmɛna, a fudena kirisopirasi gɛmɛna, a fu nun kedendena yasinti gɛmɛna, a fu nun firindena ametisi gɛmɛna. ²¹A so dɛ fu nun firinne birin yi rafalaxi gɛmɛ fajine nan na. Dɛ keden kedenna birin yi rafalaxi pɛrili gɛmɛ tofaji keden nan na. Taan kira gbeen yi rafalaxi xɛma fajin nan na, a fixa alo kilasina.

²²Koni n mi Ala Batu Banxin se to na taani, amasɔtɔ Marigina, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna nun Yɛxɛɛ Diin nan findixi Ala Batu Banxin na. ²³Taan mako mi yi sogen nun kike dɛgɛn ma, amasɔtɔ Alaa nɔrɔn yi a yiyalanma. Yɛxɛɛ Diin nan a lɛnpun na. ²⁴Dunuja siyane sigan tima a dɛgɛn nan ma, dunuja mangane fama nɛn e binyen na a xɔn. ²⁵Taan dɛɛne mi ragalin mumɛ, amasɔtɔ kɔɛɛn mi soma na yi mumɛ! ²⁶Siyane birin fama nɛn e binyene nun e xunnayerenne ra a xɔn. ²⁷Koni se sarijantare yo mi soɛ na taani, hanma fe xɔsixi rabana hanma wule falana, koni fɔ naxanye xili sɛbɛxi Yɛxɛɛ Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

22

Ariyanna

¹Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na. A fixa alo kilasina, keli Ala nun Yɛxɛɛ Diina manga gbɛdɛni. ²Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan fɔxɔ firinne ra, naxan yi bogima sanja ma fu nun firin nɛɛn bun ma. A yi bogima nɛn kike yo kike. Siyane rakɛndɛya seen nan yi a dɛɛne ra. ³Danga mi fa na sɔnɔn.

Ala nun Yɛxɛɛ Diina manga gbɛdɛn luma nɛn na taani. A walikɛne yi a batu. ⁴E yi a yetagin to, a xinla yi lu e tigi ra. ⁵Kɔɛɛn mi fa soɛ mumɛ, e mako mi fa luma lɛnpu dɛgɛn ma hanma sogena, amasɔtɔ Marigina, Ala nan e luma kɛnɛnni. E luma nɛn mangayani habadan han habadan.

Yesu fa fena fe

⁶ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe ragidixin nun ɲɔndin nan falani itoe ra. Marigina, Ala naxan xaxinla fima nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa sa a yita a walikene ra naxan fama ligadeni.”

⁷ Yesu naxa, “N famatɔɔn ni i ra. Sɛwan na kanna xa naxan na nabiya fala sɛbɛxini itoe suxu.”

⁸ N tan Yoni nan feni itoe mɛxi, n yi e to. Nba, n to e mɛ, n yi e to, malekan naxan yi e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo n xa a batu. ⁹ Koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga de! I walikɛ boden nan n na, e nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin fala sɛbɛxini itoe suxuma. Ala nan batu!” ¹⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I nama nabiya fala sɛbɛxini itoe findi wundo feene ra de. Amasɔtɔ waxatin bata maso. ¹¹ Xa tinxintaren naxan na, na xa lu tinxintareyani. Xa xɔsiden naxan na, na xa lu xɔsi fe rabani. Xa naxan tinxin, na xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan sariɲan, na xa lu sariɲanni.”

¹² Yesu naxa, “N fama n ni i ra. N fama nɛn birin kɛwanla saranna ra n yii. ¹³ N tan nan Alifa nun Omega ra, na bunna nɛn fa fala a singen nun a dɔnxɛna, a fɔlɔn nun a rajanna.”

¹⁴ “Sɛwan na kanne xa naxanye e domane xama alogo e xa siimayaan wudin sɔtɔ, e so taan so dɛene ra. ¹⁵ Koni fe xɔsixi rabane nun kɔeramuxune nun yalundene nun faxa tiine nun suxure batune nun wule falan nafan naxanye birin ma, ne luma nɛn taan fari ma.”

¹⁶ “N tan Yesu bata n ma malekan xɛ ɛ ma alogo a xa sa sereyani ito ba dɛnkɛɛya yamane xa. Dawuda bɔnsɔnna nan n na, keli a denbayani. Tagalan saren nan n tan na, naxan tema xɔtɔnni.”

¹⁷ Awa, Alaa Nii Sariɲanxin nun ɲaxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a mɛ, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xɔnla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xɔn, na xa a rasuxu, a mi sarama.

Fala Dɔnxɛna

¹⁸ N muxune nan maxadima naxanye birin nabiya fala sɛbɛxini itoe mɛma, xa naxan nde sa e fari, Ala fitina feene sama nɛn na kanna fari naxanye sɛbɛxi kitabuni ito kui. ¹⁹ Xa naxan yo nde ba nabiya fala sɛbɛxini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nɛn siimaya wudin nun taa sariɲanxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui.

²⁰ Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “ɲɔndin na a ra, n fama n ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa! ²¹ Marigi Yesu xa hinan ɛ birin na.